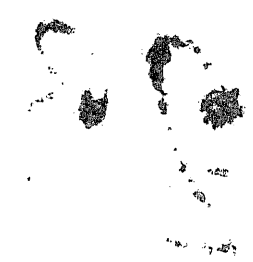
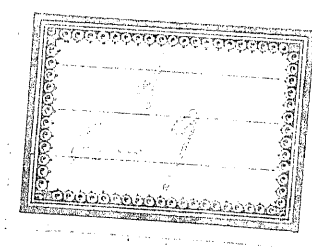
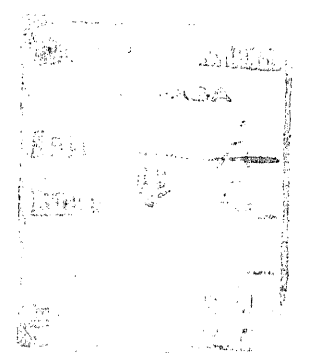
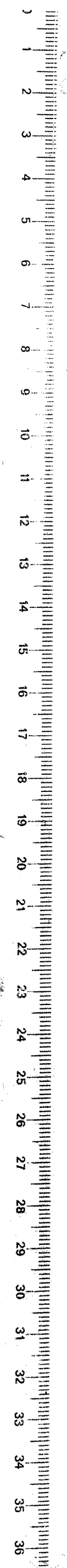

~~23. 6. 1-1~~

300 40 MADE IN SPAIN

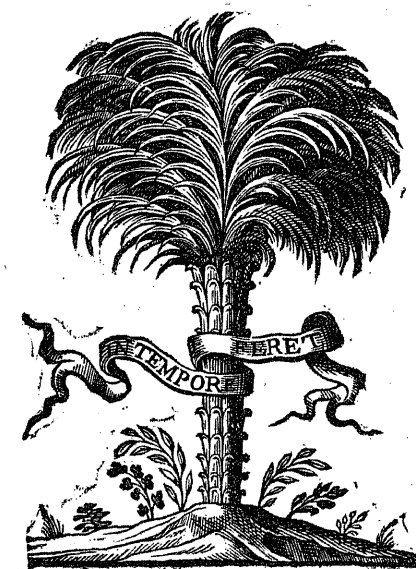
ANNALES
ORDINIS
S. BENEDICTI
OCCIDENTALIUM MONACHORUM
PATRIARCHÆ.

In quibus non modò res monasticæ, sed etiam ecclesiasticæ historiæ
non minima pars continetur.

*Auctore Domno JOHANNE MABILLON, presbytero
& monacho ejusdem Ordinis è Congregatione S. Mauri.*

TOMUS PRIMUS,

Complectens Libros XVIII. ab ortu S. Benedicti ad annum DCC. cum duplici
Appendice, & Indicibus necessariis.

LUTECIÆ - PARISIORUM,
Sumtibus CAROLI ROBUSTEL, via Jacobea, ad insigne
Arboris Palmæ.

M. DCCIII.

CUM PRIVILEGIO REGIS, ET SUPERIORUM FACULTATE:

F. G.

FRANCO

ARCHIEPISCOPO
DUCI REMENSI,

PRIMO FRANCIAE PARI,

Galliae Belgicae Primati, Sanctae Sedis Apostolicae Legato-nato,
Regiorum Ordinum Commendatori, Archimonasterii
S. Remigii Abbati, necnon Sorbonae Provisori.

ANNALES nostros in lucem edi-
turus, ARCHIPRAESUL
ILLUSTRISIME, non levi-
ter peccare mihi viderer, si ulti-
mum hoc vigiliarum mearum Opus
tibi non offerrem, tuoque Nomini
non inscriberem. Id enim postulant

non modo benevolentia illa, qua me jam dudum pro-
sequeris, sed etiam eximia tua in Ecclesiam Remensem

tri, quocumque

Fam. vero si a Remensi Ecclesiæ
muneris & officii tui partes veniamus, tanta re-
rum dicendarum seges! Quid in ultimis Cleri Galli-
cani generalibus Comitibus, quibus pro tua dignitatis
ordine Præsidis munere functus es, præstiteris, testes
sunt illorum Comitiorum editi Commentarii; testes
laxiorum de moralibus opinionum censura; testes de-
nique fortes ista, gravesque pro Gallicana Ecclesia Ora-
tiones, quæ ipsum LUDOVICUM MAGNUM
approbatorem habuere. In his porro Comitibus sic rei-
publicæ necessitatibus pro tuo in Regem ac Regnum
studio consulisti, ut Clero Gallicano sublevando,
quoad rerum status patiebatur, sedulam operam im-
penderis; sic asserenda studuisti veritati, ut eam vel
ipsius præsentia communicato honore stabilire cura-
veris: ratus tantum dignitatis tibi accedere, quantum
auctoritatis ac præsidii ex consortio & eruditione Emi-

EPISTOLA.

mentissimi Cardinalis & Archiepiscopi Parisiensis veri-
tas accepisset.

Nimius sim, ILLUSTRISIME PRIMAS,
si cetera ejus generis tua facta persequar. At reticere
non possum, quod recentissime in Domo Sorbonica,
cujus Provisor es, a te præclare factum est. Ex om-
nibus Theologiæ Magistris unus erat, cui stipendium
suppetebat tenue admodum, nec honesto viro sufficiens.
Rem tuo Provisoris nomine dignam excogitasti, ut de
tuo fundo Cathedra honorarium tantum augeres, quan-
tum satis esset ad aliorum Magistrorum æqualitatem:
ut, cujus par esset labor, ejus quoque premium aqua-
retur. Id factum cum plausu eorum omnium, qui ve-
ritatem & Sorbonæ dignitatem, uti & tuam, sincere
amant. Hujusce beneficentiæ memoriam, ut par est,
conservatura est Sorbonica Domus, quamdiu stabit:
stabit autem Deo favente æternum ad Gallia, tua-
que in primis Diæceseos, ex qua oriundus fuit pri-
mus ejus fundator, decus & ornamentum.

Nos vero, ILLUSTRISIME ARCHIPRÆSUL,
quantum tibi obstricti sumus pro singulari patrocinio
& præsidio, quo Congregationem nostram ultro digna-
ris! Felices nos, si ad publicam grati animi in te nostri
testificationem aliquid conferre possint hi Benedictini
Annales, quos illustrissimi Nominis tui auspiciis in lu-
cem prodire sinis. Erit fortasse in eis quod tibi non
displiceat, commemoratio videlicet multorum Ecclesiæ
tuæ Pontificum, Abbatum, virorumque illustrium,
necnon monasteriorum origines, quæ amplissima tua
Diæcesi continentur. Verum, quidquid illud est, no-
væ mihi gratiæ loco erit, si, qua humanitate studiis
hactenus favisti meis, eadem hos ultimos labores meos

EPISTOLA.

tibi accipiendos putes. Superest, ut preces & vota nostra Deo pro te offeramus, ut recta consilia, piæque tuæ mentis cogitationes fortunare pergat, earumque merces illic te maneat, ubi nullum meritum perit. Hæc sincera vota sunt omnium nostrum, ILLUSTRIS- SIME ECCLESIAE PRINCEPS, meique in primis tibi obstrictissimi, addictissimi, & obsequen- tissimi.

*Lutecia-Paris. xiv. Kal.
Martii 1703.*

F. JOH. MABILLON, M. B.

AD

AD REVERENDISSIMOS
ABBATES ET SUPERIORES,
AC UNIVERSOS MONACHOS
ORDINIS S. BENEDICTI,

PRÆFATIO.

1. **V**OBIS potissimum debetur hæc Præfatio, REVERENDISSIMI PATRES, FRATRES AMANTISSIMI, quos maxime spectant Benedictini Annales. Vobis, inquam, instituti mei reddenda ratio est, & approbandum, si fieri possit, consilium meum, ne forte vobis temerarium videatur. Post editam in lucem Actorum nostri Ordinis Sanctorum maximam partem, cum à me Superiores & amici quidam mei postularent, ut Benedictinos Annales componerem; diu sum equidem reluctatus, tum ob argumenti difficultatem & magnitudinem, tum ob provectiorem hanc ætatem, tantoque operi impari facultatem. Sed tandem sæpe repetitis eorum postulationibus cedendum fuit, tamen laboris cessationem & quietem jam affectæ vires, atque ætas suadere viderentur.

2. Res itaque monasticas ab ortu beatissimi Patris nostri BENEDICTI ad nostram usque ætatem, per sæcula amplius undecim in Occidente gestas, jam ab annis fere decem scribere aggressus sum. Difficilis sane provincia, quippe quæ res tanto temporum decursu gestas, nec minimam illorum temporum ecclesiasticæ historiæ partem contineat. Quod si nobilissimo Romanæ historiæ Scriptori res immensi operis visa est, ut quæ supra septingentesimum annum repeteretur: quanto magis mihi timendum erat, ne tam vasto labori succumberem?

3. Verum, cum ab annis ferme triginta studiorum meorum rationes pæne omnes in id argumenti jam tum retulissim; existimabant iidem illi suscipiendi operis exactores, me non imparato prorsus animo amplissimam hanc provinciam ingressurum; &, si me vita in ipso suscepti operis cursu deficeret, uti sine dubio deficiet, non defuturos sodales meos, in iisdem exercitatos studiis, qui interceptum opus persequantur. His demum rationibus acquievi; statimque operi manum ad-

P R Æ F A T I O.

movi, favente Deo, cujus beneficio, quod initio nonnisi ægre susceperam, postea non sine quadam animi voluptate profecurus sum. Sed, ne opus inchoatum præmature in lucem emitterem, non ante novem ab incœpto labore annos de illius editione cogitare visum est, cum scilicet ultra dimidiam ejus partem confecissem, ne præpropere & non satis meditata esset editio. Jam vero quænam scribendorum horum Annalium ratio, quæ subsidia, quis ordo adhibitus; quibusve gradibus Regulæ Benedictinæ propagatio facta sit, quam brevissime differendum.

I.

4. Majores nostri, veteres illi, facere optima quam scribere magis solliciti, de historia sua adornanda, digerendisque Annalibus parum admodum cogitabant. Prima illis cura erat de moribus formandis, & ad sanctæ Regulæ normam componendis. Tum quorundam virorum sanctitate illustrium præclara facta in exemplum aliis proponere visum est operæ pretium, & in litteras referre. Sub hæc monasteriorum suorum historias seu chronica scribendi cupido eis incessit. quo in genere Fontanellensi chronico, quod sæculo nono condi cœptum est, nullum antiquius invenio. nam principis e nostris Casinensis cœnobii res memorabiles non ante sæculi decimi exitum litteris consignavit Leo Marficanus, & post eum Petrus diaconus, ambo sacri illius loci alumni. His monumentis dein accessere veterum cujusque monasterii instrumentorum collectiones, quæ vulgo chartularia dicuntur, viam in primis aperiente Folquino, sæculi noni monacho Sithiensi seu Bertiniano, quem alii subinde magno agmine secuti sunt. In his alii solas monasterii chartas retulerunt, & ex eis unum corpus confecerunt: alii abbatum suorum seriem & facta præcipua inseruerunt, ut Folquinus mox laudatus, & Johannes Casauriensis monachus, qui egregium chartaceum volumen, in bibliotheca regia nunc asservatum, ex monasterii sui instrumentis, & gestis abbatum composuit.

5. Non defuere tamen primis etiam illis sæculis e nostris historiarum scriptores: sed, sive quod difficile esset per ea tempora litterarum commercium, sive quod disjuncta essent ab se se invicem monasteria, nulla fere societate confederata; illustrandæ potius patriæ suæ aut domesticæ historiæ, quam monasticæ in scripta redigendæ operam contulerunt. In ea classe existere apud Italos Paulus Warnefridi, diaconus & monachus Casinensis, & Erkempertus; apud Gallos Aimoinus, Glaber-Rodulfus, Hugo Flaviniacensis, Ordericus Vitalis, multique alii; ex Anglis Venerabilis Beda, Ingulfus, Willelmus Malmesburienfis, Matthæus uterque, Westmonasteriensis & Parisius, aliique magno numero historici; nec pauciores apud Germanos, in quibus Lambertus Scafnaburgensis præcipuus est. qui omnes patriis suis historiis, si qua in monasteriis nostris commemoratu digna ipsis occurrerent, inferere non omiserunt. His adjungendi Regino Prumiensis abbas, Hermannus Contractus, Marianus Scottus, Sigebertus, qui generalis historiæ indices potius scribentes, quam annales, de rebus quoque monasticis quasdam retulerunt

P R Æ F A T I O.

particulas, eorumque exemplo ceteri, qui annales ad paschales cyclos concinnarunt.

6. Primus e nostris, quod quidem sciam, librum de viris illustribus Ordinis nostri scribere aggressus est sub finem sæculi quarti-decimi Raymundus de Rialaco monachus Conchenfis apud Ruthenos, eumque Petro, cognomento d' Abezac, ex monacho archiepiscopo Narbonensi incipit: quem librum in quatuor distribuit partes, in quarum prima agit de sanctis summis pontificibus Ordinis monastici; in secunda de sanctis martyribus; in tertia de sanctis episcopis; in quarta denique de abbatibus & monachis, ut legitur in codice Lirinensi, in quo hic liber habetur. Ante eum Petrus diaconus Casinensis libros duos, unum de viris illustribus, alterum de sanctis ac justis Casinensibus composuerat. Neutrum viderat Johannes Trithemius abbas Spanheimensis, qui primus hoc de argumento scripsisse hætenus creditus est. Is cum videret alios pæne omnes in uno codice habere Ordinis sui historias, quibus juniorum animos ad præcedentium patrum exempla imitanda provocentur; habere etiam illustrium virorum catalogos, sanctorumque actus conscriptos suorum; indigne tulit, in solo Ordine nostro, qui antiquitate, dignitate & auctoritate ceteris præstat, nihil aut parum his de rebus conscriptum esse. Quapropter commentarium de viris illustribus nostri Ordinis scribere in animum induxit, majori quidem studio, quam censura, tamen diligentia non vulgari. quippe conquistis undequaque veterum codicum subsidiis, quos ad sex millia in suam bibliothecam Spanheimensem comportavit; & Paulo Langio monacho ad alias Germaniæ bibliothecas perscrutandas misso, rem pro tempore & vitæ suæ brevitate gnavigiter exsecutus est. Huic commentario idem superaddidit Chronicon Hirsaugiense, secundis curis ab ipso recognitum & auctum, quale nuper sancti-Gallensibus typis vulgatum est: quo in Chronico generalis quædam Germanicorum monasteriorum historia continetur.

7. His accessere Martyrologiorum monasticorum scriptores: quos inter primas tenet Guillelmus abbas sancti Pauli in Urbe, patria Cadurcensis, qui anno M CCC LXXII. KALENDARIUM omnium sanctorum monachorum, necdum editum, composuit. Illud autem ex diversis codicibus se collegisse dicit, maxime ex quodam volumine satis grandi, quod inscriptum erat, *Collectarium sanctorum monachorum*, in quo sanctorum monachorum vitæ continebantur. Præ eo longe notior est Arnoldus-Wion Belga; qui sequaces postmodum habuit Hugonem Menardum e nostris, e Germanis Gabrielem Bucelinum, & Ægidium Cranbeck, qui *Kalendarium* itidem *Benedictinum* quatuor tomis cum æneis figuris non ita pridem vulgavit. Paullo minus prolixum est Martyrologium Thomæ Maihew Angli, qui TROPHEA Benedictino-Anglicana tribus voluminibus composuit: quibus quartum de Scrip-toribus adjecit. Multum quoque ad historiam nostram contulit ejusdem nationis Clemens Reinerus, edito insigni libro, qui APOSTOLATUS *Benedictinorum in Anglia* nuncupatur.

P R Æ F A T I O.

8. Tandem vero sub initia præcedentis sæculi, Antonius Yepesius Hispanus, Vallisoletanus abbas, quod nemo ante eum tentaverat, generale totius Benedictinæ historiæ Chronicon scribendum suscepit, vir sane doctrina & eruditione ad id perficiendum non mediocriter instructus; illudque ad sex, quas ipse vocat, centurias perduxit. quod dominus Martinus Retellius, e percelebri Congregatione sancti Vitoni, gallice reddidit, multisque accessionibus subinde auxit: Bucelinus vero in epitomen redegit, adjecto compendio subsequentiæ annorum. Nec mirum quod Yepesius in duodecimo sæculo substiterit. Cum enim monasteriorum historias, vitasque Sanctorum atque illustrium Ordinis nostri virorum uno contextu integras semel descripsisset; nihil fere ipsi reliqui erat quod scriberet, cum & novæ monasteriorum foundationes post sæculum duodecimum, in quo desuit, rarissimæ fuerint; & gesta sanctorum illustriumque virorum, qui post illud sæculum vixerant, in enarrandis uniuscujusque monasterii eventibus ab ipso jam relata essent. Verum, quia non satis amplas ad prolixum istud opus suppetias in promptu habuit vir doctus (nam præter Baronii Annales, vitasque sanctorum quorundam, & Hispaniæ monasteriorum tabularia, cetera fere ipsi deerant) historiæ suam omni ex parte absolutam reddere non potuit. Vereor ut quid elimatius ac solidius elucubrare potuerit Constantinus Cajetanus, qui in commentario ad vitam Gelasii II. ait, se habere præ manibus Annales Benedictinos, quos propediem editurum se dicebat. Verum, qualescumque illi fuerint, ad manus nostras minime pervenerunt. Sic itaque imperfecta hæcenus restitit Benedictinæ familiæ historia.

9. Cum id animadvertissent primarii Congregationis nostræ præpositi, quibus res nostri Ordinis in primis cordi erant; delectos e suis studiosos fratres ad colligenda Benedictinæ historiæ monumenta designarunt: qui, perlustratis tum Galliæ, tum aliarum regionum bibliothecis & archivis, copiosam inde litterariam suppellectilem retulerunt. Hoc consilium primus iniit reverendissimus Pater dominus Gregorius *Tarisse*, Congregationis nostræ Præpositus generalis, idemque studiorum apud nos præcipuus institutor: cujus laudabile propositum persecuti sunt ejus successores, reverendissimi Patres Johannes *Harel*, Bernardus *Audebert*, Vincentius *Marfolle*, Benedictus *Brachet*, & Claudius *Boistard*, hodie quoque vivens, gratias Deo, vigenisque animo in provecta licet ætate: qui omnes bonarum, sacrarumque litterarum studia promovere studuerunt, tum in recensendis sanctorum Patrum Operibus, quorum lectionem ad instillandam, fovendamque pietatem in primis conducere persuasum habebant; tum in colligendis verustis illis monumentis, quæ ad conscribendam Benedictinam historiæ necessaria & opportuna videbantur.

10. Ante omnia, Sanctorum nostrorum Acta primigenia, tamquam præcipuum historiæ nostræ fundamentum, in unum corpus redacta, & in lucem emissa sunt, cum Acherii nostri Spicilegii tomis tredecim, in quibus varia monasteriorum Chronica & documenta continentur. His magna ex parte vulgatis, Ludovicus Bultellus, e clara Rotomagen-

P R Æ F A T I O.

sium stirpe in Benedictinam cooptatus familiam, postquam monasticæ historiæ orientalis Specimen, ut ipse vocat, & quidem præclarum edidisset; occidentalem itidem, id est Benedictinam, Gallico idiomate ab origine pertractare aggressus est: at, primis duobus voluminibus, quæ quatuor sæculorum facta continent, in lucem editis, dum sequentium temporum historiæ proficeretur, subita morte correptus, imperfectum opus reliquit.

11. Ex his intelligitur, Benedictinæ historiæ, quamquam ad notitiam hominum præclarissimæ, multum deesse ad absolutam ejus perfectionem: cui attingendæ si quis idoneus modo adesset auctor, & tanto operi non impar, vix quidquam deesset eorum subsidiorum, quæ ad id sunt necessaria. Nam præter ea, quæ mox commemorata sunt; infinita propemodum, cum in Gallia, tum in aliis regnis & provinciis, publici juris facta sunt hanc in rem monumenta: qualia sunt Acta sanctorum a Bollando, ejusque continuatoribus eruditis edita & illustrata; Annales quoque Francorum ecclesiastici, auctore doctissimo Carolo Cointio, Oratorii Gallicani presbytero; denique quam plurima diplomata & instrumenta, quorum magnam partem typis vulgavit, præsertim in Capitularibus regum Francorum & in Marca Hispanica, clarissimus vir Stephanus Baluzius, qui mihi præcipuus auctor fuit, ut his scribendis Annalibus operam impenderem.

I I.

12. Omnibus igitur istis subsidiis instructus, cum nemo ad hanc provinciam subeundam se offerret; ego demum, post multas excusandi rationes, arduum hoc opus, divino confusus auxilio, tentare cœpi, & res Benedictinas in Annales pro viribus redigere in animum induxi: ut, quamquam perficiendo & absolvendo huic operi longe impar, saltem alios ad id perficiendum animarem. Hos vero Annales in libros, secundum annorum, quoad licebit, seriem distinguere visum est: ne si, ommissa librorum partitione, in singulorum annorum totidem capita rerum nostrarum eventa referre vellem; & certa subinde annorum indicia me deficerent, & nimis jejuna, exsanguis, & veluti corpore destituta esset narratio. Tantæ quippe ambages subinde implicant, ut quo tempore, quoque anno res pleræque actæ sint, vix certo discerni queat: nec tanta quandoque singulis annis suppetit materia, ut singularem tractationem exigere vel pati possit. Annorum porro seu temporum ordinem ideo præferre visum est, quod hæc factorum in suas classes distributio magis historicæ methodo conveniat, quam continua cujuslibet vel monasterii, vel sancti historia, quæ Yepesii nostri methodus fuit: in qua tria occurrunt incommoda, nimirum & quod res, temporibus longe disparatæ, ad certum quemdam annum referuntur; & quod tædium lectori afferat prolixa ejusdem argumenti tractatio; & quod denique in posterioribus sæculis nihil ferme reliqui sit, ut jam dixi, quod scribatur. Aliam iniit methodum noster Bultellus, quæ suo etiam laborat incommodo, nempe rerum eventus pro locorum serie describendo: quo in genere confusa est etiam temporum

P R Æ F A T I O.

series. Hæc autem incommoda in Annalium methodo vitantur: in qua rerum dilucidus ordo, & jucunda varietas lectorem recreat, nec deest in posterioribus sæculis quod scribatur. Id tamen incommodi nonnullis hic videtur, quod uniuscujusque Sancti gesta in varios annos dispersa sunt: sed huic incommodo remedium afferunt indices accurati.

13. In his autem conscribendis Annalibus mediam quamdam tenui viam, sic illustria referendo facta, ut tamen minus splendida, quæ scilicet aliquanti momenti essent, non omitterem. Neque tamen ad omnes descendendi minutias, quod in generali historia non licet; nec proinde integras cujusque monasterii, exceptis quibusdam illustrioribus, historias perscribere; nec singulorum abbatum, virorumque illustrium, vel prioratum; nec omnium denique sacrarum cujusque loci reliquiarum indices contexere mihi propositum fuit. Nam, præterquam quod horum pleraque vix ac ne vix quidem accurate pertractari possunt; sane hæc omnia peculiarem commentationem exigunt, id est peculiarem monasteriorum omnium historias, saltem compendiosas, quales de Congregationis nostræ monasteriis elaborabat noster Michael Germanus, socius quondam meus addictissimus, qui, dum operi extremam imponere manum pararet, in ipso ætatis flore morte interceptus est. peculiarem quoque commentarium postulant Ordinis nostri Scriptores, ex quibus præcipuos quidem in his Annalibus debito non defraudavi honore: at singula eorum recensere opera, & a genuinis dubia & spuria secernere, res nimium fastidiosa fuerit: quod quidem in peculiari de Scriptoribus Benedictinis opere rectius & opportunius a quodam e nostris præstari poterit.

14. Ceterum in his scribendis Annalibus diligentiam, bonam fidem, perspicuitatem cum brevitate pro solis ornamentis consecutus sum, hoc mihi scopo proposito, non ut lectorum animos splendida narratione oblectarem (neque enim ea dicendi facultate præditus sum, ut id possim, nec, si possem, velim) sed ut Benedictinos omnes, fratres utique meos, ad sectanda majorum nostrorum præclara exempla, & ad mala devitanda, quoad in me fuit, inducerem.

15. Neque vero necesse fuerit, historiam, alioqui insignem, adscititiis ornare coloribus, cum luceat ipsa per se se; eamque satis superque conspicuam & illustrem reddant præclara nostrorum facta, variique rerum eventus. quo in genere non modo florens Ordinis nostri status, verum etiam prolapsiones ipsæ, uti & mirificæ subinde renovationes, quas reformationes vocant, amplissimam suppeditant dicendi materiam. Videas quippe Ordinem longe florentissimum a Benedicto puero concipi, formari & nasci in horrido specu per summum & diuturnum silentium; tum in tenebris Sublacensis solitudinis adolescere, intermicantibus subinde radiis, qui Romam usque pertingebant: dein sensim attollere caput, & in sublimi Casini monte positum crescere per suas quoque injurias: dum, primario illo monasteriorum omnium capite cum suo auctore e medio sublato, ipsum nihilo minus quasi truncum corpus accipit ingens incrementum, tum constructione novorum, tum accep-

P R Æ F A T I O.

sione antiquiorum per Europam monasteriorum. mox, capite ipso redi-vivo, influere in Ordinem ad cumulum opes ac dignitates: sub hæc, qua proprio pondere, qua externa barbararum nationum, sæcularium-que hominum violentia fatiscentem, propendere in lapsum, ruinam-que; sed ex ipsis interitus faucibus cum pristina virtute & dignitate statim resurgere, & attollere caput; ac demum, non secus atque immensam arborem, diffundi & propagari varios in ramos: ex quibus furculi decerpti, secundoque infixi vel insiti solo, & ipsi coaluerint in frugiferas arbores, quarum *fructus*, ut Prophetæ " verbis utar, *in cibum*, & *folia in medicinam*: postremo, post varias per sæcula fere duodecim alternantis fortunæ vices, nostro etiam sæculo persistere, eo sane modo, ut persistaturum itidem per subsequencia longe tempora, Dei opt. max. ope ac potentia obsecundante, sperare liceat: ita ut de Ordine nostro cum eodem Propheta possimus ominari, quod penitus *non deficiet folium ex eo*, & *non deficiet fructus ejus*. Quales fructus ad universalis Ecclesiæ utilitatem tulerit hæc arbor, probant ecclesiastici Annales, in quibus tot Pontifices, Apostoli, & Evangelii præcones ex ea assumti, tot Doctores & Scriptores ex ea producti laudantur: adeo ut dicere liceat, per aliquot sæcula totum Ecclesiæ Latinæ regimen penes solos fere monachos steterit, & sacræ doctrinæ traditionem ex ea profluxisse. quod quidem non ad ostentationem, sed ad argumenti, de quo agimus, qualitatem demonstrandam, paucis in antecessum commemorare visum est, in progressu horum Annalium, ubi locus & occasio postulabit, opportunius exponendum. Hæc cum ita sint, nemo non videt, historiam nostram, si pro dignitate scripta esset, eam esse, quæ cum studio & fructu non mediocri ab omnibus legeretur. quod etsi me non assecutum esse persuasum habeam, feci tamen quod in me fuit, ut quæ scripsi, non sine fructu, & cum minimo saltem fastidio legi possent.

I I I.

16. Nunc locus postulare videtur, ut de Regulæ nostræ propagatione per Occidentem disseramus. Sed, quia hoc argumentum in Præfationibus ad Acta Sanctorum nostrorum data opera pertractavi; ejus rei summa tantum capita hic referre visum est, maxime cum in decursu nostrorum Annalium id pro nata occasione exsecuturus sim. Quatuor potissimum ad Regulæ Benedictinæ propagationem contulere: videlicet Regulæ ipsius præstantia; ejusdem approbatio & elogium per Gregorium Magnum, præsertim in libro secundo Dialogorum; conjunctio complurium in unis iisdemque monasteriis regularum; denique monastici Ordinis per illa tempora unio seu unitas. Ad hæc non parum ad illam propagationem contulit vel clades ipsa Casinensis, ex qua factum est, ut sacri illius asceterii monachi Romæ humanissime accepti sint a Pelagio II. & collocati in ipso Lateranensi patriarchio: quo ex loco, ceu totius orbis capite, eorum fama, adeoque Regula circumquaque facile diffundi potuit.

17. Quanta sit sancti Benedicti Regulæ præstantia, uno veluti ore

P R Æ F A T I O.

concinunt Patres & Concilia, in quibus REGULA SANCTA per excellentiam passim appellatur, eaque in cunctis monasteriis servanda præscribitur. Ita statutum in synodo Augustodunensi per sanctum Leodegarium sæculo septimo; in Gallicanis & Germanicis conciliis per sanctum Bonifacium octavo; ita in omnibus ferme sæculi noni ac decimi conciliis. Præverat Gregorii Magni commendatio, qui quanti eandem Regulam faceret, aperte demonstravit, eam appellans *Regulam monachorum, discretionem præcipuam, sermone luculentam*. Cum enim libri Dialogorum, quorum in libro secundo hoc elogium protulit, ob famam & dignitatem auctoris ubique legerentur; factum est, ut omnes hanc requirerent, præferrentque Regulam, quam tantus pontifex ita commendaverat. Ea mens fuit sancti Odonis abbatis Cluniacensis in sermone de sancto Benedicto, ubi ait, divinitus dispositum fuisse, *ut, cum isdem excellentissimus Legislator in ceteris modis sit à Deo decoratus, etiam hinc majori auctoritate tam ipse, quam ejus Legislatio roboraretur, quod eandem vitam summus apostolicæ sedis Pontifex ordinavit. quæ scilicet vita, etiam ex occasione Dialogi ejus, pluribus innotesceret, & non solum apud Latinos, sed etiam apud Græcos notissima fieret.*

18. Non mirum itaque, si hæc Regula in novis, quæ tum condebantur, monasteriis admittitur: nec difficile fuit, ut in antiquioribus, quæ jam suam habebant Regulam, insuper Benedictina adoptaretur. Familiare quippe fuit illis temporibus, ut plures simul Regulæ in unoquoque monasterio receptæ essent. quod Gregorius episcopus Turonensis ^a testatur de Atanenfi apud Lemovices cœnobio, in quo *non modo Cassiani, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrabantur Regulae*. Si quæras quæ fieri possit, ut plures insimul Regulæ uno in loco observarentur: facilis responsio est. Cum enim monasticæ Regulæ omnes in unum scopum tendant, ut scilicet, abdicata rerum omnium proprietate, monachi vitam communem, laboriosam, abstinentem, & a sæculi tumultu alienam, in summo silentio sub præpositi obedientia transigant, statisque horis ad divina officia, ad lectionem, laborem, & ad curandum corpus convenient; in promptu erat, quæ moralia sunt in omnibus Regulis, singulis proponere monasteriis: quæ vero ad officia divina, jejuniorum ac laboris pensum, aliaque id genus pertinent, pro nutu & arbitrio abbatis seu præpositi ex illis Regulis desumerentur. Unde sanctus Filibertus, Gemeticensis cœnobii conditor & abbas, *Basilii sancti charismata, Macarii Regulam, Benedicti Decreta, Columbani Instituta sanctissima, lectione assidue frequentasse* traditur. Hinc in multis codicibus perantiquis simul compactæ habentur complures Regulæ. quod maxime probat Codex Regularum veterum, quas Benedictus, Anianæ venerabilis abbas, in unum corpus redegit, suisque discipulis legendas proposuit, tametsi Regulæ Benedictinæ signanter addidit. ut illi intelligerent, non insuper habendam earum lectionem, quæ cum sua, id est Benedictina, in plerisque convenirent, & conducere possent ad eam accuratius observandam. Atque ut ejusmodi consensus Regularum clarius eis demonstraretur;

^a Greg. Tur.
lib. 10. c. 29.

P R Æ F A T I O.

traretur; Concordiam veterum Regularum idem abbas composuit: quo in libro singulis sancti Benedicti Regulæ capitulis, singula aliarum Regularum capita ejusdem argumenti subjecit, ut perfectus ille omnium Regularum concentus uno conspectu perspiceretur. Hoc tamen discriminis est inter sancti Benedicti, aliasque aliorum veterum Patrum Regulas, quod ejus sequaces eam abjicere non possint, propterea quod stabilitatem & conversionem morum suorum *secundum Regulam* se composuros promittant; adeoque observandæ Regulæ propositum in votum quodam modo cadat. quod nulla alia antiquorum Patrum Regula, si bene memini, præscribit; ac proinde omnes præstantiori commutari potuere. Verum id non obstat, quo minus nostra Regula cum aliis conjuncta fuerit, ut mox dicebam.

19. Hæc quoniam a nostris moribus absunt, a veri similitudine aliena plerisque videntur, qui Ordinum religiosorum differentiam ex Regularum diversitate pro nostrorum temporum statu æstimant. Verum illo ævo, cum unus esset monasticus Ordo, necdum in varias classes divisus; illa Regularum diversitas, quæ uniformes censebantur, nullam inducebat Ordinum diversitatem: uti nec modo diversæ in eandem Regulam constitutiones, quas variæ unius ejusdemque Ordinis Congregationes sibi præscribunt, unitati Ordinis haud officiant. Hanc monastici Ordinis, non modo in toto Occidente, sed etiam in Oriente simul & Occidente unitatem in variis ad Acta sanctorum nostrorum Præfationibus inculcavi. Hanc vero ante me diserte docuerat Leo Allatius in Præfatione ad Codicem Regularum: cujus sententiam hoc loco ipsis ejus verbis referre juvat. sic ille capite 111. Ex hæcenus dictis, inquit, de multitudine ubique colentium vitam monasticam in utroque sexu, facile cuiquam, vetera ex præsentibus æstimanti, persuadebitur fuisse primis illis temporibus diversos, & certo caractere discriminatos monachorum Ordines, prout postea institutum, præsertim in Mendicantibus, quorum universæ, quamvis late sparsæ familiæ, sub uno peculiari capite, certis & cuique propriis officiis ac legibus Deo militant. Valde fallor, si jam tum primis sex, septemve ecclesiæ sæculis iste usus invenerat. Certe vestigia mihi quidem non apparent, qui, quocumque intueor, uniformem ubique monachatus rationem, & facilem ac promiscuum invicem transitum, mutuamque commearum professionum & cœnobiorum cerno. Orientales monachi, quando in Occidentem venerant, cum ibi profitentibus religiosam vitam sine discrimine censebantur: vicissim Occidentales in Oriente. quod cum innumeris exemplis probari possit, unum tantum hic afferam Cassiani & Germani Gallorum monachorum, qui Ægypti monasteria peragrarunt instituti monastici cognoscendi causa, & animo in patriam referendi haustam inde notitiam disciplinæ in suum & popularium suorum usum. Unde satis apparet existimasse ipsos, unum esse in commune omnium ubique monachorum modum, & usum religionis profitendæ. Inferius idem Allatius probat, adversus hanc monastici Ordinis unitatem nihil præscribere veterum Regularum in prædicto Codice relatarum diversitatem. Etenim illæ, in-

^a S. Bened. c.
58.

P R Æ F A T I O.

» quit, a singulis; ut præfens usus poscebat, Patribus scriptæ, aliorum si-
 » milia cupientium studiis descriptæ in commune proponebantur: ut ex
 » his quique, pro locorum & nationum differentia, vitam uniformi, quoad
 » præcipua, disciplina temperarent. Primaria sane, & quasi fundamen-
 » talis monachorum regula Evangelium erat; illa, inquam, Christi con-
 » filia, quæ castrare seipsum propter regnum cælorum; quæ abnegare se,
 » & crucem tollere; quæ patrem & matrem, uxorem & agros propter
 » Christum relinquere; quæ vendere patrimonia, & dare pauperibus; sic-
 » que nudos Christum sequi suadebant. Regulæ particulares nihil nisi
 » ejus primæ ac universalis regulæ applicationes, aut declarationes, locis
 » & personis plerumque aptatæ, habebantur.

<sup>a Thomass. 1.
part. lib. 1. c.
24.</sup>

20. Eamdem sententiam late propugnat Ludovicus Thomassinus,
 » Oratorii Gallicani eruditus presbyter; censetque nullas fuisse ante
 » Cluniacensem monachorum congregationes, quæ unum ab aliis dis-
 » tinctum corpus conflarent, & singulari alicui Regulæ se profiterentur
 » addictas: sed sub uno generali monachorum Ordine singula sibi seor-
 » sim constituisse monasteria, ab aliis haud pendentia, qui ita suam sin-
 » guli Regulam amplexabantur, ut alias non excluderent, sed multas
 » simul, aut omnes complecterentur. Et certe quisquis vetera monacho-
 » rum instituta & acta sincere, accurate, & absque ullo præjudicio revol-
 » verit, in eamdem conveniat sententiam necesse est. Hujus porro uni-
 » tatis evidens nobis argumentum suppeditat sanctus Pater Benedictus in
 » Regulæ suæ capite L X I. ubi præcipit, ut, si quis monachus peregrinus e-
 » longinquis provinciis in monasterium supervenerit, si pro hospite vo-
 » luerit habitare in monasterio, & contentus fuerit consuetudine loci;
 » suscipiatur quanto tempore cupit: *si vero postea voluerit stabilitatem
 » suam firmare, non renuatur talis voluntas, & si quidem vir frugi erit,
 » non solum si petierit, suscipiatur in Congregatione, verum etiam suadeatur
 » ut stet: ut ejus exemplo alii erudiantur; & quia in omni loco uni Domino
 » servitur, & uni Regi militatur.* Ad hanc proinde susceptionem non exi-
 » gebatur annua probatio, sed tantum stabilitatis, si mutuus fuisset con-
 » sensus, promissio: cujus promissionis formulam in hoc volumine re-
 » feremus.

21. Ex his quivis intelligere potest, nulla machina, ut quibusdam
 visum est, nulla vi, nulla arte opus fuisse, ut sancti Benedicti Regulæ
 non modo in novis, sed & in antiquioribus illis monasteriis, quæ ante
 eum condita fuerant, admitteretur, maxime post lectos Gregorii Ma-
 gni Dialogos, in quibus eadem Regulæ tantopere commendata erat.
 Hoc itaque modo facile propagari potuit, cum nec Ordinis monasti-
 ci, qui unus tum ubique erat, diversitas, nec Regularum varietas
 obstaret.

22. Si quid tamen obsistere potuit, non aliud fuit quam sancti Co-
 lombani institutum, in quo nonnulla erant a ceterorum monasteriorum
 ritibus abhorrentia, nimirum festi paschalis celebrandi diversa norma,
 ipsa nempe quarta decima luna, si in dominicam incidisset; & Sco-
 tica tonsura longe dissimilis a Romana, raso scilicet anteriori capitis

P R Æ F A T I O.

parte ab aure ad aurem, posteriori intonsa. Verumtamen non ita se-
 gregati erant a ceteris illius instituti monachi, ut diversum omnino Or-
 dinem constituerent. Illud argumento est, quod Attala Lirini mona-
 chus, cum diu illic vitam monasticam egisset, regularis disciplinæ stu-
 dio ad beatum Columbanum se recepit: quem mox vir sanctus *suo mi-
 nisterio junxit, ac divinis monitis erudire tentavit.* Idem factum Amato
 Agauni monacho, quem Eustasius Luxoviensis abbas inde secum abdu-
 xit, & in aliorum fratrum societatem admisit. Porro etsi sancti Colum-
 bani institutum principio in quibusdam ab aliis differret; sublata est
 post ejus mortem illa diversitas, videlicet post synodum Marisconen-
 sem anno D C. X X V. celebratam, in qua Agrestius monachus Eustasio
 abbati rixas movit ob illa discrimina, quæ Waldebertus ejus successor
 emendavit. Ex eo tempore sancti Benedicti Regula in Columbani mo-
 nasteria nullo negotio admissa fuit. Unde Donatus, ex monacho Luxo-
 viensi Vesontionensis præsul, Jussanensibus sanctimonialibus, quæ se
 beati Columbani discipulis conformare cupiebant, ex duabus sancto-
 rum Benedicti & Columbani Regulis, additis ex Regula sancti Cæsarii
 particulis, unam conflavit, sequiori sexui accommodatam, quæ magna
 ex parte ex Benedictina contexta est; in Camelariensi apud Arvernos
 parthenone itidem observata.

23. Non immoror referendis hoc loco argumentis, quæ hanc Regulæ
 sancti Columbani cum Benedictina conjunctionem probant, utpote alias
 a me adductis in Præfationibus ad Acta sanctorum nostrorum, iterumque
 in horum Annalium decursu ^a proferendis. Quæ res adeo explorata <sup>a V. lib. II.
n. 49.</sup>
 visa est erudito & piissimo viro Prospero Flemingo e familia sancti Fran-
 cisci, qui primus sancti Columbani epistolas vulgavit, ut eam suo cal-
 culo approbaverit. Is quippe in Dissertatione de sancti Columbani mo-
 nachatu, rejectis Augustinianorum eremitarum, qui eum sibi vindicare
 conantur, ratiunculis; necnon sententia quorundam e nostris, sancti
 Columbani regulam nihil aliud esse quam Benedictinæ appendicem af-
 firmantium; is, inquam, hanc utriusque Regulæ conjunctionem in mo-
 nasterio Luxoviensi sub Eustasio, in Bobiensi sub Boboleno, eodemque
 tempore in aliis monasteriis factam admittit; ac demum in fine conclu-
 dit, Benedictinos non immerito suis & sanctorum suorum catalogis & ^{cc}
 annalibus inscribere Columbanum, ejusque discipulos: utpote cum ^{cc}
 omnia, eaque celeberrima, a Columbano, ejusque posteris & alumnis ^{cc}
 condita monasteria, ipsis cesserint; instructique ab ipso cælesti sapientia ^{cc}
 discipuli, temporis successu Benedictinæ regulæ documenta susceperint: ^{cc}
 ut cognoscat generatio ventura, quam præclaris Benedictinæ religionis ^{cc}
 primordia ornamentis illustravit Deus, qui ad ejus splendorem ampli- ^{cc}
 ficandum, sidus illud clarissimum, scilicet beatum Columbanum, tanta ^{cc}
 divina sapientiæ radiis, tanta cælestium virtutum claritate conspi- ^{cc}
 cuum, Galliæ finibus ex Hibernia transmisit, ut ibi cum alio fulgentissi- ^{cc}
 mo fidere sancto Mauro, velut duo luminaria magna in firmamento re- ^{cc}
 lucentia, omnia Galliæ latibula mutuo splendore collustrarent. quorum ^{cc}
 postea discipulorum sub Benedictino coalescens instituto ardor, tanto se ^{cc}

P R Æ F A T I O.

» per omnes Germaniæ, Britannæ, aliarumque regionum fines fervore &
» claritate diffudit, ut nullus esset terræ angulus, qui se absconderet a ca-
» lore ejus; nullus pæne christianæ religionis alumnus, qui non posset in
» lumine illo videre lumen monasticæ perfectionis. Hucusque Flemingus,
vir doctus & pius, qui pro fide Christi martyrio affectus est. Eamdem
sententiam prius tenuerat Usserius ^a Armachanus.

^a Usser. antiq.
Fiber. p. 1060.
& seqq.

24. Magnum itaque ex illa Regularum conjunctione incrementum
cepit Benedictinum institutum; perseveravitque toto septimo sæculo illa
conjunctio, non modo in monasteriis a beato Columbano institutis, sed
etiam in multis aliis, quæ sub utraque Regula de novo condita sunt: qua-
lia fuere Floriacense, Corbeiense, Sithiense, Altvillarense, Fossatense,
& alia non pauca. At sæculo insequente sola superfuit sancti Benedicti
Regula: quæ ita visa est alia præstantior, ut sola sufficere visa sit ad re-
gimen monasteriorum, solaque commemorata in illius sæculi monu-
mentis. adeo ut principatu Caroli Magni quæsitum sit, uti res obscura,
& tunc a paucis cognita, qua Regula vixissent monachi in Gallia, ante
quam Regula S. Benedicti ad has partes pervenisset. De illa porro utrius-
que Regulæ unione testimonium perhibent non modo vetera diplomata
& instrumenta prædictorum monasteriorum, verum etiam illorum tem-
porum auctores: quos inter anonymus vitæ Salabergæ scriptor testatur,
tempore Walberti Luxoviensis abbatis, qui Eustasio successit, agmina
monachorum, ac sacrarum puellarum examina, non solum per agros,
villas, vicofque atque castella, verum etiam per eremi vastitatem, ex
Regula dumtaxat beatorum patrum, Benedicti & Columbani, pullulare
cepisse. Idem etiam haud obscure probat auctor, qui acta sancti Desi-
derii Cadurcensis scripsit, cujus tempore hæc secta, ut ipse vocat, ^b & re-
ligio Cadurcis primum innotuit. Insigne aliud istius Regularum con-
junctio & indubitatum exemplum nobis exhibet privilegium Johannis Pa-
pæ IV. pro monasterio quodam sanctæ Mariæ & sanctæ Columbæ, in
quo sanctimoniales vivebant secundum edicta sanctorum Antonii, Pa-
chomii, & Benedicti abbatis. quod privilegium in formulam redactum
est ante annos octingentos in codice bibliothecæ olim Thuanæ, nunc
Colbertinæ. Aliud item insigne exemplum suppeditat Aredius, alio no-
mine Petruinus, Vasensis episcopus, in suo diplomate, dato anno
decimo Theoderici regis, filii Chlodovei junioris, pro monasterio Gra-
fellenfi, quod ipse in sua parochia construxit secundum normam venera-
bilis viri sancti patris Benedicti abbatis, vel sancti Macarii, seu sancti
Columbani. quod diploma integrum in Appendice hujusce voluminis
referemus.

^b Lib. 13. n.
21.

25. Ante hanc conjunctionem pauca erant monasteria sancti Colum-
bani instituti, præter Luxoviense & cellas Fontanensem & Anagratensem:
ast, ea unione semel facta, plurima sub utraque Regula condita
sunt. Huc spectat quod ait sanctus Audoenus in libro primo ^c de vita
beati Eligii, non tam crebra fuisse tunc in Galliis monasteria; & sicubi
essent, in eis non viguisse disciplinam regularem, præterquam in
Luxoviensi & Sollemniacensi: ex quo demum multi sumserunt & ini-

^c Cap. 23.

P R Æ F A T I O.

tium, & exemplum: adeo ut nunc quoque, inquit, propitia divinitate, in-
numera per omnem Franciam & Galliam habeantur sub regulari disciplina al-
ma utriusque sexus cenobia. Mutuam itaque lucem sibi invicem præbue-
re ambæ Regulæ, ex quarum conjunctione factum est, ut multa cœ-
nobita in Galliis construerentur, cum antea paucissima essent sancti Co-
lumbani instituto addicta, propter diversos ritus ac mores, a quibus Gal-
li, uti & Romani, abhorrebant. Itaque ab eo tempore, ut Ordericus
^a Vitalis scribit, sancti Columbani discipuli a sancto Benedicto modum
divinæ servitutis & ordinem didicerunt; & formam orationum pro cunctis
ordinibus, qui in ecclesia Dei sunt, nigredinem vestium, aliasque observa-
tiones sumserunt, quas pro religione & honestate ipsius tenuerunt, & se-
quaces eorum usque in hodiernum diem reverenter observare appetunt. Ita
Ordericus procedente sæculo duodecimo scribebat. Nonnulla etiam
ex sancti Columbani instituto retinere ejus discipuli, puta pœnarum,
seu pœnitentiarum modos, quos ille in suo Pœnitentia præscriperat,
utpote quos sanctus Benedictus prudentiæ abbatis permiserat. Unde in
quibusdam exemplaribus Regulæ nostræ subjicitur Regula cœnobialis pa-
trum de Hibernia ^b, id est Pœnitentiale sancti Columbani, ut in quibus-
dam Germanicis codicibus observavimus.

^a Orderic. lib.
2. p. 716.

^b Analect. 10.
4. p. 634. &
seqq.

26. Quæ hæc dixi, monastici Ordinis per illa tempora unitatem
probant, cui Regularum diversitas nullo modo præscribebat. Quam ob-
rem in secernendis sanctis aut illustribus viris, qui sancti Benedicti Re-
gulam secuti sunt; aut in distinguendis monasteriis, quæ eidem Regu-
læ ab origine subjecta fuere, scrupulosior aut morosior minime fuero,
certus utrorumque notitiam ad nostram pertinere historiam: tum quia
unus, ut dixi, omnium Ordo erat: tum quia, etsi diversi tum fuissent
Ordinis, omnibus illis monasteriis ad Ordinem nostrum translatis, ad
eisdem pertinet honos, quibus provenit hereditas; atque adeo mutila
esset atque imperfecta Ordinis nostri historia, si illorum monasteriorum
ac monachorum commemorationem prætermitteremus. quod quidem
non solum magno historiæ nostræ detrimento fieret, sed etiam ingrati
animi vitio nobis merito verteretur. Nos porro hac in re morem sequi-
mur christianæ ecclesiæ, quæ viros sanctos & illustres veteris Testamenti
sibi adscribit, propterea quod una sit utriusque Testamenti ecclesia. Ob
eamdem causam antiquiores monachos ut patres nostros suspicimus: sed
tamen de illis solis, quorum monasteria postmodum Regulæ nostræ ac-
cesserunt, agere institimus, servato nihilo minus inter illos ac nostros
discrimine, quatenus alios ab aliis secernere licuerit in tanta rerum an-
tiquarum obscuritate.

27. Nunc consequens esset agere de Regulæ nostræ propagatione in
varias regiones, puta per Italiam, Hispaniam & Germaniam, aliasque
provincias ac nationes. Verum de his omnibus, ut jam dixi, in nos-
trorum decursu Annalium differere satis esse duximus, summis tantum ca-
pitibus hoc loco expositis, quæ huic propagationi viam fecerunt. Certe
hoc in volumine invenias, quæ hanc in rem sufficere visa sunt ad id ad-
struendum pro Italia, Hispania, & Anglia. Hoc autem argumentum pro

P R Æ F A T I O.

Anglia in peculiari Dissertatione de sancti Gregorii monastico instituto, quæ in priori Appendice hujus tomi exstat, retractabitur. Quod Italiam spectat, Simplicius, Casinensis abbas tertius, magistri sui, id est sancti Benedicti, *latens opus propagasse in omnes* dicitur in quadam inscriptione, Regulæ nostræ ante annos fere nongentos præfixa, ut veteres codices & auctores fidem faciunt. ubi in veteri annorum septingentorum codice eandem Regulam continente, quem ante aliquot annos in bibliotheca domini Filiberti de la Marre Divionensis consilarii vidimus, ita scriptum observavi; *Simplicius Christi famulus, ministerque, Magistri late opus propagavit in omnes.* quæ quidem vox, *late*, sensum dilucidiorum facit. At si ve legas *late*, si ve *latens*; ex hac saltem inscriptione colligitur, Regulam nostram, quæ necdum omnino cognita erat, propagatam fuisse in omnes. quod saltem de Italiæ monachis & monasteriis intelligendum est. Certe sæculo octavo eam per totum Occidentem resperfam & receptam fuisse testis est luculentus Paulus Warnefridi, diaconus & monachus Casinensis, Caroli Magni æqualis, in homilia de sancto patre Benedicto, in Appendice nostra ex Casinensi codice edita, in cujus initio hæc verba ad propositum leguntur. *Quis potius, fratres carissimi, post sanctos Apostolos, quam hic beatissimus Pater noster salis valet nomine appellari? qui ab urbe segregatus Romulea, tamquam ab instabilibus, amarisque pelagi fluctibus, dum intra specus sui se se ambitum tenuit, quidquid vel modicum ex mundana mobilitatis liquore habere poterat, in salis soliditatem, rationemque mutavit; verique Solis radiis per caritatis fervorem torrefactus, ad justitiæ candorem pervenit. Qui non solum tunc corporali presentia, multorum piis verbis vel actibus vitam conducit; sed usque ad presentem diem presens spiritu, non tantum nostrum collegium, sed PER TOTUM MAXIME OCCIDENTEM, SUOS SEQUACES ERUDIT: qui per salubrem, rationisque plenam sanctæ institutionis suæ Regulam, vitam carnalium, dissolutionis labe tabidam, restringendo revocat ad salutem. cujus districtiōis censura etsi, ut salis species, plagis videatur crudescitibus austera; certum tamen est, quod tolerata patientius caelestem conferat medicinam.* Hactenus Paulus diaconus, qui his verbis Regulæ Benedictinæ propagationem per totum maxime Occidentem tunc temporis factam luculenter probat testis rerum oculatus.

28. Antequam hinc discedamus, expendere juvat Leonis Allatii opinionem in Præfatione ad Codicem Regularum, censentis, sanctum Benedictum, qui antiquum, quem reperit in ecclesia, monasticum
 „ Ordinem suscepit, excoluit, dilatavit; Regulam, non universalem suis
 „ ubique omnibus promulgasse, sed peculiarem dumtaxat Casinensi cœ-
 „ nobio, cui præerat. Verum huic eruditi viri sententiæ propria ipsius
 Regulæ testimonia adversantur, maxime ex capite LV. ubi sanctus Pater
 „ vestimenta fratribus secundum locorum qualitatem, ubi habitant, dari
 præcipit: quia in frigidis regionibus amplius indiget, in calidis vero
 minus. & infra, mediocribus locis certa vestimenta concedit. Denique
 de vestium qualitate & materia non vult causari monachos, sed
 quales inveniri possunt in provincia, qua degunt. Prævidebat itaque vir

P R Æ F A T I O.

Dei Regulam suam variis illis locorum positionibus convenire posse, eamque aptare constituit. nam si solum Casinense monasterium tunc in animo habuisset, has locorum differentias minime curasset. Multa sunt alia, quæ hanc sancti Legislatoris nostri mentem fuisse probant: ut, cum duplicis generis congregationes distinguit; majores^a & minores; & agendo de electione abbatis, præcipit, ut, si omnis congregatio^b abbatem suis vitiis consentientem elegerit, *et vitia ipsa ali-
 quatenus in notitiam episcopi, ad cujus diocesim pertinet ille locus, vel ab-
 batibus, aut vicinis christianis claruerit; prohibeant pravorum prævalere
 consensum.* quæ omnia id abunde confirmant. Certe, vivente ipso Benedicto, non unum Casinense monasterium, sed longe plura. eidem sanctissimo Patri subjecta erant: ut duodecim illa monasteria, quæ in solitudine Sublacensi ante scriptam Regulam extruxerat, & Terracinen-
 nense, de quibus agit Gregorius Magnus in libris Dialogorum. Denique beatus Maurus sanctæ Regulæ exemplar autographum in Galliam attulit, quod ad sæculum undecimum in Majori-monasterio asser-
 vatum fuisse traditur. Ex quibus intelligitur, prædictam inscriptionem, in qua Simplicius Casinensis abbas tertius *Magistri latens opus in omnes propagasse* dicitur, vel in sensu accommodo intelligendam esse, ita ut Regula, antea minus nota, omnibus saltem Italiæ monasteriis tradita sit; vel certe mendosam esse, & pro *latens opus*, legendum *late*, ut quidam codices præferunt.

I V.

29. Superest agendum de his quæ in hoc primo volumine continen-
 tur. In eo ducentorum amplius annorum eventus octodecim libris, quorum ultimus in anno septingentesimo desinit, cum duplici Appendice referuntur. Atque ut narrationi suæ stet auctoritas, probationes ad fidem faciendam, alias ex Actis sanctorum nostrorum repetimus; alias, quæ alibi editæ sunt, ad marginem indicamus; alias denique in contextu, vel summam, vel integras, aut in Appendice referimus. Nonnullas etiam subinde picturas, quæ quid momenti contineant, exhibemus: quibus in æs incidendis Congregationis nostræ singuli præfecti symbolam suam liberaliter contulerunt. Casinensis monasterii ichnographiam & iconem, quas reverendus admodum pater domnus Erasmus a Caieta, ejusdem sacri loci bibliothecarius, studiose fieri curavit, necdum a nobis acceptas, sequenti volumini reservamus. quod etiam de Sublacensi specu & monasterio præstare non omittemus, si accuratam utriusque descriptionem obtinere nobis contigerit.

His octodecim libris duplex subjicitur Appendix. Prior Apologiam missionis sancti Mauri in Galliam continet, auctore nostro Theoderico Ruinaro, studiorum meorum socio, qui me hujus editionis fastidioso labore magna ex parte relevavit, indiceque contexit. cui Apologiæ Dissertatio de Gregorii Magni monastico instituto subjicitur. Utramque in Appendicem referre visum est, ne, si illæ in contextu referrentur, narrationis filum nimis interrumpere. Posterior Appendix varias

^a S. Bened. t. 17. c. 21.

^b Id. c. 64.

P R Æ F A T I O.

probationes complectitur, id est varia monumenta, nondum antehac edita, quæ in corpore voluminis tantum summatim laudantur. Ex his quam plurima, quæ tum in hoc volumine, tum in subsequentibus proferentur, accepta referre debemus indefesso labori nostri Claudii Stephanotii, Romæ nuper mortui, dum Procuratoris officio pro nostra Congregatione illic fungeretur. Hic enim multa collectaneorum volumina, tum ex Gallicanis bibliothecis & archivis, cum nondum Romæ degeret, tum ex Italicis nobis suppeditavit, quæ magno nobis in studiis nostris fuere adjumento, uti & nostri Hugonis Lantenas piæ memoriæ variæ scriptiones. Multi quoque alii e sodalibus nostris operam mihi suam contulere, quorum nomina singula hic recensere, nimis prolixum fuerit, & forte illis ingratum. At reticere non possum, quantum debeam Casinatibus nostris atque Farfensibus, in primis domno Erasmo a Caieta, mox laudato, aliisque ex eadem Congregatione; quantum etiam obstrictus sim reverendis Patribus insignis Congregationis sancti Vitoni, qui mihi hoc in opere, tamquam uni ex ipsis, favorem, operam, & opem quamlibet peramanter impenderunt: ex quibus reverendos Patres Hyacinthum *Allyot*, Medianensis-monasterii abbatem; Bartholomæum *Senoc*, Congregationis præsidem, nuper defunctum; & Matthæum *Petitdidier*, innominatos præterire non possum. Multam quoque nobis materiam suppeditavit insigne archivum sacri monasterii Cluniacensis, quod non mediocri historiæ nostræ ornamentum futurum est. Insuper ex Germania & Belgio etiam non defuere quidam e nostris Benedictinis, quorum studio in his Annalibus adjutus sum: quos inter primas tenent reverendissimi abbates Adalbertus Desertinensis, & Georgius Geysser Wilinganus, nuper mortuus: quibus domnus Hermannus *Schenk*, sancti Galli cœnobita & bibliothecarius, accessit. Ex Gallia Belgica nobis etiam impensè favorunt præ ceteris nostri Trevirenses & Stabulenses e Belgica prima; Elnonenses ac Sithienses e secunda: quorum locorum reverendissimi abbates chartularia sua, aliosque codices nobis perhumaniter communicarunt. Denique ex reformatâ in Belgio sancti Placidi Congregatione domnus Simon *Guillemot*, sancti Gilleni olim subprior, pleraque Belgicorum cœnobiorum chronica manu sua descripsit, & ad nos misit. Ad Hispaniam quod attinet, omnia nobis suppeditavit Yepesius in suo Chronico Benedictino: quædam etiam domnus Josephus Perezus, sacrarum linguarum in Salamantina academia professor. Si qui alii nobis suppetias contulere, eorum nomina suis locis adscribere haud omittemus. At præterire non possum hoc loco recolendæ omnibus litteratis memoriæ illustrem virum Antonium Wionem Herovallium, qui nobis amplissimam veterum monumentorum copiam liberali manu suppeditavit.

30. Verum, quod honoris causa primum commemorare debueram, nobis semper paruit ac præsto fuit Regia Bibliotheca, uti & Colbertina: hæc quidem jussu & benignitate illustrissimi Rotomagensis Archiepiscopi: illa vero favore illustrissimi Abbatis *De Louvois*, ejusdem regni

P R Æ F A T I O.

giæ Bibliothecæ præfecti, cujus in litteras & litteratos propensionem & beneficentiam omnes experiuntur in dies.

31. Hæc sunt, REVERENDISSIMI PATRES, FRATRESQUE AMANTISSIMI, quæ hic præfari quoddam operæ pretium duxi, ut mei vobis consilii rationem redderem. quod si approbaveritis, non minima mihi consolationis portio fuerit, in hoc laborioso quidem opere vobis non displicuisse. Sane haud diffiteor, ex præteritis nostris lucubrationibus, quas benigne accepistis, aliquam mihi injectam spem, hanc vobis non omnino ingratam fore. Neque enim fateri me pudet, quod fateri haud dedignatus est Magnus Ecclesiæ Doctor Augustinus, qui litterarias suas lucubrationes a Simpliciano legi & approbari sibi gratulabatur his verbis; ^a *August. ep. 37. n. 21.* *Unde autem tanta exorta est felicitas litterario labori nostro, quo in librorum quorundam conscriptione sudavimus, ut a tua dignatione legerentur: nisi quia Dominus, cui subdita est anima mea, consolari voluit curas meas, & a timore recreare, quo me in talibus operibus necesse est esse sollicitum, necubi forte indoctior vel incautior, quamvis in planissimo campo veritatis, offendam?*

32. At parum fuerit, vobis non omnino displicere quæ scribo, nisi Patrum nostrorum eximia exempla ita vobis placeant, ut animis vestris alte infigantur. Atque utinam is sit horum Annalium fructus, ut boni ad ampliorem profectum accendantur, tepidi ad fervorem, solutiores ad resipiscentiam. Date, quæso, adhuc semel veniam imprudenti, ut summi e nostris Pontificis ^b *Eugenii III. ad Capit. Cisterc.* verbis vos alloquar. *Respicite, quæso, ad veteres Patres, qui nostrum sacrum Ordinem statuerunt; & considerate, qualiter relicto mundo, & contentis omnibus, mortuis mortuos suos sepelire dimissis, ad solitudinem volaverunt, unde, aliis circa frequens ministerium satagentibus, ipsi ad pedes JESU cum Maria sederunt: ut tanto uberius celeste manna perciperent, quanto longius ab Aegypto discessissent. Ipsi quidem egressi sunt de terra & de cognatione sua; obliti sunt populum suum, & domum patris sui; & quoniam Rex eorum speciem concupivit, crescere fecit eos in gentem magnam, & usque ad extremum terræ propagines eorum extendit: ita quod splendor claritatis eorum univsum corpus Ecclesiæ illustravit, & Sareptana mulier ad eorum vocem innumera vasa de modico oleo, quod habuerat in lecytho, replevit. Sane illi primitias Spiritus acceperunt, & oleum suavitatis eorum ad nos usque defluxit. Unde cogitandum vobis est attentius, & agendum, ut non degeneretis de eorum virtutibus, sed quales fuistis in germine, sitis etiam in virgulto; & qui ex eis vitæ semina suscepistis, idem cum eis germen afferatis & fructum. Faxit Deus, ut is sit horum Annalium fructus, in quibus si quid incompositum, si quid omissum, qualia non pauca esse nequaquam dubitem, vos rogo, lectoresque meos omnes, qui hos forte Annales legere haud gravabuntur, ut benigne condonetis: si quid falsum aut minus apposite dictum, emendare paratum ut benigne admoneatis: si quid rectum, & acceptum, totum auctori Deo tribuatis.*

BREVIARIUM

TOMI PRIMI

ANNALIUM BENEDICTINORUM.

LIBER PRIMUS.

Ab anno Christi 480. ad annum 519.

I. L ATINÆ ecclesie status.	XLVIII. Presbyter ordinatur. Episcopus designatus fugit.
II. S. Benedicti, ejusque Regula prerogativa.	XLIX. Pomerii duo Afri.
III. Benedictus Nursinus.	L. Casarius exsular.
IV. Ejus genus & nativitas.	LI. Parthenona condit.
V. Rome studiis applicatur. Secedit cum nutrice.	LII. Regulas scribit. Exhortationes ejusdem.
VI. Effusa primum miraculum patrat.	LIII. S. Johannis prima abbatissa.
VII. Sublacum adit. In speluncam se abdit.	LIV. Casarius Ravennam abductus.
VIII. Sublaci situs & descriptio.	LV. S. Victoris monasterium Massilia conditur.
IX. X. XI. XII. Monastici status propagatio in Occidente.	LVI. Jurenfis monasteria, Condatenses.
XIII. XIV. Regula quam.	LVII. Lauconense.
XV. S. Basilii regula latine reddita.	LVIII. Balmenſe virginum.
XVI. S. Benedictus in paschate refectus.	LIX. Romanum monasterium.
XVII. Pastores erudit.	LX. LXI. S. Romani tentatio duplex.
XVIII. Carnalem tentationem ut superat.	LXII. Condatensium vitus & habitus.
XIX. Monachos sibi infestos deserit.	LXIII. Augendus abbas.
XX. Gallia res monastica.	LXIV. Mores ejus & studia.
XXI. Locociagenſe monasterium.	LXV. Sancti ac pii monachi Condatenses.
XXII. XXIII. XXIV. Majus monasterium, ejusque disciplina.	LXVI. S. Antidiolus Augendi successor, aliique.
XXV. Clarus & Maximus S. Martini discipuli.	LXVII. Viventiolus an ibidem monachus & prior.
XXVI. Insula-barbara monasterium.	LXVIII. Augendi obitus quo anno.
XXVII. Athanacense.	LXIX. Agaunensis monasterii constructio.
XXVIII. Sancti Justini.	LXX. Sigismundo an antiquior.
XXIX. Lirinense.	LXXI. Ibidem laus perennis.
XXX. Divisa ibi cellula.	LXXII. Novem turma, qua.
XXXI. Sub qua regula.	LXXIII. Agaunense monasterium an idem cum Tarnatensi.
XXXII. Abbates primi Lirinenses.	LXXIV. Regula Agaunensis.
XXXIII. Viri illustres.	LXXV. Abbates.
XXXIV. S. Hilarius.	LXXVI. Leonianus abbas Viennensis.
XXXV. S. Lupus.	LXXVII. S. Petri & S. Andrea monasteria ibidem.
XXXVI. Vincenius.	LXXVIII. S. Symphoriani monasterium apud Aduos.
XXXVII. Veranus & Salonius.	LXXIX. S. Laurentii ibidem.
XXXVIII. Faustus.	LXXX. Viancium apud Albigenſes.
XXXIX. Lis de privilegio Lirinensi.	LXXXI. S. Severi & Maxentii monasteria.
XL. Concilii Arlatensis hac de re decretum.	LXXXII. S. Maximini cœnobium Micicacense.
XLI. XLII. XLIII. Notabilia de clericis & laicis apud monachos.	LXXXIII. Chlodovei M. pro eo diploma.
XLIV. Abbaris electio.	LXXXIV. Alia monasteria.
XLV. Neophyti in monasteriis, qui.	LXXXV. Lucullanum apud Neapolim.
XLVI. Theodorus episcopus Foro-Julienſis.	LXXXVI. S. Antonius monachus Lirinensis.
XLVII. S. Casarius monachus Lirinensis. Infirmus Arelate missus. A profanis studiis revocatur.	

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I.

- LXXXVII. Concilii Agathensis decreta de monachis.
 LXXXVIII. Aurelianensis primi.
 LXXXIX. Tarraconensis.
 XC. Epaonenſis.

- V. Casinum adit, purgatque.
 VI. Monasterium ibidem condit.
 VII. Martino eremita cedente.
 VIII. Regule œconomia qualis ab eo prescripta.
 IX. Fratres ob sumtum foris cibum correpti.
 X. Item laicus.
 XI. Tertulii adventus Casinum, & donatio.
 XII. Monachus ob mappulas increpitus.
 XIII. Sanctimonialis excommunicata.
 XIV. Scholastica an & ubi monacha.
 XV. Clericus demone solutus.
 XVI. Benedictus an ad S. Remigium puellam sanandam remisit.
 XVII. S. Remigii obitus & sepulcrum.
 XVIII. Ampulla sacra.
 XIX. Calix S. Remigii.
 XX. Romanus S. Remigii successor.
 XXI. S. Theodericus abbas Remensis.
 XXII. Terracinenſis monasterii origo.
 XXIII. Sancti monachi Terracinenſes.
 XXIV. Paulinus & Augustinus monachi Castanensis.
 XXV. S. Placidi missio in Siciliam.
 XXVI. & XXVII. Donatus an primus monastici ordinis auctor in Hispania.
 XXVIII. Victorianus an ipse prior.
 XXIX. Turibius monachus, an episcopus.
 XXX. S. Emiliani res gesta.
 XXXI. Hispania monasteria.
 XXXII. Emeritensis.
 XXXIII. Caulinianum.
 XXXIV. Toletana monasteria.
 XXXV. Saguntense & Biclarenſe.
 XXXVI. Regula horum monasteriorum.
 XXXVII. Regula S. Benedicti quando in Hispania.

LIBER II.

Ab anno Christi 520. ad annum 527.

- I. **M**ONASTERIA duodecim a S. Benedicto condita.
 II. Abbates sub S. Benedicto Regula; Monachi duodem.
 III. Maurus & Placidus Benedicto oblato.
 IV. Monachus vagus correctus.
 V. Fontes divinitus educti.
 VI. S. Equitius abbas.
 VII. Honoratus abbas Fundensis. Nonnosus praepositus.
 VIII. Monastica professio in Africa.
 IX. Africa monasteria.
 X. S. Fulgentii vita compendium.
 XI. Episcopus ut se gerit.
 XII. Pastoris monastici egregium in eo specimen.
 XIII. Concilium Carthaginense pro monasteriorum libertate.
 XIV. & XV. Instrumenta ejusdem argumenti.
 XVI. Concilii hac de re sententia.
 XVII. Aliud concilium Carthaginense ejusdem argumenti.
 XVIII. Locus emendatur.
 XIX. Observanda in his conciliis.
 XX. Privilegium parthenonis Arlatensis.
 XXI. Simile S. Benigni Divionensis.
 XXII. Reomaensis monasterii initia.
 XXIII. Laicis negatus in ejus ecclesiam ingressus.
 XXIV. S. Sequani vita monastica.
 XXV. S. Benigni abbates.
 XXVI. Burgundia alia monasteria.
 XXVII. S. Germani Autisiodorensis.
 XXVIII. Abbates ejus loci.
 XXIX. S. Petri-Vivi origo.
 XXX. Abbates primi ejus loci.
 XXXI. Ferrariense S. Petri.
 XXXII. Melundenſe item S. Petri.
 XXXIII. S. Michaëlis Tornodorensis.
 XXXIV. S. Fidolus abbas Trecentis.
 XXXV. Monasterium B. Mariae de Nigella.
 XXXVI. Dionysi Exigui cyclus & elogium.
 XXXVII. Concilii Ilerdensis decretum de monachorum possessionibus.

- XXVIII. Hujus propagationis auctores.
 XXXIX. Objecta diluuntur.
 XL. Chlodoaldus monachus.
 XLI. Silverius papa monastica veste indutus.
 XLII. Meroveus item, aliique.
 XLIII. Carilefus monachus Micicacensis. Avitus ejus socius, alius ab Avito abbate Micicacensis.
 XLIV. & XLV. Anisulensis monasterii origo.
 XLVI. Alii sancti monachi Cenomannenses.
 XLVII. S. Leobini vita compendium.
 XLVIII. S. Albini res gesta.
 XLIX. Tincillacense monasterium.
 L. S. Albini episcopatus.
 LI. S. Paternus episcopus Abrincatenſis. Scubilio ejus socius.
 LII. Alii discipuli.
 LIII. Paternus abbas.
 LIV. Concilium Vafense, in quo de scholis.
 LV. Toletanum secundum de pueris clericis.
 LVI. Aurelianense item secundum de epistolis.

LIBER III.

Ab anno Christi 528. ad annum 537.

- I. **S**ANCTUS Benedictus qualis & quantus apud Sublacum.
 II. Maurus ejus imperio super aquas incedit.
 III. Florentius Benedicto insidiatur.
 IV. Benedictus Sublaco discedit, Florentii casum luet.

LIBER IV.

Ab anno Christi 538. ad annum 542.

- I. **B**ELLI Gotthici causa & effectus.
 II. Famis tempore quid sanctus Benedictus egerit.

B R E V I A R I U M

- III. Cassiodori secessus Schyllacium; Romani in Galliam.
 IV. Johannis abbatis Reomaniensis obitus & miracula.
 V. Silvester ejus successor.
 VI. Feminis negatus in basilicas monasticas ingressus.
 VII. Homicidarum penitentia.
 VIII. S. Benedictus rusticum solvit.
 IX. Mortuum excitat.
 X. Damonem alapa fugat.
 XI. Monacho insepulto Eucharistiam mittit.
 XII. Monachus vagus metu draconis reducitur.
 XIII. Alius superbus correptus.
 XIV. S. Placidi martyrium.
 XV. Ejus acta examinantur.
 XVI. Inventionis ejusdem historia.
 XVII. S. Placidi martyrium inde assertum.
 XVIII. S. Germani Capuani episcopi obitus.
 XIX. Turris Casinensis, ubi mira a S. Benedicto patrata.
 XX. Prophecia de excidio Casinensi.
 XXI. Totile frans detrita.
 XXII. Ipse ad eum accedit.
 XXIII. Aliud varicinium de Roma.
 XXIV. Tempus Totile congressus cum S. Benedicto expenditur.
 XXV. S. Casarii episcopi Arelatensis obitus & virtutes.
 XXVI. Praclara ejus facta, & epitaphium.
 XXVII. Egidius ejus discipulus.
 XXVIII. Item Florianus.
 XXIX. Nicotius episcopus Trevirensis.
 XXX. Lemovicense sancti Augustini monasterium.
 XXXI. Alia ejusdem diocesis monasteria.
 XXXII. Monasteria diocesis Arvernensis, S. Ildii.
 XXXIII. Menatense.
 XXXIV. S. Porciani.
 XXXV. Porciani abbates an duo.
 XXXVI. S. Cyrici monasterium.
 XXXVII. Rubiacense, & S. Martii.
 XXXVIII. Aurumense duplex.
 XXXIX. Cromonense.
 XL. Teclatense.
 XLI. Regula horum monasteriorum.
 XLII. Grimacenses monachi.
 XLIII. Viennensis monasteria.
 XLIV. Theoderii abbatis res gesta.
 XLV. Cenomannensis episcopi legatio ad S. Benedictum. S. Mauri vita ut reperta.
 XLVI. S. Maurus ad missionem designatus.
 XLVII. Legationis tempus.
 XLVIII. Auctores conciliantur.
 XLIX. Gregorii Turonensis locus de Domnolo excussus.
 L. Legationis summa.
 LI. In conciliis actum de professione penitentia.
 LII. Abbas episcopi vicarius in concilio.
 LIII. Monasteria diocesis Parisiensis.

L I B E R V.

Ab anno Christi 543. ad annum 559.

- I. MAURO discessuro quantus Casini moror.

- II. Casino discedit in Gallias.
 III. Scholastica extremum cum fratre colloquium.
 IV. Eiusdem obitus.
 V. S. Benedicti morbus extremus, & mors.
 VI. Viaticum an sub utraque specie.
 VII. Visum de ejus obitu.
 VIII. Quo anno.
 IX. Maurus Aurelianus discit obitum episcopi Cenomannensis.
 X. Glannafoliensis monasterii constructio.
 XI. S. Benedicti virtutes.
 XII. Maurus discipulus ejus precipuus. An laborem aboleverit.
 XIII. Mensa abbatis an seorsim.
 XIV. Carnium ejus hospitibus interdictus.
 XV. Regulae autographum.
 XVI. Benedictus an tantum diaconus.
 XVII. Benedictinus habitus.
 XVIII. Chrothildis regina obit: monasteriorum conditrix.
 XIX. S. Petri Rotomagensis.
 XX. Andelagensis.
 XXI. Radegundis scedit Pictavos.
 XXII. An cum regis consensu.
 XXIII. Duo illic monasteria condit.
 XXIV. Cassiodori secessus & monasteria.
 XXV. Regula & ritus eorum.
 XXVI. Monita ejus ad abbates & monachos.
 XXVII. Monachi quales ibi positi.
 XXVIII. S. Medardi obitus & monasterium.
 XXIX. Flori professio monastica.
 XXX. Childeberti studium in monachos.
 XXXI. S. Aureliani monasteria apud Arelate: S. Petri.
 XXXII. S. Aureliani regula.
 XXXIII. S. Albini obitus & monasterium.
 XXXIV. Glannafoliensis dedicatio.
 XXXV. Marii abbatis Bodanensis gesta.
 XXXVI. Ebredunense monasterium, & Noviacense.
 XXXVII. Totile obitus.
 XXXVIII. Casini finis belli Gotthici.
 XXXIX. Victorini monachi mira penitentia.
 XL. S. Germanus abbas Eduensis.
 XLI. Fit episcopus Parisiensis.
 XLII. S. Vincentii monasterium apud Parisios.
 XLIII. Basilice structura.
 XLIV. Varia ejus nomina.
 XLV. S. Germani merita in hoc monasterium. S. Germani Autisiodorensis monasterium Parisius.
 XLVI. Childeberti pragmaticum pro cenobio sancti Vincentii.
 XLVII. S. Germani privilegium.
 XLVIII. Droctoveus abbas primus.
 XLIX. S. Fusciani inventio, & monasterium. Ebrulfus abbas.
 L. Marculfus abbas Nantensis.
 LI. Bajocassina monasteria.
 LII. S. Symphoriani monasterium apud Biturigas.
 LIII. S. Ferreoli monasterium & regula.
 LIV. Radegundis Chlotharum iterato effugit.
 LV. Austera ejus vita.
 LVI. Wlfinus-Boetius & Drepanius, quinam.
 LVII. S. Juniani abbatis res gesta.
 LVIII. Sancti

ANNALIUM BENEDICTIN. Tom. I.

- LVIII. Sancti Benedicti oraculum de Roma impletum.
 LIX. Conciliorum decreta pro sanctimonialibus & monachis.

L I B E R V I.

Ab anno Christi 560. ad annum 579.

- I. CONSTANTINO succedit Casini Simplicius, Regula propagator.
 II. Fundani abbatis ad eum epistola.
 III. & IV. Martinus Suevos ad rectam fidem convertit.
 V. Dumense monasterium & alia condit.
 VI. Panni sacri e tumulis sanctorum quales.
 VII. Martinus ubi monachus, an Benedictinus?
 VIII. Chlotharii obitus, & sepultura ad sanctum Medardum.
 IX. Rusticula traditur monasterio Arelatensi.
 X. Launomarum monachus.
 XI. Carnutensis monasteria.
 XII. Quenam a Launomaro exstructa.
 XIII. Ebrulfus Bajocassensis saculum deserit, auctor monasterii Utricensis & aliorum quindecim.
 XIV. Martinus abbas Vertavensis, an auctor monasterii duorum Gemellorum?
 XV. Res ab eo gesta.
 XVI. Rei monastica status in Armorica.
 XVII. Landovenense monasterium.
 XVIII. Sancti Jacui.
 XIX. Ruyense auctore Gilda Sapiente.
 XX. Dolense & Pentaliense per Samsonem.
 XXI. Maglorii Sargiensis monasterium.
 XXII. Sancti Maclovii Alerhense.
 XXIII. Pauli episcopi Leonensis facta. S. Marthaei monasterium.
 XXIV. Kemperlegense cenobium.
 XXV. Sancti Brioci & sancti Raburvali.
 XXVI. Sancti Nicotii episcopi Trevirensis facta & obitus.
 XXVII. S. Maximini monasterium Trevirense.
 XXVIII. Sancti Eucharii seu sancti Matthei monasterium.
 XXIX. Sancti Martini item Trevirense.
 XXX. Victoriani abbatis Asana obitus.
 XXXI. Turonensis concilii statuta.
 XXXII. Radegundis concilii Patribus scribit.
 XXXIII. Fortunatus Radegundi adheret.
 XXXIV. Radegundis pia monita.
 XXXV. Charibertus rex obit. Theodechildis retrusa in monasterium Arelatense.
 XXXVI. Radegundis ex Oriente lignum sanctae Crucis obinquit.
 XXXVII. Sancti Mammetis item reliquias, S. Georgii brachium.
 XXXVIII. Sancti Casarii Regulam Arelati refert.
 XXXIX. Nunctus abbas Afer floret in Lusitania.
 XL. Donatus item Afer, abbas in Hispania.
 XLI. Langobardi Italiam invadunt.
 XLII. Simplicius abbas Casinensis obit. Vitalis & Bonitus successores.
 Annal. Bened. Tom. I.

- XLIII. Sancti Vincentii apud Cenomannos cenobii primordia.
 XLIV. Gregorii contextus de Domnolo episcopo assertus.
 XLV. Domnolus cenobii dedicationem curat.
 XLVI. Sancti Paduini monasterium.
 XLVII. Alia apud Cenomannos.
 XLVIII. Aredii abbatis facta & testamentum.
 XLIX. Wlfilaicus stylites.
 L. Leobardus reclusus in Majori-monasterio.
 LI. Ursus & Leubarus abbates.
 LII. S. Eustitius Cella patronus.
 LIII. Martini Dumensis libri duo.
 LIV. Sancti Basoli accessus Remos. Sindulfus eremita.
 LV. Agaunum direptum. Hospitius reclusus Nicia.
 LVI. Liliola Rusticula succedit.
 LVII. Sancti Emiliani obitus.
 LVIII. Gregorii M. prima facta.
 LIX. Monastica ejus professio.
 LX. Quo anno facta.
 LXI. Sub quibus abbatibus?
 LXII. Sub qua Regula. Non Equicui.
 LXIII. Sed S. Benedicti.
 LXIV. Leander Gregorii amicus.
 LXV. Florentina sorori inscribit Regulam, cujus compendium referitur.
 LXVI. Sigiberti regis mors & sepultura ad S. Medardum.
 LXVII. Sancti Germani Paris. episcopi obitus.
 LXVIII. Donationes ab eo factae. Cainonense monasterium.
 LXIX. Bertichramnus episcopus quid egerit pra S. Germano.
 LXX. Elutherii abbatis gesta.
 LXXI. Anastasius abbas & Nonnosus prepositus.
 LXXII. Meroveus Aninsula tonsus.
 LXXIII. Abbates octo in synodo Autisiodorensi. Monasteria illius diocesis.
 LXXIV. Walaricus Autisiodori admissus.
 LXXV. Autisiodorensis synodi statuta.
 LXXVI. Sancti Marcelli Cabilonensis monasterii origo per Gunthramnum.
 LXXVII. Idem in sanctum Benignum magnificus. Elariacensis cella.
 LXXVIII. Sancti Apri monasterium Tulli.

L I B E R V I I.

Ab anno Christi 580. ad annum 589.

- I. CASINENSIS monasterii destructio.
 II. Menas solitarius.
 III. Lateranense monasterium, quo tempore conditum?
 IV. Martini Dumensis obitus.
 V. Leuvigildi persecutio in Hispania.
 VI. Chlodoveus regius puer sepultus ad sanctum Vincentium Parisius.
 VII. Sancti Crispini monasterium Suesstonsense.
 VIII. Cauciacense monasterium. S. Sequani obitus.

BREVIARIUM

- IX. Sancti Eparchii abbatis acta.
 X. Miracula & mors.
 XI. Sancti Eparchii monasterium apud Santones.
 XII. Burdegale alia ecclesia.
 XIII. Petrocoricensis monasteria.
 XIV. Beati Mauri secessus abdicata prefectura.
 XV. Lues apud monachos Uticensis.
 XVI. Gregorius ad Tiberium missus.
 XVII. Maximianus ejus socius.
 XVIII. Eutyrius patriarcha CP. errorem deponit.
 XIX. Libri in Job incæpti.
 XX. Gregorius ad suos redit.
 XXI. Eutropii abbatis apologia pro disciplina monastica.
 XXII. Pro correptionibus, pro frugalitate, & pro admissione novitiorum.
 XXIII. Eutropii alia scripta & episcopatus.
 XXIV. Sancti Mauri abbatis & aliorum obitus.
 XXV. Fausti reditus in Italiam.
 XXVI. Gregorii utriusque silentium de beati Mauri in Gallias missione expenditur.
 XXVII. Vincentii abbatis Legionensis martyrium, Ramiri item & aliorum.
 XXVIII. Lupentii abbatis interitus.
 XXIX. Chilperici sepultura Parisiis ad sanctum Vincentium.
 XXX. Ejus pia opera. Ebrulfus abbas Bellovacensis.
 XXXI. Guntchramnus donationes suas pias a Synodo confirmari petit.
 XXXII. Furum in basilica Mettensi.
 XXXIII. Quatuor ejus urbis monasteria.
 XXXIV. Bertichramnus episc. Cenomannensis munificus.
 XXXV. Sancti Petri de Cultura-Dei monasterii auctor.
 XXXVI. Item Pontilewensis.
 XXXVII. Item sancti Germani.
 XXXVIII. Et Stivalensis.
 XXXIX. Mors sancta Radegundis.
 XL. Episcopo ejus monasterium subicitur.
 XLI. Radegundis Testamentum.
 XLII. Quando scriptum?
 XLIII. Sancti Juliani abbatis obitus.
 XLIV. Sancte Radegundis Vita scriptores.
 XLV. Sancti Aniani monasterium Aurilianis.
 XLVI. Lues in Gallia. Virgilius episcopus Arvalensis. Abbates Lirinenses.
 XLVII. Turbe in Pictavensi parthenone.
 XLVIII. Chrodieldis facinora.
 XLIX. Eduensis synodus in seditiosas.
 L. Judex secularis Pictavos missus.
 LI. Similis rixa inter Ingeltrudem & Bertegundem apud Turonos.
 LII. Pictavensis rixæ finis.
 LIII. Crimina abbatissæ objecta.
 LIV. Leubovera succedit Justina, Justina Didymia.
 LV. Sancti Hilarii monasterium. Pascensius abbas. Sanctus Porcarius item abbas.
 LVI. Sancta Radegundis monasterium virorum. Monache quo ritu istic sepultæ?
 LVII. Recluse ad sanctam Crucem.
 LVIII. Monachi proprietarii pæna. Gregorii discipuli pii.

- LIX. Reccaredi regis conversio. Concilium III. Toletanum. Leandri oratio in concilio.
 LX. Concilii decreta.
 LXI. Scandalum in Caulinianensi monasterio.
 LXII. Joannes Biclarensis.
 LXIII. Sancti Vincentii monasterium Lauduni.
 LXIV. Sancti Martini apud Eduam.
 LXV. Sancta Maria & sancti Johannis parthenon.
 LXVI. Sancti Andochii monasterium & Xenodochium. Gregorii M. privilegium.
 LXVII. Afferitur.
 LXVIII. Sanctonum monasteria.

LIBER VIII.

Ab anno Christi 590. ad annum 595.

- I. Sancti Columbani accessus in Galliam.
 II. Fidei & monachismi status in Britannia & Hibernia.
 III. Monastica vita propagator S. Patricius.
 IV. Bacchiarus, monachus Britannus, scribit ad Januariam abbatem pro monacho lapsio.
 V. Finnianus, & alii.
 VI. Ektus an Bancorensis in Wallia monasterii auctor.
 VII. Comgellus abbas Bancorensis in Hibernia. Luanus centum monasteriorum fundator.
 VIII. S. Columba abbas Hiensis.
 IX. S. Columbani prima gesta. Anagratense monasterium ab eo conditum.
 X. Luxoviensis monasterii primordia.
 XI. Item Fontanense conditur. Prioratum origo.
 XII. Luxoviensium disciplina, & regula.
 XIII. Psalmodie ordo ac ritus.
 XIV. Penitentialia Columbani. Communio sub unice specie.
 XV. Alii ritus præter regulam.
 XVI. Laus perennis an apud Luxovienses.
 XVII. Columbani regula an diversa a Benedictina.
 XVIII. Unus S. Benedicti & S. Columbani Ordo.
 XIX. Luxoviense privilegium.
 XX. Pelagio papa peste sublato eligitur Gregorius.
 XXI. Litania a Gregorio instituta.
 XXII. Ejus ordinatio.
 XXIII. Pontificis recte facta & virtutes.
 XXIV. Gregorii epistola pro monachis.
 XXV. Launomari abbatis obitus.
 XXVI. Item S. Theodulfi abbatis Horensis, qui alius a Trevirensi.
 XXVII. Hilariacum monasterium, & Glandariense. Fridolinus abbas hac & alia monasteria condit.
 XXVIII. S. Domitianus abbas Bebronnenfis.
 XXIX. Lugdunense monasterium S. Petri.
 XXX. S. Nicetii abbas Austregisilus.
 XXXI. S. Aredii abbatis obitus.
 XXXII. Gregorii M. epistola monastica. Excommunicatio sit rara & moderata.
 XXXIII. Injusta ut ferenda.

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I.

- XXXIV. Pretorianum in Sicilia monasterium.
 XXXV. S. Hermetis abbas Marinianus.
 XXXVI. Abbatis vitia notata. Baptisterium in monasterio. Oratorii monastici dedicatio. Milites monachi.
 XXXVII. Claudius abbas Classensis.
 XXXVIII. Guntchramni regis obitus, & sepultura. an fuerit monachus.
 XXXIX. Monomachia origo apud Francos.
 XL. S. Petri monasterium Cabilonense. Lupus abbas, dein episcopus.
 XLI. Abbacia B. Maria de Latona.
 XLII. Dialogi a Gregorio M. scripti. qua fide & diligentia.
 XLIII. Fratrum hortatu. Theodolinda missi.
 XLIV. Auctori suo asserti. Sublaccensis monasterii abbates & status.
 XLV. S. Pancratii basilica tradita monachis.
 XLVI. Cyriacus abbas in Sardiniam missus ad convertendos infideles.
 XLVII. Monita pro regimine sanctimonialium.
 XLVIII. Clerici seculares ne abbates fiant.
 XLIX. Monachi ne mulieres ad se inducant.
 L. Walaricus monachus Luxovium adit.
 LI. Gallus obedientie meritum experitur, aliique.
 LII. Columbanus junior.
 LIII. Columbanus senior Donatum calitus impetrat.
 LIV. Agilus ejus exemplo oblatus Deo.
 LV. Maximiani episcopi Syrac. obitus.
 LVI. Marinianus episcopus Ravennas. Privilegium monasterii Classensis.
 LVII. Luminosi abbatis privilegium.
 LVIII. Abbatum dejectio & restitutio.
 LIX. Urbicus abbas sancti Hermetis.
 LX. Abbatum presbyterorum & diaconorum lapsorum pæna.
 LXI. Romane synodi statuta de monachis.
 LXII. Gregorii episcopi Turon. obitus. S. Juliani monasterium Turonis. Reliquia illic quenam.
 LXIII. S. Blevegueti episcopi Venetensis.
 LXIV. S. Lauri abbatis. S. Mevonnii monasterium.
 LXV. S. Antonius monachus Turonensis.

LIBER IX.

Ab anno Christi 596. ad annum 600.

- I. Augustini missio in Angliam.
 II. Epistola hac de re a Gregorio scripta.
 III. Itineris series.
 IV. Angliam ingrediuntur. Profectus eorumdem.
 V. Gregorii caritas ad redimendos captivos Anglos. S. Petri patrimonium.
 VI. Stephano abbati Lirinensi scribit Gregorius.
 VII. Presbyteri ex monasterio assumti. Episcopi cathedra ex monasterio sublata.
 VIII. S. Cyriaci monasterium Roma. Bona abbatissa.
 IX. S. Agnelli abbatis obitus.
 X. S. Ebrulfi item abbatis Uticensis.
 XI. Albertus abbas Gambvensis.
 XII. Ethelberti regis conversio, aliorumque.

- XIII. Augustini ordinatio.
 XIV. Respecta abbatis Massiliensis privilegium.
 XV. Desponsata sit monacha.
 XVI. Andream ad seculi contentum hortatur Gregorius.
 XVII. Monasteriorum preces rei publice præstidum.
 XVIII. Fredegundis regina mors & tumultus.
 XIX. Columbe abbatis Hiensis mors.
 XX. Item S. Ebrulfi abbatis Bellovacensis.
 XXI. Andecavis monasterium S. Johannis.
 XXII. Classensis monasterii privilegium.
 XXIII. Lis de hereditate monachi.
 XXIV. Monacha ad habitum & monasterium revocata.
 XXV. Augustinus ad Gregorium nuntios mittit.
 XXVI. Pax cum Langobardis facta per Probum abbatem.
 XXVII. Secundinus ejusdem cooperatur. Gregorii ad eum epistola interpolata. Gregorii doctrina de cultu imaginum. Secundus abbas Tridenti.
 XXVIII. Arelatenfis monasterii privilegium confirmatum.
 XXIX. Monasterium S. Petri in Campania dedicatum. Presbyteri monasteriorum.
 XXX. Abbas esto humilis. Abbatum & abbatissarum sollempnis ordinatio.
 XXXI. Abbatissa testamentum, an validum?
 XXXII. Excommunicatio monachi per abbatem an solvenda ab episcopis? Servi manu-missi ad monachatum.
 XXXIII. Gallicanum concilium post Barcinonense.
 XXXIV. Judicium de pasche celebratione contra S. Columbanum. Cyriacus abbas.
 XXXV. Columbani epistola ad Gregorium.
 XXXVI. Formati episcopi Pictavensis obitus.
 XXXVII. Item S. Martini abbatis Vertavenfis.
 XXXVIII. Novitii rite probandi. Tonsura in professione.
 XXXIX. Abbatem tuetur Gregorius.
 XL. Eidem codices & vela restitui jubet.
 XLI. Monasteriorum unio.
 XLII. Immunitas a portoriis concessa.
 XLIII. Miraculum de sacra eucharistia.
 XLIV. Angliæ præcisus status cum præsentem comparatus.

LIBER X.

Ab anno Christi 601. ad annum 612.

- I. Sæculi secundi initium. Laurentii & Petri reditus in Angliam.
 II. Gregorii munera & epistola. Profanorum studia episcopis indigna.
 III. Alia epistola ad Anglorum regem & reginam.
 IV. Item ad Augustinum. Responsa ad consilia Augustini.
 V. Venantii ex monacho cancellarii lapsus.
 VI. Probi abbatis testamentum probatum.
 VII. Miracula in S. Andrea monasterio.

B R E V I A R I U M

- VIII. Turba de electione Lucusiani abbatis.
 IX. Gregorii cura de valitudine Mariniani episcopi.
 X. Item de monasterio Lirinensi.
 XI. Cantuariensis ecclesie constructio: ubi monachi instituti.
 XII. Ibidem persisterunt ad Henricum VIII.
 XIII. Archiepiscopi ex monachis.
 XIV. Quando primum seculares clerici cum archiepiscopo. Monasterii qualis tunc disciplina. Cathedralis ecclesie monachorum in Anglia.
 XV. Augustinus S. Petri monasterium condit.
 XVI. Chorepiscopus in ecclesia sancti Martini.
 XVII. Raculfense monasterium & S. Mildritha.
 XVIII. S. Benedicti regula in illis monasteriis.
 XIX. Claudii abbatis Clastensis mors. Gregorii modestia de suis scriptis. Abbatis rejecta electio. Peculiaritas in monacho quantum malum.
 XX. Monachus pro subdiaconatu.
 XXI. Clerici non prohibendi ne monachi fiant.
 XXII. S. Leander episcopus obit.
 XXIII. Urbici abbatis electio in sedem Panormitanam irrita.
 XXIV. Luponis abbatis Aduensis obitus.
 XXV. Anglicana synodus contra Brittones.
 XXVI. Saxonum orientalium conversio. Episcopi duo ordinati.
 XXVII. Gregorii in extremis doloribus sollicitudo pro ecclesia, pro basilica S. Petri.
 XXVIII. Pro Fortunato abbate Castinate. Canonici ordo.
 XXIX. Pro duobus monachis fugitivis.
 XXX. Gregorii obitus.
 XXXI. Corporis ejus forma.
 XXXII. Animi dotes. Caritas ejus & liberalitas.
 XXXIII. Vita ejus scriptores.
 XXXIV. Sabinianus ejus successor avarus.
 XXXV. Westmonasterii primordia.
 XXXVI. Columbani epistola ad papam.
 XXXVII. Faustus librum de vita S. Mauri offert Bonifacio papa.
 XXXVIII. Augustini obitus.
 XXXIX. Laurentius ei succedit. Scottis epistolam scribit.
 XL. Brittonum cades.
 XLI. Columbanus a Brunichilde exagitatus.
 XLII. S. Benigni abbates, & donationes ei facta.
 XLIII. Romana synodus de pace monachorum.
 XLIV. Bonifacii littere ad Ethelbertum pro monasterio S. Petri.
 XLV. Johannis abbatis decessor Petrus, vir sanctus.
 XLVI. Columbanus e Gallia migrare jussus.
 XLVII. Vesontionem ducitur. Luxovium reversus iterum inde abstrahitur.
 XLVIII. Iter ejus usque Namnetas.
 XLIX. Ad Chlotharium accedit, dein ad Theodebertum.
 L. Luxoviensibus scribit.
 LI. Monachi ejus exsilio socii.
 LII. Gallus apud Alemannos cum eo se sistit.
 LIII. Walaricus condit monasterium. alia ejus facta.

- LIV. Theodebertus a fratre victus casusque.
 LV. Columbanus Bobiense monasterium condit.
 LVI. Austregisilus fit episcopus Bituricensis. Bituricensis monasteria.
 LVII. Amandus fit monachus & reclusus.

L I B E R X I.

Ab anno Christi 613. ad annum 627.

- I. THEODERICI & Brunichildis interitus. Brunichildis apud S. Martinum sepulta.
 II. Rusticula abbatissa falso accusata.
 III. Chlotharius ad se invitat Columbanum.
 IV. Columbanus Bonifacio papa scribit de tribus capitulis.
 V. Theodelinda olea Roma missa. Madoetia an monachi.
 VI. S. Petri Cantuariensis dedicatio.
 VII. Ethelberti & Seberti regum obitus. Anglorum infausta mutatio. Mellitus & Justus ex Anglia pulsi? Laurentius discipulus prohibetur. Eadbaldus rex Mellitum & Justum revocat.
 VIII. S. Gallus sanatus cellam condit. Fridiburgam sanat.
 IX. Eustasius Amatium adducit Luxovium. Burgundofaram sanat.
 X. Hac nuptias fugit. Monasterium edificat.
 XI. Eustasius Wastis & Bois fidem predicat.
 XII. Salaberga lumen reddit.
 XIII. Agilam sanat.
 XIV. Leudemundo episcopo mortem deprecatur.
 XV. Winebaudus abbas Lupi episcopi reditum ab exsilio impetrat.
 XVI. Concilii Parisiensis decreta pro monachis. Item alterius synodi.
 XVII. Columbani obitus. Monasteria ejus & discipuli. Jonas primus ejus vita scriptor. Gallus Columbani obitum calius discit.
 XVIII. S. Deicoli quaedam gesta.
 XIX. Leobardus cellam construit.
 XX. Sigibertus auctor monasterii Desertinensis. Placidus ei adjungitur.
 XXI. Attala S. Columbani successor apud Bobium.
 XXII. Bertichrammi episcopi Cenomannensis testamentum.
 XXIII. Virgilius episcopus Arelatensis obit.
 XXIV. Romarici conversio per S. Amatium. S. Martini Mettense monasterium.
 XXV. Laurentii episcopi Cantuariensis mors. Mellitus ejus successor.
 XXVI. Hispanensis concilii decreta de monasteriis non convellendis.
 LXVII. Virginum monasteria a monachis regenda. Disciplina monasteriorum duplicium.
 XXVIII. Habendensis monasterii primordia. Laus perennis. Maetefledis prima abbatissa, & sequentes.
 XXIX. Amatus in specu degit. Regula monasterii.
 XXX. S. Basili obitus & monasterium.
 XXXI. Beretrudis regina sepulta ad S. Vincetium.
 XXXII. Agrestius

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I.

- XXXII. Agrestius monachus turbas ciet.
 XXXIII. S. Walaricus moritur.
 XXXIV. Desiderii episcopi Autisodorensis magnificentia. Ingundis etiam regina. Chlotharii secundi an uxor.
 XXXV. Palladius abbas Desiderii successor. S. Germani monasterii prerogativa & disciplina.
 XXXVI. Matisconensis synodus in causa Agrestii monachi.
 XXXVII. Agrestius Romaricensis ad se trahit.
 XXXVIII. Dagobertus in Austria regnat. Arnulfus & Pippinus ejus consiliarii.
 XXXIX. Thelegiense monasterium conditur. Wandelinus abbas. Paulus monachus, post episcopus. Grimo abbas.
 XL. Lupus episcopus sepultus in S. Columba monasterio.
 XLI. Austregisilus episcopus Bituric. obit. Sulpicius Pius succedit. Abbates Palatini & castrenses. Monasteria construit.
 XLII. Navense precipuum.
 XLIII. Donatus episcopus Vesontionensis. Palatium monasterium ab eo constructum. Jussanum a matre. Donati regula.
 XLIV. Melliti episcopi Cantuariensis obitus. Justus successor.
 XLV. Deicolus abbas Columbinum designat successorem.
 XLVI. Eustasius abbas e vita migrat.
 XLVII. Walebertus ei succedit.
 XLVIII. & XLIX. Sub eo S. Columbani regula cum Benedictina coalescit.
 L. Longisilus monasterium Buxiaci condit.
 LI. Ebronensis abbatia conditur. Sigirannus abbas Anisulensis, Siviardi abbatis parens.
 LII. Synodus Remensis.
 LIII. Northumbrensiu conversio per Paulinum episcopum.
 LIV. Qua occasione.
 LV. Bliulfus monachus ob fidem male habitus. item Meroveus.
 LVI. Agibodus monialium rector pie obit.
 LVII. Attala abbas ad Christum migrat.
 LVIII. Bliumundus Leuconum redit.
 LIX. Edwinus rex cum suis baptizatur. Orientium Anglorum conversio. Honorii papa epistola ad Edwinum.
 LX. Richarius Centulense monasterium construit.
 LXI. Amati abbatis penitentia & mors.
 LXII. Arnulfus in eremum secedit.
 LXIII. Amandus Roma reversus ordinatur episcopus.

- VII. Bertulfus privilegium Bobienses impetrat.
 VIII. Amandus relegatus Wasconiam adit.
 IX. Desiderius fit episcopus Cadurci.
 X. S. Petri monasterium Remis duplex. Baldericus & Bova abbatissa Superioris conditores.
 XI. Doda secunda abbatissa.
 XII. Baldericus cenobii Montis-Falconis auctor & abbas.
 XIII. Wandregisili monachus & peregrinationes.
 XIV. Besuensis monasterii origo.
 XV. Amandus Sigibertum baptizat.
 XVI. Paulus fit episcopus Virdunensis. Divina officia instituit.
 XVII. Salaberga mariti & liberi.
 XVIII. Monasterium ab ea conditum.
 XIX. Gandavense duplex excitat S. Amandus.
 XX. S. Benedicti Regula utriusque praescripta.
 XXI. S. Eligii merita in rem monasticam.
 XXII. Sollemiacense monasterium condit. Remaclus abbas primus.
 XXIII. Tillo ejus loci monachus.
 XXIV. Alia monasteria ab Eligio constructa.
 XXV. S. Martini Tornacense.
 XXVI. S. Lupi Noviomagense.
 XXVII. Helladii episcopi Toletani obitus. Justus successor.
 XXVIII. S. Rusticula moritur.
 XXIX. Chagnoaldus item episcopus.
 XXX. Fara testamentum condit.
 XXXI. Mira in ejus monasterio facta.
 XXXII. Observanda de confessione sanclimonialium, &c.
 XXXIII. Desiderius Cadurci episcopus, Ordinis monastici propagator. Monasteria Cadurcensis. Moisiacense precipuum.
 XXXIV. S. Amantii monasterium: Dedicatio.
 XXXV. Alind S. Mariae.
 XXXVI. S. Benigno donatio facta. Abbates ejus loci.
 XXXVII. Paulinus fit episcopus Roffensis.
 XXXVIII. Toletani concilii IV. decreta, de puerorum oblatione.
 XXXIX. De clericis, qui monachi fieri volunt.
 XL. Episcoporum potestas in monasteria temperatur.
 XLI. Contra monachos vagos.
 XLII. S. Isidori Regula, ejusque oeconomia.
 XLIII. Dado construit monasterium Resbacense.
 XLIV. Ado Jurense.
 XLV. Radolense, an Rado?
 XLVI. Aidanus Northumbrenses convertit.
 XLVII. Occidentalium Saxonum conversio.
 XLVIII. S. Juliani monasterium Autisodorense. Missa quotidiana in monasteriis.
 XLIX. Sigirannus Millebeccensis monasterii auctor: item Longorensis.
 L. Justus episcopi Toleti obitus. Eugenius successor.
 LI. Paulus diaconus Emeritensis.
 LII. Judocus cellam construit.
 LIII. Treviris monasteria excitata. Germanus fit monachus Luxovii.
 LIV. Ermenfredus abbas Cusantiae.
 LV. Audomarus fit episcopus Teruamae.
 LVI. Dagoberti obitus, sepultura, & pia facta.
 a a

L I B E R X I I.

Ab anno Christi 628. ad annum 639.

- I. DAGOBERTUS solus regnat. S. Dionysii monasterium construit.
 II. Basilica ejus status ante Dagobertum.
 III. Dagoberti magnificentia in ea construenda.
 IV. Landegisilus apud S. Dionysium sepultus.
 V. S. Faronis monasterii origo.
 VI. S. Fiacrii quaedam gesta.
 Annal. Bened. Tom. I.

B R E V I A R I U M

- L VII. S. Dionysio facta donatio; item sancti Germani monasterio.
 L VIII. Fossatenfis monasterii primordia. Babolenus abbas, an etiam S. Germani.
 L IX. Elnonense monasterium conditur à S. Amando.
 L X. Nantuacense monasterium cum Elnonensi perperam confusum.
 L XI. Fursus in Britannia suscipitur a Sigiberto.
 L XII. Sigibertus ex monacho dux factus.

L I B E R X I I I.

Ab anno Christi 646. ad annum 649.

- I. ARNULFI episcopi Mettensis obitus.
 II. Bertulfi item abbatis Bobiensis.
 III. Bobulenus successor. S. Benedicti Regula illic servata.
 IV. Eligii & Audoeni ordinatio.
 V. Dommolo abbati pradieta monasterii sui desolatio.
 VI. Eadbaldo regi Cantii succedit Earconbertus. Earcongota eius filia sancta.
 VII. Itta & Gertrudis Deo consecrata. Nivialense monasterium conditur.
 VIII. Salaberga cum suis Laudunum se recipit.
 IX. Nambildis regina sepulta in sancti Dionysii ecclesia; non fuit monacha.
 X. Floriacensis monasterii auctor Leodebodus abbas. Abbatum & abbatissarum testamenta.
 XI. S. Columba parthenonis privilegium, & Luxoviensis.
 XII. Item Fossatense.
 XIII. Viventius abbas sancti Justi admittit Baldomerem.
 XIV. Hadoini episcopi Cenomannensis testamentum.
 XV. Bellilocensis monasterii initia per sanctum Rodinum.
 XVI. Weissenburgensis monasterii abbas Principius fit episcopus. Glingense monasterium, & sancti Germani.
 XVII. Marcianensis monasterii origo a sancta Rithrude.
 XVIII. Maurontus Broilensis monasterii auctor & abbas.
 XIX. Hamatici parthenonis abbatissa Gertrudis & Eustibia.
 XX. Felix abbas sancti Juliani.
 XXI. Viennensis monasteria.
 XXII. Maximi abbatis Limonici facta.
 XXIII. Clari abbatis gesta.
 XXIV. Sulpicii Biterrensis episcopi obitus. Ebregeus reclusus.
 XXV. Paulini Rossensis episcopi mors.
 XXVI. Fursus Lariniacense monasterium condit.
 XXVII. Sancti Sergii monasterium Andecavis.
 XXVIII. Nulfus abbas sancti Albini. Magnobodi episcopi vite compendium.
 XXIX. Cabilonensis concilii decreta pro monasteriis. Advocati monasteriorum.
 XXX. Abbates episcoporum vicarii in concilio.

- S. Melanii abbas Bertulfi. Placium monasterium.
 XXXI. S. Richarii abbatis mors in Foresti-cella.
 XXXII. S. Galli obitus. Monasterii ejus status ad S. Orbmarum.
 XXXIII. Magnus & Theodorus S. Galli discipuli.
 XXXIV. Concilii VII. Toletani decreta.
 XXXV. Fructuosi abbatis gesta & monasteria. Complutense.
 XXXVI. Eugeni Toletani duo.
 XXXVII. Hildefonsi prima facta.
 XXXVIII. Fructuosi continuatio gestorum.
 XXXIX. Benedicta virginum antesignana.
 XL. Familie totæ ad Fructuosum confluunt. Monasteria mista improbata.
 XLI. Fructuosi regula communis.
 XLII. Altera regula monachorum.
 XLIII. Sancti Bavonis conversio.
 XLIV. Gertrudis fit abbatissa Nivialensis.
 XLV. Nivialensium primum institutum.
 XLVI. Castrensis monasterii origo.
 XLVII. Germanus primus abbas Grandivalensis.
 XLVIII. Pauli episcopi Virdunensis successor Gisloaldus.
 XLIX. Sithiensis monasterii origo.
 L. Fontanellense condit Wandregisilus.
 LI. Wandregisili virtutes.
 LII. Monasteria a Sigiberto rege exstructa. Casacongidunense.
 LIII. Malmundarium. Et Stabulense.
 LIV. Sancti Martini Mettense.
 LV. Remacli episcopi ordinatio.
 LVI. Amandus fit episcopus Trajectensis.
 LVII. Injurius abbas Condatensis.
 LVIII. Gisenus Cellesis monasterium struit.
 LIX. Vincentius Altimontense.
 LX. Romanorum pontificum chronologia. Monachis licet instituere presbyteros in suis ecclesiis.
 LXI. Monothelita damnati etiam a monachis.
 LXII. Sancti Goaris obitus.

L I B E R X I V.

Ab anno Christi 650. ad annum 659.

- I. FURSEI obitus & sepultura.
 II. Ejus monasterium Perrone. Utanus abbas.
 III. Montis sancti Quintini monasterium.
 IV. Sancti Fursei discipuli, Mumbolus & Eloquius, Madelgisilus.
 V. Sancti Agili abbatis obitus. Filibertus ejus successor.
 VI. Sanctus Bavo moritur. Florberti abbatis elogium.
 VII. Sancti Livini quadam gesta.
 VIII. Frodoberus abbas Cellesis monasterium condit. S. Quintini parthenon apud Tricastis.
 IX. Oswini regis & Aidani episcopi obitus. Lini-disfarnense monasterium.
 X. Cuthbertus fit monachus.
 XI. Judocus Roma defert reliquias.
 XII. Sancto Amando scribit Martinus papa.

ANNALIUM BENEDICTIN. TOM. I.

- XIII. Chlodoveus absidem sancti Dionysii expendit in pauperes.
 XIV. Marculus formulas offert Landerico episcopo. Formule Andecaveses antiquiores.
 XV. Itta obitus. Gertrudis post ejus mortem facta.
 XVI. Fossatense monasterium ab ea conditum. Foilani martyrium. Utanus Fossis abbas.
 XVII. Bero a Wandregisilo sanatus. Oratorium beatae Mariae ibi exstructum.
 XVIII. Amandi iter secundum Romam.
 XIX. Maricolense monasterium a sancto Humberto dotatum.
 XX. Sancti Dionysii privilegium.
 XXI. Privilegium a Landerico eidem loco concessum.
 XXII. Chlodoveus ob raptum sancti Dionysii brachium an amens?
 XXIII. Privilegia monasteriorum apud Gracos.
 XXIV. Wandregisilus cum Benedicto Lugduni excipitur ab Episcopo.
 XXV. Aunemundus an idem cum Dalfino? Sancti Petri parthenon ab eo instauratus?
 XXVI. Romarici abbatis mors.
 XXVII. Adolphus ejus successor. Abbatissa Romaricensis: Regula S. Benedicti illic observata.
 XXVIII. Landelin abbatis prima facta. Laubiense monasterium, & alia ab eo structa.
 XXIX. S. Benedicti translatio in Galliam.
 XXX. Capus-cervium sancto Benedicto datur.
 XXXI. Toletanum concilium octavum.
 XXXII. Botulfus monasterium Ikanhoense condit.
 XXXIII. Desiderii episcopi Cadurci obitus. Arvanus Scottus.
 XXXIV. Sigiberti Regis item obitus.
 XXXV. Filibertus monasterium Gemeticense praeclare instituit.
 XXXVI. Geremarum Flaviacense.
 XXXVII. S. Fara obitus. Gerochus abbas. Eboriacenses post Faram abbatissa.
 XXXVIII. Earcongota ibidem monacha sancta.
 XXXIX. Streaneshalensis monasterii initia. Item Heortensis.
 XL. Medeshamstedensis item & aliorum.
 XLI. Concilii IX. Toletani decreta.
 XLII. Toletani Concilii X. decreta de rebus monasticis. De viduis religiosis, & de pueris Deo oblatis.
 XLIII. Fructuosus suffectus in locum Potamii episcopi Bracarensis.
 XLIV. Chlodovei obitus & liberi. S. Enimia an ejus filia?
 XLV. Balthildis reginae prima gesta.
 XLVI. Leodegarius ex abbate episcopus Aduenssis.
 XLVII. Sancta Salaberga obit. Bodonis-monasterium.
 XLVIII. Anstrudis filia ei succedit.
 XLIX. Wandregisilus auctor monasterii Castrilocenensis.
 L. Aldegundis Melbodienensis.
 LI. Dornatiacum Besue datum. Chlotharius Francia rex dicitur.
 LII. Sancti Livini martyrium. Florberti abbatis successores.
 LIII. Aunemundo necato Wandregisilus in patriam redit. Rippenfis abbas.
 LIV. Calense monasterium condit Balthildis.
 LV. Herefuita ibi monacha, non Hilda.
 LVI. Corbeienfe monasterium ab eadem regina conditur.
 LVII. Bettolenus ex episcopo abbas Cauciaci. Drausius episcopus monasterii Retondensis auctor.
 LVIII. Magnilocenensis Genesis antistes & Cantuomenfis.
 LIX. S. Gertrudis Nivialle obitus.
 LX. Item sancti Geremari.
 LXI. Wandregisilus condit Fiscammense monasterium.
 LXII. Erembertus episcopus Tolosanus.
 LXIII. Emmonis privilegium pro monasterio sanctae Columbae.
 LXIV. Aliud ejusdem pro monasterio sancti Petri.
 LXV. Tuffiaci monasterii origo.
 LXVI. Jonas acta sancti Johannis Reomaensis scribit. Reomaenses abbates.
 LXVII. S. Eligii obitus & sepultura.
 LXVIII. Mummolinus ejus successor. Jurandi mos ad tumulum sancti Eligii.
 LXIX. Jurandi ritus super reliquias sanctorum.

L I B E R X V.

Ab anno Christi 660. ad annum 669.

- I. BERTINUS novum Sithiense monasterium regit.
 II. Audomarus cæmeterium condit cum privilegio.
 III. Sancta Maria cenobium apud Suesionas.
 IV. Theudlechildis abbatissa Fotri mors.
 V. Sancti Eligii translatio.
 VI. Sancti Gregorii monasterium in Alsacia conditur.
 VII. Sancti Clari obitus.
 VIII. Hildefonsus beatae Mariae virginitatem tuevit.
 IX. Tayonis epistola de calamitatibus Hispanie.
 X. Hildefonsi liber questus.
 XI. Barisiaci monasterium struit S. Amandus.
 XII. Item Nantense.
 XIII. Vaurense sanctus Alanus.
 XIV. Nantense confusum cum Nantuacensi.
 XV. Senoniense monasterium condit Gundelbertus.
 XVI. Stivagium monasterium.
 XVII. Commutatio facta a Mummolino episcopo & Bertino abbate.
 XVIII. Agulfus Lirini abbas dira patitur.
 XIX. Bisopus fit Lirini monachus.
 XX. Baboleni abbatis obitus. Baboleni plures.
 XXI. Trudo monasterium Sarchimienfe condit.
 XXII. Remacli succedit Theodardus praeceptor Landeberti.
 XXIII. Nivardus Berchario parat monasterium Altrivillarense.
 XXIV. Sancti Basili monasterio quadam confert.
 XXV. Avennacenfe monasterium conditur a Gunberto & Berta.
 XXVI. Sancti Petri monasterium Remis.
 XXVII. Pauliacensi monasterio praeficitur Austreberta.

B R E V I A R I U M

XXVIII. Bertefredi privilegium pro monasterio Corbeiensi.
 XXIX. Besuensi monasterio regia littera concessa.
 XXX. Wandregisilo dona collata.
 XXXI. Elariacus sancti Benigni cenobio vindicatur.
 XXXII. & XXXIII. Wilfridi conficius cum Colmano.
 XXXIV. Colmannus ad suos reversus duo monasteria struit.
 XXXV. Hilda abbatissa.
 XXXVI. Romanus episcopus Scottus cultus apud Piſtones. Chrocelmus abbas Nobiliacensis.
 XXXVII. Egbertus peste liberatus. Quadragesimam ut observat.
 XXXVIII. Boisilus peste sublatus. Cuthbertus post eum prapostus, verbi Dei praco.
 XXXIX. Sanctimonialibus predicat. Feminarum aditus in virorum cenobia vetitus.
 XL. Lindisfarna instituit regulam S. Benedicti. Patiencia ejus in contumaces.
 XLI. Deus-dedit Cantuaria episcopo suffectus Wighardus. Theodorus pro eo electus.
 XLII. Wilfridus ordinatur episcopus.
 XLIII. Remaclus episcopus moritur. Hadalinus ejus discipulus.
 XLIV. Balthildis regina secedit in Calense monasterium.
 XLV. Alberti abbatis Luxovii obitus. Non fuit episcopus Meldensis. Ingfredus ejus successor.
 XLVI. Albertus comes monachus Luxovii.
 XLVII. Prejectus episcopus cenobium Camelaricse, aliaque instituit. Doroangense sancti Amari monasterium.
 XLVIII. Sancte Maria Sueffionensis privilegium.
 XLIX. Sancti Vedasti translatio & monasterium. L. Sancti Germani abbatis martyrium.
 LI. Emeritensis concilii decreta. Misse due ab uno presbytero in dominicis.
 LII. Hildefonsi episcopi mors.
 LIII. Wandregisili item abbatis.
 LIV. Lambertus ejus successor.
 LV. Anbertus ejusdem affinis fit monachus. Angadrisma velatur.
 LVI. Sanctus Godo Wandregisili nepos.
 LVII. Sancti Andomari episcopi mors.
 LVIII. Sancti Maximini episcopi Trevirensis translatio per sanctum Hildulfum.
 LIX. Deodatus episcopus monasteria condit.
 LX. Ebersheimense seu Novientense monasterium a quo conditum. Abbates ejus loci.
 LXI. Athici genus & poster. Alfaria alia monasteria.
 LXII. Odilia virginis vita compendium. Palma monasterium virginum. Atala sancti Stephani abbatissa.
 LXIII. Theodorus in Britanniam accedit cum Hadriano & Bischo.
 LXIV. Wilfridus Regulam sancti Benedicti propagat.
 LXV. Theodori gesta in Anglia.
 LXVI. Wilfridus sedi Eboracensi impostus quid egerit?

LXVII. Benedictus abbas Cantuaria.
 LXVIII. Agilbertus Parisiorum amistes. Leuthberium in Angliam mittit.
 LXIX. Deodatus monasterium Vallis-Galilee extruit.
 LXX. Sancti Judoci obitus.
 LXXI. Serenicus & Serenedus fratres.
 LXXII. Sancto Theodardo episcopo succedit Landebertus.
 LXXIII. Sancti Placidi monasterium Messana vastatum.

L I B E R X V I.

Ab anno Christi 670. ad annum 679.

I. **C**HLOTHARII regis mors. Childericus solus regnat.
 II. Wandebertus abbas sancti Dionysii.
 III. Brogariensis parthenonis fundatio.
 IV. Chrodegarius abbas Corbeiensis post Theodfredum.
 V. Vigilius episcopus Antisiodori monasterium beate Mariae condit.
 VI. S. Fructuosi episcopi obitus.
 VII. Adalphi item abbatis Habendensis.
 VIII. Monachorum Deserinenfium cedes.
 IX. S. Wlferadis abbatissa Nivialensis obit. Agnes ei succedit; tum Dominica.
 X. Oswii regis Northumbria mors.
 XI. Wilfridi episcopi virtutes & quedam facta.
 XII. Bischoepus iterum in Romam.
 XIII. Lamberto Fontanella abbati Childericus munificus.
 XIV. Hildulfus episcopus condit Medianum-monasterium.
 XV. Erhardus ejus frater.
 XVI. S. Deodato privilegium a Numeriano concessum.
 XVII. Dervense monasterium a Berchario extructum.
 XVIII. Item alia.
 XIX. S. Faro episcopus sepultus in monasterio S. Crucis.
 XX. Hatto abbas Nobiliacensis. Hadulfus ejus successor.
 XXI. Hunegundis abbatissa Humolariensis.
 XXII. Ethildrita condit monasterium Eliense.
 XXIII. Monasterium ibi duplex.
 XXIV. Ebba abbatissa Coludensis. Adamannus monachus monasterii incendium pradicat.
 XXV. Pertharitus in regnum restitutus; S. Agathe cenobium extruit.
 XXVI. Dagobertus iridem restitutus.
 XXVII. Theoderada Beneventi monasterium condit. S. Benedicti monasterium ditat. S. Modesti ibidem monasterium.
 XXVIII. Vitaliano papa succedit Adeodatus ex monacho.
 XXIX. Frodobertus abbas Cellenfis obit.
 XXX. Leodegarius Childerico invisus exagitur.
 XXXI. Prejectus episcopus ab Hectore vexatus.
 XXXII. Childerici regis cedes ac sepultura.
 XXXIII. Heorulfordensis synodi decreta. Wilfrido

A N N A L I U M B E N E D I C T . T O M . I .

frido episcopo suffectus Sexwifus abbas.
 XXXIV. S. Prajecti & S. Amari martyrium. Volvicense monasterium.
 XXXV. Leodegarii iterata vexatio per Ebroinum.
 XXXVI. Leodegarii testamentum.
 XXXVII. Augustodunensis synodi canones.
 XXXVIII. S. Ragneberti martyrium & monasterium.
 XXXIX. Filibertus multa etiam passus. Herense monasterium condit.
 XL. Landebertus episcopatu dejectus Stabulacum secedit.
 XLI. Amatus episcopus exsultat.
 XLII. Aicadus Quinciaci monasterii auctor; an S. Filiberti successor.
 XLIII. Sidonius Filiberti discipulus, & abbas.
 XLIV. S. Disibodus ejusque monasterium.
 XLV. S. Medardi abbates.
 XLVI. S. Martini basilica privilegium.
 XLVII. Bischoepus condit monasterium Wiremuthense. Beda nativitas.
 XLVIII. Ex lapide ecclesiam struit Bischoepus.
 XLIX. Aldhelmus fit abbas Maildunensis.
 L. Conedus Fontanella monachus.
 LI. Dusera monasterium.
 LII. Hermentandus Fontanella monachus, Namnetas missus.
 LIII. Antrense monasterium condit.
 LIV. Maurontii abbatis anima ei visa.
 LV. Vinum miraculo auctum.
 LVI. S. Amandi testamentum. Notanda in picturis episcoporum & abbatum.
 LVII. Dagobertus munificus in Wiffenburgenfes.
 LVIII. S. Memmi miraculum & monasterium Catalani.
 LIX. S. Agulfi martyrium.
 LX. Tolletanum concilium XI. Abbatum subscriptiones notanda.
 LXI. Bracaricnsis concilii canon contra episcopos savientes.
 LXII. Leodegarii rursus repetita persecutio.
 LXIII. Epistola ejusdem consolatoria ad matrem.
 LXIV. Monasteria a Dagoberto fundata, Suraburgense, Haselacense, S. Sigismundi, Regiopontanum, Scutteranum seu Offonis-cella.
 LXV. Offonis-villa diversa.
 LXVI. Horrense cenobium regit Irmina.
 LXVII. Bellendis monacha.
 LXVIII. Hedda episcopus Dorcestrensis.
 LXIX. Glastonienfe monasterium.
 LXX. Abndonienfe.
 LXXI. Cuthbertus in Farnie solitarius.
 LXXII. Qualia ad se venientibus dat monita.
 LXXIII. Adeodato pape succedit Donus.
 LXXIV. Adalrici bona Besua tradita.
 LXXV. Dagoberti regis munificentia in Stabulensibus.
 LXXVI. Hamensis monasterii origo. S. Frotmundus.
 LXXVII. Wilfridi episcopi expulsio.
 LXXVIII. S. Leodegarii exauctoratio & martyrium.
 LXXIX. Chramlini item episcopi destitutio, secessus in monasterium S. Dionysii.
 LXXX. Genesio Lugdunensi succedit Lambertus.

Annal. Bened. Tom. I.
 tus. Anbertus abbas Fontanella post Lambertum.
 LXXXI. Chardericus abbas S. Dionysii, dein episcopus. Tunsonis-vallis monasterii auctor.
 LXXXII. Anbarius abbas S. Germani, aliaque post eum.
 LXXXIII. S. Amandi episcopi obitus. Vitae ejus scriptores.
 LXXXIV. Wilfridi iter Roman; ejus in synodo Romana restitutio.
 LXXXV. Bischoepus rursus Romam petit.
 LXXXVI. Ethildrita abbatissa obitus. Sexburga ei succedit, tum alia. Huna sacerdos & monachus.
 LXXXVII. S. Deodati episcopi obitus. Hildulfus ejus monasterium regit.
 LXXXVIII. Mummoli abbatis mors.
 LXXXIX. Baroni monachi visio. Vifonum ejusmodi qualis auctoritas. Baroni secessus in Italiam.
 XC. Desiderius ejus socius alius a Desiderio monacho Longoricensi. Baroni obitus & cultus.
 XCI. S. Petri tres claves.

L I B E R X V I I .

Ab anno Christi 680. ad annum 689.

I. **W**ILFRIDI reditus in Britanniam.
 II. Dagoberti regis cedes.
 III. Wilfridus in carcerem conjectus. Liberatus australes Saxones convertit.
 IV. Johannis abbatis Romani obitus.
 V. Balthildis item regina Francorum.
 VI. Hilda item abbatissa.
 VII. Cadmonis etiam poeta.
 VIII. Beda in monasterium admissus. Beda alii duo.
 IX. Lestingaeu monasterium. Ceadda ex abbate episcopus. Owinus monachus.
 X. Glocestrensis monasterii origo.
 XI. S. Rodingi abbatis obitus.
 XII. Wamba ex rege monachus.
 XIII. Claudius ex episcopo monachus & abbas Condatescensis.
 XIV. Agilberti episcopi benefacta in nostros.
 XV. Adrechildis abbatissa.
 XVI. Monasterium S. Theofredi.
 XVII. Menatense cenobium.
 XVIII. Mauzacum.
 XIX. S. Gislei obitus.
 XX. Farfense monasterium instauratur a Thoma abbate.
 XXI. Ibi ab eo excepti Paldo, Taso & Taro.
 XXII. S. Vincentii monasterium ad Vulturum. Paldo abbas primus.
 XXIII. Austrasii a Neustrasii victi. Reguli episcopi innocencia purgata.
 XXIV. Anfrudis abbatissa calitus servata.
 XXV. Orbacense monasterium a Reolo conditum.
 XXVI. Chrodegario abbati Corbeiensi succedit Erembertus.
 XXVII. Tolletanum Concilium duodecimum.
 XXVIII. Ebroino interfecto Filibertus redit Gemeticum.

B R E V I A R I U M

- XXIX. *Monasterium Villare conditur. Lucionense, & S. Michaelis in Eremito.*
XXX. *S. Leodegarii translatio ad S. Maxentium.*
XXXI. *Aicadri recte facta in regimine Gemericensium.*
XXXII. *Landebertus ab exilio revocatur.*
XXXIII. *S. Andoëni moritur.*
XXXIV. *Ansberrus ei succedit.*
XXXV. *S. Eligii vita a S. Andoëno scripta.*
XXXVI. *Andoëni mortis tempus expenditur.*
XXXVII. *S. Aldegundis abbatissæ obitus. Canonicarum quale institutum.*
XXXVIII. *Grafellensis monasterii origo.*
XXXIX. *S. Filiberti abbatis obitus. Coschimus abbas ejus discipulus.*
XL. *Mummolinus episcopus Noviomensis moritur.*
XLI. *Humulsiurcense monasterium S. Bertino concessum.*
XLII. *Toletana concilia XIII. & XIV. Citruinus abbas Castrensis.*
XLIII. *Bercharius abbas Dervenensis caditur. Gaugiaci parthenium an condiderit.*
XLIV. *Conedus moritur.*
XLV. *Girwense monasterium conditur. Ceolfrius abbas.*
XLVI. *Esterwinus Biscopi coadjutor, vir eximius.*
XLVII. *Biscopi novum iter Romam. Sigfridus coabbas post Esterwinum.*
XLVIII. *Egfrido regi succedit Aldfridus.*
XLIX. *Cuthbertus ordinatur episcopus. Ermenburga regina fit monacha. Herebertus anachoreta.*
L. *Theodorus cum Wilfrido pacem reformat.*
LI. *Richmiri abbatis Cenomannici gesta.*
LII. *Wilfranni donatio facta Fontanelle.*
LIII. *Berta Blanziacense monasterium condit.*
LIV. *Waldetrudis abbatissæ obitus.*
LV. *Landelini item abbatis.*
LVI. *Egbertus Germanorum conversionem meditatur.*
LVII. *Cuthbertus relicto episcopatu ad mortem se parat.*
LVIII. *Ejusdem obitus. Turbe Lindisfarnenses.*
LIX. *Rictrudis abbatissæ moritur.*
LX. *Aicadrus item abbas Gemericensis.*
LXI. *S. Galli cella violata.*
LXII. *Wlmarus auctor & abbas monasterii Silvicensis.*
LXIII. *Anstrudis abbatissæ obit.*
LXIV. *Concilium Toletanum XV.*
LXV. *Fontanella privilegium concedit Ansberrus episcopus.*
LXVI. *Ebremondus abbas Fontanetensis.*
LXVII. *Bonitus fit episcopus Aroernensis.*
LXVIII. *S. Chilianus martyrium.*
LXIX. *Eusebia abbatissæ obit.*
LXX. *Plestrudis Colonia cœnobium condit.*
LXXI. *Ina rex Glastonense.*
LXXII. *Biscopus & Sigfridus in extremo morbo ut se gerunt.*

L I B E R X V I I I .

Ab anno Christi 690. ad annum 700.

- I. **B**ENEDICTUS Biscopus moritur.
II. **C**eolfrius ejus successor. *Beda an Romam*

- vocatus a Sergio papa. Wilmerus monachus piissimus.*
III. *Theodori episcopi Cantuariensis obitus.*
IV. *Willibrordi & Suidberti missu in Frisiam.*
V. *Ewaldi duo casti.*
VI. *Volframnus iidem in Frisiam pergit.*
VII. *Hunegundis abbatissæ obitus.*
VIII. *Theodericus rex Lariniacum sancto Dionysio concedit.*
IX. *Vandemiris donationes facta monasteriis.*
X. *Theodericus rex sepultus in sancti Vedasti.*
XI. *Wilfridus denuo exagitatus refugit ad Mercios.*
XII. *Atla episcopus alius ab Hedda.*
XIII. *Hastoniensis monasterii conditores, Johannes & Eulalia.*
XIV. *Landrada conditrix monasterii Belistensis.*
XV. *CesarAugustani concilii tertii decreta.*
XVI. *Bertwaldus Theodoro episcopo succedit. Beda fit diaconus.*
XVII. *Willibrordi primum iter Romam. Suidberti episcopi ordinatio.*
XVIII. *Pippini donatio facta sancto Arnulfo.*
XIX. *Leutfredus monasterium condit.*
XX. *Agricolus episcopus Avenionensis. Amandus abbas Lirinenis.*
XXI. *Cirruinus episcopus Albigenis.*
XXII. *Chlodovei regis varia diplomata pro sancto Dionysio.*
XXIII. *Item pro Aninsulensi & Stabulensi. Atici ducis pietas.*
XXIV. *Ansberrus episcopus Rotomagensis exsul.*
XXV. *Chlodovei regis placium.*
XXVI. *Cunipertus rex condit sancti Georgii monasterium. Theodora cœnobium Ticini. Aliud sancti Salvatoris. Sancti Petri monasterium Beneventi.*
XXVII. *Toletani concilii sexti-decimi abbates.*
XXVIII. *Concilium Toletanum decimum-septimum.*
XXIX. *Becancela concilio interfuit abbatissæ. Mildreda abbatissæ Tanetenis.*
XXX. *Tetricus episcopus Auristodorensis.*
XXXI. *Leotheria donatio facta monasterio sancti Petri Vivi.*
XXXII. *Ansberrus episcopi Rotomagensis obitus.*
XXXIII. *Bertulfus abbas Renticensis.*
XXXIV. *Vvinnocus condit monasterium Vvornholtense.*
XXXV. *Sancti Amandi translatio.*
XXXVI. *Item sancta Fara, & S. Hildeverti.*
XXXVII. *Sancta Columba Senonensis privilegium.*
XXXVIII. *Basino episcopo Trevirensi succedit Ludwinus auctor monasterii Mediolacensis.*
XXXIX. *Sancti Valerii abbatis Hispani gesta.*
XL. *Sancta Maria monasterii ad Ligerim privilegium. Sancti Deodati monasterium ad Ligerim.*
XLI. *Ansberrus episcopi Aduensis testamentum. Sigolina monacha.*
XLII. *Sigolena abbatissæ Albigenis. Evantius abbas.*
XLIII. *Ephibii abbatis testamentum.*
XLIV. *S. Claudius abbas Condarensis obit. Successores ejus.*

ANNALIUM BENEDICT. TOM. I.

- XLV. *Begga monasterium Andanense condit.*
XLVI. *S. Gertrudis miracula, & cultus in quadragesima.*
XLVII. *S. Hadalini gesta & monasterium Celsenense.*
XLVIII. *Willibrordi episcopi ordinatio.*
XLIX. *Erisorum origo & sedes.*
L. *Rudberti episcopi predicatio in Bajoaria.*
LI. *S. Petri monasterium Salzburgi.*
LII. *Virginum item cœnobium sub Erendrude. S. Maximini cella. Vveltenburgense monasterium.*
LIII. *Laubicensis monasterii incrementa & dedicatio per Vvsmarum.*
LIV. *Dodo abbas Vvasterensis.*
LV. *Childeberti placitum de Nocito pro Tusonivallis monasterio.*
LVI. *Lemnausi parthenon S. Germano subiectus.*
LVII. *Willibrordus Epternacense monasterium condit. Suestrense item cœnobium puellarum.*
LVIII. *Basini episcopi sepultura ad S. Maximinum. Monasterium S. Mariæ ad Martyres.*
LIX. *Willibrordi studium in propagando Evangelio.*
LX. *S. Trudo moritur. Abbates Sarchinienses.*
LXI. *Dux aut comes apud Cenomannos nullus, nisi per electionem.*
LXII. *S. Cuthberti corpus incorruptum levatur.*
LXIII. *Eadberti episcopi obitus. Edilwaldus & Felgidus anachoreta.*
LXIV. *Drihelmi raptus & visa.*
LXV. *Adamnanus recipit & predicat ritus Romanos. Alter Adamnanus.*
LXVI. *Aldhelmi abbatis epistola de Pascha celebratione.*
LXVII. *Bonitus abdicat episcopatum. Nodobertus ejus successor. Bonitus Magnilocum secedit.*
LXVIII. *Tillonis monachi obitus.*
LXIX. *Berrinus abbatiam cedit Rigoberto.*
LXX. *Vesontionenses canonici reformantur per nosros Luxovienses.*
LXXI. *Medericus abbas Aduensis.*
LXXII. *Podoalus reclusus Suestione.*
LXXIII. *Sacerdos ex abbate Colobrensi Lemovicensis episcopus. Sarlatense monasterium.*
LXXIV. *S. Savini monasterium Levitanum.*
LXXV. *S. Severi monasterium Ruffitanense.*
LXXVI. *Anonymi testamentum pro monasterio pagi Vvicastrini.*
LXXVII. *Ermendrudis matrona testamentum.*
LXXVIII. *Dionysiani archivi apologia.*
LXXIX. *S. Fridiani Lucense monasterium infrauratum.*
LXXX. *Regula Magistri examinatur.*

A P P R O B A T I O .

Illusterrimi Galliarum Cancellarii jussu legi librum cui titulus est: *Annales Ordinis sancti Benedicti occidentalium Monachorum patriarchæ, &c. Authore Domino JOHANNES MABILLON, Presbytero & Monacho ejusdem Ordinis e Congregatione sancti Mauri, &c.* quem singulari diligentia & fide scriptum, nec absimilem iis operibus quæ ab eodem Authore edita sunt, inveni. Lutetiæ Parisiorum pridie nonas Februarii M. DCCII.

LAMARQUE TILLADET.

P R I V I L E G E D U R O Y .

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE: A nos amez & feaux Conseillers les gens tenans nos Cours de Parlement, Maistres des Requestes ordinaires de nostre Hostel, Grand Conseil, Prevost de Paris, Baillifs, Seneschaux, leurs Lieutenans Civils & autres nos Justiciers qu'il appartiendra, SALUT. Le Pere Dom JEAN MABILLON, Religieux Benedictin de la Congregation de saint Maur, nous ayant fait supplier de lui accorder nos Lettres de Privilege pour l'impression d'une Histoire de son Ordre qu'il a composée, & qu'il desireroit donner au public sous ce titre: *Annales Ordinis sancti Benedicti occidentalium Monachorum Patriarchæ: in quibus non modo res Monastica, sed etiam Ecclesiastica historie non minima pars continetur.* Nous lui

avons permis & accordé, permettons & accordons par ces presentes, de faire imprimer par tel Imprimeur qu'il vouldra choisir, ledit livre, en telle forme, marge, caractère, & autant de fois que bon lui semblera, pendant le temps de vingt années consecutives, à compter du jour de la date des presentes, de le faire vendre & distribuer par tout nostre Royaume. Faisons défenses à tous Libraires, Imprimeurs & autres, d'imprimer, faire imprimer, vendre & distribuer ledit livre sous quelque pretexte que ce soit, même d'impression étrangere & autrement, sans le consentement de l'exposant ou de ses ayans cause; sur peine de confiscation des exemplaires contrefaits, de quinze cens livres d'amende contre chacun des contrevenans, applicable un tiers à nous, un tiers à l'Hostel-Dieu de Paris, l'autre tiers audit exposant, & de tous dépens, dommages & interets: à la charge d'en mettre avant de l'exposer en vente, deux exemplaires en nostre Bibliothèque publique, un autre dans le cabinet des Livres de nostre Château du Louvre, & un en celle de nostre tres-cher & feal Chevalier Chancelier de France, le Sieur Phelypeaux, Comte de Pontchartrain, Commandeur de nos Ordres; de faire imprimer ledit livre dans nostre Royaume & non ailleurs, en beau caractère & papier, suivant ce qui est porté par les Reglemens des années 1618. & 1686. & de faire enregistrer les presentes es Registres de la Communauté des Libraires de nostre bonne Ville de Paris, le tout à peine de nullité d'icelles: du contenu desquelles nous vous mandons & enjoignons de faire jouir l'exposant ou ses ayans cause pleinement & paisiblement, cessant & faisant cesser tous troubles & empeschemens contraires. **VOULONS** que la copie desdites presentes qui sera imprimée au commencement ou à la fin dudit livre, soit tenuë pour deuëment signifiée, & qu'aux copies collationnées par l'un de nos amez & feaux Conseillers & Secretaires foy soit ajoûtée comme à l'original. Commandons au premier nostre Huissier ou Sergent de faire pour l'exécution des presentes toutes significations, défenses, saisies, & autres actes requis & necessaires sans demander autre permission, & nonobstant Clameur de Haro, Chartre Normande, & Lettres à ce contraires: **CAR** tel est nostre plaisir. **DONNE** à Versailles le septième jour de May, l'an de grace, mil sept cens deux: Et de nostre Regne le cinquante-neuvième. Par le Roy en son Conseil, **LE COMTE**.

Registré sur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs, conformément aux Reglemens. A Paris ce 11. jour de May 1702. P. TRABOUILLET Syndic.

Ledit R. P. Dom Jean Mabillon a cédé & transporté le present Privilege à Charles Robustel Libraire à Paris, pour en jouir suivant les conventions faites entre eux.

Permissio R. P. Superioris Generalis Congregationis S. Mauri.

NOS frater **CLAUDIUS BOISTARD**, humilis Superior Generalis Congregationis sancti Mauri, Ordinis sancti Benedicti, facultatem impertimur Domino **JOHANNI MABILLON** presbytero & monacho ejusdem Congregationis, typis mandandi **ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI** ab ipso compositos. In cujus rei fidem has litteras manu nostra subscriptas concessimus. Datum Parisiis in Monasterio S. Germani a Pratis, die 11. Julii anni 1702.

F. CLAUDIUS BOISTARD Generalis.

ANNALES

ANNALES
ORDINIS
S. BENEDICTI
OCCIDENTALIU MONACHORUM
PATRIARCHÆ
SÆCULUM CHRISTI VI. ORDINIS I.

LIBER PRIMUS.

Ab anno Christi 480. ad annum 519.

PLERIQUE è nostris, qui res Benedictinas ab origine repetere ac scribere aggressi sunt, orbis Christiani densissimas errorum ac schismatum tenebras, atque monastici Ordinis miserabilem statum post Baronium representare solent, infinitasque calamitates illius temporis, quo natus est beatissimus pater **BENEDICTUS**: quem, veluti splendidissimum solem, à Deo creatum & in terras immissum dicunt, ut Cimmericas illas tenebras, cum suo, tum discipulorum splendore discuteret, & monastici Ordinis propemodum emortui cineres excitaret. Sane ea tempestate occidentalem Ecclesiam, ne quid de orientali dicam, misere labefactaverat irruptio barbararum nationum, nec ulla ferme regna erant, quæ catholicos principes haberent, integramque fidem catholicam & illibatam retinerent. Italia quippe sub Odoacro Herulorum rege Ariano, Augustulo deturbato, cædibus ac rapinis misere afflictabatur. Galliam nostram, jam dudum Christi Evangelio imbutam, maxima ex parte tum invaserant Franci infideles, quorum Childericus, & ipse paganus, rex erat. Hispaniam & Aquitaniam, necnon Galliam Narbonensem obtinebat Evaricus Vesigothorum rex Arianus: Galliciam Suevi, eodem errore infecti, uti & Burgundiones, qui Galliarum partem alpius conjunctam occupabant. Britan-

ANN. CHR.
480.
1
Latinae ecclesiae status.

Annal. Bened. Tom. I.

A

nia insula Anglo-Saxonum infidelium subierat jugum : Germaniæ maxima pars necdum Christum noverat. Et quis inter tot barbarorum irruptiones ac strages religioni monasticæ poterat esse locus ?

Ast omnium fere temporum esse possunt ejusmodi querelæ, fatendumque est illo etiam ævo non ita deplorata fuisse omnia, quin magni in Ecclesia & in Ordine monastico viri floruerint : quales fuerunt inter Romanos pontifices sancti Felix, Gelasius, & Hormisda ; inter episcopos Apollinaris-Sidonius, Arvernensis ; Honoratus Massilienensis, cujus æqualis Salvianus ejusdem urbis presbyter ; Eugenius Carthaginensis, Epiphanius Ticinensis, Avitus Viennensis, Remigius Remensis, Patricius Hibernorum apostolus ; & qui eorum fere æquales fuerunt Cæsarius Arelatenensis, Fulgentius Ruspensis, ambo ex monastico ordine assumti, aliique complures. Atque ut in monachis consistamus, florere per id tempus præ cæteris in Gallia Lirinenses, Majoris-monasterii & Insulæ-Barbaræ monachi ; Tarnateses, Condatescenses sub sanctis Lupicino, Romano & Augendo abbatibus ; Agaunenses, necnon Reomaenses sub sancto Johanne abbate : ex quorum omnium coetu multi præfules & abbates eximie sanctitatis prodire. Nec defuere etiam in aliis regionibus monachi religione insignes, puta in Italia, in insula Britannia, & Hibernia, quos percellere longum esset. In his exstiterunt quoque nonnulli monasticæ vitæ institutores, auctoresque regularum, Cassianus, Vigilus, Cæsarius, Aurelianus, & si qui alii. At peculiare unius aut paucorum monasteriorum hæc Regula erant. Verum ubi sancti Benedicti Regula prodiit in publicam lucem, ita omnibus præcellere visa est, ut à cunctis demum monachis & monasteriis adoptata sit ac recepta.

II. S. Benedicti, ejusque Regulae prærogativa.

a Conc. Duziac. 2. an. 876.

b Spicil. tom. 73. p. 112.

Hæc itaque sancti Benedicti peculiaris gloria est, ejusque Regulae prærogativa, quod ipse, tamquam sol, inter ceteros vitæ regularis magistros refulserit apud Latinos ; ejusque Regula ceteras omnes vel obcuraverit, vel omnino antiquaverit : tantæ auctoritatis habita, ut eodem Spiritu, quo sacri canones, condita crederetur, ob id REGULA-SANCTA passim appellata. Unde non mirum, quod tantis elogiis exornata sit, non tantum a Gregorio Magno, qui *Regulam monachorum* cam vocat, *discretione præcipuam, sermone luculentam* ; sed etiam ab iis auctoribus, quorum minime intererat illam commendare. Hos inter Anselmus, Havelbergensis in Saxonia episcopus, sanctum Benedictum, ejusque Regulam prædicat in libro primo Dialogorum, iis sane verbis, quæ hoc loco referri merentur. *Surrexit quoque, inquit, in monastico ordine sanctus Benedictus post multos patres monachorum in Ægypto commorantium, vir Deo dignus, Spiritu-sancto plenus : qui de eremo Nursiæ, ubi latuerat, abstractus, & in Campania, in monte Casino, monachorum abbas factus est. Iste, in religione ferventissimus, Regulam suis, dictante Spiritu-sancto, præscripsit, & Ordinem monasticum, jam tunc vacillantem, renovavit & firmavit ; qui etiam tum per se, tum per Regulam suam post se, multa monachorum monasteria in diversis regionibus instauravit.* Hactenus Anselmus, cujus quidem sententia in progressu horum Annalium confirmabitur, ubi non modo nova, sed etiam antiquiora monasteria, quæ peculiari instituto addicta erant, sancti Benedicti Regulae sponte se subjecisse videbimus. Ex his monasteriis, veluti totidem seminariis, prodiit infinita multitudo virorum sanctitate & doctrina præstantium, abbatum, episcoporum, atque summorum Pontificum, qui Ecclesiam per multa tempora sanctissime rexerunt. Verum hæc omnia res ipsæ in nostrorum Annalium decursu melius explicabunt, quam verba. Quare his, quæ elogium magis quam historiam redolere videntur, omissis, ad rem ipsam absque longiori præludio accedamus.

III. Benedictus Nursinus. c Paul. Diac. lib. 2. c. 20. d Gregor. lib. 2. dial. c. 1. e Id. lib. 4. c. 22. f Id. lib. 11. ep. 43.

Quamvis Ordinis sancti Benedicti exordium ab ipsius admodum secessu in solitudinem Sublacensem, seu ab ineunte sæculo sexto ; aut vero à tempore, quo prima duodecim in eadem solitudine monasteria ab eo condita sunt, repetendum videatur ; altius tamen tantisper reflectenda oratio est, & ab ipso sanctissimi Patris nostri ortu & incunabulis ineunda narratio.

Nursia, urbs quondam episcopalis, Valeriæ provinciæ annexa, nunc Umbriæ seu Ducatus Spoletino, nulla alia re quam sancti Benedicti ortu illustrior exstitit. Provinciam Nursiæ appellat Gregorius Magnus, tamen jam tum Spoletinæ diocesis subiectam eo loquendi genere, quo Soranam itidem provinciam usurpat, pro solo seu agro Soræ, id est Suræ civitatis Romæ proximæ, quam nonnulli frustra in Umbria

quærunt apud Suaranos. Sic Vitalis, abbas Saviniacensis apud Abrincenses, in Bajocassina provincia natus dicitur in propriis actis. Sunt qui Benedictum avita quidem origine Nursinum, sed ortu Romanum existiment, ea ducti ratione, quod Gregorius non in provincia, sed ex provincia Nursiæ ortum dicat. Sed perinde est, utrovis modo id efferatur. Certe Paulus Warnefridi ipsum Nursiæ alumnum in carmine appellat. Nursino itaque in agro vir sanctus natus est, in quo Deus optimus maximus vim nominis amplissimis gratiæ suæ muneribus & admirandis gestis ac virtutibus implevit. Zacharias pontifex in versione græca Dialogorum nonnihil addit ad Gregorii contextum, ubi ait, Benedictum instar stellæ matutinæ ex regione Nursiæ, quæ Romanorum provincia est, exortum fuisse.

Omissis parentum nominibus, Gregorius ipsum *liberiori genere* ortum prædicat : *nobiliori* vertit Martyrologium Floro ab Angelo de Nuce adscriptum. Unde a Bertario, ante annos octingentos abbate Casinensi, in carmine, Nursiæ claros habuisse parentes perhibetur, & a Frodoardo, sæculi decimi canonico Remensi, in versibus eodem, sprevisse

Splendorem generis tumidi cum luce leporis.

Aniciis tamen illum asserere non audet Angelus de Nuce, quippe auctorum fide dignorum testimonio destitutus, qua de re in posteriori Appendice agemus. Primus, si bene memini, Petrus diaconus ac monachus Casinensis, ejus patrem vocat Euproprium, matrem Abundantiam, avum Justinianum, quod de Justiniano imperatore quidam interpretantur, turpi ac supino errore : cum Justinianus augustus, præterquam quod Thrax, & quidem infimæ conditionis fuit, nonnisi post natum Benedictum editus in lucem est. Nihil itaque moror Trithemii sententiam, sancti Benedicti patrem Probum, Justiniani imperatoris nepotem, appellantis. Denique quantæ dignitatis parentibus progenitus fuerit, inquit Adrevaldus, sæculo nono monachus Floriacensis, testantur ruinæ palatii eorum, cum ædificia prope moenia Nursiæ urbis sita. Tantæ quippe magnitudinis perplexi operis ex fundamentis conjicitur, ut qualibet palatia potentissimorum superaverit regum, nec modicis queat reparari impensis. In ipsa modo Nursiæ urbe princeps ecclesiæ, sancti Benedicti titulo insignis, a monachis Cælestinis incolitur : cujus cryptam inferiorem, solo ultra modum ex ædificiorum aggestis ruinis elato, eum esse locum, ubi tantus vir natus sit, traditione acceptum ferunt. Cetera mitto, sive quæ a Trithemio, patrem sancti Benedicti comitem Nursensem, matrem vero marchionissam Monte-ferratensem vocante ; sive quæ ab aliis de Riguardatorum familia, nullo idoneo teste, circumferuntur. Mihi vero omnino non displicet Leonis Marsicani silentium de genere sancti Benedicti : quod in magnis viris decus originis nihil addere nisi contemtu suo possit.

Natalem beati Patris annum octogesium supra quadringentesimum omnes post Baronium unanimi consensu assignant : cujus calculi ante annos trecentos auctores lego Casinates & Sublacenenses nostros ; ejusdemque approbatorem Ambrosium Camaldulensem monachum, qui cum Casinense Leonis Marsicani Chronicon rogatu nostrorum Casinatum expoliret, vulgatam, quam certioris defectu cum aliis sequemur, sancti Benedicti chronologiam prætexuit. Sedebat tum ad clavum sancti Petri Simplicius pontifex, dum Odoacer, Herulorum rex Arianus, Augustulo deturbato, Italiæ dominaretur.

Um ad discendas artes aptus esset pueri animus, Romæ liberalibus litterarum studiis informandus traditus est. Locum, ubi tum versabatur, ostendunt in regione trans-Tiberim, ad ecclesiam sancti Benedicti in Piscinula : ubi illustria veteris ædificii rudera supersunt ex paterna, ut putant, ejus hereditate. Sed cum plerosque suorum commilitonum per abrupta vitiorum præcipites ire animadvertisset, non scientiam perosus, sed pravorum contubernium, ex imminente discrimine suspensum retulit pedem, ne totus in immane præcipitium rueret. Itaque sæculo cum suo flore, qui jam in ejus pectore aruerat, despecto, relicta domo rebusque patris, dum clam omnibus se subducere parat, nutricem suam Cyrillam (id ei nomen apud Petrum Diaconum) effugere non potuit, quæ fugientem cum revocare a proposito non posset, & ipsa secuta est. Id contigisse ipso anno, quo Theodoricus Gothorum rex, Odoacro apud Ravennam oppresso, in Italia regnare cœpit, & ad restituenda Romanæ urbis ornamenta, regni sede Ravennæ firmata, intendit animum, Sigonio, nostrisque persuasus est. Non placet Baronio immaturus hic secessus. At

Annal. Bened. Tom. I.

A ij

a Paul. lib. 1. c. 26.

IV. Ejus genitrix & nativitas. b Angel. de Nuce in viis. s. Bened. c Sac. 2. Benedicti. p. 1095.

d Patr. lib. de vir. illust. c. 1.

e Trithem. de vir. illust. c. 1. * al. Providum. f Adrevald. cap. 1. de mirac. S. B.

g Trithem. ubi sup.

ANN. CHR. 494. V. Romæ studiis applicatur.

Secedit cum nutrice.

h Petr. de vir. illust. Cas. c. 1.

i Baron. an. 494.

ANN. CHR. 494.

a *Berar. abb. in hymno de S. Bened.*

b *Odo ferm. de S. B.*

V I. Effidæ miraculum patrat.

c *Angel. de Nuce in vitam S. B.*
d *Regum lib. 1. c. 8.*

c *Victor. lib. 3. de mirac. S. B. c. 1.*

V I I. Sublacum adit.

In spelunca se abdit.

V I I I. Sublaci situs & descriptio.
* *Trevis.*
* *Tivoli.*

* *Subiugo.*

Gregorius puerum vocat, qui licet vixdum puer attigisset a puberes annos, teste Bertario, adhuc tenerrimus grandævo animo, inquit sanctus Odo abbas b Cluniensis, jam tum eremi vastitatem subire ausus est. Tantum in tenero pectore valuit divinus amor. Certe ex Valentiniani senioris edicto, adolescentibus studiorum causa Romæ commorari ultra vicesimum ætatis annum non licebat.

Interim dum nutricem fallere cogitat, in vico, qui Effidæ seu Enside Gregorio, vulgo *Afile* dicitur, a Sublaci opido duobus circiter passuum millibus distito, tantisper substitit, opportuna quærens solitudinis petendæ occasionem. Accessit etiam incolarum humanitas, qui teneri adolescentis moribus ac modestia capti, ipsum detinuerunt, eique ad habitandum continentem ecclesiæ sancti Petri domunculam concesserunt. Mos erat per id tempus apud montanos illos rusticos, quibus communis aquaria mola tum forte deerat, ut domestica mola trusatili, aut mortario, quoties panis conficiendi esset necessitas, ad conterendum pinsendumve frumentum singuli uterentur, ad idque purgandum cribrum non ex corio, sed ex fragili materia factum adhiberent. Immo Quirites sibi ipsi panem c faciebant, mulierumque id ministerium erat, quæ ob eam causam panificæ d dicebantur. Forte ejusmodi cribrum, Gregorio *capisterium*, Cyrilla, ex inopinato discessu vitæ commodis ac facultatibus destituta, a vicinis mulieribus ad purgandum triticum mutuo acceperat: quod e mensa incaute lapsum, in duas partes diffractum est. Cum vero id ægre, nec sine lacrymis ferret bona mulier; Benedictus ejus dolori compassus, vasis fracti reliquias tulit, secessit, oravit, oratione vas reformavit, atque integrum nutrici restituit.

Idem præstitit de scypho fracto Leo papa nonus, testante Victore e tertio, qui hoc sancti Benedicti factum in exemplum adducit. Res in speciem parva, sed, ut in puero, prodigii loco habita, tantum incolis admirationis excitavit, ut cribrum ad ecclesiæ ingressum suspenderent, futurum ad posteros miraculi ejus monumentum; ubi ad Langobardorum usque tempora super fores ecclesiæ pependit, insigni posteriorum documento, Benedictus *puer* (sic eum vocat Gregorius) conversionis gratiam a quanta perfectione cœpisset. Processu temporis Leo Sublacenensis abbas pontificatu Agapiti secundi Effidæ castrum acquisivit.

Laudis non minus, quam voluptatis venenum horruit pius adolescens, dispendium virtutis credens, fuisse laudatum; & captata rursus fugiendi occasione, nutricis diligentiam furtim elusit. Quæritur ergo solitudinis latebra, fugitur fama virtutis. Ibat per invia errabundus, ducente quo nesciebat divino Spiritu, cum Romanum monachum prope Sublacum reperit, eique consilium suum de petendo secessu aperit. Romanus vicissim secretum pollicetur, & adjutorium; eique *sanctæ conversationis habitum* (quo nomine vestem monasticam apud Gregorium, aliosque veteres passim designari constat) impertit. Ibi oratoriolum in facti memoriam erectum; & ad ejus fores hodie quoque visitur truncus columnæ lapideæ striatæ, plurimum exesæ, vetus ejusdem rei alterum monumentum. Mox in artificissimam specum se abdit Benedictus, nec dubitavit puer, tam delicate, tam molliter educatus, contra tantas loci, auræ, vitæque commodorum iniquitates decertare. Ibi per tres annos hominibus plane incognitus mansit, uno id resciente Romano monacho, qui quem ex quotidiana sibi annona surripere poterat, diebus certis Benedicto panem ferebat. Et quoniam ad eandem specum, abrupta rupe desuper pendente, a Romani monasterio iter non erat, ex longissimo fune cum tintinnabulo religatam demittebat sportulam cum pane, quem ad signi sonitum Benedictus accipiebat. Invidit daemon, in suum caput, tantæ utriusque virtuti: sed fracta campanula Romani caritatem violare non potuit.

Sublacus seu Sublacum, Cornelio Tacito ac Plinio haud ignotum, a lacu, quem Anionis * aquæ efficiunt, nomen habet. Distat ab urbe Roma quadraginta fere millibus, hoc est unius minimum diei itinere, in cujus medio Tibur *, in ea Latii regione, quæ Campania Romana vocatur. Anio amnis, torrentis instar, inter Simbruinos montes in Æquicolis excurrens, obstructis a Claudio angustis illorum montium faucibus, aquas stagnare cœgit, & in lacum colligi atque extendi. Anno trecentesimo quinto supra millesimum, vicesima die mensis Februarii, ut in Chronico Sublacenfi legimus, fractis ex subita aquarum eruptione repagulis cum ponte, per quem itur ad S. Laurentium, defluxit lacus, cujus fossa tantum & cavitas nunc apparent. Infra lacum visitur opidum Sublacus * dictum: a quo distat sacra specus trium ferme millium intervallo, quod oblique ascendendo conficitur. In medio

ANN. CHR. 494.

ascensu exstat monasterium, S. Scholasticæ appellatum, unum e duodecim, quæ a S. Benedicto condita fuisse postea dicturi sumus. Specus ipsa in medio abrupti montis sita est, mille passus supra angustissimam vallem, per quam Anio, instar torrentis, præceps decurrit. Directum habet ad meridiem prospectum in oppositum montem, angusta valle a specu discretum. Ibi spelunca erat horrida, cum Benedictus eo se recepit, modo longe amœnior, tantum ex industria hominum adepta spatii, quantum ad capiendam ædiculam sacram & monachorum quorundam stationem factis est. Oratorium in tres partes divisum; superiorem, in qua chori subsellia cum altari majori, mediam, & infimam. In hac parte sacra specus cum altari obverso, alta paullo minus infra staturam humanam, jacenti in longum æqualis. Infra specum hortulus, ubi quondam spineta, super quæ castissimus adolescens sese volutavit, jam dudum in rosaria conversa. Ad dextram superioris Oratorii partem consistunt officinæ pro monachis, & angusta area, super quam eminet excelsa rupes abruptissima, unde Romanus panem Benedicto demittebat. Inde quippe ad Romani cellam iter non erat, sed necdum est nisi per longos & sinuosos montium discursus. In hac sacra specu Benedictus Ordinem suum, obstetricante gratia, parituri. Hic cunabula gentis nostræ: hæc petra, unde exciti sumus. Ibi dum pius adolescens per triennium latet ac tacet, ad considerandum rei monasticæ, qualis tunc fuerit, statum tantisper divertamus.

Religionis christianæ ortum & progressum pæne e vestigio subsæcuta est monastica institutio, & naturali quadam lege ex Oriente in Occidentem pervasit. Basilium ducem præcipue celebrant Orientales: quamquam ætate superiores fuisse Pachomius & Antonius, hic fere eremitarum, ille cœnobarum antesignanus. Benedictum duobus non integris sæculis præcesserunt monasticæ professionis primi in Occidente institutores. Ex Oriente Roma orbis caput, atque adeo universa Italia, monachorum vitam hausit per S. Athanasium Alexandrinum episcopum, qui Romam profugus, fugæ & laborum socios habuit monachos, attulitque secum S. Antonii vitam a se scriptam; itidemque Pachomii Petrus ejus successor. Hinc Pamachius ex Senatore monachorum primus in prima urbe, teste a Hieronymo. Marcella, illustris vidua itidem Romana, audita Antonii adhuc viventis & Pachomii vitæ narratione, non erubuit b profiteri quod Christo placere agnoverat. Unde c Augustinus Romæ plura monasteria cognovit, in quibus singuli, gravitate atque prudentia & divina scientia pollentes, ceteris secum habitantibus præerant christiana caritate, sanctitate & libertate viventibus. De his d Hieronymus: *Nunc multi monachi sapientes, potentes, nobiles.* Præ omnibus eminebat S. Paulinus, qui, Tarasia conjuge in sororem mutata, vixit e in monasterio vicini martyris S. Felicis. S. Eusebio Vercellarum episcopo id elogii tribuit S. Ambrosius, quod primus in Occidentis partibus diversa f inter se conjunxit clericorum & monachorum instituta. Et erat, teste g Augustino, *monasterium Mediolani plenum bonis fratribus extra urbis mœnia sub Ambrosio nutritore.* quo nullum esset in Italia antiquius, si a Mirocle episcopo, ut putat Ughellus, conditum fuisset. Legimus apud Severum Sulpicium, S. Martinum, qui postea Turonum episcopus fuit, Mediolani sibi monasterium statuisse, ubi eum Auxentius, auctor & princeps Arianorum, gravissime infectatus est, multisque affectum injuriis de civitate exturbavit. Inde vir sanctus in Gallinariam insulam se recepit. De monachis qui in Etrusci maris insulis, Capraria & Gorgona, degebant, loquitur Rutilius poëta paganus: Augustini vero exstat epistola ad Eudoxium Caprariæ abbatem. Inde Honorio augusto imperante Mazefceles h militum magister, in Africam contra Gildonem tyrannum profecturus, secum assumpsit quosdam monachos, quorum precibus recte bellum confecit. His adde Dalmatiæ insulas, in quibus monachorum choros a Nepotiano frequentatos i Hieronymus scribit. Porro Noricorum regionem cum fidei christianæ, tum religiosæ vitæ præceptis informavit S. Severinus abbas, istius gentis inde Apostolus dictus: cujus corpus cum ejus discipuli, Lucillus, Marcianus, alique in agrum Neapolitanum attulissent, condendi Lucullani monasterii occasionem præbuerunt.

S. Augustinus Ambrosii exemplo, monasticum institutum in Africa non solum excoluit, sed etiam magnopere propagavit. quod ipsi vicio vertit k Petilianus. Immo hujus instituti defensionem adversus Circumcelliones, suscepit, quod Chrysostramus in Oriente jam præstiterat. Idem Augustinus alibi meminit monasteriorum,

I X. Monastici status propagatio in Occidente.

a *Hieron. ep. 26. c. 30.*

b *Id. ep. 16. c. Aug. de morib. eccl.*

c *Id. ep. 16. c. 33.*

d *Hieron. ep. 26.*

e *Paulin. ep. 1. c. 7. u. Hieron. ep. 13. c. f. Ambros. epist. 63.*

f *Aug. lib. 8. Conf. c. 6.*

g *Aug. lib. 8. Conf. c. 6.*

h *Paul. Oros. lib. 7. c. 36.*

i *Hieron. ep. 2.*

k *Aug. lib. 3. in Petil. c. 40. I Idem in ps. 132. c. tract. 97. in Joan.*

AN. CHR. 49.
a Id. lib. 2.
Rerr. c. 21.

X I.

* Zigué.
b Sulpic. in
in ejus vita.
c Gregor.
Tur. lib. 4. de
mirac. sancti
Mart. c. 30.
c Id. de gl.
Conf. c. 22.

quæ a apud Carthaginem esse cœperunt. Ejusdem sancti Doctoris in psalmum tricesimum sextum expositione lecta, ad deferendum sæculum inductus est B. Fulgentius, illustris ille Ruspensis episcopus, ut in ejus vita legitur, de quo postea erit dicendi locus.

Italiam & Africam in monastico statu excolendo æmulata est Gallia, nedum superavit. S. Martinus ex insula Gallinaria ad sanctum Hilarium Pictavorum antistitem ab exilio reversum profectus, haud longe sibi ab ea urbe monasterium Locociagense * construxit. Processu temporis idem factus episcopus Turonensis, aliquamdiu adhærente ecclesiæ cellula b usus est. Deinde cum turbam se frequentantium ferre non posset, duobus fere extra civitatem millibus monasterium statuit, quod Majus alterius comparatione dictum est. Brevi adeo hæc beati Pontificis proles accrevit, ut ad ejus exsequias monachorum fere duo millia convenisse referantur, *spectabilis*, inquit Sulpicius, *Martini gloria, cujus exemplo in Domini servitute stirps tanta fructificaverat.* Apud Gregorium episcopum Turonensem c sanctus Maximus, beati Martini discipulus, latendi desiderio, apud Insulam-Barbaram monasterii Lugdunensis se recepisse memoratur. An autem cœnobium istud ante Martini in Galliam adventum exstiterit, non satis exploratum. Varia sæculo quinto decreta pro monachis leguntur in Turonensis provinciæ Conciliis, Andegavenfi, Turonensi & Venetensi. Quod etiam argumento est, monasticam professionem per illas regiones valde diffusam fuisse. Penetrasse etiam in secundam Lugdunensem, itemque ad Morinos, testes sunt epistolæ, tum Innocentii papæ primi ad Victricium hujus propagationis auctorem, tum sancti Paulini ad eundem. Immo etiam in Hiberniam insulam per sanctum Patricium B. Martini discipulum. Quo minus mirandum est in mediterraneis Galliæ insulis, Stœchadibus & Lirino, atque in vicinis regionibus, ejusdem instituti viros exstitisse: quales fuere apud Tolosam Minervius & Alexander, quibus Hieronymus commentarium in Zachariam dicat: Jovinianus, Leontius & Theodorus abbates in Stœchadibus * insulis, quorum nominibus inscriptæ sunt postremæ septem Johannis Cassiani collationes: immo etiam Cassianus ipse, multorum monachorum pater & magister: cui sanctus Honoratus in Lirino præverat, Caprasii abbatis discipulus. Sabino abbate Lugdunensi suadente, Cassiani vestigiis inhæsit S. Romanus abbas, subsequente germano ejus Lupicino, qui in locis Juren-sibus utriusque sexus monasteria condiderunt. Quin etiam apud Treviros jam tum monachos sedem fixisse testantur antiquissima, quæ huc usque non sine multo splendore superstant, sancti Maximini & sancti Mathiæ cœnobia.

XII.

d Etildef. de
vir. ill. c. 4.
e Theod. de
Vie. Patr. c. 30.

Quo tempore in Hispaniam propagata sit monastica religio, haud facile est definire. Ex actis Concilii Cæsaraugustani, quod anno trecentesimo octogesimo celebratum est, hanc in illis partibus non ignotam fuisse colligimus ex eo, quod clerici ob affectatum monasticum habitum reprehenduntur. Proxime post id tempus Siricium Papam consuluit Himmerius episcopus Tarraconensis de ordinatione Monachorum. Hinc intelligimus, monachos in illis regionibus exstitisse ante Donatum, qui eo ex Africæ partibus cum septuaginta discipulis appulit, ubi & Sirbitanum monasterium construxit, testante Hildefonso d. Donato æqualis fuit beatus Victorianus abbas Asanensis, qui plurima per patriam, id est, Hispaniam, monachorum examina fudisse a Venantio Fortunato memoratur. In summa, quod Theodoretus e scriptum reliquit, exstabant jam sæculo quinto infinita numerumque excedentia istiusmodi philosophiæ gymnasia per totum Orientem, & in Europa universa. Hæc raptim percurramus, quæ postea suis locis dedita opera persequemur.

XIII.
Regule quæ
nam.
f. Cassianus
lib. 2. Inst. c.
2.

Investigata monachorum occidentalium origine, res postulat, ut de primariis eorum Regulis nonnulla etiam delibemus. Ut in Oriente, sic in Occidente, tot prope modum typi ac regule erant, quot cella ac monasteria, inquit f Cassianus. Aliis pro regula erat abbatis voluntas: aliis modus vivendi majorum usu ac traditione confirmatus: plerisque leges scriptæ impositæ. Et quoniam in unum eundemque scopum regulæ omnes, seu verbo, seu scripto traditæ, collimabant, nempe ut abdicata penitus omnium rerum tractatione ac cogitatione, uni se Deo rebusque spiritualibus dederent; non ita passim addicta erant uni regulæ monasteria, quin vel aliam inducerent, vel superinducerent pro sui abbatis arbitrio, absque ulla suæ professionis mutatione, ullove detrimento: ita ut in uno eodemque cœnobio plures insimul regulæ scriptæ observarentur, detractis vel assumtis, quæ pro locorum ac temporum

ANN. CHR.
494.

ratione opportuna videbantur. Et tamen in tanta regularum diversitate maxima erat monachos inter omnes animorum consensio, una societas, unumque corpus, nulla vestis quantavis diversitate discretum. Facilis etiam ac promiscuus ex uno in aliud monasterium transitus, mutuusque commensus, non modo Latinorum inter sese, sed etiam Latinos inter ac Græcos: quibus sat erat stabilitatem in novo monasterio firmasse. Sancti Basilii Regulam, posteaquam Rufinus Aquileiensis presbyter ac monachus, petente Urseio Pineti abbate, Latini juris fecit, monachi Itali præferebant, nam Eugippii abbatis Lucullanensis & Virgilii diaconi regulæ non admodum usitatae fuerunt. Certe sanctus Benedictus Basilii regulam familiarem habuit, eamque suis discipulis commendavit. Eandem in Gallia servabat Aredius abbas Lemovicensis cum Cassiani institutis, quæ etiam in plerisque Galliæ cœnobiis obtinebant. Erant & Lirinensium, Grinniacensium & Agaunensium atque Tarnatensium instituta. Regula sancti Macarii in Reomaënsi monasterio sub Johanne abbate vigeat, forte Lirinensium exemplo, apud quos Johannes aliquamdiu versatus fuerat. Apud Miciacenses agri Aurelianensis cœnobitas sanctorum Antonii & Pauli norma colebatur: apud Turonenses sancti Martini forma vivendi, à Severo Sulpicio descripta, quam etiam sanctus Patricius in Hiberniam invexit, Orientalium monachorum institutis accommodata. Qualem regulam observaverint ante Isidorum & Fructuosum Hispanici Monachi, nobis incomptum. Næ illi nugantur, qui sancti Hieronymi apud Hispanos regulam & institutum ad illa tempora referunt.

XIV.

Cum sanctus Benedictus Regulam suam instituit, in Italia supererant, post varias Hunnorum Gothorumque tempestates, cœnobita non pauca, in quorum nonnullis monastica disciplina etiam tum vigeat. Accuratam eorum numerum inire in tanta rerum obscuritate haud proclive est. Sanctus Leo Magnus monasterium apud sanctum Petrum construxerat, quod forte cum aliis nobis ignotis tum subsistebat. Erant in agro Neapolitano Lucullanum sancti Severini, & Craterense, quod Gregorius Magnus alii Capuano unitum volebat, ut patet ex ejus epistola a, Adeodato abbati Neapolitano inscripta. Perstabat etiam, ni fallor, Nolense sancti Felicis, ubi sanctus Paulinus versatus fuerat, monasterium. Jam vero tempore sancti Benedicti florebat in Valeria provincia sanctus Equitius, multorum monachorum pater; Laurentius Farfæ auctor, postea episcopus apud Spoletum; Spes abbas prope Nursiam, Suranus item abbas & Eutychius prope Romam; Hilarus in Etruria, Honoratus Fundis in Campania, Eugipius abbas in Lucullano monasterio, in Vivariensi à se constructo Cassiodorus, cui Dionysius abbas, cognomento Exiguus, in primis carus erat. Non præterierit Theodatam abbatem, sub cujus regula vivebat Romanus, is, qui sancto Benedicto habitum monasticum tradidit. Frustra torquent se qui de hac regula inquirunt, cum perinde sit hoc in loco, sub Theodati patris regula, atque sub ejus directione & obedientia vivere.

a Greg. lib.
9. ep. 22.

Sancti Basilii regulam passim in Italicis tum monasteriis viguisse crediderim. Sane hanc monachis suis commendant sanctus Benedictus & Cassiodorus. Eandem, ut jam præmonui, Rufinus presbyter ac monachus Aquileiensis latinitate donaverat, rogatu Ursei Pinetensis abbatis, cum eo, ut aliis occidua b partis monasteriis ejus exemplaria latina præberet. Hoc monasterium, angusto arenosi tramitis dorso superpositum, hinc atque hinc passivi & incerti maris unda circumluebat. Ibi rara tantummodo latentes locos eminens occupabat pinus, ex qua c Pineti clarum nomen sæculo dedit. Et tamen modo quid sit Pinetum, & ubinam gentium situm fuerit disputatur, aliis in Sicilia, aliis prope Rhegium statuentibus. Mihi non aliud videtur quam Classense sanctorum Johannis & Stephani e monasterium, cui sub finem sæculi sexti præerat Claudius abbas, Gregorii Magni discipulus; aliud a Classensi item sancti Apollinaris, quod à Johanne episcopo d Ravenate quinto ad corpus ejusdem sancti Martyris constructum est; itemque a monasterio sancti Severi, cujus origo Petro e archiepiscopo, ejus nominis secundo, tribuitur. Quippe huic loco recte convenit superior Pineti descriptio: cum Classis opidum, à Ravenna tribus fere passuum millibus sejunctum ad oram maris Adriatici, adjunctam habeat Piniciam silvam, ob frequentes in ea pinus, quod Pineto nomen dedit. Pineta vocat Jornandes f & tertio a Ravenna milliario locat. Hoc monasterio se magnopere delectatum fuisse ait Rufinus, quod Urseus abbas, non, ut aliquibus mos est, vel de locis, vel de opibus Orientis sollicitè percontatus fuisset: sed quæ-

XV.
S. Basilii regu-
la latine reddi-
ta.
b Rufinus
Pref. in Reg.
S. Basilii.

c Greg. lib. 9.
ep. 18. ind. 1.
d Id. lib. 5.
ep. 1.
e Ital. sac. 10.
2. col. 329. &
337.

f Jornand. de
reb. Get. c.
57.

ANN. CHR.
494.a Soc. lib. 4.
c. 18.

nam ibi servorum Dei haberetur observatio, quæ instituta fervarentur in monasteriis, requisisset. Sic habet proborum monachorum indoles, quos sola delectat rerum piarum tractatio, rejecta futillum inani commemoratione aut adspectu. Insigne est hanc in rem exemplum Ammonii monachi^a, qui adeo parum curiosus fuit, ut cum Romæ una cum Athanasio forte versaretur, nihil ex magnificis urbis operibus, præter basilicam Petro & Paulo dicatam, videre cupierit.

ANN. CHR.
497.
XVI.
S. Benedictus
in paschate re-
fectus.

HOC exemplum recte convenit in sanctum Benedictum, (nam ad id unde digressi sumus redeundum est) qui spretis Romanæ urbis ornamentis ac spectaculis, in horridam specum se inclusit, rerum omnium, quæ in mundo fierent, adeo ignarus, ut etiam diem Paschæ ignoraret. Forte post tres severissimæ reclusionis annos conventus est a quodam presbytero procul inde manente, qui cum refectionem, festo, ut sibi videbatur, convenientem, in ipsa paschali sollempnitate in suos usus parasset, cælitus increpitus est, quod sibi lautitias præparasset, cum interim servus Dei illo in loco fame cruciaretur. Ille vero, etsi & nomen viri, & locum ignoraret; confestim ducente Spiritu cum paratis cibis eo contendit, & virum Dei per abrupta montium, per vallium concava, & per incultas horridasque quæsitum terras, tandem in specu latentem invenit. Novi hospitis adventu, adspectuque commotus adolescens, eum nonnisi præmissa oratione ad colloquium admisit, & cum ambo oratione facta consedisent, de rebus divinis & ad salutem pertinentibus simul colloqui cœperunt.

» Ubi sermo processit, is qui advenerat presbyter: Surge, inquit, atque una sumamus cibum. nam hodie Pascha est. Atqui, inquit vir Dei, scio quidem hodie mihi pascha esse, cum videre te meruerim. Tantum quippe ab hominum societate remotus erat, ut re vera ipsa die Pascha esse ignoraret. Immo vero, reponit presbyter, vere & sine ambiguo hodie resurrectionis dominicæ paschalis dies est. Abstinere proinde tibi minime congruit in tanta sollempnitate. Et ne quid scrupuli in animo tuo resideat, noveris me cælitus admonitum huc venisse, ut omnipotentis dona Dei simul sumamus. Acquievit pius adolescens, nullo habito rerum oblatarum delectu: tum ut supernis monitis obtemperaret, tum ut ne officiosum hospitem contristaret. Benedictione itaque præmissa sumserunt cibum; ac mox, refectione ac colloquio finitis, ad ecclesiam suam presbyter reversus est. Ita cœpit illustrari sacrum hoc latibulum, in quo tantum lumen occultum erat; cessitque ignoti prius antri obscuritas tam illustris hospitis claritati, Deo res sic moderante, ne lumen sub modio diutius lateret.

XVII.
Pastores cru-
dit.

Eodem quoque tempore Benedictum in specu latentem etiam offenderunt pastores, qui frequentes in subjectis vallibus ovium & armentorum greges pascebant. Atque ut erat pallio ex pellibus confecto (melotem vocabant) amictus, & inter fructa delitescens, genus fera esse opinati, propius accesserunt. Verum ignotum speluncæ incolam reveriti, adeo ejus sermonibus capti sunt, ut plerique eorum ab agresti & tantum-non belluina vivendi consuetudine ad pios & christianos mores conversi sint. Inde Benedicti nomen per vicina loca cunctis innotuit: factumque est ut à multis frequentaretur, qui pro cibis corporeis, quos ei deferebant, ab ejus ore alimenta vitæ animo susciperent.

XVIII.
Carnalem
tentationem
ut superat.

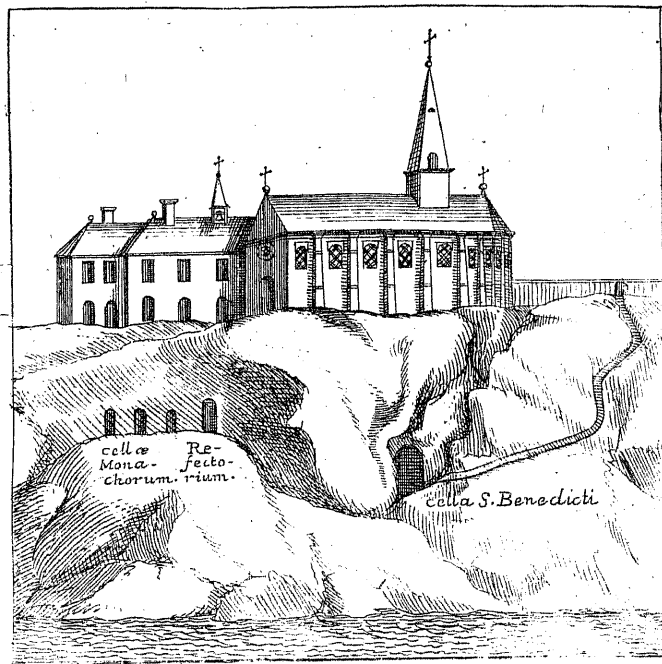
Rem vidit & invidit serpens ille antiquus, & qua præditus est arte ad fallendum, merulæ speciem indutus, importuno volatu in faciem adolescentis involitare cœpit, tanta improbitate, ut abigi non posset. Mox in intimos ejus sensus immisissis præstigiis, memoriam refricavit cujusdam feminæ, quam olim Romæ viderat; atque illius imago alte animo infixam in ejus pectore excitavit ignes, ut pæne deficeret, pæne solitudinem desereret. At vicissim Deus pugilem suum miseratus, nutantem ad se revocavit. Oborta de caelo luce rediit pudor, & semetipsum sic erubuit, ut abjectis vestibus nudum se in urticas ac vepres tandiu volutaverit, dum voluptatis sensus dolore penitus opprimeretur. Ita victrix divinæ gratiæ flamma ferale dæmonis ignes exstinxit; adeoque ex hac præclara victoria castitatis amor in ejus pectore prævaluit, ut in posterum, quod ipse postmodum familiaribus suis confessus est, omni prorsus voluptatis tentatione caruerit. Quantum ex una tentatione periculi! quantum fructus ex una victoria! Aeternum erat de salute Benedicti, immo & multorum aliorum, si victus discessisset: at ex hac victoria, cum ipsius, tum infinitorum aliorum æterna salus consecuta est. Nam postmodum vir Dei, quasi spinis erutis exulta

exulta terra, ex virtutum segete uberiores fructus dedit; & liber à tentationis vitio jure factus est virtutum magister.

Hanc tentationem alia sævior, si non periculosior, excepit. Non longe a sacro specu monasterium quoddam aberat: cujus abbate defuncto, totus monachorum cœtus suffragia sua in Benedictum retulit, ita exigente virtutum fama, quæ pravos etiam homines in sui admirationem rapere solet. Illi magnis precibus sollicitant Benedictum, ut sui ipsorum regimen accipiat. Negat & pernegat vir Dei: illi instant. Multum temporis urgendo & repugnando consumtum, obtendente sancto viro, fore ut fortasse illorum mores cum suis non bene convenirent. Illi contra, se dictis ejus in omnibus maxime obsequentes futuros constanter affirmant. Victus tandem Benedictus assensit. Cum vero monachos districtissime in officio contineret, nihilque illis de pristina vitæ licentia permitteret; contigit, ut factæ electionis eos paniteret, sibi que vitio verterent, quod hominem inexpertum, tractandis ingeniis ineptum, denique inclementem & misericordiæ expertem in suum caput elegerent. Adeo verum est, malos diu bonos non esse! Initio tamen iram taciti coquere, tantisper dissimulare, expectare, dum forte adolescentis ignea illa vis nonnihil deferbuisset. Sed cum processu temporis nihil remitteret, eisque durum atque intolerabile videretur assueta relinquere, & mente veteri novâ meditari; communi conjuratione in sancti Abbatis necem monstra illa conspirant. Monasterii usus ex communi ritu ferebat, ut primum abbati poculum in mensa benedicendum offerrent, singulis suos calices, dum iste suum à ministro oblatum precatione sacraret, benedicendos efferentibus. Illi ergo sancto viro poculum (horresco referens) veneno infectum dare constituunt. Dumque vitreum vasculum, in quo letalis potus continebatur, recumbenti Patri ad benedicendum ex more fuisset oblatum; is extensa manu signum crucis vasculo impressit, moxque quasi lapide impacto vas confractum in partes diffiliit. Intellexit protinus vir Dei in illo vase mortiferum poculum latuisse, quod vitale signum ferre non potuisset. Nec mora surrexit a mensa, & sine ulla commoti animi significatione, vultu placido convocatos fratres tanti sceleris reos benigne affatus est in hunc modum: Parcat vobis, fratres, omnipotens Deus! cur in me id committere voluistis? Nonne prædixi vobis, nihil meis vestrisque moribus fore commune? Ite ergo, & patrem vestris moribus consentientem quaerite. neque enim me in posterum habituri estis. In hæc verba discessit, certus fore ut, si in loco mansisset, dum protervos in sui obsequium flectere, & ad meliorem frugem compellere frustra conaretur, fortasse a mentis suæ statu dejiceretur, atque animo turbato a contemplationis scopo mentis suæ oculum deflecteret; sicque dum in dies illis emendandis luderet operam, fatigatus, minus de suo profectu sollicitus, & alieni expertus inveniretur. Sic omnes fere sancti magis insignes fuere periculorum suorum virtutibus. Itaque ad amicam solitudinem rediit, & solus in superni illius spectatoris oculis habitavit secum: quippe qui in sui semper custodia pervigil & circumspectus, ante oculos conditoris se assidue statuens, se semper adspiciens & examinans, extra se mentis suæ oculum divagari nullo modo passus est, nisi si quando ex contemplatione supra se raptus, se ipse sub se reliquit. Hanc vero cogitationem a Deo in piissimi viri animum immisissam fuisse exitus comprobavit. Ut enim æquanimiter ferendi sunt mali, dum in eis inveniuntur aliqui qui adjuventur boni: sic e contrario deferendi sunt, ubi, bonis deficientibus, erga malos omnino supervacuum est labor: maxime cum alibi spes alicujus proventus affulget. Agit quippe in piorum animis divinus ille Spiritus, ut cum laborem suum sine fructu esse considerant, in locum alium ad laborem cum fructu migrent. quod in sancto Benedicto, atque ejus exemplo in aliis accidisse in subsequenti videbimus. Locum, ubi prædictum monasterium situm erat, Vicovarus* esse tradunt, in sinistra Anionis ripa monti impositum, Sublacum inter atque Tibur: ubi hæctenus fratrum Minorum conventus visitur; & intra montem excavatæ speluncæ, quas præcorum illorum monachorum latibula fuisse asserunt, in his una est, quam sanctus Benedictus inhabitasse fertur, modo in oratorium conversa. Illius loci specimen mecum communicavit noster Bernardus de *Montfaucon*, qui illud in suo Diario Italico exhibuit.

ANN. CHR.
510.
XIX.
Monachos si-
bi infectos de-
ferit.

* Vicovarus.

ANN. CHR.
510.XX.
Galliae res
monasticae.

Dum hæc in Italia geruntur, in Galliis res monastica magnopere crescunt, monasteriis cum novis conditis, tum antiquioribus auctis & amplificatis: quæ omnia, aut fere omnia in Ordinem nostrum subinde commigrarunt. Ex antiquioribus præcipua fuere in primis apud Lugdunum Insulæ-Barbaræ & Athanacense, quibus nonnulli sancti Justi basilicam addunt. In Jurenfibus jugis Condatefense & Lauconense virorum, ac Balmenfse puellarum. In Provincia Galliæ Lirinense & Maffiliense sancti Victoris; Viennæ Grinniacense, apud Pictones sancti Hilarii in urbe, & in eadem dicecesi Locociagense & Hensionense. Apud Turones Majus-monasterium suburbanum, aliudque urbanum, sancti Martini postea dictum, præter Cainonense & Loccense: quibus Trevirensia duo, sancti Maximini & sancti Mathiæ, annumerari possunt.

Regnante super Francos Chlodoveo alia nova surrexere cœnobia: sancti Germani Autisiodorensis, item sancti Petri apud Senonas, Miciacense apud Aurelianos; Divionense sancti Benigni, Reomaense & Melundenfse in Burgundia, atque Nigellenfse, præter Arelatense virginum, quod Cæsarius illius urbis episcopus in gratiam Cæsariæ sororis suæ condidit. De utrisque, antiquis scilicet ac novis, quædam, ut in loco, hic præmittenda sunt, antequam ad prima Ordinis nostri cunabula descendamus.

XXI.
Locociagen-
se monasteri-
um.
* Ligugé.
* Le Clain.
a Greg. Tur.
de mirac. sancti
Mart. lib. 4. c.
30.

Locociagensis * monasterii, quod sanctus Martinus non longe ab urbe Piclavorum ad Clenum * amnem construxit, ut exigua initia, sic etiam exiles progressus fuere, tamen constans ad nostra usque tempora ejus status perseveravit. *Locus distat ab urbe Piclava, inquit Gregorius a, quasi stadiis quadraginta, ubi monachorum catervam congregaverat vir beatus.* Iste ipse vixit ante episcopatum, ibidemque mortuum excitavit. Iste etiam quidam ei se catechumenus junxit, cupiens viri sanctissimi institui disciplinis, referente Severo Sulpicio: quæ catechumenorum institutio in sancti Pachomii monasterio, item in Bethleemitico, Hieronymo teste, aliisque non paucis obtinuit. Gregorius Turonum episcopus eundem expetens locum, post celebratas sollempniter missas, abbatem percontatus est, an aliqua ibi miracula fierent. Quædam ei retulit abbas, in primis duorum paralyticorum, qui velum, quo cancellus tegebatur, osculati, sospitatem receperant. Hujus monasterii qui post Gregorium meminerit, invenio fere neminem, præter Defensorem ejusdem loci monachum, qui librum scintillarum, seu collectaneum ex Patrum sententiis, ad informandos mores defloravit *sub Ursino nutritore suo in cœnobio Locociacensi sancti Martini*, ubi se in monachum attonsum fuisse testatur. Is forte est Ursicinus, qui sancti Leodegarii facta in litteras b retulit septimo sæculo exeunte. Processu temporis idem locus redactus fuit in Prioratum Malleacensi olim abbatia subjectum, qui nuper Piclavensi Patrum Societatis Jesu collegio additus est. Superfunt adhuc, præter basilicam, regulares officinæ pæne omnes.

b y. hic lib.
17. n. 30.XXII.
Majus-mo-
nasterium,
c Sever.
Sulp. in ejus
vita.

Sed longe illustrius fuit aliud sancti Martini monasterium, quod is episcopus factus in suburbano Turonum loco extruxit, Majus-monasterium subinde appellatum. Quippe cum ita c impletet episcopi dignitatem, ut non tamen propositum

monachi, virtutemque desereret; aliquamdiu adhærenti ad ecclesiam cellula usus est. At cum inquietudinem se frequentantium ferre non posset, duobus fere extra civitatem millibus monasterium sibi statuit, qui locus tam secretus ac remotus erat, ut eremi solitudinem non desideraret. Ex uno enim latere præcipua montis excelsi rupe ambiebat: reliquam planitiem Liger fluvius, reducto paululum sinu, clauserat. Una tantum, eademque arcta admodum via adiri poterat. Ibi ipse ex lignis contextam cellulam habebat, multique ex fratribus in eundem modum. Plerique saxo superjecti montis cavato receptacula sibi fecerant, quales istic hæcenus visuntur veterum illorum monachorum quædam cellula. qualis etiam beati Martini cellula basilicæ ejusdem monasterii inclusa cernitur, una ex tribus quas illic habebat, lectulus ejus dicta, quod in ea noctu somnum caperet, atque interdium federet, ut docent versus *super locum lecti ejus*, qui in hos desinunt:

*Cellula namque fuit requies in nocte silenti,
Pro scamno & cathedra hæc quoque cella dic.*

Discipuli vero octoginta erant, qui ad exemplum beati magistri illic instituebantur. Nemo ibi quidquam proprium habebat: omnia in medium conferebantur. Non emere, aut vendere (ut plerisque monachis moris est) cuiquam licebat. Sanctus Basilius id licere ait, modo vendentes tantum de bona rei tradita qualitate, ementes de solo pretio solliciti sint. Sanctus Benedictus minori pretio quam a sæcularibus vendi præcipit. Ars ibi, pergit Severus, exceptis scriptoribus, nulla habebatur: cui tamen operi minor ætas deputabatur: majores orationi vacabant. Rarus cuiquam extra cellulam suam egressus, nisi cum ad locum orationis conveniebant. Cibum una omnes post horam jejunii accipiebant. Vinum nemo noverat, nisi quem infirmitas coegisset. quod sane mirum in illa vinetorum, quæ ibi crescunt, abundantia. Plerique camelorum fetis vestiebantur: mollior ibi habitus pro crimine erat. Quod eo magis sit mirum necesse est, quod multi inter eos nobiles habebantur, qui longe aliter educati, ad hanc se humilitatem & patientiam coegerant. Plerisque ex his postea episcopos vidimus, ait Severus. Quæ enim esset civitas aut ecclesia, quæ non sibi de Martini monasterio peteret Sacerdotem?

Hæc de monasticis sancti Pontificis ritibus persequi nostri videtur instituti, maxime cum sanctus Benedictus cum, tamquam vitæ monasticæ exemplar, sibi patronum proposuerit, ædificatis in monte Casino in sancti Johannis Baptistæ & beati Martini honorem duobus oratoriis. Nec dubitem sanctum Legislatorem nostrum quædam institutiones in suam Regulam transtulisse ex Severi Sulpicii relatione: qui cum ritum, quo ipse a Martino vivente acceptus est, commemorat, quasi quoddam Regulæ nostræ specimen ob oculos ponit. Miserum me! exclamat a Severus, pæne non audeo confiteri, cum me sancto convivio suo dignatus est adhibere. Aquam manibus nostris ipse obtulit: ad vesperum autem ipse nobis pedes abluit. Sermo autem illius non alius apud nos fuit, quam mundi hujus illecebras & sæculi onera relinquenda: ut Dominum Jesum liberi, expeditique sequeremur. Præstantissimum quoque nobis præsentium temporum illustis sancti Paulini exemplum ingerebat: qui summis opibus abjectis Christum secutus, solus pæne his temporibus evangelicæ præcepta impleset. Illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum. Jam vero, pergit Severus, etsi facta illius explicari verbis utcumque potuerunt, interiorem vitam illius, quotidianam conversationem, & animum cælo semper intentum nulla umquam explicabit oratio: illam scilicet perseverantiam in abstinentia & jejniis, potentiam in vigiliis & orationibus, noctesque ab eo perinde ac dies actas; nullumque vacuum ab opere Dei tempus, quo vel otio indulserit, vel negotio, sed ne cibo aut somno quidem, nisi quatenus naturæ cogebat necessitas. nulla umquam hora momentumque præterit, quin aut orationi incumberet, aut insisteret lectioni. Quamquam etiam inter legendum, aut si quid aliud forte agebat, numquam animum ab oratione laxabat. Talem sibi suisque patronum proposuit sanctus Benedictus, qui discipulis suis pro speculo esset & exemplo. Ceterum sanctum Pontificem in monasterio, ejusque discipulos a carnibus abstinuisset illud argumento; quod ipsis Paschæ b diebus, non carnes, sed piscem, quasi pro quadam solita severitatis remissione, edere solitus erat.

Annal. Bened. Tom. I.

B ij

AN. CHR.
510.Ejus disci-
plina.

XXII.

a Sever. d.

b Sever. dial.
3. c. 13.

ANN. CHR. 510. X X I V. a Greg. lib. 10. c. 31.

Majoris-monasterii basilicam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli Martinus edificavit, ex Gregorio a episcopo Turonensi: cui Volusianus pontifex aliam sancti Johannis basilicam adjunxit, id est sancti Johannis Baptista, quae nunc diruta est. Ejus exemplo sanctus Benedictus itidem oratorium extruxit in honorem illius sanctissimi Praecursoris, qui monachorum veluti antesignanus & exemplar ab antiquis vitae monasticae cultoribus habitus fuit.

b id. ibid.

Porro nonnisi post mortem sancti antistitis dictum est Majus-monasterium, cum scilicet aedificato super ejus tumulum alio monasterio, primum illud hujus aliorumque ejusdem provinciae monasteriorum comparatione Majus appellari coepit. Primus sanctus Briccius, Martini in episcopatu successor, basilicam parvulam b super corpus ejus aedificavit. Briccio successit Eustochius, Eustochio Perpetuus. is submota basilica, quam prius Briccius aedificaverat, miro opere aliam aedificavit amplioem, in cujus absidam, id est superiorem partem, sacrum ejus corpus transtulit anno quadringentesimo septuagesimo-secundo. Ab eo tempore posteriorem hanc basilicam infederunt monachi usque ad saeculi noni initia, rexeruntque monasterium istud abbates pietate ac merito illustres: quorum e numero fuit Leo, procedente saeculo sexto factus episcopus Turonensis. De Majoris-monasterii abbatibus nihil fere comperti habemus ante pontificatum Gregorii, cujus tempore Eustochius Majori-monasterio praerat.

X X V. Clarus & Maximus & Martini discipuli. c Sever. vita c. 25. d Greg. Tur. de gl. Conf. c. 22.

Ex sancti Martini discipulis praecipui, ne quid dicam de Septem-dormientibus, quos vocant, monachis, quorum tumuli in oratorio Majoris-monasterii basilicae adhaerente visuntur, duo fuere, Clarus & Maximus, ambo sacerdotio, ambo etiam sanctitate insignes. Clarus, adolescens nobilissimus, mox presbyter, teste c Severo, in quamdam cellulam cum aliquot fratribus secessit, monasterio proximam, ubi modo exstat oratorium ejus nomine ac titulo insignitum. Alter virtutibus d itidem ac nomine Maximus, oculere quod erat cupiens, Insulam-Barbaram monasterii Lugdunensis latendi studio se recepit: sed & eo in loco manifestatus, in patriam redire disposuit, abjecta, quae sibi imposita fuerat, abbatis dignitate. At cum flumen trajiceret, cymba aquis oppleta demersus est in flumen, habens ad collum cum evangeliorum libro supellectilem sacerdotalem, id est patenulam parvam cum calice: sed divina opitulante virtute appulit incolumis ad litus; reversusque in pagum Turonensem, ad castrum Cainonense *, monasterium collocavit, ubi & ipse obiit plenus dierum, ac sepultus miraculis claruit. Ejus loci abbas erat Flameris, qui ex tactu e epistolae, a sancto Germano Parisiorum episcopo ad se scriptae, monachum suum a febre liberavit.

* Chinon. c Fortun. n. 58.

X X V I. Insulae-Barbarae monasterium. * la Saone.

* Les Masurelles de l'Isle-Barbe, par M. le Laboureur.

ibid. p. 20.

Jam inde itaque a saeculo quarto exsistebat in medio Araris * supra Lugdunum civitatem Insulae-Barbarae monasterium, sancto Andreae primitus, deinde sancto Martino nuncupatum: cujus loci abbates clarissimi, Ambrosius, Maximinus, Licinius, & Benedictus, sub episcopis Eucherio, Lupo, Genesio, aliisque; & sub Leidrado, hujus rei teste in epistola ad Carolum Magnum, ea pollebant auctoritate, ut vices episcopi tum in lustranda dicecesi, cognituri, utrum catholica fides recte crederetur, ne fraus haeretica pullularet; tum in remittendis retinendisque peccatis, tum denique in regenda vacante ecclesia implerent. Non desunt qui Maximinum abbatem hic laudatum a Maximo, cujus modo mentio facta est, haud alium esse existiment, adstipulante in primis auctore, qui Rudera * Insulae-Barbarae, id est dissipatas ex veteri disciplina regulari, eo in loco per saeculares canonicos superiori saeculo eversa reliquias recollectit. Verum cum sub sancto Lupo episcopo Leidradus Maximinum reponat: omnino diversum a Maximo fuisse non modo nomen, sed etiam temporum ratio persuadet. Fuerat porro Lupus ante episcopatum Insulae-Barbarae monachus, quem Leobinus, is quem postea Carnutensis ecclesiae praefulem factum dicturi sumus, in illo coenobio habiturus adiit.

Vulgata est in praedictis Ruderibus Eucherii antistitis epistola, sancto ac venerabili & compresbytero Philoni inscripta: qua Eucherius ab eo postulat, ut se conferat ad monasterium Insulae-Barbarae, Maximum ejus loci abbatem, qui de suo discessu ob inopiam cogitabat, hortaturus, ut ne locum deserat, certus, Eucherium necessaria monachis provisorum. Se id unum speciatim ab eo petere, ut domum pensilem, quam Eucherius ipse construi jufferat, paratam esse curet cum membranis. quippe se cupere, si Deus annuerit, quadagesimam in insula cum

ipso terere. Interim trecentos modios annonae, centos vini, totidemque casei libras, atque olei centum in monachorum usum assignare, quae epistola, si vera & genuina est, Maximo abbati, sancti Martini discipulo, aptari potest. Siquidem Maximus iste pervenit ad tempus Egidii magistri militum, in Gallia pro Romanis, qui castrum a Cainonense obsedit, id est ad medium saeculum quintum, quo Eucherius ecclesiam Lugdunensem regebat. Sub ejusdem etiam pontificatu Insulae-Barbarae praefuit Ambrosius abbas, in superiori Leidradi epistola memoratus, quem Asterio post Maximum substituit vulgati indices Insulae-Barbarae abbatem. Hunc locum adiit sanctus Bonitus, rexique Benedictus abbas Anagninensis, ut suo loco dicemus: cujus gratia Carolus Magnus codices suos, ut in Leidradi epistola legitur, id est, bibliothecam, illuc direxit.

AN. CHR. 510.

a Gregor. de gl. Conf. c. 22.

XXVII. Athanacense. * Ainay.

Praeter hoc monasterium exsistebat etiam tunc aliud apud Lugdunum Athanacense * ad confluentes Araris & Rhodani, ob id Interamne appellatum in sancti Romani abbatis Jurenensis, qui priusquam religionis professionem arripere, quemdam venerabilem virum, Sabinum nomine, Lugdunensis Interamnis abbatem, viderat, ejusque strenua instituta, & monachorum illius vitam, a quibus religiosae vitae exempla, librum vitae sanctorum Patrum, eximiasque abbatum institutiones acceperat. Eo in loco martyrium passi sunt Martyres illi Lugdunenses, ob id Athanacenses dicti apud Gregorium Episcopum b Turonensem, qui eorum nomina commemorat. Exustis martyrum corporibus sacros cineres in profluentem Rhodanum tyrannus spargi praecipit. At nihilo minus fideles eos colligentes, mirae magnitudinis basilicam in eorum honorem aedificarunt, & sacra pignora sub altari reposuerunt. Basilicae brevi adjunctum est monasterium, quod Salonius episcopus, Eucherii Lugdunensis filius, & post eum Brunehildis regina instaurasse perhibetur. Idem saeculo nono restituit Aurelianus, factus postea episcopus Lugdunensis, de quo suo loco.

b Gregor. lib. 1. de gl. mart. c. 49.

Lugdunensibus monasteriis Bultellus c adjungit sancti Justi basilicam, propterea quod, auctore Sidonio, vigiliis in ejus festo alternante mulcedine monachi; clericique psalmicines concelebrabant. quod argumentum nonnullis forte non satis firmum inde videbitur, quod in celebrioribus festis Patronorum tutelarium mos esset, qui etiam nunc Turonis in sancti Martini basilica servatur, ut clerici & monachi diversarum ecclesiarum, sibi succedentes, ordine quique suo divina officia peragerent. Verum cum ex actis sancti Baldomeri d habeamus, Viventium monasterii sancti Justi saeculo septimo abbatem fuisse, pro comperta haberi potest Bultelli sententia. In festo sancti Justi habita est e praeclara illa sancti Aviti episcopi Viennensis collatio adversus Arianos coram Gundebaldo Burgundionum rege, episcopis a Stephano Lugdunensi de more invitatis ad festivitatem sancti Justi, qua instabat, in qua ob frequentiam miraculorum, ait auctor, fiebat contusus plurimus populorum.

XXVIII. Sancti Justi. c Bultell. lib. 1. c. 4. n. 22.

d Bolland. 27. Feb.

e Spicil. 10. p. 110.

Ineunte saeculo quinto conditum est Lirinense monasterium; insigne illud sanctorum monachorum & pontificum seminarium, quod ceteris Gallicanis coenobiis formam dedit. Ejus auctor Honoratus, generis consularis, relicta patria una cum Venantio germano fratre, primo quidem vitae monasticae institutorem habuit Caprasium abbatem, angelica in insulis conversatione degentem. Tum in Orientem ambo profecti, Achaiae aliarumque gentium litora lustrarunt. At * Methonae fratre mortuo; in patriam reversus Honoratus alliciente Leontio Foro-Julienfi episcopo, vacantem & venenatorum animalium metum inaccessam insulam Lirinensem subit. moxque ad ejus ingressum, fugit horror solitudinis; cedit turba serpentum. Hic primum illigatur invitus clericatus officio; tamen ante suum e patria discessum jam redactae essent ob breves capillos luxuriantes coma; & tandem sacerdotio initiatur; & qui venire ad dignitatem detrectaverat, ad ipsum dignitas venit. Verum ille tam integram in sacerdotio monachi humilitatem conservabat, quam plene monachus sacerdotis merita possederat. Constructo istic monasterio, certatim jam illuc omnis regio quaerens Deum properabat. Nulla terra, nulla natio in monasterio illius cives non habebat. Impiger, festinus, infatigabilis perseverabat; prout cujusque natura ferebat; hunc secreto, illum palam aggrediens; hunc severe, illum blandecompellans; incredibili cura, ne quem tristitia affligeret, ne quem nimis laboribus gravaret; ne quis nimia quiete torpesceret; valentes corpore a desidia semper excutiens, ferventes spiritu cogens ad requiem. Omnium vires, omnium animos, omnium stomachos instigantem, quodam Dei noverat, vere servus omnium factus per

X X I X. Lirinense.

* Moudon.

AN. CHR. 510.
X X X.
Divise ibi cellulae.

a Sidon. lib. 9. epist. 3.

b Sidon. lib. 9. epist. 3.

c Faust. hom. 3.

d id. epist. 5.

X X X I.
Sub qua regula.

Christum Jesum. Hæc illius jugæ opera, jugis intentio erat, levigare omnibus jugum Christi. Utinam ad tale exemplar sese conformarent monasteriorum rectores! Mistum erat principio cœnobiali & anachoretica vita Lirinensium institutum. *Ingens fratrum cœnobium & congregationem* appellat Cassianus in Præfatione undecimæ Collatiæ ad Honoratum Lirini abbatem & Eucherium. qui Eucherius in epistola de laude eremi de Lirino agens: *Hæc nunc, inquit, habet sanctos senes illos, qui divinis cellulis Aegyptios Patres Gallis nostris intulerunt.* Itaque instar lauræ erat moræ Lirinensium. unde apud Sidonium^a in epistola ad Faustum, Lirinenses *quædam* appellantur. Idem in Majori-monasterio, idem in Insula-Barbara ritus *quædam* commorabantur. Contrarium morem induxit in Condatense monasterium Augendus, qui, *refutato archimandritarum orientalium more, omnes unum in medium, & destructis mansorum adiculis, quæ tunc etiam apud Jurense monachos in usu erant, uno cunctos secum xenodochio quiescere fecit: ut quos causa unita refectiois una clauderet adicula, discretisque lectulis una ambiret & mansio.* Pertinebant hæc Lirinensium cellulae etiam ad Lerum insulam, vulgo sanctæ Margaritæ dictam, ubi versabatur ante Lugdunensem episcopatum Eucherius, qui in epistola de laude eremi Lirinum suam vocat. An vero in unum omnes ad officia divina statis horis (quod solis sabbatis ac dominicis apud Aegyptios monachos fiebat) & ad refectioem convenirent, difficile dictu est, uti & factu. Si de officio divino interpretandus est Sidonius^b in epistola ad Faustum, ex Lirinensi abbate episcopum Reiensensem, ubi idem Faustus preces insulanas de senatu Lirinensium in suam urbem transtulisse laudatur; sollemnes quotidiani officii horas apud Lirinenses viguisse inde comprobatur. Sane in vita sancti Cæsarii *canonicam modulationem monachi* legimus: ad refectioem quod attinet, is de exigua oleris seu pulcritula coctione, quam sibi dominico die preparabat, usque in alteram dominicam traherebat. quæ res, nisi privata erat quorundam districtio, anachoreticum vivendi genus designat. Quamquam non sic à se se invicem discreti erant Lirinenses, ut omnem communis vitæ rationem excluderent. Sane Faustus, abbas tertius, in homiliis suis ad Lirinenses, quæ exstant in codice regularum, de cœtu illo agit, non secus ac de vera congregatione monachorum: ubi rogat eos^c, *ut obedientiam, humilitatem, caritatem, non solum senioribus & coequalibus, sed etiam junioribus exhibere jugiter studeant.* quod non facile in se se invicem præstare possunt anachoretæ. Sed & in epistola^d ad Ruricum, *insulanam angelicæ congregationis militiam* vocat.

Reliqua inclyti hujus cœnobii instituta primaria operosum est explicare per partes. Nec licet recurrere ad Cassiani instituta, quæ necdum eo tempore, quo Honoratus Lirinum excolere cœpit, scriptis mandata erant. Probabilior est conjectura de sancti Macarii regula, quam Johannes abbas istius institutus Reomaënsibus suis imposuit. In summa, orientalium monachorum disciplinam æmulari videbantur. Idem Faustus in homilia tertia abbatem & præpositum loci designat: tum meminit regulæ, voti, habitus peculiaris a seculari diversi. Quippe agens de iis, qui retento habitu a corpore congregationis recedebant: *Isti tales, inquit, nesciunt quid voverunt.* Nam licet nomen atque habitum promissionis sue custodire videantur, animæ illorum negligentis tabescunt ac diffluunt, tum subdit: *Et quid gravius, quam ut subito eradicetis de loco, ad quem te Dominus tuus vocaverat? oblivisci subito fraternæ societatis & consolationis, oblivisci loci illius, in quo primum dulcissimum habitum mutasti, & nomen seculare exuisti? Ceterum magnam in illa insula fuisse monachorum parsimoniam & vitæ severitatem, discimus ex his Sidonii ad Faustum versibus:*

Vixque otia somni,
Vix coctos capture cibos. Abstemiis ævum
Ducis, & insertis pingis jejunia psalmis.

XXXII.
Abbatem primi Lirinenses: Eucher. ep. de laude eremi.

Honorato, ad insulas Arelatenses post Patrocli necem, quam anno vicesimo sexto supra quingentesimum Prosperi chronicon reponit, raptò, successit Maximus, dignus habitus, cui fundator ille Lirinensis *navis post se gubernacula committeret.* Is *plenis septem annis ibidem Christi gregem parvit*, ut legitur in oratione

ANN. CHR. 510.
a Anselm. de inie. eccl. Forojul. p. 89.
* Riez.

ejus funebri, quam Fausto ejus successor rectè vindicat post Vincentium Barralem Josephus Anthelmus, a quo multum lucis accepit historia Lirinensis. *Anno-rum hebdomada*, sic idem Faustus loquitur, *transacta*, ambierunt illum in episcopum Antipolis & Forojulium: *qua ille suspicione percussus, iristem parat egressum, & longinquum meditatur exilium:* sed Reium^{*} tandem prævaluit, eumque antistitem habere meruit. Maximum in regimine Lirinensi anno quingentesimo tricésimo-tertio excepit Faustus, idem itidem Maximi in sede Reienti successor. quod egregie his versibus exprimit Apollinaris Sidonius:

Fuerit quis Maximus abbas,
Urbem tu cujus, monachosque antistes & abbas
Bis successor agis.

Fausto ad ecclesiam Reientem abeunti successit Nazarius sancti Stephani cœnobium virginum in Arluco^{*} extruxit, in colle peramœno ad oram maris & ad ripam fluvii Siagnæ^{*}: cujus parthenonis ecclesiam sub titulo sancti Stephani curavit. Hoc cœnobium sanctus Aigulfus abbas sæculo sexto instauravit, eidemque Angardisnam abbatissam præposuit. Porcarius abbas, Nazarii successor, Abboni administrationem morte resignavit ineunte sæculo sexto.

Sub his abbatibus florere quam plurimi viri pietatè, doctrinâ, pariterque dignitate illustres. Enituit in primis Hilarius, Honorati popularis, ac forte confanguineus, discipulus, & in sede Arelatensi successor: cujus causa is, plus jam infirmitatibus^b, quam ætate gravis, patriam olim fastiditam, non refugiens tanti itineris laborem, non dedignatus est repetere, ut adolescentem, jam amicum sæculo, sed contumacem Deo, ad Christi militiam adduceret. Hanc patriam, quam Hilarius in vita Honorati, & Honoratus Massiliensis episcopus in vita ipsius Hilarii, de industria reticent, multum a Lirino distitisse verba mox relata probant, quæ nonnulli ad Campaniam, alii ad Belgicam primam trahunt. Nobilem tironem multa sollicitudine informavit Honoratus: qui tantæ caritati vicem aliquam rependere conatus est, scripta de ejus gestis præclarâ oratione, qua nullum fere per id tempus illustrius monumentum. Discedentem Lirino antistitem jussus sequi Hilarius, quam prope rediit ad amicum Lirinum. Quantus amor eremi^c fuit, ait vitæ scriptor, apud quem beati Honorati dilectio non potuit studio caritatis imminui; sed ardentissima compunctionis flamma! Unde ad eum Eucherius: Magno animo egressus dudum de domo tua & de cognatione tua, usque in mare magnum recedentiæ eremi secreta penetraveras: majore tamen virtute repetita est à te eremus, quam petita. nempe quod eremum ingressus, Honoratum habuit ducem & magistrum: at redeuntem ad familiare eremi secretum unus solitudinis amor retulit. Mortuo post duos annos Honorato successit in sede Arelatensi Hilarius, quam ad annum sæculi quinti undequingentesimum rexerit: siquidem hoc anno data est Leonis Magni epistola ad Ravennium ejus successorem. Obiit ipse, cum ætatis vix^d quadragésimi-octavi anni circulum impleveret. ac proinde Honorato successit anno ætatis vicesimo-octavo. Sancto Caprasio, Honorati primo institutori, jam episcopus adfuit morienti: ubi tunc temporis sanctum Faustum, presbyterum pariter & abbatem, ita futurorum præcius honoravit, ut inter se & sanctos sacerdotes Theodorum & Maximum compelleret residere. Ex quibus intelligas, beatum Caprasium, quem jam *senem perfectæ consummataque virtutis* primum adit. Honoratus, non ante annum sæculi quinti tricésimum-tertium ad superos abiisse: cum eo ipso tempore, jam sedem Reientem iniisset Maximus, qui regimen cœnobii Lirinensis non ante annos ab Honorati ex insula discessu septem Fausto abbati resignavit. Quod idcirco lubet observare, ut Lirinensis monasterii primordia non ante sæculi quinti initium statuenda esse demonstremus.

Præter Honoratum ac Maximum Eucherius celebrat reverendi nominis Lupum, qui postea Trecentis episcopus fuit, ac *germanum ejus Vincentium, interno gemmam splendore perspicuam*; ad hæc *venerabilem ætate Caprasium, veteribus sanctis parem*, qui Honorati primus, ut jam dixi non semel, institutor, ejusdem postea tantum non discipulus Lirini existit. Longe plures omittit Eucherius, quibus duos præ ceteris præfert, Lupum & Vincentium, Hilario scribens, quod Hilarii sororem

* Arluco.
* La Siagnæ.

XXXIII.
Viri illustres

b Hil. in Vita Honorati.

c Honorati in ejus vita.

d Ibid.

XXXIV.
S. Hilarius.

ANN. CHR.

510.

XXXV.

Lupus.

a Sidon. lib.

16. ep. 1.

b id. lib. 7.

p. 13.

XXXVI.

Vincentius.

XXXVII.

Veranus &

Salonius.

c Anthelm. de

Forojul. p. 212.

d Hilar. in

vita Honorati.

XXXVIII.

Faustus.

e Sidon. lib.

9 ep. 3.

f ibid. ep. 9.

Pimeniolam Lupus quondam in matrimonio habuisset: sed ea dimissa, Lirinum se receperat.

Lupum Tulli-Leucorum in prima Belgica, ut in ejus actis apud Surium, nobili in primis genere oriundum, post desudatas militiae Lirinensis excubias, episcopum factum fuisse auctor est Sidonius^a, & quidem anno quadringentesimo vicefimo-septimo, proximo post Honorati, cujus discipulus fuit, electionem in episcopum Arelatensem. Summa homini, inquit Sidonius^b, cura de litteris, sed maxime de religiosi, in quibus eum magis occupat medulla sensuum, quam spuma verborum. Denique pontificum Gallicanorum facile principem fuisse, quod ait idem Sidonius, probat tum legatio in Britanniam cum sancto Germano episcopo Autisiodorensi contra Pelagianos, tum repressa Attilæ tyranni ferocia.

Vincentius Lupi germanus frater, relicta, quam primo sectatus est, seculari militia, Lirinensem Honorato duce amplexus est. Presbyter factus elegantissimum Commonitorium, quo omnium hæreseon monstra confodit, scripsit anno sæculi quinti tricesimo-quarto, sub regimine Faustii abbatis. Ad hoc negotium illum non solum fructus operis, sed etiam consideratio temporis & opportunitas loci invitavit. Tempus, ut aliquid de tempore raperet, quod in vitam proficiat æternam: locus, quod secretum monasterii incoleret habitaculum, ubi absque magna distractione Deo, rebusque divinis vacare possit. Sed & monastici propositi rationem in id convenire dicit, quod variis ac tristibus secularis militiae turbinibus expeditus, tandem in portum religionis appulerit. Obiisse ante annum ejusdem sæculi quinquagesimum, viris eruditis persuasum est.

Discipulos habuit præ ceteris Veranum & Salonium Eucherii filios, uti Eucherius ipse testatur in epistola ad Salonium, libro de quaestionibus veteris ac novi Testamenti præfixa: ubi Salonius, vix dum decem natus annos, eremum Lirinensem ingressus, inter illas sacras manus, non solum imbutus memoratur, verum etiam nutritus sub Honorato patre illo primo insularum, postea ecclesiarum magistro: tum sub beatissimi Hilarii, tunc insularum tironis, sed jam nunc, inquit, summi pontificis, doctrina formatus per omnes spiritalium rerum disciplinas; postea consummatus a sanctis viris Salviano atque Vincentio, eloquentia præter, scientiaque præeminentibus. Tandem ambo, Veranus & Salonius, episcopi fuerunt, uti & Valerianus, itidem Lirinensis, cujus præclaras aliquot homilias habemus, idemque episcopus sedis Cimelienensis, quæ postmodum Nicium translata est. An idem fuerit ille Valerianus Eucherii consanguineus, ad quem insignis exstat ipsius Eucherii epistola de contemtionem rerum humanarum, mihi non satis compertum, nequidem ex his quæ in utramque partem versavit eruditus Anthelmus^c, tamen in affirmantem sententiam propendit animus. Ad Salvianum quod attinet, fuit ille quidem Honorato carorum suorum unus^d, & apud Lirinum aliquando hospes, ubi Salonium eloquentiæ præceptis imbutus: sed non monachus.

Præclara sunt quæ de Fausto, monacho primum, & post Maximum Honorati successorem abbate Lirinensi, prædicat Apollinaris Sidonius tum in duabus ad eum epistolis, tum in carmine eucharistico ad eundem. Maximo abbati anno tricesimo-tertio supra quingentesimum, ut jam dixi, successit: sub cujus regimine gravis orta est ipsum inter & Theodorum Forojulensem episcopum controversia de jure ipsius dicecesani episcopi in Lirinenses, de qua inferius agendum. Maximum mortuum insigni oratione profecutus est, quæ inter vulgatas Eusebii Emisnini homilias reperitur, eundemque in cathedra Reiensis excepit. Is episcopus precum peritus insularum, ut Sidonii^e verbis utar, quas de palæstra congregationis eremitidis & de senatu Lirinensium cellulanorum in urbem quoque Reium transtulerat, nihil ab abbate mutatus est per sacerdotem: quippe cum novæ dignitatis obtentu rigorem veteris disciplinæ non relaxaverit. Et tamen in tanta vitæ severitate ejus annos^f dextera^g numeravit, teste Sidonio, ac proinde annu ætatis centesimum excefferat tum, cum hanc epistolam scriberet Sidonius, qui anno sæculi quinti septuagesimo-secundo episcopatum iniit. Idem auctor in eadem epistola Faustii libros laudat, ejusque studium erga philosophiam, quæ raso capillo superflua religionis, ac supercilio scientiæ secularis, ab ipso semper adamata est.

* Qui olim per digitos numerabant, quæ ars indigitatio vocabatur, a sinistra manu incipiebant usque ad

numerus centesimum, in quo ad dexteram transibant.

Hæc

Hæc ab annis, inquit, vestra jam dudum pedesqua primoribus, hæc tuo lateri comes inseparabilis, sive in palæstris exerceretis urbanis, sive in abstractis macerare solitudinibus. Hæc athenæi consors, hæc monasterii, tecum mundanas abdicat, tecum supernas prædicat disciplinas. Faustii pietatem, qui ejus homilias legerit, religionemque fatebitur cum ecclesia Reiensis, quæ ejus diem festum colit septimo-decimo calendis Februarii, quamvis in Semipelagianorum errorem, ante Concilium Arausicanum sane veniabilem, impegerit. Brittonem fuisse, sive ex minori, seu potius ex majori Britannia oriundum, colligimus ex patria Riocati antistitis ac monachi, qui bis peregrinus, utpote monachus & extra patrium solum existens, quædam volumina Britannis pro ipso reportans, ea Sidonio^a legenda permisit. Hic est Riocatus, qui in vetustissimis Litaniis Anglicanis^b Sanctus appellatus est ante annos fere nongentos, nescio an idem qui sanctus Riocus dicitur in actis sancti Wingaloei abbatis Landvenecensis in mino. Britannia.

Porro in Faustii operibus elucet non modo eloquentia haud vulgaris, sed & pietas, si errata Semipelagianorum excipias. Præclara sunt in primis quæ in homiliis suis ad monachos, & in nonnullis quæ supersunt epistolis scripsit: qualia sunt quæ de lectione habet in epistola ad quemdam monachum Græcum, qui in errorem Nestorianum lapsus erat, ubi eum monet, ut rectum animi sui sensum, qui multæ elationis pondus non sustinet, magis laboris occupatione castiget; ita caveat nimiam lectionem, ut cordi parum capaci, tamquam summi immoderatus vini periculosam ebrietatem: numquam cogitationibus suis credat, sed magis imitanda legat, quam legenda conscribat.

Sub Fausto, ut mox dicebam, Lirinensi abbate gravis exarsit inter ipsum & Theodorum episcopum contentio de jure dicecesani episcopi in monasterium Lirinense. Hoc primum situm fuit in dicecesi Forojulensi: nunc vero in Antipolitana seu Grassensi. Honoratus loci conditor principio ita pepigerat cum Leontio episcopo, ut Lirinenses clerici atque altaris ministri à nullo, nisi ab ipso episcopo, vel ab eo, cui permisisset, ordinarentur; christina ab eodem acciperetur: laica vero omnis monasterii congregatio à solo abbate penderet. Anno quadringentesimo tricesimo-secundo kalendis Decembris sanctus Leontius obiit, altero anno post sanctum Honoratum. Leontio subrogatus Theodorus ex abbate Stæchadum insularum, sive novo decreto Concilii Chalcedonensis, quod monachos episcopis subijciebat, elatus, seu quavis alia ductus ratione, intra limites pacti cum Leontio initi consistere noluit: sed omnem in monachos Lirinenses auctoritatem sibi vindicare molitus est, & Faustum abbatem sibi repugnantem tantum-non sacris interdixit. Ubi nata est hæc controversia, comprovinciales vicinosque episcopos in varias partes distinxit, aliis pro Theodoro episcopo, aliis pro Fausto, ejusque monasterio stantibus. Lirinensibus favebant præ ceteris Maximus Reiensis, & Valerianus Cimelienensis, ex grege Lirinensi electi ad episcopatum. Cum hæc lis latius serperet, Arelate convocati sunt a Ravennio metropolita episcopi ad eam componendam. Annum signat Sirmundus quinquagesimum-quintum supra quadringentesimum, a Chalcedonensi Concilio quartum; Anthelmus quinquagesimum, ratus, Theodorum, si hic conventus Chalcedonensi posterior fuisset, ejus decreto adversus Lirinenses usurum fuisse. Res magna civilitate & æquitate sic gesta est.

Ravennius metropolita, cum hæc contentio longius procederet, scandalo inde nascenti modum impositurus, audientiam ad tertium Kalendas Januarias Arelate indixit. Epistola generalis hac de re ad episcopos, prætermisso Theodoro episcopo, scripta, in qua, Lirinenses tantum & Rusticum episcopum blande compellat, his verbis usus est ad Lirinenses. *Beatitudinem vero vestram præcipue adesse convenit, quos insula ipsa, velut sinu quodam genitricis fovens, ad eam gratiam, quæ nunc in vobis est, Domino instigante perduxit.* tum ad sanctum Rusticum: *Ac præcipue beatitudo vestra ut adsit, primum deprecamur, quia gravior infirmitas necessario medicos peritissimos requirit.* Erat is Rusticus antistes Narbonensis, ex monacho, ut probat ejus inscriptio Narbonensis ab eruditissimo Baluzio primum relata in prioribus ad Salvianum^c Massiliensem notis, tum in secundo tomo Capitularium; idem, ut ipsi videtur, cui sanctus Hieronymus epistolam quartam de recta monachorum vivendi ratione scripsit: quem Lirini, vel in Stæchadibus insulis mona-

AN. CHR. 510.

a ibid.

b Vet. Anali.

iv. 2. p. 672.

XXXIX.

Lis de privi-

legio Lirinensi.

XLI.

Concilii A-

relatenfis hac

de re decretum.

c Baluz. in

notis ad Sal-

vian. pag. 408.

ANN. CHR.
510.

chum fuisse veri simillimum est. Huic ergo Synodo interfuerunt metropolitæ, Ravennius Arelatenfis, & Rusticus Narbonenfis, cui ex Zofimi decreto præmi-
nebat Arelatenfis: epifcopi, Neftarius Dinienfis, Florus Tricafinenfis, Conftan-
tius forte Ucetienfis, Afclepius Aptenfis, Maximus, alius forte a Reienfi, quod
is, uti & Valerianus, in confeflu non comparuiffe videantur, utpote Lirinen-
fibus additi; Iuftus an Valentinenfis, Salonius incertæ fedis, tametsi Genuenfis
in fchedis Athanacenfibus dicitur; Ingenuus Ebredunenfis, Inantius, Zoticus, &
Chryfantus incertarum fedium epifcopi. Omnes in fecretarium feu fandtiorem eccle-
fiæ Arelatenfis partem convenerunt. Ibi prece ad Dominum præmiſſa, nullo ex-
trinſecus arbitro interveniente, ut fcilicet majori cautela, ut in pios viros, res
„ gereretur, cum de remedio ſcandali pertractaſſent, placuit, ut omnibus, quæ in
„ controverſiam venerant, follicite ventilatis, Theodorus Forojuſienfis, *utpote an-*
„ *tiquus abbas & epifcopus*, exoraretur, ut ſe facilem ac benignum adverſus Fauſ-
„ tum abbatem, ejuſque monachos ſe præberet *ad recipienda ſatisfactionum remedia*;
„ & ſanctum presbyterum & abbatem Fauſtum, *indulta, ſi qua illi eſſet, culpa venia*,
„ in priſtinam caritatem & concordiam denuo admitteret, ſolita ei ejuſque mona-
„ chis vitæ ſubſidia in poſterum conferendo: denique id ſibi tantummodo in eos
„ vindicaret, quod deſſor ſuus ſanctæ memoriæ Leontius epifcopus vindicaverat:
nempe ut clerici, atque altaris miniſtri, nonniſi ab ipſo, vel cui ipſe injunxerit, or-
dinentur: chrifma nonniſi ab ipſo ſperetur: neophyti ſi fuerint, ab eodem confirmentur:
peregrini clerici, abſque ipſius præcepto, in communionem vel ad miniſterium non ad-
mittantur. Monafterii vero omnis laïca multitudo ad curam abbatis pertineat, neque
ex ea epifcopus ſibi quidquam vindicet, aut aliquem ex illa clericum, niſi abbate pe-
tente, præſumat. Hoc enim & rationis, & religionis plenum eſſe, ut clerici ad
„ ordinationem epifcopi debita ſubjectione reſpiciant: laïca vero omnis monafterii
„ multitudo ad ſolam ac liberam abbatis proprii, quem ſibi ipſa elegerit, ordina-
„ tionem diſpoſitionemque pertineat, Regula, quæ a fundatore ipſius monafterii
„ dudum conſtituta eſt, in omnibus cuſtodita. Hoc eſt ſollemne ac celebre illud
Arelatenſe decretum, quod ſubſequentibus monafteriorum privilegiis primam
formam dedit, in Carthagenſi concilio ſub Bonifacio primatate laudatum: ad cu-
jus notitiam quædam hic paucis obſervare juvat.

X L I.
Notabilia de
clericis & laï-
cis apud mona-
chos.

In hoc decreto diſtinguuntur apud Lirinenſes clerici, miniſtri altaris, laïca mul-
tutudo. Clerici tunc dicebantur, non a tonsura, ſed a quovis officio eccleſiaſtico
cantoris, æditui, œconomi, notarii, vel defenſoris: miniſtri altaris a quolibet or-
dine ex minoribus, majoribusve: laïci, ſimplices monachi, ejuſmodi officiorum
& Ordinum expertes, qui ut a laïcis ſæcularibus ſecernerentur, aliquando *laïci*
majoris propoſiti appellati. Dicitur vero *laïca multitudo*, quod plures tum eſſent
ejuſmodi laïci, quam clerici & miniſtri altaris apud monachos. Non paucos ta-
men, ſaltem ævo Gregorii Magni, clericos majores Lirini exiſtiſſe, probat ejus
epiſtola ad Stephanum abbatem: ubi *presbyteros, diaconos*, cunctamque congrega-
tionem unanimis ibidem vivere gratulatur. Fructuoſus Bracarenſis epifcopus in
capite ultimo Regulæ primæ, monachos diſtinguit a laïcis monafterii, his verbis:
Monachi in monaſterio ſanctæ, & pudicæ, atque honeſte viventes perſiſtant: laïci foris
abbatis vel præpoſiti mandata perſiciant. Tales ſunt quos modo Converſos appella-
mus. At de ejuſmodi laïcis in ſuperiori decreto ſermonem non eſſe, ſed de mo-
nachis, ex eo eruitur, quod ad laïcam illam multitudinem pertinebat electio ab-
batis Lirinenſis. Sæculo ſexto & ſeculis ſæcularibus clericis & monachi nomina promiſ-
cue uſurpabantur, ut alias videbimus.

X L I I.

Quod de ordinibus a diceceſano epifcopo, vel ſaltem ejuſ permiſſu ab alio ſuf-
cipiendis ſtatuitur, in plerique monafteriorum antiquioribus privilegiis itidem in-
culcatum eſt: at proceſſu temporis, cum diceceſani epifcopi omnimodam ab ordi-
nandis ſubjectionem exigerent, alia privilegia ſubinde obtinere monachi, ut Or-
dines a quovis epifcopo poſſent ſuſcipere, quod etiam de chrifmate ſtatutum eſt.

X L I I I.

Addit decretum, monafterii omnem laïcam multitudinem ita ad curam abbatis
pertinere, ut epifcopus ſibi ex ea *quidquam* non vindicet. cui rei quoddam tem-
peramentum pro aliis, quæ ſimili privilegio non gaudebant, monaſteriis adhibi-
tum eſt, non tam pro diſciplina interiori, quæ abbatibus reſervata eſt, quam pro
exteriori, ne videlicet extra monaſteria vagarentur: quod fieri vetat canon quar-

ANN. CHR.
510.

rus concilii Chalcedonenſis: neu ad ſæculum aut ad ſæcularia vota relaberentur:
quod multis aliis conciliis cautum eſt. Denique nullum ex monachis clericum,
niſi abbate petente, ordinare permittitur epifcopo: ne hac ſpecie monachos a po-
teſtate abbatis eximere videretur. Duo tunc erant apud monachos clericorum or-
dines: uni, qui petente abbate & cœtu monachorum ad uſum monaſterii: alii,
qui permittente abbate ad petitionem epifcopi ordinabantur. Primi generis cleri-
ci nequaquam a monaſticis functionibus & vinculis eximebantur, ſed intra mona-
ſterium, cui quodam modo alligati & incardinati erant, conſiſtere debebant: po-
ſteriores ab ejuſmodi vinculis expediti erant, quatenus exterioribus Ordinis ſui
munis adverſabantur. quod ex Gregorii M. epiftoſis, & ex his quæ alibi dicemus,
perſpicuum erit.

Ad hæc libera abbatis electio monachis aſſeritur. quod non primum a Leontio
epifcopo conſeſſum, ſed ab ipſis cœnobialis vitæ primordiis in more poſitum fuit,
naturali æquitate diſtante, ut ſuum quævis familia ſuperiorem eligeret. Sic in
monaſterii Pachomianis ab initio, ſic in aliis omnibus ſubinde uſus obtinuit. At
cum nonnulli præpotentes, ſive epifcopi, ſive ſæculares, jus inſtituendi abbatis ſi-
bi tribuerent; obtenta ſunt ad revincendam eorum potentiam privilegia a regibus
& pontificibus Romanis, quæ antiquam monachorum libertatem tuerentur, non
jus adventicium tribuerent.

Qui ſint illi neophyti, quos confirmari ab epifcopo concilium decernit, facile
intelliges, ſi recogites, quod jam ſuperius ^a obſervatum, moris tum fuiſſe, ut apud
monachos catechumeni erudirentur ad baptiſmum. In quâdam Theodori abbatis,
Pachomii diſcipuli, epiftoſa, quæ Regulæ Pachomianæ in codice regularum ſub-
jecta eſt, memorantur *catechumeni qui ſunt in monaſteriis, expectantes gratiam ſpi-*
ritualis myſterii. & ſanctus Hieronymus in epiftoſa ad Pammachium conqueritur,
quod Johannes epifcopus Jerofolymitanus *competentibus* ſuis, qui erant in monaſte-
rio Bethlehemitano, baptiſmum conferre nolleret. Denique, ut multa id generis exem-
pla præteream, ſanctus Euthymius abbas multos ejuſmodi catechumenos Sarace-
nos erudiſſe, & ſacro lavacro regeneraſſe perhibetur. Plura iterum hac de re
inferius. ^b

Nec illud omittendum quod Patres concilii Arelatenſis Theodorum Forojuſien-
ſem compellant, ut Lirinenſibus mitiorem ſe præbeat, *utpote antiquus abbas &*
epifcopus. quippe non decere, ut qui abbas fuerat, ſeveriorem in monachos exhi-
beret ſe ſe; & qui antiquus epifcopus, juvenum præſervidum zelum præferret.
Theodorus iſte, ut jam monui, abbas in Stæchadibus ^{*} prope Maſſiliam inſulis
fuerat: cui, ſimulque Joviniano & Leontio itidem abbatibus, Caſſianus poſtremas
ſeptem Collationes inſcribit, de Theodoro primum, dein de aliis duobus ſic lo-
quens. *Posterior ſiquidem veſtrum*, nempe Theodorus, *illam cœnobiorum ſanctam at-*
que egregiam diſciplinam in provinciis Gallicanis antiquarum virtutum diſtinctione
fundavit: ceteri vero non ſolum cœnobialeſſem profeſſionem monachos apprime expetere,
verum etiam anachoreticam, &c. quod non ita intelligendum, quaſi Theodorus
in Galliis vitæ monaſticæ auctor primus fuerit, cum ſancto Martino potius id accep-
tum referri debeat: ſed quod eam primus in illas inſulas vel oras intulerit. Tan-
tum de concilio illo Arelatenſi, cujus decreto ſe ſe tuitus eſt Petrus abbas mona-
ſterii Byzacenæ provinciæ adverſus Liberatum ejuſdem provinciæ primatem, ut
inferius ^{*} dicturi ſumus.

Poſt Fauſtum abbatem Lirinenſibus præfuit Nazarius, Arluſenſis parthenonis
auctor, ad annum ſæculi quinti ſeptuageſimum ſecundum. Nazario ſucceſſit ſanctus
Porcarius abbas, qui Caſarium, eximium illum poſtea epifcopum Arelatenſem,
Lirinum admifit. Is ſtatim ab ipſo tirocinio in omnibus vitæ religioſæ exerci-
tiis adeo ſtrenuum & indefeſſum ſe exhibuit, ut, quem inſtituendum ſuſceperat
Porcarius, non tironem, ſed perfectum diſcipulum ſe invenifſe gauderet. Remotus
a cellerarii officio, quod moroſior nonnullis ac ſeverior videretur, ita ſe legendi,
pſallendi, orandique & vigilandi aſſiduitate maſtavit, ut corporis ſui vires proſus
debilitaverit, tanta inedia conficiendo, *ut de exigua oleris ſeu pulicula coctione,*
quam ſibi dominico die parabat, uſque in alteram dominicam victum traheret. Hinc
valetudinem contraxit, cui curandæ Arelate miſſus, à Firmino viro illuſtri, & pro-
xima ipſius illuſtriſſima matrefamilias Gregoria, quorum in clericos & monachos

Annal. Bened. Tom. I.

C ij

X L I V.
Abbas elec-
tio.X L V.
Neophyti in
monaſteriis,
qui,
^a ſupra n. 21.^b hic lib. 5.
n. 51.X L V I.
Theodorus
epifcopus For-
rojuſienſis.^{*} Les Iſles
d'Elie.^{*} ad an. 525.X L V I I.
S. Caſarius
monachus Li-
rinenſis.Infirmitas A-
relate miſſus.

ANN. CHR.
510.A profanis
studiis revoca-
tur.XLVIII.
Presbyter or-
dinatur.Episcopus de-
signatus fugit.a Emod. lib.
4. ep. 6 & lib.
9. ep. 23.XLIX.
Pomerii duo
Afri.b Ruric. lib.
1. ep. 17 &
lib. 2. ep. 9.
c Julian. Po-
mer. lib. 1. c.
21.L.
Cæsarius ex-
sulat.LI.
Parthenona
condit.

atque in pauperes eximia caritas erat, benigne excipitur. Dum in ea urbe moratur Cæsarius, in animum inducunt boni illi hospites, ut, quatenus valetudo ejus fineret, cuidam sibi familiarissimo Pomerio clarissimo rhetori, Afro genere, qui tum illic versabatur, eloquentiæ præceptis imbuendus traderetur, quo *monastica in eo simplicitas secularis scientia disciplinis* expoliretur. At quoniam Deus piissimi adolescentis animum ad una sapientiæ caelestis studia impellebat, *eruditionis humana fragmenta non recepit, quem per se sibi divina gratia præparaverat.* Accessit visum de dracone, qui dormientis scapulam & brachium, cui librum a præceptore traditum somno inter legendum oppressus supposuerat, corrodens, ipsum subito excitavit, atque ita exterruit, ut protinus profanis litteris nuntium remisit.

Hinc in notitiam venit Eonii Arelatensis episcopi propinqui sui, qui ægre ipsum a sancto Porcario abbate impetravit: nec mora diaconum, deinde presbyterum ordinavit. Sic ecclesiæ Arelatensi addictus, numquam tamen *canonicam modulationem monachi, numquam instituta Lirinensium vel modicum dimisit, quippe ordine & officio clericus; humilitate, caritate, obsequio, cruce monachus permanebat.* Denique non visa, non audita ejus animum a caelestium rerum contemplatione & gustu revocabant. Post hæc suburbanæ insulæ monasterium, abbate defuncto, regendum Eonii jussu suscepit, eo lubentius, quo monastica vitæ exercitiis excolendis opportuniorem locum & occasionem habiturus esset. Comperta ejus sanctimonia & doctrina, Eonius eum sibi successorem optavit, suumque hac de re votum apud cives, & ipsos rerum dominos, id est reges Burgundionum, (sic quippe Theodoricum rerum dominum Ennodius a vocat) per internuncios exposuit. Res pro voto cessit, at cum id in Cæsarii notitiam venisset, in quædam sepulcra se abdidit. Verum absconditus esse non potuit, quem divina gratia publicabat. Igitur episcopatus sarcinam coactus suscepit, tantumque onus *modestia temperamento* levius portavit. Hæc electio contigit anno quingentesimo-primo, postquam suburbanum cœnobium *ultra triennium* rexisset. Excisum est jam pridem hoc monasterium, in quo sanctus Ailbeus seu Alveus Cæsario abbate præ aliis floruisse dicitur.

Pomerius, rhetor ille Afer, cui apud Arelate erudiendus traditus est Cæsarius, alius videtur a Juliano Pomerio, qui libros scripsit de vita contemplativa: tamen si ambo Afri fuere, atque ambo monachi. Pomerius quippe ille Arelatensis abbas nomine compellatur in duabus b Ruricii Lemovicensis antistitis epistolis: & Julianus Pomerius, cum episcopus esset, voluit, uti ipse c testatur, *sarcina episcopatus sui deposita*, elongari fugiens, & manere in solitudine. quæ duo, episcopalis nempe dignitas & solitudo, Pomerio Arelatensi non conveniunt.

Dum prædicationi assidue vacat Cæsarius, dum vitiis, cum laicorum, tum clericorum, corrigendis operam sedulus impendit, adeo ut etiam eos, quibus fastidiosus atque importunus videbatur, ecclesiæ egressu arceri curaret: quodam ex ejus notariis suggerente, in suspicionem venit Alarico Gotthorum regi, quibus tum Arelate parebat, prodendæ vicinis Burgundionibus urbis; ob idque Burdegalam exilio deportatus est. Verum brevi cognita ipsius innocentia, Liciniano accusatori suo, quem rex Arianus lapidibus obruendum decreverat, veniam supplex impetravit.

Sub hæc beatus Pontifex puellare cœnobium in urbe construere instituit, ut virginum choris Arelatensium ornaretur ecclesia, & civitas muniretur. Necdum suprema operi manus imposita erat, cum Franci & Burgundiones, Alarico mortuo, Arelate obsidione cingunt. Mox Theodoricus rex Italiae, Amalarici ejus filii, sui que ex filia nepotis, orbitatem ex animo miseratus, auxilio accurrit. In ea obsidione monasterium, quod forori Cæsariæ, sacrisque virginibus construere cœperat vir sanctus, magna ex parte destruitur; atque ad cumulum doloris, cum ejus propinquus, urbi & sibi timens, noctis silentio ad hostium castra transfugisset, a populo & Judæis insimulatus est Cæsarius, quasi urbem hostibus prodere statuisset. Ob id retrusus in custodiam, atque in ejus contumeliam episcopium immissa Arianorum turba foedatam. Sequenti nocte Judæus quidam epistolam saxo alligatam in castra hostium jecit, monens, ut urbem ea parte, quæ suæ gentis custodiæ commissâ erat, invaderent. nam ea nullo negotio potituros, modo ut Judæis obtenta urbe parcerent. Digressis forte a muro hostibus, civis quidam epistolam apprehendit, atque ad concives recitavit. Ita, Judæo ejus scriptore correpto,

ANN. CHR.
510.LII.
Regulam
scribit.a v. infra lib.
5. n. 31.Exhortatio-
nes ejusdem.

Cæsarius, probata iterum innocentia sua, e custodia educitur. qui Francorum multitudini in obsidione captæ, atque inopia laboranti victum ea caritate subministravit, ut ornamenta etiam ecclesiæ in id pietatis genus exhausserit, ne illi Judæis aut Arianis ob vitæ necessaria se addicere cogerentur: professus, contrarium Deo non esse de suppellectile sua redemptionem dari, qui se ipsum pro hominis redemptione tradidit.

Soluta obsidione, inchoatum cœnobium redintegrare institit, perfectoque forem Cæsariam, e Massiliensi parthenone, quo eam monasticis ritibus informandam direxerat, revocatam præfecit, regula sanctimonialibus *secundum statuta sanctorum Patrum* præscripta. Prima hæc, ni fallor, monastica regula in gratiam sanctimonialium scripta est: cujus hæc prima lex erat, ut nulli usque ad mortem e monasterio egredi liceret. Infantes ibi nullæ ante annos sex aut septem admittæ. Litteras discere omnes, atque omni tempore duabus horis, hoc est a mane usque ad horam secundam, lectioni vacabant, divinis cetera officiis, ac labore communi, in primis lanificio occupatæ. Abbatissæ nec refectio, nec mansio privatim permittæ. Vestes non nigræ, contra quam viris, sed lævæ aut lactinæ, id est nativi aut candidi coloris. Eleemosynas ad januam monasterii *propter nimiam iniquitatem* fieri vetuit, maluitque per provisorum ad abbatissæ nutum dispensari. Janua monasterii exterior nulla, præterquam basilicæ: quæ & ipsa vespertinis, nocturnis, ac meridianis horis numquam patebat, ita ut ipsis horis, quibus reficitur, claves apud se abbatissa haberet. quod etiam de januis monasterii apud monachos alicubi hodie quoque observatur. Lectio non modo ad mensam, sed etiam tempore laboris communis fiebat. Librorum etiam scriptio nonnullis pro labore erat. Pullorum esus non nisi infirmis a concessus: aliæ carnes citra desperatam infirmitatem interdicitæ. Ceterum cibaria seu fercula diebus jejunii tria, in prandis birta, tertio haud dubie in cœnam reservato. In festivitibus majoribus ad prandium & ad cœnam alia superaddita, & in fine dulciamina. Vini usus permittitur pro infirmitate aut qualitate conditionis delicatioris. singulis diebus, sive hiemis, sive æstatis, bini *caldelli* seu calices; in diebus jejunii *ad refectioem*, terni, junioribus tantum bini concedebantur. Jejunia secunda, quarta, & sexta feria a kalendis Septembris: a kalendis vero Novembris usque ad natale Domini quotidie, exceptis festivitibus & sabbatis. Ante epiphaniam septena jejunia: abhinc ad quadragesimam non nisi feriis secundis, quartis, & sextis. Nullum a paschate ad pentecosten jejunium: deinceps ad kalendas Septembris id abbatissæ discretioni relinquitur. Hæc est regula, quam beata Radegundis in Pictavensi sanctæ Crucis parthenone secuta est, tantopere a Venantio Fortunato, aliisque laudata: eademque usus est sanctus Donatus episcopus Vesontionensis in concinnanda regula Julianensium monachorum. Regula virorum, auctore eodem Cæsario, quam Tetradius presbyter & abbas, ejus nepos, ex ore dictantis excepit, ejusque jussu *per diversa monasteria* transmisit, eadem fere habet: nisi quod lectio una hora prolixior, & jejunia a Septembri ad natale Domini quotidiana præscribuntur.

Præter has regulas Cæsarius frequentes etiam sanctimonialibus exhortationes scripto direxit; in quibus superbiam, invidiam, virorum colloquia & familiaritatem, vestium elegantiam splendidumve colorem, opera manuum vana aut superflua, præ ceteris cavenda monet. Humilitatem conservandæ puritati necessariam esse. Non enim diu carnis integritatem servari, ubi animus tumore superbiæ corrumpitur. Ceterum non sufficere vestem mutasse, & *religionis habitum* suscepisse, nisi & mores mutentur, & *contra male-dulces voluptates* jugiter dimicetur. Porro duriora esse prælia castitatis, ubi quotidiana pugna est, & rara victoria; gravem esse castitatis inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur. Nemo quippe securus vincit, qui secum pugnat. Præclara sunt etiam ejus monita ad Oratoriam abbatissam. In his, ut sic temporalia quasi pro tempore agat, ut semper tenacius spiritualibus officiis inhæreat; illis expeditis ad orationem ilico vel lectionem, *quasi ad matris sinum*, recursura. Quod aliis prædicat, factis prius impleat. Prior in ecclesia invenitur, postrema exeat: prima itidem suscipiat laborem, posterior solvat. Communi cibus utatur in communi mensa. Non sit vestibus ornatio ceteris, sed moribus. Sorores omnes æqualiter diligat, ac parem eis caritatem impertiat. Nomen ejus complures noverint, beneficia plurimi sentiant, vultum

AN. CHR. 510.

LIII.
S. Johannis
primæ abbatif-
cæ.

a Fortun.
lib. 3. c. 1.

rari cognoscant. Omnis denique ejus actio semper fit propter Deum; sermo de Deo, cogitatio in Deum. Hos mores in abbatibus beatus Pontifex exigebat.

Oratoria parthenonis Arlucensis, quem a Nazario abbate Lirinensi ad oram maris conditum diximus, fortean abbatissa erat. Certe non Arelatensis a Cæsario constructi: cui primo loco præfuit Cæsaria ejus soror; eaque mortua, alia cognominis, cui Cæsarii testamentum ejusque vita inscripta est. In hoc cœnobio sancti Johannis (sic enim appellabatur, tamen ecclesia triplicem in una conclusione, id est sub uno tecto, basilicam continebat, cujus media beatæ Mariæ, duæ altriuscæ sancto Johanni & sancto Martino sacratæ erant) vivebant sub Cæsaria juniore ducentæ ut minimum sanctimoniales: ad quas imitandas Venantius Fortunatus^a beatam Radegundem adhortatur. Liliolam alteri Cæsariæ successisse idem auctor tradit, ubi Cæsariam juniorem sanctis virginibus adnumerat, eamque suo tempore *Arelatense decus* appellat.

*Has inter comites conjuncta Cæsaria fulget,
Temporibus nostris Arelatense decus,
Cæsarii monitis luci sociata perenni,
Si non martyrii, virginitatis ope.
Quos Liliola refert æquatis moribus ambos,
Et clavam heredem proximâ palma manet.*

De sancta Rusticula, post Liliolam abbatissâ, in sæculo proximo agemus. Non levis hoc loco præmittenda erat florentissimi parthenonis commemoratio, qui etiam nunc viget sub regula sancti Benedicti, ab auctore suo sancti Cæsarii appellatus.

LIV.
Cæsarius Ra-
venna mabduc-
tus.

Non tulit bonum hoc opus invidia, quæ novam inde vexationem sancto auctori suo accersivit. Is enim apud Theodoricum Italiæ regem, utpote Amalarici tutorem, accusatus, quasi res ecclesiæ in id oneris prodegisset; Ravennam sub custodia pertractus est. Verum angelici vultus aspectu, & innocentie securitate regem ita permovit, ut ei venerabundus aperto capite assurrexerit Theodoricus, & in hospitium cum honore dimissum disci argentei munere donaverit. Cæsarius autem eo vendito, ex redacta pecunia captivos Gallicos superiore bello factos redemit. Tantæ virtutis fama cum Romam ad Symmachum papam pervenisset, ejus visendi desiderio pontifex flagrare cœpit; itaque in urbem accitum honorifice in primis excepit, atque pallii dignitate ornavit. Inde regressus Arelate Cæsarius, qui exsul in Italiam venerat, captivos redemptos reduxit, & dignitate auctus octo solidorum millia reportavit, quibus Carcaffonem profectus, reliquum captivorum recepit. Cæsario tam felicem Ravennensis exsilii successum gratulatus est Ennodius^b, scripta eleganti epistola, in hæc verba. *Quis hominum nobilissimo in Christi servitute Pontifici terrenas dominationes nesciat esse subjectas, & minacem reis potentiam innocentie objectione superari? Tu ceteros, velut solis magnitudo astris minoribus comparata, transgrederis. In te lux convenit sermonis & operis.*

b Ennod. lib.
9. ep. 33.

L V.
S. Victoris
monasterium
Massiliæ con-
ditur.

c Fulst. in
Pref. in Cod.
Reg.

d Cassian.
collat. 24. c. 1.

Eodem fere tempore, quo Lirinense monasterium, cujus occasione hucusque devenimus, Massiliæ perillustre sancti Victoris cœnobium conditum est a Johanne Cassiano, qui Roma in Galliam sub initia sæculi quinti appulerat. Is natione Scythæ, si Gennadio credimus præ Holstenio^c, qui eum Gallum fuisse colligit ex ipsius Cassiani verbis, qui se ex Provincia^d ortum innuere videtur; is, inquam, primum quidem in Bethlehemitico cœnobio monachus, dein cum Germano socio varias Ægypti solitudines monasticæ eruditionis causa peragravit. Subinde Constantinopolim ad Chryostomum profectus, ab eoque diaconus ordinatus, ejusdem jussu Romam ad tuendam sancti patriarchæ innocentiam directus est ad Innocentium papam. Post magistri sui mortem Romam reversus, inde in Galliam accessit, & Massiliæ fixit pedem: ubi, constructo in honorem sancti Petri ac sancti Victoris monasterio, cum piissimis quibusque episcopis ac monachis, quibus & libros Institutionum, & Collationes nuncupavit, magnam necessitudinem contraxit.

Institutionum libri duodecim Castori Aptensi episcopo; Collationes decem priores, quas eidem promiserat, germano ejus Leontio Forojulienfi antistiti, & Heliadio abbati; septem sequentes Honorato adhuc Lirinum moderanti, atque adeo ante

ANN. CHR.
510.

annum sæculi quinti vicesimum sextum, & Eucherio inscriptæ; septem sequentes Theodoro, Joviniano, & Leontio abbatibus, qui in Stœchadibus insulis consistebant, nuncupatæ ante annum ejusdem sæculi tricesimum, quo vertente Leoni, tum Romanæ ecclesiæ archidiacono, direxit libros septem de Incarnatione contra Nestorium, in quibus Collationum libros *dudum absolutos* ait. Præter Victorinum, aliud etiam virginum cœnobium erexisse, atque ad quinque millia monachorum habuisse fertur. Et forte in puellari informata fuit monasticis disciplinis Cæsaria, Cæsarii episcopi germana, de qua modo agebamus. Etsi vero jam ab ipsa origine celeberrimum fuerit sancti Victoris cœnobium; nulla tamen de eo nobis monumenta supersunt ad sæculum undecimum, quo caput de novo attollere visum est. Nam quæ de Anastasio abbate Massiliensi leguntur apud Gregorium^a Turonensem episcopum, & quæ de aliis octo subsequentiis abbatibus, quos inter sanctus Maurontus privilegium a Carolo Magno impetrasse perhibetur, in vulgatis libris legimus, minutiora sunt, quam ut in annales referri mereantur.

a Gregor. Tur.
lib. 6. c. 11.

Longe potiora de Jurenibus apud Sequanos sancti Romani & sancti Lupicini monasteriis nobis veneranda suppeditat antiquitas. Tria fuere istis in locis eorum monasteria Condatense & Lauconnense virorum, Balmense puellarum. Sanctorum fratrum germanorum, atque adeo Augendi eorum discipuli ac successoris, res gestas litteris consignavit monachus Condatensis anonymus tribus libris, quos duobus Agaunensibus monachis piissimis, Johanni & Armentario, dedicavit, pollicitus se eorum actus, vitamque ac regulam descripturum. Romanus *intra Galliam Sequanorum*, quam hodie Comitatum Burgundiæ appellant, oriundus, primus vitæ monasticæ instituta, quæ a venerabili Sabino *Lugdunensis Interamnis*, id est Athanacensis monasterii, abbate hauserat, in Jurensem solitudinem invexit, secum etiam referens *librum vitæ sanctorum Patrum, eximiasque institutiones abbatum*. quod de Cassiani libris Institutionum & Collationibus intelligendum est. Locum, ubi hæsit Romanus, trijugi montium cacumine sæptum, ad confluentes Biennæ* & Elaveriæ, ab *uniti fluminis decursu* Condatifconem seu Condatifconem dixere veteres Galli, quibus *Condatif* idem erat ac Latinis *Confluentes*. Sed cum soli asperitas novis incolis alimenta negaret; vicinarum silvarum planiora & pinguiora loca, excisis abietibus, aut falce in prata, aut vomere in æquora complantarunt, ut suam inopiam sublevarent. Basilica sanctis apostolis Petro & Paulo atque Andreæ primitus nuncupata: cujus dedicatio in calendario loci x. kalendas Septembris consignatur. Monasterii conditionem ad annum octogesimum supra trecentimum perperam retulit chronicon rythmicum sæculo undecimo scriptum, cum vix ante annum sæculi quinti tricesimum ejus primordia collocari possint. Romano brevi adjunctus est Lupicinus ejus frater, *germanitate quidem minor, sed non impar postmodum sanctitate*. Hic abstinentiæ ac severitati magis addictus erat: ille ad modum plurimorum se conformabat. Audita eorum fama Hilarius pontifex Arelatensis; qui, abjecto Celidonio dicecesano antistite, Vesontionensi ecclesiæ pro sua dignitate intendebat, Romanum haud longe à Vesontione sibi sisti mandavit, eumque, quantumvis renitentem, sacerdotio initiavit anno quadragesimo quinquagesimo-quarto. Is vero professionis pristina memor, contra quam nonnullis usu venit, qui ex tanto gradu se se immodice efferre, atque aliis præferre solent, sacerdotalem dignitatem, sic monastica temperabat humilitate, ut cum aliqua sollempnitas advenisset, vix à fratribus sacrificii causa cogere tur stare superior: reliquis vero diebus monachum monachis exhibens, nihil in se eminentiæ sacerdotalis præstabat.

LVI.
Jurenfia mo-
nasteria,
Condatif-
cense.

* La Bienna
& l'Alivere.

Crescente supra modum discipulorum numero, cum Condatifcensis locus non solum confluentibus turbis; sed etiam fratribus alimenta sufficere non posset; aliud monasterium Lauconni in finibus Vesontionensis dicecesis, duobus a Condatifcone passuum millibus ad boream ædificatum est, eo scilicet in loco, ubi nunc sancti Lupicini ecclesia & cella cernitur. In utroque monasterio Romanus & Lupicinus indiscriminatim *ambo presules* seu abbates erant: tamen Gregorius Turonum Episcopus *monarchiam* tribuit Lupicino; qui quidem peculiariter Lauconnensi invigilabat, ubi centum quinquaginta fratres versabantur. Chilpericum Burgundionum regem cum Genevæ adisset, ab ipso, licet Ariano, annuæ annonæ munere auctus, repudiatis prædiis abcessit, testante^b Gregorio. Sub hæc Agrippinum comitem, ab Egidio militia magistro apud Imperatorem proditionis infimulatum, e Romano carcere,

LVII.
Lauconnen-
se.

b Gregor.
Turon. de vita
Patr. c. 1.

ANNALIS

24

AN. CHR. 510.

ubi vincētus tenebatur, post capitis sententiam precibus eripuit. Id accidit sub annum Christi quadringentesimum ac sexagesimum. Demum instante morte, cum per annos amplius viginti, teste anonymo, Lauconnensibus præfuisset, successorem designavit. Non diu post dignitatem retinuit Lauconnensis abbatia, quam *cellam sancti Lupicini* jam appellat Carolus Magnus in diplomate pro Ricberto abbate Jurense, eamque principi monasterio Condatefcenti subicit.

LVIII. Balmenfe virginum.

Propter locum ipsum in edita balma seu rupe (id enim balmæ vocabulum veteri gallica lingua sonat) parthenium centum-quinque virginum, quibus soror ipsorum germana præfuit, piissimi fratres instituerunt tanta districtione, ut quæcumque istuc se recepisset, foris deinceps non videretur, nisi quando in ipso extremo funere ad cœmeterium deportaretur: & cum in vicino Lauconnensi monasterio mater fortassis filium, vel germana fratrem haberet; sic neuter alteri aut adpectu, aut nuntio se prodebat, ut perinde esset utrosque jam sepultos esse: ne quovis modo renovata utrorumque recordatio, mollitie quadam districtionem monasticæ professionis dissolveret. Locus paullo post incultus ac sanctimonialibus vacuus, redactus est in cellam seu prioratum, sancti Romani de Rupe vulgo appellatum: propterea quod Romanus ibidem *in basilica super collis verticem*, id est in communi virginum conditorio extra parthenonis muros, sepulturam elegit: super cujus sepulcrum, teste Gregorio, *in gnum templum adificatum est*, ingenti populorum concursu postea frequentatum. Cur hunc locum ad sepulturam suam prætulerit, causam hanc affert Gregorius, quod qui vivens gratiam curationum divinitus acceperat, optaret post mortem esse propitius mulieribus, quibus Condatefcentis monasterii, adeoque ecclesiæ penitus interdictus erat accessus. Aliud superest apud Sequanos Balmenfe seu Palmense virginum prænobile cœnobium, de quo alias, ubi de sancta Othilia agemus: præter Balmenfe virorum, a sancto Bernone abbate conditum, atque sancti Odonis ejus discipuli, qui eidem in regimen Cluniacense successit, secessu illustre.

LIX. Romanum monasterium.

His quartum addit monasterium Gregorius Turonum antistes, vocabulo Romanum, quod sanctus Romanus, *intra Alamania terminum*, hoc est in Valdensi pago, diocesi Aventicensi seu Laufannensi, construxit. Hoc est illud Romanum monasterium, hodie quoque vulgo *Roman-mouster* appellatum, cui Theodatus & Florianus abbates sancti præfuerunt; quod sanctus Wandregisilus in reditu e Romano itinere lustravit; quodque Rodulfus primus, Burgundiæ Transjuranae rex, Adalardi forori suæ concessit; Adalais vero ipsa, sancto Odoni abbati Cluniacensi resignavit, ut suis locis dicturi sumus.

LX. Sancti Romani tentatio duplex.

Dum hæc in Jurenfibus locis geruntur, Romanum severius objurgat quidam senior monachus, sibi ut videbatur, ceteris prudentior, qui Monachos Condatifcone in dies succrescere videns, eorum indiscretam multitudinem causatur, satius esse dicens paucos cum delectu, quam tantam gregariorum hominum copiam temere admittere. Ad hæc Romanus: Accuratam hominum discretionem, post cuiusque exitum, divino examini reservari. Hic interim malos bonis, quantumvis eos ab invicem fecernere curemus, permittos degere. Saulem & Salomonem, a Deo ipso ad regnum; Judam ad apostolatam a Christo electos, postmodum tamen horrenda defectione prolapsos. Multos in cœnobiis monasticæ vitæ ardentem arripere tirocinia, qui postmodum turpiter deficiant, qualis nuper e suis Maxentius: non pauciores e contrario a tepidis initiis & a foedis lapsibus ad meliora converti: cujus rei apud se exempla suppetent, qui post resipiscentiam sacerdotio digni judicati, demum monasteriis, ecclesiisque regendis adhibiti sint. Ceterum dubium non esse, quin hæc senis intempestiva querela a falso zelo & dæmonis livore proficisceretur. Nec contra miffitare ausus est bonus senex, immo abbatibus sui factum calculo suo approbavit, cautior atque compunctior de cetero factus.

LXI.

Sed hanc leviolem tentationem alia longe gravior tempestas excepit, quam fructuum rerumque ubertas, simulque ex vana scientiæ opinione conceptus tumor accivit. Quippe cum subacta recens tellus insolitam proventuum abundantiam attulisset, Condatefcentes, rejecta abbatibus ac regulæ parsimonia, solitæ frenos temperantiæ laxare, atque ex nimia dissolutione lasciviores existere cœperunt. Rê ad se per Romanum delata, Lupicinus sese post sextam admodum diem, quasi ex improvviso Condatifconem adventurum pollicetur. Nec mora, adest ad conditum diem. Silet interim biduo, dapibus ex recenti more lautioribus refectus. Tum ille ad Romanum

num: Jam, inquit, me satias tenet harum lautitiarum. Hordeaceas, in cretasque seu fursureas absque sale & oleo in crastinum pulvis parari curato. his enim libenter vescor. Hoc facto; rogat, ut in reliquos dies, dum inde Lauconnum revertatur, non alia sibi reliquisque delicia ministrantur. Vix fluxerat tertius dies, cum solutiores monachi, talem mutationem non ferentes, e monasterio clam evolvant. Ubi crastinus illuxit; cum vidisset Lupicinus evanuisse e monasterio turgidos fumos: Veni, ait, modo Romane frater, & redeant jube regulares, ut moris est, ciborum apparatus. Hujusmodi enim homines, ut video, decreverant servire, non Christo Domino, sed suo ventri. Igitur fugatis ventilatisque paleis; serva nunc triticum & graculis, corvisque evolvantibus; jam pasce pacatus mitissimas Christi columbas. Idem, an aliud, sed tandem consimile factum diversimode narrat Gregorius episcopus Turonensis in capite primo de vitis Patrum, ubi Romani & Lupicini res gestas compendio refert. Quippe Lupicinum, cum Romanum apud Alemannos monasterium aliquando visitaret, haud expectatum, fratribus in agro laborantibus, ingressum esse domum, in qua cibi coquebantur ad refectonem; ac viso diversorum ferculorum, pisciumque apparatu, intulisse: Non esse congruum, ut monachi, vitæ solitariae atque austerae addicti, tanto apparatu tantisque sumptibus alerentur. Statimque justisse, ut omnia fercula promiscue in unam ollam conjicerentur. Quod quidem monachi illi moleste tulerint, atque ex iis duodecim ira inflammati inde discesserint. Id vero non fuisse probatum Romano abbati, cujus precibus fugitivi illi resipuerint, & ad monasterium redierint. Neque tamen humanitatis expertus erat Lupicinus, qui monachum aliquando exanimem repertum tanta caritate ac sedulitate fovit, ut vitæ eum ac pristina incolumitati ipse per se restituerit.

LXII. Condatefcentium victus & habitus.

Quinam fuerint per ea tempora Condatefcentium regulares cibi, docet nos idem anonymus auctor subæqualis in actis sancti Lupicini, ubi ejus austeriorem vivendi modum ita describit. Cum nullus, inquit, in Condatefcenti præsertim cœnobia hodie usque, in Christi nomine, de animali quidquam, exceptis lactibus; aut de alitibus præter ova, infirmans dumtaxat audeat degustare: iste tamen sæpissime ne stillam quidem olei aut lactis pulciculae saltem suæ permittit infundi. Vinum autem jam inde a monachali professione numquam coactus est vel leviter prælibare, aqua ipsa sic parcissime usus, ut etiam per octo ante obitum annos prorsus abstinerit. Ita Lupicinus supra morem aliorum: qui & tunicam ex diversis quadrupedum pelliculis contextam, & cucullam vilissimam, cum rusticanis, hoc est ligneis, soccis; calceos vero tantum extra monasterium gestare solitus erat. Addit auctor eundem abbatem sanctum æstivis diebus, ubi fames ac sitis vehementia stomachum atque arida membra pulsaret austerius, panem tantummodo comminutum, atque in paropside aqua frigida madefactum, pro cibo ac potu comedisse ad cochlear. Et hiæ sine dubio fuit ille cibi apparatus, quem solutioribus illis monachis apponi curavit. Ceterum lectulus illi nullus ad somnum, quem sedili suo in ecclesia infidens capiebat, hieme super tabulam tantisper ad ignem calefactam. Verum pleraque hæc Lupicini facta miranda potius, quam imitanda idem auctor proponit.

LXIII. Augendus abbas.

Mortuo circiter annum octogesimum supra quadringentesimum Lupicino suffecus est Condatefcone sanctus abbas Minaufius: sic quippe in rythmico chronico appellatur, qui quod imbecilli & infirmo erat corpore, Augendum sibi coadiutorem adesse justit: at sacerdotio, nequidem futuræ successione specie, haud quam illigare potuit. Apud Lauconnum alius abbas designatus: sed quem nec anonymus vitæ scriptor, nec chronicon prædictum nominant. Augendus (ita scribebant veteres, quo nomine quidam absentus apud Cyprianum legitur) septennis oblatus Romano, jam inde ad sexagesimum, quo devixit, annum pedem extra monasterium non extulit. Ita vero lectioni atque eruditioni, quatenus regularia exercitia sinebant, se dedit, ut non solum latine, sed etiam græce sciret. Unica tunica & cuculla contentus, æstate scapulari cilicino utebatur, quod ei pro munere transmiserat vir sanctitate conspicuus Leonianus abbas Viennensis, de quo inferius acturi sumus. Prior in Oratorium ingressus, inde numquam recedebat nisi posterior. Refectio ei omni tempore semel in die; in æstate ad sextam cum ceteris, alias non nisi ad vesperam. Lupicini exemplo ad subeundum sacerdotii gradum, ne prætextu quidem abbatialis officii, à Minaufio abbate, ejusdem Lupicini successore, umquam adduci potuit, sæpius contestatus, satius esse abbati, ad sa-

AN. CHR. 510.

nandam juniorum ambitionem, sacerdotii expertem fratribus præesse, ne inde se efferret immodice supra illos, quos humilitatis & modestiæ exemplo anteire con-
 veniret. Despectus deservitque a nonnullis e suis, sed curationum dono & prodi-
 giis multis caelitus commendatus, ab optimatibus ipsisque episcopis honoratus fuit,
 qui ejus colloquium epistolasque certatim exquirebant. In his illustris quædam
 materfamilias, Syagria nomine, quæ tum erat *ecclesiarum, monasteriorumque mater*,
 e desperato quo tenebatur morbo, osculanda, sancti viri epistola, repente convaleuit,
 quo facto Lugduni civitas magnis gaudiis recreata est. Hæc est illa Syagria, quæ
 sancto Epiphanio Ticinensi episcopo, cum opes suas redimendis apud Lugdunum
 captivis profudisset, continuo ad expensas redemptionis necessaria suggestit. *The-
 saurus ecclesie Lugdunensis* ab Ennodio^a appellata; *cujus prolixam, ait, quærit vita narratio-
 nem. tamen sufficit ut ex operibus agnoscat, quæ verba transcendunt.* Erat porro
 Syagria Latini uxor, viri præpotentis & nobilissimi, sed Arianæ, qui a Domitiano
 abbate ad fidem catholicam adductus, fundum eidem ad construendum Bebron-
 nenſe monasterium concessit.

^a Ennod. in vita sancti Ste- phani.

LXIV. Mores ejus & studia.

Cum vero in Augendi monasterio etiam presbyteri, multique fratres sanandi viri-
 tute divinitus concessa pollerent, illis præ se medendi officium committere male-
 bat. Id vero in primis curabat, ut pro suo quisque dono a Spiritu sancto accepto,
 congruis studiis vel officiis applicarentur. Ideo mansuetos ac senes quietioribus ac
 pacatoribus rebus adhibebat; ad superbiam & vanitatem proclives communibus,
 non privatis, contra quam presbyteris, quibus ob ministerium sacræ salutariis ope-
 ra in secessu exigenda committere solebat, tum ut majorem conscientia puritatem
 hoc pacto facilius conservarent, tum ut *absque notitia vel participatione alieni re-
 tus*, dum aliorum culpas ignorarent, corpus dominicum eis extra scrupulum tra-
 derent, quod alias forte subtrahere cogentur. De cetero ita semper hilaris erat,
 ut sicut illum tristem nemo, ita ridentem nemo unquam viderit. Numquam ex
 laudibus inflatus, nec adversis fractus, nec contumelias. Præ sanctis decessoribus
 suis lectionis assiduitatem discipulis suis inculcavit; & rejecto Orientalium more,
 destructis privatis cellis, omnes in commune domicilium discretis ad quietem lectulis
 inclusit, quos uno in loco ad refectioem una ædicula claudebat. Neque ille
 cellam seorsim habebat ab aliis, neque mensam, quod anonymus suo tempore alibi
 fieri ceptum improbat. Solis infirmis privatas cellas & mensam habere licebat.
 Nihil suquam proprium permittebat; præter lectionem & orationem. Cum ætatis
 annos sexaginta paulum excederet, per sex menses morbo tentatus, nihil tamen de
 canonico cursu seu officio, nihil de pristina unice refectiois severitate remisit.
 Morti proximus, accersito uno e fratribus illo presbytero, cui cum libertate pecu-
 liari olim etiam perungendi infirmos munus injunxerat, *secretissime quoque sibi pectus-
 culum; ut moris est, perungi petiit.* Tum transacta nocte, fratres ad instituta Pa-
 trum inviolabiliter observanda cohortatus, quinto abhinc die animam Deo reddi-
 dit, corpus sanctum Condatescensi cœmeterio: ut, quemadmodum Balmenſe Rô-
 mani, & Lauconnenſe Lupicini; sic etiam Condatescense monasterium Augendi
 sacris exuviis honoraretur. Hæc fere erat Jurenſium monachorum sub his piissi-
 mis abbatibus institutio, qui etsi orientalium mores penitus non affectarent, eor-
 um tamen instituta lectitabant, & ex iis in suos usus nonnulla assimebant, ex Pa-
 chomio, Basilio, & Cassiano, quin etiam ex Lirinensium ritibus.

LXV. Sancti ac pii monachi Con- datescenses.

Celebres eorum discipuli fuere Palladius *sanctissimus*, & Sabinianus Diaconus
castissimus, sub Romano: Antidiolus presbyter *sanctus*, & Valentinus *venerabilis*
 diaconus sub Augendo, a quo subinde sancti Eugendi, vulgo *Saint Oyan*, monaste-
 rium dictum est, etiam tempore sancti Bernardi abbatis Claræ-vallensis, ac proinde
 longe post obitum sancti Claudii episcopi Vesontionensis ibidem sepulti: cui tan-
 dem verus appellatio cessit ob sacrum ejus corpus, quod huc usque integrum ma-
 gna eo loci populorum pietate ac religione frequentatur. Sed hæc fusius in sub-
 sequentibus. In calendario Condatescensi notatur xviij. kalendas Februarii trans-
 latio *sancti Palladii monachi; discipuli sancti Romani abbatis.* &, x. kalendas Janua-
 rii, *Condadescono monasterio, natalis sancti Sabiniani diaconi, discipuli sancti Romani
 abbatis.* His adde commemorationem sancti Justi confessoris ad nonas Julii, & pri-
 die kalendas Augusti, sancti Ymitherii monachi.

LXVI. Sanctus Anti- diolus Augendi successor, ali- que.

Post sanctum Augendum anno fere quingentesimo decimo Antidiolus Condates-

ANN. CHR. 510.

cense monasterium regendum suscepit, presbyter sanctus in actis Augendi appellatus,
 is qui post incendium monasterii *ampullam cum oleo beati Martini, qua salutis gra-
 tia ad lectuli sui capitium dependebat, plenam, clausamque, ut fuerat, post vasta in-
 cendia reperit.* Idem, ut ex chronico rythmico discimus, ecclesiam super decesso-
 ris sui tumulum construi, & in ea divinum officium celebrari curavit. Olympius,
 & ipse sanctus, Antidiolo successit. Hic sæculares admisit in locum Condatescen-
 sem, eisque fundos sub annuo censu, data facultate domos ædificandi, concessit.
 Hunc excepit beatus Sapientius, qui sancti Stephani oratorium, ubi sacramenta
 prædictis accolis ministrarentur, construxit. Post Sapientium beatus vir Thalafius:
 inde sanctus Dagamundus: & post hujus obitum Andericus, qui *humilis supra mo-
 dum, & sanctus* fuisse perhibetur. Quot quisque annos regimen tenuerit, etsi vul-
 gati expriment indices, asserere nolim, deficientibus idoneis argumentis. De In-
 jurioso, undecimo loci abbate, in sæculo sequenti. Sancti Benedicti fama & opi-
 nio permanavit in hæc Jurenſia loca, cum beatus Maurus istic hospitatus, viduæ
 filium moribundum sanitati restituit, Eligium nomine, qui postea Lirini monachus
 factus est.

Post Augendi obitum forte id contigit, quod ex Aviti episcopi Viennensis deci-
 ma-septima epistola discimus, Viventiolum Jurenſis eremi presbyterum accessisse
 Lugdunum, atque eo in itinere Apollinarem, Aviti germanum, Valentinum re-
 cens episcopum, qui tum morbo detinebatur, invisisse, ac sellam Avito transmi-
 sisse: pro qua is Viventiolo cathedram episcopalem imprecatur & auguratur. Nec
 votum effectu caruit, Viventiolo paulo post in sedem Lugdunenſem cooptato. In-
 terim eum rogat Avitus, *ut nutantem Scholam vari communis Eugendi, præfule tunc
 viduatam, spiritali solatio & sacerdotali magisterio foveat:* ut in secundo sacerdotii
 gradu probatus, aptior sit ad primum gradum episcoporum. Inde consecuturum,
 ut paterna dilectione monasterium contineat, nec *fraterna dissensio* ibidem faciat
 eremum, quod argumento est, turbas, Augendo e vivis sublato, de futuro suc-
 cessore deligendo inter monachos excitatas fuisse: quibus componendis non alium
 magis idoneum Avitus, quam Viventiolum reputabat. Non tamen obtinuit ejus elec-
 tio: at saltem ex hæc epistola non levis conjectura deducitur, Viventiolum ex illo
 Jurenſium monachorum seminario produisse: qui locus ejus *solicitudine, institutione,
 doctrina, etiamsi inventa sit eremus, feret paradisus*, ut ad ejusdem loci commenda-
 tionem Avitus loquitur. Ex cujus verbis non obscure inferas, Viventiolum ibi
 literas docuisse.

LXVII. Viventiolum an ibidem mo- nachus & præ- ceptor.

Inde etiam argumentum eruitur ad stabiliendum tempus obitus sancti Augendi.
 Cum enim Viventiolum, jam episcopus Lugdunensis, Agaunensis basilicæ dedica-
 tioni, quæ anno quingentesimo quinto-decimo accidit, interfuisse memoretur:
 scholam Augendi, ut in superiori epistola loquitur Avitus, aliquanto ante tempore
 præfule seu abbate mortuo, scilicet Augendo, viduatam affirmare possumus.

LXVIII. Augendi o- bitus quo anno.

At qui de anno constructi a Sigismundo rege monasterii Agaunensis nos dubitare
 haud finit Marii Aventicensis luculentum hac de re testimonium, qui id factum
 asserit Florentio & Anthemio consulibus, id est anno Christi quinto-decimo supra
 quingentesimum. sic enim habet: *His consulibus monasterium Agaunum a rege Sigis-
 mundo constructum est.* Quippe cum mortuo Gundobado patre Sigismundus Bur-
 gundiæ regnum obtinisset, & Arianam perfidiam, quam Burgundiones sectaban-
 tur, ejurasset; episcoporum consilio, quod ejus rei narratio vulgata memorat, non
 alia catholice pietatis actio visa est illustrior, quam ut ab ipso magnificentior ad re-
 condendas martyrum Agaunensium reliquias basilica erigeretur, eidemque loco de-
 putarentur *sanctissimi custodes*; nempe monachi, qui & sacras exuvias a raptori-
 bus tuerentur, & jugi psalmodum modulatione celebrarent. Hinc Sigismundus mo-
 nasterium Agaunenſe, teste Gregorio^a Turonum episcopo, solerti cura cum
domibus, basilicisque ædificavit, prout regia magnificentia dignum erat. Præfectus
 loco Hymnemundus abbas ab episcopis accersitus *una cum sanctissimis viris, Achi-
 vo, Ambrosio, Proto, aliisque, qui ad hoc opus suscipiendum de monasterio Granensi ve-
 nerant*, ut in vulgata^b narratione legitur. Longe ante id tempus basilicam super
 horum sanctorum martyrum tumulum extitisse probat libellus de vita sancti Roma-
 ni abbatis Jurenſis, qui hanc basilicam medio sæculo quinto expeitiisse perhibetur: ta-

ANN. CHR. 515. LXIX. Agaunensis monasterii con- structio.

^a Greg. Tur. lib. 3. c. 5.

^b Conc. torn. 4. col. 1557.

ANN. CHR.
515.

metfi hæc basilica tot martyrum tumulos fabrica sua ambire non poterat, ut libelli scriptor subæqualis tradit. Hinc est quod basilicæ non prima constructio per Sigismundum, sed *innovatio* dicatur in titulo sancti Aviti Viennensis episcopi homiliæ, quæ *dicitur est in basilica sanctorum Agaunensium, in innovatione monasterii ipsius*, quod etiam de ipso monasterio interpretandum esse verba ipsa præ se ferunt. Hanc homiliam cum aliis ejusdem auctoris typis vulgavit clarissimæ memoriæ Jacobus Sirmundus ex codice regio in phyllirâ scripto Aviti ætate. Verum cum monasterii nomine non raro basilica intelligatur, aliis argumentis investiganda est ipsius monasterii antiquitas.

L X X.
Sigismundo
an antiquior.

Si certa foret sancti Severini abbatis Agaunensis Fausto auctore vitæ fides, jam ante Sigismundi principatum monachos Agauni confedisse prorsus exploratum esset. Sed ejus historiæ fidem non pauca dubiam reddunt. Chlodoveus regni sui anno vicesimo-quinto gravi infirmitate decubuisse *per duos annos* dicitur, & a Severino ex Agauno Luteciam accito sanatus fuisse. Regnavit omnino annis triginta, ex Gregorio^a, atque e vita migravit post Vogladense^{*} bellum anno quinto, quod proinde anno regni ejus vicesimo-quinto contigit. Atqui tamen post hanc cladem Vogladensem, in qua Gotthorum rex Alaricus cæsus est, non levia facinora per Chlodoveum gesta sunt, quæ integram ejus ab eo tempore valetudinem probant. Quippe sequentem hiemem Burdegala transiegit. Tum, direptis qui apud Tolosam servabantur, Alarici thesauris, Ecolismam expugnavit. Dein Turonos profectus, consulatus insignia suscepit ab Anastasio imperatore, regiisque ornamentis in basilica beati Martini indutus est. Parisios inde reversus, mox caeso Sigiberto Coloniae rege eo accedit, regnum ejus occupaturus. Idem mox de Syagrii & Ragnacarii regnis patrat, quæ certe homini in lecto ex gravi febre apud Parisios decumbenti nequaquam conveniunt. His adde Euladium (ita in vetustis codicibus scriptum reperio) seu, ut alii scribunt, Euladium Nivernensem episcopum, cui Severinus, Chlodoveum adeundo, precibus sanitatem impetrasse fertur, per id tempus eidem ecclesiæ non præfuisse; sed veri similis esse id referendum ad Æoladium, qui regnante Chlodoveo juniori Nivernensem episcopatum regebat. Et fortasse non Chlodoveum Magnum, sed minorem adierit, sanaveritque Severinus, qui tamen annum regni vicesimum-quintum non attingit; nec Childebertum filium, quem admodum in vulgatis sancti Severini actis legitur, ac successorem habuit. Sed ejusmodi errata facile oriri potuerunt ex incertitia imperiti auctoris. Ut ut sit, certe ex vulgatis ejus actis non satis firmum præsidium elici potest ad producendam Agaunensis monasterii antiquitatem, de qua paullo post sermo recurret.

L X X I.
Ibidem laus
perennis.

In Conciliorum & Galliæ Christianæ tomo quarto legitur Sigismundi regis instrumentum de hujus cœnobii institutione, Agauni facta in confesso sexaginta episcoporum, cui nihilo minus episcopi dumtaxat tres subscripti reperiuntur, Maximus Genevensis, Victor Gratianopolitanus, & Viventiolus Lugdunensis. Hunc episcoporum cœtum ad novæ basilicæ dedicationem convocatum fuisse veri simillimum est, cui interfuit cum aliis pluribus Avitus Viennensis, cum homiliam in hac dedicatione pronuntiavit. Unde Philippo Labbeo permirum videtur, quod Aviti nomen in hoc instrumento non compareat. Sed mirandum non est, quod ejus nomen in exemplo desideretur, uti & aliorum, præter tres mox laudatos; nec alia causa est quam socordia scriptoris amanuensis, qui alios omnes, uti & Avitum, (quod in similibus subscriptionibus accidit non raro) prætermisit. Torquet etiam in hoc instrumentum Carolus Cointius^b, Oratorii eruditus presbyter, enormem numerum episcoporum: cum in Burgundiæ regno tunc essent sedes episcopales tantummodo septem & viginti. quasi ex finitimis regnis & provinciis alii plures istuc invitari, atque ex civilitate, ut regi ad catholicam fidem recens converso gratificarentur, adesse non potuerint. At pugnare non vacat pro hujus monumenti auctoritate: quod ut genuinum non sit, certe antiquissimum est, nec levis momenti ad illustrandam Agauni historiam. In eo episcopis visum fuisse dicitur, ut ibidem *psallendi officium die nocturne indesinenter constitueretur*: & Victor Gratianopolitanus, cui ceteri omnes assentiuntur, censet, ut ad exsequendam optimi regis, episcoporumque hac in re devotionem, *fiant novem turmae, id est Granensis, Isiana, Jurenensis, Meluensis, &c.* Unde omnibus in commune placuit, ut, ad servandum perennem illud psallendi morem, *opera manuum*, ut in ceteris monasteriis, ibidem non exerceren-

^b Annal.
Franc. an. 536.
n. 228.ANN. CHR.
515.

tur. Cointius perennem ac minime interruptum apud Agaunenses hunc psallendi ritum, qualis erat in Oriente monachorum accemetarum seu infornium, fuisse negat, sed discretum & per distinctas horas interpolatum. Nullam quippe talis ritus idoneam probationem afferri; immo in regula Tarnatensi, quam Agaunenses servabant, nullam perennis laudis, sed tantum interpolatæ, fieri mentionem. Porro *assiduum psallentium* Gregorio^a quidem dici, non quod jure fuerit, sed quod statutis horis, ita ut intermediis spatiis operari liceret, fuerit celebratum: eum ad modum, quo Cassianus *orationum assiduitatem* vocat quotidianam celebrationem tertiæ, sextæ, & nonæ. Huic rei argumento esse alterum ejusdem Gregorii^b locum, ubi Sigismundus apud Agaunenses *psallentium quotidianum* instituisse memoratur. Verum ut hanc disputationem, quæ fufius à me in secunda sæculi quarti præfatione agitata est, in pauca contraham; hoc unum afferro, quod Salaberga, constructo apud Lugdunum-Clavatum^{*} cœnobio, eo in loco brevi coadunavit *plus minusve trecentas famulas Christi, illisque dispositis per turmas, ad instar Agaunensium monachorum Habendique, normam disposuit, ut die ac nocte canonem omnipotenti Deo personarent*. Perspicuus est hic locus de perenni laude per Salabergam instituta; nec minus inde liquet id factum exemplo Agaunensium monachorum, quos proinde, quasi aliorum duces, ceteris hac in re Occidentis monachis prævisse pro explorato haberi debet. Subdit Salabergæ vitæ scriptor æqualis etiam exemplum Habendensium sanctimonialium, sancti Romarici alumnarum: cui sanctus Amatus abbas, ex Agauno educatus, auctor fuit condendi in Vosago parthenonis, ubi *multis virginibus psallentium per septem turmas, in unaquaque turma duodenis psallentibus, die nocturne jugiter instituit*. qua in re Amatus sine dubio rationem habuit moris Agaunensis, quem ipse ibidem observatum viderat. Quid? quod Dagobertus eodem tempore in basilica sancti Dionysii *psallentium ad instar monasterii sanctorum Agaunensium instituerat*, teste Fredegario^c: *sed facilitas abbatis Agulsi eandem institutionem* postmodum abrogavit, quod de interrupta modulatione nullo pacto explicari potest. alias dicendum esset, quod a vero penitus abhorret, Agulsi abbatis instinctu divinum in celebri ac frequenti basilica officium omnino cessasse. Sed longius progredior ad rem minime obscuram demonstrandam, quam in Cenulensi monasterio sub sancto Angilberto abbate itidem viguisse suo loco videbimus.

In prædicto Sigismundi instrumento statuitur, ut, ad exsequendam jugis istius modulationis institutionem, *fiant novem turmae, id est Granensis, Isiana, Jurenensis, & Meluensis, & cetera: ut succedentes sibi in officiis canonicis, id est nocturnis, matutinis, prima, tertia, sexta, nona, vespertina, die nocturne indesinenter Domino famulentur*. nulla completorii mentione facta, cujus institutio sancto Benedicto tribuitur. Ex quo inferas hujus instrumenti antiquitatem. Ex novem autem turmis quatuor tantum exscripsit amanuensis, quo minus mirandum est, ex sexaginta episcopis tres dumtaxat ab eo notatos fuisse, ceteris per oscitantiam omissis. Has turmas, non aliunde, ut quibusdam placet, adscitas, sed ex ipso Agaunensi monasterio conflatas fuisse mihi persuasum est. Nam ut de discretis officii divini horis, non de continua psalmodia hic agi permittamus: quis putet ex Granensi seu Griniacensi, ut ipsi interpretantur, apud Viennam monasterio, & ex Jurenfi sancti Augendi, quod utrumque ab Agauno longissime, id est leucis amplius triginta, distat, Agaunum accitas monachorum turmas ad persolvendas Deo quotidianas laudes? Frustra ergo quæras alia monasteria, *Isianum & Meluense*, quæ nomina sunt turmis illis indita pro arbitrio Agaunensium ad singulas turmas designandas: eum ad modum quo legio Thebæorum *Felix*, aliaque aliis nominibus pro lubito appellatae sunt.

De regula principio Agaunensibus præscripta non minor est difficultas. Tarnatensem plerique assignant, rati, Tarnatense monasterium non aliud esse ab Agaunensi, propterea quod Tarnadæ locus, cujus meminit Antoninus Augustus in Itinerario, idem cum Agauno existiment. Hujus sententiæ auctor est Josephus Simlerus in libro primo de Valleisæ descriptione^{*}, quem Holstenius, Cointius^d, aliique secuti sunt. Et quidem sicut ex Antonini Itinerario, Oëtodurum^{*} a Tarnadis passuum millibus duodecim, ita Agaunum ab Oëtoduro totidem distabat, ex actis Martyrum Thebæorum. Verum ut ut sit de Tarnadis Antonini; Tarnatense monasterium idem esse cum Agaunensi inducere animum haud quaquam

^a Greg. Tur.
lib. 3. c. 5.^b id de gl.
Mari. c. 75.^{*} Laon.^c Fredeg. c.
79.L X X I I.
Novem tur-
mae quæ.L X X I I I.
Agaunense
monasterium
an idem cum
Tarnatensi.
^{*} le pays de
Vallay.
^d Annal. Fr.
an. 536. n. 199.
& seq.
^{*} Martinæ.

ANN. CHR.
515.

possim. Nusquam enim Agaunense monasterium Tarnatense appellatum invenias, sed ubique vel Agaunense, vel sancti Mauricii, adeoque si regula Tarnatensis Agaunensium monachorum gratia condita fuisset, non Tarnatensis, sed a vulgari monasterii nomine Agaunensis fuisset nuncupata: cum e contrario nunquam alio nomine, quam Tarnatensis dicta sit in Concordia regularum, apud Smaragdum, Trithemium, aliosque omnes, qui eam laudarunt. Mihi sane longe veri similis est, Tarnatense monasterium situm fuisse in pago Lugdunensi, non longe à Vienna civitate, in loco Tarnato seu Ternato, vulgo *Ternay*. Hic locus positus est ad Rhodanum, decurrentem Tarnatum inter & Grinniacum* pagi Viennensis, qui posterior locus vocabulum dedit Grinniacensi monasterio, de quo in vita sancti Clari abbatis. Porro hæc loci positio ad Rhodanum recte convenit iis, quæ in Regulæ Tarnatensis capite quarto leguntur, ut *navigium etiam ad ulteriorem ripam sine imperio senioris transvehere non presumat*. Ex agris novem & viginti, qui pagum Lugdunensem in veteri codice Saviniacensi constituunt, octavus est ager Tarnatensis, in quo sunt villæ Cassiacus, Mons-Esclareias, Cliviacus, Cassella, Magniacum, &c. idemque itidem memoratur in chartario Cluniacensi, anno tertio Ludovici regis, cognomento Transmarini: quo anno datur Odoni abbati mansus in villa Madaliaco, *in pago Lugdunensi, in agro Ternatensi*. & anno ejusdem regis decimo, eidem Odoni conceditur campus cum silva, *in pago Lugdunensi, in agro Tarnatensi*. Est & Ternancus, vulgo *Ternan*, locus alius haud ignobilis in pago itidem Lugdunensi, ubi prioratus abbatiae Saviniacensi subjectus, præter Ternacum opidum, *Terny*, in pago Genevensi.

LXXIV.
Regula A-
gaunensis.

Hæc forsitan aliquid lucis afferent loco aliquando quidem celebri, sed nunc obscuriori: at primam Agaunensis monasterii regulam non satis explicant. Condatescensis scriptor anonymus, qui trium primorum abbatum Jurenium acta litteris mandavit, in fine vite sancti Augendi memorat *Instituta, qua de informatione cœnobii Agaunensis, sancto Marino presbytero, insula Lirinensis abbate, digessit*. Verum hoc opus intercidit, nec quidquam de primariis ejusdem loci institutis habemus præter ea, quæ in jam laudato Sigismundi instrumento leguntur. Certe Tarnatensis regula, quæ tota fere ex sanctorum Pachomii, Augustini, & Casarii regulis conflata est, hujus auctoris nec stilum, nec genium sapit. Erant eo in loco reclusi, erant & anachoretæ. Ex duobus quippe monachis illis Agaunensibus, Johanne & Armentario, quibus Condatescensis iste anonymus opus suum inscribit, Armentarius *claustrum peculiaris cella contentus, mundi turbines securus irridebat*. & sanctus Amatus abbas Habendensis, de quo in sæculo sequenti agemus, postquam Agauni in communi ac cœnobitica vita per annos triginta se exercuisset, *majoris eremi secretum expetens, clam a septis monasterii egressus in devexa celsissimi montis rupe per triennium solus habitavit, pane hordeaceo & aqua contentus*. Psalmodia jugis loco laboris erat, contra quam in regula Tarnatensi. Jejunia pro more aliorum monasteriorum, uti & refectio in eodem cœnaculo, & sub eodem tecto dormitio. Graviorum culparum poena ex præscripto canonum, leviorum ex abbatis arbitrio pendebat. Feminis in basilicam, secus quam in aliis plerisque virorum monasteriis, patebat ingressus, ut constat ex Gregorio^a episcopo Turonensi. Ceterum ad hoc monasterium beatus Maurus, sancti Benedicti discipulus, adeundo Galliam, divertit, ubi & cæco lumen restituit, quod magnam ipsi apud ejusdem loci monachos gratiam conciliavit, eorumque animos ad suscipiendam sancti Benedicti regulam facile inclinare potuit.

^a Greg. de
gl. marr. c. 76.LXXV.
Abbas.
b Bolland.
to. 2. Feb. p.
345. & 346.

Quod spectat primos loci abbates, si genuina est, cujus Bollandus fragmenta^b refert, quam & Condatescensi anonymo tribuendam existimat, trium primorum Agaunensium abbatum brevis historia, primus abbas fuit Hymnemodus, seu Hymnemundus, ex Grayensi seu Grevenensi monasterio (quod etiam in vulgato Sigismundi instrumento legitur) accitus cum Achivo, qui locum rexerat post Ambrosium Hymnemundi successorem. Ambrosius vero Insulæ-Barbaræ prius abbas existisse ibidem dicitur, ad stipulante Adonis Viennensis episcopi Martyrologio. Quod mirum est negatum fuisse a Cointio, quasi Usuardi de hac Ambrosii apud Insulam-Barbaram abbatiali dignitate silentium elevare perspicuum Adonis testimonium possit, quod sane vir doctus non esset factururus, si ad præmissam, quam idem ipse laudat, Agaunensis monasterii brevem historiam attendisset. De Ambrosio ita Martyrologium Adonis:

ANN. CHR.
515.

IV. nonas Novembris natale sancti Ambrosii abbatis monasterii Agaunensis, qui prius apud Lugdunum monasterii Insulæ-Barbaræ pater, magnis virtutibus clarus, cum illuc ob egregie religionis normam translatus fuisset, beato sine quievit. Post annos septem a condito monasterio Sigismundus, cæso filio, victus a Francis, Veresallis in montem clam secessit, & ne a suis in manus Francorum traderetur, caput suum totondit; & deposita veste, monasticum habitum induit. Verum nihilo minus a suis proditus, captusque a Francis, una cum uxore ac filiis jussu Chlodomiri regis in puteum demersus occubuit in loco, cui *Belsa* vocabulum est, ut in ejus passione legitur, quod de Belsæ * pago intelligendum esse puto ex Gregorio Turonensi episcopo, qui locum ejus martyrii *Columnam Aurelianensis urbis vicum* appellat: ubi etiam nunc prioratus abbatiae Miciacensis, sancti Sigismundi nomine insignitum haberi Carolus Sauffeyus^a testatur. Post annos tres Agaunensis abbas Venerandus (id viro nomen, quod Henschenius adjectivum putat) a Theodeberto rege corpus Sigismundi obtinuit, atque ad limina sanctorum Theodororum deportatum in basilica sancti Johannis apostoli honorifice sepelivit; ubi multæ virtutes patræ dicuntur. Venerandus sexto loco ponitur inter abbates Agaunenses in fuffiori Gallia christiana, nempe post Tranquillum Achivi successorem: Sed quia duo Ambrosii admittendi non sunt, sed unus; Hymnemundi primus abbas successor, saltem quintus, dicendus est Venerandus, unde quis forte inferat, antiquiorem Sigismundo videri Agaunensis monasterii originem; nec veri simile esse quinque abbates huic loco intra tam breve decem aut admodum duodecim annorum spatium præfuisse; atque adeo Sigismundum tantum innovatorem monasterii & amplificatorem censendum. quod confirmari potest ex titulo homiliæ sancti Aviti episcopi Viennensis, habitæ in basilica sanctorum Agaunensium *in innovatione monasterii ipsius*.

^a La Beauffe;^a Sauff. lib.
3. Annal. eccl.
Aurelian.

Sed jam Leonianus abbas sanctus Viennam nos vocat. Erat is notus & familiaris Augendo Jureni abbati, qui ætatis temporibus, ut superius diximus, *scapulari cilicio utebatur, quod ei vir sanctitate conspicuus Leonianus, Viennensis urbis abbas, pignore transmiserat caritatis*. Addit anonymus Condatescensis, sanctum istum ex Pannoniis ortum, late grassante barbarie, in Gallias captivum abductum fuisse, ubi non solum Viennæ, sed etiam Augustoduni, multo tempore peculiaris cellæ angustis conclusus vixerit: ita ut amplius quadraginta annis in utraque civitate, nulli hominum a prima retrusione vultu aut corpore, sed tantum sermone notus, monachos nihilo minus juxta cellam suam haud plurimos; monachas vero præcël intra urbem, *monasterioque consertas*, ultra sexagenarium numerum admirabili prudentia rexerit, alueritque: e quibus *maximas*, id est magno merito præditas, in cælum præmiserit, *magnas vero* post se reliquit. Cum anonymo consentit Leoniani epitaphium, quod ad ejus sepulcrum in suburbana sancti Petri æde positum Sirmundus^b refert in huncmodum. *Hic vir sanctitate conspicuus, in hac urbe Viennensi abbas existit, Sabaria Pannonie ortus. A barbaris captivatus, Gallorum finibus devenit, Augustodini primum, deinde Vienna claustrum peculiaris cella conclusus. Quadraginta plus annis tali ordine Christo militavit, tanta distractionis, ut pane vultu omnibus undequaque venientibus ignotus intro vixerit, cum esset verbo doctrine multis ad salutem notissimus: ita ut juxta cellam suam quam plurimos monachos (anonymo haud plurimos) rexerit: monachas vero (sic legendum) ambitu monasterii infra urbem inclusas, ad sexagenarium numerum mirabili ordinatione paverit, & disciplinabiliter custodierit*. Hinc arguas libellum vulgatum de vita sancti Aniani episcopi Aurelianensis, in quo Anianus *Viennensis civitatis opido*, ubi germanus ejus Leonianus in basilica sancti Petri humatus est cum sancto Desiderio martyre, oriundus dicitur: præterquam quod Anianus Leonianum nostrum quinquaginta fere annis ætate superabat. Errat itidem idem auctor, cum basilicam sancti Petri *ad orientalem plagam jam dicta civitatis* locat, quam *ad australem partem* rectius statuit vita sancti Clari abbatis Viennensis: ubi sancti Petri monasterium, *ad australem urbis situm, quingentos pane monachos* habuisse perhibetur. Hanc porro Leoniani per barbaros captivitatem contigisse non dubito anno quadringentesimo octagesimo-septimo, quo clades & vastitas Pannoniæ illata est, a sancto Severino Noricorum apostolo prædicata: cujus indubie discipulis fuit Leonianus.

LXXVI.
Leonianus
abbas Viennensis.^b Sirm. Nor.
ad Aviti ep. 773LXXVII.
S. Petri & S.
Andræ monasteria
ibidem.
^a Diplom. lib. 6. p. 463.

Redeo ad monasterium sancti Petri, cujus auctores fuisse Ansemundum & Anfleubanum, senatorij ordinis nobiles Viennenses, discimus ex eorum^a litteris, *domine*

ANN. CHR.
515.

filia suæ Remila, cognomento *Eugenia*, inscriptis, quarum hæc summa est: se nempe res suas Remilæ eo pacto pridem tradidisse, ut, quemadmodum monasterium sancti Petri in *Bello-campo extra portam civitatis* construxerant: sic illa ex rebus concessis cœnobium in honorem sancti Andree sub jure Viennensis ecclesiæ constitueret *sanctis feminis*, ex ordine victuris, quem sanctus *Leonianus* sancto monasterio urbis, inquit, *nostræ instituit, ubi soror postea Eubona abbatissa præest*, sub cujus institutione & ipsa Remila nutrita fuerat. ac proinde cœnobium jam conditum supponunt litteræ, quæ datæ sunt Chlotharii regis anno nono, id est anno Christi quingentesimo vicefimo. quo tempore, cum jam Leonianus e vivis excessisset, ejus obitus paulo ante hunc annum consignandus est. Duplicis sancti Andree monasterii meminit Ado in chronico ad annum D LXXV. ubi de Philippo episcopo, cujus tempore monasterium sancti Andree subterioris Viennæ conditum fuisse dicit a Remila-Eugenia, Ansemundi ducis filia, atque sub testamento matri ecclesiæ traditum: aliud vero superius sancti Andree in colle civitatis a beato Leoniano temporibus sancti Aviti ejusdem urbis episcopi fundatum fuisse, ubi eadem ipsa Remila sub regulari disciplina nutrita fuerat. Ante hos omnes Viennæ floruit Mamertus Claudianus, sancti Mamerti ejusdem urbis episcopi germanus frater, ejusque veluti coadjutor, dictus *antistes ordine in secundo*, adeo doctus, ut eo magistro *triplex bibliotheca* fulferit, *Romana, Attica & Christiana*:

*Quam totam monachus virente in ævo
Secreta bibit institutione.
Orator, dialecticus, poeta,
Tractator, geometra, musicusque.*

ut Sidonius-Apollinaris in ejus epitaphio canit: qui libros ejus tres de statu animæ alibi laudat.

LXXVIII.
S. Symphoriani monasterium apud Æduos.

* Lxxi.

a Bolland.
to. 3. April.
p. 37. n. 21.LXXIX.
S. Laurentii ibidem.

* S. Laurentii.

Cum Leonianus Augustoduni versatus est, non alium forte incoluit locum, quam suburbanam sancti Symphoriani basilicam ab Euphronio sacerdote, post ejusdem urbis episcopo, conditam, in qua ab eo tempore monachi exstiterunt, quibus postmodum beatus Germanus abbas præfuit. Is apud propinquum suum sanctum Scopilionem prope Lausiam * pagi Æduensis opidulum alitus & institutus, cum a loco fere mille passibus distaret, *jugiter ad matutinos*, testante Fortunato, *currabant, ducti fidei calore, per tempestatem, per hiemem*: Germanus vero *intra terni lustri spatium* a beato Agrippino episcopo diaconus, & *sequente triennio* presbyter ordinatur. quæ tria lustra non ab ejus ortu, sed a tempore, quo Scopilionis curæ instituendus traditus est, computanda esse inde colligitur, quod ejus ordinator Agrippinus nondum sedem obtinuerat tempore concilii Epæonensis, anno decimo-septimo supra quingentesimum celebrati: quo anno Germanus jam annos minimum viginti attigerat, ut qui octogenarius mortuus est anno ejusdem sæculi septuagesimo-sexto. Quamquam non desunt piorum exempla, qui ante annos viginti ex canonum relaxatione diaconi ordinati sunt, in quibus sanctus Theodorus Siceota * lector primo, dein postmodum subdiaconus simul diaconusque ac presbyter divino nutu consecratus est anno ætatis decimo-octavo. qua ætate etiam venerabilis Beda se levitam fuisse ordinatum ipse testatur. De Germano plura inferius.

Apud Æduos exstabat eodem fere tempore aliud monasterium, ubi sanctus Laurentius monasticæ professioni nomen dedit. Hic *Laurentii abbatis magisterio* usus, inde in locum solitarium secessit, ubi septuaginta monachorum cœnobium, Siestense dictum, extruxisse dicitur. Postea, crescente numero discipulorum, aliud cœnobium quadraginta monachorum erexisse in loco, qui Maximiacus vocatur. Annos natus amplius quinquaginta ab Amando episcopo presbyter ordinatus traditur. Ex discipulis ejus unus, Phradæus nomine, in ardentem rogam ex obedientia se iniecit fertur. Denique Lauteno in partes Genevensium paulo ante mortem proficiscenti occurrit Gregorius episcopus Lingonensis, quod si ita est, eum quinto sæculo floruisse dicendum est: at quis fuerit Amandus episcopus, a quo ille presbyter ordinatus dicitur, incertum. Mortuus est kalendis Novembris: at festum ejus VII. kalendas Octobris ponitur in veteri breviario Cluniacensi. Cella sancti Laurentii * diocesis Vesontionensis memoratur in testamento sancti Bernonis abbatis, qui eam Widoni consanguineo

ANN. CHR.
515.
* Moissany.
LXXIX.
Viancium apud Albigenfes.

consanguineo suo regendam commisit. Hactenus superest, subestque abbatie Balmenfi sub congregatione Cluniacensi, cui cella Maximiacus * iridem subjecta est.

Egregiam vero laudem tulit præ multis in re monastica propaganda Gallia Narbonensis pagus Albigenfis, quem insignis ille Carthaginensis ecclesiæ splendor Eugenius, Vandalica persecutione istuc deportatus, morte sua illustravit, & monasterio, quod in opido Viancio, haud procul Albiga urbe, in exilii sui solatium ac levamen extruxit. quod alii etiam Africani episcopi exules alibi præstituerunt, ut noster Theodericus Ruinartus observavit in commentario historico de persecutione Vandalica, capite VIII.

Non præteream hoc loco Maxentium apud Pictones abbatem, sancti Severi abbatis Agathensis * discipulum. Maxentius ex Syria oriundus, patriæ & sæculo vale dicto in Septimaniam * appulit, atque a Betico Agathensi episcopo benigne exceptus, postquam aliquamdiu extra urbem reclusus vixit, in ipsa urbe juxta principem sancti Andree ecclesiam monasterium, ubi trecenti monachi sub eo fuerunt, instituit, sepultus tandem in basilica sancti Martini. Maxentius Agathensis ab eo disciplinis monasticis imbutus, indeque digressus ad pagum Pictavensem, in monasterio sancti Agapiti presbyteri abbas eligitur, & qui Adjutor antea vocabatur, mutato nomine Maxentius appellatus est. Post Vogladensem pugnam, cum milites quidam ejus monasterium diripere, unusque ex eis gladium in ejusdem caput stringere pararet, militis brachio repente calitus rigecente, sed mox olei sacri contactu sanato, Chlodoveus ad spectandum Maxentium accessit, & ad ejus pedes procumbens, suis veniam de intentato excidio impetravit. Post annos aliquot vir sanctus in calum migravit anno ætatis septuagesimo-septimo, ad sextum kalendas Julii, sepultus in monasterio suo, quod tempore Gregorii a episcopi Turonensis, *Cellula sancti Maxentii* vocabatur, veteri monasterii appellatione oblitterata. Hodie quoque sancti Maxentii * antiquum vocabulum retinet in signe monasterium ad Separim * amnem, atque in opidum cognomine accrevit, a Calvinistis superiori sæculo dire violatum, quod Patres Congregationis sancti Mauri in augustiorem formam integrum restituerunt. Hunc locum sanctus Leodegarius abbas, dein Æduensis episcopus, sæculo septimo illustravit.

A sancto Maxentio divellendus non est beatus Maximinus, auctor & primus abbas monasterii Miciacensis prope Aurelianos, utpote eidem nominis & temporis affinitate conjunctus. Vir duno per Chlodoveum expugnato, Auspicius seu Euspicius istius urbis presbyter regem victorem Aurelianos usque comitatus est cum nepote suo Maximino, atque idoneum construendo cœnobio locum ab eodem rege petierunt, impetraruntque, vocabulo Miciacum, ut veteres passim scribunt, seu Mitiacum, ad Ligerim loco amœno situm infra Aurelianos, probante Eusebio episcopo, qui loci ecclesiam sub titulo sancti Stephani consecravit, eodemque die Maximinum diaconum, ac paulo post presbyterum ordinavit. Perfecto monasterio abbas præfectus est idem Maximinus, ad quem plurimi, virtutis ejus imitandæ studio, cum sæculares, tum monachi, accesserunt. In his ex Menatensi apud Arvernos monasterio istuc se se receperunt Avitus & Carilefus, piissimi postmodum abbates. Post mortem, quæ decimo-octavo kalendas Januarii sub annum Christi quingentesimum vigesimum accidit, Maximinus in proximo antro, in quo immanem pestiferumque draconem exstinxerat, sepeliri voluit: super cujus tumulum Agilus prædives civis Aurelianensis, facti pœnitens, quod servum suum inde violenter abstraxisset, basilicam erexit, eundemque servum Miciacensibus perpetuo mancipandum tradidit. Hac neglecta basilica, Sigobertus aliam in agro sui juris, basilicæ sancti Aniani continentem, ad urbis muros ædificavit, eoque sacras reliquias asportari curavit, institutis ibidem clericis, qui divina officia celebrarent. Demum Jonas episcopus eadem inde Miciacum revexit, atque inde vetus loci appellatio in sancti Maximini * vocabulum mutata est. Maximino in regimen Miciacensis monasterii successit beatus Avitus, qui abbas Chlodoviro b Aurelianorum regi, adversus Sigismundum Burgundionum regem profecturo, anno sexti sæculi vicefimo-tertio interitum prædixit. Eidem successit Theodorus, Theodoro nepos Maximinus junior, ambo iridem sancti: sub quibus complures monachi, pietate ac sanctitate illustres, eo in loco floruerunt. Præcipui fuere Leobinus & Carilefus, de quibus in consequentibus agendum. Monasterii statum prope ad excidium vergentem confirmavit, erexitque

Annal. Bened. Tom. I.

E

LXXIX.
SS. Severi & Maxentii monasteria.
* Agde.
* le Languesdoc.a Greg. Tur.
lib. 2. Hist. 6.
37.
* S. Maxentii.
* Sewe.LXXXII.
S. Maximini cœnobium Miciacense.

* S. Mesmin.

b Gregor.
Tur. lib. 3. c. 6.

ANN. CHR. 515.
LXXXIII.
Chlodovei M. pro eo diploma.

Theodulfus episcopus, collaborante Jona ejus successore. Nunc locum obtinent Patres Fulienses.

Lubet hic attexere diploma Chlodovei M. de conditione cœnobii Miciacensis, quod diploma pro sua brevitate & sinceritate, ac pro consubstantialis Trinitatis contra Arianos commemoratione, hoc loco non ingratum fuerit.

CHLODOVEUS Francorum rex, vir inluster. Tibi, venerabilis senex Euspici, tuoque Maximino, ut possitis, & hi qui vobis in sancto proposito succedent, pro nostra dilectæque conjugis & filiorum sospitate divinam misericordiam precibus vestris impetrare, Miciacum concedimus, & quidquid est fisci nostri intra fluminum alveos, per sanctam confarreationem & anulum inexceptionaliter tradimus, & corporaliter possidendum præbemus absque tributis, navo & exactione, sive infra, sive extra Ligerim & Ligerinum*, cum querceto & salicto, & utroque molendino. Tu vero, Eusebi, sanctæ religionis catholice episcopo, Euspicii senectam fove, Maximino fave, & tam eos, quam possessiones eorum in tua parochia, ab omni calumnia & injuria præsta liberos. Neque enim nocendi sunt, quos regalis affectus prosequitur. Idem agite, o vos omnes sanctæ religionis catholice episcopi. Vos ergo, Euspici & Maximine, desinite inter Francos esse peregrini, & sint vobis loco patriæ in perpetuum possessiones, quas donamus in nomine sanctæ, individue, æqualis, & consubstantialis Trinitatis. Ita fiat ut ego Chlodoveus volui. Eusebius episcopus confirmavi. Annus dati diplomatis signatus non erat in exemplo, ex quo id primum erutum est in spicilegio Acheriano: nec facile suppleri potest, cum ab expugnata Viriduni civitate, quod biennio ante annum quingentesimum accidit, ad Chlodovei obitum anni fere tredecim intercesserint.

* al. Ligerinum, le Loiret.

LXXXIV.
Alia monasteria.

Multa sunt Galliæ, aliarumque regionum monasteria, cum nova, tum vetera, quorum commemoratio & tractatio ad hoc tempus revocari posset: qualia sunt Glonnense sancti Florentii apud Andecavenses, Enfionense sancti Jovini apud Pictones, Landvenecense sancti Wingaloëi, & sancti Jacuti in Armorica; Divionense sancti Benigni, sancti Germani Autisiodorensis, Reomaënse sancti Johannis, Ferrariense sancti Petri, sancti Michaëlis Tornodorensis, Melundense sancti Petri in Burgundia, & sancti Juliani Turonense, præter monasterium sancti Theoderici prope Remos. Verum hæc tractatio longius nos abduceret a continuandis gestis sancti Benedicti, atque opportunius in sequentes libros, ubi dabitur occasio, differetur.

LXXXV.
Lucullanum apud Neapolim.

Hic tamen strictim præmittenda est commemoratio Lucullani apud Neapolim monasterii, quod sæculo nono labente sancti Severini percelebri monasterio dedit originem. Is ex Oriente in Pannoniam profectus, monasteria illis in partibus construxit primus, præcipuum prope Favianas, non longe a Vindobona seu Vienna Austria civitate; monachos admonere solitus, ut beatorum Patrum vestigiis inhererent, & ne, qui parentes reliquerant & sæculum, pompæ sæcularis illecebris denuo caperentur. Norici Ripensis vastitate prædicta, corpus suum in Italiam transferri discipulo suo Lucillo presbytero mandavit. Tum, morti proximus, discipulos monitis instruxit, terrenam ut despicerent patriam, cælestem semper inquirerent: non pigeret agere pœnitentiam, quos non puduit facinus perpetrare; essent corde humiles, mente tranquilli; scirentque non prodesse cum vestis humilitate nomen monachi, vocabulum religionis, speciem pietatis, si circa mandatorum observantiam degeneres ac reprobi invenirentur. Grande nefas esse peccata sectari homines sæculares: multo magis monachos, qui blandimenta sæculi, quasi quamdam bestiam fugientes, Christum cunctis affectibus prætulissent, quorum incessus & habitus virtutis debeat esse documentum. Deinde osculo singulis & omnibus dato, & sacramento communionis accepto, lugeri se penitus prohibuit, totumque corpus signo crucis consignans, ut pfallerent imperavit. Ubi vero ille psalmum ultimum protulit, sexto idus Januarii animam efflavit in hæc extrema psalmigraphi verba, quibus omnes spiritus ad laudandum Deum invitantur. Annus ejus supremus colligitur ex eo, quod sexto post anno corpus ejus tumulo elatum, atque in Italiam a discipulis deportatum est ipso anno vastitatis ex ipsius vaticinio ab Odoacro perpetrata, quam anno sæculi quinti octogesimo-septimo accidisse constat. Sacrum ejus corpus Neapolim delatum, in arce Lucullana, quæ ab ovi similitudine Castellum-ovi modo appellatur, a Victore episcopo collocatum est in mausoleo, quod illustris matrona, Barbara nomine, ipsi erexerat

ANN. CHR. 515.
Eugipius abbas.

in basilica ab se constructa cum adjuncto monasterio, cui præfuit Eugipius abbas, ipsius Severini discipulus, scriptis suis illustris. Idem ipse est, qui librum de vita patroni ac magistri sui scripsit instar commemoratorii, quod Paschasio sanctæ Romanæ ecclesiæ diacono expoliendum, & eloquentiæ lumine illustrandum nuncupavit biennio post consulatum Importuni, id est anno Christi undecimo supra quingentesimum. Falluntur qui hunc Eugipium* alium existimant ab auctore collectanei ex operibus sancti Augustini, quod opus, hortante Marino abbate, susceptum, Probæ virgini piissimæ nuncupavit. Fortè Marinus abbas fuit Lirinensis, is cujus itidem instinctu vitæ sancti Augendi scriptor de institutis monasterii Agaunensis agere compulsus est.

a V. tom. 1. vet. Anal. p. 13. & seq.

Favet huic conjecturæ, quod Antonius monachus ille sanctitate insignis, cujus vitam Ennodius Ticinensis episcopus edidit, cum Eugipio vixit sub cura sancti Severini, idemque post vastationem Pannoniarum, tandem Lirinum se recepit. Natus fuerat patre Secundino, in civitate Valeria circa Danubii ripas, Severino ab infantia notus & carus; idemque nepos Constantii episcopi Laureacensis, cujus disciplinæ, mortuo Severino, traditus est. Post patris obitum Antonius a famulis suis perductus, primo in Tellina-valle* Mario sancto presbytero adjunctus, mox eundem clericatus vitandam studio deseruit. Postea fecessum elegit haud procul a sancti Fidelis Comensis martyris sepulcro, ubi Larius lacus Ionii marmoris ripis coercetur. Illic monte sublimi conscenso sedem fixit, nihil secum amplius assumens, nisi parum leguminis, & ligonem ad terram ingratißimam excolendam. Juga illa indomitam naturæ legem, Antonio congregiente, perdiderunt. Verum adventantium perturbatus frequentia, ad secretiora eremi sibi credidit evolandum, ubi in edita rupe annis pluribus solus sine conforteræ transegit. Sed ecce iterum fama vulgante detectus, timuit ne grandævus perderet vanitate, quod inter tironia virtutè servasset. Et quid agimus, inquit, o anima, quando periculis plena sunt etiam quæ videntur esse tutissima? Lenocinia hostis tui intelligis, dum univerforum voce laudaris. Vide quantis labores insidiis! Absconditum esse non licet quocumque vertimus. Sanctorum petamus confortium, & illam Lirinensis insulæ sanctam cohortem adeamus. Quem solum hæcenus pullavit adversarius, timebit inter inimicam sibi multitudinem constitutum. Dixit, nec mora suscepto itinere, simul Lirinum appulit, admittis est cum debita reverentia. Providit tamen, ne cui in illa nutrice sanctorum insula, cum præstaret meritis, præferri honoribus videretur. Ibi biennio cum vixisset, mortalem vitam cum immortalis commutavit. Libellum de ejus vita Ennodius dicavit Leontio abbati. Lirinensem facile crederem, nisi scripti atque editi indices reclamarent.

LXXXVI.
Sanctus Antonius monachus Lirinensis.

* Valteline.

Reliquum est, ut ad concludendum primum librum, quod etiam in subsequenti- bus observabimus, præcipua de monachis decreta conciliorum paucis referamus. In Agathensi anni quingentesimi-sexti statutum est, ut monasterium^b novum, nisi probante aut permittente episcopo nullus condatur: neu monachum sine consensu abbatis episcopus ipse ordinare præsumat; nec monachos, etiam vagantes, nisi eis testimonium abbas suus dederit. Ad hæc, ne monachum alienum abbas citra consensum proprii abbatis suscipere, aut retinere audeat. Præterea, ut^c monasteria puellarum longius a monasteriis monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum, collocentur. Denique^d ne monachis ad solitarias cellulas liceat a congregatione discedere, nisi forte probatis post emeritos labores, aut propter infirmitatis necessitatem asperior ab abbatibus regula remittatur. quod ita demum fiet, ut intra eadem monasterii sæpta manentes; sub abbatis tamen potestate separatas habere cellulas permittantur. Abbatibus quoque singulis diversas cellulas, aut plura monasteria habere non liceat, nisi tantum propter incursum hostilitatis intra muros urbis receptacula, quæ hospitia vocant, collocare. quod intelligendum; non de inspectione & providentia generali, sed de regimine ac directione peculiari. Quamquam non defuere etiam subsequenti sæculo præcipuæ sanctitatis abbates, quos non cupiditas, sed eximia virtus & regendarum animarum pericia pluribus monasteriis gubernandis amovit, qualis fuit sæculo nono Benedictus abbas Anianensis, & sequenti sancti Berno, Odo, alique nonnulli Cluniacenses abbates.

LXXXVII.
Concilii Agathensis decreta de monachis.
b Can. 27.

c Can. 28.

d Can. 38.

Anno undecimo post quingentesimum, qui Chlodovei Magni Francorum regis mortalis fuit, celebratum est concilium Aurelianense primum, in quo abbates episcopis subesse, & ad synodum annuam venire præcipitur: monachos vagos revocandos, & sub custodia constringendos; omnem quibusvis proprietatem interdican-

LXXXVIII.
Aurelianensis primi.
c Can. 19.

ANN. CHR.
515.

dam : nec licere uti orario in monasterio , vel tzangas habere. quod genus est calcei
 secularis, etiam clericis interdictum. Orarium hoc loco videtur esse vulgaris stola
 sacerdotalis, cujus usus monachis, qui sacerdotii aut diaconatus expertes essent, pro-
 hibetur; sicut & lectoribus, & subdiaconis in concilio Laodiceno. Huc facit, quod
 beatus Fulgentius, ex monacho episcopus Ruspensis, orario, sicut omnes episcopi, num-
 quam utebatur; sic studio humilitatis ambitionem vestium fugiens, ut nec ipsa cal-
 ceamenta suscipiens clericorum, aut vilissimis caligis in tempore hiemis, aut caligulis
 in tempore aestatis uteretur, intra monasterium interdum soleas accipiens, frequen-
 ter nudis pedibus incedens.

LXXXIX.
Tarraco-
nensis.

In concilio Tarraconensi, quod anno ejusdem seculi sexto-decimo convocatum
 fuit, ne monachis, foras itineris causa egressis, quodvis ministerium ecclesiasticum exer-
 cere liceat abbatis sui injussu; neve forensia negotia, praeterquam monasterii sui
 abbate imperante, tractare audeant.

X C.
Epaonensis.

a Can. 3. 6.

9.

Epaonense, post biennium in provincia Viennensi celebratum, vetat a mancipia
 monachis donata ab abbate manumitti, injustum reputans, ut monachis quotidia-
 num rurale opus facientibus, servi eorum libertatis otio potiantur; prohibetque unum
 duobus monasteriis abbatem praesidere, quod jam statuerat concilium Agathense,
 uti & cellas novas, id est monasteria, construere absque episcopi notitia. Abbatem

b Can. 19.

c Can. 38.

criminis reum, si ab episcopo suo successorem accipere noluerit; ad metropolitani
 judicium deducendum. Praeter ea nec monacho e juveni, uti nec clerico, monaste-
 ria sanctimonialium, nisi ob consanguineas, adire liceat. Ad haec primum in hoc con-
 cilio statutum d puto, neque enim ante id tempus antiquius decretum ullum legere

d Can. 32.

memini, ut si presbyter aut diaconus crimen capitale commiserit, ab officii honore
 depositus, in monasterium retrudatur, ibi tantummodo, quamdiu vixerit, communio-
 ne sumenda. quod quidem, jubente Romano pontifice paulo post executioni de-
 mandatum adversus Contumeliosum episcopum Antipolitanum. De loco Epaonis,
 ubi celebratum concilium, diversa sunt auctororum sententiae. Certum est ex actis

e Capitul. 10.

11.

concilii; locum fuisse provinciae Viennensis: & quidem Ludovicus augustus, cogno-
 miento Pius, regio diplomate vicum, qui dicitur e Epaonis, rogante illustri viro
 Abbone comite, restituit ecclesiae sancti Mauricii Viennensi, ex cujus ratione &
 episcopatu erat. Non ergo quaerendus locus extra episcopatum Viennensem. Ad haec
 ejus loci ecclesiae sancti Andreae apostoli & sancti Romani martyris titulis insignitae
 in eodem diplomate dicuntur. Longius fortasse processit hic liber: at hanc prolixita-
 tem, quam rerum dicendarum necessaria causavit connexio, subsequenti librorum
 brevis purgabit.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
520.

LIBER SECUNDUS.

Ab anno Christi 520. ad annum 527.

OST varios hinc inde discursus, jam tandem ad solitudinem Sub-
 lacensem revertendum est, in qua per hos annos Benedictus mo-
 nasteria duodecim aedificavit. Quippe cum vir Dei per diuturna
 silentia, carnis tentationibus subactis, ignis divini fervorem ex medi-
 tatione & lectione, atque ex orationum assiduitate concepisset, non
 potuit haec flamma unius Sublacensis specus angustiis contineri: sed
 dimissis, qui ipsius magisterio se subjecerant, Vicovarensibus proter-
 vis ac contumacibus monachis, se se ad novos homines formandos, & ad omnem mo-
 nasticam disciplinam normam componendos, Spiritu-sancto impellente, comparavit.
 Rem sic narrat Gregorius. Cum sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus,
 signisque quotidie magis magisque inclaresceret, multis ad eum in dies confluenti-
 bus, duodecim monasteria instituit, quasi toridem pietatis gymnasia, in quibus sub
 praefectis singulis duodenos monachos deputavit, paucis secum retentis, quos inter-
 rim a se ipso aptius erudiri judicavit. Horum monasteriorum nomina varia sunt apud
 auctores nostros. Praefenda videtur Angeli de Nuce sententia. Sunt autem, inquit,
 sacra Specus, sancti Cosmas & Damianus, nunc sanctae Scholasticae; sanctus Angelus
 post lacum; sancta Maria, nunc sanctus Laurentius; sanctus Hieronymus, sanctus Jo-
 hannes-Baptista, nunc sanctus Johannes ab Aquis; sanctus Clemens circa lacum, sanc-
 tus Blasius, hodie sanctus Romanus; sanctus Michael archangelus sub sacra Specu;
 sanctus Victorinus ad radices montis Porcarii; sanctus Andreas, & Vita-aeterna,
 nunc Vallis-sancta. Omnia, si duo priora, quae haecenus superstant, exceperis, aut
 in parietinas, aut certe in simplicia oratoria seu sacella redacta sunt.

Singulis monasteriis abbates singulos sub sancto Benedicto, quasi generali magistro,
 praefuisse ex Gregorio colligimus, qui vagum illum, communis orationis impatien-
 tem monachum, ab abbate suo saepius admonitum & increpitum fuisse commemo-
 rat: quem Pater sanctus, pro sua dignitate eo invitatus, virga percussum revocavit
 ad sanam mentem. Regula sancta per id tempus concepta & adumbrata, quam post-
 modum in Casino monte absolvit, exemplum praebentibus cum primis Basilio &
 Cassiano. Duodenos monachos in singulis cenobiis instituit, nec plures, ut parva &
 exigua sunt rerum omnium principia; nec pauciores, quod infra hunc numerum mo-
 nastica disciplina servari incolumis, & coalescere vix posset, crescente & adulta reli-
 gione subinde augendum. Hunc numerum, tamquam a sancto Legislatore nostro con-

I.
Monasteria
duodecim a
sancto Bene-
dicto condita.II.
Abbates sub
sancto Bene-
dicto.

Regula.

Monachi
duodecim.

ANN. CHR. 520.

secratum imitati sunt, qui novas lapsu temporum colonias aut reformationes excitaverunt: ut præ ceteris exempla probant Cisterciensium monachorum. Minorem hanc congregationem appellare licet: quæ major demum fiet, si minimum dupla, tripla, aut quadrupla fuerit, ita ut in uno quoque monasterii cætu sint plures decani, qui singuli singulis duodecim monachorum turmis præfint.

ANN. CHR. 522. III. Maurus & Placidus Benedicto oblato.

Non continuit se se intra Sublacentis solitudinis fines tantæ virtutis ac religionis fama, sed Romam usque primum, deinde in remotissimas quasque regiones pernavit. Hinc ad eum Romanæ urbis nobiles & religiosi viri concurrere cœperunt, & ex eis nonnulli liberos suos eidem tradere educandos & instituendos, non ab eo ut discerent vanas artes, sed ut is eorum mores ad virtutis & pietatis normam componeret. quod perspicuis verbis declarat Gregorius, cum eos tradit suos ei filios *omnipotenti Deo nutriendos* dedisse: quos satius fuisset Romæ erudiri, si de solis scientiis, ut quidam Novatores inepte fabulantur, & non de moribus ac pietate eorum parentes potissimum curassent, uti certe curabant: sic tamen ut congruæ eruditioni secundas tribuerent. Inter hos nobiles præcipui fuere Equitius & Tertullus patricius; quorum ille Maurum duodennem, hic Placidum puerum, *bona spei soboles* tradiderunt: an sollemni illo ritu, quem in sua regula Benedictus præscripsit, Deo oblato fuerint, non liquet. Quamquam non levis hujus rei conjectura ex eo deducitur, quod amplissima simul cum illis prædia, magnasque possessiones donasse memorantur. Tantum brevi in virtutis stadio progressum fecit Maurus, ut cito magistri adjutor existerit. Hanc Tertulli oblationem vulgata sancti Placidi acta revocant ad annum hujus sæculi vicessimum-secundum.

IV. Monachus vagus correctus.

Fortè in uno ex illis duodecim monasteriis quidam vagæ mentis monachus erat, qui ad orationem, quæ *expleta psalmodia* solebat fieri, stare non poterat: sed mox ut fratres orationi incubuissent, ipse extra eorum cœtum egressus, nugæ & fabulas sectabatur. Cum ex abbatis sui, cui Pompeiano nomen erat, monitis nihil proficeret, ad sanctum Benedictum ductus, graviterque increpitus ab eo est. Verum is ad monasterium suum reversus, vix biduo se se continuit, tertia die ad inolitum vitium relapsus. Admonitus iterum vir Dei ab eodem monasterii quem constituerat patre: Ego venio, inquit, eumque per memetipsum emendo. Accessit, & *constituta hora* cum *expleta psalmodia*, haud dubie matutinarum vigiliarum, se se fratres in orationem dedissent, vidit vagum illum monachum a tetro & sordido puerulo per vestimenti fimbriam foras trahi. Mox Pompeiano abbati, & Mauro Dei famulo, quem secum adduxerat, hujusmodi dissolutionis errorisque auctorem indicavit: sed cum illi nihil ejusmodi cernerent, biduo est oratum: attamen soli Mauro id intueri datum fuit. Postridie expleta oratione vir Dei oratorium egressus, stantem foris monachum reperit, virga percussit, atque ita nigerulum hostem fugavit, ut deinceps monachus ille ab orationis studio demoveri non potuerit. Præclarum sane posteris documentum, quanto in pretio fuerit apud sanctissimum Parentem nostrum orationis studium, & quo auctore, quantove damno fratres ab hoc studio revocentur.

V. Pontes divinitus educti.

Sic itaque sanctissimo institutori ac magistro parebant omnia ejus monasteria, ut eorum incommoda ad ipsum referrentur, atque ejusdem providentia emendarentur. quod etiam ex alio facto perspicuum fiet. Ex his duodecim monasteriis tria in editis montis Sublacentis rupibus constructa erant, aquæ subsidio sic destituta, ut id e subiecto lacu, ad quem non nisi per devexum montis latus descensus erat, non sine grandi labore ac periculo, suppleri necesse esset. Collecti simul fratres rem optimo Patri exponunt, censentque ex eodem loco monasteria mutari oportere. Hos blande consolatus, nocte proxima cum Placido adolescente montis verticem conscendit, diutius ibidem oravit, & tribus lapidibus eodem in loco pro signo positus, in suum monasterium rediit. Tandem, fratribus denuo aquæ penuriam conquerentibus, rupem ad tres illos lapides cavari præcepit, de omnipotentis Dei misericordia bene sperare jusis. Reversi fratres rupem jam sudantem invenerunt, & excavato altius saxo fons ubertim emanavit, qui nunc etiam fluit, teste Angelo de Nuce, licet tenui vena.

VI. Sanctus Equitius abbas. a Greg. lib. 1. Dialog. c. 4.

Proxima erat Æquiculis, adeoque Sublacentibus locis, Valeria provincia, in qua per id tempus sanctitate florebat beatus Equitius, multorum in eadem provincia, ut ex Gregorio a discimus, monasteriorum pater. Hunc, cum carnis stimulis acrius urgeretur, ipsæ suæ tentationis angustia ad orationis studium sollertio-

ANN. CHR. 522.

rem & ferventiorum fecerunt, ac demum hac sedulitate exercitato eximia castitatis munus caluit attulerunt. Hoc præsidio armatus, etiam de sequiori sexu regendo cogitare cœpit: at discipulos admonere instituit, ne id ejus exemplo attentarent, & periculum facerent doni, quod non accepissent. Interim, maleficus Roma pulsus, Basilius quidam, ejusmodi factionis dux & antesignanus, mentitus monachum, flagitante Amiterno episcopo, in cœtum venerabilis abbatis admittus est, nequiquam repugnante Equitio, qui superno lumine pravam hominis mentem noverat. Paucis inde elapsis diebus, cum idem Dei famulus pro exhortandis ad æternorum bonorum desideria fidelibus de more paullo longius a cella, id est a monasterio, digressus fuisset; una earum, quas regebat, sanctimonialium, ceteris forma præcellens, inter ardentis febris æstus Basilium inclamitare cœpit, mox se morituram asserens, nisi ad se adduceretur. Re nuntiata, vir sanctus dæmonis artes intelligens, facinoris architectum e monasterio extrudi præcepit. quo facto, puella corporis & animæ sanitati restituta est. Cum vero venerabilis abbas, sacri Ordinis & auctoritatis expers, ultro citroque prædicationi insisteret, a Felice quodam nobili Nursino interpellatur: cur qui nec sacrum ordinem, nec a Romano pontifice potestatem haberet, id muneris sibi licere arbitraretur? Verum id sibi divinitus mandatum fuisse reposuit, ut, nec si vellet, integrum sibi esset tacere. Non tamen Romanis clericis visa est ferenda hæc licentia, instigantibus Pontificem, ut talem ausum compeceret. Et quis est, inquiunt, rusticanus ille & fordidus homunculus, qui auctoritatem sibi prædicationis arripuit, & indebitum officium indoctus temere usurpat? Missus ilico Julianus defensor, post Sabinensis episcopus, qui Pontifici hujus rei causa Equitium sisteret, ad monasterium confestim advolat, antiquarios scribentes reperit; Equitium vero secundo sceno foris occupatum ex agro accipit. Revertentem cum falce, incultum & sordentem, Julianus primo quidem despexit: sed mox ejus reverentia tactus, mandatum exposuit supplex. Id incunctanter exsequi paratus vir religiosissimus; Julianum in crastinum differentem revocandi a Pontifice mandati admonuit. Miratus mutatam subito sententiam Julianus, viso deterritum Pontificem ex nuntio accepit. Hæc Fortunati venerabilis abbatis monasterii, quod Balneum-Ciceronis vocabatur, aliorumque relatu se didicisse ait Gregorius: qui & addit, corpus sancti Equitii in beati Laurentii martyris oratorio humatum fuisse, & scyventibus Langobardis, cum frater ad ejus sepulchrum refugissent, Deo pœnas exigente, barbarorum manus evasisse. De Equitiano instituto inferius erit dicendi locus.

VII. Honoratus abbas Fundanus.

Eodem tempore Fundis in Campania Honoratus a monasterium construxit, in quo ducentorum ferme monachorum existit pater. Illud in eo mirum, quod cum servilis esset conditione, solo Spiritus-sancti magisterio artis spiritualis peritiam edoctus fuit. Hanc libertatem in exemplum non esse trahendam subdit Gregorius: ne, dum se quivis divino Spiritu instructum jactat, discipulus hominis esse despiciat, fiatque erroris magister. Quippe divini spiritus indicium certum est præ ceteris humilitas, quæ subesse amat, nec aliud quidquam magis refugit, quam præesse. Unus e præcipuis Honorati discipulis fuit Libertinus, ejusdem monasterii præpositus, de quo mira quædam narrantur apud Gregorium. Multa item de Nonnosof Soractensis monasterii præposito, de quo illud in primis memorandum, quod sub asperrimo abbate degens, ejus mores mira semper æquanimitate & patientia, etiam durius aliquando percussus, tolerabat. Nec id prætermittendum, quod cum in olivetis monasterii fructus fere nullus appareret, visumque fuisset abbati, ut ad colligendas extraneorum olivas, redimendi olei causa, opera fratrum locaretur; modeste restitit Nonnosus, ne exeuntes ex monasterio fratres, dum olei quærent lucra, animarum suarum damna paterentur. quæ res insigni miraculo probata est. nam ejus consilio paucissimæ monachorum olivæ, in vasculo antè altare positæ; ipso orante; cunctis monasterii vasis oleo implendis suffecerunt. Hæc in Italia gesta sub Symmacho & Hormisda Romanis pontificibus, Theodorico Ostrogotthorum rege.

a id. ibid. c. 1. Nonnosus præpositus. b ibid. c. 7.

ANN. CHR. 525. VIII. Monastica professio in Africa.

Sed ecce in Africam nos vocat concilium Carthaginense, sub Bonifacio primatæ sexti sæculi anno vicefimo-quinto celebratum pro libertate quorundam monasteriorum: quod concilium, cum privilegiis Gallicanis, Dionysiano, Corbeien-

ANN. CHR.
525.a. Angul. de
Op. mon. cap.
28.
b. id. contra Pe-
sil. lib. 3. c. 40.c. Fulb. ep. 8.
d. Aug. in
Psal. 132.
IX.
Africa mona-
stera.e. Victor. Vit.
lib. 1. num. 10.x.
S. Fulgen-
tius vitæ com-
pendium.

si, Fossatenfi, aliisque formam & auctoritatem dederit, non alienum a rebus nostris cenferi debet. Verum antequam de hac synodo agamus, paullo altius repetenda res est. Hoc maxime gloriari potest monastica professio, quod præstantissimum ecclesiæ Doctorem sanctum Augustinum instituti sui in Africa auctorem, fauoremque, immo etiam professorem habuerit, optantem a hoc propositum, sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare. Petiliani hæretici hac de re convicium elogii loco habuit vir magnus^b, longe dispari animo ab illo episcopo Cenomannensi, qui moleste ferebat se monasticæ vitæ dici amatorem, improbante Fulberto^c Carnutenfi, exemploque suo revincente Augustino, qui monachorum demum adversus Donatistas defensionem^d acriter suscepit.

Præcipua tum in Africa virorum monasteria fuere, Hipponense auctore ipso Augustino presbytero, in quo is, teste Posidio, cum Dei servis, (sic monachos tunc passim vocabant) vivere cepit; Carthaginensia illa, quorum idem meminit in libro secundo Retractationum, capite vicesimo-primo; Adrumetinum, cujus loci monachis direxit librum de gratia & libero arbitrio; qui de transmarinis partibus sibi semper presbyteros ordinaverunt, ut Petrus abbas ait in concilio Carthaginensi, de quo infra; ad hæc monasterium de Præcisu, & Baccense, de quibus in eodem concilio fit mentio, uti & de monasterio Petri abbatis, quod gravi contentioni in eadem Synodo agitata occasionem dedit. Erat & Gillitanum monasterium, cujus abbas Felix ob tria capitula damnatus fuit: erat & Tripolitanum, cui præfuit Petrus abbas, compiler commentarii in epistolas Pauli ex operibus sancti Augustini; denique erant & monasteria illa, de quibus agitur in libro de vita sancti Fulgentii episcopi Ruspensis, quo nullum fere vitæ monasticæ illustrius ornamentum. Victor Vitenfis^e laudat Tabracenum monasterium, cui tum nobilis pastor Andreas præerat. Eo se recepit Martinianus ille confessor, servus Vandali cujusdam, iussu domini sui desponsus egregiæ Christi ancillæ Maximæ; quæ & ipsa haud procul monasterium incoluit puellarum. E Capensi monasterio prodire septem illi pugiles, in persecutione Vandalica eneati: quorum unus diaconus, duo subdiaconi, præter abbatem, & Maximum monachum puerili ætate, in eodem monasterio ab infanzia nutritum. Unde colligimus quænam fuerit in Africanis monasteriis disciplina.

Sed nullum aliud hujus rei illustrius monumentum est, quam vita sancti Fulgentii episcopi mox laudati. Is primo quidem monasteriorum suavissimos greges frequentius visitans, fervorum Dei mores propositumque didicit. Inter abstinenteres nulla esse gaudia, nulla esse tædia sentiebat. Eorum consuetudine, simulque lectione tractatus sancti Augustini in psalmum tricesimum-seximum ad sæculi contemptum animatus, ad Faustum episcopum se confert, qui ab Hunerico relegatus, monasterium sibi in exilio pro asylo condiderat. Ne matri quidem se spectandum præbere voluit novitius, illius preces committere incongruam putans, quia pietatem solitam religiosa crudelitate vincebat. Ad quod Faustus: Facile, inquit, poterit hic juvenis tolerare quemcumque imposueris laborem, qui potest maternum jam despiciere dolorem. Ingruente persecutione, consulto prius Fausto episcopo, vicinum monasterium petit, cui Felix abbas, dudum ejus amicus, præerat; coadjutor ejusdem effectus, post multa certamina pietatis, passus violentiam caritatis. Fulgentius docendis fratribus, & exhortandis externis eo supervenientibus: Felix quotidiano ministerio & hospitibus excipiendis vacabat: nihil alter sine alterius consilio faciens; alter alterum offendere timens, de mutua subjectione ambo sublimes. Comprehensio utroque a crudeli presbytero Ariano, in se unum verbera & plagas converti rogabat Felix: nec sic tamen Fulgentio parci obtinuit. Post sæva verbera ambos decalvatos & nudos perfidus ille dimisit. Inde Ægyptios monachos cogitat Fulgentius, duabus ex causis: ut vel ibi deposito nomine abbatis sub regula viveret in humilitate; vel districtioris abstinentiæ legibus subderetur. Ea propter Syracusis Eulalium episcopum adit, qui monachorum professionem singulariter diligebat, habens etiam ipse monasterium proprium, cui semper adhaerebat, quoties ab ecclesiasticis officiis vacabat. Is ab Ægypti itinere revocat Fulgentium, propterea quod illorum locorum homines a communione beati Petri essent alieni. Post paullo Fulgentius Rufinianum Africanum antistitem, qui in vicinam insulam refugiens, vitam monachi ibidem agebat, hac de re consultit, idemque ab eo accipit responsum. It Romam:

sacra

sacra martyrum loca, omnesque servos Dei invisit, urbis pompam nil moratus præ splendore cælestis Jerusalem. Mox ad Africam per Sardiniam redit, suisque cum ingenti lætitia redditur. Offertur a quodam prænobili cive Byzaceno locus aptus monasterio fabricando: ubi magnæ congregationis efficitur pater, otium sanctum quarens ex dilectione veritatis, negotia multa suscipiens ex necessitate caritatis. At victus tandem contemplatione meliorum, clam secedit in monasterium Juncense, ubi tunc duo presbyteri eximii abbatis officio fungebantur, numquam de cœnobio recedentes, sed ecclesiastica dignitati multos viros idoneos nutrientes. His adunatus vir sanctus, fulget supra ceteros mirabili scientia, eloquentiaque speciali; sed laudabili humilitate atque obedientia singulari omnibus subiectus. Tantus cum esset, manibus tamen delectabiliter operabatur, scriptoris artem exercens, & ex palmarum foliis flabellis contexens ad ministerium altaris, lectioni autem in cellula, frequenter coram fratribus insistens. Vulgatus in proprium monasterium redire cogitur sub interminatione Fausti episcopi, qui, ne Fulgentius iterum effugeret, repente eum consecrat presbyterum, ut abbatis & presbyteri decoratus & ligatus officio, nec monasterium deserere, nec in alia ecclesia posset ordinari.

Conspirantibus omnibus ut episcopus fieret, eligentium vota velociori præveniens fuga, latebris ignotis absconditur, nec quæritus invenitur. Alio electo revertitur, pontificalis dignitatis sarcinam se gaudens evasisse: sed tandem a Ruspensibus flagitatus, pontifex esse non rogatur, sed cogitur. Accepta dignitate ita se gessit, ut non desisteret esse monachus, professionis præteritæ servans integritatem, quæ pontificis dignitatem ornabat. Idem semper cibi, etiam inter hospites; eademque jejunia. Orario, sicut omnes episcopi, numquam; pelliceo cingulo ritu monachorum, etiam inter dormiendum, utebatur. Calceamentis clericorum vilissimas caligas hiemis tempore, caligulas in æstate, soleas interdum præferebat. Casulam pretiosam, vel superbi seu splendidi coloris, nec ipse habuit, nec monachos suos habere permisit: subtus casulam nigello vel lactinio, id est sub albo, pallio circumdatus, solo pallio intra monasterium: una tantum vilissima tunica, sive per ætatem, sive per hiemem, contentus. Hæc illa Fulgentii episcopi insignia, qui in qua tunica dormiebat, in ipsa sacrificabat: dicens, tempore sacrificii mutanda esse potius corda, quam vestimenta. Nullus unquam ab eo extorsit, ut cujuslibet generis carnes ederet, sed sola olera & ova, quando juvenis erat, sine oleo, nisi postquam senuit, ne caligo prævalens oculorum lectionis impediret officium. A vino denique semper abstinuit. De cetero nusquam sine monachis, quibuscum in condito a se Ruspensi monasterio habitabat, ne, suscepta regendorum sarcina clericorum, consolationem perderet monachorum. Longum esset cetera ejus eximia facta, proscriptiones, exilia, & lucubrationes percensere. Sexaginta amplius episcoporum, quos tunc catena exsilii ligabat, lingua & ingenium Fulgentius fuit.

Revertus in Sardiniam, ubi antea monasterium condiderat, novum ædificat procul a strepitu Calaritanæ civitatis, hoc speciatim monachis inculcans, ut nullus eorum quidquam proprium sibi vindicaret: servis Dei necessaria vitæ sic distribuens pro singulorum infirmitate, ut moneret eos, qui plura accipiebant, abundantiorum servare humilitatem: cum quisquis plus accipit, omnino fiat debitor, quorum est illa substantia. Erat quoque ei maxima sollicitudo prævenire cunctorum monachorum petitiones; eis vero qui peterent, petita negare, etiam si accipere meruissent, dicens, monachos iis, qua acceperint, debere esse contentos. Illos dicitabat veros esse monachos, qui, subactis voluntatibus suis, parati essent nihil velle, aut nolle, nisi pro abbatis arbitrio. Sic laborem & lectionem omnibus commendabat, ut laborantes fratres, qui lectionis studium non habebant, minus diligeret, nec magno honore dignos judicaret: contra studiosos, sed laborare non valentes, summopere amaret. Carthaginem demum ab exilio revocatus est cum omnibus consacerdotibus, unde solus exierat; invenitque habentes spiritalem patrem, id est Bonifacium episcopum, concessa catholicis ab Hilderico episcoporum eligendorum facultate. Effusa est obviam populorum infinita multitudo, Fulgentium in primis videre cupientium. Immensa pluvia neminem terruit: quin planetis seu palliis suis super eum certatim expansis repellebant imbres, novum tabernaculi genus artificiosa caritate componentes. Egresso inde novos triumphos exhibuerunt omnes ecclesiæ: id quod eum ad majoris humilitatis studium provocabat. Redditus

Annal. Bened. Tom. I.

F

AN. CHR.
525.XI.
Episcopus ut
se gerit.XII.
Pastoris
monastici &
gregium in
eo specimem.

AN. CHR. „ suis, inter monachos dentio habitare perseveravit. Et ne videretur abbatis Felicis
525. „ adventu suo minuere potestatem, imperandi monachis omnem sibi facultatem ul-
„ tro ademit, non suam, sed alterius volens sequi voluntatem; recusans jam epis-
„ copus dominari in proprio monasterio. Parum fuit verbis ac operibus hanc humi-
„ litatem profiteri, nisi per scripturam quoque firmaret, nihil se in illo monasterio
„ proprium vindicare; nec pro potestate, sed pro caritate inter monachos habitare,
„ obice contradictionis hoc pacto successoribus suis opposito, ne quod exinde servi
„ Dei simplices præjudicium paterentur. Hoc privilegium confirmatum fuit aucto-
„ ritate synodi Carthaginensis, sub Reparato episcopo, de qua inferius agemus,
„ postquam de priori altera synodo ibidem habita disseruerimus.

XIII.
Concilium
Carthaginense
pro monasterio-
rum libertate.

Hæc synodus sub Bonifacio primato celebrata est anno quingentesimo vicesimo-
quinto, fere octennio ante sancti Fulgentii obitum; quem anno quingentesi-
mo tricesimo-tertio decessisse constat. Concilii convocandi occasio nata est ex
indulgentia Hilderici Vandalorum regis, qui, mortuo Trasamundo, Bonifacium
episcopum apud Carthaginem, aliosque in viduatis ecclesiis antistites ordinari per-
misit, omnibus catholicis libertate restituta. Gratulatur hac de re Bonifacius epis-
copus initio concilii, contestatus, se plus de sacerdotum præsentia, quam de solis
adpectu letari; hortaturque Patres ad faciendam ecclesiæ disciplinam. Intro-
ductus inter alios Petrus abbas cum aliquot monachis suis, oblato libello conquestus
est, quod Liberatus, primæ sedis Byzacenæ episcopus, vim sibi, sui que mo-
nasterii libertati inferret. Quippe hoc cœnobium a monachis, qui ex diversis
„ Africæ locis & de transmarinis partibus convenerant, conditum fuisse *sumtu pa-*
„ *rentum* suorum, *aliorumque religiosorum* hominum; atque a Reparato episcopo
„ Puppianensi provinciæ proconsularis dedicatum, nulli umquam, præterquam pri-
„ mati Carthaginensi, paruisse. Carthaginensi sede vacante post Eugenii obitum,
„ qui anno quingentesimo-quinto contigit, cui non ante annum quingentesimum vice-
„ simum-tertium alius successus est; cum ordinandi essent ad monasterii usum sacri mi-
„ nistri, se de proximo Bonifacium Gratianensem, primæ sedis Byzacenæ provinciæ epis-
„ copum, convenisse, ut, dum ecclesiæ Carthaginensi episcopus indultus fuisset, ex
„ suis, qui *divina mysteria celebrarent*, sibi ordinaret. Bonifacio mortuo, Reparatum
„ ejus successorem ex hac ordinatione monachos in jus vocasse, & post audientiæ
„ præfixum diem, post pacificæ disputationis facultatem concessam, monasterio suo
„ excommunicationem intendisse. Ceterum nihil contra fidem, nihil contra bonos
„ mores a se admissum. Licere liberis hominibus se se, cuicumque demum voluerint,
„ subijcere, nulla in contrarium adversante auctoritate. Exempla etiam sibi patro-
„ cinari aliorum monasteriorum, quæ, omiſsa proximi episcopi subjectione, alteri
„ ecclesiæ sponte se se subjecerint. Ita monasterium de Præcisu, quod in medio Lep-
„ timinensis diocesis situm erat, prætermisso istius sedis episcopo, e longinquo Vico-
„ Aterienſis episcopi subjectionem prætulisse. Baccense item monasterium, quan-
„ tumvis Maximianensi ecclesiæ vicinum, se contulisse ad primatem Byzacenæ pro-
„ vincię. Quin etiam Adrumetinos monachos, prætermisso ejusdem civitatis episco-
„ po, de transmarinis partibus, hoc est de Italia, presbyteros sibi semper ordinari
„ curasse. Non insolens proinde videri debere, quod monasterium suum soli pri-
„ mati Carthaginensi subiectum a principio fuisse contendat. Neque obſtare quod
„ opponeretur a Liberato, nempe quod a proprio ejus subdiacono, qui primus loci
„ abbas exſtiterat, monasterium diceret esse fundatum. Non enim præjudicare vi-
„ ventibus mortui hominis personam, quando, etiamsi clericatus conditionem alicui
„ debuit, conditio cum persona defecerit. Subdiaconum ipsum non fuisse monasterii
„ dominum, cujus tantum dispensationem habuerit; nec, quia subdiaconus, sed quia
„ monachus erat, electum fuisse abbatem. Denique, esto Byzacenæ provinciæ epis-
„ copi subdiaconus fuerit: suum certe monachum extitisse; nec se honoris eccle-
„ siastici, sed sanctissimæ professionis heredes regendo monasterio adoptasse. Proinde
„ obsecrare nihil novari in suo monasterio, quando nihil a se novum commissum
„ constaret. Ideo se, ne opprimerentur, appellasse ad istam sedem, ad quam solerent
„ ipsi etiam clerici, si se opprimi viderint, appellare. Eo se adductos, quod a Li-
„ berato vexati & diris addicti, ab ecclesiis arcerentur, ejicerenturque; hospitali-
„ tatis jure privarentur, nec a quoquam salutarerentur, nec ipsis cuiquam benedictio-
„ nem impertiri liceret. Libello subscripsit Petrus abbas cum monachis suis, quorum

alii presbyteri, alii diaconi, omisso monachi titulo, nomen suum apponunt, alii
dicti seniores.

Libello subjiciunt *sanctorum Patrum dicta, monasteriorum libertatem defendentium*.
Primum sancti Augustini ex secundo libro seu sermone de moribus clericorum, ubi
agitur de presbytero Leporio, qui monasterium constituerat in horto, nec ecclesiæ,
nec suo. Alterum ex eodem etiam sermone, ubi fit mentio de loco, quem hono-
rabilis vir Eleusinius Barnabæ presbytero ad condendum monasterium tradiderat,
antequam idem Barnabas ordinaretur presbyter: sed tamen, ne quod monasterii
libertati præjudicium ex conditione presbyteri generaretur, mutata instrumenta,
ut ne Barnabæ presbyteri, sed monasterii nomine locus possideretur. Tertium in-
strumentum est Bonifacii episcopi, Byzacenæ provinciæ primatis, epistola ad quas-
dam sanctimoniales, concedentis, ut, cum semper Dei servorum vel ancillarum
monasteria *liberum habeant arbitrium a conditione clericorum*; & istæ licentiam ha-
beant, unde voluerint, spiritalem sumendi cibum; & quem velint, assumant pres-
byterum, qui in monasterio suo *sacro sancta peragat, & illa quæ ad normam perti-*
nent unitatis: sed ea conditione, ut *ipsius primatis in altario Domini nomen recen-*
seatur, ut jurgiorum semina in omnibus caveant. sic enim legendum, *non carcant*,
ut in editis. Postremum est decretum synodi Forojulienſis pro monasterio Lirinensi,
de quo superius actum est.

Recitata fuit etiam epistola Liberati primatis Byzaceni, aliorumque episcopo-
rum, ex Juncensi concilio, cui sanctus Fulgentius interfuit, ad Bonifacium trans-
missa: postulantium, ut ea quæ per coepiscopos suos, Pontianum & Restitutum,
sanctitati suæ exponenda mandaverant, clementer audire, & sapienter ordinare
sua beatitudo dignaretur; studeretque præcipue, (quod tacite causam Petri ab-
batis spectabat) ut nullus permetteretur ecclesiasticorum canonum convellere fir-
mitatem; atque ita se cunctis formam præbere virtutum, ut terminos paternis
definitionibus constitutos non negligat servare posteritas. Ad quam quidem epis-
tolam Bonifacius respondit: id quod per legatos Juncenses Liberatus aliique pe-
tierant, sibi difficillimum esse. Neque enim se posse mutare statuta, quæ per tot
sacerdotes instinctu divino servata noscuntur. Si enim id semel admissum fuerit,
ut quæ antea constituta sunt, in retractationem vocentur, nihil in divinis huma-
nisque actibus, nihil in sacris publicisque rebus obtinere ullam posse firmitatem:
dum post tot annorum spatia, tamquam in emendationem patrum, velut instruc-
tior nostra videatur mutare posteritas.

Recitato coram omnibus Petri abbatis libello, Bonifacius Carthaginensis primas
palam testatus est se gravate atque indigne ferre, quod Liberatus episcopus de le-
vissimis rebus grave jurgium suscitaret, captataque unius injustissima querela occasio-
ne, privilegia Carthaginensis ecclesiæ subtrahere moliretur. Assensu sunt etiam alii
episcopi, dolentes, quod huic sanctæ sedi debitam reverentiam Liberatus denegaret:
ac demum perlectis, atque attente expensis omnibus, decretum condiderunt in
hunc modum: *Erunt igitur omnia omnino monasteria, sicut semper fuerunt, a condi-*
tione clericorum modis omnibus libera, sibi tantum & Deo placentia.

Huic concilio aliud ejusdem generis, Carthagine itidem sub Reparato Bonifa-
cii successore anno ejusdem sæculi tricesimo-quarto habitum, continenter hoc loco
ob argumenti affinitatem subjungendum est. Tempus celebrati concilii colligitur
ex epistola synodica episcoporum Africanorum ad Johannem papam secundum,
quæ ejus successoris Agapeto reddita fuit paullo post ejus creationem, ineunte
anno tricesimo-quinto factam. Inter alia in hac synodo actum est de privilegio,
quod monasterio Ruspensi a sancto Fulgentio concessum superius vidimus. Post
mortem Fulgentii, quæ fere biennio ante acciderat, Felicianus episcopus Ruspensis,
cum synodo præsens adesset, patres sciscitatus est, quid de hoc privilegio obser-
vare deberet. Felix episcopus ecclesiæ Zactarenſis provinciæ Numidiæ nomine to-
tius concilii edixit: de monasterio abbatis Petri, ubi nunc Fortunatus abbas con-
stitutus est, quæ temporibus sanctæ memoriæ Bonifacii in *universali concilio*,
nobis etiam præsentibus, acta sunt, inconvulsa permaneant: cetera vero mona-
stera etiam ipsa libertate plenissima perfruantur, servatis limitibus conciliorum
suorum in hæc dumtaxat, ut quancumque voluerint sibi clericos ordinare,
vel oratoria monasteriis dedicare, episcopus, in cujus plebe, vel civitate locus

ANN. CHR.
525.
XIV.
Instrumenta
ejusdem argu-
menti.

XV.

XVI.
Concilii hac
de re sententia.

XVII.
Aliud concilium
Carthag.
ejusdem argu-
menti.

AN. CHR. 525. monasterii consistit, ipse hujus muneris gratiam compleat, salva libertate monachorum, nihil sibi in eis præter hanc ordinationem vindicans, neque ecclesiasticis eos conditionibus aut angustiis, id est exactionibus, subdens. Tum subjicit: OPORTET enim in nullo monasterio quemlibet episcopum cathedram collocare: aut qui forte voluerint habere, nequaquam permittantur; nec aliquam ordinationem, quamvis levissimam, facere, nisi clericorum, si voluerint habere, nempe monasteria. Esse enim debent monachi in abbatum suorum potestate. Et quando ipsi abbates de corpore exierint, qui in loco eorum eligendi sunt, iudicio congregationis eligantur, nec officium hujus electionis sibi vindicet aut præsumat episcopus. Si qua vero contentio, quod non optamus, inter monachos exorta fuerit, abbatum aliorum concilio sive iudicio finiatur: aut, si scandalum perseveraverit, ad primates uniuscujusque provincie universae causae monasteriorum judicandae perducantur. Inter sacrificia vero ordinatorum suos tantummodo, id est episcopos plebium, ubi monasteria sunt, recitent. Hoc enim convenit paci. Confirmetur etiam ab hoc sancto concilio, ut sine bono testimonio abbatum, vel concessione, nullus monachus in aliqua ecclesia teneat ad clericatum, vel promoveat ad honorem.

XVIIII. Hoc decretum, prout jacet hoc loco, ex codice Viridunensi monasterii sancti Vitoni magis integrum relatum est, quam apud Labbeum ex editione Acheriana, ubi mutilum, mendosumque habetur. Quamquam nec mendæ expers est codex ipse Viridunensis ad hunc locum, qui in aliis editis ad finem usque deest, ubi legitur, *Inter sacrificia vero ordinatorum suos tantummodo idem episcopus plebium, ubi monasteria sunt, recitet.* & sic quidem typis edideram in tomo primo Analectorum: sed manifesto errore, ut cuius patebit ex comparatione superioris textus cum alia lectione, & cum tertio instrumento, quod Petrus abbas protulit, in quo Africanis illis sanctimonialibus ea conditione presbyterum sibi, quem voluerint, adsciscere permittitur, ut *ipsius primatis altario Domini nomen recenseatur, ut jurgiorum semina in omnibus caveant.*

XIX. Hæc fusius ob materiae gravitatem referre visum est ad illustranda subsequen- tium temporum privilegia, quæ ab hoc priori concilio Carthaginensi præsidium & formam mutuata sunt. Sane gravissima est istius concilii auctoritas: tum quod universale esset totius Africae concilium, ut certe in posteriori concilio Carthaginensi appellatur: tum quod ex episcopis plerisque sanctissimis, qui diras vexationes a Trasamundo pertulerant, constatum esset. Ex his autem colligitur, eum fuisse per id tempus in Africa usum, quem etiam in Oriente maxime viguisse constat, ut monasteria, in quacumque demum diocesi vel provincia fundarentur, illius tamen jurisdictioni immediate subiecta essent, cui illa subicere voluissent fundatores, si modo in prædio libero & ab ecclesie principis potestate seu possessione alieno constructa essent; & ab hominibus quidem liberis, qui nec ratione conditionis, nec ratione ordinis seu clericatus, diocesano episcopo essent obnoxii. Nullum tutius, nullum privilegii indubitatus fundamentum est, inquit eruditissimus Thomassinus, quam fundatorum voluntas, quibus integrum utique est bona sua & se ipsos cui lubet donare. Deinde hinc sumta auctoritas, ut primati immediate subessent monasteria pro voluntate fundatorum, atque adeo patriarchæ, ad signandam suæ sedis prærogativam. Ad hæc, diocesani episcopi relicta aliquando clericorum in monasteriis ordinationem, aliquando detractam, uti & altarium consecrationem. Nec in his tamen abrogata est episcoporum in monachos potestas, sed translata ab uno in alium. Accedit quod in his monasteriis libera erat penes monachos abbatum suorum electio: ut jam ex concilio Foro-Julienensi pro Lirinensi monasterio observatum. Unde patet quam largissime allucinentur ii, qui hujus potestatis originem ad sancti Benedicti regulam referunt. Postremo si quid abbas in monasterio deliquisset, aut si qua jurgia inter ipsum & monachos nata fuissent, id aliorum abbatum iudicio ac sententia emendandum, componendumve, aut ad primatis referendum arbitrium.

XX. Gallia tunc omnis divisa erat in quatuor partes. Unam obtinebant Franci recens ad fidem conversi sub rege Chlodoveo, tum sub quatuor ejus filiis, Theoderico, Chlodoviro, Childeberto & Chlothario: alteram Burgundiones sub Sigismundo & Godomaro Gundobadi filiis, Ariani; Provinciam Arelatensem Theo-

Privilegium
parthenonis
Arelatensis.

doricus Ostrogothorum rex; Galliam denique Narbonensem Theuda Amalarici Vefigotthorum regis non tam tutor, quam exturbator. In hac Cæsarius Arelatensis antistes, quamquam parthenium a se constructum episcopo Arelatensi subjecerat, hoc tamen speciatim voluit, atque a successoribus suis magnopere postulavit, ut sive proviforem ad monasterium, sive presbyterum ad basilicam sanctæ Mariæ, nullum alium habeat congregatio sancta, nisi quem ipsa elegerit, vel ordinari petierit: & quia nonnulla ex bonis ecclesie suæ eidem monasterio dederat, confirmationis privilegium a Romano pontifice obtinuit. Quapropter successores suos obtestatur, ut illibatam donationem servant: quia hoc quod episcopi agitur verbo, non solum auferri non debet, verum nec omnino potest: tum præcipue quia & hoc ipsa sanctissimi papæ urbicani suavitudo auctoritas. Hormisda is fuit, cujus hac de re diploma extat apud Bollandum. Diplomatis initio perperam præmittitur Paulinus, quod mendum ex imperitia lectoris ortum existimo, qui cum Christi monogramma, pontificiis diplomatibus non raro præponi solitum, vidisset, pro littera græca P. Paulinum compendio scriptum opinatus est. Liberam porro abbatissa electionem penes monasterii congregationem relinquit Cæsarius: tantum ut ne fiat pro carnali affectu, aut pro natalibus, aut pro parentela.

Consimile privilegium Hormisda pontifex Divionensi sancti Benigni monasterio indulfit rogatu beati Gregorii episcopi Lingonensis, qui sub initia sæculi sexti, inventum sancti Benigni martyris corpus in decentiorem transtulit locum, & super ipsius tumulum basilicam ædificavit, ibique multos ex diversis partibus aggregavit monachos, quibus præfectum Eustadium, virum sanctum, tradit Chronographus Benignianus. Locus erat suburbanus, ob sancti martyris reverentiam perquam honoratus, in cujus ambitu circumquaque totius urbis, nedum provincie, conditorium erat, atque etiam non paucorum Lingonensium episcoporum in adjuncta ecclesia, quam sancto Johanni Baptistæ & sancto Johanni Evangelistæ nuncupatam tradunt, ubi & sanctimonialium congregatio ante monachos existerit. Totum hoc spatium Gregorius novo monasterio, cujus auctor erat, attribuit, constituitque, ut etiam in posterum ibi generale cœmeterium esset monasterio subiectum: quam constitutionem Hormisda, aliique deinceps pontifices, Johannes & Sergius, apostolica auctoritate confirmarunt. Veri simillimum est, monachos istuc accitos fuisse tum ex Agaunensi monasterio, quicum magnam ab exordio necessitudinem habuit Benignianum, tum ex vicino Reomaensi, de cujus origine hic agendum est.

Johannes abbas ejus auctor, si quidem vixit annis centum & viginti, sub annum Christi vicesimum supra quadringentesimum apud Lingonas editus in lucem est; parentibus non minus piis, quam genere claris. Pater ejus Hilarius ex senatoribus, mater Quita, ambo a Gregorio Turonensi episcopo laudati, sepultique Divione ad tumulum sancti Benigni juxta Eustadium abbatem. Johannes annorum circiter viginti in cellam se reclusit cum duobus sociis non ita procul a paterna villa: dein iisdem comitantibus in desertum locum pagi Lingonensis fecerit, ibique monasterium construxit triginta passuum millibus a castro seu opido Tornodoro ad amnem Reomaum, qui monasterio postea vocabulum dedit. Dein prælationis impatiens, Lirinum cum duobus sociis clam profectus, ibidem sesqui-anno delituit. Verum ab exploratore detectus, ad suos redire compulsus est, flagitante per epistolam episcopo Lingonensi, quarum una ad Lirinensem abbatem, quem antiquus vitæ scriptor perperam Honoratum vocat; altera ad ipsum Johannem, exigente, ut quantocius rediret. Regressus comperit fratres jam a distractione regulæ multum deflexisse, quam ad pristinum ordinem mox revocavit, præscripta regulari norma, quam discipulis suis tradidit sanctus Macarius. Ex quo conjicere possumus, eandem regulam apud Lirinenses tum obtinuisse. Orientalium monachorum exemplo fratres suos labore manuum exercebat; adeo solitudinis amans, ut ne viros quidem sæculares in monasterii basilicam inter sacra admitteret. Unde quidam vir pius, nomine Agrestius, cum ad monasterium die dominico advenisset, communionem sacram ab eo (presbyter quippe erat) & benedictionem percepturus; non tulit Johannes, eumque foras egredi iussit, ut secretius sacra mysteria celebraret. Urgente illo ne rejiceretur: Non ideo, ait vir sanctus, id facimus, quasi præsentiam tuam aversemur; sed ne sanctorum patrum præcepta

ANN. CHR.
525.

a Cæsarii ref.
tamentum.

b Bolland. to.
1. Janu. p. 736.

c Cæsar. re-
capit. reg. c. 12.

XXI.
Simile sancti
Benigni Di-
vion.

d Spicil. to. I.
p. 338.

XXII.
Reomaensis
monasterii ini-
tia.

e Greg de
gl. Conf. c. 42

* Tomerri.

AN. CHR. 525.

XXIII.
Laicis negatur in ejus eccliam ingressus.a *Refovid.*
p. 364.
b *Cotelerii*
monum. *graca*
to. 1. p. 491. 22
c. 492.XXIV.
S. Sequani
vita monasti-
ca.
* *Verry sous*
Dreez.
* *Maimons.*XXV.
Sancti Beni-
gni abbates.c *Greg. de*
*gl. Conf. c. 44*XXVI
Burgundiae
alia monasteria.
XXVII.
Sancti Ger-
mani Autisio-
dorensis.
* *Auxerre.*

& regularem censuram transgredi videamur. Eadem in Luxoyiensi monasterio disciplina viguit sub beato Columbano.

Quae sint haec sanctorum Patrum praepcepta, non liquet. neque enim quidquam simile in antiquis regulis legitur, ne quidem in Macariana, quam Reomaenses sectabantur. Neque huc trahi potest, ut Petrus Roverius in historia Reomaensi opinatur, Pachomianae regulae articulus quinquagesimus-primus: ubi tantum abest ut saeculares homines ab oratorio arceantur, ut etiam admittantur *muliercula*, ita ut singuli in diversis locis suscipiantur *juxta ordinem sexus sui*. Et hic quidem ritus in aliis orientalibus monasteriis passim ^a servabatur, praeterquam in ecclesia Cellarum ^b in Aegypto haud procul a Nitria: in quam cum quidam, parvam gestans cucullam, ingressus fuisset, expulsus fuit ab Ilaaco abbate, instar laici, dicente: Haec loca monachorum sunt: tu vero, cum saecularis sis, tibi hic manere non licet. In regula quidem sancti Aureliani episcopi Arelatensis pro viris, articulo quarto-decimo praescribitur, ut *nullus laicus, sive nobilis, sive ignobilis, in basilicam vel monasterium introire permittatur*: at haec regula post obitum Johannis abatis scripta fuit. At forte *sanctorum Patrum* nomine intelligere voluit suos Lirinenses. Quamquam sanctus Sequanus, etsi Johannis discipulus, hanc restrictionem nequaquam tenuit, utpote qui paralyticum ipso die sancto Paschae ad communionem admisit.

Hic haud procul a paterna domo, in villam Valeriacum * pagi Magnimontensis * in Burgundia, non longe a fonte Sequanae, primum secessit, sub ipso laici habitu mores monachi probatissimi gerens, & sub intonsi capitis *crine tonsi pectoris frugem*. Post rigidissimae vitae annos tres Eustadio, sancto apud Magnimontenses presbytero, adhaesit, acceptaque ab eo clericali tonsura, (haec enim per simplicem sacerdotem, nedum per abbates, illis temporibus non raro conferebatur) cum esset *annorum fere quindecim*, à Lingonensi episcopo ad diaconatum promoveretur, obloquentibus loci clericis, quod Sequanus *secundi ordinis sacerdotii honore* sibi praepo-neretur. Mortuo sancto Eustadio, Sequanus *ecclesiasticum officium relinquere*, & monasticam vitam arripere statuit. Hujus rei causa Johannem abbatem adiit in Reomaense monasterium pagi Tornodorensis, *cujus singularis sanctitas universas jam provincias peragravit*. Post exactam serio vitae religiosae disciplinam ab eo digressus, & ipse monasterium condidit, in quo monachos adeo perfecte erudit, ut propositi eorum continentiam, sacrarumque litterarum peritiam omnes in eis mirarentur. Locus Sicafter seu Sigester antiquis appellatus, in pago Magnimontensi, quinque leucis ab urbe Divione, in valle angusta positus, ab auctore sancti Sequani nomen retinet, abbatia sanctae Mariae & sancti Sequani in diplomate Caroli cognomento Crassi dictus, Benedicti, insignis illius Anianensis abbatis, secessu in primis saeculo octavo illustratus.

Si Benigniani, ut diximus, cenobii abbas primus fuit Eustadius, alius censendus videtur ab Eustadio presbytero Magnimontensi mox laudato, quem presbyterum saecularem fuisse ex actis sancti Sequani non obscure intelligitur. Eustadio Tranquillum abbatem successisse tradit ejusdem loci chronographus, quem ipsum esse putat Tranquillum virum sanctum, cujus miracula commemorat Gregorius ^c episcopus Turonensis: Apollinarem abbatem laudat idem auctor tempore Guntchramni regis, qui, multis praediis sancto Benigno attributis, instituit, ut ad instar monasterii Agaunensis, cujus itidem regimen, uti & sancti Apri apud Tullum, Apollinaris habuisse dicitur, die noctuque divinum in sancti Benigni ecclesia officium persolveretur. Et ut haec institutio in posterum non desineret, constituisse dicitur, ut abbates utrobique iidem essent, ut una congregatio; unusque ordo servaretur. Quae constitutio, si vera est, effectu caruit: quandoquidem diversi omnino duorum illorum monasteriorum abbates leguntur in vulgatis indicibus; nec Apollinaris abbas, sed sanctus Tranquillus inter abbates Agaunenses recensetur.

Praeter haec, alia erant etiam tunc in iisdem Burgundiae partibus cenobia, Autisiodorensis sancti Germani, Tornodorensis sancti Michaelis, Melundenis sancti Petri, corrupte Molosmensis, sancti Martini a vicina parocchiali ecclesia dictum: quibus addenda sunt sancti Petri Vivi Senonense, & Ferrariense sancti Petri.

Sancti Germani monasterium in urbe Autisiodoro * a primordiis exiguum erat oratorium, quod beatissimus Germanus, ejusdem urbis antistes, vir magnus & il-

lustris, qui vitae monasticae severitatem cum episcopatu conjunxit, in suo ipsius praedio sub sancti Mauricii patrocinio construxerat, & Saturnino discipulo suo sub titulo sacerdotali deputaverat. Istuc beati Pontificis corpus Ravenna, ubi decesserat, delatum, ibidemque sepultum fuit, pretioso illo sudario, quod Placidia augusta suppeditaverat, a sancto Petro Ravennate episcopo, cognomento Chryfologo, involutum. Illud ipsum esse creditur, quod unum ex Calviniana strage relictum est sanctissimi antistitis monumentum. Pannus est ex serico, longitudinis pedes fere septem, latitudinis quinque habens cum totidem pollicibus, violacei coloris flavo permixti. Aquilis octo respersum est sudarium, intermixtis rosas. Aquilae, semi-expansis alis, ex rostro singulas palas cum gemma non mediocri, & torques singulos in collo gerunt. Progressu temporum Chrotechildis regina, Magni Chlodovei conjux, super sancti Germani tumulum ingentis atque operosae fabricae basilicam extruxit, & ad eam dedicandam *sanctum Lupum episcopum ex superioribus Burgundiae partibus* secum adduxit. Ita fere Herricus ^a, sancti Germani saeculo nono eruditus monachus: qui & addit, eundem Lupum non multo post ad decimum-seximum kalendas Julii die functum supremo, in eadem ecclesia decenter ac religiose compositum requiescere. quod pario impressum marmori cuique legere cupienti scriptura prodiit antiquior. Cujus loci episcopus fuerit iste Lupus, ignoramus. neque enim id vel ad sanctum Lupum Trecentem episcopum, qui superiori saeculo decesserat; neque ad Senonensem referri potest, qui ipsis mensis Septembris kalendis mortuus est in Briennonensi dicecesis suae praedio, sepultusque in basilica sanctae Columbae prope Senonas, integro fere saeculo post tempus Chrotechildis reginae. Quin etiam Chlotharii senioris conjux, nomine Ingundis, sepulcro beati Germani plurima vasorum, palliorumque attulit ornamenta: inter quae calicem egregium, auro splendidissimo, gemmisque compactum vidimus, ait Herricus, pretiosis reginae memoriam insertis litteris praefertentem. Quod vero subdit idem auctor, minus istud *per manus Desiderii Autisiodorensis episcopi beato Germano* fuisse oblatum, sane id constare non potest cum accurata ratione temporum. quandoquidem Desiderius hanc sedem inivit non ante exitum saeculi sexti, quo tempore Ingundis jam dudum vivere desierat. Nec ob eandem rationem Chlothario seniori aptari potest quod idem auctor ei tribuit, nempe ipsum *per manus sancti Desiderii, ejusdem tunc urbis episcopi*, regalibus expensis *fredam*, id est aediculam columnis innixam, (alii ciborium vocant) super ejusdem sancti Germani sepulcrum composuisse. quae freda auro, argentoque decorata, in nostram, ait Herricus, duravit aetatem, auctorem ministrumque operis insculptarum sibi designans suffragio litterarum. Neque dixeris, duos ejusdem urbis existisse per id tempus eodem nomine episcopos, unum Chlotharii senioris, alterum junioris principatu: cum constet, tum ex antiquis istius sedis episcoporum indicibus apud Hugonem sancti Mariani monachum, & apud Labbeum ^b; tum ex ipso Herrico, unicum fuisse. quod cuivis perspicuum erit, qui caput primum libri primi ejusdem auctoris, cum libri secundi capite quinto-decimo conferre voluerit. An forte Chlotarius secundus, uti & primus, conjugem nomine Ingundem habuit ante Bertetrudem? quam secundam ejus uxorem fuisse Hadrianus Valesius, & cum eo Carolus Cointius existimat. Sed de his plura suo loco.

Ab erecta per sanctam Chrotechildem beati Germani Basilica monachi locum istum infederunt ad nostrum usque tempus, numquam interrupta serie: sed quis primus loci abbas extiterit, incertum. Aunarium quidem, seu Aunacharium vulgati praefertunt indices, quem monachum abbatemque fuisse tradunt, priusquam episcopatum Autisiodorensis adipisceretur: at de abbatiali ejus dignitate altum silentium in ejus vita apud Labbeum ^c, ubi tantum ad sepulcrum sancti Martini Turonensis episcopi, *coma capitis detonsa, clericali habitu saecularem vestem mutasse* perhibetur. Idem jam episcopus in cenobium sancti Germani admisit Walaricum, Leuconensem abbatem sanctum postea futurum. Explorator est notitia de Winebaudo sancti Germani abbate forte secundo, qui synodo Autisiodorensi sub Aunario subscripsit anno supra quingentesimum nonagesimo, ut in consequentibus videbimus.

Apud Senonas haud inferius dignitate ac sanctitate etiam nunc viget monasterium sancti Petri, in suburbio ejusdem civitatis ad orientalem plagam situm, eo in

a *Labbe rd.*
cc 1. *Biblioth.*
*nova p. 542.*b *ibid. p.*
422.XXVIII.
Abbates ejus
loci.c *ibid. p. 529.*XXIX.
Sancti Petri
Vivi origo.

loco, ubi primitus sanctorum martyrum Saviniani & Potentiani ecclesia erat, & quidem in vico sancti Petri: unde monasterio sancti Petri de Vico, corrupte Vivi cognomen adhaesisse volunt nonnulli: cum alii *Vivum* vocabulum praeferant, a nomine vici, quem *Vivum* antiquitus appellatum malunt. Sed id parum interest ad notitiam monasterii nobilissimi, ubi Senonensium archiepiscoporum conditorium, etiam ante inductos monachos, fuit, sanctorum reliquiarum multitudine & dignitate insignitum. Conditricem agnoscit Theudechildem reginam, quam alii Chlodovei Magni, alii Theoderici ejus filii prolem; plerique virginem, quidam nuptram dicunt. Et certe fuere per id tempus duae ejusdem nominis notissimae feminae: una regiae stirpis, a Venantio Fortunato laudata duobus in locis, (nam unam eandemque utrobique designari cum Hadriano Valesio non dubito:) & quidem Theoderici Austrasiorum regis filia, Hermigifelo Varnorum regi conjugata, ea scilicet, quam Suavegotae filiam vocat Frodoardus: altera vero ex opulione orta, quae Chariberti Parisiorum regis concubina fuit. Priorem monasterii sancti Petri Vivi (ut cum vulgo loquamur) auctorem fuisse mihi pro comperto est, quam Theoderico rege natam illud satis probat, quod Nunnichius, Arvernorum tribunus, *Theudechilda regina tributa reddidisse* a Gregorio a memoratur: quia scilicet Theoderico, ac postea Theodeberto ejus filio, Austrasiorum regibus, Arverni tum parebant. Nec alia fuisse videtur Theudechildis sancti Petri cenobii conditrix, quae Basolum Arvernorum comitem, ob defectionem a Theoderico in vincula coniectum, in idem monasterium excepit. Certe huic conditrici totidem aetatis annos Clarius monachus cum aliis ejusdem loci scriptoribus, id est septuagintaquinque, tribuit, quot Fortunatus Theudechildae reginae in epitaphio, in quo *templorum Domini cultrix* b vocatur; & in alio c quidem carmine Fortunatus haud obscure meminisse videtur basilicae sancti Petri his versibus:

*Ecclesia sacra, te dispensante, novantur:
Ipsa domum Christi condis, & ille tuam.*

Ceterum genus ejus apprime in epitaphio exprimit hoc disticho:

*Cui frater, genitor; conjux, avus, atque priores,
Culmine succiduo regius ordo fuit.*

Eadem alio in carmine sententia eandem utrobique Theudechildem contra Coinitium probat.

*Inclita progenies regali stirpe coruscans,
Cui celsum a proavis nomen origo dedit.
Currit in urbe volans, generis nova gloria vestri,
Et simul hinc frater personat, inde pater.*

Nec dubitavit Clarius, monasterii sui auctorem Theudechildem esse eam ipsam, cujus epitaphium scripserat Fortunatus: tamen aliud huic poetae tribuit, agens de Archembaldo archiepiscopo monasterii direptore, cui legendum objectum est donnae Theudechildae epitaphium, dira sacri loci raptoribus supplicia intentans.

Ex his argumentum deducitur, istius monasterii originem circiter annum saeculi sexti vicesimum reponendam esse: certe ante Arvernorum a Theoderico Austrasiorum rege defectionem, qui eos denuo subegit rebellantes anno vicesimoquinto, quo tempore Basolus Arvernorum comes ab eo comprehensus, captivusque ab ipso abductus fuit: sed mox errati veniam per Theudechildem impetrata, tonsus in monasterio sancti Petri, ibidem pie decessit, sepultus in oratorio sancti Bartholomaei cum debito epitaphio alibi a me relato, in quo quidquid praedii & opum apud Arvernos habebat, eidem monasterio contulisse dicitur. In his est nobile praedium Mauriacus * in superiori Arvernorum regione, non longe a Dordonna fluvio: ubi Jeremias Senonum archiepiscopus cellam seu monasterium, principi sancti Petri abbatiae subiectum, saeculo nono construxit, de quo alias. Primos sancti Petri abbates ignorarunt: Clarius & Odorannus, ejusdem loci monachi & chronographi, quibus primus est Amalbertus, a quo normam Luxoviensem istuc inductam

XXX.
Abbat. pri-
mi ejus loci.

* Mauriac.

inductam tradunt. Id si admittamus, rejiciendus est Amalbertus ad saeculum septimum, quo saeculo ritus Luxovienses propagari coeperunt. Verum hac de re sermo recurret, ubi de privilegio Emmonis episcopi Senonensis eidem abbatiae concessio ageretur. Mitto quae scribit Hugo monachus sancti Mariani de sancti Petri basilicae dedicatione, & vulgatas de ejus conditione litteras sub nomine Chlodovei Magni. Theudechildis sepulta est in eadem basilica ad sinistrum latus majoris altaris, ibidemque ut sancta colitur in vigilia apostolorum Petri & Pauli.

Invitat nos & viciniae affinitas & temporis, ut de Ferrariensi sancti Petri monasterio continenter agamus, cujus tam obscura sunt primordia, quam illustra incrementa & progressus. Situm est in Wastinensi * pago dioecesis Senonensis, ad Clareiam * amnem in Lupam * influentem, tribus admodum leucis ab urbe Montis-Argisi, dictum in litteris Ludovici Augusti *monasterium sanctae Mariae & sancti Petri de Ferrariis*, quod antiquitus *Bethlehem* vocabatur. Et quidem Lupus, ejusdem loci saeculo nono illustris abbas, Bethlehem a conditore dictum scribit, sed conditoris nomen non exprimit. Aliae litterae Wandalbertum ducem vocant, quem coenobii instauratorem, non primum auctorem plerique opinantur. Haec in medio relinquimus, idoneis destituti monumentis, quibus & monasterii, alias celeberrimi, originem, & conditorem ejus sive restitutorem Wandalbertum ducem illustremus. Foran ipse est Waldebertus b dux sub Chlodoveo juniore, is qui cum aliis Burgundiae ducibus Willibadam patricium armis aggressus est ac peremit, an idem qui prius Chlotharii secundi domesticus c fuerat, quo tempore Dado seu Audoenus Resbacense monasterium ab se conditum itidem Jerusalem appellari voluit. Ex abbatibus monasterii Ferrariensis primus nobis occurrit apud sanctum Audoenum d *Buchinus ex gentili conversus, qui & ipse postea venerabilis*, id est monachus, existit, & monasterio Ferrariensi praefuit. Aliorum ante Alcuinum abbatum haud comperta est series ac memoria. Pippinus rex in frequenti procerum conventu apud Ferrarias leonem in taurum immissum transverso gladio confodit ad virtutis suae specimen Francis, quibus forte ob brevem staturam despectui erat, ostentandum. Sed haec anticipato dicta ad celebrandum insigne monasterium, quod Hildergarius episcopus Meldensis pro religione sanctitatis famosissimum vocat sub Lupo abbate, sub quo coetus monachorum septuaginta-duorum *roto orbe venerandus* florebat. Duplex eo in loco etiam nunc ecclesia, major ab Aldrico & Lupo restituta, sub titulo sancti Petri: minor sub titulo sanctae Mariae, Bethlehem hodie quoque appellata, quam a primis Christianae religionis istis in locis incunabulis ibidem existisse tradunt.

Est & aliud in Tornodorensi pago item sancti Petri monasterium Melundense, vulgo Molosmense * , sic dictum a vico cognomine, in quo primitus conditum fuit; postmodum autem retento primo vocabulo ad Armentionem * fluvium, tribus circiter a prioris situ leucis, translatum prope vicum sancti Martini. Prima ejus initia Chlodoveo Magno, uti & multa alia antiqua, quorum origo ignoratur, auctori tribuunt recentiores. Hujus mentio est ante annos octingentos inter fratres conscriptos monasteriorum sancti Galli apud Helvetios, & Augiensis, ubi memoratur Epelinus abbas de cenobio sancti Petri Melundis, in Augiensi catalogo ex monasterio Melundis. Bernardus quoque abbas Melundenis subscripsit litteris e Jona episcopi Aduensis, datis anno decimo-octavo regni Caroli, cognomento Calvi. Subsequentibus abbatibus praeterea, nullis rebus gestis insignes. Ansegisus abbas Fontanellensis, imperante Ludovico Pio, in testamento suo legat ad Melundas libram unam. Perseverat ad hoc usque tempus monasterium, sed tenuis census, sub Congregatione sancti Mauri.

Nec illustriora, quae antiquissima esse constat, proximi Tornodorensis sancti Michaelis monasterii exordia, quae itidem Chlodoveo Magno tribuunt. Situm est in monte Voluto, unde vocabulum aliquando ei tributum, imminente urbi Tornodoro * ad Armentionem. Primum loci incolam fuisse quemdam eremitam tradunt, qui condendo monasterio occasionem dedit: sed eremita nomen ignorant. Foran is est Michomeres monachus, sancti Germani episcopi Autisiodorensis ex Hibernia pedisequus: qui cum magistrum, cujusdam ecclesiastici negotii causa longe profectum, adire vellet, atque Tornodorum pervenisset; languore interceptus, testante Herrico f monacho, ibidem decubuit, paucisque interjectis die-

XXXI.
Ferrariense
sancti Petri.
* Le Gaste-
nois.
* Clairv.
* Le Loir.

a Lupus ep.
13.

b Fredeg.
chron. c. 90.

c ibid. c. 54.

d Audoen. de
vita sancti
Eligii lib. 1. v.
10.

XXXII.
Melundense
item sancti Pe-
tri.
* Molosme.
* l'Armention.

e Spicil. 11.
8. p. 145.

XXXIII.
sancti Mi-
chaëlis Tornodorensis.
* Tornodoro.

f Herrico. lib.
de mirac. sancti
Germani.
c. 2.

AN. CHR. 525.

bus vita defunctus, atque in clivo ejusdem rupis sepultus est: ubi *beato Micho-*
meri ipso in loco deinceps oratorium est constructum: ibidemque sanctum Dei vene-
 rantibus, ait idem auctor, divina hodie miracula cumulantur. Sed hæc con-
 jectura est, nec certiora suppetunt de monasterii conditore argumenta. Teutboldus,
 Lingonensis medio sæculo nono episcopus, in quibusdam litteris testatur, se reperisse
 ecclesiam sancti Michaëlis juxta Tornodorum, ubi monachi Deo famulabantur,
 sed rebus necessariis fere destitutam, cui succurrendum existimavit, ne religio
 antiquius ibidem instituta penitus deficeret. Collapsas cum religione ædes sar-
 civit Milo comes Tornodorensis, cooperante Widrico diocesano, id est Lingo-
 nensi episcopo, ibidemque monasticas vestes sub Dodone abbate induit labente sæ-
 culo decimo. Mirum est, Ebonem, prænobilem illum septimo & octavo sæculo
 Tornodorensis alumnum, & ex monacho Senonensem episcopum sanctum, præ-
 termisso, si tum exstabat, hoc sancti Michaëlis monasterio, ad Senonensem sancti
 Petri se recepisse. tamen loci dignitate & majori frequentia huc allici potuit.

XXXIV.
Sanctus Fi-
dolus abbas
Trecensis.

Eandem, atque Basolus comes, cujus superius meminimus, fortunam Arverni-
 co bello subiit Fidolus, & ipse Arvernus, inter manubias a Theoderico rege ab-
 tractus a patria. Is cum in Trecensem pagum, ubi tunc venerabilis Camelianus
 episcopus, beati Lupi successor, præerat, advenisset, religiosissimi Aventini abba-
 tis opinione comperta, qui in agro Trecensi piorum monachorum gregem magna
 cum religione pascebat, se se ejus disciplinæ mancipavit, captivitatem in filiorum
 Dei libertatem commutaturus. Situm erat Aventini monasterium ad Insulam opidum,
 duabus ab urbe Tricassina leucis, ad Ozam fluviolum, ubi nunc prioratus Molif-
 mensi cœnobio subiectus. Processu temporis cum Fidolus pro virtutum merito cunc-
 tis probaretur, præpositi officium sibi impositum gessit, susceptus tandem Aventino,
 qui in proximum Insulæ locum desertum secessit, ubi ad mortem usque solus perse-
 veravit. Fidolus vero quanto ceteris loco præminebat, tanto se exhibebat virtuti-
 bus superiorem, adeo parvus in victu, ut in quadagesima vix ternos panes consu-
 meret. Migravit in cælum septimo-decimo kalendas Junias, quo anno incertum.
 Ejus reliquiæ in monasterio Cellensi ad muros Tricassinos, de quo alias, religiose
 asservantur.

XXXV.
Monasterium
beate Mariæ
de Nigella.
* Nigelle la
Reposée.

Non discefferim ab episcopatu Trecensi, insalutato beatæ Mariæ monasterio de
 Nigella seu Nigello, quod prope Villam-noxam, Briegii tractus opidum, primitus
 conditum fuit, quo auctore, non satis exploratum. Nigellam-*repositam seu ab-
 conditam vulgus appellat. Qui hujus monasterii originem ad Chlodovei Magni tem-
 pora referunt, referunt autem plerique, sed nullo idoneo testimonio adducto, auc-
 toritatem habent a veterrimo basilicæ portæ majoris frontispicio, in quo duplex ter-
 narum statuarum ordo altrinsecus visitur, nempe ingressuris ad lævam, sancti Pe-
 tri, tum duorum regum cum sceptris & coronis, ad dextram episcopi cujusdam,
 sancti Remigii Remensis, an Lupi, alteriusve Trecensis, cum pontificalibus orna-
 mentis; ac deinde reginæ, tabulas manibus tenentis; cui adhæret alius rex cum libro
 in manibus, & corona in capite. Reginam hanc non aliam esse quam Chrothildem,
 Chlodovei senioris conjugem, id argumento est, quod pingitur cum dextro pede anse-
 rino. quo ritu etiam in aliis nonnullis locis exhibetur, puta in Divionensi basilica sanc-
 ti Benigni, in Nivernensi sancti Petri, & in sancti Porciani basilica apud Arvernos,
 & quidem ad majorem ubique ecclesiæ portam. Id sive symbolum est ad designandam
 reginæ prudentiam, (nam anserem istuc veteres adhibebant) sive rem veram pro-
 dit, mirum est, a Gregorio, ceterisque scriptoribus Francicis fuisse prætermis-
 sum; nec ejusdem reginæ lapideam statuam, quæ ad majorem itidem sancti Germani apud
 Parisios basilicæ portam existat cum aliis aliorum regum statuis, absque ejusmodi pe-
 de anserino representari. Unde conijcere licet id potius pro simbolo, quam pro rei
 veræ indicio alibi expressum. Pedis-anserini reginam, vulgo *la Reine-Pedaucque*, jac-
 titant Tolosates ac finitimi populi: sed quæ, qualisque fuerit, non explicant. Ve-
 rum ut ad id unde digressi sumus sermo recurrat, antiquissima Nigellensis basilicæ
 facies nobis historiæ loco esse potest, monasterium istud a Chrothilde regina ædifi-
 catum fuisse, uti innuit ejus statua, tabulas manu gestantis. Deinde sacram hanc
 ædem beato Petro primitus dicatam, forte a Cameliano Trecensi episcopo, cujus
 effigies ea fuerit, quæ prima ingressuris ad dextram occurrit. Alias vero esse trium
 Chrothildis filiorum, Chlodomiri, Childeberti, & Chlotharii, si tamen una ex his

ANN. CHR.
525.

non est Chlodovei ejus conjugis. Certe hoc monasterium ante sæculum nonum ex-
 stitisse probat tum Lotharii imperatoris diploma, Sigobaldo abbati Nigellensi con-
 cessum, quod Chlothario Chlodovei M. filio perperam tribuunt; tum constitutum de
 monasteriis regni Francorum sub Ludovico Pio, ubi inter monasteria, quæ solas pre-
 ces regi debebant, *monasterium Nigelli* ponitur. Hujus loci abbas mihi videtur
 fuisse Geraus ille *abbas de Nivella*, qui synodo Attiniacensi subscripsit anno supra
 septingentesimum sexagesimo-quinto. Translatum est nuper hoc monasterium in
 Villam-noxam* a Patribus Benedictinæ Congregationis sancti Vitoni, atque in
 posterorum documentum basilicæ totum frontispicium eodem comportatum est.
 Idem non ab re fuerit hoc loco æri incisum ejusdem rei gratia exhibere. Sunt &
 multa alia apud nostrates loca Nigellæ appellata, qualis est Nigella castrum seu
 opidum agri Veromandensis, ubi collegium modo est canonicorum sæcularium;
 sancti Laurentii ad Nigellam in Septimania, & alia quædam, quorum commemo-
 ratio in consequentibus facienda. Sed jam satis est in præsens monasteriorum Gal-
 licanorum: ad res Italicas revertamur.

* Ville-noxe.

ANNO hujus sæculi, quod præ manibus habemus, vicesimo-sexto, Dionysius, ob
 corporis statum cognomento Exiguus, natione Scytha, cyclum Victorii Aquil-
 tani reformavit, & quem iste a Christi Domini passione orsus fuerat, Dionysius
 ab incarnatione per annos quingentos triginta duos repetiit, sed ita tamen, ut
 uno anno cyclus Dionysianus ejus æram antecedit, atque adeo primus annus æræ
 Dionysianæ, sit ejusdem cycli annus secundus. Constat hic cyclus ex duobus cy-
 clis, solis & lunæ, in se ductis, qui duo per se se multiplicati prædictam summam
 annorum D XXXII. conficiunt. Hunc autem cyclum restituit ad supplendum cy-
 clum sancti Cyrilli episcopi Alexandrini, annis nonaginta quinque constantem,
 atque a Diocletiani anno primo inchoatum. Cum enim cyclus Cyrilli in orbem
 non rediret, & eo desinente, novo xcv. annorum cyclo opus esset; Dionysius,
 ut in plures annos paschatis dies haberi posset, composuit cyclum magnum pascha-
 lem D XXXII. annorum: quo spatio exacto, omnia novilunia & omnia festa
 mobilia in eundem diem mensis, & in eadem ferias redeunt. Hunc magnum an-
 num vocat Aimoïnus exemplo mathemathicorum^b apud Ciceronem, magnum
 annum appellantium eum, qui tum efficitur, cum solis & lunæ, & quinque er-
 rantium ad eandem inter se comparisonem confectis omnium spatiis est facta con-
 versio. Idem, hortante Stephano Salonitano antistite, codicem græcum canonum
 ecclesiasticorum latine vertit post veterem tralatorem, præmissis canonibus Apo-
 stolorum, quos Nicæni, aliique deinceps aliorum ad Chalcedonense usque concilii
 canones subsequuntur. Eidem Eugipius abbas Lucullanensis auctor fuit
 in græcum transferendi librum Gregorii Nysseni de officio hominis, ut docet
 ejus præfatio typis edita initio voluminis secundi nostrorum Analectorum. Id ip-
 sum item præstitit de vita sancti Pachomii abbatis, testante Trithemio. Qualis
 porro quantum fuerit Dionysius, non ab alio melius discere possumus, quam a
 Cassiodoro, amico ejus singulari, in libro de divinis^c lectionibus, ubi dicitur
 monachus, Scytha natione, sed moribus Romanus, factis suis exprimens quæ in
 libris Domini legerat, qui scripturas divinas tanta diligentia discusserat, ut de
 quacumque re interrogatus, mox competens responsum redderet, paratus græce
 & latine in promptu differere, qui inter reliquas virtutes hoc habuisse probatur
 eximium, ut, cum se totum Deo tradidisset, non aspernaretur sæcularium collo-
 quii interesse. vir, in quo magna simplicitas cum insigni sapientia, cum facundia
 loquendi parcitas, cum doctrina summa humilitas, ut in nullo se vel extremis
 servis anteferebat, cum dignus esset regum ac principum colloquiis. In lacrymas
 compunctionis solvi solitus, cum alios inani lætitia gestientes videbat; jejunus
 sine exprobratione prandentium; ubi vero comederet, parce quidem, sed eis
 communibus utens. Denique totus catholicus, totus paternis regulis perseveran-
 ter addictus, ac demum in ecclesiæ pace mortuus, sepultusque. Hunc consortem
 suum & in dialecticæ studio socium, virum sanctum, sanctisque adjunctum asse-
 rere non dubitat Cassiodorus, qui ejus meritis & precibus se adjutum iri confi-
 debat. Apud Bedam^d *abbas Romane urbis* vocatur: incertum an alicujus monaste-
 rii rector, an potius abbas dictus Orientalium more, quibus monachi quique,

ANN. CHR.
526.
XXXVI.
Dionysii Ex-
igui cyclus &
elogium.
^a Petav. de
doct. temp. lib.
12. c. 2.^b Cicero de
nat. deor. lib. 2.^c Cassiod. di-
vin. lect. c.
23.^d Beda de
temp. rar. c.
45.

ANN. CHR.
526.XXXVII.
Concili Iler-
denfis decre-
tum de mona-
chorum posses-
sionibus.

virtutibus ac meritis præcipui, abbates censebantur. Hæc de Dionysio scribebat Cassiodorus post annum quadagesimum supra quingentesimum : quo tempore Dionysius ipse jam in vivis esse desierat.

Ad claudendum hunc librum observandus canon tertius concilii Ilerdensis, in Hispania Tarraconensi anno hujus sæculi vicesimo-quarto celebrati : ubi de monachis id observari placuit, quod synodi Agathensis & Aurelianensis superiori libro laudata decreverunt, hoc tantum adjecto, ut pro ecclesiæ utilitate, quos episcopus probaverit in clericatus officio, cum abbatis voluntate debeant ordinari, nempe ad ministeria in extraneis ecclesiis pro nutu episcopi exercenda. ea vero quæ in jus monasterii a fidelibus de facultatibus suis offeruntur, in nullo, *diœcesana lege*, ab episcopis contingantur. Quæ sit illa lex diœcesana, discimus cum ex multis aliis, tum ex concilio Carpentoractensi anni quingentesimi vicesimi-septimi, in quo ad revincendam quorundam episcoporum cupiditatem, qui, quæ a fidelibus in parochiales ecclesias collata erant, omnia fere in suos usus transferebant, statuitur, ut, si ecclesia civitatis ejus, cui episcopus præest, ita sit locuples, ut nihil indigeat; quidquid parochiis donatum fuerit, clericis qui ipsis parochiis deserviunt, vel reparationibus ecclesiarum dispensetur. Si vero episcopus minus facultatum habuerit, parochiis vero largior fuerit collata substantia; hoc tantum quod clericis & fartis-rectis rationabiliter suffecerit reservato, reliquum episcopo concedatur. Cum autem episcopi idem jus in monasteria exercere velent, decreto Ilerdensi hoc eis interdictum fuit; eaque molitio, cum nec sic competere, occasionem dedit privilegiis illis, quibus monasteria complura exempta sunt a ditione episcoporum : qua de re alias uberior erit dicendi locus.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
528.

LIBER TERTIUS.

Ab anno Christi 528. ad annum 537.

AM tandem cum Benedicto Casinum migrare juvat, ubi prostratas profanæ superstitionis reliquias, iisque superstructas sacras ædes, adolescentem Ordinem toto orbe venerandum, fusa oracula, miracula edita, ac demum Regulam sanctam divino afflatu scriptam licebit intueri. Migrationis causam paucis accipe. Post edomitos intestinos hostes, vir sanctus, quasi securus sui, atque intima pace gaudens, sibi suisque alumnis intendebat animum; & defertis, qui sibi mortem propinare voluerant, adulterinis monachis, docilem piorum filiorum gregem apud Sublacum lætus pascebat: cum inimica virtuti invidia novum ipsi bellum, novasque insidias per Florentium quemdam struxit. Invidia materiam forte præbuere facta admiranda, quæ per Benedictum iis in locis edita, omnium ora oculosque in eum convertebant. Nam, ut ne superiora hic repetam; ad ejus imperium Maurus, Placidum puerum ex imminente periculo erepturus; sic pedibus super lacum accurrit. quod etsi Pater sanctus discipuli obedientiæ tributum volebat, magistri tamen benedictioni ac meritis Maurus, assentientibus universis, adscripsit. Et quoniam res ista stupenda, & post Petrum apostolum, ait Gregorius, inusitata videtur, paullo diligentius narranda est.

Per id tempus habitabat vir sanctus in uno ex illis duodecim monasteriis, ex quo prospectus, aut certe breve iter in lacum Sublacensem; ibidemque hortus erat, ut ex Florentii factò perspicuum est. Unde improbanda Angeli de Nuce conjectura, id de monasterio Specuensi interpretantis, quod potius hodierno sanctæ Scholasticæ monasterio convenit. nam ex specu neque prospectus, neque admodum breve iter est ad lacum, nec loci angustia hortum patiuntur. Forte Placidus *puer sancti viri monachus*, ad hauriendam aquam in lacum cum vase procumbens, incaute lapsus, mox undarum impulsu longius abripiebatur. Hoc cognito, Benedictus ilico Maurum advocat, eumque pereunti fratri succurrere jubet. Patris benedictione accepta, (jam tum quippe is religionis mos erat) confestim advolat filius obediens, & non qua iret, sed quod juberetur attendens, nesciens super aquas currit, Placidumque per capillos (nam monachis tunc ad cutem resecti non erant) salvum ex aquis extrahit. Ut vero terram attigit, miratus est se fecisse, quod tentare nunquam ausus fuisset. Reversus factum ad Patrem retulit; qui non suis meritis, sed discipuli obedientiæ imputavit miraculum. Maurus contra

I.
S. Benedictus
qualis & quan-
tus apud Su-
blacum.II.
Maurus ejus
imperio super
aquis incedit.

ANN. CHR.
528.^a Hieron.
epist. 3.III.
Florentius
Benedicto infir-
diatur.^b Greg.
Naz. epist.
196.IV.
Benedictus
Sublaco disce-
dit.Florentii ca-
sum luget.

Patris imperio id tribuit, se nullo modo ejus rei participem confessus, quam ignorans fecisset. Sic uterque concedendo invicem alteri hujus facti laudem, totam sibi vel nolens assererat. Contentionem diremit Placidus arbiter, qui Benedicti melotem seu pallium super caput suum se vidisse, & per ipsum ex aquis se eductum fuisse contestatus est. Puerum vocat Gregorius Placidum tum quindecennem; eum ad modum, quo Valentinianus augustus annorum viginti, *pene puer* necatus Hieronymo ^a dicitur; & Gregorius ipse *puerulum* vocat monachum illum, cujusdam curialis filium, qui lapsi parietis, cui erigendo cum aliis operam dabat, ruina oppressus fuit. Quin etiam Victorinus *puer* appellatur homo conjugatus annorum triginta septem, qui VII. Idus Junias decessit Flaviis Lupicino & Jobino conf. Lapidem ejus rei indicem servant Martinianæ apud Turonos basilicæ canonici, quibus Victorini corpus pro martyre Roma allatum est. Præclarum vero erat, senatorii ordinis adolescentem monachum, aliosque ejusdem conditionis sancti Benedicti discipulos, qualis fuit illius curialis filius, humilibus ejusmodi applicari ministeriis, quæ non nisi viliores apud nos operæ exsequi solent. Hoc tam celebri ac memorando prodigio, quod in duobus illustribus Romanis adolescentibus toti urbi, nedum orbi, quasi coram ostentatum fuit, posteris Deus declaratum voluit, Benedictinam religionem in humili obedientia maxime fundari, nec ullam aliam per hos astuantis sæculi fluctus tutiorem esse ad salutem viam.

Crescentem inde supra modum Benedicti ac Benedictini instituti famam certatim admirari omnes, multi etiam caelestem ejus vitam æmulari & amplecti. Verum, ut mos pravorum est invidere aliis virtutis bonum, quod sectari ipsi nolunt; Florentius quidam, vicinæ ecclesiæ presbyter, vanæ opinioni suæ decedere putans, quod tanti viri justæ existimationi accedebat, ejus meritis derogare cœpit, & quocumque modo poterat, alios ab ejus consuetudine revocare tentavit. Ubi verba non succedunt, vi malam mentem explere aggreditur. Benedicto infectum veneno panem quasi pro munere transmittit. Dirum munus vir Dei accipit cum gratiarum actione, non ignorans pestem, quæ in pane latebat. Hunc vero per corvum, qui stans in dies horis ad eum annonæ causâ accedere solitus erat, longius asportari jussit. Frustratus mala arte Florentius, ad aliud nequitiae genus se convertit; & quia magistro corporalem vitam adimere non potuit, discipulorum animas perdere instituit. Hinc puellæ septem in monasterii hortum nudæ inducæ, quæ obscœnis nutibus ac signis spectantium pectora ad libidinem inflammarent. Quod ubi vir sanctus animadvertit, longe minus sollicitus & anxius de vita sua, quam de animarum sibi commissarum profectu aut detrimento, invidiæ cedendum ratus, quæ construxerat monasteria, singulis præpositis seu abbatibus regenda commisit, paucisque secum assumtis monachis, Sublaco recessit. Quiddam haud absimile, tamen innocens in speciem factum, magnum Gregorium Nazianzenum e solitudine sua expulit. Unus ex amicis & cognatis, Valentinianus nomine, ejus contubernii fruendi causâ cum quibusdam mulieribus proxime ad eum habitaturus accessit. Non tulit tales vicinas vir sanctus, moxque e solitudine recessit, scripta ^b ad Valentinianum epistola, in qua ait, multo melius fuisse, tabula publice proposta ipsi secessionem indici, quam per mulieres, quas e regione sui collocaverat. Neque valere speciosum istum prætextum, quo ille se excusabat, nempe Gregorium hinc honore affici, quod illi cum suo cœtu vicinus esse cuperet, ac, sicut cognatos decet, complecti, & aliquem ex ejus amicitia fructum capere. Hunc enimvero merum sermonem, mera verba esse, non rem. Se quidem libenter eum amplecti; at feminarum viciniam, ut viperinos impetus, velle effugere.

Non diu crimen Florentii inultum. is enim cum in *solario*, seu superiori domus suæ cubiculo, de Benedicti discessu exultaret, corruentis cubiculi, domo cetera integra remanente, lapsu contritus interiit. Inde jam decem millibus processerat Benedictus, cum discipulus ejus, Maurus nomine, non sine quadam lætitiæ significatione, infelicem hominis casum nulla mora nuntiari curavit: rediret ocius; Florentium dedisse meritis poenas. Illacrymatus est ad funestum casum Benedictus, simul de inimici morte dolens, ac de errore discipuli. adeo ut eidem pœnitentiam indixerit, quod de Florentii interitu gaudere visus fuisset. Quo in loco, auditis tot sancti Benedicti miraculis ac virtutibus, exclamans merito infert Petrus Gregorii interlocutor, quod *vir iste omnium justorum spiritu plenus fuit.* id quod approbat

ANN. CHR.
528.V.
Casinum a-
dit, purgatque.

Gregorius. Maurus iste an Equitii filius sit, etsi asserit liber de vita sancti Mauri, dubitant quidam e nostris, nec sine fundamento: tum quia Benedictum Sublaco discedentem comitatus est sanctus Maurus: tum quia Gregorius, nominato semel Mauro Equitii filio, Maurum simpliciter in consequentibus semper vocat: cum hic longo verborum ambitu *viri Dei discipulus, Maurus nomine*, appelletur. Ceterum hoc factum eo certius rescivit Gregorius, quod Florentius iste avus fuerit Florentii Romani subdiaconi, ipsi Gregorio, ut ex ipsius ad Petrum diaconum verbis liquet, notissimi ac familiaris.

Non ideo pedem retulit Benedictus, sed constans in proposito persecutus est iter, quod non casu ac fortuito, sed summa ordinante providentia susceperat. Ibat plenus animi, forte nesciens quo iret, sed divini numinis ductum sequens. Angelos duos in bivii divortio Casinum versus monstrasse iter, auctor est Marcus poeta, & post eum Paulus Diaconus, alique. quod mirum est ignorasse, aut reticuisse Gregorium. Pervenit tandem Casinum vir sanctus, ibique sedem figere constituit, sive loci opportunitate, seu divino, ut credi par est, consilio impulsus. Casinus, Campaniæ-Felicis locus celebris apud veteres, Ciceronem, Livium, aliosque; nunc Samnitum provinciæ seu Aprutio, nunc Latio-novo ob confinia attributus, Roma passuum millibus circiter septuaginta, Neapoli fere quinquaginta, totidemque Sublaco distat; sancti Benedicti secessu ac monasterio illustrior, quam Varronis villa, antiquis auctoribus tantopere decantata. Idem vicino municipio, monti, & fluvio nomen. Fallitur Cluverius, & ex nostris Hæftenus præter alios, qui vetus Casini opidum, (castrum Gregorius appellat) eo loci stetit aiunt, quo suum Benedictus monasterium exstruxit. Hoc quippe in ipso montis cacumine, ad quod per tria passuum millia patet ascensus: opidum vero in decliviori montis latere situm est. quod vel sola locorum inspectio probat. Istic namque superiunt vetera urbis ædificia non pauca, templi, amphitheatri, & aquæductus nobiles reliquæ, via silicibus strata, aliaque vetustæ civitatis præclara vestigia: quo colonorum quatuor millia ex senatusconsulto quondam deducta sunt. Fluvius Casinus altero lapide a Casino monte oritur, & in Lirim, Rapidi amnis aquis auctum, influit, ad Casini radices labentem. In ipso monte Benedictus profanæ gentilitatis delubra, aras, lucosque etiam tum invenit, accolæque infans ritibus addictos, Benedicto ejusque discipulis zeli materiam & laborum. Lustrato monte, vir sanctus fanum Apollinis evertit, contrivit idolum, subvertit aram, succidit lucos, ubi infidelium insana multitudo sacrificiis sacrilegis usque dum insudabat; atque in ipso templo Apollinis (Gregorii verbis utor) oraculum seu oratorium beati Martini; ubi vero ejusdem Apollinis ara fuit, oraculum sancti Johannis Baptistæ construxit, & *commorantem circumquaque multitudinem predicatione continua* ad fidem adduxit. Mirum sane eo in loco superfuisset ad id usque tempus profanæ superstitionis reliquias: cum & Casinus quondam episcopus habuerit, ex quorum numero fuit Severus ille episcopus Casinensis, qui actis concilii Romani sub Felice tertio subscripsit, in Chronico Casinensi celebratus: Verum id mirari desines, si in ipso Romæ sanctuario cives pagani ritibus deditos ad id fere tempus reliquos fuisse advertas, quales sane multi ibidem restabant Honorio Augusto imperante, qui Ratgaiso Italiæ cladem minitante, erecti animo palam in sermone jactabant, Ratgaiso merito hæc secunda evenire, quod deos coleret; Romanam civitatem idcirco destitutam esse, quia deos & sacra deseruisset. quod etiam tum jactatum in vulgus, cum ab Alarico Roma direpta est.

Ergo, everfis prostratisque insanæ turba simulacris, animisque accolarum ad veri Dei cultum sollicitatis, tandemque adductis, postquam duo, ut mox dicebam, oratoria profanis ruinis superstruxisset Benedictus, monasticarum ædium fabricæ manum admovet, collaborantibus piissimis alumnis, qui everse gentilitatis rudera, lucosque profanos in sacros usus, plaudentibus superis, convertebant. Apollinis ara erat in ipso montis apice, ubi dein oratorium sancti Johannis; & nunc sanctuarium basilicæ Casinatis: infra aram ad occasum erat fanum, cui successit beati Martini oratorium, prope monasterii januam, restante Petro ^a Diacono; nunc vero translatum ad aquilonare basilicæ latus, ubi sæculares domestici & peregrini humanantur. Inter ea frendeabat humani generis hostis, quod regno suo cedere cogeretur, nullumque non movebat, aut sistebat lapidem, quo surgentia ædificia prohiberet. Verum om-

VI.
Monasterium
ibidem condit.^a Petr. Dia-
con. lib. 4.
Chron. Cas. c.
8.

ANN. CHR.
528.

nes ejus artes ludebat artifex pius, & vires illius precibus vel minimo nutu infrin-
gebat. Insideat lapidi dæmon, quo minus in structuram efferatur, apteturque?
Orando repellit hostem Benedictus, & nullo negotio lapis effertur. Igneo terricu-
lamente ludificet ille laborantes? hic præstigias eadem arte dispellit. Parietem jam
erigi ceptum ad opprimendos fratres disjicere minetur, atque *unum puerulum mo-
nachum, cujusdam curialis filium*, eversi parietis ruina opprimat, penitusque conte-
rat dirus persecutor? mox contriti adolescentis, non jam corpus, sed frustra, in
suam cellam deferri jubet vir sanctus, & eadem hora hunc incolumem atque, ut
prius, redintegratum, ad eundem laborem remittit in diri hostis desperationem. Sic
invito illo ac ringente, fabrica tandem ad cumulum perducta est, ea simplicitate,
quæ monachos, non nisi cælestem patriam spirantes, deceret; ea opportunitate,
quæ religiosis conveniret exercitiis; eo denique secessu, qui sæculares sic arceret a
consuetudine monachorum, ut tamen hospites admitteret ac peregrinos. Hæc, in-
quam, suis numeris absoluta, non alio architecto quam Benedicto, non aliis fere
artificibus quam monachis. quod etiam contigit in conditione cœnobii Terracinen-
sis, de quo inferius.

VII.
Martino ere-
mita cedente.

Hic sancti patris in Casinum montem adventus statuitur jam inde a multis sæcu-
lis anno vicesimo-octavo, vel insequenti supra quingentesimum. Istic invenit quem-
dam eremitam, nomine Martinum, qui locum novo hospiti cedere divinitus jussus,
montem Marsicum in Campania prope Galenum seu Forum-Claudii petiit, ibique
pie ac sancte vitam absolvit. Et primo quidem longiori catena se ipse constrinxit,
ne longius progredi posset: sed postea catenam abjecit, monente sancto Benedic-
to his verbis: *Si servus Dei es, non teneat te catena ferri, sed catena Christi*. quo
audito oraculo, in antro suo ita se continuit, ut sequiori sæculi aditum penitus inter-
diceret, nec cuiquam umquam mulieri in posterum se spectandum permetteret. quæ
omnia de eo Gregorius^a commemorat.

a Greg. lib.
3. Dial. c. 16.VIII.
Regulæ cœco-
nomia, qualis
ab eo præscri-
pta.

Confluentibus undequaque discipulis, cum multitudo hæc coalescere in unius so-
cietatis corpus nulla re, præterquam legibus ac certis ritibus posset, Regulam præ-
scripsit Benedictus, quæ ita posteris probata fuit, ut Gregorio discretione præci-
pua, sermone luculenta, Patribus & conciliis præcise Sancta atque eodem Spiritu,
quo sacri canones, condita haberetur. Hæc nullo discrimine quovis admittit, pue-
ros, adolescentes, adultos; pauperes æque ac divites, nobiles & ignobiles, servos &
ingenuos, doctos pariter & litterarum expertes, laicos & clericos. Pueros oblatio
parentum monachos, adultos sua quemque professio faciebat. Serius, nec ante sæ-
culum undecimum admissi fratres illi, quos Conversos vocamus, solis externis ad-
dicti ministeriis: cum alias conversi dicerentur adulti quique, qui ad professionem
monasticam matura in ætate accedebant: qualis fuisse videtur Exhilaratus ille,
quem conversum^b vocat Gregorius Magnus, nullo discrimine, quantumvis illiterati
essent, ab aliis olim distincti. Cujusvis conditionis, servos & ingenuos, nobiles
& ignobiles admittit^c Benedictus. In regulam proinde peccant illa monasteria, quæ
non nisi nobiles admittunt, exclusis aliis, qui sunt servilis aut inferioris conditionis.

b Gregor. lib.
2. Dial. c. 13.c Regula c.
36.d Aug. de op.
monach. c. 22.

Grave hoc delictum vocat Augustinus^d in hæc verba. *Nunc veniunt plerumque ad
hanc professionem servitutis Dei & ex conditione servili; vel etiam liberti, vel pro-
pter hoc a dominis liberati sive liberandi, & ex vita rusticana, & plebeio labore, tan-
to utriusque felicius, quanto fortius educati: qui si non admittantur, GRAVE DE-
LICTUM est. Multi enim ex eo numero vere magni & imitandi existerunt. nam
propterea infirma mundi elegit Deus, ut confunderet fortia, & stulta mundi elegit, ut
confunderet sapientes; & ignobilia mundi, & ea quæ non sunt; tamquam sint, ut ea
quæ sunt evacuentur: ut non gloriatur omnis caro coram Deo.* Hactenus ex Augustino,
quæ vice commentarii esse possunt in hunc regulæ nostræ locum, cujus specimen
jam persequimur. Pueri, novitii, professi, in distinctis dormitoriis noctu jacebant,
continentes habentes lectos, solis velis aut tabulis ab invicem, ut credere par est,
ob honestatem discretos, sub suis quique magistris. Omnibus præpositus; singuli sin-
gulis decadibus præerant decani. Abbas, in summa potestate, plus tamen exemplo,
precibus, & prudentia, quam auctoritate universos regebat; cellerario utens ad
temporalia curanda; præposito, decanis, aliisque magistris ad spiritualia. Omnes fam-
ulorum sibi mutuo vices præstabant in culina, pistrino, horto, & in ceteris minist-
teriis, etiam ad excipiendos hospites & peregrinos, quibus separata diversoria &
mensa

ANN. CHR.
528.

mensa erant, tamen iidem cibi, ita ut nullius dignitatis aut status prætextu carnes
cuivis præberentur. Infirmis tamen conceditur *servitor, timens Deum, & dili-
gens ac sollicitus*; immo & *servitores*, a quibus ne infirmi negligantur, magno-
pere curare debet abbas. Monachis omnibus tonsura communis, sed non ita præ-
sta ad cutem: corona interrasilis ministros sacros a reliquis distinguebat, diaco-
nos ac sacerdotes, quos e probatissimorum numero abbas legebat.

Vestes, tunica & cuculla duplex cum cingulo; scapulare loco cucullæ ad labo-
rem manuum, quod tunicam a fordibus protegeret, ad genua usque protensum, & li-
gaculis constrictum ad utrumque latus; minor cuculla nonnumquam dictum. Cu-
culla & scapulare passim ex nigro; tunica seu toga ex albo (quamquam de colore
non admodum curabat sanctus Legislator) utraque duplex, tum ad lavandum, tum
ad decumbendum. nam absque tunica & cuculla jacere in lecto religio erat. Tu-
nica ad cutem tum demum nigra fieri cœpit, postquam interulæ lanæ in usu esse
cœperunt, tamen si ferius. siquidem albus tunicarum color diu perseveravit post
concessas interulas flameas, quarum usus jam sæculo octavo invaluerat.

Tribus maxime virtutibus fulcitur tota Benedictinæ religionis disciplina, nimi-
rum silentio cum solitudine ac secessu, humilitate, & obedientia. Hanc solam,
cum conversione morum secundum Regulam, sollempni voto promittimus, ad dif-
ficillima quæque seu impossibilia usque extensam. Primum in religiosis exercitiis
officium divinum, opus Dei, & servitutis nostræ pensum; secundum hoc lectio &
labor, qui manu exercetur. Noctæ vigiliæ nocturnæ paullum de media nocte, in-
terposito spatio ante matutinos, quos modo Laudes appellamus. A matutinis re-
dire ad lectos non licebat, quod tempus lectioni, meditationi, id est cuius pia-
mentis agitationi, psalmis discendis infumebatur. Sic in Regula sanctorum Patrum^a
matutino dicto fratres lectioni vacabant usque ad horam secundam. Meditationem
vocat sancti Macarii^b Regula, quæ tantumdem temporis indulget. Post Primæ of-
ficium labor manuum a Paschate ad kalendas Octobris in tres fere horas; ab his
kalendis in Pascha post lectionem, quæ per binas ternasve horas mane fiebat.
Nulla diebus privatis missa principio celebrabatur: sed solis Dominicis & festis seu
sollemnitatibus: in quibus omnes sacra communione reficiebantur. Post meridiem
iterum lectio, iterumque labor, pro portione virium cuique assignatus, ita ut debi-
les impositum non refugerent, validiores cuperent etiam duriorum. Si quando ex-
tra monasterium occuparentur fratres ad colligendam messem aut simile quid ope-
randum, ibidem officia divina pro tempore flexis genibus persolvebant. Stando
psallebatur etiam in matutinis, præterquam ad lectiones vigiliarum & ad respon-
soria, exemplo^c scilicet beati Martini, quem nemo umquam in ecclesia sedere
conspexit. Oratoria passim bina, aliquando terna, immo & plura: princeps non
raro basilica vocabatur, & ecclesia. Alia oratoria erant pro infirmis, & pro iis
qui aut secretius orare, aut e communi cœtu secedere volebant; processu tempo-
ris etiam unum pro famulis.

a Reg. 55.
Patr. c. 5. in
Cod. Reg. p.
22.b Macar. c.
10. ibid. p. 25.c Sulpic. de
vita S. Marti-
ni lib. 2. c. 11.

In cibum quotidianum pulmenta duo, aliquando tertium ex nascentibus herbis;
libra panis propensa, hemina vini in potum; tertia parte reservanda cœnaturis.
Mixtum lectori & servientibus ad mensam concessum ad relevandum laborem; at
speciatim lectori *propter communionem sanctam*, diebus dominicis percipi solitam,
quem locum quidam recentiores ad metaphoricam communionem inepte detor-
quent. De his alias fusius maxime ubi de synodo Aquisgranensi. Pulmenta ex qui-
busvis leguminibus confecta erant, itemque ex ovis & piscibus; ut ex actis^d sanctæ
Salabergæ aliisque constat, quorum rarior principio usus. Jejunia a paschate ad
pentecosten nulla; a pentecoste ad idus Septembris singulis feriis quartis & sextis,
inde ad paschæ festum quotidiana; at severiora in quadragesima, in qua unusquis-
que non modo de cibo & potu, sed etiam de somno, loquacitate, aliisque commo-
dis aliquid detrahebat. In utrisque jejuniiis una refectio, in his ad vesperam, in il-
lis ad nonam.

d v. hic lib.
14. n. 46.

Abstinencia ab esu carnium, saltem quadrupedum, perpetua, præterquam in-
firmis. An esus volatillum sanis, aut quidem infirmis, ex regulæ indulgentia con-
cessus sit, varia fuit nostrorum sententia; varia item praxis illius temporis mona-
chorum; sed longe graviora in negantem partem præjudicia. Certe pullorum esum,
et si facilius, solis tamen infirmis permittunt Cæsarius^e & Aurelianus. Neque veri

e v. hic lib. 1.
n. 53. lib. 5.
n. 31. & lib.
12. n. 41.

ANN. CHR. 528.
a Greg. Tur. lib. 5. c. 19.
b infra lib. 13. n. 2. etc.

simile est, sanctum Benedictum, qui vilioris pretii & gustus escas suis tribuit, etiam sanis concessurum fuisse volatilium esum, quas regias tum delicias fuisse ex Gregorio a Turonensi episcopo discimus. Sed hæc alias b, maxime ubi de concilio Aquilgransenfi anni DCCCXVI. Ad regulæ ordinem redeo.

Delinquentium poenæ sequestratio ab oratorio, a mensa, a coetu communi, pro culpa qualitate; protervi, contumaces, obdurati & incorrigibiles e monasterio ejeti. Ne monachis vagandi foras facilis esset pretextus aut frequentior necessitas, omnia intra monasterii claustra necessaria erant, molendinum, pistrinum, diversarumque artes, diversi adeoque artifices: quorum opera si quando venum dari contingebat, minori pretio vendebant quam sæculares, ut quævis cupiditatis labes removeretur. Si quando foras progredi cogebat necessitas, abbatis benedictio & preces fratrum abeuntes & redeuntes muniebant. Reversis interdictum visa vel audita referre aliis: quia plurima destructio est & detrimentum pietatis, sæpe etiam caritatis. Non longe profecturis, si eadem die reversuri essent, quidquam cibi vel potus percipere nefas. Certe olim c religio monachis erat cibum sumere in domo sæculari.

Cum in hoc præceptum deliquissent nonnulli fratres, qui cujusdam responsi fecti negotii causa non longe a monasterio ex sancti Patris mandato progressi fuerant, tardiusque morari coacti, apud quamdam religiosam feminam cibum sumissent; reversos interrogavit vir sanctus, ubinam comedissent. His vero nusquam se comedisse respondentibus: Cur, ait, mentimini? an non ad hospitium illius feminæ divertistis, atque hos & illos sumistis cibos, totque calices ebibistis? Ad hæc illi stupore tremefacti, ad ejus pedes acciderunt supplices, atque erratum confessi sunt. Ipse vero culpam tandem fassis remisit poenam, certus, eos se absente simile quid numquam perpetratos, quem sibi animo præsentem semper esse ex hoc facto probassent. quasi hoc exemplo Benedictus rectores monasteriorum erudiret, dissimulandas aliquando esse culpas, maxime quando publicæ non sunt, relaxandasque poenas, ubi constat de lapsorum resipiscencia.

Non abimile accidit cuidam laico, sed religioso viro, fratri Valentiniani monachi, qui postea Lateranense monasterium rexit. Is annis singulis, ut servi Dei precibus se commendaret, germanumque fratrem viseret, e domo sua in Casinense monasterium jejunos (id ipsum adibat sanctus d Eligius cum adiret monasteria) venire consueverat. Accedenti quadam vice comitem se adjunxit viator ignotus, cibos in viaticum portans. Cum longius ambo processissent in multam diem: Veni, mi frater, inquit, atque una sumamus cibum. Abnuuit alter, morem suum allegans. Siluit ad horam conviator: at aliquantum progressus, institit denuo ut corpora reficerent. Primus vero in abnuendo perseveravit: sed tandem cum longius iter vires pæne exhausisset, inclinata jam luce, pratum amœnum, limpidissimumque fontem, omnia denique ad reficiendum opportuna cum invenissent, ait socius ille: En aqua, pratum, amœnus locus, omnia demum nos ad reficiendum corpus invitant. quid moramur, ut resumtis viribus iter nostrum conficiamus incolumes? Sic tandem, cum & verba auribus, & loca oculis blandirentur, tertio sollicitanti assensit alter, & cibos sumit. Deinde iter profectus, sub vesperam ad monasterium pervenit, & ad sanctum Patrem deductus, petiit ut pro se precaretur. Verum factum ei impropersans vir sanctus: Itane vero, inquit, malignus tibi hostis per conviatorem illudit, ut propositum tuum, quod strenue semel iterumque retinueras, tertio tandem victus abjiceres! Tum ille culpam agnoscens suam, ad ejus pedes provolutus, eo penitentiore tactus est dolore ac verecundia, quo se se cognovit, quamquam absentem, quasi sub ipsis Benedicti patris oculis deliquisse. quod sane delictum, etsi levius forte nonnullis videatur, id nos docet, non facile pios quoscumque motus comprimendos, quos longo usu foveris, ne segnior in proficiendo fias, qui ferventior in dies esse debueras. Sic enim ignea illa vis animi defervescit sensim, & caritatis cursus languescit, dum segnius propositi constantiam retines, mobilis ad quamlibet auram.

Ad idem fere tempus revocandus est Tertulli patricii Casinum adventus, ut surgentis monasterii ædificia, sed magis ut Benedictum, filiumque suum Placidum, istuc cum Mauro adductum, inviseret. Tertullo itineris comites adjungit vitæ sancti Placidi scriptor, non admodum accuratus, illustrissimos Romanæ nobilitatis viros,

XI. Tertulli adventus Casinum & donatio.

c Pachomii vita n. 42. apud Boiland. I X. Fratres ob sumtum foris cibum correpti.

d Androm. lib. 1. c. 22.

ANN. CHR. 528.

Boëtium, Symmachum, Vitalianum, Gordianum, & Equitium Mauri parentem; additque ab Tertullo Casini montem cum appendicibus suis novo monasterio tunc sollempni donatione traditum fuisse: cui donationi multa etiam de suo Equitius & Gordianus adjecerint. Ad hæc Tertullum decem & octo patrimonii sui in Sicilia cortes seu prædia beato Patri contulisse, quam donationem testimonio suo confirmat Leo Marficanus in Chronico Casinensi. Sanè Tertulli commemorationem notat ejusdem loci Necrologium decimo-septimo kalendas Augusti, eademque die hætenus sollempni anniversario recolunt nostri Casinates. Quod attinet ad Boëtium & Symmachum, triennio ante extincti fuerant, quam Benedictus Casinum accederet.

Haud longe a sacro monte aberat vicus, emporium Zacharias vocat, in quo non minima hominum multitudo ab idolorum cultu ad veram fidem Benedicti fuerat exhortationibus conversa. Ibi quoque versabantur quedam sanctimonialia feminae, quarum diversorium Zacharias asceterium vocat. Istuc crebro ad exhortandum cum recens conversorum, tum sanctimonialium gregem, quosdam e fratribus suis Benedictus dirigere curabat. Missus quondam ex more monachus mappulas seu strophiola pro munere a sanctimonialibus rogatus accepit, atque abscondit in sinum. Reversum mox graviter increpuit Pater: Et quomodo, ait, ingressa est iniquitas in sinum tuum? At ille obstupuit, facinoris jam non memor. Tum vir sanctus: An putas me abfuisse, cum mappulas illas ab ancillis Dei accepisti, ac deposuisti in sinum? Ad hæc monachus humi procumbens, culpam agnovit, mappulasque abjecit. Sanctimonialia illas in cenobio vixisse, tamen non persuadet sanctimonialis vocabulum; quo Gregorius aliquando a usus est ad designandas virgines Deo in privatis ædibus devotas, nihilo minus probat asceterii nomen, quod hoc in loco Zacharias, vicinus illorum temporum, adhibuit. An vero monasterium istud a sancto Benedicto conditum fuerit, etsi ex conversione paganorum ibidem ab eo facta probabilis conjectura est, non tamen constanter affirmare ausim. Neque etiam constat, an Scholastica germana ejus soror, quæ haud procul a Casino degebat, eo loci vitam monasticam duxerit.

Sed quid de duabus illis sanctimonialibus, quæ ob intentatam a beato Patre excommunicationis sententiam, post mortem e tumulis prodibant tempore sacrificii? Rem sic narrat Gregorius. Non longe ab ejus monasterio duæ quedam sanctimonialia feminae, nobilissimo genere exortæ, in loco proprio conversabantur, quibus quidam religiosus vir ad exterioris vitæ usum præbebat obsequium. Sed illæ timore nescio quo nobilibus ingenito, tum linguam suam, ut earum habitus poscebant, non frenabant, tum etiam religiosum illum virum duris & incautis verbis nonnumquam ad iram provocabant. Is cum diu hæc tulisset, atque illæ nihilo moderatius agerent, rem ad virum Dei retulit, qui auditis ejus querelis, sanctimonialibus hanc comminatus est sententiam: Continete linguam vestram; alioqui excommunico vos. Iste autem nequaquam resipiscens, intra paucos dies defunctæ sunt, atque in ecclesia sepultæ. Cum vero in eadem ecclesia missarum sollempnia celebrarentur, clamante ex more diacono, Si quis non communicet, det locum; nutrix earum, quæ pro eis oblationem Domino offerre consueverat, eas e sepulcris suis progredi, & de ecclesia exire cernebat. Id cum sæpius evenisset, hæc recordata significatæ illis a Benedicto sententiæ, eidem factum exponi curavit. Is vero mox oblationem manu sua transmisit, ita effatus: Ite, & hanc oblationem pro eis Domino facite; & sic demum excommunicatio cessabit. Et quidem id probavit eventus; nec ad vocem diaconi amplius vitæ sunt ab ecclesia exire: quippe quæ communionem a Deo per servum Domini recepissent. Factum sane observatione dignum ad ecclesiasticam disciplinam. Sed an illæ sanctimonialia monasticæ professioni ac reclusioni addictæ erant? an sancto Benedicto subjectæ, ut quæ comminatoriæ ejus sententiæ vim senserint? An monasterium significant hæc verba, ubi in loco proprio conversatæ dicuntur? an in propria domo; ut sane intellexisse videtur Zacharias ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ? aliis æstimandum relinquere malim, contentus factum, uti apud Gregorium se habet; exposuisse.

Quid vero de Scholastica, sancti Benedicti germana sorore dicemus? nam de ea tandem ut agamus, postulat hic locus. Nil moror Trithemium, qui Benedictum & Scholasticam uno partu ex Abundantia editos; nec alia recentiorum de hac somnia, digna fabulis anicularum. Id tantum de ea explorati, quod ex Gregorio habemus. Soror ejus, inquit, Scholastica nomine, omnipotenti Domino ab iplo infantia tem-

XII. Monachus ob mappulas increpius.

a Greg. lib. 3 Dialog. c. 7. 14.

XIII. Sanctimonialia excommunicatæ.

XIV. Scholastica an & ubi nomen.

AN. CHR. 528.

pore dedicata, ad eum semel per annum venire consueverat. Non ergo erat, inquis, sanctimonialis ex earum numero, quæ monasticis regulis & reclusioni subiectæ erant, tametsi eam Gregorius sanctimonialiam vocat. Atqui omnes tum monachæ non eadem severitate reclusionis leges servabant, sicut illæ, quæ Cæsarii regulam profitebantur. Certe in parthenona sanctæ Liobæ abbatissæ, sancti Bonifacii episcopi & martyris discipulæ, ea lege admittebantur sanctimoniales, ut eo intrarent numquam inde egressuræ, nisi *causa rationabilis, vel magna cuiusdam utilitatis* id exigeret. qualis sane illa erat, quæ Scholasticam, semel tantum in anno ad fratrem suum accedere suadebat, ut salutaribus ejus monitis & consiliis juvaretur. quo facta, *ad cellam propriam* virgo sancta se denuo recipiebat. Hoc cellæ vocabulo Gregorius passim monasterium ipsum, aut certe privatam monasterii cellam significat, cujus rei multa apud exempla suppetunt; nec usquam cellæ nomen apud ipsum, cum sanctimonialis saltem vocabulo conjunctum, nisi pro monastica habitatione invenies. Ita vero de Scholastica intellexerunt auctores quique ex nostris, etiam antiquiores. Bertharius abbas Casinensis ante annos octingentos in sermone de sancta Scholastica eam monacham, & monacharum magistram non obscure appellat, designando locum, in quo ipsa *simul cum aliis religiosis sanctisque virginibus, quas illa docuerat, Domino serviebat.* Carmen de eadem virgine, Paulo Diacono adscriptum, addit, Scholasticæ parthenium, quod *virginal* appellat, vicinum fuisse Benedicti monasterio, ibique eam sacris virginibus præfuisse. Integra extant alibi testimonia, tum apud Angelum de Nuce in hunc locum, tum in præfatione nostra ad Sæculum primum, quæ hic repetere superfluum fuerit. Locus, ubi prope Casinum degebat, quantum majorum traditione assequi possumus, Plumbariola fuit, ubi Tasia Ratchisi ducis uxor, & filia eorum Ratrudis, monasterium construxerunt, aut forte instaurarunt. Sane eo in loco virorum etiam cœnobium extitisse, patet ex privilegio libertatis, quod ex antiquissimo Diurni Romani exemplari ^a eruimus, *Religioso abbati venerabilis monasterii sanctæ Dei genitricis Mariæ, in loco Plumbariolo, territorii Aquinensis,* incripto: cum puellarum monasterium sanctæ Petronillæ nomine insignitum esset. De illo virorum cœnobio qui scripserit, reperimus neminem, præter vetus illud monumentum, quod sæculo nono antiquius fuisse colligere licet ex illo Diurni Romani exemplari, scripto ante annos octingentos. Fuit ergo apud Plumbariolam olim monasterium duplex, sanctæ Mariæ virorum, & sanctæ Petronillæ puellarum. De monasterio sanctæ Mariæ in Plumbariola mentionem facit Leo ^b Maricanus. Nunc locus redactus est in nudum prædium abbatissæ Casinensis. Ceterum an sancta Scholastica, quam Domino ab infantia dicatam asserit Gregorius, primitus apud Sublacum se se receperit; an potius Romæ, aut alibi votis adstricta monasticis, postmodum Casinum ad fratrem accesserit, aliis divinandum permittimus.

^a Musæi Ital. p. 35.

^b Chron. Casin. lib. 1. c. 49.

ANN. CHR. 530. X V. Clericus dæmone solutus.

Intèr ea Benedicti fama crescebat in dies, atque in remotas spargebatur regiones: neque homines modo, qui tunc in terris agebant, sed & cælestes ipsi ad celebrandam ejus virtutem, Deo ita volente, conspirare videbantur. Testis in primis ille Aquinensis ecclesiæ clericus a dæmone vexatus, qui cum a venerabili Constantio ejusdem ecclesiæ antistite per multa sanctorum martyrum oratoria fuisset transmissus, nequaquam tamen infesto vexatore solutus fuerat. quasi sancti Martyres Benedicto ad declarandam insignem illam, quæ divinitus ipsi concessa fuerat, gratiam id miraculi referrent. Is itaque adductus ad sanctum Patrem est; qui fuis ad Christum precibus, antiquum hostem ex obfesso hominè protinus expulit, hoc præcepto imposto, ut ne in posterum carnes comederet, aut ad sacros Ordines accederet. si secus tentasset, statim juri diaboli rursus mancipatum iri. Discessit ita clericus sanus; dum cruda esset in eo poenæ intentæ memoria, interdictum servans. At lapsu temporis, cum alios natu minores sibi præferri gravate ferret, abjecta interdicti memoria, ad sacrum ordinem accessit. Nec mora, iterum dæmonis potestate ad mortem usque mancipatus fuit; consentibus universis, qui hujus facti conscii fuerant, virtum sanctorum, ut qui Deo perfecte adhereret, divinitatis secreta penetrasse, quippe qui perspexisset, hunc clericum idcirco diabolo traditum, ne ad sacrum ordinem accedere auderet.

XVI. Benedictus an ad sanctum Remigium puellam curandam remiserit.

Idem in consimili omnino causa Benedictus in sanctum Remigium Remorum

ANN. CHR. 530.

antistitem, quod sancti Martyres in Benedictum, præstitisse dicitur. Factum sic narrat Hincmarus in libro de beati Remigii vita. Puella quædam Tolosana haud ignobilis a dæmone vexata, a parentibus, qui eam summopere caram habebant, Romam ad beati Petri sepulcrum deducta est, cum *in iisdem partibus vir vite venerabilis, gratia & nomine Benedictus*, plurimis virtutibus & miraculis inclaresceret. Hoc comperto, puellam ad eum perducunt parentes, ut filia sospitatem ab ipso flagitarent. Verum ubi nec precibus, nec jeuniis, Pater sanctus id quod petebatur a Deo impetrare potuit, hoc unum ab hoste dirissimo tum exorcismis, tum adjurationibus valuit extorquere, numquam se cuiusquam, nisi beatissimi Remigii antistitis orationibus, ex suo hospicio egressurum. Tunc; acceptis Benedicti ad Remigium, atque etiam Alarici Gotthorum regis, cui necessitudine & affinitate conjuncti erant, litteris, ad beatum Pontificem accedunt, eumque diutius reluctantem ad petendam filia suæ salutem compellunt. Cessit tandem dirus hospes tanti Pontificis virtuti, sed cum tanta violentia ac puellæ ipsius vexatione, ut ipsa paulo post expiraverit. Mox novæ ad Remigium postulationes; mortuæ ut reddat vitam, cui salutem jam reddiderat. Ille constanter abnuere, professus, se loco remedii homicidium commisisse, sed vicit demum parentum, aliorumque flagitatio & importunitas, adhibitisque suis ac circumstantium precibus & lacrymis, mortuam vir sanctus excitavit. Hanc narrationem suspectam habet Baronius, quod Hincmarus pro puellæ parente, qui Benedictus in prolixiori sancti Remigii testamento vocatur, sancti Benedicti nomen substituisse videatur. Verum Fortunatus potius loco male intellecto erravit Hincmarus. Fortunatus quippe, primus vitæ sancti Remigii scriptor, quem Hincmarus interpolavit, scribit, puellam hanc ad beati Petri sepulcrum deductam fuisse, ubi *quidam Dei servus cum auxilio sacri corporis, plurima patrabat signa virtutum.* Non ergo illis in partibus, sed Romæ, & quidem ad ipsum Apostoli sepulcrum, tum addit, negasse dæmonem, se ab ullo alio, quam a Remigio expelli posse. Tunc, ait auctor, *parentes ejus, & ipsius benedicti servi Dei, & Alarici Gotthorum regis affatibus suffragati, cum agrota sobole ad sanctum Remigium antistitem pervenerunt.* quæ verba cum legisset Hincmarus, *benedicti* vocem adjective, ut sæpe alias, hic usurpatam in proprium sancti Benedicti nomen commutavit; & quod *benedicto*, id est beato illi servo Dei, qui ad sancti Petri sepulcrum excubabat, a Fortunato tribuitur, sancto patri Benedicto adscripsit, qui illis in partibus, id est apud Sublacum, forte etiam tum latebat, nondum illa virtutum fama, qualem paulo post obtinuit, Romæ celebratus: siquidem id contigit Alarici Gotthorum regis principatu, qui anno Christi quingentesimo-septimo extinctus est. Sic Fortunatus ipse hujus vitæ Remigianæ initio habet, *matri suæ benedictæ Cilinia.* Sic in libro secundo de gestis beati Cæsarii episcopi Arëlarenis, vir sanctus ad Ursam presbyterum: *Parcat tibi, inquit, Deus, benedictæ.* & ad sanctimoniales: *Non timeatis, benedictæ.* Sic exempla pæne infinita. Hinc explosa manet vulgata illa sancti Benedicti ad beatum Remigium epistola, quam vel eo suppositam imprudentes probant ipsi ejus confictores, quod non propriis auctoris verbis ac stilo, sed consimili, & qualem scilicet ipse effinxisset, exaratum ultro agnoscunt. Quin etiam haud levis suspicio est, simili æquivocatione in prolixius Remigii testamentum cum miraculi commemoratione intrusum fuisse *Benedicti* nomen; quasi puellæ parentis proprium fuerit, quod ipsius benedicti servi Dei elogium erat apud Fortunatum. Hunc vero servum Dei non alium esse crediderim, quam Abundium, ecclesiæ beati Petri mansionarium seu custodem, tantæ humilitatis ac gravitatis virum, ac divino cultui sic addictum, ut *idem beatus Petrus apostolus*, teste ^a Gregorio, *signis ostenderet, quam de illo haberet estimationem.* quod Gregorius ipse exemplis probat.

^a Gregor. lib. 3. Dial. c. 25.

J Am quando ad id tempus devenimus, quo sanctus Remigius ex hac vita migravit, multæ me rationes, cum privata; tum communes impellunt, ut ne hunc locum intractum præteream. Ejus quippe sepulcrum, tota Europa celeberrimum, insigni Ordinis nostri monasterio & occasionem dedit & originem; & ego ipse eo in loco vitæ monasticæ tirocinium me posuisse cum debito grati animi sensu agnosco. Situm olim erat in suburbano vicò, sed jam dudum urbis muris inclusum: ubi antiquitus sancti Christophori martyris oratorium exstabat, ad cuius atrium sanctus Remigius basilicam sancto Germano episcopo Autifiodorensi ^b construxerat, in qua

ANN. CHR. 533. XVII. Sancti Remigii obitus & sepulcrum. ^b Henricus de mirac. sancti Germani c. 46.

ANN. CHR.
533.

decreverat sepeliri. Postquam ergo Pontifex sanctus Remensem ecclesiam ad decrepitam usque ætatem, insigni vitæ factorumque gloria & sanctitate administrasset, & Chlodoveum regem cum tota Francorum gente Christo per vivifica sacramenta consecrasset, naturæ tandem concessit, ejusque corpus in ipso sancti Christophori sacello, ubi sanctæ Genovesæ jam ara erat, sepulturæ mandatum fuit. Mox loco ac tumulo religio accessit ex pietate accolavit. Hinc abbas cum monachis ibidem instituti, qui sacri corporis ac tumuli custodes essent & excubitores. Jam enim Gregorii episcopi tempore, id est annis non amplius a Remigii obitu quinquaginta; abbas loci memoratur, tum in libro ^a de gloria confessorum, tum in ejusdem historia ^b, ubi Epiphanius abbas basilicæ sancti Remigii appellatur. Crescentem cum miraculis adventantium frequentiam cum parva ædicula capere non posset, dilatatis spatii nova basilica fieri cœpta, quæ deinceps sancti Remigii dicta fuit, novo hospiti locum & honorem cedente beato Christophoro, cui continens sacellum conditum est, virgini Deiparæ itidem sacrum. Dein effosso sancti Pontificis tumulo, corpus quidem exsiccatum, sed integrum repertum, quod novo brandeo seu sudario rubeo involutum, in cryptam pone altare novæ basilicæ depositum fuit kalendis Octobris. quo etiam die longe post recurrente nova ejusdem sacri corporis translatio ab Hincmaro facta est, ut suo loco dicturi sumus.

^a Gregor. de
glor. Conf. c.
29.
^b id. Hist.
lib. 10. c. 19.

XVII.
Ampulla sacra.

Ibidem etiam cum sancto corpore asservata sacra ampulla, quam in Chlodovei regis baptismum celo delapsam Hincmarus tradit, tum in vita beati Remigii, tum in Capitularibus Caroli Calvi: ubi, Carolum apud Mettas inauguraturus, in frequenti episcoporum, procerum, omniumque ordinum conventu asseruit, eundem Carolum duxisse originem a Chlodoveo per beatum Remigium converso, ac peruncto cælitus sancto chrismate, unde, inquit, adhuc habemus. Res proinde tum constantissima erat, ampullam hanc ad id usque tempus asservatam, eam ipsam videlicet, quæ etiam ætate nostra habetur in regum christianissimorum unctionem. Huic traditioni severiores critici opponunt Aviti Viennensis, Gregorii Turonensis, Fortunati Pictavenensis episcoporum, atque Fredegarii Scholastici silentium, quod in re tam illustri decretorum arbitrantur; atque adeo Hincmarum hujus fabulæ, sic vocant, auctorem criminantur. At, si res ex æquo ac sincere expendatur, non ita decretorum videbitur horum auctorum silentium. Nam ad Avitum quod attinet, nondum forte rescierat, quæ acciderant in Chlodovei baptismum, ad quem a rege invitatus, hac epistola se excusat. Deinde etiam si ea rescivisset, quid attinebat illa commemorare Chlodoveo ipsi, horum omnium probe conscio? Jam vero Gregorius, etsi ampullæ cælitus demissæ non meminisset, aliquid tamen prodigii tunc accidisse innuit, cum ait templum baptismi respersum fuisse ab odore, talemque ibi gratiam adstantibus ibi tribuisse, ut estimarent se paradisi odoribus conlocari. Denique ex Fortunati silentio nihil confici potest: cum alia æque miranda in sancti Remigii vita prætermiserit, immo ipsam, quod mirere, Chlodovei & Francorum conversionem, & sacram ejusdem regis unctionem a Remigio factam. Quid itaque mirum, si miraculum de sacra ampulla reticuit, qui ne quidem Chlodovei baptismi meminisset? Quin etiam consimile omisit miraculum de duabus ampullis, oleo sacro & chrismate in baptismum cujusdam viri nobilis cælitus impletis, quod miraculum ipsius Fortunati ævo in contestatione seu præfatione missæ Gallicanæ de sancto Remigio recitatum fuisse constat, ut mox videbimus. Verum fac ut nullus horum aliorumve auctorum ante Hincmarum hujus ampullæ mentionem fecerit: quis Hincmarum adeo imprudentem, ne dicam impudentem fuisse credat, ut rem novam ac recens inventam pro re antiqua & sacra in tam illustri eruditorum hominum coetu obtruserit? Quid id obiter tantum, & absque ulla præfatione, uti rem omnibus notam & nemini ambigam, refert. Res ergo jam tum receptissima & exploratissima erat ampulla sacra, sed origo forte non ita.

Non unius tantum, sed duarum ampullarum meminit antiquus auctor, qui libellum de vita sanctæ Chrothildis reginæ scripsit, ubi ait, chrismate deficiente, cum sanctus Remigius Chlodoveum baptizaturus esset, duas ampullas oleo & chrismate plenas, cælitus demissas fuisse, ex quibus beatus Remigius regem more ecclesiastico perunxerit. Unde id acceperit hic auctor, nobis incompertum, nisi si hoc loco aliud miraculum confuderit, ab Hincmaro in vita beati Remigii relatum. Narrat

^c Gregor. Tur.
lib. 2. c. 31.

ANN. CHR.
533.

quippe Hincmarus, sanctum pontificem, cum iter ageret, ab homine quodam ægroto haud ignobili, necdum baptizato, accersitum fuisse, ut eum sacris aquis ablueret. Cum autem oleum exorcizatum fere, chrisma vero penitus in duabus ampullis a presbytero loci allatis defecisset; vacuas ampullas super altare deposuisse, ac fusa ad Deum oratione mox plenas inventas fuisse, quod quidem Hincmarus ante Chlodovei baptismum refert. Neque id ab Hincmaro inventum putet. Hoc enim antiquitus, id est ante annos mille, in præfatione missæ de sancto Remigio ritu Gallicano commemorabatur, ut constat ex veterrimo codice ecclesiæ Remensis, ante annos octingentos scripto, in quo beati Remigii quoddam vitæ compendium, & quædam miracula referuntur ex præfatione, quæ ad missam antiquitus dicebatur, ut fragmenti illius titulus præfert, in quo sic de duabus ampullis scriptum reperitur. Dum autem cuidam ægroto baptizando chrisma quaereretur, & nihil inveniretur; sic ampullas vacuas super altare jussit mitti, ut ipse se interim in oratione prosterneret. Tunc celesti rore chrismatis benedictione persunditur. Integrum fragmentum in appendice hujusce tomi habes. Haud scio an ad duas istas ampullas respexerit scriptor vitæ sanctæ Chrothildis mox laudatus. quod si ita est, ex his ampullis Chlodoveum perunctum fuisse nobis conjiciendi locum dedit. Porro an ampulla illa, cujus meminit Hincmarus una ex illis duabus fuerit, ejusque originem, non satis ipsi compertam, ad Chlodovei baptismum retulerit; temere asserere nolim, sed si hæc, sive alia fuerit, de ejus veritate dubitare non possum. Neque vero mirum est, Fortunatum in libello de beati Remigii vita secundi hujus miraculi non meminisse. Neque enim omnia scripsit Fortunatus, professus, se pauca differere, plurima præterire. Et quidem rem omnium maxime illustrem, & quæ ad beati Remigii gloriam & commendationem in primis faciebat, prætermisit, nempe conversionem Chlodovei regis, adeoque Francorum omnium ab eo factam, ut jam diximus. Ex quo intelligitur, quam invalidum sit ex ejus silentio argumentum. Neque potior est ex Fredegarii silentio petita auctoritas, quæ ut summum eadem censenda est cum auctoritate Gregorii episcopi Turonensis, cujus ille historiam dumtaxat in compendium redegit. Cum itaque hæc argumenta nihil contra sacra ampullæ veritatem efficiant, antiquissimæ de illa traditioni Remensis, immo & Gallicanæ ecclesiæ sua constare debet auctoritas.

Occasione sacra ampullæ non possum non meminisse vasis illius, quod Chlodovei dono acceperat sanctus Remigius, ecclesiæ Remensi ab ipso legati ad fabricandum *urriculum & imaginatum calicem*, ut in breviori testamento legitur, hoc addito in prolixiori, ut epigramma, quod Remigius ipse Lauduni argenteo vasi inscribi curaverat, calici quoque ex vase facti inscriberetur. sic vero habebat epigramma, Hincmaro referente.

XIX.
Calix S. Remigii.

*Hauriat hinc populus vitam de sanguine sacro;
Injecto æternus quem fudit vulnere Christus.
Remigius reddit Domino sua vota Sacerdos.*

Quod vas, addit Hincmarus, ad nostra tempora perduravit, donec fufum in redemptionem datum est christianorum, ut a ministris diaboli Normannis redimeret pretio argentei calicis, quos de potestate tenebrarum redemerat effusus sanguis calicis, Christi videlicet passionis. Alius tamen calix in Remensi ecclesia ostenditur, qui sancti Remigii fuisse dicitur. Illustre sane hic elucet exemplum christianæ caritatis, quæ nec sacris vasis parcat, ubi de Christi membris redimendis agitur: quod olim Cæsarium Arelatensem episcopum, præter alios multos, suo tempore fecisse superius legimus. Verum, quod ad Remigium attinet, insigne in his versibus est ejus de vero Christi in Eucharistia sanguine monumentum, dignum certe quod argenteo calici, immo & cedro inscriberetur: quo sanguinem illum, quem e calice fideles hauriunt, eum ipsum esse, qui e Christi vulneribus in cruce fusus est, contestatur. Nec minoris est momenti testimonium Hincmari in libro de vita ipsius sancti Remigii, ubi panis & vini creatura in sacramentum carnis & sanguinis Christi ineffabili Spiritus sanctificatione transferri dicitur; sicque corpus & sanguis illius fidelium ore sumi in salutem, qui licet in Patris dextera sit constitutus, in eadem tamen carne, quam assumpsit ex Virgine, sacramentum propitiationis exsequitur. Id in transcursu

a Hincmar.
c. 21.

ANN. CHR.
533.

obſervare viſum eſt, utpote ab iis, qui ejuſmodi argumentum tractarunt, haecenus, ni fallor, prætermiſſum. Non hic præteream Venantii Fortunati verſus duos in eam rem inſignes, Remigianis omnino conſimiles, cum Leontium Burdegalenſem epiſcopum laudans, ob vaſa ſacra, Virgini Deiparæ conceſſa, ita canit:

*Muneribusque piis dotaſti altaria Chriſti,
Cum tua vaſa ferunt viſcera ſancta Dei.*

quibus verbis nihil expreſſius afferri poteſt ad probandam illorum temporum cum noſtris de Euchariſtia fidei conſenſionem.

X X.
Romanus S.
Remigii ſuc-
ceſſor.

Remigium in ſede Remenſi excepit Romanus abbas Mentuniacenſis * prope Trecaſ monaſterii, quod Romanus ipſe duabus ab urbe leucis ad Sequanam conſtruxerat in honorem ſanctorum Gervafii & Protafii martyrum. Locum poſt eum rexit Leo abbas ſanctus, qui obitum ſuum prædidicit a ſanctis Hilario, Martino & Aniano. Excifum eſt monaſterium ab annis fere ſexcentis, Romanus vero vix biennium eccleſiæ Remenſi præfuit: ſiquidem Flavius ejuſ ſucceſſor concilio Arvernienſi ſubſcripſiſſe invenitur anno currentis ſæculi triceſimo-quinto.

X X I.
Theodericus
abbas Remen-
ſis.
a Sac. 1. Be-
ned. p. 617.
* *Manuſcript.*

Non diu Remigio ſupervixit Theodericus ſeu, Theodericus ejuſ diſcipulus, abbas & conditor cœnobii Remenſis in monte Hor, quod *aureum* montem perperam nonnulli interpretantur contra veterum traditionem, qui hoc nomine *lumen*, vel *iracundiam* ^a, ſive *monaſterium* ſignificari teſtantur, exoticorum ejuſmodi nominum recti interpretes. Theodericus in Alamannorum-curte * pagi Remenſis vico, patre Marcardo natus, rectius educatus fuit, quam ut ferret latronis (ſic acta eum vocant) patris conditio. Conjugio pro parentum voluntate inito, ſponſam paullo poſt intactam, vix ac ne vix quidem conſentientem, dimiſit. Hinc de novæ vitæ ineunda ratione ſacra virgo & abbatiffa conſulitur, nomine Suſanna, quæ ſub ſancti Remigii auſpiciis puellari in urbe Remorum congregationi præerat. Remigius ipſe arbiter convenitur. Ejuſ conſilio ambo locum monaſterio aptum quærunt, inveniuntque in monte ſilvis conſito, tribus ab urbe paſſuum millibus. Atque ne res conſilii divini expers crederetur, ab Angelo in ſpecie aquilæ monaſterii & baſilicæ ſitus & forma deſignantur. Dein Theodericus ordinatus præſbyter, *omnibus præcepta ſalutis predicare cepit, implere ſcilicet volens officium ſacerdotis*. In multis Marcardum patrem ſuum ad monaſticam vitam ex latrone traduxit. Accerſitus à Theoderico Auſtraſiorum rege, in cujuſ palatium fama ejuſ virtutum penetraverat, inſanabili regis oculo precibus ſuis integrum uſum reſtituit; non Theodericus, ſed Theoderio præ moſteſtia deinceps appellari volens ad diſcrimen regis. Sic prima Theoderici acta in codice Remigiano, ab annis fere octingentis exarato. Addunt poſteriora acta, a nobis vulgata in ſæculo primo, ab eo ejuſdem Theoderici regis filiam a morte excitatam fuiſſe: in cujuſ rei argumentum regium diploma proferunt de facta donatione Venderarum * ad Matronam fluvium, & Gaugiaci * in pago Remenſi, præter Germaniacum * villam, quam pro recepta oculi ſanitate rex illuminatori ſuo largitus ſit. Utraque acta in id conſentiunt, abbatem ſanctum ad Chriſtum migraviſſe kalendis Julii; ejuſque corpus Theoderici regis humeris in tumulum ſubvectum fuiſſe. Id contigiſſe oportet ante annum iſtius ſæculi triceſimum-quintum, quo rex ipſe vivere deſiit. Theoderico abbati ſucceſſit anonymus, anonymo Theodulfus vir magnæ ſanctimonix, inferius commemorandus. Primariam Theoderici vitam, quæ necdum typis edita eſt, in appendice noſtra referre viſum eſt.

* *Vendieres.*
* *Guenic.*
* *Germigny.*ANN. CHR.
534.
X X I I.
Terracinen-
ſis monaſte-
rii origo.

Casinum revertor, ubi tunc de condendo prope Terracinam monaſterio agebatur. Urbs eſt Campaniæ ſeu Latii-novi ad oram Tyrrheni maris, decimo lapide a Fundis, termino regni Neapolitani. Rogatus a quodam *fideli viro* Benedictus, diſcipulos ut mitteret ad conſtruendum in ejuſ prædio monaſterium. Miſſis qui opus inchoarent, dixit bonus pater, irent; ſe certo die adfuturum ad fabricam delineandam. Eunt, nec ipſe adest ad conditum diem: ſed paratis omnibus ad ædificium neceſſariis, nocte eadem, qua promiſſus inſtabat dies, uni ex his, quem novæ coloniæ *patrem* ſeu abbatem deſignaverat, eique, qui ab ipſo ſecundus erat, præpoſito, vir Dei in ſomnis univerſam futuri cœnobii diſpoſitionem notavit, deſignatis locis, ubi oratorium, ubi reſectorium fratrum, ubi cella hoſpitem, aliæque monaſticæ officinæ conſtitui deberent. Verum cum ſomnio fidem non accom-

ANN. CHR.
534.

modarent, ad Patrem reverſi permodeſte conqueruntur, quod promiſſioni ſuæ deſuiſſet. Et, cur, inquit, iſta dicitis? an non ipſo die, quo promiſeram, adſui? Illis vero percontantibus, quando veniſſet; reſpondit: Nonne utrique veſtrum in ſomnis apparui, & loca ſingula deſignavi? ite, atque agite ſecundum formam, quam vobis præſcripſi. His auditis, attoniti reſceſerunt, atque omnia ad ipſum exemplar compoſuerunt. Sancto Stephano protomartyri nuncupatum fuit monaſterium, cujuſ quinam abbates primi fuerint, quive ſubſequentes, ignoramus.

Tantum reſcimur nomina quorundam ex illis, qui primi iſtuc miſſi ſunt, ſanctorum monachorum, nempe Specioſi & Gregorii. Hos laudat Gregorius M. in libro * quarto Dialogorum ex relatu aliorum ſancti Benedicti diſcipulorum. Hi duo nobiles viri, & quidem germani fratres cum eſſent, atque *exterioribus ſtudiis*, id eſt humanioribus ac civilibus, eruditi, omnibus facultatibus ſuis in pauperes diſtributis, ſancti Benedicti regula ac diſciplinæ ſe ſubjecerunt; eoſque probe inſtitutos venerabilis Pater in monaſterium, *quod juxta Terracinenſem urbem conſtruxerat*, habituros direxit. Ex his Specioſus, *cum pro utilitate monaſterii* ad quemdam locum prope Capuam miſſus fuiſſet, exceſſit e vivis: cujuſ obitum ſtatim Gregorius ejuſ frater Terracinæ cognovit, eumque ceteris monachis indicavit. Tum profectus ad prædictum locum, fratrem ſepultum reperit, eundemque ipſa hora, qua ejuſ animam e corpore egreſſam conſpexerat, obiſſe intellexit. Falluntur ergo qui Gregorium hunc Romæ aut vixiſſe, aut devixiſſe exiſtimant, quod inuere videntur Martyrologia, monaſticum & Romanum. Ex his intelligitur, Specioſo commiſſam fuiſſe rerum temporalium procuracionem, quippe qui *ſtudiis exterioribus* eruditus erat. Felices illi, qui ſimilibus implicati negotiis, ita ſe gerunt, ut ſoluti corpore eadem ſortem experiri mereantur! At quam timendum eſt, ne temporalia tractando, temporalibus, quaſi cuidam viſco, inhæreant, & a cæleſtibus ad hæc terrena & infima ita demergantur, ut inde emergere non valeant!

X X I I I.
Sancti mo-
nachi Terraci-
nenſes.
a Greg. lib. 4.
Dial. c. 8.

His duobus Terracinenſibus monachis geminos alios adjungere liceret, Paulinum & Auguſtinum, ſi vera eſſet Angeli de Nuce obſervatio in Chronici Caſinenſis locum illum, ubi de his duobus agitur. Narrat libri quarti auctor ^b Petrus Diaconus, Oderiſii abbatis Caſinenſis anno ſeptimo-decimo, Chriſti centeſimo-tertio ſupra milleſimum, dedicatam ſancti Stephani eccleſiam a Benedicto Terracinenſi epiſcopo nonis Novembris; atque in hac eccleſia inventa fuiſſe corpora ſanctorum monachorum Paulini & Auguſtini, beatiſſimi Benedicti diſcipulorum, cum aliis duobus ſepulta; tumque dæmoniacum quemdam inſeſto dæmone liberatum fuiſſe, vociferante, ſe ab illis duobus, quos ex nomine appellabat, ſancti Benedicti diſcipulis ex hominis corpore expelli. Poſtremo addit, Oderiſium abbatem ſanctorum illorum corpora inde extuliſſe, atque in muro eccleſiæ ſancti Andreæ apoſtoli reverenter collocari. Angelus de Nuce, & ipſe noſtro tempore abbas Caſinenſis, lecto hoc loco, ubi de Terracinenſi epiſcopo & de eccleſiâ ſancti Stephani agitur, hunc interpretatus eſt de Terracinenſi ſancti Stephani monaſterio, quem de Caſinenſi ſancti Stephani eccleſia intelligit idem ipſe Petrus diaconus in libello necdum typis edito de obitu juſtorum Caſinenſium, ubi de his duobus ſanctis monachis ſcribit in hunc modum. *Paulinus Patris Benedicti diſcipulus, Caſini mortuus, & ſepultus in ipſo loco, ubi poſtea eccleſia ſancti Stephani conſtructa eſt. Hujus corpus Oderiſii abbatis tempore dum inventum fuiſſet, dæmoniacus quidam ibidem veniens conſeſſum ſanatus eſt. Tunc abbas cum fratribus ſancti Paulini corpus inde elevans, in muro eccleſiæ ſancti Andreæ apoſtoli reverenter locavit. & capite ſequenti: Auguſtinus, beati Benedicti diſcipulus, juxta corpus ſancti Paulini cum aliis duobus ſepultus Caſini: ejuſ corpus itidem in eccleſiam ſancti Andreæ tranſlatum. Unde in antiquo Caſinenſi calendario legitur: Nonis Novembris hic in Caſino dedicatio eccleſiæ ſancti Stephani & ſancti Adalberti. & de ſancti Andreæ eccleſia: III. kalendas Februarii in Caſino dedicatio eccleſiæ ſancti Andreæ apoſtoli. Non ergo ad Terracinenſe, ſed ad Caſinenſe monaſterium referendi Paulinus & Auguſtinus, quamquam parum intereſt, nec incongrue de illis mentio facta eſt hoc loco. Agapitus & Leo I X. Caſinatibus aſſeruerunt monaſterium Terracinenſe, quod noſtra ætate ab ipſis alienatum conqueritur ^c Angelus de Nuce.*

X X I V.
Paulinus &
Auguſtinus
monachi Caſi-
nenſes.
b Chron. Caſi-
ſin. lib. 4. c.
23.

Ad idem fere tempus, quo monaſterii Terracinenſis origo, revocanda eſt ſancti Placidi in Siciliam miſſio, quæ prima noſtrorum extra Italiam fuit. Oportandum

Annal. Bened. Tom. I.

c Angel. in
Chron. Caſ. lib.
1. c. 8.
X X V.
S. Placidi
miſſio in Sici-
liam.

fane esset, ut accuratiorem de rebus ab eo gestis scriptorem haberemus, quam Gordianum illum personatum auctorem, qui ejus discipulus atque itineris socius fuisse, ejusque vitam græce scripsisse dicitur. Scriptorem longe recentiorum arguit imperita narratio, plurimis resperfa erratis, quæ nisi in posteriorum temporum hominem, & quidem imperitum, cadere non possunt; nec modo interpolatorem, sed falsum auctorem omnino arguunt. Petrus diaconus Casinensis in sancti Placidi elogio, quod Gregorio præfuit, Terracinenfi, an Sueffano, nuncupavit, se primum ex græco vitam sancti Placidi transtulisse testatur. Stephanus Aniciensis paullo post eandem expoliendam suscepit rogatu Casinensium. Hæc ex membranis Casinensis bibliothecæ monumentis accepimus: ex quibus sancti Placidi apud Casinates cultum longe ante hos auctores receptum fuisse intelleximus. Hunc sancti martyris cultum, simul & missionis ejus causam indicat vetus ejusdem monasterii kalendarium, in quo aureis litteris ipsius memoria consignata fuit ante annos sexcentos in hæc verba: *III. nonas Octobris apud Siciliam natalis sancti Placidi beatissimi martyris, cum sociis suis Eutychio, Victorino, & aliis triginta: pro quo pater ejus Tertullus patricius decem & octo patrimonii sui curtes beatissimo patri Benedicto obtulit.* De ista donatione totidem fere verbis agit Leo Marlicanus in chronico Casinensi. Quæ quidem antiquiorum martyrologiorum, Usuardi, Adonis, aliorumque commemorationem, non satis explicatam, illustrant; simulque innuunt occasionem mittendi in Siciliam Placidi in vulgatis actis expressam, nempe ad recuperandas possessiones Benedicto a Tertullo Placidi patre assignatas, quas iniqui homines invaserant. Itineris socios habuisse fertur Gordianum & Donatum: Capuæ a Germano, Beneventi a Marciano, Canusii a Sabino, Regii a Sisinnio episcopi benigne ac perhonorifice exceptus cum tantâ miraculorum frequentia, ut præter ea quæ in via patravit plurima, totius etiam Siciliæ homines male habentes sanasse dicatur. Non diu post suum Messanam adventum de monasterio construendo cogitare cœpit, idque intra quadriennium absolvit in portu maris, haud longe ab urbe Messana, sancto Johanni Baptiste sacrum. Basilicæ dedicationem quinto kalendas Augusti factam perhibent. Brevi confluentibus eo discipulis, numerus ad triginta crevit: quos omnes monasticis præceptis apprime imbuunt vir sanctus, dum ipse interim oratione, lectione, jejuniis, ceterisque virtutibus supra ceteros emineret. Hanc missionem anno currentis sæculi tricesimo-sexto contigisse vulgatus ejus vitæ scriptor tradit: at, si Canusii a Sabino episcopo exceptum fuisse constet, biennio ante statuenda est: siquidem Sabinus anno tricesimo-quinto Constantinopolim missus ab Agapeto pontifice, anno sequenti interfuit, subscripsitque concilio ibidem convocato, quod pridie nonas Junii absolutum fuit. Hic est Sabinus Canusii episcopus, cui sanctus Benedictus, teste^a Gregorio, urbis Romæ excidium prædixit; qui etiam cæcus factus, ob sanctitatis famam a Totila rege demum honoratus fuit.

^a Gregor.
lib. 2. Dial. c.
15. & lib. 3.
c. 5.

XXVI.
Donatus an
primus monas-
tici Ordinis
auctor in His-
pania.

Non dubium quin primas Siculis facile concessuri sint Benedictini nostri Hispani, post agnitas fraudes vulgati chronici sub nomine Maximi, cujus larvata auctoritate deceptus Antonius Yepesius, sancti Benedicti regulam anno sexti sæculi tricesimo-septimo in Hispanias invecit, ac monasterio sancti Petri de Cardena imposta fuisse existimavit. Id serius factum constat, tamen quo præcise tempore contigerit, minime sit exploratum. Verum ante quam id explicemus, observare convenit, Hispaniam omnem sæculo sexto Gotthis & Suevis paruisse, utrisque Ariana labe infectis. Suevis Gallicia, Gotthis seu Vesigotthis cetera subiecta erant. Suevi, Germaniæ populi, cum Vandalis aliisque barbaris nationibus ineunte sæculo quinto, irruptione in Galliam facta, eaque per biennium vastata, inde cum eis in Hispaniam penetrarunt, & citeriore Hispania Honorio imperatori dimissa, ultiores provincias a se subactas in sortem conjecerunt. Vandalis & Suevis Gallicia evenit, Alanis Lusitania, Turcilingis Bætica; atque ita eas suis quique subiecti regibus tenuerunt. Alani paullo post, regia dignitate omissa, uti & Turcilingi, Vandalis se subdunt; Vandalis demum in Africam commigrantibus, Suevorum potentia in Hispania crevit. Sed hac a Gotthis tentata ac minuta, Romani ipsi quidquid juris in Hispania reliquum habebant, Gotthis cesserunt sub Eurico rege, qui domita Hispania in Galliam irrupit; & Aquitania prima, aliisque ad Rhodanum provinciis occupatis, regni sedem Arelati con-

stituit. Alaricus, Eurici successor, a Chlodoveo Francorum rege victus ac necatus, cum vita simul Aquitaniam amisit. Amalarico ejus filio adhuc puero, Gotalicus ejus nothus regnum occupat; quem Theuda, a Theodorico Italiæ rege pro Amalarico præfectus, regno ejicit, & Galliæ partem Amalarico recuperat, idemque Hispaniæ partem invadit; atque Amalarico a Childeberto Francorum rege, ob contumelias forori ipsius illatas, deleto ac cæso, solus demum in Hispania regnat ad annum ejus sæculi quadagesimum-octavum, quo Theudisclum, & post eum Agilam, Athanagildum, Liuvam & Leuvigildum, quem ejus filius Reccaredus catholicus excepit unum post alium habuit successores. Sub illis regibus, tamen Ariani, res monasticæ nihilominus incrementum acceperunt. Primus in Hispaniam *monasticæ observantiæ usum & regulam*, si Hildefonso^a Toletano episcopo sit fides, adduxit Donatus, qui *professione & opere monachus*, cujusdam in Africa eremitæ discipulus existisse fertur. Hic violentias barbararum gentium, Hildefonso verba sunt, imminere conspiciens, atque ovilis dissipationem & gregis monachorum pericula pertimescens, fere cum septuaginta monachis, copiosisque librorum codicibus, navali vehiculo in Hispaniam commigravit: qui ab illustri femina Minchæa subsidiis ac rerum opibus ministratis, Sirbitanum monasterium visus est construxisse. Non alia videtur hæc barbararum gentium in Africam incursum, quam Vandalorum vexationes, & frequentes bellorum tempestates cum Imperatoribus Orientis; aut certe Maurorum in Africam impressiones, quos ante & post sancti Fulgentii obitum passim in Africam irrupisse, ac pleraque loca rapinis, cædibus, incendiis infestasse^b legimus. Donatum quippe Justiniani, aut saltem Justiniani principatu in Hispaniam accessisse intelligimus ex chronico Johannis Biclarenfis, apud quem *Donatus abbas monasterii Servitani, mirabilium operator, clarus habitus* memoratur ad annum quintum Justiniani secundi, id est anno istius sæculi septuagesimo. Jam ergo ante aliquot annos Donatus eo accesserat, condideratque Servitanum Monasterium, quod in regno Valentia prope Setabim^{*} situm fuisse opinantur.

Verum longe ante id tempus monasticum institutum in Hispaniam fuerat propagatum, probante Siricii papæ epistola ad Himmerium Tarraconensem antistitem, qui varia de monachis ac sanctimonialibus dubia Damaso Siricii decessori proposuerat. Idipsum adstruunt canones conciliorum, Tarraconensis, Ilerdensis, & Barcinonensis, editi ante medium sæculum sextum; immo Cæsaraugustani canon sextus, convocati sæculo quarto contra Priscillianistas, quæ prima est monacho um mentio apud Hispanos. Justus, Urgellensis sequenti sæculo episcopus, in commentario super Cantica canticorum, per vineas florentes & odoriferas ait designari *congregationes clericorum, monachorum, & virginum*, quæ in ecclesia proficiunt, & per bonam famam & conversationem intonuerunt. quod tamen de Gallia Narbonensi Gotthis tum subiecta, immo & de aliis extra Hispanias regionibus intelligi potest. ^c Johannes Mariana præmissum Hildefonso locum, ubi Donatus *prior monasticæ observantiæ usum & regulam* in Hispaniam attulisse perhibetur, sic interpretatur, quasi monasticam vivendi rationem, certis legibus institutisque temperatam, invexerit primus, cum monachi in illis partibus antea, aut nulla votorum religione adstricti essent, aut dissipati per silvas vitam agerent solitariam. Verum ex Hispanicis illorum temporum conciliiis oppositum omnino evincitur. Tarraconense anno istius sæculi sexto-decimo monachorum cœtum, abbatelque memorat, ubi statuit canone 1. ut monachus, qui absque teste ad mulieres etiam consanguineas accesserit, *in cella monasterii reclusus pœnitentiæ lamentis incumbat*, ubi singulari afflictione, panis & aquæ victum *ex abbatis ordinatione* percipiat. & canone undecimo: *ut monachi a monasterio foras egredientes*, ministerium ecclesiasticum temere non usurpent, *nisi forte cum abbatis imperio*. Ad hæc in Ilerdensi anni vicésimi-quarti canone tertio: ut monachi, quos episcopus probaverit in clericatus officio, *cum abbatis voluntate* ordinentur; & quæ *monasteriis* offeruntur, ab episcopis non contingantur. Erant ergo tunc temporis abbates monachorum, erant & monasteria in Hispaniis ante Donatum, qui forte quod severiores monachis præscripsit leges, *prior monasticæ observantiæ usum & regulam* induxisse dicitur ab Hildefonso. Certe Eutropius ejus discipulus, & in Servitani monasterii regimine successor, de nimia rigiditate accusatus est, ut inferius videbimus. Si germanum esse constaret Donati epitaphium, quod Eutropio auctori apud Tamayum tribuitur, dicendus esset disci-

^a Hildef. de
vir. ill. c. 4.

^b S. Fulgent.
vita c. 9. 10.
& 30.

^{*} Xative.
X XVII.

^c Mariana
lib. 5. de reb.
Hisp. c. 11.

ANN. CHR.
534.
XXVIII.
Victorinus
an ipso prior.
a V. Sac. I.
Bened. pag.
189.
* *Æthesca.*

pulus *Facundi presulis & monachi*, in Africa. At fatius est fidem habere Hilde-
fonso, qui eum *cujusdam in Africa eremite discipulum* extitisse scribit.

Donato in propaganda apud Hispanos re monastica prævisse videtur Victoria-
nus abbas Aſanensis, qui, teste ^a Fortunato, *plurima per patriam monachorum exa-*
mina fudit, suumque ipsius Aſanense monasterium *bis senis lustris*, hoc est sexaginta
annis, rexit. Aſana seu Aſanio vicus est apud Celtiberos seu Aragoſes, haud
procul ab urbe Osca *, ad fluvium Cingam, qui per montium fauces rapido im-
petu decurrens, in Iberum tandem influit. Primum hujus loci abbatem fuisse Vic-
torianum nullus dubito, quantumvis reclamant recentiores Hispanici scriptores,
qui hujus monasterii auctorem putant Gefalaicum Gotthorum regem ad annum
quingentesimum-seximum, sane parum veri simili argumento, regi Ariano venisse in
mentem, ut monasterium alienæ religionis construeret. Sed etsi de tempore condi-
ti cenobii conveniamus, Victorianum ejus primum rectorem fuisse nihil obstat:
cum annis sexaginta ei præfuerit, non diu post annum ejusdem sæculi sexagesimum
superstes. siquidem mortuus erat tum, cum Venantius Fortunatus ^b ejus epita-
phium scripsit, sub hoc titulo in sinceris ac pervetustis codicibus: *Epitaphium Vic-*
toriani abbatis de monasterio Aſana: ubi in editis mendosissime legitur, *monasterii*
Agaunensis. At in veterrimo exemplari Corbeienſi sic titulus habet: *Epitaphium*
domni Victoriani primi abbatis de monasterio Aſani in Spania. quo ex titulo confutantur
& qui eum Aſanensis monasterii abbatem primum, & qui Hispanum fuisse negant.
Integrum epitaphium visum est referre hoc loco, quod Victoriani vitam compen-
dio referat melius, quam alia recentior apud Bollandum ad Januarii diem duode-
cimam, qui supremus ejus dies fuit. Audi Fortunatum.

^b Fortunat.
lib. 4. c. 11.

*Quisquis ab occasu properas huc, quisquis ab ortu,
Munus in hoc tumulto quod venereris habes.
Respice ditatum caelesti rore talentum,
Cujus semper habet pectoris arca Deum.
Religionis apex, vita decus, arma salutis,
Eximius meritis Victorianus adest.
Dignum opus exercens, qui fructificante labore,
Cunctis, non soli vixit in orbe sibi.
Plurima per patriam monachorum examina fundens,
Floribus aternis mellificavit apes.
Lingua potens, pietas presens, oratio jugis
Sic fuit, ut jam tunc totus ad astra foret.
Plura salutiferis tribuens oracula rebus,
Sæpe dedit signis vita beata fidem.
Bis senis rexit patrio moderamine lustris
Rite Deo placitas pastor optimus oves.
Calle sequens recto sacra per vestigia Christum,
Nunc fruitur vultum, quem cupiebat amor.*

Sunt qui existiment, Victorianum Italum fuisse, atque ex Italia in Hispaniam de-
migrasse, decepti, ut puto, similitudine nominis, eundem esse opinati cum Victo-
rino monacho illo Italo, quem Gregorius Magnus laudat in homilia tricesima-
quarta. At rem dirimere videtur Fortunatus, qui Hispaniam Victoriani *patriam*
dicit. Gratiam forte nobis habebunt Hispani, non modo quod Victorianum ipsis
asseramus, sed quod eidem restituamus Fortunati epitaphium, in abbatem Agaunen-
sem, ubi nullus eo nomine abbas in indicibus abbatum invenitur, jam dudum per-
peram translatum. Nunc Aſanense monasterium est canonicorum regularium sanc-
ti Augustini.

XXIX.
Turibius mo-
nachus, an e-
piscopus.

Victoriano & Donato æqualis fuit Turibius monachus, a Turibio Palentino sa-
culi quinti episcopo diversus, cui habitum monasticum Romæ a sancto Benedicto
traditum, eundemque Benedictinæ in Hispania regulæ promulgatorem fuisse non-
nulli pseudo-Maximi sectatores inepte fabulantur. Exstat Montani Toletani anti-
fistis epistola, *domino eximio præcipuoque Christicola, domino & filio Theoribio* inscri-
pta, in qua eum laudans ob destructum idolorum cultum, extinctaque Priscillianista-

rum reliquias; simul ei potestatem committens revincendi *novum*, & a primis chris-
tiana religionis *inauditum* quorundam in Palentina diocesi presbyterorum facin-
nus, qui chrisma ipsi conficere ausu temerario non dubitabant; simul arguens eos,
qui *aliena sortis*, id est metropolis, episcopos ad consecrandas Palentina diocesis
basilicas invitabant. *Quæ celsitudini vestre*, inquit, *indicare curavi, quo facilius*
per vestram increpationem nefanda presumptio in posterum conquiescat, nempe audacia
illa presbyterorum; demumque hortatur, ut ad id emendandum *severissimi sacerdotis*
auctoritate utatur. Garſias dubitat, an hic Turibius monachus fuerit ille, cujus
meminit Hildeſonſus in libro ^a de viris illustribus: an alter notarius sedis aposto-
licæ, a beato Leone Papa missus in partes Hispaniæ ad Priscillianam hæresim ex-
stirpandam; an vero episcopus Palentinus & Asturicensis. At dubium non est
quin idem fuerit Turibius ille monachus, de quo agit Hildeſonſus, quippe qui præ-
dictæ epistolæ argumentum refert: nec minus certum, & Turibium notarium, &
Turibium Palentinum episcopum, qui Leonis Magni tempore vixerunt, annis fere
octoginta ab isto discretos fuisse. Montanus enim Toletanus antiſtes, qui hanc ad
Turibium epistolam scripsit, præfuit secundo concilio Toletano ad annum sexti sæ-
culi tricesimum-primum, nec quadragesimum excessit; quippe qui, teste Hildeſon-
ſo, annis novem tenuit pontificis dignitatem. Palentina vero sedes pastore tum
destituta erat, cum hæc epistola scripta fuit. unde factum erat, ut Palentini sa-
cerdotes licentiam conficiendi chrismatibus novo & insolito ausu sibi arrogarint, quod
postea damnavit concilium ^b *Bracarenſe*; alienosque episcopos, provincialibus præter-
missis, ad basilicas consecrandas invitaverint. Id porro diserte probat alia ejusdem
Montani epistola ad Palentinos presbyteros, in qua hæc iterari vetat, donec ipsis
a Domino prepararetur antiſtes. Non ergo, inquàm, episcopus erat ille Turibius, sed
tantum presbyter & monachus, quo nomine afficit illum Hildeſonſus, ubi Monta-
ni ad Turibium monachum epistolam commemorat. Quæ autem his opponuntur,
sive ex *domini* sive ex *celsitudinis* titulis, sive ex *coepiscopi* vocabulo, leviora sunt
quam ut tam luculenta elevare argumenta possint. Certe idem Montanus Palenti-
nos sacerdotes vocat *dominos* in epistola, *dominis dilectissimis fratribus, filiisque ter-*
rorii Palentini inscripta: nec dubitavit sanctus Bernardus, parcus aliqui lau-
dator, Petrum abbatem Cluniacensem *magnitudinis* ^c titulo compellere. Porro
vester coepiscopus dici potuit relate ad Montanum, aut propter aliam rationem,
scilicet quod in vacante Palentina diocesi officium exerceret chorepiscopi. nam
hard insolens est apud veteres, chorepiscopi nomen cum c. episcopo confundi.
Maneat ergo fixum, Turibium hunc monachum fuisse: quod satis innuit Monta-
nus initio epistolæ, ubi ejus vitam laudat, cum *adhuc floreret in seculo*: quin etiam
tunc fuisse sacerdotem & visitatorem vacantis ecclesiæ Palentina: quo fit ut Monta-
nus eum hortetur ad utendum *severissimi sacerdotis auctoritate*. Certe si Turibius
fuiſſet episcopus, hunc Montanus in epistolæ inscriptione *filium* appellaturus non
fuiſſet. Hæc de Turibio certa & explorata: cetera conjectorum arbitrio permit-
timus.

Prædictis viris annumerandus venit sanctus Æmilianus, abbas recentioribus dictus,
quem vel monachum tantum, vel presbyterum veteres appellant. Hunc Benedic-
tini in Hispania instituti auctorem, aut saltem amplificatorem existimant nostri,
atque in argumentum afferunt vetus epitaphium, ad ejus tumulum insculptum.
Silet tamen hæc de re sanctus Bravilio Cæsaraugustanus episcopus, qui libellum de
vita sancti Æmiliani Fronimiano presbytero, cujus hortatu id susceperat, nuncupa-
vit, eumque ab se scriptum ait *sub testificatione Citonati abbatis venerabilis, Sophro-*
nii & Gerontii presbyterorum, atque sanctæ memoria Potamie religiosæ femine, ut pos-
ſit in Missæ ejus celebratione quantocius legi, pro more illorum temporum, quibus,
lecto evangelio, ejusmodi narrationes recitari solebant. Citonatus abbas sancti
Æmiliani cenobii fuisse creditur; Sophronius vero & Gerontius monachi ejusdem
loci, tametsi presbyteri tantum appellati ex recepto antiquorum usu, qui suppressis
aliis titulis, nude presbyteros, etiam eos qui abbates erant, non raro appellabant.
Sic in prologo Bravilionis idem ipse, qui Citonatus abbas initio vocatur, in conse-
quentibus *Citonatus presbyter sanctissimus, & sanctæ purissimæque viæ*, tametsi adhuc
vivens, appellatur. Jam, ut ad rem accedamus, Æmilianus ex opilione primum
discipulus fuit cujusdam eremite sanctissimi, nomine Felicis, tunc in castro Bilbio;

ANN. CHR.
534.

^a Hildeſ.
cap. 4.

^b Conc. Bra-
car. c. 19.

^c S. Ber. ep.
228.

XXIX.
S. Æmiliani
res gestæ.

ANN. CHR.
534.

quod Najaræ opido Hispaniæ Tarraconensis proximum est, commorantis. Dein *ad sua redit*, haud procul a Vergegio, qui locus ejus natalis dicitur in suo ipsius epitaphio: sed concurrentium multitudinem turbatus, *ad remotiora Distercii montis secreta* secedit, ubi annis quadraginta vixit, *consortio hominum privatus*, Angelorum solummodo consolationibus recreatus, omnibus temporum ac necessitatum expositus incommodis, quas remotissima parit solitudo. Sed quantumvis latere vellet, in notitiam venit Didymi *Tyrasomensis* episcopi tum dicecesani, qui eum ordini ecclesiastico, etsi renitentem, aptavit, ac presbyterum ordinatum prefecit ecclesiæ Vergegiensi. Nihil tamen minus continuatæ preces; protracta jejunia, vigiliæ, aliaque vitæ monasticæ rigidiora exercitia. At cum ecclesiæ suæ facultates in egenos, eam religione & virtutibus potius, quam opibus ditare cupiens, liberaliter effunderet; sub speciem dilapidati ecclesiæ patrimonii ab illo ministerio amotus, reliquum vitæ ad centum annos tempus peregit eo in loco, ubi nunc ejus exstat monasterium, sacro ejusdem corpore & adventantium concursu celebratum, quod modo subest episcopo Calaguritano. Hunc sanctis Antonio & Martino *vocatione, educatione ac miraculis* omnino similem dicit sanctus Braulio, qui *suis fere temporibus gesta* narravit, ut ipse in ejus vitæ præfatione testatur. *Emiliano* mos erat cellula reclusum in quadragesima vivere, nec cuiquam tum se permittere videndum. Hospites, præter id tempus, ad ipsum adventantes non minus verbis reficiebat, quam cibo. Virginibus cohabitavit in decrepita ætate non sine vulgi, ut fit, obloquiis, exemplo, etsi in illa centenarii hominis ætate minime suspecto, sane haud quaquam aliis probando aut imitando, *ne*, sicut ait Braulio, *succedat periculum temeritati*. Potamia superius laudata ex earum virginum numero fuisse videtur. De monasterio sancti viri altum in ejus vita silentium, nisi quod *is collegium* habuisse dicitur cum Afello sanctissimo presbytero, quod perinde est atque cum habuisse collegam; & quod ipsius corpus post mortem sepultum legitur *cum multo religiosorum obsequio, depositumque in suo, ubi & manet, oratorio*. Ibidem monasterium exstructum, cujus abbas, ut jam dixi, fuisse videtur Citonatus. *Emiliano* etiam *abbatiale curam* tribuit ejus epitaphium, gothicis litteris scriptum, inventumque in ejus tumulo ante annos, ut ferunt, sexcentos, effectum apud Yepefium. Eundem anno istius sæculi septuagesimo-quarto in cælum migrasse inferius demonstrabimus. Cum ergo in solitudine Disterciensis, post suum sub Felice eremita tirocinium, annos quadraginta duxerit; subducto, quo Vergegiensem rexit ecclesiam, quoque postea supervixit, tempore, ante annum ejusdem sæculi tricesimum vitam monasticam iniisse dicendus est. Hic rerum consequentia postulare, ut ad perfectam traditionis in Hispania Benedictinæ notitiam de sancto Martino Dumienfi primum abbate & episcopo, tum Bracarenfi, hic ageremus: at rem in suum locum differre præstat, ut temporis rationem accuratius observemus.

XXXI.
Hispaniæ
monasteria.

Quenam fuerint primis illis temporibus alia, præter Servitanum, Aspanense & *Emilianense*, de quibus mox egimus, per Hispaniam monasteria, non ita liquet: Valvenerense ad Distercii montes jam dictos, Caradignense sancti Petri in dicecesi Burgenfi, sancti Claudii Legionense, sancti Martini seu sancti Turibii Libanense, atque Lorbanense in Lusitania suggerunt Antonius Yepefius, alique: ne quid dicam de cœnobio sancti Petri de Arlança, quod non ante sæculum decimum conditum fuisse nobis persuasum est. Nec fere certiora sunt de aliorum, quæ mox commemoravi, origine argumenta, ut pote pseudo-Maximi, aliorumque ejusmodi farina mendaci auctoritate subnixa. Valvenerensis principia referunt ad Munionem quemdam eremitam, qui pœnitentiæ causa in illam solitudinem secedens, discipulis eo confluentibus, monasterium excitaverit, ibidemque vixerit sub regimine Dominici presbyteri. In ejus loci ecclesiæ beatissimæ Virginis imago maxime celebratur; vigetque cultus sancti Athanasii Alexandrini patriarchæ, quem eo se olim recepisse perperam putant. Caradignensis monasterii constructionem tribuunt Sanctinæ, Severiani ducis Carthaginensis parenti. Cetera nonnisi dubia traditione fulta.

XXXII.
Emeritensia.
* Merida.

Certa & explorata sunt quæ de Emeritensi sanctæ Eulaliæ, & de Cauliniano in Lusitania monasteriis habemus testimonia ex libro Pauli diaconi de vita Patrum Emeritensium. Augusta-Emerita *, totius olim Lusitaniæ metropolis & caput,

ANN. CHR.
534.

cujus metropolitana dignitas, cum a Mauris attrita jacuisset, Compostellam iussu Callisti secundi translata, sanctæ Eulaliæ reliquiis & cultu in primis nobilitata fuit. Duæ in ea urbe primariæ ecclesiæ erant; una princeps seu senior sanctæ Mariæ, Jerusalem dicta, cui adiacebat baptisterium sancto Johanni Baptistæ de more nuncupatum: altera sanctæ Eulaliæ sub abbate & monachis, testante Paulo Diacono, qui ejusdem loci monachus videtur fuisse. Is quippe *abbatem* suum, tacito nomine, appellat sub finem capitis primi, cujus initio eundem vocat *prepositum cellæ*, id est monasterii, nempe sanctæ Eulaliæ: itidemque capite octavo-decimo *dominum*, qui *præest cellæ sanctæ Eulaliæ*. Neque enim infrequens est apud veteres, ut cellæ nomine monasterium designetur. In hac ecclesiâ mos erat ex ejusdem auctoris capite primo, *ut hiemis tempore seorsum matutinum officium facto intervallo celebraretur*, hoc est ut vigiliæ nocturnæ aliquo temporis intervallo direrentur a matutino, id est a Laudibus, quas modo vocamus, qui ritus omnino assignatur a sancto Benedicto in regula sua. An *Florentinus ecclesiæ monasterii sanctæ Eulaliæ abbas*, qui undecimo concilio Toletano subscripsit, Emeritensi cœnobio præfuerit, incertum est: immo veri similis id de Toletano interpretandum, nam & istic sanctæ Eulaliæ ecclesiâ erat: cum nullus, præter ejusdem provinciæ episcopos, huic concilio interfuisse ac subscripsisse reperiatur.

a S. Bened.
reg. c. 8.

Erat & aliud in agro Emeritensi monasterium, vocabulo Caulinianum, quod *Emerita urbe haud procul situm*, inquit Paulus^b diaconus, *ferme millibus octo distabat*: cui incunte sæculo septimo præerat *reverendissimus vir pia memorie Renovatus abbas*, postmodum Emeritensis antistes. Hoc abbate res accidit non indigna memoratu, quam anticipato huc referre visum est. Cum Renovatus cœnobii sui monachos sollicitè regeret, omnesque piissimis monitis & adhortationibus suis contentientes haberet & conspirantes; unus tamen, a ceterorum moribus discrepans, sic gulæ & crapulæ addictus erat, ut non modo temperantiæ leges sæpe excederet, sed etiam obvia quæque suffuraretur. Nulla hunc admonitio aut increpatio; non flagra, reclusiove, aut quævis alia remedia poterant ab inolita consuetudine revocare. Quid faceret in tam difficili articulo bonus pastor? Tactus dolore ob periculum errantis oviculæ, in id tandem devenit, ut homini cupiditatibus suis explendis habentis laxaret, præciperetque promtuariorum custodiis, ut quæcumque vellet asportaret, iisque pro nutu abuteretur. Ille universa impune auferre; devorare, vasa vinaria cum cibariis, posteaquam ventrem impleverat, in horro monasterio ipsi contiguo inter arbuta aut arundineta occultare, nemine prohibente. Forte die quadam, cum temulentus e cellario exiret, puerorum turba, qui in monasterio *sub pedagogorum disciplina in scholis studebant litteris*, eo viso una voce exclamavit: Considera tandem, o vir, terribile iudicium Domini; & tremendi examinis metuendam sententiam; considera horrendam ejus iudicii ultimicem severitatem! Attende istam ætatem, istos canos; tandemque mores commuta in melius, & vel uno ante mortem die, vitam corrige tuam. An vero tibi jam annis effeto licet agere, quæ nobis puerulis non licet? Ad hæc ille pudore suffusus, resolutusque in lacrymas, cum ejulatu magno in has voces erupit: Domine Jesu Christe, Salvator bone, qui non vis mortem peccatoris, sed ut revertatur ab iniquitate, & vivat; te obnixè precor ut corrigas me, & auferas ignominiosum hoc opprobrium a facie meâ; aut certe, si minus id majestati tuæ placet, jam tolle me ex hac miserabili vitâ, ne umquam similia dedecora audiam. Nec mora, exaudita cælitus preces: eumque statim ingens febris æstus corripuit; eademque Excelsi dextera, quæ eum percussit, sic commutavit in melius; ut omnes gulæ ac carnis delicias abhorrens, *flagranti animo pœnitentiæ remedium mox appeteret, corporisque ac cruoris dominici sacramentum desideraret*. Verum cum id vesaniæ aut improbæ mentis vitio tribueret abbas prudentissimus, *pœnitentiâ plenariâ*; Pauli ipsa verba sunt, *dare distulit, sed tantum ei gratiam viaticam imperavit*. hoc est *pœnitentiæ benedictionem, quam viaticum deputant patres concilii Gerundensis*, tantum ei concessit, ea tamen lege, ut, si reconvalesceret, condignam pœnitentiâ omnino expleret. Perstitit æger tribus diebus: totidemque noctibus in lamentis & confessione delictorum suorum; ac tertio tandem die vale dicens fratribus, contestatus est, omnia sibi errata condonata esse, atque adesse sanctissimos apostolos Petrum & Paulum eum beato Laurentio, qui se expectent, ut cum ipsis

XXXIII.
Caulinianum
b Paul. diacon.
c. 2.

c Conc. Gerund. c. 2.

ANN. CHR.
534.
* *Guadiana.*

ad Dominum pergat. Dixit, & in hæc verba efflavit animam. Addit Paulus, quindecim post annis Anam * fluvium, qui Emeritam alluit, aquis extra alveum redundantibus circum posita vastasse, simulque Caulinianensis monasterii cellas evertisse. quas cum monachi instaurare voluissent, effosso monachi illius tumulo, neustareum inde odorem emanasse, ejusque corpus cum vestimentis incorruptum fuisse repertum. Mirum quam brevi compendio gulosus ille tantum sanctitatis adeptus sit! At Spiritus ubi vult, & quomodo vult spirat. Harum rerum notitiam referre debemus acceptam Paulo Diacono, qui in suo libro agit de quinque Emeritenfis ecclesiæ episcopis, Paulo, Fideli, Massona, Innocentio & Renovato, in quo definit. Innocentius Gundemari regis decreto subscripsit anno Christi sexcentesimo decimo: Renovatus vero vivere desiit anno ejusdem sæculi tricesimo-tertio, successorem fortitus Stephanum, sub quo indubie Paulus hæc scribebat. Mitto quæ de allatis per Romanum Caulinianum monachum reliquiis & sacra beatissimæ Virginis effigie habentur apud Bernardum ^a Brittum, & in Notis Thomæ Tamaii ad Paulum Diaconum.

^a Britto *Monarchia Lib. 7.*
c. 4.
XXIV.
Toletana
monasteria.

Toletanæ urbis & provinciæ quorundam, quæ tunc exstabant, monasteriorum nomina discimus ex undecimo concilio Toletano, cui subscribunt *Julianus ecclesiæ monasterii sancti Michaelis abbas*, totidemque verbis Valderedus sanctæ Leocadiæ, Gratindus sanctorum Cosmæ & Damiani, Abfalio sanctæ Crucis, Florentinus sanctæ Eulaliæ, Avila sancti Juliani Agaliensis: qui omnes non simpliciter monasterii, sed *ecclesiæ monasterii* abbates se dicunt. Hæc videntur omnia sita fuisse in ipsa urbe Toletano, aut certe non procul, si quid sani ex pseudo-Maximo elicere possumus, qui monasteria illa, uno sancti Michaelis excepto, Toletanæ urbi attribuit; & Agaliensæ quidem ab Athanagildo rege conditum in villa suburbana; at vero sanctorum Cosmæ & Damiani cœnobium, quod Toletano amplius duobus passuum millibus situm erat ad Tagum, cum aquarum colluvie collapsum fuisset, a Reccaredo rege instauratum. Sane apud Johannem Biclarensem *monasteriorum conditor & ditator* Reccaredus appellatur. at parum simile veri est, regem Arianum fuisse auctorem cœnobii sanctorum Cosmæ & Damiani, quod ab Agaliensæ diversum esse præmissæ subscriptiones evincunt. Quamquam in actis sancti Hildefonti Agaliensæ monasterium sanctorum Cosmæ & Damiani dicitur; & Mariana testis est, in Gothicis codicibus prædicti concilii Toletani post voces *monasterii sancti Juliani*, non addi Agaliensæ. quæ de re suo loco. Aliis Hispanicis subscribunt conciliis, sed nudis tantum nominibus, alii abbates: ac proinde id unum inde conficere possumus, in aliis etiam Hispaniarum provinciis monasteria existisse. id quod patet ex subscriptione eorum abbatum, qui pro suis episcopis vicarii nonnullis conciliis interfuerunt. In Bætica sane provincia tempore concilii Hispanensis secundi, id est anno septimi sæculi decimo-nono, erant monasteria, cum nova, tum antiqua, ut patet ex canone decimo: ubi *postcentibus monasteriorum patribus* statuitur, *ut cœnobio nuper condita in provincia Bætica, sicut & illa quæ sunt antiqua, immobili & inconcussa stabilitate permanent solidata.*

XXV.
Sagunthense
& Biclarense.
^b Greg. Tur.
de gl. Conf. c.
11. & 13.

His tantum alia duo addere placet, sancti Martini Sagunthense, & Biclarense. De priori agit Gregorius ^a Turonensis antistes, traditque, Leuvigildem regem, cum in Hermenigildum filium arma moveret, accessisse ad monasterium sancti Martini, situm inter Sagunthum & Carthaginem-Spartariam. quo audito, monachos, relicto istic abbate sene, in insulam maris fuga se proripuisse. tum advenientibus Gothis, monasterium direptum; in Abbatem sanctum ensem vibratum ab uno ex illis, qui resupinus ruens mox spiritum exhalaverit, quod cum regi nuntiatum fuisset, jussisse ut quæcumque ablata fuerant, monasterio restituerentur. Cernens vero prædictus rex, addit Gregorius, tot tantaque miracula per servos Dei, qui *nostræ religionis erant*, fieri; accessitum ad se unum ex suis episcopum Arianum secreto interrogavit, cur isti similia non pararent? Reposuit episcopus, se cæcis lumen, surdis, auditum sapius restituisse, paratumque esse ad hæc iteranda. Et uni de sua secta clanculum ad se vocato, datis quadraginta argenteis, præcepit episcopus, ut in loco, per quem rex transurus erat, clausis oculis cæcum se simularet, & prætereunte rege exclamando precaretur, ut episcopus qua pollebat virtute sibi lumen oculorum restitueret. quo factò, isti episcopo idem contigisse quod alteri ejusdem sectæ, nomine ^c Cirulæ, & impositis super ficti cæci oculos

^c Greg.
Tur. lib. 2. *Ediff.*
c. 3.

oculos manibus, dicto, *Secundum fidem meam fiat tibi*; veram cæcitatem, quasi impacto lapide, incussisse. Hæc obiter occasione monasterii Sagunthenfis, quod percelebre fuit, ut in consequentibus videbimus.

Ad Biclarense quod attinet, conditorem habuit Johannem, qui Barcinonem a Leuvigildo relegatus, cœnobium construxit. Illud ad Pyrenæi montis radices positum fuisse, ibique hodie quoque videri ait Johannes ^a Mariana. Verum ex literis illustrissimi è nostris Benedicti episcopi Barcinonensis, quem hac de re nuper rime consului, rem aliter omnino se habere intellexi. Ita enim ad me scribit vir illustrissimus. *Circa situm & statum monasterii Biclarenfis, nostro idiomate de Vallclara, a Johanne abbate fundati regnante in Hispania Reccaredo; æquivocationem absque dubio passus est Mariana, cum scripsit, illud ad radicem Pyrenæi montis constitutum, ibique eodem nomine etiam nunc existere. Perstat quidem adhuc juxta opusculum ejusdem nominis de Vallclara ecclesia, circa quam plura vestigia hodie cernuntur solo aquata ad calcem montis, non Pyrenæi, sed alterius longe distiti, vulgo de Prades, in archidiocesi Tarraconensi, prope illustre cœnobium sanctæ Mariæ de Populeto, ubi Biclarense monasterium existisse, eique præfuisse Johannem abbatem, antea quam Gerundensem ecclesiam gubernaret, testantur scriptores nostri, constans est in Gotholaunia persuasio. Quod, cum aliud non existet in toto principatu nostro prædicti monasterii vel leve vestigium, nullum videtur relinquere dubitandi locum, quin iste fuerit situs monasterii Biclarenfis. Hactenus vir illustrissimus in litteris ineunte hoc anno M DCCII. ad me scriptis.*

^a Mariana lib.
5. c. 3.

Quales regulas per prima illa tempora sectati sint veteres illi in Hispania monachi, definire haud in promptu est. Arbitrariæ tum erant passim ad nutum abbatum regulæ, nec raro in uno eodemque cœnobio plures observabantur. Cum enim in unum omnes scopum dirigerentur, nempe, ut abdicata rerum omnium inanitate, uni Deo monachi vacarent, seque totos ejus rei causa silentio, secessui, labori, aliisque severioris penitentia officii dederent; regulæ omnes in monasteriis legebantur, saltem ut libri spirituales; assumebaturque ex unaquaque earum, quod e bono monasterii regimine esse videbatur. Unde in cœnobio Atanensi apud Lemovices, teste Gregorio Turonensi episcopo, *non modo Cassiani, verum etiam Basilii, & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrabantur regulæ.* Non ergo ita uni addicti erant monachi, quin pro voluntate abbatum aliam inducerent, aut jam receptæ superducerent. Quippe pristino instituto nihil mutationis ex mutatis regulis obveniebat, cum eodem spectarent omnes. Primus antiquior sanctus Benedictus discipulos suos uni regulæ suæ sollemni voto adstrinxit, cum eos obedientiam & conversionem morum secundum regulam profiteri voluit. Ex his intelligitur, facilem fuisse monachorum ex prima sua regula transitum ad Benedictinam: a Benedictina ad alias non item. tamen cum ea non raro aliæ in eodem loco compositæ fuerint. Ita etiam primis illis temporibus usu venit in Hispanicis monasteriis. nam in sancti Petri ^b Arlucensi cœnobio hætenus servatur codex, *Regula Patrum* inscriptus, in quo regulæ sanctorum Macarii, Pachomii, Basilii, Benedicti, Fructuosi, Isidori, & Cassiani continentur. sic in Caradignensi itidem sancti Petri alius codex regulas sanctorum Postumi, Macarii, Pachomii, Basilii, Cassiani, Benedicti, Isidori & Fructuosi comprehendit. Utrobique habentur regulæ Basilii, Cassiani, Benedicti: atque inde colligitur, ante receptam illis in partibus Benedictinam, istic vel Basilii, vel Cassiani, vel utraque simul instituta viguisse. Certe *Cassiani dicta*, hoc est Instituta & Collationes, *Victor Martyritanus episcopus Afer purgasse; & quæ minus erant addidisse* a Cassiodoro memoratur; & sanctus Fulgentius eadem instituta lectitabat, testante ipsius vitæ scriptore. Et forte fuerint illa Cassiani instituta, quæ Donatus ex Africa in Hispaniam invexit, ac Servitano imposuit monasterio *secundum antiquorum normam*, ut Eutropius loquitur in epistola ad Petrum episcopum Irtabicensem: ubi *sancta Regula institutio* vocatur. *Sancta Regula* nomine passim veteres Benedictinam intelligunt: Ita concilia, ita auctores plerique, ita vetera diplomata, ut alias videbimus. At, ne quid dissimulem, *sancta Regula* hoc loco pro stricto & accurato normæ ac disciplina monasticæ genere ab Eutropio videtur usurpari. Neque enim prope fidem est, Regulam sancti Benedicti ex Africa, ubi vixdum nota esse poterat, in Hispaniam per Donatum allatam fuisse. Verum de hac Donati regula

XXV.
Regulæ horum monasteriorum.

^b *Teles. an.*
646. c. 3.

ANN. CHR.
534.
XXXVII.
Regula S.
Benedicti qua-
do in Hispa-
nia.

in consequentibus sermo recurret, ubi de Eutropio agemus.

Interim hic examinandum, quo tempore sancti Benedicti regula apud Hispanos nota ac recepta fuerit, & quo auctore. Cum a Mauris, qui in Hispaniam ineunte sæculo octavo irruperunt, pessumdata fuerint pleraque monasteria, veteraque archiva & tabularia incendio variisque casibus dissipata sint; his destituti argumentis, ad conjecturas, & ad paucos qui ex illis cladibus superfuere auctores confugere cogimur. Huc faciunt non modo scriptorum, sed conciliorum, aliarumque regularum, puta Isidori, & maxime Fructuosi testimonia. Cum lego quarti concilii Toletani canonem quadragesimum-nonum, sancti Benedicti regulæ sententiam atque usum mihi videre videor. *Monachum*, inquiunt patres, *aut paternam devotio, aut propria professio facit. Quidquid horum fuerit, obligatum tenebit. Proinde his ad mundum reverti intercludimus, & omnem ad sæculum interdiciamus regressum.* Non hæc ex Basilii regula, non ex Cassiani institutis. Basilii quidem pueros admittit in monasteria, Deoque illic a suis parentibus offerri probat: at eisdem jam adultis revertendi in sæculum, ac nubendi potestatem facit. Cassianus ne pueros quidem intra claustra recipit. Quid vero sancti Benedicti regula? Idem omnino præscribit quod concilium Toletanum. Offertur a parentibus inter ipsa sacra puer, involuta ejus manu in palla altaris. Sancte jurant parentes se nihil umquam puero duros, nec per se, nec per suspectam personam: ne qua puero detur pereundi occasio, nempe contra vota faciendo, aut revertendo in sæculum. Annon est hoc ipsum quod aiunt patres Toletani, cum his, quos parentes obtulerint, omnem ad sæculum interdiciunt regressum? Idem porro de clericorum admissione in monasteria, in canone sequenti, atque sanctus Benedictus in capite iidem proximo, quasi patres hanc regulam in condendis his duobus decretis habuerint præ oculis. Celebratum hoc concilium æra septimi sæculi septuagesima-prima, id est anno Christi tricesimo-tertio supra sexcentiesimum. Interfuit huic concilio Isidorus Hispalensis episcopus, & ipse regulæ auctor, in qua Benedictinæ præcepta de verbo non raro transcribit. Plura habet in sua Fructuosus, ut alibi ostendimus. Ambo vero proprias quisque regulas condiderunt, tum ut sancti Benedicti regulam usibus patriis aptarent: tum quia; ut mox dicebamus, plures simul regulas in uno eodemque monasterio tunc servari mos erat; idque pro Hispania probant duo veterrimi codices superius laudati, in quibus sancti Benedicti regula cum Isidori, Hildesonsi, aliisque aliorum regulis componitur.

a Basil. reg.
art. 7. Reg.
fus. c. 15. V.
Spicil. to. 7. p.
62.
b S. Bened.
c. 59.

c Prefat.
in Acta sac. 1.
Bened. n. 74.
Et seq.

XXXVIII.
Hujus propa-
gationis auc-
tores.

Hujus autem propagationis auctores fuisse videntur Martinus abbas & episcopus Dumienfis, Leander Hispalensis, præ ceteris Gregorius Magnus cum verbo, tum scriptis, maxime per libros Dialogorum, in quibus tantopere sancti Benedicti regulam commendavit, ac veluti toti Latinæ ecclesiæ approbavit. Martinus e Pannonia, uti & magnus ille Martinus, oriundus, in Orientem profectus est, indubie per Italiam, atque ex Oriente post medium sæculum sextum in Galliciam navigio appulit, ubi monasteria, in primis Dumienfis, ab eo constructa. In his peregrinationibus Regulam sancti Benedicti forte accepit, certe in Hispania videtur observasse. Argumento est Bonifacii quarti summi pontificis decretum contra quosdam clericos monachis infestos ob ecclesiasticas functiones, quas pontifex monachis asserit exemplo Gregorii papæ, Augustini Anglorum apostoli, ac Pannoniensis beati Martini. *Neque enim, uti addit Bonifacius, Benedictus, monachorum præceptor, hujuscemodî rei aliquo modo fuit interdactor.* Ut quid vero pontifex huc sancti Benedicti regulam attulisset, si eam tres illi magni viri non observassent? Hic vero de Martino Dumienfi sermonem esse longe veri similis est quam de Martino Turonensi, quem Pannonicum semel tantum, & quidem ab emergentis dictum lego: qui certe postremus omnium hoc loco nominatus haud quaquam fuisset. Deinde Leander Constantinopolim ab Hermenegildo principè legatus, consuetudine usus est Gregorii Magni, tunc ibidem apocrisarii officio fungentis, qui sancti Benedicti gesta regulamque, quam ipse in monasterio suo Romæ ceteris prætulerat, inspirare potuit. Et quid non ipsa ejusdem Gregorii commendatio per libros Dialogorum effecit? quos in Hispania, statim atque editi sunt, notos lectitatosque fuisse probat in primis Taionis Caesar-augustani episcopi collectio ex scriptis Gregorii Magni, tum Pauli diaconi præfatio in librum de sanctis Emeritenfis, ubi eos laudat, uti & Taio in sua collectione. Huc non refero chartarum,

d Greg. Tur.
de mirac. 5.
Ful. c. 30.

ANN. CHR.
534.

veterumque diplomatum monumenta, quæ ab erudito viro Josepho Perezio Benedictino Hispano discussa, asserta, & vindicata leges in Dissertationibus ecclesiasticis, Salmanticæ editis contra Hermenegildi Hieronymiani monachi objectiones, ne dicam cavillationes aut criminationes, religioso homine profus indignas. Sane longe æquiores in nos fuere Johannes Mariana, Moralez, alique inter Hispanos auctores nobilissimi, qui vetera quæque Hispaniarum monasteria Ordini nostro tribuere non dubitarunt, nullo habito præjudicio ex amissione antiquiorum monumentorum, quæ Sarracenicæ clades absumsit. Jam vero quidquid pro commentitia sancti Hieronymi regula & monastici Ordinis institutione libuerit, effutiat Hermenegildus: nobis nostra exponere ac proponere juvat, non aliena somnia refutare.

Obtenditur nobis Sancii majoris diploma pro Legerensi seu Leirensi monasterio, qui, audito beati Benedicti doctrinam ubique rutilare, cogitavit, qualiter in regionibus suis eam posset transplantare. Et mittens ad Cluniacense cœnobium, invocavit inde abbatem Paternum, & cum illo gregem monachorum, quos in arcisterio sancti Johannis Baptistæ constituit anno Domini vicesimo-secundo post millesimum. Ergone, inquam, ad id tempus summovenda est regulæ nostræ in Hispaniam propagatio? Et quid fiet aliis diplomatis, aliisque instrumentis pæne infinitis, quæ hanc regulam longe ante sæculum undecimum istic receptam fuisse evincunt? qualis est Fromiltæ abbatis charta pro monasterio sancti Vincentii de Ovetto, data æra octingentesima decima-nona, quæ anno Christi supra septingentesimum octogesimo-primo respondet, ubi regulam sancti Benedicti accepisse se abbas iste testatur. quale est ejusdem æræ diploma Adelgastri, Silonis regis filii, qui cœnobium construxit in loco, nomine Obona, ad honorem Christi & beatæ Matris ejus, & sancti Michaëlis Archangeli, & sancti Johannis Evangelistæ & sancti Antonini martyris & sancti Benedicti abbatis, *cujus ordinem*, inquit, in ipso monasterio constituimus. Legantur multa alia diplomata & instrumenta in Appendice Marcæ Hispanicæ apud virum clarissimum Stephanum Baluzium, Ludovici Pii pro monasterio Arulensi in diocesi Helenensi, pro sanctæ Gratae in Urgellensi, (quibus aliud ejusdem imperatoris ac diocesis pro Exaladensi sancti Andreae adde ex libro sexto de re diplomatia) tum pro Suredensi in Helenensi diocesi; diplomata item Caroli Calvi pro eodem Suredensi, pro Helenensi sancti Clementis, pro Balneolensi, Bifuldunensi, Arulensi, Urgellensi sanctæ Cæciliæ, aliisque; & ubique invenies disertis verbis commendari regulam sancti Benedicti. Quid mirum itaque si in ulterioribus Hispaniæ monasteriis eadem vigerit? Cum ergo Sancius ait se induxisse animum, ut in regionibus suis eam transplantaret, ejusque rei gratia monachos Cluniaco accersisse; id hoc modo interpretandum est, quod is regulæ Benedictinæ accuratum usum, qualis apud Cluniacenses tum obtinebat, & ubique passim ex eodem fonte radiabat, transferendum in Legerense monasterium curavit. Sic locum hunc Mariana intellexit. Sic etiam explicandus locus ex miraculis sancti Berchari abbatis Dervenfis, ubi ante Cluniacenses regula sanctissimi patris nostri Benedicti inaudita fuisse dicitur hominibus Francorum imperii. quod nisi de recentiori illa Cluniacensium disciplina seu strictiori regulæ observatione, aut luxatæ restitutione intelligas, nubem testium contra te insurgere videbis. Sed de his alias: ad ordinem revertor.

XXXIX.
Objecta diluuntur.

a Diplomata
p. 502.

b Mariana
lib. 8 c. 14.
c Act. Sac.
2. Bened. p.
847.

X L.
Chlodoaldus
monachus.

Per id tempus Chlotharius & Childebertus, Francorum reges, Godomarum Burgundionum regem bello aggressi sunt, totamque Burgundiam perdomitam inter se se partiti, postea ad facinus atrocissimum convenerunt. Chlodomirus eorum germanus, qui regni sedem apud Aurelianos obtinuerat, a Burgundionibus circumventus caesusque, tres filios impuberes reliquerat, Theodoaldum, Guntharium & Chlodoaldum, qui sub Chrothildis aviæ suæ disciplina nutriebantur. Hos e medio tollere, ut regni portionem ipsis debitam devorarent, Chlotharius & Childebertus patri ex composito durarunt. Tum, advocatis ad se nepotibus, specie ut regnum inter eos partirentur; Arcadium ad Chrothildem mittunt, qui forfices & gladium reginæ ostentet; simulque interroget, quid nepotibus suis fieri velit; forficibusne tonderi, & privatos vivere placeat, an gladio jugulari. Talibus verbis velut telo ista regina; respondit, malle se mortuos videre, quam vivos. Mox illi horrendum propositum exsequuntur, dumque duos primos

ANN. CHR.
534.
a Greg. Tur.
lib. 3. c. 18.

cultro crudeliter conficiunt, Chlodoaldus per viros fortes eorum furori subductus, sibi ipse capillos incidit, clericusque, id est monachus, ac postmodum presbyter factus est, ut ex Gregorio a discimus. In vulgatis ejus actis *habitus sacra religionis* dicitur accepisse a Severino monacho, qui tum reclusus prope Luteciam versabatur. Postea in Provinciam, ubi scilicet patris suis ignotus degeret, secessisse; atque inde pacatis eorum animis reversus, apud Novientum seu Novigentum, agri Parisiensis vicum, confedisse: ubi & monasterium construxit, & corpus suum post mortem sepeliri curavit. Childebertus & Chlotharius Aurelianense regnum inter se partiti sunt, parte tamen Theoderico Austrasiorum regi concessa, cui Andecavorum portio sortitione obtigit, ut ex actis sancti Mauri abbatis intelligimus. Ambo fratres, tanti facinoris haud dubie postmodum penitentia ducti, ob Chlodoaldi vitam sanctitatem magnis demum possessionibus locupletarunt cœnobium Novienti, quod ab ejus nomine & corpore hætenus sancti Chlodoaldi * vocabulum retinet, regio palatio & hortis amœnissimis insigne. In veterimo martyrologio bibliothecæ olim Pithœanæ, nunc Ottobonianæ, memoratur VII. idus Septembris Parisius, vico Novigento, depositio sancti Chlodoaldi regis & confessoris. ubi regis filium regem appellatum vides, & Parisius situm esse vicum Novigentum, qui quinque millibus passuum ab urbe abest. Illic monachi erant ad sæculum octavum, si quidem synodo Attiniacensi anno supra septingentesimum sexagesimo - quinto subscribit Johannes abbas de sancto Flodoaldo. quod de hoc Novientensi haud dubie interpretandum est. & in epistola Eginhardi ad Gozbertum abbatem, de monasterio sancti Chlodowaldi fit mentio, quod jam dudum collegium est canonicorum sæcularium. Hic primus e principibus Francis est tonsus ac monachus factus, ut perniciem vitaret. Ante eum Sigismundus Burgundionum rex a suis proditus, in habitu b monachali, quem forte volens ad vitandam necem induerat, in Franciam abductus, interfectusque est. Eadem fors fuit Constantini tyranni, qui Arelati obsessus, ob eandem causam sacerdotio se initiari curaverat.

b Marii
Chronie.

ANN. CHR.
537.
X L I.
Silverius papa monastica veste indutus.

Post paullo quam id Chlodoaldo accidit, in Silverium Romanum pontificem consimile, novo itidem exemplo, facinus commissum. Quippe Theodora Augusta, cui per Justiniani imperatoris facilitatem omnia licebant, cum Pontificem ad Menam Constantinopolitanum episcopum dejiciendum, Anthimumque, qui ob hæresim Acephalorum rejectus fuerat, restituendum inducere non posset; mandata ad Belisarium ducem misit, ut eum de sede, excogitata causa, dejiceret, atque ei Vigilium substitui curaret. Mox litteræ Silverii nomine ad Vitigem Gothorum regem confictæ, quibus se urbem ei cum Belisario traditurum pollicebatur. His productis, Belisarius eo nomine Silverium ad se in ædes Pincianas vocat. Is apertas cernens insidias, jam tertium accersitus, eo tandem accessit, tum solus ad Belisarium & Antoninam ejus conjugem est intromissus. Dum vero ab Antonina de prodicione confata interrogatur, subdiaconus primæ regionis, ad id conductus, pallium de collo ejus abstulit, & pontificio habitu detracto monasticas ei vestes injecit. quo facto, Sixtus, regionis sextæ subdiaconus, egressus foras clero nuntiavit, Silverium se ipsum pontificatu abdicasse, & monachum induisse. proinde ipse ad alium pontificem subrogandum pararent. Inde post sex dierum spatium Vigilium Belisarii suffragatione suffectus est. Silverius Pataras in Lyciam relegatur, ibidem ærumnis post lesqui-annum confectus.

X L I I.
Meroveus
item, aliique.

Eandem Chlodoaldi fortem etiam experti sunt Meroveus Chilperici filius, & Eboricus rex Suevorum in Hispania, quem Andeca regno ejus per tyrannidem occupato, monachum fieri jussit, & ipse postmodum tonsus, sacerdotio accepto, in Pacensem urbem relegatus, teste Johanne Biclarensi, Mauricii imperatoris principatu. quæ quidem anticipato dicta ob argumenti cum prædictis affinitatem. Meroveus vero propter matrimonium cum Brunichilde, Sigeberto patrio suo orata, initum, Chilperico patri invisus infestusque, cum in custodia a patre teneretur, itidem tonsus est, mutataque veste, ait Gregorius c, qua clericis uti mos est, presbyter ordinatur, & ad monasterium pagi Cenomannensis, quod Anisula vocabatur, directus est, ut ibi sacerdotali regula erudiretur.

c Greg. Tur.
lib. 5. c. 14.
X L I I I.
Carilefus monachus Miciacensis.

Hoc cœnobium a fluvio præterfluentæ Anisula, vulgo Anisola, cognominatum,

Carilefus * seu Karilefus, Arvernus presbyter & monachus, Maximini Miciacensis abbatis, de quo superius a diximus, discipulus, regnante Childeberto, consensu & favore Innocentii Cenomannorum episcopi exstruxit. Is monachus primum in Menatensi apud Arvernos cœnobio ad amnem Siolam * posito, cujus origo Brachioni b abbati, natione Toringo; instauratio Meneleo sæculi octavi abbati accepta referri debet, cum Avito socio ad Miciacense monasterium Maximini abbatis, tunc celebre, se recepit: ubi postquam in communi virtutum palæstra recte se exercuisset, dimissa, non jam sua sponte, sed Maximini abbatis sui consilio Miciacensium societate, cum Avito commilitone & populari suo in Perticensem solitudinem secessit. Istic cella ab eis exstructa cui Avitus præfuit, distinguendus ab altero Avito abbate Miciacensi ejus æquali, sed Aurelianis orto; non Arvernus, qui regi Chlodomiro adversus Godomarum c Burgundionum regem armâ paranti, atque Sigismundum ejus fratrem, quem superiori bello cum uxore & filiis captum in custodia detinebat, necare volenti, prædixisse ferrur: Si habito Dei respectu, consilium de interficiendis istis captivis mutaveris, eorumque vitam peperceris, Deus tibi aderit, certumque de Burgundionibus victoriam obtinebis. Si vero eos occidere sustinueris, tu ipse in manus inimicorum traditus, eadem conditione interibis, idemque tibi eveniet, quod Sigismundo & conjugi ac liberis ejus feceris. At ille stultum & insanum esse reputans, ut inimicis domi relictis, contra reliquos progresseretur, ne ab utrisque hinc inde circumveniretur; despecto Aviti consilio, Sigismundum cum uxore & liberis in puteum præcipitari jussit, atque in Burgundiones cum Theoderico fratre progressus, viri sancti vaticinium expertus fuit, in acie ipsa interfectus anno regni sui quarto-decimo, Christi vicesimo-quarto supra quingentesimum. Ejus caput a corpore defectum, ac conto defixum, per hostium castra circumlarum est. quod ita Francorum animos exasperavit, ut Burgundiones victoria jam elatos, redintegrato magna mole prælio, penitus oppresserint, ac provinciam, extincto Burgundionum regno, in suam redegerint potestatem. Avitus iste Miciacensis abbas obiit quarto-decimo kalendas Januarii, quo die in sincero Adonis martyrologio laudatur ut *spiritu prophetia illustris*; Perticensis vero quinto-decimo kalendas Julii in hæc verba: Aurelianus depositio sancti Aviti presbyteri & confessoris, qui, cum sanctæ religionis fervore sub patre Maximino in monasterio floret, tandem Deo tactus, eremum petiit: ubi aliquanto commoratus, etiam miraculis claruit, ac postea glorioso fine in pace quievit. Hunc Perticensem abbatem dicitur ait d Gregorius, additque ipsam apud Aurelianos humatum fuisse, ac super ejus tumulum ecclesiam a fidelibus constructam, quæ hætenus persistat. In loco ejus solitudinis virginum cœnobium hodie quoque visitur, ab ejus * nomine appellatum in pago Carnutenſi. Nominis æquivocatio fecit, ut hi duo in unum Aviti commiserentur.

ANN. CHR.
537.
* S. Calais.
a lib. 1. n. 82.
* la Sionle.
b Greg. de vit.
Patr. c. 12.

Avitus ejus socius, alius ab Avito abbate Miciacensi.
c Greg. Tur.
lib. 3. c. 6.

d id. de gl.
Conf. c. 99.
* S. Avi.

X L I V.
Anisulensis monasterii origo.

e Analec.
no. 3. p. 76. & seq.

Carilefus ab Avito Perticensi cum Datimero & Gallo digressus in pagum Cenomannensem, consedit in loco Casa-Gajani appellato ad Anisulam amnem, qui locus, tametsi amœnus, ab hominum tunc frequentia omnino secretus erat. Illic tamen visabantur parietinæ vetusti ædificii, quamdam operis dignitatem etiam tum retinentes. Ibidem ecclesia itidem superstes erat, a Turibio episcopo sub titulo sancti Petri constructa, ut in actis e Cenomannensium episcoporum legimus, ubi Innocentius ejusdem civitatis episcopus multas Carilefo suppeticas contulisse perhibetur. Forte Childebertus rex in villa proxima, quæ Madvallis, id est Bonavallis, vocabulo ex Britannica & latina lingua composito, dicebatur, aliquando consistens, inter venandum, bubalo deducente, ad Carilefi cellam progressus est. qui servi Dei sanctitate permotus, prædium ipsi concessit, atque ad eum invisendum Ultrogottham reginam excitavit. Missis qui reginæ desiderium Carilefo intimarent, proposita vicini filci integra donatione, si modo annueret; vir sanctus respondit: preces Deo libenter pro ejus salute se oblaturum; ceterum rogare, ne ad monasterium accedat. quippe infixum animo, ne unquam cuiquam mulieri huc pateret ingressus. Neque enim decet nos, inquit, qui de Christi censetur familia, vendere nostrum mulieribus aspectum, aut pro capeſſenda terrena possessiuncula inimico generis humani nostram prostituere animam. Mutaret ergo consilium, & filci sui partem, cui liberem, attribueret. Quod etsi non sine molestiâ accepit regina, a cœpto tamen destitit: atque ab eo tempore hæc consuetudo in Anisulensi

monasterio inviolata perseveravit ad Siviardum abbatem, qui hæc scripsit, & sæculo octavo vivere desiit. Eadem religio in multis aliis Galliarum cœnobiis diu servata est: cujus rei exemplum in Reomaensi sancti Johannis cœnobia jam vidimus, alia subinde in horum Annalium decursu observaturi. quæ consuetudo non solum de interioribus monachorum ædibus, sed etiam de oratorio seu ecclesia interpretanda est, ut constat exemplo cujusdam Gundæ, quæ sexum mentita, cum rem exploratura ad sancti viri tumulum accessisset, temeritatis meritas luit pœnas. quod factum suo tempore accidisse testatur Siviardus, qui libellum de miraculis vitæ subjecit. Posteaquam in laboriosis vitæ monasticæ officiis consensisset vir sanctus, morte imminente, discipulis convocatis dixit: Filioli, adest mei finis irrevocabilis hora. ideoque peto, ut vestri memores, memores quoque Christi, fidem rectam ipsi servetis, neque illam ulla adulterina labe corrumpatis. Sit in cordibus vestris defixa cum vera caritate obedientia, ut possitis non modo æternas pœnas evitare, sed repositas in cælo perpetuas & immarcescibiles promereri coronas. His fere dictis, obiit ipsis kalendis Julii. Corpus ejus in suo ipsius monasterio sepultum fuit, postmodum faviente Nortmannorum tempestate translatum in castrum Blesense, ubi hætenus asservatur.

X L V.

Tempus conditi Aninsulensis monasterii certo definire in promptu non est. Id factum constat eo tempore, quo Cenomanni Childeberto regi parebant: ac proinde post mortem Chlodomiri Burgundiæ regis, cui hæc provincia ex paterna hereditate sortitione obvenerat. In actis Cenomannensium * episcoporum variæ referuntur litteræ, tum Carilefi cœnobium suum Innocentio episcopo subjicientis, tum Childeberti hanc subjectionem approbantis: quarum litterarum priores datæ sunt octavo idus Januarii, anno quarto-decimo Childeberti. Verum has litteras, etsi antiquissimas, utpote quæ sæculi octavo & nono in litis contentione productæ sunt, non immerito suspectas reddunt nomina episcoporum subscribentium, quorum nulli in indicibus Turonicæ provinciæ antistitum per id tempus reperiuntur; & census illi, in prædictis litteris expressi in gratiam majoris ecclesiæ Cenomannensis, qui nunquam ab Aninsulensibus perfoluti leguntur. Accedit, quod monasterium istud semper liberum existisse pronuntiatum est a Nicolao papa, apud quem proluxa de ejus subjectione controversia tum recruduit, quæ antea, Caroli Magni & Ludovici augusti principatu, agitata fuerat. Melioris notæ videtur in archivo Aninsulensi diploma Childeberti regis pro dotatione ejusdem monasterii: ast annus ejus quartus, qui in recentiori apographo legitur, sine dubio mendosus est: tum quia eo anno Childebertus minoræ ætatis erat, necdum conjugatus cum Ultrogottha regina, quæ prædictæ dotationi favit: tum quia necdum tunc Cenomanni Childeberto regi parebant, sed Chlodomiro ejus germano, qui non ante annum Childeberti regis tertium-decimum, Christi quingentesimum vicesimum-quartum necatus est. Forsan omissa est in apographo numerica nota x. ac pro xlv. scriptum xv. Hoc diplomate Childebertus Carilefo tradit Madvallem, ubi situm erat Aninsulense monasterium, ejusque fines circumscribit. Idem princeps eundem locum sub suam tutelam suscipit in aliis litteris, Daumero abbati inscriptis: qui Daumerus Carilefi ex Peticensi monasterio socius, ejusdemque in regimine Aninsulensi successor fuit. Eandem gratiam Chilpericus anno regni sui primo confirmat Gallo abbati, qui Carilefi *servus* in libro de vita ejus appellatur. In actis supra * laudatis Cenomannensium episcoporum exhibetur precaria, Gallo abbati a Domnolo episcopo facta Chilperici anno quinto. Deinceps nullæ ejusmodi litteræ inveniuntur ante precariam ab Hadoindo episcopo factam Sigranno abbati, cui successit sanctus Siviardus, is qui gesta sancti Carilefi litteris mandavit. Ex his intelligimus, Carilefium vita cessisse sub annum istius sæculi quadagesimum, eique successisse Daumerum ante Chilperici regis annum primum, id est ejusdem ætatis sexagesimum, quo Gallus Aninsulensibus jam præerat. Hiatus est in abbatum catalogo inde ad Sigrannum. Ceterum mirabitur fortasse aliquis, cur Gregorius Turonum antistes nullam de Carilefo, qui in sua provincia ante se floruerat, mentionem fecerit, at mirari desinet, cum alios ejusdem provinciæ haud minus illustres itidemque prætermittos adverteret, ac ne nominatum quidem ab ipso, licet Aninsulensis monasterii meminerit, sancti Carilefi vocabulo cum adjuncto opido insigniti, ejusdemque reliquiis nobilitati usque ad tempora Nortmannorum, quando ad castrum Blesas delatæ sunt.

a *ibid.* p. 80.
et seq.

b p. 104.

Eodem tempore, & quidem pontificatu prædicti Innocentii episcopi, multi alii monachi sanctitate præditi in eundem pagum accesserunt, in eoque monasteria condiderunt, annuente atque suffragante Innocentio; in primis Almirus, Ulfacius, Bommirus, & Constantianus: quibus accensendus etiam Leonardus abbas & auctor cœnobii Vendoperensis, distinguendus a sancto Leonardo Lemovicensi, auctore cœnobii Nobiliacensis, quod nunc sancti Leonardi vocatur, estque collegium canonicorum secularium; distinguendus item a sancto Leonardo abbate Cellensi diocesis Bituricensis, qui eodem sæculo florere. Ex his manifestum est, Innocentem seu Innocentium Cenomannensem episcopum instituti monastici maxime fautorem fuisse; nec proinde mirum esse, quod beatum Maurum e Casino in pagum Cenomannensem accesserit, ut in subsequens videbimus. De sancto Constantiano, nihil certum afferri potest, quippe cujus gesta cum actis sancti Alnei confunduntur. Ejus reliquiæ in Britulensi diocesis Bellovacensis monasterio asservantur.

Per idem tempus Albinus Andecavensis episcopus, & Leobinus tum abbas Brajacensis, is qui postea Carnuteni ecclesiæ præfuit, ad Casarium episcopum, sanctitate & doctrina tum celebrem, cujus superius meminimus, Arelate adierunt. Leobinus *, in Pictavorum urbe infimo loco natus, tantum litterarum studium & amorem a teneris præ se tulit, ut boves pascendo, & terram excolendo, eas didicerit; Noidgeleni monacho in primis præceptore. Deinde in quodam monasterio (sic habet ejus vitæ scriptor) susceptus, resectis capillis monachum induit. Tum cellarium ei creditum cum cura horarum temperandarum. His interdum occupatus officiis, cum nullum fere ad lectionem tempus superesset; ceteris somno indulgentibus, ipse pernox sacris lectionibus dabat operam. Verum hanc lectionis assiduitatem ob luminis, quo utebatur, ingestum dormientibus splendorem, fratribus onerosam animadvertens, fenestræ, quæ oculis eorum patebat, velum opposuit, ut lumen eis redderet subobscurum. Sub hæc incidit ei cogitatio adeundi beatum Avitum, in Perticensi, ita ut diximus, solitudine degentem. Hoc cognito, Nileffus illustris diaconus: Novi, inquit, frater, te majora moliri animo; sed de tribus monitiis te velim. Unum, ut nulli episcoporum te obsequiis obliges, quia inter malos bonus, multos invenies detractores. Alterum, ut ne curam ullius ecclesiæ suscipias, ne inter diversos mores aut monachi rigorem perdas; aut, si blandimentis non consenseris, detrahentes ferre non possis. Tertium, ne te exiguo focia monasterio: quia dum singuli singulos præponere sibi cupiunt, nulli obedientia impenditur. Leobinus nihilo minus, post annos octo in suo monasterio exactos, invisit sanctum Avitum, qui ei suavit, ut post eruditionem, quam in congregatione monachorum percipere volebat, ad se reverteretur. Inde recedens cum quodam sui monasterii diacono, monitorum memor, dimissa, quæ sibi offerebatur, quadam cella ad Ligerim, Lirinum adire parat. Sed a quodam Lirinensi monacho, quem forte in itinere offendit, proposita insulæ intemperie revocatus, ab Hilario Gabalitano antistite susceptus fuit. Loci incommodum causante socio, ad Insulæ-Barbaræ monasterium ambo se conferunt, beati Lupi fama & sanctitate allesti. Non multo post vago & inconstanti fratri suum rediit ingenium: ac discedere volentem nil moratus Leobinus, quinquennio ibidem conversatur. Inter ea dum Franci cum Burgundionibus atrociam gererent bella, monachis ob Francorum metum huic illucque diffugientibus, solus cum altero sene in cœnobia intrepidus mansit. Irruentibus in locum Francis, ad prodendas monachorum, quas extorquere volebant, reconditas reculas, nec minis, nec tormentis adduci potuit. Inde tandem cum duobus fratribus, Eufronio & Rustico, digressus, ad sanctum Avitum reversus, cellarii officium apud eum exercuit. Post ejus mortem cum prædictis sociis in locum Carbonariam dictum secessit, ibique una in singulis cellulis per quinquennium confederunt, parcissimo cibo & aquæ poculo se se reficientes. Tantæ ejus virtutes Aetherium Carnutensem episcopum induxerunt, ut eum diaconum ordinaret, ac Brajacensi * monasterio præficeret, cui præfecturæ presbyteri gradum opportunum esse judicavit.

Non multo post tempore ab eodem pontifice ei injunctum est, ut ad sanctum Casarium Arelatensem episcopum se conferret, de rebus ad suum præfectum pertinentibus eum consulturus. Forte beatus Albinus, tunc Andecavensis antistes,

ANN. CHR.
537.

eadem de causa idem iter aggressus fuerat, maxime ut de incestis nuptiis Casarii sententiam exploraret. Sciscitanti cur ambo tantum iter suscepissent, respondit Leobinus, se quidem non aliam ob causam, quam ut, dimisso monasterii sui regimine, apud Lirinum privatus degeret, aliisque subjectus. Consilium improbavit Casarius, iussitque ut quantocius ad suos reverteretur, ne eo absente vim regulæ frangerent, & quasi oves sine pastore in direptionem venirent. quod si contigisset, tuæ, inquit, reputabitur culpa, & omnis eorum iniquitas in tuum redundabit caput. Regressus est itaque Leobinus: sed paullo post mortuo Ætherio, in ejus locum subrogatur, Childeberti regis præmissio, ut tunc mos ferebat, decreto de ejus electione. In episcopatu monastici propositi rigorem indeficienter servavit, sine pompa monachum se, ut antea, demonstrare perseverans. Obiit post annos regiminis duodecim, si qua Carnutensis ecclesiæ tabulis fides, sepultus in suburbana sancti Martini ad vallem basilica. Corpus a Calvinistis in favillas redactum præter caput, quod in Majori-monasterio asservatur. Brajacense monasterium nunc redactum est in simplicem, ut vocant, prioratum, sub titulo sancti Romani martyris: qui prioratus abbatiæ sancti Petri in valle Carnutensi subest: cui adjunctum est opidulum Brajacum*, caput decanatus cognominis. Leobini annus obitus colligitur ex actis concilii Parisiensis tertii, anno ejus sæculi quinquagesimo-septimo celebrati, cui Caletricus ejus successor subscripsit, cum ipse antea Aurelianensi quinto & Parisiensi secundo interfuisset. Cetera ex ejus actis, certe non improbandis, repetere licet.

XLVIII.
Albini res
gestæ.

Albini mox laudati vitam in litteras retulit Fortunatus tum presbyter, dein episcopus Pictavensis, suumque hac de re libellum Domitiano, Albini post Eutropium in sede Andecavensi successor, nuncupavit. Albinus in pago Venetensi apud Aremoricos non exiguis parentibus ortus, decus ex genere acceptum vix adolescens Deo consecravit in monasterio Tincillacensi, & quidem eo fere tempore, quo sanctus pater Benedictus sæculo nuntium remisit. Ab ipso vitæ religiosæ tirocinio jejuniis, vigiliis, orationi, ceterisque virtutibus sic deditus erat, ut jam tum senibus esset exemplo. Ita vero sensus suos in monasterio composuit, ut, si quando in publicum procedere cogeretur, non aliud extra se spectandum curaret, Christum semper præ mentis oculis & in corde habens. Cum esset annorum circiter triginta-quinque, monasterii rector & abbas eligitur, quo in munere per viginti & quinque regiminis annos ita disciplinæ censuram tenuit, ut sub eo peccandi licentia periisse videretur; cum ad eradicanda vitia sollicitus, tum inferendis virtutibus, donisque celestibus intentus.

XLIX.
Tincillacense
monasterium.

Quodnam fuerit illud Tincillacense, aliis Cincillacense, monasterium, quoque in episcopatu situm, nullus hæcenus definire potuit. Ut Andecavensi illud attribuamus, suadet Albini electio in episcopum Andecavensem, tamen ex Venetensi, ob virtutum splendorem, facile accersiri potuit. Verum id majoris momenti, quod Fortunatus, ex Pictavorum urbe Andecavos profecturus, adiit cœnobium Tincillacense, uti ipse testatur* in carmine de itinere suo ad Radegundem & Agnetem abbatissas Pictavenfes, quas sic alloquitur.

*Nam me digressum a vobis Eomundus amator
Illa suscepit, qua bonitate solet.
Hinc citus excurrens, Cariaca devehor aula:
Tincillacensi perferor inde loco.
Hinc sacer antistes rapuit me Domitianus,
Ad sancti Albini gaudia festa trahens.*

Ita hos versus restitui ex optimæ notæ codice Corbeiensi, ante annos octingentos exarato: cum apud Browerum legeretur distinctis verbis, eo mundus; & mox, Tunc illacensi: quamquam hoc posterius jam restituerant focii Bollandiani. Ceterum tam ex istius codicis lectione, quam ex variis vitæ sancti Albini codicibus, non dubito quin legendum sit Tincillacense, non Cincillacense: quod monasterium ut Andecavensi potius quam Venetensi pago, ex quo Albinus oriundus erat, tribuamus, suadet prædictum Fortunati ex urbe Pictavorum iter in urbem Andecavorum. Quippe digressus ab Eomundi hospicio, mox venit ad Cariacam aulam, forte Carieres prope

ANN. CHR.
537.
* Tonars.

prope Toarcis-castrum*; inde in Tincillacense monasterium, hinc raptus a Domitiano episcopo in urbem Andecavorum; atque adeo tribus aut quatuor diebus hoc totum confecit iter: quod longe prolixius futurum fuisset, si ex Pictavorum urbe Andecavos per Namnetensem & Venetensem pagum accessisset.

Adelphio Andecavorum antistite mortuo, in Albinum eligentium suffragia convenerunt. Pontificis meritum subsecuta miracula comprobarunt. In his, cæco lumen dicitur restituisse, cum Asiaticum monasterium paterna sollicitudine vistarct; uti & Genomero monacho Tincillacensi. Asiaticum duplex invenio, ac utriusque adjunctum prioratum, unum Cormeriacensi, alterum Nucariensi monasterio subjectum, sed apud Turones, non apud Andecavos, ad quos prædictum Asiaticum pertinebat. Fuerit ergo prioratus ille, Asie vulgo appellatus, diocesis Andecavensis. Jam vero cum in conciliis Arvernenfi^a anni tricesimi-quinti, atque post triennium in Aurelianensi^b tertio, cui Albinus subscripsit, incesta nuptiæ penitus damnata fuissent, in junctumque episcopis ut examinarent in suo quisque territorio, id est diocesi, ignorantia an contumacia perpetrata fuissent, diris in eos qui a se se separari nolent intentatis: cum, inquam, exsequendis hisce decretis Albinus strenue navaret operam, incestarum nuptiarum, ait Fortunatus, execrabilis copulationis jura condemnans: demum quorundam episcoporum vi coactus est, ut excommunicatas a se personas absolveret. Id in quodam concilio in cujusdam præpotentis personæ gratiam factum innuit idem auctor. nam cum Albinus roicaretur, ut eulogias, quas reliqui antistites, ad personam communionem suspensam directuri, benedixerant, & ipse signaret in signum reddita communionis, ait ad sacerdotale concilium: Etsi ad imperium vestrum ego signare compellor, dum vos Dei causam recusatis defendere, ipse potens est vindicare. Et quidem, antequam eulogias ejus excommunicata persona susciperet, exspiravit. Scrupulum sancto antistiti movit hoc factum, de quo mox Casarius Arelatensem episcopum consulturus Arelate cum Leobino, ut mox dicebam, adiit. Quid responsum retulerit, non declarat Fortunatus, neque etiam Leobini vitæ scriptor: tamen uterque istius itineris meminit. Id vero accidit non multo post concilium tertium Aurelianense: siquidem Casarius vix quadriennium supervixit. Forte huc revocandus conventus episcoporum apud Andecavos, in vita sancti Melanii^c Redonensis episcopi memoratus, qui Melanius Albino, aliisque episcopis eulogias in fine synodi dedisse perhibetur. Similem ob causam habita fuit per ea tempora synodus Tullensis, cujus memoriam nobis servavit epistola Mappinii episcopi Remensis ad Nicetium Trevirensis, qui pariter ob damnatas ejusmodi nuptias exagritus fuerat. Hæc de sancto Albino fusius persequi a nostro instituto non videtur alienum: tum quia is est, qui sanctum Maurum in Andecavensem pagum admisit: tum quia insigni apud Andecavos monasterio, sancti Albini nomine & reliquiis ornato, occasionem præbuit, ut inferius exponemus.

Leobini æqualis & concivis fuit Paternus* episcopus Abrincatenfis, cujus gesta itidem Fortunatus ad posteros transmisit rogatu Marciani abbatis, haud dubie Enfionensis. Hoc monasterium, quod alii Eneffionense, alii Anfionense vocant, jam stabat ante sæculum sextum; sed quo auctore, quoque tempore cœperit, nobis latet. Sunt qui ejus originem tribuunt sancto Jovino, cujus nomine postea insignitum fuit, uti & reliquiis decoratum. Hunc Maximini Trevirorum episcopi germanum fratrem dicunt recentiores, uti & Maxentium Pictavensem, tamen in actis beati Maximini a Lupo abbate editis, solus Maxentius Maximino frater adscribitur. Situm est monasterium prope Marnas, vicum pagi Mirabellensis, prope Toarcium* opidum, inter duos amnes, Thoedam* & Divam, qui in Ligerim devolvuntur. Principio duplex istic erat cœnobium: unum^d in vertice montis sub titulo sancti Johannis-Baptistæ; alterum sancti Petri versus orientem. Præter has majores basilicas alia duæ minores erant, nempe sancti Johannis Evangelistæ ad austrum, & sancti Christophori martyris, ubi primitus sancti Jovini corpus humo conditum fuit. Hæc penitus jam dudum everfa est, ac pæne etiam jacet sancti Petri basilica, superstitite una sancti Johannis Evangelistæ ecclesia post varias clades & everfiones, cum monasterio, quod modo sancti Jovini* de Marnis a vicino Marnarum vico appellatur. Nullum ejus loci abbatem invenimus ante Leonegisilum, a quo Generosus ejus postea successor, monasticum habitum suscepit. Hic est Generosus abbas, qui Paternum in Enfionense monasterium admisit, vixdum adolescentem, Pictavis ortum, & a

L.
Albini episco-
patus.^a Conc. Ar-
vern. c. 12.
^b Aurel. 3. c.
10.^c Conc. 10.
4. col. 1828.L I.
S. Paternus
episcopus A-
brincatenfis.
* S. Pasier.* Tonars.
* le Toné &
la Dive.
^d Aft. sac.
1. Bened. p.
688. &c.* S. Juvin de
Aarnes.

ANN. CHR.
537.
Scubilio ejus
locus.

Julitta matre nobili piissime educatum. Is a primis vitæ monasticæ rudimentis cellario præpositus, in ipso primo gradu dedit indicium futuræ dignitatis. Parentum viciniam & consuetudinem ægre ferens, cum Scubilione *ejusdem cellule*, id est cœnobii, monacho in Constantinum Neustria pagum se recepit, uno secum delato psalterio. Necdum pallium monasticum gerebat Paternus, quod forte nonnisi provecioribus ætate ac virtute monachis concedebatur. Scubilio vero jam emeritus, cum illud gestaret, *ad fratrem suum sibi coequandum suum dimisit pallium*. Sic apud Græcos monachi distinguuntur in ordines tres, novitios, perfectos seu professos, & perfectiores, qui suis quique distincti vestibus. Novitorum est tunica, cingulum & pileus: perfectorum pallium: perfectiorum cuculla. Atqui tamen Paternus jam tum votis adstrictus erat, tamen necdum gestabat pallium, quo nomine nescio an cuculla designetur a Fortunato. Cum vero ambo in quamdam insulam, majoris solitudinis causa, vellent secedere; vir quidam religiosus, Amabilis nomine, eis auctor fuit, ut apud Sesciacum consisterent ad expurgandum fanum, ubi profanæ superstitionis sacra execranda etiam tum incolæ frequentabant. Hinc antrum montis proximi ad habitandum eligunt, ut ad fanum adventantes a nefario cultu compecerent. Res pro votis successit, non sine fremitu & repugnantia hominum insanis ritibus addictorum.

LII.
Alii discipuli.

Paterno & Scubilioni adjuncti sunt nonnulli discipuli, quorum primus fuit Witherius. Paterni supra ceteros rigidior vitæ ratio erat. Huic pro cibario nihil aliud præter panem & aquam, atque olera sale condita. Lectulus nullus, nulla lectaria: sola ei vestis cum cilicio per noctem, sicuti per diem. Conspectum virorum, nedum feminarum, penitus respuebat. Id genus vitæ austerioris, *quod supra propositum regula erat*, Generosus abbas, post triennium ad requirendos discipulos, bene pro Christo fugitivos, istuc fama vulgante profectus, temperari jussit, dato mandato, ut *cellulas, quas ipse construxerat*, id est monasteria, in carro certis vicibus visitaret. forte quod præ debilitate virium equo incedere non posset, nam monachos, quantumvis severiores, equis non raro, ubi foras progredi cogebantur, usos fuisse, multis exemplis probare in promptu est. Non tulit Leontianus Constantiensis antistes, ut Paternus ad pristinum monasterium reverteretur. atque ut eum suæ diocesis strictius obligaret, diaconum, ac mox presbyterum ordinavit. Unum Scubilionem extorquere potuit Generosus, quem etiam postmodum ad Paternum redire permisit. Ex illa demum spelunca, veluti ex quodam alveario, probatissimorum examina monachorum prodierunt, per circumpositas dispersa civitates, Bajocas, Cenomanos, Abrincas, & Redones Aremoricæ urbem: quibus in locis monasteria, Paterno auctore, accreverunt.

LIII.
Paternus abbas.
a Fortun.
lib. 3. c. 20. &
lib. 7. c. 23.

Nonnullis videtur is esse Paternus abbas, ad quem exstant versus^a Venantii Fortunati, quod facile concederem, nisi temporis ratio repugnaret. At Paternus longe ante desiit esse abbas, quam ex Italia in Galliam accederet Fortunatus, qui nec eum viventem in Gallia episcopum videre potuit, mortuo quippe Paterno biennio ante Fortunati in Galliam adventum. Jam septuagenarius raptus est ad sedem Abrincatensem in locum Ægidii, qui anno ejus sæculi unde-quinquagesimo subscripsit concilio quinto Aurelianensi, obiitque post tres admodum annos. Mirum est, Scubilionem, qui Paterno tantopere addictus erat, eidem episcopo non adhæsisse, adeo ut solitudinem suam tam sanctæ atque amicæ consuetudini præferret. Annum in episcopatu tertium-decimum agebat Paternus, cum ecce altera die paschæ, fratres Sesciacenses visitare cupiens, in morbum incidit, eodemque tempore Scubilio in cœnobio Maudanensi. Nuntios ad se invicem simul dirigunt, ut priusquam e sæculo discederent, mutua præsentia fruerentur. Ibat Scubilio a Paterno nuntio admonitus: sed, *brachio maris opposito*, non potuit nocturno tempore transfretare. Interim cum viri sancti a se se trium millium spatio distarent, eadem nocte, ambo pias animas emisserunt ad Christum^b anno ejusdem æræ sexagesimo-quinto. Eodem etiam tempore Lauto Constantiensis episcopus, qui morienti Scubilioni adfuit, & Lascivus, ut videretur, Bajocensis, hic Paterni, ille Scubilionis exsequias curarunt, & utrumque apud Sesciacum sepulturæ mandarunt. Sic uno eodemque momento mortuis, eodem etiam suprema funeris perfoluta. Visuntur hodie quoque amorum cenotaphia in vico sancti Paterni * diocesis Constantiensis, haud procul a Grandi-villa opido ad oram Oceani, ubi situm fuisse videtur monasterium Sesciacense, jam du-

b *Acta Jac.*
I. Bened. p.
153.

* S. Pair.

ANN. CHR.
537.

dum penitus excisum. Locum possidet abbatia sancti Michaëlis in monte Tumba ex dono Richardi secundi ducis Nortmannorum. Istic anno sexcentesimo septuagesimo-quinto supra millesimum sancti Gaudi episcopi Ebroicensis corpus inventum est. De Maudanensi monasterio non improbanda est conjectura Arturi in Neustria pia, id esse Maduense, diocesis itidem Constantiensis, cujus loci abbas fuit sæculo nono sanctus Odobertus. Tantum de Paterno & Scubilione, qui ambo factis sacris adscripti sunt ad diem Aprilis sextum-decimum. Generosus abbas, is qui utrumque in monasterium Enfionense admisit, ibidem colitur decima die Julii, itidemque in vicino prioratu, ab ejus nomine appellato.

Per decem annos, quibus hic liber continetur, primum in conciliis occurrit Vasense * secundum, Decio juniore consule, id est anno ejus sæculi undetricesimo, habitum, præside Cæsario episcopo Arelatensi. Concilii canon primus nos docet, magnam tunc temporis fuisse scholarum penuriam, nec in majoribus passim ecclesiis hoc institutum viguisse: quandoquidem patres jubent, ut omnes presbyteri, qui sunt in parochiis constituti, secundum consuetudinem, quam per totam Italiam salubriter teneri cognoverant, juniores lectores, quanto cumque sine uxore haberint, secum in domo sua recipiant, quos, ut boni patres, spiritualiter instituunt in psalmis, lectionibus divinis & in lege Domini, ut sibi dignos successores provideant. Non mirum itaque si in monasteriis, ubi ejusmodi vigeat institutio, externi etiam nonnumquam alerentur. qualis fuit ille Meroveus, Chilperici regis filius, qui a patre tonderi iussus, in monasterium Aninsulense missus fuit, ut ibi ecclesiasticis regulis informaretur. In secundo canone præcipitur, ut presbyteri, quibus eo in concilio per omnes parochias verbum Dei prædicandi facultas datur, si per se se id exsequi non valeant, saltem ipsi curent, ut sanctorum Patrum homilia a diaconis recitentur. *Si enim verba Domini, & prophetarum, sive apostolorum a presbyteris & diaconibus recitantur: Ambrosii, Augustini, seu & parvitas mea*, inquit Cæsarius, *aut quorumcumque sanctorum a presbyteris & diaconibus quare non recitentur?* Ita Cæsarius, qui huic concilio interfuit, & homilias suas, cum ipse non posset, per presbyteros & diaconos prædicari curabat. Quin etiam novas quandoque homilias ab aliis in ejusmodi usum condi curabant episcopi, quales sunt homilia^b Abbonis sæculo nono monachi sancti Germani apud Parisios, quem Froterius Pictavenensis & Fulradus Parisiacensis compulere ad cudendas id genus homilias *ad utilitatem simplicium clericorum*, qui eis ad prædicandum populo uterentur.

Concilium Tolitanum secundum, habitum anno quinto Amalarici regis, id est biennio post Vasense, de pueris rem definit, ecclesiasticis regulis magis accommodatam: nempe ut hi, quos voluntas parentum a primis infantia annis clericatus officio manciparit, mox ut detonsi, ac ministerio ecclesiastico contraditi fuerint, in domo ecclesiæ, sub episcopali præsentia, a præposito sibi erudirentur ad decimum-octavum ætatis annum, quo facultatem haberent vel calibatam, vel conjugium eligendi.

Unum observo in concilii Aurelianensis secundi canone tertio-decimo, ut abbatres, martyriarii, reclusi, vel presbyteri *apostolia* dare non præsumant, ubi *epistolia* legendum esse monet vir claræ memoriæ Carolus Cangius, idque probat ex canone sexto concilii secundi Turonensis, quo statuitur, ut nullus clericorum vel levitarum *epistolia* facere præsumat, quod de litteris pacificis seu communicatoris intelligendum est, quæ foras profecturis in signum communionis dabantur ab episcopis.

LIV.
Concilium
Vasense de
Scholis.
* de Vasen.

a Cæsarii
vitalib. 1. n. 5.
lege Præfat. in
to. 5. S. Am-
gustini.

b Spicil. to.
9. p. 79. &c.

LVI.
Tolitanum
II. de pueris
clericis.

LVI.
Aurelianen-
se II. de epi-
stolis.

ANN. CHR.
538.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUARTUS.

*Ab anno Christi 538. ad annum 542.*I.
Belli Gotthici causa & effectus.

AM toti Italiae suprema clades ex Gotthico bello imminere videbatur, jam omnia tumultu & armorum strepitu permiscebantur, jam denique gravissima fames Campaniae, immo universae pene Italiae incumbebat: cum Benedictus, malorum omnium aut testis, aut praescius, cum praesentibus remedium aliquod afferre conabatur, tum ex futurorum praenotione se suosque, immo & hostes ipsos ad recta consilia flecebat, aut animabat. Et quia haec omnia ex bello Gotthico, tamquam ex fonte orta sunt, paucis ejus originem ac progressum juvat exponere. Postquam Odoacer rex Herulorum, atque Italiae invator, pulso qui eum auxilio acciverat Augustulo imperatore occidentis, rex Italiae acclamatus fuerat; atque ipse a Theodorico Ostrogothorum rege Italiae regno & vita spoliatus fuerat; Italia ipsa in summa rerum tranquillitate sub Theodorico per annos fere triginta-tres versata est. Verum, cum eo extincto Amalafuenta filia, ob immaturam Athalarici filii sui aetatem, omnia pro arbitrio suo regeret; in odium tandem Gotthorum incurrit, & Athalarico filio impubere mortuo Theodahatum suffecit, cum eo, ut ipsa sub illo, non secus ac sub filio suo, regnaret. Conditionem accepit, sed non diu servavit Theodahatus: immo Amalafuentam, de fuga sua in Graeciam cogitantem, in insulam conjecit lacus in Tuscia Vulturnensis, eamque paulo post impie necari jussit. Hoc comperto, Justinianus augustus Amalafuentae necem armis persequi maturavit, & Francorum reges ad affinis suae mortem communibus armis vindicandam perpulit. Hinc Mundus in Dalmatiam, Belisarius in Siciliam missi, initium dederunt internecino illi bello, quod Justiniani imperii anno nono, Christi Domini quingentesimo tricesimo-quinto coeptum, Gotthicae in Italia dominationi finem post annos septemdecim imposuit, atque maximarum ibidem calamitatum causa fuit. Theodahato, primam belli molem segniter sustinenti, Vitiges a Gotthis altero incepti belli anno suffectus, post triennium a Belisario in obsidione Ravennae captus, locum fecit Hildobaldo, moxque Hildobaldus Ararico: quem a Gotthis ipsis caesum excepit Totilas anno Gotthici belli septimo desinente. Eo demum, cum regni annum undecimum ageret, victo, & per Narsetem interfecto, Teias a Gotthis subrogatur, sub quo Gotthorum in Italia regnum penitus excisum est anno ejus saeculi quinquagesimo-secundo. Sic Justinianus in regnum Italiae restitutus postliminio est, idque retinuit Justinus ejus

successor usque ad Langobardorum invasionem, de qua in consequentibus agendum.

Anno ejusdem belli quarto tanta frugum inopia Italiam afflixit, ut alii panem e glandibus commolitis confectum estarent, unde magna eisdem pernicies contigit; alii se ipsi conficerent, alii denique alios interfectos absumerent; nec defuerint matres, quae, famis impotentes, rabiem ejus in proprios liberos exercuerint. Huc referendum id quod de sancto patre Benedicto scribit Gregorius, nempe cum fames Campaniae, in qua situm fuisse Casinum diximus, incolas ad summam egestatem adduxisset, jamque tritico in Benedicti monasterio deficiente, panes omnes ad quinque consumti essent; fratres inopiae metu perculsos ac contristatos fuisse, eorumque timiditatem *modesta increpatione* beatum Patrem correxisse, ac certa divinarum promissionum fiducia relevasse. Cur de panis, inquiens, inopia animi vestri tristitia dejecti sunt? Hodie quidem minus est, sed crastina die abunde habebitis. Et quidem sequenti die ducenti farinae modii ante fores *cellae* seu monasterii inventi sunt: sed per quos, Deo providente, istuc delati fuerint, haecenus fuit incertum. Hoc miraculo recreati fratres, Deo gratias ex animo retulerunt, didiceruntque jam de abundantia, nec in egestate ipsa, dubitare, dum justitiam Dei ejusque regnum, ut par est, praeter omnibus quaerent. Sic exhausta fuit aliquando Benedicti substantia, fides numquam.

Eodem tempore alia duo acciderunt, quae idem Gregorius ^b etiam ex ordine non commemorat, continenter tamen facta fuisse satis declarat. Nimirum cum haec alimentorum inopia Campaniam affligeret, quidam subdiaconus, Agapitus nomine, magnopere ab ipso postulavit, ut sibi nonnihil olei daret. Mox vir Dei, qui nihil sibi reliqui in terra volebat reservare, ut omnia cum fenore in caelo recuperaret; quidquid olei in exiguo vasculo supererat, petenti dari jussit. Res dicta parva: sed quam inopia fecerat argumentum ingens caritatis. Verum, quemadmodum oeconomicis non raro contingit meticulosos esse, & humanae plus industriae, quam divinae misericordiae confidentes; monachus, qui cellarii curam habebat, jubentis quidem verba excepit, sed ea exsequi dissimulavit. Postea vero inquirenti an id dedisset, rem ut erat falsus est; atiens, si istud tradidisset, nihil omnino fratribus superfuturum. Tunc vir Dei indignatus, aliis praecipit, ut hoc ipsum vas vitreum cum oleo per fenestram abjicerent, ne in *cella*, id est in monasterio, aliquid per inobedientiam remaneret. Nec mora id factum. At cum praecipitium ingens sub ipsa fenestra saxorum mole exceptum pateret; vas quidem vitreum in saxa decidit, sed omnino illaesum, atque integrum cum oleo restitit. Benedictus vero statim id ad se referri, atque, ut erat integrum, petenti tribui praecipit. Sub haec ne ad commonendos fratres tam praeclearae occasioni deesset, convocatis omnibus inobedientem monachum coram increpuit, & contumaciam ei suam atque infidelitatem exprobravit. Continuo cum fratribus se ad orandum prostravit, ipso in loco, ubi dolium oleo vacuum erat: Cumque vir sanctus orationi insisteret, tanta olei copia dolium implevit, ut ejus operimentum oleo excrecente efferretur, oleumque ipsum redundaret in pavementum. Tunc diffidentem inobedientemque fratrem pluribus admonuit, ut fidem habere disceret, atque humilitatem. Is vero salubriter inde pudefactus, & cum eo fratres omnes experimento didicerunt, nequaquam divinae providentiae diffidendum, nec magistrum sui jussionibus repugnandum, quando tanto cum fenore caritati ejus Deus vicem rependisset. Eadem caritas fecit, ut pro duodecim denariis; quos a paupere debitore durus quidam exactor repetebat, tredecim divinitus, cum in monasterio nulli essent, Benedictus obtineret, atque debitori ad persolvendum debitum erogaret, ut Gregorius ^c a Peregrino monacho rescivit. Sic fide sua vir sanctus, quasi communis quidam fons, & dantibus, & accipientibus profuebat.

Inter has Italiae arumnas, cum plurimi alio salutem quaerent, Cassiodorus, ex consule & praefecto-pratorio, post administratam sub Athalarico, Theodato & Vitige Gotthorum regibus rempublicam; nuntium saeculo remisit, condito apud Schyllacium Calabriae urbem Vivariensi monasterio; uti fufius infra dicturi sumus. Romanus vero monachus, is qui Benedictum principio in specu Sublacensi aluerat, in Galliam accessisse, atque apud Fontem-Rogi, dioecesis Autifiodorensis vicum, tumultuario opere monasterium construxisse traditur. Distat hic locus sex leucarum

E iij

ANN. CHR.

538.

I I.

Famis tempore quid S. Benedictus egerit.

^a Greg. lib. 2. Dial. c. 21.^b id. c. 28.

c 29.

^c Greg. lib.

2. Dial. c. 27.

I I I.

Cassiodori secessus Schyllacium, Romani in Galliam.

ANNALS

88

AN. CHR. 539. absente abbate, obnix obestatus est fratres, ut ex nomine abbatis deprecatoriam epistolam eidem episcopo, a quo in penitentiam missus fuerat, scriberent, ut eum in sua parochia reciperet: ut quem divina benignitas ac meritum sancti Florentii visibilibus solvisset vinculis, ipse quoque interioribus sua pontificali auctoritate eundem omnino absolutum declararet. Infinita propemodum id genus exempla alibi occurrunt. Ubi memoria subit consimilis facti, quo Constantinus Magnus cum Veronenses subactos in vincula tradere vellet, ex gladiis eorum gemina aptari claustra precepit. Verum tamen Carolus Magnus ejusmodi poenas haud probavit. unde in Capitulari Aquigranensi^a statuit, ut *isti nudi cum ferro, qui dicunt se data sibi penitentia ire vagantes*, deinceps vagari non finantur. melius quippe videri, ut, si quod capitale crimen commississent, in uno loco permanerent laborantes, & canonicam penitentiam agentes. Non tamen continuo hac consuetudo cessavit, ut constat in primis ex Aimoini libro secundo de miraculis sancti Germani Parisiorum episcopi, ubi cuidam ob interfectam matrem, causa penitentiae ferri circulum in brachio jam dudum gestanti, ad tactum sacri feretri, ilico ferrum e brachio dissiluit. Idem ritus etiam in Anglia vigeat, testante Wolstano in versibus de miraculis sancti Swithuni episcopi Wintoniensis: qui versus quoque, quamquam scabrosi & impoliti, ad illustrandam antiquitatem repudiandi non sunt.

*Contigit interea quemdam patrasse reatum.
Nam occidit proprium crudeli morte parentem.
Unde reo statim precepit episcopus urbis,
Ferreo ut ventrem constringeret acriter omnem
Circulus, & similem paterentur brachia poenam;
Continuosque novem semet cruciando per annos,
Atria sacrorum lustraret saepe locorum;
Viseret & sacri pulcherrima limina Petri,
Quo veniam tanta mereretur sumere culpa.*

Quin etiam Romae id genus penitentiae a pontifice imponebatur: cujus rei unicuique exemplum afferam, sane luculentum. Fuit qui fortuito casu^b germanum suum injecto scalpello occideret; & is diaconus erat Spoletinus. Facti horrore commotus, consilio accepto perrexit ad papam, ut ab eo penitentiam acciperet. Exposito crimine, pontifex *justit illum ligari per collum & brachia, sicut in lege parricidarum censetur*, mandato imposito, ut loca sancta circumiret, Deum omnipotentem pro suo reatu deprecaturus. Romae lustratis saepius sanctorum apostolorum basilicis, admonitus in Britanniam-minorem accessit ad Rotonense^{*} monasterium, ubi ad reliquias sancti Marcellini papae, evangelio super eum lecto, vinculorum solutionem caelitus impetravit. Longius jam progressum piget omittere insigne in eam rem factum^c Frotmundi, viri inter Francos nobilissimi, qui una cum fratribus, ob casum patrum suum, & is sacerdos erat, penitentia ductus perrexit ad palatium regis Lotharii, episcopos consulturus, quidnam ad expiandum facinus agere deberent. Episcopi vero *jusserunt fabricare catenas ferreas, & ligare eos per lumbos & brachia strictim: ut sic loca sancta circumirent in cinere & cilicio*. Romam profecti, ibidemque morati per multos dies ad frequentandas ecclesias, cum epistola Bonifacii, Romanae sedis invaloris, loca sancta Jerosolymis semel & iterum adierunt; tum Aegyptum & vastas Aegypti solitudines, ubi monachi consistebant; ad haec Africam ad visitandum sepulcrum sancti Cypriani, qui secundo miliari ab urbe Carthaginis *juxta mare* tum requiescebat. Demum post peregrinationis annos octo, in eodem Rotonensi monasterio per sanctum Marcellinum, vinculis disruptis, liberati sunt. Idem porro penitentiae modus adhuc in usu erat saeculo undecimo, cujus rei exemplis^d; ne longior sum, referendis superfedeo.

Hoc loco venit in mentem consimile exemplum, quo sanctus Benedictus rusticum quemdam loris ligatum solo adpectu solvit. Rem sic narrat^e Gregorius. Gotthorum quidam, Zalla nomine; Arianus, Totila rege, cum contra catholicos immanissime

immanissime saeviret, praedae & rapinae inhians, obvium rusticum diris tormentis vexare non desinebat, ut ab eo, si quid haberet, extorqueret. Victus poenis rusticus, se res suas omnes Benedicto patri consignasse, per speciem redimendi temporis ac supplicii asseruit. Mox Zalla ejus brachia loris validissimis adstringens, se praecedere ad Benedictum jussit. Hunc vero cum ad ingressum monasterii sedentem ac legentem offendissent, subsequenti ac saevienti Zalla rusticus: En, ait, de quo tibi dixeram, Benedictus pater. Tum Zalla feroci illo animo, torvisque ac minacibus oculis vociferari: Surge, surge, & res istius rustici tibi commissas quantocius redde. At Benedictus tantisper a lectione oculos in utrumque averrens, mox ut ad rustici brachia oculos deflexit, miro modo, tanta celeritate lora dissoluta sunt, quanta nulla hominum industria dissolvi potuissent. Adeo verum est quod hujus facti occasione dixit sancta Hildegardis, nullum vel leviolem oculorum nutum in Benedicto virtutis expertem fuisse. Ad tantae vim potentiae tremefactam Zalla, in terram corruit, & cervicem illam saevitia & superbia rigidissimam ad sancti Patris pedes inclinans, ejus se orationibus commendavit. At vir sanctus a lectione minime surrexit, sed cibo refectum, atque ut mitius in posterum ageret, admonitum dimisit.

Hac sane arguunt, quanta Benedictus apud Deum potestate valeret, quod maxime probat mortui pueri facta per eum excitatio. Rusticus alter, auditis viri sancti factis admirandis, defuncti filii sui, quem summopere lugebat, corpus ad monasterium attulit, tum, cum vir sanctus ad agrestem laborem cum fratribus egressus fuerat. Revertenti occurrit maestissimus rusticus, & insanienti similis, viso Benedicto, iterata voce clamare cepit, filium suum ut sibi redderet. An vero, inquit Benedictus, filium tuum tibi abstuli? At ille: Mortuus est, veni, excita eum a mortuis. Quo audito, vir Dei marore affectus dixit: Recedamus hinc, fratres. Talia quippe opera nostra non sunt, sed sanctorum apostolorum. Rusticus vero plus suo dolore, quam hac repulsa tactus, juravit se non recessurum, nisi suum sibi filium viventem restituisset. Victus tandem Rustici dolore & improbitate vir sanctus, ad mortuum, qui ad portam monasterii jacebat, accessit; tum flexo genu super corpusculum infantis incubuit, moxque erectus, elatis in caelum palmis, in hunc modum precatus est: Domine non respicias ad peccata mea, sed ad fidem hujus hominis, qui filium suum ad vitam revocari rogat, & restitue in hoc corpusculum animam, quam abstulisti. Vix dum completa oratione, sensim revixit puer, quem manu apprehensum patri viventem atque incolumem Benedictus restituit, sanctos hoc in facto imitatus, qui^a operantur ut justi, loquuntur ut peccatores.

Non mirum si daemones eum revererentur, cui mors ipsa tam facile parebat. Ibat^b quadam die vir Dei ad oratorium sancti Johannis Baptiste, quod in ipso Casini montis cacumine construxerat. Forte humani generis hostem in mulomedici seu equimedici specie offendit, cornu & tripedicam ferentem. Interrogatus quod iret: Ad fratres, inquit, vado potionem daturus. Perrexit nihilo minus ad orationem venerabilis pater: qui confestim reversus, invenit unum e senioribus monachis, a daemone inter hauriendum aquam a daemone correptum, ac dire vexatum. Mox alapa monacho inflictam, infestum hospitem expulit, quem alias flagello a monacho vago ejecerat. Simile quid de sancto Macario legitur apud Rufinum in libro tertio de vitis Patrum. Videas sanctissimum patrem, cum peculiari orationi vacare vellet, seorsim in oratorium secessisse: neque proinde mirum si plura fuerint ob eam causam in unoquoque cenobio oratoria, cum privatarum cellularum, ubi id commode fieri potest, usus nondum invaluisse, nonnisi post multa inde saecula inductus. Quamquam etiam tum abbati peculiarem cellam competisse ex eo^c intelligimus, quod juvenem illum monachum, ex parietis everfione contritum, in cellam suam afferri jussit Benedictus, & in psathyio deponi, super quod procumbere solebat ad orationem.

Jam vero quanti esset sancti Patris benedictio, & quantum damnum ea caruisse, docet nos exemplum unius pueruli, id est adolescentis, monachi, qui parentes suos supra modum amans, ad eos absque benedictione sanctissimi abbatis accesserat. Non diu id impune tulit, siquidem ipso, quo accessit, die defunctus est. Quin etiam ejus corpus altero quam humatum est die ejectum e sepulcro repertum, quod rursus sepulturae traditum, sequenti iridem die extra tumulum inventum est. Quasi terrae

Annal. Bened. Tom. I.

M

I X.
Mortuum
excitat.a Chrysof. de
Spiritu sancto.
X.Daemone
alapa fugat.
b Gregor. c.
30.

c Id. c. II.

X I.
Monacho in
sepulcro eucha-
ristiam mittitb AHA Sac.
4. parte 2. p.
215.

* Redon.

c ibid. p.
219.d ibid. p.
401.

ANN. CHR.

541.
VIII.
S. Benedictus
rusticum
solvit.
e Greg. c. 31.

sinus ejus cadaver horreret, qui Benedicti gratiam non haberet. Rem sancto Patri mox nuntiant maesti parentes, obsecrantes, defuncto ut gratiam suam largiri dignaretur. Nuntiis vir Dei *manu sua protinus communionem dominici corporis*, id est eucharistiam, dedit. *Ite*, inquit, *atque hoc dominicum corpus super pectus mortui cum magna reverentia ponite; & sic sepulture eum tradite.* Quo facto, susceptum corpus terra retinuit, nec amplius ejecit. Non infrequens olim consuetudo erat eucharistiam consepeliendi mortuis, quem usum postmodum concilia improbare, in primis Carthaginense tertium canone tertio, & Trullanum canone octogesimo-tertio. Id maxime usitatum in episcopis mortuis docet Theodorus Balsamon in hunc canonem. *Quod autem*, inquit, *sanctus panis antistitibus post mortem tradatur, & sic sepeliantur; existimo hoc fieri ad avertendos demones; & ut per ipsum, tamquam viaticum, deducatur ad celum, qui magna & apostolica benedictione dignus est habitus.* Huc afferri potest locus ex vulgata sancti Basilii vita, qui hostiam consecratam divisisse fertur in tres particulas, quarum unam ore accepit, aliam e columba aurea suspendit, tertiam ad sibi consepeliendum reservavit. Hinc est quod, abrogato etiam apud Latinos ejusmodi usu, viaticum non nisi in extremo halitu moribundis traderetur: cujus rei infinita prope modum recentiorum temporum exempla nobis suppetunt, præter exemplum sancti Ambrosii episcopi Mediolanensis, qui mox ut glutivit sacrum Domini corpus, extremum spiritum exhalavit.

XII.
Monachus
vagus metu
draconis redu-
citur.

Sed vide alterum paternæ longanimitatis exemplum. Quidam monachus mobilis & inconstans animi, viro sancto sæpe contestatus fuerat, se in monasterio permanere haud posse. Cumque toties increpitus & correptus, in eadem semper mobilitate persisteret, atque importunitis precibus ut relaxaretur postularet, tandem beatus Pater improbitatis ejus tædio affectus, non sine indignatione dixit demum, ut abiret. Verum discedenti occurrit draco faucibus hians, eumque quasi mox devoraturus. Ille vero tremere, palpitare, & vix resumto tantisper spiritu, auxilium inclamare. Accurrentes subito fratres, draconem minime viderunt, sed monachum illum fere exanimem in monasterium reduxerunt, voto ab eo facto, se nunquam e monasterio discessurum, quod quidem strenue postmodum exsecutus est. Atque inde patuit, sancti viri precibus dæmonem draconis specie monacho restitisse, quem prius invisibilem sequebatur. Hinc mirari desinamus, si in monasteriis nostris id genus vagi & inconstantes monachi nonnulli reperiantur, quando in sancta illa tanti viri schola & societate tales non defuerint.

XIII.
Alius super-
bus correptus.

a Gregor.
Tur. lib. 5. c.
3.
b Sidon. lib.
2. ep. 10.

Et ecce aliud tibi imperfecti monachi exemplum, nam ejusmodi paullo minus, quam proborum laudabilia exempla, profunt. Forte quadam die venerabili Patri ad vesperam reficienti unus e suis monachis, cujusdam defensoris filius, candelam tenebat ad mensam. Et is mos olim erat, ut probat apud Gregorium Turonensem^a episcopum Rauchingi illius factum, cui ad mensam accumbenti puer cereum ministrasse dicitur, sed & Symmachi^b senioris uxor viro suo candelam & candelabrum tenebat. Tum monachus ille, natalium suorum opinione tumidus: Et quis est hic, ait, cui sedenti ac manducanti assisto ac servio candelam tenens? an is vero sum, qui ei ministrare debeam? Non latuit virum Dei superba hominis cogitatio; sed statim ad eum conversus, vehementer eum increpuit, jubens cor suum ut cruce signaret ad abigendam insanam cogitationem: tum aliis fratribus ad se vocatis, ab eo candelam auferri, & quietum residere præcepit. Postea fratribus quid rei esset sciscitantibus, erratum monachus fassus est suum: atque hoc facto innotuit omnibus, sanctissimum Patrem nihil latere, ut qui interiores etiam mentis agitationes penetraret. Prætereo hoc loco inofficiosos censores nonnullos, qui ex insana monachi cogitatione præjudicium inferunt adversus sancti Benedicti natalium dignitatem, quod fere perinde est, ac si aliquis ex blasphemis hominum cogitationibus contra Dei majestatem argueret. Sed nos in sanctissimo Patre nostro non tam generis splendorem quærimus, quam virtutis, ex cujus, ut ita dicam, profapia sumus procreati.

XIV.
S. Placidi
martyrium.

Nunc Casino tantisper dimisso, adeunda iterum Sicilia est ad intuendum sancti Placidi protomartyris e nostris martyrium, quod hoc anno contigisse tradunt, id est currentis æræ christianæ quadragesimo-primo. Rem hoc modo commemorant. Cum Placidus absoluto apud Messanam monasterio, ubi ad triginta monachi erant,

præfesset cum magna virtutis existimatione, eo accesserunt, fratris videndi desiderio, Eutyechius & Victorinus germani ejus, una cum Flavia sorore. Eodem tempore contigit, barbaros quosdam (Sarracenos appellat vulgata vitæ scriptor, quos a rege suo Abdala, duce Mamuca ex Hispania in Siciliam missos per supinam inscientiam in monasterium involasse. Atque ut pagani erant, in monachos, cum Placido ejusque germanis ac sorore comprehensos, ut ad ejurandam christianam religionem eos cogere, fustibus sæpe repetitis, suspendio, linguæ præcisione, igne ac fumo, aliisque mirissimis suppliciis sæviisse, ac demum ferro eorum cervices resecurisse, tum monasterio præter ecclesiam combusto, cum Regium navigio tenderent, suborta tempeste omnes, id est sexdecim millia octingentos, cum navibus centum maris undis absorptos. At vero sanctorum martyrum corpora per Gordianum monachum, qui fuga clam se subduxerat, sepulture mandata fuisse, eundemque totam hanc historiam in litteras græce retulisse. Non immoror huic posteriori commento refutando, quando id satis superque jam alibi a me actum est. Auctorem vero illum, qui quis est, non ante Johannis octavi pontificatum vixisse, ex eo colligimus, quod is pontifices recensens, qui Tertulli donationes in Sicilia factas comburunt, a Vigilio papa numerat quadraginta-novem, totidem enim a Vigilio hanc octavum numerantur Romani pontifices.

XV.
Ejus acta ex-
minantur.

historiæ medicam adhibere manum difficile est in tanta rerum antiquitate. Unus ei illustrandæ nobis succurrere posset Procopius, qui de rebus Augusti principatu per Italiam & Siciliam gestis accuratissime diverso ad propositum accommodatus ex isto auctore afferri potest, libro tertio commemorat ad belli Gothici annum quintum decimum, sæculi quadragesimum-nonum. Quippe Gotthorum rex Totila, quem circumcaam vocant, postquam Regium a suis obsessum, relicta custodia, se traiecit in Siciliam copiis Messanæ adortus est mœnia: cui cum Domeurbis præfectus strenue restitisset, Gotthi, nemine sibi deinceps obviam proceca Siciliam fere omnem depopulati sunt, quibus peractis, in Italiam denuo traetasse perhibentur, quæ quidem vulgatis sancti Placidi actis non male conveniunt, nisi quod Regio paullo ante dedito, Totila cum suis in Italiam feliciter appulsus est: at in istis actis prædones illi, Regium adeundo, periisse naufragio dicuntur. Illud præter ea incommodi, quod Gotthi, non plane gentiliū ritibus, sed Arianæ sectæ addicti erant, quamquam & barbari inter eos multi erant, & in catholicos ita efferati, ut plurimos in Italia, cum alios, tum monachos, atrociter ceciderint. Facile nihilo minus propenderem in Sclavos, quorum immanitatem & feritatem ita describit idem ipse Procopius, ut ad mores illos, quales sancti Placidi passionis primus scriptor describit, plane accedant. Hi enim nulli parcebant ætati, quoslibet obvios absque delectu necantes, non ense, non telo, aliove armorum genere consueto; sed acutissimos in terram palos defigentes, summa vi miseros superimponebant, palique præacutum spiculum per inferiorem corporis partem trudendo, & in viscera adigendo, interiora excruciant. Aliquando etiam ad fudes quernas & crassiores, altius in terram defixas, pedes manusque captivorum deligabant, ac fuste deinde caput diverberantes, morte conficiebant: alios vero cum bubus, pecudibusque, quas abigere domum non satis commode poterant, igne inclementius cremabant, quæ certe tormentorum genera iis, quæ in sanctum Placidum, ejusque socios adhibita leguntur, apprime conveniunt, uti & Sclavorum religio, qui inter deos unum aliquem, qui fulminis sit fabricator, summum omnium dominum ac solum agnoscebant, tametsi silvas, nymphas, dæmonesque etiam sacrificiis colebant. Verum quo minus Sclavis hanc impressionem tribuamus, nos prohibet Procopius ipse harum rerum scriptor ac testis, qui Sclavos in Histriam, Thraciam, Illyricum & Dalmatiam, non in Siciliam grassatos commemorat. De cetero tempus non male congruit, Carolus Sigonius sancti Placidi martyrium refert ad annum sexagesimum-primum: sed in re tam obscura tempus, non minus quam alia circumstantiæ, penitus incertum est. Non tamen propterea incertum eorum martyrium, immo exploratum cenferi debet. Certe in veteri calendario Casinensis monasterii ante annos sexcentos exarato, sancti Placidi ejusque sociorum memoria aureis litteris consignatur III. nonas Octobris, ut

ANN. CHR. 541.
a lib. 3. num. 35.
b cod. reg. n. 3867.
c Sicil. fac. lib. 4. p. 245. & seqq.

superius a vidimus; & paullo recentiori manu IV. idus Octobris, *Octavae sancti Placidi & sociorum ejus*. Ad hæc in veterrimis litanis Vaticanis post sanctos Benedictum & Maurum sanctus Placidus locum habet, uti & in Casinensibus, tempore Oderisii primi abbatis scriptis, atque in aliis, quæ in appendice rerum liturgicarum apud Cardinalem Bonam habentur, & in Pontificali Romano bibliothecæ regie in litanis pro baptismo. Post mortem sancti Placidi ad Messanenſe monasterium Casino missi sunt alii monachi, qui locum illum incolere usque ad Siciliæ devastationem factam per Sarracenos, id est ad annos ferme trecentos: quæ in communi strage destructum fuit monasterium: quousque, fugatis per Norimum annos Sarracenis, Rogerius primus Siciliæ comes, locum equitibus ordinis sancti Johannis Jerosolymitani attribuit ineunte sæculo duodecimo, ut patet ex ejus litteris anno M CXXXVI. datis. Demum sub finem sæculi decimi-sexti, id est anno M D LXXXVIII. sacræ horum martyrum reliquiæ inventæ sunt in prædicta sancti Johannis Baptistæ ecclesia, ac sollempni pompa in decentiorem locum translata.

XVI.
Inventionis ejusdem historia.
d Golbo p. 18. & seqq.

Hujus inventionis & translationis historiam singulari libro, Messanæ edito anno M D XCI. descripsit accurate Philippus Gothus eques Messanensis italico idiomate, totamque pompam elegantissimis figuris repræsentavit. Inventionis hæc historia hæc est. Tempore Philippi a secundi regis catholici subijt mensis naldi de Naro, Jerosolymitani apud Messanam prioris, consilium redigere rem in formam prædictum sancti Johannis templum, quod est velut ordinis in Sicilia metropolis. Quapropter cum templi illius tribus orienti de more obversa, amplam haberet planitiem sum ornatissimam civitatem; annuente summo totius ordinis magistris Hugone Vobis ob majorem urbis ac populi eo concurrentis commodum, trans portæ majoris, quæ loco tribunæ posita est. Cümque terra per foderetur ad reficiendum murum, qui novam sortam sustinet viginti palmos effossa, sub majori altari ad dextram, mensis Augusti, quarta, anno M D LXXXVIII. inventum est sepulcrum, extrinsecus marmoreum, intrinsecus vero marmore varii coloris incrustatum, longitudine palmorum, latitudine vero sex; lateribus & muro fortissimo cooperitum, quo aperto, quatuor reperta sunt corpora, ex quibus tria posita erant ex una parte sepulcri cum capitibus ad meridiem conversis: quartum vero ad aquilonem. Et quia antiqua ferebat traditio, sanctum Placidum sociosque ejus in illo templo, sed incerto loco, humatos fuisse; hæc corpora eorum esse non dubitarunt Messanenses. Concurrunt ad prædictum hoc spectaculum tota civitas, adfuitque archiepiscopus cum senatoribus, presbyteris atque religiosis viris, Benedictinis, & Jesuitis, necnon abbatibus domno Cæsare Minutolo & domno Silvestro Maurolico ad hoc opus deputatis: quibus visum est, ut circa sepulcrum humus cavaretur, si forte aliqua inscriptio, vel alia corpora illic reperirentur. quo diligentissime & studiosissime facto, inventa sunt triginta circum corpora cum vasculis sanguine plenis; abscissis alia capitibus supra pectus positis, alia absque capitibus, forte crematis, vel in mare projectis; alia denique, quorum pectora ferro, vel sagittis confixa erant, aut semiustulata. quæ sancti Placidi sociorum corpora esse omnibus persuasum fuit: sepulcrum vero ipsum ejusdem Placidi, fratrumque ac sororis ejus ossa continere. E medio sanctorum illorum corporum fontem protinus scaturisse testatur idem auctor, & ex eo dulcem & copiosam emanasse aquam, quæ multis ægrotis salutem attulerit. Tum Xysto summo pontifici ab Antonio archiepiscopo, civibusque Messanensibus supplicatum, ut recens inventæ sanctorum martyrum reliquiæ fidelibus publice colendæ exponerentur. Annuuit pontifex diplomate dato eodem anno M D LXXXVIII. idibus Novembris: quo in diplomate testatur pontifex corpora sancti Placidi nostri, ejusque sociorum in ecclesia sancti Johannis Baptistæ, olim monachorum, quæ postmodum successu temporis in prioratum hospitalis ejusdem sancti Johannis Jerosolymitani fuit erecta, pie sepulta & recondita; temporum injuria per multa sæcula ita inibi occulta latuisse, ut jam nostra, inquit, ætate, licet ex compluribus antiquitatis monumentis constaret in prædicta ecclesia sancti Johannis sepulta fuisse; tamen certusejus ecclesiæ locus, ubi sita forent, penitus ignotus esset: sed tandem divinæ misericordiæ placuisse, ut sacra ex eis nonnullorum monumenta & reliquiæ,

ANN. CHR. 541.

rule, sancto Sebastiano martyri nuncupatum; atque adeo, si res ita habet, triginta fere passuum millibus Casino distans. Ejus auctor Baronio videtur esse Liberius præfectus prætorio Galliarum pro Gotthis sub Theodorico semel, iterumque sub Athalarico. Casinum venerat pro more Servandus abbas, aliquot discipulis suis, qui eodem studio tenebantur, comitatus. Somni tempore appetente, singuli ad suas quique cellulas quieturi se se receperunt; Benedictus quidem in superiori cujusdam turris parte, Servandus in inferiori, ex qua patebat ad superiorem ascensus; utriusque vero discipuli in habitaculo ampliori, eidem turri adjuncto. Vigiliis occupaturus vir Dei, fratribus adhuc quiescentibus, ad fenestram orationi vacabat, cum subito, intempesta noctis hora, vidit fusam lucem tanto splendore celo radiantem, ut diem vinceret illa, cunctasque noctis tenebras abigeret. Atque, ut tam insolito spectaculo intentus erat, res mira, quemadmodum & ipse post narravit, consecuta est. quippe in hac speculatione mundus eriam totus, velut sub uno solis radio, collectus, oculis ejus obversatus est, dumque in hunc splendorem defixos haberet oculos, Germani Capuani episcopi animam in sphaera ignea ab Angelis in caelum deferri conspexit. Tunc tanti sibi testem miraculi habere cupiens, Servandum diaconum, iterato bis terque ejus nomine, inclamare cepit. Ille vero insolito tanti viri clamore percussus, tum ob nocturni silentii religionem, tum ob insolitam vociferationem, ascendit, respexit, partemque lucis jam exigiam vidit. Huic vero rei novitate attonito, vir Dei ex ordine cuncta narravit: moxque ad castrum Casinum, monti subjectum, Theoprobo, viro religioso, mandavit, ut Capuam ipsa nocte nuntium mitteret, qui quid Germano episcopo accidisset sciscitaretur, ac sibi referret. Nec mora missus qui mandatum exsequeretur; relatumque est, reverendissimum episcopum eodem momento exhalasse animam, quo eam in caelum deferri vir sanctus adspexerat. Hic torquentur theologi, seque versant in diversas partes, an sanctus Pater tunc essentiam divinam (sic enim loquuntur) intuitive viderit. Nobis sufficere Gregorii verba retulisse, cetera ignorasse contentis. Non mirum quod Benedictus totum mundum, quasi sub uno solis radio collectum conspexerit: quia ANIMÆ VIDENTI CREATOREM ANGUSTÀ EST OMNIS CREATURA. Quippe præter illam lucem exteriorem; quæ corporeis oculis fulsit, animæ ipsius affulsi lux interior, qua luce non caelum ac terra contracta sint, sed videns animus ita dilatatus, ut totus in Deum raptus, immo & Deo ipso perfusus, mundo ac se ipso superior exstiterit; sicque facile comprehenderit, quam breve ac fere nihilum sit quicquid creatum est. Ceterum hoc ineffabili, qualescunque demum fuerit, spectaculo declaratum voluit Deus; quanta perfectionis ac sublimitatis fuerit sancta illa anima, quæ tanto excellentiori modo Deum conspexit, quanto res omnes creatas infra se posuit, ac pro nihilo duxit. Nulla quippe ad Deum videndum compendiosior via est, quam perfectus rerum omnium contentus.

Non præterierim hoc loco, turrem illam, ejus superius mentio facta est, ex primis aedificiis Casinensibus superesse unicam, per quam aditus est in monasterium, subobscuro sub ea fornice per gradus quadraginta præbente viam. Inferior pars turris jam dudum conversa est in Salvatoris & Virginis Deiparæ oratorium, cujus parietes tectorio opere, testudo vero plastico obducta. In ejus vestibulo ad angulum turris orientalem exstant rudera veteris illius habitaculi largioris, in quo Benedicti & Servandi discipuli requievissent dicuntur. Hoc videtur fuisse domicilium hospitum, & eorum fratrum, qui sancto abbati atque hospitibus ministrabant. Pars superior, quæ beati Patris cubiculum fuisse traditur, bipartita concameratione distincta est a posteris, quo firmior esset adversus caducitatis injurias, atque adeo duo quædam efficit cubicula, præter aliud præambulum ad superiorem turris ingressum. Prioris cubiculi pavimentum bicolori marmore: interioris vero preciosis stratum lapidibus, egregio artificio tessellatis: utriusque testudo plastico opere, auroque illuminata: parietes denique exquisitis celebriorum pictorum tabulis adornata. In utroque etiam altare, prioris quidem ad omnem ornatum & elegantiam compositum: at sub interioris altariolo sancti Mariani lippiana reconduntur cum lumine perpetuo lychnorum. Interius porro cubiculum unam habet fenestram ad occidentem: exterius duas, unam ad occasum, alteram ad austrum. Huic turri adjunctum erat sancti Martini oratorium, ut ex veteri codice Casinensi

XIX.
Turris Casinensis.

AN. CHR. 541. discimus, in quo hæc leguntur. In turri juxta sanctum Martinum, in fenestra
 26. alta, quæ est contra Capuam, (nempe ad austrum) vidit sanctus Benedictus ani-
 mam Germani Capuani episcopi; & ibi in fenestra, quæ est contra Plumbario-
 lam, (scilicet ad occasum) vidit animam sanctæ Scholasticæ. Ibi resanavit Seve-
 rum contritum, & leprosum, (nimirum elephantiosum illum, famulum patris
 2 Greg. c. 26. Aptonii viri illustri, a quo id rescivit Gregorius) & ibi cunctas virtutes fecit.
 In fundo turris fecit miraculum de labello olei; & ibi super aream tredecim
 solidi de turre ceciderunt. Per fenestram, unde vidit animam sanctæ Scholasticæ,
 jactata est ampulla de vitro. Ibi resuscitavit mortuum ad petram de turre extra
 portam. Ibi sanctus Maurus claudum extendit. In poio (id est porticu) qui est
 in dormitorio ante portam de turre, solsit (id est solvit) rusticum, & ibi corrui-
 Totila. In refectorio, quod est juxta ipsum dormitorio, prophetavit de Roma
 & de panibus. In turre ipsa scripsit regulam. In pede de rabe (forte rupe)
 quæ vadit ad sanctum Johannem, fugavit dæmonem. In fronte ipsius dormitorii
 & de sancto Martino, fecit cerbenera. (& hoc obscurum.) Deforis porta ad
 pedem turris invenit munus de farina. In ipsa turre omni anno in sancti . . .
 b 7. lib. 20. ante altare bianco faciebant officium Græci & Latini, sicut præcepit Petro-
 nax abbas Casinensis. Hæc, tamen minutiola & salebrosa, visum est referre hoc
 loco, tum quia pleraque sancti Benedicti miracula exhibent, tum quia fidem con-
 ciliant miraculo sancti Mauri in ejus tantum actis relato, qui claudum ibi sa-
 navisse memoratur. Porro hæc relatio antiquissima est, ut ex ipso stilo patet, &
 quidem paullo post Petronacis abbatis tempus, id est medium octavum sæculum,
 scripta; adeoque ante vulgatum ab Odone abbate librum de vita beati Mauri
 abbas.

X X. Nescio an Theoprobos, cujus superius mentio facta est, idem sit cum Theo-
 propheta viro illo nobili, qui sancti Benedicti admonitione conversus, magna apud
 de excidio Casinensi. eum familiaritatis gratia pollebat. Is cum quadam die sancti viri cellam fuisset
 Greg. M. ingressus, cum in lacrymas resolutum vidit, non orando, ut solebat, plangentem
 lib. 2. c. 17. ac suspirantem, sed mærentem ac gemebundum. Causam tanti luctus percontanti
 vir Dei respondit: Nempe totum hoc, quod vides, monasterium, a me con-
 structum, & universa quæ in fratrum usus multo sudore comparavi, omnipo-
 tentis Dei judicio profanorum arbitrio tradita sunt; idque unum ægre obtinere
 potui, ut vel saltem fratres salvi ex illa tempestate evadant. ubi addit Gregorius,
 Benedictum Pauli vicem tenuisse, cujus dum navis rerum omnium jacturam per-
 tulit, ipse in consolationem vitam omnium, qui eum comitabantur, accepit. Hujus
 vero prophetiæ veritatem comprobant Langobardi, qui de nocte in monasterium
 irruentes, omnia diripere, ut suo loco dicendum erit. Mærentem Benedicti ex
 hac prænotione animum Dei miserentis benignitas cælesti oraculo recreavit, fe-
 citque certior, brevi fore ut ejus discipuli ab exteris deposcerentur, qui ipsius
 institutum in longinquas regiones transmitterent, & Casinensis everisionis dama-
 na sarcirent. Nempe hoc oraculo significabatur episcopi Cenomannensis futura
 legatio ad Benedictum, quæ sub finem anni quadragesimi-secundi Casinum directa
 est. quod obiter hoc loco notasse sufficiat, hujusce legationis narrationem tantis-
 per differendo, dum alia, quæ intercessere, sanctissimi Patris facta & eventa per-
 sequimur.

ANN. CHR. 542. X X I. Totilæ fraus detecta. d Greg. M. c. 14. **S**ub idem tempus, quo hæc Casinensis ruina prædictio facta est, Totila Gotho-
 rum rex post Hildebaldum, audito Benedictum prophetiæ dono celebrem haberi,
 veritatem per se ipse explorare voluit. At cum non longe a monasterio abesset,
 illic substitit, regiæ dignitati convenientius existimans id prius per exploratorem
 tentare. Præmissis itaque qui se brevi venturum nuntiarer, Riggonem ensiferum
 suum regio ornatum & comitatu, ut se regem simularet, ad virum sanctum direxit.
 Sed Riggo, ubi in ejus compedum venit cum sua illa regis persona & satellitio,
 Benedictus eminus, venientem, ut sedebat, conspicatus: Pone, inquit, fili, pone
 alienum istum quem geris habitum, qui tuus non est. Is vero statim in terram
 corruit, simulque omnes quotquot cum eo istuc advenerant, & quod sancto viro
 fucum facere tentasset, magnopere doluit. Neque vero, postquam e terra surre-
 xere, ad eum accedere ausi sunt, sed mox ad Totilam reversi, quam cito ac
 facile fraus eorum deprehensa fuerit, trepidi retulere. His

ANN. CHR. 542. X X I I. Ipse ad eum accedit. a id. c. 15. **H**is acceptis, Totilas mox ad Dei hominem ipse accessit. quem cum itidem se-
 dentem e longinquo aspexisset, propius accedere non ausus venerabundus humi
 procubuit. Hunc vero surgere jussim, sed necdum audentem, Benedictus accu-
 rrens, prostratum erexit, immanitatem ei suam exprobravit, atque de rebus suis
 forte consulenti, paucis, quæ ei eventura essent, prædixit. Multa, inquit, mala
 hæcenus commisit, committisque in dies. jam tandem aliquando tantis facino-
 ribus modum pone. Romam inibis: mare trajicies; novem annis regnabis; deci-
 mo anno morieris. His Totilas, qui aliis terrori erat, tremefactus, postquam
 se viri Dei precibus commendasset, recessit, atque ex illo tempore multo mitior
 & humanior fuit. qualem sane se exhibuit maxime in obsidione & expugnatione
 Neapolitana. nam urbe capta, eam in captivos, teste b Procopio, benignitatem
 præ se tulit, quæ utique nec barbaro, nec hosti satis convenit. Quippe Roma-
 norum inedia confectorum in primis curam suscepit; atque, ut eos vires rece-
 pisse vidit, patefactis portis abire, quo quisque vellet, permisit. ad hæc, milite
 ob vitiatam virginem morte affecto, bona ejus omnia vitiatæ mox tradi jussit.
 Unde contigit, ejus ut nomen, tum prudentiæ, tum benignitatis fama celebre
 apud Romanos jam esset, ac maximi fieret. Ceterum effectus vaticinio ex æquo
 responderunt. Siquidem non multo post, id est altero post anno, Romam cepit,
 eximia comitate in Romanos usus. tum ea iterum post annos quatuor expugnata,
 Siciliam magno navium numero adortus est, ex dictis superius c, ubi de sancti
 Placidi passione egimus; ac demum anno regni sui undecimo interit.

X X I I I. Aliud vaticinium de Roma. **H**uic vaticinio aliud subdit Gregorius occasione ejusdem Totilæ, de quo cum ali-
 quando Canusinæ civitatis antistes, Sabinus in actis sancti Placidi appellatus, cum
 sancto Benedicto sermonem ingressus dixisset, fore ut per eum Roma ita dirue-
 retur, ut in posterum civibus omnino careret; respondit Benedictus: Immo ve-
 ro Roma ab hominibus non excindetur; sed a tempestatibus, turbiniibus & terræ-
 motu fatigata exardescet in semetipsa. cujus oraculi veritatem effectu comproba-
 tam fuisse Gregorius testatur; affirmans, sua ætate Romæ mœnia dissoluta, do-
 mos everfas, destructas ecclesias turbine fuisse; ejusque ædificia, senio longo las-
 tata, increbrescentibus ruinis prostrata, ingratum sui spectaculum præbuisse. Id
 anno ejus sæculi quinquagesimo-nono consignat Sigonius, quo anno tam horri-
 biles tempestates, sæva fulgura, terræ-motus adeo atroces in omnibus terris, ac
 præsertim in Italia, totoque Occidente contigerunt, ut merito homines vereren-
 tur, ne uno terræ haustu turbes absorberentur. In fine addit Gregorius, quod mi-
 ram ejus fidem ac diligentiam, quidquid censores nonnulli morosiores contra di-
 cant, manifeste prodit, Honoratum sancti viri discipulum, a quo postremum hoc
 factum accepit, nequaquam ex ore, uti fassus est, ipsius Benedicti id audivisse, sed
 ex relatu fratrum, qui ex ipso id rescierant.

XX I V. Tempus congressus Totilæ cum Benedicto. **S**ensim accedimus ad supremum sancti Patris annum, tantopere controversum
 apud auctores: cui finiendo, tamquam citimus limes, ultra quem summo-
 veri non potest, designandus est annus, quo prædictus ejus cum Totila congressus ac-
 cidit. Nam hoc semel constituto, planior erit rerum consequentium narratio. Post
 Hildebaldi regis necem, quæ Gothici belli anno septimo vertente accidit, Era-
 ricus rex a Gothis acclamatus est ante verni temporis initium, quo annus belli
 Gothici octavus inibat: Eraricum post menses circiter quinque casum excepit
 Totilas, ac proinde mense Julio. Casinum adiit anno sequenti, ut ex Procopio
 facile intelligimus. nempe postquam Cæsenæ, mox Petræ præsidia ceperat, paullo
 post se in Tusciam contulit, locisque in ea jam pertentatis, cum ad se nemo ac-
 cederet, amne Tiberi transmissis, ad Campanos & Samnites divertit, ubi Casinum
 situm est. Atqui belli Gothici annus octavus, a vere ineunte de more apud Pro-
 copium numeratus, cum anno ejus sæculi quadragesimo-secundo componitur; nec
 in sequentem annum Totilæ in Casinum adventus differri potest. at quo mense?
 certe vere ipso, ut ex filo narrationis Procopius perspicue innuit his sane verbis, quæ
 ad rem stabiliendam referenda videntur. Hæc inter hiems desit, clausitque annum
 septimum hujus belli, quod a Procopio describitur. Post id Totilas Cæsenam,
 Petramque castella cepit. Inde in Tusciam digressus, frustra tentatis præsiidiis,
 accedente ad ipsum nemine, Tiberi trajecto, Romæ fines non attigit, sed in Cam-
 paniam, Samniumque declinans, Beneventum, firmum quamquam opidum, cepit

ANN. CHR. 542.

facile. Hæc levi negotio gesta, tantum temporis solum exigunt, quantum fere ad emetiendum hoc iter necessarium erat. Certe relicto Casino, Totilas ante hiemem, in qua belli Gothici octavus definebat annus, capto Benevento, Neapolim obsedit, ac diu reluctantem expugnavit, adeo ut mense admodum Aprili aut Maio ejus anni Casinum advenisse dicendus sit, ut postea Beneventum ac Neapolim ante hiemem insequentem expugnare potuerit. Huic calculo recte convenit sancti Benedicti vaticinium, ubi Totila prænuntiat, fore ut *novem annos regnans, decimo moveretur*^a. Id vero desumendum non ab ipso regni ejus initio, siquidem annum regni sui undecimum agens, ut diserte Procopius habet, extinctus est; sed ab ipso tempore, quo colloquium istud cum sancto Benedicto habuit. Hanc vero summam facile conficies ex Procopii libro quarto, ubi Totilas periisse anno belli Gothici octavo-decimo memoratur, id est quinquagesimo-secundo supra quingentesimum; & quidem mense Augusto, quo mense annus regni ejus undecimus a Julio inchoatus erat. Numeram tempus a Maio anni quadragesimi-secundi, quo ejus cum Benedicto congressum accidisse dicebamus, cum anno quinquagesimo-secundo ad mensem Augustum; utique annos integros novem cum tribus mensibus invenies, quod cum prædicto sancti Benedicti vaticinio accurate convenit. Hinc consequens est, viri sancti obitum, si quidem mense Martio contigit, non incidisse in annum quadragesimum-secundum, cum hujusce anni mense Maio Totilam exceperit: an vero anno insequente acciderit, inferius discutiemus.

XXV. S. Casarii obitus & virtutes.

Ab his chronologicis tricus veniendum est ad obitum magni Casarii episcopi Arelatensis, qui aliquanto tempore sanctum Benedictum in cælum præcessit, annis quadraginta in episcopatu exactis, & quidem tanta vitæ sanctimonia, puritate & caritate, ut sanctissimis quibusque episcopis exemplo esse possit. Agebat annum ætatis septuagesimum-tertium, cum transitum suum ad Deum imminere præsentens, inter non modicos quos patiebatur dolores, an propè esset beatissimi Augustini depositionis dies, sciscitatur. Cum vero non longe abesse intellexisset: „ Confido, ait, in Domino, obitum meum non longe ab ipsius mortali die separandum esse. nam quantum dilexi, ut ipsi nostis, catholicissimum ejus sensum, tantum ego, etsi me discrepantem meritis sentio, minime tamen reor longo intervallo depositionis meæ diem ab ejus obitu tempore divisum iri. Jam vero migrationis ejus die accelerante, in monasterium virginum, quod ipse fundaverat, famulantium manu in sella deferri se præcepit, quasi eas consolaturus, quibus proximi ejus obitus vel sola suspicio somnum & cibum abstulerat, pro psalmodiarum cantu non nisi lacrymas, ejulatum pro canticis, & gemitum reddentes. Ejus vero præsentia, cum mortem jam præsentem indicaret, earum mærorem, etsi pius pater verbis suis id tentaverit, adeo non minuit, ut contra cumulaverit. In primis alloquitur Casariam juniorem, ducentarum puellarum venerabilem matrem, hortaturque, ad palmam ut supernæ vocationis irremisse tendant, & regulam a se institutam accurate servent. Tum eis fausta precatur omnia, benedictionem amanter impertit, atque, extremo vale dicto, ad ecclesiam revertitur. Demum tertio die post sancti Genesii festum patroni Arelatensis, pridie ante diem depositionis sancti Augustini, uti optaverat, id est sexto kalendas Septembris, imminente hora prima, inter manus qui aderant pontificum, presbyterorum, & diaconorum, beatam animam lætus emisit ad Christum, dignus habitus, quem non solum boni, sed etiam mali, Judæi æque ac Christiani lugerent. Sepultus est in basilica sanctæ Mariæ, a se constructa, ubi sanctimonialium corpora condebantur.

XXVI. Præclara ejus facta & epitaphium.

Vita ejus statim post ejus mortem scripta est duobus libris, quorum primus auctorem habet Cyprianum Tolonensem episcopum, ad stipulantibus Firmino ac Viventio, itidem episcopis: secundus Messianum presbyterum, ejus olim notarium, & Stephanum diaconum, rerum testes oculatos, qui totum opus Casarii juniore, post Casariam ipsius Casarii sororem Arelatensis parthenonis abbatis, inscripserunt. Præclara omnino sunt, & ad instruendos mores aptissima, quæ de eo referuntur. Episcopus nihil umquam de monasticæ vitæ severitate remissit. Idem habitus, sine lineis; vita immaculata, irreprehensibilis, semper æqualis. Scripto melior fiebat in dies, judicium æternæque dies præ oculis semper habens. Numquam ad ejus mensam defuit lectio, cujus rationem a suis exigere solebat. Ceterum lectioni privatæ, ut ferebant negotia, assidue vacabat; prædicationi verbi Dei irremisse: cum

ANN. CHR. 542.

vero per se ipse non posset, per idoneos ministros, presbyteros & diaconos, id suppleri curabat. Doctrinam ejus de gratia, ab æmulis impugnatam, synodus Valentina & Bonifacius papa, utpote Augustinianæ consentientem, probarunt. Tertiarum, sextarum, & nonarum officia in majori sancti Stephani basilica instituit; curavitque, ut laici in ecclesia profas & antiphonas latine & græcè canerent, ut fabulis vacandi spatium non haberent. Sic in ecclesia Parisiensi, teste Fortunato, per idem tempus, Pontificis monitis clerus, plebs, immo & infantes psallebant. Pallium ab apostolica sede, id est a Symmacho pontifice, sibi successoribusque suis; dalmaticarum usum diaconis ecclesiæ suæ, instar Romanæ, impetravit. Horum ordinationem non ante annum ætatis tricesimum admittebat, ea certe conditione, ut quater vetus, totidemque vicibus novum testamentum perlegissent. Magna ei sollicitudo erat, ut nullus sine medicamento penitentia^a ex hoc mundo recederet; cavique, ne pro poena peccati quisquam amplius quam undequadragesima^b virgarum plagas exigeretur, post dies tamen aliquot repetendas, ubi crimen capitalius esset. Statuit etiam regulariter, ut^c nubentes, post benedictionem in ecclesia acceptam, triduo se continerent. Longe plura proponi possent ex piis ejus homiliis, quæ fere omnes in appendice Augustiniana novæ editionis simul editæ sunt: sed hæc in specimen sufficient ad conciliandam lectoribus opinionem tanto viro non omnino indignam. Legi Messiani presbyteri, ejus discipuli ac vitæ scriptoris, epitaphium ad Viventium episcopum de restituta ab ipso memoria sancti Hermetis martyris, quæ haud indigna nobis visa est, quæ in appendice nostra ederetur. Ejus epitaphium, post eversum a Sarracenis ipsius sepulcrum, scripsit Paulus illustris anno Domini DCCC LXXIII. indictione xv*. Ranigaudo magistro, ut legitur post epitaphium in veteri codice Arelatensi, sub hoc titulo, *Restauratio sepulcri sancti Casarii*. cui titulo subjicitur epitaphium, longe emendatius quam apud Saxium & alios, in hunc modum.

a Vita lib. 2. n. 8. b lib. 1. n. 13. c ibid. n. 34.

*Cernitur hic vario renovatum marmore tectum
Patri Casario pontificique sacro,
Quod scelerata cohors rabie destruxit acerba.
Hanc virtute Dei sorbuit unda maris.
Præsule Rostagno, hæc Arelati sede locato,
Cernuus id Paulus strenue composuit opus.
Cui Christus tribuat celestis premia vita,
Cæteribus angelicis consociavit ovans.
Et nobis, venerande pater, miserere precando,
Diluat ut noster crimina cuncta Deus.*

Ex Casarii discipulis duo sunt nobis commemorandi in præsens, Ægidius & Florianus abbates. Is est Ægidius, qui una cum Messiano notario mox laudato Romam directus a Casario est, ut libellum Symmacho papæ offerret ad renovanda privilegia sedis Arelatensis, an vero idem sit Ægidius abbas ille Græcus & sanctus, qui monasterium in Septimania prope Nemausum in valle Flaviana construxit, ab ejus nomine postea nuncupatum, res non adeo perspicua est. Hic quidem in omnibus ejus actis, tam editis, quam ineditis, dicitur ex Græcia, unde oriundus ex regia stirpe erat, tributis in pauperes facultatibus, in Galliam accessisse ad Casarium Arelatensem episcopum: sed cum deinde Aurelianos a Carolo Francorum rege accitus fertur, hoc primum si admiseris, alterum respuendum est, cum Casarius qui unus Arelatensi ecclesiæ præfuit, ducentis annis præcedat Carolum Martellum, primum eo nomine principem Francorum. Idem itaque fuerit Ægidius græcus abbas, quem Casarius cum Messiano direxit ad Symmachum papam. Is, si quæ vulgatis ejus actis fides, transmissio Rhodano se adjunxit Veredemio eremita, dein secretiorem in locum penetravit, ubi cum cervæ lacte pascereur, a Flavio Gotthorum regis venatoribus, cervæ ad eum refugiente, deprehensus fuit; idemque postea Flavio auctor fuit condendi cœnobii, quod ipse rexit. Dicebantur quidem Flavii omnes Gotthorum reges: sed cum omnes Arianæ sectæ addicti fuerint, quis putet Amalaricum, qui tempore Casarii Septimaniam obtinuit, aut quemvis alium de condendo monasterio cogitasse? Ad hæc, monasterium istud

XXVII. Ægidius ejus discipulus.

ANN. CHR.
542.

multo post tempore conditum dici debet, quam Ægidius, transmissio Rhodano, discessit a Casario; nec Ægidius ante conditum monasterium abbas fuit. Et tamen libellus seu epistola Symmacho pontifici Casarii nomine oblata est ab Ægidio jam abbate, & Messiano notario. Ex his colligitur, quam intricata sint & nullius pæne momenti hæc acta, his mendis quidem expurgata a Fulberto episcopo Carnuteni in officio sacro, quod de sancto Ægidio composuit, sed nullo pæne relato historico facto, nisi quod eum Græcum fuisse, & in Galliam accessisse dicit. Ut cumque sit, antiquum est sancti Ægidii monasterium in valle Flaviana, quod inter Septimaniam^a monasteria, quæ regi solas orationes debebant, primum nominatur in Constituto Ludovici augusti, cognomento Pii, de monasteriis regni Francorum. Hæc abbatia ex ordine sancti Benedicti ad sæculares canonicos translata est.

a *Chefn.* 10.
2. p. 324.XXVIII.
Item Floriano.

De Floriano abbate, altero Casarii discipulo, pauca habemus, sed certiora. Is ortu civis Mediolanensis, sacris aquis tinctus fuit ab Ennodio Ticinensi antistite, quem suum ipsum ex lavacro patrem appellat. Idem in latinis elementis præceptorem habuit beatæ memoriæ, ut ipse loquitur, Casarium Arelatensem episcopum, qui vixit inter barbaros pius, inter bella pacatus; pater orphanorum, pater egentium, qui tanti census effusione nil perdidit, catholicæ regulam disciplinæ dictis, factisque demonstrans. Post hæc in Romanum admissus monasterium, sanctæ memoriæ Theodatum nactus est abbatem & archimandritam, sæculi hujus inimicum, utpote cui crucifixus erat mundus, templum vere dignissimum Trinitatis, plenum reverentiæ christiunitatis, ex placida bonitate mitissimum, jejuniis castigatum, qui ipsi sacras exposuit scripturas, & flores teneræ lanuginis suscepit. De se ipse testatur in epistola^b prima ad Nicetium episcopum Trevirensis, quem rogat, ut sanctos illos viros pro se interpellet, atque sacratissimum confessorem suum Ambrosium, ut se peculiarem famulum tueatur, ac veluti proprium civem ac familiarem aluminum foveat. In altera ad eundem epistola obsecrat, ut domino filio vestro, inquit, gloriosissimo regi Theodebaldo insulam Lariensem, quæ Christopholis dicitur, plurimum commendetis, ut Romanis servis ejus sacramenta, quæ data sunt, omnimodis conserventur. Hæc est insula Lariensis, quæ prope Comum, Gallorum Insulium civitatem, sita est, laudata non semel ab Ennodio episcopo Ticinensi. Hæc insula, aut forte portio ejus, Romani cœnobii monachis tradita fuerat, eisdemque Theodebaldo seu Theobaldo, qui hanc Italiæ portionem tunc possidebat, sancte juraverat, se hanc eis possessionem factam intactam servaturum: cujus sacramenti ut memor sit, per Nicetium moneri eum optat. Florianus abbas Romanus, nescio an idem, qui Lirinensis eo nomine abbas medio sæculo sexto: sane mihi non alius esse videtur quam Florianus ille abbas, cui Arator sanctæ Romanæ ecclesiæ subdiaconus carmina sua nuncupavit: ubi ait, eum, adhuc *primævum*, id est adolescentem, senibus ipsis dedisse documenta, quibus in cælum iter instrueret. Rogat insuper, ut precis & grandiloquis mille voluminibus tantisper sepositis, hæc recentia & breviora legat. Ceterum non dubito quin hoc sit Romanum monasterium, quod sanctus Romanus Jurensis abbas in pago Laufannensi construxit, ut superius diximus. Paulo minus mihi persuasum est, duas Ennodii^c episcopi Ticinensis epistolas Floriano inscriptas, cujus lascivientem in scriptandis epistolis animum reprimat vir sanctus, huic Floriano aptandas esse, tum juveni, ac flocculis recentis eloquentiæ plusculum indulgenti. Præclarum est quod ait his in epistolis Ennodius, se jam dudum amore silentii abruptisse scribendi studium, & in locum gloriæ silentium computasse; diu esse, quod oratorium ornatum affectus orationis a se absciderit, & nequeat occupari verborum floribus, quem ad gemitus & preces evocat clamor officii. Egredia virtus in episcopo, utinam non rarior in monachis studiosis!

c *Ennod. lib.*
1. ep. 15. &
16.XXIX.
Nicetius
episcopus
Trevirensis.

In fine prioris epistolæ Florianus Nicetium rogat, ut pro beatissimo viro, domino suo, Datio episcopo Mediolanensi precetur. *Equum enim esse*, ut pro eo, quem monasterii sæpta sacrarunt successorem, etiam confessorum successor egregius beatorum, nempe Nicetius, qui sanctis Maximino & Paulino successerat in sedem Trevirensis, exorare non desinat. Ex quibus verbis intelligimus, Nicetium abbatem fuisse ejusdem monasterii, cui post eum Datus præfuit. At quodnam illud monasterium? Gregorius episcopus Turonensis Nicetium monachum quidem & abbatem fuisse dicit, sed cujus monasterii non dicit, immo neque ejus patriam

memorat. In historia^a Trevirensi legitur, Nicetium fuisse abbatem *urbis Lemovicinae*. At vereor, ne auctor deceptus sit ex lectione ejus vitæ^b per Gregorium, qui ait se ejus facta rescivisse a beato Aredio abbate *urbis Lemovicinae*, ipsius Nicetii alumno ac discipulo. Forte enim putavit iste auctor, ambos ejusdem loci abbates existisse. Id unum pro explorato haberi potest, Nicetii monasterium situm fuisse in regno Theoderici Austrasiorum & Arvernorum regis, cui etiam Lemovicenses videntur paruisse. Certe concilio Arvernensi, quod Theodeberti ejus filii consensu convocatum fuit, interfuit Ruricius episcopus Lemovicensis, cum aliis Aquitanicæ primæ prælatis; & epistolam synodalem Theodeberto inscribunt *cultores*, inquit, *vestri, ecclesiarum vestrarum episcopi*, quos inter Ruricii etiam nomen comparet.

Hic est Ruricius junior, ex Aniciana stirpe, uti & prior, ambo Lemovicenses episcopi, hic avus, ille nepos, quorum primus sancti Augustini, alter sancti Petri basilicam crexit, teste Fortunato^c in epitaphio Ruriciorum.

*Accumulante gradus prænominis, sanguine nexi,
Exultant pariter hinc avus, iste nepos.
Tempore quisque suo fundans pia templa patroni,
Iste Augustini condidit, ille Petri.*

Ruricio seniori constructionem sancti Augustini ecclesiæ tribuit Gaufridus^d Prior Vosiensis, alique post eum; putavitque ex nomine sancti Augustini canonicos regulares ibidem ab eo institutos, quasi tunc canonici regulares existerint. Locus est extra muros urbis ad Vigennam^e fluvium, in orientali plaga, ubi sanctus Martialis oratorium in honorem sanctissimæ Trinitatis condidisse fertur, commune olim cœmeterium christianorum, immo & episcoporum Lemovicensium, ex quibus viginti-octo istic humati creduntur. An monachi ibidem principio instituti a Ruricio fuerint, tamen veri simillimum est, non produnt vetera monumenta. Illud certum, si ulla eo in loco primitiva instituta societas fuit, monachorum fuit: cum rara clericorum ante sæculum octavum familia in his partibus Gallicanis existerint extra ecclesias cathedrales. At restituta ejusdem loci ecclesia per Turpionem episcopum ante medium sæculum decimum, ibidem collocati sunt monachi, qui ex eo tempore istic perseverarunt, perseverantque hactenus sub sancti Mauri congregatione, quæ eo in loco initium habuit, atque ob hanc causam titulum abbatialem recuperavit ex regia munificentiâ gloriosæ memoriæ Ludovici Justi. Quæ causa Ruricius impulerit ad construendam hanc basilicam sub nomine sancti Augustini, colligimus ex ejus epistolis, in quibus magnopere affectus fuisse videtur in lectionem tanti ecclesiæ Doctores. Exstat ejus hac de re epistola^e ad Turentium episcopum, forte Nivernensem, qua sibi mitti postulat promissum librum sancti Augustini de civitate Dei: *cujus dum nos*, inquit, *lectione adificatis in terris, vobis ejusdem civitatis habitacula preparatis in calis*. In responsione Turentius eum laudat, quod antiquos scripturarum interpretes, Cyprianum, Augustinum, Hilarium, Ambrosium, aliosque amet, nedum assequatur; mittitque sancti Augustini codicem ab eo exoptatum, chartaceum librum, adeoque ad ferendam injuriam parum fortem, quia citius charta vetustate consumitur, quod intelligendum de charta seu papyro Ægyptiaca ex corticibus, quæ charta membranæ longe fragilior erat. Ad ejusdem sine dubio conditionem ecclesiæ Ruricius parabat columnas illas, de quibus scribit^f Claro episcopo, indubie Elufano. Et forte ad idem opus etiam utebatur illo pictore, quem sorori suæ Cerauniæ^g se dirigere in alia epistola testatur.

De sancti Petri basilica, quam Ruricius junior, teste Fortunato, ædificavit, nihil certi & explorati nobis dicendum occurrit. Erat per id tempus inter alias ecclesia sancti Petri prope basilicam sancti Salvatoris & sancti Martialis, ubi sanctus Aurelianus, antistes^h sepultus fuit: erat & sancti Petri monasterium Vosienſeⁱ extra urbem ad Viferam^k fluvium, cui cœnobio præfuit Sebastianus abbas tempore Ruricii junioris, is qui beatum Aredium, Aranenſis cœnobii auctorem primumque abbatem, a pueritia in litteris instruxit. Id discimus ex testamentoⁱ ipsius Aredii, cedentis Deo & sancto Petro apostolo ad monasterium Vosienſe apud Limovicam monasterium sancti Michaëlis. Idem Vosienſe monasterium Aredius destruc-

ANN. CHR.
542.
a *Spicil.* 10.
12. p. 209.
b *Gregor.*
de vit. Patr.
c. 17.XX X.
Lemovicense
S. Augustini
monasterium,
c *Fortunat.*
lib. 4. c. 5.d *Labbe* 20.
277.
e *Bibl. p.*
277.* *la Vienn.*e *Ruric. lib.*
2. ep. 16.f *Ruric. lib.*
2. ep. 63.
g *ibid. ep.*
14.X X X I.
Alia ejusdem
diocesis mo-
nasteria.h *Labbe* 10.
2. p. 266.
* *Vageois.*
* *le Pezere.*i *Analect.* 10.
2. p. 66. &
729.

ANN. CHR.
542.

tum restauravit post mortem Sebastiani abbatis, atque innumeris beneficiis ditavit, monachis istic duodecim collectis, quibus nepotem suum Astidium, virum illustrem, præfecit abbatem. Existit etiam nunc hæc abbatia, non vero monasterium sancti Michaëlis in urbe, quod Volsensi attribuerat Aredius, utpote post varias fortunas in ecclesiolam redactum.

§ *In Viennæ.* Aliud tunc temporis fuit in eadem dioecesi cœnobium Comodoliacense, alias sancti Juniani ad Vigennam*, modo canonicorum sæcularium, auctorem habens sanctum Amandum, qui ibidem solitariam vitam duxit. In hunc locum maxime affectus erat Ruricius junior, quippe qui sancto Amando ædiculam, & beato Juniano tumulum construxit, ibidemque sepeliri voluit. Forte hujus loci basilica sancto Petro sacra erat, adeoque hæc fuerit, de qua loquitur in ipsius Ruricii epitaphio Fortunatus.

Præter ea fuere per id tempus & alia apud Lemovices monasteria, ut sancti Pauli in urbe, constructum a Jocundo & Pelagia beati Aredii parentibus, atque a sancto Ferreolo præfule dotatum; Rauzoliæ item monasterium, ab iisdem conditoribus Atanensi abbatæ additum, si tamen jam tunc monasterium erat, quod Carrissima, Odonis Biturigum principis filia, & sancti Aredii proneptis, eidem abbatæ afferuit litteris datis *in mense Septembrio, indictione prima, vesano Childerico regali sede ejecto, atque Pippino rege piissimo a Francis pro eo constituto.* His monasteriis adde Nobiliacense sancti Leonardi; item sancti Valerici, quem cave ne confundas cum sancto Walarico abbate Leuconænsi; utrumque nunc canonicorum sæcularium. Addunt plerique Scoltorienſe seu de Dorato sancti Petri ad Separim annem, itidem modo collegium sæculare; uti & Aëntense* monasterium ad Vigennam*, quorum originem ad Chlodovei M. principatum referunt, melius ad sæculum nonum aut decimum revocandam. Hæc de monasteriis Lemovicensibus.

* *Emantiers.*
* *La Viennæ.*

XXXII.

Monasteria
dioecesis Arvernensis, S. Illidii.
* *S. Alire.** *Tivotaime.*

Quod attinet ad monasteria dioecesis Arvernensis, multa itidem tunc exstiterunt quorum præcipua sunt sancti Illidii, Menatense, Mirandense sancti Porciani, sancti Cyrici, Rubiacense, Autumense, Cromonense, & Teclatense. Ut sancti Augustini monasterium apud Lemovicas, ita sancti Illidii* apud Augustonemetum Arvernorum seu Clarummontem, primitus commune totius urbis cœmeterium fuit, in suburbii valle amœnissima ad fluvium Trundonis* seu Scateonis: ubi sanctus Stremonius, aliis Austremonius, primus Arvernorum præsul, oratorium erexisse traditur in honorem sanctissimæ Deiparæ Virginis, dictum *sancta Maria inter sanctos*, propterea quod plurimi eo in loco sancti quiescant martyres, in primis Cassius, Victorinus, & Anatolianus, atque multi etiam episcopi Arvernorum, sanctitate insignes. Certe jam Apollinaris-Sidonii tempore locum illum *sepulcrorum multitudo* repleverat, in quibus *multa sanctorum corpora* quiescebant. Ex episcopis primus ac præcipuus est Illidius, qui oratorio sanctæ Mariæ aliud ornatus & amplius adjunxit sub titulo sancti Clementis papæ & martyris, cujus brachium ibidem repositum fuit. Decessit apud Treviros vir sanctus, quo sanandæ imperatoris filia causa profectus fuerat; ejusque corpus ad Arvernos revedum, in oratorio sancti Clementis sepultum fuit, atque inde mox loco appellationem & celebritatem dedit, ut patet ex Gregorio* episcopo Turonensi, qui sancti Illidii basilicam vocat. Idem tres^b illic basilicas exstitisse dicit, quæ hodie quoque supersunt, nempe sancti Illidii, quæ præcipua est; sancti Venerandi, & sancti Cassii, quæ parocchialis: additque, in sancti Venerandi basilica multa ex marmore^c pario sepulcra sculpta fuisse, quæ visuntur etiam nunc, veterum christianorum, cum picturis Christi Domini & apostolorum, quales in Roma subterranea exhibentur. Lege Ruinartum nostrum in addendis^d ad Gregorium Turonensem. Quo tempore monasterium his oratoriis accreverit, obscurum est. *Apocryphus capitoli Arvernorum monasterium juxta sancti Clementis simul & sancti Illidii ecclesiam construxit*, inquit Winebrandus in libro de vita & miraculis sancti Illidii: sed quo tempore id contigerit, non explicat hic auctor, cujus ætas etiam ignoratur. Illud certum, Arnaldum & Raymundum secundum episcopos, cooperante Odone abbate Cluniacensi, restituisse medio sæculo decimo hoc monasterium, quod incursione barbarorum destructum fuerat.

a *Greg. Tur. de vit. Patr. cap. 2.*b *Id. de gl. conf. c. 36.*c *Ibid. c. 35.*d *Ruinart. p. 140. & seq.*XXXIII.
Menatense.

Menatense sancti Martini cœnobium quis primus condiderit, ignoramus. Carilesum & Avitum inde ad Miciacense recessisse jam superius vidimus. Eodem tempore Brachio, Sigivaldi præpotentis famulus, hortatu Æmiliani eremitæ conver-

ANN. CHR.
542.
a *Greg. Tur. de vit. Patr. c. 13.*

sus est. Cum adhuc^a esset laicus, nocte bis aut ter e lecto confurgens, terræ prostratus preces fundebat ad Dominum. Ignarus, sed cupidus litterarum, videns in oratorio litteras super *iconicas*, ut Gregorius vocat, apostolorum, aliorumque sanctorum conscriptas, eas pro modulo exprimebat in tabulis, & si quando clerici aut monachi sibi occurrerent, ab eis inquirebat nomina litterarum; atque hæc industria legere, ac scribere didicit. Mortuo Sigivaldo, adiit Æmilianum eremitam; quibus & alii monachi adjuncti sunt. Hinc origo monasterii in silva Ponticiacensi; cui Ranichildis, Sigivaldi filia, multa prædia tribuit. Etsi blandus & humanus sermone, in se tamen severus, & disciplinæ monasticæ in aliis rigidus exactor & censor erat. Ob id accitus est ad regendum monasterium Manatense seu Menatense, quod per incuriam abbatis intepuerat. Ob hanc forte regularis disciplinæ relaxationem Carilefus & Avitus monachi inde recesserunt. Avito episcopo Brachio imminentem obitum suum prænuñtiavit, rogavitque prioris monasterii sui abbatem, ut corpus suum ibidem sepeliret. Menatense restituit ineunte sæculo octavo Meneleus abbas sub regula sancti Benedicti, quam hodie quoque observat.

Paulo infra Menatum, ad fluvium itidem Sicaulam*, intermedio opidulo Ebrolaco seu Ebrolio, olim prædio Apollinaris-Sidonii, ubi nobile Benedictinorum cœnobium a sæculo decimo conditum exstat, visitur aliud, sancti Porciani* nomine celebratum, quondam Mirandense appellatum, quod circumposito non ignobili opido cognomini originem dedit. Porcianus, uti & Brachio, in obsequio barbari domini Deum cali quærere non desinebat. Idem tamen ad proximi cœnobii Mirandensis abbatem confugiens, toties revocabatur a domino suo: qui tandem oculorum lumine orbatus, videndi facultatem emancipato servo redemit, abbate pro ipso apud Deum supplicante. Exin Porcianus clericus, ut Gregorius^b loquitur, id est monachus, factus, ad eum virtutis gradum pervenit, ut decedenti abbati ipse successerit. Cum monasterium regeret, Theodericus Austrasiorum rex in Arvernorum irruens, in Arthonensis vici pratis castra metatus est. Hunc convenit Porcianus, rogaturus, ut abstineret a devastatione regionis. Erat in regis comitatu Sigivaldus*, is qui Brachionis dominus fuerat, Porcianumque flagitavit, ut secum reficeret. Hic vero excusare, quod neque hora esset reficiendi, nec regem adhuc salutasset; & quod his omnibus potius erat, Deo necdum officium debitum persolvisset. Sed tandem cedere compulsum, oblatum poculum benedicendo, vasculum fregit, & cum vino venenum latens effusum est. Hinc sancto viro multus honos a rege & optimatibus, atque ab aliis impensus; captivi redditi, & in libertatem asserti. Hunc contra demonis astus & fraudes munit Protasius, reclusus in vicinio Canbidobrensi monasterio, quod Jacobus Sirmundus, eximia vir eruditionis, idem esse cum sancti Porciani cœnobio existimavit. At, si Gregorii contextus expendatur accurate, diversa fuisse monasteria nemo, ut quidem reor, negaturus est. Certè tam diversa fuere monasteria, quam diversa opida sancti Porciani, & Canbidobrum; vulgo *Combronde*, Ricomago vicinum, a sancti Porciani opido distitum octo fere leucarum intervallo.

Major est difficultas de Porciano abbate, cui Ennodius scribit epistolam^c illam, cujus occasione hanc notam Sirmundus adhibuit, an scilicet idem ipse sit Porcianus abbas Arvernensis, quod quidem ægre concesserim. Hic quippe homo erat plane rudis & indoctus, nec ipsi, ut puto, in mentem venisset scribere episcopo eruditissimo, & longis terrarum spatiis distito ab Arvernensibus. Atqui hæc epistola Ennodius gratias agit Porciano abbati, quod se litteris prævenisset. Impetratæ, inquit, jam divinæ misericordiæ fiducia est, cultorum Dei animis non deesse. Ergo gratias refero Trinitati Deo nostro, qui, ut me reverentia vestra alloquiis visitaret, exegit, Sulcipio obedientiam vestram, nec enim exiguus cultus debetur obsequentibus, cum Christi gloria maneat imperantem. Orate pro me, qui humanitatis imbecilla, dum adhuc estis homines; evitastis, quos contigit, necdum corpore sequestrato, ponderibus carnis absolvi. Certe hæc mihi convenire non videntur in Porcianum Arvernensem. Permirum videtur scriptori recentiori, monachis hodie tribui *reverentia* compellationem. Absit hostitulos exigi a monachis: sed a novitatis invidia vocabulum Ennodius cum aliis pluribus vindicat. Nec erubescit magnus præsul *obediencia* honorem abbati deferre, quod quidem non observarem, nisi nonnemo quoddam opusculum episcopo abjudicatum vellet, quod auctor monachis librum suum inscribendo; obedientiæ sibi munus hoc officio præterdisset.

XXXIV.
S. Porciani.
* *La Stoullé.*
* *S. Pourchin.*b *Greg. de vit. Patr. c. 5.** *V. de gl. conf. lib. 2. c. 14.*XXXV.
Porciani ab-
bates an duæ.
c *Ennod. l. 8. ep. 34.*

ANN. CHR.

542.

XXXVI. S. Cyrici monasterium.

a Sidon. 1. 7. ep. 17.

b Greg. de vit. Patr. c. 3.

Verum non solum Ennodius, sed & Apollinaris-Sidonius, vir magnus, eodem obediendi, immo & domini vocabulo utitur erga Volusianum monachum, qui a se Abrahamæ abbatis epitaphium scribi optaverat. Jubes me, inquit, domine frater, lege amicitia quam nefas lædi, jam diu desides digitos incudibus officinae veteris imponere, & sancto Abrahamæ die functo naniam sepulcralem luctuosos sermonibus inscribere. Celeriter injunctis obsecundabo, tum tua tractus auctoritate, tum principaliter amplissimi viri Victorii comitis devotione præventus. Abraham Persa erat, natus ad Euphratem. Dum Ægypti solitudines, ad visitandos viros sanctos, qui eas incolabant, perlustraret, a paganis comprehensus, multis pro Christo verberibus affectus, jussu regis Persarum in vincula conjicitur: in quibus quinque annos exegit. Inde elapsus, ad occidentales partes accessit, ob virtutes & potentiam in energumenos ab universis expetitus. Is vero honores fugiens, venit ad Arvernos, ubi in secessu urbis exigua vili opere casam, culmo tectam, cum oratorio struxit. Paullo aliter id narrat Gregorius^b, ubi ait, Abrahamum ad basilicam sancti Cyrici monasterium collocasse. quasi hanc basilicam jam erectam invenisset. At Sidonius, cui potior fides, auctorem basilicæ Abrahamum agnoscit.

*Edificas hic ipse Deo venerabile templum,
Ipse Dei templum corpore facte prius.*

Ibidem plenus dierum obiit, sepultusque est, pontificatu Sidonii, cum Victorius duce ageret super septem civitates sub Eurico Gotthorum rege, teste Gregorio: tamen comes tantum a Sidonio appelletur. In fine epistolæ Sidonius vicissim a Volusiano postulat, ut Abrahamæ discipulos soletur, fluctuantemque regulam secundum statuta Lirinensium patrum vel Griniacensium informet; disciplinæ si qui rebelles fuerint, castiget; si qui sequaces, collaudet. Præpositum quidem illis esse sanctum Auxanium: qui vir, ut nosti, inquit, plusculum justo & corpore infirmus, & vercundus ingenio; eoque parendi, quam imperandi promptior, exigit te rogari, ut tu ipse sub magisterio monasterii magister accedat; & si quis illum de junioribus speraverit, tamquam imperitum vel pusillanimum; per te unum sentiat utrumque non impune contemni. Quid multa? vis ut paucis quæ velim agnoscas? Quæso ut abbas sit frater Auxanius supra congregationem, tu vero & super abbatem. nempe ut curaret Auxanio abbati ab omnibus obtemperari, non ut ipse abbas esset primarius super Auxanium abbatem. Ex quibus intelligimus, homines corpore infirmos & vercundos ingenio, minus idoneos esse ad alios regendos. Nunc paræcialis est sancti Cyrici ecclesia, de qua fit mentio in libro primo de ecclesiis Claromontensibus, & de ejus altari, ubi sanctus Abraham, & sanctus Justus, & sanctus Silvanus quiescunt.

XXXVII. Rubiacense & S. Martii.
* Rojas.

Juxta eandem pariter urbem situm erat virginum monasterium Rubiacense*, mille circiter passuum millibus ab urbe distitum versus occidentem, a monte Rubiaco sic appellatum. Positum est inter duos præcellos montes in rupe, sub qua amnis seu torrens Scateon, vulgo *Tiretaine*, seu Trundo dictus, præterfluit. Incerta illius parthenonis origo, quam noster Petrus Laurentius, a quo ejus loci notitiam accepi, tribuendam putat sancto Præjecto Arvernorum episcopo, de quo in sæculo sequenti acturi sumus. Huc sanctus Bonitus Arvernorum præsul adduxit ex Britannia Blandam mulierem, cui lumen oculorum reddiderat. Istic erat altare sanctæ Mariæ; item alia duo, nempe sanctæ Segolæ, & sanctæ Genovefæ; ibidemque sancta Sacra quiescebat, ut in veteri notitia ecclesiarum Claromontensium legimus. Hactenus eo loci superest ecclesia haud inelegans, sancto Leodegario sacra, in qua servantur etiam nunc reliquiæ sanctæ Sacræ, forsitan olim ibidem sanctimonialis, sed nullo publico cultu honoratæ. Ibidem crypta est beatæ Mariæ dedicata. Ecclesia modo paræcialis est cum prioratu, qui a Mausacensi monasterio pendet.

c Greg. de vit. Patr. c. 14.

Non longe ab hoc parthenone aberat sancti Martii abbatis monasterium, qui, referente Gregorio, cujus pater Florentius Martii benedictionem obtinuerat, in rupe cavati montis cellulam, scamnum & lectulum sibi paraverat, nihil habens proprium, nisi Dei cultum: cui vicium interdum devotorum largitio ministrabat. In ejus ecclesia, ubi nunc prioratus sancti Illidii abbatæ subiectus, est altare sanctæ Felicitatis, ubi olim ejus corpus quiescebat.

XXXVIII. Autumense duplex.
* Autoin.

Exstabat olim apud Arvernos Autumense* monasterium duplex: unum, non longe

longe ab Iciodoro opido ad Elaver* fluvium, Cantoënnensi canonicorum regularium abbatæ etiam nunc prioratus nomine subiectum: aliud item in Delfinatu Arverniæ, solo pingui situm, itidem prioratus, modo a Celsiniacensi monasterio pendens. In alterutrum se recepit Walaricus, postea Leuconacensis in Pontivo abbas, de quo inferius.

Sexto ab urbe Arverna milliario distabat Cromonense* monasterium. Istuc cum Gallus, nobilis ex Georgio senatore Arvernus, se recipere vellet, non eum prius admisit abbas, quam Gallus patris consensum obtinuisset. Ille vero, etsi primo ægre tulit, mox tamen assensus est. Natum hunc, inquit, conjugio destinaveram, utpote primogenitum: sed, quando Deus eum ad aras vocat, æquum est ejus potius, quam nostra voluntas fiat. Mox abbas eum clericum, ut Gregorii verbis loquar^a, id est monachum, fecit. Erat in eo magna vitæ & castimonie puritas, mens seria, & senilis in juvene gravitas; lectio pene assidua, longa denique jejunia. Hunc beatus Quintianus a monasterio paullo post abstraxit; patre mortuo Theodericus rex evocavit in aulam, ac demum Quintiano sufficiens curavit. Destructum fuit a Danis, ut & alia ejusdem regionis fere omnia, Cromonense monasterium: at sæculo decimo instauratum pro canonicis regularibus, quibus tandem sæculares canonici successerunt.

ANN. CHR. 542.
* P. Allier.

XX XIX. Cromonense.
* Cornum.

a Greg. de vit. Patr. c. 6.

Denique cœnobium Petri de Teclada seu Teclatense, incertæ, uti & Cromonense, originis, jam stabat sæculo septimo, quippe Moderatus ejus loci abbas laudatur in historia translationis sancti Boniti episcopi Arvernensis, procedente octavo sæculo factæ. In libro secundo de ecclesiis & altaribus Claromontensibus sancta Teclada requiescere dicitur in monasterio Camalariensi, quod eruditus Savaro idem esse suspicatur cum Teclatense, quasi ita dictum sit a sancta Tecla loci patrona. At diversum esse constat. Siquidem Camalariense monasterium modo est collegium canonicorum sæcularium: Tecladense* vero prioratus Casæ-Dei abbatæ subiectus. Certe Simon archiepiscopus Bituricensis in instrumento visitationis suæ, sub finem sæculi tertii-decimi factæ, dicitur accessisse non semel ad *Teillede*, latine *Teclatas*, prioratum Casæ-Dei, qui situs est haud procul a Ricomago, versus Canbidobrum opidum, de quo modo agebamus. His omnibus adde monasterium Brivatense, cujus abbas Felix^b laudatur apud Frôdoardum, de quo inferius.

X L. Teclatense.

* T. illede.

b V. infra lib. 13. n. 20.

Quænam regulæ in prædictis monasteriis obtinuerint, colligimus ex superiori Sidonii epistola, in qua Volusianum monet, ut fluctuantem regulam monasterii sancti Cyrici secundum statuta Lirinensium patrum, vel Griniacensium informet, ubi regulæ vocabulum non pro aliqua scripta, ut vulgo, regula usurpatur, sed pro certa vivendi ratione ac disciplina usu recepta in monasterio, quo modo non raro accipitur apud veteres scriptores rerum monasticarum. Sic, teste Cassiano^c, in cœnobiis orientalibus *tot propemodum typi ac regulæ erant*, quot monasteria. quod de monastica seu regulari disciplina, quæ pro nutu præpositorum variabat, non de regulis scriptis intelligendum est. Neque alia forte fuerint tunc statuta patrum Lirinensium seu Griniacensium, quam ritus & consuetudines usu receptæ: quales apud Cartusenses absque scripto viguere ad Guigonem usque, quintum majoris Cartusie præpositum, qui eas in scripta primus redegit. Quod si in sancti Cyrici monasterio sub Abrahamo abbate statuta Lirinensium & Griniacensium in usu erant, veri simillimum est eandem fuisse aliorum etiam ejusdem provinciæ monasteriorum disciplinam. De Lemovicensibus id unum scimus, quod de Atanensi sancti Aredii cœnobio Gregorius^d Turonensis antistes memoriæ prodidit, nempe istic non modo Cassiani, verum etiam Basili, & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, regulas celebratas fuisse: Quippe non una tum erat, ut jam dixi, repetamque sapius, nec fixa singulorum monasteriorum scripta regula. Plures simul in eodem loco observari mos erat: ex quibus certa vivendi ratio ac disciplinæ regularis forma pro voluntate abbatum constituebatur, ceteris, quæ in eisdem regulis ad informandos mores pertinebant, lectioni ac meditationi fratrum reservatis. Unde per illa tempora nec mutatio regularum statum mutabat, nec status forma pendebat ex regulis; quæ cum ad unum scopum ac propositum tenderent omnes, eundem monastici ordinis statum constituiebant: eum ad modum quo variæ in eadem regulam constitutiones, ut vocant, unitati Ordinis modo non officiant. Ceterum hæc vivendi norma, quæ apud Atanenles vigeat, ex Basili, Cassiani, aliorumque pa-

X LI. Regulæ horum monasteriorum.

c Cassian. l. 2. inf. c. 2. a.

d id. inf. lib. 10. c. 29.

ANN. CHR.
542.X L I I.
Griniacenses
monachi.

* Grigny.

X L I I I.
Viennensis
monasteria.
a lib. 1. n. 77.X L I V.
Theoderii ab-
batis res gestæ.
a lib. 1. n. 77.
Bened. p. 678.

trum regulis conflata, non multum sine dubio diffidebat ab institutis Lirinensium & Griniacensium, quorum vivendi ratio a primis institutoribus suis orientalium disciplinæ accommodata fuerat.

De Grinincensibus seu Griniacensibus id solum nobis restat, quod in libello de vita sancti Clari abbatis legimus, nempe eorum *cœnobia*, a sanctis pontificibus Viennæ Allobrogum fundata, in quorum maximo ossa beati Ferreoli martyris condita erant, quadringentos monachos aluisse. Non ergo unum erat Griniacensium, sed plura monasteria, quorum auctor & institutor ignoratur. Forte sancti Marcelli cœnobium ex illis unum erat: siquidem Clarus, qui in majori sancti Ferreoli monasterio vestes monasticas induerat, a pontifice urbis abbas ad sanctum Marcellum institutus fuit. Griniacense * monasterium, a quo alia ejusdem instituti cœnobia vocabulum traxerunt, situm fuisse videtur extra muros urbis ad Rhodanum, eo in loco, qui hodie quoque vulgatum nomen retinet.

Erant tum Viennæ & alia monasteria intra & extra civitatem, quorum unum sancti Petri ad australem partem Leonianus abbas, ut superius a diximus, instituit, quod quingentos pæne monachos alebat tempore Clari abbatis. aliud erat sancti Andreae intra urbem, virginum numero centum, eodem tempore, ubi tantum sexaginta principio sub ejusdem Leoniani abbatis disciplina versabantur. Utrumque cœnobium Ansemundus & Ansleubana, nobiles cives Viennenses, principatu Chlotharii primi condiderunt. Auctor vitæ sancti Clari alia memorat: unum sanctorum Gervasii & Protasii, monachorum quinquaginta: alterum sancti Johannis Baptista, totidem: tertium sancti Vincentii martyris, itidem quinquaginta: quartum sancti Marcelli, triginta: quintum sancti Martini, quinquaginta. Ad hæc sanctimoniales viduæ apud sanctam Blandinam viginti-quinque: apud sanctum Andream, tum superiorem, tum inferiorem, nam duo id nominis erant parthenones, virgines utrobique centum: apud sanctum Nicetium quadraginta: apud sanctam Columbam triginta. Erant ergo sæculo septimo intra aut prope Viennam sex minimum monasteria virorum, non computatis Griniacensibus: & quinque virginum. Horum omnium, præter unum sancti Petri virorum, & alterum sancti Andreae virginum, » cujus auctores mox laudavimus, incerta origo est. Alia quoque erant, ait idem » vitæ sancti Clari scriptor, venerabilia sanctorum in unum conversantium habitacula » ad sexaginta, quæ sub cura pontificis in eadem diocesi vigeant. In his quatuor erant a sancto Theuderio abbate instituta, de quo nunc agendum est.

Theuderius & ipse unus fuit e discipulis sancti Casarii episcopi Arelatensis, præter Ægidium & Florianum abbates superius laudatos. Ejus vitam a in litteras retulit sæculo nono Ado Viennensis antistes, eamque *fratribus in cœnobia sancti Theoderii consistentibus* inscripsit, ut eos ejus exemplis ad amorem vitæ æternæ amplius invitaret. Ortus est ex Viennensi provincia vir sanctus, parentibus genere claris & locupletissimis. Amplo patrimonio in pauperes effuso, adolescens Lirinensis monasterii desiderio sanctum Casarium adiit, ut per ipsum in sacram illam familiam facilius admitteretur. Retentus apud Casarium, eximios in virtute progressus fecit, adeo ut ei, quantumvis reluctanti, beatus antistes diaconi officium, & non multo post sacerdotii dignitatem contulerit. Cum aliquamdiu apud eum constitisset, incidit ei cogitatio revisendi patrios lares. Pontificis benedictione accepta, Viennam reversus, locum aptum ad religiosum secessum quæsit. Placuit ei locus haud procul ab urbe, ubi in honore Domini nostri Jesu Christi, Adonis verbis utor, sub veneratione beati Eusebii Vercellensis episcopi & martyris domunculam, id est oratorium, ædificare cœpit. Tum juxta Jauram fluvium monachorum cella cum oratorio sancti Symphoriani ab ipso constructa: ubi, plurimis ad eum undique confluentibus, frater ejus Arvus cum aliis consanguineis suis ipsum convenit. Forte locus non capiebat tot discipulos, qui frequentes ad eum veniebant. Hinc aliud cœnobium condidit ad castrum Alaronam, cum oratorio sancti Petri: aliud item ad vicum & villam parentum suorum, vocabulo Assiciam, in honorem sancti Mauricii. Neque his contentus, quartum addidit in colle Ruspiano, qui locus tum silvestris, ac feris tantum pervius erat: ubi ecclesiam in veneratione sanctæ Dei genitricis Mariæ condidit, cum monasterio, propinquorum suorum facultatibus dotato, cui *regulam sanctorum Patrum* præscripsit. Præerat tum Viennensi ecclesiæ Philippus episcopus, ordine vi-

ANN. CHR.
542.

X L V.

Cenomannen-
sis episcopi le-
gatio ad S. Be-
nedictum.S. Mauri vita
ut reperta.a Greg. Tur.
lib. 1. de gl.
mart. c. 51.

cesimus primus, is qui consilio Lugdunensi secundo, & quarto Parisiensi præfedit.

In eadem vero urbe consuetudo ferebat, unum e sanctioris vitæ hominibus intra urbem recludi in privata cellula, qui uni vitæ contemplativæ addictus, vota populi Deo assidue offerret. Fuerat ex eo numero Leonianus abbas superius laudatus, qui Viennæ claustrum peculiaris cellæ conclusus, per multos annos hoc officio functus est. Electus ad id muneris a Philippo Theuderius, Severiano præposito postremi hujus monasterii curam commisit, atque in monte Quirinali intra urbem ad basilicam sancti Laurentii reclusus, reliquum vitæ, nimirum per duodecim annos, in oratione & magna districtione exegit, ita ut advenientibus monita salutis non nisi per modicam fenestram daret. Post mortem ejus corpus sepultum est in prædicto sanctæ Mariæ monasterio, quod ab eo nomen postmodum accepit, vernacule *Saint Chef* appellatum, ex ordine sancti Benedicti in collegiatam ecclesiam conversum, cujus portio abbatialis archiepiscopis assignata est.

A sancto Benedicto ad Casarium digressi, nunc ab ipso Casario ejusque discipulis ad sanctum Benedictum revertimur. Tristem, ut dicebam, & conturbatum ex Casinensis eversionis prævisione ejus animum relevavit legatio Cenomannensis episcopi, qui novi instituti fama permotus, Benedicti discipulos in diocesim suam accersere decrevit. Id accidit sub finem anni, qui beati Patris obitum præcessit, id est extremo ejus sæculi anno quadagesimo-secundo, si constet hunc obitum anno quadagesimo-tertio, mense Martio contigisse. Legationis hujus auctor in vulgata sancti Mauri acta Berthichramnus pro Innocentio intrusus est ab Odone abbate, ejusmodi actorum editore, quorum primus auctor dicitur Faustus monachus, Mauri in eadem peregrinatione socius. Quo modo hæc acta in manus Odonis abbatis inciderint, Odo ipse exponit in epistola, vitæ ab eo editæ seu interpolatæ præmissa ad Adelmodum Cenomannensis ecclesiæ archidiaconum. Erat Odo abbas monasterii Glannasoliensis ad Ligerim in pago Andecavensi, quod beatus Maurus construxit, & corporis sui sepultura, non solum vitæ & conversatione sua nobilitavit. Grassantibus per illas partes Nortmannis, Odo cum sancti Mauri corpore hac illac profugus, in Burgundiam accessit. Cum ad Ararim in prædio quodam illustri viri Audonis comitis tantisper consisteret anno sexagesimo-tertio supra octingentesimum, obvios habuit quosdam ex Romana peregrinatione redeuntes: quorum unus clericus, Petrus nomine, ex Neuftriæ pago Abrincatino istuc ante biennium profectus, quaterniunculos inde referebat, antiquaria conscriptos manu, ac nimia pæne vetustate consumptos, qui vitam sancti Benedicti ac discipulorum ejus quinque, Honorati videlicet, Simplicii, Theodori, Valentiniani atque Mauri, continebant. Hos quaterniunculos, quia e re sua erant, Odo aliquot nummorum pretio redemit. Sic acta sancti Benigni martyris, Burgundionibus olim ignota, sanctus Gregorius Lingonum antistes accepit ex Italia, ut pronepos ejus Gregorius a Turonensis tradit. Et quoniam vitio scriptorum, nedum inculto ac impolito sermone, depravati erant hi quaterniones; sancti Mauri acta pro modulo, viginti fere dierum labore, Odo correxit, *salva fide dictorum & miraculorum inibi repertorum*. In fine prædictæ epistolæ lectores obtestatur, *per eam qua est in Jesu veritatem*, ut relationi suæ absque suo factæ fidem habeant. Non tamen desunt nævi aliquot in hac vitæ narratione, qui Fausto monacho tribui vix possunt, qualis est ille, quem mox notabam, de nomine episcopi Cenomannensis istius legationis auctoris, quem fuisse Innocentium, non Bertichramnum, temporis ratio persuadet, quippe Innocentius, cum Aurelianensi concilio quarto subscripsisset anno quadagesimo-primo, exiguo tempore supervixit, successorem sortitus Domnolum, dein Baldegisilum: cui Bertichramnus, mortuo jam sancto Mauro, successit anno Childeberti junioris undecimo, qui fuit ejus sæculi octogesimus-sextus. Hinc apparet quantum a vero aberraverit Odo, qui, cum Bertichramnum pro Innocentio intrusisset, Bertichramno Domnolum consequenter, sed falso supposuit. Sunt & alia in his actis errata, quæ suis locis notare necessarium erit. Porro hanc Cenomannensis episcopi legationem sancto Benedicto cælesti oraculo prænuntiatam fuisse, ad erigendum ejus ex Casinensis excidii prænotione animum, Faustus vulgatus tradit, Deum ipsum Benedicto loquentem inducens: Bono animo esset. Irrevocabilem quidem esse de Casini eversione divinam sententiam: at brevi adfore oportunitatem solatium atque in tantis malis remedium, ex quo locus ipse in melio-

AN. CHR. 542. rem restitueretur statum, & in exterarum nationum ejus instituti splendor diffunderetur. Proinde, ubi primum hujus rei oratores accepturus esset, extemplo quos probabiliores haberet discipulos, eo mittere, quo postularentur, ne haberet, haud dubius de successu & fructu operis, nec de premio, quod sibi inde accresceret post mortem, quæ ipsum paullo post cælo esset illatura.

X L V I.
S. Maurus
ad missionem
designatus.

Oraculum brevi secutus est effectus. Casinum quippe sub finem anni advenerat ab Innocentio episcopo legati, Flodegarius archidiaconus, & Harderadus vicedominus, multis precibus flagitantes, ut pio antistiti concederentur sacri instituti cultores probatissimi, qui in fundo ad hoc parato istud profeminarent. Annuit sanctus Pater, quamquam vitæ suæ exitum imminere intelligeret, nec nisi ægre cara a se pignora pateretur avelli. Delectus ad id muneris Maurus una cum Constantiano, Antonio, Simplicio, & Fausto, qui anno sequenti ineunte iter ad has partes instituerent. Præpositi apud Casinenses munere tunc fungebatur Maurus, qui qualis ac quantus vir fuerit, intelligimus tum ex eo quod super aquas siccis pedibus Placidi auxilio accurrit; tum ex alio miraculo, quo linguæ & pedum officia, cum ex agri opere ad horam sextam regrederetur, furdo & muto puero restituit, imposita super ejus caput stola levitica, quam eo anno, quo scilicet diaconus ordinatus fuerat, pro more gestabat. Moris enim tunc erat, quod ex solo Fausto discimus, ut toto ordinationis suæ primo anno diaconi *sanctitatis gratia* stolas indefinenter gererent. Nec est quod hac in re sive Fausto, sive Odoni fidem denegemus. si quidem id etiam novis presbyteris apud Cluniacenses mos erat, ut sacerdotalem stolam, etiam noctu in lecto, retinerent, ut ex facto sancti Odonis constat apud Johannem^a ejus vitæ scriptorem. immo in concilio Moguntino anni DCCC XIII. statuitur canone XXVIII. ut *presbyteri omnes assidue & sine intermissione utantur orariis propter differentiam sacerdotii dignitatis*. Id miraculi cum apud alios omnes, tum maxime apud Benedictum, conceptam de Mauro opinionem magnopere auxit. Nullus eodem in jejuniis rigidior, nullus in vigiliis magis assiduus. Cilicio oblongo, tunicæ ac cucullæ loco, in quadragesima uti solitus, duabus tantum per hebdomadam diebus corpus parcissime reficiebat: aliis temporibus cilicium sub tunica gestabat. Somnum super aggestum sabuli, stragulo cilicino instratum, capiebat extra quadragesimam, qua vix sedenti id sibi tribuebat. Pachomius ad carnem suam magis edomandam cilicina, ut plurimum, veste corpus tegebat: & cum defatigatum nimis vigiliis corpusculum tantisper recreare vellet, in cellulæ suæ medio super lapidem, aut aliud quidpiam considens, ne parieti quidem incumbendo, somnum captabat. Is fere erat Maurus, quem tam celebris missionis ducem ac signiferum Benedictus designavit.

X L V I I.
Legationis
tempus.

Hujus legationis tempus certo definire vix possumus, propterea quod annus tum obitus Innocentii episcopi Cenomannensis, tum electionis Domnoli ejus successoris non satis exploratus est. Innocentium concilio Aurelianensi quarto constat subscripsisse *Basilio consule, indictione quarta*, id est sæculi sexti quadragesimo-primo; & quidem in synodo, ut veri simile est, verni temporis. nam indictio quinta mense Septembri inchoabat. Quam diu supervixerit Innocentius, incertum. Post ejus obitum veteres tabulæ Cenomannenses interpontificium statuunt, sed incerti intervalli: recentiores nonnulli intrusum eo intervallo fuisse aiunt Scienfridum, quem sub Innocentio chorepiscopum prædictæ tabulæ exhibent, non intrusum. Innocentio itaque, mediante incerti temporis interpontificio, proxime successit Domnolus: at ejus pontificatus & exordium, & durabilitas nobis certo non constant, sive Gregorii Turonensis^b historiam, sive acta vetera episcoporum Cenomannensium, sive ipsius Domnoli vitam ab anonymo scriptam consulamus. Gregorius annos dimittat viginti-duos episcopatus ei tribuit: acta episcoporum vetera^c quadraginta-sex cum mensibus undecim. Carolus Cointius, Gregorii totum libri sexti caput nonum, quod de Domnolo est, interpolatum ceniet, utpote quod abest a Corbeienfi & Mettensi codicibus. Etsi ejus sententiæ non assentiar, illud tamen adversus Gregorianum textum me movet, quod in eo Domnoli pontificatus brevior sit, quam vetera ferant instrumenta, quæ in actis episcoporum ejus sedis referuntur. Unum est Theodeberti^d Francorum regis, cujus si notæ chronicae sinceræ essent, ad probandum Domnoli exordium valde conducerent. Datum quippe legitur anno septimo regni Theodeberti, mense Junio.

^b Greg. Tur.
lib. 6. c. 9.

^c Analect.
veter. to. 3. p.
47. c. 99.

^d ibid. p. 108.

ANN. CHR. 542. qui annus coincidit cum anno Christi quadragesimo-primo; ac proinde vix integro post mense, quam Innocentius Aurelianensi concilio subscripserat. Id vero admitti non potest: tum quia hoc pacto nullus interpontificio, immo nec fere electioni, locus relinquatur: tum quia hoc admisso, Innocentius ante mensem Junium obiisse debuerat, quem acta episcoporum & fasti Cenomannenses tertio-decimo kalendas Julii decessisse tradunt. At sive annum Theodeberti regis octavum, sive etiam duodecimum pro septimo in ejus diplomate reponas; anni minimum pontificatus triginta-quinque Domnolo tribuendi sunt, ejus litteræ pro Canone villa datæ sunt Chilperici regis anno vicesimo, Christi octogesimo-primo supra quingentesimum; qui annus Domnoli supremus fuit.

Verum fortasse tanta annorum disparitas ita conciliari poterit, Domnolo post Innocentii mortem electo quiete ac tranquille sedem suam occupare non licuit ob odium Childeberti Cenomannis imperantis, cui is invidus erat, propterea quod Chlothario faveret, teste Gregorio. Mortuo Childeberto cum Chlotharius Domnoli amicus principatum apud Cenomannos obtinisset; tunc demum Domnolus pacifice ecclesiam suam rexit per annos, quibus supervixit, viginti-duos. Hujus temporis tantum rationem in assignandis ejus pontificatus annis Gregorius habuit: alii longe plures annos eidem tribuerunt, ducto a prima ejus electione exordio. Toto illo tempore, quod ante Childeberti obitum fluxit, Domnolus nullas a Childeberto litteras impetrare potuit: plures dein obtinuit a Chilperico Chlotharii filio. Cur vero unum diploma a Theodeberto Austrasorum rege, cui tunc nihil juris apud Cenomannos competeat: nempe quod, extinguendo absque masculis Childeberto, devolvenda partim esset ad nepotem patris hereditas. Ergo anticipato Theodebertum adiit Domnolus pro ecclesiæ suæ causa, non Childebertum sibi infestum. Hæc conjectura meæ ad conciliandum Gregorii contextum cum actis episcoporum Cenomannensium.

Nec forte difficilior fuerit Domnoli scriptorem vitæ cum Gregorio itidem conciliare. Auctor ille, quisquis est, etsi eum Hadoindi episcopi jussu hæc scripsisse admittamus, certe non admodum accuratus fuit, ut qui nec Domnoli patriam, nec locum, ubi episcopus fuerat antequam Cenomannis præficeretur, noverat. Omissa ejus abbatialis in Parisiensi sancti Laurentii basilica dignitatis, de qua Gregorius agit, mentione, ait eum Romam ad limina Apostolorum profectum, cum in Galliam rediret, electum fuisse episcopum Cenomannensem, ubi *jam pridem beatus Innotens ad Dominum migravit*: atque ejus electioni tam proceres & principes, quam universum clerum & populum consensisse, cum antea jam alibi episcopus fuisset ordinatus. Huc referri potest id quod de Domnolo tradit Gregorius, eum a Chlothario sedi Avenniensi episcopum fuisse destinatum, sed ejus rogatu in aliam sedem reservatum. Nisi malis, communem hunc & generalem ejus pro sede Cenomannensi electionis consensum contigisse post obitum Childeberti, qui eam antea ratam habere noluerat, quod tamen impedire non potuerit ejus ordinationem, at cum sedem pacatam per Childebertum habere ipsi non liceret, nec sancto Mauro in condendo, quod decessor ipsius Innocentius meditabatur, monasterio suffragari posset, nec in ecclesiâ suâ consistere; ob id ad limina apostolorum se contulerit, dum serenior rerum facies sibi arderet, quod quidem contigerit mortuo, ita ut mox dicebamus, Childeberto.

Hæc si certis demonstrari argumentis non possunt, certe a veri similitudine non multum abhorrent. Verum, utcumque sit de his conjecturis, certum est Gregorii de Domnolo narrationem non esse commentitiam & assitam. Certe eas rerum circumstantias præfert, quæ nescio quo pacto interpolatori venire in mentem potuissent. Domnolus, ex Gregorio, apud Parisios in basilica sancti Laurentii gregi monachorum præfuisse dicitur. Nihil hac de re, fateor, in libello de Domnoli vita: sed quod hic legitur, Domnolum Germano Parisiorum antistiti maxime familiarum fuisse, id Domnoli apud Parisios commorationi fidem conciliat, unde enim alias hominis exerti, & ex longinqua peregrinatione in Galliam subito adventantis, tanta cum Germano necessitudo? Ceterum si a Gregorii historia removerentur, quæcumque a nonnullis abest codicibus, quantumvis antiquis, mutilam & truncam haberemus Gregorianam historiam, & fere nullam. Id patet ex variis locis, plerisque magni momenti, quæ Cointius ex ejus textu expungenda existit.

XLVIII.
Auctores
conciliantur.

XLIX.
Gregorii Tu-
ronensis locus
de Domnolo
excussus.

mat, quod in nonnullis codicibus desint. Verum hi defectus non interpolatoris vitio, sed aliis causis imputari possunt. Una est, quod Gregorius absoluta historiae suae rudi editione, eam retractando, nova novis curis subinde, ut fit, adjece- rit, quae sequentes editiones reddidere auctiores. Jam vero qui eam postea de- scribere historiam, si prioris editionis exemplar nandi erant, iis capitulis dimi- nutam habebant, quae secundis exemplaribus adjecta fuerant. Immo non totos decem libros continenter scripsit Gregorius, sed primo quidem sex primos vulgavit: quos unos habebant veterimi codices, Mettensis & Corbeiensis; nec plures in epito- men Fredegarius Scholasticus redegit, auctore gestorum Francorum. Afferri pos- test & alia causa ex desidia & arbitrio antiquariorum, qui, ut compendiosiori la- bore Gregorianam haberent historiam, ea tantum exscribebant, quae e re sua sibi videbantur. Plura hac de re inferius.

L.
Legationis
summa.

Itaque, ut ad propositum me referam, mihi perquam veri simile est, Innocen- tium episcopum verno tempore anni quadragesimi-secundi legatos ad montem Cas- sinum direxisse, qui tum Gothici belli difficultatibus, tum Romanae urbis viden- dae ac perlustrandae studio, in itinere nonnihil retardati, nonnisi autumnum proce- dente Casinum pervenerint, dum Totila Neapolitana obsidione occupatus, libe- rum istuc iter reliquerat. Interim Innocentium tertio-decimo kalendas Julii e vi- vis excessisse, ignorantibus legatis, qui non ante ejus obitum rescierint, quam in reditu id acceperunt Aurelianis. Domnolum Innocentio suffectum post aliquod tempus, intercedente, cui invisus erat, Childeberto, Innocentii de condendo novo monasterio consilium exsequi nec potuisse, nec forsitan voluisse, unde factum, ut Maurus, invitante Floro, in pagum Andecavensem se receperit, ibique condide- rit monasterium Glannafolientse, de quo in sequenti libro acturi sumus.

L I.
In conciliis
actum de pro-
fessione pœni-
tentiae.

Per hos quinque, quibus hic liber circumscribitur, annos, quatuor habita in occi- dente concilia legimus, Aurelianensia duo, tertium & quartum, Gerundenſe atque Barcinonense. In duobus Aurelianensibus interdicitur abbatibus, ne res monasteriis collatas sibi vindicent, aut alienare inconsulto episcopo ausint. In Aurelianensi tertio & Gerundenſi statuitur, non licere iis qui pœnitentiæ sollemnis benedictio- nem susceperint, denuo ad sæcularem habitum ac militiam reverti: secus facien- tibus Aurelianensibus canon vicesimus-quintus viaticum usque ad exitum negat. Bar- cinonensis sextus edicit, ut pœnitentes, tonsio capite & religioso habitu utentes, jejuniis & obsecrationibus tempus vitæ peragant. Septimus, ut epulis non inter- sint, nec sæcularibus negotiis se implicent, sed tantum in suis domibus frugalem vitam ducant. Octavus, ut qui in infirmitatibus constituti pœnitentiam petierint, susceperintque a sacerdote, si postea convaluerint, vitam pœnitentium peragant. Eiusmodi vero pœnitentes, si conjugati erant, cælibem deinceps vitam agere de- bebant, unde verat Aurelianensibus canon vicesimus-quartus, ne benedictio pœni- tentiæ juvenibus personis concedatur, maxime conjugatis, nisi ex consensu par- tium, & ætate jam plena. Id observare visum est, quod ex hoc ritu pœnitentium profecta sit ea, de qua subinde loquemur, consuetudo, ut infirmi monasticum habi- tum peterent: quo accepto, si convaluissent, nefas erat ad sæcularia vota reverti. Ubi opportuna est Gabrielis Albaspinei observatio seu conjectura in canonem oc- tavum concilii Gerundenſis, hoc canone agi de iis, qui cum imminentis mortis metu percellerentur, pœnitentiam, quamvis nulla peccata tam atroci multa digna commisissent, divini amoris instinctu sibi dari efflagitabant, ob idque tonsuram ac certum pœnitentium habitum suscipiebant. Confessores apud Hispanos id genus pœ- nitentes appellabantur. Ex variis sæculi sexti exemplis unum ex Gregorio^a Turo- nensi antistite adducere licet Marci referendarii, qui post congregatos ex iniquis descriptionibus thesauros, subito lateris dolore correptus, caput totondit, atque pœnitentiam accipiens, spiritum exhalavit. Pœnitentium etiam haud dubie induit habitum, quem pullum seu nigrum fuisse constat in primis ex Ruricii^b episcopi Lemovicensis epistola ad Agricolam consanguineum suum, qui hoc modo pœni- tentiam sollemni ritu professus fuerat. *Supereſt, inquit, ut nunc conversionem, quam protulisti in veste, probetis in corde; & hæc commutatio inter indumentum vestrum habeatur & animum, ut, sicut ille sub candidis vestibus habuit huc usque nigredinem, ita nunc sub pullis vestibus operum luce candescat.* Si qui ab hoc proposito descivissent, eos ab episcopo comprehendi, & ad pœnitentiam revocari jubet To-

^a Greg.
Tur. lib. 6. c.
18.

^b Ruric. lib.
2. ep. 31.

letani concilii quarti canon quinquagesimus-quintus; secus irrevocabiles, id est re- spiscere nolentes, ut apostatas vult haberi. Duo eiusmodi pœnitentium genera distinguit ejusdem concilii canon quinquagesimus-tertius, unum eorum, qui ob ma- nifesta crimina; alterum aliorum, qui ex sola devotione se se eiusmodi pœnitentia subiciebant: atque inter utrosque id discriminis statuit, quod hi, si revalue- rint ex infirmitate, pro morum probitate ad gradus ecclesiasticos promoveri pos- sint; non vero qui ob mortale aliquod peccatum pœnitentiæ addicti fuissent.

Hoc genus pœnitentiæ jam sæculo quinto in usu erat, uti colligitur ex epistola Leo- nis Magni ad Rusticum episcopum Narbonensem, ex indulgentia dispensantis cum juvenibus conjugatis, ut, siquidem continere se non possent, ad pristinum conju- gium redire ipsi liceret, quam dispensationem renovant patres concilii sexti To- letani canone octavo. Verum progressu temporis eo usque crevit eiusmodi pœni- tentiæ severitas, ut, qui eam in extremis, etiam non sentientes, id est sui non com- potes, nec proinde eam petentes, accepissent, eam servare tenerentur. Insigne præ omnibus est exemplum Wambæ Vesigothorum regis, cui ex veneni haustu pœne exanimi, nec scienti, nec sentienti, pœnitentiæ ordinem imposuit Quiricius Toletanus antistes. Cum vero ex letali poculo nihilo minus convaluisset, pœni- tentiam sibi impostam intelligens, sive proprio, seu Ervigii regnum affectantis im- pulsu, monasterium petiit, ibique usque ad obitum in proposito pœnitentiæ perse- veravit. Paulo post concilii Toletani duodecimi patres, forte ut Ervigio novo regi gratificarentur, ratam habendam esse eiusmodi pœnitentiam sanxerunt canone tertio, eum ad modum, quo infantes baptismus ligat, tamen non sentientes ac scientes illum acceperint. In fine tamen canonis hunc rigorem aliquo modo tem- perant, sub unius anni excommunicatione interminantes, ne quisquam sacerdos infirmis, qui non aliquo saltem nutu aut indicio petiissent, pœnitentiæ ordinem temere imponerent. Hæc prælia fuere piæ illius consuetudinis, quæ apud mo- nachos, ut jam dixi, sæculo seprimo invalescere cœpit, ut, sumto in extremis monastico habitu, perpetuæ, si sanitatem recuperaturi fuissent, se se pœnitentiæ devovebant, quo divinum sibi nomen propitium redderent, uti exempla suis locis referenda nos docebunt. Cum enim eiusmodi pœnitentes sanitati restituti intelli- gerent, hoc pœnitentiæ ac continentia genus in privatis domibus agre admodum servari posse; id demum Wambæ exemplo induxerunt animum, uti in monaste- ria perpetuo se se retruderent: ac subinde hoc pacto mos obtinuit, ut non alius perpetua istius pœnitentiæ habitus indueretur, quam monasticus, cujus colorem pul- lum jam antea imitabantur.

Concilio Aurelianensi quarto pro Amelio Parisiensi episcopo subscripsit Amphi- lochius abbas, quo nullum forte antiquius exemplum est abbatis, qui vices episcopi egerit in conciliis. Multa alia exempla suppeditant synodi subsequentes. Am- philochius erat sine dubio abbas in pago Parisiensi: sed cujus monasterii, igno- ramus; immo quæ tunc temporis monasteria in hoc pago essent, nobis haud sat compertum, nam sanctæ Crucis & sancti Vincentii, nunc sancti Germani, mona- sterium nondum conditum erat. Gregorius Turonum præful auctor est, mo- nachos tum existisse in suburbana sancti Laurentii basilica, iisque præfuisse Dom- nolium abbatem, qui postea creatus episcopus Cenomannensis. Forte etiam sancti Dionysii basilicam jam tum incolebant monachi; certe ante Dagoberti principa- tum, qui munificentia sua ita eam auxit & locupletavit, ut monasterii primus auctor à posteris habitus sit.

Et quidem huic loco præerat sub Chlothario Dagoberti patre Dodo abbas, ut pater ex litteris tum in libro sexto de re diplomatica, tum apud Dubletum relatis. An autem Amphilochius huic basilicæ tum præfuerit, desunt argumenta quibus id asseramus. Alia pagi Parisiensi monasteria memorantur in charta Vandemiris^a exe- eunte sæculo seprimo: sed non minus incerta est eorum origo & conditio, quam incerti abbates. Ceterum Parisiæ sancti Petri basilicæ monachos non longe a principio adhæsisse, intelligimus ex auctoris perantiqui libello de vita sanctæ Bal- thildis reginæ, in quo Chrodechildis seu Chrochildis regina, Chlodovei Magni conjux, ecclesiam in honore sancti Petri, ubi religio monastici ordinis vigeret, apud Parisios condidisse perhibetur, necnon & cenobiolum in honore sancti Georgii sa- crarum virginum in Cala, quod postea sancta Balthildis eversum restituit atque amplificavit.

L II.
Abbas epif-
copi vicarius id
concilio.

L III.
Monasteria
diocesis Pari-
sienſis.
^a Diploma-
tica p. 472.

ANN. CHR.
543.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUINTUS.

*Ab anno Christi 543. ad annum 559.*I.
Mauro dis-
cessuro quan-
tus Casini mae-
gor.

PARATIS omnibus quæ tum ad missionem Gallicanam, tum ad novam istic coloniam fundandam necessaria & opportuna videbantur, Benedictus Maurum ejusque socios ire fortes, ire felices jubet. Hinc effusus mæror ac luctus totum illum sacri montis cœtum invasit: se in Mauro alterum patrem atque rectorem, spei suæ alterum præsidium, alterum denique Benedictum amittere deplorantes: nec scio an Maurus sociique minori a carissimis comilitonibus dolore avellebantur. His motus alternantibus suspiriis bonus Pater, utrorumque animos his paucis, at efficacibus verbis relevandos duxit. Si cui nostrum, carissimi fratres ac filii, dura & acerba videri possit hæc discessio, mihi sane præ vobis hinc dolendum est, ut qui non modo a caris pignoribus avellar, sed etiam his destituar solatiis, quæ in præsens tantopere necessaria videbantur. Verum jam dudum in schola caritatis edocti, quæ suis commodis aliena præferre jubet; nos aliis impendere decet, quod Deo suggerente rogatur. Quapropter his lacrymis, quæso abstinete, certi posse Deum supplere his, quos quasi amissos lugetis, longe meliores. Jacite ergo in eum spem vestram, & cavete, ne demonis astu, unde aliis salus acquiritur, inde vobis ex tristitia detrimentum accedat. Nec vos mutui conspectus moveat privatio. Non valent dividere longa quævis terrarum spatia, quos caritas artissimo semel unanimatis fœdere conjunxit. Vos vero, fratres carissimi, quos ad pium istud opus Deus optimus vocat, erigite animos, & arreptum sacre religionis propositum constanter retinete; nec dubitate, quanto duriora & asperiora pro Christo pertuleritis, tanto ampliora vobis premia in cælo proventura. Ceterum etsi me forte mors ipsa a vobis separabit, ne animos abijcite; præsentior vobis, si Deo placebit, atque utilior, deposito hoc mortali corpore, ut quidem spero, habituri.

II.
Casino dis-
dit in Gallias.

In hæc verba dimissi cum Patris benedictione & fratrum osculis Maurus & socii, discedunt, sacro coetu ad monasterii januam prosequente, secum ferentes sanctæ Regulæ codicem, pissimi auctoris manu exaratum, simulque pondus libræ panis, atque vini heminæ vasculum, quæ singulis fratribus in dies regula ministrari

ANN. GHR.
543.

subministrari præcipit. Casino profecti ipsi epiphaniarum diebus, feria quinta, ut obscura Fausti verba explicat Adrevaldus, in vicinum monasterii prædium, (Eucheliæ vocabulum hætenus hæret) a duobus, quos pridie sanctus Pater eo præmiserat, fratribus, Probo & Aquino, humanissime accepti sunt. Sequenti nocte, cum nocturnale officium celebrarent, eodem advenerunt alii duo fratres, Honoratus, vir beatæ memoriæ, ac Felicissimus, egregiæ indolis adolescens, ipsius Mauri consobrinus, missi a sancto Patre, qui capsulam eburneam, sacras reliquias, in primis tres veræ crucis particulas, continentem, afferrent, cum brevi epistola, quæ prolixum ejus in filios amorem abunde testabatur in hunc fere modum. Accipe, carissime fili, extremum pignus amoris in te mei, quod tibi fodalibusque tuis solatio sit, & contra impendentia mala præsidio. Vos quippe multa manent in isto itinere discrimina: sed vobis præsto aderit benignissimus Deus, qui felicem inceptis vestris exitum tandem concessurus est. Ad te, fili, quod attinet, postquam religiosæ professionis annos sexaginta expleveris, laborum tuorum fructum (sic enim mihi calitus revelatum est) in cælo percipies. Vade interim, sisque in professione felix, sed felicior in perventione. His recreati, alacres itineri se committunt, ac quinquagesimæ quinta feria (sic enim interpretor) Vercellas adveniunt. Hic e cella turri lapsus alter e legatis Harderatus, per dies quatuordecim subsistere coëgit, quoad prolixioris moræ tædio affecti socii, Maurum ad divina subsidia confugere compulerunt. Prolatum e sacro scrinio lignum vivificæ crucis, simul attriti corporis partes attigit, pristinam Harderado restituit sospitatem. Postridie Vercellis egressi, ad Alpes contendunt, iisque transscensis, dum in Agaunensi basilica Maurus cum sociis precibus vacat, cæco lumen signo crucis reddit. Jurenibus in locis cujusdam viduæ, apud quam hospitabantur, filius, Eligio nomen erat, ab imminente morte revocatus: qui in monasterio Lirinensi postmodum monachus factus est.

Interim jam mæstos ex Mauri discessu Casinatium animos gemina plaga supra modum afflixit, mors scilicet Benedicti parentis, sororisque ejus Scholasticæ, quæ fratrem in cælum paucis diebus præcessit. Hæc ex vicino, ubi degebat, asceterio fratrem semel quotannis adire solita, ad quamdam monasterii villam accedebat, mille circiter ac quingentis passibus a Casinensi cœnobio distantem, totidemque a Plumberola, ubi ejus parthenon exstitisse creditur. Istuc venerabilis ejus descendebat frater cum aliquot discipulis: non modo ut sororis incommodo, quod ad conscensum montis subeundum fuisset, ac secularium obloquiis occurreret; sed maxime quod ea lex monasterii erat, plerisque aliis, ut vidimus, jam communis, ut ne mulieres propius accederent. Id tamen ex indulgentia concessum Agneri augustæ, aliisque subinde principibus feminis, ut sacri loci sæpta & basilicam ingrederentur, quæ facultas etiam nunc rarius, nec fere præterquam in sollemnioribus festis, permittitur. Hæc severitas, hæc religio majorum nostrorum erat! Rara cum feminis, etiam sanctis, colloquia, raræ consalutationes. Non nisi annuus erat, ut mox dicebam, Benedicti cum sorore, etsi e vicino consisterent, congressus; colloquia ipsa sacra, nec nisi de Deo, rebusque divinis. Hæc erat amborum sitis, hæc aviditas: quam cum unius diei spatium explere non potuisset, in noctem etiam, immo in sequentem lucem Scholastica protrahi hoc extremo anno cupiebat. Omnino abnuere frater, pernoctare extra monasterium sibi fas non esse. Hæc cum fratrem flectere ad voluntatem non posset suam, capite in manus insertas super mensam inclinato, Deum ardentissima cum lacrymis prece sollicitavit, id sibi ut liceret. Ubi caput attollere cœpit, nec mora mugire tonitrua, fulgura coruscare, cælum ipsum in pluvias resolvi, cum antea ejus serenissima esset facies. Tum Benedictus: Parcat tibi, inquit, omnipotens Deus, ô soror! quid istuc fecisti? Illa vero: Rogatus preces meas rejecisti: non ita vero Dominus meus. Jam ergo, me dimissa, abi hinc, si poteris. Sic remansit in loco invitatus ac nolens sanctissimus frater, atque ambo pervigilem in sacris colloquiis noctem duxerunt infomes. Miranda in sorore sacrorum colloquiorum aviditas! miranda vis & efficacia precationis, immo potius lacrymarum, qua factum est, ut plus apud Deum tacito fletu potuerit, quam precibus apud fratrem: sed non minus suspicienda fratris religio in observanda, quam ipse instituerat, regulæ districtione. Utrius præferenda sit imitatio, non facile dixerim: utramque malim.

Post triduum quam sacra virgo ad propriam cellam, ut Gregorii verbis utar, ministrari

Annal. Bened. Tom. I.

P

III.
Scholasticæ
extremum cū
fratre collo-
quium.IV.
Ejusdem obi-
tus.

114

ANNALES

ANN. CHR.
543.

recesserat; Benedictus in sua cella consistens, erectis sursum oculis, sororis suae animam sub columbae specie in caelos evolvantem suspexit. quo subito infortunio adeo turbatus non fuit, ut de beata sororis sorte ac gloria magnopere gavisus sit, atque inde omnipotenti Deo gratias immensas retulerit. Mox ejus obitu fratribus nuntiato, quia locus non procul aberat, sacrae virginis corpus ad Casinense monasterium deferri, atque in sepulcro, quod sibi ipse ob continuam mortis recordationem paraverat, sepeliri curavit: ut quorum mens in Deo una semper fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura ipsa separaret.

V.
S. Benedicti
morbus extre-
mus & mors.

Non diu sorori supervixit sanctus frater; qui suum ipsius obitum selectis familiaribus, qui sibi adhaerebant, discipulis; quibusdam vero longe positis praenuntiavit: illos monens, ut silentio rem tegerent; his vero certum signum & indicium promittens, quo mortis suae hora ipsis significaretur. Mox sexto ante obitum die tumultum sibi aperiri iussit, tum ardentissima febre correptus, cum in dies crescente morbo vires corporis deficerent, sexto die in monasterii oratorium deferri voluit: ubi *exitum suum dominici corporis & sanguinis perceptione munivit*. Deinde corporis imbecillitati minime cedens, inter discipulorum manus se ipse sustentans, erectis in caelum manibus substitit, atque ultimum spiritum inter verba orationis efflavit. Ea virtus erat, ut nisi post mortem non jaceret aut caderet: ea jugitas orationis, ut non alius precandi, quam spirandi finis esset.

VI.
Viaticum an
sub utraque
specie.

Hoc piissimae mortis exemplum pro modulo imitari conati sunt plurimi e nostris, praesertim sacramenta in ecclesia ipsa suscipientes. ubi cum audis, Benedictum *dominici corporis & sanguinis perceptione* exitum suum munivisse, haud scio an recte inde concluderis, sacrum Viaticum sub utraque specie, quod nonnulli hinc inferunt, ab eo perceptum fuisse, neque enim insolens est apud veteres, idque indubia loca probant, ut corporis & sanguinis dominici nomine unica tantum panis species designetur. Sic in Sacramentario Gellonensi, ubi corpus Domini in caena Domini reservandum de more in sequentem parasceven dicitur, postea die ipso parasceves *ingrediuntur diaconi in sacrarium, atque inde procedunt cum corpore & sanguine Domini, quod ante diem remansit*. Eadem verba leguntur in codice Carnutensis monasterii sancti Petri. Consumili modo presbyter fideles communicaturus, porrigendo panis speciem non raro dicebat: *Corpus & Sanguis Domini nostri Jesu-Christi pro sit tibi, &c.* ut videre licet tum apud Menardum ^a nostrum in Notis ad Sacramentarium Gregorianum, tum in concilio Rotomagensi ^b sub Ludovico rege Transmarino, in haec verba: *NULLI autem laico aut femina eucharistiam in manibus ponat, sed tantum in os ejus cum his verbis ponat: CORPUS DOMINI ET SANGUIS PROSIT TIBI AD REMISSIONEM PECCATORUM ET AD VITAM AETERNAM.* Contra in Missali Gelasiano, recens baptizatis in Missa, siquidem celebranda sit, communionem dari praecipitur: *Sin autem, dabis ei tantum sacramenta corporis & sanguinis Christi, dicens: CORPUS DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI SIT TIBI IN VITAM AETERNAM.* ubi vides hic *corpus Christi* praecise dici, cum paullo ante *sacramenta corporis & sanguinis* dictum sit. Erunt fortasse qui haec dicta velint de specie intincta; sed ne controversas hic serere videar, hanc interpretationem saltem non admittit reservata in Parasceven eucharistia, quae sufficientem nobis rationem praebet, ut ne alia loca de specie intincta interpretemur. Quamquam aliquando viaticum sub utraque specie concessum fuisse haud negaverim: cujus rei praeclearus est locus tum in canone undecimo concilii undecimi Toletani, ubi agitur de quibusdam infirmis, qui praeter oris siccitate, praeter *dominici calicis haustum* traditam sibi eucharistiam deglutire non poterant: tum apud Petrum ^c Damiani, ubi agit de quodam sacerdote, qui cum eucharistiam detulisset aegroto, *aliquantulum dominici sanguinis* ex negligentia reliquit *in calice*, quod cum ille ad ecclesiam reversus comperisset, sed fastidio praepeditus nolisset accipere; mox calicem lavit, & in labrum marmorum, in quo erat aqua sanctificata, projecit. Et, o magnum divinae virtutis indicium! illam labri partem, quam id quod effusum est de calice contigit, in sanguineum ruborem repente convertit, ubi scilicet duae majores guttae exprimuntur. Utro modo Benedictus sacrum viaticum acceperit, non facile asseruerim.

VII.
Visum de
ejus obitu.

Ubi animam in caelum emisit vir sanctus, simul uno atque indissimili viso ejus obitu declaratus est duobus ipsius discipulis, uni *in cella*, hoc est in Casinensi

monasterio, commoranti, ut habet Gregorius; alteri vero longius posito. quod de sancto Mauro Faustus vulgatus ita interpretatur. Superatis, ita ut diximus, alpi- bus & Jurenibus locis, Maurus tandem pervenit in pagum Autifiodorensem, ubi Romanus, is qui Benedicto apud Sublacum suppeditaverat annonam, monasterium apud Fontem-rogi condiderat. Hoc comperto, Maurus cum sociis istuc divercit ipso die parasceves. Recreatus boni hospitis officii, doloris materiam eidem praebuit, significando sancti Patris obitum in crastinam sabbati diem, quae duodecimo kalendas Aprilis celebranda erat. qua die, hora tertia, dum precationi operam daret, extra se raptus, viam pallis stratum, ac innumeris conscam lampadibus conspexit, recto orientis tramite a Benedicti cella ad caelum usque pertingentem. Rem narrat Gregorius ipse: at neque Mauri hoc loco, nec Galliae meminit. Hoc spectaculo intentum propius assistens quidam venerabilis senex, quid de insolita illa sentiret via, cujusve esset, interrogavit. Mauro autem, ignorare se fatenti, respondit: Haec est via, qua dilectus Domini caelum Benedictus conscendit. O praecleara illa via! quis nobis det eam cum sancto Patre tenere ac terere! Via haec, vita ejus, regula ejus, una atque eadem. Ex ejus quippe regula vitam quoque ejus conjicere licet. Neque enim sanctus vir, ait ^a Gregorius, ullo modo potuit aliter docere, quam vixit. Hanc viam, hanc mentem, Benedicte pater, qua quondam Casinum ac subjecta tibi monasteria rexisti, qua ipse vixisti, da stirpi tuae. Jube hanc ingredi viam, quam tu dux, quam grex ingressus est tuus; ego vero, quantum mortalis atque infirmus homuncio possum, te ac tua vestigia sequar! Ita impletum est sancti Patris promissum de morte sua discipulis, cum praesentibus, tum absentibus, significanda. Sepultus est in oratorio beati Johannis Baptistae, quod Apollinis fano everso ipse construxerat, restante Gregorio, ex quo vulgatus Faustus corrigendus, qui sancti Martini oratorium habet. Successorem in Casinensis monasterii regimine sortitus est Constantinum, quem reverendissimum valde virum ^b Gregorius appellat.

ANN. CHR.
543.^a Gregor. 1.6.
^{2.} Dial. c. 36.^b ibid. c. 1.
V 111.
Quo anno.

De anno, quo sanctissimus Pater mortalem vitam reliquit, jam dudum orta difficultas calculatorum ingenia torset. Incassum, deficientibus idoneis, quibus id definiatur, argumentis. Qui id anno ejus saeculo tricesimo-sexto consignarunt Abbo Floriacensis abbas, aliique; recte quidem duodecimum kalendas Aprilis cum sabbato sancto ex paschalis tabulis composuerunt: sed non attenderunt ad Totilae cum Benedicto congressum, qui serius contigit. Si Gregorium Magnum consulas, duas certe habebis hujusce obitus chronologicas notas, ceu duos limites, quos ultra citraque Gregorius divagari non sinit; nempe Totilae cum sancto Patre congressum, quem anno quadragesimo-seculo contigisse probavimus; & everisionem Casinensis monasterii per Langobardos, quae sub Bonito, Casini post sanctum Benedictum abbate quarto, facta est circiter annum, ut suo loco videbimus, octogesimo. Ex vago hoc spatio mortalem illum annum ad tempus Totilae congressus propius accedere recte inferre licet: at certum obitus annum figere non licet. Si Faustum integrum sequi velis, vanus & irritus conatus. Numquam enim toto illo, quod mox notabam, spatio sabbatum sanctum duodecimo kalendas Aprilis invenias. Quod si ad varios paschalis festi cyclos confugas: nugae. Neque enim id conficias, sive Victoris aut Victorii, sive Dionysianum aut Alexandrinum, qui uni tunc in ecclesia recepti erant, calculum sequaris. Hanc controversiam sibi finiendam, aut certe illustrandam proposuit eruditus ac religiosus vir Claudius Lancelotus: at Faustum, quem sequi ducem instituit, deserere coactus est non semel, ut annum quadragesimum-septimum ceteris praeferat. quo anno pascha, non undecimo, sed nono kalendas Aprilis, contra vulgati Fausti & latinae ecclesiae calculum, fateatur accidisse. Accedit praeter alia, quod in ea sententia, Glanfoliensis ecclesiae dedicatio, quae apud Faustum octavo incepti monasterii anno, & quidem Theodeberto rege facta dicitur, non integro post inchoatum monasterium anno, si Gregorium Turonensem praeter Procopio audiamus, aut certe quarto admodum, si Procopium Gregorio praeferamus, facta fuisse dicenda est. Verum haec minoris momenti incommoda Lanceloto videntur, quam recedere ab accurata illa Fausti in describendis parasceves & sabbati sancti circumstantiis diligentia, quas sane circumstantias si commentus esset Odo Fausti expolitor, nae ille nebulo- nis ac falsarii loco habendus esset, ut qui Jesum invocet sinceritatis suae testem

Annal. Bened. Tom. 1.

P ij

ANN. CHR.
543.

in edenda sancti Mauri vita. Odonis fidem elevare non est animus: sed cum Faustum integrum præstare non liceat, in his ambagibus recepto jam pridem calculo adhærere satius videtur, constituendo sancti Patris obitum in anno quadragesimo tertio, quem Leo Marficani in chronico Casinensi, aliique post eum plerique assignarunt. Quidam codices habent *quadragesimo-secundo*. at perinde est utrum dicas, siquidem annus quadragesimus-tertius secundum novum calculum, idem est quadragesimus-secundus juxta veterem, qui a paschate novum annum inchoabat. Quamquam apud Leonem indictio non concordat: sed, his inextricabilibus tricis omissis, ad ordinem revertendum est.

IX.
Maurus Aurelianus dicitur obitum episcopi Cenomannensis.

Digressos à Romano Maurum ac socios, ubi Aurelianorum attingere civitatem, gravissimus alter invasit moror, nuntius scilicet ad se perlatus de morte Innocentii episcopi Cenomannensis, hujus legationis auctoris. Maurus vero, oraculi sibi a sancto Patre de adversis perferendis memor, spem in Deum desigens suam, socios legatosque bono animo esse jussit. Harderadus novum suadet adendum pontificem: si decessoris sui consilium exsequi neglexerit, se aliam faciendis rebus tentaturum viam. Conventus a legatis episcopus, sive is fuerit, ut quidam volunt, Scienfridus intrusus; seu potius, ut apud Faustum, Domnolus, ob Childeberti odium sedem suam pacatam non habens, respondit, non ferre suarum rerum statum ac rationes, ut aliorum negotia & cœpta persequatur; sibi alias longe majoris necessitatis ac momenti curas incumbere. Hoc responso Harderadus nihilo turbator, maxime cum locus, quem Innocentius ad novi cœnobii fabricam designaverat, Rupiacus vocabulo, non admodum commodus & opportunus videretur (situm ejus indicant acta episcoporum Cenomannensium prope Evronium). Hademarum nepotem suum ad Maurum, qui Aurelianus interim ad sancti Petri basilicam substiterat, dirigit: ne desponderet animum, sed quantocius ad se in pagum Andecavensem accederet, ubi quid factum esset opus, simul consulerent.

a Analeth.
no. 3. p. 159.
V. infra lib.
II. n. 51.

X.

Glannasolienis monasterii constructio.

Confestim Aurelianus, decimo quam eo advenerant die discedunt, & intra quinque dies ad locum, qui Restis dicitur, perveniunt: ubi Maurus ab Harderado, ejusque conjuge ac filiis (nam in ecclesiis quibusdam Gallicanis vicedominos conjugatos esse hodie quoque fert usus) honorifice cum sociis acceptus, refectusque est. Mox Harderadus cum uxore, cui Cæciliæ nomen, Maurum seorsim alloquitur: esse sibi in aula Theodeberti regis consobrini, Florum nomine, virum præpotentem ac locupletissimum, ceterum Deo devotissimum: cui, amissa uxore, unicum filium habenti, nihil antiquius fuerit, quam probatissimis Dei servis monasterium ex rebus suis construere, ac filium istuc suum offerre Deo, sibi videri mittendum ad eum nuntium, qui Mauri adventum ac desolationem significet. Interim lustrandum ex ejus prædiis unum, haud procul inde remotum, qui locus construendo cœnobio aptissimus sibi videatur. Annuit Maurus; nec mora missus est qui rem Floro nuntiaret. Ille vero oblatam occasionem gratanter arripiens, regi consilium aperit suum, & approbat: tum iter ad prædium suum, Glannasolium vocabulo, ad Ligerim apud Andecavos situm properè accelerat. Dein Maurum, ejusque socios complexus, suam de condendo monasterio voluntatem pandit: operam, locum, facultates, insuper & regis gratiam ac favorem pollicetur. Acceptis cum multa gratiarum actione conditionibus, cum locus ad monachorum quietem ac solitudinem Mauro arripiisset, instrumentum donationis conficit, ac Bertulfum filium, annorum circiter octo, Deo consecrat, Mauri doctrinam præceptisque informandum, facto proposito nuntium remittendi sæculo, ubi de rebus suis statuisset. Post hæc conducti artifices opus accelerant, intra octo annos absolvendum. Angustus erat locus ad Ligeris ripam, ex altera parte montis objectu constrictus, in cujus devexo latere fabrica omnino ædificari cœpta est. Dum operi certatim incumbunt artifices, clericus, cui nomen Langiso, cæmentarius præfectus, ex sublimi præcepto ad locum, Mauri præcatione recepit hospitalem. Alia item in alios artifices, qui beato viro detraxerant, miracula patrata. Hic forte nos remoretur aliquis, inquirens; quid juris esset Theodeberto Austrasiorum regi in pago Andecavensi, qui ad Childeberti regnum pertinebat? Verum etsi forte pagus ille maxima ex parte ad Childebertum pertinuisset, nihil obstat quominus aliqua ejus portio Theodeberto competeret. Sic Chilperico Carnutensis pagus tributus erat: & tamen Castridunum possidebat Sigebertus ejus frater, qui episcopatum illic instituere tentavit. Sic media pars urbis Massiliæ Gunt-

ANN. CHR.
543.

chramno, altera Childeberto, ejus ex fratre nepoti, parebat. quo minus mirandum est, si aliquantula portio pagi Andecavensis ad Theodebertum pertinuerit. Adde non omnino certum esse, an Andecavi ad regnum Childeberti senioris pertinuerint. Certe si constaret, formulas Andecavenses, quæ in tomo quarto analectorum a nobis editæ sunt, nomenque Childeberti regis præferunt non semel, principatu Childeberti secundi Austrasiorum regis, ut veri simillimum est, conditas fuisse; Andecavi regno Austriæ tribuendi essent, non Neustriæ, quæ fors erat Childeberti senioris. Ceterum Glannasolienis monasterium ab origine coloniam fuisse Casinensis monasterii, illud indubitatum argumentum est, quod per multa sæcula principi illi cœnobio subjectum fuerit, uti Hadriani papæ primi, Urbani secundi ejusque successorum diplomata evincunt.

Hucusque sancti Benedicti formam atque exterioris hominis lineamenta rudiori penicillo utcumque adumbrare conati sumus. utinam sat perspicaces haberemus oculos, ut interioris ejus hominis virtutes ac dotes introspicere, contemplari, atque exprimere nobis liceret! Quanta inde nobis exemplorum seges, quam præclarum virtutis specimen & exemplar in tanto viro, qui, teste Gregorio, omnium justorum spiritu plenus fuit! At quis illas animi dotes mente comprehendere, nedum verbis explicare possit? illam scilicet perseverantiam in abstinentia & jejuniis, in vigiliis & orationibus; animum illum semper Deo intentum, noctesque ab eo perinde ac dies actas; nullumque ab opere Dei tempus, quod vel otio indulserit, vel negotio extraneo, quod in sancto Martino Sulpicius laudat. Sic, magni Antonii imitatione, laudabat veterum studia, ut esset imitator novorum, utrosque in se uno representans. Hinc Basilium æmulatus, bonarum rerum alias invenit, alias imitatus est, alias superavit. Cunctas in se virtutes tam plenas habuit, ut singulas peculiariter excolere, & possidere tamquam unicam putaretur. Omnes semper nimietates, sancti Honorati exemplo, & cognarum nimietatis gloriæ fugiens appetitum, regulam ita suam temperavit, ut & fortès plura facere cuperent, & infirmi ejus severitatem non refugerent; regulam suam nihil aliud esse, præter quamdam honestatem morum & initium piæ conversationis professus. Studèbat potius amore suos regere, quam eis terrore dominari, quod de sancto Honorato scribit Hilarus: ut voluntaria magis quam coacta correctio hunc quoque subditis adjiceret ornatum, ne ad officium suum compulsi crederentur. Incredibile est quantæ illi curæ fuerit, ne quem tristitia præter modum affligeret. Non adulatoriæ tamen aut serviliter, sed perquam fortiter & generose delinquentes, ubi exigebat res, corripiebat, ratus, id quod molle ac tenerum est, dissolutum esse ac languidum. Sic utrique malo per alterum medebatur, duriciam mansuetudinè & facilitate, molitiam autem gravitate atque animi firmitate temperans. Omnes in eo gestus, nedum actus, exemplo erant. Ita non modo loquendo, sed etiam silendo, monitoris partes obibat. Quales putamus existisse sub tali institutore ac magistro discipulos! Quid aliud tum erant Ordinis nostri cœnobio, quam gymnasia pietatis, ubi quisque non optimus videri, sed esse studebat! ubi solitudo ac latebræ pro summa gloria, paupertas pro divitiis, silentium pro eloquentia erat! Quam præclare nobiscum ageretur, si idem rerum nostrarum status esset! Nunc autem periculum est, ne Ordo omnium sanctissimus in contemtum veniat, & forte in solitudinem, si prima hæc ejus ornamenta a nobis negligantur: sed maxime solitudo, silentium, sæcularium hominum ac rerum fuga, stabilitas in monasterio: cum nihil monachis perniciosius sit, quam facilis ac promiscuus ex uno in aliud discursus, ubi sola in causa est animi levitas & inconstantia. Sed querelarum hic locus non est, quas utinam admittere, ubi necessariæ erunt, sæculi nostri mores possint.

Præcipuus ex sancti Patris discipulis fuit Maurus, & præ ceteris familiaris. Id cursum ejus super aquas ad liberaandum Placidum, atque, ut cetera fileam, id missio in Galliam, & visum de morte pii Patris satis superque præbent. Nec mirum si tantum profecerit sub optimi magistri oculis, cujus viva vox & convictis continua exhortatio erat. Felix ille, qui tanti viri actis interfuit, secreta perspexit; qui eum in omnibus observavit. Non poterat, siquidem homo frugi erat, ut certe erat, non fieri melior in dies. Talem Ordinis nostri apostolum Gallia meruit, qui sancti Benedicti spiritum in nos transmitteret; nos, inquam, qui ejusdem beati Patris sacras reliquias possessuri eramus.

XI.
S. Benedicti virtutes.XII.
Maurus discipulus ejus præcipuus.

ANN. CHR. 543.
An laborem aboleverit.
a Petrus
ven. lib. 1.
ep. 18.
b id. lib. 4.
ep. 17.
c V. Traſtat. de ſtudiis monaſt.

Non dubium quin is regulam docuerit ad amuſſim, eo ſcilicet modo, quo eam ab ipſo legiſlatore edoctus fuerat. Sunt tamen qui exiſtunt eum labori manuum in Gallia detraxiſſe. Mirum eſt unde id acceperint Rupertus & Petrus Venerabilis, qui hæc ſcripſerunt. Nihil quippe ejuſmodi in ejus vita invenio. Et tamen Petrus^a ait, beatum Maurum, ad has Galliarum partes pro conſtruendis ſecundum regulam cœnobii a ſancto Benedicte directum, hunc morem in monaſterio Andecavenſi tenuiſſe, ut, quia eis ſine proprio labore cuncta neceſſaria ſuppeditabant, omiſſo manuum labore, unis ſpiritualibus exercitiis occupati eſſent. unde alibi^b dicit, eum aliqua vel multa, ex ſimplici caritatis oculo, mutaſſe. quod de labore manuum non facile crediderim, quantumvis dotata fuerit monaſterium Glannaſolienſe. Ejuſmodi enim dotatio monaſteriorum eſſi pro privata monachorum neceſſitate laborem remittit, at non præſcribit contra ſacrum hoc penitentia exercitium, quod plerique monachis^c neceſſarium eſt, ne otio torpeſcant; & pauperibus utile, ut ex eo labore adjumentum accipiant. Certe in Gallicanis poſt beatum Maurum cœnobiiſ laboris corporalis uſus perfeveravit, ac denuo ſancitus eſt in generali ſynodo Aquifgranenſi, prout videbimus ſuis locis.

XIII.
Menſa abbatum an ſeorſim?
d Petrus
lib. 4. ep. 17.
e Pachomii
vita apud Bol-
land. n. 28.

Quænam ſint alia, quæ a ſancto Mauro mutata fuiſſe Petrus exiſtimavit, non video. Quamquam citra culpam quædam pro locorum varietate diſpenſari poſſe non diſſitear: nec Ciſterciensèſ ipſi, qui regulam ad apicem obſervandam receperant, huiuſce diſpenſationis in omnibus expertes erant, ut idem Petrus probat. Immo vero quædam aliquando mutanda ſuggerit experientia, cum ex ipſo regula uſu, pro locorum, temporum, atque hominum diverſitate, quædam oriri incommoda monaſteriorum præſecti advertunt. Sic in celebri illo abbatum conventu Aquifgranenſi ſub Ludovico Pio ſtatutum fuit, ut menſa abbatum, quam cum hoſpitibus & peregrinis ſeorſim vult eſſe Benedicte, non in privata camera, ſed in communi fratrum reſectorio eſſet: nempe ut hoc pacto multorum abbatum profuſioni, qui hoſpitiuſ occasione ſibi propitiis, ſuis impii eſſe ſolebant, ut Petrus^d Venerabilis loquitur, eos ad menſam communem revocando patres mederentur. Non deſunt tamen e noſtris qui exiſtunt, hanc eſſe regulæ noſtræ mentem, ut non in privata, ſed in communi menſa, cum hoſpitibus abbas reſiciat; atque ea eſt Menardi noſtri ſententia. ſed, ut ingenue dicam quod ſentio, hunc ſenſum vix capit regulæ noſtræ caput quinquageſimum-ſextum; atque eo mihi videtur ſpectare anonymus ſcriptor vitæ ſancti Augendi, cum abbates quorundam notat, qui ſequerantur a fratribus menſam habebant. Hoc vero ſancto Patri ſuaſit caritas, & tantopere apud veteres monachos commendata & laudata hoſpitalitatis virtus; idque laudabiliter ſervatum eſt, dum eadem frugalitate, iſdemque cibis abbates in privatis menſis utebantur. at ubi ad lautitias & menſarum ſæculares apparatus ventum eſt, virtus in vitium vertit, eique opportuno remedio recte conſultum eſt. Quamquam non leviora forte incommoda occurrunt in ſuſceptione hoſpitiuſ ad menſam communem. Hæc ut præcaveret ſanctus Pachomius, inſtituit, ut etiam monachis aliunde adventantibus, quanto magis ſæcularibus; hoſpitiuſ ad monaſterii fores, loco ab aliis ſecreto pararetur, nec intra monaſterium unicum aliis fratribus admitterentur. quod cum^e Dionyſius, Tentyranæ eccleſiæ œconomus, improbaret, ejus reprehentionem leniter excepit Pachomius, hancque inſtituti ſui reddidit rationem, nempe in monaſterio ſuo varii generis eſſe homines, quorundam recenter admiſſos, qui nullam adhuc vitæ monaſtica cognitionem haberent; quorundam etiam ipſeros, qui boni & mali diſcrimen necdum noſſent. Utriſque nociturum adventantium contubernium, quamobrem e majori eorum commodo, atque monachorum peregre advenientium eſſe honore, ut hi ad ſacram admiſſi ſynaxim, poſtea in decentiorem & quietiorem locum reciperentur. quo audito, Dionyſius factum probavit. Ut rem paucis abſolvam, hoſpitiuſ menſa aut iſdem cibis eademque frugalitate inſtruenda eſt, ſi ſeorſim fiat, & ſacra lectione adverſus otioſos ſermones munienda: aut, ſi communis eſt cum fratribus, ſtrepitus ac tumultus omnis vitandus eſt; iique ſoli hoſpites admittendi, qui fratres nec perturbare, nec offendere ulla immodestia ſignificatione poſſint.

XIV.
Carnium eſum hoſpitibus interdicitur.

Verum ferenda non eſt quorundam monachorum recordia, qui legum monaſticarum ignari aut oblitii, carnium eſum hoſpitibus nonnullis, maxime ſummæ dignitatis viris, immo quandoque operis externis concedunt aut permittunt intra mona-

AN. CHR. 543.
a Johan Sarisb. de rug. cur. l. 8. c. 13.
b Baſilius
Reg. fuſ. c. 20.
c Hieron.
ep. 2.

ſterii ſæpta, contra præſcripta ſanctorum patrum, contra pontificias ſanctiones. Exſtat hac de re præclarus locus in actis ſancti Theodori Siceotæ. Is fabris quibuſdam mandavit, ut ad uſum monaſterii apothecam frumenti ac fructuum ex tabulis ædificarent, ſed ea conditione, ut ne carnibus veſcerentur: aut, ſi veſci velent, in opidum irent. Verum, cum abſente viro Dei carnes comediſſet fabrorum præſectus, ſtatim in febrem incidit, actumque erat de ejus vita, niſi ei ſanctam vir ſanctus ſuis precibus reſtituiſſet. Innocentii tertii & Gregorii noni ea de re decreta alias, Deo dante, referemus. Scio incivile ac pæne inhumanum id videri Johanni epifcopo^a Sarisberienſi: at inhumanius longe eſſet, ac turpius, inquit Baſilius^b Magnus, propter delicatos aliquos monaſterii leges ac frugalitatem mutare. Id etiam de quibuſvis aliis cibis ac de piſcium inſolito apparatu intelligendum. Turpe enim eſt, teſte Hieronymo^c, judicem provincia melius apud te prandere, quam in palatio. Apagè vero jaſtatam nuper fabulam de monachis græcis a ſancto Benedicte carnibus reſectis, quam fabulam male feriati homines ſuperiori ſæculo commenti ſunt.

XV.
Regulæ autographum.
d Fuld. anti-
qu. lib. 2. c. 16.

Quod attinet ad regulæ autographum, quod ſanctus Maurus in Gallias attulit, olim creditum eſt illud ipſum fuiſſe, quod poſtmodum in Majori-monasterio apud Turones aſſervatum fuit, ex deſtructo forte Glannaſolienſi cœnobio iſtuc allatum. Primam ejus rei notitiam Browero^d debemus, atteſtanti in Fuldenti monaſterio aſſervari codicem regulæ noſtræ perantiquum, ad cuius calcem hoc præclarum atextitur mnemofynon beati Patriarchæ: *Codex peccatoris Benedicte. Væ mihi miſero, habenti contrariam mihi rem; qui reus in his omnibus, quæ adverſantur moribus meis malis! Tu vero horum lector, ſi tuam videris vitam concordare præceptis, orans pro ſcriptore, codicem redde domino ſuo.* Tum ſubdit huius clauſulæ exſcriptor: *Hæc verba ſancti Patris reperta ſunt in fine regulæ, quam ipſe manibus ſuis propriis ſcripſit. Et ſancto Mauro, cum eum in Gallias mitteret, tradidit. quæ dominus ac venerabilis abbas N. (Ruthardum Browerus explicat, qui Fuldenti monaſterio poſt medium ſæculum undecimum præfuit) cum apud Majus-monasterium Turonenſe in eadem regula, quæ ibi pro reliquiis ſervatur, inveniſſet, rogavit ſibi apud Cluniacum transmitti, & in hac regula noſtra pro amore ipſius ſanctiſſimi Patris noſtri juſſit ſtudioſe deſcribi.* Verum hæc eadem clauſula ſine Benedicte ſubſcriptione reperitur in codice Caſinenſi ſub nomine Petri Venerabilis in fronte libri, qui inſcribitur *Ordo monaſtica converſationis*, ubi leguntur hæc verba, *quem dominus Petrus abbas Cluniacenſis cum apud Majus-monasterium &c.* atque adeo hæc clauſula potius Petro Venerabili adſcribenda, quam Ruthardo Fuldenti abbati. tamenſi poſtea Fuldentiſ abbas aliquis poſt Ruthardum, quo poſterior fuit Petrus Venerabilis, eadem ſubſcriptionem & clauſulam deſcribendam curavit, ut fidem facit codex Fuldentiſ. Utcumque res habet, tempore ſaltem Petri Venerabilis perſuaſum erat, regulæ autographum, beato Mauro a ſanctiſſimo Patre noſtro traditum, illud ipſum fuiſſe, quod in Majori-monasterio pro reliquiis aſſervabatur. quamquam ſubſcriptio ipſa iis verbis concepta eſt, ut potius Benedicte cuidam regulæ exſcriptori, quam ſancto regulæ auctori tribui poſſint. Sed hæc conjectura eſt, cui præponderat vetus Majoris-monasterii traditio. Niſi ſi illud exemplar erat, quod Carolo M. direxit Theodemarus abbas Caſinenſis, ex ipſo codice tranſcriptum, quem beatus Pater ſuis ſanctis manibus exaravit. Forte illud idem exemplar erat, de quo loquuntur Grimaldus & Tatto monachi, qui ſub initia ſæculi ſancti Gallenſibus noſtris regulam beati Benedicte direxere, *ex ipſo tranſcriptam exemplari, quod ex ipſo exemplatum eſt codice, quem beatus Pater ſacris manibus ſuis exarare* (quæ Theodemari fere verba ſunt) *ob multarum ſanctam animarum curavit.* Ut ut eſt, periit exemplar illud Majoris-monasterii, uti & autographum Caſinenſe, quod in Theani conflagratione combuſtum eſt ſæculo nono. Caſinates noſtri in ſacrario ſuo unum oſtendunt folium, quod ex illo incendio reliquum putant. At ejus ſcriptura nobis haud quaquam tantæ viſa eſt antiquitatis. Veri ſimilius exiſtimem eam eſſe regulæ partem, quam Drogo abbas Glannaſolienſis, cum anno ſupra milleſimum centeſimo triceſimo-tertio Caſinum adiſſet, Caſinatibus obtulit cum reliquiis beati Mauri, ut ex Petro Diacono videbimus ſuo loco.

XVI.
Benedicte an tantum diaconus.

Unus hic reſtat excutiendus ſcrupulus, an ſanctus Benedicte ſacerdotii ordine præditus fuerit, an diaconum tantum gradu inſignis, quemadmodum beatus Maurus, quem levitam dumtaxat fuiſſe ejus epitaphium, vetera inſtrumenta, & collectæ, ut

ANN. CHR. 543.
a Busch. l. 2. p. 69.

b Angel. de Nuce p. 45.

a Diar. Ital. p. 324.

vocant, seu orationes in sacris antiquitus usitatae probant. Sacerdotii expertem existisse Benedictum tradit praeter alios Petrus Blefensis in epistola octogesima-sexta, & post eum, ut alios mittam, Buschius in Chronico a Windesimensi. Petri Blefensis verba haec sunt ad Alexandrum Cartusianum, causantem, quod sibi quotidie rem divinam facere non liceret. *Scis quia monachorum pater, & sacri Ordinis institutor, nec etiam sacerdotii gradum attigit; experisque missarum multo tempore, etiam in die paschae, utrum paschalis esset sollemnitatis, ignoravit.* Hunc vero diaconum fuisse constans nostrorum traditio est, antiquis picturis, monumentisque confirmata, ut in secunda effigie hic apposta videre licet. Hic vero praemittere visum est antiquam ejusdem sanctissimi Patris effigiem, quae formam ejus habitus repraesentat ex veteri codice, quem Desiderius Casini abbas anno M LXXII. describi curavit, prout eam nos- ter Bernardus de Montfaucon in suo Diario Italico a expressit. Aliarum ejusdem tabellae figurarum explicationem ad illud tempus, quo scriptus est codex, reservamus.

Posterior

ANN. CHR. 544.

Annal. Bened. Tom. I.

Q

ANN. CHR.

543.

a Angel. de

Nuce p. 45.

b Idem p. 87.

XVII.

Benedictinus

habitus.

c Johan. diac.

lib. 4. c. 86.

d Itiner. Ital.

p. 147.

Posterior hæc figura æri incisa est a Angelo de Nuce in notis ad vitam sancti Benedicti, ubi Benedictus *levita* appellatur; eruta ex codice Casinensi, in cujus prima membrana exhibetur effigies sancti patris Benedicti, atque Johannis abbatis, qui Codicem exarari curavit. quod Angelus b interpretatur de Johanne primo, qui Casini abbas electus fuit anno nongentesimo quinto-decimo. Sedet in cathedra sanctus Pater, dalmatica indutus & stola diaconali, non ab humero sinistro, ut fit, in dextrum latus transversa: Johannes autem abbas, stans ante eum, regulam ab eodem accipit. Similem vidimus picturam in codice bibliothecæ Vaticanæ, ex Casinensi istuc allato.

Ex his picturis, præter sancti Benedicti leviticum gradum, quædam alia colligimus de primario habitu nostro (nam & id ad hunc locum pertinet) observatione digna, quippe in Johannis abbatis icone deprehendimus scapularis formam, non ultra umbilicum protensa, & sub scapulis assuta: tum colorem tunicæ talaris album, contra quam scapularis, quod nigrum est: ad hæc caputium acuminatum, ne quid dicam de barba neglecta, non tamen promissa. Denique ad caput Johannis abbatis videas tabulam quadratam, quod viventium piorum hominum insigne est; non coronam, ut ad caput sancti Benedicti, beatis dumtaxat ac sanctis tribui solitam, uti docet in primis Johannes diaconus in libro quarto c de vita Gregorii Magni. Vidimus & alias id genus picturas veteres, qualis est ea, quæ exstat Romæ in altari ecclesiæ sancti Benedicti in Piscinula, qualem in Itinere Italico retulimus. Alias picturas monachorum, tum Gallicanorum, ubi de visione Baronti monachi sæculo proximo, tum Germanorum seu Fuldensium sæculo nono, ubi de Rargario ejus loci abbate, referemus. Ita vero usus prisca tenebat, ut loco cucullæ esset scapulare ad laborem, ob id parva cuculla appellatum, quod cuculla esset monachorum insigne, quam ne de nocte quidem abjicere licebat. Quam ob causam cuculla duplex a sancto Benedicto conceditur: quæ quoniam ad laborem incommoda futura esset, inventum est scapulare, quod cum cuculla, ut modo fit, olim non gestabatur. Unde in Clementina præcipitur, ut monachi peregre proficiscentes cucullam deferant, aut, si maluerint, scapulare subtus cappam, quod genus pallii viatorii erat. Ad sancti Patris Benedicti gesta quod attinet, insignis est ejus prærogativa, quod ea litteris mandaverit ex relatu quatuor ejus discipulorum Gregorius Magnus, qui unus omnium instar esse debet. Quædam tamen peculiaris refert Marcus poëta, non spernendus, quem ipsius sancti Benedicti discipulum fuisse Paulus Warnefridi testatur.

ANN. CHR.

544.

XVIII.

Chrothildis

regina obit.

Monasterio-

rum conditrix.

c Greg. Tur.

lib. 4. c. 13.

f Supr. lib. 4.

n. 53.

XIX.

S. Petri Roto-

magense.

Um Maurus apud Andecavos monasterium condit, Chrothildis regina, viro suo Chlodoveo Magno dudum orbata, apud Turonos excessit e vivis; & Rade-gundis, Chlotharii senioris conjux, velo suscepto Pictavos secessit. Utriusque rei commemoratio ad nostram pertinet historiam. Chrothildis, regio Burgundionum sanguine, Chilperico patre nata, inter Arianos licet, in aula Gundebaldi patruum, qui ejus parentem interfecerat, catholice educata, Chlodoveo conjugii suo auditor fuit, ut, ejuratis profanæ gentilitatis ritibus, christianam fidem profiteretur. Mortuo Chlodoveo, piæ viduæ officia omnia obire cœpit, Chlodomiri regis filios seu nepotes suos educare, eleemosynis pauperum egestati succurrere, basilicas condere, monasteria dotare. Cæsis a Childeberto & Chlothario Chlodomiri, uno excepto Chlodoaldo, liberis, secessit Turonos ad tumulum beatissimi Martini, ibidemque e vita decessit, forsan in sancti Petri parthenone, quem ipsa in suburbio Turonensi construxerat, puellari hætenus appellato, tamen modo collegium est canonicorum sæcularium. Obiit tempore Injuriosi episcopi Turonensis, mortui anno ejus sæculi quadragesimo-sexto; ejusque corpus deportatum est Luteciam Parisiorum ad basilicam sancti Petri, quam ipsa construxerat, ibidemque ad latus Chlodovei regis sepultum. In hac basilica monachos principio existisse jam probavimus testimonio antiquissimi auctoris vitæ sanctæ Balthildis reginæ; ex quo etiam discimus, Chrothildem cœnobium sacrarum virginum in honore sancti Georgii in Cala primam instruxisse. De hoc cœnobio plura, ubi de sancta Balthilde agemus.

Ad hæc, Chrothildis in suis ipsius actis, in primo Sæculo nostro editis, dicitur etiam renovasse ab ipsis fundamentis quoddam miræ magnitudinis monasterium,

quod in suburbio Rotomagensis civitatis prope muros ejusdem urbis tempore beati Dionysii ibidem ædificatum fuit, & ab eodem apostolico viro dedicatum in nomine duodecim apostolorum die kalendarum Septembris, sicut in quadam petra, quæ erat in fundamento altaris reposita, sculptum erat; ibique aggregasse non modicam congregationem clericorum Deo ferventium, id est monachorum, quos Gregorius episcopus Turonensis, aliique ejusdem ævi scriptores, non raro clericorum nomine insigniunt, uti exempla superius a nobis allata probant. Hoc apostolorum Rotomagensis monasterium non aliud est a cœnobio quondam sancti Petri, modo sancti Audoeni * appellato. Ejus originem Fridegodis, ejusdem loci monachus, in libello de vita sancti Audoeni episcopi Rotomagensis, Chlothario seniori tribuit. Sed nihil vetat, quo minus Chrothildis ejus parens eidem operi collaboraverit. Si beati Dionysii nomine præmissus auctor Dionysium Parisiorum apostolum ac primum episcopum intelligit, hæc dubie fallitur; potiusque ad Victricium Rotomagensis episcopum illius basilicæ ac monasterii, si quidem ante Chrothildis ac Chlotharii tempora existit, primordia referenda sunt. Conjecturæ favet Paulinus in epistola a ad eundem Victricium, ubi eum laudat, quod in sua urbe, uti & in oriente, apostolorum quoque presentiam adduxerit, qui peregrinam memoriis suis urbem, affectu sanctorum spirituum, & effectu operum divinatorum, sedibus suis comparant. quibus verbis novam tum apostolorum apud Rotomagum basilicam videtur designare. Sane idem Paulinus ibidem Victricium commendat ab instituto apud Rotomagenses quotidiano psallentium concentu per frequentes ecclesias & monasteria. quod sancti Petri monasterio non sine fundamento aptari potest. De hoc nihil ulterius comperti habemus ad id tempus, quo sancti Audoeni corpus eo delatum est.

Præter ea Chrothildis construxit aliud puellarum cœnobium super fluvium Sequanæ, in loco, qui dicitur Andelagus * seu Andeleius, supra Rotomagum, cujus basilica in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ dedicata erat. De hoc parthenone agit venerabilis Beda in historia b sua, ubi scribit, sæculo septimo, cum pauca essent in regione Anglorum monasteria, hunc morem in illa gente fuisse, ut multi ex Britannia, monasticæ conversationis gratia, Francorum monasteria adirent, sed & filias suas eidem erudiendas, ac Sponsæ cælesti copulandas mitterent, maxime in Brigenfi seu sanctæ Faræ monasterio, & in Calensi, & in Andilegum monasterio. Hoc monasterium jampridem existere desiit, cujus loco novum Benedictinarum virginum cœnobium nuper excitatum est.

Chrothildis decessum non longo intervallo excepit Rade-gundis itidem reginæ secessus in urbem Pictavorum. Hæc Bertharii Toringorum regis filia, Francis viatoribus Chlothario Sueffionum regi forte obtigit pane infans, dein apud Atteias*, pagi Viromandensis regiam ad Suminam villam, educata, dum regio thalamo habilis redderetur. Cum præter votum regi nupsisset, monacham potius agebat quam reginam, de nocte e regio cubili se ad orandum subripiens, & in quadragesima jugi cilicio ad carnem utens, quod ipsi religiosa quædam sanctimonialis, re ac nomine Pia, suppeditabat. Hinc durius idem a sponso tractabatur. Quæ res sæculi fugam ei facile persuasit, jam a conjugii vinculis alienæ. Accessit germani ejus fratris interitus, cujus auctor Chlotharius, qui eum pariter captivum in Franciam abduxerat. Hinc dolori ac tædio cedens Rade-gundis, secessum meditatatur. Ideo Noviomagum * accedit ad beatum Medardum episcopum, vehementer obsecrans, ut se Domino consecraret. Abnuvit ille, obtendens Apostoli interdictum, ne, quæ ligata conjugio est, ejus solutionem tentet. Ad hæc interminabantur proceres, ne pontifex eam velaret, quæ sollempni more nupsisset regi. Hæc vero mox in sacrarium ingressa, monachica veste se ipsa induit; sicque induta processit ad altare, episcopum sic allocuta: Si me consecrare distuleris, plus hominem reveritus quam Deum, erit qui animam abs te meam exigat. quibus ille verbis, haud secus ac tonitruo concussus, sive serio, sive ex composito id factum sit, manu superposita consecravit diaconam, ait Fortunatus, qui postea rem explicans, ait eam a sancto Medardo consecrante velatam fuisse. Ergo veli susceptione monacha facta est, manuum impositione diacona. Ordo Romanus addit ex novo ritu orarii impositionem super collum. Diaconissarum præcipuum manus erat, ut presbyteris ministrarent, cum mulieres baptizarentur, & ad certa negotia exsequenda, quæ presbyteris propter honesta-

ANN. CHR.

544.

S. Owen.

a Paulin.

ep. 18. novæ

edit.

X X.

* Andela-

gense.

* Andaley.

b Beda lib. 3.

c. 8.

X X I.

Rade-gundis

secessit Picta-

vos.

* Athis.

* Noyon.

ANN. CHR.
544.
a Morin. 3.
part. Ord. 6.
xerc. 10.

tem non congruebant. Morinum^e adeant qui plura volent.

Mox Radegundis ecclesiae regia sua ornamenta, pauperibus cingulum ex auro comminutum distribuit. Tum nulla mora Pictavos versus iter instituit, varia piis locis dona conferens, nempe ad cellam sancti Fumeris, & ad cellam venerabilis Datdonis, ubi quidquid indui poterat regio more, in manu Datdonis abbatis totum dedit caenobio, quod prius cellam Datdonis dixerat Fortunatus. Idem fecit in synergio seu monasterio Gundulsi, quem postea Mettis episcopum fuisse idem auctor tradit, tamen nullus eo nomine praeful Mettensi ecclesiae per ea tempora praefuisse reperitur. Hinc navigio Turones appulsa, mirum est quanta sacris ubique altaribus munera largita sit. Eadem in vico Candatensi^{*} & in villa Suaedis^{*} liberalitas. Hoc ejus iter Pictavos usque: ubi aliquantum temporis substitit, dum, constructo monasterio, ibidem recluderetur, tanta interim vitae severitate, ut, praeter panem filigineum vel hordaceum, nihil aliud quam legumina & olera perciperet, non pisces, non ova, ne quidem poma: ad potum nihil praeter aquam mulsam aut piratium adhiberet. Cetera in usum pauperum, egenorum & infirmorum tota erat, quibus etiam ad mensam ministrabat. Quadragesimae tempore, exemplo sancti Germani Parisiorum episcopi, quem summopere venerabatur, mola trusatili frumentum conterebat, ex quo tantum panis, quantum ad quadriduanam refectioem satis esset, conficiebat; ad haec oblationes in usum sacrificii, quas locis venerabilibus dispensabat. Dum in villa Suaedis subsisteret, rumor ad ipsam defertur, Chlotharium penitere, quod eam a se discedere permisisset. Haec vehementer timens ne revocaretur, jejunia, vigiliis, cilicium sibi imposuit, ut animum regis a tali cogitatione averteret. Quin etiam per nonnam quamdam, nomine Fridovigiam, quam itineris comitem habuerat, munera transmisit viro venerabili domno Johanni recluso in castello Caimone^{*} ad confluentes Vigennae & Ligeris, pro se ut oraret, ne iterum ad saeculum reverti cogeretur; ab eoque vestem cilicinam accepit, & divinum oraculum, quo certior fieret de mutata regis voluntate. Is est Johannes, quem laudat Gregorius Turonensis antistes in libro de gloria^b confessorum.

* Candae.
* Saie.

* Chimon.

b Greg. Tur.
de gl. Conf.
c. 23.

XXII.
An cum regis
consensu.

Mirari subit, cur Radegundis a viro discesserit. Occasionem vidimus, necem fratris: at consensum regis non videtur impetrasse ante recessum, tamen sex minimum annos cum Chlothario vixerat more conjugali. An vero eam citra consensum regis velaturus fuisset Medardus, regularum ecclesiasticarum sciens; aut etiam consentiente rege, nisi rex ipse calibatam professus fuisset, quem certe postea non servavit. An forte episcopi, si quid hac in re peccatum esset contra leges, dissimularunt propter verecundiam regis? Quosdam id fecisse, facile crediderim; ut nullus restiterit, aegre assenserim. Carolus Cointius putat Radegundem, annuente rege Chlothario, Noviomagum profectam fuisse, atque assensum regis accessisse, antequam velaretur. Alterum ex altero probat, nempe quod, teste Fortunato, directa a rege, veniens ad beatum Medardum, supplicat instanter. Verum si rex consenserat, cur reclamant proceres? cur Medardo tergiversanti, & Apostoli obtemperanti interdictum, Radegundis non opponit regis consensum? Equidem Baudonivia, quae librum de vita Radegundis secundum scripsit, quodam modo huic sententiae favet, ubi ait, Radegunde in villa Suaedis commorante, sparsum fuisse rumorem de regis penitentia, qui talem & tantam reginam permisisset a latere suo discedere. At reponi potest, permixtum hunc accessisse velata jam regina. Locus sane lubricus ac difficilis. Radegundis a rege discessum ea tantum ratione probat Fortunatus, quod ejus frater a rege caesus fuisset innocenter, id est absque ulla causa, adeo ut prorsus innocens & culpa vacuus esset. Et quoniam, inquit Fortunatus, frequenter aliqua occasione, divinitate prosperante seu obsecundante, casus cedit ad salutem; ut hac religiosus viveret, frater interficitur innocenter. Quod subdit idem auctor, Directa igitur a rege, veniens ad beatum Medardum Noviomago; perinde est ac si diceret, profecta a rege. Caedes ergo illa discessionis causa fuit non plane iniqua, sed non sufficiens ad solvendum vinculum conjugale. Nodum hunc solvere videtur collecta, quam vocant, in ejus officio antiquitus recitari solita, in qua Radegundis regali in folio virginitatis decorem conservasse dicitur. At parum veri simile id servari potuisse per sex minimum annos cum tali conjugate, qui vitae non admodum continentis fuit. Sed haec viderint theologi: res nostras persequamur.

XXIII.
Duo illic mo-
nasteria con-
dit.

Duplex apud Pictavos monasterium pia regina construxit, unum sanctae Crucis pro

virginibus, cui Agnetem abbatissam praefecit, seque illi subjecit: alterum sanctae Mariae pro viris, ubi virgines sepeliebantur. Aliud etiam virorum condidit in urbe Turonica, cujus vocabulum silet Baudonivia^a ejus vitae auctor. Monasterium sibi, ait Fortunatus, per ordinationem praecelsi regis Chlotharii construxit, nimirum caenobium sanctae Crucis: cujus fabricam Pientius Pictavorum episcopus, & Austrapius dux, ex regis mandato, accelerari curarunt. Magnam congregationem puellarum^b ibidem principio existitisse Baudonivia tradit, tamen cellam^c inferius appellat. Dotato ex regia liberalitate monasterio praefecta est a Radegunde Agnes abbatissa, quam ipsa a teneris eduxerat. De ejus benedictione a sancto Germano facta inferius dicemus. Monasterio beatae Mariae praefuit Arnegisilus abbas, ut scribit Baudonivia, cujus tempore jam basilica sanctae Radegundis, uti & modo, appellabatur, nunc collegium saecularium canonicorum. Qui in hoc monasterio primitus debebant monachi, sanctimonialibus sanctae Crucis in sacris inserviebant, idemque mos in omnibus aliis virginum caenobiis obtinebat, ut duplicia essent, quod in horum Annalium decursu passim observabimus: tamen pleraque haec virorum monasteria in canonicos saeculares abierunt, uno fere excepto apud nos Calensi agri Parisiensis, ubi a principio ad hoc usque tempus monachi sanctimonialibus sacra indefinenter ministrarunt.

ANN. CHR.
544.
a Baudon.
num. 19.

b ibid. n. 5.
c ibid. n.
19.

Duplicia etiam fuere quibusdam in locis virorum monasteria, una pro caenobitis, altera pro anachoretis, exemplo scilicet orientalium monachorum, qui praeter caenobia lauras habebant, in quibus monachi, in caenobiis prius exercitati, divisis cellulis habitabant. Utrumque vivendi genus instituit Magnus Aurelius Cassiodorus, cognomento Senator, repulsus^d in Ravennati urbe sollicitudinibus dignitatum, & curis saecularibus; atque in fundo proprio duplex monasterium erexit prope Schyllacium, Calabriae ulterioris apud Brutios opidum; Vivariense scilicet pro caenobitis, Castellense pro anachoretis. Istic depositis priorum dignitatum insignibus, qui prius consul, quaestor, praefectus praetorio, & Theodorico Gotthorum regi ab epistolis fuerat, vilem monachi habitum purpurae ipsi praetulit, conversus & servus Dei ob id a veteribus appellatus, quod ipse confirmat in libro suo de orthographia, ubi conversionis suae meminit. Calcedonius & Gerontius utriusque loco praefecti, sive ut suus singulis locis praesert abbas, sive ut conjunctis curis utrumque simul monasterium regerent, quod in Wiremuthensi & Girvensi apud Anglos caenobiis factum suo loco videbimus. Vivariensis monasterii situm amoenissimum fuisse colligimus ex libro^e de institutione divinarum litterarum. Ibi horti irrigui, & piscosi amnis Pellenae fluentis, cujus aquae per diversos meatus in monasterium ad necessarios usus derivabantur. Hinc varia piscium receptacula seu vivaria, unde loco vocabulum manavit. Nec longe aberat mare ad piscationem, quod vir magnus commemorat: ut vel inde appareat, Vivarienses monachos piscibus, non carnibus usos fuisse. Ad haec insignem ibidem bibliothecam instruxit, omnigenis libris, quos undequaque conquieserat, refertam, nec deerant balnea in usum infirmorum, adeo ut nihil rerum necessariorum monachis in ipsis claustris deesset. Ita fiebat, ut monasterium potius quaereretur ab extraneis, quam monachi extranea loca desiderarent. Verum his oblectamentis nolebat occupari monachos suos vir pius, sed spe futurorum, ad quae eos jugiter adspirare hortabatur. Qui in priori hoc Vivariensi caenobio probati fuerant, si aliquid sublimius cuperent, his pro eremo Castellense monasterium erat. Habetis, inquit^f, montis Castellii secreta suavia, ubi, velut anachoritarum, praestante Domino, feliciter esse possitis. Erant quippe illic remota & imitantia eremi loca, & muris ambientibus inclusa. Quapropter, addit ipse Vivarienses alloquens, vobis aptum erit eligere exercitatis jam atque probatissimis illud habitaculum, si prius in corde vestro praeparatus fuerit adscensus.

ANN. CHR.
545.
XXIV.
Cassiodori se-
cessus & mo-
nasteria.
d Cassiod.
praef. in psalm.

e Div. litt.
c. 19.

f ibid.

g XXV.
Regula &
ritus eorum.
g ibid. c. 32.
h ibid. c. 29.

Patrum regulas^g, ac praepceptoris proprii jussa servare discipulis suis praecipit, atque Cassiani^h instituta, aliaque ejus scripta sedulo legere, & libenter audire, exceptis iis, quae de libero arbitrio scripsit, in quibus sancti Prosperi censuram, ac Victoris Martyritani Afri episcopi, qui ejus errata purgavit, sequendam Cassiodorus docet. Horas divini officii omnes, quas modo in usu habemus, commemorat in commentario super psalmos. Jejunia monastica nona resolvi ait in ejus-

ANN. CHR. 545.
 a. c. 28. dem commentarii præfatione. Scripturæ sacræ studium suis magnopere inculcat, eoque omnium disciplinarum intentionem dirigi cupit. Huc spectat præclarus ejus liber de institutione divinarum litterarum, quem monachi omnes accurate legere deberent. Quin etiam sæcularium litterarum studia^a probat, quia exinde, inquit, non minimum ad sacras scripturas intelligendas sensus noster instruitur: si tamen notitia ipsarum rerum sobrie ac rationabiliter inquiratur. Sacrorum librorum excuscribendorum atque emendandorum curam inter præcipua vitæ religiosæ exercitia ponit, eamque ceteris præfert, quæ corporeo^b labore exerceri possunt, propterea quod monachi antiquarii (sic scriptores illi vocabantur) mentem suam, relegendo scripturas divinas, salubriter instituunt, & Domini præcepta scribendo, longe, lateque disseminant. Pro lectione spirituali, sacrarum scripturarum^c cum expositoribus suis commendat, necnon vitas patrum, confessiones fidelium, & passiones martyrum.
 d. c. 28. Denique, si qui erant ita ingenio tardi, ut nec humanis, nec divinis litteris^d erudiri potuissent; laborem, qui manu exercetur, iis imponit: quia nec ipsum est, ait, a monachis alienum hortos colere, agros exercere, & pomorum fecunditate gratulari, etiam in usus pauperum ac peregrinorum. Hæc quippe, cum peregrinis atque ægrotantibus præparantur, fiunt caelestia, quamvis terrena esse videantur. Quale est enim, inquit, languentes aut dulcibus pomis reficere, aut colubarum fetibus nutrire, aut piscibus alere, aut mellis suavitate mulcere? quæ quidem de languentibus extraneis, non de monachis ipsis intelligenda esse, cum ex superioribus, tum ex consequentibus manifestum est.

XXVI. Præclara in primis sunt ejus monita tum ad abbates, tum ad monachos. Calcedonium & Gerontium^e obnixè rogat, ut sic cuncta disponant, quo gregem sibi creditum, præstante Domino, ad beatitudinis præmia perducant. Peregrinos ante omnia suscipiant, elemosynam indigentibus tribuant, nudis vestes, esurientibus panem. Ipsos autem rusticos, qui ad suum pertinent monasterium, bonis moribus erudiant, nec adjectarum pensionum pondere gravent: curent denique, ut illi frequenter ad monasteria sancta conveniant, ut erubescant, inquit, vestros se dici, & non de vestra institutione cognosci. Prætereo varia ejus monita ad monachos, quibus præcipue concordiam inspirat, desidiæ fugam, lectiones ac meditationes sanctas: quæ id efficient, ut inimicus^f in eis non inveniat locum, cum totum Christus occupaverit animum. Ceterum qui non valet alios sermonibus docere, morum instruat sanctitate.

XXVII. Monachos, non Græcos, sed Romanos seu Latinos principio in duobus illis monasteriis constitutos fuisse patet ex præfatione sæpe laudati libri de institutione divinarum litterarum: tibi potius *Latinos scriptores* sectandos monet, ut, *quoniam Italici*, inquit, *scribimus, Romanos quoque expositores indicasse videamur*. Castellienensis monasterii mentionem facit duabus in epistolis^g Gregorius Magnus: quarum una Secundino Tauronimitano episcopo, altera Johanni Schyllitano inscripta est. In hac sanctus pontifex de nova quadam exactione conqueritur, quam Johannes a monachis Castellienensibus extorquebat, jubetque ab ipso servari omnia, quæ ab ejus prædecessoribus promissa sunt ac servata: ita tamen, ut, si quempiam illic pravè conversari deprehenderit, districta ac regulari emendatione corrigat. Jam dudum uterque locus, Vivariensis scilicet ac Castellienensis, monachis orbarus est, uno sancti Gregorii Thaumaturgi oratorio in præfens relicto. Dionysium, cognomento Exiguum, cum Cassiodoro, cui in primis carus erat, in Vivariensi monasterio per aliquod tempus conversatum fuisse quidam opinantur, ibique dialecticam cum eo legisse. At vereor ut id probari possit: immo Dionysium ante conditum Vivariense monasterium decessisse inde confici posse existimem, quod liber de institutione divinarum litterarum, ubi tanta cum laude amici jam mortui meminit Cassiodorus, paullo post ejus conversionem scriptus ab eo est, uti diserte tradit initio libri de orthographia, nempe *post commenta psalterii*, quod opus conversionis suæ tempore *primum* elucubravit. Postremus ejus liber est de orthographia, quem *anno atatis suæ nonagesimo-tertio* composuit. E vivis excessit post annum ejus sæculi sexagesimum-secundum.

ANN. CHR. 546.
 XXVIII.
 S. Medardi obitus & monasterium.
 h. *Spicil. 10.*
 8. p. 481.
 * *l' Oise.*

Sub hoc tempus, id est anno circiter quadagesimo-sexto, mortalem vitam^h sæterna commutavit Noviomagi ad Iaram* Medardus Viromandensis episcopus,

sanctitate insignis: cujus corpus Chlotharius Francorum rex Sueffionas transfereendum, atque in fisco suo suburbano, qui Croviacus* hætenus appellatur, sepeliendum curavit. Is tumultuario opere statim super ejus tumulum rude ex virgultis^a oratorium construxit, quod in insignem basilicam, beatæ Mariæ, sanctis Petro ac Stephano dicatam, conversum est, ab ipso Chlothario inchoatam, sed absolutam a Sigiberto ejus filio, qui ex paterno voto basilicæ monasterium adjunxit, sancti Medardi reliquiis & nomine illustre. Situm est ad prospectum urbis amœnissimæ orientalem, secundum dextram Axonæ ripam, haud procul a vico Croviaco: quæ loci amœnitas reges nonnullos primæ ac secundæ stirpis ad construendum ibidem palatium, adeoque sedem suam istic figendam invitavit. Perstant etiam nunc in hortis monasterii antiqua vestigia basilicæ sanctæ Sophiæ, quam ex æmulatione Justiniani imperatoris præci illi reges condiderant. Superant etiam ejusdem basilicæ canonici duodecim, qui ad divina officia singulis tantum dominicis cum monachis conveniunt. Perfecto monasterio, non clericos, sed monachos a Sigiberto impositos fuisse, tam luculenter demonstravit vir clarissimus Hadrianus Valesius in disceptatione sua de basilicis, & in ejus defensione, ut nemo qui legerit, in posterum hac de re dubitaturus sit; omnesque fatebuntur, basilicarum nomine apud Gregorium Turonensem episcopum, aliosque ejusdem avi Gallicanos scriptores, passim monasteriorum ecclesias designari, quod semel sufficiat monuisse. Daniele abbatem cœnobii primum suggerunt vulgati indices non admodum accurati; eique substituunt Gairaldum, cui vulgatum Gregorii Magni privilegium inscriptum est. Ibidem sepulti sunt Chlotharius & Sigibertus loci conditores; eidemque villas^b fiscales in pago Sueffionico positas, quas Godino propter prodicionem ademerat, Chilpericus Sigiberti frater largitus est. Hæc pro consequentia rerum, occasione sancti Medardi obitus, continenter diximus, tamen ipsius monasterii conditio paullo serius, id est post mortem Chlotharii, differenda erat.

Danielem abbatem ferunt discipulum fuisse beati Mauri, qui tum Glannafoliensis monasterii ædificationem accelerabat. Loci dedicationem, anno inchoati ædificii octavo factam, præcessit Flori conversio, ac Theodeberti in monasterium accessus, tamen dedicationem anticipato refert Odo, ne semel inceptam de Glannafoliensis cœnobii constructione^c narrationem interrumperet. Sic, ne sermonem de Floro jam institutum divideret, prius ejus obitum narravit, quam Theodeberti regis: quamvis dicat Florum inter monachos vixisse annis duodecim, mensibus tribus ac diebus totidem; constatque Theodebertum anno ejus sæculi quadagesimo-octavo et vivis excessisse, annis fere decem ante Florum. Is factæ promissionis memor, qui Mauro fundum construendo monasterio dederat, a Theodeberto rege facultatem petiit sæculo nuntium remittendi, nam id injussu regis optimatibus agere non licebat. Rex nonnisi ægre assensit, pollicitus se ad certum diem, si modo sanctus Pater gravate non ferret, cœnobio adfuturum. Florus interea accedit ad cœtum Glannafoliensem, qui jam tum ad quadragenarium monachorum numerum creverat. Tum rex ad diem conditum eodem venit, ibidemque ea, quæ regiam dignitatem decebat, honorificentia susceptus, situm regium, qui Bofcus vocatur, concessit, ac demum comam Floro totondit: qui, deposito militari cingulo, aliisque sæculi insignibus, monasticas vestes, frequenti curia spectante, indutus est, concessis plurimis auri, argenti que donariis, atque ornamentis pretiosis in usum sacrorum. Refectus inde rex, se filiumque suum Theobaldum in societatem orationum admitti rogavit, ac Bertulfum, Flori filium jam monachum, complexus, Landramno, ejusdem Flori nepoti, quæcumque patrius ejus ex regali dono possederat, per sceptrum regale tradidit. Florus vero, cum annis duodecim, mensibus tribus ac diebus totidem in religioso instituto piissime vixisset, duodecimo kalendas Septembris supremum diem absolvit.

Monachis non minus favebat Childebertus, quam alii reges, immo alios hac in re longe superavit. Nam, ut ne superiora repetam, Sacerdoti Lugdunensi antistiti in construendis sancti Pauli & sanctæ Eulaliæ basilicis; Aureliano Arelatensi in condendis cœnobiis sancti Perri & sanctæ Mariæ; & præ ceteris Germano Parisiensi in excitando monasterio sanctæ Crucis & sancti Vincentii martyris

ANN. CHR. 546.
 * *Crouy.*
 a *Greg. Tur. de gl. conf. c. 95. & lib. 4. hist. c. 19.*

b *Greg. Tur. lib. 5. c. 3.*

ANN. CHR. 547.
 XXI.
 Flori professio monastica.
 c *Cointo an. 547. n. 2.*

XXIX.
 Childeberti studium in monachos.

ANN. CHR.
547.

opem tulit. Sancti Pauli basilicam apud Lugdunum, quæ modo collegiata est, monachorum quondam fuisse multi opinantur, auctore Sacerdote ejus loci metropolitano, qui sanctæ Eulaliæ cœnobium virginum in eadem urbe extruxit, superpetas ferente Childeberto cum Ultrogottha regina. Utrumque locum instauravit Leidradus archiepiscopus, uti idem ipse testatur in epistola ad Carolum Magnum. *In eadem civitate Lugdunensi alias restauravi ecclesias, unam in honore sanctæ Eulaliæ, ubi fuit monasterium puellarum in honore sancti Georgii, quam de novo operui ex parte, & macerias ejus a fundamentis erexi. Alia quoque domus in honore sancti Pauli de novo operata est.* Sanctæ Eulaliæ ecclesia postmodum cessit militibus Templi, quæ modo præceptorum est ordinis sancti Johannis Jerosolymitani.

ANN. CHR.
548.XXXI.
S. Aureliani
monasteria a-
pud Arelate,
S. Petri.

Sacerdotis exemplum æmulatus est Aurelianus, Cæsarii post Auxanium successor in sede Arelatensi, condendo monasterio Apostolorum pro viris, & parthenone sanctæ Mariæ pro virginibus. Utrique regulam præscripsit sanctus antistes, sola fere generum mutatione diversam. Regula virorum inscripta est, *Sanctis & in Christo venerandis fratribus, quod Deo miserante, ac jubente Childeberto fecimus, Aurelianus episcopus.* Nonnullis videtur hoc idem esse monasterium, quod Childebertus rex intra muros Arelatensis civitatis condidit, cui *quadam ibidem pro habitantium sustentatione concessit*, obtento a Vigilio papa ad Aurelianus privilegio, tam pro libera dispositione rerum, quam pro electione abbatis: quod privilegium Gregorius Magnus confirmavit. Huic conjecturæ favent diptycha monasterii ab Aureliano constructi, in quibus fit commemoratio Childeberti & Ultrogotthæ post Aurelianus, aliosque benefactores; tempus quo exprimitur conditi monasterii, atque nomen basilicæ patronorum, nempe sanctorum Apostolorum & martyrum. Ex quo refelluntur ii, qui hoc cœnobium confundunt cum monasterio Montis-majoris, sito extra muros Arelatenses, cum illud Aureliani ac Childeberti existerit intra muros ejusdem civitatis. Diptychorum hæc verba sunt. *In Christi nomine fundatum est monasterium virorum Dei in civitate Arelatensi a sancto Aureliano episcopo, jubente sancta memoria Childeberto rege Francorum, quinto-decimo kalendas Decembris, indictione undecima, anno quinto post consulatum Basilii junioris viri clarissimi, & basilica ibidem in honore sanctorum Apostolorum & martyrum, habetque ibidem reliquias positas, id est de cruce Domini nostri Jesu-Christi, &c.* Hæ notæ chronice conveniunt cum anno quingentesimo quadragesimo-octavo. Primus loco abbas præfuit Florentinus per annos quinque, testante ejus epitaphio, acrostichis versibus composito, in quo dicitur obiisse pridie idus Aprilis, anno duodecimo post Basilii consulatum, qui incidit cum anno hujus sæculi quinquagesimo-tertio. Hujus corpus Constantinus abbas transtulit in basilicam sanctæ Crucis, ac demum *exactis septem lustris* in ecclesiam sancti Petri. Hæc memoriæ prodidit Januarius ejus discipulus, istius epitaphii auctor, qui se se illi commendat, simulque tumuli sculptorem, ac Benignum & Hilarinum monachos. Acrostichi versus hanc sententiam reddunt, *Florentinus abbas hic in pace quiescit, amen*, ut apud Saxium, Baronium, & Cointium videre licet, qui prædictum epitaphium retulerunt. Huic subjuncta leguntur hæc verba: *Primus itaque præfuit sanctus Florentinus abbas monasterio nostro per annos v. qui vixit annis plus minus l. obiit pridie Idus Aprilis, duodecimo post consulatum Basilii viri clarissimi junioris. Post hunc secundus fuit domnus Redemptus abbas.* Hunc excepit Constantinus primæ translationis auctor, ut ex diptychis prælaudatis constat, in quibus hoc ordine fundatores atque abbates primi commemorantur. *Simulque precantes oramus etiam, Domine, pro animabus famulorum tuorum, patrum atque institutorum quondam nostrorum, Aureliani, Petri, Florentini, Redempti, Constantini, Himiteri, Hilarini, Januarii, Reparati, Childeberti, Ultrogota, vel omnium fratrum nostrorum, quos de hoc loco ad te vocare dignatus es.* Disputant Saxius, Baronius, & Cointius de nomine monasterii, an titulus fuerit sanctæ Crucis, an sancti Petri, an Montis-majoris. At mihi pro explorato habetur non aliud fuisse quam sancti Petri seu sanctorum Apostolorum, ut in diptychis: ubi erat duplex ecclesia pro more illorum temporum, una sancti Petri præcipua, ex quo inditum monasterio nomen: altera sanctæ Crucis, in quam translatum est primo Florentini corpus ex cœmeterio fratrum; deinde, crescente in eum fidelium religione,

a Greg. M.
lib. 7. ep. 116.
nd. 2.b Cod. regul.
parte 2. p. 59.

* l. septimo.

c Sax. Pont.
Arelat.ANN. CHR.
548.

in ecclesiam sancti Petri. Certe in iisdem diptychis, ubi de reliquiis ejusdem monasterii agitur, fit mentio *de Cruce Domini Jesu-Christi*, quæ secundæ huic basilicæ titulum dedit. Hæc nunc est ecclesia parœcialis. Sancti Florentini memoria quotannis apud Arelatenses recolitur decimo-sexto kalendas Junias, tamen ejus depositio accidit pridie idus Apriles, inventio & elevatio undecimo eadem kalendas, translatio duodecimo kalendas Junias.

Cœnobium virginum, quod Arelati construxit Aurelianus, beatæ Mariæ nuncupatum fuisse docet ipsius regulæ inscriptio: *Sanctis & in Christo venerandis sororibus in monasterio beatae Mariae, quod Deo jubente intra muros Arelatensis urbis fecimus, constitutis, Aurelianus episcopus.* Hic nulla mentio de Childeberto rege, quia nimirum ad ejus parthenonis conditionem nihil contulerat. Non amplius exitat hoc cœnobium, uti neque illud sancti Petri, quod a Sarracenis sæculo octavo eversum fuisse existimant.

Sancti Aureliani regula in multis concordat cum regula sancti Cæsarii, in multis etiam cum regula sancti Benedicti, quam, uti & Cæsarianam, præ oculis videtur habuisse Aurelianus. Vetat ne pallæ holosticæ ad altaria, de auro aut de gemmis ornatae umquam comparentur. Ut ad vigiliis, dum lectio legitur, aut de sparta, aut de canape, aut aliud hujusmodi, manibus operentur tam monachi, quam monachæ, ne somnus obrepat. Ut lites nullas habeant. Ut si aliquis ex monachis ad episcopatum exspectatur, solus egrediatur e monasterio absque ullo alio monacho comite. Ut sanctus abbas (sic passim appellatur) nisi inæqualitate, id est morbo, faciente, extra congregationem non reficiat, id est extra commune refectorium. Ut carnes in cibum numquam sumantur, ne quidem pulli aut quævis altilia, nisi ab infirmis. Pisces vero certis festivitibus, aut quando abbas indulgentiam facere voluerit, procurentur. Ceterum cibaria quotidie ad refectorem tria, ad prandium duo, ad cœnam duo indulget. Biberes ad refectorem per æstatem merum, id est scyphum ex vino, & tres caldellos, id est cyathos ex cervisia aut zytho; ad prandium tres tantum: ad cœnam in æstate ternos, aliis temporibus binos tantum accipiant: sic tamen ut abbas in festivitibus, & quando indulgentias facere voluerit, & cibaria, & recentes augere possit. Biberes binas ad prandium, binas ad cœnam concedit; si jejunaverint, ternas. Refectio jejuniis indicat; prandium vero cœnam. *Recentes* hoc loco perperam emendare volunt nonnulli: at prorsus vox hæc retinenda est, significatque *dulciamina*, ut ex regula virginum intelligitur, & *recentes*, id est *dulciamina*, (ita enim legendum puto, non *de dulciamina*) *addenda sunt.* Hinc *recentatum* vinum, de quo in Glossario Cangiano, quod vetus vinum est, musto aut recenti aliquo liquore permistum ac renovatum. Eadem regula jejuniis indicit a kalendis Septembris ad kalendas Novembris (sic restituit Benedictus in Concordia regularum) qualibet feria secunda, quarta & sexta, uti & regula Cæsarii: a kalendis Novembris ad Nativitatem Domini per dies singulos, exceptis sabbato & dominica; Cæsarius excipit etiam festivitates. Similiter ab epiphania usque ad pascha, exceptis majoribus festivitibus, sabbato ac dominica, ut legitur etiam in Concordia regularum. Non ergo emendandus hic locus secundum conjecturam Caroli Cointii, censentis, aut hanc vocem *sabbato* expungendam esse, aut præceptum illud non esse prorogandum ab epiphania usque ad pascha, sed tantum ab epiphania usque ad quadragesimam, sicut in regula Cæsarii: ne sabbata in quadragesima excludantur a jejuniis. Verum sollemne erat non modo Orientalibus, sed etiam Gothis, ut Menardus in hunc locum notavit, ut a jejunii lege eximerent sabbatum & dominicam, propter communionem sacram, quæ his diebus in quadragesima percipiebatur. Denique in Aureliani regula jejuniis a pascha ad pentecosten solis feriis sextis præscribitur: post pentecosten vero per menses Junium, Julium & Augustum, pro arbitrio abbatis, quod utrumque Cæsarii regulæ consentaneum est. Bultellus ita explicat capita secundum, & quadragesimum-seximum Aureliani regulæ, quasi in ea monachorum reclusio perpetua fuerit, uti & sanctimonialium; solusque abbas sacerdotii gradum potuerit suscipere. En verba capituli secundi: *Exceptus vero usque ad mortem suam nec presumat, nec permittatur de monasterio egredi. quæ forsitan aliquis de regressu ad sæculum interpretetur.* At veri similior est Bultelli interpretatio: atque ob id statuit Aurelianus, ut solus sine comite, si quis

XXXII.
S. Aureliani
regula.a Coim. ad
ann. 548.

cc n. 76.

cc b Reg. v.

cc 27.

cc c. 29.

cc d. 39.

cc e. 50.

cc f. 51.

cc g. supra

cc lib. 1. n. 53.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

ANN. CHR.
548.

episcopus e monachis electus fuisset, e monasterio egrederetur. Verum in capite quadragesimo-sexto id solum statuitur, ut nullus honorem presbyterii aut diaconatus accipiat, præter abbatem, id est citra ejus consensum, quod verba sequentia probant: si voluerit ordinari presbyterum, & unum diaconem, & subdiaconem, quos ipse voluerit, & quando voluerit, ordinandi habeat potestatem. Idem ergo statutum erat de sacerdotio, ac de diaconatu & subdiaconatu, quos nulli monacho absque permisso & conscientia abbatis conferre licebat, ut ex Gregorii Magni epistolis patet. Id notare visum est hoc loco, ne viri eruditi, mihi que, dum viveret, amicissimi auctoritas alios inducat in errorem. Certe Menardus noster, ut postea deprehendi, sic Aureliani verba explicat, præter abbatem, id est præter abbatis voluntatem.

a Conc. regul.
p. 1017.ANN. CHR.
550.
XXXIII.
S. Albini
obitus & mo-
nasterium.

Sed jam in pagum Andecavensem revertendum est, quo sancti Albini episcopi obitus, & Glannafoliensis ecclesie dedicatio nos vocant. Mortuus est Albinus kalendis Martii, anno vite sue octogesimo, postquam viginti annis & sex mensibus ecclesiam Andecavensem rexisset, quæ omnia ex Fortunati narratione discimus. Mortuus est, inquam, post concilium quintum Aurelianense, cui subscripsit Sapaudus abbas, an Tincillacensis, directus a domno Albino episcopo ecclesie Andecavensis, gravi ætate, ne adesse posset, forte impedito. Hic est Sapaudus abbas, qui quondam Chlotharii regis minister, penitentia accepta, cum Friardo eremita in Vindimitem Namnetici pagi insulam secessit: sed postea in monasterium suum reversus, non multo post, incertum qua de causa, gladio peremptus est. Hoc porro concilium habitum fuit anno Childeberti regis tricesimo-octavo, qui incidit cum anno sæculi sexti quadragesimo-nono. Albini corpus sepultum fuit in basilica sancti Petri: ubi cum aliquamdiu jacuisset, non multo post ab Eutropio ejus successore, & sancto Germano Parisiensi, aliisque comprovincialibus episcopis, translatum est in basilicam sancti Germani episcopi Autisiodorensis, quæ postmodum ab ejus nomine sancti Albini appellata est cum adjuncto monasterio. Hanc basilicam Fortunatus novam vocat, quod argumento est eam sacri corporis causa ædificatam fuisse. Eutropium, non Domitianum, hujus translationis auctorem fuisse, etsi non assereret, ut quidem asserit, vetus loci breviarium; id certe suaderet ipsius Fortunati narratio, qui cum libellum de vita sancti Albini Domitiano episcopo nuncuparet, Albini successorem a Domitiano plane diversum esse; etsi ejus nomen haud exprimit, satis innuit his verbis. *Igitur cum sanctus Germanus episcopus Parisiorum, vel comprovinciales, ac pontifex successor ejus, nempe Albini, & populus vellemt membra sancti Albini in novam basilicam transponere, &c.* quæ verba directurus fuisset ad Domitianum, cui libelli sui præfationem inscripsit, si alius ab ipso non fuisset Albini successor.

b Greg. Tur.
de vit. Patr. c.
10.

Childebertum regem novæ basilicæ construendæ per Germanum Parisiorum episcopum necessaria suppeditasse tradunt; nec dubito quin idem regi auctor fuerit monasterii, quod ab eo tempore ibidem excitatum est. Certe hanc basilicam per sanctum Germanum, voluntate & imperio Childeberti regis, fundatam fuisse, asserit charta Nefingi episcopi Andecavensis, Bobinum ejus loci abbatem, Chlotharii secundi principatu, suggerit Bertichramni episcopi Cenomannensis testamentum. is villam Pauliacum, quam a venerabili Bobino seu Bobino abbate de basilica domini Albini pretio triginta solidorum aureorum comparaverat; cuidam pronepoti suo legat, hoc pacto, ut si aliquid aut basilica domini Albini, aut abbas, qui Bobini successor futurus esset, secus attentaturus fuisset, dupli satisfactionem prædicto pronepoti suo redderet, nec villam unquam illam revindicare posset. Veri simile est primos istius cœnobii monachos ad Glannafoliensium normam institutos fuisse. Bobino videtur successisse Nihulfus sub Magnobodo episcopo, quo tempore ibidem vigeat disciplina monastica. Præter hæc nulla nobis documenta supersunt usque ad Carolum Magnum, cujus anno primo Guntarus abbas obtinuit confirmationem omnium ejusdem loci possessionum, ubi monachorum numerum ad quadraginta definit. Fuit & aliud sancti Albini cœnobium puellarum apud Cenomannos, ab Aigliberto episcopo sub finem sæculi septimi conditum, ubi monachas sub regula degentes instituit. Ceterum, ut ad superiora me referam, libellum de vita sancti Albini, quem Fortunatus esse Gregorius testatur, Domitiano episcopo instigante scriptum, eidemque nuncupatum fuisse probat tum auctoris præ-

c Baluz. 55.
ad Lupum p. 55.
378.
d Analeth.
10. 3. p. 132.e ibid. pag.
192.f Greg. Tur.
de gl. Conf. c.
95.

fatio libello præfixa, tum codicis Ecurialis, teste Rosweydo, titulus, ad Domitianum papam, quem virum apostolicum Fortunatus principio appellat: ubi ait, se, cum ad urbem Andecavorum accessisset, ab ipso compulsus fuisse ad scribenda gesta sancti Albini. Id factum fortasse eo itinere, quod Fortunatus ipse describit, cum ex urbe Picavorum profectus est ad cœnobium Tincillacense. quippe, ut ipse canit,

ANN. CHR.
550.a Fortun.
lib. 11. c. 24.

Hinc sacer antistes rapuit me Domitianus,
Ad sancti Albini gaudia festa trahens.

Eutropius, Domitiani decessor, successorque sancti Albini, cum aliis ejusdem provincie episcopis, Glannafoliensis monasterii dedicationem celebravit anno a Mauri adventu octavo, & quidem post obitum Theodeberti regis, tametsi anticipato eam Odo retulit, ut suæ narrationis filum continuaret. In ipso monasterio ecclesie quatuor primitus ædificatæ fuerunt: quarum major, in quam fratres ad divina conveniebant officia, consecrata est in honorem beati Petri: secunda in honorem sancti Martini: tertia, quæ ceteris minor erat, in veneratione sancti Severini Noricorum apostoli: quarta vero, quæ in modum turris quadrifidæ ad ingressum monasterii altissime erecta erat, sub titulo sancti Michaelis archangeli. Porro jam tunc grex ille sanctissimus quadragenarium monachorum numerum exceperat, atque adeo subinde excrevit, ut vicesimo-sexto conditi cœnobii anno centum quadraginta monachi istuc degerent, qui numerus beatus Maurus vetuit ne excederetur. Eodem quo Theodebertus studio Theodebaldus ejus filius hunc locum profectus est, eidemque villas duas, nempe Villam-fabrensem, & Vosdam, donavit. Nec minus in Glannafoliensibus munificus fuit Chlotharius, cum regni Francorum monarchiam obtinuit. Hanc munificentiam probat largitio filii regii, qui Blazon vocatur, & villæ Longi-campi, ab eo facta, dato regio diplomate, quo item abbatis eligendi libertas monachis asserita est.

ANN. CHR.
551.
XXXIV.
Glannafoliensis dedica-
tio.

Interea florebat in Provincia Gallicana, nempe in pago Sistaricensi *, Marius abbas Bodanensis *, cujus vitam litteris mandavit Dynamius patricius ac rector patrimonii Romanæ ecclesie in Gallia, quem uterque Gregorius laudat. Istuc numerosissima monachorum turmæ præerat Marius, civis Aurelianensis, qui primum in sua urbe monachum induit, forte in cœnobio Miciacensi. deinde in Provinciam profectus, a fratribus monasterii Bodanensis abbas electus est, cum Gundobadus in Burgundia regnaret, Johannes vero præfesset ecclesie Sistaricensi. Observare tamen convenit, monasterium Bobacense dici in martyrologiis etiam manu exaratis Ufuardi & Adonis ad diem sextum kalendas Februarii, quo die natale sancti Marii celebratur. Mos erat viro sancto, qui monachis tunc familiaris erat, ut tempore quadragesimæ in cellam peculiarem reclusus, severius solito viveret. Hunc frequens tum invisebat Lucretius Diensis episcopus, ejusdem olim monachus & alumnus, qui eum patris loco, etiam episcopus venerabatur. Eidem imminemem Italiæ cladem vir sanctus prædixit, itidemque obitum cuidam Donato servo Dei & anachoretæ concivi suo, in Martyrologio Adonis ad diem quartum decimum kalendas Septembris laudato, qui vitam anachoreticam multis annis duxisse dicitur in monte Lura, non Jura, ubi sæculo duodecimo Lurensis abbatia condita est. Utrumque oraculum probavit eventus. Suprema Mario funera per solvit Lucretius: nec multo post Bodanense monasterium, in illa communi Italiæ clade, dirutum est. Situm fuisse creditur in valle Badonensi *, prope comitatum Saltus *. Perstitit nihilo minus usque ad sæculum decimum ecclesia Bodanensis sive Bobacensis: ex qua sancti Marii corpus ab Arnulfo Sistaricensi episcopo translatum fuit in opidum Forcalcarie, quod inter Sistaricum & Aptam situm est, in concathedralem ecclesiam erectum a Gerardo episcopo Sistaricensi sub annum millesimum sexagesimum. In hac vero Forcalcarie ecclesia monachos Benedictinos quondam existisse, forte ex Bodanensi istuc cum sancti Marii reliquiis translatos, probat libellus de ejus miraculis iis sanæ verbis, quæ ad Benedictinam professionem manifeste alludunt. nam relata cujusdam puellæ poena ob violatum quod ipsa ad sancti Marii tumultum fecerat votum, auctor monet eos, qui in hac ecclesia Deo & sancto Mario morum stabilitatem promiserunt, ut

XXXV.
Marius abbas
Bodanensis
gesta.
* de Siferon.
* de Bruon.b Y. Gall.
chr. 10. 4. p.
582.* Baudon-
noise.
* de Saulx.c Sec. 1. Be-
nd. p. 108.

ANN. CHR. 551. ^{551.} voti sui memores sint; & si quidem minus religiose istud executi fuerint, *votis fratris per penitentiam* consulant, adeoque salutis suae *morum stabilitate redintegrata*. Hic obiter animadvertas, olim in sollemni Benedictinae professionis formula, ubi regula^a morum conversionem & stabilitatem in congregatione promitti praecipit, utrumque notum raro una morum stabilitate comprehensum fuisse. Bodanensis abbatia lapsu temporis conversa est in prioratum, Insulae-Barbarae monasterio subiectum. Per idem tempus contigit sanctorum martyrum Vincentii, Orontii, & Victoris reliquiarum translatio, quae condendo monasterio Noviacensi occasionem praebuit. Passi sunt hi martyres Gerundae in Hispania Diocletiano Imperatore: quo ex loco Ebredunum*, quae alpium maritimarum metropolis est, eorum corpora translata sunt, ac recondita per Marcellinum episcopum prope muros Ebredunenses in basilica ab eo constructa, quam monachi subinde occuparunt. His praerat saeculo sexto Beroaldus abbas, a quo partem reliquiarum sacrarum impetravit Aetherius episcopus, easque in loco, qui Noviacus dicebatur, honeste collocavit. Rem gestam fuis narrat ejus temporis auctor apud Bollandum^b, qui se Aetherii successorem dicit. at cujus loci episcopus fuerit Aetherius, disputant recentiores. In actis vulgaris *Antincia*, seu *Antimia*, episcopus dicitur. Bollandus *Dimie*, vel *Sancii*, vel *Nicia* legendum suspicatur. Carolus Cointius *Aventica*. Mihi vero persuasum est *Antibia* praerendum, id est Antipolitanae civitatis, cujus loci Euterius antistes concilio Aurelianensi quarto subscripsit anno istius saeculi quadragesimo-primo, idem haud dubie qui Aetherius pralaudatus. Huic in sede Antipolitana successit Eusebius, qui proinde praedicta scripsit acta translationis, si non me mea fallit conjectura. Concilio Aurelianensi quinto interfuit September diaconus, *missus ab Eusebio episcopo ecclesiae Antipolitanae*. Nec reticendum quod narrat idem auctor de quodam Noviacenium pseudomonacho, nomine Astroaldo, qui praedictas furatus reliquias, eas Lugdunum secum asportavit. Cum id ab eo rescisset vir quidam religiosus, nomine Beatus, qui cellulam ad ripam Rhodani prope Lugdunum incolebat, nec ab eo extorquere potuisset, ut eas loco suo restitueret; eas demum Beatus post necem Astroaldi, quam quidam ejus comes eidem intulerat, obtinuit, ac in sua cella reposuit. Forte istuc divertit Eusebius, qui tum Lugdunum ad principem navali per Rhodanum itinere properabat. Is a Beato sciscitatur, cujus esset Aurelianensem ortu & educatione se esse reposuit, qui in Hispania diu habitasset; addiditque quo pacto ad se praedictae reliquiae pervenissent, easque non sine multa difficultate Eusebio restituit. Auctor demum agit de quodam *synodali concilio Galliae* episcoporum, cui ipse interfuit, adfuitque *quidam abbas ab Hispaniis pro utilitatibus ecclesiarum*, a quo praedictorum martyrum passionem accepit, quam deinde ipse, tamen rudi stilo, expolire conatus est, ad id usque tempus Ebredunensibus ipsis incompertam. Existimarem concilium istud non aliud esse quam Aurelianense quintum, anno Childeberti regis tricesimo-octavo celebratum, multis praesentibus ex Gallia Narbonensi & ex Aquitania secunda & tertia episcopis, si Eusebius huic concilio per se, & non per vicarium suum subscripsisset.

ANN. CHR. 552. XXXVII. ^{552.} Totilas obitus. **S**ub hac Totilas Gothorum rex, inito cum Narsete in Tuleia proelio (suis), interfectusque est, anno Gothici belli, decimo-octavo, regni vero sui undecimo, qui decimus erat ab ejus congressu cum sancto Benedicto, cujus vaticinium notis ejus comprobavit. cetera, quae ad idem vaticinium spectabant, itidem impleta sunt. Nam Romam inivit anno regni sui sexto, nono in Siciliam transfretavit. Teiasa Gothis in ejus locum subrogatus, in belli societatem adduxit Theodebaldum Francorum regem, qui patri Theodeberto ante annos quatuor successerat, testante Gregorio nostro, cujus hac in re auctoritas Procopio preferenda est, scriptori extraneo, Theodeberti obitum ad tres annos differentem. Franci liberi per Italiam vagati, ab urbe tamen Roma, locisque finitimis, abstinebant, postquam vero in Sannium pervenerunt, diversas inter se se provincias ad populandum partiti sunt, sic tamen ut templis parcereint, exceptis Alemannis, eorumque focis, qui a christiana religione averfi, in ea potissimum saeviebant, & sacra suppellectile direpta, etiam mortuos ex sepulcris trahebant.

Francis a Narsete in Campania victis, Gotthi in opidum Casinum se receperunt, fidque Ragnacare Brittone duce, communiaverunt. Narsetes extemplo locum oppugnare institit, a quo Ragnacares colloqui copiam obtinuit, sed ab eo absque fructu dimissus, sagittam clam in Narsetem occidendi hominis gratia jecit. quae res, iniqui admodum ac scelerati exempli, ita Romanorum animos inflammavit, ut sagittis ipsum confoderint. Hoc duce extincto, Gotthi viribus suis diffisi, incunctanter Casinum, seque dederunt: atque hic Francici ac Gothici in Italia belli finis fuit anno quingentesimo quinquagesimo-quinto. Constantinus sancti Benedicti successor, tum praerat Casinensi monasterio, quod per eas tempestates incolume stetit, extra Casinum opidum in monte locatum.

Mira erat per id tempus penitentia Victorini monachi, cognomento Aemiliani, qui, referente Gregorio^a Magno, cum in saeculo esset locuples, in grave crimen lapsus tanto facti horrore correptus fuit, ut monasterium, expiandi ejus causa, contestim petierit: ubi tanta severitatis, tantaque humilitatis specimen dedit, ut ceteri fratres, tametsi ferventissimi, in ejus comparatione sibi ipsis vilescerent. quippe toto animi conatu carnem macerare studuit, propriam abdicare voluntatem, furtivas orationes fundere, quotidianis animam lacrymis abluere, sui despectum appetere, delatum a fratribus fugerit honorem. Is nocturnas fratrum vigiliis praevire solitus, montis, in quo monasterium situm erat, secretiorem partem adibat, ut se in fletu penitentiae quanto secretius, tanto liberius exerceret, & venturi Judicis contemplatione lacrymis dilueret reatum facinoris sui. Quadam vero nocte abbas eum furtim persecutus, in eodem loco ad orationem prostratum diu observavit, tantoque luminis splendore perfusum, ut lucis ipsius claritas vicinas regionis illius partes illustraret, ipsumque abbatem, timore praene exanimatum, in fugam conjecerit. Reversum ad monasterium abbas interrogavit de eo quod acciderat. Ille vero se deprehensum intelligens, rei veritatem aperuit; adjecitque sibi in illo splendore revelatum caelesti voce fuisse, dimissum esse ipsum peccatum. Potuit Deus, ait Gregorius, peccatum ejus tacendo relaxare: sed loquendo per vocem, radiando per lumen, exemplo suae misericordiae nostra ad penitentiam corda convertere voluit. Monasterii, in quo id factum est, nomen Gregorius non exprimit, neque ego divinare velim, tametsi ejus verba ad Casinensem montem videntur inclinare. sed cura nobis longe minor esse debet de loco, quam de tam praclaro exemplo.

ANN. CHR. 553. & 554. XXXVIII. Casini finis belli Gothici.

XXXIX. Victorini monachi mira penitentia. a Greg. Mag. hom. 34. in Evang.

Florebat tum apud Aedios Germanus presbyter, quem Nestarius episcopus abbatem ad sanctum Symphorianum, sic Fortunatus loquitur, adsciverat, an monachus fuerit priusquam abbas ab episcopo designaretur, incertum est. Forfan idem Germano accidit, quod Probo civi Romano, quem Gregorius Magnus ex laico monachium fieri voluit, ut sancti Andreae regimen susciperet. Nemo humanior, nemo in pauperes liberalior fuit, adeo ut nec fratribus quandoque necessaria ad victum reservaret. Hinc murmur adversus eum & querelae monachorum, immo & ipsius episcopi, qui nimiam ejus, uti putabat, effusionem non probans, ipsum penitentiae causa in ergastulum retrulit, quod episcopi factum in veterissimo quidem codice nostro omittitur; at vero in sancti Galli exemplari, ante annos octingentos scripto, reperitur. Verum Deus servi sui probavit innocentiam, tum referando carcerem, ex quo tamen Germanus citra episcopi iussionem egredi noluit; tum summittendo annonam copiosam, tum denique virum sanctum miraculis illustrando. Hinc fenilis restinctum incendium, quod Amandus fortuito igne excitaverat. Chariulfus, Francus praepotens, ob res sancti Symphoriani occupatas divinitus punitus. Agricola Cabilonensis episcopi cubiculario in extremis posito salus reddita; ad Germani orationem, quam Agricola scriptis ad eum litteris postulaverat. Cum vero ad repetendas quasdam villas Augustodunensis ecclesiae Theodeberto regi Cabilone occurrisset, memor sancti Symphoriani in ingressu palatii, sic divino spiritu afflatus est, ut ante rex annueret, quam verba orator explicaret. Non ideo tamen regi, quod de proximo ejus obitu caelitus acceperat, reticuit. Nec vana oraculy fides, nam paucis post diebus, cum Remos Theodebertus remearet, in ipso itinere mortem oppetiit, quamquam Gregorius eum diuissime agrotasse asserit, atque anno post Chlodovei obitum tricesimo-septimo, regni sui quarto-decimo, id est Christi quadragesimo-octavo supra quingentesimum obiisse. Ex quo intelligitur,

ANN. CHR. 555. XL. S. Germanus abbas Aeduis.

jam dudum ante hunc annum Germanum basilicæ sancti Symphoriani abbatem præfuisse.

Post annos inde septem, Saffaraco Parisiensi episcopo ob crimina exactora-
to, & in monasterium recluso, cum regem Childebertum in ea urbe adiisse t om-
nium suffragiis admotus est cathedræ hujus civitatis, cujus claves sibi a quodam
sene porrigi in somnis ante intellexerat. Creatus episcopus, nihil omnino de mo-
nasticæ vitæ severitate remisit. nam, teste Fortunato, *de reliquo monachus persis-*
tens, hinc se frequentibus exercebat jejuniis, inde continuata inedia macerabat:
nec minus sacras tenebat vigiliis. Cursum suum, id est horas divini officii, nudo
semper capite, etiam in itinere, per tempestatem, per hiemem, dicebat. Hinc
summa in eum erat Childeberti reverentia, atque inter ambos pia de misericor-
dia contentio, thesauros ut in pauperes effunderent, & de suis talentis egeni dita-
rentur. Quadam vice cum idem princeps ei solidorum sex millia pauperibus ero-
ganda tribuisset; expensis tantum tribus millibus, reversus ad palatium Germanus
causatus est pauperes defuisse, quibus totum distribueret, cui rex inquit: Domine,
dona quod restitit, nam, Christo largiente, quod donetur non deficiet. Eiusdem
sancti antistitis, ut videtur, suggestione Childebertus constitutionem edidit de abo-
lendis idololatriæ reliquiis, & de sacrorum dierum festivitibus rite celebrandis,
emendatis profanis vigiliis, quas in computationibus & scurrilitatibus populus du-
cebat. Nec defunt veri similes conjecturæ, ejusdem hortatu conditum fuisse a Chil-
deberto insigne sanctæ Crucis & sancti Vincentii monasterium in pratis Luteciæ
suburbanis, de cujus primordiis modo agendum est.

Duplex Hispanis bellum intulit Childebertus: unum anno hujus sæculi triceti-
mo-primo adversus Amalaricum, ad ulciscendam Chrothildis sororis suæ injuriam,
quam Arianus ille princeps, non ut sponsus, sed ut tyrannus catholicæ religionis
odio durissime tractabat: alterum anno quadragesimo-secundo, incertum qua de cau-
sa, in Cæsaraugustanos. Ex priori bello magnos thesauros, teste a Gregorio, cum
sorore, quæ in via mortua est, retulit, & *ministeria ecclesiarum*, id est sacram su-
pellecilem, calices, patenas, capsas evangeliorum; quæ omnia ecclesiis & basilicis
tradidit. In posteriori bello, quod cum fratre Chlothario, oblecta Cæsaraugusta, ag-
gressus est, intellecto civis sancti Vincentii tunicam circa muros civitatis ad aver-
tendam obsidionem circumtulisse, religione tactus obsidionem solvit, sed acquisita
maxima Hispaniæ parte, ait b Gregorius, cum magnis spoliis reversus est.

Apud auctorem qui gesta Francorum scripsit, legimus Childebertum, advocato
loci episcopo, sancti Vincentii reliquias ab eo postulasse, ejusque demum stolam
accepisse, ac tandem Parisios reversum adificasse ecclesiam in honorem sancti Vin-
centii martyris. Idem tradit Aimoinus c sincerus a Chesnio editus, additque in ea
basilica non minimam vasorum partem, quæ tunc a Toletio Childebertus asporta-
verat, cum capsis evangeliorum, cruces quoque mirifici operis, aliaque excellen-
tissima munera ab eodem reposita fuisse. Quam duo isti auctores sancti Vincentii
stolam vocant, tunicam appellant Aimoini interpolator & Gislemarus sancti Ger-
mani monachus, qui libellum de vita sancti Droctovei, primi ejusdem loci abbatis,
scripsit. Ex Gregorio Turonensi antistite constat, Cæsaraugustanos, cum a Chil-
deberto obsiderentur, tunicam beati Vincentii circa muros civitatis pfallendo gef-
tasse, & Childebertum cum magnis spoliis ex Hispania in Gallias rediisse: an vero
idem princeps hanc tunicam ab episcopo Cæsaraugustano impetraverit, ex illo
auctore non constat. Placet Carolo Cointio, Cæsaraugustanos tunicam & stolam
beati Vincenti penes se habuisse: ex quibus tunicam penes se retinuerint, cujus
præsidio, veluti quodam palladio, se ex gravi obsidione ereptos credebant: stolam
vero Francis dederint, nec integram, si qua fides scriptoribus Hispanis, partem ejus
etiam nunc Cæsaraugustæ asserentibus ostendi. Verum cum stolæ vocabulum apud
antiquos pro quolibet vestimenti genere sumatur, non incongrue stolæ nomine tu-
nica, quam sanctus Vincentius forte in usu communi habebat, intelligi potest: cum
ejus tempore levitæ peculiare, ut credi par est, vestes necdum in sacris gestave-
rint. Certe Gislemarus, hujus loci ante annos octingentos monachus, beati Vin-
centii modo tunicam, modo stolam indifferenter vocat.

Ut ut est, hujus monasterii basilicam Childebertus, testante eodem Gislemaro,
magnifice construxit in modum crucis, ob sanctam crucem eidem loco a piissimo,

principe concessam, qui ecclesiam aptissimis fenestris, columnis marmoreis, auratis
laquearibus, elegantibusque picturis ornasse dicitur. Ad hæc pavementum pulcro em-
blemate, id est tessellato opere, stratum; tectum denique deaurato cupro cooper-
tum erat. Hinc *inaurati Germani aula*, inquit Gislemarus, olim vulgi ore celebra-
batur. Addit idem auctor, hanc basilicam, in modum crucis, ita ut diximus, constr-
uctam, quatuor habuisse in totidem crucis cornibus altaria: unum in honorem
sanctæ Crucis & beati Vincentii confectatum, ubi prædicta stola seu tuni-
ca recondita erat: alterum ad aquilonem in veneratione sanctorum martyrum Fer-
reoli & Ferrutionis: tertium ad meridiem sub titulo sancti Juliani martyris Briva-
tensis: quartum versus occidentem in honorem sanctorum martyrum Gervasii &
Protasii, Celsi pueri & Georgii. Ad hæc ad ingressum ecclesiæ versus austrum adifi-
catum est sancti Symphoriani oratorium, ubi sanctus Germanus postmodum se-
peliri voluit: ad aquilonem vero sacellum beati Petri apostoli, singulis noctibus, ait
Gislemarus, celebri quodam miraculo insignitum, quod ab eodem auctore scriptum,
nunc deletum est in veteri codice. Porro in majori altari sanctæ Crucis, reliquiæ
quoque beati Stephani protomartyris inventæ sunt tempore Pippini regis, quo trans-
latio sancti Germani corporis e sancti Symphoriani sacello in majorem basilicam
facta est. Nunc quo in loco crux illa, vel sancti Vincentii tunica existant, siqui-
dem alicubi existunt, nobis prorsus incompertum. Exstabat adhuc sæculo undeci-
mo crux illa pretiosissima, quæ tum Philippi regis manus evasit, ut suo loco vide-
bimus. Ceterum in martyrologio Ufuardi, hujus loci in quo hæc scribimus monachi,
quod autographum, aut certe ipsius auctoris tempore exaratum asservamus, pri-
maria manu scriptum legitur: *decimo kalendas Januarii, Parisius dedicatio basilica in*
honore sanctæ Crucis & sancti Vincentii martyris, & depositio domni Childeberti regis.
dubium an eodem anno: tametsi id asserit Gislemarus in vita Droctovei abbatis.
In eadem basilica cum viro sepulta est Ultrogotta regina, cui hoc elogium ab
anonymo scriptore altero vitæ sanctæ Bathildis tribuitur, quod nutrix esset orpha-
norum, consolatrix pupillorum, sustentatrix pauperum & Dei fervorum, atque adju-
trix fidelium monachorum.

Non immeror refutando celebris Johannis Launoii duplici commento, contra
omnium antiquorum fidem præfracte negantis, basilicam sancti Vincentii, quam
Childebertus senior condidit, quæque postea beati Germani a sepulto ibi beato
antistite dicta est, sanctæ Cruci pariter consecratam fuisse, & monachos a primor-
diis habuisse. non immeror, inquam, his commentis refutandis, quando id eru-
ditissime atque invictissime præstitit Hadrianus Valesius in duobus libellis de basi-
licis. Hæc a Gregorio nostrate & Fredegario, atque ab auctore gestorum Franco-
rum semper quidem basilica sancti Vincentii appellatur: sed a Fortunato basilica sanc-
tæ Crucis in libro de vita a beati Germani, ubi ait, cum vir Dei Parisius ad basi-
licam sanctæ Crucis, in suburbio ejusdem civitatis positam, processisset, mulierem
quamdam parvulum adhuc in albis, extremos spiritus trahentem, ante sanctum ex-
posuisse, eique vitam impetrasse. De hac eadem basilica intelligendus idem auctor b,
ubi de horris veteris thermarum palatii agens, canit, hinc Childeberti fuisse iter,
cum ad eam basilicam progredetur, quam postea ejus tumulo nobilitatam dicit.

*Hinc iter ejus erat, cum limina sancta petebat,
Que modo pro meritis incolit ille magis.
Antea nam vicibus loca sancta terebat amatus:
Nunc tamen assidue templa beata tenet.*

Hinc Valesius infert, ipsam basilicam ante Childeberti obitum perfectam, consecra-
tamque fuisse, cum eam frequens adiret. tametsi non ante ejus obitum, immo ipso
ejus obitus die consecratam fuisse tradit Gislemarus. Eum itidem diem habet
Ufuardus mox laudatus: sed annum non exprimit. Indiscriminatim itaque basilica
modo sanctæ Crucis, modo sancti Vincentii compendio dicebatur; in vetustissimis
passim instrumentis, sanctæ Crucis & domni Vincentii. Primus Dado seu Audoë-
nus, aut certe inter primos, in libro primo c de vita beati Eligii, basilicam sancti
Germani confessoris vocat, ubi claudum, ad cancellos ejusdem sancti Germani, fu-
sis precibus sanavit, erexitque Eligius. Tandem hæc basilica cum suo monasterio

ANN. CHR.
555.

sancti Germani a Pratis nomine celebris est ob primum situm suum in pratis Luteciae suburbanis, quae in magnificas aedes urbi continuas nostro aëvo conversa sunt.

X L V.
S. Germani
merita in hoc
monasterio.

Quid sanctus Germanus huic basilicae sive adjuncto monasterio contulerit, nunc investigandum est. Childeberto hujus fabricae condendae auctorem fuisse, prope fidem est, sive ejus primordia referas ad tempus posterioris Hispanici belli, sive ad pontificatum ipsius Germani. Is Parisios ante suum episcopatum identidem ventitabat, & si verastae traditioni recentioribusque scriptoribus credimus, in basilica, quae modo sancti Germani veteris appellatur, cum discipulis suis hospitabatur. Sane quod sancti Symphoriani sacellum regiae sancti Vincentii basilicae adjunxerit, quod ex Aëduensi cenobio monachos in hunc locum induxerit, atque adeo Droctoveum ejusdem loci abbatem primum eis praefecerit; quod denique eidem sancti Vincentii monasterio privilegium indulerit: id argumento est, quanto studio ejus profectum quaesierit. Accedit quod suum ipsius alodium, nempe mansum dominicatum in villa^a Vitriaco, & Puciolum pertinentem ad ipsam villam, contulit ad luminaria sanctae Crucis, ut ex ea singulis annis eidem ecclesiae persolverentur olei sextaria octo, aut cerae librae una & viginti, ut ex censuali codice Irminonis abbatis, qui Carolo Magno imperante floruit, discimus. Quin etiam Germani pater Eleutherius ab Ermensfrido comite emit possessiones seu villas duas Vitriaco proximae, scilicet Valliacum & Galliacum, quas idem praesul largitus est eidem basilicae: ut exinde quotannis in commemoratione natalitii patris ac genitricis suae, id est in eorum anniversario, solvantur ad sepulcra eorum cerei duo, singuli librarum octo, & ad refectorem fratrum viginti solidi, intentata coram novemdecim episcopis excommunicatione in quemcumque, qui temerario ausu hoc donum in posterum convelleret, sive episcopus Autisiodorensis, in cujus dioecesi existunt, seu princeps Nivernensis, cujus in ditione sita sunt. In eodem codice subjungitur dies depositionis patris ejus, nempe Eleutherii, kalendis Novembris: matris vero, nomine Eusebiae, quinto kalendas Januarii, qui ambo in oratorio sancti Symphoriani sepulti fuerunt. Ex his intelligimus, quanta fuerit beati Germani in hunc locum propensio; nec vana proinde traditio censei debet Germanensium monachorum, qui suum monasterium hortatu patroni ac benefactoris sui munificentissime a Childeberto conditum, dotatumque fuisse credunt. quae traditio Childeberti ipsius pragmatico inniuitur. Neque vero ejus foundationem statim post posterius bellum Hispanicum admittere necesse est, etsi eam continenter describant Aimoinus & anonymus auctor, qui gesta Francorum scripsit, nam, facta commemoratione thesaurorum sacrorum, quos Childebertus ex illo bello reportavit, consequens erat, ut de conditione monasterii sanctae Crucis & sancti Vincentii agerent, ubi haec munera, a piissimo principe hic reposita, forte construendi monasterii fuerant occasio.

Eidem etiam regi vulgo tribuitur conditio alterius monasterii sancti Germani Autisiodorensis, nunc collegiatae ecclesiae, apud Parisios, cujus primus patronus itidem fuit sanctus Vincentius. Hujus monasterii mentio facta videtur in charta Vandemiris optimatis, qui basilica^b domnae Germani (ita authenticum) ubi Landebertus abbas, inquit, praesse videtur, villam Fraxinetum confert sub finem saeculi septimi; idemque alia etiam legat basilicae sanctae Crucis & domni Germani, cui Audcharius abbas praerat.

Eidem sanctae Crucis monasterio Childebertus pragmaticum suum seu regium diploma, Germanus vero privilegium libertatis concessit. Utrumque jam multoties cum non videtur operae pretium hic recudere. In pragmatico Childebertus ait, se cum consensu & voluntate Francorum seu Neustrasiorum, & exhortatione sanctissimi Germani Parisiorum urbis pontificis, & consensu aliorum episcoporum, coepisse construere templum in urbe Parisiaca prope muros civitatis, in terra quae adspicit ad fiscum Ictiacensem, in loco dicto Locoticio, in honorem sancti Vincentii martyris, cujus reliquias ex Hispania asportavit, necnon sanctae Crucis & sancti Stephani, & sanctorum Ferreoli, Juliani, Georgii, Gervasii, Protasii, Nazarii & Celsi pueri, quorum reliquiae ibidem repositae sunt. Idcirco se eidem loco donasse fiscum Ictiacum*, qui est in pago Parisiaco prope alveum Sequanae, una cum omnibus quae ad eum pertinent, cum piscatoria, quae appellatur venna, cum piscatoriis omnibus fluvii Sequanae a ponte civitatis usque ad locum, ubi alveolus Savarae* praecipitat

* 157.

* la scure.

ANN. CHR.
555.

praecipitat se in Sequanam; ad haec oratorium sancti Andeoli martyris, qui primus patronus est parocchialis ecclesiae sancti Andreae, de Arcubus vulgo appellatae. Datum die sexto mensis Decembris, anno regni ejus quadragesimo-octavo, qui vitae ejusdem regis supremus fuit. Nihil moror effutias quasdam, quas critici recentiores in hoc diploma objiciunt, quod sua se auctoritate vindicat contra id genus minutias, qualis est ea in primis, quod vox *Neustrasii* nondum per id tempus in usu erat, deinde quod sancti Vincentii basilica exhortante sancto Germano condita dicatur, quae longe ante Germani Parisios adventum & pontificatum constructa sit, nempe statim post bellum secundum Hispanicum. Sed haec leviora sunt, quam ut iis immoremur.

Gislemarus monachus meminit privilegii a beato Germano eidem loco indulti, quo eligendi abbatis libertatem monachis concedit, adimendo quibusvis, praeter regiam majestatem, ejusdem loci rerum dispositionem. Sic Childebertus monasterio, quod Arelati construxerat, a Vigilio papa privilegium obtinuerat immunitatis, tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis. quod privilegium Gregorius Magnus confirmavit litteris datis ad Virgilium episcopum Arelatensem. Sic idem rex de xenodochio Lugduni ab se erecto statuerat, ut Lugdunensis antistes nihil ex eo sibi attribueret, quo minus mirandum est, eundem principem, inquit^a Valesius, multo majora privilegia basilicae sancti Vincentii, quam apud urbem regiam, prope palatium suum extruxerat, concessisse, aut concedenda curavisse; ac Germano etiam Parisiorum episcopo persuasisse, ut ditioni suae ac successorum suorum hanc basilicam eximeret. quod non multis post ipsius obitum annis pius antistes perfecit. An vero vulgatum Germani privilegium sit omnino sincerum, hic discutere supervacaneum fuerit post disputationes ultro, citroque editas, tum a Johanne Lanoio, tum a nostro Roberto Quatremario: quas disputationes revocare non est hujus loci.

Autharium ejusdem monasterii abbatem primum suggerunt vulgati indices, atque etiam scripti ante annos quingentos. Droctoveum praepositus vetus auctor, qui libellum de ejusdem vita scripsit. Ejus nomen eruiamus ex acrostichis versibus libello praemissis, quorum initiales litterae hanc sententiam conficiunt, *Gislemarus edidit haec*. unde auctor in posteriori versu:

Pars horum prima designat vatis onoma.

Inter monachos Germanenses, qui saeculo nono societatem inierunt cum Dionysianis, notatur Gislemarus, quo nomine duo minimum fuere Pratenfes monachi, unus senior mox dictus: junior alter, qui libros retractationum exaravit ante annos circiter quadringentos. Seniori tribuendus videtur libellus de vita sancti Droctovei. Hic quippe auctor vixit ante saeculum undecimum, quo Autharius primus Pratenfis abbas fuisse jam credebatur. Contra Droctoveo primum locum tribuit Gislemarus, qui libellum suum composuit post alterum monasterii incendium per Nortmannos: quod accidit anno saeculi noni octogesimo-sexto, post annos a primo triginta-tres. Sane Fortunatus Gislemaro suffragari videtur in carmine^b ad Droctoveum seu Droctoveum abbatem, quem his versibus laudat.

*Vir venerande, sacer, meritis & honore colende,
Droctovee, mihi semper amore pater:
Qui de discipulis Germani jure beati,
Norma magisterii factus es ipse sui.
Cujus pontificis sacra per vestigia currens,
Despicis hunc mundum, dum cupis ire polo.
Perge libenter iter cali mansurus in urbem*,
Et pro me famulo quaeso precare Deum.*

* al. orbem.

Idem Poeta^c Lupo, & Waldoni palatii diaconis eundem commendat, uti amicis praecipuum.

Annal. Bened. Tom. I.

S

c Ibid. c. 13.

ANN. CHR.
555.

*Droctoveo, dulci clero, & concivibus, oro,
Quod presens facerem, vos adhibete vicem.*

Fuit quidem Autharius ejusdem cœnobii abbas: sed principatu Theoderici, haud dubie Chlodovei secundi filii: qui donationem confirmavit ecclesiæ sanctæ Crucis & sancti Vincentii, a Galterio quodam, ejusque conjuge Goda factam de rebus suis in Bituricensi pago sitis, sub Authario abbate: qui Autharius, in vulgatis indicibus tempore Theoderici omissus, ad Childeberti principatum summotus est, forte quod abbas exstitisset sub Childeberto tertio Theoderici filio, quem pro Childeberto leniore quidam rerum antiquarum minus periti usurparunt. An sancti Benedicti regula principio sancti Vincentii monasterio præscripta sit, non desinio. Gislemarus scribit, haud scio an idoneus hac in re auctor, Droctoveum in Aduensi sancti Symphoriani monasterio institutum fuisse *juxta normam sanctorum patrum Antonii & Basilii*. In sincero Ufuardi martyrologio memoratur sexto idus Martii, *Parisiis depositio sancti Droctovei abbatis, discipuli beati Germani episcopi*. Sepultus fuit in oratorio sancti Petri, ad occidentalem basilicæ plagam posito, cujus dedicatio primaria manu in eodem Ufuardi martyrologio notatur quinto idus Junii: at posteriori manu, sed antiqua, margini adscripta legitur septimo kalendas Maii, *translatio corporis beati Droctovei abbatis*; sed quo tempore facta sit, ignoramus. Droctoveo in regimine cœnobii sancti Vincentii successores in vulgatis indicibus & scriptis assignantur Scubilio, Desiderius, Gaufrico, Germanus, Sigo, Sigofredus, Babo, Childerannus, Hunfridus, de quibus nihil dicendum occurrit.

Ad hunc annum Carolus Cointius revocat inventionem corporum sanctorum martyrum Fusciani, Victorici, & Gentiani, qui tempore Diocletiani in pago Ambianensi martyrium passi sunt, via publica, eo scilicet in loco, ubi sancti Fusciani monasterium hæcenus cernitur; sepulti non longe ab hoc loco, in vico Sanctis* postmodum appellato, ubi etiam nunc eorum cenotaphia visuntur. Honoratus Ambianensis episcopus, præmonito cœlitus Lupicino presbytero, ejus elevationis auctor. Childebertus rei fama permotus sacra inde corpora amovere cum non potuisset, in eorum martyrii loco basilicam construi jussit, in qua reponerentur. Hinc initia monasterii sancti Fusciani in nemore, ex quo sancti hujus martyris, uti & sanctorum Victorici ac Gentiani, reliquiæ Ambianos delatæ sunt, atque in majori ecclesia collocatæ: inde postea translata, Gentiani quidem in monasterium Corbeïense, Victorici vero Augustam-Viromandunorum: tamen Ambianenses id pernegent. Sancti Fusciani monasterio, quod quinto ab ea urbe milliari, in veteri Parisiensi via situm est, præfectus fuit paulo post Ebrulfus abbas Bellovacensis suavis Fredegundis reginæ, quæ illum maxime venerabatur: cum prius in Oratorio monasterio, ab se prope Bellovacos constructo, religiose vixisset, atque ab episcopo Bellovacensi diaconus ac presbyter ordinatus fuisset. Hinc non nisi ægre avelli potuit, eodemque postmodum reversus, istic finem vivendi fecit. Processu temporis eversum fuit sancti Fusciani monasterium, quod Ingelramnus comes sæculo decimo exeunte instauravit.

ANN. CHR.
556.
L.
Marculfus
abbas Nantensis.
* Nanteuil.

Elebris erat per id tempus sanctus Marculfus in Neustria pago Constantiensi, qui natus apud Bajocasses, relictis omnibus Possessorem episcopum Constantiensem adiit, ab eodemque presbyter, & sacri verbi præco institutus est. In concionibus suis id passim fidelibus inculcabat, ut quod semel in sacro fonte professi essent, & moribus tenerent, & operibus exercerent. Subinde a Childeberto rege locum in eodem pago, construendo monasterio aptum, Nantum* vocabulo, facile obtinuit: ubi cum Cariulfo & Domardo sociis, aliisque monachis piissime vixit. Quadragesimæ tempore in solitudinem secedere solitus, pane tantum & crudis herbis vesceretur, sacco indutus cilicino, & pellibus vervecinis. Morti proximus ad Childebertum regem in opidum Compendium profectus est, ut ab eo monasterii sui bonorum confirmationem obtineret. Sepultus fuit in monasterio suo Nantensi cum Cariulfo & Domardo, qui eodem tempore obierunt. Ejus corpus e tumulo extulit sæculo sequenti sanctus Audoenus Rotomagensis episcopus rogatu Berwini abbatis. Everloper Nortmannos Nantensi monasterio, sancti Marculfi corpus in villam regiam pagi Laudunensis translatum Carolo Simplice regnante, scilicet Corbiniacum; ibidemque erecta est in ejus

honorem basilica, quo voti solvendi causa reges Francorum statim a sua inunctione proficisci solent, ut ob strumarum sanandarum donum cœlitus acceptum se Deo gratos exhibeant.

Paulo ante hoc tempus tria apud Bajocasses condita sunt a Vigore episcopo monasteria, Redeveriacum, Cerasiense, & Chrismatum; priora quidem duo ante ejus episcopatum, ubi & religiosissime vixit: tertium vero post adeptam illam dignitatem. Tria illa monasteria solo adæquata sunt a Nortmannis: ex quibus Cerasiense undecimo sæculo a Rotberto, ejusque filio Guillelmo Nortmanniæ ducibus instauratum hodie quoque superest, uti & Chrismatum, nunc prioratus abbatia sancti Benigni Divionensis subjectus, sancti Vigoris dictus a suo conditore.

Concilio Parisiensi tertio subscripsit anno quinquagesimo-septimo in primis Probianus episcopus ecclesiæ Bituricensis, auctor cœnobii sancti Symphoriani ad muros ejusdem civitatis. Primus ejus abbas fuit Augustus^a quidam nomine, ex familia Desiderati quondam episcopi; qui Augustus adificato apud Brivas oratorio, contractione membrorum liberatus, ibidem monasterium construxit: ubi collectis secum paucis monachis, *sub regula monasterii degens*, assidue orationi vacabat. Dein cum merita ejus Probiano episcopo innotuissent, ab eo abbas ordinatur in basilica sancti Symphoriani, quam memoratus pontifex in urbis prospectu fabricaverat. Non tamen prioris cœnobii regimen dimisit, sed, instituto istic præposito, ipse utrumque locum exiit. Tum de requirendo sancti Ursini, primi ejusdem urbis episcopi, corpore cœlitus admonitus, visum retulit ad Probianum: qui fidem ejus dictis primo non adhibens, & ipse postmodum cœlesti oraculo ad id exsequendum compulsus est. Id præsentem sancto Germano Parisiorum episcopo factum fusius commemorat Gregorius episcopus Turonensis. In additionibus Molani ad Ufuardum fit mentio nonis Octobris apud Bituricas sancti Augusti presbyteri & confessoris. Jam pridem monasterium sancti Symphoriani conversum est in collegium^b canonicorum sæcularium, nunc sancti Ursini vulgo appellatum.

Interea Ferreolus Ucetiensis episcopus monasterium instituit, quod ex suo nomine Ferreolacense voluit appellari. Istius loci monachis regulam præscripsit, quam Lucretii Dientis episcopi censura submisit. In hujus regulæ præfatione, *Lucretio pape* nuncupata, Ferreolus scribit, se hortatu quorumdam ac propria devotione accensum, servorum Dei habitaculum condidisse, ratum id suæ salutis cessurum, quod sanctæ congregationi deputasset. Multa in hac regula observatione digna reperiuntur, in qua monachi *religiosorum* nomine passim appellantur. Prohibet ne qua mulier, seu religiosa, seu laica, in monasterium ingrediatur: & si qua necessitas monachum cum feminis honestis colloquium habere coegerit, id fiat sub oculis duorum fratrum cum permisso abbatis, qui causam, de qua erit colloquendum, non ignoret. Nulli^d monacho litteras ignorare permittit, cunctisque præscriptum est psalterium memoriter tenere; etiam iis, qui pastores pecorum pro more illius temporis erant. Carolus Cointius^e mihi non videtur affectus sensum capitis duodecimi, ubi Ferreolus, præter communem ac publicum psallendi cursum, quem dominicum vocat, præcipit, ut unusquisque peculiare Deo laudes singulis diebus, secretius offerat. quod ille de dominicis seu festivis diebus, & privatis interpretatur. Baptizari^f in monasterio suo parvulos ait necessarium non esse, sicut in reliquis monasteriis observatur. Mos quippe erat multis in locis, cum apud orientales, tum apud occidentales, ut catechumeni in monasteriis instituerentur, ac baptizarentur. Præter exempla jam superius^g hanc in rem allata insigne est quod legitur apud Johannem^h Moschum de Conone presbytero monasterii Penthuculæ, cui pro vitæ merito patres jusserant ut baptizaret accedentes; eosque sacro chrismate ungeret, non modo viros, sed etiam mulieres. Has vero quoties oleo sancto inungere cogebatur, scandalum patiebatur molestissimum, (hæc quippe inunctio per totum corpus nudumⁱ olim fiebat apud Græcos, servaturque fere etiam nunc) ita ut toties ex monasterio vellet abscedere. Id vero cum Petro archiepiscopo innotuisset, ad hoc opus diaconissam mulierem delegare cogitavit: sed tamen id non fecit, ne contra canones peccaret. Porro Conon ob eam causam cum e monasterio suo jam demum discederet, a sancto Johanne Baptista revocatus est, atque alios duodecim annos in baptizandi ministerio implevit

Annal. Bened. Tom. I.

S ij

ANN. CHR.
556.

L I.
Bajocassensis
monasteria.

ANN. CHR.
557.
L II.
S. Symphoriani monasterium apud Biturigas.
^a Greg. Tur. de gl. conf. c. 80.

^b Patriarch. Bitur. p. 25.

ANN. CHR.
558.

L III.
S. Ferreoli monasterium & regula.

^c Ferreoli reg. c. 4.

^d Ibid. c. 11.

^e Le Cointe c. an. 558. n. 20.

^f Fer. reg. c. 15.

^g lib. 1. n. 45.
^h Ppat. spir. c. 3.

ⁱ S. Cyrill. Jerosol. catech. 2. Dion. de hier. c. 2. Enchol. de baptismo.

AN. CHR. 558. a Ferr. reg. c. 16. b *Ibid.* c. 38. » tanta tranquillitate animi & corporis, ut nullum interius carnis motum sentiret, cum inspiceret ac tangeret mulieres. Denique in eadem Ferreoli regula^a cavetur, ne quis cellam peculiarem habeat ad manendum, aut ad alium quemcumque usum, præter abbatem & artifices. Abbas^b vero tribus per annum vicibus, id est die natalis Domini, & primo paschæ, necnon in festivitate peculiaris patroni monasterii, nempe sancti Ferreoli martyris, coquinæ ministerium exercere debebat. Ne autem tam præclara institutio in oblivionem veniret, hanc regulam singulis singulorum mensium kalendis coram omnibus relegendi præcipitur.

ANN. CHR. 559. L I V. Radegundis Chlotharium iterum effugit. c Baudoniv. in vita S. Radegund. E Xstincto sub finem anni quinquagesimi-octavi Childeberto rege, Chlotharius ejus germanus, regni monarchiam adeptus, cum filio suo^c Sigiberto Turonos specie devotionis accessit, sed re vera Pictavos accedendi causa, ut inde Radegundem educeret, sibi que denuo copularet. Hoc cognito, pia regina sacramentales litteras ad Germanum Parisiorum episcopum, qui regem comitabatur, per Proculum agentem suum secretius direxit cum xenio & eulogiis, quas litteras ubi vir Dei perlegisset, cum fletu ad regis pedes procumbens ante beati Martini sepulcrum, eum obtestatus est, ut ab eo consilio averteret animum. Rex tanta pontificis humilitate flexus ad penitentiam, malis consiliariis id imputavit, seque tali regina indignum confessus est. Dein ad pedes beati Germani eodem in loco vicissim se se abiciens, obnixè eum rogavit, ut a Radegunde pro se veniam peteret. Nec mora, Pictavos accedit vir sanctus; ac monasterium ingressus, in oratorio beate Mariæ prosternit se ad pedes reginæ, pro rege veniam flagitans. Hæc vero statim benigne indulget, magnopere gavisa, quod tam lubricam occasionem evasisset; moxque omni timendi ratione expedita, se se ad Dei servitium totam aptavit. Tunc Germanus Agnetem, a tota congregatione electam, sua benedictione abbatissam consecravit. quo verbo usa est Radegundis in epistola a Gregorio^d relata.

d Greg. Tur. lib. 9. c. 42.

L V. Austeram ejus vita.

Quam austeram post hæc vitam duxerit piissima regina, Fortunatus & Baudonivia monacha ab ea educata produunt. Primo omnium Agnetis abbatissæ, quam ipsa instituerat, se suaque omnia tradidit potestati, ex proprio jure nihil sibi reservans, ut curreret expedita post Christum, & tanto sibi plus augeter in celo, quanto magis subtraxisset de sæculo. Cilicio ad cutem jugiter pro linteo utebatur, & pro lectulo cinerem cilicio stratum sibi adhibebat, adeo ut requies ipsa fatigaret. Hinc Monachus somno indulgentibus, calceamenta tergere & ungere, vice sua culinæ ministerium exsequi, scopis purgare monasterium, & quidquid fœdius & aliis horrori erat, avehere; ligna in aliarum usus comportare, infirmantibus ministrare præter hebdomadam suam, ipsa coquens cibos, & quæ necessaria erant omnibus præbens, nullius passa famulitium aut solatium. Denique ex omnibus monasterii officiis nihil sibi placuit, nisi prima ferviret; & si quando ab aliis præventa foret, rigidam sibi poenam ob id imponebat. Prima reclusionis suæ quadragesima panem non comedit, nisi dominica die, sed tantum radices herbarum, aut olera de malvis, absque sale & oleo: aqua ipsa tam parce usa, ut toto illo jejunii tempore vix duo aquæ sextaria biberit. Aliis quadragesimis aliquid relaxatius feria quinta & dominica fumebat. In illis tamen se in privatam cellam recludere solebat. unde Fortunatus^e ad ipsam:

e Fortun. l. 8. c. 11.

*Mens fecunda Deo Radegundis, vita sororum,
Quæ ut foveas animam, membra domando cremas:
Annua vota colens, hodie claudenda recurris.
Errabunt animi te repetendo mei.
Omnibus exclusis uno retineberis antro:
Nos magis includis, quos facis esse foris.
Et licet hic lateas, brevibus fugitiva diebus:
Longior hic mensis, quam celer annus erit.*

& idem^f ad eandem, cum absoluta quadragesima ex ea reclusionem se in communem coetum reddebat:

*Abstuleras tecum, revocas mea gaudia tecum:
Paschalemque facis bis celebrare diem.*

Eandem ipse Fortunatus, ut modicum vinum bibat, hortatur^a aliis versibus, quibus, ne nimium diffluamus, referendis superfedemus. Addit Baudonivia, quadam vice tres circulos ferreos diebus quadragesimæ collo brachiisque suis nexuisse, totidemque catenis corpus suum ita constrinxisse, ut carni alte infigerentur; nec sine carnis incisione extrahi poverint. Ad hæc lamina ignita corpori impressa, caro ipsa prunis ardentibus adusta: ut, cessante persecutionis tempore, a se ipsa fieret martyr. Quam assidua in lectione fuerit, docent iidem auctores: quos vero libros solita esset legere, his versibus explicat Fortunatus ejus familiaris.

ANN. C. HR. 559. a *Ibid.* lib. 11. c. 3.

*Cujus sunt epula quidquid pia regula pangit:
Quidquid Gregorius, Basilusque docent.
Acer Athanasius, quod lenis Hilarius edunt,
Quos causæ socios, lux tenet una duos.
Quod tonat Ambrosius, Hieronymus atque coruscant:
Sive Augustinus fonte fluente rigat:
Sedulius dulcis, quod Orosius edit acutus:
Regula Cesarii linea nata sibi est.
His alitur jejuna cibus, palpata nec unquam
Fit caro, sit nisi jam spiritus ante satur.*

Junianus interim apud Pictones anachoreticam vitam aliquamdiu æmulatus, in artificiosa cella, veluti reus in ergastulo, reclusus degebat. Res ab eo gestas in litteras sæculo nono retulit Wlfinus Boëtius Pictavis degens, rogatu Godoleni abbatis Nobiliacensis, cujus per inobedientiam contraire imperiis. (sic ille auctor abbati loquitur) veritus est. Is est Wlfinus Boëtius, quem Drepanius poeta in carmine eidem inscripto grammaticum Aurelianensem vocat, atque ad sibi scribendum impellit. Drepanii nomen adscititium est Flori diaconi Lugdunensis, ut pater ex ejus epistola ad Moduinum Augustodunensem episcopum, ubi se Drepanium in epistola inscriptione, Florum in carmine dicit. Aliam ejusdem Flori epistolam, cum aliis ejusdem carminibus in Analectorum nostrorum tomo primo habes, metricè itidem scriptam ad ipsum Moduinum, quem Ludovici Augusti, cognomento Pii, principatu vixisse constat. Hæc optime conveniunt tum Flori, tum Wlfini Boëtii ætati, ad quam proinde Drepanii hætenus incerta ætas revocanda est. Wlfinus in prologo hujus vitæ se origine Sarmatam dicit; nec dubito quin Boëtii nomen ipsi adscititium fuerit, uti & Drepanii Flori; pro more illius temporis eruditorum. Sic Carolo M. Davidis, Alcuino Albin, Rabano Mauri, Radberto Paschasi, Gotthescalco Fulgentii cognomina litteraria adscripta erant. Theodulfus episcopus Aurelianensis Wlfinum cum scholaribus suis laudat. Hæc extra lineas ad illustrandum Drepanium & Wlfinum: ad Junianum revertor.

LVI. Vulfinus Boëtius & Drepanius quinquam.

b Theodulf. lib. 2. c. 13.

Is apud Coloniacum*, Pictavensis pagi vicum, reclusus cum degeret, in Radegundis notitiam & familiaritatem venisse memoratur, nec aliam post hæc gestasse vestem, (erat autem cappa caracallæ in modum, ex caprarum pilis contexta) quam quæ ab illa conficiebatur. Sed & illa vicissim ab eo catenam ferream accepit, quam ad exitum vitæ super nudam carnem gestavit. Confluentibus ad virum Dei multis discipulis, in vicum vocabulo Castum locum* migravit. Apud Chlotharium regem, quasi aliquid ex territorio fisci regii usurparet, accusatus, sic ei se purgavit, ut regi admirationem simul ac venerationem sui excitarit. Interroganti de genere vitæ ac religionis suæ respondit: se sub monastico ordine vitam degere, abbatem monachis præesse secundum beatissimi Benedicti instituta; regularem ejus vitam se in omnibus observare, quoad liceret per angustiam loci. His auditis, rex locum, Mariacum nomine, construendo monasterio aptissimum, Juniano concessit, Aurelio diploma regium consignante; ibidemque conditæ religiøsæ ædes ampliores ad commodiorem usum monachorum. Idem tamen nihilo minus in remotiorem locum secedebat vir sanctus, ubi orationi secretius vacaret.

LVII. S. Juniani abbatis res gestæ. * Chasmay.

Hoc anno, per menses Julium & Augustum, toto fere oriente & occidente, ex maris illuvione, tempestatibus, pestilentia & terræ-motibus, sævissima clades accepta. quæ clades cum alia occidentis loca, tum in primis Italiam afflictavit, usque adeo, ut Romam satis constet plus ab ea detrimenti, quam a barbarorum feri-

LVIII. S. Benedicti de Roma oraculum impletum.

ANN. CHR.
559.a Greg. M. 55
l. 2. dial. c. 15.LIX.
Conciliorum
decreta.

b cap. 19.

tate cepisse. Tunc impletum est de illa urbe sancti Benedicti vaticinium, qui Canusino antistiti (Sabinus vocatur in vulgari sancti Placidi actis) aliquando asserenti, fore ut per Totilam Roma ira dirueretur, ut nequaquam incoleretur in posterum, respondit: Immo vero Roma ab hominibus non excindetur, sed a tempestatibus, fulguribus, turbinibus, & terræ-motu fatigata exardescet in semetipsa. Hujus oraculi veritatem, teste Gregorio M. probavit eventus, affirmante, sua ætate moenia dissoluta, domos everfas, ecclesias turbine dirutas fuisse; ejusque ædificia, longo senio lassata, increbrescentibus ruinis, ingratum sui spectaculum præbuisse.

Ab Aurelianensi concilio quarto ad hunc annum varia cum in Oriente de tribus capitulis, tum in Occidente, præsertim in Gallia, habita sunt concilia, quorum decreta, quæ ad res monasticas pertinent, pro nostro instituto referre juvat. In Aurelianensi quinto duo sanctimonialium genera, præter eas mulieres, quæ in domibus propriis degebant, distinguuntur: unæ, quæ perpetuam clausuram observabant, aliæ quæ reclusæ non erant. Utræque item duplicis erant conditionis, nempe quæ propria voluntate monasterium expetebant; & illæ, quæ a parentibus offerebantur in puerili ætate. De utrisque statuitur^b, ut quæcumque puellæ, seu propria voluntate monasterium expetunt, seu a parentibus offeruntur, siquidem perpetuo inclusæ esse debeant, annum unum in ipsa qua intraverint veste permaneant, hoc est in habitu seculari, qui novitiarum erat: in his vero monasteriis, ubi non perpetuo tenentur inclusæ, triennium in ipsa qua intraverint veste permaneant: nimirum quod majori periculo expositæ, majori cautela & probatione opus haberent: & postmodum secundum statuta monasterii ipsius, in quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant. ubi vides religionis vocem, quod eo tempore jam usitatissimum erat, pro vita monastica sumi, & religiosas vestes alias fuisse a secularibus. In hoc canone duo leguntur regulæ sancti Benedicti consentanea: nempe oblatio puellarum impuberum, & probatio novitiarum in veste seculari. Celebratum est hoc concilium, quod nationale censei potest, anno Childeberti regis tricesimo-octavo, hujus sæculi quadragesimo-nono respondente. Huic concilio subscribunt inter alios episcoporum vicarios Opratus abbas directus a Prætextato episcopo ecclesiæ Cabellicæ, & Sapaudus abbas directus a domno Albino ecclesiæ Andecavensis. Eadem statuta paulo post confirmata sunt in concilio Arvernensi secundo. Concilium Parisiense tertium sub gravi interminatione prohibet raptum & conjugium earum, quæ vestium commutatione, tam viduæ, quam puellæ, religionem, pænitentiam, aut virginitatem publica fuerint declaratione professæ. Id factum anno quinquagesimo-septimo, anno altero post secundum concilium Parisiense, quo Saffaraci episcopi ejus urbis exauctoratio, atque in monasterium retrusio sancita est.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
560.

LIBER SEXTUS.

Ab anno Christi 560. ad annum 579.

CONSTANTINUS, post sanctum Benedictum Casinensis abbas primus, annis septemdecim sacro monti præfuisse, atque ad annum hujus sæculi sexagesimum pervenisse creditur. Virum eximia virtutis ac sanctimoniam fuisse, etsi vetera monumenta diserte non loquuntur, satis probat vel unum Gregorii Magni testimonium, qui eum ex quatuor sancti Patris discipulis, a quibus res ab eo gestas didicit, primum testem adducit, eundemque virum *valde reverendissimum* appellat, quo nomine non nisi insignes dignitate ac pietate viros designare solet. Constantino in regimine congregationis Casinatis successit Simplicius, in eadem sanctissima schola educatus, & ipse in testimonium adductus a Gregorio Magno ad fidem iis rebus conciliandam, quas de sancto Benedicto retulit. Simplicius, auctore Petro^a diacono ac monacho Casinensi, regulam, quam situs magister ediderat, publice legendam omnibus monachis tradidit, versusque nonnullos de eadem re scripsit. Exstant hi versus cum apud Hæstenum aliosque; tum in Codice regularum, in quibus, ubi Simplicius *magistri latens opus propagasse in omnes* dicitur, quidam codices veteres præferunt, *magistri late opus propagavit in omnes*. quæ una voculæ mutatio Gallonii objectionem dissolvit, contendenti, sancti Benedicti regulam ante Simplicium latentem, invisamque fuisse. quasi non ante illum eam in Gallias attulerit beatus Maurus, in Siciliam Placidus: ne quid dicam de Terracineni, aliisque monasteriis a sancto Patre institutis, quibus eandem regulam tradidit, ac præscripsit. At *latens* etiam regula dici ante Simplicium potuit, habita ratione majoris propagationis ab eo factæ per universa Italiae monasteria, immo per alias orbis partes, si qua fides Petro diacono mox laudato; apud quem in alio libello hæc de Simplicio legimus: *Hic regulam per orbem disseminavit.*

Huc afferri potest vulgata Fundani abbatis epistola, *reverentissimo monachorum patri Simplicio* inscripta: in qua testatur, jam suo tempore omnia Campaniæ, Samniæ, Valeriæ, Tusciæ, Liguriæ, & aliarum Italiae provinciarum monasteria, dimissis peculiaribus regulis, Benedictinam servare decrevisse: quorum exemplo & ipse animatus, se duos ex sua congregatione monachos Casinum dirigere, Hugonem & Paulum, juxta prædictam sanctam regulam & observantiam plenius instruendos sub Simplicii disciplina. Datum in monasterio prope urbem Fundanam, septimo

I.
Constantino
succedit Casini
Simplicius.Regulæ propa-
gator.a Petr. dia.
de vir. ill.
Cas. c. 5.II.
Fundani ab-
batis ad eum
epistola.

AN. CHR. 560.

kalendas Aprilis. Hoc testimonio cum se feriri sensisset Gallonius, qui Baronii causam de Gregorii Magni monachatu Equitiano in se susceperat, confictam a recentioribus epistolam causatus est, non alio argumento, quam quod Bernardi & Hugonis nomina Simplicii ævo in Italia inusitata essent. quippe Bernardi nomen Laurentus Benedictinorum defensor tribuit Fundano abbati, cujus nomen in veteri codice prima tantum littera B. decurtatum reperitur. Hunc codicem a ego sociusque meus Michael Germanus peramantissimus, quem paucis abhinc diebus mors a me cum maximo mærore meo avulsit, vidimus simul, cum ante annos octo* in sacro asceterio Casinate versaremur. qui codex varias continet pontificum epistolas, quibus hæc Fundani abbatis epistola inserta est ab annis fere trecentis. Codicem vidit & epistolam Lucas Holstenius, Vaticanæ bibliothecæ præfectus eruditus, eidemque nomen suum apposuit cum hac subscriptione: *Hæc illa epistola est, quam pater Mathæus Lauretus in libro de existentia corporis sancti Benedicti apud monasterium Casini defendit contra Gallonium ejus impugnatores: quamvis ipse Lauretus nesciverit ubi exstaret.* Erunt forte quibus suspectam reddat epistolam inclinata ejus latinitas. at forsitan levandæ huic suspicioni id sufficere poterit, quod hæc epistola in codice Casinensi scripta sit loco peregrino trecentis annis ante natam de Gregorii monachatu controversiam. Nec plura scimus de Simplicio abbate Casinensi, quem Gallonius perperam confudit cum altero Simplicio beati Mauri socio in Galliam, eumque congregationi Lateranensi præfuisse existimavit, ob locum male intellectum Gregorii Magni, ubi, cum dicit se sancti Benedicti facta quatuor ejus discipulis agnovisse, *Constantino scilicet, reverendissimo valde viro, qui ei in monasterii regimine successit; Valentiniانو quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio præfuit; Simplicio, qui congregationem illius post eum tertius rexit, &c.* pronomen illius Gallonius retulit ad Valentianum, cum ad sanctum Benedictum manifeste referatur, uti probat in primis Paulus^b diaconus, ubi quatuor primos Casinensis monasterii abbates post Benedictum recenset, Constantinum, Simplicium, Vitalem, & Bonitum, sub quo sacri monasterii destructio a Langobardis facta est. Odo Glannafo- liensis abbas in epistola, beati Mauri actis præmissa, sancti Simplicii vitam asserit a se visam, quam periisse magnopere dolemus.

^b Paul. diaconus de Langob. lib. 4. c. 18.

III. Martinus Suevos ad fidem convertit. ^c Greg. Tur. de mirac. S. Martini lib. 1. c. 11.

Sub hunc annum sexagesimum Martinus Pannonius ex partibus Orientis, quo devotionis atque eruditionis causa profectus fuerat, in Galliciam appulsus est, Theodemiro Suevis tum Arianis imperante, eosque ad catholicam fidem cum eorum rege adduxit. Tam præclari eventus occasionem discimus ex Gregorio^c episcopo Turonensi. Theodemiro seu Ariamiro Suevorum regi, quem Gregorius Chararicum vocat, filius erat in primis carus, quem morbus gravissimus, sique insanabilis vexabat. Rex, omni humana ope deplorata, auditis beati Martini Turonensis episcopi miraculis, cujus religionis fuisset, inquisivit. Catholicæ de trium divinarum personarum æquali substantia & omnipotentia fidei eum semper adhæsisse, eandemque fidem subjectis sibi populis tradidisse cum intellexisset; confestim legatos ad ejus tumulum direxit, munera deferentes amplissima, in his auri argenti que donum ad filii pondus; professus se, si æger convalesceret, ad catholicas partes accessurum. Reversi legati, multa se Martini miracula vidisse affirmarunt: cur autem regis filius sanatus non fuerit, ignorare. Causam Theodemirus intellexit: tum fabricata in sancti Martini honorem ecclesia insigni, alios misit nuntios, qui sacras ejus reliquias postularent, pollicitus, se demum catholicum fore, si eas obtinisset. Reliquiæ illæ non aliæ erant quam panni ex contactu beati pontificis sepulcro sacrati. Petentibus reliquias nuntiis oblatis ex more ejusmodi panni. Hi vero: Non ita erit, inquiunt, sed liceat nobis super sepulcrum ponere, atque inde assumere quæ attulimus. Tunc partem pallii seu panni serici, prius in lance expensam, super tumulum sacrum posuerunt, dicentes: Apud sanctum confessorem gratiam nos invenisse credemus, si majoris ponderis pannum e tumulo receperimus. Hujus rei causa tota nocte vigilatum, ubi crastina illuxit, tanta beati viri gratia perfusus est pannus, ut appensus in libra, in sublime efferret alteram stateræ lancem. Sic rem narrat Gregorius, paullo post episcopus Turonensis.

Martinus ex Oriente in Galliciam portum appulit eodem die, quo reversi sunt nuntii: quibus obviam prodiit regis filius, morbi penitus expers. Rex unitatem trium divinarum personarum confessus, cum omni domo sua christatus est, (is recipiendi hæreticos)

ANN. CHR. 560.

hæreticos ritus erat) atque lepræ omnis contagio, quæ Suevos ad id tempus infecerat, magni sancti Martini meritis omnino fugata. Martinus alter, & ipse Pannonius ac monachus, hac occasione dextre usus, populum, jam ad rectam fidem inclinantem, omnino convertit, tantoque Christi amore inflammavit, ut omnes martyrium libenter, si tempus persecutionis adfuisset, sponte subituri fuissent. quæ res Suevos cum rege impulit, ut Martinum suæ gentis episcopum ordinari curarent. Is ordinatus ecclesias per totam Galliciam catholicis ritibus addixit, monasteria^a condidit, ac præclara piæ institutionis opuscula composuit. Tantorum conscius factorum Venantius Fortunatus, accepta a Martino per Domicium ejus discipulum epistola, in ejus laudes excurrit, tum in præfatione in carminum librum quintum, tum in carmine primo, ubi de Suevorum conversione ipsi congratulatur his aliisque versibus.

^a Isidor. de vir. ill. c. 35.

*Martino servata novo, Gallicia, plaude:
Sortis apostolica vir tuus iste fuit.
Qui virtute Petrum præbet tibi, dogmate Paulum:
Hinc Jacobi tribuens, inde Johannis opem.
Pannonia, ut perhibent, veniens e parte quiritum,
Est magis effectus Galli-Sueba salus.
In sulcum sterilem vita plantaria, servit,
Quo matura seges fertilitate placet.
In ramis heresis fidei pia germina fixit;
Quodque oleaster erat, pinguis oliva viret.*

Non immerito itaque Hispani Martinum Gallicie apostolum nuntiant: tametsi Johannes Biclarensis perfectam Suevorum, uti & Gotthorum, conversionem Recaredo Vesigotthorum regi tribuit.

Non impari studio rem monasticam promovit in Gallicia Martinus, construendis monasteriis, quæ religioni & præsidio essent, & ornamento. Præcipuum fuit Dumiense, prope Bracaram situm, cujus ecclesia hodie quoque superest, sed pauciorum, antiquitatem suam referens, testante præter Gartham Johanne Waseo. In monachorum gratiam librum de sententiis patrum e græco in latinum transferri curavit per Paschasium diaconum; cujus prologus, *domino venerabili patri Martino, presbytero & abbati*, nuncupatus est: Sigebertus de hac translatione ita loquitur, quasi Paschasius eam ediderit in monasterio Dumienensi. In concilio Lucensi primo, ut præconi suo gens Suevorum gratiam se exhiberet, hujus monasterii dignitas aucta est sede episcopali, quam Martino; tum Dumienensi abbati, patres illius concilii detulere. Hæc synodus proinde posterior censeri debet Bracarensi prima, anno Theodemiri tertio habita, cui Martinus jam Dumienensis episcopus subscripsit. Demum, Lucretio metropolitæ Bracarensi mortuo, Martinus utriusque cathedræ, Bracarensi nimirum & Dumienensi, imponitur: qui non multo post, id est anno Mironis regis secundo, alterum Bracarense concilium indixit, eodemque anno, Nitigesio, aliisque patribus apud Lucum* denuo congregatis, orientalium canonum collectionem ab se latine redditam obtulit, dedicavitque.

V. Dumiense monasterium & alia condidit.

* Lugo.

Quod de pannis ex contactu sepulcri beati Martini Turonensis episcopi sacratis, ac reliquiarum instar habitis, ex Gregorio episcopo retulimus, idem ex eodem auctore^b discimus de sepulcro sancti Petri Romæ apud Vaticanum. Id sub altari collocatum ambiabant cancelli, quibus referatis, accedebant fideles super sepulcrum; & fenestella parvula, quæ ibi erat, patefacta, immisso introrsum capite necessitates suas orando suggerebant. tum immisso, si qui vellent, palliolo seu panno, prius ad momentanam seu stateram appenso, jejuni in precibus vigiliis ad sepulcrum agebant; & si quidem eorum fides id meruisset, votorum com-
potes fiebant: cujus rei hoc indicium erat, si pannum inde pondere gravio-
rem efferrent. Ejusmodi panni sacrati *brandea* vocantur a Gregorio Magno. Porro non unica, sed duæ ad beati Petri sepulcrum fenestellæ erant, superior & inferior, quæ *cataraçta* appellantur in suggestione altera legatorum Germani & Jo-
hannis episcoporum, nomine Justiniani comitis ad Hormisdam, petentium, ut
sanctuarium, seu id genus reliquiarum, ad secundam^c *cataraçtam* sibi concederentur.

V. Panni sacri e tumulis sanctorum, quales. ^b Greg. Tur. de gl. mart. lib. 1. c. 28.

^c P. supra lib. 4. n. 19.

ANN. CHR. 560.

^a Evod. de mirac. S. Steph. c. 11.

VII. Martinus ubi monachus, an Benedictinus.

^b Greg. lib. 2. de gl. mart. c. 30.

ANN. CHR. 561.

VIII. Chlotharii obitus & sepultura ad S. Medardum.

^{*} de Cuisse. c. Spicil. 10. 8. p. 396.

Quippe longe major prerogativa censebatur, si ex secunda fenestella panni super loculum sacrum inferrentur, quod videlicet ex ea propior esset sacri corporis contactus. Similis fenestella erat ad memoriam seu oratorium beati Stephani in civitate Uzalensi; auctore Evodio^a: ubi quidam civis Uticensis; paralyti linguae ac pedum affectus, recuperato pedum officio, exuens sibi manicam tunicae suae, eo quod orarium non haberet, per fenestellam memoriae ad interiora loca sanctorum reliquiarum manu injecta mittebat, atque inde manum reducens, ori suo admovebat; & linguam contingendo, sic tandem paulatim linguae facultatem recuperavit. Ideo vero ejusmodi fenestellae dicebantur *cataraetae*, quod firmis porticellis (sic enim firmitores portae appellantur) essent praclusae. Ad lineas regressior.

Quo in loco monasticam vitam amplexus sit Martinus, nobis incompertum. Certè monachum fuisse constat, non tantum ex dignitate abbatis Dumienensis, sed etiam ex decreto Bonifacii papae quarti, qui monachis asserit jus obeundi ecclesiasticas functiones, tum exemplo Gregorii papae primi; ejusque discipuli Augustini, ac Martini Pannoniensis; qui ex monachis ad pontificalem dignitatem assumti fuerant: tum ex regula sancti Benedicti, qui id monachis non interdicit. Quid vero consequentiae esset, Gregorio; Augustino, & Martino id licuisse per regulam sancti Benedicti, si eam non servassent? Hunc vero Martinum Pannoniensem non esse magnum illum Turonensem episcopum, uti Gallonius existimavit; sed Dumiensem, ex eo intelligimus, quod eum nominat Bonifacius post Gregorium Magnum & Augustinum, nempe ut suae tantum aetatis exempla adduceret; nec unquam, quod quidem viderim, Pannoniensis cognominatus sit magnus sanctus Martinus episcopus Turonensis, etsi Pannoniensis esset, uti & is de quo nunc agimus, nisi quis abuti velit convicio energumenorum, immo demonum per eos loquentium, qui eum per contumeliam *Pannonicum* vocant apud Gregorium^b Turonensem. De altero proinde Martino intelligenda sunt praedicti decreti elogia; ubi laudatur *Martinus Pannoniensis, cujus sanctitatis fama longe lateque diffusa totius personarum mundus*. In synodo Lucensi prima, in qua cum antiquis, tum novis episcopatus sine assignantur, Dumio tantum attribuitur *familia regia, seu servitium*; hoc est, uti Garthas interpretatur, regimen sanctorum monachorum, qui ex regia Christi familia in primis censentur, ob idque servi Dei passim appellantur, quod argumento est, Dumiensem episcopatum eo tantum consilio creditum fuisse, ut Dumiense monasterium, ejusque conditor ac primus abbas Martinus hac dignitate honoraretur. Ex hac Garthas interpretatione conicimus, ubi in illa synodo sex familiae Dumio assignantur, id interpretandum de sex monasteriis, quae Martinus condiderit. Sane apud Isidorum non unum, sed plura monasteria construxisse memoratur.

Anno post Saeavorum conversionem proximo, Chlotharius Francorum rex, in Cozia^{*} silva inter venandum febre correptus, apud Compendium regnandi ac vivendi finem fecit. Ejus corpus quatuor filii Suesionas delatum in sancti Medardi basilica, quam ipse aedificare coeperat, ex jussione patris sui sepelierunt. In vita sancti Medardi Suriana honorifice sepultus dicitur *ante altare sancti Medardi*. In genua ejus vita, auctore Fortunato, nulla ejus rei mentio: at in actis eidem subjunctis Chlotharius sepulturam obtinisse perhibetur *ante gloriosi pontificis tumulum*, nempe in crypta subterranea, ubi haecenus ejus tumulus ostenditur. Regnum inter se partiti sunt quatuor ejus filii Chariberto Parisii, Guntchramno Aureliani cum Burgundia, Chilperico Suesiones, & Sigeberto Austrasii obtigere: qui Sigebertus sedem Remis, non Mettis habuit, ut in emendatis Gregorii codicibus legitur. His erat soror, nomine Chlodovinda, Alboino Langobardorum regi nupta, quam litteris hortatus est Nicetius Trevirensis episcopus, ut mariti sui Ariani procurandae salutis sedulo incumberet exemplo Chlothildis aviae suae, quae Chlodoveum ad christianam fidem monitis suis adduxerat. His in litteris in testimonium catholicae fidei Nicetius affert miracula sanctorum Galliae pontificum, Martini Turonensis, Hilarii Pictavenis, Germani Autisiodorensis, Lupi Tricassensis, Remigii Remensis, & Medardi Noviomensis. Hic inquit, si lubet, ad domnum Martinum per festivitatem suam, quam undecima die

ANN. CHR. 561.

^a Coint. ad an 563. n. 9. c. 19.

X. Rusticula traditur monasterio Arlatensi.

^b Cusani reg. c. 5.

ANN. CHR. 562.

X. Launomarus monachus.

^{*} de Dreuz.

XI. Carnutensia monasteria.

^{*} l'Emp.

facit November, ipsos mittat fideles suos Alboinus; & ibi, si audent, aliquid praesumant, ubi caecos hodie illuminari conspiciamus, ubi surdos audire, & mutos sanitate recipere. Nam quid dicam adhuc de domno Germano, Hilario, vel Lupo episcopis? ubi tanta mirabilia hodie apparent, quanta nec dicere valeo. Quid de domno Remigio, & domno Medardo episcopis, quos tu, credo, vidisti? Non possumus tanta exprimere, quanta mirabilia per illos Deum videmus facere. Hos praeter ceteris laudat Nicetius, quod & illustriores essent, & Arianis suo tempore maxime restitissent, ut Cointius^a observavit.

Per id tempus Rusticula, cognomento Marcia, Valeriano & Clementia clarissimis in pago Vasionenfi orta parentibus, cum paene quinquennis esset, rapta est a quodam viro nobili, nomine Cheraonio, qui eam genitrici suae enutriendam tradidit, in nubili aetate sibi aliquando copulandam. Id cum rescisset Liliola ejus monasterii, quod Caesarius Arlati construxerat, abbatisa, Syagrium Aeduensem divino instinctu impulit ad Guntchramnum regem interpellandum, ut eam, juxta sancti Caesarii oraculum Rusticulae genitrici factum, in suo parthenone instituendam vindicaret, id permittente regula, quae^b verabat, ut nulla umquam in monasterio infantula parvula, nisi ab annis sex & septem, quae & jam litteras discere, & obedientiae obtemperare posset, susciperetur. Nec mora, puella jussu regis, repugnante incastrum Cheraonio, per quemdam abbatem eximiae pietatis ad Liliolam, quae Caesariae juniori successerat, perducitur. Hinc Rusticulae mater eam repetere per Sapaudum Arlatensem episcopum; munera ejus rei causa ipsi dirigere; rogare, ut miseretur orbitatis suae; alias domus suae facultates, familiae numerosam turbam, opes denique omnes, deficiente altera prole, venturas in alienas manus. Ad haec Sapaudus: se cupere matris parentis votis obtemperare: at repugnare praecipuum Domini. Opes, quas filiae dare meditaretur, momentaneas & vanas esse, ne flet quasi amissam, quae cum Christo regnatura esset. Nec plus obtinent apud filiam matris preces, munuscula, blandimenta. Inter haec quippe immora manet pia puellula, quae ita scripturae sacrae lectioni ac meditationi se addidit, ut intra breve temporis spatium psalmos omnes didicerit, immo scripturas omnes divinas; digna proinde habita, quae Liliolae succederet, vix nata annos duodeviginti, uti ex Florentio, Tricastinensis ecclesiae presbytero, qui libellum de ejus vita scripsit, accepimus.

Dum haec in Provincia Romanorum aguntur, Launomarus, apud Carnutenfes natus in pago Dorcastino*, Curbionense monasterium anno secundo Chilperici regis, postea quam in eremo socios aliquot collegisset, aedificare cepit. Is apud Carnutas a venerabili Chirmiro presbytero in pietatis officis ac litteris institutus, sacerdotii primum in ea urbe gradum, dein cellerarii munus adeptus est, quod munus potius monacho convenit, quam canonico, qualem tunc fuisse Launomarum recentiores nonnulli opinantur.

Tria sunt antiqua Carnutum monasteria, sancti Petri unum, alterum sancti Carauni, tertium sancti Martini; omnia suburbana, uno sancti Petri excepto, quod olim extra, nunc intra muros situm est ad ripam Auduræ* fluvii, in valle Carnutensi. De prima ejus origine nihil comperti habemus, nisi quod locus iste inter regales per Galliam nobiliter fundatos ac dotatos insignis dicitur in codice Aganonis episcopi, qui coenobium istud saeculo decimo instauravit, postea quam ab Elia episcopo expilatum, ac fere destructum fuisset, ut suo loco dicturi sumus. In eodem Aganonis libro laudantur inter veteres loci benefactores Hilarius quidam illustris, qui alodium suum ad portam urbis Cinerosam, condendae in honorem sancti Hilarii ecclesiae gratia, medio septimo saeculo concessit; & Balthildis regina, cui Geneti & Autrici villae acceptae referuntur. Hic coenobio, quod haecenus inter insigniora congregationis nostrae monasteria censeatur, proxima est sancti Carauni, modo canonicorum regularum, abbatia, quam Pappolus antistes post medium saeculum sextum aedificavit; cujus loci Aper abbas memoratur in actis sancti Carauni haud vulgaris, ex quibus haec didicimus. Incerta sunt sancti Martini, in valle item Carnutensi, monasterii primordia. Certum est monasterium illic existisse saeculo sexto, quo sanctus Leobinus episcopus in basilica sancti Martini humatus est, uti & sanctus Launomarus abbas, de quo agimus in praesens. Istic quondam Carnutensium an-

ANN. CHR.
562.

tistitum, aliorumque nobilium conditorium fuisse veteres etiam tradiderunt. Præter ea, duo alia erant, auctore, ut superius diximus, Leobino, monasteria, unum apud Brajacum, alterum apud Carbonariam vicum: cujus cellæ abbati Leudranno seu Leudocramno paralyti affecto Launomarus pristinum membrorum usum signo crucis atque olei sacri inunctione restituit.

XII.
Quænam a
Launomaro
cstructa.

* le Perche.

* Belomer.

Leobinus in monasterio, forte sancti Martini, susceptus, postea cellario præfectus fuit. Idem de Launomaro dictum puta. quæ causa fuerit, ut in basilica sancti Martini uterque humatus sit. Post diuturnam in Perticensi * solitudine mansionem, Launomarus, cum fama vulgante hominum frequentia inturbaretur, una cum sociis in locum secessit nemoribus opacum, ubi cœnobium construxit, ab ipsius nomine nunc Belli-Launomari * appellatum, quod modo est instituti Fontis-Ebraldi. Istic edita miracula turbas acciverunt: turbæ virum sanctum alio refugere denuo coegerunt. Placuit Curbionis locus, sic dictus ab amne præterfluente, decem circiter leucis distitum ab urbe Carnutum, fundum tradente Ragnosointho, viro illustri. Istuc nobilis quidam Perticensis, Hermoaldus nomine, ex gravissimo languore redactus ad extrema, viro Dei solidos quadraginta per unum e servis suis submisit, ad vitæ inducias impetrandas. Hic, solidis super altare compositis, orationem fudit pro Hermoaldi sospitate. tum, uno e solidis accepto, reliquos nuntio reddidit, domino suo referendos, Pecunia hæc, inquit, quæ injuste acquisita, nec mortem, nec divinam potest suspendere sententiam, adeoque Hermoaldus rebus salutis suæ consulat injuste parata restituendo, nam eum sine dubio incunctanter moriturum, quod eventus probavit. Felicior fuit Widforada seu Wlfrada nobilissima matrona, quæ deficiente ex morbo anhelitu, ad Launomarum perducta, oleoque sacro perfusa, sanitatem recepit; ob idque post Launomari obitum Curbionensibus monachis ex suis rebus dedit, viro suo Chramnullo assentiente, Lontvei-villam & Britonogilum, ut ibi fervorum Dei cœtus constitueretur ad divinas laudes celebrandas, quod quidem a Ragnoberto Launomari successore effectui mancipatum, missis ad hoc opus idoneis fratribus, qui piis benefactorum votis facerent satis, quæ res eosdem movit, ut villam Fagiam, trans Ligerim sitam, primæ donationi superadjicerent in perpetuum animæ suæ remedium. Tempus conditi cœnobii Curbionensis assignat alter vitæ sancti Launomari scriptor annum secundum Chilperici regis, id est annum sexagesimum-secundum vel tertium, si Chilperici annos a Chlotharii obitu numeres, non ab excessu Chariberti fratris, qui Carnutibus tum dominabatur, quippe scriptor iste, qui sub Chlotharii secundi, Chilperici filii, posteris hanc vitam edidit, nullam videtur habuisse regis rationem, qui tum Carnutibus imperabat, sed tantum illius, a quo descenderant reges, qui suo tempore Francorum principatum obtinebant.

XIII.
Ebrulfus Ba-
jocassensis
faculum dese-
rit.

* Bayeux.

* de Lisieux.

Auctor mo-
nasterii Uticen-
sis.

* Hiesmes.

* Charente.

Eodem fere tempore Ebrulfus, alius a Bellovacensi, cujus superius mentio facta est, nobili admodum profapia ortus apud Bajocasses *, relicta Childeberti senioris aula, atque uxore velata, tamquam elapsus e naufragio, ad monasterium quoddam se recepit. Ordericus Vitalis de cœnobio Duorum-gemellorum apud Bajocasses sito, cujus sola rudera suo tempore supererant, interpretatur. Hoc monasterium a sancto Martino abbate Vertavensi conditum ferunt, uti mox dicemus. Inde Ebrulfus solius Dei contemplationi vacare volens, assumtis secum tribus sociis, in eremum clam properavit, atque in Uticensi silvam pagi Oximensis se abdidit, non longe ab opidulo, quod Mons-fortis dicitur: ubi cum nec satis tecti essent ab adventantium molestia, locum deseruere, ibique postea basilicam in honorem sancti Ebrulfi condidit, quæ in prioratum postmodum conversa est sub diocesi Lexoviensi *. Erat in eadem silva locus, tum densissimis nemoribus opacus, fontibus ad potandum gratissimis scatens, qui paululum derivati in grande stagnum colligebantur. Istic subsistendum rati servi Dei, ex virgultis & frondibus extemporaneum construxerunt tugurium, exiguo ejusdem materia claustrum circumcinctum: ibique manentes, optatæ quietis refugium sunt consecuti. Hæc initia fuere insignis monasterii Uticensis, sic dicti a silva circumposita, aliquando Oximensis a pago Oximensi, cujus Oximum * opidum caput est, appellat, quod sancto Petro primitus dedicatum, a sancto Ebrulfo demum vocabulum & decus retinuit, situm ad Carentonam * stivium in diocesi Lexoviensi, non Bajocensi, uti nonnullis perperam visum est. Monasterii primordia paulo post annum hujus sæculi sexagesimum refe-

ANN. CHR.
562.
a Greg. Tur.
lib. 6. c. 14.

renda sunt, si quidem lues illa gravissima, quæ locum istum anno inchoati cœnobii vicesimo-secundo contigit, eadem sit cum ea, quæ, Gregorio a teste, accidit anno Childeberti regis septimo. Christi quingentesimo octogesimo secundo. sed prima hæc initia tumultuario opere potius tentata, quam perfecta, paucis post annis, Chilperico & Sigeberto regnantibus, quod tradit Wilhelmus Gemeticensis monachus, meliorem formam acceperunt. Hic singularis patientiæ, abstinentiæ & orationis specimen exhibuit Ebrulfus, cujus monitis sanctis flexi etiam latrones, qui silvam illam infestam habebant, ad meliorem frugem omnes conversi sunt. Nulla ipsi de craftino cura, nec quidquam pauperibus negatum volebat; cunctantibus ex annonæ penuria œconomis dicere solitus: Numquam desitutum pascere fidelem conditorem, pro quibus dignatus est affixus cruci pretiosum sanguinem impendere. Hinc ad aliorum salutem, quam propriæ idem quæ quieti præferbat, procurandam animatus, vulgata per multas provincias ejus opinione sanctitatis, ad ejusdem professionis luctam plurimos traxit, qui beato viro domos, prædia & possessiones suas una cum familiis tradebant, rogantes, sibi ut monasteria construeret, atque religiosæ vitæ ordinem præscriberet. Horum petitionibus acquiescens vir sanctus, monasteria quindecim, cum virorum, tum mulierum, regularibus instituit disciplinis, iisque probatissimæ vitæ præfectos imposuit, dum ipse interim Uticense monasterium regere perseveraret. Nomina quindecim illorum monasteriorum jam dudum cum ædificiis interiere, superstitæ etiam nunc Uticensi, quod a conditore demum appellationem, uti & ornamentum accepit.

Item aliorum
quindecim.

Modo agebamus de monasterio Duorum-gemellorum apud Bajocasses, quod Ordericus b Vitalis, Uticensis ante annos sexcentos monachus, ex veterum traditione a Martino abbate Vertavensi ex Anglia revertente conditum scribit, juvante Ebrulfo adhuc laico, qui ibidem postea monasticum habitum susceperit, atque a duobus gemellis ab eodem Martino excitatis nuncupatum. Ordericum, auctorem sane gravem, & domesticum, sequimur, deficientibus antiquioribus & magis idoneis argumentis: tametsi non nihil difficultatis aliquando in hac sententia passi sumus: propterea quod Felix Namnetensis episcopus, a quo Martinus diaconus, sacrique verbi præco institutus fuit, hanc sedem non ante annum sexti sæculi quinquagesimum obtinuerit; atque adeo Martinus munia hæc, variasque tum in Angliam, tum in alias Europæ provincias, explevisse peregrinationes vix potuerit ante annum sexagesimum, quo Ebrulfus, jam dudum monachus, Uticense monasterium rudi opere construere cœpit. Verum his conjecturis præferenda videtur Orderici sententia: cum annus incepti Uticensis monasterii nobis satis compertus sit & exploratus. In actis episcoporum Cenomannensium laudatur c abbas monasterii Duo-gemellensis sub Dagoberto rege ejus nominis primo; ibidemque d Herlemundus ejus urbis episcopus, qui origine Coloniensis clericus fuerat, dimisso ob tyrannorum violentiam episcopatu, orbatu oculis se recepisse ad monasterium quoddam, ubi frater suus abbas præerat, Duos-gemellos appellatum, in pago Bajocassino. Id factum regnante Pippino. Nulla deinceps hujus monasterii mentio, præterquam in testamento Ansegisi abbatis Fontanellensis; qui monasterio Duorum-gemellorum duas libras legavit Ludovici Pii principatu: ut proinde constet, hoc cœnobium a Nortmannis eversum, demum excitatum non fuisse.

XIV.
Martinus ab-
bas Vertaven-
sis an auctor
monasterii
Duorum-gem-
ellorum.
b Orderic.
hist. lib. 6.c Analest.
no. 3. p. 147.
d ibid. p.
240.

Ad Martinum quod attinet, hic apud Namnetas * in Armorica, illustri loco natus, decursis apprime liberalium artium studiis, cum in virtute non minorem progressum fecisset, diaconus primus, dein sacri verbi minister a Felice episcopo ordinatur. Qui res ab eo gestas scribere auctores, eum ad Herbadillam urbem, Namnetibus proximam, directum tradunt, ut opidanorum mentes, ignorantæ tenebris occæcatas, illuminaret, corumque cordis ex rerum affluentia duritiem emolliret. Verum ubi nec promissa, nec munus proficiunt, urbi cladem munitur rebelli, quæ ultricibus aquis absorpta, ingentem in lacum, qui Grandis-lacus, rectius Grandis-lacus, etiam nunc dicitur, conversa sit. Tam tristis eventus (fabulam alii malunt dicere) Martinum solum vertere compulit, & peregrinandum per totam vagari Europam, ut tanta calamitatis tristitiam devoraret. Reversus demum in patriam, secessit in locum, qui Vertavum * dicitur, duabus ab urbe Namnetum leucis, ibique cœnobium in honorem beati Johannis Christi Præcuroris edificavit sub regula, quam a transalpinis ferunt regionibus ab ipso delatam. quod de Benedictina alter d

XV.
Res ab eo
gesta.
* Nantes.* Vertou.
d Sac. 1. n. 6.
Bened. p. 685.

ANN. CHR.
562.

* Durin.

vita ejus scriptor explicuit. Hinc propagata in alia complura cœnobio coloniarum, veluti totidem sacrarum apum examina, quæ vicinas regiones, Neustriam in primis, virtutum suarum odore perfuderunt. In his ad tercentenos sub Martini disciplina monachos vixisse tradunt ambo vitæ scriptores. Apud Durivum *, sic dictum a duobus rivulis in unum confluentibus, duplex erat monasterium, virorum unum, alterum mulierum, quibus etiam vir sanctus æternæ vitæ subsidia præbebat. quod dum aliquando exsequeretur, istic ad superos evolavit hoc sæculo deficiente.

XVI.
Rei monasti-
cæ status in
Armorica.

Dum in Armorica versamur, qualis tunc ea in provincia rei monasticæ status fuerit, paucis explicare juvat. Primos ejus vitæ illis in partibus auctores fuere sancti Wingaloëus, Jacutus, Gildas seu Gildasius, Samson, & Machutes seu Maclovius: monasteria præcipua, Landvenecense, sancti Jacuti, Ruyense, Dolense, & Ale-

XVII.
Landvenecense
monasterium.

* S. Guignoli.

* de Cor-
nonailles.

Landvenecense, quod locum apricum & a ventis tectum significat, primum conditorem & abbatem agnoscit sanctum Wingaloëum * seu Winwaloëum, ex majori Britannia ortum, quem sancti Patricii tempore, hoc est sæculo quinto, vixisse constat ex ejus actis, ubi Patricium consulere voluisse memoratur. Ex Hibernia in Armoricam cum trajecisset, relicto, ubi primum substitit, Corisopitensi * pago, in adversum litus occidentum cum sociis concessit. Condito istic monasterio, sed ob ventorum asperitatem post decennium itidem deserto, nonnihil deflexit ad commodiorem oceanum oram, quæ arcus instar ab oriente, austro, & aquilone, tota mari cincta, solo aditu ad occidentem patefacto, omnibus fere ventis, præterquam orientali, impervia est, atque adeo amœnissima, *velut quidam paradisus*, ut verbis utar antiqui ejus vitæ scriptoris. Hic demum sedem suam fixit vir sanctus, ibidemque monasterium constituit in honorem Deiparæ Virginis, Grallono rege locum & multa prædia suppeditante, cum pro salute sua, tum pro anima * filii sui Riveleni. A vicefimo ætatis suæ anno ad obitum usque nunquam visus est sedere in ecclesia. Brachiis in modum crucis expansis orare solitus, centenis per diem, totidemque per noctem genuflexionibus Dei majestatem adorabat. Pro lineo, laneove indumento, nonnisi caprinis pellibus; pro plumis aut lectisterniis, tantum arborum corticibus utebatur. Panis quo vescabatur, ex hordeo erat cineri permisto: pulmentum ex farinula hordeacea & modico olusculo: sabbato & dominica pisces & caseum in cibum adhibebat. In quadragesima bina tantum erat per hebdomadam refectio. De cetero nullum uvæ liquorem, nihil mellis, aut lactis fumebat: sed potus ejus constabat ex aqua plurima, & quibusdam malorum agrestium succis. Hæc fere institutio ibidem viguit ad imperium Ludovici, cognomento Pii, cujus jussu temperata est ea severitas ad regulam sancti Benedicti; mutataque tonsura, quam ad id usque tempus, Scottorum more, Landvenecenses retinuerant. Discipulum habuit vir sanctus inter alios sanctum Riochum ^b, per quem aliquando mortuam ejus matrem excitavit. Wingaloëus pervenit ad principatum Childeberti senioris, obiitque quarto nonas Martias, prima hebdomada jejunii quadragesimalis, sub initia sæculi sexti.

b *ibid.* p. 259.
col. 2.c *Bolland.*
ibid. p. 246.
vol. 1.XVIII.
S. Jacuti.

Paullo minus antiquum est sancti Jacuti monasterium, primitus appellatum sanctæ Mariæ de Landovardo, situm in diœcesi Dolensi, in quadam Armoricæ pœninsula, quæ, lapidum mole oceanum fluctibus objecta, modico terræ spatio jungitur continenti. Grallonum itidem conditorem habuisse fertur. Hactenus perstat, uti & præcedens & subsequens, sub Benedictina sancti Mauri congregatione, quæ vetustis ædificiis meliorem formam restituit.

XIX.
Ruyense au-
tore Gilda Sa-
piente.

Gildas, cognomento Sapiens, auctor est cœnobii Ruyensis sub diœcesi Venetensium. Natus est nobilissimis ac regiis parentibus apud Areclutam, Scotiæ validum propugnaculum, ipso anno obsidionis Badonicæ, ex qua Badonici cognomentum accepit. Albanum alii vocant a patre Cauno Albanæ regis. Prima vitæ christianæ & litterarum elementa didicit a piissimo viro Hiltuto seu Eltuto, sociosque in ea schola habuit Samsonem & Paulum, clarissimos dein futuros episcopos, alterum Dolensem, alterum Oxismensem seu Leonensem in Armorica, quæ olim Letavia Britannis dicebatur. In Hiberniam a rege accitus, rem christianam ac monasticam ea in insula mirifice promovit. Post Romanum inde iter, in Armoricam accessit, ubi vetus quoddam castrum, in monte Reuvifii ad prospectum maris situm, in monasterium commutavit, construxitque parvum oratorium ad ripam fluminis Bla-

ANN. CHR.
562.

veti, qui Venetensibus a Curiosoliticis dirimit. Id factum anno circiter sexti sæculi tricesimo-octavo. Post decem annos, quam ex patria recesserat, librum de excidio Britanniarum scripsit duobus libris eo anno, quo Constantinus Damnoniarum rex, duorum puerorum regionum, eorumque nutritorum, inter sacrosancta altaria, latera transverberavit; & quidem anno post obsidionem Badonicam quadragesimo-quarto, quam obsidionem anno Christi octogesimo-quarto supra quadragesimum contigisse alibi * probavimus. Multa in illo opusculo, quod typis in Bibliotheca Patrum atque alibi vulgatum est, observatione digna, quæ non sunt hujus loci. Venetensis comitis filia, quæ sub ejus fidejussione cuidam illius regionis tyranno nupserat, ab impio marito caesa, a Gilda e mortuis excitata fuit, ac postmodum in cœnobium virginum sponte inclusa. Filius ejus, Trechmorus nomine, a viro sancto pie educatus, vitam & ipse beato sine conclusit. E vivis excessit Gildas quarto kalendas Februarii in insula Horata *, ubi olim eremiticam vitam duxerat. Corpus ejus, prout jussit, in caduca navi in mare demersum, appulit ad quoddam oratorium, quod sub titulo sanctæ Crucis construxerat, atque inde in proximum Ruyense monasterium delatum quinto idus Maii, qui tum in litaniis rogationum incidebat, id est anno hujus sæculi sexagesimo-quinto.

a *Sec. 1. Béné-
dict. p. 139. &
144.** *Fontaine.*

DE hoc monasterio altum deinde apud veteres silentium ad sæculum nonum, quo tempore a Nortmannis eversum fuit. Sunt & alia eidem patrono dicata duo monasteria, unum in pago Bituricensi, ad excipiendas ejus reliquias erectum sæculo decimo ineunte; alterum sæculo insequente in diœcesi Namnetensi, sancti Gildasii de Nemore appellatum, ut suis locis videbimus.

ANN. CHR.
563.

Dolensis & Pentaliensis monasteriorum, itidem in Armorica, origo ad sanctum Samsonem episcopum referenda. Huic patria Demetia, quæ Walliæ in Britannia majori provincia est; parentes nobilissimi fuere. Puer in monasterio Elturi cum Gildasio institutus, dein a Dubricio Legionum episcopo diaconus ac presbyter ordinatus, abbatis officium gessit in cœnobio Pyronis abbatis, quem sanctum appellari Guibertus ^b abbas vehementer conqueritur. Episcopus demum ab eodem Dubricio consecratus, in Armoricam item accessit, ubi Dolense monasterium ab ipso construitur. Aliud deinde auctore Childeberto rege in antro, ex quo serpentes expulerat vir sanctus, excitatum ad fluvium Sigonam seu Sequanam, vocabulo Pentale seu Pentalense. Ejus situm signantius exprimit libellus de vita sancti Germalii abbatis, qui sæculo septimo rexit *monasterium Pentallium in pago Rotomagensi super fluvium Lirizinum* *, nempe ubi Lirizinus in Sequanam influit. Hactenus locus ille infra Pontem-Audomari positus, sancti Samsonis appellationem retinet. Samson episcopus, absque ulla sedis designatione anno quinquagesimo-septimo subscripsit concilio tertio Parisiensi, cui non diu supervixit. Post mortem sepelitur in Dolensi monasterio, quod in episcopalem ecclesiam conversum est, non ante sæculum nonum, nempe cum Nomenoio, dux minoris Britanniarum, ex quatuor ejus regionis episcopatibus octo constituit. Quadragesimæ tempore, pro more priorum illius temporis hominum, in remotiorem locum secedere solitus, tres tantum oblationes, id est panes ad sacrificium paratos, secum portabat; idemque kalendarum Januariarum profanos ritus acriter insectatus est. Res ab eo gestas anonymus auctor ^c æqualis scripsit duobus libris, quos Tigerinomalo episcopo nuncupavit, haud dubie Leonensi, qui in actis sancti Pauli istius sedis antistitis Tiernomailus vocatur; in vulgatis indicibus omissus. Præferendus hic auctor aliis ejus vitæ scriptoribus: quos inter Baldricus, Dolensis sæculo undecimo antistes, præcipuus est. In synodo Landavensi ^d tertia ex Cornugallia Britanniarum majoris remissus est judicanus rex parricida ad archiepiscopum Dolensem in Cornugalliam Armoricanam: propterea quod magnam inter se se necessitudinem habuissent sanctus Teliavus episcopus Brittonum majoris Britanniarum, & sanctus Samson archiepiscopus primus Dolensis civitatis; & quod Brittones, & archiepiscopus illius terræ essent unius linguæ & unius nationis, quamvis dividerentur spatio terrarum.

XX.
Dolense &
Pentalense
per Samsonem.b *Guibert. de
fig. Sancti.
lib. 1. c. 1.** *In Litaniis.*c *Sec. 1.
Bénédict. p. 165.*d *Labbe ro. 5.
conc. vol. 830.*

Samsonis consanguineus ac popularis existit Maglorius, qui ab eo diaconus ordinatus, in Armoricam pariter cum eodem trajecit. Successor ab ipsomet designatus in regimine Dolensis monasterii, Budoco postea sibi substituto, turbæ declinandæ causa in Sargiam * insulam se recepit, ubi locum, sibi a Radwalo regulo concessum,

XXI.
Maglorii Sa-
gentie monas-
terium.
* *Sargis.*

ANN. CHR.
563.

in monasterium commutavit, in quo monachi supra sexaginta ab eo congregati. Jejunium illi singulis feriis quartis & sextis sollempne erat. a vino & ficera prorsus abstinens, pisciculis interdum paucis in cibum utebatur. E Sargiensi monasterio, ubi primitus ejus corpus humatum fuit, sæculo nono transfertur in prioratum Lehoniensem, postmodum Lureciam Parisiorum, ubi hæcenus religiose asservatur in ecclesia ipsi sacra, quæ a Benedictinis ad patres Oratorii nostro ævo mutavit.

XXII.
S. Maclovii
Aletense.

Ab his non divellendus Maclovius, aliis Machutes, Samsoni & Maglorio non minus sanctitate, quam consanguinitate conjunctus. A puero disciplina traditur sancti Brendani abbatis apud Carvannam, locum in majori Britannia maritimum. Jam episcopus in Armoriam trajicere animo destinavit, ac primum quidem ad quamdam applicavit insulam, in qua Aaron abbas, vir angelicæ vitæ, cum discipulis tunc versabatur. Huic vicina est alia insula, spatio latior, altiorque ripibus, ubi antiquissima civitas Aletis sita erat, a meridie Rinætio * fluvio in mare ipsum influente, ab aquilone brevi freto ab illa insula sejuncta. Mox Aletenses, qui plerique etiam tunc paganis ritibus addicti erant, verbis & exemplis ad fidem adduxit, eisdemque episcopali sollicitudine præfuit. Aaron abbate mortuo, ejus etiam cœnobium regendum suscepit, numerumque monachorum ad septuaginta auxit. Parem canonicorum numerum in Aletensi ecclesia instituisse dicitur, parum veri simili fundamento. Verum postea vexatus ab incolis illius regionis, in Aquitaniam semel atque iterum se recepit, ibidemque apud Archambiacum *, Santonenfis pagi vicum, in cinere ac cilicio exspiravit septimo-decimo kalendas Decembris. Inde corpus ejus Aletas revedum, pars in cathedrali sancti Petri ecclesia servata fuit, pars delata in monasterium Aaronis, sancto Vincentio sacrum, quod in urbem subinde accrevit, ab ejus nomine Macloviopolim * seu sancti Maclovii urbem appellatam: quem in locum sedes episcopalis Aletensis duodecimo sæculo translata est. Aletæ vero, quæ civitas Diablintum in antiqua episcopatu notitia vocatur, in vicum * redactæ, nunc sancti Servatii vocabulum obtinent. De sancti Maclovii reliquiarum in urbem Parisiorum translatione alias agemus.

* Archambiacum.

* S. Malo.

* Quialent.

* S. Servatii.

XXIII.
Pauli episcopi
Leonensis
facta.

* Baaz.

S. Matthæi
monasterium.

Paulo, Oxifmensi seu Legionensi item in Armorica episcopo, eadem patria, idemque genus, eadem sub Eluto præceptore institutio, eadem quoque in Armoriam transmigratio. Huic Batham * insulam Withurus comes, serpentis infestatione ab eo repurgatam, cum censu delegavit, atque ut Oxifmorum episcopus ordinaretur, a Childeberto rege obtinuit. Dein monasteria a Paulo constructa, in primis Gerberensæ, cui Tanguidus abbas præfectus, is qui sancti Matthæi monasterium in extremo Armoricæ apud Leonenses promontorio sub medium sæculum sextum construxisse perhibetur, ob id in finibus-terræ cognominatum. Occasionem tradunt sancti Apostoli caput ex Ægypto a quibusdam mercatoribus Leonensibus allatum. Novum asceterium consecravit Paulus, eoque Tanguidus e Gerberensi monasterio, ceteri Relecentis successit, monachorum coloniam duxit. Perstat ad nostrum tempus sancti Matthæi monasterium sub sancti Mauri congregatione, situm, ut mox dicebam, in diocesi Leonensi, haud procul a Conquitto, paullo longius a Bretenfi celeberrimo portu. Nulla fere de hoc cœnobio vetera monumenta supersunt post varias ab Anglis illatas clades: tamen antiquum ejus splendorem arguit insignis basilica, quæ variis sanctorum reliquiis ornata est. Sancti Pauli episcopi corpus delatum in monasterium Floriacense sæculo decimo.

XXIV.
Kemperlegien-
se cœnobium.

Post medium item sæculum sextum revocant Kemperlegiensis nostri primam cœnobii sui originem, quod in finibus diocesis Corisopitenfis, qua parte Venetenses attingit, situm est cum adjuncto cognomine opido, quod geminis fluviois alluitur, Idola scilicet atque Elegio, ex quo inditum loco nomen Kemperlegium, quasi dicas Elegi urbem. De primario cœnobii conditore nihil constat: Karadokum seu Guarekum Venetensem comitem recentiores ingerunt, primumque abbatem Gurthiernum, cujus memoria sacris Armoricæ, fastis tertio kalendas Julias inscripta est. De monasterii restitutione agendum sæculo undecimo.

XXV.
S. Brioci &
S. Rabutviali.

De monasteriis sancti Brioci, & sancti Rabutviali, quorum primum in episcopalem sancti Brioci sedem & urbem, alterum in Trecorensis sæculo nono conversum est, nihil certi & explorati habemus in vetustis instrumentis, nisi quod utrumque sæculo sexto conditum fuit, uterque sanctus eo tempore floruit. Sic ex novem Armoricæ episcopatibus quinque ex monasteriis originem habuerunt, Dolensis, Leonensis,

Leonensis, Macloviensis, Briocensis, & Trecorensis, tamen, una excepta Leonensi, non ante sæculum nonum eam dignitatem obtinuisse videntur: quamvis Samson episcopus fuerit, sed regionarius.

ANN. CHR.
563.

AD annum hujus sæculi sexagesimum-sextum revocamus obitum sanctorum Nicetii episcopi Trevirensis, & Victoriani Afanensis in Hispania abbatis. Nicetium in Austrasiano regno abbatis officium gessisse, atque inde in sedem Trevirensis assumptum fuisse, superius diximus. Multa præclare in episcopatu egit, viro apostolico digna. Illud in primis memorandum, quod Theodeberto Austrasiorum regi non pepercerit, frequenter eum corripiens, quod multa iniqua committeret, ejusque aulicos, qui sacris ab ipso privati fuerant, ab ecclesia egerit. Gregorii contextum, qui in editis gemino versu mutilus erat, Ruinartus noster ex codice antiquo sic restituit. *Cum Theodorico decedente Theodebertus filius ejus regnum ambiisset, ac multa inique exercebat, & ab eodem plerumque corripere, quod vel ipse perpetraret, vel perpetrantes non argueret; [advenit * dies dominicus: & ecce rex cum his, qui ab hoc sacerdote communioni abesse jussi fuerant,] ecclesiam est ingressus. Lectis igitur lectionibus, quas canon sanxit antiquus, oblati muneribus super altare Dei, ait sacerdos: Non hic hodie missarum sollempnia consummabuntur, nisi communionem privati prius abscedant. Energumeno vero in eos, qui exire ab ecclesia nolebant, vociferante, cum rex timore concussus peteret, ut hic energumenus ab ecclesia egeretur, dixit episcopus: Prius illi qui secuti sunt, id est incesti, homicida, adulteri, ab hac ecclesia extrudantur, & hunc Deus silere jubebit. Et statim rex jussit, [omnes hos, qui sacerdotis sententia damnati fuerant, egredi ab ecclesia. quibus expulsis jussit sacerdos] demoniacum foras extrahi. quo facto rex mitior ac placatior factus est. Ex Gregorii contextu non apparet, Theodebertum, etsi adulterii reus dicitur, inter absentibus numeratum, ejectionem fuisse. Quamquam Nicetius, ut idem auctor in consequentibus scribit, Chlotharium regem pro injustis operibus sæpius excommunicavit, exsiliumque eo minitante, numquam est territus. quod sine dubio accidit, cum Chlotharius monarchiam obtinuit, alias Trevirensi episcopo in Sueffionum regem nulla erat auctoritas. Id probat Gregorius ipse cum subdit, Nicetium re vera in exilium a Chlothario missum fuisse: sed mox, eo mortuo, a Sigiberto rege inde revocatum. Sanctorum basilicas, maxime beati Maximini, sæpe uno tantum comitatus famulo, circumibat, capite cucullo contecto, ne agnosceretur. Adhuc vivens potissimum a naufragantibus invocabatur. Ad Deum migravit nonis Decembris, postquam Chlodestriandam, Alboini Langobardorum regis sponfam, de curanda mariti sui conversione litteris commonuit, ac Justinianum augustum, sub extremum imperii sui tempus in errorem Incorruptibilitium lapsam, redarguit. Sepultus est in basilica sancti Maximini, de cujus monasterio nunc agendum.*

Antiquissima est, & a primis christianæ religionis apud Treviros sæculis condita sancti Johannis evangelistæ basilica, cujus originem Constantino Magno tribuunt. Sancti Maximini appellationem accepit a tumulo ejusdem pontificis, quem insignis confessor Paulinus, ut verbis utar Lupi abbatis, in ecclesia beati Johannis evangelistæ magnificæ sepulturæ tradidit. *Templum sancti Maximini* vocat Gregorius episcopus Turonensis, qui perjuros ad ejus tumulum divinitus castigatos fuisse dicit, idemque de sancto Nicetio commemorat. Quo primæ tempore monachi basilicam illam infederint, non satis exploratum. Id ipso Constantino auctore ad preces Helenæ augustæ factum asserit diploma Dagoberto regi adscriptum, ac Johannem primum loco abbatem præfuisse. Fibicium item seu Vibicium, qui Maximiano successit desistente sæculo quinto, ex abbate sancti Maximini assumptum ferunt. Sane ante sæculum quintum servos Dei seu monachos apud Treviros existisse constat ex narratione Ponticiani apud Augustinum, ubi in quadam casa extra muros urbis habitasse memorantur quidam servi Dei, quibus duo Ponticiani socii, reperto istic codice, in quo scripta erat vita magni Antonii, eoque lecto, se se adjungi flagitarunt. Verum ad illustrandam hujus nobilissimi cœnobii antiquitatem nulla nobis idonea supererunt argumenta, neque in actis sancti Maximini per Lupum abbatem, neque in veteri historia Trevirensi. Tantum Lupus meminit cujusdam Gosberti, ipsius ecclesiæ custodis, per quem cæcus quidam ad sepulcri penetralia intrmissus est, nempe, ut ex Gregorio intelligitur, ad tertium ostium, per quod ad cryptam, ubi

ANN. CHR.
566.
XXVI.
S. Nicetii episcopi
Trevirensis
facta & obitus.
a lib. 4. n. 28.
b Greg. Tur.
de vit. Patr.
c. 17.* Hac in
editis decantat.XXVII.
S. Maximini
monasterium
Trevirensis.
c Greg. Tur.
de vit. Patr.
c. 17.
d id. de gl.
conf. 93.
e ibid. c. 94.f Aug. conf.
lib. 8. c. 6.g Greg. Tur.
de gl. conf.
c. 24.

ANN. CHR. 566.
a *Annal. Trevir. lib. 7. n. 16.*
b *Zylofius part. 3 p. 14.*
sancti pontificis locus erat, ingressus patebat. Addit Lupus donum Caroli Magni, qui *cœnobium sancti Maximini* prædiis auxit, ob sanitatem ad ejus tumulum recuperatam. Browerus a forte antiquiora viderat instrumenta, cum ait, Hildulfum episcopum, qui cum Clemente seu Willibrordo atque Gosberto episcopis sancti Maximini corpus, testante Lupo, ex hac crypta in decentiorem locum octavo sæculo transtulit, revocata veteri monachorum disciplina, centum ibidem instituisse cœnobitas. Totidem numerat vulgatum diploma Dagobertinum. Ceterum Lupus abbas Ferrariensis librum de vita sancti Maximini edidit rogatu Waldonis monachi, quem amicum suum vocat. Is non alius videtur, quam venerabilis ille abbas Waldo, cui Lotharius b rex diploma concessit anno supra octingentesimum sexagesimo octavo pro abbacia sancti Maximini: de cujus instauratione sæculo nono erit dicendi locus.

XXVIII. S. Eucharrii seu S. Mathiæ monasterium.
c *Spicil. 10. 12. p. 209.*
d *Annal. Trevir. l. 5. n. 82.*
Extra muros itidem Trevirenses a primis temporibus existit basilica sancti Eucharrii ex primis Trevirorum apostolis, quam beatus Cyrillus, ejusdem sedis medio sæculo quinto antistes, incensam & desertam reparavit, monasteriumque non longe a priore loco constituit, & illuc corpora sanctorum Eucharrii, successorumque ejus transtulit, juxta quos & ipse requievit, prout legitur in veteri historia Trevirensi. Exstant apud Browerum d antiqui versus id ipsum attestantes. Locum restituit sæculo decimo Egbertus episcopus, alio nomine sancti Mathiæ a reliquiis hujus beati Apostoli appellatum.

XXIX. S. Martini item Trevirensis.
Hunc annum non videtur excessisse Victorianus abbas Afanensis in Hispania primus, de quo superius e actum, postquam cœnobium suum per annos sexaginta rexisset. Hunc miraculis claruisse tradit Fortunatus in ejus epitaphio, confirmatque Rodericus Toletanus. f antistes, qui Petri Aragonum regis de Mauris victoriam sancto Victoriano acceptam refert. De ejus reliquiis duæ certant apud Hispanos ecclesiæ, quarum lites componere haud nostri est instituti. Vide sis hac de re observata in ejus elogio, edito in actis nostris Benedictinis.

XXX. Victoriani abbatis Afanæ obitus.
c *Supra lib. 3. n. 28.*
f *Roderic. Tolet. lib. 6. cap. 1.*
Sub finem hujus anni, id est quinto-decimo kalendas Decembris, anno sexto Chariberti regis, celebratum est Turonense concilium secundum, in quo multa disciplinae regularis capitula sancita sunt a pontificibus trium Lugdunensium provinciarum. Interdictum e episcopo, ne abbatem, absque aliorum abbatum consilio, e loco suo ejiciat, quod secundæ Carthaginensis sub Reparato synodi decreto consentaneum est. Nec liceat h monachis cellulas habere communes, ut in eis bini maneant; aut peculiare, ubi singulares reponi possint: sed schola, id est commune conclave seu dormitorium, labore communi construatur, ubi omnes jaceant, & lectiones fiant. Non ergo in claustris lectiones tum fiebant. Monachis item prohibetur i conjugium sub interminatione excommunicationis. Ad hæc k, ne quævis mulier intra septa monasterii introire permittatur: qua in re si abbates aut præpositi negligentes reperti fuerint, excommunicantur. Jejunia l a paschate ad quinquagesimam seu

XXXI. Turonensis concilii statuta.
g *can. 7.*
h *can. 14.*
i *can. 15.*
k *can. 16.*
l *can. 17.*
m *can. 18.*
pentecosten nulla, præterquam in triduo rogationum. Post pentecosten integra jejuniorum septimana. Inde ad kalendas Augusti singulis feriis secundis, quartis, & sextis. Prandia toto Augusto, id est nulla jejunia, quia quotidie missæ, seu festa, sanctorum erant. Quenam festa illa fuerint, non satis apparet. Tota Septembris, Octobri & Novembri, terna, ut post pentecosten, jejunia: quotidiana mense Decembri ad natale Domini. Ab hoc festo ad epiphaniam triduanæ ad abolendas gentilium superstitiones litanæ in kalendis Januarii, in quibus post psalmorum cantus nonnisi hora octava missa celebrabatur. Ab epiphania denique ad quadragesimam terna itidem, ut post pentecosten, jejunia. Incertum est n an ordo psallendi, qui in hoc concilio tam in basilica sancti Martini, quam in aliis ecclesiis assignatur, etiam ad monachos pertinuerit, qui ordo, uti & jejuniorum, omnino diversus est ab eo, quem sanctus Benedictus in regula sua præscribit.

XXXII. Ad patres in hac synodo congregatos scripsit Radegundis, ut suum eis commen-

daret monasterium. Excidit ejus hac de re epistola: at Gregorius a patrum ad eam responsum refert, cujus hæc inscriptio: *Domina beatissima, & in Christo ecclesia filia Radegundi, Euphronius* Turonensis, *Prætextatus* Rotomagensis, *Germanus* Parisiensis, *Felix* Namnetensis, *Domitianus* Andecavensis, *Victorius* Redonensis & *Domnolus* Cenomannensis episcopi. In his litteris patres Radegundi gratulantur, quod, declinante sæculi vetustate, ejus fides revirescit in flore, & quod vetero tepuerat algore senectæ, tandem ferventis animi rursus ardore recalescat. quod exemplo beati Martini sic audientium mentes & pectora cælesti lumine afficiat, ut passim provocati puellarum animi, divini ignis scintilla succensi, raptim festinent ejus doctrinæ fonte inrigari, & relictis parentibus, hanc sibi matrem eligant, faciente hoc gratia, non natura. Et quia quædam ex suis territoriis puellas ad institutionem ejus regulæ convolasse intellexerant patres, se ejus rogatu confirmare quod fecerant votum, nimirum perpetuæ reclusionis, ut omnes inviolabiliter custodiant, quod libentissimo animo susceperant: quoniam contaminari ac violari non debet, quod semel Christo promissum cælo teste fuerit. ideoque definire, ut quæcumque ex suis provinciis in Pictavensi isto monasterio meruerit sociari, secundum beatæ memoriæ domni Cæsarii Arelatensis episcopi constituta, nulli sit ulterius discedendi licentia, quod si qua secus fecerit, separata a communione sua, diri anathematis vulnere feriatur, &, si quis cum ea conjunctus fuerit, aut id faciendi consilium suggererit. Hæc epistola scripta fuit antequam Cæsarii regulam suscepissent illæ sanctimoniales. quod non nisi post tres annos factum est. Sed tamen ex hac regula patres perpetuæ reclusionis legem eis imponunt, ita ut excommunicatio in eas tantum caderet, quæ animo revertendi in sæculum e claustris discessissent. nam post hoc decretum Radegundis cum Agnete abbatissa profecta est Arelate, ut inde sancti Cæsarii regulam acciperent, ac Sigiberti regis patrocinium obtinerent.

NON multo post hoc concilium Venantius Fortunatus Italiæ Galliam prætulit, & cum amore sancti Martini, cujus meritis sanatus fuerat, Turonos accessisset, postmodum Radegundi atque Agneti abbatissæ se addixit. Is in Italia transpadana prope Tarvisum opidum, in loco qui Duplavenis ipsi Fortunato, Paulo diacono Duplabilis dicitur, natus, Ravennæ educatus, atque in litteris institutus fuit. Contracto ex studiis oculorum morbo, in basilica sanctorum Johannis & Pauli, quæ in ea urbe sita est, sanitatem consequitur ex contactu olei, quod ad beati Martini oratorium ardebat. Hinc accepti beneficii memor, Sigiberto rege in Franciam accessit, Turonos adeundi causa ad tumulum sancti Martini, ut tanto se patrono gratum præstaret. Erant tunc novæ Sigiberti cum Brunichilde nuptiæ, quas ipse epithalamio celebravit: cum vero Pictavos primum accessit, Galeuanta, major Brunichildis soror, ex Hispania veniens illac transibat, Chilperico nuptura, quod anno Chilperici & Sigiberti sexto contigit. Ab eo tempore Fortunatus b Radegundi adhæsit, ut ipse fateatur his, aliisque versibus.

*Martinum cupiens, voto Radegundis adhaesi,
Quam genuit cælo terra Toringa sacro.*

Quanta fuerit ejus cum Radegunde & Agnete abbatissa familiaritas, idem in carminibus suis passim testatur.

Porro etsi regina humilis Agneti abbatissæ, quasi omnium infima, subjecta esset; salutaria nihilo minus toti congregationi monita subinde dabat. Sic vero, teste Baudonivia, congregationem sanctarum puellarum diligebat, ut præ his nec parentes, nec conjugem reges se habuisse recordaretur. Hinc piæ illæ ad eas voces: Vos elegi filias, vos mea lumina, vos mea vita, vos mea requies, totaque felicitas, vos novella plantatio. agite mecum in hoc sæculo, unde gaudeamus in futuro. Plena fide, plenoque cordis affectu serviamus Domino in timore, & in simplicitate cordis quæramus eum, ut cum fiducia ei dicere possimus: Da, Domine, quod promisisti, quia fecimus quod jussisti. Ad hæc, pacem inter Francorum reges, qua monitis, qua precibus, procurare conabatur, ut eis regnantibus populi salubri tranquillitate fruerebantur; puellisque suo monasterio inclusis assiduas indi-

ANN. CHR.

567.

XXXV.

Charibertus

rex obit.

a Greg. Tur.

lib. 4. c. 26.

b id. de gl.

conf. c. 19.

* Blaye.

Theodechil-

dis reclusa in

monasterium

Arelatense.

c Greg. Tur.

lib. 4. c. 26.

cebat vigiliis, ut sine intermissione Deum pro regibus precarentur.

Sub hoc tempus Charibertus rex Parisiorum Marcovefam, religiosa veste indutam, conjugio sibi copulavit: cujus rei causa a Germano Parisiorum episcopo excommunicatus uterque est. Sed, cum rex eam dimittere nollet, protinus illa iudicio Dei extincta est. Nec multo post ipse rex decessit, & quidem in urbe^b Parisiorum, ubi haud dubie sepultus est, forte in basilica sancti Vincentii, juxta Childebertum patrum suum; non vero Blaviae* in Aquitania secunda, ut recentiores volunt, secuti scriptorem libri de gestis Francorum, qui Charibertum, Dagoberti primi filium, in illa provincia mortuum, videtur confudisse.

Mortuo Chariberto Parisiorum rege, Theodechidis opilionis filia, quae in regium itidem thalamum adscita fuerat, nuntios^c ad Guntchramnum Aurelianorum regem direxit ad nuptias cum eo conciliandas. Rex id se facturum simulavit. accederet proinde cum thesauris, majori honore quam cum Chariberto sublimanda. Haec vero, tam laeto nuntio accepto, mox ad regem profecta est cum gaza regia. Tum rex indignum putans, hos thesauros penes eam, quae temere germani suithorum adierat, remanere; cum exigua portione eam ablegavit in monasterium Arelatense, cui tum Liliola abbatissa praerant. At illa tantam vitae severitatem inique ferens, Gotthum quemdam ad se ducendam, atque in Hispanias perducendam, ostentatis thesauris suis, sollicitavit. Nec mora Gotthus acquievit. Verum cum illa discessum cum proco suo pararet, deprehensa est a monasterii antistita, quae eam graviter caesam custodiam mancipari praecipit, in qua usque ad exitum vitae non sine multo maerore perduravit.

ANN. CHR.

568.

XXXVI.

Radegundis

ex Oriente li-

gnum sanctae

crucis obtinet.

Postero anno, ubi Sigibertus, pace cum Chilperico fratre composita, civitates ab eo captas, nempe Turonos & Pictavos, recepisset, Maroveus Pictavenensis episcopus consensit, instante ad Radegundis preces Sigiberto, ut clerici in orientem, ad petendas a Justino imperatore reliquias, in primis vero lignum dominicae crucis, mitterentur. Radegundis petitioni ac votis non aegre annuit imperator, lignumque sanctae crucis, cum evangeliiis auro gemmisque ornatis, eidem transmisit. Haec vero mox a Maroveo episcopo, cui haecenus in omnibus obsequens fuerat, flagitavit, ut hoc vivificum lignum ea, qua decebat, reverentia in monasterium suum deponeret. Maroveus contra, tantae reginae petitionem parvi pendens, assensis equis in villam suburbanam se contulit.

ANN. CHR.

569.

XXXVII.

S. Mammetis

item reli-

quias.

RE ad Sigibertum delata, Euphronius Turonum antistes jussu regis id executus est, deducta sollemni pompa e Turonico virorum, quod olim pia regina condiderat, monasterio, ubi sacrae reliquiae, dum responsum a Sigiberto rege expectabatur, interim resederant. Festivam hanc pompam Fortunatus versibus celebravit, qui plerique ad celebranda sanctae crucis praeconia haecenus in ecclesia concinuntur.

Paullo ante venerabilis, non jam regina, sed monacha, reliquias sancti Mammetis per Reovalem presbyterum a Hierosolymorum patriarcha postulaverat, impetraveratque sancti martyris minorem digitum, qui patriarchae post triduanum jejunium ac missas oranti veluti sponte cesserat. Accepto ligno sanctae crucis Radegundis misit, qui gratias imperatori debitas referret, eundem Reovalem presbyterum. is in mari gravissima per quadraginta dies tempestate jactatus, beatae reginae invocato praesidio, imminens naufragii periculum evasit. Forte in alterutro hoc itinere allatum sancti Georgii brachium cum reliquiis beatorum Innocentium, concessumque beato Germano Parisiorum episcopo, qui sacra haec pignora in basilica sanctae Crucis sanctique Vincentii apud Parisios reposuit, quae sane conjectura preferenda est fabulosa Germani in loca sacra peregrinationi, qualem commentus est Aimoini interpolator. Sane simili fere forte Gregorius Turonum antistes pallam^a holosericam, in qua crux Domini involuta fuerat, Hierosolymis accepit.

Post haec cum Radegundis in gratiam cum Maroveo episcopo redire frustra tentasset, necessitate compulsa Arelate contendit cum Agnete abbatissa, atque inde sancti Casarii regulam retulerunt, simulque Sigiberti regis tuitioni, quando sibi episcopalem demereri non poterant, se se commiserunt. In hoc itinere sine

d Greg. Tur.

lib. 1. de gl.

mar. c. 6.

XXXVIII.

S. Casarii

regulam Arela-

ti refert.

e Greg. Tur.

lib. 9. c. 40.

S. Georgii

brachium.

dubio Sigibertum, impetrandae ejus tutelae gratia, convenerunt; longeque ipsis conducibilis fuit ad stabiliendam monasterii sui disciplinam propriis cernere oculis eam, quae ad praescriptum beati Casarii in Arelateni parthenone servabatur, quam rudem ac nudam ejus notitiam ex lectione haurire.

Per id tempus Nunctus abbas ex Africanis regionibus in Lusitaniam cum aliquot fratribus trajecit temporibus^a Leovigildi Veligothorum regis. Basilicam sanctae Eulaliae apud Emeritam cum idemdem frequentaret, ad spectum mulierum, non secus ac vipereum morsum, vitare studebat; non sexum aspernatus, sed metuens tentationis periculum. Hujus rei causa, quocumque pergeret, duobus semper ibat comitatus monachis, quorum unus se praecedebat, alter subsequabatur. Quin etiam cum ad nocturnas vigiliis in eadem basilicam conveniret, secretum a Redemto diacono, basilicae praeposito, locum obtinuerat, ne qua mulier in eum oculos conjiceret. Pervicit tamen Eusebia quaedam, nobilissima & piissima vidua, ut eum, in cellam suam post vigiliis revertentem, accenso de industria magno cereorum lumine, eminus prospiceret. quod ille ubi observasset, Redemti fraudem conquestus est, graviterque tulit. Inde in solitarium locum paucis cum fratribus secedens, vilissimis ibidem tuguriis constructis, tanta religione claruit, ut ejus fama ad regis aures recurrente, Leovigildus, tametsi Arianus, ejus se precibus commendaverit, eidemque praedia quaedam ex regio fisco, conscripto regio diplomate, tradiderit ad comparanda sibi suisque fratribus alimenta & indumenta. quam donationem respuit primum vir sanctus, sed tandem eo, qui a rege directus fuerat, flagitante, non nisi aegre admisit. Post paucos inde dies, cum loci illius incolae vilissimo, ut sibi videbatur, ac sordido habitu deformi domino subjici non sustinerent, hunc solum repertum fractis cervicibus crudeliter necarunt. Comprehensos deinde homicidas Leovigildus inultos abire sivit, certus, si is vere Dei servus esset, ejus interfectores divinae justitiae poenas cito daturus. id quod brevi effectu comprobatum, demonibus in reos saevientibus, quousque crudeli morte confecti essent.

Eodem fere tempore, eademque forte occasione Donatus abbas, Servitani in Hispania monasterii auctor, ex Africa item istuc appulsi sunt cum monachis fere septuaginta, ob metum scilicet barbararum gentium, a quibus Africae excidium, adeoque ovilis sui cladem imminere praevidebat, uti fusus supra^b exposuimus ex Hildefonso & Johanne Biclarense, qui eum hoc tempore floruisse commemorant. Forte haec barbararum in Africam gentium impressio non alia fuerit, quam Maurorum, a quibus Theodorus praefectus Africae, Theodistus magister militiae Africae, itidemque Amabilis ejus successor, singuli tribus annis consequentibus^c tertio, quarto, & quinto Justini imperatoris, interfecti perhibentur in chronico^d Johannis Biclarensis. In annum sequentem incidit Justini quintus: quo anno Donatum in Hispania claruisse idem auctor scribit. An diu post hunc annum supervixerit, nobis incomperum. Hunc signis quibusdam effulsisse, & monumentum^e ejus ab incolis regionis honoratum tradit Hildefonso^e, cui soli accuratorem ejus notitiam acceptam referre debemus, nulla ejus descriptione commemorata. Et quidem nullum opus ab eo editum fuisse colligere licet ex Isidoro, qui nullam ejus mentionem facit, tametsi Eutropium ejus discipulum, & in monasterii Servitani regimine successorem laudat. Non eadem ratio de Hildefonso, qui viros non tantum scriptis, sed etiam virtute claros sibi laudandos proposuit: quos inter locum habet Aurasius Toletanus antistes, tametsi plus illi studii fuit in defensione veritatis, quam in scribendi exercitio. Sola itaque pietas apud Hildefonsum locum Donato commertit, cui Miraeus perperam tribuit regulam Donati episcopi Vesonionensis ad virgines Jusitanenses.

Dum in Africa res imperii in deterius labuntur, recepta non ita pridem ex Gothis Italia novam Langobardorum dominationem subiit Alboino duce. Is, contractis ex popularium suorum atque Hunnorum copiis, ex Pannonia in Italiam irruit tanto impetu, ut omnia Venetiae opida facile redegerit in suam ditionem. Liguria haud magno etiam negotio subacta. quo nomine veteres etiam Infubres complectebantur. Mediolano, quod erat provinciae caput, in potestatem adducto, Langobardi continuo Alboinum ipsum Italiae regem laetis acclamationibus salutarunt, eique hastam, insigne regium, porrexerunt. Atque hic annus regni

ANN. CHR.

569.

XXXIX.

Nunctus Afer

abbas floret in

Lusitania.

a Paul. dia.

Emerit. c. 3.

XL.

Donatus ab-

bas item Afer

in Hispania.

b Supra lib.

3. n. 26.

c Hildef.

de script. c. 4.

XLI.

Langobardi

Italiam inva-

dunt.

ANN. CHR.
569.

Langobardorum in Italia principium fuit, & infinitarum cladum origo, a quibus non loca, non urbes, sed nec sacrae etiam res & personae immunes fuerunt; non templa, non clerici, non monachi. Langobardi quippe, pars haeresi Ariana, pars etiam gentilium erroribus infecti, natura praeter alios inculti atque asperi, & militari praeter ea consuetudine efferati, trucem ipso etiam nomine & habitu speciem praese ferebant, capite a cervice ad occipitium usque raso, demissis a fronte usque ad os capillis; ab utraque parte in frontis discrimine divisus: ita ut nulla fere in eis, ne in vultu quidem, humanitatis apparerent indicia. Ex his quanta rei monasticae clades acciderit, sequens narratio satis superque declarabit. Qui Langobardos ad hanc stragem adduxit Alboinus, Ariana haeresi imbutus erat, uxorem habens Chlothsuindam, Chlotharii Francorum regis filiam, quam litteris suis Nicetius episcopus Trevirensis magnopere hortatus est, ut conjugii suo catholicam fidem persuadere conaretur, eam per tremendum iudicii diem obtestans, ut hanc epistolam, in qua Arianorum errores impugnabantur, illi frequenter exponeret. At quam parum haec profecerit, Alboini infaustus interitus docet.

ANN. CHR.
570.
XLII.
Simplicius
abbas Casinen-
sis obiit.

Huic Langobardorum tempestate magno divinae providentiae beneficio subductus est Simplicius abbas Casinensis tertius, vitamque caducam meliori commutavit, una cum Constantino praefessore suo ad pedes sanctissimi patris Benedicti compositus. Horum corpora primum a Desiderio, una cum sacris cineribus Carolomanni principis ac monachi, saeculo undecimo inventa; deinde a Johanne cardinale de Aragonia, cui sacri Casinensis monasterii cura demandata fuerat, sub finem saeculi quinti-decimi; postremo a Simplicio Caffarello abbate tertium detecta, magnam sui reverentiam in monachorum animis ingenerarunt. Simplicium Vitalis ex eadem familia excepit, Paulo diacono attestante, apud quem nudum Simplicii nomen, uti & Boniti ejus successoris, sub quo Casinensis monasterii destructio, prout a beato Patre praedicta fuerat, per Langobardos facta est.

Vitalis &
Bonitus suc-
cessores.ANN. CHR.
571.
XLIII.
S. Vincentii
apud Ceno-
mannos cenobii
primordia.

IN rebus Italicis & Hispanicis breviores, quam in Gallicanis, esse cogimur ob defectum veterum monumentorum, quorum copia apud nostrates major nos saepius invitat ad Gallicas res pertractandas. Huc nos in praesens denuo revocat Domnoli Cenomannensis antistitis pietas, quem insignis sancti Vincentii apud Cenomannos abbatia conditorem suum munificentissimum agnoscit collitque, ejus tumulo & reliquiis honorata. Posita est in uno civitatis suburbio, & in altero sancti Petri monasterium, quod Berthichramnus ejus successor aedificavit. Domnolus tempore Chlotharii senioris apud Parisios in basilica sancti Laurentii *gregi monasteriali* praefuerat, ut Gregorius a Turonensis antistes diserte tradit.

a Greg. Tur.
lib. 6. c. 9.XLIV.
Gregorii
contextus de
Domnolo epif-
copo assertus.

Totum hoc caput, ubi de Domnolo agitur, interpolatum causatur praeter alia multa Carolus Cointius, tum quia in veterrimo codice Corbeiensis, Merovingicis litteris scripto, & in Mettensi desideratur: tum quia in libro de gestis Domnoli nulla mentio abbatialis ejus dignitatis. Hunc vero de Domnolo Gregorii locum integrum praestare non dubitavit noster Michael Germanus in libro de palatiis regum Francorum, atque idipsum superius jam tentavimus. Sed abstinere hoc loco non possum, quin rationem ex codice Corbeiensis, quem nunc praemanibus habeo ex bibliotheca Joliana, in contrarium petitam nunc paucis convellam. Non integrum, sed mutilum multis in locis hoc exemplar esse tria in primis loca insigniora probant. Primus locus est in libro primo, ubi capiti tricesimo, in quo de Valeriani & Gallieni persecutione agitur, continuo subjungitur narratio de sancto Martino ab his verbis, *Tunc jam & lumen nostrum exoritur*, &c. quod quidem falsum est, si media cum exemplari Corbeiensis refeces, ubi proxime ante haec verba de Constante & sancto Hilario agitur, cum quibus apprimè quadrant superiora verba, *Tunc jam & lumen nostrum exoritur*. quod in exemplari Corbeiensis caput tricesimum est, in editis tricesimum-seximum. Secundus locus est in libri secundi capite tertio, in quo mentio est de Eugenio episcopo Carthaginiensi, cujus epistola catholica refertur in editis, omittitur in codice Corbeiensis, tamen haec verba in eo leguntur, *epistolam civibus pro custodienda fide catholica hoc modo transmisit*. quod sane manifestam arguit lacunam. Tertius denique locus est in

ANN. CHR.
571.

libro sexto, ubi caput tricesimum-quartum, in quo de morte filii Chilperici agitur, in praedicto codice deest, manifesto depravationis indicio, uti sequentis capitis initialia verba probant, *Dum autem haec agebantur, nuntiatur reginae puerum qui mortuus fuerat*, &c. Ex his tribus locis, ut alia taceam, manifeste conficitur, ad probandam Gregorianae historiae interpolationem non sufficere unum aut alterum veteres ejusmodi codices, in quibus multa certa & necessaria subinde resecta sunt pro arbitrio antiquariorum, qui libros scribebant: sed hanc interpolationem ex omnibus, aut certe ex plerisque ejusmodi codicibus probandam esse. Ceterum, ut ad propositum me referam, locus iste de Domnolo habetur in veteri codice Casinensi. Verum haec frustra in praesens persequor post novam Gregorii Turonensis operum editionem, a nostro Ruinarto adornatam, in qua haec aliaque accurate pertractata sunt.

Domnolus rei monasticae, quo flagrabat, desiderio, tum amore sancti Laurentii, cujus basilicae apud Parisios praefuerat, monasterium juxta urbem Cenomannorum constituit in honorem sancti Vincentii & sancti Laurentii, atque ad ejus dedicationem ecclesiae beatum Germanum a Parisiorum episcopum, suum in primis amicum, invitavit, collocato in ea capite sancti Vincentii, una cum magna parte craticulae, super quam sanctus Laurentius assatus est. Haec dedicatio kalendis Novembris facta, anno, ut quidem videtur, saeculi sexti septuagesimo-primo. quod ejusdem Domnoli probant litterae, pridie nonas Martias anni sequentis, nempe anno undecimo Chilperici regis, datae, quibus Germanus ipse cum aliis b subscribit. Exstant haec litterae in actis episcoporum Cenomannensium, tomo tertio veterum Analectorum. Leufus, ejus loci abbas, ut quidem videtur, primus, laudatur in aliis Domnoli litteris, quibus villam Canonem eidem monasterio tribuit, Chilperici regis anno vicesimo, subscribente inter alios Audoveo episcopo Andecavensi, quem ad sancti Victoris episcopi sollemnitatem invitaverat; itidemque in testamento c Berthichramni episcopi, dicentis, se brogilum a fratre suo Leufio abbate, datis quadraginta solidis, redemisse, & res quasdam cum eo commutasse. In his litteris beatus antistes petit, ut post obitum suum abbas, qui in hoc loco fuerit ordinatus, commemorationem suam, id est anniversarium diem, annis singulis celebrari procuret. Ad haec multi nobiles, cum Domnoli tempore, tum post eum, suas possessiones eidem ecclesiae contulisse perhibentur. In his omnitenda non est charta venditionis, a Betha Deo sacra facta basilicae sancti Vincentii, de quibusdam locellis apud Soliacum, Bariacum & Briscinum: quorum legitimam possessionem, exhibito venditionis instrumento, evindicavit *venerabilis frater Patruinus praepositus de ipso monasterio. Actum Soliaco in anno undecimo regni Domni Theodorici gloriosi regis, quod fecit praesens mensis Octobris dies duodecim*. forte legendum *Chilperici regis*. Huic instrumentum in appendice referendo subscribunt inter alios Derriceus & Beoraldus abbates.

XLV.
Domnolus
cenobii dedi-
cationem cu-
rat.
a Analect.
to. 3. p. 97.ANN. CHR.
571.
b ibid. p. 101.

c ibid. p. 121.

Non hic stetit Domnoli pietas, sed aliud etiam monasterium beatae Mariae cum xenodochio ultra fluvium Sartae aedificavit, ubi monachos sub Paduino abbate quatuordecim instituit, *sub regula degentes*, ut & ipsi pauperes recrearent, & hospites omnes condigne susciperent, & ipsi sancte & regulariter viverent. Ita in actis episcoporum: at in vita ipsius Domnoli monachi viginti-quatuor in eo monasterio constituti dicuntur sub Paduino abbate, qui antea praepositus fuerat praedicti sancti Vincentii monasterii; ut mox vidimus ex charta venditionis facta a Betha Deo sacra. Ejus exemplo multi, tam nobiles, quam ignobiles, saeculo & pompis ejus abrenuntiantes, regulari vitae se submisserunt: adeo ut amplius quam viginti-quatuor cellae, id est monasteria, in pago Cenomannico sint aedificatae, virisque sanctis & religiosis repletae, quos Paduinus, siquidem ejus actis credimus, caelestibus informabat documentis.

XLVI.
S. Paduini
monasterium.

Idem etiam Domnolus antiquum sancti Victorii monasterium prope fluvium Sartae, in quo sancti Juliani, primi jam dictae urbis episcopi, corpus quiescebat, & censuum, & monachorum numero auxit, quos ad quinquaginta ibidem aggregavit. Denique ejus tempore quaedam cellula, seu monasteriolum, cum sua ecclesia sub sancti Martini titulo intra urbem construitur ab Eulalio presbytero & Baudomalla Deo sacra, ab eisquedotatur: qua de re praecipuum existat Theoderti Francorum regis in actis jam laudatis episcoporum Cenomannensium. Ex

XLVII.
Alia apud
Cenomannos.

ANN. CHR.
572.
XLVIII.
Aredii abba-
tis facta & tes-
tamentum.

his omnibus monasteriis unum superest sancti Vincentii monasterium illustre, de quo subinde recurret dicendi occasio.

Hoc eodem anno Aredius, nobiles inter Lemovices nobilissimus, cum Pelagia matre sua testamentum condidit in gratiam basilicæ sancti Martini apud Turo- nos, cui Atanense monasterium, paullo ante ab se conditum, in primis commenda- vit anno undecimo regis Sigiberti. Aredius patrem nomine Jocundum habuit, educatus in aula Theodeberti regis; vitamque sanctius instituit monitis Niceii episcopi Trevirensis, cui omnia suæ adolescentiæ delicta confessus est; ejusdemque gesta Gregorio Turonensi episcopo exposuit. Rinoscindum Aredii fratrem laudat idem Gregorius in libro secundo de miraculis sancti Martini, capite tricesimo-nono, ubi mendose *pater* ejus in editis antehac appellabatur. Sebastianus, abbas Vosidensis* seu Vosiensis, Aredii præceptor fuerat: quo mortuo idem monasterium vir sanctus instauravit, innumerisque beneficiis ditavit. Mortuo patre, ex aula Theodeberti regressus Aredius, in antrum secessit, teste anonymo in libro de ejus vita nuperedi- to: sed hortante Pelagia matre, quæ post conjugis mortem, mutato sæculi ha- bitu, sanctimonialis vestes cepit, cœnobium Atanense construere cepit, si- tum in finibus pagi Lemovicensis versus Petrocorios, nunc ab auctore, sancti

* Vigentis.

* S. Yvier
de la Perche,
a Greg.
Tur. lib. 10.
c. 29.

b Analest.
no. 4. p. 196.

Aredii* appellatum. Istic ex familia propria, ut Gregorii^a verba referam, ton- suratos instituit monachos, cœnobiumque fundavit, in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam institue- runt, celebrantur regulæ. an etiam sancti Benedicti? Certe in libro de ejus vita, qui Gregorio Turonensi episcopo in perverusto codice sancti Galli tribuitur, & est saltem Atanensis monachi subæqualis, quædam phrasæ^b ex sancti Benedicti regula proferuntur, uti etiam ex Gregorii Magni libro secundo, qui totus de sancto Benedicto est. Jam erectum erat Atanense monasterium, cum Aredius tes- tamentum suum condidit, anno, ut mox dicebam, undecimo Sigiberti, qui Ar- vernis & Lemovicibus dominabatur. Hoc testamento, vivente ac comprobante Pelagia matre, res suas omnes contulit cœnobio Atanensi, quod Turonicæ sancti Martini basilicæ, ejusque præposito subjectum voluit. Aliud testamentum morti jam proximus condidit Childeberti Austrasiorum regis anno sexto-decimo, Christi nonagesimo-primo, ut priori testamento robar adderet. Posterioris tantum men- tionem Gregorius facit. In priori, quod a nobis^c editum est, heredem consti- tuit sancti Martini basilicam Turonensem, ita ut per ejus præpositum omnia or- dinarentur, præcipue Atanense monasterium, cujus abbatem absque ejus procu- ratione ordinari vetat. Idem statuit de cella Exidoliensi, in honorem sancti Me- dardi dedicata, quam Atanensibus monachis subjecit. Sub finem adjurat præposi- tum sancti Martini & monachos Atanenses PER CORPUS ET SANGUINEM

c Analest.
no. 2. p. 48. &
seq. & in ap-
pend. Greg. Tur.

DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI, & merita omnium sanctorum, ut in oratorio sancti Hilarii, in cella, inquit, mea, quinta feria omni tempore matus- rius matutina & missa sanctorum domnorum, id est Hilarii & Martini, a mona- chis ibidem revocetur. Sic apud Hieronymum in dialogo adversus Luciferianos, *contestantes corpus Dei*. Sic Augustinus in epistola quadragesima-quarta, *hortor & obtestor per Domini sanguinem*. Sic in libro tertio Victoris Vitenis duo germani fratres jurant *super corpus & sanguinem Domini*, se pro Christo unanimiter acerba quæque tormenta perpeffuros. Sic denique ante hos omnes Novatianus schisma- ticus suos asseclas jurare cogebat *super corpus & sanguinem Christi*, quod num- quam ad Cornelii pontificis partes transirent.

XLIX.
Vulfilaius
Alyites.

* Ivon.

Inter Aredii discipulos censendus est Vulfilaius diaconus, genere Langobar- dus, & ipse sancti Martini ab infantia cultor præcipuus, qui cum Aredio in Atanensi monasterio aliquamdiu conversatus fuerat. Inde profectus ad dicecesim Trevirensis, octo passuum millibus ab Eposio* castro monachos collocavit, constructa insigni basilica in honorem beati Martini. Ipse vero columnam erexit, super quam stabat ab aliorum cœtu sejunctus, & exalceatus. Parum panis & oleris in cibum, modicum aquæ in potum sumebat. Confluentes ad proximum Dianæ simulacrum populos a profano cultu averit, statua suis precibus dejecta, moxque in pulverem comminuta. Episcopis hoc vitæ genus improbantibus, e co- lumna descendere acquievit ad capiendum cum sodalibus cibum, & cum eisdem converfandum. Everfa demum jussu cujusdam episcopi columna, reliquum vitæ cum

cum fratribus in monasterio exegit. Gregorius Turonensem episcopum, qui hæc aliaque^a ex ejus ore acceperat, ex Childeberti regis aula redeuntem excepit.

Consimili in beatum Martinum pietate flagrabat Leobardus Arvernus, qui pa- rentum jussu sponsalia contrahere coactus, dato sponsæ anulo, (hic sponsalium^b ritus erat) porrigit osculum, præbet calceamentum, celebrat sponsalium diem fes- tum. Non multo post, mortuis parentibus, statuit relicto sæculo sese divino cultui mancipare, hæc apud semetipsum recogitans: Quid agis anima? quid in ambiguo suspensa teneris? Vanum est enim sæculum, vana sunt ejus desideria, vana gloria mundi; & quæque in eo continentur, omnia vanitas. Melius itaque eo relicto sequi Dominum, quam ejus operibus consensum præbere. His dictis tumulum sancti Mar- tini adire constituit: sed cum circa ejus basilicam paucis diebus substitisset, ad cel- lulam Majori-monasterio proximam, ex qua Alaricus quidam recesserat, devotus accessit, ibique super membranæ a se aptatis scripturas sanctas, ut eas legendo me- moria commendaret, sedulus exaravit. In hac cellula, quam tantisper excavata rupe amplificaverat, jejunii, oratione, lectione maxime delectabatur, & cum a di- vinis officiis & oratione cessaret, scribebat interdum, ut noxias a se cogitationes ex- cuteret. Cum vero de mutanda cellula cogitaret, id improbavit Gregorius, qui hæc narrat, asserens ex dæmonis suggestione hoc consilium proficisci; eidem- que transmisit libros de vitis Patrum & institutionibus monachorum, ut ex eo- rum lectione disceret, quales reclusi monachi esse debeant, & quanta cum caute- la vivere. Erat ei sollicitudo præcipua Deum precari pro regibus, populis & ec- clesiasticis viris. Vixit in ea cellula per annos viginti-duos, sub Eustathio abbate. Morte imminente Gregorium ad se venire rogavit, ab eoque *eulogias flagitavit*. quas ubi sumisset, hausto mero ait, se brevi ex corporeis vinculis, nempe ante diem festum paschæ, liberandum, quod quidem contigit dominica die mensis duo- decimi seu Februarii, cum id mense Decembri prædixisset. Mortui corpus reliqui fratres ablutum, ac condignis induum vestimentis, in sepulcro, quod sibi ipse in sua cella sculperat, condiderunt.

ANN. CHR.
572.
a Greg. Tur.
lib. 8. cap. 15.
& 16.

L.
Leobardus
reclusus in
Majori-mo-
nasterio.
c b id. de vit.
c Patr. c. 20.

Paullo extra lineas hic commemorandi ex loci occasione Ursus & Leubatus abba- tes, Chlodovei Magni ejusque filiorum æquales, quorum elogium texuit Gregorius^c episcopus Turonensis. Ursus ex urbe Cadurcina in Bituricensem pagum accessit, ibi- que monasteria in vicis Taurisiaco, Onia, atque Pontiviaco ædificavit. His cum præ- positos imposuisset, Turonicum ingressus est pagum, & in loco Senaparia dicto cœnobium construxit, eique Leubarium præfecit. Postremo aliud instituit apud Loc- cias*, super fluvium Angerem* situm, cui jam Gregorii ævo castrum cognomine supereminerebat. Istic consistere decrevit cum monachis suis, qui propriis manibus victum a terra in sudore vultus sui exigebant. Quin etiam molam versabant ad triticum, panis conficiendi gratia, comminuendum. qui labor cum ei gravior vide- retur, molendinum in ipso Angeris alveo fabricavit ad relevandum hunc laborem. Insolitam vero fabricam cum Gotthus quidam, Alarici regis quondam familiaris, Sichlarius nomine, monasterio invideret, nec cujusvis pretii repensatione ab Urso posset extorquere; rem vi aggressus est, similem infra construendo, quæ retinen- dis aquis superioris motum impediret. At viri Dei fratrumque ejus preces hanc fabricam dissiparunt. Urso mortuo, qui in ejus monasteriis præpositi erant, abba- tum nomen & officium, episcopis concedentibus, susceperunt, uti & Leubatus, qui apud Senapariam in magna sanctitate ac senectute vitam exegit. Hoc monas- terium modo incognitum est. Loccense autem redactum est in prioratum, Bellilo- censi prope Loccas abbatia subjectum, de qua suo loco. De aliis pagi Bituricensis monasteriis ab Urso conditis nulla superest memoria.

L I.
Ursus & Leu-
batus abbates.
c Greg. Tur.
de vit. Patr.
c. 18.

* Locher.
* P'Andre.

Exstat in eodem pago Cella* sancti Eustitii ad Carum amnem, Ursi & Leuba- tii æqualis. Is apud Petrocorios ortus, a parentibus ob rei familiaris inopiam va- num datus est abbati loci, cui Patriciacus vocabulum erat. Post viliora monasterii ministeria ad sacerdotii apicem evectus, ex abbatis fratrumque permisso secessit in Bituricensis pagi abditissimum locum, nemoribus constitum, Prisciniacum anti- quo vocabulo dictum: ubi humili casa & oratorio exstructis, pane hordeaceo, mo- dicisque oleribus famem, & aqua profluente sitim sedabat. Ad hunc senem^d Chil- debertus in Hispaniam movens cum venisset, aureos ei quinquaginta obtulit. at ille: Ad quid mihi, inquit, ista? hæc in pauperum usus largire. nam mihi haud ne-

L II.
Sanctus Eu-
stitius Celle
patronus.
* Cella.

d Greg. Tur.
de gl. conf. c.
82.

ANN. CHR.
572.L III.
Martini Du-
mienfis libri
duo.

cessaria sunt. His dictis, regi victoriam prædixit, qui reversus votivam ibidem ædificavit basilicam, in qua Eusitius post obitum sepultura donatus est. Nunc locus Cellæ vocabulum retinet, pertinetque ad patres Fulienfes.

Ut ad ordinem revertar, hoc anno duo in Hispaniis celebrata sunt concilia, nempe Bracarense tertium, cui Martinus ejus sedis antistes præfuit, & Lucense secundum. Hic annus erat secundus Mironis Suevorum regis catholici, cui tum Martinus librum, hoc titulo, *Formula vite honeste*, nuncupavit. Liber exstat in Bibliotheca Patrum: at præfatio in Spicilegii tomo decimo. Ad synodum Lucensem missa est orientalium canonum collectio, quæ ab eodem Martino emendata ad codices græcos, & latinis nonnullis aucta est, distincta in duas partes, quarum una canones ad episcopum & clerum, altera ad laicos pertinentes complectitur, ut idem auctor præfatur in epistola, Nitigefio episcopo & universo concilio Lucensi inscripta.

ANN. CHR.

573.
L IV.
S. Basoli ac-
cessus Remos.
* de la Roche.
a Erodonia.
lib. 2. c. 1.
* Verzy.

AD sequentem prope annum revocamus sancti Basoli adventum in cœnobium Virificense, quod ad radices montis Remorum infra nemus Righetii * situm erat. Hujus monasterii primordia Suavegotta, Theoderici Austrasiorum regis conjugii secundæ, & Theudechildi eorum filiarum tribuit Albericus in chronico; idque inde colligitur, quod Suavegotta a tertiam partem villæ Virificiæ * ecclesiæ Remensi testamento legasse reperitur, Theudechildæ ejus filiarum postea per precariam usu-fructuario concessæ. quod argumento est, totam villam ad eas pertinuisse: cujus antea duas partes monasterio construendo forsitan impenderant. Monachis istic duodenis præerat Diomerus abbas, cum Basolus eo accessit ex Aquitanis, nempe ex territorio Lemovicino, ubi nobili genere ortus fuerat. Hanc peregrinationem beati Remigii amore aggressus est, simulque patriæ relinquendæ ac delitescendi desiderio, quod cum Ægidius, Remorum tunc antistes, cui jam antea notus erat, intellexisset, prædictum ei monasterium ad habitandum concessit. Ibidem mirros brevi cum in virtute, tum in sacris litteris progressus fecit sub Comarco præceptore. Nulla ei propensior cura, quam aut in lectione, aut in sermone de Deo, aut in oratione loqui cum Deo. Caducis sæculi rebus penitus despectis, ad æterna semper anhelabat. In jejuniis assiduus, modicam mensæ communis annonam cum egenis communicabat. Sic in vita cœnobitica probatus, solitariam expetit vitam, & in montis proximi fastigio, ubi nunc ejus monasterium cernitur, cellulam cum oratorio construit, in qua per annos quadraginta seorsim vixit. Fontis vena salubris ipso orante ex filice producta, hæcenus in crypta beatæ Mariæ scaturire non cessat. Sub idem tempus Sindulfus, & ipse Aquitanus, in proximo Remorum vico Alfontia * solitariam vitam agebat, solo pane & aqua contentus.

Sindulfus ere-
mita.
* Aufonne.

ANN. CHR.

574.
L V.
Agaunum di-
reptum.
Hospitius re-
clusus Nicie.
* Nire.
b Greg. Tur.
lib. 6. c. 6.

POSTERO anno Langobardi, facta in Gallias irruptione, Agaunensi monasterio multam stragem intulerunt: sed in proximo loco a Guntchramni ducibus omnino cæsi sunt, vix quadraginta relictis. Erat tum prope urbem Nicensem * monasterium, in quo privata cellula reclusus degebat Hospitius, b ferreis ad cutem catenis, superinduto cilicio, constrictus, nihil aliud ad esum, quam purum panem cum paucis dactylis comedens; diebus autem quadragesimæ radices herbarum ægyptiarum a negotiatoribus allatas, quibus eremita illis in locis utebantur. Hic, revelante Spiritu-sancto, Langobardorum in Gallias adventum prænuntiavit, monachisque, uti & vicinis rusticis auctor fuit, ut saluti suæ fuga consulentes, se suaque omnia intra muris urbis recluderent. Cum vero ipse e cella egredi noluisse, eo veniunt Langobardi, & nullo invento in cellam aditu, duo ex ipsis conscenso tecto, ubi hominem catenis cilicioque onustum viderunt, hunc facinorosum & homicidii reum esse, quod ille interrogatus non negavit, minime dubitarunt. Mox unus ex illis, in ejus caput gladium vibravit: at ei dextera in ipso ictu suspensa dirigit. Tunc ejus socii pro sancto habuere, quem facinorosum reputaverant, & ab eo veniam errati postularunt. Nec mora signo crucis temerarius ille miles dextera usum recepit, & facti pœnitens, in eodem loco monachi districtissimi vitam exegit. Aliis a dæmone arreptis itidem beneficium impensum. Cum autem vir Dei obitum suum jam imminere præsentiret, vocato ad se monasterii præposito, cellæ suæ

ANN. CHR.
574.L V F.
Liliolæ Ruf-
ticula succedit.

parietem aperiri jussit, & loci episcopum, cui Austadio nomen erat, ad se sepeliendum accersiri rogavit. In ipso mortis articulo, depositis, quibus vincus erat, catenis, diutissime profusus lacrymis oravit: tum se se super scammum collocans, extensis pedibus, manibus in cælum erectis, gratias agens Deo, efflavit animam.

Per idem tempus, mortua Liliola parthenonis Arelatensis abbatissa, sanctæ isti congregationi visum est, ut Rusticulam, quantumvis adolescentem, nam octodecim tantum annorum erat, ei sufficerent. Hæc vero, ætatis & vitiorum suorum causas obtendens, reluctabatur, seque prorsus tanto impari oneri, honoreque indignam dicitabat. Prævaluit nihilo minus ancillarum Dei fervens devotio, nec Rusticula valuit a teneris adhuc humeris tantum onus amovere. Hæc vero, quasi nihil hæcenus egisset, sic abstinentiæ, austeritati, & vigiliis se dedit, ut in tertium diem a cibo abstineret, cilicio corpus tegeter, & fororibus quiescentibus totum fere noctis spatium in psalmis & precibus confumeret in ecclesia. Dein, crescente supra modum sanctimonialium numero, loci oratorium amplificavit; aliaque duo de novo erexit, unum sub titulo sanctæ Crucis, alterum in honorem sancti Michaëlis, cum septenis altaribus. Erant ergo in illo parthenone quatuor basilicæ, una sancti Petri, in Rusticulæ a actis memorata, quæ princeps videtur fuisse: altera beatæ Mariæ in sepulchrum sanctimonialium: & alia duæ, quas modo commemorabam. Tantæ virtuti miracula non defuere: sed nec virtus, nec miracula Rusticulam ab invidia & vexatione hominum immunem præstare potuere. Verum id in aliud tempus reservandum.

a Sacul. 2.
Bened. pag.
143. n. 17.

Eodem anno contigit obitus Æmiliani Vergegiensis in Hispania abbatis. Uno ante obitum anno, cum centenarius esset, ad vitam convertitur austeriorem, ut inceptis finis non remissior esset, sed præstantior. Interim Leovigildus b Gotthorum rex Cantabriam, in qua Vergegium exstat, ingressus, provinciæ pervasores ad ortus cædit, & provinciam non sine magna strage in suam revocat ditionem. Hanc cladem popularibus suis prædixit vir sanctus, eosque ad pœnitentiam hortari non destitit: cujus oraculum cum Abundantius quidam, ut senis delirium, irrideret, propria morte a Gotthis multatus, ejus veritatem expertus est. Æmilianus mortis proximus, Asellum, sanctissimum presbyterum, collegam suum advocari curavit, atque in ejus conspectu animam exhalavit. Corpus in oratorio loci humatum, miraculis illustratum est, præcipue unius puellæ exanimis suscitatione, ob idque ejus encomiastes alterum Eliseum vocat. Librum de ejus vita sanctus Braulio Cæsaraugustanus antistes Fronimiano presbytero, haud dubie monasterii Vergegiensis, nuncupavit, professus se ejus obedientem præceptis ac jussis Johannis episcopi, fratris atque decessoris sui, hoc opus suscepisse sub testificatione Cytonati abbatis venerabilis, Sophronii & Gerontii presbyterorum, atque sanctæ memoriæ Potamiæ religiose femine: de quibus jam supra conjecturas nostras exposuimus. Hymnium de sancto Æmiliano item edidit Braulio, ejusque basilicam versibus suis Eugenius Toletanus itidem celebravit, quos ex codice Casinensi ad calcem hujusce voluminis referemus. Uterque sancti Æmiliani miracula celebrant.

L VII.
S. Æmiliani
obitus.
b Johan. Bi-
clar.

SUB annum sequentem Gregorius Magnus, abdicata Romanæ urbis præfectura, Smonachum induit in sancti Andree monasterio, quod Romæ ad clivum Scauri prius condiderat. quæ res ad memoriam insignis, atque Ordini Benedictino cum primis decora, non perfunctorie hoc loco a nobis commemoranda est. Gregorius Romæ ex prænobili Aniciorum genere, patre Gordiano, matre Silvia in lucem editus, Felicem sanctissimum pontificem, aravum c habuit, quod de Felice tertio intelligendum Baronius probat: Adolescenti liberalibus studiis apprime erudito, inerat in prima illa ætate maturum jam studium, adhærere d scilicet dictis majorum, & si quid dignum auditu percepisset, tenaci memoriæ commendare. Hinc ortum est ejus animo flagrans vitæ religiosæ desiderium: sed, cum id perendinando remississet, sub sæculari habitu, sub quo pietatem retinere sibi posse visum erat, animum induit pane sæcularem. Verum in eo subinde reffloruit hæc cogitatio, novosque in ejus pectore ignes excitavit, tum ex consuetudine & colloquio religiosorum hominum, tum ex commemoratione factorum mirabilium, quæ suo tempore per sanctos viros, præcipue monachos, in Italia patrabantur. Unde mortis e parentibus, aut saltem Gordiano patre, cum liberam disponendarum rerum suarum haberet facul-

ANN. CHR.
575.
L VII I.
Gregorii
Magi prima
facta.
c Greg. dial.
lib. 4. c. 16.
cc d Paul.
Diac. in ejus
vita. n. 1.

c id. n. 2.

ANN. CHR.

575.

a Greg. Tur.

lib. 10.

b Roc. Pirr.

lib. 4. parte 2.

p. 155. & seq.

c ibid. p.

164.

LIX.

Monastica

jus-professio.

d Greg. Mag-

nus lib. 3. ep.

34.

e id. in hom.

12. & lib. 4.

dial. c. 38.

L X.

Quo anno.

f Baron. an.

581. & 583.

tatem; ex amplissimo, quod in Sicilia ei obvenerat, patrimonio sex in ea insula monasteria ^a ædificavit; septimum Romæ in ædibus paternis ad clivum Scauri sub titulo sancti Andree, quæ omnia congruis ad victum monachorum prædiis ac censibus abunde dotavit: quod vero e paterna hereditate reliquum erat, in pauperes erogavit. Sex illa Siciliae monasteria Rochus Pirrus ^b sita fuisse omnia in urbe vel dicecesi Panormitana censet, nempe unum sub invocatione sancti Johannis-Baptistæ, virorum: alterum puellarum sub titulo sancti Martini, exemplo sancti patris Benedicti, qui hos patronos Casinati monasterio adoptavit: tertium sanctorum Maximi & Agathæ, dictum Lucufianum: quartum sancti Theodori: quintum sancti Hadriani: sextum Prætorianum in ædibus maternis: quæ omnia Paulus diaconus apud Rochum ^c Pirrum, ad sua usque tempora *ad Dei laudem & beati Benedicti monachorum patris* perstitisse asserit. De his omnibus pro nata occasione in consequentibus agemus. Interim prætoris urbani officium strenue administrabat Gregorius; contigitque ut eo nomine Laurentii Mediolanensis episcopi, recens electi, cautioni seu formulæ fidei subscriberet, eamque calculo suo comprobaret.

Non multo post, mutato repente sæculi habitu, sancti Andree monasterium petiit, & ex hujus mundi naufragio nudus evasit. Ea vero fuit ab ipso tirocinio Gregorii pietas, is profectus, ut jam tunc in ipsis initiis perfectorum numero haberetur; ea porro vitæ austeritas & districtio, tum in jejuniis, tum in vigiliis & precationibus, ut in assiduas corporis, præsertim stomachi, infirmitates incidere, & per singula pæne horarum momenta, spiritu ex viscerum dolore intercepto, animam agere videretur. Summittebat ei in dies Silvia parens legumina in argentea scutella, quam mercatori naufragium passo, verius angelo in hominis habitu stipem mendicanti, postquam monasterii nummos ad relevandam ejus inopiam expendisset, tribui jussit. Hoc in loco Johannis diaconi sententiam sequimur præ Paulo Diacono, qui ambos Gregorii parentes, antequam is monasteria conderet, monasticamque vitam ipse amplecteretur, mortuos fuisse existimavit. Si quis vero Pauli auctoritatem, qui hoc factum non retulit, Johannis sententiæ præferri velit; quod hic Silvia tribuit, Gregorii nutrici adscribendum erit, quam eo adhuc pontifice vixisse colligimus ex ejus epistola ad Rusticianam ^d patriciam, e locis sacris Constantinopolim reversam; ubi *Domnam vero, inquit, illam nutricem meam, quam mihi per litteras commendatis, omnino diligo, & gravari in nullo volo.* quæ verba si metaphorice non sumantur, Gregorii nutricem etiam tunc superstitem fuisse aperte probant. Quo animo affectus in monasterio fuerit idem testatur in prologo dialogorum, ubi jam pontifex, non sine gemitu & lacrymis, meminit, qualis aliquando in monasterio fuisset: quomodo ei labentia cuncta subter essent; quantum rebus, quæ volvuntur, emineret: quod nulla, nisi caelestia, soleret cogitare: quod etiam retentus corpore, ipsa jam carnis claustra contemplatione transiret: denique quod mortem quoque ipsam, quæ pæne cunctis pœna est, ut ingressum vitæ, & laboris sui præmium amaret. Ita pontifex sanctissimus juxta & modestissimus, supremæ suæ dignitatis monasticam quietem animo præferebat, & monachum se fuisse adeo non superpudebat aut panitebat, ut etiam gloriaretur. unde agens de Maximo cœnobii sui monacho, *quem ipse, ait, jam monachus monachum vidi.* Rarum sane exemplum in summo viro! Non morabor in hac parte: nimium est quod intelligitur.

Vix post hunc annum rejici potest Gregorii in monasterium ingressus, quem illustrissimus Cardinalis Baronius ^e in annum octogesimum-primum differendum existimavit. Id vero ex eo conficere sibi visus est eximius annalista, quod Gregorius eo anno adhuc prætor subscripserit cautioni Laurentii episcopi Mediolanensis, initio ejus episcopatus ad papam de more missæ. atqui Laurentius hanc sedem tenuit annos, ut cum vulgatis indicibus Baronius censet, dumtaxat duodecim; eique Constantius successit anno nonagesimo-tertio, ut constat ex Gregorianis epistolis ad exarchum Italiae: & ad Johannem subdiaconum datis indictione secunda. Ex quo intelligitur, Laurentium Constantii decessorem eodem anno e vivis excessisse. Si ergo Laurentius annos tantum duodecim sedit, profecto ejus pontificatus initium locari non potest ante annum octogesimum-primum, quo proinde anno Gregorius, adhuc prætor, nondum monachus, Laurentii recens electi cautioni subscripsit. Ergo eo admodum anno factus est monachus, qui altero post anno, accepta diaconi cardinalis dignitate, Constantinopolim directus est a Pelagio Romano pontifice. adeo

ANN. CHR.

575.

a Mus. Ital.

to. 1. p. 111.

b Analect.

to. 2. p. 145.

c Greg.

c. 27.

c Johan. dia.

lib. 1. c. 19.

d Dial. lib. 4.

c. 47.

L X I.

Sub quibus ab-

batibus.

e ibid. l. 4.

c. 27.

f Ibid. l. 3.

c. 36.

L X I I.

Sub qua re-

gula.

non Equitii.

g ibid. l. 4.

c. 27.

que non integro biennio privatus in monasterio vixit. Verum longe citius in monasterium se recepit Gregorius, diutiusque in eo perseveravit ante novam hanc dignitatem & legationem. Admittimus quidem ipsum adhuc prætorem Laurentii cautioni subscripsisse; ac Laurentio Constantium successisse anno nonagesimo-tertio. At plures Laurentio pontificatus annos tribuit antiquissimus index archiepiscoporum Mediolanensium, ex veterimis illius ecclesiæ tabulis a nobis ^a editus, quam vulgati indices præferant. quippe post Frontonem seu Frontonem *Laurentius episcopus sedit annos novemdecim, menses septem; obiitque duodecimo kalendas Septembris.* quos annos si ex nonagesimo-tertio, quo Constantius ei successus est, detraxeris; anno DLXXIV. Laurentii creationem, adeoque ejus cautionem ad Romanum pontificem missam, cui Gregorius prætor subscripsit, admittas necesse est. Potuit ergo Gregorius anno sequenti, hoc est septuagesimo-quinto, ingredi monasterium: in quo usque ad annum octogesimum-secundum, quo diaconus cardinalis a Pelagio pontifice, ac legatus creatus est, id est per octo annos, privatam vitam duxit. Huic sententiæ, quam ego alias, ante visos ecclesiæ Mediolanensis veteres indices, propugnaveram in Disquisitione de Gregorii ^b monachatu, subscribere Bollandi continuatores ad vitam ipsius Gregorii: ubi Honorato Mediolanensi episcopo Laurentium, expuncto Frontone intruso, substituunt anno septuagesimo; ac paulo post Gregorium monasticam vitam amplexum fuisse sentiunt. Certe Merulus monachus, quem Gregorius in cœnobio socium ac discipulum fuisse testatur Johannes ^c diaconus, ante annos quatuordecim, quam Gregorius Dialogos scriberet, id est ante annum hujus sæculi octogesimum, e vivis excefferat, auctore ipso ^d Gregorio. Jam vero quoto ætatis anno Gregorius monasticæ professioni nomen dederit, non facile definiemus, quamquam annos minimum triginta fuerat assecutus: si quidem primos sancti Benedicti discipulos viderat, deque ejus factis interrogaverat: ex quibus Constantinus, beati viri successor, ante annum currentis sæculi sexagesimum vivere desierat.

Sub Hilarione primum, dein sub Maximiano abbatibus Gregorius monachum induisse, ac militasse dicitur apud Joannem diaconum: at Hilarionis loco Valentium reponendum esse contendit Baronius. Sane Valentium ^e sibi, suoque monasterio præfuisse Gregorius fatetur, tamen Hilarion præcessisse potuit. Valentio successisse videtur Maximianus, qui tum, cum Gregorius legatus creatus est, Andreani ^f monasterii pater erat. Denique Petrus post annos decem eidem monasterio præerat, Dialogos scribente Gregorio, id est anno nonagesimo-tertio, certe post Gregorium ipsum, qui, ex sua legatione reversus, monasterium suum rexit, ut postea videbimus.

Quæ regula in sancti Andree monasterio tum viguerit, res est magnæ inter viros eruditos concertationis. Ante Baronium omnes, uno auctore excepto, quem Paulus Langius Trithemii discipulus tribus libris confutavit, Benedictinam ibidem a Gregorio institutam, ipsamque Gregorium eidem regulæ addictum fuisse unanimi consensu tradiderant, Johannes diaconus, Abbo Floriacensis, Aimoinus, sanctus Thomas Aquinas, Antoninus, aliique uno agmine recentiores. Baronius vero Equitium institutum prætulit, propterea quod Valentius, quem primum Andreani monasterii abbatem fuisse opinatus est, non e proximo Benedictinorum Lateranensis monasterio, sed ex Valeriæ cœnobio assumtus sit a Gregorio, quod illustrissimus annalista de primario sancti Equitii monasterio interpretatur, in Valeria sito, ubi Equitius multorum monasteriorum, teste Gregorio, pater exstitit ante sanctum Benedictum. Verum falsâ hæc, ut pace tanti viri dixerim, aut incerta pleraque omnia. Valentius seu Valentio, non Valentinus, Andreano quidem monasterio præfuit, ibidemque Gregorium discipulum habuit: an vero primus loci abbas fuerit, incertum; neque id evincunt Gregorii ^g verba. *Vita namque venerabilis Valentius, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meo quoque monasterio præfuit, prius in Valeria provincia suum monasterium rexit.* Suum, inquit, monasterium, nempe ab ipso, non ab Equitio, conditum, eum ad modum quo Gregorius meum dicit Andreanum. Immo vero sancti Andree monasterium ante Valentii Romam adventum exstitisse, eoque exceptum fuisse Valentium, cum Langobardorum furorem declinaret, ex consequentibus Gregorii verbis satis intelligitur. *In quo, scilicet Valentii monasterio, dum Langobardi savientes venissent, sicut ejus narratione didici, duos ejus monachos in ramis unius arboris suspenderunt, qui suspensi eodem die defuncti sunt.* Acceptus in Andreanum monasterium Valentius, postmodum eidem præfe-

ANN. CHR.
575.

ctus fuit, ac Gregorium monasticis informavit disciplinis, haud scio an post Hilarionem. Hæc prima Langobardorum excursio anno septuagesimo-sexto in Italia penetrata se effudit, nam antea in transpadana regione confederant. Ante hunc annum jam monachus erat Gregorius: certe exstabat sancti Andreae monasterium, cujus proinde abbas primus alter a Valentio fuit. In illa prima Langobardorum impressione prius obvia fuit Valeria provincia, quam ager Casinensis; prius vastata Valeriae monasteria, quam Casinense: quo a Langobardis postea everso, Casinates in Lateranensem basilicam admissi fuere. Equitius multorum in Valeria^a monasteriorum pater exstiterat. Eandem Valeriae provinciam Langobardis intrantibus, ex monasterio reverentissimi Equitii in oratorium ad sepulcrum ejus monachi fugerunt. Cumque Langobardi sævientes in oratorium intrassent, ceperunt eisdem monachos foras trahere, ut eos aut tormentis cruciarent, aut gladiis necarent. Verum ad monachorum preces protinus sævientes Langobardos daemon invasit, nec locum sanctum ulterius temerare ausi sunt, aut monachos vexare, qui omnes hoc modo eorum manus effugerunt. Aliud ergo erat Valentii monasterium, in quo duo ejus monachi, ad ramos arboris a Langobardis suspensi, exspirarunt. Quid si Valentius monasterium suum informavit ad præscriptum regulæ Benedictinæ? quæ in vicinis Sublacensis solitudinis vigeat monasteriis duodecim, a sancto Benedicto institutis, adeoque Valeriae conterminis, ut sub ea Æquicoli, ac proinde Sublacus, a Paulo diacono comprehensi videantur. Deinde, fac Valentii monasterium unum fuisse ex illis, quæ in Valeria condiderat Equitius, cujus viva vox pro regula erat, quid prohibet, mortuo Equitio, ejus monasteria in Benedictinas leges concessisse? curante nimirum Simplicio Casinensi abbate tertio, qui parentis sui regulam in alia Italiae monasteria, ut superius^b vidimus, propagavit.

^b *Supra n. i.*
LXIII.
Sed sancti Benedicti,

Neque vero dubitari potest, quin hanc regulam nosset Gregorius ante conditum sancti Andreae monasterium, ut pote commemorante Benedicti facta in primis Constantino ejus discipulo ac successore, quem sub annum sexagesimum e vivis abiisse superius diximus. Hanc autem regulam Gregorius tanti fecit, ut eam prædicaverit *discretione præcipuam, sermone luculentam*. Quis credat, regulam, sic ei notam & approbatam, eum ceteris non prætulisse ad monachos suos instituendos? Ad hæc Gregorius eam sine dubio regulam monachis imposuit suis, quam prætulit ceteris, & cujus auctorem præ aliis, quos laudavit, patribus commendavit. Nullam vero aliam quam Benedicti regulam prædicavit sanctus Doctor, qui in libris Dialogorum virtutes & miracula sanctorum Italiae scribere aggressus, nullius tamen vitam integram accurate & ex integro refert, nisi solius Benedicti, cujus gesta toto libro secundo comprehendit, eumque iterum data occasione laudat duobus^c locis in libro quarto. Non sic in Equitium affectus fuit, quem uno libri primi capitulo^d præstringit, Petrum interlocutorem, plura de Equitio scire cupientem, remittens ad Albinum episcopum. Poteratne luculentius pontifex summus suum adversus beatum Benedictum, præ sancto Equitio & aliis, declarare studium & amorem vere filialem? Quin etiam non raro in epistolis suis^e ipsius regulæ verba in medium adducit, uti & in concilio Lateranensi, ubi hæc regulæ verba laudat, ad reprimendas monachorum evagationes: *quia omnino non expedit animabus eorum*. quæ totidem verba exstant in regulæ nostræ capite sexagesimo-sexto. Verum hæc fortasse fusius pro historiae instituto: tametsi argumenti dignitas id postulare videbatur. Aliud validissimum hanc in rem argumentum inferius adducemus ex propagatione Benedictinæ in Angliam regulæ per Augustinum illius gentis apostolum, quem Andreani monasterii sui regulis institutum dicit Gregorius in responsione ad ipsum Augustinum.

^c *Ibid. l. 4.*
^d *lib. 1. c. 4.*

^e *Greg. l. 8.*
epist. 14. & 39.
lib. 9. ep. 8.

LXIV.
Leander Gregorii amicus,
^a *de Seville.*

Non divellendus a Gregorio Leander, domo Hispanus, professione monachus, & ex monacho Hispalensis^a episcopus, quicum Gregorius, apud regiam urbem legatum agens, magnam necessitudinem inivit. Is patre Severiano in Carthaginensi provincia genitus, germanos habuit Fulgentium Astigitanum episcopum, & Isidorum, suum postea in sede Hispalensi successorem; ac Florentinam sororem sanctimonialem. Hujus gratia regulam pro sanctimonialibus scripsit, in cujus fine prædictorum fratrum meminit his verbis. » Postremo carissimam te germanam quaeso, ut mei orando memineris, nec junioris fratris Isidori obliviscaris: quem quia sub Dei tuitione & tribus germanis superstitibus, ipsomet nimirum Leandro, Fulgentio & Florentina, parentes reliquerunt communes; læti, & de ejus nihil formidantes in-

fantia ad Dominum commearunt. Matrem extra patrium solum in monasterio vitam absolvisse intelligimus ex eodem ipsius regulæ capitulo. Denique errorem meum, inquit, ipse fateor, me communem matrem sæpe allocutum, nosse cupiens, si vellet reverti ad patriam. Illa autem, quæ se noverat Dei voluntate causa inde salutis exiisse, sub divina obtestatione dicebat, nec velle se videre, nec unquam visuram illam patriam esse. & cum magnis dicebat fletibus: Peregrinatio mea Deum fecit agnoscere: peregrina moriar, ut ibi sepulcrum habeam, ubi Dei cognitionem accepi. Teste Jesu, hoc in ejus expertum me fuisse desiderii memor sum, ut, etiam si diu viveret, patriam illam non reviseret. Ex quibus colligas, eam extra patriam in monasterio vixisse, forte Hispalensi, quo cum Leandro & Florentina commigraverit. Ejus nomen tam varie efferunt, ut ipsum ignorare fateamur. Leander *professione monachus* ab Isidoro fratre dicitur: at cujus monasterii, nobis later. tametsi recentioribus placet, eum in Hispalensi primum cœnobio sancti Benedicti instituto nomen dedisse; deinde in Legionensi sancti Claudii aliquamdiu commoratum, ad proprium postea monasterium rediisse: unde mortuo Stephano, aliis Davide, Hispalensi^{*} episcopo, in illius ecclesiæ regimen sit coopertus. Id factum eo tempore, quo Hermenegildus, regni confors a patre denunciatus, Hispali sedem fixit, certe ante annum octogesimum-tertium, quo anno Leander, ait Mariana^a, Constantinopolim ad Tiberium augustum navigavit, ex monacho Benedictino Hispalensis episcopus, singulari eruditione, morum probitate eximia, neque minori orationis suavitate & elegantia; res eo tempore comparanda miraculo.

Quam pia & salutaria Florentinæ sorori monita dederit, ex ejus regula manifestum est, quæ *pergrata sibi in Christo filia & sorori* inscribitur. Principio eam ad contentum terrenorum omnium hortatur. Aurum quippe & argentum de terra esse, & in terram reverti; fundos, & patrimoniorum redditus vilia & transitoria esse, porro nihil ea dignum, quidquid sub sole conspicitur: supra cælos quærendum esse, ubi præmium virginitatis inveniat. Deinde studiose^b monet, vitandas esse laicas mulieres, uti organum satanæ. quippe quod amant, hoc suggerunt; & eas res aliorum insinuant auribus, quæ in suis desideriis versantur. Vitandos^c perinde viros, quantumvis sanctos, ne videndi jugitate aut infametur utriusque sanctitas, aut pereat lectio^d ejus assiduam esse debere, dividendo tempora & officia, ut, postquam legerit, oret; postquam oraverit, legat. Si quid vero manibus operandum, aut corpus reficiendum, lectio etiam ne desit. at vetus testamentum non carnaliter legendum, sed spiritali modo interpretandum. Carnium^e usum iis competere, qui metallata effodiunt, qui in agone terreno certant, qui construunt celsorum culmina ædificiorum, vel in diversis opificiis labore corporis defudant. at virgini tantum *medicinaliter* sumendas carnes, si cogat infirmitas. qui usus alias ad id unum valet, ut miserum corpus facere vitiorum intundet. Ne^f velit imitari eas virgines, quæ in urbibus per cellulas demorantur: quas multimoda cura constringit prius placendi sæculo, ne foedo prodeant amictu; & domestica oppressæ sollicitudine, dum pro vitæ subsidio satagunt, minus quæ ad Deum pertinent quærunt. Perseverandum itaque in monasterio, tibi ex multarum societate proficiat, & Apostolorum teneat vitam; nec dubitet eorum assequi merita, quorum imitetur exempla. Denique si pactum, quod cum Christo pepigit, servaverit, bene agenti coronam esse repositam; & si perseveraverit, eam salvam fore. In eodem indubie parthenone versata est Florentina, in quo ejus mater vitæ supremos exegit dies; & quidem extra patrium solum, unde eam in fine monet, ne eam unquam ad genitale solum reverti sollicitet cogitatio: ubi eam, si Deus habitare voluisset, non inde ejiceret. tum, proposito matris exemplo, quæ in patriam reverti noluit; hortatur sororem cavere, quod mater timuit; & malum illud prudenter evitare; quod illa experta fugit. Florentinam quippe ea ætate inde abstractam fuisse, ut, vel si ibidem nata fuerit, non meminerit. Dolet verò quod illuc communem fratrem transmiserit Fulgentium, cujus pericula jugi formidine pertimescit. Postremo expertus asserit, sic perdidisse statum & speciem illam patriam, ut nec liber quisquam in ea supersit, nec terra ipsa solita sit ubertate secunda, nec sine Dei judicio. Terra enim, cui cives erepti sunt, & concessi extraneo, mox ut dignitatem perdidit, caruit & fecunditate. quod intelligendum de Carthaginensi provincia, ex qua forte in Bæticam^{*} Florentina cum matre translata fuerat.

AN. CHR.
575.^{*} *Seville.*^a *Mariana lib. 5. c. 12.*

LXV.

Florentinæ sorori inscribit regulam, cuius compendium referatur.

^b *cap. 1.*^c *cap. 2.*^d *cap. 6.*^e *cap. 15.*^f *cap. 17.*^g *cap. 21.*^{*} *Andalusie.**lusse.*

ANN. CHR.
575.
LXVI.
Sigiberti regis
mors, & sepul-
tura ad S. Me-
dardum.

Hoc eodem anno septuagesimo-quinto, cum Chilpericus, bello in Sigibertum fratrem redintegrato, Remorum civitatem, regni ejus caput, cepisset, ocius Sigibertus cum magno exercitu advolat, & Guntchramno a Chilperici societate revocato, opidis ac locis, quæ circa urbem Parisiorum & Rotomagum sita erant, vastatis & occupatis, Tornacum, quo Chilpericus cum uxore ac liberis confugerat, oppugnare aggreditur, fratrisque regnum in se transferre. Germanus Parisiorum antistes, mala prospiciens, quæ ex hoc bello incumberent agro Parisiensi, iis occurrere statuit, scripta ad Brunichildem epistola, ut Sigibertum conjugem a proposito revocaret, vulgi exponens rumorem, quasi ejus consilio & instigatione Sigibertus hanc vellet perdere regionem. Inhonestam esse victoriam fratrem vincere, domesticas domos humiliare, & possessionem a parentibus constructam evertere. Id vero nihil aliud esse, quam contra semetipsos pugnare, suamque felicitatem exterminare. Verum ubi nihil monita precesse obtinere, Germanus Sigiberto * prædixit fore, ut, si fratrem ad necem quæreret, in foveam, quam ei parasset, secundum Salomonis sententiam ipse corrueret. quod ita contigit apud Victoriacum * duabus a Duaco leucis: ubi, cum Sigibertus, clypeo de more impositus, loco fratris rex acclamatus fuisset; a duobus sicariis, a Fredegunde Chilperici conjugem immisis, percussus interiit anno regni sui quarto-decimo, ætatis quadragesimo. Ejus corpus primum jussu fratris apud Lambros * vicum prope Duacum versus Atrebatas sepultum, postea in Suesfionensem sancti Medardi basilicam translatum fuit, atque humatum prope Chlotharium parentem. Sigibertum viventem ob perfectam basilicam laudat Fortunatus, his versibus sanctum Medardum compellans.

*En tua templa colit nimio Sigibertus amore,
Insistens operi promptus amore tui.
Culmina custodi, qui templum in culmine duxit.
Protege pro meritis qui tibi tecta dedit.*

ANN. CHR.
576.
LXVII.
S. Germani
episcopi Parisi-
ensis obitus.

Non diu superstes fuit Germanus, cui non ignotus fuit supremus ipsius finis. nam ante aliquot dies vocato ad se notario præcepit hæc scribere supra lectum suum: *Quinto kalendas Junias*. quod cum qua de causa factum esset, omnes ignorarent, mors ejus, quæ ipsomet die accidit, aperte declaravit. Sic mortis diem ob oculos positum habens vir sanctus, obiit ferè octogenarius anno Childeberti junioris primo, Christi supra quingentesimum septuagesimo-sexto, ad extremum usque spiritum piis operibus occupatus. Corpus ejus in oratorio sancti Symphoriani ab se ad basilicam sanctæ Crucis ac sancti Vincentii constructo, sepulturæ mandatum est. quo cum deferretur, ad portam carceris, in quo rei tenebantur ^b inclusi, ita im- motum persistit, ut nulla vi amoveri inde potuerit, nisi solutis reis, qui ejus ex- sequias festivo comitatu honorarunt. Multa dehinc miracula, teste ^c Gregorio, ad ejus tumulum patrata: in his paralyticus, *qui in porticu basilicæ sancti Vincentii, in qua beatus Germanus quiescebat in corpore*, ingrediente urbem Chilperico rege, pristinum membrorum usum recepit. Ita loquitur Gregorius, propterea quod sancti Symphoriani sacellum in porticu sancti Vincentii basilicæ situm est, ubi etiam nunc visitur beati Germani cenotaphium: quo ex loco amotus est nostris diebus lapis ejus sepulchralis, & sub majori altari collocatus. Scriptor libelli de translatione sancti Germani ait, eum *in porticu ecclesie sancti Vincentii sepultum fuisse. Cryptam sancti Symphoriani* vocat Aimoinus sub finem libri secundi de ejus miraculis; *oratorium* denique *sancti Symphoriani* Gislemarus in actis sancti Droctovei abbatis.

LXVIII.
Donationes ab
eo factæ.
d. r. lib. s.
n. 44. & ap-
pend.

In libro censuali Irminonis abbatis secunda manu adscriptum legitur, sanctum Germanum a lodum suum in villa Vitriaco, cum vicina silva Puciole & vinea a se plantata, huic monasterio contulisse ^d *ad luminaria ecclesie sanctæ Crucis, sanctique Stephani protomartyris, seu sancti Vincentii levitæ & martyris*; ea conditione, ut quolibet anno inde persolvantur ad ipsam ecclesiam octo sextarii olei, aut viginti duæ ceræ libræ. Eiusdem loci colonos vir sanctus ingenuos esse jussit, nihilque cuiquam pendere servitii absque mandato aut consensu abbatis, aut monasterii. Existat *ibi- dem inconspicuo* quædam alia possessio, Valliacus nomine; aliaque procul, dicta Galliacus, quas pater ipsius beati Germani ab Ermenfrido comite comparaverat. Hæc autem

autem sanctus antistes eidem ecclesie ad anniversarium parentum suorum concessit: *quatenus annis singulis in commemoratione natalitii patris, seu genitricis sue solvantur ad sepulchra eorum* cereos duos, unumquemque librarum octo; & ad refectionem fratrum viginti solidos, addita interminatione excommunicationis, coram novemdecim episcopis lata in quolibet invasores, sive esset episcopus Autifiodorensis, *in cujus existunt diocesi; seu princeps Nivernensis*, sub cujus ditione posita erant. Dies vero depositionis patris ejus, nomine Eleutherii, ibidem notatur kalendis Novembris; matris vero Eusebiæ quinto kalendas Januarii. Librum de ejus vita scripsit Fortunatus presbyter, teste Gregorio Turonensi episcopo, quo in libro, ait idem auctor, strenuas illius virtutes legere licet. Chilpericus rex ejusdem sancti præfulis epitaphium composuisse fertur, ab Aimoino forsan expoliturum. Laudatur a Fortunato *venerabilis Flameris abba de Canone * Turonico*, qui cum manu beati Germani subscriptam accepisset epistolam, monacho suo, per duos annos decubanti eam porrexit: ea vero accepta, monachus subscriptionis ejus litteras lingua deterfit; moxque sanatus est: sicque atramenti pictura cuncta vicit unguenta, inquit Fortunatus. Maximus abbas, laudatus a Gregorio ^a Turonensi, construxerat sub initia sæculi quinti monasterium Cainonense, in collegiatam postea ecclesiam conversum. De translatione corporis sancti Germani interioriorem in basilicam sanctæ Crucis agen- dum sæculo Christi octavo.

ANN. CHR.
576.

Cainonense
monasterium.
* Chinon.

^a Greg. Tur.
de gl. Conf. e.
22.

Non multo post ejus obitum Bertichramnus Cenomannorum episcopus, qui ab eo in ecclesiasticis ritibus institutus, atque ad sacros ordines provectus fuerat, cellulam seu monasterium apud Cenomannos ultra fluvium Sartæ in honorem magistri sui domni Germani, Parisiæ civitatis insignis præfulis, condidit, dotavitque: ubi *monachos sub regula degentes constituit*, hospitali pauperum atque nobilium ibidem instituto, ut in actis ^b episcoporum Cenomannenium legitur. Præclara est ejusdem beati Germani commemoratio in testamento ipsius Bertichramni, cujus verba ^c huc referre juvat. Basilicæ domni & pecularis patrini mei Germani episcopi, qui me dulcissime enutrivit, & sua sancta oratione, ac si indignum, ad sacerdotii honorem perduxit, si supersistit in basilica domni Vincentii, ubi sanctum ejus corpusculum requiescit, dono inibi in honore sepulturæ suæ villam Bobanæ, quæ est in territorio Stampense super fluvio Colla *, quam mihi gloriosus dominus Chlotharius rex suo munere contulit: ut si semper corpus ejus in basilica nova, quam inclitus Chilpericus quondam rex construxit, si convenerit ut inibi transferatur, villa ipsa, ubi semper ejus corpus fuerit, semper ibi deserviat, & ipse sanctus pontifex pro meis facinoribus deprecari dignetur. Rogo abbatem loci illius, ut nomen meum in libro vitæ recitetur, id est in necrologio monasterii. In consequentibus ^d Bertichramnus basilicæ sancti Germani, quam apud Cenomannos ædificaverat, ubi & monachos instituerat, quasdam villas attribuit. Nunc locus redactus est in parvalem ecclesiam suburbanam. Ex superioribus patet, sancti Vincentii basilicam a Chilperico rege innovatam fuisse, in qua is cum Fredegunde regina humatus est; ibique visuntur hac- tenuseorum tumuli; Chilperici quidem cum ejus effigie ab annis fere sexcentis sculpta; Fredegundis vero primarius, cum ejus itidem effigie, ex tessellis lapidum & aurichalci segminibus adumbrata, coronam in capite gestantis cum liliis, & sceptrum in manu, desinens in florem lilii agrestis. Ex antiqua illa Chilperici basilica superfunt forte statua illæ bis quaternæ, quæ ad majorem basilicæ portam hodie quoque cernuntur: quarum quatuor priores, ingredientibus ad levam, sanctum Germanum in habitu pontificali, duosque reges cum regina intermedia repræsentant, omnes cum regia corona: quatuor vero aliæ exhibent tres itidem reges, cum una regina, quæ pænultimo loco est. Omnes uno excepto dextræ partis reges, circulares habent cælitum coronas, uti & beatus Germanus, præter regiam. Proximus a sancto Ger- mano rex in manu tenet sceptrum cum aquila expansis alis in fastigio sceptri: se- cundus vero ex altera parte gerit librum ad pectus. Ille mihi videtur non alius esse quam Chlodoveus Magnus: hic Childebertus, primus basilicæ & monasterii auctor: cui Ultrogottha ejus uxor adhæret, Chlodoveo autem Chrothildis; utraque cum longis capillorum cirris. Primus e parte dextra, qui sine circulari corona, forte ipse est Chilpericus basilicæ instaurator, qui, quod adhuc viveret, solam habet in fronte coronam regiam, ut ceteri, non cælicam. Denique duo postremi ex utraque parte

ANN. CHR.
LXIX.

577.
Bertichramnus
episcopus quid
pro S. Germa-
no egerit.

^b Anal. eccl.
^c 3. p. 109.
^d ibid. p. 121.

* Colle.

^d ib. p. 123.

ANN. CHR.
577.
LXX.
Eleutherii ab-
bas gesta.
a Greg. M.
lib. 3. dial.
c. 33.

reges forsan fuerint Chlodomirus, & Chlotharius, Childeberti fratres. Totum id melius sequens figura explicabit, quam Ruinartus noster in appendice ad Gregorii Turonensis episcopi opera jam exhibuit.

Redeo ad sancti Andreae monasterium Romanum, in quo Eleutherius, vir sanctus, diu cum Gregorio conversatus est, ibique defunctus. Is pater monasterii beati Marci evangelista, quod juxta muros Spoletanae urbis situm erat, vir tanta pietatis & compunctionis fuit, ut fletum suorum merito mortuum suscitasse referatur; Gregorio jejunandi in sabato sancto gratiam caelitus impetrasse; aliaque multa miracula patrassse. Cum aliquando iter agendo in quoddam virginum monasterium pervenisset; ibique alterius diversorii defectu fuisset hospitatus; puer quidam a daemonio vexatus in ejus lecto, ipso incio, positus est, atque hoc pacto a daemonis infestatione liberatus. Eo in monasterium secum adducto, Eleutherius, quod de ejus salute immodice coram fratribus lacrimando, tantisper se extulisset, daemonis in puerum infestationem denuo accersivit; ob idque summo opere dolens, fratres quidquam cibi sumere non ante permisit, quam precibus suis de novo infestum hostem effugassent. Sic quia pondus miraculi solus portare non potuit, divisum cum fratribus melius portavit. Eidem germanus erat sanguine ac religione frater, Johannes nomine, qui suum fratribus obitum ante dies quatuordecim praenuntiavit. quod quidem ita contigit psallenti cum fratribus, postquam dominici corporis & sanguinis mysterium percepisset, vocato secum Urso alterius coenobii monacho. Savientibus in Spoletanas partes Langobardis, Eleutherius Romam accessit, admissusque est in sancti Andreae monasterium a Gregorio: qui, cum ex frequenti virium lapsu animam singulis pane momenti agere videretur; ciboque saepius refici indigeret; magnopere dolens, quod in ipso paschalis solemnitatis pervigilio, id est sacratissimo sabato, quo omnes, etiam parvuli jejunium servare solent, ipse jejunare non posset, Eleutherium interpellavit, ut hanc ei gratiam a Deo impetraret. Nec mora, in oratorium una cum Gregorio ingressus, cum lacrymis preces fudit, & jejunandi tantam Gregorio facultatem obtinuit, ut facile in crastinum protrahere jejunium valuisset. Eiusdem Spoletani sancti Marci monasterii abbas erat Stephanus, de quo Gregorius Anthemio Neapolitano subdiacono scribit, ut eidem monasterio massam Veneris, in Campania territorio Minturnensi sitam, quam ei Benedictus papa jam reddi praecerat, restitui curet. Eidem loco praefuit saeculo decimo labente sanctus Maiolus abbas Cluniacensis: sed tandem, quae rerum vicissitudo est, sub medium saeculum tertium-decimum abbas & monachi ibidem defecerunt.

b Id. lib. 4.
c. 35.

c Id. lib. 3.
c. 33.

d Id. lib. 7.
ind. 2. ep. 29.

LXXI.
Anastasius ab-
bas, & Nonno-
sus praepositus.
e Id. lib. 1.
dial. c. 8.

f Id. c. 7.

g Id. lib. 2.
ind. 11. ep. 50.

Eodem tempore prope Soractem montem Anastasius abbas monasterii Suppentoniae florebat, qui cum Romanae ecclesiae notarius esset, soli Deo vacare cupiens, scripio suo monasticam vitam praetulit. Paulo ante obitum ex nomine caelitus vocatus, septem alios fratres itidem post se brevi morituros intellexit. Porro Anastasio animam agenti quidam ejusdem monasterii frater cum lacrymis supplicavit, ut ne se ultra dies septem in mundo superstitem relinqueret: obtinuitque quod flagitaverat. Anastasii discipulus erat Laurio monachus, cujus relatione Gregorius acceperat, quod de Nonno Soractensis monasterii praeposito narrat. Nonnosus Anastasio, non magis propinquitate loci, quam morum ac virtutis studiis conjunctus, sub asperrimo sui monasterii vivens patre, ejus duritiam mira semper aequanimitate tolerabat. Is saxum ingens, quod horto amplificando impedimentum erat, precibus loco movit, & vitream lampadem in frustra sectam refecit, sancti Gregorii Thaumaturgi factum in uno imitatus; in altero virtutem sancti Donati episcopi Aretiensis, qui fractum calicem pristinae integritati restituit. Forte deficientem oleo, olivamque in monasterio messe, abba ejus visum fuerat, ut fratres ad colligendas extraneorum olivas conducti mitterentur, ut ex labore suo aliquid olei ad usum monasterii reportarent. Id vero ne fieret Nonnosus cum magna apud abbatem modestia intercessit: ne egressi e monasterio fratres, dum lucra olei quaererent, animarum suarum damna paterentur. Paucis vero monasterii olivis sub prelum missis, parvum inde vasculum impletum ad altare afferri jussit; factaque oratione tantum olei accepit, quantum replendis vacuis vasibus satis esset. Gregorius in epistola ad Maximianum Syracusanum episcopum ait, se oblitum esse eorum, quae is de domno Nonno abbate, qui juxta domnum Anastasium de Pentumis fuit, sibi retulerat; eaque rursus ex eo rescire cupit. Hic duplex error, & quod Nonnosum abbatem vo-

cet, qui tantum praepositus fuit; & quod Pentumis pro Suppentonia scribat, quod utrumque erratum in libro primo dialogorum Gregorius emendavit. Suppentonia nunc Castellum-sancti-Eliae vocatur, ibique exstat nobilis & vetus ecclesia, sub titulo sancti Eliae atque sancti Anastasii abbatis Deo dicata. Soractense monasterium Carolomanni principis secessu postea nobilitatum est.

Hoc ipso anno quem praemanibus habemus, Meroveus Chilperici filius, Brunichildem amitam post Sigiberti patris sui mortem, in matrimonium duxit citra consensum patris, qui, stimulante Fredegunde, ob id vehementer in eum excaecitans eum tonderi jussit, mutataque veste, qua clericis uti mos est, presbyterum ordinari, atque in Aninsulense sancti Carilefi apud Cenomannos coenobium recludi, ut ibi sacerdotali erudiretur regula. quod indicio est, monachos tum clericali- bus muniis assuetos, eorumque monasteria, veluti totidem clericorum seminaria fuisse. unde Gregorius Turonum antistes monachos non raro simpliciter clericos vocat; idemque est apud ipsum clericum fieri, ac monastica donari tonsura. Gallus videtur fuisse ad hoc usque tempus ejus loci abbas: sed quis ei successerit ante Sigrannum, sancti Siviardi patrem ac decessorem, ignoramus. Meroveus, Aninsula fuga elapsus, Turonos ad tumulum sancti Martini se recipere statuit: sed Chilperici iussu obferatis foribus, uno relicto ostio, per quod clerici, id est monachi, ad celebrandum officium ingrederentur; in Campaniam Remensem se subduxit, tum a Tarabannensibus dolose de sua salute sollicitatus ad eos confugit: verum ab eis circumventus, demum necatus est, sive id factum dolo Fredegundis, sive, quod haec in vulgus spargebat, sibi necem Meroveus ipse consciverit per Gailenum familiarem suum, ne in manus adversariorum incideret. Verum haec forte trucidis ac subdolis reginae artes erant, quae pari modo Chlodoveum, Chilperici alterum filium, quem ipsa in carcere caedi praecerat, sibi manus intulisse jactavit in vulgus. Praetextatus episcopus Rotomagensis, cujus ex sacro fonte spiritualis filius erat Meroveus, in iudicium coram episcopis, quod Meroveum cum Brunichilde copulasset, vocatus, synodo apud Parisios in basilica sancti Petri, jubente rege, coacta, cum nullum episcoporum, praeter Gregorium episcopum Turonensem, defensores haberet, excogitati in Chilpericum homicidii reum se mentitus, id agentibus ejus adversariis, quasi sub humilitatis specie, criminis sibi falso imputati poena hoc pacto ab ipso esset amolienda, custodiae traditur: ex qua cum se proripuisset, in insulam prope Constantiam est relegatus, subrogato in ejus locum Melanio.

ANN. CHR.
577.

LXXII.
Meroveus An-
insula tonsus.

a Greg. Tur.
lib. 5. c. 14.

b Ibid. c. 19.

* de Turonensibus.

c Greg. Tur.
lib. 5. c. 40.

* Constantiam.

ANN. CHR.
578.

LXXIII.
Abbatibus octo
in synodo Au-
tisdorensi.
d Bibl. nova
Labbe to. 1. p.
421.

Monasteria
illius diececesis.
e Ibid. p. 415.

* Fontenay.

f Ibid. p. 416.
* Saissy lex
bois.

Sequenti anno synodus Autisiodori ab Aunachario seu Aunario ejus urbis episcopo celebrata fuit, cui abbates septem absque monasteriorum suorum designatione subscripserunt, Winebaudus, Baudovius, Francolus, Casarius, Desideratus, Amandus, & Tegridus. In actis episcoporum Autisiodorensium, octo recensentur abbates: nempe Winebaudus, Casarius, Desideratus, Baudoveus, Frannulfus, Tegridus, Gregorius, & Amandus: ut in codicibus emendatioribus legitur. Ibidem etiam recensentur monasteria, basilicae, & ecclesiae parociales, quae certis diebus ad majorem sancti Stephani ecclesiam, divini officii celebrandi causa, convenire debebant, ex ipsius Aunarii praescripto: in quibus memorantur monasteria octo, scilicet monasterium domni Mariani, quod sanctus Germanus in honorem sanctorum martyrum Cosmae & Damiani construxerat, a corpore & tumulo sancti Mariani, qui ibidem monachus postea fuit, nuncupatum: secundum monasterium Wlani; tertium Decimiacense ad sanctum Cyricum, qui locus est in pago Avalonensi: quartum Fontanetense, situm ad vicum Fontanetum, ubi Ludovici augusti filii de summa rerum dimicarunt: quintum Cotiacense ad sanctos, mendose in editis *Concense*, quod sanctus Germanus, ejusdem urbis pontifex sanctissimus, apud locum Cotiacum in honorem sanctorum Prisci, aliorumque martyrum condidisse memoratur, ab Hunnis, id est Sarracenis, postea destructum, & in solitudinem redactum: sextum monasterium Sessiacense, duodecim ab urbe leucis, nunc prioratus abbatiae sancti Germani subjectus: septimum Manuacense; octavum monasterium, quod vocabant Varennas. Ad haec multae aliae ibidem memorantur basilicae, quarum nonnullae monachorum erant, sic dictae, quod ceteris nobiliores essent, qualis erat basilica domni Germani, sic etiam sanctos tunc appellabant; & basilica domni Juliani, quae tunc virorum erat, sed postea conversa in usum sanctimonialium a Palladio episcopo,

ANN. CHR.
578.

ut suo loco dicturi sumus. In hoc numero etiam erant, ut quidem puto, basilica domni Amatoris, nunc ecclesia parœcialis in urbe; & basilica sancti Petri apostoli, quæ modo canonicorum regularium. Quibus ex his monasteriis præfati fuerint octo illi, qui hoc anno subscribere synodo Autisiodorensi, abbates, divinare non licet, præter Winebaudum basilicæ sancti Germani abbatem: cui videtur successisse Palladius, postmodum factus episcopus Autisiodorensis. Niginaldus abbas præerat basilicæ domni Juliani martyris tempore Desiderii episcopi, qui medius sedit inter Aunacharium & Palladium. His adde basilicam domni Martini, quod monasterium puellarum ultra fluvium Icaunæ constructum dicitur in actis ipsius Desiderii. Ad ejusdem fluminis ripam extra urbem situm erat sancti Mariani cœnobium, nunc solo penitus æquatum. Hujus loci cœnobita erat Robertus monachus, cujus chronologia sub titulo monachi Autisiodorensis jam dudum typis vulgata est. In his mentio fit de Drogia * vico pagi Autisiodorensis, in quo situm erat Fontis-rogi monasterium à sancto Romano constructum: quod tunc forte jam destructum erat, ac sancti Romani abbatis corpus Autisiodorum delatum: primo quidem in ecclesia a sancti Amatoris honorifice conditum; dein, Heribaldo episcopo Autisiodorensi ecclesiæ præfidente, in basilicam sancti Germani, rogatu monachorum translatum. His præmissis, ad majorem eorum illustrationem prædictum Aunacharium constitutum referre juvat, omisissis ruralibus ecclesiis, quæ singulis diebus, post kalendas cujusque mensis, rogationes cum clero & populo suo facere debebant, prima die in civitate inchoandas cum clero item & populo: sed ita ut per duodecim mensium capita eadem litaniam seorsim celebrarentur hoc ordine, quem nusquam alibi ante hoc tempus forte reperias, tamen in antiquioribus martyrologiis ubique initio cujusque mensis præscribitur, *Litania indicendæ*. quod longo post tempore fancivit ^b concilium decimum-septimum Toletanum. Aunacharii constitutio sic habet.

* Drenæ.

a Sac. I.
Bened. p. 86.
c. 87.b V. infra lib.
13. n. 41. &
lib. 18. n. 28.

Kalendis Januarii basilica domni Germani.
Kalendis Februarii basilica domni Amatoris.
Kalendis Martii monasterium domni Mariani.
Kalendis Aprilis basilica sancti Petri apostoli.
Kalendis Maii basilica domni Valeriani & monasterium Vulfini.
Kalendis Junii basilica domni Martini.
Kalendis Julii basilica domni Juliani.
Kalendis Augusti monasterium Decimiacense ad sanctum Cyricum.
Kalendis Septembris monasterium Fontanetense.
Kalendis Octobris monasterium Cotiacense Ad-sanctos.
Kalendis Novembris monasterium Sessiacense.
Kalendis Decembris monasterium Manuacense.

Pari vero conditione instituit Aunacharius, ut omnibus dominicis diebus ab universis archipresbyteris & abbatibus vigilia in propriis locis fiant, hoc est a die sancto Pasche usque ad kalendas Octobris, a primo sero usque ad illucescentem diem; (vide majorum nostrorum religionem:) a kalendis vtro Octobris usque ad natalem Domini a gallorum cantu; & a natale Domini usque in pascha a media nocte. Item constituit, a quibus vigilia in ecclesia sancti Stephani in civitate cum abbatibus celebrentur.

Dominica nocte, basilica domni Germani, ac monasterium Decimiacense.
Secunda feria, basilica domni Amatoris, & monasterium Fontanetense.
Tertia feria, monasterium, quod dominus Germanus construxit, ubi sanctus Marianus requiescit; simulque Sessiacus.
Quarta feria, basilica sancti Petri, & monasterium Manuacense.
Quinta feria, basilica domni Martini, & monasterium Vulfini.
Sexta feria, basilica domni Valeriani, & monasterium quod dicitur Varennas.

Post hæc idem auctor anonymus agit de synodo ab Aunachario celebrata, cui post ipsum subscripti referuntur octo abbates, videlicet Winebaudus, Desideratus, Framnulfus, Gregorius, Amandus, Cæsarius, Baudoveus, & Tegridus: tamen in vulgatis synodi actis, ut jam dixi, septem tantum memorantur, omisso Gregorio: & loco Framnulfi Francolus ponitur. In hac synodo editi sunt canones quadraginta-quinque,

ANN. CHR.
578.

in quibus multa sunt observatione digna. Canone xxvi. statuitur, ut si quis abbas mulierem in monasterium ingredi permiserit, aut festivitates aliquas ibi spectare; tribus mensibus in alio monasterio retrudatur, pane & aqua contentus. Canon xxxvi. vetat, ne mulier nuda manu eucharistiam accipiat, sed *dominicalem* suum habeat in manu, quando communicat, ut canone quadragesimo-secundo præcipitur. Morem hunc antiquiorem esse probat Cæsarius Arelatenfis episcopus in quodam sermone, qui exstat in appendice sermonum sancti Augustini, a novæ editionis. *Omnes viri, inquit, quando ad altare accessuri sunt, lavant manus suas: & omnes mulieris nitida exhibent linteamina, ubi corpus Christi accipiant.*

Aunacharii pontificatu Walaricus Arvernus ex Autumensi monasterio Autisiodorum accessit, ibique admittus est in monasterium beati quondam antistitis Aunacharii: ut in ipsius Walarici actis legitur, quod in suburbano ipsius civitatis, in quodam est viridario constructum. Id intelligendum de monasterio sancti Germani, cujus basilicam Aunacharius, teste Herrico ^b monacho, magnificis prædiis locupletavit, mortuus kalendis Octobris post regiminis annos fere quatuor & quadraginta; ibidemque sepultus ad pedes sancti Germani. Actum est superius * de Autumensi apud Arvernos monasterio, ubi Walaricus sub avunculi sui disciplina educatus, inde abduci nulla patris arte potuit. Victus demum abbas adolescentis constantia, censuit non abjiciendum esse, quod sibi a Deo datum fuerat; eumque unanimi fratrum consensu intra monasterii septa, ad clericatus officium admisit. Hic vero postea parentum consuevit fugere satius ducens, ad prædictum sancti Germani cœnobium se recepit, cui tunc Winebaudus abbas præerat. Istic cum in artissimis jejuniis, vigiliis & precibus cælestem ageret vitam, eum convenit vir quidam genere atque opibus præpotens, nomine Bobo, virtutum ejus fama adductus: quem adeo monitis ac colloquiis suis ad pietatem & ad sæculi contentum animavit, ut illum in Luxovienfe monasterium, quod tum celebrari cœperat, secum pertraxerit.

Pane miseram observare hoc loco decreta, quæ ad rem monasticam fancita sunt in prædicta synodo Autisiodorensi: nempe ^c abbatem, qui monachi sui crimina non emendat aut non denuntiat, in aliud monasterium ad agendam prænitentiam retrudendum. Non licere ^d abbati aut monacho ad nuptias ire; neque ^e filios de baptismo habere. Abbatem ^f vero, qui mulierem in monasterium suum ingredi permiserit, etiam ad spectandas aliquas festivitates, tribus mensibus in aliud monasterium retrudendum, pane & aqua contentum, ubi monasterii nomine basilica, ut alibi diximus, comprehenditur, utpote cum mulieres ad spectandas sollempnitates, quæ non nisi in ecclesiis celebrantur, admitti prohibentur. Hinc Gregorius Magnus non uno in loco vetat episcopis cathedram seu stationem suam instituire in monasteriis, ne in servorum Dei recessibus quies ac solitudo interturbentur. Hæc tamen disciplina generalis non erat, ut inferius ^g videbimus. Observatione dignæ sunt Pelagii papæ epistolæ duæ ad Aunarium, qui ab ipso sanctuarium, id est brandea seu pannos ex tumultu ^h apostolorum perierat pro novis ecclesiis, quæ tum complures in his partibus construebantur. Petenti annuit pontifex: at queritur, quod Aunarius Italiam calamitatibus non compatiatur, & quod Francorum reges ad opem ei ferendam non excitet.

a Appendice
serm. 229. n.
5.LXXIV.
Vvalericus
Autisiodori ad-
missus.

b ibid. p. 566.

* lib. 4. c.
37.LXXV.
Autisiodorensis
synodi statu-
tura.
c c. Can. 23.
d c. Can. 24.
e c. Can. 25.
f c. Can. 26.g infra lib.
8. n. 49.h V. supra
lib. 6. n. 6.

ANN. CHR.

579.

LXXVI.

S. Marcelli

monasterii Cabi-

lonensis origo

per Guntchramnum.

i Greg. Tur.

lib. 5. c. 28.

* la Saune.

* Chalon sur

Saone.

k Fredeg.

chron. c. 1.

Postero anno Salonius Ebredunensis, & Sagittarius Vapincensis episcopi, qui pridem in synodo Lugdunensi ob varia crimina damnati fuerant, sed Johannis papæ tertii interventu sedibus suis postmodum restituti; cum ad ingenium & pristinam scelera rediissent; ac læsæ majestatis præterea infimularentur, in concilio Cabilonensi, jussu Guntchramni regis convocato, episcopatu dejecti, atque in suburbana sancti Marcelli basilicam sub custodia detrusi sunt, inde postea fuga elapsi. Hæc est insignis illa basilica trans Ararim * in vico Ubiliaco sita prope ^k Cabilonum civitatem, ubi Guntchramnus, posthabitis Aurelianis, regni sedem fixerat. quæ quidem basilica ab eodem Guntchramno condita est ante hunc annum, ut patet ex hoc loco: tamen Fredegarius id factum memorat post annos sex, id est Guntchramni regis vicesimo-quarto. Verba ejus huc ^k adscribo. *Anno vicesimo-quarto regni, divino amore tactus, ecclesiam beati Marcelli, ubi ipse pretiosus requiescit in corpore, quæ in suburbano quidem Cabilonense, sed in Sequanorum est territorio, mirifice & sollemniter edificari jussit; ibique monachos congregans, monasterium condi-*

dit, ipsamque ecclesiam rebus plurimis ditavit. Addit idem auctor, Guntchramnum, quadraginta episcoporum coacto concilio, instituta monasterii sanctorum Agaunensium, quæ, jubente Sigismundo Burgundionum rege, Avitus Viennensis aliique episcopi comprobaverant, confirmanda, & monachis sancti Marcelli tradenda curavisse. quod forte referendum ad Matisconense concilium secundum ipso anno convocatum, in quo episcopi amplius quadraginta interfuerunt. Paulus Warnefridi auctor^a est, eundem regem ciborium solidum ex auro, id est umbellam, miræ magnitudinis & eximii ponderis fecisse, multisque illud pretiosissimis gemmis decorasse, atque Jerosolymam in sepulcrum Domini mittere voluisse: quod cum ob itineris pericula & difficultatem facere minime potuisset, Cabiloni super corpus beati Marcelli martyris id ponendum curavisse: ubi Pauli diaconi ætate adhuc visebatur, ætate vero Aimoini Floriacensis monachi non amplius exstabat. Quo pacto, a quibusve operis constructæ sint aliæ monasterii partes, legitur in veteri instrumento apud San-Julianum: ubi singulis vicis, qui monasterio a rege attributi fuerant, singula monasterii officinæ construendæ assignantur: nempe ut ibi manentes servi hospitale construant: solarium vero, id est superius conclave, cum caminata illi de Gergeiaco & de Alciaco faciant: illi autem de Mercureis & de Canopis lobiam ædificent, id est porticum seu deambulatorium. De Floriaco quoque introitus ecclesiæ & secretarii atque thesauri, monachi ibidem demorantes operatores mittant. Illi de Vermiaci ad claustrum introitum præparandum dirigantur. Porticum sancti Petri illi de Rosiaco dimidiam; illi de Berineis, & de Tapariaco, & de Blaico dimidiam partem. Cellarium illi de Areo, & de Ogniaco, & de Liliaco construant. Qui vero Frenis & Lingis habitant, refectorium faciant: & de Scociolis, & de Oriengiis, & de Aquis cetera peragant necessaria. Hactenus vetus instrumentum Guntchramno ipsi adscriptum, idcirco a me relatum, quod ex eo & veteres monasteriorum officinæ, & ritus in earum constructione olim servatus intelligatur.

Non solum in sancti Marcelli basilicam munificus fuit Guntchramnus, sed anno regni sui vicesimo-tertio, ut habetur in chronico sancti Benigni, cum videret nullos sibi liberos mares superesse, opes suas in egenos impendit, & in monasteria atque in primis basilicæ^b sancti Benigni martyris vicum Elariacum^{*} ad Oscaram^{*} fluvium cum agris & servis plurimis ad victum monachorum contulit, ut pro sua ac futurorum regum salute, totiusque regni statu Deum precarentur. Insuper decrevit, ut, quemadmodum in monasterio Agaunensi fieri solebat, die nocteque in hac basilica sine intermissione Deo psalleretur. quod institutum ne temporis diuturnitate solveretur, pio principi placuisse dicitur, ut abbates Agaunenses monasterii Benigniani rectores essent ac veluti procuratores; essetque e duabus una veluti congregatio; unusque utrobique ordo, id est una vivendi norma, servaretur. Idem etiam de cœnobio sancti Marcelli Guntchramnus statuisse fertur in eodem chronico. Apollinarem vero simul & monasterii Agaunensis, & sancti Benigni abbatem fuisse, immo etiam & sancti Apri apud Tullum-Leucorum. Denique Apollinaris successores utriusque loci diu curam habuisse, unde sancti Benigni monasterio multæ in illis partibus accreverint prædiorum possessiones, ut in eundo & redeundo abbates, eorumque domestici ea loca ad hospitandum obvia haberent. Et quidem donatio Elariaci per Guntchramnum constat tum ex perpetua loci possessione aliisque documentis, tum ex placito^c Chlotharii tertii, Elariacum sancto Benigno confirmantis anno regni sui octavo, agente Wlfechramno abbate, cujus antecessor Richimarus ibidem appellatur, Bertoaldo episcopo Lingonensi. Ut vero constet quod ait chronographus, Agaunensis & sancti Benigni monasteriorum aliquanto tempore unos & eosdem fuisse abbates, non facile assenserim. Exstat apud Perardum^d charta Godini cujusdam & Lantrudis uxoris suæ, quasdam possessiones suas in vico Albiniano tridentium sancto Benigno anno septimo-decimo Chilperici regis, eodem utique Christi anno, quem modo præ manibus habemus: qua in charta Boloneus abbas huic monasterio tum præfuisse memoratur, Apollinaris forte successor, qui ambo in vulgato Agaunensium abbatum catalogo locum non habent. Immo neque Gudinus, qui anno quarto-decimo Theoderici regis, Mietio episcopo Lingonensi, hanc abbatiam regebat: neque denique Richimarus aut Wlfechramnus unus post alterum ejus successores. Falsus est itaque chronographus, Guntchramni diplomate forsan male intellecto, qui, ut inter Agaunenses & Benignianos mona-

chos perpetuum fœdus stabiliret, id statuit, ut abbas utriusvis loci non aliter utrobique haberetur, quam si unus idemque esset utrobique rector: quod de unico utriusque loci abbate chronographus perperam interpretatus est. Prædictis Godini litteris subscripsit Agilbertus abbas: sed cujus loci, ignoramus.

Ad Elariacum quod attinet, qui locus est ad muros urbis Divionis, traditus fuit processu temporis virginibus Deo sacratis, quæ istic sub sancti Benigni abbatis jurisdictione debebant pontificatu Gregorii septimi: cujus loci abbatissa fuit saculo sequenti uxor Guidonis, primogeniti fratris sancti Bernardi Abbatis Claravallensis. Postea nescio quo casu, denuo rediit in usum monachorum, exstititque ad nostros usque dies prioratus conventualis.

De suburbano apud Tullum-Leucorum sancti Apri^{*} monasterio antiquam habemus notitiam ex testimonio chronographi sancti Benigni anonymi, qui ait, Apollinarem Benignianum etiam sancti Apri apud Tullum fuisse abbatem, prout hujus loci monachi in antiquis se invenisse scriptis referebant. Certe hoc sancti Apri cœnobium longè ante sæculum nonum exstabat, quo tempore Frotharius episcopus pæne collapsum, & monachis rebusque omnibus destitutum, denuo erexit ac dotavit. In actis episcoporum Tullensium nondum editis, sanctus Apero septimus illius urbis episcopus fuisse dicitur, & septem annis hanc sedem tenuisse, ejusque depositionem xvi kalendas Octobris celebrari in ejusdem civitatis suburbio, humatus in ecclesia, quam ipse a fundamentis construere cœpit. Hæc est ecclesia nunc ejus nomine insignita cum adjuncto monasterio, quod multorum Tullensium episcoporum conditorium fuit. Quod vero subdit auctor ille anonymus, qui librum de gestis episcoporum Tullensium scripsit, sanctum Aprum vixisse tempore Hadriani imperatoris; longe falsus est ex loco male intellecto vitæ ejusdem sancti pontificis, ubi legitur eum ad Cabilonensium urbem profectum reperisse in carcere tres reos catenis vinctos, & pro eis intercessisse apud Hadrianum, qui per id temporis officium judicis illic exercebat; sed repulsam passum a Deo impetrasse, ut claustra carceris dissilirent, & vincula, quibus rei constricti erant, rumpentur. ubi quod Hadriano judici tribuit antiquus ille vitæ scriptor, prædictus anonymus ad Hadrianum imperatorem perperam retulit. In libro de miraculis sancti Apri, ejusmodi catena in monasterio ejus asservari traditur, atque furiosis seu energumenis imposita dæmonem fugare. Sancti Apri successor Albaudus seu Alodius, subscriptus concilio quinto Aurelianensi, ecclesiam ab eo cœptam perfecisse dicitur, ibique fideles viros apostolorum exemplo victuros aggregasse, id est monachos, ac privilegium de eodem cœnobio a summis pontificibus obtinuisse, eademque ecclesiam nuncupasse sanctis martyribus Stephano & Fabiano. Idem monasterium magnopere auxit Aumundus, duodecimus illius sedis antistes, & in sancti Apri veneratione nonnulla scripta ac responsoria ad posterorum recordationem exarasse dicitur. quod de ejus vita interpretari licet. Vivebat Aumundus sub finem sæculi sexti. Hæc de origine cœnobii sancti Apri, quod a Frothario episcopo sæculo nono instauratum est, floretque hactenus sub congregatione sancti Vitoni, sed amplius religione, quam ædificiis.

ANN. CHR.
580.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER SEPTIMUS.

Ab anno Christi 580. ad annum 589.

I.
Casinensis
monasterii def-
tructio.

INSCRUTABILI divinae providentiae iudicio factum est, ut sacra domus Casinensis, quae acceptissimi Deo patris Benedicti, sanctorumque ejus discipulorum opere ac sudore aedificata fuerat, impiis Langobardorum manibus vastata sit, ac penitus everfa. Quippe in ultiores Italiae partes progressa Zotone, ut perhibent, ducē truculenta cohors, humani sanguinis non minus avida quam praedae, nocte intempesta in sacrum montem involat, universa contaminat, diripit, evertit; & quod auferre aut evertere non valet, igne flammisque corrumpit. Sic una dies, immo unius diei hora, quinquaginta annorum opus, quibus Casinas monasterium steterat, excidio ac ruinis dedit. Una funestae illi calamitati superfuisse dicitur ea turris, quae haecenus Casini visitur, Benedicti quondam habitatione ac miraculis nobilitata. Hanc cladem, quam vir sanctus divinitus paullo ante obitum praescierat, nec precibus, nec lacrymis suis avertere potuit, idque tantum apud Deum evicit, ut monachi omnes^a inde salvi & incolumes evaderent. Hi in urbem Romam, quae & ipsa novissime vix Langobardorum insultus vitare potuerat, cum sanctae Regulae autographo & quibusdam aliis^b scriptis (haec nimirum digna piorum monachorum cura erat) aliaque modica suppellectile (libram panis & mensuram vini memorat Paulus Diaconus) perfugii causa se se retulerunt, Pelagio secundo pontifice, qui proximum Lateranensi patriarchio locum^c eis ad construendum monasterium concessit. Casino tum praerant Bonitus abbas, successorem in regendo apud Lateranum grege Casinensi sortitus Valentinianum, qui annis multis, teste Gregorio^d, Lateranensi monasterio praesuit. Unus hic locus sufficit emendandae communi nostrorum sententiae, qui hanc everfionem anno supra quingentesimum octogesimo-nono ponunt. Gregorius quippe dialogos suos scribere aggressus est anno nonagesimo-tertio. Jam vivere tum desierat Valentinianus, qui multis ante annis, hoc est annis minimum decem, Lateranensi monasterio praesuerat. Ergo longe ante annos decem eversum fuerat Casinense monasterium, & monachi inde fugati, quibus Pelagius continentem Lateranensi basilicae locum ad construendum monasterium concesserat, anno utique circiter octogesimo, qui quartus erat ejus pontificatus annus. Nec refert quod Gregorio ejus successor, dialogorum librum secundum scribenti, nupera dicatur haec everfio. Nuper enim apud Gregorium non semel ascribitur pro decem, immo & pro viginti annorum spatio, ut duo ejus loca manifeste

^a Gregor. M.
lib. 2. Dial. c.
17.^b Paul. diac.
lib. 4. c. 18.^c Chron. Ca-
sin. lib. 1. c.
2.^d Greg. M.
prol. lib. 2.manifeste probant, a me alias relata in notis ad hunc Gregorii^a locum.

Unum ex his locis eo lubentius huc refero, quod in eo agatur de Mena solitario, qui eo tempore, quo contigit clades Casinensis, haud longe a Casino, nempe apud Samnites, quiddam ab ipsis Langobardis passus est, sed non impune. Nuper, ait^b Gregorius, in Samnii provincia quidam venerabilis vir, Menas nomine, solitariam vitam ducebat, qui nostrorum multis cognitus, ante hoc fere est decennium defunctus. Nihil clarius: en vox nuper ultra decennium producta. Pergit Gregorius ex Samnitum omnium testimonio narrare, Menam hunc nihil ad usum suum aliud, quam pauca alvearia possedisse: quae cum Langobardus quidam rapere voluisset, mox a maligno spiritu arreptum ad ejus vestigia procubuisse. unde magna apud barbaram gentem sancti viri existimatio, uti apud populares omnes, orta fuerit. Mos vero incolis, immo & longe positis accolis is erat, ut certis per hebdomadam diebus viro Dei, peculii omnis prorsus experti, oblationes quisque suas transmitteret, ut esset quod ipse ad se venientibus offerre posset. Hic vero salutaria singulis monita dabat, non parcens increpationibus, si cujus culpae id exigebant. Forte Carterii quidam, cum sanctimoniali illicito conjunctus matrimonio, cum absentis reprehensionem incurrisset, praesentis correptionem timens, oblationes suas cum aliorum munusculis ei submisit. Tum vir Dei, omnibus singillatim consideratis, alias seorsum posuit, acceptasque habuit: at Carterii oblationes, quas divino instinctu agnovit, sprevit abjecitque, eique haec dici iussit: Ergone qui oblationem suam omnipotenti Deo abstulisti, mihi tuas oblationes transmittere ausus es? Ego certe oblationem tuam non accipio, cum Deo suam ipse abstuleris. Hinc factum est, ut praesentes quosque magnus invaderet timor, quod vir Dei absentium errata sic nosset, sicque dijudicaret.

Itaque, ut ad intermissa me referam, Lateranense monasterium ab anno saltem octogesimo infederunt Casinates, eoque circiter anno accidit sacri eorum coenobii everfio, nisi quis dixerit, jam ante illam everfionem stetisse ad Lateranum monasticas aedes, quas annis multis rexerit Valentinianus, sancti Benedicti discipulus, quem ejus facta referentem Gregorius consuluerat. Sane quod huic nodo opponam, non aliud habeo, quam testimonium Leonis Marsicani in chronico Casinensi, scribentis, Casinates, direpto, everfioque coenobio suo, Romam confugisse, ubi ex concessione Romani pontificis Pelagii, qui tunc sedi apostolicae praerant, juxta Lateranense patriarchium monasterium construxerunt. nam Paulus Warnefridi eos tantum dicit Romam petiisse: Gregorius neutrum dicit. Verum nec quidquam solidi Leonis Marsicani auctoritati opponi potest, ut proinde in ea consistere satius sit, quam meras admittere conjecturas. At corrigendus in eo praedictus auctor, quod subdit, Casinates apud Lateranum perseverasse per centum ac decem annos, quod Casinense monasterium destructum permansit. alius codex habet centum ac triginta annos: sed utrobique diminuto temporis intervallo: cum a Pelagio secundo, cujus pontificatu haec everfio contigit, ad Gregorium tertium, quo pontifice sacri coenobii a Petronace instauratio facta dicitur a Leone, anni fere centum ac quadraginta intercesserint. Verum Gregorii tertii loco substituendus est Gregorius secundus: qui, cum anno septingentesimo quinto-decimo pontificatum inierit, annis minimum centum ac triginta-quinque Casinensis monasterii ruinae perseverarunt, sed haec suo loco. Monasterium istud Lateranense sub titulo sanctorum Johannis Baptistae, Johannis Evangelistae & sancti Pancratii conditum tradunt, nimirum illud ipsum, quod postmodum Gregorius tertius instauravit.

Ad hunc annum, Childeberti regis quintum, Gregorius^c Turonum antistes revocat Martini Galliciensis episcopi obitum, qui magnum illi populo planctum attulisse perhibetur. Versiculos, ait Gregorius, qui super ostium sunt a parte meridiana in basilica sancti Martini, ipse composuit. Hos versus cum aliis editos habes apud Sirmundum, & ex eo in bibliotheca patrum, ubi alia ejusdem Martini opuscula edita sunt. Isidorus, praeter librum de differentiis quatuor virtutum, ei tribuit volumen epistolarum, quas nobis injuria temporum subtractas impense dolemus. Testamentum gloriose memoriae sancti Martini Bracarenfis episcopi, qui & Dumense monasterium visus est construxisse, iussu Reccefuinthi regis sibi transmissum, referarunt, legeruntque patres decimi concilii Toletani: quo testamento idem gloriose memoriae sanctissimus vir decreverat, ut succedentibus per ordinem regibus, ad comple-

ANN. CHR.

580.

^a ibid. c. 17.

I I.

Menas soli-

tarius.

^b Id. lib. 3.

c. 26.

III.

Lateranense

monasterium

quo tempore

conditum.

IV.

Martini Du-

miensis obitus.

^c Greg. Tur.

lib. 5. c. 38.

ANN. CHR.
580.

mentum ejus ipsius testamenti, constitutio commendata maneret. Lectum est deinde Recimiri ejusdem ecclesie Dumienſis epiſcopi testamentum, quo pretia frugum, absque ulla exceptione, immo etiam quidquid ex fervorum ejusdem ecclesie labore & opificiis provenire poterat, quotannis pauperibus erogari præcipiebat, nihil relinquens ad usus prædictæ ecclesie. cui testamento modum & temperamentum imponunt patres ad preces ecclesie Dumienſis, statuuntque, ut sancti Martini epiſcopi testamentum deinceps inviolatum habeatur. Sepultus est vir sanctus in monasterio suo Dumienſi cum hoc epitaphio ab se composito.

*Pannoniis genitus, transcendens aquora vasta,
Gallicie in gremium divinis nutibus actus,
Confessor Martine, tua hac dicatur in aula.
Antistes cultum instituit, ritumque sacrorum,
Teque, patrone, sequens famulus Martinus eodem
Nomine, non merito, hic in Christi pace quiesco.*

V.
Leuvigildi per-
secutio in His-
pania.
a *ibid.* c. 39.b *Greg. M.*
lib. 3 dial. c. 31.

Relato Martini obitu Gregorius^a agit de persecutione in Hispaniis per Leuvigildum regem Arianum in Catholicos excitata ob conversionem Hermenegildi ejus filii, quem Ingundis ejus uxor, Sigiberti Francorum regis filia, Childeberti minoris tunc regnantis soror, ad orthodoxam fidem pertraxerat. Hispani contra scriptores produnt, Hermenegildum eodem anno, quo Ingundem uxorem duxerat, causa Gouthinthæ novercæ suæ rebellasse, & a patre defecisse; Hispalimque, in qua sedem regni sibi a patre concessi fixerat, firmis muniisse præsiidiis, & alia opida atque castella in societatem conjurationis adduxisse. Gregorius Magnus^b alteri Gregorio fidem præstat, scribitque, Hermenegildum, a Leandro Hispalensi epiſcopo, quo Ingundis haud dubie prædicatore usa est, ad fidem catholicam fuisse conversum: quem pater Arianus, ut ad eandem heresim rediret, & premiis suadere, & minis terere conatus est. Hermenegildum vero constantissime in fide persistentem ab irato patre regno rebusque omnibus exspoliatum, deinde in custodiam conclusum, deum capite amputato martyrii gloriam obtinuisse. Hujus persecutionis causa missus est Constantinopolim Leander ad Mauricium imperatorem, ut his malis acerbissimis & domesticæ huic rixæ aliquod remedium afferret: eaque occasione factum est, ut Leander magnam necessitudinem contraxerit cum Gregorio, qui tum legati officio in eadem urbe pro Pelagio pontifice fungebatur, ut inferius dicturi sumus.

VI.
Chlodoveus
regius puer se-
pultus ad S.
Vincentium
Parisiis.
c *Greg. Tur.*
lib. 5. c. 40.
* *Noisy le
grand.*
d *ibid.* c. 35.

Post hæc Gregorius^c Francus necem describit Chlodovei, Chilperici regis ex Audovera conjuge filii, quem Fredegundis ejus noverca, propterea quod de futura in regnum successione, Dagoberto & Chlodoberto Fredegundis liberis ex dysenteria sublatis, sibi blandiretur, cultro percutiendum curavit. Ejus corpus in profluentem Matronam, quippe in villa Nuceto^{*} agri Parisiensis necatus fuerat, ejusdem novercæ jussu dejectum, piscator repertum sub cæspite humavit, donec a Guntchramno Parisios translatus, in basilica sancti Vincentii regia sepultura honoratum est. Præcesserat, uti mox dicebam, mors^d regionum duorum liberorum Dagoberti & Chlodoberti, quos ex Fredegunde susceptos infesta dysentericæ lues apud Brennacum, agri Sueffionensis opidum, immaturos absumsit. Dagoberti corpus in basilica sancti Dionysii prope Parisios; Chlodoberti vero in basilica sanctorum martyrum Crispini & Crispiniani apud Sueffionas sepultum est. Venantius Fortunatus^e amborum fratrum mortem epitaphio celebravit.

e *Fortun.*
lib. 9. c. 4. & 5.
VII.
S. Crispini mo-
nasterium Suef-
fionense.

An hæc suburbana sanctorum martyrum Crispini & Crispiniani basilica tum a monachis occupata fuerit, non levis est difficultas. Eam principio cathedralem fuisse, nec ante sæculum nonum in aliam, quæ nunc episcopalis est, sanctorum Gervasii & Protasii ecclesiam epiſcopi & cleri sedem translata fuisse, communis recentiorum persuasio est, quam nec præstare velim, nec elevare. Basilicam sanctorum Crispini & Crispiniani non uno in loco appellat Gregorius, quo nomine monasteriales passim ecclesias, nescio an umquam episcopales appellat, quas seniorum ecclesiarum, aut præcisè ecclesiarum nomine insignire solet. Nulla tamen monachorum in hac Crispiniana basilica diserta mentio est ante sæculum nonum: sub cujus finem Carolus, cognomento Simplex, in quodam pro ea diplomate gregem *monachalis or-*

ANN. CHR.
580.
a *Spicil. r. 8.*
p. 402.

dinis monasterii pretiosorum Christi martyrum Crispini & Crispiniani appellat. Certe in exceptione corporis beati Medardi, quando, pompam deducente rege Chlothario, ex urbe Noviomago Sueffionas allatum est, Rodoinus^a, sæculi noni Medardensis monachus, agmina sacerdotum & clericorum, cum turba populorum obviam sacro corpori concurrisse scribit, nulla monachorum mentione facta. Ad hæc Ansegisus abbas Fontanellensis Ludovico Pio imperante, testamento legat *ad Sueffionis civitatem libram unam, ad sanctum Crispinum solidos quindecim, ad sanctum Medardum monachis libram unam.* dicturus pariter monachis ad sanctum Crispinum, si monachi tunc in illa basilica exstitissent. Denique Eiricus comes eodem fere tempore in charta autographa pro eadem basilica, mentionem quidem facit *fratrum ibi Deo militantium*: an vero hi clerici fuerint, monachive, non exprimit. quamquam id pro monachis facit, quod loci abbatem nominat, ubi sub gravi interminatione vetat, ne *qualibet persona, aut judiciaria potestas, vel abba, seu quicumque locum tenuerit*, hanc ipsius donationem infringere ausit. Monasterium tamen vocat sancti Bandaridi epiſcopi vitæ interpolator, monachosque istic tum fuisse non obscure indicat, cum ait, revertentem ab exilio Bandarido obviam processisse omnem clerum *monastici & canonici ordinis.* quod de aliis quam de sancti Crispini monachis intelligi non potest, cum nulli alii tunc ea in urbe monachi fuerint, sancti Medardi monasterio nondum existente. At istius interpolatoris testimonium, qui vix sæculum undecimum excedit, non sufficit ad tantæ antiquitatis factum legitime adstruendum. Hæc ut in tanta rerum obscuritate & temporum distantia. Ceterum hæc basilica Major dicitur comparatione alterius sancti Crispini ecclesie in Cavea dictæ, item extra urbem ad Axonam sitæ, ubi sancti martyres in custodiam a tyranno traditi sunt. Hæc infra urbem canonicorum regularium est ordinis sancti Augustini; illa supra urbem, monachorum sancti Benedicti sub congregatione sancti Mauri, uti & proximum sancti Medardi percelebre monasterium, quod solo Axona fluvio ab hoc sancti Crispini cenobio dirimitur. Major porro basilica dicta est tum ob antiquitatem, tum ob reliquias beatorum martyrum, quas ad patrum nostrorum sæculum possederunt ejus loci monachi, dum, furente Calvinistarum rabie, in ecclesia beatæ Mariæ, tamquam in tuto asylo, depositæ sunt, unde numquam deinceps ex Benedictinis ejus loci sanctimonialibus recuperari potuerunt.

Erat in eadem diœcesi Sueffionica, sed proxime Compendium^{*} opidum, Cauciacense^{*} monasterium, cujus loci abbas sequenti sæculo fuit Bettolenus, qui Anferico Sueffionensi epiſcopo successit non sine simonia suspitione: quam ut purgaret, abdicato episcopatu in suum monasterium denuo se recepit. Istic, teste Fredegarii continuatore, id est Cauciaci, sepultus est Childebertus tertius in basilica sancti Stephani martyr. qui vicus ad Axonam positus, haud procul ab hujus fluvii & Ifaræ confluentibus, olim villa regia erat, ponte lapideo insignis flumini impoſito, uti ejus reliquæ hodie quoque indicant.

VIII.
Cauciacense
monasterium.
* *Compiègne.*
* *Chaisy.*

Hoc fere tempore Sequanus abbas Segestrensis, cujus superius^b meminimus, ad superos migravit XII. kalend. Octobris, quo die Usuardus eum commemorat his verbis: *In territorio Lingonica civitatis sancti Sequani presbyteri.* Ado fufus eum laudat, & Segonum vocat, cujus verba huc adscribo. *In territorio Lingonica civitatis, monasterio Segestro, depositio sancti Segoni presbyteri & monachi, qui mira abstinentia & monastica perfectionis atque eremiticæ solitudinis sectator, virtutum & miraculorum gratia illustrem conversationem duxit. Uterque abbatis nomen, tamen eum abbatem fuisse constat, pro more illorum temporum reticet, quibus temporibus abbates & monachos presbyteros passim solo presbyteri titulo donari usus obtinebat. Sancti Sequani vitam & miracula scripsit anonymus ejus æqualis. Auctor est^c Gregorius, quod anonymus ille filer, Guntchramnum regem cornu venatorio amisso, multos illius furti suspectos in vincula conjecisse, nonnullos etiam fortunis spoliasse: ex quibus tres metu suppliciorum ad sancti Sequani sepulcrum confugisse, quos rex vinciri jussit: media vero nocte dissiluisse ferreas compedes, & ruptis omnibus catenularum anulis solutos esse miseros, quo miraculo regem perterritum ægre incolumes eos statim dimisisse. Hactenus sancti Sequani reliquæ asservantur in Segestrensi monasterio, quod ejus nomine jam insignitum erat, cum eo secessit Benedictus, ille celebris ordinis monastici reformator & abbas Anianensis, qui locum illum sæculo octavo maxime illustravit.*

S. Sequani
obitus.
b *lib. 2.*
n. 24.c *Greg. de gl.
conf. c. 88.*

ANN. CHR.

521.

I X.

S. Eparchii ab-

batis acta.

* S. Cibari.

a Greg. Tur.

lib. 6. c. 8.

* Periguens.

b Greg. Tur.

de gl. conf.

c. 101.

* Angouleme.

* la Charente.

X.

Miracula &

mors.

Post hunc annum incidit mors Eparchii * abbatis Ecolismensis, nobili genere apud Petrocorios orti, qui ex monasterio Sedaciaco, ubi anno ætatis quinto-decimo in rebus monasticis institutus fuerat, Ecolismam accessit, ibique reclusus in cellula cum paucis monachis ad exitum usque perseveravit. Libellum de ejus vita, ab auctore æquali scriptum, cum Gregorio ^a Turonensi episcopo tantisper conferre aliquod operæ pretium fuerit. Eparchius in ipsa urbe Petragorica * genitus, patre Felice, cognomento Oriolo, matre Principia, avum comitem Felicissimum habuit. Cum ter quinos ageret annos, ait vitæ scriptor, relicta sæculari militia seu conversatione, insciis omnibus Sedaciacum expetiit monasterium, & ad pedes Martini abbatis prostratus, se monachum fieri postulavit; idque, invitis licet parentibus, obtinuit. Magna mihi suspicio est hunc esse Martinum abbatem Santonicum, de quo Gregorius ^b Turonum episcopus agit; vicumque illum haud nominatum, in quo monasterium ejus situm erat, Sedaciacum esse forte locum illum, qui modo vernacule *S. Martin de Sarsey* vocatur. Apud Gregorium uno verbo, *post conversionem clericus factus* dicitur vir sanctus: ubi clericum perinde est ac monachum fieri. Deinde facta quædam ab eo patrata leguntur apud anonymum, tum in Lemoiolo agello monasterii sui præfente Victuriano monacho, tum apud Senocellam, quo orationis causa cum Manderico monacho properabat *ad occursum sancti Aquilini* episcopi Petrocoriensis. Hinc conjicias monasterii Sedaciacensis situm, quem Johannes Puteanus perperam quarit apud Hispanos. Notos fugiens Eparchius, cum apud Ecolismam * incognitum se putaret, Aptonio ejusdem urbis antistiti indicatur. qui eum longius ire non sinens, locum, etsi non longe ab urbe, secretum tamen, ei ostendit, ex una parte latere montis, unde fons aquæ perennis manabat, ex altera Carantono * fluvio vallatum. Cum locus Eparchio arrisisset, noluit tamen inconsultis episcopo Sabaude & abbate suo istuc recludi. Si Petrocoriis tum præerat Sabaudis, aut Santonibus, (nam sedem ejus non exprimit anonymus) in vulgatis indicibus sup-
 » plendus est. Hunc adiit Eparchius cum missis Aptonii episcopi Ecolismensis; Frontonio archidiacono, qui postea episcopatus in eadem ecclesia meruit dignitatem; Arthemio item archidiacono, & alio Arthemio defensore. Ægre impetrata facultate, reclusus est in prædicto loco, ornatusque sacerdotii honore ab Aptonio: qua in reclusionem annos triginta-novem explevit. Gregorius quadraginta-quatuor habet, ex eo-
 » que colligimus reclusionem hanc fuisse *in cellula*, hoc est in monasterio, in qua *col-*
 » *lectis paucis monachis* orationi assidue vacabat. Ad hæc panis, inquit, in cellula illa,
 » eo vivente, numquam coctus fuit, sed a devotis, cum necessitas exegisset, infere-
 » batur. Consentit anonymus, asserens virum sanctum non diebus, non noctibus a
 » cursu, id est officiis divinis, & precibus sacris umquam cessasse, neque permisisse,
 » ut monachi sui labori aut coquendis panibus, sed tantum orationi insisterent: quam-
 » quam ipse in Sedaciaco monasterio vineam & terram excoluerat. Ubi vero panem
 » sibi ad vescendum deesse fratres queritabantur, ipse, collationibus & dictis patrum
 » oppositis, eorum querelas reprimebat hoc effato: Fides famem non timet. In sum-
 » ma, vestitus ejus & victus asperissimus erat, vino numquam usus, aut alio quovis li-
 » quore.

Tantæ virtutis viro superna non defuere miracula, præsertim in liberandis reis morti addictis. Unum refert Gregorius de quodam latrone, ad patibulum damnato, cujus salutem cum a comite seu iudice impetrare non potuisset, e patibulo depositum, atque ad se adductum, precationum suarum merito adhuc spirantem invenit, moxque incolumem reddidit, quod ex ipsius comitis ore Gregorius ait se accepisse. Chramnulfum appellat comitem anonymus, qui id rescierat ex Gratiano presbytero & monacho, quo ministro usus fuerat Eparchius ad solvendum rem. Idem aliud factum commemorat de quodam Arthemio, qui cum scripturas lætaret, atque ex ea lectione *servus Dei*, id est monachus, esse cuperet, *nec clericus ordinatus*; in pago Santonico se reclusit. Hic cum multis annis in ea reclusionem vixisset, promissosque capillos haberet, dæmonis instinctu demum e cella egressus, ad Childebertum regem ire disposuit, ejus regni, aiebat, vires exploraturus. Hominis insaniam advertentes ejus parentes, equo impositum, manibus ac pedibus ligatis, ad Eparchium adduxerunt, plurimum de sanctitatis gloria ex longiori coma sibi plaudentem. Id genus monachos Hieronymus alicubi infectatur. Eparchius ei bene precatus, eum *more laico* tonderi præcepit invitum; ac postera die *clericum illum ordinavit*, recisis scilicet ad cutem

ANN. CHR.

582.

capillis. qui postea ad sanam mentem reversus, diaconusque factus est. Eparchius vero tandem modica febre pulsatus, e vita migravit kalendis Julii, *vir magnificæ sanctitatis*, ait Gregorius; *protractusque e cellula*, sepulturæ mandatus est, nempe in basilica, teste anonymo, haud dubie monasterii sui, ubi ejus reliquiæ asservatæ sunt ad sæculum patrum nostrorum, quo tempore a furentibus hæreticis combustæ sunt. *Reclusum* Gregorius eum semper vocat; *cellulam* vero locum, ubi simul cum suis monachis vivebat. quo nomine monasteria non raro designat idem auctor. Verum peculiari cella in monasterio suo inclusum fuisse, in eaque perseverasse Eparchium acta ejus satis superque probant.

Post ejus obitum ^a Waldericus, Santonica urbis civis haud ignobilis, monasterium & domum ad pauperum necessitatem in suo prædio super Carantoni fluvium, loco quem Montem * appellant, in honorem sancti Eparchii construi curavit. Eo mortuo Gratharius quidam monasterii agrum occupare institit. Rusticus abbas postulavit supplex, ut pauperibus ager restitueretur. Eo pernegante, indictum est monachis triduanum jejunium. Ille vero gravi morbo percussus, missis ad cœnobium argenteo vase, villam se incunctanter redditurum promisit, tantum ut convalesceret. Sed irritæ preces avari & rapacis hominis, qui & villam reddidit, & vitam amisit. Sic pereunt qui res pauperum malis artibus captant.

Aliam *sacri ordinis* ecclesiam Burdigalæ constituit sæculo sexto Nicasius, *tunc temporis Ecolismensis episcopus*, ut legitur apud Labbeum. quæ verba forte innuunt, Nicasium postea translatum fuisse in sedem Burdigalensem, cujus multi antistites post Gundegisilum desiderantur. Hoc in loco *ecclesia sacri ordinis* ^b non alia videtur fuisse quam monachalis, a Nicasio forsan erecta in memoriam excitati mortui apud Burdigalenses. De Ecolismensi sancti Eparchii monasterio, variaque ejus fortuna plurâ in consequentibus.

Erant & alia tunc temporis monasteria apud Petrocorios: Genoliacense, ubi Amanus Lemovix cum sociis in disciplina monastica institutus; Calabrense haud longe a Dordonia fluvio, ubi quadraginta monachi debebant sub Sacerdote abbate, postmodum episcopo Lemovicensi, cujus corpus primo quidem in prædicto cœnobio Calabrensi conditum fuit; deinde translatum in Sarlatense, quod processu temporis in episcopalem ecclesiam conversum est. Ad hæc Temolacense, nunc prioratus Ecolismensi sancti Eparchii monasterio subjectus, ubi olim duodecim monachi residebant; Bonalense, ubi sanctus Avitus, postea eremita, sub Licinio abbate vixisse dicitur. Præterea cœnobium Albæ-terræ, quod a beato Mauro institutum ferunt. Palnatense * ferius conditum fuit, nempe Carolo-Magno imperante.

Sub finem hujus anni, qui conditi Glannafoliensis monasterii duodequadragessimus erat, beatus Maurus, cum antea jam non facile prodiret extra monasterium, sed commissa præpositis rerum omnium cura, soli Deo in oratione & lectionibus piis vacaret; biennio ante mortem, ædificata sibi juxta oratorium beati Martini cellula, remotam a communi fratrum cœtu vitam ducere instituit. Sed quia gregem illum sanctissimum absque rectore esse non decebat, eum de successore deligendo communivit, cum vero omnes ab ejus auctoritate ac sententia se pendere contestati essent; Bertulfum, nobilissimum illum Flori, cujus supra meminimus, filium, virum maxima religione præditum, fratribus proposuit, eique protinus electioni omnes præbuere assensum. Eo itaque in suum locum substituto, Maurus prope oratorium sancti Martini se recepit, duobus tantum ad sibi cohabitandum & ministrandum comitatus fratribus, Primo scilicet atque Aniano, ceteris commonefactis, ut Bertulfo obsequentes essent, & in tuenda disciplina regulari coadjutores. Hoc beati Mauri exemplum secuti complures e nostris, abdicata pastorali cura, uni salutis suæ procurandæ se totos dederunt: rati non alio modo gesta præfecturæ securos tremendo Dei iudicio se posse adesse, quam si prius tanto pondere exonerati, errata sua in secessu lacrymis & penitentia diluissent; atque in humilioris vitæ genere afflatos ex diuturno præfultu spiritus deposuissent. Hinc prudentibus posterioris ævi hominibus religiosis non paucis visum est, magnum ad tuendam religionem præsidium esse, si præfecturæ non diuturnæ, multo minus perpetuæ essent; & temporis modus imponeretur, quibus juris imponi vix possit. quippe neminem melius imperare, quam si obsequendi difficultatem idemdem experiatur. Post duos & sesqui annos vitæ remotioris; Maurus beati Martini oratorium de more ingressus, dæmonem sibi insultantem;

X i.

S. Eparchii

monasterium

apud Santonic.

* Bibl. nov.

Labbe 10. 2.

p. 524.

* Monty.

X i i.

Burdigalæ aliâ

ecclesia.

b ibid. p. 523.

X i i i.

Petrocoricensia

monasteria.

* Palnaty.

X i v.

B. Mauri secessus

abdicatâ

præfecturâ.

ANN. CHR.
582.XV.
Lues apud
monachos Uti-
censes.
a Greg. Tur.
lib. 6. c. 14.

fratrumque suorum stragem sibi minitantem audivit. quæ quanta inde consecuta sit, postea exponemus.

Postero anno, qui Childeberti junioris septimus a Gregorio^a notatur, magna lues Galliam afflixit, multosque e medio sustulit. Huc forte revocanda est sævissima illa pestilentia, qua Uticenses monachi ad septuaginta octo confecti sunt. Non defuit suis in tanto discrimine Ebrulfi abbatis sollicitudo ac providentia, qui monitis & officiis omnibus aderat, omnibus succurrebat. Unus tamen ex eis Ansbertus absque sacro viatico defunctus est, quod ubi vir Dei intellexit, seipsum negligentiam reum confessus, afferri sibi mortuum præcepit. Mox fufus precibus, elata voce mortuum vocat. Ille statim apertis oculis, caput erigit, servatori bene precatur, communionem petit. Nec mora jubetur afferri sacrificium. quo accepto, spiritum denuo exhalavit. Nec præterierim, quamquam id ad commemorandum leve apparet, cuidam monasterii famulo, qui res fratrum diligentissime procurabat, redditam item vitam & sospitatem, qui ad funus compositus, extra monasterium, ubi conditorium erat, mox fuerat deportandus, ubi observare convenit, alios a monachis rerum temporalium procuratores aliquando adhibitos fuisse; & cœmeteria non raro extra monasteria existisse, quod in Sithiensi, Laubiensi, aliisque non paucis usu venit. Quamquam apud Uticenses ea causa erat, testante Orderico^b ejus loci monacho, quod, cum in valle, in qua situm erat monasterium, palustris humus esset, in hieme passim, ubi foderetur, mox scaturiebat aqua, quæ foveam statim complebat. unde cœmeterium positum erat in vicino colle, qui inter rivum Carentonæ & silyam consistit: ubi Ultrogottha regina, Childeberti regis uxor, oratorium construi curaverat, beatæ Virgini Deiparæ nuncupatum.

b Orderic.
hist. lib. 6.XVI.
Gregorius ad
Tiberium mis-
sus.

Non serius hoc anno, quidquid contra Baronius sentiat, Gregorius, ex monasterii sui quiete avulsus, a Pelagio pontifice missus est Constantinopolim ad novum imperatorem Tiberium salutandum, & res ecclesiæ procurandas, cum ipsum prius diaconi honore pontifex ad id munus obeundum ornasset. Nota quippe omnibus erat Gregorii prudentia & dexteritas in rebus gerendis, longo urbanæ præfecturæ usu comprobata; nec dubitavit Pelagius, quanti momenti esset, virum, ea dignitate & virtute præditum, in tanta rerum difficultate apocrifarium creare, tum ut catholicos, ipsumque imperatorem in officio contineret, tum ut schismaticos hæreticosque aut coereret, aut ad fidem & communionem revocaret. Quanto animi dolore a monasterio avulsus sit vir piissimus, aperit ipse cum aliis in locis, tum in præfatione ad libros Moralium, Leandro Hispalensi episcopo, qui tum in regia urbe legatum pro Hermenegildo principe agebat, nuncupatos: ubi se repente sub specie ecclesiastici ordinis in causarum sæcularium pelago constitutum ingemiscit; & quietem monasterii, quam habendo non fortiter se tenuisse dicit, quam stricte tenenda fuerit, perdendo cognovisse. Adeo vero sacri altaris ministerium, quod alii tam cupide quærunt, non ambierat, ut sibi ignoranti, immo renitenti onus fuerit impositum, & si impune liceret, iterum fugiendo a se removeret. At pontifici parendum fuit, sed ita ut vir sanctus miro quodam modo, ut Baronius loquitur, ipsum secum monasterium veheret, cum videlicet complures ex suo monasterio secum duceret monachos, qui, ubicumque locorum esset, monasterium referrent florentissimum monasticis institutis. unde ipse in eadem præfatione ad Leandrum: Me, inquit, multi ex monasterio fratres mei germana caritate secuti sunt. quod divina factum dispensatione conspicio, ut eorum exemplo ad orationis placidum litus, quasi anchoræ fune restringerer, cum causarum sæcularium incessabili impulsu fluctuarem. Ad illorum quippe consortium, velut ad tutissimi portus sinum post terreni actus volumina fluctusque fugiebam: & licet illud me ministerium, ex monasterio abstractum, a pristina quietis vita mucrone suæ occupationis extinxerat; inter eos tamen, per studiosæ lectionis alloquium, quotidianæ me adspiratio onuspunctionis animabat. Videant qui se in tumultum rerum sæcularium sponte conjiciunt, quam distent a præclarissimo hoc exemplo, & quam longe absint a via salutis, quam majores nostri sanctissimi tenuerunt.

XVII.
Maximianus
ejus socius.
c Greg. Tur.
dial. lib. 3. c. 36.

In eo fratrum numero erat Maximianus, postea Siracusanus episcopus, qui ex urbe regia Romam^c navigio revertens, oborta sævissima tempestate, cum fracto malo, velisque dissipatis, navis dehiscens jam proximum exitium minaretur, ad præ-

sentem mortem ita se cum fociis comparavit. Omnes quippe sibi invicem pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, ut eorum animas benigne susciperet, quorum corpora in tam pavendam mortem tradere videbatur. At singulari Dei beneficio contigit, ut navis, quæ ad superiores tabulas aquis oppleta erat, per octo dies incolumis, nono tandem die in portum Cortonensem enataverit, omnibusque inde egressis in ipso portu undis sit submersa, quo ex loco docemur, uti etiam ex Satyri Ambrosii fratris exemplo, peregrinantes olim eucharistiam gestare solitos, qua se in præsentibus periculis munirent.

In illa Gregorii apud Tiberium legatione contigit Eutychiei Constantinopolitani patriarchæ cum Gregorio collatio de resurrectione carnis, quam Eutychieus, vir alias sanctissimus, minime tractabilem fore, Origenis dogma secutus, asserbat. Hunc vero errorem tam aperte falsi convicit Gregorius, ut patriarcha eodem anno morti proximus, manus suæ pellem dextra contingens professus fuerit, se indubitanter credere, resurrectionem in hac ipsa carne futuram. Totam hanc cum Eutychieo disputationem libris moralium suorum^a Gregorius inseruit, quam huc referre non sinit instituta brevitate consilium. Peracta disputatione Tiberius imperator, qui præfens aderat, probatis Gregorii rationibus, Eutychieo auctor fuit, ut librum de hoc errore ab se conscriptum combureret: moxque Gregorium & Eutychieum gravissimus invasit morbus, ex quo ille tandem convaluit, non vero Eutychieus: qui cum Dominica prima post pascha, Aprilis die quinta obierit, plane hoc anno, non octogesimo-sexto, ut vult Baronius, mors ejus accidisse dicenda est, adeoque mors Tiberii augusti, qui, teste Eustathio in libro de vita Eutychiei patriarchæ, quatuor tantum mensibus supervixit, successorem sortitus Mauricium magistrum militum, quem paulo ante Cæsarem dixerat.

XVIII.
Eutychieus
patriarcha er-
rorem deponit.a id. lib. 14.
moral. c. 29.

Neque is solus Gregorii in regia urbe commorationis fructus fuit, quin etiam quantumvis officii sui curis occupatus, maxime arduum opus, nempe libros moralium in Job, ibidem aggressus est, rogatu fratrum suorum, sed flagitante in primis Leandro episcopo, quicum summam necessitudinem & familiaritatem, ob morum affinitatem, in pari legatione contraxit. Hinc illa Gregorii verba in præfatione ad eosdem libros. Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic sedis apostolicæ responsa constringerent, & te illuc injuncta pro causis fidei regis Wisigothorum legatio perduxisset, omne tuis auribus, quod de me displicebat, exposui. quomodo scilicet post diu dilatam conversionem suam, monasterii demum portum petiisset, & postea ex tranquillo illo portu in turbulentissimum rerum sæcularium pelagus denuo abreptus fuisset, ut apocrifarii officium Constantinopoli obiret. Tunc eisdem fratribus, quos nimirum Roma secum adduxerat, etiam cogente te placuit, sicut ipse, inquit, meministi, ut librum beati Job exponere importuna me petitione compellerent, & prout veritas vires infunderet, eis mysteria tantæ profunditatis aperirem. Hæc nimirum erant piorum illorum hominum animi agitationes, hæc collationes, ubi tantisper a rerum sæcularium, quæ officii sui erant, tractatione licebat respirare. In consequentibus mira est Gregorii modestia & humilitas, qui tanto imparem operi se reputans, ipsa tamen desperatione robustior & erectior, id impossibile non esse judicavit, quod de fraterne sibi cordibus caritas imperabat. Nam quamvis eorum, ait, quibus exponere compellebar, longe me vita transcendere; injuriosum tamen esse non credidi, si fluentia visibus hominum plumbi fistula ministraret. Immo vero non plumbea, sed aurea plane fistula, quæ tot divinæ sapientiæ thesauros & arcana in fidelium mentes & corda infundit. Porro cœptum hoc anno eximium opus illud Gregorius integrum & absolutum primo sui pontificatus anno ad Leandrum, qui illud summopere expetebat, transmisit, ut ipsa præfatio & litteræ tunc ad eum scriptæ probant.

XIX.
Libri in Job
incepti.

Paulo post Tiberii obitum, qui mense Augusto hujus anni accidit, Gregorius, suo munere rite perfunctus, Laurentio diacono, quem Pelagius novo imperatori Mauricio novum apocrifarium destinavit, locum fecit, Romamque reditum maturavit, magnis donatus muneribus, in primis reliquiis sancti Andreæ apostoli & beati Lucæ evangelistæ, tempore Justiniani resolis, & honorificentiori loco reconditis in basilica apostolorum, quam idem imperator pro dignitate instauraverat. Reliquiæ dono concessæ Gregorio, ut in veteri codice bibliothecæ, olim Altaem-

XX.
Gregorius ad
suos redit.

ANN. CHR.
582.

pensis, nunc Ottonianæ legimus, fuere brachia sanctorum Andreae & Lucae, (caput beati Lucae Baronius, aliique praferunt) quæ Pelagius papa intra palatium suum in ecclesia sancti Laurentii, scholæ basilica, reposuisse memoratur: ubi quieverunt usque ad ipsius Gregorii pontificatum, qui anno praesulatus sui secundo manum sancti Andreae venerabili abbati sancti Andreae ad clivum Scauri dedit: brachium vero sancti Lucae evangelistæ atque brachium sancti Andreae apostoli, absque manu, praecipit deportari ad ecclesiam beati Andreae juxta basilicam principis apostolorum in Vaticano, non longe a sepultura Julii Caesaris, quam idem pontifex consecravat. Partem vero brachi ejusdem sancti Andreae dedit religioso abbati sancti Sabæ, quæ ecclesia posita est prope portam sancti Pauli apostoli, ubi quotidie mirabilia fieri dicuntur. Haec tenus codex. Verumtamen brachium sancti Andreae Andreano monasterio concessum tradunt; caput vero sancti Lucae basilicæ Vaticanæ: quibus in locis haec tenus ostenduntur. Tunc redditus fratribus suis Gregorius, mirum quanta cum animi sui voluptate pristina claustris officia repetierit, non infra se existimans, abbatis munus in se suscipere, quod omnes unanimi consensu ipsi detulerunt. Neque vero hujus officii reminisci jam pontifex in Romano concilio tertio dedignatus est, ubi, *Quam sit necessarium, inquit, monasteriorum quieti prospicere, & de eorum perpetua securitate tractare, ante actum nos officium, QUOD IN REGIMINE CENOBII EXHIBUIMUS, informat.* & in libro tertio dialogorum, ubi receptæ ex Eleutherii abbatis precibus facultatis ad jejunandum in sabbato sancto meminit, ait se penitus oblitum ægritudinis suæ, cum in dispositione monasterii sui mens occupata fuisset. Verum de his plura suo loco.

ANN. CHR.
583.X X I.
Eutropii ab-
batis apologia
pro disciplina
monastica.

Johannes abbas Biclarenensis scribit anno sequenti Eutropium abbatem Servitanum, sancti Donati Servitani abbatis primi discipulum & successorem, clarum existisse. Tanta vero Eutropii apud Hispanos existimatio erat, ut in synodo tertia Tolitana, in qua totius Hispaniæ, Galliæ, nempe Narbonensis, & Galliciæ episcopi convenerant, numero septuaginta-duo, *summa synodalis negotii penes sanctum Leandrum Hispanensis ecclesiæ episcopum, & beatissimum Eutropium monasterii Servitani abbatem fuerit.* Erant ejus tempore quidam Servitanorum monachorum censes, qui Eutropium immodicæ severitatis tum in arguendo, tum in vivendo culparent, eumque ad quovis in suorum numerum admittendos plus æquo morosum ac difficilem esse quererentur. Apologeticam hac de re epistolam scribere coactus est Eutropius ad Petrum episcopum, sive quod eum institui sui patronum ac defensorem habere cuperet, sive quod censorum suorum fauorem aut consilium existimaret. Exstat hæc epistola in appendice ad Codicem regularum ad Petrum papam, ut praefertur, id est episcopum Irtabicensem, quod ex Isidoro discimus, & quidem de *distinctione monachorum.* Ex hac epistola, quæ magni momenti videtur ad res monasticas illustrandas & asserendas, huc potiora fragmenta referre juvat.

X X I I.
Pro correptionibus.

Principio sic ait Eutropius, tenendam esse in bonos mansuetudinem, ut adversus delinquentium vitia erigamur, & irascamur. Et, Quid nunc agimus, inquit, sanctissime vir? tacebimus, & dissolutioni consentiemus, ut mansueti & mitis vocabulum acquiramus? Et quid nobis hoc ante Deum proderit, quando pro nostro silentio anima pereuntis de nostra dicitur manu perquiri? Si autem a Deo nobis creditum gregem, & exhortando, & increpando, sapius a diaboli laqueis & perverso voluerimus opere revocare, immites & asperi multorum ore dicemur: sed quamvis hoc a multis, qui locum officii nostri non intelligunt, saepe dicatur, tenenda est tamen distinctio, & sanctæ regulæ institutio: ut, quæ patres instituerunt, etiam successores & filii integra, illibataque custodiant & observent. Nam si in aliquo a sanctorum patrum institutione & tramite deviandum, nec pro culpæ suæ quis qualitate & opere increpandus est: quis quæso malorum hoc audit, qui nunc saltem propter supplicia terreatur, qui non quæcumque voluerit agat, & præcepta feratur ad vitia? Et propterea divinæ potentiae ordo & ineffabilis dispositio præcipit, ut sit in sæculo princeps, in ecclesia pastor & pontifex præficiatur, & in monasteriis pater: ut nefario operi, & actibus scelestis & impiis obsistere, & contra humani generis mores perpetratum facinus distinctionis & severitatis possit gladio vindicare. Irasci enim delinquenti ut corrigatur, contristari pro afflictio ut liberetur, timere periclitanti ne pereat, nescio utrum quisquam sana reprehensione

ANN. CHR.
583.

sione reprehendere audeat. Hæc Eutropius ad vindicandam subditorum per praelatos correptionem.

Quid vero ad asserendam victus in monachis frugalitatem? Facultas, inquit, istius sæculi, quam nobis Dominus pro necessitate & sustentatione istius transitoriae vitæ, & non pro luxuria & superfluitate faciendæ, sua miseratione donare dignatus est, etiam si in toto, quod non est, sufficientes esse possimus, non tamen ideo affluenter & splendide vivere, & ventri & gulæ inserviendum est, etiam si his omnibus abundemus. Quod si non ita est, sine causa ergo sanctorum patrum quotidie vitam legimus: si quorum professionem tenere nos dicimus, secundum eorum institutionem vivere detrectamus. Ut quid enim & Dominus noster, secundum Isaïæ vaticinium, præcipit, dicens, *In viam gentium ne abieritis*, nisi, ut quorum separata est religio, separetur & vita? Nulla enim erit distantia inter profanum & sanctum, inter sæcularem & monachum, frugalem & parcum, si passim voluntati nostræ & concupiscentiæ deservire voluerimus, & satisfacere. Aut quid nobis ante Deum proderit in nomine tantum, & non etiam in sancta & bona vita, & conversatione laudabili professio religionis nostræ, primo ante Deum, deinde ante homines, si voluerimus ostendere?

Denique quod spectat eos, qui ad monasticam professionem admittendi sunt, hæc subdit. Optamus autem, & hoc ex toto cupimus affectu, mi pater, quod & tu vis, & paratus sum, ut dicam, [obviis] manibus in domo Dei venientes suscipere, & nostro in sinu portare & fovere, dummodo tales sint, qui & Deo placeant, & professionem suam intelligant, & custodiant. quia non desideramus, quantos, sed quales habeamus, & cum quibus caste & sancte vivamus, ita ut in professione perfectorum Domino placeamus. Non enim in dissoluto tepidoque vocabulo & numero, sed in sanctitate perfectorum Dominus delectatur: satiusque melius est, cum paucis & sanctis in vitam ingredi, quam cum plurimis tepide & luxuriose viventibus a sanctorum consortio segregari. Nos enim, sicut fundatores & patres istius monasterii tenuerunt, & nobis tradita dimiserunt, auxiliante Domino & tenuimus, & tenemus, nec quicquam super aut minus facimus; ut per hæc domnos & patres nostros, qui regulam hanc secundum antiquorum normam, Deo sibi inspirante, instituerunt, in iudicio Dei non adversarios, sed patronos habeamus. Nam etsi forte aliquis dicat, nimis districte nos agere, & propterea aliquos a nobis dicat exire; & pace tua loquimur, & salvo tuo carissimo nobis, & Deo digno honoris privilegio dicimus, quicumque alius hoc dicit, videtur nobis monasterialem regulam nec nosse penitus, nec intelligere: & per hoc apparet, eum non nobis detrahare, sed suam imperitiam publicare. Dicat autem sibi quisquis ille quod vult: nos autem quod accepimus & didicimus tenemus, & omnes sancti qui nobiscum sunt fratres, in quorum corde divinus amor & caritatis dilectio regnat, tota mentis intentione custodiunt, & in hoc perseverare, Domino se protegente & adjuvante, confidunt. Et in fine. Hæc tibi, beatissime pater, propterea scribimus, ut scias nos nihil absque ratione gerere, sed secundum consuetudinem monasterii hujus, quæ & sancte, & regulariter instituta sunt, facere. Certe si aliquis consuetudinem regulæ nostræ ferre non sustinet, non nostræ distinctioni, sed suæ imputet tepidæ voluntati. quia quod Deus bene, sancte, & perfecte a sanctis & perfectis viris in hac cella sua instituit, & nunc usque teneri voluit; nullo modo nunc propter paucos tepidos aut vagos, aut pseudo-monachos, qui diversorum quotidie circumveunt domos, & cum Epicuro lætanter dicunt, *Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur*; in aliquo transgredi poterit, aut immutari aut dimitti.

Hæc tam idonea & opportuna visa sunt ad confirmandam contra malevolos, qui numquam desunt, accuratæ in monachis disciplinæ obtrectatores, ut eam epistolam fere totam huc referre visum fuerit operæ pretium. Certe Isidorus * hanc non modo salubri sermone compositam, sed & valde monachis necessariam judicavit; ex quo discimus, eam scriptam fuisse ad Petrum episcopum Irtabicensem, sive, ut in Thuaneco codice legitur, *Irtavicensem*, qui locus erat provinciæ Carthaginiensis *, in qua sita erat Sætabis, modo Xativa, vicina monasterio Servitano. In codice regularum hæc epistola dicitur *directa Roma*. ubi, si mendum non est, intelligenda videtur Valentia ejusdem provinciæ civitas, quam Romam ante vocatam scribit Beutheus, & Garfias ex eo. Hujus civitatis, teste Isidoro, episcopus demum fuit Eutropius.

Annal. Bened. Tom. I.

A a

X X I I I.
Eutropii alia
scripta & episcopi
copatus.* Isidor. de
vir. illust. c.
37.

* de Carthagine.

A a

ANN. CHR.
583.

a ibid. 2. 29.

tropius, qui cum adhuc in monasterio Servitano seu Sirbitano (ita enim legit codex Thuanicus) degeret, & pater esset monachorum, scripsit ad papam Licinianum valde utilem epistolam, in qua petit ab eodem, pro qua re baptizatis infantibus christi unctio tribuatur. Hic est Licinianus a Carthaginis-Sparthariæ episcopus, qui plurimas ad Eutropium abbatem, postea Valentie episcopum, epistolas scripsisse perhibetur. Exstat in bibliotheca patrum libellus ejusdem Eutropii abbatis ad Petrum papam, id est episcopum Irtabicensem, de octo principalibus vitiis, quoddam veluti compendium collationis quintæ Cassiani, cujus forte instituta in Servitano monasterio pro regulâ erant.

ANN. CHR.

584.

X X I V.

S. Mauri ab-
batis & aliorum
obitus.

Annus subsequens beati Mauri & centum-viginti ipsius monachorum felici ad Deum transitu insignis fuit. Is cum duos annos ac dimidium remotam a ceterorum contubernio vitam duxisset in privata cella juxta beati Martini oratorium, dæmonem sibi aliquando suorum stragem minitantem audivit, idque non ad eorum perniciem, sed ad salutem proventurum in oratione intellexit. Tum fratres de instanti multorum exitu commonuit, ne eos mors brevi secutura imparatos inveniret. Mox omnes, quasi nullus ex hoc numero excipiendus esset, ad exitum se pro virili certatim præparare, præteritæ vitæ actus districte revolvère & expiare, in gemitu & lacrymis horam ultimam opperiri: factumque est, ut intra quinque menses mortui sint centum & sex-decim fratres; inter quos erant Antonius & Constantinianus, beati Mauri ex Casino comites, remanentibus ex numero illo collegio tantum quatuor & viginti monachis. Nec multo post lateris dolor gravissimus invasit eximium eorum signiferum & ducem, qui, languore ingravescente, ante altare beati Martini super cilicium depositus, cum ibidem vivifica sacramenta percepisset, feliciter ad Deum migravit decimo-octavo kalendas Februarii, quadagesimo-primo adventus sui in eum locum anno, sepultusque est in eadem basilica ad dexteram partem altaris.

X X V.
Fausti reditus
in Italiam.

Eo mortuo, cum Faustus una cum Simplicio Casinate monacho in Italiam reverti vellet, biennium nihilo minus istic ambo remanserunt, flagitante Bertulfo abbate, qui per id tempus supervixit. Bertulfo successit Florianus, eximie vir religionis, Harderadi filius, ejus qui Maurum & socios in Galliam deduxit, quò Florianus nequiquam intercedente, Faustus in suum monasterium, hoc est Lateranense, reversus est; ibidemque, hortante Theodoro, tertio hujusce monasterii post Valentianum abbate religiosissimo, libellum de vita & missione beati Mauri, necnon de constructione cœnobii Glannafoliensis scripsit, quem Bonifacius papa laudasse & approbasse dicitur. Hunc locum de Bonifacio tertio interpretatur Leo Marficanus, alii forte melius de Bonifacio quarto, qui singulari monachos studio profecutus est. Hæc retulerim vulgatum Faustum secutus, cujus narrationem omnis erroris & interpolationis immunem præstare difficile est.

X X V I.
Gregorii u-
triusque silen-
tium de beati
Mauri in Gal-
lias missione
expenditur.

Verum qui eam penitus rejiciunt, & sancti Mauri in Gallias ex Casino missione aut pernegant, aut dubiam habent, sane ulterius progredi, quam par esset, mihi videntur. Et afferunt quidem pro argumento utriusque Gregorii hæc de missione silentium: sed non satis eloquens aut efficax ad rem evincendam. Fac enim non alium quam Odonem abbatem vulgati de beati Mauri vita libelli auctorem esse. certe, cum ante annos octingentos hunc scripserit, id est annis a Mauri obitu non integris trecentis; omnem ipsi fidem, homini domestico, & qui monasterii sui originem & auctorem traditione & scriptis acceperat, abrogare absque immodicæ censuræ vitio nemo possit. At sanctum Maurum, inquis, non negas Glannafoliensis monasterii conditorem & abbatem: Casinatem monachum a sancto Benedicto in Gallias missum negas, repugnante scilicet utriusque Gregorii silentio. At recurret nihilo fecius etiam in ipsum Maurum Glannafoliensem, quisquis demum ille censeatur, Gregorii Turonensis silentium. cur enim illum, sane virum sanctum, is prætermisisset? Certe elingue est, ut jam dixi, & invalidum utriusque Gregorii silentium adversus beatum Maurum Casinatem, ejusque in Gallias missionem. Quot enim provinciarum Turonensis sanctos illustres prætermisit Gregorius Turonum antistes, tamen beati Mauri æquales? Samsonem, Maglorium, Maclovium episcopos, Gildam abbatem in Armorica; Carilesum Aninfulensis monasterii auctorem apud Cenomannos, ut alios taceam, omnes virtute & fama illustres? Et Gregorio

ANN. CHR.
584.
a Coinius
p. 1. p. 685.b Greg. M.
lib. 2. dial.
c. 37.c Alcuin. op.
col. 194.
d Iter Ital.
p. 125. & 144.XXVII.
Vincentii ab-
batis Legio-
nensis marty-
rium.
c Sacul. 1.
tit. p. 304.
* Lvon.Ramiri item,
& aliorum.

* Ovidio.

c Greg. Tur.
lib. 5. c. 39.

necnon nato (neque enim natus est ante hujus sæculi quadagesimum-quartum) accesserat in Galliam beatus Maurus: ut proinde non mirum fuerit, si ejus missio Gregorium fugerit, aut ad eam memoriæ & scriptis commendandam non satis attentum reddiderit. Ad Gregorii Magni silentium quod attinet, de hac missione agere ejus instituti non erat, utpote qui non nisi de rebus in Italia ipsa gestis scribere induxerat animum, ut ipse diserte attestatur in præfatione dialogorum. Hinc est quod licet de beatorum Mauri & Placidi rebus in Italia gestis agat, utriusque tamen tum in Galliam, tum in Siciliam missionem silentio præterit, ne extra præscriptos sibi limites divagaretur. Quamquam sancti Benedicti exitum b narranti, si quis attentum se præbebit, næ ille de beati Mauri in Galliam transitu non obscure locutum intellet, ubi visum de hoc obitu apparuisse dicitur duobus sancti Patris discipulis, *ubi in cella commoranti, alteri autem longius posito*, quod de alio, quam de beato Mauro in Galliis tum agente, nemo unquam intellexit. Postremo vetera quæque monasterii Glannafoliensis, quotquot nobis restant, ante Odonem monumenta; diplomata, quæ hanc Casini coloniam esse probant; reperta in beati Mauri tumulo inscriptio, litaniæ etiam veteres apud Alcuinum c & in perverustis codicibus d, Nonantulensi & Vaticano, non alium nobis a Mauro sancti Benedicti discipulo suggerunt cœnobii Glannafoliensis conditorem & primum abbatem. quæ sane quibusvis æquis rerum æstimatoribus sufficere debent amoliendæ dubitationi, quæ ex utriusque Gregorii silentio suboriri potest. Litaniæ quidem illæ veteres, atque Odone superiores, beatorum Maurum sancti Benedicti tantum discipulum indicant, cum eum proxime post sanctum patrem, & quidem Vaticanæ cum sancto Placido, nominant: at, cum nullus alius sanctus Maurus Benedicti discipulus præter Glannafoliensem agnoscat, non duo, sed unus ubique sanctus Maurus agnosendus est, uti & in sincero Ufuardi martyrologio, qui loco indicato *in territorio Andegavensi sancti Mauri abbatis præcise meminit octavo-decimo kalendas Februarii*. Cetera suppleant, nempe missionem ejus e Casinensi monasterio, vetera diplomata, & inscriptio paullo post in beati Mauri tumulo reperta: quod utrumque suis locis referemus: sed maxime dissertatio nostri Ruinarti in appendice hic relata.

Circa hoc tempus, tamen variant e sententiæ, reponendum videtur Vincentii Legionensis apud Hispanos abbatis martyrium, quod hoc modo accidisse tradunt. Cum Suevi, Ariana hæresi infecti, catholicos variis tormentorum generibus a recta fide avertere conarentur; rex eorum Ricilianus, sic eum vocant, diram hac de re quæstionem apud Legionem * haberi jussit. Exstabat tum in hujus civitatis suburbio insigne cœnobium, sanctis martyribus Claudio, Luperco, & Victorico nuncupatum, cui Vincentius abbas, vir orthodoxæ fidei studiosissimus, præerat. Hunc in sui conspectum adductum tyrannus gravissima objurgatione increpat, quod regiis de admittendo Arianorum dogmate editis non obtemperaret. Vincentius ad hæc constanter respondit, præstare mori, quam deserere catholicam fidem a Nicænis patribus comprobata. Hoc responso Ricilianus ira exandescens, Vincentium in medio concilio flagris crudeliter cædi jubet, ac fere exsanguem in carcerem sub fidei custodibus retrudit. Productus postridie in concilium sanctus confessor, elata voce coram omnibus symbolum Nicænum recitavit. Qua re tyrannus inflammator, ad ipsius monasterii fores ei caput amputari præcepit. Sacrum martyris corpus monachi noctu rapuere, & ad occidentalem ecclesiæ parietem sepeliere. Eandem fortem experti sunt Ramirus præpositus & monachi duodecim, Vincentium ducem Ario, mortem pro Christo vitæ impiæ præferentes. Alii vero fuga sibi consulentes monachi, in Galliciam se contulerunt, ibique aliud condiderunt idem sancti Claudii cœnobium, a nigris primum monachis, deinde a Cisterciensibus, qui illud hodie quoque possident, occupatum. Sancti Vincentii corpus, divino postea nutu repertum, in urbem Ovetum * deportatum, depositumque est in ecclesia cathedrali, ubi hætenus asservatur. Ramiri vero locus post longæ oblivionis tempora sæculo undecimo, dum novæ basilicæ parietes, vetustis destructis, eriguntur, sub altari inventus, sub novo itidem repositus fuit: sacra vero ejus reliquiæ in theca argentea supra ipsum altare collocata, ubi ad hunc usque diem religiose coluntur. Hæc potius contigerunt sub Leuvigildo Gotthorum rege Ariano, & quidem vel anno quinto Childeberti regis, quo anno magna in Hispaniis Christianorum persecutio fuit, teste Grego- rio f episcopo Turonensi, multique in exilium acti, facultatibus privati, fame

Anna. Bened. Tom. I.

A a ij

AN. CHR. 584. enecti, coniecti in carceres, affecti verberibus, ac diversis trucidati suppliciis, in-
stigante in primis Gouvintha Leuvigildi uxore, itidem Ariana: vel certe post ali-
quot annos, cum Leuvigildus, in filium Hermenegildum infensus, atrocem in catho-
licos vexationem commovit. Certe apud Johannem Biclarensem invenio, anno ter-
tio Mauricii, qui est Leuvigildi septimus-decimus, Christi octogesima-quartus su-
pra quingentesimum, Leuvigildum regem Gallicias vastasse, Andecam Suevorum
regem comprehensum regno privasse; Suevorum gentem, thesauros, & patriam sibi
subjugasse, & Gotthorum fecisse provinciam; ac demum Hermenegildum in urbe
Tarraconensi a Sifberto interfectum fuisse. Id si ita est, Ricilianus non Suevorum
rex, sed Leuvigildi minister furoris fuerit ad infectandos catholicos.

Hoc eodem anno, sed diversam ob causam, Lupentius^a abbas basilicæ sancti Pri-
vati martyris, in urbe Gabalis^{*} sita, ab amulis cæsus est. Hunc Innocentius, Ga-
balorum comes nocentissimus, apud Brunichildem majestatis accusaverat, & de
ipsa male locutum affirmaverat. Mox citatus ad curiam sistitur, & causa cognita
insons inventus, discedere permittitur. Verum in itinere ab Innocentio compre-
hensus, ducitur in villam publicam Ponticonem^{*}, ac multis illic injuriis affectus
dimittitur; sed eo, ut patuit, animo, ut clam & paucis conscis in itinere necaretur.
Id factum ad Axonam^{*} fluvium, ubi reficiendi causa subsistens, a comite de
improviso incautus opprimitur, & obruncatur. Atque ut scelus lateret, caput ejus
a cervice defectum culeo lapidibus oppleto includitur, & cum reliquo corpore ad
faxum alligato in flumen dejicitur. Utrumque postea repertum pastores ex viso ad-
moniti sepeliunt. Locus, ubi capite multatus est, in quadam charta Dervenensis mo-
nasterii dicitur esse Mediolanense^{*} castrum diocesis Catalaunensis, cui proxima est
ecclesia sancti Sepulcri, sanctæ Mariæ, sanctique Stephani protomartyris, quam san-
ctus Lupentius ædificasse, & incoluisse traditur, donec Brunichildis eum decollari
fecit, ut legitur in charta Witeri militis Mediolanensis castri, qui hanc ecclesiam
Dervenensi monasterio largitus est anno M L XIII. Meliorem sane exitum merebat
vir sanctus, Innocentius vero poenas scelere condignas, quod contra accidit,
nam hic in locum Theodosii^b Rutenorum^{*} episcopi substitutus est favore Bruni-
childis, quæ hoc factio perpetrati criminis particeps fuisse non immerito visa est.

Periit etiam hoc ipso anno sub autumnum Chilpericus rex in Parisiensis agri villa,
nomine Cala^{*}, a ficariis confossus: cujus corpus cruentum Mallulfus seu Mada-
lulfus Silvanectensis episcopus lavit, regalibusque indutum vestimentis, post noc-
tem in precibus actam, navi imposuit, & una cum Fredegunde regioque comitatu,
secundo flumine Matrona, tum Sequana, Parisios deportatum, in suburbana basi-
lica sanctæ Crucis & sancti Vincentii, quam ab ipso de novo ædificatam diximus,
sepeliivit. Ejus monumentum, sed ab aliquot dumtaxat sæculis innovatum, hodie
quoque hic ostenditur cum adjuncto Fredegundis ejus uxoris tumulo, prope majus
altare, ad latus evangelii; at loco motum ante annos quadraginta, cum basilica a
patribus nostris instauraretur, nam antea regum hic sepulcorum tumuli dispositi
erant circum altare matutinale, ut vocant, & loculum beati Germani in abside basi-
licæ, pone majus altare: tamen neque hanc primam eorum sedem fuisse credi-
derim. Anno tandem Christi sexcentesimo quadragesimo-tertio supra millesimum,
cum arena e perystiliis seu quadriporticus area juxta capitulum egereretur, duo tu-
muli lapidei reperti sunt cum suo operculo itidem lapideo: in quibus jacebant ossa
humana, suo quodque ordine & situ disposita; in uno quidem absque ulla inscriptione,
in altero vero cum duplici, una exteriori, alia interiori, quæ utraque nudum *Ilperici*
nomen præferebat, utraque uncialibus litteris, sed inæqualibus, & simul connexis
insculpta, minioque exarata, cum crucibus lapidi incis. Sic habebat exterior:

PRE REGO ILPERIES NO AFERANTUR HINC OSSAMEA

id est, Precor ego Ilpericus, non auferantur hinc ossa mea. Sic vero habet exterior:

TEMPRE NULO VULO HINTOLIANE ROSSA HILPERIE

quæ sic legi debet: Tempore nullo volo hinc tollantur ossa Hilperici. His acceptis eru-

diti non pauci censuerunt hunc esse tumulum Chilperici regis, de quo nunc agimus,
tamen regis titulo careret utraque inscriptio: alterum autem uxoris ejus Frede-
gundis; idque Hadriano^a Valesio, rerum Francicarum scriptori clarissimo, ita vi-
sum est. At præter quam quod Chilperici & Fredegundis tumuli in ipsa basilica ex-
stabant circa aram beati Germani; parum veri simile est, Chilperico vel uxori ejus
placuisse, ut extra basilicam sepelirentur; aut absque regis vocabulo Chilpericus
designaretur; neque propius verum est, harum inscriptionum auctorem (nam quis-
quis ille est Hilpericus, eas videtur suggestisse) esse Chilpericum regem, qui ex im-
proviso confossus interit. Itaque alicujus ex regia stirpe principis hoc monumen-
tum potius esse crediderim, quod indicat nomen Ilperici seu Hilperici (sic enim hic
varie scribitur) solis tum principibus viris usurpatum. Hic Chilperici regis exitus
post annos regni viginti-tres, unico ex multis relicto filio Chlothario, necdum qua-
drimestri, quem Fredegundis sollicitè pro suis moribus ad regnandum educavit, ad
monarchiam regni Francici aliquando tandem perventurum. Filias duas reliquit,
Basinam ex priore conjugè Audovera, & Rjgunthem ex Fredegunde: hanc quidem
Reccaredo, Leuvigildi Gotthorum in Hispania regis filio, desponsam, sed con-
jugio frustratam: illam vero in Pictavensi parthenone sanctæ Crucis monacham,
quæ multarum turbarum causa & auctor fuit.

Ceterum etsi variis criminum navis scedara sit Chilperici vita, non tamen piorum
operum omnino expers fuit, nam præterquam quod eum munificum hæcenus præ-
dicat, recolitur quorannis sollempni ritu Tornacensis ecclesia; sane, quod ad res
nostras attinet, sancti Luciani apud Bellovacos cœnobitæ eum monasterii sui instau-
ratorem agnoscunt, ut ne repetam quod jam dixi, sancti Vincentii suburbanam
apud Parisios basilicam ab eodem in novam formam restitutam fuisse; Diploma re-
gium pro instaurazione sancti Luciani basilicæ, quamquam mendis aliquot non ca-
ret, haud tamen in tanta veterum monumentorum inopia penitus rejiciendum.
Ejus summa est, Dodonem Belyacensem episcopum simul cum Ebrulfo abbate, re-
giam Chilperici serenitatem adiisse, rogatuos, uti quamdam ecclesiam, quæ ab an-
tiquis in honore beati Petri Apostolorum principis, & sancti Luciani, prope muros
Belloacæ urbis fuerat constructa, sed postea quorundam paganorum irruptione vastata
atque destructa, pro sua munificentia denuo ædificari juberet. id quod exemplo
genitorum suorum præstiterit, qui quasdam possessiones eidem loco concesserant:
nimirum ut locus divino famulatu aptetur, atque cœnobitæ Deo ministraturi ibi
congregentur. Ad id vero se impulsus in primis ait, quod suis ipsius diebus sanctus
Lucianus martyr viso Ebrulfo jam diætum abbatem excitaverit, ut corpus sancti
Maximiani, mendose Maxiani, qui cum beato Luciano martyrium passus fuerat,
adhuc in monte Milio^{*} latens, humo efferret, & una cum beati Luciani in eadem
ecclesia reconderet. Actum Rotomagi, Chilperici regis anno vicesimo-secundo.
Alias chronologicas notas omitto, utpote vitiosas. Hoc diploma Carolus^b Cointius
perperam refert ad Chilpericum, cognomento Danielelem, quæ sententia manifeste re-
vincitur, tum ex vita sancti Ebrulfi abbatis, quem Fredegundi, ac proinde Chilperico
primo æqualem vixisse constat. Is a Fredegunde, ut superius diximus, novo sancti
Fusciani prope Ambianos cœnobio præfectus, in somnis monitus a sancto Maximiano,
cujus corpus in monte Milio incognitum jacebat, in proximam sancti Luciani basili-
cam transferret, rem Dodone episcopo approbante executus est, idemque auctor
fuit Chilperico per Fredegundem apud Bellovacos ortam, ut sancti Luciani basilica
instauraretur, monachisque istic institutis forte ad tempus præficeretur. Sepultus est
nihilominus in primo suo monasterio, nempe Oratorio^{*}, haud longe a Cæsaro-
mago Bellovacorum: cujus sepulcrum multis post annis matrona quædam nobilis &
prædives, nomine Teolana, adornavit: eodemque tempore Chrodobertus Pari-
siorum antistes, cui Dado seu Audoenus libros duos de vita sancti Eligii episcopi
nuncupavit, magno in eundem locum studio affectus, Deo ibidem templum ædi-
ficavit, ubi & alia diversis sanctorum dicata nominibus ædificia constructa sunt.
Vixit in eodem loco sancta Angadrisma sub finem sæculi sequentis.

Proximo anno habita est synodus in urbe Valentina ex mandato Guntchramni
regis, qui datis ad sanctam synodum litteris injunxit, ut quodcumque tam ipse,
quam bonæ memoriæ Austrechildis conjux sua; vel filiarum suarum Deo sacratarum, bonæ
Guntchram-

ANN. CHR.
586.
* Pontleuoy.

nem, quod cum Pontlevienſi * pagi Bleſenſis confundi non debet, in eodem teſtamento *matricula ſanctorum Petri & Pauli* nuncupatur, propterea quod tam monachi, quam pauperes in loci canone recenſiti, ſub poteſtate abbatis & baſilicæ ſancti Petri conſiſterent ex mandato conditoris. Principio *ſexdecim tantum animulas*, ut loquitur, *Deo devotas, hoc eſt viros pauperes, cæcos aut debiles* ibi collocaverat, ea conditione, ut diebus ſingulis eis victus & neceſſaria quæque ſubminiſtrarentur. Idem vero abbatem prædictum ejuſque ſucceſſores obteſtatur, ut talem habeant curam de curſu, id eſt officio divino, & de nocturno lumine baſilicæ ſancti Martini, qualem de ſanctorum Petri & Pauli; & quod ſuperfuerit, in pauperes & inopes ipſius baſilicæ jubet impendi. Haſtenus prioratus eſt ab illo principe monaſterio pendens, haud longe ab urbe.

XXXVII.
Item S. Germani.

Meminit etiam idem pontifex baſilicæ ſancti ac beatiffimi Germani Pariſiaci antiſtitis, ab ſe grati animi cauſa conſtructæ, propterea quod ab eo *nutritus* fuerat, & ſacerdotio initiatus. Ibidem monachos inſtituit, eiſque villas in dotem tribuit, ut eo in loco perpetuis temporibus *officium & ſervitium procurent*. Cellulam vocant acta episcoporum, atque ultra fluvium Sartæ locant, nempe in ſuburbio civitatis, ubi hodie ſuperest eccleſia parœcialis ſub titulo ſancti Germani. Hunc nutritorem & alumnum ſuum agnoſcit Bertichramnus, non quod a teneris in eccleſia Pariſienſi ab eo educatus fuerit, (nam Turonis ad ſepulcrum ſancti Martini * comam depoſuerat) ſed quod eruditus in ordine clericali, ac demum ad *ſacerdotii* honorem proſectus a ſancto Germano. Archidiaconum tamen eccleſiæ Pariſienſis fuiſſe, antequam ſedem Cenomannenſem obtineret, teſtatur Gregorius ^b episcopus Turonenſis. Sic urbs Cenomannorum undique monaſteriis ſæpta erat, nempe ſancti Vincentii monaſterio verſus orientem, cujus auctorem ſanctum Domnolum ſuperius laudavimus: abbatia ſancti Petri verſus austrum: cœnobio vero ſancti Germani ad aquilonem; quibus demum abbatia de Prato, quæ virginum Benedictinarum eſt, paullo poſt acceſſit ad occidentem.

XXXVIII.
& Stivalenſis.
* Eſtival.

c *Annal.*
10. 3. p. 110.

d *ibid.* p. 113.

Denique monaſterium Stivale * *infra illam quintam*, hoc eſt quinto ab urbe milliari ſeu duabus leucis, a quodam clerico, nomine Bertegifilo, qui ſemel & iterum Cenomannenſem episcoporum ^c *tyrannica poteſtate contra canonum auctoritatem invaſerat*, redemit, amplificavit, auxitque, & ſanctimoniales monachos ſub regula degentes ibidem inſtituit. Meminit hujus Bertegifili Bertichramnus in ſuo teſtamento, ejuſque factione ſe in exilium ^d actum fuiſſe ſatis innuit, quo tempore idem Bertegifilus eccleſiam Cenomannenſem diripuit & vaſtavit, nempe dum Chlotharius & Theodebertus de ſumma rerum inter ſe conſiſtarentur. Hinc patet Bertegifilum hunc plane diverſum eſſe a Baldegifilo, quo mortuo Bertichramnus ſedem inſit Cenomannenſem. Illud vero discriminis eſt inter ipſum teſtamentum & acta episcoporum, quod in his Stivale ſanctimonialibus traditum, & matri eccleſiæ Cenomannicæ ſubjectum fuiſſe dicitur: in teſtamento vero, nulla ſanctimonialium mentione facta, *Eſtivale* cum omnibus ad eum locum pertinentibus ſanctæ baſilicæ domni Pauli legatum, una cum oratorio ſancti Michaëlis ſuperius memorato, quod idem pontifex conſtruxerat. In hoc porro teſtamento tria eccleſiarum genera perpetuo diſtinguit, nempe matrem eccleſiam Cenomannicam, ſanctæ Mariæ & ſancto Gervasio ſacram, quam eccleſiæ nomine ſemper designat: baſilicas, quæ pleræque ſunt monachorum; & oratoria, quæ minores erant eccleſiæ. Id maxime patet ex poſtrema ^e teſtamenti parte, ubi ſingulis urbis & pagi circumpoſiti locis ſacris pecuniariam ſtipem legat, in his ſolidos viginti baſilicæ domni Vincentii, ubi ſanctus Domnolus episcopus requieſcit. Stivale virginum cœnobium, vulgo in Charnia cognominatum, haſtenus perſeverat ſub regula Benedictina.

ANN. CHR.

587.

XXXIX.

Mors S.

Radegundis.

f *Greg. Tur.*

de gl. conf. c.

106.

Inſequens annus octogefimus ſeptimus magnum terris lumen abſtulit, cæloque invexit, ſcilicet ſanctam Radegundem ex regina monacham Pictavenſis parthenonis ſanctæ Crucis, quem ipſa condiderat. Quarta feria, inquit, Baudonivia, ſumo mane, idibus Auguſti, clauſi ſunt ejus oculi, & obſcurati ſunt noſtri. Aberat forte Maroveus loci episcopus, cum Radegundis obiit, luſtrandis parochiæ ſuæ eccleſiis occupatus. Triduo exſpectatus cum non veniſſet, miſſo nuntio Gregorius Turonum antiſtes rogatus Pictavos acceſſit, funus curaturus. Stabat circa feretrum; ait ^f ille, multitudo magna ſanctimonialium, numero circiter ducentarum, quæ

ANN. CHR.
587.

quæ ejus prædicatione & monitis converſæ, ibidem vitam ſanctam agebant, Senatorii generis non pauca, nonnullæ etiam ex ſtirpe regali. Cum ſacrum corpus, capſa lignea cum aromatibus incluſum, extra monaſterium in beatæ Mariæ baſilicam, ubi cum ceteris ſororibus humari voluerat, efferretur; illæ funus e muro ſpectantes (quippe quibus ex Cæſarii regulæ præſcripto egredi e monaſterio non licebat) pro canticis non niſi ejulatum ac gemitum reddebant. Rogant e muro, ut ſubtus turrim muro adhaerentem tantisper ſiſteretur feretrum, ut ejus adſpectu paululum recrearentur. Dum illic ſubiſtit, cæcus lumen jam dudum amiſſum recuperat. Effertur inde corpus: itur ad beatæ Mariæ baſilicam, nondum ſacerdotali benedictione ſacratam: cujus altare Gregorius, rogatu abbatiffæ, & civium virorumque honoratorum, prius benedixerat, Marovei episcopi benevolentia & humanitati conſiſus. Compoſito intra ſepulcrum ſolculo, Gregorius facta oratione diſceſſit, ceteris ritibus episcopo honoris cauſa reſervatis, ut reverſus Pictavos miſſam iſtic celebraret, & operculum tumulo imponeret. Regreſſo in monaſterium Gregorio, atque in ſecretiores ejus partes admiſſo, abbatiffa lugens, ſingula oſtendebat loca, in quibus regina ſancta legere, aut orare conſueverat. En, inquit, cellula beatæ, ſed amplius in ea matrem non videmus, en locus, ubi genua flectere & precari ſolebat: en liber, quem læſtitabat: en fuiſi, quos nendo per longa jejunia & profluas lacrymasolvebat: ſed hæc omnia orbitatis noſtræ nos admonent. Hæc abbatiffa lacrymans aiebat: quæ nec ſine lacrymarum profuſione Gregorius audire poterat. An ſuperſtes fuerit ad hunc uſque diem Agnes prima loci abbatiffa, an Lubovera jam illi ſucceſſerat, non liquet, quamquam poſterior ſententia probabilior videtur.

Radegunde mortua, denuo abbatiffa ^a poſtulavit, quod pia regina poſtulaverat vivens, a Maroveo loci episcopo, ut monaſterium ſanctæ Crucis eſſet ſub ejus poteſtate, quod ille primum quidem abnuvit: poſtea tamen, clericorum ſuorum conſilio mutata ſententia, eorum ſe patrem fore pollicitus eſt, & tutorem. Sed quia inconfulto rege, ſive quod regiæ tutelæ ſubjectus a Radegunde fuiſſet locus, ſive quod regiæ conditionis eſſet, hanc poteſtatem exercere integrum ſibi non credebat; a Childeberto ejus rei facultatem litteris petiit, regiumque diploma obtinuit, ut hoc monaſterium, ſicut reliquas parochias ſuas, regulariter gubernare ſibi liceret. Gregorii verba ipſa refero. *Qua migrante, iterum petiit abbatiffa, ſe ſub ſacerdotis fui poteſtate degere, quod ille cum primum reſpueſe voluiſſet, conſilio ſuorum promiſit ſe patrem earum, ſicut dignum erat, fieri; & ubi neceſſitas fuiſſet, ſuam præbere deſenſionem. Unde factum eſt, ut abſens ad Childebertum regem præceptionem eliceret, ut ei hoc monaſterium, ſicut reliquas parochias, regulariter liceret gubernare.* Quibus ſane verbis ſatis innuit, id ſibi antea non licuiſſe.

Cum jam præ ſenio ſe deficere ſentiret Radegundis, epistolam ^b Gallicanis episcopis vice teſtamenti direxerat, in qua ſuum illis monaſterium commendat, ex regia munificentia a ſe dotatum, & ad præſcriptum ſancti Cæſarii regulæ inſtitutum. Commendat etiam domnam & ſororem ſuam Agnetem, quam ab ineunte ætate loco filia habuerat & eduxerat, electione congregationis ſuæ, conſentientibus civitatis, aliisque episcopis, creatam abbatiffam, atque a beatiffimo Germano, præſentibus aliis episcopis, benedictam & conſecratam, cujus poſt Deum directioni ſe ipſa lubens ſubjecerat. In hoc monaſterio apoſtolicæ vitæ formam obſervari, tam a ſe quam ab aliis ſororibus, quæ omnes, quidquid terrenæ ſubſtantia in ſæculo poſſidebant, factis chartis dimiſerant, nihil proprium ſibi reſervantes. Obteſtari per ſanctiſſimam Trinitatem ac tremendum judicii diem, ut, ſi forte poſt ſuum ipſius obitum quiſquam, ſive loci episcopus, ſeu princeps, vel quivis alius, hanc congregationem perturbare, aut ejus regulam infringere, aliamve, præter Agnetem, inſtituere abbatiffam, vel novam in hoc monaſterium, reſque ad ipſum pertinentes, dominationem exercere tentaverit; aut ejus poſſeſſiones, donationeſque ^a principibus, vel a ſe, ſororibusve factas, ſibi vindicare; aut ſi qua denique ſanctimonialis e monaſterio umquam egredi voluerit; id ne fieri quoquo pacto ſinant, habeanturque illi, quicumque id attentaverint, extra gratiam eccleſiaſticæ communionis. Ad hæc obſecrare, ut cum Deo prædictam Agnetem abbatiffam e ſæculo migrare voluerit, ea in locum ejus abbatiffa ex eadem congregatione ordinetur, quæ Deo & ipſi congregationi placuerit, nempe quæ regulam cuſtodiat, quæ

X L.
Episcopo e-
jus monaſterium
ſubjicitur.
a *id. hiſt. lib.*
9. c. 40.

X L I.
Radegundis
teſtamentum.
b *ibid. c. 43.*

AN. CHR. 587. & nihil de proposito sanctitatis imminuat. Denique adjurare loci episcopum; aliosque pontifices; obtestari principes regesque Francorum, presentes ac futuros, immo christianos omnes, ut universa hæc inviolata servari & compleri procurent, sacrumque virginum cœtum tueantur ac defendant, condignum recte facti præmium a Deo percepturi.

X L I I. Quando scriptum. *lib. 6. n. 31.* Erunt forte qui existiment, hanc epistolam eam esse, quam Radegundis patribus in secundo Turonensi concilio congregatis scripsit: cui epistolæ respondeat ea, quam ejusdem concilii patres ad eam rescripserunt, superius a nobis laudatam, ubi de prædicta synodo egimus. Verum serius haud dubie, & quidem jam adulta virginum congregatione, ut ex ejus contextu patet, hæc Radegundis epistola exarata est: illa vero Turonensis concilii patrum responsio *in initio hujus congregationis*, teste Gregorio ^b scripta fuit. Ad hæc in prædicta Radegundis epistola fit mentio *beatissimi Germani*, uti jam mortui: cum is unus sit episcoporum, qui responsionem concilii subscripserunt. Mirum vero est, cur ex novem, quibus constabat concilium, episcopis, septem tantum in responsionis inscriptione memorentur, Euphronius Turonensis, Prætextatus Rotomagensis, Germanus Parisiensis, Felix Namnetensis, Domitianus Andecavensis, Victorius Redonensis, & Domnolus Cenomannensis, omisso Caletico Carnuteni, & Leudebaude Sagiensi, qui itidem prædictæ synodo subscripserunt. Sed hæc parvi momenti.

X L I I I. S. Juniani obitus. Eodem anno eodemque die, quo in cælum migravit beata Radegundis, obiit quoque sanctus Junianus abbas Mariacensis, quem illa summopere colebat. Is, cum in febrem incidisset, languore ingravescente, discipulos suos ad sæculi contemptum & ad rerum divinarum amorem hortatus est, atque Auremundo suecessore designato, mandatum eis dedit, ut beatæ Radegundi obitum suum quam primum nuntiarent, quod illa itidem jussisse dicitur; factumque est ut missi ex utraque parte nuntii in medio itinere sibi invicem occurrerent. Juniani corpus sepultum est in cœnobio Mariacensi, ex quo translatum fuit sæculo nono in Nobiliacense* agri Pictaveni, ubi hætenus ejus reliquæ, loco ignoto ob merum Calvinistarum olim occultatæ, delitescunt.

X L I V. S. Radegundis vitæ scriptores. Beatæ Radegundis res gestas primus litteris consignavit Venantius Fortunatus ejus familiaris, Pictavorum post ejus obitum episcopus; eoque mortuo, res ab eo prætermittas Baudonivia monacha profecuta est, librumque suum nuncupavit dominabus sanctis Didymie abbatissæ, totique congregationi gloriosæ dominæ Radegundis, professæ se minimam omnium minimarum, quam ab ipsis cunabulis hæc enutrierat. Didymia successit Leuboveræ abbatissæ, cujus tempore ingentes motus & turbæ excitatæ sunt in eodem parthenone per Basinam & Chrodiel dem regias puellas, uti postmodum exponemus. In hoc libello Baudonivia non semel utitur *religionis* vocabulo ad significandum monasticum institutum, quod itidem vocabulum in eadem sententiam multi alii, etiam ante illud* tempus, usurparunt.

X L V. S. Aniani monasterium Aurelianis. Hoc eodem anno d Namatius Aurelianensis episcopus, qui cum Bertichramno Cenomannensi in minore Britanniam, ad componendas Brittonum factiones, a Guntchramno rege directus fuerat, ex pusularum morbo in territorio Andecavensi confectus est. Corpus ejus ad urbem suam reductum, in basilica sancti Aniani, ejusdem urbis quondam episcopi, sepultum est. Hanc basilicam tunc occupabant monachi, eamque forte Namati ipse condiderat in suburbio tunc Aurelianensi, & quidem sub titulo sancti Petri Ad-sboves, postea sancti Aniani dictam, etiam Gregorio episcopo Turonensi, postquam scilicet istuc sancti Aniani corpus ex cœnobiali ecclesia sancti Laurentii de Orgeriis, ubi ante pontificatum abbas munus obisse dicitur, eodem Namatio curante, translatum fuit. Quantum inde crevit novæ basilicæ splendor, tantum decrevit sancti Laurentii ecclesia, quæ tandem recidit in prioratum Cluniacensi monasterio subiectum. Sancti Aniani cœnobio præfuit sæculo sequenti Leodebodus abbas, cui Floriacense Aurelianensis pagi monasterium insigne originem suam refert acceptam. Jam dudum hæc sancti Aniani basilica muris urbis inclusa est, transiitque ante annos octingentos a monastico statu ad canonicalem.

P Proximus annus pestilentissima lue infectus fuit, quæ Italiam, Hispaniam, & partem Galliarum vexavit. Cum vero latus serperet in dies, & a locis Massiliæ proximis Lugdunum usque propagaretur; Guntchramnus rex pro ea, quæ pollebat, pietate rogationes & vigiliis indixit, nec nisi panem hordeaceum cum aqua pura in victum adhiberi jussit. Licerio Arelateni episcopo inter alios e vivis sublato suffectus est Virgilius abbas Augustodunensis, an Lirinensis. Certe Virgilius fuerat monachus Lirinensis: an etiam ejus loci abbas, dubitare nos facit Gregorii Turonensis auctoritas, qui eum asserit creatum episcopum ex abbate Augustodunensi: tamen auctor antiquus, qui libellum de gestis sancti Virgillii scripsit, & vetus index Lirinensis monasterii eum Lirinensibus præfuisse tradunt. Neque dixeris, erratum irrepsisse in textum Gregorii ex librarium vitio, qui pro Lirinensi Augustodunensem scripserint: quando quidem Virgillii promotio a Gregorio facta dicitur *opitulante Syagrio episcopo Augustodunensi*. Duo tunc exstabant apud Augustodunum monasteria, unum sancti Martini, alterum sancti Symphoriani, quod antiquius erat, abbatemque habuerat sanctum Germanum, antequam is in sedem Parisiensem proveheretur. Sancti Martini monasterium, itidem suburbanum, conditum est a Brunichilde regina, quæ nescio an monachos ex Liriaensi monasterio istuc induxit, eisque Virgilium præfecit, jam abbatem Lirinensem. Post Porcarium, cujus in libro primo meminimus, in veteri indice abbates Lirinenses hoc ordine recensentur. *Abbo abbas anno D xxx. Florianus anno DL. Marinus anno D LXXIX. qui Agaunense cœnobium instruxit.* In vulgatis indicibus omitti sunt Porcarius, eo nomine primus; Abbo, & Marinus, quem restituendum itidem docet ejus temporis scriptor vitæ sancti Augendi abbatis Jurenensis, qui auctor instituta monasterii Agaunensis, *sancto Marino presbytero insula Lirinensis abbate compellente*, digessit. Mariam sequitur in prædicto indice Stephanus, ad quem scripsit Gregorius papa, & post eum Virgilius. At, si Virgilius ejus loci abbas fuit, certe Stephanum præcessit. siquidem Arelatensem episcopatum inivit ante Gregorii pontificatum, cujus anno sexto hæc Gregorii ad Stephanum abbatem epistola scripta est. Virgilius domo Aquitanus, insulam Lirinensem petiit adolescens, *ubi æternas justus divitias inveniret*. Episcopus factus Arelatenis, sancti Stephani ecclesiam in urbe construxit; itemque extra muros basilicam in honorem Salvatoris & beati Honorati, *atque ibidem ordinem instituit monachorum servientium Deo*, haud dubie ad exemplum Lirinensium. Istic commune totius urbis conditorium erat, ob idque locum hodie quoque Campos-Elysiis vocant. Hoc monasterium cum adjuncta basilica sæculo undecimo traditum est monachis sancti Victoris Massiliensis, postmodum annexum Tarasconensi parthenoni ordinis sancti Benedicti, donec tandem decimo-septimo sæculo ineunte in Minimorum religiosam familiam transiit. Gregorius Magnus Augustinum monachum in Angliam proficiscentem commendavit eidem Virgilio, qui ipsum Augustinum postea episcopum ordinavit.

J Am Pictavos reverti cogimur, ubi Chrodiel dis & Basina regis monachæ ingentes turbas & factiones adversus Leuboveram sanctæ Crucis abbatissam excitarunt. Hujus seditionis jam quoddam veluti præludium ante Radegundis obitum fecerat ejusdem parthenonis reclusa quædam, quæ e monasterio per murum defiliens, ad basilicam sancti Hilarii confugerat, multa in abbatissam crimina evomens, quæ pro falsis postea comperta sunt. At regressa in monasterium, immo funibus per eum locum, unde se dejecerat, istuc reducta, facti in speciem penitens, petiit ut in cellulam secretam penitentis causa recluderetur. Ejus exemplum pejus secutæ sunt Chrodiel dis & Basina: quarum illa se regis Chariberi filiam ferebat: hæc Chilperici ex Audovera priori conjuge filia erat, matre interfecta in monasterium Pictavense, Fredegunde agente, reclusa. Hanc, instantibus aliquando Hispanicis legatis, ut pro Rigunthe, altera Chilperici ex Fredegunde filia, Reccaredo principi in conjugium traderet pater; plusquam muliebri constantia restitit Radegundis, negans puellam, semel immortalis Sponso dicatam, mortali cuiquam posse copulari. Chrodiel dis parendi impatiens, & dominandi avida, magnos spiritus ex regum, uti jactabat, propinquitate gerens, Leuboveram abbatissam opprimere decrevit, exactoque a multis sanctimonialibus sacramento extorsit, ut compositis criminibus circumventam deicerent, seque in ejus locum substituerent. Mox e monasterio egressa

ANN. CHR. 588. X L V I. Lues in Gallia. a Greg. Tur. lib. 9. c. 21. b Ibid. c. 23. Virgilius episcopus Arelatenensis.

Abbates Lirinenses.

ANN. CHR. 589. X L V I I. Turba in Pictaveni parthenone. c Greg. Tur. lib. 9. c. 40. & seq.

AN. CHR. 589.

est, dicens adire se reges propinquos suos, conquestura, quod non ut regum, sed ut mancipiorum filia, ipsa, & Basina, a Leubovera indigne haberentur. Infelix ac fatua, inquit Gregorius, non recordabatur, quantam humilitatem Radegundis, quae hoc monasterium instituerat, in omnibus exhibuisset, & quam sponte non solum Agneti abbatissae, sed quibusvis aliis se subiecisset! Egredientem secuta sunt monachae amplius quadraginta, in primis Basina Chilperici filia, abeuntes retinere frustra nitente Maroveo episcopo. Itaque Pictavis profecta omnes kalendis Martiis, Turonos pedibus jejunae anhelaeque, lutulentis ex imbre viis, perveniunt. Chrodielidis, velut omnium dux & antesignana, Gregorium antistitem post salutationem rogavit, ut has puellas, a Pictaveni abbatissa male habitas & extremae quaeque passas, custodire atque alere ne gravaretur, dum ipsa reges propinquos suos adiisset, suafque eis injurias exposuisset. Ad haec Gregorius respondit, si abbatissa, in aliquo deliquisset, aut minus canonice se gessisset, Pictavos se accessurum, & una cum Maroveo episcopo eam admoniturum, emendatisque omnibus, quae correctione digna viderentur, ipsas in monasterium restitutum: ne, si longius malum serpat, luxu & nimia licentia dissipetur, quod sancta Radegundis jejuniis, parsimonia, precibus, elemosynisque frequentibus congregaverat. Cum vero Chrodielidis nihilo minus in sua contumacia perseveraret, timere se dixit Gregorius, ne ab episcopis cum aedibus suis communionem privaretur; recitavitque epistolam, a patribus concilii Turonensis ad Radegundem scriptam, qua sub excommunicationis interminatione, prout illa petierat, verabant, ne cuiquam monachae e monasterio umquam egredi, aut ad saeculi vota reverti liceret. Verum Chrodielidis nihilo magis a proposito deterrita, se ad reges quantocius adire velle protestata est, aliaeque simul cum ea monachae Maroveum episcopum sibi semper infestum, invisumque fuisse causatae sunt; nihilque praesidii, nisi a regibus ipsis sibi reliquum esse. Verum Gregorio illis suadenti, expectarent saltem tempus itineri magis opportunum; assensere omnes, ac Turonis interim subfiteri.

XLVIII. Chrodielidis facinora.

Insequenti aetate Chrodielidis cum aliquot virginibus, ceteris apud Turonos cum Basina relicta, ad Guntchramnum pergit: a quo benigne accepta auditaque, Turonos demum muneribus honorata revertitur, sponsione a rege sibi facta de revocando quam primum episcoporum conventu, in quo tota haec controversia finiretur. Erat in ejus comitatu inter alias Constantina Burgoleni filia, quam in monasterio Augustodunensi reliquerat cum aliis puellis, quarum multae, a viris libidinosi seductae, ad nuptias convolarunt, priusquam Chrodielidis ab aula regis regressa fuisset. Ubi nullum episcopum condito tempore convenire sensit, Pictavos cum aedibus suis revertit, omnesque simul, perditorum hominum manu stipatae, sancti Hilarii basilicam occupant. Ibi Chrodielidis & Basina se ad certamen parant, palam dictitantes, reginas se esse, nec nisi expulsa abbatissa in monasterium reverturas. Dum haec agerentur, Gundegisilus Burdigalensis episcopus, Aquitaniae secundae, cui Pictavi attribuantur, metropolitanus, cum Nicasio Ecolismensi, Saffario Petrocorico & Maroveo Pictaveni comprovincialibus suis, ad basilicam sancti Hilarii accedit, ac monachas, pro eo ac debebat objugatas, in monasterium reducere conatur. at cum nihil proficeret, excommunicationem eis infixit. Tum vero perditorum hominum turba, hortante Chrodielde, in episcopos irruit, eorumque ministros: qui fustibus graviter caesi, cruenti sanguine, quo basilica ipsa respersa est, vix e loco profugere valuerunt. Inde Chrodielidis hoc successu, veluti victoria ferox, monasterii villas invasit, & quoscumque ejus famulos aut clientes excipere poterat, plagis ac verberibus sibi subicere tentabat. Minabatur quoque, si monasterium ingredi posset, se e muro abbatissam in praecipitium dejecturam. His de rebus certior factus Childebertus, statim Macconi comiti mandavit, ut hanc sicariorum turbam quantocius reprimeret ac coecerneret.

XLIX. Aduensis synodus in seditionos.

Interim Guntchramnus episcoporum synodum Augustodunum indicit, cui Aetherius Lugdunensis, Syagrius Augustodunensis, Anacharius Autisiodorensis, Helychius Gratianopolitanus, Agricola Nivernensis, Urbicus Reimsis, Felix Belicensis, Veranus Cabellicensis, item Felix Catalaunensis, & Bertichramnus Cenomannensis interfuerunt. Ad hos Gundegisilus Burdigalensis suo & comprovincialium nomine epistolam scripsit, ut eos ad comprobendam in rebelles monachas prolatam sententiam hortarentur. Ea probata, rescripserunt se in synodo, proximis kalendis

ANN. CHR. 589.

Novembribus habenda, simul consilium inuros, quo pacto monacharum Pictavensum temeritas & audacia posset coeceri. Interim monere, ut Pauli apostoli sententiae memores, eas opportunis, importunive correptionibus, atque assiduis precibus ad officium revocare conarentur. Praeterea Leubovera abbatissa ad finitimarum urbium episcopos misit exemplaria epistolae, in qua Radegundis Gallicanis episcopis monasterium suum, ejusque institutum commendaverat, obtestata, ne a quoquam regulam solvi, abbatissamve rite electam dejici; neu monasterium gravari, ejusque possessiones indebite imminui aut adimi; aut denique ullam virginem monasterio egredi paterentur.

Post haec Maroveus episcopus rebellium monacharum convicia non ferens, Porticarium, sancti Hilarii basilicae abbatem, ad Gundegisilum metropolitanum, alioque comprovinciales episcopos mittit, oratum, ut, reddita puellis communionem, eis in judicium veniendi facultatem concedere dignarentur, quod impetrare non potuit. Interea Childebertus, continuis utriusque partis querimoniis fatigatus, Teutharium presbyterum ad dirimendas earum controversias misit. Evocatae ad audientiam Chrodielidis & Basina cum reliquis puellis, negarunt se, nisi prius ecclesiae reconciliarentur, in judicium venturas. Teutharius Gundegisilum, alioque episcopos rogat, ut puellis excommunicationem relaxent: sed illi iterum recusant, indignum rati, ante poenitentiam & satisfactionem rebellibus communionem reddi. Puellae vero, cum jam propter inopiam simul consistere non possent, separatae ab invicem, aliae ad parentes & propinquos, aliae ad domos proprias, aliae ad monasteria, in quibus prius fuerant, sunt reversae, paucis remanentibus cum Chrodielde & Basina, quas inter magna excitata est discordia, propterea quod altera alteri praeferrere cupiebat.

Non dissimilis & paullo minus atrox discordia in Turonico monasterio eodem tempore exorta est inter Ingeltrudem nobilem matronam & filiam ejus Bertegundem. Erat Ingeltrudis, ut Valesio videtur, soror Ingundis & Aregundis reginarum, quas uno eodemque tempore Chlotharius senior conjuges habuit, eademque Bertchramni Burdigalensis episcopi ac Bertegundis patens. Haec, amisso viro, vestem mutaverat, & in atrio basilicae sancti Martini parthenium condiderat, ubi se ipsam cum aliis virginibus reclusit, quarum e numero erat Bertesledis, Chariberti regis filia, ac proinde memoratae Chrodielidis soror, si verum erat quod haec de se ipsa jactabat. Cum virginum coetui jam numeroso abbatissa praeposenda esset, Ingeltrudis filiae suae Bertegundi suadet, ut relicto viro ad se veniret, futura parthenii abbatissa. Nec mora levitate muliebri Bertegundis cum viro suo, rei minime conscio, Turonos advenit, & monasterium ingressa, conjugem suum valere iussit, liberisque ac rem domesticam curare. Tam inexpectato sermone perturbatis vir, Gregorium urbis episcopum adit, rogatque ut mulierem auctoritate sacerdotali ad officium & ad sanam mentem reducat. Gregorius ad monasterium accedit, decreta canonum Nicenorum, ut ipse vocat, forte Gangrensis concilii, Bertegundi obtendit, quibus uxori virum relinquere sub anathemate interdicatur. His auditis, mulier verita, ne, si in monasterio permaneret, communionem privaretur; matri monasterioque vale dicit, & cum viro suo domum revertit. Perstat nihilo minus in proposito mater, & post quatuor aut quinque annos filiam dehuo in monasterium revocat. Aberat tum domo Bertegundis maritus, qua usa occasione mulier, res tam viri quam suas cum uno e filiis imponit navibus, Turonosque deserit. Ocius vir ejus istuc advolat: instat ut sua sibi uxor restitatur. Bertegundis suavis matris ad Bertchramnum Burdigalensem episcopum, germanum suum, se recipit. Vir profugam persecutus, ab episcopo conjugem reperit, quicum annos triginta vixisset. Negat ille conjugem ejus amplius futuram, quam matre & propinquis non consentientibus duxisset. Guntchramnus rex, a viro apud Aurelianos appellatus, uxorem ei reddi jubet. Episcopus, simulato assensu, sororem clam monet, ut veste mutata, ac poenitentia accepta, basilicam sancti Martini expeteret. Nefas quippe tum censebatur accepta poenitentiae veste, ut superius diximus, saeculum denuo repetere, quod cum illa exsecuta fuisset, ne sic quidem a persequendo vir ejus deterritus, Turonos venit cum multis, ut, si aliter non posset, uxorem e loco sancto vi abstraheret. Haec, opposito poenitentiae voto, id sibi licere negat. Interea, mortuo Bertchramno fratre, Bertegundem voti poenitere coepit, quae sapientum usa consilio ad virum redit. Hinc nova rixa & discordiae seges inter matrem & filiam, Bertegunde res patris sui ab Ingeltrude

L. Judex saecularis Pictavensium missus.

LI. Similis rixa inter Ingeltrudem & Bertegundem apud Turonos. a Greg. Tur. lib. 9. c. 33.

lib. 4. n. 51.

ANN. CHR.
589.

repetente: quas Ingeltrudis adeo restituere noluit, ut, effracta domo filiae, res ejus omnes jufferit diripi, simulque auferri donationis litteras, quibus Bertchramnus multa forori suae testamento legaverat. Childebertus, hinc inde interpellatus, mandat Gregorio Turonico, & Maroveo Pictavensi episcopis, ut tanta demum rixae finem imponant, & alteram alteri reconcilient. Ingeltrudis id praefracte recusat, nec placito regis acquiescit, quo filiae quadrantem paternae hereditatis, retento sibi dorante, restituere tenebatur. Tandem, cum morti^a proxima esset, suam e filio neprem abbatissam constituit, rogavitque monachas, ut nec in monasterio suo, nec super sepulcrum filiae suae, pro ea Deum orarent. Ejus morte cognita, Bertegundis Turonos confestim venit: sed in monasterium ingredi prohibita, Childebertum regem adiit, postulans, ut loco matris suae monasterium regere sibi liceret. Childebertus, prioris judicii oblitus, Ingeltrudi res patris & matris omnes dato diplomate concessit, eidemque quidquid Ingeltrudis monasterio suo reliquerat, adjudicavit. His freta litteris Bertegundis monasterii res omnes diripuit, & abbatissam, nullo propinquitatis respectu, fictis criminibus onerat, tantisque onusta spoliis ad propria reversa est.

a Greg. l. 10.
c. 12.L. II.
Pictavenfis
rixae finis,
b ibid. c. 15.

Non meliorem exitum habuit Chrodielidis factio, quam similis ambitio conflaverat. Haec morae impatiens, sicariis & perditis^b hominibus, quorum turbam semper habebat secum, in mandatis dat, ut nocte abbatissam comprehendant, & ad se adducant. Rem ocuis dicto exsequuntur nefarii homines, portisque monasterii refractis, istuc intrant armati, accensoque cereo per omnes cellulas & angulos Leuboveram quaerunt, eamque tandem inveniunt humi jacentem ante arcam argenteam sanctae Crucis, quo haec podagrica, audito furentium tumultu, se deferri jusserat. Hanc cum quidam gladio vellet percutere, accepto ab alio vulnere prohibitus est. Interim Justina praeposita, aliaeque virgines, extincto cereo, palla altaris, quod ante crucem dominicam erectum erat, abbatissam operiunt. Tum sicarii strictos gladios per caecas tenebras vibrantes, occurrentes virgines fauciant, repugnantium manibus vulneratis; ac praepositam pro abbatissa comprehendunt, excussisque de capite lintheis, solutis a vertice capillis, foras extrahunt, custodiae in basilica sancti Hilarii mancipandam. Verum dum basilicae accedunt, caelo paululum albescente, errorem agnoscunt, & reducta praeposita, abbatissam rapiunt, & in carcerem paratum conjiciunt. Dein nocte subobscura monasterium tertio ingressi, ad lumen cupae accensae universam supellectilem diripiunt. Haec ante septem dies paschae cum gesta essent, Maroveus episcopus tot malis offensus, misit qui Chrodielidem rogarent, ut abbatissam per hos dies liberam dimitteret: sin minus, se pascha minime celebraturum, nullumque in urbe catechumenum baptizaturum; aut certe opidanorum ope abbatissam e custodia erepturam. Chrodielidis contra minatur, si quis vim intulerit, Leuboveram gladio perimendam. Evasit nihilo minus custodiam abbatissa ope Flaviani regii domesticus, qui tunc Pictavis aderat, & ad beati Hilarii basilicam confugit; eodemque tempore emissarii ante ipsam sanctae Crucis arcam, & ad sepulcrum beatae Radegundis varias caedes perpetrant. Hinc monasterium ingressa Chrodielidis, efferre se se quasi victrix, aliisque praeferre; & Basinam ipsam despiciatui habere. Basina hanc injuriam indignanter ferens, facti poenitentiam agere coepit, seque cum abbatissa reconciliavit: sed non multo post, ob necem uni e famulis suis a domesticis abbatissae illatam, relicta Leubovera, denuo ad Chrodielidem rediit. Haec ubi Childebertus accepit, Guntchramnum patrum sollicitavit ad cogendum episcoporum ex utroque regno conventum, ut tantis malis occurreretur. Jussus Pictavos adire Gregorius, id se facturum negavit, ni emissarii Chrodielidis per judicem reprimerentur. Childeberti jussu rem exsequi tentat Macco Pictavorum comes, cujus id officium erat; & ubi preces apud Chrodielidem nihil proficiunt, armata manu sicarios, quos illa tradere noluit, aggreditur; & alios quidem vestibus, alios telis, plures gladiis caedi ac transigi jubet. Chrodielidis hac caede perterrita, ad crucem dominicam, quam antea despiciatui habuerat, confugit, & signum illud venerandum obviam ferens, orat, ut ne sibi, quae regis filia esset, vis inferretur; secus attentantibus ultionem minatur. At plebs nihili pendens preces ejus ac minas, in sicarios irrui, in repugnantes injicit manus, abstractosque e monasterio, & ad stipites extensos graviter caedit. Tum aliis capita rasa, aliis praecisae manus; nonnullis aures cum naribus amputatae: itaque seditio compressa.

ANN. CHR.
589.
L. III.
Crimina ab-
batissae objecta.

Eum in modum punitis sicariis, episcopi abbatissam & monachas utriusque partis in judicium vocant. Chrodielidis & Basina interrogatae, cur e monasterio discessissent, tantasque turbas concivissent, responderunt, omnium se rerum necessarium inopia, & abbatissae suae saevitia coactas huc devenisse. Ceterum ea esse abbatissae crimina, quae officio suo indignam redderent: nempe quod viri in balneo suo lavarent: abbatissa ipsa tabula saepe luderet: cum saecularibus convivia iniret: sponsalia faceret in monasterio: nepti suae ex pallis sacris ornamenta conficeret: *barbariorias intus celebraret*, hoc est larvatas personas in monasterio exhiberet. Eidem etiam imputabant, quod claustris per has turbas violatis infanda crimina perpetrata sint. Abbatissa ad haec respondit, Chrodielidi & Basinae numquam ad victum aut vestitum necessaria defuisse, argumento esse earum arculas, quae vestibus haud necessariis refertae sint. De balneo jussisse domnam Radegundem, ut, quia calce recenti perlitum erat, a servis monasterii idemdem frequentaretur a diebus quadragesimae in pentecosten, ne monachus recens odor noceret. Tabulae lulum nec canonibus, nec regula prohiberi; & si quidem lussisset, id non nisi vivente domna Radegunde. (ex quo colligitur, Leuboveram Agneti, superstiti Radegunde, successisse.) Si quid tamen hac in re peccasset, se judicio episcoporum condigne satisfacere paratam. Ad convivia quod attinet, nihil se novasse, sed morem tenuisse usitatum sub domna Radegunde. ceterum se eulogias quidem christiano more nonnullis dedisse, convivia nullis exhibuisse. Ad sponsalia neptis suae arras se quidem accepisse, sed neutiquam sponsalia celebrasse. Denique ad purgandam de pallis sacris accusationem testes produxit Macconem Pictavorum comitem & Didymiam monacham nobilem, quae pannum holosericum dono dederat, ex quo palla facta est, panni reliquis tantum incisuris nepti suae concessis. Haec est Didymia, postea monasterii abbatissa, cui Baudonivia libellum suum de vita beatae Radegundis nuncupavit. His omnibus, quae vel levia, vel falsa erant, mature expensis, episcopi abbatissam in locum suum restituerunt: Chrodielidem vero & Basinam veniam precari, & Leuboverae satisfacere nolentes, immo eam interficere molientes, communionem privarunt. Insuper ambos reges orarunt, ut diplomata & instrumenta donationum, quae monasterio facta fuerant, ab iisdem abstracta restitui juberent, neque eis in locum, quem tam impie violassent, redire permitterent. Monachae tamen, quae eas secuta fuerant, in monasterium reverti iussae, ubi criminum suorum poenitentiam agerent. Haec uno tenore, tametsi ultra hunc annum protracta sunt, a nobis relata, fusius continentur^a in litteris, quas judices episcopi, Ebregefilus Coloniae Agrippinae, Gregorius Turonensis, Gundegisilus Burdigalensis & Maroveus Pictavensis, aliique comprovinciales, ad reges hac de re scripserunt. Post haec nihilo minus Chrodielidis & Basina Childebertum adeunt, novisque criminibus abbatissam infamant: quarum falsitas, testibus auditis, comprobata. Ambae tamen paullo post, deprecante pro eis rege, in communionem receptae sunt in synodo^b Mettensi, permissumque Basinae erratorum poenitenti, ut in monasterium suum reverteretur: Chrodielidi vero, quia cum abbatissa commorari volebat, concessum est, ut in villa sibi a rege tradita resideret.

a ibid. c. 16.

b ibid. c. 20.

Quamdiu his turbis Leubovera superstes fuerit, quaeve in ejus locum abbatissa proxime successerit, indices vulgati non produnt, in quibus post Leuboveram nulla usque ad saeculum noium abbatissa legitur. Mihi vero persuasum est ei successisse Justinam; quae per has rixas praeposita officioungebatur: idque probare videtur Venantius Fortunatus; Gregorio Turonensi episcopo scribens^c *in causa abbatissa*; hoc est *in causa Justinae*, ut ipse in subjecta carmini epistola explicat. Eidem iterum gratias egit^d *ex nomine Justinae*; quod aviae neptem restituerit; oratque ut in posterum *inter avam & neptem* mediatorem agat. Hinc subintelligitur, non nihil simultatis Justinam inter & quamdam ejus neptem intercessisse, & neptem quidem recessisse a Justinam: sed postmodum opera Gregorii eidem restitutam. Justinam successit Didymia, cui, ut praemissum est, Baudonivia monacha librum alterum de vita beatae Radegundis inscripsit; eademque nobilis illa monacha Didymia, quae pannum sericum ad ornatum altaris Leuboverae donaverat, ut in litteris episcoporum^e ad Guntchramnum & Childebertum legitur.

L. IV.
Leuboverae
succedit Justi-
na.c Fortunat.
lib. 3 c. 14.

d ibid. c. 15.

Justinae Di-
dymia.e Greg. Tur.
lib. 10. c. 16.L. V.
S. Hilarii
monasterium.

Prusquam hinc discedamus, opera primum est observare, duo tunc fuisse apud Pictavos virorum cenobia, nempe in basilica sanctae Mariae, quam Radegundis

ANN. CHR.
589.

pro virginum conditorio extruxerat; & in basilica beati Hilarii episcopi, ubi sancti confessoris corpus asservabatur. Longe antiquior est sancti Hilarii basilica, & forte ante ejus obitum in suburbio Pictavorum constructa, quæ beati pontificis corpore & tumulo magnopere illustrata est. Chlodoveo adversus Alaricum dimicaturus lux ex illa basilica affulgens, certam de rege Ariano victoriam portendit. Testis hac de re Venantius Fortunatus, qui de sancti Hilarii vita & miraculis duos scripsit libellos, rogatu Pascentii episcopi Pictavenfis, quem in præfatione libri primi ait, a primis cunabulis ad sancti Hilarii vestigia, id est ad ejus tumulum, quasi peculiarem verulam, enutritum fuisse. Idem Pascentius, ante pontificatum, ejusdem basilicæ abbas fuerat, testante Gregorio^a episcopo Turonensi, electus episcopus circiter annum illius sæculi sexagesimum-quartum. An ei proxime successerit Porcarius, ejusdem basilicæ abbas jam laudatus, haud exploratum. Anno undenonagesimo a Maroveo antistite missus est^b ad Gundegesilum Burdigalensem, & ad provinciales episcopos, ut Chrodioldi ejusque sequacibus communionis restitutionem ab eis impetraret. Hunc conditorem fuisse putant monasterii apud Pictavos, quod sancti Porcarii nomen ab auctore postea obtinuit, estque prioratus abbatie Burgulienfis ante annos sexcentos subjectus. In variis martyrologiis non editis ejus commemoratio fit his verbis: *Pridie kalendas Junii, Pictavis sancti Porcarii confessoris*. Ejus tempore jam mos inoleverat, teste Baudonivia, ut in festivitate beati Hilarii vicinorum cœnobiorum monachi usque ad mediam noctem in ejus basilica vigiliis celebrarent: at post mediam noctem quilibet abbas cum suis fratribus ad suum reverteretur monasterium, solitum *cursum* divinorum officiorum celebraturus. In eodem monasterio a teneris beatus Aicadrus abbas Gemeticensis ad erudiendum traditus fuit nominatissimo ejusdem loci monacho, nomine Ansfrido. Venantium Fortunatum, Pictavorum sub finem vitæ episcopum, in beati Hilarii basilica sepultum fuisse inde colligimus, quod Aper ejusdem loci abbas, ejus epitaphium a Paulo Warnefridi componendum curavit.

Pascentius abbas.
a id. lib. 4.
c. 18.S. Porcarius item abbas.
b id. lib. 9.
c. 43.LVI.
S. Radegundis monasterii vitorum.
c Baudon. n.
c. 6.Monachæ quo ritu istic sepultæ.
d Greg. Tur. lib. 6. c. 29.

Beatae Mariæ basilicam sancta Radegundis itidem extra muros Pictavenfes ad sepulturam sanctimonialium sanctæ Crucis construi curaverat, monachisque, qui virginibus sacra ministrarent pro more illorum temporum, attribui voluerat. Leo quidam vir inluster centum solidos ad basilicæ fundamenta contulisse^c memoratur. Nondum sacrata erat basilica, cum beata Radegundis istic humata fuit, brevique post tempore hæc nomen loco dedit. Certe apud Baudoniviam monacham laudatur vir venerabilis Arnegisilus *abbas basilicæ beate Regine*, qui cum suis monachis ad sancti Hilarii basilicam profectus ad celebrandas in ejus festo vigiliis, his finitis ad suam ipse basilicam reversus est, *cursum* impleturus. Istuc etiam e Burgundia venisse memoratur quidam abbas, nomine Abbo, cum viro apostolico Leifasto episcopo, nempe Aduensi: qua in urbe Abbo haud dubie abbas erat, in sancti Symphoriani, an sancti Martini monasterio, quod hoc ipso tempore Brunichildis regina construxerat in suburbio Augustodunensi. Quo ritu, quoque habitu in basilica illa sanctæ Mariæ seu sanctæ Radegundis sepelirentur sanctimoniales, ex Gregorio^d discimus, referente obitum Disciolæ monachæ: *cujus corpus aquis ablutum* ita candore niveo resolvebat, *ut nullum linxum reperire abbatissa in promatu potuerit, quod corpore candidius esset. Induta tamen lineis mundis, sepultura mandata est.* Ceterum utraque basilica, nempe sancti Hilarii, & beate Mariæ, transit ad canonicos sæculares: quod serius factum in basilica sancti Hilarii, nec ante sæculum decimum: at in basilica beate Mariæ seu sanctæ Radegundis sæculo præcedenti, ut colligitur ex capitulari Ludovici Pii pro parthenone sanctæ Crucis, ubi statuitur, *ut omnino provideatur, ne clericorum numerus plusquam triginta augetur, qui per omnia ad dictam congregationem sancta congregationi sanctæ Crucis obediens sint atque subiecti.* Quamquam clericorum vocabulum non raro pro monachis sumitur. Sed de his alias.

LVII.
Reclusæ ad sanctam Crucem.
e id. lib.

Non licet prætermittere hoc loco, reclusas existisse quondam in parthenone sanctæ Crucis, uti Gregorius^e tradit, ex quo etiam discimus ritum, qui in earum reclusionem servabatur. Is quippe agens de quadam sanctimoniali, quæ viso ad communionem animata fuerat, subdit, eam post dies paucos rogavisse abbatissam, ut sibi, in qua recluderetur, cellulam præpararet. Tum cellula quantocius perfecta, puellam petiisse, *ut recludi permetteretur.* quod cum ei permissum fuisset, congregatis

ris virginibus, cum magno psallentio, accensis lampadibus, tenente sibi beatâ Radegunde manum, ad locum usque perducitur. Et sic vale fatiens omnibus, & osculans singulas quasque, reclusa est. obstructoque aditu, per quem ingressa fuerat, ibi nunc orationi & lectioni vacat, ait Gregorius. Idem fere ritus legitur apud Grimlaicum^a in regula Solitariorum. Sic apud eundem Gregorium de Hospitio recluso apud Niciam legitur, nullum patuisse in ejus cellulam aditum, quæ instar turris fabricata erat; solamque relictam fuisse fenestram, per quam scilicet vitæ necessaria accipiebatur, aut exteris loquebatur. Grimlaicus addit, episcopum reclusioni præfuisse, & ostium retrusionis cellulæ aposphragismo, id est sigillo, suo solitum sigillare.

Hoc anno in Romano sancti Andreae monasterio accidit, quod Gregorius Magnus, ejus tunc loci abbas, ante triennium, quam dialogos scriberet, contigisse^b narrat. Erat in eo monasterio quidam monachus, Justus nomine, artis medicinæ peritus, qui Gregorio ægrotanti opportuna remedia & obsequia exhibuerat. Is morbo ad extrema redactus, germano fratri suo, Copioso nomine, quo ministro ad medicinæ officia utebatur, secreto significavit, penes se esse tres aureos, quos occultatos retinebat. Res ad Gregorium delata summopere ipsi displicuit: & quia ejusdem monasterii regula cautum erat, ut cuncti fratres ita in communi viverent, ut nulli quidquam habere proprium liceret: tantum facinus illustri aliquo poenæ exemplo purgare decrevit. Itaque Pretioso ejusdem monasterii præposito injunxit, ut nullus ex fratribus morienti assisteret, præter fratrem ejus carnalem: qui causam tantæ severitatis percontanti responderet, eum propter tres aureos clam reclusos omnibus fratribus horrore esse: ut vel sic a perpetrato crimine resipisceret. Ad hæc imperatum, ut defuncti corpus, non in communi fratrum conditorio humaretur, sed in sterquilinum projiceretur, & super eum tres aurei prædicti jactarentur, cunctis inclamantibus: Pecunia tua tecum sit in perditione: & sic demum corpus ejus humo operiretur. Profuit hæc severitas non modo viventibus, sed etiam moribundo: qui se ab omnibus desertum videns in extremis, tantum admitti eriminis dolorem concepit, ut veniam a Deo impetrare meruerit, quod quidem Copioso ejus fratri revelatum est. Cum enim, elapsis ab ejus obitu triginta diebus, Gregorius ejus animæ compatiens, Pretioso præposito jussisset, ut triginta diebus continuis pro eo salutare sacrificium offerretur: his peractis, Justus Copioso, hujus rei minime conscio, nocte conspicuus visus est, seque modo bene esse, quia hoc primum die communionis particeps fuerat, asseruit. Hoc nuntium magnopere exhilaravit fratres, qui quo die hoc visum contigit, tricesimum oblationis diem fuisse compererunt; eisque persuasum fuit, salutaris hostiæ oblatione fratrem hunc e supplicio liberatum fuisse. Consimile religiosæ severitatis exemplum nobis suppeditat sanctus^c Pachomius, qui psalmodum eantem in funere fratris minus obediens cessare jussit, vestibis ejus in conspectu omnium crematis. Eodem tempore accidit, ut Johannes sancti Andreae sub Gregorio piissimus monachus, cum quidam frater mortuus in ejusdem monasterii cœmeterio sepeliretur, ab eodem fratre, qui mortuus fuerat, de sepulcro vocatus sit, & post dies decem defunctus. Hæc Gregorius in libro quarto Dialogorum capite XLVII. ubi Antonii & Meruli, piissimorum ejusdem loci monachorum, obitum refert: ex quibus Antonius, totus in caelestia intentus, cum studiosissime sacra eloquia meditaretur, non in eis verba scientiæ, sed solum cumpunctionis inquirebat. Merulus vero ita psalmodiæ deditus, ut ex ejus ore pane numquam cessaret. Pios mores consimilis mors subsecuta, Antonius quippe mortis suæ tempus caelitus didicit; sibi que peccata sua dimissa esse præcognovit; nec tamen trepidare cessavit. Merulus vero caelestem ex floribus coronam sibi dari in somnis intellexit, paullo post cum magna animi hilaritate & securitate defunctus. Aperto post annos quatuordecim ad ejus sepulcrum tumulo, tanta inde fragrantia emanavit, quasi florum omnium odoramenta illic recondita essent, quod Gregorio asseruit Petrus, qui sancti Andreae monasterio post Gregorium præerat.

His, quæ superius commemorata sunt, longe gratius, latiusque spectaculum nobis exhibet Reccaredi Gothorum in Hispania regis conversio, qui sollempnem catholicæ fidei professionem in tertio concilio Toletano, Ariana hæresi ejurata, edidit. Annus is erat ejus regni quartus a morte patris Leuvigildi, qui moriens^d Leandro episcopo Hispalensi, quem prius multum vexaverat, Reccaredum filium suum commendavit, ut in ipso idem efficeret, quod in Hermenegildo altero filio suo, quem

Annal. Bened. Tom. I.

Cc

ANN. CHR.
589.a Reg. Solit. c.
15. & 16.LVIII.
Monachi proprietarii poenæ.
b Gregor. M. lib. 4. Dial. c. 55.Gregorii discipuli pii.
c Bolland. to. 3. Martii p. 335. & 336.LIX.
Reccaredi regis conversio.
d Greg. M. lib. 3. c. 31.

ANN. CHR.
589.
a Joh. Biclaren.
Concilium tertium Tolentanum.

ad rectam fidem adduxerat. Et quidem Reccaredus primo regni sui anno catholicam religionem amplexus, Arianæ sectæ sacerdotibus ratione potius quam imperio eandem persuasit, gentemque omnium Gotthorum & Suevorum ad unitatem catholicæ ecclesiæ revocavit. Hoc vero anno, qui quartus, ut jam dixi, ejus regni erat, synodus episcoporum septuaginta-duorum ex tota Hispania, Gallicia & Gallia Narbonensi Toletum ejusdem jussu convocata est, in qua ipse conversionis suæ ejusdemque sectæ sacerdotum reddita ratione, professionem suam coram patribus edidit, qui eam ecclesiasticis monumentis inferendam curarunt. Totius negotii & concilii summa fuit penes sanctum Leandrum episcopum, & beatissimum Eutropium monasterii Servitani abbatem, cujus tamen subscriptio in vulgatis concilii actis non comparet: nullusque abbas Hispanicis conciliis subscripsisse reperitur ante Crispinum abbatem, cujus nomen septimo concilio Toletano appositum est: sive huic primo vera is honos delatus est, sive aliorum, qui superioribus ante eum conciliis subscripserint, nomina exciderunt, ut forsitan Eutropii abbatis mox laudati, cujus tanta fuit in tertio concilio Toletano auctoritas, teste Johanne abbate Biclarensi. Idem rex post sollemnem hanc professionem, cui similem ediderunt ejusdem sectæ episcopi, proceres, & omnes Gothicæ gentis seniores, episcopis orthodoxis auctor fuit, ut ad retinendam fidei puritatem in omnibus ecclesiis, orientalium more, in publicis missæ sacrificiis symbolum Constantinopolitanum ante orationem dominicam & communionem decantaretur: ut ne se quisquam in posterum de ignorantia fidei excusaret a culpa, quando universorum ore cognosceret, quid catholica teneat; & credat ecclesia. Exstat egregia oratio a Leandro episcopo habita in illo concilio, in qua de gentis suæ conversione gratulatur. Pro qua re, inquit, & nos majoribus gaudiis elevamur: quia repente novam ecclesiam parturisse populos intuemur; & quorum asperitatem quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudii nostri, tribulationis præteritæ occasio fuit. Gemebamus, dum gravemur: sed gemitus illi id egerunt, ut hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conversionem corona. Præclarum est, quod idem pontifex in consequentibus ait de unitate ecclesiæ. Ordo, ergo naturalis exposcit, ut qui ex uno homine trahunt originem, mutuam teneant caritatem; nec dissentiant a fidei veritate, qui non disjunguntur naturali propagine. Hæreses vero & divisiones e fonte manant vitiorum, unde quisquis ad unitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia sicut naturæ est fieri ex pluribus unitatem; sic est vitii, fraternitatis declinare dulcedinem.

L X.
Concilii decreti.

In eo concilio statutum est, ut liceat cuilibet episcopo, unam de parochianis ecclesiis suis monasterium dicare, id est convertere in monasterium: ut in ea monachorum congregatio regulariter vivat; immo etiam ex rebus ecclesiæ aliquid, quod ei detrimentum non afferat, eidem loco donare. Præterea in omni sacerdotali convivio lectio scripturarum divinarum misceri concilium jubet. Per hoc enim & animæ edificantur ad bonum, & fabulæ non necessariæ prohibentur. Ad hæc præcipit, ut quicumque pœnitentiam agere voluerint, sive sani, sive infirmi, prius tondentur, aut habitum mutent, qui ritus postea laicos induxit ad monasticum habitum in extremis suscipiendum.

L X I.
Scandalum in Caulinianensi monasterio.

Sub idem tempus scandalum in Caulinianensi cœnobio prope Emeritam, Lusitaniæ quondam metropolim, sito, exortum est. Tarra quidam uxore orbarus istuc secesserat, sollemnemque emiserat votorum monasticorum professionem. Processu temporis e monasterio ejectus est, propterea quod in lapsum carnis incidisse crederetur. Ille innocentia suæ confusus, Reccaredo regi porrecta schedula supplicavit, ut in pristinum locum restitueretur. Tàm scabrosus est schedulæ seu epistolæ stilus, tam barbarus & incultus, ut vix quidquam sani hinc elici possit. Inscriptio sic habet, *Suggerendum gloriose triumphanti, ac invicta fide regnanti piissimo domino meo Reccaredo regi, servus tuus Tarra indignus. Is in hac epistola conqueritur, quod in cœno Caulinianensi monachorum obsecra criminatione fuerit infamatus, & tamquam abortivum projectus indemnatus. ac contra contestatur regiæ majestati, se in nullo umquam gradu, sive laici, seu monachi, ullo scelere contaminatum fuisse; nec esse quemquam in urbe Emerita, immo in tota Lusitania; qui se ultius criminis fontem possit evincere. Se quidem unam olim in Lusitania habuisse uxorem: sed, ea mortua, nihil amplius vel levissimæ familiaritatis cum ulla umquam femina*

habuisse. Quid inde consecutum sit, ignoramus, nec scire multum interest. Visum est tamen hujus epistolæ facere mentionem, quod ex ea discamus antiquitatem monasterii Caulinianensis, cujus jam meminimus ex libro Pauli diaconi Emeritensis de Patribus Emeritensibus, ubi Caulinianum seu Caulinianense monasterium laudat, simulque Renovatum ejusdem loci abbatem, qui post Innocentium episcopum Emeritensi ecclesiæ præfuit. Et forte sub Renovato abbate contigit id, quod de Tarra monacho mox retulimus.

In hoc anno desinit chronicon Johannis abbatis Biclarensis, postmodum Gerundensis episcopi, cujus elogium texuit Isidorus, & post eum Hildefontus. Hic natione Gothus, domo Lusitanus, apud Scalabim natus, cum esset adolescens, Constantinopolim perrexit; ibique Græcis litteris cum Latinis conjunctis, septimo demum anno in Hispanias reversus est, eodem tempore, quo, Leuvigildo rege incitante, Ariana fervebat infania. Cum vero eum velanus rex ad nefandam hæresim compellere non valeret, ipsum Barcinonem relegavit: ubi per annos decem multas ab Arianis injurias passus est. Ibidem postea condidit monasterium, vocabulo Biclarense, modo extinctum, ubi congregata monachorum societate, scripsit regulam suo non tantum monasterio, sed etiam cunctis Deum timentibus profuturam. Hæc regula Benedicto abbati Anianensi ignota fuit, at nota Trithemio, qui ejus regulæ fragmentum refert. Johannes, jam episcopus Gerundensis, anno undecentesimo subscripsit concilio Barcinonensi, successoremque in sua sede habuit Nonnium, professione itidem monachum, atque actibus sanctum, qui beati Felicis martyris Gerundensis eximius cultor fuit.

Sub idem tempus Brunichildis regina in Gallia, post mortem Sigiberti conjugis sui, quædam monasteria erexit, unum apud Lugdunum-clavatum, duo alia cum xenodochio apud Augustodunum. Primum in honorem sancti Vincenzii martyris conditum fuit in prospectu urbis Laudunensis, quam Lugdunum simpliciter veteres nonnumquam appellabant; in ejusdem montis extrema parte situm, sed ab urbe profunda valle secretum: qui situs & ad religiosum secessum, & ad jucundum prospectum maxime opportunus est. Primum loci patronum agnoscunt beatum Christophorum martyrem: cujus loci tanta olim celebritas erat, hodie quoque paullo impar, ut secunda Laudunensium episcoporum sedes, eorumdemque ac canonicorum, nobilisque laicorum conditorium esset. Testes hac de re litteræ Roriconis episcopi, qui monasterium a Nortmannis destructum instauravit, monachisque restituit: testes & Lotharii Francorum regis litteræ, quibus hanc restitutionem confirmavit. Apud Gregorium Magnum invenio monasterium sancti Christophori in Sicilia: ut ne repetamus quæ diximus de oratorio sancti Christophori apud Remos, ubi sanctus Remigius primum sepultus fuit.

Sancti Martini cœnobium in suburbio Augustodunensi, versus orientem angusta valle & exiguo amne Taraneto ab urbe disparatum, haud procul a sancti Symphoriani abbacia, conditricem itidem agnoscit Brunichildem, cujus tumulus & cineres in basilica sancti Martini habentur. Primam antiquitatem refert hætenus basilica, tum elegantia operis, tum columnarum, e marmore fere omnium, magno numero: rametsi alia monasterii ædificia varias clades pertulerunt, primum quidem a Sarra-cenis sæculo octavo, quorum ruinas sæculo tandem nono Badilo comes refarcivit. Eo in loco id accidisse tradunt, quod Sulpicius Severus in pago *Æduorum* a sancto Martino Turonensi antistite gestum scribit: ubi dum vir sanctus templum profanum everteret, furente gentiliū rusticorum in eum irruente multitudine, unus, audacior ceteris, strictum in ejus caput gladium vibravit; ille vero nudam percussori cervicem præbuit. At dextera altius elata, resupinus ruit gentilis; consternatusque divino metu, veniam precatus est. Addunt Martinum eodem in loco ecclesiam sub nomine beatorum apostolorum Petri & Pauli posuisse, quam postmodum in honorem ipsius sancti Martini Syagrius episcopus, volente Brunichilde, dedicaverit. Hunc antistitem priorum Brunichildis in urbe Æduensi operum adiutorem fuisse, atque adeo condendo sancti Martini cœnobio suppetias contulisse, testes sunt Gregorii M. epistolæ ad Luponem presbyterum & abbatem, quem primum ejus loci rectorem vulgati nobis indices suggerunt. Recentiores nullo veterum testimonio fulci, Syagrium Brunichildis germanum fratrem fuisse existimant.

Eisdem conditores itidem habuere tum parthenium sanctæ Mariæ & sancti Johan-

ANN. CHR.
589.
a Paul. diac.
c. 2.

b id. c. 21.

L X II.
Johannes Biclarensis.
c. 1. s. d. c. 31.
d. Hildef. c. 9.
* Santaren.

* Biclaren.
c. 1. s. d. c. 31.
f. Trithem. de propr. mon. c. 5.

g Hildef. c. 10.

L X III.
S. Vincenzii monasterium Lauduni.
h Aimoin. lib. 4. c. 1.

i Greg. M. lib. 8. ep. 33.

L X IV.
S. Martini apud Æduam.
* Tarnet.

k Sulpic. lib. 1. de vita S. Martini. c. 13.

l P. Coine. no. 1. p. 264.
L X V.

ANN. CHR.
589.
S. Mariae & S.
Johannis par-
thenon.
a Greg. Tur.
lib. 9. c. 40.

nis, tum xenodochium ejusdem urbis, ut patet ex aliis ejusdem Gregorii litteris, de quibus inferius agemus. Jam exstabat ante hunc annum praedictum sanctae Mariae coenobium, ubi Chrodieldis monacha Pictavenfis, ad Guntchramnum regem cum suis sequacibus profectura hoc eodem, ut superius diximus, anno, unam ex his Constantinam Burgolini filiam reliquit in Augustodunensi monasterio. quod de sanctae Mariae monasterio interpretandum videtur. Conditum est ad muros urbis eo in loco, ubi quondam Berecynthiae sanum erat: & recte quidem, ut ibi veri Dei mater coleatur, ubi inanium deorum mater profano cultu honorata fuerat. Thalassiae primae, ut creditur, ejusdem parthenonis abbatissae inscripta est Gregorii Magni epistola, continens privilegium eidem loco indultum: in quo *monasterium sanctae Mariae* appellatur, praetermissis nomine sancti Johannis, cujus modo solum nomen retinet, vulgo sancti Johannis-Majoris, ut distinguatur ab alia ejusdem urbis ecclesia, quae eidem sancto Johanni Baptistae sacra est. Monachos in eodem loco etiam existisse ad sacra virginibus ministranda, colligimus, tum ex communi aliorum parthenonum usu, tum ex veteri codice novi testamenti, in cujus fine legitur Gundohini antiquarii subscriptio, restantis se hunc codicem exarasse jussu *almae matris familiae Faustae*, quae hoc opus in honore sancti Johannis & sanctae Mariae matris Domini nostri Jesu-Christi fieri rogavit, postea Fulcuso monacho. quod opus a se perfectum dicit antiquarius in mense Julio, anno tertio regnante domino nostro Pippino rege. Fausta haec sine dubio tunc abbatissa erat parthenonis sancti Johannis, cujus nomen sanctae Mariae praepositum, ut praecipui loci patroni. Fulcusus monachus unus erat ex his, qui sanctimonialibus sacra ministrabant.

LXVI.
S. Andochii
monasterium,
& xenodochium.

Intra muros urbis situm est sancti Andochii olim xenodochium simul & monasterium virorum, nunc virginum coenobium ab annis amplius octingentis. Xenodochii curam gerebant monachi ab ipsa institutione sub disciplina Senatoris abbatis, cui Gregorius Magnus insigne privilegium concessit, uti & duobus supra dictis monasteriis, rogatu Brunichildis reginae & Syagrii episcopi conditorum. Collapsam istuc disciplinam regularem Modoinus episcopus restituit, eamque novis legibus confirmavit Jonas ejus successor, litteris hac de re editis, in quibus notum esse testatur, quo pacto in suae sedis urbe ab antiquo constructum sit *monasterium sacrarum monialium*, sub canonico habitu degentium, quas ejus decessor in regularem & monasticum ordinem reformaverat. Itaque ante medium saeculum nonum, quo datae sunt haec litterae, sancti Andochii monasterium occupabant sanctimonialiales: immo communis tunc omnium persuasio erat, monasterium *sacrarum monialium*, non monachorum istuc a principio existisse. Huic tamen sententiae aperte repugnat Gregorii Magni privilegium, Senatori presbytero & abbati ejusdem xenodochii concessum, in quo monachorum tantummodo mentio est, non etiam sanctimonialium. Quapropter si quae forte ab initio istuc fuere virgines, non aliam ob causam admittae sunt, quam ad sublevandam monachorum curam in pauperes & peregrinos, quibus excipiendis ac refovendis xenodochium a Syagrino & Brunichilde institutum fuerat. In praedicto privilegio, rogatu Brunichildis, ac nepotis ejus Theoderici Burgundiae regis, pontifex de xenodochio, quod in civitate Augustodunensi a Syagrino, reverendae memoriae episcopo, & praedicta excellentissima regina constructum est, statuit in primis, ut nullis regum, nullis antistitum, nullis denique quacumque praeditus dignitate, ex his, quae praedicto xenodochio concessa fuerant, vel in posterum concedenda forent, quidquam minuere, vel auferre, aut suis usibus applicare ausit. Deinde, ut obeunte abbate vel presbytero supra dicti *xenodochii atque monasterii*, non alius ibi ordinetur, nisi quem rex ejusdem provinciae, cum consensu monachorum, secundum timorem Dei elegerit, ac praeviderit ordinandum, citra ullum pretium pro ipsa electione aut ordinatione. Praeter ea, ut ejusdem loci abbas aut presbyter nullo modo deponatur, nisi ob manifestum crimen, cujus causam non solus episcopus Augustodunensis, sed praeter eum sex alii episcopi prius examinauerint. Ad haec juxta desiderium conditorum decernit, ut nullus eorum, qui eidem *xenodochio ac monasterio* abbas aut presbyter in posterum fuerit ordinatus, ad episcopatus umquam officium aut accedat, aut assumatur, nisi prius abbatis officium abdicaverit, aliusque in ejus locum sit subrogatus: ne quid inde detrimenti res xenodochii ac monasterii capiat. Postremo, ut ne quis episcopus ullum ex eodem loco monachum ad ecclesiasticum ordinem aut officium, sine consensu abbatis atque presbyteri, tollat. Secus attentantibus,

Gregorii M.
privilegium.

b Greg. M.
lib. II. ep. 10.

pontifex dignitatis suae privationem, & excommunicationem interminat. Idem omnino privilegium idem pontifex concedit Thalassiae abbatissae sanctae Mariae, & Luponi seu Lupo abbati sancti Martini; & quidem paenultimo pontificatus sui anno: sed haec anticipato referre visum est ad illustrandum praedicti xenodochii statum & originem, quod nusquam sanctae Mariae, sed sancti Andochii xenodochium aut monasterium apud veteres appellatum invenias.

His privilegiis, uti & monasteriis praedictis, testimonium accedit & auctoritas ex alia ejusdem pontificis indubitata epistola; Brunichildae Francorum reginae inscripta, in qua se latari ait, & gratias omnipotenti Deo agere, litteris ejus indicantibus agnoscens, ipsam in suburbano Augustodunensi ecclesiam sancti Martini, atque monasterium ancillarum Dei construxisse, necnon xenodochium in eadem urbe: quibus locis privilegium pro quiete & munitione illic degentium, sicut regina voluerat, se indulgisse dicit, ut ejus benefactorum in aliquo particeps haberetur. Hoc privilegium pra oculis habebat saeculo nono Pardulus episcopus Laudunensis, cum Orinaciensi diocesis suae parthenoni, petente Carolo rege, cognomento Calyo, cum Irmintrude regina, privilegium, non suis, sed ejusdem Gregorii papae verbis, composuit, teste Frodoardo, repetens maledictionis intentationem, quam idem Gregorius contra presumptorem illius monasterii jaculatus fuerat. Certe similes prorsus comminationes in consimili causa reperiuntur in concilio Aurelianensi tertio, canone quinto-decimo, quo possessiones Lugdunensis xenodochii, a Childeberto rege confiscatae, contra invasores muniuntur. quod pluribus aliis argumentis ostendimus in libro secundo de re diplomatica. His omnibus adde libellum de vita sancti Hugonis monachi Aduensis, in quo diserte fit mentio privilegii Luponi abbati concessi.

Haec sufficiant in praesens de illis duobus parthenis, quod utrumque haecenus superest sub ordine sancti Benedicti, uti & suburbanum sancti Martini monasterium virorum sub congregatione sancti Mauri. In parthenone sancti Andochii asservantur reliquiae Syagrii episcopi Aduensis, qui pro sancto habetur, coliturque in ecclesia Aduensi vi. kalend. Septembris.

Florebat hoc tempore Palladius Santonum antistes, qui basilicam in honorem sancti Stephani, in illius urbis suburbio extruxit; tumque sancti Eutropii, primi illius civitatis episcopi & martyris, corpus in locum ab se in illa basilica praeparatum sollempniter transtulit. Convocati ad hanc celebritatem abbates: quorum duo, referato tumuli operculo, sanctum corpus contemplati sunt, & in eo cicatricem capitis, qua parte securis inflata fuerat, unde populis innotuit, (quod ad id tempus ignoratum fuerat ob defectum ejus passionis) eum martyrio consummatum fuisse, quod sanctus martyr duobus illis abbatibus in somnis revelavit. Id etsi extra nostrum propositum videatur, visum est tamen commemorandum hoc loco; quod illa basilica, sancti Eutropii postmodum nomine nuncupata, in monasterium nostri Ordinis conversa sit. Ex hoc etiam loco intelligitur, complura tunc fuisse apud Santones monasteria, quorum abbates sancti Eutropii translationi interfuisse memorantur. Unus haud dubie abbas fuit monasterii sancti Martini abbatis apud Santones, superius laudati, cujus corpus idem Palladius, adstantibus quinque abbatibus, restante Gregorio Turonensi, loco movit, & in decentiorem locum transtulit.

ANN. CHR.
589.

LXVII.
Asseritur.
a id. ibid.
ep. 2.

b Frod. lib. 3.
c. 27.

c Diplom. p. 104.

LXVIII.
Santonum
monasteria.
d Greg. Tur.
de gl. mart.
c. 56.

e lib. 7. h. 5.
f Greg. Tur.
de gl. conf.
c. 57.

ANN. CHR.
590.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER OCTAVUS.

Ab anno Christi 590. ad annum 595.

I.
S. Columbanus
accessus in
Galliam.

OPPORTUNE hunc librum ordiemur a sancto Columbano abbate, per quem res monastica magnum saeculo septimo incrementum cepit. Duo exstiterent ejusdem nominis abbates eodem tempore illustres, nempe senior Columba Hibernicus, Bedae etiam Columbanus dictus: & junior Columbanus, qui ex Hibernia, regnante apud Burgundiones Guntchramno, apud Austrasios Childeberto, (quamquam ad Sigiberti ejus patris principatum id nonnulli referunt) in Galliam accessit, atque in regno Burgundiae Luxoviense monasterium condidit, multorum monachorum, immo & coenobiorum seminarium in signe. Sed antequam qualis, quantumque fuerit Columbanus iste, dicere incipio, res paullo altius repetenda est, ac de rei publicae monasticae in Britannia insula & Hibernia statu tantisper differendum: ut iis quae tum de Columbano, tum de Augustino Anglorum apostolo dicenda erunt, necessariam lucem afferamus.

II.
Fidei & monachismi status
in Britannia &
Hibernia.

Britannia est omnis divisa in partes duas: quarum una, australis, Britanniae nomen retinuit: alia, ad septentrionem, Scotia dicta est: cui occidentem versus, Oceani intermedio freto, Hibernia adjacet. Britanniam medio saeculo quinto Angli & Saxones invaserunt, eique Angliae nomen indiderunt, victis pulsisque Brittonibus ejus incolis, quorum pars in Wallia Britanniae provincia consedit, pars in Armorica Galliae se recepit. Scotiam eodem tempore infederunt Picti cum Scottis, quorum magna pars etiam Hiberniam incoluit: sive haec prima fuerit Scottorum sedes, ut Bedae^a visum est; sive ex Scotia in Hiberniam effusi aut translati, denuo in Scotiam reversi sunt. Hinc Scotiae vocabulum pro Hibernia, uti & pro Scotia ipsa, promiscue usurpatum apud veteres; & Scotti passim dicti etiam Hiberniae indigenae, quae aequivocatio in patria historia saepius confusionem parit. Ad religionem quod attinet, christianam fidem Brittones susceperunt pontificatu^b Eleutherii papae: at Scotti-Hiberni tempore Caestini primi: a quo Palladius primum episcopus, sed exiguo fructu; tum sanctus Patricius istuc missus fuit ad confirmandam in ea gente nascentem religionem. Ceteri, nempe Picti, qui Scotiam septentrionalem; atque Angli & Saxones, qui Britanniam paullo post occuparunt, paganorum superstitionem sectati fuere usque ad finem saeculi sexti, quo tempore Columba Hibernicus abbas Pictos

^a Bedae lib. 1.
cap. 1.^b Id. ibid.
c. 4.

ad septentrionem positos, (nam australes prius a Niniano episcopo conversi fuerant;) Augustinus cum sociis Anglos christianae fidei mysteriis imbuerunt. Jam vero quinam primi vitae monasticae in illis provinciis auctores seu institutores fuerint, haud satis exploratum. Certior sententia est, sancto Patricio apud Hibernos; Niniano abbati & Kentigerno Glascuensi episcopo apud Scottos & Pictos; Eltuto apud Brittones, id acceptum referendum esse. Quamquam enim Constantini in Britannia tyranni filius, & Pelagius Britto haereticus ante id tempus monasticen profitebantur: non tamen constat, qua in regione hoc institutum susceperint.

Patricius in Scotia ortus, sed in Hibernia exsul non semel, monasticos ritus in Gallia, primum quidem in Majori monasterio, tum in Lirinensi didicit. Palladio mortuo, in Hiberniam a Caestino pontifice missus, fundatis ecclesiis, monasteria etiam instituit, cum per se, tum per discipulos suos, etiam in episcopalibus ecclesiis: quasi funestissima ista aetate, inquit Mareshamus^a; comparatum fuisset hoc vivendi institutum, tutissimum adversus humanas miseras refugium. unde Patricius in confessione sua: *Filii Scottorum*, inquit, & *filiae regulorum monachi & virgines esse videntur: & etiam una benedicta Scotta*, nempe Birgitta, *genitrix nobilis, quam ego baptizavi*. A Scottis tamen nonnullis multa passus, cogitabat reverti in Gallias, ut denuo visitaret fratres suos, & ut videret faciem sanctorum Domini sui, ut in eadem confessione legitur: ubi fratrum nomine intelligere videtur Gallicos monachos: sanctorum vero nomine comprehendit sanctum Germanum Autisiodorensis episcopum, quicum aliquamdiu commoratus fuerat. Quin etiam post obitum suum eidem *Gallicis fratribus* relinquere & commendare cupiebat filios, quos in Hibernia Christo lucratus fuerat, ne scilicet, urgente persecutione, a fide recens suscepta deficerent. Haec persecutio tam acerba fuit, auctore in primis Corotico quodam apostata, ut innumeri neophyti postera die, quam sacris eos aquis vir sanctus abluerat, in veste candida gladio crudeliter trucidati ac mactati sint a Scottis & Pictis apostatis, ut idem Patricius ait in epistola ad eundem Coroticum, in qua *filios Scottorum & filias regulorum*, qui monasticen & virginitatem professi fuerant, innumerabiles fuisse testatur. Romanae ecclesiae tonsuram, alioque ritus, quos in ipsa urbe hauserat, Hibernicis clericis & monachis imposuit, statuto edito, ut, si non *more Romano*^b capilli eorum tonsi fuissent, ab ecclesiae communiione arcerentur. Pervere tamen subinde alterius sectae homines, qui tonsuram exemplo Simonis magi ab aure ad aurem, intonso occipite, praeferebant; & pascha non a quinto-decimo lunae die ad vicimum-primum, ritu catholico; sed vel a quarto-decimo ad vicimum, vel a sexto-decimo ad vicimum-tertium, celebrandum contendebant. Eundem ritum Brittones in Wallia sectabantur, quae res gravium postea discidiarum causa fuit, uti suo loco videbimus. Cuculla candida super cetera indumenta utebatur Patricius, testante Probo in libro de ejus gestis; & Cummeneus-Albus in vita sancti Columbani abbatis Hibernici tradit, ejusdem Columbani abbas Luxoviensis scribit Ordericus^c Vitalis, quos a beati Mauri discipulis nigrèdinem vestium, abjecto scilicet albo colore, cum regula sancti Benedicti accepisse memorat.

Patricii discipulis Johannes Pitseus annumerat Bacchiarium, quem Britannum fuisse affirmat. Gennadio *vir christiane philosophiae* vocatur, quo nomine veteres monasticam seu asceticam vitam designabant. Hinc Bacchiarium monachum existisse alias conjectabam: nec me poenitet, nam idonea huic rei argumenta postmodum deprehendi. Is nudus & expeditus vacare Deo disponens, ait Gennadius, etiam peregrinationem pro conservanda integritate elegit, qua de re apud Romanum pontificem ab amulis infamatus, librum de fide scripsit, in quo satisfacit pontifici urbis adversus querulos & infamatores peregrinationis suae; indicans se non timore hominum, sed Dei causa peregrinationem suscepisse, ut exiens de terra sua & de cognatione sua, coherere fieret Abraham patriarchae. Nondum in lucem prodiit hic Bacchiarium liber, quem Pitseus Leoni Magno pontifici missum & oblatum fuisse opinatur. Sed exstat in bibliotheca patrum ejusdem Bacchiarium epistola ad Januarium de recipiendis lapsis, non visa Gennadio, qui superiorem tantum Bacchiarium librum legerat. In ea causam agit cujusdam monachi levitae in carnale crimen lap-

ANN. CHR.
590.III.
Monasticæ
rei propagator
S. Patricius.^a a Maresh.
praefat. in
Monast.
Angl.^b apud Vuarum pag. 43.^c Orderic. sub
fin. lib. 8.IV.
Bacchiarium
monachus Brit-
tannus.^c Scribit ad Januarium abbatem pro monacho lapsio.

ANN. CHR.
590.

si, quem Januarius ad pœnitentiam admittere abnuebat. Immo is, seu quisvis alii, lapso illi suadebant, ut crimen suum conjugio cum virgine vitata ineundo emendaret, aut saltem tegeter, ut scilicet offendiculum removeretur hominum secularium, qui ex hoc facto monachis & monasticæ vitæ insultabant. Bacchiarus itaque hac epistola primo quidem Januarius validis argumentis inducit ad recipiendum lapsum: deinde fratrem illum ad pœnitentiam hortatur, seque ejus pœnitentiæ socium ac participem esse velle profiteretur. Legimus hanc epistolam in veteri codice monasterii Regalis-montis ordinis Cisterciensis, sed initio mutilam, in cuius fine hæc clausula habetur: *Explicit epistola sancti Bacchiarii abbatis consolatoria ad Januarium abbatem scripta de reparatione lapsi.* quem Januarius Italum fuisse, aut saltem Italici monasterii abbatem existimo. Hunc beatissimum fratrem perpetuo appellat Bacchiarus, patrem dicturus, si & ipse abbas non fuisset. *Bacchiarus*, uti & *Bachus*, scribebant antiqui tertia littera haud geminata, secus quam usus & recta scribendi ratio apud nos obtinuit. Sed hæc minutiora sunt. In hujus epistolæ priori parte, ait Bacchiarus, audita militis Christi ruina, se totum ita commotum fuisse, ut omnem partem corporis sui senserit eadem plaga torqueri. neque enim se reputare, absque damno suo hoc accidisse malum, ubi membrum corporis sui diabolica sagitta percussit. Tum Januarius in fratrem lapsum acerbitatem arguit. *Ubi est*, inquit, *miseri cordia christiana religionis, quam Magister noster sacrificio docuit esse meliorem?* Eum errare, si putet fratri lapso, quia levita est, remedii medicinam conferri non posse. Revocandum in monasterium, ubi nullus eum videat, etiam ex ejus propinquis: ut sic consortio meliorum erubescat, & resurgat ad vitam. Eos qui lapso matrimonium suadeant, perinde agere, ac si medicus ægrotum, quia non posse vivere sufficeret, jubeat occidi. Omnino erratum, quod casus & ruina fratris in notitiam secularium hominum vulgata sit, ut non solum quam incolit civitatem, sed etiam totum orbem, famæ ipsius desperatione impleverit. Hinc exhilaratos seculares homines ex ruina militis Christi, eam quasi in scelerum suorum exultationem & consolationem suam prætendentes. In posteriori vero parte fratrem illum alloquens, ejus culpam plangit, ei commori, si necesse sit, optans. Deinde monet, caveat, ne scelus hoc in conjugium vertat. Attollat animos, ne se inimica desperatio frangat. Ingrediatur monasterii sui carcerem, id est monasterium ipsum; & tenebras solitudinis, quibus ad perditam lucem revocetur, exquirat. Horreant membra jejunio, & cilicium pro veste habere consuecat. Sed ne more Phariseorum onera importabilia, quæ ipse gestare nolit, ei imponere videatur: Ecce, inquit, frater, quia nobis jurandi licentia prohibetur, spondeo secundum misericordiam Domini, hujus me laboris, quem suadeo, velle esse participem: consortium vero meum, cupidus salutis tuæ, non solum ingero, sed etiam offero. Hæc aliaque Bacchiarus, quæ tam præclara visa sunt, ut ea prætermittere duxerim nefas. Ad ordinem revertor.

V.
S. Finianus
& alii.

Patricii studium in propagando monachorum instituto æmulatus est sanctus Finianus, qui & ipse apud Turonos aliquando versatus est, ubi cum litterarum studiis religionis cultum conjunxit. Reversus in patriam, id est Hiberniam, quædam ædificavit monasteria, multosque habuit celebres discipulos, quorum illustriores fuere Brendanus, & ipse complurium monachorum pater; Columba, Hibernis postea monasterii auctor; atque alter Columba itidem abbas, sub quo monasticis disciplinis informatus est Fintanus, multorum itidem monachorum abbas & præceptor. Hos inter præcipuus fuit Comgellus abbas, qui celeberrimum Bancorense monasterium condidit, eruditque Columbanum, Luxoviensis monasterii ac Bobiensis, aliorumque parentem.

VI.
Eltutus an
Bancorensis in
Wallia mona-
sterii auctor.

Dum Finianus apud Hibernos rem monasticam cum suis promovebat; idem apud Brittones faciebat Eltutus, quem alii sancti Germani Autisiodorensis episcopi, alii sancti Dubricii Carleolensis antistitis discipulum fuisse volunt. Ipse discipulos habuit Samsonem, Maglorium & Paulum episcopos, atque Gildam abbatem, qui omnes ex Britannia in Armorica trajecerunt. An unum vel plura monasteria in Wallia instituerit Eltutus; quove nomine locus, in quo versari solebat, appellaretur, incertum. Facile tamen adducor ut credam, Bancorense Walliæ monasterium ab ipso institutum fuisse, atque ejus conversatione illustratum. Duo fuere eo nomine celebria monasteria, unum apud Hibernos in Ultonia; alterum apud Brittones

ANN. CHR.

Brittones in Wallia, quod Beda^a nobilissimum Brittonum monasterium appellat, in quo tantus, inquit, fertur fuisse numerus monachorum, ut cum in septem portiones esset cum præpositis sibi rectoribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum vivebant. Huic monasterio præerat Dinootus abbas, cum Augustinus in Angliam accessit. Incredibilem illic monachorum olim numerum fuisse indicio sunt, ait Willelmus monachus Malmesburiensis, tot semirutæ parietes ecclesiarum, tot anfractus porticum, tanta turba ruderum, quantum vix alibi cernas; tunc monachorum famosum receptaculum; nunc mutatum in episcopatum. Ejus situm describit Johannes Spedus in Theatro Britannicæ, statuitque in australi Flintensis comitatus parte, in loco qui apud veteres Bovium, hodie *Banchor* sive *Bangor* appellatus, *Bancornaburg* apud Bedam; urbs primo, ut nomen ipsum indicat, deinde celebris memorie monasterium, jam dudum penitus excisum: ubi duarum tantum, ait Spedus, portarum nomina restant, mille passus disjunctarum, quas Deva fluvius nunc interfuit.

Non minus illustre fuit aliud Bancorense in Ultonia Hiberniæ provincia monasterium, quod sancto Comgello seu Comgallo ac Commogello, Fintani, ut diximus, discipulo, suam debet originem. Situm erat in hodierno comitatu Dunensi, haud procul a mari orientali, qua brevissimus in Scotiam trajectus est. Tanta istuc monachorum confluit multitudo, ut cum omnes uno in loco non possent consistere, eos in diversas cellas & varia monasteria dividere coactus sit Comgellus, adeo ut tria millia sub ejus disciplina militarent. Nempe nobilissimum, ait sanctus Bernardus, extiterat ante sanctum Malachiam ejus instauratorem hoc cœnobium, sub primo patre Comgello multa monachorum millia generans, multorum monasteriorum caput; locus vere sanctus, fecundusque sanctorum, copiosissime fructificans Deo, ita ut unus ex filiis sanctæ illius congregationis, nomine Luanus, centum solus monasteriorum fundator extitisse feratur. Denique ita Hiberniam, Scotiamque repleverunt genimina ejus, ut ea potissimum tempora Davidici illi versiculi præcœniti viderentur: *Vistasti terram, & inebriasti eam; multiplicasti locupletare eam*, &c. Nec modo in præfatas, sed in exteris etiam regiones, quasi inundatione facta, illa se sanctorum examina effuderunt: e quibus ad has nostras Gallicanas partes sanctus Columbanus ascendens, Luxoviense construxit monasterium, factus ibi in gentem magnam. Hactenus Bernardus. Mos erat Comgello, ejusque discipulis, ut quocumque irent, chrismale secum deferrent. quo nomine aut capsula reliquiarum collo appendi solita, (Græci *ἐνκόλπιον* vocant,) intelligitur; aut vasculum oleo benedicto plenum, quo ad ægros consignandos, morbosque depellendos utebantur. Idem etiam episcopis in usu erat. unde sanctus Germanus Parisiorum antistes, ad sanandum quemdam ægrotum invitatus, eo diaconum cum *chrismaris suis* direxit, quia nimirum ipsi difficilis erat accessus. Forte Comgellus in agrum laborandi causa profectus, *chrismale suum* supra vestem suam posuit. Istuc gentiles latrunculi ex Pictis, ut cuncta diriperent, irruentes, chrismale illud Comgelli deum esse rati, virum sanctum contingere non ausi sunt. Huic affine est quod legitur in pœnitentiæ sancti Columbanus, in quo præcipitur, ut, *qui oblitus fuerit chrismal pergens procul ad opus aliquod, quinque quinquies percussionibus* subiaceat. Et quidem chrismal vas quoddam fuisse ex eo patet, quod ibidem duodecim percussiones infliguntur ei, cui *chrismal ceciderit*, sed non fractum, Morte instante Comgellus, cum ei discipuli sui quotidie divinam eucharistiam dare vellent, contestatus est se a nullo alio eam accepturum, quam a sancto Fiachra abbate in Lageniensi Hiberniæ provincia, qui ab angelo admonitus, in Bancorense monasterium protinus accessit, statimque *communione dominicam*, id est *corpus & sanguinem Christi*, beatissimo patri dedit. Post obitum sepultus est in suo monasterio; atque inde prædictus Fiachra, post aliquot annos, brachium sancti Comgelli, quemadmodum a vivente petierat, obtinuit, condiditque in ejus honorem monasterium in arce, quam ipsi ejusdem provinciæ dux Ædus tradiderat. Edidit nonnulla opuscula Comgellus, quorum unum laudat Columbanus, auctoremque alio nomine Faustum^d vocat. Idem cognomentum eidem tribuit Notkerus Balbulus in martyrologio ad diem nonum Junii, ubi mentionem facit sancti Columbae abbatis, cujus inter alios discipulos unum Comgellum, latine Fausti nomine illustrem, commemorat. At Comgellum sancti

VII.
Comgellus
abbas Bancorensis in Hibernia.b. S. Ber.
in vita S.
Malach. c. 6.c. Luanus
centum monasteriorum
fundator.c. Fortius.
47.d. Columban.
instru. 2.

ANN. CHR. 590.
Fintani discipulum fuisse testatur libellus de ejus vita apud Patricium Flemingum; idque longe veri similis est; siquidem Columba & Comgellus ætate æquales fuerunt.

VIII.
S. Columba abbas Hiiensis a Beda lib. 3. c. 4.
Ad Comgellum idemtidem ventitabat sanctus Columba, ille Hiiensis, ut puto, abbas, qui sanctum Finianum in disciplina monastica præceptorem habuerat in Hibernia, ubi Dearmacanum a monasterium construxit. Dein cum duodecim commilitonibus discipulis suis ex Hibernia in Britanniam accessit, id est in Scotiam, prædicaturus verbum Dei Scottis, qui erant in Britannia, & provinciis septentrionalium Pictorum, qui arduis atque horrentibus montium jugis ab australibus Pictis disjuncti erant. Hi vero multo ante tempore christianam fidem, relicto gentilium errore, susceperant, prædicante eis verbum Dei Ninia seu Niniano episcopo, reverendissimo & sanctissimo viro, ex natione Brittonum, qui Romæ rectam fidem edoctus, sedem episcopatus sui ad Candidam-casam in ecclesia sancti Martini statuit, ubi & ipse corpore una cum multis aliis sanctis requiescit. Columbæ adventus ad illos Britannia Scottos contigit sub annum incarnationis dominicæ quingentesimum sexagesimum-quintum, Comgalli seu Convalli regis septimum: quo ex tempore vir sanctus per annos amplius triginta verbo & exemplo Christum prædicare non destitit. Hinc gens illa tanti beneficii memor, Jovam seu Jonam insulam, quam Hiiensem alii vocant, ad construendum monasterium ipsi concessit. Non satis sibi constat Venerabilis Beda, cum ait, Scottos in Britanniam advenientes ad maris sinus partem septentrionalem sibi locum b patriæ fecisse: & tamen Hiiensem insulam a Pictis, qui eas Britannia plagas incolebant, sancto Columbæ c donatam fuisse tradit. Hæc enim insula sita erat in regione Scottorum, octo decim circiter millibus distita ab occidentali litore illarum provinciarum, in quibus Scottorum regnum positum erat: quos inter & Pictos Doris-Britannici montes, ut jam dixi, termini erant, teste Adamnato Hiiensis cœnobii abbate, qui Beda paullo antiquior, & locorum magis gnarus erat. Exigua hæc insula vix quinque miliaria in orbem continet, teste Beda, jacetque in Deucaledonio mari ad occidentem, hactenus Colmkil appellata apud Spedum in Scotia descriptione, tracto vocabulo ab ipso sancto Columba, qui a nonnullis, ut Beda d auctor est, composito a cella & Columba nomine, Columcelli vocabatur. Certe hoc nomine afficitur in pervetustis litaniis e Anglicanis. In hac insula conditum fuit Hiiense monasterium, aliorum omnium, quæ a Columba instituta sunt, caput. Habere autem solet ipsa insula, inquit idem f auctor, rectorem semper abbatem presbyterum: cujus juri & omnis provincia, & ipsi etiam episcopi ordine inusitato debeant esse subjecti, juxta exemplum primi doctoris illius, scilicet sancti Columbæ, qui non episcopus, sed presbyter exstitit & monachus. Is Aidanum cælesti monitu Scottorum regem benedixit; & sancti Brendani obitu cælitus accepto, sacra eucharistia mysteria per Diormetium ministrum suum, ad celebrandum in ejus natali die missæ sacrificium præparari jussit. Idem factum in obitu sancti Columbanus episcopi Lagenensis, quo die, cum fratres ad opera manuum exituri essent, sanctus vir contra feriari jussit, sacræque oblationis obsequia præparari, & aliquam fieri prandioli adjectionem. Hinc colligitur, non nisi festis feriatisve diebus missam in hoc monasterio, qui ritus sine dubio etiam aliorum in illis partibus erat, celebratam fuisse. Jam ad Columbanum, cujus maxime causa hæc præmissa sunt, revertamur.

IX.
Columbani prima gesta.
Columbanus in Lagenia Hiberniæ provincia ortus, post liberalium litterarum studia, hortatu religiosæ ac Deo dicatæ feminæ, ad Silenem virum venerabilem, qui eo tempore singulari religione & sacrarum scripturarum scientia pollebat, se contulit, atque ab eo sacras litteras didicit. Dein Bancorense petiit monasterium, cui tum præerat egregius ille monachorum pater Comgellus, idemque prædicti monasterii primus auctor. Mox ille jugum Christi in se suscipere, jugi orationi vacare; dura tolerare jejunia, omnia denique subire austeritatis religiosæ genera, ut qui aliorum doctor futurus erat, ipse docenda prius factis impletet. Tum multis annis in monasterio exactis, subiit mentem ejus cogitatio exterarum adeundi regionum. Ægre tandem assentiente Comgello, cum duodecim sociis, primum quidem in Britanniam, inde in Galliam iter aggreditur. Agebat tunc annum ætatis tricesimum; regnabatque in Burgundia Guntchramnus, in Austria Childebertus, qui paullo post, mortuo patruo, utrumque regnum obtinuit. Placuit Columbano vasta Vo-

fagi seu Vogesi solitudo, visumque est consistere in veteri castro, quod Anagrates * præfco vocabulo appellabant. In eremo inculca vix aliud novis incolis ad victum, præter herbas & arborum cortices, suppetebat. Ægrotanti fratri non aliud subsidium allatum est, quam aliorum fratrum jejunium & preces. Tertio demum die servis Dei cælitus provisum, adducto panum & pulmentorum supplemento per quemdam hominem, qui fratrum orationes pro conjugis sospitate depolcebat. Iterum summa egestas; iterumque divina opitulatio adfuit. Novem jam transierant dies, quibus vir Dei cum suis non alios sumlerat cibos, quam quos sponte saltus præbebat: cum Caramtoco abbati vicini monasterii, cui Salicis nomen erat, suggestit clementissimus Deus, ut famulo suo Columbano, intra eremi vastitatem fame laboranti, necessaria deferri curaret. Ilico paruit abbas bonus, præcipiens Marculfo cellerario suo, ut quantocius cum onustis vehiculis ad virum Dei pergat. Ibat Marculfus per saltus invia, ignorans quem quæreret: sed, præmissos absque duce equos securus, ad Anagrates tandem pervenit, atque allatum Columbano comæatum obtulit. Exstat tribus ab Anagratibus leucis quidam vicus, le Saucy vulgo dictus, una tantum leuca distitus a Lutra abbatia: quo in loco Salicis monasterium positum fuisse, & nominum maxima affinitas, & Luxoviensium traditio suadet, si non persuadet. Columbano moris erat, ut in præcipuis Christi Domini, aliorumve sanctorum festivitibus a fratrum societate se subtraheret, quietius orationi & piis animi exercitationibus vacaturus; degeretque in edita & abrupta rupe, agrestium pomulorum, quæ bolluce * vulgo appellantur, herbarumque esu contentus, & aqua pura, quæ ex valle subiecta non sine magno labore afferri poterat. Hunc laborem cum Domoalis ejus minister gravate ferret, proximam rupem percutere jussus, mox fontem perennem elicit.

Hæc, etsi in obscura solitudine patrata, vicina tamen circumquaque loca luce sua penetrarunt, multosque istuc discipulos adduxerunt. Hinc visum est Columbano aliud in eadem solitudine monasterium instituere octo ab Anagratensi passuum millibus, in loco, quem veteres Luxovium nuncupabant. Ibi munitissimi olim castru ruderæ; ibi thermæ eximio opere constructæ etiam tum visabantur; ibi denique idolorum reliquiæ, quæ profano ritu gens illa quondam coluerat. Hunc locum vir sanctus in sacratorem commutavit religionem, condito istuc monasterio, quod celebritate sui nominis exterarum quoque regiones implevit, multisque aliis formam præbuit & exemplum.

Quo anno Vosagum incolere cœperit Columbanus, quove Luxoviensis monasterii fundamenta posuerit, quod diserte notasse convenerat, incertum reliquit Jonas monachus, ejus vitæ scriptor, nec alii post eum satis explicarunt. Qui Jonam sequi volunt recentiores, Columbani adventum in Galliam statuunt sub principatu Sigiberti, id est ante annum hujus sæculi septuagesimum-quintum, quo anno Sigibertus Victoriaci prope Duacum necatus est. Sed in eo manifestus est hujus auctoris error, cum ait, Sigibertum eo tempore duobus regnis Austrasiarum, Burgundionumque imperasse, cui Burgundiam numquam paruisse constat, utpote quæ eo vivente ac mortuo Guntchramnum regem habuit. Alii, Jonæ errore animadverso, pro Sigiberto Childebertum ejus filium reposuerunt. Verum nec sic mendæ expers esset hic locus: cum in Galliam accesserit Columbanus ante annum nonagesimum, quo tempore Guntchramnus adhuc in vivis erat, qui non nisi post annos tres Burgundiæ regnum Childeberto Austrasiarum regi morte sua resignavit. Rectius Ordericus Vitalis Columbani in Galliam accessum refert ad Childeberti principatum, sed nulla regni Burgundici facta mentione. Errandi occasio Jonæ, homini extero, nec in patria nostra historia satis exercitato, hæc fuit, quod Burgundiæ principatum per Sigibertum ex paterna hereditate in Childeberti potestatem venisse falso autumaverit, quem ei ex patruo morte, id est Guntchramni, provenisse exploratum est. Jam vero quo anno Columbanus Vosagum adierit, ex eo colligitur quod inde Brunichildis instinctu expulsus sit vicesimo anno post incolatum eremi illius, teste ipso Jona. Cum vero ex eodem auctore hanc expulsionem triennio post subsecuta sit Theodeberti ac Theoderici regum mors, & monarchiæ Franciæ devolutio ad Chlotharium eorum fratrem patrualem, quod utrumque anno post sexcentisimo tertio-decimo contigisse certum est: hinc conficitur, Columbanum non nisi anno quingentesimo nonagesimo Vosagum incolere cœpisse; ac paullo ante in Galliam accessisse, ac primum

ANN. CHR.
590.

quidem tumultuario opere Anagratense monasterium; dein, crescente discipulorum numero, Luxoviense construxit: cujus proinde primordia circiter annum nonagesimum collocanda sunt. Hinc Columbanus, ejusque discipulorum fama supra modum crevit, quæ innumeros undequaque ad novum cœnobium pertraxit. Istuc non modo servi ac ingenui, sed nobilium etiam filii, spretis sæculi phaleramentis, concurrerant, sic ut tantam confluentium turbam unius cœnobii sæpta capere non possent. Tantam fuisse aiunt, ut sancti Bernardi^a verbis utar, ut, succedentibus sibi vicissim choris, continuarentur sollempnia divinarum, ita ut ne momentum quidem diei ac noctis vacaret a laudibus.

^a Bernard. in vita sancti Malach. c. 5.

X I.
Item Fontanense conditur.

Cum itaque novis in dies adventantibus hominibus unus hic non sufficeret locus, aliud Columbanus monasterium construxit, Fontanas ab aquis inde scaturientibus appellatum: quo nova colonia deducta est. Processu temporis Fontanensium auctus est numerus ad sexaginta fratres, quos aliquando terram sarculo excolentes vir sanctus mirifice refecit. Utrique loco, id est Fontanensi & Anagratensi, præpositi ab eo constituti, qui hæc cœnobium regerent sub ipso Columbano, & sub principe monasterio Luxoviensi, quod omnium aliorum veluti caput erat. Hinc prima origo prioratum, quos modo abbatias, modo cellas, cellulasque aut monasteria veteres appellat; nempe deductio novarum sub principe abbatia coloniarum, quas princeps monasterium commode capere non poterat. Accesserunt & aliæ subinde causæ, in primis fidelium pietas ac devotio, qui cum penes se pios habere monachos cuperent, ex celebrioribus monasteriis selectos accerserant, quibus domicilia in suis prædiis extruebant sub prioris monasterii regimine ac disciplina. Ad hæc procuratio possessionum ac villarum, a fidelibus concessarum: quarum ut fructuosior & fidelior esset administratio, majorum auctoritate & consilio provisum est, ut cultioribus pinguioribusque locis monachos aliquot præficerent, atque ad continendos in officio servos, & colonos rite gubernandos, inibi ecclesias & regulares officinas extruerent. Horum vero prioratum ea disciplina erat, ut ad nutum abbatis principis monasterii istuc mitterentur monachi, pro ejusdem arbitrio itidem revocandi; iisque ab eodem præficerentur præpositi, qui disciplinam regularem, quatenus in iisdem locis observari poterat, vice abbatis curarent, quamdiu abbati placuisset. Hi annuos proventus, qui ex eorum parsimonia reliqui erant, abbatibus suæ pendere tenebantur, & ad comitia generalia accedere in principem monasterium, ubi, si quid animadversione aut correctione dignum accidisset, emendabatur. Hæc uno conspectu ob oculos posita, in consequentibus data occasione illustranda erunt.

X II.
Luxoviensium disciplina & regula.

His ergo locis ita, ut diximus, institutis, Columbanus, ut summus rector, præerat, atque ut una eademque omnium vivendi norma esset ac minime dissimilis; regulam quam tenerent, ait Jonas, Spiritu-sancto repletus condidit: in qua qualis & quantæ disciplinæ vir sanctus fuerit, agnoscere licet. In hac regulâ summa obedientia, & quidem usque ad mortem, præscribitur, quantumvis dura & ardua sint quæ jubentur. Summum item silentium, præterquam de rebus utilibus aut necessariis. Ad cibum olera, legumina, & farina aqua conspersa, cum parvo paximatio concessa. Pisces etiam non raro adhibiti, & cervisia ad potum, ut ex Columbani actis patet. Quotidie jejunandum præcipit, sicut quotidie orandum, quotidie laborandum, quotidie legendum. Ad laborem, qui corpore exercetur, vir sanctus vuantis seu chirothecis utebatur, testante Jona. Cupiditatem in monachis maxime resecat regula: quippe monachis lepram esse cupiditatem, cum non solum superflua eos habere nefas sit, sed etiam velle. Hunc porro facultatum contemptum primum esse gradum perfectionis monachorum; secundum, purgationem vitiorum; tertium, perfectissimam ac continuam Dei dilectionem, ac cœlestium jugem amorem; qui terrenorum oblivioni succedat. Denique mortificationem aut maximam esse partem regulæ monachorum, quam in hoc sitam esse dicit, ut ne quid sine abbatis consilio fiat.

X III.
Psalmodiæ oratio ac ritus.

Obscurum est quod de cursu ac synaxi psalmodiarum, id est de officio divino, præscribit. Sic vero interpretor. Non uniformis debet esse psalmodiæ modus, sed longior aut brevior pro temporum diversitate. In vigiliis nocturnis brevior modulatio est, ut viginti-quatuor psalmi cum octo antiphonis decantentur: longior, ut septuaginta-quinque psalmi cum viginti-quinque antiphonis: media, ut triginta-sex psalmi cum duodecim antiphonis: ita ut terni psalmi ad singulas semper antiphonas dican-

ANN. CHR.
590.

tur. Ab octavo kalendas Julii, id est a nativitate sancti Johannis-Baptistæ, ad kalendas Novembris, in nocturnis vigiliis tum sabbati, tum sequentis dominicæ, prolixior præscribitur modulatio, ut totum psalterium in his duabus noctibus cantetur. Idem etiam ritus servatus in tota hieme. quo tempore feriatis diebus media, quam diximus, psalmodiarum triginta-sex modulatio absolvitur duodecim choris seu antiphonis. nam utrumque promiscue a Columbano usurpatur. Choras vocat Donatus episcopus Vefontionensis. Hieme transacta per singulas veris hebdomadas terni minuuntur psalmi in vigiliis nocturnis, tum sabbati & dominicæ; tum privatarum feriarum, donec modulatio in primis illis sabbati & dominicæ vigiliis redigatur ad triginta-sex psalmos; & in privatis diebus ad viginti-quatuor. qui modus in feriis per totum ver & totam æstatem usque ad autumnale æquinoctium retinetur. In diurnis totius anni officiis, quod labore corporeo interpolari solebat, terni psalmi assignantur cum statutis precibus pro peccatis, pro omni populo christiano, pro sacerdotibus & singulis ecclesiæ gradibus, pro eleemosynas facientibus, pro pace regum, & pro inimicis. Denique ad initium noctis, alii duodecimam vocant, duodecim psalmi recitabantur. Hæc summa est regulæ beati Columbani, quæ constat novem dumtaxat capitulis in editis; in manu exaratis aliquando quatuordecim ob minutiores sectiones: ita ut caput ultimum in omnibus libris, cum editis, tum scriptis, sit *de mortificatione*, præterquam in codice Bobiensi, in quo aliud capitulum adjicitur *de perfectione monachi*. Unde mirari subit in concordia^a regularum a Benedicto abbate Anianensi, itidemque a Smaragdo afferri caput tricesimum-tertium ex regula Columbani, quod neque in Columbani regula, neque in penitentiali eidem subjuncto reperitur.

^a Menard. p. 1082.

Hic penitentialis liber in quibusdam vetustis codicibus vocatur *regula cœnobialis patrum de Hibernia*. quem titulum præfert Augustinæ sancti Udalrici abbatiae recentior codex, ex antiquo Augiensi transcriptus, cui veterimus sancti-Gallensis omnino similis erat. In hoc penitentiali qui non signaverit cochleare quod lambit, sex percussioibus multatur. qui perdidit micas, oratione in ecclesia emendatur. Duodecim percussiones infliguntur ei, qui domo egressurus ad orationem postendam non se humiliaverit, & post acceptam benedictionem non se signaverit, & crucem non adierit. quas minutias idcirco visum est obliervare, quod ex iis quædam sanctorum nostrum obscura facta illustrentur, ut data occasione videbimus. Ad hæc variæ multæ imponuntur iis, qui accipiendo sacram communionem, dentibus calicem salutaris tetigerint; qui ordinem sacrificii non custodierint: item sacerdoti sacrificium offerenti, qui linguis non refecerit; atque diacono, cui barba tonsa non fuerit. At vero præscribitur, ut sacrificium, id est communionem, accepturus ter se humiliet: & novitii, quia indocti & inexperti, *ad calicem non accedant*. quod argumento est, jam eo tempore communionem sub unica specie quandoque in usu fuisse. Interdicitur etiam, ne quis veniat ad sacrificium cum nocturno cingulo, vel veste itidem nocturna. Duplices quippe vestes habebant tum monachi, unas pro nocte; alteras pro die, honestiores. Diversæ etiam pœnæ imponuntur iis, qui sacrificium, id est eucharistiam, perdidit, vel corrumpi siverint. quod argumento est, eam a monachis, forte iter agentibus, delatam fuisse. Penitentes fratres non lavabant capita sua, nisi die dominico. In eodem libro fit etiam mentio de confessione faciendâ sacerdoti.

X IV.
Penitentialis Columbani.

Communiō sub unica specie.

Præter superiorem regulam & librum penitentialem, erant & quidam alii ritus usu recepti apud Luxovienses. quale est illud, quod sæcularibus in adyta monasterii ingressus minime patebat. adeo ut Theodericus rex ingressus refectorium, dure a Columbano increpitus sit, quæ res occasionem præbuit virum sanctum criminandi apud regem, quod *intra septa secretiora* omnibus christianis aditum prohiberet. Ad hæc infantes a Columbano admittebantur in monasterium, tamen nulla de eorum susceptione aut educatione mentio in prædicta ejus regula fiat. Sic Donatus, Waldeleni ducis & Flaviae filius, ab infantia educatus est a beato Columbano, cujus precibus parentes eum cælitus obtinuerant. neque id privilegii puero a Deo dato ab interventore concessum dici potest, quod Agilo, Resbacensi postmodum abbati, itidem indultum legitur.

X V.
Alii ritus præter regulam.

Hoc in loco tres quæstiones nobis examinandæ occurrunt. Prima est, an jugis psalmodia seu laus perennis aliquando in usu fuerit apud Luxovienses, quod sanctus Bernardus in libro de vita sancti Malachiae traditione acceptum refert; & quidem

X VI.
Laus perennis an apud Luxovienses.

an a beato Columbano instituta. Hunc ritum a Columbano præscriptum fuisse vix mihi persuadeam. Nihil quippe hac de re apud Jonam in actis aut Columbani, aut Eustasii; nihil in actis Attalæ aut Bertulsi Bobiensium abbatum legitur. Immo vero Luxovienses monachi, non in turmas distincti, sed simul omnes divinis laudibus, simul omnes labori corporeo vacabant. unde regii satellites, ad comprehendendum Columbanum missi, eum *in ecclesia cum psallentium choro orationi deditum, cum omni congregatione fratrum reppererunt*. Certe scriptor vitæ sanctæ Salabergæ, Laudunensis parthenonis abbatis, asserit, assiduum ac perennem psallendi normam ab ea institutam fuisse *ad instar Agaunensium monachorum & Habendensium* sanctimonialium: dicitur etiam Luxoviensium, si hæc institutio apud Luxovienses tum obrinisset. Nihil etiam circa perennem psalmodiam statuit Eustasius Columbani successor; nihil Waldebertus, qui Eustasium excepit. Quæ apud Surium de sexcentis sub Eustasio abbate monachis leguntur, interpolatoris est additamentum, ut patet tum ex codicibus melioris notæ, tum ex libro de vita sancti Walarici abbatis, in quo monachi tantum ducenti ferme viginti in tribus prædictis Vosagi cœnobiis feruntur extitisse sub beato Columbano. Quamquam Eustasius in Adonis martyrologio monachorum ferme sexcentorum pater extitisse perhibetur: & necesse est sub Columbano ipso numerosum fuisse Luxoviensis monasterii cœtum, cum in cella Fontanensi sexaginta monachi sub eo extiterint, teste^a Jona. Denique in fragmento veteris catalogi abbatum Luxoviensium, non nisi post Waldebertum laudis perpetuæ fit mentio usque ad Mellinum; quo cum fratribus interfecto, cessavit laus perpetua. Neque his repugnat regula Columbani, ubi de *choris duodecim*, immo & *viginti-quinque* agitur. Hæc enim voce, ut jam dixi, non distinctas canentium turmas intelligit, sed singulas antiphonas cum ternis psalmis, qui una modulatione sub una antiphona canebantur. *Choras* appellat in regula Jusianensi Donatus episcopus Vesontionensis, & ipse Columbani discipulus. *Duodecim*^b *choræ*, inquit, *in hieme omni nocte cantanda sunt*; & alia in hunc modum, quibus nihil clarius est ad propositum. Hujus vocis æquivocatio fortasse nonnullos induxit, ut hos locos de variis concinentium turmis, atque adeo de perenni laude interpretarentur. Hæc porro argumenta huc non afferro, ut laudis perpetuæ ritum apud Luxovienses a Columbano institutum fuisse omnino negem; sed ut conjecturas, quæ me in contrarium movent, sincere proferam, quas tamen veterum sententiæ submittere non gravabor.

^a Jonas.
n. 28.

^b Donat.
reg. c. 75.

XVII.
Columbani regula an diversa a Benedictina.

Altera quæstio est, an sancti Columbani regula diversa omnino censenda sit a Benedictina; an potius quoddam, ut nonnullis recentioribus placet, Benedictinæ supplementum, adeo ut numquam una ab altera disjuncta fuerit; denique, si principio discreta ab invicem fuerint, quo tempore simul coaluerint, quandove Columbani regula Benedictinæ cesserit, nam & simul eas coaluisse, & alteram alteri aliquando tandem cessisse constat. Tria hæc unius quæstionis capita singillatim nobis explicanda sunt, quatenus finunt historicæ narrationis leges, a dissertationum forma penitus diversæ. Primum tantum caput hoc loco expedio, duobus aliis in aliud tempus dilatis. Columbani regulam principio a Benedictina disparatam fuisse mihi dudum visum est. Quippe Columbanus ex Hibernia seu ex Bancorensi monasterio in Galliam accessit, antequam regula sancti Benedicti in Britanniam majorem, nedum in Hiberniam & Scotiam, penetravisset. Deinde, ubi in Galliam advenit Columbanus, in nullo Galliæ substitit monasterio, sed statim cum suis secessit in Vosagi solitudinem, ubi Luxoviense monasterium, aliaque ædificavit. His vero monasteriis eandem vivendi normam præscripsit, quam in Bancorensi didicerat, eisdemque ritus circa tonsuram & paschæ celebrationem. unde Theodericus rex de eo conquirebatur, *cur a comprovincialium, nempe Gallorum, moribus desisceret*. quæ etiam Agrestii monachi querela fuit in subsequenti synodo Matisconensi. Præterea regulam peculiarem Spiritu-sancto repletus condidit, teste Jona, eamque discipulis suis tenendam, servandamque præscripsit: qua in regula nulla de sancto Benedicto, ejusve regula fit mentio; neque in penitentiali eidem regulæ subjuncto; nec denique apud Jonam ejus discipulum, ac vitæ ipsius, subsequentiumque abbatum scriptorem.

Qui contrariam tuentur sententiam, in argumentum afferunt imperfectionem regulæ sancti Columbani, quæ cum non sufficiat ad instituendam vitæ monasticæ ac regularis accuratam disciplinam, alia indigebat ad sui complementum; ob eamque causam, in vetustis illorum temporum monumentis cum Benedictina perpetuo con-

junctam reperiri. Et quidem penitentiæ ejus librum esse quamdam veluti appendicem regulæ sancti Benedicti, qui indefinitos reliquit varios penitentiæ modos, quos Columbanus in suo penitentiali speciatim assignavit. Sane hic liber Regulæ nostræ subjungitur, ut jam diximus, in veterrimo codice monasterii sancti Galli, & in Augustano sancti Udalrici recentiori, præmissa brevi^a præfatiuncula, qua significatur id factum ad supplendos varios penitentiæ modos, quos sanctus Benedictus in regula sua non satis expressit. Quod si hanc præfatiunculam Columbanus ipse suo penitentiali apposuisset, certe fatendum esset regulam sancti Benedicti ab eo servatam fuisse, ejusque penitentiæ esse veluti quamdam ejusdem regulæ appendicem. Verum ejus potius discipuli hanc præfatiunculam regulæ Benedictinæ subjunxerunt, quando hanc regulam cum sancti Columbani regula sibi servandam proposuere: quod non multo post Columbani obitum accidisse postea videbimus.

At tota hæc controversia non tanti est, sicuti quibusdam visum est, momenti, ut longiori disceptatione agitari debeat. Certum quippe est, ut jam dixi, sæpiusque repetere juvat, unicum fuisse, non solum Benedicti & Columbani, sed etiam omnium tunc temporis monachorum ordinem ac institutum, tamen regulas varias, ritusque habuerint non nihil diversos. Omnibus quippe idem propositus scopus erat, idemque finis, nempe secessus a sæculi tumultu & corruptelis; eadem rerum omnium abdicatio cum aliis monasticis votis; nec umquam monachorum Ordo vocabatur diversus, nisi quatenus hoc vocabulum ad majorem vel minorem regularis disciplinæ observationem significantem adhibebatur. Porro hæc regularum diversitas non magis unius Ordinis unionem violabat, quam variæ nunc commentationes in regulam sancti Benedicti societatem nostram dirimunt a Cluniacensium instituto. Neque enim ex regularum diversitate oriebatur Ordinum, ut modo, diversitas: cum non raro in uno eodemque monasterio plures simul regulæ tum servarentur, quod de Atanensi discrete asserit Gregorius^b Turonicus antistes, ubi non modo Cassiani, verum etiam Basilii, & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, regulæ celebrabantur. Denique in tanta regularum diversitate, quas varia inter se se monasteria servabant, maxima erat monachos inter omnes animorum consensio, una societas, facilis ac promiscuus ex uno in aliud monasterium transitus, mutuusque commensus. Id vero in cœnobiis etiam a beato Columbano institutis usu venisse probat factum Eustasii, post Columbanum abbatem Luxoviensis; qui ad eum in Italiam profecturus, ingressus in cœnobium Agaunense, ubi tum monachi degebant, sciscitatus est, quis inter primos sanctitate primus ibidem haberetur. Cognito ipsum esse Amatam monachum, qui post annos triginta inibi exactos, in excelssima rupe jam fere per triennium duram agebat vitam; ipse revertens ab Italia, sanctum hominem secum abduxit, perduxitque Luxovium, ubi is aliquantum temporis conversatus, ab omnibus amatus effectus est, ut scribit gravis auctor & æqualis in ejus actis. Quo in facto observandum est, Agaunenses ad alius, quam Columbani regulæ præscriptum vixisse; nihilo minus Amatam, ejus loci monachum, nulla habitus aut professionis mutatione facta, inter Luxovienses admissum fuisse & cooptatum.

Non tamen diffitear secus actum aliquando cum extraneis monachis, quorum mores non ita perspecti erant, ac probata vita, at sanctus Benedictus non aliam a peregrinis ejusmodi monachis probationem ad firmandam stabilitatem exigit, quam laudabilem eorum tempore hospitalitatis conversationem: quæ si non fuerit talis, inquit, ut is e monasterio projici mereatur; non solum, si petierit, suscipiatur congregationi sociandus; verum etiam ei suadeatur ut ibidem persistet, ut ejus exemplo alii erudiantur ac discant, & quia in omni loco uni Domino servitur, & uni Regi militatur. Formulam promittendæ stabilitatis a monachis peregrinis & extraneis refert Hildemarum in capite XI. Regula nostræ in hæc verba. *Ego illi veniens de longinquis provinciis in hoc monasterium, quia placuit mihi conversatio fratrum istius loci; & illis placuit mea conversatio: ideo stabilitatem meam in hoc monasterio per hanc scripturam, manu mea scriptam, perpetuo confirmo*. Hæc tota ratio & ceremonia erat admittendi in monasterium peregrini monachi: nisi quod sanctus Benedictus exigit litteras commendatitias seu consensum illius abbatis, si monachus ille ex noto & vicino monasterio venisset: ne alias hæc monachi admissio scandalum

^a Analect.
no. 4. p. 535.
& seq.

XVIII.
Unus S. Benedicti & S. Columbani Ordo.

^b Greg. Tur.
lib. 10. c. 29.

^c S. Bened.
reg. c. 61.

ANN. CHR.
590.XIX.
Luxoviense
privilegium.

& officiculum inter duo illa monasteria generaret. Talis erat monachorum omnium, etiam orientalium in occidentales, & occidentalium in orientales; per id tempus disciplina, ac mutua communio, quæ nonnisi post longa sæculorum intervalla scindi ac dividi cœpit, nec ante sæculum tertium-decimum omnino violata est, variis novarum religionum Ordinibus sub diversis ac singulis regulis institutis.

Jam tertio loco inquirendum, quodnam fuerit Luxoviense privilegium, & a quo rege, quibusve pontificibus indultum, ad cujus instar aliis subinde monasteriis concessa privilegia leguntur. Innumera sunt ejus rei exempla, adeo ut Marculfus monachus id genus privilegii in formulam redegerit, qualis est formula prima, in qua *monasteria sanctorum*, verba ipsa refero, *Lirinensis, Agaunensis, Luxoviensis, vel modo innumerabilia per omne regnum Francorum sub libertatis privilegio consistere* dicuntur. Et de privilegio quidem tum Lirinensi, tum Agaunensi satis constat non aliud esse, quam quod Lirinensibus in synodo Foro-Julienfi, & Agaunensibus in Epaonenfi concessum vidimus; at quodnam fuerit Luxoviense, a quoque concessum, vetera silent monumenta. In hoc vero consistebat, ut ex Lirinensi & Agaunensi, sed maxime ex Marculfiana formula intelligitur, ut ex concessu episcopi diocesani aliorumque jus esset penes Luxovienses proprium ex sua congregatione eligendi abbatem, qui ab ipso episcopo absque ullo præmio-benedicatur, sacrosque suscipiat gradus; & ut idem episcopus, præter ordinationem monachorum, altarum benedictionem, sancti chrismatis concessionem, nullam penitus aliam potestatem in res aut personas ipsius monasterii exercent; & nisi rogatus ab illa congregatione vel abbate, ad ipsum monasterium non accedat. Porro si quid monachi deliquissent, secundum eorum regulam a proprio abbate corrigantur: nisi si abbas ipse id facere neglexerit. Fuit ergo Luxoviense privilegium hujus vel similis formæ, quod episcopus Velontionensis, in cujus diocesi monasterium situm est, cum aliis episcopis eidem concesserit, dein a Romano pontifice indultum & confirmatum. Hæc postquam scripseram, incidit in manus meas privilegium Johannis papæ quarti, rogatu Chlodovei junioris concessum Luxoviensi monasterio, cum ei loco Waldebertus abbas præesset, ut suo loco videbimus.

XX.
Pelagio papa
peste sublato
eligitur Gre-
gorius.

Sed Columbano tantisper dimisso, jam ad res Italicas veniendum est, quæ ut erant afflictissimæ, peritissimum virum, qui tantis mederetur malis, id est sapientissimum ac sanctissimum pontificem, exigebant. Quippe ad cetera mala, quibus Italia per tot annos tum a Gotthis, tum novissime a Langobardis misere vexabatur, novum hoc anno accessit incommodum, nempe gravis pestilentia, ex qua Pelagius pontifex cum infinitis aliis interiit. Hæc originem accepit ex continuis imbribus, toto superioris anni mensè Octobri cælo effusis, ex quibus tanta aquarum illuvies Italiam totam invasit, quantam post antiquum diluvium nulla hominum aut litterarum memoria prodidit. Hinc enim exundantibus fluviis non campi solum in stagna conversi, & viæ confusæ sunt, sed tecta etiam subruta, atque homines passim, pecudesque nullo discrimine perierunt. Et Veronæ quidem Athesis amnis ita excrevit, ut aqua usque ad basilicæ sancti Zenonis fenestras, quæ proximæ tecto erant, pertigerit; nec tamen, apertis licet januis, basilicam ipsam iniit. Romæ vero exitu Octobris Tiberis adeo intumuit, ut super mœnia effusus, altiores quoque urbis regiones late omnes obsederit. Tantam aquarum illuviem foedissima pestilentia, quam inguinariam vocant, excepit. Hæc per Italiam cum maxima humani generis pernicie debacchata, cum innumeram plebis ac nobilium turbam perculit, tum ipsum in primis Pelagium Pontificem, cujus meritis ac precibus se stare arbitrabantur homines, e medio sustulit VIII. idus Februarias. Illo sepulto, cum clerus populisque ad novum creandum pontificem convenissent, mira omnium consensione electus est Gregorius diaconus, qui tum in sancti Andreae monasterio abbatis munus gerebat. quem ille honorem constanter recusans, litteras ad Mauricium Imperatorem extemplo direxit, summopere illum orans, ut hanc a se electionem ac dignitatem amoliretur. Verum litteris interceptis, Germanus urbis præfectus imperatorem de ingenti cleri ac populi in Gregorium studio commonuit, eidemque indiculum de ejus electione Constantinopolim direxit.

XXI.
Litanie a
Gregorio insti-
tuta.

Interim dum ab urbe regia Mauricii assensus ac responsum expectatur, dum Romæ acrius in dies pestilentia sæviret, ac mæstum ubique silentium, tristisque luctus passim universam civitatem teneret, prementium malorum magnitudine jam

ANN. CHR.
590.

jam prope animum despondentem, Gregorius I v. kalendas Septembris populum ad concionem in basilicam sanctæ Sabinæ vocavit, & divino repletus Spiritu hortatus est, ut flagella Dei, quæ formidari ventura debebant, saltem præsentia timerentur, & dolor aditum ad conversionem aperiret, quem indomita cordis durities hæcenus præcluserat. Neque vel tantisper procrastinandum, cum singuli repente adeo moriantur, ut non languor mortis impetum præveniat, sed mors ipsa languoris tarditatem præcurrat; ac percussus quisque ante rapiatur, quam ad lamenta penitentiae possit recurrere. Mutanda proinde incunctanter corda, lacrymis & precibus instandum; nec dubium esse, quin citius flectendus sit supremus Judex, si reus sceleris sui correctionem adhibeat. quam ob rem contrito corde ac emendatis moribus ad septiformem, quam ipse instituerat, litaniam se accingerent. Hujus vero septiformis litanie isordo erat, ut feria quarta, prima luce clerus egrederetur ab æde sanctorum Cosmæ & Damiani, cum presbyteris regionis sextæ: omnes vero abbates cum monachis suis ab æde sanctorum Gervasii & Protasii, cum presbyteris regionis quartæ: omnes abbatissæ cum congregationibus suis ab æde sanctorum martyrum Marcellini & Petri, cum presbyteris regionis primæ: omnes pueri & puellæ ab æde sanctorum martyrum Johannis & Pauli, cum presbyteris regionis secundæ: omnes laici ab æde sancti protomartyris Stephani, cum presbyteris regionis septimæ: omnes mulieres viris orbatæ ab æde sanctæ Euphemie, cum presbyteris regionis quintæ: omnes conjugio sociatæ ab æde sancti martyris Clementis, cum presbyteris regionis tertie. Hunc septiformis litanie ordinem cum sermone Gregorii Magni refert Gregorius^a alter, sed alio modo Johannes diaconus, forte quod litanie illæ, per triduum continuatæ, aliter atque aliter institutæ sint. tamen Paulus^b Warnefridi superiorem ordinem confirmat. Egressi omnes ex suis quique ecclesiis processerunt ad basilicam beatæ Mariæ, quæ nunc Major appellatur; factumque est, ut, dum ejusmodi supplicationes clerus & populus celebraret, repente octoginta homines in turba exanimis conciderint. quod nequaquam Gregorium ab incepto deterruit, immo vero is continuo populum admonuit, ut ne ab obsecratione cessaret, sed multo intentius in studium divinæ precationis incumberet. Hinc origo litaniarum, quæ majores vocantur, in festo sancti Marci deinceps ad nostrum usque tempus celebratæ.

Dum hæc Romæ fiunt, sacra ab imperatore jussio venit, qua Gregorii pontificis electio comprobata, ejusque consecratio permessa est. quod responsum dum expectatur, Gregorius, de interceptis litteris suis certior factus, timens quod futurum erat, sub aliena veste ex urbe fugit, & se in speluncam abdidit. Verum indicio igneæ columnæ deprehensus, quantumvis renitens ac tergiversans, demum III. nonas Septembris consecratur. qui dies in tabulis ecclesiasticis consignatus est. In quibusdam tamen kalendaris notatur I v. kalendas Aprilis, qui dies forte ejus electionis est, certe non ejus ordinationis, ut ex diuturnitate ejus pontificatus suo loco videbimus. Fugæ suæ & divini ex ignea columna indicii, cui repugnare non valuerit, ipse Gregorius meminit in duabus epistolis, una ad Natalem^c Salonitanum episcopum, altera ad Cyriacum Constantinopolitanum. Omnia repente mutavit pontifex novus: alia spes, alius animus omnium, fortuna quoque alia urbis videri cœpit. Solutus Gregorius sortem suam doluit, in suis ad amicos litteris^d ingemiscens, quod sub colore episcopatus ad sæculum esset reductus, tantisque curis implicatus, quantis ne in vita quidem laica implicatus erat. Alta enim, ait, quietis mæx gaudia perdidit; & intus corruens, ascendisse exterius videor: unde me a Conditoris mei facie longe expulsum deploro. Conabar namque quotidie, extra mundum, extra carnem fieri; cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & superna gaudia incorporaliter videre; & non solum vocibus, sed totis medullis cordis ad Dei speciem anhelans, dicebam: *Tibi dixit cor meum, quæsvi vultum tuum; vultum tuum, Domine, requiram.* Nihil autem in hoc mundo appetens, nihil pertimescens, videbar mihi in quodam rerum vertice stare. sed repente a rerum vertice tentationis hujus turbine impulsus, ad timores, pavoresque corruui: quia etsi mihi nil timeo, eis tamen, qui mihi commisi sunt, valde formido. Ita ille, & multa in hunc modum ad Theodistam Mauricii imperatoris sororem, & ad alios. Dein fidei suæ professionem^e Johanni episcopo Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino, Gregorio Antiocheno, Johanni Jerosolymitano & Anastasio Antiocheno episcopis de more trans-

^a Greg. Tur.
lib. 10. c. 1.
^b Paul. de
gest. Lang. lib.
3. c. 25.XXII.
Ejus ordinatio.^c Greg. M.
lib. 1. ep. 20.
^d lib. 6. ep.
4.
^e lib. 1. ep. 5.^e ibid. ep. 24.

ANN. CHR.

590.
a *Johan. dia.*
lib. 1. c. 45.XXIII.
Pontificis rec-
te facta & vir-
tutes.

misit, in qua iterum de onere pastoralis sibi imposito ingemiscit. Ex his omnibus apparet, quam maligne & sinistre Gregorii mentem interpretati sint perfidi * quidam Langobardi, qui eum specie quidem fugisse pontificatum aiebant, sed revera appetiisse. Gregorio in regimine sancti Andreae monasterii successit Petrus, ut idem Gregorius innuit in libro IV. dialogorum capite XLVII.

In hac porro dignitate ut se gesserit pontifex vere magnus, si persequi velim, omnes ejus epistolas huc referre oporteret, ex quibus nemo non intelligit, quantum tenuerit sollicitudo ecclesiarum, totius cleri, omniumque ordinum, pauperum & egenorum. Nullus pontificum post Petrum modestius & humiliter de se sensit; nullus patrum de humilitate melius scripsit, vere Doctor humilitatis appellandus, uti gratia Doctor Augustinus. Incredibilis fuit ejus caritas, in qua hæreas utrum magis mirere, liberalitatem in elemosynis erogandis, an diligentiam & sollicitudinem in perquirendis curandisque pauperibus & egenis, quorum accuratum numerum & nomina in tabellis descripta habebat, non modo unius urbis aut regionis, sed totius Italiae, Siciliae, Galliae, aliarumque provinciarum. Patrimonia Romanae ecclesiae per oconomos diligentissime curabat, non ut ex eis locuples fieret, sed ut ex eis pauperes & egeni recrearentur. Aliis vestes, aliis vinum & annonam; his pecuniam, istis oleum, illis oves vel pullos; omnibus denique necessaria procurabat: certus ecclesiae census ac redditus concessos, non ut accumularentur, sed ut erogentur, & in sinu pauperum recondantur; pastoresque ecclesiae reos esse homicidii, si ex eorum negligentia pauperes praeter inopia deficiant, vel intereant. Denique quantum ad effundendum propensus erat, tantum ab accipiendis muneribus abhorrebat. cuius rei testis est ejus epistola ad Felicem ^b Messanensem episcopum.

b *Greg. Mag-*
nus lib. 1. ep.
54.

Nimius sim, si cetera persequar. Quatuor generalia concilia, non secus ac quatuor evangelia, venerabatur, sacris canonibus sic inviolabilem servans auctoritatem, ut pravas consuetudines abrogaret. Episcopos bonos ut fratres coluit: male agentes auctoritate sua coercuit ac repressit. Sic dignitatis suae jura vindicabat, ut aliena intemerata servaret. Nullus eo humilior, nullus adversus vitia erectior. Modestiam ejus probat in primis testimonium Johannis abbatis Persae, qui Romam ad venerandos beatorum Petri & Pauli cineres profectus, prout ipse Johanni Moscho ^c narravit, cum Gregorium per urbem incedentem pronus venerari gestiret, praeventus est ab ipso pontifice, qui se ad ejus pedes coram omnibus abjecit, nec ante se erigere voluit, quam Johannes ipse surrexisset. Ad haec divinorum officiorum splendor ac majestas, sinceritas morum, emendatio vitiorum, conversio gentilium, Judaeorum & haereticorum, ejus animam irremissè occupabant. Atque ut se ipse cunctis irreprehensibilem ac probatum exhiberet, remotis a suo cubiculo saecularibus, clericos sibi prudentissimos consiliarios, & monachorum sanctissimos sibi familiares delegit, cum quibus interdum nocturne conversatus, nihil ^d monasticae perfectionis in palatio, nihil pontificalis officii in ecclesia praetermisit. Sic in diversae professionis sectatoribus agebatur vita communis, ita ut talis esset tunc sub Gregorio Romana ecclesia, qualem sub apostolis Hierosolymitanam Lucas, & sub Marco Alexandrinam existisse Philo commemorat. Ex clericis ^e magis familiares ei fuere Petrus diaconus, quem in scribendis dialogis interlocutorem adhibuit; Emilianus notarius, qui quadraginta in evangelium homilias cum sociis excepit; Paterius idem notarius ac secundicerius, qui ex libris ejus utilissima quaeque, veluti continuam in scripturas omnes expositionis catenam, defloravit; Johannes Defensor, ab eo in Hispanias cognitor missus, & Januarius episcopus Malalitanus, quem sedi suae restituit. Ex monachis fuere Maximianus, monasterii sui abbas, postea episcopus Syracusanus; Augustinus, ejusdem monasterii praepositus; & Mellitus monachus, per quos Anglorum gentem ad fidem perduxit; Marinianus, ejusdem coenobii monachus, quem in Ravennate ecclesia antistitem consecravit; Probus ex laico ad regendum monasterium suum repente ab ipso assumtus, & ad construendum Hierosolymis xenodochium directus; & Claudius Classitanus abbas, qui ex ore pontificis commentarios in Heptateicum, libros regum, proverbia, cantica canticorum, & prophetas, excepit. Verum ne haec longius a proposito nos abducant, ea tantum, quae ad res monasticas pertinent, deinceps commemorare satius videtur.

c *Prat. spirit.*
c. 151.d *Johan. dia.*
lib. 2. c. 12.e *id. ibid.* c.
11.XXIV.
Gregorii &
epistolae pro
monachis.
f *Greg. lib. 1.*
epist. 9.

Atque ut ab epistolis, indictione nona, a Septembri hujus anni scriptis ordiamur; Petro ^f subdiacono, qui negotia ecclesiae Romanae in Sicilia curabat, praecipit, ut res

ANN. CHR.
590.a *Greg. lib. 1.*
ep. 12.
* *Orvietta.*b *ibid. ep. 38.*
c. 39.c *ibid. ep. 40.*d *ibid. ep. 48.*e *ib. ep. 50.*f *ib. ep. 67.*

XXV.

tujusdam fundi, quas Gregorius servus Dei, presbyter & abbas monasterii sancti Theodori in Messana civitate, contra Romanae ecclesiae actores repetebat, restitui juberet, si eas continuis annis quadraginta quiete possedisset. ubi in gratiam ecclesiae Romanae Gregorius terminum praescriptionis, qui triginta annorum spatio definitus erat, ad quadragenarium extendit. Conquestus fuerat Agapitus ^a abbas monasterii sancti Georgii ex Urbe-veteri * in Etruria, quod Johannes ejus urbis episcopus multa monasterio suo gravamina inferret; in his, quod ibidem missas celebrari, & mortuos sepeliri prohiberet. quod pontifex jubet emendari. Eodem tempore accidit, ut, provincia Brutiorum a barbaris devastata, monachi quidam Tauri seu Taurianae civitatis apud Brutios, ea tempestate dispersi, per totam Siciliam ab hunc rectore vagarentur, de animae suae salute parum solliciti, & vitam viventes habitui suo haud quaquam convenientem. Hac de re a Paulino ejusdem ^b urbis episcopo admonitus Gregorius, scripsit ad Felicem episcopum Messanensem, & ad Petrum subdiaconum mox laudatum, ut vagos illos monachos recludi curarent in monasterium sancti Theodori, in Messanensi urbe situm, cum hujus loci monachis: quos rectore egere dicit, sive jam obiisset Gregorius abbas, de quo supra, sive is non satis curaret sui monasterii disciplinam. Eiusdem est argumenti epistola ^c sequens, qua monachi quidam Surrentinae dioecesis, consimili vagandi licentia abrepti, & insuper peculio studentes, ad officium revocantur. Ad haec prohibetur iis, qui a clericatu ad monachicam conversionem venissent, ne pro arbitrio ad suam revertantur ecclesiam, aut alterius curam sumant, nisi episcopus eos sacerdotio dignos judicaverit. Denique monachos nonnullos, qui uxores publice duxerant, ad pristina monasteria quantocius revocari jubet.

Quanta vero sollicitudine super monasticum ordinem sanctissimus pontifex invigilaret, liquet ex alia epistola ad ^d Anthemium subdiaconum, in qua duo praecipit observatione in primis digna. Unum est, ut mulieres, quae ad Orphariam Tyrreni maris insulam metu barbarorum confugerant, ibidemque in oratorio beati Petri cum monachis consistebant, ab eo loco amoverentur, & in vicina refugiorum loca migrarent. Alterum, ut, quia illius insulae, vicinarumque monachi durissimam vitam agebant, pueri in eisdem monasteriis ante annorum decem & octo aetatem non susciperentur: & si qui suscepti jam fuissent, in Romanam urbem transmitterentur, ubi moderatior erat monastica disciplina: quem locum perperam nonnulli detorquebant ad monasticae professionis tempus absolute definiendum, quod Gregorius de illis tantum Tyrreni maris insulis, Orpharia, Palmaria, Pontia, & forte Gorgonia, ubi monachorum greges austerius vivebant, ad octodecim annos differt.

Gorgoniae insulae proxima erat Corsica, in qua pia quadam matrona, Albina nomine, monasterium construxerat, cui instituendo Symmachus defensor monachos a Gregorio petierat. Annuit vir sanctus ^e eo pacto, ut alter locus ibidem munitus ad alteram monachorum coloniam disponatur, *quatenus, ait, insula ipsa, quae monasterium nunc usque non habuit, etiam in hujus conversationis via meliorari debeat.* Hujus rei causa Florosium abbatem istuc misit, cui etiam dedit in mandatis, ut in Gorgoniam insulam se conferret ad corrigendos quosdam excessus illius insulae monachorum. Restat alia hujus anni ad Petrum ^f subdiaconum, Siciliae procuratorem jam laudatum, epistola, cujus hoc argumentum Johannes abbas Gregorio suggererat, plurima se habere monasterii sui negotia, cui citra status sui & animae dispendium vacare non posset; optabatque se optimi patris clementia hoc onere relevari. Id vero ad se pertinere Gregorius intellexit. nam sicut studii, inquit, nostri esse concedet, a litigiis foralibus monachos submovere, ut divinis ministeriis pie ac sollerter invigilent: ita necesse est nostra provisione, quemadmodum negotia eorum disponi debeant, ordinare, ne distenta mens per varias causarum curas defluat, & ad celebrandum opus consuetum ignava torpescat. Proinde Petro subdiacono mandat, ut Johannis abbatis negotia cuidam Fausto, Romani viri magnifici actori, commendet. Expedi enim, inquit, parvo incommodo a strepitu causarum servos Dei quietos existere: ut & utilitates cellae, hoc est monasterii, per negligentiam non pereant, & fervorum Dei mentes ad opus dominicum liberiores existant. quae sententia utinam ita religiosorum animis infingeretur, ut etiam saeculares ab eorum infestatione cohiberet!

Revertor in Galliam, ubi circiter hunc annum ad caelos migrarunt Launomarus

ANN. CHR.
590
Launomari ab-
batis obitus.

abbas Curbionensis, & Theodulfus Horensis monasterii prope Remorum urbem, Prior mortem sibi imminere presentiens, discipulos suos, ut magis magisque in dies proficerent, sibi que invigilarent, hortabatur. Accersitus in urbem Carnutum ab episcopo, non Malehardo seu Malardo, ut in vulgatis actis legitur, sed Pappolo, qui ejus colloquio idemdem se recreari gaudebat, gravi febrium vexatione tentari coepit. Mox episcopus eum invisere, queri ac flere, quod se desereret, quid solatii, eo amisso, inter tot saeculi miserias reliquum sibi futurum? At vir sanctus: Desine, inquit, immeritum deslere, eam esse humanam conditionem; nec terminum a Deo constitutum posse praeteriri. Se vero ardentem cupere quantocius eripi ex his miseris ad meliorem vitam; & si optio hic remanendi daretur, mortem sibi potius esse, quam imminentem regionis vastationem, mortes ac supplicia civium, quae instabant, intueri; & qui tantorum malorum cumulus est, locorum sanctorum profanationem. Ceterum ne pontifex tantopere ex hac praedictione doleret, quippe nec excidium provinciae, nec urbis obsidionem visurus. Obiit Launomarus senex ac plenus dierum, XIV. kalendas Februarii, sepultus cum beato Leobino episcopo in suburbana basilica sancti Martini. Non multo post ejus obitum, mortuo item, ut is praedixerat, episcopo, civitas Carnutum ab exercitu Theoderici Burgundiae regis obsessa est anno sexto Betharii, qui Pappolo successerat; ac tandem expugnata, opidanis ad deditionem compulsis ex aquae penuria, utpote cuniculis, quibus ea in urbem inferebatur, ab hostibus interruptis. Launomaro in Curbionensis monasterii regimine successit Ragnobertus abbas eximia virtutis, qui ecclesiam suam tanti patroni corpore orbatam esse gravate ferens, quod precibus non poterat, arte obtinere molitus est. Duo quippe ejus cenobii monachi, quibus id officii commisit, ad praedictum sancti Martini monasterium accesserunt, fingentes se cupere ibidem admitti. Admissi quam primum impositam sibi provinciam egregie executi sunt, sublato sancti Launomari corpore, quod ad Curbionense monasterium festinato transfulerunt.

XXVI.
Item, S. Theodulfi abbatis Horensis.
* S. Thion.
b Frodoard.
l. 2. c. 5. & 6.
qui alius a Trevirensi.

Eodem ferè tempore Theodulfus * abbas Horensis post anonymum Theoderici, primi ejus loci abbatis, successorem, ad superos migravit kalendis Maii, postquam annos ferme quinquaginta monasterium rexisset. Sonnatius b Remorum, antistes saculo sequente basilicae domni Theoderici portionem suam de villa Germaniaco cum omnibus ad se pertinentibus legavit; argentum quoque ad sepulcrum domni Theoderici fabricandum vel exornandum. Lando etiam paullo post quaedam contulit monasterio sanctorum Theoderici & Theodulfi. Hunc Thomas Cantipratensis, Trithemius, alique nonnulli perperam confundunt cum Theodulfo abbate Trevirensi, cujus corpus ipsius Thomae tempore Treviris inventum est. Vidimus, inquit, c Thomas, & corpus cujusdam sancti, quod annis ferme sexcentis integraliter manserat incorruptum. quia autem occasione hoc factum sit, breviter enarrabo. In urbe Germaniae Trevirensi; totius Europae antiquissima civitate, structura quaedam mirabilis erat, quae Helenae Constantini matris palatium dicebatur. Hoc ne ab inimicis praecipitaretur in periculum civitatis, a civibus est destructum: in cuius latere, a parte aquilonari, oratorium parvum inventum est, in quo altare ex alabastro candidissimum erat, & in latere dextro sepulcrum. Haec vero scriptura super sepulcrum legebatur:

Sancte Theodulfe, nostri petimus miserere.

Addit Thomas, fratres Praedicatores istuc vocatos fuisse, seque permisso civium manum ejus dexteram abscidisse, ac fratribus Praedicatoribus apud Lovanium dedisse. Omitto fabulosa, quae de beato Theoderico, sancti Theodulfi, ut credebatur, fratre, subdit idem auctor, cujus Theoderici corpus in alia parte praedictae structurae incineratum inventum sit, ubi Theodericum abbatem Horensis monasterii prope Remos, & Theodulfum ejus discipulum, atque anonymo abbate intermedio successorem, Trevirensibus manifesto errore attribuit, forte quod Horensis monasterium cum Horreo parthenone ad muros Trevirenses confuderit, & utrumque apud Treviros sepultum crediderit: cum constet ambos in Horensi prope Remos cenobio sepultos fuisse, eorumque reliquias ibidem hodie quoque religiose asservari. Non negaverim tamen existisse Theodulfum abbatem Trevirensis, sed alium a Remensi,

haud scio an eum, quem salutat a Gogus; vir potens in aula Sigiberti regis, in epistola ad Petrum episcopum Mettensem, his verbis: *Saluto Theodulfum, sacri Domitiani abbatis similem; de cujus sepulcro rosarum virgulta prodierunt, moribus insignem, & vitae conversatione sublimem. Saluto reliquos abbates, sanctorum templorum liminibus conversantes.* Quamquam Theodulfus iste abbas videtur fuisse potius in urbe vel pago Mettensi, quam Trevirensi. Sed nihil obstat, quo minus ejus corpus apud Treviros fuerit asservatum tempore Thoniae Cantipratensis, id est medio saeculo tertio-decimo. Forte is est Theodulfus b abbas, quem Domnolus Cenomanorum episcopus sibi subrogari cupiebat, assentiente primum Chilperico rege, sed postea Badegisilum domus-regiae majorem praeferente.

In fine ejusdem epistolae Gogus salutat abbatem quemdam, *cujus gressibus indefinenter sanctorum limina visitantur, & qui nunc super Mosella litorebus praecelsa templi cernitur construxisse jam culmina.* Praeter Mettensis urbis monasteria, quorum superius c mentio facta est, duo alia tunc temporis in eadem dioecesi condita sunt: unum in honorem sancti Hilarii ad Mosellam, Helera appellatum, cujus auctor & primus abbas existit sanctus Fridolinus: alterum Glanderiae, non longe ab Hilariaco vicum in monte Longae-villae, unde monasterio nomen haesit, in honorem sancti Martini, cujus originem Arnaldo, Ansberti ducis filio, tribuunt. Non dubito quin superioris epistolae locus de Fridolino abbate, & de Helera ad Mosellam cenobio ab eodem constructo intelligendus sit. Fridolini acta in veteri codice Helerenfi legit, lectumque ex memoria postea in litteras retulit Baltherus clericus Secaniensis seu Secingenfis, duosque hac de re libellos Notkero sancti Gallensi, praepetori quondam suo, muncupavit. Fridolinus, seu, ut in codice Helerenfi legebatur, Fridoldus, natione Scotto-Hibernus, in Galliam appulsus, diu in Pictavenfi sancti Hilarii monasterio habitasse, ibidemque tandem abbas fuisse dicitur. Postea in Austrasianas partes profectus, potestate a rege accepta, monasterium in honorem sancti Hilarii construxit, quod Baltherus aliquando invisit, & juxta Mosella litus situm, atque Heleram dictum fuisse testatur. Longe ergo aberrant plerique, qui hoc monasterium idem esse putant cum Hilariaco monasterio seu Nova-cella: quod prope Saram fluvium, sed longe a Mosella situm, non Fridolinum, sed Sigivaldum episcopum Mettensem conditorem agnoscit, non sexto saeculo, sed octavo: quod in honorem, non sancti Hilarii, sed sancti Pauli apostoli principio constructum; dein sancti Naboris, ob corpus hujus sancti martyris a Chrodegango episcopo istuc translata, nomen accepit. Superest in hunc usque diem hoc sancti Naboris * monasterium sub Benedictina congregatione sancti Vitoni, uti & Longae-villense *: at Helerense jam dudum extinctum est.

Non diu hic substitit Fridolinus, sed inde progressus, varias ubique ecclesias, omnes in honorem sancti Hilarii, erga quem impense affectus erat, aedificavit; nempe in Vosago, Argenterati, & Curiae in Raetia. Praecipuum fuit cenobium virginum in insula Rheni dicta Secania, nunc Seckinga, haud procul ab Augusta * Rauracorum, possessiones suppeditante Ursione, nobili viro, ex urbe Clarona *, quae caput est cognominis pagi Helvetici. Fallitur Baltherus, cum haec omnia, Chlodovei primi Francorum regis concessione, facta commemorat, quae non nisi sub posteris ejus regibus contigere. Auctor iste res a beato Fridolino, ante & post obitum paratas, duobus libris comprehendit, quos Notkero monacho sancti Galli, suo quondam magistro, ut jam dixi, nuncupavit. Sex fuere hoc nomine sancti Galli cenobitae. Primus cognomento Balbulus, vir sanctus, scriptis & doctrina clarus, qui anno duodecimo supra nongentesimum vivere desit. Secundus, ejusdem loci decanus sub Ottone primo imperatore. Tertius Ottonis secundi sacellanus & praepetor. Quartus item decanus saeculo undecimo. Quintus, Junior dictus, qui librum de casibus monasterii sancti Galli sub medium saeculum duodecimum composuit. Sextus denique vitam Notkeri senioris, id est Balbuli, crassa minerva scripsit pontificatu Innocentii tertii. Baltheri libellos duos, non seniores, ut Bollandi continuato-ribus visum est, sed uni e posterioribus fuisse nuncupatos, inde colligitur, quod tum in praefatione, tum in fine libri secundi mentio fit de incurfu seu impressione paganorum jam olim facta in Secaniam insulam, quod Stumphius accidisse tradit anno nongentesimo tricesimo-octavo, atque adeo post mortem Notkeri senioris: quo anno Hungari hanc insulam invaserunt, sed inde postea sunt repulsi. Certe Leonius

ANN. CHR.
590
a Chesii
m. 1. p. 864.

b Greg. Tur.
lib. 6. c. 9.

XXVII.
Hilariacum
monasterium
& Glanderien-
se.
c lib. 7. n. 33.

Fridolinus ab-
bas haec & alia
monasteria
condit.

* S. Arb.
* Longevill.

* Augst.
* Glaruz.

ANN. CHR.
59.

confirmarentur. id quod facile impetravit interventu Syagrii *Ædiensis* episcopi, cuius magna erat in palatio auctoritas. In eo itinere delatum est a Baudeno chrismarium, sanctorum reliquiis refertum, quod sanctus Aredius gestare consueverat: cuius chrismarii contactu ægri nonnulli sanitati restituti fuere. Miracula ad sancti viri tumulum patrata partim descripsit Gregorius Turonum antistes, partim auctor anonymus, cuius libellus in tomo quarto Analectorum & in appendice Gregorii Turonensis operum editus est. In his mentio fit de Gandomero monacho de *monasterio Ambacianis*, aliis *Ambiacini*, quod non longe ab urbe Lemovicina situm erat: qui Gandomerus infestatione dæmonis ad sancti viri tumulum liberatus est, diruptis catenis, quibus adstrictus tenebatur. Hic locus antiquitatem probat Ambacianensis * monasterii, sibi haud procul a Mureto, jam pridem subiecti Benedictinæ abbatiae sancti Augustini intra muros Lemovicenses. Plura in consequentibus de Atanensi monasterio; quod processu temporis conversum est in collegium triginta-duorum canonicorum sæcularium, subiectum Turonicæ basilicæ sancti Martini, ab auctore sancti Aredii * cum circumposito opido appellatum.

* Ambacian.

* S. Trivir la
Feribe.
XXIII.
Gregorii M.
epistolæ mona-
sticæ.

Gregorii Magni liber secundus epistolarum, uti & liber septimus, duas earum classes continet: unam epistolarum triginta-novem per indictionem decimam, quæ a mense Septembri hujus anni ducit initium: alteram sexaginta-sex per indictionem undecimam, quæ initium ducit a Septembri anni sequentis, pro more pontificiæ indictionis. In aliis libris, præter secundum & septimum, nulla habita est ratio duplicis per annos singulos indictionis. Inter libri secundi epistolas primæ classis observatione digna est epistola vicesima-quarta: cui adjungendæ sunt ex libro duodecimo alia duæ ejusdem argumenti, eodemque tempore scriptæ, nempe vicesima-sexta & tricesima, quas loco suo motas esse constat: tum quia Maximianus, cui prior inscripta est, mortuus est anno quingentesimo nonagesimo-sexto, currente indictione quinta-decima; ac proinde longe ante indictionem septimam sequentem, qua libri duodecimi epistolæ præditæ esse debent: tum quia Gregorius in posteriori epistola tricesima Petrum subdiaconum Siciliae procuratorem monet, ut *pensiones nomine decimæ indictionis*, id est anni nonagesimi & nonagesimi-primi, secum afferat. In his tribus epistolis agitur de excommunicatione, quam Maximianus, ex abbate sancti Andreae Syracusanus episcopus, leviori ex causa, & ex animi commotione infligerat Eusebio abbati, homini seni & religioso, & jam dudum ipsius Maximiani familiari & amico. De eo ita scribit a Gregorius Maximiano episcopo. Frequenter me admonuisse vos recolo, ut in proferenda sententia esse præcipites nullatenus deberetis. Et nunc ecce cognovi, quia reverendissimum virum, abbatem Eusebium, commota furore vestra fraternitas excommunicavit, quod ego valde miratus sum, ut non antiqua ejus conversatio, non ætas longa, non ægritudo diuturna, ab ira vestrum animum flecteret. Quilibet enim in eo fuerit excessus, ipsa ægritudinis afflictio ei debuit pro flagello sufficere. Quem enim divina disciplina conterit; ei humana flagella addi superfluum fuit. Sed fortasse ideo excedere in tali persona permiffus es, ut cautior in vilioribus fias; & diu trutines, cum aliquem per sententiam ferire disponis. Eundem tamen præfatum virum quanto furore exasperasti, tanta nunc dulcedine consolare: quia valde injustum est, ut qui te plus amaverunt, ipsi te sine causa atrociorum contra se sentiant. Sane oprandum esset, ut hanc moderatissimi pontificis admonitionem ob oculos semper haberent prælati, ut in ferenda ejusmodi sententia nec præcipites, nec faciles essent, nec eam umquam ob leviores causas, aut ex animi commotione adhiberent, numquam ad ulciscendas, quod Gregorius alibi improbat, privatas injurias.

Excommunicatio fit rara & moderata.
a Greg. M.
lib. 12. ep. 26.XXXIII.
Injusta ut ferenda.
b id. lib. 2.
ep. 24. in
diff. 10.

Sed miranda est summi pontificis prudentia in epistola b ad Eusebium abbatem, qui redditam sibi a Maximiano communionem accipere detrectabat. Digna sane est hæc epistola, ut integra hoc loco etiam exhibeatur. Credat mihi caritas tua, quia valde contristatus sum de tristitia tua, ac si in te injuriam ipse pertulisset. Sed cum postmodum agnovi, quia etiam reddente reverendissimo viro fratre & coepiscopo nostro Maximiano, gratiam atque communionem, tua dilectio ab eo communicare volebat; cognovi & illud prius justum fuisse quod factum est. Servorum Dei humilitas in afflictionis tempore debet apparere. Qui vero se contra præpositos suos erigunt, profecto ostendunt, quia servi Dei esse contemnunt. Et quidem ab illo hoc, quod factum est, minime fieri debuit: a te tamen omnino debuit humiliter

militer suscipi: & rursum, cum gratiam reddebat, ad eum cum gratiarum actione debuit occurrere. Quod quia ita a te factum non est, adhuc cognosco, quia nobis omnino lacrymarum opus est. Non enim grande est, iis nos esse humiles, a quibus honoramur: quia & hoc sæculares quilibet faciunt: sed illis maxime humiles esse debemus, a quibus aliqua patimur. nam Psalmista dicit: *Vide humilitatem meam de inimicis meis*. Nos cuius vitæ sumus, qui humiles esse etiam patribus nolumus? Proinde, dilectissime fili, rogo, ut omnis amaritudo de corde tuo transeat: ne fortasse finis vicinus sit, & antiquus hostis, per iniquitatem discordiæ, viam regni cælestis intercludat. Præter ea centum solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tuæ dari fecimus; quos peto ut absque injuria sui suscipias. Hactenus aurea Gregorii epistola, qui ut exasperatum Eusebii animum permulceret, dato centum solidorum munere, eum ad concordiam cum Maximiano refarciendam invitavit. De hoc munere Petro subdiacono ita a præcipit: Eusebio autem abbati dare te volumus auri solidos centum, quos tuis certum est rationibus imputari.

Duo tunc erant apud Syracusas monasteria: unum sanctæ Lucie, extra muros situm, eo in loco, ubi beata virgo martyrium passa est: alterum sancti Petri ad Baïas: cuius abbas Cæsarius cum Johanne abbate monasterii sanctæ Lucie contentionem habuit, teste b Gregorio, qui in aliis etiam c litteris de hoc monasterio agit. Utri, alterutri præfuerit Eusebius, ignoramus, uti & causam discidium, quod cum Maximiano habuit. Ad Cæsarium quod attinet, *abbas venerabilis* appellatur a Gregorio, eumque Johanni Syracusano commendat, quia olim suum, id est sancti Andreae in urbe Roma, monachum.

In eadem epistola pontifex Petrum subdiaconum excitat ad urgendam constructionem monasterii Prætoriani, unius ex illis sex monasteriis, quæ in Sicilia ædificavit. Fratre autem Mariniano abbate indicante cognovi, quia fabrica in Prætoriano monasterio, nec ad medietatem quidem adhuc perducta est. Ex qua re quid aliud, quam fervorem experientia tuæ collaudemus? Sed vel nunc admonitus excitare, & quantum potes, in ejusdem monasterii constructione te exhibe. Deinde Petrum monet, ut talem post se in Sicilia relinquat successorem, qui hanc fabricam quantocius absolvat. In fine epistolæ, codicem heptatici ex substantia Antonini eidem monasterio dari præcipit. Ad hæc Victori d Panormitano episcopo scribit, ut, quia monachorum congregatio, quæ in monasterio Prætoriano consistit, pro sacris missarum sollempniis peragendis presbyteri indigere probatur officio, atque de sua sibi congregatione in hoc ordine postulant consecrandum; ipse eum ordinet, quem sibi de congregatione sua unanimes duxerint eligendum, jugiter illic permanendum. Id regulæ c sancti Benedicti congruit, præcipientis, ut, si quis abbas sibi presbyterum aut diaconum ordinare petierit, de suis eligat qui dignus sit sacerdotio fungi. Ad quem locum Hildemarum observat, ejusmodi ordinandum toti congregationi proponi solitum ad ejus mores discutiendos, ut ex omnium ac singulorum suffragiis cognosceretur, an is dignus esset sacerdotii honore.

Marinianus, in superiori ad Petrum epistola memoratus, abbas erat Panormitani monasterii sancti Johannis-Baptistæ, alio nomine sancti Hermetis dicti, ob ædiculam sancti martyris eidem monasterio adjunctam. Postea sancti Johannis de Eremitis vocabulum locus obtinuit: quod alterum est monasterium a Gregorio in Sicilia ædificatum: cuius abbas Marinianus itidem assumtus fuit ex Romano sancti Andreae monasterio, ubi cum f Gregorio conversatus fuerat. Generalem Benedictinorum seu Gregorianorum in Sicilia monasteriorum præpositum fuisse Marinianum censeo Rochus Pirrus in libri quarti parte secunda, ubi Sicilienses ordinis sancti Benedicti abbatias commemorat. Quanti hunc abbatem faceret idem pontifex, testatur in primis ejus epistola g Mariniano abbati de Panormo, & Benenato notario rectori patrimonii Panormitani inscripta, qua excommunicationis, a Victore episcopo in Bonifacium, virum clarissimum, latæ cognitio eis demandata est. Eidem curam committit h instaurandæ sancti Georgii ecclesiæ, sitæ in loco, qui Ad-sedem dicitur, cui contiguum erat ejus monasterium. quæ epistola, itidem extra ordinem posita, prior est aliâ, Andreae i scholastico directâ, qua Marinianum, in Ravennensi ecclesia antistitem a se ordinatum, ipsius Andreae colloquiis relevari cupit, quia ad episcopatum venit invitatus. Eidem Mariniano, in sancti Hermetis monasterii regimine & præfectura aliorum generali, successus est Urbicus, in cuius monasterio ut præ-

Annal. Bened. Tom. I.

Ff

AN. CHR.
59.cc a id. lib. 12.
ep. 30.

b id. lib. 6.

ep. 36.

c ibid. ep.

lib. 8. ep. 1.

XXXIV.

Prætorianum in
Sicilia mona-
sterium.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc d id. lib. 7.

ep. 23. in diff.

cc

cc

cc

cc e S. Bened.

c. 62.

cc

XXXV.

S. Hermetis
abbas Marinianus.

cc

cc f Greg. lib. 4.

ep. 45.

cc

cc

cc g id. lib. 2.

ep. 27. in diff. 11.

cc

cc h id. lib. 9.

ep. 68.

cc

cc i id. lib. 4.

ep. 45.

AN. CHR. 591. a id. lib. 5. ep. 41. byterum ordinaret, Victori episcopo a scripsit in hæc verba. Urbicus abbas monasterii sancti Hermæ, quod Panormi situm est, a nobis cum congregatione sua magnopere postulavit, in eodem monasterio presbyterum, qui sacra missarum sollempnia celebrare debeat, ordinari. Et quia ejusmodi non est differenda petitio, fraternitatem vestram scriptis presentibus necessario duximus adhortandam, ut eum, qui ad hoc ministerium de eadem congregatione electus fuerit; cujus vita, mores, & actio tanto possit ministerio convenire, sine mora, auxiliante Domino, debeat consecrari: quatenus nec ille de monasterio suo hac pro causa egredi, nec extraneum sibi ad peragendum sacrum opus cogatur adducere. Qua ex epistola, uti & ex alia ejusdem argumenti superius relata, colligitur, paucos tum in Italicis monasteriis presbyteros fuisse; sed longe plures in aliis locis, maxime apud orientales. Quamquam ipse Urbicus abbas jam presbyter erat, saltem cum Gregorius scriberet epistolam Venancio b Patricio Panormitano, ubi electionem de Urbico factam laudat, nempe ad episcopatum Panormitanæ ecclesiæ, in qua Victori episcopo successit.

ANN. CHR. 592. XXXVI. Abbatis vitia notata. c id. lib. 2. ep. 3. ind. 11. d id. lib. 4. ep. 48. e id. lib. 2. ep. 23. ind. 11. Baptisterium in monasterio. f ibid. ep. 57. g ibid. ep. 59. Oratorii monastici dedicatio. h ib. ep. 62. Milites monachi. i id. lib. 7. ep. 11. ind. 1. Persequor epistolas Gregorianas, quæ ad disciplinam monasticam pertinent. Has inter insignis est c Johanni abbati inscripta, in qua eum arguit, quod opinio monasterii per ejus negligentiam inquinata sit: eundem monens, ut ne frequentius foras egrederetur pro causis negotiorum, in quibus procurator institutus esset, ut ipse lectioni atque orationi vacare posset; curaretque fratres similiter lectioni vacare. Is videtur esse Johannes abbas de Regio, ad quem aliam d Gregorius epistolam scripsit. In monasterio sancti Martini quod circa Neapolim situm erat, Secundinus abbas ante adeptam dignitatem in carnale crimen lapsus fuerat. Hunc ab officio amoveri; & Theodosium, quem congregatio ejus loci sibi ordinari petierat, in ejus locum subrogari jubet Gregorius in epistola * ad Petrum subdiacorum Campaniæ: indignum ratus, ut ad abbatis ordinem ascenderet tanto facinore coinquinatus. quanto magis si id in ipsa dignitate perpetrasset? In alia epistola f pontifex baptisterium ab oratorio monasterii amoveri præcipit propter insolentias monachorum: id forte non facturum, si monachi in officio perseverassent. Ad hæc novum parthenonis sanctæ Mariæ, cui Gaudiosa abbatissa præfecta erat, oratorium consecrari per Fortunatum episcopum Neapolitanum vir sanctus g petit: sed ita ut neque ipse, neque ejus presbyteri quidquam sibi istic vindicent præter diligentiam disciplinæ. An sine pontificis permisso in illis partibus oratorium consecrari ab episcopo non licebat? Sane id suadere videntur aliæ Gregorii epistolæ: quod tamen dubitando potius dictum velim, quam asserendo. Postremo conqueritur h Gregorius de lege injusta, qua Mauricius augustus prohibuerat, ne milites in monasteriis susciperentur: secus de alia lege sanciente, ut quisvis publicis administrationibus fuisset implicatus, ei ad ecclesiasticum officium venire non liceret, quod pontifex probat, nisi i prius rationibus publicis esset absolutus. Aliam vero legem hac ratione potissimum refellit, quod, etsi multi sint, qui possunt religiosam vitam cum sæculari habitu ducere; plerique tamen, nisi omnia reliquerint, salvari apud Deum nequaquam possunt. Ceterum se scire ait multos tempore suo milites in monasteriis conversos, qui miracula fecerint, signa & virtutes operati sunt.

XXXVII. Claudius abbas Classensis. x id. lib. 2. ep. 32. ind. 10. Hoc anno Claudius abbas, Gregorii discipulus, Classensi prope Ravennam sanctorum Johannis & Stephani monasterio jam præerat, ut ex epistola Johanni * episcopo Ravennæ ab ipso Gregorio scripta intelligitur. Johannes inter alia petierat, ut incensæ civitati Severi schismatici, nempe Aquileiensis episcopi, qui tria capitula recipere detrectabat, elemosyna mitteretur. Respondet Gregorius, misericordiam prius fidelibus, ac postea ecclesiæ hostibus esse faciendam. Juxta esse civitatem Fanum, in qua multi captivi detinerentur. Illic mittendum cum aliquanta pecunia Claudium abbatem ad eos redimendos. Non ergo improbabat Gregorius abbas e monasterio egressum ob pias causas. Id etiam in consequentibus patebit multis aliis exemplis. quod dixerim ob superiorem epistolam ad Johannem abbatem Regiensem, cujus frequentiores ob leves causas discursus Gregorius carpit. Idem Claudius Romam idemdem ab eodem invitatus veniebat, de rebus sacris cum eo tractaturus. Hinc in alia ad eundem epistola i pontifex ait, se frustra

tum fuisse expectatione sperati ejus adventus cum Severo episcopo Anconitano, qui ad beati Petri limina venerat: petitque, ut post aliquantum temporis istuc accedat, ut usque ad quinque vel sex menses secum commoretur. quam epistolam, extra ordinem itidem positam, in hunc locum referre visum est. Huic forte responderet alia a ad Marinianum episcopum Ravennatem, apud quem se excusat pontifex modestissimus, quod communem filium, Claudium abbatem, longa apud se mora retinuerit ob ingens sui in verbo Dei solatium; libenter eum diutius remoraturus, nisi & is ad suum monasterium reverti festinasset, & Gregorius ipse congregationi fratri presentiam ejus omnino necessariam judicasset.

Hoc anno vel subsequente (nam peritiores historici nostrates utroque trahunt) Guntchramnus, nulla virili relicta prole, Burgundiæ regnum Childeberto Austrasiorum regi, Sigiberti fratris sui filio, moriendo resignavit, prætermisso Chlothario, quem Chilperici, germani itidem sui, ex Fredegunde filium legitimum esse pro explorato non habebat. Auctor gestorum Francorum atque Ado Guntchramno regni annos dumtaxat triginta & unum tribuunt: Fredegarius, ætate, forsitan & auctoritate, utroque superior, ait, eum anno tertio ac tricesimo regni sui anno, quinto kalendas Aprilis obiisse. Hinc nata scriptorum nostratium in assignando Guntchramni obitus anno diversitas: quam notasse hoc loco juvat, at discutere nostrâ nihil interest. Ejus corpus Cabiloni in suburbana sancti Marcelli martyris basilica, a se, uti diximus, constructa, honorifico, ut par erat, funere conditum est. Rex fuit, si quis alius, religiosissimus, pietatis non minus, quam pacis ac tranquillitatis amans, erga ecclesias & monasteria optime affectus: cujus rei nullum magis idoneum afferre possumus testimonium, quam concilia episcoporum variis in locis ab ipso indicta, quos inter sacerdotem agebat, non principem; largissimæ donationes ecclesiis & monasteriis factæ, in primis basilicæ sancti Marcelli Cabilonensis, Divionensis sancti Benigni, & Aduensis sancti Symphoriani. Gregorius b Turonum antistes auctor est, Guntchramnum ita se spiritualibus operibus mancipasse, ut, relictis sæculi pompis, thesauros suos ecclesiis & pauperibus erogaret; munera etiam monachis Agaunensibus ex voto transmisisse, presbyteroque, per quem ea mittebat, præcepisse, ut inde Thebaeorum martyrum reliquias ad se referret. Eadem verba Ufuardus transcripsit in suum martyrologium, in quo, uti & Ado, alique post eos, Guntchramno locum dedit ad quintum kalendas Aprilis. Porro superiora Gregorii verba sic interpretati sunt nonnulli veteres, ut piissimum regem relictis sæculi pompis monachum factum fuisse crediderint. qua in opinione versabatur sanctus Hugo abbas Cluniacensis, qui Philippo primo Francorum regi, quem ad monasticam professionem hortabatur, an aliquis umquam ex regibus factus fuisset monachus percontanti, respondit c, aliquos fuisse: Sed etsi, inquit, de nullo alio certi essemus, solius sancti Guntranni Francorum regis exemplum sufficeret, qui, relictis sæculi pompis, & vanitatibus, & illecebris, factus est monachus, imitans illum, qui, cum dives esset, pauper pro nobis factus est, ut sua nos paupertate ditaret. quod si verum est, (id vero suspectum reddit Jonas in vita Columbani, qui Theodeberto regi, ut monachus fieret, consulenti, proceribus risum excitavit, negantibus se umquam simile quid de ullo Merovingico rege audisse aut legisse.) si, inquam, hoc verum est, dicendum Guntchramno id accidisse, quod Lothario Augusto, Ludovici Pii filio, qui in penitentia signum monasticas vestes in extremis, pro more illorum temporum, in Prumiensi monasterio suscepit; eas non depositurus, nec enim id licebat, si ex morbo convaluisset. Johannes-Robertus episcopus Cabilonensis, pontificatu Eugeni papæ quarti, idemque prior sancti Marcelli, thecam sancti martyris plurimum ornavit, & sacellum supra sancti Guntchramni sepulcrum extruxit. Hactenus piissimi regis locus visitur in eadem sancti Marcelli basilica, quæ ab annis sexcentis prioratus est ordinis Cluniacensis.

Ad eundem Guntchramnum referendus est ritus, Francis olim, aliisque Germaniæ populis maxime usitatus, ad decernendas in rebus civilibus, criminalibusque dubias contentiones. Solebant quippe iudices, immo & ipsi Francorum reges, si quando ejusmodi causæ ad eos referbantur, ubi actor aut accusator nullis testibus reum convincere poterat, ut ambo congrederentur decernere, & de controversia armis inter se disceptare. Qui pugnare ipse non valebat, propinquum suum, aut

ANN. CHR. 592. a lib. 7. ep. 19. ind. 1.

ANN. CHR. 593. XXXVIII. Guntchramni regis obitus & sepultura.

b Greg. Tur. de gl. mart. lib. 1. c. 76.

An. fuerit monachus.

c Spicil. ib. 2. p. 461.

XXXIX. Monachorum origo apud Francos.

ANN. CHR.
593.

quem alium mercede conductum sui loco pugilem exhibebat. Clericis & monachis, ne se humano sanguine polluerent, datum erat, ut ex suis hominibus (sic ecclesiarum servi & subditi nuncupabantur) aliquem ad pugnam sufficerent. Certamen a loco clauso, ubi inibat, campus vocabatur. Dies a iudice, locusque, ubi res agebatur, constituti erant. Universi ad spectaculum conveniebant, reges, principes, non raro etiam ipsi episcopi. ubi venit in mentem Johannis de Mellento, episcopi Parisiensis, qui, ejusmodi certamine ad prae caenobii sancti Germani Parisiensis indicto, cum, ipse vellet e monasterio certamen prospicere, monachis ab ejus subiectione exentis litteras a cautionis dedit. Accusator vel actor reum prior impetere consueverat. Uter victus & prostratus ab adversario erat, is causa cadebat, & tamquam divino iudicio convictus, supplicio aut pecunia multabatur. Forte Guntchramnus, dum in Vosago silva b venatione se exerceret, vestigia occisi bubali agnovit. Facti impatientis, custodem silvae interrogat, quis id perpetrasset. Chundonem regis cubicularium accusat custos. Chundone rem pernegante, rex ferro ambos decertare jubet. Chundo, quia senex & imbecillus erat, fratris aut sororis filium pro se pugilem dedit. Proceunt custos silvae & adolescens in campum, qui proximus erat basilicae sancti Marcelli. Congressio rege inspectante facta est. Adolescens lancea transfigit adversarii pedem, qui supinus adolescentem, ad se conficiendum accurrentem, gladio ipse confodit. Chundo itaque pro reo habitus, ad basilicam sancti Marcelli confugit: sed ante quam eo perveniret, iussu regis comprehensus, alligatusque ad palum faxis obtuitur, cujus rei postea, at serius, regem penituit. Consimile certamen eodem in loco indictum a Guntchramno inter Austregisilum, qui postea Bituricensis episcopus fuit, & Betellinum c in palatio praepotentem, cujus mors repentina certamen praeverit. Adi Valesium in libro quinto-decimo rerum Francicarum. Hae ad historiam nostram elucidandam non supervacanea esse rerum dicendarum series demonstrabit.

c Sac. 2. Bened. p. 96.

X L.
S. Petri monasterium Cabilonense.

d Greg. Tur. lib. 5. c. 46.

e Greg. M. lib. 9. ep. 52.

Dum Cabiloni versamur, agendum est de monasterio sancti Petri, quod eodem tempore conditum fuit a Flavio episcopo, qui Agricolae seu Agricolae successit anno huius saeculi octogesimo, Guntchramni regis decimo-nono, cujus, teste d Gregorio, referendarius fuerat. Idem post annos quinque interfuit synodis Valentinae & Matifconensis; obiitque ante annum sexcentimum primum. quo anno Gregorius Magnus e epistolam a paribus, id est communem & encyclicam, ad commendandum Augustinum monachum, ejusque socios, scripsit multis Gallicanis episcopis, in his Cabilonensi Flavii successori, sive is fuerit Lupus, ut epistolae inscriptio in plerisque libris, cum editis, tum manu exaratis praefert; sive Wadelinus, quem viri docti pro Lupo substituendum volunt. Sancti Petri monasterium Flavius episcopus, opitulante, ut veri simile est, Guntchramno, condidit extra muros urbis versus orientem, eo in loco, ubi primum coemeterium fidelium fuisse tradunt: quod coenobium, multis subinde attritum cladibus Girboldus episcopus, Caroli-Calvi principatu, instauravit. Ejus rei testes sunt litterae Hugonis Lugdunensis archiepiscopi & sanctae Romanae ecclesiae legati, apud quem Rainaldus abbas sancti Petri de Galtero episcopo conquestus est, quod contra jus & morem fidelium in cathedrali beati Vincentii ecclesia unum e primoribus urbis, & unum canonicum sepelisset; prolato Girbaldi episcopi scripto, quo jus communis omnium sepulturae assertum erat monasterio beati Petri: quod beatus Flavius construxit primus, alique post eum gloriosissimi praefules ejusdem urbis propriis tam honoribus, quam facultatibus dotaverunt: ac demum Girbaudus eversum reparavit, monachisque ibidem constitutis Aimonem doctorem, id est abbatem, praefecit. Huic monasterio sanctus Lupus praefuisse creditur, dein factus episcopus Cabilonensis, & quidem post sanctum Flavium, ut Papebrochius f asserit ex actis sancti Gervasii diaconi & martyris, septimo, ut ipsi videtur, saeculo scriptis. Deinde Lupo substituit Gilderinum, Gilderino sanctum Gratium, praetermissis Wadelino, quem ex actis episcoporum Autifiodorensium Carolus & Cointius, alique nonnulli supplendum volunt in vulgatis indicibus episcoporum Cabilonensium, & sancto Flavio proxime substituunt, summo post sanctum Gratium beati Lupi pontificatu. Hanc sententiam probat idem Cointius ex ipsis actis beati Gervasii martyris, qui ex pago Cenomannico, ubi natus erat, Romam profectus, indeque revertens, cum per silvam territorii Cabilonensis transiret, a latronibus interfectus est. Eo in loco postea beatus Lupus episcopus in ejus honorem construxit ecclesiam, quam multis dotatam praediis monasterio beati Petri, ab antecessore beato

Lupus abbas, dein episcopus.

f Papebr. April. 10. 2. p. 779.

g Cointius 10. 2. p. 614.

ANN. CHR.
593.

Flavio jam dicta civitatis pontifice constructo, attribuit, accepto a Sigiberto, gloriosissimo Francorum rege, regali praeepto. ubi loco Sigiberti, quem Dagoberti filium putat Cointius, reponendum censet, aut Chlodoveum ejusdem Sigiberti fratrem, aut Chlotharium ipsius Chlodovei filium, quibus paruit Burgundia, in qua situm Cabilonum; numquam vero Sigiberto, Chlodovei junioris germano, qui Austriae dominabatur. Addit vir doctus, Flavium Lupi antecessorem fuisse, non proximum, ut Papebrochio visum est, sed post Wadelinum, Gelionium seu Gilderinum, & Gratium. Verum, si in verbis mox relatis mutandum est Sigiberti nomen, cur ejus loco non reponatur Childebertus, Sigiberti senioris filius, aut Theodericus ejusdem Childeberti filius, ac in regno Burgundiae successor, a quo praeeptum seu diploma praedictum Lupus obtinuerit? quid? si, hoc admisso, Lupus Flavii successor, ut in vulgatis indicibus, retineatur, & Wadelinus Lupo subrogetur? Certe satius mihi videtur, ac longe probabilius, Lupi nomen retinere in epistola Gregoriana inscriptione: qua semel admissa, Lupum Flavio successisse admittendum est. ubi mirari subit supinam vel ignorantiam, vel negligentiam anonymi a auctoris, qui, actis beati Lupi amissis, ex veracibus, ut loquitur, relationibus libellum de ejus vita confarcinavit; nec tamen quis, qualisve ante episcopatum fuerit, cuive successerit, memorat. Et tamen gratiam habemus, quod corpus ejus ex more compositum scribit in ecclesia beati Petri apostoli, quae in suburbio eminet ejusdem civitatis; ubi se tumulandum pius antistes mandaverat, & quidem ad dexteram altaris partem reconditum fuisse. Dum ex urbe funus eo inferretur, corpus adeo grave factum dicitur eo in loco, ubi rei in custodia detinebantur, ut inde moveri, nisi solutis vinculis, non potuerit. Hinc diu penes episcopos Cabilonenses perseveravit jus & facultas liberandi vinculum in festo sancti Lupi, quemcumque voluissent. Girboldus episcopus, monasterii instaurator, sacras beati Lupi reliquias tumulo efferri, & digniori loco reponi curavit anno post octingentesimum septuagesimo-septimo. Hic mihi dubium occurrit, num is sit Lupus ille episcopus, qui de superioribus Burgundiae partibus b Autifiodorum venisse dicitur cum Chrothilde regina, ibique xv i. kalend. Julii die functus supremo, ex reginae placito in sancti Germani basilica, quam illa recens construxerat, humatus fuisse. Verum multa obstant, quo minus huic conjecturae assentiar. Lupus enim Cabilonensis in ipsa urbe sepultus est, coliturque vii. kalend. Februarii: alter Autifiodori mortuus xvi. kalend. Julii, vivente Chrothilde regina, si non falsus est Hericus, qui haec refert; ibidemque religiose compositus requiescit, quod Paris impresse marmori scriptura prodit antiquior, inquit Hericus noni saeculi scriptor. An forte ejus corpus Autifiodoro relatum Cabilonum, ejusque translatio vi i. kalend. Februarii, quo die sanctus Lupus Cabilonensis celebratur? Alii judicent: sed tamen non visa est omnino negligenda conjectura. Perstat etiam nunc Cabiloni sancti Petri monasterium, sed in altero urbis suburbio, prima ejus sede ad construendam arcem ante annos centum conversa.

a Holland. 10. 1. Februar. p. 777.

b Ferris. 10. 1. Biblioth. Labbe p. 542.

Nolim praeterire hoc loco id quod legere memini in quadam noticia seu instrumento de abbacia beatae Mariae apud Lodonam* seu Latonam, quam abbatiam venerabilis memoriae Theodericus rex Francorum, nempe Childeberti minoris filius, fundasse memoratur, & dotasse, ad hoc ut dicta abbacia secunda sedes esset ecclesiae Cabilonensis, ad celebrationem sacrorum ordinum, & ceterorum ecclesiastici ordinis officiorum: & quam exemerat ab omni exactione tam regum ejus successorum, quam civilis dignitatis principum, quam concessionem Robertus Francorum rex anno millesimo tricesimo-secundo Remis suis litteris confirmavit, ut legitur in charta Galterii episcopi Cabilonensis, hanc abbatiam monasterio Cluniacensi concedentis sub speciali jure ecclesiae seu prioratus Vergiacensis, anno supra millesimum centesimo tricesimo-sexto. Hoc est opidum Latona ad Araris* & Oscaræ* confluentem, vulgo sancti Johannis de Latona appellatum, de quo fit mentio in gestis Dagoberti: ubi beatae Mariae ecclesia existit ad nostros usque dies, quibus ob rationes politicas penitus excisa est, ejus loci monachis alio translatis.

X L I.
Abbatia B. Mariae de Latona.

* Laane.

* La Saone.
* l'Ouche.

Hoc anno Gregorius Magnus res a viris sanctis in Italia gestas dialogico more scribere aggressus est quatuor libris, interlocutore Petro diacono ejus familiari. Quae occasione id factum sit, ipse initio hujus operis narrat. Quippe cum muneri sui tumultibus fatigatus & pressus, ad relevandas utcumque molestias, secretum locum cum Petro petuisset, nempe sancti Andreae monasterium, ut vetus c inscriptio docet;

X L I I.
Dialogi a Gregorio Majoris scripti.
c Anale. S. 10. 4. p. 497.

AN. CHR. 593. " animum subiit ante actæ vitæ vehemens cogitatio, qualis scilicet aliquando in monasterio fuisset: ubi rebus mortalibus superior, non nisi cælestia cogitare consueverat, & mortem quoque ipsam, quæ pæne omnibus invisâ est, velut ingressum vitæ, & laboris sui præmium amabat. Perpendens itaque & quod amiserat, & quod tolerare in pontificatu cogebatur; quasi post tergum conversis oculis, viso quem reliquerat portu, ingemiscebat, quem ne quidem plene cernere, utpote rerum sæcularium tenebris circumfusum, valebat. Hunc vero dolorem augebat contemplatio virorum sanctorum, qui tunc in Italia, procul a tumultu, uni Deo placere gestiebant, quorum facta & miracula sciscitari ab aliis, & indagare per se se jam dudum amaverat. Ea itaque quæ bonis ac fidelibus viris attestantibus noverat, vel quæ per se ipse didicerat, his quatuor libris complexus est, singulos viros sanctos, eorumque facta singulis fere capitulis comprehendens, cum integrum librum secundum explicandis beatissimi patris Benedicti gestis ac virtutibus impendat. Etsi vero in omnibus factis recensendis diligentiam suam præstat, commemorando testes, a quibus dicta accepit: majorem tamen fidem haberi vult iis, quæ de sancto Benedicto refert: utpote qui non unum aut duos, ut in aliis, testes, sed quatuor, & quidem viros religiosissimos, testesque oculatos citat, nempe Constantinum reverendissimum valde virum, qui ei in monasterii Casinatis regimine successit; Valentinianum quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio post everfionem Casinensis cœnobii præfuit; Simplicium, qui congregationem illius, hoc est Casinensem, post eum tertius rexit; & Honoratum, qui, Gregorio dialogos scribente, adhuc cellæ ejus, in qua prius conversatus fuerat, nimirum Sublacensi, præerat. Adeo vero in referendis Benedicti factis, & factorum testibus accuratus fuit, ut, cum ejus de Romæ subverfione vaticinium Canusino episcopo factum commemorasset sub fide Honorati abbatis, subdat, eam fateri, nequaquam ex ore ipsius Benedicti, sed aliorum fratrum relatu se accepisse. Porro Marci poetæ, qui sanctum Benedictum versibus cecinit, non meminit Gregorius, sive is nondum carmen suum vulgaverat, sive ad Gregorii notitiam non pervenerat.

Qua fide & diligentia.

a Greg. l. 2. dial. c. 15.

XLIII. Fratrum hortatu.

Existat ejusdem pontificis ad Maximianum Syracusanum episcopum, antea sui monasterii abbatem, epistola, postulantis, ut ea quæ ipse hoc de argumento noverat, sibi litteris indicaret. Fratres mei, inquit, qui mecum familiariter vivunt, omnino modo me compellunt aliqua de miraculis patrum, quæ in Italia facta audivimus, sub brevitate scribere. ad quam rem solatio vestræ caritatis vehementer indigeo, ut ea, quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicetis. Non dubito quin eadem epistola aliis etiam directa sit ad petendas huic operi suppetias. id quod prædictæ epistolæ titulus indicat, in quo ceteri, non expressis nominibus, satis designantur. Hos libros Theodelindæ Langobardorum reginæ transmisit Gregorius, teste Paulo^b Warnefridi, ut eam in recta fide & bonis moribus confirmaret. Et quidem aptissimi sunt hanc in rem isti dialogi, in quibus morales sententiæ exemplis ita insertæ sunt, ut non minus gratam ac jucundam, quam utilem ac fructuosam lectionem efficiant. quod certe nemo non experiatur, qui aliquem pietatis succum animo imberit. Faceffant ergo morosi illi critici, qui hos dialogos, forte numquam sibi lectos, tamquam Gregorio indignos perperam traducunt. quos si eo animo, quo scripti sunt, legissent, forte in Photii^c convenirent sententiam, hominis sane nec imperiti, nec insipientis, qui ait, Gregorium multos quidem & utiles in primis libros conscripsisse, ut homilias, & libros quatuor dialogorum, quos Zacharias pontifex in Græcam linguam verterit, in communem totius orbis utilitatem.

Theodelindæ missi. b Paul. diac. l. 4. de gest. Langob. c. 5.

c Photii bibl. c. 253.

XLIV. Auctori suo asserit.

Hos dialogos duodecim amplius locis adhibuit Paterius, ipsius Gregorii discipulus, in contexenda ex ejus operibus expositione sacrorum librorum; eosdemque retulit in collectionem sententiarum Taio seu Taius Cæsaraugustanus sæculo septimo episcopus, quam Quirico Barcinonensi^d episcopo nuncupavit. Eosdem laudant Patulus diaconus Emeritensis, venerabilis Beda, Aldelmus episcopus, alique sæculo septimo & octavo, ne quid de posterioribus ac recentioribus dicam; tantique eos fecit Zacharias pontifex, ut in linguam Græcam illos converterit, magno ecclesiæ Græcæ fructu, ut ex Photio mox commemorabam. Hos cum in libro de scriptoribus ecclesiasticis prætermisisset Isidorus, neque enim in melioris notæ codicibus & editionibus ab eo notati reperiuntur, auctori suo asseruit Hildefonfus episcopus, qui Isidori

d Analest. vo. 1. p. 68.

de quibusdam Gregorii scriptis, præsertim de dialogis, silentium supplere voluit: quia non tantum de ejus operibus dixit Isidorus, quantum ipse post eum didicit. Denique aliqua facta in his dialogis relata commemorat Gregorius ipse in homiliis super evangelia, maxime in prioribus undecim, ubi duodecim miracula recitat, quorum pleraque retulerat in dialogis, in quibus easdem homilias^a citat ut suas. Hæc satis superque sufficiunt ad asserendos Gregorio dialogos, quos genuinum ejus, si quis alius, fetum esse nemo sanus unquam negaverit. Plura qui volent, adeant Guffanvillei vindicias in hos libros, & Bultelli nostri itidem præfationem in eorundem Gallicam versionem: ubi hos a Gregorio scriptos observat ad asserendum dogma immortalitatis animarum, de quo nonnulli tunc temporis pseudo-christiani dubitabant. Ad hoc vero comprobandum utitur Gregorius non solum ratione & exemplis, sed etiam visis: quæ temere in nimiam viri sancti credulitatem quidam hypercritici rejiciunt, a Baronio^b merito confutati: quorum si admittatur fastidiosa censura, eadem in Cyprianum, Ambrosium, Augustinum, Theodoritum, aliosque primi ordinis viros, qui similia scribere non dubitarunt, recidat necesse est.

ANN. CHR. 593.

a Greg. dial. lib. 4. c. 16. etc.

b Baron. in Martyrol. ad 23. Decemb.

Sublacensis monasterii abbates & status.

Honorato Sublacensi abbati superius laudato munificum se præbuit Gregorius, quippe qui cum matre sua Silvia castrum Apollonium eidem loco & multa alia bona contulisse traditur Honorato abbate. Hic majorem ecclesiam in honorem sancti Benedicti & sanctæ Scholasticæ exstruxit, præter ecclesiam sanctorum Cosmæ & Damiani, quæ in capitulo illius cœnobii jam condita erat. Honorato successit Elias, tertius ejus loci a sancto Benedicto abbas: cujus tempore Agareni monasterium omnino devastasse perhibentur, ab eo tempore in solitudinem redactum usque ad Johannis VII. pontificatum, ut in ejusdem monasterii chronico hæud vulgato legitur.

Sublequens annus quingentesimus nonagesimus-quartus nulla alia re magis insignis fuit, quam admissione monachorum in sancti Pancratii ecclesiam, quæ Romæ via Aurelia etiam nunc existat. Hanc prius occupabant sæculares clerici, sed ita negligenter rem divinam tractabant, ut sæpe nec die dominico sacra missarum sollemnia ibidem celebrarent. Conquerenti hac de re populo, qui istuc devotionis causa confluere solebat, Gregorius fecit satis, instituendo in eadem ecclesia cœtum monachorum, qui quotidie divinas ibi laudes strenue persolverent, adhibendo interim presbyterum extraneum ad celebranda missarum sollemnia, dum aliquis ex illo cœtu monachorum sacerdotio initiatus fuisset. Epistolam Mauro abbati hac de re scriptam^c huc referre juvat. Quoniam ecclesiam sancti Pancratii, quæ erat commissa presbyteris, frequenter neglectam fuisse cognovimus, ita ut, veniente dominico die, populi missarum sollemnia audituri, non invento presbytero, murmurantes redirent: hoc matura deliberatione nostro sedit arbitrio, ut, eis remotis, monachorum congregationem in monasterio eidem ecclesiæ coherentem constituerem cum Dei gratia deberemus: quatenus abbas, qui illic præesset, curam & sollicitudinem ante factæ ecclesiæ habere modis omnibus debuisset. In quo etiam monasterio re Maurum abbatem prævidimus præponendum: stantes, ut terras præfatæ ecclesiæ, vel quidquid illuc intraverit, seu de redditibus ejus accesserit, ante dicto monasterio tuo debeat applicari, atque illic sine diminutione aliqua pertinere: ita sane, ut quæcumque in ipsa supra scripta ecclesia fienda, reparandaque sunt, per te sine dubio reparentur. Sed ne remotis presbyteris, quibus ecclesia ipsa fuerat ante commissa, vacare ministeriis videatur: idcirco hujus tibi auctoritatis tenore præcipimus, ut peregrinum illic debeat adhibere presbyterum, qui sacra missarum sollemnia debeat celebrare. quem tamen & in monasterio tuo habitare, & exinde vitæ subsidia habere necesse est. Sed & hoc præ omnibus curæ tuæ sit, ut ibidem ad sacratissimum corpus beati Pancratii quotidie opus Dei procul dubio peragatur. Quis fuerit Maurus ille abbas, quoque ex monasterio accitus, aliunde rescire non licuit. Ex hac vero epistola intelligimus, non incongruum esse, immo ad fidelium ædificationem aliquando conducere, ut monachi in locis frequentibus instituantur. Deinde extraneos aliquando presbyteros a monachis adhiberi posse ad ea exercenda, quæ a monachis non sine tumultu & inquietudine exerceri possunt. quales fuere multis in monasteriis clerici, quos *pulsantes* Adelardus abbas Corbeienfis in statutis suis vocat. Sunt qui hanc epistolam^d interpretantur de monasterio sanctorum Johannis-Baptistæ,

ANN. CHR. 594.

XLV. S. Pancratii basilica tradita monachis.

c Greg. l. 3. ep. 18.

d Lubin de monast. lib. p. 341.

ANN CHR.
994.

Johannis Evangelistæ, & Pancratii, prope Lateranum a Casinatibus constructo. Verum huic interpretationi repugnat epistola series, in qua de ecclesia presbyteris, non monachis, dudum commissa agitur. Neque veri simile est, monachos in illo Lateranensi, quod Pelagii pontificatu constructum fuit, tam cito defecisse. Certe nec Maurus abbas Gregorii tempore ei præfuit, sed Theodorus, qui tertius post Valentianum abbatem primum ac Gregorium ejus successorem, prolixiori tempore Lateranensis monasterii congregationem rexit. Itaque hæc epistola nulli melius convenit, quam sancti Pancratii ecclesiæ in Janiculo sitæ, quæ a monachis nostris jussu Alexandri quarti translata est ad sanctimonialia Cistercienses; deinde ad fratres sancti Clementis de urbe ordinis sancti Ambrosii ad Nemus; ac demum nostro tempore ad Carmelitas Excalceatos.

XLVI.

Cyriacus abbas in Sardinia missus ad convertendos infideles.
a Greg. lib. 3. ep. 25.

Hoc eodem anno Cyriacus abbas cum Felice episcopo in Sardiniam ad Barbaricinos idololatrias ad fidem convertendos missus a Gregorio est. Cum his Zabarda insula dux pacem facere eo pacto statuerat, ut eosdem Barbaricinos ad Christi obsequium adduceret. Ob id eidem duci a gratulatur Gregorius, & ad cæpta perficienda hortatur, simulque ad fovendos Felicem & Cyriacum, quos istuc ad convertendos illos Barbaricinos transmiserat. Hi Africæ populi erant, qui Wandalorum infestatione pulsi e patria, in Sardiniam commigraverant. Cyriacus Romani sancti Andreæ monasterii abbas, cum Felice, Portuensi, ut quidem puto, episcopo, missus in Sardiniam ad Barbaricinos christianis mysteriis imbuendos, Hospitoni eorum duci jam converso itidem commendatur a Gregorio: ubi dum commoratur, controversiam, quam Musicus e abbas monasterii Agilitani cum Juliano episcopo Caralitano habebat ob res monasterii, ab eodem Juliano in oratorii dedicatione ablatas, componere jubentur. Hoc monasterium recens condiderat Thedosa pia & illustri matrona; aliudque cœnobium virginum in urbe Carali, cui construendo auxilium ab eodem Juliano impendi pontifex a rogat. Hic est Cyriacus abbas, quem Gregorius tum in Galliam, tum in Hispaniam misit ad mores corrigendos, restituendamque ecclesiasticam disciplinam, in primis vero ad simoniacam labem abolendam, quem abbatem & servum Dei, nusquam presbyterum appellat.

XLVII.

Monita pro regimine sanctimonialium.
e ibid. ep. 9.

Ceterum Juliani Caralitani episcopi incuriam erga monasteria e, præsertim ancillarum Dei, carpit idem Gregorius, quod nempe res earum non per probatos e clero viros, uti a suis decessoribus dispositum fuerat, procurarentur: sed a publicis actoribus pro tributis, aliisque muniis & oneribus vexatæ, per villas prædiazque discurrere, atque virilibus incompetenter negotiis se immiscere cogentur. quod in commodum ut emendet, hortatur, deputando scilicet virum probatum vita moribusque, cujus ætas ac locus nihil de se pravæ suspicionis injiciat: qui sic monasteriis ipsas curam impendat, ut pro quibusvis causis, sive publicis, seu privatis, ancillæ Dei extra venerabilia loca contra regulam in posterum vagari non compellantur, sed in suis claustris orationi & Dei laudibus vacantes, nullam deinceps pravæ suspicionis ansam præbeant. Ejusmodi procuratores clericos aut monachos in cœnobiis puellarum posteri præpositos appellarunt. Ad hæc juvenculas abbatissas fieri omnino prohibet vir sanctus; & virgines ante sexaginta ætatis annos velari. Velatio quippe sanctimonialium non in ipsa religiosa professione statim fiebat, sed post multos probatæ vitæ annos. quod etiam nunc Venetiis observatum vidimus.

XLVIII.

Clerici sacculares ne abbates fiant.
g ibid.

Idem presbyteros, diaconos, ceterosque clericos, qui in sæcularibus ecclesiis militabant, abbates e in monasteriis fieri non permittit: sed, aut admissa clericatus militia, ad monasticas prælaturas non admittendos: aut, si abbatis officium retinere voluerint, a clericatus militia excludendos. quippe incongruum esse, ut utrumque servet quis officium: cum ne unum quidem pro sui magnitudine & difficultate vix quisquam explere possit, atque alterum ab altero impediatur. Nemo quippe potest, ait in alia epistola h idem pontifex, & ecclesiasticis obsequiis deservire, & in monachica regula ordinate persistere: ut ipse monasterii distinctionem teneat, qui quotidie in ministerio ecclesiastico cogitur permanere. His, aliisque similibus locis abutuntur nonnulli, ut probent Gregorium noluisse umquam eum, qui esset presbyter, abbatem esse; vel eum, qui abbas esset, presbyterum esse. cum constet nihil aliud in his litteris præcepisse pontificem, quam ut ne titulus abbatis & cura monasterii deferatur clerico extraneo, qui sæcularis ecclesiæ titulum habeat, nec monachus sit: & siquidem talis clericus, relicta ecclesia, cui serviebat, jam factus sit

ANN CHR.
594.

fit abbas; ut, optione facta, aut abbatiale munus dimittat, si ecclesiæ suæ titulo renuntiare nolit; aut ecclesiæ suæ curam deferat, si in abbatis officio permanere decreverit. In his ergo locis agitur de clericis extraneis seu peregrinis, quos sæculares vocant, qui cum certæ cuidam olim ecclesiæ omnes additi essent, nec monachi, nec monachorum rectores esse poterant, nisi prius titulo seu beneficio suo renuntiassent, quæ disciplina ad hunc usque diem viget. Unde alibi a Gregorius prohibet eos, qui ex clericali ordine ad monasticam professionem accessissent, pro arbitrio ad suam reverti ecclesiam, aut alterius curam suscipere, nisi episcopus id approbasset. Adeo vero monachos vel abbates ab ordinibus sacris & sacerdotio non arceat Gregorius, ut contra Victorem b Panormitanum episcopum hortatus sit, ut unum e monachis cœnobii sancti Hermæ, rogaru Urbici abbatis, qui etiam sacerdotio insignitus erat, presbyterum quantocius ordinaret. Denique multos reperias, cum apud Gregorium Romanum, tum apud alterum Gregorium Turonicum, aliosque ejusdem ævi scriptores, abbates & monachos sacerdotio insignes, ex quibus nonnullos memorat Carolus Cointius in annalium Francorum tomo tertio c. Porro Gregorius ideo clericos hac lege arceat a monasticis prælaturis, non solum quod clericorum & monachorum functiones in diversis simul ecclesiis sociari non possint; sed ut clericorum ambitioni obviaret, qui tunc monasticis dignitatibus inhiabant: dumque d fingunt, inquit vir sanctus, se religiose vivere, monasteriis præponi appetunt; & per eorum vitam monasteria destruantur. Proinde, subdit pontifex, Johannem Ravennatem episcopum alloquens: Fraternitas tua hoc, quolibet in loco factum sit, emendare festinet: quia ego nullo modo patiar, ut loca sacra per clericorum ambitum destruantur. Hæc vero lex ante Gregorium jam obtinebat, ut patet exemplo sancti Germani, qui cum presbyter esset ecclesiæ Aduensis, non ante abbatiam in sancti Symphoriani monasterio curam capeffivit, quam factis monasticis votis, ecclesiæ suæ titulum dimisisset. quod itidem sæculo septimo apud Pictones fecit Leodegarius presbyter, cum in monasterio sancti Maxentii abbas renunciatus fuit.

Non prætereunda est hoc loco alia constitutio Gregorii pertinet ad disciplinam regularem, qua e verat, ne monachi feminas in monasterium inducant, easve sibi commatres faciant, contra quam Valentinus abbas in monasterio suo fieri sinebat, ob eam causam merito a pontifice increpitus. Utrumque concilii Autisiodorensis decreto jam cautum fuerat, superius f relato: ubi observavimus, vetitum olim fuisse ingressum mulierum, non solum in monachorum interiora sæpta, sed etiam in eorum ecclesias. quod an Gregorius etiam hoc loco sanciverit, non mihi videtur satis exploratum. Saltem id nequaquam censei potest de Romana ecclesia sancti Pancratii, quam idem pontifex monachis concessit eo pacto, ut peregrinum haberent presbyterum ad celebranda missarum sollempnia in gratiam promiscui sexus, qui ecclesiam illam dominicis diebus frequentabat s. Certe de Ariminensi sancti Thomæ monasterio id tantum præcipit Gregorius, ut frequentior mulieribus introitus inde arceatur.

Per hoc fere tempus Walaricus, opinione & fama commotus Columbani abbatis Luxoviensis, ad quem multi undequaque discipuli monasticæ eruditionis causa confluebant; relicto sancti Germani cœnobia Autisiodorensi, una cum Bobone viro illustri, ad meliorem frugem a se converso, Luxovium se recepit: ubi omnium cor unum & anima una; ubi magna rerum omnium contentio vigeat; ubi denique omnia omnibus communia, nullusque quidquam sibi proprium dicebat, præter diurnos labores nocturnasque vigiliis. Monachos ferme ducentos in cœnobiis eorum locorum, Luxoviensi, Anagratensi, & Fontanensi, sub Columbani disciplina vigiisse, atque novitiorum more ac ritu probatum fuisse a Columbano Walaricum, tradit Walarici vitæ scriptor, habita forte ratione sui temporis; eique horti excolendi curam commissam, quod cum accurate executus fuisset, habitum Luxoviensem tandem promeruerit, tanti postea factus, eum ut Columbanus, ac deinde Eustasius seu Eustasius dignum judicaverint, qui Luxovienses aliquando abbatis loco regeret. Quamquam res effectu caruit, divino consilio Walaricum ad alia vocante. Sed hæc alias.

Florebat inter alios Columbani discipulos Gallus, quem secum ex Hibernia in Galliam adduxerat. Huic ad Lignonem * amnem piscatum ire jussu visum est Brus-

Annal. Bened. Tom. I.

G g

a id. lib. 1. ep. 40.

b id. lib. 5. ep. 41.

c Coint. an. 574. n. 59. ep. 60.

d Greg. lib. 4. ep. 2.

XLIX.
Monachi ne mulieres ad se inducant.
e id. lib. 3. ep. 40.
f supra lib. 6. n. 75.

g id. lib. 4. p. 43.

L.
Walaricus Luxovium adit.L I.
Gallus obedientie meritum experitur, aliisque.
* Lignon.

ANN. CHR.
594.
* *le Bruse.*

cam *, utpote piscibus magis abundantem, præferre. Sed vana per totam diem piscatio redire vacuum coëgit. Re ad patrem delata, correptus ab eo est, ac demum simpliciter obediens, ingentem piscium copiam in Lignone cepit, quam in piscosiori amne frustra quæsierat. Longe promptior fuit alterius obedientia monachi, cui cura cellarii commissa erat. Is, cum ad refectorem cervisiam e dolio in vas subiectum, quod *tybrum* Jonas vocat, educeret; patris iussu vocatus, nulla mora, oblitus dolii meatum obturare seraculo, pernici cursu ad beatum virum pergit, duciculum seu obturaculum deferens manu. Accepto patris imperio, confestim ille ad cellarium, dolium penitus exhaustum esse non dubitans. At contra nec minima stilla ceciderat, sed tantum supra tybrum excreverat cervisia, quantum cervisiam in ipso vase inerat. Idem obedientiæ meritum experti sunt alii monachi ex morbo decumbentes: qui e lecto surgere iussi ad flagellandam in area messem, pars obediens e morbo prorsus convalescerunt, pars abbatis imperio diffidentes, ægritudine invalescente sic attriti sunt, ut vix mortem effugere potuerint. Sic languens tepidorum monachorum animus, dum corporis sui saluti ex carnali prudentia nimium consulit, pejus habet, eoque frustrari solet, quod facile obtinet simplex ac fervens obedientium fides. Sed quanta in ipso Columbano earum rerum exactore! Tempus messis evenerat, tantaque imbrium vehementia continue ingruerat, ut periculum esset, ne segetes inde corrumpentur. Columbanus Fontanis tum residebat, anxius animi quid ageret. Armavit mentem fides, omnibusque accersitis, messem præcidi jubet. Mirantur illi patris imperium, nec tamen quisquam contra hiscere auder. Conveniunt una omnes, falcibusque inter effusos imbres segetem secant, intenti in Columbanum quid ageret. Ille quatuor eximie pietatis monachos in quatuor agri angulos disponit, Comininum, Eunocum, & Equanum ex Scottorum gente; quartumque Gurganum, genere Brittonem. His ordinatis, ipse cum reliquis segetem mediis præcidebat. Mira virtus! Fugiebat imber a segete, & undique pluvia diffundebatur: medios tantum solis ardor torrebat, æstusque vehemens, quousque messem conderent, afflavit. Sic fides, inquit idem Jonas, & oratio meruit, ut, pulsa pluvia, æstum inter imbres haberet. Parva sunt hæc: sed parva ista non contemnendo majores nostri religionem fundarunt. Nos vero ad majora non attingimus, quod minora illa, si minora & parva dicere fas est, negligimus.

LII.
Columbanus
junior.

His quatuor piissimis, quos modo commemorabam, Columbani ex Hibernia & Britannia socii seu discipulis adjungendus est Columbanus junior, ex eodem genere, atque ex Hibernia ejus itineris comes, qui aliquando febre correptus, & ad extrema redactus, felicem ex hoc mundo exitum lætus præstolabatur, confusus de cælesti mercede, quam longo Dei obsequio meruerat. Verum intellecto hanc optimam sortem ob patris lacrymas & preces retardari, Columbanum accersit ab ecclesia, ubi pro se orabat. Accitum blande interpellat, ne suis orationibus in hac ærumnosa vita se diutius retineret. Tum religione percussus Columbanus, signo tacto omnes adesse iussit: corpus Christi ex hac vita abeunti viaticum præbuit, & post extrema oscula, totum morientium cantum & officium implevit. Felix qui sic vixit, ut ita mori mereatur! Columbani junioris memoria kalendario Einsidensi consignatur xi. kalendas Decembris; decimo in Benedictino.

LIII.
Columbanus
senior Donati
cælitus impe-
trat.

Tanta Luxoviensium religio cum ad aures pervenisset Waldelini ducis Transjurani, qui quidquid Alpium septis & Jurenibus locis continetur administrabat; cum conjugæ sua Flavia, æque nobili ac pia femina, Columbanum adit, rogaturus, ut sibi sobolem (nam expers liberorum erat) precibus a Deo impetraret. Annuuit sanctus pater, modo ut primam prolem Deo consecrarent; sibi que *ex lavacro suscipiendam*, id est sacris aquis abluendam, tradèrent. Promittunt illi se ejus dictis læto animo parituros. Post paullum gravida mulier masculum parit, editum mox ad sanctum virum, defert, ejus orationum fructum; gratias referens Conditori, qui petitiones servorum suorum tam facile admittit, ratasque habet. Tum vir sanctus in manus acceptum *sacra vitæ sacroque lavacro ablutum ipse suscepit*, seu, ut Frodoardus reddit, *expia undis baptista simul & patrinus*; eique Donati nomen, ob ipsius doni monumentum, imposuit; & matri ad nutriendum reddidit, qui post in Luxoviensi monasterio a puero alitus, eos in virtute & sapientia progressus fecit, ut Vefontionensis ecclesiæ pontifex esse meruerit. Quin etiam alios liberos, secundum viri sancti vaticinium, Flavia edidit, nempe Ramelenum, geminasque filias,

ANN. CHR.
594.

in sæculo nobiles, & in Dei timore perfectas: ex quibus Ramelenus, non minus prudentia quam genere pollens, post patris obitum in ejus honorem seu dignitatem suffectus est, & in habitu sæculari Christi amorem sollicitè curavit. id quod testatum fecit monasterium, ab ipso sub beati Columbani regula super Novilanam fluviolum in saltu Jurenfi constructum, cui Syagrium abbatem præfecit. Ubi in transfursu observare licet, jam tum duces seu præfectos provinciarum nonnumquam perpetuos fuisse, & in patrum locum filios regum beneficio aliquando successisse. Ceterum Flavia, piensissima mulier, post mariti sui obitum, & ipsa monasterium puellarum Vefontione construxit, ibidemque reliquum vitæ exegit.

LIV.
Agilus ejus
exemplo obla-
tus Deo.

Donati exemplo oblatus est Columbano Agilus puer in monasterio Luxoviensi, futurus postea Resbacensis abbas. Erat is nobilis Burgundus, ex primis regii palatii optimatibus, Portensi territorio ad Ararim, nobilissimis natalibus oriundus; patre Chagnoaldo seu Agnoaldo, qui ejusdem regis conviva & consiliarius fuisse dicitur, & matre Deuteria, catholicæ fidei cum primis addicta. Chagnoaldi merito Columbanus in regis notitiam & benevolentiam venisse fertur, & ab eodem Luxovium condendi cœnobii gratia impetrasse. Forte diverterat in Chagnoaldi ædes vir sanctus in villa Honorifiaco, ubi Agilum parentes ei benedicendum offerunt. Ille puerum Deo consecrari, sibi que monasticis disciplinis erudiendum tradi postulat. Consensere parentes pii, & quem sibi superstitem, sui que nominis heredem ac propagatorem habere cupiebant, Christi servum & coheredem habere maluerunt. Caram itaque sobolem sacris altaribus sollempni ritu applicant, Deoque offerunt cum donatione variaz supellestilis, multorumque prædiorum ac numerosæ servorum familiæ. Sic oblatus puer committitur Eustasio, probatæ religionis monacho, erudiendus cum aliis nobilium virorum filiis, Chagnoaldo videlicet, qui postea Lugduni-clavati episcopus fuit; Waldeberto, facto demum Luxoviensi post Eustasium abbate; Achario, Viromandensi postmodum & Noviomensi ac Tornacensi; Ragnachario, Augustauracorum & Basileæ; Audomaro, Bononiæ & Teruannæ episcopis, aliisque. Hoc magistro, talibusque condiscipulis, mirum est quantum in virtutum palæstra ingenius adolescens profecerit.

Postero anno ad superos abiit Maximianus Syracusanus antistes, is qui Gregorii Magni in cœnobio Andreano institutor fuerat & abbas, ejusdemque vices jam episcopus ^a in tota Sicilia obierat. Eum *ad præmia desiderata* pervenisse asserit Gregorius in epistola ^b ad Cyprianum diaconum; tantique fecit, ut quem civitati illi episcopum sufficeret, *Maximiano reverendissimo c similem* non habere se confiteatur. Post varias de successore deligendo controversias, eidem suffectus est Johannes archidiaconus ecclesiæ Catanensis, & quidem monachus, si Rocho Pirro hac in re fides, Benedictinus: qui Zozimum & Eliam, Johannis post Germanum, unum post alterum successores, ejusdem fuisse institui putat. Floruit sub Johanne episcopo Faustus abbas monasterii sanctæ Lucie prope Syracusas, cujus dies festus in quibusdam loci kalendariis consignatur v. idus Septembris.

ANN. CHR.
595.
L V.
Maximiani
episcopi Syrac.
obitus.
^a Greg. M.
lib. 2. ep. 4.
ind. 10.
^b id. l. 4.
ep. 19.
^c ep. 47.

Eodem anno Ravennensem ecclesiam morte sua viduatam reliquit Johannes episcopus, qui monasterium ad sancti Apollinaris basilicam in Classensi opido construxit. In testamento ab se condito a Gregorio expetiit, ut ea quæ prædicto monasterio contulerat, sua auctoritate firmaret. quod cum recepisset Gregorius, Marinianum ejus successorem litteris ^d convenit, ut nihil de his, quæ ejus præcessor illic contulerat, aliquo modo imminui pateretur, sed omnia firma stabilitate firmari studeret; non quia ita Johannis testamento constitutum fuerat, sed quia viventi id promiserat Gregorius. Cetera Johannis testamentum rescindit pontifex, propterea quod non ex propriis, sed ex ecclesiæ rebus donationes fecisset. Dissidentibus de futuro successore Ravennatibus, tandem omnium vota, probante Gregorio ^e, in Marinianum conspirarunt, *virum venerabilem, presbyterumque*, qui diu cum ipso Gregorio conversatus in monasterio fuerat Romæ apud sanctum Andream; postmodum abbas monasterii sancti Hermetis apud Panormum. Huic episcopatum refugee, ait vir magnus, diversis modis vix aliquando potuit suaderi, ut Ravennatum petitioni consensum præberet. Sed quia pontifici vita ejus probe cognita erat, eumque in lucrandis animabus sollicitum noverat; nullam in ejus ordinatione moram asserere sustinuit, immo ipsum Andream scholastico præcipue commendavit. Nam omnibus, inquit,

LVI.
Marinianus
episcopus Ra-
vennas.
d. Id. lib. 5.
ep. 1.
c Id. lib. 4.
ep. 45.

AN. CHR. 595. sicut nostis, cujuslibet officii valde onerosa est novitas. Ego autem magham confidentiam habeo, quia omnipotens Deus, qui eum dignatus est gregi suo præponere, & ad interiora illum curanda excuset, & ad exteriora gerenda gratia tua pietate confortabit. Sed quia post longa quietis otia, ejus, ut prædiximus, novitas proculdubio perturbatur; peto, ut, cum venerit tempestates sæculares fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inveniatur, & de vestra bono caritatis hilarescat. Eiusdem contra obloquentium querelas fides Gregorius^a approbat clero & plebi ecclesie Ravennæ, contestatus eum, a cunabulis in sanctæ universalis ecclesie gremio nutritum, semper rectam fidei prædicationem cum probis moribus tenuisse, atque in primis synodi Chalcedonensis, contra quam nonnulli mussitabant, auctoritatem venerari.

Is tamen monachus, Claudio abbati Classensi litem movit, quam Romæ definitur a pontifice cum anxie timeret, eum certiore fecit^b Gregorius, fore ut id citra ecclesie ejus dispendium fieret. Hujus controversie causa & origo nata videtur ex quibusdam juribus, quæ Marinianus in Classense sanctorum Johannis & Pauli monasterium, cui præerat Claudius, sibi præter jus vindicabat, qua de re sententiam tandem tulit pontifex, suo loco referendam. Eiusdem pontificis aliquanto gravior^c existit in eundem episcopum querela, quod Classense itidem sancti Apollinaris monasterium, a suo constructum præcessore, vexaret: cum e contrario eum deceret monasteria defendere ac tueri, & multos in illis *religiosos* seu monachos congregare, ut lucrum sibi ex ejusmodi congregatione compararet. Eundem in fine arguit, quod monasteria, sub ipsius ditione constituta, clericorum molestiis & vexationibus gravarentur. quod ne in posterum fiat, prohiberi ab ipso cupit. Idem itidem vehementius inculcat in alia^d ad eundem Marinianum epistola, eumque modeste hortatur, quod sane jubere poterat, ut, qualibet mora & excusatione submota, monasteria ipsa ab hujusmodi gravamine relevare studeret, ita ut nullam deinceps in eis clerici, minores aut majores, nisi orandi tantum aut missas ibidem, si quidem invitati fuissent, celebrationis causa, istuc accedendi facultatem haberent. In summa, si quisquam abbatum aut monachorum ex quocumque monasterio ad clericatus officium vel ordinem sacrum assumatur, nullam illic habeat ulterius potestatem. Quia vero ex peregrinis quibusdam vigilantissimus pontifex compererat, eundem Marinianum in dandis eleemosynis parciores esse; eidem per Secundinum servum Dei suggeri^e jussit, ut cum loco mutaret & mentem. Ne crederet sibi solam lectionem & orationem sufficere: ut remotus a strepitu federet, & manu atque opere minime fructificaret: sed largam haberet manum, necessitatem patientibus occurreret, opitulareturque; alienam inopiam crederet suam: quia si hæc non haberet, vacuum episcopi nomen teneret. Cavere proinde, ne per præsentem negligentiam, vitam, quod absit, priorem amitteret. Et tamen mirum est quanto amore Marinianum prosequeretur Gregorius, quanti eum faceret: idque ex subsequentiis manifestum fiet. Sed nimirum hæc indicia erant caritatis veræ paternæ, amicorum pungentis, ubi res postulabat, non vitia palpantis.

LVII. Luminosi abbatis privilegium. Non defuerunt etiam aliis in locis haud absimiles superioribus rixæ episcopos inter & abbates. Consimilis quippe causa Luminosum, sancti Andreae & sancti Thomæ de Arimino abbatem, agente Castorio episcopo, exagitavit, coegitque, ut ad apostolicam sedem recurreret. Hanc Luminosi, ejusque congregationis petitionem, secundum statuta patrum, jurisque formam, benigne admisit Gregorius; interdixitque^f Castorio Ariminensi episcopo, ne ullum in posterum gravamen monasterio inferret, sive in rerum descriptione & recensione, quæ mortuo abbate fieri solebat, sive in publica istuc processione indicenda; contentus ordinatione abbatis, quem sibi concors monasterii congregatio elegerat. Sic ad Luminosum scribebat Gregorius, monachos in fine exhortans, ut in Dei opere (sic divinum officium cum sancto Benedicto vocat) solliciti essent, orationi operam assidue dantes, ne non tam videretur ab ipsis quaesita mentis ad orationem securitas & quies, quam male agentibus episcopalis evitata districtio & censura. Hoc vero privilegium signantius explicat pontifex in epistola^g Castorio directæ: quem hortatur, ut obeunte monasterii abbate, nullus ecclesie Ariminensis nomine in describendis monasterii rebus quoquo pacto se immisceat; abbatem vero non alium, quam quem moribus & monasticæ disciplinae studio dignum unanimi consensu tota congregatio elegerat, episcopus ordinaret. Ad hæc missas illic publicas ab episcopo fieri prohibet, ne in servorum Dei fecibus ulla popularibus conventibus occasio præbeat, & simpli-

ciiores ex hoc animas in scandalum trahat. Postremo ut frequentior quoque mulierum introitus inde arceatur. Hanc porro constitutionem omni tempore illibatam servari jubet, ut & Ariminensis ecclesie suo jure contenta sit, quod in ordinando abbatum situm erat; & monasterium illud *nulli* ulterius *generali, canoniceve jurisdictioni* *deserviens*, remotis vexationibus ac cunctis gravaminibus, divinum opus cum summa animi devotione perficiat. Quo tempore monachi hanc sanctorum Andreae & Thomæ ecclesiam occupare deserint, incertum. Fuit & antiquitus in eadem urbe sancti Gaudentii abbatia Benedictina insignis, sed ab ordine nostro non ita pridem itidem abstracta. Fuit & tertia, sancti Gregorii nomine insignita. Sed de his alias. Cuinam ex illis præfuerit Agnellus abbas^a de Arimino, cui Gregorius de instituendo præposito & de cura monasterii ipsius sollicitè agenda scribit, divinare non licet.

Hoc ipso anno de abbatum dejectione & restitutione nonnulla præcipit Gregorius, quæ aliena non sunt ab hoc loco. Gregorius presbyter & abbas monasterii sancti Theodori in urbe Panormo, auctore, ut tradunt, Gregorio Magno, cum monasticam disciplinam penitus luxuriis sivillet, regimine sibi concessio dejectus est, Romamque a summo pontifice agenda penitentiae causa accersitus. Penitentem miseratus pater optimus, eundem ad monasterium suum remisit, datis^b ei commendatitiis ad Victoris episcopum litteris, eum ut in pristinum locum restitueret. Epistolæ verba ipsa huc adscribere juvat. Latorem præsentium Gregorium, abbatem atque presbyterum monasterii sancti Theodori, nulla quidem ratio permittebat, ut post lapsum cellæ, id est monasterii, ipsius pæne generale, ei ultra præponi debuisset. Qui enim tot discipulos per suam negligentiam ad infernum duxit, reliquis unquam præponi non debuit. Sed quia longe hic est apud nos penitentia afflictus, fraternitatem tuam necesse est eum in monasterium suum recipere, locoque suo constituere; ita tamen, ut Urbicus, monasterii mei præpositus, dare aliquem de servis Dei debeat, qui ei præpositus fiat: ut quod istius incuria negligitur, illius sollicitudine servetur.

Hic est Urbicus, monasterii sancti Hermetis a Gregorio constructi apud Panormum præpositus primum, dein abbas post Mariniani ejusdem loci rectoris promotionem in sedem Ravennensem: qui Urbicus, uti & præcessor, generalem^c in alia Sicilia monasteria sollicitudinem gerebat. Idem a Gregorio Magno postulavit, obtinuitque unum e suis presbyterum^d, qui sacra missarum sollempnia ibidem celebrare debeat, ordinari: ut nec ille e monasterio suo hac de causa egredi, nec extraneum sibi ad peragendum sacrum opus adducere cogeretur. Eum vero quidam hoc ministerium ex eadem congregatione electus fuisset, talem esse voluit Gregorius, & velle certe debent omnes, ut ejus *vita, mores & actio tanto possint ministerio convenire*. Ad eundem Urbicum idem pontifex direxit^e Agathonem quemdam conjugatum, qui monasticam vitam amplecti cupiebat, hortatus, ut eum cum omni humanitate & caritate susciperet, atque ad æternam vitam ejus desideria accenderet assidua adhortatione, ut & illi prodesset sæculum reliquisset, & Urbico ipsi ejus conversio ad mercedem proficeret. Sed tamen ita suscipiendum monet, si & uxor ipsius similiter converti voluerit. Incongruum quippe esse cum unum amborum corpus conjugii copulatione factum sit, partem unam converti, alteram in sæculo remanere. Defuncto interim Victore Panormitano episcopo; Venantius patricius apud Gregorium satis egit, ut in ejus locum Urbicus substitueretur, ut suo loco dicturi sumus: sed effectu caruit postulatio.

Jam vero ut se gesserit sanctissimus pontifex in abbates sacerdotio vel diaconatu insignes, operæ pretium est ex nonnullis hujus anni epistolis observare. Armandinus presbyter & abbas cujusdam monasterii sub diocesi vel metropoli Mediolanensi, itidemque Jobinus diaconus & abbas monasterii de Portu-Veneris in diocesi Lunensi, in ordinem, immo extra ordinem redacti fuerant. Quæsit a Gregorio Constantius Mediolanensis antistes, utrum in ordinem restitui possent. Respondit^f Gregorius, nec licere, nec aliqua ratione fieri posse. Quippe si lapsi ad suam ordinem revertendi licentia concedatur, canonice disciplinae vigorem frangi, dum pro reversionis spe pravæ actionis desideria concipere non pudet. Eos tamen, si quidem id eorum conversio meruerit, in monasteriis ante alios constitui posse concedit, id est suum supra alios monachos, qui sacrorum ordinum expertes erant, ordinem retinere. Hæc disciplinae severitas tenuit ab exordio ecclesie ad sæculum nontum. *Ut enim constitueretur in ecclesia, teste Augustino^g; ne quisquam post alicujus criminis penitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat;*

ANN. CHR.
555.

non desperatione indulgentia, sed rigore factum est disciplina. alioquin contra claves datas ecclesie disputabitur, de quibus dictum est: QUAE SOLVERITIS IN TERRA, SOLUTA ERUNT & IN CAELO. Sed, ne forsitan, etiam detectis criminibus, spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbe ageret penitentiam; severissime placuit, ut post actam de crimine damnabili penitentiam, nemo sit clericus, ut desperatione temporalis altitudinis medicina major & verior esset humilitatis. Verum postmodum laxata est illa severitas; concessusque est vel restitutus honos post penitentiam: sicque detractum est aliquid veritati, ut majoribus malis sanandis caritas sincera subveniret.

LXI.
Romanae synodi statuta de monachis.
a Greg. lib. 4. ep. 44.
De servis.

Hoc insuper anno habita est Romae synodus ab eodem Gregorio, in qua inter alia decretum fuit, ut quidam ex clericis, vel etiam ex monachis electi, ministerio cubiculi pontificalis, laicorum & saecularium domesticorum vice, obsequantur: nimirum ut is qui in regiminis loco est, tales habeat testes, qui vitam ejus in secreta conversatione videant, & ex visione sedula exemplum profectus sumant. Quoniam vero multi ex ecclesiastica vel saeculari familia servi ad monasteria Deo se mancipaturi accedebant, ut ab humana servitute liberi, in divino servitio familiariter conversarentur; verebaturque prudentissimus pontifex, ne, si ii passim admitterentur, omnibus fugiendi ecclesiastici juris dominium occasionem praeberet; si vero eos ab omnipotentis Dei obsequio prohiberet, ei qui dedit omnia, quaedam negare ac subtrahere videretur: constituit, ut quisquis ex juris ecclesiastici vel saecularis militiae servitute ad Dei servitium converti vellet, prius in laico habitu constitutus probaretur; & si quidem mores ejus & conversatio bono ejus desiderio concordarent, nemine obstante, Deo in monasterio servire permitteretur: ut ab humano servitio liber recedat, qui in divino obsequio districtiorem appetit servitute. Hoc privilegio excidere meruit quidam Cicero monachus Misenas, qui, cum a Petro diacono, patrimonii ecclesiastici illis in partibus rectore, penitentiae ob lapsum nescio quem suppositus fuisset; eum sibi suaeque ecclesiae, cuius servus erat, cum rebus suis reddi postulabat Benenatus episcopus. Annuit pontifex, si modo ejus servum fuisse constaret: nempe ut, postquam a monachica conversatione culpa lapsu se subduxerat, domini sui jugum, quod in proposito suo permanens evadere poterat, eidem tandem restitutus recognoscat. Nonnihilo severius actum in mancipium cujusdam naucleri, nomine Galli, qui servum suum, in monasterio Misenati monachum se insciente factum, sibi restitui a pontifice obtinuit, licet jam monachi habitum sumisset. Libellum manumissionis ad vitam monasticam ineundam facile obtinebant ejusmodi servi, qualem Gregorius ipse concessit cuidam Montanae, quae ad conversionem monachicam, in monasterio quodam sancti Laurentii, cui praeerat Constantina abbatissa, animum appulerat.

Id. lib. 10. ep. 3.

Id. lib. 1. ep. 12.

LXII.
Gregorii episcopi Turonis obitus.

Ad res Gallicanas quod attinet, hoc anno e vivis excessit Gregorius Turonicae ecclesiae antistes eximia sanctitatis, cum post scriptam historiam biennio supervixisset; auctor gravis, & pro sui temporis captu eruditus, sine quo in historia patria, ecclesiastica, monastica & civili, plane hospites & elingues essemus. quod idcirco visum est commemorare, non quod eum nostris accensere cum Trithemio velim, (nam monachum haud exstitisse constat) sed ut auctori numquam satis laudato aliquid merita laudis rependamus. Neque vero ejus recte facta in rem monasticam desunt, tum piorum sui temporis monachorum gestis referendis, tum etiam exoranda basilica sancti Juliani martyris, quae nostrorum haecenus nobile apud Turonos conobium est, olim extra urbis muros ad Ligerim, nunc muris ipsis contenta: quam primum beatae Mariae de Scalariis, tum sancti Mauricii, ac demum sancti Juliani appellatam fuisse tradunt; primamque ejus originem referunt ad Chlodoveum M. qui ex pugna Vogladensi redux, insignis victoriae tropaea istuc deposuerit. Gregorius ait monachos ipsos fuisse ejus basilicae conditores, quam ipse dedicavit tertio kalendas mensis quinti seu Julii; allatisque ex Brivatensi ecclesia reliquiis decoravit. Idem quaedam miracula in illa Turonensi basilica facta commemorat, meminitque pauperum, qui in illius matricula descripti erant. Hoc monasterium tum a Sarracenis Caroli Tuditis seu Martelli principatu, tum sequenti saeculo a Nortmannis eversum legitur. Tunc sanctorum, quae illic asservabantur reliquiae, humo reconditae, demum instaurato per Theotonem antistitem monasterio refossae & inventae leguntur in veteribus membranis, quae si non lacerae, sed integrae essent, majorem istius monasterii notitiam haberemus. Undecimi quippe saeculi auctor res ibi gestas, tamen rudi stilo, comprehenderat duobus libris: in quorum primo, ut ipse secundi

S. Juliani monasterium Turonis.

e Greg. Tur. lib. 2. de gl. mart. c. 34. & seq.

libri initio loquitur, hujus abbatiae prima institutio, institutionis impia destructio, destructionis pia restauratio continebatur: in secundo res a restauratione ad suum tempus, id est duodecimi saeculi initia, factae. Ex primo libro quarundam tantum reliquiarum, quae ibi detectae sunt, commemorationem exprimere licuit; nempe corporum sanctorum Blevilegueti episcopi Venetensis, Lauri abbatis & Antonii monachi, de quibus nonnulla ex majorum traditione refert; ad haec sancti Albini, cuius altari ollam ejus reliquiis plenam ait contineri.

De Blevilegueto nonnulla narrat auctor, quae sibi a Morvanno, ejusdem Venetensis ecclesiae episcopo, relata asserit, videlicet praesulem fuisse sanctissimum, qui ranis in villa episcopii sui importune strepitibus silentium imposuerit; deinde obsequentibus britannice intulerit, ranciant singulariter, id est cantent singulae; non omnes simul, quam silentii legem ranae ab eo tempore ibi servaverint; idque omnibus indigenis notum esse. Ad haec in Lusdi-castro daemonem effugasse ab homine, famuli obsequia ei praestantem, sed parantem in crastinum aquis ipsum suffocare. Denique sanctum virum ex divite pauperem, ex praesule monachum factum fuisse. Quo vero tempore vixerit, inde colligitur, quod Morvannus horum relator, qui undecimo saeculo desinit florebatur, se a Blevilegueto septimum esse episcopum dicit. Unde corrigas vulgarum episcoporum Venetensium indicem, in quo longe plures inter utrumque episcopi numerantur. quae omnia idcirco referre, tamen forte leviora, visum est, quod nudum Blevilegueti nomen, & ipsum quidem corruptum, in vulgaris indicibus reperitur.

LXIII.
S. Blevilegueti episcopi Venetensis.

De Lauro abbatiae haec idem auctor, eundem itidem origine & domo Britannum, statim a puero omnia pro caelesti gloria sprevisse, opes, delicias, honores; & demum pro Christo patriam, parentisque reliquisse: at Deum ipsi rependisse amicum, qui sibi parentum & patriae loco esset. siquidem Judicael, Brittonum dux optimus, a Deo adjutor in omnibus ei datus sit, cujus adjutorio monasterium condiderit, in quo cum sibi subiectis, in omni sanctitate floruit. Denique vitam ejus in conspectu hominum religiosissimam exstitisse, mortem coram Deo pretiosam: cuius sanctitatem miraculorum gloria cumulare non desinit, maxime in loco illo, ubi a saeculo in caelum migravit, uti liber de ejus vita docet. Excidit hic liber, nec Lauri quidem nomen in Galliano martyrologio, nedum in aliis locum habet. Ceterum Judicael sancti Johannis de Gaëlo monasterium, quod postea sancti Mevennii a sancto ejus nominis abbate dictum est, in diocesi Aletensi, nunc Macloviana, struxit, forte illud ipsum, quod in Lauri gratiam ab eo conditum praemissus auctor commemorat. Sancti Mevennii virtus maxime elucet in sanandis ploribus & fursuribus, qui morbus sancti Mevennii vulgo appellatur; ejusque nomen invocatur in perverstitis litaniis Anglicanis post sanctum Judicaelem, cujus tempore etiam vixisse existimo, tamen beati Samsonis episcopi discipulus fuisse dicitur. Ejus monasterium nostro aeo ad Missionarios clericos translatum est.

LXIV.
S. Lauri abbatis.S. Mevennii monasterium.
* S. Mev. de Gall.

a Analeth. vo. 2. p. 672.

Nec Antonius monachus his duobus notior est, quamquam celebre est oratorium, secessu ejus ac prioratu illius nomine insigne. Auctor supra memoratus ait incertum esse, indigena, an advena fuerit: at certum fuisse hominem sanctum, qui solitariae vitae desiderio locum a turba remotum petierit, pulcrum utique & quietum, undique silvis cinctum, ubi in rupe excisa sculpra sit capella, duo altaria habens, unde Antonio cognomen de Rupe. Eundem ibidem mortuum, sepultumque fuisse: sed postea corpus ejus porcarum indicio in basilicam sancti Juliani, cuius forte monachus fuerat, processu temporis translatum. Addit idem auctor, in una ex his capellis fontem esse; quo nulli feminae pateat accessus. Haec autor ille ante annos sexcentos. Recentiores nonnulli existimant, hunc esse Antonium Casinatem monachum, qui, referente Odone in vita beati Mauri, una cum sancto Mauro in Galliam accessit, eundemque ex monasterio Glannafoliensi arceritum ad regendam abbatiam sancti Juliani: qui demum abdicatione regimine in solitudinem secesserit. Verum haec repugnant tum libello de vita sancti Mauri, in quo Antonius apud Glannafolium vixisse ac devixisse, atque adeo sepultus fuisse perhibetur, tum chronico Casinensi, ubi sancti Antonii corpus a Callisto papa secundo in Glannafoliensi ecclesia a se consecrata depositum scribitur. Ceterum existat etiam nunc sexto ab urbe Turonica lapide praedicti Antonii speleum in rupe excisum, atque oratorium prioratu insigne; monasterio sancti Juliani haecenus subiectum.

LXV.
S. Antonius monachus Turonensis.

b Chron. Casin. lib. 4. c. 64.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
596.

LIBER NONUS.

Ab anno Christi 596. ad annum 600.

I.
Augustini
missio in An-
giam.

ANNUS supra quingentesimum nonagesimus-sexus, indictione quarta-decima notatus, Augustini Romani monachi, ejusque sociorum in majorem Britanniam missione maxime insignis fuit. Hujus missionis auctor Gregorius Magnus, vir vere apostolicus, cui ante pontificatum ea cogitatio alte animo infederat. Is cum in foro Romano pueros Anglicæ nationis venum expositos aliquando vidisset, formæ elegantia pæne angelis similes; sciscitatus, equinam essent, cujusve provinciæ ac religionis; comperto Anglos esse, & quidem paganismo addictos; corporatos ejusmodi angelos dæmonis imperio subiacere summopere doluit, statimque de adeunda illa regione, ut illos infideles christianæ religionis fideique mysteriis imbueret, consilium cepit. Verum cum id Romani, qui eum qua par erat reverentia colebant, intellexissent, ipsam a pio proposito averterunt, invitumque retinuerunt. Cum vero id consilii alta semper mente repositum haberet, anno pontificatus sui sexto rem per Augustinum monasterii sui præpositum, aliosque monachos & clericos exsequi & perficere, & Anglos, qui ex Germania in Britanniam insulam ante annos circiter ducentos quadraginta-septem transferant, ibique confederant, ad christianam fidem adducere constituit. Tanti operis cura demandata est Augustino monacho, Romani sancti Andreæ monasterii præposito, nec minus sacrorum nostrorum scientia, quam monasterii sui regulis erudito, viro probatæ pietatis, eique aliquot adjutores dati, in primis Laurentius presbyter & Petrus monachus. Hi piissimi pontificis & magistri mandata exsequi gestientes, illud iter absque ulla cunctatione aggrediuntur. Verum, cum aliquantum progressi essent, operis difficultate deterriti coeperunt se ipsi accusare, quod parum consulto rem tantopere arduam & difficilem suscepissent: statueruntque communi consilio potius reverti domum, quam barbaram, feram, incredulamque gentem, cujus ne linguam quidem nossent, adire nullo fructu, immo cum ludibrio ejus gentis & aliarum. Sed ne temere consilium retractasse viderentur, Augustinum Romam remittunt, qui a pontifice humili ac supplici prece obtineret, ut ne tam incertam peregrinationem, aleæ periculi & laboris plenam, adire cogerentur.

II.
Epistole hac
de re a Grego-
rio scriptæ.

Eorum inconstantiam improbat pontifex, datisque Augustino litteris eos ad perfequendum iter animavit, ac bono animo esse iussit. Harum litterarum summa erat, melius fuisse bonum non incipere, quam inceptum statim deserere, & relinquere

quere infectum. Irent fidentes ac certi, Deum, quo auctore hoc opus susceperant, piis ceptis non desuturum, & pro tam arduo labore congruam in cælo gloriæ mercedem repensurum. Proinde ne operis ac laboris difficultate deterrerentur, nec maledicorum hominum lingua; Augustino præposito, quem & abbatem ipsis præfecerat, in omnibus humiliter obedirent, scientes, id eorum saluti profuturum, quidquid ex ejus mandato compleverint. Ceterum optare, ut in caelesti patria eorum laboris fructum coram spectare, ejusque portionem aliquam adipisci sibi contingat, quippe qui, etsi cum eis laborare sibi non datum esset, collaborare tamen magnopere cuperet. Data die decima kalendarum Augustarum, imperante domino nostro Mauricio-Tiberio, piissimo augusto, anno decimo-quarto, post consulatum ejusdem anno decimo-tertio, indictione decima-quarta. Has chronologicas notas solus refert Venerabilis Beda, harum rerum auctor accuratus, in libro primo historiae gentis Anglorum, ex quo hæc epistola in registrum Gregorii relata est in fine libri quarti, sed sine chronologicis notis. Eadem sunt apud Bedam aliarum litterarum ad Gallicanos episcopos, quibus Gregorius Augustinum ejusque socios commendavit. Ex quo intelligitur, eas Augustino, cum rediret ad suos, primum traditas fuisse, ut in proposito confirmarentur, oblata commendatione non modo ad Gallicanos episcopos, sed etiam ad reges Francorum. Exstant a hodie quoque litteræ, a paribus, quibus Gregorius Palladio Santonenfi, Pelagio Turonico & Sereno Massiliensi episcopis Augustinum ejusque socios commendat, rogans, ut religiosos viros, nullius apud sacerdotes, id est episcopos, commendationis egentes, omnibus rebus necessariis adjuvent; & quæ ultro facere ipsos deceat, libentius ac promptius faciant suis litteris incitati. Eadem epistola b inscripta est Ætherio Lugdunensi episcopo, apud Bedam, qui eum Arelatensem episcopum perperam vocat. Eiusdem argumenti est epistola ad Virgilium Arelatensem, metropolitanum Galliarum, itemque alia ad Desiderium Viennensem, & ad Syagrium Augustodunensem.

Non dubito quin priores ex his litteris, quæ encyclicæ & communes erant, aliis etiam Galliarum episcopis directæ sint. Quamquam ii, quos modo commemoravi, præcipuæ erant inter ceteros auctoritatis: ex quibus Syagrius Augustodunensis & Palladius Santonenfis magna in regio palatio gratia pollebant, iidemque Gregorio ob accepta beneficia obstricti erant. Scripsit quoque Gregorius non solum ad Arigium patricium Galliarum, sed & ad Theodericum & Theodebertum Francorum reges, de quibus multa se & magna sperare ait, quod regnum recta fide ornatum, & integritate christianæ religionis inter alia aliarum gentium regna præcipuum obtinerent, sibi que subjectos ad eam, quam ipsi sequerentur, fidem adduci cuperent. Compertum sibi esse gentem Anglorum ad fidem christianam converti flagrantissime optare; sed a sacerdotibus Galliarum insulæ Britanniarum proximis negligi. Quare Augustinum se monachum, cujus studium moresque optime nosset, cum aliquot aliis monachis eo mittere: quibus etiam mandaverit, ut aliquot ex ora Galliarum, eisdem insulæ adversa, presbyteros secum ducerent, tanti operis ac laboris futuros adjutores. Demum rogare, ut eorum permisso ac voluntate id facere liceat, utque homines a se missos regia potestate tueantur & adjuvent. Eadem fere hac de re epistola itidem scripta est ad Brunichildem reginam.

Quo ex loco Romam ad Gregorium reversus sit Augustinus, colligere licet ex Gregoriana epistola c, quam in Augustini reditu sanctissimus pontifex scripsit ad Stephanum Lirinensem abbatem, in qua lætum se factum fuisse dicit ex relatione Augustini servi Dei, id est monachi, testificantis, Stephanum abbatem vigilantem esse, ejusque congregationem unanimem vivere. Unde conjicere datur, Gallorum, & forte Lirinensium sermonibus deterritum fuisse Augustinum ejusque socios, quos Stephano forsitan ob hanc causam non commendat, ut vir doctissimus d observavit.

Ex his omnibus epistolis, quas Augustinus iis, ad quos scriptæ erant, reddere debebat, colligere licet seriem itineris, quo ipse ex Italia per Galliam cum sociis in Britanniam majorem profectus est. Primo quippe adeunda Massilia fuit, tum Arelate, & forte ante monasterium Lirinense, cujus religionem Augustinus servus Dei Gregorio e approbavit; deinde Vienna, Lugdunum, Cabilonum, ubi Theodericus Burgundiæ rex cum Brunichilde residere solebat; postea Augustodunum, Divodurum-Mediomatricum, aut certe Durocortorum-Remorum, Theodeberti Austrasiæ regis sedes; inde Mediolanum-Santonum & Cæsarodunum-Turonum:

Annal. Bened. Tom. I.

H h

AN. CHR.
596.

a Greg. lib. 5.
ep. 52.

b ibid. ep. 53.
54. & seq.

c ibid. ep.
56.

d Fleury
Hist. eccl. 10.
8. p. 119.

III.
Itineris sc.
rics.

e Greg. lib.
5. ep. 56.

ANN. CHR.
596.

ubi sine dubio sancti Martini tumulum ac cineres venerati sunt. His perlustratis id forte contigit, quod Gotfelinus monachus in libro de vita sancti Augustini narrat. Nempè Augustinum cum sociis, cum Andecavos peterent, *Ponte-Sai*, quem imperiti Pontem-cæsaris vocant, pertransito, in adjacentem villam pernoctandi causa venisse; ibique indigna passos a mulierculis, qui tantam peregrinorum turbam irridebant, & ludibrio habebant, sub divo noctem traduxisse: ubi & fontem, defixo in terram baculo, elicuerit Augustinus, & processu temporis ædificata sit ecclesia, ejus nomine decorata, in quam feminis, ob injuriam eidem factam, negatus sit ingressus. Certe eo loci hætenus ecclesia cum fonte visitur, modo parochialis, titulusque prioratus, sub nomine sancti Augustini *, olim Benedictinis, nunc canonicis regularibus abbatia omnium Sanctorum apud Andecavos sita subiectus, quæ olim & ipsa prioratus erat, antè quam in abbatiam ineunte sæculo tertio-decimo converteretur. Post hæc Andecavos adiit vir sanctus cum commilitonibus suis, atque inde in insulam Britanniam trajecit.

I V.
Angliam
ingrediuntur.a Bedæ lib. 1.
c. 25.

Regnabat tum in Cantio, regione insulæ Gallis objecta, Ethelbertus Anglorum rex, & usque ad Humbrum fluvium, quo meridiani Angli a septentrionalibus dirimebantur, imperium protulerat; habebatque in conjugio Bertam, Adilbergam Gregorius Magnus vocat, christianam ac pientissimam feminam, Chariberti quondam Francorum regis filiam, quam ea conditione a parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis suæ cum Liudhardo episcopo Gallo, quem secum adduxerat, inviolatum servare posset. Appulsi in Tanetum insulam, quæ ad orientalem Cantii plagam sita est, Augustinus & socii ferme quadraginta, comitantibus interpretibus, quos ex Gallia acceperant, Ethelberto significarunt, se Roma istuc venisse a Pontifice missos, ut optimum ei nuntium afferrent, spem nimirum indubitatam potiundi æternis in cælo gaudiis, & regno sine fine permanfuro, si modo suis monitis obtemperare vellet. His auditis rex, qui jam a conjugæ suæ de religione christiana audierat, manere eos in Taneto insula jussit, dum ipse, quid huc factu opus esset, animo statueret. Post non multos dies venit ad insulam rex, & sub divo residens (nam in domo magicæ incantationis periculum suspicabatur) Augustinum cum sociis in colloquium admisit. Hi vero non alia quam divina virtute freti, crucis argenteæ vexillo cum picta Salvatoris imagine prælato; litanias concinentes accesserunt, & verbum vitæ regi omnibusque qui aderant, cum tanta gratia prædicarunt, ut eis humanissime responderit his omnino verbis. Pulcra quidem sunt verba & promissa, quæ affertis: sed quia nova sunt & incerta, his assentiri in præsens non possum relicti ritibus, quos tanto tempore cum tota Anglorum gente servavi. Verum, quia huc e longinquo peregrini venistis, ut nobis, sicuti existimo, quæ vera & optima creditis, communicetis; vobis molesti esse nolumus: quin potius hospitio vos benigne excipere, & quæ ad victum vobis necessaria erunt, ministrari curabimus. Interim in urbe Doroverno, regni sui capite atque metropoli, eos collocavit, sumtuque publico ali jussit. Memoriae proditum est, appropinquantes prædicatæ civitati, crucem & imaginem Salvatoris more suo præferentes, hanc litaniam seu precationem consona voce modulatos fuisse: *Deprecamur te, Domine, in omni misericordia tua, ut auferatur furor tuus & ira tua a civitate ista, & de domo sancta tua; quoniam peccavimus, halleluia.* Illic vero apostolicam vitam imitati sunt, in orationibus videlicet, vigiliis ac jejuniis, & in prædicatione verbi divini assidui: quibus primum nonnullos ad christianam fidem adduxerunt, admirantes innocentis ipsorum vitæ simplicitatem ac dulcedinem doctrinæ cælestis. Erat autem prope ipsam civitatem ad orientem ecclesia in honorem sancti Martini, antiquitus, dum Romani Britanniam incoherent, constructa, ubi Berta regina orare consueverat. In hac ergo & ipsi primo convenire, psallere, orare, missas facere, prædicare & baptizare cœperunt, donec, rege ad fidem converso, majorem ubique prædicandi, ecclesias erigendi vel instaurandi facultatem obtinuissent.

V.
Gregorii caritas ad redi-
ros Anglos.
b Greg. lib.
5, ep. 10.

Ea vero Gregorii in Anglos caritas erat, ut Candido b presbytero in Galliam eunti ad regendum ecclesiæ Romanæ his in partibus patrimonium mandaverit, ut ex solidis, quos accepturus erat, vestimenta pauperum vel pueros Anglos, qui essent ab annis decem & septem, vel decem-octo compararet, ut in monasteriis dati Deo proficerent, qui locus confirmat id quod jam superius diximus, pueros & catechumenos per hæc tempora in monasteriis institui consueisse: immo & non raro

ANN. CHR.
596.«S. Petri patri-
monium.

baptismum accipere. Sed quia pagani erant ejusmodi adolescentes, jubet providus pater, ut cum eis presbyter transmittatur, ne quid agritudinis in via ipsis contingat: ut quos morituros perspexerit, baptizare debeat. Patrimonium ecclesiæ Romanæ in Galliis potissimum in Provincia situm erat, constabatque ex redditibus & locatione quorundam prædiorum, quæ fideles nonnulli pietatis causa beato Petro contulerant. Accessit processu temporis pensio ex quibusdam monasteriis, sedi apostolicæ immediate subiectis, quæ annum censum ecclesiæ Romanæ in signum subjectionis & acceptæ libertatis pendebant. quale fuit in primis Cluniacense monasterium, aliaque non pauca. Hujus ergo patrimonii cura in Galliis Candido presbytero commissa erat, quod ad nutum pontificis ipsis in locis, ubi colligebatur, in pias eleemosynas, in vestes & subsidia pauperum, pupillorum, viduarum, monasteriorum, expendi solebat. Unde Gregorius solidos Galliarum *apud locum proprium* expendi jubet, *qui in terra*, inquit, *nostra expendi non possunt*, id est non debent. Mirum est ejusmodi patrimonii curam presbytero demandatam fuisse, quam passim diaconis committi mos erat.

Sic in omnes orbis christiani partes intentus erat Gregorii animus, immensus quodam modo & infinitus, ita majoribus intentus, ut nec minora ipsum præterirent. Cochleares & circulos in usum pauperum aliquando miserat Stephanus abbas Lirinensis, qui Augustinum servum Dei Lirini exceperat. Patri optimo res in speciem parva tanti visa est, ut eum litteris a dignaretur, simul gratias acturus pro munere, simul sollicitum redditurus erga congregationem ei commissam. Lætos, inquit, nos relatio Augustini servi Dei, præsentium portitoris, effecit, quod dilectionem tuam, ut oportet, vigilantem esse narravit. Denique & presbyteros, & diaconos, cunctamque congregationem unanimes vivere ac concordēs affirmat. Et quoniam præpositorum bonitas subiectorum salubris est regula; omnipotentem Dominum deprecamur, ut in omnibus te semper operibus gratia suæ pietatis accendat, & commissos tibi ab omni diabolicæ fraudis tentatione custodiat, & tecum in caritate & placita sibi vivere conversatione concedat. Ita ille, & plura in hunc modum. Augustinus ille servus Dei non alius est ab Augustino ad Anglos misso; adeoque consequens est, quod jam dixi, eum adeundo insulam Britanniam Lirinum appulisse cum sociis; eosque operis difficultate perterritos, inde Augustinum Romam, ad obtinendum a pontifice regressum, direxisse, dum interim socii ipsi Lirini subsisterent; eundemque esse portitorem illum, cujus superior epistola meminit. Neque vero posthac, excepta illa occasione, Augustinus Romam amplius reversus est. Ubi observare convenit, presbyteros & diaconos complures Lirini jam tunc extitisse, ut ex relatis epistolæ verbis intelligitur. Stephanum abbatem in vulgatis Lirinensium abbatum indicibus subsequitur Cono, ad quem exstat Gregorii b itidem epistola, de sollicita monasterii procuratione ejus se lætari testantis, sicut *audita decessoris ejus incauta remissio* ipsum contristaverat. Fuerit ergo superior illa ad Stephanum epistola exhortantis potius quam laudantis. nisi si Stephanus non satis Gregorio tunc notus fuerit, aut subinde mores mutaverit, tantumque doloris Gregorio attulerit ex factis extremis, quantum forte lætitiæ ex primis attulerat. Porro hujus epistolæ vitiosa in editis inscriptio ex codice Colbertino recte emendatur hoc modo: *Stephano abbati de monasterio, quod est Lirino Gallia: cum in excusis mendose legatur, de monasterio Quirilino Gallia: ubi corrigenda etiam novi editoris nota, falso asserentis, nullum tunc temporis haberi Stephanum in indicibus abbatum Lirinensium. ad quod refellendum unus sufficit Gallia-christianæ fusoris index. Proferrî possent etiam indices scripti: sed in re minime necessaria diutius immorari non licet.*

Candidus episcopus Urbis-veteris * in Etruria sancto pontifici scribens monuerat, se raritate presbyterorum in parochia seu diocesi sua laborare; sed esse in quibusdam parochiæ suæ monasteriis quosdam monachos, qui ad id muneris apti essent, si modo sibi eos ordinari liceret. Rescripsit c Gregorius id sibi probari, modo id fieret cum consensu abbatis; (nam renitente abbate hoc non licebat, ut superius observatum:) essetque sollicitus episcopus, ut vitam actusque eorum, qui in hoc officio constituendi essent, accurate inquireret, ut nonnisi dignos ad hunc ordinem quoquo pacto proveheret. Ex quo intelligitur, complura tum monasteria in ea diocesi extitisse.

Idem pontifex Felicem d Pifaurensis * episcopum reprehendit, quod monaste-
Annal. Bened. Tom. I. H h ij

VI.
Stephano ab-
bati Lirinensi
scribit Grego-
rius.
a Greg. lib. 5,
ep. 56.b Id. lib. 9,
ep. 2.VII.
Presbyteri ex
monasteriis ac-
sumi.
* Orvieto.
c Id. lib. 5,
ep. 27.

d Id. ep. 46.

AN. CHR. 596. Episcopi ca-
thedra ex
monasterio
sublata.
* Pefaro
a V. infra
n. 14.

rium, cujus auctor & abbas erat Johannes, cum missis publicis, contra quam Pelagius papa jufferat, dedicasset, & cathedra posita, sacra illic missarum sollempnia publice celebraret: jubetque, ut omni excusatione cessante, cathedram suam exinde amoveri curet, (cathedra quippe episcoporum ad ecclesias, ubi missæ celebrari debebant, deferebantur, atque adeo mobiles erant) nec denuo * ibidem missas publicas peragat, sed presbyter, quem forte monachi petierint ad missas sibi celebrandas. Ad hæc ut calicem, quem ex illo monasterio abstulerat, quantocius restitueret, ubi vides monasterii nomine etiam oratorium seu ecclesiam monasterii comprehendere & significari.

VIII. S. Cyriaci monasterium Roma.
b ib. ep. 44.
Bona abbatissa.

In urbe Roma Johannes presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ in domo juris sui juxta thermas Agrippinas oratorium construxerat, in quo servorum Dei seu monachorum congregationem esse constituerat, edito testamento, cujus executionem Pelagius papa in se receperat. Re infecta obiit pontifex, & domus ipsa cum orto suo ab actoribus ecclesiæ Romanæ occupata & detenta fuit. Non tulit hanc pii testamenti frustrationem Gregorius: & quia pro difficultate temporis nova illic servorum Dei congregatio institui non potuit, feminarum saltem coetum ibidem constituendum decrevit; atque ideo & locum ipsum *sollemniter*, id est cum missa publica, dedicare. Huic vero parthenoni præfecit Bonam^b abbatissam, quam ex alio monasterio, ruinæ proximo, istuc accersit; eamque districtè monuit, ut & Dei laudes devote, ut moris est, ibidem celebrarentur, & res ipsius monasterii ex ejus negligentia nullo modo deperirent. Hoc est monasterium sancti Cyriaci ad thermas, cujus loci antiquissimum kalendarium in Vallicellana Romæ bibliotheca asservatum legimus: in quo notatur xviii. kalendas Maii obitus Bonæ abbatissæ sancti Cyriaci, eadem sine dubio, cui hæc, de qua agimus, Gregorii epistola inscripta est. Inter alias abbatissas domina Petrusa, humilis, sed nobilis abbatissa, monasterium reformasse atque etiam exaltasse dicitur. Porro in eodem kalendario adscribitur *quinto idus Februarii edificatio beati Benedicti abbatissæ*. præter ejus natale xii. kalendas Aprilis, & depositionem, scilicet in monasterio Floriacensi, quæ notatur quinto idus Julii. quo in loco quid ædificatio sancti Benedicti indicet, non video: nisi forte his verbis signata est restitutio monasterii Casinensis per Petronacem. In eodem porro kalendario consignatur etiam die sequenti, hoc est iv. idus Februarii, memoria sanctæ Scholasticæ virginis, quæ omnia satis superque probant, monachas illas ad præscriptam regulam nostram vixisse. Nec omittere licet, quod *depositio sanctæ Mariæ virginis, matris domini nostri Jesu-Christi* notatur xv. kalendas Februarii. quod arguit prima illa tempora, quibus hoc festum ea die celebrabatur, uti in Liturgia Gallicana docuimus, non vero, ut modo, xviii. kalendas Septembris. Præter Bonam abbatissam ibidem adscribuntur Maria, Pretia, Jacoba, Theodora plures, Comitissa, Lavinia, Agatha, Petrusa reformatrix jam laudata, Boniza, quæ & Dultiza, Andrea, Angelica, Adilaza, item Labinia, Eugenia & Sergia: sed quem inter se ordinem tenuerint, omnino incertum. Jam dudum hoc sancti Cyriaci monasterium occupare deserunt sanctimonialia nostræ, illudque tenent in præfens patres Cartusiani.

IX. S. Agnelli abbas obitus.

Hoc ipso anno Agnellus Neapolitanus, & Ebrulfus Uticensis in Gallia, notæ sanctitatis abbates, in cælum migrarunt. Agnellus Neapoli natus dicitur piis honestisque parentibus, qui, cum steriles essent, a beata Dei genitrice precibus illum obtinuerunt. Anno ætatis quinto-decimo vitam amplexus monasticam, sacellum in quodam specu extruxit, eidemque continens xenodochium, in quo ægrotos excipiebat, atque ipse refovebat. Dein nominis sui celebritatem fugiens, secessit in altissimos Samnii montes, ibidemque in specu ignotus aliquamdiu latuit: sed divino monitu ad xenodochii sui curam revocatus, tandem sancti Gaudiosi monasterium suscepit regendum sub regula sancti Benedicti, ut in Ferrarii catalogo legitur. Ejus corpus Fortunatus episcopus, accitis finitimis quatuor episcopis, in æde sacra beatae Mariæ, quæ postea sancti Agnelli dicta est, honorifice condidit. Sancti Gaudiosi monasterium eo in loco existit, ubi postea Dominicani ecclesiam semirutam in honorem beatae Mariæ de Sanitate, ut vocant, erexerunt. Fuit & aliud in eadem urbe virginum coenobium sancti Gaudiosi confessoris & episcopi Africani, quod Stephanus Neapolitanus episcopus, ordine quadragesimus, præter alia duo, nempe sancti Festi, & sancti Pantaleonis martyrum, extruxit, addita basilica sanctæ Fortunatæ virginis & martyris, cujus corpus e Patriensi allatum ecclesia ibidem recondidit,

testante Paulo diacono in libro nondum edito de episcopis Neapolitanis.

Ebrulfus, Uticensis in Neustria abbas, eodem anno, eodemque mense, nempe Decembri, in cælum receptus est. Per dies quadraginta, quibus febris incommoda sustinuit, nullum alium cibum percepit, quam idemdem *Domini Jesu corporis Sacramentum*; nec persuaderi se passus est, ut aliquid refrigerii admitteret. Neque vero terrenis epulis ac subsidiis egebat, quem Spiritus-sanctus interior aiebat, recreabatque. Instante extrema hora, fratres convocavit, paucisque, sed efficacibus verbis eos ad sobrietatem, castitatem, & humilitatem cohortatus est, eosdem sedulo admonens, ut quod Deo promiserant, studerent implere. Migravit a sæculo octogenarius quarto kalendas Januarii, Chlotharii regis anno duodecimo. Corpus ejus, post tres in ecclesia dies in hymnis & precibus exactos, in marmoreo loculo conditum est in basilica sancti Petri apostolorum principis, quam ipse ædificaverat. Res ab eo gestas literis mandavit monachus Uticensis anonymus, & quidem perantiquus: cujus libellum Ordericus Vitalis, ejusdem loci coenobita, historiæ suæ inseruit cum nonnullis additamentis, quæ in Actis nostris videre licet. Eandem vitam metricè reddidit Johannes ex scholastico Remensi monachus Uticensis, teste eodem^a Orderico, carmenque hac de re suum Radulfo metropolitæ Remensi nuncupavit. Librum de ejus miraculis scripserat Natalis monachus, quem librum incendio periisse idem Ordericus tradit, confessus se ignorare, qui vel quot Ebrulsi in Uticensi monasterio successores fuerint per quadringentos annos, nimirum usque ad monasterii instaurationem medio sæculo undecimo factam. Unum invenio Ragingarium abbatem de Utico, qui synodo Attiniacensi subscripsit anno septingentesimo sexagesimo-quinto apud Labbeum.

Eadem omnino facta tribuuntur Alberto cuidam abbati monasterii Gambrensis, quod ipse ad Oldam fluvium construxisse fertur. Oldam^{*} hunc invenimus in pago Andecavensi, sed Gambrium illic desideramus. Albertus natus dicitur in urbe Sagiensi nobilibus parentibus, atque in aula regis educatus; dimissa dehinc quam duxerat uxore, tonsura suscepta, ad fluvium Oldam secessisse. Abhinc omnia cum Ebrulfo communia. Primo tres focii, quibuscum monasterium Gambrium construxit. Deinde latrones utrobique conyersi; panis in summa inopia pauperibus datus, sed alimonia deinde divinitus suppeditata; corvi multata rapacitas; monasteria quindecim constructa; monachus absque viatico mortuus ad vitam revocatus; item alius famulus excitatus, ex peste extincti monachi septuaginta-quinque; mors eodem die, scilicet quarto kalendas Januarii, quam obitus monachi diaconi subsecutus. Sic sola fere nomina propria discrepant, cetera communia: ita ut non dubitem, quin scriptor ille qualicumque vitæ sancti Alberti libellum de gestis beati Ebrulsi præ oculis habuerit: tamen ait se usum *veteri exemplari*. Id tantum in Albertina proprium, quod is sanctorum patrum Benedicti & Columbani, sed & Romanum cursum seu officium quotidie expleret, quod de sancto Serenico itidem legitur, deinde quod omni die dominico coram eo tres missæ canerentur, ad hæc quod ter tantum in anno comam tonderet. Ceterum nullæ in hac vita chronologica notæ: nisi quod nonagenarius obiisse dicitur, unde non minus tempus quo vixit ignotum est, quam locus ubi habitavit, construxitque monasterium Gambrium, cujus basilica, in qua sepultus fuit, in honorem beatae Mariæ sacrata erat. Haud scio an idem sit monasterium *de Gambrium*, cui Jacobus^b Aragoniæ rex ducentos morabitanos legavit anno M CC LXXII. Ex his patet nullius esse auctoritatis hunc vitæ confarcinatorem, qui passim laudat vitam & regulam sancti Benedicti. Willelmus abbas Romæ in monasterio sancti Pauli mentionem facit *Alberti abbatissæ* tertio kalendas Januarii in kalendario sanctorum, quod composuit anno millesimo trecentesimo septuagesimo-secundo. Tantum de hoc Alberto.

Interim apud Anglos res christiana per Augustinum, ejusque socios mirifice promovetur. Rex ipse Ethelbertus^c præconum evangelicorum hortationibus, exemplisque commotus, simul etiam divinis promissis, quæ miraculorum ostensione confirmabant, sacro demum fonte ablutus est. Ejus exemplo multi quotidie ad audientiam Dei verbum confuere coeperunt, atque ejurata gentilium superstitione, Christo & ecclesiæ catholicæ nomen dederunt. Eorum vero fidei & conversioni sic congratulatus est rex, ut credentes quidem artiori amore, utpote regni cælestis

H h iij

ANN. CHR.
596.
X.
S. Ebrulsi item
abbatis Uticensis.
fis.

a Orderico, lib.
7. p. 586.

XI.
Albertus abbas
Gambrensis.
* l'Oldom.

b Spicil. 10. 9.
p. 251.

ANN. CHR.
597.
XII.
Ethelbertus regis
conversionis
aliorumque.
c Bedæ lib. 1.
c. 26. & 27.

ANN. CHR. 597.

conceives futuros, completeretur: sed tamen neminem invitum ad christianismum cogeret. Didicerat quippe a doctoribus suis, obsequium Christi voluntarium ac spontaneum esse debere, non extortum & coactitium. Sub hac ipsis doctoribus suis in Dorovernia metropoli sua, qua Cantuaria postea dicta est, locum sedis donavit; simulque multas contulit possessiones, & omnia necessaria abunde suppeditari iussit. Pentecostes diem a regis baptismo adscribunt recentiores quidam scriptores Anglicani.

a Th. Sprotus in hist. mon. s. Augustini.

XIII. Augustini ordinatio.

Cum res tam prospere succederent, Augustinus ordinationis causa in Galliam accessit, & praetermissis metropolitanis & episcopis proximis, Arelate profectus est ad Virgilium Arelatensem antistitem, cui vices suas Romanus pontifex per Gallias dato pallio demandaverat. Augustinus, si Sprotto & Thorno fides est, ordinatus fuit episcopus xvi. kalendas Decembris. Nec sane id male convenit cum sequentium rerum serie. siquidem Arelati statim reversus in Britanniam insulam, Anglos decies-mille sacris aquis lustravit in sollempnitate nativitatis Domini. quo praclaro facto episcopatus sui primitias egregie illustravit. Testes ea de re Gregorii litterae ad Eulogium episcopum Alexandrinum, in quibus tum de Augustini missione, tum de hac conversione Anglorum ita differit. Data a me licentia, a Germaniarum (lege Galliarum) episcopis episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad praedictam gentem in fine mundi perductus est: & jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt, quia tantis miraculis vel ipse, vel hi qui cum eo transmissi sunt, in gente eadem coruscant, ut apostolorum virtutes in signis, quae exhibent, imitari videantur. In sollempnitate autem dominicae nativitatis, quae hac prima indictione tranfacta est, (indictione scilicet a Septembri inchoata) plusquam decem millia Angli ab eodem nuntiati sunt fratre & coepiscopo nostro baptizati. Ita Gregorius in orientem latitiam hac de re suam amico explicabat. Verum has aliasque Augustini ad Gregorium litteras excidisse, nobis magnopere dolendum est.

b Greg. lib. 7. ep. 30. ind. 1.

Præerat hoc tempore Respecta abbatissa monasterio Massiliensi, quod in honorem sancti Cassiani consecratum erat, teste Gregorio: cui parthenoni domum suam conjunxerat ac donaverat Dynamius, cum Aurelio seu Aureliano germano suo; eidemque privilegium eorum rogatu concessit Gregorius, constituens, ut, obeunte ejusdem loci abbatissa, non extranea, sed quam ipsa congregatio ex suis sibi elegisset, ordinetur. Deinde ut in res & dispositionem monasterii nec episcopus, nec quisquam ecclesiasticorum, sed sola abbatissa habeat potestatem. Ad hæc, ut in die natalis vel dedicationis monasterii ita episcopus Missarum sollempnia celebrare possit, ut cathedra ejus ex eodem oratorio, peractis sacris, auferri debeat: ceteris vero diebus per presbyterum, qui ibidem ab episcopo fuerit deputatus, missarum officia celebrentur. At vero erga vitam & actus ancillarum Dei sive abbatissae episcopus sollicitudinem adhibeat: ut, si qua ex his exigente culpa puniri debuerit, ipse juxta sacrorum canonum vigorem culpam vindicet atque emendet. Hunc esse Dynamium patricium Galliarum eruditi viri existimant, qui amissa uxore Eucheria se totum piis actibus dederit cum Aureliano fratre suo, quos Gregorius, ut ad meliora in dies proficiant, hortatur. Aurelianus vero de morte fratris sui, quae anno sexcentesimo-primo accidit, litteris suis consolatur. Ceterum hoc sancti Cassiani monasterium virginum non aliud esse credimus, quam cenobium sancti Salvatoris, quod Massiliae hætenus subsistit sub regula & ordine sancti Benedicti, auctoremque suum Cassianum agnoscit. Quod attinet ad monasterium sancti Victoris ab eodem constructum, illud per id tempus regebat Anastasius abbas, is qui adversus Theodorum episcopum cum Dynamio patricio insurrexit, ut apud Gregorium Turonensem episcopum legitur. quod facinus piis factis Dynamius postea expiavit. an etiam Anastasius, nobis incompertum.

XIV. Respecta abbatissa Massiliensis privilegium.

c id. lib. 6. ep. 12.

d v. supra num. 7.

e Greg. ibid. ep. 33. f id. lib. 9. ep. 70.

g Greg. Tur. lib. 6. c. 11.

XV. Desponsata sit monacha. h Greg. Magnus lib. 6. ep. 20. i Cod. de epis. & cleric. l. 36. k Greg. lib. 9. ep. 44.

Non ab re erit hoc loco referre, id quod Gregorius noster statuit de sorore cujusdam Catelli civis Neapolitani, quae cum Stephano cuidam fuisset desponsata, divino instinctu in Neapolitanum monasterium convolvit, ibique conversa est. Hinc Stephanus sponsus ejus domum & res illius protinus invasit, atque indebite retinuit. Restitutionem iussit pontifex, propterea quod decreta legalia desponsatam, si converti voluerit, nullo omnino damno multandam censuerunt. quae lex in codice Justiniano reperitur. Aliter egit pontifex cum Agathosa muliere Panormitana, cui maritum suum, etiamsi jam tonsuratus esset in monasterio, restitui iussit:

ANN. CHR. 597.

quia etsi mundana lex praecipit, conversionis gratia utrolibet invito posse solvi conjugium, divina hoc tamen lex fieri non permittit.

XVI. Andream ad saeculi contemptum hortatur Gregorius. a id. lib. 6. ep. 26. b id. lib. 3. ep. 12.

Non minoris momenti est alia epistola ad Andream scholasticum Ravennatem, cui gratulatur, quod domna Constantina, clarissima puella, forte ipsius Andream filia aut soror, nuptiis nuntium remisisset, ut ab hujus mundi laqueis se expediret. Et forte hæc ipsa est Constantina monasterii sancti Laurentii abbatissa, de qua Gregorius alibi loquitur. Ejus exemplo Andreas scholasticus, magnae tum dignitatis, utpote qui exareho a consiliis erat, in eandem Christi militiam ingredi se velle Gregorio significaverat: sed tamen serenissimo domino imperatori ab eo commendari cupierat, ut operam illi suam offerret. Hac postrema petitione pontifex se marore affectum dicit, quod Andream alio tendere existimaverit. Multos novi, inquit, qui in servitio rei publicae positi vehementer affliguntur: quia eis non licet vacare, & peccata sua plangere: & vos, ait, qua re nescio occupari desideratis. Cur enim, magnifice fili, non consideras, quia mundus in fine est? Omnia urgentur quotidie: ad reddendas rationes aeterno & tremendo Judici ducimur. Quid ergo aliud, nisi de adventu illius cogitare debemus? Vita enim nostra naviganti est similis. Is namque qui navigat, stat, sedet, jacet, vadit, quia impulsu navis ducitur. Ita ergo & nos sumus, qui sive vigilantes, sive dormientes; sive tacentes, sive loquentes; sive ambulantes, sive volentes, sive nolentes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus. Cum igitur finis nostri dies advenit, ubi nobis erit omne, quod modo cum tanta cura quaeritur, & cum sollicitudine congregatur? Non ergo honor, non divitiarum quaerenda sunt, quae dimittuntur: sed si bona quaerimus, illa diligamus, quae sine fine habebimus. Si autem mala pertimescimus, illa timeamus, quae a reprobis sine fine tolerantur. Hoc ipsum vero, esse in obsequio piissimi principis, quanta est mentis occupatio in appetitu terrenae gratiae; & quantus est timor, ne hæc eadem gratia perdat, si adepta fuerit? Perpende ergo quae poena sit, aut prosperitatis desiderio fatigari, aut adversitatis timore pavescere. Unde magis suadeo, ut magnitudo vestra in suo proposito quondam, in paucis tempore, delectabili receptaculo peregrinationis vivere studeat, & quietam ac tranquillam vitam ducere, sacris lectionibus vacare; caelestia verba meditari, in aeternitatis amore se accendere, de terrenis rebus secundum vires bona opera agere, & regnum perpetuum in eorum remuneratione sperare. Sic autem vivere, jam in aeternitatis vita partem habere est. Hæc, magnifice fili, loquor, quia multum te diligo. Sic loquebatur piissimus pontifex ad Andream, ut monasticae vitae propositum in ejus animo denuo excitaret. quae utinam alte mentibus monachorum omnium infixæ hæreant, tum ad retinendam caelestium studiorum, ubi viget, intentionem, tum ad avertendum animum a saecularium occupationum tractatione & commercio, quae monachos sanctissimae vitae fructu privant & spoliant, in magnis agitationibus quærentes, & in rebus inquietis, fluxis, & non permanentibus beatitatem suam misere collocantes.

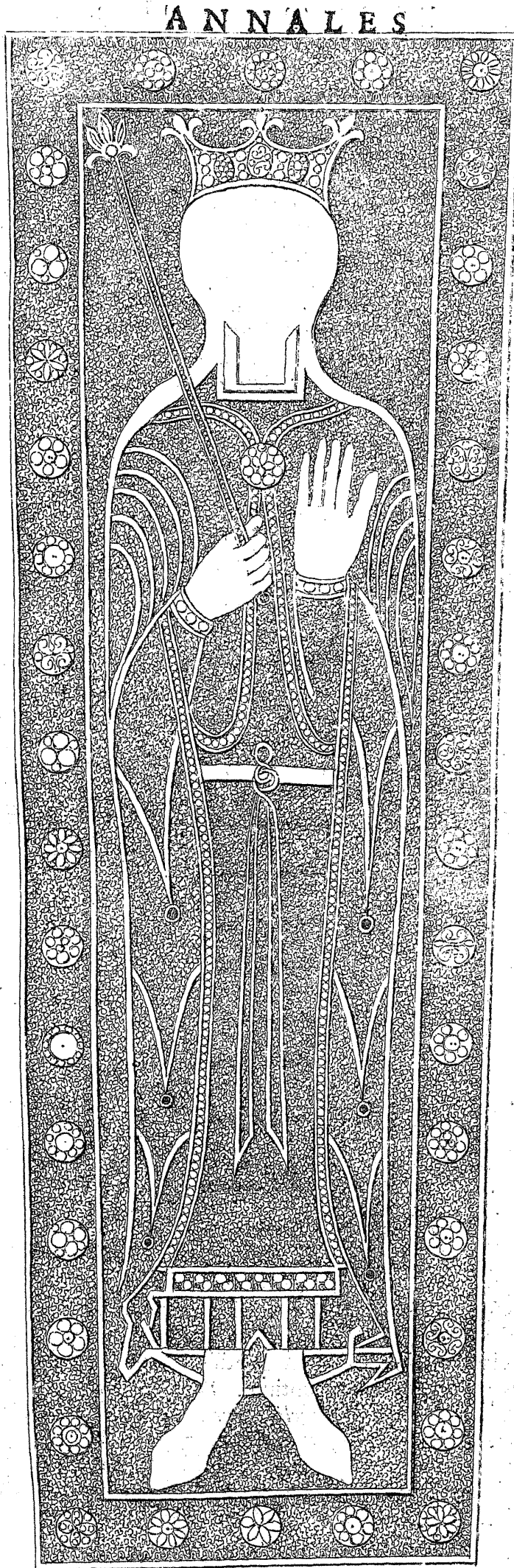
XVII. Monasteriorum preces reipublicae praesidiis. c id. lib. 8. ep. 24.

Alius videtur fuisse Andreas, regionum liberorum institutor, cui hoc anno Gregorius itidem epistolam direxit, Theotista patricia & Andream inscriptam, in qua de duobus compunctionis generibus agit, simulque gratias refert ob pecuniam in redemptionem captivorum collatam: cujus mediam partem in ancillas Dei, quas illi graeca lingua monastrias vocabant, se expendere velle ait, ad lectisternia illis emenda, quibus rigidissima illius hiemis tempore destitutæ erant. Eas ad tria millia tunc in urbe extitisse testatur sanctissimus pontifex. Harum vero, inquit, talis vita est, atque in tantum lacrymis & abstinentia districta, ut credamus, quia, si ipsa non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Langobardorum gladios potuisset. Hoc loco relato, vir eximia eruditionis ac pietatis Thomassinus praecclare subdit, procul abesse ab hac Gregorii doctrina & religione illos, quibus videntur utriusque generis claustra, otiosorum & inutilium latibula esse, nec ulla parte ad publicas utilitates quidpiam conferentium. Fædissimus hinc manat error, inquit, quod non satis intelligant, divinis melius quam humanis praesidiis muniri & stare rempublicam, & precibus magis quam armis.

d Thomass. Discipl. parte 1. lib. 3. c. 46. n. 4.

XVIII. Fredegundis reginae mors & rumulus. h Fortunat. lib. 9. carm. 12. & seqq.

Mortua est hoc anno Fredegundis regina, Chilperici regis olim conjux, cujus laudes poetice, utinam vere, celebravit Fortunatus, digna certe imperio femina, nisi grande ingenium crudelibus & impiis factis dehonestasset. Sepulta est ad virum

Tumulus Fredegundis Reginae.

suum

scium in basilica sanctæ Crucis & sancti Vincentii, modo sancti Germani a Pratis: ubi hæcenus tumulus ejus opere tessellato cernitur, quo nullum antiquius regum nostrorum monumentum. In illo exhibetur Fredegundis effigies, liliatam in capite coronam gerentis, manu sceptrum regale in liliam agreste desinens, vestibus amplis cingulo ad renes præcinctis viduæ instar indutæ. Nulla ejus vultus lineamenta, nulla formas, nisi quod vultus, uti & manuum & pedum loco, planus lapis relictus est. Tota vero tumuli area variis marmoris, jaspidis, similiumque lapidum segmentis filis æreis mufivo opere colligatis resperfa est. Hujus tumuli tabellam in æs incisam exhibuit noster Theodericus Ruinartus in appendice ad opera Gregorii episcopi Turonensis, quam hic denuo in adverfa pagella repræsentare visum est.

Insequens annus Columbam Hiensem in Scotia abbatem, & Ebrulfum apud Belovacos in Gallia itidem abbatem e vivis sustulit. Ille tricesimo suæ apud septemtrionales Pictos seu Scottos commorationis anno, cum in insula Jova versaretur, aliquando plurimum lætitiæ præ se tulit. Causam sciscitantibus duobus fratribus, negavit se dicturum, nisi silentio rem se teçtuos promitterent. Promittunt. Quibus ille: Usque in præsentem, inquit, diem mea in Britannia peregrinationis (nam in Scotiam ex Hibernia patria sua venerat) ter-deni completi sunt anni. Ego vero petivi a Domino, ut in fine anni tricesimi dissolverer, & cum ipso essem. Et hæc sane cogitatio immenso gaudio animum replet meum. Quamquam id gaudium meum nonnihil perturbat, quod multarum ecclesiarum orationibus in quatuor annos retardor. Mortis diem præcius, monte conscenso cum Diormetio ministro, monasterium protensis manibus benedixit. Inde reversus in monasterium, (sabaturn erat) in cella sua sedit psalterium scripturus. Cum ad tricesimi-tertiæ versiculum pervenisset, in quo legitur, *Inquirentes autem Dominum non deficient omni bono*, a scribendo cessavit: cetera Barthaneo perscribenda reliquit, qui ei non solum scribendo, sed etiam in regimine monasterii laborando successit. Dein celebrata missa, in lecto pernox reledit. tum ad discipulos, qui circumstant: Inter vos, inquit, mutuam & non fictam caritatem cum pace semper habetote. Id si feceritis, Dominus vobis aderit opportunus adjutor: & ego eum interpellabo, ut vobis temporalia & æterna bona proveniant. His dictis paulisper conticuit. Media nocte, pulsante ad matutinas vigilias campana, subito e lecto surgit, ad ecclesiam pergit ocius ceteris, & ad altare flexis genibus ad orandum procumbit. Diormetius mox accurrens, eminus totam ecclesiam cælesti luce circumfusam vidit, quæ eo appropinquante evanuit. Tum ille sanctum paullulum erigens, eique assidens, ejus caput gremio imposuit suo. Ceteri vero fratres mox concurrentes, morientem patrem haud modice plangebant. Hic, monente Diormetio, elevata, ut potuit, dextera fratres signavit, & continuo spiritum exhalavit. Post egressum sanctæ animæ, finitis matutinalibus hymnis, sacrum corpus ab ecclesia ad hospitium cum canora fratrum psalmodia reportatur: ubi ternis diebus, totidemque noctibus honorabiles exsequiæ rite explentur. Tandem sanctum corpus mundis involutum sindonibus cum debita veneratione humatur. Ejus vitam primus in litteras retulit Cummeneus-Albus ejus discipulus, & post eum Adamnanus Scottus in tres libros digessit. Cummeneus-Albus is esse videtur, qui epistolam scripsit ad Segienum Hiensem abbatem, apud Ufferium in Hibernicis epistolis undecimam. De sancto Columba lege Notkeri martyrologium ad quintum idus Junii, ubi agit de Hiensi monasterio, quod Margarita^a Scottorum regina sub finem sæculi undecimi magnis sumptibus restituit.

Præter Hiensæ Columba, priusquam in Scotiam^b veniret, nobile in Hibernia monasterium construxerat, a copia roborum Dearmachense appellatum. Ex utroque monasterio plurima deinde monasteria per discipulos ejus, tum in Britannia, tum in Hibernia, propagata sunt: in quibus Hiensæ principatum tenebat, solebatque rectorem semper abbatem presbyterum habere, cujus juri & potestati tota provincia, & ipsi etiam episcopi, inusitato more, subjecti esse debebant, ad exemplum primæ illius doctoris, qui non episcopus, sed presbyter & monachus extitit. Nec defuere post eum successores, magna continentia ac pietate regularique disciplina insignes: tamen canonico ritu pascha non celebrabant. Ex illa schola prodit, Segenius presbytero & abbate, Aidanus episcopali insignitus honore, qui ex Hiensi insula missus

Annal. Bened. Tom. I.

I i

ANN. CHR.
598.a *ibid.* c. 3.
b *supra*
lib. 8. n. 8.

est ad conversionem Anglorum, ut suo loco dicemus. Ceterum, quod Hiensem insulam Columba Britanniam vocat, id in causa est, quod insula hæc, testante Beda, ad jus Britanniae pertinebat, non magno freto ab ea discreta; sed donatione, non Pictorum^b, sed Scottorum, qui illas Britanniae plagas incolebant, monachis Scottis ex Hibernia istuc profectis tradita, propterea quod eorum prædicatione fidem Christi percepissent.

X X.

Item S. Ebrulfi
abbatis Bellovacensis.c *Supra* n. 20.

Ebrulfus, non ille Uticensis, de quo^a superius, sed Bellovacensis abbas, cum jam plenus dierum presentis vitæ finem sibi imminere sentiret, advocatis fratribus significat se brevi ad aliam vitam migraturum. Omnes pariter ex tam tristi nuntio repentinus dolor invasit, pro tanti pastoris discessu immoderato dolore affectos. Post aliquot dies inter verba orationis animam efflavit VIII. kalendas Augusti, an in monasterio sancti Luciani, incertum. Eo quo par erat honore sepulturæ mandatus est haud procul a Bellovacorum urbe in Oratorio*, ubi prius habitaverat, quod ab ipso postea nomen accepit. Dein transactis aliquot annis matrona quædam, nobilis & religiosa, Theolana nomine, sepulcrum ejus magnifice adornavit. Istic Chrodobertus Parisiorum antistes, vir sapiens & illustris, qui ipsi loco magnam impendebat reverentiam, templum Domino ædificavit; ibidemque posteri alia aliorum sanctorum oratoria addiderunt: unde loco Oratorii vocabulum accessit. Eundem locum beata Angadrisma, de qua inferius, postmodum valde illustravit. Hic est Chrodobertus seu Rodobertus, cui Audoenus libros duos de vita beati Eligii dedicavit.

X X I.

Andecavis monasterium S. Johannis.

d *Cointius*
20. 2. p. 456.

Per id tempus Licinius Andecavorum episcopus in ejusdem civitatis suburbio basilicam in honorem sancti Johannis-Baptistæ construxit. Hanc consecraturus, Roma reliquias a summo^d pontifice expetit per Magnobodum presbyterum, futurum ipsius in episcopatu successorem. Dedicata basilica, ibidem collegium monachorum *juxta normam sanctæ professionis* viventium instituit, multis prædiis in eorum usus assignatis. Suburbanam hanc sancti Johannis basilicam modo occupant canonici sæculares. Licinius Bertichramnum Cenomannorum episcopum etiam juvit in construendo monasterio sancti Petri, quod de Cultura-Dei appellatur; idemque Magnobodum mox laudatum præfecit cenobio Colonetensi, cujus situs modo, uti & fortuna, ignoratur. Quidam tamen subdubitant eo in loco positum fuisse, ubi nunc Chalonnæ præfectura, vetusque castellum ad Ligerim fluvium, quatuor leucis infra urbem Andecavorum, via Namnetensi, ad episcopum Andecavensem pertinet. Licinii vitam scripsit sæculo undecimo Marbodus episcopus Redonensis.

X X I I.

Classensis monasterii privilegium.

e *Greg. lib. 7.*
ep. 18. ind. 1.

Interea nova jurgia in Classensi sanctorum Johannis & Pauli, cui Claudius abbas præerat, monasterio excitata, novam concedendi privilegii occasionem, ut fit, Gregorio præbuerunt. Quippe Johannes episcopus Ravennas, & post eum Marinianus, jura quædam in eum locum sibi vindicare volebant: quæ cum Claudius abbas cum suis monachis gravate ferret, rem ad pontificem retulit. Gregorius vero, cui in primis curæ erat monasteriorum quieti prospicere, & de eorum perpetua securitate tractare, id quod experientia in regimine monasterii sui didicerat, idem Mariniano, qui & ipse monachus & monachorum rector fuerat, initio scriptæ ad eum epistolæ^e inculcat; eidemque mandat, ut gravamina, quæ a decessoribus suis Classenses monachi pertulerant, emendaret, eorumque deinceps quietem non interturbaret. Quapropter interdicit, ne ullus episcoporum aut sæcularium ulterius audeat de redditibus, locis, vel chartis ejusdem monasterii quoquo pacto quidquam minuire; neu quidquam in illud vi aut dolo attentare: sed, si qua forte controversia inter Ravennatem ecclesiam & prædictum monasterium in posterum evenisset, quæ pacifice componi non potuerit, a delectis Deum timentibus arbitris absque mora, interpositis sacro-sanctis evangeliiis, finiretur. Defuncto vero abbate, non extraneus, sed ex eadem congregatione, aut, si idonea illic persona desit, ex aliis monasteriis, quem sibi concors fratrum societas elegerit, sine ullo dolo, pretiove ordinetur: cujus loco nullus alius præponi possit, nisi forte ob crimina deponi mereatur. Ad hæc, ut ne invito ejusdem monasterii abbate quisquam ex ipsius monachis ad regenda alia monasteria, aut ad sacros ordines, clericatumve assumi possit: sed, si monachi illic plures fuerint, quam qui ad celebrandas Deo laudes, vel ad procurandas monasterii utilitates suffecerint, abbas ex his qui superfuert, ex devotione offerat, quos coram Deo, dignos reputaverit. Quod si hos ultro dare non fuerit; tunc Ravennas episcopus eos ad alia monasteria ordinanda & gubernanda

AN. CHR.
598.

rollere, etiam invito abbate, possit; non autem ad ecclesiasticum officium, nisi quem abbas ejusdem loci rogatus propria voluntate obtulerit. Quisquis vero ex illis ad ecclesiasticum officium sic assumtus fuisset, nullam istic potestatem, nequidem habitandi, ulterius haberet. Deinde ut descriptio seu recensio rerum & chartarum ejusdem monasterii, si quando res exigit, ne fiat per alios, quam per abbatem loci cum aliis abbatibus ad hoc ab eo delectis. Quoties porro abbas pro monasterii sui utilitate ad Romanum pontificem venire, aut quemlibet transmittere voluerit, ei omnino liceat. Denique ne hospitandi occasione prædictum monasterium, uti acciderat, prægravaretur; sic caritatis officium impleat episcopus, qui visitandi, exhortandique causa istuc accesserit, ut abbas ejus adventum non modo non refugiat, sed contra flagranter cupiat, certus ex ejus presentia nullum monasterio incommodum aut gravamen inferendum.

Alia quoque in Romano sancti Andrea ad clivum-Scauri monasterio, cujus auctor Gregorius, controversia nata est inter Candidum proabbatem^a & Maurentium militiae magistrum. Litis occasio & causa hæc erat. Johannes, frater confanguineus, ut Gregorius^b loquitur, prædicti viri, in illo monasterio conversus seu exadulto monachus, ibidemque defunctus fuerat. Ex legis concessu ejus successio & hereditas ad monasterium pertinebat. si quidem id permittebant Justiniani leges. Cum dubium ortum esset, ne quid Maurentius ex ea hereditate occultaret, dato corporaliter sacramento asseruit, nihil se in fraude versatum, aut quidquam occultasse, sed omnia bona fide prodidisse. Sic res ex partium composito decisa, Gregorius etiam præcepto seu diplomate sancita est. Maurentium alibi^c laudat Gregorius, quod humana conventicula caveret: nimirum quia sæpe animus, qui renovari in Deo per compunctionis gratiam desiderat, per prava colloquia atque verba iterum veterascit.

At nihil magis pontificis zelum inflammavit, quam Vitaliani Sipontini episcopi incuria adversus quamdam sanctimoniam, Tulliani militiae magistri filiam, quæ, projectis vestibus religiosis, in sæculum redierat, qua in re cum segnius ageret Vitalianus, dure, si umquam alias, eum increpuit^d Gregorius. Hunc enim nimie desidie & torporis arguit, quod res illicita impune commissa esset, nam si sollicitus, pro eo ac debuit, exstitisset, prius ad se ultio mulieris pravissimæ, quam culpa pervenire debuisset. Quia vero adeo hebes & negligens esset, ut nisi canonicam fuisset coercionem expertus, in aliis distractionem & disciplinam nesciat custodire: quo pacto sollicitus esse debeat, se congruo tempore ostensurum. Evigilaret proinde, & excitatus saltem exsequeretur, quod pressus ignavia nunc usque distulerat; id est, ut una cum Sergio defensore, cui hac de re etiam graviter^e scribit, prædictam mulierem statim, non solum ad male contentum habitum sine aliqua excusatione revocet, sed etiam in monasterium retrudat, ubi omnino districte custodiri possit; & ita omnem circa illam sollicitudinem exhibeat, ut quam sit nefarium quod commisit, ex episcopali demum distractione intelligat. Hæc indictione prima contigerunt. Ejusdem argumenti est alia^f ejusdem pontificis ad Virgilium Arelatensem & Syagrium Augustodunensem episcopos epistola de quadam Syagria, quæ, cum mutatis vestibus vitam religiosam seu devotam professâ fuisset, postea viro copulata liberos genuerat, episcopis non reclamantibus. Hinc patres concilii Barcinonensis canonem quartum contra ejusmodi fœdifragas, sive sanctimoniales, seu devotas, condiderunt.

Eodem anno Augustinus Laurentium presbyterum, qui & idem monachus erat, & Petrum itidem monachum Romam mittit, tum ad dubia quædam de initiis nascentis ecclesiæ Anglicanæ proponenda, tum ad significandos missionis suæ felices successus. Hi vero iter quantocius maturantes; beato pontifici gentem Anglorum cum rege eorum Ethelberto fidem accepisse, & Augustinum ordinatum esse episcopum nuntiarunt. Quanto hinc gaudio affectus fuerit optimus pater, res ipsa satis superque loquitur, & Gregorius ipse in suis epistolis, maxime ad Eulogium episcopum Alexandrinum, discrete explicat. Hinc gratias agere omnibus, qui opem ac gratiam Augustino, ejusque fociis contulerant; in primis Brunichildi^g reginæ & Syagrii^h episcopo Augustodunensi, ut litteræ ad eos scriptæ testantur. Quid ex hac legatione consecutum sit, initio sæculi sequentis aperiemus.

X X I I I.

Lis de hereditate monachi.

a *V. infra*
n. 33.
b *ibid.* ep. 13.c *id.* l. 12.
ep. 25.

X X I V.

Monacha ad habitum & monasterium revocata.

d *id.* lib. 7.
ep. 9. ind. 1.e *ib.* ep. 20.f *ib.* ep. 114.
ind. 2.

X X V.

Augustinus ad Gregorium nuntios mittit.

g *ibid.* ep. 5.
ind. 1.h *ib.* ep. 113.
ind. 2.

ANN. CHR. 599. XXVI. Pax cum Langobardis facta per Probum abbatem.

Postero anno pax, tam diu optata, inter Romanos & Langobardos, inter Mauricium imperatorem & regem Agilulfum, tandem utcumque sancita est, sed non multum duratura. Hanc pro virili dudum conciliare studuerat Gregorius: sed repugnante Romano exarcho, non nisi eo mortuo componi potuit, tamen Roma ipsa per id tempus semel & iterum obfessa, primum quidem ab Ariulfo duce Spoleti, tum ab ipso Agilulfo Langobardorum rege in summas angustias redacta fuisset. In his ultimis angustiis pontifex piissimus, de salute civitatis sollicitus, ab expositione Ezechielis desitit, & sacro missarum in canone verba illa, diesque nostros in tua pace disponas, adiecit. In tanta tamen trepidatione urbs singulari Gregorii & Castorii magistri militum, nec minore Romanorum industria, acriter defensa est adversus varios Agilulfi insultus: qui pactis demum induciis obsidionem solvit: sed captivos Romanos secum abducens, quasi canes funibus collo implicitis traxit, atque inde in Franciam vendendi causa transmisit. Hanc tamen urbis & Italiae liberationem Gregorius non suis curis aut officiis, sed piarum, quae plurimae in urbe vivebant, sanctimonialium precibus tribuebat. Harum vero, inquit, talis vita est, atque in tantum lacrymis & abstinentia districta, ut credamus, quia, si ipsae non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Langobardorum gladios potuisset. Longe alia sane a saeculi nostri hominum persuasionem, qui monachos & monachas, quasi inutilia rei publicae pondera, existimant.

a Idem lib. 6. ep. 42. V. sup. n. 17.

Quanta per has tempestates incommoda pertulerit Gregorius, paucis explicat in epistola ad Sebastianum episcopum Rizinientem. Uno, inquit, tempore curam episcoporum atque clericorum, monasteriorum quoque & populi gerere, contra hostium insidias vigilare, contra ducum fallacias atque malitias suspectum semper existere, cujus laboris, cujus doloris sit, vestra fraternitas tanto verius pensat, quanto me, qui haec patior, verius amat. Sed Romano tandem mortuo, Callinicus exarchus pontifici obsequentior pacem confecit, Probo abbate in primis agente, quem ad Agilulfum ante multum jam tempus transmiserat, simul cooperante praeteris Theodoro curatore Ravennae, cujus hac in parte studium magnopere laudat ex relatu Probi abbatis. Hunc Probum Baronius eundem esse putat, quem Gregorius ad regendum sanctorum Andreae & Luciae monasterium ex laico repente abbatem ordinari jusserat. quod quidem omnes de sancti Andreae ad clivum-Scauri monasterio interpretantur. Neutrum tamen mihi satis exploratum habetur. Eodem quippe tempore, quo Probus iste cum Agilulfo de pace agebat, Cyriacus abbas, hujusce monasterii pater a Gregorio dictus, in Gallias directus fuerat; & Candidus, qui ejus vices in monasterio interim gerebat, cum Laurentio magistro militiae pactus est, ut diximus, de hereditate Johannis monachi. Non ergo veri simile est, Probum tunc temporis Andreani ad clivum-Scauri monasterii fuisse abbatem. Neque etiam mihi persuasum est, eundem aliquando isti monasterio praefuisse. Illud enim, ad quod regendum de improvviso Probus assumtus est, sanctorum Andreae & Luciae monasterium appellatur. hoc vero praecise sancti Andreae monasterium appellat meum: contra in epistola ad Probum abbatem, aut simpliciter monasterium, vel Probi monasterium vocat. Neque vero probabile est, Probo jam provectae aetatis, & qui ad regendum sanctorum Andreae & Luciae monasterium tantopere necessarius Gregorio visus est, statim alienam ac difficilem pacis componendae provinciam impositam fuisse: ut proinde alius pacis sequester fuisse mihi videatur. An autem sit Probus ille, Renati in urbe Roma cenobii abbas, quem Gregorius in libro quarto dialogorum laudat, aliis divinandum permitto.

c id. lib. 7. ep. 2. ind. 2. d. id. ep. 103.

e id. ep. 125. f. V. infra n. 31.

g Dial. lib. 4. c. 12. & 19.

XXVII. Secundinus ejusdem cooperatur.

Eidem etiam cooperatur in procuranda pace existit Secundinus servus Dei, reclusus Ravennae: cujus proinde reclusionis tanta districtio non erat, ut aliquando non tantum de rebus magni momenti tractare, sed etiam e cella egredi ipsi non liceret. Quale etiam exemplum habemus Sigoberti reclusi apud sanctum Dionysium in agro Parisiaco, qui una cum Grimone abbate Corbeienfi ad Gregorium papam, eo nomine quartum, a Carolo Francorum principe missus est. Certe Secundinum in variis a Gregorio negotiis adhibitum legimus, maxime in tractanda pace cum Agilulfo, quem sine dubio hujus rei causa convenire debuit. Exstat hoc de argumento Gregorii epistola, Secundino servo Dei non a paribus inscripta, in

h id. lib. 5. ep. 29.

ANN. CHR. 599.

qua eum pontifex monet sollicitum esse, & quibusvis modis tentare, ut pax ista debeat ordinari: simul etiam eidem mandat, ut Marinianum Ravennae episcopum inducat ad eleemosynas pro sua dignitate pauperibus & peregrinis erogandas, in quibus eum parciosem esse ex relatu quorundam didicerat.

Est & alia ejusdem ad eundem epistola hac secunda indictione scripta, de tribus capitulis concilii Chalcedonenfis, de sacerdotali officio post lapsum, de parvulorum animabus sine baptismo decedentium, & de imaginibus transmissis: cujus epistolae ea pars, quae restitutionem sacerdotum post lapsum, peracta poenitentia, continet, adeo contraria est constanti aliis in epistolis Gregorii doctrinae, ut viris eruditus merito asluta videatur: tamen in veteribus codicibus nonnullis reperitur, puta in Corbeienfi, qui sancto Adelhardo abbati a Paulo diacono & monacho Casinate sub finem saeculi octavi transmissus est; eamque habeant non modo canonum collectores plerique, sed etiam Hinemarus Remorum antistes & sanctus Anselmus Cantuariensis.

Gregorii ad eum epistola interpolata. a id. lib. 7. ep. 54. ind. 2. b V. Supra lib. 8. n. 60.

c Hinemar. capitul. 2. art. ult. d Anselm. lib. 1. ep. 56.

Dubia item est alia pars de imaginibus Salvatoris eidem transmissis, & de cultu earundem imaginum, etsi nihil continet, quod a genuina sancti pontificis doctrina abhorreat. nempe eo spectat, ut, dum picturam Salvatoris videmus, ad illum animo inardescamus, cujus animum videre desideramus. Et nos quidem, inquit, non quasi ante divinitatem ante illam prosternimur: sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, sed & in throno sedentem recordamur: & dum nobis ipsa pictura, quasi scriptura, ad memoriam Filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione laetificat, aut de passione demulcet. Pictura itaque & imago monitoris loco nobis est, ad cujus praesentiam dum procumbit corpus, internum cultum ad prototypum dirigit animum.

e Gregorii doctrina de cultu imaginum.

Eandem doctrinam tradit Gregorius in duabus ad Serenum episcopum Massiliensem epistolis, quarum prior hac secunda indictione scripta est, posterior indictione quarta. In utraque Serenum graviter reprehendit, quod imagines, ne a rudi vulgo adorarentur, confregisset. Eas enim idcirco in ecclesiis adhiberi, non quidem ut adorentur, sed ut hi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quae in codicibus legere non valent. Servandas proinde esse, sed ab earum adoratione populum prohibendum. Hac reprehensione commotus Sereni animus, Cyriaco abbati litterarum delatori eas imputare se finxit, ut majori cum licentia stomachum suum effunderet. At Gregorius in posteriori epistola priorem agnoscit ut suam, eandemque amplius inculcat, aggerendo querelas in factum Sereni, quod maxime improbat. Et quidem, quia eas adorari vetuisset, se omnino laudare: quod vero eas confregisset, indignanter ferre. A quo sacerdote id factum esse? an vero ceteris omnibus fratribus seu coepiscopis suis despectis, solum se sanctum & sapientem sibi videri, qui id commiserit, quod nullus unquam ausus sit? Enimvero aliud esse picturam adorare, aliud per picturae historiam, quid sit adorandum, ad discere. nam quod legentibus picturam, hoc idiotis praestare picturae ad spectum. Frangi ergo non debuisse, quod in ecclesiis non ad adorandum, sed ad instruendas solium imperiti vulgi mentes fuit institutum. Sane in venerabilibus sanctorum locis historias depingi solitas, idque non sine ratione admisisse vetustatem. Proinde horitari, ut factum quantocius emendet, eosque quos a sua communione immodicus zelus avulsit, paterna dulcedine ad se revocare ne differat. Ubi nemo non videt, non aliam in his duabus epistolis, quam quae in illa ad Secundinum epistola, doctrinam contineri. Quod sane dixerim non ad praestandam hujus epistolae in omnibus auctoritatem, sed ad illustrandam in antecessum controversiam de cultu imaginum, quae saeculo nono & sequenti magnos tumultus excivit. Secundinum hunc Baronius confundit cum Secundo servo Christi seu monacho, quem Gregorius abbatem vocat, qui de Langobardorum gestis scripsisse, Adaloaldum Agilulfi regis filium e sacro fonte suscepisse, ac tandem Tridenti obiisse a Paulo Warnefridi memoratur. Ubi notare convenit, e sacro fonte aliquem suscipere, non raro perinde esse ac baptizare, ut ex sancti Remigii testamento, sexcentisque aliis locis probari potest; non autem semper susceptoris seu patris officio fungi, ut quibusdam viris eruditus visum est.

f Greg. lib. 7. ep. 110. ind. 2. f id. lib. 9. ep. 9.

Secundus abbas Tridenti. g id. lib. 1. ep. 7. h Paul. de gest. Langob. lib. 3. c. 30. & lib. 4. c. 42.

XXVIII. Arelatenfis monasterii privilegium confirmatum.

Hoc eodem anno sanctissimus pontifex Arelatenfis monasterii privilegium, quod Vigilius papa Childeberti regis rogatu eidem indulerat, auctoritate apostolica de-

ANN. CHR.
599.

nuo confirmavit, litteris scriptis ad Virgilium ejusdem civitatis episcopum, cui privilegii a Vigilio concessi exemplum litteris suis subjunxit. Excidit hoc privilegium, at ex hac Gregoriana epistola intelligimus illud constituisse, *tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatum*. cujus rei effectum & regia voluntas, & res valde desiderata poscebat: quia difficultatem pati non potuit hujusmodi res petita.

X X I X.
Monasterium
S Petri in
Campania de-
dicarum.a id. lib. 7.
ep. 17. ind. 2.
Presbyteri
monasterio-
rum.

Tunc etiam Theodosius abbas monasterii sancti Martini, a Liberio quondam Patricio in Campania Neapolitana partibus constructi, ab eodem pontifice facultatem petiit, ut dedicaretur monasterium in honorem beati Petri apostolorum principis & sancti Michaelis archangeli, quod Andreas ipsius decessor in domo cujusdam Martini construxerat. Annuit pontifex, scriptis litteris a ad Fortunatum episcopum Neapolitanum, ut ad prædictum locum absque ullo gravamine rogatus accederet, sollempnia dedicationis facturus. Quoties vero necesse fuerit, ut a presbyteris ecclesiæ suæ ibidem celebrentur sacrificia veneranda missarum, id ita fiat, ut nihil molestiarum loco sancto inferant, nec ipse etiam episcopus quidquam illic sibi vindicet, *præter diligentiam disciplina*: cum monachis in eodem loco deservientibus debeat proficere, quidquid a fidelibus offerri contigerit.

b ibid. ep. 93.

c id. lib. 10.
ep. 54.
d S. Bened.
reg. c. 62.
e ibid. c. 3.

Ex hac epistola aliisque colligimus, adventitios nonnumquam presbyteros, sicubi scilicet proprii & domestici ex monachis deerant, in monasteria venisse rogatos, celebrandi sacrificii causa: non vero monachos in parociales ecclesias accessisse, ut facris interessent. Porro in abbatis potestate erat, ut ex suis presbyteros & ministros sacros ordinari curaret, id quod sancti Benedicti regula permittit, concessitque Gregorius, quoties abbates id ab ipso postularent. Testis hac de re in multis epistola, hac secunda indictione b scripta Victori episcopo Panormitano, quem hortatur, ut in monasterio Præcoritano ex monachis presbyterum ordinet, eum scilicet, quem sibi ex congregatione sua unanimes duxerint eligendum, Testis & alia ejusdem epistola c ad Lucidum episcopum Leontinum. Ordinandos itaque ex monachis a tota congregatione ad id officii eligi mos erat, quod etsi sanctus Benedictus reponat d in abbatis arbitrio, non tamen monachorum suffragia excludit. quandoquidem hæc res inter præcipuas censenda est, quarum gratia totius congregationis consilium e alibi expetendum præscribit. Addit in eadem ad Fortunatum epistola Gregorius, ejusmodi presbyteros sic ordinatos in suo monasterio permanere debere, non in alia ecclesia munus suum exercere: ut & ille, dum alibi non fuerit occupatus, in officio suo assiduus esse possit; & congregatio, quæ sibi eum postulavit ordinari, præsentem & opportunum semper habeat ad sacrificium, quoties necesse fuerit, celebrandum. quod sane sacrificium non quotidianum passim, ut modo, erat, sed rarius, ubi scilicet festi aut dominici diei, aut quævis alia necessitas exigeret. In quibusdam tamen etiam antiquioribus, puta sancti Euthymii abbatis, *quotidie f. sacra peragebantur mysteria*. Quales vero ad sacerdotium conditiones exegerit Gregorius, superius vidimus.

f Allat.
Symm. p. 309.X X X.
Abbas esto
humilis.
g Gregor. lib.
7. ep. 92. ind.
2.

Idem in alia ejusdem indictionis epistola h ad Fortunatum Neapolitanum antistitem mox laudatum, maxime humilitatem ac modestiam postulat in eligendo abbate. Hinc, cum in locum abbatis apud Neapolim defuncti alium sufficere necesse esset, Barbatianum monachum eo direxit, ut præpositus interim ibidem fieret: ut, si ejus vita episcopo probata hoc in munere fuisset, post aliquantum temporis eum monasterii patrem seu abbatem ordinare posset. Esse quidem in eo bona, quæ sibi placeant: sed hoc esse in illo vehemens vitium, quod *sibi ipsi valde sapiens esse videatur*: qua ex radice multi rami peccati prodire soleant. Invigilaret ergo super eum Fortunatus, & si hunc & cautum in regimine, & humilem in suo sensu fieri animadverteret, tunc eum ad abbatis honorem proveheret: si vero minus in humilitate proficeret (uti factum eventus probavit) ejus ordinationem differret. Ejusmodi ordinationem sollempni more jam tum ab episcopo fieri solitam satis innuunt Gregorii epistolæ, his aliisque verbis. Consentit Pænitentiale Theodori episcopi Cantuariensis, testantis, in ordinatione abbatis missam ab episcopo celebrandam; atque ordinandum pedules ab eodem cum baculo pastorali, uti Ordo Romanus præscribit, accipere debere. Porro abbatissas similiter *sollemni more ab episcopo* etiam tum ordinatas fuisse, patet ex Gregoriana itidem epistola i ad Januarium episcopum Caralitanum, hac secunda indictione scripta, de qua modo agendum est.

Abbatum &
abbatissarum
ordinatio sol-
lemnis.

h ibid. ep. 7.

XXXI.
Abbatissæ tes-

Gravinia abbatissa monasterii sanctorum Gravini atque Luxorii apud Caralim in

ANN. CHR.
599.tamentum an
validum.
i. infra lib.
10. n. 6.
a Novell.
123. c. 38. ep.
Gratian. caus.
19. q. 3. c. 9.

Sardinia Gregorio insinuavit, Siricam, monasterii sui olim abbatissam, postquam regendi suscepisset officium, condito testamento legata quibusdam reliquisset. Et quidem id erat in detrimentum monasterii sui. siquidem, teste Gregorio, ingredientibus monasterium conversionis gratia, ulterius nulla est testandi licentia; sed res eorum ejusdem monasterii juris fieri, prout aperta legis a definitione decretum est. Interroganti vero super hoc pontifici, cur episcopus res monasterio competentes ab aliis detineri pertulerit; Epiphanius ejus archipresbyter, qui præfens aderat, respondit, memoratam abbatissam, nempe Siricam, usque ad diem obitus sui monachica veste indui se noluisse, sed in vestibus, quibus illius loci utuntur presbyteræ, permansisse. quo nomine significat feminas ætatis provectæ, quæ devotarum habitum gerebant. Ad hæc reponerat ipsa Gravinia, quæ Siricæ facta suffragari videbatur, hoc pæne ex consuetudine in monasterio suo, saltem abbatissis, licuisse; adeo ut abbatissa, quæ Siricam præcesserat, ejusmodi vestibus usæ fuerit. Hæc res tanti visæ est Gregorio, ut cum consiliariis suis & cum aliis Romanæ urbis doctis viris, quid agendum foret, deliberaverit. Omnium sententia fuit, postquam abbatissa *sollemni more ab episcopo ordinata est*, & in monasterii regimine per annos plurimos usque ad vitæ suæ transitum præfuit, vestis qualitatem ad culpam forte episcopi respicere, qui eam sic esse permisit; non tamen potuisse monasterio præjudicium irrogare, sed res ipsius eodem loco, ex eo quo illuc ingressa, & abbatissa constituta est, manifesto jure competere. Restituendam proinde monasterio possessionem illam, quam Sirica xenodochio legaverat, si possessio illa ex nullo præcedenti contractu profecta erat. Processu temporis quiddam amplius sibi licere existimarunt abbates nonnulli, etiam pietate insignes, qui legata pia, sed pecuniaria, quibusdam ecclesiis & monasteriis, ad demerenda eorum suffragia, conferre non dubitarunt. Huc spectat constitutio Ansegisi Fontanellensis, de qua suo loco. Quin etiam testamenta confecerunt quidam abbates & nonnullæ abbatissæ, quibus testamentis non tam novæ donationes faciebant, quam initio conversionis suæ factas confirmabant. Hoc in genere est testamentum sanctæ Faræ abbatissæ.

Supereft alia magni momenti epistola, quæ hac secunda indictione scripta b est Chrylanto episcopo Spoletano, rogatu Valentini presbyteri, haud dubie & abbatis monasterii ejusdem urbis aut diocesis, qui apud Gregorium conquestus est, quod si quando monachus ipsius monasterii, exigente culpa, communionem privatus fuisset, ubi ad episcopi loca se contulisset, mox communionem sine aliqua reservatione perciperet. Respondit pontifex, si res ita se haberet, quoniam ex hoc non solum regularis ordo dissolvitur, sed etiam perditionis materia ministratur; necesse esse, ut omnibus juris sui presbyteris interdicit episcopus, ne hoc facere de cetero ausing. Sed si forte quis injuste se excommunicatum fuisse causetur, ipse ejus causam accurate discutiat, atque ita, causa cognita, sententiam ferat, ut nec injustitia diu insonis afflictione prævaleat, nec disciplina vigor aut frangi, aut indiscreta præsumptione dissolvi possit.

Huic quærelæ aliam addebat Valentinus, nempe diaconum quemdam duo juris sui mancipia sub hac conditione manumississe, ut monachi fierent in suo monasterio, ibidemque permanerent, alias servituti jugo denuo mancipatum iri. Unum vero e duobus, hac conditione insuper habita, monasterium temerario ausu deseruisse, atque se inter clericos sociasse. Id etiam episcopo discutendum committit Gregorius: & si ita rem esse compererit, sic sacerdotalem zelum exhibeat, ut nec servo illi monasterium deserendi facultas sit, & sic manumittentis voluntas hoc modo conservetur. Cujus monasterii fuerit Valentinus, nobis obscurum est. Certe abbas non erat monasterii sancti Marci in Spoletanæ urbis pomeriis siti, cujus pater seu rector ante id tempus extiterat sanctus Eleutherius, quem in Romano sancti Andrea monasterio defunctum fuisse Gregorius f. testatur. Huic successit Stephanus, qui hoc cœnobium regebat eodem anno, quo Valentinus Gregorii epistolam ad Chrysanthum Spoletanum episcopum obtinuit, hoc est indictione secunda, quæ Stephanus abbas prædicti monasterii sancti Marci massam d Veneris, in Campania sitam, sibi suoque monasterio restitui curavit.

X X X I I.
Excommunicatio monachi
per abbatem
an solvenda ab
episcopis.
b Greg. lib. 7.
ep. 36. ind. 2.

c Servi manumissi ad monachatum.

d id. lib. 3.
dist. c. 33.e id. lib. 7.
ep. 29. ind. 2.

ANN. CHR.

600.

XXXIII.
Gallicanum
concilium post
Barcinonense.

Variis Gregorius epistolis, tum ad reges Francorum, & ad Brunichildem reginam, tum ad Virgilium Arelatensem, alioque Gallicanos episcopos, tum denique ad Hispanos, maxime ad Claudium ducem, tentaverat, ut concilia episcoporum utrobique convocarentur, præfente Cyriaco abbate harum litterarum bajulo, in quibus vitia tunc grassantia, maxime simonia & neophytorum ordinatio, extirparentur. Et quidem unum habetur Barcinonense concilium kalendis Novembris, æra sexcentesima tricesima-septima, anno quarto-decimo Reccaredi regis, Christi undecentesimo, celebratum: cujus quatuor cum existent canones, duo adversus simoniacam labem sanciti sunt, tertius vero adversus ordinationes neophytorum seu laicorum, qui, prætermissis tempore ab antiquis canonibus præscripto, subito ad sacros ordines, & ad ipsum etiam episcopatum, promovebantur. Nulla vero synodus Gallicanorum episcoporum hoc tempore occurrit in editis, quæ his summi pontificis votis monitisque respondeat. At prope fidem non est, Gallos, sedi apostolicæ semper addictissimos, Hispanis minus obsequentes hac in re fuisse.

XXXIV.
Judicium de
pasche cele-
bratione contra
Columbanum,

Et certe in sancti Columbani epistola secunda diserte probat, anno post ejus in Volagi solitudinem accessum duodecimo, qui anno sexcentesimo respondere mihi videtur, congregatos fuisse in unum Gallicanos episcopos ipsius Columbani causa, de fidei, & bonorum operum veritate tractaturos. qua de re hic gratias Deo agit initio prædictæ epistolæ secundæ, quæ dominis sanctis in Christo patribus vel fratribus episcopis, presbyteris, ceterisque sanctæ ecclesiæ ordinibus inscribitur, quibus Columba peccator, ita se ipse vocat, salutem in Christo præmittit. Principio gratias Deo, ut mox dicebam, ob convocatum concilium actis, optare se magnopere ait, ut id sæpius fieret; & licet juxta canones, semel aut bis in anno pro tumultuosis ejus avi dissensionibus accurate convocari non possint; quam frequentius saltem ac celerius id fiat, ut & negligentes quique ad timorem, & studiosi ad majorem provocentur profectum. Tum occasionem cogendæ prædictæ synodi aperit, nempe paschalis festi celebritatem, quam Columbanus cum suis a quarta-decima die lunæ æquinoctialis, siquidem hæc dies in dominicam incidisset, Scottorum more celebrabat: cum Romani, atque adeo Galli & ceteri occidentales, festum in dominicam sequentem differrent. Ecce, inquit, Deo gratias, quod vel pro me de paschate discutiendo occasio vobis sanctæ effecta est synodi. Pergit vero asserendo suam traditionem, præfatus tres tomos hac de re scripsisse papæ, scilicet Gregorio, & libellum sancto eorum fratri Arigio, quod de Arigio Vapincensi tunc temporis illustri episcopo interpretor. Dein poscit ab eorum sanctitate, ut cum pace & caritate ipsius comportent insipientiam, quam necessitas extorsit. Saltem ut sibi liceat cum eorum pace & caritate in his silvis silere & vivere juxta ossa fratrum suorum septem-decim defunctorum, sicut hucusque licuit inter eos annis duodecim vixisse: sin minus, ut solus inde expellatur, ut commotio hæc quiescat. Porro se ad eos ire non ausum fuisse, ne forte contenderet præfens contra Apostoli edictum. De cetero, inquit, Patres orate pro nobis, sicut & nos facimus, viles licet, pro vobis; & nolite nos a vobis alienos reputare. Unius enim sumus corporis commembra, sive Galli, sive Britanni, sive Iberi, sive quæque gentes. In hac epistola Columbanus Anatolii atque orientalium paschale computum longe præfert cyclo Victorii, quem Romani & Galli sectabantur, utpote nuperi scriptoris, qui post tempora D*. Martini & D*. Hieronymi & papæ Damasi post centum & tres annos sub Hilario scripsit. Et quidem Victorius cyclum suum composuit hortatu Hilari, tunc archidiaconi ecclesiæ Romanæ, dein summi pontificis ab anno sæculi quinti sexagesimo-primo ad septimum, quibus annis si centum & tres annos addideris, tantum annum sæculi sexti septuagesimum invenies, quo tempore Columbanus necdum in Galliam, nedum in Volagum accesserat. Legendum itaque videtur in textu superiori, post ventum & triginta-tres annos. cui restitutioni conveniet altera prædictæ epistolæ chronologica nota, ubi Columbanus ait, se jam tum in ea solitudine vixisse duodecim annis. qui calculus anno sexcentesimo prope respondet, uti & restitutio notæ superioris.

Cyriacus abbas.

a supra num.

26.

b Greg. dial.
lib. 3. c. 47.

Non dubito quin Cyriacus abbas huic synodo interfuerit, quemadmodum constituerat Gregorius in suis ad Gallicanos episcopos litteris, quibus eos ad convocandum concilium hortabatur. Hic est Cyriacus abbas, ut jam a dixi, monasterii sancti Andree in clivo-Scauri post Petrum b, primo quidem in Sardiniam missus ad convertendos Barbaricos, deinde in Galliam & Hispaniam ad res ecclesiasticas procurandas.

ANN. CHR.
600.a id. lib. 9.
ep. 2.XXXV.
Columbani
epistolæ ad
Gregorium.b idem lib.
8. ep. 40.XXXVI.
Fortunati e-
piscopi Picta-
vensis obitus.c Paul. de
gest. Langob.
lib. 2. c. 13.d Greg. Tur.
de mirac. S.
Mart. lib. 4. c.
32.

curandas. Ejus loco, dum his negotiis vacaret, suffectum fuisse Candidum satis innuit concordia, inter ipsum Candidum abbatem & Maurentium magistrum militum ante biennium inita, quo tempore Cyriacus abbas in Gallia versabatur. Mortuus videtur anno sequenti, siquidem in epistola posteriori a ad Serenum episcopum Massiliensem, Cyriacum quondam abbatem, ac proinde jam mortuum, Gregorius laudat.

Ex tribus tomis seu epistolis a Columbano, uti ipse asserit, papæ, id est Gregorio, scriptis, unica superest de paschæ celebratione: atque adeo aliæ duæ, sicut & libellus ad Arigium Vapincensem episcopum missus, exciderunt. In hac quæ restat epistola, in editis numero quinta, Columbanus rejecto Victorii cyclo, Scottorum morem propugnat Anatolii in primis auctoritate, atque etiam Hieronymi Anatolium laudantis. Proinde si Victorius præferatur, Gregorio futurum esse negotium cum Hieronymo, cujus auctoritati quisquis fuerit contrarius, apud occidentis ecclesias uti hæreticus respuendus erit. Deinde conqueritur de episcopis, qui per simoniam tum ordinabantur; & de diaconis, qui post lapsum eligebantur ad episcoporum gradum: quales nonnullos se nosse ait, qui cum clientelis, id est uxoribus, quondam suis ante ordinationem ductis, abscondum adulterium commiserant. quod apud magistrum, inquit, non minoris censetur esse facinoris. Unde Gregorius ipse post mortem Fortunati episcopi Neapolitani, quæ hoc anno accidit, Johannem diaconum ab episcopatu hac ratione exclusit, quod filiam, haud dubie ex uxore, parvulam haberet. nam b qua præsumptione, inquit, ad episcopatum audet accedere, qui adhuc longam sui corporis custodiam, filiola teste, convincitur non habere? Ad hæc, inquit Columbanus, quid faciendum sit de monachis illis, qui pro Dei intuitu, & vitæ perfectioris desiderio accensi, contra vota, nimirum stabilitatis, venientes, primæ conversionis loca relinquunt; & invitati abbatibus, fervore intempestivo abrepti, aut laxantur seu dimittuntur, aut ad desertam confugiunt. Postremo se magnopere cupere videre, non Romam, salva sanctorum reverentia tinerem, sed ipsum pontificem, si occasio daretur; laudatque Pastoralem ejus librum, & scripta in Ezechielem cum expositione in Cantica canticorum. In fine se suosque eidem commendat, speratque sibi a pontifice responsum iri, ut audivi, ait, a sancto Candido tuo, qui Candidus is est, qui in Gallias a Gregorio ante annos quinque missus fuit, ecclesiæ Romanæ patrimonium post Dynamium curaturus. His aliisve Columbani litteris responsum dedisse Gregorium tradit sanctæ Salabergæ vitæ scriptor perantiquus, quamquam Columbanus ipse in epistola ad Bonifacium papam quartum, prima in editis, scribit; satanam semel & bis impedivisse, quo minus portitores scriptorum suorum ad beatæ memoriæ Gregorium papam pervenerint. Verum cum epistolas tres ad eum scripserit Columbanus, forte ad unam respondit Gregorius, tametsi nulla inter Gregorianas epistolas Columbano inscripta modo invenitur.

Hunc annum non videtur excessisse Venantius Fortunatus episcopus Pictavensis, siquidem hoc tempore Baudonivia, sanctæ Crucis in eadem urbe monacha, librum alterum de vita beatæ Radegundis scripsit, eumque dominabus sanctis Didymæ abbatissæ, totique ejus congregationi nuncupavit post Fortunatum, quem virum apostolicum & episcopum vocat. Consentit Paulus c Warnefridi, apud quem Fortunatus, relicta ob sancti Martini amorem ac reverentiam patria sua, id est Italia, Turonos primum, deinde Pictavos accessisse; novissime in eadem civitate primum presbyter, deinde episcopus ordinatus fuisse memoratur, atque in eodem loco cum debito honore, & quidem in suburbana basilica sancti Hilarii humatus. Ad cujus tumulum cum Paulus ipse orationis gratia advenisset, ejus epitaphium, quod ipse in historia sua refert, rogatus ab Apro ejusdem loci abbate composuit. Paucis annis Pictavensem ecclesiam rexit Fortunatus, nec nisi post mortem Gregorii episcopi Turonensis in eam sedem successit Platoni, qui Placidus a nonnullis appellatur; deceptis mendoso contextu ejusdem d Gregorii, apud quem, ubi in editis legitur Placidus, in omnibus scriptis recte habetur Plato. Fortunati epitaphium, a Paulo diacono, ut mox dicebam, compositum, hic referre non gravabor.

Ingenio clarus, sensu celer, ore suavis,

Cujus dulce melos pagina multa canit:

Annal. Bened. Tom. I.

K k

ANN. CHR.
600.

Fortunatus apex vatum, venerabilis actu,
 Ausonia genitus, hac tumulatur humo.
 Cujus ab ore sacro sanctorum gesta priorum.
 Discimus: hæc monstrant carpere lucis iter.
 Felix, quæ tantis decoraris, Gallia, gemmis,
 Lumine de quarum nox tibi terra fugit.
 Hos modicos promsi plebeio carmine versus,
 Ne tuus in populis, sancte, lateret honor.
 Redde vicem misero, ne fudice spernar ab aquo,
 Eximie meritis, posce, beate, precor.

Tum his subdit Paulus: *Hæc paucis de tanto viro, ne ejus vitam sui civis funditus ignorarent, delibavimus.* Mirum est talem virum, qui tot sanctorum & piorum viro- rum facta celebraverat, tot epitaphia condiderat, usque ad Pauli tempus, id est an- nis post suum obitum fere ducentis, epitaphio caruisse; & quis fuerit, fere tunc a Pictavenfibus ignoratum fuisse, quem Paulus *sanctum & beatum* vocat, ejusdemque civitatis episcopum, quod hodie quoque nonnulli nonnisi dubitanter dicunt, tam- etsi Baudonivia, ejus æqualis, id disertè adstruit. Hanc commemorationem de- bebamus viro eruditione ac pietate clarissimo, cujus operâ complurès sanctorum nostrorum vitas e vetustatis & oblivionis tenebris erutas habemus, nempe sanctorum Albini Andecavensis, Paterni Abrincatenfis, Germani Parisiensis episcoporum; atque sanctæ Radegundis reginæ: ne quid dicam de sanctis Marcello Parisiensi, Re- migio Remensi & Medardo Noviomensi episcopis. Sed præclarum est in primis ejus poema de sancto Martino Turonensi episcopo, quod quatuor libris composuit ob receptam ejus meritis oculorum sanitatem, ut in fine libri quarti diserte explicat, ubi suam ipsius patriam & consanguineos commemorat.

XXXVII.
Item S. Mar-
tini abbatis
Vertavenfis.

Eodem tempore ad cælestem gloriam transivit beatus Martinus abbas Vertaven- fis in pago Venetensi Britannæ Armoricanæ, quod accidit 1 x. kalendas Novem- bris apud Durivum, ubi cœnobium duplex condiderat. Cum talis nuntius ad Ver- tavenfes delatus fuisset, mox illi Durivum concurrunt, ut sibi, quæ fieri liceret, sacrum ejus corpus vindicarent. Contra repugnare Durivenses, & res fere in seditionem abiit. Controversiam diremit Durivensium somnus, quo Vertavenfes ad oculum vigiles dextre usi sunt ad sacrum pignus inde efferendum. Nec mora iter cum feretro accelerant: cum Durivenses e sopore exciti, sacroque thesauro se pri- vatos videntes, Vertavenfes persequi aggressi sunt contentiore fugientes cursu, qui ad oram fluvii Separis, qui tunc Laudosa dicebatur, tantisper substiterant. Hi ad conspectum turbæ armatæ diffidere animis, ad preces converti, supplicare Deo, ut ne se proprio frustrari patrono pateretur. Mox fluvius viam Vertavenfibus fe- cisse traditur, eamque insequentibus occlusisse, unde ab eventu rei Separis * vo- cabulum accepisse fertur, quæ reticere in re vulgatissima non putavimus, fide apud auctores relicta. Tanto exempti periculo Vertavenfes, Deo gratias cum ingenti gaudio persolvunt, sacrumque corpus deponunt in basilicam sancti Johannis- Baptiste, quam Martinus ipse in eminentiori montis parte erexerat: ibidemque superfuit usque ad tempestatem Nortmannorum, qui locum in vastam redege- runt solitudinem, & Vertavenfes alio sacrum corpus transferre coegerunt. Duri- vense monasterium, sic dictum a duobus rivis in unum confluentibus, redactum est in simplicem, ut vocant, prioratum, sancti Georgii de Monte-acuto appellatum, subditumque Enfionensi sancti Jovini de Marnis abbatiæ, uti & Vertavenfem mona- sterium, nunc prioratus conventualis e nostris.

XXXVIII.
Novitii rite
probandi.

Eodem anno, quod de Barbaciano monacho, Neapolim ad regendum monaste- rium a se misso, Gregorius prælagierat, id evenit, nempe hominem sibi ipsi sapien- tem, minus aptum videri ad alios regendos, nisi prius in præpositi officio debite pro- baretur. Eum nihilo minus haud satis probatum Fortunatus, ejusdem urbis antistes, abbatem creavit, quod præmature factum fuisse res ostendit. Is abbas Mauricium quemdam, sæcularem hominem, non ante probatum, *temere tonsuravit.* Non multo post contigit, ut idem Mauricius, abductis secum ex eodem cœnobio aliis mona- chis, fuga inde se proriperit. Re ad se delata Gregorius, qui monasteriorum dis-

ANN. CHR.

600.
a Greg. lib.
8. epist. 23.

ciplina strenue invigilabat, Fortunatum episcopum litteris a increpuit, quod Barba- cianum, non satis probatum, præpropere abbatem fecisset. De eo proinde sollicitè curam ageret, quippe cujus culpa in ipsum redundaret. Propterea monasteriis om- nibus interdiceret, ne quemquam ex his, quos ad conversionem suscepissent, ante biennii probationem ullo modo auderent tonsurare. quo temporis spatio mores eorum sollicitè comprobarentur, ne quis eorum aut non sit contentus eo quod voluit, aut ratum non habeat quod elegit, nam si grave sit inexpertos hominum obsequiis fo- ciari: quanto gravius ad Dei servitium improbatos applicari? Militem vero ul- lum absque suo permisso pontifex admitti vetat.

Hac in epistola observandum est, tonsuram insigne monasticæ professionis fuisse, (quod etiam docet sanctus Benedictus b in regula sua, ubi monachos propositi sui immemores *mentiri Deo per tonsuram* dicit,) eamque proinde nonnisi peracto tiro- cinio collatam fuisse. Hujus tirocinii spatium ubique non uniforme & æquale fuit, sed varium in oriente & occidente. Pachomius novitios nonnisi post triennii pro- bationem admittebat. Annuam dumtaxat exigebat Cassianus, Cæsarius, Ferreolus, Regula Ternatensis; eandemque præscripsit sanctus Benedictus. Ejus tempore Justinianus augustus in novella secunda novitium per triennium totum, sive liber, sive servus sit, probari decernit. Hoc sancitum Gregorius c *normam regularem* vo- cat: ubi Mauricio ægre ferenti, quod contra ejus interdictum milites in monasteriamitterentur, hoc pacto condescendit, ut nonnisi post triennii probationem recipe- rentur. Prædictæ novellæ tantisper derogavit Justinianus novella centesima vicesti- ma-tertia, notante Contio, cum homines ignotos nonnisi post triennium admitti vetat; notos vero incontinenti, ut notat glossa, & schemate monastico indui, & ad professionem admitti permittit. In occidente licebat abbatibus ob fervorem no- vitiorum professionis tempus, quod uno anno definitum erat, pro judicio ac pru- dentia sua contrahere, ut patet ex Cæsarii ac Ferreoli regulis. Hinc factum est, ut quidam abbates occidentales, qui tum ex regula propria, tum ex posteriori Justi- niani novella, contrahendi probationis spatii potestatem habebant, conversos, id est homines ex vita seculari ad monasterium accedentes, absque legitima probationemitterent. cui malo ut aliquod remedium adhiberetur, Gregorius temperando normam orientalem seu Justinianeam, & occidentalem, prudentissime statuit, ut nonnisi post biennium tonsura monastica donarentur. quod decretum utrum uni- versale pro toto occidente, an particulare pro Neapolitanis monasteriis fuerit, in- certum est.

Tonsura in
professione.
b S. Bened.
reg. c. 1.c Greg. lib.
7. ep. 11. m. 4.

Non prætereunda hoc loco alia nonnulla, quæ in eadem provincia per id tem- pus contigerunt. In monasterio sancti Michaëlis archangeli, quod Macaris diceba- tur, an eodem ipso, cujus dedicationem Theodosius abbas anno superiore fieri pe- tierat, monachus quidam fuga lapsus est ad hostes, haud dubie Langobardos. Go- descalcus dux Campaniæ hoc facinus in Fuscum abbatem vertit, quasi monachus ejus permisso ac voluntate fugisset; atque eo usque ira excanduit, ut non solum monasterii januas effregerit, sed etiam quidquid ibidem inventum est, diripue- rit; nec leve discrimen incurrisset abbas ipse, nisi se occultasset. Hoc comper- to, ad Godescalcum d scripsit pontifex, restringendam sub ratione potestatem, nec quidquam agendum, priusquam concitata ad tranquillitatem mens redeat. Monachi culpam ante legitimam discussionem abbati non fuisse imputandam. Quod si nemo contra eum testimonium ferat, a prædicti monasterii abbatisque vexatione temperaret, & potius tuitionem illis propter Deum & caritatem impen- deret; & si quid offensionis ab eis pertulisset, pro sua eisdem interventione re- mitteret.

XXXIX.
Abbatem
Fuscum Grego-
rius.d id. lib. 8.
ep. 12.XL.
Eidem codi-
ces & vela res-
titui jubet.

e ib. ep. 15.

Idem Fuscus abbas monasterio sanctorum Erasmi, Maximi ac Julianæ, quod Neapoli ab Alexandra clarissimæ memoriæ femina fundatum est, etiam præerat. Urgente bellorum iniquitate Constantinus, ejus cellæ seu monasterii presbyter, in Siciliam confugerat, codices monasterii sui atque vela secum pariter deportans. Eo defuncto Fuscus postulavit, ut omnia sibi & cellæ suæ restituerentur. Hac de re Fantino defensori Neapolitano scripsit e Gregorius, eaque, si res ita haberet, resti- tuti iussit, nam contra rationem esse, ut quod de monasterio pro temporis quali- tate sublatum est, ab ejus debeat jure separari. quam æquitatis regulam si fer-

ANN. CHR.
600.

vassent multæ ecclesiæ in locis munitis constitutæ, sanctorum reliquias, quæ apud eas ingruentibus bellis securitatis causa depositæ sunt, bona fide restituisent. Observanda hanc in rem alia Gregorii epistola ad Alcysonum Corcyræ episcopum de corpore sancti Donati apud Cassiopi castrum ob bella deposito, quod ecclesiæ Iauriæ, facta pace, restitui pontifex jubet.

X L I.
Monasteriorum
unio.
a ib. ep. 39.

Quo ritu fieret tum unio monasteriorum, discimus ex Gregoriana^a epistola, inscripta Adeodato abbati sancti Sebastiani monasterii, quod Neapoli in domo quondam Romani constructum erat. Huic monasterio monachi Gazarenfis cœnobii, in Plagia siti, se suumque monasterium uniri magnopere optabant. adeo ut omnes chartas seu instrumenta monasterii sui jam eo præmisissent. Verum quia ditioni Neapolitanæ ecclesiæ, tunc pastore orbata, subiecti erant; id quidem ad tempus concessit pontifex: sed absolutam hujus negotii executionem futuro episcopo reservavit. Idem Falcidis monasterium apud Puteolos*, quod ita monachis destitutum erat, ut *opus Dei* pæne omnino intermitteretur, eidem sancti Sebastiani cœnobio attribuit, cum eo, ut in utroque illo monasterio instituerentur monachi, qui disciplinam regularem sollicitè curarent, sed maxime *opus Dei* accurate persolverent. Idem

b id. lib. II.
ep. 4.

factum de Craterensi^b sancti Marcellini. Tanta erat religio Adeodati abbatis. Sic vero eadem monasteria Adeodato abbati subjiuntur, ut, si qua inde bona seu possessiones distractæ fuissent, is repetendi, suoque monasterio vindicandi haberet facultatem. quippe dignum esse, ut quorum sollicitudinem & curam gereret, eorum rebus ac possessionibus nequaquam defraudaretur. Similem unionem fieri voluit^c idem Gregorius monasterii Marciani, in Campania siti sub Nucetina diocesi, cum Surrentino monasterio Agapiti abbatis, cujus studii esset monachos illic deputare, qui, ubi per hostes licuerit, *opus Dei* ibidem celebrarent, & decenter deservirent: sic tamen ut jurisdictionem illic, non episcopus Surrentinus, in cujus civitate situm erat Agapiti monasterium, sed loci episcopus, scilicet Nucetinus, haberet. Ita ergo tunc fiebat ejusmodi unio, ut in subiectis monasteriis non intermitteretur divinum officium, sed ut disciplina regularis in illis, & *opus Dei* (sic fere perpetuo divinum officium cum sancto Benedicto vocat) restituerentur per abbatem principis monasterii, cui subjiuebantur.

X L I I.
Immunitas a
portoriis concessa.

Hoc loco præterire non possum insigne aliud paternæ Gregorii in monasteria sollicitudinis & caritatis argumentum. Haud scio cujus monasterii abbatissa fuerit Adeodata, multarum virginum mater, quibus necessaria navigio absque portorio devehenda præcipit sanctissimus pontifex, Hilario notario scribens in hunc modum. Navem in qua Vitalis præsentium portitor navigat, ad dilectissimam filiam nostram Adeodaram abbatissam pro sustentatione monasterii sui emissam cognoscas. Qua illuc veniente, hac tibi auctoritate præcipimus, ut ita eam in cunctis tuearis, atque ab omni angaria vel onere exuere, excusareque festines, ac si specialiter nostra sit. Nam nostri causa in eodem monasterio tanta congregatio, Deo propitio, degere comprobatur, ut plus illi solatiari atque concurrere, quam nostræ in omnibus festinemus ecclesiæ. Hæc aliaque pastor munificentissimus: cujus exemplum imitati Francorum reges plerique, maxime secundæ stirpis, monasteriis non paucis immunitatem ab ejusmodi portoriis liberaliter concesserunt, ut in consequentibus videbimus.

X L I I I.
Miraculum de
sacra eucharistia.

Ad hoc tempus revocare licet factum illud nobilis matronæ Romanæ, quæ, referente Paulo diacono, cum quadam die dominica ex more communionem de manu pontificis acciperet, ad hæc verba, quæ porrigendâ eucharistiâ Gregorius proferbat, *Corpus Domini nostri Jesu-Christi prosit tibi in remissionem peccatorum omnium & vitam æternam*, subtrixisse fertur. quod cum pontifex animadvertisset, sacram illi communionem dare distulit, & mysteriis peractis, facti adæo indecori rationem ab ea quæsit. At illa, quæ oblationes suas ipsa facere & offerre consueverat, respondit, se agnovisse particulam illam, quam pontifex corpus Christi diceret, ex ea oblatione fuisse, quam ipsa manibus propriis confecerat; ob idque risisse, quod eandem corpus Christi pontifex appellasset. Tum vir sanctus mulieris incredulitatem miseratus, frequentem populum hortatus est, ut preces ad Deum pro ea effunderet, scilicet ut ad multorum fidem corroborandam aliquo insigni ostento probaret, quod mulier incredula mentis oculis & fidei lumine suspicere debuisset. Oratum est: & pallam corporalem, qua eucharistiæ sacram particulam obvolverat, re-

ANN. CHR.
600.

velat pontifex, & universo populo, ipsaque muliere contuente, carnem Christi conspicuam ostendit, partemque digiti auricularis sanguine cruentam adverteit. Tum mulieri (verba ipsa ex Paulo refero) dixit Gregorius: Dilce Veritati vel modo jam credere, contestanti, *Papis, quem ego do, caro mea est, & sanguis meus vere est potus*. Sed præcius Conditor nosster infirmitatis nostræ; ea potestate, qua cuncta fecit ex nihilo, & corpus sibi ex carne semper virginis, operante sancto Spiritu, fabricavit; panem & vinum aqua mistum, manente propria specie, in carnem & sanguinem suum ad catholicam precem ob reparationem nostram Spiritus-sancti operatione convertit. quæ quidem verba, sive Gregorii sint, sive Pauli diaconi, catholicam de eucharistia fidem ante Paschali Radberti tempus mirifice probant. Post hæc, fufis denuo precibus, vir sanctus sacram particulam in speciem solitam restituit, eamque mulieri jam credenti & pœnitenti communicandam præbuit. Ex quo insuper intelligas, fideles non ex solido & integro panem, sed ex particula, ex integro pane decerpta, tunc temporis communionem accepisse. Locum hunc versibus reddidit Frodoardus in vita metrica Gregorii Magni in hunc modum.

Ridentes mystica vultus

*Perculit, atque oculis mysteria sanguine pandit
Rosea, carnalique refert sacra carnea cordi,
Triticæque docet mutari in carne farinam,
Ac ligno cretum converti in sanguine vinum.
Hæc carnis promens oculis ubi pœtora firmat,
In præscam reparat divina litamina formam.*

Sic vir sanctus factis, non solum dictis, catholicam fidem afferebat. Non prætereundum hoc loco id, quod legitur in veteri codice bibliothecæ, olim sancti Andrea, nunc Vaticanæ, de *virgula argentea perforata*, qua idem sanctissimus pontifex sanguinem Domini in celebratione missarum hauriebat.

Antequam hoc sæculum claudamus, mirari licet ingentes fructus, quos vir ille vere magnus in ecclesia protulit, magnaue ecclesiæ incrementa sub tanto Doctore, cujus studio & opera christiana religio in Angliam propagata est tanto cum successu, ut nascens illa ecclesiæ primitivæ formam æmulari videretur. Verum, cum præsentem illius insulæ statum cum Gregoriano illo tempore confero, non possum non vehementer lugere miserabilem illam conversionem; quæ a duobus circiter sæculis in amplissimo illo regno facta est. Quis enim vere christianus non doleat, florentissimam quondam illam ecclesiæ, catholicæ fidei & sedi apostolicæ tanto-pere olim addictam, nunc omnibus sectis, quantumvis a catholica religione alienis, soli catholicæ fidei præcluso aditu, admissis, in apertum schisma prorupisse, & in illo persistere, omni cura & diligentia reformandæ unitatis abjecta? An non id unum schismatici & acatholici animi manifestum indicium est? Ah si modo in illas terras redivi venirent Gregorius & Augustinus! quibus oculis intuerentur laborum suorum fructus dissipatos, dispersos lapides sanctuarii, & domos orationis factas domos desolationis! Neque vero lugemus amissas illic ecclesiæ amplissimas opes; neque nos Benedictini jam dolemus monasteria nostra direpta & everfa: sed ingemiscimus, quod fratres nostros a gremio catholicæ ecclesiæ avulsos, & in schismate obfirmatos videamus. Utinam cessione omnium rerum, olim nostrarum, eorum ad nos reditum comparare nobis liceret! Quidni Ecclesia, quidni Ordo nosster ultro cederet bonis, olim suis, ad lucrandos fratres nostros, cum Christus Dominus propter nos egenus factus sit, ut nos ejus inopia ditaremur? *Quid enim dubitemus*, ut cum magno Augustino^a loquar, *Redemptori nostro sacrificium istud offerre? An vero ille de calis in membra humana descendit, ut membra ejus essemus: & nos, ne ipsa ejus membra crudeli divisione lanientur, bonis olim nostris cedere formidabimus? Si servi utiles sumus, cur Domini æternis lucris pro nostris temporabilibus sublimitatibus invidemus? Qua fronte in futuro seculo promissum a Christo sperabimus honorem, si christianam in hoc seculo nosster homines impedit unitatem?* Sic loquebatur, sic sentiebat maximus episcopus & Doctor^b Augustinus: nec dubito quin ita locuturi sint, sentiantque modo boni quique catholici, maxime pontifices

X L I V.
Angliæ præsentis
status cum præ-
senti compara-
ratus.^a Augustin.
ep. 128. n. 3.^b V. ejusdem
ep. 185. n. 44.
& seq.

ANN. CHR.
600.

ac præfules, si hæc cessio reconciliandis fratribus nostris posset conducere. Sed hæc de meo forte illi dicta causabuntur, atque hanc in rem fidejussore meliori opus esse. Fateor me ad id omnino impari esse. Verum, si id experiri volent, quod utinam velint, meliores haud dubie sponsores aderunt, qui rem ipsam præstent. Et certe jam Benedictina Anglorum congregatio ex animo id e publico suggestu, præfente piæ memoriæ Jacobo II. rege, in ipsa Anglia profiteri per unum e suis curavit. Quod si hæc, quæ dico, nihil efficient, studium saltem in Anglos meum, atque mea pro eorum reconciliatione vota testabuntur.

ANNALS
ORDINIS
S. BENEDICTI
SÆCULUM CHRISTI VII. ORDINIS II.

ANN. CHR.
601.

LIBER DECIMUS.

Ab anno Christi 601. ad annum 612.

ANNUS Christi sexcentisimus primus, a quo æræ christianæ sæculum septimum incipit, sæculum secundum Benedictinum aperiet. Etsi enim sanctus Benedictus anno Christi octogesimo supra quadringentesimum natus creditur; non tamen ab ejus cunabulis desumendum est Ordinis nostri exordium, sed ab ineunte sæculo sexto, quo tempore virilem ætatem ingressus est, efformando sacro instituto tum primum habilem & convenientem. Hinc sæculorum ordinis nostri facilius erit comparatio cum sæculis christianis, quorum sextum concurreret cum primo Benedictino, septimum cum secundo; & sic consequenter de aliis. quod semel expositum deinceps repetere haud necessarium fuerit. In hoc vero sæculo nescio quid prius aut amplius mirer, felicitatem illius ætatis tot sanctissimos ferentis viros; an pietatem regum ac principum; tot ubique basilicas, tot & tanta, apud Gallos præsertim & Anglos, monasteria construendum, ornantium, & ditantium auro, argento ac gemmis; tam multa denique servis Dei prædia conferentium: ut eorum opibus posteris, moribus plane dissimiles, inviderent, atque indignarentur. Hæc ex rerum consequentium serie illustrabuntur, majori copia & luce, quam quæ in primo libro retulimus, res scilicet, cum vetustate nimia obscuræ, veluti quæ longo ex intervallo vix cerni possunt; tum sepultæ oblivionè ob inopiam & raritatem scriptorum, quorum etiam pleraque temporum injuriâ perierunt. Clariora deinceps certioraque ab secunda origine, velut ab stirpibus lætius feraciusque propagati Ordinis, gesta per totam ferè Europam, Deo faventè, exponentur.

Anno itaque hujus sæculi primo Laurentius presbyter & Petrus monachus, quos Augustinus Dorovernensis antistes Romam ad Gregorium ante triennium direxerat, in Britanniam majorem ad Augustinum regressi sunt, muniti Gregorii litteris ad reges Francorum & Brunichildem reginam, ad multos Galliarum episcopos, & ad ipsum Augustinum, necnon ad regem, reginamque Anglorum; comitati etiam subsidiariis præconibus evangelicis, quales Augustinus ab optimo pontifice petierat, operariorum paucitatem causatus ad tantam messem. In his, teste Bedæ, primi & præcipui fuere Mellitus, Justus, Rufinianus. Omnes Gregorius monachos vocat, quibus Mellitum abbatem atque itineris ducem præfecit.

I.
Sæculi secundum
initium.Laurentii &
Petri reditus
in Angliam.a Bedæ lib. 1.
c. 29.

ANN. CHR. 601.
I I.
Gregorii mu-
ntra & epis-
tolæ.

^a Greg. lib. 29.
9. ep. 71.

^b Bedæ lib.
1. c. 30.

^c Greg. lib.
9. ep. 49. &
seqq.

Per hos bonus pater universa, quæ ad cultum nascentis ecclesiæ necessaria videbantur, vasa sacra, altarium ornamenta & ecclesiarum, sacerdotalia & clericalia indumenta, reliquias item sanctorum apostolorum ac martyrum, necnon codices plurimos transmisit, simulque pallium ad Augustinum archiepiscopum, jam ante annos aliquot ordinatum. His Roma digressis, cum nullum de eorum progressionem nuntium pontifex accepisset, animi anxius, quæ paterna ejus caritas & sollicitudo erat, dilectissimo filio Mellito abbati omnium instar litteras scripsit, quibus suam de eorum salute, itinerisque prosperitate anxietatem testabatur; jubetque Augustinum commoneant, ut ne fana idolorum apud Anglos destruat, sed ea in veri Dei templa everfis simulacris, convertat, ea lustrando aqua benedicta, erigendis altaribus, sacrisque reliquiis ibidem collocandis: ut dum ea gens fana sua non destrui, sed a cultu dæmonum in veri Dei obsequia commutari viderit, facilius errorem ex animo & corde deponat, & ad loca consueta familiarium concurrat. Et quoniam boves in eorum sacrificiis cadi & immolari mos erat; hunc ritum in melius commutandum, nempe ut in die dedicationis ecclesiæ vel natalitiis sanctorum martyrum, quorum istic reliquiæ colerentur, tabernacula sibi ex ramis arborum prope ecclesias construerent, ubi religiosi convivii sollempnitatem celebrarent. Duris quippe mentibus omnia simul abscindere nec fieri posse, nec debere. Hæc epistola apud Bedam data dicitur *decima quinta kalendarum Juliarum*, imperii Tiberii Augusti anno decimo-nono, indictione quarta: cum tamen aliæ omnes, quæ præcedere debuerunt, *decima kalendarum Juliarum* scriptæ legantur apud eundem auctorem. quod ita conciliari poterit, si hæc scriptæ dicantur decima die post pronuntiationem kalendarum Juliarum, hoc est vicesima-tertia die Junii: illa vero quinta-decima die a pronuntiatione earundem kalendarum, nempe Junii die vicesima-octava. Eisdem Laurentium presbyterum, Mellitum abbatem, aliosque divini verbi ministros commendavit pontifex variis præfulibus Gallicanis, regibus Francorum & reginæ Brunichildi. Extant novem hac de re epistolæ in registri libro nono, nempe duodequingagesima & octo sequentes. Gregorius in singulis epistolis socios, quos Laurentio presbytero & Petro monacho in Angliam redeuntibus adjunxit, monachos vocat, nec aliorum quemquam suo nomine appellat præter Mellitum abbatem: cui semper Laurentium presbyterum præponit, propterea quod Mellitus abbas sacerdotali honore præditus non erat. Theodeberto, Theoderico, ac Chlotario regibus, necnon Brunichildi reginæ gratias agit ob singulare studium, quo Augustinum in Britanniam proficiscentem profecuti fuerant, prout a monachis, qui inde Romam redierant, se accepisse dicit. In encyclica epistola, quæ Mennæ Tolonensi, non Tolosano, Sereno Massiliensi, Lupo Cabilonensi, Agilfo seu Agilulfo Mettensi, Simplicio Parisiorum, Melantio Rotomagensi, & Licinio Andecavensi episcopis inscripta est, prætermisso Syagrío Eduensi, qui paullo ante e vivis excesserat, tantam Anglorum multitudinem ab idolorum cultu ad fidem christianam converti ait, ut Augustinus negaret eos, quos secum habebat, ministros huic operi posse sufficere. quare se aliquot ad eum monachos mittere cum Laurentio presbytero & Mellito abbate, quos ut omnibus rebus necessariis juvent rogat, ne in Galliis morari cogantur. Eiusdem argumenti sunt aliæ litteræ ad Desiderium Viennensem, Virgilium Arelatensem, Ætherium Lugdunensem, & Arigium Vapincensem, quos etiam ad evellendam e Galliis simoniam, aliasque labes inde eliminandas hortatur.

Profanorum studia episcopis indigna.
d. ibid. ep. 48.

^c Greg. Naz. ep. 30.

In primis Desiderium objurgat, quod grammaticam ipse episcopus doceret, cui sane sacras litteras docere longe melius convenisset. Id vero se molestissime ferre ait sanctus pontifex: *quia in uno se ore cum foris laudibus Christi laudes non capiunt*; & grave nefandumque esse episcopo, quod nec laico quidem religioso conveniat. Præclara est hanc in rem Gregorii Nazianzeni epistola ad Gregorium Nyssenum, quem acriter reprehendit, quod, studiis sacrarum litterarum abjectis, ad rhetoricam profitendam se contulisset; hortaturque ne diutius animo ita affectus sit; sed tandem aliquando resipiscat, seque & piis hominibus purget, & Deo sacrisque mysteriis, a quibus procul se submovisset. Desineret alios, hoc est eos, qui ex se se ad malum procliviores sunt, offendere ac vulnerare, atque occasionem iis præbere de ipso tum suspicandi, tum loquendi. Falso sane & inique id faciant. at quid necesse sit, hanc illis occasionem suppeditari? Neque enim sibi ipsi quemquam

ANN. CHR. 601.

quam tantum vivere, sed & proximo; nec sibi ipsi fidem facere satis esse, nisi aliis quoque fides fiat. Hæc tantorum virorum doctrina eo spectat, non ut profanorum auctorum universim studium damnetur; sed ut intelligant episcopi & rebus sacris mancipati, nequaquam eos decere, ut se se ejusmodi studiis immergant, quæ pueris quidem & adolescentibus ad expoliendos animos conceduntur, at nequaquam ab iis repetenda, qui sacris rebus ac litteris semel se se addixerint. Inest enim profanis ejusmodi libris blandiens quidam sapor, quo passim infectus animus, ad repetenda sacrarum litterarum studia inhabilis & male affectus redditur. Unde Augustinus magni beneficii loco ducit, quod ante lectionem sacrarum librorum profanis auctoribus nuntium remisisset. *Nam si primo, inquit Deum alloquens, sanctis tuis litteris informatus essem, & in earum familiaritate obdulcuissem mihi, & postea in illa volumina incidissem; fortasse aut abripuissem me a solidamento pietatis; aut, si in affectu, quem salubrem imbiberam, persistissem, putarem etiam ex illis libris eum posse concipi, si eos solos quisquam didicisset.* Hanc digressionem postulare videbatur iste locus: ad ordinem revertor.

Præmissis Gregorii Magni epistolis subjunctæ sunt aliæ ad Adilbergam Anglorum reginam, & ad Ethelbertum regem ejus conjugem epistolæ: quarum in priori Ethilbergam seu Bertam, quam Adilbergam vocat, plurimum laudat, quod ejus studio rex ad christianam fidem accesserit, quemadmodum Constantinus Augustus Helenæ matris adhortatione; eamque rogat, ut eum in christianæ religionis amore roborare pergat: ut sicut Romanis, omnibusque usque Constantinopolim christianis de ejusmodi conversione læticia facta est, ita quoque de perfectione operis Angelis fiat gaudium in cælis. In posteriori vero ad Ethelbertum seu Adilbertum epistola eidem de sua, gentisque Anglorum conversione gratulatur, eumque hortatur, ut eam, quam divinitus acceperat, gratiam sollicitè fervet, & christianam fidem in populos sibi subditos extendere pergat; zelum rectitudinis in eorum conversione exercent, fana evertat, & subditorum reformet mores, exhortando, terrendo, blandiendo, corrigendo, & boni operis exempla monstrando: ut illum in cælo remuneratorem inveniat, cujus nomen atque cognitionem in terra dilataverit. Quamobrem libenter audiat, devote peragat, & studiose in memoria conservet, quæcumque reverentissimus frater Augustinus, in monasterii regula doctus, sacra scripturæ scientia repletus, bonis operibus præditus, ipsum admonuerit: certus, ipsum ab omnipotente Deo facile exauditum iri, si eum pro Deo & de Deo loquentem, uti par est, audierit. In fine addit, se parva eidem regi munuscula transmittere, quæ ob sancti Petri benedictionem ipse non parvi facturum sit.

Idipsum ad Augustinum direxit. In primis gestientis animi gaudium exprimit, gratis Deo referendis, quod gens Anglorum, operante omnipotentis Dei gratia, & Augustino laborante, expulsi errorum tenebris, sanctæ fidei luce perfusa sit: quod mente & devotione integerrima jam conculcet idola, quibus prius vesano timore subiacebat: quod omnipotenti Deo subjecta, præceptis divinis ex animo obtemperet, & feroces animos ad orationem in terram abjiciat: quod denique mira & fortia facta per infirmos Deus operetur. Sed videat Augustinus, ne hæc miracula in suam ipsius perniciem gloriando convertat. Proinde necesse esse, ut de hoc dono cælesti & timendo gaudeat, & gaudendo pertimescat; & quidquid de faciendis signis acceperit, hæc non sibi, sed illis data reputet, pro quorum salute ipsi collata sunt. Hæc vero ideo a se dici, ut ejus animum in humilitatem fleat, ex qua certam habeat fiduciam, ejus peccata ipsi condonata esse; & idcirco electum, ut per eum remittantur aliena.

Sed longe prolixior est alia ad eundem epistola, qua pontifex ad varia dubia, de quibus ab eo consultus fuerat, abunde respondet. Primum erat de vitæ genere, quod apud Anglos institui deceret inter clericos, an singulis singulæ distribuendæ essent portiones ex his, quæ a fidelibus oblata essent. Respondet Gregorius satius esse, ut Augustinus, monasterii regulis eruditus, seorsum a clericis suis non vivat, sed communem cum eis instituat vitam juxta formam nascentis ecclesiæ, in qua omnibus omnia communia erant. Secunda quæstio erat, qualem ritum in celebratione missarum servare deberet, Romanum an Gallicanum, in quibus varia consuetudo erat. Respondet Gregorius placere id assumi, quod Deo magis placere possit, & novæ Anglicanæ ecclesiæ amplius convenire. Tertia quæstio est de poena furti,

ANN. CHR.
601.

quam pontifex ait cum caritate & prudentia moderandam. Quarta & quinta est de matrimonio cum consanguineis & affinibus ineundo: quod Gregorius inter sorores fieri vetat: aliis permittit intra tertium vel quartum consanguinitatis gradum. Ad sextam, quæ est de numero episcoporum ad alterius episcopi ordinationem requisito, ait hanc sine tribus vel quatuor episcopis fieri non debere. Septima interrogatione quaerit Augustinus, quo pacto cum Galliarum & Britanniarum episcopis sibi agendum sit. Gregorius vero nullam in Galliarum episcopos auctoritatem ei tribuit ob pallium acceptum, ne episcopo Arelatensi, cui pariter pallium cum hac auctoritate concesserat, derogare videretur. Si qua vero in Galliarum episcopis animadversione digna deprehenderit, cum eodem Arelatensi episcopo, cui hac de re scribit, ei hac de re agendum esse: at vero Britanniarum episcopos omnes Augustino subiectos esse debere. Quæ duo restant de menstruatibus mulieribus & de illusionibus nocturnis, prætermittit. Scripsit insuper epistolam Gregorius ad Virgilium^a episcopum Arelatensem, quæ septimæ reipsoni consentanea est: nempe ut Augustinum, si forte ad ipsum venerit, amanter, sicuti decet, excipiat; & si qua in Gallicanis episcopis vel aliis reprehensione digna exposuerit, una cum eo residens cuncta diligenter discutiatur, atque reos quidem puniat, innocentes vero absolvat, nec suspectos esse patiarur.

^a Greg. lib. 9.
ep. 63.V.
Venantii ex
monacho cancellarii lapsus.^b id. lib. 7.
ep. 128. ind.
2. 7. lib. 2. ep.
58. ind. 11.
^c id. lib. 1.
ep. 33.

Hoc eodem anno Venantius Italiæ cancellarius, in gravissimo constitutus morbo, Gregorii caritatem magnopere sollicitavit. Is patricio genere in Sicilia, ut videtur, ortus, monasticam vitam ibidem primum quidem amplexus est: sed postmodum abjecto monastico habitu in sæculum relapsus, etiam cancellarii munus exercuit, haud scio an etiam nuptiis denuo alligatus. nam ante monasticam professionem conjugatum fuisse, & liberos habuisse constat. Italica patricia, ad quam non una Gregorii^b epistola, ejus parens videtur fuisse. Hic Venantii lapsus contigit ante Gregorii pontificatum: qui pontifex factus mox eum litteris convenit, contra quam multi falso sibi persuaserant, atque ad officium & ad monasterium revocare modis omnibus instituit. Principio ait^c multos perperam existimasse se, si ad episcopatum promoveretur, nihil litterarum Venantio scribere dignaturum. at eos longe falsos fuisse: quippe qui adeo dignitate sua id indignum non judicat, ut e contrario ipsa dignitatis necessitate ad ei scribendum compellatur: quia si pastor delinquentes increpare noluerit, eos procul dubio occidit tacendo. Necessario itaque sibi loquendum, ut aut Venantii animam fervet, aut suam ipsius a mortis periculo eripiat. Tum Venantio in memoriam revocat, quo in habitu fuerit, & unde & quo delapsus sit. Culpa gravitatem, dum vacat & juvat, sibi ob oculos ponat, & distinctionem futuri iudicii serio expendat, ne tunc illam amaram sentiat, cum eam jam nullis fletibus aut lacrymis evadere licebit. Ananias factum cum suo comparat, & ex ejus supplicio suum metiatur, ni respiscat. nam si ille mortis poena multatus fuit, quia nummos pauculos Deo subduxit: quid mereatur iste, qui non nummos, sed semetipsum Deo omnipotenti, cui se sub monachali habitu devoverat, subtraxit? Ceterum se ægre talia Venantio commemorare, utpote ingrata ei haud dubie futura: sed culpam ejus dissimulare non potuisse. Se ipsi consulentem audiat, non falsos amicos, qui non quæ amico, sed quæ sibi profunt & placent, loqui solent. Cum amicis quidem omnia tractanda esse, quæ verba sunt sæcularis auctoris, sed prius de ipsis.

^d Barnab.
de prac. &
dist. c. 17.^e Greg. lib.
9. ep. 25.
^f ibid. ep.
31.

Permirum videtur nonnullis, Gregorium non alias Venantio intentasse minas, quam futuri iudicii, nec eum censuris ac poenis ecclesiasticis ad officium reduxisse. Et quidem hunc locum cum alio beati Augustini sancto Bernardo quondam objecerunt monachi Carnutenfes; nec responsum^d aliud acceperunt, nisi quod ita sancti antistites, sive suo sensu, sive Dei spiritu, sapuerunt. Verum satius Gregorio visum est virum præpotentem, & summo loco natum, monitis, hortationibus & honestis officiis, quam vi aut minis revocare ad sanam mentem; immo in suo lapsu perseverantem, cum epistolas sæpe variis de rebus ad eum scripserit, non ulterius eum repetitis increpationibus fatigavit, sed suæ permittit conscientia: adeo ut gravissimo morbo, non tamen extremo decumbenti cum scriberet, id quod hac quæstione^e contigit, sat habuerit eum generatim salutis suæ commonefacere; eoque morbo uti ad expianda ante actæ vitæ peccata: sed tamen Johanni^f Syracusano, antistiti mandat, ipsum conveniat, eumque exhortando, rogando, Dei terribile iudicium proponendo compellat, ut ad habitum suum redire vel in extremis debeat, ne ei

ANN. CHR.

601.

^a Greg. l. 9.

ep. 30.

^b Ib. ep. 28.^c Id. lib. 11.

ep. 14.

VI.

Probi abbatis

testamentum

probatum.

^d Id. lib. 11.

ep. 3.

^e ibid. ep. 28.^f Supra l. 9.

n. 26.

ante culpæ reatus in aeterno iudicio obisset. Verum quid inde consecutum sit, ignoramus.

Litteris etiam suis^a pontifex consolatus est Barbaram & Antoninam Venantii filias, quæ patris morbum ei nuntiaverant; easque monet, ne de Redemptoris misericordia diffidant, sed spem suam in manu omnipotentis Dei constituent. Has dulcissimas filias suas vocat Gregorius, easque honorifice salutat in fine epistolæ ad Venantium patrem; eisque ipsis protectionem suam post patris obitum pollicetur, longe aliter cum eis acturus, si ex iniquis nuptiis susceptæ fuissent. Certe si post patris lapsum genitæ essent, non ejus fuissent ætatis, quæ & Gregorio scribere, & ejus opem implorare per se ipsæ potuissent. quandoquidem paullo ante Gregorii pontificatum, hoc est annis admodum novem, Venantius habitum monasticum abjecerat. Hic est Venantius, qui ante extremum morbum reliquias sancti Severini confessoris ad construendum oratorium expetiit a Gregorio, cujus hac de re litteræ^b extant ad Paschasium episcopum Neapolitanum. Eum porro ex hoc morbo convalescentem, colligitur ex litteris^c eidem sexta indictione scriptis de electione Urbici abbas. Mihi tamen secus suadebat postrema quartæ hujus indictionis epistola, sed fortasse loco mota, ad Venantii filias Barbaram & Antoninam, quibus Gregorius ait optare se, ut Romam, uti cupiebant, accederent, & sanctam scripturam legere amarent: ut ex hac lectione discant, qualiter vivere, & domum suam disponere debeant.

Ipsò anno, cum Italiæ episcopi quinque, & presbyteri sanctæ Romanæ ecclesiæ fere omnes, coram pontifice simul convenissent, adfuit Probus abbas monasterii sanctorum Andrea & Lucie, supplici libello postulans, ut sibi testamentum condendi facultas tribueretur. Gregorii jussu Paterius notarius libellum recitavit, in quo Probus exponebat, se ante hos annos ex laico ad religiosum migrasse officium, eo animo, ut in privata cella solitarii reliquum vitæ transigeret; nec quidquam de substantia seu possessione sua statuisse, quippe tam ab intestato, quam ex testamento filium suum sibi heredem futurum. Interim dum aliquando pontificem adiisset, subito atque inopinato jussum fuisse introire in monasterium, ac suscipere onus abbas, nullo spatio sibi concessio ad condendum testamentum. Ideo magnopere supplicare eam facultatem modo sibi concedi, ut obedientia sua nec sibi officiat, nec filio pauperi damnosa esse possit. nam cunctis notum esse, quod illos legalis sanctio quidquam de substantia sua, postquam monasterium ingressi fuerint, prohibet ordinare, quibus disponendarum rerum suarum suppetit ante licentia; non autem eos, quos ad id, quod numquam tractaverant, præpositorum suorum parere cogit instantia. Post hanc lectionem, spatio ad deliberandum accepto, Gregorius ex communi adstantium sententia edixit, rebus ita, ut ipse recte meminerat, se habentibus, eam facultatem Probo non ægre tribui, eandem scilicet, quam habere poterat, antequam monasterium introiret; nec quidquam ipsi abbatis officium, quod repente atque invitatus suscipere coactus fuerat, sive monasticæ conversionis statum obfiteri, quo minus de universis rebus suis pro arbitrio statueret. Eiusdem fere argumenti est alia Gregorii^d epistola ad Adeodatum servum Dei seu monachum, qui priusquam in sancti Hadriani monasterium, ubi conversus erat, intraret, donationem quamdam fecerat, quam pontifex ratam esse jubet.

Probus inter alia quamdam pecuniæ summam legavit ad construendum Jerosolymis xenodochium, ut patet ex alia^e Gregorii epistola: sed an eo profectus sit, quamquam ita Johanni diacono, Baronio, aliisque visum est, non facile dixerim. Sane vix crediderim, ut jam superius dixi, hominem jam ætatis provecæ, & monasterio suo tantopere necessarium, Jerosolymam a Gregorio missum fuisse; nec id prædictæ epistolæ verba evincunt: *De solidis vero, qui pro faciendo xenodachio a filio nostro Probo abbate Jerosolymis relictis sunt, hoc quod deliberatum fuerat, ut fieri debuisset, immutari non potuit.* Fucum fecit relictis vocabulum, quod hoc loco idem est ac *legati & concessi.* De his ergo solidis, quos Andreas presbyter, cui epistola hæc inscripta est, forte sibi in alios usus concedi petierat, negat pontifex immutari posse quod deliberatum fuerat; nempe in præmissis cætu Romano: ideoque alios quinquaginta solidos pontifex eidem Andrea mittit. Mihi etiam perquam veri simile esse jam^f dixi, aliud fuisse monasterium sanctorum Andrea & Lucie, cui Probus præfectus fuerat, a monasterio sancti Andrea in clivo-Scauri, quod præcise sancto Andrea nuncupatum erat, nulla unquam sanctæ Lucie mentione facta. Non licet itaque abbatibus, nedum monachis, condere testamentum, non modo ex

ANN. CHR.
601.

rebus propriis, (nam proprias habere non debent) sed neque ex rebus monasterii, quarum dispensationem œconomicam habent, nequaquam vero dominium. Unde Gregorius cujusdam terræ ad Castellienſe monasterium pertinentis donationem; Johanni episcopo Schillitano a Castellienſi abbate sub prætextu fabricandæ ecclesiæ factam, reſcindit: quia nec mundanarum, inquit, legum, nec sacrorum canonum statuta permittunt, res monasterii de jure ejus quolibet titulo segregari; atque ideo hanc donationem, quæ contra rationem facta est, eidem monasterio sine aliqua dilatione restitui jubet. Quid vero de quibusdam piissimorum abbatum & abbatissarum a testamentis sentiendum sit, in subsequentiſ, Deo dante, expendemus.

a V. supra
lib. 9. n. 31.VII.
Miracula in
S. Andreae mo-
nasterio.
b Greg. lib. 9.
ep. 38.

Lubet attexere hoc loco id, quod de monasterio sancti Andreae ad clivum-Scauri narrat Gregorius in epistola b hoc anno scripta ad Rusticianam patriciam, cui gratias agit ob eleemosynam eidem monasterio factam, simul commemorans, tanta illic miracula patrari, tantam ejusdem apostoli in monachos protectionem & custodiam vigere, quanta major esse non posset, si ipse sanctus Andreas speciatim abbas monasterii esset. id quod aliquot exemplis Gregorius probat, quæ abbate ac præposito narrantibus rescierat. Unum est de duobus monachis, qui inde missi fuerant, ut aliquid emerent pro monasterii utilitate: unus junior, qui prudentior videbatur, nempe in rerum temporalium usu: alter senior, qui custos junioris esset. Lex quippe regularis disciplinæ inviolabilis erat, ut nullus umquam monachus absque socio foras procederet. Unde Gregorius monachum quemdam, ut prædictum est, electum abbatem rejecit, quod incomitatus aliquando iter fecisset. Ambo itaque ad destinatum locum profecti commissum obierunt officium: at senior, qui ad junioris custodiam deputatus fuerat, ignorante socio quiddam de pecunia sibi credita suffuratus, mox ut monasterii limen attingit, a dæmone correptus vexari cœpit. Post paulo tantisper solum ac dimissum interrogarunt fratres, num aliquid de acceptis nummis penes se retinisset. Is vero factum negat, rursusque a dæmone arripitur. Dimissus, atque iterum interrogatus rem pernegat, atque iterum vexatur. Octies interrogatio eadem; totiesque repetita negatione, repetita item vexatio. Sed post octavam demum negationem humi prostratus furtum confessus est, nec ulterius dæmon ad eum accessit.

Alio quoque tempore in die natalicio ejusdem apostoli, cum fratres meridianis horis quiescerent, unus ex illis subita oculorum caligine cæcatus tremere cœpit, ac vociferari, intolerabili se dolore cruciari. Concurrentes fratres eum, a sensibus alienatum, ante altare sancti Andreae deserunt, ibique prostrati pro eo preces fundunt, qui statim ad se reversus; sibi quemdam senem apparuisse confessus est, canem ad se dilaniandum emittentem, propterea quod animum deserendi monasterii habuisset; sed ad fratrum preces eundem canem ab eo revocatum: statimque sui compotem redditum fuisse.

Aliud alterius monachi omnino consimile factum subjungit Gregorius: quartum de duobus aliis ejusdem loci monachis fugitivis, qui, ne ab insequentibus deprehendi ac comprehendi possent, in cryptas, Flamineæ portæ vicinas, occluso aditu se se interim abdiderunt. Vespere quæsitos a fratribus, nec inventos, mox quidam fratres conscensus equis eos per Metroni portam, (nam istac se transituros finxerant, quasi Jerosolymam ituri,) insecuti sunt, ut eos per Appiam viam assequerentur. Sed, mutato nescio cujus instinctu consilio, eos primo per viam Salariam, ac demum per Flamineam perquirentes, mox ut ad cryptas illas pervenerunt, subsistentibus & hærentibus equis quantumvis a se concitatis, rem talem sine mysterio esse non posse intellexerunt. Ergo revulsis, qui cryptarum aditum præcludebant, lapidibus, eo introierunt, ac fugitivos comprehensos in monasterium reduxerunt, qui hoc miraculo sic in melius conversi sunt, ut eis profuerit ad breve tempus e monasterio fugisse. Hæc, tametsi forte minutiora, huc referre visum est, quando Gregorius ipse, quæ Rusticianæ patriciæ perscriberentur, eadem haud indigna duxit.

VIII.
Turbae de elec-
tione Lucusiani
abbatis.
c id. lib. 9.
ep. 42.

Majoris forte momenti est alia ejusdem epistola c ad Urbicum abbatem jam laudatum monasterii sancti Hermetis apud Panormum in Sicilia, de electione abbatis in cœnobio Lucusiano, quod sanctorum Maximi & Agathæ titulo insignium erat. Hujus loci abbate mortuo, cum novæ electioni Urbicus abbas, veluti generalis aliorum monasteriorum præpositus, ex instituto Gregorii præsideret, primo quidem mane Domitium presbyterum & monachum, deinde vespere Bonum servum Dei,

ANN. CHR.
601.

alterius cœnobii monachum eligi passus est, diversarum partium arbitrio facilius obsecutus. Re ad Gregorium delata per Bonum, sanctissimus pontifex Urbicum abbatem acriter increpuit, conquestus de dissoluta monasterii regula, dum nec monachi ejusdem monasterii ei ad obediendum parati existerint, nec ipse constanter res ordinare valuerit. nam si tantisper constantiæ habuisset, ipsa ejus maturitas haberi potuisset in reverentia, & disciplina ordo in monasterio servari. Tum; improbata Boni, utpote alterius loci monachi, electione, jubet Domitium presbyterum Lucusiani monasterii abbatem institui; & Victorem Panormitanum episcopum istuc invitari, ut ipse illic missarum sollempnia celebrare, & prædictum Domitium abbatem ordinare possit. Ad hæc Luciferum ex-cellario ejusdem monasterii præpositum institui præcipit præ Catello monacho juniore; quem vere monachum esse negat, propterea quod ex parva eulogia seu munusculo, quod Bonus monachus acceperat, partem exigendo contentione non timuit facere in itinere. nam Bonum Romam ad pontificem eunte comitatus fuerat. quod ex quanta amaritudine, subdit Gregorius, cordis descenderit, tua poterat dilectio scire, si regulam monachorum nosse voluisset, id est regulam sancti Benedicti, quam monachorum regulam itidem vocat in fine libri secundi dialogorum: cujus regulæ caput septuagesimum-quartum est de eulogiis non accipiendis, aut sibi vindicandis sine jussu abbatis; tertium vero contentiones monachis prorsus interdicat. Neque tamen Luciferum Catello meliorem reputabat Gregorius. Sed tolerabilis est, inquit, antiquiorem fratrem, quam novum & puerum tolerare. Porro in alia epistola d idem comprobatur concordiam factam inter Dometianum abbatem & presbyterum prædicti monasterii Lucusiani, & administratores xenodochii Romani super quibusdam possessionibus; de quibus inter se se disceptabant. ac proinde hæc epistola superiori posterior censenda est.

a Greg. lib. 7.
ep. 27. ind. 2.

Sic in omnia intentus erat Gregorii animus, quod maxime probat e ejus sollicitudo de valetudine Mariniani episcopi Ravennatis, cujus audito morbo, etsi ipse gravi articularum dolore decumberet, statim peritos urbis medicos consuluit super vomitu sanguinis, quem is patiebatur; eidemque quietem & silentium ob id præce-teris necessaria esse scripsit. Sed quia utrumque, dum in ecclesia sua maneret, ægre servari a Mariniano posse perspectum habebat pontifex; eundem hortatur, ut Romam ad se ante æstivum tempus, ordinatis ecclesiæ suæ rebus, veniat, & quidem cum paucis: quia cum pontifice manens in episcopo seu palatio apostolico, quotidiana obsequia ab ejus ministris ac domesticis esset habiturus; De cetero non jam hortatur, sed districte præcipit, ut Marinianus a jejuniis ex medicorum consilio prorsus abstineat, nisi forte si magna sollempnitas jejunium exigat: quod quinque tantum per annum vicibus ei permittit. Sed & a vigiliis quoque ipsum temperare jubet, & a sollempnibus illis precibus, quæ super cereum; forte paschalem; in Ravennate ecclesia tum dici solebant; immo etiam ab expositionibus evangelii; quæ circa paschalem sollempnitatem a sacerdotibus seu episcopis fiebant, nempe in scrupulis baptizandorum, quas per alios fieri mandat. Quænam fuerint quinque illæ sollempnitates, quibus jejunium a Mariniano præmitti concedit Gregorius, non facile est divinare omnes. Mihi vero perquam veri simile est, fuisse natale Domini, epiphaniam, pascha, nativitatem S. Johannis, & forte natale apostolorum Petri & Pauli. Est & alia ejusdem ferè argumenti ad eundem, sed brevior e epistola, qua eum optimus pater denuo hortatur ad temperanda jejunia; quippe cum eruptionem sanguinis patientibus jejunia omnino contraria esse medici asserant; nec de eo erubescendum, quod infirmitas exigit ac necessitas. Quod si processu temporis vires resumant, semel aut bis in hebdomada jejunare permittit. Ex quo intelligitur, Marinianum alias tenuisse morem disciplinæ monasticæ, quæ quotidiana per octo anni menses jejunia præscribit, quod in sancti Benedicti regula notum est ab idibus septembris ad pascha institutum. Pervenit Marinianus ad annum sexcentimum-seximum, cujus epitaphium Rubeus, Baronius, aliique retulerunt.

IX.
Gregorii curæ
de valetudine
Mariniani episcopi.
b Id. lib. 5.
ep. 29.

Cum Gregorius Marinianum ad se accitum de ordinanda prius ecclesia sua admonuit, quatuor potissimum eidem inculcavit, nempe missarum celebrationem per ministros idoneos, episcopii procuracionem, hospitalitatis curam, & sollicitudinem monasteriorum. Et quidem, quod ad postremum attinet, id de Gregorio asserere possumus, quod ipse de sancti Andreae apostoli erga monasterium suum providentia scripsit in epistola mox relata ad Rusticianam patriciam, eam scilicet Gregorii sol-

c Id. lib. 11.
ep. 34.X.
Item de mona-
sterio Lirinensi.

ANN. CHR.
601.
a Greg. lib. 9.
ep. 8.

licitudinem in omnia monasteria fuisse, quasi omnium esset abbas. Id potissimum patet de monasteriis Italiae ac Siciliae, adjacentiumque insularum: sed aliis etiam ejus providentia non defuit. Testis hac de re hujus indictionis quartae epistola ad Cononem abbatem monasterii Lirinensis, cujus sollicitiam in regendo monasterio, & vigilantiam laudat, prout a reverendissimo fratre & coepiscopo suo Menna, nempe Tolonensi, se didicisse ait; eundemque ad perfequenda bona coepit, & ad refarciendam, quae ob ejus decessoris foecordiam remissa & luxata fuerat, disciplinam sedulum se praestaret. Haec reprehensio cadit in Stephanum Cononis decessorem, cujus studium aliis litteris, superius b commemoratis, probavit primum Gregorius, forte quod meliora de ipso accepisset: sed postea ex ejus remissione saepius se contristatum fuisse in hac epistola scribit. Cum vero pontifex Cononem contra daemoneis insidias vigilantissimum esse cupit, tum praecipue cavendum monet a gula, a superbia, ab avaritia, a vaniloquio, & ab omni immunditie: quae forte Lirinensium vitia tunc erant. Ad haec boni te dulcem, inquit, pravi sentiant correctorem, in qua videlicet correctione hunc esse ordinem noveris observandum, ut personas diligas, & vitia perfequaris. quae fere verba sunt sancti Benedicti in regulae capite sexagesimo-quarto de ordinando abbate: *Oderit vitia, diligat fratres*. Nec multum Gregorii sequentia verba ab aliis sancti Benedicti verbis distant, ubi in correptionibus modum servandum docet, sic vulnus abscindendo, ut ne ulceretur quod sanum est: ne, si plus, quam res exigit, ferrum imprefferis, noceas cui prodesse festinas. Itaque ipsa, inquit, dulcedo sit cauta, non remissa; correctio vero diligens sit, non severa: sed sic alterum condatur ab altero, ut & boni habeant amando quod caveant, & pravi metuendo quod diligant. Haec Gregorius in praedicta epistola ad Stephanum, cui Columbum presbyterum, jam meritis suis satis superque commendatum, iterum in fine commendat, qui Columbus fortasse epistolae delator erat. An vero Cono ipse ex talibus Gregorii monitis pro eo ac par erat, profecerit, ex eo dubitare licet, quod paullo post multum labefactata sit monasterii Lirinensis regularis disciplina: quod ex actis tum sancti Amati abbatis Habendensis, tum sancti Aigulsi Lirinensis inferius nimisquam apparebit.

ANN. CHR.
602.
X I.
Cantuariensis
ecclesiae con-
structio.
c Beda lib. 1.
c. 33.

Postero anno, quam Laurentius presbyter cum Mellito & sociis ejus ex urbe Roma in Britanniam reversus est; acceptis a Gregorio subsidiariis in opus evangelicum ministris, Augustinus de construenda Cantuariensi ecclesia serio cogitare coepit, & de instituendo monasterio, quod continuanda missioni & religioni propaganda praesidium esset simul ac seminarium. Sane venerabilis c Beda utrumque refert post reditum legatorum ex urbe, nec ante id tempus hoc consilium exsequi potuit Augustinus, tamen jam ab anno duodecescentesimo locum construenda basilicae ab Ethelberto rege acceperat, nempe veterem ecclesiam, quam ibi, id est in regia civitate Dorovernensi, Romanorum antiquorum fidelium opere factam fuisse didicerat. Hanc itaque ecclesiam in augustiorem formam restituit, eamque in honorem salvatoris Domini nostri Jesu-Christi sacrauit, atque eidem adhaerentem sibi successoribusque suis habitationem statuit. Quia vero Gregorius in praelaudata ad Augustinum epistola praecerat, ad formam nascentis ecclesiae Anglicanum clerum componi; Augustinus in metropolitana totius regni ecclesia non alios ministros instituit, quam monachos, quod Melliti episcopi instinctu, rogante Ethelberto rege, a Bonifacio papa quarto comprobatum fuisse, ipsius Bonifacii apud Spelmannum d epistola docet his verbis. Quapropter, gloriose fili, quod ab apostolica sede per coepiscopum nostrum Mellitum postulastis, libenti animo concedimus, id est, ut vestra benignitas in monasterio in Dorovernensi civitate constituto, quod sanctus doctor vester Augustinus, beatae memoriae Gregorii discipulus, sancti Salvatoris nomini consecravit, cui ad praesens praesente dignoscitur dilectissimus frater noster Laurentius, licenter per omnia monachorum regulariter viventium habitationem statuat; apostolica auctoritate decernentes, ut ipsi vestrae salutis praedicatores monachi monachorum gregem sibi adsocient, & eorum vitam sanctitatis moribus exornent. Id Spelmannus refert ad annum Christi sexcentimum-decimum, qui quartus ab Augustini obitu erat. Ea vero disciplina principio in illa ecclesia servabatur, ut episcopus cum clericis-monachis suum haberet diversorium seorsim a grege monachorum, qui sub eisdem tectis officia, cum divina, tum regularia exercebant sub disciplina abbatis.

Ubi monachi
instituti.

d Spelmann.
tom. 1. p. 130.

quod luculenter Beda venerabilis probat in libro de vita sancti Cuthberti episcopi Lindisfarnensis, ubi Aidanus eandem normam instituit. Ipsa ejus verba a huc adscribere juvat. Neque aliquis miretur, quod in eadem insula Lindisfarnea, cum permodica sit; & supra episcopi, & nunc abbatis & monachorum esse locum dixerimus: re vera enim ita est, Namque una eademque fervorum Dei habitatio utroque simul tenet, immo omnes monachos tenet. Aidanus quippe, qui primus ejusdem loci episcopus fuit, monachus erat, & monachicam cum suis omnibus vitam semper agere solebat. unde ab illo omnes loci ipsius antistites usque hodie sic episcopale exercent officium, ut, regente monasterium abbate, quem ipsi cum consilio fratrum elegerint, omnes presbyteri, diacones, cantores, lectores, ceterique gradus ecclesiastici, monachicam per omnia cum episcopo ipso regulam servant. quam vendi normam multum se diligere probavit beatus papa Gregorius, cum sciscitanti per litteras Augustino, quem primum genti Anglorum episcopum miserat, qualiter episcopi cum suis clericis conversari debeant, respondit inter alia. *Sed quia tua fraternitas, monasterii regulis erudita, seorsum non debet fieri a clericis suis; in ecclesia Anglorum, qua Deo auctore nuper ad fidem perducta est, hanc debet conversationem instituire, qua in initio nascentis ecclesiae fuit patribus nostris: in quibus nullus eorum ex his qua possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia*. Haec Beda cum Gregorio: ex quibus intelligitur, quanam tunc temporis fuerit in aliis cathedralibus Angliae ecclesiis, quae principio monachorum erant omnes, disciplina.

Monachos in ecclesia Dorovernensi usque ad tempus Henrici octavi, excepto brevi spatio, perseverasse adeo manifestum est, ut mirum sit extitisse hoc tempore nonnullos, qui id in dubium revocare, aut negare ausi sint. Per totum illud intervallum temporis, quod ab Augustino primo episcopo ad saeculum decimum effluxit, numquam intermissa est monachorum in illa ecclesia statio ac possessio. Id evincit liber evidentiarius istius ecclesiae, ubi in plerisque instrumentis mentio fit de monachis illic residentibus per saeculum octavum & nonum ad annum usque undecentesimum, quo Elvredus seu Elfredus rex agrum quemdam memoratur tradidisse Plegmundo Doroborniae archiepiscopo ad opus monachorum. Sub finem saeculi decimi monachis suffectos fuisse clericos saeculares, iisque paullo post amotis a rege Ethelredo restitutos in perpetuum fuisse monachos constat ex ejus privilegio apud Spelmannum b relato, quo Ethelredus ejusdem archiepiscopi rogatu, monachos ejusdem ordinis, quem huc attulit sanctus Augustinus, & in Christi ecclesia possuit, se restituisse testatur ineunte saeculo undecimo. Hos iterum amovere post annos sexaginta moliti sunt quidam clerici monachis infesti: sed obviam itum ab Alexandro papa secundo, scripta epistola ad Lanfrancum, tunc ejusdem ecclesiae archiepiscopum, inter Lanfranci epistolae quarta, cujus exordium referre juvat. Accepimus a quibusdam venientibus de partibus vestris ad limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli, quod quidam clerici, associato sibi terrena potestatis, laicorum videlicet, auxilio, diabolico spiritu repleti, moluntur de ecclesia sancti Salvatoris in Dorobornia, quae est metropolis totius Britanniae, monachos expellere, & clericos inibi constituere: cui nefario operi molitionis suae hoc adjicere conantur, ut in omni sede episcopali ordo monachorum extirpetur, quasi in eis non vigeat auctoritas religionis. Quae de re zelo Dei compulsi, scrutinium de privilegiis ecclesiarum fieri praecipimus, & venit ad manus statutum praedecessoris nostri beatae memoriae Gregorii majoris de ecclesiis Angliae, quomodo scilicet praecipit Augustino gentis vestrae apostolo, ut ejusdem ordinis viros, cujus & ipse noscitur esse, poneret in praefata sede metropolitana. Tum refert hac de re fragmenta ex litteris sancti Gregorii ad Augustinum, & Bonifacii papae quarti, quas modo commemorabam. Deinceps monachos ibidem, nulla interruptione facta, usque ad Henrici octavi defectionem persistisse manifeste probant omnia illorum temporum monumenta, liber de vita sancti Anselmi archiepiscopi, scriptio Gervasii monachi de discordia inter Baldewinum archiepiscopum & monachos Dorovernenses, epistola Odonis ejusdem ecclesiae monachi ac prioris ad fratrem suum Adamum novitium Igniacensem, quadrilogium de vita sancti Thomae archiepiscopi & martyris, Petri Blesensis epistola vicesima-septima, in qua fratres nostri monachi cathedrales appellantur; plures Johannis Sarisberienensis epistola a ducesima vicesima-septima ad

ANN. CHR.
602.
a Beda de
Cuthb. cap.
16.

X I I.
Ibidem per-
stiterunt ad
Henrici VIII.

b Spelm. p.
505.

ANN. CHR.
602.

trecentesimam-tertiam, in quibus de electione archiepiscopi post necem sancti Thomæ agitur; Antonius de Culancurte in historia nondum excusa monasterii Corbeiensis, ubi ad annum millesimum quingentesimum vicesimum-tertium in Cantuariensi ecclesia *archiepiscopus-abbas, centum quinquaginta monachi nigri* extitisse perhibentur. nam longe ante id tempus archiepiscopus abbatis officium & nomen sibi vindicaverat, ut mox videbimus, denique id ipsum demonstrat insignis Erasmi locus in dialogo de peregrinatione, ubi de Anglia agens: Hujus, inquit, metropolis est Cantuaria. In ea sunt duo monasteria pæne contigua. *utrumque Benedictinos habet.* Id quod habet divi Augustini titulum, videtur antiquius: hoc quod nunc appellatur divi Thomæ, sedes archiepiscopi fuisse videtur, ubi cum paucis electis monachis vitam ageret, quemadmodum & hodie præfules habent ædes ecclesiæ contiguas, sed ab ædibus reliquorum canonicorum semotas. Olim enim fere tum episcopi, tum canonici monachi erant. Id arguunt manifesta rerum vestigia. Et inferius de illius ecclesiæ abbate interroganti respondet hoc modo. Mitram habet, census habet abbatibus, solo nomine caret, & prior dicitur, ob id quod archiepiscopus abbatis loco est. nam antiquitus quisquis erat hujus ditionis archiepiscopus, idem erat & monachus. Hæc Erasmus, ex cujus testimonio colligimus, monachos ad suam usque ætatem, id est ad tempus Henrici octavi, perseverasse in ecclesia Cantuariensi, quæ primitus sancti Salvatoris, tunc sancti Thomæ nomine insignita erat: deinde priores tunc abbatis loco fuisse in capitulo monachorum, soli archiepiscopo abbatis nomine reservato: cum abbas principio alius ab archiepiscopo esset, subsequenti tempore decanus teste Gervasio monacho, ac demum prior. Ad hæc archiepiscopum ex monachis electum fuisse, quod facile ex antiquis auctoribus comprobari potest.

XIII.
Archiepiscopi ex monachis.

Mortuo sancto Anselmo Cantuariensi præfule ex monacho & abbate Beccensi, post vacationis quinquennium, cum demum ad electionem ventum esset, eligentium vota in Faricium Abendonæ abbatem, favente Henrico rege, conspirabant. at episcopi & quidam magnates quemlibet episcopum de ordine clericali, aut clericum aliquem de capella regis, in opus illud adscisci volebant. Verum, ut refert Eadmerus in historia novorum, testis rerum oculatus, ubi eis objectum est, *nullum a beato Augustino, nisi de monachico ordine, unquam pontificatui Cantuariensi præfuisse*, uno dumtaxat excepto, qui & ob hanc præsumtionem, & alia quædam ab eo perverse commissa, depositus per Romanum pontificem fuit; ideoque tam antiquam & authenticam consuetudinem, cum nulla ratio vel necessitas exigeret, subverti non oportere: desistere cæpto, quod plurimo conatu perficere laborabant, compulsi sunt. Ergo tandem electus est Radulfus, Roffensis ex abbate Sagienfi antistes: cui Guillelmus Curbulienfis, canonicus regularis, post aliquot annos successit, ex Orderico Vitali, qui hæc subdit. Ecce antiquus mos pro invidia, qua clerici contra monachos urebantur, depravatus fuit. Augustinus enim monachus, qui primus in Anglia Christum prædicavit, ac Edelbertum regem & Sarbertum nepotem ejus, cum populis Cantuæ & Lundoniæ, ad fidem Christi convertit, jussu Gregorii papæ primas metropolitanus totius Britanniæ floruit. *Omnis exinde usque ad Radulfum Doroberniæ archiepiscopum, præter Frigeardum & Odam atque Stigandum fuerunt monachi.* Et quidem Ordericus addit, Frigeardum, qui Lotharii regis capellanus fuerat, sine præfatus unctio exhalasse spiritum; Odam vero seu Odonem electum, audito omnes decessores suos fuisse monachos, mutasse habitum, nempe in cœnobio Floriacensi, ac religiosum monachum & archipræfulem usque ad mortem Deo militasse: Stigandum porro, Emmæ reginæ capellanum, a Romano pontifice numquam pallium accepisse; immo ab Alexandro secundo interdictum, quod Haraldo nihilo minus regiam benedictionem conferre ausus esset, postea, Guillelmo primo in regnum confirmato, synodi sanctione fuisse exauctoratum. Ex quibus ita concludit Ordericus illorum temporum auctor. Angli monachos, quia per eos ad Deum conversi sunt, indefinenter diligentes honoraverunt, ipsique clerici reverenter & benigne sibi monachos præferri gavisi sunt. Nunc autem mores & leges mutatae sunt; & clerici, ut monachos conculcent & confutent, clericos extollunt. Guillelmo tamen mortuo susceptus est Theobaldus, ante Beccensis abbas: sed post eum ecce nova rursus mutatio, cum in illam sedem, volente Henrico ejus nominis secundo, postulatus est ex cancellario regis Thomas: qui, ut veterem quodam

a Orderic. p. 873.

ANN. CHR.
602.

dam modo retineret morem, habitum monasticum suscepit, gestavitque cum clericali, ut in quadrilogo non semel legitur, monachorum capitulis præsidere solitus, collationibus interesse, in claustro cum ipsis lectioni intendere, teste Gervasio ejusdem loci monacho in libello de discordia inter monachos Cantuarienses & Baldewinum, qui Richardum archiepiscopum Thomæ successorem excepit, prius monachus Cisterciensis. *Res nova & inaudita*, inquit Gervasius. Sicut enim inusitatum est, ordinis Cisterciensis monachum Anglicanæ ecclesiæ præesse: ita Cantuariensi ecclesiæ inexpertum est, ut aliquis archiepiscoporum conventui suo tot inferret injurias. Post id tempus primam illam cathedram promiscue infederunt Benedictini, Dominicani, Franciscani, ac clerici sæculares: at Benedictinorum conventus nihilo secius in majori ecclesia, ut jam dixi, usque ad funestissimi schismatis tempus perseveravit: sed tamen archiepiscopis ab eo tempore adhæserunt clerici sæculares loco monachorum, qui antea ab episcopi contubernio & latere non discedebant.

Hujus novationis originem Gervasius refert ad Theobaldum, qui, quamquam monachus & abbas Beccensis fuerat; cum esset natura simplex, & aliquantum, id est parum, litteratus, adscivit clericos sæculares, quorum consilio, suo impetu, quolibet ferebatur, quæ res magnarum discordiarum fomes & seminarium extitit. Abbatibus sublatis, monachorum primus post archiepiscopum rector decanus erat, quem postea priorem appellarunt. Abbatis loco, ut præmissum est, archiepiscopus censebatur. Omnes autem donationes, quæ medio tempore, nempe inter Augustini & Baldewini ætatem, monasterio factæ sunt; non archiepiscopis, non decanis, qui nunc, ait Gervasius, priores vocantur, non alicui personæ singulariter factæ sunt, sed ipsi Deo, & per eum toti monachorum congregationi: nec uspiam, ut reor, addit idem auctor, aliquo in scripto, simplici vel bullato, inveniri poterit aliter vel alteri omnia illa esse collata. Eodem ritu antiquitus fiebant in ceteris monasteriis donationes; nec cuiquam umquam venit in mentem, ut quidam monachorum osores jactitant, ut eas abbatibus specieatim ac nominatim, nec nisi per eos monachorum gregi conferret. Verum, pergit post aliqua Gervasius, ut pacis & concordie vinculum partis utriusque, capitis videlicet & corporis, futuris temporibus inviolabiliter servaretur; archiepiscopus, monachis suis in novam ordinis formam redactis, priori & conventui rerum suarum omnimodam concessit administrationem. Postea vero sub Theobaldo ad archiepiscopum hæc administratio ex conventus decreto translata fuit: qua de re non fera sunt monachorum penitentia. Hæc fere disciplina viguit penes monachos majoris ecclesiæ Cantuariensis, quæ omnia uno conspectu ob oculos posita, suis locis illustranda & fusius explicanda erunt. Eadem fere disciplina servata est in plerisque cathedralibus Angliæ ecclesiis, quæ monachorum conventum principio habuerunt, quales fuere Eboracensis, Wintoniensis, Schireburnensis, Roffensis, Norwicensis, Theotfordensis, Lindisfarnensis ac Dunelmensis, Conventriensis, Wigorniensis & Eliensis: de quibus opportunius suo loco disseremus. Certe Robertus de Monte in appendice ad Sigebertum testatur, suo tempore, id est sub finem sæculi duodecimi, fuisse in Anglia episcopatus septemdecim, ex quibus octo possidebant monachi; totidemque canonici sæculares; & unum canonici regulares.

XIV.
Quando primum sæculares clerici cum archiepiscopo.Monasterii qualis tunc disciplina.
a Gervasio. col. 1310.

Cathedrales ecclesiæ monachorum in Anglia.

b Robert. pag. 769. post Guibert.

XV.
Augustinus S. Petri monasterium condidit.

c Bedæ lib. 1. c. 33.

Præter majorem sancti Salvatoris ecclesiam, Augustinus monasterium non longe ab ipsa civitate ad orientem instituit, in quo Ethelbertus ejus hortatu ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli a fundamentis construxit, variisque donis locupletavit: ubi & ipsius Augustini, & omnium episcoporum Dorovernensium simul & Cantii regum corpora condi possent. sic hujus monasterii originem compendio retulit venerabilis Beda, qui & addit, ejus ecclesiam, non ab ipso Augustino, sed a successore ejus Laurentio consecratam fuisse. Paulo fusius rem explicat Monasticum Anglicanum, quippe non longe ab ipsa Cantuariæ civitate ad orientalem plagam, quasi medio itinere inter veterem sancti Martini ecclesiam, cujus superius meminimus, & muros civitatis, sanum erat, in quo Ethelbertus rex cum suis, ante susceptam fidem, profana sacra exercere solebat. Illud Augustinus, ubi primum episcopus ordinatus est, a sordibus & inquinamentis gentilium repurgavit, & confrauto quod in eo erat simulacro, synagogam satanæ mutavit in ecclesiam, eamque sub sancti Pancratii martyris nomine dedicavit, quæ prima ecclesiæ dedicatio ab Augustino in Britannia facta est. Tum eandem sancti Pancratii ecclesiam Augustinus

ANN. CHR.
602.

una cum terra adjacente a rege obtinuit, in cujus fundo idem Ethelbertus ecclesiam in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli a fundamentis construxit, ibidemque monachi, perpetuis temporibus Deo servituri, ab eodem instituti, variisque donis & possessionibus dotati: ubi & suam ipsius ac successorum sepulturam elegit, itidemque Augustinus suum ac subsequenterum Cantuariensium pontificum conditorium esse iussit, variis sanctorum apostolorum ac martyrum reliquiis & ornamentis ecclesiasticis, ab apostolica sede transmissis, a se exornatum. Hinc ecclesiam, adjunctoque monasterio ab Augustini corpore & tumulo appellatio & celebritas postmodum accessit. Ex hoc præcipue loco vivendi formam & exemplum acceperunt alia ejusdem insulæ monasteria, cum nova, tum antiqua, quæ ante Augustini istuc adventum condita fuerant. Primus ^a ejusdem monasterii abbas Petrus presbyter fuit, Laurentii & Mellii in Romana ad Gregorium legatione socius: qui in Galliam, forte ab Augustino, missus, oceani undis absorptus est. Magna inter utrumque monasterium, nempe sancti Salvatoris & sancti Petri, communio & affinitas erat: commune ^b utrique congregationi capitulum, ac refectorium, ceteraque loca communia, sic tamen ut majoris ecclesie Salvatoris monachis primas cederent sancti Petri cœnobitæ. Hic tamen archiepiscopus residere propter liberiolem & salubriorem auram mos erat, maxime ab eo tempore, quo eorum conditorium ibidem esse desit. Id factum per Cuthbertum ^c archiepiscopum ab Augustino undecimum, qui Romam ad accipiendum pallium de more profectus, cum multis in ipsa urbe pontifices, aliosque apud Lateranum humatos observasset; & ipse, consulto prius pontifice, cœmeterium intra muros Cantuarie prope majorem ecclesiam fieri constituit, ubi deinceps præfules ac monachi cathedrales, aliique fideles sepulti sunt.

XVI.
Chorepiscopus
in ecclesia
S. Martini.d *ibid.* p. 26.

Non longe a loco, ubi stetit sancti Petri monasterium extra civitatem, in parte itidem orientali, exstabat, ut jam dixi, vetus sancti Martini ecclesia, ubi Augustinus sedem suam primitus fixerat. Isti episcopus, verius chorepiscopus, institutus fuit, qui vices ^d archiepiscopi absentis in omnibus gerebat, & monachos sibi ex majori ecclesia, monachus ipse, in obsequium assumebat. Idem solemnitates in sede metropolitana celebrare solitus, archidiaconi etiam officium agebat, clericos archiepiscopo subiectos corripiens & emendans: cum prior seu decanus majoris ecclesie eos, qui in ecclesiis sibi subditis debebant, corrigeret.

XVII.
Raculense
monasterium
& S. Mildri-
thæ.e *ibid.*
f *Beda lib.*
5, c. 9.g *Monast.*
Ang. pag. 86.
h *ibid.* pag. 26.

Præter ea Ethelbertus rex aliud cœnobium construxisse dicitur ^e apud Raculum, ubi sedem regi sibi præparaverat: cujus loci abbas ultimus fuit Wenredus. Certe hoc monasterium antiquissimum esse patet ex Beda ^f, quo referente Berwaldus, ejus loci abbas, Theodoro in sedem Cantuariensem successit anno dominicæ incarnationis sexcentesimo nonagesimo-seculo. Situm erat, teste eodem auctore, hoc monasterium juxta ostium aquilonale fluminis Genladi; concessumque est ab Eadredo rege ^g Cantuariensi ecclesie sancti Salvatoris medio sæculo decimo. His addunt ^h beata Mildrithæ abbatiam, eodem tempore intra Cantuarie muros in australi parte constructam, cujus ultimus abbas Alfwicus. Hæ gentis primitiæ erant, hoc studium in christianam religionem, quod posterius ad funestissimum usque superiorum temporum schisma amulati sunt.

XVIII.
S. Benedicti
regula in illis
monasteriis.i *Beda lib.* 4.
c. 1.

Regulam sancti Benedicti in primis illis monasteriis ab Augustino institutam fuisse se manifesta demonstrant argumenta. Post annos ab Augustini obitu admodum quinquaginta Wilfridus, ex abbate Ripensi Eboracensis antistes, id in Britannia parte trans-Humbrana perfecit, quod Augustinus in parte cis-Humbrana paullo ante præstitit, nempe ut Romani ritus a Scottis, qui trans Humbrum fluvium debebant, susciperentur, videlicet paschæ celebratio, cantus, & tonsura ad morem Romanorum. Idem regulam sancti Benedicti primus in illarum partium monasteria invenit, qua de re apud Willelmum Malmesburientem gloriatur. At unde hanc regulam acceperit, discimus ex locupletissimo hujus rei teste Eddio Stephano, Wilfridi discipulo ac socio, qui, postquam Wilfridi ordinationem & Ceaddæ in ejus locum substitutionem retulit, eundem ab Egberto Cantuariorum rege accersitum fuisse, ibique mortuo Deusdedit archiepiscopo ministros haud paucos ordinasse tradit, atque inde in regionem suam trans Humbrum revertisse cum *Regula sancti Benedicti*, cujus subsidio *instituta ecclesiarum*, id est monasteriorum, *mellioravit*. Id contigit anno hujus sæculi sexagesimo-quarto, qui Deusdedit archiepiscopi supremus fuit, teste venerabili ⁱ Beda. Itaque ex ipsa urbe Cantuarie, quo arcessitus

ANN. CHR.
602.

a rege Wilfridus fuerat, sancti Benedicti regulam secum retulit, nec eam aliunde sine dubio, quam ex ipsis Cantuarie monasteriis, ubi servabatur, accepit: qua ex urbe cum cantoribus Eadde (forte is Eddius noster) & Eona, aliisque artificibus Romanæ structuræ peritis, in regionem suam reverfus *cum regula sancti Benedicti*, instituta monasteriorum in melius commutavit. Eandem ergo regulam Cantuariensibus monasteriis, unde eam Wilfridus accepit, beatus Augustinus instituerat: cum nulla tam brevi tempore facta sit mutatio, id nimirum vetante post Gregorium Bonifacio quarto. Certe nulla hujusce mutationis causa seu occasio afferri potest, nec ullum ejus apparet vestigium. Eodem tempore Benedictus, cognomento Biscopus, priusquam Wiremuthense monasterium cum Girwensi conderet, in Cantuariensi sancti Petri monasterio abbatis officium gessit, atque inde illa duo monasteria *juxta Regulam* instituit; præcepitque, ut abbatis electio fieret, *juxta quod Regula magni quondam abbatis Benedicti continet*. quod totidem fere verbis Ceolfridus ejus successor inculcavit, nempe ut *juxta Regulam sancti abbatis Benedicti* monachi ex suis ipsi patrem, qui aptior ad regendum esset, eligerent. Non aliam utique regulam ab ea, quam in Cantuariensi sancti Petri monasterio Biscopus observaverat, suoque monasterio imposuerat. Id testatur venerabilis Beda, ipsius Biscopi alumnus, in duobus libellis de origine & primis abbatibus monasterii Wiremuthensis, in quo una ecclesia erat *beati patris Benedicti*, ut ipse loquitur in fine libri secundi. Idem in libro de vita S. Cuthberti non semel *beatissimi patris Benedicti* meminit, iis sane verbis, quæ monachum S. Benedicti regulæ addictissimum probant. Paulo ante id tempus venerabilis Eata presbyter & abbas in Lindisfarnensi monasterio docuit *Regulam monachicæ perfectionis*, quæ Bedæ verba sunt in libro de vita ejusdem Cuthberti: quod aliis verbis exprimens anonymus, qui eandem vitam in litteras retulit ante ipsum Bedam, sic de hoc Eata facta loquitur: *Vivens quoque ibi secundum sacram scripturam, contemplativam vitam in actuali agens, & nobis regularem vitam componens constituit, quam usque hodie, inquit, cum Regula Benedicti observamus*. Hæc itaque tunc temporis princeps regula erat, quæ omnibus monasteriis, cum novis, tum antiquis, imponebatur: nec proinde mirum, quod in veterimissis litaniis ^a Anglicanis, quæ ab annis fere mille conditæ sunt, unus ex omnibus monasticæ vitæ institutoribus invocatur sanctus Benedictus; non Antonius, non Pachomius, non Basilius, non Cæsarius, non Aurelianus, non ipse etiam Equitius, non denique Columbanus. Nec vulgari quolibet modo appellatur sanctus Benedictus, sed ejus nomen bis repetendum præscribitur, magna sane singularis honoris ac venerationis prærogativa, quæ nulli alteri sancto in his litaniis, præterquam beatissimæ virgini Mariæ ibidem ter laudatæ, & sancto Stephano loci patrono iterata vice repetendo conceditur. Hic vero tam singularis sancti Benedicti apud Anglos cultus sine dubio propagatus est ex commendatione tum Gregorii Magni, tum Augustini ejusque discipulorum, qui ambo sanctum Benedictum, suum in rebus monasticis præceptorem ac institutorem, venerantes, eundem sibi subditis affectum inspiraverunt. Eodem studio, eademque persuasione affectus erat sanctus Aldhelmus, ex abbate Meldunensi episcopus Schireburnensis, qui in libro metrico de virginitate sanctum Benedictum hac de re laudat.

a *Analeth. va.*
2. p. 669.

*Primus qui nostra statuit certamina vitæ,
Qualiter optatam teneant cœnobio normam.*

Primus, inquit, non quidem absolute, si quidem Benedictum præcessit Basilius monasticæ vitæ institutor: sed primus, a quo Angli hoc institutum acceperunt per Augustinum. Idem auctor in prosa ejusdem argumenti iterum S. Benedictum extollit, laudaturus Equitium, si hunc monastici illis in partibus instituti patrem ac patronum agnovisset. Non levis momenti hac in re est professionis formula, qua monachi Anglicani ante Dunstanum, id est ante sæculum decimum, utebantur, relata in codice perantiquo, olim ecclesie Cantuariensis, modo Parisiensis: in quo prima oratio ad initiandos professos eo tendit, *quatenus cum sanctis patribus nostris, Paulo, Antonio, Macario, ceterisque innumerabilibus, necnon & beato Benedicto, vita bravium percipere mereamur*. Professionis vero formula, qua haud dubie utebantur Cantuariensibus nostri etiam ante Dunstanum, est ipsamet, quæ in toto sancti Benedicti Ordine ab antiquis temporibus recepta est, ad regulæ mentem, & fere ex ejus verbis

Annal. Bened. Tom. I.

M m ij

contexta. Hanc professus est sanctus Bonifacius episcopus & martyr in Nutscellenſi apud Anglos monasterio, eandemque Fuldenſi monasterio, aliisque in Germania a se institutis præſcripſit, ut conſtat ex ejus actis. Hanc commendarunt patres concilii Cloveſhoviensis ſub medium ſæculum octavum congregati, præcipientes capitulo viceſimo-quarto, ut in vitæ monaſticæ candidatis *ſecundum monaſtica regule definitionem probentur ſpiritus, an ex Deo ſint*, nempe ſecundum regulam Benedictinam, cujus hoc ex Apoſtolo præceptum eſt in capite quinquageſimo-octavo. Unde Alcuinus in epiſtola quadreſima-nona Wirenſes & Girwenſes monachos, quos a Benedicto Biſcipo ad regulæ noſtræ amuſſim institutos fuiſſe diximus, magnopere hortatur, ut *regularis vitæ obſervationem, a Benedicto & Ceolfrido ſtatutam, diligenter cuſtodiant*: atque ejus rei cauſa, *Regula*, inquit, *ſancti Benedicti in conventu fratrum propria exponatur lingua, ut intelligi poſſit ab omnibus*. Quæ cum ita ſint, nemo in poſterum, opinor, nobis obtendet cum Johanne Mareshamo Bedæ venerabilis & concilii Cloveſhoviensis de regula Benedictina ſilentium, quorum tam luculenta teſtimonia retulimus: nec quiſquam ejus opinationi adhærebit, exiſtimantis, hanc regulam non ante regis Eadgari principatum, id eſt non ante medium ſæculum decimum, ab omnibus in Anglia receptam fuiſſe. quod eſt ex præmiſſis non penitus everſum eſſet, unus refellendo huic commento ſufficeret Johannes diaconus, qui uno ante Eadgarum ſæculo, cum Gregorium Magnum Benedictini fuiſſe instituti probare vellet, hoc inter alia argumentum adducit. *Quod vero monachi, qui a Gregorio in Saxoniam, id eſt in Britanniam inſulam a Saxonibus ſubactam, miſſi ſunt, ſancti Benedicti regule fuerint mancipati; inter alia etiam illud oſtendit, quod ex ipſius diſcipulis vix poteſt in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non obſervetur tam in propoſito, quam in habitu regula Benedicti*. Is ergo rerum noſtrarum in Anglia ſtatus erat uno ſæculo ante Eadgarum: qui, ut ſancti Benedicti regula in omnibus monaſteriis modo uniformi ſervaretur, generalem conſtitutionem, ſuadente in primis Dunſtano, edidit. quæ conſtitutio Mareshamum in Monaſtici Anglicani propyleo induxit in errorem, quaſi tunc primam regulam noſtram ab Anglis receptam fuiſſet. Longe alia fuit ſententia Ethelredi Anglorum regis, qui in privilegio, eccleſiæ Cantuarienſi ſub undecimi ſæculi initium conſeſſo, rationem exponens, cur in eam eccleſiam Benedictinos monachos reſtituerit: *Hoc ideo*, inquit, *feci, & monachos ejuſdem Ordinis, quem huc attulit ſanctus Auguſtinus, in eccleſia poſui, Ordinis ſcilicet, quem ille ex præcepto ſancti Gregorii, & ex magni regis Ethelberti conſtitutione & auxilio in terram hanc intulit*. Non immerito proinde Benedictini omnes cum Ambroſio Autperto abbate, qui ſub medio octavi ſæculi commentarios in apocalypſim ſcribebat, *Gregorium noſtrum* appellamus, itidemque noſtros Auguſtinum ejus in Andreamo monaſterio diſcipulum, primosque omnes Anglicanæ miſſionis monachos & alumnos; nec ſine legitimo fundamento Aimoinus Floriacenſis monachus in prologo de miraculis ſancti Benedicti aſſerit, eundem Gregorium ejus *regulæ ſubditum diſciplinis* fuiſſe. Ex his omnibus cum Johanne ^a Seldeno, viro longe doctiſſimo, inferre licet, cœnobii ſancti Salvatoris Cantuariæ incolæ; atque adeo ſuburbani ſancti Petri, Benedictinæ familiæ, etiam ab ipſis incunabulis, ſemper fuiſſe habitos; nihil contra occurrere in vetuſtis monumentis, in quibus nullum novationis veſtigium; immo diſerte conſpirare omnia, ad probandam regulæ noſtræ in Anglicanis illis monaſteriis antiquitatem. Hanc digreſſionem, prolixam quidem, ſed inſtituto noſtro convenientem & opportunam, mihi facile condonabunt benigni lectores; nec mihi, ut ſpero, ſuccenſebunt, quod pleraque argumenta, alibi a me non uno in loco relata, huc ſimul, conjeceſſerim, uſus ut meis ad rem, magni ſane nobis momenti, conſiciendam.

XIX.
Claudii abba-
tis Claſſenſis
mors.

^b Greg. M.
lib. 10. ep. 22.

Gregorii mo-
deſtia de ſuis
ſcripſit.

diacono ſcripſit Gregorius, ea ſcripta ut ad ſe tranſmitteret, in quibus aliqua, a ſuo ſenſu prorsus aliena, deprehenderat. In eadem epiſtola etiam non probat, ſua in Jobum commentaria publice ad vigilias legi juſſu Mariniani epiſcopi: quippe opus populare non eſſe, & rudibus auditoribus magis impedimento, quam proſectui futura. Magis expedire, ut ad vigilias legantur pſalmorum commenta, quæ mentes ſæcularium ad bonos mores præcipue informant. Nolle ſe, dum in hoc corpore verſaretur, ut opera ſua in publicum facile prodirent; ac graviter ferre, quod Anato- lius diaconus imperatori poſtulantem librum regulæ paſtoralis dediſſet; multo minus, quod eum Anaſtaſius Antiochenus epiſcopus (quæ ſanctiſſimi pontificis modeſtia erat) in Græcam linguam tranſtuliffet.

Poſt Claudii mortem monachi ejus cœnobii, ſcilicet Claſſenſis ſanctorum Johannis & Pauli, Conſtantium monachum in ejus locum elegerunt, & miſſis Romam nuntiis eundem ſibi abbatem inſtitui petierunt. Horum petitionem *deſteſtatus eſt* Gregorius, immo petitores ipſos, utpote terrenæ mentis homines, quippe qui terrenum nimis hominem ſibi abbatem præfici voluerant. *Cognovi enim*, ait vir ſanctus, *quod idem Conſtantius peculiaritati ſtudeat. quæ res maxime teſtatur, eum cor monachi non habere*. Quam pauci ergo vere monachi! quam pauci cor monachi habent! En prima rejiciendi Conſtantii cauſa: alteram audiamus. Deinde cognovi, quod ad monaſterium, quod in Piceni provincia ſitum eſt, *ſolus pergere ſine aliquo fratrum ſuorum præſumpſit*. Ex qua ejus actione cognoviſcimus, quia *qui ſine teſte ambulat, recte non vivat*. Utinam id attendere, qui tam facile foras abſque ſocio pergunt! Conſtantio itaque rejeſto, Maurum cellerarium, a Claudio abbate ſibi quondam laudatum, præferri jubet, eumque a Mariniano epiſcipo, ſi ejus vita ad locum regiminis digna ſit, ordinari: ſi minus, alium vel ex ipſa ejuſdem loci congregatione, ſi dignus adſit; vel ex alia, ſi deſit, eligendum. Ubi obiter obſervare licet, Gregorium hoc loco & alibi, (quod etiam de aliis dictum eſt) cum de aſſumendo ex alia congregatione abbate loquitur, nullum diſcrimen feciſſe Ordinum: propterea quod tunc monachi omnes, ut ſuperius ^a expoſui, ejuſdem inſtituti & ordinis cenſerentur. Præterea Gregorius Mariniano antiſtiti præcipit ſignificari, ut peculiaritatis vitium a quatuor aut quinque ejuſdem cœnobii monachis, in quibus corrigi hæcenus minime potuerat, ſtudioſiſſime compeſcat; & hoc ipſum monaſterium ab ejuſmodi peſte mundare ſervet: quia, ſi illic peculiaritas a monachis habetur, neque concordia, neque caritas in congregatione eadem poterit permanere. *Quid eſt autem*, inquit, *habitus monachi, niſi deſpectus mundi? Quomodo igitur mundum deſpiciunt, qui in monaſterio poſiti aurum quaerunt?* Tum ſubdit Johannem alloquens: Ita igitur tua experientia faciat, ut neque loci ordinatio differatur, neque ad nos ulterius hæc de re querela perveniat.

Monachatum ſubdiaconatus loco aliquando fuiſſe colligit Thomasius ^b ex hujus anni epiſtola tertia-decima ad Paſſivum epiſcopum Firmanum. quippe, Aprutii caſtro Firmenſis territorii paſtorali ſollicitudine omnino deſtituto, Paſſivum monuit pontifex, Opportunum quemdam, moribus apprime, uti acceperat, compoſitum, in pſalmodiæ ſtudio, in amore orationis valde laudatum, religioſam plane vitam agere. Eum proinde hortetur epiſcopus, ut in his bonis ſtudiis creſcat; & ſi nulla ei crimina, quæ per legis ſacræ regulam morte multanda ſint, obviare deprehenderit; tunc hortandum eſſe, ut *vel monachus, vel ab ipſo Paſſivo ſubdiaconus fiat*; & poſt aliquantulum temporis, ſi Deo placuerit, ipſe ad paſtoralem curam debeat promoveri. Certe ſanctus Benedictus in regula ſua concedit abbati, ut, ſi voluerit, aliquos e ſuis præſbyteros aut diaconos ordinari curet; nulla ſubdiaconatus mentione facta. Nec certe fit in epiſtola ſancti Epiphani ^c ad Johannem epiſcopum Jeruſolymitanum, qui de ordinatione monachi ab Epiphani facta conquerebatur, ubi Epiphanius: *Ordinavimus*, ait, *diaconum; & poſtquam miniſtravit, ruſum præſbyterum*. Et ſcimus, monaſticam profeſſionem minorum Ordinum loco quandoque habitam fuiſſe. quo minus mirandum eſt, abbatibus quibudam, non modo tonſuram; ſed etiam minores ordines, immo & ſubdiaconatum conferendi poteſtatem conſeſſam fuiſſe a pontifice Romano. Quamquam Siricius ^d volebat monachos *per gradus ſingulos* ad ſacerdotium promoveri; idemque nonnullos carpit ^e epiſcopos, qui, ut ne monachos diutius penes ſe probandos retinere, & alere cogentur, eos ſtatim diaconos ac præſbyteros ordinabant; *carius* reputantes *dare ſumtum tranſeunt*, quam ſacerdotium non retento. Quamquam id forte pro inferioribus Ordinibus

Abbas rejeſta
electio.

Peculiaritas in
monacho
quantum
malum.

a lib. 2. n.
18.

X X.
Monachatus
pro ſubdiaconatu.

^b Thomasius
parte 2. l. 1.
c. 34.

^c inter Hier.
ep. 60.

^d Siric. ep. 11.
^e Id. ep. 31.

ANN. CHR.
602.a *Greg. M. lib. 10. ep. 14.*b *Greg. M. lib. 10. ep. 14.*XXI.
Clerici non prohibendi ne monachi fiant.c *Ibid. ep. 39.*d *Sup. ep. 29.*

non ita improbaturus fuisset Siricius, si ordinandorum mores episcopo probati ac perspecti fuissent. Porro Gelasius papa^a primus, eisi monachos iidem per singulos ordinum gradus promoveri vult, in eorum tamen gratiam, qui in monastico instituto præcellerent, singulorum graduum interstitia relaxari concedit, quibus quod annorum interstitia fuerant collatura, sancti propositi sponte suscepta doceatur præstitisse devotio. In sequente epistola Gregorius^b eximium dat paternæ benignitatis exemplum, cum eundem Opportunum, quem forte asperius objurgaverat, lenibus literis mitigare & recreare satagit, contestatus, illa verba non ex asperitate cordis, sed ex amore ejus animæ se fuisse locutum. Interim vero eum ad meliora hortatur.

Pancratius, Viennensis ecclesiæ clericus, divina commotus inspiratione monasterium petierat, ibique monasticum sumserat habitum, & ejusdem monasterii diaconus factus fuerat. Eum Desiderius Viennensis antistes sibi suæque ecclesiæ, cui in clericatus officio mancipatus fuerat, restitui postulabat, non quidem impedimentum facti causatus, sed affectu benevolentis. Episcopum vero Gregorius^c hortatur, ut tam promptæ Pancrati in sancto proposito devotioni minime obsistat; immo quibus valet adhortationibus hujus desiderii fervorem in eo excitet: ne, qui a turbulento curarum sæcularium tumultu se segregans, portum monasterii appetiit, rursus ecclesiasticarum curarum perturbationibus implicetur. Nullum ergo huic facto impedimentum opponere Desiderius, sed solum benevolentis suæ affectum. Alia mens erat Guenilonis seu Wenilonis episcopi Senonensis, qui duobus suæ parochiæ presbyteris suos relinquendi titulos, ut liberius & districtius institutionem beati Benedicti sequerentur, copiam negabat; idque impediturus fuisset, nisi Lupus abbas Ferrariensis monasterii, quo se se recipere volebant, auctoritate probasset, id abque vitio posse fieri. Ad hæc Lupus, qui id numquam in controversiam vocatum vel audierat, vel legerat, assert^d auctoritatem ex regula sancti Benedicti, a beato Gregorio probata & laudata, quæ sacerdotes in monasterium suscipi præcipit, quod sane nulli canones prohibeant. Insuper Lupus afferre poterat auctoritatem concilii quarti Toletani, canone quinquagesimo sancientis, ut clericis, qui monachorum propositum appetunt, quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberi eis ab episcopo in monasteria permittantur ingressus; nec interdicitur propositum eorum, qui ad contemplationem transire nituntur. Et hanc quidem in clericis libertatem agnoscit concilium Chalcedonense canone septimo; cum prohibet eos, qui semel clero cooptati sunt, & monasticam vitam expetiverunt, denuo in sæculum reverti: cum alias eos, ut in clerum reverterentur, compellere ac cogere debuisset, nisi hanc adeundæ monasticæ vitæ facultatem permisisset.

ANN. CHR.
603.
XXII.
S. Leander episcopus obit.

Anno subsequente, hujus sæculi tertio, Leander Hispalensis antistes supremum diem obiit, si qua fides epitaphio, quod ipsius regulæ in Codice regularum subjunctum est. Sub cruce, forsitan transversa ecclesiæ parte, ut ex salebrosis epitaphii versibus undecim intelligimus, simul jacuere sanctorum tria corpora germanorum, hinc Leandri, inde Florentinæ sororis, atque Isidori in medio sepulti. Pictura in adjuncto pariete expressa eorum effigies & merita representabat. Obiit felicis memoria Leander episcopus die III. kal. Martii, æra sexcentesima quadragesima-prima. Hæc ibi conceptis verbis, tametsi æræ designatio difficultate non caret, maxime propter Isidori ejus fratris ac successoris auctoritatem, scribentis, Leandrum *Reccaredi regis temporibus floruisse, ac terminum vitæ clausisse*. qui Reccaredus vitam cum regno amisit anno salutis sexcentesimo-primo. Verum Isidori verba non ita rigide forsitan accipienda sunt, ut epitaphii auctoritatem elevare debeant. Pontifex fuit suo tempore, tum virtute, tum facultate inter paucos illustris, cui reges catholicos Hispania refert acceptos. Modestiam ipse suam prodit in regulæ præfatione ad sororem. Senti fratris animum, inquit, tuos desiderare profectus: Senti fratris concupiscentiam velle te esse cum Christo, qui etsi in me non habeo quod in te perficere volo, perdidisse me doleam quod te tenere desidero. Erit mihi interim quædam portio remissionis, si tu, quæ pars melior nostri es corporis, in via peccatorum non steteris; si quod tenes, firmissime teneas. Heu mihi, si alius accipiat coronam tuam! Tu apud Christum tutamen meum; tu, carissima, meum pignus; tu hostia mea sacratissima, qua expiari a peccati colluvione non dubito. Tot verba, tot scintillæ divini amoris, & eximie humilitatis ac modestiæ. Leandri obitum an subsecuta sit mors sororis, incertum, tametsi

id vero propius videatur. Eam in urbe Astigitana, cujus Fulgentius eorum germanus sedem episcopalem obtinebat, vitam exegisse^a tradunt, & quadraginta virginum collegio præfectam, ubi & domus, in qua vixerit, monstratur, & præcipui virginum collegii vestigia ad Singilis seu Xenilis fluvii ripam: quo loco sancti Hieronymi nomine monasterium existat. Viderint qui hæc tradunt, quo pacto cum prædicto conciliari epitaphio possint. Sane longe veri similis est, eam in urbe Hispalensi cum duobus germanis, loci episcopis, sepultam fuisse. De Fulgentio Astigitano episcopo hæret aqua. Johannes^b Mariana, nominis similitudine deceptus, ei perperam tribuit librum de incarnatione, quem Fulgentii Ruspensis esse non dubito. De Isidoro infra.

Eodem anno Panormitana ecclesia itidem pastore orbara est post mortem Victoris episcopi: in cuius locum Venantius patricius Urbicum, monasterii sancti Hermetis abbatem, substituendum suggestit Gregorio, aut saltem Crescentem diaconum, si Urbici electio pontifici non placeret. Acceptis Venantii litteris rescripsit Gregorius, sibi quidem hanc Urbici electionem valde placere; laudatque Venantium, quod ad ecclesiæ gubernationem virum quaesierit vigilantem atque sollicitum, & divine scriptura scientia, quod maxime in sacerdotibus eligendum est, probe institutum. Sed quia, inquit, ceteris sic est aliquis præponendus, ut, dum ipse exterius proficit, interius non decreseat; quietem ipsius turbare non possumus: ne, cum eum ad altiora producimus, minorem illum seipso fieri missum in fluctibus compellamus. Tum subdit de Crescente diacono, qui xenodochio Panormitano præerat, diligenter inquirendum esse, an recte se gesserit in xenodochii sui administratione; sitque iis præditus moribus & dotibus, quæ ad pastorem curam sunt necessaria. Neutrius tandem electio successit, sed ea dignitas Johanni collata fuit, cui Gregorius pallium^d hoc eodem anno concessit.

Ad idem etiam tempus refertur privilegium Luponi abbati Augustodunensis monasterii sancti Martini concessum, uti & alia duo a paribus in gratiam xenodochii ejusdem urbis, & monasterii sanctæ Mariæ, de quibus superius^e actum est. Hæc privilegia data sunt post mortem Syagrii, reverendæ memoriæ dicti episcopi, qui suam in his construendis operam opelque Brunichildis reginæ munificentis adjunxerat. Neque diu supervixit Lupo seu Lupus abbas, cujus obitus in necrologio Martiniano consignatur his verbis: *Idibus Octobris depositio domni Lupi abbatis*. Ei videtur successisse Abbo ille abbas, quem Baudonivia in fine libelli de vita sanctæ Radegundis ait e Burgundia Pictavos venisse cum viro apostolico Leifasto episcopo, quem Syagrii successorem fuisse veri simillimum est. Pictavis cum ambo morarentur, dentium vehementissimo dolore per septem dies vexatus Abbo, rogavit se duci ad sanctæ Radegundis basilicam, ibique apprehensa palla ejus sepulcri, omni prorfus dolore caruit.

Cum apud Anglos res christiana ex sententia procederet, Brittones etiam ad officium & ad ritus Romanos revocare operæ pretium Augustino^f visum est. Ejus rei causa vir sanctus, Ethelberto rege favente, episcopus sive doctores proximæ Brittonum provinciæ in confinio Wicciorum & occidentalium Saxonum convenire curavit, ut amico eos colloquio ad unitatem cum Romana ecclesia ineundam adduceret. His congregatis, fraternæ admonitione suadere cepit, ut, pace, & communione catholica secum inita, communem prædicandi gentibus evangelii laborem una susciperent. Illi vero, post longam disputationem, nec Augustini ejusve sociorum precibus, hortamentisve, nec increpationibus cessarunt, sed suas traditiones obfirmatis animis tueri ac retinere perseverarunt. Tum Augustinus longæ ac molestæ concertationi finem imponere volens: Oremus, inquit, Deum, qui in domo Patris sui unanimes habitare facit; ut, e duabus traditionibus utra sequenda sit, aliquo cælesti signo nobis ostendat. Ager quivis obivus huc adducatur, &, si quis alterutrius partis eum sanaverit, hujus communioni omnes accedant. Conditionem, licet ægre, admisere Brittones. Mox e gentē Anglorum quidam oculorum luce privatus adducitur. Orant pro eo Brittones, sed nihil a Deo impetratum. Succedit Augustinus, flectit genua, Deumque obnixè rogat, ut cæco lumen restituat: quo per unius hominis illuminationem corpoream, plurimi spiritalem gratiæ lucem consequerentur. Nec mora, cæco lux redit; nec miraculum Brittones infitari pos-

ANN. CHR.
603.
a *Marian. lib. 6. c. 1.*b *Ibid.*XXIII.
Urbici abbatis electio in sedem Panormitanam irrita.
c *Greg. M. lib. 11. ep. 14.*d *Ibid. ep. 44.*XXIV.
Luponis abbatis Augustodunensis obitus.
e *Supra lib. 7. n. 64. & 65.*ANN. CHR.
604.
XXV.
Anglicana synodus contra Brittones.
f *Beda lib. 2. c. 2.*

ANN. CHR. 604.

funt. Et veram quidem Augustini doctrinam esse consentunt : sed absque suorum consensu ac facultate prius ritus ac mores abdicare sibi minime licere causantur.

Alterum proinde conventum fieri postulant , in quo majori suorum numero res finiretur. Annuit Augustinus , & ad locum conductum Brittonum episcopi septem accesserunt cum pluribus viris suae gentis doctissimis, maxime ex Wallia monasterio Bancorensi, cui tunc Dinootus abbas praerat. Hi, priusquam eo convenirent, quemdam suae sectae anachoretam, magnae apud se opinionis, consuluerant, an pro Augustini sententia suas abjicere traditiones deberent. Ille vero si homo Dei esset, ei obsequendum esse respondit. Et quo pacto, inquit, id probemus? Ad haec ille: Si mitis sit & humilis corde Augustinus, Tum percontantibus illis, quo demum iudicio id agnoscerent, adjecit: Curate ut ille prior cum suis ad synodum veniat, & siquidem vobis adventantibus assurrexerit, ei protinus obtemperantes estote, certi ipsum esse famulum Dei: sin contra, quasi vos despectui habens, nullam vobis, qui plures estis, reverentiam exhibuerit; & ipse spernatur a vobis. Factum ut dixerat; contigitque ut illis accedentibus Augustinus, qui in sella sedebat, non assurrexerit. Illi vero indignatione commoti, eum superbiae insimularunt, ejusque doctrinae modis omnibus repugnare non destiterunt. Instabat nihilominus Augustinus, ut ritus suos deponerent; & quamquam in multis ab universalis ecclesiae consuetudine dissentirent, se manus daturum, si modo in tribus obsequentes forent: nempe ut pascha catholico ritu observarent: ut ministerium baptismi secundum morem Romanae & apostolicae ecclesiae complerent: & ut genti Anglorum una secum verbum Domini praedicarent. cetera se facile relaxaturum. At illi nihil horum se facturos, neque illum umquam pro archiepiscopo habituros esse praefraete responderunt. Ad haec Augustinus praedixisse fertur, si pacem a fratribus accipere nollent, bellum eos ab hostibus accepturos; daturisque poenas Anglis ipsis, quibus viam vitae praedicare nolissent, quod ita divino iudicio contigit.

Brittonibus in sua contumacia obfirmatis, orientales Saxones evangelii lucem acceperunt, quod hoc modo accidit. Augustinus pro ea, quam a Gregorio acceperat, potestate duos hoc anno episcopos ordinavit, Mellitum scilicet ac Justum, quorum alterum Londoniae, alterum Roffensi civitati praefecit. Ita vero Gregorius praeeperat mittendo pallium ad Augustinum, ut per loca singula duodecim episcopos ordinaret, qui suae ditioni subjacerent; eique metropolitani ad Londoniam honorem, qui tamen Cantuariae cessit, contulit: cujus civitatis episcopus semper in posterum a propria deberet synodo consecrari, atque honoris pallium ab apostolica sede percipere: episcopum vero Eboraci ordinaret, qui & ipse duodecim episcopos, si eadem civitas cum finitimis locis verbum Dei recepisset, ordinare, adeoque metropolitani honore perfrui posset, qui metropolitani hunc inter se ordinem servarent, ut Eboracensis nequaquam Londoniensis potestati post Augustini obitum subiectus foret, sed inter eos ea esset honoris distinctio, ut ipse prior haberetur, qui prius fuisset ordinatus. Ceterum omnes Britanniae sacerdotes Augustino subjacerent. Mellitum itaque, ubi ordinatus fuit, Augustinus misit ad praedicandum provinciam orientalium Saxonum, qui Tamesi fluvio dirimebantur a Cantia, orientali mari contigui, quorum caput & metropolis erat Londonia, emporium jam tum celeberrimum ad Tamesim. Hanc gentem regia potestate ab Ethelberto mutuata gubernabatur: Seberthus, ejus ex sorore nepos: qui Ethelbertus universis Anglorum gentibus usque ad fluvium Humbri imperabat. Melliti praedicationi mox se subdidit haec provincia; statimque rex Ethelbertus in civitate Londonia construxit ecclesiam sancti Pauli apostoli, in qua Mellitus sedem episcopalem, ejusque successores habent. Justus ab Augustino directus est ad Roffensem, ab urbe Dotoverno seu Cantuaria distantem millibus passuum ferme viginti-quatuor ad occidentem. Istic etiam Ethelbertus rex episcopalem sancti Andreae apostoli ecclesiam aedificavit, eique multa dona, uti & Londoniensi, necnon praedia & possessiones ad alendos ecclesiae ministros liberaliter contulit. Missus est longe post eos Paulinus ad populos, qui trans Humbrium debebant, primusque Eboracensem ecclesiam fundavit, ut in consequentibus dicturi sumus.

XXVI. Saxorum orientalium conversio. Episcopi duo ordinati. a id. lib. 1. c. 29.

b id. lib. 2. c. 3.

XXVII. Gregorii in extremis doloribus sollicitudo pro ecclesia.

Dum haec in Britannia geruntur, Gregorius extremo laborans podagra morbo, nihil interim de pastoralis sollicitudine remittebat, scribendis litteris ad retinendam, revocandamque, sicubi defecerat, pietatem, & ad faciendam ecclesiae, monasteriorumque

ANN. CHR. 604.

rumque disciplinam: ut mirum sit, inter continuos morbi gravissimi cruciatus & dolores eum potuisse tot ac tantis rebus applicare animum. Quanta vis ejus dolorum fuerit, ipse explicat variis in epistolis, praesertim ad Rusticianam patriciam, quae eodem morbi genere afflicta erat. Ubi caro deest, inquit, quae virtus esse poterit doloribus resistens? Me etenim (quem, qualis fuerim, nostis) ita amaritudo animi & assidua exacerbatio, atque praeter hoc podagrae molestia affecit, ut corpus meum, tamquam in sepultura, ita siccatum sit, unde fit, ut jam de lectulo raro surgere valeam. Si ergo mei molem corporis in tantam podagrae dolor ariditatem redegit: quid de vestro corpore sentiam, quod nimis siccum ante dolores fuit? Et in alia ad eandem epistola: Ego autem in tanto gemitu & occupationibus vivo, ut ad dies, quos ago, me pervenisse paeniteat, solaque consolatio sit mortis expectatio. Denique in epistola ad Theodelindam hoc anno scripta: Tanta nos, inquit, podagrae infirmitas tenuit, ut non solum non dicere, sed etiam nec ad loquendum possimus assurgere, sicut & praesentium portitores, legati vestri, cognoverunt, qui nos & venientes infirmos invenerunt, & discedentes in summo vitae periculo atque discrimine reliquerunt. Inter haec non extrema illi cura fuit dotandi basilicam sancti Pauli, ut sumtus ad luminaria sufficeret, largiendo massam seu agrum ad Aquas-Salvias, tanti apostoli passione illustrem: incongruum existimans, ut illa ei specialiter possessio non serviret, in qua palmam fumens martyrii, capite truncatus est. Ita ille in litteris hac de re confectis. Cuncta itaque ad eum locum pertinentia praedictae sancti Pauli basilicae contulit, ut servientes ibi praepositi, omni posthac carentes excusatione, luminaria suppeditare non negligant. Erat prope hanc basilicam sancti Stephani monasterium ancillarum Dei, in praedictis litteris memoratum. Sed utrum monachi basilicam sancti Pauli tunc inlederint, ex eis non liquet, quamquam id veri simillimum reddit liber de gestis pontificum Romanorum: ubi Gregorius secundus monasteria, quae secus basilicam sancti Pauli erant, ad solitudinem redacta, innovasse perhibetur, atque ordinatis servis Dei monachis congregationem post longum tempus restituisse, ut ibidem die noctuque Deo laudes redderent. Haec monasteria sine dubio regebant praepositi illi, de quibus Gregorius Magnus in suis litteris agit. Advena erat impostor ille Andreas homo Graecus, qui sub monachali habitu ad sanctum Paulum inclusus debebat. Ibidem monasticum ordinem restituit saeculo decimo sanctus Odo abbas Cluniacensis.

a Greg. M. lib. 9. ep. 38.

b id. lib. 11. ep. 26.

c id. lib. 12. ep. 7.

Pro basilica S. Pauli.

d ibid. ep. 9.

e id. lib. 9. ep. 69.

XXVIII. pro Fortunato abbate Caesenate.

f id. lib. 12. ep. 1.

g id. lib. 11. ep. 54.

Canonicus ordo.

h p. lib. 16. num. 37.

i Ughell. to. 2. col. 458.

XXIX. pro duobus monachis fugitivis. k Greg. lib. 12. ep. 20.

Ut Gregorius crimina punire non praetermittebat, sic etiam innocentes tueri ac purgare in primis satagebat. Exstabat apud Caenas Flaminiae urbem monasterium sanctorum Laurentii & Zenonis, cui Natalis loci episcopus Fortunatum abbatem praefecerat. Hunc, nulla existente causa vel culpa, inde removerat Concordius Natalis successor, atque alium in ejus locum ordinaverat. Causa discussa, Gregorius non ante nihilo minus Fortunatum restituit Mariniano Ravennae episcopo metropolitano injunxit, quam in illis partibus, ubi res acta fuerat, examinata causa fuisset, uti canonicus ordo exposceret, id est canonum leges, sic canonicus ordo sumitur in alia itidem Gregoriana epistola, in qua Johanni defensori significat, monachos in Capricana insula perverse agere; eidemque praecipit ad eorum monasterium accedere, & quae correctione digna invenerit corrigere, sicut canonicus ordo desiderat. sic denique, ut alia loca praeteream, eadem loquendi formula usus est Reccaredus rex in oratione ad patres concilii tertii Toletani, quae omnia referre visum est ad illustrandum similem locum, quo nonnulli abutuntur, ex synodo Augustodunensi sub sancto Leodegario habita, ubi praecipitur, ut abbates & monachi studeant implere, quicquid canonicus ordo vel regula sancti Benedicti edocet. Quod attinet ad praedictum sanctorum Laurentii & Zenonis monasterium, quod olim Ordinis Benedictini fuisse testatur codex taxarum, ut vocant, apostolicarum; jam inde a saeculo undecimo unitum est cathedrali ecclesiae Caesenate per Johannem, ejusdem urbis nostris episcopum, ad instituendam in sua ecclesia communem vitam regularem.

Ita vero in universos intentus erat Gregorii animus, ut etiam singulorum saluti sedulo prospiceret. Testis ea de re epistola ad Stephanum chartularium, quem hortatur ad revocandos duos monachos fugitivos ex monasterio sancti Georgii, in massa seu agro Marato sito, quorum unus jam conjugem acceperat, alter laicus effectus

ANN. CHR. 605.
hardus, episcopus Gallus, quem Berta Ethelberti sponsa e Gallia in Britanniam accedens secum adduxerat, ut ritum fidei christianæ eo duce inviolatum retineret.

ANN. CHR. 606.
XXXVI.
Columbani epistola ad Papam.
Anno subsequente, cum Bonifacius tertius ad clavum Petri federet, Columbanus Luxoviensis abbas epistolam scripsit *domino sancto & in Christo apostolico patri Papa*; quem, quia propter tumultuosas interjacentium gentium seditiones, id est ob bella, quæ Gallos inter ac Langobardos passim grassabantur, visitare, & coram consulere non poterat, litteris saltem suis convenire cogebatur ad sedandam contentionem, contra se a Gallicanis episcopis de paschæ celebratione excitatam. Binas hac de re litteras ad beatum Gregorium jam scripserat sanctus abbas: sed, cum ad pontificem pervenire non valuissent ejus nuntii, earum exempla Gregorii successoris cum peculiari epistola direxit, apostolicum patrem enixe rogans, ut sibi peregrinis laborantibus pia sententiæ præstaret solatium, quo, si non contra fidem est, suorum traditionem seniorum roboraret; ut ritum paschæ, sicut acceperant, per pontificis judicium possent in sua peregrinatione observare; utpote in desertis locis viventes, nulli molesti; id maxime habentes in votis, ut inter Gallos sibi liceret vivere cum ecclesiastica pace unitatis, sicuti sancti patres Polycarpus & Anicetus papa eam inter se servaverant. In fine pontificem obsecrat, ut sui in sanctis orationibus juxta sanctorum cineres memor, sibi eandem facultatem largiatur, quam Constantinopolitanæ synodi patres olim concesserant, statuentes, ecclesias Dei, in barbaricis nationibus constitutas, administrari oportere secundum eam, quæ obtinuit, & in usu habetur, consuetudinem patrum. An responsum a pontifice obtinuerit Columbanus, ignoramus: at eum retinuisse patrium suum ritum in paschatis celebratione constat ex ejus epistola ad suos Luxovienses Namnetis scripta, cum in procinctu esset ad trajiciendum in Hiberniam. Verum hanc traditionem deposuisse videtur saltem cum in Italiam accessit; idque suadet tum ejus epistola ad Bonifacium quartum, e Bobiensi monasterio scripta; tum synodus Macisconensis Gallicanorum antistitum, instinctu Agrestii monachi convocata adversus singulares quosdam ritus Luxoviensium monachorum, in quibus nulla amplius de paschate fit mentio.

XXXVII.
Faustus librum de vita sancti Mauri offert Bonifacio patre.
a Chron. Casin. lib. 1. c. 3.
Inter eam Bonifacio tertio apostolicæ sedi præsidente, ut tradit Leo a Mariscanus, Faustus monachus, qui cum beato Mauro in Gallias accesserat, ad Casinates suos, in monasterio Lateranensi tum degentes, rediit, atque a beato Theodoro, qui tunc post sanctæ memoriæ Valentianum, intermedio Gregorio, tertius eandem congregationem regebat, rogatus atque compulsus, historiam de vita beati Mauri *signata veritate* conscripsit: quam idem Bonifacius auctoritate sua comprobasse traditur. Alii Bonifacio quarto id tribuendum malunt. Reversus est in Italiam Faustus una cum Simplicio monacho, qui solus ex beati Mauri commilitonibus Italis cum Fausto superstes erat, Constantiniano & Antonio apud Glanafolium mortuis & humatis. Hoc monasterium tum regebat post Bertulfum beati Mauri successorem Florianus, *vir totius religionis*, qui Faustum & Simpliciam ægre a se avelli passus est. Simpliciam hunc male confundunt nonnulli cum Simplicio abbate Casinensi tertio, quem Gregorius unum e quatuor testibus adhibet ad ea confirmanda, quæ de sancto Benedicto retulit. Non immeror excutiendis mendis, quæ in vulgaram Fausti de beato Mauro historiam irreperunt; satis superque a nobis superius animadversa. Hanc solam ejus auctoris lucubrationem memorat Petrus diaconus in libello de viris illustribus Casinensibus, ubi ait Faustum sepultum fuisse in monasterio Lateranensi.

ANN. CHR. 607.
XXXVIII.
Augustini obitus.
b Monast. Anglic. 10. 1. p. 25.
Annum insequentem non videtur excessisse Augustinus, nec assentiri possum Willelmo Malmesburiensi monacho, annos episcopatus quindecim aut sexdecim eidem assignanti. Decessit VII. kalendas Junii, quem diem toti Anglicanæ ecclesiæ ejus memoria sollempnem esse sanxit concilium Cloveshovienle. Sepultus est in suburbano monasterio sancti Petri juxta ecclesiam nondum perfectam: quo ex loco ejus corpus in interiorem ecclesiam translatum est, humatumque in porticu aquilonari anno sexcentesimo tertio-decimo, cum in priori loco per septem annos jacuisset, ut habet vetus inscriptio, relata in Monastico b Anglicano. Ex quo conficitur, ejus obitum hoc anno contigisse. Certe anno Phocatis imperii octavo, teste

Beda *, hoc est anno Christi decimo post sexcentimum, Bonifacius papa, eo nomine quartus, epistolas direxit archiepiscopo Laurentio, quem proinde jam tum Augustino successisse intellexerat. Augustini sepulcro adscriptum epitaphium idem auctor refert in hæc verba. Hic requiescit dominus Augustinus, Dorowernensis archiepiscopus primus, qui olim huc a beato Gregorio Romanæ urbis pontifice directus, & a Deo operatione miraculorum suffulcus, Ethelbertum regem ac gentem illius ab idolorum cultu ad fidem Christi perduxit; & completis in pacē diebus officii sui, defunctus est VII. kalendas Junias, eodem rege regnante.

Laurentium adhuc vivens successorem ordinaverat Augustinus, ne, se defuncto, status novellæ ac rudis ecclesiæ, vel ad horam pastore destitutus, tantisper vacillaret, qua in re exemplum secutus est beati Petri apostolorum principis, qui, fundata Romæ ecclesia Christi, Clementem sibi adiutorem simul & successorem consecrasset perhibetur. Augustino mortuo, Laurentius Anglicanæ ecclesiæ fundamenta, quæ a sanctissimo decessore suo nobiliter jacta fuerant, augere, atque ad debiti culminis profectum, & crebris exhortationibus, & continuis piæ operationis exemplis, provehere curavit. Non solum vero novæ, quæ ex Angliis collecta erat, ecclesiæ curam gerebat, sed & veterum Brittonum ac Scottorum populis, quos a Romana ecclesia in multis, præsertim in paschæ celebratione diffidere compererat, pastorem sollicitudinem impendere satagit. Quapropter exhortatoriam primum ad Scottos epistolam cum Mellito & Justo coepiscopis scripsit, obsecrans eos & contestans, ut catholicæ pacis unitatem cum ea, quæ toto orbe diffusa est, ecclesia tenerent. Epistola inscripta est *dominis carissimis fratribus*, (sic eos vocare non dedignantur) *episcopis vel abbatibus per universam Scotiam, Laurentius, Mellitus, & Justus episcopi, servi servorum Dei*. Pergunt scribere, se a sede apostolica in has occidentias partes ad prædicandum pagani Christi evangelium directos in Britanniam, tam Brittones & Scottos fideles, quos juxta morem universalis ecclesiæ vivere existimarent, in magna sanctitatis opinione ac reverentia habuisse; at cognitis Brittonibus Scottos reputasse meliores: sed demum etiam tam per Daganum Scottorum episcopum, cum in Britanniam, quam per Columbanum, cum in Gallias accessisset, didicisse, Scottos ipsos nihil a Brittonum conversatione & ritu discrepare: id argumento esse, quod Daganus episcopus ad nos, inquit, veniens, non solum cibum nobiscum, sed nec in eodem hospitio, quo vescebamur, sumere voluerit. Consimilem etiam Brittonibus Laurentius cum iisdem coepiscopis suis epistolam scripsit: sed apud utroque non multum profecit. Quamquam non penitus fructu caruit saltem apud Scottos. Siquidem; ut ex vitæ sancti Laurentii per Gotselinum scriptæ fragmento Usserius notat, sanctus Terenantius archiepiscopus Hiberniæ, qui tres mortuos suscitasse perhibetur, ad Laurentium accessit, deditque manus veritati; suosque discipulos, primo quidem indigne ferentes, ad suas demum partes itidem cum sua gente pertraxisse dicitur. Verum tamen plerisque Scottorum uti, & Brittones, in sua secta præfracte persistisse, nec nisi per sanctum Wilfridum, aliosque ejus æquales, a contumacia recessisse inferius videbimus.

Superior ad Brittones epistola procul dubio scripta fuit ante cladem, quæ ipsis, secundum Augustini vaticinium, inflata est. nam intempestiva fuisset apud eos Laurentii ad catholicam unitatem adhortatio post illam stragem, quæ eosdem Brittones, jam ante aversos, Romanis prædicatoribus insensibilissimos reddidit. Et quidem multo post Augustini decessum tempore prædictum ejus de Brittonum excidio vaticinium impletum fuisse testatur Venerabilis Beda d, qui factum in hanc sententiam commemorat. Ethelfridus rex septemtrionalium Anglorum, qui circa Humbrum fluvium habitabant, Brittonibus e in primis infestus, non religionis causa, quippe qui gentiliam adhuc superstitione tenebatur, sed forte ob odium gentis, & gloriæ bellicæ cupiditatem, plerasque eorum terras Angliis aut tributarias fecit, aut habitabiles. Unde commotus ejus profectibus Aidanus rex Scottorum eorum, qui tum Britanniam incolebant, cum immenso exercitu contra eum pugnaturos processit; sed commisso proelio victus fufusque cum paucis suorum vix mortem effugit. Hoc successu elatus Ethelfridus Brittones laceffere non cessabat; & collectis demum infinitis copiis, ad Legionum civitatem, quæ Angliis tum *Legacester*, Brittonibus *Carlegion* dicebatur, modo Cestra, expugnandam contendit. Opidani, qui omnia perpeti, quam obsidionem mallent, virtute simul & numero confisi, effuse in bellum ruunt, disposi-

ANN. CHR. 607.
a Beda lib. 2.
c. 4.
b ibid. c. 3.

XXXIX.
Laurentius succedit.
c ibid. c. 4.

Scottis epistolam scribit

XL.
Brittonum cades.

d ibid. c. 1.

e idem lib. 1. c. 34.

ANN. CHR.
607.

tis in tutiori proximo loco e Banchorensi Walliæ monasterio monachis, qui, præmissis triduo jejunio, pro salute popularium suorum Deo supplicaturi frequentes convenerant, defensorem habentes cum militum manu Brocmailum quemdam, qui eos precibus intentos a barbarorum gladiis protegeret. Ubi Ethelfridus in conspectum venit, æquanimi essent sciscitatur. Cognito cujus rei causa istuc accessissent: Ergo, inquit, si adversum nos ad Deum suum clamant, profecto & ipsi, etsi inermes, contra nos imprecationibus pugnant. Itaque in eos primum arma verti jubet; moxque ceteras adversi exercitus copias, non sine magno suorum damno, penitus delevit. Exinctos in ea pugna ferunt ex monachis circiter mille ducentos, quinquaginta dumtaxat fuga elapsis cum suo duce Brocmailo, qui ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, quos defendere debuerat, inermes ac nudos ferientibus gladiis expositos reliquit. Sic completum est, ait Beda, sancti pontificis Augustini præfagium, qui Brittonibus in suo errore obfirmatis hoc excidium prædixerat, propterea quod oblata sibi reconciliandæ unitatis consilia spreverant. Hanc stragem in Augustini calumniam vertunt novatores, quasi eo vivente & in centore patrata sit: quem constat ejus tantum vatem ac prænuntium existisse, non auctorem, utpote qui *multo ante tempore*, uti Beda discrete testatur, e vivis excesserat. Versant se in omnes partes ejus adversarii, ut hæc verba in textum Bedæ intrusa fuisse persuadeant. Sed ita legebatur etiam ante Alfredi versionem, sæculo nono factam; idque fateatur Abrahamus Whelocus, Augustino quantumvis iniquus, qui ea verba antiquitatem sapere non diffiteretur, uti codices manuscripti omnes, quos consuluit, testantur. Certe si superstite Augustino, eodemque in centore facta fuisset hæc Brittonum cædes, non Ethelfridum regem, a christianis sacris alienum; sed Ethelbertum regem, christianæ fidei sibi que addictum, ad id facinus impulisset. Non alia ergo hujus stragis causa, nec alius auctor quærendus est, quam Ethelfridus, quo nullus e regibus infestior Brittonibus fuit, teste ^a Beda, nullus ad eos expugnandos ac conterendos propensior. Chronologia Saxonica hanc cladem refert ad præsentem annum, atque adeo paullo post Augustini obitum, quod Bedæ sententiæ non convenit. Verum hæc chronologia non ita est accurata, ut Bedæ auctoritati prævalere debeat, nec tam perspicua est Bedæ sententia, ut certum ejus facti annum defigere possimus. Sed cum rem ipsam accidentibus suis circumscriptam habeamus, tempus accurate nosse parum interest, modo constet, ut certe constare debet, de Augustini hac in parte innocentia.

^a id. lib. x. c. 34.ANN. CHR.
609.
X L I.
Columbanus
a Brunichilde
exagitatus.

PER idem fere tempus, hoc est anno ejus sæculi octavo, vel potius nono, simili in speciem de causa, sed re longe dispari, Columbanus, & ipse Scottus, & Scotticæ gentis ritibus perquam addictus, a Theoderico Burgundiæ rege, consilio potissimum Brunichildis aviæ, varie exagitur. Jam per universas Galliæ ac Germaniæ provincias piissimi abbatis fama sanctitatis vulgata erat, idemque laudabatur ab omnibus, & colebatur. Quin etiam Theodericus ipse abbatem sanctum magnæ venerationi habebat; gaudebatque, quod tantum virum intra fines regni sui haberet; eumque non raro conveniebat, & ut in precationibus sui recordaretur, demisse poscebat. Occasione bene usus Columbanus, non in suum ipsius commodum, ut sit, sed in regis salutem, libere eum admonere cœpit, & hortari, ut, dimissis quas penes se habebat concubinis, justum iniret matrimonium, ex eoque sobolem regiam potius, quam ex infami contubernio nothos procrearet. Sancti viri consilium approbare primum, ac velle sequi rex visus est: at Brunichildis ejus mentem evertit, verita, ne, si Theodericus, expulsis concubinis, reginam aulæ præficeret, plurimum de sua auctoritate & potentia detraheretur. Forte per id tempus Columbanus ad Brunichildem venit, in villa publica Brocariaco tunc commorantem, cujus adventu cognito, ei quatuor Theoderici ex concubinis filios offert, ut eis vir sanctus bene precaretur. Ille vero hos rejecit, negans regia sceptrum gesturos, utpote qui ex scortis prodissent. Tum Brunichildis furens cum pronepotibus suis recessit, ac nomine regis vicinis monasteriis mandat, ut Luxoviensibus monachis omnes ad se aditus præcludant, nec eorum quemquam tecto recipiant, neu cibo aut ulla alia re juvent. Hoc comperto Columbanus ad regem in villam Spiffiam ^{*} properat, si quo modo regis edicti severitatem coercere monitis suis posset. Sub vesperam regi nuntiatur adesse Columbanum, nec regiam intrare velle. Ilico Theodericus

^{*} Spiffie.ANN. CHR.
609.

derictis ei cœnam apparari, & ad eum ferri jubet, præfatus satius esse, virtum Dei honorifice excipere ac reficere, quam eundem vexando Deum ad iracundiam provocare. Verum regis dapes plane respuens Columbanus, ait, Deum munera impiorum averfari, nec decere famulos Dei ora polluere cibus ejus, qui non solum eis in regiam, sed in fervorum Dei domicilia aditum interdixisset. Ad hoc responsum vascula omnia in frustra dirupta, vinum ac sicera effusa; cetera hinc inde disjecta. Attoniti ministri quid factum sit statim regi nuntiant. Ille vero itidem pavore percussus, postredie cum avia sua diluculo Columbanum adit: precantur ambo factorum veniam, emendationem in posterum pollicentur. His placatus Luxovium ad suos redit Columbanus: sed non diu pax illa & promissa tenuerunt.

Tunc temporis, præfidente Lingonensi ecclesiæ Mictio episcopo, cujus ex sorore nepos erat Eustasius, Columbanus discipulus, ejusdemque in Luxoviensi regimine successor; Divionensem sancti Benigni ^a abbatiam rexisse dicitur venerabilis abbas Godinus seu Gudinus: cujus tempore, id est anno quarto-decimo Theoderici regis, quædam nobilis femina, Goyla nomine, cum consensu & laude viri sui, nomine Bonevasi; sancto Benigno dedit quidquid in villa Longo-vico possidebat. Verum hæc donatio potius referenda videtur ad principatum Theoderici Calensis, quo tempore de Godino abbate acturi sumus. Defuncto Mictio episcopo successit Dodoaldus, qui villam Massiacum, a se ex commutatione comparatam, sancto Benigno largitus est, cum Bobolentus abbatis officio ibidem fungeretur. Hunc Richimarus abbas excepit, cujus opera Elariacus ^{*} vicus, sancto Benigno dudum concessus a Gunthramno rege, contra vicinorum molestias & rixas eidem monasterio asseruit. Eumdem locum postea rexerunt Ætherius, Widradus, Hugo, Odeleus, & Maurinus abbates, de quibus nihil ad nos pervenit præter nomina, quæ in antiquis martyrologiis, teste chronographo Benigniano, consignata fuerunt.

X L I I.
S. Benigni
abbates & do-
nationes ei fac-
tæ.
^a Spicil. i. p. 376.^{*} Zaré.

PROximo anno Romæ convocata est synodus episcoporum mense Februario, cui Bonifacius quartus præfuit. Causam celebrandæ synodi discimus ^b ex venerabili Beda. Is quippe refert; Mellitum Londoniensem episcopum his temporibus Romam profectum esse, ut de necessariis Anglorum ecclesiæ causis cum apostolico papa Bonifacio tractaret. Has causas Baronius censet fuisse occasione monasterii sancti Petri, Londoniæ recens constructi, pro cujus regulari observantia Mellitus sollicitus se Romam contulerit: utpote quod illud ipsum fore sciret, si bene custodiretur, amplum seminarium, ex quo omnes Anglicanæ ecclesiæ sibi adsciscerent antistites. Addit & aliam causam, quæ & potissima videri poterat, de ejusdem monasterii dedicatione ecclesiæ a beato Petro factâ, num rata censeri deberet, an potius ad obtinendum pallium a pontifice Romano, & privilegium pro suburbano Cantuariæ monasterio sancti Petri, inferius memorando. Ut ut sit de illis causis, cum idem Mellitus Romam pervenisset, forte idem Bonifacius convocarat synodum Italiæ episcoporum, *de vita & quiete monachorum ordinaturus*, jussitque ut Mellitus inter eos affideret; & quæcumque regulariter decreta fuerant, sua auctoritate ac subscriptione firmaret. Id factum anno imperii Phocatis octavo, indictione tertia-decima, tertia die kalendarum Martiarum, quæ notæ chronologicæ huic anno conveniunt; prout eidem assignavit Sigebertus. Hujus synodi decretum ab Ivone integrum relatum est, uti & apud Perrum Damiani ad calcem opusculi vicissimi-octavi: ubi sacramentorum administrationem monachis, uti & aliis clericis, licitam esse probat ex hoc decreto Bonifacii papæ; quod partim retulit Urbanus secundus in concilio Nemausensi, & post omnes Gratianus. Itaque hoc tempore nonnulli existere sæculares clerici; *zelo magis amaritudinis, quam dilectionis inflammati*; qui monachos arcere volebant ab administratione sacramentorum, *asserentes monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vivunt, sacerdotalis officii potentia indignos, neque penitentiam, neque christianitatem, id est baptismum, largiri posse, neque absolvere per sacerdotalis officii divinitus sibi injunctam potestatem.* sic enim ejusmodi clericorum sententiam exponit synodus, *sed omnino labuntur*, ait decretum, nam si ex hac causa veteres æmuli vera prædicarent, apostolicæ sedis compar beatissimus Gregorius, monachico cultu pollens, ad summum nullatenus apicem conscenderet. Augustinus quoque, ejusdem sanctissimi Gregorii discipulus, Anglorum prædicator egregius; & Pannoniensis Martinus beatissimus, cujus sanctitatis

ANN. CHR.
610.
X L I I I.
Romana synodus de pæ-
monachorum...
^b Bedæ lib. 2. c. 4.

AN. CHR. 610. famam longe lateque diffusam, totus personat mundus; alii quoque quam plurimi viri sanctissimi, pretiosissimo monachorum habitu fulgentes, nequaquam anulo pontificali subarrarentur; sed quia monachi fuerunt, prædictis uti prohiberentur. Hæc exempla præ aliis adducuntur, utpote nova & cuius tunc temporis nota: siquidem Martinus Pannonienfis, de quo hic agitur, ipse est abbas & episcopus Dumiensis, ut superius diximus, qui Suevos nuper ad catholicam fidem perduxerat, uti Anglos ad christianam Augustinus. Ab exemplis ad alias rationes procedunt patres huiusce decreti auctores, probantque monachis id licere per regulam sancti Benedicti. *Neque enim, inquit, Beatus Benedictus, monachorum præceptor almificus, huius rei aliquo modo fuit interdictor, sed eos secularium negotiorum edixit experies fore tantummodo.* quod quidem apostolicis documentis, & omnium sanctorum patrum institutis, non solum monachis, sed etiam canonicis maximopere imperatur. Hinc ita inferunt. *Nos vero tantorum patrum instituti exemplis, quibus est periculosissimum refragari, credimus a sacerdotibus monachis ligandi, solvendique officium, Deo operante, digne administrari, si eos digne contigerit hoc ministerio sublimari.* Et aptato eis angelorum vocabulo ex cucullæ symbolo, quæ sex alas Cherubim quodam modo exprimit, ita concludunt. *Decertantes igitur monastica professionis presbyteros sacerdotalis potentia arceri officio, omni modo precipimus, ut ab huiusmodi nefandis ausibus reprimantur in posterum: quia quanto quisque est celsior, tanto est & in his potentior.* Huc usque synodi decretum. Nam quæ apud Petrum Damiani adduntur, ad id non pertinent. Hoc vero decretum apprime convenit synodo a Beda laudatæ, quam Bonifacius quartus hoc ipso anno coëgit, *de vita monachorum & quiete ordinaturus.* quod decretum si accurate fervaretur, infinitis rixis & controversiis, quæ subinde clericis inter & monachos excitari solent, modus facile imponeretur. quod sane magnopere optandum esset, ut ex mutuo utrorumque consensu & laboris confortione fideles ædificationem haurirent & profectum: cum e contrario sæpius accidat, ut ex eiusmodi simultatibus gravia scandala patiantur. Cesset cupiditas & ambitio: honore se invicem præveniant clerici sæculares & religiosi; & tunc demum omnia ecclesiæ membra erunt in pace, & in ædificationem corporis Christi feliciter proficient. Addit eodem loco Beda, Mellitum Romæ in Britanniam revertentem; secum Anglorum ecclesiis hæc decreta atque mandata detulisse, una cum epistolis, quas idem pontifex Bonifacius Deo dilecto archiepiscopo Laurentio & clero universo, pariterque Ethelberto regi atque genti Anglorum direxit.

X L I V.
Bonifacii litteræ ad Ethelbertum pro monasterio S. Petri.
a Reyner.
pag. 60.

Bonifacii ad Ethelbertum litteras refert Clemens Reynerus^a in apostolatu Benedictinorum in Anglia, quibus pontifex significat, se omnia eidem regi libenter concessisse, quæ per coepiscopum suum Mellitum a se petierat, nempe ut ecclesia beatorum apostolorum Petri & Pauli, ad orientem civitatis Doroberniæ sita, (quam catholicæ religionis amore & sanctissimorum patrum Gregorii & Augustini hortatu, in propriam ipsius successorumque ejus, atque etiam ejusdem urbis præfulum sepulturam a fundamentis construxerat, diversisque donis ad divini cultus honorem & inhabitantium usum ditaverat, in qua & monachorum religiosorum congregationem sub abbate Johanne ab apostolica sede istuc directo collocaverat, ubi & ipse Deo dilectus pater Augustinus jam requiescebat;) apostolicis privilegiis munita, perpetua libertate donaretur. Se proinde statuere, & perpetua auctoritate decernere, ut prædictum monasterium, quod christianæ religionis in ejus regno, & monastici ordinis primum erat, cum omnibus ad se pertinentibus, ab omni servitio sit liberum, & a quibuslibet obsequiis & exactionibus ecclesiasticis & secularibus; nullusque præfulum, seculariumve in dominium hujus ecclesiæ aliquo modo se ingerere audeat, vel quamlibet ei molestiam inferre, consuetudinemve imponere; nec, nisi rogatu abbatis & fratrum, ibi missas facere; sed abbas Johannes omnia libere teneat, possideat, disponatque; cum consilio fratrum Deum timentium; & sic, omni remota vexatione & gravamine, divinum servitium cum tota animi devotione peragant. Abbate vero mortuo, non extraneus, sed ex eadem congregatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit, aut certe, si apta & idonea ibidem persona desit, ex aliis monasteriis assumatur; electus autem sine dolo aut venalitate qualibet ordinetur. Hæc itaque nostræ, inquit, institutionis decreta in synodo episcoporum Italiae, cui & interfuit tuæ dilectionis legatus Mellitus co-

episcopus noster, recitari & roborari fecimus, tibi & ecclesiæ tuæ supra scriptæ, Johanni abbati, & cunctis successoribus suis custodienda atque perpetualiter observanda, tibi & genti tuæ per manum ipsius direximus. Secus attentare ausis pontifex diras imprecatur. Data die tertia kalendas Martias, imperante piissimo augusto Phoca, anno octavo imperii ejusdem principis, indictione tertia-decima, ut est apud Bedam, male tertia apud Reynerum. Hic est Bonifacius quartus, qui a Phoca principe obtinuit, ut celebre illud templum omnium deorum, pantheon ob id appellatum, quod Marcus Agrippa ter-consul, Augusto imperante, mirando opere erexerat, in christianæ religionis cultum, eliminata profanorum simulacrorum spurcicia, converteretur, & sanctæ Dei genitricis omniumque martyrum nomine consecraretur. Idem etiam pontifex domum suam in monasterium convertit, teste Anastasio. Ex quo intelligitur, eum in monasticum ordinem impense affectum fuisse, quod certe satis superque probat superius decretum ab ipso conditum de potestate monachorum in rebus sacris.

Johannes abbas, in præmissis diplomate memoratus, Petro ejusdem monasterii rectori primo successerat. Itali ambo, ambo Roma cum Augustino in Britanniam missi. Et Petrus quidem cum Laurentio presbytero & monacho Romam denuo ab Augustino directus fuerat, ut pontificem de rebus necessariis consuleret; post suum in Britanniam reditum monasterii sancti Petri regimini admotus, & quidem primus, testante Beda, qui eundem presbyterum vocat. Non multo post legatus in Galliam missus, forte ab Ethelberto rege, vel certe a Mellito Cantuariensi antistite, demersus est in sinum maris, Bedæ *Amsleat* dictum, (recentiores *Ambletense* appellant, opidum Bononiæ portum obtendens) & ab loci incolis ignobili traditur sepultura. At tumulus, singulis noctibus caelesti luce illustratus, ejus sanctitatem illis declaravit incolis, qui, agnito Petri nomine ac merito, ejus corpus inde sublatum in ecclesia Bononiensi eo quo par erat honore posuerunt. Gotselinus monachus in libello de translatione sancti Augustini hanc ecclesiam canonicorum fuisse dicit; additque prodigium suo tempore factum in ædituum loci, qui, cum sacrum corpus, quasi eo honore indignum, in cœmeterium intulisset, a viro sancto in somnis increpitus, & pastorali, quam manu ferebat, virga percussus, postridie animam exhalavit, elatus ipse in cœmeterium, ex quo Petri reliquæ in ecclesiam denuo condigna cum reverentia relatæ sunt.

Interea Theodericus Burgundiæ rex, instigante Brunichilde, Columbanum abbatem Luxoviensem vexare pergit. Is quippe, promissi viro sancto facti haud memor, in priora stupra, Brunichildis solita in facinora relabatur. Hoc comperto, Columbanus litteris regem objurgat, eique excommunicationem, ni concubinas abigat, minatur. Sic Theodorus Studita Constantino juniori imperatori, ob repudiatam Mariam uxorem & Theodoren superductam, anathema imprecatus est, tametsi ejus memoriam in sacris facere perseverabat. Sic, ut e multis unum addam, Macarius presbyter alios presbyteros excommunicasse dicitur apud Eusebium. quod genus excommunicationis, non publicæ, sed privatæ erat, uti Valesius^b in hunc locum docet. Lecta epistola, Brunichildis furere, & regem adversus Columbanum incitare, hortari proceres aulicos & optimates, ut idem faciant; episcopos denique sollicitare, ut de ejus instituto ac regula palam detrahant. Obsequuntur reginæ aulici, impelluntque regem, ut virum Dei, aut loco cedere, aut institutum suum ceteris conformare curet. Tot ac tantis machinationibus rex tandem cedit vel invitus, Luxovium adit: queritur expostulatque cum eo, quod a provincialium moribus ritibusque descisceret, & omnes christianos in monasterii sæpta interiora introire minime pateretur. Ad hæc Columbanus, ut erat igneo ac fervido spiritu, respondit: se quidem sæculares homines in adyta monasterii non admittere; sed opportuna & apta ad eos excipiendos loca seorsim habere. Tum rex ait, si gratiam ac munificentiam suam deinceps experiiri vellet Columbanus, singula & universa loca omnibus patere oportere. Ille vero se muneribus ejus & subsidiis carere malle ait, si regularis disciplinæ puritatem violare in animo habeat; & si servorum Dei cœnobia destrueret, regnum ejus funditus eversum iri, ipsumque cum omni propagine regia periturum. His territus dictis Theodericus, e refectorio, quo jam ingressus erat, pedem retulit, Columbano sic locutus: Martyrii coronam te a me accepturum forte speras: ast eo dementia me non devenisse scias, ut tantum facinus

Annal. Bened. Tom. I.

O o ij

AN. CHR. 610.

X L V.
Johannis abbatis decessor Petrus vir sanctus.

a Beda lib. 1. c. 33.

X L V I.
Columbanus e Gallia migrare iussus.

b Vales. in Euseb. p. 138.

ANN. CHR.
610.XLVII.
Vesontionem
ducitur.Luxovium re-
versus, iterum
inde abstrahi-
tur.

committam. Mihi sat fuerit, si tu, qui ab omnium saecularium convictu abhorres, eadem qua venisti via in patriam redeas. Regis dictis applaudunt aulici, & una voce profitentur, se in his locis hominem pati nolle, qui a ceteris secessionem faciat. At Columbanus se monasterii septis egressurum negat, nisi per vim inde abstrahatur.

Discessit ergo rex, & unum quemdam e proceribus, nomine Baudulfum, ibi relinquit; dato mandato, ut virum Dei Luxovio educatum Vesontionem adducat, dum regalis de eo sententia decerneret. Ibi vir Dei reos morti addictos, carcere patefacto, vinculis solvit, spondentes se vitam emendaturos, & de commissis criminibus penitentiam aduros. Tum illi, jubente patre, ecclesiam petunt, ut lacrymis scelera diluant. Mox tribunus reos a tergo cum satellitibus insequitur. Illi vero fores ecclesiae obseratas cernentes, virum Dei, ut sibi succurrat, in clamant. Nec mora ad ejus preces referantur ecclesiae fores: statimque reis introgressis, sponte sua recluduntur. Accitus ecclesiae custos, clavibus eas frustra tentat referare; nec ququam deinceps reis vim inferre ausus est, quos divina virtus sic eruisset. Post haec vir Dei, cum a nemine asservaretur, aut prohiberetur ire quo luberet, die dominico per mediam urbem cum suis ad monasterium revertitur. Hinc Brunichildis & Theodericus majores iras concipiunt, & militum cohortem eo mittunt cum tribuno, ut sanctum abbatem inde vi abstractum in exilium reducant. Forte in atrio basilicae vir sanctus librum legebat: sed militum oculis, qui istac ibant ac redibant, & tantum non pedibus in eum offendebant, minime conspicuus fuit. Tandem intuitus per fenestram tribunus, ipsum inter milites laetum ac securum vidit, residentem ac legentem; agnitaeque Dei virtute, milites ab inutili perquisitione revocavit, relique nuntiavit, se Columbanum minime reperisse. Rex furore incitator, Bertarium comitem & Baudulfum ad eum attentius perquirendum cum militum manu Luxovium ire jubet, qui cum eo venissent, Columbanum in ecclesia cum omni fratre cœtu psallentem reperiunt; precanturque, ut regis parens præceptis in patriam regrediatur. At ille: Non puto, ait, Deo placere, ut natale solum, quod semel ob ejus amorem reliquimus, denuo repetamus. Itaque illo non acquiescente, Bertarius, rem per se exsequi veritus, ferocissimis suorum quibusque, qui id perficiant, relictis, abscessit. Illi, feritate posita, virum Dei multis precibus rogant, ut ipsorum miseretur: qui si eum e monasterio non abstraherent, mortis periculum incurrerent. Illo autem exire, nisi vis fieret, pernegante, alii ejus pallium apprehendunt, alii genibus provoluti cum lacrymis obsecrant, tanti ut sceleris noxam sibi condonaret, utpote qui non sua sponte, sed regis præceptis adacti id committerent. Tandem eorum periculum miseratus cedit Columbanus, & cum multo omnium mœnore & ejulatu monasterio egreditur, simulque cum eo qui eum ex Hibernia ac Britannia insulis secuti fuerant: ceteri, qui in Gallia nati erant, Franci, Burgundiones, Galli, jussu regis in monasterio remanserunt inviti; in primis Eustasius seu Austasius, Mietii Lingonensis episcopi, ut jam dixi, sororis filius, qui postea Luxoviensi monasterio abbas præfuit, a magistro discipulus, ac velut a patre filius avellit. Dati Columbano ejusque sociis custodes, qui eum extra regnum Theoderici deducerent, & navi impositos in patriam avehendo curarent. Ragamundus iis præfectus Namnetas usque perduxit Columbanum, universis fratribus mœnore plenis velut funus extra monasterium subsequens. Mæstus & ipse pater suorum membrorum avulsione, caelos suspiciens: Æterne, inquit, rerum conditor, tu illos opportunis fove cibariis ac subsidiis, ut debitum majestati tuae cultum impendere valeant. Tum eos spem suam in Deum defigere jubet; id non in sui suorumque dispendium redundaturum, sed in profectum. hanc enim occasionem esse multiplicandi propagandique monastici sui instituti. quod quidem eventus probavit.

XLVIII.
Iter ejus usque
Namnetas.

Egressus ergo vir sanctus cum suis anno vicesimo post suum in Vosago incolarum, per urbem Vesontionem & Augustodunum in castrum Avallonem pervenit, sanato in via regionum equorum custode, qui virum Dei lancea transigere voluerat. Dein per Choram vicum, ubi in domo Theodemandæ nobilis ac piæ feminae hospitatus, duodecim daemónicos curavit, Autifiodorum accessit, Ragamundo contestatus, Chlotharium, quem tunc spernebant, intra triennium habituros dominum. Dein Autifiodoro Nivernum adductus est, ut scaphæ impositus, secundo fluvio Ligere in sinum Britannicum deferretur. Cum scapham lentius, quam custodibus videretur,

ANN. CHR.
610.

conscenderent, unus eorum arrepto remo Luam monachum percussit, quem, non secus ac propria membra, sic atrociter casum Columbanus non ferens: Cur, inquit, crudelis, dolorem auges meum? non sufficit ad vestram ruinam scelus jam commissum? Certus sis, te hoc ipso loco debitam aliquando ultionem recepturum. quod quidem probavit poena paullo post subsecuta, custode ibidem postmodum aquis submerso. Forte is fuerit Luanus monachus, quem sanctus Bernardus centum monasteriorum patrem fuisse scribit, & quem virum sanctissimum ac religioni cum primis deditum fuisse Jonas testatur. Cum Aurelianos attingisset Columbanus, ad ripas Ligeris extra urbem sub tentorio residere coactus est: ubi cum nemo ex civitate necessaria sibi suisque suppeditare auderet, id officii præstitit mulier quaedam ex Syria orta, cujus conjugii oculis orbatu vir sanctus lumen in accepti beneficii vicem restituit. Turonos accedenti Columbano sancti Martini sepulcrum adire non nisi ægre permissum: ubi a Leopario ejus urbis episcopo invitatus ad prandium, & cur in patriam rediret interrogatus: Canis me Theodericus, inquit, a meis fratribus abegit. Tum unis e convivis Chrodovaldus, qui etsi Theodeberti regis materteram in matrimonio haberet, nihilo minus Theoderico fidelis addictusque erat, id in principis contumeliam dictum graviter ferens, in Columbani aurem dixit, sibi satius esse lac, quam absinthium bibere. Ad hæc Columbanus Theoderici interitum post triennium Chrodovaldo denuo prædixit. Leuparius virum sanctum viatico profectus est, discedentem Namnetas. Hic Suffronius seu Sophronius urbis episcopus, & Theodoaldus comes, ut sibi a rege mandatum erat, navim parant ad devehendum in Hiberniam Columbanum. Cum aliquamdiu ibidem moraretur, a Procula & Doda piis feminis pro modio farinae, quem ipse pauperi de suo largiri præceperat, comestum accepit, ad verecundiam Suffronii episcopi, a quo nihil impetrare potuerat. Parata navi Scotica, coepta navigatio: sed, adversante vento, immo Deo, navim ad litus redire coegit undarum moles, atque arenæ defixam reliquit. Manente per triduum absque undis carina, dominus navis ob respectum viri Dei cælitus hoc fieri intellexit, statuitque iis omnibus, quæ ad eum pertinebant, navim exonerare; nec mora fluctus maris magno impetu fluminis alveum exundantes, carinam ad alta provexere. Rem mirati omnes, voluntati Dei cedendum rati, viro Dei, quocumque ire vellet, permisere.

Moratus ibi paullulum Columbanus, demum ad Chlotharium Chilperici filium, Neustrasii Francis, extrema Gallia ad oceanum positus, imperantem, proficiscitur. qui eorum, quæ vir sanctus a Brunichilde & Theoderico passus esset, non ignarus, eum, veluti munus caelo delapsum, laetus excepit; rogavitque, ut intra fines regni sui subsisteret, ab ipso colendus; & quibuscumque egeret rebus juvandus. Columbanus, gratiis regi actis, in ejus regno consistere noluit, ne aliquam belli inter eum ac Theodericum materiam præberet. Eundem nihil minus ob quædam peccata, quorum vix ulla expertus aula est, castigavit. Rex se pro ejus voluntate omnia emendaturum promisit; ac deinde per Theodeberti regnum in Italiam contendere cupienti comites dedit ducesque viæ, qui eum ad Theodebertum tuto perducerent. Itaque Columbanus per Luteciam Parisiorum, cujus ad portam daemonicam curavisse dicitur, Meldos * pervenit: ubi a Chagnerico Franco, Theodeberti conviva & consiliario, viro nobili ac sapiente, atque ab ejus uxore Leudegunda, piissima femina, honorifice exceptus est, forte in villa Pipimisto, ubi illi Eustasium postea excepere, duobus circiter passuum millibus supra Meldorum urbem ad Matronam sita. Ambos conjuges cum universa familia vir Dei benedixit, in primis Burgundofaram eorum filiam tum infantem, quam etiam Deo vovit, uti Chagnoaldum eorundem filium, qui postea Lugduni-clavati episcopus factus est. Inde paullum progressus, apud Vultiacum * villam, iridem ad Matronam positam, non minus benigne acceptus ab Authario Franco, pietate juxta ac genere illustri, ejus filii impuberibus, Dadoni & Adoni, sancta precatus est. qui cum ad virilem ætatem pervenissent, Chlothario, dein Dagoberto acceptissimi fuere; eorumque prior in saltu Jotrensi (Juranum vocat Jonas) cœnobium virginum; posterior in saltu pagoque Briegenfi ad fluviolum seu torrentem Resbacem virorum monasterium, nomine Jerusalem, utrumque sancti Columbani regulæ subiectum, extruxerunt. His tertium adjungunt veteres Radonem Autharii filium, Dadonis & Adonis germanum, cui Radoliensis ad Matronam prope Jotrum monasterii principia tri-

XLI.
Ad Chlotharium
accedit.Dein ad Theo-
debertum.

* Meaux.

* Enffy.

ANN. CHR.
610.

buunt. Tandem Divodurum-Mediomatricorum, quo multi e Luxovio fratres obviam ei præcesserant, ad Theodebertum Austrasiorum regem venit Columbanus, ab eoque humanissime excipitur, optione sibi concessa, ut in quocumque vellet regni sui loco cum suis confisteret. Electum ab eo Brigantium opidum ad lacum Constantiensem, cujus loci vicinos incolas, gentilium profanis ritibus ad id tempus addictos, ad Christi fidem convertit.

L.
Luxoviensibus
scribit.

Dum Namnetis per triduum moraretur, epistolam ad suos Luxovieneses scripsit, in editis tertiam, cujus hæc inscriptio: *Dulcissimis suis filiis, discipulisque carissimis, fratribus frugalibus, cunctis simul monachis suis, Columba peccator.* Principio pacem, salutem, & sempiternam caritatem eis imprecatus, suum de eorum profectu desiderium eis aperit; tum hortatur eos ad patientiam, ut ne *temporales* sint; & ad orationem cum fide & unanimitate faciendam; certos se, quidquid petierint, a Deo accepturos, si cor unum sint, & anima una, alioquin, si unam velle & unum nolle non habeant, melius esse ut non simul habitent. jubere, ut quicumque sibi adhærere & consentire velint, Attalæ adhærereant & obediant, cui optionem dat, aut Luxovii residere, aut se sequi. Si ille venire ad se voluerit, Waldolenus sit præpositus. Tum Attalam alloquitur, monetque, ut qui secum unanimes non fuerint, eos continuo valere jubeat, tantum ut cum pace eos dimittat; Libranum honoret, & Waldolenum penes se retineat, modo ut humilis sit; suumque osculum, quod a discessuro non accepit, ei tradat. Id se habere in votis, ut, si Attala ibi animarum profectum viderit, istuc maneat; sin pericula, maxime discordiæ, ad se accedat. timere enim, ne & istuc sit discordia propter pascha: ne forte Galli eos a se alienare & separare velint, si cum ipsis in paschæ celebratione non consentiant. Paci maxime provideat, paci repugnantes secum non retineat, prudentior se futurus, qui dum omnes ad pacem & unanimatem revocare voluit, præne insipiens factus sit, & perperam sudaverit. Sit quodam modo multiplex ad curam eorum, qui sibi cum fide & amore obedierint; sed eorum erga se amorem timeat, utpote ipsi periculum, si amaverint. Dein hortatur omnes ad regulæ disciplinam firmiter & constanter retinendam. Quicumque rebelles fuerint, foras exeant; quicumque obedientes, ipsi sint heredes, & ad eum, qui juxta altare, quod sanctus Aidus episcopus benedixit, Deo servierit, omnes aspiciant, eique adhærereant. Ceterum se habuisse in votis, gentes adire, eisque prædicare evangelium; sed hoc votum tantisper in animo remisisse, quod illæ tardiores sint ad id suscipiendum. Se cum lacrymis hæc scribere, quamquam fortem militem in bello plorare non decet. Non esse novum quod sibi contigit: beatum esse qui cum Christo aliquid patitur; omnia pro veritate sustinenda, ut simus Domini passionum, tandemque regni ejus participes. His omnibus addendam perseverantiam; quam ut quis obtineat, auxilium Dei jurgiter imploret cum omni mentis humilitate. Non enim dignos esse misericordiam, nisi qui se miseros coram Deo confitentur & agnoscunt. In fine addit, nunc sibi scribenti nuntium supervenire, monentem, sibi navem parari, qua invitatus in regionem suam revehatur. Sed, si fugere velit, obstare neminem; idque custodes suos velle videri. Denique, si ad fratrum gubernationem Attala non sufficiat, fratres suos Brittones in vicinia esse, nempe in Armorica: una simul omnes convenient, in unum locum, ubi facilius contra vitia & diaboli dimicent insidias. Tum, orate, inquit, pro me, viscera mea, ut vivam. His litteris acceptis, Attala Columbanum sequi maluit, quam Luxovii permanere: & forte unus eorum fuerit, qui apud Divodurum-Mediomatricorum Columbanum adierint; Columbanus in Bobiensis monasterii regimine successor futurus. Waldolenus etiam Luxovio discessit, Walaricum sequi malens, quam Luxoviensibus præesse. His itaque præfectus Eustasius, ex nobili Burgundionum genere procreatus, Mietii Lingonensis episcopi ex sorore nepos. Columbanum Luxovio discedentem secuti sunt Scotti omnes, in primis Gallus, Luanus, Potentinus, unus e duobus, qui apud Aurelianos, annonæ quarandæ causa, in urbem a Columbano missi sunt; & Domoalis ejus minister. nam abbatibus ministrare quemdam ex monachis moris erat, quo munere etiam Chagnoaldus functus est. His quatuor totidem alii etiam adjungendi, Comininus, Eunocus, forte etiam Equanacus, Scotti; & Gurganus Britto, religione præstantes monachi: quibus adjutoribus usus fuit Columbanus ad pluviam a messe depellendam. Certe

L. I.
Monachi ejus
exsili loci.
a Jonas n. 16.
b id. n. 30.

ANN. CHR.

610.

a Ital. sac.
no. 7. col. 1321.
b Jonas n.

41.

L. II.

Gallus apud
Alemannos cui
eo se sistit.

* Limat.

* de Zuric.

* Zug.

ex illis tres invenio, Columbanus litteris pro Bobiensis monasterio subscripsisse a apud Ughellum, una cum Domitale diacono Scotto, quem non alium esse a Domoale persuasum habeo. Ex his Potentinus in Neustria constitit, & in suburbio b Constantiæ urbis monachorum coetum congregavit.

Gallus, Columbanus in Bancorensi Hiberniæ monasterio discipulus, & peregrinationis collega, eandem cum eo fortunam subiit, & relicta Mettensium urbe, ambo Moguntiam profecti, ubi a Leonisio episcopo necessaria subsidia acceperunt; deinde, si Walafrido Straboni fides, per fluvium Lindimacum, quem recentiores Limagum * vocant, & per lacum Turicinum seu Tigurinum *, ad lacu ipsius caput pervenerunt, in locum, qui Walafrido Tucconia; hodie Tuggium * dicitur. Cum vero hujus loci incolas paganos a cultu idolorum revocare tentarent, inde coacti discedere, ad castrum Arbonam accedunt, excepti a Willimaro presbytero; eodemque duce Brigantium veniunt, ubi, reconciliato sanctæ Aureliæ templo, Columbanus per tres annos substitisse dicitur, multosque circumquaque infideles ad christianam religionem adduxisse. Certe Jonas auctor est, Columbanum solo flatu dissipasse vas ingens seu *cupam*, quod viginti sex modios cervisiæ capiebat, quodque loci incolæ deo suo Vodano (sic Mercurium vocabant) offerre ac litare volebant; eoque facto multis ad Christi fidem & doctrinam conversis baptismum contulisse; alios jam lavacro ablutos, sed in superstitionem relapsos, ad cultum evangelicæ doctrinæ monitis suis revocasse.

Waldolenus Luxovio videtur abfuisse, cum inde recessit Columbanus. Huc enim refero verba ejus epistolæ ad Luxovienses. *Tantum Libranum honora, & semper Waldolenum tene, si illic sit cum congregatione. Bene illi Deus faciat: humilis fiat, & mecum illi da osculum, quod tunc festinans non habuit.* His verbis lucem affert libellus de vita sancti Walarici, quem Waldolenus a beato Columbano socium ad prædicandum inter gentes Christi evangelium & adiutorem obtinuisse perhibetur. Hac obtenta facultate, ambo in Neustriam profecti, ad Chlotharium accesserunt, ab eoque locum a turba remotum impetrarunt, ad construendum scilicet monasterium, in quo post evangelicæ prædicationis labores tantisper quiescerent. Cum advenissent in pagum Ambianensem, ubi Sigobardus comes *mallum* seu publica judicia faciebat, Walaricus quemdam reum equulei suspendio defunctum excitasse memoratur. Nuper in ipsa urbe Ambianorum oratorium adhuc exstabat, in facti memoriam eodem in loco erectum. Inde Walaricus, alius Walaricus, Gualaricusve, ad locum perrexit sibi a rege concessum, qui Leucanus seu Leuconaus antiquo vocabulo dicebatur, situm in pago Vinemacensi * ad Somenæ seu Suminæ fluminis ostia in oceanum: ubi nunc sancti Walarici monasterium cum opido cognomini visitur. Istuc Leuconensis cœnobii fundamenta jecit vir sanctus, annuente Berchundo Ambianensi antistite, qui istuc diebus quadragesimæ secedere solitus erat. Ibidem Walaricus in privatam cellulam, segregatus a fratribus, se reclusit, ut; omni sæculi curâ postposita, uni rerum divinarum contemplationi vacaret: cum ceteri fratres, qui ex munificentia regis alebantur, construendo monasterio instarent. Situs ejus loci monachis percommodus & opportunus erat, tum ob viciniam maris & Somenæ piscosæ annis, tum ob terræ circumjacentis ubertatem. Eo ex Isaræ * fluvii confinio adductus ad Walaricum contractus quidam, vocabulo Blitmundus, alio nomine Gogus, manibus ejus super infirmum cum oratione impositis, membrorum usum facultatemque recepit; idemque ob tanti beneficii memoriam monachus ibi factus, processu temporis dignus habitus est, qui viro Dei in loci regimine succederet. Forte duo germani ad eum in festivitate sancti Martini sumto potu advenerant, quibus ille increpando dixit: *Miror, cur ante missarum sollempnia potum præsumpsistis. Eâ quippe tum sacrorum mysteriorum reverentia erat, quæ paucis hæcenus hæret. Illi culpam confessi, veniam petunt, & in posterum se culpam emendaturos pollicentur. Idem alteri etiam in dominica die accidit, quem facti illicite commissi itidem pœnituit. Redentium aliquando ex domo cujusdam principis viro sancto occurrit ad fluvium Auva, haud procul a vico Augusta *, stipes ingens cum variis idolorum figuris eidem impressis: ad quem rusticorum insana multitudo impia sacra faciebat, quod etiam discimus ex actis sancti Lupi episcopi Senonensis. Rei indignitate commotus Walaricus, a sino infi-*

ANN. CHR.

611.

L. III.

Vvalaricus
condit monas-
terium.

* Je Vimeux.

Alia ipsius
facta.

* Vofe.

* Ouf.

ANN. CHR.
611.

dens, monacho se comitanti imperavit, ut stipitem in terram prosterneret. Ille vero statim manu leviter contactum obedientia merito in terram dejecit, quem vix magna hominum multitudo evellere potuisset. Concurrentes ad hunc casum cum armis & fustibus vicinos incolas, ut injuriam deo scilicet suo factam vindicarent, Walaricus divino spiritu afflatus ab idolorum cultu respicere docuit, iidemque eodem in loco postea basilicam in honorem sancti Walarici construxerunt juxta quemdam fontem, in quo vir sanctus lavisse fertur, cujus aqua hactenus potantibus saluberrima sunt. Pontem * vicum appellant, passibus admodum centum distitum ab Augusta, paulo supra Augum * opidum, hic Auvam dictum: unde fluvius Auvæ, quod Augum præterfluat, Bressa vulgo appellatus. Ad Waldolenum quod attinet, cum Walarico apud Leuconam remansit, videturque ex illo pago fuisse oriundus; (istuc enim fratres ejus ad eum accessisse dicuntur annonæ petendæ gratia) ob idque consilium cepisse iis in locis evellendi paganissimi reliquias.

ANN. CHR.
612.LIV.
Theodebertus a fratre vi-
cus, cæsusque.
* Nas.

* Sulpich.

PER id tempus Theodericus Burgundiæ rex, belli faces præferentem Brunichilde, Theodeberto fratri excidium parat, coactisque ex toto regno copiis, in Austria regnum irrumpit. Nasio * castro Leucorum ac Tullo expugnatis, occurrit Theodebertus in campis Tullensibus. Ibidem instructæ acies, commissum prælium, pugnatumque eo furore, quo in bellis civilibus pugnari solet. Magna utrimque cæde facta, fufus tandem fugatusque Theodebertus. Fugientem secutus est Theodericus ad castrum usque Tolbiacum *, Chlodovei senioris quondam victoria nobile, quod abest a Colonia-Agrippina millibus passuum viginti-quatuor. Ibi redintegratum prælium majori quam prius mole, sed non dispari Theodeberti fortuna: cui denuo victo, & fuga salutem querenti, intra Coloniam caput abscissum a suis, qui hoc facto victoris gratiam mercati sunt. Jonas auctor est Columbanum, quo tempore ad Tolbiacum pugna fervebat, inter legendum putris quercus trunco insidentem, obdormisse, & viso quæ inter fratres gerebantur cognovisse; suadentique Chagnoaldo, ut suis precibus Theodebertum adversus communem hostem juvaret, restitisse virum sanctum, ac respondisse, stolidum id consilium esse, religionique ac præcepto Domini contrarium, qui nos pro inimicis orare jubet; satius esse pugnam eventum justis iudicis arbitrio permittere.

LV.
Columbanus
Bobienſe mo-
naſterium con-
dit.

* Pavis.

Cum vero victoriam penes Theodericum stetit intellexisset, & sub unius dominium Galliam atque Germaniam, id est Burgundiæ & Austria regna, esse redacta; relicto apud Alemannos Gallo tunc ægrotante, in Italiam se recepit, atque Ariani apud Mediolanum qua voce, qua scripto, confutatis, ab Agilulfo Langobardorum rege honorifice susceptus est, data optione, ut intra Italiam, ubicunque vellet, sibi sedem eligeret. Tum Jocundus quidam aptum ad id locum regi indicavit in alpibus Apenninis seu Cottis, ab urbe Ticino * distitum millibus passuum quadraginta, vocabulo Bobium, ad rivum cognominem, & ad alium amnem Treviam appellatum, super quem olim Hannibal hiemans, hominum, equorum, & elephantorum atrocissima damna sensit. Illic superesse veterem basilicam sancti Petri apostolorum principis, in qua supernas virtutes factas se vidisse contestatus est. Eo profectus Columbanus, basilicam semirutam reperit, eamque pristino decori brevi restituit, immensas trabes per ardua & aspera loca cum suis comportans tam facili negotio, ut divinam operi virtutem adesse non dubitaverit, Dei voluntatem esse affirmans, ut in ea eremo consisteret. Basilica instaurata, constructæ monachorum ædes, & cætera omnia, quæ ad eorum usum ac necessitatem pertinent, quatenus loci & instituti monastici conditio patiebatur. Apud Ughellum ^b litteræ Agilulfi nomine referuntur, basilicam beati Petri Columbano largientis cum loco Bobio ad quatuor millia per circuitum: sed vitiosa est in his litteris indictio quinta, siquidem Columbanus obiit anno ejus sæculi quinto-decimo, qui indictione tertia præditus erat. Mendum etiam irrepsit in alias ^c litteras, quibus vir sanctus Bobienſe monasterium sedi apostolicæ subjecit, beato Gregorio papæ inscriptas: quem anno ante conditum istud monasterium saltem octavo e vivis excessisse constat. De cetero hæ litteræ videntur esse bonæ notæ, nihilque in earum contextu, neque in subscriptionibus occurrit, quod illi tempori non conveniat. Harum duo exemplaria Columbanus fieri iussit, quorum unum in Romana beati Petri ecclesia, alterum penes se in Bobienſi archivo asservari voluit.

^a Ital. sac.
10. 7. col.
1322.^b ibid. col.
1320.

Præter

ANN. CHR.
612.

Præter basilicam sancti Petri, oratorium in honorem beatissimæ Virginis Deiparæ in proxima rupe cum spelunca ad suam ipsius mensuram construxit, eoque per totam quadragesimam fecedere consueverat, jejuniis & precibus vacaturus; aliis vero temporibus subinde solitariam ibidem agebat vitam, tantumque sabbato vel diebus festis ad monasterium revertebatur. Prope hoc oratorium defixit etiam crucem, ad quam sæpiissime genua flectebat. Consuetudo quippe illius gentis piorum hominum est, ut minimum centies per unumquemque diem genua flectant, uti legitur in libello de miraculis beati Columbani. Omnes ejus discipuli, qui e Gallia recedentem secuti fuerant, eundem in Italiam comitati sunt: quorum plerique præmissis ad pontificem Romanum litteris subscripsisse reperiuntur, exceptis Gallo, qui in Alemannia remansit, & Chagnoaldo, qui in Galliam ex Alemannia reversus est. Hæc subsequenti biennio facta continenter ob rerum consequentiam retulisse visum est.

Hoc anno post mortem Apollinaris episcopi Bituricensis, Austregisilus abbas sancti Nicetii Lugdunensis monasterii in ejus locum, communi omnium suffragio, cum regis Theoderici consensu subrogatur, eamque ecclesiam rexit per annos duodecim, quemadmodum sibi divinitus revelatum fuisse, Sulpicio futuro ejus successori, & Desiderio diaconis significavit. Ejus pontificatu nobilis & pia matrona, Bertoara nomine, cœnobium virginum prope Bituricas ædificavit, ubi laudabili conversatione tum vixit Friovala reclusa, quam Austregisilus episcopus dæmonis vexatione liberavit, postquam spirituales Domino hostias pro ea obtulisset, confecto Christi mystico corpore, quod ipse prius percepit, deditque puellæ, ei præcipiens, ut religiosas vestes cum velo acciperet, & a vino carnibusque (quod S. Benedictus Aquinensi clerico, simili dæmone infestato, præceperat) in posterum abstineret. Hæc auctor anonymus in libello de gestis S. Austregisili scribebat eo tempore, quo Friovala in monasterio beatæ Bertoaræ reclusa inter reliquas Dei famulas adhuc degebat. Hæc est Bertoara, nobilis genere & religione femina, quæ, referente Jona in actis Eustasii abbatis, in Bituricensi urbe puellarum monasterium ex beati Columbani regulâ construxit, quod modo collegium est canonicorum secularium ad muros urbis, beatæ Mariæ de Salis nuncupatum. Ad hæc in Bituricensi urbis suburbano seu pago, ut subdit Jonas, vir venerabilis Theodulfus, cognomento Bobolenus, tria alia monasteria sub eadem regula condidit, religione florentia; primum in insula supra fluvium Milmandram *, ubi religiosorum congregationem adunavit: alterum, Gaudiacum nomine, haud procul a fluvio Alberta *: tertium Christi virginum apud Caramtomum, supra fluvium jam dictum Milmandram. Insuper quartum itidem virginum juxta Nivernensē opidum sub eadem regula construxit. Ex his quatuor monasteriis duo tantum supererunt, Caramtomense * & Nivernense sub titulo beatæ Mariæ, Ordini sancti Benedicti etiam nunc subiecta.

Eodem fere tempore Amandus, is qui postea Trajectensem ad Mosam episcopatum adeptus est, divino se se cultui mancipavit, primum quidem in Ogia insula, deinde in Turonico sancti Martini monasterio, ubi tum monachi sub abbate versabantur; postmodum privata cellula inclusus apud Bituricas, Austregisili mox laudati pontificatu. Ortus est in pago Herbatilico * prope Namnetas, & quidem christianis & claris genere parentibus, Amantio & Serena. Vir tantus, ut ejus nativitas, quæ circiter annum superioris sæculi octogesimum-nonum contigit, in perverstitis quibusdam martyrologiis, puta monasterii sancti Martini Tornacensis, nonis Maii consignetur. Vix pueritiam egressus erat, cum in Oia seu Ogia * insula monasterium, cujus nomen haud proditur, perfectioris vitæ desiderio se recepit, monachis collatantibus, patre vero gravate ferente, qui eam a proposito, paternæ hereditatis obtentu, revocare conatus est. At terrenam hereditatem parvi pendens generosus adolescens, ut se a parentum molestiis liberum præstaret, ad sancti Martini tumulum adiit, & capillis penitus recisis, clericatus honorem adeptus, ceteris ejusdem loci monachis prælucebat. Sed cum locus tam celebris piissimo adolescenti, latebras cupienti, non bene conveniret; abbatis & fratrum, quibus magnum sui desiderium reliquit, permisso & benedictione, Bituricas accessit ad Austregisilum episcopum, a quo benignissime acceptus est, itidemque a Sulpicio archidiacono, qui Austregisilo postea successit, re & cognomine Pio. Hinc eorum jussu Amando juxta ecclesiam, in superiori civitatis muro constructa cellula: in qua tribus fere militans lustris, cilicio tectus & cinere, attritusque jejuniis & inedia, solo pane hordeaceo & aqua contentus perduravit, nempe usque ad Romanam peregrinationem, de qua in consequentibus acturi sumus.

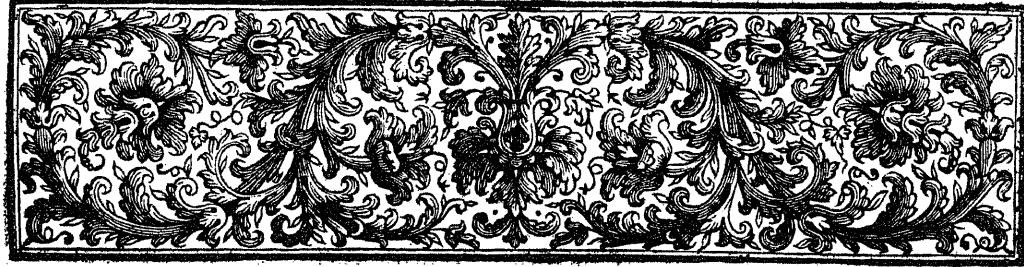
LVI.
Austregisilus
fit episcopus
Bituricensis.Bituricensia
monasteria.* In Mar-
mande.
* In Anbois.

* Charenton.

LVII.
Amandus fit
monachus &
reclusus.

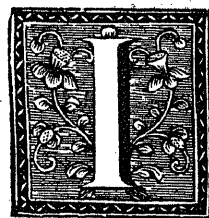
* Herbage.

* Oye.

ANN. CHR.
613.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER UNDECIMUS.

*Ab anno Christi 613. ad annum 627.*I.
Theoderici
& Brunichildis
interitus.

INTEREA Theodericus fratris interitu & parto Austriae regno ferocior, ut est ambitio confortis impatiens, Chlothario regni Francici partem, quae ad Neustriam pertinet, invidabat; & Denteleni ducatu, quem ei restitutum pollicitus fuerat, modo ne Theodeberto faveret; repetito, reddere negantem opprimere, regnoque penitus exuere maturabat. Jamque exercitus ipsius, ex Austria & Burgundia collectus, in Chlotharii regnum properabat, cum Theodericus ipse in urbe Mettis ex profluvio ventris interiit inter flagrantis ignis incendia, inquit Jonas, qui eum divinitus percussum fuisse dicit, ut Chlothario totius regni Francici principatus, quemadmodum Columbanus praedixerat, obveniret. Morte regis comperta, exercitus statim domum revertitur: nec mora Chlotharius Austriae & Burgundiae regnis, nullo fere negotio, potitur, frendente nequiquam Brunichilde, quae Sigibertum, ex Theoderici filiis natu maximum, paterno folio imponere conabatur. Jonas auctor est, Sigibertum collectis copiis obviam Chlothario processisse: quem Chlotharius captum peremerit, fratresque ejus quinque cum proavia Brunichilde, quam primo dedecorose camelo impositam toti exercitui ostentaverit, & post indomitum equorum caudis alligatam misere perire iussit. Nec hoc supplicio contenti Burgundiones, quibus invisa jam dudum ejus dominatio erat, ossa ejus igni cremasse dicuntur: quae post modum a quibusdam collecta, apud Augustodunum in basilica monasterii sancti Martini, quam ipsa construxerat, cum cineribus illata sunt: ubi haecenus ejus sepulcrum marmoreum visitur cum loculo plumbeo, in quo ejus cineres cum semi-ambustis ossibus asservantur. Ejus obitus i v. kalendas Maii in necrologio loci notatur. Regiam magnificentiam indicat etiam praesens basilicae status, cujus fabrica columnis marmoreis fulcitur. Ex quatuor aut quinque filiis, quos Theodericus ex concubinis suscepit, Sigibertus, Corbus, Meroveusque capri, Chlotharii jussu intererunt sunt. quarum, nomine Childebertus, annum agens undecimum, concitato equo salutem fuga quaesivit, nec usquam postea repertus est.

Brunichildis apud S. Marcinum sepulta.

II.
Rusticula abbatissa falso accusata.

Huc refert Valesius quod de Rusticula, parthenonis sancti Casarii Arelatenensis abbatissa, Florentius presbyter ecclesiae Tricastinae in ejus vita scripsit: nempe eam a Maximo episcopo, scilicet Avenionensi, & Riccimiro nobili principe apud Chlotharium falso accusatam fuisse, tamquam occulte regem nutrirer, nempe praedic-

ANN. CHR.
613.

tum Childebertum; Riccimurumque Arelate profectum, facta cum episcopis Chlotharii jussu inquisitione, e suis ad regem misisse, qui affirmarent, Rusticulam manifesto crimine convictam fuisse. Hinc Chlotharius majori furore accensus, Faraulfo uni de optimatibus suis mandavit, eam ut ad se adduceret. Haec vero sancti Casarii praecipuum regulam obtendens, sanctimonialium e monasterio egressum interdicens, aiebat mori se malle, quam pii patris interdictum violare. Tum Nymphidio civitatis principi nomine regis a Faraulfo imperatum, ut eam e monasterio per vim abstraheret. Ille vero, qui virginem sanctam magnopere venerabatur, eam cum lacrymis obtestari coepit, ut se hinc educi pateretur, ne capitis periculum in se ambos accerferet. Haec itaque obtestationi cedens, ab ovili sancto abstrahitur, & in cella monasterii, quod in eadem civitate situm erat, custodiae mancipatur, post septem dies indeeducta, ut ad regem perduceretur. Hanc injuriam dolens sanctus ejusdem civitatis antistes Domnulus, ad regem festinato accessit, eumque reprehendit, quod piissimam & innocentissimam abbatissam falso crimine damnasset. Mox duo comites a rege missi, qui reverenter eam ad se perducerent, & in via rebus necessariis instruendam curarent. Cum in regis conspectum venisset, quaerente rege coram optimatibus suis, an vera essent, quae sibi de ea nuntiata fuerant; Deum innocentiae suae testem appellavit, & tantum se facinus ne cogitasse quidem, nedum fecisse jurejurando affirmavit. At rege nihilo minus haesitante, Rusticula filii ejus mortem praedixit, quem historici nostri omnes ignotum habent. Absoluta demum abbatissa dimittitur, & in suum monasterium honorifice reducitur, omnibus in gaudia effusis, sed maxime puellis sacris, quae piam matrem sibi ereptam inconsolabiliter lugebant.

Adepta regni Francici monarchia, Chlotharius, Columbani vaticinium in se completum videns; venerabilem Eustasium, qui Luxoviense monasterium ejus loco regebat, ad se accersit, eumque cum supplemento publico & nobilium virorum comitatu in Italiam mittit ad Columbanum, ut ei reditum in Galliam persuaderet. Viso Eustasio summopere recreatus Columbanus, post aliquot dies, commendata regula accurata disciplina, eum a se dimisit, regique ob summam ejus dignationem quam maximas gratias agere iussit, seque apud eum excusare, quod ejus invitatu in Galliam non rediret, id unum orare, ut filios sodalesque suos, qui Luxovium incolebant, regali favore ac praesidio fovaret. Eidem etiam literas scripsit castigatorias, quas rex, veluti benevolentiae & amicitiae pignus, reverenter accepit. Dein omni praesidio ac subsidio Luxovienses fovit, annuis censibus ditavit, monasterii terminos pro nutu Eustasii auxit, & pro regia munificentia necessaria quaeque fratribus in Columbani gratiam suppeditavit.

VII.
Chlotharius ad se invitat Columbanum.

Fervebat ad hoc usque tempus controversia de tribus capitulis, quae plerisque Histriae, quosdam etiam Galliae Cisalpinae episcopos afflaverat. Hi Theodelindam primo reginam Langobardorum, dein ipsum Agilulfum regem, postquam ab Ariana haeresi ad catholicam fidem conversus fuerat, in partes suas pertraxerant, conquesti, Theodori Mopsuesteni, Theodoretii Cyri episcopi scriptorum, & Ibae Edeseni epistolae, quae tria capitula erant, damnatione, in quinta synodo generali sub Justiniano facta, tentatam fuisse auctoritatem concilii Chalcedonensis, in quo tres illi episcopi laudati fuerant. Vigilus pontifex principio anxius animi, primo synodum quintam rejecerat, tamquam Chalcedonensi contrariam: deinde approbaverat, quod in ea non de doctrina fidei, sed tantum de personis actum esset. Catholici episcopi in diversas abiire partes, aliis timentibus, ne synodo Chalcedonensi hinc fraus fieret; aliis existimantibus hoc compendio eam stabiliri; si, damnatis tribus capitulis, quae haereticis maxime displicebant, errantes ad fidem synodi Chalcedonensis revocarentur. Haec quaestio an etiam ad Hiberniam permanerit, non ita liquet. nam quae hac de re legitur Gregorii Magni epistola ad Hiberniae episcopos, Histriae episcopis potius inscribenda videretur, quibus magis competit quaerela de persecutione sibi ob hanc controversiam illata. Nihil enim ejusmodi actum legitur adversus Hiberniae episcopos: cum Histriae episcopi, tamquam schismatici, ab ecclesia Romana rejecti sint. Theodelindam reginam Gregorius ab hac secta revocare conatus fuerat, scriptis litteris tum ad ipsam, tum ad Constantium Mediolanensem episcopum synodi quintae approbatorem, a cujus communione ob eam causam haec se removerat. Missi ad Theodelindam Johannes abbas cum apostolicis

IV.
Columbanus Bonifacio P. P. scribit de tribus capitulis.

a Greg. Mag. lib. 2. ep. 36. ind. 10.

ANN. CHR. 613. a Greg. M. lib. 3. ep. 4.

litteris^a, & Hippolytus notarius, ut eam ad catholicam communionem reducerent. Eamdem vero in sua sententia, etiam Gregorio mortuo, persistisse discimus ex epistola, quam Columbanus abbas ex cœnobio Bobiensi ad Bonifacium papam quartum hoc anno scripsit, instinctu Agilulfi regis & Theodelindæ, pro damnatione trium capitulorum. In hac epistola sub Palumbi nomine vir sanctus pontificem omnium totius Europæ ecclesiarum caput, & pastorem præfatus, ait non esse præsumtionis, quod Bonifacio scribere audeat, sed necessitatis, ad ecclesiæ ædificationem. quippe dolere se de infamia, quæ cathedræ sancti Petri inuritur, quasi fidem Chalcedonenfis synodi deseruerit. Papæ vigilandum esse, ut hanc a se propulset infamiam. Non bene vigilasse Vigilium papam, quem scandali caput esse multi afferunt. Grande ecclesiæ periculum impendere ex cæcæ prosperitatis securitate. Pontificis esse periculum propulsare, ut qui potestatem omnia ordinandi habeat, bellum excitandi, duces instituendi, & certaminis instruendi. Se a rege interpellatum, ut pontificis auribus suggerat, quanto dolore afficiatur ob schisma populi, tum ipse rex, tum regina, eorumque filius; & dolendum revera esse ac descendum, si in sede apostolica fidei puritas, ut ejus inimici impropere, non teneatur. Precari pro Christo, subveniat famæ suæ, quæ laceratur inter gentes, ne perfidiæ ipsius deputetur ab æmulis, si amplius taceat. Hæreticorum receptionem, nempe Eutychis, Nestorii, Dioscori, Vigilio, adeoque cathedræ sancti Petri imputari. quod si ita sit, cur Vigilii cum hac labe defuncti nomen in sacris recitetur? Jam Bonifacii culpam esse, si id ulterius fieri patiatur. Rogare sibi indulgeri, quod tam libere loquatur, quippe non personam apud se, sed rationem valere, & amorem pacis evangelicæ. Se suosque devinctos esse cathedræ sancti Petri; ejusque tantum cathedræ nomine Romam apud se magnam & claram censerit. Et ideo, inquit, sicut magnus honor vester est pro dignitate cathedræ, ita magna cura vobis necessaria est, ut non perdatis vestram dignitatem propter aliquam perversitatem. Tandiu enim potestas apud vos erit, quamdiu recta ratio permanerit. Nescire neminem, sancto Petro regni cælorum claves traditas: sed si forte superciliosum, ait, nescio quid, aut majoris præ ceteris auctoritatis ac in divinis rebus potestatis vobis vindicatis; noveritis, minorem fore potestatem vestram apud Deum: quia unitas fidei in toto orbe unitatem fecit potestatis & prærogativæ, ita ut libertas veritati ubique ab omnibus detur, & aditus errori ab omnibus similiter abnegetur. Denique rogare, ut, quia multi dubitant de fidei ejus puritate, cito tollat hunc nævum de sanctæ cathedræ claritate. Non enim decere Romanæ ecclesiæ gravitatem hac infestari levitatis fama, ut qualibet vi possit moveri a soliditate veræ fidei, pro qua tot martyres suum sanguinem fuderunt, malentes mori, quam convelli. Hæc se scribere jussione Agilulfi; eum rogare, rogare reginam, rogare denique omnes, ut, quam celerrime possit fieri, fiant omnia unum; fiat ut in patria pax, pax fiat mox fidei, ut omnes deinceps grex fiat unus Christi; pontifex Petrum, ac demum pontificem tota sequatur Italia. De cetero sanctissimum papam & fratres rogat, ut orent pro se vilissimo peccatore & suis comperegrinis juxta loca sancta & sanctorum cineres, & præcipue juxta Petrum & Paulum. Hæc summa est epistolæ Columbani abbatis ad Bonifacium papam quartum, paullo quidem pro nostris moribus liberioris, sed ex magno ejus in apostolicam sedem studio profecta, in qua meminit alterius epistolæ contra Agrippinum nescio quem scriptæ de eodem argumento.

v. Theodelindæ olea Roma missa.

Ex hac porro epistola nemo non videt, Gregorium apud Theodelindam reginam non omnino evicisse, ut in trium capitulorum damnatione cum Romana ecclesia consentiret; nec id obtinuisse Johannem abbatem & Hippolytum notarium, quos ejus rei causa ad eam direxerat. Hic est sine dubio Johannes ille, qui de oleis sanctorum martyrum, quorum Romæ corpora requiescunt, tempore, & forte jussu Gregorii eidem Theodelindæ detulit: cujus rei indicem authenticum, in papyro ægyptiaca scriptum, legimus in museo illustissimi Francisci Serræ canonici Mediolanensis, qui eum ex Modoëtiæ basilica a Theodelinda constructa acceperat. Hunc indicem nuperrime typis vulgavit doctissimus Muratorius in tomo secundo Anecdotorum, cujus initio edidit librum de fide; a me superius desideratum, auctore Bacchiario, quem monachum fuisse in prolegomenis suis probat, uti ego, cum necdum ejus tomus prodisset in lucem. Porro prædicta olea, vel ex sanctorum corporibus profuentia, vel ex lampadibus ad eorum reliquias ardentibus accepta erant. Posterius mihi proba-

b Anecd. 10. a. p. 191. c lib. 2. n. 4.

AAN. CHR. 613.

bilis videtur. neque enim veri simile, oleum ex tot sanctorum martyrum corporibus, quot Romæ colebantur, promanasse. Ceterum apud Gregorium Turonum episcopum legimus, ejusmodi oleum ex lampade ad tumulum sancti Martini ardeute, immo etiam pulverem ex ejus sepulcro collectum, pro reliquiis sacris habitum, acceptumque fuisse. Et ipse Gregorius Magnus gratias agit Leoni exconsuli, ob susceptum ab eo oleum sanctæ crucis. Non alia ergo erant olea illa Theodelindæ reginæ tranmissa, quæ olea sancta, ut in fine indicis legitur, temporibus domni Gregorii papæ adduxit Johannes indignus & peccator domine Theodelindæ regine de Roma, in basilica sancti Johannis-Baptistæ, quam ipsa Modoëtiæ construxerat, forte reposita. Sed hæc extra ordinem. Quamquam nonnulla mihi suspicio injicitur, num illa basilica monachorum ab exordio fuerit, tamen Paulus Warnefridi, qui ejus originem refert, nullam de monachis mentionem faciat. Illustrissimus cardinalis Baronius^b ejusdem Pauli locum refert ex editione Ascensiana, multo ampliorem, quam in aliis vulgaris, ubi Theodelindæ ordinatio ejusmodi legitur: *De rebus sancti Johannis nullo modo se debet aliquis intrromittere, nisi tantum sacerdotes, qui ibi serviunt die ac nocte, tantumque famuli & famula, qui ibi subjecti sunt, communiter debeant vivere.* quæ verba monachis, an clericis secularibus aptanda sint, aliorum judicio permittimus.

a Greg. M. lib. 7. ep. 34. ind. 1.

Modoëtiæ an monachi.

b Baron. an. 616. n. 1.

Ad hunc annum revocanda est dedicatio basilicæ monasterii sancti Petri in suburbio Cantuariensi, de qua vetus hæc inscriptio legitur in Monastico Anglicano, æri incisa: *Antiqua ecclesia presentis monasterii dedicata fuit a sancto Laurentio archiepiscopo anno Domini sexcentesimo tertio-decimo, anno sexto-decimo ab adventu sancti Augustini in Angliam: quo anno translatum fuit corpus sancti Augustini a loco, quo prius jacuit per septem annos foras, juxta ecclesiam nondum perfectam, in eandem jam confectam, ac reverenter in porticu aquilonari, ubi modo est ecclesia sanctæ Mariæ, tumulatum fuit: ubi jacuit per quadringentos septuaginta-octo annos, usque ad annum Domini millesimum nonagesimum-primum.* quo scilicet anno in novam basilicam cum aliis sanctis translatum fuit, ut suo loco dicemus. Processu temporis hæc basilica sancti Augustini nuncupata est.

vii. S. Petri Cantuar. dedicatio.

Hoc ipso anno, testante Beda, Ethelbertus rex Cantuariorum post regnum temporale, quod quinquaginta & sex annis gloriose tenuerat, ad cælestis regni gaudia migravit die vicefima-quarta mensis Februarii, post viginti & unum annos acceptæ fidei, atque in porticu sancti Martini intra ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli sepultus, ubi & Berta regina condita est. Successit in ejus regnum filius Eadbaldu magno novellæ ecclesiæ detrimento. Siquidem non solum Christi fidem recipere noluerat, sed & incesto nefando pollutus est, qualem nec inter gentes auditum Apostolus testatur; ita ut uxorem patris in thorum suum adfisceret, quo utroque scelere occasionem ad priorem vomitum revertendi dedit eis, qui sub imperio patris sui, vel favore, vel timore, fidei & castimonie leges susceperant. Sed divinam ultionem brevi sensit Eadbaldu, qui in amentiam versus, etiam immundi spiritus potestati mancipatus est. Accessit ad ejus infortunium cumulum mors itidem Seberthi^d orientalium Saxonum regis vere christiani, qui tres filios regni temporalis, sed non fidei heredes reliquit. Illi enim mox idololatriæ, quam vivente patre aliquantulum intermisisse videbantur, denuo se se manciparunt, subjectisque populis idola colendi dederunt licentiam. Cumque viderent Mellitum pontificem in missarum sollempniis eucharistiam populo dare; barbara insani insania, ei dixisse feruntur: *Cur non & nobis porrigis panem illum nitidum,* (sic eucharistiam vocabant) quem & patri nostro dabas, & populo in ecclesia porro dare pergis? Quibus Mellitus: *Si vultis, inquit, fonte illo salvari abluui, quo pater vester ablutus est, potestis etiam panis sancti, sicut ille, fieri participes: si minus, nequaquam vobis eum percipere licet.* Illi vero nec fonte illo sibi opus esse, sed panem illo refici se velle. Negante episcopo id fieri posse, ut abique purgatione salutaris lavacri quis oblationi sacrosanctæ communicet; illi demum furor percipi dixerunt, si nollet in re tam facili sibi assentire, nec se etiam velle, ut is in sua deinceps provinciâ demoreretur; abiret proinde quantocius cum suis e toto regno.

vii. Ethelberti & Seberthi regum obitus. c Beda lib. 2. c. 1.

Anglorum insania mutatio.

d id. ibid.

Expulsi hoc modo episcopus in Cantiam venit, cum Laurentio & Justo episcopis tractaturus, quid in tam lubrica & difficili occasione agendum esset; visumque est illis communi consilio, satius esse, ut omnes in patriam redirent, libera Deo mente servituri, quam inter barbaros fidei rebelles sine fructu residere. Discesserunt

Mellitius & Justus ex Anglia pulsati.

ANN. CHR.
613.Laurentius dis-
cessurus prohi-
betur.
a Bedæ ibid.
c. 6.Eadbaldus rex
Mellitum &
Justum revo-
cat.b Monast.
Anglic. to. 1.
p. 18.V III.
S. Gallus sana-
tus cellam con-
dit.Frideburgam
sanat.
c Oberlingen.

itaque primo Mellitus ac Justus, atque in partes Galliarum secessere, istic rerum eventum ac finem præstolaturi. Quantum inde ceperit detrimenti christiana religio, quivis facile æstimare potest. Principes rejecto veritatis præcone, in apertam idololatriam prolapsi, etiam populos, qui regis ad exemplum se fingere solent, in defectionem, aut in sceleratos mores traxerunt. Mox ruere in pejus omnia, & ipsi etiam principes in excidium ire præcipites. nam egressi contra gentem Gevissorum in proclium, omnes pariter cum suis copiis corruerunt: sed nec tamen, licet auctoribus e medio sublatis, excitatum ad crimina vulgus emendari potuit, nec ad puritatem fidei christianæ revocari. Interim Laurentius* Mellitum & Justum sequi, ac Britanniam deserere constituit; jussitque pridie quam discederet, in suburbana beatorum apostolorum Petri & Pauli ecclesia sibi stratum parari. Ibi in quiete beatissimi Apostolorum principis species ei visa dicitur, multis illum flagellis corripientis, ecurr gregem, quem sibi ipse crediderat, sic relinqueret; vel cui oves Christi, in medio luporum expositas, fugiens ipse dimitteret? An mei, inquit, oblitus es exempli, qui pro iis, quos mihi Christus in sui amoris signum commiserat, vincula, verbera, carceres, mortem denique ipsam, & quidem mortem crucis perpeffus sum? His tum verbis, tum verberibus correptus Laurentius, diluculo venit ad regem, & resecta veste verberum plagas ei ostendit. qui, causa intellecta, magnopere timuit, & ejurato idolorum cultu, abdicatoque illegitimo conubio, Christi fidem suscepit; sacrisque undis purgatus, ecclesiæ rebus, quantum valuit, in omnibus consulere ac favere curavit. Misit etiam in Gallias, qui Mellitum & Justum ad suas ecclesias revocarent; iique post annum, quam discesserant, incunctanter ad regis imperium reversi sunt. Et Justus quidem reversus ad suam Roffensem ecclesiam, in eamque acceptus est: Mellitum vero episcopum Londonienses recipere noluerunt, idololatriæ pontificibus obsequi malentes. Neque eos ad officium reducere valuit Eadbaldus, cui tanta non erat, quanta patri in eos auctoritas. Perstitit ille nihilo minus in fide christiana & in accurata divinatorum præceptorum observatione. Denique in monasterio sancti Petri construxit sanctæ Dei genitricis oratorium, quod Mellitus consecravit; idemque quasdam eidem monasterio fecit donationes, quarum mentio fit in Monastico^b Anglicano.

Interim Gallus, quem a sancto Columbano infirmum apud Alamannos dimissum diximus, construendæ dabat operam cellæ, quæ postmodum celeberrimum sui nominis monasterium evasit. Huic Columbanus, ab eo in Italiam discessurus, sacris celebrandis, quamdiu ipse viveret, interdixisse dicitur, quod eum non vero, sed ficto morbo, & amore illius regionis ibidem retineri existimaret. Columbano inde profecto, Willimarus, pius loci presbyter, Galli curandæ valetudinis officium commisit duobus clericis suis, Magno seu Magnoaldo & Theodoro, quorum opera, sed maxime Dei ope, perfecte convaluit. Tum, Hiltiboldo ejusdem presbyteri diacono indice ac duce, locum in illa eremo invenit solitariae vitæ aptissimum, & humanis necessitatibus opportunum. Oratione facta, ex virga colurnea crucem fecit, atque in terram defixit: ad quam suspendit capsellam reliquiarum, quam in collo solebat gestare, reliquias beatæ Dei genitricis Mariæ, & sanctorum martyrum Mauricii & Desiderii continentem. Walafrius Strabo abbas Augiensis auctor est, Gunzonis illius provincie ducis filiam, nomine Frideburgam, forma excellentem, Sigiberto Theoderici regis filio desponsatam, in villa Iburningis*, quæ in dextro latere Potamici lacus sita est, a dæmone fuisse correptam, qua re sibi nuntiata, Sigibertum confestim duos episcopos cum donis regiis ad puellam Deo commendandam, sanandamque misisse; at re infecta, ad Sigibertum reversos. Dein Gunzonem, missis ad Willimaram litteris, Gallum ut ad se adduceret, præcepisse; Gallum vero restitutum in interiora deserti usque ad Rætiam Curientem penetrasse, ubi a Johanne diacono, viro justo & Deum timente, humanissime acceptus sit; sed demum a Willimaro repertum, atque ad Gunzonem adductum: qui, manu capiti virginis imposita, fufis precibus dæmonem ejecerit, & Constantiensem episcopatum, morte Gaudentii vacantem, ob id sibi a duce oblatum recusaverit, interdictum sibi a Columbano altaris officium obtendens. Verum Gunzonem interim Arbonensi præposito jussisse, ut omnia construendæ viri Dei cellæ necessaria suppeditaret. Post hæc, comperta Frideburgæ sanitate, Sigibertum mandavisse Gunzoni, puellam ut ad se perduceret. qui cum ingenti ornamentorum mole & congruo comitatu

ANN. CHR.
613.

usque ad ripam Rheni eam deduxerit, atque inde per comites ad regem, apud urbem Mediomatricum residentem, direxerit. Et Frideburgam quidem eo, quo sponsum decebat, gaudio & amore exceptam esse; Gallo autem, qui in saltu publico, inter alpes Ræticas & lacum Brigantium posito, prope Arbonam commorabatur, locum ubi habitare coeperat, ob redditam sponsæ sanitatem a rege donatum, cum regio diplomate & auri libris duabus, totidemque argenti; dato Gunzoni præcepto, ut, si Gallus hanc solitudinem cum discipulis suis vellet incolere, ad ædificandam cellam necessaria ei præberet. Dein convocati dicuntur ad nuptias sacerdotes & principes, omniaque parata. Frideburga die nuptiis destinata, cum duobus viris totidemque puellis, majorem sancti Stephani ecclesiam ingressa; & post januas templi secedens, deposita veste regia, habitum propositi sanctioris, id est monasticum, sumisse; & ante altare prona, sanctum Stephanum in sui voti testimonium invocasse. Denique regi hæc de re admonito, & episcoporum consilium sciscitanti, Cyprianus Arelatensis suavisser fertur, ne puellæ votum irritum faceret. Itaque Sigibertus, ut erat religiosus & Deum timens, beati Stephani ecclesiam ingressus, puellam ad se accedere, ac bono animo esse jussisse; inharrentemque cornibus altaris, ne vi scilicet ab ecclesia abstraheretur, episcopis præcepisse, ut eam ad se adducerent. tum veste regia injecta, sacroque velamine imposito, sic eam affatus: Ego quidem te, licet conubio meo destinatam, tamen quia sic animo tuo infedit, sponso caelesti domino Jesu-Christo lubens trado. His dictis, dexteram ejus apprehendens in altari deposuisse, regressusque non sine lacrymis in palatium, eamque istuc vocatam juxta se sedere jussisse, ac demum donis ingentibus oneratam Mettensi beati Petri parthenoni eam præfuisse. Tota hæc Walafri di narratio eruditus viris non immerito suspecta, Valesio omnino fabulosa videtur. nam, ut alias rationes mittam, Sigibertus extincto Theoderico patre vix duodennis, potius de fuga & salute sua, ut scilicet Chlotharii manus effugeret, quam de nuptiis cogitare potuit. Et quidem statim a morte patris in Germaniam ad Toringos, aliasque gentes transrhenanas profectus, inde in Burgundiam reversus ad cogendas copias, postremo in campis Catalaunicis a suis desertus & proditus; demum a Chlothario captus, caesusque est. Ad hæc nullus per ea tempora legitur Cyprianus episcopus Arelatensis; nec Frideburga tunc sancti Petri parthenonis, sed Waldrada abbatissa. Neque hæc narratio tribui potest Sigiberto Dagoberti filio, qui ineundo conjugio habilis non fuit vivente Gallo. Viderint alii, an Sigiberto orientalium Anglorum regi convenire possit, homini bono ac religioso, qui dudum in Gallia, teste Beda^a, dum inimicitias Redwaldi fugiens exfularet, lavacrum baptismi perceperit, regnante Dagoberto. Ceterum Johannes diaconus supra laudatus beato Gallo adhæsisse, & sub ejus disciplina vixisse memoratur; donec, ipso Gallo Constantiensem episcopatum recusante, ejus loco electus est.

Eustasius e Bobiensi monasterio, quo Chlotharii jussu profectus fuerat, in Galliam rediens, Amatam Agaunensem monachum secum in Luxoviense monasterium adduxit. Amatam nobilibus parentibus ex Romana seu Gallica stirpe, patre Heliodoro summæ religionis viro, exortus in suburbano seu pago Gratianopolitano, jam inde à prima ætate Deo in Agaunensi sancti Mauricii monasterio a patre oblatum est, ibidemque inter scholares cum litteris, tum virtute imbutus, primus in bonis habebatur. Postquam per annos triginta monasticis regulis se totum dedisset, majoris solitudinis studio clam & septis monasterii egressus, haud procul in devexam excelssissimi montis rupem se abdidit. Tum anxie a fratribus abbatis jussu quæsitus, observatis inter periculosos scopulos ipsius vestigiis, vix tandem repertus fuit. Abbati & fratribus causam inopinatæ discessionis sciscitantibus, & ut ad suum monasterium rediret flagitantibus: Sinite me, inquit, fratres, in hoc arto locello commissa peccata desere, ac Redemptori meo sedulo deservire obsequio. Mansit itaque illo in loco, pane hordeaceo & aqua contentus, quæ ipsi per Birinum monachum post quodlibet triduum deferebantur. At ministri molestiæ compassus Amatam, fontem e silice baculi percussione elicuit, & proprio deinceps labore agellum ad ferendum hordeum in suos usus excoluit, panem ex farina, quam mola terebat, sibi ipse parans. Huic vestis erat ex vervecinis pellibus. Tempore quadragesimæ quinque nuclei nucum cum parvo aquæ poculo ad quotidianam post vespas refectioem sufficiebant: interdum ad triduum

ANN. CHR.
614.
I X.
Eustasius A-
matum adducit
Luxovium.a Bedæ lib.
3. c. 13.

ANN. CHR.
614.

producta jejunia. Balneis bis tantum singulis annis utebatur, nempe in natali Domini, & in die paschæ. Cum vero Eustasius, ex Italia revertens, Agatunum pervenisset, quis inter loci illius monachos perfectior, sanctiorque haberetur, sciscitatur. Amatam præferunt omnes, duram hanc vitam in excelssima rupe jam a triennio agentem. Nec mora ad ejus cellam subit Eustasius, eique ut secum in Luxoviense monasterium veniret, persuasit.

Burgundofaram sanatur.

Relicto apud Luxovium Amato, vir sanctus ad Chlotharium, a quo missus fuerat, tunc in ultimis Galliarum seu Neustriarum ad oceanum finibus degentem, iter persequitur. Forte arrepti itineris via per saltum pagumque Briegium tendebat, ducebatque ad villam Chagnerici nobilis viri, vocabulo Pipimifium*, ab urbe Meldorum circiter duobus passuum millibus distantem. Ibi tunc Chagnericus cum conjugem suam Leudegunde commorabatur, filiumque suum Chagnoaldum Luxoviensem monachum, qui a Columbano ex Alamannia dimissus fuerat, penes se habebant, cum filia Burgundofara, quam Columbanus ante quatuor annos Deo sacraverat. Hæc cum præter suam voluntatem jussu patris jam desponsata, ac brevi nuptiis alliganda foret, tanto dolore oculorum & febrium igne correpta erat, ut de ejus vita pæne actum videretur. Eustasius patrem facti arguit, atque ejus noxam esse, quod puella in tantum discrimen adducta esset. At ille factum dissimulans: O utinam, inquit, sospitati reddatur, ut divino cultui mancipetur! Absit vero ut ejus votis obstare velim. Verum Eustasius rem propius examinaturus, ad lectum puellæ accedit, & an suæ fuerit voluntatis, quod contra beati Columbani interdictum a caelestibus votis ad terrena resiliens, sciscitatur. At puella protestatur, se terrenis votis ex animo nuntium remisisse, paratamque beati viri parere consilii. quin etiam virum in ipsa Columbani specie se præterita nocte vidisse, qui sanitatem sibi ab Eustasio redditum iri pollicitus sit. Mox humi supplex procumbens Eustasius, Deum precatur, ut promissum puellæ lumen cum salute restituat; factoque signo crucis super ejus oculos, protinus ei lumen redditur, febriumque ignis extinguitur. Tum sospitem & incolumem matri commendat, ut cum ipse a Chlotharii aula redierit, eam religiosius induat vestibus; & post hæc ad Chlotharium pergat.

X.
Hæc nuptias fugit.

Jam vero pater filiam sospitati redditam cernens, promissionem Eustasio factam parum curans, eam sponso tradere constituit, quo puella cognito, cum una sodalium de fuga cogitat, eaque assentiens & comitante, ad basilicam beato Petro apostolorum principi nuncupatam confugit. Hinc furens pater eo satellites dirigit, qui filiam aut inde abstrahant, aut reluctantem perimant. Ministri lentius patris mandatum, dum ejus ira tantisper deserveret, exsequentes, mortem minitari fat habere. At illa: Mortem me, inquit, timere putatis? hic in ipso ecclesiæ pavimento probate, an re ita sit. certe nihil mihi optatius fuerit, quam pro hac causa vitam ei rependere meam, qui mihi suam impendit. Interim Eustasius ex aula reversus, puellam in libertatem asserit, & patre dure increpito, per pontificem illius urbis, nomine Gundaldum, religionis veste indui, Deoque salutaribus votis ac sacramentis consecrari curavit. His pater, Eustasium reveritus, repugnare ausus non est: quin etiam, eo consentiente, Burgundofara in agro paterno, nomine Eboriaco seu Evoriaco, inter fluviolos Mucram* & Albam, in pago Briegio, insigne monasterium virginum edificavit, suadente Eustasio, qui structuram monasterii, simulque instituentiarum ad regulam virginum curam fratribus, scilicet Chagnoaldo germano puellæ, & Walberto seu Waldeberto, qui ipsi postea successit, delegasse a Jona monacho perhibetur. quem locum transcribens Hildegarius in libello de vita sancti Faronis episcopi, deceptus vocabulo fratrum, quo Jonas monachos designaverat, temere asseruit, Gundaldum episcopum cœnobii structuram procuratores deputasse fratres Faræ, Chagnoaldum & Waldebertum, qui post Gundaldum ipsi successerunt.

f. Monasterium edificat.
* lo Marin.

* Pipimifium nonnulli putant esse vicum *Poiny*, supra Meldos situm ad Matronam, una fere leuca distantem a Meldica urbe, cui vico adjacet, fluvio intermedio, Trajecti portus parochialis ecclesia, sancto Petro dicata. Ast Gallicus vite sanctæ Faræ interpretis ex veteri traditione Pipimifium reddit *Opigny*, qui locus, nunc redactus in simplex prædium rusticanum, pertinet ad monasterium sanctæ Faræ. Hinc non longe abest ecclesia sancti Petri, in loco *Bregy* vulgo appellato, cum prioratu abbatis Resba-

centi subjecto: quæ forte illa sit sancti Petri basilica, ad quam sancta Faræ confugisse dicitur, infra. Priori loco melius convenit & analogia Gallica Pipimifii nominis, & distantia ab urbe: At Jonas, homo extraneus, facile errare potuit in assignanda loci accurata distantia; & pleraque prædia, posteriori loco vicina, ad Meldensem ecclesiam pertinent, ex dono scilicet sancti Faronis, beatæ Faræ germani. Forte Pipimifium olim vernacule dicebatur, *An-Pimy*, quod deinde *Opigny* corrupte vocatum sit.

rit:

ANN. CHR.
614.

rit: cum e contrario certum sit, non Gundaldum, sed Eustasium ejus rei curam Chagnoaldo & Waldeberto imposuisse; & Waldebertum nec Faræ germanum, nec episcopum umquam, sed monachum primo, deinde, mortuo Eustasio, Luxoviensis monasterii abbatem ad obitum usque fuisse constet. In martyrologio Farenfi, ab annis circiter quingentis scripto, notatur VII. kalendas Novembris, *Eboriacas monasterio, quod dicitur Brige, abrenuntiatio militia secularis beatissima Faræ virginis, & consecratio ejus a Gundaldo Meldensi episcopo*. Hoc porro monasterium, quod beatissimæ Virginis & sancti Petri apostoli patrocinio nuncupatum est, a loco Eboriacense, a pago Brige seu Brigenfe apud Bedam, postmodum ab auctore Faræ-monasterium* appellatum est, tantæ ab initio, uti etiam nunc, celebritatis, ut Angli filias suas in illo, uti & in Calensi & Andilego monasteriis, instituendas, Deoque consecrandas tradiderint: quas inter Saëtrudis, Annæ Anglorum occidentalium regis privigna, & ejusdem filia Æthilburga, ob eximias virtutes, altera post alteram, ejusdem monasterii abbatissæ existere: ne quid dicam de Earcongota, Earconberti Cantiorum regis filia, quam Beda in monasterio Brigenfi, quod Faræ condiderat, monacham fuisse tradit. In vulgato suo testamento, quod nonnulli absque legitimo fundamento rejiciunt, Burgundofara fratres suos Chagnoaldum & Burgundofaronem agnoscit, alterum ex monacho postea Laudunensem, alterum ex laico Meldensem episcopos: atque ut Burgundofara Faræ, sic etiam Burgundofaro dictus est Faro, quem quia Jonas de Chagnerici parentis familia differens prætermisit, quidam Chagnerici filium, & Chagnoaldi atque Faræ germanum fuisse in dubium, sed immerito, revocarunt. Faranam & Abaranam vocat Eccardus comes in suo ipsius testamento* apud Perardum: in quo quædam prædia legat in basilica, quæ dicitur Alba, Deo & sanctæ Mariæ & sancto Stephano & sanctæ Faranæ, ad faciendum in ipso Abaranæ monasterio anniversarium, tum ipsius Eccardi, tum Albegundis & Adanæ, atque Bertradanæ abbatissæ: ex quibus Albegundis ejus uxor fuerat, Adana ejus germana monacha in *Afrano*, ut ipse vocat, monasterio; itidemque Bertradana, ut quidem conjicio, ejusdem loci abbatissa, de quibus alias. Eccardus Albam vocat basilicam monasterii, quod ad fluviolum Albam situm erat; patronisque beatæ Mariæ & sancto Petro in beatæ Faræ testamento memoratis adjungit sanctum Stephanum, cujus eo in loco peculiaris basilica erat. In hac sepulta fuit Earcongota virgo, ut suo loco videbimus. Monachos canonicorum loco, qui modo ejusdem monasterii virginibus interserviunt in rebus sacris, ibidem, sicut & in aliis sanctimonialium cœnobiis, existisse colligitur ex venerabili Beda, laudante fratres ejusdem monasterii, qui aliis erant in adibus, a virginum scilicet habitatione separatis. Collegiata ejus loci ecclesia canonicorum sancto Sulpicio episcopo consecrata est, forte olim sancto Stephano sacra.

* Faræmon-

cc a Perard.
monum. Bar.
gund. p. 25.

b lib. 13 n.

X I.
Eustasius
Vvarascis &
Boiis fidem
prædicat.
* le Douz.c Chifflet
Tourna p. 355.d v. Vales.
lib. 24. 100.
Franc

Redeo ad Eustasium, qui Luxovium reversus, ex Columbani præcepto gentes vicinas fidei christianæ elementis imbuiere & alere curavit. Warasci populi erant Sequanorum, ad utramque Dubis* fluvii ripam incolentes, partim superstitionibus paganis adhuc imbuti, partim errore Photini Sirmienfis quondam & Bonosi Narisani in Dacia episcoporum; qui Christum ante Mariam existisse negabant, eundemque non nisi purum hominem esse impie asseriebant. Hugo Vesontionensis antistes, eo nomine primus, in litteris pro majori ecclesia sancti Stephani, meminit pagi Warasci, eique Terceniacum villam attribuit. Iisdem erroribus infecti erant Bajoarii Germaniarum populi, qui in Norico confedere multo post Boios, quos Jonas & scriptor vitæ sanctæ Salabergæ cum Bajoariis perperam confundunt. Utrosque populos, Warascos nimirum & Bajoarios, Christo lucrari tentavit Eustasius: & Warascos quidem, utpote viciniore, primum aggressus, comitante Agilo monacho, eos facili negotio ad rectam de Christo fidem convertit: at Bajoarios non sine multo labore ab inuito revocavit errore; sed plurimis demum ex illis christianæ fidei mysteria, in primis æternam Christi Domini generationem persuasit; ceteros sagacibus viris a se delectis erudiendos dimisit, Luxovium reversurus.

Cum vero inde pedem referret, forte divertit in domum cujusdam prænobilis ac locupletis viri, nomine Gundoini, illustri Francorum genere progeniti, qui tunc in vico Mosa una cum Saretrude, paris nobilitatis uxore, & cum universa familia sua commorabatur. Mosa vicus, a fonte fluvii cognominis sic dictus, inter Lingonas & Tullum-Leucorum positus est, in confinio scilicet Burgundiæ & Austriæ

X I I.
Salabergæ lu-
men reddidit.

Annal. Bened. Tom. I.

Q9

ANN. CHR.
614.

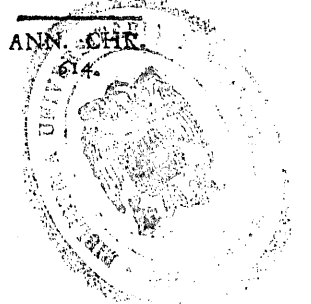
regnorum, quorum alteri Lingones, alteri Leuci, adeoque Tullum-Leucorum attribuebantur. Eo in vico, qui a Luxoviensi monasterio aberat millibus passuum fere quadraginta, Eustasius a Gundoino, veluti caeleste munus, gratissime acceptus, de liberis ejus percontatur, rogatque ut omnes ad se adduci jubeat. Mox ille duos bonae indolis adolescentulos, nempe Leuduinum natu majorem, qui processu temporis monachus primum, dein Tullensis episcopus fuit; & minorem, nomine Fulcufum, quibus Bodo cognomen erat, ad virum Dei accersit; interrogatque, num alia sibi proles adhuc superesset, praeter hos se puellam habere dicit, sed dudum luminibus orbatam. Et Eustasius: Veniat, inquit, & illa, quam cum vidisset, an ad cultum divini timoris aspiraret sciscitatur. Haec vero, quatenus juvenilis ferebat aetas, se ad divinum cultum pro modulo paratam esse respondit. Tum ille, triduo prae misso jejunio, super oculos puellae benedictionem infundit, eique pristinum oculorum usum incunctanter restituit. Haec est Salaberga, Jonae Adalberga, piissima femina, primo nuptiis semel & iterum alligata, nempe cum Richramno, postea cum Blandino, cognomento Basone, viris nobilitate clarissimis, ex quorum posteriori quinque liberos suscepit; dein consilio Waldeberti Luxoviensis abbatis monastica veste induta, cenobium virginum condidit in confinio duorum Burgundiae & Austriae regnorum, ut inferius dicturi sumus.

XIII.
Agilum factum.

Eustasius inde progressus, cum Luxovium versus iter persequeretur, Agilo monacho, vehementi febre pulsato, suis pro eo precibus, pristinam statim sospitatem reddidit. Is est Agilus seu Agilis, nobilissimis natalibus ex primis palatii Burgundici optimatibus, Portensi ad Ararim territorio, & quidem in vico Honorifico exortus, patre Chagnoaldo, Childeberti regis conviva & consiliario, & Deuteria ejus conjuge ex praecleara Burgundionum prosapia: qui filium suum Agilum beato Columbano benedicendum obtulerunt, ejusque hortatu puerum Deo consecraverunt in monasterio Luxoviensi. Hunc autem abbas sanctus Eustasio commisit erudendum cum aliis nobilium virorum filiis, in primis Chagnoaldo, Ragnachario, Achario & Audomaro: qui omnes monachi pietate insignes, & praestantissimi antistites fuerunt, scilicet Chagnoaldus Lugduni-clavati, Ragnacharius Augustanae prope Basileam urbis tum episcopalis, Acharius Veromandensis & Noviomagenis, Audomarus Teruanensis & Boloniensis. Eundem Agilum Columbanus ad Brunichildem & Theodericum in palatio, quod Brocariacum vocabant, tum residentes, misisse dicitur, ut Brunichildem placaret, Luxoviensibus ob negatum feminis in monasterium ingressum maxime infestam; idemque Agilus Wandaleni ducis nepoti, cui ob districtum in ipsum ansem manus diriguisset fertur, dextram resolvisset, ob idque cum favore ac muneribus regis revertisset in monasterium, in quo juvenis ille facti panitens, & miraculi in se ipso facti admirator & praeco, monasticam vitam amplexus sit. Id vero sancti Agili vitae scriptor ait, se didicisse ab ipso Donato Wandaleni ducis filio, qui ex monacho Vesontionensis postea episcopus factus est. Redditus itaque suis Eustasius, non modo monachos ad accuratam regulae observationem, & religiosum fervorem, sed etiam vicinos populos ad sinceram ac solidam pietatem commovere & adhortari studuit; curavitque, ut multos sua facundia erudiret, ex quibus nonnulli, nempe quos modo laudabamus, ecclesiarum praesules, exstiterunt, uti Jonas loquitur, quo haec scribente Agilis (sic eum vocat) Resbavensi cenobio praesul exstitebat. Ubi vides, Praesulis nomen episcopis & abbatibus tum fuisse commune.

XIV.
Leudemundo episcopo mortem deprecatur.
a Froedegar.
cap. 43. 44.
Marleim.

Eodem anno Chlotharius Herponem, natione Francum, summoto Eudila, Burgundiae Transjurenensis ducem constituit, quem, ut erat juris & aequi amantissimus, ferre non potuerunt Aletheus patricius, Leudemundus Sedunensis episcopus, & Herpinus comes, qui malis erant praesidio, & licentia temporum hucusque abusi fuerant. Eorum itaque consilio ab incolis interemptus est Herpo, cujus necem rex vindicaturus, cum Bertetrude conjuge Alethiam petiit, & in villa regia Marilegio de caede Herponis quaestionem habuit. In multis facinoris participes gladio animadversum. Interim Aletheus patricius, sive meritam pravo consilio poenam metuens, sive Burgundiae regnum affectans, in necem regis conspirat cum Leudemundo Sedunensi episcopo, quem ad Bertetrudem reginam misit, suadendi causa, ut haec, quando ipse Chlotharium eo anno sine dubitatione moriturum sciret, Sedunos in urbem suam, natura loci munitissimam, cum regis gazis se reci-

peret; Aletheum patricium, ipsam in matrimonio accipere, dimissa uxore sua, paratum esse, qui, quoniam regio Burgundionum genere ortus erat, post Chlotharii mortem facile regnum occupare posset. Hoc audito, regina, viri sui amantissima, id quasi a vate dictum existimans, profusis lacrymis se ipsa conficiens, regi doloris sui causam prodere volebat; sed is tandem ab ea extorsit. Leudemundus vero de se actum esse non dubitans, Luxovium ad Eustasium abbatem, quem Chlothario acceptissimum esse sciebat, confugit, eoque deprecatore a rege clementissimo veniam impetravit, Aletheo capitis damnato.

Quod Eustasius pro reo & nocente, hoc Winebaudus abbas fecit in gratiam sancti & innocentis episcopi Lupi Senonensis, cujus ab exilio regressum ab eodem rege obtinuit. Ubi primum Burgundiae regno potitus est Chlotharius, mox Farulfum quondam ducem ad pagum Senonensem, aliasque ordinandas provincias a latere suo direxit. Is ubi Senonas advenit, indigne tulit, quod Lupus episcopus sibi cum muneribus non occurrisset. Reponente episcopo, sacerdotis esse alios regere, & proceres ad episcopum accedere debere, divinis ab eo praecipis instruendos; amplius inde exacerbatu Farulfus, sanctum antistitem fictis apud regem criminibus insimulat, adjuncto sibi Madegisilo suburbani sancti Remigii monasterii abbate, qui pii episcopi sedem occupare moliebatur. Utriusque criminationibus commotus Chlotharius, sanctum antistitem in Vinemacum * Neustriae pagum relegari iussit sub custodia Bosonis Landegisili ducis pagani, qui eum in vico Andefagina *, sito ad flumen Auciam seu Augum, in actis sancti Walarici Auvam, (quod modo Breslam * appellant, veteri nomine in opidum Augum * translato) stricte observari curavit. Erant adhuc eo in loco profana delubra, quae a decurionibus colebantur, haud dubie ipsius Bosonis iussu: quem vir sanctus, reddita caeco homini luce, a paganis tenebris ad veram Christi lucem adduxit, & cum multis aliis baptizavit. Interea Senonenses, gravate ferentes pastorem sui absentiam, in basilica sancti Remigii Madegisillum abbatem, tanti facinoris reum, trucidant. Florebat tunc temporis apud Tricasses Winebaudus, basilicae sancti Lupi ejusdem urbis quondam episcopi abbas, quem ob eximiam sanctitatem apud Chlotharium regem plurimum auctoritate valiturum Senonenses non dubitabant. Hunc eorum impulsu & propria sponte adiit Ragnesilus Senonensis ecclesiae archidiaconus; rogavitque suo & Senonensium civium nomine, ut infantem episcopum Chlothario reconciliaret. Fecit vir sanctus quod rogatus erat. Regem adiit in villa regali Alento non longe ab urbe Rotomagensi. Rex facile a sancto abbate se exorari passus est, sanctumque antistitem ecclesiae suae restitui iussit, data etiam ad Winebaudi preces reis libertate, qui in carceribus tenebantur. Winebaudus abbas loco Auderici abbatis successerat in regimine basilicae sancti Lupi episcopi ad muros Trecentis, quae basilica jam dudum canonicis regularibus cessit. Suburbanum sancti Remigii apud Senonas cenobium, sanctis Mauricio, ejusque sociis primitus nuncupatum, incertae nobis est originis. Instauratum fuit a Ludovico Augusto; inde in vicum Wallilias *, passuum millibus circiter viginti ab urbe distitum, translatum ab Aldrico episcopo, postea denuo ad priorem sedem, demum a Calvinistis eversum: cujus mensa, ut vocant, abbatialis missionarius clericis, conventualis Senonensi sancti Petri abbatiae unita est.

In concilio sexto Parisiensi, quod eodem anno Chlotharii regis sollicitudine convocatum fuit ad restituendam in Francorum regno ecclesiasticam disciplinam, quae per superiores bellorum procellas aliquantum labefactata fuerat, statutum est canone octavo, ut decedente abbate vel presbytero, ceterisque, qui per titulos deserviant, bona ab eis relicta nequaquam ab episcopo aut archidiacono diripiantur, sed ut cedant in usum ecclesiae, cui mancipati erant. Deinde canone duodecimo praescribitur, ut, si quis e monachis (quod etiam de sanctimonialibus decernitur) e congregatione se subtraxerit ad parentes aut ad propriam possessionem; si ab episcopo admoniti ad monasterium facta non redierint, utique ad exitum vitae a communione suspensi remaneant; nec prius ad eucharistiae gratiam admittantur, quam ad proprium ovile cum summa humilitate & condigna poenitentia reversi fuerint. Synodi decreta peculiari constitutione Chlotharius promulgavit, explicatis nonnullis, quae ad civiles causas pertinebant. Sic promulgando canonem tertium-decimum, in quo sanctum erat de viduis & puellis, quae in habitu religionis in propriis domibus

XV.
Winebaudus abbas Lupi episcopi reditum ab exilio impetrat.* Le Pimeux.
* Anse.* La Breffe.
* La ville d'Em.

* Varennes.

XVI.
Concilii Parisiensi decreta pro monachis.

ANN. CHR.
614.Item alterius
synodi.

accepto, postea se conjugio copulaverint, ut suspensæ remaneant usque ad emendationem: ita decretum explicat regia constitutio. *Puellas aut viduas religiosas, aut sanctimoniales, quæ se Deo devoverunt, tam quæ in propriis domibus resident, quam quæ in monasteriis posita sunt, nullus nec per præceptum nostrum competat, nec trahere, nec sibi in conjugio sociare penitus presumat.* Eiusdem synodi decreta confirmata sunt in subsequenti synodo incerti loci & temporis, additis quibusdam statutis, quorum

» unum est canone quarto, *ut monachi juxta regulam vivant, nec sequestrati per cellas habitent vel convivant; & peculiare nullum habeant, sed, juxta Apostolum, sint eis omnia communia, sicut abbatis vel præpositi dispensatio justa perpenderit.* ubi REGULÆ nomine intelligi videtur vel regula S. Benedicti, quæ non raro simpliciter Regula dicta est, vel norma monastica, id est forma vivendi apud probatos monachos usitata, sive ex una, sive ex pluribus regulis concinnata fuerit. Canon

» quintus præcipit, ut intra sæpta monasterii non baptizetur, nec missæ defunctorum sæcularium celebrentur, nec sæcularium corpora ibidem sepeliantur, nisi forsitan permissu pontificis. Canon undecimus, ut abbates vel archipresbyteri absque culpa de ecclesiastico ministerio removeri non debeant, nec præmio ullus abbas vel archipresbyter ponatur.

ANN. CHR.
615.
XVII.
Columbani
obitus.

Postero anno Columbanus, postquam annum unum in monasterio Bobiensi jam perfecto explevisset, mortalem vitam immortalis commutavit, ibidem mortuus XI. kalendas Novembris, ut scribit Jonas, qui nullas ejus mortis circumstantias refert. Hinc corrigenda Suriana editio & vetera quædam martyrologia, in quibus ejus obitus nono eadem kalendas assignatur, ut in sincero Ufuaro, & Adone, quibus præferendus Wandelbertus, qui cum Jona consentit. Apud Adonem Columbanus multorum cœnobiorum fundator, & innumerabilium pater monachorum existit perhibetur, & quiescisse *in senectate bona.* In carmine ad Fedolium Columbanus ipse de se ipso ita canit.

*Hæc tibi dictarum morbis oppressus amaris,
Corpore quos fragili patior, tristisque senecta.
Nam dum præcipiti labuntur tempora cursu,
Nunc ad olympiadis ter sena venimus annos.*

Monasteria
ejus & discipuli.

ubi si olympias pro annis quinque sumitur, ut quidem sumi solet, annos nonaginta tunc attigerat Columbanus, cum prædictos versus scribebat. Neque hoc insolens apud Scottos, ut ex sancti Galli ætate liquet, atque etiam Cummiani episcopi, qui natus annos amplius nonaginta-quinque in Bobiensi monasterio vitam absolvit tempore Liutprandi regis. Quod attinet ad monasteria ab ipso condita Columbano, præcipua fuere Luxoviensæ, Anagratensæ & Fontanensæ in Gallia; & in Italia Bobiense, ubi & sepultus fuit, & reliquiæ ejus multis pollent virtutibus, ut Jonas tradit; hætenus in arca lapidea ibidem asservatæ super altare præcipuum cryptæ subterraneæ, cui ad sinistram aræ partem adhæret arca item lapidea, continens reliquias sancti Cummiani episcopi cum epitaphio, in quo tumbam hanc jussu Liutprandi regis fabricatam fuisse legitur. Duæ hinc inde aræ continent reliquias sanctorum Attalæ & Bertulfi abbatum. Præcipui Columbani discipuli fuere Gallus, Eustasius, Walaricus, de quibus jam sæpius egimus, agemusque deinceps; & præter eos Attala, ejus in Bobiensi regimine successor; itemque Deicolus, Leobardus, & Sigisbertus abbates. nam monachos omnes & singulos commemorare non licet. Fallitur, multosque sefellit personatus ille Theodorus, qui Magnaaldum seu Magnum Fussenem abbatem sancti Columbani discipulis adjungit, quem sancti Galli discipulum fuisse constat, Columbano fortasse numquam visum. Probabilior est sententia Hariulfi chronographi Centulensis, qui Frichorium & Caidocum, primos sancti Richarii in vita monastica institutores, beati Columbani discipulis annumerat.

Jonas primus
ejus vitæ scrip-
tor.
* Sæpe.

Librum de vita ejus primus scripsit Jonas sub Attala & Bertulfo abbatibus monachus Bobiensis, quem nonnulli Scotti-Hibernum fuisse perperam fingunt, cum, ex ipso Jona, natalis ejus locus Sigusia * fuerit, urbs nobilis, quondam Taurinatium colonia, a Bobio distans centum quadraginta millibus: ubi Attalæ permissu, datis co-

ANN. CHR.
615.

mitibus Blidulfo presbytero & Hermenoaldo diacono, jam monachus genitricem invisit, qui & se in Galliam venisse, & in Eboriacensi Faxæ monasterio, atque etiam in Elnonensi hospitatum fuisse alibi testatur. Abbatem hunc vocat Walarici vitæ scriptor, nec fortasse alius sit Jonas abbas ille, qui de vita & miraculis sancti Johannis abbatis Reomaensis libros duos composuit. Jonas libro de vita sancti Columbani alterum addit de discipulis ejus Attala & Eustasio, tum de miraculis in Eboriacensi parthenone gestis, quibus acta item Bertolfi seu Bertulfi abbatis Bobiensis adjungit. Binos hosce libros, quos in ternos dividunt quidam veteres codices, nuncupat *Domini eximii, & sacri culminis religione decoratis, religionisque copia fultis, Boboleno & Waldeberto, Jonas peccator.* ubi in præfatione ait se meminisse, cum ante hoc triennium in Eboriacensi cœnobio moraretur, rogatu fratrum, & Bertulfi abbatis imperio pollicitum fuisse, ut almi patris Columbani gesta suo stilo contexeret, quæ quidem ab iis, qui ea viderant vel audierant, in primis ab Attala & Eustasio, venerabilibus viris, ipse didicerat. Hos ergo libros scribere cœpit post annum hujus sæculi quadragesimum-tertium, qui tertius erat a morte Bertulfi abbatis, cujus mandato hoc opus aggressus fuerat, quod in Gallia videtur scripsisse, certe absens a monasterio Bobiensi, ut ipsa ejus verba initio præfationis indicant. Et quidem de Eustasio agens ipse affirmat, se hæc scribere vivente Eligio Noviomagensi episcopo, qui Chlodoveo juniore non diu supervixit.

Columbani obitum, etsi longius abesset, cælesti monitu didicit Gallus monachus, qui tum apud Alamannos degebat cum duodenis monachis, quibus mansuetas circa oratorium a se constructum disposuerat. Ad eum Columbanus morti proximus baculum suum deferri jusserat, ut hoc signo eum ab interdicto celebrandæ missæ abolveret. Ipso die, quo Columbanus e vivis excessit, Gallus, cum frater absoluto matutino officio quiescendi gratia lectos repeteret, præcepit Magnoaldo diacono, ut omnia ad sacræ oblationis mysterium necessaria præpararet. nam patrem Columbanum ex hujus vitæ ærumnis ad cæli gaudia migrasse. Nec mora, paratis omnibus cœperunt missas celebrare, & precibus insistere pro commemoratione beati Columbani. Tum missa in Bobiensi monasterio Magnoaldo, intellexit Gallus, ea ipsa hora, qua ipsi revelatum fuerat, sanctum virum obiisse; acceptique a Bobiensibus hujus rei indicem epistolam cum camburta seu baculo, quem ipsi Columbanus in pignus absolutionis & paternæ benevolentia cum epistola legavisse a Walafrido Strabone perhibetur.

Gallus Colum-
bani obitum
cælestis didicit.

Si vera sunt quæ de sancto Deicolo litteris mandavit sæculo decimo monachus Lutrensis anonymus; jam provectioris ætatis erat Deicolus monachus, cum Columbanus e Gallia discedere Theoderici & Brunichildis jussu coactus est: adeo ut pedibus debilitatus a Columbano petierit supplex, ut sibi in loco, quem Vepras appelliant, haud longe a Luxovio, liceret remanere. Deinde secretiora eremi penetrans, ad locum, cui Lutra * vocabulum est, venisse dicitur: ubi in oratorio sancti Martini istuc reperto aliquamdiu consedit. Mortuo Werfario loci domino, qui viro Dei maxime infestus fuerat, Bertildis ejus uxor locum ipsum Deicolo cum adjacentibus prædiis concessit, modo ut pro salute mariti apud Deum intercessor existeret; ibidemque vir sanctus oratoria duo construxit, unum sub patrocinio beati Petri apostolorum principis, alterum sub nomine sancti Pauli doctoris gentium. Hanc vero donationem Chlotharius regia auctoritate confirmasse, & de suo quædam etiam adjecisse memoratur. quæ omnia apostolico privilegio a Romano pontifice roborari Deicolus Romam profectus obtinuerit.

XVIII.
S. Deicoli quæ-
dam gesta.

* Lutra.

Deicolo æqualis fuit Leobardus abbas, qui cœnobium Cellense, cui nomen a posteris inditum Cella-Leopardi, tertio a Tabernis * Alfatice lapide, construxit regnante Childeberto, & anno post vicesimo-tertio sub Chlothario ejus filio sanctissime vitam clausit. Jodocus Coccius, qui ejus cœnobii monumenta inspexit, ejus originem non recte refert ad Childebertum seniore, qui numquam Austrasis imperavit: rectius ad Childebertum secundum Carolus Cointius, qui Leobardum sancti Columbani discipulis accenset, nullo tamen certo fundamento. In actis sancti Bertulfi abbatis Bobiensis mentio quidem fit de Leopardo monacho, sed qui medio tantum septimo sæculo Bobii vixit. Theodericus rex, cognomento Calensis, in regio præcepto pro eodem monasterio tradit, illud a fundamentis constructum fuisse a domno Leobardo quondam abbate in honorem sanctorum apostolorum Petri & Pauli

XIX.
Leobardus Cella-
m construxit.
* Saverno.

ANN. CHR.
615.

& sancti Martini, & a Childeberto rege concessam terram illam desertam, quam Leobardus ad excolendum, vel commanendum, præoccupaverat: cujus fines Theodericus rex in suis litteris describit. Leobardus in martyrologio Benedictino colitur quinto kalendas Martias. Post eum Anastasius monasterium rexit annis quadraginta: Anastasium excepit Godefridus, Godefridum Leobardus secundus, eique subrogatus est Maurus, cujus rogatu Theodericus Calensis prædictum diploma concessit, quo ex tempore Leobardi-cella Mauri-monasterium * appellata est.

* Mauri-monaster.

X X.
Sigisbertus
auctor mona-
sterii Deserti-
nensis.
* Disentis.

Desertinense * in Rætia Curiensi monasterium inigne sancto Sigisberto abbati originem suam refert acceptam, quem Scotto-Hibernum, & sancti Columbani in Bancorenfi-asceterio primum, tum in Gallicana peregrinatione & expulsionem socium fuisse tradunt. Columbano e Suevia in Italiam digresso, Sigisbertus contra orientalem plagam per excessa Crispaltæ montis juga conscendens, & usque ad Rheni caput progressus, in planitiem quamdam vastæ solitudinis, quæ ob hoc Desertina dicta est, descendit; & ibidem ad radicem montis, (nunc Vaccareciam vocant) unde fons limpidissimus emanabat, cellulam ex rudi truncorum & ramulorum materia ipse construxit, adjuncto Deiparæ virginis oratorio. Erant ad id usque tempus in proximis locis incolæ plerique paganis superstitionibus addicti: quos ad veri Dei cultum vir sanctus exemplo & prædicatione pertrahere non cessabat. Hinc profani luci succisi, eversa delubra, & ad ejus preces dejecta proceræ altitudinis arbor, quæ sacrilegis paganorum ritibus dicata erat, quæ res exitum ei attulisset, nisi securim in ipsius caput vibratam, opposito crucis signo, avertisset. Cum his & ejusmodi operibus ejus fama clarior ac celebrior fieret in dies, vir quidam in illis partibus dives ac præpotens, Placidus nomine, qui in castro Tremisii haud procul ab ejus cella habitabat, audita viri Dei prædicatione, ad ejus pedes se abiecit, profusus lacrymis rogans, ut christianæ fidei se participem faceret, quem ipse amanter suscipiens, sacrorum mysteriorum doctrina congrue eruditum spiritali vitæ lavacro expiavit, ac demum ad perfectiora anhelantem, postquam universas facultates ac possessiones suas Deo & beatæ Mariæ obtulisset, religiosa veste induit. Crescente in dies discipulorum multitudine, aliud oratorium in honorem beati Martini ædificare visum est, adjunctis circumquaque in cœnobii similitudinem casulis ad habitationem monachorum, quibus Sigisbertus virtutibus amplius quam verbo prælicebat. Non tulit tam præclara initia humani generis hostis, sed concitato in servos Dei Victore, illius regionis comite seu iudice, qui nec Deum timebat, nec homines reverebatur, varias eis vexationes arcessivit. Is enim Desertinenses implacabili odio persequi institit, & omnia illa terrenæ facultatis subsidia, quæ Placidus eidem contulerat, vi aperta invadere & occupare non dubitavit. Missus ad eum Placidus in castrum Villingam *, quod trans Rhenum fluvium non longe a monasterio positum erat, nunc dirutum, tyrannum ob injustum facinus acri arguit increpatione; & veluti alter Johannes, obscœni cum femina quadam contubernii crimen ei objecit. Ille vero, ut alter Herodes, in Placidum furere, dato satellitibus suis mandato, ut eum a se discedentem in itinere e medio tollerent, amputata cervice, ne quid Johannis-Baptistæ similitudini hac in re deesset. Non diu tantum nefas impune tulit tyrannus, qui, cum Rhenum ponte pertransire vellet, delapsus est in flumen cum equo & servis suis, qui omnes voluminibus aquarum decurrentium absorpti dicuntur. Non multo post mitiori mortis genere ad cælum quoque migravit beatus Sigisbertus, sepultusque est in tumulo beati Placidi martyris, ut quorum in Domino una mens fuerat, uno etiam amborum corpora loculo tegerentur. Ad eorum vero cineres tot & tanta postmodum signa facta referuntur, ut magna loco reverentia & religio ex peregrinorum undequaque adventantium frequentia subinde accesserit. Hæc ex vetustis membranæ monasterii Desertinensis nobis transmissa sunt cum observationibus reverendissimi domni Adalberti Funsi, ejusdem loci tunc cœnobitæ, postea decani, ac demum abbatis: qui observat, in loco, ubi sanctus Placidus capite truncatus est, magnificam olim basilicam positam fuisse, quæ stetit ad nostra usque tempora, quibus magna coacervatæ nivis moles, e vicinæ vallis faucibus erumpens, memoriam martyris cum villa villanisque miserabiliter obruit. Ceterum submersi Victoris cadaver, quem Victorem primum Rætiae Curiensis comitem a Francorum regibus constitutum fuisse vir doctus putat; Rheno extractum, Curia in monaste-

Placidus ei
adjungitur.

* Villingam.

rio sancti Lucii postea sepultum ait, epitaphio, barbare, ut ea ferebant tempora, ANN. CHR.
615.
jussa Victoris nepotis adscripto in hunc modum.

HIC SUB ISTA LAPIDE
MARMOREA QUEM VECTOR
VIR INLUSTER PRESES OR-
DINABIT VENIRE DE TRIDEN-
TO. HIC REQUIESCIT CLA-
RESIMUS VECTOR PROAVUS
DOMNI VECTORIS EPISCOPI.

Plura in consequentibus de hoc monasterio, deque Victore & Tellone Curiensibus episcopis, qui in eum locum valde munifici exstiterunt.

Mortuo, uti diximus, sancto Columbano successus est in regimine cœnobii Bobiensis Attala, dignus tanto patre filius ac discipulus. Is ex nobili Burgundionum genere procreatus, Arigio Vapincensi episcopo liberalibus studiis imbuedus tradiitur. Dein subiit ejus animum pia cogitatio, ut abjectis sæculi phalaramentis, monasticum institutum amplecteretur. Mox diobus famulis comitatus, Lirinense monasterium petiit, cui tunc Cono abbas præerat, superius laudatus. Verum cum eo in loco regularis disciplina tum laxior esset, quod ex Gregorii Magni epistola Cononi scripta vidimus; ad strictioris propositi monasterium Luxovienſe pius adolescens se contulit, ubi sub Columbano præceptore miros in severiori virtutis palæstra progressus fecit. Pulso inde Columbano, successor ab eo ibidem designatus, non tamen acquievit, sed amantissimum patrem adire maluit ad Bobiense monasterium, quod eo mortuo regendum suscepit. Verum cum ejus loci monachi jam solutiores severiorem, ut ipsis videbatur, ejus disciplinam ferre non possent, nec ipse salutaribus quibusque monitis ac remediis eorum animos emollire ac retinere valuisset; cum jam se nihil proficere animadverteret, pertinaces abire sivit, ut ceteros ab eorum labe præstaret immunes. At illi non diu inulti, alii maris fluctibus absorpti sunt; alii in eremum profecti, cum Attalæ detrahente perseverarent, meritas brevi dedere poenas: ex quibus unus, Roccolenus nomine, qui juriorum fomenta ministrare credebatur, subito febrium igne correptus, inter arduos morbi æstus clamare cepit, se, si revaluisset, ad beatum Attalam redire velle, ut commissi criminis noxam medicamento penitentiae sanaret. Verum hæc dicentem halitus defecit. Hac ultione qui aderant commoti plurimi, ad virum Dei reversi sunt, emendationem pollicentes, quos vir sanctus, tamquam oves e luporum faucibus ereptas, miro gaudio recepit, eosque culpam agnoscentes suam in pristinum locum restituit. Qui vero vel præ verecundia, vel arrogantia obistente, ad officium redire noluerunt, vario mortis genere divinitus puniti sunt: quos inter Theodemundus securi percussus interit: alius, dum exigui amnis alveum transfret, irretitis poplitibus in undam lapsus, suffocatusque: tertius, qui Theutarius dicebatur, cum mare trajiceret, undis itidem submersus est. Forte Bobius fluviolus eo usque aquis exundantibus excreverat, ut molendini fabricam jam prope subvertere minaretur. Admonitus hæc de re abbas sanctus, accito Sinoaldo diacono: Vade, inquit, ad Bobium, & imposito ripæ baculo hoc quo sustentor, facto signo crucis, tumentis fluvii aquas in diversa latera fluere præcipe. Mox ad viri Dei imperium discipulus obediens, baculum ad ripam defixit, signoque crucis impresso, ut aquæ pro jubentis imperio diverterent; jussit: statimque amnis imperio parens, relicto alveo, in superiora collis latera aquas subrexit, sibi que alveum, quo flueret, oblutantem naturam aperuit. quod miraculum vir Dei, quamdiu superstes fuit, nemini propalari passus est. Alio tempore Fraimericus monachus, cum ad ferenda frumenta vomere tellurem excoleret, stivamque confractam refarcire vellet, ferramento sibi pollicem præcidit, qui statim relicto vomere ad monasterium reversus, factum patri supplex confessus est. Tum vir Dei abscissi digiti particulam ad se afferri jussit, & saliva illitam manui denuo aptavit. Hæc Jonas gravis auctor, ipsius

X X I.
Attala sancti
Columbani
successor apud
Bobium.

ANN. CHR.

615.
X X I I.
Bertichram-
ni episcopi Ce-
nomannensis
testamentum.a supra lib.
7. n. 34. &
35.b Anal. 7.
no. 3. p. 112.

beati viri ministerio deputatus, omnium fere oculatus, auritusve testis.

Ad hunc annum revocare licet insigne testamentum Bertichramni Cenomanno-
rum episcopi, quod anno Chlotharii regis tricesimo-secundo, apud quosdam non
recte vicesimo-secundo, v. r. kalendas Aprilis conditum est. Hoc testamento Ber-
tichramnus amplissimarum facultatum, quas in diversis Francici regni provinciis,
cum ex paterna hereditate & ex proprio comparatu, tum ex regia Chlotharii li-
beralitate possidebat, heredes constituit matrem Cenomannicam ecclesiam, & ba-
silicam suburbanam sanctorum apostolorum Petri & Pauli, ubi sepeliri voluit, seu
monasterium de Cultura-Dei, quod a fundamentis construxerat. Multæ etiam aliis
monasteriis & ecclesiis donationes ab eo factæ sunt, superius * a nobis, quantum
instituti nostri erat, commemoratæ; quas hoc loco repetere superfluum fuerit. Sub
finem testamenti adjurat Chaimoaldum episcopum, scilicet Pictavensem, consangui-
neum suum, quando eum divina pietas ad sacerdotale culmen perduxit, ut semper
sit memor nutritura, id est educationis suæ, & patrocinii sancti Petri, unde ad ipsum
onus, Christo presule, ambulavit. quibus verbis innuere videtur, Chaimoaldum a se
educatum & institutum fuisse in monasterio sancti Petri, unde ad episcopale onus
assumptus sit, tum eundem obtestatur, ut idonea sepultura, quando se Deus ab hac
luce migrare jusserit, suis manibus cum reliquis domnis & fratribus suis coepisco-
pis corpusculum suum sepeliat; & quamdiu in hoc sæculo superstes fuerit idem
Chaimoaldus, ad anniversariam commemorationem itidem ipsius venire dignetur;
& domnus abbas & congregatio sanctorum Petri & Pauli condignum ei honorem
impendant. Jubeat etiam, ut omnes, quos ex servis liberos liberalive constituerat,
in die depositionis suæ istuc conveniant, & oblata nominis sui ante sanctum altare
offerant; & ministerii, quod olim gesserunt, universi ipsa die meminerint; & ab-
bati loci illius solatium & obsequium præbeant: quibus in crastinum usque abbas
ipse amplissimam refectorem præbeat. Ceterum ita idem abbas omni tempore
ad anniversariam ipsius depositionem lumen singulis annis provideat, ut alios de-
lectet loca sancta pariter maximis rebus ditare. Hæc ex prolixo, sed præclaro &
indubitata fidei testamento, quod alibi b integrum retulimus, observasse sufficiat.
Pervenit Bertichramnus ad annum ejus sæculi vicesimum-tertium, sepultusque est,
uti jusserat, in basilica sancti Petri monasterii, quod hætenus sub congregatione
sancti Mauri florentissimum est, uti & monasterium sancti Vincentii, quod a sancto
Domnolo episcopo prope muros ejusdem urbis conditum fuisse alias diximus.

ANN. CHR.

616.
X X I I I.
Virgilius e-
piscopus Are-
latensis obiit.

Sub idem tempus Virgilius antistes Arelatensis, obitu suo præcognito & prænum-
tiato, ex hac vita migravit, magno sui desiderio Arelatensibus relicto. Nempe
cum in stratu proprio, quasi sopori tantisper indulturus, recubasset; dum divinum
impleret officium, inter sacra cantica expiravit anno, si non fallit vitæ scriptor
vel exscriptor, centesimo vicesimo-septimo ætatis suæ. Id si admittamus, dicendus
est ad episcopale officium electus jam centenarius, & nihilo minus in illa ætate ea
omnia gessisse quæ ab ipso gesta fuisse constat: quod sane parum veri simile est.
Quis vero putet Gregorio Magno, prudentissimo pontifici, venisse in mentem, ut
homini decrepito suas vices in Galliis commiserit? quod quidem munus virum stre-
nuum & actuosum, non silicernium exigebat. Tunica cilicina ad cutem semper usus
fuisse dicitur, seque cum ea sepeliri voluisse; numquam balneas, pro more illius æta-
tis, frequentasse. Singulis noctibus solus basilicas circuitabat, quod dum quadam vice
faceret, cæco sibi occurrenti lumen restituit. Cum funus per urbem veheretur,
mortua puella ipsius feretri contactu revixit. Sepultus est in basilica Salvatoris, quam
ipse construxerat extra muros Arelatenses, instituto ibidem ordine monachorum:
quæ basilica sæculo undecimo Massiliensi abbatæ sancti Victoris, postea parthenoni
Tarasconensi Benedictinarum virginum tradita, demum religiosæ patrum Minimo-
rum familiæ obvenit: in cujus crypta subterranea ipsius sancti Virgillii, aliorumque
Sanctorum, quorum reliquiæ in urbem illatæ sunt, monumenta cernuntur. Campos
Elysios vocant ob promiscuam multitudinem sepulcrorum, quæ ibidem exstant.

ANN. CHR.

617.
X X I V.
Romarici

Postquam Amatus, quem ex Agaunensi monasterio secum Eustasius abbas Lu-
xovium adduxerat, aliquantum temporis istuc exegisset, ad Austrasios ea qua pol-
lebat prædicationis gratia erudiendos profectus est, eo directus a fratribus, ait vitæ
scriptor

ANN. CHR.

617.
conversio per
S. Amatum.

scriptor, id est a Luxoviensibus monachis, quibus prædicandi studium a majoribus
institum erat, ut Columbani, Galli, Eustasii, Waldoleni, Walarici, aliorumque
exempla, jam a nobis adducta, probant. Florebat tunc temporis apud Austrasios
Romaricus, parentibus in palatio claris, & ipse non minus pietate illustris, sollicitus
Deo quæ Dei sunt, & quæ regis regi reddere; sic in monasteria, in basilicas sanc-
torum, & in pauperes affectus, ut illum diem se perdidisse crederet, quo aliquod
pietatis opus non exercuisset. Cum vero Theodericus rex Theodebertum fratrem
suum, Austrasiorum regem, debellasset, atque e medio sustulisset; Romarici etiam
genitorem, quem ipsius Romarici vitæ interpolator Romulfum vocat, eadem stra-
ge involvit, atque universa ejus bona in fiscum ditionem redegit, excluso a paterna
hereditate Romarico, quod Theodeberto regi fidem servasset. Romaricus perse-
quentes fugiens, in urbem Mediomatricum se recepit, adiitque simplex Aridium
Lugdunensem episcopum, cujus summa erat in palatio penes Brunichildem aucto-
ritas. Is Romarici precibus, qui eum apud reginam gratiæ conciliatorem habere
cupiebat, adeo flexus non est, ut ad suos pedes prostratum etiam calce repulisse me-
moretur. At Romaricus ad meliorem efficaciorumque conversus patronum, sancti
Martini basilicam petiit, suasque ad sanctum confessorum preces & querelas de-
posuit, ut tandem miserum, qui se ei commendaverat, opportunam opem afferret.
Mox in urbem remeavit, certus, tamquam accepto cælitus oraculo, de eventu; &
postera die illucescente Theoderici regis interitum accepit; statimque accitus a re-
gina, universis bonis sibi restitutis, eidem auxilium ad Chlotharium effugiendum
præbuit. Cum vero etiam apud Chlotharium ipsum, ad quem totius regni Franci-
ci tum devoluta monarchia erat, plurimum gratia valeret, & sub laico habitu re-
ligiosum gereret animum; forte Amatus, ab Eustasio prædicandi verbi Dei causa
ad Austrasios missus, ad ejus ædes divertit, & cum multa reverentia & condigno
honore ab eo susceptus est. Huic porro inter epulas flagitanti, ut vir sanctus de
rebus divinis ac salutaribus aliquid diceret, captata ex rebus præsentibus occasione:
Cernis, inquit, hunc discum argenteum, quot dudum possessores habuit, servos
potius dixerim quam dominos; quotque deinceps habiturus sit. Id vero te admonet,
ut ad rationem de rebus tuis reddendam te compares: ne aurum & argentum
tuum, quod tandem secundum scripturam æruginem inficietur, ipsaque utriusque
ærugo contra te ferant testimonium. Tum Romaricus Amatum apud se aliquot
dies remorari petiit, ut de rebus ad salutem suam pertinentibus simul colloqueren-
tur; & audito, unum sibi superesse, ut omnibus venditis & in pauperes erogatis
Christum sequeretur; post paucos inde dies, Luxoviense monasterium cum multa-
rum substantia rerum, una sibi villa reservata, iniit, servis suis in libertatem asser-
tis, quorum plerisque secum adduxit, & vitæ monasticæ socios adscivit, eisdem
subditus, quos dudum ministros habuerat. Ita enim humilitatis & penitentiae offi-
ciis se addixit, ut quidquid in monasterio abjectius agendum esset, sibi assumeret.
Idem hortos excolendi curam præ ceteris fratribus in se suscepit, psalmis discendis
reliquum temporis impendens.

Si hæc sancti Martini basilica, ad quam Romaricus adiit, eadem est cum sub-
urbana ad Mosellam sancti Martini basilica, in qua Sigibertus Austrasiorum rex
sanctus, Dagoberti majoris filius, postea sepultus fuit, auctorem non habet illa Sigi-
bertum, sed ad summum instauratorem & amplificatorem; cum hoc Romarici fac-
tum, ab æquali relatum vitæ scriptore, ante natum Sigibertum contigerit. Cete-
rum basilicæ vocabulum, quo usus est auctor ille, satis innuit jam tum eidem basi-
licæ adjunctum fuisse monasterium: cujus primordia si quis Sigiberto tribuere ma-
lit, per me licet.

S. Martini
Mettense mo-
nasterium.

Anus sexcentessimus decimus-octavus nulla re, quæ quidem ad nostram noti-
tiam pervenerit, memorabilis fuit. Proximo Laurentius Doroverensis antis-
tes, regnante adhuc Eadbaldo, regnum cæleste conscendit, atque in ecclesia & mo-
nasterio, sic Beda * loquitur, sancti Petri apostoli juxta decessorem suum Augus-
tinum sepultus est die quarta nonarum Februariarum. Librum de ejus gestis scripsit
Gotfelinus monachus, necdum a nobis repertum, qui Gotfelinus in historia trans-
lationis sancti Augustini quædam ejus facta præstringit his verbis. De beato Lau-
rentio dulce esset memorare, quomodo mortuum suscitaverit, super undas maris

ANN. CHR.
618, & 619.X X V.
Laurentii e-
piscopi Caa-
tuar, mors.
* a Bedæ lib.
2. c. 7.

AN. CHR. 618. & 619. „ pedibus cūcurrerit, igne de celo evocato virtute Eliæ impios conflagraverit, quo-
 „ modo fontem aridis in locis productum in perpetuum rivum effuderit: qua poena ar-
 „ ceatur omnis feminarum accessus ab ecclesia, quæ ejus apostolatu exstructa &
 „ consecrata est in Scotia, ut nuper regina Scotiæ inclita Margarita, cum oblationibus
 „ aditum tentare ausa, subito sit percussa atque repulsa, sed clericorum precē
 „ restituta. Hæc ille, qui hæc facta alibi fusius retexenda pollicetur. quod opus,
 „ ut jam dixi, necdum in lucem prodiit, nec aliud etiam de Mellito Laurentii successore
 „ ab eodem auctore exaratum.

Mellitus ejus successor. Mellitus Romanus monachus, novæquæ coloniæ abbas, quam Gregorius in sup-
 „ plementum prioris in Britanniam miserat, vivente Augustino Londinensis creatus
 „ episcopus, mortuo Laurentio Augustini successore, ad sedem Cantuariensem trans-
 „ latus est, tertius ejusdem ecclesiæ antistes: cum Justus Rossensem ecclesiam admini-
 „ straret. Præerat tunc Romanæ ecclesiæ Bonifacius quintus, qui anno superiore
 „ Deusedit pontifici successerat: idemque *scripta exhortatoria*, inquit Beda *, id est
 „ epistolam Mellito & Justo, qui magna tunc cura & sollicitudine Anglorum eccle-
 „ siam regebant, direxit, ne scilicet inceptum institutum ob incolarum inconstantiam
 „ & protervos mores, uti jam paullo ante tentaverant, desererent. Hæc Bonifacii
 „ epistola excidit, remque nobis opportunam fecisset Beda, si hanc, uti & aliam ejus-
 „ dem pontificis ad Justum jam Cantuariensem antistitem, epistolam retulisset.

X X V I. Hispalensis concilii decreta, de monasteriis non convellendis. * *l'Andalousie.* Celebratum est eodem anno concilium Hispalense secundum, in quo duo cano-
 „ nes magni momenti pro monasteriis conditi leguntur, decimus & undecimus. In
 „ priori, postcentibus monasteriorum patribus, pari sententia statutum est, ut cœnobio
 „ nuper condita in provincia Bætica *, sicut & illa quæ sunt antiqua, immobili &
 „ inconcussa stabilitate permaneant solidata. Si quis autem, inquit patres, quod
 „ absit, nostrum, vel nobis succedentium sacerdotum, quodlibet monasterium, aut
 „ vi cupiditatis spoliandum, aut simulatione aliqua fraudis convellendum, vel dissol-
 „ vendum tentaverit, anathema effectus, maneat a regno Dei extraneus: nec profi-
 „ ciat illi bonum fidei vel operis ad salutem, qui *tanta & tam salutaris vite* destru-
 „ xerit tramitem. Super hoc etiam universi Bæticiæ provinciæ episcopi congregati,
 „ eundem sacri cœtus everforem a communionem suspendant; convulsam monasterium
 „ cum rebus suis restaurent, & quod impie unus subverterit, omnes pie reforment:
 „ quod sacrosanctum decretum utinam ii adverterent, qui tam facile manus in loca
 „ sacra injiciunt, atque a monastico statu ad sæcularem pro arbitrio transferunt.
 „ Observandæ etiam in prædicto canone imprecationes sollemnes adhiberi solitæ in
 „ vetustis instrumentis: quæ temere nonnulli ob ejusmodi anathemata falsi postulant:
 „ qualia certe leguntur in quinto concilio Aurelianensi pro xenodochio Lugdunensi
 „ a Childeberto rege constructo. Ceterum ex hoc canone intelligitur, quosdam Bæ-
 „ ticiæ provinciæ episcopos monasteriis infestos fuisse. quæ res condendo huic canoni
 „ occasionem præbuerit.

X X V I I. Virginum monasteria a monachis regenda. Undecimo canone decretum communi itidem consensu, ut monasteria virginum,
 „ in provincia Bætica condita, monachorum administratione ac præsidio gubernentur,
 „ nimirum in spiritualibus ac temporalibus procurandis, ut inferius explicatur. Tunc
 „ enim salubria Christo dicatis virginibus providemus, quando eis patres episcopi
 „ tales eligimus, quorum non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificari
 „ possint: ea tamen circa monachos disciplinæ cautela servata, ut remoti ab earum
 „ peculiaritate, nec usque ad vestibulum habeant accedendi familiare permittunt; sed
 „ nec abbati vel ei qui præficitur, extra eam quæ præest, loqui virginibus Christi
 „ aliquid, quod ad institutionem morum pertinet, licebit. Nec cum sola quæ præest,
 „ frequenter eis loqui oportet, sed sub testimonio duarum aut trium sororum; ita ut
 „ rara sit accessio, & brevis omnino locutio. Absit enim, ut monachos (quod etiam
 „ dictu nefas est) Christi virginibus familiares esse velimus: sed, juxta quod iussa re-
 „ gularum vel canonum admonent, longe discretos atque se junctos, eorum tantum
 „ eisdem gubernaculis deputamus: constituentes, ut unus monachorum probatissimus
 „ eligatur, cujus curæ sit, prædia earum rustica vel urbana intendere, fabricas
 „ extruere, vel si quid ad necessitatem monasterii providere: ut Christi famulæ
 „ pro animæ suæ tantum utilitate sollicitæ, solis divinis cultibus vivane, operibusque
 „ suis inserviant: sic tamen ut is qui ab abbate præponitur, judicio sui episcopi com-
 „ probetur. Ceteram virginibus illæ vestes iisdem cœnobiis faciant, a quibus tuitionem

AN. CHR. 619. „ expectant, ab eisdem denuo, ut prædictum est, laborum fructus & procurationis
 „ suffragium recepturæ. Si autem monasteriorum hanc ordinationem aut contemse-
 „ rint, aut qualibet inertia dissolutione neglexerint, sciant, quod eorum tepor atque
 „ superbia excommunicationis sit plectenda censura. Hæc omnino consentanea sunt
 „ iis, quæ de sancto Pachomio leguntur in ejus vita. Is quippe in gratiam sororis suæ,
 „ quæ cum fratrem videre non potuisset, monasticam & ipsa professa est, monaste-
 „ rium construi curavit, Nilo flumine a suo disparatum: cujus curam Petro, proba-
 „ tæ vitæ monacho, commisit. Petrus autem idemdem ad eas veniebat, ut eis de
 „ sanctis scripturis & de eis, quæ ad salutem pertinent, rebus loqueretur. Pachomius
 „ vero eis descripsit regulas, quibus conversationis suæ momenta dirigerent. Si quan-
 „ do vero aliquis e fratribus, propinquam aliquam vel sororem in illo parthenone ha-
 „ bens, eam visitare & alloqui voluisset; mittebatur cum eo unus e senioribus proba-
 „ tæ vitæ; & visa prius antistita, deinde sub ejus præsentia & aliarum, quæ erant
 „ provectioris ætatis, consanguineam suam frater cum eo quo par erat pudore cer-
 „ nebat, alloquebaturque, nihil ei afferens, nec ab ea quidquam accipiens. Quod si
 „ aliquando vel ad structuram aliquam, vel ad aliam rem monasterio necessariam
 „ puellæ monachorum opera indigerent; eligebantur ex illis viri graves & virtute in-
 „ signes, qui fratribus ad quæsitæ præessent officia. Præpositi lapsu temporis appellati
 „ sunt. Ubi vero defuncta esset aliqua virgo, reliquæ funus ejus curabant, defere-
 „ bantque usque ad ripam fluminis, quod ambo monasteria separabat, psalmos de
 „ more canentes. Tunc monachi cum ramis palmarum & olivarum frondibus fluvium
 „ transeuntes, mortuæ cadaver psallentes transehebant, & in cœmeterio suo con-
 „ debant. Hi ritus erant apud Pachomienfes. Nec longe aberat ab hoc instituto san-
 „ ctus Benedictus, qui discipulos suos idemdem ad sanctimonialia Casino proximas
 „ instituendas mittebat, & sororem suam Scholasticam in proprio sepulcro humari
 „ voluit. Hæc occasione concilii secundi Hispalensis, cui primo loco subscripsit Isi-
 „ dorus Hispalensis Bæticiæ metropolitanus, & quarto loco ejus frater Fulgentius As-
 „ tigitanus, Leandri Isidori decessoris ambo germani.

ANN. CHR. 620. X X V I I I. Habendensis monasterii primordia. Ob eam, quam mox diximus, causam cœnobio virginum passim, præsertim in
 „ Gallia & Britannia insula, duplicia erant, utpote quibus adjuncta in disparatis
 „ ædibus virorum habitacula, qui sequiori sexui cum in spiritualibus, tum in tempo-
 „ ralibus rebus subservirent. Hujus generis fuit Habendense monasterium, quod Ro-
 „ maricus, adjuvante sancto Amato, construxit in villa sua Habendi seu Habundi,
 „ quam, ceteris rebus abdicatis, unam sibi ad pium opus in monasticæ vitæ professio-
 „ ne reservaverat. Sanctimonialium basilica in honorem beati Petri apostoli constru-
 „ cta. Locus est in Vosago ad Mosellam, eo quidem tempore vasta solitudo, nunc vero
 „ pro situ longe amœnior: ubi sanctus magister Amatus & discipulus ejus Romaricus
 „ sub magna sanctitate, ut verbis utar scriptoris vitæ sancti Amati, atque summæ per-
 „ fectionis religiosissima intentione monasterium puellarum condunt. Istic ergo, ut
 „ præfert sancti Romarici vita, multis adunatis puellis in eremo sanctum institunt
 „ opus, pauperes quidem substantia in sæculo, sed fide divites in Christo. Et primo
 „ quidem in monte constructum est monasterium duplex, unum puellarum, alterum
 „ virorum pro Amato & Romarico: sed processu temporis puellare in subjectam vallem
 „ ultra Mosellam translatum est, relictis viris in priori loco, quem Sanctum-mon-
 „ tem appellant. Primas ejus parthenonis virgines prædicti scriptores duo sanctimo-
 „ niales & sorores passim nuncupant: nec canonicarum nomen apud eas auditum
 „ est, nisi longe posterioribus sæculis, cum videlicet, tepescente religione, alios mo-
 „ res induerunt. Tanta vero principio earum religio, tantus fervor erat, ut, cum
 „ plurimæ istuc virgines confluxissent, eas in septem turmas, duodenis puellis per
 „ singulas deputatis, distinxit Amatus, ut die nocteque jugem ac perennem psal-
 „ modiam continuarent. Suum singulis turmis fuisse oratorium conjicere licet ex illis
 „ quæ supersunt, numero sex: quæ omnia, præter illud quod modo sacri montis oc-
 „ cupant monachi, aliis amplius & majus, angustissima sunt, vixque capiendis duo-
 „ decim aut viginti hominibus apta.

Maestedis prima abbatissa & sequentes. Prima ceteris prælata est Maestedis abbatissa, virtute ac religione præcipua,
 „ quam ad exemplum summæ sanctitatis Amatus aliis imitandam proposuit: sed illa,
 „ vix peracto in regimine biennio, naturæ concessit. Cum in extremo vitæ articulo

ANN. CHR.
620.

versaretur, cuidam forori ceteris dicenti, ut psalmos canerent; hæc tantisper expectandum esse respondit, dum sanctus Paulus, quem præcipuo cultu venerabatur, adefset, dein post pusillum innuit ut canerent, quod dum fieret, sancta illa anima de hac luce ad meliorem migravit, eamque instar stellæ e monasterio ad cælos subeuntem una ex fororibus conspexit. Macæfledi successit Cæcilia, cui prima de sancti Romarici gestis lucubratio nuncupata est: Cæciliæ Gibitrudis, alio nomine Tetta, cujus honorifica mentio est in vita sancti Adelphi, post Amatam abbatis Habendensis, in alio scilicet monasterio, quod virorum erat.

X X I X.
Amatus in specu degit.

Interim Amatus, solitudinis summo opere amans, in obliqua prærupti montis parte, quo vix aditus erat, concavam rupem inveniens, angustum sibi soli habitaculum præparavit ad lectuli sui modum ac mensuram, (visitur etiam nunc hæc specus, non sine intuentium horrore) ibique ex immani rupe superius pendente annonam quotidianam, id est exiguam panis particulam cum modico aquæ, ministro deferente, ad sonum tintinnabuli ex fune dependentis accipiebat exemplo sancti Benedicti. Dominicis vero diebus e specu illo egressus, fratribus & fororibus sacras scripturas relegebat, exponebatque, utrosque admonens, ut ad æterna gaudia & ad cælestem patriam jugiter adspirarent. Hæc nempe assidua mentis ejus agitatio erat: ex quo fiebat, ut, cum hilari semper & sereno vultu esset, lacrymæ nihilo minus jugiter ex ejus oculis defluerent.

Regula monasterii.

* Remiremont.

Utrique cœnobio regulam sancti Columbani primitus inditam fuisse Jonas in vita sancti Eustasii abbatis auctor est; eidemque regulam sancti Benedicti mox conjunctam, nec multo post ibidem solam ad nostrum usque sæculum usitatam constat ex vetustis illius cœnobii monumentis, quod ab auctore & situ Romaricimontis* postmodum appellatum est. Ejus rei probationes in decursu operis afferemus. Tanta autem principio hujus loci districtio erat disciplinæ regularis, ut puella sanctimonialis ejusdem cœnobii, quæ absque senioris permisso pomum edere ausa fuerat, dæmonis potestati mancipata, non nisi ad Amati & aliarum fororum preces liberata sit, & frater quidam, ob servatum contra interdictum regulæ trientem, penitentia ab eodem Amato subiectus. Sed vide quanta ibidem obedientia religio! Forte sanctimoniales novum vas apum, lacte & bonis herbis illitum, ad excipiendum examen paraverant. Jubente Amato, ut in aliud recipere, illæ nihilo minus in vas a se paratum intramittunt. Verum per quinque dies nec apes inde evolare, nec flores legere visæ sunt, nec, pulsato licet alveario, umquam egressæ. Tandem puellæ, mandato viri Dei revocato ad memoriam, rem ei nuntiant. Is vero in aliud vas examen inferri jubet, quo facto, apes solito more discurrent, ac flosculos decerpunt, sicque hoc exemplo puellas sanctimoniales ad obedientiam informavit. Ceterum monasterii Habendensis originem ultra annum sexcentimum ac vicesimum differri non posse constabit ex iis, quæ de Agrestii istuc accessu post triennium referemus. Inde etiam intelligemus, quam numerosus fuerit eo in loco virorum cœtus: cum quinquaginta ex illis Agrestii fautores eodem tempore interierint.

X X X.
S. Basoli obit & monasterium.

Hoc eodem circiter anno sanctus Basolus, e Viriziacensi prope Remos monacho factus anachoreta, supremum diem vitæ mortalis sexto kalendas Decembris absolvit in ipso montis vertice, ubi remotioris habitaculi cellulam cum oratorio sibi erexerat, & per annos quadraginta Deo militaverat, jejuniis, orationibus, vigiliis & lectionibus jugiter vacans, & ad se venientes doctrina cælesti erudiens. Ibi orando cælitus fontem impetravit, qui hæcenus in subterraneo beate Mariæ oratorio visitur, haustu dulcis & ad potandum salubris. Idem & cæco nato lumen dedisse, & aprum ab Attilæ viri præpotentis manibus eripuisse, eumque suspensum, in patibulo incolumem servasse memoratur. Cellæ suæ domicilium reliquit Balsenio nepoti, quem mortis præcius ex Aquitania, id est ex Lemovicina regione, istuc acciverat. Cum vero locus iste & miraculorum gloria, & adventantium frequentia illustrior evaderet in dies; beatus Nivardus Remorum antistes ibidem aliud monasterium construxit: sicque paulatim Viriziacense monasterium, quod ad montis radices situm erat, obsolescere cepit, & superiori monasterio cedere, monachis inferioris cœnobii istuc translatis. Ab eo tempore monasterium sancti Basoli appellari ceptum: cui idem antistes dedit sub privilegio* jure Viriziacensem sanctæ Mariæ ecclesiam cum omnibus ad eam pertinentibus, adjecto prædio, quod Was-

* Prodoard.
lib. 2. c. 30.ANN. CHR.
610.
* V. de.

ciacus* dicitur. Ad hæc immunitatem quoque monachis, sub Perrone abbate Deo ibidem servientibus, concessit, ut nullus ecclesiasticorum judicum ullam eis molestiam injuste inferret, sed eis pacate sub sancta regula vivere liceret, quod indubie intelligendum est de regulis sancti Benedicti & sancti Columbani, quas idem antistes Altvillarensi monasterio a se constructo imposuit, ut suo loco dicemus. Sancti Basoli gesta litteris mandavit post anonymum Adso abbas Dervenfis, rogatu alterius Adsonis abbatis sancti Basoli monasterii, desinente sæculo decimo.

Fuit hic annus Chlothario regi, nedum Francis omnibus, maxime acerbus ac lucuosus, amissa Bertetrude seu Bertrude regina, optima atque pudicissima femina, quam rex unice dilexerat, & omnes Franci ob bonitatem suavitatemque morum, cum pietate conjunctam, magnopere amaverant. Sepulta est in basilica, non sancti Petri Rotomagensi, ut fallit Audoëni vitæ scriptor parum accuratus; sed sancti Vincentii seu sancti Germani in suburbio Parisiensi, ubi Chlotharius ipse postea humari voluit. Charibertum ex Bertrude suscepit Chlotharius; an etiam Dagobertum, apud historicos nostros haud constat, quem Hadrianus Valesius, uti & Meroveum, filiorum natu-maximum, ex alia priori conjugè procreatum fuisse existimat. Eidem subscribit Carolus Cointius. An forte Ingundis vocaretur, inferius discutiemus. Mortuâ Bertrude Chlotharius Sichildem uxorem duxit.

X X X I.
Bertrudis regina sepulta ad S. Vincentium.

Non serius anno subsequente Agrestius, Theoderici quondam regis notarius, qui paulo ante se suaque omnia Eustasio abbati, monachum Luxovii professus, tradiderat, ab eodem petiit, sibi ut liceret verbum Dei gentibus prædicare. Hunc increpat vir sanctus, quod rudis adhuc in religione tiro id officii sibi arrogare vellet, quod non nisi perfectis & in rebus sacris versatissimis competeret. Sed cum temerarium ac præfidem tironem a proposito revocare non posset, ac retinere invidium nollet, eum arbitrio suo abire passus est. Is ubi ad Bajaorios venit Bonosiaca hæresi infectos, nullo operæ pretio relato, deinde Aquileiam proficiscitur. Desciverant tum Aquileienses a sede apostolica, & tria capitula; synodi quintæ decreto rejecta, tueri perseverabant. His se adjunxit homo imprudens, & ecclesiasticorum dogmatum imperitus, seque a Romanæ sedis communionem sejunxit, quo schismate imbutus, litteras felle & conviciis plenas ad Attalam abbatem Bobiensem per Aurelium, Adalvaldi Langobardorum regis notarium, dirigit, virum sanctissimum ausus increpare, & erroris arguere, quod in communionem sanctæ sedis persistens, damnationi trium capitulorum consentiret. Et fortasse Agrestius ei objiciebat communis magistri sui sententiam, cujus alia fuerat de capitulis illis doctrina, ut ex ejus epistola ad Bonifacium papam superius* vidimus. Post hæc Luxovium reperit Agrestius, & Eustasium abbatem ad suam sententiam allicere conatur. Sed contra vir sapiens & sanctus paternis eum monitis ad sanam mentem revocare tentat: at cum se nihil proficere vidit, a suo eum suorumque contubernio summovit.

ANN. CHR.
621.
X X X I I.
Agrestius monachus turbas ciet.

* supra n. 4.

Pulsus Luxovio Agrestius, per varia Galliæ loca errabundus vagatur, si quos posset vesaniæ suæ fautores sibi adjungere. Sed cum operam perderet, adversus Columbani regulam & institutum, quod professus erat, insurrexit, & multa convicia effudit. Favebat in primis homini Abellenus Genevensis antistes, eidem consanguinitate conjunctus, qui finitimarum urbium episcopos ad propinqui sui partes pertrahere summo opere nitebatur. Quin etiam ambo Chlotharium regem adire ausi sunt, ac tentare, an suis partibus esset assensurus. Sed rex prudentissimus, cui Columbani sanctitas spectata erat, & probata discipulorum ejus doctrina, primo graviter eos redarguit: deinde, ubi se nihil proficere animadvertisset, episcoporum judicio synodali rem discuti jussit, minime dubitans, quin Eustasius ea qua pollebat auctoritate, doctrina & facundia, Columbani regulæ adversarios facile revinceret.

Interim sub finem hujus anni Walaricus, Leticonænsis in pago Vinemaco seu Viminacensi abbas, extremos decurrebat dies, & mortis præcius, sepulturæ suæ locum designavit in vertice montis, ad quamdam arborem vepribus undique circumseptam, ubi seorsim orare consueverat. Octavo post die dominico, sæculi ac sui victor, ad cælestem regnum migravit pridie idus Decembris, quo die ejus memoria in sinceris Ufuardi & Adonis martyrologiis celebratur, in quibus Walaricus

ANN. CHR.
622.X X X I I I.
S. Walaricus moritur.

ANN. CHR.
622.

appellatur. Presbyterum appellat Ufuardus: Ado eum eremiticam ad Somnam fluvium vitam duxisse, ibidemque miraculis fulsisse scribit. Sepultus est, uti iusserat, ad prædictam arborem, ubi Berchundus episcopus Ambianensis secedere solebat. Quædam illustris & Deo devota femina, Bertila nomine, a Walarico petierat, ut, si ipsa ei superstes esset, corpus suum sepelire mereretur. quod officium an sancto confessori impenderit, vitæ scriptor non prodit. Ad ejus virtutes quod attinet, virginitatem ab utero matris illibatam servasse perhibetur. Nullum tempus elabi sinebat, quo vel lectioni, vel orationi aut labori non vacaret. Lectulus ex virgis contextus vili tantum stragulo tegebatur. Huic tunica cum capello seu caputio pro veste erat. Tantæ abstinentiæ fuisse dicitur, ut frequenter tota hebdomada, nonnisi dominico die, cibum sumeret, vino & sicera abstinere solitus. Cursum tam monasticum, quam Gallicanum quotidie persolvebat. Eo mortuo, cum ejus cœnobium quibusdam infestationibus premeretur, locum deseruere monachi, & palabundi in diversa loca se receperunt: ex quibus Blitmundus in Bobiense monasterium ad Attalam abbatem confugit. Interea Berchundus episcopus corpus sacrum Ambianos transferre tentat: at effosso sepulcro numquam ejus loculum movere aut efferre valuit.

Ejus gesta primus in litteras retulit Raimbertus abbas pius & eruditus, cujus scriptionem anonymus quidam expolivit, & Theodino abbati Leuconænsi, & toti sanctæ ejus congregationi dedicavit; Hugonis archiepiscopi jussu id se suscepisse præfatus. Post beati Walarici mortem, cum monasterium ejus per annos quinque desertum fuisset, Blitmundus locum restituit ac rexit. Quinam ei abbates ante monasterii everisionem sæculo decimo factam successerint, nobis incomptum. Restituito per Hugonem magnum monasterio, quod sancti Walarici * ab eo tempore dictum est, præfuerunt unus post alium abbates Restoldus, Fulcradus, Adhelmus, & Theodinus, mortuus ante annum millesimum quinquagesimum-secundum, quo anno Walo, sancti Walarici abbas, sancti Bertini corporis elevationi interfuit. Si alius ante hunc Theodinus ejus loci abbas non exstitit, prædictus anonymus vitæ sancti Walarici expolitor dicendus est vixisse paullo ante medium sæculum undecimum: quo tempore nullus in Gallia Hugo archiepiscopus erat præter Hugonem Vefonionensem, genere & cognomento Salinensem. Ejus jussu si hæc vita expolita est, haud fere ambigam, quamquam pro certo affirmare nolim, expolitore illum fuisse monachum proximi cœnobii Luxoviensis. Sed quando ille nomen suum reticere voluit, per nos licet ut ignoretur. De cetero non confundendus Walaricus seu Walericus noster cum Valerico * Lemovicensi anachoreta, cujus obitus contigit quarto idus Januarii: quo die colitur maxime in ecclesia nominis sui, triginta fere passuum millibus a civitate Lemovicarum distita: ubi prioratus est sancti Martialis abbatie subjectus.

XXXIV.
Desiderii episcopi
Autifiod.
munificencia.

Ad hunc annum vix pervenire potuit Desiderius episcopus Autifiodorensis, si successor fuit Aunacharii seu Aunarii, ejus qui Walaricum in monasterium S. Germani ejusdem urbis admisit. Brunichildem reginam ejusque filios, Burgundionum & Francorum reges, propinquitate attinuisse dicitur, quorum munificencia ingentes habuit facultates & possessiones, quas in ecclesias & monasteria liberali manu effuderit. In primis munificus exstitit in basilicam sancti Germani, cui multa prædia largitus est, & centum solidos auri purissimi ad suam ipsius sepulturam, ibidem exornandam. Eidem basilicæ, ipso suggerente, agrum Sessiacum *, situm in territorio Autifiodorensi, contulit domina Ingundis regina, reservato sibi vitæ suæ tempore usu-fructuario; & Chlotharius rex, simulque ejus nobilissima * conjux domina Ingundis regina, per manus ejusdem Desiderii episcopi eandem basilicam magnis & eximiiis ornaverunt donariis. Ad hæc fredam seu ædiculam, quæ sacratissimo corpori beati Germani ejusdem urbis episcopi superposita erat, rex auro argentoque mirifice decoravit: regina vero calice simulque patena, ex auro purissimo, gemmis pretiosissimis exornato, devotissime honoravit. Ita legitur in pervevula historia episcoporum Autifiodorensium, quam sæculo nono composuerunt Rainogala & Alagus, collaborante Herico theosopho & monacho. Hic libros item duos scripsit de miraculis sancti Germani, ubi Ingundis * Chlotharii conjux, cum religione famosissima, tum etiam largitatis & diligentie singularis, sepulcro beati Germani plurima vasorum, palliorumque ornamenta obtulisse memoratur: inter quæ calicem

* Sessy.
Ingundis
etiam regina.
a Labbe to.
1. Bibl. nova
p. 425.

b Ib. 434.

c Ibid. 542.

AN. CHR.
622.

egregium, auro splendidissimo, gemmisque compactum, inquit auctor, vidimus pretiosis, reginæ memoriæ insertis litteris præferentem; quæ munus hoc per manus supra nominati Desiderii pontificis beato Germano devota contulerat. Quæ omnia cum attente expenderem, vix animum inducere poteram, quin Chlotharius secundus, siquidem ejus principatu floruit Desiderius, conjugem habuerit nomine Ingundem, uti & Chlotharius senior: tamen si Hericus priori Ingundi attribuit, quod posteriori tribuendum esse Desiderii tempus & pontificatus exigere videbatur. Certe præter Bertrudem & Sichildem, Chlotharius secundus primam conjugem, ex qua natus Dagobertus, videtur habuisse, tamen si nomen ejus ignoremus; eaque sententiæ est Hadriani Valesii, & post eum Caroli Cointii, eruditorum virorum. Quid si ea esset Ingundis, quæ superiora omnia sancto Germano contulerit? Accedit quod monasterium Varziacense * a bonæ memoriæ Ingunde regina olim itidem sancto Germano datum legitur in gestis abbatis ejusdem monasterii, quod de prædio tantum interpretandum est, uti & de Sessiacum, in quibus postea monasteria ædificata sunt. Ex his intelligitur, Ingundem hanc in Burgundiæ regno, cui Autifiodorum civitas, pagusque Autifiodorensis, in quo Sessiacum & Varziacum sita sunt, tribuebatur, rerum summa potitiam fuisse. Quod utri melius possit competere, Chlotharii senioris an minoris uxori, statuere difficile est in tanta rerum obscuritate. Illud certum & exploratum, Desiderium Autifiodorensis episcopum b sedisse annos decem & octo, dies viginti-quinque, & quidem temporibus Chlotharii gloriosi regis; & si prædictis auctibus fides, sub Romanis pontificibus Gregorio, Sabiniano, Bonifacio secundo, & Bonifacio tertio, imperantibus Phoca & Heraclio; ac proinde nonnisi post annos a Chlothario seniore quadraginta: cui Chlothario etsi Ingundis ejus uxor supervixisset, certe vitam ad Desiderii episcopatum non produxisset. Verum Desiderium Gregorii Magni pontificatu episcopum fuisse prædictis auctoribus persuasisse videtur ipsius Gregorii epistola c ab eis relata, & Desiderio episcopo Autifiodorensi inscripta, in qua legitur, Desiderium a pontifice pallium petiisse: quod quidem jam olim ab apostolica sede eidem ecclesiæ concessum fuisse asserbat: cuius rei nullas chartas in Romanæ ecclesiæ scrinio reperiri Gregorius respondit. Verum hæc Gregorii epistola d Desiderio episcopo Galliarum in registro inscripta est, id est Viennensi, quo fere titulo alia e ejusdem Gregorii epistola directa est Desiderio episcopo Gallia. quod indubie de Viennensi intelligendum est. Unde manifestum videtur, Desiderium Autifiodorensis non sedisse pontificatu Gregorii Magni, sed tempore Chlotharii senioris, & Ingundis ejus uxoris.

Præter jam dictas donationes monasterio sancti Germani ab eo factas, dedit etiam eidem basilicæ agellum Feriolas *, situm in pago Autifiodorensi super fluvium Lupæ * cum omnibus ad eum pertinentibus ad xenodochium pauperum; item Orgyacum & Marciacum, aliaque prædia per manus Palladii tunc presbyteri & basilicæ domni Germani abbatis, postmodum vero sui in episcopatu successoris. Multa insuper alia largitus est monasterio, quod dominus Germanus pontifex super ripam fluminis Icaunæ * construxit in suburbio Autifiodorensi, ubi bonæ recordationis dominus Marianus confessor corpore requiescit; & basilicæ domni Juliani martyris, ubi Nigivaldus abbas præerat; ad hæc monasterio puellarum, quod in honore domni Martini super fluvium Icaunæ est constructum. Idem antistes his supra scriptis monasteriis, unicuique basilicæ singula vasa argentea largiri præcepit. quæ verba in editis desunt, ex veteri codice restituta. Item dedit basilicis sanctæ Columbae & sancti Leonis, quæ sunt constructæ juxta Senonicam urbem, agellum viclam; ea ratione, ut rectores harum basilicarum eandem villam æqua sorte inter se dividerent. Denique quædam etiam concessit basilicæ sancti Amantii, quæ est constructa in pago Cadurcino, ad stipendium monachorum ibidem Deo deservientium, ubi & genitrix ipsius Nectaria seu Nectaria corpore requiescit. Hericus e eadem habet, nisi quod sancti Amantii monasterium in pago Petragorico non recte locat. De hoc monasterio prope Cadurcorum urbem sito, quod modo sancti Desiderii * nomine insignitum est, inferius agemus. Sepultus est Desiderius in basilica sancti Germani juxta beatum Aunarium, idemque sanctus habitus apud Autifiodorenses. Ejus corpus, aut saltem magna ejus pars, monasterio Melerensi, qui prioratus est sancti Germani, præcise nunc Monasterium * appellatus, labente sæculo decimo ab Heldrico abbate h concessa est. Nevelo, Corbeiensis sequentis sæculo

Chlotharii
secundi an u-
xor.* Varzy.
a Ibid. p.
972.b Ibid. p.
422.

c Ibid. p. 423.

d Greg. M.
lib. 7. ep. 117.
ind. 2.
e id. lib. 9.
ep. 48. v. lib.
10. ep. 39.f Ibid. p.
425. ep. 117.
* Feriolas.
* le Lois.

* Romanis.

g Ibid. p.
566.

* S. Gery.

* Monier's
h Ibid. p. 450.

ANN. CHR.

622.
XXXV.
Palladius
abbas Dehde-
rii successor.
a *ibid.* p. 426.S. Germani
monasterii
prærogative
& disciplina.

monachus, eum martyrologio suo adscripsit v. i. kalendas Novembris, eumque novem-decim annos, nempe inchoatos, sedisse dicit.

Tunc florebat in sede Autisiodorensi Palladius monasterii sancti Germani abbas, vir strenuus, sapiens, largus & misericors: qui accepto sacerdotio totum se ecclesiasticis tradidit disciplinis. Ejus tempore magnopere sanctitate floruit sancti Germani monasterium, quo vix ullum in tota Burgundiæ provincia etiam nunc augustius est, maxime ob magnum numerum sanctorum ejus urbis episcoporum, qui ibidem cum eximio illo sancto Germano Autisiodorensi episcopo sepulti sunt. Multi etiam in illo cœnobio sanctitate & doctrina illustres viri floruerunt, ubi celeberrima litterarum academia, maxime sæculo nono floruit. Erat ibidem baptisterium, sancti Germani basilicæ adjunctum sub titulo, ut sit, sancti Johannis-Baptistæ, cum sancti Johannis Evangelistæ reliquiis. De hoc baptisterio sic habet Nevelo monachus ad sextum-decimum kalendas Maii: *In Autisiodoro Gallia dedicatio baptisterii, quod est juxta basilicam sancti Germani confessoris, ubi sunt condita reliquia sancti Johannis Evangelistæ.* Ibi sepultus fuit sæculo decimo Gualdricus episcopus; atque adeo vel hujus baptisterii usus jam tum desierat, vel certe obsoleverat canon quartus-decimus synodi Autisiodorensis sub Aunachario celebrata, verantis, ne in baptisterio corpora mortuorum sepeliantur, quamquam pro episcopis exceptioni locus est. Vigebat insuper eo in loco, uti & in aliis Ordinis nostri monasteriis, sollicita hospitum, peregrinorum & pauperum cura. Xenodochio pauperum Ingundis regina, ut mox vidimus, prædia quædam assignavit. Distincta erant hospitia divitum & pauperum, immo etiam monachorum adventantium & familiarium, qui ad portam excipiebantur, ut in vetustis ejusdem loci instrumentis legitur. Monachis ad hæc aliaque officia & ad curam ecclesiæ subserviebant matricularii, quos *nonnones* alio nomine appellabant, cujus generis erant clerici pulsantes in monasterio Corbeienfis tempore sancti Adelhardi abbatis. Reliqua Palladii opera inferius prosequemur.

ANN. CHR.

623.
XXXVI.
Matisconensis
synodus in
causa Agrestii
monachi.

Sub finem anni sequentis, indicta Matisconem synodo, Gallicani e Burgundia Sepiscopi jussu Chlotharii istuc in suburbano loco frequentes convenerunt ad finiendam Agrestii cum Luxoviensibus monachis controversiam, quale ferme negotium sancto Pachomio quondam acciderat in synodo Latopolitana. Hujus rixæ post Agrestium inceptor quidam Warnacharius, maximus hæreticus, idemque infensissimus Eustasii adversarius: qui statuto die, quo cum Eustasio altercaturus erat, repente interiit. Alius ergo a Warnachario majore domus regie, qui nonnisi post Eustasium mortuus est, nimirum anno Chlotharii regis quadragesimotertio, teste Fredegario. Fractis Warnacharii morte Agrestianæ partis viribus, turbantur omnes, sciscitanturque Agrestium, quid contra regulam beati Columbani dicere, quid objicere vellet Eustasio. At ille trementibus labiis, cum nihil sani aut solidi afferre posset, superflua quædam & canonicæ institutioni contraria in Luxoviensium ritibus haberi causatur, nempe quod cochleare cum lamberent, vasaque & pocula signo crucis crebro signarent: quod ingredienti egredientesque quamlibet monasterii cellulam benedictionem postularent: in summa quod a ceterorum ritu ac norma desciscerent, & sacra missarum sollempnia orationum & collectarum multiplici varietate celebrarent. Hæc decantata erant æmulorum querelæ tempore Theoderici regis, cujus notarius fuerat Agrestius, Eustasius ad hæc: Vestrum est, inquit, o Patres, discernere, utrum hæc objecta quidquam contineant, quod religioni, scripturarumve auctoritati adversetur. An vero religioni contrarium, si cochleare, quod lambit christianus, vel quodcumque vas aut poculum signetur signo crucis, per quam humani generis hostis victus, ejusque pestis depulsa est? Quid autem contra rectos mores, immo quid magis Psalmistæ votis consentaneum; quam unumquemque monachum, sive cellulam ingreditur, sive egreditur, seu quovis progreditur, signo crucis muniri, vel benedictione sodalium roborari? Orationum porro multiplicationem in sacris officiis multum prodesse quis neget? cum & orationi sine intermissione vacare nobis ex divino præcepto incumbat, & quo plus Dominus quaeritur, plus invenitur, nihilque cuivis christiano, & maxime penitentibus, salubrius sit, quam Deum multiplicatione precum & orationum assiduitate pulsare. His responsis confutatus & turbatus Agrestius, nihil habuit quo dicta refelleret: tantum adjecit garrulus calumniator, Luxovienses a ceterorum norma desciscere, qui comam

nova

ANN. CHR.

623.

nova ratione tondeant, novam coronæ formam expriment, scilicet ab aure in aurem per frontem in dimidiatæ coronæ modum caelo capillo; sed ab aure ad aurem per occipitium, intonso, quæ Hibernorum seu Scottorum tonsura erat. Talia effluentem homini indignatus Eustasius: Ego, inquit, ejus discipulus & successor, cujus tu disciplinam & instituta carpi, in præsentia tantorum sacerdotum, intra finem anni vertentis te ad divinum voco judicium, acturum cum ipso, experturumque ejus sententiam & ultionem, cujus famulum tuis conviciis & calumniis lacere & infamare audes. Ad hæc quidam ex Agrestianis metu percussi sunt: omnes vero hortantur ambos, ut, offensa deposita, alter alteri reconciliaretur; & Agrestius quidem conceptæ temeritatis audaciam abjiceret; Eustasius vero paterno affectu lapsum reciperet, & piis ad emendationem correptionibus provocaret. quibus Eustasius se eorum precibus ex animo acquiescere paratum esse respondit, nisi Agrestii obfirmata contumacia omne correctionis remedium excluderet. Instantibus nihilo minus cunctis, cum pacem, quamvis fictæ & simulate, petiisset Agrestius, petenti Eustasius indulget, osculumque porrigit.

Hinc Agrestius, tamen apertam machinationem præ pudore quodam ac reverentia persequi non auderet, non tamen omnem fraudem exiit. Monasteria quippe Columbani instituta addicta pertentare institit, & sub ementita discipuli specie furtim prodicionem moliri. Et primo quidem ad Romarici monasterium pergit, venerabilis viri, qui primus inter palatinos nobiles fuerat apud Theodebertum habitus, priusquam beati Columbani exemplis ac Eustasii hortatu animatus, monasticæ Luxoviensium institutioni se subjecisset. Is, ut superius a nobis commemoratum, post aliquantam apud Luxovienses moram, Eustasio annuente, puellarum monasterium in proprio fundo construxerat, cooperante Amato, quem ibi Eustasius ad docendam Columbani regulam præfecerat. Forte ob quædam negligentia errata Amatus & Romaricus ab Eustasio correpti, ob idque nonnihil commoti fuerant. Lætos ergo ut sensit Agrestius, primo quidem in eorum animos sensum influere, se seque eis subditum atque obedientem simulare: tum eosdem mollibus fugillationibus tentare, & venenata verba in exasperatos jam animos paulatim insillare in contemptum regulæ beati Columbani. Denique tantum valuit virulenta & dolosa hominis lingua, ut letifera persuasione eos induxerit ad abjicienda pristina instituta, ut nova & rudia amplecterentur. Ubi res Agrestio tam belle cessit, ad Burgundofaram in Eboriacense monasterium pergit, ut virginem sanctam suis etiam partibus adungere conaretur. At repulsam passus, iterum ad Romaricum & Amatium redit, ut ceptam machinationem perficiat. Verum eos jam prorsus mutatos, & ad Columbani instituta denuo conversos invenit. Multi tamen ex eorum monachis (nam & virorum cœnobium ibi etiam conditum fuerat) Agrestio adhaerent. Verum brevi eos divina ultio subsecuta est, aliis ex luporum morfu in rabiem actis & exanimatis, aliis a dæmone correptis, quos inter Plauzelius quidam, Agrestii præcipuus fautor & assentator, laqueo se ipse suspendit; aliis denique ad viginti fulmine tactis, quod terribili fragore locum percussit, & monasterii tegumenta subvertit. Reliquos pavore consternatos paulatim mors rapit: ita ut monachi amplius quinquaginta hac ultione oppressi sint, auctore criminis ad penitentiam revocato. Sed cum nec sic resipisceret, tandem prævalente Eustasio ad divinum judicium appellatione, ante tringita dies, quam vertentis anni meta completeretur, a servo suo, quem ipse redemerat, securi percussus interiit. Amatus & Romaricus morte ejus territi, cum Eustasio abbate in gratiam redeunt, ejusque communi deinceps fruuntur. Abellenus vero ceterique Gallicani episcopi, qui prius Agrestii partium fautores fuerant, Columbani regulam & instituta probare & commendare ceperunt, multique ejus amore monasteria extruxerunt: quos inter Eligius, vir tunc in palatio inluster, postmodum Viromandensis seu Noviomagensis episcopus, juxta Lemovicarum urbem nobile cœnobium, Sollemniacum nomine, crexit, aliaque multa iisdem in locis; sed & Luteciæ-Parisiorum in loco, quem regio dono accepit, monasterium edificavit puellarum, quibus Auream Christi virginem præfecit. Sic ex parvis initiis magna persæpe scandala & crimina oriuntur. Temere usurpata prædicandi licentia Agrestio inspiravit audaciam, audacia contemptum majorum, tum ipsius regulæ, quam professus erat; & ex illo contemptu aperta erupit

XXXVII.
Agrestius Ro-
maricenses ad
se trahit.

ANN. CHR. 623. XXXVIII. Dagobertus in Austria regnat.

Arnulfus & Pippinus ejus consiliarii.

XXXIX. Theolegiense monasterium conditur. * Tholei * La Sava. Vvandelinus abbas.

Paulus monachus, post episcopus.

Grimo abbas.

a fratribus & ab instituto defectio, quæ multos alios, ea mali contagio, in eandem perniciem ac ruinam traxit.

Post decem admodum annos, quam Chlotharius, victis extinctisque Theodeberto & Theoderico Austriae & Burgundiae regibus, utrumque regnum Neustrasiano adjecerat; tantam imperii molem commode sustinere se non posse intelligens, Dagobertum filium, pro ætate strenuum ac solertem, Austriae solio imponere, eundemque Arnulfo Mettensi episcopo, viro sancto, ac Pippino duci integerrimo commendare constituit anno regni sui tricesimo-nono, qui christianæ æræ sexcentesimo vicesimo-seculo aut insequenti respondet. Arnulfus nobili & opulenta Francorum familia ortus, sed quibus parentibus non satis exploratum, domestici officium sub Theodeberto rege Austriae gessit, procurando sex villas regias, quas post eum singuli domestici administrarunt. Conjugio inito, ex Doda uxore nobili & bene morata duos suscepit filios, Chlodulfum & Ansigilum, quorum prior quartus ab Arnulfo, qui post episcopus fuit, Mettensem ecclesiam rexit annis quadraginta, atque nonagenarius decessit: posterior Ansigilus Beggam in matrimonio habuit, Pippini senioris, majoris-domus in Austria, filiam; Grimoldi similiter majoris-domus apud Austrasios, & Gertrudis Deo devotæ virginis sororem; ex eaque Pippinum juniorem, Francorum principem procreavit; Caroli Francorum itidem principis, cognomento Tuditis seu Martelli patrem, avumque Pippini, qui rex a Francis consalutatus est. Pippinum illum seniore, cui Dagobertus a patre commendatus, a pago Hasbanienfi, ubi multas possessiones habebat, Hasbaniensem appellant; juniorem vero, qui ex Begga filia nepos erat, ob similem causam Landinensem dixerunt. Tales Dagobertus habuit adolescentiæ suæ in Austriae regno moderatores, viros sapientia & pietate insignes, Arnulfum dico & Pippinum seniore, ambos sacris factis adscriptos, quorum quamdiu consiliis usus est, regnum feliciter prudenterque administravit.

Primum pietatis in Austriae regno specimen dedisse creditur Dagobertus; superpetias conferendo in conditionem monasterii, quod Theolegiense seu Doleiense*, aliis Tabuleiense placuit appellare. Situm est ad Saravum* fluvium in finibus diocesis Trevirensis & Lotharingæ, haud procul ab opido sancti Wandelini, sic dicto a Wandelino, quem primum Theolegii abbatem nonnulli existimant. Is origine Scottus, & quidem stirpe, ut tradunt, regali, postquam apud Trevirenses aliquamdiu delituit, adscitus est ad regendum Theolegiense monasterium. Iste cum forte divertisset Paulus anachoreta Gallus, qui in Vosagi solitudine nuper se receperat, Theolegiensium coetui adscriptus est, tantumque honoris ob eximias virtutes brevi affectus, ut, excepto nomine pastoris, vice magistri ab omnibus coleretur. Hinc ejus curæ commendati, qui eo se conferebant, tirones; coeperuntque ad eum ex longinquis terræ partibus, audita ejus famæ opinione, multi confluere, non solum mediocrium hominum, sed & nobilium ac præpotentium filii. In his præcipuus Grimus, alio nomine Adalgisus dictus, quem Dagoberti consanguineum & fundi Theolegiensis dominum existisse perhibent, cælestis patriæ amore, hujus sæculi gloriam pro nihilo ducens, se se illius doctrinæ ac disciplinæ imbuendum subiecit; tantumque brevi profecit in sacris literis, ut magistro non reputaretur inferior, dignusque habitus, qui & ad levitici ordinis gradum, & ad ipsius monasterii regimen assumeretur. Multi ex illo asceterio, quod hodie quoque celebre est, illustres viri prodire; non pauci Virdunenses episcopi, quorum omnium veluti dux & antesignanus fuit Paulus, de quo mox agebamus. Hunc sancti Germani Parisiorum episcopi fratrem fuisse vitæ ejusdem Pauli scriptor, qui post decimum sæculum vixit, opinatus est; immo etiam Bercarius presbyter in historia episcoporum Virdunensium; sed perperam, reclamante scilicet temporum ratione, cum longe ante sanctus Germanus e vivis excefferit. Id potius admittere liceret de Germano sub id temporis abbate monasterii sancti Vincentii seu sancti Germani apud Parisios; vel de Germano abbate monasterii sancti Vincentii Trevirensi episcopo, cujus pontificatus Theolegiense monasterium constructum fuit, educato & instituto, nisi Bobolenius ejus temporis auctor duos tantum fratres ei assignaret, Ophomarum & Numerianum. Sed diutius arbolari non vacat in re non magni momenti.

ANN. CHR. 623. XLI. Lupus episcopus sepultus in S. Columbae monasterio.

* Cuisy. * le Gatinois.

* num. 346.

ANN. CHR. 624. XLI. Austregisilus episcopus Bituric. obit. * S. Oustrilla.

Sulpicius Pius succedit.

* Vatam.

Abbatess palatini & castrenses.

a V. Coim. annal. Franc. 10. 2. p. 736.

b Euseb. de vita Constantini lib. 3. c. 56. c Mirac. S. Dion. lib. 1. c. 20.

Hoc fere anno Lupus Senonum antistes, ab exilio reversus, finem vivendi fecit, & uti ipse jufferat, in sillicidio basilicæ sanctæ Columbæ ad pedes beatæ martyris sepulturæ traditus est. Hæc est sancta Columba virgo & martyr, quæ, igne superato, in persecutione Aureliani imperatoris apud Senonas gladio cæsa fuisse perhibetur. In ejus honorem a fidelibus postea erecta est insignis basilica altero lapide infra civitatem ad Icaunam fluvium: cui postmodum nobile monasterium adjunctum fuit. Id factum creditur Chlotharii secundi principatu, qui villam Cersiacum* eodem monasterio concessit. Grandem-vallem in pago Wastinensi* adjecit filius ejus Dagobertus ad basilicam domnæ sanctæ Columbæ & domni sancti Lupi, ut in veteri instrumento legitur. Utramque villam eidem basilicæ restituit Ludovicus augustus. Multum celebritatis loco accessit a tumulo & reliquiis sancti Lupi, qui Brienonem opidum, aliaque prædia amplissima Senonensi ecclesiæ testamento legavit. Ejus liberalitatis memores canonici, die festo sancti Lupi, id est kalendis Septembris, in sacram adem beatæ Columbæ quotannis conveniunt, & singuli cereum ponderis unius libræ offerunt. Eligius, Dagoberti aurifaber, postea Noviomagensis antistes sanctissimus, cum multa alia, tum sanctæ Columbæ sepulcrum, auro, argento, gemmisque, Dagoberto impensas suppeditante, exornavit. Ante hos omnes Desiderius episcopus Autifiodorensis dedit basilicis sanctæ Columbæ & sancti Leonis, quæ sunt constructæ juxta Senonicam urbem, agellum, qui vocatur Viscla, situm in eodem pago, cum ædificiis, terris, silvis, & universis appendiciis suis, ea ratione, ut rectores harum basilicarum eandem villam inter se æqua sorte dividerent. Jam supra* monuimus, nec repetere hoc loco necesse est, textum hoc loco esse corruptum in editis: ex quo quis male inferret, jam tum ante hanc Desiderii donationem monasterium sanctæ Columbæ existisse, quod quamquam infitari nolum, falsas tamen a veris probationes discernere interest.

Postero anno Austregisilus Bituricensis episcopus humanis rebus exemptus est xiiii. kalendas Junii, sepultusque est a Raureco seu Rauraco Nivernensi antistite in suburbana basilica, quæ postmodum ab eo sancti Austregisili* dicta est, principio monachorum, jam dudum canonicorum sæcularium collegium. Bercorialis & Bertradus ejus loci abbates laudantur in libro de miraculis ejusdem sancti pontificis, cujus res gesta ab auctore æquali conscriptæ; miracula ab aliis duobus, quorum prior sequenti sæculo vixit, nempe tempore Eudonis Aquitaniæ ducis: posterior ab homine recentiori. Successorem habuit Sulpicium, cognomento Pium, ut distinguatur a Sulpicio Severo, qui ante Austregisilum, intermediis Eustasio & Apollinari episcopis, eam ecclesiam rexit. Sed cave ne hunc Sulpicium Severum confundas cum Severo Sulpicio, qui beati Martini eximia facta luculenter descripsit, duobus fere sæculis altero ætate superior. Sulpicius Pius, claris parentibus apud Bituricenses in opido Vastinio* progenitus, castitatis ab adolescentia plurimum amans, basilicis exornandis, monasteriisque construendis primos virilis ætatis annos exegisse perhibetur. Diaconus ab Austregisilo propter præclaras virtutes ordinatur, postquam Theoderici regis assensu demandatum sibi ab eodem pontifice prædicandi officium strenue administraverat. Erant tum penes Francorum reges abbates palatini, erant & castrenses. Palatini præerant oratorio seu monasterio, quod in palatio regio constructum erat: qualis fuit Rusticus, Desiderii Cadurcensis episcopi germanus, qui abbatiam Palatini oratorii sub Chlothario secundo gessit. Castrenses* ita dicti, quod castra regum sequerentur, præpositi erant clericis seu monachis, quibus id pensum incumberebat, ut horis diurnis atque nocturnis, quæ prisco-rum regum erat religio, divina in ipsis castris officia persolverent. Id factum Constantini Magni exemplo, qui sacerdotes in castra religionis causa deduci curabat, teste b Eusebio. & Carolus Magnus per Fardulfum c, sancti Dionysii abbatem, beatorum martyrum pignora in expeditione Saxonica secum ferri, & sacrorum pignorum custodes clericos seu monachos adhiberi voluit. Huc spectat canon secundus synodi Germanicæ apud Liptinas confirmata. Sulpicium ab Austregisilo postulavit Chlotharius, ut in suis castris abbatibus officio fungeretur. quo in munere regem morbo extremo laborantem sanitati restituit. Dein, rejectis indignis hominibus, qui mortuo Austregisilo episcopatum illum per simoniam ambiebant, factus episcopus, nec oneri succubuit, nec honori. Per id tempus Judæi pluribus in locis, maxime in His-

ANN. CHR.
614.Monasteria
constituit.

pania, vi compulsi sunt ad christianam fidem, quam certe suaderi, non imperari decet. Sulpicius Judæos, qui in sua diocesi frequentes erant, mitiori aggreditur modo, eos jubens vel ad baptismi gratiam accedere, vel urbe ac finibus suis egredi. Ex his multi christianam religionem sincere amplexi dicuntur. Famis tempore, pauperi stipem ab eo emendicanti jussus œconomus dare, cum neglexisset, eidem ex fame extincto vir sanctus vitam restituit. Incendium ab eodem sæpe restinctum, & semel quidem in monasterio virginum ac continentium feminarum, quod in ea urbe ipse construxerat. Tum ex periculo ereptas oves salutaribus instruit monitis, & ad pudicitiam, abstinentiam, ceterasque virtutes, quibus concupiscentiæ restinguerentur incentiva, ea data occasione hortatur. Parthenonis nomen haud exprimit illius temporis scriptor. Fortasse hoc est Medianum-monasterium, quod sancta Eufadiola, matrona nobilissima inter præcipuas, consentiente viro suo Tetradio, intra civitatis Bituricæ muros construere cœperat, Sulpicio adhuc in humanis agente, & forte etiam subsidia conferente: ubi cum illa puellis Deo devotis aliquamdiu præfuisset, ibidem sexto idus Junii ad cælos migravit. Aliud est perantiquum in eadem urbe sancti Laurentii percelebre etiam nunc virginum cœnobium: sed primam ejus originem ad Carolum Magnum referunt: an sola restitutio ei tribuenda sit, Sulpicio vero prima conditio, definire nolum.

X L I I.
Naves præcipuum.

Eidem sancto pontifici accepta refertur debent primordia insignis monasterii Navenfis, in suburbio ejusdem urbis pro monachis ab ipso constructi, ante adeptum, ut conjicere licet, episcopatum. Certe, ut illius temporis auctor testatur, nihil aliud in sæculari adhuc positus habitu visus est agere, quam monasteria construere, basilicas extollere, opere novo ecclesias restaurare dirutas, miseris auxilium ferre. Navenfis basilica dedicata est in honorem sanctæ Mariæ virginis, sancti Stephani protomartyris, sancti Clementis, & omnium Sanctorum. Navis loco inditum nomen putant, propterea quod inter duos amnes Euræ & Orionis positus, statio esset navibus opportuna. Certe vetus auctor in Sulpicii vita sic vocitarum tradit *ob portum navigii*. Sed tandem post aliquot annos, obsoleto Navis vocabulo, ab auctore monasterium sancti Sulpicii hæcenus appellatur. De hoc monasterio Johannes Fernandus monachus, a Trithemio laudatus, ita scribit in libello de sancti Sulpicii vita. Inter cetera, quæ plurimo labore, sumtuque non parvo pius pater exerebat monasteria, unum præsertim in deliciis habebat, quod in suburbio Bituricæ urbis situm, ac Deiparæ Virgini consecratum, Navis cognomento placuerat appellari. Illic probatissimos monasticæ conversationis viros habitare præceperat: quorum exactissima beate vivendi norma suam ipsorum salutem operari cupientibus lucidissima præberet exempla. Diligebat ex animo fratres illos, quibus & abbatem se se exhibebat, & socium: & quoties ei vacare licuisset, cum ipsis suæ lassitudinem senectutis spiritali cum alacritate levabat, & quodam modo solabatur. Idcirco præcipua veneratione colebat monachos, eorumque consuetudine crebrius utebatur, quod haberent os expurgatum, essentque sancta quadam coacervandarum virtutum invidia perquam curiosi. Hæcenus Fernandus in libro de vita sancti Sulpicii, inserto in Patriarchio Bituricensi. Sulpicio superstite, non alius videretur eo loci abbatem gessisse officium, quam Sulpicius ipse, qui inter monachos, non modo ante episcopatum, sed etiam episcopus, quantum episcopales sinebant functiones, conversari solebat. Rex Dagobertus indiculum ad eum scripsit pro consecratione Desiderii Cadurcensis episcopi, cujus *devotissimam & monasticam conversationem* laudat. Navenfis cœnobii sine dubio monachus erat Ebregegilus, pius ille solitarius ceteris præstantior, quem vir sanctus ad Dagobertum direxit ad hoc ut relaxaretur tributum Bituricensibus impositum, quod Lullo quidam regius minister, cum a plebetum a clero, rigidissime exigebat. Et rex quidem tributum remitti præcepit: at ferus exactor, cum nec sic ab exactione temperaret, præcipiti mox interitu meritas pœnas dedit. Is est Ebregegilus inclusus, qui se beato Eligio episcopo spectandum præbere noluit, ut postea ex Audoëno referemus.

X L I I I.
Donatus episcopus Vefontionensis.

Non ferius hoc ipso anno Donatus Luxoviensis monachus in sedem Vefontionensem, mortuo Protadio, suffectus est, quippe qui anno sequenti subseripsit concilio Remensi sub Sonnatio. In episcopatu semper idem, in monastico perseverans proposito; cum inter canonicos commoraretur, sic canonicum implebat officium, ut monastica veste retenta, etiam monachi leges accurate servaret, quod ut facilius

ANN. CHR.
614.
Palatium monasterium ab eo constructum, Justianum a matre.

Donati regula.

exsequeretur, monasterium virorum Vefontione condidit, ut istuc idemidem secederet, illudque in honorem sancti Pauli apostoli sacravit, dictum olim Palatium ob veteris palatii, quæ eo loco restabant, vestigia & monumenta. Præscripta monachis, Jona testante, sancti Columbani regula, cui propria Donati acta Benedictinam conjungunt. Certe ex utraque cum Cæsariæ regula Donatus regulam con-textuit in gratiam parthenonis Justianensis, quem Flavia ejus mater in eadem urbe sub B. Mariæ patrocinio construxit, ubi multarum puellarum cœtum instituit. Interpellatus quippe ab ejusdem loci abbatisa, sacrisque virginibus Donatus regulam composuit, ex sancti Cæsarii partim, sed maxime ex sanctorum Benedicti & Columbani regulis concinnatam, quam Gauthstrudæ Justianensi abbatisæ, totique ejus sacro cœtui nuncupavit, ita præfatus. Sanctis, & a me plurimum venerandis Christi virginibus, Gauthstrudæ, omnique suæ congregationi in cœnobio a famula Dei Flavia constituto, Donatus omnium extremus famulorum, famularumque Dei servulus, salutem. Quamquam vos juxta normam regulæ, vasa Christi pretiosissima, egregie noverim quotidie vitam ducere; attamen, qualiter magis excellere debeatis, sagaci vultis semper intentione perquirere. Quam ob causam sapius mihi injungitis, ut explorata sancti Cæsarii Arelatensis episcopi regula, quæ specialius Christi virginibus dedicata est, una cum beatissimorum Benedicti quoque & Columbani abbatum, ut puta quibusdam, ut ita dixerim, collectis in unum fœculis, ad instar enchiridion, excerpere vobis vel coacervare deberem; & quæ specialius femineo sexui custodienda competerent, promulgarem: dicentes quod regulæ prædictorum patrum vobis minime convenirent: cum eandem viris potius, & nequaquam feminis edidissent. Et licet sanctus Cæsarius proprie Christi, ut estis, virginibus regulam dedicasset; vobis tamen ob immutationem loci in nonnullis conditionibus minime conveniret. Ad hæc ego adimplenda diu multumque renisus sum voluntati vestræ, non ut procaciter durus, sed mea conscientia impossibilitate retentus, dum multorum in hac re, minus necessitatem rei atque opportunitatem loci intelligentium, judicium pertimesco, ne me temere reprehendant, cur de sanctorum patrum institutis audeam quippiam excerpere, vel mutare. At contra devotione compellor, dum inhianter salutem vestrarum cupio animarum. Et infra. Qua de re vos sanctas animas, mentesque Deo deditas, coram omnipotenti Deo, spiritali affectu obsecrare compellor, ut hæc eadem vestra petitioni statuta absque ulla dumtaxat refragatione, & indefinente studio menteque sagaci, tempore perpetuo conservare studeatis; & juniores, vel etiam negligentes, juxta tenorem ipsius regulæ coerceatis, & eam sapius coram omni congregatione legatis, ut nulla se de ignorantia excusare possit. Juniores corrigite, anus obsecrate, præposita vestra in omnibus obedite, negligentias vestras eis indefinenter aperite. Altera alterius onera portate; invicem vos omnes puro & casto amore diligite: ut veniente sponso vestro, domino Jesu Christo, plenis oleo ac relucens lampadibus occurratis. In sine Donatus obsecrat, ut sui memores sint tam in nocturnis, quam in diurnis officiis, & pro se mortuo sacras Domino hostias offerri faciant.

Hæc regula, quæ constat capitulis septuaginta-septem, majori ex parte desumpta est ex regula sancti Benedicti, cujus capitula tria & quadraginta in ea referuntur. Non alia vero causa Justianenses virginibus videtur adduxisse, ut regulæ beati Columbani adjungerent sancti Benedicti regulam, quam quod utramque tunc servarent Luxovienses monachi, quorum exemplum imitari cupiebant. Porro sancti Benedicti regulam quanti fecerit Donatus, etsi beati Columbani discipulus & alumnus, satis superque apparet ex superiori præfatione, in qua sancti Benedicti regulam honoris causa prius laudat, quam regulam beati Columbani. Quod superest, Flavia Donati mater, & prædicti parthenonis conditrix, ibidem sepulta est una cum Sirude ejus filia, virgine sacratissima, atque abbatisa ejusdem cœnobii, quod, post varias fortunas, modo a patribus Minimis occupatur: Palatium vero seu sancti Pauli monasterium a canonicis regularibus sancti Augustini: quo in loco beatus Donatus jacet cum Waldelena patre, mortuus post concilium Cabilonense, cui subseripsit, idemque septimo idus Augusti colitur in martyrologiis Gallicano & Benedictino.

Hoc anno excessit e vivis Mellitus episcopus Cantuariensis octavo kalendas Maii, postquam annis quinque suam ecclesiam rexisset; sepultusque est eum sanctis decessoribus suis, Augustino & Laurentio, in suburbana basilica monasterii sancti Pe-

X L I V.
Melliti episcopi Cantuar. obitus.

ANN. CHR.

614.

a Beda lib. 2.

c. 7.

Justus succes-

sor.

b ibid. c. 8.

tri. Erat carnis origine nobilis, ait a Beda, sed culmine mentis nobilior, qui, cum podagræ morbo graviter laboraret, excitato incendio, quod Cantuariæ civitati, jam non minima parte flammis consumptæ, integrum minabatur excidium; divino confusus auxilio, sævientibus & hac illacque volitantibus flammarum globis obviam se afferri jussit, cœpitque orando periculum infirmus abigere, quod firma fortium hominum manus multum laborando non valuerat. Eidem in sede Cantuariensi successit Justus, Roffensis antea ecclesiæ episcopus: cui Bonifacius papa quintus pallium concessit, cum potestate ordinandi novos in illa insula episcopos, ut Christi evangelium plurimorum prædicatione in gentes necdum conversas dilataretur. Exstat hac de re epistola apud eundem b Bedam, in qua pontifex, collaudato ejus studio in gentis illius conversionem, ait se intellexisse ex litteris Ethelwaldi regis, quanta sacri eloquii eruditione ejus animum ad veram fidem & conversionem perduxisset. Justo successit in ecclesiam Roffensem Romanus, qui a Justo, tum archiepiscopo Cantuariensi, Romam missus ad Honorium pontificem, in Gallico freto aquis submersus interiit.

ANN. CHR.

625.

X LV.

Deicolus abbas Columbinum designat successorem.

Proximo circiter anno Deicolus abbas Lutrensis ad superos migravit, ordinato in locum suum Columbino, quem e sacro fonte susceperat, & in rebus monasticis instituerat. Paulo ante obitum, secesserat in privatum sanctæ Trinitatis oratorium a se constructum, ut, rerum omnium cura seposita, uni Deo vacaret. Sub finem vitæ Columbinum abbatem cum fratribus accersivit, & percepto salutari viatico, osculum dedit fratribus, & mox inter orandum animam efflavit quinto-decimo kalendas Februarii. Sepultus est in oratorio, quod ipse sibi construxerat. In necrologio monasterii sancti Galli ad diem prædictum, omisso sancti vocabulo, fit commemoratio *Deicoli fratris sancti Galli*. tamen in ejus actis nihil de illa cum sancto Gallo consanguinitate legitur. Eo mortuo tantum eidem loco profectum Dominus concessit sub Columbini abbatis disciplina, ut multi nobilium & præpotentium filii eo se conferrent, & se suaque omnia monasterio traderent. Errant qui Columbino proxime substituunt Hiccam seu Ichonem abbatem, quem regnante Lothario, Lotharii imperatoris filio, vixisse constat, atque adeo duobus minimum sæculis post Columbinum. Locum olim invisimus, cum in Germaniam proficisceremur. Arcis instar modo est, aquis circumductis, validis muris, & propugnaculis munitus. Ecclesia vetustatem præfert, in qua duo ingentis molis tumuli visuntur, unus sancti Deicoli abbatis, alter beati Columbini ejus discipuli & successoris, nuper illuc cum utriusque reliquiis allati ex proxima sancti Deicoli ecclesia destructa; procera arborum corpora (quod de sancto Deicolo tradit ejus vitæ scriptor) indicantes. In eo monasterio nunc degunt pauci monachi, eo mitti soliti ex abbacia Murbacensi, cui Lutrensis modo subjuncta est.

X LVI.

Eustasius abbas e vita migrat.

Non diu superstes fuit Eustasius abbas Luxoviensis post synodum Matisconensem, in qua victus Agrestius, confutatusque est, brevi post tempore extinctus. Post hanc victoriam Eustasius lapsos corrigere, & ad suas partes revocare studuit. Magna tunc sub eo monachorum congregatio erat, ex qua eductæ in alia loca coloniæ, ubi monasteria ejusdem instituti non pauca constructa sunt, & informata a Waldeberto ejus successore. Jamque tempus instabat ejus transmigrationis in cælum, quo ejus vota precesque ferebantur, cum data est supremi Judicis sententia, ut quod minus in humanæ vitæ curriculo purum & sincerum in ejus gestis fuerat, brevis infirmitas corporis perpurgaret. Inter ardentes morbi æstus sibi visus est aliquando interrogari, quadraginta dierum leviori, an triginta graviore dolore purgari mallet, antequam in cælos reciperetur. Ad quod ille: Satius est, inquit, brevi purgari per du-
» riores brevioris temporis pœnas, quam diu sustinere mitiores. Res illi pro voto successit, & post gravissimos triginta dierum dolores, viatico sumto, animam Deo reddidit quarto kalendas Aprilis, ut in sincero Adonis martyrologio legitur ad hanc diem, in hæc verba: *Deposito sancti Eustasii abbatis, discipuli sancti Columbani, qui pater ferme sexcentorum existit monachorum, & vitæ sanctitate conspicuus, etiam miraculis claruit*. Eadem verba leguntur in vulgatis Uluardi exemplaribus, quæ desunt in nostro autographo. Diem signanter exprimit Wandelbertus in metrico martyrologio, ubi eum Eustathium vocat. Et tamen in veterimo kalendario Corbejensi, litteris majusculis scripto, habetur *quarto nonas Aprilis Luffovio monasterio depo-*

ANN. CHR.

625.

sio Eustasii abbatis. Sed præferenda Jonæ, aliorumque auctoritas. Adso abbas in libro de gestis Waldeberti ejus successoris scribit, Eustasium in principe Luxoviensis ecclesiæ, quam cum beato Columbano construxerat, pone aram beati Petri, magnificam sepulturam habuisse. Ejus tempore scriptus est codex, modo ecclesiæ sancti Petri Bellovacensis, Augustini homilias novem in epistolam beati Johannis continens uncialibus litteris scriptas, in quarum fine sic legitur: *EXPLECITUM OPUS FAVENTE DOMINO APUD COENUBIUM LUSSOVIVM, ANNO DUODECIMO REGIS CHLOTHACHARII, INDICIONE TERTIA-DECIMA, ANNO QUADRAGESIMO PATRIS NOSTRI FELICITER PERACTO*, id est Columbani, ut quidem ego interpretor, qui proinde anno supra quingentesimum octogesimo-quinto in Vosagum advenisse dicendus est: siquidem annus duodecimus Chlotharii regis secundi in Burgundia regnantis, & indicio tertia-decima, quæ duo præsentis anno conveniunt, Chlothario tertio conventos ad propria dimisisse. Annum satis indicat vitæ sanctæ Salabergæ scriptor subæqualis, cum ait Eustasium Luxoviensibus præfuisse *tribus non parum minus lustris* post discessum beati Columbani, qui anno hujus sæculi decimo pulsus Luxovio est.

In Eustasii locum, subdit scriptor mox laudatus, beatæ recordationis Walbertus in regimine fratrum subvectus fuit, vir omnium fama laudabilis, eximieque sanctitatis, & in ecclesiasticis disciplinis non mediocriter eruditus, bonitate ac pietate caritateque præcipuus, & doctrina exuberans. Walafridus Strabo auctor est, Eustasio mortuo, Luxovienses ad sanctum Gallum sex fratres Hibernicos misisse, ut eum ad suscipiendam Luxoviensis monasterii curam invitarent. At Gallum non assensisse, ut qui episcopatum & terrenas omnes dignitates ac facultates ex animo sprevisset. Deinde resectos piscibus & vino quasi cælitus accepto fratres, & apud se aliquot diebus conventos ad propria dimisisse. quo facto, non multo post, expletis nonaginta-quinque annis ætatis, obierit. Verum, ut certum sit quod de hac Luxoviensium postulatione tradit Walafridus, etsi sane parum veri simile videtur, hominem fere centenarium ad capeendum celebri monasterii regimen invitari, ut, inquam, id certum sit; serius vitam produxit beatus Gallus, si ad hanc ætatem pervenit, ut inferius ostendemus. Eustasio itaque successit Walbertus seu Waldebertus, vir egregius, ex genere Sicambrorum, id est Francorum, ut legitur in libello de vita sancti Germani abbatis Grandivallensis, auctore Boboleno monacho; idem ipse, cui una cum Chagnoaldo monacho, Burgundofaræ virginis fratre, coenobii Eboriacensis condendi atque ordinandi cura commissa est ab Eustasio abbate; testante Jona monacho, quem male interpretati sunt, qui Waldebertum Chagnoaldi & Burgundofaræ germanum fratrem fuisse existimant. Hunc in famoso vico pagi Meldensis, Nanto nomine, natum & educatum fuisse tradit Adso abbas in libro de ejus gestis, quem locum Luxoviensi monasterio donasse dicitur, & miraculorum signis illustrasse. Ubi Nanti nomine Nantogilum-Haudoeni * significari non dubito, non Vicum-Nantum *; ut quidam existimant: qui locus exiguus est propè Nantoliacum *. Idem quippe auctor addit, ibidem fontem haberi ob ejus memoriam celebratum, qui multis saluberrimus sit. quod prædicto Nantolio convenit, ubi fons copiosissimus visitur.

Ad genus Waldeberti quod attinet, incluta & locuplete familia pagi Pontivi oriundus erat. Adolescens militiam primo sectatus est, dehinc sæculo nuntium remittere cupiens, beati Eustasii abbatis consilio Luxovium se recepit; multis concessis eidem loco prædiis, in pago maxime Pontivo, in primis Herlerio ad oram Oceani; armisque depositis, quæ in testimonium sacra ejus militiæ ibidem suo tempore asservata fuisse idem Adso testatur. Addit monstrari adhuc quoque locum, duobus a monasterio disparatum millibus, ubi sub concava rupe cellulam sibi edificaverat vitæ remotioris studio. quæ omnia tempore Adonis credita, & majorum traditione accepta rejici non debent; præsertim cum Adso ea ipsa legere potuerit in veteri volumine, quo usus est, de gestis Walberti abbatis. Fuit & alter Walbertus comes Arkenensis, idemque Luxoviensis monachus, quem Johannes Iperius, alique recentiores nonnulli perperam confuderunt cum Walberto abbate, de quo hic agimus.

Hujus tempore, ait anonymus auctor, gravis & suppar, in libro de gestis sanctæ

XLVII.

Vvalbertus ei succedit.

XLVIII.

Sub eo sancti

* Nantouil-

Haudoin.

* Vicum.

* Nantouil-

let.

XLVIII.

Sub eo sancti

AN. CHR. 625. Columbani regula cum Benedictina coalescit.

Salabergæ, per Galliarum provincias agmina monachorum, & sacrarum puellarum examina, non solum per agros, villas, vicisque castella, verum etiam per eremi vastitatem, ex regula dumtaxat beatorum Benedicti & Columbani pullulabant: cum ante illud tempus monasteria vix pauca illis reperirentur in locis. Huic testimonio suffragatur Jonas monachus, agens de beato Eustasio Waldeberti decessore: cujus tempore monachorum in cœnobio Luxoviensi *contio maxima erat*, & quidem tanta, ut ex hoc jam multa per vicina loca monasteria construerentur, quæ ejus successor beatus Waldebertus firmavit atque ædificavit, nempe sub regulis sanctorum Benedicti & Columbani simul conjunctis. Neque insolens est & inusitata ejusmodi conjunctio regularum in uno eodemque monasterio, ut Gregorius Turonensis antistes probat de Atanensi, nam id sæpius inculcare juvat; in quo non modo Cassiani, verum etiam Basilii & reliquorum abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, celebrata sunt regulæ. Ejusmodi conjunctio regularum in cœnobiis a Waldeberto institutis occasio forte nata est ex objectis Agrestii, ejusque fautorum, Columbani discipulos a ceterorum monachorum ritu ac norma desciscere conquerentium. quod etsi satis superque in synodo Matisconensi ab Eustasio refutatum videretur; tamen ne similis post hæc querelarum occasio nasceretur, Waldeberto visum est addiscere sancti Benedicti regulam, quæ tantam apud omnes, maxime ex Gregorii Magni elogio, commendationem acceperat: ut, detractis ex regula Columbani iis, quæ scandalo ansam præbuerant, æmulorum invidia ex conjunctioe regulæ Benedictinæ præcluderetur. Hinc Adso abbas in libello de gestis Waldeberti eum laudat, quod si quid in rebus monasticis tempore Columbani & Eustasii imperfectum restabat, omni industria supplevit, auxit & ad unguem perfectius eliminavit, scilicet ex præscripto regulæ sancti Benedicti. Unde factum est, ut deinceps monasteriis omnibus, quæ a beati Columbani discipulis Waldeberto abbate constructa sunt, utraque regula præscriberetur, ut patet de Sollemniacensi, Gemeticensi, Resbacensi, Floriacensi, Corbeiensis, aliisque: cujus rei testimonia alibi retulimus, maxime in præfatione prima ad Sæculum quartum Benedictinum. Idem factum in antiquioribus monasteriis, Luxoviensi, Bobiensi, ceterisque, necnon in cœnobiis virginum, quæ a sancti Columbani discipulis postmodum instituta sunt. Exemplo sit Jussanense, in cujus gratiam Donatus, tamesi Columbani discipulus & alumnus, cum esset Vesontionensis antistes, regulam ex sancti Casarii, quæ virginum erat, & ex sanctorum Benedicti & Columbani regulis contexit, & Jussanensibus monachabus id postulantibus tradidit. Quæ causa has sanctimoniales ad id petendum impulerit, nulla alia occurrit quam studium æmulandi & imitandi Luxovienses monachos, Donati confodales, qui ambas Benedicti & Columbani regulas tum observarent. Sane his sanctimonialibus sufficiebat sancti Casarii regula, quæ earum sexui accommodata erat. sed ne a patrum suorum exemplo tantisper recedere viderentur, duas alias regulas, quas illi sectabantur, sibi a Donato cum regula Casarii aptari flagitarunt. Hanc itaque regulam, ex tribus illis conflata, Jussanensi parthenoni Donatus imposuit, eamque in succedentia tempora observari præcepit ante ejus sæculi annum quinquagesimum, quo fere tempore vivere desuit. Hæc eadem fortasse regula est, quæ in Camelariensi apud Arvernos parthenone paullo post obtinuit: quod virginum cœnobium vir illustris Genesius fabricare adoratus est sub *regula virorum sanctorum, id est sancti Benedicti, sancti Casarii atque Columbani*, auctore anonymo illius temporis in priori vita sancti Præjecti episcopi Arvernensis: qui aliud item virginum sub iisdem regulis, aut potius sub eadem regula ex tribus illis concinnata, instituit.

XLIX.

Hanc in monasteriis virorum conjunctionem regularum sanctorum Benedicti & Columbani passim attestantur vetera quæque septimi sæculi monumenta & diplomata, quæ multitudine se se tuentur sua. Si enim unum aut alterum dumtaxat in hanc rem instrumentum haberemus, aliqua forsitan interpolationis suspicio veniret in mentem. Nunc vero cum tot tamque locis & personis diversa, in quibus hæc utriusque regulæ unio deprehenditur, monumenta nobis supersint; nemo de hac conjunctione jure merito controversiam movere potest. Et quidem eam agnoverunt pro Sollemniacensi monasterio, præter sancti Eligii conditoris chartam, scriptor vitæ sancti Tillonis ejusdem loci monachi; pro Altiwillarensi & Basolensi Frodoardus, sæculi decimi gravis auctor; Helgaldus ejus suppar pro Floriacensi, pro Besuensi anonymus

anonymus chronographus, pro Vesontionensi veteres membranæ a Johanne Jacobo Chiffletio relatæ; & pro omnibus universim Ordericus Vitalis; denique multa alia id genus argumenta, quibus referendis supersedeo, ne pro historia dissertationes condere videar. In summa, hanc ambarum regularum conjunctionem aliquando factam fuisse fatendum est. Atqui eam ante sæculum octavum factam constat tum ex vetustis, quæ mox laudavimus, instrumentis, tum ex eo quod nulla hujus conjunctionis aut faciendæ, aut primum factæ vestigia restent in sæculi octavi monumentis, sive in synodis episcoporum, sive in diplomatibus aut capitularibus regum, sive in ejus temporis auctorum scriptis: in quibus omnibus regulæ sancti Benedicti mentio frequens occurrit, aliarum nulla, præterquam in privilegio Farfensi, quod certe unionem hanc longe ante factam designat. Contra vero in sæculi septimi monumentis occurrit passim utriusque regulæ conjunctæ commemoratio. Ex quibus consequens est, eam conjunctionem hoc ipso sæculo, & quidem Waldeberto, si non Eustasio, Luxoviensi abbate factam fuisse. Quæ consecutio eruditissimo Usserio Armachano adeo manifesta visa est, ut, inspecto Orderici Vitalis testimonio, prolatisque quibusdam sæculi septimi instrumentis, hanc sanctorum Benedicti & Columbani regularum conjunctionem eodem sæculo factam asserere non dubitaverit: non quod una, ait ille, eademque esset utriusque regula: sed quod Columbani sectatores, majoris profectus ergo, duas illas celeberrimas asceticæ vitæ normas conjunxissent, quæ mediis hisce temporibus in Italia, Gallia, & Germania solæ enitebant & apparebant. Nemo vero clarius aut expressius, nemo validius hanc conjunctionem demonstravit, quam Prosper Flemingus in dissertatione singulari de sancti Columbani monachatu ejus operibus adjecta, ubi, rejectis Augustinianorum eremitarum, qui eum sibi vindicare moliti sunt, offutiis, etiam sententiam refutavit quorundam e nostris, qui sanctum Columbanum regulæ Benedictinæ jam inde a monasterio Bancorensi addictum fuisse; ejusque regulam non aliud esse, quam Benedictinæ appendicem affirmarunt. qua utraque opinione, ut par erat, rejecta, hanc conjunctionem in cœnobio Luxoviensi sub Eustasio, in Bobiensi sub Boboleno, eodemque tempore in aliis factam admittit vir pius & doctus; ac demum in fine dissertationis concludit, Benedictinos non immerito suis & sanctorum catalogis, & annalibus inscribere Columbanum, ejusque discipulos: utpote cum omnia, eaque celeberrima, a Columbano, ejusque posteris & alumnis condita monasteria ipsis cesserint; instructique ab ipso cælesti sapientia discipuli temporis successu Benedictinæ regulæ documenta susceperint: ut cognoscat generatio ventura, quam præclaris Benedictinæ religionis primordia ornamentis illustravit Deus, qui ad ejus splendorem amplificandum, fidus illud clarissimum, scilicet beatum Columbanum, tantis divinæ sapientiæ radiis, tanta cælestium virtutum claritate conspicuum, Gallia finibus ex Hibernia transmisit, ut ibi cum alio fulgentissimo sidere sancto Mauro, velut duo luminaria magna in firmamento relucentia, omnia Gallia latibula mutuo fulgore collustrarent; quorum postea discipulorum sub Benedictino coalescens instituto ardor, tanto se per omnes Germaniæ, Britannia, aliarumque regionum fines fervore & claritate diffudit, ut nullus esset terræ angulus, qui se absconderet a calore ejus; nullus pæne christianæ religionis alumnus, qui non posset in lumine illo videre lumen monasticæ perfectionis. Hactenus Flemingus, non minus doctrina & eruditione, quam christianæ fidei, pro qua mortem oppetiit, confessione illustris: cujus librum etsi ego non videram, cum regulæ sancti Columbani cum Benedictina conjunctionem propugnavi; eadem tamen uterque vestigia tenuimus, eademque ferme atulimus sententiæ nostræ rationes. quæ fortuita, & minime præmeditata, conditæ sententiarum, in hominibus tam diversis, consensus non potest nisi ex ipsa rei evidentia proficisci.

Ceterum hæc utriusque regulæ conjunctio, & sancti Columbani monasteriorum in partes nostras translatio, nulla vi, nullo dolo malo, nullisque machinis adhibitis facta est, sed ex præconcepta sancti Benedicti, ejusque regulæ opinione & præstantia, & maxime ex lectione dialogorum Gregorii Magni, qui regulam ipsam, ejusque auctorem tantopere commendavit. quod quidem tanto facilius factum est, quod unus tunc temporis monasticus ordo censeretur, nec regularum diversitas, ut modo, ordinum diversitatem constitueret. Porro hæc unio duplici modo facta est, nempe vel utramque regulam simul integram adoptando, vel assumendo tantum pæniten-

tuale sancti Columbani, tamquam appendicem & quoddam veluti supplementum regulæ sancti Benedicti, qui diversos pœnarum modos arbitrio & iudicio abbatis permisit. Prioris modi vestigia restant in vetustis codicibus regularum, in quibus utraque regula integra cum martyrologio & necrologio legenda proponitur. Posterioris in aliis codicibus, in quibus regulæ sancti Benedicti subijcitur tantum sancti Columbani pœnitentiale cum brevi præfatione, in qua id factum dicitur ad supplendos variarum pœnitentiarum modos, quos sanctus Benedictus indefinitos reliquerat. Hanc præfatiunculam retulit in sua dissertatione Flemingus ex codice Augustano, quem ipsi etiam vidimus, non admodum antiquo; retulimus & nos in tomo quarto ^a Analectorum ex perantiquo codice monasterii sancti Galli, scripto ante annos octingentos. Sed, aliis prætermisissis, modo ad ordinem revertendum est.

^a Analect.
to. 4. p. 634.

L.
Lonegifulus
monasterium
Buxiaci con-
dit.
^{*} S. Longis.

Sub hoc ipsum tempus Lonegifulus ^{*} seu Lenogifulus, presbyter & monachus, confluxit monasterium Buxiacense in pago Cenomannensi, favente & fundum conferente Hadoindo episcopo. Is natione Alamannus, paganis ortus parentibus, relicta patria baptismum, dein monasticas vestes suscepit. Post multas peregrinationes etiam Romam, venit ad Cenomannos, ubi tandem confedit, condiditque monasterium Buxiacense, quod ecclesiæ Cenomannensi subjecit. Apud Chlotharium accusatus innocentiam purgavit, & ab eo diploma regis tuitionis obtinuit. Ejus acta retulit Bolandus in appendicem ad diem tertium-decimum Januarii: at Lonegifulus ipse totam vitæ suæ historiam compendio, licet rudi ac simplici stilo, melius explicat in suo testamento, quod retulimus in tomo tertio ^b Analectorum in hæc verba.

^b Analect.
to. 3. p. 151.

Ego in Dei nomine Lonegifulus, indignus sacerdos, & quamvis non opere, voluntate tamen monachus, pertractans casum fragilitatis humanæ, relinquens solum Alamanniæ patriæ meæ, parentesque meos nobiles & divites, qui gentiliter vivere me cogebant, & militiæ regali me conjungebant, atque in armis exercebant, & à Christi militiæ me subtraherent, & diis mortalibus me servire exhortabantur, sed, ut credo, inspiratione divina eos respuebam, quia vana mihi videbantur, & omnipotenti Deo me sociare curabam. Cæpi tunc querere christianos, ut ab eis, discerem, qualiter agerem: a quibus literis instructus & baptizatus, christianus effectus sum. Postea vero cæpi loca sanctorum & monasteria frequentare, & querere loca, ubi aliquam cellulam edificare potuissem. Taliter Domino ducente perveni in pagum Cenomannicum, ubi a domno Hadoindo, domino meo, amabiliter sum susceptus. cui voluntatem meam manifestavi; atque, qualiter ab infantia mea egeram, patefecit. a quo & confortatus, cæpi in eodem pago ejus auxilio & exhortatione querere, ubi aliquam cellulam ad lucrandas animas facerem. Quadam autem die perveni ad Buxiacum vicum canonicum, ubi detentus sum a presbyteris & pagensibus ejusdem loci, quibus cum voluntatem meam patefacerem, ceperunt me exhortari, ut in eodem loco cellulam edificarem: quia locus popularis est, & elemosyna multa ibidem venit, & populus noster amans Deum, qui sufficienter mihi facerent, in tantum ut locum ab episcopo impetrarem. qui statim mihi dederunt hereditates eorum, & multas possessiones. Cum autem hac domino meo Hadoindo renuntiarem, egit Deo gratias, & ordinavit me sacerdotem, & memoratum vicum Buxiacum mihi dedit una cum reliquis prædiis & adjacentiis suis; ea videlicet conditione, ut subiectus essem Cenomannicæ matri ecclesiæ, & quidquid conquirere & attrahere undique poteram, sibi traderem; & prædictum monasterium cum omnibus ad se pertinentibus prædicta matri ecclesiæ, sicut antea fuerat, cum omnibus, qua ibi lucrari potueram, futuris esset temporibus; ejus manibus me libenter tradidi, & omnes res quas acquirere potui, seu in futuro acquirere potuissem, per hanc chartam delegavi perpetualiter ad possidendum, vel ejus successoribus, per licentiam & permissum sive concessum domni Chlotharii regis, una cum misso suo, nomine Buccellino, comite, legaliter tradidi atque confirmavi. Ab ipso enim domino meo Hadoindo episcopo accepi de rebus sua sedis ecclesiæ sanctæ Mariæ & sanctorum Gervasii & Protasii, aliquam partem de villa Lucduno, una cum præfato vico Buxido, seu de aliis rebus, quas ei precavi; & ecclesiastica ornamenta multa, unde valde ditatus sum ad ipsum monasterium perficiendum: cujus adiutorio & operariis, vel magistris fultus, monasterium ibidem edificare merui. Postea vero ad Chlotharium regem accusatus & adductus sum: sed Dominus, qui semper adjuvat sperantes in se, ipse me adjuvavit, & convertit ipsam accusationem in bonum, & inveni, ejus misericordia, gratiam Chlotharii regis; & ab eo multis muneribus ditatus sum, atque ad prædictum monasterium censui annos

singulos argentum solvere, unde illud perficere potuissem; & tuitionem mihi fecit. Et sic reversus omnia illa tradidi per hæc instrumenta memorato domino meo Hadoindo episcopo, & ecclesiæ suæ perpetualiter tenendum, jubente & hortante domno Chlothario contradidimus, atque confirmamus, eo videlicet modo, ut futuris temporibus monachi, ibi semper regulariter viventes, sub potestate pontificis permanent, ea scilicet ratione atque prætextu, ut rem datam pontificis, non judiciario more, sed ecclesiastico, sub integra emunitate, sicut a nobis huc usque possessum est in jure, oratorio sancti Petri (cujus dentem Roma, Domino tribuente, super corpus & super altare ejusdem sancti Petri, ipso principe Apostolorum revelante, invenire merui, & domino meo Hadoindo episcopo deferre: quem ipse suis precibus Domino commendavit, & in prædicto nostro oratorio solemniter collocavit;) memoratum nostrum monasterium per hanc paginam testamenti reddo domino meo Hadoindo episcopo: & quidquid acquisivi, sive deinceps acquirere potuero, in omnibus rebus, tam mobilibus, quam & immobilibus, trado atque transfundo in jure & potestate ac dominatione sanctæ Mariæ matris Domini nostri Jesu-Christi vel sanctorum martyrum Gervasii & Protasii: ut eorum rectoribus atque pontificibus debeat, Deo protegente & opitulante, consistere, &c. Actum Sagonna ^{*} mallo publico. Data VIII. kalendas Decembris, anno XLII. (sic legendum videtur, non LII.) regnante Chlothario rege.

ANN. CHR.
625.

Huic instrumento subscribunt, post Lonegifulum, Medegifelus Turonicæ urbis archiepiscopus, Magnobodus episcopus, nempe Andecavensis, & Abbo episcopus incerti loci, forte Mettensis; tum Odilardus, Leobadus, & Ratgaudus comites; & post eos Benedictus, Syagrius, & Leutfridus abbates, cum aliis nonnullis inferioris dignitatis. Buxiacus seu Buxidus situs fuisse videtur in pago Sagonnenfi ^{*} apud Cenomannos, quo in pago hætenus visitur parochialis ecclesiæ sub nomine & patrocinio sancti Lonegifuli ^{*}, cum prioratu abbatiæ sancti Vincentii unito. Qui Lonegifulus sacerdotio apud Arvernos ordinatum tradunt, testimonio revincuntur ipsius Lonegifuli, qui ab Hadoindo se ordinatum fuisse hic asserit. Alias hac de re, tum Hadoindi episcopi, tum Chlotharii regis, litteras prætermitto.

^{*} Sagna.

^{*} Le Sonnois.

^{*} S. Longis.

Eidem episcopo tribuenda sunt primordia monasterii beatæ Mariæ in loco Ebronio, qui antiquitus *Avrion*, modo *Evron* vernacule appellatur. Eo in loco Turibium, Cenomannorum episcopum secundum, jam pridem ecclesiæ construxisse tradunt, concessio ipsi Rupiaco, in cujus territorio *Avrion* situm erat, haud longe a Sarta fluvio. Rupiaco porro locus erat, quem Innocentius Cenomannorum præful beato Mauro ^a ad construendum monasterium designaverat. Forte ^b evenit, ut tempore Hadoindi, undecimi ejusdem sedis antistitis, peregrinus quidam reliquias sanctæ Dei genitricis Mariæ, hoc est de lacte ejus, secum deferens, ad eum locum perveniret, fessulque ibidem procumbens obdormiret sub quadam arbore, ad quam prædictas reliquias suspendit. Inde somno relictus cum recedere vellet, iter profecturus, reliquias auferre (sic rem memorant) non valuit. Hoc comperto, Hadoindus ad locum accessit, & rem nutu divino factam haud dubitans, ecclesiæ istic & monasterium beatæ Mariæ construxit, ibidemque prædictas beatæ Virginis reliquias honorifice collocavit, incluso trunco arboris seu spinæ, ad quam suspensæ fuerant; & monachorum, qui inibi Deo deservirent, cœtum instituit. Primus loco præfectus est abbas Agobertus, qui & ipse condendo cœnobio suppetias contulit, testante ipso ^c Hadoindo in suo testamento, quo amplissima prædia Evroniensibus monachis legavit. Multi nobiles ejus exemplo eidem monasterio possessiones contulerunt. Exitit ejusdem Hadoindi precaria, qua idem episcopus Sigiramno abbati Aninfulensi res monasterii sui confirmasse dicitur, sub conditione annui census, cum præcepto hac de re Dagoberti regis. quales chartæ seu precariæ a singulis post Innocentium Cenomannorum episcopis factæ referuntur in gestis eorundem episcoporum, ut his instrumentis Aninfulensis monasterii subjectionem ecclesiæ suæ assererent: quas tamen precarias Aninfulenses in controversiis de sua subjectione subinde excitatis agnoscere noluerunt. Hic Sigiramnus abbas ante monasticam professionem conjugatus fuerat, cujus filius Siviardus eidem postea in regimine monasterii Aninfulensis successit, is qui sancti Carilefi, ejus loci conditoris & abbatis primi, gesta litteris mandavit.

L. I.
Ebronienfis ab-
batia conditur.

^a P. lib. 5.
n. 9.
^b Analect. 10.
3. p. 159.

^c Ibid. p. 160.

Sigiramnus ab-
bas Aninfulen-
sis.

Siviardi abbatis
parens.

In concilio Remensi hujus anni sub Sonatio nihil, quod ad res monasticas pertineat, statutum est, tamen episcopi e monachis insignes, & in monasticam rem

L. II.
Synodus Remensis.

ANN. CHR.
625.

publicam optime affecti ei interfuere, Donatus Vesontionensis, Sulpicius Bituricensis, Chagnoaldus Lugduni-clavati, & Palladius Autifiodorensis, ne quid dicam de Hadoino Cenomannenfi, cujus propensum in monachos studium ex dictis comprobavimus; & de Arnulfo Mettensi, qui paulo post abdicata dignitate, in solitudinem secessit, & monasticum institutum amplexus est. Id tamen ad propositum nostrum nonnihil facit, quod canone decimo sancitum est, ut, si clerici vel seculares oblationes parentum ecclesiis aut monasteriis factas retinere vel auferre praesumerint, ut necatores pauperum, quousque reddant, ab ecclesiis excludantur.

LIII.
Northumbren-
sium conversio
per Paulinum
episcopum.
a Beda lib. 2.
c. 9.

Hoc ipso anno contigit ordinatio Paulini episcopi Eboracensis primi, unius e primis monachis a Gregorio in Britanniam cum Augustino missis: cujus opera Northumbrenses Britanniae populi, qui ad aquilonarem Humbri fluminis plagam habitabant, cum rege suo Edwino christianam fidem susceperunt. Venerabilis Beda rem hoc modo commemorat. Cum Edwinus, quasi in suscipienda fidei auspiciis, regni sui fines supra decessores suos prolataisset, visum est ipsi in regii thori consortium adsciscere Ethelburgam, quae alio nomine Tate vocabatur, Ethelberti, Cantuariorum quondam regis, filiam. Missi in Cantium nuntii, regiam virginem a fratre ejus Eadbaldo, qui tunc apud Cantuarios regnabat, petituri. Legatis obiectum est religionis discrimen, responsumque nefas esse christianam virginem pagano regi in conjugium dari, ne sacra fides & caelestis Regis sacramenta polluerentur consortio regis, qui veri Dei cultus expertus esset & ignarus. Hac referentibus nuntiis, Edwinus promisit se nihil omnino christianae fidei, quam regia colebat virgo, contrarium esse facturum: quin potius permittiturum, ut ipsa suae religionis fidem culumque, cum omnibus qui secum venirent, viris sive feminis, sacerdotibus seu ministris, more christiano libere palamque profiteretur. Quin etiam se forte eandem subiturum esse religionem, si modo a viris doctis & prudentibus examinata, sanctior ac Deo dignior probaretur. His conditionibus promittitur virgo, eaque Edwino mittitur, deducta a Paulino, qui idcirco episcopus ordinatus est a Justo Cantuariensi archiepiscopo, sub die duodecima kalendarum Augustarum, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo vicesimo-quinto. In id vero Paulinus maxime intendit, ut ne quisquam eorum, qui secum ex Cantio venerant, a religione deficeret, sed omnes potius, Deo juvante, in fide continerentur: tum, si quos ex paganis posset, ad fidei gratiam praedicatione converterentur.

ANN. CHR.

626.

LIV.

Qua occasione.

Anno sequenti submissus a Quichelmo occidentalium Saxonum rege nefarius Aquidam sicarius, vocabulo Eumerus, specie, quasi nuntium domini sui referret; re vero, ut Edwinum regem ense bicipiti toxicato e medio tolleret; pervenit ad regem, in villa regali juxta anem Dorowentionem commorantem; & quasi Edwinum salutaturus, evaginata fida, quam veste occultabat, impetum fecit in regem. Mox Lilla, minister regis fidissimus, scuto destitutus, quo dominum protegeret, medium interposuit corpus suum ad istum ferientis: sed sicarius tanta vi ferrum infixit, ut per corpus Lillae percussus regem vulneraret, qui eum undique gladiis impeteretur, in ipso tumultu etiam alium e satellitibus regis fida peremit. Eadem autem nocte sacrosancta dominicae paschae contigit, ut regina pareret filiam, cui nomen Eanfledae inditum est. Cumque rex, praesente Paulino, diis suis pro nata sibi filia gratias ageret; contra episcopus Christo Domino gratias agere coepit; regi asserens, se precibus suis apud Deum obtinuisse, ut regina incolumis, & absque gravi dolore sobolem pareret. His verbis rex delectatus, pollicitus est, se, ejuratis idolis, Christo mancipatum iri, si vitam sibi donaret, victoriamque pugnanti adversus regem, a quo sicarius ille, qui se fauciverat, missus est; atque in promissi sui pignus, filiam suam baptismi fonte Christo consecrandam Paulino tradi iussit. Haec vero baptizata est die sancto Pentecostes, & quidem prima de gente Northumbrotrum, cum duodecim aliis ex regia familia. Eodem tempore rex e vulneribus inflato omnino convaluit; collectoque exercitu adversus occidentales Saxones processit; tum proelio inito victor, universos, quotquot in necem suam conspirasse didicerat, aut occidit, aut in deditionem accepit. Sic victor in patriam reversus, non tamen statim & inconsulte sacramenta fidei christianae, uti promiserat, percipere voluit: sed primo quidem a Paulino ejus mysteria sibi explicari; deinde ipse apud se

ANN. CHR.

626.

a Beda lib. 2.

c. 10. c. 109.

se, quae ejus prudentia erat, quid sibi faciendum, quae religio servanda esset, animo revolvere, ac serio tractare coepit. Interim Bonifacius papa quintus, cui forte hac de re Paulinus scripserat, litteras a viro glorioso Edwino regi Anglorum direxit, quibus eum ad capeffendam religionem christianam animabat, proposito exemplo Eadbaldi Cantuariorum regis; simul inculcans, prorsus alienum esse a sapientia prudentissimi regis ea colere, quae manibus hominum fabricata, nihil vitae aut intelligentiae, nullam sive laedendi, seu juvandi facultatem habeant. Alias consimilis argumenti scribit pontifex dominicae gloriosae filiae Ethilburgae reginae, quam laudat ob susceptam olim fidem; hortaturque, ut gloriosum conjugem suum ab idolorum cultu ad christianam fidem convertere studeat: ut, quos copulatio carnalis affectus unum quodam modo corpus efficit, eosdem quoque unitas fidei, etiam post hujus vitae transitum, in perpetua societate conservet. Ambos vero, regem scilicet ac reginam, muneribus donat Bonifacius: qui, cum superiori anno vita functus sit mense Octobri, eas litteras anno superiore scripsisse censendus est: tamen ad hunc annum a Beda referantur. Haerentem nihilo minus & cunctabundum Edwinum cujusdam visi recordatio ad credendum perpulit.

Fuerat is ante adeptum regnum exsul apud Redwaldum Anglorum regem, propterea quod ab Ethelfrido, qui ante eum apud Northumbrenses regnaverat, ad necem quaereretur; etiam promissa Redwaldo pecunia, si eum in manus inimicorum tradere sustineret. Acquiescente tandem Redwaldo, intercessit quidam Edwini amicus, qui eum de occultis adversariorum machinationibus commonefecit, & suam ad eum liberandum operam sponte obtulit. Edwinus pactum cum Redwaldo a se initum obtendit, simulque latendi, quocumque demum fugeret, evadendique difficultatem. Abeunte amico, cum Edwinus solus ante palatium maestus resideret, quid ageret, quo se verteret incertus; subito intempestae noctis silentio vir quidam incogniti vultus & habitus ad ipsum accedit, salutatumque interrogat; cur illa hora, ceteris quiescentibus & alto sopore depressis, solus ipse maestus super lapidem sederet. Respondenti nihil ad hominem pertinere; vir ille incognitus reposuit: Sibi causam ejus tristitiae probe compertam esse, nec deesse facultatem eum liberandi ex his angustiis, immo & in regio solio constituendi, si quid ipsi mercedis dare vellet. Nihil non promissum homini, si talia exsequeretur. Sed quid si, ait ille, consilium tibi dederò tuae salutis ac vitae longe melioris & felicioris, quam quae majoribus umquam tuis concessa est? Non distulit Edwinus promittere, se in ejus auctoritate ac doctrina futurum, qui se tot ac tantis angustiis & insidiis ereptum; ad regni fastigium proveheret. Tum ille; dextra capiti ejus imposita: Cum hoc, inquit, signum advenerit, memor esto eorum; quae nunc mihi promisisti; eaque incunctanter adimplere ne differas. Et his dictis, repente evanuit. Tum reversus amicus, eum de emendata & propensa Redwaldi in Edwinum voluntate certiore fecit. Nec yana fides, nam Redwaldus ei auxiliares copias suppeditavit ad debellandum Ethelfridum; nec destitit ab officio, dum; eo occiso, Edwinius in regnum, juxta oraculum quod ante acceperat, sublimaretur. Totius rei gestae Paulinus haud ignarus, manu capiti ejus (quod vatis signum erat) imposita; promissum urget. Rex attonitus, se quidem paratum esse dixit ad suscipiendam fidem: sed velle adhuc cum amicis & praecipuis consiliariis de re tanti momenti conferre ac colloqui: ut, si & illi eadem cum eo sentire vellent, omnes simul in fonte vitae Christo consecrarentur. Paulinus assensit. Facta cum suis collatione, omnibusque ad Paulini praedicationem conspirantibus in christianam religionem, rex omnium consilio simulacra & profanas aras everti iussit; idque unis ejus sacrorum pontifex, armis a rege & equo emissario acceptis (neque enim pontificem sacrorum illorum profanorum vel arma ferre, vel nisi in equa incedere fas erat) strenue & impigre exsecutus est.

Per id tempus in Italia dux erat Langobardorum Ariovaldus, gener Agilulfi quondam regis, qui post Adalvaldi cognati obitum regnum Langobardorum obtinuit, homo sectae Arianae. Forte Blidulfus presbyter & Bobiensis monachus, quem una cum Jona monacho Segusium profectum superius diximus, Ticinum missus ab Atala abbate, in ipsum incidit. quo conspecto Ariovaldus ad suos conversus dixit: Hic de Columbani monachis est, qui Arianis salutantibus abnuunt referre vicem. Inde jocabundus salvere Blidulfum iussit. cui monachus: Grata mihi salutatio tua esset,

b 26. c. 13.

L.V.

Blidulfus mo-

nachus ob fi-

dem male ha-

bitus.

ANN. CHR.
626.

nisi tu seductoribus tuis, & nefariis de Christo Deo doctrinis assentires, sed potius in una deitate trinitatem crederes. Quæ cum audisset rex, indignatione accensus: Prò Deum, inquit, cur ministrum non habeo, per quem intemperantem hujus monachi procacitatem ulciscar! cui unus e stipatoribus: Atqui ego summo studio præstabo operam, inquit. Et annuente rege, primis tenebris monachum ab amico, qui eum ad cænam invitaverat, se recipientem, solus solum affecutus, vulneribus multis affecit, ac nemine audiente aut vidente, pro exanimi in via reliquit. Haud ita multo post Justus presbyter, apud quem Blidulfus hospitabatur, vicem monachi sollicitus, veritus, id quod res erat, ne in Arianos incidisset, ad eum perquirendum se dedit, ac demum cum eum humi jacentem reperisset, perinde ac si sopore oppressus esset, excussit. quo motu Blidulfus, gravi quasi e somno excitatus, surrexit incolumis, quasi nihil adversi passus fuisset. Peractis demum quorum gratia Ticinum venerat negotiis, ad monasterium rediit.

Interim qui tanti patratore facinoris fuerat, mox a dæmone correptus, ultro suum flagitium prodidit. qua re palam facta, vox in populo increbruit, talem exitum manere omnes, qui aut monachos Bobienses læsissent, aut Arianis hæreticis studuissent. Ariovaldus autem, ne quid simile sibi eveniret, magnopere timens, percussorem cum focis ad Attalam misit, atque ut ignosceret postulavit, seque ad ejus obsequium paratum esse, si munera sua recepisset, præ se tulit. quæ aspernatus Attala, monachis tamen, ut pro salute scelerati hominis supplicarent, admonitis, ipsum pristinae sanitati restituit. At homo infelix non diu hoc beneficio fructus est. nam domum reversus, vehementi febre correptus, in ipso morbi æstu expiravit. quem nequaquam in communi aliorum cœmeterio humare ausi sunt, sed seorsim in conspicuo loco, ut omnes intelligerent, indignum esse communi sepulturæ honore, qui in Bobienses monachos tam inhumanus fuisset.

Simile quid eodem tempore accidit Meroveo ejusdem loci monacho. Is a beato Attala Dertonam in urbem missus, cum longius ab urbe progressus, ad quamdam villam Iriæ * fluvio adjacentem accessisset, ibi fanum quoddam arboribus consitum reperit. quo viso, zelo accensus, allatum ignem, congestis in modum pyræ lignis, admovit. Id ubi adverterunt ipsius fani cultores, statim Meroveum fustibus cæsum & pæne contusum in flumen præcipitant, eumque submergere conantur. Verum unda monachum non recipiente, iidem mane consilio inito rursus eum super undas prosternunt, & super eum materiam congerunt, ut depressus aquis obrueretur. Cumque jam se rem perfecisse crederent, eo relicto inde recedunt. At Meroveus nihil molestiæ passus, a fluvio surgit incolumis, & diruptis nexibus sospes Dertonam, ac demum Bobium regreditur. Contra vero adversariis ejus accidit, qui omnes diversis calamitatibus affecti sunt, quorum nonnulli in Bobiense monasterium adducti, quibus penitentiae medicina remedium attulit.

Erat in eodem monasterio monachus quidam, Agibodus nomine, sub Columbano a sæculo conversus, simplex, cujusvis doli & malitiæ expers, obedientia & religione singulari præditus, cui beatus Attala sanctimonialium cœnobium regendum commiserat. Huic in extremis agenti, & mox e mundo migraturo cum fratres suprema perolverent officia, atque de more ad psallendum parati essent; egressa e corpore ejus anima, æternam lucem sibi paratam vidit, solemque miro splendore fulgentem. Hoc spectaculo attonitam unus e cælicolis bono animo esse jussit, eamque hac admirabili luce ipsa die fructuram asseruit: sed interim ad fratres suos rediret id eis nuntiatura. Reversa itaque, ut Jonas narrat, in corpus anima, rem fratribus retulit Agibodus; ac demum, sumto sacratissimo Domini corpore, omnibus osculo præbito, ad promissam lucem migravit. Hoc documento demonstrare voluit clementissimus Deus, eos qui simili simplicitate præditi vivunt, obedientiæ & mortificationi ex animo addicti, eandem manere remunerationem & æterni luminis claritatem.

ANN. CHR.

627.

LVII.

Attala abbas

ad Christum

migrat.

Postero anno & ipse sanctissimus abbas Attala ex his tenebris ad sempiternam illam lucem migravit. Cum vero jam supremos ageret anhelitus, se extra cellulam educi jussit, atque e fratu suo surgens, sustentantibus se fratribus, crucem ad cellulæ suæ ingressum a se erectam, ut cellulam ingrediens egredientve tactu ejus frontem muniret, lacrymarum plenus in hæc verba salutavit: Salve, alma crux, quæ mundi pretium portasti, & nostris vulneribus attulisti medicinam: tu, inquam,

ANN. CHR.
627.

illita Salvatoris cruore, qui ad redimendum genus humanum, geminamque veteris Adæ maculam abstergendam in has miseras descendit; tu mihi sis vexillum ad patriam caelestem. Dixerat, moxque precatur omnes, ut se solo illic relicto, paulisper abscedant. Egressis omnibus præter unum Blidemundum monachum, qui post tergum viri Dei id nescientis tacito anhelitu stabat, ne quid ei forte adversi contingeret; Dei clementiam vir sanctus cum multis lacrymis implorare cœpit, ut sui misertus, veteres maculas ablueret, nec se a cælesti præmio rejiceret. Tum inter frequentes singultus & lacrymas in caelos suspiciens, eosdem sibi apertos vidit. qua de re immensas omnipotenti Deo gratias egit, qui tam benignè secum ageret. Facto deinde signo, omnes denuo adesse jussit, ac cellulæ redditus est. Postera die, universis fratribus vale dicto, omnesque exhortatus, ut ne cœptum iter desererent, sed contra semper proficerent in melius, animam caelo reddidit, cujus ingressum sibi referatam pridie viderat. Obiit v. i. idus Martias, teste Ulfuardo, qui eum Attalam vocat. Erratum est in quibusdam Ulfuardi exemplaribus, ubi *Leucorio monasterio* ejus obitus assignatur, quem in Bobiensi accidisse constat. Rectius in nostro autographo ad diem sextum ante idus Martias: *Ipso die sancti Attali abbatis, discipuli sancti Columbani*. Eodem die in antiquissimo calendario nostro, *sancti Attala abbatis* memoria recolitur. Successorem in Bobiensi monasterii regimine habuit Bertulfum, virum peræque sanctum, qui anno sequenti privilegium ab Honorio papa obtinuit. Utriusque gesta Jonas, ejusdem cœnobii monachus, in litteras retulit, qui superius factum a Blidemundo ipso accepit.

Blidemundus, hic a Jona laudatus, haud alius est a Blitmundus, sancti Walarici Leuconænsis abbatis discipulo, quem eo mortuo Bobium se recepisse superius * diximus. Paulo aliter prædictum Attalæ factum in libello de vita sancti Walarici legitur: sed res utrobique fere in idem recidit. Addit libellus, Blitmundum saepe ab Attala petiisse, ut sibi Leuconam redeundi, ac sancti Walarici cellam revisendi facultas concederetur: sed Attalam semper restitisse, dum morti proximus, visa beati Walarici gloria, Blitmundo tandem indulset quod petebat. Mortuo itaque Attala, Blitmundus Leuconam repetit, & annuentibus Chlothario rege & Ambianensi episcopo, ibidem monasterium instauravit, constructa insigni basilica, in qua sancti Walarici corpus reposuit. Reversus ergo est Leuconam Blitmundus ante mortem Chlotharii regis, quæ accidit anno sequenti, ejusdemque loci abbas secundus fuit: quinam vero abbates ei successerint, incertum, nec fere quicquam amplius de hoc monasterio rescimus ante translationem sancti Walarici corporis Monasteriolum * Ambianorum, de qua sæculo decimo acturi sumus. Colitur in eodem monasterio Leuconænsis sanctus Blitmundus una cum sancto Walarico, quem nautæ patronum agnoscunt, eum invocare soliti, cum marino discrimini se committunt. Exstat prope Leuconænsis monasterium ejus oratorium, eo scilicet in loco, ubi & subinde, dum viveret, seorsim a fratribus degebat, & post mortem sepeliri voluit: quo in oratorio, ex quo in mare prospectus est, nautæ iter suscepturi Deo sub sancti Walarici patrocinio se commendant. Willelmus Conquæstor, Anglicam expeditionem suscepturus, cum mense Augusto ad sanctum Walaricum venisset, habito cum senioribus consilio, corpus sancti Walarici foras efferri, & pro vento deprecando sub divo exponi jussit, quod recte ipsi successit, testante Willelmo Malmesburienfi monacho, & post eum Matthæo Parisio.

Et nos hinc solyamur in eam insulam, ut Northumbrensi conversionem a Paulino prius ceptam, sed modo perfectam videamus. Abjectis, ut præmissum est, everisque idolis & simulacris, rex Edwinus salutari tandem lavacro expiari, Christoque mancipari constituit, suoque exemplo non modo regiam familiam, sed etiam nobiles quosque & infinitam promiscuæ plebis multitudinem ad idem faciendum animavit. Id factum Eboraci anno regni^b ejus undecimo, anno præsentis incarnationis dominicæ sexcentesimo vicesimo-septimo, & quidem ipso die paschæ pridie idus Aprilis, in ecclesia beati Petri apostoli, quam ipse ex ligno, cum catechizaretur, tumultuario opere construxerat. Ubi vero sacro fonte regeneratus est, augustiorem ex lapide, in qua prædictum oratorium inclusit, basilicam regia magnificentia ædificare cepit, monente & dirigente Paulino doctore suo & baptista, cujus sedem episcopalem ibidem assignavit. Sed priusquam fabrica ejus basilicæ consummata esset; rex pius, impia nece occisus, istud opus Oswaldo successoris suo perficiendum

LVIII.

Blitmundus

Leuconam

redit.

a lib. xi.

nimb. 33.

k Montreuil.

LIX.

Edvinus rex

eum suis bapti-

zatur.

b Bedæ lib. 2.

c. 14. & seqq.

ANN. CHR.
627.Orientalium
Anglorum con-
versio.Honori papæ
epistola ad Ed-
wini.a *ibid.* c. 17.L X.
Richarius
Centulense
monasterium
construit.

reliquit. Tantus autem gentis illius in suscipiendis christianæ religionis mysteriis & sacramentis fervor, tantaque devotio fuisse perhibetur, ut aliquando apud Bernicios Paulinus, per triginta-sex continuos dies, a catechizandi & baptizandi officio a prima luce ad vesperam non destiterit; & baptisteriorum defectu confluentes populos in fluvio Gleni baptizaverit; idemque factum in provincia Deirorum, seu Eboracensi, & in Lindiffensi. Nec in populorum suorum conversione steterit Edwini regis in rem christianam studium & devotio singularis, quin etiam ad eandem orientales Anglos adduxit cum eorum rege Eorpwaldo, Redwaldi, apud quem olim exulaverat, filio: qui tamen postea domum reversus, ab uxore sua & perversis quibusdam doctoribus dementatus, a fidei sinceritate defecit, ita ut Christo simul & profanis diis cultum adhiberet. Eodem etiam in errore tota ejus provincia tribus annis versata est: quibus elapsis, rex impius necatus regnum fratri suo Sigbercto reliquit, viro per omnia religiosissimo & in christianis mysteriis perfecte erudito, qui fidei sacramentis imbutus fuerat in Gallia, dum ibi vivente fratre exularet. Eo regnante, Angli orientales ad fidei puritatem reversi sunt, cooperante piissimo regi Felice episcopo Gallo, qui e Burgundionum partibus, ubi ortus ordinatusque fuerat, istuc ab Honorio papa directus fuerat. Edwini regis & Northumbrensi conversione comperta, Honorius pontifex, eo nomine primus, qui Bonifacio quinto successerat anno superiori, Paulino * episcopo pallium misit, simulque gratulatorias scripsit litteras, domino excellentissimo atque præcellentissimo filio Edwino regi Anglorum, quem tum primum vere factum regem asserit, cum supremum Regem ac Creatorem agnoscere cœpit & colere. Eundem hortatur, ut assiduis precationibus, piisque factis fidem, quam accepit, observare contendat, nec umquam a lectione & doctrina sancti Gregorii domini sui apostolicæ memoriæ, a Paulino sibi tradita recedat. Denique se duo pallia mittere pro duobus metropolitanis, Honorio & Paulino: ut, uno eorum deficiente ac decedente, alter in ejus loco successorem subrogare valeat. Jam ergo tum, cum hæc epistola scripta est, Honorius episcopus Justo in sede Cantuariensi successerat: quod nonnisi post annos septem accidisse inferius videbimus. Ad id usque tempus tres tantum in Britannia insula sedes episcopales erant, omnes a monachis nostris fundatæ: metropolitanæ duæ, Dorowrensis seu Cantuariensis, quæ & ipsa primatialis est; atque Eboracensis; tertia Roffensis. Hoc anno Cantuariensi Justus, Paulinus Eboracensi præerat; Roffensi autem Romanus.

Inter ea Richarius, jam presbyter & ferventissimus concionator, non modo popularibus suis, sed etiam Britannis verbum Dei prædicabat. Erat is nobilis Pontivenensis, *stemmate præcelso*, ut versus Alcuini in fronte sepulcri docent; sed moribus & virtute longe nobilior, in villa Centula natus, ubi postea insigne monasterium in proprio fundo construxit. Cum esset adolescens, contigit istuc ex Hibernia divertere duos sacerdotes, virtute ac meritis præstantes, quos beati Columbani socios fuisse tradunt, unus Caidocus, alter Frichorius vocabatur, ad emolliendam linguæ barbaræ nomenclationem, postea dictus Hadrianus. Hos cum humanissime excepisset Richarius, eorum monitis & prædicatione in virum alterum mutatus repente est. Quo tempore Centulensis monasterii fundamenta jecerit, ignorare nos sivit Alcuinus ejus vitæ scriptor, qui, ut nihil de monasterii constructione, nihil etiam de Richarii parentibus, nihil de monastica ejus professione & abbatiali dignitate nobis scriptum reliquit. Paucis multa complexus est sub hoc disticho, quod in dextro sepulcri ejus latere apponi curavit.

*Postposito mundi quo grandi fultit honore,
Amplas divitias sprevit amore Dei.*

Monasterii conditionem Hariulfus monachus, Centulensis chronici ante annos sexcentos scriptor, refert post Richarii in Britannia prædicationem; aitque virum sanctum illud *in paterno solo* construxisse. Id factum hoc modo conjicio. Caidoci & Frichorii verbis & exemplis ad meliora conversus Richarius, Centulæ monasterium eorum gratia ædificare constituit: ubi ambo reliquum vitæ exegerunt, & post mortem sepulti sunt, publico cultu ibidem honorati. Ab iis forte in rebus monasticis informatus Richarius, postea sacerdos ordinatus, finitimis populis, atque etiam Britannis

ANN. CHR.
627.* *le Pomblieu*L X i.
Amati ab-
batis penitenti-
æ & mors.

Britannis verbum Dei prædicavit. Hoc factò, reversus est in patriam, ait Alcuinus: ne dum in aliena messe quæreret mercedem, in propria perderet; & tanto se ardentius servituti Dei subegit, quanto viciniorem sibi diem remunerationis esse præsensit. quæ Alcuini verba factis innuunt, jam conditum fuisse monasterium Centulense, cujus abbatem primum Richarium tacite agnoscit, cum Ocioaldum ejus successorem vocat & abbatem. Cum aliquando nobilem, ac Deo devotam matronam, Rictrudem nomine, visitasset Richarius, & sumto cibo, post salutaria vitæ cælestis colloquia, conscenso equo domum jam remeaturus esset; oblatum sibi ad benedicendum ejus filiolum, quem ipse sacro baptismate regeneraverat, in ulnas accepit; & equo mox ferociente & calcitrante, puer e manibus beati viri excussus est in terram, sed ejus precibus servatus incolumis. Mox manifestato equo, judicatum est, talem ejus impetum demonis impressione excitatum fuisse. Maurontum vocat Hucbaldus in libro de vita sanctæ Rictrudis, Broilensis monasterii auctorem futurum & abbatem. Processu temporis, agente Gislemaro, viro illustri, Dagobertus ad Richarium accessit, ut ejus se precibus commendaret, quem vir sanctus libertate sacerdotali admonuit, ut ne sæculari superbiret potestate, neve caducis honoribus gloriaretur, nec vanis adulantium sermonibus se se efferret: immo potius Dei potentiam revereretur, & ad ejus gloriam referret omnia; humanam vero gloriam, quæ subito velut umbra, & tamquam aquæ spuma evanescit, pro nihilo duceret. Hac admonitione benigne, uti decebat, accepta, rex virum Dei ad mensam suam invitavit, eique aliquid de regio censu in luminaria ecclesiæ concessit, quæ Salvatori sacrata erat. Hinc intelligimus Centulense monasterium jam steterisse paullo ante, quam Dagobertus Neustriæ regnum, in quo Pontivenensis * pagus situs erat, mortuo patre obtineret; ac proinde ante annum sequentem, qui Chlotharii supremus fuit. Erunt fortasse qui existiment, Richarium professioni monasticæ tum primum sub finem vitæ nomen dedisse, cum scilicet in silvam Crisciensem cum uno socio secessit. Tunc quippe, ait Alcuinus, *monasticam vitam petiit*, quo secretius sola cælestia rimaretur. Favent conjecturæ verba subsequenti, ubi idem Richarius alteri dicitur tradidisse *ecclesiæ regimen*, quam ipse in Centulo vico Christo fundaverat, nulla monasterii, sed tantum ecclesiæ mentione facta. Sed uterque scrupulus evanescit ex alio Alcuini loco sub finem libri, ubi non multo post sancti Richarii obitum *fratres a Centulo monasterio cum suo abbate Ocioaldo*, cui ecclesiæ Centulensis regimen secessurus dimiserat, in cellam Crisciensem venisse, indeque sacrum ejus corpus Centulam asportasse memorantur. Erant ergo Centulæ ante Richarii secessum monachi, quibus vir sanctus abbatis nomine & jure præerat, monachus monachis, uti & Ocioaldus, quem successorem sibi designavit. Accedunt & Alcuini versus in hymno de sancto Richario, in quibus duplex coenobium fundasse perhibetur, unum in Centulo, alterum prope Argubium, quem locum postea explicabimus.

Amatus abbas Habendenensis non diu supervixit Eustasio Luxoviensi abbati, quicum nonnihil simultatis occasione Agrestianæ factionis habuerat. Is ubi finem vitæ suæ immineret præsensit, cuidam fratri familiari suo injunxit, ut cum Castorio presbytero & monacho sibi culcitram cinere oppletam in lectulo suo poneret, quoniam de quibusdam factis suis penitentem necesse habebat. Repugnanti fratri, & corporis ex longa abstinentia & ætate imbecillitatem obtendenti: Facito, inquit, id quod dico. nam & olim hoc culcitæ genere clam usus sum, nec ex eo imbecillior, immo vegetior & fortior, Domino juvante, factus sum. Ceterum salutis meæ ratio id postulat, eoque modo confessionem meam coram omnibus facere constitui, & legitima penitentia accepta, e sæculo exire. Factum est quod præcepit vir Dei: tum ille, post non multos dies, accitis fratribus, quidquid se deliquisse meminit, in cinere & cilicio prostratus publica voce confessus est. Etsi vero gravi teneretur infirmitate, hanc tamen penitentiam per anni circuitum continuare institit, non mediocri animi gaudio affectus, quod hoc pacto præterita delicta expiari crederet. Interim turmatim aderant, qui coram eo scripturas legerent, ab eoque salutaria monita referrent, cum fratres, tum ancillæ Dei. Sub finem anni, cum in hoc penitentia genere, inter assiduas preces perseverasset, eo usque viribus attritus fuit, ut nudata carnibus & cute ossa patefcerent. Sed nihilo minus ejus vox cum fletibus ad Christum indeficiens erat. Venit tandem ultimus ille dies, Amato quidem festivo

& lætus, sed fratribus & sororibus tristis & acerbus. Tunc passim per omnes cellulas illas nonnisi gemitus & planctus audiebantur. Cum finis jam prope adesset, beati Leonis ad Flavianum epistolam, in qua plenissima fidei catholice doctrina continetur, sibi afferri præcepit, & coram se legi. Inter legendum, per universas sententias dicebat: Sic credo, Trinitas ineffabilis, ita confiteor, Deus omnipotens; ita de te sentio, Fili Dei Jesu-Christe, qui pro salute nostra in hunc mundum venire dignatus es. ita, inquam, unum Deum in Trinitate, trinumque in unitate confiteor; ita de tua incarnatione, piissime Christe, sentio. Sic pro singularum sententiarum varietate confessionem tuam aptabat, ut se in omnibus orthodoxum universis approbaret. Denique, ut erat singulari humilitate præditus, non se intra valvas, sed in limine basilicæ sanctæ Mariæ sepeliri voluit, ubi hætenus ejus cenotaphium cum sancti Romarici tumulo visitur; & super sepulcrum suum hunc titulum ab ipso editum apponi: *Omnis homo Dei, qui in hunc locum sanctum ad orandum introieris, si merueris obtinere quod postulas, pro anima Amati penitentis, hic sepulti, Domini misericordiam deprecari digneris: ut, si quid mea parvitas de meis peccatis obtinere non potuit tepide penitendo, obtineat vestra tantorum caritas sedule Domini misericordiam deprecando.*

Congregati ergo in unum fratres ac sorores, sancti viri exitum lugentes præstolabantur, evangelia coram eo legentes, & idemdem psalmos hymnosque ad ejus lectulum decantantes: quas inter voces, vale omnibus dicto emisit spiritum; sepultusque est in eo loco, quo ipse præceperat. Eximium sane religiose penitentiae & mortis in tanto viro exemplum! qui, licet durissimam & austerissimam vitam semper vixisset, ad expurganda tamen peccata sua, quæ quidem, si lapsus in Agrestii schisma excipias, in tanta vitæ districtione nonnisi leviora esse potuerant, annua penitentia sibi opus esse existimavit. Nos vero vitæ remissioris homines, quid de nobis in fine sperandum censebimus, qui ætate & viribus valentes, in penitentiae officiis tam facile languemus? Non mirum itaque, si post tam felicem exitum vir sanctus, cuidam fratri conspicuus asseruit, sibi coram Deo bene esse: & censu quidem destitutos esse tum fratres, sed brevi divinitus locupletandos. Ceterum Romarico juberet bono animo esse, & de monasterio magnam gerere sollicitudinem; sui que esse memorem. Nec multo post Dagoberti regis munificentia ducenti aurei istuc allati sunt; & plurimæ deinceps possessiones eidem loco accreverunt. Post anni circulum ex divina revelatione sacrum ejus corpus intra basilicam deportatum est. Ejus memoria in Ufuardi & Adonis sinceris martyrologiis consignatur idibus Septembris, quo die ita apud Ufuardum: *Eodem die sancti Amati presbyteri & abbatis monasterii Romarici* * (sic Habendense monasterium deinceps appellatum) *qui mira abstinentiæ & amachoreticæ vitæ sectator, virtutum & miraculorum gratia illustrem conversationem duxit.* Haud scio an typographi error sit in Notkeri martyrologio, ubi Anianus appellatur. Eidem in monasterii duplicis regimine successit Romaricus, cujus in fundo utrumque constructum fuerat. Amati vitam descripsit monachus anonymus ejus suppar; jubente Glydone, quem virum beatissimum appellat, forte abbate Habendensi post Adelphum, qui Romarico successit.

Paulo post Arnulfus Mettensis antistes, quo consiliario usus Dagobertus, ita in Austrasia regnavit, ut in gente Francorum nullus ei rex similis fuisse dicatur; aulæ solitudinem præferens, remotum a sæculi strepitu locum petere, ibique totus noctu & interdium precibus vacare constituit. Itaque primo quidem ad Chlotharium regem, sine cujus consilio nulla res majoris momenti gerebatur, litteras scripsit, significans se a Deo monitum episcopatu, quo esset indignus, cedere, ac in eremum secedere animo statuisse. orare, ut sibi successorem dari sineret, qui episcopali oneri ferendo magis idoneus esset. Chlotharius nonnisi agre, sed tamen annuit. Deinde idem flagitavit Arnulfus a Dagoberto, qui, ut erat juvenili ardore ferocior, minis Arnulfum a proposito deterrere, sed frustra, conatus est. Extorta demum discedendi facultate, pius antistes, Goërico, cognomento Abbone, sibi substituto, cum omnia sua in egenos erogasset, urbem Mettensem reliquit, & duce Romarico, amico quondam suo, quibus auditis ad ipsum accesserat, in solitudinem Habendensis monasterii secessit: ubi, extructis inter feras cellulis, cum aliquot monachis reliquum vitæ sanctissimo exegit. Dicitur sancti Arnulfi eremitorium, quod Horembergum vocat scriptor vitæ sancti Germani abbatis Grandivallensis, duobus fere passuum mil-

* Remi-
ment.

LXII.
Arnulfus in
eremum sece-
dit.

libus a Monte-sancto, interposita profundissima valle, lapideo ponte magnæ molis utriusque monti juncta, ut facilius esset ad Arnulfi cellam aditus.

Per id temporis Amandus, cum ternis ferme lustris apud Bituricas in cellula reclusus vixisset, Romam ad apostolorum limina profectus, indeque beati Petri admonitu in Gallias ad prædicandum evangelium reversus est. Non multo post coactus a rege & sacerdotibus episcopus ordinatur, non ad certam sedem, sed ad prædicandum gentibus variis in provinciis evangelium. Accepto episcopatus honore, mox paganis, maxime qui in Belgio restabant, Christi fidem annuntiare cœpit, seque in omnibus exemplum præbere bonorum operum. Si quos ex transmarinis pueros vel captivos invenisset, dato pretio redimebat, spiritalique eos regenerans lavacro, litteris affatim imbui curabat, & præmissa libertate per diversas distribuebat ecclesias; ex quibus multi postea episcopi, presbyteri & abbates facti sunt. Baudemundus monachus, qui res ab Amando gestas memoriæ prodidit, auctor est, eum jam episcopum Romam rursus adiisse, forte ut a pontifice prædicandi facultas sibi confirmaretur: tum inde reversum Gandavensibus verbum Dei prædicasse; Tornaci mortuum suscitasse; Sclavis Christum annuntiasse, ac demum Dagoberti regis, ex quo scilicet, patre mortuo, monarchiam adeptus est, incontinentiam redarguisse: quam ob rem Dagoberti jussu regno pulsus exsulaverit, quæ omnia Baudemundus facta refert, priusquam Amandus Sigibertum Dagoberti filium ab exilio revocatus baptizaret. Utrum in his commemorandis accuratum ordinem auctor ille servaverit, parum interest examinare. Quamquam difficile est, ut in tam brevi temporis intervallo, nempe ab anno hujus sæculi vicesimo-sexto ad tricesimum, hæc omnia tam distitis in locis expleverit. Hi Sclavi, quibus evangelium prædicavit, *trans Danubium* usque ad flumen Albim, finesque Toringorum habitabant, ii nimirum, qui Samonem paullo ante regem elegerant, eique se se subjecerant. Is homo Francus erat, ex pago Senonago, qui, compluribus negotiatoribus Francis sibi adjunctis, cum Sclavinorum regem negociandi causa petiisset anno quadragesimo regni Chlotharii, sæculi septimi vicesimo-quarto, Sclavinis contra Hunnos-Avares de libertate contententibus comes adjunctus; Sclavinis victoriam procuravit, ob idque rex ab eis electus, inter barbaros christianæ religionis oblitus est, & cum Sclavinis paganis & ipse paganorum more vivere didicit. Hos ergo ad Christum adducere tentavit Amandus: an vero id perfecit, ignoramus. Certe apud Gandavenses est multum profecit, non tamen convertit omnes, siquidem postea beato Eligio episcopo Noviomagensi Tornacenses, Flandrenses, Gandenses, & Corturiacenses ideo attributi dicuntur, quod incolæ ejusdem regionis magna adhuc ex parte gentilitatis errore detinerentur. Cum ad hos accessit Amandus, Noviomagensi ecclesiæ tum præerat Acharius episcopus ex monacho Luxoviensi, qui, instigante Amando, impetravit a rege Dagoberto, ut qui sponte nollet, vel coactus baptismum susciperet, quod Sisebutus rex eodem tempore in Hispania de Judæis statuit, nescio an utili, certe haud imitando, ut multis sapientibus videtur, exemplo.

ANN. CHR.
627.
LXIII.
Amandus Ro-
ma reversus
ordinatur epis-
copus.

ANN. CHR.
628.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER DUODECIMUS.

*Ab anno Christi 628. ad annum 639.*I.
Dagobertus fo-
lus regnat.

ELOREBAT sub Chlothario patre & Dagoberto ejus filio Francorum imperium, atque alta pace fruebatur: cum Chlotharius, optimus si quis alius princeps, maximo rei publicæ damno interiit, anno regni quadragesimo-quinto. Hoc nuntio accepto, Dagobertus ex Austria, ubi ante annos sex regnare occiperat, ad recipienda Neustriæ & Burgundiæ paterna regna se se accinxit, excludendo Ariberto seu Chariberto fratre, quem Chlotharius prætermiserat, & quibusdam Aquitanie provinciis & urbibus contentum esse jussit. Inter pia Dagoberti opera, si non primum, certe præcipuum & nobilissimum regis magnificentiæ monumentum est constructio percelebris sancti Dionysii monasterii in agro Parisiaco, quod omnibus totius Galliarum, & forte Europæ monasteriis fama & dignitate antecellit. Quo præcisè anno Dagobertus ejus fundamenta jecerit, non ita exploratum. Certe primis ejus monarchiæ annis id factum constat, cum supremam operi longe magnificentissimo manum imposuerit ante obitum, qui post annos decem accidit. Carolus Cointius hujus monasterii primordia refert ad annum ejus sæculi tricesimum: alii tantisper differunt. Mihi in his tenebris sub ipsa Dagoberti monarchiæ exordia satis fuerit statuisse, ad stipulante Dionysiano monacho, qui gesta Dagoberti scripsit ante annos fere octingentos, ac monasterii Dionysiani conditionem per Dagobertum anno a morte patris proximo assignat, quem auctorem, uti nec in omnibus probandum, (nam fabulosa subinde quædam intermiscet) ita nec omnino rejiciendum esse, quippe qui domestica instrumenta viderat, nemo jure negaverit. Fabulosa non immerito videntur, quæ de basilicæ sancti Dionysii primo situ, vilitate & exiguitate, deque cervi, ipsiusque Dagoberti in eam, cum ob dehonestatum Sadregisilum ad castigandum a patre quaereretur, perfugio auctor ille narrat.

II.
Basilicæ ejus
status ante Da-
gobertum.

Erat ante Dagobertum in Catoleaco vico sancti Dionysii basilica non incelebris & ignobilis; erat & adjunctum basilicæ monasterium, cujus abbati Dodoni quædam donationes Chlotharii secundi principatu factæ memorantur. Expleto martyrio sanctorum Dionysii, sociorumque ejus Rustici presbyteri & Eleutherii diaconi, trunca corpora altis Sequanæ gurgitibus demergerè, ne a fidelibus honorarentur, pagani satellites parabant: cum matrona quædam, adhuc quidem & ipsa pagana, sed pia quadam in martyres affecta humanitate, retardatis convivii apparatu ministris,

ANN. CHR.
628.

sacra corpora per dispositos famulos clam auferri curavit, eaque postmodum sexto ab urbe Parisiorum lapide in terra arata abscondi ac sepeliri. Persecutione cessante, eadem matrona, in somnis admonita, sacras reliquias a se neglectas perquisivit, & exstructo super eas mausoleo honoravit. Re cognita, christiani basilicam supra martyrum corpora magno sumtu, ait primus eorum passionis scriptor, cultuque eximio construxerunt: ubi in dies miracula in infirmos ac debiles patrabantur. Eandem basilicam sancta Genovesa instaurari curavit: quæ basilica Gregorii episcopi Turonensis tempore ejus erat magnitudinis, ut multa ostia haberet; ejus vero elegantia, ut turritus martyrum tumulus palla holoserica, auro & gemmis ornata, opertus esset; ac præter alia dona, pretiosaque anathemata; columna aurea super eorum sepulcrum penderet; ejus denique celebritatis, ut in eadem basilica Dagobertus Chilperici filius sepultus fuerit; ibidemque non modo infimæ plebis homines, sed & optimates Francorum, si quando criminum suspecti erant, se ac suos jurejurando purgare consueverunt, quod in vili ac neglecto loco, qualem describit auctor gestorum Dagoberti, factum esse nemo concesserit. Non dubito quin ejusdem Gregorii ævo monachi basilicam illam insederint; & forte Amphilochius abbas ille, qui nomine Amelii Parisiensis episcopi concilio Aurelianensi quarto interfuit, subscripsitque; abbas fuerit ejus monasterii: quod multo antè Dagobertum, etsi longè disparis magnificentiæ, existisse constat. Verum tamen incertum, quinam ei loco abbates præfuerint ante Dodonem, qui, regnante, ut jam dixi, Chlothario secundo, Dagoberti patre, hoc monasterium regebat, ut probant nonnullæ donationes eidem Dodoni, ejusque congregationi factæ. Una est apud Dubletum^a Theodilæ seu Theodilanz, alio nomine Theodetrudis, nobilis matronæ, Domino & in Christo venerabili patri Dodoni abbati, una cum fratribus suis basilicæ sancti Dionysii deservientibus inscripta in epistolæ modum: quæ pia illa femina eidem basilicæ concedit quædam prædia in pagis Bellovacensi & Lemovicino, ea conditione, ut nomen suum *in libro vite*, id est in necrologio loci, conscribatur, ipsiusque corpus in illa basilica sepeliatur. Actum in eadem basilica XI. kalendas Maias, anno quadragesimo-tertio Chlotharii regis. Primarium ejusdem Chlotharii aliud diploma, in charta Ægyptiaca scriptum, sed mutilum ac lacerum, habetur in archivo Dionysiano, quo diplomate idem princeps confirmat donationes, a quodam Johanne negotiante factas, tum basilicæ sancti Dionysii martyris, quem peculiarem patronum suum vocat, & Dodoni ejus basilicæ abbati; tum aliis basilicis, locisque sanctis: cui præceptioni *Chlotharius in Christi nomine rex* subscribit, offerentè Urfino referendario. Datum in villa Stirpiniaco. Annus in semeso autographo non comparet. Exstat & aliud Dagoberti diploma apud Dubletum^b pro monasterio sancti Dionysii vel Dodone abbate, datum anno regni ejus quarto-decimo, sed dubium, quod eo tempore Aigulfus abbas eidem loco præfuisse videatur. Hic fere status erat sancti Dionysii basilicæ ante Dagoberti in Neustria principatum.

^a Dublet
p. 653.^b Id. p. 870.III.
Dagoberti ma-
gnificentia in
ea constructa.

Post hæc idem princeps, ut beati Dionysii Francorum apostoli patrocinium precesque sibi, regnoque suo demeretur, novam eidem basilicam ampliolem & augustiorem, opere & materia quibusvis aliis elegantiorelem & magnificentiorelem erigere constituit. Hanc marmoreis cujusque generis columnis fulsit, auro, argento, gemmis, omnigenisque ornamentis decoravit, musivo stravit pavimento; ejusque parietes, columnas, arcus vestibibus auro textis, & palliis holosericis vestivit. Ad hæc super tumulum sanctorum martyrum jussu ejus erectum fastigium marmoreum, beati Eligii manu atque arte auro gemmisque ornatum; absida puro argento tecta, crux magna & eximia, ex auro & gemmis ab eodem Eligio, cujus etiam nunc nomen retinet, mira arte fabricata; ornamentum eximium, (quod *crisam* olim vocabant, nos umbellam appellare possumus) auro altari impositum; gazophylacium ante cornu altaris ex argento factum, cui centum aureos quotannis a se, posterisque suis ex fisco in perpetuum inferendos assignavit. Denique plumbi octo milia librarum ad tegendam basilicam concessa, tantundemque ad facta tecta altero quoque anno pendi jussum. Adde valvas æreas, quas ex basilica sancti Hilarii, Pictavenis quondam episcopi, sustulisse dicitur, & navi impositas oceano adversoque Sequana fluvio istuc devehit jussisse, ex quibus una flumine demersa, postea neutquam reperiri potuerit. Visitur hodie quoque insignis cupa ex porphyrite, ex eadem basilica ab eodem, ut traditur, in Dionysianam translata. Jam vero quis re-

censeat tot tantisque opes, tot villas, prædia, census, possessiones, quas munificentissimus princeps eidem basilicæ & monasterio, regia plane magnificentia, contulit? Neque his contentus, centum aureos ex vectigali, quod ipsi quotannis ex Massiliensi *cataplo* pendebatur, ad emendum oleum basilicæ usibus necessarium impendit; & una die solidorum ducenta millia, quæ pro pretio missorii sibi debiti Sisenandus Hispaniæ rex submiserat, ad opus fabricæ ejusdem basilicæ cum aliis pluribus ornamentis obtulisse fertur. In summa, quidquid in thesauris & cimeliis suis pretiosius invenire potuit, ad exornandum eundem locum liberali manu largitus est.

Non impari magnificentia monachorum ædes construi jussit, quibus alias pro matriculariis adjunxit, & xenodochium, in quo pauperes utriusque sexus, sive etiam qui sanctorum martyrum ope sanati fuissent, in reliquum vitæ, siquidem fervitio ecclesiæ se mancipare voluissent, alerentur. Quantus ibi principio monachorum numerus institutus fuerit, hinc aperte colligitur, quod Dei laudem perennem ibidem instituit, nempe ut, quemadmodum in monasterio Agaunensi, monachi in turmas divisi die noctuque divina officia continuarent. quod institutum Aigulfus abbas, qui primus post Dodonem novæ basilicæ, novique monasterii rector fuit, teste Fredegario abrogavit; Theodericus vero Francorum rex, cognomento Calensis, postea restituit, dato hanc in rem præcepto, quod a nobis alibi^a vulgatum est. Porro matricularii erant pauperes in matricula descripti, qui atrio & basilicæ sancti Dionysii serviebant, uti nos docet Dagoberti^b diploma, quo Sarcilias villam pagi Stampensis, quam a domno Ferreolo Augustodunensi episcopo, & a Deodato basilicæ sancti Symphoriani abbate, facta commutatione comparaverat, sancti Dionysii assignat matriculariis, qui ad ipsam basilicam, vel in ejus atrio ad matriculas residere videntur. Perfecta basilica & numeris omnibus absoluta, Rex sanctorum Dionysii sociorumque ejus corpora e loco, ubi prius jacebant, efferri & in locum a se paratum & exornatum transferri curavit. Quæ translatio x. kalendas Maias singulis annis hactenus recolitur. Hanc nonnulli, etiam veterum auctorum, factam existimant a loco, ubi nunc ecclesiæ sancti Dionysii de Strata cernitur: quo in loco sanctorum martyrum corpora primitus sepulta fuisse tradunt, atque in argumentum afferunt cenotaphia tria, quæ ibidem etiam nunc videntur. At quis putet, matronam illam Catolacensem, quæ sacra corpora paganorum oculis ac perquisitioni subducere cupiebat, ea in publico & conspicuo loco ad stratam seu viam publicam reposuisse? Id factum in arata terra prodit Dionysianæ passionis scriptor: quod melius convenit ei loco, ubi Dagobertus novam construxit basilicam, haud dubie eodem in loco, ubi & matrona Catolacensis mausoleum, & sancta Genovefa postmodum sacram beatissimis illis martyribus ædem erexerat. Tot tantisque sanctum Dionysium beneficiis Dagobertus a posteris obtinuit, ut primus basilicæ & monasterii auctor & conditor censeretur, quippe qui donationes, a superioribus etiam regibus factas, ingentibus donis & beneficiis cumulavit, penitusque obscuravit.

Fuit nuper vir doctus qui contra omnium retro scriptorum auctoritatem auderet asserere, basilicam sancti Dionysii, tumulo & nomine illustrem primitus in ipsa urbe Parisiaca positam fuisse, & novam eodem in loco a Dagoberto constructam; nec nisi a Fulradi abbatis tempore eo in loco, ubi nunc cernitur, stetit. quod commentum clarissimæ memoriæ Hadrianus Valesius tam valide & invictè explosit in disceptatione de basilicis, ut huic opinioni refutandæ immorari penitus otiosum fuerit. Unum aut alterum tantum hic addiderim. Tota ratio, qua novum illud commentum innititur, ex eo petita est, quod basilica illa Parisius sita fuisse dicitur, tum a Gregorio episcopo Turonensi, tum a beato Audoëno in vita sancti Eligii. At Parisius nomine non solum urbem ipsam & quidquid ejus pomerio continetur; sed etiam circumpositum agrum & loca ei attributa (quod nos vulgari nomine *le Paris* vocamus) comprehendi ab illis auctoribus inde manifeste convincitur, quod Carolus Calvus Parisius in basilica sancti Dionysii ab Orderico^c Vitali; itemque Robertus rex a veteri historico^d sepultus dicitur Parisius in monasterio sancti Dionysii juxta patrem suum: cum constet, ipsis etiam fatentibus adversariis, jam longe ante id tempus Dionysianam basilicam quinto ab urbe lapide existisse: uti extabat etiam tempore Adalberonis^e Mettensis episcopi, qui sancto Dionysio Parisius, & sancto Remigio Remis medio sæculo decimo donaria transmisisse memoratur.

^a Diplom. p. 488. & seq.
^b Doublet. p. 669.

^c Orderic. p. 634. & 637.
^d Chesne. 10. 4. p. 86.

^e Labbe to. 1. bibl. no. p. 681.

Denique, ut multa id gentis alia loca omittam, apud Aimoinum^a in libro secundo de miraculis sancti Benedicti legitur, puellam quamdam nobilem, Adelaidem nomine, Parisius ad sancti Dionysii sepulcrum delatam fuisse undecimo sæculo ineunte. Eadem ratione vicus, sancti Clodoaldi nomine insignis, olim Novigentum dictus, non minus ab urbe remotus quam Dionysiana basilica, Parisius situs dicitur in veteri martyrologio nunc bibliothecæ Ottobonianæ in hæc verba: v. 11. idus Septembris, Parisius vico Novogento depositio sancti Clodoaldi regis & confessoris. ubi obiter adverte regis filium absolute regem appellari, uti etiam alibi reginas regum filias. Sed vereor ne nimius sim, quamquam adversarii auctoritas, & dignitas argumenti id postulare videbatur, in re perspicua illustranda. Hæc est insignis illa basilica, in qua Francorum reges jam inde a Dagoberto sepeliri mos est; & Francorum reginas coronari: ubi ornamenta regia, quæ in regum nostrorum inauguratione adhiberi solent, asservantur, uti & flamineum^{*} quondam labarum illud, quod olim in expeditionibus deferri solebat: illa, inquam, basilica, quam Landericus Parisiorum antistes, petente ac favente Chlodoveo juniore Francorum rege, a lege dicecensana absolvit: cujus denique abbas principem supra ceteros abbates locum in Parisiensis cleri confessoribus, uti & in senatu Parisiensi obtinebat.

Paullo post conditum a Dagoberto novum sancti Dionysii monasterium Landegisilus, frater Nanthildis^b reginæ, supremum diem obiit, & in nova sancti Dionysii basilica primus, aut certe inter primos, jussu Dagoberti honorifice sepultus fuit: ubi hactenus neminem injussu regis humare licet. Eo mortuo Nanthildis impetravit a Dagoberto, ut Alateum-villare, situm in pago Parisiaco, quod vivo Landegisilo dederat, eidem basilicæ pro honore sepulture tribueretur.

Sub id tempus conditum est sancti Faronis monasterium in suburbio Meldensi, si quidem verum est quod ait Hildégarius ejus urbis episcopus, seu quisquis est auctor vitæ sancti Faronis, Chlotharium Chilperici filium, quem a Farone e sacro fonte susceptum falso asserit idem auctor, eidem monasterio privilegia concessisse. quod fortasse potius Chlothario tertio tribuendum sit. Equidem haud scio an Faro Meldensem episcopatum inierit ante mortem Chlotharii secundi: quam dubitationem auget diploma Dagoberti ejus filii primarium, in charta ægyptiaca scriptum, confirmantis divisionem bonorum factam inter Ursinum virum illustrem, sibi que fidelem, quem Chlotharii referendarium fuisse superius vidimus; & inter Beppoleum ejus germanum, earum scilicet possessionum, quæ tam a genitore suo Chrodoleno, quam a germano suo Chaimedesigilo eis obvenerant, maxime in pago Rotenico^{*}: quod diploma, notis chronicis in autographo mutilo destitutum, Burgundofaro obtulit, subscripsitque Dagobertus. Ex quo intelligitur, Faronem seu Burgundofaronem referendarii munus Dagoberto regnante, nimirum ante Dodonem seu Audoënum, aut certe cum eo gessisse. nam plures ejusdem regis referendarios fuisse constat. Erat Faro Agnerici seu Chagnerici nobilis Franci filius, Chagnoaldi ex monacho Luxoviensi Laudunensis episcopi germanus, uti & beatæ Faræ virginis, quæ & ipsa Burgundofara, ut ille Burgundofaro, vocabatur. In aula Chlotharii primas tenebat conjugatus: sed, dimissa uxore ac velata, factus clericus, demum episcopatum Meldensem, ubi pater ejus bonis plurimis abundabat, & soror ejus Faræ monasterium constraxerat, adeptus est. Jam episcopus suburbanum condidit monasterium sub titulo sanctæ Crucis & sancti Johannis-Baptistæ, atque omnium apostolorum; sibi quidem refugium a sæculi episcopalisque muneris tumultu; petentibus vero, maxime Anglis & Scottis, asylum ac diversorium. Hic excepti ab eo Theodorus & Hadrianus, cum Roma in Britanniam insulam jussu Romani pontificis proficiscerentur; itidemque Fiacrius Scottus, de quo mox agemus. Primus loco præfectus abbas Helias, haud dubie ex sodalitate Luxoviensi: quem Fredegisilus excepisse creditur, & sancti Faronis funtus evasit. Fredegisilo videtur successisse Maiolus, qui sub finem sæculi septimi corpus sanctæ Faræ virginis e tumulo extulit. In recentiori necrologio notatur septima die Martii: Helias primus abbas de sancto Farone. Parum veri simile est, quod tradit Ordericus Vitalis, Faronem Luxoviensem fuisse monachum ante episcopatum: falsum quod ait Johannes Iperius, monachum Resbacensem existisse. siquidem jam episcopus Resbacensis ecclesiæ dedicationi interfuit.

Ex omnibus peregrinis, quos Faro in sanctæ Crucis monasterium admisit, ceteris

^{*} l'Origami.

I V.
Landegisilus apud S. Dionysii sepultus.
^b Gesta Dagob. c. 22.

V.
S. Faronis monasterii origo.

^{*} le Rouen.

V I.
S. Fiacrii quædam gesta.

ANN. CHR.
618.

briores exstiteret beatus Fiacrius nobilis Scottus, Fefrus olim appellatus; & Chillenus itidem Scottus & sanctus, quem Faro ad Atrebatas prædicandi evangelii causa direxisse perhibetur. Fiacrius, exactis forte in monasterio aliquot annis, solitariae vitae studio secessit in quemdam locum territorii Meldensis, Broilum vocabulo, tribus fere ab ea urbe millibus, sibi a Farone assignatum: ubi exiguam cellam ædificavit cum oratorio beatae Mariae, quod postea ejus miraculis magnopere illustratum fuit. Feminas ejus aditu interdixit ob procacitatem, ut tradunt, cujusdam mulierculæ, quæ ipsum apud sanctum antistitem magicæ artis insinulaverat. Hanc laudant Hildigarius in libro de vita sancti Faronis, ac Fulcoius poeta & subdiaconus Meldensis, atque ambo Meldicam provinciam ejus signis ac miraculis clarescere ac florere testantur. Sane vix ullus alius etiam nunc celebrior miraculorum patrorum in Gallia; vix ullus alius locus amplius frequentatus a peregrinis, qui istuc voti causa undique confluunt, id est in Broilense ejus oratorium, sancti Fiacrii jam dudum appellatum: tamen ejus corpus, superiori Calvinistarum furente tempestate, in majorem ecclesiam Meldensem translatum sit, nec umquam inde extorqueri a canonicis potuerit. Nunc Broilense seu sancti Fiacrii monasterium appendix est monasterii sancti Faronis. Hæc occasione hujus monasterii anticipato retulimus, quod certis annis consignari vix possint. Adam Faroniantis abbas anno trecentesimo tertio-decimo supra millesimum statuit, ut deinceps novem monachi de gremio sui monasterii in illa cella residerent præter priorem, cum uno converso & una conversa, qui eorum insisterent obsequiis sub habitu regulari; jubetque ut pro sua sustentatione percipiant omnes oblationes, quæ pro reverentia capitis ejusdem sancti confessoris in posterum fierent. Multæ ubique Galliarum ecclesiæ & plura oratoria in sancti Fiacrii honorem condita sunt. Alius fuit sanctus abbas * Fiacra in Lageniensi Hiberniæ provincia, qui beato Comgello Bancorensi abbati viaticum ministravit, ut superius vidimus.

a v. supra
lib. 8. n. 6.VII.
Bertulfus
privilegium
Bobienfibus
impetrat.

Hoc quem præ manibus habemus anno Bertulfus abbas, quem in regimine Bobiensis monasterii Attalæ successisse diximus, ab episcopo Dertonensi exagitatus, Romam adiit, ut privilegium libertatis ab Honorio pontifice obtineret. Rem narrat Jonas monachus ejus itineris comes, a quo itineris ac vitæ ejus seriem accepimus. Bertulfus, ortu quidem gentilis, sed genere nobilis, utpote Arnulfi Mettenis episcopi consanguineus, cum eum post aulicos honores, pompasque sæculi, etiam ad religionis & solitudinis studia, præ pontificalibus insulis, anhelandem cerneret, ejus exemplo patriam parentesque deserere, & relictis omnibus nudus Christum nudum sequi constituit. Itaque cum Arnulfo adhuc episcopo tantisper commoratus, deinde Luxovium ad venerabilem Eustasium abbatem se contulit, ab eo in rebus monasticis informandus. Cum vero Attala Bobiensis abbas ex Italia, incertum quæ de causa, istuc accessisset; eundem Bobium revertentem, Eustasio annuente, comitatus est, & sub ejusdem disciplina & obedientia vivere institit. Eo mortuo, Bobiensium vota in Bertulfum conspirarunt, atque unanimi & consona voce omnes Bertulfum abbatem pronuntiarunt. Ipsius regiminis initio Provus Dertonensis antistes, aliis Procus & Proculus, in cujus parochia Bobiense monasterium censebatur, Bertulfum abbatem cum tota ejus congregatione sibi subjicere molitus est, & vicinis sollicitatis episcopis, etiam regem ipsum Ariovaldum, licet Arianum, pertentavit, ut ad suas partes eum adjungeret. Verum is, jam in Bobienses æquior ac mitior, respondit, videndum esse, an monasteria, procul ab urbibus sita, episcopis subiecta esse deberent. Hoc intellecto, Bertulfus ad regem ipsum nuntios expediendi causa direxit. quibus ipse: Non est meum, inquit, sacerdotum causas definire, quæ synodali judicio discutiendæ sunt. Quærentibus vero nuntiis, num episcopo, ejusque fautoribus suffragaturus esset? Minime vero, ait, favebo eis, qui famulis Dei negotium facebant. Tum Bertulfus miratus, regem tam benigne de se esse locutum, petiit, ut supplemento & comite publico sibi proficisci Romam liceret; eoque imperato, Honorium pontificem adiit, comitante ac ministrante Jona monacho, ac causam suam edocuit. Honorius, causa cognita, & disciplina Bobiensium percepta & probata, collaudatis eis concessit, ut in pristina manerent libertate, atque Arianam perfidiam acriter insectari perseverarent, jusque indulset, ne quando Bobiense monasterium episcopali potestati esset obnoxium. Exstat ejus rei diploma pontificium in Italiæ sacræ ^b tomo quarto, datum III. idus Januarii, (legendum

b Ital. sac.
to. 4. p. 1384.
c segg.ANN. CHR.
628.

(legendum Junii) Heraclii augusti anno octavo, indictione prima: quæ notæ anno præsentem conveniunt. Hinc intelligimus, Bobienses hoc tempore a ritibus Scotticis jam recessisse: quandoquidem Honorius, qui de eorum regulari disciplina & institutis Bertulfum accurate interrogavit, eorum normam ac ritus probavit, non probaturus, si pascha secus, quam Romana ecclesia, tum celebrassent. In reditu Bertulfus, ubi, Tuscia peragrata, Apenninas alpes attigit, gravissima febre pulsatus, pæne ad extrema redactus est. Cum vero aspero in loco sub tentorio subsistere ac pernoctare præ morbi violentia coactus esset; in ipsa vigilia passionis beatorum Petri & Pauli apostolorum, qua ex die mensem concessi privilegii emendavi, inter ardentis febris æstus, intempesta nocte, omnibus alto sopore depressis, Petrus apostolorum princeps ei adstare visus est, præcipiens, confestim ut surgeret, & ad sodales suos pergeret sospes; sicque ceptum iter sanus Bobiam usque profectus est.

Anno subsequente Amandus a Dagoberto, quem ob vagos amores increpauerat, pulsus in exilium est. Consilio inito, ut in Britanniam insulam ad prædicandum Saxonibus evangelium proficisceretur, navi ad trajiciendum non inventa, in Aquitaniam tertiam seu Vasconiam concessisse dicitur. Sic apud anonymum Chesnianum & Hucbaldum Elnonensem monachum legitur. Baudemundus ait, Amandum, cum pro capitalibus criminibus (quod nullus sacerdotum ausus fuerat) regem arguisset; eo jubente, non absque injuria de regno ejus fuisse expulsum; tum ad remotiora profectum loca, verbum Dei gentibus prædicasse, quod satis Vasconia convenit, quam postmodum Amandus ipse, Baudemundo testante, prædicatione sua illustravit.

ANN. CHR.
629.
VIII.
Amandus re-
legatus Vas-
coniam adit.

Interim mortuo Rustico Cadurcensi episcopo Desiderius germanus ejus frater subrogatus est, assentiente Dagoberto rege, cujus præceptio pro ejus episcopatu, *episcopis & ducibus, cunctaque populo Galliarum* inscripta, data est *sub die idus Aprilis, anno VIII.* Dagoberti regis: ubi rex se certo cognovisse dicit, *virum illustrem Desiderium, thesaurarium* suum, religionis observantiam ab ipso pueritiæ suæ tempore in omnibus custodisse, & *sub habitu seculari* Christi militem gessisse, & mores angelicos, & sacerdotalem conversationem habuisse. proinde merito ad sacerdotium debere provehi, quem civium, abbatumque Cadurcorum consensus exposcebat: quibus se ægre, nec absque violentia & damno sui, se assentiri dicit, Ejus autem ordinationem *in sancta paschali sollempnitate* fieri mandavit, scripto hac de re ad Sulpicium Bituricensis episcopum indiculo, in quo dicit, fidelem suum, vere illustrem Desiderium thesaurarium, *adolescens suæ tempore* fideliter ipsi deservisse, sibi *devotissimam ac monasticam conversationem* ejus bene compertam esse. Ex quibus colligendum videtur, Desiderium *adolescens suæ tempore* thesaurarii munus sub Dagoberto rege obiisse; & *sub habitu seculari* Christi militem gessisse; dein vero in monastica conversatione aliquamdiu vixisse, ante quam ad episcopatum electus esset. Prædictus indiculus datus est *sub die sexto idus Aprilis*, ut in veteri ejus vitæ codice Moisiacensi legitur. ubi paschalis sollempnitatis nomine, omnes paschales dies designantur, non unus pascha dies, qui hoc anno in sextum-decimum Aprilis diem inciderebat. Hæc fusius alias ^a a me tractata præmissis juvat ad præstruendum Desiderii episcopatum, cujus in ordinem monasticum benefacta subinde in consequentibus referemus.

IX.
Desiderius fit
episcopus Ca-
durci.a Anal. eccl.
to. 3. p. 529.

Exstabat per id tempus in urbe Remorum sancti Petri monasterium virginum, Superius dictum a situ loci ad discrimen alterius, quod paullo post in eadem urbe a Gunberto ædificatum est. Prioris auctores fuerunt Baldericus presbyter & abbas Montis-falconis, ac soror ejus Bova, ejusdem cœnobii postmodum abbatissa, quos regio genere ortos fuisse referri ait Frodoardus ^b presbyter, patre scilicet Sigeberto rege; neprem habentes Dodam castissimam puellam, quæ Bovæ abbatissæ postea successit. Quo tempore conditum fuerit Superius sancti Petri monasterium, non convenit inter recentiores, qui multum torquentur in designando Sigeberto rege, Balderici & Bovæ patre, quem plerique Dagoberti filium esse existimant. Id vero penitus falsum esse constat, propterea quod sancti Petri Superius monasterium jam exstabat ante natum hunc Sigebertum, id est ante annum hujus sæculi tricesimum. quippe Wandregisilus, abbas postea Fontanellensis, circiter hunc annum admissus est in monasterium Montis-falconis a Balfrido seu Waltfrido abbate, quem plerique perperam, mea quidem sententia, cum Balderico monasterii auctore confundunt.

X.
S. Petri mo-
nasterium Re-
mis duplex.cc b Frodoard.
lib. 4. c. 38.Baldericus &
Bovæ abbatissa
Superioris con-
ditores.

ANN. CHR.
629.

Non levis quippe Balfridum inter & Baldericum nominum distantia est, nec ququam, quod quidem sciam, veterum asseruit, aut Baldericum unum & eundem cum Balfrido; aut Balfridum monasterii Montis-Falconis, quod Balderico tribuitur, esse conditorem; neque certe id legitur in priori sancti Wandregisili vita, ubi nomen senis, ad quem vir sanctus in Monte-falconis divertit, nequaquam exprimitur: neque in posteriori, ubi Walfridus, aliis Balfridus, & quidem vir sanctus appellatur. Si ergo Balfridus a Balderico alius est; jam e vivis excefferat Baldericus eo tempore, quo Wandregisilus in Montem-falconis secessit; aut certe, etiam si unum & eundem fuisse concedatur, saltem Baldericus ejusdem loci abbas erat ante natum, ut jam dixi, Sigibertum Dagoberti filium. Et priorem quidem sententiam eo lubentius amplector, quod sancti Petri monasterium Remis extiterit longe ante ipsum etiam Dagobertum. Illud argumento est, quod Romulus Remorum antistes, Sonnatii decessor, ante finem sæculi sexti extinctus, in testamento suo a villam Lautinacum super fluvium Caltionem legat monasterio puellarum Remis in honore sancti Petri constructo, illi ipsi sine dubio, cujus Baldericus & Bova conditores fuisse memorantur. Scio quibusdam videri hoc esse monasterium, quod Susanna abbatissa, cujus in actis sancti Theoderici abbatis mentio est, beati Remigii pontificatu rexerit. Sed nullo fundamento: immo vero contrarium elicitur ex testamento sancti Remigii, qui, cum omnibus, quæ tunc apud Remos erant, ecclesiis aliquid conferat, nullam prædicti monasterii mentionem facit: quod certe subsequentes post Romulum antistites, Sonnatius, Lando, & Nivardus, quorum testamenta Frodoardus laudat, non prætermiserunt. Ex quo intelligitur, Superius sancti Petri monasterium, aut pontificatu Romulfi, aut paullo ante, id est sub finem sæculi sexti, conditum fuisse. atque adeo, si Baldericus & Bova patrem habuere Sigibertum regem; id non de alio, quam de Sigiberto Chlotharii senioris filio censeari potest. Sanè Ordericus Vitalis Bovam Deo sacratam virginem, Sigiberti ac Brunichildis liberis annumerat, quamquam illud obstat, quod neque a Gregorio Turonensi episcopo, nec a quovis illorum temporum auctore inter hujus Sigiberti liberos cenleantur. An vero hujus Sigiberti naturales proles fuerint, an ex alio regis stirpis Sigiberto nati, aliis divinare per nos licet.

XI.

b id. lib. 4.
c. 38.

Doda fecunda abbatissa.

Redeo ad Superius monasterium, quod in honorem sanctæ Mariæ & sancti Petri Baldericus cum sorore sua Bova construxisse traditur, ait Frodoardus, & quidem primum extra muros urbis, postea muris ipsis inclusum. Neprem habebant, ut jam dixi, Dodam puellam, quæ desponsata fuisse fertur cuidam magnati ejusdem Sigiberti regis, quem Baldericus & Bova patrem dicuntur habuisse. At Bova ipsius amita, eam ad servandum Deo, servandamque perpetuo virginitatem instituens, ab amore mortalis sponsi avertit. Is vero, dum eam vi sibi vindicare parat, furentem lapsus equo interiisse fertur. Itaque beata Doda in castitatis permanens proposito, amitæ suæ in ejusdem monasterii regimine successit; eademque præceptum immunitatis, quod adhuc apud nos, ait Frodoardus, habetur, eidem cœnobio a Pippino principe obtinuit, quod potius de Pippino majore-domus in Austria sub Dagoberto (Landinensem vocant) intelligi potest, quam de Pippino Heristallensi Ansigisili filio, majore-domus sub Theoderico non ante annum hujus sæculi octogessimum, ad quem Doda pervenire non potuit. Bova & Doda sanctarum virginum corpora in ecclesia extramurana, ubi primum monasterium puellarum extiterat, humata diu quieverunt, donec postmodum, præmissis quibusdam revelationibus, e tumulis elata, & in novam ecclesiam translata sunt: ubi honorifice collocata, continentur, inquit, Frodoardus, puellarum inibi Deo famulantium reverentia coluntur. Celebre est in primis etiam nunc hoc monasterium sancti Petri ordinis sancti Benedicti, quod unum superest ex duobus illis sancti Petri monasteriis, de quorum posteriori inferius agemus. Nivardus Remorum antistes sub finem sæculi septimi quædam largitus est monasterio puellarum Remis, ab Bova præesse videbatur abbatissa, quæ distinguenda videtur a sancta Bova ex præmissis, alias plusquam centenaria fuisse. Si quis vero unam & eandem esse velit, consequens est ut etiam neget, vel sanctam Bovam fuisse primam sancti Petri parthenonis abbatissam, aut Balderici sororem; vel certe Baldericum non fuisse conditorem monasterii Montis-falconis, quod conditum erat ex dictis ante annum sexcentisimum tricesimum, & quidem post constructionem parthenonis sancti Petri. Sanctarum Bova & Doda acta habentur apud

d id. lib. 4.
c. 39.ANN. CHR.
629.

a ibid. c. 44.

b ibid. c. 45.

Bollandum, sed nullius auctoritatis, ad diem Aprilis viceesimum-quartum, quo die earum memoria celebratur in prædicto parthenone, ubi sacra earundem reliquiæ asservantur. Idem Frodoardus a miracula quædam præfringit, maxime in die sollemnitatis earundem patrata, quod argumento est, earum festum uno & eodem die jam sæculo decimo ineunte celebratum fuisse. Tum subdit b visum Ricuidis ejusdem loci sanctimonialis, quæ admonitu sancti Petri apostoli & beati Remigii Romanam peregrinationem, una cum fratre suo Friderico presbytero aggressa est, a carnibus, & vino abstinere jussa, dum iter inciperet: ex eoque itinere reversa, deinceps a carnibus illa, præter dominicam abstinuit; ac tribus diebus in hebdomada, usque ad secundum signum ad secundam, nihil operis egit, soli orationi & psalmodiæ vacatura. Hinc patet, loci illius sanctimoniales, etsi Benedictinas, jam tum abstinentiam a carnibus non servasse, at Ricuidem cælitus impulsam fuisse ad eam servandam.

De Balderico presbytero & abbate itidem ea tantum utcumque certa habemus, quæ Frodoardus de eo commemorat. Is, constructo sancti Petri parthenone, locum aptum quærens, ubi, collectis secum religiosis viris, Deo pie ac quiete ferviret, non alium aptiorem invenit quam Montem-falconis, in finibus diocesis Remensis versus Virdunum, qui locus tunc temporis silvis obitus, & hominum habitationi inhabilis erat. Succis arboribus, collectis secum monachis, cœnobium sub regulari institutione ædificavit cum adjuncta basilica, quam sub honore beati Germani Autisiodorensis episcopi dedicari curavit. Erat & alia ibidem sancti Laurentii ecclesia, ubi vivens ipse sibi sepulcrum paraverat. His perfectis, Remos ad sororem suam reversus, ultimum sui cursus diem ibidem clausit, ubi & sepultus tempore non modico requievit, donec Montis-falconis a cœnobitæ clam surreptum beati viri loculum ac reliquias in ecclesiam sancti Laurentii intulerunt, quod factum ante Nortmannorum tempora, quorum terrore compulsi ejus loci canonici, qui monachis jam successerant, sacrum corpus Virdunum, tamquam in asylum deportarunt, indeque rebus serenatis in ecclesiam sancti Germani, ubi hæcenus colitur, retulerunt. Hericus a Autisiodorensis monachus laudat cœnobium Montis-falconis, quod ad Remensem diocesim pertinere testatur: tamen Dido f Virdunensis episcopus sæculo decimo ineunte hanc abbatiam a rege impetravit. Baldericum a Balfrido distinguit Andreas Saussaius, sed omnia suo more confundit ac permiscet, dum uno in loco Balfridum eremitam Montis-falconis, in alio Balfridum sancti Wandregisili amicum & imitorem in pago Bituricensi collocat.

Cum Balfridus Montis-falconis cœnobio præesset, istuc accessit Wandregisilus, alio nomine Wando, ut ab eo in rebus monasticis erudiretur. Erat is nobili genere, in territorio seu pago Virdunensi oriundus. Primus ejus vitæ scriptor subæqualis reticet patris nomen, quem alter Waltchisum cum chronographo Fontanellensi appellat. Idem auctor, & post eum Willelmus Malmesburæ monachus, ac recentiores nonnulli, Waltchisum, Wandregisili patrem, sancti Arnulfi liberis annumerant, & Chlodulfo & Ansigisilo ejus filiis medium interponunt, sed falso: cum constet Arnulfum duos tantum filios ex conjuge, nimirum Chlodulfum & Ansigisilum, suscepisse. Wandregisilus, in palatio educatus, exacturam sibi commissam rite administravit. Erant olim plures id genus exactores, nempe vectigalium, & ædificiorum, quo sensu Ansigisus abbas Fontanellensis exactor operum regalium in Aquisgrani palatio sub Eginhardo fuisse perhibetur: eodemque sensu accipitur apud Zachariam prophetam. Posterior vitæ scriptor hanc Wandregisili exacturam interpretatur de officio comitis palatii, quod Dagobertus ei demandaverit. Ducatum addit chronographus Fontanellensis, sed incerto fundamento. Conjugem nobilissimam ex parentum jussione cum duxisset, ei contemptum sæculi quam primum persuasit; moxque ejus consensu coma deposita factus clericus, eidem etiam volenti ac lubenti velum imposuit. Deinde incidit ei cogitatio sæculi oblectamenta respuendi, & sub religionis habitu in vita cœnobitica conversandi. Hæc meditati occurrit Montis-falconis monasterium, ubi non multo tempore habitavit cum quodam sene, quem secundus auctor cum chronographo Fontanellensi Balfridum vocat. Egredere id tulit Dagobertus, eumque instigantibus proceribus in palatium revocavit, increpaturus, quod regio adscitus ministerio, ipsius injussu caput suum totondisset. Nempe aliquando usus obtinuit, ut citra regis permissum non modo regii ministri, sed qui

XII.

Baldericus cœnobii Montis-falconis auctor & abbas. c id. lib. 4. c. 39.

d ibid. c. 40.

e Heric. lib. 1. de mirac. S Germani. c. 52. f Frodoard. lib. 4. c. 40.

XIII.

Wandregisili monachus & peregrinationes.

g Zachar. c. 10. v. 4.

ANN. CHR.
629.a Marculf.
lib. 1. form. 19.

* le Doux.

* S. Ursitz.

libet ingenui homines ad clericatum & monachatum haud promoverentur. Exstat hanc in rem apud Marculfum^a præceptum de clericatu cum notis Bignonianis. Verum, accessito Wandregisilo & interrogato, emollitus Dagobertus vetuit a quocumque eum inquietari. Inde reversus, cellam seu monasterium ex propriis facultatibus in *Elizangio territorio* ad Dubim^{*} fluvium ædificavit sub patrocinio sancti Ursicini^{*}, cujus corpus ibidem quiescebat. ubi Elizangii territorii nomine Elisatium seu Alefaticum pagum interpretor, cui hæc cella adhærebat. Illic jejuniis ac vigiliis continuos gemitus & assiduas lacrymas jungebat; & si quando somnus repugnans opprellisset, nuda humus corpus attritum & exsiccatum excipiebat. Dehinc angelico monitu Bobium profectus, ibidem aliquanto tempore conversatus est, ut ejus loci monachorum hauriret disciplinam. Hic Romanum ejus iter interponit secundus auctor, quod primus omnino reticet. Tum Scotiam seu Hiberniam cogitare cepit, amore sine dubio Columbani, ejusque institutorum; atque Alpes emensus, in monasterium Romanense, quod a sancto Romano Condatescensi abbate ultra Jurensem saltum in Rætia constructum diximus^b, accessit: ubi hospitatus, cognovit eo in loco artam illam servari vitam, quam Christi amore sectari cupiebat; eoque se adductum fuisse divino consilio, ut *sub religionis habitu* illic conversaretur. Unde eo in loco professus obedientiam, decem ibi annis sub institutione regulari habitavit. Verum cum eo in loco multa sibi eventura, & Godonis nepotis sui futuram conversionem, quam magnopere cupiebat, intellexisset, hinc discedere statuit; ac demum Rotomagum adiit ad Audoenum episcopum, a quo in levitarum ordinem nolens adscitus fuit. Dein ejusdem jussu a sancto Audomaro sacerdotii honore sublimatus, locum quærere cepit, ubi sub sancta regula vitam degeret. Præ omnibus illi arrisit locus Fontanella, sic dictus a fonte uberrimo illic scaturiente, positus in eremo Gemeticensi, quem, quia fisci regii erat, regali munere accepit, monasterium ibidem ædificaturus, ut pluribus suo loco dicturi sumus.

XIV.
Besuensis monasterii origo.
* la Saone.
* la Tille.
* Beze.

Præmittenda est in primis commemoratio de cœnobio Besuensi, quod Amalgarius dux Burgundiæ, genere Francus, inter flumina Ararim^{*} & Tilam^{*}, in pago Atuariensi ad fontem Besuam^{*} construxit; ac plurimis villis, cum paternis, tum fiscalibus, Dagoberto consentiente, dotavit. Locus est in Lingonensi diocesi, decem fere millibus passuum ab urbe Divionè, sub patrocinio sanctorum Petri & Pauli apostolorum. Primus eidem monasterio præfectus abbas Waldelenus, Amalgarii & Aquilinæ conjugis filius, frater Adalrici & Adalsindæ; quorum ille paterni ducatus successor, hæc Dornatiaci parthenonis; apud Vesontionem a patre itidem conditi, prima existit abbatissa. Waldelenus Deo per manus beati Columbani oblatum, ab eodem educatus fuerat in monasterio Luxoviensi; quod tunc præ ceteris Galliarum atque Burgundiæ monasteriis religione florebat. Quo in loco educata fuerit Adalsindæ, incertum. Dum vero ambo in schola Christi erudiuntur, Amalgarius pater convenientia utriusque sexui & religioni ovilia parat; Besuense Waldaleno, Adalsindæ Dornatiacum, quod Dubi flumine a Vesontionè dirimebatur. Johannes chronographus^c Besuensis hæc omnia fuscè commemorat, refertque plurima hanc in rem egregia monumenta: sed in eo fallitur, quod Besuensis monasterii originem ad annum sexcentimum sub Chlotharii secundi principatu refert; quæ vix ante annum ejus sæculi tricesimum, Dagoberto totius Franciæ rege, collocari potest. Waldelenus quippe, haud ante annum ætatis tricesimum factus abbas, adhuc sanus & incolumis stabat anno quarto regni Theoderici, Chlodovei junioris & Balthildis reginæ filii, id est anno circiter ejusdem sæculi octogesimo: quo anno præceptum ab eodem rege obtinuit, qui, si anno sexcentesimo Besuense monasterium regere cœperat, annos tunc ætatis decem supra centum excessisset. Ob eandem rationem idem Waldelenus distinguendus est ab alio Waldaleno seu Waldoleno Luxoviensi monacho piissimo, quem sancti Walarici in prædicationis munere socium, & in construendo Leuconænsi monasterio adiutorem fuisse superius vidimus. Adde Waldolenum illum in pago Vinemacensi natum videri, & ex tenuis fortunæ parentibus ortum, quippe qui summa necessitate constricti dicuntur ad expetendam a Walarico quamdam farinæ portionem, quod Amalgario duci potentissimo & locupletissimo, ejusque propinquis haud quaquam tribui potest. Besuæ instituti sunt monachi primum sub regula beati Columbani, testante Johanne chronographo: cui sancti Benedicti regula, si non ab ipsis primordiis, certe Chlo-

c Spicil. 20. 1.
p. 490. c. 59.ANN. CHR.
629.

tharii tertii principatu jam accefferat, uti adstruit ejusdem principis diploma a Johanne relatum, cujus fides hic suspecta esse non potest: quippe qui monasterium primitus sub regula sancti Columbani conditum fuisse non dissimulavit. Cum Dagobertus, patre mortuo, Burgundiam lustraret, audiens bonam famam & existimationem Waldaleni Besuensis abbatis, ejusque monachorum; eidem monasterio villas Artasiam & Monasteriolum concessit; rarasque habuit donationes, quas Amalgarius Waldaleni parens eidem loco fecerat. Is est Amalgarius dux, quo ministro in primis usus est Dagobertus ad interficiendum Brunulfum, Chariberti fratris avunculum, ne res novaret; idemque legatus ab eodem ad Sisenandum Gothorum regem cum Venerando, & cum aliis ducibus missus adversus rebelles Vascones, qui ad officium deditio compulsi sunt.

ANNO regni sui octavo, a morte patris altero, Dagobertus ex Ragnetrude puella Austrasia filium suscepit, quem in sacro fonte Sigibertum placuit appellari, & vix bimulum in Austria regem constituit: ubi processu temporis multorum monasteriorum auctor, a posteris sanctus habitus est. Futuræ sanctitatis quoddam veluti præfagium fuit, cum infans recens natus, atque ad baptizandum oblatum sancto Amando, inter sacras preces, nemine respondente, Amen ipse protulisse traditur. Factum sic narrat Baudemundus in vita sancti Amandi. Dagobertus, in mulieres amore effusior, cum nihil liberorum haberet, precibus tandem ac piis largitionibus filium a Deo impetravit. Tum Amandi recordatus, quem ob correptionem sibi factam paullo ante regno excedere jusserat; eum a ministris suis perquirendum, & baptizandi filii sui causa ad se adducendum curavit. Is vero perquisitus, ac demum inventus sistit se ad regem, in agri Parisiensis villa regia Clipiaco tunc commorantem. quo viso Dagobertus imperati exsilii veniam petit, & sanctum antistitem rogat, ut filium sibi a Deo concessum sacris aquis abluere; & in filium spiritualem suscipere dignaretur. Amandus, qui sciret Deo militantem secularibus negotiis implicari, & quietum, atque a sæculi tumultu alienum palatia regum frequentare fas non esse; negavit id se facturum, atque a regis conspectu abscessit. Verum Dadonis & Eligii, tunc illustrium procerum, precibus expugnatus, in regiam rediit, oblatumque infantem signavit, & ex more catechumenum fecit. Cumque ad finem orationis nemo e circumstantibus responderet, infans cunctis audientibus clara voce Amen respondisse traditur; moxque baptizatur, eique Sigiberti nomen imponitur. Rem aliter narrat Fredegarius, nempe Sigibertum Aurelianus absente patre baptizatum, & a Chariberto Dagoberti fratre e sacro fonte susceptum fuisse, nulla Amandi aut miraculi facta mentione. At quæ postea consecuta sunt, Amandum in Dagoberti gratiam rediisse probant, quippe quem Tungrensi seu Trajectensi^{*} ad Mosam ecclesiæ antistitem ab eodem rege (quamquam id accidit post multos inde annos) designatum fuisse constat. Baptizato Sigiberto Amandus in regia remanere noluit; sed mox inde egressus, ad Gandavenies, vicinisque populos erudiendos denuo profectus est.

ANN. CHR.
630
XV.
Amandus Sigibertum baptizat.

* Masrieh.

Per idem tempus, defuncto Ermentario Virdunensi episcopo, vel Godone, qui concilio Remensi sub Sonnatio subscripserat, Paulus Theolegiensis monachus communibus omnium votis expetitur. Ille vero acquiescere nolens, canonum obtendit interdictum, ne quisquam ex aliena diocesi facile in alterius loci episcopum assumatur. Hujus interdicti recens erat decretum concilii Remensis canone ultimo, ut decedente episcopo, in locum illius non alius subrogetur, nisi loci illius indigena. At, re ad Dagobertum relatâ, ejus mandato Paulus renitens & invitus e monasterio educitur, & vacantem sedem occupare cogitur. Tunc temporis Virdunensis ecclesia sic rebus destituta erat, ut non sufficeret alendis clericis, qui in ea vel missarum sollempnia, vel consueta divinæ laudis officia persolverent: sed suo quisque ordine forenses presbyteri singulis diebus ejus rei gratia eo accedebant, & recitatis cursim cum missa consuets psalmis, mercedula accepta, mox ad propria revertebantur. Neque id in sola Virdunensi ecclesia fiebat, nam in Autifidorensi, ut superius^{*} vidimus, urbani vicani que presbyteri & monachi, immo & sanctimoniales, suis quique vicibus in majori sancti Stephani ecclesia sacra officia celebrabant. Paulus hunc Virdunensis ecclesiæ statum miseratus, dolorem suum aperit Grimoni Theolegiensi abbati, qui ecclesiæ & episcopo compassus, Frasnidum villam in

XVI.
Paulus frater episcopus Virdunensis.

Divina officia instituit.

a lib. 6. n. 73.

ANN. CHR.
630.XVII.
Salabergæ mariti & liberi.

viſum fratrum, id eſt clericorum ſeu canonicorum, largitus eſt, & cum Paulo ad Dagobertum profectus, poſſeſſiones & pecunias ab eodem iſtuc impetravit.

Tunc temporis Salaberga, altero conjuge ſoluta, virginum cœnobium condere in animum induxit. Prior ejus conjux fuerat Richramnus, vir prænobilis, cui nupſerat invita, quo poſt duos meſes amiſſo, beati Euſtaſii pia monita in memoriam revocans, ad Habendenſe ſacrarum virginum cœnobium, a Romarico in Voſago conſtructum, ſecedere decreverat: ſed Gundoini patris voluntate, qui Dagoberto id diſpliciturum metuebat, ſecundis nuptiis conjuncta eſt Blandino, cognomento Baſoni, viro illuſtri, ex Sicambroꝝ ſeu Francoroꝝ ſpectabili proſapia, qui-cum vitam plane chriſtianam duxit. Interim, nullis liberis ſuſceptis, pii conjuges ſolitudinem ſuam dolebant. Hinc continuæ ad Deum Salabergæ preces ad obtinendam prolem: ſed cum tardius vota ſuccederent, ad baſilicam beati Remigii, qui Campaniam totam, nedum urbem Remorum, virtutibus & miraculis tum illuſtrabat, pietatis cauſa iter aggreſſa eſt: ibique in vigiliis & orationibus interdum noctuque excubias agens, votum nuncupavit, ſe, ſi proles a Deo ſibi concederetur, ipſam Domino conſecraturam. Exaudita tandem calitus preces: concepitque & peperit filiam, quam ex aviæ vocabulo Saretrudem vocavit. Ruſus edidit aliam, cui Ebanæ nomen dedit; tertia Anſtrudis appellata, quæ proceſſu temporis in regimine virginum matri ſucceſſit. Poſt hæc duos genuit filios, unum Euſtaſium in ſanctiſſimi Euſtaſii abbatis illuminatoris ſui memoriam appellatum, qui in puerili ætate deſunctus eſt; & Baldoinum, quem, uti & alios omnes, omnipotenti Deo ſacravit, id unum in votis habens, ut totam domum ſuam Chriſti faceret eccleſiam.

XVIII.
Monasterium
ab ea condi-
tum.

Inter ea per omnes Francoroꝝ oras vulgata erat fama & exiſtimatio Waldeberti ſeu Walberti abbatis Luxoviensis, ſanctitate celebris; & ubique utriuſque ſexus monaſteria ex ejus norma & inſtitutione affatim condebantur. Hunc ſæpius ad ſe acceſſitum pia mulier, non ſecus ac cæleſte munus, idemtidem ſuſcipiebat, & ſalutaria ex ejus ore monita hauriens, ad ſæculi phaleras & pompas abjiciendas ſenſim animabatur. Quid plura? viro ad cælibem vitam converſo, liberisſue Deo ſacratis, ipſa religionis veſtem induit, & cum beati Walberti conſilio, virique ſui aſſenſu, cœnobium puellarum in ſuburbio Lingonica urbis exſtruxit in poſſeſſione paterna; Walberto artiſices opemque conferente; idque multis redditibus ac prædiis ditavit: ubi puellæ amplius centum, cum nobiles, tum ſibi ſubjectæ, Chriſto Domino conſecratæ ſunt. Cœnobii nomen & locum diſerte non exprimit auctor vitæ ſuppar, ſed obſcure designat his verbis, quod locus, licet Auſtraſiorum finibus immineret, vicinus tamen Burgundiæ erat, diſtans a Luxovio monaſterio millibus paſſuum paullo minus quadraginta; & quidem in ſuburbio, ut præmiſſum eſt, ſeu diœceſi Lingonenſi. quæ omnia Moſæ vico, ad fontem fluvii cognominis ſito, recte conveniunt: quo in loco Euſtaſius, a Boiis revertens, Gundoinum Salabergæ patrem inviſit, eademque Salabergæ oculorum lumen reſtituit. Fallitur ergo Dionyſius Galterotus, qui in ſua Anaſtaſi Lingonenſi de abbacia ſancti Petri in ipſa Lingonum urbe olim poſita, nunc exciſa, id interpretatur; nec ſitus hic convenire poteſt, ut quidam volunt, Polengiacenſi Benediſtinarum virginum cœnobio haud procul a Matſona fluvio, quod longius abeſt ab Auſtraſiorum & Burgundiæ confinio. Sed parum id intereſt, quando primum hoc Salabergæ cœnobium jam pridem everſum eſt.

ANN. CHR.

631.
XIX.
Gandavense
duplex excitat
Amandus.

Non ante annum ſequentem conſignanda videntur primordia monaſteriorum geminorum, quæ ſanctus Amandus in opido Ganda excitavit. Primum Gandenſe ſeu Ganda primitus, dein ſancti Bavonis appellatum: alterum Blandinienſe, ſic dictum a monte Blandinio, in quo exſtructum fuit, fano ſimulacroque Mercurii ſubverſo, principio quidem extra Gandenſes muros, poſtmodum urbis pomerio incluſum: utrumque ſub patrocinio ſanctorum Petri & Pauli, aliorumque apoſtolorum. Non aliam vir ſanctus opportuniorem ad religionis chriſtianæ incrementa viam invenit, quam conſtruendis monachorum ſeminariis, qui & converſos in fide accepta continent, & paganorum contumaciam non minus exemplis, quam verbis perfringerent. Primum utriuſque monaſterii abbas ab Amando inſtitutus eſt Florbertus, vir ſanctus, a quo Bavo in rebus monaſticis informatus eſt. Verum id quia ſerius contigit, tantisper differendum. De his monaſteriis, eorumque origine generatim dumtaxat differit Baudemundus. Ubi ſana, inquit, deſtruebantur, vir Domini Amandus,

AN. CHR.
631.

tam ex munificentia regis, quam ex collatione religioſorum virorum, religioſarumque ſeminarum, ſtatim monaſteria aut eccleſias conſtruebat. Milo monachus in ſuo ad Baudemundum ſupplemento varia recenſet ejuſmodi monaſteria: ſed e Gandavenſibus unum Blandinienſe commemorat. Duplex non obſcure laudat auctor perantiquus, qui geſta ſancti Bavonis primus in litteras retulit, nam Gandenſium conſeſſione narrata, hæc habet. Baſilicam autem ibi in honore beati Petri apoſtoli fecit conſtrui, quam reliquiis inſertis, altiſſimo Domino conſecravit cum magno honore, in qua virtutes multas poſtea Dominus fecit, quod de Blandinienſi baſilica intelligendum, tum ſubdit: Deo etiam annuente clericorum cœnobium in ipſo caſtro honorifice eſt conſtructum, ubi die noctuque laus a fidelibus decantatur. In hoc porro monaſterio beatus Bavo ante oraculum templi Domini comam capitis ſui abſcidi deprecatus eſt, & adeptus venerandi pontificis Amandi manibus clericatus honorem, meruit fieri confors apoſtolorum.

Ex hoc loco male intellecto Theodericus ſancti Trudonis abbas, & Philippus de Eleemoſyna, qui vitam ſancti Amandi poſt quadringentos ab ejus ætate annos expolire & amplificare aggreſſi ſunt, lecto *clericorum* & *clericatus* nomine, exiſtimarunt, clericos in utroque monaſterio primum quidem ab Amando inſtitutos fuiſſe; ſed paulo poſt Florbertum abbatem & monachos clericis ſucceſſiſſe; hancque ſententiam ſecuti ſunt multi recentiores. Verum nulla in his duobus monaſteriis inſtituti clericaliſ in monaſticum facta eſt viventis Amando mutatio; nec alios in ſeminariis illis quam monachos, monachus ipſe inſtituit. Id manifeſte probat idem, qui errandi occaſionem dedit, ſcriptor primus vitæ ſancti Amandi, qui clericorum nomine, ut Gregorius Turonenſis epiſcopus, aliique paſſim jam a nobis laudati, utitur ad designandos monachos, non modo ubi agit de primordiis monaſterii Gandenſis, ſed etiam de Florberto abbate, ſub quo hæc mutatio facta dicitur. Jam anni fere ſexdecim ab origine prædicti monaſterii elapſi erant, cum Allowintus (id alterum Bavonis nomen) ad ſupra dictum caſtrum, ait anonymus, ad venerabilem Florbertum abbatem, quem almus pontifex Amandus ibidem conſtituerat *ſuper gregem clericorum rectorem*, petiit ab eo humiliter cellulam, in qua familiariter Domini miſericordiam pro facinoribus ſuis deprecaretur, ubi vides Florbertum dici *clericorum rectorem*, uti antea dictum fuerat *cœnobium clericorum*. Sed quid inde? qualem regulam ſectabantur illi clerici? nempe regulam ſancti Benediſti, id quod ſubſequentia verba probant. Ut vero pius pater monaſterii, nempe Florbertus, ejus petitionem audivit, cum gaudio eam ſuſcepit; & ejuſdem fratribus monaſterii, *juxta præceptum pii patris Benediſti*, convocata omni congregatione, ejus prætefecit preces: ut, ſi fortitan juniori revelatum fuiſſet quod placitum eſſet Omnipotenti, cum omni aviditate cordis ſuſceperet, quæ verba deſumpta ſunt ex capite tertio regulæ ſancti Benediſti. Itaque *præceptum pii patris Benediſti* ſequebantur illi clerici, non alii proinde quam monachi, quos clericorum nomine abſolute prolato designatos olim fuiſſe jam ſæpius obſervaviſſus. Adde Gandavenſes illos clericos *ad obedientiam* egreſſos, ut cellulam viri Dei Bavonis conſtruerent; ipſosque *laboraſſe manibus*, & ædificium fabricaſſe, nempe ad præſcriptum regulæ ſancti Benediſti, qui monachos ſuos ejuſmodi operibus adhibebat. Cur ergo, inquit, Gandenſes monachos anonymus ille auctor clericos vocat, non monachos? nempe quod Amandus in monaſteriis illis, quæ ſeminaria miniſtrorum erant, ad diſſeminandum Chriſti evangelium monachos clericaliſ officiis deſtinaret aptaſſetque: quales erant monachi Romani a Gregorio in iſulam Britanniam miſſi ad Anglos in fide erudiendos, quos venerabilis Beda ſatis habuit appellare verbi miniſtros, eodem ſcilicet, quos Gregorius monachos in epiſtoliſ vocat.

Florebat tum in aula Eligius, parentibus ingenuis apud Lemovicenſes in villa Catalacenſi ortus: qui, eſt veſte & profeſſione monachus non fuit, monaſticæ tamen vitæ ſtudio, imitatione & præpagatione piſſimis quibuſvis monachis inferior non fuit. Parentes habuit maxime chriſtianos & catholicos, Eucherium & Terrigiam; fratrem Alethium ſeu Alicium, qui in villa Catalacenſi monaſterium in paterno fundo conſtruxit. Parentes ejus jacent in Lemovicino ſancti Martini monaſterio, cujus primi conditores fuiſſe perhibentur. Aurifabri artem edoctus Eligius, in regis palatio adjunctus eſt Bobboni regis theſaurario, multaque in uſum Chlotharii, filiique ejus Dagoberti, longe plura in honorem ſanctorum, quorum tumulos gemmis,

X X.
S. Benediſti
regula utrique
præſcripta.a Beda lib. 2.
c. 29.X X I.
S. Eligii me-
rita in rem mo-
naſticam.

* Chotolar.

ANN. CHR. 631.
auro & argento decoravit, fecisse perhibetur. In regia non decrevit Eligii pietas, sed augmentum cepit, sibi amicos & socios adsciscendo viros quosque pios, in primis Dadonem, cognomento Audoënum, qui libros de ejus vita duos postea composuit, & Adonem ejus fratrem. Atque ut se vas Deo sanctificatum exhiberet, veritus ne qua peccati macula in ipsius animo resideret; omnia, quæ ab adolescentia commiserat, delicta & peccata coram sacerdote confessus est, sibi que austeram penitentiam imposuit, vino abstinens per decem amplius annos; cilicio ad cutem usus, dum pretiosis exterius vestibus fulgeret. Inter laborandum, codicem habebat præ oculis, simul manus operi, simul mentem divinis eloquiis applicans. vir tantæ religionis, ut Chlothario fidem suam jurejurando adstringere non sustinuerit. Monachos in primis diligebat, monachus & ipse fieri cupiens in cœnobio Sollemniacensi, nisi eum alio in loco, ait Audoënus, *Dei obligasset dispensatio.*

X X I I.
Sollemniacense monasterium condit.
* Solignac.
Sollemniacum * villam, sex millibus passuum a Lemovicis distantem, a Dagoberto impetravit, ubi magnum & insigne monasterium extruxit, & monachis centum & quinquaginta congregatis præfecit Remaclam abbatem, qui postmodum Tungræ episcopus factus est. Tanto in eum locum studio afficiebatur, ut, quidquid a rege proceribusve obtinere, quidquid a quibusvis comparare poterat, totum id in monachorum usum effunderet. Videres plaustra istuc vehi omnis generis suppellectile, vasculis æreis & ligneis, vestimentis, lectuariis, linteis, necnon voluminibus sacris onusta: quæ omnia in monasterii usum expendebat, ita ut sæcularium inde invidiam concitaret. Eo quondam se accessisse testatur Audoënus, tantamque sacræ regulæ illic vidisse observantiam, ut præ ceteris Galliæ monasteriis, uno excepto Luxoviensi, florere videretur. Nullus ibi quidquam sibi proprium vindicabat, sed omnia erant omnibus communia. Multa loci ubertas & amœnitas: ambitus decem fere stadiorum, sphaerico muro, non lapideo, sed fossato circumscriptus. Ex uno latere præterfluit, Brancia *; super quem mons eminent silva opertus. Fallitur itaque Jonas monachus, gravis ceteroqui auctor, cum Sollemniacum locat super fluvium Vigenam *. Totum porro monasterii spatium diversi generis arboribus frugiferis constitum erat. Istuc idem tunc ventitabat Eligius, ut monachorum conversatione recrearetur. Videres eum, ait Audoënus, cum januam ingrederetur monasterii, dejecto in terram vultu, depressisque oculis, magna gravitate inter fratres incedere, & pæne ad terram usque ad singulorum pedes prostratum benedictiones ab ipsis flagitare, quibus ipse vicissim copiosas elemosinas rependebat. Egressurus vilissimam panis tortam seu placentam ab eis pro benedictione & insigni munere accipiebat, atque ex ea diebus singulis, quo usque tota consumeretur, eulogias, veluti sacram communionem, jejunos sumebat; jejunos itidem ad quælibet monasteria vel ecclesias accedere solitus. Singulos vero paterna sollicitudine commonebat, ut Deo servirent in veritate & in simplicitate cordis, & quotidie in melius coalescerent, & arreptum propositum omni instantia ad finem usque perducerent.

a Sac. 2. p. 1091.
Eligii litteræ de hujus monasterii conditione a nobis vulgatæ sunt, datæ x. kalendas Decembris, anno decimo Dagoberti regis: inscriptæ dominæ sacrosanctæ ecclesiæ, quam in honore sanctorum Petri & Pauli apostolorum, Pancratii & Dionysii cum focis suis, Martini, Medardi, atque Germani confessorum, in suburbio Lemovicensi, & fundo agri Sollemniacensis ait se construxisse: ubi tum præerat Remaclus abbas. Hunc vero fundum sibi obvenisse ex munificentia gloriosissimi & piissimi regis Dagoberti cum omnibus ad illum agrum pertinentibus: quæ omnia cedit ad usum monachorum ejus monasterii, ea conditione, ut tramitem religionis sanctissimorum virorum Luxoviensium sectentur, & regulam beatissimorum patrum Benedicti & Columbani firmiter teneant; & nulla potestas, nullusque episcopus, vel quælibet alia persona, nisi tantum gloriosissimus princeps, jus ullum in prædicto monasterio, neque in rebus, neque in personis in posterum haberet. Litteris subscribunt episcopi complures, Madegisilus Turonensis, Hildegarius Senonicus, Adeodarus Matifconensis, Chagnoaldus Laudunensis, Maurinus Bellovacensis, Salapinus Namneticus, Lupus Lemovicensis, & Deoremus cum aliis optimatibus.

Remaclus abbas primus.
Quo ex monasterio eductus sit Remaclus abbas, non liquet. Anonymus ejus vitæ scriptor traditione acceptum refert, eum monasticis disciplinis instructum fuisse in Sollemniaco monasterio. Si qua fides Harigero & Notgero, educatus est puer sub beato Sulpicio; postea jam adultus traditur Eligio. Ut ut sit, primum fuisse Sollemniaci

ANN. CHR. 631.
lemniaci abbatem constat tum ex præmissis Eligii litteris, tum ex ipso Audoëno in libri secundi capite quarto-decimo, ubi ait primum ejus monasterii abbatem, quem tamen nusquam nominat, ad episcopatum assumptum fuisse. quod Remaclo sub annum hujus sæculi quinquagesimum contigisse inferius videbimus.

XXIII.
Tillo ejus loci monachus.
a Audoën. lib. 1. c. 10.
Sub Remaclo disciplina ibidem vixit Tillo monachus, ex genere Saxonum haud ignobili, captivus in Galliam abductus, quem Eligius dato pretio redemit, præter multos alios, quibus, jactatis ante regem denariis, (hic manumissionis ritus erat) chartas libertatis tribuebat; trina data a optione, nempe ut vel in patriam liberi remearent, vel cum ipso manerent, non jam ut servi, sed ut fratres ab eo habendi; vel venerabilem monachorum vitam arriperent. Medium primo elegit Tillo, cum Eligio laborans, vernaculus ejus ab Audoëno dictus: qui magistri sequens vestigia, & ipse postmodum venerabilem, id est monasticam, vitam duxit. Sic Buchinus, ex gentili conversus, & ipse postea venerabilis extitisse, ac Ferrariensi monasterio præfuisse dicitur. Itaque Sollemniaci monachum professus Tillo, cum tanta pietate se gessit, ut ad sacerdotii honorem promoveri meruerit. Ejus opera Eligius in conversione Menapiorum seu Tornacensium populorum usus fuisse perhibetur. Verum is honoris impatiens, post beati Eligii obitum in Arvernensis pagi solitudinem clam secessit, nempe in eremum Brajacum seu Brajacte, haud procul ab opido Mauriaco, ubi hæcenus sancti Tillonis eremitorium inter præruptos montium scopulos cernitur, & proximum cœnobium virginum Benedictinarum, sanctis Cosmæ & Damiano nuncupatum. Ibi rebus mortalibus superior, ad cælestia dumtaxat ferrebat ejus animus. Cibis ei parcissimus, poma cruda sive radices herbarum, quibus non nisi post vesperam vesceretur, aqua pura contentus; pro veste sola tunica atque cuculla, sub quibus cilicium gerebat. Pauli nomen tum latendi studio, tum ob reverentiam sancti Pauli primi anachoretæ, postmodum assumptum.

XXIV.
Alia monasteria ab Eligio constructa.
Idem Eligius Luteciæ domum propriam, quam a rege acceperat, in sacrarum virginum cœnobium sub titulo sancti Martialis Lemovicensium apostoli convertit, & trecentis puellis, in quibus multæ generis Francici, & quidem nobiles erant, istic congregatis, & bene dotatis, Auream virginem sanctam, Maurini & Quiricæ filiam, abbatissam præfecit. Edificavit etiam extra muros basilicam sancti Pauli apostoli, plumboque textit, ut in ea monachæ sepelirentur. Forte deerat in civitate spatium ad construendum puellis necessarium ædificium, cui construendo exigua quædam fiscalis area opportuna erat. Hanc metiri jussit Eligius, eamque ut sibi daretur petiit a principe; moxque obtinuit. Cum vero in locum reversus, linea jactata denuo futuri ædificii ampliitudinem metiretur; invenit spatium uno fere pede amplius esse, quam regi suggererat. Hinc tristis effectus, quod regi falsum dixisset, veniam ab eo poposcit. Rex facti novitate in stuporem versus, facile rem ei condonavit, & conversus ad circumstantes: Videte, inquit, quam præclara & venerabilis Christi fides! Duces & domestici mei quotidie villas fiscales surripiunt, & citra scrupulum in suos usus convertunt: & hic famulus Christi ne palmum quidem aræ sibi concessæ, me insciente, retinere sustinuit. Præter ea ædificavit in urbe Noviomagensi alterum ancillarum Christi monasterium, ubi, prædiis & censibus affatim assignatis, puellarum magnum cœtum, & districtam vitæ observationem instituit sub Godeberta abbatissa. Hæc apud Ambianos nata, cum a multis procis in matrimonium peteretur, nec parentes, haud dubiæ nobilitatis, Chlothario rege inconsulto, a quo beneficium acceperant, puellam cuiquam collocare auderent; omnibus ex principis voluntate pendentes, Eligius anulo suo eam Christo despondisse dicitur: Chlotharius vero suum ei Noviomagensis palatium cum suburbano sancti Georgii martyris oratorio, duasque villas fiscales concessisse. Hæc in libello de sanctæ Godebertæ vita, fidei admodum dubiæ. Uterque hic parthenon jam dudum excisus est: solæque modo restant ecclesiæ, ex quibus ecclesia sancti Martialis apud Parisios paræcialis est. Sunt & alia monasteria non pauca, quæ vir sanctus cum per se, tum per discipulos suos extruxit, teste Audoëno.

XXV.
S. Martini Tornacense.
b Spicil. 10. 12. p. 403.
Ex his monasteriis, quæ generatim tantum indicat Audoënus, unum est Tornacense sancti Martini, quod ab Eligio conditum fuisse Hermannus, ejus loci post restaurationem monachus, ex traditione a majoribus accepta scribit. Erat tunc ad portam urbis meridianam mons silvis & arbutis constitus, ubi sanctus Martinus mortuum suscitasse ferebatur. Eo in loco Eligius baptismalem ædem in honorem beati

ANN. CHR.

631.
a Audoën.
lib. 2. c. 32.

pontificis construxisse, ejusdemque dentem alterum reposuisse dicitur, monachorum ibidem habitaculis adjunctis, quibus abbatem præposuerit. Traditioni favet id quod apud Audoënum a legitur de Balderedo ecclesiæ Tornacensis abbate, quem Eligius, morte imminente, ad se accersitum monuit, ne ulterius Tornacum rediret, sed Noviomi cum fratribus suis remaneret. sin redire vellet, scire se Noviomum amplius vivum non reversurum, quod post Eligii obitum contigit: nam Balderedus, beati Eligii vaticinium parvi pendens, Tornacum denuo rediit, & post non multos dies, irruente super eum turba, graviter cæsus, ad extremum interit.

XXVI.
S. Lupi No-
viomagensis.

Ex hoc Audoëni loco intelligimus, Balderedum educum fuisse ex monasterio Noviomagensi, ubi eum cum fratribus suis remanere præceperat. Hoc monasterium sancto Lupo Trecenti episcopo, cui veteres schedæ sanctum Stephanum protomartyrem & sanctum Eunucium confesorem addunt, primitus nuncupatum fuisse constat, postea sancti Eligii: tumulo ac reliquiis; ac demum vocabulo illustratum. Hujus cenobii si non auctor, certe amplificator censendus Eligius. Chlodovei junioris accessit munificentia, qui villas quasdam eidem loco largitus est, testante Lotharii tertii diplomate regio. Hujus principis aliud diploma habet, locum hunc a sancto Eligio quondam in monastica religione decenter fuisse instructum. Hæc ergo nostrorum sæculo decimo persuasio erat. Sparvum ejusdem monasterii abbatem non semel laudat b Audoënus, præsertim ubi agit de interitu cujusdam prædonis, qui agrum in Calvo-monte; ad hanc basilicam pertinentem, sibi vindicare moliebatur. Is ad regis judicium provocatus a prædicto abbate, secundum legem Francorum jussus est, ut, aliis juratoribus secum adhibitis, terram sui juris esse jurejurando affirmaret. Abbas contra satis habuit, ut, aliis juratoribus omisis, idem prædo solus singulari sacramento id assereret, quod cum ad beati Eligii sepulcrum manū imposita facere non dubitaret; in medio sacramenti contremiscens, repente in terram resupinus corruit, hisque verbis ægre prolatis, Abba Sparve, recipe terram tuam, expiravit. De hujus monasterii habitatoribus ita loquitur variis in locis Audoënus, quasi eo in loco, non monachi, sed clerici tunc temporis extiterint. Nam furem in basilica b comprehensum scribit, cum clerici consuetas expleissent preces vespertinas, nullusque ex custodiis in basilica superesset. & paullo post a ait, beatum Eligium ad suum ipsius mausoleum illustri viro Amalberto comiti Noviomagensi apparuisse, postquam matutinos hymnos ex more persolveret clerus. Alios id genus locos referre non vacat. Verum his locis monachos ab Audoëno designari, uti ab aliis factum jam sæpius observavimus, patet ex alio loco, ubi frater c quidam ex monachis beati Eligii, podagra decumbens, imposita sancti antistitis melotè, sanatus perhibetur. Certe monachos in sancti Dionysii basilica collocatos a Dagoberto fuisse nemo negaverit; & si quis negaret, Fredegarium, alioque ejus temporis auctores in se testes pertraheret: & tamen ejus basilicæ clerum vocat Audoënus f ipse, ubi ait, claudum in festo sancti Dionysii ibidem erectum fuisse, dum vigilia a clero caneretur in thoro. Similes loquendi modi passim occurrunt, maxime in chronico Fontanellensi. Haud scio an in basilica Dionysiana residere pius ille cellanus, nomine g Dulciolenus, non longe ab urbe Parisiaca commanens, quem beatus Eligius frequenter visitare consueverat.

e ibid. c. 62.
d ibid. c. 63.

e lib. c. 72.

f idem lib. 1.
c. 23.g id. lib. 2.
c. 38.

ANN. CHR.

632.
XXVII.
Helladii e-
piscopi Toleta-
ni obitus.h Hildef. de
vir. illustr. c.
7.

Post longum de rebus Hispanicis silentium, nunc demum agendum est de Helladio Toletano pontifice, qui anno hujus sæculi tricesimo secundo cursum vitæ mortalis absolvit. Fuerat ante episcopatum monachus & abbas Agaliensis monasterii, in Toletana urbis suburbio siti, ex quo multi eo sæculo episcopi in sedem Toletanam assumti sunt, nempe Helladius ipse, de quo nunc agimus; Justus ipsius Helladii successor, Eugenii duo, & Hildefonus, omnes doctrina & sanctitate illustres. Helladius h in sedem Toletanam Aurasio successit sub annum sexcentimum quartum decimum, ejusque regimen decem & octo annis tenuit. Is primum in aula regia illustrissimus, rectorque rerum publicarum, subinde in Agaliense monasterium secedebat, ubi, remota clientum sæculique pompa, ita se vilibus quibusque mancipabat officiis, ut stipularum fasciculos ad clibanum deferret. Tandem vero, relictis omnibus quæ sæculi erant, ad sanctum illud monasterium, quod voto frequentaverat, optati voti usu ad finem potiturus accessit. Ibi factus omnium pater, meritis studiisque sanctis & vitam monachorum optime rexit, statumque monasterii

ANN. CHR.
632.Justus success-
sor.
a ibid. c. 8.b Id. in pro-
logo.c Canif. 10.
S. antiq. lib.
p. 2. p. 293.XXVIII.
S. Rusticula
moritur.XXIX.
Chagnoaldus
item episcopus.XXX.
Fara testamen-
tum condit.

multis opibus auxit. Jam senio pæne confectus ad pontificatus apicem evocatur. Ecclesiam Toletanam magna discretione administravit, & eximiis illustravit exemplis. Tantæ caritatis & misericordiæ in pauperes & egenos, ut eos non secus ac propria viscera confoveret. Obiit sub initia regni Siselandi, qui æra sexcentissima sexagesima-nona regnare cepit. Hunc excepit Justus^a ejus discipulus, ab infantia in rebus monasticis ab ipso Helladio excultus, & in Agaliensi monasterio tertius post eum rector. Ejus pontificatu Agaliensi monasterio præerat Richilanes abbas, ad quem epistolam scripsit, ut ne suscepti gregis curam desereret. Hildefonsum non videtur legisse Arnoldus Wion, qui Helladium scriptis clarissimum extitisse ait. Helladius quippe, teste Hildefonso, renuit scribere, quia quod scribendum fuit, quotidianæ operationis quadam veluti pagina demonstravit. Non confundendus Justus ejus successor cum Justo^b diacono, qui & ipse episcopus fuit, sed in alia ecclesia, Helladio insultare ausus, ob intemperantiam morum in reprobos versus sensum, ac demum a ministris altaris sui injecto laqueo strangulatus expiravit. Exstat Isidori Hispalensis antistitis egregia epistola ad nostrum Helladium ceterosque copiscopos, in qua eum graviter monet de redigendo in ordinem Cordubensi episcopo, qui in pontificali culmine in carnale crimen lapsus fuerat. Melius quippe esse illi, ut temporaliter judicetur ab episcopis, quam æterno damnetur judicio. Sciat enim, inquit, se amisisse nomen & officium sacerdotis, qui meritum perdidit sanctitatis. Horret animus ad tam piam justamque illorum temporum sententiam, dum nostros mores cum illis conferimus. Ex præmissa porro Isidori epistola falsi convincitur alia^c sub ejus nomine conficta ad Mafonem episcopum, quæ lapsorum sacerdotum restitutionem approbat. Helladii epitaphium scripsit Hildefonus, in quo eadem, quæ in ejus elogio, commemorat: hoc solum addito, quod annos octoginta transgressus decesserit, sepultusque sit in æde sacra beatæ Leocadiæ. Ejus obitus in martyrologiis recentioribus consignatur duodecimo kalendas Martii.

Non post multos abhinc menses in cælum itidem migravit Rusticula, sancti Cafarii parthenonis Arelatenensis abbatissa, septuagesimum-septimum agens annum. Die sabbati ante festum beati Laurentii febre correpta, dominica gravius ægrotare cepit. Rogantibus sororibus, ut lectulus ejus, quem semel tantum in anno revolvere solebat, mollioribus stramentis sterni pateretur, acquiescere noluit. Feria secunda, quæ sancti Laurentii festiva erat, cum sorores ad ejus lectum præ nimia tristitia submissa voce psallerent, clarius psallere jussit, ut ex psalmodum cantu & sensu recrearetur. Ipsa die ad horam sextam, quasi subridens, animam Deo reddidit. Theodosius, ejus civitatis episcopus, cum toto clero funus virginis sanctæ curavit. Cum ejus corpus ad basilicam sanctæ Mariæ, ubi sanctimonialis humari mos erat, deferretur; unus e monasterii famulis, qui oculis orbatus erat, lumen ad feretri contactum recepit. Mirum est quantum sui desiderium sororibus reliquerit pia mater, quam illæ tenerrimo amore diligebant omnes. Quippe hæc illius jugis cura & sollicitudo erat, ut ne quam illarum perperam tristitia afficeret, neu nimio labore gravaret. Nec tamen eas otio torpescere sinebat, sed ad ferventem omnes disciplinam animabat. Huic in regimine monasterii successit Celsa abbatissa, cui Florentius presbyter Tricastinæ ecclesiæ libellum de beatæ Rusticulæ vita nuncupavit.

Eodem mense, & forte eodem anno, Chagnoaldus episcopus Laudunensis fati munus implevit iſtuatus, ut loquitur Paulus Virdunensis antistes in epistola ad Desiderium Cadurcensem, id est ictu sanguinis seu apoplexia confectus. Ejus obitus Augusti die vicesima-tertia colitur in martyrologio Benedictino. Incautos lectores fecellit Pseudo-Theodorus in vita Magnoaldi, cum Chagnoaldi facta Magnoaldo tribuit. Hæc suo loco expendenda. Successorem in sede Laudunensi habuit Attolam, qui Salabergam in urbem Laudunum excepit.

Fara seu Burgundofara, Chagnoaldi germana soror; anno Dagoberti regis in Neustria quinto, vii. kalendas Novembris testamentum condidisse traditur, mirum ut donationes, olim Eboriacensi monasterio ab se factas, confirmaret. Id fecit accersito Waldone notario, præsentibus in testimonium sacerdotibus & sæcularibus viris. In vulgato testamento genitorem suum Agnericum, germanos Burgundofaronem & Chagnulfum, sororem Agnetrudem vocat. Si Chagnulfus idem est cum Chagnoaldo, quem germanum ejus fratrem fuisse ex Jona monacho indubium est; in vivis adhuc erat Chagnoaldus, cum testamentum condidit Burgundo-

AN. CHR. 632. » fara. Hoc testamento in primis prædicto monasterio Eboriacensi, sito in pago Brie-
 » gio, quod est constructum in honore domnæ ac sanctæ Mariæ, & sancti Petri apo-
 » stolorum principis, dat portionem suam de villa Campellis, quam contra germa-
 » nos suos in partem acceperat; item de villa Cavaniaco pagi Kalensis: tum villam
 * Fny. » Dulgo-faiacum*, sitam in pago Aliodrensi; denique portionem suam, an forte
 » Pipimisi villæ, in suburbio Meldicæ civitatis, cum casis & arcis, tam intra, quam
 » extra muros ejusdem urbis; ad hæc portionem suam de villa Luvra, sita in pago
 » Parisiaco, faventibus dulcissimis germanis suis, Chagnulfo, Burgundofarone, &
 » Agnetrude. Actum est hoc Eboriaco monasterio in mense Octobri.

XXXI.
 Mira in ejus
 monasterio
 facta.

Post hoc testamentum Fara vixit per aliquot annos: cujus tempore quadam facta memoria digna, quæ Jonas in litteras reulit, patrata sunt, pleraque ad virtutis commendationem, quædam etiam ad castigationem vitiorum. Prioris generis est exemplum Sifetrudis virginis, quæ cum celleraria monasterii esset, de instante obitu cælitus admonita, reliquos quadraginta dies moribus corrigendis & vitæ emendandæ sedulo impendit. Cum septem ac triginta dies in precibus, jejuniis, vigiliisque exegisset; in cælum à duobus angelis raptâ fuisse dicitur, indeque ad triduum facta redidiva, matrem, id est Burgundofaram abbatissam, totumque Dei famularum cœtum convocasse, ac rogasse, ut suis precibus ipsi subvenirent, morituræ post trium dierum sibi datas inducias. Post triduum denuo ad cælum evocata, inter angelicos concentus illuc evolavit. Hoc primum piissimæ ac felicissimæ mortis in illo cœnobio exemplum a Domino famulabus suis ostensum fuisse ait Jonas, ut superstitibus toto studio ad cultum religionis contenderent. De hac Sifetrude intelligendum sanctæ Faræ vetus martyrologium, in quo nonis Martii fit commemoratio sanctæ Sifetrudis virginis. Ex his patet falli eos, qui eam illius monasterii abbatissam fuisse opinantur: quippe quæ tantum celleraria fuit, & vivente sancta Fara prima abbatissa, ex primis illius loci sanctimonialibus ad aliarum exemplum mortua est.

Non impar exemplum edidit Gibitruvis virgo, genere & religione nobilis, Burgundofaræ consanguinea, quæ illam in extremis positam videns, obnixè a Deo cum lacrymis postulavit, ut piam matrem mori non sineret, sed se potius sodalesque suas ad se reciperet. Nec mora, Burgundofaræ longioris vitæ induciæ concessæ: ipsa Gibitruvis ex repentina febre exanimis, sed vitæ ad sex menses reddita, demum tanto divinæ gratiæ munere defuncta est, ut ipsius cellula cælesti quodam odore perfusa sit, teste Jona monacho: quo etiam præsentem idem accidit in ecclesia, cum ejus commemorationem more ecclesiastico tricesimo die agentes, missarum sollempnia pro ea celebrarent.

Eximium vero patientiæ specimen edidit pia virgo Hercantrudis, nobilibus & ipsa parentibus orta, quæ ab infantia Deo istic consecrata, continua dolorum immanium tormenta sustinuit: in quibus virtus animæ manebat inconcussa; mira humilitas, mansuetudo & pietas cum lacrymarum ubertate refulgebat; sed in primis tanta vitæ innocentia, ut sexuum discrimina nesciret. Inter hæc ei contigit aliquando, ut contra regulæ præscriptum nonnihil faceret, quam ob culpam prædicta monasterii mater eam a sacri Christi Domini corporis communione removit, dum impositæ sibi pœnitentiæ satisfecisset. Erat vero in crastinum festum depositionis sanctissimi antistitis Martini. Verum, totam illam noctem in lamentis & precibus pervigilem ducens, culpæ veniam a Deo atque a matre impetravit, Christi que corpori sequenti die communicavit, religiosior deinceps effecta. Morti demum post aliquot annos proxima, cum quadam sanctimoniali minus religiosam coram cerneret: Cito, inquit, unam ex vobis segregate indignam ceterarum consortio, ut quæ sæculo vivat, non Christo. Stupentibus omnibus, quid vellet; una earum reatum agnoscens suum, humi prostrata culpam confitetur, & in omnibus se emendaturam pollicetur.

Quadam die dominica, dum missarum sollempnia Burgundofara cum sacro virginum collegio spectaret, & jam sacri corporis communione participarentur; quædam ex eis, Domna nomine, cum jam corpus Domini accepisset, ac sanguinem libasset, ipsa Jonæ verba refero, & sacro choro inserta una cum comparibus caneret: Hoc sacrum corpus Domini & Salvatoris sanguinem sumite vobis in vitam æternam, simul in ore ejus globus rutilans micavit. Sed postea elationis vitio perdidit, quod modestia ac religione meruerat.

Alia ex his Willunda ex genere Saxonum, & ipsa religiosissima, Ægæ Dago-

ANN. CHR. 631.
 berti consiliarii, qui monasterio infestus erat, interitum prædixit; & sororum suarum, quæ prius decesserant, cælestem gloriam, quas inter Ansilidis erat, conspexit. Hæc etiam aliam puellam admonuit, quisquillas ut abjiceret, quippe quæ mentem fordibus ac vitæ secularis reliquiis inquinatam gereret. Mox illa territa solo prostermitur, celatque vitia matri per confessionem prodit, uti Jonas loquitur.

Ad hæc quadam puella, nomine Blithildis, cum diu inter regularis vitæ accuratam observationem, immobili desiderio adspiraret ad cælestia, ad extremam demum redacta, sacra lectionis codices coram se legi poposcit. Forte una ex assistentibus vas lucernæ aqua & oleo cum impleisset, aquam in lac commutatam stupens animadvertit. Tum, lacte ab oleo jussu matris separato, oleum ex vase denuo manare cœpit, quod sollicitè collectum in factario recondidit, ex quo multi sanitatem consecuti sunt. Testes sunt, ait Jonas, hujus rei Burgundofara, pontifexque Meldensis urbis, haud dubie Faro, & Waldebertus abbas Luxoviensis monasterii.

Ad delinquentes quod attinet, quasdam ex illis recens conversas eò usque seduxit dæmon, ut exitabilem sæculi vitam denuo appetèrent, & ad immane exsequendum consilium, admota scala, sæpta monasterii transilire conarentur. Mox ignis massa ingens a medio dormitorii egressa, totam domum illustravit, ac post in tres divisa globos, per totidem domus ostia erupit. Hoc tonitruum fragore excitæ sorores, egressuras assequuntur, & vix intra sæpta monasterii revocant. Tum illæ facti pudore suffusæ, culpas agnoscunt, matrique per confessionem produnt. Aliis duabus seculus contigit, quibus a dæmone persuasum est, ut confessionem non facerent eorum, quæ vel in sæculo, vel in monasterio commiserant. Erat enim consuetudo monasterii, ait Jonas, ut ter in die per confessionem unaqueque earum mentem purgaret. Illæ demum e monasterio clam egressæ, sed ab inquisitoribus istuc reductæ, obfirmatis in malum animis, divina ultione ad extrema tandem venerunt. Hortante matre, ut saltem inter supremas vitæ horas confessione scelera expiarent, & sacri corporis communione munirentur; obdurato corde nihil remedii admittentes perierunt. Harum vero cadavera nequaquam in communi ceterarum conditorio, sed seorsum foris sepeliri mater jussit: super quarum tumulos per totum triennium globus igneus visus est, & voces ululantium auditæ.

In his aliisque exemplis a Jona relatis, illud in primis observandum occurrit, quod sanctimoniales matri seu abbatissæ peccata confiterentur, etiam gravia, quæ in sæculo commiserant, nulla sacerdotis facta mentione. Sed tamen sacerdotis ministerium non excludi ex eo colligitur, quod Columbanus, cujus instituta illic servabantur, postquam tria confessionis seu revelationis conscientiæ tempora in Pœnitentiæ distinxit capite primo, nempe ante mensam seu refectionem; ante introitum lectulorum, vel cuiuscumque fuerit facile dare, culpam nihilo minus sacerdoti facendam præscribit capite vicesimo-nono. Fortasse in monasteriis ejus instituti sanctimonialium id in usu erat, quod Basilii a de sui temporis sanctimonialibus statuit in brevioribus regulis: ubi interroganti, utrum oporteat, cum aliqua soror quodcumque delictum suum presbytero confitetur, etiam matrem monasterii adesse; respondet, honestius sibi videri & religiosius, ut per seniore matrem presbyter, siquidem illud sibi videtur, statuat, & modum vel tempus pœnitentiæ imponat ad emendationem ejus, quæ corrigi desiderat a peccato. Neque enim Burgundofaram, sanctissimam utique abbatissam, in eo versatam fuisse errore credere fas est, qualis fuit olim quarundam apud Græcos abbatissarum, quæ ab episcopo facultatem petierunt monacharum sibi subditarum excipiendi confessiones, quam petitionem jure merito rejecit patriarcha Antiochenus, dicens, eam potestatem solis sacerdotibus concessam esse.

Alterum notabile est, tantum psalmodum in agone morientium adhiberi solitum, quod de sancta Rusticula etiam superius vidimus. Tertium monachos sanctimonialibus in extremo agone positos adfuisse cum toto sanctimonialium cœtu, eos scilicet, quos venerabilis Beda fratres monasterii vocat, in aliis ædibus commorantes: quibus postea sæculares canonici, ut in aliis plerisque locis, successerunt. His cursum observatis, ad ordinem revertor.

Tunc temporis Cadurcensem regebat, illustrabatque ecclesiam Desiderius a antistes, qui monasticum institutum illis in partibus mirifice coluit ac propagavit; adeo ut ejus veluti primus apud Cadureos institutor habitus sit ab auctore gravi & fere

XXXII.
 Observanda
 de confessione
 sanctimonialium, &c.

a Basil. reg.
 brev. art. 199.

b Balsam.
 juris Græcorum
 lat. incert.
 34.

c Beda lib. 3.
 c. 8.

XXXIII.
 Desiderius Cadurci episcopus ordin. monastic. propagator.
 d supr. n. 9.

AN. CHR. » æquali, qui libellum de ejus gestis composuit. Nullum, inquit, eo tempore in urbe
 632. » Caturcæ propositum monachi, neque habitus religionis aut regulæ cœnobialis in-
 » traverat. Secta Columbanî procul aberat: instituta beati Benedicti longe distabant:
 » Desiderii autem tempore hæc secta Caturcæ intravit, hujus sub die hæc religio ado-
 » lescere coepit. Erant tamen in pago Cadurcino ante Desiderii pontificatum mona-
 » steria, uti argumento est Dagoberti regis epistola, ad confirmandam ejus electio-
 » nem inscripta Francorum episcopis & ducibus, cunctoque populo Galliarum: ubi
 » hanc civium, abbatumque Caturcorum consensu factam fuisse testatur. Ex eorum nu-
 » mero fuisse videtur Magnus abbas, cujus causam dilectissimo filio suo Desiderio, in
 » aula tum degenti, Archenefreda piissima genitrix commendat. Fortasse etiam ex
 » illis erat Berregisilus abbas, qui domino Desiderio thesaurario^a aliam epistolam scrip-
 » sit. Immo etiam sancti Amantii monasterium, quod tanta magnificentia instauravit
 » Desiderius tum episcopus, ut primus ejus auctor ab auctore vitæ censeatur; jam
 » ante ejus pontificatum exstabat, ut superius^b vidimus agendo de altero Desiderio
 » episcopo Autisiodorensi, qui ad stipendia monachorum nonnulla testamento lega-
 » vit prædicto monasterio, ubi genitrix ejus Nestaria corpore quiescebat. Antiquissi-
 » mum itidem est in eodem pago Musciacense seu Moisiacense monasterium, nunc ad
 » sæculares conversum canonicos, situm ad confluentes Saræ in Tarnim, qui paullo
 » infra in Garumnam devolvitur. Hujus originem Chlodoveo Magno tribuunt, quæ
 » Chlothario secundo potius tribuenda est, siquidem a viris laudabilibus Anseberto &
 » Leutado expletum dicitur Desiderio jam Cadurci sedente, cum paullo ante regis
 » impensis initiatum fuisset, ut in codice Moisiacensi legitur; secus in alio codice,
 » quem prætulit Labbeus, substituendo Marciliacense monasterium. Verum hoc se-
 » rius constructum videtur, nimirum a Pippino rege, uti & Figiacense, olim unitum
 » Conchenfi ejusdem diocesis, de quibus alias agemus. Hæc prima sunt virorum mo-
 » nasteria apud Cadurcenses. Incertum cujus loci fuerit abbas^c ille Cadurcinæ urbis,
 » Guntchramni regis jussu flagellis cæsus, & in carcerem retrusus, quod Gundobaldi
 » litteras, in cavata codicis tabula sub cera reconditas, ad ejus amicos clam deferens
 » fuisset deprehensus.

Ad virginum cœnobia quod attinet, in eadem diocesi exstabat cœnobium illud
 Aspasiæ abbatissæ, quam Desiderius episcopus scriptis litteris hortatur ad agendam
 de perpetrato crimine pœnitentiam exemplo peccatricis feminae, cujus historiam
 » frequentius ab ea relegi cupit. Ergo, inquit, compatiatur anima tua dolori meo,
 » ut ego possim, vulnere sanato, lætificari de bono tuo. Age pœnitentiam, quantum
 » melius potes; & omni custodia serva cor tutum. Confido ego in Domino meo Jesu-
 » Christo, quia cito oblitterabit omnem maculam tuæ confusionis bona confessio. Oro
 » ergo, & per Dominum Jesum-Christum te obtestor, ut non des amplius diabolo lo-
 » cum; sed in jejuniis, & obsecrationibus, & vigiliis te instantè impendas: & quan-
 » tum sentis te hominum destitutam præsidio, tantum tibi divinum adesse flagites
 » adjumentum. Ita pius antistes, hatid dubie pro carnali lapsu, cui expiando, forte
 » quod publicum crimen non esset, non abdicationem officii, sed solam pœnitentiam
 » Aspasiæ abbatissæ præscribit. Redeo ad monasterium Moisiacense, cujus primus
 » abbas fuit sanctus Ansbertus, quem cum Anberto Rotomagensi episcopo plerique
 » perperam confundunt. In veteri martyrologio Silvæ majoris, pridie kalendas Octobris
 » Musciaco monasterio sancti Ansberti abbatis sit memoria. Ejus successorem Leonadium
 » itidem sanctum dicunt, uti & successores ejus Paternum & Amarandum; quorum
 » alterum Auxitanæ, alterum Albiensis ecclesiæ episcopos fuisse tradunt. Venerabili in
 » Christo patri & domino apostolico Leostadio abbati monasterii Moisiacensis Nizezius,
 » vir prædices, & uxor ejus Ermintrudis multa prædia vendunt in pagis Tolosano,
 » Aginensi & Elufano, mensè Maio, anno septimo domini Theoderici regis, quod
 » de Theoderico Chlodovei junioris filio interpretandum videtur. Ad Moiaci ety-
 » mon quod attinet, si Petro Vallis-Cernaii monacho credimus, Moiacum a Moys,
 » quod est aqua, vocatur, eo videlicet quod dulcissimis intus fontibus abundat, quam-
 » quam apud veteres non Moiacum, sed Musciacum passim scribitur.

Inter pia Desiderii opera præcipuum est sancti Amantii monasterium, in cunctis
 » ædibus eximium, quod septingentorum & quinquaginta ab urbe passuum intervallo
 » denuo ædificavit. Singularis ejus monasterii fabrica fuit, quod tum basilicarum alti-
 » tudine & fornicum elegantia, tum sublimium domorum amplitudine & sæptorum

XXXIV.
 -S. Amantii
 monasterium.

dignitate ceteris præstabat. Primam loci basilicam, (nam plures in illo monasterio
 pro veteri more erant) non Gallicano ritu minutis ac rudibus, sed quadratis ac
 dedolatis lapidibus extruendam curavit, duplici porticu operi adjecta. Ibidem co-
 piosum monachorum cœtum congregavit, quibus congrua ex propriis facultatibus
 subsidia contulit, præfecto Dadaleno abbate, post Ursicinum venerabilem virum,
 qui antea monasterium regebat. Illic vir sanctus pias cordis sui delicias, dum vive-
 ret, collocavit, ibidemque corpus suum post mortem sepeliri voluit. Quædam etiam
 prædia eidem loco largita est Bobila seu Bobilana, senatrix Romana seu Gallica-
 na Severi quondam conjux, cujus itidem corpus eodem in loco sepultum est.
 Hæc est illustris mater-familias Bobilana, in cujus gratiam duas epistolas scripsit De-
 siderius ad Paulum Virdunensem, & Abbonem Mettensem episcopos, ut quædam
 res ei debitæ, quas quidam Leva injuste retinebat, eidem restituerentur. Id duo-
 rum illorum episcoporum testantur epistolæ duæ apud Chesnium^a, in quarum al-
 tera; quæ Abbonis est, Bobilane pater Agilenus vocatur. Inter alia vero prædia,
 quæ Desiderius eidem monasterio contulit, mentio fit^b de Marciliaco, ex quo in-
 telligitur, monasterium eo in loco necdum tum fuisse constructum. Perfectis om-
 nibus, quæ ad monasterii fabricam & ornamentum necessaria erant, multos ex
 Gallicanis ecclesiis antistes ad ejus dedicationem invitavit. Exstat ejus hac de re
 epistola ad Paulum episcopum Virdunensem, quam huc referre juvat:

*D. mo semper suo Paulo episcopo Desiderius peccator. Jam credo ad aures tuas per-
 latum, equaliter monasterium construere ceperim, & basilicam jam, mihi Domino co-
 operante, consummatam habeam. Proinde rogo atque invito apostolicam dignationem
 vestram; ut ibidem ad dedicationem interesse dignemini: & cum nos ibidem in Dei
 nomine vid. rimus, aliquantis simul diebus commorantes, de illa perenni ac desidera-
 bili vita, de qua mutuo suspirare solebamus, familiaria colloquia desidero ut habea-
 mus. Alios etenim plures episcopos interesse faciemus, qui nos vel exemplo juvent,
 vel hortatu roborent: quorum nos contubernio non medicriter opinor adjuvari. Veni
 igitur, carissime, quantum longius, tantum velocius: ut, post diutinam corporis absen-
 tationem, tandem refocillemur mutua confabulatione. Aderit, credo, Dominus de se
 concionantibus, adstabit orantibus; nec nos deseret umquam, qui passus est pro nobis
 de sede veniens paterna. Orantem te pro nobis potentia Domini nostri Jesu-Christi con-
 servare dignetur.*

Hinc patet, magnam olim intercessisse inter utrumque familiaritatem; sive quod
 Paulus, cum monachus esset Thelegiensis, ad aulam Chlotharii, cujus tum the-
 saurarius erat Desiderius, idemdem ventitabat: sive quod Desiderius Paulum in
 suo monasterio conveniebat. Sane Dagobertus in indiculo ad Sulpicium Bituricen-
 sem episcopum pro Desiderii consecratione, ejus devotissimam ac monasticam conver-
 sationem laudat. Non dubito quin ad hanc dedicationem invitatus sit etiam cum
 Paulo Sulpicio, quos fratrum suorum amissorum loco habere se testatur in episto-
 la^c ad Dadonem seu Audoënum episcopum, qui-cum etiam & cum Eligio anti-
 quam necessitudinem & inconvulsam caritatem, precumque communionem conti-
 nuari cupit: ut, quemadmodum in aula terreni principis socii fuerant; ita in illo
 superni Regis cælesti palatio simul vivere mereantur. Ad hæc vero eorum amplius se
 orationibus, quam suis viribus confidere dicit. Non impar ejus amicitia cum Abbone
 Mettensi episcopo, cui in alia epistola^d nuntium quemdam monachum, qui ad
 Mettensem quoddam monasterium observandæ disciplinæ causa ab se missus erat,
 præcipue commendat, rogatque in sacra ejus admitti colloquia: ut sicut nos, inquit,
 in sæculi habitu, in contubernio serenissimi Flotharii principis mutuis solebamus releva-
 re fabellis: ita jam nunc illi, ad plenum deposita tranquillitate, dulcia liceret Christi
 ruminare præcepta. Sic vir sanctus colloquia non nisi de rebus sacris miscere cum
 amicis solebat, etiam in sæculari habitu, in ipso palatio Chlotharii regis, quem Flo-
 tharium vocat, eum ad modum, quo monasterium sancti Flodulfi pro Chlodulfi ali-
 cubi legere memini, viso Flothilde, pro Chlothilde, & alia id genus.

Præter sancti Amantii monasterium Desiderius aliud sub ipso Caturcæ opido ædi-
 ficavit in honorem sanctæ Mariæ semper virginis: cujus operis profectorem Clau-
 dium abbatem constituit, cui postmodum cœnobii regimen commisit. Eundem
 aliquando cum litteris^e & munusculis misit ad Modoaldum Trevirensis episco-
 pum, gratias agens, quod se in illas partes profectum paterno affectu refovif-

ANN. CHR.
 632.

^a Chesnii 10
 1. pag. 885. &
 886.

^b Vita c. 17
 Dedicatio.

^c Desiderii
 epist. 55.

^d id. ep. 56.

XXXV.
 Aliud S. Ma-
 riæ.

^e Desiderii ep.
 54.

ANN. CHR.

632.
XX XVI.
S. Benigno
donatio facta.
* Lapois.a Perard.
pag. 7.Abbatibus hu-
jus loci.

set; eidemque filium communem Claudium abbatem obnixè commendat.

Anno quinto Dagoberti regis, ut legitur in chronico monasterii sancti Benigni Divionensis, illustris quidam vir, nomine Ermembertus, ejusque conjux Ermenoara, sancto Benigno dederunt quasdam villas ad se pertinentes; nempe Pofciacum, & Fontem-Lagnis in pago Laticensi*; & in Lingonico Masciacum, quæ superiori tempore a Dodoaldo episcopo Lingonenfi huic loco attributa fuerant, sed violentia pravorum hominum postmodum ablata. Exstat ejus rei charta optimæ notæ apud Perardum^a, inscripta sacrosanctæ basilicæ sub opido Divione constructæ, ubi beatus Benignus sacerdos & martyr requiescit in corpore: in qua Ermembertus & Ermenoara prædictas res sancto Benigno, quæ per commutationem viri apostolici domni Dodoaldi episcopi ad venerabilem virum Bobolenum abbatem quondam pervenerant, ex integro restitunt sancto Benigno, ut monachi, vel pauperes ibi consistentes, pro se Domini misericordiam deprecantur. Actum in supradicto monasterio publice, anno ab incarnatione Domini sexcentesimo tricesimo-secundo, die tertio post kalendas Septembris, anno quinto Dagoberti regis. quæ notæ chronologicæ mirifice confirmarent calculum nostrum de annis regni Dagoberti, si annum incarnationis in primigeniis illis litteris appositum fuisse constaret. Lingonensem ecclesiam post Dodoaldum, rectius in vulgatis Modoaldum, regebat Bertoaldus episcopus, qui synodo Remensi, ante annos septem habitæ, interfuit, ac subscripsit: quo sedente, monasterio sancti Benigni præerat Richimarus abbas, successor Boboleni, sub quo superiores litteræ datæ sunt. Alter fuit Bobolenus ejusdem loci abbas procedente sæculo octavo, cui Ermenoara quædam Deo sacrata villam Rufiacum in pago Atoariorum sancti Benigni basilicæ contulit, defuncto Theoderico rege, cognomento Calensi. Ubi vehemens mihi suspicio injecta est, num idem sit utrobique Bobolenus abbas, eademque Ermenoara, quæ Dagoberto secundo rege conjugata, postmodum viro suo mortuo, Deo sacrata fuerit. Verum scrupulum exemit tempus Modoaldi & Astorici episcoporum, qui illis in actis laudantur, integro sæculo alter ab altero disjuncti.

ANN. CHR.

633.
XXXVII.
Paulinus fit
episcopus Ros-
fensis.b Beda lib. 2.
c. 10.c id. lib. 3.
c. 1.

Annus proximus clade & nece Edwini Northumbrorum regis, ac Paulini episcopi Eboracensis fuga insignis fuit. Cum^b Edwinus, suscepta fide christiana, septemdecim omnino annis genti Anglorum simul & Brittonum Northumbrensum præfuisset, adversus eum consurrexit Ceadwalla rex Brittonum, opem conferente Penda Merciorum rege; & conferto gravi proelio, Edwinus casus cum Osfrido, altero ejus filio; fufusque ejus exercitus, relicto solo filio Eadfrido, qui ad Pendam regem transfugit, ab eoque postmodum contra fidem jurisjurandi interemptus est. Hac clade accepta, maxima strages in Northumbrensi ecclesia facta, maxime quod Penda cum omni Merciorum gente idolis deditus, & christianæ fidei expers erat: Ceadwalla vero, etsi nomen christiani gereret, pagano truculentior, nec sexui muliebri, nec innocuæ parvulorum ætati pepercit, nec ipsi etiam christiano nomini, ob innatum Brittonum odium in Anglos, quos, etsi Christianos, non fecus ac paganos habebant. Sic turbatis & afflictis illius ecclesiæ rebus, Paulinus cui nihil præsidii nisi in fuga relicto erat, assumpta secum Ethilburga regina, navigio in Cantiam rediit, atque ab Honorio archiepiscopo & ab Eadbardo rege honorifice acceptus est, allatis secum vasis pretiosis compluribus Edwini regis, in his cruce magna aurea, & calice aureo, ad ministerium altaris consecrato. Tunc temporis viduata erat Rossensis ecclesia mortè Romani episcopi, qui ad Honorium papam a Justo archiepiscopo, Honorii archiepiscopi decessore, Romano legato, Italici maris fluctibus absorptus fuerat. Hanc itaque ecclesiam Paulinus, invitatu Honorii antistitis & Eadbaldi regis, administrandam suscepit, relicto in ecclesia Eboracensi Jacobo diacono, viro sancto & ecclesiasticarum rerum peritissimo; qui multas demoni prædās docendo & baptizando eripuit, ibidemque plenus dierum decessit. Northumbrorum regnum, quod Deiros & Bernicios comprehendebat, inter se se^c partiti sunt Osricus & Eanfridus. Osrico Deiri, Eanfrido Bernicii obrigere. Prior quidem Elfrico Edwini patruo natus, a Paulino christianæ fidei mysteriis & ipse imbutus fuerat: posterior Eanfridus, filius Edelfridi, Northumbrorum ante Edwinum regis, cujus filii toto Edwini principatu apud Scottos sive Pictos exsules, ibidem a Scottis in christiana fide eruditi baptismum susceperant. Sed uterque paullo post

ANN. CHR.
633

post ejurata fide christiana, vitam cum regno justè amisit, Ceadwalla rege Christi vindicante injuriam, ut ambitionem ipse suam expleret. Dein regnum devolutum est ad dignum heredem Oswaldum, Eanfridi fratrem, qui collecta paucorum militum manu, Ceadwallam, vires suas immodice jactantem, facili negotio vicit, ipsumque interemit, defixa prius in terram & adorata Christi cruce. quod primum apud Bernicios christianæ fidei monumentum fuit. Reliquerat Edwinus, præter Eanfledam, filium, nomine Wiscfreamum, & ex Osrico filio nepotem Iffium: quos Ethilburga regina, metu Eadbaldi & Oswaldi regum, nutriendos in Galliam misit ad Dagobertum regem, qui ipsi amicus & affinis erat: sed ambo in pueritia defuncti, pro dignitate in ecclesia, forte Dionysiana, sepulti sunt. Ethilburga ipsa paullo post monasticum velum sumit.

Hoc ipso anno, Sisenandi regis studio Hispaniarum episcopi Toleti in sancta Leocadia basilica convenerunt, & septuaginta-quinque condiderunt canones sub nomine quarti concilii Toletani, cui interfuerunt ex monachis episcopi, Justus Toletanæ ecclesiæ metropolitanus, & Nonnitus Gerundensis, præsidebat Isidoro Hispanensi metropolitano, canonum auctore, qui magno in monasticum ordinem studio erat affectus, ut ejus regula in primis probat. In hoc concilio quidam editi sunt canones in rem nostram præcipui, nempe quadragesimus-nonus & sequentes. Primi hæc verba sunt. Monachum aut paterna devotio, aut propria professio facit. Quidquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reverti intercludimus, & omnem ad sæculum interdicimus regressum. Hæc institutio in veteri testamento adumbrata in Samuelis propheta oblatione Deo facta, ejus exemplo in novo inchoata in monasteriis per Basilium, & tandem perfecta & absoluta a sancto Benedicto, qui pueris, Deo in monasteriis a parentibus sollempni ritu oblati, omnimodam repetendi sæculi facultatem, quam Basilium in medio reliquerat, in perpetuum interdixit. Hoc sancti Benedicti institutum præ oculis habuisse videntur Toletani patres condendo superiori canone, seu Isidorus canonum auctor, qui in regulæ suæ capite primo idem adstruit Samuelis exemplo. Durior visa est posteris hæc in pueros necessitas, ideoque sensim emollienda. Modum ei quemdam imposuerunt decimæ Toletanæ synodi patres canone sexto, ubi pueris minori ætate, quibus vel religionis tonsuram, vel monasticam in religione vestem aut unus, aut ambo parentes imponi voluerint, ad sæcularem revertendi habitum non licere decernunt: verum parentibus filios suos religioni contradere, non amplius quam usque ad decimum ætatis eorum annum, sic permittunt, ut pueris ab ea ætate liberum sit religionis cultum assumere, vel sæculum repetere. Eadem moderatio adhibita in synodo Aquisgranensi sub Ludovico Pio, in qua congregati abbates capite tricesimo-sexto statuerunt, ut, quem pater aut mater tempore sacrificii altari sollempni ritu obtulissent, hanc oblationem tempore intelligibili ipse puer confirmaret. quod consequens est in ipsius potestate relicto fuisse. Serius apud Germanos admissa est hæc remissio, ut patet ex canone viciesimo-secundo concilii Wormatiensis sub finem sæculi noni. Hinc est quod Germani quidam sancti Benedicti institutionem eodem tempore improbarunt, quos Rabanus Maurus singulari libello, quem sequenti volumine proferemus in lucem, refutavit. Processu temporis ubique hæc severitatis antiquæ obtinuit relaxatio, &, retenta puerorum per parentes oblatione, eisdem jam adultis professionis emittendæ optio concessa: donec tandem offerendorum puerorum ritus ecclesiæ decretis penitus abrogatus est. Hæc fusius a nobis^a alias tractata, quæ suis locis pro nata occasione illustrabimus.

Prædicti Toletani concilii altero canone, nimirum quinquagesimo, sancitum est, clericis, qui monachorum propositum appetunt, quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberum ab episcopo largiendum esse ingressum; nec interdicendum eorum propositum, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur. Huic decreto prævere rat Gregorius Magnus in epistola ad Desiderium episcopum Viennensem, de qua superius^b egimus.

Sequenti canone Toletani patres gravate se ferre testantur, quod monachi a nonnullis episcopis servili operi mancipientur; & jura monasteriorum, contra constituta canonum, illicita præsumptione usurpentur, ita ut pæne ex cœnobio possessio fiat, atque illustris portio Christi ad ignominiam serviutemque redigatur. quod in posterum patres fieri vetant, statuentes, ut hoc tantum sibi in monasteriis vindicent.

Annal. Bened. Tom. I.

Zz

XXXVIII.
Toletani concilii quarti decreta.

De puerorū oblatione.

a Annal. 20. 3 p. 173.

b sup. lib. 10 n. 21.

XX XIX.

De clericis qui monachi fieri volunt.

b sup. lib. 10 n. 21.

X L.

Episcoporum potestas in monasteria temperantur.

AN. CHR. 633. cent sacerdotes, quod præcipiunt canones, id est, monachos ad conversationem sanctam præmonere; abbates, aliaque officia instituire, id est ordinare; (nam electio penes monachos erat ex regula Isidori) atque extra regulam facta corrigere. quod soli abbati Lirinenfi conceditur in concilio Foro-Julienfi.

X L I. Contra monachos vagos. Canones quinquagesimus-secundus & tertius vagos monachos ad monasteria sua revocant; eosque, qui nec inter clericos, nec inter monachos habentur, vel in clero, vel in monasteriis esse præcipitur, præter illos qui ab episcopo suo, aut propter ætatem, aut propter languorem fuerint absoluti. Hæc ex Toletano concilio quarto, quod in quinto confirmatum, pro *universali & magna synodo* habitum est.

X L I I. S. Isidori regula, ejusque œconomia. Non integro triennio supervixit huic concilio Isidorus, scripta monastica Regula, quam *sanctis fratribus in cœnobio Honoriacensi constitutis* nuncupavit, & pro patria usu, ait in ejus elogio Braulio, & *invalidorum animis aptissime temperavit*. Multa sunt in ea regula Benedictinæ affinia, aliquando eadem de verbo: lectæ ab eo regulæ non dubium argumentum. Facilis esset comparatio, si hanc permitterent historiæ leges. Jejuniorum, laboris ac lectionis eadem alternatio: vestes eadem, eademque nomina, tamen quædam addit Isidorus, pro patriæ scilicet usu. Audi quid ille de strato in capite quarto-decimo. *Fratres quoque omnes, si possibile est, in uno conclavi commorari decet. quod si difficile fuerit, certe vel decem, quibus unus est præponendus decanus, quasi rector & custos...* Lux autem nocte dormientium locum illustret. Eadem sanctus Benedictus in capite vicesimo-secundo. *Si potest fieri, omnes in uno loco dormiant. Si autem multitudo non finit, deni aut viceri cum senioribus suis, decanos alibi vocat, qui super eos solliciti sint, pausent. Candela jugiter in eadem cella ardeat usque mane.* Vix ovum ovo similis. Initio Isidorus regulam suam, veluti quoddam vitæ perfectioris rudimentum, proponit, quæ sancti Benedicti modestia est in fine regulæ suæ. Prolixior esset aliorum locorum collatio. Isidorus cellulas fratribus juxta ecclesiam instituit, ut possint properare quantocius ad officium: at locum ægrotantium remotum esse jubet, ne qua inquietudine aut clamoribus inturbentur. Idem statuit, ut in pentecostæ omnes fratres sub divina

professione se alligent, nihil peculiare apud conscientiam suam se habere. Ex eo capite, quinto scilicet, desumpta est trita illa sententia: *Monachus quidquid quomodocumque acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit*. Nulli fratrum separatam ad habitandum cellulam permittit, præter eum, qui fortasse morbo vel ætate defessus, hoc ex consilio patris monasterii promeruerit. Reclusos non admittit ob periculum otii vel vanæ gloriæ. quippe reclusos non raro latere velle, ut pateant. Prætere proinde omnes in sancta societate commorari, atque sub testimonio vitæ suam transigere: ut, si quid in eis viciorum est, dum non celatur, curetur: si quid vero virtutum, ad incitamentum proficiat aliorum. Inter laborandum monachos jubet meditari aut psallere, ut carminis verbique Dei delectatione consolerentur ipsam laborem. Libros gentilium & hæreticorum legere nefas. Laicos ad famulitium

a cap. 6. admittit: ita ut hortos & olerum, vel apparatus ciborum propriis sibi manibus fratres exerceant: ædificiorum autem constructio vel cultus agrorum ad opus servorum

b cap. 19. pertineat. Ad hæc ars pistoria laicis assignatur, uti & purgandi tritici cura, & ex more molendi. Massa tantum monachis subigenda relinquitur, & panis sibi propriis manibus conficiendus, ita ut pro hospitibus & infirmis laici faciant panes. Tempore refectiois claustra monasterii obserari jubet, ad excludendos sæculares. Abbas in communi refectorio, citra languoris seu morbi necessitatem, cibos cum fratribus sumere debebat, nec aliud quam ceteri, nec cultius accipere. Per omnem hebdomadam fratres olerum viles cibos ac legumina comedebant, in diebus vero sanctis interdum cum oleribus *levissimarum carnum alimenta*: sed ita ut quisquis a carnibus vel a vino abstinere voluisset, non esset prohibendus. Laici ministri a communi mensa excludebantur. Fructuosus volatillum esum solis infirmis & itinerantibus concedit. Quod ex mensis superabat egentibus dispensari mos erat.

c infra lib. 13. n. 42. Jejunium quotidianum a decimo-octavo kalendas Octobris servabatur, ut in regula sancti Benedicti, exceptis octo diebus a nativitate Domini. In quadragesima non solum a prandiis, sed etiam a vino & oleo abstinere. Lapsos in graviora crimina, & relapsos, extra monasterium projici vetat. Officia monasterii erant penes abbatem, præpositum, custodem sacrarii, janitorem, cellerarium, hebdomadarium, & laicos. Ejusmodi laici monasterio addicti erant, ut fratres nostri conversi vel ob-

lati, adeoque monachi haud laici tum censebantur. De his plura ad regulam sancti Fructuosi. Cura nutriendorum parvulorum, nempe qui oblati a parentibus fuerant, pertinebat ad virum ætate gravem, sanctum & sapientem, qui illos non solum studiis litterarum, sed etiam documentis virtutum informaret. Cum necesse erat urbem vel possessionem aliquam negotiorum causa adire, istuc mittebantur duo fratres spirituales ac probatissimi; nequaquam vero adolescentes, aut nuper conversi. Si quando monachus ad aliud monasterium visitandum accedebat, ejus moribus ac vivendi rationi se accommodabat, ad vitandum scandalum & perturbationem. Pro spiritibus fratrum defunctorum altera die post pentecosten sacrificium Deo offerebatur. Hæc fere Isidorianæ Regulæ œconomia erat. Quodnam fuerit Honoriacense monasterium, cui hæc regula præscripta est, incertum.

In codice Lirinenfi vetustissimo huic regulæ præmittitur pactum, quod monachi illius monasterii abbati suo faciebant in hæc verba. *Hoc est pactum, quod facimus nos, quorum subter annotata sunt nomina, tibi patri nostro illi abbati. Cum nos regularis antiquitas doceat, monasticam non sine abbate ducere vitam; nec proficuum esse alicui monachorum juxta suum præjudicium secum agere; elegimus te in primis loco abbatis, cui contradimus animas nostras, simulque & corpora: ut juxta spirituales censuram nobis ea quæ sunt Dei imperes; animas nostras imbutas, castificatasque Deo offeras. Nostrium ergo erit ab hodierno die & tempore tuis monitis obedire, præcepta servare, actus & conscientias tuas revereri: tuum vero id omne, quod a majoribus legendo, vel audiendo didicisti, nobis sine cunctatione imperare. Si quis sane hoc pactum, nostrum videlicet, quorum subter affixa sunt nomina, violare tentaverit, quia hoc non sine inimici suasionem necturus est, sit tam diu reus, & a cætu fratrum anathemate percussus, quamdiu penitentiam ducens omnibus satisfaciat fratribus.* Simile pactum legitur in fine regulæ communis sancti Fructuosi.

SUB annum sequentem jacta sunt fundamenta monasterii, quod Dado seu Audoenus, adhuc laicus, in saltu Briegio, ad torrentem Resbacem exstruxit, & Jerusalem, sive a visis ibi, ut aiunt, & ostensis, sive a studio monachorum, qui Deo contemplando & sancto ibidem otio vacaturi erant, appellari placuit, vulgo Resbacense à torrente præterlabente nuncupatum, qui locus olim Gemellus-mercatus ob geminos lacus vocabatur. Ibidem etiam ab Audoeno fundatum est xenodochium in subsidium egenorum. Accitus e Luxoviensi monasterio, cujus institutum Dado summopere colebat, primus abbas Agilus seu Agilis*, beati Columbani discipulus, quem Eustasius abbas Luxoviensis nuper suæ apud Warascos & Boios prædicationis socium habuerat. Dagoberti regis decretum impetrando a Luxoviensibus Agilo adhibendum perhibent, propterea quod diversis, tum Luxoviensium, tum Vesontionensium, studiis retinebatur; eique in villa regia Compendio arceris, postea apud Clipiæ in episcopali synodo, novi cœnobii regimen ab ipso rege impostum fuisse. Basilicæ dedicatio a sanctis episcopis Farone Meldensi, & Amando Trajectensi, presentibus Dadone & Eligio, sub titulo beati Petri apostolorum principis facta est octavo kalendas Martii, nempe ipso die, quo sanctus Petrus Antiochiæ primum sedisse creditur. Altaris tabulam ex Pario marmore, cum quatuor illi summi viri suo loco aptare vellent, ex eorum manibus elapsam, atque in duas dissipatam partes, mox ad eorum preces divinitus resectam tradunt. Hunc locum Dado optimis possessionibus ac prædiis dotavit, librisque & ornamentis ecclesiasticis ac varia supellectile abunde instruxit; idemque se ipse Deo illic consecrasset, nisi regis, procerumque intercessisset auctoritas. Monachorum numerum ad octoginta sub Agilo abate crevisse asserit ejus vitæ scriptor. Hos inter multi fuere ex primoribus & proceribus regni, qui, sprete sæculi dignitatibus & pompis, Agili se se disciplinæ manciparunt: quos inter præcipuus fuit sanctus Filibertus, & ipse monachorum præceptor insignis futurus. Jonas monachus in libro de vita Eustasii, quem ante annum hujus sæculi quinquagesimum scribebat, *Agilem* laudat, *qui modo*, inquit, *Resbacensi cœnobio præsul existit*. Hoc cœnobium Dado suum vocat non semel in libro secundo de vita beati Eligii: ubi nonnulla commemorat; quæ in meo, ait, *monasterio* nuper gesta sunt. Unum est de quodam fratre ex monachis suis, qui, cum ulcere pessimo in facie laboraret, allato sibi ex oleo, quod *medendi gratia* in oratorio sancti Eligii ibidem constructo ante quasdam ejus reliquias pendebat, extemplo sa-

ANN. CHR.
634.
a. Audoen.
l. b. 2. c. 68.

natus est. Alterum est * de alio fratre, tertiana febre graviter vexato, cui unus ex diaconis monasterii quoddam beati Eligii linteam super pectus tertio imposuit, ex quo æger penitus convaluit. Exstat in ejus monasterii tabulario diploma Dagoberti regis, inscriptum, *Apostolicis patribus dominis episcopis, & illustribus viris ducibus, itemque magnifico Chanulfo comiti, omnibusque agentibus*: quo diplomate Dado referendarius, ejusque germani Ado & Rado, monasterium Jerusalem, quod vulgo appellatur Resbacis, in Meldensi territorio situm, construxisse dicuntur in honore sanctorum Petri & Pauli, & sancti Antonii, ad monachos vel peregrinos inhabitandum, ac solitaria vita fruendum; eumque locum ex fisco regio a rege accepisse, quapropter interdictum, ut nullus episcoporum, vel quælibet persona quidquam ex illo loco auferre, aut aliquam sibi in illo potestatem vindicare ausit, aut ad ipsum monasterium, vel ejus cellulas, nisi pro lucranda oratione; aut episcopus, nisi invitati aut voluntate abbatis vel suæ congregationis istuc accedere: at vero ei liceat, ut, cum abbas ille e sæculo fuerit evocatus, quem ex semetipsis ipsa congregatio *secundum sanctam regulam* sibi elegerit, seniore ibidem instituat. Dado obtulit. Datum sub die kalendarum Octobris, anno regni Dagoberti quarto-decimo, quod anno præsentis convenit, vel sequenti. Certe Dadonem Dagoberti referendarium, fuisse constat ex fragmento authentici ipsius Dagoberti diplomatis pro sancto Dionysio, in charta Ægyptiaca scripti, quod Dagobertus rex subscripsit, *Dado obtulit*. Habentur etiam in Resbacensi archivo privilegia quædam Romanorum pontificum, Johannis quarti & Martini primi, sed in eis vitiatæ sunt chronologica notæ. Privilegia hæc agnovit Fulesius subdiaconus Meldensis in vita metrica sancti Faronis, quam sæculo undecimo composuit rogatu Gaufridi abbatis sanctæ Crucis: quo in carmine, postquam miraculum de reparato altaris lapide retulit, hæc habet de privilegio Resbacensi.

*Hæc sanctus pastor cernens miracula Faro,
Libertate locum nota donavit in ævum,
Regis, item papa confirmans conditione.*

X L I V.
Ado Jotrense.
* Janvier.

Eodem tempore Ado, Dadonis germanus natu-major, postquam in aula Chlotharii & Dagoberti floruerat, monasterium, vocabulo Jotrum*, in saltu Jotrensi, (Joranum vocat Jonas) loco eminenti, non procul a Matrone fluvio construxit, atque impense dotavit: ubi, sæculi voluptatibus abdicatis, reliquam vitæ partem pie religioseque exegisse ab Aimoino dicitur. Jonas locum discrete non exprimit, sed tantum dicit, Adonem, postquam *intra Jorani saltus arva* monasterium ex beati regule Columbani construxerat, sæculi voluptatibus nuntium remisisse. Id factum non dubito in ipso monasterio Jotrensi, ubi duplex de more cœnobium ædificatum sit, præcipuum virginum, alterum virorum, qui puellis sacra ministrarent. Adonem ope fratris Audoeni hoc cœnobium ædificasse vitæ sancti Agili scriptor tradit. Theodechildis seu Theudlechildis prima loco præfecta est, Agilberti Parisiorum episcopi germana soror, quam ex proximo sanctæ Farae monasterio Eboriacensi assumptam fuisse veri simile est. Idem etiam libertatis privilegium eidem loco indultum ex conditoris voluntate. Quam ob rem observare convenit, moris tunc fuisse, qui ad sæculum duodecimum perseveravit, ut monasteria, quæ in locis liberis, maxime quæ fisci regii, aut procul ab urbibus in locis solitariis erant, a potestate diocesani episcopi pro voluntate conditorum eximerentur, quod infinita prope exempla in consequentibus demonstrabunt. Basilica Jotri primaria beatissime virginis Mariæ principio dicata est; ecclesia parochialis sancto Petro; oratorium aliud cœmeterii in honorem sancti Pauli primi, eremita, ex æmulatione monasterii Resbacensis, qui sanctum Antonium monachorum antesignanum pro secundo patrono ab initio habuit. In hoc sancti Pauli oratorio sepulti sunt Theodechildis prima loci abbatis, quam ut sanctam venerantur; Agilbertus Parisiorum antistes ejus frater; tum sancta Agilberta, & Balda Jotrenses abbatis, & fortasse Ado in ingentis molis tumulo, qui inscriptione caret.

X L V.
Radolienſe an
Rado.
* Resil.

Adoni, & Dadoni, tertium fratrem plerique addunt Radonem, qui Radolienſe monasterium infra Jotrum ad Matrone sinistram ripam condiderit. Ut hoc postremum verum sit, de priori non levis difficultas, præsertim ob ipsius Dadonis & Jonæ

ANN. CHR.
634.

monachi auctoritatem. Hic enim Authario viro illustri non plures quam duos filios fuisse prodit, Adonem majorem natu, minorem Dadonem; ambos fere decennes. Dado ipse tantummodo germani sui Adonis, nusquam Radonis mentionem facit. Is Eligium in virtute æmulari cupiens, etiam germanum suum Adonem ejusdem consilii participem fecit. Erant enim, inquit, *viri inclyti, optimates aule, filii scilicet Autharii*. Quis putet eum ab hac societate exclusurum fuisse Radonem, si ejus frater fuisset, idemque regis thesaurarius, pius & sanctus? Verba Jonæ difficultatem augent. Columbanus a Chagnerico, Burgundofaræ patre, digressus, ad villam quamdam Vultiacum*, quæ super amnem Maternam sita est, venit. Ibi receptus est a quodam viro, Authario nomine, cujus conjux Aiga dicebatur: erantque his filii infra infantiam annos decennes, quos mater ad benedicendum viro Dei obtulit, quorum major-natu, Ado nomine, semet suis voluptatibus abdicavit, postquam intra Jorani saltus arva monasterium ex beati Columbani regula construxit: juniorque nomine Dado, intra Briegenſem saltum supra fluvium Resbacenum ex supra dicti viri regula monasterium construxit. Hic duo tantum Autharii filii numerantur: nulla de Radone mentio. Neque dixeris necdum natum fuisse Radonem, quandoquidem scriptor vitæ sancti Agili abbatis, quo potissimum auctore Rado Autharii filii accensetur, Radonem Adoni & Dadoni medium interponit, eo minus fide hac in re dignus, quod ipsa Jonæ verba transcribens, hunc locum Radone intruso interpolavit. Restant gesta Dagoberti & Aimoinus pro Radone, qui quidem auctores vulgatam de Radone opinionem antiquam esse probant; sed tanti non sunt, ut viris eruditis eam approbare possint contra Audoeni & Jonæ testimonium. Nec me movet Dagoberti diploma pro cœnobio Resbacensi, in cujus exemplum Rado facile intrudi potuit. Quod si Rado aliquis auctor sit monasterii Radolienſis, fuit illis temporibus Rado major-domus in Austria a Chlothario constitutus; alius item Rado, qui Chlodovei junioris diplomati pro immunitate monasterii Dionysiani subscripsisse reperitur. Radolienſe monasterium, nunc cella seu prioratus Caritatis ad Ligèrim, patronos habet sanctos Petrum & Paulum. De Adone Audoeni fratre id tantum præter superiora scimus, quod morienti sancto Agilo abbati adfuerit. Audoenus factus & sanctitate inclytus fuit, dignus certe melioribus vitæ suæ scriptoribus, quam qui ad nos pervenerunt, non admodum accurati. Natus fuerat in vico Santiaco ad quintum lapidem ab Augusta-Suessionem, non in villa Vultiaco, ubi Columbanus acceptus fuit ab Authario Adonis & Dadonis patre, qui ibidem mortuus, ac pro sancto habitus est.

a. Audoen.
lib. 1. c. 8.

* Buss.

* Sancty.

X L V I.
Aidanus Nor-
thumbrenſes
convertit.
b. Beda lib. 2.
c. 3. & seq.

Dum hæc in Gallia geruntur, magnos in Britannia majori progressus facit christiana fides per Aidanum, qui hoc anno episcopus renuntiatus est. Quippe Oswaldus^b, qui, extincto Edwino rege, cujus ex sorore nepos erat, Northumbrorum regnum hereditario jure inierat; totam illam, cui præerat, gentem christianæ fidei mysteriis imbui cupiens, a majoribus Scottorum, quos inter ipse olim exsulans baptisimi ac fidei sacramenta cum suis susceperat, enixe petiit antistitem, cujus opera & ministerio gens illa christianæ religionis elementis & sacramentis informaretur. Nec mora, ordinatus ac missus eo antistes, sed paullo post remissus in patriam ob mores duriores: ejusque loco electus Aidanus ex insula & monasterio Hienſi, quod in cunctis septentrionalium Scottorum & Pictorum monasteriis principatum tenebat. Ab illa ergo insula, ab horum collegio monachorum, cui tunc Segenius abbas & presbyter præerat, directus est Aidanus, vir summæ mansuetudinis, prudentiæ, & pietatis; sed tamen insulcatis errore septentrionalium Scottorum atque Pictorum, qui pascha contra catholicum morem, a quarta-decima luna ad vicesimam, observabant: quem errorem australes Scotti jam dudum, admonente sedis apostolicæ pontifice, deposuerant. Venienti Aidano episcopo ab rege concessa, uti petierat, sedes in Lindisfarnensi insula, quæ bis singulis diebus maris æstu circumluitur, sicdaturque. Mox Aidanus strenue Christi evangelium prædicare cepit, & quia linguam Anglorum non bene callebat, Oswaldus rex interpretis officio, res sane pulcherrima! fungebatur. Cum id ex animi sententia succederet, plurimi Scottorum, monachi omnes, in Britannia partes accessere, prædicaturi evangelium in illis Anglorum provinciis; quæ Oswaldi regi parebant. Hinc constructæ passim ecclesiæ, ac regionum munere dotata: concessa prædia & territoria ad instituenda monasteria, in quibus non modo parvuli Anglorum, sed etiam majores-natu a præceptoribus Scottis im-

ANN. CHR.
634.

buebantur litterarum studiis & disciplina regulari. Aidanum præ ceteris commendabat vivendi modus a sermonibus non degener. Is quippe nihil hujus mundi querere, nihil amare; cuncta, quæ sibi a regibus vel divitibus hujus sæculi donabantur, mox pauperibus erogare. Discurrere per urbes & vicos, non equo vectus, nisi cogeret necessitas, sed pedes. In ipso itinere legendis, meditandisque scripturis, aut psalmis discendis operam dare. Hoc jure & quotidianum ejus opus, hoc studium, & omnium qui cum eo erant. Si quando ad regis mensam invitatus erat, (intererat vero aliquando cum uno clerico aut duobus;) ubi paululum refectus erat, ocius ad legendum cum suis, vel ad orandum a mensa discedebat. Ejus denique exemplo religiosiores quique viri ac feminae per totum annum quarta & sexta feria, excepta remissione quinquagesimæ paschalis, jejunium ad horam usque nonam producere consueverunt. Ceteris omnibus, ut dignitate, ita pietate ac religione eminebat rex Oswaldus, qui cælestia præ omnibus sibi suisque procurare studens, etiam terrena ab eo, qui utraque moderatur, consecutus est, cunctis Britannia nationibus & provinciis, quæ in quatuor linguas, nimirum Brittonum, Pictorum, Scottorum, & Anglorum, divisæ erant, in ejus ditionem redactis.

XLVII.
Occidentalium
Saxonum con-
versio.a *Ibid.*, c. 7.

Idem fœderum suum mox futurum e sacro fonte suscepit, Cynegisum scilicet, regem occidentalium a Saxonum, quos Birinus episcopus, ab Honorio papa in Britanniam missus, ad christianam fidem eodem tempore adduxerat, episcopali sede in urbe Dorcinca constituta. Contigit autem præclaro sane spectaculo, ut dies dicta regis baptismati occurreret ipsa die, quo rex filiam suam Oswaldo nuptum tradere statuerat, sicque liberali commercio actum est, ut futurus Cynegisus carnalis gener, prius ejus in baptismo spiritualis pater fieret. Birino successit in episcopatu Agilbertus seu Angilbertus, homo Gallus, multisque annis occidentalibus Saxonibus unus sacerdotali jure præfuit, prorsus patriæ linguæ ignarus, unde Cenwalchius rex, Francici sermonis pertæsus, alium episcopum suæ gentis, Winium nomine, qui & ipse in Gallia ordinatus fuerat, in provinciam induxit, eique in urbe Venta sedem tribuit episcopalem. Hac divisione se inconsulto facta offensus Agilbertus, in Galliam rediit, & accepto episcopatu Luteciæ Parisiorum, ibidem, testante Beda, senex & plenus dierum decessit. Hactenus in insula Britannia erecti fuerant episcopatus ab adventu Augustini numero sex: Cantuariensis scilicet, & Eboracensis, quæ duæ metropoles erant; Lundeniensis, Roffensis, Lindisfarnensis, & Dorcincensis, quem Winius episcopus, a rege occidentalium subintroductus, in duas scidit parochias, ut mox dicebamus: quæ Agilberto fuit discedendi causa. Cantuariensi tum præerat Honorius: vacua erat sedes Eboracensis, Paulino in Roffensem translato, uti & Lundeniensis. Aidanus Lindisfarnensem, Winius Ventanam occupabat: Agilbertus vacuum reliquit sedem Dorcincensem. Verum non multo post ejus discessum rex Cenwalchius episcopatu expulit Winium, qui Lundeniensem a rege Merciorum infami commercio mercatus est: cumque provincia occidentalium Saxonum antistite careret, missis in Galliam legatis rex Agilbertum deprecatur, ut factæ sibi immemor injuriæ, ad pristinum episcopatum rediret. Ille vero excusavit se se, negavitque eo reverti posse, propterea quod episcopatu Parisiensi adstrictus teneretur. Misit tamen loco sui Leutherium nepotem, qui prono provincialium assensu exceptus, septem annis occidentalium Saxonum rexit ecclesiam, successorem fortitus Heddam abbatem & monachum, de quo inferius. Ad res Gallicanas redeo.

ANN. CHR.
635.XLVIII.
S. Juliani mo-
nasterium Au-
tisdorense.
b *Diplom.*
p. 465.

Palladius episcopus Autisdorensis ex abbate, ut diximus, ejusdem urbis cœnobii sancti Germani, monasterium sancti Juliani, quod antea virorum erat, puellis Deo sacratis attribuit, & altera in honorem Dei genitricis Mariæ exstructa basilica, ejusdem monasterii ædificia multum amplificavit, ac muro undique circumcinxit. Exstant ejusdem antistitis hac de re litteræ in libro sexto de re diplomatica, datæ anno octavo Dagoberti in Burgundia regnantis, qui annus partim cum hujus sæculi tricesimo-quinto, partim cum subsequente concurrat. In illis proinde litteris corrigenda indicio septima, quæ convenit anno tricesimo-quarto. His litteris Palladius ait se suis laboribus ac propriis impensis cellam seu cœnobium in suburbano Autisdorensi construxisse in basilicis tribus, id est domnæ Mariæ perpetuæ virginis, & domini Andreae apostoli, & sancti Juliani martyris, cum oratorio sancti Ferreoli & sancti Martini, annuente atque opem conferente domno Dagoberto piissimo

rege; atque ordinasse, ut sanctimonialia puellæ ac viduæ Deo ibidem deservirent, deputatis quibusdam rebus ex ecclesia sancti Stephani, adjectisque tribus prædiis nobilissimis, sibi a domno Dagoberto concessis. Insuper statuisse, ut singulis diebus in basilicis tribus singulæ missæ, absque officio sanctarum horarum, & diurnali missa, cum oblationibus & orationibus celebrarentur, & duodecim pauperes pascerentur: quinta vero feria omnibus hebdomadibus cum litanis & crucibus omnis illa congregatio ad seniore basilicam sancti Stephani veniret; & ibi missas celebraret, & triginta pauperes reficeret; in cœna vero Domini sexaginta similiter pasceret ac vestiret. De hac sanctimonialium processione in ecclesiam cathedrali sermo postea recurrit. Observanda est Palladii institutio de quotidianis missis in illo parthenone celebrandis. Jam sæculo quinto in laura sancti Euthymii quotidie sacra peragebantur mysteria, ut jam observavimus.

Sigirannus abbas eo tempore monasterii Millebeccensis * in pago Bituricensi fundamenta posuit. Is in solo Biturico nobili progenie ortus, patre Sigelaico, qui postea Turonensis ecclesiæ antistes fuit, Flaocato majori domus regis in Burgundia educandus traditur, ubi pietatem cum singulari modestia conjunxit. Cælibis vitæ amans, Adroaldi viri præpotentis, cujus filiam ipsi parer sponfam parabat, affinitatem repudiavit. Turonos deinde profectus, ad sancti Martini tumulum rescissa comæ clericus effectus, nec multo post ab ejus urbis episcopo archidiaconus creatur. Cum vero piis floreret operibus, in carcerem conjicitur a Stephano civitatis rectore; quasi patrimonii proprii dilapidator, quod in pauperes & egenos profuderat. Id non impune tulit Stephanus, sed brevi meritis interitu suo pœnas luit. Interim accidit, Falvium quemdam Hiberniensem episcopum Romam proficiscendo, Cæsariodunum-Turonum appellere. Sigirannus jam liber ei se se comitem adjungit. Inde reversus in pagum Bituricensem, in quodam compendio loco, Millebecco nomine, in saltu Brionensi *, consistere decrevit. Illic exigua cella a Sigiranno exstructa, in qua paucis cum fratribus aliquamdiu sub sancto ordine conversatus est. Sed longe amoenior & commodior visus est alius locus in eodem saltu, Longoretus * dictus, ad Clasiam * fluvium, cui proximæ erant ædes Flaocati majoris-domus, ut mox dictum, in Burgundia, cujus ditioni Bituriges subjacebant. Eo in loco vir sanctus extemporaneum ex lignis habitaculum fabricavit: dein, consentiente ac favente Flaocato, suo quondam amico & alumno, congruum ibidem monasterium construxit sub sancta Regula a beato edita Benedicto, & patrocinio sancti Petri apostoli; illudque multis subinde possessionibus auctum, per multos annos strenue & sanctissime rexit, plurimosque istic discipulos sub sanctorum Patrum institutis vivere docuit. Hæc continenter retulimus, tamen monasterium Longoretense, quod postmodum sancti Sigiranni * nuncupatum est, paullo serius conditum sit, vix ante Chlodovei junioris principatum. Insigne fidei suæ argumentum prodit vitæ sancti Sigiranni scriptor, cum Flaocatam, quem Flaucadum vocat, quamquam viro sancto amico & beneficium esse noverat, nihilo minus voluptatibus corporis maxime deditum fuisse tradit, & per factum atque superbiam Willibaldo, homini christianissimo, a quo ipse puer enutritus fuerat, exitum machinari cœpisse, ac demum consensu regis intulisse: quo pessimo facinore mortem sibi ipse undecimo post die arcessiverit. Eadem fere habet Fredegarius, qui tamen in eo dissentit, quod Willibaldum rapacem & perjurum dicat, quem christianissimum & Dei timentem non modo prædictus vitæ Sigiranni scriptor, sed etiam Audoenus in libro secundo a de vita S. Eligii appellat. Addit Fredegarius, Flaocatam Augustoduno, ubi eadem patraverrat, profectum, Cabiloni in febrim incidisse, & ad verio flumine Arari, quod alio nomine Saucannam vocat, Latonam * delatum, undecimo post Willibadi eadem die morbo oppressum decessisse, eumque in basilica sancti Benigni martyris extra muros castri Divionensis sepultum fuisse. quod anno Chlodovei junioris quarto contigit, Christi sexcentesimo quadragesimo-primo, cum jam Longoretense monasterium conditum esset.

Hoc eodem anno Toletana ecclesia pontificem re ac nomine Justum amisit, longiori pontificatu & vita dignum, cum annis dumtaxat tribus eam ecclesiam administrasset. Hunc excepit Eugenius, qui ab infantia monachus fuerat in cœnobio Agaliensi, discipulus Helladii, conlector & consors Justus, ait b Hildefontus, id est, titi ipse explicat, ab Helladio cum Justo pariter sacris in monasterio institutionibus

ANN. CHR.
635.Missa quod-
tidiana in
monasterio.XLIX.
Sigirannus
Millebeccensis
monasterii auc-
tor.
* *Audoen.** *de Brenno.*Item Lon-
goretensis.
* *Longret.*
* *in Clasia.** *S. Cyriac.*a *Audoen. lib.*
2. c. 27.* *S. Jean de
Laone.*L.
Justi episco-
pi Toleni obiit
Eugenius
successor.
b *Hildefont.* c.
13.

ANN. CHR.
635.

eruditus. Hunc secum Helladius a monasterio abstulit, cum ad pontificatum assumptus est, eumque ad ecclesiasticos ordines promovit, tertium ab eo ejusdem sedis futurum successorem. Magnum sane optimi senis meriti indicium, qui duobus discipulis suis, iisdemque sanctis, Toletanam post se ecclesiam gubernandam reliquit. Eugenius moribus incessuque gravis, atque ingenio callens fuisse dicitur, idemque peritissimus temporum, cursuque astrorum calculator. Sub eo celebrata sunt Toletana concilia, quintum, sextum, & septimum, quibus præfuit ac subscripsit.

L I.
Paulus diaconus Emeritensis.

Sub idem tempus Paulus diaconus Emeritensis librum de vita patrum Emeritensium scripsit. Monachus erat cellæ seu monasterii sanctæ Eulaliæ in eadem urbe, cujus loci rectorem, dominum & abbatem suum vocat. Opus istud aggressus est exemplo Gregorii Magni, cujus dialogos in præfatione sua laudat. Agit de quinque episcopis Emeritensibus, Paulo, Fideli, Massona, Innocentio, & Renovato, in cujus obitu desinit. quod argumento est, Paulum scripsisse sub Stephano, qui Renovato successit anno hujus sæculi tricesimo-tertio. Agit etiam de quibusdam Emeritensibus monasteriis, nempe sanctæ Eulaliæ, & Cauliniano, eorumque nonnullis abbatibus & monachis, quorum præcipuos superius ^a laudavimus. In fine lectores rogat, ut legant prius hujus codicis opuscula, quam ea despiciant, ne videantur non ex judicio, sed ex odio ignorata damnare. Ceterum se amore Christi & beatæ Eulaliæ dilectione impulsus fuisse ad scribendum; atque sibi nota & manifesta retulisse, & vera veraciter ac sincere exposuisse.

^a lib. 3. num. 32. & seqq.

ANN. CHR.

636.

L II.

Judocus cellam construit.

^b Fredog. c.

78.

^c Clisby.

Regnabat tunc in Armorica Judicaël, Juthaëlis filius atque successor, Judoci viri sanctitate eximii germanus: cui ob raptas e Francis proximis prædas. ^b Dagobertus bellum intentavit, ni se suosque dederet, prædasque restitueret. Hac terribus denuntiatione Judicaël, cum multis muneribus ad villam regiam agri Parisiensis Clipiacum * venit, & a Dagoberto veniam petiit supplex, impetravitque. Cumque a rege invitatus ad prandium fuisset, excusavit se se, & ut erat religiosus ac Deum timens, Dadonis referendarii, cognomento Audoëni, quem piissimum esse noverat, domum prandendi causa petiit; ac demum in Britanniam reversus est. Idem monasterium sancti Johannis in Gaëlo, postea sancti Mevenni dictum, extruxit, ibidemque ex rege monachus factus est. Post aliquod tempus, quam monasticam vestem & tonsuram acceperat, ipsum arrepti propositi penituisse dicitur, & crine crescente ad laicum habitum revertisse, at, consulto hac de re quodam servo Dei, Carotho nomine, saluberrimis ejus monitis flexus, Judoco fratri regnum dimisisse, & ad monasterium denuo se se recepisse. Verum longe alia Judoco consilia erant, fratremque monachum, quam regem sequi & imitari maluit. Sed ne honorem in patria, quem fugiebat, invitus assequeretur; relicta clam Britannia Armorica, per urbem Luteciam-Parisiorum Pontivum * petiit, pagum Morinorum; tunc silvis horridum, & magna ex parte incultum ac desertum: ubi presbyter factus, post varias hinc inde sedes, in eremo mari proxima inter Alteiam * & Quantiam * fluvios demum constitit; atque ab Haimone regionis duce, cujus filium e sacro fonte exceperat, primum ex ligno oratoria duo, unum sancti Petri, alterum sancti Pauli: dein ex lapide quadrato basilicam sub sancti Martini patrocinio ædificavit, ibidemque cum paucis sociis, quorum unus Wrmarius vocabatur, sanctissime vixit, vir sane multis virtutibus ac prodigiis, sed maxime recusatione ac contemptu delati sibi a fratre regni insignis.

^a le Pontbieu.^b l'Authie.^c la Canche.

L III.

Trevirensis monasteria excitata.

32.

Germanus fit monachus Luxovii.

Trevirensis ecclesiam tunc illustrabat Modoaldus episcopus, qui singulari in monasticen studio affectus, & tantum non monachus fuit. Duo virginum cœnobium in illa urbe condidisse memoratur: unum in suburbano palatio, ob id Palatiolum dictum, cui Basilissam præfecit: alterum sancti Symphoriani ad litus Mosellæ, in quo sororem suam, Severam nomine, abbatissam instituit. Sunt qui tertium addant Horreense, quod ad alterius Dagoberti principatum differre præstat. Ejusdem antistitis cura educandus, atque in liberalibus studiis instituendus traditus est Germanus abbas futurus & martyr, qui in solo Trevirensi ex genere senatorio procreatus, patrem Optardum; fratres vero Opthomarum & Numerianum habuit. In hac pietatis schola sæculum prius aversari ac contemnere, quam nosse & amare didicit. Hinc animo ejus insedit monasterii portum petere, ubi a mundi corruptelis tutus versaretur. Expetita prius a Modoaldo facultas, sed negata inconsulto principe.

ANN. CHR.
636.

cipe. At nulla remora potuit retineri pius adolescens; quin tribus sociis comitatus pergat ad Arnulfum Mettensem episcopum, qui, abdicata dignitate, tunc in eremo Horenbergeni vitam sanctam ducebat. Is pius adolescentem amanter amplexus, in proposito confirmavit, eidemque comam totondit. Tum aliquanto tempore apud se detentum, ad proximum Romarici monasterium, quod Bobolenus monachus vulgo Castellum appellatum tradit, transmittit. Ituc cum fratre Numeriano, quem ad sæculi itidem contemptum missis ad eum duobus e suis invitaverat, humanissime admissus, totum se jejuniis, vigiliis & orationibus mancipavit. Paullo post cum Chuane, eximie religionis viro ex genere Burgundionum, Luxoviense monasterium expetiit, quod sub Waldeberti abbatis disciplina tum florentissimum erat. Nobilissimi adolescentis vultus, sermo atque mores eum Waldeberto acceptissimum brevi reddiderunt. Erat in eo mortificationis, sanctæ religionis, & obedientie singularis amor, in summa tanta animi puritas, ut eum ad sacerdotii gradum promovere Waldeberto visum sit, tantoque ordine dignum universus Luxoviensium cœtus censuerit. Hi erant fructus Modoaldi episcopi sanctissimi: cujus etiam pontificatu sancti Maximini monasterium adeo claruit, ut monachorum numerus ad centenarium accrevisse dicatur sub Memiliano abbate. Exstat ^a diploma Dagoberto adscriptum, quo rex Modoaldo donationes præcedentium regum confirmasse, novasque de suo addidisse dicitur: in quo recensens ecclesias majori sancti Petri ecclesie subiectas, præ ceteris nominat cellam sancti Hilarii, quæ nunc appellatur sancti Maximini, cellam sancti Paulini & sancti Eucharri, & monasterium sanctæ Mariæ, Horrea dictum, ab eodem pontifice constructum.

^a Brovver. anal. Trevir. 10. 1.L IV.
Ermenfredus abbas Cusantia.^a Cusance.

Germani in cœnobio Luxoviensi socius fuit Ermenfredus, nobili ortus prosapia, & in aula Chlotharii regis educatus cum fratre suo Wandaleno. Mortuo eorum patre, aulicam vivendi rationem sibi parum tutam rati, facultatem discedendi postularunt, & privatam ambo vitam apud genitricem agere cœperunt. Sed nec ea contentus Ermenfredus, ad meliora aspirans, relicta domo cum rebus omnibus, Luxovium petiit, ubi sub Waldeberto mirificos brevi progressus fecit. Cum in eo adulta esset religio, ad locum suæ olim ditionis, Cusantiam * dictum, ædificandi monasterii causa missus est, ubi tricenos fere monachos congregavit, Luxoviensis instituti servantissimos: ipsum vero monasterium Luxovio subiecit. Inter alia miranda, Wandaleni fratris excessum e vivis divinitus cognovit. Ipsius denique obitum, qui VII. kalendas Octobris accidit, miracula non pauca consecuta sunt. Ejus corpus ad fratris exuvias in beati Johannis-Baptistæ Cusantiensi æde collocatum: qui locus nunc prioratus est monasterio sancti Augendi seu sancti Claudii subiectus, ex donatione Pontii archiepiscopi Vesontionensis.

Cum Jonas monachus acta sancti Eustasii abbatis scriberet (ea vero scribebat sub initia regni Chlodovei junioris) Audomarus jam episcopus erat Boloniæ & Teruanensis opidi, ut ipse Jonas loquitur. Has quippe duas urbes complectebatur Morinorum episcopatus, in quarum alterutra promiscue sedebat horum populorum antistes. Audomarus prope Constantiam urbem ad Rhenum, in vico Aurea-valle * nobilibus & piis parentibus ortus, ab iisdem pie educatus est. Nomen patri Friulfus, genitrici Domitta. Coniuge mortua & adulto Audomaro, Friulfus de relinquendo sæculo cogitavit, idemque consilium inspiravit filio. Hujus rei causa Luxovium ambo profecti, se suaque omnia Deo in manus sancti Eustasii abbatis tradiderunt, amboque Eustasius multa cum animi voluptate admisit. Audomarus brevi sub tanto præceptore & institutore vir perfectus evasit. Eodem tempore Acharius, & ipse monachus Luxoviensis, Noviomagensem regebat ecclesiam cum Viromandensi & Tornacensi. Vacante sede Teruanensi, Acharius Dagoberto regi auctor fuit, ut Audomarus in eam substitueretur. Supererant ad id usque tempus apud Morinos paganorum reliquiæ, quas novus & fervens antistes omnino abolere studuit. Divina suffragante gratia, res prospere cessit pro voto; nec ullum deinceps paganismi vestigium apud illos populos relictum fuisse dicitur. Hoc in opere auxiliares ministros habuit Bertinum, Mummolinum, & Ebertramnum Luxovienses monachos, doctrina & pietate præstantes, quos Waldebertus abbas, Eustasii successor, Audomaro in subsidium misit.

ANN. CHR.

637.

L V.

Audomarus fit episcopus Teruanæ.

^a Guldindal.

ANN. CHR.

638.
L V I.
Dagoberti o-
bitus, sepul-
ta, & pia fac-
ta.

* Espinay.

Paullo post Dagobertus rex in villa regia agri Parisiensis Spinogilo * ad Sequa-
nam, ex profluvio ventris interiit, ejusque corpus in proximam sancti Dionysii
basilicam delatum, sub arcu in latere dextro sepultum est, ubi hactenus ejus mo-
numentum ex ophite, liliis respersum visitur, Sugerii ætate erectum, aut restitui-
tum. Obiit xiv. kalendas Februarias: quem diem anniversaria precatione Dio-
nyssiani nostri, rituque sollempni hodie quoque celebrant, cum debita sane grati ani-
mi testificatione. Obiit, inquam, anno regni sexto-decimo, quos annos plerique
rerum Francicarum scriptores a Chlotharii patris obitu numerarunt, dum Hadria-
nus Valesius eos sexto ante anno, ex quo nimirum Austriae rex vivente patre
constitutus est, numerandos esse demonstravit. Accessit huic sententiae Carolus
Cointius, quam ego quoque novis argumentis propugnavi, tum in præfatione ad
Sæculum secundum, tum in disquisitione singulari, quæ existat ad calcem tomi ter-
tii Analectorum. Insculpta est Dagoberti, quale modo cernitur, monumento vulga-
ta historiola de ejus anima post mortem e potestate demonum per sanctos Diony-
sium, Mauricium, & Martinum liberata, quam scriptor gestorum Dagoberti pri-
mus retulit, aut forte commentus est: tametsi ejus meminit Ludovici Pii epistola,
libris areopagiticis præfixa. Sic fabellam narrant. Aiunt eo tempore, quo Dago-
bertum mori contigit, Ansoaldum Pictavensem episcopum, in Italiam legationis
causa profectum, trajecisse in Siciliam, atque adisse Johannem venerabilem ana-
choretam, cujus fama sanctitatis ita celebris erat, ut illum insulam adiret nemo,
nemo ex ea discederet, eo insalutato. Ansoaldum ab eodem interrogatum de moribus
Dagoberti regis; tum senem asseruisse, aliquando sibi forte dormienti virum canitiæ
venerandum adstare visum, admonuisse, ut mox surgeret, & pro salute Dagoberti
regis preces funderet. Cum vero id facere maturaret, se in mari Dagobertum ad-
vertisse in lembo vincitum & colligatum, quem demones multis plagis affectum,
in infernum pertrahebant. At supervenisse beatos Dionysium & Mauricium mar-
tyres, atque sanctum Martinum ab eo in auxilium vocatos, qui rogantem e pœ-
nis & vinculis eripuissent, & in cælum demum perduxerint. Hanc narrationem
retulerunt Aimoinus, Sigebertus, alique chronicorum confarcinatores: at dubiam
saltem reddunt Fredegarii, aliorumque ejus temporis auctorum hac de re silen-
tium, nedum ipsa narratio, non satis gravis ad persuadendum. Longe nobiliter de
Dagoberti obitu scripsit ejus æqualis Audoenus in libro primo de vita beati Eli-
gii, ubi relatis piis Dagoberti insignioribus factis; *His operibus*, inquit, *mirifice*
perfectis, mortuus est rex magnus & inclytus Dagobertus, & sepultus est in eadem
sancti Dionysii basilica sub arcu (sic transversam crucem vocant) *in latere dextro.*
Haud scio an meliori fundamento nitantur, qui spoliatas ab eo ecclesias produnt,
ut unam sancti Dionysii basilicam ex convectis rapinis locupletaret, nam præter
valvas ex fusili ære, quas ex Pictavensi sancti Hilarii basilica dicitur abstulisse, multa
sanctorum corpora ex aliis ecclesiis ab eo vi sublata perhibent, sancti Hilarii episcopi
Pictavensis, Firmini Ambianensis martyris, Patrocli Gratianopolitani, Hilari
Gabalitani, & Romani monachi: quæ quidem corpora hodie quoque Dionysiani
nostri ostendunt: an vero vi sublata, an potius precario accepta fuerint, non sa-
tis exploratum. Filios duos, Sigibertum ex pellice, & Chlodoveum ex Nanthilde
conjugæ susceptos reliquit Dagobertus, eisque regnum partitus est; Austria Sigi-
berto, Neustria cum Burgundia Chlodoveo attribuitis. Sigibertus octennis Cunibe-
to Coloniensi episcopo & Pippino majori-domus; Chlodoveus quadrimus cum ma-
tre Nanthilde Agæ majoris-domus fidei commendatus. Sigibertus multa cœnobia
condidisse aut dotasse perhibetur, ob pia facta in sanctorum numerum relatus.
Idem de Dagoberto seniore nonnulli perpèram affirmant, eum confundentes cum
Dagoberto Austriae rege, senioris nepote, Sigiberti filio, quem Satanacenses ut
martyrem colunt. In codice veterum legum, quas Dagobertus senior emendavit,
quædam læta sunt in gratiam monachorum, qualis est illa de plaga vel nece mo-
nachi in hæc verba: *Monachi, qui secundum regulam in monasterio vivunt, & illa*
dupluciter componantur secundum genealogiam suam; & reverentia sit Dei, & pax eis,
qui illi deserviunt.

Qui gesta Dagoberti scripsit auctor anonymus ante annos octingentos, Dago-
bertum regem, cum vitæ suæ periculum imminere cerneret, convocatis primoribus
palatii filium & uxorem commendasse tradit, atque matriculariis beatorum marty-
rum Dionysii ejusque sociorum, de villis Acuciaco & Cusduno; ad hæc de Magnovillari,
Medianovillari & Gellis præceptum fieri jussisse. Et quia invalescente ægri-
tudine calamus in manu ejus ita trepidaret, ut non valeret subscribere; ideo ro-
gasse dulcissimum filium suum HLudovium regem, ut signaculo sui nominis dona-
tionem firmaret, & Dado chartam offerret, & optimates illam subscriberent. Lu-
dicrum videri possit, Dagobertum rogasse puerum vix quadrimum, ut signo suo
regium præceptum subscriberet. Verum ita rem habere constat ex diplomate au-
thentico Chlotharii tertii, in charta ægyptiaca scripto, hanc donationem confir-
mantis, testantisque, genitore suum Chlodovium, dum adhuc adolescens, id est
puer, esset, cum avia sua Nantechilde & optimatibus regni subscripsisse litteris Da-
goberti, qui trepidante manu ipse subscribere non valeret. Quin etiam apud nos
sub tertia stirpe regia id in usu fuit, ut infantes ipsi lactentes donationes a paren-
tibus factas suo modo approbarent, ut Bessius^a observavit, vel tangendo chartam
donationis, vel spondentibus pro eis parentibus aut nutrice, se daturus operam, ut
illi adulti donationem ratam haberent. Fere consimile factum memini legere in li-
bro de vita sancti Porphyrii episcopi Gazensis, qui cum ab Arcadio imperatore fa-
cultatem idola evertendi postularet, & Eudociam augustam, tum prædicenda nati-
vitate Theodosii junioris, tum eidem recens nato benedictione impertienda, sibi pro-
pitiam reddidisset; augustam in quamdam accepti beneficii vicem jussisse, libellum
supplicem a Porphyrio scribi ad obtinendum quod petebat; eamque infanti e sacro
fonte egresso porrigi; cetera se curaturam dixit. Itaque Porphyrius libellum supplicem
scribi curavit; & infante baptizato, stetit in vestibulo ecclesiæ, præ manibus ha-
bens chartam supplicationis, quam infanti obtulit, rogans ejus pietatem, suas pre-
ces ratas haberi. Ad hæc bajulus infantis, uti ab augusta edoctus fuerat, accepta
charta, jussit fieri silentium; partemque chartæ legit. Mox charta involuta, sub-
jecit manum capiti infantis; illudque inclinavit. quo facto, clamavit coram omni-
bus, jussisse ejus potentiam ea fieri, quæ contenta erant in supplicatione. Hoc au-
dito, Arcadius supplicationem, estis ægre admodum, admisit, dicens, gravem qui-
dem esse petitionem; sed graviolem recusationem, quoniam hæc prima erat jussio
filii sui. Sic nonnumquam parentes, etiam principes, cum pueris suis quodam modo
repuerascunt. Sic Chlodovei pueri manum haud dubie direxit minister, ad subscri-
bendam patris Dagoberti donationem. Idem Dagobertus cellam sancti Dionysii de
Rulliaco^{*} in Biturigibus ad ripam Arnonis extruxisse traditur: sed incerta traditio.
Ejus situs est inter Exoldunum, Virzonem, & Masciacum. Illic supersunt vetera
monasterii rudera. Sub altari ecclesiæ crypta est longa pedes septuaginta, viginti
lata. Ad hæc idem rex plurima prædia monasterio sanctorum Vincentii & Germa-
ni apud Parisios, in his villam Cumbas in Briacensi territorio positam, donavisse di-
citur^b in diplomate Philippi Francorum regis eo nomine primi, ubi quædam de va-
ria ejus villæ fortuna referuntur.

Vix regnum mortuo patre inierat Chlodoveus, cum Bledegisilus archidiaconus
ecclesiæ Parisiensis castrum Bacaudarum, (sic factiosos & rebelles, tempore Dio-
cletiani exortos appellaverant) vulgo Fossatum dictum, ab eodem rege, vel potius
a Nanthilde genitrice loco ejus regnante, petiisse, & obtinuisse traditur: ubi ille
basilicam sub titulo sanctorum Petri & Pauli cum adjuncto monasterio molitus est,
eique Babolenum abbatem præfecit, annuente rege una cum Audoberto Parisiorum
antistite, qui ambo monasterium, Fossatense postea dictum, privilegiis concessis de-
corarunt. Positus est locus quinque fere passuum millibus supra Luteciam-Parisi-
orum ad Matronam fluvium, qui pænisulam efficit, plus amœnitatis, quam fertili-
tatis habentem. Jacobus Brolius, monachus cœnobii sancti Germani Parisiensis non
indoctus, libellum vulgavit de gestis sancti Baboleni abbatis, & de primordiis mo-
nasterii Fossatensis, auctore anonymo Fossatensi monacho sæculi undecimi, parum
accurato, qui Babolenum Fossatensem pro Baboleno Bobiensi, & pro Babone Pari-
siensis monasterii sancti Germani abbate temere usurpavit. Mirum quod eum itidem
non confuderit cum venerabili Theodulfo, cognomento Baboleno, qui, Jona mo-
nacho testante, quædam monasteria in Bituricensi ac Nivernensi pagis sub regula

Annal. Bened. Tom. I.

A a a ij

ANN. CHR.

638.

L VII.

S. Dionysio

facta donatio.

^a Bessy curm.
p. 103.^{*} Rully.Item S. Ger-
mani monaste-
rio.^b Labbe Mis-
cell. p. 579.

L VIII.

Fossatensis mo-
nasterii primor-
dia.

ANN. CHR.
638.

beati Columbani construxit. quem sane ipsum esse Babolenum Fossatensem abbatem facile crederem, nisi me moveret Jonæ silentium, qui alia recensens ejus Baboleni monasteria, Fossatensis non meminit. Exstat præceptio Chlodovei regis de Fossatensi monasterio, data regni ejus anno primo, *duci Archemaldo*, aliisque inscripta, in qua rex ait, se rogatu viri venerabilis, sibi que plurimum dilecti Blidegisili diaconi castellum, qui Fossatus vel castrum Bagaudarum appellatur, concessisse cum tota terra, quæ dicitur Varena, ad ecclesiam ædificandam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ ac sanctorum Petri & Pauli apostolorum, & monachos sub regula sancti Benedicti ibidem congregandos. Exstant item litteræ ipsius Blidegisili diaconi, quibus testatur se prædictum castrum ex munificentia Chlodovei regis accepisse, & constructio ibidem monasterio præfecisse egregium virum, nomine Babolenum, qui monachos regeret sub regula sancti Benedicti ad modum & similitudinem monasterii Luxoviensis. quæ litteræ scriptæ sunt anno tertio Chlodovei regis, subscribentibus Annoberto Senonensi metropolitano, Audoberto Parisiensi, aliisque episcopis & abbatibus fere ignotis. Has litteras edidit Jacobus Brolius, ac post eum Carolus Cointius, & Gerardus a Bosco, Oratorii presbyteri eruditi: quas tamen omnino sinceræ præstare nolim. Scriptor vitæ sancti Baboleni asserit, ab Audoberto seu Auberto Parisiensi antistite, qui in pervetustis indicibus a sancti Landærici decessor ponitur, Baboleno abbati privilegium in gratiam monasterii Fossatensis concessisse, ut tam ipse, quam successores ejus, liberi & securi ab omni inquietudine, tam ecclesiasticorum, quam laicorum, ibidem manere possint. sed hoc privilegium necdum visum est. Idem asserit, venerabilem patrem Babolenum & beatum Furseum construxisse ecclesiam in loco, qui dicitur Campus, posito inter Gornacum & Latinacum in agro Parisiensi; eamque ab Audoberto Parisiorum episcopo dedicatam fuisse; ac duo ejus altaria, unum in honorem beatæ virginis Mariæ, alterum sub patrocinio beati Petri apostolorum principis consecrata; ubi postmodum, renovata ecclesia, sanctis Baboleno & Furseo duo altaria erecta sunt, quæ quidem veri magis proxima crediderim, quam quæ scribit idem auctor de Sigofrido monasterii sancti Vincentii seu sancti Germani extra muros Luteciæ positi abbate, quem a Chlodoveo rege legatum in Hispanias missum, & Casaraugustæ comprehensum jussu regis Hispaniæ, ac carcere inclusum fuisse: interim Chlodoveum Baboleno Fossatensi abbati monasterium beati Vincentii commississe, quod per octo annos prudenter, diligenterque administraverit. quo tempore cæco ad portam Luteciæ lumen restituerit, ob idque a rege donatus fisco regio, cui nomen Valentonium est. Sane hic locus hæcenus pertinet ad monasterium nostrum Vincentianum: verum an hac occasione eidem provenerit, ignoramus; neque id evincere valet testimonium auctoris haud satis gravis, qui Babonem, ut jam dixi, Vincentianum abbatem forte cum Baboleno confundit; neque apparet unde id acceperit, quod de Sigofridi legatione Hispanica commemorat. Ceterum qualiscumque sit iste auctor, vera esse credimus, quæ testis domesticus de sui monasterii origine scripsit, etsi nullo alio ejus temporis testimonio confirmari possint. Monasterium Fossatus inter ea monasteria numeratur, imperante Ludovico Augusto, quæ solas regi orationes debebant.

ANN. CHR.
639.
LIX.
Elnonense monasterium conditur a sancto Amando.

U Num e præcipuis, quæ sanctus Amandus excitavit, monasteriis insigne in primis fuit Elnonense, tribus leucis distans ab urbe Tornaco, inter duos positum amnes, Scarpum & Elnonem, a quo nomen primitus accepit, postmodum sancti Amandi ab auctore cum adjuncto opido appellatum. Locum penitus incultum, silvisque obsitum a Dagoberto rege obtinuit Amandus, testante Milone monacho; exstatque hac de re apud Miræum diploma, datum anno regni Dagoberti undecimo, sed vitiatum. Hoc monasterium sub finem ipsius regni, vel initio regni filii ejus Chlodovei, conditum fuisse intelligimus ex Jona Bobiensi monacho, qui in præfatione ad acta sancti Columbani ejusque discipulorum, quam anno tertio a morte Bertulfi abbatis, hoc est sexcentesimo quadragesimo tertio, scribebat, ait se jam per triennium oceani oras lustrantem sæpe permeasse lentam paludem Elnonis ob venerabilis Amandi pontificis suffragium, qui his constitutus in locis veteres Scambrorum errores evangelico mucrone coercerat. Illic duplex condita primum basilica, una in honorem beati Petri apostolorum principis: altera sub patrocinio sancti Andree apostoli. quod ex Philippo ab Eleemosyna discimus. ubi mirari subit

ANN. CHR.
639.

negligentiam Baudemundi, primi vitæ sancti Amandi scriptoris, qui, cum monachus esset Elnonensis, ne quidem sui monasterii originem commemorat, contentus dicere, sanctum Amandum sepultum fuisse cum magnifico honore in loco, cui vocabulum est Helnone, ubi multa fiunt ejus orationibus beneficia. Nec multo accuratior fuit Milo, & ipse Elnonensis monachus, tamen ea, quæ a Baudemundo fuerant omissa, supplere professus est. Meliores sane rerum suarum scriptores exigebat tam illustre monasterium, cujus de origine, si tam exilia & jejuna scribimus, non indigentia nostræ, sed veterum incuriæ imputandum est. Non alium quam Amandum ipsum principio huic monasterio præfuisse plerique existimant, nec nisi post annos aliquot Ursum ei ab eodem substitutum fuisse, cui Jonas seu Jonatus postea successerit. Mihi perquam veri simile fit, hoc de loco interpretandum esse Albini Flacci seu Alcwini epigramma quinquagesimum nonum, in quo agit de oratorio sancti Martini, constructo ante monasterii læpta. Certe præcedentia & sequentia ferè epigrammata pertinent ad monasterium Elnonense. Huc illud epigramma referre juvat, saltem ob memoriam sancti Amandi. Neque enim in tantis angustiis versus quoque ad reparandam vetustatem repudiandi sunt.

*Martinus meritis Domini condignus amore,
Qui sibi sacratam hanc regit ecclesiam:
Egregius præsul toto præclarus in orbe,
Torona pausans pastor in urbe pius.
Hæc domus alma Deo prima est fundata tonanti,
Ante alia & sacri septa monasterii.
Crevit honor horum, Domino donante, locorum,
Et major Domino est edificata domus.
Dum sanctus præsul hic inhabitavit Amandus,
Crevit honor patris, crevit & iste locus.*

Alcwinus ipse in epitaphio sancti Amandi, quod epigramma est sexagesimum quintum, testatur eum, post prædicationis evangelicæ labores & sæculi tumultus, in Elnonensi monasterio contemplativos fructus decerpisse. Hæc est sine dubio opidi sancti Amandi parœcialis ecclesia, quæ sancto Martino sacra est.

Hæc cum ita sint, mirari satis non possum, qui fieri potuerit, ut Elnon Tornacensis pagi fluviolus ad Nantuates translatus sit, & quæ in Elnonensi Gallia Belgicæ monasterio acta sunt, in Nantuacensi facta dicantur. Hinc Nantuacensis monasterii primordia tributa sancto Amando Trajectensi episcopo, quem etiam ibidem sepultum fuisse, atque hæcenus honorari tradunt. Nec id recens inventum, sed vetus fabella potius, quam traditio, antiquis loci monumentis, & martyrologiis consignata. Ad hæc asseritur a Simeone Guichenone libellus de vita sancti Amandi in ejus rei argumentum. Verum, quisquis sit Amandus ille, quem uti conditorem suum colunt, & cujus reliquias venerantur Nantuacenses nostri, tam distat a Nantuacensi monasterio Elnonense, quam Scaldis a Rhodano; Menapii Gallia Belgicæ populi seu Tornacenses a Sebastianis*, quibus Nantuacense monasterium attribuitur. Spuria sunt instrumenta, quæ Gregorio Magno & Childerico regi adscribuntur apud Guichenonem^a: tamen haud negaverim, jam inde a sæculo septimo existisse Nantuacense monasterium, sive a sancto Amando Trajectensi episcopo, seu a quovis alio conditum fuerit. quod in medio relinquere malim, quam temere definire. Nullius ejus loci abbatis nomen nobis compertum est ante Syagrium, cujus rogatu concessum est Pippini regis diploma^b pro immunitate cœnobii Nantuacensis, quod est constructum, inquit, in honore beatæ Dei genitricis Mariæ, & sancti Petri apostoli, vel ceterorum apostolorum. Alia charta cujusdam Ansmundi & uxoris ejus Cæciliae tempore Godelfadi abbatis inscripta est *Domino, & sacrosanctæ ecclesiæ in honore sancti Petri apostolorum principis, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, & sancti Michaelis archangeli*; data regnante & imperante domino nostro HLudovico anno quarto. Nulla uspiam in illis mentio sancti Amandi, quem modo Nantuacenses alterum cum beato Petro patronum agnoscunt. Mihi vero dubium nullum est, Nantuacenses, vocum affinitate deceptos, pro Nantensi pagi Vaurensis monasterio, quod a sancto Amando institutum fuisse constat, Nantuacense usurpavisse, uti Elnonem in Nan-

L X.
Nantuacense monasterium cum Elnonensi perperam confutum.

* le Bugé.

^a Guichen. Bugé prob. p. 212. & 217.^b Ibid. p. 213.

ANN. CHR.
639.

tuadem transferunt. Sed hæc postea suo loco accuratius expendenda. Ceterum monasterium Nantuadis recensetur inter illa, quæ tantum dona sine militia dare debebant tempore Ludovici augusti. quod argumento est, locum hunc non incælebrem tunc exstitisse.

L X I.
Furcus in Britannia suscipitur a Sigeberto.
a Bedæ lib. 3. c. 18. & 19.

Paullo ante hoc tempus, sed incerto anno, Furcus nobilissimo in Hibernia Scottorum ortus genere, relicta cum suis omnibus patria, in insulam Britanniam^a transit, & in provincia orientalium Anglorum substitit. His imperabat tunc temporis Sigebertus, bonus, religiosus, doctusque princeps, qui dudum in Gallia, ubi Redwaldi regis, inimici sui, metu profugus exulabat, christianus factus baptizatusque fuerat. Inde, omni apud Francos barbarie deposita, domum reversus, regnoque post æmuli mortem & Reopwaldi fratris sui potitus, mox ea quæ in Galliis bene disposita observaverat, servare cupiens, scholam instituerat, in qua pueri litteris erudirentur, popularibusque per Felicem episcopum, natione Burgundionem, catholicam fidem infuserat; sic rerum cælestium amore captus, ut tandem, relicta regni negotiis, & cognato suo Egrico commendatis, qui & antea ejusdem regni partem moderabatur, monastica veste & tonsura susceptis, in monasterium, quod ipse construxerat, se se receperit. Id factum haud dubie hortatu & persuasione Furci, qui in patria vitam monasticam professus, visisque cælestibus eruditus, relicto natali solo, a Sigeberto benigne exceptus fuit, multosque Anglos præceptis & exemplis ad christianam religionem adduxit, ceteros in ipsa fide confirmavit; ac nobile monasterium condidit, fundum & impensas suppeditante rege, qui in illo forte monasterio se divino cultui mancipavit. Post hæc Furci animum incessit desiderium solitariæ vitæ. nec mora, germano suo Foillano relicta monasterii cura, conventus ab eo germanus alter Ultanus, qui post diuturnam monasterii probationem ad eremiticam vitam transferat. Verum ex solitudine a rege ob ingruentes causas revocatus, cum provinciam gentilium incurfione turbatam animadverteret, nec monasticum ordinem congrua illic tranquillitate frui posse; in Galliam trajecit, ubi a Chlodoveo Francorum rege & Erchinoaldo patricio seu præfecto palatii, quem majorem-domus alio nomine appellabant, honorifice acceptus est.

L X I I.
Sigebertus ex monacho dux factus.

Vix ex orientalium Anglorum provincia Furcus exceleserat, cum Penda rex Merciorum paganus bellum illis indixit. Hi se viribus inferiores arbitrati, Sigebertum jam monachum supplices convenire; rogare, ne se in tanto discrimine deserat; si ipsum habeant ducem, salva fore omnia. Ille vero supplicum precibus & lacrymis nihilo magis cedens, invitus demum ac reluctans e monasterio educitur, & dux bello præficitur. Sed ipse, monasticæ professionis non immemor, inter confertos hostium globos, pro armis non nisi virgam gestare voluit, longe religiosior Constante illo, Constantini tyranni filio, quem pater ex monacho cæsarem primum, deinde augustum creavit, & bellicis expeditionibus præfecit contra Honorium imperatorem. Non desunt similia in consequentibus exempla, & quibusdam monachis regis stirpis adeo arma tractare non incongruum visum est, ut etiam ex his nonnulli conjugia inire non dubitaverint. Verum religiosus princeps Sigebertus in ipso prælii articulo una cum rege & cognato suo Egrico cæsus est, deletus ac dissipatus exercitus; regnumque relictum Annæ optimo regis stirpis principi, qui & ipse postea ab eodem Merciorum rege occisus est.

ANNALIS ORDINIS S. BENEDICTI

ANN. CHR.
640.

LIBER TERTIUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 640. ad annum 649.

ANNUS hujus sæculi quadragesimus, magnorum virorum, in primis Arnulfi ex episcopo Mettensi monachi & eremitæ, ac Bertulfi abbatis Bobiensis; necnon Eadbaldi Cantuariorum regis obitu insignis fuit. Arnulfus ex Romarici monasterio ingressus in eremum, ibidem cum aliquot monachis inter feras sanctissime vixit; idem admittens leprosos, quibus cum eximia humilitate ministrare solitus erat, ita ut vilia quæque, etiam coquinæ; officia vir tantus non abhorreret. Cum extremus instaret vitæ dies, mox præsto adest cum monachis suis Romaricus, ultimos sanctissimi pontificis spiritus excepturus. Tum vir sanctus ad eum: Jam, inquit, instat dies, quo supremo Judici sistendus sum. Quid vero acturus miser, qui nihil boni in hoc sæculo gessi; immo criminibus undique vallatus coartor! Ora itaque pro me, bone vir, & Deo dilecte, ut scelerum veniam merear. Eo animam agente, lector pro more sacrosantum Christi evangelium inter psallentium & lugentium cantus & gemitus personat. Dein Romaricus extincti corpus ea qua par erat dignitate & veneratione in monasterio Habendeni humandum curavit. Verum anno vertente Goëricus; Arnulfi in sede Mettensi successor, assumtis secum duobus episcopis, Paulo Virdunensi & Theodefrido Tullensi, cum suo clero ad montem sanctum pergit, sacra membra e tumulo cum congrua reverentia effert, in urbem transfert, & in suburbana sanctorum apostolorum basilica deponit, quæ postmodum ab ejus nomine sancti Arnulfi dicta est. Huic monasterio tum præfuisse videtur Arnegisilus abbas; cujus mentio est in libello de vita sancti Arnulfi, quem anonymus ejus loci moñachus conscripsit, & Chlodulfo Mettensi antistiti, filio ejusdem Arnulfi, nuncupavit. Eundem Umno quidam interpolavit Caroli Calvi principatu; cujus genus ex sancto Arnulfo per Ansbertum & Bliithildem, ut regi gratum se præberet, deduxit. Arnulfi obitus xvii. kalendas Septembris; translatio xv. kalendas Sextiles accidit. Porro hunc mortis annum assignat Sigebertus, quem secuti sumus, deficiente magis idonea auctoritate.

I.
Arnulfi episcopi Mettensis obitus.

Tertio ab Arnulfi obitu die pariter e vivis excessit ejus consanguineus Bertulfus abbas Bobiensis, post annos regiminis tredecim a morte sancti Attalæ sui decessoris:

II.
Bertulfi iterum abbatis Bobiensis.

ANN. CHR.
640.

EO abbate Baudacharius monachus, cum aliis triginta vineæ adversus aves & feras custodiendæ deputatus, cum nihil haberet præter modicum panis ad reficiendos fratres, orando impetravit a Deo anatem, qui tot fratribus exaturandis suffecit, augente fide quod dapibus deerat. Ex quo intelligitur, sancti Columbanus discipulos, quos a carni esu abstinuisse constat, non tanta religione avium esum sibi interdixisse. Ea persuasio cum apud nostros invaluisset sæculo nono, Aquisgranensis synodi patres in octavis natalis Domini & paschæ volatilius usum permiserunt: tametsi plerisque religiosioribus persuasum erat, hunc nequaquam a sancto Benedicto permissum fuisse. quod antiquiores regulæ commentatores, Smaragdus & Hildemarus, docent. Confer ea, quæ de sancti Isidori regula superius a retulimus. Bertulfi abbatis gesta quædam litteris mandavit Jonas monachus ejus æqualis. Eundem Frodoardus Remensis canonicus metro reddidit: ex cujus carmine discimus nomen illius Victorini energumeni, cui aliquando, cum expleto psallendi, id est primæ, officio una cum fratribus *secunda dici hora* e basilica egrederetur, Bertulfus sanam mentem restituit.

a *Supra lib.*
12. num. 42.
b *infra lib.*
17. n. 57.III.
Bobolenus
successor
b *ital. fac.*
no. 4. col. 1330.

Ei successit in Bobiensi regimine Bobolenus seu Bobulenus abbas, non ex Atticorum genere oriundus, ut fert ejus elogium^b apud Ughellum, sed Burgundionum, asserente Jona Monacho, qui ejus patrem Winnocum laudat in libro de vita sancti Columbanus abbatis. In eodem elogio Bobulenus dogmata majorum accurate servasse, & a subditis fervari curasse dicitur, prout a beato Columbano edoctus fuerat. Interdium labori & jejuniis per noctes vigiliis & orationi indefessus vacabat. Idem in se durior, in ægotantes fratres benignissimus. Ejus tempore centum & quadraginta monachi in monasterio Bobiensi debebant sub regula *sanctæ memoria Benedicti vel reverendissimi Columbanus*.

S. Benedicti
regula illic fer-
vata.

Non placent hæc verba Ferdinando Ughello, indigne ferenti, quod Columbanus pro sancto habitus, a pontifice dumtaxat reverendissimus appelletur; & quod mentio fiat de regula sancti Benedicti, de qua nullum apud Bobienses testimonium a se repertum dicit ante Lucii secundi pontificatum: denique quod sub disjunctione regulam *sancti Benedicti vel Columbanus* nominet, quasi Theodoro pontifici, ait Ughellus, ignotum esse potuerit, quam regulam Bobienses profiterentur. At mirum est ignorare potuisse virum doctum, qui tot vetera instrumenta legerat, hanc particulam disjunctivam passim conjunctive usurpari. Jam vero sanctum Columbanum *reverendissimum* a pontifice appellari non magis ejus sanctitati obstat, quam quod Gregorius Magnus sanctum Germanum Capuanum episcopum, cujus animam in cælos evolantem sanctus Benedictus suspexerat, *virum reverendissimum* vocat. Ceterum non omnia monumenta cœnobii Bobienses vidit Ughellus, qui, si librum de miraculis sancti Columbanus medio sæculo decimo scriptum, si Gerberti epistolam perlegisset; amplius ducentis ante Lucium secundum annis regulam sancti Benedicti apud Bobienses, & quidem ante omnium retro memoriam receptam, immo in ipso, de quo agitur, Theodori pontificis privilegio, uti jam tum credebatur, expressam fuisse comperisset. Quæ regula suo tempore a Bobiensibus servaretur, ignorare non potuit Gerbertus, Bobiensis quondam abbas, postea Romanus pontifex sub nomine Silvestri secundi. Is vero in epistola^c ad Bobienses suos: *Qui Regulam*, inquit, *sancti Benedicti professi estis, & pastorem deserendo abjecistis, colla tyrannidis sponse subdidistis*. Nihil his verbis expressius.

c *Gerbert. ep.*
18.d *Anonym. c.*
23.

Ad hæc monachus Bobiensis anonymus, qui librum de miraculis sancti Columbanus composuit ante medium sæculum decimum, quo itidem sæculo desinente, Gerbertus scribebat, privilegia sanctæ sedis apostolicæ^d laudat, scilicet Honorii, Theodori, Martini, Sergii, Gregorii, Zachariæ, & aliorum, suo monasterio concessa, ex quibus idem auctor recitat fragmentum privilegii, inter alia decernentis, ut, si monachi Bobienses, tepidi in Dei amore, & in institutis patrum torpentes quandoque existant, secundum regulam ab abbate, id est a patre monasterii, corrigi debeant. Si autem & ipse abbas in ignavia aliqua contra instituta patrum & regulæ tenorem fuerit deprehensus, & in aliquam finistram partem inclinatus; a sede apostolica, sub cujus constitutione consistit, corrigatur. quæ omnino verba, sed mendose, in Theodori privilegio leguntur apud Ughellum. Sed ne, quamvis illa regula, ambigeremus, Placentinum episcopum prædictus anonymus compellat his verbis: *Non vales tuum episcopatum regere, & monachos secundum Regulam sancti Benedicti*

ANN. CHR.
640.

Benedicti gubernare. quam scilicet regulam idem auctor in laudato, ut credere præest, Theodori diplomate legerat, dato Constantini anno secundo, consulatus primo, indictione prima, quæ anno ejus sæculi quadragesimo-tercio conveniunt. Verum Jonas, qui sanctum Columbanum, ejusque discipulos laudandos susceperat, unius Columbanus laudat regulam, cum Benedictinæ accessio nihil faceret ad ipsius institutum. Ejus prologus ad vitam sancti Columbanus, *Domini eximii, & sacri culmi regimine decoratis, religionisque copia fultis, Boboleno & Vvaldeberto patribus inscriptus est*; & in ipso vitæ contextu memoratur non semel Winnocus presbyter, pater Boboleni, *qui nunc*, ait Jonas, *Bobienſi cœnobio præſt*. Non ergo Italus fuit, ut Cointio visum est, ex mera conjectura.

IV.
Eligii & Audoeni ordina-
tio.

Cum Jonas acta Eustasii abbatis Luxoviensis scriberet, (hæc vero scribebat tertio fere anno a morte Bertulfi Bobiensis, ut ex præmissis ejus prologo constat) Eligius jam Viromandensis ecclesiæ pontifex erat, eoque nomine ab eo in eisdem actis laudatur. Anno superiori electus fuerat in locum Acharii episcopi ex monacho Luxoviensi. Electus non se permisit sacerdotem consecrari, ait Audoenus, *nisi sub mormula clericatus aliqua temporis curricula exegisset*. Hæc probatio unius fuit anni. Eodem tempore electus est Audoenus post Romanum in sedem Rotomagensis, a Deodato Matifconensi episcopo presbyter ordinatus. Tum ambo convenientes in civitatem Rotomagensis *quarto-decimo mensis tertii*, seu Maii; *tertio anno Chlothovei, juvenculi adhuc regis, die dominico ante Litanias*, episcopi consecrati sunt. Hoc palmari argumento se muniunt, qui Dagoberto regni annos sexdecim a morte Chlotharii patris tribuendos esse contendunt, ejusque obitum summovent ad annum sexcentissimum quadragesimum quartum: propterea quod dies dominica ante litanias rogationum anno quadragesimo-sexto coincidebat cum die quarta-decima mensis tertii: quibus notis Audoenus annum suæ consecrationis designat. Nec placet quod contrariæ sententiæ patroni, qui Dagoberti obitum sexto ante anno illigant, hunc Audoeni contextum interpolatum causantur. Magis arridet alia Cointii solutio; ita hunc locum dispungentis, ut Audoenus & Eligius Rotomagum ordinationis causa accesserint quarto-decimo die Maii: at ordinatio dilata fuerit in octavam post diem, quæ dies hoc anno quadragesimo dominica erat ante solemnes rogationes. Verum huic solutioni id obstat, quod in Noviomenſi ecclesia sancti Eligii ordinatio ante annos octingentos celebrata est *pridie idus Maii*, ut in veterimo ejus ecclesiæ kalendario deprehendi; atque adeo Eligii ordinatio ipsa die Maii quarta-decima peracta tunc censebatur, non dominica sequenti, ex traditione ecclesiæ Noviomenſis. Verum, libratis aliunde in oppositum invictissimis argumentis, id unum reponi posse video, quod, etsi sancti Eligii depositio haud longe post ipsius obitum in divinis officiis celebrata sit; non tamen statim ejus ordinatio (quod etiam de Audoeni consecratione dicendum) sacris ejus ecclesiæ fastis adscripta, & peculiari cultu honorata est, sed post annos forte centum, immo & ducentos. Eos vero qui hanc ordinationem primi ecclesiæ suæ kalendariis inscripserunt, ex loco Audoeni, obvivo quidem sensu, sed non bene intellecto, eam reposuisse pridie idus, seu quarta-decima die mensis Maii, quæ vicesima-prima die reponenda erat. Hunc locum, sane difficilem, sic explanare visum est in nostræ chronologiæ fundamentum.

a *Audoen. lib.*
2. de vita S.
Eligii. c. 2.

Domnolo abbati quædam prædixit Eligius, quæ hoc loco nobis videntur commemoranda. Forte is Eligium visitandi causa convenerat. Cum vero diutius apud eum commoraretur, vir sanctus aliquando eidem post quietem evocato suavit, quanto citius ut domum rediret, nam quædam in ejus monasterio perperam acta esse, sibi que visa ædificia corruisse. Mox Domnolus nulla mora redit ad monasterium: ubi comperit duodecim monachos, abjecto proposito, demonis instinctu aufugisse, & diversos passim vagari, ad sæcularia prolapsos. Tunc probato Eligii vaticinio, abbas fugitivos persequi jubet; & ex eis quidem nonnullos in monasterium revocavit; ceteros nusquam assequi & comprehendere potuit. Cujus loci abbas fuerit Domnolus iste, incertum, an forte sancti Martini Tornacensis, cujus abbati Baldredo^b vir Dei mortem prædixit, nisi in Noviomenſi monasterio maneret, nisi si Domnolus abbas idem sit cum Domnione abbate cœnobii Navenſis apud Biturigas, a Sulpicio episcopo exstructi, quod Eligius, Lemovicis adeundo, idemdem frequentabat.

V.
Domnolo ab-
bati prædicta
monasterii de-
solatio.b *7. lib. 14.*
n. 67.

ANN. CHR.
640.
VI.
Eadbaldo re-
gi Cant. succe-
dit Earconber-
tus.
a Bedæ lib. 3.
c. 8.

Earcongota
ejus filia sanc-
ta.

b. v. supra
lib. 11. n. 10.

VII.
Itta & Ger-
trudis Deo
consecratae.

Nivialense
monasterium
conditum.

Hoc ipso anno Eadbaldis rex Cantuariorum mortuus Earconberto filio regni gubernacula reliquit in annos amplius quadraginta. Christianæ religionis studium in filio non impar, utpote qui primus regum Anglorum idola in toto regno penitus destrui & quadragesimæ jejunium accurate observari sub gravibus pœnis curavit. Hujus filia Earcongota, ut condigna parenti soboles, magnarum virgo virtutum, in monasterio Brigenfi seu Eboriacensi, quod a Fara nobilissima abbatissa constructum erat, divino cultui se se addixit. Is enim mos tum erat apud Anglos, ut, cum necdum multa in regione Anglorum monasteria exstarent, multi utriusque sexus ex insula Britannia, monasticæ gratiæ professionis, Gallias adirent; & puellæ quidem in Brigenfi, vel Calenfi, aut in Andilego monasteriis erudirentur. Illustres præ ceteris fuit Earcongota, Eadbaldi, ut mox dicebam, & Sexburgæ reginæ filia, quæ, imminente mortis suæ die, sibi divinitus in somnis præsignata, monasterii Eboriacensis casulas seu cellulas, in quibus infirmæ Christi famulæ versabantur, circumire cœpit, omnium se precibus humiliter commendans, earum maxime, quæ vel ætate maturiores, vel probitate morum insigniores erant. quippe imminere obitus sui diem, quem ostento ipsa in quiete intellexerit, sibi nimirum apparuisse albatum hominum turbam, monasterium intrantium, qui dicerent, se venisse ut aureum numisma ex Cantia istuc allatum repeterent. Nec vana oraculo fides: nam hæc ipsa nocte, sub auroram, ex mundi tenebris ad æternam lucem migravit. Tum auditi angelorum concentus a fratribus nonnullis, qui in aliis ædibus seorsim a cœnobio virginum degebant. Sepultum est corpus ejus venerabile in basilica b. sancti Stephani protomartyris, ubi miram fragrantiam cunctis, qui adstant, fratribus & fororibus post triduum exhālasse dicitur, cum, lapide quo monumentum tēgebatur amoto, altius ipso in loco reponeretur. Hæc in antecessum dicta, quæ serius, sed incerto anno, contigerunt, forte sub Ethilberga abbatissa, ipsius Earcongote matertera, quæ monasterium post sanctam Faram rexit.

Post mortem Pippini majoris domus Sigiberti in Austria, quem veteres Seniores, recentiores Landinensem à villa ejus Landino appellant; Itta seu Iduberga ejus conjux, annos nata circiter octo & quadraginta, cum a multis nihilo minus precis ambiretur, auctore Amando episcopo, velo suscepto, se & sua Deo consecravit. Superstitibus eorum liberi erant Grimoaldus, qui postea præfectus palatii loco patris per Austriam fuit; Begga, quæ Ansigifilo filio sancti Arnulfi nupta, Pippinum juniorem, Pippini regis patrem, procreavit; & Gertrudis virgo, cui mater, ne ad illecebrosas hujus mundi voluptates pertraheretur, arrepta fornice, capillos in coronæ similitudinem abscidit, post paullum a sacerdotibus velandæ, quod argumento est; id tum in more positum fuisse, ut sanctimoniales & virgines Deo sacræ sic tonderentur. At nonnis velatis, quæ in crimen lapsæ essent, capillos radi præcipit concilium Liptinense. Anonymus beatæ Gertrudis vitæ scriptor, gravis & æqualis, tradit, cum Pippinus virginis parens Dagobertum, Austrasiarum tunc regem, ad epulas invitasset; procacem quemdam adolescentem, Austrasiarum ducis filium, eo venisse, & a rege atque Pippino Gertrudem sibi in matrimonium petiisse: quæ petitio cum regi placuisset, Dagobertum à puella quæsiisse, an adolescentem hunc, auro & serico nitentem & suffarcatum, habere sponsum vellet. At puellam indignabundam cum juramento affirmasse, nec hunc, nec quemquam alium mortalem, sed Christum Dominum ac Deum suum, sponsum se umquam habituram, quo audito, adolescentem quidem rubore atque ira turbatum recessisse; Dagobertum vero ac principes tantam in tenera virginē constantiam admiratos, eamque post id factum regi in primis magnopere caram fuisse. Hinc Gertrudem, tuendæ virginitatis causa, in Franconiâ clam se subduxisse comminiscitur interpolator: quod viri docti alteri Gertrudi, quæ Carolo Magno regnante vixit, tribuendum arbitrantur. Gertrudis tam læta de cæsis capillis, quam sæculares puellæ de compositis criminibus gloriari solent, præ gaudio gestiebat, quod pro Christo coronam in capite gestaret.

Post hæc Amandus Ittam flagitabat, ut monasterium sibi, suæque filia construeret, quo a sæculi corruptelis & illecebris remotiores, tutioresque essent. Huic erat inter alias præclara villa in Brabantio posita, Nivialla nomine, seu Nivigella, recentioribus Nivella, nunc opidum inter Bruxellas & Montes-Hannoniæ, a Nivialla vico; Leodicum inter & Trajectum ad Mosam posito, distinguendum. Hic locus condendo cœnobio virginum opportunus visus est; statimque arti-

fices operi manum admovent; eidemque perfecto & absoluto Itta Gertrudem filiam suam abbatissam præficit. Annorum quatuordecim erat Gertrudis, cum, amisso patre, consecrata Deo est decisione capillorum. Verum nonnisi post annos septem sacrum velamen accepit, iniitque regimen monasterii. Id constabit ex iis, quæ suo loco dicturi sumus.

Dum hæc in Brabantio geruntur, Salaberga de transferendo tutiorem in locum monasterio cogitans, auctore Waldeberto abbate Lugdunum-clavatum se recipere, ibique, ut munitissima in arce, cum suis consistere decrevit. Cum enim cœnobium illud, quod in paterno fundo condiderat, in confinio duorum regnorum, Austriæ scilicet ac Burgundiæ, positum, bellorum, quæ de finibus subinde inter illorum reges excitabantur, tumultibus expositum ac pervium esset; verita prudentissima mulier, ne imbellis ac innocens sexus militari obnoxius esset injuriæ, cum Waldeberto tractare cœpit, quid consilii hac in re caperet. Eorum sententia fuit, ceteris locis præferendam esse urbem Laudunum, quam Lugdunum præcise vetus auctor, alii Lugdunum-clavatum discriminis causa nuncuparunt. Nec vanus fuit Salabergæ aut muliebris pavor, nam post aliquot annos, exorto Theodericum inter & Dagobertum Austriæ regem internecino bello, vastati confinium agri, direptæ villæ ac combustæ, nec ipsis etiam templis ac Sanctorum reliquiis parsum est. Ex quo manifeste patuit, mulierem sanctam divino consilio hanc cladem prævertisse. Itaque Salaberga paternas sedes & cœnobium a se illic constructum reliquit, ac Waldeberto comite, eodemque consilii auctore, cum virginibus amplius centum, quas partim ex nobilibus liberis, partim ex puellis suis ad Dei cultum congregaverat, in eam urbem commigravit, atque ab Attilone episcopo, Chagnoaldi successore, cum clero honorifice occurrente, in urbem deducta est, natura loci munitissimam, & Wandalis, Alanis, Hunnis, ceterisque Germaniæ & Scythiæ feris nationibus usque ad id tempus inaccessam. Malignos spiritus ad ingressum venerandi agminis ex urbe diffugisse vetus auctor tradit. Illic Salaberga nobile & amplum condidit cœnobium cum basilicis septem, ex quibus sua ætate, hoc est sæculo duodecimo, quinque superfuisse Hermannus a monachus affirmat, maximamque sanctæ Mariæ Profundæ appellatam, cujus etiam nunc quædam restant vestigia. Aliæ basilicæ seu oratoria erant sancti Michaelis & omnium angelorum, quæ secunda basilica erat: tertia sancti Johannis Baptistæ, & omnium patriarcharum & prophetarum: quarta beati Petri, omniumque apostolorum. Præter has quatuor, constructæ ad ingressum monasterii, quinta in honorem sanctæ Crucis: sexta in honorem sancti Apri martyris: septima in honorem sanctæ Mariæ Magdalene: ex quibus quinta & sexta Hermannii tempore destructæ erant. Nunc vero una restat sancti Johannis Baptistæ basilica, cum monasterio, quod virorum est ordinis nostri ab annis fere sexcentis. Brevi confluentibus istuc nobilium Francorum filiabus, puellæ fere trecentæ congregatæ sunt. Has Salaberga in turmas divisit, quæ sibi vicissim succedentes, juges ac perennes Deo laudes, more Agaunensium monachorum, virginumque Habendensium, die noctuque concinerent. Hinc necessariæ erant tanto virginum numero plures basilicæ, ex quibus quatuor primæ interiores erant: tres aliæ ad introitum monasterii, ad usum tum monachorum, qui sanctimonialibus sacra ministrabant, tum domesticorum ac famulorum, tum sæcularium.

Hoc eodem anno, vel insequente, moritur Nanthildis seu Nantechildis regina, Dagoberti olim conjux, postquam filii sui Chlodovei tutelam quadriennio administrasset; & in basilica sancti Dionysii juxta Dagobertum, atque in eodem quo ipse monumento sepelitur. Moriens villas, quas a Dagoberto & a Chlodoveo filio dono acceperat, variis sanctorum basilicis legavit; in his Latiniacum, villam pagi Briegii, basilicæ Dionysianæ assignavit, necnon pretiosissimum quoddam monile suum, quod aureæ cruci ab Eligio factæ insertum fuit. Ita in gestis Dagoberti, ubi tamen præmissum legitur, Dagobertum eidem basilicæ præceptum fecisse de Latiniaco villa, quæ sita est in territorio Meldico, quam ipse rex cum Bobone duce & Tacilone comite palatii de suo proprio fisco comparaverat. Sed fortasse Nanthildæ quendam ejus villæ partem reservaverat, quam postmodum regina ipsa sanctis itidem martyribus testamento reliquit. Hanc villam Latiniacum-Siccum vocant ad discrimen alterius Latiniaci pagi Parisiensis, ubi sanctus Furseus paulo post insigne monasterium construxit. Falsi sunt mendosa lectione Fredegarii Aimoïnus &

ANN. CHR.
640.

VIII.
Salaberga cum
suis Laudunum
se recipit.

a Heymân.
de mirac. B.
Maria lib. 3.
c. 22.

IX.
Nanthildis re-
gina sepulta in
S. Dionysii eccle-
sia.

Non fuit mo-
nacha.

Hermannus Contractus, postque eos alii fere omnes, qui Nanthildem *e monasterio* raptam a Dagoberto, ac in matrimonium ductam fuisse tradiderunt: cum fere in omnibus Fredegarii exemplaribus scriptis, uti Hadrianus Valesius primus observavit, & in chronicis Benigniano & Beseufensi, diserte dicatur Dagobertus, Gomatrude dimissa, Nanthildem, unam ex puellis *de ministerio* ejus, in matrimonium accepisse. Accidit igitur, quod idem Valesius notat, ut mutatione duarum litterarum Nanthildis ex puella nobili, ministraque Gomatrudis reginæ monacha fieret, & e monasterio abstracta, non de ministerio electa crederetur. Ejus sepulcrum auro decoratum fuisse docent versus, ineunte sæculo nono apud sanctum Dionysium scripti in codice quondam Petavianæ, nunc Ottobonianæ bibliothecæ, in quibus etiam Chlotharius & filius ejus Dagobertus laudantur.

*Egregii proceres, Chlotharius ac Dagobertus,
Filius & pater. hic memorantur laude perenni.
Sed magis ecclesiam ditavit hanc Dagobertus
Cum Nanthilde sua, quam exornant aurea busta.*

Floriacus, olim vicus fisci regii, octodecim passuum millibus seu septem leucis supra urbem Aurelianorum, ab ineunte Chlodovei junioris principatu, nobili monasterio insignis fuit. Ejus auctor existit Leodebodus, vir pius & nobilis, abbas monasterii sancti Aniani, tunc extra muros Aurelianenses positi, qui Floriacum, datò in vicem paterno prædio Attiniaco, a Chlodoveo rege comparavit: ubi mox duas basilicas cum monasterio condidit, congregatisque monachis primum abbatem, nomine Rigomarum; eoque post annos quinque mortuo, Mummolum præfecit. Prima & princeps initio erat basilica sancti Petri: unde monasterium sancti Petri principio appellatum: minus præcipua sanctæ Mariæ, quæ ob translatas in eam sancti Benedicti reliquias basilicæ sancti Petri prælata est, majorque dicta, testante Aimoino in carmine de translatione corporis sancti Benedicti. Quo signanter anno monasterii Floriacensis fundamenta jacta sint, certo definire non licet. Leodebodi vulgatum testamentum præfert Chlodovei annum secundum, quo Floriacus vicus fiscalis prædio Attiniaco commutatus sit a Leodebodo abbate, sancti Petri monasterium ædificare tunc deliberante: eumque annum Aimoinus, & Helgaldus monachi Floriacenses anno septimi sæculi vicesimo illigant, gravi quidem errore, sed temporibus illis ferendo; cum anni Meroveadum regum cum annis incarnationis necdum bene conciliati essent, qui vix dum nostra ætate componi potuere. Jam vero facile esset annum inchoati monasterii assignare, si de anno conditi a Leodebodo testamenti constaret. At in eo nonnulla occurrunt, quæ cum anno secundo Chlodovei coherere nequeunt. Quippe Floriaci commutatio facta dicitur *cum glorioso atque præcelso domino Chlodoveo rege, & gloriosa domina uxore ejus Balthilde regina*: cum Chlodoveus anno regni secundo tantum sexennis, non ante annum regni decimum Balthildem in matrimonium duxerit. Deinde Audoenus episcopus, qui testamento condendo interfuisse, eidemque condito subscripsisse dicitur, anno dumtaxat Chlodovei regis tertio Rotomagenem cathedram iniecit. Serius etiam Aurelianensem ecclesiam regere coepit Leodegarius episcopus, qui & unus ex subscribentibus fuit, quamquam is postea subscribere potuit. Cetera hoc testamentum videtur bonæ notæ, idque Adrevaldus monachus suo tempore, hoc est, medio sæculo nono, *in archivis publicis* sui monasterii asservatum fuisse tradit. Hoc testamento Leodebodus multa legat, tum basilicæ sancti Aniani, cui ipse præerat, tum basilicæ sanctæ Mariæ, quam Johannes Floriacus a novo quondam construxerat, ubi venerabilis Fulcaldus abbas erat; tum monasterio sancti Petri, quod in vico Floriaco ædificasse coeperat, in quo monachi juxta regulam sanctissimi Benedicti, & domni Columbani vivere deberent; quæ regula idem in monasterio sancti Aniani tum servabatur, Basilicæ sanctæ Mariæ, quam Johannes Floriacus construxerat, & Fulcaldus abbas regebat, perperam confunditur a Gointio cum basilica Floriacensi sanctæ Mariæ a Leodebodo erecta, nec forte alia fuerit, quam quæ beata Mariæ de Bono-nuntio apud Aurelianensium appellatur, olim puellaris dicta, quæ a Roberto rege instaurata est, adjuncta ibidem cella monachorum, Majori monasterio hactenus subiecta, recens a nostris monasterio haud ignobili insignita, eidemque uni-

ta. At si eadem, seu quævis alia fuerit hæc beatæ Mariæ basilica, auctorem habens Johannem Floriacum, certum est eam a Floriacensi omnino diversam esse. Ut rem totam in pauca contraham; ab ineunte, ut jam dixi, Chlodovei junioris principatu conditum est monasterium Floriacense, siquidem sub eodem rege, qui annos regni octodecim haud excessit, sancti Benedicti reliquiae e monte Casino istuc translatae sunt, curante Mummolo, secundo ejus loci abbate: & in veterrimo indice abbatum Floriacensium, qui in Theodulfo episcopo Aurelianensi, eodemque Floriacensi abbate quarto-decimo desinit, in quo singulorum abbatum anni regiminis diserte notati sunt; annorum summa universa est centum octoginta-duorum. Obiit vero Theodulfus anno Christi octingentesimo vicesimo-primo. Detrahe ex hoc numero prædictam summam; reliqui erunt anni sexcenti triginta-novem, qui cum secundo Chlodovei anno coincidunt. Verum quia & in numerandis abbatum regiminis annis quosdam cavos esse necesse est; & Theodulfus ipse, qui novemdecim annis Floriaco præfuisse dicitur, abbas titulum usque ad obitum non servavit; quandoquidem Adelgaudus hac dignitate ante annum octingentesimum vicesimum potiebatur: in tanta rerum obscuritate id accurate definire difficile est. Quamquam si Theodulfus initio exilii sui, quod primo Ludovici augusti tempore contigit, Floriacensi abbatiæ, ut quidem sentio, privatus est; facile conditi cœnobii calculus ad hunc annum sexcentiesimum quadragesimum-primum reducit. Rigomarus primus Floriaco præfectus abbas, incertum quo ex loco assumus: sed ejus præfectura quinquennis nulla re gesta memorabili insignis fuit. Mummolum ejus successorem, quem Adrevaldus, monasterii Floriacensis monachus, prætermisso Rigomaro, primum commendavit; illustrem reddidit translatio sancti Benedicti, ab ipso procurata: cetera ejus facta silentio pressit antiquitas. Leodebodus in fine testamenti sui jubet duo ejus confici exemplaria, quorum unum in sancti Aniani, alterum in sancti Petri monasterio asservetur, cavens ne quisquam illud violare ausit.

Hoc loco testamenti nomine instrumentum donationis inter viventes factæ intellige, non ultimam hominis voluntatem, quæ quis de rebus suis post mortem disponendis statuit. At si hoc, sive alio modo testamenti nomen intelligatur, mirum non immerito videri possit, quo jure liceret abbatibus & abbatissis testamenta condere, construere monasteria pro extraneis ex fundo cœnobii proprii, aut ex parentum donatione, aliasque insignes facere donationes, quæ hominibus, evangelicam pauperatam professis, minime convenire videantur. Certe Gregorius Magnus, ecclesiasticæ & monasticæ disciplinæ æquissimus censor, ejusmodi testamenta non probavit, ut ex superioribus patet, tum exemplo Probi^a abbatis, cui ex dispensatione concessum est testamentum condere, quod ipsi, ad abbatialem curam ex laico statu repente assumpto, facere datum non fuerat: tum exemplo Gravinia^b abbatissæ, cujus testamentum, in gratiam cuiusdam xenodochii factum; Gregorius irritum declaravit. Verum multis in locis alius obtinebat usus, ut constat exemplis abbatum & abbatissarum, etiam pietate præstantium, a viris etiam piis haud improbatas, modo non in propinquorum commoda, sed in pios usus hæc testamenta fierent. Ejus generis ceteri potest testamentum sanctæ Burgundofaræ; superius^c a nobis relatum, quamquam non tam testamentum censendum est, quam rati habitio donationum, antea ex rebus propriis monasterio suo factarum, ne ejus propinqui post ipsius obitum eas repetere possent. Ad alias donationes quod attinet, multæ etiam factæ sunt a piissimis abbatibus & abbatissis ad alia monasteria construenda vel dotanda, quale est prædictum Leodebodi abbatis testamentum seu instrumentum donationis factæ pro novo monasterio Floriacensi. Ejusdem generis est donatio rerum in Saxonia concessarum Corbeia-veteri, quas sanctus Adalhardus abbas ædificando Corbeia-nova monasterio impendit. Quin etiam apud Italos idem usus obtinuit. Testis hac de re Itta, parthenonis sancti Hillari in pago Florentino abbatissa, quæ sancto Johanni abbati fundum Vallumbrosæ ad construendum monasterium liberaliter concessit. Talis denique fuit, ut multas alias omittam, donatio Farfensis^d abbatissæ, in gratiam sancti Bernardi abbatis Clara-vallensis, cui sexcentas fere marcas argenti, quas latrones surripuerat, sub chirographo direxit ad construendum in Gallia monasterium. Neque porro hoc amplissimum donum, quasi illicitum, refutavit Bernardus; neque aliud Johannes abbas, quæ quidem donationes ea forte ratione licitæ tunc censebantur; quod approbante conventu factæ essent. Alii alias forte afferent ex-

Abbatibus & abbatissarum testamenta.

^a Greg. M. lib. 9. ep. 22.

^b Id. lib. 7. ep. 7. ind. 2.

^c lib. 11. n. 30.

^d Vita S. Bernardi. lib. 3. c. 7. n. 24.

ANN. CHR.
641.
X I.
S. Columbae
parthenonis
privilegium.
a Sac. 2. part.
1. p. 747.

cusandi rationes : sed rem ipsam hoc loco leviter saltem delibare visum est , quod ejusmodi exempla passim in his annalibus recurrant.

Luculentum est Johannis * papae quarti privilegium , postulante Chlodoveo juniore hoc anno concessum parthenoni beatæ Mariæ & sanctæ Columbae atque sanctæ Agathæ seu aliorum sanctorum martyrum : quo in loco sanctimoniales vivebant *secundum edicta Antonii , Pachomii , & haud procul a nostris temporibus* , ait pontifex , *Benedicti abbatis istius Romæ urbis*. Hoc privilegium olim eruimus ex veterimo codice Thuaneo , annos minimum octingentos præferente , in quo redactum est in privilegii formulam , detractis nominibus propriis personarum ac locorum plerisque . Non facilis proinde conjectura de situ illius cœnobii , quod duplex fuisse intelligitur , non tantum puellarum , sed & virorum pro more illius ætatis . Exstabat tunc temporis apud Viennam Allobrogum monasterium sanctimonialium beatæ virginis Columbae , quod triginta monachas fovebat : sed an sit illud ipsum , cui Johannis papæ privilegium concessum est , divinare nolim . Hoc porro privilegio cautum est , ut nullus episcopus , nec quisvis aliusquidquam auferre aut sibi vindicare audeat eorum , quæ ad monasterium pertinerint ; nec ullus episcopus eo accedat , nisi quem mater spiritalis , paterve monasterii invitaverit ad celebranda missarum sollempnia , vel ad benedicendas virgines , aut ad sacrandas tabulas altaris : sed eo pacto , ut gratis omnia peragat , & tales secum pontifex introducat , quales vita & religio sancta commendet . In fine obtestatur pontifex , ut loci episcopus non prohibeat abbatem vel ejus monachos a Romano itinere , quando ipsi ad limina apostolorum devotionis vel officii causa proficisci voluerint . In altero ejusdem privilegii exemplari , quod in bibliotheca Colbertina habetur , post medium aliter desinit hoc privilegium , cujus fragmentum diversum mihi pro sua humanitate eruditus Baluzius communicavit , in appendice referendum . In illo fragmento cavetur , ut ne episcopus , sive petitus , seu conductus , ad secreta monasterii accedere præsumat ; nec ibidem , contra regulæ institutionem , eidem pontifici convivium præparetur : ne quietem monacharum , quæ vitam solitariam propter Deum peragere decreverant , frequens sacerdotum ingressus perturbet , ut sic pro excellentissimi regis Francorum stabilitate & fundatorum pia devotione assidue Dominum deprecari non cessent . Quod si monachæ a suo instituto deflexerint , ab ejus loci abbatissa corrigantur ; & , siquidem graviter deliquerint , in secretiore cellulam retrudantur : abbatissæ vero correctio fiat ab apostolica sede , sub cujus ditione consistit . Episcopus secus attentantibus poenæ impositæ .

* Luxoviense .

Luxoviensi monasterio consimile privilegium idem Johannes pontifex concessit rogatu etiam Chlodovei regis . Hujus privilegii fragmentum eruimus ex chartario monasterii Dervensis , ante annos sexcentos scripto , in hujusce voluminis appendice editum , cujus summam hic accipe . Has litteras Johannes papa inscribit *Dilectissimis fratribus universis episcopis per Galliam constitutis* : quibus significat , etsi ecclesiasticæ regulæ doceant , canones & constituta patrum servari oportere ; vota nihilo minus supplicantium , qui catholica fide & peculiari præ ceteris devotione fulgent , aliquando exaudienda esse in his , quæ a communi regula excipiuntur . Cum igitur excellentissimus filius suus Chlodoveus rex Francorum , pro sua pietate postulaverit , ut apostolicæ sedis privilegium pontifex impertiretur monasterio beati Petri , quod vir venerabilis Columbanus Scottus in loco , qui dicitur Luxovium , ex largitate regia exstruxerat , instituta inibi non exigua monachorum congregatione , ubi nunc venerabilis Waldebertus abbas etiam cum multis monachis conversabatur : regiæ petitioni se annuisse . Neque vero id novum videri , quando non pauci ante se apostolicæ sedis præfules id generis privilegia concesserint , non modo locis sub sua ditione constitutis , sed etiam in aliis regionibus longius remotis , *praesertim in regno Francorum* : cum ad universa loca usque *ad fines terræ & Oceani* potestas beati Petri se extendat . Quare eorundem monachorum litteris , & *praesertim interventu excellentissimi filii sui regis* interpellatum , se postulatis assensisse , atque interdiceri omnibus episcopis , tam vicinis quam procul a dicto monasterio remotis , ut nihil aliud in eo loco usurpent aut contingant , præter id , quod ipsius privilegium decernit : nempe ut episcopus eo tantum ingrediat , cum a patre monasterii vel a cuncta congregatione invitatus fuerit ad celebranda missarum sollempnia , aut *ad consecrationem abbatissæ* vel tabularum , in quibus missæ debeant celebrari . Cetera desunt in illo fragmento , quæ suppleri possunt ex alio Benedicti octavi privilegio , quod iisdem omnino verbis , atque prius illud , conceptum est .

ANN. CHR.
642.
X I I.
Item Fossatensi.

ANNO insequente Baboleno Fossatensi abbati concessum etiam privilegium ab Audoberto Parisiensi antistite , ut tam ipse , quam ejus successores liberi & securi sint ab omni inquietudine , tam ecclesiasticorum hominum , quam laicorum . Et ne quis id factum putet contra statuta patrum , legat canones a sancto Bonifacio Carthaginensi episcopo , aliisque coepiscopis factos , ejusdemque antistitis epistolâs ad Liberatum episcopum missas : & inveniet quod monasteria , in quibus regulariter vivitur , libera esse debeant ab omni infestatione episcoporum & clericorum . Hoc privilegium haud dubie legerat anonymus ille Fossatensis monachus , qui hæc undecimo sæculo scribebat .

Fossatensi privilegio undecim subscripsisse feruntur episcopi , in his Gaudericus seu Candericus Lugdunensis , qui Cabilonensi concilio itidem subscripsit . Hoc pontifice abbas erat in monasterio sancti Justi Viventius , qui Baldomerem seu Waldomerum in monachorum cœtum admisit . Eundem Gaudericus ad subdiaconatum promovit , invitum ac renitentem . Is privata dein cellula reclusus , assiduis precibus non sine lacrymis vacabat , cum pro sua , tum pro Lugdunensium omnium salute , quam ardentè studebat . Insignem meritis vitam pretiosa mors , mortem ipsam crebra miracula subsecuta sunt , ut vetus ejus epitaphium docet . Hæc nihilo magis hæreticos nostri temporis moverunt , quo minus in ejus reliquiis faverent . Adeo nihil sacrum hominibus furentibus ac profanis .

Non prætermittendum hoc loco est testamentum Hadoindi episcopi Cenomannensis , editum a v i i i . idus Februarias , anno quinto regnante gloriosissimo Chlodoveo rege . Hoc testamento piissimus antistes multa legat , tum Cenomannensi majori ecclesiæ , tum basilicæ sancti Vincentii martyris , a sancto Domnolo episcopo constructæ ; & basilicæ sanctorum Petri & Pauli , quam Bertichramnus episcopus ædificaverat ; quæ duo sunt insignia nostri Ordinis monasteria in suburbio Cenomannensi ; necnon basilicæ sanctæ Mariæ Ebroniensi , quam Agobertus abbas secum condiderat una cum adjuncto monasterio . Hujus testamenti executores adhibet Bodilonem & Audrannum , ex quibus Bodilonem *parentem* , id est consanguineum , suum vocat . Successorem habuit Berarium æque beneficum in ordinem monasticum : quo episcopo sedente sanctæ Scholasticæ reliquiæ Cenomannos translatae sunt .

Ad hunc annum revocari potest conditio Bellilocensis in Argonna monasterii , quod sancto Rodingo suam originem acceptam refert . Rodingus * seu Chraudingus , genere Scottus , in Galliam aliquanto post Columbanum tempore accessit . Acceptus in Tabuleiense seu Theolegiense monasterium , ita se gessit , ut abbatiali honore dignus sit habitus . Verum Chroduino , fratris aut sororis filio , in suum locum substituto , ipse in Argonna saluum , Paulo Virdunensi antistite obiret salutato , se recepit in locum Waslogium , quem posteri mutato nomine Bellum-locum , ob pulcherrimum situm loci , vocare maluerunt . Distat ab urbe Virduno septem ferè leucis , tribus vero ab opido sanctæ Manechildis . Illic jacta in edito colle fundamenta monasterii Bellilocensis , quod nonnumquam Waslogiense a priori vocabulo appellatum invenio . Ita in loco , ubi erant lustra ferarum , sit domus orationis , ibique chorus psallentium audiri ceptus , ubi lupi ululare consueverant . Austresius quidam , incola proximi vici prædives , non tulit barbaricæ , ut sibi videbatur , gentis homines in silva sua , se inconsulto , habitare ; ibidemque succis arboribus habitacula absque suo permisso sibi construere . Hinc , immisis ministris , Rodingi discipulos flagellis cædi jussit , & cum dedecore e silva expelli . Interim vir sanctus Romam pergit ad limina apostolorum . Tum , votis ad eorum tumulos . Deo perfolutis , redit in pristinum locum : Austresium cælesti plaga flagellatum sanat , ab eoque silvam condendo monasterio impetrat . Mox ceptum opus perficitur , basilica construitur in honorem Salvatoris , & sancti Mauricii ejusque sociorum , quorum reliquias ex Agaunensi monasterio , cum istuc in reditu ex secunda Romana peregrinatione se contulisset , reportavit . In hac peregrinatione obtentum a Romano pontifice privilegium , reservatis Virdunensi episcopo , cujus dioecesi locus continetur , sacrorum ordinum collatione & benedictione abbatis . Huic privilegio accessit Childerici regis præceptum , monasterii possessiones confirmantis , quæ ad septingentos septuaginta mansos excrevisse dicuntur . Quin etiam ex fisco regio princeps Ermeriacam villam eidem cœnobio largitus est : illudque in suam tutelam suscepit , & ab omni exactione liberum & immune pronuntiavit . Istuc confluxere complures discipuli

X I I I.
Viventius abbas S. Justi admittit Baldomerem.

X I V.
Hadoindi episcopi Cenomann. testamentum.
a Analeff.
10. 3. p. 160.

X V.
Bellilocensis monasterii inſtituta per S. Rodingum
* S. Romæ.

ANN. CHR.

642.

XVI.

Weissenburgensis monasterii abbas Principius fuit episcopus.

li, tum ex vicinis regionibus, tum ex transmarinis, maxime Scotti, qui popularem suum invadere, & cum eo conversari gaudebant.

Principius Sigiberto regnante creatus dicitur episcopus Nemetensis seu Spirensis ex abbate primo Weissenburgensis monasterii, cujus proinde primordia rectius Dagoberto seniori, quam Dagoberto posteriori Austrasiorum regi tribuenda sunt. Weissenburgum, nobile opidum diocesis Spirensis, alio nomine Album-castrum, amoenissimo loco ad montes Vosagi positum in inferiori Alsatia ad amnem Lutharum, qui mediam urbem præterfluit, nomen ac celebritatem accepit ab amplissimo cœnobio, quod sanctis apostolis Petro & Paulo, atque beato Stephano protomartyri nuncupatum est. In brevibus annalibus Gregoriani in Alsatia monasterii, ad cyclos paschales digestis, reponitur anno sexcentesimo tricesimo *initium Leucopolis cœnobia, quod latine, immo teutonice Weissenburch dicitur.* Hunc locum monachorum eruditio & litteræ haud minus, quam pietas & religio illustrarunt. Ex eo abbates non pauci ad regendos alios in locis monachos assumunt; alii ad infulas episcopales. Testis in primis Principius monasterii primus abbas, quem propria merita ad sedem Nemetensem, mortuo Athanasio antistite, provexerunt. Hunc in regimine Weissenburgensis monasterii excepit Cherdonius, cui Radefridus successit, si non fallit Bruschianus abbatum catalogus. Nullius momenti est diploma Dagobertinum a Trichemio relatum.

Clingense Monasterium & S. Germani.

Weissenburgo duobus tantum miliaribus distat Clingenfense monasterium, itidem Ordinis nostri, in agro frumenti & vini feracissimo, quadratis lapidibus constructum, cujus itidem originem ad Dagobertum, primum an secundum, referunt. Idem aiunt de cœnobio sancti Germani, quod ad eandem diocesim pertinet. In his rerum antiquarum tenebris vulgares traditiones afferre juvat, deficientibus idoneis argumentis.

ANN. CHR.

643.

XVII.

Marcianensis monasterii origo à S. Rictrude.

Paucis post annis a condito cœnobio Elnonensi, beatus Amandus Marcianense diocesis Atrebatensis, itidem ad Scarpum fluvium, ædificavit, Rictrude nobili matrona fundum & impensas suppeditante, eidemque loco Jonatam Elnone accitum præfecit. Rictrudis in citeriore Vasconia, nobili genere, patre Ernoldo, Lichia genitrice nata, Adalbado Franco nupsit, genere itidem atque opibus claro, Gerbertæ filio, beatæ Gertrudis parthenonis Hamatici conditricis nepoti; & ex eo liberis procreavit; scilicet Maurontum, quem sanctus Richarius baptizavit, postea Broilensis monasterii abbatem; & tres virgines Deo devotas, Clotfendam, Eusebiam, & Adalfundam: ex quibus Clotfendis, mortua matre, Marcianense monasterium rexit: Eusebia, Hamatici futura abbatis, a Nanthilde regina ex sacro fonte suscepta est: Adalfinda Marcianis immature decessit. Marcianense monasterium exstruere cepit Rictrudis vivente marito Adalbado, qui, cum alibi, tum maxime in pago Atrebatensi*, in quo Marcianæ sitæ sunt, amplissimis latifundiis & possessionibus pollebat, ab inimicis cæsus, cum in Vasconiam proficisceretur. Post viri sui cædem Rictrudis, cum a Dagoberto rege blanditiis ac minis cuidam ex optimatibus nubere compelleretur; suadente Amando aliquamdiu propositum suum dissimulat, polliceturque regi, se ex ipsius sententia & consilio facturam, quod rebus suis convenientius utilisque videretur. Mox in prædio quodam suo convivium parat, magnifice instructum. Invitatus rex eo libenter venit, Rictrudem voluntati suæ obsequentem fore arbitratus. Cum mero cuncti incalescere cœpissent, quarit a rege venerabilis matrona, an ex ejus voluntate sibi liceret facere in domo sua quod vellet. Rex licere mox respondit. At illa velum, ab Amando consecratum, e sinu protulit, suoque capiti, invocato Dei auxilio, illud imposuit. Tum princeps deceptum se ac derisum intelligens, protinus relicta mensa discessisse fertur. Rictrudis vero, depositis pretiosis vestibus, Marcianis se includit, permittente tandem rege, qui ab Amando mitigatus fuerat. Hæc occasio fuit condendi apud Marcianas alterius cœnobia pro virginibus Deo sacris, quæ Rictrudis exemplo istuc se receperunt. Tum suadente matre filia tres, quas supra commemoravimus, virginitatem Deo vovent: Maurontus ejus filius interim in seculari habitu regalibus obsequiis ad tempus corpore vacat, mente divinis. Adalfinda in tenera ætate ex hoc mundo discessit ipso die, quo Christi Domini natiuitas celebrabatur. Dolorem ob sacra gaudia suspendit Rictrudis ad diem festum Innocentium, quo die lacrymas suas piarum Innocentium matrum

* Marobium.

* Postreum.

matrum planctibus sociavit. Si certum & exploratum esset, quod de Rictrudis regio convivio, ac de velo ab ea dein suscepto ex Hucbaldo monacho retulimus; ad Dagoberti principatum referenda esset constructio monasterii Marcianensis, quod jam tum extitisse supponitur. at vereor ut vera sit tota hæc narratio, cui similem de Itta, viro suo Pippino Landinensi orbatam, ex auctore gravi & æquali superius retulimus. Propius fidem est, Rictrudem post mortem viri sui, nemine prohibente, secundis, quæ se se offerebant, nuptiis nuntium remisisse, ac velo suscepto a sancto Amando, cellulam sibi Marcianis construxisse: ubi Jonatus jam gregi monachorum præerat.

Maurontus, a sancto Richario e sacro fonte susceptus, id est baptizatus, cum de sponsa ducenda cogitaret, subita divini luminis collustratione percussus sententiam mutavit. Jamque sponsalia cum futura conjugæ contraxerat, cum divinæ gratiæ inspiratione vitam cælibem ducere, ac divino cultui se totum dare constituit. Egredere id principio tulit Rictrudis, dæmonis insidias verita, verum consultus hac de re Amandus, sacris Deo factis, id divino consilio factum intellexit, ac pie matri omnem scrupulum exemit. Mox Maurontus, decisa capitis sui comâ, clericus attonsus ab eodem sancto antistite, postmodum levita ordinatus est, qui antea regaliū præceptorum, si Hucbaldo credimus, conscriptor fuerat. Tum monasterium ab eodem Mauronto exstructum in prædio suo Broilo ad Legiam* fluvium: qui locus postea Mauronti-villa, corrupte Merinvilla* dictus est. Ibidem in privata cellula vixit sanctus Amatus Senonensis præsul, qui a Theoderico rege, Chlodovei junioris filio, in Perronense monasterium sub beati Ulani abbatis custodia relegatus fuerat. Sed hæc postea contigere.

ANN. CHR. 643.

XVII. Maurontus Broilensis monasterii auctor & abbas.

* le Lys. * Merghem.

Regebat tum Hamaticense* virginum cœnobiū Dei famula, eademque monasterii auctor Gertrudis, Adalbaldi avia, Gerbertæ mater, ejusdem Adalbaldi genitricis. Marcianis quatuor tantummodo stadiis distat hic locus, cujus basilica in honorem sancti Petri apostolorum principis consecrata erat. Ibi educata est Eusebia sub disciplina proaviæ suæ Gertrudis, primæ ejusdem parthenonis abbatis, post cujus mortem, quæ VIII. idus Decembris accidit, eidem successit. Fabulas narrare videtur Hucbaldus, cum ait, Eusebiam vix duodennem in locum proaviæ suæ successisse; at jussu matris revocatam Marcianas se recepisse cum corpore proaviæ suæ sanctæ Gertrudis, aliorumque sanctorum reliquiis, atque cum omni sua congregatione, relicto ibidem sancto Amato: verum amore loci veluti sibi genialis, singulis pæne noctibus, inscia matre, relicta pro dissimulatione ante stratum sandaliis, Hamaticum furtim cum fidis sociabus pergere solitam, indeque celebratis vigiliis reverti, quæ re a matre cognita, virgine cæsa sit: sed tandem consultu episcoporum & abbatum illustrium, ei Hamaticum redire permissa, quæ sane commentitia videntur. Certe, ut alia mittam, Amatus non ante annum hujus sæculi septuagesimum octavum a Theoderico relegatus fuit: quo tempore Eusebia, non duodennis, sed fere quadragesaria erat; utpote a Nanthilde regina e sacro fonte suscepta. Mihi vero perquam difficile intellectu est, Eusebiam in regimen Hamatici parthenonis proxime succedere potuisse proaviæ suæ, quæ vix annum hujus sæculi quinquagesimum attingere potuit, quo sane tempore Eusebia vix adulta esse poterat.

XIX. Hamatici parthenonis abbatis, Gertrudis & Eusebia. * Hamay.

Frodoardus canonicus Remensis* auctor est, Anglebertum Remensem pontificem cum Gallo Arvernorum episcopo controversiam tunc temporis habuisse pro quibusdam bonis, quæ trans Ligerim Remensis habebat ecclesia, & Felix abbas ecclesiæ sancti Juliani martyris indebite retinebat. Id interpretor de Brivatensi sancti Juliani ecclesiâ, quæ tunc ad Arvernensem, modo ad sancti Flori diocesim pertinet. Jam dudum insignis hæc ecclesia sæculares canonicos habet: an autem a principio habuerit, non facile dixerim. Sane per ea tempora haud scio an ullum erat collegium sub abbate, quod monachorum non esset. Gregorius Turonum antistes in libro secundo de gloria martyrum, qui totus est de miraculis sancti Juliani, primo super ejus tumulum a quadam matrona cellulam (oratorium ac mausoleum intelligit) ædificatam scribit. Dein magnam basilicam a fidelibus erectam, cujus ministros clericos vocat, quibus præerat sacerdos, aliquando archipresbyter dictus: quo titulo Publianus quidam insignitur. Aditius alio nomine martyrarius nuncupatus. Nusquam abbatis mentio apud Gregorium. An forte post ejus obitum abbas ibidem creatus sit, alii videntur. Certe id ex Frodoardo colligendum videtur. Ut ut sit, a sæculo nono ad nostrum usque tempus insigne ac nobile est secularium canonicorum

XX. Felix abbas S. Juliani. cc a Frodoardo lib. 2. c. 6.

ANN. CHR.

643.

XXI.

Viennensis

monasteria.

a Greg. Tur.

lib. 2. de glor.

mart. c. 2.

b 7. lib. 1.

num. 76. c.

77.

* S. Cbes.

XXII.

Maximi ab-

batis Limo-

nici facta.

c Bolland. die

2. Januar.

* le Lot.

rum collegium in ecclesia Brivatenſi, quod Ludovici Pii principatu reſtitutum fuit. Gregorius ^a in eodem libro mentionem facit de revelatione capitis ſancti Juliani, quod a ſancto Ferreolo martyre Viennam tranſlatum, ibidem in ejus ſepulcro reconditum fuerat. Eidem revelationi interfuiffe dicitur *abbatum ac monachorum magnus numerus*. Jam ergo multa erant apud Viennenses monasteria ante pontificatum Cadoldi ſeu Caldeoldi, extremis Dagoberti annis ejus urbis epiſcopi: ſub quo monasteria duodecim, tam intra, quam extra muros ejus urbis, ſub Grinianenſium patrum diſciplina exſtitiffe vetus auctor tradit in libello de vita ſancti Clari abbatis. Et ſeptem quidem virorum erant, quinque puellarum. In illis præcipuum ac maximum erat, in quo beatiſſimi Ferreoli martyris oſſa & reliquiæ colebantur. Grinianenſe monachos alebat quadringentos: ſancti Petri monasterium ^b ad australem urbis partem quingentos: ſanctorum Gervafii & Protafii baſilica quinquaginta; totidemque ſancti Johannis Baptiſtæ monasterium; paremque numerum cœnobium ſancti Vincentii martyris; eundemque ſancti Martini. Sanctimonialium cœnobio quinque, ut jam dixi, erant: unum beatæ Columbæ virginis, in quo triginta monachæ: alterum ſanctæ Blandinæ, in quo viduæ ſanctimoniales viginti-quinque: tertium ſancti Andree intramuranum, in quo monachæ centum: quartum itidem ſancti Andree extramuranum, in quo idem ſanctimonialium numerus: quintum ſancti Nicetii ejus urbis epiſcopi, in quo quadraginta virgines Deo ſacræ degebant. Hæc de monasteriis urbanis. Ad hæc in tota Viennensi diœceſi alia erant venerabilia ſanctorum in unum converſantium habitacula *ad ſexaginta*, ſub cura pontificis degentia. Monasteria hæc itidem erant, ex quibus ſanctus Theuderius abbas quatuor ædificaffe memoratur, unum ſancti Eufebii confefſoris, alterum Alaronenſe, tertium Afficienſe, quartum Rupianum, quod ab ejus nomine & tumulo ſancti Theuderii * poſtmodum appellatum eſt.

His annuerandum eſt ſancti Johannis monasterium, Limonicum vocabulo, ſitum inter montuoſa loca ſuper anne Rhodano, habens ex latere aquilonis Limonica fluenta, & ex parte occidentis montem minorem, qui vocatur Terulius. Ita hujus ſitum loci deſcribit auctor anonymus in libro ^c de vita ſancti Maximi ejus loci abbatis. Is in pago Cadurcenſi, vico Margarita ortus, Cadurcis ſub Deſiderio antiſtite litteris eruditus eſt. Grammaticam ibidem docens, a Beraldo, viro prædivate, in generum poſtulatur. Ille vero nuptias perofus, cum Ambroſio diſcipulo ſecefſit in ſolitudinem ad fluvium Oltum *, in loco Subtus-roca vocato, ubi ſolitarii in diviſis cellulis habitabant. Verum a patre Gundeberto, qui ipſum nuptiis alligare peroptabat, inventus ac domum reductus, ſponſalia cum filia Beraldi contrahere cogitur. Septimo poſt die Viennam fugit cum Magnentio peregrino, & epiſcopum adit. Repuſſam paſſus, angeli juſſu abijt ad cellulam ſancti Johannis ſeu ad Limonicum monasterium, cui tum præerat Samſon abbas ſub ditione Flotharii ſeu Chlotharii regis. Samſon Maximum & Magnentium benigne ſuſcepit, totondit, adſcripſitque numero monachorum. Maximus brevi tempore ob virtutes & ſigna, quæ patrabat, in notitiam & exiſtimationem venit epiſcopi Viennensis, qui, quem antea ſpreverat, ſacerdotio dignum judicavit. Epiſcopum hunc prædictus auctor ſanctum Paſchaſium vocat, cujus loco Domnolum Carolus Cointius ſubſtituendum putat, propterea quod Paſchaſius ſub ethnicis imperatoribus vixit. An forte alter cognominis vixit Chlothario regnante? Samſoni abbati mortuo ſuſſectus Maximus, ab Eldeboldo Chlotharii regis curſore objurgatur, quod abſque illius conſenſu monasterii regimen ſuſcepiffet. Citatur ab eo non ſemel, ut facti ſui rationem reddat. Maximo venire negante, Eldeboldus accenſus furore venit ad monasterium, & baculo ſanctum abbatem ferire parat: vibranti continuo arefacta manus, & oculi excecari dicuntur. At nihilo cautior Gundramnus, Eldeboldi famulus, lancea confodit Maximum ipſis kalendis Januariis, qui poſtridie exſpiravit, præſentibus epiſcopis, Paſchaſio Viennensi, & Auguſtino Arvernensi. Eorum loco reſtituit Cointius Syndulfum & Cæſarium, qui anno ſexcentefimo viceſimo-quinto, quo anno Maximi cædem refert, concilio Remenſi ſubſcripferunt. In prædictis actis ſanctus Maximus paſſus dicitur *in anno duodecimo ſub Chlothario rege*; ſepultuſque in baſilica ſancti Johannis *ſuper Limonica fluenta*. Cointius id de Chlothario ſecundo interpretatur: ego vero potius de Chlothario tertio: ſiquidem Maximus natus dicitur *anno octavo ſub Brunehilde regina*; litteris informatus ſub Deſiderio Cadur-

corum antiſtite, qui nonniſi poſt mortem Chlotharii ſecundi ad epiſcopatum promotus fuit. Magnentius ei ſucceſſit in regimine prædicti monasterii, & ipſe poſtea martyrio affectus.

Clarus Vienna ortus, ſubinde cum pia matre loca ſancta urbis frequentabat. Cum aliquando e cœnobio ſancti Ferreoli martyris, quod trans Rhodanum ſitum erat, navicula in urbem reveheretur; gravi ſuborta ventorum tempeſtate, extenſis ad baſilicam, ubi ſancti martyris oſſa tum quieſcebant, manibus, ejus auxilium cum lacrymis imploravit. moxque ex imminente periculo ereptus in portum appulit. Adhuc puer monasterio ſancti Ferreoli traditur a pia matre, quæ & ipſa in ſanctæ Blandinæ cœnobium ſe recluſit. Ille vero brevi tantum profecit, ut dignus habitus ſit, cui & ſacerdotium conferretur, & ſanctæ Blandinæ monasterium viduarum dirigendum crederetur. Paulo poſt abbas factus apud ſanctum Marcellum, virtutibus & religione, quam nomine clarior, curam ſibi impoſitam, divina gratia ſuffragante, ſtrenue adminiſtravit. Tantis virtutibus non deſuere miracula. Matri monasterii, letali febre decumbenti, ſolo dextera tactu & oratione ſtatim ſanitas reſtituta. Ad hæc frater quidam olei perunctione, & miſellus ulceribus totus ſcatens, aquæ Rhodani lotionem ſanati. Adde vineæ grandinatae ubertatem precibus redditam; monachum, qui inter piſcandum in Rhodanum lapſus fuerat, ſigno crucis e naufragio ereptum; demonis ſpreta terriſculamenta, Claro minitantis, cum is orationis cauſa nocte perluſtraret caſtrum, in quo monasterium ſanctæ Blandinæ poſitum erat. Hæc ſub Caldeoldo epiſcopo contigere, quo tempore *in domo majori* ſanctorum martyrum Mauricii, ejuſque ſociorum clerici communem vitam agebant, & *turmis diſpoſitis* divina officia celebrabant: cum apud ſanctum Severum cœtus quoque clericorum venerabilis eſſet. Tanta clericorum & monachorum religio & pietas merito obtinuit, ut Vienna Allobrogum ſancta diceretur, nec minus virtutum fama, quam dignitate ſedis illuſtris haberetur.

Annus inſequens duo præclara eccleſiæ lumina terris abſtulit, Sulpicium Bituricenſem, & Paulinum Roſſenſem epiſcopos. Sulpicius ſenio prægravatus, cum ſe functionibus epiſcopalibus obeundis imparem ſentiret, Wiſelentum ſeu Wiſolendum, claris in ea regione natalibus ortum, atque idoneis inſtructum dotibus, in conſortium laboris adſcivit, eique divini verbi miniſterium commiſit. Tum ille piis operibus totum ſe dedere, aſſiduus vacare precibus, nil niſi cæleſtia ſpirare. In his ſacris mentis agitationibus vir ſanctus extremos vitæ dies abſolvit, obijtque xvi. kalendas Februarii, magno ſui deſiderio Bituriceniſibus maxime relicto, mox ſanctorum cultu honoratus, teſtante in primis Audoëno in libro ſecundo ^a de vita ſancti Eligii Noviomeniſis epiſcopi, qui, quoties urbem Lemovicam, patriam ſuam, reviſebat, Bituricis *ad baſilicam beati Sulpicii properabat, & ad memoriam Sulpicii confefſoris adorare* conſueverat. Sic Audoënus loquitur, ſic in dialogo primo Sulpicii Severi Poſtumanus, cui Carthaginem profecto, *ad ſepulcrum Cypriani martyris adorare* libuit, id eſt orare. Poſt hæc multa ſancto Sulpicio erectæ baſilicæ & eccleſiæ, & una quidem in Africa paulo poſt ejus obitum; idemque ſacris factis adſcriptus apud Uſuardum & Adonem, apud quem, coma depoſita, monachorum pater exſtitiffe dicitur, antequam ad epiſcopalem cathedram proveheretur. Idem Eligius cum aliquando ex Sollemnienſi monasterio rediens, Bituricas adveniffet, quemdam ^b illic incluſum, magnæ apud Bituriceniſes famæ & opinionis, Ebregeſilum nomine, videre cupiit. Ille vero tam rigide, atque, ut Audoëno viſum eſt, *indifcrete* inſtitutum ſuum ſervavit, ut nec faciem quidem ſuam Eligio ſpectandam exhibere voluerit: ſed ei tantum per fenestram, & ipſam vitro obductam, uti ceteris conſueverat, reſponſum reddidit. Diſceſſurus ab eo Eligius, eique vale dicens: Hic te, frater, modo, inquit, videre non potui; at cito procul dubio viſurus ſum palam in aula regis Clipiaci. Eidem vero id numquam futurum aſſerenti Eligius id certo eventurum iterato affirmavit, quod paulo poſt accidit, Ebregeſilo cellulae ſuæ clauſtris egredi coacto ob quaſdam cauſas neceſſarias, quæ eum regis palatium adire compulerunt: ubi ab Eligio honorifice ſuſceptus, atque inter amica colloquia per jocum ob negatum olim ſui conſpectum increpitus eſt. Is eſt Ebregeſilus ſolitarius ceteris præſtantior, in libro tertio de vita Sulpicii laudatus, quem ſanctus antiſtes ad Dagobertum miſit exorandum, ut tributum Bituriceniſibus impoſitum relaxaret. Et hæc for-

Annal. Bened. Tom. I.

Ccc ij

ANN. CHR.

643.

XXIII.

Clari abbatis

geſta.

ANN. CHR.

644.

XXIV.

Sulpicii epiſ-

copi Bituric-

obitus.

a Audoën.

lib. 2. c. 14.

b Ibid. c. 29.

Ebregeſilus re-

cluſus.

ANN. CHR.
644.

tassis fuit adeundi palatii occasio, quam Eligius eidem solitario prædixit. Mihi vero venit hoc loco in mentem præclarum, & numquam satis laudandum factum piissimæ illius virginis reclusæ, quæ sancti Martini Turonum episcopi colloquium & confectum modeste recusavit. ubi succurrit pia Sulpicii Severi observatio & exclamatio, Ebregefilii factio non immerito aptanda. O virginem gloriosam, quæ ne a Martino quidem passa est se videri! ô Martinum beatum, qui illam repulsam non ad contumeliam suam duxit! Audiant ergo virgines, (addam & monachi) hoc exemplum: ut fores suas, si eas mali obsidere voluerint, etiam bonis claudant; & ne ad se improbis sit liber accessus, non vereantur excludere etiam sacerdotes. Libros quatuor de gestis sancti Sulpicii, cognomento Pii, primus scripsit anonymus, ejus cœnobii monachus fere æqualis, testatus, se a patre monasterii, *qui hodie*, inquit, *superest*, accepisse miraculum redditi luminis cuidam seneci levitæ e monasterio, quod Sorbarius dicitur. Domio tum erat pater Navenensis monasterii, cujus regimen, mortuo Sulpicio, suscepit. Sepultus est Sulpicius in ejusdem monasterii basilica, quam ipse magnis impensis construxerat: ubi, cum ejus sepulcrum rutilante bractea, variisque marmorum segmentis ornarent artifices, inter marmorea fragmenta offenderunt aureum numisma, (pondus erat medii sicli,) in quo Cæsaris antiquissimi expressa manebat figura. Ut cetera paucis absolvam, Sulpicius complures ecclesias, monasteria, cellas construxisse memoratur, *innumerabilium clericorum pater & monachorum effectus*: quorum alii extra urbem in hortulis vel agellis degebant, alii communem vitam more apostolorum ducebant, cunctis facultatibus vel in communes usus, vel in pauperes erogatis; omnes lectioni, orationi, ac jejunio dediti: ex quibus nonnulli a cibo aliquando per triduum penitus abstinebant. Ex multis ejus miraculis duo tantum commemoro: unum patratum erga Consortiam, genere clarissimam, uxorem Esonis viri illustris, Massiliensis Provinciæ quondam rectoris, beato Sulpicio ob probitatem morum carissimam, quæ olei ab ipso benedicti contactu gravi morbo penitus liberata est. Alterum est de Legontio clerico matris ecclesiæ, qui cum ad nocturnas vigilias pergeret, humani generis hostem offendisse dicitur, multisque plagis cæsus fuisse, semivivus relictus & pæne exanimis: quem vir Dei post triduum (nam tunc absens erat) *sacrificio*, id est corpore Christi, in os ejus infuso repente incolumem reddidit. Navensem basilicam, cum impar esset continendis peregrinis undequaque confluentibus, amplificavit Domio abbas, idemque sancti Sulpicii tumulum exornavit. Ejus successorum nomina ignoramus, usque ad Ebrardum, qui Navense monasterium administrabat regnante Carolo Magno.

Hoc anno Paulinus, primum Eboracensis, postmodum Roffensis antistes, ad Dominum migravit ^a vi. idus Octobris, postquam novemdecim annos & menses ferme tres episcopus fuisset. Sepultus est in secretario basilicæ sancti Andree, quam rex Ethelbertus in urbe Roffensi construxerat. Vir fuit proceræ staturæ, paululum incurvus, nigro capillo, facie macilenta, naso adunco & gracili, venerabilis simul & terribilis adpectu. Hanc ejus effigiem venerabilis Beda ^b didicerat a quodam presbytero & abbate monasterii Peartanensis, nomine Deda, qui eam ab uno seniorum, baptizato ab ipso Paulino in fluvio Trenta, se rescivisse testabatur. In ejus locum Honorius Cantuariensis archiepiscopus ordinavit Ithamarum ex gente Cantuariorum.

Eodem tempore Furseus Romam cogitans, non prius ex Saxonia discedendi facultatem a Sigeberto rege obtinuit, quam promisso dato, se, voto ad sepulcrum apostolorum perfoluto, istuc reversurum. Transmissus in Galliam, in pago Pontivo Haimonis ducis filium extinctum in villa Majoco precibus excitavit, tum Haimoni se retinere volenti mortis suæ apud eum eventuræ indicia, dat. Romam pergentem Chlodoveus Francorum rex & Erchinoaldus præfectus palatii ab itinere virum sanctum revocarunt. In castro Perronæ ad Suminam fluvium ab Erchinoaldo exceptus, filium ejus sacro fonte abluit, solvitque captivos, tum Erchinoaldus tribus domesticis suis mandavit, ut Furseum per possessiones suas circumducerent, optione eidem data, ut, quam ex omnibus opportunissimam, & monastico instituto convenientissimam judicasset, in ea sedem suam figeret. At ille Latiniacum ^{*} præ ceteris delegit, in pago Briegio positum ad ripam fluminis Matronæ, sex leucis supra Lutetiam Parisiorum. Locum facile concessit Erchinoaldus, impensasque condendo monasterio; Chlodoveo rege opitulante, suppeditavit. Ibi constructæ basilicæ tres; una in ho-

X X V.
Paulini Roffensis episcopi mors.
^a Beda lib. 3. c. 14.
^b Id. lib. 2. c. 16.

X X V I.
Furseus Latiniacense monasterium condidit.

* Lagny.

ANN. CHR.
644.

norem Salvatoris: altera sub patrocinio beati Petri apostolorum principis: tertia, quæ postmodum sancti Fursei dicta est, multis olim miraculis illustrata. Prima & tertia modo parociales sunt, media monachorum, qui nostris diebus pristinum Latiniacense monasterio decus restituere conati sunt. Latiniacum, haud ignobile opidum diocesis Parisiensis ad Matronam, distinguendum est ab alio Latiniaco pagi itidem Briegii, sed diocesis Meldensis, quem locum Dagobertus monasterio sancti Dionysii concessit, Latiniacum-siccum ^{*} vulgo appellatum, ob soli ariditatem, cum alterum ^{*} Latiniacum & flumine Matrona irriguum sit, ac fonte copioso & salubri, quem Furseus baculo humi defixo scaturire fecit. His auditis, transmarini ejus cognati & amici ad ipsum accesserunt simul cum Emmiano, qui ei postea in Latiniacense monasterii regimine successit. Interim digressus a Furseo Erchinoaldus, Perronæ alium Furseo locum parat in monte Cygnorum dicto, si forte illi esset præ Latiniaco acceptior.

Longe obscurior est origo monasterii sanctorum Sergii & Bacchi apud Andecavos, quod Chlodoveo juniore regnante jam existuisse docet diploma Childeberti regis eo nomine tertii, beneficium quoddam confirmantis, quod bonæ memoriæ avus ipsius Chlodoveus, & genitor suus Theodericus eidem monasterio concesserant. In hoc diplomate monasterium in suburbio Andecavorum constructum dicitur in honore sancti Sergii & domni Medardi episcopi. His patronis accessere sæculo nono sanctus Godebertus confessor, tum sancta Gertrudis virgo, ac demum sanctus Briocus episcopus: nunc soli audiunt ejus loci patroni sancti martyres Sergius & Bacchus. In hoc monasterio novi Andecavorum antistites, pridie quam consecrentur, pernoctare jam dudum soliti erant, precibus vacaturi: quem ritum Guillelmus, Major cognominatus, prout eum sæculo tertio-decimo executus est more majorum, litteris mandavit ^{*}, postera die in monasterio sancti Albini consecratus.

Huic sancti Albini monasterio præerat his diebus Niulfus abbas, illudque *secundum normam sacra religionis* regere satagebat. Accidit ut gravi podagræ dolore adeo torqueretur, ut etiam omni manuum destitutus esset officio. Ad eum accedens Magnobodus episcopus, eulogias a se benedictas præbet. Sumit æger, & confestim convalescit, multisque deinde annis prædictum cœnobium rexit, serviens Domino cum devotione, uti in libro de vita sancti Magnobodi legitur apud Bollandum. Hæc innuere videntur, Niulfum usque ad obitum abbatem perseverasse. Hinc legitima oritur dubitandi ratio, an is sit Niulfus episcopus, qui Magnobodo in regimine Andecavensis ecclesiæ successisse reperitur in perverstitis indicibus, qualis occurrit in codice Vindocinensis monasterii, scripto ab annis ferme sexcentis: quo in codice Andecavenses hujus sæculi episcopi hoc ordine recententur, Licinius, Chaidulfus, Magnobodus, Niulfus, Lupus, Aglibertus, Godobertus. Non ergo expungendus ex illo indice Niulfus, ut Carolo Cointio visum est, nullo, aut certe leviori fundamento.

Magnobodi Andecavorum episcopi res gestas scripsere anonymus perantiquus, & Marbodius ejusdem sedis antistes. Natus in pago Andecavensi, a S. Licinio episcopo tonsura clericali insignitur. Dein ob egregios vitæ mores ab eodem præficitur sacre congregationi cœnobii Colonensis, quod Grandinus apud Bollandum eo in loco stetit suspicatur, ubi nunc Chalonnæ præfectura, vetusque castellum ad Ligerim fluvium, quatuor infra urbem Andecavorum leucis, via Namnetensi, ad mensam episcopi Andecavensis modo spectans. Cum Licinius in suburbio prædictæ civitatis basilicam S. Johannis Baptistæ a se constructam dedicare vellet, Magnobodum Romam ad perendas a summo pontifice reliquias direxit. Licinio demum successit Magnobodus cum consensu Dagoberti regis; idemque basilicam in honorem sancti Saturnini primi Tolosani antistitis, & omnium martyrum, aliorumque sanctorum, cum monasterio exstruxit magno apparatu, ibidemque religiosos viros *sub sancto proposito* congregavit. Nunc collegiata est ecclesiæ, quæ ab ejus tumulo & reliquiis appellationem sancti Magnobodi ^{*} accepit.

Hoc anno consignatur Cabilonense concilium, iussu Chlodovei regis convocatum in majori ecclesiæ sancti Vincentii: ubi conditi sunt canones viginti, addita epistola ad Theodosium episcopum Arelatensem, quem patres ab episcopali munere suspendunt. In his canonibus quatuor sunt ad monasteria pertinentes: septimus, ut defuncto abbate nihil ab episcopo vel a quoquam de rebus monasterii auferatur, aut

* Lagny le sec.

X X V I I.
S. Sergii monasterium Andecavis.

a Spicil. 20. p. 208.
X X V I I I.
Niulfus abbas S. Albini.

Magnobodi episcopi vitæ compendium.

* S. Martinus.
X X I X.
Cabilonensis concilii decretæ pro monasteriis.

AN. CHR. 644. minuatur. quod sancitum fuit contra eos, qui res monasterii mortuo abbate, quod etiam non raro post mortem episcoporum fiebat, diripiebant. Tertius-decimus prohibet iudices publicos ad tribunalia sua compellere monachos vel abbates, eoque areet aditu monasterii, nisi ab ejus abbate istuc invitentur. Duodecimus, ut duo abbates in eodem monasterio non sint, ne sub obtentu potestatis simulas inter monachos, & scandala generentur. nisi si abbas sibi successorem elegerit: sed eo pacto, ut electus nullam in res monasterii exerceat potestatem. Hoc temperamento usi sunt primi abbates Cluniacensis monasterii, designando successorem, ut scilicet hoc modo extraneis abbatibus aditus præcluderetur. Canon quintus-decimus cavet, ut abbates & monachi, aut agentes monasteriorum patrocinio sæculari penitus non utantur, nec ad principis præsentiam sine episcopi sui permisso pergant: secus facientibus diras interminatur. Hujus canonis condendi occasio mihi videtur ex eo nata fuisse, quod eo tempore expeii & institui a regibus cœperint monasteriorum advocati seu defensores, ut eorum auctoritate, quorumvis hominum monasticis rebus inhiantium cupiditas reprimeretur. Quippe Chlotharius tertius, Chlodovei junioris filius, inlustrem virum Gengulfum Beluensibus monachis advocatum concessit anno decimo regni sui: nempe ut omnes causas ipsius monasterii prosequeretur, & ablata restitueret. Non placuit nova hæc institutio episcopis, qui hoc pacto suam in monasteria potestatem imminutum iri persuasum habebant. Perseveravit nihilo minus hæc advocatorum institutio, eosque Carolus Magnus confirmavit in capitulis ecclesiasticis anni octingentesimi primi, statuens, ut ipsi boni & recti essent, & recte ac juste causas prosequerentur. Hanc provinciam suscipere plerique monasteriorum conditores, ipsorumque posteris, si quidem satis virium & potestatis haberent: sin minus, optimates a monachis electi, & approbati a rege. Hinc Albertus Bremensis antistes, cum Gozecenſe monasterium erexisset, decernit, ut e stirpe sua laicus, qui ceteris ætate provectior fuerit, advocatus ibidem constituatur: si vero talis defecerit, quemcumque abbas cum consilio fratrum ad loci defensionem expetierit, hunc archiepiscopus Bremensis constituat advocatum. Monasterium sancti Galli, propterea quod non ex regalibus donariis, sed ex privatorum largitionibus accreverat, cum neminem sui defensorem vel advocatum reperire potuisset, Ludovicus augustus tuendum ac defendendum suscepit. Ne vero advocati monasteriis operam ac tutelam suam gratuito præstare viderentur, stipendium eis assignatum est ac merces annua ex redditibus monasteriorum constituta, modo ut non tantum lites omnes prosequerentur, sed etiam duella in dubiis causis, ubi necesse esset, susciperent; juramenta præstarent, (neutrum enim monachis licebat) & ad castra pergerent cum militibus & subditis monasteriorum, quæ regi militiam debebant. Stipendium illud erat vel certum prædium advocatis assignatum, vel annuus census. Officium istud dignitas evasit, quæ una cum stipendio transibat ad heredes. Advocatis adjuncti etiam subadvocati, quibus sua itidem merces constabat. Eorum officium erat res monasteriorum curare vice advocatorum. Plures ejusmodi subadvocatos aliquando creabant singuli advocati in magnum gravamen monasteriorum. Hinc Otto Magnus in litteris, quibus Lantbertum comitem Lovaniensẽm creat advocatum cœnobii Gemmelacensis, præcipit, ut comes unicum habeat subadvocatum, qui nihil juris habeat, nisi per singulos annos de unaquaque domo percipere denarium unum, gallinam unam, unum avenæ sextarium. Tempore procedente, qui monasteriorum defensores esse debuerant, eorum deprædatores ac direptores facti sunt; nec sine gravi damno ac labore id genus officii pretio redemptum est a monachis, penitusque extinctum, quod sæculo quarto-decimo accidit. Hæc fusius tractata leges in fine præfationis primæ ad Sæculum tertium Benedictinum.

XXX.
Abbatibus episcoporum vicarii in concilio.

Concilio Cabilonensi præter episcopos undequadragesima subscripserunt abbates quinque ab episcopis suis directi, nempe Berro abbas missus a Latino metropolitano Turonensi, Chagnoaldus abbas missus ab Hadoindo seu Chadoindo episcopo Cenomannensi, Bertulfus abbas sancti Melanii missus a Duriotero Redonensi, Geramoaldus abbas missus ab Audoberto Parisiensi, & Paternus abbas vice Feljicis Lemovicensis. Incertum est cujus monasterii abbates illi fuerint præter Bertulfum, qui abbas erat cœnobii sancti Melanii Redonensis.

S. Melanii abbas Bertulfus.

Nullam ejus monasterii antiquiorem hac notitiam habemus, cujus conditionem referunt ad Durioterum episcopum, cujus vice Bertulfus, primus, ut creditur, ejus

ANN. CHR. 644. loci abbas, Cabilonensi concilio subscripsit. Exstructum est in ipso loco suburbano, ubi corpus sancti Melanii illius urbis episcopi sepultum fuerat. Mortuus est regnante Childeberto seniore Melanius in Placio monasterio, ubi ipse basilicam construxerat, & monachos ad cultum Deo exhibendum congregaverat. Funus ejus curaverunt sancti pontifices Albinus Andecavensis, Victor Cenomannicus, Laurentius Constantiensis, & Marsus Namnetensis, qui corpus ejus ad suburbium Redonense deferri, ibidemque humari curarunt. Super ejus sepulcrum christiani miram celsitudine fabricam seu mausoleum erexerunt, teste Gregorio^a Turonensi antistite. Quoddam oratorii genus id fuisse ex eodem auctore intelligimus, siquidem vella ex parietibus & ostiis pendebant. Palla linea sacrum tegebat sepulcrum, tignibus, trabibus ac tegulis rectum. Post incendium, quod illic accidit, ingrediuntur populi cum eulatu magno, & usque ad sepulcrum antistitis properant. Hæc omnia oratorium satis designant, vel etiam basilicam: an autem monasterium, monachive ab eo tempore ibidem existerint, magna dubitandi ratio est. De Bertulfi abbatibus successoribus nihil certi dicendum occurrit usque ad Stephanum, qui medio octavo sæculo transfatus est ad episcopales infulas Redonenses. Post id tempus vastatum est monasterium a Nortmannis, ac fere in solitudinem reductum usque ad principatum Philippi regis, quo tempore a Gaufrido Barbato Redonensium comite instauratum est.

De Placio monasterio id tantum discimus ex libello de sancti Melanii vita, eum locum suum fuisse triginta fere passuum millibus ab urbe Redonum, & quidem haud procul a Vicononia * fluvio: siquidem post mortem sancti pontificis sacrum ejus corpus, reperta navi in alveo prædicti amnis, adverso flumine ab eo loco Redonas transfatum est. Albertus de Monte-relaxo cenſet esse vicum, *Brain* vulgo appellatum, in diecesi Venetensi; Robinius *Plœrmel*. Nostri putant esse vicum *Blain*, ad Vicononiam tribus leucis supra Rothonum * situm; qui juris est monasterii sancti Melanii.

a Greg. Tur.
de gl. conf. c.
55.

Placium monasterium.

* In Vilaine.

* Rhodon.

ANN. CHR. 645. X X X I. S. Richarii abbas mors in Foresti-cella. * de Crecy. * Forest-monastier. Anno inſequenti obitum sancti Richarii presbyteri & abbatis Centulensis collocandum existimamus. Aliquot ante mortem annis, sæculi tumultum & honores fugiens, eremum expetierat, ut liberius soli Deo vacaret, & contemplativos delibaret fructus, qui diutius in actuosa vita se se exercitaverat. Itaque cum Centulensis monasterii regimen Ocioaldo commisisset, cum unico socio & commilitone, nomine Sigobardo, secessit in silvam Crificiacensem *, ubi Gislemarus vir inluster piusque, ac Maurontus, vir itidem nobilis & regiarum silvarum præfectus, locum ei ad construendam cellam tradiderunt. Maurontus in eodem loco vestes sæculares monasticis mutavit, alius haud dubie a Mauronto filio sanctæ Rictrudis, Broilensis monasterii auctore & abbate, quem idem Richarius olim baptizaverat. Foresticellam veteres appellarunt, recentiores Forestense-monasterium *, Richarii secessu nobilitatum. Eo in loco vir sanctus tanta rigiditate corpus jam maceratum attrivit, tantaque jejuniorum & vigiliarum assiduitate, vix ut ossa arenia dissipatis juncturis inter se se cohærent, & tremencia baculo regente vestigia nonnisi ægre moveret. Hinc vili reclusus tugurio, mente jam mundo superior, sola cælestia cogitabat. Non continuit se se intra eremi secreta tanti luminis splendor, quin radiis circumquaque effusus, cunctos variis infirmitatibus detentos invitavit, quos sanctarum medicinarum orationum sanabat omnes. Mortis imminenti præsciis, Sigobardo commilitoni suo præcepit, ut vasculum condendo corpori suo præpararet, reſectis superfluis ornamentis. Monitis pii patris obsequens Sigobardus, arborem fecit, truncum findit cavatque, corpori patris coaptat, & loco designato componit. Interim virum sanctum gravissimus coquit morbus, & jam pæne ex maceratione semianimem ad extrema urget. Nihilo secus a divinæ laudis officio cessavit Richarius, qui, ubi *salutifero corporis & sanguinis Christi viatico* iter suum muniisset, inter gratiarum actiones & verba orationis v. r. kalendas Maii spiritum emisit. Corpus ejus positum est in sepulcro, & loco sibi antea præparato, sed non multo post, id est v. r. idus Octobris inſequentis, fratres cum abbate Ocioaldo a Centulensi monasterio in Forestense convenerunt, atque inde sacrum corpus in suam basilicam transfulerunt: ubi eum miraculis claruisse testatur Alcuinus in libello, quem de ejus vita ex veteribus schedis composuit rogatu Angilberti abbatis, &

ANN. CHR.
645.

Carolo Magno dicavit. In fine libri Centulenses monachos hortatur, ut Deum sancti patris exemplo, perfecte ament, colantque; sicque patronum laudent, ut eum imitari studeant. Magis quippe illi placet, inquit, imitator devotus, quam laudator otiosus. Alcuini librum interpolavit quidam anonymus, qui multas ineptias de Richarii genere, aliisque rebus inseruit. Falluntur qui Paschasium Radbertum de gestis sancti Richarii scripsisse existimant. Hæc metro cecinit ineunte sæculo undecimo Angelrannus seu Ingelrannus abbas Centulensis, qui libros de ejus miraculis duos itidem versibus reddidit. Tantæ dignitatis, tantique splendoris Centulense monasterium evasit sub sancto Angilberto abbate, ut Galliæ monasteria fere omnia obscuraverit. Richarii presbyteri & confessoris meminere Usuarius, aliique martyrologiorum auctores, abbatis nomine, ut tunc moris erat, ob sacerdotii præstantiam suppresso. Notkerus episcopum vocat, nimirum ob prædicationem evangelii, quæ censetur inter episcopales functiones. Ob eandem causam sanctus Furseus abbas Latiniacensis, Gregorius Trajectensis, aliique nonnulli a posteris episcopi dicti, ac crediti sunt, qui tamen nunquam episcopali dignitate præditi fuerunt. In hymno, quem Alcuinus de beato Richario composuit, laudatur abbas sanctus, quod struxerit cœnobium loco prope Argubium, nempe Forestem-cellam; & aliud in Centulo. Argubium eo loco fuisse videtur, ubi nunc vicus Argonna cernitur prope Quantiam fluvium, Foresti-cellæ hætenus subjectus. In Foresti-cella quondam erant ecclesiæ tres, prima sanctæ Mariæ, secunda sancti Petri, tertia sancti Richarii, cum altaribus auro argentoque ornatis. Ibi debebant sæculo nono canonici sub disciplina Centulensis abbatis. Locus postliminio rediit ad monachos, qui Centulensium jugum processu temporis excusserunt.

ANN. CHR.
646.
XXXII.
S. Galli obitus.

IN annum sequentem sancti Galli obitum rejecimus, quem Walafridus Strabo, ejus vitæ scriptor, non multo post Eustasium abbatem Luxoviensem decessisse tradit. Verum huic calculo multa obstant, in primis sancti Galli ætas nonaginta-quinque annorum, quam ei Walafridus tribuit. Quis enim sibi persuadeat, Luxoviensibus venisse in mentem, ut mortuo Eustasio tam annosum & decrepitem senem subrogandum censuerint? Deinde quæ fieri potuit, ut homo tam grandævus intra decem ultimos vitæ suæ annos tot labores apostolicos exantlaverit, quot Gallum in Rætia Curiensi, aliisque finitimis pagis pertulisse Walafridus auctor est? ut omittam, quod Talto, vir illustris, Dagoberti regis camerarius, Gallum adhuc viventem coluisse dicitur apud Ratpertum. Hæc omnia exigere videntur, ut sancti Galli obitum serius differamus: tamen certus ejus annus designari non possit. Explorator est ejus obitus dies xviii. kalendas Novembris: quem diem assignant Walafridus Strabo & Wandelbertus; adeoque Usuarius & Ado, qui ejus memoriam x. kalendas Martii referunt, de die ejus elevationis sunt interpretandi. Sacrum ejus corpus sepultum est in oratorio, quod ipse construxerat. Post venerandi patris obitum a Dagoberti regis tempore ad Carolum Martellum, quotidianas ad ejus tumulum excubias egerunt *quidam religiosi clerici*, inquit Walafridus, *vel discipulus ejus memoria, vel divino amore succens*, quibus verbis satis innuit, eos mundo nuntium remisisse, ac proinde monachos existisse. Non magna tamen loci frequentia & celebritas fuit usque ad sanctum Othmarum, qui sancti Galli cella (sic appellabant) a Victore Curiensi comite impetrata, amplissimum ibidem monasterium excitavit; eidemque abbatis titulo præfuit. Monasterium tamen sancti Galli appellatum invenio paulo ante Othmarum in veteri donationis instrumento cujusdam Aloini ad honorem sancti Gallonis & sancti Desiderii, quod actum in monasterio sancti Gallonis, Theodorico rege, quod de Theodorico tertio Vadianus interpretatur. Cellæ rector vulgo custos & pastor appellatus, probante charta Gotfridi Alamanniæ ducis, a quo *Magulfus presbyter & pastor sancti Galluni* quædam impetrat ad luminaria sancti Galluni ecclesiæ. Sic varie flectebant veteres illi nomen sancti Galli, qui & Gallo, interdum Gilianus in vetustis instrumentis appellatur.

XXXIII.
Magnus & Theodorus S. Galli discipuli.

Galli discipulis in primis accensendi sunt Magnus & Theodorus, qui mortuo magistro in locum, Campidonam dictum, ambo secessisse dicuntur; Magnus, vero relicto illic Theodoro, ad fauces alpium Juliarum accessisse, ubi Faucense monasterium struxerit. Sancti Magni acta circumferuntur sub nomine Theodori, quæ plebsque hætenus sub larvata persona deceperunt, conficta haud dubie a quodam impostore

ANN. CHR.
646.

impostore, qui Magnum appellat Magnoaldum, ut Chagnoaldi sancti Columbani discipuli facta personato suo Magnoaldo affingat. Non immoror fabulis illius impostoris observandis, quas in actis Sanctorum nostrorum manifeste detexi. Nihil itaque certi sive de Magno, sive de Theodoro nobis succurrit, nisi quod eos non Columbani, sed Galli discipulos, non Scotto-Hibernos, sed Alamannos fuisse constat ex Walafrido Strabone, qui eos Willimari presbyteri clericos existisse ait, antequam in sancti Galli disciplinam cooptarentur. Esto vero Theodorus oratorium beatæ Virginis Campidonæ ad Hilaram fluvium; & Magnus Faucense monasterium condiderit: at serius Campidonense constructum est ab Audochario, qui primus Campidonensis cœnobii fundator & abbas ab Hermanno Contracto memoratur. Alterius sententiæ sive auctor, seu approbator Ermanricus monachus Elewangensis, ut hæc Magno & Theodoro tribuat, eorum vitam producere cogitur ad tempus Othmari sancti Galli abbatis, qui annis centum sancto Gallo ætate inferior fuit. Certe auctor est Walafridus Strabo, Magno & Theodorum remansisse in cellula sancti Galli usque ad cladem illam, quæ post annos a transitu sancti Galli quadraginta eidem loco ab Otwinio tyranno illata est. Quamquam nec Walafridum erroris immunem hoc loco esse viri docti existimant. Sed vereor, ne tot errata congerendo, pro luce novas rebus jam obscurissimis tenebras & ipse afferam.

Venio ad septimum concilium Toletanum, hoc anno celebratum, quinto Chindasuindi regis, xv. kalendas Novembris, cujus canone quarto monasteriorum basilicæ ab annua duorum solidorum pensione exemptæ, quotannis persolvenda episcopis diocesanis: quibus interdicitur, ne visitanda diocesi *quingagenarium numerum electionis*, id est equitaturæ, excedant. Canon quintus agit de reclusis, quorum alii sanctioris propositi ferventes, meritis & probitate se venerabiles exhibebant; alii sola ignavia istuc impulsis, pium institutum morum depravatione & ignorantia deturpabant. Et primos quidem laudant patres Toletani, eosque Dei auxilio, suoque favore tutos esse jubent: alios vero ex eorum cellulis ejiciendos decernunt, atque ab episcopis sive rectoribus monasteriorum, ex quorum congregatione fuerant, vel in quorum vicinitate consistebant, iisdem monasteriis deputandos: ut illic sancti ordinis meditantibus doctrinam, primum possint discere, quæ sunt a patribus instituta, ut post valeant docere, quæ sancta meditatione ab eis percepta fuerint. Deinceps autem nullos ad tam sanctum propositum admittendos, nisi prius in monasteriis constituti, & secundum sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, & dignitatem honestæ vitæ, & notitiam potuerint sanctæ promereri doctrinæ, quod regula sancti Benedicti omnino consentaneum est, edicentis, ut ad vitam eremiticam seu anachoreticam nullus prius admittatur, quam in monasterio probatione diuturna exercitatus fuerit. Denique, addunt patres, vagos monachos, aut suis relictuendos, si fas est, cœnobiis; aut, si difficile est, saltem ad honestatem ab episcopis compellendos. Huic concilio subscripsit inter alios vicarios Crispinus abbas, agens vicem domini sui Neufridi episcopi Olissiponensis; primus omnium abbatum, cujus nomen in conciliis Hispanicis vulgatis inter episcopos, & quidem episcopi sui vice subscriptum occurrit. In hoc ipso concilio Chindasuindus Taioni Cæsaraugustano episcopo curam demandasse fertur, ut Romam adiret ad recuperandos relictuos Gregorii magni libros Moralium, quorum priorem dumtaxat partem beatus Leander Hispalensis antistes ab auctore acceperat. Verum non videtur id factum in ipso concilio, cui Taio non interfuit.

Eodem anno rex Chindasuindus una cum Reciberga regina Complutensi sanctorum Justi & Pastoris monasterio, quod a Fructuoso abbate recens constructum fuerat, privilegium concessit, inscriptum Dominis sanctis gloriosissimis, & post Deum fortissimis patronis sanctis martyribus Justo & Pastori, sive sanctæ Mariæ & sancto Martino episcopo, quorum basilica vel monasterium situm est juxta rivulum, qui dicitur Molina, sub monte Irago, in confinio Vergidensi, fundatum a Fructuoso abbate, qui monasticæ professionis apud Hispanos sæculo septimo eximius propagator existit. Is ex regio Gothorum sanguine, patre duce in Galicia procreatus, adhuc puer vitæ monasticæ propositum meditabatur. nam patre in Bergidensi seu Vergidensi agro ovium suarum greges perlustrante, loca monasterio apta notabat tenellus puer, nemini prodens, quod animo agitabat. Mox abjecto sæculari habitu, tonsaque capite, ad Tonantium episcopum, Toletanum an Palæ-

XXXIV.
Concilii Toletani decreta.a S. Bened.
reg. c. l.XXXV.
Fructuosi abbatis gesta & monasteria.

ANN. CHR.
646Compluten-
se.a Eulog. me-
mor. sanct.
lib. 1. c. 11.* Alcalá de
Henarex

tinum, (nam uter amborum fuerit, disputant Hispanici scriptores) se contulit, ut ejus præceptis & disciplina ad pietatis officia informaretur. Paulo post ætate confirmata, perfectioris vitæ studio, abdicatis mundi illecebris, amplissimas patrimonii sui opes ecclesiis sanctis, libertis suis & egenis erogavit. Tum se abdidit in montes Asturicenses, ibique Complutenſe monasterium, in loco a se olim designato extruxit, suisque facultatibus impense dotavit. Monasterium sanctorum Justi & Pastoris sanctus Eulogius * presbyter & martyr Cordubensis vocat, ejusque situm describit in hunc modum. Est in interiori montana Cordubensi, loco qui dicitur Fraga, inter clivosa montium & condensa silvarum, confini viculi Lejulensis, qui a Corduba distat quinque milliarios lictros, id est passuum millibus viginti-quinque; ubi Cordubam Lusitanicæ montem interpretare, ab indigenis *Corvam* appellatum; non vero Cordubam civitatem, inde longissime disparatam. Porro ideo dictum creditur monasterium Complutenſe seu Compluticum, non a Compluto * urbe regni Castellæ, quæ a montibus Asturicensibus multum abest; sed ob sanctos martyres Complutenſes Justum & Pastorem, quibus monasterium nuncupatum erat. Quamquam Johannes Mariana ita dictum innuit, quod positum esset *ad Compluticam sub monte Irago*; ubi etiam nunc ejus monasterii vestigia monstrantur, nimirum consequenti tempore monasterio dissipato. Vidit & invidit pium Fructuosi opus, profusasque in illud opes sororis ejus maritus, & coram rege prostratus obtinuit, ut ejusdem pars hereditatis a sancto monasterio auferretur, & sibi ad necessarios sumtus publicæ cujusdam expeditionis assignaretur. quo comperto, vir sanctus basilicæ vela tulit, (sic ferebat usus temporum etiam penes viros pios) sancta nudavit altaria, eaque ciliciis induit. Tum scriptis litteris sororium ille suum dure increpavit, seque ad jejunia & preces totum convertit. Inter hæc boni operis æmulus interiit, sicque contigit, ut qui oblationes sanctorum auferre moliebatur, ipse de hoc sæculo liberorum expers discederet, & facultates suas alienis relinquens, solus culpæ & temeritatis suæ lueret poenas. Id forte in causa fuit, cur rex Chindasvindus, qui ejus cupiditati facilius dederat manus, repentino hominis interitum respiciens, Complutenſi monasterio multa bona contulerit. quod ejus diploma docet ab Antonio Yepesio relatum, in quo ipsos montes, valesque interjacentes monasterio Compluto tribuit *in opus monachorum, anachoretarum, & eremitarum* ibidem degentium; simulque offert vasa altaris, calicem argenteum & patenam, crucem argenteam deauratam, vestimenta seu ornamenta altaris omnia ad plenum, sive frontalia, sive principalia, & signum fusile æneum bonæ modulationis, ad hæc libros ecclesiasticos, id est psalterium, dialogorum, & passionum, ubi dialogorum nomine Gregorianos haud dubie intelligit, qui tum apud Hispanias noti erant, ut ex Hildeſonſi libro de viris illustribus constat. Diplomati subscribunt ex episcopis Eugenius Toletanus, Candidatus Asturicensis, in cujus diocesi Complutenſe monasterium positum erat, is, cujus vice Paulus presbyter superiori Toletano concilio subscripsit; & Vasconius Lucensis, qui eidem iudem synodo interfuit. Deinde regiis litteris subscribunt Paulus comes notariorum, Evancius comes scantiarum, Richila comes patrimoniorum, Ermenfredus comes spathariorum: quibus subjunguntur abbates quinque, Fugitivus, Anatholius, Euficius, Hildeſonſus, & Simpronius, qui omnes subscripti reperiuntur octavo concilio Toletano. Antonii Yepesii conjectura est, Fugitivum abbatem ipsum esse, qui postea creatus est episcopus Hispalensis. Quibus vero monasteriis abbates illi quinque præfuerint, divinare non licet; uno excepto Hildeſonſo abbate, haud dubie Agaliensi, de quo paulo post agemus, postquam de duobus Eugenii Toletanis episcopis nonnulla præmiserimus.

XXXVI.

Eugenii To-
letani duo.b Hildeſonſi
script. c. 14.

Duo existerent Toletanæ sedis, unus post alterum, antistites Eugenii nomine, ambo ex monachis, ambo non minus pietate & doctrina, quam genere insignes. Prior Justo, ut diximus, in eam sedem successit, obiitque præſenti anno: cujus in locum electus est posterior. Hic, cum regis ^b seu Toletanæ ecclesiæ clericus esset, monasticum institutum prætulit. Ejus rei causa *Caſarauguſtam* clam se recipiens, illic studia sapientiæ & propositum monachi sectatus est *ad sepulcra martyrum*, id est in monasterio sanctæ Encratidis seu Enecratiæ, ad *Maſſam Candidam* appellato. Verum aliquanto post a clero Toletano in pontificem cooptatus, accedente Chindasvindi regis jussu, in urbem regiam revocatur, eidemque ecclesiæ post Eugenium seniorem præſeſse cogitur. Erat in eo fervens & strenuus ad sacrum ministerium ani-

ANN. CHR.
646.

mus, sed vires corporis impares. Librum de Trinitate scripsit, duosque alios libellos, unum metro, alterum prosa oratione. Ejus carmina typis vulgata sunt a clarissimæ memoriæ viro Jacobo Sirmundo, existantque in Bibliotheca patrum: in quibus Eugenius avum suum commendat Nicolaum virum illustrem: cujus filius Evancius ex Blæſilla conjuge hunc Eugenium suscepit. Dracontii quoque libellos metricos de creatione mundi a mendis repurgavit, & quæ de die septimo deerant, supplevit. Uter e duobus Eugenii septimo concilio Toletano subscripsit, non ita perspicuum est: quamquam id Eugenio priori passim tribuant. quod si verum est, non diu prior ille Eugenius supervixit, quando hoc ipso anno (& mense Octobri concilium habitum est) posterior eidem subrogatus fuit, post annos duodecim successorem habiturus Hildeſonſum, de quo in præſens agendum est.

Hunc Toletano civitate ortum natales perillustres, excellens ingenium, animi candor eximius, ceteræque virtutes, in primis illibata castimonia, insignem reddiderunt. Hic a tenerioribus annis adeo captus fuit instituto monachorum, ut in suburbanum Agaliensè monasterium, quod sanctitatis opinione, ipso Hildeſonſo a teste, tum venerabile erat, se subduxerit inscio patre: qui, ex filii secessu furore concepto, istuc advolat, omnes monasterii latebras perſecutus, eoque non invento domum redit, filium amissum deplorans: dum interim patris diligentiam declinaturus pius adolescens, in latibulo se contineret. Erat id monasterium non procul ab urbe positum, non sanctorum Cosmæ & Damiani, quod Zixilanes tradit, sed sancti Juliani nomine sacratum: ut concilii Toletani undecimi vulgata subscriptiones probant, quibus major fides adhibenda est. Patre domum reverso, monasterium perit Hildeſonſus, & cucullum induit, patre interim hortatu genitricis mitigato, hæc prolem, post longam sterilitatem calietis impetratam, Deo se vovisse affirmantis. Monasticis rudimentis informatum Eugenius Toletanus antistes, primus an secundus, eum ad se accersivit, primisque litteris ab se imbutum, ad sanctum Isidorum Hispalensem episcopum, majoris eruditionis gratia direxit. Ex quo intelligimus, jam tum in more positum fuisse, ut monachi aliquando e monasteriis ad discendas artes ad celebriores magistros ablegarentur. Revocatus ab Eugenio Hildeſonſus ordinatur diaconus; nec multo post abbas Agaliensis eligitur: quo in munere sic monachos in virtutis palæstra exercuit, ut omnibus exemplo suo ipse præluceret. Parentibus mortuis, amplissimam consecutus, more etiam nunc apud Hispanos monachos usitato, hereditatem, cœnobium virginum in Deibienſi villula construxit, paternisque opibus dotavit. Hac in narratione Juliani testimonium prætulimus auctori anonymo, qui Hildeſonſi secessum in monasterium, cum jam diaconus esset, accidisse ait: cum ex adverso Julianus, qui Eugenii secundi fuit discipulus, idemque post Quiricum Hildeſonſi in Toletana sede successor, asserat eum ab ipsis *infantia*, id est pueritiæ vel adolescentiæ, rudimentis, divino tactum spiritu, contemptis parentum rerumque affectibus, Agaliensè monasterium petiisse, monachumque ibidem multis annis perseverasse; ac demum ejusdem cœnobii rectorem extitisse, antequam in Toletanam sedem assumeretur.

XXXVII.
Hildeſonſi prima facta.a Hildeſonſi
script. c. 7.

Interim, cum Fructuosi abbatis famam Asturicenses circumquaque montes personarent, popularem auram perosus vir sanctus, postquam regularem disciplinam in Complutenſi monasterio confirmaverat, abbate in sui locum ibidem constituto, in abditiſſimos saltus se proripuit, ubi liber a mortalium tumultu continuis precibus & jejunii vacaret. Verum a venatore deprehensus, qui ipsum melote indutum pro fera præne occiderat, loco iterum tedere cogitur. Itaque in vastissimam atque ab omni hominum commercio remotissimam solitudinem secessit: ubi, instructo monasterio Rufinianensè, juxta sanctum altare in angustissimam cellulam se inclusit. Nequaquam tamen effugere potuit diligentiam monachorum Complutenſium, qui istuc accedentes, piissimum patrem ex illo ergastulo extractum, pie violenti, invitum ad priorem sedem reduxerunt. Cum vero discipulorum numerus magnopere creſceret in dies, tertium monasterium in Vergendenſis pagi & Galliciæ confinio ædificavit, Viſumenſe appellatum. Mox aliud ex alia parte Galliciæ ad oram maris adjectum, quartum id erat, vocabulo Pheonenſe; nec multo post in quadam insula quintum, quod & regularibus institutis, & rebus necessariis munitum. Hinc ad eum magis magisque confluxere novi discipuli, non modo ex promiscuo

ANN. CHR.
647.XXXVIII.
Fructuosi continuatio gestorum.

ANN. CHR.
647.

vulgo, sed etiam ex optimatibus palatii, qui, relicto terreni principis obsequio, se se totos ad Dei famulatum convertebant, sub Fructuosi confugientes disciplinam. Ex his unus, Theudifilus, forte Theudegifulus nomine, humanarum litterarum scientia non mediocriter imbutus, in loco admodum solitario, cui Castrum-leonis vocabulum erat, monasterium condidit, ubi vitæ cursum pie traduxit. Post hæc novas latebras querit vir Dei, sed nutu divino invitus ubique proditur. Ubi vero Gallicia ipsius splendore satis illustrata fuisset, in alias etiam partes sanctitatis suæ radios diffudit. Et primum quidem in Gaditana insula, unde solis orientis instar totam illuminaret Hispaniam, septimum erexit cœnobium: cui amplissimum aliud paullo post in abdita solitudine adjecit, cui nomen dedit Nono; quod ab ora maris novem passuum millibus distaret. Floruit eo in loco religiosus vir Julianus presbyter, a quo scriptor vitæ sancti Fructuosi id se accepisse affirmat. Hinc, crescente supra modum Fructuosi discipulorum multitudine, querelæ ad regem delatæ a provincie duce, quod, hominibus ad Fructuosum catervatim confluentibus, nulla jam esset copia conscribendi militem ad expeditiones publicas. Coercito itaque virorum accessu ad virum sanctum, sequiori sexui aditus, qui hactenus negatus fuerat, ad eum patefactus est.

XXXIX.
Benedicta vir-
ginum anteq-
nana.

Omnium antesignana fuit piissima virgo, Benedicta nomine, claro exorta genere, & jam contra voluntatem viro palatino (gardingum vocant) desponsata, quæ conservandæ virginitatis studio, confugit ad Fructuosum, qui tunc in Nono monasterio versabatur. Hæc ad locum prope accedere non ausa, id quippe muliebri sexui cautum erat, in remoto illius deserti loco substitit, dum per internum abbatem sanctum flagitavit, sui ut miseratus, animam Deum querentem in viam salutis dirigeret, & spiritalibus institueret disciplinis. Hoc nuntium gratanti animo vir Dei accepit, & Benedictæ mansuenculam in eodem loco parari iussit, eidem cibum, a se prius benedictum, subministrare solitus. Intra breve tempus multæ virgines eidem se se adjunxerunt ad octoginta, quibus in ea solitudine cœnobium a Fructuoso exstructum est. Hoc comperto, is, cui Benedicta desponsata fuerat, regem adit, sponfamque sibi restitui magnis clamoribus institit. Missus ad monasterium virginum comes Angelate: qui regia auctoritate præpositam virginum compulit, sibi ut Benedictam repræsentaret. Interrogata sic iudici satis fecit, ut sponso contradicere non valenti dixerit comes, dimitteret eam Domino servire, sibi que aliam uxorem quereretur. Non diu supervixit Benedicta: factumque est, ut, quæ aliarum virginum chorum in sancta illa congregatione præcesserat, eandem etiam ad caelestem gloriam antecederet.

X L.
Familie totæ
ad Fructuosum
confluunt.

Non solum autem viri & mulieres conjugii expertes, sed etiam conjugati utriusque sexus cum liberis suis, immo senes & anus, ad Fructuosum concurrerant, seque cum natis suis ab eo ad monasticam professionem admitti flagitabant. Novum itaque regularis vitæ genus vir sanctus instituit, priori paullo amplius temperatum, atque utriusque sexus infirmitati magis accommodatum, sed ita ut viri cum filiis masculis seorsim degerent in monasteriis a sequiori sexu separatis: contra quam nonnullis in locis tum fiebat apud Hispanos, ubi nullo sexus discrimine conjugati simul cum uxoribus, liberis ac servis, domicilia sibi in monasterii modum componebant, rectore sibi præposito sub nomine abbatis, cui non tam parebant, quam voluntates suas approbant, ut cum ejus benedictione suis cupiditatibus obsequerentur. Id vero ab ipsis ideo inventum erat, ut hoc pacto a publicis curis & tributis sub specie monasticæ professionis eximerentur, & religionis nomine facta sua vindicarent a sæculari censura. Hoc rusticanae familiæ in villis suis, hoc presbyteri sæculares in morem induxerant, decimas suas amittere formidantes, si non & ipsi monasteria ædificarent, in quibus parochiani sui viverent in promiscua illa societate.

a Fructuos.
veg. comm. c. 2.

Pravum hoc institutum apud Hispanos oriri cœpit sub finem sæculi superioris, ut colligimus ex canone tertio concilii Ilerdensis, decernente, ut, si quisquam ex laicis a se factam basilicam consecrari desiderat, nequaquam sub monasterii specie, nisi ubi congregatio collecta, vel regula ab episcopo constituta fuerit, eam a dicæ sana lege audeat segregare. Eadem labe in Angliam injecta fuerat tempore venerabilis Bedæ, restante ejus epistola ad Egbertum Eboracensem antistitem, quem monet, ut huic malo idoneis remediis occurrat. Hoc institutum graviter infectatus est Fructuosus initio regulæ communis, ubi hæc non monasteria, sed animarum perditionem esse contestatur; inde oriri schismata & dissensiones per monasteria;

b ibid. c. 1.

ejusmodi vero homines non monachos, sed hypocritas esse censendos: quippe qui suo arbitrio vivant, nulli seniorum subiecti; nihil de propria substantia pauperibus erogantes, sed aliena, paupertatis nomine, captantes; denique qui nulli peculiari regulæ addicti sint; sed a communem cum episcopis, sæcularibus terræ principibus & populo regulam servant.

AN CHR.
647.a Fructuos.
ibid. c. 2.X L I.
Fructuosus regu-
la communis.

Longe alia vivendi ratio erat in monasteriis a Fructuoso institutis, ut probat regula communis ab eodem scripta, uti & alia regula pro monachis, qui districtiorem vitam observabant. Scio Menardo nostro vitium esse diversos esse harum regularum auctores: at mihi persuasum est unum eundemque utriusque esse auctorem: cujus rei argumenta ex observationibus nostris prævis ad vitam S. Fructuosi repetenda sunt. Regula communis hæc fere œconomia erat. Principio nemini suo arbitrio monasteria exstruere licebat, inconsulta communi collatione seu congregatione, & citra permissum episcopi, qui ejus regulam & institutum confirmaret. Non facile quicumquam in monasterium admittabatur, nec nisi prævia probatione & abdicatione omnium rerum. Si quando viri cum uxoribus & liberis suis ad conversionem accedebant; viri cum masculis in monasterium virorum, uxores cum puellis in cœnobii virginum dividebantur: ubi viverent sub disciplina abbatis vel abbatissæ, quibus ad mortem usque parere debebant. Maxima cura erat de parvulis, qui ibidem septennies admittebantur. Par erat in senes humanitas, quibus ob induratos mores non facilis patebat accessus. Utrique a gravi labore immunes erant. Omnes in unum singulis dominicis conveniebant ante missarum sollempnia, ut præterita hebdomadæ errata expiarent. Ad hæc per capita singulorum mensium abbates diversorum monasteriorum in unum convenire mos erat, ut mensuales litanias una celebrarent, pro animabus sibi subditis Dei opem imploraturi; & in commune, quid ad regularem disciplinam conducere posset, consulturi. Monachis & sororibus ut commune monasterium, ita commune oratorium habere non licebat. Ex monachis eligebantur probati senes, qui res sororum curarent. Causarum prociuratio uni ex laicis juncta erat, cui juramentum præstare nefas. Omnes, instar sollempnis professionis, pactum in commune faciebant, quo se totos Deo & abbati seu abbatissæ tradebant; professi, se secundum edicta apostolorum ac regulam, & secundum præscripta patrum victuros; si secus fecissent, pro culpæ qualitate puniendos; aut, si contumaces perstitissent, religiosa veste ablata e monasterio expellendos. Qui ob culpas excommunicatus fuerat, in cellam obscuram mittebatur, pane tantum & aqua reficiendus. In hac regulâ communi nulla mentio fit de jejuniis, & de qualitate ciborum: nisi quod iis, qui graviores in sæculo peccata commiserant, carnes, siceram, & vinum subtrahere præcipit, excepto si in gravem infirmitatem, aut in nimiam senectutem incidissent. Id tamen solis senibus & parvulis indultum fuisse conjicitur ex capite nono, ubi pastores gregum ad custodiam ovium ex eo animantur, quod inde recreentur parvuli, foveantur senes, redimantur captivi, inde etiam suscipiantur hospites & peregrini. quo in loco hæc exceptio non fieret, si fratres & sorores omnes, præter parvulos & senes, a carnibus non abstinuisent. Et forte ejus rei, uti & juniorum constitutio, ex alia regula repetenda erat. Ex eodem capite intelligimus, monasteria illa posita fuisse inter fragosa & abrupta montium, & quidem in sterili solo, ubi vix tribus mensibus quotidiana paximaria suppeditari potuissent, nisi monasteria ovium greges alendos habuissent. Ceterum quod mensuales litanias celebrari hæc regula sancit; hoc ipsum est, quod in vetustis martyrologiis initio cujuscumque mensis legitur, *Litanias indicendas*, quod jam superius observavimus de ecclesia Antifiodorensi. Hæc ex regula communi, quæ constat capitulis viginti.

b lib. 6. n. 73.

Altera, quæ ordine ac tempore prior est, habetque capitula quinque supra viginti, Regula monachorum appellatur, multaque habet superiori consentanea, quædam explicatiora. Electio abbatis penes monachos, quibus laici in rebus exterioribus subserviebant, quales modo sunt oblato nostri. De his etiam agit Isidori regula, Fructuosus regulæ in multis conformis. Vestes cuculla duplex, villata, & simplex, (sancto Benedicto villosa, & pura seu vetusta;) palliolum unum, ternæ tunica, stamineæ duæ: pedules in hieme, in æstate solæ caligæ; femoralium usus permissus. Singulis singuli lecti, qui ab invicem uno tantum cubito separati erant. Volatilium etiam infirmis & itinerantibus concessus: alias solis oleribus & legumi-

X L I I.
Altera regula
monachorum.c supr. lib. 12.
n. 42.

d v. ibid.

nibus vescabantur; raro pisciculis fluvialibus vel marinis. Sextarius vini in quatuor monachos divisus. Una per singulos potio sabbatis & dominicis adjiciebatur. In præcipuis sollempnitatibus tria pulmenta, totidemque portiones. Labor & lectio alterna, omnino ut in regula S. Benedicti; uti & obedientia usque ad impossibilia. Idem de hebdomadariorum officio dicendum. In officiis divinis duodecima vespere præponitur. Mendaces eadem poena, atque fures, percussores, & perjuri affecti. Reclusio in cella, & incarceration certis criminibus inflicta. Ad jejunia quod attinet, a paschate ad pentecosten fratres sexta hora reficiebant: sed unica erat refectio, a pentecoste usque ad octavum kalendas Octobris interdiana, id est alterna, jejunia: nisi quod una quadragesima servabatur ante festivitatem sanctorum Justi & Pastoris, Complutensis monasterii patronorum, quæ festivitas accidit VIII. idus Augusti; atque adeo hæc quadragesima, si quidem integra erat, incipiebat a septima-decima die Junii; qua ex die jejunium usque ad horam nonam servabatur; atque a vino penitus abstinerebatur, singulis tamen portionibus concedendis, tibi labor gravis id exigebat. De cetero ab octavo-decimo kalendas Octobris usque ad pascha perpetuum jejunium erat, ut apud sanctum Benedictum; & in quadragesima abstinencia a vino & oleo. Ter singulis hebdomadibus collectæ seu collationes fiebant, in quibus regulæ patrum legebantur, haud dubie etiam regula sancti Benedicti, cujus sententias & institutiones passim, verba non raro Fructuosus in suas regulas transfert. In his etiam collationibus delictorum emendationes fiebant & castigationes a seniore, & de rebus etiam ad spiritalem profectum pertinentibus diserebatur. Fructuosus in hac regula, sicut in communi, professionem quam vocamus monachorum appellat pactum, quo initiandi promittebant, se omnia cœnobii sui instituta observaturos, neque unquam ab ejus restrictione vel tantisper recessuros. Eodem etiam vocabulo utitur Isidorus. Capitula vicesimum-quartum & vicesimum-quintum, quæ in editis desunt, supplenda sunt ex regula communi, ubi capitula octavum ac tertium-decimum constituunt, uti nos docent prioris regulæ exemplaria manu exarata. de Fructuosi regulis satis.

X L I I I.
S. Bavonis
conversio.

Per id tempus sanctus Amandus in Gallia Belgica res christianas ac monasticas mirifice promovebat. In multis, quos ad sanctiorem adduxit vitam, non inferior fuit Bavo, alio nomine Allowinus, nobilis Hasbaniensis, qui Adilionis comitis filiam in matrimonium duxerat, ex eaque Agletrudem, sanctam Christi virginem, suscepit. Conjuge mortua, secundis nuptiis posthabitis, ad sanctum Amandum profectus, eidem peccata sua confessus est. Tum ad suos reversus, inspirante Deo, hujus sæculi divitias, velut umbram prætereuntem, & sicut fœnum arefcens reputans, cunctis facultatibus suis in loca sancta & in pauperes erogatis, ad sanctum Amandum denuo rediit, in castro Gandavo tunc commorantem. Mox clericatus honore ab eodem insignitus est, coma capitis resecta; & secularibus vestimentis abjectis, sacræ vestes induta. Hæc monasticæ professionis insignia sic describit antiquus ejus vitæ scriptor. His acceptis, Bavo Amandum genibus, verbum Dei prædicantem comitatur. Verum paullo post eidem visum est, annuente Amando, monasteria circumire ac perlustrare, ut vitam monachorum seu cœnobarum propius posset dispicere ac intueri. Tandem ad Gandam monasterium reversus, a venerabili Florberto abbate obnixè petiit, ut in privatam cellulam, in qua divinam misericordiam sibi pro facinoribus propitium redderet, secedere ipsi liceret. Ejus petitionem haud gravate admisit Florbertus, eamque fratribus monasterii *juxta præceptum pii patris Benedicti*, tota congregatione convocata, exposuit. Omnes assensum facile præbuere. Inclusus itaque angusta cellula Bavo, sacrificium contriti cordis assiduis precibus, vigiliis, jejunii, aliisque austerioris vitæ operibus Domino offerre non cessabat. Accidit, ut, cum fratres propriis manibus cellulam ejus construerent, Attinus quidam cæmentum vehens, mole corruentis plaustrum opprimeretur: sed ad Bavonis preces continuo revixit. Forte alius, quem olim, dum sæcularem vitam ageret Bavo, vœnum dederat, in libertatem assertus sibi occurrit. Mox facti pœnitentia supra modum tactus Bavo, veniam ab eo petiit supplex, seque ab eo flagellis cædi, ac more latronum caput suum decalvari, ac demum compedibus ac manicis vincitum publicæ custodiæ mancipari postulavit, idque tandem ab homine obfirmate resistente extorsit. Sic in carcerem retrusus, cilicio tectus & cinere, hordaceum tantum panem cum aqua sumens, quatuor fere mensibus ibidem perseveravit, ab-

batis sui nihilo minus semper subiectus imperio, cujus permisso pavimento hinc inde, dum divina recitaret officia, ita confectus fuit, ut ad dexteram aut ad lævam movere se non valeret, prægrandi ad collum lapide insuper appenso. Hanc Bavonis in publicam custodiam retrusionem ejus reclusioni præponit Theodoricus abbas, alter vitæ scriptor, sed verus auctor postponit.

Bavoni consanguinea & familiaris erat Gertrudis, Pippini senioris & Itæ filia, quæ hoc anno velum suscepit, & perfecto Nivialensi monasterio præposita est. Scriptor ejus vitæ, gravis & æqualis, id factum tradit curante matre Itæ, quæ filiam suam, jam ab se tonsione capillorum Deo consecratam, sacerdotibus Domini tradidit ad sacrum velamen accipiendum cum sodalibus suis, *et sancto gregi cœnobarum* præesse constituit, cum Gertrudis vix annum ætatis vicesimum attingisset. Id factum I v. nonas Decembris, & quidem dominica die, ut ex vetustis calendariis prodit Molanus: in quibus consecratio Gertrudis virginis ea die recolitur, atqui hoc anno DCXLVII. secunda Decembris dominicalis dies erat. Favet anni calculo scriptor ejus vitæ, gravis & æqualis, ex quo discimus, Gertrudem obiisse tricesimo tertio ætatis suæ anno, quam anno Christi sexcentesimo duodesagesimo decessisse suo loco demonstrabimus. Attamen in calendario Corbeienfi annorum amplius septingentorum, consecratio sanctæ Gertrudis virginis XII. kalendas Septembris ponitur. Et si vero vix adultæ ætatis esset virgo sancta, cum abbatissa renuntiata est, mirum est tamen, quam prudenter ac strenuè impositum sibi munus expleverit, erga juvenes & adolescentulas gravis & constans, in vetulas & infirmas moderatior & humanior, materna denique in omnes caritate sollicita. Quin etiam, nuntiis Romam missis, sanctorum reliquias & sacra volumina inde reportari curavit, & ex transmarinis regionibus viros pios & doctos, qui se suasque sacris litteris instruerent, arcessivit. Hos inter censendi sunt sancti Foillanus & Ultanus germani, genere Scotti: ex quibus Foillanus construendo Fossuensi seu Fossensi monasterio locum ab ea accepit, eidemque Ultanus obitus ejus diem prænuntiavit. Tres in Nivialensi monasterio primitus basilicæ erant, una sanctæ Mariæ, altera sancti Petri, tertia sancti Pauli, quæ forte monachorum erat, sanctimonialibus sacra ministrantium, nam monachos principio ibidem existisse constat, tum ex generali more puellarum cœnobarum, tum ex libro de miraculis sanctæ Gertrudis, cujus libri auctor æqualis agens de incendio apud Niviallam exorto, ait tam vehementer fuisse, ut *nullus monachorum vel virginum* ullam spem haberet liberandi monasterii. & in actis sanctæ Aldegundis abbatissæ Melbodiensis mentio fit Subini abbatis de Nivialensi monasterio.

X L I V.
Gertrudis sit
abbatissa Ni-
vialensis.

Hinc consequens est, virgines videm Nivialenses primitus vere sanctimoniales fuisse. Unde mirari subit, viris doctis subortam fuisse dubitationem, utrum illæ ab initio monachæ fuerint, votisque monasticis adstrictæ: an vero, sicut ab aliquot sæculis, nobiles canonicæ votis solutæ, quæ pro arbitrio suo ad nuptias convolare potuerint. Idem judicium esto de cœnobiis Castrilocensi seu Montensi, & Melbodiensi in Hannonia; de Andanensi & Monasteriensi in pago Namucensi; uti & de Romaricensi in Vosago, aliisque. De Nivialensi constat, Gertrudem ab exordio *sacrum velamen*, quod perpetuæ castitatis insigne erat, *cum sodalibus suis* a sacerdotibus, id est episcopis, accepisse. Unde in vetustis actis & monumentis Nivialenses constanter *virgines, ancilla Dei, sanctimoniales* appellari solent, numquam canonicæ, saltem ante sæculum nonum, quo primum tempore canonicarum nomen in Galliis audiri cœptum, quæ tamen longe dispares erant a recentioribus canonicabus. Deinde idem institutum in Nivialensi monasterio principio viguit, quale in Andanensi, quod Begga, Gertrudis germana soror, ad formam Nivialensis instituit, ubi *religiosam vitam* duceret, non canonicam, *virginesque sacras in servitutem divinam PERPETUÀ STABILITATE firmaret*, non arbitraria, ut modo, licentia. Ejus rei causa Nivialenses Beggæ dederunt *seniores in sancto habitu spirituales sorores, quæ ipsum Andanense monasterium docere possent regularis vitæ disciplinam, normamque religionis*. Denique ante synodum Liptinentem, medio sæculo octavo celebratam, nullæ aliæ in Belgio erant *ancilla Dei monasteriales* præter monachas, quibus omnibus præcipitur, ut cœnobia vel xenodochia sua ordinent & gubernent secundum regulam sancti Benedicti. Hanc Nivialensibus initio præscriptam fuisse satis innuit antiquus illius temporis auctor, qui in actis sanctæ Gertrudis

X L V.
Nivialensium
primum institutum.

a Sac. 2.
Bened. p. 471.

ANN. CHR.
647.

dis verba ipsa Benedictinæ regulæ nonnumquam adhibet, qualia sunt hæc in libro de miraculis, *aqualem servitutis militiam bajularunt*, petita ex Benedictinæ regulæ capite tertio: ut omittam, *opus Dei, opus divinum*, in iisdem miraculis ex eadem regula usurpata. Ceterum quæ sæculo nono in Gallia canonice puellæ institutæ sunt, longe dispares erant a recentioribus, ut mox dicebam, canonicabus, idque patet ex regula illis præscripta in concilio Aquisgranensi, Illæ quippe vota perpetua profitebantur, nec eis sæculum ^a repetere, aut ad nuptias convolare integrum erat; omnesque vestibus ^b nigris utebantur. Verum, ut in solutioribus virorum monasteriis monachi ad sæcularium canonicorum mores sensim prolapsi sunt, uti accidit sæculo nono in Turonico sancti Martini, & in Dionysiano apud Parisios: sic etiam accidit in cœnobii virginum, quæ a pristino instituto monastico ad canonicalem, & a canonicali ad sæcularem qualemcumque statum penitus defecerunt ante sæculum tertium-decimum: quo tempore Jacobus a Vitriaco ejusmodi statum magnopere improbat in libro de occidentali historia, cujus caput tricesimum-primum inscribitur, *de irregularitate secularium canonicarum*: quæ tamen eo adhuc tempore in communi dormitorio quiescebant, non in domibus privatis, nisi infirmitatis obtentu. Verum hæc pro nata occasione alias suis locis amplius illustrabuntur.

X L V I.
Castrensis
monasterii ori-
go.
c. *Spicil. 10.*
7. p. 335.

Eodem anno consignatur origo monasterii Castrensis in dicecesi Albigeni, quod tres viri nobiles, Robertus, Anselinus, & Daniel, *juxta fluvium Agouri* sub patrocinio & regula sancti Benedicti construxisse ^a perhibentur, conditis primum ex virtutibus arborum tribus cellis, quæ postmodum ad viginti-novem auctæ sunt. Primus loco præfuit Robertus abbas: cui successit Faustinus, ex milite prædivate strenuus monachus, dein abbas, qui sancti Benedicti basilicam magno sumtu ædificavit. Roberto abbate Albigensem ecclesiam regebat Constantius episcopus, cujus successor Richardus, Faustino abbati cœqualis, vixisse dicitur ab anno hujus sæculi septuagesimo-tertio.

X L V I I.
Germanus
abbas primus
Grandivallensis.
* *Grandfel,*
al. *Munster-*
thal.

Sub idem tempus Germanus Luxoviensis monachus a Waldeberto abbate missus est ad regendum monasterium Grandivallense ^{*}, quod Gundoinus dux ac vir illustri condiderat ad Birsam fluvium, qui in Rhenum juxta Basileam devolvitur, Locum antea incultum, jussu Waldeberti expurgaverat Fridoaldus monachus ex discipulis sancti Columbani: sed nemo visus est aptior ad regendos monachos, quam Germanus, utpote non minus pietate ac litterarum scientia, quam genere insignis. Eadem etiam traditæ sunt duæ aliæ cellæ, nempe sancti Ursicini, & Verdunensis seu sancti Pauli ad-insulam, nam *Vverd* apud Germanos insulam significat. Sancti Ursicini cella posita erat ad Dubim fluvium in dicecesi Basileensi, eo in loco, ubi sancti Ursicini, sancti Columbani discipulus, vitam eremiticam duxerat, ejusdem tumulo postmodum nobilitata: quam Wandregisilus ex Italia reversus auxit, & aliquanto tempore incoluit. Nunc opidum est, sancti Ursicini ^{*} reliquiis & appellatione insignitum. Hujus loci ecclesia Innocentii secundi pontificatu cessit canonicis sæcularibus, qui in vicinum opidum Telsbergam seu Delmontem commigrarunt.

X L V I I I.
Pauli episco-
pi Verdunensis
successor Gif-
loaldus.

Sub anni sequentis initium Paulus Verdunensis antistes, v. 11. idus Februarii condignam sanctissima vita mortem consecutus est, sepultusque in suburbana sancti Saturnini ecclesia, quæ sæculo decimo a Wilgefrido episcopo Benedictinis monachis assignata est, sancti Pauli nomine ac reliquiis illustrata, excepto capite, quod Theolegenses monachi principatu Caroli Magni obtinuerunt. In Pauli locum subrogatus est Gisloaldus, & ipse monachus Theolegensis, Grimone tum abbate. Bercharius ^d presbyter tradit, Paulum, cum adhuc monachus in pistrino laboraret, veritum, ne fratres hora statuta panem non haberent, in clibanum ingressum cuculla sua illum purgasse; indeque illatum exiisse. Addit idem auctor se vidisse picta miracula, quæ Paulus in episcopatu & post mortem patraverat.

d. *Spicil. 10.*
12. p. 257.X L I X.
Sithiensis
monasterii ori-
go.

Idem annus quorundam monasteriorum conditione insignis fuit. In primis commemorandum venit Sithiense, quo nullum etiam nostris temporibus illustrius in toto Belgio est. Ejus origo adscribenda sancto Audomaro Teruanensi episcopo, qui Morinos tum verbi divini prædicatione illustrabat, opitulantis Bertino, Mummolino, & Ebertramno piissimis monachis, quos in sui laboris subsidium Luxovio arcessiverat. In multis, quos ab idolorum cultu ad fidem Christi adduxit sanctus antistes, quidam existit Adroaldus seu Adrowaldus, vir locuples, quem cum tota familia

ANN. CHR.
648.

familia sua baptizavit. Is religionis studio accensus, villam sui juris, *Sithiu* dictam, sancto Audomaro obtulit ad xenodochium ædificandum: at monasterium eo in loco ædificare, tum ad fidei incrementum, tum ad rei dignitatem, satius Audomaro visum est; salubrius esse judicans, animarum valetudinarium erigere, quam corporum. Sic beatus Eligius, cum, teste ^a Audoëno, in urbe Parisiorum xenodochium fabricare cogitaret, *excellentiore consilio* virginum cœnobium construendum existimavit. Eandem mutati consilii rationem reddit Adroaldus in litteris hac de re confectis, quæ *Dominis sanctis presbyteris, Bertino, Mummoleno, Ebertrando* inscriptæ sunt. ita enim Adroaldus in eis loquitur. *Ego in Dei nomine Adroaldus sana mente, sano quoque consilio integre mentis, prout mundana peccata abstergere Dominus dignetur, dono vobis omnem rem portionis hereditatis meæ in pago Taruanense, quam domino patri Audomaro, apostolico viro, ad xenodochium suum ædificandum dare volumus, sed ipse salubre consilium nobis donavit, ut ipsam rem vobis delegarem, ut ibi monasterium in honore beati Petri principis apostolorum construere debeatis ad conversandum monachis, ubi beati pauperes spiritu & domestici fidei adunari debeant, quorum voces quotidie ad aures Domini pertinere noscantur, quorum petitiones audit, & implet. Propterea vobis in Christo patribus dono per hanc epistolam donationis in pago Taruanensi villam proprietatis meæ, nuncupatam Sithiu, super fluvium Agnionem ^{*}, cum omni merito suo vel adjacentiis seu aspicentis ipsius villa, &c. Facta donatio VIII. idus Septembris, anno undecimo domini nostri Chlodovei regis. actum Ascio ^{*} villa dominica publice. qui locus est in Morinis Pernas inter & opidum sancti Pauli. Facta donatione, mox viri sancti cœnobium construere maturarunt, vetus monasterium postea nuncupatum ad discrimen alterius, quod post annos quatuordecim prope eum locum ab iisdem ædificatum est. Veteri monasterio præfectus abbas Mummolentus seu Mummolinus, novo Sithiensi monasterio Bertinus. quæ res non satis animadversa auctores in varias distrahit sententias, aliis Mummolinus abbatem Bertino præferentibus, aliis postponentibus, aliis denique ex albo Sithiensium abbatum omnino expungentibus, ut primum Bertino locum tribuant. Mummolinus itaque abbas fuit primus, immo & unicus Veteris-monasterii, quod nomen sancti Mummolini hætenus retinet; Bertinus novi post annos quatuordecim a constructione Veteris-monasterii: cum scilicet Mummolinus defuncto sancto Eligio in sedem Noviomensem subrogatus est, mortuus longe ante sanctum Bertinum, cui Gallia christianæ auctores Mummolinum gravi errore substituunt. Eodem tempore, quo Vetus-monasterium extrui cœpit, Audomarus in monte proximo, eidem anni assurgente, basilicam in honorem beatæ virginis Mariæ ædificavit ad suam ipsius & monachorum sepulturam, quæ postea in monasterium, ac demum in cathedralem Audomaropolis ecclesiam conversa est.*

Wandregisilus ad sacerdotium, procurante Audoëno Rotomagensi pontifice, ab Audomaro mox laudato promotus fuit paullo ante, quam condendo Fontanellensi monasterio manum admoveret. Id fieri cœptum fuisse anno itidem undecimo ^b Chlodovei regis prodit ejus monasterii chronicon, in quo anni regum primæ stirpis cum annis incarnationis passim male conciliantur. Est autem Fontanella pagi Rotomagensis locus in Caletis ^{*}, octodecim fere millibus infra Rotomagum, haud amplius passibus octingentis a flumine Sequana, prope Calidobecum ^{*} opidum, sic dictus a fonte rivuli præfluentis per angustissimam vallem, quæ vix sufficit capiendis monasterii ædificiis. Hunc locum *regali munere* accepisse vir sanctus perhibetur a scriptore vitæ, gravi & aequali, quem locum chronographus Fontanellensis ait Wandregisilum & Godonem, fratris aut sororis filium, dato pretio comparasse ab Erchinoaldo patricio seu præfecto palatii, qui illum a quodam Airanno, Rothmari filio, commutatione facta acquisierat. Postro hunc locum Rothmarus acceperat ex Dagoberti regis munificentia, & succisibus arbutis & fructibus habitabilem reddiderat. Hæc Fontanellæ traditio Wandregisilo & Godoni facta est kalendis Martiis, Compendio palatio, anno undecimo Chlodovei regis: qui hanc traditionem anno sequenti confirmavit kalendis itidem Martiis, & quidem in villa regia Compendio, Francorum populis in campo Martii de more congregatis. In illo itaque loco monasterium, sanctitatis fama postea celeberrimum, *sub sanctâ regulâ* instituit Wandregisilus, favente in primis Dadone seu Audoëno dicecesano antistite, sibi amicissimo, in cujus domo aliquamdiu hospitatus fuerat. Illic conditæ basilicæ tres cum totidem oratoriis: prima & princeps in honorem sancti apostolorum principis quadrifido opere,

^a Audoën.
lib. 1. c. 17.^{*} *Da.*^{*} *Ait.*L.
Fontanellense
condit Vvan-
dregisilus.
^b *Spicil. 10.*
3. p. 192.
^{*} *Le pays de*
Caux.
^{*} *Candebec.*

ANN. CHR.
648.

quæ ducentos nonaginta pedes longitudinis, latitudinis triginta septem habuisse dicitur: altera sancti Pauli doctoris gentium, mirandi operis: tertia sancti Laurentii. His adhærebat oratorium sancti Pancratii, & in colle monasterio adjacente oratorium S. Saturnini, quod etiam nunc superest cum oratorio S. Amantii Rutenensis præfulis ad Sequanam, uno circiter milliari a monasterio: quo in oratorio Audoënus & Wandregisilus, de rebus sacris collocuturi, non raro conveniebant, una cum Filiberto abbate Gemeticensi, ubi eorum grabata *in destina* seu cella, oratorio proxima, tempore chronographi Fontanellensis asservabantur, atque sellæ, in quibus sedere consueverant. Has omnes basilicas cum oratoriis consecravit sanctus Audoënus, & in eis reliquias sanctorum reposuit, quas Godo jam laudatus ex urbe Roma detulerat, præter reliquias sancti Saturnini martyris ac sancti Amantii, quæ a Sindardo diacono ac monacho Tolosa & Rutenis * allatæ fuerant. Has vero reliquias Godo Roma, Vitaliano papa sedente, retulisse dicitur cum diversis voluminibus sacrarum scripturarum, & libris maxime beatissimi ac gloriosissimi papæ Gregorij. Multa etiam ad opus & necessaria monasterii subsidia contulit Waningus vir illustris, cujus filius, Desideratus nomine, ibidem monachus factus est. Ita porro brevi excrevit cœnobarum Fontanellensium numerus, ut Wandregisilo abbate trecenti, vel etiam quadringenti ibidem existisse memorentur: a quibus ea, quæ gratuito dare volebant, subsidia ad eorum victum & vestitum accipere non recusabat.

* Rodex.

L I.
Wandregisili
virtutes.

Cum eximia erant in Wandregisilo virtutes, quæ ipsum universis venerabilem reddebant, tum canonum observantissimus erat, adeo ut absque Audoëni permisso nullum iter aggrediretur; sic discipulis exemplo suo conformandis intentus, ut in extrema senectute laborem, qui corpore exercetur, non prætermitteret. Erat in eo mirifica dicendi gratia, ut imbecilles erigeret, dubios confirmaret, errantes ad rectum iter revocaret. Solebat vero discipulos admonere, ut retrorsum ne respicerent, deserendo salutarem viam, quam semel cepissent; immo semper ad altiora conmitterentur, ad humilia quæque semper parati. Ne computarent annos, quos in monasterio exegerant; sed id tantum profectui deputarent, quod sine querela in mandatis Dei vixissent. Si vero aliquando eis subreperet superbiæ cogitatio ex eo, quod a furibus, homicidis, aliisque id genus nefariis hominibus longo intervallo se juncti essent; caverent, ne odio, detractione, ambitione, aliisque ejusmodi pestibus haud essent meliores. Mortis memoriam jugiter ob oculos haberent, quippe qui hodie vivimus, in crastinum quid nobis eventurum sit, ignoramus. Recogitarent se quondam fuisse filios tenebrarum; nunc vero misericordiam consecutos esse filios lucis; abjicerent proinde opera tenebrarum, & per præcepta Christi, quasi per lucem, ambularent. In summa, caritate simul colligati una viverent, invidiæ ac livoris expertes; certi se a diaboli incurfibus tutos ac securos fore, si unanimes & concorditer perseverare studuissent. Nec contentus discipulis suis salutaria dare monita, etiam finitimos rusticolas sermonibus suis instruebat, bruta eorum pectora ad pietatem sic flectens & emolliens, ut, si quando eos increparet, monachorum more ad ejus pedes statim abjecti veniam peterent. Sicque factum est, ut Caletorum populi, qui ante ejus istuc adventum belluis similes, ac pæne religionis expertes videbantur, ejus prædicatione mansuefacti atque ad meliora conversi, ex præscripto evangelii viverent; & qui ante diripiebant aliena, tunc sua largirentur; qui prius superstitionibus erant addicti, profanos ritus abjicerent; & qui ante verbo Dei rebelles, ne illud quidem dignabantur audire, tunc sponte se subderent sacræ Christi disciplinæ. Denique tanto honore ex eo tempore prosequerentur sacerdotes ac monachos, ut sicubi eos obvios habuissent, mox in eis Christum venerarentur & adorarent, obsequentes scilicet canoni quinto-decimo synodi Matisconensis, statuentis, ut si quis sæcularium quempiam clericorum in itinere obvium habuerit, si quidem ille sæcularis equo vehitur, clericusque similiter; sæcularis de capite galearum auferat: si vero clericus pedes graditur, & sæcularis vehitur equo, ilico ad terram destuat, & debitum honorem prædicto clerico sinceræ caritatis exhibeat. qua in re ipsi etiam pagani christianis nostri temporis religiosiores fuere in suos sacerdotes, suarumque vestales, quos Lucius Albinus, cum, obsidentibus capitoliolum Gallicis, plaustrum conjugem ac liberos extra urbem vehens, pedibus cum sacris abire cerneret, descendere uxorem ac pueros jussit, virgines sacraque in plaustrum imposuit; irreligiosum ratus, sacerdotes publicos, sacraque populi Romani pedibus ire; se ac suos in vehiculo conspici.

* Tit. Liv. l. 5.

Hoc etiam tempore Sigibertus, piissimus rex Austrasiorum, munificentiam regiam in condendis cœnobiis exhibuit. Ad duodecim enumerat Sigibertus monachus Gemblacensis in libro de ejus vita, totidemque alii post eum recentiores: tamen quatuor dumtaxat nobis comperta sunt, nempe Casæ-congidunense, Stabulense, Malmundarium, & sancti Martini Mettense, si tamen hoc ante ipsum non exstabat. Primum origine est illud quod Casæ-congiduni, super Sefmarum * fluvium, in honorem apostolorum Petri & Pauli & sancti Johannis Evangelistæ, ac ceterorum martyrum in saltu Arduennensi edificavit, accito e Sollemniacensi monasterio Remaclo abbate, qui servis Dei illic congregatis præesset. Exstat regium de hoc monasterio diploma a primarium, sed notis chronicis destitutum, in quo rex ait, se consilio magnificorum apostolicorum Guniberti & Godonis (hi Coloniensis & Mettensis episcopi erant) & illustrium virorum, Grimoaldi, Bobonis & Adalgisili, monasterium regulare ex suæ largitatis munere construxisse in honorem prædictorum sanctorum in silva Arduennensi, in loco, qui dicitur Casæ-congidunus, quam Sefmaris fluvius cingere videtur; ibidemque, Christo auspice, Remaclum abbatem instituisse, ut servi Dei eo in loco secundum ordinem & monita antiquorum patrum conversari debeant. tum enumerat prædia eisdem concessa, ut habeant, possideant, suisque posteris spiritualibus relinquunt: quo eos Domino preces attentius fundere delectet. Superest etiam nunc cella seu prioratus in prædicto vico Casæ-congiduno *, inter Chinium & Bullonium opida posito ad Sefmarum fluvium, qui dextram Mosæ ripam subit prope Castrum-Reginaldi. Exstabat olim ibidem sancti Remaculi cellula excisa in rupe, ubi orare consueverat, infirmorum concursu, qui istuc voti causa confluebant, frequentata.

Non multo post, hortante Remaclo, Sigibertus alia duo construxit monasteria in saltu itidem Arduennensi, unum in parochia Coloniensi, Malmundarium vocabulo; alterum Stabulense in Tungrensi seu Trajectensi, tamen vix duobus passuum millibus ab alio disparatum. Ejus rei causa Remaclus, Sigibertum adiit, suggestitque regiæ celsitudini, multa occurrere in aliis provinciis fervorum Dei monasteria; in sola Arduenna nulla exstare. regiæ pietatis esse quædam iis in locis ædificare; volenti facultatem ex Dei benignitate non defore: quippe omnia loca adjacentia regiæ ditioni esse obnoxia. Rex facile assensit, statimque convocari jussit caros, fidosque sibi viros, quorum consilio ac nutu gerebat omnia, Chunibertum Coloniae-Agrippinæ episcopum, Attelanum sive Attolam Laudunensem, Theodefridum Tullensem, & Gisloardum Virdunensem; necnon optimates, Grimoaldum præfectum palatii, Folcoaldum, & Bobonem; domesticos quoque suos, Chlodulfum, Ansigisilum, & Berselanum; dixitque se induxisse animum, duo in Arduenna silva monasteria construere, in quibus habitarent religiosi viri, monastici instituti servantes, qui pro sua, successorumque suorum, ac rem publicam procurantium salute, ac totius regni stabilitate Deum precarentur; eique operi se præficere velle Remaclum, cujus instinctu id aggressus fuerat. Ubi assensere omnes pio regis proposito, Remaclus, dum silvam Arduennam perlustrat, locum offendit ad Warchinnam piscosum rivulum, ubi profanæ gentilitatis multæ reliquiæ erant, & subversis fractisque Dianæ, aliorumque dæmonum statuis, ac fonte signaculo dominicæ crucis purgato, oratorium ac cellas in usus monachorum extruxit. Monasterium in Coloniensi parochia positum Malmundarium placuit appellari: sive id loco antea nomen erat, sive ab eventu inditum, ut plerisque placet, quod eum Remaclus a malo dæmonum cultu mundasset. Id factum, antequam Remaclus ad Tungrensis ecclesiæ regimen assumeretur, patet ex superiori Sigiberti diplomate, in quo Remaclus tantum abbas appellatur: tamen id post ejus promotionem referunt ejus vitæ scriptores, certe non admodum in designandis temporibus accurati. Indè haud procul a flumine Amblava in Trajectensis diceceos finibus, loco qui Stabulaus dicebatur, alterum monasterium edificavit. Utrique monasterio præfuit Remaclus, episcopus-abbas dictus in duobus diplomatis Sigiberti regis, quo jubente basilicam non modo Stabulensem, sed etiam permisso Chuniberti episcopi Malmundariensem consecrassè dicitur, in honorem Dei genitricis Mariæ, sanctorum apostolorum Petri & Pauli, sanctique Johannis Baptistæ & sancti Martini; & Malmundarium quidem Stabulensi monasterio ita conjunxisse, ut ab uno abbate, qui in Stabulensi resideret, utrumque regeretur, quæ res multarum subinde rixarum materia & seminarium fuit. In uno

ANN. CHR.
648.
L I I.
Monasteria à
Sigiberto rege
extructa.
* Le Semoy.
Casæcongidu-
nense.a Bolland.
I. Febr.
p. 237.

* Compton.

L I I I.
Malmundarium.

* Stabulense.

ANN. CHR.
648.a Bolland. 1.
Febr. p. 235.
col. 1.

b Ibid. col. 2.

LIV.
S Martini
Mettenfc.c Capitul. 20.
2. p. 1565.

d ib. p. 1279.

LV.
Remaci epif-
copi ordinatio.LVI.
Amandus fit
epifcopus Tra-
jectenfis.

* Callo.

LVII.
Injuriofus ab-
bas Condatef-
cenis.

ex duobus regiis diplomatibus a Sigiberto rex utriusque monasterii constructionem Grimoaldo tribuit; atque se consensu predictorum episcoporum ac procerum amplissimum eidem cœnobii spatium assignasse, ob cavenda pericula animarum inhabitantium, & ad evitanda consortia mulierum: nempe circa utrumque cœnobium quoque versus duodecim milliaria: ubi quidquid agri culti aut inculti jaceret, monachorum esset. quæ donatio litteris confirmata regiis, manu regia subscripta, anuloque regio signata est. Eandem postea ratam habuit Childericus Austrasiorum rex, Theodardo in sedem Tungrensem substituto in locum Remacii episcopi, qui dimidia parte agri ab Sigiberto concessi contentus fuit. Ad hæc idem rex quadam in Aquitania loca b ad Ligerim, ac nonnulla vectigalia, & ex villis fiscalibus, quæ ambobus monasteriis adjacebant, decimas eis attribuit anno regni, uti apud Notgerum in vita sancti Remacii legitur, quarto-decimo, qui cum anno hujus sæculi quinquagesimo-secundo incidit. atque adeo ante hunc annum jam utriusque monasterii fabrica erat absoluta, cum Sigiberto rex vix annum ætatis quintum-decimum excefferat. Ut nugari mihi videatur Sigiberto Gemblacensis monachus, cum scribit, regem Sigibertum, propterea quod liberos non habebat, & de progignenda prole desperabat, monasteriis construendis ac dotandis appulisse animum, uti hoc pacto Deum rerum suarum, saltem ex parte, heredem faceret: cui vix per ætatem habere uxorem licebat.

Quartum monasterium, cujus auctor rex Sigiberto, est sancti Martini in regia urbis suburbio Mettensi, ubi corpus suum humari jussit. Abbatia sancti Martini a Campis vocabatur, postea translata ad radices montis sancti Quintini, ac demum superiori patrum nostrorum ævo penitus excisa, abbatie redditibus una cum sancti Sigiberti regis reliquiis Nanceianæ primatiali ecclesie attributis. Huic abbatie præfuit sæculo nono Sigelaus abbas, id est tempore Lotharii imperatoris, ut docent versus præmissi codici c evangeliorum, quem idem Lotharius eidem abbatie obtulit, cum eo, ut ejus frater conscriptus esset, seu particeps suffragiorum & bonorum operum ejusdem monasterii. Exstat in fronte ipsius codicis effigies Lotharii imperatoris, quam vir de re publica litteraria bene meritus Stephanus Baluzius in æs incidi curavit tomo secundo capitularium.

Redeo ad Remacium, quem ab anno hujus sæculi quinquagesimo-secundo vocatum fuisse episcopum modo dicebamus. Ejus ordinatio in quibusdam fastis notatur III. nonas Februarii, quæ dies dominica, ut in ordinationibus episcoporum solet, fuisse debuit, qualis fuit hoc anno bissextili. Id si ita est, non certæ sedis episcopus creatus est, sed incertæ, forte ut hoc titulo dignitas & honor ejus augetur. Certè in præmissis Sigiberti regis litteris episcopus-abbas appellatur, & Stabulensi ac Malmundario monasteriis, non Tungrensi aut Trajectensi ecclesie tunc præfuisse dicitur.

Trajectensem ante eum ecclesiam, mortuo Johanne episcopo, per tres annos rexit sanctus Amandus, cujus electio vix ante hunc annum collocari potest, cum longe ante regionarius episcopus fuisset ordinatus. Comperto Johannis obitu, Sigiberto rex Amandum accersiri jussit, eumque, ab universo clero & populo approbatum, vacanti ecclesie sufficiens curavit. Id oneris, quantumvis reluctans, suscipere coactus, vicis & opida obire, & verbum Dei omnibus prædicare cepit. Prædicantem ægre sustinuerunt indomitæ incolarum mentes, & per biennium prædicationi insistentem, tandem vacuum abire coegerunt. Hinc, cælesti vindicta prosequente, everse domus, agri in solitudinem redacti, opida cum vicis subversa, & contumaces ipsi ad unum fere extincti. Interim Amandus, excusso pedibus pulvere, ut Christus Dominus instituit, in parvam insulam, cui Chayelaus* vocabulum est, in Scaldis fluvii æstuarii Frifis adjacentibus positam, se recepit cum spiritalibus fratribus, dum ad Vascones iterato adiret. Per id tempus Elnonenfe monasterium regebat Urfus abbas, quem Amandus Trajectum migrans sibi substituerat.

Hoc ipso tempore Condatefense monasterium in Jurenfibus Sequanorum locis regebat Injuriofus abbas undecimus, qui corpora sanctorum Lupicini & Romani, primorum ejusdem monasterii abbatum, alterum ex Lauconnenfi, alterum ex Romano monasteriis, ubi humata fuerant, in Condatefensem basilicam transfuisse memoratur, & juxta aram, quam erexerat, reposuisse, relicto tamen sancti Lupicini capite in ecclesia Lauconnenfi. Versus rhythmos hujus rei indices, quantumvis rudes, huc adscribo.

Beatus Injuriofus undecimus abbas fuit.

Hic corpora viri consultus sanctorum Patrum extraxit

De suis prioratibus, atque ea deposuit

In cœnobio devotus juxta aram, quam erexit.

ANN. CHR.
648.

Nihilo minus ante quatuor abhinc annos, dum majus altare ecclesie Lauconnenfis seu sancti Lupicini ad amplificandum chori spatium summovertetur, egerenda humo inventus est locus ex polito lapide, longus tres circiter pedes, in quo caput & ossa quædam reperta sunt cum plumbea lamina, cui hæc verba Carolini avi litteris majusculis inscripta erant: *Hic requiescit beatus Lupicinus abbas.* Hinc ingens omnes subit admiratio, & quæstio nata non parum perplexa, verane essent sancti Lupicini reliquiæ, quas olim Injuriofus abbas in Condatefense monasterium asportasse ferebatur. Consultus hac de re illustrissimus Vesontionum archiepiscopus veras esse respondit, Condatefenses interim hærent, qui sacras Lupicini reliquias in sua jam dudum asservatas ecclesia, a furentibus hæreticis dissipatas fuisse affirmabant. Consultus ego quoque hæc de re quid certi afferrem? Illud est Injuriofus, & pro sancti Lupicini corpore aliud effodit? Desinant qui ejusmodi lites interminabiles definire amant: mihi certe ad alia festinanti nec vacat, nec lubet.

Dum Trajectensem ecclesiam administrabat sanctus Amandus, Gislenuus Cellenfe, Vincentius Altimontense monasteria condiderunt. Gislenuus seu Ghislenuus natione Græcus fuisse dicitur, tametsi ejus nomen originem Francicam sapit. Hunc Athenis natum, ibidem litteris dedisse operam, atque in patria monachum sub sancti Basilii norma induisse tradunt; dein Roma lustrata, ubi sacros ad sacerdotium ordines susceperit, in Belgium accessisse cum duobus discipulis, Lamberto & Bellirio, quæ itidem nomina Francos potius indicant, quam Græcos. tum, conspectis Belgii monasteriis, adiisse præfulem Amandum, sanctitatis fama celebrem, ejusque colloquio & consiliis instructum pervenisse ad locum, qui Castrilocus dicitur, in pago Hainonensi, qui hodiernæ Hannoniæ pars erat. Interim Dagobertum regem inter venandum istuc penetrasse urfam persequendo, quæ ad Gislenuum refugiens, canum morsus & mortem ipsam evaserit; dein abierit in vicinum locum, ubi caulos fovebat, qui locus ob id Ursidongus appellatus, ac demum Cella, ad Hainam amnem, ubi Gislenuus monasterium, a loco primum Cellenfe, dein processu temporis ab auctore sancti Gislenui dictum, ædificavit. His narratiunculis addunt, urfam aliquando Gislenui sportam; ministerii sacri instrumenta continentem, in antrum suum extulisse: quod furtum aquila duce deprehensum sit. Hinc Cellenfes nostri semper ursum & aquilam cicures apud se foveat, quibus carere piaculum sit ac religio. Fabulas narrare videar: sed est etiam suus fabulis in historia usus, ubi veræ narrationes desunt, & certæ rerum origines. Expurgato & disposito loco, Gislenuus basilicam in honore sanctorum apostolorum Petri & Pauli ædificavit, quam sanctus Autbertus dicecesanus, id est Cameracensis, episcopus, una cum beato Amando, consecravit, probata prius Gislenui vitæ ratione. Postea Gislenuus invisisse dicitur Dagobertus, forte potius ejus filius Sigiberto, qui, comperta ejus sanctitate, locum Cellam dictum, & quidquid in circuitu est, silvarum, aquarum, aliarumque rerum, cum villa Hornuto sanctis apostolis Petro & Paulo tradidit.

Eodem tempore in illis partibus inter illustres & optimates viros eminebat Madelgarius comes, Vincentius postea vocatus, quem cum Amalgario duce, a Dagoberto adversus Vascones missò, nonnulli perperam confundunt. Ex Waldetrude nobilissima conjuge suscepit Alderudem & Amalbertam, unam post alteram abbatissas Melbodienfes. Landricum filium his addunt, aliosque, quos commemorare nil juvat. Sejuncti ab invicem mutuo consensu piissimi conjuges, totos se se pietatis officiis ac rebus sacris manciparunt; & Vincentius quidem Altimontense monasterium virorum; Waldetrudis Castrilocense virginum construxit. Ex actis sanctarum Waldetrudis & Aldegundis colligitur, Altimontense monasterium constructum fuisse, priusquam Madelgarius conversionem meditaretur, aut certe exsequeretur.

Altus-mons locus est ad Sabim* fluvium in Hannonia, ubi Vincentius cœnobium suis sumptibus ædificavit, designato cælitus loco, ut Baldericus a episcopus tradit,

Eee iij

ANN. CHR.

649.
LVIII.
Gislenuus Cellenfe monasterium struit.LIX.
Vincentius Al-
timontenfis.* La Sambric.
a Balderic.
chro. Camerac.
lib. 2. c. 33.

ANN. CHR.
649.

in formam crucis nive resperfo. Iftic Vincentius, beati Autberti epifcopi monitis animatus, ſæcularis militiæ abjecta pompa, ſe totum Deo confecravit, ejuſque loci baſilicam ab eodem antiftite in honorem apoſtolorum Petri & Pauli dedicari curavit. Hanc Madelgarii ſeu Vincentii converſionem ſcriptor vitæ ſancti Giſſeni, a Surio editus, factam tradit eo tempore, quo monaſterii Cellenſis baſilicam Autbertus & Amandus epifcopi confecrarunt: quorum admonitionibus Vincentius converſus fit, ac beati Autberti manibus tonſus feceſſerit in monaſterium Altimontenſe ab ſe extructum, ubi uſque ad obitum ſuum incluſus vixerit. Sed præferenda videtur Balderici auctoritas, ſcribentis, Vincentium poſteaquam aliquamdiu apud Altimontem vixerat, in ſecretiorem locum ſeceſſiſſe, Sonegias * appellatum, propterea quod Altimontenſe monaſterium, regum munificentia plurimum auctum, frequentia fratrum populofior haberi cœpiſſet; ibique extructo monaſterio, quod modo ſæcularium canonicorum eſt, haud procul a Montibus-Hannoniæ reliquum vitæ exegiffe cum filio ſuo Landrico, quem Meldeniſis eccleſiæ epifcopum idem auctor facit. Urſio abbas in libro de translatione corporis ſancti Marcelli papæ & martyris, quem Lietberto Cameracenſi epifcopo ſub finem ſæculi undecimi nuncupavit, auctor eſt, Dagobertum locum excoluiſſe, rebus ac redditibus ditaffe & auxiſſe, adeo ut trecenti iſtic monachi eo tempore accreverint; & reliquis ſancti Marcelli papæ & martyris exornaffe, & quidem *Martini papa conſeſſu*, cujus pontificatus cum regno Dagoberti conciliari non poteſt, annis amplius decem ab ejuſ morte remotus, cum nonniſi hoc anno, ſæculi ſeptimi quadrageſimo-nono, Martinus federe cœperit. Id vero quoniam aliquanti momenti eſt, hoc loco de Martini pontificatu, & quorundam ejuſ deceſſorum ac ſucceſſorum quædam obſervare juvat.

L X.
Romanorum
pontificum
chronologia.
b Holſten.
coll. Rom. p.
253.
c Labbe to. 5.
col. 177.

Monachis
licet inſtitu-
re preſbyte-
ros in ſuis ec-
cleſiis

d Innocent.
III. de ſtat.
mon. tit. 35. c.
5.

Martini deceſſores fuere Johannes quartus & Theodorus, quorum ille anno huius ſæculi triceſimo-nono Severinum, Honorii primi ſucceſſorem, excepit, ſeditque uno dumtaxat anno, & menſibus decem non integris: hic vero annos ſeptem cum menſibus ſex incompletis. Johanni quarto ab Holſtenio b & novis conciliorum editoribus c tribuitur epiftola ad Iſaacum Syraculanum epifcopum, in vulgatis indicibus omiſſam, qua monachis conceditur facultas inſtituendi preſbyteros in eccleſiis ſibi attributis: qua de re clericos inter ac monachos gravis controverſia exorta fuerat, quæ ut ſopiretur, conſilio multorum fratrum diligentiffime exquiſito, decrevit pontifex, ut amodo eccleſiæ monachis traditæ per ſuos ſacerdotes inſtituantur. Divinæ enim leges habent, inquit, & ſæculares, ut cujus eſt poſſeſſio, ejuſ fiat inſtitutio: & ſi in dando quod majus eſt, facilis fuit caritas, ſit facilior in concedendo quod minus eſt, ſancta largitas. Majus enim fuit poſſeſſionem dare quam ſit veſtituram concedere. Ubi advertere convenit, pontificem eam facultatem tribuere monachis, non abbati, quod ſi hoc tempore obſervaretur, non excitarentur hæc de re tot lites monachis, abbatiâli ſede vacante. Hanc epiftolam deſignare videtur Innocentius a tertius, cum ait, monachos ad eccleſiarum parochia- lium regimen in preſbyteros ordinari poſſe *per antiquos canones*. Johanni quarto ſucceſſit Theodorus; Theodoro poſt ſeptem regiminiſ annos & ſex fere menſes Martinus, quem Hermannus Contractus anno quadrageſimo-nono federe cœpiſſe recte ſcribit; ſediſſe vero annis ſex, menſibus fere duobus, ſeu, ut habet Anaſtaſius, annos ſex, menſem unum, dies viginti-ſex. Anno igitur quinquageſimo-quinto ejuſ martyrium accidit, non quarto, ut Baronio viſum eſt: qui etiam in deſignando Martini exilio erravit, quod non anno quinquageſimo, ſed quinquageſimo-tertio de- cretum eſt, nempe *ſeria ſecunda, quinto-decimo kalendas Julias*, ejuſ vero ejectio contigit ſeria quarta, tertio-decimo eadem kalendas, id quod ipſius Martini epiftola quinta-decima teſtatum facit. Falſus eſt etiam Baronius in annis ſequentium pontifi- cum; adeoque ejuſ calculus emendandus in deſignandis annis Eugenii, Vitaliani, aliorumque pontificum, qui Martino ſucceſſerunt, uſque ad Agathonem, in quo rec- tus calculus cum Baroniano demum in concordiam redit. Certe Milo monachus Elno- nenſis in ſupplemento ad Baudemundi librum de geſtis S. Amandi, annum Domini ſexcentefimum ſexageſimum-primum illigat anno pontificatus Vitaliani tertio, qui proinde non anno, ut apud Baronium, ſexcentefimo quinquageſimo-quinto, ſed quinquageſimo-octavo ſedem iniiit. Quippe Martino exſtincto menſe Novembri ani- ni quinquageſimi-quinti, vacavit ſedes menſes fere duos. Dein electus Eugenius ſedit annis duobus, menſibus octo cum aliquot diebus; ſucceſſorem ſortitus Vitalia-

ANN. CHR.
649.

num, qui pontificatum tenuit annos quatuordecim cum dimidio; locumque fecit Adeodato anno ſeptuageſimo-tertio; qui ſedit annos quatuor, menſes duos: Donus annum unum & menſes quinque, ex Anaſtaſio: cujus ſucceſſor Agatho exſtitit an- no ſeptuageſimo-nono. Hæc in rerum ſequentium fidem præmittenda fuere: modo ad ordinem redeundum eſt.

Vix thronum apoſtolicum ſubierat Martinus, cum nefandam Monothelitarum hæreſim ſollemni eccleſiæ anathemate proſcribere in animum induxit, exemplum ſecutus Theodori deceſſoris ſui, qui, convocato ad ſancti Petri ſepulcrum eccleſiæ conventu, poſtulato divino a calice, ex vivifico Chriſti ſanguine in atramentum ſtilla- vit, & ita propria manu deſignationem & excommunicationem Pyrrhi, illius ſectæ antefignani, fecit ac ſubſcripſit. Hoc itaque anno Martinus ſynodum centum & quinque epifcoporum apud Lateranum, menſe Octobri, actionibus quinque cele- bravit, ubi, typo Conſtantis imperatoris damnato, Monothelitarum hæreſim, ejuſ- que auctores ac promotores diris multavit. Tunc temporis plurimi, tum ex Ori- ente, tum ex Africa monachi a Monothelitis vexati in Urbem commigraverant, ſibi- que assignatas a pontifice occupabant eccleſias. Horum hegumeni ſeu rectores cum præcipuis e ſuis actione ſecunda concilium adierunt, poſtulatori, ut Monotheli- tæ, in primis Paulus patriarcha Conſtantinopolitanus, qui typi fabricandi Conſtanti imperatori auctor fuerat, proſcriberentur. Huius rei cauſa ſynodo libellum ſuppli- cem obtulerunt Johannes abbas-preſbyter venerabilis Iauræ ſancti Sabæ, conſtituta in eremo juxta ſanctam Dei civitatem, ſcilicet Jerofolymitanam; Theodorus abbas- preſbyter Iauræ in Africana provincia conſtituta; Thalaffius abbas-preſbyter mo- naſterii Armeniſſarum in Romana civitate, vocabulo Renati; & Georgius abbas- preſbyter monaſterii de Cilicia, poſitus ad Aquas-Salvias in eadem urbe, multique cum eis reverendiſſimi abbates & monachi, qui libello ſupplici ſubſcripſerunt. In editione Labbeana ſecundo loco ſubſcribit Thalaffius abbas-preſbyter ſanctæ Dei Genitricis & beati Andreæ, haud ſcio an monaſterii in Clivo-Scauri, quod a Græ- cis ſæculo nono inhabitatum fuiſſe Johannes diaconus auctor eſt. In his ſubſcriptionibus qui preſbyteri erant ex monachis, ſuppreſſo monachi nomine tantum preſby- teri vocantur. In his reperitur Maximus monachus, haud dubie non alius ab exi- mio illo confefſore & athleta, cujus opera Pyrrhus, aliique ejuſdem ſectæ fauto- res compreſſi ſunt. Hunc ſubſequitur Anaſtaſius monachus ejuſ diſcipulus. Porro unus ex illis Theodorus abbas, una cum Johanne, Stephano, & Léontio mo- nachis, quorum itidem nomina in his ſubſcriptionibus exſtant, a Martino pon- tifice in Orientem juſtus eſt ſynodi acta perferre ad Johannem Philadelphiæ epifco- pum, quem pontifex vicarium ſuum conſtituerat. Ab eo tempore a monachis Græ- cis incoli cœpit baſilica ſancti Anaſtaſii ad Aquas-Salvias, quem locum Gregorius Magnus baſilicæ ſancti Pauli prius attribuerat. De hoc monaſterio mentio ſæpius recurret. Ad monachos Græcos quod attinet, atras aut ſubnigras eorum veſtes etiam tunc fuiſſe teſtatur ſanctus Maximus b abbas in libro de quæſtionibus & du- biis ad interrogationem ſexageſimam-ſeptimam, ubi de monaſtici habitus ſignifi- cationibus agit, aitque monachorum indumenta ideo pulli coloris eſſe, ut omnes in- telligant, debere nos eſſe obſcuros ſæculo, quippe qui vitam ac municipatum in cælo habeamus. Ad Latinos revertamur.

L X I.
Monotheli-
damati, etiã
cæ monachis.
a Theophan.
an. 20. Hæ-
ccrad.

b Maxim. ab.
1. p. 327.

Ad hunc annum retulimus obitum ſancti Goaris apud Trevirenſes. Is natione Aquitanus, ſuſcepto ſacerdotio, ſeceſſit ad quoddam Germanicum opidum in finibus Trevirorum pago Trigorio, ad Wocharam fluviolum, paullo ſupra confluentes Moſellæ & Rheni: ubi permiſſu Felicii epifcopi oratorium cum cella extruxit. Miſſam quotidie, excepto die paſſeves, præmiſſa divinorum officiorum recitatio- ne, celebrare ſolitus, & excipere peregrinos, apud Ruſticum Trevirenſem epifco- pum accuſatur, ac ſiſtitur. Verum, qui quaſi reus ad judicem perductus fuerat, judicis ipſius ſtuprum ex ore infantis expoſiti eliciſſe dicitur. Moris tunc erat apud Trevirenſes, notante Wandelberto Prumiensî monacho, ut, ſiquando mulier infantem, cujus patrem ſciri nollet, aut quem præ inopia rei familiaris nutrire non ſufficeret, exponere vellet, eum deponeret in quadam marmorea concha, quæ ad hoc ipſum ſtatuta erat ad oſtium eccleſiæ. tum infantem accipientes matricularii ſeu cuſtodes eccleſiæ, diſquirebant in populo, ſi quis forte eum ſuſcipere nutrien- dum, & pro ſuo deinceps habere vellet, epifcopo rem deinde approbante. Hanc

L X II.
S. Goaris
obitus.

vero concham Prumiensi monasterio a Pippino rege concessam, & ad lavandas manus prope refectorium adhibitam fuisse, idem auctor testatur. Neque is mos Trevirensibus peculiaris erat. Exstat hac de re decretum synodi Matiscensis apud Burchardum, precipientis, ut, si aliqua femina clanculo corrupta prolem peperit, ne eam interficiat, sed ante januas ecclesie exponat, ab aliquo fidei suscipiendam & nutriendam. Idem legitur in quadam epistola a collectionis Sirmondianae, inter formulas veteres in appendice ad Marculfum. Purgata innocentia, vir Dei penitentiam pro episcopo subire paratior fuit, quam oblatum sibi a Sigiberto rege episcopatum suscipere. Reverius ad cellam suam, post septem abhinc annos decessit pridie nonas Julias: cujus corpus Agrippinus & Eusebius, ipso petente a Sigiberto rege prius missi, sepulturam mandarunt eo in loco, qui postmodum miraculis illustratus nomen mutavit, accepta sancti Goaris * appellatione; atque Prumiensi monasterio a Pippino rege concessus est. Libros duos de sancti Goaris gestis post antiquiorem anonymum, unum de vita, alterum de miraculis, scripsit Wandelbertus monachus Prumiensis anno octingentesimo tricesimo-nono, eosque Marcwardo abbati suo nuncupavit.

Huic percelebri auctori partim tribuendum puto, quod sancti Goaris memoria tam celebris fuerit: quippe quem laudant post Bedam Martyrologi omnes, Rabanus, Wandelbertus ipse, Usuardus, Ado & Notkerus, ex quibus Rabanus & Notkerus acta ejus compendio retulere. Compendiosior est ceteris Usuardus, cujus haec verba sunt in pervetusto nostro exemplari pridie nonas Julii: *In pago Maginensi sancti Goaris presbyteri & confessoris*. Eadem habet Adonis nostri veterrimus codex, excepto loco, quem statuit in pago *Thretarensi*, quem alii Trigoricensem seu Maginensem vocant. Apud omnes unus sancti Goaris titulus est *presbyteri*, pro more illorum temporum, quibus post episcopi nomen illustrior nullus, ne quidem abbas, titulus merito censebatur.

ANNALS ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUARTUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 650. ad annum 659.

CONSTRUCTO Latiniacensi monasterio Furfeus, promissi Sigibercto Saxonum regi facti non immemor, ac germanos, quos illic reliquerat, suos, Foillanum & Ultanum, revisere cupiens, in Britanniam insulam reditum aggreditur, Latiniacensis monasterii cura Emmiano, viro sancto, relicta. Ubi ad vicum Macerias *, quae Haimonis ducis, hospitis quondam sui, possessio erat in Pontivo ad Alteiam * fluvium, pervenit, morbo corripitur, & angelorum conspectu dignatus, ibidem ad Deum migrat xvii. kalendas Februarii. Mox Haimoni duci ejus obitus signum apparuit, nempe Furfeus cum duobus suis diaconis, & tres cerei super ipsius mensam accensi. Tunc ille viri Dei verba sibi facta in memoriam revocans, eum obiisse intellexit in villa Maceriis, quam illi quondam concefferat. Nec mora ad eum condigno cum honore sepeliendum pergit. Dum funus paratur, accepta viri Dei morte Erchinoaldus, qui tum non procul aberat, illuc cum armata manu properat, sacrum corpus vi repetiturus. Tum Erchinoaldus ad Haimonem: Redde, inquit, mihi monachum meum. sic Furfeum vocabat ob conditum in ejus gratiam monasterium. Haimo contra repugnabat, suum esse asserens, ut qui filium ipsius e mortuis excitasset. Interim dum invicem litigant, puella caeca feretri contactu lumen recepit. Demum inter eos convenit, quod Haimoni favorabilius videbatur, ut junctis ad feretrum duobus tauris indomitis, ex eorum cursu lis finiretur. Tauri Perronam contendunt, Erchinoaldo ovante ac prosequente. Verum in via cum militum manu intercessit Bercharius dux Lugdunensis seu Laudunensis, qui corpus sacrum ex lege sibi debere affirmabat, utpote regionis duci, ut qui Furfeo magnam bonorum suorum partem vovisset, tamen numquam illum viventem, prohibente nimirum Erchinoaldo, videre meruisset. Saltem mortui corpore frui sineret Erchinoaldus: aut certe pueri duo litem dirimerent, in alterutram partem illud deportaturi. Erchinoaldo assentiente, duo pueri septennes feretrum efferrunt, & Perronam versus tendentes, ei victoriam cedunt. Illic per triginta dies insepultum servatur corpus, dum basilica, quae necdum perfecta erat, abolveretur, in honorem duodecim apostolorum consecranda; & funebris pompa magno sumtu pararetur. Frendebat ad haec Leutinda Erchinoaldi conjux, quae se, filiasque suas pecuniis & possessionibus ab eo spoliari querebatur, ut homo ignotus diraretur. si sic

I.
Furfei obitus
& sepultura.

* Mazeroe-
les.
* Anchie.

agere perseveraret, sibi fatius esse ab ipsius consortio separari; miseram se, quæ viro bonorum suorum prodigo nupsisset. Erchinoaldus vero uxoris mitigare animum, ac mollioribus verbis affari. Ah desine, ait, carissima, ita loqui. O si scires quantam nobis ex sanctissimi viri familiaritate bona provenerunt, numquam talia proferres, sed vide ne tibi ejusmodi sermones iram ejus accersant. Tum illa cachinnans: Ecquid mihi putridus ille triginta dierum faciat mali? Interim illuxit dies, quo, præparata basilica, omnibusque ad funus necessariis, sacrum corpus sepeliretur, id quod v. idus Februarii accidit. Apud Bedam post dies viginti-septem parata basilica dicitur: sed rotundo numero triginta dies ab aliis numerantur, nempe a septimo-decimo kalendas Januarii ad hunc diem. Paratis itaque omnibus, Erchinoaldus ad uxorem: Hac die, inquit, viri Dei virtutem experiri poteris: sin minus, centuplo tibi possessiones tuas restituiam. Mox Leutsinda promissa facta lætior, ad feretrum accedit, loculum detegit; at oculis repente orbata, eum intueri non meruit. Tum illa jam tandem respiciens, tamdiu ad sacrum loculum oravit, dum amissum lumen calidius recuperavit; bonis acquisitis Christo in ejus gratiam consecratis. Post hæc magna pompa sanctum corpus ad dextram altaris partem repositum, donec ad ejus sepulturam pararetur ædificata, in qua post annos quatuor ab illustribus & sanctis episcopis, Eligio Noviomeni, & Autberto Cameracensi conditum est, ita illæsum ac integrum repertum, quasi ea primum die exanimatum fuisset. Crebrescentibus deinceps miraculis, Erchinoaldus cum conjugæ Leutsinda novam ei ædificavit ecclesiam; ejus vero sepulcrum seu mausoleum sanctus Eligius manibus propriis fabricavit. Ab eo tempore monachi locum illum incolere cœperunt, ut patet ex miraculo sequenti, quod a primario vitæ sancti Fursei scriptore relatum est. Matriona quædam, gravissimo vexata morbo, cum nullum ex medicis levamen acciperet, admonita in somnis de adeundo sancti confessoris sepulcro, eo accedere non valens, misit qui eulogias inde sibi referret. Famulus ab ea missus, *veniens ad virum, cui sollicitudo erat monasterii*, eulogias petit, nempe vinum benedictum. At frater ille respondit: Certo scias hoc sterili anno id tantillum vini nobis dumtaxat suppetere, quod vix ad missas nobis sufficiat. At famulus rogavit sibi saltem indicari fontem, ut ex ipso aquam dominæ suæ deferret. Matriona ad se delatam ut gustavit, numquam se melius vinum bibisse testata est. Idem experti ejus famuli atque vicini, qui ex allato vase hauserunt; & ipsa cum omnibus suis, quotquot morbo affecti erant, sanitatem recepit, seque suaque omnia Deo pro meritis sancti Fursei cum illis vovit. Hac ex auctore anonymo, qui ejus res gestas primus scripsit, quem venerabilis Beda laudat, ac fere de verbo in historia sua reddit, Eadem gesta duobus libris profectus est alter anonymus; & post eum Arnulfus, labente sæculo undecimo abbas Latiniacensis, duobus itidem libris, altero vitæ, altero miraculorum, commentatus est rogatu Perronensium, ut in codice olim Christinae reginæ Sueciæ legebatur; idemque Romanam Furseo peregrinationem, regiumque genus tribuit, quem Beda nobilissimo genere Scottorum procreatum dicit. Secundus vitæ scriptor perantiquus Furseo pontificalem dignitatem concessam fuisse existimat, idque traditione acceptum credunt non modo Latiniacenses nostri & Perronenses, sed etiam Cameracenses, teste Molano. Certe in majori porta ejus basilicæ Perronensis sanctus Furseus cum episcopi insignibus pictus est ante annos quingentos, quamquam nulla ejus rei mentio apud primum vitæ ejus scriptorem, aut apud venerabilem Bedam. Casulam ejus cum stola servant nostri Latiniacenses, qui manipulum, quem vocant, Perronensibus canonicis concesserunt in vicem accepti ex ejus capite ossis petrosi. Ex his corrigendus Ado in martyrologio, eumque secuti Wionius, aliique, qui Furseum primo sepultum in Latiniaco monasterio, deinde Parronam seu Perronam translatum fuisse scribunt. Prope vicum Macerias, ubi Furseus supremum obiit diem, exstat vicus alter basilica ejus titulo insignis, vulgo *Forsbém*, id est Fursei-domus, appellatus; uti villa Majocus olim dicta, nunc *Hemon*, ab Haimone duce appellatur.

II.
S. Fursei monasterium Perronæ.

Basilicam sancti Fursei, quæ jam pridem collegium sæcularium canonicorum est apud Perronam, monachis principio additam fuisse, probat in primis monasterii nomen, a primo vitæ ejus scriptore eidem inditum, quod nomen ante sæculum nomen, quo ad clericorum etiam significanda collegia usurpari cœperit, non nisi ad designanda monachorum domicilia in usu erat. Certe Erchinoaldus, condito in Fursei

gratiam cœnobio Latiniacensi, aliud Perronæ in monte Cygnorum præparabat, ut, si acceptior ei fuisset hic locus, eum cum suis monachis incolet, ibidemque sepeliretur. Denique annales Mettenses sæculo nono scripti diserte habent, post Textricianam Pippini ducis contra Theodericianam regem victoriam, quæ paulo post Fursei mortem accidit, multos ex Theodericianis ad beati Quintini martyris limina, nonnullos *ad Perronam Scottorum monasterium, in quo beatus Furseus corpore requiescit*, confugium fecisse: quibus, *interventu abbatum locorum illorum*, mitissimus princeps Pippinus, acceptis ab his tantum sacramentis, cunctis vitam cum rebus suis facile condonaverit. Erant ergo tunc temporis, id est labente sæculo septimo, monachi cum abbate tum in Perronensi basilica, ubi sanctus Furseus requiescebat, tum in basilica S. Quintini apud Augustam Viromandunorum. Et Quintiniana quidem eo tempore præerat Ebertramus abbas, sancti Bertini socius: Furseana vero paulo ante Ultanus, sancti Fursei germanus, qui eo mortuo ex insula Britannia, ubi monasterium a fratre sibi relicto regebat, in Galliam accedens, Perronensi ab Erchinoaldo præfectus fuerat. Ultanus, ait clarissimus ^a Valefius, præerat cœnobio Perronensi, ab Erchinoaldo patricio exstructo, in quo frater ipsius Furseus sepultus erat: quod quia Scottum abbatem & multos ejusdem nationis monachos habebat, Scottorum monasterium vulgo appellabatur. Sub eo sanctus Amatus Senonum pontifex eo in loco exfulavit, ut in ipsius Amati vita legitur: in qua Ultanus & Foillanus, beati Fursei germani, post ejus decessum in Galliam advenisse perhibentur: & Ultanus quidem Perronensi monasterio, ubi ejus frater sepultus jacebat, præfuisse; Foillanus vero Fossuensis, quod Gertrudis Nivialensis abbatissa ei concessit, ut in consequentibus videbimus. Perstiterunt monachi in illo Perronensi monasterio usque ad cladem Nortmannorum, id est ad annum sæculi noni octogesimum primum, quo anno hi usque Perronam Scottorum venerunt, eamque igni succenderunt. Loco dein restituto, non monachi, sed, canonici sæculares collocati sunt, ibidemque ad nostrum usque tempus perseverant.

Ultanus abbas.

^a Valef. rer. Franc. lib. 22.

Ad idem tempus, id est ad tempus sancti Fursei, vulgo referuntur primordia monasterii montis sancti Quintini Perronæ proximi, cui etiam beatum Ultanum ab exordio præfuisse tradunt. Nec nova traditio hæc, utpote quam admittebat sæculo decimo Adalbertus comes, ejusdem monasterii proinde instaurator potius quam auctor. Hic enim in veteri instrumento testatur, in suo Viromandensi comitatu ab antiquo tempore existisse ecclesiam, in honore sancti Quintini martyris dedicatam, in monte sitam juxta vicum Perronam, quam quondam Erchenaldi præfecti donatione, sancti Eligii pontificis benedictione, Ultanus quidam, genere Scotus, professione monachus, ecclesiasticis ac monasticis informaverit institutis, abbatis honore functus; hanc vero tum a barbaris destructam se a fundamento velle instaurare. Ut id verum sit, nihilo minus certum & exploratum esse debet quod præmissum de Furseano monasterio, quod principio monachorum, non canonicorum collegium fuisse constat. Parronam monasterium vocant in suis martyrologiis Ado & Ulfuardus, ubi sancti Fursei memoriam celebrant.

III.
Montis sancti Quintini monasterium.

Inter Fursei discipulos præcipui numerantur Emmianus, alii Emilianus, ejus in regimine Latiniacensi successor; Eloquius & Mumbolus itidem abbates, qui ex Britannia in Galliam venisse dicuntur una cum Ertone, Bertuino, ac Madelgisilo sancti Fursei discipulis: quibus forte annumerandus Anfilio, qui Latiniaci prioris officium gessisse dicitur, ibidem annuo cultu honoratur v. idus Octobris: Emmianus vero vi. idus Martii. Mumbolus & Eloquius ejusdem loci abbates fuisse dicuntur. Eorum acta simul confusa, nec quidquam certi de eis nobis compertum, nisi quod Mumbolus fratrum animos in se exasperatos animadvertens, ad quemdam locum pagi Noviomeni, Gundarinum vocabulo, super fluvium Isaram*, cum paucis fratribus secessisse fertur, atque a beato Eligio episcopo presbyter consecratus, facultatem prædicandi per totam illam diocesim accepisse: quo in loco sepultus est, mortuus xiv. kalendas Decembris. Eloquium ob eandem causam itidem secessisse tradunt in locum Girimacum seu Grimacum diocesis Laudunensis, & iii. idus Decembris obiisse, sepultum in quodam monte juxta aggerem publicum super fluvium Sommeronem, ubi in Isaram devolvitur. Processu temporis, id est principatu Ludovici augusti, sancti Mumboli corpus e tumulo elatum est ab Achardo præfule Noviomeni & Halitgario Cameracensi, cujus dominio subjectus erat locus, &

IV.
S. Fursei discipuli.

Mumbolus & Eloquius.

* Poise.

ANN. CHR.
650.

* Channy.

Madelgifilus.

* Monstrolet.

a Balderic.
chron. Came-
rac. lib. 2.
c. 22.
* Lem.v.
S. Agili abbatis
obitus.Filibertus ejus
successor.v I.
S. Bavo mori-
tur.* al Deom-
linum.

in vicinam basilicam sancti Petri apostolorum principis translatum. Modo sacrae ejus reliquiae asservantur in monasterio Fontis-sancti-Eligii, quod est canonicorum regularium prope Calniacum * opidum pagi Noviomagensis ad Isaram. At sancti Eloquii reliquiae concessu Rodoardi episcopi Laudunensis translatae sunt regnante Odone in Walciodorense pagi Namucensis monasterium ad Mosam, quod inclytus comes Eilbertus, conjuxque ipsius Heresindis eo tempore construxerant. De beato Ertone nudum fere nomen nobis relictum est. Ad sanctum Madelgifilum quod attinet, mortuo Furseo in Centulense monasterium se recepit, postea vero secessit in quemdam ad Alceiam locum, Monstroledum * nomine, ubi vixit ac devixit cum sancto Wlganio Scotto, quem Cantuariensem episcopatum dimisisse, & Madelgifilo convixisse ferunt. Wlganii depositio IV. nonas Novembris; Madelgifili vero III. kalendas Junii notatur ab Hariulfo ex monacho Centulensi abbate Aldemborgensi, qui Gervino, ejus nominis secundo abbati Centulensi, libellum de vita sancti Madelgifili nuncupavit. Sancti Wlganii corpus asservatur in ecclesia * collegiata canonicorum in castro Lenensi * diocesis Atrebatensis: at sancti Madelgifili corpus Centulam translatum est saeculo decimo, tempore Ingelardi abbatis, & in nova theca repositum Anscheri abbate curante, anno supra millesimum centesimo tertio-decimo. Sunt qui sanctos Eobanum & Sidonium beati Fursei discipulis accensent: quorum alterum episcopum ante Fursei e Britannia discessum obiisse constat ex primo scriptore vitae sancti Fursei; alterum, nempe Sidonium, sancti Filiberti abbatis Gemeticensis discipulum extitisse postea videbimus.

Sanctum Furseum brevi secutus est beati Agili Resbacensis transitus in caelum, qui biennio ante obitum ei praedictus fuisse perhibetur. Obiit III. kalendas Septembris, & quidem centenarius, si vitae ejus scriptori credimus, sepultus in ecclesia beati Johannis Baptistae, quae nunc opidi Resbacensis parochialis est: ubi ejus cenotaphium cum lapidea statua etiam nunc cernitur. Ejus gloriam venerabili Adoni, qui ex Jotrensi monasterio istuc accesserat, post matutinos in ecclesia beati Petri ad altare beatæ Mariæ oranti revelatum fuisse tradit idem auctor, a quo Agilus centenarius virgo appellatur. Si puer septennis a beato Columbano benedictionem obtinuit, & paullo post eidem in monasterio Luxoviensi oblatu fuit; vix septuagenarius erat cum ex hac vita migravit, quippe id accidit annis aliquot ante obitum Chlodovei regis: quo favente Filibertus, qui Agilo in Resbacensis monasterii regimine successit, dimisso regimine, Gemeticense monasterium exstruxit. Viventi ac mortuo miracula non defuere. Hospitalitatis maxime amans, cum multos ex Hibernia Resbacum, sancti Columbani & Audoeni amore, adventantes quondam excepisset; modico, quod in usum sacrificii supererat, vino totam multitudinem abunde refecit. Cum vero ejus corpus sepulturae traderetur, quidam e fratribus ardentissima exaestuans febre, contacto linteo, quod pavonem seu feretrum tegebat, confestim sanatus est; aliique aliis morbis liberati. Ejus vitam anonymus fere æqualis, sed parum accuratus, litteris mandavit, suadente Ragnemundo episcopo, eamque Aygualdo abbati nuncupavit. Post mortem beati Agili Filibertus, ejus loci monachus, communi fratrum consensu eligitur. Eisdem brevi adversarios expertus est, quos in sua electione concordēs & unanimes probaverat. Hanc ei vexationem conciliarunt virtutes, maxime zelus Dei ac studium ardens, quo vitia quæque refecare satagebat. Hæc persecutionis occasio & causa. Verum protervis quibusdam poena caelestis inflata, ceteros ad resipiscentiam mox adduxit. Cœpit nihilo minus vir sanctus regia lustrare cœnobîa, Luxovium, Bobium, aliaque, quæ sancti Columbani instituta sectabantur; immo & cetera omnia, quæ in Francia, Burgundia, & Italia tum existebant. Ex his didicit non modo sancti Columbani institutiones, sed etiam regulas sanctorum Basilii, Macarii, & Benedicti, quas assidue læcitabat, & suis ad vitæ religiosæ normam proponebat.

Post annos tres a confessione Amanda facta, postque quadraginta dierum abstinentiam, sanctus Bavo rigidissimæ penitentiae præmium in cælo consecutus est. Ubi ultimum vitæ suæ diem imminere intellexit, Florberto abbati & fratribus monasterii sui Gandæ id renuntiavit; rogavitque fidelem sibi piisque presbyterum Deolinum * evocari e monasterio Turholtensi, quod vasta silvarum solitudo a Gandavo dirimebat. Eo viso magnopere gavisus est vir sanctus, petiitque ab illo, ut funus suum curaret. Inter hæc quamdiu spiravit, ad cælestia jugiter anhelabat, & ab

ANN. CHR.
650.

oratione divinisque non cessabat colloquiis. Demum corpore & sanguine Redemptoris munitus, sanctam animam, carnis solutam nexibus, omnipotenti Deo reddidit kalendis Octobris. Mox beatæ Gertrudi abbatissæ Nivialensi apparens, vestes ab ea ad sepeliendum corpus suum petiit, quas ipsa statim submitti curavit. Sepultus est in monasterio suo, quod Ganda peculiari nomine ab antiquis vocabatur, nunc sancti Bavonis dictum, & in cathedralem a Carolo quinto imperatore conversum ecclesiam. Tantæ fuit virtutis Bavonis conversio, ut ad ejus exemplum viri ad sexaginta monasticis institutis se manciparint. Librum de ejus vita primus scripsit anonymus, monachus haud dubie Gandavensis, ab Adone laudatus, editusque a nobis: quem Theodericus abbas sancti Trudonis saeculo undecimo alio stilo reddidit. Eiusdem sancti Bavonis epitaphium rogatu Florberti abbatis scripsit sanctus Livinus episcopus & martyr, qui ex insula Britannia in Brabantum eo tempore accessit, a Florberto Gandæ abbate prius humanissime acceptus, detentusque per aliquot dies; dein identidem rebus necessariis recreatus: qui liberalissimo hospiti gratias retulit scripta ad eum metrica epistola, cui Bavonis epitaphium subjecit in hunc modum.

*Qui patria rector, spes gentis, gloria regni,
Magnorum primus qui modo magnus eras:
Non quia magnus eras, te gloria magna beatum,
Sed contenta decus gloria magna facit.
Pro Christo pauper, despectus, vilis, egenusque,
Ex Christi famulis nunc caput atque decus.
Defunctum revocans, qui mortis jura tulisti,
Monstras quippe tibi jura patere poli.
Quam tu fundasti, quæ te tenet, inclyte Bavo,
Ecclesiam meritis protege, sancte, tuis.*

In epistola epitaphio præmissa Livinus Florbertum multis effert laudibus; nempe quod probitate fulgens, sit forma gregis, decus ecclesiæ, concordia fratrum; ipse suis medicus, sibi que medicina. quod ipsum Livinum peregrinum benigne excepisset, non modo præsentem recreans, sed etiam absentem, cum ipse Livinus in Holtomio * villa pagi Alohtensis versaretur. sic enim ipse canit:

*Hæc quoque dum scribo, properans agitator aelli,
Munere nos solito, pondere lassus adit.
Ruris delicias affert, cum lacte butyrum;
Ovaque caseoli plena canistra premunt.
Et pius ille pater cum donis mollia verba
Mittit, & ad studium sollicitat precibus.
Ac titulo magnum jubet insignire Bavonem,
Atque leves elegos esse decus tumulo.*

Hic est Livinus, regio sanguine apud Hiberno-Scottos ortus tempore Colomagnii regis: qui a sancto Augustino Anglorum apostolo, cum ad eundem regem christianæ rei causa forte accessisset, & a Menalchio archipresule, Theagui patris sui germano, baptizatus dicitur. Postea in solitudinem secessit cum Foillano, Elia, & Kiliano: quem Foillanum a germano sancti Fursei distinguere necesse est. Dein ad eundem Augustinum cum iidem sociis accedens, ab eodem litteris informatus, & sacerdotio initiatus dicitur. Reverius in patriam, in locum Menalchii archipresulis & patris sui successit. Postmodum Silvano archidiacono vices suas demandavit, apud extreras nationes Christum prædicaturus. Oceano transmissio, venit in Gandense monasterium, ubi sanctum Bavonem recens humatum, & miraculis coruscantem veneratus est: quo in loco per dies triginta commoratus, ad sepulcrum ejus preces, missarumque celebrationes obtulit Deo. Brabantenses demum, paganis tenebris adhuc involutos, evangelii lumine illustrare pergit. Verum illi ipso lumine offensi, prædicatori ac benefactori suo ingrati, nonnisi mala & vexationes respondent. Testis Livinus ipse in epistola ad Florbertum, qui hac de re ita conqueritur:

ANNALIS

*Impia barbarico gens exagitata tumultu,
Hic Brabantia furit, meque cruenta petit.
Quid tibi peccavi, qui pacis nuntia porto?
Pax est quod porto: cur mihi bella moves?*

Quin etiam, futuri martyrii sui vates, ita subdit.

*Sed qua tu spiras feritas, sors leta triumpho,
Atque dabit palmam gloria martyrii.
Cui credam novi; nec spe frustrabor inani.
Qui spondet Deus est: quis dubitare potest?*

In his angustiis non aliud refugium aut solatium habebat, quam apud Florbertum abbatem & Gandenses monachos.

*Attamen est aliquid mæste solatia menti
Quod dat, nec penitus me premit atra dies.
Gaudia parat gremium, quo me fovet ubere lato:
Invitat, mulcet, nutrit, amat, refovet.*

Habuit nihilo minus humanissimas hospites duas apud Brabantenses, Bernam & Chraphaildem, germanas sorores pias & sanctas: cujus Chraphaildis filio Ingelberto lumen a tredecim annis amissum restituit. Hæc litteris tradita nobis reliquit Bonifacius ejus vitæ scriptor, in hoc allucinatus, quod Livinum recens natum ab Augustino sacris aquis tinctum, & ab eodem sacerdotem ordinatum fuisse scribit. nam, præterquam quod an umquam in Hiberniam profectus sit Augustinus, merito dubitari potest: certe qui vix annos duodecim in Britannia perstitit, eumdem infantem baptizare, ac sacerdotio, quod ante annos ætatis triginta non concedunt canones, initiare non potuit. Certius est quod de Livini episcopali dignitate tradit Bonifacius, cui hac in re adstipulatur Livinus ipse, ubi de Florberto abbate civiliter queritur, quod se pontificem & dominum vocaret.

*Quid referam pietatis opus, quo me peregrinum
Obsequiis lætis dum fovet, addit onus?
Sufficeret fratrum fratrem dixisse Livinum:
Pontificis nomen prægravat, & domini.
Egressus patriam, pompæ mortalis honorem
Sprevi, devovi: spes Deus una mihi.*

Hos versus referre visum est ad conciliandam Livini gestis auctoritatem.

Circiter hunc annum ædificari cœpit monasterium sancti Petri in suburbio Tricassino, loco palustri, Insula-Germanica dicto; post sæculum octavum a tumulo sancti Bobini episcopi, monachi quondam amplificatorisque sui, Cella-Bobini; passim præcise Cella, vulgo monasterium-sancti-Petri-de-Cella nuncupatum. Primus ejus auctor abbas sanctus Frodobertus Tricassinus, mediocri loco natus, qui post navatam pietati ac litteris operam sub disciplina Ragnesili ejus urbis episcopi, in Luxovienſe monasterium vitæ religiosæ studio se contulit: ubi Waldeberto seu Walberto abbate tantum progressus fecit, quantum postea manifestis documentis ejus sanctitas declaravit. Forte tunc temporis illic versabatur Teudolenus abbas ex cœnobio sancti Sequani, prope Divionem posito, quem vir apostolicus Bertoaldus, Lingonica urbis episcopus, eruditionis gratia illuc direxerat. Hunc frequens conveniebat Frodobertus, miram præ se ferens simplicitatem: quam ille probaturus, ludibrii simul & experimenti causa ex composito Frodobertum rogavit, ad alterius fratris cellulam ut pergeret, circinum, sibi ad scribendum necessarium, delaturus. Nec mora pius adolescens mandatum exsequitur: at frater ille doli conscius, pro circino medium molæ Frodoberti collo imposuit. Nihil ille cunctatus, impostum onus ad Teudolenum, quamquam lapidis pondere prægravatus, deferebat: cum ecce Waldebertus abbas gestanti occurrit, facti causam interrogat, eaque audita, hu-

VIII.
Frodobertus
abbas Cellenſe
monasterium
condit.

jus colludii auctores acriter objurgat, laudata discipuli obedientia. Sub hæc ab episcopo suo Trecaſ revocatus, aliquantum temporis apud eum commorari coactus est, nihil interim de religiosa severitate remittens, immo tempore quadragesimæ in privatam cellulam se recludens: ubi orationis & vigiliarum instantia ac jejuniis ad plures dies continuatis, seipsum pæne conficiebat. quæ res supra humanum modum visa, suggerentibus quibusdam malevolis fictam & simulatam esse abstinentiam, pontificem induxit, ut eum in cellulam porticui ecclesiæ adhærentem recluderet, ejus jejunia accuratè exploraturus. Sed mox criminatum fallacia evanuit, probata & comperta Frodoberti sinceritate, quæ conceptam de ejus sanctimoniam opinionem vehementer auxit. Sed tandem humana perolus consortia vir sanctus, de condendo monasterio, in quo ipse cum aliis ejusdem instituti & habitus sociis seorsim viveret, cogitare cœpit. quam ob rem palustrem quemdam locum in suburbio Tricassinæ urbis, qui antiquitus, ut jam dixi, Insula-Germanica vocabatur, a Chlodoveo rege obrinuit, quem virgultis erutis, lacubusque siccatis, humanæ habitatio aptavit. Ibi, oratorio cum aliquot cellulis constructo, cum paucis primo fratribus habitare cœpit; at processu temporis locus tum personis ac sanctitate, tum possessionibus & ædificiis sic auctus est, ut nobile ac famosum evaserit cœnobium, quod multos sanctitate ac dignitate illustres monachos protulit, etiam Tricassinum antistites: ex quibus Aldobertus, vir summi ingenii, nec imparis sanctitatis; itemque Bobinus, natione Aquitanus, prodire: qui ambo ipsum locum ingentibus beneficiis extulerunt, suaque decorarunt sepultura. His etiam adjungendi in primis sanctus Rotbertus abbas Molismensis, & Petrus Cellenſis vulgo dictus, abbas primum ejusdem monasterii, tum sancti Remigii apud Remos, ac demum episcopus Carnutenſis. Chlotharius rex in diplomate, quo donationem * Insula-Germanicæ Frodoberto a patre suo Chlodoveo factam cum Balthilde matre confirmavit, monachos ait ibidem *sub sancta regula* vixisse. Ex aliis viri Dei factis duo tantum commemorare juvat. Unum contigit in puellarum cœnobio, sancti Quintini martyris nomini intra urbem consecrato, quod ejus eruditioni ac regimini speciatim commendatum erat, ubi duo vini vascula, quæ triginta fere modios capiebant, atque ab ipso sanctimonialibus dono concessa fuerant, jam fere in caritatis usus exhausta, divinitus repleta sunt. Huic parthenoni tum præerat Rocula abbatissa, quæ virum sanctum, ad festivitatem sancti Quintini invitatum, eundem expleto vigiliarum officio in oratione pernoctantem observavit. Alterum est de Theudecario *ejusdem suburbii* abbate, qui, cum ad Frodobertum visitationis & instructionis suæ gratia, ut cunctis e vicinia religiosi mos erat, aliquando venisset, inter sacra de divinis rebus colloquia angelicos audivit concentus: quo referente id frequenti hominum sermone vulgatum est. Cujus loci abbas fuerit Theudecarius, non facile est divinare. Hic suburbii nomine, pro veteri illo more loquendi, intelligendus videtur totus pagus, forte etiam universa diocesis Trecaſensis: in qua nunc quatuor minimum monasteria erant: unum sancti Lupi suburbanum; alterum sancti Aventini, septem millibus ab urbe in insula, quam Sequana & Osa fluvii circumdant: tertium Mentuniacense in vico Mentuniaco, quinque ab urbe passuum millibus: quartum Nigellenſe prope opidum Nigellam: His quintum Cellenſe accessit, præter puellare cœnobium sancti Quintini. De quatuor prioribus superius actum est suis locis.

a Camuzac
Prompe. Tri-
cass. fol. 19.

S. Quintini
parthenon
apud Tricass.

ANNO inſequentè Ofwintus Northumbrenſium rex, & Aidanus Lindisfarnenſis episcopus, qui gentem illam Christi mysteriis imbuerat, mortem ^b obierunt; Ofwintus quidem anno regni nono, XIII. kalendas Septembris, a proditore, cui se crediderat, cæsus: cujus cædis expiandæ causa monasterium apud Ingetlingum constructum est. Aidanus vero pridie eadem kalendas ex morbo decessit decimo-septimo episcopatus ^a sui anno: cujus corpus ad insulam Lindisfarnensem translatum, atque in cœmeterio fratrum sepultum est. vir a Beda magnopere laudatus ob ipsius virtutes, maxime ob studium pacis & caritatis, continentiæ & humilitatis; & quod animum gereret iræ & avaritiæ victorem, ambitionis contemptorem simul & vanæ gloriæ: tamen non probatus eidem ob Scotticos ritus, maxime in observando paschate, quod dominica quidem die, ut Romani, sed in ipsa quarta-decima luna celebrabat, cum a quinta-decima celebrandum esset. Succesit ei in episcopatum Finanus, & ipse in Hiienſi Scottorum monasterio iisdem ritibus informatus.

ANN. CHR.
651.

IX.
Ofwini re-
gis & Aidani
episcopi obi-
tus.
^b Beda lib. 3.
c. 14.
c. 17.

ANN. CHR.
651.
Lindisfarnen-
se monasterii.

Ceterum Aidano Lindisfarnensis monasterii percelebris originem referre debemus acceptam, in qua & sedem suam fixit, & monachorum coetum constituit, qui principio quidem Scotiis ritibus imbuti, sed postmodum, agente potissimum Wilfrido, Romanos ritus receperunt in concilio Streanehalensi. Lindisfarne insula, a Lindo fluvio sic dicta, ab occidente & austro Northumbriae comitatum spectat, Farnem insulam ad euro-astrum perexiguam, in quam sanctus Aidanus idemdem secedebat. Major erat Lindisfarne, quam semi-insulam vocat venerabilis Beda, quod bis quotidie, accedente & recedente oceani aestu, insulae instar undis circumluatur, bis etiam renudato litore, oceano jam fluctus suos resorbente, terrae contigua reddatur. Anglis Sacra-insula * vocatur, quod multi olim sancti monachi eo se se, quasi in recessum & solitudinem, receperint. Ea vero loci disciplina erat, ut ibi eodem in loco episcopus a cum clero, & abbas cum monachis, una converfarentur; exemplo sancti Aidani, qui monasticam cum suis omnibus vivendi formam ibidem semper observavit. Unde omnes ab illo ejus loci antistites sic episcopale exercebant officium, ut, regente monasterium abbate, quem ipsi cum consilio fratrum elegerunt, omnes presbyteri, diacones, cantores, lectores, ceterique gradus ecclesiastici, monachicam per omnia cum episcopo ipso regulam servarent. quod Augustinus, Gregorio probante, in Cantuariensi ecclesia instituerat. Huiusmodi monachorum regulam principio sectabantur Lindisfarnenses: at Benedictinam post praedictum concilium susceperunt, ut suo loco videbimus. Aliud in eadem insula, aut prope eam monasterium exstruxit dux Eandmundus, suo item loco commemorandus. Utrumque beati Petri patrocinio ac titulo insignitum.

X.
Cuthbertus
fuit monachus.
* Tivede.

c. ibid. n. 4.

Cuthbertus eodem anno Mailrosense monasterium petere decrevit, quo decessit sanctus Aidanus, cujus animam in caelos abeuntem suspexit. Hic in orientali recentioris Scotiae regione, haud procul a Tuidi * fluvio, humili loco natus, a nugis puerilibus octennis revocatus est admonitu trimuli pueruli, qui ei cum aequalibus colludenti futuram dignitatem ominatus est: Ludere te, inquit, inter parvulos non decet, quem Dominus etiam majoribus natu magistrum virtutis consecravit. His monitis puer in virum mox mutatus, quantum meritis & precibus apud Deum valeret, manifesto probavit indicio. Exstabat tunc temporis non longe ab ostio Tini fluminis in Laudonia Scotiae provincia monasterium, tunc quidem virorum, postea virginum; cujus loci monachi, cum ligna suis apta usibus per fluminis alveum ratibus veherent, abreptas ventorum turbine in oceanum cum lignis & hominibus rates magnopere dolebant. Humano deplorato, divinum implorare auxilium. Precantium dilatis votis, ridebat ad haec rusticana turba, quae in adversa fluminis ripa stabat, quasi id merito paterentur monachi, qui communia mortalium jura, tritas ac vulgares semitas spernentes, nova & insolita vivendi statuta darent, ac sectarentur. Reprimere deridentium probra tentavit Cuthbertus: at contra ea in se retorfit. Ille vero genua flexit, caput inclinavit, oravit: moxque rates reflexo cursu in monasterium appulerunt, pudefactis rusticis, qui suam infidelitatem erubescerent, Cuthberti fidem & meritum praedicare non cessarunt. Paulo ante quam monasterium ingrederetur, iter agentis feria sexta, qua plerique fidelium ob reverentiam dominicae passionis usque ad horam nonam jejunium producere solebant, mulier quaedam, ad quam forte hora tertia diverterat, instat ut cibum sumeret. Longum quippe ejus esse iter, in quo nullus viculus, nulla hominum habitacula occurrerent. Ille vero constanter oblatos recusans cibos, iter prosequitur ad vesperam jejunos, nec ad destinatum locum ea die pervenire potuit. Interim, nullo diversorio invento praeter vacuum tentorium pastorum, ad parietem equum alligavit suum, qui elato sursum capite coepit foenum tecti carpere: cum ecce inter foena cadentia involutum decidit linteum, in quo dimidium calidi panis ac frustum carnis reperit. quod utrumque, velut divinitus sibi oblatum, comedit. Hoc Beda retulit Wiresis monasterii ejus presbyter, nomine Ingwaldus, emeritae senectutis ac singularis pietatis monachus, qui ab ipso Cuthberto id acceperat.

d. Beda lib. 4.
c. 27.

Sub haec pius adolescens, visis caelestibus animatus, relictis saeculi pompis, Mailrosense petiit monasterium, in Scotiae & Angliae confiniis ad ripam Tuidi d fluminis positum, cujus monasterii, ad Cistercienses postea devoluti, vestigia quaedam supersunt, teste Davide Camerario. Hoc autem monasterium Lindisfarnensi praetulit Cuthbertus ob famam & existimationem Boisili ejus loci, sub Eata abbate praepositi

ANN. CHR.
651.

praepositi, sublimium virtutum monachi & sacerdotis: qui ipsum ex equo descendentem, eumque cum hasta famulo tradentem, ut in ecclesiam ad orandum intraret, eminus conspicatus, quanti meriti futurus esset, divinitus praefragiens: Ecce, inquit, servus Dei. Adstabat Boisilo haec dicenti inter alios religiosus ac veteranus Dei famulus & presbyter Sigifridus, tunc in ipso monasterio adolescens, postea translatus ad Girvense, ubi perfectum in Christo agens virum, inter agra spiritus extremi suspiria, laetum vitae alterius introitum sitiebat tum, cum venerabilis Beda, ejus loci monachus, eum saepius id attestantem audivit. Aberat tunc a Mailrosensi monasterio abbas Eata, cui Boisilus novi tironis ardens animi propositum exposuit, obtinuitque apud eum, ut, accepta tonsura, fratrum consortio jungeretur. Tonsurae beati Petri formam, non Scotiam, ei traditam fuisse testatur anonymus auctor ejus aequalis. Nihil ille, nec Beda de vestibus monasticis, quas non ante expletum probationis annum candidatis concedit sanctus Benedictus. Sic admissus in monasterium Cuthbertus, mox in observatione disciplinae regularis ceteros asequi, vel etiam supergredi studuit, ad lectionem, laborem, vigiliis & orationem promptior & ferventior. Ceterum Boisili a disciplinae humiliter subditus, ab eo & scientiam sanctarum scripturarum, & bonorum operum sumit exempla.

a. id. ibid.

Inter ea Judocus, exstructis in Pontivo duobus oratoriis, Romam pergit, annuente Haimone duce, sacra beatorum apostolorum limina invisurus, atque inde sanctorum reliquias reportaturus. In reditu, cum ad eremum suam prope accessisset, puella quaedam ab ortu caeca, cum ex aqua, ad sancti Judoci manus abluendas adhibita, oculos lavisset, protinus lumen recepit. Crux in rei monumentum ibidem erecta, eidem loco postea nomen dedit. Revertenti viro Dei occurrit dux Haimo, is, qui erga beatum Furseum tanto studio affectus erat; eumque magno gaudio complexus, honorifice excepit, eidemque tradidit ecclesiam novam ex lapidibus constructam, in qua reliquias sacras Roma allatas Judocus deposuit, atque in honorem sancti Martini eam dedicari curavit. Locus ab Haimone dotatus, atque sancti Judoci deinceps habitatione illustratus, Cella sancti Judoci postea dicta est, Alcuino Cella-maritima, itidemque Lupo abbati Ferrariensi, qui eam Ludovicus augustus tradiderat; aliquando monasterium Crucis, ob repositam in eo crucem, cujus modo meminimus. Hoc monasterium inter Alteiam & Quantiam fluvios positum, quinque passuum millibus ab oceano Britannico, totidemque a Quantia distat, Wicus etiam ab Alcuino appellatum.

XI.
Judocus Roma desert reliquias.

Haud scio an Judoci ministerio & opera usus est sanctus Amandus Tungrensis seu Trajectensis antistes, mittendis Romam litteris ad Martinum summum pontificem, quem de episcopali onere ab se ob incontinentiam & contumaciam presbyterorum ac diaconorum relinquendo commonefaciebat: ut pastorali sollicitudine vacuus, in silentio atque otio sancto vitam ageret. Respondit pontifex, se quidem laboribus ejus condolare, eique compati ob duritiam gentis illius sacerdotum, quod, postpositis ordinis & officii sui legibus, in turpia vitia provolvantur, & in lapsum ruant, at ipsum ob hoc pastorale munus abdicare non debere: soli perseverantiae, quae ex tolerantia rerum duriorum nascitur, praemium esse reservatum. Proindeque ne frangatur animo, neu propositum deserat; sed contra, gratia quaeque libenter perferat exemplo & amore Christi, qui tot & tanta sustinuit pro salute mortalium. Non patiatzr zelum suum emolliiri adversus lapsos ecclesiae ministros, nam qui semel post suam ordinationem in capitalia crimina, quibus depositionem infligunt canones, lapsus fuerit, deinceps ordine suo movendum esse, nullumque sacerdotii gradum in posterum adipisci posse; sed in lacrymis fletibusque assiduis, quoad vixerit, ac paenitentiae officii peccatum commissum expiare debere. Si enim tales quarimus, inquit, ad sacros ordines promovendos, quibus nulla macula, nullumque vitae contagium insit: quanto magis, si quisquam post ordinationem in praevagationis crimen ceciderit, a sacris mysteriis prohibendum? Ceterum se una cum reliquiis sanctorum, quas petierat, cumque encyclia sua mittere acta synodi Romanae contra Monothelitas habitae, ab episcopis Gallicanis in unum locum conventuris confirmanda secundum ordinem encycliae a se directae. Quare Sigibertum praecellentissimum filium suum, regem Francorum, sicut ipse per epistolam fuerat, moneat, horteturque, ut Romam lectissimos regni sui episcopos mittat, qui Deo propitio sedis apostolicae legatione fungantur; & quae in concilio Romano gesta

XII.
S. Amandus scribit Martinus papa.

AN. CHR. 651.

sunt, ad Constantem principem ferant. Eadem de re Martinus itidem ad Chlodoveum scripsit. Et ad eam quidem legationem Eligius & Audoenus ex omnibus Gallicanis episcopis electi sunt; at nescio quid obstiit, quo minus Romam adirent. Adhuc laicos fuisse electos nonnulli tradiderunt ex Audoeni loco male intellecto, ubi sub initia regni Chlodovei & concilium Romae a Martino habitum, & suam ipsius cum Eligio destinationem ad Romanum iter refert ante suam ipsorum ordinationem episcopalem: non quod tunc ambo episcopi non fuerint, cum ad hoc iter sunt destinati: sed quod in relatione rerum ab Eligio gestarum Audoenus ordinem temporum ubique servare non consueverit. Sane Martinus nonnisi post annos ab eorum ordinatione septem vel octo, in nostra sententia; in communi vero, nonnisi post annos tres in sedem beati Petri assumptus fuit, id est anno hujus saeculi undequingagesimo, cujus anni mense Octobri Romanum concilium contra Monothelitas habitum est. In fine epistolae ad Amandum Martinus pontifex ait, se reliquias sanctorum dari praecipisse, quae lator epistolae ejus nomine petierat: at codices, quos itidem petebat Amandus, dare non potuisse, quoniam Romana bibliotheca codicibus pane exhausta erat; nec transcribi potuisse, quod idem lator ex urbe festinanter regredi properaret. Martini admonitioni non penitus acquievit Amandus; sed postquam in insula Chanelao aliquamdiu subsisterat, in Wasconiam denuo profectus est anno sequenti, ab illius regionis incolis invitatus.

XIII.
Chlodoveus
absidem sancti
Dionysii ex-
pendit in pau-
peres
a *Griffa Da-*
gob. c. 30.

Hoc etiam anno Chlodoveus, regni sui quarto-decimo, cum Gallia gravissima fame laboraret, absidem a super beati Dionysii sepulcrum a Dagoberto patre erectam, & puro tectam argento, spoliari jussit, illudque per Aigulfum monasterii abbatem egentibus ac peregrinis disperiri. Hujus famis Eligius in homilia quadam meminit, ubi ait mala crescere in dies, & bella alia super alia, perpetuamque famem & pestilentiam. Regis litteris eam dispensationem confirmatam fuisse tradit monachus Dionysianus in libro de gestis Dagoberti, atque Aigulfo abbati hac conditione mandatam, ut argentum sincera fide dispensaret, nullamque episcopo suo, cujus potestati monasterium sancti Dionysii ad id usque tempus subjectum erat, aut cuiquam alii rationem redderet. Parisiacam tum ecclesiam regebat Landericus, Audoberti successor, qui, grassante fame, eadem sine dubio, de qua mox diximus, etiam domesticam suppellectilem dicitur vendidisse, ut egenis pararet alimoniam; idemque nosocomium ad limina matris ecclesiae extruxisse, ac dotasse. Mihi vero perquam veri simile est, Aigulfum abbatem sponte in animum induxisse, ut argentum absidæ templi Dionysiani in egentes profunderet; piusque ejus consilium a Chlodoveo rege approbatum fuisse; ob idque praedictas litteras, quibus erga Parisiensem episcopum purgaretur, ab eodem concessas. Eodem fortasse tempore id contigit, quod de Aigulfo abbate tradit Fredegarius, nempe ejus facilitate factum esse, ut perennis psalmodia, quae a Dagoberto instar Agaunensium in Dionysiano monasterio instituta fuerat, abrogaretur. Forte enim Aigulfus, cogente rei familiaris angustia, per illam famis tempestatem, monachorum numerum minuire coactus est, & in alia loca disperiri, adeo ut reliqui monachi continuandae divinorum officiorum perpetuae modulationi non sufficerent. Quamquam in praeccepto Chlodovei regis, paullo post dato pro immunitate Dionysiani monasterii ejusmodi psalmodia perennis retinenda praescribitur. Ut ut sit, rebus postea in melius restitutis, eadem psallendi disciplina ibidem paullo post restituta est.

b *Hist. eccl.*
Paris. p. 179.

c *Fredeg. c.*
79.

XIV.
Marculfus
formulas offert
Landerico e-
piscopo.

Sub idem tempus Marculfus monachus libros duos formularum edidit, eosque domino ac reverentissimo papae Landerico, cujus mandato id operis suscepit, jam fere septuagenarius nuncupavit. Illustrissimus vir Hieronymus Bignonius, Senatus Parisiensis suo tempore ornamentum, qui hunc auctorem edidit, notisque doctissimis illustravit, non dubitat asserere, Landericum hunc Parisiorum episcopum fuisse, eumque principatu Chlodovei floruisse. Et sane Landerici episcopi meminerunt ejusdem ecclesiae tabularia, & veteres quique Parisiensium episcoporum indices, qualis unus a nobis editus est in libro sexto de re diplomatica, ante annos septingentos exarari coeptus: in quo *sanctus Landericus* inter Autberum seu Audobertum, & Rotbertum, alii Chrodobertum, medius collocatur. Eiusdem sollemnis est in ecclesia Parisiensi memoria i. v. idus Junias, reliquiae ibidem honoratae, ecclesiae parochialis sub ejus patrocinio ab antiquo erecta, quae omnia satis superque revivunt quosdam recentiores, qui sanctum Landericum ex indice pontificum Parisien-

d *Dipl. p.*
625.

ANN. CHR.
651.
a *Hist. eccl.*
Paris. p. 180.

sum; ut verbis utar clarissimi Gerardi a Bosco, expungere auri sunt, abrepti scilicet actu disputationis extra veritatis limites, ut Dionysianum privilegium, a sancto Landerico Parisiorum antistite concessum, facilius expugnare possent. Verum invicta stetit, semperque stabit veritas contra ejusmodi impugnatores. Itaque Landerico Parisiorum episcopo formulas suas obtulit Marculfus, qui se ultimum ac vilissimum omnium monachorum in praefatione, ac septuagenario majorem dicit in haec verba. *Utinam, sancte pater, jussioni vestra tam efficaciter, quam spontanea obtemperare valuissem! quia jam supra vires meae possibilitatis conatus sum injunctum a vobis subire negotium: cum fere septuaginta aut amplius annos expleam vivendi; nec jam tremula ad scribendum manus est apta, nec ad videndum mihi oculi sufficiunt caligantes, nec ad cogitandum sufficit hebetudo. Propterea eleganter facere non potui, ut volui: feci tamen ordinate, ut potui, non solum ea qua jussistis; verum etiam multa alia in hac schedola, tam praecipiones regales, quam chartas pagenses, juxta simplicitatis & rusticitatis meae naturam intimare curavi.* Ex quibus intelligitur, formulas illas non tam ex editis antea instrumentis excerptas fuisse a Marculfo, quam proprio ab ipso Marte & ingenio conscriptas, tamen secundum morem a majoribus suis receptum, & juxta conditionem loci in quo ipse degebat. Sic enim praefationem concludit. Ego vero haec quae apud majores meos, juxta consuetudinem loci, quo degimus, didici, vel ex sensu proprio cogitavi, ut potui, in unum coacervare curavi, & capitula praenotavi, ut facilius, quod voluerit, a quarenti inante scripto reperiat. Ex his verbis, juxta consuetudinem loci, quo degimus, colligit Bignonius, Landericum & Marculfum eodem in loco, id est, in eadem dicecesi, vixisse. Frustra ergo cum Philippo Labbeo huc accersas ex Biturigibus Marculfum abbatem, qui in actis sancti Austregisili episcopi laudatur; nec velim etiam huc adducere Marculfum cellerarium monasterii Salicensis apud Sequanos, per quem Caramotus abbas beato Columbo, apud Luxovium egenti, annonam & subsidia submisit. Certe Marculfi formulas exprimitur in multis diplomata monasteriorum antiquiorum dicecesis Parisiensis, ut argumento est in primis privilegium Dionysiani a Chlodoveo juniore concessum. Jam vero cujus monasterii monachus fuerit Marculfus, Dionysiani, an sancti Germani sive Autisiodorensis episcopi, sive Parisiensis, (nam duo erant Luteciae monasteria, primo sub titulo sancti Vincentii, deinde sancti Germani, alterum quidem Parisiensis, alterum Autisiodorensis, quod modo saecularium canonicorum insigne collegium est) an vero sancti Petri seu sanctae Genovefae, fateor mihi plane incompertum. Ceterum Fossatense recentius tunc erat, quam ut homo septuagenario major eo in loco vitam monasticam professus esset. Ideo vero formulas suas edidit Marculfus, ut notariis palatii, monasteriorum, aliarumque ecclesiarum exempli loco essent: at nulla publica eis accessit auctoritas, quae vim legis eis tribueret. Unde mirari licet immodicam multorum criticorum censuram, qui, si qua invenerint vetera instrumenta, quae tantisper a Marculfianis formulis discrepent, ea incunctanter falsa pronuntiant, quasi publici juris facti sint haec formulae, mox ut editae sunt; aut privati hominis placita pro lege habenda essent. Quo magis iniquiores videntur, qui etiam superiorum temporum monumenta ad illas formulas exigunt. Non praetermittenda hoc loco Caroli Cointii observatio, qui collatione a se facta codicis regii cum editione Bignoniana, deprehendit, Marculfi naevos ac solæcos a Bignonio multis in locis correctos fuisse; atque se malle genuinum Marculfum citare cum suis naevis. Et ita quidem visum est similiter viro accuratissimae censurae Stephano Baluzio, qui in nova Marculfi ad capitularia regum nostrorum editione, purum-putum Marculfi textum ex vetustis exemplaribus restituit. Non ergo similia orationis vitia, quae in vetustis occurrunt, quidquam officere debent eorum auctoritati: cum vitia haec ex commutatione passim litterarum, aliisque vocabulis in formulis usitatis, qualia etiam nostra aetate in forensibus formulis adhibentur, quae in vulgari dictione nemo ferat, consulto usurpantur.

b *Coint. an.*
652. n. 53.

Antiquiores videntur Marculfianis formulae Andecavenses, quae in tomo quarto Analectorum a nobis editae sunt, scriptae principatu Childeberti regis, cujus nomen non semel in illis expressum occurrit. Id vero de Childeberto primo aut secundo intelligendum esse patet ex antiquitate codicis Weingartensis, ex quo formulas illas eruimus: qui codex scriptus est principatu Theoderici, filii Chlodovei junioris. Ut vero eas potius Childeberto secundo, Sigiberti Austrasiorum regis filio, tribuam,

Formulae An-
decavenses an-
tiquiores.

ANN. CHR.
651.

illud suadet, quod tempore Childeberti senioris non ita constituta erant omnia, nec tot publica condita instrumenta, ut ex illis formulæ illæ confici potuerint. Certe ex formula XLVI. manifestum est in civitate Andecavis tunc fuisse abbates, adeoque monasteria, quæ illic nulla existisse videntur principatu Childeberti senioris. Sed de his satis.

ANN. CHR.
652.
XV.

Itta obitus.

Gertrudis post
ejus mortem
facta.

Anno sequenti pia & religiosa matrona Itta seu Iduberga, Pippini senioris conjux, Gertrudis abbatissæ Nivialensis parens, plena diem, a viri sui morte anno duodecimo, ætatis sexagesimo, ex hac vita ad cælestem migravit in Nivialla monasterio, ibidemque in Basilica sancti Petri honorifice condita est. Ea mortua, Gertrudis onus regiminis, cujus non minimam partem mater in se suscipiebat, in se solum recipere coacta est: sed tamen ut divina contemplatione, cui assueverat, ob secularium rerum tractationem ne frustraretur; exteriorum sollicitudinem bonis ac fidelibus fratribus seu monachis; interiorum vero spiritualibus sororibus curam familiarem commendavit. Sic terrenis expedita curis, sacris exercitiis, vigiliis & orationibus sanctis, lectionibus ac jejuniis totam se se, uti antea, dedere institit. Hinc factum est, ut pæne omnem bibliothecam divinæ legis, id est omnes divinarum scripturarum libros, memoria complecteretur, earumque sensus, etiam reconditiores, accurate perciperet, atque aliis facile aperiret. Neque tamen aliarum etiam curam omnem abjiciebat, earum maxime, quæ ad Dei cultum, & ad egentium subsidia pertinebant. Nam orphanis, viduis, captivis, peregrinis, egentibus denique omnibus quotidianam annonam large suppeditabat; atque ecclesias, & loca pia & sancta, a fundamentis extruebat.

XVI.
Fossuense mo-
nasterium ab
ea conditum.
* Fosse.

Ex his unum est monasterium Fossuense seu Fossense*, opido Rhodio proximum, quod in gratiam Scottorum, Foillani & Ultani germanorum, ædificavit. Erant hi beati Fursei fratres, quos ille, e Saxonia Brittonum in Galliam accessurus, in monasterio ibidem ab se constructo reliquerat. Hi vero audito fratris obitu in Galliam impulsus, Niviallam accedunt, & a Gertrude, quæ maxime in peregrinos humanissima erat, excipiuntur. Placuit beatissimæ virgini fratrum religio ac pia conversatio: atque ut eos penes se retineret, Foillano dedit in vicinia locum, quem Fossas appellat, ait vitæ sanctæ Gertrudis interpolator: ubi monasterio constructo & fratribus prodesset, & sibi propter loci propinquitatem non deesset. Is monasterio condito germanum suum domnum Ultanum præfecit; ac rebus pro tempore ordinatis Niviallam ad virginem remeavit. Ibat itaque passim ac redibat, modo fratres, modo sponsam Christi visitaturus. Dum vero quadam die per silvam Sonesiam, Niviallæ contiguam, pertransiret; in latronum manus incidit, a quibus spolia ac prædæ cupiditate ipse cum tribus sociis peremptus est, martyris ob hoc nomine ac veneratione pro more illorum temporum honoratus. Ejus corpus in Fossuense monasterium; trium vero sociorum corpora in Nivialense delata sunt. Ultanus post fratris necem peritit in Fossuensi monasterio, quod modo collegium est canonicorum secularium; ibique perseverabat eo tempore, quo Gertrudis e vivis excessit. Eundem Perronensi monasterio sancti Fursei, & proximo sancti Quintini de monte cœnobio præfuisse tradunt, uti superius dictum est.

Foillani mar-
tyrium.Ultanus Fossis
abbas.

a num. 2.

XVII.
Betto a Vvan-
dregisilo sana-
tus.

Agebatur annus a prima cœnobii Fontanellensis conditione quartus, qui Chlodovei regis quintus-decimus erat, cum Betto, custos regiarum silvarum in Caleris, tantumdem ditioni ac potestati suæ decedere existimans, quantum Wandregisilo ex monasterii amplificatione accederet; id gravate admodum tulit, maxime quod ejus vallis orientalem partem, ubi fons annis Fontanella exoritur, deserere ac cedere cogeretur. Sic ille irarum plenus, frates eum locum extirpantes aliquando conspiciens, eo accessit, & Wandregisilum, labori cum aliis fratribus operam dantem, lancea transfigere tentavit. Verum, dextera protinus rigescente ac torpente; lancea ad pedes decidit; simul ille a damone correptus ad viri Dei vestigia corruit. Non tulit ejus infortunium vir sanctus; sed die illa, nocteque insequente orando traductis, ubi erastinus illuxit, hominem ad se adduci præcepit, eumque in pristinum statum restituit. In ejus rei monumentum basilica in honorem sanctissimæ Christi Domini Matris condita fuit, miraculis postea insignis, quæ hætenus existit, beata Mariæ de Caillovilla nuncupata.

Oratorium B.
Mariæ extru-
ctum.

XVIII.

Binas tantum Amandi Romanas peregrinationes memorat Baudemundus, & post

ANN. CHR.
652.
Amandi iter
secundum Ro-
mam.

eum Milo, ambo monachi Elnonenses; tres vero Philippus abbas Bonæ-spei, cui duos illos auctores, utpote antiquiores, præferendos censemus. Prior Amandi Romam profectio contigisse videtur sub annum hujus sæculi vicesimum-seximum: posterior hoc anno quinquagesimo-secundo. Posterioris hæc fuit occasio. Amandus, inito ante annos quatuor episcopatu Tungrensi seu Trajectensi, ubi belluinos illorum populorum mores subigere, ac jugo Christi mansuefacere se non posse animadvertit, a Martino papa facultatem abdicandi episcopatus postulaverat: sed, ea non impetrata, Romam per se ipse adire, eamque facultatem a pontifice exigere constituit. id quod tandem obtinuit, libertate ipsi data, quod antea litteris expetierat, secedendi cum suis in monasterium Elnonense: ubi post suum ex urbe reditum aliquamdiu substitit. Interim in ejus locum successit in sede Tungrensi Remadus, jam antea ordinatus regionarius episcopus, electus a clero & populo, suffragante Sigiberto rege. Theodardus vero cœnobiorum Stabulensis & Malmundariensis curam suscepit. In hoc secundo ex urbe raditu id Amando contigit, quod Baudemundus narrat de quodam navis famulo, qui, invocato ad Amandi monitionem Christi Domini crucifixi nomine, ex imminente naufragio ereptus est in Centumcellensi* Etruriæ portu. In illo vero secessu Amandus sic monasterio Elnonensi adhæsit, ut tamen idemdem circumpositos populos prædicatione sua erudiret, aliorum locorum monachos inviseret, novæque in nova cœnobio colonias educeret. Ex horum numero existit cella Barisacensis in pago Laudunensi, quæ anno Childerici regis secundo erecta est.

* Cincile al.
Civitate.

Amandum in suis Romam peregrinationibus comitatus est Humbertus, cui Maricolenis* in Hannonia monasterii originem ejus acta tribuunt. At præferenda videtur ipsius Humberti auctoritas in veteri instrumento, in quo *vir illustris Rodobertus* suo quondam opere prædictum monasterium in honore sanctæ Mariæ Christi Domini matris, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli construxisse memoratur, situm in pago Fanomartensi* super fluvium Elpram. Hoc vero instrumentum refertur non modo apud Miram in codice donationum, & apud Bollandi continuatores in tomo tertio Martii ex ipso, ut putant, autographo, sed etiam apud Baldericum Cameracensem episcopum in chronico, ubi loco Rodoberti mendose legitur *vir illustris Humbertus*; & pro Humberto instrumenti auctore Chonebertus. Verum perinde est ut dicatur Humbertus, Huntbertus, Honebertus, Chonebertus; qui apud Baldericum Huntbertus passim appellatur: & proclive est apud veteres adspirationi præmittere litteram c. sic legitur promiscue Chrodobertus & Rodobertus; & qui Chlotharii in prima stirpe regia Francorum dicti sunt, Hlotharii dicuntur in secunda. Redeo ad Humbertum, qui ingenius parentibus in pago Laudunensi ortus est, Evrardo patre & Popia genitrice, ex clara stirpe Francorum. Suum ipsius locum natalem idem vocat villam Macerias* super fluvium Iseram*. Vixit adolescens Laudunum a parentibus ducitur, ibidemque tonsura insignitus, recluditur in monasterium, quod non aliud, quam sancti Vincentii esse potest: ubi ætate proficiens & gratia, per gradus singulos ad sacerdotii culmen provectus est. Roma secundo reversus, accepta a beato Amando apud Elnonem dominicæ crucis specie, Maricolas secessit, Mareclias vocat Baldericus; atque, impetrata ab episcopo Cameracensi, scilicet Autberto, facultate, ibidem oratorium construxit. Verum illo relicto, ut in ejus actis legitur, haud procul extruxit, aut potius restituit aliud cœnobium, in quo clericos, id est monachos, triginta constituit. Illic virtutum signis, & doctrinæ, vitæque meritis clarus emicuisse perhibetur a Balderico, ibidemque laborem hujus vitæ consummasse, ac sepultum fuisse. Humberti seu Choneberti veterem chartulam in archivo ecclesiæ sancti Humberti reperit, refertque idem auctor, datam anno duodecimo regni domni Childerici regis, decimo-quinto kalendas Aprilis: in qua Chonebertus donat, donatumque in perpetuum jubet ad sacrosanctum monasterium, quod vocatur Maricolas, quod vir illustris Hrodobertus (ita emendo ex Miræo & Bollandianis) quondam suo opere construxit; ubi ego ipse, inquit, indignus peccator abbas præse videor, consecratum in honore sanctæ Mariæ matris Domini nostri Jesu-Christi, & sanctorum Petri & Pauli apostolorum, vel reliquorum dominorum, qui in ipsa basilica venerantur, situm in pago Fanomartensi super fluvium, qui vocatur Helpre, hoc est partem maximam de possessione sua in villa nuncupata Macerias, sita in pago Laudunensi super fluvium Iseram, quam de avia sua

XIX.

Maricolense
monasterium
a S. Humberto
dotatum.

* Maroilles.

* de Famars.

* Maroilles.

* Pofse.

* Balderic.

lib. 2. r. 32.

* Ibid. lib. 1.

c. 27.

AN. CHR. 652. Deo sacra Audeliana quondam dato pretio per venditionis titulum comparaverat : hoc est mansos dominicos, ubi ipsa Audeliana manserat, & terrationes, & servos & ancillas, quæ omnia ad ipsum monasterium delegat, ut ipsi monachi vel eorum successores in suo jure ac sua dominatione a presentis die in posterum recipiant: secus attentantibus diras imprecatur. Atque ut donatio rata & inviolata permaneat, eam confirmari voluit ad stipulationem testium, domni videlicet Vindiciani episcopi, & Fulberti sui ipsius fratris, aliorumque. Actum Maricolis. Chonebertus abbas propria manu rem confirmat.

ANN. CHR. 653. X X. S. Dionysii privilegium.

ANno regni sexto-decimo Chlodoveus in villa regia Clipiac, prope Luteciam Parisiorum, conventum episcoporum ac regni procerum convocavit: ubi medius inter eos in solio residens, ait, se ab apostolico viro Landerico Parisiacæ ecclesiæ antistite impetravisse, ut sancti Dionysii monasterium, cujus in basilica parentes sui Dagobertus & Nanthildis sepulti erant, episcopali, si ipsis ita videretur, potestati eximeretur; nec ejus possessiones, mancipia, ornamenta, ceteraque a priscis regibus & a parentibus suis, piisque hominibus eidem sacro loco legata, aut quando-cumque leganda, quisquam episcopus, aliulve, nisi monachorum voluntate, ac permisso suo, fuorumve successorum, inde auferat, aut alio transferat, vel permutet; ullamve in monachos potestatem sibi vindicet: ut hi, vexationis & inquietudinis expertes, attentius ac liberius, libentiusque pro salute ipsius atque regni Deum precentur. Assentientibus regis voluntati omnibus, conditum est hac de re præceptum regium, cui subscribere omnes, tam episcopi, quam proceres. Hoc præceptum, ex ipso autographo a nobis in libro quinto de re diplomatica ari incisum, eadem fere habet quæ mox ex libro de gestis Dagoberti retulimus, omnino consentanea formulæ a Marculfianæ. Ait quippe in illo diplomate Chlodoveus, se libenter locis venerabilibus ea impertiri, quæ pro timore divini nominis, vel pro quiete servorum Dei postulantur; maxime vero basilicæ sanctorum martyrum Dionysii, Leutherii, & Rustici, in qua requiescere videntur, ubi per multa tempora non minima miracula Christus per ipsos operatur: quo in loco progenitores sui, Dagobertus & Nanthildis, requiescunt. Et quia ab ipsis principibus, & a ceteris priscis regibus, vel etiam a Dei timentibus christianis hominibus sanctus ipse locus rebus ac possessionibus ditatus est; suæ devotionis fuisse petere, ut apostolicus vir Landericus, Parisiacæ ecclesiæ episcopus, privilegium ejusdem sancti loci abbati, ac fratribus ibidem consistentibus, pro futura eorum quiete faceret, ac confirmaret: quo facilius congregationi ipsi liceret pro stabilitate regni sui ad limina sanctorum martyrum Deum precari. Ipsum vero pontificem cum suis coepiscopis regis devotioni ac petitioni plenissima voluntate annuisse, ipsumque privilegium pro reverentia sanctorum martyrum, & pro mercede regis concessisse ac confirmasse. Proinde per hanc auctoritatis suæ feriem se jubere, ut quicquid ipsi sancto loco in villis, mancipiis, vel quibuscumque rebus atque corporibus, a priscis principibus, seu a progenitoribus suis, vel a Deum timentibus hominibus, propter amorem Dei ibidem legatum, aut deinceps additum fuerit; nullus episcoporum, sive presentium, seu futurorum, aut quilibet alius, quoquo modo possit quidquam inde auferre, aut aliquam potestatem sibi in ipsum monasterium vindicare, aut commutationis titulo, absque voluntate ipsius congregationis, vel suo permisso, minuere; aut calices, vel cruces, seu indumenta altaris, vel sacros codices, seu argentum, aurumve, vel qualemcumque speciem ex his, quæ ibidem collata fuerint, vel in posterum conferenda essent, auferre, aut minuere, vel ad civitatem deferre: sed liceat ipsi sanctæ congregationi ea omnia, quæ ei legitime legata fuerint, perpetim possidere: ut pro stabilitate regni Deum jugiter precentur, eo scilicet ordine, ut, sicut tempore genitoris sui fuit institutum, pascantur per turmas, ad instar monasterii S. Mauricii Agaunensis, die nocteque ibidem tenentur ac celebrentur. Regis litteris subscribunt post Chlodoveum regem Beroaldus, qui diploma obtulit; dein Aunemundus Lugdunensis, Chaoaldus Vienne-sis, Ætherius Ebredunensis, Rigobertus Turonum, Wilfoleudus Biturigum, Armentarius Senonum, metropolitani; tum alii episcopi, Rauracus Nivernensis, Eligius Noviomagensis, Landericus Parisiensis, Palladius Autisiodorensis, Clarus Gratianopolitanus; insuper Laudomerus, Ricoaldus, Amalberthus, Wandalmarus, Athildus, Sighichelmus, Chadbedo, Warnacharius, Wilderadus, Ganctulfus, Bobo,

& Desideratus, incertarum sedium episcopi. Ad hæc Gaucobertus & Garichramnus diaconi. Post hos omnes, subscribunt regni proceres Bodolevus, Ebroinus, Ragenobertus, Arnebercthus, Radobertus major-domus, Aeginarus, Merulfus, Bertecarius, Aigulfus comes palatii, Chradobertus, Ochelpingus, Austrobertus, Gaërinus, Ebrulfus, Incrinus, Probatas, Gundobertus, Ermenricus, Madalfridus, Chaldo, Rado, Auderdus vir inluster atque patricius. Omnes apposito signo crucis. Datum decimo kalendas Julias, anno sexto decimo regni Chlodovei, Clipiac in Dei nomine feliciter. In his subscriptionibus illud est discriminis, quod episcopi omnes, non designato sedis suæ nomine, consentientes subscribunt: ceteri vero absolute subscribunt, nulla consensus mentione facta.

Hoc Chlodovei regis præceptum adeo consentaneum est formulæ Marculfi, ut Cointius nullam in eo falsitatem aut interpolationem esse sentiat: sed quia in antea vulgatis vitiosas episcoporum ac procerum subscriptiones legerat, eas expungendas existimat, ea inductus ratione, quod præceptis regis nemo subscribere præter regem ejusque referendarium; & quod hoc modo solvantur omnes objectiones, quibus critici præceptum Chlodovei regis impugnant. Verum regis diplomatis, in rebus præsertim majoris momenti, episcopos & optimates subscripsisse, patet ex iis, quæ adduximus in libro secundo de re diplomatica, capite vicelimo-primo; nec quisquam Dionysianum Chlodovei autographum revocare in dubium potest, quod Hilduini abbatis charta itidem authentica, in æs etiam a nobis partim incisa, disertis verbis adstruit; idque pro genuino habet Gerardus a Bosco in historia ecclesiæ Parisiensis.

Major est difficultas de vulgato Landerici Parisiorum episcopi privilegio, quod falsum, aut certe interpolatum plerique existimant. Primo quæri potest, an Landericus privilegium monasterio Dionysiano aliud contulerit præter superius Chlodovei regis præceptum, cui cum aliis episcopis & proceribus subscripsit. Ego vero id pro comperto habeo, idque mihi probare videtur charta a Hilduini abbatis de partitione bonorum ejusdem monasterii, in qua testatur, Ludovico augusto fuisse oblata præcepta & privilegia ipsius loci, maxime autem privilegium Landrici religiosi Parisiorum episcopi, & sollicite consideratum: in quo statutum erat inter alia, ut hæc regularis ordo inviolabiliter conservaretur, qui tempore Dagoberti institutus fuerat, ibidemque perseveraverat principatu filii ac successoris ejus Chlodovei: qui hoc privilegium suo præcepto firmaverat, & sanctorum, qui usque hodie, inquit, miraculis coruscant, manibus roboratum isti ecclesiæ tradiderat, libertatis privilegio ab ipso honoratæ. Jam vero an vulgatum Landerici privilegium genuinum sit ac minime interpolatum, alii jam satis superque expenderunt, scriptis ultro, citroque concertationibus, quas denuo revocare nostri non est instituti, nec animi. Ex sanctis illis episcopis, qui Chlodovei diplomati subscripserunt, laudantur in libro de gestis Dagoberti & apud Aimoinum beatus Audoenus, & sanctus Rado frater ipsius; necnon & beatus Palladius, & sanctus Clarus, atque domnus Eligius, vel sanctus Sulpicius, beatus quoque Aubertus, & domnus Castadius, sanctusque Ætherius. Et quidem id constat de Ætherio, Palladio, Claro, Eligio episcopis, ac de Radone: sed Radonem beati Audoeni fratrem fuisse non constat. Audoenum etiam eidem præcepto subscripsisse facile crediderim: tametsi, fugientibus in autographo litteris, ejus nomen jam legi non potest. Et forte is est Rado, qui Rado episcopus in edictis Sirmundi legitur, cujus in nostris nullum est nomen. Aliorum nomina vel mendosa sunt, vel supposititia in gestis Dagoberti, ubi pro Rigoberto metropolitano Turonensi legitur Aubertus; intrusus ab imperito lectore Sulpicius, Biturigum videlicet antistes, quem ante decem dati diplomatis annos obiisse vidimus.

Scriptor gestorum Dagoberti, quem Regino, Hermannus, Sigebertus, aliique sequuntur, laudato Chlodovei præcepto de immunitate Dionysiana, memoriæ tradit, Chlodoveum ad limina beati Dionysii, quasi orationis causa venisse; & cum aliquas ejus reliquias penes se habere magnopere cuperet, referat beatissimi martyris loculo, parum religiose os brachii ejus fregisse, atque raptuisse; statimque stupefactum in amentiam incidisse, quamobrem tantæ ei loco tenebræ incubuerint, tantisque omnium, qui aderant, animis pavor incussus sit, ut consternati protinus aufugerint. Regem vero, ad expiandum scelus & sanitatem recuperandam, quædam monasterio villas donasse; atque os beati martyris, quod abstulerat, auro gemmisque inclusum sacro loco restituisse, ibique reposuisse, quo facto aliqua ex parte

ANN. CHR. 653.

X X I. Privilegium a Landerico eidem concessum. a Diplomat. lib. 6. n. 75.

X X I I. Chlodoveus ob raptum S. Dionysii brachium, amentis?

ANN. CHR.
653.

fanatus sit, at post duos annos interierit. Non desunt qui hanc narrationem fabulis accenseant, idque commenti putent a monachis confictum esse, ut omnes tam memorabili exemplo a simili ausu deterrerent. Verum, etsi melius ejus generis conatus aliis successerit; non desuere tamen aliquando similia exempla. qualia sunt illa quæ Gregorius Magnus refert in epistola^a ad Constantinam augustam de quodam basilicæ sancti Pauli apostoli præposito, qui, cum ossa beati apostoli loco movere, atque in alium locum transponere tentasset, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est; & de Pelagio papa ejusdem Gregorii decessore, cujus jussu adhibiti artifices ad instaurandam sancti Laurentii extramuranam basilicam, beati martyris sepulcro ignoranter aperto, quia sacrum ejus corpus viderant, tametsi tangere minime ausi essent, omnes intra decem dies defuncti sunt. In summa Gregorius asserit, in Romanis, immo totius occidentis partibus, omnino intolerabile esse, atque sacrilegum, si sanctorum corpora quispiam tangere præsumerit; hancque temeritatem nullo modo impunitam remanere. Nolim hoc loco repetere, quid Leutfridæ Erchinoaldi conjugii acciderit detegendo oculo sancti Furfei abbatis apud Perronam.

XXIII.
Privilegia
monasteriorum
apud Græcos.
^b Bolland. Act.
April. 10. 3. p.
49. n. 72.

Ceterum ad privilegia monasteriorum quod attinet, multa his temporibus concessa sunt etiam apud Græcos. Exemplo est illud, quod in libro de vita sancti Theodori Siceotæ legitur^b apud Bollandianos. quippe virum sanctum Mauricii imperator & Cyriaci patriarcha Constantinopolim accersitum magno studio & honore complexi sunt; & monasteriis ejus immunitates tributa, illudque concessum, ut nulli alii episcopatu subjecta essent, sed sanctissimæ tantum & magnæ ecclesiæ apostolicæ regni ipsius civitatis, ita providente Deo, & sancto martyre Georgio opitulante, propter benevolentiam in eos, qui in illis degebant, & sacrificabant. Denique apud Græcos *imperialia monasteria nulli archiepiscoporum vel episcoporum dominio subjecta erant*, teste Innocentio papa tertio^c apud Boquetum: quæ eadem erat in regalibus passim apud Gallos cœnobii disciplina.

e Innoc. III.
lib. 1. ep. 39.XXIV.
Vilfridus
cum Benedicto
Lugduni exci-
pitur ab epis-
coop.

Præerat hoc tempore Lugdunensi ecclesiæ Aunemundus episcopus, ut patet ex superiori Chlodovei diplomate, cui is subscripsit. Eodem anno Wilfridus ex insula Britannia in Galliam solvit, ac Lugduni a Dalfino ejus ecclesiæ antistite exceptus memoratur. Wilfridus non infimis apud Northumbros parentibus ortus, vitæ regularis ac litterarum elementa nondum attonsus didicit in monasterio Lindisfarrensi. Dein Romam ad catholicos ecclesiæ, monachorumque ritus ediscendum proficisci statuit, simul hac peregrinatione peccatorum suorum reliquias expiatum iri confusus. Itaque inassuetum ad id usque tempus, & inatritum Northumbriis iter initurus, ab Eanfleda regina directus, commendatusque est Erconberto Cantuariorum regi, ejusdem Eanfledæ avunculo, qui ei socium ac comitem itineris adjunxit Benedictum, cognomento Biscopum, alio nomine Baducingum, piissimum adolescentem ex nobili stirpe Anglorum: qui, cum esset Oswii Northumbrorum regis minister, terrena omnia præ cælestibus fastidierat, annos natus circiter viginti & quinque; & patria, parentibusque cum terrena militia relictis, ad Romanum iter tunc se se accingebat. Ambo itaque ex Britannia solvunt, superstiti, aut certe recens mortuo Honorio Cantuariensi pontifice, uti ex venerabili Beda^d intelligitur, qui Honorii obitum^e huic anno Christi sexcentesimo quinquagesimo-tertio illigat. Cum Lugdunum pervenissent, Wilfridus a Dalfino ejus civitatis episcopo ibi de-
rentus est: Benedictus vero cœptum iter persequitur. Tanta porro fuit antistitis in peregrinum elegantis formæ, numquam antea sibi visum, benevolentia & benignitas, ut non minimam Galliarum partem ei regendam committere, ac fratris sui filiam virginem in matrimonium dare, eumque loco adoptivi filii habere, siquidem Wilfridus vellet, constituerit. Ille vero, cui longe alia animo consilia erant, actis ob conditiones sibi oblatas Dalfino gratiis, respondit, se, vitæ cælibis studiosum, conjugio nuntium remisisse; nec ideo domum ac patriam reliquisse, ut in aliena regione uxorem duceret, sed ut apostolorum limina viseret. Quare ab episcopo dimissus, dato duce itineris, & cunctis necessariis large subministratis, Romam contendit, pollicitus in reditu, se hospitem suum desuo invisurum. Ergo Wilfridus Romam adiit, ibique *mensis aliquot* permansit. quo temporis intervallo ex Bonifacio ecclesiæ Romanæ archidiacono quatuor evangeliorum libros, computum paschæ canonicum, Britannis & Hibernis tunc ignotum, mutaue alia ad ecclesiasticam disciplinam

d Beda lib.
5. c. 20
e Id. lib. 3.
c. 20.ANN. CHR.
653.

plinam pertinentia didicit, atque inde reversus est ad Dalfinum in Gallias, apud quem triennio commoratus, ab ipsoque Romano more attonsus, a viris ejus urbis doctis & eruditis multa didicit; Dalfini heres futurus, si ipse acquiescere voluisset.

XXV.
Aunemundus
an idem
cum Dalfino.

Quæ de Wilfrido & Dalfino hæcenus retulimus, desumpta sunt ex Eddio-Stephano Wilfridi æquali, atque ex venerabili Beda, quos Fridegodus poëta, Willelmus Malmesburiensis, alique secuti sunt: qui omnes Dalfinum Lugdunensis ecclesiæ episcopum vocant, eique ea omnia, quæ superius relata sunt, ac necem inde consecutam tribuunt. Nullus tamen in vetustis Lugdunensium antistitem indicibus Dalfino locus est, ut patet ex tribus illis antiquissimis, quos Chiffletius in Paulino illustrato vulgavit: in quibus post Gandericum seu Candericum, qui Remensi concilio sub Sonnatio subscripsit, recensentur Viventius, Aunemundus seu Aunemundus, mendose Annemundus, Genesius, Landebertus, & Gudinus. Et Aunemundus quidem præmissio Chlodovei regis diplomati hoc anno subscripsit, quo tempore Dalfinus episcopus Wilfridum Lugduni excepisse perhibetur. Ex quo intelligitur, aut binominem fuisse Aunemundum, aut falsos fuisse Eddium atque Bedam, qui pro Aunemundo scripserint Dalfinum, cujus nominis fratrem habuit Aunemundus, ut legitur in ipsius testamento, interpolato quidem, sed hac in parte nequaquam suspecto. Hujus Dalfini forte filiam Aunemundus Wilfrido nuptum tradere in animo habebat; eique regendam committere illius civitatis partem, cujus comitivam Dalfinus Aunemundi frater habuisse fertur. In illo autem testamento, quod pro puellari sancti Petri monasterio Lugdunensi conditum est, Aunemundus parentes suos Sigonem & Petroniam vocat, Dalfinum germanum, Petronillam & Luciam sorores, quæ sacrum velamen in prædicto parthenone susceperant. Idem Viventium in sede Lugdunensi decessorem suum vocat, rectius Viventium, quem sancti Petri cœnobio multa beneficia contulisse dicit. Eidem loco plurima largitur idem Aunemundus, tum respectu fororum suarum Petronillæ atque Luciæ, ibidem vitam monasticam professarum; tum hortatu quondam parentum suorum: nempe ecclesiam sancti Petri in episcopatu Genevensi, Turrim de-Pinu in pago Viennensi, rogatu Radegundis ejusdem monasterii abbatissæ; parochiam de Marinis cum ecclesia beati Johannis-Baptistæ, aliaque ad preces Animonix abbatissæ; necnon Dolomicuraticum* vicum cum ecclesia beati Petri, & silva Bregonensi*, & alia. Certe Leydradus Lugdunensis pontifex in epistola ad Carolum Magnum laudat monasterium puellarum in honorem sancti Petri dedicatum, ubi corpus sancti Aunemundi humatum est, quod ipse sanctus episcopus instituit, & ipse Leydradus a fundamentis instauravit. Hæc itaque tria explorata maneat, nempe Aunemundum Lugduni excepisse Wilfridum, eundemque parthenonis sancti Petri alterum veluti conditorem censendum; atque Dalfinum, siquidem binominis non fuit Aunemundus, nequam Lugdunensis ecclesiæ episcopum fuisse, contra quam Demura in historia Lugdunensi cum Beda opinatur, qui contra rectam temporum seriem, Dalfinum Arigio episcopo substituit tempore Brunichildis reginæ, cujus jussu eum necatum fuisse fabulatur.

S. Petri par-
thenon ab eo
instauratus.* Dolomicuraticum.
* de Bregon.

Hoc eodem anno beatus Romaricus abbas Habendensis, cum animas virginum amplius centum in cælum præmississet, morti proximus in palatium Sigiberti Austriæ regis proficisci statuit, ut regi ac proceribus de futuro eorum periculo & casu quædam, sibi haud dubie cælitus revelata, nuntiaret. Eo cum pervenisset, vir magnificus Grimoaldus subregulus, id est palatii præfectus, audito per internuntios, Romaricum noctis tempore ad ipsum velle accedere, intempesta nocte cum facibus ei occurrit; ac virum Dei, angelica quadam specie præditum, complexus, datis muneribus, quæ sibi suaserat se facturum pollicetur. Vitæ sancti Romarici interpolator id interpretatur de fide, per Grimoaldum servanda Dagoberto Sigiberti filio post parentis mortem, quod promissum non implevit Grimoaldus, nam, Sigiberto rege mortuo, filium ejus Dagobertum tonderi, & per Didonem Pictavorum episcopum in Scotiam seu Hiberniam amandari jussit, substituto in ejus locum proprio filio suo, quem Aufrasiarum regem constituit. Verum brevi post tempore perfidiæ suæ pœnas dedit, ut sequenti anno videbimus. Reversus e palatio Romaricus, monasterii sui cellas lustravit, fratresque ac sorores efficacibus verbis hortatus est, ut doctrinam eis ab se traditam illibate servarent, & de animarum suarum salute semper solliciti essent. Tum modica febre tentatus decubuit, in Dei laudibus

XXVI.
Romarici ab-
batis mors.

& suorum adhortatione interim persistens. Die dominica, finitis matutinis, pæne in ipso diei crepusculo, rogatus, ut mutandi causa aliud verteretur in latus, mox animam agere visus est. Sed unus e circumstantibus presbyter, clamare cepit, expectaret tantisper, dum *communione gratia viaticum* acciperet. Ille vero tamquam excitatus, dextera manu signum crucis super se, ceterosque adstantes expressit; & cum tandem sacerdos cum sacro viatico advenisset, *accepto munere*, labiis suis decenter compositis, mox sancta illa anima, inter suorum lacrymas & singultus, e corpore egressa est v. i. idus Decembris, qui dies hoc anno in dominicam incidebat. Ejus exequiæ magno cum apparatu & studio celebratæ sunt, sepultusque est juxta socium suum beatum Amatum, ut, qui individua caritate ei conjunctus fuerat dum viveret, mortuus ejus lateri etiam adhereret. Libellum de ejus gestis scripsit monachus Habendensis anonymus, ejus suppar, rogatu domnæ Cæciliæ abbatissæ, alio nomine Claræ seu Gegobergæ, cui hunc libellum nuncupavit, a quodam anonymo postea interpolatum. In antiquo breviario Romarici-montis, manu exarato, in festo sancti Adelphi abbatis, Romaricus tres filias habuisse dicitur, quarum duæ virgines permanerint: tertia vero, Asserberga nomine, *paterne non acquiescens devotioni*, nupsisse traditur *cuidam in partibus Sicambria, cui vocabulum Bethilinus, summa nobilitatis, multæque potentia viro.*

XXVII.
Adelphus
jus successor.
Abbatissæ
Romaricensis.

In Romarici locum successit Adelphus seu Adelphius mox laudatus, cujus summa tantum facta idem anonymus, qui Romaricum celebravit, in litteras retulit, hortante Terra abbatissa, quæ alio nomine Cebetrudis seu Gebitrudis vocabatur. Hæc tertia ejus loci abbatissa erat. Prima siquidem fuit Maestfredis, ut constat ex actis S. Amati: secunda Cæcilia, alio nomine Clara, quæ antea, nempe in sæculo, Gegoberga dicta fuerat: tertia Terra, aliis Tecta, cognomento Cebetrudis, cui sancta Perpetua successisse dicitur. In antiquis tamen ejus loci ecclesiasticis libris nullum habetur officium de sancta Perpetua; sic vero de sancta Gebetrude, cujus festum in veteri breviario, a ducentis circiter annis scripto, notatur post feriam tertiam in octava omnium Sanctorum. Nullæ tamen de ea habentur lectiones: at in responso, quod hymno vesperarum præmittitur, hæc de ea leguntur. *Virgo inlyta, ad te clamantes sustenta, & pervenem nobis deposce virginitatem.* & in antiphona ad canticum beatæ Mariæ: *Sancto de semine orta, sacrosancta Gebetrudis, a primævo juventutis flore, bona indolis, Domino servire cepit lata forti animo, & celestibus concupivit interesse thalamis.* In fine habetur hymnus de eadem, sed nihil in eo singulare.

S. Benedicti
regula illic ob-
servata.

Deinceps ad trecentos fere annos illius monasterii documenta nos deficiunt, nimirum usque ad principatum Arnulfi imperatoris, quo tempore monasterium puellarum, quod in monte situm erat, ab Hunnis seu Hungaris destructum fuit, paullo post ad subjectam vallem trans Mosellam translatum. Toto illo priori tempore usque ad illam everisionem, *persistit intactum in religiosa disciplina* monasterium, & quidem sub regula sancti Benedicti, ut litteris suis ad Paulum V. scriptis testantur Visitatores apostolici tres, scilicet Guillelmus archiepiscopus Corinthiensis, Johannes episcopus Tullensis, & Adamus Tripolensis, quibus visitandi ac reformandi illius monasterii facultas a pontifice data fuerat. In illis litteris, quæ in Romarici-monte x v i. kalendas Decembris, anno M D C X I I I. datæ sunt, visis ac lustratis omnibus loci illius monumentis, tres monasterii status distinguunt; primum ante destructionem Hungaricam: secundum a translato seu instaurato in valle monasterio ad exitum sæculi tertii-decimi: tertium ab eo tempore usque ad factam visitationem. In triplici illo statu sancti Benedicti regula semper illic servata fuit.

» In primo statu duæ monachorum, septem monialium domus erant, omnes in monte positæ, ac in qualibet domo duodecim personarum religiosarum congregationes, quæ sibi assidue succedentes, diu noctuque in eo monte, qui inde Sanctus-mons appellari cepit, divinas laudes decantabant. Monialium curam in spiritualibus gerant monachi: quorum unus, syndici nomine, rem familiarem administrabat. In subjecta planitie villa erat monasterii primaria, quam vivente sancto Romarico, mille conversi, monasterii famuli, aut potius servi, incolebant.

» In secundo statu idem vivendi institutum perseveravit: at post ducentos fere annos, sive temporum, sive opum injuria, religiosi pertæsi monialium curam, ab ipsis receperunt: hæc vero sæculares sacerdotes ad spiritualium curam; & syndici

unius loco, officiales nobiles ad temporalium regimen acciverunt. Unde regularis vivendi norma sensim dilapsa est; tandemque abbatialis mensa separata fuit a conventuali; immo ineunte sæculo quarto-decimo mensa conventualis in præbendas divisa. quo ex tempore nulla deinceps restituendæ disciplinæ cura fuit. Extunc enim abbatissæ sæculares affectarunt honores, Principes-imperii dictæ anno M CCC XXXIV. ab imperatore Alberto: moniales vero id curarunt, ut omni regula solverentur, & in earum numerum nonnisi nobiles, quarto ab utriusque lateris stipite gradu, admitterentur.

In tertio denique statu eo licentia progressa est, ut jam circiter M D XV. moniales vocari ceptæ sint canonicæ; & abbatissa sola cum nonnullis aliis regulam Benedictinam profiteretur. *Paulatim vero genus vestis religiosa depositum; ipsaque non ita pridem abjecta est cuculla.*

Hæc omnia constant ex litteris Visitorum apostolicorum, qui ita subdunt. *His initiis sequentem rerum statum reperimus, beatissime Pater, ut scilicet antiquis ac recentibus documentis omnibus, modernis quoque ceremoniis, usu item, qui hodie servatur Benedictini officii; nonnulla etiam parte vestium, quæ relicta est; abbatissa demum regulari professione, capituli confessione, quotidiana in completorio regula sancti Benedicti lectione, aliisque permultis religionis signis existentibus, ambigi non possit, quin monasterium sit Ordinis Benedictini, ex cujus præscripto sola abbatissa vota adhuc emittere consuevit.* Post hæc in prædictis litteris exponitur præsens monasterii status; postulantque Visitorum a pontifice locum ea forma componi, qua securitas sit conscientis, & vivendi certus ordo sanctitati suæ & sanctæ sedi probatus.

His superfluum fuerit alia congerere argumenta, quibus constet, regulam sancti Benedicti ab ipsis initiis ad nostra tempora in illo monasterio receptam fuisse. Id enim vetera instrumenta & documenta, quæ bene multa legimus, diserte attestantur, consentitque peculiaris sancti Benedicti ibidem cultus in divinis officiis præ sancto Columbano, cujus tantum commemoratio die ipsius natali præscribitur: cum sancti Benedicti duo festa, obitus scilicet ac translationis, ritu duplici notentur. Ad hæc ejusdem sancti Patris amplissima capella in subterranea crypta sub majori altari ab instaurato monasterio exstructa est, cum duobus hinc inde aliis altaribus: sed nuper aditus interpositis muris ad eam præclusus, ut ipsius sancti, ejusque regulæ memoria, si fieri posset, ibidem omnino aboleretur. His tantum duo adjicere lubet. Unum est fragmentum cujusdam sermonis, in sanctorum Romarici, Amati & Adelphi translatione habiti, paullo post instauratum monasterium ineunte decimo sæculo, quo in sermone fit mentio de piscibus ad illud festum miraculo obtentis, cujus occasione ita loquitur auctor. *Agite semper, domina matres & sorores, magnas omnipotenti Deo gratias, vestraque tota sponsionis religiosa vota, quæ Christo Domino regi vero sub PATRIS EGREGII NORMA BENEDICTI contra antiquum pugnando serpentem; sponte inspiratione divina voristis, ad finem usque vite in sanctis perseverando operibus viriliter, Christo adjuvante, adimplete.* Nihil hoc testimonio illustrius ad probandum usum regulæ sancti Benedicti sæculo decimo in illo monasterio, & votorum sollempnem professionem ibidem a puellis fieri tunc solitam. Hinc est quod in veteri formula confessionis, accusabat se quælibet Romaricensis puella, quod peccasset in transgressionem omnium mandatorum Dei, *in pravariatione & conventu sanctæ Regule*, quod divinum officium negligenter persolvisset; quod corpus & sanguinem Domini indigne frequenter accepisset; quod *silentium die ac nocte non observasset*; denique, ut multa alia omittam, quod *ante horas & post horas regulariter constitutus frequenter manducasset.* quæ quidem manifeste referuntur ad regulam S. Benedicti, qui in omnibus litaniis ejusdem loci, vel excluso sancto Columbano, vel ante eum invocatur. Alterum testimonium desumitur ex primario instrumento monasterii sanctorum Bertarii & Athaleni, quod in Bliderici-villa* medio sæculo undecimo a Rainardo Tullensi comite exstructum est sub regula sancti Benedicti, ut diserte in prædicto legitur instrumento, quod suo loco referemus. Hujus vero loci prima abbatissa ex monasterio Romaricensi assumpta est ad informandam novam illam coloniam sub eodem instituto, quod illa professa erat. Hæc digressio rebus nostris illustrandis necessaria visa est: ad intermissam rerum seriem reflectenda narratio.

Florebat medio sæculo septimo Landelinus abbas, sancti Autberti Cameracensis XXVIIII.
Annal. Bened. Tom. I. H h h ij

ANN. CHR.
653.
Landelini ab-
batis prima
facta.

Laubienſe mo-
naſterium &
alia ab eo ſtru-
cta.

XXIX.
S. Benedicti
translatio in
Galliam.

episcopi discipulus, a quo res monastica non modicum in Belgio incrementum cepit. Excella Francorum progenie natus dicitur in villa pagi Cameracensis, quæ vocatur Vallis, atque a beato Autberto episcopo, qui eum e sacro fonte susceperat, pietate ac litteris imbutus. Hunc, cum sanctus pontifex ad clericatus officium tendere vellet, cognati ejus ab amore cælestium revocare cœperunt, rem indignam censes, ingenuum adolescentem, egregia forma & multa gratia præditum, sæculo nuntium remittere: longe consultius esse, ut mundi fruatur deliciis, quam, ut veluti mortuus, in monasterio torpeat ac vileſcat. His dictis seductus adolescens, ab episcopo clam discessit, & perniciosus adjunctus consiliariis, simul cum eis latronum vitam vixit, Morosi accepto nomine, ne indicio proprii nominis agnosceretur. Sed tandem sodalis interitu, simul angelico, ut ferunt, monitu respiciens, ad institutorem suum redit prodigus filius, ejusque pedibus advolutus, ante actorum scelerum pœnas sibi imponi rogat. Mox pontificis jussu in quoddam monasterium, retrusus, ibidem sub sæculari habitu duram pœnitentiam egit. Dein, tonsura accepta, Romam pergit, atque inde reversus ordinatur diaconus. Nec semel Romam adiisse contentus, iterum sacra apostolorum limina cum lustrasset, a beato Autberto sacerdotii honore decoratus; tertio demum Romam petit cum duobus discipulis, Adeleno & Domitiano, qui ei in prædicatione verbi divini nuper adhaeserant. Reverso indulſit Autbertus, ut in quemdam Hannonia locum secederet, positum super fluvium Sabim seu Sambram, Laubacum vocabulo, ex nomine rivuli decurrentis. Illic conditum ab eo monasterium Laubacense seu Laubienſe, ab ejus successores postea amplificatum, & maxime illustratum, quod amplam historiæ nostræ materiam suppeditabit. Aliud item cœnobium tribus inde millibus construxit in pago Sambreo, Alneum seu Alneſe nomine, sancti Petri apostolorum principis titulo ac pignoribus decoratum. Tertium itidem sub invocatione sancti Petri ab eodem erectum est in pago Templutensi, Gualarenſe seu Waflarenſe nuncupatum, octo millibus distans a primo suo monasterio Laubienſi, quod præ aliis omnibus ei acceptum fuit, ac dotatum. Quidquid enim ex priorum regum munificentia in toto Francorum regno acquirere potuit, huic cœnobio Laubienſi legavit, ut numerosa fratrum congregatio ibidem commode institui, ac Deo servire posset. His ita gestis, cum duobus discipulis, Adeleno & Domitiano, alium in locum commigravit, infra Valentianas, haud procul a Scaldi fluvio positum super amnem *Hon*, ad silvam Ambidgim: ubi, spatio virgultis & sentibus expurgato, quartum monasterium ædificavit, Crispinium dictum, cum basilica sancti Petri, & beati Martini oratoriolo. Eo in loco divinæ contemplationi totus addictus, duos discipulos verbi ministerio destinavit, Adelenum quidem super fluvium *Hon* una a Crispinio leuca; Domitianum vero duabus abhinc leucis super fluvium Hagnam.

Floriacense monasterium regebat hoc tempore Mummolus abbas secundus, qui Rigomaro, post quinque regiminis annos mortuo, successerat. In lectione sacrorum librorum assiduus, cum libros dialogorum, a beato Gregorio papa conscriptos, sedulo revolveret, excidium Casinensis monasterii a Langobardis everſi ingemuit, ob eam maxime causam, quod sub his ruinis sacrum beatissimi Patris corpus consepultum, ac neglectum jaceret. Tandem ejus animum impressa subiit cogitatio, ut tantum thesaurum ex illis ruinis erueret, & in suum transferret monasterium. Non alius ad hoc opus magis idoneus ei visus est quam Aigulfus monachus, vir probatæ virtutis ac sanctitatis, ex castro Bleſensi ortus, qui ante aliquot annos ejusdem se Mummoli disciplinæ tradiderat. Accepto patris mandato protinus obsequens discipulus, iter in Italiam aggreditur, adjunctis Cenomannensibus nuntiis, quos Berarius episcopus, eodem instinctus spiritu, ad deportandum ex Casino monte sanctæ Scholasticæ corpus, novo parthenoni ab se exstructo inferendum, itidem in Italiam direxerat. Romæ locis sanctis obiter lustratis, Aigulfus Casinum ocius advolat, locum sibi ignotum, ubi expetitæ reliquiæ jacerent, tacitus explorat. Tandem, venerando senex admonente, supernæ lucis indicio latentem reperit thesaurum; effossum paratam incistam deponit, ac reditum in Galliam maturat, comitantibus, qui temporis super venerant, Cenomannis. Inter ea Romanus pontifex (is Martinus erat,) visis in somnis incæpitus fertur, cur sineret Italiam tantorum sanctorum orbati parrocinio, eorumque corpora in Galliam deferri? surgeret quantocius, & ablatas reliquias suo loco restitui curaret. Nec mora missi armati celeres, qui fugientes inſe-

querentur. sed frustra; utpote quos offusa caligo ab inſequentibus protexit. Vix in pagum Aurelianensem sacre reliquiæ appulerant, cum homini a nativitate cæco in vico Bonodio * lumên infunditur, contractus erigitur. Alius item cæcus illuminatus in Nova villa, quæ a monasterio Floriacensi passibus non amplius quingentis distat. Mox obviam effusi monachorum chori cum infinita promiscui vulgi multitudine, acceptæque cum insigni triumpho sacre reliquiæ in veterem Floriacum. Illic sanctæ Scholasticæ ossa sibi dari postulant Cenomannenses. Floriacenses agre tandem assensere. In discernendis amorum sanctorum ab invicem ossibus hætere animi. Dubitationem duplex miraculum sustulisse traditur. Allati pueri duo diversi sexus, recens extincti. Masculus ad sancti Benedicti; puella ad sanctæ Scholasticæ ossium contactum revixit. Hæc data Cenomannis, atque illata in illud virginum cœnobium; quod Berarius episcopus inter muros urbis & fluvium Sartæ a fundamentis construxerat: ubi tempore Adrevaldi monachi, qui sæculo nono hæc in litteras retulit, magna fiebant miracula. Corpus vero sancti Benedicti in Floriacensem sancti Petri basilicam ad tempus depositum est a Mummolo abbate, dum congruus eidem locus in basilica sanctæ Mariæ pararetur. Hactenus ex Adrevaldo.

Simpliciorum breviorumque hujus translationis historiam exhibet a anonymus, natione Germanus, cujus narrationem ex codice Ratisponensis monasterii sancti Emmerammi, ante annos nongentos scripto, eruiimus. sic autem habet. Quidam presbyter in Francia doctus pii patris sui mandato iter fecit in Italiam, investigaturus, ubi sepulta jacerent ossa sancti Benedicti patris, ab hominibus inculta. Tandem pervenit in desertum, nempe Casinense, Roma distitum septuaginta vel octoginta millibus; ubi olim constructa fuerat cella sancti Benedicti, quæ concordia caritatis inhabitantium firma, & in æternum duratura videbatur. Tum presbyter, locorum imperitus, a subulco mercede conducto situm monasterii didicit, at locum sepulcri invenire non potuit, donec triduo jejuniis, sibi fociisque indicto, id tandem obtinuit, facta eorum coquo revelatione. Effosso loco designato, repertus est lapis sepulcro superpositus. Amoto lapide, inventa ossa sancti Benedicti abbatis, & in eodem monumento beatæ Scholasticæ sororis ejus ossa subter jacentia; marmore tamen interposito. Collectis amorum ossibus lotisque, sindone mundissima seorsim involuta sunt, & in Franciam deportata, ignorantibus Romanis, & reposita in monasterio, cui Floriacus nomen est. Ita fere anonymus Germanus.

Hæc translatio consignata legitur vetustissimis quibusque calendariis, non modo Gallicanis, sed etiam Germanicis, immo etiam Italicis; ut ipsi oculis nostris perspeximus. Nec sane mirum, cum ei testimonium perhibeat Paulus b Warnefridi, monachus Casinensis, qui sæculo sequenti scripsit historiam Langobardorum, in qua asserit, Francos e Cenomannicorum & Aurelianensium partibus Casinum, ubi tunc vasta solitudo existebat, simul convenisse, ejusdemque venerabilis patris, pariterque ejus germanæ venerandæ Scholasticæ ossa abstulisse, & in patriam suam asportasse, ubi duo monasteria, unum in sancti Benedicti, alterum in sanctæ Scholasticæ honorem constructa sunt. Addit tamen in consolationem Casinensium, os illud venerabile, & oculos semper cælestia contuentes, cetera quoque membra, quamvis resoluta in cineres, penes Casinates remansisse. Hæc scribebat Paulus in ipso monte Casino paullo post mortem Carolomanni principis, qui jussu abbatis sui Casinensis missus ad Pippinum regem, germanum suum, corpus sacrum beati Benedicti Casinum revahere, sed frustra, tentavit. Perstant nihilo minus Casinates nostri in asserendam sibi possessione sacri corporis, quod non modo sæculo undecimo sub altari reperiunt perhibent, attestante Leone Marſicano in chronico Casinensi; sed etiam Angelo de Nuce in singulari hac de re dissertatione adversus me scripta, in qua ait reperiunt a se, dum majus altare basilicæ Casinensis de novo erigeretur, detectumque sacrum loculum, in quo beati patris ossa jacebant. Verum exoratus a me, dum Romæ versarer, venerabilis senex, tunc Rossanensis archiepiscopus, ut rei veritatem mihi sincere aperiret, respondit: inventum quidem ab se tumulum, inventa ossa sub altari, sed absque ulla inscriptione, absque ullo denique indicio, quo ea esse sancti Benedicti ossa testatum fieret: nisi quod tumultus eo in loco positus esset, ubi sanctissimi patris corpus sepulchrum fuisse majorum ferebat traditio. At quidni, inqueiebam, alter quidam abbas ibi se humari voluerit? an locus ignotus erat Pauli diaconi tempore, & posteris demum revelatus? Hucusque tantum nostra hæc

ANN. CHR.
653.
Bonny.

a Anal. 16.
4. p. 451.

b Paul. Diacon.
lib. 6. c. 21.

ANN. CHR.
653.

de re collatio : cujus hoc loco meminisse haud ab re visum est. Ad tempus factæ translationis quod attinet, eam principatu Chlodovei junioris contigisse constat; de anno præcise non constat. Diem signat præter alios in martyrologio Rabanus pridie nonas Decembris his verbis : *Floriaco monasterio a partibus Roma adventus corporis sancti Benedicti abbatis*. De his iterum alias.

XXX.
Caput-cervium
S. Benedicto
datur.

Post hanc translationem varia per sanctum Benedictum patrata Floriaci miracula, quorum fama ad circumpositas regiones e vestigio diffusa, ad aures pervenit Aotharii seu Otherii, nobilis apud Bituriges Aquitanici, qui tum paralyti toto corpore, una lingua excepta, laborabat. Hic consultis incassum medicis nihil melius habens, in somnis admonitus traditur, mitteret ad sanctum Benedictum, a quo sanitatem recepturus esset. Nec mora, Deo & sancto Benedicto votit hereditatis suæ portionem, cui Caput-cervium * nomen est, in finibus Biturigum situm, contiguum Lemovicinis, a quo vicina regio corrupto vocabulo *Capoergensis* vocitatur, Aimoino * referente. Tum missi qui votum exequerentur, Floriacum adeunt, & cum *visantis ipsius auro ornatis* hanc donationem sacris altaribus imponunt. Mox eadem die, eodemque horæ momento ager, *nonaginta millibus semotus a loco*, integerrimam adeptus est sanitatem. Ita ferebat Aimoini tempore antiqua veterum relatio :
 „ cui repugnare ait ille *antiquius tertii Chlotharii regis edictum* seu præceptum, in quo
 „ continetur, quod Aotharius ob perfidiam ab ipso rege interfici iussus sit; rebusque
 „ ejus omnibus confiscatis, illud prædium sancto Benedicto ab eodem principe collatum.
 „ Hinc Caput-cervium *regia liberalitate* cœnobio sancti Benedicti donatum legitur apud Adrevaldum, qui ait, cellam duorum vel trium monachorum ibidem suo tempore exstructam fuisse. Verum hæc duo facile, vel ex ipso Aimoino, conciliari possunt. Otherius quippe votendo prædium, ejus usum-fructum sibi ad vitam reservaverat, unde lapsus in crimen læsæ majestatis, potuit confiscari prædium illud, quod ille adhuc possideret, & sancto Benedicto a rege donari.

XXXI.
Toletanum
concilium octavum.

Sub finem hujus anni, id est xvii. kalendas Januarii, æra sexcentesima nonagesima-prima, in urbe regia celebrata est Toletanum concilium octavum, in quo, hortatu Reccesvinti regis, tredecim canones conditi sunt, tum ad faciendam fidem, tam ad faciendam ecclesiasticam disciplinam; de rebus vero monasticis nullus. Concilio subscribere, post episcopos quinquaginta duos, abbates numero novem, & quidem ante presbyteros & vicarios episcoporum, ac viros palatinos, quos princeps huic concilio adesse voluit, ut sanctiones patrum se opere completuros in ipso conventu protestarentur. quod rex ipse pollicetur, his verbis sane memorandis patres allocutus. In commune jam vobis cunctis & ex divino cultu ministris idoneis, & ex aula regia rectoribus decenter electis, divini nominis adjuratione strictis, adjicio consensionis meæ verum, purumque promissum : ut, quodcumque justitiæ, aut pietati, salutarique discretioni vicinum decernere, seu adimplere cum nostro consensu elegeritis, omnia favente Deo perficiam, & adversus omnimodam controversiarum querelam principali auctoritate muniam ac defendam. Subscribunt, inquam, post episcopos abbates novem, Fugitivus, Anatolius, Euficius, Hildefontus, Simpronius, Eumerius, Quiriacus, Morarius, Johannes, Secundinus : ex quibus Hildefontus Agaliensis prope Toletum monasterio præerat, idem qui postea ejus urbis clarissimus pontifex fuit : ceterorum monasteria ignota.

ANN. CHR.
654.XXXII.
Botulfus monasterium
Ikanhoense
condit.

Insequente anno Botulfus apud Anglo-Saxones monasterium ædificare coepit in loco, qui dicitur Ikanho, in recentiori Lincolnæ comitatu, ad Withamam fluvium, qui locus hodie quoque nomen sancti Botulfi retinet. Is in Gallia cum Adulfo fratre, qui postea incertæ sedis episcopus fuit, monachus factus est in eodem monasterio, ubi sorores duæ Adelmundi seu Adelmundi, australium Anglorum regis, monasticam vitam agebant, nempe vel in Jotrensi, vel in Eboriacensi, vel certe Andilego. Reversus in patriam cum commendatitiis earundem sororum ad regem litteris, locum jam dictum condendo cœnobio ab ipso accepisse fertur, approbante Siwara regina, Adelmundi genitrice; cohortantibus regibus Adelero & Adewoldo, ejusdem Adelmundi propinquis. Novum cœnobium informavit Botulfus ad instar monasteriorum, quæ in Gallia lustraverat, discipulis suis monita salutis secundum beati patris Benedicti documentum, vetera novis, nova veteribus miscens, suggerere solitus. De Adelmundo rege altum apud scriptores Britannicos si-

ANN. CHR.
654.

sentium ad hunc annum, quo tempore Adelerus australibus Anglis, casu Anna fratre, & post eum Athelwoldus imperarunt. Sepultus est sanctus Botulfus cum beato Adulfo ipsius fratre in suo monasterio : quo a Danis everso, venerabilis Ethelwoldus a rege Eadgaro impetravit, ut sanctorum corpora in ea, quæ ipse construxerat, monasteria transferre sibi liceret. Sancti Botulfi corpus in tria loca divisum : caput Eliensi monasterio concessum; media pars corporis Thornenli; & quod residuum fuit, scriniis regalibus insertum.

Ad hunc annum referendus videtur obitus Desiderii, Cadurcorum sanctissimi præsulis, quem Carolus Coimtus biennio citius decessisse putavit. Hujus discriminis rationes alibi * retulimus. Paulo ante obitum vir sanctus scripsit epistolam ad Grimoaldum majorem-domus Sigiberti Austriae regis, cui Cadurci parebant, dominum illustrem, totius aulæ, immo & regni rectorem, suumque patronum appellans, eumque non secus ac regem, eminentiæ, excellentiæque titulis honorans. Hac epistola b Lupum abbatem Grimoaldo plurimum commendat, ut gloriosum principem, dominum Sigibertum regem, per eum adire possit, rerumque monasterii sui, quod in honorem sancti Amantii extruxerat, curam & sollicitudinem habere dignetur. His litteris respondere videtur alia * Sigiberti regis ad ipsum Desiderium epistola, qua gratias ei agit ob eulogias, ejus nomine a Bettone abbate sibi oblatas; simulque res sibi ab eodem commendatas ad effectum perductas fuisse scribit. Idem anno sexto-decimo Sigiberti regis testamentum condidit. Mirum est quot & quanta matri ecclesiæ Cadurcine, aliisque basilicis & monasteriis legaverit. Mortuus est tandem ejusdem Sigiberti regis anno septimo-decimo, episcopatus sui vicefimo-sexto, non tertio, ut quidam legendum volunt; mortuus est inquam xvii. kalendas Decembris; sepultusque est in basilica monasterii sancti Amantii, ab se constructa. Ad ejus sepulcrum in multis sanatus est Februndus abbas atque vicedominus. Habebat Desiderius in multis amicis fidelissimum, nomine Arvanum seu Aruanum, de genere Scottorum : quo præcipue ministro in dispensandis elemosynis utebatur. Is multis annis in cœnobio beati antistitis vitam venerabilem duxit, eademque annis ferme quinque supervixit, atque in eodem loco sepultus est. Huic solebat episcopus sanctus singulis diebus ex sua mensa cibos submittere : quos cum duo clerici aliquando furtim deglutissent, graviter eos castigavit.

XXXIII.
Desiderii
episcopi Cadurci
obitus.
a *Analest.*
20. 3. p. 531.b *Desider. ep.*
49. 10. 1.
c *Chefnii p.*
1876.
d *ibid. ep. p.*Arvanus
Scottus.ANN. CHR.
655.XXXIV.
Sigiberti regis
obitus.

Proximo anno decessit piissimus Austrasiorum rex Sigibertus kalendis Februarii, ineunte octavo-decimo regni sui anno a morte patris Dagoberti, ætatis suæ vicesimo-quinto. Sepultus est Mettis in basilica sancti Martini, quam ipse cum monasterio extra muros regia magnificentia extruxisse traditur. Cum in morbum incidisset, Grimoaldi majoris-domus fidei unicum ex Eimhildæ seu Imnechilde regina filium Dagobertum commendavit, orans, ut parvulum Austriae regem constituendum curaret, essetque ei tutoris ac parentis loco. Verum ille, potentia & ambitione occupatus, beneficiorum a Sigiberto acceptorum ac fidei immemor, proprium filium suum Childebertum Austriae throno admoovere constituit, ac Dagobertum pupillum, fidei suæ a patre commissum, tonderi, atque per Didonem Pictavorum episcopum in Scotiam seu Hiberniam deportari jussit. At non diu male occupato regno potitus est Childebertus, Austrasius alienum sibi imponi indigne ferentibus; & Grimoaldus ejus pater vinculis ad Chlodoveum adductus, & custodiae mancipatus, in vinculis periit, Austriae regno interim ad Chlodoveum delato, qui sic Francorum integrum principatum adeptus est. Haud scio an aliquod operæ pretium sit adnotasse, extare in archivo sancti Dionysii confessionem cujusdam Genechiseli, qui se conscium ac culpabilem esse dicit homicidii, in domo sua perpetrati a quibusdam optimatibus, Theodobaldo, Juniuberto, aliisque, qui in domum suam irruerant, & hominem quemdam occiderant. Facta confessio anno xvi. regis domini nostri Sigiberti, *Etherico*. qui vicus est ad Axonam in pago Remensi, ad regnum Austriae pertinente. *Bobolemus scripsit & subscripsit*. Hæc confessio facta est coram testibus, qui ei subscribunt. Hæc in charta Ægyptiaca exarata est : quæ etsi forte ob stilum omnino barbarum in appendice nostra locum non merebatur; non tamen insuper habenda visa est, quippe quæ historico facto & personis ignotis illustrandis occasionem præbere possit.

Sigebertus monachus Gemblacensis librum scripsit de vita & miraculis Sigiberti-

ti regis, qui monasteriorum constructionibus & suis in monachos beneficiis consecutus est, ut inter beatos sanctosque coleretur, ejusque nomen sacris fastis inscriberetur. Certe monachus quidam monasterii S. Martini extra muros Mettenses, qui libellum de ejus miris virtutibus ante annos fere quingentos scripsit, ægros ad ejus sepulcrum sanatos, victos solutos, energumenos dæmone liberatos fuisse tradit; ejusque corpus primum anno supra millesimum sexagesimo-tertio, atque iterum centesimo septuagesimo incorruptum repertum, quod Letaudus, tum loci abbas, convocatis abbatibus & clero in capsam argenteam condiderit. Demum Sigiberti regis reliquæ in Nanceianam primatiam basilicam translatae sunt, eidemque attributæ possessiones monasterii sancti Martini, quod superioris sæculi anno quinquagesimo-secundo, cum a Caesarianis urbs Mettensis oppugnanda esset, a nostris se ad obsidionem ferendam parantibus penitus excisum est. Uxor ejus Imnæchildis Austrasiis nihilo minus, & postmodum Childerico Austrasie regi adeo grata & accepta fuit, ut ejus consilio Childericus non pauca monasteriis, aliisque ecclesiis beneficia contulerit; eidem vero Childerico adeo fidelis, ut, eo a Neustrasiis Burgundionibusque revocato, Austrasios in fide continuerit. Nec dubium, quin multum ejus prudentia, benignitasque valuerint, ut filius ejus Dagobertus ex Hibernia, quo relegatus a Grimoaldo fuerat, postliminio tandem ab Austrasiis revocaretur, & patrio solio imponeretur.

XXXV.
Filibertus
Monasterium
Gemeticense,
præclare in-
stituit.

Posteaquam Filibertus aliquot annis Resbacensi monasterio post Agilum præfuisset, subiit animum cogitatio ædificandi proprio labore monasterii. Hujus rei gratia a Chlodoveo Francorum rege & a conjugæ ejus Balthilde locum in pago Rotomagensi, nomine Gemeticum, petiit, obtinuitque, atque eo in loco nobile monasterium ædificavit. Hujus loci donationem non a sola Balthilde, sed etiam a Chlodoveo rege factam diferte asserit Filiberti vitæ scriptor subæqualis: cui non adverstatur libellus de vita sanctæ Balthildis, quæ ad Gemeticum domno Filiberto, viro religioso, & silvam magnam ex fisco, ubi cœnobium fratrum situm est, & multa munera, & partus de fisco dominico ad ipsum monasterium construendum concessisse perhibetur. Ita enim hæc cum altero scriptore conciliari possunt, ut Chlodoveus ac Balthildis fundum monasterio construendo una concefferint: Balthildis vero mortuo Chlodoveo, donationem auxisse dicatur: aut certe auctor, qui de gestis Balthildis seorsim scripsit, id in ejus laudem retulit, quod ei commune cum rege erat, forte quod rex ea suadente & impellente hanc donationem fecisset. Antequam monasterium ædificaretur, locum *vetusto vocabulo Gemeticum* * antiquitas consueverat appellare. *Gimegias* quidam vocant. Nugantur proinde, qui a gementium monachorum cœtu loci appellationem derivant. Ibidem antiquitas castrum existisse tradunt.

* *Fumegis.*

Positus est locus decem passuum millibus infra Rotomagum ad Sequanam, qui cursum multis reflectens gyris, unum tantummodo istuc aditum relinquit. Monasterium mœnibus quadratis, turrisque cinctum, majorem basilicam sanctæ Mariæ ad eorum instar crucis constructam habebat, cum abside auro argentoque decorata, & duobus hinc inde altaribus, uno sancti Johannis Baptistæ, altero beati Columbani. Ad boream Dionysii martyris & Germani confessoris ædicula: a dextris oratorium sancti Petri, adjunctum habens e latere sancti Martini sacrarium. Dormitorium ad austrum respiciens duplex, ducentorum nonaginta pedum in longitudine, in latitudine quinquaginta: ubi singulis lectis singulæ fenestræ respondebant, ardente per noctem lychno ad commoditatem legentium. Subter ædes geminæ officinæ duobus officiis opportuna, refectorium, & cella vinaria. Magna item eo in loco piscium commoditas & copia. nam uncis ibi, retibus & ratibus, ait vitæ scriptor, capiuntur pisces marini, quinquagenis * pedibus longi, qui & fratribus escas, & lucernis fomenta suppeditant. Moris erat viro sancto selectos e monasterio fratres ad exhortandos circumquaque populos dirigere. Unde factum est, ut multi ad eum viri, etiam nobiles ac potentes, confluerent, proprias voluntates cum facultatibus abdicaturi, & Christo Domino fervituri. Hinc monachorum Gemetensium numerus ad nongentos accreverat Aicadro secundo abbate. Otingentos ibidem ante cladem a Nortmannis illatam existisse auctor est Willelmus ejusdem cœnobii monachus. Tanta porro Filiberti ejusque discipulorum opinio & existimatio erat, ut alii abbates monasteria sua relinquerent, eorum consortio fruituri: aut certe monachos e suis probatissimos ad eum dirigerent, ut sub ejus magisterio ac disciplina

* f. quin-
genis.

disciplina perfectam vitæ monasticæ normam, addiscerent. Erat in eo tanta compunctionis gratia, ut, cum se ad orationem dedisset, statim ex ejus oculis lacrymæ erumperent; nec umquam cibum, nisi præmissis lacrymis, fumeret.

Tanti magistri virtutibus respondebat discipulorum religio & obediendi promptitudo. Forte pro causa monasterii monachum e suis quemdam, rebus gerendis magis idoneum, ad Ebroinum Francorum principem, id est summum palatii præfecrum, dirigere voluit. Obstare videbatur febris gravissima, qua monachus ille vexabatur. Justus est nihilo minus in nomine Christi mandatum exsequi. Nec mora juvenentis imperium subsecuta est discipuli simul obedientia, & sanitas. Alter monachus, qui infirmis ministrabat, & ipse aliquando in morbum incurrit. Hoc cognito Filibertus: Fidem habe, inquit, & ægrotantibus famulari perge, certus de recipienda sanitate. Mox jussionem adimplevit monachus, simulque sanitatem consecutus est. Cum quidam monachus ad extrema deductus loquendi usum amisisset, illum adiit Dei sacerdos, monuitque, ut, si quid occultum in ejus conscientia expiandum rideret, suam ipsius stringeret manum. Strinxit ille; & confestim Filibertus beatæ Mariæ ingressus basilicam, Deum precatur, ut loquelam infirmo ad confitendum peccatum restitueret. Vix ab oratione surrexerat, cum ipsi nuntiatum est, ægro redditam vocem, & peccatum confiteri velle. quod statim ita factum est: & ille data confessione, ac pœnitentia accepta, animam Deo reddidit, non dubiam de sua salute viro sancto fiduciam relinquens. Porro si quid negotii pro fratrum compendiis tractandum erat, amplius dare jubebat, quam a secularibus dari consuetudo poscebat, sancti Benedicti * hac in re obsequens edicto, qui in vendendis artificum operibus minus exigi præcipit, quam a secularibus solet.

a S. Bened.
reg. c. 57.

Sub idem tempus Flaviacense monasterium a Geremaro condi cœptum. Geremarus apud Bellovacos in villa Warandra *; ad flumen Ittam * posita, nobilibus Francis, Rigoberto & Aga, parentibus principatu Chlotharii natus est. Adultus, consensu regis ac procerum, puellam, nomine Domanam, in matrimonium accepit, tanti factus a Dagoberto rege, ut ab eo in palatium evocatus, ejusdem consiliis adhiberetur. Laicus monasterium, vocabulo Insulam, sub patrocinio beati Petri ædificavit, cui Archarius abbas præfectus ab ipso est. In hoc monasterio, quod Nortmannorum tempore eversum fuit, modo prædium cœnobio Flaviacensi omnino proximum, sepultus est Amalbertus Geremari unicus filius, cui omnia bona sua reliquerat, cum duæ ejus filiæ, altera innupta morte intercepta esset, altera in monasterio Deo consecrata. Anno Chlodovei regis undecimo, ejus permisso tonsus ab Audoëno Rotomagensi episcopo, quem hac de re consuluerat, ac monastico habitu indutus est in Pentallensi ^b monasterio, quod sanctus Samson olim principatu Childerberti senioris exstruxerat in agro Rotomagensi ad Lirizinum * amnem. Post paullo decedente abbate, virtutibus suis promeruit Geremarus, ut numerofo fratrum collegio ibidem præficeretur. Sed quorundam malevolorum insidiis, qui cultum in lecto ipsius ad ejus necem occultaverant, appetitus, abdicato regimine cessit in quoddam antrum ad fluvium Sequanam, ex quo Samson quondam serpenterem ejecerat.

XXXVI.
Geremarus
Flaviacens.
* *Varde.*
* *L'Epie.*

b *Pr. lib. 6.*
n. 20.
* *In Lirizino.*

Ibi cum per annos quinque & sex menses delitisset, nuntius ei allatus est de morte filii sui Amalberti, qui e Wasconia cum rege Chlodoveo revertens (forte cum rex, mortuo Sigiberto, in ejus provinciâ venit possessionem) ex morbo interiit. Ejus funus præsentem patre curatum, corpusque delatum in monasterium Insulam, ubi honorifice conditum est. Cum eo deferretur, immotum factum fuisse tradunt in loco, qui Baniacus-pons dicitur, ac vultu detecto faciem sanguine madidam repertam, quæ occasio fuerit Geremaro erigendæ eo in loco ecclesiæ in honorem sancti Johannis, ubi duodecim monachos, qui pro sua, filique salute Deum precarentur, collocaverit, prædiis ac rebus necessariis instructos. Post hæc Geremarus ex bonis sibi post filii mortem provenientibus aliud monasterium ædificare animo constituit, consultoque beato Audoëno locum, qui Flaviacus * vocabatur, ceteris prætulit, quem ipsi angelico monitu præostensum ferunt indicio nebulæ, effuso rore monasterii ambitum designantis, sub interdito, ut ne mulieribus illuc umquam pareret accessus. Basilica in honorem sanctæ & individuæ Trinitatis, sanctæ Mariæ virginis, & sancti Johannis, sanctique Petri apostolorum principis constructa: varia item ædificia, tum ad monachorum domicilia, tum ad exercendas intra mo-

* *Flay.*

ANN. CHR.
655.

naiterium diversas artes, ut nulla esset necessitas monachis vagandi foras, quod omnino non expedit animabus eorum, inquit sanctus Benedictus. Brevi eum in locum multi confluerent monachi, quibus Geremarus paterna sollicitudine annis tribus & mensibus sex praefuit. Post mortem ejus corpus sepultum est in basilica monasterii Flaviacensis, quod ab ejus nomine postmodum appellationem accepit. Monachis illic jam successerant saeculo nono canonici, ut patet ex testamento Ansegisi abbatis Fontanellensis, qui ad Flavi cum illis canonis libras quindecim legavit, adeoque ante Normannorum tempestatem, a quibus monasterium cum Insulano excisum est, a Drogone Bellovacorum episcopo instauratum saeculo undecimo, sancti Geremari nihilo minus corpore in majori Bellovacensi ecclesia relicto, quo metu Normannorum persequii causa delatum fuerat.

XXXVII.
S. Farae obi-
tus.

Annus & dies, quibus Burgundofara seu Fara, Eboriacensis seu Brigenfis cenobii conditrix & prima abbatissa, decessit, non omnino explorati sunt. Hanc annum praesentem excessisse vix crediderim. Diem obitus auctor appendicis ad Jonæ librum, qui ea vivente de rebus Eboriacensibus scripsit, tertium ante nonas Aprilis assignat. Favet codex monasterii Tegernensis in Bajoaria, in quo liber Jonæ de sancta Burgundofara sic inscribitur: *Vita sancta Burgundofara virginis, quod est tertio nonas Aprilis*. Verum in antiquissimo epitaphio, quod ad ejus vitam retulimus, obiisse dicitur v. idus Decembris: quo etiam die in sincero Ufuardi martyrologio commemoratio fit sanctae Farae virginis in pago Meldicensi. Eadem sententia est veteris martyrologii Eboriacensis, ab annis minimum quingentis scripto, in quo haec leguntur: v. idus Decembris, *Eboriacas monasterio, quod dicitur in Brige, natalis gloriosissima atque nobilissima Burgundofara, praecellentissima virginis & abbatissae*.

Gerochus
abbas;

In eodem martyrologio fit commemoratio v. idus Julii beati Gerochii abbatis, quem sanctae Farae a confessionibus fuisse tradunt. In veterrimo sacramentario, quod Godelgaudus presbyter ac monachus Remigianus anno xxxi. Caroli regis, cognomento Magni, describi curavit, praemittitur kalendarium, in quo legitur, *III. idus Julii in Briegio depositio Gerochi*. Exstat haud procul a Farenfi parthenone locus, *Gilmoutier* vulgo dictus, id est Gerochi-monasterium, ut interpretantur quidam. Attamen patrona loci est beatissima Virgo: Gerochus vero Dagniaci * prope Firmitatem-Galcherii. Si abbas fuit sanctus Gerochus, ut habet sanctae Farae martyrologium, eum monachis ejusdem loci, qui sanctimonialibus sacra ministrabant, praefuisse crediderim.

* Dagny.

Eboriacenses
post Faram ab-
batissae.a Beda lib.
3. c. 8.
b 7. lib. 12.
n. 31.

Fara in regimine sui monasterii successit una post alteram Saetrudis, filia uxoris Annae orientalium Anglorum regis; atque Aethilberga seu Edilburgis, ejusdem regis filia naturalis: quae utraque, Beda * teste, pro merito virtutum, ejusdem monasterii Brigenfis est abbatissa constituta. Non confundenda Saetrudis abbatissa, Saethryth Bedae dicta, cum Sifetrude ejusdem monasterii celleraria, cujus piam mortem, quae vivente sancta Fara accidit, Jonas commemorat.

Aethilberga illibatam virginitatem a puero servavit, cujus rei indicio fuit ipsius etiam corporis post mortem incorruptio. Cum esset abbatissa, in monasterio suo cepit aedificare ecclesiam in honorem omnium apostolorum, quam ne perficeret, morte praerepta est, dato nihilo minus mandato, ut in ipso ecclesiae loco corpus suum humaretur. Verum cum hoc aedificium penitus intermissum fuisset ac relictum a fratribus seu monachis loci, alia curantibus, his visum est abbatissae ossa in S. Stephani ecclesiam deportare. Aperto sepulcro corpus ejus omnino intemeratum repertum est, sicut olim a corruptione carnali prorsus immune fuerat, quod denuo lotum, atque aliis indutum vestibus, in praedictam sancti Stephani basilicam honorifice translatum est. Sanctae Aethilbergae * natalis dies ex eo tempore, restante venerabili Beda, cum magna gloria, celebrari solet die nonarum Juliarum: quo die in veteri Farenfi martyrologio notatur *natalis sanctae Adalbergae virginis & abbatissae*. Exstabat olim prioratus sanctae Aethilbergae seu Edilbergae, cujus loci praefecta seu priorissa capitulo sanctae Farae quotannis adesse debebat cum priorissa monasterii Giacensis *, quod haecenus existit in pago Wastinensi *. Aethilberga alio nomine vocatur Adalberga, non modo in Farenfi martyrologio, sed etiam in veteri hymno, in ejus honorem composito ante annos sexcentos, quem ex codice Elanensis in appendice hujusce voluminis referemus.

* S. Aubier.
2e.* de Gy.
* Je Gatinis.

Aethilberga matertera fuit Earcongothae, aliis Eartongothae, virginis magnarum virtutum, quae & ipsa monasticam vitam in sanctae Farae monasterio professsa est. Haec regio sanguine orta, parentes habuit Earconbertum regem Cantuariorum, & Sexburgam filiam Annae orientalium Anglorum regis. Imminente die vocationis suae in caelum, coepit circumire monasterii casulas seu cellulas infirmarum Christi famularum, earum maxime, quae vel aetate provectiores, vel probitate morum insigniores erant, earumque se precibus humiliter commendare, obitum suum proximum asserens hoc sibi indicio revelatum fuisse. quippe se vidisse albatorum hominum turbam in monasterium ingredientem. qui ab ipsa interrogati, quid quaerent; responderint, se istuc directos fuisse, ut aureum hoc numisma, quod e Cantia eo venerat, inde secum assumerent. Ipsa migrante, auditi angelorum concentus a fratribus ejusdem monasterii, qui in aliis aedibus erant. Sepulta est itidem in basilica beati Stephani protomartyris. Hanc tamen Willelmus Malmesburiensis monachus in Calensi monasterio sanctimonialium fuisse dicit. at praefenda Bedae auctoritas, qui eam Brigenfi seu sanctae Farae monasterio asserit. In Farenfi martyrologio prima notatur manu VII. kalend. Martii natalis sanctae Earcongothae virginis. Ex quo intelligitur eos falli, qui eam ejus loci abbatissam fuisse putant, quod Beda non dicit.

Dum res Anglicanas persequimur, locus postulat, ut agamus de primordiis puellaris cenobii Streaneshalensis, quod in Northumbrorum regno hac occasione conditum est. Cum Oswius b rex frequentes pateretur insultus Penda regis Merciorum pagani, qui fratrem ipsius Oswaldum occidisse non contentus, insuper populos ejusdem acerbis irruptionibus lacerare & devastare non cessabat; ad extremum donis ac muneribus eum placare, & oblatis conditionibus ad pacis concordiam adducere tentavit. Verum illo nec precibus, nec promissis acquiescente, ut qui totam Northumbrorum gentem penitus delere in animum induxerat; Oswius ad divinum confugit auxilium, & quamquam viribus longe inferior, de summa rerum armis decernere statuit, voto facto, si victor existeret, se filiam suam, vixdum unius anni, Deo consecraturum, simulque duodecim praediorum possessiones ad exstruenda monasteria donaturum. Instructa utrimque acie, Oswius cum Alchfrido filio & paucis copiis contra paganos tricies numerosiores, Christo duce confisus processit. Pugnatum est ex utraque parte acriter: sed tandem caesi aut fugati pagani; quorum plerique exundantis vicini fluvii aquis absorpti sunt; eorumque duces triginta, qui auxilio Penda venerant, cum ipso Penda patre omnes interfecti. Id contigit anno hujus saeculi quinquagesimo-tertio. Patrata victoria, Oswius voti facti non immemor, filiam suam Elstedam, quae vixdum unius anni aetatem, ut mox dicebam, impleverat, perpetua Deo virginitate consecravit; donavitque duodecim praediorum possessiones, sex nimirum in provincia Deirorum, qui circa Eboracum erant; totidemque in provincia Berniciorum, qui ad septentrionem propius attingebant: ex quibus singulae possessiones decem erant familiarum; adeoque simul omnes centum viginti. Mox Elsteda Deo tradita est in monasterio Heortensi, cui tunc Hilda abbatissa praerat, virgo regii sanguinis, filia Hererici, Edwini regis nepotis. Haec post biennium, comparata possessione decem familiarum, in loco dicto Streaneshala monasterium exstruxit: in quo praedicta Oswii filia, primo discipula vitae regularis, dein magistra post Hildam exstitit, donec, completa sexaginta annorum aetate, ad complexum & nuptias Sponsi caelestis virgo beata ingressa est. Illo in monasterio sepulti Oswius & regina Eanfleda cum Elsteda eorum filia, & pater matris ejus Edwinius & multi alii nobiles, in ecclesia sancti Pauli apostoli jacuere. In extremis e monasterii locis novitiae probari solebant, donec regulariter instituta in societatem congregationis admitterentur. Duplex eo in loco erat congregatio, virginum & monachorum, qui sacra illis ministrabant: ex quibus episcopos quinque Beda se vidisse testatur. Situm erat illud monasterium triginta passuum millibus ab urbe Eboraco ad boream, eo in loco, ubi Eska fluvius in oceanum se exonerat. Destructum a Danis instauravit saeculo undecimo Willelmus de Percio, Vitebiense deinceps appellatum. Paulo antiquius erat Heortense virginum cenobium, conditum a religiosa Christi famula a Heru, aliis Bega, quae prima feminarum institutum vestemque sanctimonialium, consecrante Aidano episcopo, suscepisse traditur. Non multo post tempore ad civitatem Calcariam secedens, loci regimen cessit Hildae abba-

ANN. CHR.
655.XXXVIII.
Earcongota ibi-
dem monacha
sancta.a Beda lib. 3.
c. 8.XXXIX.
Streaneshalen-
sis monasterii
initia.b Idem lib. 3.
c. 24.c Idem lib. 3.
c. 23.Item Heor-
tensis.
d Id. ibid.

ANN. CHR. 655.

a Monastic. Anglic. 10. 1. p. 395.

X L.

Medeshamstedenſis & aliorum.

b Beda lib. 4. c. 21.

c Willelm. de geſtis reg. Angl. lib. 1. c. 4.

d Bolland. 10. 1. Martii. p. 445.

e Beda lib. 4. c. 6.

X L I. Concilii IX. Toleraſi decret.

tiſſa; tandemque a Calcaria a peregre proficiſcens, obiit apud Hacanos monaſterium virginum, tertio a Scardoburgo milliario.

Penda Merciorum rex, tamenſi paganus, non tamen chriſtianiſ adeo infeſtus erat, quin fidem eorum in regno ſuo diſſeminari, & liberos ſuos chriſtianiſ ſacriſ initiari ſineret, de fidelibus male viventibus dicere b ſolitus, contemnendos & miſeros eſſe eos, qui Deo ſuo, in quem crederent, obedire contemnerent. Habuit ex regina Kineſwita filios Peadam, Wlferum, Ethelredum, Merewaldum, & Mercelinum; filias duas, Kineburgam & Kineſwitham, ambas ſancta continentia præcellentes. Ita parens, perpetuo in Deum rebellis, ſanctiſſimos celo fructus protulit. Kineburga nupſiſſe dicitur Alchfrido, filio regis Oſwii; ſed, ſpreto regali thoro, ſanctimonialiſ habitum ſuſcepſiſſe in monaſterio, quod fratres ipſius Wlferus & Ethelredus conſtruxerant, Kineburgenſe ex ejuſ nomine appellatum. Et ita quidem tradit Willelmus c Malmſburia monachus: ſed ab eo diſſentiunt Bollandiani d ſocii, qui Pendaſ filias duas cognominē diſtinguunt, alteram Alchfrido nuptam, alteram virginem, monacham ac deinde abbatiaſſam Kineburgenſiſ monaſterii, quod idem cum Dormeaſtrenſi eſſe exiſtimant. Oſwius Pedaſ filiam ſuam Alſedaſ eo pacto conjugem dedit, ut ille fidem Chriſti ac baptiſmum ſuſciperet. Eo uxoriſ inſidiis interfecto, Merciorum regnum ad breve tempus obtinuit Oſwius, quod Wlferus Pedaſ frater favore popularium poſt triennium recepit. Hic ratas habuit donationes, a Pedaſ fratre ſuo atque ab Oſwio, aliſſque factas monaſterio Medeshamſtedenſi, quod in regione e Girwiorum, ſeu in comitatu Northantonenſi, condiderat Sexwulfus, primus loci abbas, demum pulſo per Theodorum Cantuarienſem antiſtitem Winfrido, epiſcopus Licidfeldenſiſ. Petroburgenſe ſeu Burgenſe ab inſtauratione nuncupatum eſt hoc cœnobium, a quo Dormeaſtrenſe non longe aberat. Wlfero ſucceſſit tertiuſ frater Ethelredus, animi religione, quam pugnandi exercitatione celebrior, qui poſt triginta regni annos Bardeneiaſ monachus, ac poſtmodum abbas factuſ eſt. De hiſ alias recurret oratio.

Celebratum eſt hoc anno Toletanum concilium nonum, abſolutumque die quarto kalendarum Decembrium, anno ſeptimo Reccelſinti regis, æra ſexcentiſſima nonageſiſſima-tertia. Primo canone ſanctum eſt, ut de rebus eccleſiaſ collatiſ nihil auferant epiſcopi aut miniſtri; & ſi id attentaverint, propinqui fundatoriſ eos compellant; aut epiſcopo, vel metropolitano, aut iudici, aut, ſi neglexerint, regi, factum corrigendum denuntient. Secundo, ut fundatores eccleſiarum vel monaſteriorum, quamdiu vixerint, earum curam & ſollicitudinem gerant, atque rectores iſ loci idoneoſ epiſcopoſ ordinandoſ offerant. Quinto, ut, quiſſquis epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiaſ ſuaſ dotare decreverit, non ampliuſ quam quinquageſimam ejuſ partem dare poſſit. Aliſ vero eccleſiſ, quæ monaſticis non informabuntur reguliſ, ſi quidem eaſ munificare voluerit, non ampliuſ quam centeſimam partem cenſuſ eccleſiaſ, cui præſidet, conſerre licebit. Huic concilio ſubſcribere eodem ordine, ſicut octavo, epiſcopi, abbates, vicarii epiſcoporum, & viri illuſtreſ palatini: epiſcopi quidem ſexdecim, & ſex abbates, iidem, præter Johannem alterum abbatem, qui nono ſubſcripſit.

ANN. CHR. 656.

X L II.

Toletani Concilii X. decreta de rebus monaſticis.

Subſecutum eſt anno ſequenti kalendiſ Decembris decimum concilium Toleraſinum: cujuſ canoniſ tertiuſ nobiſ aperit originem abbatum laicorum, quos eo tempore quidam epiſcopi in monaſteria intrudere cœperunt. Canonem integrum, quo id prohibetur, integrum huc referre juvat. Reverentia totiuſ auditum quia res adit dura, non fruſtra cogimur hanc duriori exſtirpare cenſura. Agnovimus enim quodaſ pontifices præceptiſ principis apoſtolorum, qui ait: PASCITE qui in vobis eſt gregem, non coacte, ſed ſpontane; nec dominanteſ in clero, ſed forma facti gregiſ; ita eſſe immemoreſ, ut quibuſdam monaſteriſ parochialibuſque eccleſiſ, aut ſua conſanguinitateſ perſonaſ, aut ſui favoris participes, iniquum ſape ſtatuant in prelatum, ita illiſ providentiaſ commodaſ imponere, ut eiſdem deſerantur, aut que proprio epiſcopo dare juſſuſ ordoſ poſſerit, aut que rapere deputatiſ exactoriſ violentiaſ potuerit. Præinde decenter omnibuſ placet, & in præſentiſ taleſ reſcindere factum, & non eſſe de cetero faciendum. nam quiſſquis pontificum deinceps, aut ſanguineſ propinquiſ, aut ſanguine ſibi perſoniſ quibuſcumque devotiſ, taliaſ commodare lucra tentaverit auſuſ nefandeſ præ-

ANN. CHR. 656.

De Viduis religioſiſ & de pueriſ Deo oblatiſ.

a Theodorit. hiſt. relig. c. 29.

X L I I I. Fructuoſuſ ſiſ. E. ſtus in locum Potamii epiſcopi Bracarenſiſ.

ſumtionis; & quod viſum fuerit, devocetur in irritum; & qui ordinariſ, annuaſ excommunicationiſ ferat excidium. Hinc prima mali labes, de quo haſtenuſ ingemifcimus.

Canone quarto ſtatuitur, ut viduaſ, quæ ſanctaſ religioniſ proſpituſ obtinere voluerint, aptaſ religioniſ veſte utantur, & pallio purpurei vel nigri coloriſ caput contegant; & canone ſequentiſ violatriceſ propoſiti ad habitum revocantur. quæ de viduiſ in ſæculo remanentibuſ intelligenda ſunt. Virginum vela olim quibuſdam in lociſ flammei coloriſ erant, ut teſtatur alicubi Hieronymuſ. Theodoretuſ a ſcribit, ſanctimonialium vela retro quidem ad pedes; anteriuſ vero ad zonam dependiſſe. Toletaniſ decimiſ conciliiſ canoniſ ſextuſ eſt de pueriſ Deo a parentibuſ oblatiſ, quibuſ concilium quartum Toletanum canone quadrageſimo-nono omnem ad ſæculum reſreſſum penituſ interdixerat ſecunduſ regulam ſanctiſ Benedictiſ. Sed quia dubium erat, ad quam pueriſ ætatem offerri poſſent; concilium deſinit id licere ad decimum ætatiſ annum: ultra quem parentibuſ liberoſ ſuoſ ſub illa irrevocabiliſ neceſſitate offerre non liceret. Quartum-decimum annum legunt Ivo, Gratianuſ, & alii canonistaſ. Inter vicarioſ epiſcoporum, qui huic concilio ſubſcribere, duo reperiuntur abbateſ, Argeſteduſ viceſ Egilaniſ epiſcopiſ eccleſiaſ Oxomenſiſ, & Martinuſ loco Waldefrediſ epiſcopiſ eccleſiaſ Mentefanaſ.

In eodem concilioſ perpetuaſ pœnitentiæ addictuſ fuit Potamiuſ epiſcopuſ Bracarenſiſ, qui ſe carnaliſ flagitioſ poſtuluſ palam confeſſuſ fuerat: cuiſ patreſ miſerationiſ reſpectuſ non abſtulerunt nomen honoris, propterea quod ſponte culpam confeſſuſ eſſet. In ejuſ locum unanimiſ conſenſuſ ſubſtituerunt venerabileſ Fructuoſum, qui ex abbate paullo ante Dumienſiſ eccleſiaſ antiſteſ inſtitutuſ fuerat, ejuſ poſteſtatiſ ſubjicenteſ totam metropolim provinciaſ Galliciaſ, cunctoſque ejuſdem metropoliſ epiſcopoſ & populouſ. In eodemſ conventuſ confirmatuſ eſt teſtamentum glorioſaſ memoriæ ſanctiſ Martiniſ, eccleſiaſ Bracarenſiſ olim epiſcopiſ, qui Dumienſe monaſterium conſtruxerat; ſarcituſque damnum, quod Recimiruſ ejuſdem ſediſ antiſteſ, contra prædictiſ teſtamentiſ ordinationem, eccleſiaſ Dumienſiſ intulerat; libertiſ ejuſdem eccleſiaſ, & omnibuſ ex illiſ provenientibuſ, relictiſ in diſcretionem & diſpoſitionem venerabiliſ Fructuoſiſ epiſcopiſ. Iſ paullo antequam Bracarenſiſ epiſcopuſ crearetur, in orientem pègrinationiſ cauſaſ trajicere ſtatuerat. Nave parata, cum ex oraſ Hiſpaniaſ ſolvere maturaret, prodente uno ex ipſiſ ſociiſ, regiſ juſſuſ comprehenſuſ, & ad eum perductuſ eſt, datiſ cuſtodibuſ, qui ipſum ab inceptoſ reprimereſt. Verum reſerataſ cuſtodiaſ egreſſuſ, per ſanctiſ eccleſiaſ orandiſ gratiaſ procedit: dum tandemſ invituſ ac reluſtantiſ in ſede metropolitanaſ pontifex juſſuſ Toletanorumſ patrumſ ordinatuſ eſt. In eaſ dignitateſ nihil de priſtinaſ converſationeſ detraxit: ſed in eodemſ habitu, eodemque abſtinentiaſ rigoreſ perſiſtens, reſiduum vitæ ſuaſ tempuſ in eleemoſynarum diſpenſationeſ, atque in monaſteriorum ædificationemſ conſummavit. In hiſ inter Bracaram urbem & Dumienſe cœnobium, in cacumineſ montiſ inſigneſ extruxit monaſterium, Montellenſe dictum, ubi poſt mortemſ corpus ſuum ſepeliriſ mandavit. Tanquāſ porro ejuſ ſtuduſ erat in ædificandiſ eccleſiſ, teſtanteſ Caſſianoſ abbateſ, primo ejuſ diſcipuloſ, ut, imminenteſ obituſ, cum imperſectaſ operaſ relinqueret timeret, non ſolum dieſ totuſ in pium opuſ inſumeret, ſed etiam, accenſiſ de nocteſ lampadibuſ, illud ipſum proſequeretur. Unum ex hiſ fuit Turonium monaſterium prope Bracaram civitatem, in quo Decentiūſ mortiſ proximuſ abbatem impoſita manuſ ordinavit. Ad hæc monaſterium ſanctiſ Petriſ de Montibuſ in pago Vergidenſiſ diœceſiſ Aſturiceniſ erexiſſe fertur: quod a ſanctoſ Vincentioſ abbateſ amplificatuſ, poſteaſ vero a beatoſ Gennadioſ Aſturiceniſ epiſcopoſ reſtitutuſ, demum a monachiſ nigriſ tranſiit ad Ciſtercieneſ.

In Galliam revertor, ubi Chlodoveuſ hoc anno, regni ſuiſ decimo-nono, ætatiſ viceſimo-tertio, regnare ac vivereſ deſiit, quod aliaſ demonſtravi in tomo tertio a Analectorum ex Jonaſ auctoriſ æqualiſ teſtimonio, qui ſe juſſuſ regis Chlothariiſ, Chlodoveiſ filiiſ ac ſucceſſoriſ, ac domnaſ Balchildaſ reginaſ, Cabilonem miſſum fuiſſe ſcribit anno centeſimo poſt expletionemſ cycliſ S. Victoriſ epiſcopiſ, anno tertioſ domniſ Chlothariiſ regis. Atquiſ primaſ perioduſ cycliſ Victoriniſ incipit ab anno Chriſtiſ viceſimo-octavo, conſtatque annis quingentiſ triginta-duobuſ: atque adeoſ deſinit in anno quingenteſimo quinquageſimo-nono. Itaque annuſ centeſimuſ ſecundaſ periodiſ coincidit cum anno ſexcenteſimo quinquageſimo-nono. Hic vero ex Jonaſ annuſ

X L I V. Chlodoveiſ obituſ & liberiſ. a Analect. c. 20. 3. p. 514.

ANN. CHR.
696.

tertius erat Chlotharii. Ex quo consequens est, Chlodoveum ejus patrem ac decessorem pervenisse ad annum sexcentessimum quinquagesimum sextum. Certe appendix chronici Fredegariani, chronicon Moisiacense, liber de gestis Dagoberti, Johannes monachus Besuensis, octodecim regni annos ei tribuunt cum chronographo monasterii sancti Benigni Divionensis, qui id de *completis annis* interpretatur. Idem auctor Chlodoveum regem, alio nomine Chlotharium dictum fuisse ait, quod etiam apud alios auctores, sed Chlodoveo longe posteriores, usurpatum invenies. Chlodoveus moriens tres filios impuberes ex Balthilde regina sanctissima reliquit, Chlotharium, Childericum, & Theodericum: ex quibus Chlotharius natu-maximus, qui ostensis esse vix potuit, in solidum principio rex dictus est, sub tutela genitricis suæ Balthildis, quæ Chlotharii pupilli, reique publicæ curam gessit. Childericus natu-secundus nonnisi post annos quatuor Austriæ regnum obtinuit, Theoderico interim, qui natu-minimus erat, in palatio adolescente. Certe Childericus annos dumtaxat quatuordecim regnavit; & quidem annis decem in Austria; quatuor annis toto Francorum imperio post mortem Chlotharii fratris potitus, unde in fragmento vitæ sancti Lambertii abbatis Fontanellensis largitio quædam eidem a Childerico rege facta dicitur *undecimo anno præfati regis in Austria, qui fuerat primus in Neustria*. Certe Childericus quatuor tantum annis in Neustria regnavisse in actis sancti Waningi perhibetur. Theodericus, regnante Childerico fratre, in sancti Dionysii monasterium reclusus, nonnisi eo mortuo principatum adeptus est. Quidam beatam Emmiam seu Enimiam Chlodovei junioris liberis adnumerant. Hæc virginitate Deo consecrata, in Gabalis* puellare monasterium exstruxit ad fontem Burlam prope alveum Tarni fluvii, cum basilica, in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ ab Hilario Gabalitanæ seu Mimatensis ecclesiæ præfule consecrata: ubi ipsa grandis natu decessit, ac sepulta est, annuo cultu in pago Gabalitano & Albiensi honorata pridie nonas Octobris. Hoc monasterium redactum est in cellam sancti Theotfredi apud Vellavos abbatæ subjectam, in qua sanctæ Enimix reliquix coluntur.

* *le Geandau.*
S. Enimia an
ejus filia.XLV.
Balthildis re-
ginæ prima
gesta.

Balthildis, quam veteres quidam Baldechildem, recentiores passim Bathildem vocant, in insula Britannia claro Saxonum genere orta, quod de regio posterior ejus vitæ scriptor interpretatur, a prædonibus capta, & Erchinoaldo præfecto palatii vili pretio vendita est, quod multis aliis ex eadem gente contigit, ut patet ex sancti Audoeni libro primo de vita sancti Eligii, ex actis sancti Richarii, & aliorum. Huc spectat id, quod in libro primo de Gregorii Magni vita legitur, de negotiatoribus illis, qui Romæ venales pueros ex Britannia insula exponebant. Erat autem puella cum forma corporis excellens, tum moribus eximiis prædita, ob idque Erchinoaldo adeo grata & accepta, ut, quam antea pocillatricem habuerat, eandem, mortua Leutinda conjuge, in matrimonium ducere constituerit, quod illa intelligens, ejus oculis se subduxit, ac tam diu latuit, quoad princeps aliam uxorem duxisset. Reperta illa tandem, sed intacta, Dei nutu Chlodovei regis nuptiis reservata est. Sic Chlotharius senior Radegundem Toringam, a se captivam factam, in regium thronum adscivit. Sic Theodebertus Austrasiorum rex, Sigiberti ex Brunichilde filius, puellam virginem eximia corporis specie, nomine Belichildem, a negotiatoribus emit, atque in matrimonium accepit. Balthildis vero pristini status haud immemor, regem cotebat ut dominum, principes habebat ut filios; sacerdotes colens ut patres, monachos ut fratres; egentibus nutricem se exhibens. Rex vero bonis ejus consiliis assentiens, piorum operum adiutorem ei dedit virum sanctum, Genesium abbatem, postmodum Lugdunensem episcopum, per quem illa monachis, sacrisque virginibus auri & argenti munera non modica; egenis quoque largas elemosynas erogabat. Denique in omnibus ita se gessit, ut, rege mortuo, unanimi procerum consensu pupillorum filiorum & regni cura & tutela eidem delata sit; nec Francos ejus tutelæ ac regiminis penituerit. Hæc episcoporum hortatu simoniacam hæresim, quæ toties ecclesiæ decretis jugulata, semper nihilo minus in Gallia reviviscebatur, regia auctoritate restinxit, vetuitque quemquam datis muneribus ad sacros ordines & ad ecclesiasticas dignitates promoveri. Tributum in singula Gallorum capita, cujus causa parentes quidam liberos suos ei obnoxios crudeliter necabant, penitus abolevit: Judæos a mancipiis christianis vendendis prohibuit: multos ipsa captivos redemit: ex quibus alios liberos dimisit, alios in mo-

ANN. CHR.
696.

naasteria volentes admitti curavit. Jam vero quantam ecclesiarum ac monasteriorum curam egerit, explicatu difficile est. In primis domno Filiberto silvam Gemeticensi monasterio adjunctam, multaque munera, & passus ex silco dominico largita est. Laigoberto abbati monasterii Curbionensis, a sancto Launomaro in pago Carnutensi exstructi, plurimum auri cum villa Nugareto, ac ipsam, qua cingebatur, zonam donavit. Multa item concessit Fontanellæ & vicino Logiensi monasterio; ad hæc Luxovio, ceterisque Burgundiæ monasteriis, necnon Jotro parthenoni, & sanctæ Fara in pago Briegio; aliisque in urbe Parisiaca basilicis & cœnobiis. Præter ea rectores præcipuarum basilicarum sancti Dionysii & sancti Germani apud Parisios, S. Medardi apud Sueffionas, & sancti Petri, forte Corbeix: sancti Aniani apud Aurelianos, & sancti Martini apud Turonos, aliarumque, quascumque nosse potuerat, litteris commonuit, darent operam, ut sub sancto regulari ordine fratres eorum locorum bene morati viverent: atque ut id libentius facerent, eosque delectaret pro rege & pace Christi clementiam exorare, privilegia & immunitates eis concessit. Auctores duo, qui de Balthildis rebus gestis scripsere, tradunt, mortuo rege Chlodoveo, filium ejus Chlotharium post eum regnavisse, & suffragantibus præcellentissimis principibus, Chrodoberto episcopo Parisiaco, & domno Audoeno Rotomagensi, necnon Ebroino majore-domus, cum reliquis senioribus seu optimatibus, ceterisque quam plurimis, ad regimen Francorum in pacè constitutum, deinde ordinante domna Balthilde, assensu & concilio seniorum, Childericum, alterum ejus filium, regem Austriæ dictum fuisse: cum alia duo Neustriæ & Burgundiæ regna simul unita sub potestate Chlotharii essent; ac demum tria hæc regna sub procuratore Balthildis inter se tenuisse concordiam. Ex quibus intelligitur, episcopos tunc temporis, saltem qui majori auctoritate pollebant, inter principes palatii viros locum habuisse, immo & primatum tenuisse; & Ebroinum majoris domus officium gessisse, antequam Chlotharius in patrium solum eveheretur; adeoque Erchinoaldum ejus decessorem paullo ante Chlodoveum, aut certe simul cum eo e vita migrasse.

Florebat tunc Leodegarius, nobilissimo inter Francos ortus genere, pietate, prudentia, eloquentia, aliisque dotibus insignis, sacrorum librorum, canonumque, ac juris civilis scientia præditus: quem Dido Pictavorum episcopus, ipsius avunculus, diaconum intra vicesimum ætatis annum, & non multo post archidiaconum, ac demum monasterii sancti Maxentii apud Pictones abbatem instituerat: quod monasterium sex annis rexit, ac multis opibus dotavit. Hujus comperta prudentia, Balthildis petiit a Didone episcopo, ut ei in palatio remanere permitteret. Missus in aulam ab avunculo Leodegarius, ita mores suos composuit, ut dignus episcopatu palati ab omnibus diceretur. Unde, exorta post mortem Ferreoli episcopi inter Aeduenses de eligendo successore contentione, quæ per biennium eos exagitavit, tandem procurante piâ regina, ejus ecclesiæ antistes factus est Leodegarius anno quarto Chlotharii junioris, eamque ecclesiam decennio pacifice ac strenue rexit sub Chlothario; eo mortuo tanta passus Ebroini factione, quanta ab tyranno quemquam pati potuisse vix ullus credat. Leodegarii genitrix, Sigrada nomine, in puellari monasterio sanctæ Mariæ apud Sueffionas monacha facta est.

XLVI.
Leodegarius
ex abbate epif.
copus & dicer-
is.

Circiter hunc annum in cælum migravit beata Salaberga, Laudunensis parthenonis auctor & prima abbatissa, de instante obitu præmonita a Magoberto puerulo, filio Amilianæ, quem ante se in cælum præmiserat, & a venerabili Anserico, Sueffionum quondam episcopo, quem sæpius in monasterio suo viderat, ab se invitatum; necnon ab angelo in specie Waldeberti seu Walberti abbatis Luxoviensis, institutoris sui, qui adhuc in vivis supererat. Ante vicesimum obitus sui diem, pedum dolore tacta lectulo decubuit. Interim ad ipsam accessit germanus ejus Bodo, qui litteras de quibusdam donationibus sororis monasterio factis, a se rescissas, denuo refecit. Imminente obitu, sorores convocari jussit, easque ut in servitio Dei omnipotentis strenue perseverarent, admonuit. Tum accersitum Italum presbyterum, (id viro nomen erat) ejusdemque cœnobia præpositum, rogavit, ut pro se solitum morientium officium expletet, quo facto, emisit spiritum x. kalendas Octobris, qua die sanctorum Agaunensium passio celebratur. Eximia fuere in Salaberga virtutes: ac ceteris præcellere videbatur ejus humilitas: quippe quæ quidquid humile & abjectum in monasterio, quidquid munditiarum faciendum erat, in eo

XLVII.
S. Salaberga
obit.

ANN. CHR.
656.

præcipuas sibi partes præripî non patiebatur, in coquinæ officio suis per vices hebdomadibus ministrare solita. quod munus cum quondam exerceret, Basino ejusdem urbis archidiacono revelatum est, ancillabus Dei cibaria deesse. Ille domo egressus, pro foribus reperit hominem, qui piscem miræ magnitudinis ferebat. Dato pretio emtum beatæ matri contulit, quæ ex eo pulmentum fororibus exhibuit, omnesque affatim refecit, id est trecentas minimum sanctimonialia. In his multæ nobiles erant, & inter ceteras nobilium Sicambrorum seu Francorum filias præcellerat Odila, non minus ingenio, quam genere illustris.

Italus presbyter ejusdem cœnobii monachus erat, atque præpositus, is scilicet, cujus providentiæ rerum monasterii cura commissæ erat. Laudatur etiam in actis Salabergæ Landefridus seu Lantfredus monachus & hortulanus: sed præ ceteris Bodo, ipsius Salabergæ germanus, alio nomine Leuduinus dictus, qui incisus ibidem capillis, monachi pro virili officium gessit, ac non multo post Tulli-Leucorum episcopatum adeptus est. Is est Bodo episcopus sanctissimus, qui puellarum monasterium in quodam prædio suo ædificavit*, Bodonis-monasterium ab auctore appellatum; cui Thietbergam filiam, quam ante pontificatum ex legitima conjugis suscepit, abbatissam præfecit; a Bertholdo ejusdem urbis episcopo translatam in superiorem locum sub titulo sancti Salvatoris, monachisque nostris concessum, quod postmodum transit ad canonicos regulares. Librum de gestis sanctæ Salabergæ scripsit auctor gravis & fere æqualis, eumque Omotario papæ, id est episcopo, ut quidem puto, Laudunensi, necnon castissimæ Christi virginis Anstrudi abbatissæ, ipsius Salabergæ filia, nuncupavit: quò ex auctore restitutionem Dagoberti Sigiberti filii in regnum Austrasianum viri docti, in primis Hadrianus Valesius, nuper eruerunt. Alius auctor longe recentior, priorem illum auctorem suo modo expolitum interpolavit.

Bodonis monasterium.
a spicil. 20.
3. p. 283.XLVIII.
Anstrudis filia ei succedit.

Salabergæ in regimine cœnobii successit Anstrudis ejus filia, quæ & ipsa in eodem parthenone virginitatem professæ erat. Hæc duodennis a nobili & locuplete viro, nomine Landranno, in matrimonium postulata, nuptias terreni sponsi respuit præ amore Christi. Deinde in Salabergæ monasterium deductam sanctissima parens Deo lubens ac gaudens consecravit, eandemque in sacri ovilis regimine successuram designavit. Erat annorum viginti, cum monasterium regendum suscepit, consilio Laudunensis episcopi, & procerum ejus provincie a sanctimonialibus electa, & annuente rege, sacrata abbatissa. Hoc in munere, etsi pietatem in Deum, lenitatem in forores, misericordiam in egentes ac peregrinos, caritatem, humanitatemque adversus omnes exerceret; multas nihilo minus ab hominibus injurias perpessa est, etiam ab iis, qui se ejus amicos simulabant. Huic germanus frater adhærebatur, nomine Balduinus, quem ipsa misit pro certis monasterii sui causis ad quoddam placitum, id est conventum optimatum, tunc temporis habitum in villa quadam pagi Laudunensis, quo cum ille, duobus tantum equitibus comitatus, pergeret, ab inimicis confossus gladiis interiit, martyr a posteris dictus, quod innocens a scelestis occisus sit. Quin etiam impij parricidæ Anstrudem apud Ebroinum insimulare perrexerunt, suadentes, ut eam a monasterii regimine amoveret. Ex quo licet conjicere, beatæ virginis vexatores non alios fuisse, quam Laudunensis provincie homines quosdam præpotentes, monasterii rebus inhiantes: quos cum Anstrudis ad regale placitum provocasset, hi Balduinum ipsius fratrem ac levitam, qui forsitan monasterii præpositus erat, a forore ad dicendam causam ad placitum præmissum, in itinere necarunt. In kalendario sanctorum, quod psalterio Hemmæ Francorum reginæ præfigitur, omnes illi Salabergæ liberi cum aliis consanguineis commemorantur, nempe natalis Balduini levitæ & martyris v. i. idus Januarii; nonis Maii sancti Basonis; xv. kalendas Julii sancti Bodonis episcopi; sanctæ Anstrudis virginis & abbatissæ xvi. kalendas Novembris; tertio eadem kalendas sancti Gunduini patris sanctæ Salabergæ, quæ & ipsa x. kalendas Octobris in eodem kalendario locum habet; itidemque omnes in litanis psalterio insertis ejusdem Hemmæ, uxoris Lotharii regis, parentum Ludovici Transmarini.

XLI X.
Vvalde rudis auctor monasterii Castrilocensis.

Salabergæ & Anstrudi adjungere licet Waldetrudem & Aldegundem germanas forores, quæ eodem spiritu animatæ, calibemque vitam professæ, monasteria virginum duo, altera Castrilocense in Hannonia, altera Melbodiense construxerunt. Hæc nobilissimis ac ditissimis parentibus, Waldeberto seu Walberto, & Bertilia, seu

seu Bertilia, in Belgio natæ: qui Waldebertus videtur fuisse dux & domesticus* ille, per quem Chlotharius secundus, quadragesimo regni sui anno, Godinum, Warnacharii majorem-domus filium, insidiis occidit. Ambæ etiam forores avunculos habuere Gundelandum & Landricum, quos *Græci*, ait verus auctor in vita sanctæ Aldegundis, *scholares, nos quoque bellatores vocamus*. Is est sine dubio Gundelandus major-domus ejusdem Chlotharii, vir egregius dictus in Erchanberti fragmento, quippe qui in altera vita beatæ Aldegundis major-domatus dignitatem administrasse memoratur. Tales parentes ac propinquos habuere Waldetrudis & Aldegundis, quæ occasio fuit Floro diacono Lugdunensi in additionibus ad Bédæ martyrologium, ut Aldegundem *ex regali prosapia* editam assereret. Sed prius de Waldetrude* natu-majore dicendum. Hæc primum conjugio copulata paris nobilitatis ac pietatis viro Madelgario comiti, cognomine Vincentio, qui, consentiente uxore, Auberti episcopi manu^b tonsus, in Alto-monte monasterio vestem mutaverat; & ipsa viri sui imitata exemplum, Gisleno abbate hortatore, in monte Castriloco puellare cœnobium ædificare cœpit, quem locum ab Hildulfo illustri viro, sibi affini, pretio comparatum acceperat. Monasterio magnifice extructo, cum hæc sumtuosa ædificia averfaretur, tota fabrica divino nutu a fundamentis corruisse fertur; aliaque humilior, & monastica religioni convenientior, ab eodem Hildulfo in ejusdem montis latere restructa cum exiguo oratorio, in honorem beati Petri apostoli dedicato.

Perfectis omnibus, Waldetrudis a beato Auberto Cameracensi episcopo sacrum velamen & sanctimonialium vestes accepit, & se suisque omnibus Deo consecratis, in monasterium Castrilocense reclusa est. Non defuere nobili ac juveni adhuc feminae tentationes, quæ a proposito eam retraherent, splendor generis, relictae opes, sæculi oblectamenta & illecebræ: sed hæc omnia, non secus ac fumus, præ amore Christi facile ex ejus oculis evanuerunt. Victis tentationibus, jam ad ferendum fructum magis idonea, dignior effecta est, quæ alias ad virtutem animaret. Hinc fama ejus resperfa, nobilioris generis feminae quædam sub ejus disciplinam concurrere cœperunt, & Christo Domino non arbitraria, sed *dedicata castitate* servire. Locus angustior visus est Aldegundi, quæ ad sororem suam identidem veniebat; & minor sanctimonialium numerus, quam optasset. Hortatur Waldetrudem, locum illum ut desereret, & ad suum Melbodiense monasterium se reciperet. At Waldetrudis paupertatis studiosior, quam avari divitiarum amatores esse solent; fororis petitioni acquiescere abnuat, permansitque in eo loco tenui & angusto, juvandis nihilo minus egenis, & captivis redimendis intenta. Verum processu temporis ita crevit monasterii frequentia, ut ex deserto loco insigne opidum factum sit, Montes-Hannoniæ vulgo appellatum; & ex tenui sanctimonialium parthenone nobile collegium sæcularium canonicarum, quæ non minus votis ac instituto, quam habitu differunt a sancta Waldetrude, ejusque sociabus.

Paullo post Waldetrudis secessum Aldegundis seu Aldegunda, fororis suæ hortatu, & multis visis ad relinquendum sæculum inducitur; atque Eudonis proci interpellationibus rejectis, e villa Curtifolra*, ubi mater viro orbata tum degebat, clam aufugit in locum tunc nemoribus constitum, Melbodium* seu Malbodium nomine, ad Sabim fluvium positum; ibique aliquamdiu delituit. Tum beatos Aubertum & Amandum in Altimontensi monasterio conveniens, ab iisdem benedictione sacerdotali consecrata, *consecratum pallium*, ut æqualis auctor, seu, ut loquitur Hucbaldus monachus, *sacra religionis velamen*, habitumque suscepit. Melbodium reversa, quidquid auri, gemmarum, ornamentorumque habebat, basilicis contulit, prædia ac possessiones locis sacris donavit; Melbodiense monasterium extruxit, dotavitque, atque a sancto Auberto episcopo in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ dedicari curavit, ubi *servos & ancillas Dei* congregavit, in his Madelbertam & Adeltrudem fororis suæ filias; ex quibus Adeltrudis materteræ suæ Aldegundi abbatissæ, Madelberta Adeltrudi successit. Præter ea locum apud Curtifolram, ubi parentes ejus sepulti fuerant, in melius reparavisse dicitur, ibidemque duodecim sanctimonialia ad serviendum Christo Domino constituisse: cetera egentibus distribuisse. Etsi vero monasticam in suis cœnobiis vitam agerent Waldetrudis & Aldegundis, altera alteram nihilo minus vicissim invisebat, ut de rebus ad divinum cultum pertinentibus simul colloquerentur. Quippe non una erant

ANN. CHR.
656.
a Frodeg. a.
54. & 90.* S. P. VAN-
dru.b V. lib. 13.
n. 59.L.
Aldegundis
Melbodiensis.
* Converse.
* Mauberge.

ANN. CHR.
657.
Ep. de vita
Cuthberti c. 7.

illi postmodum, data sibi optione, loco cedere, quam ritus suos mutare maluerant; locus ille Wilfrido cessit, quippe qui dignam loco doctrinam haberet ac vitam. Constructo monasterio, abbas ibidem ordinatus, non tantum regis, sed etiam Northumbrensiū populorum sibi gratiam conciliavit, dignusque habitus, cujus doctrinæ omnes obtemperarent. Eo in monasterio tres annos mansit Wilfridus, quo tempore ab Agilberto, Gevissorum episcopo, Gallo natione, rogatu Alchfridi presbyter ordinatus est. Ripum seu Hripum inter Urum fluvium ac limitem septemtrionalis & occidentalis ducatus Eboracensis, atque Skellum fluviolum situm erat: ubi Wilfridus post mortem sepultus est. Hæc omnia continenter retulimus, tametsi Aunemundi cædes non nisi sub finem anni sequentis videtur accidisse. In veteri martyrologio Anglicano, olim bibliothecæ Altaëmpensis Romæ, nunc Ottobonianæ, legitur vi. idus Januarii sancti Delfini episcopi. qua de re monitum volui lectorem, ne quid desit ad ulteriorem inquisitionem de vulgato apud Anglos Dalfino episcopo Lugdunensi, quem tamen non episcopum, sed episcopi Aunemundi fratrem esse haud quaquam dubitaverim.

LIV.
Calense monasterium condit
Balthildis.

Inter ea Balthildis regina Francorum de condendo Calensi monasterio cogitabat, ubi aliquando, adulto filio Chlothario, regni procuratione deposita, aulicorum tumultuum expers, reliquum vitæ in Dei obsequio exigeret. Id consilii episcopis ac proceribus aperit, postulatque, suo ut hac de re voto ac desiderio faveant. Non nisi ægre assensum ab omnibus, quippe qui optimam reginam incredibili amore ac veneratione prosequerentur. Erat autem Cala villa regia in agro Parisiaco, ad fluvium Matronam posita, ubi Chrothildis, Chlodovei Magni conjux, cœnobium sacrarum virginum, parvamque sub titulo sancti Georgii basilicam olim condiderat. Eversis vetustis ædificiis, Balthildis novum monasterium, idque amplissimum, excitari curavit, cum prægrandi basilica: cujus altare medium sub titulo sanctæ Crucis, dextrum in honorem sancti Georgii, sinistrum sancto Stephano protomartyri dedicandum curavit. Bertila cum aliquot sanctimonialibus ex Jotro monasterio evocata, & a Genesio episcopo, qui Aunemundo in sede Lugdunensi successerat, istuc perducta, atque ob pietatem pudicitiamque singularem, sicuti Teudlechildis Jotrensis abbatissa mandaverat, novo virginum collegio prima præfecta est. Eidem loco plurimæ & amplissimæ possessiones a Balthilde concessæ, quæ regio diplomate, sua, filiorumque suorum manu subscripto, anuloque regio signato cavit, ne quis umquam loci rector eas possessiones occuparet, minueretve, aut cuiquam beneficii nomine conferret.

L V.
Herefvita ibi
monacha, non
Hilda.

Floruit ibidem Herefvita, mater Adulfi regis orientalium Anglorum, regulariis subdita disciplinis; ejusque soror Hilda similiter optabat, relicta patria cum omnibus quæ habebat, in Galliam itidem accedere, atque in monasterio Calæ una cum sorore vitam ducere peregrinam. Quapropter sæculari deposito habitu, secessit in provinciam orientalium Anglorum, inde in Galliam transfretura. Verum annum totum in ea provincia detenta, frustrato trajiciendi proposito, ab Aidano episcopo in patriam revocatur; acceptoque loco unius familiæ ad septemtrionalem plagam Wiri fluminis, anno uno monasticam cum paucis sociabus vitam egit. Post hæc abbatissa facta est in Heortenensi monasterio, ac demum in Streaneshalensi, uti ex venerabili Beda * jam superius observavimus. Hunc Bedæ locum de Hilda hoc modo recte interpretatur Matthæus Westmonasteriensis; aliter Menardus nostræ & Harpsfeldius, qui Hildam in Galliam re vera trajecisse, & in Calensi monasterio annum unum exegisse volunt. quod de provincia orientalium Anglorum interpretandum erat. Matthæo subscribit Carolus Cointius; idemque ex Beda colligit, Herefvitam Calæ admissam fuisse, ante quam monasterium a Balthilde instauraretur. quippe Hildam istuc ad sororem accedere voluisse statim atque vestes sæculares monasticis mutavit. quod contigit anno sexcentesimo quadragesimo septimo, & quidem tricesimo-tertio ante ipsius obitum, quem anno ejusdem sæculi octogesimo accidisse constat, postquam triginta-tres annos, referente Beda, in monachica vita exegerat.

LVI.
Corbeienfe
monasterium
ab eadem re-
gna conditur.

Non minorem virorum, quam virginum curam egit Balthildis; nec satis ejus munificentissimæ pietati visum est Calense monasterium puellarum condidisse, nisi alterum etiam virorum & ipsa erigeret. Opportune ad hoc consilium accidit, ut Corbeia villa pagi Ambianensis ad Sumnam seu Suminam, cum adjacentibus prædiis,

ANN. CHR.
657.

quæ Guntlandus vir illustris a rege in beneficium quondam acceperat, post ejus obitum ad fisci ditionem revocaretur. Hac occasione usa Balthildis, eo in loco monasterium in honorem sancti Petri ædificare institit, sanctorum, eruditorumque virorum aliquando seminarium futurum; idque multis villis ac prædiis dotavit, partim ex ipso Guntlando, partim ex Frodino quodam, & ex fisco acceptis. Illic magnus grex monachorum ab ipso principio adunatus: cui præfectus est venerabilis vir Theodefridus, quem a Waldeberto Luxoviensi abbate, beati Eustasii successore, pia regina petierat. Exstant duo Chlotharii regis de hoc monasterio diplomata, ipsius primum, deinde Baldechildis reginæ manu subscripta: quorum altero villam Corbeiam cum adjacentiis suis, aliasque villas pagi, tum Ambianensis, tum Atrebatensis, confert monasterio, quod ipse & genitrix sua domna Baldechildis regina in honore sanctorum Petri & Pauli apostolorum & sancti Stephani protomartyris, super fluvium Somna, in loco qui dicitur Corbeia, quem Guntlandus quondam possederat, & ad fiscum pervenerat, ubi præest venerabilis abba Theodefridus, æterni Numinis intuitu ædificari præceperat: ut monachi sub sancta regula ibidem converfarentur. Altero immunitates ab omnibus teloneis concedit monachis, actibusque ejusdem monasterii, quod domna & genitrix sua Baldechildis suo opere construxisse dicitur: ut quotiescumque monachi vel actores eorum per varias provincie aut regni partes ad cappas comparandas, ceteraque monasterii opportunitates exercendas discurrerint, nihil penitus ex eis ab hominibus regis exigatur. Vidrehadus jussu obtulit. Datum sub die vicesima-tertia mensis Decembris, anno quinto regni ipsius Chlotharii, in villa Stirpiniaco, quæ est in pago Vilcassino.

Tres fuere ab initio Corbeienfis monasterii basilicæ: prima & præcipua sub titulo sanctorum Petri & Pauli: aliæ duæ sancto Johanni Evangelistæ, & sancto Stephano protomartyri sacratæ, præter oratoria tria, S. Johannis Baptistæ, S. Johannis Evangelistæ, & S. Martini, de quibus fit mentio in actis S. Adelhardi abbatis, & S. Anscharii episcopi Bremenfis. In antiquissimis ejus monasterii kalendariis dedicatio basilicæ S. Petri v. kalendas Augusti; S. Stephani tertio-decimo eadem kalendas; basilicæ vero sancti Johannis Evangelistæ iii. kalendas Februarii consignatur; immo & parœcialis ecclesiæ sancti Albini xi. kalendas Octobris, Corbeia monasterio dedicatio basilicæ domni Albini & Marcellini episcoporum. Corbeia nomen accepit a Corbeia seu Corbeo fluviolo, qui eo in loco in Somenam influit, nomenque ibidem amittens, adjuncto monasterio & opido illud communicat. Hinc Gerardus in libro de vita sancti Adalhardi situm loci valde salubrem & commodum laudat. Ex uno latere, inquit, Somna fluvius præterfluit, ex altero concurrrens Corbeia fluviolus vocabulum loco tribuit: sed ilico cadens in Somnam, ubi dat, ibi perdit. Porro hoc monasterium Chlotharius & Balthildis Bertefridi episcopi Ambianensis privilegio muniri curarunt, in quo, uti & in priori Chlotharii diplomate, monasterii constructio ambobus tribuitur; in posteriori vero soli Balthildi, cujus nimirum consilio & instinctu tam pium opus susceptum est: quod tamen perfici, ac villis fiscalibus dotari, nisi rege consentiente ac favente, non potuit.

Regebat per id tempus Sueffionensem ecclesiam Draufius seu Draufcio episcopus, successor Bettoleni, olim abbatis Cauciacensis, qui illam sedem per simoniam consecutus, deinde ductus pœnitentia, quam indigne sedem obtinuerat, sponte resignavit, & in suum Cauciacense monasterium denuo se recepit, ubi pristini dedicoris maculam condigne diluere sategit. Erat autem Cauciacum * villa regia super Axonam paullo supra confluentes in Ifaram, posita prope Compendium, villam itidem regiam, veteri palatio regum nostrorum insignem, uti & Cauciacum, ubi sancti Stephani monasterium olim exstabat, Meroveadum regum opus, tametsi primus ejus auctor ignoretur. Illic sepultus fuit Childebertus tertius, cognomento Justus. Nunc cella est seu prioratus Sueffionensis monasterii sancti Medardi, uti & Retondenfe, quod Draufius, Bettoleni in sede Sueffionensi successor, medio Sueffionas inter ac Compendium itinere, ad Axonam itidem ædificavit. Hunc locum Retondas* antiquitus appellatum vir sanctus pretio comparaverat a Bettoleno quondam abbate Cauciacensis monasterii, a quo locus iste pendebat. Ibi Draufius extructis ædificiis cœnobiticæ vitæ congruis exiguam monachorum congregationem, qui sub sancta vita norma degerent, collocavit, ut in ejus vita legitur. Idem etiam Leutrudi Ebroini uxori auctor fuit condendi apud Sueffionas parthenonis sanctæ Mariæ, de quo fufius in consequentibus acturi sumus.

LVII.
Bettolenus ex
episcopo abbas
Cauciaci.

* Choisy.

Draufius episcopus
Retondenfis monasterii auctor.
* Retonden.

ANN. CHR.

697.

LVIII.

Magnilocensis

Genesius an-

tistes & Can-

toënnensis.

* Mantien.

Eodem tempore Genesius Arvernorum antistes Magnilocense * monasterium in vico Tudurnensi ad Doram fluvium extruxit, ac sancto Sebastiano consecravit, præposito Evodio, primo ejus loci abbate. Condendi monasterii occasio nata est ex pulvere, quem presbyter quidam, Magnus nomine, a quo appellationem monasterio inditam ferunt, ex sancti Sebastiani mausoleo retulisse dicitur. Romam sanitatis assequendæ gratia profectus, cum ad catacumbas tertio ab urbe lapide ferventius orasset, voti compos effectus est ad sepulcrum sancti Sebastiani, cujus se meritis ac intercessione ex diutina febre sanandum fore speraverat. Tum collectum ex ejus tumulo pulverem in patriam referens, pervenit in quemdam locum, aquarum decursu, & nemorum amenitate jucundissimum: ubi, dum corpus reficit, sacculum sacro pulvere plenum ex arbore suspendit, nec ultra ramum arboris, ex quo penderat, contingere valuit. Mox rei fama circumquaque spargitur, ac villanos finitimos ad id spectaculum frequentes cogit. Miracula & virtutes succedunt: cæcis lumen, claudis gressus, denique omnigenis morbis sanitas redditur. Inter ea dominus fundi, in quo hæc gerebantur, his miraculis commotus, facta legaliter traditione locum sancto martyri contulit, jure perpetuo possidendum: ac primum ibidem *oratoria cella* construitur, crescente fidelium devotione demum conversa in monasterium, sancti Sebastiani nomine ac cultu celebratum. Ita hujus monasterii originem narrat Odilo monachus in libro de translatione sancti Sebastiani in sancti Medardi monasterium Sueffionense: quo in libello improbum factum refert duorum pseudomonachorum, qui falsas sancti Sebastiani reliquias Roma in Magnilocense monasterium attulerunt, quas pro veris a Romanis coemerant. Has cum sacro altari imposuissent, nutu divino turbo concitatus cum fragore horribili dejecit ac dissipavit. Præter hoc monasterium Genesius etiam cenobium virginum erexit in loco Cantoëno *, cujus meminit non semel Gregorius * Turonensis. idem nonnullis creditum ac Candidinense, quod Felix episcopus postmodum Præjecto abbati regendum commisit. Cantoënnense monasterium possidebant adhuc sæculo decimo sanctimonialia, quo tempore vetus auctor, qui catalogum ecclesiarum Claromontensium scripsit, mentionem facit de monasterio puellarum Cantoëno, ubi ecclesia sancti Petri & altare sancti Præjecti. In hanc ecclesiam induci sunt canonici regulares ex eunte sæculo duodecimo: quibus demum Carmelitæ excalceati succedere.

* Cantoëno.

* Greg. Tur.

lib. 1. c. 44.

* lib. 2. c. 21.

ANN. CHR.

698.

LIX.

S. Gertrudis

Nivialle obi-

tus.

Anno insequenti obitum sanctæ Gertrudis virginis & abbatissæ Nivialensis consignamus, siquidem contigit die dominica, & quidem xv. kalendas Aprilis, qui dies hoc anno in dominicam incidebat. Cum se morti proximam esse intelligeret, cum consilio servorum Dei & ancillarum, id est monachorum & sanctimonialium Nivialæ degentium, abbatissæ nomen ac dignitatem cum rerum exteriorum ac temporalium administratione in Wlfetrudem neptem suam, quæ tunc annum ætatis vicesimum agebat, a cunabulis sub ipsius oculis ac disciplina pietati ac litteris immutratam, transtulit, reservata sibi sola rerum spiritualium cura. Deinde se totam pietatis officiis, precibus, vigiliis, jejuniis, ac suis exhortandis impendit, ad extremum vitæ suæ diem interim, & ad caelestem patriam anhelans; nihilque solatii aut levaminis admittens, immo addens cilicinam vestem, quam occulte ad cutem gestabat. Instante obitu, vetuit, ne ullo vestimento læneo, vel lineo corpus suum involveretur, sed tantum cilicio ac panno vetere, quo idem cilicium tegeatur, apposito ad caput velo viliori, quod peregrina quadam sanctimonialis nuper sibi promunere direxerat. Tum per unum e fratribus seu monachis Ultanum abbatem monasterii Fossuensis de die obitus sui interrogat. Ille vero nuntio respondet: Hodie sextus-decimus kalendas Aprilis est dies: crastino autem die inter missarum sollempnia Christi virgo & ancilla Gertrudis de corpore est migratura. jussitque ut ne timeret, sed secura ac læta pergeret ad Christum, a beato Patricio & angelis Dei excipienda cum gloria. Hoc vaticinio lætior effecta, totam noctem cum sororibus in psalmis & orationibus pervigilem duxit. Die sequenti dominica ad horam sextam *sacratissimum Christi corporis & sanguinis viaticum* percepit: atque, ubi sacerdos dominicam secretam sententiam absolvit, actis Deo gratias, qui se ab omni carnis labe immunem servaverat, purissimam Creatori animam reddidit xv. kalendas Aprilis, tricesimo-tertio ætatis suæ anno. Mox suavissimus odor adsantes afflavit, in primis servum Dei fratrem Richinum, & anonymum illum monachum,

ANN. CHR.

698.

qui res ab ea gestas memoriæ prodidit. Funus ejus cum divinis laudibus curatum a sacerdotibus & ancillis Dei, corpusque sacrum cum honore condigno sepultum est in cisterna, quam olim sibi ipsa præparaverat. Ipsa exitus sui hora in eadem specie, eodemque habitu, quibus vivens prædita erat, apparuit Modestæ abbatissæ monasterii beatæ Mariæ, Trevirensis, an alterius loci, quæ in primis ipsi carissima fuerat; eidemque obitum suum significavit, quod visum Chlodulfo Mettensi episcopo postridie Modesta retulit. Lectus ejusdem Gertrudis, in basilicam sancti Pauli delatus, multis infirmis salubris exstitit. Qui librum de ejus vita & miraculis, postulante Dominica abbatissa, totaque ejus loci congregatione, scripsit monachus Nivialensis anonymus, gravis & æqualis, ipsis S. Benedicti verbis aliquando utitur, ut in capite secundo de miraculis, ubi agit de Modesta abbatissa, cui Gertrudis statim a morte apparuit, ait eas, quamquam sibi invicem conspectæ hæud fuerant, animo tamen atque intima cordis dilectione semper præsentis fuisse: *quia æqualem servitutis militiam bajularunt.* ut apud sanctum Benedictum in capite secundo regulæ, *æqualem servitutis militiam bajulamur.* Ad hæc anonymus Nivialensis officium divinum vocat *opus Dei*, qui loquendi modus sancto Benedicto familiaris est. Duos antiquissimi auctoris libellos tribus reddidit anonymus alter, clericus Nivialensis, multisque in locis interpolavit.

Eodem anno e vivis excessisse videtur Geremarus abbas Flaviacensis monasterii in pago Bellocacensi, postquam annos tres cum sex mensibus cenobium suum rexisset. Corpus ejus sepulturæ mandatatum est in basilica, quam ipse in honorem sanctissimæ Trinitatis, ac beatæ Mariæ virginis, ac sancti Johannis, sanctique Petri apostolorum principis extruxerat. Incertum quinam abbates locum illum rexerint usque ad Hastingum Nortmannorum ducem, a quibus Flaviacense monasterium cum altero, Insula dicto, eversum est, jacuitque ad sæculum undecimum, quo a Drogone episcopo instauratur, sancti Geremari nomine deinceps illustratum, cujus reliquiæ in majori sancti Petri ecclesia Bellocacensi jam dudum repositæ hæcenus aservantur.

Florebat tunc inter Francorum proceres Waningus seu Waringus, vir illustis ac locuples, quem sancti Wandregisili in extruendo Fontanellensi monasterio adjutorem superius diximus. Hic Calæcis a Chlothario rege præfectus, aliquando raptus in mentis excessum, beatorum gloriam & damnatorum supplicia conspexisse dicitur, simulque vitæ inducias in annos viginti (nam valida febre tum vexabatur) impetravisse meritis beatæ Eulaliæ virginis & martyris, quam singulari cultu venerabatur, mandato ab ea accepto, ut in valle Fiscamensi cenobium virginum ædificaret, illudque non ulli ex stirpe sua, sed Childemarchæ, inclytæ apud Burdegalam multarum virginum matri seu abbatissæ, regendum committeret. Forte ad illam aliquando divertit Sindardus Fontanellæ monachus, propter utilitates monasterii sui eo missus: cui notum fecit, se in somnis caelitus admonitam fuisse, pagum ut Rotomagensem adiret, conveniretque Wandregisilum abbatem, cujus monitis, tamquam caelestibus edictis, obsequeretur. Partit illa supernis oraculis, virumque sanctum, pro ut sibi mandatatum fuerat, convenit. Hanc Wandregisilus ad Waningum deduxit, qui visis itidem caelestibus parens, monasterium puellarum condere meditabatur in loco sibi, & ante eum Ansegiso duci, nuper designato. Hic locus Fiscamnum * erat in Calæcis * seu pago Calciacensi ad oceanum. Verum antequam ibi cenobium inchoaret Waningus, Chlotharium adiit, petiitque a principe, sibi ut monasterium eo in loco extruere liceret, quem Deus ostentis designaverat. Rex facile ac libenter annuit, donisque regis Waningum honoravit, qui mox domum reversus, opus celeriter perfecit, cujus basilicam Deo uni ac trino ab Audoëno, aliisque provinciæ Lugdunensis secundæ episcopis dedicari curavit. Rex ipse Chlotharius dedicationi adfuit, ac cenobium regalibus gazis ac prædiis dotavit. Illic congregatæ virgines amplius trecentæ, quibus Childemarcha, eximia sanctitatis virgo, præfecta est, totiusque cenobii administratio Audoëno & Wandregisilo commissa. Fiscamno præerat adhuc Childemarcha, cum Leodegarius Augustodiunensis antistes Waningo ibidem custodiendus jussu Ebroïni traditus fuit. In perantiquo kalendario Patriciacensi fit mentio xii. kalendas Julii *Childomarchæ virginis*, hæud dubie Fiscamensis abbatissæ.

His diebus Erembertus, Wandregisili discipulus, ex monacho Fontanellensi crea-

L X.

Item S. Ger-

remari.

L X I.

Waningus

condit Fiscam-

nense monaste-

rium.

* Fiscam.

* le pays de

Caux.

L X II.

Erembertus

ANNALES

448

ANN. CHR. 658. episcopus Tolosanus. * de Poissy. * le Pec.

tus est episcopus Tolosanus. Natus in vico pagi Pinciacenſis*, dicto Viliolicorte prope Alpicum* ad Sequanam, ſpretis ſæculi rebus monaſticum habitum induerat Fontanellæ, ibidemque ſub Wandregiſili diſciplina tantum in rebus ſpiritualibus progreſſum fecerat, ut Tolofani cleri ac populi electione, regiſque Chlotharii ac Balchildis reginæ matris jufſu, Tolofæ ordinatus ſit antiſtes. Omnium ſuffragiis epifcopi vita meritumque reſpondit. Forte aliquando in Viliolicorte apud Gamardum germanum ſuum, cui hæc poſſeſſio ex hereditate parentum obvenerat, verſabatur, cum incendium ibidem ſubortum reſtinxit, precibus ſuſis in ejuſdem loci baſilica, quæ in honorem ſancti Saturnini martyris atque pontificis Tolofani olim ab ipſo conſtructa fuerat. Verum ad amicam tandem ſolitudinem, abdicata dignitate, reverti conſtituit, ibidemque ſub Lamberto abbate, cum in ſancta converſatione conſenuiſſet, morbo ex defectu virium contracto tentatus, viatico ac ſigno crucis ſe munivit; & ad Chriſtum feliciter migravit pridie idus Maii, eo quo par erat honore ſepultus in inferiori parte baſilicæ ſancti Pauli apoſtoli; inde poſt aliquot annos a ſancto Baino abbate, tum epifcopo Teruanenſi, tranſlatus in abſidam prædictæ baſilicæ, ac demum in eccleſiam ſancti Petri, depoſitusque in oratorio ſancti Martini. Gamardus ejus germanus, Viliolicortis poſſeſſione Fontanellæ tradita, coma depoſita, ibidem cum filiis ſuis Namnaco & Zacchæo, monachus factus eſt.

Emmo Senonum pontifex monaſterio ſanctæ Columbæ ſuburbano privilegium conceſſit anno tertio Chlotharii regis, qui annus partim anno Chriſti ſexcentefimo quinquageſimo-octavo, partim inſequenti convenit: ſed quo præciſe menſe, ac die, incipiat, incertum. Emmonis hæc de re litteræ, nondum typis vulgatæ, hic exhibendæ ſunt.

Dilectiſſimo in Chriſti amore & honorabili fratri Agoni abbati, & omnium fratrum congregationi conſiſtentium in baſilica, ubi ſancta Columba & beatus Lupus pontifex ſub opidum Senonis civitate requieſcunt in corpore, cui ſuperna diſpenſatione præes, Emmo divino munere, ac ſi indignus, ſancta Senonæ eccleſia epifcopus. Dum te, diligende in Chriſto frater, tuoſque fratres tantus ardor celeſtis ſucceſſos habere videtur, ut ſecundum patrum regulam & evangeliſicam auctoritatem atque apoſtolicam traditionem vivere diſponatis, ita ut, juxta normam apoſtolicorum actuum, nullus ſibi monachus ullo umquam tempore peculiare in rebus maximis vel minimis appetat aut vindicet, nec ſuum proprium dicere præſumat, ſed ſint illis in cunctis omnia communia. Pro qua re petis ab extremitate noſtra, ut tibi privilegium in jam dicto monaſterio, manus noſtre ſubſcriptione, & fratrum conſacerdotumque noſtrorum roboratum, donemus. Quam petitionem ſanctitas tua, venerabilis frater, noverit libentiſſime velle me tibi præſtare: dum conſtet, nihil eccleſiaſtice præjudicare regula, quidquid domesticis, pro amore divino, impenditur fidei: quia monachi, ſub abbatis regimine regulariter viventes, ſemper fuerunt a conditionibus clericorum ſegregati ac liberi. Et ſi quis hoc maniſeſtius cognoſcere appetit, legat concilium Carthaginenſe ſub ſancta recordationis Bonifacio ejuſdem civitatis eccleſia pontifice, vel ejus conſacerdotibus celebratum; necnon & jam dicti pontificis ad ſenem Liberatum epiftoſas: & in brevi animadvertet, omnia ſemper monaſteria, in quibus regulariter vivitur, libera fuiſſe a conditionibus clericorum. Nam & præclarus doctor eccleſia Auguſtinus in libro de moribus clericorum probat, ſui juris monaſteria eſſe debere. Sed & in his provinciis plura alia regalia monaſteria, tam antiquiore tempore, quam nuper conſtructa, a pontificibus, in quorum territoriis condita ſunt, gratia religionis & caritatis privilegia acceperunt. In fine, necuncta numerando in longum protraham ſermonem, pauca & præcipua vel vicina ſufficiet memorare antiqua, Lirinienſium & Luxovienſium, vel ad baſilicam beati Marcelli Cavillono conſtructa, ſeu & monaſterium Reſbacenſium, de quo nos nonnulla proximior tempore a pontificibus confirmata legimus. Maneat ergo & hoc vobis, veſtriſque poſteris privilegium ob inſtitutionem monaſticam, ſive ob quadam impedimenta referanda, omni ſtabilitate firmiſſimum: ita ut tam monachi, quam omnia que præfati monaſterii ſunt, vel que altario offeruntur, in abbatis ejuſdem monaſterii poteſtate conſiſtant. Abba Deo & regula plena ſi devotione ſubjectus: monachi vero poſt Deum abbati ſuo propter Deum vera humilitate ſubjaceant. Ille cogitet pro ſe illiſque Deo ſe rationem redditurum: iſti credant de ſubjectione ſua a Chriſto recepturos mercedem. Abbas numquam niſi de eadem congregatione vel regula, cum alius præſentem vitam fuerit, inſtituatur. Ille ſane inſtituatur, quem omnis ejuſdem monaſterii congregatio

congregatio bene regulam ſcientem uno animo elegerit. Quod ſi de eadem congregatione talis non fuerit inventus, qui fratrum curam ſuſcipiat; de alio monaſterio, eandem, quam illi tenent, regulam tenente, licentiam habeant expetendi abbatem ipſi monachi. Quamvis enim in jure poſſeſſionis noſtræ non ſit idem monaſterium, noſtre tamen auctoritatis eſt & canonica diſpenſationis, una cum regali conſenſu id ordinandi, & hujusmodi privilegia monaſteriiſ conſtituendi: quamvis monachi, privilegiis epifcoporum undique muniti, ſoli Deo ſamulari, & ſub quiete ac tranquillitate in ſuo cenobio valeant converſari. Et illud huic privilegio placuit adnecti, ut ſi quis, quod nec futurum eſſe credo, ſi ullus pontificum, ſuperſtitumque noſtrorum, ea, qua ſuperius ſunt decreta, vel comprehenſa, non valere, aut quantumcumque violare voluerit, ſeveriſſimum omnipotentis Dei judicium incurrat, & lepra Naaman, quam Giezi cauſa cupiditatis promeruit, ſuper ipſum deſcendat, ac cum Juda vindicta obnoxietur perpetua: & inſuper tam præſentis, quam futura eccleſia communionem privetur, & ſub anathemate in æternum maneat condemnatus: ut privilegium pro pace vel tranquillitate, vel deſenſione ſervorum Dei, tam pro præſenti, quam pro futuro tempore, pleniffima devotione factum, quod circa monaſterium a religioſo fratre noſtro ante fato Agone abbate inſtruetum volo manere firmiſſimum, & manus mea ſubſcriptione roboratum, ac fratribus & conſacerdotibus meis, id eſt dominis epifcopis, ſubſcriptionibus trado roborandum. † Emmo epifcopus ſubſcripſi. † Johannes epifcopus peccator hoc privilegium ſubſ. † Anemundus peccator conſentiens ſubſ. † In Chriſti nomine Chaondius epifcopus Viennienſis eccleſia ſervulus conſentiens ſubſ. † Vulfoleudus peccator ſubſ. † Audoenus peccator hoc privilegium conſentiens ſubſ. † Chrodovertus peccator hoc privilegium conſentiens ſubſ. † In Chriſti nomine Gauciobertus peccator Carnotina urbis epifcopus hoc privilegium conſentiens ſubſ. † Carlefredus peccator hoc privilegium conſentiens ſubſ. † Canderis* Lugdunenſis eccleſia epifcopus conſentiens ſubſ. † Bertoaldus, ac ſi peccator, Tricafienſis epifcopus hoc privilegium conſentiens ſubſ. † Bertarius ac ſi peccator, epifcopus eccleſia Santonica, hoc privilegium conſentiens ſubſ. † In Chriſti nomine Berecharius, ac ſi peccator, epifcopus hoc privilegium conſentiens ſubſ. † Burgundofarus in Chriſti nomine, ac ſi peccator, epifcopus hoc privilegium ſubſ. † In Chriſti nomine Eligius epifcopus ſubſ. † In Chriſti nomine ego Adeburtus, ac ſi peccator, epifcopus hoc privilegium ſubſ. † Leodebaudus peccator, Nebarneſium epifcopus, hoc privilegium ſubſ. † Amlecharius in Chriſti nomine, ac ſi peccator, epifcopus hoc privilegium conſentiens ſubſ. † Bertefredus Ambianis urbis epifcopus conſentiens ſubſ. † Drucfredus in Chriſti nomine hoc privilegium conſentiens ſubſ. † Hinccho Lexogium urbis epifcopus ſubſ. † In Chriſti nomine... ac ſi peccator, epifcopus hoc privilegium ſubſ. † In Chriſti nomine Conceſſus epifcopus Dorreti* conſentiens ſubſ. † Deocarus Antipolitana eccleſia epifcopus conſentiens ſubſ. † In Chriſti nomine Chariochaudus*, ac ſi peccator, epifcopus hoc privilegium conſentiens ſubſ. † In Chriſti nomine Ragnobertus, ac ſi indignus, Auguſtudunenſis eccleſia epifcopus conſentiens ſubſ. † Boſo in Dei nomine obrulit & ſubſcripſi. Datum ſub die ſeptimo kalendas Septembris, anno tertio regnante Domno Chlothario glorioſo rege.*

In præmiſſis litteris illud in primis obſervatione dignum, quod Emmo ait ſui juris non eſſe ſanctæ Columbæ monaſterium; nec niſi cum regali conſenſu ordinari ab ſe poſſe. quod monaſterii in fiſco regio, vel ab ipſis regibus exſtructis pro more illorum temporum competeſcit, uti jam obſervavimus, patebitque ex dicendis inferius. Subſcriptiones, etſi multis in locis vitioſæ; non tamen omittendæ viſæ ſunt. Ex viginti-ſex, qui ſubſcribunt, epifcopis Johannes eſt Arelatenſis epifcopus, Anemundus Lugdunenſis, qui proinde adhuc in vivis erat. Chaondius Viennienſis, corruptum eſt nomen, ubi Eoladius legendum, ut in Emmonis privilegio pro monaſterio ſancti Petri; Wlfoleudus eſt Bituricenſis; Chrodovertus, ſeu Chrodovertus Parisienſis; Carlefredus fedis incognitæ; Canderis mendofe, forte Laudunenſis, qui tum præciſe Lugdunenſis dicebatur. Berecharius Cenomannenſis erat epifcopus, Burgundofarus Meldenſis; Eligius Noviomagenſis, ut tum loquebantur, ſive Noviomagenſis, qui adhuc in vivis ſupererat vii. kalendas Septembris hujus anni. Adeburtus is eſt Adeburtus, ſeu Autbertus Cameracenſis; Leodebaudus Nebarneſium, corrupte, forte pro Nebarneſium ſeu Nevernienſium. Amlecharius eſt Sagienſis; Drucfredus, corruptum itidem videtur nomen, cujus fedes incerta. Hinccho Lexovienſis, cujus nomen corrigendum ex hoc loco in edito privilegio Emmonis pro monaſterio ſancti Petri, ex quo viciffim emendanda hic ſubſcriptio Con-

LXIII. Emmonis privilegium pro monaſterio Columbæ.

ANN. CHR.
658.

cessi episcopi Dorreti, qui rectius in illo privilegio dicitur *episcopus Ebrocini* seu Ebroicensis. De Chariochaudi corrupto nomine ac sede nihil succurrit. Porro hoc Emmonis privilegium pro cœnobio sanctæ Columbæ Ragnacharius abbas suo tempore ab episcopis confirmari & subscribi curavit anno primo Childeberti regis, ut suo loco videbimus.

LXIV.
Aliud episcopi
pro monasterio
S. Petri.

Aliud paullo post privilegium idem Emmo Senonensis antistes largitus est suburbano item monasterio S. Petri, inscriptum Chrodoberto, Faroni, Bertoaldo, Audoëno, Gauzberto, & Eligio. Chrodobertus episcopus erat Parisiensis, Faro Meldensis; pro Audoëno forte legendum Audoni, qui Audo tum episcopus erat Aurelianensis, Gauzbertus seu Gauziobertus Carnutensis. Si Eligius, qui recensetur quinto loco, episcopus est Noviomagensis, hoc privilegium datum est paullo ante ejus obitum, qui kalendis Decembris accidit; ideoque subscriptum a Mummolipo ejus successore.

a *Acta Sac.*
3. 10. 2. p.
613.

In hoc privilegio, alias a nobis a edito, Aghilenus abbas monasterii sancti Petri, quod domna Theodechildis regina construxisse dicitur, episcopis supplicat cum fratribus suis, ut sub regula sancti Benedicti & modo Luxoviensis monasterii consisteret sibi liceat; utpote cum id generis privilegium approbet synodus Carthagenensis, aliaque Galliarum monasteria eadem libertate gaudeant. Petitioni annuunt pontifices, ita ut quidquid eidem monasterio in agris, mancipiis, ministerio seu sacra supellectile, sacris voluminibus, vel quibuscumque speciebus collatum fuerit, nullus pontificum seu clericorum, immo nec regalis potestas usurpare, aut minuere præsumat. Altare vero & tabulæ altaris ab episcopo Senonensi benedicantur, & ab eodem sacrum christina quotannis accipiantur; atque abbate mortuo successor ejus, a fratribus canonicè electus, ab ipso episcopo ordinetur. Quod si monachi a religione seu disciplina regulari deflexerint, secundum regulam domni Benedicti & sancti Columbanii ab ipsorum abbate; aut, si abbas ipse neglexerit, ab aliis abbatibus, qui regulariter vivant, corrigatur. Actum Mausolaco curte dominica, anno tertio regni domni Chlotharii regis. Subscribunt post Emmonem plerique haud designato sedis nomine, Johannes Arelatenensis, Unemundus Lugdunensis, Eodaldus Viennensis, metropolitani; & post eos episcopi Bertaldus Trecentis, Leoboldus Lingonensis, Amicarius seu Amlecharius Sagiensis, Gauziobertus Carnutensis, Hughierius, forsitan Constantiensis, Chrodobertus Parisiensis, Burgundofarus Meldensis, Maurinus Bellovacensis, Bertefridus Ambianensis, Higgo Lexogius seu Lexoviensis, Bercarius Cenomannorum, Concessus Ebrocini seu Ebroicensis, Mummolenus Noviomagensis, Lupus Cabilonensis, Deocarus Antipolitanus, Gyroindus Arvernensis, Drausio Sueffionensis, Audebertus Cameracensis, Ragnobertus Bajocensis. Præter hos Hecherius, Rigwaldus, Gaudemundus, incertarum sedium episcopi. Omnes viginti-quinque. Hæ subscriptiones fiebant ab episcopis, vel in synodo congregatis, vel in sua ecclesia residentibus, cum eis privilegium subscribendum offerebatur. Hujus posterioris privilegii meminit. Clarius b monachus in chronico monasterii sancti Petri, Vivi appellati: ubi ait, sanctum Emmonem Senonum archiepiscopum, una cum comprovincialibus episcopis, privilegium libertatis monachis sancti Petri synodaliter fecisse temporibus Chlotharii regis, & Baltechildis matris ejus: quo in conventu scribit interfuisse antistites gloriosos, sanctum Audoënum archiepiscopum Rotomagensem, S. Faronem episcopum Meldensem, S. Eligium Noviomensem, & S. Amandum Trajectensem, cum aliis triginta episcopis. Ex quo intelligitur, diminutum fuisse in recentioribus privilegii exemplaribus episcoporum numerum, cum in illis S. Amandus cum aliquot aliis, maxime comprovincialibus, inter subscribentes desideretur.

b *Spicil.* 10.
2. p. 706.

LXV.

Tuffiaci mo-
nasterii origo.* *Tuffiæ.*c *Annal. Chr.*

10. 3. p. 178.

d *ibid.* p.

198.

* *l'Évêque.*

Utrique mox dicto privilegio subscripsit Berarius Cenomannorum episcopus cujus tempore Tuffiacense * monasterium in ejus parochia conditum est. Ejus monasterii auctor fuit pia c quædam matrona, Lopa seu Loppa nomine, *relictæ* d *Egigni*, quæ in villa sua Tuffiaco, super fluvium Idonææ * sita, sacras virgines ad centum congregavit, eisque prædictam villam cum omnibus rebus ac possessionibus suis tradidit per instrumenta chartarum, quibus multi episcopi, abbates, comites, & nobiles viri coram Chlodoveo rege subscripsisse memorantur. Basilica monasterii a Berario sacrata est in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, in qua multas subinde virtutes factas esse tradunt. Absoluta basilica, prædicta Lopa, opitulante Berario, reliqua cœnobii ædificia cum claustris ædificavit, eaque sub initia regni Chlotarii perfecit: ubi sanctimonialia *juxta regulam sancti Benedicti* instituerunt ad normam par-

ANN. CHR.
658.

thenonis sanctæ Mariæ, inter fluvium Sartam & muros Cenomannicæ urbis constructi, & sanctæ Scholasticæ reliquiis Casino nuper allatis nobilitati, ubi domna Ada, alio nomine Aldrechildis, ejusdem Berarii carne propinqua, numerofo agmini sacrarum virginum, sub regula sancti Benedicti viventium, abbatissa tunc præfuisse dicitur. quod in subsequenibus expendemus. Ex illo parthenone monachas bene moratas & institutas in novum Tuffiacense monasterium deduxit Berarius, qui quædam villas & possessiones eidem loco largitus est, tum ad sanctimonialium victum & vestitum, tum ad ornatum ecclesiæ, & ad hospites ac peregrinos excipiendos. Præter centenarium numerum sanctimonialium, idem ad portam monasterii sacerdotes ac *servos Dei* cum eorum famulis instituit: ut eorum adminiculis ancillis Dei & agentibus necessaria suppeditarentur. Perstat etiam nunc hoc monasterium, quod jam dudum virorum est, modo prioratus conventualis abbatie sancti Vincentii sub congregatione sancti Mauri.

Postero anno, qui fuit ejus sæculi annus quinquagesimus-nonus, Jonas abbas Cabilonem jussu Chlotharii regis & matris ejus Balthildis proficiscens, in Reomaënsi monasterio hospitatus, rogatu Hunnæ abbatis & fratrum ejus loci aliquot ibidem diebus substitit, ac libellum de vita sancti Johannis Reomaënsis abbatis primi recognovit, adjecto brevi de ejus miraculis dialogo, interlocutore Læto diacono ac monacho, ad imitationem Severi Sulpicii, qui similem dialogum de sancti Martini virtutibus edidit. Quæ de Jona diximus, probat ejus præfatiuncula, vitæ S. Johannis præfixa in codice Fossateni perverusto, in hunc modum. *Anno centesimo post expletionem numeri sancti Victorii episcopi, cyclum recapitulantem, anno tertio domni Chlotharii regis indolis, ex jussu ipsius principis, vel genitricis sua domna Balthilde regina, cum ad urbem Cabilonensem noni mensis secunda hebdomada Jonas abbas per monasterium sancti Johannis, quod vocatur Reomaens, præteriens, paucis diebus inibi pro labore itineris quievisset, victus precibus domni Hunnana, fratrumque ipsius cœnubii, ut qua per discipulos memorati confessoris Christi vel posteros eorum veraciter comperta erant, de actuali vita ac spiritali conversatione conscriberet, articulum scribendi ita convertit.* Hactenus Jonæ præfatiuncula ex codice Fossateni, a nobis alias a relata cum suis navis, quos ex aliis codicibus hic emendavimus. In aliis codicibus deest primus versus de cyclo Victorii, qui maximi momenti est ad definiendum annum obitus Chlodovei junioris ex anno regni Chlotharii ejus filii tertio, quem Jonas componit cum anno centesimo secunda periodi cycli Victorii Aquitani. Constat hic cyclus annis quingentis triginta duobus, ab anno Christi domini vicesimo-octavo inchoatis, quem annum Victorius Christi passione & consulatu Geminorum præditum existimavit. Quare ut prima ejus cycli periodus ad vulgares Christi annos reducatur, prædictæ summæ annorum quingentorum triginta duorum addendi sunt anni viginti septem, qui cum illa summa annos quingentos undecim decem efficiunt, ex quibus constat prima periodus cycli Victoriani. Annus itaque centesimus *recapitulantis* seu secundæ periodi coincidit cum anno sexcentesimo quinquagesimo nono. Is annus tertius est Chlotharii regis, teste Jona: ex quo intelligitur, Chlodoveum, Chlotharii patrem ac decessorem, anno sexcentesimo quinquagesimo-sexto decessisse. Jonas abbas, superioris præfatiunculæ & libellorum subsequenitum scriptor, non alius videtur quam Jonas Bobiensis monachus; idque probant nonnulli alii, excepto Fossateni, codices, in quibus *Jonas abbas disciplinis beati Columbanii eruditus* legitur. Cujus rei causa Cabilonem a Chlothario & Balthilde missus sit, nobis incomperitum: forte ut de Aunemundi Lugdunensis episcopi cæde prope illam urbem recens patrata, inquireret, corpusque ejus cum debita pompa deferendum, & in puellari sancti Petri monasterio sepeliendum curaret. Hunnana seu Hunna Reomaënsis abbas, cujus rogatu Jonas librum de vita sancti Johannis auxit, septimus loci rector erat a sancto Johanne: cujus successores fuere sanctus Silvester, Mummolus, Leopardinus, Sicarius, Bobo, & post eos Hunna: cujus tempore Sigoaldus Lingonum episcopus Reomaënsibus privilegium de consecratione abbatis, de fraterna dilectione, de caritativa fratrum castigatione & emendatione, aliisque rebus concessit: quod Guillencus antistes sæculo duodecimo confirmavit. Hunnam ex cœnobio Luxovio educatum fuisse, ac Luxoviensem normam Reomaënsibus tradidisse Petrus Roverius scribit in historia Reomaënsi.

ANN. CHR.
659.

LXVI.

Jonas acta S.
Johannis Reo-
maënsis scri-
bit.a *Annal. Chr.*
10. 3. p. 114.
615.Reomaenses
abbates.

ANN. CHR.

659.
LXVII.
S. Eligii obitus
& sepultura.a 7. lib. 12.
num. 25.

Interea temporis Eligius, sanctissimus Noviomagensis antistes, post redemptos captivos pæne innumerabiles, post collectos monachorum, sacrarumque virginum multos greges, post incredibilem pecuniæ summam egenis distributam, annos natus amplius septuaginta, levissima febre correptus, vicinæ mortis præsciis, familiaribus ac ministris suis pacem & caritatem commendavit. tum Balderedum, Tornacensis monasterii a sancti Martini abbatem, monuit, ut ne Tornacum amplius reverteretur, sed cum fratribus suis, cœnobii sancti Lupi monachis, Noviomagi in posterum degeret. Si secus faceret, sibi pro certo constare, eum non amplius vivum inde reverfurum. quod ille post sancti viri obitum expertus est, nam viri Dei vaticinio insuper habito, reversus Tornacum, a turba irruente cæsus, confossusque est. Morbo perseverante & incrementè, Eligius pridie kalendas Decembris suos denuo hortatur, Jesum ut semper ament ac suspirent, ejusque præcepta suis alte animis insigant; incertum mortalis vitæ ac conditionis statum jugiter ob oculos habeant; & Dei tremendum judicium formident. His dictis, *vernaculos* seu servos suos convocari jussit, eisque monasteria præcipua in reliquum vitæ ad manendum assignavit. Ad hæc omnes in lacrymas & gemitus effusos solatur; obtestaturque, ut *de monasteriis*, quæ Christo auspice edificaverat, magnam sollicitudinem gererent. Sub vesperam, in genua procubuit, ut oves sibi creditas summo Pastori commendaret, obnixè precatus, ut Deus dignum ecclesiæ suæ pastorem provideret. Denique hora prima noctis sancta illa anima, sarcina carnis abjecta, ad suum læta revolavit auctorem.

Hoc nuntio accepto, Balthildis reginæ cum multo comitatu propere adfuit, sacrumque corpus ad monasterium suum Calam deferri tentavit, ob idque triduanum jejunium indixit. Cum vero Noviomagenses contra magnopere reclamarent, nec feretrum reginæ, & qui ei favebant, movere valuissent; ipsa demum sinente, magna pompa corpus a Noviomagensibus effertur, reginæ cum universo comitatu pedibus prosequente, atque ab episcopis in suburbano sancti Lupi monasterio, ad latus altaris tumulo componitur. Illic *rachinam caprinam* feretro suppositam cum Uffo quidam diaconus, Suevus natione, subripuisset; Sparvus abbas sancti Lupi basilicæ, viso admonitus a viro sancto, recuperavit. Hunc puto Sparvum esse, qui sanctus appellatur in vetustis litanis, psalterio Germanensis nostræ bibliothecæ adjunctis. Idem Eligius tricesimo post obitum die, cuidam cellano seu incluso, homini Dei simplici & recto, Dulciolenò presbytero, non longe ab urbe Parisiaca, forsan in sancti Dionysii cœnobio manenti, quem Eligius vivens frequenter visitare consueverat, in specie apparuit, vasque vinarium sua benedictione replevit. Balthildi etiam reginæ conspectus est non semel, eique persuasit ut auri, gemmarumque ornamenta abjiceret. quæ omnia, præter brachilia aurea, deposuit piissima reginæ, & super ejus tumulum *repam* seu umbellam, (tumbam^b alibi appellat Audoenus) ex auro & argento fabricari curavit. Hanc diebus quadragesimæ^c propter fulgorem auri vel nitorem gemmarum velamine linteo vel holoserico operiri mos erat. Sindonem Audoenus paullo post vocat, non aliter forte interpretandus, ubi loquitur^d *de simbriis chrisimalis*, quibus tegebantur reliquiæ.

b *Audoen.*
lib. 2. c. 6.
c *Ibid.* c. 40.d *ib.* c. 71.LXVIII.
Mummolinus
ejus successor.

In Eligii locum successit in sedè Noviomagensi Mummolinus abbas veteris monasterii Sithiensis, sancti Bertini socius & collega cum Ebertramno monacho, qui sancti Quintini basilicæ, tunc temporis monachorum, apud Augustam Viromanditorum abbas eodem ferè tempore a Mummolino præfectus fuit. Mummolinus, in sanctum decessorem suum paullo iniquior, ex pœnis sibi inflatis eum revereri didicit. Forte reus quidam catenis constrictus ad supplicium ducebatur. Is ex manibus se tenentium elapsus, ad tumulum sancti Eligii confugit, & disrupta semel & iterum divinitus catena, liber evasit. Sub hæc ad sancti Eligii basilicam accessit episcopus, & de narrato sibi miraculo visus est ad horam dubitasse. Tum basilica egressus, equum mansuetissimum, quo illuc advectus fuerat, conscendit; moxque equo excussus, adeoque gravissimè vulneratus, culpam vel sero agnovit. Idem ejusdem basilicæ abbati equum, a sancto Eligio ei concessum, sibi vindicavit; sed eidem postea inutilem factum restituere coactus est.

Jurandi mos
ad tumulum
S. Eligii.

Per hos dies furtum quoddam in agro Noviomagensi factum est. Auctor hujus sceleris insimulatur adolescens quidam, qui culpam in patrem suum sibi invisum rejecit. Ambo ad judicium sistuntur, qui mos illorum temporum erat, coram epif-

ANN. CHR.

659.

copo & comite. Cum altercatio diu procederet, nec furti auctorem discernere judices possent; sacramento ad S. Eligii tumulum rem finiri decernunt. Sacramento prolato, filius mox a dæmone arreptus, in terram dejectus, se seque discerpens volutabatur: sed postea, orante cum aliis patre, meritis sancti confessoris restitutus sanitati est. Gravius animadversum in hominem alium, qui agrum in Calvo-monte, ad basilicam sancti Eligii pertinentem, occupaverat, obsistente Sparvo abbate. Causa perlata ad palatium, a principe judicium emanavit, ut res jurejurando *secundum Francorum legem*, diversis utrimque juratoribus adhibitis, finiretur. Abbas rogavit, ut ille *singularis* sacramentum diceret. Ita regis optimatibus placuit. Ventum est ad sancti Eligii basilicam, & ad locum sepulcri. Tunc homo scelestus leve reputans perjurium præ agri possessione, manum super sanctum loculum juraturus levat: at in medio fere sacramenti verbo contremiscens, resupinus in terram corruit; & mox divaricatis dentibus, oculisque reverberatis, dicto, ut Sparvus terram suam reciperet, divinitus percussus interiit.

Quo ritu fierent ejusmodi juramenta ad reliquiis sanctorum, docent nos in primis veteres leges Francorum, Alemannorum, Bajoariorum, Saxonum, & aliorum. Primo jejuni esse debebant juratores seu conjuratores. Si plures erant *conjuratores* five *electi* manus suas super capsam ponebant, ut lex Alemannica^a docet; at ille solus, cujus causa jurabatur, verba sacramenti proferebat, & manu sua aliorum manibus superposita, rem affirmabat vel negabat, ut *sic illum Deus adjuvet, vel illa reliquia*. Unus aliquando, plures passim pro causæ qualitate, quandoque ad trecentos, conjuratores sacramentum faciebant. Si unus, *sua*, vel *unica manu*, sacramentum facere dicebatur: alias *secunda, tertia, decima, quinquagesima, centesima, trecentesima manu* pro numero conjuratorum. Non raro conjuratores ad complures sanctorum reliquias, & quidem in diversis locis, vel in diversis altaribus juramenta præstabant. Sic Tassilo, teste Eginhardo, fidelitatem regi Pippino & filiis ejus promisit primo super corpus sancti Dionysii, tum super corpus sancti Martini, denique super corpus sancti Germani. Porro unusquisque *in manu* personarum sui sexus & ordinis jurabat: viri *in manu* virorum, mulieres *in manu* mulierum; sacerdotes & ministri sacri, *in manu* quorundam sui ordinis. Perseverabat hic ritus adhuc sæculo quarto-decimo, ut discimus ex quadam charta Caroli ducis Normanniæ, data anno M CCC LVII. in qua reo presbytero probatio canonica indicta legitur *cum quinta manu presbyterorum sui ordinis*. Præclarus est hæc de re locus apud Hildebertum^b archiepiscopum Turonensem, apud quem cum decanus illius ecclesiæ mutilationis Nicolai canonici fuisset accusatus, nullum vero testem Nicolaus potuisset proferre; judicatum est; decanum, si non pro Nicolao, pro ecclesia tamen, quæ eum habebat suspectum, debere purgari; atque *in septima manu ordinis sui* suam jurejurando declarare innocentiam, quod & factum est. Et quidem ipse decanus, *adjunctis sibi sex venerabilibus viris, jurejurando suam declaravit innocentiam; cum quibus ipse septimus juravit*, ut idem Hildebertus scribit. Sed de his satis superque pro loco. Plura qui volet, consulat Glossarium Cangianum.

LXIX.
Jurandi ritus
super reliquiis
sanctorum.
a Lex Ale-
mann. tit. 6.
§ 7.b *Hildeb. ep.*
67.c *Id. ep.* 88.

ANN. CHR.
660.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER QUINTUS-DECIMUS.

*Ab anno Christi 660. ad annum 669.*I.
Bertinus no-
vum Sithienſe
monaſterium
regit.

MUMMOLINO in ſedem Noviomagenſem eveſto, Bertinus relicto veteri monaſterio, novo exſtruendo ſeu perficiendo, quod a Mummolino inceptum fuerat, Sithienſi monaſterio cogitationes ſuas omnes, operamque impendit. Cauſam mutandi Veteris-monaſterii hanc fuiſſe tradunt, quod locus anguſtior eſſet, quam ut capiendæ numeroſæ monachorum congregationi ſufficeret. Hinc ampliorem ac commodiorem locum perquiſituri Mummolinus & Bertinus, navicula abſque remige conſenſa, paluſoſa circumquaque loca perluiſſe, & in portu, ubi nunc ſancti Bertini nobiliſſimum monaſterium cernitur, ad Agnionem * fluvium ſubſtituiſſe dicuntur; tumque Bertinum hunc locum in ſedem ac requiem ſibi perpetuam elegiſſe. Inchoato novo monaſterio, Mummolinus in ſancti Eligii cathedram Noviomagenſem promotus eſt, poſtquam annis quatuordecim Vetus-monaſterium rexiiſſet; novique monaſterii Sithienſis fabrica & regimen Bertino ceſſit. Hunc eam ob cauſam nonnulli primum Sithienſis monaſterii abbatem agnoſcunt, expuncto Mummolino, qui non novi, ſed Veteris-monaſterii abbas fuit. Thomas Cantuarienſis pontifex ſanctiſſimus, cum patrium ſolum ob Henrici regis iras vertere coactus eſſet, tranſmiſſo oceano appulit ad Vetus-monaſterium, *eremitorium quondam glorioſi confessoris Bertini*, ibique per tres dies latuit; quarto die ſuſceptus in monaſterio Sithienſi, quod altero tantum milliari diſtat a Veteri-monaſterio, jam pridem redacto in vicum, ſancti Mummolini nomine inſignem. Novi monaſterii baſilica in honorem ſancti Petri conſecrata, tantus brevi monachorum numerus ibidem accevit, ut Bertino abbate centum quinquaginta illic coadunati referantur, quos ſub diſtricto ſanctæ regulæ jugo vir ſanctus moderabatur. Creſcente monachorum numero & religione, crevit & poſſeſſionum copia. In primis vir quidam prædives ac pius proximum Worimholtum Sithienſibus conceſſit: quo in loco ſancti Martini oratorium erectum eſt cum exiguo fratrum conventu, quem ſanctus Winnocus principio illuſtravit. Nunc parochialis eſt ſancti Martini eccleſia in inſula. Inter duas illas ſancti Petri & ſancti Martini baſilicas Johannes Iperius tradit interceſſiſſe hoſpitale pauperum ſeu domum-eleemoſynæ, & viam utrimque ad comneandum ex uno loco in alium. Ad hæc inter duas portas monaſterii juxta eccleſiam S. Martini commanebant, ait idem auctor, moniales, quæ dicebantur converſæ, ſub habitu

* An.

religionis, non tamen ſub poſſeſſione regulari, pauperibus in hoſpitali ſervientes, veſtes ſacras & ornamenta eccleſiæ reſcientes, quæ etiam monachorum matres, ſores & propinquas, quibus monaſterium ingredi non licebat, excipiebant.

Perfectis omnibus, quæ ad fratrum habitationem neceſſaria videbantur, Audomarus epiſcopus in vicino colle baſilicam exſtrui curavit cum adjuncto cœmeterio, in quo ſuum ipſius, fratrumque corpora ſepeliri voluit, immunitate Sithienſibus monachis conceſſa. Exſtant ejus argumenti litteræ ipſius Audomari, datæ anno ſexto Chlotharii regis: in quibus ait, ſe communi cum ipſis monachis opere baſilicam ædificari in honorem ſanctæ Mariæ genitricis domini noſtri Jeſu-Chriſti, ubi corpus ſuum poſt obitum condi deberet inter corpora monachorum, qui eo ex diverſis locis & gentibus ad Deo ſerviendum ſub religioſo habitu convenerant. Hanc vero baſilicam ſe committere patrocinio Bertini abbatis cum ipſo monaſterio Sithienſi ſub integra libertate & immunitate a poteſtate epiſcopali, quale privilegium antiquis & novis monaſteriis conceſſum fuerat: ita ut quidquid prædictæ baſilicæ monachi, ſub libertate evangelica regulariter viventes, regio munere, ſeu a quibuſvis chriſtianiſ, in agris, mancipiis, auro argenteo ſacriſque voluminibus, vel quibuſcumque ſpeciebus, quæ ad ornamentum divini cultus vel ad opus monachorum pertinent, quocumque tempore accepiſſent, vel quidquid ad altare fuiſſet oblatum; nullus pontifex aut clericus in poſterum ſibi vindicare auſit, aut ad civitatem Taruennam transferre; nec convivia in agris monachorum exigere, niſi a Sithienſi abbate fuerit invitatus; ut ſic quieti ſub regula ſanctæ monachi ibidem vivere ac conſiſtere poſſint, eoſque pro ſtatu eccleſiæ & ſalute regis, regniſque ſtabilitate Deum attentius precari delectet. Actum in ipſa baſilica ſanctæ Mariæ ſub die decima-octava Maii, anno ſexto regni domni Chlotharii regis. Hæc dictavit Audomarus *abocellis* ſeu oculis orbatus, atque alio manum ipſius dirigente ſubſcripſit; & poſt eum Mummolinus Noviomagenſis, Audebertus Cameracenſis, Drauſio Sueſſionenſis, Berterfridus Ambianenſis, & Amlacarius Sagienſis epiſcopi, cum Abele abbate incerti loci. His acceſſerunt proceſſu temporis alii Taruennenſis eccleſiæ antiſtites, Gravangerus ſeu Ravengerus, & Bagnus ſeu Bainus; qui pro more illorum temporum idem privilegium ſubſcriptione ſua poſtea confirmarunt. Sollemne quippe erat apud antiquos, ut privilegia ab epiſcopis conceſſa confirmarent eorum ſucceſſores, aut novi privilegii ſeu diplomatis conceſſione, aut certe ſubſcriptione primarii instrumenti. In illa vero ſanctæ Mariæ baſilica inſtituti ſunt etiam monachi ad quadraginta, quos Fridogiſus abbas ſæcularis in ſæculares canonicos ſæculo nono convertit: ac demum ſuperiori patrum noſtrorum ſæculo, cum jam dudum incolarum frequentia in urbem, ſancti Audomari nomine decoratam, acceviſſet, epiſcopalis ſedes in eadem eccleſia erecta eſt.

Sub idem tempus Drauſio ſeu Drauſius Sueſſionum antiſtes mox laudatus, Leutrudi conjugi Ebroini majoris-domus auctor fuit, ut puellare beatæ Mariæ virginis cœnobium apud Sueſſionem exſtrueret. Prima ejus ſedes fuit inter muros urbis & Axonam fluvium, ſed adeo anguſta, ut puellas eo confluentes capere non poſſet. Huic incommodo aliud accedebat, quod vicinus Axona crebris exundationibus ruinam monaſterii ædibus minaretur. Hac de cauſa Leutrudi viro ſuo Ebroino facile perſuaſit, ut monaſterium intra muros urbis transferretur, ubi ſanctimoniales ab aquis creſcentibus tutæ, & a bellorum cladibus immunes ac ſecuræ conſiſterent. Suas ipſius ædes Ebroinus huic operi accommodaſſe fertur. Monaſterii fabrica regiæ magnificentia non impar. Tres ibidem baſilicæ erectæ: prima ſub titulo & veneratione ſanctæ Mariæ virginis Deiparæ, ceteris urbis eccleſiis ſupereminens: ſecunda ſancti Petri pro monachis, qui ſanctimonialibus ſacra miniſtrabant: tertia ſanctæ Genovefæ ad peregrinos & egenos excipiendos. Maxima illic virginum congregatio ſub Ætheria prima loci abbatiffa, quæ ex monaſterio Jotro adſcita fuerat, ut ipſis, tamquam rudibus & immaturis, ait vitæ ſancti Drauſionis ſcriptor, viam recte vivendi ſub norma ſanctæ inſtitutionis oſtenderet. Porro grex ſacrarum virginum numero meritoque fulgens in ſacra devotionis religione adeo pollere cœpit, & multitudine puellarum excreſcere, ut ipſe locus, quantumvis alio capaciſ & ſpatioſior, omnes continere vix poſſet. Inter illuſtres nobilioſque virgines eminuere Odila, Reguli ſeu Reoli Remorum antiſtitis ante clericatum ex legitimo conjugio filia; & Ada ſeu Adrechildis, quæ ex hoc beatæ Mariæ cœno-

AN. CHR.
660.I I.
Audomarus
cœmeterium
condit cum
privilegio.I I I.
Sanctæ Ma-
riæ cœnobium
apud Sueſſio-
nas.

bio ad Cenomannos ab Agliberto propinquo suo evocata est. Sancti Benedicti regulam & cursum ad modum Luxoviensis monasterii primitus illic viguisse Draufionis episcopi privilegium nos docet, inferius commemorandum ex historia ejusdem parthenonis, quam amantissimus quondam sodalis & amicus meus dominus Michael Germanus, numquam mihi satis desideratus, gallice composuit.

IV. Teudechildis abbatissa Jotri mors. * S. Thechildis. Non tunc post hunc annum supervixit Teudechildis seu Theodlechildis * prima Jotri abbatissa, quæ vitæ integritate, aliisque virtutibus promeruit, ut ejus memoria Jotri annuo cultu recoleretur. Ejus monumentum, marmoreis subnixum columnis, cum aliis quinque prominentibus tumulis, cernitur in medio antiquissimæ cryptæ sancti Pauli primi eremitæ, apposita uncialibus litteris inscriptione veteri, quæ in antica parte sic habet.

HOC MEMBRA POST ULTIMA TEGUNTUR FATA SEPULCRO
BEATÆ THEODLECHELDIS INTEMERATÆ VIRGINIS,
GENERE NOBILIS. MERETIS FULGENS, STRENUA MORIBUS,
FLAGRAVIT IN DOGMATE ALMO.

& in postica partim semesis litteris:

CENUBII HUIUS MATER SACRATAS DEO VIRGINES,
SUMENTES OLEUM CUM LAMPADIBUS, PRUDENTES
... FILIAS OCCURRI REX. P. M. HAEC DEMUM EXIIT ATRA....

Alii quinque tumuli prominentes & expoliti, duoque humiliores nullam præferunt inscriptionem: sed eorum unus est sanctæ Aglibertæ, alius sanctæ Baldæ abbatissarum; tertius reginam exhibens coronatam cum habitu monastico, cujusdam Osannæ Scottorum reginæ tumulus creditur: proximus humilior sancti Adonis, ejusdem cœnobii conditoris & monachi: cui alter humilior itidem adhæret Agilberti seu Agilberti Parisiorum, ut putant, episcopi, quem sanctæ Teudechildis germanum esse tradunt. In adjuncta crypta jacuit sanctus Ebreghisus Meldensis antistes, sanctæ Aglibertæ abbatissæ, si qua traditioni fides, germanus frater: cujus anulus, in tumulo, dum reliquiæ efferrentur, repertus, lapillum exhibet cum cæcæ effigie sancti Pauli primi eremitæ, ante crucifixum genuflexi, corvo capiti superposito. Quantum religio in Jotro parthenone sub Teudechildis regimine floruerit, id argumento est, quod Ætheria ex eo assumta sit ad informandum novum cœnobium beatæ Mariæ apud Sueffionas; & quod indidem paullo ante Balthildis regina piissima sacras virgines cum Bertilana seu Bertila abbatissa accersivit ad Calensæ monasterium in sanctiori disciplina instituendum. Colitur in Jotro sancta Teudechildis die decima Octobris: & quæ ei successit, sancta Agliberta undecima Augusti. In veteri calendario, quod videtur fuisse parthenonis sanctæ Mariæ Sueffionensis, ante annos quingentos manu exarato, modo bibliothecæ Longipontis, notatur v. r. idus Octobris memoria *Thelechildis virginis*. Pro sancta etiam habetur Balda, tertia Jotri abbatissa, quam Molanus nona Decembris locat. Moda & Guibora seu Wibora quarta & quinta ejusdem loci abbatissæ censentur. Anno sæculi nostri vicesimo-septimo illustrissimus Philippus Cospeanus, tunc Namnetensis, postea Lexoviensis episcopus, sacras beatarum Theudechildis & Aglibertæ reliquias e tumulis sustulit, & argentea theca inclusit.

Cum annus a sancti Eligii Noviomagensis antistitis obitu primus revolveretur, visum est Mummolino episcopo & Balthildi reginæ, ut corpus ejus sacrum in convenientiorem locum transferretur. Hujus rei causa ædicula camerata ultra altare, lucido arcu cælitus designata, perrupto absidis muro constructa est, ibique condignum tanto confessori mausoleum præparatum. Recurrente depositionis ejus die, festivam translationem parant opidani: regina vero nova eidem vestimenta holerica, quibus vir sanctus, exutis vetustis, indueretur. Amota sepulcri tumba, operculum concavo tumuli lapidi superpositum, effertur. Mox, ubi sanctum corpus revelatum est, gratissimus odor fragravat, corpusque ita integrum repertum, ut vivere adhuc in tumulo putaretur, quin etiam barba & capilli ejus, qui post obitum ei, *juxta morem* abradi fuerant, mirum in modum creverant, quod pro novo miraculo habitum

habitum est. Tum sacrum corpus ab episcopis e tumulo sublatum, induitur vestimenti preciosissimis, quæ piissima regina attulerat, vetustis sub sigillo repositis; & psallentium choro interim hinc inde concinente, personantibus organis, a latere altaris, ubi hætenus jacuerat, ad præparatum locum transfertur, ibique cum summo honore & sollempni pompa componitur, æternæ memoriæ servandum. Auxere festivam diei jubilationem consecuta miracula. Garifredo comiti Viromandensi, qui sancto antistiti, dum viveret, injuste litem intentaverat, basilicam ingresso, lampas sponte extincta non semel, eo recedente denuo sponte accensa, donec ille culpam agnovit, & facta basilicæ donatione expiavit. Eodem etiam adductus est Bobo seu Bovo, Ebroini majoris-domus filius, parentibus unice carus, quem gravissimus languor ad extrema redegerat. Hunc beato Eligio parentes devotent supplices, de miraculis confisi tanti antistitis, atque pro munere ornamenta conferunt, balneumque filii eximium ad mausoleum sacrum appendunt. Nec mora Bobo convaluit, ac deinceps integra sanitate gavisus est.

Hoc ipso anno, quem primum Childerici in Austria regnantis esse existimus, condi ceptum sancti Gregorii * monasterium inter Alfatæ montium juga, hæud ita procul a Columbaria * opido: cujus monasterii originem Childerico regi vetera loci instrumenta tribuunt, idque factum tradunt sub Hilderico filio Chlodovei, nepote Dagoberti, fratre Chlotharii & Theoderici regum Francorum, Rotarioque Argentinæ civitatis episcopo, & duce Bonifacio, a transitu beati patris Gregorii papæ anno quinquagesimo-quinto: quo anno hic locus a monachis inhabitari ceptus, sicut ejusdem regis Hilderici scripta testantur, quæ apud nos, ait auctor, inviolata conservantur. Primarii diplomatis breve dumtaxat fragmentum restat in hæc verba. *Hildericus rex Francorum Bonifacio duci. Nos admoniti amore spirituali & divina virtute, & regni clementia, quod sine dubio per hoc augmentari confidimus, per consilium Embilde reginæ, seu apostolici viri Rotharii Stragburgensis episcopi, seu omnium Francorum prudentium palatium nostrum inhabitantium, & ut culmen regiminis nostri floreat, & in prosperis maneat, cognoscat magnitudo vestra, quia nos pro mercedis superna augmento aliquid de rebus fisci nostri sanctis (locis) condonare debemus...* cetera desunt in vetusto codice: sed ex alio, in quo breves monasterii annales ad paschales cyclos digesti sunt, ejus principia referuntur ad hunc annum, quo primus abbas Coldwinus ponitur. Idem Childericus in alio diplomate, quod integrum suo loco afferemus, quædam alia tradit *Valedio abbati ad monasteriolo Confluentis*. quod primarium erat monasterii nomen, ob confluum duorum istuc rivulorum, quorum unus, vocabulo *Berriembach*, in alium influit, qui Fæchina seu Wachina nuncupatur. Non raro duæ Fæchina, ambo amnes seu torrentes vocati. Embildis, cujus consilio Childericus suas passim donationes facit, orba erat uxor Sigiberti regis, quæ, quod Childerici partibus faveret, in ejus palatio plurimum auctoritate pollebat. Imnehildis aliis appellatur, eademque cum Bilichilde regina, Childerici uxore, subscribit regio diplomati, quod Childericus ipse Strabulensi & Malmundariensi monasteriis rogatu Remacii episcopi concessit, apud Bollandum *. Eadem laudatur in actis sancti Præjecti episcopi & martyris, & in diplomate Childerici pro cella Barisfacensi. Non dubito quin eadem sit Chimelchidis regina, cujus rogatu Dagobertus rex, ejus filius, prædia quadam Tullensi ecclesiæ concessit, ut suo loco videbimus. In veteri codice Gregorianum illud cœnobium primitus excultum fuisse dicitur a monachis Gregoriani in urbe Roma monasterii, quod alias sancti Andreæ vocabatur. Id facile suaderet illius dedicatio sub titulo sancti Gregorii papæ primi, si alia ejus rei idonea probatio nobis occurreret. certe sanctus antistes Hildulfus unum ex oratoriis Mediani-monasterii eidem sancto Gregorio itidem nuncupavit.

Initio hujus anni vel insequentis Clarus abbas Viennensis in cælum abiit. Appetente mortis ejus tempore, cum in horto versaretur, correptus morbo est, fratribusque ad se convocatis, oraculum sibi divinitus factum aperuit. Sex abhinc episcopos, inquit, hæc civitas sub pace Christi ecclesiam gubernantes habebit. Postquam illi in pace obdormierint, sub septimo episcopo gravissima paganorum persecutio erit, quibus hæc civitas justo Dei judicio disperdenda tradetur. Monachi & loci hujus incolæ partim occidentur, partim fugabuntur, incensis domibus sacris, vastatis omnibus, & pæne in desolationem redactis. Nunc ergo, fratres, Dei judicium

AN. CHR. 660.

pertimescentes, vestri curam sollicitè agite: ut, cum dies tribulationis evenerint, paratiores ad tolerandum, si qui ex vobis superstites fuerint, inveniamini. Quod superest, corpus meum in ecclesia beatissimæ martyris Blandinæ ejusque sociorum humate. Hujus vaticinii veritatem rei eventus demonstravit, quando a Wandalis & a Sarracenis, non tantum Viennensis, sed & aliæ longe lateque provinciæ vastatæ sunt, ait vitæ sancti Clari scriptor, quod sub Wilicario antistite accidisse Ado in chronico tradit. Cum jam ex morbo Clarus decumberet, triduo ante obitum, cum semper in Dei laudibus perseveraret, vidit sub crepusculum diei aperiri cælum; & immensam candidatorum turbam, duce mirabilis formæ juvene, super cellam suam descendentem irretortis oculis adspexit. Tum beatissima martyr Blandina eum blandis affari verbis coepit, eumque hortari, ut eam turbam sequeretur, pollicita se ad tertium diem, hora quinta cum sancto Marcello adfuturam, ut eum ad caeleste regnum perducant, comitante illò caelestium spirituum exercitu adversus hostiles dæmonis incursum. Ut se a viso illo collegit, a fratribus in ecclesiam delatus, ciliicio impositus, quamdiu supervixit; a Dei laudibus non cessavit. Imminente hora exitus sui, psalterium decantare, id est recitare, coepit cum fratribus. Cum ad finem pervenissent, dicto, *Omnis spiritus laudet Dominum*; cum superna luce odor ineffabilis totam cellam, ubi vir Dei jacebat, replevit: tumque beata illa anima carne soluta migravit ad Dominum kalendis Januarii. Funus profectus est idem odor, & ad feretri contactum paralyticus ilico sanatus. Sepultus est vir sanctus, uti mandaverat, in ecclesia beatæ martyris Blandinæ, sanctorumque martyrum quadraginta-octo, ubi miraculis clarus diu jacuit. In calendario monasterii sancti Eugendi memòratur: *kalendis Januarii in pago Viennensi, in loco, qui dicitur Augusta-Cancellaria, natalis beati Clari confessoris.*

VIII.
Hildefonsus
B. Mariæ vir-
ginitatem tuer-
tur.

In Hispania Hildefonsus abbas Agaliensis suffectus est in locum Eugeni junioris Toletani episcopi, qui annis duodecim eam ecclesiam magna cum dignitate rexit. Inito pontificatu perpetuam Deiparæ virginitatem edito libro asseruit adversus pestilentissimos homines, (Pelagium & Helladium Mariana vocat) qui veteres Helvidianæ infantiæ scintillas in Hispania excitare ceperant. Mox erroris semina dissipata, compressique nefarii illorum impostorum conatus. Opera ab Hildefonso navata merces tanta fuit e cælo allata, quam ille a beatissima Virgine accepit mense Decembri, cum ad nocturnas preces Deo persolvendas sanctæ Leocadiæ basilicam adiisset, vigilias festi, nuper a Toletanis patribus in concepti Verbi memoriam instituti, celebraturus. Hic liber scriptus est contra tres infideles, hoc est, contra Jovinianum, Helvidium, & Judæos, ut patet ex epistola a Quirici Barcinonensis episcopi, Hildefonso ob concessum sibi librum gratias agentis: cui Hildefonsus cum summa animi demissione respondet. Idem Quiricus eundem hortatur ad disseminandum, cum stilo, tum voce, verbum Dei ad utilitatem ecclesiæ matris carissimæ, quæ & nunc nobiscum gemit in terra, & ad quam suspiramus in cælum. Ad hæc Hildefonsus, ait, se id quidem euperè ex pia devotione, ut in meditatione Dei lingua simul & vita non sileant: sed temporum necessitate sic atteri vires animorum, ut nec vita propter imminentiâ mala in tuto sit.

a spicil. 11.
1. p. 308. &
199.

IX.
Taionis epistolæ
de calamitatibus
Hispaniæ.

Has temporum calamitates describit Taio seu Taio Casaraugustanus antistes in epistola ad eundem Quiricum Barcinonensem, cui libros quinque de rebus divinis, ex libris Gregorii Magni se excerptos nuncupavit. Hæc epistola inscribitur in hunc modum, in codice Thuano-Colbertino: *Domno venerabili, sanctissimoque viro Quirico episcopo, Taio, indignus Casaraugustanæ urbis episcopus, cognomento Samuhel.* Principio exponit, in quibus anxietatibus opus illud defloratum ac conscriptum fuerit, nempe inter illas civilium bellorum tempestates, quas Froia tyrannus adversus Recesvintum regem excitavit, de quo nullam mentionem invenio apud scriptores Hispanicos. *Optime, inquit, novit beatitudo vestra tempus illud, quo tortuosus anguis ore pestifero in quorundam mentibus virulenta seminum suorum sparserit Lixania, fraudulentiæque deceptione a tramite recti itineris gressum removerit mentium perdituram. In quo quidam homo pestifer atque insani capitis Froia tyrannidem sumens, adsumtis sceleris sui periculis favoribus, adversus orthodoxum, magnamque Dei cultorem Recesvintum principem fraudulentiæ prævidens molimina, superbo aditu christiana debellaturus adgreditur patriam. Hujus itaque sceleris causa gens effera Vasconum, Pyrenæis montibus promotâ, diversis vastationibus Hiberiæ patriam populando*

ANN. CHR. 660.

erassatur. Hæc, pro dolor, dicendi studium calamitatis intercipit magnitudo. Sed tandem veniendum est ad id, quod formidat oratio. Innoxius quippe multorum christianorum sanguis effunditur. Alii jugulis, nonnulli missilibus, plerique diversis jaculis sauciantur. Innumerabilis multitudo captivorum abducitur: immensa spolia subtrahuntur. Templis Dei infansum bellum infertur: sacra altaria destruuntur: plerique ex clericatus officio ensibus obruncantur, atque inhumata canibus, avibusque multorum exponuntur cadavera occisorum, ita ut septuagesimi-octavi psalmi non immerito illi calamitati congrua videatur inscriptio. Cumque nos hujusmodi causa Casaraugustæ urbis circumseptus murorum ambitus contineret, adventumque prætaxati principis prestularemur; omnipotentis Domini misericordiam promptissime exorantes efflagitabamus, ut tyrannice jugum dominationis nequaquam cervicibus nostris sineret imponi, auxiliunquæ dextera sue piissimo principi contra impiissimum hostem quantocius impetiret. Sed orationes pauperum & deprecationem misericordissimi principis protinus exaudivit Dominus. Misso igitur cælitus propugnatore fortissimo, hunc auxilio omnipotentia sua sublevat, illum vero tyrannice superstitionis auctorem repentino casu condemnat: isti tribuens palmam victoria copiosam, illi vero inferens atrocissimæ mortis ignominiam. In hoc igitur supra taxata tempestatis turbine, licet diebus, continuis periculis circumquaque sevientibus, minime quippiam agere liceret, nec uspiam progrediendi aut alicujus turis libera esset facultas excolendi, nocturnum tamen otia laborum spiritualium incrementis congestimus, ac de sacris voluminibus, scilicet sancti papæ Gregorii Romensis, sententiarum capitula in quinque libellis discretâ, uno codicis textu conclusa, auxiliante Domino, colligendo decerpimus, atque in amaris diebus dulcium ciborum lacrymando dapes collegimus. Reliquum hujus epistolæ cum responso Quirici habes in tomo secundo Analectorum nostrorum. Hic est Taio Casaraugustanus episcopus, qui iussu Chindasvinti Visigothorum regis Romam profectus est, ut Gregorii Magni partem Moraliana, quæ in Hispania desiderabatur, aliosque sanctorum patrum libros, ex Romana pontificum bibliotheca referret. Martinus papa scrinii Romani schedas omnes & forulos excutere longum fore cautatus, diem ex die ducebat, atque aliam ex alia causam necebat: cum Taio, precibus suis ad sepulcrum beati Petri, caelesti monitu, quo in loco residerent hi libri, edoctus est; tandem curis, votisque suis finem imposuit. Descriptis, quos optaverat, libris, pius ac doctus antistes in Hispaniam remeavit; tumque sententiarum libros quinque ex meris Gregorii centonibus conflavit, supplendo quosdam locos ex Augustini libris, ubi Gregorii scripta deficiebant. In his libris Taio sapissime profert testimonia ex Gregorianis libris dialogorum, non semel ex secundo, in quo sancti Benedicti facta referuntur.

Redeo ad Hildefonsum, cujus liber adversus impugnatores perpetuæ Deiparæ virginitatis extant in Bibliotheca patrum, incipiens ab his verbis, *Deus lumen verum, &c.* sed qui eidem tribuitur liber sequens, *de perpetua virginitate sanctæ Mariæ, & de ejus parturitione*, non est Hildefonsi, sed Paschasii Ratberti abbatis Corbeiensis, ut in ipsius Hildefonsi actis & alibi demonstravimus. Priorem illum Hildefonsi librum descripsit, atque ex Hispania retulit Godescalcus Anicienensis episcopus sæculo decimo, cum in Galliciam voti causa ad sanctum Jacobum profectus esset, simulque librum de gestis Hildefonsi, quem librum esse Juliani Toletani antistitis existimavit. Eundem Hildefonsi librum perquiri fecit sæculo duodecimo Bartholomæus Laudunensis episcopus per Hermannum monachum, qui eos in urbe Catalauno reperit, repetosque descripsit, ut patet ex ejus præfatione ad duos libros de miraculis beatæ Mariæ Laudunensis, ubi non unum, sed tres libellos Hildefonsi de virginitate beatæ Mariæ commemorat, quod liber ille in tres veluti partes, contra totidem adversarios, Helvidium, Jovinianum, & Judæos, scriptus esset. Præmittit Hermannus, se ex mandato Bartholomæi episcopi sui profectum in Hispaniam ad videndum gloriosum regem Hildefonsum, materteræ ejus filium, ab eodem rege promissum accepisse, si Hermannus secundo ad ipsum reverteretur, se ei daturum casulam pretiosissimam, quam beata Dei genitrix sancto Hildefonso dederat, ob remunerationem trium libellorum, quos de virginitate sua composuerat. Albam absolute quandoque vocabant casulam illam, quod ex panno albo confecta esset. Hanc cum Syagrius antistes aliquando temere & arroganter induisset, repente expirasse dicitur.

X.
Hildefonsi li-
ber questus.

ANN. CHR.

661.

XI.

Barisiaci monasterium fuit S. Amandus.
* Barisy.
* Concy.

a supra n. 6.

b Sat. 2. Be-

mediis p. 1094.

XII.

Item Nantense.

c 7. infra
n. 18.

* Nant.

XIII.

Vaurense

S. Alanus.

* Lavant.

IN Galliam nos revocat sanctus Amandus Trajectensis olim episcopus, cui Childericus rex Barisiacum * villam pagi Laudunensis, haud longe a Codiciaco * opido, ad exstruendum ibidem monasterium concessit anno regni sui secundo. Exstat regium hac de re diploma in codice diplomatum apud Miram, & apud alios, sub hac inscriptione: *Childericus rex Francorum, & Himnechildis regina, viro illustri Bertuino comiti, & Bertelando vicario.* ubi loco Himnechildis alii Balthildem Childerici genitricem, alii Bilechildem ejus uxorem perperam substituendam volunt; ut ex his, quæ superius a diximus, intelligitur. Pergit Childericus dicere, se propter amorem Dei & amorem caelestem apostolico patri suo Amando episcopo villam suam, nuncupatam Barisiacum, sitam in pago Laudunensi, quam eo usque fiscus tenuerat, promissima devotione cum universis villulis ad eam pertinentibus concedere, & concessam esse velle: adeo ut ipse pontifex dominus Amandus ad opus monachorum suorum, absque ulla contradictione vel diminutione teneat ac possideat, sicut eam fiscus tenuit ac possedit. Subscribit Childericus, & post eum Himnechildis regina, quæ uxor fuerat Sigiberti olim Austrasiorum regis, aliis Eimhildis appellata. Datum est diploma sub die kalendarum Augusti, anno secundo regnante domino nostro Childerico rege, dum is Lauduni moraretur, ut ex Philippo abbate Bonæ-spei discimus. Non multo post hanc donationem Amandus eo in loco monasterium inchoavit, eidemque præfecit Andream monachum, qui postmodum Elnonensis monasterii abbas factus est. Hæc patent ex ipsius Amandi litteris a nobis alias b editis, quibus is pro remedio animæ suæ vel retributione vitæ æternæ, ea quæ sibi ex munificencia domni Childerici regis, necnon & præcellæ domnæ Imnechildis reginæ collata fuerant, hoc est villam Barisiacum in pago Laudunensi sitam, ubi coenobium in loco dicto Faverolas in honore sancti Petri & Pauli apostoli (ita loquebantur) vel reliquorum dominorum, sub regula domni Benedicti, seu domni Columbani construerent inchoaverat, venerabili viro Andree, quem ibidem abbatem præfecerat, tradit cum omnibus ad eam villam pertinentibus, aliasque possessiones & facultates, quas dux Fulcoaldus, Consinus archidiaconus, & vir illustris Chedenoaldus quondam ipsi dederant, necnon terram, quam idem Chedenoaldus & illustris vir Wismarus super fluvio Sesmerea ad monasterium ædificandum primitus concesserant. Actum Lauduno civitate octavo-decimo kalendas Septembris, anno quinto regni domini nostri Childerici regis. His litteris post Amandum subscribit Attola episcopus Laudunensis cum aliis presbyteris ac diaconis. Superiori donationi ad stipulatur Baudemundus monachus in libro de vita sancti Amandi: ubi Childericus rex & Himnechildis regina viro sancto cellulam, quæ vocatur Barisiacus, cum adjacentibus appendicibus condonasse perhibentur. Hactenus subsistit cella Barisiacensis, Elnonensi S. Amandi monasterio subiecta.

Quanti hunc sanctum antistitem faceret Childericus, probant insuper alia ab eodem rege eidem factæ donationes. Sub hoc tempus, postquam Amandus per annos aliquot Elnone substitisset, in Vasconiam denovo accersitus est ab illius gentis populis, qui ejus olim adhortationibus & exemplis informati fuerant. Dum eo iter faceret per Aquitaniam, monasteria ibidem ædificare constituit. Eam ob rem Childericum regem adiit, teste Baudemundo, ab eoque quoddam municipium, non ambitionis aut cupiditatis causa, sed ob animarum salutem, ad exstruendum monasterium humiliter postulavit. Postulationi facile annuit princeps, eique locum dedit, Nantum nomine, in quo vir Domini coenobium erexit. Id gravate admodum tulit Mummulus antistes Ozidinis * seu Ozindinis, an Uzecensis, eumque loco expellere, aut e medio tollere decrevit. Missi ad hoc satellites, cum virum Dei ad supercilium montis, quasi cujusdam monasterii locum designaturi, sed re vera ipsum interfecuri, adduxissent; orta subito pluviae, grandinisque tempestate, tanta caligine offusi sunt, nihil ut penitus viderent, & de salute sua jam pæne desperantes, vitam ab eo supplices peterent, cui eam eripere moliebantur. At, reddita ad viri Dei precēs serenitate, funesti apparitores recepto lumine incolumes ad sua se se quociens receperunt. Superest etiam nunc Nantense * monasterium sub ordine sancti Benedicti in pago Vabrensi, quatuor leucis distans a Vabro urbe modo episcopali sub archiepiscopo nunc Albiensi: ubi olim monasterium itidem erat, sæculo nono constructum a Raimundo comite Tolosano.

Aliud insuper monasterium in Vauro * opido ad Agotum fluvium excitavit sanctus

ANN. CHR.

661.

Alanus, cujus acta cum actis sancti Amandi omnino confusa sunt. Legimus libellum de ejus vita nondum editum in lucem, in quo sanctus Alanus a Sigiberto rege Vauro impetravisse dicitur, & ibi coenobium ædificasse: sed episcopus proximæ civitatis hoc moleste tulisse, suisque justissime famulis, ut inde eum ejicerent, aut certe occiderent. quæ Baudemundus occasione Nantensis monasterii Amando accidisse testatur, scriptor utique potioris auctoritatis. Ut ut est, certum est eo tempore in opido Vauro ædificatum fuisse monasterium, idque a Johanne vicefimo-seculo conversum fuisse in ecclesiam cathedralem sub metropolita Tolosano, quæ ecclesia sanctum Alanum patronum, atque haud dubie auctorem agnoscit, sive alius fuerit ab Amando, sive idem cum illo, uti acta sancti Alani indicare videntur, eadem prorsus cum actis sancti Amandi. Quamquam omnino diversos fuisse nullus dubito, ob diversitatem cum nominum, tum festorum: siquidem sancti Amandi festus dies incidit in sextum Februarii; sancti Alani * in vicefimo-quintum Novembris: tamen ambo eodem sæculo vixisse creduntur. Neque vero alia desunt exempla, in quibus diversis sanctis eadem acta tribuuntur. Sic Alberto abbati Gambronsensi acta sancti Ebrulfi abbatis Uticensis supponuntur: sic Montanæ virgini Bituricensi acta sanctæ Gertrudis abbatissæ Nivialis: ut patet ex collatione a Carolo Cointio a accurate facta in annalium suorum tomo tertio.

Eadem confusio accidit, ut superius a jam diximus, hicque, ut in loco, repetere juvat, in narratione de origine monasterii Nantuacensis apud Sebastianos, quod cum Nantensi pagi Vabrensis confunditur in historia Sebastiani Samuelis Guichenonis, ubi refertur vita b sancti Amandi, cui Nantuacensis monasterii constructio itidem tribuitur. Eodem errore Elnonem Belgii confundit auctor ille, quisquis est, cum monte quodam Helnone Nantuadi proximo; & Elnonense Gallie Belgicæ monasterium cum Nantuacensi, ubi sanctum Amandum sepultum fuisse, ejusque corpus asservari comminiscitur. Quin etiam civitatulam, ut ipse vocat, Orindinsem, sitam in finibus Lugdunensium, sed postmodum a Saracenis, Vandalis, & Gotthis destructam, istuc trahit; adeoque Mummulum, ejusdem urbis (si superis placet) antistitem, qui virum Dei Amandum ob constructionem Nantuacensis monasterii perimere voluerit. Id unum certi ex commentitio illo auctore elicere possumus, quod Nantoacum, ut ipse vocat, situm sit in grata planitie, cui vocabulum Merulus, secunda pascuis, & aquis irrigua, in quam scilicet bifido cursu influunt duo alvei seu amnes, Onix & Lengis, delabentes in quoddam stagnum juxta positum, (lacum Nantuacum vocant) non modicum incolis quæstum & commodum affertens. Subdit idem auctor, eo in loco ecclesiam in honorem beati Andree apostoli ædificatam fuisse ante conditum monasterium, cujus basilica beato Perro primitus sacra. Locus dictus est Nantoade a multitudine aquarum inibi confluentium, ut in chronico * Besuensi legitur. Ceterum an hujus coenobii auctor dictus sit Amandus, aut quis demum fuerit Amandus ille, nobis incompertum esse confitemur. Quamquam ejus monasterii antiquitatem ad sæculum septimum referendam esse illud facile persuadet, quod Syagrius, ejusdem loci abbas, inunctioni Pippini regis, a Stephano papa secundo apud sanctum Dionysium factæ, interfuisse dicitur; & sæculo insequentem monasterium Nantuadis recentetur inter illa monasteria, quæ tantum dona regi absque militia debebant. Falsa est apud Guichenonem Gregorii papæ epistola ad Childericum Francorum regem; falsum & diploma sub nomine ipsius Childerici de conditione monasterii Nantuacensis. Major est fides diplomatibus Pippini regis, quo ejus monasterii villas & possessiones a potestate judicum publicorum eximit ad petitionem venerabilis viri Syagrii abbatis monasterii Nantoaci, quod est constructum in honore beate Dei genitricis Mariae & sancti Petri apostoli vel veterorum sanctorum. quod diploma datum est anno regni ejus sexto, in Attiniaco palatio. Litteræ precariæ Ansemundi & Cæciliæ ejus conjugis inscriptæ sunt Domino & sacrosanctæ ecclesie in honore sancti Petri principis apostolorum & sanctæ Dei genitricis Mariae & sancti Michaelis archangeli, cui vir venerabilis Godelladus abbas & diaconus tum præerat, H Ludowico imperante. Verum Lotharius rex Francorum monasterium sancti Amandi appellat sæculo insequente, nimirum in illo diplomate, quo, postulante Gerberga regina matre sua, monasterium in honore sancti Amandi constructum in comitatu Trahesino, quod absque rectoribus, veluti in locis inhabitabilibus situm erat, Cluniaco subicit eo pacto, ut illud construat in

AN. CHR. 661.

habitabilibus locis. Datum in Divionensi palatio, anno regni ejus sexto. Deinceps tamen in antiquis ejusdem loci chartis monasterium S. Petri passim appellatur. In veteri calendario tum Nantuacensi, tum Condatescensi seu S. Augendi, legitur, v. kalendas Junii, in pago Lugdunensi, Helnone canobio, quod vulgo nuncupatur Nantoadis, translatio corporis sancti Amandi episcopi Trajectensis civitatis, adificatoris supra dicti canobii, ibidemque sepulti. quod non approbando relatum velim, sed historici munere fungendo, ne quid a me prætermisum hanc in rem videatur. Nusquam enim Helnonem cum Nantoade confusum reperio, nisi in vitiosis instrumentis; & siquidem Amandus Trajectensis episcopus Nantuacense monasterium condiderit; corpus tamen ejus nec ibi sepultum, nec translatum fuisse persuasum habeo: cum certo in Ethonensi ad Scarpum monasterio sepultum sit.

XV.
Senoniense monasterium condidit Gundelbertus.
* Senone.

Regnante apud Austrasios Childerico, Gundelbertus, Senonum, ut perhibent, antiſtes, dimisso episcopatu in Vosagum secessit, ibique monasterium, Childerico rege fundum suppeditante, construxit, quod in relicta civitatis memoriam Senonense * seu Senoniense placuit appellari. Childerici regis hac de re præceptum in Appendice referemus, nobis communicatum a reverendissimo patre Hyacinto Alliot, Mediani-monasterii abbate, cujus in nos benevolentiam, & in historiam nostram studium indefessum satis pro merito commendare non possumus. Fallitur Hugo monachus Autisiodorensis in chronologia sua, ubi Gundelbertum, quem Gumbertum vocat, in serie antistitum Senonensium postponit Godescalco, sexto ab Emmone successori: cum e contrario Gundelbertus, si vere Senonum episcopus, & non potius chorepiscopus fuit, Emmoni anteposendus sit, ut constat tum ex diplomate Childerici regis, qui non alius est a filio Chlodovei junioris; tum ex ætate Deodati & Hildulfi episcoporum, quibus æqualis existit Gundelbertus; tum ex catalogo abbatum Senoniensis monasterii, in quo Angelramnus, principatu Caroli Magni Mettensis antistes, ipse loci abbas a fundatore Gundelberto septimus, Norgandum octavum constituit abbatem, testante Richerio a Senoniensi monacho, apud quem ejus loci abbates primi hoc ordine^b recensentur: Gundelbertus, monasterii auctor & primus abbas; dein Magneramnus, Agericus, Magenramnus, qui forte non distinguendus a Magneramno, Bonciolus, Stephanus, Angilramnus Mettensis episcopus, qui sui loco virum religiosum Norgandum præfecit. Concessi fundi metas Childericus ita designasse perhibetur in chronico Senoniensi: a rupe, quæ Altrapetra dicitur, per cacumen montis, usque ad villam, quæ Cella dicta est, per ripam fluvii per eandem viam decurrentis, usque ad locum, qui Mare dicitur. Inde ad Grandem-fontanam, ac per rivulum, qui Waconos appellatur, usque ad fluvium Bruscam, & per ripam Brusca usque ad cacumen montis juxta sanctum Stephanum, & inde ad rivulum Petrosam, qui fluit per claustrum Mediani-monasterii, de quo inferius acturi sumus. Hos limites accuratius distinguit Childerici præceptum in appendice referendum. Eo in loco, pro situ & vicinia montium excellorum satis ameno, Gundelbertus duplicem basilicam cum adjuncto monasterio extruxit: unam in honorem sanctæ & perpetuæ virginis Mariæ, ad quam monasterium cum suis officinis edificasse dicitur: alteram beato Petro apostolorum principi consecravit. Superest basilica beatæ Mariæ rotundo opere, qualis ab ipso Gundelberto condita est: altera sancti Petri recentior inservit officii monachorum Benedictinæ congregationis sancti Vitoni. Consimilis est omnino rotunda basilica apud Hugoniscuriam, qui locus, Senoniæ vicinus, olim monasterio insignis erat. Incertus annus mortis Gundelberti; incertus quoque sepulture locus, quem nonnulli apud Medium-vicum * statuunt. Nec fere certior ejus cultus, quem non in fastis sacris, ne quidem domesticis, notatum invenimus. In necrologio tamen Senoniensi legitur XVI. kalend. Novembris, commemoratio sancti Gundelberti presulis, hujus loci fundatoris, Megerranni, Teodradi, Perini, Motheri, Vuipodi, abbatum & sacerdotum Senonensium monasterii, haud dabie primorum. A Wipodo Wipodi-cella nominatur apud Richerium^c in chronico, quod in tomo tertio Spicilegii Acheriani vulgatum est.

^a Spicil. 10. 3.
^b 303.
^c ibid. p. 299.

* Moyensia.

^c Richer. lib. 2. c. 5.

XVI.
Stivagium monasterium.
* Estival.
* la Meurte.

Exstabat jam eo tempore proximum aliud monasterium, vocabulo Stivagium*, ad occidentalem plagam super Mortam* fluvium, cujus auctorem & originem ignoravit Richerius monachus ante annos quadringentos. Bodo, Tulli-leucorum sæculo septimo episcopus, alio nomine Leuduinus, sancto Stephano, Tullensis ecclesiæ patrono, contulisse dicitur locum Stivagium, sibi a parentibus proventientem, ubi mo-

ANN. CHR. 661.

nasterium in honorem beati Petri apostoli construxit super fluvium Murt. & duodecim canonicos aggregavit, ut legitur in actis episcoporum Tullensium necdum editis. Ferunt tamen, inquit Richerius, eo in loco ordinis sancti Benedicti monachos primo existisse; deinde sanctimonialia; quibus postea denuo monachi successerint: exinde canonicos sæculares, ac demum ordinis Præmonstratensis canonicos regulares, qui hætenus ibidem perseverant. Ruýrius canonicos regulares sancti Augustini ait sæcularibus successisse, successoresque habuisse canonicos iterum sæculares ante Præmonstratenses. Monasterium istud sæculo nono Richardis imperatrix in propriam possessionem obtinuit; illudque Andelacensi parthenoni ab se condito in perpetuum subjecit. Dein Mathildis Andelacensis abbatissa, consilio & consensu totius capituli sanctimonialium & canonicorum suorum, necnon Hugonis comitis ejusdem loci advocati, Stivagium Præmonstratensibus concessit ad petitionem canonicorum sæcularium, qui ejusdem loci diu habitatores fuerant, ut legimus in diplomate Eugenii tertii pro confirmatione bonorum ecclesiæ Stivagiensis.

Anno Chlotharii regis sexto, placuit Mummolino Noviomageni episcopo & Bertino abbati Sithiensi aliqua inter se prædia commutare, eamque commutationem regio diplomate confirmari. Data ex parte Mummolini episcopi villa, nomine Vallis, cum quatuor aliis villis, quas a viro venerabili Ebertramno abbate basilicæ seu cœnobii sancti Quintini acceperat pro portione ejusdem Vallis. Bertinus vero Mummolino episcopo vicissim cessit portionem, quam habebat in villa Vausunè pagi Constantiensis, quam a viro illustri Agulfo ex simili pacto acceperat. Hanc commutationem confirmavit Chlotharius, adstipulante præcella domina & genitrice sua Baltechilde, kalendis Februarii, anno sexto regni sui, in Crisciaco palatio. In hoc vero diplomate, quod integrum in libro sexto de re diplomatica* retulimus, Mummolinus & Bertinus communi opere dicuntur edificasse monasterium Sithiu seu Sidiu, quod constructum dicitur in honore sanctæ Mariæ, necnon apostolorum Petri & Pauli: nimirum quod princeps basilica sanctis Petro & Paulo; basilica vero cœmeterii beatæ Mariæ dicata esset.

XVII.
Commutatio facta a Mummolino episcopo & Bertino abbate.

^a Diplomate.
p. 605.

Hoc eodem tempore cum disciplina regularis in monasterio Lirinensi multum laxata esset, & res ex discordia in deterius laberentur; postulatus est abbas a Lirinensibus Aigulfus Floriacensis monachus, is qui jussu Mummoli abbatis reliquias sancti Benedicti e monte Casino in Galliam transtulerat, vir notæ probitatis ac virtutis, ut pristinum religionis splendorem illustri asceterio restitueret. Jam dudum ordo ibidem interperat, ut ex litteris Gregorii Magni ad Stephanum & Cononem abbates intelligitur, quos sanctissimus pontifex ad emendandos ejus loci monachorum mores hortatus fuerat. Sed, ut prona est mortalium natura in malum; ubi semel a recto tramite deflexum est, non facile ad viam fit reditus. Lirinensibus adhuc forte præerat Cono abbas, cum Attala, idem qui postea Luxoviensis monachus, ac demum Bobiensis abbas factus est, Lirinum se recepit. At cum regularem disciplinam eo in loco parum accurate observari cerneret, Luxovium Lirino prætulit. Quinam abbates post Cononem Lirinense monasterium rexerint usque ad Aigulfum, non produnt veteres tabulæ, nam qui in editis indicibus ei præponitur Ricomirus, non alius est a Rigomiro, qui eidem successit. Acepto loci regimine, Aigulfus collapsam instaurare disciplinam in primis studuit, & pravos ritus ac mores abolere. Tantam vero gratiam ejus monitis & exemplis tribuit Deus, ut non tantum his, qui reliqui in monasterio erant, sed & iis qui olim ab eo defecerant, ad officium reverti persuaderet. Duo tamen inventi sunt perversæ mentis monachi, Arcadius & Columbus, qui demonis instinctu alios ad defectionem sollicitabant; tantumque in eorum animis prævaluit cæcus furor, ut sanctum abbatem a monasterio & ovibus suis avellere molirentur, vixque a pastoris eique adhærentium nece temperarent. Tanti periculi concitium Lirinenses, pars fuga salutis sue consulere, & in proximam sancti Johannis ecclesiam confugere maluerunt: pars cum Aigulfo in monasterio manere perseverarunt. Et primo quidem efferatos amborum animos emollire sæpius tentavit pius abbas: sed, ubi nihil molliora proficiunt remedia; Arcadium, factiosorum antesignanum, e monasterio expellere cogitur. Verum ille, factæ sibi, ut putabat, injuriæ impatiens, ad Mummolum Vicetiæ principem se contulit, eumque ad perdendum Aigulfum instigavit, proposita præda multarum pecuniarum, quas ex monasterio referre posset. Forte is est Mummolus Ozidialis,

XVIII.
Aigulfus Lirini abbas dira patitur.

ANN. CHR.
661.
a V. supra
p. 12.

an Uctienfis, antistes, qui necem sancto Amando ob similem^a causam intentavit. Venit ergo Lirinum Mummolus, Arcadio duce, qui instar Judæ turba maligna stipatus, Aigulfum comprehendi, vinciri, ac fustibus cædi iussit, eique adherentes simul in custodiam retrudi. Postridie fictis blandimentis inclusos delinire tentat; & ne dolo id facere videretur, allatos eis cibos cum poculis ad horam tertiam offert. At illi, vel in ipso carceris horrore regularis ac monasticæ institutionis memores, quæ jejunium in horam nonam extendi jubet, refectioem ad id tempus distulerunt, nec ipsum, qui se tam crudeliter vexabat, Arcadium in precibus prætermittentes. Et unus quidem eorum Trucarius inhumanitatem ei ac fallaces dolos improperavit: ille vero nihilo minus in viros sanctos sævire institit. Postquam enim Mummolus præda onustus Lirino discessit, inclusos e custodia post dies decem educit Arcadius, navique impositos ad certam perniciem in ignotas regiones deportat, comitante non imparis sævitie ministro Columbo, qui Aigulfo, ejusque focis linguam abscindi, atque oculos erui jubet, ne tyrannorum crudelitatem publicarent, eosdemque sordidis vestimentis indui, ne pro monachis agnoscerentur. Verum excisis linguis nihilo fecius loquebantur viri Dei, qui vocis ministerio non tam ad prodendos vexatores suos, quam ad concinendas Deo laudes utebantur. Interim appellant in Caprariam insulam, ubi maximum erat examen monachorum, apud quos canam Domini, quæ feria quinta ante pascha celebratur, peregerunt. In ipso paschali die Columbus cum infulis diaconi officio aptis ad sacra ministrare non erubuit, & ante communionem sacram non columbina, sed corvina, immo canina fratribus oscula præbere: Expleta sollempnitate, Aigulfum, ejusque focos in monasterio dimittit, dum ille Ephesum sæcularium negotiorum causa contendit.

Paullo ante has turbas Lirinum accesserat Benedictus, cognomento Biscopus, cum ex altera Romanâ profectione reverteretur, pontificatu Vitaliani papæ, postquam aliquot menses in urbe exegisset ad percipiendam notitiam scientiæ salutaris. Hac instructus, dum in patriam redire pergit, in insulam Lirinensem digreditur: ubi tanta humanitate a monachis acceptus est, ut eorum cœtui ac contubernio adscribi voluerit. Mox tonsus ac votis monasticis insignitus, disciplinam regularem sollicitè servare in primis studuit, ac post biennium, idonea monasticæ conversationis doctrinâ institutus ac probatus, rursus beati Petri limina revisere statuit. Nec mora, adveniente nave mercatoria, desiderio satisfecit.

Ad hoc fere tempus pervenit Babolenus abbas Fossatenfis, idem plerisque creditus cum Baboleno Stabulensi, & cum Boboleno Bobiensi. quæ persuasio Fossatenfium erat ante annos minimum sexcentos, probante monachi Fossatenfis anonymi libello de vita sancti Baboleni abbatis monasterii sui. Notgerus tamen episcopus in libro de gestis beati Remacii, & Herigerus^b abbas Lobienfis, Papolenum Stabulensem satis distinguunt a Boboleno Bobiensi, non modo quia Papolenum, non Babolenum aut Bobulenum, scribunt: sed quia Papolenum, relictis facultatibus suis Remaclo tradunt adhæsisse, atque ab eodem susceptum, dein Malmundariensi, ac demum Stabulensi monasterio præfectum fuisse: cum Bobolenus seu Bobulenus, Bobiensi post Attalam abbas, beati Columbani discipulus fuerit, & quidem Bobii sepultus, cujus elevatio apud Wionem facta dicitur pridie kalendas Septembris anno Domini supra millesimum quadringentesimo octogesimo secundo. Hac ratione distinguas Babolenum Fossatensem a Papoleno Stabulensi: cum amborum corpora alterum in altero loco asserventur. In libro de gestis sancti Baboleni Fossatenfis laudatur non modo privilegium ipsi a Chlodoveo & Baltechilde concessum, quod ad suum tempus illæsum fuisse tradit auctor; sed etiam epistola Chlotharii regis ipsius Chlodovei filii, quem precibus suæ matris Baldechildis *sancto patri Baboleno*, præfente Gaërico comite, primo regni sui anno contulit, iterum confirmans omnia, quæ dicta vel scripta de ipso monasterio fuerant. quæ epistola facta dicitur Verno regali palatio sub quinto die kalendarum Maiarum. Ex quo intelligitur, Babolenum non ante Chlotharii principatum decessisse. Idem auctor laudans ejus scribendi peritiam, asserit penes se adhuc superesse plura volumina, quæ *ipsius manu descripta* fuisse dicuntur. Quis Baboleno Fossatenfi abbati successerit, incertum, nam Erlafridus abbas, qui primus post eum in vulgatis indicibus habetur, medio sæculo octavo vivebat. Congellum Ughellum substituit Boboleno Bobiensi, sub quo centum quadraginta monachi Bobii militasse dicuntur. Papoleno seu Baboleno Stabulensi, sancti

X I X.
Biscopus fit
Lirini mona-
chus.

X X.
Baboleni ab-
bas obitus.

b Heriger. de
episc. Leod. c.
59.
Boboleni plu-
res.

sancti Remacii judicio suffectus est Sigolinus, & post eum Goduinus, qui corpus ejusdem beati Remacii transtulit in ecclesiam sancti Petri, lectulumque ejus auro, argentoque decoravit. De rebus gestis Baboleni abbatis Fossatenfis libellos duos medio sæculo undecimo scripsit monachus ejus loci anonymus, alterum de ejus vita parum accurate ex traditione majorum; alterum de miraculis, ut fere testis in plerisque oculatus: ex quibus potiora suis locis referemus. Boboleni seu Bobuleni abbatis Bobiensi quarti compendium vitæ exstat^a apud Ughellum, sed nihil fere continens præter communes locos. Falsus est auctor ille, cum Bobulenum genere Atticum vocat, quem in Burgundia ortum fuisse ex Jona ejus monacho discimus. De Baboleno abbate Stabulensi nihil fere præter nomen novimus. nam quæ in historiola sancti Symmetrii martyris de eo leguntur, nullam fidem merentur. Accepimus ex archivo Stabulensi diploma Vitaliani papæ, inscriptum *Baboleno abbati monasteriorum in Stabulans & Malmundario constructorum in honorem sanctorum Petri & Pauli*. quo diplomate pontifex omnia confirmat, quæ Sigibertus rex contulit Stabulensi monasterio, ubi sanctus Remacius Baboleni decessor quiescere dicitur; conceditque facultatem eligendi abbatis secundum regulam sancti Benedicti; insuper monasterium cum incolis rebusque suis omnino liberum esse jubet. *Scriptum in mense Decembri, indictione quarta*, quæ huic anno respondet. Babolenus abbas Fossatenfis obiit v. i. kalendas Julii, ut in ejus epitaphio notatum, quod veteri lapidi litteris implexis & lectu difficillimis insculptum erat, adeoque ægre lectum sæculo nono, cum ejus corpus in novam sanctæ Mariæ basilicam illatum est. Eodem sæculo istuc translatum corpus beati Mauri abbatis Glannafoliensis, sancti Benedicti quondam discipuli, a quo nomen postea Fossatenfi monasterio inditum est, ac magna celebritas accessit. Hoc monasterium patrum nostrorum sæculo ad sæculares canonicos migravit, reditibus abbatis episcopo Parisiensi addictis. Hunc puto esse sanctum Babolenum, qui in litaniis Alcuini locum habet.

ANNO insequenti consignanda videtur origo cœnobii Sarchinienfis, quod Trudo, nobilis Hasbanienfis, in diocesi Tungrensi, ad Cisindriam fluvium ædificavit, & Mettensi sancti Stephani ecclesiæ attribuit, consentiente Remaclo Tungrensi episcopo, ac Mettensium antistitum tutelæ ac potestati commisit. Erant Trudonis parentes non minus nobiles quam locupletes, maxime in Hasbania*, qui pagus est inter Leodicum & Lovanium. Verum ille ab ineunte ætate generis splendorem atque opes pro Christo despiciens, sic inter sæcularem pompam ac tumultum in sanctæ religionis cultu se exercebat, ut exterius laicus, interius monachus appareret. Cum sacris litteris operam dare magnopere cuperet, angelico monitu convenit beatum Remacium episcopum, apud villam Septimburiarum degentem. quo hortante, aut certe approbante, ad Chlodulfum Mettensem episcopum profectus est, eique se suaque omnia, aut potius beato Stephano donavit, eo pacto, ut ea in urbe sacris litteris erudiretur. Cum hoc in studio non mediocriter profecisset, a Chlodulfo tonsus, & per singulos ecclesiasticos gradus ad sacerdotalem dignitatem promotus est, ac demum in Hasbaniam missus, ut res, jam non suas, sed beati Stephani, procuraret. Reversum cum magno gaudio complexus Remacius, verbum Dei per totam parochiam suam prædicare, ac missas in quibuslibet ecclesiis celebrare ei concessit, simulque condere basilicam in fundo suo, uti in pueritia Deo voverat. Rem incunctanter executurus vir sanctus, pergit ad domum & possessionem olim suam, quam sub chartarum fide Deo & sancto Stephano lege inviolabili tradiderat. Mox operi admota manus, & basilica in honorem beati Quintini martyris, & sancti Remigii episcopi ac confessoris extructa in villa Sarchinio seu Sarcingo super Cisindriam fluvium, qui postea in Getam decurrit. Tum ille verbis & exemplis plurimos ad contemptum sæculi animare, & ad se sequendum trahere: ex quibus multi nobilium filii, coma deposita, divino ibidem cultui se se manciparunt: sicque accidit, ut qui castitatis studio carnalem sobolem insuper habuerat, innumerabilem in Christo progeniem procrearet. Ea viro Dei consuetudo erat, ut singulis noctibus, dum discipuli sui somno reficerentur, ad vicum Falmium, in quo sancti Martini ecclesia erat, tribus a Sarchinio passuum millibus distantem; aut vicissim ad villam paris intervalli Septimburiarum, in qua basilica in honorem sanctæ Genovefæ exstabat, solus iret, precesque Deo & psalmos persolveret, quibus exac-

ANN. CHR.
661.

a Hist. sac-
to. 4. col. 1326.

ANN. CHR.
662.

X X I. §
Trudo mo-
nasterium Sar-
chinienfe con-
dit.

* La Has-
banie.

tis, ad propriam cellam revertebatur. Alibi *monasterium* appellat Donatus diaconus, qui ejus gesta primus litteris mandavit, dicavitque Angelramno archiepiscopo, ut ipse vocat, Mettensi. Quia vero auctor ille nusquam monachos aut clericos diserte exprimit; hinc Rodulfus, ejus monasterii saeculo undecimo abbas, ingenue fateatur se dubitare, monachi an clerici principio eo in loco existerint; aut, siquidem clerici primi illic instituti sint, quo tempore monachi ibidem esse coeperint. Mihi vero persuasum est, monachos a primordio locum illum incoluisse: tum quia cellam, monasterium, coenobium vocat Donatus, tum quia Trudo ab eodem *sanctae conversationis*, & alibi *sanctae religionis habitum* gestasse dicitur. Ad haec Grimo abbas ante medium saeculum octavum loco illi *regulariter* praefuisse memoratur in litteris Rotberti Hasbaniae comitis, quae vox *regulariter* in actis & conciliis illorum temporum vocis *canonice* opponitur, ut testimonia, opportunis locis a nobis referenda, manifeste probant. Denique nullum apparet vestigium factae in illo coenobio mutationis, quod ad nostrum tempus, sub sancti Trudonis appellatione, regulae & ordini sancti Benedicti addictum perseverat. Illud vero observatione dignum, quod Trudo monasterium illud, non Tungrensi seu Trajectensi episcopo, in cujus parochia situm erat, sed Mettensi ecclesiae subiectum esse voluit, consentiente Remaclo loci episcopo. Idem observare licet in conditione monasterii Orbacensis, quod Regulus seu Reolus Remorum antistes in dioecesi Suesfionica paulo post extruxit, & tamen ecclesiae Remensi subiecit. Id gravate cum ferrent Leodicensis episcopi; Hugo de Petra-pontè hoc jus a Johanne Mettensi redemit anno supra millesimum ducentesimo vicesimo-septimo, ac monasterium municipiumque Trudonianum in patrocinium suum postliminio recepit.

XXII.
Remaclo succedit Theodardus praceptor Landeberti.

Non multo post Remaculus, saecularium tumultuum & episcopalis oneris impatiens, ad optatam denuo solitudinem, annuente clero ac rege, abdicata dignitate, relictiisque omnibus, secessit, nimirum in monasterium Stabulense, substituto Theodardo eximio viro, qui Stabulensi & Malmundariensi coenobiiis tum praerat. Hunc a Cuniberto Colonensi pontifice consecratum fuisse episcopum auctor est Aegidius Aurea-vallis monachus. Dum is Trajectensem ecclesiam regeret, Landebertum, futurum postea ejusdem sedis episcopum, patre ad se dirigente, divinis dogmatibus & monasticis disciplinis erudiendum suscepit. quo magistro pius adolescens adeo profecit, ut jam tum quasi futurus dignitatis heres ac successor ab ipso haberetur.

XXIII.
Nivardus Berchario parat monasterii Altvillarense.

Ab eodem institutus perhibetur Bercharius Aquitanus, quem parentes haud ignobiles Bererum in sacro fonte appellari voluerunt. Hic, cum ad Nivardum Remorum antistitem accessisset, ad Remaclum Tungrensem, qui tum in ecclesia & in aula lumine sanctitatis & doctrinae fulgebat, missus ab eo est, sacris institutionibus penitus informandus. Dein, delata ad Bercharium fama & opinione Luxovienensis monasterii, quod tunc maxime religione sub Waldeberto abbate florebat, tam sanctae congregationi sociari ac nomen dare quantocius curavit. Post egregios in vita monastica progressus, Remos denuo redit ad veterem patronum Nivardum pontificem, qui tum de condendo in sua parochia monasterio cogitabat. Locus erat quatuor leucis ab urbe Remorum, in declivi montis laterè positus, ad Matronae fluvii prospectum, haud procul a Sparnaco * opido, Altvillare * dictus, quae visa est apta monasterii sedes. Pertinebat hic locus ad Bavonem & Theoderamnum Nivardi fratres, a quibus commutatione facta eum obtinuit, rogante Berchario abbate, qui a Nivardo, ait * Frodoardus, petierat locum sibi dari, ubi cum fratribus suis monachis vivere posset *sub regula patrum sancti Benedicti & sancti Columbani*. Commutatione facta, mox idem praesul succidi silvam jussit, ibique basilicam in honorem sancti Petri & omnium apostolorum dedicavit. Praeter hanc principem ecclesiam, alia sub invocatione sanctissimae Dei genitricis Mariae in australi ejusdem montis latere exstructa est. Monasterii administratio Berchario commissa. Sub eo Theoderamnus, Nivardi frater, monachus efficitur. Sed & Regulus seu Reolus filium suum, nomine Gedeonem, ex nepte Nivardi susceptum, ibi monachum fieri petiit, & rerum suarum partem eidem monasterio largitus est. Porro Nivardus, perfectis monasterii aedificiis, quidquid possessionum ante episcopatum habebat, eidem loco tradidit, ac Reolo ipsi auctor fuit, ut ibidem *religionis habitum*, ut Frodoardus loquitur, assumeret. Privilegium quoque, rogatu Bercharii abbatis, eidem concessit monasterio, ab eodem auctore summam relatum: ut scilicet ipse praesul idem mo-

* *Espernay.*
* *Haurvillier.*

^a *Frodoard.* 22
lib. 2. c. 7.

monasterium in sui juris dominatione, dum adviveret, conservaret: & ut post suum decessum Remensis episcopus ipsum coenobium gubernet, & eosdem monachos contra omnes adversantes defendat: ipsi vero monachi potestatem habeant *praelatum*, hoc est abbatem, sibi regulariter eligendi, prout in descriptione ipsius privilegii continetur. Ex his intelligimus, vulgatum Nivardi privilegium non esse integrum: quippe cum primam dumtaxat superioris summae partem contineat in haec verba. *Ego Nivo sive Nivardus, etiamsi peccator, episcopus, dum omnes episcopi fratres mei, etiam & de viris christianis & de bonis hominibus, monasteria secundum regulam sanctorum patrum edificare non cessarent; petiit nos Bercharius abbas cum fratribus suis, ut talem locellum perquirere eis deberemus in nostra proprietate, ubi ipsi secundum regulam patrum sancti Benedicti & sancti Columbani vivere deberent, & pro nobis die, noctuque misericordiam Domini debeant deprecari, ut in futurum veniam de peccatis merear obtinere. Sed cum minime hic talem locellum in nostra proprietate inveniremus, qui ipsis monachis ad monasterium faciendum placuisset, repertus est nobis una cum ipsis locellus, qui dicitur Altvillaris, in fine Remensi super fluvium Materna, prope villam Disiacum, quem a Bavone & Theoderamno de villis ecclesiae nostrae concambivimus, unde & ipsa instrumenta in archivis ecclesiae retinentur; villam quoque Disiacum * cum ecclesia & altari beati Timothei martyris, in cujus parochia situs est Altvillaris locus, eidem monasterio legaliter confirmavimus. Sed sic pensitavit ipse Bercharius una cum fratribus suis pro novissimis temporibus, ut, dum advivimus, ipsum monasterium, quod dicitur Altvillare, quod ego pro aeterna beatitudine, vel pro remedio animae nostrae, ad sanctam regulam conservandam edificavi in honore sanctorum Petri & Pauli, seu etiam sancti Johannis, & ceterorum martyrum & confessorum, quorum pignora ibidem venerari noscuntur, in nostra potestate debent esse: ut ipsos monachos melius deleat secundum disciplinam ordinem, & regulam vivere, vel quiete residere: & taliter nobis consenserunt de fratribus meis coepiscopis, etiam & de comitibus nostris, archidiaconis, seu & abbates, vel etiam clerus noster Remensis, etiam & de viris illustribus, quorum manibus subscriptiones vel signacula subter tenentur inserta. Haec recitat Almannus ejusdem loci monachus in libro de vita sancti Nivardi. Cetera defunt in editis scriptisque libris hujus privilegii, quod ipsum sine dubio praeculis habuit Frodoardus, qui totidem verbis ejus locum refert, jam superius relatum, ubi Bercharius dicitur a Nivardo petiisse locum sibi dari, ubi cum fratribus suis monachis vivere posset *sub regula patrum sancti Benedicti, & sancti Columbani*. quae omnino verba in superiori privilegii fragmento leguntur.*

Disy.

Eidem Nivardus etiam munificus fuit in monasterium sancti Basoli, cui tunc Perro abbas praerat. Ei quippe dedit * ecclesiam Viriziaci *, ubi primitus monasterium situm erat, in honorem sanctae Mariae constructam, cum omnibus ad illam pertinentibus; simulque locellum qui Vassiacus * dicitur. Immunitatem quoque ipsis monachis, sub Perrone abbate ibidem Deo servientibus, idem praesul concessit, ut nullus ecclesiasticorum judicum eos indebitè in quoquam perturbare auderet, sed eis *liceret quieto ordine sub sancta regula vivere, ac Deo servire*.

XXIV.
S. Basoli monasterio quaedam confert.
^a *Frodoard.*
lib. 2. c. 7.
* *Verzy.*
* *Vassy.*

Erant Nivardo quatuor germani fratres, nempe Bavo, Theoderamnus, superius laudati; Gundebertus & Childericus, cujus filiam in matrimonium duxerat Regulus seu Reolus comes, postmodum Remorum antistes. Gundebertus seu Guntbertus, optimas & vir illustris, qui-cum Reolus post Nivardi obitum de rebus ecclesiae suae monasteriisque Altvillarensi & sancti Basoli datis contentionem habuit, cum Berta, aequè nobili ac pia femina, conjugium inierat. Verum ex mutuo consensu calibem vitam conjugio praeferebant, monasteriis erigendis ambo animum ac facultates suas adhibuerunt. Et Guntbertus quidem puellare sancti Petri monasterium Remis extruxit ad portam Collaticiam seu Basilicarem, *regale vel fiscale* appellatum, propterea quod sub regali potestate ^b esset. Berta vero aliud puellare coenobium apud Avennacum, Domino sibi locum per angelum demonstrante, itidem condidit, testante Frodoardo. Neque adversatur Hincmari epistola ad Teutbergam Avennacensem abbatissam, ejus monasterii constructionem Nivardi fratri, scilicet Guntberto, tribuentis: quippe qui communibus cum conjugè studiis & impensis id executus est. Hincmari summam ^c epistolae, huic loco illustrando opportunam, Frodoardus refert, aiens, Hincmarum scripsisse Teutbergae abbatissae pro ordinatione Avennaci monasterii, quam ipse quondam cum Irmintrude regina disposuerat, de

^b *idem lib. 4.*
c. 46.

^c *idem lib. 3.*
c. 27.

AN. CHR. 662. numero clericorum & nonnarum, atque de rebus villarum ipsius monasterii, videntur licet mille centum quinquaginta mansos: significans se disposuisse, viginti clericos & quadraginta nonnas ibidem consistere posse, victumque eis providisse, & res necessarias, ac ministeriales instituisse, præter luminaria, & cetera monasterii necessaria: ostendens, quod Nivardus Remorum archiepiscopus de rebus Remensis ecclesie monasterium Altvillarense construxerit, & frater ejus de suis proprietatibus, & quæ alii boni homines ad eundem locum dederunt, Avennacum extruxerit monasterium, quodque ad ecclesiam Remensem tradiderit. Porro dominus Guntbertus, ut alibi^a habet Frodoardus, hujus instructor cœnobii, relicta conjugē, maritima perens loca, illic etiam monasterium quoddam condidisse fertur: ubi & a barbaris decollatus fuisse traditur: nimirum^b apud Frisios, quorum conversioni dabit operam. Albericus fabulas narrat, dum eum cruce-signatum trans mare abiisse dicit. At vero Berta, constructo cœnobio, cum inibi aquam non haberet, a proximæ silvæ possessoribus fontem, duobus a monasterio passuum millibus distantem, argenti libra data, impetravit, qui mox ad cœnobium derivatus est, Libra hæcenus appellatus. Verum ipsius Bertæ privigni, cum forte opes ejus monasterio impensas agre ferrent, ei necem intulerunt, qui statim traditi satanæ, in belluinam feritatem mutati decessisse memorantur. Attamen nepti Guntberti, Monnæ nomine, (forte hæc Reoli conjux) quæ hujus facinoris conscia fuerat, noctu vigilanti domina Berta fertur apparuisse, eique præcepisse, ut corpus domni Guntberti Avennacum referre satageret, ac juxta sepulcrum suum collocaret. hoc enim facto Deum ipsi tantam noxam condonaturum, cujus rei hoc indicium fore, quod, mox ut jussa compleisset, ex ejus ore vel naribus sanguis erumperet, quod Frodoardus ait accidisse, dum corpus domni Guntberti juxta corpus beatæ Bertæ reconderebatur. Bertæ porro corpus post centum circiter annos inventum est integrum, & plagæ ejus tam recenti affluere sanguine, quasi eadem hora viventi inflictæ fuissent. Ambos conjuges, uti martyres, colunt Avennacenses nostri ordinis sanctimoniales, Guntbertum quidem III. kalendas Maii, Bertam vero ipsi ejusdem mensis kalendis. Rexit hoc cœnobium sæculo nono Berta, Ludovici Pii filia ex Irmingardē Augusta, cui Hinemarus^c se ipse purgavit, quod damna quædam rebus Avennaci monasterii Bertæ, ipsius imperatoris filia, sua jussione inferri quorundam malignorum relatu infamaretur. Idem Bertæ abbatissæ Avennaci monasterii scripsit pro incommodis, quæ fratres ac servi monasterii Altvillaris, aliarumque villarum Remensis ecclesie, ab hominibus ejus patiebantur ex eo tempore, quo illa in hoc regnum venerat. Bertæ in regimen Avennaci parthenonis successit Teutberga, cujus modo meminimus.

Quod attinet ad puellare sancti Petri cœnobium, quod Guntbertus Remis ad portam Basilicarem extruxerat, illud Inferius vocabatur, ad discrimen alterius omnino vicini sub titulo itidem sancti Petri, Superioris dicti, cujus auctorem Baldericum cum sore sua Doda fuisse alias^d diximus. Portam Basilicarem, non a basilicis, ut vult Frodoardus, sed vel a Julio vel a Juliano Cæsare, ad cujus triumphalem in eam urbem ingressum erecta est, appellatam fuisse inde colligitur, quod via, ad quam porta illa ducit, Cæsarea nuncupetur. Hoc monasterium Ludovicus^e imperator, cognomento Pius, Alpaidi filia suæ, Begonis Parisiorum comitis uxori, dono dedit, eidemque sacro loco immunitatem, quam pater ipsius Carolus Magnus concesserat, diplomate suo confirmavit. Dein idem cœnobium per precariam ejusdem Alpaidis, vel filiorum ejus Letardi & Ebrardi, in jus & potestatem Remensis ecclesie cessit. Frodoardus asserit, in ecclesia illa sancti Petri visum ab se cerium, igne cælesti ter accensum, quem cerium collata cera fecerant quidam cives Remenses, qui ad visitanda Apostolorum limina profecti fuerant. Eidem monasterio Gerberga regina quasdam reliquias sancti Gregorii, sancti Guntberti, & partem capitis beati Patricii concessisse memoratur, præter dentem sancti Andrea ibidem asservatum, cujus meminit Frodoardus. Nullum modo Remis superest Inferioris illius sancti Petri monasterii vestigium præter sancti Patricii sacellum, in quo vetus epitaphium Hildegardis sanctimonialis, cum fratre Alsatio poeta ante annos octingentos ibidem sepultæ, hæcenus juxta altare lectuli ad fenestram legitur in hunc modum, sanctimonialibus hinc inde exculptis.

^a Id. lib. 4. c. 47.

^b Bolland. 190. 3. April. p. 623.

^c Frod. l. 3. c. 27.

XXVI. S. Petri monasterium Remis. d lib. 6. n. 10. c. seq.

^e Frod. lib. 4. c. 46.

BENEDICTINI. LIB. XV.

Hoc Alsatii teguntur membra vatis cespite,
Ejusque sororis, sacro qua compta velamine.
Hildegardis est vocata, virgo manens corpore.
Pro quibus dic lector, quæso, supplex flexo poplite:
Æternam, pie Redemptor, dona eis requiem.
Ille quarto kalendarum obiit Aprilium:
Illa quarto die mensis ante finem Julii.

ANN. CHR. 662.

Hildegardis Deo sacra in necrologio cathedralis ecclesie Remensis prædicto die memoratur.

Sub idem fere tempus Filibertus abbas Gemeticensis Pauliacense monasterium instituit in Caletis, decem millibus passuum a Gemetico, ac ferme totidem ab urbe Rotomago, eique Austrebertam virginem præfecit. Austreberta seu Austroberta orta est parentibus genere ac pietate inclitis in pago Teruanensi. Pater ejus, Baderidus nomine, comes palatinus, regum profapia oriundus fuisse dicitur, & conjugem ex Alamannorum regia profapia accepisse, Framhildem* nuncupatam, quam Benedictinæ Monasteriolenses Aufrebertinæ annuo cultu VI. kalendas Julii venerantur. Pie educata a religiosis parentibus filia, cum vix annos decem attigisset, non nisi ecclesias aut monasteria anhelabat, in rudi ætate jam meditans, quod postmodum opere complevit. Forte faciem suam in aquis aliquando more infantium contemplata, caput suum velamine redimitum contexit, quod signum deinceps ejus animo adeo infixum est, ut ex illo die hoc uno æstuarie desiderio videretur. Hujus rei gratia, cum ad magni tunc apud Deum meriti episcopum Teruanensem Audomarum proficisceretur, Quantia fluminis aquas super pontem exundantes sicco pede cum sociabus transiisse fertur. Mitigatis a sancto antistite parentibus, quibus inconsultis id fecerat; ab iisdem facultatem obtinuit secedendi in cœnobium, Portum vocabulo, super flumen Suminam* seu Somenam constructum, cui tunc præerat spiritalis mater, nomine Burgoledis. Austreberta ovibus sanctis adjuncta, sancta ovis & ipsa brevi facta est. Nulla illa humilior, nulla obedientior. Cum annos quatuordecim inter virgines Portenses exegisset, a Filiberto abbate accersita est ad regendum monasterium, quod Amalbertus, vir præpotens, in fundo suo Pauliaco extruxerat, & sancti viri providentiæ commendaverat cum cœtu sacrarum virginum, quas inter filiam suam parvulam, Auream nomine, Christo devoverat. Parvam initio congregationem pia mater Austreberta auxit ad viginti-quinque ancillas Dei: quæ ita ei amore adhaerent, ut ne una quidem ex illis ab ea superari sustinerit. Præcipua monasterii basilica sub patrocinio Dei genitricis Mariæ sacra erat, adjunctis duabus aliis basilicis, sancti Petri, & sancti Martini, aliorumque sanctorum. Nihil religiosa abbatissa de privatis virtutibus, nihil de jejuniis, immo nihil de obedientia & humilitate detraxit. Cum aliquando noctu de more dormitorium finitis matutinis lustraret, ac singularum lectulos inspiceret; evigilans præposita, abbatissam esse nesciens, eam increpavit, quod sorores inquietaret, jussitque ire ad crucem, quæ poena erat in monasteriis contra eos, qui somnum dormientium interturbassent. Illa vero hac occasione gavisâ, confestim ad crucem cucurrit, quæ in medio claustrum pratello collocari solebat; ibique psallens persistit immobilis, donec hora comperenti, signo tacto, omnes confurgerent. Agnito errore, præposita ad pedes abbatissæ provoluta, veniam facile obtinuit. In quadragesima, præter dies dominicos, non nisi ter singulis hebdomadis Austreberta reficiebatur. Dormitorii ruinis divinitus semel subducta est cum suis, præter unam, quæ contra matris interdictum ecclesiam egressa, lapsu maceræ oppressa corruit: quam pia mater oleo benedicto perunctam pristina restituit sanitati.

XXVII. Pauliacense monasterio præficitur Austreberta.

* S. Framhildis.

* La Somenne.

ANNO proximo Bertefridus Ambianorum antistes immunitatis privilegium Corbeienis parochie suæ monasterio concessit, inscriptum Dominis sanctis, & summi culminis apice, pontificalis cathedra specula presidentibus in Christo fratribus, Nivoni, Genesio, Ethoaldo, Emmoni, Audoni, Audomaro, Audoino, Audeberto, Burgundofaroni, item Audeberto, & Drauscioni, quorum omnium notæ sunt sedes. Remis præerat Nivo seu Nivardus, Lugduno Genesius, Viennæ Ethoaldus seu Edoaldus, Senonibus Emmo, Rotomago Audoentis seu Dado, metropolitani; Aurelianis Audo,

ANN. CHR. 663. XXVIII. Bertefredi privilegium pro monasterio Corbeienis.

ANN. CHR.
663.

Teruanæ Audomarus, Cameraco Audebertus seu Autbertus, Meldis Burgundofaro, Silvanectis Audebertus, Sueffionibus Draufcio. Hoc vero privilegium indulfit Bertefridus ad petitionem domni Chlotharii regis, necnon & præcellæ domnæ Balthildis reginæ, ejus monasterii conditorum, & pro amore ac reverentia sanctorum apostolorum Petri & Pauli, & sancti Stephani protomartyris, patronorum ejusdem loci; ut monachi, ibidem degentes sub regula sanctorum patrum, quieti conversari possint, quemadmodum Bonifacius episcopus in synodo Carthagenensi, & sanctus Augustinus præclarus doctor in libro de gradibus ecclesiasticis sanxerant: quale privilegium monasteriis Agaunensi, Lirinenfi, Luxoviensi, & basilicæ domni Marcelli concessum est. nempe ut quidquid regio munere, vel a quibuslibet christianis in agris, mancipiis, in auro vel argento, aliisque speciebus, ibi oblatum, offerendumve esset in posterum, ipsi abbates vel monachi, ibidem Deo deservientes, absque ulla contrarietate vel repetitione episcopi Ambianensis, ejusve clericorum, libere possiderent. Altaria tamen & tabulas ad usum sacrificii, ubi defuerint in monasterio, episcopus Ambianensis benedicat, & christisma sanctum absque ullo pretio singulis annis concedat. Ad hæc, mortuo abbate, ejus successorem, a monachis unanimiter electum, accepto a principe mandato, ordinet, uti & reliquos gradus clericorum, minores ac majores, quos abbas dicti monasterii, sive intra, sive extra monasterium, elegerit: sic tamen ut nec episcopus, nec archidiaconus, ullave alia persona, quidquam auferat aut minuat, commutetve ex eodem monasterio, ejusve parochiis: ut de perfecta quiete valeant ipsi monachi Domino propitio exultare, & pro statu ecclesiæ & salute regum, regni que stabilitate & tranquillitate patriæ Deum exorare. Porro si aliquis ex ipsis monachis contumax fuerit, a prædicti monasterii abbate secundum canonicam institutionem emendetur. Denique ut ipsi monachi sub regula sancti Benedicti vel sancti Columbani conversari ac vivere debeant. Datum hoc privilegium sub die octavo idus Septembris, anno septimo regnante Chlothario rege, Capuannaco in palatio publicè, quod privilegium Sigo diaconus scripsit, subscripsitque post episcopos initio præmissos, aliosque, nempe Gauciobertum Carnutensem, Bosonem Gratianopolitanum, Ragnobertum Bajocensem, Mumolenum Noviomensem, Didonem Piclavensem, Leodeboldum Lexoviosensem, Chrodobertum Parisiensem, & Paternum Egloensem. Hujusce privilegii mentionem a facit Drogo Teruanensis episcopus sæculo undecimo in simili privilegio concessio ecclesiæ Messinensi.

a Mirans cod.
donat. c. 56.X X I X.
Besuensi monasterio regie litteræ concessæ.b Spicil. to. 1.
p. 497. & seqq.c Marenf.
lib. 1. c. 33.
& 34.

Per id tempus, Francis inter se se dimicantibus, & agros Burgundiæ depopulantibus, Besuense monasterium, quod Amalgarius, vir illustris, olim condiderat, omnino direptum, cunctisque rebus spoliatum fuisse scribit Johannes ejus loci monachus in chronico, insuper tabulas donationum sublatas ac deperditas. Quam ob rem Waldalenus, qui Besuensi monasterio tum præerat, a Sichelmo duce accepit epistolam ad Rudebertum, Chrodebertum, & Emerulfum majores palatii, id est aulæ regie proceres, datam kalendis Septembris, anno septimo domni Chlotharii regis, multorum subscriptionibus confirmatam: qua orabat, ut regem calamitatis, direptionisque Besuensium certiore facerent, peterentque ab eo, ut omnia prædia, quæ boni homines eidem loco legaverant, nullus invadere, aut violare ausit, sed liceat ipsis monachis ea quiete ac sine ulla controversia possidere. Hanc suggestionem, cujusmodi alio nomine charta relationis & apennis apud Marculfum vocatur, regi obtulerunt prædicti majores palatii, & cum eis Waldalenus abbas, qui præceptum a Chlothario impetravit, ut quidquid ab Amalgario duce, ejusque conjuge Aquilina, vel ab aliis Deum timentibus hominibus, monasterio collatum fuisse constaret, id totum ad integrum Besuenses haberent, tenerent, ac possiderent. Datum mense Augusto, anno Chlotharii regis octavo, apud Nemausum, quo in diplomate enumeratio fit omnium prædiorum, quæ tunc possidebant Besuenses. Ad hæc quinto-decimo kalendas Septembris, Chlotharius anno decimo regni sui, Gengulfum, virum illustrem, defensorem & advocatum monasterii, quamdiu abbas, monachique voluissent, constituit, ut res eorum ac causas omnes tueretur ac procuraret.

X X X.
Wandregisillo
æona collata.

Eodem tempore, cum Fontanellensi monasterio necessaria deesse Balthfridus cellerarius causaretur, Wandregisillus spem omnem in Deum reponendam esse respondit. Néc vana fuit viri Dei fiducia. nam Balthildis, regina piissima, divinitus ad-

ANN. CHR.
663.

monita, ut Christi famulis, in vasta solitudine consistentibus, necessaria ministraret, onerata cibariis, aliisque rebus vehicula illuc direxit, quibus abunde monachorum inopia subventum est. Eadem fiducia Wandregisillus, non jam equo, sed curru ob ingravescentem ætatem vectus, Chlotharium regem, annum regni septimum agentem, adiisse perhibetur, rogaturus, ut locum, in quo monasterium condiderat, atque universa eidem collata scripto confirmaret. Tunc in villa pagi Castrensis*, nomine Palatiolo*, haud procul ab agro Parisiensi, commorabatur princeps: qui non solum donationes monasterio factas confirmavit, sed etiam propriis donis amplificavit. Cum Wandregisillus in pago Castrensi versaretur, Hartbainus, viri illustris Eremberti filius, conversionis ac religiosi propositi gratia ad ipsum accessit, eique præter cetera quoddam prædium, nomine Butionem, donavit: ubi ædificata ecclesia, habitacula fervorum Dei constructa, & collocati monachi Deo famulatur. Idem vero Hartbainus in magnæ religionis observantia vitam exegisse memoratur. Hartbaini parens Erembertus, dum gravissima febre vexaretur, ad preces Wandregisilli pristinae redditus sospitati, prædium suum Virtraicum*, situm in pago Tellau, super amnem Euram seu Eoram, grati animi causa eidem largitus est. Talogiensem* pagum vocat inter alios Ordericus Vitalis, situm inter pagos Rotomagensem & Vinemacensem: amnem vero idem auctor Eoram* vocat, qui Fulcardi montem, ordinis Cisterciensis monasterium, aliaque loca alluit, ac demum apud Criolium* in oceanum devolvitur. Denique Wandregisillus locum quemdam super amnem Vintlanam ex dono illustris Warattonis accepit, ibique oratorium in honorem beati Petri apostolorum principis extruxit, Monasterioli indito nomine, ubi monachorum Deo militantium cœtum adunavit.

* de Châtres.
* Palatiolo.* Virlay.
* le Tallois.
* Iere.

* Criol.

X X X I.
Elariacus S.
Benigni cenobio vindicatur.

* Zaré.

Sub finem hujus anni Chlotharius, cum in villa regia Masolaco, una cum episcopis, optimatibus, ceterisque palatinis ministris, ac Audobaldo palatii comite, ad universorum causas audiendas, justoque judicio dirimendas consideret; actores Divionensis basilicæ domni Benigni martyris, a Wlfechramno abbate suo missi, ad regem accedere, conquesti, quod vici Elariaci*, a domno Guntchramno rege ecclesiæ suæ quondam concessi, redditus magna ex parte a quibusdam loci habitatoribus occuparentur, vastarentur silvæ, arva & præta invaderentur. Elariacenses contra reponerent, post donationem Elariaci a Guntchramno factam basilicæ sancti Benigni, se ex munificentia ejusdem principis obtinuisse quidquid ex majorum suorum hereditate in illa villa sibi provenerat, regiasque hac de re litteras proferebant. Verum, litteris illis tamquam invalidis rejectis, rex cum suis proceribus, vel potius Audobaldo comes palatii, qui tum vice regis jus dicebat, decretum pronuntiavit, ut vicum & agrum Elariacensem, qualem quantumque Guntchramnus basilicæ sancti Benigni donaverat, cum omnibus ad eum locum pertinentibus perpetuo abbas & monachi securi tenerent ac possiderent: prout hæc controversia jam definita fuerat tempore Richimari quondam abbatis, & apostolici viri domni Bertholdi episcopi, qui Elariacensibus favebat. Abellenus diploma recognovit. datum nono kalendas Novembris, anno octavo regnante domno Chlothario rege.

Anno insequenti venerabilis Beda refert Wilfridi consuetum cum Colmanno episcopo de ritibus Scottorum: qui ab eo victi, sed non convicti, Riponensi monasterio sibi concessio cedere maluerunt, quam patrios ritus deserere. quod antequam exponamus, res paullo altius, etsi id jam non semel observatum, repetenda est. Brittones & Scotti veteres ac primi Britannia insulæ ac Hibernia incolæ, in orbis angulo positi, peculiare ritus plerosque, non modo in civilibus, sed etiam in sacris rebus, maxime in celebratione paschæ, & in tonsura, diu retinere. Cum enim Latina ecclesiæ pleræque, vel omnes Romanum ritum in celebrando paschate observarent, ita ut diem dominicam, quæ a quinta-decima luna primi mensis ad vicesimam-primam inciderebat, resurrectioni Domini consecrarent: Brittones & Scotti contra a luna quarta-decima ad vicesimam diem festum habebant, sicque aliquando cum Judæis hac in re consentiebant, quando scilicet quarta-decima luna cum dominica die coincidebat. In tonsuræ etiam forma non levis dissimilitudo erat. Romani sacerdotes, detonso superius toto capite, inferius brevem tantum capillorum circulum in coronæ modum gestabant, & quidem exemplo, uti putabant, beati Petri: cum Græci nullo relicto circulo, penitus detonsi, ras-

ANN. CHR.
664.X X X I I.
Wilfridi consuetus cum Colmanno.

que similes essent, ad imitationem quidem (ita erat eorum opinio) sancti Jacobi fratris Domini, & Pauli apostoli, ceterorumque apostolorum. at vero Brittones: & Scotti anteriorem capitis partem capillis omnino nudabant ab aure ad aurem, posteriori intonsa. quod exemplo beati Johannis apostoli se facere gloriabantur. Hujusmodi tonsuræ formam in libro xvi. ubi de sancto Amando, in sancti Mummolini episcopi effigie videre licet. Erant & alii Brittonum & Scottorum ritus peculiare, de quibus non tam gravis controversia erat. Ubi primum Augustinus Anglos, novos insulæ Britanniae incolas, ad fidem adduxit, viciniore etiam Brittones, jam quidem christianis imbutos mysteriis, sed a Romanis ritibus discrepantes, ad concordiam revocare tentavit. Habitus hac de re conventus, in quo parum Augustini studium profecit; immo eo usque Brittonum processit pervicacia, ut, mortuo Augustino, cruentum in bellum, in quo mille ducentorum monachorum caede litatum est, Ethelfrido Anglorum rege ac belli duce, res deveniret. Augustini studium amulatus Laurentius ejus successor, una cum Mellito & Justo coepiscopis litteras ad utramque gentem, Brittones videlicet ac Scottos, scripsit: sed irritum etiam effectum. Similes etiam litteras Scottis direxit Honorius papa primus; idemque post ejus obitum præstitit clerus Romanus. Australes Hiberniæ partes hortanti pontifici acquieverunt, non vero septentrionales, nec tota natio Pictorum recentiore Scotiam incolentium, qui eodem errore tenebantur. Ex his partibus, nempe ex Hiiensi monasterio, Oswaldus rex Northumbrorum præceptorem accivit Aidanum episcopum, qui multas ecclesias apud Anglos, monasteria non pauca construxit, ibique multos Anglorum pueros, majoresque Northumbrorum Scoticis imbuit disciplinis. Ex illis Aidani monasteriis unum fuit Lindisfarnense, in quo Wilfridus educatus fuit: qui tandem animadvertens minime perfectam esse Scottorum virtutis viam, Romam ire statuit, ut a sede apostolica ritus catholicos, tam ecclesiasticos, quam monasteriales, edisceret. Reversus in patriam, Riponensi monasterio ab Alchfrido rege, præficitur, ubi Scotici instituti versabantur monachi, qui, data sibi optione, potius loco cedere, quam suam mutare consuetudinem elegerunt, quæ occasio fuit loco illi præficiendi Wilfridum, qui catholicos ritus ibidem institueret. Id factum post celebrem concertationem, de qua in præfens agimus.

Eam aperuit a Ronanus quidam Scottus, qui in Gallia & Italia regulas ecclesiasticas edoctus, populares suos arguebat, quod sanctum pascha contra universæ ecclesiæ morem celebrarent. Is, disputatione habita cum Finano episcopo, Aidani successore, multos quidem ad amplectendam, aut certe inquirendam veritatem adduxit: nequaquam tamen Finanum ipsum, ferocioris animi hominem, emendare potuit. Defuncto Finano, recruduit controversia cum Colmanno ejus successore, pervenitque ad aures Oswii regis & Alchfridi ejus filii: ex quibus Oswius, a Scottis edoctus ac baptizatus, eorum ritus ac doctrinam probabat: Alchfridus contra, Romanos ritus præferebat, utpote eruditus a Wilfrido, qui Romæ ecclesiasticam didicerat doctrinam, & Lugduni ab Aunemundo episcopo Romana tonsura insignitus fuerat. Cum sic in diversa studia scinderentur Northumbrenses, synodus hoc anno indicta est in Streaneshalensi monasterio, cui præerat Hilda abbatissa, Scottorum addicta partibus. Huic synodo interfuerunt ambo reges, pater, filiusque. Aderat Colmannus episcopus cum suis clericis, & Hilda abbatissa cum suis sequacibus ex una parte: ex alia Wilfridus & cum eo Ægilbertus seu Agilbertus Galus, occidentalium Saxonum episcopus, qui postea Parisiorum ecclesiam rexit, cum Agathone presbytero, Jacobo diacono Paulini quondam Eboracensis episcopi, & Ronano Scottis, cujus modo meminimus. Medius inter utraque partes erat Cedda venerabilis episcopus, jam dudum ordinatus a Scottis, qui interpretis officio, ob diversæ linguæ homines,ungebatur. Initio præfatus est Oswius rex, oportere eos, qui uni Deo servirent, unam vivendi regulam tenere, nec a se se invicem discrepare in celebratione sacrorum mysteriorum, qui unum caeleste regnum sperarent omnes; adeoque inquirendum in primis esse, utra verior esset traditio; & hanc ab universis tenendam: tum Colmannum episcopum primo loco dicere jussit, ac gentis suæ traditionem exponere. Mox Colmannus a majoribus suis ait acceptum, patres retro suos omnes, viros utique Deo dilectos, eodem modo celebrasse, quo ipsi celebrarent; & ne cui hoc contemnendum videatur, ipsum esse ritum, quem beatus Johannes Evangelista, discipulus tantopere Christo Domino dilectus,

rus, observandum, cunctisque quibus præerat ecclesiis observandum proposuit. Tum jussus respondere Agilbertus, id muneris rejecit in Wilfridum ob linguæ Anglicanæ imperitiam, ne interprete adhibito causa langueret, vel tempus incassum tereretur. Hinc Wilfridus exorsus: Pascha, quale nos, inquit, celebramus, vidimus Romæ, ubi beati apostoli Petrus & Paulus vixere & docuere, ab omnibus observari. Hoc in Italia, hoc in Gallia, quas regiones discendi vel peregrinandi studio peragravimus, ab omnibus fieri spectavimus. Idem in Africa, Asia, Ægypto, Græcia & universo demum orbe, quacumque Christi ecclesia diffusa est, per diversas nationes ac linguas, non diverso, sed uno prorsus ritu ac ordine observari pro comperto habemus, præter hos tantum, eorumque contumaciæ sequaces ac conscios, Pictos inquam & Brittones, qui contra totum orbem, tamen stulto ac inani labore, simul pugnant.

Hic vocem continere non valens Colmannus, sibi permirum videri dixit, stultum appellari laborem, in quo talis tantique apostoli, qui supra pectus Domini recumbere dignus fuit, exemplum præferretur. At Wilfridus: Absit, inquit, ut beatum Johannem stultitiæ incusemus; quod ex pia dispensatione scita Judaicæ legis ad tempus in celebrando paschate servaverit: at Petri exemplum præferimus, qui catholicum pascha Romæ prima sabbati, qua Christus Dominus resurrexit, instituit, exclusa quarta-decima luna, in qua Johannes illud, quacumque id accideret die, cum Judæis celebrabat. Qua in re ab ipso Johanne ipsi receditis, qui, si quando quarta-decima luna in dominicam non incidit, pascha differtis in dominicam sequentem. Porro ritum a Petro institutum beati Johannis successores in tota Asia post ejus obitum susceperunt, atque universa per orbem ecclesia; & hoc esse verum ac legitimum pascha, hoc solum fidelibus observandum, in Nicæno concilio, non primum statutum, sed confirmatum est.

His Colmannus objecit sententiam Anatolii, viri sanctissimi ac doctissimi, qui in paschatis celebratione quartam-decimam lunam computaverit; & reverendissimi patris Columbæ Hiiensis abbatis sanctissimi, & successorum ejus, virorum itidem sanctitate præstantium, qui eodem modo pascha celebrarunt. Ad hæc Wilfridus reposuit, Anatolium sic computasse quartam-decimam lunam in paschæ celebratione, ut eam non a præcedente vespere, sed a subsequente, quæ quinta-decimæ luna, Ægyptiorum more, prima vespera erat, numerandam esse vellent. Porro Columbæ, ejusque sequaces Deo quidem acceptos ac dilectos fuisse, utpote qui pia ac simplici intentione Deum coluerint; nec eis obfuisse talem paschæ observationem, dum nullus perfectioris instituti doctrinam proponeret. at vero inexcusabiles esse Colmannum, ejusque socios, qui decreta hac de re sedis apostolicæ, immo universæ ecclesiæ respuerent. Ceterum, quatumvis Columba ille sanctus censeatur, non ideo eum præferri posse beatissimo apostolorum principi, cui dictum sit a Domino, super hanc petram ædificatum iri ecclesiam, adversus quam portæ inferi prævalere non valeant, eique datas claves regni cælorum.

Hæc cum Wilfridus perorasset, ait rex: Verene, Colmanne, hæc Petro dicta sunt a Domino? cui re vera ita esse respondentem, nec quid simile Columbæ suo promissum; rex adjecit: Ego vero vobis assero, hunc esse ostiarium illum, cui contradicere nolim, sed potius in cunctis assentiri & obsequi: ne forte, cum ad januam regni cælorum admittere, non sit qui eam, ipso adversante, mihi referet. His dictis applauserunt omnes, & abdicatis Scottorum institutis, ad ea, quæ meliora esse cognoverant, conversi sunt. Finita in hunc modum concertatione, ac concione soluta; Agilbertus domum, id est in Galliam, rediit. Colmannus autem videns spretam suam doctrinam atque sectam, cum his qui sibi adhærere perseverarunt, in Scotiam reversus est: Cedda vero, deposito errore ad suam sedem, id est ad ecclesiam Liccidfeldensem, rediit. Porro fratribus, qui in Lindisfarnensi ecclesia, Scottis abeuntibus, remanere maluerunt, præpositus est abbatissæ jure reverendissimus ac mansuetissimus Eata, prout ab Oswio rege Colmannus discessurus petierat. Hic est Eata, qui monasterium Mailrosense antea regebat, unus ex duodecim illis Anglorum pueris, quos Aidanus primo episcopatus sui tempore Christi mysteriis informandos acceperat; idemque qui postmodum ecclesiæ Lindisfarnensis episcopus factus est.

Colmannus ad suos revertens eduxit secum omnes, quos in Lindisfarnensi insula

ANN. CHR.
664.Colmannus
et suos rever-
sus, duo mo-
nasteria struit.* Inisbryn-
de.
* Maio.

congregaverat Scottos, sed & de gente Anglorum viros circiter triginta, qui utri-
que monasticis institutis imbuti erant. Dein secessit in insulam Vitula-Alba*, ubi,
condito cœnobio, monachos illos collocavit. Sed cum invicem concordēs esse non
possent; relictis inibi Scottis, aliud monasterium in insula Mageo* exstruxit in
gratiam Anglorum, quos ibi constituit. Processu temporis magnopere crevit Ma-
gense asceterium: & converfis paullo post ad meliora instituta omnibus, egregium
examen continebat monachorum, qui ex provincia illa ibidem collecti, ad exem-
plum venerabilium patrum, *sub regula & abbate canonico*, in magna continentia &
sinceritate, proprio labore manuum vivebant, quibus verbis Beda innuit, Magenses
ad regulam in Britannia tum receptam, hoc est Benedictinam, instituta accessisse:
quam regulam Wilfridus apud Northumbrenses in monasteriis admitti, atque obser-
vari curavit.

XXXV.
Hilda abba-
tissa.
a id. lib. 4.
c. 23.

Idem post Streaneshalensem conventum præstitit Hilda abbatissa, cujus jam non
semel meminimus. Hæc regio sanguine orta, filia Heririci, Edwini regis nepo-
tis, ad prædicationem Paulini Eboracensis episcopi ad fidem conversa, postea relicto
habitu seculari, secesserat ad provinciam orientalium Anglorum, cum propinqua
regis illius provinciam esset, summo opere cupiens in Galliam trajicere, atque in
monasterio Calensi locari Herevita, matri Aldulfi regis orientalium Anglorum,
quæ ibidem monasticis subdita institutis, coronam caelestem expectabat, ut supe-
rius jam diximus. Verum Hilda ab Aidano episcopo in patriam revocata, primo
constitit in quodam loco ad Wirum fluvium, ubi monasticam uno anno vitam egit.
deinde facta est abbatissa in monasterio Heortensi, recens exstructo a quadam re-
ligiosa Christi famula, quæ prima feminarum in provincia Northumbrensi propo-
situm, vestemque sanctimonialis, consecrante Aidano episcopo, suscepisse perhibetur.
Sed, cum illa in urbem Calcariam se recepisset, ejus monasterio præfecta est Hilda,
quæ regularem ibi vitam, prout eam ab Aidano, aliisque ejusdem instituti doctis
viris addiscere potuerat, ordinavit. Post aliquot annos, monasterium apud Streaneshalam
exstruendum, ac regularibus rite disciplinis instituendum suscepit: ubi tantis
virtutibus, sed maxime caritate inclaruit, ut exemplo primitivæ ecclesiæ, nullus ibi
dives, nullus esset egens; omnibusque communia essent omnia, nihil proprium ac
peculiare. Ea vero in Hilda prudentia erat, ut non solum mediocres quique in re-
bus necessariis, sed etiam reges ipsi eam consulere: ea doctrina & assiduitas legen-
di sacras scripturas, ut sibi subditos viros, nedum puellas, ipsa erudiret, dignosque
efficeret, qui ad ecclesiasticos gradus promoverentur. Ex his quinque factos episco-
pos viderat Beda venerabilis, nempe Bosam Eboracensem, Aetlam Dorcestrensem,
Ostforum Hagustaldensem, Johannem Wiccensem, & Wilfridum Eboracensem, sci-
licet juniorem præter Tatfridum, qui ante Boselum Johannis decessorem episcopus
designatus, sed morte præreptus fuerat. Ob egregias illas dotes Hilda, non modo a do-
mesticis, sed etiam ab aliis omnibus mater vocabatur, colebaturque, quibus occasio-
nem salutis & correctionis exemplo suo præbebat. Hæc est Hilda abbatissa, quæ mo-
nasterio Streaneshalensi præerat, cum celebris illa disputatio cum Scottis facta est.

XXXVI.
Ronanus e-
piscopus Scoti-
tus cultus apud
Pictones.* Mazeroles
* Luffac.
* Nonillé.

* la Vieille.

Quod attinet ad Ronanum episcopum Scottum, qui regulas ecclesiasticas in Gal-
lia & Italia edoctus fuisse, primusque cum Colmanno certamen iniisse traditur; non
dubito quin idem sit, qui sub Romani nomine colitur apud Maceriolas* in pago
Pictavensi. Positus est hic locus in confinio Pictonum & Turonum ad Vigennam
fluvium, solo fluvii alveo ab opido Luciago* disparatus. Exstat in tabulario Nobilia-
censis* prope Pictavos monasterii fragmentum cujusdam instrumenti, eo tempore
confecti a quodam loci ejus instauratore, testante, se Maceriolas cellulam super
amnem Vigennam*, pæne desertam, restaurasse & redintegrasse, *in qua sanctum
Dei peregrinum ex genere Scottorum, nomine Ronanum (sic lego non Romanum) cum
suis peregrinis constituit rectorem, eo pacto, ut ipsi peregrini diu perseverarent. Sed
dum contigit mors, inquit ille, ipsius sancti Dei, & ex ipsis talis non fuerat rector,
qui hoc gubernare deberet; ne ipsum opus factum periret, ipsam cellulam venerabili in
Christi Chrocelmo abbati commendavit, suoque monasterio conjunxit: ut simul in unum
conglutinati, melius Domino servirent consolati. Tum subdit: Precor ut hæc institutio,
quam propter amorem Christi, vel compendium servorum Dei feci, firma & inconvul-
sa permaneat.* Hucusque fragmentum, sed absque nomine ejusdem cellæ instaura-
toris; qui forte non alius sit ab Ansoaldo, Pictavensi tunc temporis episcopo; aut

Chrocelmus
abbas Nobilia-
censis.* Mazeroles
* Luffac.
* Nonillé.ANN. CHR.
664.

certe abbas sancti Hilarii basilicæ, quæ tunc apud Luciagum opidum multa posside-
bat, ut ex vetustis illius temporis instrumentis discimus. Eidem basilicæ subiectum
erat monasterium Nobiliacense, cui unita fuit cella Maceriolensis, antequam illud
ab Atone abbate instauraretur. Erat proinde ejus monasterii abbas Chrocelmus,
cui hæc cella commissa fuit; atque adeo jam exstabat Nobiliacense monasterium,
quinto milliari ab urbe Pictonum situm versus australem plagam, in amœna valle,
quam Miltio* fluviolus irrigat. Inter primos ejus benefactores recententur Picta-
venses episcopi, Ansoaldus, Ebarcius, & Gauzbertus, laudati in diplomate Ludovici
regis Aquitanie, de quo nos suo loco. Hujus monasterii antiquitas ex hoc loco
certa, prima origo penitus incerta est. Tantum discimus ex quodam placito facto
tempore Hermemberti ejus loci rectoris, Frotelmum quemdam hanc cellam sancto
Hilario tradidisse ac subjecisse. Forsan is erat monasterii auctor, quod fere ad ni-
hilum redactum erat sub finem sæculi sequentis, cum ab Atone abbate sancti Hilarii
instauratum fuit. Quæ de Ronano ex præmisso fragmento discimus, longe certiora
sunt iis, quæ de eo circumferuntur apud Corisopitenes in Armorica, quæ nullam fi-
dem merentur. Certe Romanos ritus non didicisset Ronanus apud Armoricanos, qui
Scottorum moribus omnino imbuti erant. Colitur apud Maceriolas sanctus Ronanus
episcopus sub Romani nomine kalendis Junii: quo die itidem in Armorica honoratur.

Hoc ipso anno post solis* eclipsin, quæ die tertio Maii contigit, gravissima lues
australes Britannie partes ac Northumbrorum provinciam depopulata est, eadem-
que in Hiberniam quoque pervasit. In hac regione tunc temporis multi nobilium
ac mediocrium Anglorum filii erant, qui sacræ eruditionis vel continentioris vitæ
gratia, relicta patria, eo secesserant; & alii quidem monasticæ disciplinæ se se manci-
paverant, alii magistrorum cellas lustrando lectioni operam dabant. Ex his duo erant
præcipua indolis, Adelhunus & Egbertus: qui, cum in monasterio Rathmelsigenfi
tempore illius pestilentie versarentur, omnibus eorum sociis vel peste sublati, vel
dispersi, ambo itidem eadem lue affecti sunt. Egbertus, omni fere vitæ spe deplora-
ta, antea vitæ delicta lacrymis ablueri cœpit, Deumque precari, sibi ut vitæ
inducias ad castigandos mores concederet, facto voto, se, si forte convalesceret,
numquam in patriam reversurum, & præter sollempnem divini officii psalmodiam,
quotidie psalterium recitaturum, singulisque septimanis diem unum solidum cum
nocte jejunium transacturum. Mortuo socio, ipse convaleuit, multisque, cum popu-
laribus suis, tum Scottis & Pictis, exemplo, doctrina, auctoritate, & caritate pro-
fuit. Addidit etiam votis a se ipso factis, ut in quadragesima non nisi semel unoquo-
que die reficeretur, nec aliud quidquam, nisi panem cum lacte deterso, & quidem
parce, perciperet, quam vivendi legem quadragesima diebus ante natale Domini,
& quinquaginta post pentecosten observabat, quæ tres quadragesimæ erant usitata
apud veteres. Ex his intelligimus, lactis usum in quadragesima tunc universim pro-
hibitum non fuisse; nec morem una die reficiendi, saltem in illis insulis, ab om-
nibus servatum: cum Egberto id laudis tribuat venerabilis Beda, quod illis diebus
unica refectione contentus fuerit.

Eadem peste e medio sublatus est^b Boisilus, miræ sanctitatis monachus ac præ-
positus Mailrosensis, ad cujus famam Cuthbertus in idem monasterium, cui tunc
Eata præerat; se recepit, eodem etiam morbo tunc & ipse correptus, ac sanatus.
Mox eundem monuit Boisilus, sibi septem dumtaxat vitæ dies superesse. curaret pro-
inde ea doceri abs se, quæ ipsi convenirent. Interroganti vero quid tam brevi septem
dierum spatio posset discere: Johannem, inquit, Evangelistam. Et hunc quidem per
illud tempus, Boisilo exponente, ambo simul perlegerunt, in ea lectione & colla-
tione solum fidei, quæ per dilectionem operatur, simplicitatem attendentes, non
autem quæstionum profunda exquirentes. Usus est autem Boisilus codicem, qui septem
quaternionibus constabat, singulis diebus singulos perlegens quaterniones. Inter hæc
multa, tum Eata abbati, tum Cuthberto prædixit Boisilus, qui triennio ante hanc
pestilentiam varicinatus fuerat, Cuthberto indicans, eum ad episcopalem dignita-
tem aliquando promovendum. Post obitum sancti illius sacerdotis, Cuthbertus præ-
positi officium gessit per aliquot annos: quo tempore non solum monasterio suo re-
gularis vitæ specimen exhibebat, sed etiam circumpositos incolas ab inolita vitio-
rum consuetudine ad amorem caelestium rerum satagebat revocare. Multi quippe
tunc illis in partibus erant, qui fidem suam profanis operibus contaminabant; immo

XXXVII.
Egbertus peste
liberatus.
a ibid. c. 27.Quadragesi-
mam ut ob-
servat.XXXVIII.
Boisilus peste
sublatus.* B Beda in vitæ
s. Cuthberti
c. 8.Cuthbertus
post eum præ-
positus verbi
præco.

nonnulli, insuper habito fidei sacramento, ad superstitionis idololatriæ medicamenta recurrebant, quasi immisam a Deo plagam incantationibus, alligaturis, ac dæmoniæ artis arcanis medicaturi. Ad utrorumque corrigendum errorem crebro e monasterio egrediebatur Cuthbertus, aliquando equo insidens, nonnumquam pedes, vicinas circumiens villas, & viam veritatis errantibus pandens, quod ipsum etiam Boifilus suo tempore facere consueverat. Solebat vero ea maxime peragere loca, & illis in viculis prædicare, qui in arduis, asperisque montibus procul positi, & horrore loci, & inopia simulque rusticitate inhabitantium, doctores ac verbi præcones a suo aditu deterrebant. Nec contentus cursim rusticanas lustrare casas, hebdomada sæpe integra, aliquando duabus vel tribus, nonnumquam pleno etiam mense in montanis illis perseverabat, ut plebem rusticam verbo simul & exemplo ad cælestia commoveret. Erat vero tunc moris apud Anglorum populos, ut, accedente ad quamlibet villam clerico vel presbytero, cuncti mox ad ejus imperium verbum Dei audituri confluerent, & quæ dicerentur libenter audirent, libentiusque audita opere complerent. Tanta porro Cuthberto docendi pericia, tanta ad persuadendum gratia & facilitas erat, tale denique angelici vultus lumen, ut nullus auditorum intimos cordis sui recessus ei non aperiret, immo palam omnes quæcumque gesserant confiterentur, certi hæc nullo modo eum posse laterè, & quæ confessi erant, condignis, uti ille præcipiebat, pænitentia fructibus abstergerent.

XXXIX.
Sanctimonialibus prædicat.

Erat in urbe Coludiensi seu Coldinghamensi monasterium quoddam, cui sanctimonialis femina & mater ancillarum Christi, nomine Ebba, præerat, religione ac nobilitate cunctis venerabilis, utpote Oswii regis uterina soror. Hæc missa ad virum Dei nuntio rogavit, ut se, suumque monasterium exhortationis gratia invisere dignaretur. Non potuit negare vir sanctus, quod caritas tantæ Dei ancillæ poscebat. Venit ergo ad locum, diesque aliquot ibi permanens, omnibus optatam justitiæ viam actu simul & sermone referavit. Per id tempus pro more suo noctu, ceteris quiescentibus, ad orandum e monasterio egrediens, post longas intempeste noctis vigilias, tandem instante hora communis synaxeos domum redibat, nocturnum officium cum aliis fratribus (nam ibi duplex monasterium erat) persolurus. Id unus e fratribus cum observasset, eum furtim sequi constituit, exploraturus quid ageret. Ille vero monasterio egressus, sequente exploratore, descendit ad mare, cujus litori idem monasterium incumbebat, & maris undis usque ad collum immerfus, Dei laudes celebrabat, tum instante aurora in terram subiens, denuo in litore flexis genibus orabat: denique domum reversus, canonicos cum fratribus hymnos hora competente complebat. Deprehensus explorator veniam ab eo petiit supplex, nec aliter obtinuit, quam eo pacto, ut eo vivente factum reticeret. De hoc monasterio agens Turgottus monachus Dunelmensis ait, duas eo in loco, diversimode tamen separatas habitaculis, fuisse monachorum, sanctimonialiumque congregationes, quæ paullatim a regulari statu defluentes, inhonesta invicem familiaritate decipiendi occasionem inimico præbuerunt. Cuthbertum vero, cum episcopali cathedra sublimatus esset, ne quid simile in posterum accideret, omne monachis femininarum consortium interdixisse, adeo ut in nullam pæne ecclesiarum, quas beatus confessor sua præsentia illustravit, ulla concessa sit feminis intrandi licentia. Unde in insula Lindisfarnensi seorsim facta ab eo est ecclesia, justitque ut illo mulieres missas & verbum Dei audituræ convenirent, ne propius ad ecclesiam, in qua ipse cum monachis conversabatur, accederent.

XI.
Lindisfarnæ instituit regulam S. Benedicti.

Post annos ferme tredecim quam Cuthbertus in Mailrosensi monasterio religiosam vitam professus fuerat, a suo ipsius abbate Eata in monasterium Lindisfarnense, quod idem Eata etiam regebat, translatus est, ut ibidem quoque regulam monasticæ perfectionis, & præpositi auctoritate, & vitæ suæ exemplo doceret. Id autem accurate præstitit. nam actuosam illic vitam cum contemplativa conjungens, instituta monachica fratribus vivendo ac docendo tradidit, & morantem circumquaque vulgi multitudinem, tum adhortationibus, tum miraculis, tum precibus, ad cælestia querenda & promerenda excitavit. Quælibet fuerint monastica illa instituta, tradit monachus Lindisfarnensis anonymus ejus æqualis, cujus verba ipsa huc referre non pigebit. *Vivens quoque ibi secundum sanctam scripturam, contemplativam vitam in actuali agens, & nobis regularem vitam componens constituit, quam usque hodie cum regula Benedicti observamus.* Erant in illo monasterio quidam fratres, qui præscæ suæ

Scottorum consuetudini, quam regulari observationi obtemperare mallent. Hos ille non duris & asperis verbis, sed modestiæ suæ virtute pertentabat, & quotidiano exercitio ad melioris propositi statum inflectebat. Sæpius vero contingebat, ut in coetu illo fratrum de regula disputans ac disserens, contradicentium pulsaretur injuriis: verum ille placido vultu atque animo exurgens, dimittebat conventum; ac sequente nihilo minus die, quasi nihil contradictionis pridie sustinisset, eadem monita isdem modeste ingerebat denuo, donec eos paullatim ad ea quæ vellet converterisset. Hæc erat viri sanctissimi lenitas & patientia, quæ nullo rerum adversarum incommodo interpolari poterat. Qui durius agunt in ejusmodi occasionibus præfecti, non fructum, sed iras & rixas ex incondita & duriori objurgatione passim referunt. Denique Cuthbertus arguere solebat pusillanimitatem fratrum, qui nocturnæ vel meridiane quietis tempore, ubi necessitas postulabat, se è somno excitare non audebant. Nemo, inquiens, mihi molestiam facit me excitando de somno; sed potius lætificat me qui excitat. Facit enim me, discusso torpore somni, utilitatis aliquid agere vel cogitare. Ita vero compunctioni deditus erat, ut missarum sollempnia nunquam sine profusione lacrymarum expleret. Sed & vigiliarum orationisque ita studiosus erat, ut aliquoties tres vel quatuor noctes pervigil transegisse dicatur. Vestimentis utebatur communibus, sic ut neque munditiis, neque sordibus esset notabilis. Unde usque hodie, ait venerabilis Beda, exemplo ejus in eodem monasterio id observatur, ut ne quis varii aut pretiosi coloris habeat indumentum, sed ea maxime vestium specie omnes sint contenti, quam naturalis ovium lana ministrat. Exactis in Lindisfarnensi monasterio annis duodecim, in Farnem insulam secessit, solitariam vitam ducturus.

Anno ipso memoratæ eclipsis & pestilentia Deus dedit, sextus Dorovernensis ecclesiæ episcopus, diem functus est pridie iduum Juliarum, eodemque mense ac die obiit Erconbertus rex Cantuariorum, Egberto filio regnum relinquens in novem annos. Is Wighardum presbyterum, virum in ecclesiasticis disciplinis doctissimum, Anglorum rogatu Romam misit, Oswio Northumbrorum rege etiam commendante, ad Vitalianum papam cum multis donariis, & aureis argenteisque vasibus non paucis, ut suæ gentis & linguæ hominem pontifex in locum Deus dedit episcopum ordinaret. Verum vix ille in urbem pervenerat, cum ipse, & qui cum ipso advennerant socii fere omnes, pestilentia extincti sunt. At Vitalianus, ne Wighardo mortuo Anglicana ecclesia pastore orbata damnum pateretur; inito consilio ex suis elegit quem ejus loco mitteret. Delectus est ad id officii Hadrianus abbas Niridani prope Neapolim monasterii, natione Afer, vir ecclesiasticis non minus, quam monasticis disciplinis instructus, Græcæ pariter & Latinæ linguæ peritissimus. Sed ille episcopatu indignum se reputans, alium e vicino virginum monasterio monachum obtulit, quem episcopatu dignum omnes judicabant. Verum, illo corporeæ infirmitatis causam prætentente, rursum Hadrianus compellitur ad suscipiendum episcopatum. Hic vero, petitis ad alium querendum induciis, demum pontifici suggestit monachum quemdam Græcum, qui tum Romæ versabatur, nomine Theodorum, Tharso Ciliciæ ortum, virum & sæculari, & divina litteraturâ Græcæ & Latine apprime eruditum, moribus ac ætate venerabilem; utpote annos natum sexaginta sex. Is a pontifice approbatus est, iis tamen conditionibus, ut Hadrianus ipse eum in Britanniam perduceret, utpote itineris haud ignarus, quippe qui jam bis in partes Galliarum diversis ex causis profectus esset; & ut Theodori doctrinâ invigilaret, ne quid Græcanici erroris in Anglicana ecclesia respergeret. Dum hæc Romano more lenitius tractantur, anni quatuor ante ordinationem Theodori elapsi sunt.

XLI.
Deus dedit Cantuarie episcopo successit Wighardus.

Theodorus presbitero electus.

Inter ea Wilfridus, qui favorabilem de se opinionem ex superiori illa disputatione auxerat, ab Oswio & Alchfrido regibus dignis est judicatus, qui in Eboracensis ecclesiæ sedem vacantem sufficeretur. Hoc consilio in commune proposito, uno consensu responderunt omnes, nullum meliorem ac digniorem ad id munus se habere, quam Wilfridum presbyterum & abbatem, cujus in omnibus rebus sapientiam ac prudentiam probaverant. Solus huic electioni repugnavit Wilfridus, indignitatem suam obtendens: sed tandem universorum votis obsequi coactus, non aliter tamen consensit, quam ut a catholicis episcopis consecraretur. Petiit proinde, ut, Brittonibus & Scottis, quos apostolica sedes in communionem non admittebat, prætermisiss, mare trajicere sibi liceret, ut ab antistitibus Gallicanis ordinaretur.

XLI.
Wilfridus ordinatur episcopus.

ANN. CHR.
664.

Missus itaque cum magno comitatu apparatuque in Galliam, in vico regio Compendio honorifice consecratur ab Agilberto, aliisque undecim episcopis, qui cum *in sella aurea* sedentem, more suo in ecclesiam cum hymnis & canticis intulerunt. In reditu a paganis in medio mari circumventus, cum eos ab sui infestatione nec precibus, nec pretio, potuisset avertere, commisso tandem proelio ipse cum clericis suis, manibus in cælum ad orationem extensis, victor evasit, pugnantibus viris paucis, qui secum erant, numero centum viginti: ex quibus quinque tantum desiderati, paganis aut fuis, aut undis absorptis. Dum reditum differt Wilfridus, Oswius rex moræ impatiens, qui a Scottis eruditus ac baptizatus, illorum maxime doctrinam probabat, servum Dei religiosissimum Ceaddam accersivit ex Hibernia, eumque Eboracæ civitatis episcopum ordinari curavit. Reversus Wilfridus factum indigne tulit; sed tamen regis potestati cedens, secessit in suum Ripensè monasterium, ubi per annos tres refedit, idem tamen nihilo minus a Wlfario Merciorum rege invitatus, ut episcopalia munia in suo regno exerceret, ubi *monasteria servorum Dei*, rege fundum ac prædia liberaliter suppeditante, instituit. Accitus etiam in Cantiam ab rege Egberto, multos illic presbyteros, & non paucos diaconos, vacante sede Cantuariensi, ordinavit. Wilfridi ordinatio facta est desinente anno sexcentesimo sexagesimo-quarto, aut sequenti ineunte, cum annorum triginta esset: quo tempore Agilbertus forte necdum Parisiensis ecclesiæ regimen adeptus erat. Hoc quippe anno præerat Sigobrandus, cui post Importunum Agilbertus successit.

XLIII.
Remaclus episcopus moritur.

Per id tempus Remaclus, qui, relicto Tungrensi seu Trajectensi episcopatu, privatus in monasterio Stabulensi degebat, ad optatum vitæ finem properans, mortis metam demum attingit, beatamque cælo animam reddidit. Ejus corpus eo quo par erat honore sepultum est in oratorio beati Martini; ejusque depositio III. nonas Septembris celebratur. Hunc annum tantum ex conjectura ejus morti assignamus. Libellum de gestis ejus primus composuit monachus Stabulensis anonymus, & post eum Notgerus sæculo decimo exeunte Leodicensis episcopus, rogatu Werinfredi abbatis Stabulensis; necnon Herigerus abbas Laubiensis, ejus æqualis & amicus. Idem anonymus librum adjecit de sancti Remaclii miraculis: quo in libro ait, Ainricum abbatem Indæ monasterii, qui principatu Lotharii Augusti florebat, sibi auctorem fuisse, ut sancti Remaclii facta, quæ eo usque latuerant, in publicum proferret.

Hadalinus ejus discipulus.

* *Lefeb.*

Inter Remaclii discipulos non inferior censendus est Hadalinus, nobilis Aquitanus, qui, cum ejus disciplinæ se tradidisset, ejusdem hortatu secessit in solitudinem ad Letiam * fluvium, haud procul a Dionanto opido ad Mosam, ubi apud Cellas monasterium ædificavit. Graviter allucinatur Philippus Ferrarius, qui has Cellas confundit cum Cella sancti Gislei, & cum Latiis seu Latiensi Hannoniæ monasterio; immo cum Lessinia opido ad Teneram amnem; quin etiam cum Lutosi Hannoniæ itidem opido prope Athum. Crevit Cellensè Hadalini monasterium ex munificentia præcipue Pippini, non regis, ut fallit vitæ scriptor, sed principis, cõgnomento Heristallensis. Lapsu temporis monachi migrarunt in canonicos sæculares, qui Baronum Cellensium vexationibus fatigati, Cellis relictis, Vifetum translati sunt.

ANN. CHR.
665.XLI V.
Balthildis regina secedit in Calense monasterium.

Cum rex Chlotharius in virum adolesceret, in animo piissimæ ejus matris Balthildis reginæ crescebat devotio in dies, ut ad suum Calensè monasterium se tandem reciperet. At repugnabant principes & optimates quique, ne id exsequeretur, quippe quæ a Francis omnibus ob bonitatem, pietatemque singularem valde amabatur. Hinc Francorum proceres votum ejus ex die in diem differabant, nec illud impleri facile permitturi fuissent, nisi fortuita se se obtulisset voti exsequendi occasio. Erat tum in palatio quidam episcopus magnæ auctoritatis, nomine Sigobrandus seu Sigobrandus, qui ob nimium fastum ac superbiam Francis, sed maxime principibus invidus & intolerabilis erat, unde accidit, ut, fervente in eum commotione, a proceribus interimeretur. Cujus loci episcopus fuerit Sigobrandus, non produnt Balthildis vitæ scriptores, ex quibus hoc factum accepimus: at Parisiorum antiquitatem fuisse probant veteres ejus ecclesiæ episcoporum indices, quorum unum antiquissimum in fine libri sexti de re diplomatica protulimus, ubi post sanctum Landericum recensentur Rotbertus, aliis Chrodobertus, Sigobrandus, Importunus, Aglebertus; idem qui aliis Agilbertus seu Agilbertus. Cæso Sigobrando, veriti Francorum proceres cædis ejus auctores, ne Balthildis eam, pro eo ac justitiæ leges

ANN. CHR.
665.

poscebant, ulcisceretur; quod antea fieri non sinebant, jam metu justitiæ atque judiciorum, ultro ei suaserunt, ut quam primum facere maturaret. Hæc vero ea occasione libenter usæ, votum suum implere non distulit. Deducta itaque a nonnullis principibus, monasterium suum Calam ingreditur, atque ab universis ejus loci sanctimonialibus, alumnis utique suis, condigno honore excipitur. Nec mora, piissima regina, regni administratione posita, condonatis iis, qui se ob Sigobrandum falso & inique suspectam habuerant, injuriis, vestem mutavit, & quæ cunctis ante imperare consueverat, Bertilæ abbatissæ, tamquam matri obedire, ac, dum viveret, Christo militare instituit. Tunc vero, quod ante idem tamen illuc secedens facere consueverat, humilioribus quibusque officiis inservire, sororibus ad mensam & in coquina ministrare, munditias instar vilissimæ ancillulæ facere, quod totum gratanti ac læto animo pro Christi amore perficiebat. Ad hæc orationi assidue cum lacrymis, & sacre læctioni frequentius vacabat, consolationem mæstis & exhortationem, infirmis visitationem, omnibus denique se ipsam impendens; dolens cum dolentibus ex caritate, & cum gaudentibus gaudens. Id ipsum quoque domine abbatissæ humiliter suggerebat, eandemque hortabatur, ut egentium curam in primis gereret, & ut regi, reginæ, atque proceribus honoris causa eulogias & munuscula mitteret: qua maxime ratione eorum benevolentiam retineri solere, ipsa, dum regnaret, intellexerat. His monitis Bertila lubens acquiescebat, tantaque invicem dilectio ambabus erat, ut vere eis apostolico more cor unum, & anima una esse videretur.

Hoc anno, septimi sæculi sexagesimo-quinto, Waldebertus seu Walbertus abbas Luxoviensis tertius, ubi per annos quadraginta, testante Adfone, locum illum magna cum laude, nec impari monastica rei incremento & ornamento rexisset, migravit ad Dominum VI. nonas Maias: quo die in veterrimo calendario nostro, uncialibus litteris ante annos nongentos scripto, notatur *depositio sancti Walberti abbatis*. In ejus obsequium funeris multæ undique fidelium turmæ confluisse dicuntur, ejusque corpus sepulchrum in ecclesia beati Martini, quæ in aquilonari parte monasterii constructa erat, nunc parœciali opidi Luxoviensis; atque compositum in crypta, quæ a sancto Nicetio pontifice post aram mirifico opere extructa memoratur. Hunc pontificem magnarum virtutum virum appellat Adfo in libello de gestis Waldeberti abbatis, quem ait sancto Nicetio episcopo familiariter adhæsisse, interposita mutui conditione, & alterutri rebus humanis excedenti, alter superstes congruam sepulturæ locum disponderet. Non alium hunc esse puto Nicetium a Migetio, per id tempus episcopo ecclesiæ Vesontionensis, cui Luxovium subiectum est. Miracula ad sancti Waldeberti tumulum patrata, cæcis lumen, claudis gressum, ægrotantibus sanitatem restitutam fuisse idem auctor tradit. Graviter falluntur, qui eum vel sanctæ Faræ germanum fratrem, vel Meldensè episcopum fuisse ex Jona male intellecto commentum sunt. Hildegarius ejus sententiæ auctor, aut quisquis vitæ sancti Faronis scriptor est, ait, Faronem sedi Meldensè impositum fuisse *post dormitionem Walberti*, manifesto errore, cum Faro longe ante obitum Walberti Resbacensis ecclesiæ dedicationi interfuerit jam episcopus, initio scilicet regni Chlodovei junioris, & ipse diu Walberto superstes. Porro Hildegarius non aliud opinionis suæ fundamentum habuit, quam Jonæ locum male intellectum. Id constat ex ipsius verbis, qui Waldebertum beatæ Faræ germanum; & Gundoldi Meldensè episcopi successorem fuisse dicit, *testante vitæ sancti Eustasii*, id est Jona monacho ejus vitæ scriptore, ex cujus verbis utrumque facile refutatur. Jonæ hæc verba sunt. *Nec mora beatus Eustasius remeant, puellam Burgundofaram a custodia liberat; patrem terribiliter increpat: religionis veste per pontificem urbis illius, Gundoldum nomine, induit, sacravitque salutaribus sacramentis. Monasterium quoque virginum Christi supra paterium solum, inter fluvios Mugram & Albam, ædificat, idem scilicet Eustasius, fratresque, qui ædificandi curam habeant, deputat germanum puellam Chagnoaldum, & Waldebertum, qui ei postea successit; ut regulam doceant, decernit.* ubi fratrum nomine monachos intelligit Jonas; solumque Chagnoaldum puellæ germanum agnoscit, non Waldebertum, qui ei postea successit, id est Eustasio abbati Luxoviensi, non vero Gundoldo, ut Hildegarius perperam interpretatur. Priori errori patrocinatus est Surius, qui *germanos puellæ* habet, reclamantibus vetustis codicibus, in quibus *germanum puellæ* legimus, uti

XLV.
Walberti abbatis Luxoviensis obitus.

Non fuit episcopus Meldensis.

etiam legerunt ac restituerunt Johannis Bollandi eruditi continuatores, & Petrus Franciscus Chiffletius in recensione vitæ sancti Eustasii. Posteriores satis arguit antiquissimum, præter alia recentiora, kalendarium nostrum jam laudatum, in quo notatur v. l. kalendas depositio sancti Walberti abbatis, non autem episcopi, ut in actis sanctæ Salbergæ & sanctæ Balthildis solum abbas appellatur. Haud leuius erratum est eorum, qui Walbertum abbatem confundunt cum Walberto comite Arkeni sancti Bertini discipulo, de quo mox agemus.

Necdum mortuus erat Waldebertus abbas Luxoviensis, cum Salbergæ abbatissa Laudunensi in somnis angelus Domini in specie venerabilis Walberti abbatis apparuit. Eidem in regimine Luxoviensis monasterii sollempniter, inquit Adso, subrogatus est sanctus Ingofredus, omni virtutum genere conspicuus & perfectus. Is est sanctus abbas Ingofredus, qui Adelphiū abbatem Habendensem penitentia causa Luxovii excepit. Librum de gestis S. Walberti abbatis, a nobis editum, litteris mandavit Adso, qui & Hermiricus, & ipse Luxoviensis post medium sæculum decimum abbas post Aaloncum, quem abbatem & episcopum vocat. Hic præ oculis habuit volumen de gestis sancti Walberti, ab antiquiori auctore scriptum, eoque usus est ad scribendum libellum, quem Luxoviensium cœnobarum sacra concioni nuncupavit.

Vix ante hunc annum, Walberti abbatis supremum, in cœnobium Luxoviense admissus est Walbertus comes, Arkenis vulgo dictus, propterea quod ejus loci dominus erat. Est autem villa Arkæ * haud procul ab Audomaropoli, quam villam cum aliis prædiis Walbertus dedit Bertino abbati Sithiensi, qui ei pater confessionum erat, uti & Regentradi ejus uxori. Is ad virum sanctum identidem ventitare consueverat, tum ut ab eo salutaria verba audiret, tum ut corporis & sanguinis Christi communionem, ejusque deinde benedictionem perciperet. Forte aliquando ad basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ, quam in monte proximo ad cœmeterium fratrum a beato Audomaro exstructam diximus, ad orandum accesserat, & completa oratione, nescio qua ductus necessitate, in domum suam redierat, beati patris benedictione prætermissa: cum submonitus hac de re Bertinus a Dodone monacho, id non impune Walberto cessurum prophetico spiritu prædixit. Nec inane vatis oraculum, nam ante solis occasum adfuit qui nuntiaret, Walbertum in reditu ex equo lapsum, membris collisis, jam prope animam agere, nisi vir sanctus suis precibus & solita benedictione occurreret. At ille confestim vinum ex cœnophoro, quod ad missæ sacrificium in sacrario positum erat, proferri jussit, atque ægotanti celerrime deferri. Vas vino vacuum ad jussionem viri Dei impletum reperit, ex quo vinum prolatum Walberto salutem extemplo attulit. Hinc ille, accepti beneficii memor, magnam hereditatis suæ partem, nempe villam Arkas, aliaque prædia, beato Bertino tradidit in usum Sithiensium fratrum. Quin etiam paulatim a rebus sæcularibus mentem avocans, cælestibusque toto inhians animo, monasticam vitam appetiit, ac demum Bertini hortatu & consilio in Luxoviense monasterium se recepit, ubi cum insigni devotione monastica veste insignitus est. Id vix ante hunc annum contingere potuit, certe non ante annum illius sæculi sexagesimum, quo Bertinus Sithiensis monasterii abbas renunciatus fuit. Ex quo intelligitur eos graviter, ut jam dixi, allucinari, qui Walbertum comitem confundunt cum Walberto Luxoviensi abbate, qui ante annos abhinc quadraginta Luxovio præesse cœperat.

Regebat per id tempus Arvernensem ecclesiam eximia sanctitatis antistes Præfectus, quem veteres nonnulli Projectum vocant. Is in pago Arvernico claris natalibus, Gundoleno atque Helidia parentibus exortus, litteris imbuendus traditur scholæ Iciodorensi *, cujus loci ecclesiæ (diocesium vetus auctor appellat) jussu Genesii Arvernorum præfulis prælatus fuit; antequam diaconis ordinaretur. Die sancto paschæ de more ad matrem ecclesiam venit, quo die Genesius episcopus in solario, id est superiori cubiculo, multis, etiam sæcularibus ac nobilibus viris, convivium exhibuit. Hos inter aderant tres abstinentes, quibus carnes edere erat religio: quæ res tempori & loco parum conveniens plerisque visa, risum & cachinnos excitavit. Eorum partes tueri cepit Præfectus; Deus vero subito solarii lapsu irri-fores ultus est. Candidinensi * virginum cœnobio a Felice Genesii successore præfectus, monasticam ibidem disciplinam cum ædificiis valde promovit. Felice mortuo, & post paucos dies Giroaldo ejus successore, electus Genesius, non minus pietate, quam Senatoria dignitate illustris, sacerdotio indignum se reputans, cle-

ri ac populi suffragia in Præfectum rejecit. Adscitus in muneris consortium Evodius, vir religiosus, incertum an diversus ab Evodio, quem Felix episcopus Magnilocensi monasterio præfecerat, plurimos sanctis adhortationibus ad cælestia desideria incitavit. Cum rara tunc temporis cœnobio virginum essent apud Arvernos, Genesio viro illustri, cujus modo meminimus, auctor fuit Præfectus, ut, deficiente prole, ecclesiam Dei sibi pro liberis adoptaret. Assensit vir pius, & in loco Arvernorum suburbano, Camelaria nomine, monasterium puellarum condidit sub regula sanctorum Benedicti, Cæsarii, & Columbani, ea scilicet, quam Donatus Vesonionum pontifex ex tribus prædictorum patrum regulis concinnaverat; rebusque suis largissime dotavit: ubi Præfectus feminam illustrem, sibi dudum notam, Gundilanam nomine, abbatissam constituit; reliqua bona, quæ habebat amplissima, Genesius variis ecclesiis legavit. Erant in castro Camelaria ecclesiæ quinque ab eo exstructæ: una sub nomine Salvatoris, secunda sanctæ Mariæ, tertia beati Petri apostoli, quam virginibus sacris aptavit: quarta sanctæ Cæcilie, quæ monachos habuit: quinta in memoriam exaltationis sanctæ Crucis, quam clericis assignasse dicitur. Præfectus vero aliud monasterium puellarum in agello Casariæ, Arvernis itidem proximo, exstruxit, quod non aliud quam Cantoennenſe Savaroni videtur. Xenodochium quoque in loco, Columbario dicto, ædificavit, ubi semper viginti ægroti curarentur; rebusque illud omnibus ac medicis instruxit. In libro secundo de ecclesiis Claromontensibus S. Thecla requiescere dicitur in monasterio Camalariensi, quod Savaro perperam cum Teclatenſi confundit, ut alias * ostendimus. Certe in Camalariensi ecclesia, modo collegiata canonicorum sæcularium, habetur capsula, S. Theclæ continens reliquias: quæ capsula cum anno M DC XCIX. referata esset, ut ex illis reliquiis quædam particulæ illustrissimo Parisiensi archiepiscopo ad decorandum puellaris S. Theclæ sodalitiū oratorium concederentur; reperta est intra capsulam plumbea lamina, cui antiquissima inscriptio inculpa erat, de reliquiarum veritate faciens fidem in hæc verba, quæ totidem apicibus hic exhibere juvat.

HE SVNT
RELQVE
BEATE
TECLE:VR
GINIS ET MAR
TIRIS:QVEHIC
NIEORIVNDA
FVTDEHINCVE
ROAPALO:APLO
CONVERSA SE
LYDIAMREQUI
EVIT:

Forte aliquando Præfectus ad aulam Childerici Austrasiorum regis, cui Arverni parebant, proficiscens, Vosagi vasta solitudine, arduisque montium jugis superatis, pervenit tandem ad locum, quem Doroangum gentili lingua barbari tum vocitabant. Haud procul cellulam seu parvum monasterium venerabilis Amarinus Abbas, permissu ac favore Warnecharii optimatis, magno labore extruxerat: ubi pauci monachi vivebant in tanta rerum egestate, vix ut singuli singula paximatia cum aqua in singulos dies perciperent. Illic Amarinum febre fatiscen-tem cum offendisset Præfectus, signo crucis facto mox sanavit, eumque ad refec-tionem sibi affidere jussit. deinde iter profectus ad Childericum principem, ecclesiæ suæ privilegium auctoritate prin-cipis roborari petiit, quod cum obtinuis- set, actis regi optimatibusque gratis, ad ecclesiam suam reversus est. Locus, ubi Amarinus monasterium sub regimine suo habebat, in vetustis codicibus varie legi-tur, nonnullis Claroangus, aliis Doroan-gus appellatus. Nec etiam situs loci hac-tenus exploratus, quem alii ultra Vosagum, alii in Morago ponunt. Verum hæc utus diversitas pæne nulla est, cum unus idemque locus ultra Vosagum esse possit, tamen positus in Morago, quam lectio-

ANN. CHR.

665.

* *le Sum-*
*ganu.** *S. Damarin.*
** Rangun.** *la vieille-*
Thanne.

nem quidam codices præferunt. Mihi vero persuasum est, locum hunc haud alium esse ab opido sancti Amarini, intra Vosagi montes posito in pago Sugintensi *: ubi non multis ab opido passibus, in angusto vallis recessu, seu quodam angiportu, existat vetus sancti Amarini ecclesia, peregrinorum cultu hæcenus non incelebris, cum ruderibus eversi monasterii, ad exiguum rivulum, *Thur* vulgo dictum: qui Alsatiæ a Sugintensi pago dirimit. Sancti Amarini * opido mons Rangus * proximus est, vico & castello cognomine celebratus: adeo ut ex rivuli ac montis nominibus conflatum videatur vocabulum *Thuroangus*, tum *Duroangus*, & *Doroungus*; tributumque opido, quod postmodum a S. Amarino appellationem accepit. Huic opido proxima erat monastica quondam, dein collegiata sancti Amarini ecclesia; ad duas inde leucas primum ad Thannas * veteres in ecclesia sancto Amarino sacra, modo a Dominicanis virginibus occupata; demum ad novas-Thannas ante annos ducentos translata est ad elegantissimam sancti Theobaldi ecclesiam, sanctorum Præjæcti & Amarini reliquiis concessis monasterio Murbacensi, cum Thannenſes canonici domini-um opidi S. Amarini aliis possessionibus cum Murbacensibus nostris commutarunt. collegiata hujus ecclesiæ canonici successerant monachis in bona ejus monasterii, quod Amarinus prope Duroangum regebat. Hæc fere me monuit reverendissimus abbas Mediani-monasterii Hiacynthus Alliotus, jam superius laudatus, laudandusque in consequentibus.

ANN. CHR.

666.

XLVIII.

S. Mariæ

Sueffionensis

privilegium.

a *Histoire N.*

D. p. 421.

ANno inſequenti, sæculi ſeptimi ſexageſimo-ſexto, Drauſcio ſeu Drauſius, Sueffionum epiſcopus, beatæ Mariæ puellari monaſterio, quod ea in urbe ipſius hortatu conſtructum diximus, privilegium conceſſit, a noſtro Michaële Germano editum *, quod *Dominis ſanctis & apoſtolicis fratribus*; comprovinciſialibus ſcilicet epiſcopis, Nivoni ſeu Nivardo Remenſi, Landeberto Catalaunenſi, Mumoleno Noviomagenſi, Audeberto Cameracenſi, item Audeberto Silvanectenſi, Clementi Bellovacenſi, Bertefrido Ambianenſi, & Audomaro Teruahenſi inſcripſit. Privilegii ſumma eſt, ſe ab inuſtri viro Ebroino majore-domus; ejuſque conjuge Leutrude, ac Bovone unico eorum filio rogatum, ut privilegium largiretur baſilicis ſanctæ Mariæ, & ſancti Petri, & ſanctæ Genoveſæ, ceterorumque ſanctorum, conſtructis intra muros urbis Sueffionicæ, ubi puellæ virgines ac Deo ſacratae ſub regimine Ætheriæ abbatiffæ, relicta pompa ſæculi, ſub regula beatiffimorum patrum, ad laudes Chriſti die noctuque canendas ſunt collocatae. Proinde ſtatueret, ut prædictæ virgines, ſecundum ſanctam inſtitutionem ſexui ſuo convenientem, intra ſæpta monaſterii reclusæ eſſe debeant, detracta omni foras exeundi licentia; ibidemque caſte Domino militare ſecundum regulam & curſum ſancti Benedicti, & ad modum Luxoviensis monaſterii, quem beatus Columbanus tenuit. Ad hæc, ut quidquid prædicto monaſterio, Deoque ſacratis virginibus, ſub evangelica religione viventibus, a prædictis inuſtri viro Ebroino majore-domus, ejuſque inuſtri matrona, ac filio Bovone, vel regio munere, vel a quibuſlibet chriſtianiſ, in agris, mancipiis, ſacris voluminibus, aliſque ſpeciebus & ornamentis eccleſiaſticis collatum fuerit, nullus pontificum, clericorum, aut regum inde auferre auſit. Præterea ut mortua abbatiffa, alia inſtituatur, quam tota illa congregatio ancillarum Dei ex ſe ipſis elegerit; & quotieſcumque altaria, vel tabulæ altaris, aut chriſma, aut veſtes ſacræ benedicendæ erunt, a quocumque pontifice id fieri poſſit. Nulli virorum liceat quicquam cibi & potus, præter communionem ſanctam, ibidem percipere, ſi vero pontifex rogatus eo acceſſerit ad orationem, ſolus cum religioſis ſacerdotibus illuc ingrediatur, celebrato ac peracto divino myſterio egreſſurus. Actum Auguſta-Sueffionum v. i. kalendas Julii, anno decimo Chlotharii glorioſiſſimi regis. Subſcribunt epiſcopi, præter comprovinciales ſupra memoratos, Geneſius Lugdunenſis, Audoenus Rotomagenſis, Leutgarius Auguſtodunenſis, Boſo Gratianopolitanus, Gauciobertus Carnutenſis, Deſideratus Cabilonenſis, Virgilius Autiſiodorenſis, Importunus Pariſiorum, Burgundofaro Meldorum, Abbo Tricaſſium, Ragnobertus Bajocaffium, Audo Aurelianorum, Conceſſus Ebroicarum, Leudeboldus Lingonum, præter Emradium epiſcopum incerti loci. Princeps baſilica beatæ Mariæ ſacris virginibus aſſignata erat; altera S. Petri monachis, qui ipſis ad ſacra miniſtranda inſerviebant; tertia ſanctæ Genoveſæ, infirmorum & peregrinorum erat. Secunda baſilica ſancti Petri jam dudum clericis ceſſit, qui vicem ſupplent monachorum ve-

terum: ex quorum numero cenſendus eſt ſanctus Vodoalus reclusus, cujus hodie quoque reclusionis turrim oſtendunt. In litanis Carolinis * invocatur poſt ſanctos Benedictum & Columbanum, ſed ante ſanctum Drauſium, ſanctus Vodoalus cum ſancto Leudardo, quem ibidem itidem monachum exiſtiſſe, ac piſtoris officio ſanctum eſſe tradunt.

Circiter hoc tempus contigit tranſlatio corporis ſancti Vedasti epiſcopi Arebatenſis ex majori eccleſia ſanctæ Mariæ, ubi per annos ferme centum viginti & octo jacuerat, in eum locum, ubi nunc illuſtre ejus monaſterium cernitur. Hæc tranſlatio ab Alcuino refertur in hunc modum. Cum ſanctus Authbertus, ſeptimus a beato Vedasto epiſcopus, quadam die poſt hymnos matutinos in oratione perſiſteret; vidit eminus, trans fluviolum Critionem *, virum præfulgidum, baſilicæ cujuſdam formam virga metientem: quo indicio ſancti Vedasti corpus eo transferendum eſſe intellexit. Invitatus ad hanc celebritatem adſuit Audomarus Teruanæ Mor norum epiſcopus, qui in ea tranſlatione amiſſum jam dudum oculorum lumen recepiffe perhibetur; ſed precibus a Deo petiſſe & impetraſſe, ut illud denuo amitteret, parvi pendens ſcilicet lumen carnalium oculorum præ lumine ſanctorum. Eo in loco ubi ſacrum corpus repositum eſt, oratorium ſancti Petri rudi opere ab ipſo beato Vedasto quondam exſtructum fuerat: quod ſanctus Authbertus in auguſtiorum formam reſtituit, eidemque monaſterium adjunxit. Locus pro ſui nobilitate, ait Alcuinus, Nobiliacus primo eſt appellatus, procedente tempore tam inſignis effectus, ut urbis nomine comprehendatur; adeoque largitionibus fidelium locupletatus, ut agmine monachorum & aliorum Deo devotorum grege refertus ſit, idemque miraculorum ſignis illuſtratus. Monachos tamen primus iſt c induxiſſe videtur ſanctus Vindicianus, qui beato Authberto ſucceſſit. Notanda ſunt Alcuini verba de *aliorum Deo devotorum grege* præter monachos: quo nomine ſecundi ordinis religioſos viros intelligit, quales poſtea fuere fratres oblati ſeu donati, qui monachorum nomine nequaquam cenſebantur. In codice ſacramentorum, ſcripto juſſu Ratoldi abbatis Corbeienſis, notatur pridie nonas Junii *tranſlatio ſancti Vedasti in crypta*; & ix. kalendas Martii *dedicatio eccleſiæ ſancti Vedasti* *, cujus nomine Nobiliacense monaſterium paulo poſt inſignium eſt. De nova hujus monaſterii baſilica, a Theoderico rege exſtructa, inferius agemus.

Mortuo Gundoino duce, qui Alamannorum genti præerat, ſucceſſit in ejus locum dux Bonifacius, alio nomine Cathicus, qui Grandivallensibus monachis, quos dux Gundoinus magnis beneficiis aſſecerat, viciniſque incolis inſeſtiſſimus fuit. Is innocentes opprimendi cauſam commentus, eis objecit, quod deſſori ſuo ſemper rebelles exiſtiſſent; atque hac ſpecie alios exſilio multavit, alios bonis ſpoliavit; ceteros, conducta Alamannorum phalange, omnino delere conſtituit. Armatis occurrit Germanus abbas Grandivallens, comitante Randoaldo monaſterii præpoſito, cum pignoribus ſanctorum & libris ſacris, & Bonifacium cum Erico comite in baſilica ſancti Mauricii colloquentem convenit, eum increpans, quod ſæviret in chriſtianos inſontes, ſuumque monaſterium evertere animo deſtinaret. Ille primo humilitatem ſimulare, veniam petere de commiſſo facinore, polliceri ſe ad damna reparanda eſſe paratum. At nihilo minus baſilica egreſſus, per totam convallem graſſatus eſt cum ſurentium manu, qui luporum inſtar, in vicinos monaſterii accolæ irruerunt, eorumque domos igne concremarunt. Quin etiam quidam ex eis nefarii homines Germanum abbatem, cum Randoaldo in monaſterium revertentem, aggreſſi, veſtibus exſpoliant, unuſque ex eis, ceteris ferocior & immanior, ambos lancea confodit. Eorum corpora primo in baſilicam ſancti Urſicini a Germano exſtructam; deinde in baſilicam ſancti Petri delata ſunt. Acta hæc in vigilia cathedræ ſancti Petri, que viii. kalendas Martii olim apud pleroſque ſola celebris erat. Libellum de geſtis & martyrio ſancti Germani, & ſocii ejus Randoaldi in litteras primus retulit Bobolenus præſbyter ac monachus, eorum fere æqualis, eumque viris religione ac ſanctitate æmulis, Deicolo, Leudemundo, & Ingofrido patribus nuncupavit, præſatus ea ſe ſcribere, quæ tam per ſe ipſe, quam per venerabiles viros, Chadoaldum & Aridium, etiam tum ſuperſtites, didicerat. Tres illi patres haud dubie abbates erant, ex quibus Deicolus forſan Grandivallens præerat, Leudemundus ſancti Urſicini monaſterio; Ingofredus haud dubie Luxoviensis, jam ſuperius laudatus. Ceterum Grandivallens monaſterium ab annis quingentis tranſiit ad

ANN. CHR.

666.

a *Analeſt.*

no. 2. p. 684.

et ſeq.

XLIX.

S. Vedasti

tranſlatio &

monaſterium.

* *le Crichenon.** *S. V. ſi.*

L.

S. Germani

abbatis mar-

tyrium.

ANN. CHR.
666.

canonicos seculares, qui superiori patrum nostrorum seculo in vicinum opidum Telsbergam seu Delemontem, vitandæ hæreticorum violentiæ causa, commigrarunt.

L I.
Emeritenfis
concilii de-
creta.

Ad res Hispanicas quod attinet, in concilio Emeritenfi, quod hoc anno celebratum est, nihil definitum invenio, nisi quod canone undecimo præcipitur, ut tam presbyteri, quam abbates & diaconi, episcopo suo honorem debitum impendant; & quodcumque contigerit ab eo suam visitari parochiam, digne eum suscipiant. Ad res nostras quodam modo etiam pertinere videtur canon quintus, quo præscribitur, ut episcopus, qui concilio per se adesse non potuerit, non diaconum, sed aut archipresbyterum, aut presbyterum suo nomine dirigat, qui a tergo episcoporum inter presbyteros sedeat, & quæcumque in eo concilio acta fuerint, sciat, & subscribat. quod observare visum est propter abbates & monachos, qui non raro vice episcopi sui ad concilia mittebantur. Observandus est obiter ejusdem concilii canon decimus-nonus, quo statutum est, ut presbyter, cui plures, ob reddituum defectum, commissæ fuerint ecclesiæ, in singulis Deo sacrificium offerat singulis dominicis diebus: cujus rei haud scio an ullum antiquius vestigium invenias.

Missæ duæ ab
uno presbytero
in dominicis.

ANN. CHR.

667.
L II.
Hildefonsi
episcopi mors.

Um in Hispania versamur, nobis commemorandus venit Hildefonsi Toletani episcopi obitus, qui anno sequenti videtur accidisse, & quidem x. kalendas Februarii, post novem episcopatus annos, binosque menses: quo die ejus memoria in ecclesiis Hispanicis celebris est. Conditus est in ecclesia sanctæ Leocadiæ ad pedes Eugenii junioris, decessoris sui, pari cum eo gloria donandus. Successorem habuit Quiricum, qui forsitan haud alius fuerit a Quiriaco abbate, qui octavo concilio Toletano subscripsit. Hildefonsium in primis commendant cultus beatissimæ virginis Mariæ, & liber ab eo editus de perpetua ejus virginitate. Vita ejus a Juliano & Zixilane episcopis scripta.

L III.
Wandregisili
item abbatis.

Non longo post intervallo superstes fuit Wandregisilus, cognomento Wando, sanctissimus abbas monasterii Fontanellensis in agro Rotomagensi. Longa ætate defectus, cum Christum intueri summopere desideraret, levi ægritudine tentatus est, totusque in Deum aliquando raptus, tribus diebus ac totidem noctibus silentium tenuit. Mox ad se ipsum reversus, rogantibus discipulis suis, de ipsius instante obitu mæstissimis, ecquid post suum discessum facere deberent, paucis in hunc modum respondit: Pro certo sciote, si modo sermonibus ac monitis meis obtemperare pergatis, atque in caritate, unitate & humilitate fundati, nihil inter vos dissensionis habueritis, conditionem vestram stabilem ac perpetuam fore, Deumque vobis in cunctis necessitatibus consolatorem atque adiutorem adfuturum. Nec plura dicere extrema debilitas sivit. Haud defuit optimus ille in opportunitatibus auxiliator bonus Deus, qui diabolum viro sancto pavores ingentem percussit, fugavitque. Nec defuit etiam morienti consolatio sanctorum, quos obviam Christus discessuro submisit. Eos ut vidit, unum ex his Agathonem, forte ex discipulis quondam suis, cujus vitam & mores noverat, iterata voce appellavit. Auditi etiam psallentium angelorum concentus, qui sanctam illam animam in cælum deduxere lætantes, cum tota congregatio monachorum, quæ præsens aderat, gemitibus cælum pulsaret. Ejus obitus contigit xi. kalendas sextiles. Hæc ex monacho anonymo Wandregisili æquali, qui facta ejus primus litteris mandavit, quorum multa ipse viderat, cetera ab oculatis testibus acceperat. Ejusdem vitam paullo post, id est tempore Lambertii abbatis, scripsit alter anonymus monachus Fontanellensis, cujus liber quædam a priori auctore prætermissa continet, at quibusdam in locis interpolatus. Hic auctor Wandregisilum ait nonagesimum-sextum ætatis egisse annum, regiminis decimum nonum, cum e mundo migravit; trecentosque sub eo monachos Fontanellæ vixisse: qui numerus ibidem perseveravit usque ad tempus Teutindi septimi abbatis, seu potius tyranni, cujus diebus a nobilissimum hoc cœnobium ad extremam abjectionem redactum est. Addit posterior ille anonymus, inlyctum Rotomagensis ecclesiæ pontificem Audoënum in beati viri transitu præsentem adfuisse; ac demum sacrum ejus corpus humatum fuisse in basilica sancti Pauli. Mirum est, virum a Deo celebrem ab Ufuardo & Adone prætermisum, & Wandelberto notum fuisse.

L IV.
Lambertus ejus
successor.

In Wandregisili locum successit Lambertus ejus discipulus, qui postea Lugdunensis ecclesiæ regimen adeptus est. Hic nobilissima ortus prosapia in pago Teruanico

ANN. CHR.
667.

apud Morinos, patre Erleberto viro clarissimo, in aula juvenuli regis Chlotharii sub seculari primum habitu militavit: at ejusdem regis anno octavo, abjecta regis mortalis militia, ad Christi castra sub patre Wandregisilo convolvavit, tonsuramque ab eodem accepit ante annum quartum, quam Wandregisilus ex hac vita discederet. Eum ob egregios mores & castam conversationem tanti faciebat beatus pater, ut morti proximus eundem sibi successorem designasse memoretur. Nec virum Dei sefellit vana spes. nam eo abbate Fontanellense monasterium adeo nullum passum est detrimentum, ut contra magnum incrementum, tam in numero piorum monachorum, quam in terreno censu fecerit. Acceptissimus fuit Chlothario, Childerico, & Theoderico regibus, qui in diplomatibus ipsi concessis, domnum & in Christo venerabilem patrem suum venerabilem Lambertum appellare consuevere. Avunculi ei fuerunt, an patruus, (nam aquivocum est passim avunculi nomen apud infimam latinæ scriptores) Rotbertus, summus palatii tunc referendarius, & Albertus, clarissimi ac nobilissimi viri: quorum posterior Albertus ab ipso Lamberto abbate clericatus habitum suscepit, ut verus auctor loquitur, id est monasticum: quod ex aliis ejusdem auctoris, aliorumque locis perspicuum est. sic apud Aigradum Ansbertus, a Wandregisilo ad conversionem admissus, clericatus habitu decoratus fuisse perhibetur. Huc revocanda sunt ea, quæ in superioribus diximus de clericorum vocabulo, monachis olim aptato. Lambertus ea die, qua præcisi sunt ipsi capilli, inter alia diversi generis donaria, auri solidos septuaginta prædicto patri contulit, in balteo videlicet, zonis, & armillis.

Ansbertus, Lambertii affinis, ejusdemque in Wandregisili schola collega, & in abbatali dignitate successor, ac demum Rotomagensis antistes, æque illustri genere in Calcegio* vico pagi Vilcassini ad Ittam seu Eptam fluvium natus est. A patre Siwino seu Signino, viro illustri ac prænobili, in aulam adductus, ut acuto erat ingenio, aulicus scriba & referendarius factus dicitur, cujus erat officium regias litteras ac diplomata scribere, anulumque principis gerere, quo ejusmodi diplomata obsignabantur, quod officium non nisi maturæ viro ætatis, expertæque virtutis ac prudentiæ tribui solet. Tunc id accidisse existimo, quod Aigradus præmittit, ut Siwino, Ansberti parens, nobilem puellam, Angadrismam nomine, filiam Rotberti superius memorati, qui anuli regii gerulus sub Chlothario erat, Ansberto desponsaret. At illa, virginitatis propositum servare volens, precibus a Deo obtinuit, ut sua ipsius formositas in deformitatem verteretur. quæ res eam, communi parentum voluntate, qui divinis consiliis obsequentissimi erant, a conjugio Ansberti dissociavit. Hæc, velamine ab Audoëno Rotomagensi pontifice accepto, pristinam formam recepisse fertur; eademque processu temporis reatrix & abbatissa evasit cœnobii Oratorii, quod *prope muros* urbis Bellovacorum positum erat. Angadrismæ haud dubie exemplo Ansbertus seculo nuntium remittere constituit, ac Lambertum, soceri sui ex fratre, an sorore filium, sequi in monasterium Fontanellense, ubi Wandregisilus cum magno monachorum agmine *sub sanctæ Regule jugo* eximiam vitam ducebat. Audita ejus postulatione pater sanctus, inducias ad id negotii petiit, ut, *sicut apostolica & monastica docet regula*, Ansberti vocatio probaretur. Consultis hanc in rem fratribus, ejus votis ab omnibus assensum est, & clericatus habitus, quo nomine monasticum Aigradus intelligit, ei concessus. Mox ille orationi & lectioni sanctarum scripturarum totum se dare; &, secundum Hieronymi consilium, sic vivere in monasterio sub unius patris disciplina, ut ab alio caritatem, ab alio humilitatem disceret, ceterasque virtutes in hunc modum. Tantus autem in eo devotionis fervor erat, ut proposito ejus exemplo Wandregisilus alios objurgaret, quod a juvene recens converso ipsi, jam dudum in religione assueti, superarentur. Hinc eum præ ceteris diligebat vir sanctus, *sicut monastica norma docet*, id est, Benedictina^a, quæ nullum præ aliis fratrem diligere sinit, nisi quem abbas in bonis actibus invenerit meliorem. Sacerdotio initiatus ab Audoëno, vineam, a cœnobio quingentis fere passibus distantem, plantavit. quam cum excoleret, Theoderico regio adolescententi, ad se inter venandum accedenti asseveranter prædixit, eum quandoque regnaturum. Ille vero, si id accideret, Ansbertum fore episcopum respondit. Interim Lambertus abbas, cui Ansberti comperta prudentia erat, nihil eo inconsulto in monasterii regimine gerebat.

His Wandregisili eximiis discipulis adjungendus est Godo, ejus fratris an sororis

L V.
Ansbertus ejus-
dem affinis sit
monachus.
* *Chausy.*Angadrismæ
velatur.^a *S. Benè.*
c. 2.

L VI.

ANN. CHR.
667.S. Godo Vvan-
dregifili nepos
* 4° ye.
* S. Gm.

hilus, cujus non semel jam superius meminimus. Is monasterium Augiense seu Oyense*, in confinio Campaniæ & Briegenfis pagi ad Sezanam opidum, at in dice- celi Trecenti, condidit, primusque loco abbas præfuit. Eversum a Nortmannis in- staurasse dicitur Eva comitissa, ob receptam sancti Godonis* meritis sanitatem. Nunc cella est abbatia sancti Petri Cellensis, olim commendata Claudio Espencæo theologo Parisiensi, qui grati animi causa carmen edidit de sancto Godone, orsus a loci descriptione in hunc modum.

*Est locus, Herculeæ forsan cognominis Auge,
Augia nomen habet: medius saltumque Brigensem
Campanumque solum limes partitur, eremus
Perpetuas inter monachis habitata paludes;
In pastoris agro & sacra ditione Trecenti.
Ante quadringentos abbatia nobilis annos,
Mandraque prædices: post everfibus Anglis,
Perpetuo Galiorum odio flagrantibus Anglis,
Subruta, primatus* nunc ere monasticus arto,
Relligione patrum lapsis celeberrimus annis.*

* r. prioratus.

Deinde convenarum in eum locum religionem describit, atque frequentes istuc convenire solitos cum cereis, donaria ex are, cera, cannabe, aliisque id genus con- ferentes. Tum, relatis sancti Godonis actis, eversionem ab Haltingo Nortmanno- rum duce factam; ac consequenter loci restitutionem per piam illam comitissam commemorat; ac d. mum sancti Godonis reliquiarum delationem occasione pestis, quæ Briegenfem, Campanumque solum dire depopulata, sacri loculi gestatione peni- tus repressâ est. In vetusto breviario Fontanellensi colitur sanctus Godo ix. kalen- das Augusti.

LVII.
S. Audomari
episcopi mors.

Hoc etiam anno collocandus videtur obitus sancti Audomari episcopi Teruan- nensis, postquam corpus Christi & sanguinem in ecclesia pronus ad altare percep- sisset. Corpus ejus, prout ipse testamento mandaverat, in Sithiensem beatæ Mariæ basilicam, ab ipso exstructam, sollempni pompa delatum a Bertino abbate ac Si- thienfibus monachis, ibidem magna cum veneratione conditum est. Obiit v. idus Septembris, quo die in martyrologiis Ufuardi & Adonis ejus memoria consignatur, sub nomine sancti Autmari apud Adonem, qui Audomarus Ufuardo appellatur. Sacræ ipsius reliquiæ in Sithiensi sancti Bertini basilica asservantur, præter caput & ossa nonnulla, quæ in illa beatæ Mariæ ecclesia, nunc episcopali, habentur. Vi- dimus pallium ejus pluviale in sacrario sancti Bertini cum capitis eidem asluto con- tra pluviam injurias, unde istiusmodi ornamentum nomen accepit.

LVIII.
S. Maximini
episcopi Tre-
virensis transla-
tio per S. Hil-
dulfum.

Eidem anno consignatur translatio corporis sancti Maximini episcopi Trevirensis ex crypta, ubi illud beatus Paulinus Trevirorum antistes ex Aquitania reventum collocaverat. Translationis occasio nata est ex aquarum illuvie, quæ usque ad cryp- tam illam defluens, atque in pavimento ad cubiti altitudinem restagnans, ita sepul- crum sancti confessoris ambitu suo cinxerat, ut tamen ab ejus crepidine absisteret, restante Servato Lupo, non sine miro intuitum stupore, qui ad sacrum loculum accedere non poterant. Id in causa fuit, ut sacrum corpus ex oratorio sancti Hil- larii in proximam sancti Johannis Evangelistæ ædem, recens constructam, una cum sacris sanctorum martyrum Thebææ legionis, necnon Agroecii ac Nicetii pontificum reliquiis transponeretur iv. kalendas Junii. Sollemnis pompæ auctores fuere vene- rables episcopi, Hildulfus, Clemens atque Gosbertus. Hildulfus Trevirorum an- tistes fuisse traditur, idemque novæ basilicæ auctor, atque adjuncti monasterii in- staurator, ubi revocata disciplina, ad centum cœnobitas ibidem instituisse ac do- tasse perhibetur. Hinc tanta loco celebritas, ex sancti Maximini præsertim mira- culis, accessit, ut unum ex illustrioribus ordinis nostri monasteriis evaserit sub ti- tulo sancti Maximini. Cujus loci episcopi fuerint Clemens atque Gosbertus, incer- tum. Certe nulli his nominibus comprovinciales tunc regebant ecclesias; Metten- sem, Viridunensem, aut Tullensem. Mettensi quippe præerat Chlodulfus, Virdu- nensi Gisloaldus, Tullensi Eborinus. Conjectaveram aliquando Clementem haud alium forte esse a Willibrordo Frisiorum apostolo, qui alio nomine Clemens voca-

ANN. CHR.
667.

batur. At longe post hunc annum Willibrordus in illas partes accessit. De Hil- dulfis etiam Trevirensi pontificatu non levis difficultas, nempe Trevirorum episco- pus, an chorepiscopus fuerit; & siquidem episcopus fuit, quo tempore sedem il- lam tenuerit. In veteri catalogo Trevirensium episcoporum, qui exstat in biblio- theca monasterii sancti Gislei in Hannonia, cujus prima manus desinit in Mari- no, Trevirenses illorum temporum pontifices nudis nominibus hoc ordine recen- sentur: MODUALDUS, NUMERIANUS, BASINUS, LIUTWINUS, MILO, WIOMADUS. Qui Hildulfum Trevirensibus episcopis accensent, om- nes autem accensent, alii Modoaldo, alii Miloni substituit. At certum est eum Modoaldi & Numeriani temporibus vixisse, quod vel ex Servati Lupi libello de vita beati Maximini satis intelligitur, ubi, relata ejus translatione per Hildulfum facta, subjicitur miraculum de restituta Carolo principi sanitate, qui in accepti be- neficii memoriam, cœnobium sancti Maximini prædiis auxit, quorum unum Patriofo- la, aliud Vvitmaris ecclesia, tertium Comiciacus vocatur. quod de Carolo Tudite seu Martello interpretandum esse rerum series & consequentia demonstrat, in pri- mis miraculum patratum in Brunconem clericum palatinum, impuris obsessum spiritibus, quem rex Pippinus, Caroli Magni genitor, per Hellarium archidiaconum ad tumulum beati Maximini sanandum destinavit. Itaque ante Caroli Mar- telli principatum vixit Hildulfus, quem Trevirorum archiepiscopum fuisse probat non modo Trevirensium antistitem vetus historia, sed etiam privilegium* Vallis- Galilææ monasterio ab ipso pontifice, aliisque episcopis indultum; ad hæc Petrus 69. Damiani in opusculo decimo-nono, necnon anonymus monachus Vallis-Galilææ in libro de vita sancti Deodati, ante annos septingentos scripto, in quo hæc sancti Maximini translatio anno præfenti facta dicitur per sanctum Hildulfum, qui ejusdem sancti Maximini reliquias prædicto Deodato, Nivernensi quondam episco- po, concessisse memoratur. Numerianum ergo præcesserit Hildulfus, Modoaldi proinde successor, qui, forte quod Trevirensis ecclesiam brevissimo tempore ad- ministravit, in quibusdam ejus ecclesiæ pontificum indicibus omissus sit.

Non minus obscurus Deodati Nivernensis pontificatus, qui, abdicato episcopatu, in Alsatiâ primo, deinde in Vosagum, cum tribus sociis, Wiligodo, Domnolo & altero Deodato, secessisse traditur: ubi monasteria quædam ædificavit. Profectus in Alsatiâ, in Sancta-silva*, juxta opidum Hagenowiam, aliquamdiu confedit: sed inde pulsus invidorum injuriis, commigrasse ad Ebersheimense monasterium, eique non multo tempore præfuisse fertur, familiaritate usus Arbogasti episcopi Argen- tinenfis, origine Scotti; ac deinde beati Florentii, ejusdem Arbogasti successoris & conterranei. Novi frequentantium tumultus Deodarum etiam ex illo monasterio abire coegerunt. Inde ventum in quandam vallem juxta Amalrici-villare, ubi ad locum Willaram Alemannica lingua dictum, tantisper substitit, loco cedere ite- rum coactus incolarum improbitate, qui viro sancto quasdam a fidelibus posses- siones conferri non sustinebant. Hinc proinde migrandum fuit ad Hunum seu Hu- nonem quemdam illustrem virum, qui in vicinia cum uxore sua Huna commane- bat. Interim natus est eis filius, quem vir sanctus baptizavit, & ex sacro fonte sus- cepit. Sed non multo post novæ rursus eidem vexationes ex invidia vicinorum ac- colarum, quorum laceffitus jurgiis ac minis, illinc etiam migrare compulsus est, Hu- none in primis gemente, idque gravate ferente, qui juris sui possessiones ad com- manendum ei offerebat. Verum cum ille optatam requiem invenire illis in locis non posset, in vastam & ignotam solitudinem secedere constituit; & per abrupta montium juga, per concava squalidarum vallium, tandem pervenit in Vallem-Ga- lilæam, quam Morta fluvius interluit; ibidemque in spelunca per aliquod tempus delituit, herbarum tantum agrestium & pomulorum esu vitam sustentans: donec Hunonis hospitis quondam sui, cui ejus inopia divinitus revelata fuerat, liberalita- te recreatus est, sagmariis, id est equis oneriferis, per ignotam eremum ad ejus cellam nullo duce adductis.

Redeo ad Ebersheimense monasterium*, Novientum seu Novietum, ut quidam scribunt, olim appellatum: cujus primus auctor dux Articus, beatæ Odiliæ virginis parens, fuisse traditur. Positum est in Alsatiâ ad Illam fluvium, haud procul a Se- lestadio. Sunt qui Eberhardi-monasterium dictum malunt ab Eberhardo seu Er- hardo primo loci abbate, qui forte idem sit cum Erhardo, quem Ratifobensium

LIX.
Deodatus e-
piscopus mo-
nasteria condit.
* Helige-
vvorff.LX.
Ebershei-
mense seu No-
vientense mo-
nasterium a
quo conditum.
* Eberhardi-

ANN. CHR.
657.
a Analeff.
no. 4. p. 644.

episcopum fuisse tradunt, & sanctæ Odiliæ lumen restituisse. Verum primitus *Ebursheimense* dictum fuisse veterrimum Augiæ * necrologium probat, ubi Theotbaldus ejus loci abbas laudatur. Hujus monasterii basilicam Deodatus episcopus mox laudatus XIII. kalendas Julii dedicasse fertur: idemque eidem loco aliquantum temporis præfuisse. Lazius in libro octavo de Suevis refert diploma Theoderici regis, inscriptum Attico duci & Adelberto comiti, ceterisque fisci exactoribus, quibus significat, venerabilem virum patrem suum Erhardum abbatem, & missum ejus Rudbertum monachum, serenitati suæ suggestisse de hominibus ingenuis, qui erant in mundeburde monasterii Novientensis, constructi in honore sancti Mauricii, sociorumque ejus, ut eis tale beneficium concederet, hoc est de loco nuncupato *Hilteshaim*, quem ipse eidem monasterio tradiderat, ut a iudicibus suis nullam inquietudinem aut exactionem paterentur, nihilque cuiquam, præterquam supra dicti monasterii actoribus, penderent. Hoc diploma datum est die nona Februarii, anno decimo regni ipsius Theoderici: quas temporis notas, a Lazio prætermittas, ex veteri ejus loci chronico supplemus. In his vero regis litteris non exprimitur tempus conditi monasterii, cujus originem ad Childerici principatum plerique referunt; confirmationem ad Theodericum ejus fratrem ac successorem, ut satis innuit præmissum ejus diploma: in quo mirum est, Atticum seu Athicum, cui ipsum diploma inscribitur, non dici ejus monasterii conditorem.

Legi vetus ejus loci chronicon, multis respersum fabulis: quibus excussis, huc referre visum est quod sequitur. Novientum, a primo possessore suo *Stannembruch* antiquitus appellatum, sanctus Maternus Trevirorum primus antistes, everfis idolorum simulacris, expurgasse, & ecclesia in honorem sancti Petri consecrata decorasse fertur. Postea Dagoberti principatu, fortasse illius Austrasiorum regis, quem ex Hibernia revocatum diximus, idem locus *Ebersheim* appellatus, id est mansio apri, quod eo in loco filius regis inter venandum ab apro cæsus credatur; postmodum a beato Arbogasto Argentoratensi episcopo e mortuis excitatus. Deinde istuc accessisse Deodatus episcopus Nivernensis, qui monasterium ibidem ac monachos instituerit, obtentis ab Ambrosio Agaunensi abbate sancti Mauricii, ejusque sociorum reliquiis, quas in nova basilica reposuerit, sanctis Petro atque Mauricio ab ipso dedicata XIII. kalendas Julii. Impensas novo extruendo monasterio, non modo fundum, suppeditasse traditur dux Atticus, ac viginti curtes cum suis appendicibus eidem in dotem tradidisse. Falsum est id quod de sancti Deodati obitu in eodem chronico legitur, eum nempe *apud Novientum* XIII. kalendas Julii migrasse ad Dominum, quem in monasterio Vallis-Galiliæ decessisse constat.

Quod attinet ad Atticum ducem, is filium suum, Adalbertum nomine, propria manu interemisse dicitur, atque heredibus destitutus patrimonium in quatuor partes divisisse; primam pro anima filii assignans partim Mediano-monasterio, partim cœnobio ancillarum Dei, in Argentineni urbe in honorem sancti Stephani condito, ubi filium suum sepelierat: alteram sancto Mauricio monasterii Novientensis: tertiam monasterio Hohenburgensi, ubi dux ipse cum uxore sua Berfwinda humatus sit: quartam cognatis ac propinquis suis: quæ portio postea devoluta est ad duos fratres, quorum unus nuncupatus Eberhardus, conditor monasterii Murbacensis; alter Maso, cognominis parthenonis auctor. Ceterum Odilia, ejusdem Athici filia, multa etiam prædia Noviento concessisse traditur.

Abbatibus ejus
loci.

Erhardo primo abbati Novientensi successit Columbus abbas, vixitque ad tempora Pippini regis: quo tempore venerabilis Iringus presbyter cellam sancti Petri extruxit, a beato Pirminio dedicatam. Columbum excepit Benedictus, cui Pippinus rex litteras immunitatis concessit. Benedicto successit Isenhardus, tum Diebaldus, qui a Carolo Magno simile privilegium obtinuit, in quo vir illuster Adalricus seu Atticus dux, & conjux ejus Berfwinda monasterium Novientum in pago Alfaciensi super fluvium Illam construxisse memorantur. Hic sine dubio est Theotbaldus abbas, quem in Augiensi necrologio laudatum superius diximus, suo loco iterum commemorandus. Hæc satis ex rudi illo chronico Novientensi, quod præterire nobis non licuit.

L X I.
Athici genus
& poster.

Longe aliter de Athici ducis posteris scribit Lazius, quod antequam exponam, de ipsius Athici progenitoribus quædam præmittenda sunt. Hunc ex nobilissimis parentibus, *Galliensum* territorio oriundum ait vitæ sanctæ Odiliæ scriptor anonymus,

ANN. CHR.
667.

anonymus, eique patrem tribuit Liuthericum, qui in palatio Childerici majoris-domus honore sublimatus fuisse dicitur. Id de Leudesio Erchinoaldi filio interpretatur auctor fragmenti historici, ab Urstifio præfixi chronico Alberti Argentinensis, quod ab Andrea Chesnio postea recusum est. Ait quippe auctor ille, Leudesium Erchinoaldi filium, *cum major-domus esset*, uxorem duxisse ex profapia sancti Sigismundi Burgundiæ regis, ex qua Atticum seu Adalricum suscepit: qui, patre adhuc superstite, & Childerico regnante, uxorem duxerit Berfwindam, filiam fororis sancti Leodegarii, sororem videlicet reginæ, & ob hanc consanguinitatis causam a prædicto rege ducatum Germaniæ adeptum esse; ac sedem habuisse in villa regia *Ebenheim*, quæ modo *Obernheim* appellatur, & in castro Hoëmburgo; ac demum genuisse Odiliam, quæ a sancto Erhardo Ratisponensi episcopo & Hildolfo Trevirensi baptizata, in sacro fonte visum recepit. Verum hæc nequaquam constare possunt. Primo enim Leudesius, *cum major-domus esset* sub Childerico, reginæ sororem in matrimonium ducere non potuit; cum nonnisi post mortem Childerici hanc dignitatem obtinuerit. Deinde Athicus ex illo natus conjugio, superstite Childerico paucorum annorum rege, habilis gignendis liberis esse non potuisset, qui tamen Odiliam filiam Childerico regnante habuit. Immo Adalbertus, Athici filius, sub eodem rege monasterium sancti Stephani intra muros veteris Argentorati extruxit, atque ab eodem Childerico pragmaticam in ejus rei confirmationem obtinuit. Mitto quod Attala, ejus loci prima abbatissa, ejusdem Adalberti filia dicitur. Denique Berfwinda uxor Athici, ut fuerit reginæ soror, non filia fororis sancti Leodegarii, sed soror matris sancti Leodegarii, nempe Sigradæ, appellatur ab anonymo vitæ sanctæ Odiliæ scriptore, cui potior fides, quam anonymo Urstifiano. Itaque satius est dicere, Liuthericum Athici patrem haud alium esse ab Leuthario duce Alamannorum, qui in chronico Fredegariano * laudatur: cujus in ducatum filius ejus Athicus successerit: quo titulo in præmissis Theoderici regis diplomate insignitur. Certe in monte sanctæ Odiliæ exstat insculpta lapidi valde antiqua sexcentorum circiter annorum effigies, in qua ETICHO DUX, ut subscriptio præfert, coronam in capite regis similem gerit, uno lilio ornatam ad frontem, cum capillorum cirris in humeros hinc inde fluitantibus, uti & ODILIA, quæ illi adhæret, velum habens in capite, pallium oblongum ad pectus sibula adstrictum, revulsamque supra manum sinistram, cum toga talari & calceis acuminatis: cui Eticho librum exhibet, donationis ipsi factæ indicium. Tertius adest SANCCTUS LEUDEGAR, utpote ipsorum propinquus, cum pedo ceterisque pontificalibus ornamentis.

* Fredeg.
88.

Hic erat sine dubio illius parthenonis virginum habitus eo tempore, quo sanctæ Odiliæ effigies in prædicto lapide efficta est, id est ante annos circiter sexcentos. Ubi mirari subit, quod hæc, sanctimonialis cum esset, crines cirris implicatos gerat: cum ceteræ sanctimoniales, etiam Nivialenses, crines tonsos haberent. Existimaveram his cirris significari, ut hodie quoque illis in partibus, virginitatem: at contrarium suadent consimiles cirri Athici ejus patris. Processu temporis multo longius & pretiosius fuit pallium ejusmodi sanctimonialium, quæ ad canonicalem statum declinarunt: ut patet ex icone sanctæ Attalæ, Odiliæ neptis, quæ pallium mustella alba intus assutum gestans exhibetur, & quidem cum velo & vimpla religiosi, sed absque crinium cirris. Prædictarum imaginum sanctæ Odiliæ ejusque parentis, necnon sancti Leodegarii ectypum in sequenti pagella exhibere visum est.

Ad Athici liberos quod attinet, Lazius quatuor masculos ei tribuit, Adelbertum seu Adalbertum, qui comes in superiori Theoderici diplomate vocatur; Hattonem, Hugonem & Bataconem; duasque filias, Odiliam & Roswindam, quae velo sacro suscepto monasticen professae sunt. Adalbertus monasteria duo extruxisse dicitur: unum Benedictinorum monachorum in insula Honovio, paullo infra Argentoratum: alterum virginum intra moenia ejusdem urbis sub patrocinio sancti Stephani, ubi ipsius Adalberti filia, Attala nomine, abbatissam primam egerit. Hatto, Adalberti germanus alter, Hattonis-monasterium*, ab auctore sic dictum, condidisse fertur. Hic duos filios reliquit, Hugonem secundum & Albericum: Hugo Ettonem, sancti Gregorii in valle abbatem, vocatum inde ad regimen Divitis-Augiae, & postremo ad apicem sedis Argentoratensis: in qua constitutus, Hattonis-cellam, avi sui opus, ad abbatiae dignitatem extulit, & nomine beati Leodegarii consecravit. Quartus Athici filius Bataco Beronense monasterium extruxit in Limpurgensi comitatu. Ceterum Adalberti ducis filius Eberhardus nobili Murbacensi monasterio, de quo nos alias, originem dedit, illudque in honorem sancti Leodegarii consecrari curavit, propterea quod ex ejusdem sancti matertera Bereswinda, Sigrae Leodegarii matris sorore, Athici ducis conjuge, prognatus esset.

Ad Athici filias quod attinet, illustrior est Odilia seu Othilia natu-major, quae, cum caeca nata esset, ob idque a patre, si qua veteri scriptori fides, iussa necari; matre curante in quoddam monasterium, Palmam vocabulo, subducta fuit: ubi ab Erhardo episcopo, qui ex partibus Bajoariorum Dei monitu eo accessisse dicitur, lustralibus aquis expiata lumen recepit. Hildulfum episcopum, cujus supra meminimus, ejusdem Erhardi fratrem existisse ferunt, eidemque hoc in facto adstitisse. Verum apud Ratifonam ferius instituta videtur episcopalis sedes, quae Bonifacium Moguntinum antistitem fundatorem agnoscit. Reducta in paternam domum, repugnante patre, Odilia a fratre suo, qui ob id iram patris incurrisse, ac fuisse ab eo percussus interisse dicitur; demum patri reconciliata, Hoemburgense parthenium condidit, eidemque tanta religione praefuit, ut inter sanctas virgines meruerit adscribi. unde praedicto monti sanctae Odiliae appellatio haesit. Qui de sanctae Odiliae gestis scripsit vetus auctor anonymus, eidem Odiliae fratrem fuisse ait, nomine Adalardum, cui tres filias tribuit, Eugeniā, Attaliā, & Gunlindem, quae in Hoemburgensi parthenone velum susceperint. Hunc Adalbertum vocat Lazius, ex quo ejus posteros superius deduximus. Quod superest, idem vitae sanctae Odiliae scriptor tradit, Athicum, ad expiandam necem filii sui, quem ipse haud nominat, reliquum vitae exegisse in monasterio, nempe Hoemburgensi, ubi & sepultus fuit. Palma coenobium virginum, in quo educata fuit Odilia, ipsum esse creditur, quod decimo a Vefontione milliaro ex opposito Grandifontis positum est, cujus originem Johannes Jacobus Chiffletius^a refert ad Desiderati episcopi tempus, hoc est ad saeculum quartum; restitutionem vero tribuit Warnario comiti, qui in basilica Palmensi humatus est ineunte saeculo septimo.

Ad res ab Odilia gestas quod attinet, haec reversa in domum patris, Britannicae cuiddam sanctimoniali instituenda committitur. Pater exinde factus placator, monasterium in castello suo Hoemburgensi aedificat, eique Odiliam filiam praeficiendam curat, quae sub cura sui regiminis numerum monialium quasi centum triginta habuisse traditur. Illic ad finem vitae mortem filii ab se caesi expiavit ipse pater, cujus animam Odilia purgatoris poenis, suis precibus & lacrymis exemit. Visitur etiam nunc in illo monte oratorium, quod Lacrymarum vocatur, unum e septem ejus monasterii oratoriis, quorum sex adhuc supersunt, nempe ad portam monasterii unum rotundi operis, omnibus sanctis Alsaticis dedicatum: alterum princeps sanctae Mariae, recens a fundamentis instauratum: tertium huic adhærens sanctae Crucis: quartum eidem contiguum sancti Johannis Baptistae, ubi sepulta sancta Odilia; quintum sanctorum Angelorum, in quod Odilia secedere solebat; sextum, de quo mox diximus, Lacrymarum: septimum erat beatorum apostolorum Petri & Pauli, modo destructum. Ad portam anteriorem monasterii habitaculum erat duodecim canonicorum, qui virginibus sacra ministrabant. His adjuncti saeculo duodecimo Præmonstratenses, qui modo soli sacrum montem occupant. Haec omnia cingebat murorum ambitus porrectus ad tres leucas, quorum etiam nunc rudera insignia cernuntur. Sed quia in editissimum & abruptum illum montem, ex quo in totam fere Alsatiā

prospectus est, non facilis accessus erat: aliud inferius monasterium Odilia in declivi montis spatio cum sororum suarum consilio & assensu extruxit, atque ecclesiam in honorem S. Martini, adjuncto xenodochio ad excipiendos peregrinos: quod Inferius monasterium, vulgo *Nidermunster* appellatum, nunc solo æquatum est, reductumque in villam coloni. Illuc Brittones & Scotti olim frequentes conveniebant. In superiori tamen monasterio virgo sancta versari solita erat, sapius lustrans basilicam sancti Johannis Baptistæ, cui ob receptum in baptismo lumen oculorum impensius addicta erat. Illic regulari seu monastica vitæ canonicam prætulisse traditur ab auctore anonymo, qui id scripsisse videtur habita ratione sui temporis, quo sanctimoniales Hoëmburgenses ad institutum canonicarum defecerant. Sane hoc institutum ante principatum Caroli Magni necdum adinventum erat. Sed, etsi inventum fuisset, non aliam quam sancti Benedicti regulam illæ canonicæ sectatæ fuissent, ut modo canonicæ Andelacenses in Alsatia, Romarici-montenses, & Spinalienses in Vosago, quantumvis hæc sanctum Benedictum ejurare velint. Erat sane Odilia orationi & lectioni omnino addicta, tantæque abtinentiæ, ut, præter dies sollemnes, nihil cibi præter panem hordeaceum & legumina sumeret. In lecto ursinam pellem adhibere, & pro plumatio lapidem capiti suo supponere consueverat. Dum hæc monasterium regeret, ad eam accesserunt religionis causa tres ex fratre Adalardo neptes, Eugenia, Attalia, & Gunlindis, sic eas vocat anonymus: quæ ejus fama excitæ, sæculum relinquere, & amitæ suæ magisterio se se mancipare constituerunt.

Attala abbatissa S. Stephani.

Altera earum videtur esse Attala illa, quam Adalbertus Odiliæ frater Argentorateni sancti Stephani parthenoni ab se constructo præficiendam curavit. quod si ita est, idem fuerit Adalbertus, qui anonymo Adalardus appellatur: quo nomine nullus inter Athici filios a Lazio, aliisve insignitus est. De origine sancti Stephani monasterii nullum luculentius invenimus testimonium, quam in diplomate Lotharii augusti, in quo Adalbertus hoc cœnobium condidisse perhibetur in parte suæ hereditatis, inter ruinas veteris Argentorati, pro opportunitate solitudinis, ad fluenta Brusci fluvii; illudque dotasse ex prædiis suis; ibidemque Atalam (sic enim in autographo) sanctissimam virginem abbatissam præsidere jussisse; & eundem locum per pragmaticam regis Childerici immunitatis libertate communiri impetrasse, eo pacto, ut, salva per omnia reverentia sacrosancti antistitis, nullus iudex publicus in loca vel possessiones ejus monasterii quicquam tentaret. Hæc ex illo diplomate, in quo tamen Atala nequaquam Adalberti filia dicitur. Si qua fides illius monasterii vetustis peristromatis, dux Obrecht (sic forte Adalbertus apud vulgus) Atalæ pater fuit, Gerlindis mater, noverca Balhildis, quarum corpora cum duobus parvulis in uno tumulo inventa; denique Savina ejus soror erat, in alio tumulo itidem reperta.

a Chron. Con-
tig. 10.1. p. 513.

In eisdem Atalæ legenda, ut vocant, quam Schilterus^a edidit, ejus parentes, dux Adalbertus & Gerlindis, eam cum ipsius sororibus, Eugenia & Gundelinde, sub disciplina Dei erudisse dicuntur. Dein tres illæ sorores in conventu ancillarum Dei apud Hohemburgum ab amita sua Odilia educatæ: ex quibus Attala, cum præceteris pie viveret, præfecta fuit ad viginti annos cœnobio, quod pater ejus Adalbertus in urbe Argentina secus flumen Brusæ in honorem Deiparæ considerat ad usum *triginta canonicarum & quatuor canonicorum*, multisque prædiis in honorem sancti Stephani protomartyris copiose dotaverat. Hæc abbatissa sororibus suis *regulam canonicam, in femineo sexu facilius, quam sancti Benedicti observabilem*, proposuisse fertur: quod etiam sanctæ Odiliæ vitæ scriptor anonymus notare non omisit, ut sanctimoniales illæ primarium suum institutum dediscerent. Post Attalæ obitum, qui anno vitæ quinquagesimo-quarto accidit, per quinque hebdomadas corpus ejus, ob desiderium sororum, insepultum fuisse traditur. Audito ejus obitu, Werentrudis, Hohemburgensis post Odiliam abbatissa, quæ cum ea illic educata fuerat, ejus reliquias habere cupiens, nuntium ad sancti Stephani cœnobium misit. Ille Attalæ nondum sepultæ dexteram abscondit, indeque aufugiens, cum se Hohemburgum advenisse crederet, in S. Stephani ecclesia se deprehensum obstupuit. Virginis sanctæ corpus occultatum dicitur ob Wideröldum anno DCCCC LXX. Argentinae episcopum, qui ejus honori & monasterii exaltationi invidisse fertur. Hæc summa illius legendæ, quæ res, tamen non tantæ auctoritatis, haud prætermittendæ visæ sunt. Idem Schilterus in æs incidi curavit historiam sanctæ Attalæ, vetustis peristromatis impressam, in qua ejusdem Attalæ & sororum ejus habitus, qualis posterioribus

sæculis erat, exhibetur. Hæc togam talarem subnigram, pallium oblongum, muf-tella alba intus assutum, gestat cum velo & vuimpla, ut vocant, qui tunc illorum sanctimonialium habitus erat, prout in subjecta pictura cernere licet. ANN. CHR. 667.

Velum aliquando ex panno subatri coloris, aliquando ex panno lineo albo. Idem fere habitus modo est, excepto velo, Romaricensium nobilium canonicarum, quas sancti Benedicti regulæ perpetuo addictas fuisse superius^a ostendimus. Ceterum non ab re fuerit hic observare, hoc cœnobium in veteri Argentorato conditum fuisse, & quidem eo in loco, ubi olim steterat castellum Romanum. quod testatur vetus inscriptio lapidi decurtato, qui sacristiæ muro exterius appositus est, insculpta in memoriam Juliani, qui provinciam a Barbaris liberaverat, Augustus dictus, ut relictis sequentes characteres docent

JULIAN
AUG. PR
OVINC.

Hæc me monuit humanissimus Schimidius Argentoratensis. Sed de his fati: ad res Anglicanas redeo.

Approbato, uti superius diximus, in missionem Britannicam Theodoro, Vitalianus pontifex Romanus eum tandem episcopum ordinare constituit. Et ille quidem primo subdiaconus ordinatus, quatuor expectavit menses, donec, comâ succrescente, in coronæ modum Romanorum more attonderi posset, qui græcicam orientalium tonsuram gerebat, quippe monachi Græci tunc temporis penitus detonsi erant, rasisque similes, ad imitationem, ut certe putabant, sancti Jacobi fratris Domini & Pauli apostoli, testante Germano patriarcha Constantinopolitano in theoria sua, quod etiam de clericis Græcis affirmat Rattramus^b, quibus mos inest, inquit, barbam quidem non tondere; caput vero crine totum nudare. Theodorus dein episcopus ordinatus est ab ipso Vitaliano papa anno dominicæ^c incarnationis sexcentesimo sexagesimo-octavo, sub die septimo kalendarum Aprilium, quæ dies dominica erat; eique datus a pontifice collega & consiliarius Hadrianus abbas Nidani in Campania Neapolitana monasterii, vir strenuus ac prudens; adjunctusque simul Benedictus, cognomento Biscopus, monachus ex Britannia religiosissimus, qui tum forte Romæ voti causa versabatur. Huic Vitalianus ordinatum cum suis omnibus commendavit episcopum, præcepitque, ut, ommissa peregrinatione, quam

ANN CHR.
668.
LXIII.
Theodorus in
Britanniam ad-
cedit cum Ha-
driano & Bis-
copo.

b Rattram.
lib. 4. contra
Græc. c. 5.
c Bedæ lib. 4.
c. 1.

ANN. CHR.
668.

Christi amore susceperat, majoris utilitatis causa in patriam reverteretur, eo doctorem veritatis tantopere expetitur adducturus: cui, sive illud proficiscenti, sive ibidem docenti, ducis pariter & interpretis officium exhiberet. Paruit Benedictus jubenti pontifici; iterque in Britanniam ab eis susceptum est vi. kalendas Julias, tamen non ante annum subsequenter eo pervenire potuerunt. Illi igitur navi Massiliam appulsi, Theodorus scilicet & Hadrianus abbas cum Benedicto & sociis, dein pedibus Arelate accedunt, ac Johanni ejus civitatis episcopo commendatitias Vitaliani litteras tradunt. quibus ille prosequendi itineris potestatem facit. Theodorus ad Agilbertum Parisiorum episcopum, qui diu occidentalium Saxonum in Britannia antistes fuerat, se contulit, atque ab eo benigne exceptus, non modico tempore apud eum permansit, dum sibi in Britanniam trajiciendi facultas ac temporis oportunitas (nam hiems tum ingruerat) concederetur. Hadrianus vero, qui jam bis in Galliam ante accesserat, ad quosdam sibi in duabus peregrinationibus notos se recepit, & cum eo forte Benedictus; ac primum apud Emmonem Senonum pontificem hospitatus est, deinde apud Faronem Meldorum episcopum; nempe, ut veri simile est, in suburbano sanctæ Crucis monasterio, in quo peregrini monachi admitti solebant. Comperito Theodori in Galliam adventu, Egbertus rex Cantuariorum statim Redfridum prefectum suum ad eum adducendum direxit. qui, cum in Galliam venisset, permisso Ebroini Theodorum assumtum ac navi impositum perduxit ad regem, comitante Benedicto: Hadrianum vero Ebroinus, hominem Græcorum imperatori addictum, ob idque suspectum, aliquamdiu retinuit, quasi mandata imperatoris contra regnum Francorum ad reges Britannia perferret: sed postea purgatum & innocentem reperit abire, ac Theodorum subsequi permisit.

LXIV.
Vvilfridus regulam S. Benedicti propagat.

Inter ea Wilfridus audiens Theodorum adventare, e Cantia discessit, in qua episcopalia munia per tres fere annos, dum Ceadda sedem ejus Eboracensem occuparet, omnibus carus & acceptus exercuerat; & cum cantoribus Æddio & Æona, cumque cæmentariis, variisque artificibus in patriam suam Northumbrensem revertens cum regula sancti Benedicti, quam ex Cantia monasteriis acceperat, instituta ecclesiarum ac monasteriorum in melius reformavit, ut ex eodem Æddio discimus. Hinc est quod Wilfridus ipse apud Willelmum Malmesburiensem monachum gloriatur, se primum fuisse, qui verum pascha in Northanimbria, Scottis eiecit, docuerit; qui cantus ecclesiasticos antiphonatum instituerit; qui sanctissimi Benedicti regulam in illa regione observari jusserit, uti in Cantia monasteriis a tempore Augustini observabatur. Sed ipsum Æddium, a quo hæc Willelmus accepit, audire præstat, qui Wilfridum in concilio Estrefeldensi ita loquentem inducit. *Nonne ego primus post obitum primorum procerum, a sancto Gregorio directorum, curavi, ut Scotice virulenta plantationis germina eradicarem; ad verumque pascha, & ad tonsuram in modum coronæ, quæ antea * posteriori capitis abrasa parte, secundum apostolicæ sedis rationem totam Ultra-Humbrensiem gentem permutando converterem: aut quomodo, juxta ritum primitivæ ecclesiæ, consono vocis modulamine, binis adstantibus choris persultare, responsoriis, antiphonisque reciprocis instruerem: vel quomodo vitam monachorum secundum regulam sancti Benedicti patris, quam nullus prior ibi invexit, constituerem?* His verbis tria Wilfridus sibi tribuit: unum, quod verum pascha, tonsuramque Romanam Transhumbranis persuaserit: deinde quod cantum etiam Romanum eo induxerit: ac demum quod vitam monachorum secundum regulam sancti Benedicti patris illis in partibus instituerit; eaque omnia præstiterit post obitum primorum procerum a sancto Gregorio directorum, qui similia apud Anglos instituerant. Hanc autem sancti Benedicti regulam non aliunde acceperat, quam ex Cantuaria civitate, ubi scilicet eam Augustinus monachis imposuerat: qua ex urbe Wilfridus in patriam revertens, hanc regulam secum retulit, adductis etiam indidem cantoribus Æddio & Æona monachis Cantuariensibus, quorum ope Romanus cantandi ritus apud Northumbros receptus est. Hunc vero Æddium non alium esse ab Eddio cognomine Stephano, qui librum de Wilfridi gestis scripsit, manifestum est ex venerabili Beda*, afferente, primum, post Jacobum quemdam, cantandi magistrum Northanimbriorum ecclesiis, Eddi, cognomento Stephanum, fuisse invitatum de Cantia a reverendissimo viro Wilfrido, qui primus inter episcopos, ex Anglorum gente ortos, catholicum vivendi morem, quem Anglicanis ecclesiis traderet, discere studuit.

* f. anteriori capitis.

a Beda lib. 4. c. 2.

ANN. CHR.
669.
LXV.
Theodori gesta in Anglia.

Pervenit Theodorus Cantuariam anno a consecratione sua secundo, vi. kalendas Junias, die dominica; moxque insulam totam perlustrans, quaquaversum Anglorum gentes commorabantur, rectum vivendi ordinem, canonicum celebrandi paschatis ritum, comitante & cooperante in omnibus Hadriano abbate, instituit, universis Anglorum ecclesiis, quod nulli ante archiepiscopo tributum fuerat, ei consentientibus. Et quia litteris sacris ac profanis ambo affatim instructi erant, cum græcis, tum latinis; humaniores artes, metricam, astronomicam & computum ecclesiasticum, atque utriusque linguæ peritiam, cum studio sacrorum voluminum auditoribus suis tanta cum diligentia infuderunt, ut eorum discipuli latinam, græcamque linguam, non secus ac propriam, callerent, & quicumque sacrarum litterarum scientia erudiri cuperent, in promptu magistros ac doctores haberent. Neque umquam prorsus, ex quo Angli in Britanniam accesserunt, felicitiora fuere tempora, dum & fortissimos christianosque haberent reges, qui cunctis barbaris nationibus essent terrore; & sapientes magistros, a quibus, quicumque libris sacris operam navare vellent, erudirentur. Cum Theodorus Anglicanas obiret ecclesias, locis opportunis ordinans episcopos, & ea quæ minus perfecta reperit, emendans; rem contra canones male gestam intellexit, nempe Ceaddam episcopum in ecclesiam Eboracensem, excluso Wilfrido, intrusum fuisse. quod perperam factum arguenti Theodoro, Ceadda, ut humillimo erat animo, modeste respondit: Si episcopatum, inquit, non rite a me susceptum fuisse putas, libenter ab officio discedo: quippe qui me prorsus eo indignum reputabam, nec nisi obedientiæ causa id subieram. qua responsione placatus Theodorus, episcopalem ei honorem non abrogavit, sed ordinationem ejus, a quarta-decimani factam, denuo catholico ritu reformavit, eumque in sedem Liccidfeldensem transtulit, agente apud Wlfarium Merciorum regem Wilfrido, qui hunc locum a principe sibi amicissimo ad designandam sibi, aut cuicumque veller, episcopalem sedem acceperat.

LXVI.
Vvilfridus sedi Eboracensi impositus quid egstit.

Sic tandem in possessionem Eboracensis ecclesiæ introductus Wilfridus, basilicam, quam S. Paulinus primus ejus episcopus erexerat, jam fatiscentem ac semirutam instaurare aggressus, culmina antiquata & perstillantia plumbeis tabulis textit; fenestras, avibus nidificantibus pervias, vitris obduxit; ac parietes incultos & imbrium lapsu muscidos reformavit, varia etiam suppellectile vasorum & ornamentorum ad cultum altaris, & terrenis opibus ad usum sacrorum ministrorum collatis. Quin etiam in Ripensi monasterio suo basilicam polito ex lapide a fundamentis extruxit in honorem sancti Petri, variisque columnis & porticibus suffultam erexit ac consummavit: ad cuius dedicationem christianissimos reges, Egfridum & Ælwinum fratres, cum abbatibus, præfectis & subregulis, variæque dignitatis personis, invitavit. Tunc, habito ad principes alioque omnes sermone, donationes a prioribus regibus factas percensuit: ac demum, peracto dedicationis ritu, sollempne trium dierum epulum regibus atque universo populo exhibuit. Ad hæc, quatuor evangelia in membranis purpureis exarari litteris aureis, necnon sacros bibliorum codices auro purissimo, gemmisque preciosissimis compaginari jussit, quæ omnia Eboracensi ecclesiæ pro animæ suæ remedio largitus est.

Cum aliquando parochiam suam ad episcopalia munia obeunda, nempe ad baptizandum, consignandum, & erudiendum gregem sibi creditum, perlustraret; inter alios infans exanimis ei oblatu est a matre, quæ eum hoc pacto excitandum sperabat. Nec eam fefellit expectatio. nam infans vitam recepit ad preces sancti antistitis, qui eum mox sacro fonte abluit, ablutumque sanum & incolumem genitrici reddidit, ea conditione, ut sibi septimo ejus ætatis anno ad servendum Deo repræsentaretur. Verum cum mulier, suadente marito, puerum elegantem Wilfrido tradere refugeret, eundem præfectus episcopi domino suo vindicavit. Eodwaldo nomen erat, cognomen Filio-episcopi, qui postea in Ripensi monasterio in Dei servitio vixit, usque dum grassante peste extinctus est.

Ubi Theodorus sedem Cantuariensem inivit, Benedictus Bisopus suburbanum sancti Petri monasterium ipsius jussu regendum post Nathanaelem abbatem accepit, duobusque annis rexit, ejus administratione deinde relicta Hadriano abbati, ut postea videbimus. Utrumque discimus ex libro primo Bedæ venerabilis de origine monasterii sui, qui in historia * gentis Anglorum, prætermisso Benedicto, monasterium sancti Petri, ubi Cantuarienses archiepiscopi sepeliri solent, Hadriano tradi-

LXVII.
Benedictus abbas Cantuarie.

a Beda lib. 4. c. 2.

AN. CHR. 669. tum fuisse scribit, statim ut is Cantuariam pervenit: propterea quod Theodoro ex Urbe discessuro præceperat dominus apostolicus, ut Hadriano in sua dicecesi locum provideret daretque, in quo cum suis apte posset degere. Verum hæc compendio dicta distinctius exposuit idem auctor in libro de gestis Benedicti, seu de historia monasterii Wiremuthensis, adeoque alterum ex altero supplendum est. Fallitur ergo Willelmus Thornus, qui, omisso Biscopo, Nathanaëli abbati, post duos vacationis annos, Hadrianum proxime subjungit. Eiusdem itaque instituti censebantur Benedictus & Hadrianus cum Cantuariensibus illis monachis, regulæ nostræ additis. Hoc vero institutum Benedictus hauserat in Lirinensi monasterio sub Aigulfo abbate, qui sancti Benedicti corpus e monte Casino in Floriacense monasterium transtulerat.

XXVIII. Hoc ipso anno rex occidentalium Saxonum Cenwalchius, cum multa damna, gravissimæque clades pertulisset, idque vitio suo, propterea quod provincia episcopi destituta esset præsidio, imputaret; Agilbertum Gallum, quondam ejus gentis antistitem, sed in patriam ab se remissum, revocare constituit; misitque legatos *, qui suo nomine deprecarentur injuriam, & eum ad sedem suam denuo recipendam invitarent. Sed Agilbertus, qui jam Parisiorum ecclesiam regendam susceperat, regis precibus non acquievit, causatus, se propriæ civitatis ac parochiæ episcopatu adstrictum retineri. Ne tamen piis votis omnino deesse videretur, Leutherium nepotem, fratris an fororis filium, ad regem misit, ordinandum, si princeps vellet, episcopum, quo munere eum dignum judicabat. Acceptus honorifice a rege populoque Leutherius, paullo post a Theodoro Cantuariensi pontifice ordinatus est, multique annis Gevissorum (sic populus ille vocabatur) episcopatum ex synodica sanctione solus diligenter ac sedulo administravit. Hic est Leutherius episcopus, qui Malmesburienis monasterii principiis favit, locumque extruendo cœnobio concessit Aldhelmo abbati, ut inferius dicemus.

LXIX. Revertor ad Vallem-Galilææ, ubi Deodatus hoc anno confedit, extruxitque monasterium, erecta in honorem sancti Martini basilica, in qua sancti antistitis, aliorumque sanctorum reliquias collocavit. Cum multi prædia & possessiones novæ monachorum coloniæ suppeditabant, tum amicus ejus Huno seu Hunus in primis erga virum sanctum munificus fuit, qui inter alia prædium juris sui in superiori Alfatia, ex suo nomine Hunivillare * nuncupatum, ei concessit cum ecclesia ejusdem loci, in qua ipse cum conjuge sancta sepultus, miraculis post mortem inclaruisse traditur. His accessit Childerici regis liberalis munificentia, qui ex fisco regio Vallem-Galilææ, ab exortu cunctorum rivulorum in eandem vallem influentium, usque ad eorum ab ea exitum, eidem loco assignavit. Præter sancti Martini basilicam, alia etiam sub titulo & invocatione sanctissimæ virginis Mariæ Dei genicis, omniumque apostolorum, necnon præcipuorum Trevericæ urbis pontificum, Eucharii, Valerii, Materni & Maximini, quorum reliquias ab Hildulfo episcopo acceperat, ædificata est ad collem, *Juncturas* ideo appellatum, quod Robachus & Morta fluvii non longe ab ejus pede simul jungantur. Hinc *Junctura* dictum primitus, alias Vallis-Galilææ monasterium, quod postmodum ab auctore nomen accepit. Qui librum de gestis sancti Deodati scripsit anonymus ejus loci monachus, asserit se vidisse in quibusdam ejusdem cœnobii chirographis seu instrumentis, regali & pontificali auctoritate firmatis, unum beati patris Hildulfi archiepiscopi, concessum ad postulationem venerabilis viri Deodati episcopi, qui in Valle-Galilææ, quam ex regis fisco promeruerat, cœnobium apud Juncturas construxit primus, ubi monachos vel peregrinos, sub sanctissimorum patrum Benedicti & Columbani regula victuros, collocare deliberabat: cui communi decreto sanctorum antistitis, numero duodecim, conceditur, ut nulli regum, vel principum, aut episcoporum, seu quorumcumque clericorum, in suos usus usurpare liceat quidquam eorum, quæ ad Dei famulos, ibidem sub evangelica perfectione degentes, pertinere videntur, & quæ ab ipso patre Deodato episcopo acquisita fuerint, sive regio munere, seu reliquorum collatione fidelium, tam in sacris voluminibus, donariisque altaris, & ecclesiasticis ornamentis, quam in his, quæ deinceps ipsi servi Dei proprio labore adde-re potuerint. Et quodcumque idem Deodatus, qui tum pater ipsius monasterii erat, a Deo vocatus fuisset, ille subrogetur abbas, quem illa congregatio ex sese unanimiter elegerit. Ad hæc, ut ad altaria benedicenda, vel sacros ordines percipiendos, ejusdem loci fratres quem voluerint episcopum advocent; nullique episcoporum

* *Hunvillare*.

Deodatus monasterium Vallis-Galilææ extruxit.

AN. CHR. 669. porum, nisi invitatione aut permisso totius congregationis, sæpta ipsius monasterii ingredi liceat: qui vero invitatus fuerit, inde expleto ministerio discedat absque ullius muneris requisitione. quod ideo fit, ut sub sancta regula viventes de perfecta quiete exsultent, & pro statu catholicæ ecclesiæ plenius Deum exorent. Quod si in aliquo regulæ suæ leges violaverint, & a proprio pastore corrigi non possint; tunc abbas alios abbates, eandem regulam professos, ad ipsum monasterium convocet, qui sententia regulari scandalum reprimant. Secus facientibus diræ intentatæ. Hoc privilegium, quod a duodecim episcopis subscriptum fuisse dicitur, *absentibus ad subscribendum* directum est per venerabiles viros, Bibliobaldum presbyterum & Labinum diaconum. quo exemplo confirmatur id, quod alibi diximus, privilegia non raro per absentes fuisse subscripta, immo & per subsequentes episcopos. Huic privilegio inter alios subscripsisse dicitur Bodo, alio nomine Leudinus, Tulli-Leucorum antistes, & quidem anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo, qui Hildulfi in Vosagum adventum præcessit. Ceterum ex hoc privilegio novum eruitur argumentum pro Hildulfi * pontificatu: qui, si Trevirensis vere episcopus non fuisset, ejusmodi privilegium tot episcoporum auctoritate roboratum concedere non potuisset.

Ad hæc tempora revocari possunt obitus sancti Judoci, ac sanctorum Serenici & Serenedi confessorum. Judocus obiit idibus Decembris, cujus in locum seu eremum successerunt duo ejus nepotes, Winnochus & Arnochus, qui corpus beati viri diu incorruptum frequenter lavare aqua, ac tondere consueverant. Deodrico duci, qui Haimoni in ducatu Pontiveni successerat, de illa incorruptione dubitanti, ob idque sacrum corpus revelare auso, loquela cum auditu sublata, ac totius corporis inflicta debilitas: cujus salutem uxor ut a sancto confessore impetraret, villam proprietatis suæ, nomine Crispianicum, aliaque ad Quantiam fluvium prædia concessit. Sancti Judoci sacerdotis & eremitæ vitam primus scripsit anonymus sæculo, ut videtur, octavo, eamque nobilissimæ ecclesiæ filii, dulcissimisque in Christi caritate fratribus, egregii patris Judoci monasterio consistentibus, nuncupavit. Hunc libellum præ oculis habuit Florentius ejus loci abbas anno millesimo-quinto, cum aliam de sancto Judoco lucubrationem edidit. quo etiam tempore tertius auctor de eodem scripsit. Apud Wandelbertum idibus Decembris sic de eo legitur:

— *Judoc h pariter colerisque sacerdos
Egregie, oceanum cadunt cui saepe procellæ.*

Variis nominibus ejus monasterium, antequam in abbatiam erigeretur, appellatum invenitur, Cella sancti Judoci, Wicus, Crucis-monasterium, Cella-maritima, sed distinguenda ab ea, in qua Willigisum, sancti Willibrordi patrem, sepultum fuisse Alcuinus tradit. Cellam sancti Judoci vocat Lupus abbas Ferrariensis, cui Ludovicus augustus hanc cellam tribuit. Ab annis amplius septingentis hæc cella in abbatia dignitatem erecta est, perseveratque hætenus in eo statu sub Benedictina congregatione sancti Mauri.

Serenicus & Serenedus germani fratres, claris parentibus in Italia urbe Spoletina orti, post navatam studiis operam, Romam petunt, ubi ambo diaconi cardinales creati dicuntur. Fugiendi honoris causa in Galliam profecti, primum apud Cenomannos in vico Salvia * consistunt. tum Serenicus cum Flavardo ministro secessit in proximum pagum Oximensis * principatu Chlodovei junioris, quem auctor anonymus Chlotharium vocat, ibique sedem fixit in scopuloso monte, quem anfractus Sartæ fluminis ex tribus partibus ambit. Cella extructa cum oratorio beati Martini antistitis, quod Mileharius Sagiorum episcopus absolvisse fertur, istuc plurimi confluxere discipuli ad centum quadraginta, testante Orderico ^b Vitali, quorum lapidea, inquit, sepulcra palam adventantibus inter basilicam & in circuitu ejus testimonio sunt, cujus meriti & reverentiæ inibi homines requiescunt. Eo in loco superest municipium sancti Serenici * nomine, cui parocchialis ecclesia nuncupata est. Is, præter peculiare preces, quotidie Romanum seu Gallicanum, necnon & sanctorum Patrum Benedicti ac Columbani cursum ad horas singulas decantasse, id est recitasse, memoratur: ut Christo Domino eorum officia persolveret, quorum exempla sibi imitanda proposuerat. Serenedus in vico Salvia

Annal. Bened. Tom. I.

R r r

AN. CHR. 669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

669.

ANN. CHR.

669.

* S. Sereni.

a Orderio.
ibid.* Chateaus-
Thierry
LXXII.
S. Theodar-
do episcopo
succedit Lan-
debertus.

substitit, ibique vivendi finem fecit, postquam Cenomannos fame, peste, ac bello liberasset. Cum vicus ille in dominium venisset Andecavensis episcopi, qui Vicum-episcopi in commutationem dederat; is corpus sancti Serenedi * transtulit in episcopalem sancti Mauricii ecclesiam, ubi sollempne ejus festum quotannis recolitur xii. kalendas Augusti. Corpus vero sancti a Serenici, Carolo Simplice regnante, cum Hastigus Danus Neufriam depopularetur, a fidelibus in Castrum-Theoderici * translatum est, ac dispersis monachis sancti Serenici monasterium destructum.

Non ultra hunc annum differri potest martyrium Theodardi episcopi ex abbate Stabulensi, qui in saltu Biwalto, prope Nemetum seu Spiram, cum istuc Childericum regem contra invasores ecclesie sue praeiorum conveniret, ab ipsis ecclesie praeioribus interfectus est. In ejus locum, favente rege, suffectus vir eximie probitatis Landebertus seu Lambertus, opido Trajecto parentibus locupletibus, & inter loci praeides venerandis, oriundus. Herigerus abbas, & ex eo alii, patrem ipsius Aprum, virum illustrem & comitem; matrem Herisplendem, aequae nobilitate claram, vocant. Landebertum adolescentem pater ejus Theodardo episcopo commendavit, divinis dogmatibus ac monasticis disciplinis in aula regia erudiendum. quod ita interpretor, ut aulae regiae obsequio destinatus sit a patre, ob idque Theodardi commissus disciplinae, ut cum ad aulam regiam, id est ad aulam regiae ministerium, erudiret. Neque enim veri simile est, Theodardum, virum sanctum, & solitariae vitae assuetum, assidue in aula regis versatum fuisse, ut Landebertus in aula regia institutus dicatur. Tantam vero gratiam apud eundem pontificem obtinuit, ut quasi filium & heredem eum haberet, eundemque successorem designaturus fuisset, si canones id permisissent. Theodardo mortuo, viri optimates & palatii rectores Landeberti meritum Childerico regi approbarunt, eum sacerdotio dignum, & pontificali parem esse contestati: adeo ut, accedente cleri & populi electione, rex non aegre assenserit, ut is in demortui locum subrogaretur; & quidem anno aetatis suae vicesimo-primo, si Aegidio Aureae vallis monacho credimus. Hac in dignitate summum apud principem locum obtinuisse traditur. Initio pontificatus magistri ac decessoris sui corpus ex martyrii loco vix tandem impetravit, & in villa publica Legia seu Leodico sepelivit cum eo honore, qui martyrem decebat.

LXXIII.
S. Placidi
monasterium
Messanae vastatum.

Sub hac tempora, cum Sarraceni, Siciliam appulsi, Syracusas in primis devastarent, ex Anastasio, & caesis aut spoliatis incolis, magnam inde praedam Alexandriam referrent, eandem etiam cladem Messanae civitati intulisse dicuntur, ac suburbium sancti Placidi monasterium cum praediis ad ipsum pertinentibus penitus devastasse, monachis plerisque martyrio affectis. Exstant apud Baronium ad hunc annum reliquorum Messanensium monachorum litterae, congregationi Casinensi Lateranensis degenti inscriptae, quibus ad ferendam miseris opem, & ad subsidium instaurando sancti Placidi monasterio conferendum Lateranenses monachos cohortantur. His litteris accedunt aliae Vitaliani papae, directae dilectis in Christo filiis sub patris Benedicti & Placidi dominio in Sicilia constitutis: quos similiter hortatur pontifex ad ferendas pio operi suppetias, & ad cooperandum Lateranensibus monachis, quos de Casinensi congregatione ad monasteria restauranda, & ad civitates, castra, possessiones, & villas recuperandas in Siciliam direxerat. Has vero litteras Baronius consulto retulit ex appendice chronici Casinensis, ne eas invidiose praetermissis videretur: his verbis factis innuens, eas sibi non omnino probari: maxime quod Anastasius hanc Sarracenorum in Siciliam impressionem sub Adeodato Romano pontifice accidisse dicat, non sub Vitaliano, quem Baronius obiisse hoc anno perperam existimavit: cum superstes fuerit ad annum septingentesimum-tertium: qui calculus, ne quid dissimulem, praedictas litteras magis suspectas reddit.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

ANN. CHR.
670.

LIBER SEXTUS-DECIMUS.

Ab anno Christi 670. ad annum 679.

AD annum Christi sexcentimum septuagesimum distulimus obitum Chlotharii regis eo nomine tertii, quem Francis seu Neustrasiis ac Burgundionibus ab anno ejusdem saeculi quinquagesimo-sexto, quo eum Chlodoveo patri successisse diximus, per annos quatuordecim imperasse constat. Sane Wandregisilus abbas Fontanellensis Balthildi Chlotharii matri trium ejus filiorum successiones & obitus praedixisse memoratur: e quibus Hlotharius, qui natu-major erat, quartum-decimum regni annum ejus agens, consortiis humanis subito caruerit. Ex quo patet large falli eos, qui eum annis dumtaxat quatuor regnavisse putant, quibus liber de gestis regum Francorum mendosissimum fucum fecit. Decessit Chlotharius, nullis liberis, qui sibi succederent, relictis; sepultusque est in basilica monasterii Calensis, quo Balthildis ejus parens se se incluserat. Regis tumulus hodie quoque visitur in majori sanctae Mariae basilica, tamen haec non ante saeculi noni initium exstructa videtur a Gisela abbatisa, quae sanctimoniales in eam basilicam transtulit ab ecclesia sanctae Crucis, ubi etiam nunc sanctae Balthildis lapidis sepulchralis in subterranea crypta exstat. Inter ea quae Chlotharius locis sacris donavit, Caput-cervium * Floriacensi monasterio, praedium in finibus Biturigum Autharii vel Otherii inter Aquitaniae proceres nobilissimi, quem ob perfidiam occidi, ejusque bona publicari jusserat, contulisse perhibetur apud Adrevaldum; & vicum Exonam in pago Parisiaco beati Dionysii monasterio legavisse: ad haec Godebertae virgini suum Noviomense palatium cum suburbano oratorio sancti Georgii martyris, duasque villas fiscales ad cenobium virginum instituendum.

I.
Chlotharii
regis mors.

* Saevge.

Supererant Chlotharii fratres duo, Childericus ac Theodericus: ex quibus Childericus ab anno ejus saeculi sexagesimo rex Austrasiorum agnitus fuerat, & Mettis sedem regiam habebat. Theodericus apud Balthildem matrem, Chlothariumque fratrem haecenus privatam vitam egerat. Hunc Ebroinus praefectus palatii Neustrasiis ac Burgundionibus loco demortui fratris regem imponere constituit: ut ipse, sicut ante Chlotharii, sic adolescentis regnum procuraret. Verum Neustrasiis ac Burgundionibus optimatibus aliter visum est, qui Ebroini jugum, tantopere sibi grave ac molestum, excutere cupientes, Childericum ex Austria evocarunt, ubi eum ad id tempus secunda fama regnasse compererant. Ejus consilii auctor in primis

Childericus
solus regnat.

existit Leodegarius, Ebroïno jam dudum suspectus, propterea quod nec minis suis eum terreri aut frangi posse, nec ipsi adulari velle intelligeret; ob idque edixerat, ne quis de Burgundia in Chlotharii palatium, nisi ab se vocatus, veniret. Legatis e Neustria missis, confestim advolat ex Austria Childericus cum Wisbaldo palatii sui præfecto, multisque aliis proceribus, & ab omnibus Neustrasiis & Burgundionibus rex consalutatur. Ebroïnus vero jam se a suis desertum videns, in ecclesiam confugit, mortemque tandem evasit, Leodegario in primis deprecatore; & in monasterium Luxoviense est relegatus, ut admissa facinora inedia, vigiliis, & orationibus expiaret. Uxor ejus Leudetrudis in Sueffionense beatæ Mariæ cœnobium, quod ipsa viro favente construxerat, se recepit. Theodericus vero Childerici jussu tonsus, & in monasterium sancti Dionysii martyris secedere jussus est, postquam Dei iudicium appellasset; ibique servatus, donec ipsi coma recreceret.

Childericus hoc modo totius Franciæ rex constitutus, principio quidem prudenter se gessit, uniuscujusque provinciæ leges & consuetudines observari jussit, suoque singulis assignavit rectores, quos vetuit ex una provincia in aliam invadere. Usus est tum consiliis Leodegarii episcopi Augustodunensis, quem secum in palatio jugiter retinuit, donec demum pravorum consiliis & invidia corruptus, de ejus pernicie cogitare cepit. Illud maxime Childericum accendebat in pium sacerdotem, quod is regem arguebat ob leges ac consuetudines patrias contra proprium edictum immutatas, & propter incestum ejus conjugium, utpote qui conjugem haberet *filiam avunculi sui*, id est parvi, ut ego quidem interpretor, nempe Sigiberti, cujus proinde filia fuerit Bilichildis Childerici conjux. Hinc est quod Imnehildis, Sigiberti quondam uxor, plurimum auctoritate valuerit apud Childericum, dum in Austria regnaret: ut varia probant diplomata, quibus ipsa cum Childerico, aliquando etiam cum Bilichilde regina subscripsit. Itaque ejusmodi objurgationes, conspirantibus æmulis, Childericum in Leodegarium ita commoverunt, ut e palatio abscedere & in urbem suam se recipere elegerit, ubi ipsi ne quidem tuto esse licuit.

Cum Theodericus in S. Dionysii monasterium retrusus est, ibidem abbatis officium gerebat Wandebertus, Aigulfi an proximus successor, in vulgatis indicibus omissus, in quibus Leobefarius abbas Aigulfo substituitur. Verum instrumenta, in quibus Leobefarii nomen invenitur, subleste fidei sunt, nec ullam merentur auctoritatem. Wandeberti abbatis mentio est in quodam diplomate authentico, in papyro ægyptiaca scripto, sed mutilo, in quo regis nomen cum primis versibus avulsam est. Is Chlotharius videtur esse rex ille, qui, uti postulabat Wandebertus abbas, de basilica peculiaris patroni sui domni Dionysii, quem Dioninsem vocat, ubi ipse in corpore requiescit, eidem basilicæ confirmat loca nuncupata Aguciacum, Custdunum, Magninovillam, Medianovillare & Gellas, sitas in pago Belloacinsæ, ad matricolarios prædictæ basilicæ; quæ loca ante concesserat cum avia sua Nantechilde Chlodoveus ipse pater, dum adolescens esset, nec posset adhuc subscribere, utpote manu ejus trepidante & calamo: sed postea idem Chlodoveus adultior factus subscripserat. Chrodinus obtulit, unus ex referendariis. Mutilus est ultimus etiam versus, in quo diplomatis chronicæ notæ adscriptæ erant. Hoc diplomata nobis cum aliis nonnullis exciderat, revolventibus tabularium Dionysianum, cum opus de re diplomatica meditaremur. Eiusdem regis videntur esse alia duo placita, itidem in principio & in fine mutila: quorum unum est agentium basilicæ sancti Dionysii adversus Beracharium episcopum, de quibusdam possessionibus, quas episcopus ille sibi vindicare moliebatur. Dum itaque rex una cum optimatibus palatii sui, quorum nomina exciderunt, ac senescalcis Widrachado & Ansbertus, necnon Chadoaldo comite palatii, ad universorum causas audiendas & terminandas resideret; venisse dicuntur agentes monasterii domni Dionysii, ubi ipse preciosus dominus in corpore requiescit, adferentes adversus virum apostolicum dominum Beracharium episcopum, quod Ermelenus quondam, & filius suus Godo quamdam donationem basilicæ sancti Dionysii fecissent. Contra vero Beracharius assererat, quod ab ipso Ermelino epistolæ donationis genitori suo conscriptas haberet, & in præsentia domni & genitoris sui *inlyta recordationis* (ita rex loquebatur) Chlodovii relectas, ex quibus perspicuum erat, hæc loca hereditario jure ad ipsum Beracharium pervenisse. Sed reclamabant agentes sancti Dionysii, dicentes, ejusmodi donationes, quas Er-

II.
Wandebertus
abbas S. Dionysii.

menaldus Beroaldo, ejusque heredibus fecerat, declaratas fuisse vacuas & inanes; ipsique Ermelino & Godoni relictam esse facultatem de eis rebus pro libito suo disponendi. Ex adverso intercessit quidam Madroaldus, contendens duas partes illarum rerum sibi deferri, quas a Berachario per venditionis titulum sibi comparaverat. Sed tandem, auditis partibus, inluster vir Chadoloaldus comes palatii, qui initio Chadoaldus dicitur, hæc loca sancti Dionysii basilicæ adjudicavit, quæ sunt Simpliciacus, Tauriacus, Stupellæ, Flaviniacus, Pociusciniacus, Burgonnus, Alinrummæ, Sastivale, Cambariacus, Burfiacus, Coriacus, & Munciacus; placuitque Berachario episcopo duas illas partes basilicæ sancti Dionysii restituere, pollicitus, se has possessiones adversus Madroaldi intercessionem vindicaturum. Beracharius ille non alius videtur esse a Berario episcopo Cenomannensi, qui ortus ex nobilissimis parentibus, partim Francus seu Neustrasius, partim Aquitanicus, tempore Chlodovei junioris, ac filiorum ejus Chlotharii, Childerici ac Theoderici, ecclesiam illam rexit. In alio placito subsequenti Ingoberta jugalis seu uxor quondam prædicti Ermeleni contendebat, Tauriacum * villam ab eo sibi concessam fuisse. Contra monasterii sancti Dionysii actores id pernegabant. Sed quidam pontifex, cujus nomen ex autographo mutilo avulsam est, forte idem qui supra Beracharius, ostendit precariam ab ipsa femina de eadem villa factam, qua constare videbatur Ermelenum ei hanc donationem fecisse. At contra S. Dionysii actores venditionem & precariam ab eodem Ermelino factam germano ipsius Chugliberto ostendebant, de omni corpore facultatis suæ in his villis conscriptas; & quod ipsas duas partes ab eodem Chugliberto accepissent. Demum inluster vir Chadoloaldus comes palatii sententiam tulit secundum monachos. Theobertus rogatus subscripsit in mense Novembri, anno tertio regni, incertum an ejusdem regis, tamen in utroque placito idem est palatii comes Chadoloaldus seu Chadoaldus, sed qui sub sequente rege, forte Childerico, idem munus gerere potuit, jam mortuo Ermelino, qui in superiori placito superstes erat. Horum omnium fragmenta habentur in appendice ad hunc tomum.

Insignis est hoc anno conditio monasterii Brogariensis in pago Stampensi ad fluviolum Urbiam per illustrem feminam Deo devotam, nomine Chrothildem, quæ neptem suam Mummolam ibidem abbatissam instituit. Ejus hac de re litteræ a nobis vulgatæ sunt in libro sexto ^b de re diplomatica, ubi Chrothildis, ad abstergenda facinora sua, simul ad æterna gaudia promerenda, monasterium ædificare statuit, in quo chorus sanctarum virginum divinas laudes jugiter devota mente canere possit. Et ideo in Dei nomine & in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, & aliorum sanctorum, quorum pignora in ipso loco jam habebantur, monasterium puellarum fundare decrevit in loco nuncupato Brogaria, in pago Stampensi, prope fluviolum Urbiam, ubi neptem suam Mummolam instituit abbatissam, ea ratione, ut sub evangelica & apostolica traditione *et regula sanctorum patrum*, perpetuis temporibus ibidem vivatur; & præcipue ut nulla monacha in eodem monasterio quippiam peculiare habere præsumat, sed sint illis omnia communia. Ad hæc ut, cum abbatissa ejusdem loci de hoc sæculo fuerit evocata, quam cuncta congregatio unanimiter regula bene instructam elegerit, in loco ipsius successor instituat. Pro dotatione vero monasterii assignantur duæ partes ex vico Lucuoso, medietas ex Pladano, medietas item ex Fontaneto, cujus alia medietas, quam dicta Chrothildis inlustri viro Charicaldo delegaverat, post ejus obitum ad ipsum monasterium revertere debebat. Huic chartæ subscribit inlustris Deo devota Chrothildis, & post eam Aggilbertus episcopus, haud dubie Parisiensis, in cujus diocesi monasterium situm erat; tum Ermenrigus, Vaningus, Ghislemarus, alique optimates, aliunde noti; Chrodecarius abbas, alique. Actum apud Morlacas vicum publice, quod fecit mensis Martii dies decem, anno sexto-decimo regni Chlotharii regis. Rigobertus rogante & præsentate Chrothilde scripsit & subscripsit. Insignis est hæc chronologica nota Chlotharii regis, cui anni dumtaxat quatuordecim regni ab aliis ejus avi scriptoribus accuratioribus tribui solent, præterquam in libello de vita sancti Vincentiani confessoris, cujus dedicatio ecclesiæ per Rusticum Arvernensem episcopum facta dicitur *post obitum viri Dei Vincentiani octo mensibus jam transactis; quinto-decimo scilicet kalendas Septembris, sub rege Chlothario quinto-decimo anno*. qui calculus ut cum alio componatur, dicendum est, Chlotharium forte vivente patre de-

AN. CHR.
670.

a *Analect. Vo.*
3. p. 167.

* *E. Toury.*

III.
Brogariensis
parthenonis
fundatio.
b *Diplomata.*
p. 468.

ANN. CHR.
670.* *Brayere le
château.*
* *Châtres.*
* *L'Orbe.*
* *Remande.*IV.
Chrodegarius
abbas Cor-
beienfis post
Theodefre-
dum.

signatum fuisse regem; aut ea diversitas rejicienda est in annos cavos. Ut ut est, insignis est hæc charta Chrothildis feminae illustris ac Deo devotæ, quam regii sanguinis fuisse veri simillimum est ex subscriptionibus virorum illustrium, qui ejus litteris nomen suum apposuerunt. Est autem Brogaria * vicus diocesis Parisiensis in pago Stampensi, haud procul a Castris * opido, inter duos amnes, Urbiam *, & Remandam*; Castellum vulgo dictus, ad discrimen Altae-Brogariae, ubi cœnobium est Fontis-Ebraldi, cum nullum modo superfit in Castello-Brogaria.

Chrodegarius, in superiori laudatus instrumento, mihi non alius aliquando visus est a Chrothario seu Rotgario abbate secundo Corbeienfi, successore Theodefredi seu Teudofredi abbatis primi, cum is ad pontificalem apicem promotus est. Verum, post maturius examen, mihi videntur plane diversi, propterea quod non nisi mortuo Chlothario, quo regnante Chrodegarius abbas prædictæ chartæ subscripsit, Theodofredus abbas regimen Corbeienfis monasterii Chrodegario resignavit. Id patet ex diplomate Theoderici regis, confirmantis electionem Eremberti ejusdem loci abbatis post mortem Chrodegarii, quem apostolicus vir dominus & pater noster, regis verba sunt, *Theodofredus episcopus, dum & ille unus pontificale meruit accipere, per nostram voluntatem & præceptionem, ad regendum & dominandum monasterio supra scripto constituit.* Ex quibus verbis intelligitur, Chrodegarium, Theodofredo facto episcopo, in regimine monasterii Corbeienfis non successisse ante ipsius Theoderici principatum, qui ejus substitutionem probavit, sive id contigerit statim a morte Chlotharii, cum Theodericus ad breve tempus Neustriæ & Burgundiæ regnum inivit: seu post mortem Childerici exturbatoris sui, cum solus Francorum regno tandem potitus est. Eo certe regnante Theodofredus ex abbate episcopus evasit, eamque dignitatem etiam retinebat eo tempore, quo scriptor ille anonymus libellum de vita sanctæ Balthildis scribebat, id est paullo post ipsius reginae obitum, quam auctor ille merito laudat a condito monasterio Corbeienfi, ubi, inquit, *venerabilis vir dominus Theodofredus, nunc jam episcopus, tunc vero abbas, magno gregi fratrum præfuit.* Episcopus ergo fuit Theodofredus toto fere Theoderici principatu: at cujus loci, non convenit inter auctores, quorum alii eum Ambianensem, alii Cameracensem faciunt. Verum, ut Cameracensis fuerit, tamen huic opinioni favent quædam schedæ recentiorum temporum, non facile assenserim: tum quia Theodofredi nomen deest apud Baldericum in chronico Cameracensi: tum quia toto fere Theoderici regis principatu hæc ecclesiam rexit Vindicianus, qui eam post sanctum Aubertum Chlothario superstite obtinuit. An autem Ambianensis antistes fuerit Theodofredus, affirmare nolim, etsi locum habet in vulgatis indicibus post sanctos Honoratum & Salvium, qui, si tempore Theoderici tertii eam sedem tenuerint, nullum Theodofredo vacuum relinquunt locum sub hoc rege, quo tamen regnante eum episcopum factum esse constat ex diplomate ejusdem regis, confirmantis, ut jam diximus, electionem Eremberti abbatis post Theodofredi promotionem episcopalem, qui eum sibi successorem suggererat. Ex quibus refelluntur quidam Corbeienfium abbatum indices, in quibus Theodofredus Cameracensis episcopus dicitur, eidemque tres dumtaxat anni abbatialis regiminis tribuuntur. In veterissimo kalendario sanctorum, qui libro pastorali beati Gregorii præmittitur in codice quodam Corbeienfi, notatur VII. *idus Octobris Corbeia monasterio depositio Theodofredi abbatis*, nulla episcopalis ejus dignitatis, tamen aliunde explorata, mentione facta. Nullam ejus memoriam faciunt in divinis officiis nostri Corbeienfes.

V.
Vigilius episcopus
Autisiodori monasterii
B. Mariæ condit.a V. *Append.*

Autisiodorensis ecclesiam per id tempus cum multa laude administrabat Vigilius episcopus, qui inter cetera virtutum suarum insignia, monasterium in suburbio civitatis Autisiodorensis exstruxit, plurimisque donis ac prædiis ditatum in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ dedicavit, quod muro circumcinctum monachis attribuit, instituto ibidem xenodochio in usus pauperum. Ita fere legitur in veteri historia episcoporum Autisiodorensium, ubi Vigilius hac de re testamentum seu instrumentum laudatur. Hujus testamenti exemplum habemus, prolixum a quidem, sed in fine mutilum, quod inscriptum est sanctæ ac venerabili basilicæ domnæ Mariæ, genitricis domini nostri Jesu-Christi, quam ipse Vigilius opere suo in suburbio civitatis Autisiodori ait se construxisse, & monachis ibidem deservientibus tradidisse. Tum subdit, se donare eidem basilicæ in alimoniam pauperum ibidem residentium, vineas illas, ubi ipsa basilica constructa est; aliasque ad stradam publicam, quæ a

AN. CHR.
670.* *La Belche.*
* *Coulange
sur Yonne.*
* *Pouilly.** *de Ten-
nerre.*
* *Flogny.** *de Antrain.*VI.
S. Fructuosi
episcopi obit-
us.VII.
Adelphi
item abbas
Habendenfis.

porta Parisiaca ad Senones ducit; ad hæc areas *infra*, id est intra, muros ipsius civitatis, quas cum illustri viro Helchileno commutaverat, aliasque extra muros ejusdem civitatis, juxta portam superius dictam, quas a Lupono abbate dato pretio comparaverat. Præter ea prata super fluvio Belchæ * ex agro Bercuiacensi, quem genitores sui tenuerant; & terram portionis suæ in villa Cauliaca * super fluvio Icauna, quantumcumque genitores sui ibidem tenuerant. Ex quibus intelligitur, Vigilium ex urbe Autisiodoro fuisse oriundum. Pari modo Pauliacum * villam pagi Autisiodorensis ad fluvium Ligeris, aliaque in aliis locis; itidemque in pago Tornotrinsi * portiones suas de villa Flauniaco *, quas ab illustri viro Helchileno, & germana sua Frautilde receperat; aliaque nonnulla. Similiter portiones suas in villis pagi Senonici & Tornotrinsis, Treviciaco, Melarione, Cadugio, & Imancia, quas Asper quondam tenuerat, & a germano ipsius quondam abbate Gregorio comparaverat; insuper portiones suas in agro Matiriacensi, & Solemniacensi, sitas in pago Tornotrinsi, quas Diddo quondam episcopus, vel filii ipsius Claudius & Waiferius tenuerant. Denique, ut plurima alia omittam, villam Dulcium, quæ conjacet juxta fines Intramnis * , quam amita sua Florildis testamento sibi dederat; & portionem suam in colonica Quaciaria, quam cum germana sua Avolana commutaverat; necnon agellum suum, qui vocatur Lano-villa, quem de Ebroaldo abbate, vel heredibus suis receperat. Cujus loci episcopus fuerit Diddo, cujusve monasterii abbas Luponus, Gregorius & Ebroaldus, non liquet. Vigilium jussu Warattonis majoris-domus necatus memoratur, ac sepultus in monasterio sanctæ Mariæ ab se exstructo, quod processu temporis canonicis secularibus cessit, Præmonstratensibus demum concessum ab Hugone dicto Matisconensi, Autisiodorensi episcopo, optione secularibus canonicis data, ut aut inde recederent, aut supervenientium fratrum se se ordini conformarent. Ceterum monasterium olim extra, nunc intra muros urbis positum, præscum nihilo minus vocabulum Noftræ-dominæ-extra-muros hæctenus retinet.

Ad hunc annum revocamus mortes illustrium virorum, Fructuosi Bracarenfis episcopi, Adelphi abbatis Habendenfis, & quorundam Desertinensium monachorum, necnon Wlfetrudis abbatissæ Nivialensis. Fructuosus febre correptus, prænuntiatum sibi olim obitum imminere sentiens, discipulis brevi se moriturum asseruit. Cunctis flentibus solus ille exsultabat. Rogatus num mortem timeret: Non timeo plane, inquit. Scio enim, quod, etsi peccator, ad præsentiam Domini mei proficiscor. Post hæc in ecclesiam se deportari jussit, domusque suæ rebus omnibus ordinatis, unum e ministris suis Decentium, qui sibi ab adolescentia servierat, imposita manu abbatem ordinavit Turonii monasterii, quod prope Bracaram situm erat. Tum ille *penitentiam legitime* accepit, nec amplius ab ecclesia recessit, sed reliquum diei & subsequenti noctis spatium ante sanctum altare prostratus jacuit. Ad lucis crepusculum, expansis ad orandum manibus, sanctum & immaculatum Deo reddidit spiritum. Corpus ejus sepulturæ mandatam est in Montellensi monasterio, quod ipse inter Dumium & Bracaram exstruxerat: postea a Gelmiride primo Compostellæ archiepiscopo Compostellam translatum, magna ibidem fidelium veneratione colitur. Ejus festus dies apud Bracarenfes & Compostellanos celebris est x v i. kalendas Maii. Librum de ejus gestis composuit auctor ejus temporis, qui narrationis suæ testes adducit ejusdem Fructuosi discipulos, Benenatum, Julianum, & Cassianum. Hunc auctorem quidam recentiores existimant esse Valerium abbatem sanctum, qui Fructuoso in regimine monasterii sancti Petri de Montibus successit, tamen non levis apparet stili diversitas inter hanc vitam & fragmentum sermonis ipsius sancti Valerii, qui refertur in Concordia regularum.

Adelphus seu Adelphius abbas monasterii Habendenfis seu sancti Romarici in Vosago, ubi duplex congregatio erat, virorum ac puellarum, sub idem tempus itidem supremum diem absolvit in Luxoviensi monasterio, quo penitentia causa secesserat sub Ingofredo abbate. Aderat extrema dies, quæ vir sanctus jam effectus e terreno corpore migraret. Cum hora surgendi ad orationem instaret, dixit sancto fratri Emmoni, cui cura hospitum, adeoque ipsius Adelphi incumberebat: Qua hora vis, domne Emmo, ut eamus ad orationem? At ille tantisper expectandum dixit, dum signum pulsaretur; moxque Emmone digressus foras, ejus officialis seu famulus remansit cum Adelpho: qui subito brachii dolore supra modum vexatus, famulum

ANNALES

504

ANN. CHR.
670.

accesit. Mox signo crucis super frontem & corpus suum facto, dicto semel & iterum, *Christe adjuva*, animam exhalavit. Nuntio de ejus morte ad Habendenses perlato, mox vir illustris domnus Garichramnus abbas, qui Adelpho suffectus fuerat, de nocte confurgens, cum monachorum suorum turba, & promiscua turba populi, Luxovium perrexit, acceptumque corpus sancti viri cum sanctorum reliquiis, cereis & crucibus, sollemni pompa transtulit in castellum Habendense. Accedentibus obviam processit sancta Tetta abbatissa, alio nomine dicta Cebetrudis seu Gebetrudis, una cum sanctis sororibus, quæ sanctorum reliquias cum cereis & crucibus præferabant. Sic processere omnes præcedentibus choris monachorum cum sancti viri corpore, choro virginum cum Tetta abbatissa eminus subsequente: quos sequebatur populus turmatim divisus in tres cuneos. Utrisque choris in Dei laudes effusis, vocibus psallentium & canentium tota illa terra personabat. Tandem ventum est ad sacrum montem, Deoque disponente contigit, ut eo ipso die, quo sancti Amati festivitas agebatur, ejus filioli corpus in eadem basilica sepeliretur, id est in basilica sancti Petri, ubi in urnam paratam depositum est. Eo humato, caelestes canentium voces in oratorio non semel audita, tum a quodam diacono procuratore monasterii, tum a quibusdam sanctimonialibus, quæ in eadem basilica voces tamquam missas celebrantium audierunt. Libellum de vita sancti Adelphi, jubente Tetta abbatissa, scripsit anonymus quidam monachus, qui etiam sanctorum Amati & Romarici abbatum facta litteris mandavit.

VIII. Monachorum Desertinensium clades.
Sub idem tempus effera gens Avarum seu Hunnorum, quos Grimoaldus rex Langobardorum adversus Lupum ducem Foro-Juliensem auxilio evocaverat, Foro-Julio ab eodem pulsa, hinc inde errabunda, in Rætias invasit, atque in totam circumquaque regionem, atque adeo in Desertinense monasterium ejusque monachos, dire grassata est. nam quotquot in monasterio reliqui erant, gladio peremerunt, & ablatis rebus omnibus locum in desertum redegerunt. Cum illos eo adventare comperisset Adalbero, qui post beatum Sigisbertum ejusdem loci regimen tenebat, venerabiles ejus reliquias una cum ossibus sancti Placidii martyris e loculis extulit, & Turegum * mature asportari curavit, simulque thesaurum ecclesiæ, cuius singulæ partes in veteri codice recensentur in hunc modum. Sarcophagus paratus unus (quod de feretro sacrarum reliquiarum interpretor;) tabulæ altaris quinque, capsæ tres, evangelia parata duo, codices novem, cruces tres majores, & tres minores, sigillus unus, calices argentei quatuordecim, patenæ duodecim, calix aureus cum patena una, urceus unus argenteus, ampulla una argentea, cola una argentea, (colatorium erat ad expurgandum vinum sacrificii;) vas incensi unum, turibula duo, coronæ tres argenteæ, circuli septem, campana novem: bases quatuor, palliola novem-decim, facieterculi viginti-quatuor, dalmaticæ duæ, cingula quatuor, stola una, casula una, candelabra duo. Hæc omnia Turegum allata cum reliquiis sanctorum. Hunni, occisis monachis, qui apud Desertinam reliqui erant, incendioque monasterio, & ipsi demum a Rætis circumventi, ad interneccionem perierunt. Accidit autem hæc Desertinæ clades hoc anno Christi sexcentesimo septuagesimo, ut habet vetus codex, & quidem tertio nonas Augusti. Reversus Turego Adalbero abbas cum aliquot monachis, reliquias sacras loco restituit, ac monasterium refarcire pro modulo curavit.

IX. Sancta Vviftrudis abbatissa Nivialensis obit.
In Belgio eodem anno contigit obitus Vviftrudis abbatissæ Nivialensis, quam beata Gertrudis, ejus amita, in sui locum substituerat. Hæc Gertrudis neptis, ab ipsis fere incunabilis monasticæ disciplinæ innutrita, in Gertrudis locum vicennis puella successit, mitis in subditos, erga superbos constans & quodam modo dura, caritate in Deum & proximum fervens, eximia castitate prædita. Contigit autem ex odio paterno, ait primus ejus vitæ scriptor, ut reges, reginæ, atque etiam sacerdotes, id est episcopi, ex invidia illam primum quidem suasionibus, deinde per vim, suo eam loco abstrahere conarentur; ut res monasterii inique occuparent. Sed ipsa Dei & sanctorum ope adversariis invicta restitit, tantamque ei Dominus gratiam contulit, ut qui antea per cupiditatem ejus accusatores exstiterant, postea largitate & beneficiis ejus se defensores exhibuerint. Hunc locum male reddidit Surius & quod in genuina primi auctoris descriptione ex odio paterno in Vviftrudem factum dicitur, id ita reddidit Surius, quasi pater ejus id effecisset, quippe qui doleret eam id vitæ genus complexam. omnino contra mentem auctoris. Rectius Bollandi continuatores

continuatores id factum censent evenisse ob invidiam & odium Grimoaldi, quem Vviftrudis patrem exultimant: qui ob relegatum in Hiberniam Dagobertum, Sigiberti regis filium, intrusumque ejus loco filium suum Childebertum, offensam regum, reginarum ac sacerdotum incurrerit; adeoque non mirum, si eo mortuo iidem reges ac sacerdotes in Vviftrudem patris injuriam ulcisci voluerint.

Anno post Gertrudis obitum decimo in Nivialensi monasterio exortum est tam vehemens incendium, ut nullus monachorum vel virginum, inquit illius temporis scriptor, seu hominum eo concurrentium, ullam spem servandi monasterii haberet. Egressis e monasterii septis ancillis Dei, visa est in fastigio refectorii beata Gertrudis in ipso habitu quo olim induta fuerat, velo suo flammam abigere; moxque incendium restinctum est. His aliisque signis inducta Vviftrudis, lectum, ubi virgo sancta post vigiliarum, orationumque defatigationem tantisper quiescere solebat, in sancti Pauli basilicam honorifice deferendum curavit: ad quem puella quadam cæca amissum lumen recepit.

Tandem Vviftrudis undecimo regiminis sui anno, omnibus recte dispositis, & Christi ecclesiis restauratis, in gravissimum languorem incidit; ex quo per dies amplius quinquaginta decumbens, solito more in pauperes & egenos largas elemosynas distribuit, omnibus secundum evangelium injurias remisit, ab omnibus pacem ac benedictionem accepit: ac demum tricesimo ætatis suæ anno inter spirituales Dei ancillas animam Deo reddidit 1 x. kalendas Decembris, & in basilica sancti Petri apostoli sub marmoreo tumulo condita est. In ejus locum cum familia unanimi consensu omnes Agnetem, nobili genere ortam, a sancta Gertrude iidem educatam, elegerunt abbatissam. Interpolator vitæ sanctæ Gertrudis Hagnem vocat, eamque ait successisse Dominicæ abbatissæ, quam & beatæ Gertrudis neptem dicit. Verum, si binominis Hagne non fuit, potius dicendum est Dominicam abbatissam Hagnæ suffectam fuisse: propterea quod primus vitæ sanctæ Gertrudis scriptor, qui in secundo libro Vviftrudis obitum, atque Hagnæ electionem commemorat, ait se id operis scribere aggressum esse, *sacra puella Dominica abbatissa, ac sancta congregatione Nivialensis monasterii postulante*: quæ Dominica proinde alia erat ab ea, quæ Agnetem præcesserat; non alia sine dubio, quam Vviftrudis. Interpolatorem in errorem induxit locus male intellectus ex libro secundo scriptoris primi, ubi prædicta Dei famula domina abbatissa, neptis sanctæ Gertrudis, quæ secus pedes ejus fuerat nutrita, lectulum ejus in basilicam sancti Pauli intulisse dicitur. quæ verba cum legisset interpolator, qui Dominicam olim Nivialæ abbatissam fuisse noverat, hunc locum, quem de Vviftrude in libro primo iidem verbis laudata primus scriptor intellexerat, de Dominica perperam interpretatus est. Itaque Agnetem excepit Dominica abbatissa, non præcessit, utpote cui primus vitæ sanctæ Gertrudis scriptor opus suum, Agnetem mortua, nuncupavit. Porro Agnes suo tempore basilicam in honorem sanctæ Gertrudis amitæ suæ ædificavit, in qua septem lucernæ seu lampades, tempore saltem vigiliarum & matutinorum, ardere consueverant, atque in eam lectum beatæ illius virginis transtulit.

His omnibus adjungenda est mors Oswii * regis Northanbrorum, qui gravi vexatus infirmitate votum vovit, se, si ex ea convalesceret, Romam ad loca sancta cum Wilfrido episcopo profecturum, ibidemque reliquum vitæ exacturum. Verum res aliter habuit ac optaverat, tandemque hoc anno mortuus est x v. kalendas Martias, anno ætatis suæ quinquagesimo-octavo, atque Egfridum filium regni heredem reliquit. Egfrido regnante, pax & gaudium in populis, ait Eddius Stephanus, anni frugiferi, victoriæ in hostes subsequitæ, ejusdemque favore Wilfrido episcopo omnes obediens facti sunt. Egfridus conjugem habuit Ethelredam seu Etheldritam reginam sanctissimam, filiam Annæ regis orientalium Anglorum, de qua inferius multa dicendi erit occasio.

Eidem reginæ maxime familiaris fuit sanctus Wilfridus episcopus, qui eam in episcopatu abstinentiam servabat, ut vix phialam parvissimam, quantivis caloris tempore, in potum insumeret; ea continentia, ut corpus impollutum & intaminatum ad finem usque custodierit. Ejus rei causa in aqua benedicta & sanctificata singulis per hiemem & æstatem noctibus lavare solitus erat, dum Johannes papa id ipsi interdixit. Huic abbates & abbatissæ cœnobiorum pæne omnes sua monasteria cum rebus suis committebant; eidemque principes ac nobiles viri filios suos

Annal. Bened. Tom. I.

Sff

Agnes ei succedit.

tum Dominica.

X. Oswii regis Northanbrorum mors. a Bedæ lib. 4. c. 5.

XI. Vvifridi episcopi virtutes, & quædam facta.

ANN. CHR.
670.

erudiendos tradebant, ut aut divinis obsequiis se manciparent, si vellent; aut adu-
tos regis militiæ, si mallent, idoneos redderet. quæ omnia invidiae atque odii fomi-
tem ipsi subministrarunt.

ANN. CHR.
671.
XII.
Biscopius ite-
rum in Romam.a Beda lib.
4. c. 1.

ANNO insequentis Benedictus Biscopius tertium e Britannia Romam iter, quod
quartum in summa Romanum erat, aggressurus, suburbani sancti Petri apud
Cantuariam monasterii regimen, quod duobus annis tenuerat, dimisit, illudque re-
signavit Hadriano abbati, quem Theodorus archiepiscopus missionis suæ socium a
Vitaliano pontifice acceperat, cum eo, ut in diocesi sua locum ei provideret, in
quo ^a cum suis, ait Beda, apte ac decenter posset degere. Ex quo intelligitur, Ha-
drianum cum aliquot monachis suis in Britanniam accessisse. Romam profectus Bis-
copus, libros omnigenæ eruditionis sacræ non paucos, cum pretio, tum amicorum
dono comparatos secum inde retulit; aliosque quos Viennæ Allobrogum emittios
reliquerat apud amicos, iidem in patriam asportavit. Mortuo quippe Coinwalchio
occidentalium Saxonum rege, amico suo, quem convenire decreverat, in patriam
nativumque solum reversus est, adiitque Egfridum Transhumbranae provinciae re-
gem, cui omnium peregrinationum suarum rationem & successum, omniaque consi-
lia ac studia sua, quo nempe religionis desiderio arderet; quid ecclesiasticæ seu mo-
nasticæ institutionis Romæ ac circumquaque didicisset, quot sacra volumina, qua-
les sanctorum reliquias attulisset, singillatim exposuit; tantamque apud principem
gratiam invenit, ut terram septuaginta familiarum condendo in honorem sancti
Petri monasterio ab eodem acceperit.

XIII.
Lamberto
Fontanellæ ab-
bati Childeri-
cus munificus.

Interim cum summa prudentiæ laude Lambertus abbas Fontanellensē Galliæ mo-
nasterium administrabat. Hæc prudentia maxime enituit extincto Chlothario rege,
cum, orta inter ejus fratres Childericum & Theodericum de regno Neustriæ si-
multate, quæ Francos in diversas partes distraxit, aliis Childerico, aliis Theoderico
faventibus, ita se cautum vir prudentissimus exhibuit, ut in neutram partem decli-
naret: donec Childericus superior factus, Neustriæ principatum tandem adeptus
est. Deinceps vero apud regem tanto in honore est habitus, ut quidquid ab eo pe-
tisset, facile obtineret. Argumento sunt donationes quædam, eidem venerabili pa-
tri, ejusque monasterio ab rege factæ. Una est ad petitionem Bilhildæ reginæ, ip-
sius Childerici uxoris, & rogatu venerabilium episcoporum, Leodegarii Augustodu-
nensis, postea martyrio affecti, Nivonis Remensis, & Emmonis Senonensis; at-
que illustrium virorum, Fulcoaldi, Amalrici, Wilfoaldi majoris domus regis, Bavo-
nis, Waningi, Adalberti, & Gaërii fratris sancti Leodegarii: quorum interventu
rex prædicto venerabili patri largitus est fiscos duos, Ulmum & Warinam, sitos
in pago Tellaveni * juxta fluvios Tellam & Warinam, cum universis eorum ap-
pendicibus; simulque terram super litus maris, & areas salinarum piscationumque,
quæ ibidem instructæ erant; ad hæc vineas in vico pagi Vilcassini, nomine Warnaco,
ad fluvium Sequanam sitas. Edita est hæc regia largitio Arelauno jocundo pala-
tio apud Caletos *, undecimo anno regni ejusdem principis in Austria, in Neus-
tria primo. Insuper eidem abbati Childericus partem de saltu Gemeticensi, præter
alias possessiones, concessit: cujus donationis occasione orta est lis non modica inter
ipsum Lambertum, & Filibertum abbatem Gemeticensis monasterii de sua utrius-
que in eodem saltu portione, ejusque terminis: quam litem magnus Rotomagensis
ecclesiæ pontifex Audoenus, cum sua, tum Childerici regis, qui ad ipsum ea de
re scripsit, auctoritate composuit, virosque sanctos ad concordiam revocavit; silva
Gemeticensi inter utrumque æqua forte divisa. Et quia Lambertus abbatem portio
aliquanto major videbatur, idem pontifex cum ejus consensu proximæ sancti marty-
ris Dyonisii basilicæ, apud Duroclarum * ad Sequanam sitæ, cui Lidoaldus præ-
erat, abundantem portiunculam assignavit.

* le Tallou.

* le pays de
Caux.

* Duclair.

XIV.
Hildulfus e-
piscopus con-
dit Medianum
monasterium.

Cum multa essent in Vosago monasteria, potiora quinque erant in modum crucis
disposita. Bodonis monasterium virginum a Bodone Tullensi episcopo, sanctæ Sala-
bergæ fratre, quasi in capite conditum ad septentrionem, cui Thietbergam filiam
præferat; Senoniense ad orientem a Gundelberto Senonensi præfule; Stivagium
ad occidentem, incerto auctore; Juncturæ ad Meridiem, quasi in pede crucis, a
Deodato Nivernensi episcopo; ac Medianum-monasterium in medullis positum,
quod Hildulfus Trevirensium antistes ædificavit. Hunc anno post sexcentissimum

ANN. CHR.
671.a Petr. Dam.
opus. 19.

* Rabodan.

septuagesimo-primo, abdicata dignitate, in Vosagum secessisse tradit scriptor vitæ
sancti Deodati, qui-cum magna semper ei necessitudo intercessit. Hildulfo locum
secessui aptum designasse dicitur Jacob Tulli-Leucorum episcopus; idque Petrus
Damiani ^a in libro de gestis S. Hildulfi legit. Verum, si duo ejus nominis Tullenses
episcopi per illa tempora non fuerunt, ut certe non videntur fuisse; haud dubie erra-
tum est in nomine Tullensis episcopi: cum Jacob, qui unus in vulgatis indicibus &
in actis mss. habetur, ad principatum Caroli Magni pertineat. Idem peccatum in
Milone pseudopiscopo Trevirensi, cui Hildulfum substituit. Locus ille Hildulfo
designatus ab episcopo Tullensi, positus est ad fluvium, qui ob rapidum cursum
Rabado * appellatur, a Senonia in Medianum-monasterium defluens. Hic duæ ab
Hildulfo constructæ basilicæ: prima sub beatissima Dei genitricis Mariæ patrocinio,
viii. kalendas Martii ab ipso dedicata: altera sub titulo sancti Petri, omniumque
apostolorum xvii. kalendas Novembris. Ad hæc monachorum solitudini ac quieti
præcavens vir Dei, oratorium sancti Johannis Baptistæ ad portam monasterii ex-
struendum curavit, ubi hospites ad divina audienda convenirent. Ibidem doliolum
erat aqua exorcizata plenum ad energumenos curandos. Denique oratorium sancti
Gregorii statuit in cœmeterio fratrum, quod etiam nunc ad australe latus principis
basilicæ cernitur. Cum monachorum numerus ita excreveret, ut omnes in tam
arto & angusto loco una consistere non possent; supplementi causa in circumjacenti-
bus locis cellas Hildulfus exstruxit, nempe ad Septem-abietes, ad sanctum Johan-
nem, apud Orbacum, apud sanctum-Præjectum, apud Vifi-vallem, ad Altam-
petram, quæ monasterio supereminet; ad Roberti-fontem, & denique ad locum, qui
olim a donatore Beggonis cella, nunc sancti Blasii vocatur. Hunc locum cum adja-
centibus nemoribus & prædiis Beggo quidam, vir nobilis ac locuples, ad monaste-
rium amplificandum contulerat sancto Hildulfo, qui beatum Spinulum monachum
cum quibusdam fratribus ibidem constituit, eundemque non multo post mortuum
in Mediano-monasterio sepelivit, & quidem in oratorio beati Gregorii, quod ipse
cum adjuncto cœmeterio consecraverat. Edita a beato Spinulo miracula, simulque
exorti ad hortum monasterii tres salinarii fontes, tantam populorum multitudinem
eo conciverunt, ut Hildulfus monasterii sui solitudinem ac quietem hac confluen-
tium turba interturbari, suosque a regulari proposito deflectere animadvertens, eum-
dem sanctum a pattandis miraculis ex obedientia cessare præceperit. Videres mor-
tuum, quasi viveret, magistro jubenti obedire, cessantibus deinceps signis miracu-
lorum, & aquis falsis in priorem dulcedinem denuo conversis. Ceterum omnes illi
monachi, numero fere trecenti, vivebant sub regimine & disciplina beati Hildulfi
episcopi & abbatis: qui demum contemplationi, altioribusque studiis animum occu-
pare cupiens, totius congregationis regimen in Leutbaldum abbatem, virum sancti-
monia & doctrina insignem, rejecit.

Cum in hac Vosagi solitudine Hildulfus commoraretur, ad eum accessit Erhar-
dus, frater ejus, ut tradunt, & episcopus, cujus superius meminimus. Hunc bap-
tizata Odilia, Athici ducis filia, cui lumen etiam oculorum a natura negatum con-
tulisse dicitur, Ratisponam revertisse, & in ea urbe Inferius beatæ Mariæ cœno-
bium puellarum condidisse, ibidemque ad latus septentrionale basilicæ humatum,
miraculis etiam coruscasse perhibent. Quin etiam septem ab eo monasteria ædifi-
cata dicuntur. Quæ ut vera sint, haud veri simile est eum fuisse Ratisponensem
episcopum: cum ejus urbis ecclesia non ante sæculum sequens in episcopalem se-
dem a Bonifacio episcopo & martyre erecta fuerit. In veteri theca sancti Hildulfi
reliquias continente, quæ sæculo duodecimo facta creditur, Hildulfus & Erhardus
archiepiscopali pallio insignes exhibentur. Mediano-monasterio nunc præest R. P.
domnus Hyacinthus Allot, qui multas in nostros Annales suppetias contulit.

XV.
Erhardus ejus
frater.

Hildulfo in sedem Trevirensis successisse videtur Numerianus, a quo Deodatus
episcopus & abbas Vallis-Galilææ privilegium immunitatis obtinuit, inscriptum *Do-*
minis sanctis, & summi culminis apice, pontificaliisque cathedra specula presidentibus in
Christo patribus, Chlidulfo, Gisoaldo, & Eborino episcopis comprovincialibus: quibus
significat id a se postulasse Deodatum episcopum, qui basilicas intra eremi locum,
Galilæam nomine, prius Juncturas vocatum, ac monasterium exstruxit: ubi mona-
chos & peregrinos sub regula beati Benedicti & sancti Columbani abbatis colloca-
verat. quod privilegium ideo ab se indultum ait, ut monachi sub ipsa sancta regula

XVI.
S. Deodato
privilegium
a Numeriano
concessum.

ANN. CHR. 671.

viventes, beatorumque patrum vitam sectantes, pro statu ecclesie catholice, & pro salute Childerici gloriosissimi regis plenius Dominum valeant exorare. Privilegii hujus notae chronologicae defunt in fragmento, quod penes nos est. Chlodulfus seu Chlodulfus Mettensis erat episcopus, Gisloaldus Viridunensis, Eborinus Tullensis.

ANN. CHR. 672.

XVII. Dervenſe monaſterium a Berchario exſtructum.

a lib. 15. n. 23.

* la Voire.

* Puiſſe.

* Montierender.

DE Altiwillarenſis monaſterii primordiis ſuperius aegimus, deque Berchario primo ejus abbate: qui divinum cultum amplificare cupiens, alium locum exſtruendo novo cenobio circumquaque perquiſivit, tandemque idoneum reperit in diceceſi Catalaunenſi ad fluvium Vigeram*, haud procul a Puteolo*, in ſilva Dervo appellata, unde Monaſterio-Dervenſi* nomen inditum eſt. Quia vero locus ad fiſcum pertinebat, ejus impetrandi cauſa Childericum regem adire vir ſanctus decrevit. Rex facile ejus petitioni annuit, adjecto Puteolo villa regia, in qua Bercharius baſilicam in honorem ſanctorum apoſtolorum Petri & Pauli erigendam & conſecrandam curavit. Aberat duobus paſſuum millibus ab eo vico praediſtus Dervi locus, a Berchario impetratus ad novam monachorum coloniam inſtituendam. Exſtat hujusce donationis regium praecipuum apud Camuzatum in Promtuarium Tricaſinenſi; & ex eo apud Carolum Cointium. Praecepti haec ſumma eſt. Adiit ſerenitatem regiam venerandus ac religioſus abbas Bercharius, ſupplicans, ut locum ſibi concederet in ſilva Dervo, & in ſinibus villae regiae ſiſci Valciaci, in quo monaſterium & cellas monachorum congregationi aptas exſtruere ſibi liceret; ſimulque ſumtus ac praedia ad complendum opus ſuppeditare dignaretur, concederetque inſuper monaſterio regiam immunitatem. Rex conſenſu episcoporum & optimatum ſuorum, precibus tanti viri aurem accommodans, ratam habuit ejus ſupplicationem, approbavitque donationes eidem factas, vel in poſterum a chriſtianiſ faciendaſ, cum ea immunitate, ut nihil ex rebus monaſterii a viris ſiſcalibus exigeretur, quae immunitas ut firmior haberetur, eam princeps episcoporum & optimatum ſubſcriptionibus roborari juſſit. Subſcribunt poſt regem Nivardus episcopus Remenſis, Leodegarius Auguſtodunenſis, & Atelanus Laudunenſis. Deinde Wlſaudus major-domus, & Almaricus optimas. Datum iv. nonas Julii Compendio palatio, anno tertio Childerici regis. In editis apud Camuzatum legitur loco Nivardi ſignum Reoli episcopi ejus ſucceſſoris: ſed hoc mendum recte corrigit Cointius, ut in chartaceo codice, poſt Adſonem vitae ſancti Bercharii ſcriptorem, qui regium diploma, faventibus Leodegario, Nivardo, & Atelano episcopis, a Berchario impetratum fuiſſe teſtatur. Hoc itaque modo conſtructum eſt monaſterium Dervenſe ſuper fluvium Vigeram in honorem apoſtolorum Petri & Pauli, aliorumque ſanctorum: ubi Bercharius homines captivos octo, quos cum totidem puellis itidem captivis pretio redemerat, primos inſtituit monachos, quibus plurimi alii ſubinde acceſſerunt. In veteri martyrologio Uſuardi bibliothecae regiae, olim ad uſum Dervenſis monaſterii, notatur xiv. kalendas Decembris, *Dervo monaſterio dedicatio prima baſilica in honorem beatorum apoſtolorum Petri & Pauli*: ſecunda viii. kalendas Decembris.

XVIII. Item alia.

Praeter hoc virorum monaſterium, aliud etiam puellare haud procul a Dervo, itidem ad Vigeram, erexit Bercharius ſub patrocinio beatae Mariae, fundum ſuppeditante nobili ac locuplete matrona, Walthilde nomine, cujus neptem ibidem abbatiffam inſtituit, admiſſis ad profeſſionem monaſticam octo illis captivis puellis, quas pretio redemptas ab ipſo Berchario mox diximus. Excifum eſt ab annis fere ſeptingentis hoc monaſterium, etſi locus hodie quoque vulgare Puellaris-monaſterii* vocabulum retinet, una tantum leuca diſſitus a cenobio Dervenſi, ſed diceceſis Tricaſinae. In ea quoque poſitus eſt locus, quem Lutofas* vocant, pari a Dervo intervallo: ubi Bercharius pariter cellam aedificaturus, ad Childericum acceſſit, & ſuffragantibus ipſi atque faventibus piis viris, Leodegario & Mummoleno episcopis, altero Auguſtodunenſi, altero Noviomenſi; Amalrico quoque & Wlſaudo optimatibus, facultatem impetravit condendae eo in loco baſilicae, quam in honorem ſancti Martini dedicari curavit, ac circumſitae ſilvae quoquoeverſus leucam unam, hoc eſt paſſus mille & quingentos, accepit. Quin etiam cellulam juxta villam Puteolum ſupra memoratam, Monaſteriolium dictum, ſub titulo ſancti Mauricii condidit, atque inſuper ſancti Sulpicii eccleſiam ſuper fluvium Vigeram. Haec Adſo ait a Berchario exſtructa, antequam Dervenſem locum nobili monaſterio aptiorem inveniſſet, quae omnia potius principi monaſterio poſtea acceſſiſſe exiſtimo. Haec vero

* Pellermontier.

* Luzet.

ANN. CHR. 672.

monaſteria, in primis Dervenſe, ſanctorum reliquiis illuſtraturus Bercharius; Jeruſolymam ſemel, Romam ſapientius adiiſſe dicitur, atque ex iis locis plurimas ſanctorum reliquias detuliſſe, eaſque in praediſtis locis honorifice repoſuiſſe: ex quibus corpus ſanctae Theodoſiae virginis, quae apud Caſaream-Palaſtinae necem pro Chriſto paſſa eſt, in Dervenſi monaſterio etiam nunc aſſervatur. Exſtat apud Camuzatum inſtrumentum ipſius Bercharii abbatis, donantis monaſterio, cujus vocabulum eſt Puteolus, ſupra fluvium Vigeram, quod proprio labore, ex conſeſſione regum ſe aedificari ait, hereditatem ſuam in villa Diſcio ultra Ligerim, ſupra fluvium Cretam, cum appendicibus ſuis permultis: quae omnia ex ſucceſſione paterna & materna ſibi legibus obvenerant. Hanc vero donationem ideo facit, ut monachi, qui ibidem deſerviunt, die noſtuque pro peccatis ipſius, & regum, & totius populi deprecantur. Actum Remis civitate iii. kalendas Septembris, praesente domino & glorioſo Childerico rege, anno quarto regni ejus. Subſcribunt poſt Nivardum Atelanus Laudunenſis, Leodegarius Auguſtodunenſis & Mummolenus Noviomenſis, episcopi; & poſt eos Hermarus & Hilduinus abbates, ultimo loco Bercharius abbas, qui hanc chartam donationis fieri juſſit. Multa in hoc inſtrumento loca recententur, quae Bercharius ſibi ex paterna, maternave ſucceſſione obveniſſe aſſerit: ex quibus apparet, eum ex locupletiffimis Aquitanis parentibus ortum fuiſſe.

Sub idem tempus rebus humanis exceſſit beatus Faro Meldorum episcopus, qui a Chlotharii ſecundi principatu ad Childericum eam eccleſiam rexit, ſepultuſque eſt in ſuburbani monaſterii baſilica, quam in fundo proprietatis ſuae ſub titulo ſalutiferae Crucis, necnon beati Johannis Baptiſtae, omniumque apoſtolorum condiderat. Viſitur etiam nunc ſub majori altari locus ejus lapideus; reliquiae in theca ſummo altari impoſita. Monaſterio forte jam tunc praerat Maiolus abbas, de quo in conſequentibus agemus. Faroni in ſede Meldenſi ſucceſſit Hildevertus, Datlevertus dictus in libro de ejus vita, quem Hildegarius Meldenſis ſaeculo nono antiſtes videtur ſcripiſſe, multis admittis erratis, quorum pleraque Carolus Cointius animadvertit, excepto pontificatu Walberti abbatis Luxovienſis, quem Meldenſem fuiſſe episcopum cum Hildegario perperam exiſtimavit. De Datlevertio memoriae proditum eſt, eum tum ex imperitia divinatorum dogmatum, tum ex invidia, voluiſſe aedificare ingentis pompae & magnitudinis baſilicam *in honore ſancti Chriſti* contra fidem ſanam, juxta baſilicam ſanctae Crucis a ſancto Faroni exſtructam. Verum illam baſilicam divino nutu ſponte corruiſſe, ejusque auctorem in ſynodo ab episcopali officio ſuſpenſum fuiſſe, dum tandem reſipuiſſet. Et re quidem vera ita reſipuit, ut ſanctorum numero adſcribi meruerit.

XIX. S. Faro episcopus ſepultus in monaſterio S. Crucis.

Tunc etiam Hattam Blandinienſis apud Gandavum monachus, a Vindiciano Atrebatenſi episcopo inſtitutus eſt abbas in monaſterio Nobiliacenſi ſeu ſancti Vedasti, quod ante annos circiter ſex condi coeptum fuerat, quo vix ullum in toto Belgio nobilius. Hattam abbatem inſtituit Vindicianus ordinationis ſuae anno ſecundo, eidemque privilegium indulſit, quo *omnes inquietudines* a monaſterio S. Vedasti excluſit, ut quiete & *ſecundum Regulam ſancti Benedicti* monachi viventes Deo ſervirent. quae verba gravis altercationis materiam inter Rothardum episcopum & Fulradum ejus loci abbatem ineunte ſaeculo undecimo praebuerunt. Hattam excepit Hadulfus monachus, qui poſtea Vindiciano in ſedem Atrebatenſis eccleſiae ſubrogatus eſt. Plura de percelebris monaſterii primordiis dicere cupientem deficiunt vetera inſtrumenta, quae mihi inſpicere non licuit, tamenſi ejus rei cauſa iſtuc proſecto.

XX. Hattam abbas Nobiliacenſis.

a Balderic. lib. 1. c. 106.

Hadulfus ejus ſucceſſor.

Regebat per id tempus Hunegundis virgo puellarum monaſterium Humolarienſe*, quod prope Auguſtam-Viromandorum ſeu Quintinopolim etiam nunc poſitum eſt, ſed modo virorum ab annis amplius ſeptingentis. Nata erat Hunegundis nobili proſapia in villa pagi Viromandenſis, quam Lembaidem vocant. Hanc a ſancto Eligio, necdum episcopo, e ſacro fonte ſuſceptam fuiſſe tradunt. Deſponſata praeter voluntatem Eudaldo paris nobilitatis viro, eundem ad pias peregrinationes ſervandae continentiae cauſa induxit. Romam cum eo proſecta, velum a pontifice, nempe Martino ejus nominis primo, accepit dicitur. Reverſa in patriam, univerſa bona ſua Humolarienſi, quod jam tum incerto auctore exſtabat, monaſterio contulit, ſponſo id gravate admodum ferente, ſed tandem approbante, qui poſtmodum ſemetipſum

XXI. Hunegundis abbatiffa Humolarienſis. * Xombliere.

ANN. CHR.
672.

Deo servum perpetuum cum suis omnibus obtulit coram altari Dei genitricis Mariæ, in cuius honorem hic locus sacratu erat, voto facto, se, quamdiu viveret, monasterii in rebus exterioribus procuratorem futurum. Ibidem post mortem condignam habuit sepulturam, curante Hunegunde, quæ tum eo in loco abbatissæ officium gerebat.

X XII.
Ethildrita condit monasterium Eliense.

Aliud calibis vitæ insigne exemplum nobis exhibet Ethildrita seu Edilreda, quam Adelredam alii appellant. Hæc Annæ regis orientalium Anglorum filia, primum quidem in matrimonium tradita est principi australium Girviorum, nomine Tondberto: sed, cum ille post modicum tempus obiisset, Egfrido Northanibrorum regi nupsit: in cuius consortio per annos duodecim, ut cum priori sponso, integram virginitatem servavit, rege nequiquam interpellante, etiam interposita auctoritate Wilfridi episcopi, cui Egfridus prædia & pecunias multas obtulit, si reginæ, quam nullum virorum se amplius anare certo sciebat, ejus uti connubio persuadere posset. Verum id ab ea numquam obtineri potuit, immo hæc tandem apud regem evicit, ut saculi curas ac pompam relinquere, atque in monasterio tantum vero regi Christo servire sibi liceret. Regis itaque permisso ægredem impetrato, secessit in monasterium Ebbæ abbatissæ, Egfridi regis amita, positum in loco, quem Coludi urbem vocant; ibique *velamen sanctimonialis habitus*, ut Beda^a loquitur, a Wilfrido antistite hoc anno accepit. Forte jam ante id tempus de condendo alio monasterio cogitaverat: quippe quæ post annum a suscepto velo facta est abbatissa in monasterio Eligeni seu Eliensi, cujus eam auctorem esse constat. Est autem Elige in provincia orientalium Anglorum, regio, inquit Beda, familiarum circiter sexcentarum, in similitudinem insulæ, vel paludibus circumdatæ, vel aquis: unde & a copia anguillarum, quæ in eisdem paludibus capiuntur, nomen accepit. In monastica vita ita se gessit regia virgo, ut numquam lineis, sed tantum laneis vestimentis uti voluerit, raroque in calidis balneis lavare, præterquam in majoribus sollemnitatibus, utputa paschæ, pentecostes, & epiphaniæ, & quidem postquam id officii omnibus monasterii sui virginibus exhibuisset. Raro etiam, extra illa festa vel urgentem infirmitatem, plusquam semel per diem corpus reficere solita erat; a tempore autem matutinæ synaxeos usque ad ortum lucis precibus insistebat. Erant Ethildritæ tres sorores germanæ, Sexburga, Ethelberga, atque Witburga: quæ omnes monasticum propositum amplexæ sunt, Sexburga quidem natu-maxima, postquam Ercomberto Cantuariorum regi nupta fuisset, & Witburga in Eliensi monasterio sub Ethildrita abbatissa sorore sua; Ethelberga vero in Brigeni Galliarum parthenone, ut superius vidimus.

X XIII.
Monasterium ibi duplex.
b. Aita sac.
2. p. 743.c. Ibid. 759.
c. seq.

Erat etiam in Elige insula monasterium duplex pro more illius ætatis, præter aliud virorum, quod Felix episcopus orientalium Anglorum ad introitum ejus insulæ apud Dummocum^b condidisse perhibetur, ubi non minima congregatio monachorum ordinem sanctæ regulæ sub Werfredo abbate observavit. Adjunctum quippe erat alterum adibus virginum monasterium virorum: quos inter floruit sanctus Hunna^c presbyter, vir magnæ humilitatis & virtutis, antiquis monachis non impar, quem Ethildrita in primis colebat, hortantemque libenter auscultabat. Idem hujus sanctæ virginis funus curavit, ac demum in exiguam quamdam insulam, Eliensi proximam, quæ ab ejus nomine Hunca dicta est, secessit uni Deo vacaturus, ibidemque glorioso sine quievit. In utroque monasterio sancti Benedicti regulam, quam Wilfridus in Northumbrensi regione ubique suscipi curavit, primitus observatam fuisse nemo negaverit, qui Ethildritam ab ipso velatam & institutam abbatissam advertet.

X XIV.
Ebba abbatissa Coludensis.

Ejusdem instituti erat Coludense monasterium itidem duplex, cui præerat Ebba abbatissa, cum istuc Ethildrita se recepit. Urbs hæc, Coldingham vulgo appellata, posita est in Mersia Scotiæ provincia, quæ olim Berniciorum censebatur. Monasterii Coludensis conditrix fuisse videtur Ebba, soror Oswini & Oswaldi regum ex patre Ethelfrido rege Northumbrorum, non minus religione, quam sanguinis nobilitate honorabilis, cujus invitatu aliquando sanctus Cuthbertus exhortationis gratia ad idem monasterium accessit, ibique dies aliquot permanfit. In eodem loco, inquit Turgottus, diversis tamen separatæ mansionibus, erant monachorum, sanctimonialiumque congregationes, quæ paullatim a regularis disciplinæ statu defluentes, inhonesta invicem familiaritate decipiendi occasionem inimico præbuerunt. In-

ANN. CHR.

672.

A Adamnanus

monachus mo-

nasterii incen-

dium prædicit.

a Beda lib. 4.

c. 25.

condium ob eam rem divino judicio eventurum prænovit Adamnanus Scottus, monachus ejusdem monasterii, qui aliis somno oppressis solus ad orationem vigilans, futuri discriminis oraculum cælitus accepit, idque Ebbæ abbatissæ indicavit. Rem istam venerabilis Beda^a sic commemorat. Erat in Coludensi monasterio vir de genere Scottorum, nomine Adamnanus, vitam in continentia & orationibus devotissimam sic gerens, ut nihil umquam cibi vel potus, excepta die dominica & quinta feria, perciperet, ad expiandum videlicet aliquid sceleris, quod in adolescentia commiserat. Id enim piaculi a sacerdote quodam, cui reatum suum confessus fuerat, sibi ad tempus impositum, primum ex necessitate, dein ex usu ipso consuetudinis, ad finem vitæ observavit. Is quondam noctem in psalmis & precibus pervigilem ducens, subito adstantem adspexit vultus incogniti virum, qui bono eum animo esse iussit, laudavitque, quod, ceteris somno oppressis, vigiliis & orationibus insistere: se monasterii casus, angulosque omnes singillatim perlustrasse, sed ex monachis aut puellis neminem invenisse præter eum, qui non aut somno inerti torperet, aut ad peccata vigilaret, domunculis, quæ ad orandum vel legendum factæ erant, in commestationum, potationum, fabularumque diverticula conversis: dum ex alia parte virgines Deo dicatæ, spreta reverentia suæ professionis, ubi vacarent, texendis subtilioribus indumentis darent operam, quibus aut se ipsas, sponfarum instar, aut amicos ornarent. Ideo monasterium in favillas divino judicio brevi redigendum. Visum Adamnanus ægre retulit Ebbæ abbatissæ, veritus ne molestiam ei faceflet: sed tamen hoc eadem solatii loco adjecit, talem plagam ea vivente non eventuram. Admoniti hac de re omnes, cœperunt corrigere mores suos: at mortua abbatissa nedum ad pristinas fordes relapsi, etiam pejora denuo commiserunt. Inter hæc, dum pacata & tranquilla crederent omnia, digna ultionis poena multati sunt. Hæc Beda venerabilis ait se accepisse ab Edgiso monacho, qui tunc in illo Coludensi monasterio debebat, & qui post illud incendium se receperat in Wiremuthense, ubi extremum diem obiit. Adamnanus iste distinguendus videtur ab alio cognomine, abbate Hiiensi, cujus opera plurimi Scottorum pascha & ritus Romanos accepisse memorantur apud eundem^b Bedam. Distinguenda etiam Ebba hæc Coludensis ab alia Ebba ejusdem etiam loci abbatissa sæculi noni, quæ ad vindicandam Danorum insaniam, virginibus secum degentibus auctor fuit, ut servanda virginitatis causa nasum sibi præciderent.

Dum amicitia & favore principum res Wilfridi episcopi florerent, contigit Dagobertum, Sigiberti Austriæ quondam regis filium, ab Austrasiis ex Hibernia, ubi Grimoaldi præfecti palatii factione ad id tempus exsulaverat, in regnum ex paterna successione sibi debitum revocari; & Wilfridi hospitio & subsidio in itinere usum, in Austriæ thronum jam tandem admoventi. Idem eodem fere tempore accidit Pertharito Langobardorum regi, quem Grimoaldus, ex duce Beneventano rex factus, solio deturbaverat, quod utrumque qua ratione, quoque anno præcise contigerit, quoniam ad rerum nostrarum assequendam notitiam conducit, paullo accuratius investigandum est. Flavio Ariperto Langobardorum rege vita functo, Pertharitus & Gundebertus ejus filii paternum regnum inter se se partiti sunt anno supra sexcentesimo sexagesimo-primo, aut insequente, qui septimus erat a morte Sigiberti Austriæ regis, & a relegatione in Hiberniam filii ejus Dagoberti. Gundebertus, Perthariti frater, sua forte haud contentus, eum de regno dejicere statuit, ob idque Garibaldum Taurinatium ducem ad Grimoaldum Beneventanum ducem petitum auxilium misit, sororemque se, si mature sibi adesset, nuptui daturum spondit. Garibaldus legati mentitus officium, Grimoaldum, non ad ferendum auxilium, sed ad regnum sibi ex opportuna fratrum discordia vindicandum invitavit. Grimoaldus in spem regni evectus, mature contractis copiis, Papiam ocius advolat. Ubi Placentiam venit, Gundeberto præsentem suum adventum significat per Garibaldum, qui ei auctor fuit, ut Grimoaldo lorica sub veste indutus occurreret. Tum ad Grimoaldum reversus, perfide eum admonuit, sibi ut caveret a Gundeberto, quippe quem occidendi ipsius causa lorica indutum sibi obviam venturum probe sciret. Id facile credidit Grimoaldus, aut certe se credere simulavit, nam id ex composito inter ipsum & Garibaldum factum non dubito. Itaque cum in regiam advenienti Gundeberto honoris causa occurrisset, vereque eum, ut Garibaldus monuerat, lorica munitum sensisset Grimoaldus, id ad eadem sui para-

b. id. lib. 5.

c. 17.

XXV.

Pertharitus

in regnum resti-

tutus.

tum criminatus, stricto gladio Gundebertum confodit, ejusque regnum invasit. Ea res accepta Pertharitus, qui Mediolani regnabat, in timorem sui adductus, quanta maxima celeritate potuit, ad Cacanum Hunnorum ducem sibi confugiendum existimavit. quo accepto Grimoaldus, qui Mediolanum occupaverat, per legatos Cacanum interpellavit, Pertharitum e regno suo dimitteret; ni faciat, bellum minatur. Pertharitus ad Grimoaldi clementiam confugit, & privata sorte contentus, Papiam residere permixsus est.

Verum non multo post suspectus Grimoaldo redditus, paratas sibi insidias evasit, & in Franciam se recepit. Ejus commiseratione rex Francorum, Chlotharius an Childericus, commotus, proximo anno bellum Grimoaldo infert, quod parum profpere cessit. Mortuo Grimoaldo, cum Pertharitus e Francia late parentem ejus potentiam fugiens in insulam Britanniam cogitaret; oceanum transmissurus repente vocem audivit, se in patriam revocantis, quod Grimoaldus die ante tertio obiisset. Bono nuntio credulus, magnis in Italiam itineribus redire maturavit, erectusque animo Papiam adiit, & Garibaldo Grimoaldi filio minorenni exturbato, regnum ipse tandem recepit. Postero anno, ut Deo, cujus beneficio vitam & regnum retinuerat, se gratum ostenderet; ab ea Ticini parte, qua olim evaserat, monasterium Novum sanctae Agathae virgini & martyri exstruxit, idque multis virginibus congregatis, & possessionibus attributis illustre effecit: cujus exemplum uxor Rodelinda secuta, ad eam sanctae Dei Genitrici regia magnificentia adificavit, ad Perticas a ideo dictam, quod perticae ad tumulos singulorum defunctorum illic defixae starent, cum columba in summo, quae ad locum sepulturae cujusque designandum conversa erat. Hic est Pertharitus seu Bertaridus, ab Eddio Stephano Berchterus Campaniae rex appellatus, qui Wilfridum Romam adeuntem perhumaniter excepit, ut suo loco dicturi sumus.

3. Agathae
monobium ex-
struit.

a Paulus
Warnefridus
lib. 5. c. 34.

XXVI.
Dagobertus
fridem restituit.
b ibid. cap. 32.

Quae causa Pertharito fuerit fugiendi e Francia in Britanniam, ex Paulo b Warnefridi intelligimus. Is enim testatur, hac tempestate Grimoaldum Langobardorum regem pacis foedus iniisse cum Dagoberto apud Gallias, id est in Austria, tum regnante: cujus Grimoaldi invidiam Bertaridus in Francorum regione constitutus metuens, e Gallia in Britanniam insulam ad Saxonum regem properare constituit: sed audita, ut diximus, Grimoaldi morte, in Italiam confestim remeavit. Grimoaldus anno hujus saeculi sexagesimo-tertio regnare coepit, cum sexto regni sui anno, mense Julio, indictione undecima, id est anno sexagesimo-octavo, edictum Rotharis se emendasse, & auxisse dicat. Idem novem annos, Paulo attestante, regnavit. Ejus proinde obitus anno septuagesimo-primo, aut insequenti, non septuagesimo-tertio, uti Baronio visum est, contigit. Jam ergo ante id tempus in Austria regnum admotus erat Dagobertus, quippe qui ante ejus mortem foedus cum illo pepigerat; ob idque Bertaridus fugam in Britanniam cogitabat. Ex quo consequens est, Dagobertum mortuo Chlothario ex Hibernia in Galliam ab Austrasiis revocatum fuisse, cum Childericus ad capeffendum Neustriae regnum advolasset; tumque foedus iniisse cum Grimoaldo rege, ut ejus amicitia & ope adversus aemulos se tutum praestaret. Non tamen statim integro Austriae regno potitus est: siquidem Childericus utrumque principatum sibi retinere pro virili institit, & post eum Theodericus ejus frater, quo regnante Ebroinus major-domus Trajectensem ad Mosam episcopatum, qui Austriae regno continebatur, expulso Landeberto, commisit Faramundo, suarum partium asseclae & fautori. Itaque veri simillimum est id, quod ait Henschenius, Dagoberto Alsatiam & provincias dumtaxat transrhenanas principio paruisse, eumque de cetero pacem tenuisse cum Childerico, non vero cum Theoderico ejus successore, cum quo de finibus regni conferto proelio post annos abhinc quinque dimicavit. Certe Childericus bene affectus fuit erga Imnechildem reginam, ipsius Dagoberti matrem, ut superius vidimus; nec forte aegre passus est, Dagobertum aliqua paterni regni portione potiri. Quid ad Dagoberti reditum contulerit Wilfridus Eboracensis episcopus, quive ejus reditus auctores fuerint, primus exposuit Eddius Stephanus, testis rerum oculatus, ubi ait, Dagobertum, quem Daegberth vocat, in juventute seu pueritia sua ab inimicis regnantibus, Grimoaldo scilicet praefecto palatii, qui Childebertum filium suum in Austria regem constituere volebat, in exilium pulsum in Hiberniam appulisse; & post aliquot annos amicos & propinquos ejus, cum eum viventem, & perfecta

etate

etate florentem esse a navigantibus comperissent, misisse nuntios ad beatum Wilfridum episcopum, petentes, ut eum de Scotia seu Hibernia ad se invitaret, & in Austriam ad ipsos eum remitteret, regio folio imponendum. Id vero perfecisse sanctum pontificem, qui eum ex Hibernia venientem susceperit, atque omnibus ad reditum necessariis instructum, cum idoneo comitatu & magnifico apparatu ad suam regionem remisit.

Beneventanum ducatum post Grimoaldum administravit Romualdus ejus filius, cujus uxor Theoderada, femina piissima, basilicam in honorem a beati Petri apostoli extra muros Beneventanae urbis condidit, ibique multarum Dei ancillarum cenobium instituit. Hoc videtur esse monasterium beatae Mariae b & sancti Petri, fundatum in loco, qui dicebatur Massanum, cui Justinianus quidam civis Beneventanus, cum uxore sua Domila, res suas offert, approbante Romualdo duce, indictione secunda, quae anno hujus saeculi septuagesimo-quarto respondet, si de Romualdo Grimoaldi filio hic agitur. Exstabat tunc temporis intra muros Beneventi monasterium sancti Benedicti cum adjuncto xenodochio, sed incerti conditoris: cui monasterio bonae recordationis c domina Theoderada, cum domino Gisolfo filio suo, quasdam possessiones cum colonis seu servis obtulisse memoratur. Hoc monasterium postea unitum fuit Beneventano sanctae Sophiae monasterio: cujus loci abbas Mauricius eisdem colonos, quos Zacharias abbas sancti Benedicti contra canonicam regulam libertate donaverat, monasterio suo denuo asseruit. Nec praeter eundem hoc loco aliud eodem tempore constructum monasterium sancti Modesti levitae & martyris, in cujus honorem Doda Parda d, nobilissima Beneventana mulier, ecclesiam condidit ad Olivolam, beatae Mariae ab se itidem amplificatae contiguam, inque ea Hildebrandus Beneventanus antistes sacros martyres recondidit: quam ecclesiam dux Grimoaldus opibus & possessionibus locupletavit, instituto ejusdem monasterii & ecclesiae abbate Bentegrando patruo suo, avunculo Rodoaldi ducis. Hanc Olivolae abbatiam sub titulo sanctae Mariae ante Gregorii magni tempora sanctimonialis, postea monachi occuparunt.

XXVII.
Theoderada
Beneventi mo-
nasterium con-
dit.
a ibid. lib. 6.
c. 1.
b Ital. sac.
to. 8. col. 617.
S. Benedicti
monasterium
ditat.
c ibid. col.
618.

S. Marci
ibidem monas-
terii.
d ibid. col.
21.

Postero anno ineunte, v. i. kalendas Februarii e vita migravit Vitalianus papa, quem Baronius ante quatuor annos mortuum perperam existimavit, decurtato, ut superius diximus, Martini & subsequens pontificatu. Vitaliano successit Adeodatus, ortu Romanus, professione monachus, educatus in monasterio sancti Erasmi, quod est in Caelio monte: cujus monasterii fabricam novis aedificiis auxit, multisque eidem praediis attributis, abbatem ibidem, & monachorum congregationem instituit.

ANN. CHR.
673.
XXVIII.
Vitaliano
papae succedit
Adeodatus ex
monacho.

Sub exitum anni superioris, ut videtur, Frodobertus Tricassinae Cellae abbas morbo extremo corripitur, & de instanti morte certus totum animum ad Deum convertit, de Dei misericordia securus, quippe qui non praesenti saeculo, sed Deo vixerat, & suae voluntati divinam semper praetulerat. Imminente festo Christi nativitatis, duos e suis discipulos, Leonem scilicet, virum sanctissimum, qui tum in eodem suburbio abbas erat; itemque Lupellum, qui breve de ejus gestis compendium scripsit, ad Abbonem ejus urbis episcopum misit, obnixte rogaturos, ut novum, quod ipse aucto monachorum numero condiderat, oratorium ipsa die nativitatis dominicae consecrare dignaretur. At, pontifice sollempnitatis occupationes excusante, haec celebritas dilata est in octavum diem, qui ejusdem viri sancti supremus fuit: ut una eademque die & basilica consecrationem, & abbas sanctus sepulturam acciperet. Itaque sub noctem, quae kalendas Januarias praecedebat, cum ad exitum properaret, praedictum Lupellum acciri jussit, ut sanctum evangelium coram se legeret. Ille vero perlegendum dolorem capitis, quo in ipso lectionis exordio torquebatur, omnino levatum sensit. Expletis nocturnis vigiliis, vir sanctus universos de novo adesse jubet discipulos: dumque coram ipso textus dominicae passionis legeretur, feliciter ad Deum migravit ipse kalendis Januariis. Ejus obitum mox reverendissimus ejusdem nepos, & in regimine monasterii successor Waldinus, Gibitru-di cenobii sancti Quintini abbatissae nuntiavit, quae tanti viri obitum cum suis, tamquam salutis suae partem ablatam lugens, ad sancti viri exsequias quam citissime properavit. Confestim etiam adfuit Abbo episcopus, abbatum suburbanorum, clerique ac populi comitatus agmine, qui, peracta novae basilicae dedicatione, corpus

XXIX.
Frodobertus
abbas Cellen-
sis obit.

sacrum in eam intulit, & in lapideo monumento, quod ab illustri viro Walberto emtum fuerat, reposuit. Crevit exinde loci celebritas, tum ex miraculorum frequentia, tum ex devotione fidelium, qui ejus tumulum frequentabant, & collatis donis ac possessionibus multis, eo in loco se humari cupiebant. Hæc miracula cecinit illius temporis poëta minime malus, alius a Lupello monacho mox laudato, qui compendium sancti Frodoberti vitæ scripsisse memoratur. Ex ejusdem loci cœnobitis complures postmodum in Tricassina urbe exstiterunt antistites, in primis sæculo octavo Aldobertus, vir summi ingenii, & præcipuæ sanctitatis; atque Bobinus, patria Aquitanus: qui ambo magna eidem monasterio commoda, cum in ædificiis, tum in aliis rebus, contulere; & intra sæpta basilicæ sepulturam ibidem elegere. Hanc basilicam amplificavit Bobinus, ob cujus in eum locum merita Cella Bobini appellata est. Hoc opus commendat anonymus poëta jam laudatus his versibus:

*Cujus opus, Bobine sacer, te præside crevit,
Antistes meritis magnificande tuis.*

Ex quo intelligitur, poëtam illum scripsisse post Lupellum monachum, Frodoberti discipulum, qui Bobino ætate superior fuit. Eandem basilicam, præ vetustate jam colabantem, sæculo nono Cellenses instaurarunt, eamque per Prudentium episcopum consecrari curarunt. Vixit post id tempus auctor ille, qui gesta sancti Frodoberti fusus litteris mandavit, haud dubie Adso abbas Dervenensis, qui Odonis abbatis Cellensis precibus sæculo decimo hanc vitam stilo simplici, sed veracissimo exarasse perhibetur. Magnum ejusdem monasterii decus in primis exstitit S. Robertus abbas, qui illustri Cisterciensi Ordini, cum per se, tum per suos, originem dedit. Nec prætereundus Petrus abbas, Cellensis cognominatus, postmodum episcopus Carnutenensis. Sed hæc prolixius suis locis. De puellari monasterio sancti Quintini id tantum rescimus, quod Adso de Rocula & Gibitrude ejus loci abbatissis commemorat. Nunc cella est a Molismensi abbacia pendens.

XXX.
Leodegarius
Childerico in-
vifus, exagitatur.

Per hos tres annos Leodegarius Aduorum antistes plurimum auctoritate valebat in palatio, ejusque consiliis Childericus rex multum tribuerat, unde multa pie cum in Austria, tum in Neustria & Burgundiæ regno, a principe gesta hæcenus legimus. Verum, juvenili, ut fit, impellente ætate, male sanis quorundam aulicorum consiliis credulus, multa perperam agere cœpit, nec leges aut consuetudines cujusque gentis proprias, ut initio pollicitus fuerat, servavit, nec matrimonio contrahendo ullam affinitatis rationem habuit, contrahendis nuptiis, ut jam diximus, cum filia avunculi sui. Hinc arrepta occasione malevoli homines, Leodegario principis invidentes gratiam, quæcumque perperam in regno gerebantur, antistiti imputabant, qui ut invidiam a se amoliretur, regem de violatis patriis legibus, & de incestis nuptiis strenue arguere cœpit, Deum vindicem minitans, nisi prave gesta emendaret. Sacerdotis libertatem primo in bonam partem rex interpretari visus est: sed tandem invidorum assentationibus impulsus, amorem in odium convertit, atque eum a se ablegare, & palatio interdiceret constituit. Regis mutatum animum sensit Leodegarius, statimque relicta aula ad ecclesiam suam se recepit.

Dehinc, imminente paschali sollempnitate, cum forte Childericus haud longe ab Augustoduno Aduorum versaretur, Leodegarius opportunam reconciliandi sibi principis occasionem oblatam ratus, eum rogavit, ut in urbem suam, sacratissimam diem resurrectionis Domini celebraturus, accederet. Assensit rex, sive sacerdoti nondum plane offensus, sive conceptum odium dissimulans: & ad festum diem Augustoduni adfuit. Eodem jam venerat Hector Massiliæ patricius, causam apud regem dicturus adversus Præjectum Arvernorum episcopum; a quo bona quædam Claudie socris suæ, injuste, uti asserbat, Arvernensi ecclesie attributa, repetebat. Hectori favebat Leodegarius, quæ res calumnie ansam præbuit ejus æmulis, hac occasione usis, utrumque ut perderent, regi suadentes, ambos ideo una convenisse, ut scelestam in regem ac regnum consilia molirentur. Ex eorum numero erat Marcolmus quidam, in proximo sancti Symphoriani martyris monasterio corpore, non animo inclusus, a Childerico habitus pro Dei propheta, qui regis animo faces in Leodegarium accendebat. Ejus consilio Childericus in ecclesiam cum episcopo venire noluit, sed cum paucis adulatoribus in basilica sancti Symphoriani sacram communionem percipere non dubitavit. Deinde vino madens, ceteris jejunis sollempnia

spectantibus, ecclesiam ingreditur, Leodegarium vociferando appellans, ut cum inde fugere compellat, cui antea denunciari jusserat, futurum brevi, ut gladio confoderetur. Tum baptisterium intrat, ubi aderat episcopus: sed sacrorum mysteriorum pompa, cereorum fulgore, ac christi odore obstupefactus, præsentem agnoscere non potuit; moxque inde discedens ad domum episcopi, ubi convivium paratum erat, resedit. Ceteris episcopis in hospitia sua digressis, Leodegarius sacris peractis regem adit, ac lenibus verbis percontatur, cur in ecclesiam ad vigilias non venisset, & cur tam sacra festaque nocte iram non deposuisset. Ad hæc rex suspectum sibi esse Leodegarium respondit.

Tum Leodegarius actum de se, ni discederet, intelligens, simul de intentata sibi morte a Berchario monacho submonitus, salutis suæ fuga consulendum existimavit, verius maxime, ne sacri dies ipsius cæde violarentur; idemque Hectori fugam eandem persuasit. Itaque Leodegarius & Hector diverfi aufugiunt. Fugientes regii satellites persequuntur, amboque affecti, Hectorem quidem strenue se defendentem interficiunt: Leodegarium vero comprehensum regi denuntiant. Hunc rex, suadentibus optimatibus & episcopis, qui eum servare magnopere cupiebant, in monasterium Luxoviense abduci jubet, donec de eo statueretur. Habito hac de re consilio, una omnium procerum sententia fuit, ut, vita ei concessa, perpetuo exilio addictus, in Luxovio permaneret. Interim Ermenario, viro venerabili, abbati basilicæ S. Symphoriani, Childericus, petente populo, Augustodunensem ecclesiam commendavit. Leodegarius Luxovium profectus, Ebrouinum ex præfecto palatii tonsum, ac monastica veste indutum, illic invenit, rogavitque, ut, data invicem venia, mutua inter se se concordia jungerentur. Assensisse visus est Ebrouinus, vultu verbisque concordiam simulans. Ambo tamen Ingofredi abbatis jussu separati, inter monachos ita se gesserunt, ut in eorum contubernio semper mansuri viderentur. At Leodegarii amulibus aliter visum, quorum consilio Childericus eum Luxovio abduci, & sacerdotio privari decreverat. Verum intercessit Ermenarius abbas, qui regis pedibus sæpius advolutus, tandem obtinuit, ut Leodegarius in Luxovio quietus ac securus remaneret, quod subdole ab Ermenario factum retinendi episcopatus causa nonnulli criminati sunt, sed falso: cum contra is Leodegario, quoad vixit, necessaria pro facultate sua subministrare non desierit.

Ad Præjectum quod attinet, ejus vexandi, ut jam dixi, hæc causa fuit, quod nobilis Arvernensis matrona, Claudia nomine, cujus filiam Hector conjugem duxerat, res suas omnes ac possessiones amplissimas Arvernensi ecclesie contulisset. Hector id gravate ferens, Præjectum apud Childericum accusavit, quasi prædia Claudie injuste sibi vindicaret. Is in vigilia paschæ jussu causam dicere, religione diei se impediri causatur, siquidem septenis ante & post pascha diebus canones ac lex Romana foras clausa esse, ac forenses strepitus cessare jubebant: additque se negotia ecclesie suæ Blithildi reginæ (sic in nonnullis codicibus legitur, aliis Imnichildi) commendasse. Cæso deinde Hectore, Præjectus, favente Wlfoaldo præfecto palatii, causam facile obtinuit; sicque auctoritate principis prædia omnia, quæ Hector repoposcerat, ecclesie Arvernensis adjudicata. Tum rege ac regina, optimatibusque regni salutatis, antistes Arvernos revertit.

XXXI.
Præjectus episcopus ab Hectore vexatus.

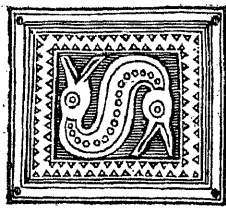
Non diu post Leodegarii relegationem, eademque Hectoris supervixit Childericus, qui nova præteritis facinora in dies adjiciens, tandem ad unum devenit, quod excidium sibi, atque uxori prolique suæ accersivit. Erat inter nobiles Neustrasios Bodilo quidam, quem rex, incertum quam ob causam, humi ad stipitem alligatum ac extensum contra legem cædi jusserat. Neustrasii optimates idem sibi periculum extam immani furore imminere reputantes, Bodilonis injuriam, non secus atque suam, ulcisci constituunt. Adjuncti Bodiloni Amalbertus, Ingobertus, Lupus, alique factionis præcipui auctores. Forte Childericus in Lauconiam silvam, Calæ monasterio, ut plerisque videtur, proximam, venandi causa, cum paucis secesserat. Hunc in aula secrete sedentem, nec opinantem illi aggressi, ipsum, unaque reginam prægnantem, nomine Bilihildem, trucidant. Dagobertum filium minorennem addit scriptor vitæ sancti Lambertii a episcopi Lugdunensis, ex cujus fragmento Childerici funus ab Audoëno Rotomagensi episcopo curatum fuisse colligimus. Hunc regem una cum uxore & filio apud Parisios in suburbana basilica sanctæ Crucis & sancti Vincentii, quæ modo sancti Germani a Pratis dicitur, sepultum fuisse constat, non in basilica

XXXII.
Childerici regis cædes ac sepultura.

a *Assa Ord.*
S. Bened. to. 4.
p. 465.

ANN. CHR.
673.

sancti Petri, nunc sancti Audoeni apud Rotomagum, ut Fridegodus in libro de vita sancti Audoeni scribit. Id nostra aetate compertum est ex detectis Childerici ejusque uxoris ac filii Dagoberti tumulis, qui anno septimi-decimi saeculi quadragesimo-sexto repertus fuit, cum basilica nostra repararetur. Factum referam ipsis Hadriani Valesii verbis, immo ex nostro Luca Acherio, qui praesens aderat. Jacebant in sepulcris corpora regis ac reginae, vestibus etiam tum incorruptis tecta. Infantulus, scilicet praedictus Dagobertus, clausus erat arcula, reginae matris suae sepulcro imposita. Operae noctu, monachis absentibus, occasione usae, pretiosissima quaeque ornamenta ex argento & auro furto subduxisse creduntur, uti anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo-sexto certissimis indiciis cognitum est. Cum enim monachi loci haec sepulcra iterum aperuissent, ac diligenter inspicerent; cuncta usque deque eversa, vestimenta omni ex parte corrupta, nihil denique ibi praeter ossa cadaverum invenerunt. Tantum in sepulcro regis ampulla vitrea supererat, siccum odorem, necdum vetustate plane hebetatum, continens: supererat & gladii ac pugionis rubigine consumtorum particulae; necnon fibula aurea, pendens uncias circiter octo ac semiunciam; bulla praeterea ex argento quadratae, quarum singulis lateribus clavi argentei infixi erant: in medio serpens biceps amphibaxa caelata. Haec fibula & haec bulla lamellae balnei regis fuisse videbantur, (immo potius cinguli regalis, ut in Childerico I. Tandem post aliquot dies, cum utrumque sepulcrum in eum basilicae locum, ubi nunc est, transferri oporteret; egesta inde humo, apparuit in ima interioris sarcophagi regis parte, super quam corpus jacuerat, inscriptio majoribus litteris Romanis, quales vulgo unciales vocant, totam tumuli latitudinem occupans, quae talis est, CHILDR REX. Haec verba praeter ceteros monasterii prior, & bibliothecarius Lucas Acherius, vir doctus & candidus, legere. Sepulcro reginae nihil inscriptum, nihil adnotatum est visum: quod juxta viri monumentum placuit collocari. Utraque arca est e lapide scabro ac male cavato: regis quidem alta admodum, & longa sex pedes ac dimidium, ex duobus lapidibus constat, quorum alter principis reliquias continet, alter pro opertorio est, ac in acumen desinit. Ceterum operae ad rerum ablatarum restitutionem, ac ne ad confessionem quidem furti, nulla ratione compelli potuerunt. tantummodo regem diademate ex auro textili, cujus partem & monachis reddidere, caput cinctum habuisse consitebantur: cui fasciae aureae margaritae ex more insitas fuisse credibile est. Hoc autem sepulcrum cum nec Childerici Chlodovei Magni patris, qui idola coluit, & Tornaci sepultus fuisse dicitur; nec ultimi Merovingorum regum, qui caelebs fuit, & regno dejectus atque tonsus in monasterio Sithiu obiit, esse monumentum possit: dubitandum non est, quin Childerici nostri, Chlodovei junioris filii, tumulus sit, quandoquidem alii convenire non potest. Ceterum praedicta Childerici secundi fibula omnino similis est ejus, quae in tumulo Childerici primi Tornaci reperta est, qualem Chiffletius in Anastasi ipsius Childerici primi aeri incisam representari curavit. Amphibaxae vero, in tumulo Childerici secundi apud nos repertae, specimen hic exhibere visum est.

Ex hac Childerici caede evasit unicuique filius Chilpericus, successor Dagoberti junioris, Theoderici Calensis decessor, qui in diplomate Corbeiensibus concessio genitorem suum Childericum, avunculum seu patruum suum Chlodecharium, & avam Baldechildem vocat. Regnavit Childericus in Austria annos quatuordecim, in Neustria quatuor. Post ejus mortem principatus Theoderico fratri, qui in monasterio sancti Dionysii privatus Dei judicium expectabat, post varios optimatum motus, demum restitutus est; palatii praefectura delata Leudesio, Erchinoaldi quondam majoris-domus filio, quem Ebroinus brevi e medio sustulit, ut postea dicturi sumus.

XXXIII.
Heorutfordensis
synodi de-
creta.

Hoc ipso anno in insula Britannia synodus Heorutfordensis celebrata est, praesidente Theodoro Cantuariensi pontifice, cui Wilfridus Eboracensis antistes, Bisius orientalis Anglorum, Leutherius occidentalium Saxonum, Winfridus Merciorum, & Putta Roffensis episcopi praesentes adfuerunt. In ea synodo conditi sunt canones decem, quorum tertio statutum est, ut quaeque monasteria Deo consecrata nulli episcoporum liceat inquietare, nec quidquam de eorum rebus violenter abstrahere. Quarto, ut ipsi monachi non migrent de loco ad locum, hoc est de mo-

ANN. CHR.
673.
Winfrido
episcopo suf-
fectus Sexvul-
fus abbas.

nafterio ad monasterium, nisi per dimissionem proprii abbatis; sed in ea permanent obedientia, quam tempore suae conversionis promiserunt. Non multo post synodum tempore offensus a Winfrido Merciorum episcopo ob quamdam inobedientiam Theodorus metropolitanus, eum de episcopatu deposuit post annos accepti episcopatus non multos; & in loco ejus Sexvulfum ordinavit episcopum, qui erat constructor & abbas monasterii Medeshamtedensis: depositus vero Winfridus rediit ad monasterium suum Adbearve, ibique laudabili & pia conversatione vitam finivit.

Proximo post Childerici necem anno ineunte casus est Praejectus Arvernorum antistes a Radberto quodam Saxone, quem forte primores pagi Arvernensis, in centore in primis Agricio, ad id facinoris conduxerant, ulturi scilicet mortem Hectoris patricii popularis sui, Praejecti causa, aut certe occasione interfecti. Cum Praejecto etiam interiiit Amarinus abbas, quem ex Vosageni monasterio cum Praejecto ad Arvernos venisse superius vidimus. Hunc cum irruentes in Praejecti domum sicarii primum offendissent, pro Praejecto trucidarunt, frustra conantem eorum furoribus verbis mitigare. Revertentibus sicariis, qui Praejectum interiiisse credebant, sanctus antistes occurrisse traditur, dicens, se esse quem quarentem. quo audit, Radbertus pugionem in ejus pectus immergit, statimque gladio caput ejus percussit, ita ut cerebrum in terram sit respersum. Eorum corpora in eodem loco sepulta sunt, nempe apud Volvicum*: ubi, cum ad eorum tumulos miracula fieri Avitus episcopus comperisset, basilicam ibidem extruxit cum monasterio, cui Godonem, Praejecti consanguineum, abbatem praefecit. Distat hic locus quinque passuum millibus ab urbe Arvernorum, totidemque a Mauzaco ordinis Cluniacensis abbatia, cui Volvicus, tenuis modo prioratus, subiectus est. Sancti Praejecti reliquiae pars in Flaviniacense monasterium, quod saeculo insequenti in ejus honorem conditum est; pars in sancti Quintini opidum translatae sunt, ubi hodie quoque ordinis nostri cenobium est, sancti Praejecti nomine insignitum. Murbacenses etiam nostri, nedum Mauzacenses, reliquias sanctorum Praejecti & Amarini se habere gloriantur, eo translatae ex Thanensi* ecclesia collegiata, olim vicina sancti Amarini* opido in Vosagi faucibus posito, quod olim Daroangus vocabatur, ut superius diximus. Res a sancto Praejecto gestas scripsere anonymi duo ejus aequales, ex quibus etiam ea, quae ad sanctum Amarinum pertinent, accepimus.

ANN. CHR.
674.
XXIV.
S. Praejecti &
S. Amarini
martyrium
a lib. 15. n. 47.Volvicense
monasterium.
* Volvic.* de Thanne.
* S. Damarini.XXXV.
Leodegarii ite-
rata vexatio per
Ebroinum.

Audita Childerici morte Leodegarius Luxovio egreditur, simulque Ebroinus, re-tenta monastica veste, quam numquam depositurus videbatur; at stipatus agmine eorum, qui una cum eo Childerici iussu relegati fuerant. Ambo itaque simul profecti, Augustodunum versus tendunt. In itinere Ebroinus impulsus a suis, in Leodegarium, qui-cum in gratiam redire visus fuerat, manus injecisset, ni Genesius Lugdunensis pontifex prohibuisset. Leodegarius ab Aeduensibus suis exceptus est cum aliquo triumpho genere, qualis tantum antistitem decebat. Postridie ambo urbe pariter egrediuntur, ut ad Theodericum una pergant. at Ebroinus in medio itinere a Leodegarii comitatu recessit, domumque se contulit. Ibi, clericatu cum veste monastica deposito, uxori etiam, ut velamen sacrum abjiciat, persuadet, eamque e Sueffionensi beatae Mariae parthenone eductam in torum recipit. Tum regi Theoderico, cui se invisum esse sciebat, negotia facessere pergit, objecto ei pseudorege quodam Chlodoveo, quem Chlotharii filium esse jactitabat. Ejus commento in primis suffragabantur Desideratus, cognomento Diddo seu Dido, atque Bobo ejus collega, ejusdem farinae homines, quorum alter Cabilonensi, alter Valentinae ecclesiae incubabant. Acceptus a Theoderico rege Leodegarius, eidem auctor fuit, ut palatii praefectum instituat Leudesium, Erchinoaldi quondam majoris-domus sub Chlodoveo filium. Hac opportunitate usus pius antistes, synodum episcoporum habuit, in qua multa, praesertim ad monasticae disciplinae observationem, salubriter sancita; eodemque tempore testamentum condidit. Haec pluribus postea exponemus.

Verum, Leudesio e medio sublato, Ebroinus per vim ejus locum occupat. Dein consilium capit perdendi Leodegarii, quem tyrannidis suae adversarium esse non dubitabat. Hunc ergo per dispositos voluntatis suae satellites, Didonem mox dictum, & Waimerem ducem Campaniae, comprehendere molitur. Illi ocius Augustodunum advolant, urbem obsident, proxima quaeque vastant. Leodegarius interim lances

argenteas & alia vasa plurima minutatim frangi, & monasteriis utriusque sexus, tam in urbe quam in pago Augustodunensi positis, egentibusque distribui iussit. tum Meroaldum abbatem, forte suburbani sancti Martini cœnobii, ad Didonem misit, petiturum, ut accepta, quantumcumque veller, pecunia discederet. Verum, eo recusante, Leodegarius opidanorum rebus consulens, sponte se dedit inimicis; & statim ad Waimerem, hominem nequissimum, adductus, crudeliter, uti Ebroinus iusserat, luminibus orbatu est. quod dum fieret, pius invictusque antistes manus suas vinciri noluit; nec modo non genuit, sed etiam Dei laudes psalmosque cecinit. Eadem Genesium Lugdunensem episcopum manebat fortuna, ni se intra suam urbem strenue defendisset adversus eosdem Ebroini satellites. Hi Bobonem, Valentina sede olim dejectum, Augustoduno episcopum imponunt, qui thesaurum ecclesiæ & sacram pecuniam, quæ quinque aureorum millibus æstimabatur, Didoni ac Waimeri distribuit. Leodegarium Waimeres in domum suam abducit, adeoque pii sacerdotis sermonibus mollitus est, ut argentum ecclesiæ, quod paullo ante pro redemptione Augustodunensium acceperat, ei restituerit, id antistes per Bettonem abbatem Augustodunum egenis distribuendum remisit. Waimeres nihilo minus, in perfidiæ suæ pretium, Tricassinæ ecclesiæ episcopus per fraudem & dolum constitutus est, iussuque interim Leodegarius custodiri in quodam monasterio, ubi fere biennio abditus latuit, & eximia exhibuit constantiæ ac demissionis exempla. Forte hoc Dervense monasterium erat, cuius loci abbas Bercharius Waimerum, *tormentorum sancti Leodegarii reum*, Jerosolymam secum duxisse fertur.

Confirmata tyrannide, Ebroinus pseudoregem suum Chlodoveum abjicit, & ad Theoderici partes, jam de sua potestate securus, accedit, non tam palati, quam ipsius regis in posterum dominationem habiturus. Mox ille prateritarum injuriarum oblivione regis nomine univerfis sanxit, sic tamen, ut sibi in omnium fortunas ac vitam sævire liceret. Nemo qui ipsi adversatus fuisset, id tulit impune. Quin etiam nobilium virginum monasteria Ebroini iussu diruta; & primariæ sanctimoniales, ætate ac pietate venerabiles, quibus vel barbari captis pepercissent, nullo respectu in exilium actæ, direptis ecclesiarum ornamentis ac thesauris. Hæc uno tenore commemorare visum est, quod singula suis annis consignare vix liceat. In veteri martyrologio Gregoriani in Alfatia monasterii memoratur VIII. kalendas Septembris *excacatio sancti Leodegarii*; atque ipso die *sanctus Garinus frater ejus, qui innumera multitudo telorum confusus, & intestinis stipiti circumrotatis, horrendo martyrio vitam finivit*. Eundem signat diem aliud martyrologium Mediani-monasterii, in quo præcisè fit mentio Garini & Leodegarii.

Si vulgato Leodegarii testamento integra staret fides, Leodesium majorem-domus ad Theoderici tertium annum pervenisse, nec Leodegarium ante id tempus ab Ebroino comprehensum fuisse extra controversiam esset. Verum in editis vitiosi sunt characteres chronologici, tametsi ipsa testamenti substantia legitima sit, constetque ex aliis indubitatis instrumentis, Leodegarius in illo testamento ait, se pro amore divinitatis, pro remissione peccatorum suorum, & pro pia recordatione domni Chlotharii & Baldechildis reginæ, necnon pro statu regis Theoderici & regni, ac cunctorum procerum ejus, de suis rebus heredem constituere beati Nazarii ecclesiam, sui præfulatus titularem. cuius rei meminit Jonas sæculo nono episcopus in litteris ^a pro canonicis Aduensibus, quibus quoddam prædium legat ea conditione, ut non solum pro principibus, *ut sanctus instituit Leodegarius*, sed pro rectoribus totius ecclesiæ & universo grege jugiter divinam exorent misericordiam. Ad hæc Leodegarius in prælaudato testamento ecclesiæ sancti Nazarii donat partem suam de Mariniaco ^{*} villa super Stantiam fluvium, quam a prædicta regina acceperat; & de Tiliniaco ^{*} villa super fluvium Sagonam ^{*}, quæ de jure materno ab avis & proavis sibi obvenerat; aliæque de Canavis ^{*} villa, quam a Bodilone & Sigrada Deo devota circa Divionem acquiserat. Id ipsum confirmat Johannes octavus, asserens villam Tiliniacum proprietatis jure ^b ad sanctum Leodegarium pertinuisse, & sancto Nazario ab eodem collatam. Itaque de validitate ejus testamenti nequaquam dubitandum est, tametsi vitiosi sint, ut jam dixi, characteres chronologici. nam, præter annum incarnationis imperite ei præfixum, & indictionem octavam, factum dicitur regnante Theodorico filio Chlotharii gloriosi regis, majore vero domus Leodegiso filio Herchinoaldi, septimo anno episcopatus sui. & in fine, *acta Christiaco publice*,

^a Perard. pag. 147.^{*} Marigny.
^{*} Tillenay.
^{*} In Saone.
^{*} Chenavues.^b Ibid. p. 4.

tertio anno regni Theoderici regis, quæ sane simul coherere non possunt, siquidem Leodegarius Chlotharii regis anno quarto promotus ad episcopatum Augustodunensem, agebat annum præfulatus circiter decimum sextum aut decimum septimum, cum Theodericus annum tertium regni sui ageret. De Christiaco loco, ubi testamentum conditum est, præmittitur, quinquaginta-quatuor episcopos *a principibus nostris*, ait Leodegarius, *Christiaco* congregatos fuisse: quibus præsentibus & quorum consilio hanc donationem ecclesiæ Aduensis matriculæ fecerit. Principes illos interpretor Theodericum Neustrasorum, & Dagobertum Austrasorum reges, qui suæ quisque partis episcopos in unum coegerint ad res ecclesiasticas & civiles componendas. Quis locus sit Christiacus, non facile dixerim, nisi si legendum est Christiacus ^{*}, quæ villa regia erat in Pontivo, ubi Theodericus hoc tempore ab Ebroino comprehensus, atque in potestatem ejus redactus erat.

Forte eodem in loco, eodemque tempore habita est synodus, Augustodunensis dicta, & circa annum Theoderici regis quartum a Sirmundo collocata, in qua multi canones conditi sunt ad faciendam, faciendamque monasticam Benedictinæ regulæ disciplinam. quæ synodus forte non ob aliam causam Augustodunensis dicta est, quam quod agente in primis Leodegario Augustodunensi episcopo ejus canones conditi fuerint. Præcipui sunt, ut abbates vel monachi peculiare non habeant, & monachi ab abbate victum & vestitum consuetum accipiant. Ut in civitatibus errare non inveniatur. Ut mulieribus in monasterium monachorum nullatenus ingredi liceat. Ut sint monachi omnes omnino obedientes, frugalitatis decore polentes, in opere Dei ferventes, orationi instantes, in caritate perseverantes: ne propter negligentiam aut inobedientiam, hoste circumeunte ac rugiente, & quærente quem devoret, cibus efficiantur. Sit eis cor unum & anima una. Nemo suum aliquid esse dicat, sed sint eis omnia communia. In commune laborent: hospitalitatis omnino sint receptores. Observatione in primis dignus est canon quintus-decimus. *De abbatibus vero vel monachis ita observare convenit, ut quidquid canonicus ordo vel regula sancti Benedicti edocet, & implere, & custodire in omnibus debeant. Si enim hæc omnia fuerint legitime apud abbates vel monasteria conservata, & numerus monachorum Deo propitio augebitur, & mundus omnis per eorum orationes assiduas malis carebit contagiis.* quo illustrius nihil aut luculentius dici potest, ad commendandum tam in genere monasticum institutum, quam in specie regulam sancti Benedicti: quam in Gallicanis monasteriis non primum recipi, ut quidam contra canonis sententiam putant, sed jam receptam & admissam impleri & custodiri synodus præcipit.

Legimus hanc synodum in veteri codice Einsidlensi apud Helvetos cum totidem canonibus, quot exstant apud Sirmundum, nulla fere contextus diversitate, nisi quod in canone quinto-decimo, ubi habetur in editis *canonicus ordo*, in illo codice legitur *canonum ordo*, quæ genuina est ejus loci interpretatio, ut ex consimili Gregorii Magni textu superius ^a docuimus. Ad hæc in ultimo synodi articulo præfertur codex, *in confirmationem regularum monachorum*, & suspensionem a communione *& mensa*, non *missa*, ut in editis legitur. Neque omittendum in veteri quodam indiculo ^b novæ collectionis Baluzianæ post Marculfum, laudari *canones Augustodunenses*, ac proferri canonem decimum, ut nullus monachum alterius absque permisso abbatis sui præsumat retinere, quod regulæ nostræ capiti sexagesimo-primo consentaneum est. Ex dictis, hoc tempore ubique in Gallicanis tam Neustriæ & Burgundiæ, quam Austræ monasteriis vigeat regula sancti Benedicti: siquidem non ad ejus receptionem, sed ad ejus observationem & conservationem Gallicanos abbates & monachos hortantur patres synodi Augustodunensis, quæ nationalis cense-ri potest, utpote constans quinquaginta-quatuor episcopis, Christiaci seu Christiaci a principibus Theoderico & Dagoberto, ut mihi quidem videtur, congregatis. Sed jam ad Ebroinum ejusque facinora redeamus.

Inter eos qui Ebroini crudelitatem ac sevitiæ experti sunt, præter Leodegarium, quem unum præ omnibus aliis, cum fratre ejus Gaëriño inhumanis excruciatum, fuere in primis Lupus dux in exilium missus, cuius nonnullæ possessiones monasterio Floriacensi a Theoderico rege donatæ; Ragnebertus martyrio affectus; Filibertus abbas in custodiam ejus causa vel occasione missus; Landebertus Tungrorum, & Amatus Senonum, an Sedunorum, episcopi in exilium deportati. Ragne-

ANN. CHR.
674.

berto, Radeberti populorum inter Sequanam & Ligerim incolentium quondam ducis filio, objecit Ebroinus initum cum Bodone, & Vimiscando palatii proceribus, regis occidendi consilium. Ragnebertus, ut erat non minus magnanimus quam pius, cum objectum crimen nec confiteri vellet, nec infitiri, deprecante Audoëno Rotomagensi antistite, Ebroini amico, non continuo interfectus est, sed Theudefredo, Burgundioni nobili ac potenti, in custodiam traditur. Dehinc ad eremum quamdam Ebroini mandato interimendus perducitur, atque in loco Bredone appellato, ubi Domitianus eremita exiguam Genesio martyri basilicam exstruxerat, Deum in ea basilica precandi facultate ei negata, noctu super lapidem sedens lancea confoditur idibus Julii, martyr pro more illorum temporum appellatus & habitus. Ejus corpus sepultum est in porticu basilicæ Bebronenfis, sed ob mirabiles virtutes in ipsam basilicam postea translatum, juxta analogium conditum est. quo ex tempore Bebronenfe monasterium, in locis Jurenfibus apud Sebusianos* situm, a sancto Ragneberto vulgo Ramberto, nomen deinceps accepit, non confundendum cum opido sancti Ragneberti, quod in pago Forensi superiore ad ripas Ligeris positum est, de quo nos alias.

* le Bugé.

XXXIX.
Filibertus
multa etiam
passus.

Eandem martyrii fortem pie ambiens Filibertus, Gemeticensis monasterii conditor atque abbas sanctitate eximius, pestiferum Ebroinum adiisse dicitur, hominemque apostatam appellavisse, ac prorsus indignum, qui-cum ullus christianus communicaret, quippe qui Luxovium, ubi coma detonsa clericum seu monachum egerat, per summum nefas egressus, in sacerdotes & nobiles Francos continue fureret. qua libertate vir sanctus Ebroinum in se concitatum iri, seque martyrii palmam consecuturum non dubitabat. Sed contra quam speraverat accidit, involatusque ab Ebroino dimissus est. Id forte ab eo concessum necessitudini amici sui Audoëni episcopi Rotomagensis, qui Filibertum magnopere diligebat. Ast Audoënus ipse paullo post a quibusdam ecclesie suæ clericis, ut fertur, impulsus, Filibertum in carcerem detrusit, quam vir Dei injuriam cum gaudio exceperit, & obscurum foetidumque ergastulum splendore & odore sanctitatis suæ illustravit, expurgavitque.

Verum brevi agnita ejus innocentia dimissus, acceptis ab ipso Audoëno litteris commendatitiis, Ansoaldum Pictavorum in Aquitania episcopum, virum nobilem ac potentem, cœnobii exstruendi causa adiit, quod unum omnes ad se confluentes monasterium capere non posset. Perspecta Filiberti sanctitate Ansoaldus, qui ab eo secrete correptus, multa sibi eventura didicerat, ejus se consiliis totum permisit, & cum *sub religionis norma* episcopalem potentiam inclinasset, & Filibertum eremi vastitatem quærentem secum in urbe retinere non valeret; in insula maris Pictonici Herio seu Hero monasterium ejus causa exstruxit, magnisque opibus ac prædiis ditavit, illudque Filibertus evocatis e Gemetico monachis implevit, ac religione, doctrina, & opere illustravit, Heriense * seu Herense a posteris appellatum. Inter ea, cum in Neustriam reverti nollet, ne cum Ebroino communionem inire videretur; Audoënus episcopus Chrodoberto Gemeticensi monacho, cujus filium necdum conversi Filibertus e sacro fonte exceperat, ceteris frustra repugnantibus, & Filiberto quam promiserant obedientiam servare cupientibus, monasterium Gemeticense regendum commisit. Deinde ejus in locum, dira morte sublato, Ragertramnum archidiaconum substituit abbatem, qui postea Abrincatenfis ecclesie episcopus factus est.

Heriense monasterium condit.
* Normannier.X L.
Landeberthus
episcopatu dejectus, Stabulaum secedit.

* Stavelo.

Eadem Ebroini tempestate involutus est Landebertus Tungrensis antistes, non minus sanctitate morum, quam dignitate excellens: qui Childerico quondam fidiſſimus, idemque amicissimus fuerat, ob id forte falsis criminibus insimulatus, & episcopatu dejectus, intruso in ejus locum Faramundo, quem Colonienſem fuisse clericum tradunt. In tanta rerum perturbatione Landebertus tempori cedendum ratus, in monasterium, quod Stabulaus * vocatur, non procul a flumine Amblava a Sigiberto rege in Arduenna silva exstructum, secessit, duobus tantum pueris comitatus: ex quorum uno, nomine Theodoëno, Godescalcus ipsius vitæ scriptor multa de ejus gestis se accepisse dicit. Antistitem sanctum ea qua par erat reverentia pater monasterii, totaque congregatio exceperit, & coluit. Huic mos erat, furtivis precibus nocturnas occupare vigilias, & ne fratrum somnum inturbaret, acceptis in manus sandaliis, nudis pedibus per dormitorium in ecclesiam progredi, quod dum aliquando exsequi vellet, contigit unum e sandaliis excidere manibus in pavimento,

ANN. CHR.
674.a lib. 15. h.
27.

mentum, ejusque casu & sonitu fratres excitari. Hoc audito, monasterii pater (Sigolinus is erat, Baboleni successor) ignorans quis hoc egisset, facti auctorem penitentia causa jussit ire ad crucem, quæ ad expiandas consimiles culpas in medio clauſtri pratello posita erat, ut jam alias * observavimus. Ilico sanctus antistes obediens, ad crucem nudis, ut erat, pedibus, aspero tantum cilicio indutus perrexit, ibique nive defluente, nam hiems erat, permanſit usque ad finem nocturnarum vigiliarum. quibus finitis, cum fratres ad ignem convenissent, quaſitus vir sanctus, ad crucem orans, totus nive confersus, repertus est. Mox pater monasterii cum tota congregatione ad ejus pedes abjectus, errati veniam postulavit, fratresque parato balneo, calefactum vestimentis aliis induerunt.

Eodem tempore Amatus pontifex itidem falso accusatus, ac perperam damnatus, in castrum Veromanduorum, Theoderici, vel potius Ebroini jussu, perducitur, atque Ultano abbati in custodiam traditur. Ultano mortuo, mandatum Mauronto, Adalbaldi comitis & Rictrudis filio, ut episcopum secum abduceret, eum in sua custodia habiturus. Hunc itaque aliquamdiu in Hamatico virginum cœnobio, a Gertrude proavia sua exstructo; deinde in monasterio Broilo, quod ipse haud procul a Lætia in honorem sancti Petri condiderat, custodivit. Eo in loco pius antistes cellulam sibi juxta basilicam fabricari præcepit, in qua vigiliis, inedia & orationibus attritus exspiravit idibus Septembris. Hunc non Senonensium, sed Sedunensium episcopum fuisse ait Hucbaldus monachus in libro de vita sanctæ Rictrudis. Sane tunc temporis Amatam ex abbate sancti Mauricii factum esse episcopum Sedunensem vulgati indices produnt. Hugo monachus sancti Mariani in chronico Autisiodorensi hunc sanctum Amatam fuisse quidem Senonensem episcopum dicit, sed proxime post Lupum, quod temporum rectæ rationi repugnat, liquidem Amatus, si Senonensium ecclesie præfuit, collocari non potest nisi post Emmonem, ut cum Theoderici principatu convenire possit. Sed hæc alii viderint.

X L I.
Amatus episcopus exulſat.

Ex his quæ superius de Filiberti successoribus, in regimine Gemeticensis monasterii ab Audoëno institutis, Chrodoberto scilicet atque Ragertramno, diximus, dubia videri possunt, quæ de Aicadro leguntur, eum nempe a Filiberto in sui locum substitutum fuisse, ubi primum Filiberus ad Ansoaldum episcopum se recepit, & Gemetici abbatem deinceps perseverasse: cum tamen Filibertum, extincto Ebroino, Gemeticum revertisse, nec nisi post suum inde in Herum insulam reditum, Aicadram Gemeticensibus ab eo præfectum fuisse constet. De Aicadro ita commemorant. Aicadrus in Pictavensi ortus suburbio, nobilibus parentibus, Anſchario & Ermena, cuidam magistro tunc temporis nominatissimo, Anſfrido scilicet, monasterii sancti Hilarii in eadem urbe *cœnobio*, instituendus traditur. Adolescens monachum induit in Anſionensi monasterio sancti Jovini. Dehinc eum inſeſſit cogitatio exstruendi monasterii in quadam suorum parentum possessione, nomine Quinciaco, quem locum ejus parentes, non minus pii quam nobiles, monasterio Gemeticensi ac Filiberto abbati, cujus fama sanctitatis ad ipsos pervenerat, subjectum esse voluerunt. Situs est hic locus haud ita procul ab urbe Pictavorum versus orientem ad Miltionem * amnem; distinguendus ab alio Quinciaco super Auranciam posito. Pii eorum consiliis Ansoaldus Pictavorum antistes favisse dicitur, ejusque loci oratorium sub patrocinio sanctæ Dei genitricis Mariæ construxisse. Conditione accepta, Filibertus monachos e suis duos, Sidonium & Prædonem, Quinciacum direxit, quos *in domum auditorii* deductos Aicadrus, lotis, ut regula jubet, pedibus, perhumane exceperit. Reversi nuntii Filiberto novi monasterii statum explicant. Ipse vero locum lustrare cupiens, eo pergit: Ansoaldo episcopo mentem suam de construendo cœnobio Herensi aperit, simulque de substituendo in sui locum Aicadro in regimine Gemeticensis monasterii, quod propter Ebroini vexationes deferere coactus erat. Impositum sibi munus, probante Ansoaldo, Aicadrus subiisse fertur, & Probo Quinciaco abbate ordinato, Gemeticum adiisse, ubi tum nongenti monachi cum famulis mille quingentis existisse dicuntur, eumque locum pie ac prudenter administrasse. cujus tempore Astadius quidam, nobilis Pictavensis, villam Tortoniacum Deo & sancto Petro in Gemetico donavisse traditur. Hæc, aliaque minoris momenti, scribebat anonymus Gemeticensis monachus sæculo decimo, idemque post eum Fulbertus alter vitæ sancti Aicadri scriptor: quibus præponenda est sententia libri de vita sancti Filiberti, utpote supparis auctoris, monachi itidem

X L II.
Aicadrus
Quinciaco monasterii auctor.

An S. Filiberti successor.

* Miozon.
* Aurance.

ANN. CHR.
674.
b v. lib. 17.
n. 28.

Gemeticensis, qui, nulla Aicadri mentione facta, Chrodobertum & Ragertramnum Filiberto viventi ab Audoëno suffectos fuisse scribit. Quamquam hæc forte ita conciliari possint, ut Aicadrus a Filiberto designatus, missusque sit ad regendum sui vice monasterium Gemeticense; sed prohibitum fuisse ab Audoëno, qui primo Chrodobertum monachum, tum eo mortuo Ragertramnum archidiaconum, reluctantibus licet monachis, Gemetico præfecerit. Quinciacum, antequam Filiberto committeretur, sub laxiori forsitan Anfionensium instituto aliquamdiu extitisse colligitur ex actis sancti Filiberti, in quibus vir sanctus, *veteribus deturbatis erroribus*, locum ipsum monachis implevisse traditur, ubi Christus jugiter per famulos collaudatur in sanctis, nisi si id explices de superstitiosis erroribus gentilium ibidem relictis, quos Filibertus, monachis eo in loco institutis, eliminaverit. Proximum erat jam tum Quinciacum monasterium Nobiliacense, de quo egimus in libro superiori. Quinciaci colitur sanctus Benedictus confessor, quem Samariæ episcopum fuisse, & ob persecutionem ad Pictones tempore sancti Hilarii venisse ferunt, ubi juxta Gravionem castellum eremiticam duxerit vitam, ibidemque decesserit. At certius est id quod in calendario Godelgaudi monachi Remigiani, anno xxxi. Caroli Magni scripto legitur: x i. kal. Novembris, in pago Herbatilico * depositio sancti Benedicti presbyteri. qui pagus in Brittonum & Pictonum confinio jacet. Ab eodem sancto Benedicto monasterium sancti Benedicti de Quinciacum nomen accepit.

Unus e duobus monachis, quos Filibertus Quinciacum ad Aicadrum misit, vocatur Sidonius, natione Scottus seu Hibernus, qui a Filiberti discipulis, redimentorum captivorum gratia in Britanniam missis, Gemeticum adductus dicitur, & ab ipso Filiberto monachorum numero adscriptus. Certe in libello de vita sancti Filiberti cellerarius monasterii, Sidonius nomine, memoratur, qui penuriam olei viro sancto indicavit, responso accepto, brevi ejus copiam calitus proventuram, cujus rei nuntius sub vesperam ejus diei advenit e portu maris, navim eo appulisse significans, ex urbe Burdegala ab amicis viri Dei submissam, quæ olei modios quadraginta ad usum monasterii deferret. Idem Sidonius locum exstruendo monasterio apud Caletos in agro Rotomagensi a Theoderico rege obtinuit, ejus nomine postea insignitum: ubi Leutfredus, futurus abbas Madriacensis, se recepit. Deinde vero Audoëno Romam proficiscenti adhæsisse fertur, mortuus demum xviii. kalendas Octobris, quæ dies in sacris fastis memoria sancti Sidonii insignis est. Ejus monasterium redactum est in cellam, Fontanellæ modo subjectam: vicus adjunctus Sancti Sidonii * nomen hæctenus retinet.

Disibodum itidem Scottum hoc etiam anno ex Hibernia in Germaniam accessisse auctor est Marianus Scottus in chronico, aut forte Dodechinus monasterii sancti Disibodi abbas ejus continuator. Disibodi res restas locis fere communibus amplificavit sancta Hildegardis, librumque hac de re scripsit rogatu Helingeri abbatis ejusdem monasterii, anno dominicæ incarnationis supra millesimum centesimo septuagesimo; atque se facta ejus ex divina revelatione accepisse, cum ipsa corpore & animo vigilaret. Libri ejus breviarium referre nobis sat erit. Disibodus in Hibernia natus, ibidem episcopus fuisse dicitur. Post decem peregrinationis suæ annos substitit in pago Moguntiacensi. Transmisso Glanno fluvio, cum tribus sociis Gifwaldo, Clemente & Salustio, in declivi montis excelsi ac silvigeri habitationem fixit, oratorio exiguo in montis descensu versus orientem ædificato, in quo divina officia cum suis celebraret. Horti cum tuguriis ad vitæ usus necessariis in planitie confiti ab ejus discipulis, qui frequentes ad eum confluebant. His regulam sancti Benedicti præscribere placuit, aliudque oratorium ad occidentem condere in supercilio montis, ne adventantis populi strepitu inturbarentur. Tandem post multos exantlatos labores, post multas cruce & afflictiones toleratas, anno ætatis suæ octogesimo-primo in calum migrasse dicitur viii. idus Julii. Rabanus tamen in martyrologio natale sancti Disibodi confessoris celebrari ait vi. idus Septembris in suburbani Mogontiaccensis ecclesia, hoc est in tractu seu pago Moguntiacensi, ubi Rabanus confessorum dumtaxat Disibodum appellat, non episcopum; secus Mariani chronicon, in quo is, *episcopatu abdicato*, ex Hibernia egressus dicitur: qui titulus plerisque Scottorum in exteris gentes migrantium affingi solet. Sacrum ejus corpus sepultum est in exiguo oratorii, quod ipse sibi paraverat, umbraculo; inde postea, jubente ac præsentate sancto Bonifacio Moguntino pontifice, sublatum in

* d'Herbau-
ge.

XLIII.
Sidonius Fi-
liberti discipu-
lus, & abbas.

* S. Saëus.
XLIV.
S Disibodus,
ejusque mo-
nasterium.

monasterium, quod ad occidentalem montis plagam exstructum erat. Locum postea sæculares homines occupavere; sed eum Willigis Moguntinus antistes monachis restituit labente sæculo decimo. Monasterium ineunte duodecimo denuo instauratum, demum ad sæculares canonicos processu temporis migravit. Situm erat in dicecesi Moguntina; & quidem in comitatu Spanheimensi, duobus a Cruciniaco*, & uno a Spanheimio monasterio milliariibus, ubi Naha & Glanus conflunt. Naha fluvius augetur Glano a dextra, deinde influit in sinistram Rheni ripam apud Bingham, ubi Hildegardis abbatissa, quæ ejus vitam scripsit, cœnobio virginum a se condito præerat.

Insigne sancti Medardi monasterium apud Sueffionas regebat his temporibus Aubertus vir venerabilis: cui regia præceptione successit quidam Warinbertus, moribus longe dissimilis, homo aulicus, & inter regis domesticos multæ auctoritatis. Initio cœnobium haud ignobiliter regere visus est: sed postmodum Sueffionicam sedem adeptus, retenta etiam abbatiali dignitate, in monachos grassatur. Id contigit post mortem Drausii seu Draucionis episcopi, qui in parthenone beatæ Mariæ, suis curis, sed Ebroini ejusque conjugis impensis exstructo, honorifice conditus, ibidem etiam miraculis claruit. Eo mortuo, Warinbertus episcopatus & abbatia rebus ne quidem contentus, ut erat supra modum opum appetens atque avarus, prædia & fiscalia monachis assignata devorare cepit. Erat in pago Cenomannico nobilis villa, vocabulo Marvallis, quam Sigibertus rex quondam monasterio sancti Medardi contulerat. Eo ex loco plaustra quotannis, melle ac sale, aliisque speciebus onusta, in usus monachorum devehit solebant: quæ episcopus sibi usurpare, & in suum episcopium diverti curabat. Eo absente, forte contigit plaustra de more Sueffionas advenire, quæ monachi, ea occasione usi, in suum monasterium perducere curarunt. Hoc audit, episcopus furore accensus, minatur se quam primum adfuturum, & animadversurum in monachos. Inter ea illi iram episcopi & intentatum sibi exitium formidantes, concurrunt ad ecclesiam, ac per triduum precibus calum fatigant, altaria discooperiunt, lampadas extinguunt, basilicæ portas obstruunt, & campanarum sonitum, cantumque divinatorum officiorum cessare jubent. Reversus in urbem episcopus, ilico in monasterium advolat, ostia clausa referari imperat: ubi non paritur, ea concuti & quassari præcipit. Apertis tandem ostiis, idem in caput aditui, qui sibi ostia referaverat, baculum vibravit tam valide, ut is totus sanguine cruentaretur. Pergit intrare episcopus, ad sancti Medardi tumulum cruentis manibus oraturus. Verum, ubi ad sancti confessoris tumulum genua flexit, mox effusis visceribus animam exhalasse traditur. Ejus corpus in cœmeterio monasterii congruo nihilo minus honore sepultum est. De primis abbatibus monasterii sancti Medardi vix ulla certa notitia. Post Danielelem, qui primum locum tenet, recensentur Gairaldus, Audobertus, Santellius, Gairaldus secundus, Wlfadius & Aubertus Warinberti decessor, qui forte idem est cum Audoberto. Nomedius post Warinbertum abbas erat Childeberti tertii principatu, & post eum Hugobertus.

Circiter hunc annum Adeodatus papa, postulante Ægirico presbytero & abbate, confirmavit privilegium, quod Chrotpertus Turonensis antistes sancti Martini basilicæ ac monasterio cum Gallicanorum episcoporum concessu indulserat. Ejus rei gratia Romam ad apostolorum limina se contulerat Ægiricus, supplicaturus, ut prædictum privilegium obtineret. Hæsit tantisper pontifex, propterea quod mos Romanæ ecclesiæ tunc temporis vix amplius ferret, ut a regimine episcopali religiosa loca eximerentur. Verumtamen, inspecto privilegio Chrotperti Turonensis ecclesiæ præfatis, a Gallicanis episcopis subscripto, quo monachis Martinianis libertas concessa erat; nequaquam rationi & canonicæ regulæ contrariam existimavit consonam tantorum episcoporum sententiam; ob idque pro sua potestate idem privilegium hoc pacto confirmavit, ut abbas & monachi, ibidem degentes, apostolica auctoritate, nulla a quoquam episcoporum gravamina, nullasque vexationes aut injurias, per occasionem regularis disciplinæ rimandæ atque scrutandæ, nec prætextu hospitalis juris, sustinere cogantur: sed integra immunitate gaudeant, salva monachicorum regularum custodia; episcopo Turonensi reservata dumtaxat ordinatione sacerdotum atque levitarum, & conficiendi eo in loco chrismatis facultate. Ubi, cum ordinationem tantum sacerdotum & levitarum excipit pontifex, inferiorum clericorum ordinationem in abbatis arbitrio vel potestate relinquere videtur. Idem

Annal. Bened. Tom. I.

V u u ij

ANN. CHR.
674.

* Cybil. 2716.

XLV.
S. Medardi
abbates.
a Spicil. 10. 8.
p. 408.

XLVI.
S. Martini ba-
silicæ privile-
gium.

ANN. CHR.

674.
XLVII.
Biscopos con-
dit monaste-
rium Wire-
muthense.

privilegium Ibbō episcopus postea novis litteris confirmavit, suo loco referendis. Interim apud Northumbros Benedictus Biscopos, quem venerabilis Beda magno patri Benedicto comparat, accepta ab Egfrido rege septuaginta familiarum possessione, monasterium ad ostium fluminis Wiri, Wiremuthense idcirco appellatum, extruere cepit in honorem beati Petri apostolorum principis. Id factum anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo-quarto, indictione secunda, anno quarto imperii Egfridi regis. Hoc monasterium Benedictus annis sexdecim, inter varios itinerum, infirmitatumque labores, magna religione ac sedulitate rexit. Aliud deinde monasterium sub patrocinio sancti Pauli idem edificavit in territorio Girwenfi, ut postea dicemus, atque ita alteri conjunctum esse voluit, ut ex duplici una veluti congregatio fieret, unique abbati subjecta. Superiori anno natus est venerabilis Beda, ejusdem congregationis decus & ornamentum, siquidem historiam suam absolvit anno Christi septingentesimo tricesimo-primo, annos natus sexaginta novem, ut ipse testatur in fine suae epitomes, quae in melioris notae exemplaribus in praedicto anno definit.

Beda natus.

ANN. CHR.

675.
XLVIII.
Benedictus Bis-
copos ex lapi-
de ecclesiam
struit.

Anno proximo ab inchoato Wiremuthensi monasterio Benedictus, oceano transmissus, Gallias petiit, cementarios, qui lapideam sibi ecclesiam juxta ritum Romanorum facerent, adducturus. Vitri etiam factores indidem accesserunt, Britannii ad id tempus incogniti opifices, ad cancellendas ecclesiae, porticumque & aenaculorum ejus fenestras. Quin etiam artifices ad concinnanda claustra, & vasa, variaeque ornamenta, quae ad altaris ministerium necessaria erant, quia in illa regione deerant, ex transmarinis partibus advehi. Tanta vero celeritate universum opus confectum est, ut intra unius anni circulum, culminibus impositis, missarum inibi sollempnia celebrata sint. Verum, quia etiam in Gallia multa ad ecclesiae & monasterii ornamenta & complementum deerant, quartum iter e Britannia Romam aggressus est Benedictus, ut earum rerum supplementum inde afferret, quemadmodum in consequentibus videbimus. Regulam sancti Benedicti principio ibidem viguisse, testis est ejus loci alumnus Beda venerabilis, immo Biscopos ipse in extremo sermone, quem morti proximus ad discipulos habuit, eos monens & exhortans, ut ne aliunde sibi patrem accerferent, sed juxta quod regula magni quondam abbatis Benedicti, ac privilegii sui decreta continebant, in suo ipsorum coetu perquirerent, qui secundum vitae meritum & sapientiae doctrinam (quae regulae nostrae verba sunt) aptior ad tale ministerium perficiendum, digniorque haberetur. Idem etiam Ceolfrius abbas ejusque successor, mare transmissurus, inculcasse traditur, referente Beda in historia monasterii sui. Hinc est quod in Wiremuthensi monasterio ecclesia beati patris Benedicti ab initio erecta memoratur ab eodem auctore. Unde Albinus a Flaccus, scribens ad Wirenses & Girwenses fratres, eos hortatur, ut regularis vitae observationem, quam ipsis statuerant sanctissimi patres Benedictus & Ceolfrius, diligentissime custodirent, hoc est regulam sancti Benedicti, quam monet in conventu fratrum propria exponi lingua, ut intelligi possit ab omnibus.

a Albin.
ep. 49.XLIX.
Aldhelmus fit
abbas Maildu-
nensis.

Eadem regulam eodem tempore Maildunensi seu Malmesburienensi apud occidentales Saxones monasterio impositam fuisse constat, agente in primis Aldhelmo, qui hoc anno ibidem abbas institutus est. Huic monasterio principium, uti & primarium nomen, dedit Maildulfus quidam Scottus, qui in proximo castello Bladovenfi semiruto tugurium primo sibi constituit, scholaresque ibidem adunavit, ad vitae necessaria sibi comparanda. Brevi tempore scholares in magnam turbam coaluere: quorum consortio adjunctus Aldhelmus, primis pietatis ac litterarum elementis ab eodem magistro informatus est. Hunc ex illustri Saxonum genere ortum tradunt, patre Kentenio, qui Ina occidentalium Saxonum regi sanguine conjunctus fuisse perhibetur. Sane Aldhelmus ipse se Saxonica prosapia genitum, & sub arctoo axe a teneris infantiae cunabulis nutritum dicit in epistola quadam ad Cellanum monachum Scottum, qui in Perronenfi sancti Fursei monasterio degebat. Aldhelmus a Mailduno perrexit ad Hadrianum abbatem suburbani monasterii Cantuariensis sancti Petri seu sancti Augustini, in philosophia eruditum, ut ab eo artem dialecticam disceret. quod ipse attestatur in epistola, cujus haec inscriptio est in prolixiori ejusdem vita: *Reverendissimo patri, meaeque rudis infantia venerando praeceptori Adriano, Aldhelmus vernaculus familiae Christi, & vestrae pietatis supplex alumnus, salutem.*

ANN. CHR.

675.

& in contextu: *Fateor, mi carissime, quem gratia pura dilectionis amplector, postquam a sociali contubernio vestro ante triennium circiter discedens, a Cantia sequestrabar, quod nostra parvitas haecenus ad consortium vestrum ardenti desiderio flagrabat; & quod jam dudum cogitarem, quemadmodum in votis est, adimplens perficere, si rerum ratio ac temporum vicissitudo pateretur, & nisi diversa impedimentorum obstacula retardarent, praesertimque corporea fragilitatis valetudine, medullitus tabentia membra coquente, non sinerer, quae quondam, dum post prima elementa iterum apud vos essem, domum redire coactus sum.* Dein ad Maildulfum reversus, in monachum attonsus est. Exinde pedem e monasterio, nisi necessitas exigeret, numquam extulit, legendo, orandoque omne tempus absumere solitus, ut, sicut ipse in quadam epistola scribit, legendo Dei loquentis vocem audiret, orando Deum ipsum alloqueretur. Victus ei tenais & parcissimus; ut spiritui carnem servire cogeret. Ejus rei causa vicino cuidam fonti, qui nomen ejus postea ferebat, se ad humeros noctu immergere solitus erat, dum totius psalterii, quasi pensum nocturnum, preces abfolvisset. Id genus praenitentiae alii etiam ejusdem gentis homines exercebant, in primis sanctus Cuthbertus, & Drithelmus monachus Mailrosensis.

His dotibus praeditus cum esset Aldhelmus, non alius magis idoneus regendo novo monasterio visus est Leutherio Westsaxonum episcopo Gallo, qui a vicinis rogatus abbatibus, Aldhelmum ibidem abbatem primum instituit, datis hoc anno litteris VIII. kalendas Septembris. Cum igitur novi abbatis industria favori episcopi accessisset; tunc res monasterii in immensum ferri, tunc monachi undique aggregari coeperunt, testante Wilhelmo ejusdem loci cenobita doctissimo. Currebatur ad Aldhelmum totis compitis, cum ob vitae sanctimoniam, tum ob scientiam litterarum. Hunc non modo populares, sed etiam exteri litteris frequentabant, consulebantque, ad quos ille referebat. Harum epistolarum fragmenta quaedam retulit Wilhelmus Malmesburienensis in prolixiori opusculo de ejus gestis. *Aldhelmo archimandrita Saxonum epistolam inscribit Cellanus quidam, in Hiberniensi insula natus, in extremo Francorum limitis latens angulo exsul, nimirum Perronae, ad locum, ubi dominus Fursus in sancto & integro pausat corpore; ab eoque quosdam ipsius sermones postulat, cui respondet vir sanctus mirari se, quod se tantillum homunculum de famoso & florifero Francorum rure interpellat.* Hic vero non solum litteris, sed etiam ornando & amplificando monasterio suo egregiam navabat operam. In his erexit augustiorem basilicam in honorem Christi salvatoris, & primorum apostolorum Petri & Pauli: cui alia duo adjecisse dicitur, unum sanctae Mariae, alterum sancti Michaelis. Quin etiam, juvantibus principibus, Formense seu Fromense & Bradefordienfe monasteria construxisse memoratur, idemque Romam profectus dicitur: ubi a Sergio papa, quem ab imputato crimine purgavit, privilegium pro libertate monasteriorum suorum impetravit, ab Ina rege postea confirmatum. Ejusdem consilio idem rex Glafonienfe monasterium, aliaque edificavit. Sed haec in consequentibus.

Per idem tempus Condedus ex Britannia insula in Galliam appulit: & cum apud Fontanam-Walarici aliquamdiu constitisset, accessit ad Fontanellenfe monasterium, adductus fama Lambertii ejus loci abbatis. Suscepto ibidem monastico habitu, facultatem petiit secedendi in vicinam insulam Sequanae, vocabulo Belcinnacam, villae regiae Arelauno proximam, alio nomine Lutum olim appellatam, quod ex eluvionibus Sequanae per hiemem cenosa esset ac lutulenta. Habebat tum in longitudine tria millia passuum, in latitudine passus mille quingentos; sed processu temporis sepulta & obruta aquis Sequanae, paucis abhinc annis ex illa undarum illuvie coepit emergere. Cum in illa insula Condedus jucundos solitariae vitae fructus delibaret, contigit Theodericum regem in regia silva Arelaunensi, quam Brotonam posterius appellavere, venationi autumnali operam dantem, Condedi famam sanctitatis haurire, atque ad virum Dei accedere. cujus adpectu ac virtute recreatus, hanc insulam cum agris & pratis eidem contiguas, atque saltum vicinum ei donavit, ut tam ipse, quam posterius ejus eo in loco monachi absque ullius infestatione haec possiderent, ac pro se, totiusque regni tranquillitate libere Domini clementiam exorarent. His adjunctis subsidiis vir sanctus, in illa insula edificavit basilicam in honorem beatae virginis Mariae, alteram quoque sub nomine ac titulo beatorum apostolorum Petri & Pauli, cum sacello seu altari in memoriam sancti Walarici confessoris, cujus venerationem apud Fontanam-Walarici hauserat. Erant insuper in

L.
Condedus Fon-
tanellae mona-
chus.

eadem insula particula quædam prædiorum, quas eidem Condedo vir quidam prædices ac nobilis Schwardus contulit. Hæc omnia cum tota insula ac monasterio ab se condito Condedus cœnobio Fontanellæ subjecit anno tertio Theoderici regis. Eandem subjectionem itidem confirmavit tempore Ansberti abbatis, præfente Warratone majore domus regis, ac subscribente apud Fontanellam, ad stipulantibus quoque Cinomailo, Zacchæo, & Johanne, ipsius Condedi discipulis, qui cum eo ex transmarinis partibus advenerant. Brandulfus presbyter ejus rei instrumentum scripsisse dicitur.

LII.
Dufera monasterium.
* Donzere.

Tunc etiam Lambertus abbati Theodericus rex prædium quoddam, vocabulo Dufera*, ad Rhodanum in Provincia positum, largitus est, eo pacto, ut inde oleum ad luminaria ecclesiæ Fontanellensis suppeditaretur. Eo in loco Lambertus egregium instituit cœnobium monachorum, quos e Fontanella illuc direxit. Hoc cœnobium Fontanellensi subiectum permansit usque ad tempus Agarenorum seu Sarracenorum, a quibus funditus cum aliis multis eversum dicitur. Et tamen recensetur inter ea monasteria sæculi noni, quæ tantum orationes regi debebant. Situm erat hoc monasterium, ut dixi, in Provincia ad Rhodanum, inter Monticulum-Ademari* & Tricastinum* urbem episcopalem, ad cujus diocesim pertinet, hactenus opidulum, quod præscum vocabulum servat.

* Mont-
elimar.
* Trois-
châteaux.
LIII.

Hermenlandus
Fontanellæ monachus.
* Poise.

Unus e præcipuis discipulis Lambertus Fontanellæ abbatis fuit Hermenlandus seu Ermelandus, nobilissimis parentibus Noviomagi ad Isaram* natus, qui in aula Chlotharii tertii pocillatorum præpositus, nuptiis cum sæculo insuper habitis, rege annuente, ad Fontanellam monasterium sub Lambertus disciplina se recepit. Expleta probatione, perfectionis votum sacra promissione firmavit, ac brevi post tempore dignus est habitus, qui ab Audoeno dicecesano episcopo sacerdos ordinaretur. Hoc in munere ita se gessit, ut, cum sacram oblationem Deo quotidie devote offerret, maceratione corporis ipse vivens hostia fieret.

Namnetas
missus.

Inter ea contigit, Fontanellam advenire nuntios a Paschario episcopo Namnetensi, qui monachorum coloniam in illas partes, ubi monasteria tunc rara erant, e Fontanella deduci expetebat. Admissi in præsentiam nuntii, sic legationis suæ causam Lambertus exponunt. Sanctitatis suæ amatorem Pascharium pontificem, cum propria devotione, tum populi sui precibus ac votis impulsus, magnopere optare, ut in ipsius parochiâ monastica religio & vita regularis institueretur ad profectum ecclesiæ, perpetuamque Dei laudem. Ex fama longe lateque vulgata ei compertum, Fontanellensium congregationem religionis decore ceteris præcellere. Rogare proinde, ut Lambertus probatissimos e suis monachos mittat, qui hoc vitæ institutum optime tenere, aliisque tradere norint, quo sancti antistitis, piique populi vota impleantur. His auditis, Lambertus, cum Hermenlandum ac socios aliquot ad id operis destinasset, legatis in hunc modum respondit. Etsi ægre filiorum meorum solatio & auxilio destituatur, votis tamen sanctissimi episcopi, ejusque pii gregis faciam satis, si modo mihi constiterit, hos fratres (Hermenlandum ejusque socios digito monstrabat) ita in istis locis constituendos, ut, quoad fieri possit, nullius infestatione conturbentur. Vita siquidem nostri ordinis summam exigit quietem, utpote caelestibus contemplandis tota addicta: adeoque magnum dispendium patitur, si pravorum vexationibus a tam sancto officio avocetur. Et fortasse, dum vivet Pascharius, nemo eis molestiam facesset: at post obitum ejus, si futurum cœnobium sub domino successoris sui reliquerit, pravorum cupiditate & instinctu (ut passim in aliis monasteriis accidisse comperimus) quibusvis injuriis expositi, inde tandem exire coacti erunt, & errabundi circumquaque vagari, quod sane & ipsum debita mercede frustrabit, & in meum ipsius caput recidet. Proinde, si perpetuæ mercedis intuitu sanctissimus antistes monasterium ædificare cupit, precor, ut regali illud potestate ac tutelæ committat, ut nemo loci incolis quidquam molestiæ ingerere ausit; & illi regali fulti præsidio, pro rege totiusque regni pace ac tranquillitate securi divinam clementiam interpellent. Tum vero legati ejusmodi suspiciones purgant, certioreque Lambertum reddunt de prudentia & bonitate patris sui Pascharii, quem nullis rebus & opportunitatibus defuturum pollicentur.

LIII.
Antrense monasterium condit.

His confirmatus promissis abbas sanctus, venerabilem Hermenlandum cum duodecim sociis istuc mittit ad destinatum opus perficiendum, eosque monet in primis, ut regulam sanctam pro virili observent. sicque benedictione munitos, post mutuos

complexus stetusque, cum legatis ad Pascharium bono animo ire jubet. Hi vero tandem Namnetas ingressi, primum in majorem beatorum apostolorum Petri & Pauli ecclesiam precaturi conveniunt: quibus obviam factus Pascharius, religiosos viros paterna caritate complexus est, ac perhumane excepit. Dein suum eis votum ac desiderium aperit condendi opportuno in loco monasterii; atque, ubi Hermenlandus patris sui Lambertus condiciones exposuit, securos facit, se ratas habere conditiones, daturumque operam, ut, obtento regali diplomate ac præcepto, novum monasterium secundum canonicam auctoritatem regis dominationi ac tutelæ committatur; atque in summa, quidquid commodum ac utile ad perpetuam loci quietem fuerit, procuraturum. Unum superesse, ut locum monasterio aptum in sua parochia perquirant. Ceterum quasdam ad Ligerim insulas huic instituto maxime idoneas sibi videri. Trent itaque, & loca lustrarent: cetera in se suscipere.

Postridie Hermenlandus navicula conscensa in unam e designatis insulis divertit, ceteris ut ampliorem, sic & commodiorem; quippe quæ ad viginti-quatuor stadia porrecta erat, & per mediam sui longitudinem in clivum assurgens, a fluvii eluvionibus & oceani fluxu ac refluxu tuta & expedita; ad hæc absque navali subvectione omnino impervia & inaccessea, tum opacitate arborum tecta, quam ideo Antrum* Hermenlandus appellavit. Existit & alia insula huic vicina & meridiana, priori quidem spatio minor, sed non commoditate, diminutivo vocabulo Antricum* ab eodem nuncupata, in qua exiguum beati Martini oratorium repertum est. In his insulis nullæ aliæ nisi avium voces: summa quies a strepitu hominum; adeoque solitaria vitæ sedes maxime opportuna.

* Andre.

* Antricum.

Cum itaque locus iste Hermenlando arrisisset, monasterii fabricam Pascharius quantocius accelerari præcepit. Nec mora, conducti in opus certatim incumbunt artifices, brevique constructa regularia fratrum ædificia cum duabus basilicis, quarum unam sancto Petro apostolorum principi, alteram sancto Paulo pontifex nuncupavit. Idem, omnibus absolutis, Hermenlando, ejusque sociis hujusmodi privilegium concessit, ut nullus successorum suorum quidquam ex rebus monasterio collatis umquam auferre tentaret, quod ut firmiter ac validius esset, regem cum Hermenlando convenit, atque ab eo præceptum obtinuit, ut nulla potestas monachis eo in loco constitutis aliquam molestiam, aut vexationem ingerere auderet, sed regali defensione freti, absque cujusvis impedimento libere pro eo, totiusque regni pace & stabilitate Christi deprecarentur clementiam. Childebertum ejus privilegii auctorem suggerit anonymus vitæ sancti Hermenlandi scriptor fere æqualis: confirmatorem potius crediderim. Neque enim veri simile est, tantum temporis insumentum fuisse ad perficiendum Antrense monasterium, tanta celeritate inchoatum, utpote quod primis Theoderici regis temporibus inceptum est, siquidem Lambertus abbas Fontanellensis, qui Hermenlandum Paschario direxit, ad Lugdunensem episcopatum quarto, vel quinto admodum Theoderici anno evedus fuit. Brevi tempore magnus ibidem monachorum numerus coaluit, qui sub tanto patre tam perfecte conversabantur, ut fama sanctitatis eorum quaquaversus diffunderetur. Mos erat Hermenlando tempore quadragesimæ in Antricum insulam secedere, ubi sancti Aniani oratorium ædificaverat: quo in loco incedentis vestigia niveo candore impressa ad tempus anonymi superfuisset dicuntur, ad munditiam ejus orationis designandam. Idem vir sanctus lustrabat monasterii sui prædia & cellas, quarum duæ in Aquitanis partibus erant, Creon & Colon appellatæ. Utramque procurabat ipsius quidam monachus, cujus ille animam in cælum sublimem ferri suspexit.

Iridem, dum quadam nocte infomnis in basilica beati Petri orationis causa persisteret, vidit animam venerabilis Maurontii abbatis sancti Florentii monasterii, in monte Glonna positi ad Ligerim, quod a monasterio suo triginta passuum millibus distabat, vinculis corporis solutam ab angelis in cælum ferri. Mox signo pulsato, fratribus in unum collectis præcepit, ut ejus exitum Domino precibus commendarent. Mirantibus omnibus, quomodo hæc res in ejus notitiam venisset, sequenti die adfuit nuntius, qui Maurontii obitum nuntiaret. Deposito beati Maurontii abbatis & confessoris in monte Glonna signatur in tribus vetustis loci calendariis quinto idus Januarii, non sexto, ut in vulgatis martyrologiis. Sepultus est beatus Maurontius in basilica Salvatoris prope tumulum sancti Florentii: sed reliquiæ ejus ex eo loco elatæ, summo altari impositæ modo cernuntur. Patronus est secundarius mo-

LIV.
Maurontii abbatis anima ei visa.

ANN. CHR.
675.
LV.
Vinum mi-
raculo auctum.

nasterii sancti Florentii, Veteris dicti ad discrimen novi, quod itidem ad Ligerim prope Salmurum opidum conditum est.

Alia erat cella Antrensis monasterii in villa Oglanda pagi Constantiensis in Neustria: quam cellam cum aliquando visitaret Hermenlandus, a quodam viro illius provinciae nobili, Launo nomine, ad prandium invitatus est cum multis ejus amicis. In loco vini minime ferace appositum est vasculum perexiguum, quaternas vini metretas vix capiens, quod omnibus non modo convivis, sed egenis & pauperibus erogatum, minime deminutum, sed plenum in fine superfuit. quod viri Dei sanctitati & benedictioni tributum est. Eodem in loco rusticus quidam labulum e sella viri Dei furatus, subitis ignibus incendi cepit. Mox latens furtum e sinu in medium projecit, quod tempore anonymi auctoris in testimonium pendebat in oratorio beati Petri apostoli apud Oglandam cellam, ubi hoc gestum est. Affine est superiori miraculo id, quod viro sancto contigit, cum vir inclytus Agatheus, Namnetarum & Redonum comes, locumque episcopatus in iisdem occupans urbibus, Antrensem insulam adiit orationis causa. Hunc pater sanctus humanissime excepit, & benigne de ejus male factis increpitum, post orationem in refectorium duxit, eique meri calicem praeberi iussit. Media vini parte delibata, Agatheus calicem fratri ministranti reddidit. Eum signo crucis impresso vir Dei rursus eidem porrexit, quem subito virtute divina repletum ac supereffluentem cum accepisset Agatheus, ad pedes sancti sacerdotis venerabundus se abjecit, rogans, ut Deum pro suorum erratorum venia precaretur. Is est Agatheus, qui post Pascharium invenitur in episcoporum Namnetensium indice Thuaneo, ubi dicitur *vocatus, sed non episcopus*. quod convenit cum auctore nostro anonymo, apud quem is Namneticae & Redonicae urbium comes, earundem episcopatus occupasse perhibetur.

LVI.
S. Amandi
testamentum.

Agebat apud Elnonem in Belgio seniles annos Amandus sanctissimus antistes, octogenario major, cum de condendo testamento cogitare cepit, & de corpore suo commendando carissimis Elnonensibus suis, quod unum testamento legandum habebat. Hoc testamentum laudat Milo monachus Elnonensis, relatum in codice Elnonensi post vitam sancti Amandi, illudque Philippus Bonae-spei abbas libro de sancti Amandi gestis a se scripto inseruit, cujus haec summa est. Praemitit vir sanctus, *miserrimus*, ut se ipse dicitur, & *peccator*, se multis defunctum periculis & laboribus, quos discurrendo per multas longe lateque provincias ac gentes ad verbum Dei annuntiandum, conferendumque baptismum sustinuerat, jam festum & corpore pane praemortuo, summaque senectute confectum, de hoc mundo exitum praestolari in monasterio suo Elnonensi, quod ex regia largitate proprio labore construxerat. Si eo in loco moriatur, optare se, ut corpus suum ibidem sepeliatur: si vero in itinere, aut ubivis locorum; liceat abbati & fratribus ejusdem monasterii eodem hoc deportare. Tum obsecrat obtestaturque episcopos, abbates, & quoslibet potestates, ut ne extremae voluntati suae contrarii existant: secus facientibus infausa omnia imprecatur. *Facta epistola in monasterio Helnone, anno secundo regni domni nostri Theoderici regis, sub die xv. kal. Martii.* Subscribunt post Amandum, suppressis sedium suarum nominibus, Reolus Remensis, Mummolenus Noviomensis, Vindicianus Cameracensis, episcopi; Bertinus abbas Sithiensis, item Aldebertus abbas, ac Johannes rogatus a domno Amando. Baudemundus presbyter & monachus Elnonensis ejusdem iussu hoc testamentum scripsit, & subscripsit.

Notanda in
picturis episco-
porum & ab-
batum.

Horum omnium imagines eleganter depictae habentur in minori codice Elnonensi post sancti Amandi testamentum, quo ex codice potiores exhibere visum est in folio hic inserto. Prima est sancti Amandi, & Baudemundi presbyteri & monachi ejus testamentum scribentis cum penna vulgari ex avibus. Consimilem etiam penam habet Amandus, episcopalibus vestibus indutus, cum pileo seu mitra humiliori, (uti & sanctus Vindicianus episcopus Cameracensis) non bifida, sed superne clausa, qualem ante annos sexcentos gestabant episcopi complures, ut patet ex tumulo Radulfi-Viridis archiepiscopi Remensis, humati in basilica sancti Remigii, quo in tumulo episcopi cum ejusmodi pileis representantur. Amandus tabulam quadratam ad caput habet, quae sanctum adhuc viventem denotat: at mirum est, caput Baudemundi, qui sanctus etiam dicitur, esse radiatum. quod tantum sanctis mortuis convenit.

Secunda pictura est Reoli episcopi Remensis & Mummoleni Noviomensis, qui

mitris

ANN. CHR.
675.

mitris carent, amboque sancti dicuntur. Reolus baculum sancti Remigii gestat cum ornamento pectorali, (*rationale* vocant) quod Remenses archiepiscopi olim gestare consueverant. Hoc baculo in manus accepto, Gervasius Remorum archiepiscopus in Philippi primi Francorum regis inunctione palam professus est, ad se pertinere consecrationem regis; & per hunc baculum cum hac potestate totius Galliae primatum sancto Remigio, ejusque successoribus a Romano pontifice collatum fuisse. Hic baculus in Remigiana basilica cum sancti Remigii corpore haecenus asservatur. Illud in Mummolino singulare, quod coronam Scoticam^a habeat, qualem scilicet olim gerebant Luxovienses monachi, inter quos monachus fuerat: tamen si haud veri simile videtur, ejusmodi coronam a Mummolino episcopo servatam fuisse, quod non facile passuri fuissent episcopi Gallicani, qui eam improbabant, ut superius vidimus. Certe Bertinus abbas in tertia pictura, quamvis & ipse Luxovio educatus, Scoticam illam tonsuram non habet, sed Romanam seu Benedictinam.

a 17. lib. 15.
n. 32.

Johannes cum Bertino depictus, uti & Aldebertus cum Vindiciano, cappis induti, abbates fuere: Johannes quidem monasterii Blandiniensis, Aldebertus vero Gandensis seu sancti Bavonis: tamen neuter abbatem se dicit in subscriptione testamenti sancti Amandi: sic vero sanctus Bertinus, qui & pastoralem baculum recurvum habet, ut abbates; Johannes autem & Aldebertus longe dissimiles. Quamquam Johannes in libello de vita ipsius relato a Sandero, abbas vocatur, successorque Florberti primi Blandiniensis abbatis; idemque *pedum pastorale incurvum* sancti Amandi ab eo accepisse dicitur, necnon *cucullam*, qua sanctus pontifex indui solitus erat.

Quarta denique pictura est sanctae Aldegundis Melbodensis abbatissae, cui angelus sanctum Amandum ostendit in caelos abeuntem. Aldegundi amplissimum a capite velum dependet, vestis interior ad talos defluens, albi est coloris; tunica paulo brevior subrubei, pallium violacei, floribus respersum. Sed haec forte ex ingenio pictoris, qui Aldegundis habitum, qualem nempe tunc gerebant Melbodenses abbatissae, utcumque exprimere voluit. Certe in altero codice post annum M C VII. scripto, in quo similiter vita sancti Amandi habetur, multae etiam picturae exstant, in quarum una quaedam abbatissa eodem habitu induta cernitur: at sanctimonialis ei assistens, simplici velo & cuculla induta. In eodem codice episcoporum mitrae bifidae sunt, secus quam in aliis picturis mox dictis. Initio praemittitur vita sancti Stephani protomartyris cum ejus effigie in habitu diaconi, in qua stola antea, ut in sacerdotibus, ex utraque parte pendet. In quibusdam, quas vidimus, picturis archidiaconi stolam gerunt in sinistro humero, antea & posterius pendentem. Verum longius haec me ferunt, ad propositum redeo.

Celebre erat tunc temporis in Nemetensi seu Spirensi episcopatu Weissenburgense monasterium, cui Ratfridus abbas tum praerat. Ejus rogatu thermas Badenses eidem coenobio largitus est Dagobertus secundus Austriae rex hoc anno, regni sui secundo, ut fidem faciunt tabulae a Jodoco Coccio relatae, viris illustribus, duobus videlicet, comitibus, & omnibus agentibus inscriptae. His significat princeps, se ad suggestionem viri venerabilis Ratfridi abbatis monasterii, quod dicitur Weissenburg, constructi in honorem sancti Petri in pago Spirensi, eidem monasterio concedere balneas illas trans Rhenum, in pago Auciacensi sitas, quas Antoninus & Hadrianus quondam imperatores suo opere aedificaverant. Datum sub die undecima Augusti, anno secundo regni sui.

LVII.
Dagobertus
munificus in
Weissenbur-
genes.

Ipsa ejusdem regis anno contigit sancti Memmii* miraculum in urbe Catalauno, quae ad regnum Austriae pertinebat. Hoc miraculum primus ex codice Montis-regalis retulit Hadrianus Valesius, & ex eo Dagoberti secundi restitutionem confirmavit, probavitque monachos tum existisse in Catalaunica sancti Memmii basilica, quam postea tenuere canonici regulares Augustiniani. Visum est operae pretium idem miraculum antiquissimi scriptoris totidem verbis huc referre. *Postquam tantis effulsit virtutibus & miraculis Deus per servos suos, Memmium, Donatianum, ac Domitianum, claruitque novissimo tempore, in anno secundo sub imperio Dagoberti regis, (ipse est qui post longam pressuram reversus est ad propria regna) in mense quinto, in quinta die mensis, secunda vigilia noctis, cum ei nocturnos fratres celebrantes adstarent, sic res nova, nec antea unquam visa, ad caput sancti sepulcri, ut patrem se apostolicumque eo tempore declararet, apparuit; precibus caelum aperiens, quod nec*

LVIII.
S. Memmii
miraculum &
monasterium
Catalauni.
* S. Menze.

ANN. CHR.
675.

tribus mensibus pluerat super terram; dum & vehemens fremebat siccitas, ita ut omnes putei in pulverem redacti sint: sic Deus mox terram irrigavit & compluit, & aquam, qua descenderat ab imo per pedes quadraginta, ad sublimia conscendere fecit, & eam usque ad quartam vigiliam desuper fontem manare fecit, ut omnes vigilantes viderent, & tremere omnes fratres uno voto concinentes. Consummata est quidem ea nocte vigilia, & celebrata festivitas. Verum ab ipsa die usque ad diem octavam nullatenus canus cessavit psalmorum, in una fide pulsantium in nomine Jesu-Christi domini nostri. Tum multa subjiciuntur de eo fonte, qui manavit ad sepulcrum beati Memmii, & de quibusdam virtutibus ad illum factis, quas enarrare visum non est & enumerare, longumque per ordinem texere. Verum ea qua vidimus, inquit auctor ille anonymus, huc scripsimus & narramus. Quibus ex verbis colligit Valelius, hunc scriptorem aequalem Dagoberti Austrasiorum regis secundi, & Catalaunici monasterii beati Memmii monachum fuisse; atque anno secundo Dagoberti, quo anno fons iste manare cepit, eundem floruisse, & quinto die mensis sexti potius quam quinti, quo die natalis sancti Memmii celebratur, supra dictum miraculum accidisse. Præclarus sane hic locus ad comprobendam Dagoberti secundi restitutionem in paternum regnum, quem auctor apprimè a Dagoberto seniori distinguit his verbis: *iste est qui post longam pressuram reversus est ad propria regna.* Idem locus valet ad probandum, quod Valelius ipse agnoscit, in Catalaunica basilica sancti Memmii tunc existisse monachos, quos auctor ille anonymus fratres vocat. Eandem ipsiusmet Dagoberti in patrio regno sessionem præ omnibus luculenter probat Eddii-Stephani liber de vita sancti Wilfridi episcopi, a nobis vulgatus, jamque laudatus, iterumque laudandus inferius.

LIX.
S. Aigulfi
martyrium.

Postquam biennium in Caprariæ insula monasterio cum sociis suis degisset Aigulfus abbas Lirinensis; reversus Ephefo favus Columbus, sanctos a monasterio abstrahit, & navi rursus imponit. Perducti ad insulam Amatim, qua inter Corsicam & Sardiniam posita est, ejusdem Columbi jussu interfecti sunt IIII. nonas Septembris. Quo mortis genere confecti sint, diserte non exprimit Adrevaldus Floriacensis, ejus vitæ scriptor. Eorum cædes Lirinum Ricoinus quidam nuntiavit Rigomiro abbati, qui Aigulfo in ejus loci regimine suffectus fuerat; ejusdemque nuntii particeps facta est Angarisma, qua vicino Arlucensi virginum cœnobio præerat, a sancto viro quondam instituta. Interfectorum corpora Lirinum deferrî curavit Rigomirus abbas, Aigulfi capite & uno brachio concessis Angarismæ abbatissæ Arlucensi, quam Adrevaldus cum Angadrißma Bellovacensi Oratorii abbatissâ confundere videtur. Hunc emendavit Vincentius Baralis in libello de vita sancti Aigulfi, ubi vir sanctus virginum cœnobium in loco, qui Arlucus dicitur, reparasse melius, quam construxisse dicitur, utpote jam longe ante extructum; eisque præposuisse sanctimoniam virginem, nomine Angarismam, Blesensem, quam cum aliis virginibus eo accerferat. Ceterum Columbus, Aigulfi persecutor, a Theoderico rege publico Francorum judicio capitis damnatus dicitur. Sancti Aigulfi reliquias Lirinenses hætenus se habere gloriantur, sed cum aliis triginta-trium ejus sociorum permistas: tamen Pruvinentes nostri easdem sibi vindicant, e Floriacensi monasterio allatas tempore Hastingi Nortmannorum ducis, quas Sewinus Senonum antistes sub finem decimi sæculi, præfente Stephano comite & Adela comitissa cum aliis multis, argentea theca inclusit, easque reposuit in basilica Pruvinentis monasterii sancti Aigulfi, qui prioratus est abbatissæ Cellensis apud Treca. De sancti Aigulfi reliquiis ibidem asservatis agit non uno in loco Petrus Cellensis.

LX.
Toletanum
concilium un-
decimum.

Habitum est hoc anno undecimum Concilium Toletanum, in ecclesia scilicet beatæ virginis Mariæ, post annos octodecim, quam, intermissis ea in provincia conciliis, decimum celebratum fuerat. Unde patres in præfatione concilii, quo nullum in cunctis Toletanis elegantius, nullum purius, sibi gratulantur, quod beneficio Wambani principis simul convenire, se invicem conspicerent ac intueri datur sit, simulque deslere, quid lacrymarum de præteritis Domino deberent. *Eramus enim, inquit, hucusque prolapsis sæculi colluvione instabiles; quia annosa series temporum, subtrahit luce conciliorum, non tam vitia auferant, quam matrem omnium errorum ignorantiâ otiosis mentibus ingerebat.* Quarè in fine Wambæ regi gratias agunt, quod annua concilia restituerit. Præclara est in primis fidei confessio, præmissa canonibus numero undecim, quorum in tertio statuitur, ut in una provincia

ANN. CHR.
675.

nulla sit divinatorum officiorum diversitas, sed uniuscujusque provinciæ pontifices unum eundemque in psallendo teneant modum, quem in metropolitana sede cognoverint institutum: ut, juxta majorum decreta, sedes, quæ unicuique sacerdotalis mater est dignitatis, sit & ecclesiastica magistra rationis. De monasteriis vero id sancitum, ut abbatibus, præter indulta officia, quæ juxta voluntatem sui episcopi regulariter illis implenda sunt, cetera officia publica, id est vesperam, matutinum, sive missam, aliter quam in principali ecclesia, celebrare non liceat. Quia enim fideles his officiis, saltem festis ac dominicis diebus, interesse poterant, monachis injunctum erat, ut metropolitana ecclesiæ morem in his tribus sequerentur: permisso, ut in aliis officiis regulæ suæ ritum ab episcopo approbatum implerent. Quo ex loco intelligitur, publica officia in monasteriis Hispanicis celebrata fuisse, quibus fideles interesse potuerint. quod in Italia, saltem Gregorii Magni pontificatu, aliter usu venisse superius vidimus. Ex canone undecimo prædicti concilii intelligitur, infirmis sacrum viaticum sub utraque specie collatum fuisse, ubi agitur de quibusdam ægrotis, qui opatum sacrae communionis expetentes viaticum, collatam sibi a sacerdote eucharistiam rejiciebant; non quod infidelitate hoc agerent, sed quod, præter dominici calicis haustum, traditam sibi non possent eucharistiam deglutire. Concilio post episcopos septemdecim, & vicarios episcoporum diaconos duos, subscribunt ante metropolitanæ sedis archidiaconum sex abbates, Julianus ecclesiæ monasterii sancti Michaelis abbas, Valderedus ecclesiæ monasterii sancti Leocadiæ abbas, Gratindus ecclesiæ monasterii sanctorum Cosmæ & Damiani abbas, Absalio ecclesiæ monasterii sanctæ Crucis abbas, Florentinus ecclesiæ monasterii sanctæ Eulaliæ abbas, Avila ecclesiæ monasterii sancti Juliani Agaliensis abbas: qui omnes, Toletanæ provinciæ haud dubie abbates, hæc gesta synodica a se edita consentientes subscribunt. Observandus est & ritus abbatum in illis subscriptionibus, ubi ecclesiæ monasterii, non simpliciter monasterii, abbates se dicunt. Ex quo videas eos allucinari, qui monasteriorum oratorii ecclesiæ nomen antiquitus tributum negant, abutentes decretalium titulo, *de capellis monachorum.*

Abbatum subscri-
ptiones nota-
ndæ.

Eodem etiam anno convocatum est Bracaræ in Lusitania concilium tertium, in quo nihil in rem nostram definitum est, nisi quod canone septimo reprimitur licentia quorundam episcoporum, qui passim in honoratos subditos, id est presbyteros, abbates ac levitas, verberibus atrociter sæviebant. Quare præcipiunt patres sub excommunicationis sententia, ut hi deinceps, præterquam in gravioribus & mortalibus culpis, nullis verberibus subjacerent. Ejusmodi sævitiam reprimit etiam canone sexto superius concilium Toleranum undecimum, ubi sacerdotibus, id est episcopis, interdicitur, ne truncationes quilibet membrorum quibuslibet personis aut per se inferant, aut inferendas præcipiant. Idem etiam principatu Caroli Magni statutum contra abbates nonnullos, qui eandem in monachos suos sævitiam exercebant.

LXI.
Bracarensis
concilii canon
contra episco-
pos sævientes.

Postquam in monasterio quodam Campaniæ jussu Ebroini per Waimerem custoditus fuisset Leodegarius, eodem Ebroino curante coram Theoderico rege sistitur una cum Gaerino seu Gairino fratre, novis subjiciendus suppliciis. Cum in conspectum principis venissent, multis ab Ebroino contumeliis & opprobriis affecti dixerunt, se quidem hæc merito pati, qui in Deum sæpius peccassent: ipsum vero miserum, qui totam Francorum gentem tyrannide sua conturbaret, alios fortunis spoliando, alios proscribendo & mittendo in exsilium; aliis denique vitam eripere moliendo: quæ omnia ipsi aliquando certi exitii causa futura essent. His auditis, excandescens Ebroinus, alterum ab altero separari jussit: & Gairinum quidem abductum & ad palum alligatum saxi obrui; Leodegarium vero, ut lento supplicio ad desperationem impelleret, laceratis plantis, abscissa lingua, labiisque mutilatis, Waningo tradi, veritus, ne, si eum, uti vir sanctus optabat, simul conficeret, omnes eum pro martyre haberent. Tanti antistitis pœnas miseratus Winobertus abbas, ægre a Waningo custodibusque impetravit, eum ut adire ac curare sineretur. Ingressus sanctum virum in stramine jacentem reperit, ac vetusto tentorii segmento opertum, vixque tenui spiritu palpitantem, ita ut brevi exspiraturus videretur. Sed, res mira! quem excisa lingua, labiisque exsectis, mutum credebatur, inter sputamina sanguinum nihilo minus diserte loquentem offendit. Itaque qui Leodegarii funus curaturus venerat, de curandis ejus vulneribus cogitare cœpit, remque Ermen-

ANN. CHR.
676.
LXII.
Leodegarii
rursus repetita
persecutio.

rio, Aduensi post Leodegarium episcopo, confestim nuntiavit, quem Waningus agre, ob tyranni metum, ad virum Dei admisit. Omnes enim, ait auctor æqualis, ut leonem iratum metuebant Ebmerdum, id est Ebroinum. Ambo itaque, Ermenarius scilicet ac Winobertus, omni metu postposito, mutilati vulnera pro virili curant, corpus cibo ac potu reficiunt, eumque meliori veste induunt. quod mirum est a Waningo, viro alioqui pio, tunc prætermisum fuisse. Sed nimirum ita crudelis tyranni edicta ferebant. quamquam cur talis furie se ministrum præstare? Interim, dum in Waningi domo retinetur sanctus antistes, ipsius labia & lingua recrescere cœperunt, ac solito more ex ejus ore verba profluere. quo miraculo flexus tandem Waningus, mitius cum eo agere non dubitavit, & martyrem Dei agnoscens, in monasterium Fuscannum, quod ipse exstruxerat, & Childemarce abbatissæ regendum commiserat, Leodegarium perduxit; ibique custodiri, sed tamen humanius tractari curavit. quo in loco dum habitavit, per annos autem fere duos habitavit, inimicos suos, crimine perduellionis damnatos, & partim in exterarum regiones profugere coactos, partim occisos esse cognovit, eosque luxit vir pius, maxime quod ante actam penitentiam periissent. In his præcipui erant duo, Waimeres & Dido, quibus ad capiendum extruciandumque Leodegarium ministris usus fuerat Ebroinus, quos postea sibi invidiosos interemit.

LXIII.
Epistola ejusdem consolatoria ad matrem.

Post mortem Gairini fratris Leodegarii, postque amissos oculos & labia incisa, consolatoriam scripsit epistolam ad Sigradam matrem suam, quæ tum Sueffione vitam monasticam in puellari beatæ Mariæ cœnobio agebat sub disciplina Ætheriæ abbatissæ. Epistola inscripta est *Dominæ & sanctissimæ genitrici Sigrada, quæ antea per cognationem carnis, modo per conjunctionem spiritus facta est vera mater.* In ea epistola miræ caritatis elucet exemplum, quod ne verbum quidem habet vir sanctus de Ebroini savitia, immo nec de suppliciis sibi ab eo influctis; sed tantum genitricem hortatur ad ferendum patienter adversa, in primis Gairini mortem, ad amorem inimicorum, & ad religiosæ vitæ propositum fideliter exsequendum. Et primo quidem ei non modo patientiam, sed etiam gaudium persuadere conatur, quod soluta a vinculo familiarium, & libera ab omni compede mundi, vacet & vivat Domino, gustetque, quam suavis est Christus. Felicem esse mortem, quæ vitam tribuit; felicem amissionem rerum, quæ divitias restituet sempiternas; felicem denique tristitiam, quæ gaudium affert angelorum. In hoc probari Christi clementissimam erga eam benignitatem, qui, devotione spiritali & contemptu mundi ipsi inspirato, pignora uteri ejus de ærumna hujus sæculi & de errore præsentis vitæ eripuit, & dedit spem vitæ æternæ iis, quos hæc lugere poterat mortuos, si superstites reliquisset in mundo. Nunc ab omnibus sæculi & carnis vinculis expeditam, ex animo abjicere oportere, quidquid ex vetusta contagione & corruptela reliquum esse possit, maxime odium inimicorum, quo nihil magis contrarium Christi disciplinæ: & si qui sunt, quos perveritas vitæ a communione nostra separat, non tamen odio habendos, immo diligendos ex eo quod conditi sunt, & propter præcepta Dei. Denique genitrici gratulatur, quod, remotis omnibus impedimentis, divinæ contemplationi vacare possit, & die ac nocte vacare psalmis, hymnis & canticis spiritualibus, & obedientiam sanctæ regule custodiens, venturum Dominum præstolari. *O bona Domina, inquit, quod tibi pius Dominus preparatum habet, nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendere potest. Qualiter in presentem vitam te Dominus remuneravit, audi & ausculta. Pro obsequio famularum, dedit tibi omnes fratres sanctos, nempe monachos, qui in beatæ Mariæ parthenone sanctimonialibus obsequabantur; pro servitio ancillarum, dedit tibi sorores sanctas, quarum consortio frueris; pro labore presentis vitæ, quietem in congregatione monasterii; pro amissione rerum, scripturam divinam, & meditationem sanctam, & orationem assiduam: pro amissione parentum, id est consanguineorum & cognatorum, habes venerabilem & sanctam dominam Itheriam abbatissam. Est tibi mater, est tibi soror, est tibi filia. Tu itaque ei vicissitudinem redde: quia, ut certus sum, in Christo Jesu est vobis cor unum & anima una. Ideo te confido ita omnia accepisse: quia non meis meritis; sed sola misericordia Christi, per tuam orationem & sanctitatem omnia mihi a Christo collata sunt.* Sic sanctus martyr pro magno beneficio reputabat, quod tanta pro Christo pati divinitus sibi concessum fuisset. In veteri calendario quondam parthenonis beatæ Mariæ Sueffionensis, nunc Longi-pontis, ab annis quingentis scripto, nonis Augusti fit mentio *Sigrada* cum officio duodecim lectionum; & sexto-decimo kalendas Aprilis, *Sigrada commemoratio.*

Ad hoc tempus revocari possunt primordia monasteriorum Suraburgensis, Haselacensis, sancti Sigismundi, & Regiopontani in dicecesi Argentoratensi, quorum conditio Dagoberto seniori jam pridem tribuitur, ob ignorationem Dagoberti secundi Austrasiorum regis, cui potiori jure tribuenda est. Sunt qui Scutteranum etiam prædictis annumerant, præter Horreense virginum cœnobium beatæ Mariæ, quod Dagobertus in gratiam Irminæ filia exstruxisse memoratur. Suraburgense seu Surburgense, quod a proximo amne Sura nomen accepit, sub Deiparæ virginis & sancti Martini Turonensis episcopi patrocinio conditum est ob meritum sancti Arbogasti Argentoratensis episcopi, qui ante initam episcopalem dignitatem hunc locum suo secessu illustravit. In libello societatum Augiensium laudatur Hildimundus abbas ex monasterio *Suraburg*. Haselacense a S. Florentio Arbogasti successore originem accepit. Is cum in Hasela silva montis Vosagi ad Bruscam fluvium solitarius degeret, Dagoberto regi innotuisse dicitur, in Kirchimensi palatio tunc residenti, qui ipsius sanctitate & virtutibus tactus, amplissimum ei fundum in illa silva, ex qua Haselacensi monasterio vocabulum inditum est, concessit. Jodocus Coccius hujusce donationis litteras reulit, sed fidei prorsus & auctoritatis expertes. In prædicto necrologio Augiensi laudatur *ex monasterio Hasala Victor abbas*. Hæc duo monasteria, Suraburgense & Haselacense, jam dudum ad sæculares canonicos defecerunt; uti & monasterium sancti Thomæ, ab eodem Florentio, ut perhibent, Argentorati pro Scottis conditum, quod anno tricesimo supra octingentesimum sæculari toga donatum est. Cella sancti Sigismundi, (sic primitus nomen ferebat) proxime Rubeacum * itidem in Alfatia erectum est, eidemque primus abbas præfectus Immerius, vir doctrina non minus, quam virtutibus celebratus, quem sanctorum albo adscribunt. Monasterii rebus in deteriora collapsis, a Leone papa nono, dum illas partes lustraret, consecrata est nova basilica, addito titulo sancti Marci, & in præposituram locus degeneravit, quæ sancti Georgii monasterio, in Hercinia silva posito, hæcenus subjecta est. Regiopontanum * sanctæ Silvæ * adsitum, nunc Framonstratensium virginum cœnobium, Dagoberto itidem auctori tribuunt, tamen nulla ejus rei monumenta proferuntur. Scutteranum * monasterium trans Rhenum positum est ad Scutteram fluvium in Mortinavia * ditione. Primam ejus originem tribuunt Offoni cuidam, Angliæ, ut ferunt, regi, a quo Offonis-cella primum, dein Scuttera a præterlabente fluvio dictum sit. Existisse olim in illis partibus Offonem principem, qui monasterium suo nomine exerxit, perquam veri simile est. Hunc forte cum ignorarent posterit, lecto Offæ Anglorum regis nomine, Offonem principem eundem esse putarunt cum Offa rege, qui Caroli Magni æqualis fuit. Sunt qui hujus monasterii conditionem referunt ad sæculum insequens, tribuuntque Pirminio abbati sanctissimo, quem alii dicere instauratorem malunt.

Alia est Offonis-villa, monasterio item insignis, quæ in divisione facta inter Carolum Calvum & Ludovicum ejus fratrem, Carolo obtigit. Sita erat in pago Portensi dicecesis Vefontionensis; abbatia vero sancto Leodegario nuncupata. Bodo Tullensis antistes *monasterium Offonis-villa in honore sancti Leodegarii, jure paterno sibi ad servitium Dei concessum*, ecclesiæ suæ tradidisse memoratur in actis nondum editis episcoporum Tullensium. Hic Bodo non alius est, ut jam dixi, quam Leudinus, Salabergæ germanus frater, alio nomine Bodo appellatus, etsi in prædictis actis a Leudino distinguatur. Verum illud ob stare videtur, quod monasterium Offonis-villa tunc exstructum fuisse dicitur *in honore sancti Leodegarii*, qui Bodoni-Leudino superstes fuit. siquidem Deodatus, ejus in sede Tullensi successor, concilio Romano in causa Wilfridi episcopi subscripsit eo anno, quo Leodegarius martyrio affectus fuit. Verum forte anticipato dictum est monasterium sancti Leodegarii, qui Offoni-villa postea patronus accesserit. Hanc abbatiam, simulque Faverniacensem, sitam in eodem pago Portensi, Ludovicus Transmarinus Francorum rex, rogatu Ugonis comitis, cuidam fideli * suo, nomine Adalardo, ejusque conjugi Addilæ in beneficium concedit anno tertio regni sui, indictione tertia, seu anno supra nongentesimum quadragesimo. Post annos fere centum Burchardus comes * locum, Offonis-villam dictum, nobilem quondam abbatiam, in honorem sancti Leodegarii consecratam, Divionensi sancti Benigni monasterio tribuit, eo pacto, ut monasticus ordo ibidem per Halinardum abbatem repararetur. Hæcenus prioratus est eidem sancti Benigni monasterio subiectus. Ad priorem Offonis-cellam an potius referendum id, quod le-

ANN. CHR.
676.
a. Analect.
no. 4. p. 643.

LXVI.
Horreense cœ-
nobium regit
Irmina.
Oëren.

gitur in libello societatum Augiensium, ex monasterio Offimvullare dominus abbas Beretrix, Venibertus abba, Madalbertus abba, Petrus abba, alii iudicent. Sane id mihi veri similis, nam Offonis-villa non ejus videtur fuisse dignitatis, ut proprios tot abbates habuerit, quæ potius cella & præpositura etiam olim erat, quam ex numero insigniorum monasteriorum, quæ proprios abbates habuerint. Quamquam in ejusmodi societatum libellis, ubi de cellis agitur, nonnumquam recententur abbates præcipuorum, a quibus illæ pendent, monasteriorum. sic in prædicto libello societatum Augiensium ad cellam sancti Hilari referuntur abbates quidam monasterii sancti Dionysii, cui hæc cella subiecta erat.

Dagoberto secundo Austrasiorum regi duæ tribuuntur a recentioribus filia, Irmina & Adela seu Addula, ambæ Deo consecrata: quarum altera Horreum* beatae Mariæ monasterium, altera Palatiolum condidisse ac rexisse memorantur. Adela in subsequens sæculum remissa, de Irmina hoc loco, deque monasterio Horreensi agendum est. Ut Irmina Dagoberti secundi filia fuerit, Horreum beatae Mariæ cœnobium non ab ea primum conditum, sed forte amplificatum ac dotatum fuisse colligitur ex libro de miraculis sanctæ Gertrudis abbatissæ Nivialis, ab auctore ejus temporis scripto, in quo Modesta Trevirensi monasterio beatae Mariæ præfuisse eo tempore perhibetur, quo beata Gertrudis e corpore migravit, quod sub annum hujus sæculi duodexagesimum accidisse diximus. Non alud per id tempus esse poterat Trevirensis beatae Mariæ cœnobium virginum præter Horreense, quod prædictus auctor satis videtur indicare his verbis: *Erat quadam abbatissa in monasterio Treverense, cui nomen erat Modesta; & hæc ipsa ab infantia sua Domino consecrata fuerat, & sanctæ Gertrudi in amicitia divina familiariter constricta videbatur.* Tum subditur, beatam Gertrudem ipsa hora sui obitus apparuisse Modestæ, ante altare beatae Mariæ ad orationem prostrata. *Cum autem crastinus advenisset dies, civitatis episcopus, nomine Chlodulfus, venit ad monasterium prædictæ Dei famulæ Modestæ, quæ interrogavit episcopum de sanctæ Gertrudis habitu & specie; ex eoque ipsam esse intellexit, quæ sibi apparuerat.* Chlodulfus episcopus erat urbis, non Trevirensis, sed Mettensis: unde Henschenius in præmissis contextu legendum merito censet, *Mettensis civitatis episcopus, non ejusdem, ut de suo addiderat vitæ sanctæ Gertrudis vetus interpolator, qui priorem locum sic reddiderat: Erat in civitate Treverensi sanctimonialis quædam, Modesta nomine, quæ præerat cœnobio sanctæ Dei genitricis Mariæ.* Non dubium itaque quin legerit apud anonymum Gertrudis æqualem: *Erat quadam abbatissa in monasterio Treverense, uti superius retulimus.* Henschenio tamen visum est legendum, in monasterio *Avendensi* seu Habendensi: quod tamen ad diocesium Tullensem spectat, non ad Mettensem. Retinenda proinde videtur lectio de monasterio Trevirensi, quod interpolator explicat de cœnobio sanctæ Dei genitricis Mariæ, cui Horreum monasterium dicatum erat. Jam ergo tum exstitisset Horreense monasterium; nec proinde conditricem habere potuit Irminam abbatissam, si hæc Dagoberti secundi filia fuit, sed potius instauratricem. Sane inter Romaricenses antistitas vix, ac ne vix quidem locum Modestæ per id tempus invenias. Prima siquidem abbatissa fuit Mactessedis: secunda Cæcilia, alio nomine Clara, quæ in sæculo Gegoberga dicta fuerat: tertia Tetra, cognomento Gebetrudis, cui sancta Perpetua successisse dicitur. Hæc ex superioribus libris videntur explorata. Nihil moror vulgatos ejus loci abbatissarum indices, quos mendosissimos esse constat. Irminæ vitam litteris mandavit sæculo undecimo Theofridus abbas monasterii Epternacensis, cui loco pia virgo multa prædia donavit. Hæc nobili & egregiæ indolis Hermannus comiti desponsa, in dotem multas possessiones in *Tirasio** seu Teoracia, aliisque locis accepisse fertur: at, sponso ipsa die nuptiarum immatura morte prærepto, non alium a Christo sponsum deinceps voluisse; atque, annuente patre, quidquid ex hereditate paterna, maternave, aut ex dote sibi assignata contingere poterat, ædificandis sanctorum locis contulisse. In primis vero ejus munificentia effulsit in extruendo seu instaurando monasterio beatae Mariæ apud Treviros in suburbano loco, qui Horreum dicitur: quem locum fundis, prædiis, & amplissimis redditibus ditavit, aggregato ibidem numero cœtu sanctimonialium, quarum abbatissa facta est. Exstat apud Henschenium in libro secundo de tribus Dagoberti ejus argumenti diploma Dagobertinum, sed mendosum, quo rex conjugis suæ rogatu, monasterio in Treverica valle, in honore sanctæ Dei genitricis ab Irmina filia sua constructo, &

* la Tievache.

ANN. CHR.
676.

sanctimonialium congregatione decorato, plurimas villas, tum ex rebus proprietas suæ, tum ex allodio, quod Irmina ipsa in Laudunensi episcopatu ab Hermanno sponso in dotem acceperat, concessisse fertur anno quinto regni Dagoberti, quod diploma, qualecumque tandem sit, valet saltem ad designandas possessiones antiquas monasterii Horreensis, quod a sæcularium canonicarum statu nuper ad monasticum denuo conversum est.

Sub idem tempus piissima virgo Bellendis in Morsellensi parthenone monasticum habitum suscepit. Pater ejus Odelardus comes apud Antuerpienses, genitrix Nonna seu Nonna, beati pontificis Amandi germana soror. Bellendem a patre exheredatam tradunt, quod patris lepra affecti scypho non prius post eum usæ esset, quam scyphum aqua purgasset, quo facto iratus pater Nivallam petiisse, & ad sanctæ Gertrudis tumulum, quidquid prædiorum & servorum ancillarumque habebat, cum cæspite & ramo, cultelloque manubrio albo instructo, (quod genus traditionis apud veteres sollemne erat) donavisse fertur. Sic Bellendis facta exheres, in cœnobio Dei genitricis Mariæ, quod in vico Morsella prope Teneramundam opidum situm erat, sacri velaminis habitum suscepit. Huic monasterio S. Gudila virgo principium dedit, quæ Wigeri ducis, sub quo vixit Odelardus Bellendis pater, & Amalbergæ filia erat. Accepta morte patris Bellendis, permittente monasterii matre, Merbecam perrexit, qui Brabantia vicus est in diocesi Mechliniensi, haud procul a Ninovia Flandriæ opido, patris funus curatura, cujus corpus in ecclesia beati Petri ab eo constructa sepeliendum curavit. Ibidem reliquum vitæ pia virgo exegit ob vastationem monasterii Morsellensis a barbaris factam, nihil eo in loco de pristino instituto remittens. Quippe in laudibus Dei assidua, cilicio continue usæ dicitur; jeuniis sic dedita, ut bis tantum in hebdomada, præter dies dominicos & apostolorum sollemnitates, reficeretur; nec umquam carnes, rarissime pisces, ad cibum adhiberet.

Hoc ipso anno Heddius seu Hedda creatus est episcopus, ut in chronologia Saxonica Bedæ adjuncta legimus. Ante episcopatum *monachus fuerat & abbas*, testante Willelmo Malmesburiensi monacho; alius ab Ætla Streaneshalensi monacho, qui Dorcicestræ in provincia Merciorum episcopus a Wilfrido post Theodori obitum ordinatus apud Bedam* memoratur. Alia fuit apud occidentales Saxones Dorcicestræ urbs episcopalis, cui post Leutherium Heddius a Theodoro præfectus est. Is est Hæddi abbas, qui Leutherii decessoris sui litteris pro Maildunensi seu Malmesburiensi monasterio subscripsisse reperitur: ex quo intelligitur, ejus monasterium apud occidentales Saxones exstitisse. Glastoniensibus Heddius accenserit Willelmus, testatus, ipsius nomen inter aliorum præclarorum virorum & abbatum nomina olim ibidem in pyramide lectum fuisse. Theodoro Cantuariensi episcopo familiaris fuit Heddius, cui ille Pænitentiale nuncupavit, uti intelligitur ex subiecto rythmo, qui pænitentiale Theodori in membraneo codice collegii Corporis Christi Cantabrigienfis præmitur in hunc modum:

*Te nunc, sancte speculator,
Heddi, pie presul precor,
Pontificum ditum decor,
Pro me tuo peregrino
Preces funde Theodoro.*

Obscura est origo monasterii Glastoniensis seu Glestoniensis percelebris, in regione occidentalium Saxonum positi, cujus loci viris illustribus Willelmus Heddius annumerat. Primus ex Anglis locum rexit Brithwaldus, cui quædam fecit^b donationes rex Kinewalchus, quem Birinus, primus occidentalium Saxonum antistes, Christi mysteris imbuit. Post Kinewalchi mortem, quæ anno hujus sæculi septuagesimo-secundo accidit, Sexburga ejus conjux anno uno regnum administravit; & post eum Efcwinus, ex chronologia Saxonica, ubi hoc anno decessisse memoratur. Hunc excepit Kentwinus, qui, promotus in archiepiscopatum Britwaldo, ad petitionem Heddæ Westaxonum episcopi & monachorum Glastoniensium, Hemgillum abbatem ibidem anno septuagesimo-octavo constituisse dicitur in Monastico Anglicano. Verum id stare non potest: tum quia Theodorus sedem Cantuariensem tenuit ad annum nonagesimum: tum quia Britwaldus ejus successor, non

LXVII.
Bellendis
monacha.

LXVIII.
Hedda epif-
copus Dorci-
cestrensis.

a Beda lib. 4.
c. 23.

LXIX.
Glastoniense
monasterium.
b Monast.
Anglic. 10. 1.
p. 12.

Glastonienſis monaſterii, ſed Raoulſenſis abbas erat, ut ſuo loco videbimus. Bertwaldo Kentwinus Glaſtoniam ab omni ſervitio liberam præſtitiffe fertur, ejuſdemque loci fratribus jus conſeſſiſſe eligendi & conſtituendi ſibi reſtorem ſecundum regulam ſancti Benediſti. Poſt annos regni novem in cœmeterio monachorum ſepultus, pyramide ad ejus ſepulcrum excuſpta, Cedwallam habuit ſucceſſorem: cui ſuffectus Ina, Glaſtonienſe monaſterium ex integro ædificavit, primus ejus auctor ob id a nonnullis creditus.

LXX.
Abendonienſe.
a *ibid.* p. 97.
ſeqq.

Kentwino item regnante, Abendonienſe beatæ Mariæ monaſterium conditum ab Heano viro ſancto, qui fundum a Ciſſa ſubregulo, patruo an avunculo ſuo, impetravit. Locum hunc ante incolere ceperat vir quidam pius, nomine Aben, qui poſtea in Hiberniam ſeceſſit. Hinc Abendonix appellatio hæſit, cujus ſitus ad Tamisium fluvium erat. Heani ſoror, nomine Cilla, fratris exemplo, cœnobium virginum itidem juxta Tamisium in loco, *Helneſſou* dicto, extruxit in honorem ſanctæ Crucis & ſanctæ Helenæ, multis ſanctimonialibus ibidem aggregatis, quarum ipſa mater & abbatiffa exiſtit. Poſt mortem ejus ſanctimoniales Wirtehamum tranſlata, demum bello inter Offam regem Merciorum & Kinewlfum regem occidentalium Saxonum exardeſcente, hæc illacque diſſipata, cum locus ad extruendam arcem eſſet occupatus. Effoſſo Cillæ virginis loculo, crux ferrea ſuper ejus peſtus reperta, quæ cum magna religione aſſervata fuit in eccleſia Abendonienſi. Hoc monaſterium in longum habebat centum ac viginti pedes, in orbem diſpoſitum. In circuitu cellulæ duodecim, cum totidem oratoriis, muro cinctæ erant, & in ſingulis cellulis ſinguli monachi præter abbatem, ſeorſim manducantes & dormientes. Nulli monaſterii portam egredi licebat, niſi pro maxima neceſſitate aut utilitate, ex permiſſu abbatis. Feminis illuc aditus proſus interdicitus. Monachis nigri panni pro veſte erant, ſed abſque ſtamineis. Fellicia in hieme conſeſſa: in præcipuis feſtivities cucullæ ſericæ. Jacebant monachi ſuper cilicia, catinis coopertoriis utentes. Nullus carniſ esus, præterquam in gravi infirmitate. Erat juxta monaſterii portam domus pro locutorio, ubi cum exteris, ſi quando adveniſſent, colloquerentur. Diebus dominicis ac feſtis ſimul conveniebant in eccleſiam, miſſæ ſollempnia celebraturi; poſtea ſimul reſecturi. Hæc diſciplina erat Abendonienſium monachorum ſub Heano abbate. Succeſſores ejus Conanus, & longo poſt intervallo Rethunus epifcopus Merciorum. Ejus tempore Andrefciam inſulam, quæ monaſterii poſſeſſio erat, viri quidam divites incolere ceperunt, monaſtico habitu ſuſcepto, ſed ſibi reſervata poſſeſſionum ſuarum adminiſtratione, quæ poſt eorum obitum Abendonienſi monaſterio proveniebant. Hujus inſulæ amœnitate captus rex Offa, regias ades ibidem extruxit, ac pro ea Rethuno abbati alium locum conſeſſit. Hanc inſulam poſtea Rethunus redemit a Kenulfo rege, qui Abendonienſibus libertatis privilegium largitus eſt. Ethelwolfus, Wintonienſis ſæculo decimo epifcopus, monaſterio novum ſplendorem, novamque diſciplinam attulit.

LXXI.
Cuthbertus
in Farnæ ſolita-
rius.

Poſtquam Cuthbertus in Lindiſfarnenſi monaſterio per *multa annorum curricula*, inquit Beda, id eſt duodecim annos, cum fratribus loci communem vitam duxiſſet, ſubiit animum privatæ ac ſolitariæ vitæ amor, & cum abbatis fratrumque gratia, primo quidem in ſecretiorem monaſterii locum ſeceſſit, ubi cum inviſibili hoſte oratione ac jejuniiſ ſingularis aliquamdiu decertavit: dein majora aggreſſus, remotiorem ab hominum conſortio locum certaminis adiit. Farnæ dicitur inſula, medio poſita in mari, aliquot paſſuum millibus a Lindiſfarnæ ſepoſita, ubi cellulam ſibi & oratorium extruxit. Cellula pæne rotundi operis, a muro ad murum quatuor vel quinque perticarum longitudine diſtenta erat, ejuſque murus exterius longitudine ſtantis hominis altior; interius exciſa rupe multo altior, ad cohibendam oculorum laſciviam, ut pius incola nil præter cælum poſſet intueri. Murus ipſe non ex ſecto lapide vel latere aut ex cemento conſtabat, ſed ex impolitis lapidibus & rudi caſpate, quem e proximo loco fodiendo ſuſtulerat. Cellulæ culmen lignis informibus & ſceno tectum erat, uti & oratorii, rudi a cellula pariete ſeparati. Ad portum inſulæ major domus erat, in qua viſitantes eum fratres excipi poſſent ac quieteſcere, nec longe ab ea fons eorum uſibus accommodus, cujuſ ſimilem in rupe ſua faxoſa ſuis ac fratrum precibus a Deo impetravit. Hoc in loco vixit aliquot annos Cuthbertus, ita ſolitarius, ut tamen adventantes fratres quandoque exciperet, eorum pedes aqua calida lavare ſolitus, dum ille vix poſt unum menſem; aliquando nonniſi

nonniſi poſt annum, redeunte paſchali ſollempnitate, propter lotionem pedum, quæ in cæna Domini fieri ſolet, tibialia pellicea deponeret. Deinde, fervente majoris perfectionis ſtudio, in cellulam ita ſe recluſit, ut rarum cum adventantibus colloquium haberet, & quidem per feneltram, primum apertam, demum occluſam, quam nonniſi dandæ benedictionis, vel certæ cujuſdam neceſſitatis gratia reſerabat. Illic principio permodicum ab adventantibus panem in victum ſuum accipiebat, poſtmodum proprio manuum labore ſanctorum patrum exemplo vivere ſtatuit, acceptis instrumentis ad excolendam terram, & tritico ad ſerendum. Verum ſeminata verno tempore terra, nullos uſque ad medium ætatis fructus ferebat. Unde viſitantibus ſe de more fratribus: Forſitan, inquit, aut telluris huiſce natura, aut Dei voluntas non eſt, ut hoc in loco mihi triticum naſcatur. Aſſerte rogo hordeum, ſi forte vel illud fructum poſſit facere. ſin alias, ſatius eſt mihi reverti ad cœtum fratrum, quam alieno hic labore ſuſtentari. Allatum hordeum, intempeſtively licet ſeminatum, fructum copioſum dedit; ſed matureſcentem ſegetem volucres depaſcebant. ad quas ille, ut jucundo ſuo more fratribus poſtea retulit: Quid tangitis, ait, ſata, quæ non ſeviſtis? an forte vos plus me opus habetis? ſi tamen a Deo licentiam accepiffis, facite quod ipſe permiſit: ſin autem, recedite, neque ulterius aliena lædatis. Dixerat, & ad primam jubentis vocem univerſa illa volucrum multitudo reſeſſit, nec ulterius comparuit. Non ſolum autem aëris, ait Beda, ſed & maris animalia, immo & ipſum mare, ſicut & aër, & ignis, viro venerabili præbuere obſequium. quod ille exemplis probat. Nec mirum ſane. Qui enim Auctori omnium creaturarum fideliter & integro corde famulatur, non eſt mirandum, ſi ejus imperiis ac votis omnis creatura deſerviat. At nos plerumque idcirco ſubjectæ nobis creaturæ dominium perdidimus, quia Domino & Creatori omnium ipſi ſervire negligimus.

Confluabant ad virum Dei multi, non ſolum ex proximis Lindiſfarnenſium finibus, ſed etiam ex remotioribus Britannix partibus, fama virtutum ejus excitati, qui vel ſua, quæ commiſſent, errata; vel dæmonum, quæ paterentur, tentamenta conſistentes; vel certe communia mortalium, quibus affligerentur, incommoda & adverſa exponentes, a tantæ ſanctitatis viro ſe conſolandos ac relevandos ſperabant. Nec eos fallebat ſpes. Nullus enim ab eo abſque conſolationis gaudio reſeſſit: nullum dolor animi, quem illo attulerat, redeuntem comitatus eſt. Ita vero ſe univerſorum neceſſitatibus accommodabat, ut mæſtos pia exhortatione refoveret, afflictiſ gaudia vitæ cæleſtis ad memoriam revocaret; tentatis fidem pro remedio adhibendam doceret. Atque, ut ne privata & ſolitaria ejus vita imbelles fratres ad idem vitæ genus amplectendum induceret, hoc eis crebrius ſolebat intimare, ut ne ipſius inſtitutum quaſi quiddam ſublime admirarentur; ſed contra cœnobarum vitam potius ſuſpicerent ac præferendam ducerent: quippe qui abbatis in omnibus ſubjiciantur imperio; cujuſ ad arbitrium cuncta vigilandi, orandi, jejunandi, atque operandi tempora moderentur: ex quibus plurimos ſanctimonia & prophetiæ dono inſignes, in his venerabilem Boiſilum Mailroſenſem monachum & præpoſitum, ſibi notos fuiſſe teſtabatur.

LXXII.
Qualia ad ſe
venientibus dat
monita.

Anno ſeptimi ſæculi ſeptuageſimo-ſeptimo Adeodatus papa e vivis exceſſit vi. kalendas Julias: in cujuſ locum poſt menſes quatuor ſuffectus eſt Donus, domo Romanus. Is, cum in monaſterio Romano, quod Boëtianum vocabatur, monachos Syros, Neſtorii errore infectos, deprehendiſſet; hos in diverſa monaſteria diſtribuit, eorumque loco ſubſtituit monachos Romanos, id eſt Latinos, Romanis ritibus ac regulis addictos. Nec plura de hoc monaſterio, quod Boëtianum haud dubie dictum erat a Boëtio auctore.

In Gallia interim Ebroinus furere pergebat, nec amicis parcens, nedum inimicis. Ad hos evertendos & vexandos uſus eſt in primis Waimere Campaniæ duce, & Adalrico itidem duce. Et Waimere quidem ob malefacta promovit ad epifcopatum Trecentem, ſed poſtea ſibi ſuſpectum & inviſum e medio ſuſtulit: Adalricum vero, Provinciæ patriciatum ambientem, in Auſtriam fugere coëgit. Tum ejus bona regio fiſco adjudicata; quæ Theodericus rex Beſuenſi Burgundiæ monaſterio attribuit, dato diplomate in gratiam Waldaleni abbatis menſe Septembri, anno quarto regni ſui. Conſiſcationis cauſa in diplomate hæc ſuggeritur, quod Adalri-

ANN. CHR.
677.
LXXIII.
Adeodato
pape ſuccedit
Donus.

LXXIV.
Adalrici bona
Beſuæ tradita.

b *ſpici.* 99.
c. 1. p. 591.

AN. CHR. 677. » cus dux, Deo sibi contrario, regi infidelis apparuisset, seque Austrasiis confociasset, qui tum cum Neustrasiis bello decertabant. Tunc enim accidit id, quod in libello de vita sanctæ Salabergæ abbatissæ legitur, ut civile bellum inter reges Francorum, Theodericum & Dagobertum, de finibus regni moveretur; adeoque, vicinis quibusque locis vastatis & depopulatis, villæ, ædes etiam sacræ, immo ipsa, pro nefas! sanctorum corpora igni cremarentur. cujus rei provida & præfagiens Salaberga, monasterium virginum, in finibus Lingonum a se conditum, longe ante cum suis deseruerat, & in munitissimam urbem, Lugdunum-Clavatum, se receperat. Itaque quod Adalricus Ebroini metu in Austriam refugisset, id in crimen rapuit Ebroinus, ejusque bona publicari curavit. quæ omnia Theodericus rex liberaliter assignavit, ut mox dicebam, Fontis-Besux monasterio, ubi tunc Waldalenus abbas adhuc præerat. Ejus tempore, ait Johannes Besuensis^a chronographus, monasticus ordo maxime floruit, & sub ejus successoribus Bercando, Ferreolo & Syranno, qui paternos ejus mores in regulari institutione imitati sunt. Verum, iis mortuis, ea rerum conversio facta est, ut monasterium perditæ cuidam feminæ Anglæ, non custodiendum, sed diripiendum traderetur.

LXXV. Præerat hoc tempore monasteriis Stabulensi & Malmundariensi Goduinus abbas, cujus rogatu Dagobertus Austrasiorum rex donationes quasdam prædictis monasteriis, a Sigiberto patre suo factas, confirmavit kalendis Augusti, anno regni sui quarto. Regi quippe suggererat vir venerabilis Goduinus abbas de monasterio Stabulau & Malmundario, dominum & genitorem ejus Sigibertum regem sancto Remaclo ad usus eorum monasteriorum contulisse, quidquid sui juris esset in Germiniaco^{*} villa pagi Remensis, & in Cumaria super fluvio Suppia^{*}; petebatque, ut Dagobertus easdem donationes ratas haberet. quod princeps facile annuit. Hæc cœnobio post sanctum Remaculum abbatem primum rexerant Theodardus ante episcopatum, tum Papolenus seu Babolenus, & Sigolinus, is qui Landebertum episcopum in Stabulensi monasterio excepit, successorem sortitus Goduinum, qui sancti Remaculi corpus ex oratorio sancti Martini, quæ modo parœcialis ecclesiæ est, in principem sancti Petri basilicam transtulit, lectumque seu tumulum ejus auro & argento ornandum curavit.

LXXVI. Ad annum etiam quartum regis Theoderici referenda videtur origo monasterii Hamensis, diœcesis Constantiensis, haud procul ab oceano, modo cellæ seu prioratus sub titulo sancti Petri de Hamo. Frodomundus episcopus Constantiensis in Neustria, in vulgatis indicibus dictus Romundus, hujus monasterii primus conditor fuit, uti diserte probat inscriptio triplex, ibidem sub altari matutinali reperta paucos ante annos, id est, anno superioris sæculi nonagesimo-tertio, quadrato trium pedum lapidi insculpta, cum crucis signo in medio & in quatuor angulis.

Prima inscriptio superficiem lapidis tribus versibus occupabat in hunc modum:

CONSTANTIANIENSIS URBIS RECTUR DOMNUS
FRODOMUNDUS PONTIFEX, IN HONORE ALMAE
MARIAE GENETRICIS DOMINI HOC TEMPLUM, HOCQUE
ALTARE CONSTRUXIT FIDELITER, ATQUE DIGNE DEDICAVIT
MENSE AGUSTO MEDIO, & HIC FESTUS CELEBRATUS
DIES SIT PER ANNOS SINGOLOS.

Secunda inscriptio in exteriori margine superiori lapidis quatuor itidem versibus; totidemque in inferiori tertia habebatur, ex quibus sequentia tantum exsculpere licuit.

ANNO III.....
III. * AN. REGNANTE THEODORICO REGE
IN FRANCIA HOC CENUBIUM CINGXIT. PATRAVIT
CAUSAS QUAM PULCHERRIME, NEC AMOR SUBIT INVASI
VOLUIT ... & MARIAE ALMISSIMA CUM IPSA VIVANT
ET EXULTENT IN AETERNA SAECULA. PRIMUS
CEPIT STRUERE MONASTIRIUM DOMNUS PONTIFEX
ABENS CURAM PASTURALEM IN AMORE DOMINI SUARUM

* *V. append.*

OVIUM PASCUA PERPETUA CHORO NEXAS VIRGINALE
SUMMA. ITIM LOCUM REX CONCESSIT AD ISTUM CENUBIUM.
IPSE ETENIM DOM*. PLURIMAS ATQUE CETERAS
PARN. EPTINARI* NOM. ERO.

ANN. CHR. 677.
* domnus.
* f. Septuaginta numero.

Ex triplici hac inscriptione colligimus, Frodomundum seu Frotmundum, Constantiensis ecclesiæ præfulem, hoc templum cum adjuncto cœnobio virginum in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ extruxisse anno tertio sui pontificatus, quarto anno Theoderici regis, qui locum concesserat; & templum quidem dedicasse medio mense Augusto, quo die Assumptio beatæ Mariæ recolitur: quem diem festum singulis annis recurrentibus celebrem esse voluit. Hamensis hic prioratus ab institutione sua beatum Petrum apostolum patronum agnoscit, idemque ab annis septingentis subiectus est Carnutenfî abbatiæ sancti Petri ex dono Arefasti fratris Gonoris, uxoris quondam Richardi primi Nortmannorum ducis. Colitur apud Neustrasios, qui olim apud Anglos maxime itidem colebatur, sanctus Frotmundus, vulgo Fremundus, sub cujus patrocinio extat opidulum & prioratus in diœcesi Constantiensis, & in pago Calerensî ecclesiæ nonnullæ: sed quis sit Frotmundus ille, incompertum, quem Offa Anglorum regis filium fuisse recentiores quidam perperam dicunt. Facile crederem haud alium esse quam Frodomundum seu Frotmundum episcopum Constantiensis, si de ejus cultu constaret, aut veri simile esset, ejusdem cultum ad Anglos propagatum fuisse.

Verum, his omiſſis, in insulam Britanniam nos vocat tempeſtas in Wilfridum Eboracensem episcopum postero anno excitata, cujus anni mense Augusto cometa cœpit apparere, & per tres continuos menses, teste^a Beda, conspicuus fuit, excelſam radiantis flammæ quasi columnam ab horis matutinis præferens. Florebat per id tempus Wilfridus, unus Northumbrorum antistes, non minus ſæculari gloria & rerum opulentia, quam virtutibus & ſanctitate inſignis. Erant ei magnificæ ædes, multa clientium frequentia, qui regalibus velimentis & armis induci eidem obſequabantur. Multa item cœnobio ab eo vel condita, vel inſtituta, cum innumeris monachis parebant, adeo ut regiam pompam præ ſe ferre videretur. Ad hæc Ethildritæ, Egfridi regis quondam uxori, tunc piſſimæ abbatiffæ, valde familiaris erat, quæ omnem vitæ ſuæ rationem ſingebat ad ipſius conſilia. Hæc omnia graviter ferens Ermenburga, quam Egfridus poſt Ethildritæ ſeceſſum ſuperdixerat, magnam antiftiti fecit invidiam, viroque ſuo eum ſuſpectum & inſiſum reddidit, quaſi ei nihil præter regium nomen deſſet. Optimum itaque conſultu regi viſum eſt ad minuendam ejus poteſtatem, ſi ejus parochia in tres episcopatus divideretur. In hujus conſilii aſſenſum rex & regina Theodorum Cantuarienſem muneribus facile pertraxerunt. Duo in Wilfridi abſentis & inſultati locum ordinati ab eo episcopos ex monachis, Boſa, qui Deirorum ſeu Eboracenſium; & Eata, qui Berniciorum ſeptentrionalem provinciam gubernaret; prior Eboraci, poſterior in Haguſtaldenſi ſeu Lindiſfarnenſi eccleſia cathedram habens episcopalem: quibus tertius adjunctus episcopos in provincia Lindiſfarorum, quam Egfridus nuperrime, ſuperato Wiſario Merciorum rege, obtinuerat. His commotus Wilfridus, regem & archiepiscopum adit, de injuria ſibi facta expoſtulat, & ſe inauditum & innocentem non ſolum episcopatu, ſed & rebus ſuis ſpoliatum graviter queritur. Illis ad hæc nullum ei crimen ſe obſicere, ſed tamen quod factum eſſet revocare ſe nolle affirmantibus: ipſe cum coepiscoporum ſuorum conſilio, ad ſedem apoſtolicam appellavit. tum converſus ad aulicos ſibi illudentes: Hoc anniverſario, inquit, die, qui nunc ridetis meam, quæ ex ſola invidia facta eſt, condemnationem, tunc præ confuſione & mærore amare flebitis. quod ſancti antiftitis vaticinium completum eſt, Elfwino Egfridi regis^b fratre, ipſa die recurrente, cum ſummo omnium dolore occiſo in gravi proelio, quod cum Ethelredo Merciorum rege conſertum fuerat. Diſceſſurus e Britannia Romam Wilfridus, multa millia monachorum ſub manu novorum episcoporum relinquebat, omnes mærentes ac lugentes, ejuſque itineris proſperum Domino ſucceſſum precibus obnixè commendantes. Contra ejus adverſarii eum recta profecturum, & ad Quentavicum portum oceano tranſmiſſo appuſſurum exiſtimantes, nuntios ad Theodericum regem Francorum, & ad Ebroinum præfectum palatii, quem Eddius-Ste-

Annal. Bened. Tom. I.

Y y ij

ANN. CHR. 678.
LXXVII.
Wilfridi episcopi expulſio.
^a Beda l. 4. c. 5.

S. Frotmundus.

^b *Id. ib. r. xl.*

phanus *Efruinum impium ducem* vocat, cum muneribus præmittunt, ut eum vel in exsilium longius ablegarent, aut casis ejus sociis, universa substantia spoliarent. Nec difficile fuit id eis persuadere: quippe cum Wilfridus Dagoberti ex Hibernia in Austriam reditum, ac in paternum solium restitutionem adjuvisset. Forte accidit, ut eodem tempore Winfridus episcopus Liccidfeldensis ab Ethelredo Merciorum rege, quod Egfridi partibus favisset, sede sua expelleretur. Ambo itaque episcopi, Wilfridus & Winfridus, parem fere injuriam passi, sede apostolica appellata, eodem tempore in Galliam transire erant. Prior Winfridus cum litus Gallicum attingisset, in manus incidit exploratorum, quos Theodericus & Ebroinus ad comprehendendum Wilfridum disposuerant. Illi similitudine nominis decepti, Winfridum pro Wilfrido comprehendunt, & comitibus ejus occisis, rebusque ablatis, nudum abire passi sunt. qui Eadbarnam se contulit, in cœnobium a Ceadda episcopo institutum, ibique sanctissime reliquum vitæ exegit. At Wilfridus, quem inimicorum suorum consilia & insidiæ non latebant, secundo vento provectus in altum, proris in eurum obversis, in Frisiam prospere cum suis omnibus appulit, exceptusque ab Adalgiso rege & populo, et si paganus, perquam honorifice, ibi totam hiemem exegit. Nec vana & otiosa illic sancti antistitis mora. nam Christi evangelium, facultate a rege accepta, genti illi prædicavit, & multa Frisorum millia, cum omnibus eorum principibus, christianis mysteriis initiavit, primo fidei fundamento ibidem posito, super quod postea sanctus Willibrordus episcopus, in Ripensi monasterio sub ipsius disciplina educatus, Frisiacam ecclesiam ædificavit.

Inter ea Ebroinus comperto se delusum esse, & Wilfridum in Frisia morari; in Egfridi & Ermenburgæ gratiam Adalgiso scripsit, ut vel episcopum ad se vivum, aut cæsi caput mittendum curaret, pollicitus plurima aureorum millia, seu, ut Eddii verbis utar, *modium plenum solidorum aureorum, pretium utique scelestæ*, si alterutrum fecisset. At regulus epistolam, ipso Wilfrido audiente, cum perlegisset, in frustra conscidit, conscissamque in ignem projecit, nuntiis dicens: Sic rerum Conditor regnum ejus cum vita disperdat, quicumque fidem amico datam violaverit. Ita nuntii pudore suffusi, re infecta, ad Ebroinum reversi sunt.

Quam in Wilfridum exercere non valuit Ebroinus, hanc in sanctum martyrem Leodegarium sævitiam explevit. Ejus quædam veluti præludia fuere oculi sanctissimo antistiti evulsi, labra concisa, resecta lingua, cujus nihilo minus usus & officium divinitus ei restitutum est. Jam biennium in Fiscamnensi monasterio exegerat sub custodia Waningi viri illustris, cum in palatium sisti jubetur; & ne gratis puniri videretur, Theoderico regi tyrannus suadet, Leodegarium Childerici regis necis conscium fuisse; insistentque ambo, rex & Ebroinus, ut hanc culpam ipse agnosceret. quibus constanter respondit, se quidem hominem esse, & humanorum delictorum nequaquam expertem: at tanti facinoris plane infontem esse, suamque innocentiam Deo magis, quam hominibus perspectam. Aderant in palatio plurimi de more episcopi, quibus in unum convenire, & de Leodegarii causa sententiam ferre mandatum est. Productus in medium vir sanctus, postquam seorsim regi multa futura prædixisset, tamquam reus in ordinem redactus est: ejus tunica sacerdotali a capite conscissa, qui ritus exautorandorum episcoporum erat, ut in causa Prætextati Rotomagensis factum Gregorius^a Turonicus refert. Alio modo Dido pseudepiscopus paullo ante Leodegarium, itidem in alia synodo episcoporum, *e sancta congregatione* expulsus fuerat, capite penitus decalvato, ut in eo coronæ sacerdotalis insigne omnino abraderetur. qualem poenam monacho, infandi criminis reo, Fructuofus^b episcopus in regula prima decernit. Sic in ordinem laicorum redactus Leodegarius, qui nunquam episcopatu dignior fuerat, quibuslibet Ebroini injuriis ac suppliciis opportunus & expositus, Chrodoberto comiti palatii custodiendus traditur, dato ex nomine regis mandato, ut quantocius hominem in vastæ silvæ secretiori loco interficeret, ac mortui corpus in puteum projiceret, obturato putei ore, ne quis mortuo honos haberetur. Mandato ægre accepto, Chrodobertus probata viri Dei sanctimonia flexus, quatuor ministris ab Ebroino submissis id exsequendum permittit,plorante ipsius uxore, quod tam atrox mandatum viro suo impositum fuisset. Hanc vero consolatus est Leodegarius, pollicitus, necem suam nequaquam ei in maledictionem, sed contra in benedictionem convertendam, dum ipsa corpori suo sepulturae honorem impendi curaret. Tum in designatam silvam abducitur a prædictis

LXXVIII.
S. Leodegarii
exautoratio &
martyrium.

^a Greg. Tur.
lib. 5. c. 19.

^b Fructuof.
reg. c. 16.

quatuor satellitibus, ex quibus tres ad ejus pedes provoluti veniam & indulgentiam petunt. Is vero omnibus, qui se vexaverant, bene precatus, gratias Deo actis, quod se hoc mortis genere dignaretur, cervicem barbaro carnifici, Wadhardo nomine, qui quartus e ministris erat, præcendam obtulit, sicque martyrium consummavit VI. nonas Octobris. Silva, in qua interfectus est, hodie quoque sancti Leodegarii nomine insignis est in pago Atrebatensi. Chrodoberti uxor corpus sacrum in vicum ejusdem pagi Sarcinium^{*}, quem Baldericus in confinio Cameracensis episcopi & Morinensis locat, clam deportari, & cum vestibus ejus in oratorio ejusdem vici sepeliri jussit, ubi ad tres annos jacuit, usque dum ad Maxentianum monasterium transferretur, clarescentibus miraculis, quantumvis ea Ebroinus occultari, ac silentio premi curaret, minis ac suppliciis iis intentatis, qui illa vulgarent.

Quo in loco habita sit superior synodus episcoporum, in qua Leodegario episcopalis dignitas abrogata est, conjicimus ex diplomate Theoderici regis, in quo mentio fit de conventu episcoporum Marlaci habito, ubi Chramlinus Ebredunensis^a antistes sede sua dejectus fuit. Vulgatum est a nobis hoc monumentum in libro sexto de re diplomatica, *Viris illustribus Audobertho & Rocco patriciis, omnibusque ducibus & comitibus vel auctoribus publicis* inscriptum. Cum itaque episcopi, tam ex Neutria, quam ex Burgundia, in palatio villæ regie Marlaci pro statu ecclesiæ ac confirmatione pacis una convenissent; quidam ex eorum numero, regi infideles inventi, & secundum canones judicati dicuntur: in his Chramlinus filius Miecii, qui episcopatam Ebredunensem sua præsumptione per falsas literas, non regio permissu acceperat, nec sollempni ritu ab episcopis consecratus fuerat. Aderant in eo conventu metropolitani quinque, Genesius, Chadunus, Blidramnus, Landoberthus, & Terniscus, aliique episcopi quamplures: quorum ex sententia Chramlino vestis conscissa, & episcopatus abrogatus est. Eidem tamen ex regis clementia, & procerum assensu, res suæ propriæ reservatae sunt, permissumque, ut pro exilio perpetuo, quod ipsi decretum fuerat, in monasterium, sancti Dionysii corpore insigne, ei succedere liceret sub Chariderici abbatis regimine, ibique sub obedientia & regulari ordine reliquum vitæ suæ perageret. Aghilbertus regium diploma recognovit, datum Marlaci^{*} medio mense Septembri, anno quinto Theoderici regis. quod tempus recte convenit iis, quæ de sancti Leodegarii morte mox retulimus. Locus autem videtur esse Marlacus seu Morlacus in Campania ad Saltum amnem. Ceterum de hoc Chramlino episcopo interpretandum videtur testamentum Abbonis patricii pro monasterio Novaliciensi, itidem relatum in libro sexto de re diplomatica.

Ex quatuor metropolitanis, qui prædictæ synodo interfuerunt, primus recensetur Genesius Lugdunensis, secundus Chadunus incertæ sedis, tertius Blidramnus Vionensis, quartus Landeberthus Senonensis, quintus Terniscus seu Ternisius Vefontionensis. Ex quo intelligitur, Genesium non ante hoc tempus e vivis excessisse, id est non ante subsequentes kalendas Novembres, quo die ejus obitus recolitur. Mirum est huic synodo non adfuisse Reolum Remensem, & Dadonem seu Audoënum Rotomagensem, qui Ebroino amici & addicti erant.

Genesio defuncto, Lugdunensis ecclesia præfulem sortita est Lambertum Fontanellæ abbatem, quem ejus merita Theoderico regi plurimum commendaverant. Huic calculo consentit libellus de vita sancti Condedi monachi, ubi annus septimus regni Theoderici comparatur cum anno secundo regiminis Ansberti abbatis Fontanellensis, qui post Lambertum abbas electus est unanimi fratrum consensu. Is sacerdotio præditus, confluentium ad se confessiones excipere solebat, & salutaria eisdem monita dare, quibus ad perfectam conversionem adducerentur. Hinc auctæ monasterii possessiones ex spontaneis fidelium oblationibus. Ille vero, monasterii rebus pie dispensandis, quam amplificandis longe attentior, xenodochium imbecillium ac decrepitorum pauperum duodenorum, instar collegii apostolici, instituit, certis rebus ei attributis, ex quibus sufficiens eis annona suppeditaretur. Alias quoque duas in eodem cœnobio constituit mansiones pauperum debiliū, numero octoginta, quos octonos singillatim distribuit: quibus quotidianum victum perpetuo assignandum curavit. Horum munus id unum erat, ut divinis officiis ad horas diurnas, nocturnasve adessent, precibus ac rebus divinis vacaturi; maxime *tempore sancti sacrificii*, pro temporali ac æterna salute populi christiani, & pro ecclesia catholica ubique diffusa. Sanctus Audoënus Rotomagensis antistes Ansberto abbati auctor fuisse

LXXIX.
Chramlini
item episcopi
destitutio.
^a 1^a lib. 2^a r.
num. 50.

^c Successus in
monasterium
S. Dionysii.

^d Morlay.

LXXX.
Genesio Lugdunensi
succedit
Lambertus.

Ansbertus abbas
Fontanellæ
post Lambertum.

dicitur, ut basilicam sancti Stephani prope insulam Belcinnacam ad Sequanam exstrueret, cum xenodochio pauperum, cui quoddam prædium, vocabulo Childriacum, in pago Dunensi legavit. Hæc origo ejusmodi xenodochiorum in monasteriis nostris ex regulæ præscripto, quorum redditus in alienos usus contra regulæ mentem nunc a sæcularibus convertuntur.

LXXXI. Chardericus abbas S. Dionysii, dein episcopus. a *Diplomat. lib. 6. n. 12.* Tunsonis-vallis monasterii auctor. b *Ibid. n. 22. c. 24.*

Ex superiori item diplomate intelligitur, Chardericum abbatem hoc anno præfuisse Dionysiano apud Parisios monasterio, nimirum post Wandebertum, cujus superius meminimus. Idem Chardericus abbas memoratur in alio præcepto ejusdem Theoderici^a pro immunitate omnimoda a teloneis, sancti Dionysii carris per Galliam concessa. Idem postea factus episcopus, forte Bellovacensis ante Constantinum, Tunsonis-vallis monasterium in pago Camliacensi apud Bellovacos condidisse perhibetur. Id patet ex duobus præceptis^b Childeberti regis eo nomine tertii, in quorum priori *Chardericus quondam abba*, in altero idem *quondam episcopus* fuisse dicitur. Utrumque vero præceptum a rege obtinuit venerabilis vir Magnoaldus, abbas monasterii de Tunfone seu Tusone-valle, quod *in honore sancti Dionysii & sancti Marcelli* Chardericus, quondam abbas & episcopus, in proprio fundo ædificavit *sub sancta regula*, ibidemque venerabilem virum Magnoaldum abbatem constituit rectorem. Quid factum sit illo Tunsonis-vallis monasterio; an eo in loco positum fuerit, ubi modo abbatia Vallis-beatæ Mariæ ordinis Cisterciensis ad Isaram, sub dicecesi Parisiensi, mihi fateor esse incertum. Chardericus abbati in regimine monasterii Dionysiani successit Chaino, de quo inferius.

LXXXII. Autharius abbas S. Germani, alique post eum.

Eodem tempore suburbanum apud Parisios sanctæ Crucis & sancti Vincentii monasterium regēbat Autharius seu Autharius abbas, laudatus in litteris Theoderici regis, quibus confirmatur donatio ecclesiæ sanctæ Crucis & sancti Vincentii facta a Galterio quodam, ejusque conjuge Goda, de rebus suis in Bituricensi pago sitis, quarum hæc nomina: Fraxinum cum ecclesiis; Caldunum cum ecclesia domni Movialis confessoris super Chrosam fluvium; Graëgilidum, Dolum cum ecclesia domni Germani, Agentonem cum ecclesia, vel quidquid ultra Ligerim possidere videbantur: ita videlicet, ut post obitum Galterii, si Goda ejus conjux superstes esset in corpore, Deo sacrata foret, & in ecclesia domni Movialis cum puellis Deo sacratis quam pluribus sibi associatis Deo deferviret. Idem Autharius abbas perseveravit ad annum septimum-decimum Theoderici regis, quo anno Vandemiris vir illustris, ejusque conjux Ercamberta, villas Oxmam in pago Dorcastino, & Noviolium in Andegavino donaverunt basilicæ domni Vincentii vel domni Germani, ubi vir venerabilis domnus Autharius abbas præerat. Ei jam successerat Waldromerus abbas anno Childeberti regis tertio, id probantibus ejus litteris commutationis factæ cum quodam Adalrico de nonnullis rebus, in villa Mauriliaco sitis. In veterrimo necrologio sancti Germani notatur x. kalendas Maii *depositio Wandremari abbatis, qui dedit Cellam* super Sequanam sancto Germano*, a quo hætenus hic locus pendet, situs in pago Parisiensi. Hæreo an Wandremarus iste idem sit cum Waldromero, an diversus; is scilicet, de quo mentio fit in charta Vandemiris viri illustris, inferius memoranda. Waldromerum excepit Thedelmarus, memoratus in placito authentico Childeberti regis, quo cœnobium Lemausum* pagi Stampensis, monasterio sancti Germani concessum a quodam Gamone & Adalgude ejus conjuge, vindicatur adversus Agatheum quemdam, qui mortuo Gamone locum illum repetebat nomine Adalgudis, tum Deo sacratæ in prædicto cœnobio Lemauso. Thedelmaro successit Babo abbas, cujus tempore Chulberta femina testatur, se per venditionis titulum monasterio sanctæ Crucis & domni Germani cessisse res suas in villis Bodasio & Mantla; eisdemque tempore famis precario recepisse anno quinto Chilperici regis. Litteræ illæ inscriptæ sunt *Domno & in Christo venerabili patri Baboni abbati, vel omni congregationi monasterii vestri sancti Vincentii vel sanctæ Crucis & domni Germani, ubi ipse preciosus dominus in corpore requiescit*. Baboni successus videtur Sigofridus, qui monasterio Germanensi præerat anno decimo Theoderici regis, haud dubie Calensis; missusque forte a Carolo principe ad regem Hispaniæ, ubi a Sarracenis captus, & in carcerem conjectus sit. Hinc corrigendi veteres etiam indices abbatum hujus monasterii, in quibus abbates hoc ordine recensentur post Germanum: Sigo, Sigofridus, Babo, Childerannus, Hunfridus, Wandremarus, Thedelmarus, Lantfredus: qui sic ordinandus videtur post Sigonem: Childerannus, Hunfridus, Au-

* *in Celle.*

* *Limaurs.*

tharius, (male primus abbatum locatus ante Droctoveum) Wandremarus, Thedelmarus seu Thedelmarus, Babo, Sigofridus, & Lantfredus, de quo nos plura suo loco.

Postero anno humanis exemptus est sanctus Amandus episcopus in Elnonensi ad Scarpum monasterio, quod postremis vitæ suæ annis ipse rexit. Per id tempus accidit, ut præposito monasterii Chrodobaldo, qui forte in quadam vicina cella residebat, vehicula ad vinum in usus fratrum devehendum transmitti juberet. Hic autem vehiculorum defectum mandato patris obtendens, cum factum excusaturus ad eum vellet pergere, subito in paralytim incidit, ut nec manum, nec pedem movere valeret. Scaphæ itaque impositus, Elnonem venit, cum Amandus fumeret cibum. De ejus adventu & infirmitate admonitus vir sanctus, subridens dixisse fertur, majora ei reservari pericula, nimirum ob jactantiæ & inobedienciæ vitium, cui valde obnoxius erat. Missus tamen a sancto patre presbyter, calicem vini cum fragmento panis ægroto attulit, mandatumque ei est, in crastinum ut Amando ad ipsum accedenti obviam occurreret, quod ille haud difficulter exsecutus est, membrorum integra sospitate post sumtas eulogias statim recepta. Hunc autem vir Dei, indulta venia, ut mores deinceps in melius componeret, admonuit, atque eum sanum ad monasterium redire præcepit. Morti proximus sanctus pater, venerabilem Andream abbatem, quem Barisiaco ante præfecerat, successorem suum in Elnone constituit: nec multo post in caelos migravit v. III. idus Februarii, die dominica, ut scribit Milo monachus in supplemento ad libellum Baudemundi: quæ notæ chronologicæ huic anno apprime conveniunt. Fallit Milonis calculus, quantumvis elaboratus ipsi visus, & vetustis libris lapidibusque insculptus, qui Amandi obitum anno ejus sæculi sexagesimo-primo locat. Erroris manifestum argumentum est, quod Amandus Childerico regi supervixit, atque anno Theoderici regis secundo testamentum condidit. Sepultus est condigno cum honore in suo, uti jusserat, Elnonensi monasterio, & quidem in basilica sancti Petri, quæ quoniam tanti præfulis virtutibus angustior & minus congrua visa est, ac sequiori sexui propter monachorum habitationem inaccessa, paullo post locum fecit majori basilicæ, utrique sexui opportuna & sufficienti, in qua sancti præfulis corpus anno ab ejus morte sexto-decimo collocatum est. Sancti Amandi animam in caelos subeuntem beata Aldegundis conspexisse traditur.

Primus ejus vitam scripsit Baudemundus monachus ipsius discipulus, idemque ejusdem testamenti scriptor. Baudemundo supplementum cum historia elevationis & translationis adjecit Milo Elnonensis idem monachus medio sæculo nono, eademque vitam quatuor libris metricè edidit; atque Haimino abbati Vedastino nuncupavit. Tertio post eum sæculo Philippus Harvengius, cognominatus ab-Eleemosyna, abbas Bonæ-spei ordinis Præmonstratensis, idem argumentum retractavit. His adde anonymum quemdam Aquitanum, qui sancti Amandi gesta sub nomine sancti Alani in compendium redegit. In codice Elnonensi habetur prolixus de sancto Amando sermo, in quo vir Dei domos spatiosas & excelsas, atque laqueariorum cameras, colorum fucis linitas cum menianis suis, quasi phantasticas somniorum imagines, despexisse dicitur; aurum & argentum, quasi lutum, habuisse; vestes holosericas, gemmis ornatas, & obrizo in bratteas tenuato contextas, nec habuisse, nec habere voluisse; pane tantum hordeaceo, & quidem cinere misto, & aqua pura usum fuisse, adeoque vasa pretiosa ad mensam respuisse.

Vere appetente Wilfridus, postquam in Frisia hiemaverat, cœptum iter ad apostolicam sedem persequi institit, & inter eundem Dagobertum Austriæ regem, quem ex Hibernia in regnum patrium redeuntem perquam honorificè tractaverat, adire ac salutare constituit. Rex, accepti beneficii non immemor, hospitem suum benignè excepit, multisque precibus fatigavit, ut in suo regno remanere, & pro Eboracensi parochia sibi erepta, Argentoratensis ecclesiæ, quam vulgo Strateburgensem vocabant, episcopatum maximum accipere ne abnueret. Verum, cum Wilfridus civiliter repugnasset, a rege cum magnis donis ac muneribus dimissus est, adjuncto ipsi Deodato episcopo, haud dubie Tullensi, qui subsequenti Romanæ synodo cum Wilfrido interfuit. Ambò itaque pergentes, ad Pertaridum Langobardorum regem pervenerunt, quem Berchtherum regem Campaniæ; ob amoenissimos

ANN. CHR. 679. LXXIII. S. Amandi episcopi obitus.

Vitæ ejus scriptores.

LXXIV. Wilfridi iter Romam.

A N N A L E S

544

ANN. CHR.
679.

& late parentes Liguria campos appellat Eddius-Stephanus, ejus itineris Comes, Sanctos peregrinos humanissime excepit modestissimus princeps ac Dei timens, Wilfridumque monuit, ex Britannia nuntios ab ejus inimicis missos esse, dona ingentia sibi pollicitos, si episcopum, uti aiebant, fugitivum, ab aditu sedis apostolicæ prohiberet, & apud se remoraretur. Se vero rei tam nefariæ haudquaquam assentientem, nuntiis in hunc modum respondisse: exulem se aliquando ab adolescentia pulsatum ad regem Hunnorum idolis addictum confugisse, qui sibi per idolum deum suum promiserit, quod nulla umquam conditione prodendus esset inimicis, id quod postea declaravit eventus, nam missis qui *aureorum modium plenum* sibi promitterent, si se illis ad internecionem daret, nequaquam consentientem dixisse: Hanc mihi vitam dii succidant, si pactum in eorum nomine firmatum violavero. Si hæc paganus; quid sibi faciendum, qui verum coleret Deum? Itaque sanctum pontificem cum suis comitibus honorifice ab se emisit, ducibus ad apostolicam sedem ei datis.

Ejus in synodo Romana restitutio.

Cum itaque Wilfridus Romam prospere pervenisset, adventus ejus causa toti jam civitati innotuerat per Coenwaldum religiosum monachum, qui a Theodoro Cantuariensi episcopo cum litteris eo missus fuerat, ut pontificis audientiam adversus Wilfridum præveniret. Præerat tunc apostolicæ sedi Agatho papa ex-monacho, dono suffectus ab anno superiori. Indicta itatim ab ipso synodus sanctissimorum episcoporum & presbyterorum amplius quinquaginta in basilicam Salvatoris, quæ Constantiniana dicitur; unaque omnium sententia fuit, Wilfridum nullius sceleris aut facinoris convictum, immo prorsus innocentem, non canonice, sed injuste gradu dejectum, ob modestiam merito laudandum esse: quippe qui, contentionibus prætermisissis, causæ suæ cognitionem ad apostolicam sedem retulisset. Admissus in secretarium Wilfridus, petitionem suam sacro cœtui relegendam obtulit, cujus hæc summa erat. Se humilem & indignum Saxonix episcopum ad hoc apostolicum fastigium, tamquam ad locum munitum, firmissimumque cujusvis præsidium, accessisse, ut causæ suæ justitiam ejus cognitioni subjiceret. Sibi, nulla culpa in se inventa, nedum probata, ereptum episcopatum, quem per annos amplius decem pro modulo rexerat; traditumque tribus invaloribus, qui, contra canonicas regulas ac definitiones, in conventu Theodori sanctissimi archiepiscopi, & quorundam aliorum episcoporum ei adhærentium, se non acquiescente promoti sint. Ceterum quid causæ fuerit, ut Theodorus sanctissimus archiepiscopus eo devenerit, malle se dissimulare ob ejus reverentiam, & honorem sedis apostolicæ, quæ eum in Britanniam direxerat. Paratum se esse ad excipiendam ab apostolica sede sive destitutionis, sive restitutionis sententiam: at si in pristinum episcopatum restituendus sit, precari, ut episcopatus invalores ex occupatis parochiis synodali decreto pellantur; & si quidem in sua provincia præfules augere synodo visum fuerit, tales eligantur ex ipso ecclesiæ clero, quales congregatis episcopis eo honore digni visi fuerint, ut non ab extraneis & alienis novæ ecclesiæ regantur, sed a domesticis, cum quibus unanimi concordia Deo deservire possit. Placuit Agathoni papæ atque universæ synodo Wilfridi iusta modestaque petitio, eaque communi omnium decreto admissa, sancitaque est. Habita fuit hæc sub Agathone synodus mense Octobri, indictione septima, anno vicesimo Constantini augusti, quæ notæ præsentis anno conveniunt. Ea peracta, non statim dimissus est in patriam Wilfridus, sed pontificis jussu per quatuor amplius menses Romæ permansit. Præter ea in exemplari hujus synodi apud Spelmannum, statutum legitur inter alia, ut in Britannia insula duodecim constituantur episcopi, computato archiepiscopo, qui eos canonice ordinet, ea conditione, ut nullus ex his in alterius jura quicquam aggrediatur. Deinde ut Theodorus archiepiscopus universalem illic synodum congreget, in qua de ecclesiasticis statutis, eorumque observatione diligens inquisitio fiat. Idcirco synodus virum prudentem & ecclesiastica doctrina recte imbutum illuc dirigendum censuit, qui Theodoro & consilio futurus sit, & adjumento rei bene gerendæ. Electus ad id officii venerabilis Johannes, archicantor ecclesiæ beati Petri apostoli & abbas monasterii beati Martini, qui synodi Romanæ sub Martino papa contra Monothelitas habitæ exemplum Theodoro deferret.

LXXXV.
Bis copus Romanam rursus petit.

Eodem tempore Benedictus, cognomento Bis copus, ex Britannia quartum iter Romam, cum Ceolfredo collega suo, aggressus (quæ quinta illuc ejus profectio erat, nam in secundo e Britannia discessu bis Romam petierat:) plurima ecclesiæ suæ ornamenta

ornamenta & munimenta ex urbe retulit, uberiori, quam ante, spiritalium bonorum fœnore cumulatus. Nam innumeram omnis librorum generis copiam, plurimasque sanctorum apostolorum ac martyrum reliquias, atque imagines beatæ Mariæ, duodecim apostolorum, evangelicæ historiæ & apocalypsis advexit. Deinde ab Agathone papa cum Egfridi regis consensu ac favore privilegium accepit in gratiam monasterii sui, quo ab omni prorsus extrinseca irruptione tutum perpetuo ac liberum præstaretur, & libera eligendi abbatis electio concederetur. Idem itineris in reditu socium habuit jam dictum archicantorem ecclesiæ beati Petri apostoli, Johannem videlicet Romani monasterii sancti Martini abbatem, qui & monachis suis, & Anglis omnibus cantum Romanum, immo res ecclesiasticas traderet, quod Johannes non solum in Wiremuthensi Bis copi monasterio, sed & in aliis pane omnibus ejusdem provinciæ fecit. Sancti Martini monasterium, cujus abbas erat, proximum erat basilicæ sancti Petri.

Interim ad cæleste regnum migravit sanctissima virgo Ethildrita, sponsa quondam Egfridi regis, tunc vero abbatissa Eliensis monasterii, post annos septem, quam abbatissæ officium gesserat. Virginis corpus sacrum, prout ipsa jusserat, ligneo loculo compositum, & in communi cœmeterio sepultum est. Decessit vero ex pestilentia, sive ex tumore maxillæ, qua incisa, melius tantisper habuit, ita ut convalescendi aliqua spes videretur; sed post triduum ad locum perpetuæ salutis translata est x. kalendas Julii. Hoc morbi genere plurimum lætabatur, solita dicere, se merito in collo pondus morbi ac doloris ferre, in quo adolescens supervacua monilium pondera gestaverat.

In abbatissæ officio successit soror ejus Sexburga, & ipsa sanctissima, olim conjux Erconberti Cantuariorum regis, quæ post annos ab illius obitu sexdecim, sororis corpus, prorsus incorruptum repertum, e cœmeterio in ecclesiam transferri curavit, & lotum, novisque vestibus indutum, in marmoreo loculo reponi curavit, dum *omnis congregatio, hinc fratrum, inde sororum*, ait a Beda, *psallens circumstaret*. Sexburgam excepit filia ejus Ermenilda, uxor quondam Wlfarii Merciorum regis, quæ cum matre sua juxta materteram Ethildritam condita est, relicto monasterii regimine sorori suæ Werburgæ virgini, quæ in monasterio Heanburgenfi sepulturam elegit. Ethildritæ vitam scripsit præter Bedam Thomas Eliensis monachus sæculo duodecimo; & forte etiam libellos de gestis sanctarum Ermenildæ & Werburgæ ab ipso laudatos, qui nondum in lucem prodierunt. In eodem Eliensi cœnobio monasticæ vitæ in multis professionem fecit sub Ethildrita Huna presbyter magnæ humilitatis & abstinentiæ, qui facile se antiquis monachis studio religionis æquaverat. Ethildrita mortua, cui præ ceteris familiaris erat & acceptus, ad quamdam exigam insulam, Eliensi proximam, secessit, ex ejus nomine Huneiam dictam, ubi procul a turbis purissimam & tranquillam vitam exegit. Ejus corpus ibidem sepultum, postea Torneiam translatum fuisse memoratur.

Eodem anno consignatur mors sancti Deodati, episcopi quondam Nivernensis, monasterii Vallis-Galilææ auctoris, post annos decem a condito monasterio, anno vero septimo ab inita societate cum sancto Hildulfo episcopo, qui in suo Mediano-monasterio residebat. Ab eo tempore Deodatus haud procul a fratribus suis in oratorio sancti Martini seorsim degebat, soli Deo vacaturus, idem tamen ad fratres laborantes accedere solitus. Morte instante, Hildulfum ad se confestim venire rogavit, ut sibi viaticum præberet, & mortuo os & oculos, manus & pedes componeret; simulque ut ei commendaret fratres ac discipulos suos, quos ipsi tamquam patri in omnibus parere jussit. His expletis, inter ejus manus animam sanctam Deo reddidit xiiii. kalendas Julii, dominica die anni præsentis, ab ingressu ipsius in Vallem-Galilæam *anno undecimo mediante*, ut scribit anonymus monachus Vallis-Galilææ, qui sæculo decimo vixit. Ejus funus ea qua par erat reverentia curatum est, corpusque sacrum in basilicam beatæ Dei genitricis Mariæ deportatum, ubi condigno cum honore terræ mandatum est. Per viginti-octo annos ac dimidium, quibus viro sancto superstes fuit Hildulfus, ejus gregi sibi commutato sedulo invigilavit, per præpositos locum illum administrans, abbas sibi reservans officium, quamvis sui Mediani-monasterii congregationi vice sua proprium abbatem præfecisset. Et primo quidem ab ejus obitu anno locum sæpius adire solebat, ibique ad sanctum corpus missarum sollempnia celebrare; ut Deum ei propitium red-

Annal. Bened. Tom. I.

Zzz

ANN. CHR.
679.LXXXVI.
Ethildritæ abbatissæ obitus.

Sexburga ei succedit, cum alia.

a Beda lib. 4. c. 19.

Huna sacerdos & monachus.

LXXXVII.
S. Deodati episcopi obitus.

Hildulfus ejus monasterium regit.

ANN. CHR.
679.

deret, si quid veteris maculæ expiandum superesset: postea vero non nisi semel quotannis, ut vivente Deodato, illuc accedebat. Huic autem ad Vallem-Galilæam accedenti occurrebant sancti Deodati discipuli, patris ac institutoris sui tunicam præferentes, quam is reverenter exosculabatur; idemque ritus servabatur in ejus reditu ad Medianum-monasterium.

LXXXVIII. Sub idem tempus obiit Mummolus secundus abbas Floriacensis, post annos triginta regiminis; sepultusque traditur Burdigalæ in ecclesia monasterii sanctæ Crucis, ut docet vetus epitaphium, ubi Mummolenus appellatur, in hæc verba.

* recordatio.
nis.

HIC REQUIESCET BONAE RECORDATIONES *
HUMILIS CHRISTI MUMMOLENUS,

* annos.

QUI VIXIT ANNUS * CIRCITER SEPTUAGENTA.

* sine.

APUD QUEM NULLUS FUIT DOLUS MALUS.

QUI FUIT SENE * IRA JOCONDUS.

HOC EST ACCEPIT TRANSITUM

SUB DIE VI. IDUS AGUSTAS.

* Augustus.

UBI FECIT AUGUSTOS * DIES SEPTEM.

ANNO V. REGNUM DOMINI NOSTRI

CHLODOVEI REGIS.

Hunc, dum in Hispaniam voti causa tenderet, Burdigalæ morte interceptum tradunt in monasterio sanctæ Crucis, quod proinde jam tum exstitisset. Forte in illas partes profectus fuerat ad ordinandum proximum Regulæ monasterium, quod ante Nortmannorum tempora Floriacensibus subjectum fuisse instrumentum ejus restitutionis docet. Certe parum differunt Mummolus & Mummolenus, eodemque die consignatus legitur obitus Mummoli abbatis in pervetusto martyrologio Floriacensi, ante annos sexcentos scripto, his verbis: VI. idus Augusti Burdegalis depositio S. Mummoli abbatis. quo die in illa urbe, uti & apud Floriacenses, ejus memoria festiva celebratur. Ceterum monachos superiori, hoc est sexto, sæculo Burdigalæ jam exstitisse intelligitur ex Gregorio Turonensi episcopo, cujus caput tricesimum-quartum libri quarti de Burdegalensi monacho inscriptum est. Incertum quis ille rex Chlodoveus, cujus anno quinto Mummolenus obiisse dicitur. an Chlodoveus rex ille ficticius, quem Ebroinus Chlotharii regis filium dicebat, & in locum Theoderici supponere volebat? Sane ultra Theoderici principatum differri non potest Mummoli obitus, quem Chlodoveo ejus patre regnante aliquamdiu abbatem exstitisse, nec nisi annos triginta Floriacensibus præfuisse constat ex antiquissimo indice abbatum Floriacensium, desinente in Theodulfo: in quo Mummoli successores hoc pacto recensentur. Tertius abbas Leodardus habuit annos decem. Quartus abbas Ido annum unum & dimidium. Quintus abbas Auderannus dimidium annum. Sextus Flarbertus annos tres. Septimus abbas Adalbertus annos viginti-novem. Octavus abbas Geilo annos novemdecim. Nonus abbas Medo annos viginti-unum. Hic est Medo abbas, cujus tempore tentata fuit relatio corporis sancti Benedicti in Casinense monasterium, & quidem pontificatu Zachariæ papæ, ut suo loco videbimus, hoc est, sub annum subsequenti sæculi quinquagesimum: qua ex summa si annos sexaginta-tres, quibus Mummoli ad Medonem successores monasterii regimen tenuisse ex illo indice colligitur, cum primis Medonis abbatis annis subduxeris, Mummolum paullo ante hunc annum, id est, sexcentimum septuagesimum-nonum, decessisse facile admiseris.

LXXXIX.
Baronti visio.

Hoc fere anno, Theoderici regis sexto, contigit celebris visio Baronti monachi Longoretenis apud Bituricenses. Is nobili ortus progenie, post initum matrimonium, ad monasticum conversus, in cœnobium Longoretense, quod a S. Sigiranno in pago Bituricensi extructum diximus, una cum Aigloaldo filio se recepit, cum Francardus abbas locum administraret. Forte aliquando, finitis laudibus matutinis, cum ad lectulum rediisset, repente febre correptus, & ad extrema anhelans, Aigloaldum filium suum vocat, jubetque, ut ad se Eodonem diaconum accersat. Mox accurrit diaconus; sed Barontum jam fere exanimem & vocis expertem invenit. Tum pavore correptus, orare, aqua lustrali locum purgare: at Baronto extensis brachiis, clausisque oculis, nullus sensus. Hora tertia convocati fratres, preces fre-

ANN. CHR.
679.

quentant, & per totum diem psalmos ad Baronti lectum recitant. Tandem illis psallentibus Barontus, quasi e gravi somno excitatus, prima hæc verba tertium ingeminat: Gloria tibi Deus. Interrogatus quid eo per id tempus factum esset, respondit: se, ubi post matutinas laudes in lecto se composuisset, subito sopore oppressum a duobus tetrīs dæmonibus correptum fuisse, sed a sancto Raphaële archangelo liberatum, deductumque ad Dei judicium. Et primo quidem se pervenisse ad monasterium Millebæcum, Longoretensi vicinum, cujus loci tum Leodoaldus abbas, tempore vespertini officii Raphaëlem orantem, & monacho ibidem ægrotanti bene precantem suspexit. A ductum inde ad primam portam paradisi, complures e fratribus suis illic se vidisse diem judicii præsolantes. Ibi Corbolenus & Fraudolenus seu Fraudolus presbyteri; ibi Austrulfus diaconus; ibi denique Leodoaldus & Ibbo seu Ebbo lectores, omnes suo tempore monachi probatissimi. Prætergresso tertiam portam ibi occurrisse unum e fratribus, nomine Corbolenum, jam dudum mortuum, qui mansionem abbati suo Francardo, suo ab infantia nutritori, præparatam ostendit. Erat quippe Francardus Dei timens, ac valde pius, sacris lectionibus instructus, nutritor & doctor filiorum nobilium, per cujus religionem multæ monasterio possessiones accreverant; & tandem longa infirmitate ad æterna gaudia capeffenda purgatus. Post quartam portam inventus Baudolenus seu Betolenus, unus itidem e fratribus, qui aliquando contractus ad fores monasterii jacuerat; cœpitque Barontum arguere, quod in Longoretensi sancti Petri ecclesia lumen noctu deficeret, & non per singulas horas arderet. Tum accitus a Raphaële sanctus Petrus apostolus, ut Barontum, sui utique cœnobii monachum, vindicaret contra dæmonem, qui eum ad se pertinere contendebat, tum quia tres uxores habuerat, tum quia multa alia crimina perpetraverat. At reposuit beatus Petrus, illum ejusmodi peccata sacerdotibus confessum fuisse, penitentiam & eleemosynas fecisse; denique, relictis omnibus, semetipsum Christo in suo monasterio consecrasse. At nihilo minus repugnantem ad hæc dæmonem beatus Petrus in ejus caput vibrare voluit tres claves, quas in manu tenebat sub forma, quam inferius subjiciemus. Inde Ibbonis fratris rogatu deductum ad infernum, ibidem inter alios conspexisse Wifredum seu Wifoleodum ac Didonem episcopos. Tandem ducē Framnoaldo monacho, qui in puerili ætate Longoreti decesserat, ad suum monasterium reductum fuisse. Hanc visionem prolixius scripto mandavit monachus-anonymus, qui Barontum hæc referentem audivit, contestatus omnia hæc acta fuisse VIII. kalendas Aprilis, sexto anno Theoderici regis Francorum. Legerat hanc visionem sæculo nono Ratpertus monachus sancti Galli, qui ejus meminit in libro de casibus monasterii sui. Exstat tota hæc narratio in codice Remigiano, ante annos octingentos elegantissime scripto, in quo exhibetur non semel pictus Barontus cum veste monastica, qualis eo tempore gestabatur a monachis nostris extra divina officia, hoc est cum talari toga candidi coloris, & scapulari sub-nigro ad genua tantum pertingente, cum fasciis seu ligaculis ad utrumque latus. Hanc Baronti effigiem hoc loco representare visum est, cum alia paullo diversa, in fornice basilicæ sancti Albini apud Andecavos depicta ante annos sexcentos: ex quarum comparatione patet, ejusdem propemodum formæ ad sæculum usque undecimum fuisse apud nostros scapularis monastici formam, qualis sæculo septimo in usu erat. In illa tamen sancti Albini pictura, secus quam in Baronti figura, nullæ apparent fasciæ ad utrumque latus; quas nihilo minus ad sæculum undecimum usitatas fuisse a nostris, præterquam forte apud Cluniacenses, ex eo intelligitur, quod Cartusienfes principio hunc morem a nostris accepisse videantur: unde ejusmodi fasciam sancti Benedicti vittam appellarunt. Baronti effigies est ea, quæ prima hic notatur, ad dexteram intuentium in æs incisa.

ANN. CHR.
679.

Memoratur in superiori narratione Wlfredus, seu, ut Remigianus codex præfert, Wlfoleodus & Dido episcopi: ex quibus Dido forte est Cabilonensis ille episcopus, cognomento Desideratus, qui sanctum Leodegarium jussu Ebroini tantopere vexavit: an autem alter sit Wlfoleodus Bituricensis post Sulpicium Pium antistes, nec conicere velim, propterea quod vitæ sanctitate præclarus in Patriarchio Bituricensi laudatur. Sed etsi fortasse de eo Baronti visio intelligatur, tanti habenda non sunt hujusmodi somnia, quasi ad asserendam cujusquam sive sanctitatem, sive damnationem valeant. Hæc enim plerumque accidere solent hominibus certis imaginationibus affectis, quæ postea ipsi, sui ipsorum compotes redditi, pro visis indubitatis habent. Non tamen penitus rejiciendæ sunt id genus visiones, quod plurima sæpius, tum ad mores, tum ad historiam pertinentia contineant. Et forte ejusmodi narrationibus usi sunt nonnulli, tamquam apologis consulto compositis ad sui temporis mores emendandos. Quamquam non adinventas, sed veras, aut certe vere creditas nonnullas fuisse insitari nolim: quales fuerint visiones sancti Fursei a venerabili Beda relatæ, qualis fuit & visio Wettini monachi Augiensis, ab Hettone profa, & a Walafrido-Strabone stricta oratione descripta; qualis & forte hæc ipsa Baronti, quam breviter modo exhibuimus.

Baronti secessus in Italiam.

Post hæc Barontus abbas sui permisso in Italiam profectus fuisse dicitur, & perillustratis Romæ locis sacris, dum per Tusciam remearet, in locum territorii Pistoriensis, solitaria vitæ maxime congruum, ab orientali plaga montibus circumseptum, secessisse; ibique geminorum inter radices montium parvam extruxisse cellulam, ubi, perforata rupe, vivi fontis venam aperuerit. Ibi cum degeret, ad eum accessit vir quidam venerabilis, nomine Desiderius, ejus exemplo & doctrina erudiendus, cui alii quatuor adolescentes se adjunxerunt.

X C.
Desiderius ejus

Desiderius ille distinguendus est ab alio cognomine, qui in cœnobio Longoretensi paullo ante id tempus sancti Sigiranni disciplinæ se commiserat. Desiderius hic senior

Blaviacensi prope Burdigalam territorio ex nobili stirpe oriundus erat. Is perfectioris vitæ desiderio ad Sigirannum accessit, & ad ejus pedes provolutus, in monachorum Longoretensium coetum admitti postulavit. Voti compos factus, ita pie se gessit, ut Sigirannus eum sacerdotio dignum existimans, clericali tonsura insignierit, & per consuetos gradus ad ordinem sacrum promoveri curaverit. Inde in locum territorii Bituricensis, vocabulo Rurriacus, transmissus est a Sigiranno Desiderius, ut oratorium sanctæ Dei genitricis virginis Mariæ & beati Galli, ab eodem sancto patre conditum, incoleret. Multis ad ipsum undique confluentibus, cellulam cum oratorio sancti Martini extruxit, ubi in quoddam veluti ergastulum se reclusit, assidue precibus, vigiliis ac jejuniis vacans. Cum ea esset illius vitæ sanctimonia, fideles ei multa dona offerebant, ex quibus, quæ præter victum ipsi supererant, in egentes refundebat. Cæci duo ejus contactu & signo crucis ibidem lumen recepisse dicuntur. Denique multis defunctis inediis & laboribus, ex illa cellula ad castrum liber evolvit xiv. kalendas Novembri: ubi cum summo honore in oratorio beatæ Mariæ sepultus est. Ex quibus intelligitur, eum longe diversum esse a Desiderio Baronti discipulo, qui cum magistro suo in Pistoriensis territorii monasterio vixit, ibidemque sepultura donatus est cum quatuor condiscipulis superius memoratis. Porro Barontus longo fessus senio ad requiem sempiternam migravit viii. kalendas Aprilis, & in basilica, quam ipse condiderat, honorifice depositus est. Longo post tempore, dum plurimis miraculis ejus tumulus coruscaret, a quibusdam ejus loci primoribus constructum est sæculo undecimo in ejus honorem monasterium, in quod sacra ejus reliquiæ a Restaldo Pistoriensis episcopo translatae sunt; nec multo post contubernalis ejus Desiderii corpus eodem allatum cum aliis aliorum quatuor ejusdem discipulorum corporibus, vi. kalendas Aprilis, anno Domini M xviii.

In præmissa Baronti visione sanctus Petrus tres claves habuisse dicitur, eique ostense referuntur sub quadam forma in codice Remigiano expressa, quam inferius subjiciemus. Hæc inter somnia retulisset, nisi hanc de tribus sancti Petri clavibus opinionem illis temporibus invaluisse alia quoque antiquitatis indubitata mihi argumenta persuaderent. Unum est in triclinio, ut Anastasius vocat, palatii Lateranensis, ubi Leo III. sui pontificatus initium aut restitutionem, simulque Carolo Magno traditæ potestatis memoriam aliqua insigni pictura exornare volens, medium inter utrumque musivo depingi curavit sanctum Petrum sedentem, Leoni pallium; Carolo lanceam supplicibus tradentem; & quod ad rem nunc facit, tres claves super genua habentem, ut patebit ex tabella, quam in sequenti volumine a proferemus. Alia ejusdem generis imago sancti Petri tessellato itidem opere ad tumulum Ottonis Magni imperatoris hodie quoque depicta cernitur Romæ in crypta confessionis sancti Petri, ubi Christus Dominus inter beatos apostolos Petrum a sinistris, & Paulum a dextris exhibetur; & Petrus quidem crucem dextera, sinistra tres claves præferens, ut videre licet in ectypo, quod Nicolaus Alemannus in æs incidi curavit. Dicit forsitan aliquis, utramque hanc figuram a Romanis, qui dignitatem suam amplificare student, excogitatum fuisse. Verum huic objectioni occurrit tertia pictura, quam idem Alemannus eruit ex veterrimo bibliothecæ Vaticanæ codice græco, cujus antiquitatem libri quadrata forma, quadratique apices testantur: quo in codice sanctus Petrus itidem cum tribus clavibus depingitur. Ex quo intelligas, hunc morem non modo apud Romanos, sed etiam apud Græcos receptum fuisse, non tamen universum. siquidem alias a sancto Petro duæ claves in ipso Leonis III. triclinio tribuuntur, ubi Christus Dominus duodecim apostolos mittit ad prædicandum evangelium, immo aliquando unica clavis a sancto Petro tribuitur, ut apud eundem Alemannum videre licet. Non ingratum fore puto lectori, si duas ex illis picturis, quæ sanctum Petrum cum tribus clavibus exhibent, hic protulerim; primam quidem ex prædicto codice græco bibliothecæ Vaticanæ; secundam vero ex codice Remigiano pervetusto, in quo visio Baronti descripta est.

ANN. CHR.
679.
focius alius à
Desiderio monacho Longoretensi.Baronti obitus
& cultus.X C I.
S. Petri tres
claves.a lib. 28.
num. 87.b Aleman.
Later. pariet.
p. 88.

c Ibid. p. 86.

d Ibid. p. 45.
p. 56.

e Ib. p. 61.

a Ibid. p. 87.

b Ezech. 48.
v. 31. & seq.
c Apocal. 21.
v. 13.

Cur vero tres illæ sancti Petri elaves? Duabus prioribus potestatem ligandi atque solvendi significari nemo negaverit: tertiam vero Alemannus^a putat adhibitam fuisse ad denotandum munus illud, quod ex ligandi atque solvendi jure consequi ait, nempe sæcularia ad spiritualia dirigendi auctoritatem. Si conjecturas hic meas proponere licet, veri similis puto, idcirco sancto Petro, cui Christus claves regni cælorum dedisse memoratur, tres ejusmodi claves affictas fuisse, quod cælesti civitati Jerusalem, in quadro positæ, ex parte qualibet tres portæ apud Ezechielem^b, & in Apocalypsi^c beati Johannis assignentur: quibus aperiendis tres illæ claves beato Petro aptatæ sint. Nisi quis compendiosius dicat, tribus illis clavibus significari cælum, purgatorium, & ecclesiam militantem; aut certe tres orbis partes tunc notas (nam America tunc ignota erat) in quas S. Petri extendebatur auctoritas. Hæ conjecturæ meæ: alii forte melius divinabunt.

ANNALES
ORDINIS
S. BENEDICTI.

LIBER DECIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno Christi 680. ad annum 689.

INTERVALLO illo quatuor mensium, quo Wilfridus in urbe post synodum Romanam remoratus est, varii episcoporum conventus ibidem habiti sunt, in quibus ejus innocentia magis magisque purgata fuit. Antequam vero illinc discederet, jussu Agathonis pontificis interfuit synodo centum viginti-quinque episcoporum, (Willelmus quinquaginta supra centum habet) adversus Monothelitas habitæ feria tertia paschæ, quod festum hoc anno, præsentis sæculi octogesimo, in Martii vicesimum-quintum incidebat. Hinc reditum in patriam aggressus cum reliquiis sanctorum, quas ex variis acceperat ecclesiis, per Campaniam Liguriæ & alpes instituit in regionem Francorum Austrasiorum, aditurus Dagobertum regem, a quo benignissime in suo versus Romam itinere exceptus fuerat. Verum optimum principem & amicum interiisse comperit, insidiis occisum, & factione ducum, ac consensu præ nefas! quorundam episcoporum, eorum haud dubie, qui Ebroini partibus favebant. Ex illorum numero forsitan erat Faramundus, ipsius Ebroini potestate intrusus in locum Landeberti episcopi Trajectensis. Is, seu quisvis alius episcoporum ex illa conspiratione, redeunti occurrit Wilfrido cum armatorum manu, eum ad Ebroini judicium pertracturus. Ecqua, inquit ille, fiducia & temeritate per Francorum regiones iter habere audes, cum sis morte dignus: quippe qui ab exilio huc reduxeris, non regem, sed tyrannum, dissipatorem urbium, seniorum consilia despicientem, populos opprimentem tributis instar Roboami filii Salomonis, & ecclesias Dei cum suis præsulibus contemnentem? Et ecce modo facinorum suorum meritas poenas casus luit, ejusque corpus luce indignum sepulcri tenebris abditum est. Ad hæc Wilfridus: se quidem hunc virum ab exilio domum revertentem secundum leges a Deo præscriptas excepisse, ac subsidiis adjuvisse, non in damnum ac perniciem suorum, sed ut instaurator esset urbium afflictarum, consolator civium, consiliator senum, ac defensor ecclesiarum, uti ipse præ se ferebat. Quid faceret episcopus, si similis sibi occasio se offerret? His dictis placatior factus episcopus, Wilfridum valere jubet, eique fausta precatur. Ille vero, mari transmissio, in patriam cum ingenti suorum gaudio acceptus est.

I.
Wilfridi reditus in Britanniam.

Non leviter hoc loco prætereunda est Dagoberti regis cædes, cujus mortis genus, tempus & auctores, quamquam breviter, ex uno Eddio-Stephano discimus: Ejus proinde locus integer, utpote magni hanc in rem momenti, totidem verbis referendus videtur. Pergente sancto præsule nostro ab apostolica sede cum triumphali ju-

II.
Dagoberti regis cædes.

dicio per Campaniam, & montana transcendente, in regionem Francorum pervenit; ibique nuper amico suo fideli Daëgberhto rege per dolum ducum, & consensu episcoporum (quod absit) insidiosè occiso: ex quibus unus cum ingenti exercitu obviam, cogitans impie in corde suo insidias, nisi Deus restitisset ei, sodales suos omnes spoliatos aut in servitutem redigere, aut vendere sub corona, seu rebellantes occidere, atque pastorem sanctum nostrum anxiatum in custodia ad Efruni ducis reservare iudicium. Interrogavitque eum episcopus, dicens: Qua fiducia tam temerarie per Francorum regionem pergis, qui dignus es morte, quia nobis regem, subsidio tuo factum, exsilio emisisti? Dissipator erat urbium, consilia seniorum despiciens; populos, ut Roboam filius Salomonis, tributo humilians; ecclesias Dei cum presulibus contemnens: quorum malorum penas luens occisus, cadaver ejus humatum jacet. Sanctus vero pontifex noster humiliter respondit episcopo: Veritatem dico in Christo Jesu, & per sanctum Petrum apostolum non mentior, quia talem virum exsulantem, & in peregrinatione degentem, secundum Dei preceptum populo Israelitico, qui accola fuit in terra aliena, auxiliatus emutivi & exaltavi in bonum, & non in malum vestrum: ut adificator urbium, consolator civium, consiliator senum, defensor ecclesiarum Dei, in nomine Dei secundum promissum ejus esset. O rectissime episcope, quid aliud habuisti facere, si exsul de genere nostro & semine regio ad sanctitatem tuam perveniret, quam quod ego in Domino feci? Respondit episcopus: Dominus custodiat introitum tuum, &c. Va mihi peccatori, da intelligentiam, quia, secundum Judam patriarcham, video te multo justiore me esse. Sit Dominus vobiscum, & sanctus Petrus apostolus in auxilio vestro. Haftenus Eddius, ex quo intelligimus, Dagobertum interiisse in illo temporis spatio, quod inter Romanam Wilfridi perfectionem, quæ anno superiori sub vernum tempus accidit, ejusque ex urbe reditum, quem hoc anno post pascha contigisse, constat. Deinde Dagoberti mortem Wilfrido nondum compertam, antequam in Franciam perveniret, ac proinde recentem fuisse: ut sub finem anni superioris, vel subsequenti initium accidisse dicenda sit. Causa necis, sive vera, sive potius conficta, quod rex urbium dissipator, subditorum oppressor, spretor ecclesiarum & sacerdotum, & optimatum regni consiliorum contemtor diceretur, forte quod contra consilia episcoporum & procerum, qui Ebroini partibus favebant, bellum cum Theoderico rege iniisset, ex quo subsecuta essent urbium & ecclesiarum, ut fit, ac populorum gravamina. Auctores denique ejus cadis dicuntur duces cum consensu episcoporum, quod hoc pacto factum videtur. Mortuo Childerico rege, Ebroinus Luxovio egressus, ubi in monachum attonsus fuerat, majoris-domus officium apud Austrasios invadere conatus est, obfistente Wlfoaldo, cui Austrasiorum pars adhæsit, pars Ebroino. Wlfoaldus cum suis affectis Dagobertum, opitulante Wilfrido, ex Hibernia reversum, & Austriæ transrhænanæ forte jam imperantem, toti Austriæ regno præficere moliebatur. Ex adverso Ebroinus personatum regem, Chlodoveum nomine, quem Chlotharii quondam regis filium fingebat, Francis omnibus imponere tentabat, ut sub fictitio illo rege ipse regnaret. Tum is, ut plures per fas nefasque sibi conciliaret, episcopatus perverfis hominibus tradidit, legitimis pastoribus ejectis. Sic Trajectensem Faramundo in locum Landeberti in exsiliū pulsi; Trecentem Waimeri Campaniæ duci, aliosque aliis dedit. Dein, cæso Leudesio præfecto palatii in Neustria, Ebroinus cum Theoderico rege in gratiam rediit, & in pristinam dignitatem restitutus est. Ex quo accidit, ut, Ebroino apud Neustrasios occupato, summam rerum apud Austrasios sibi paulatim vindicaverit Dagobertus, & de regni finibus, ut in libello de vita sanctæ Salabergæ legitur, collatis cum Theoderico rege signis dimicaverit. Sed cum forte pseudepiscopos illos, aliosque Ebroini fautores exagitaret; hi, conjuratione in ipsum facta, necem ipsi intulerunt.

Quantum pateret tunc Dagoberti principatus, ex eodem Eddio colligimus. Quippe non modo Strateburgensis episcopatus, quem Wilfrido idem obtulerat princeps, ejus imperio subiectus erat, sed etiam Tullensis, cujus loci Deodatus episcopus Wilfrido Romani itineris dux ac socius ab eodem rege datus est. Eidem etiam tum parvit Laudunensis episcopatus, forte etiam Remensis: quarum urbium episcopi, Regulus seu Reolus, & Atrola, Ebroino addicti erant. Ceterum hunc Dagobertum regem Austrasiorum non dubitem ipsummet esse, qui Satanaci* humatus, cultusque, ac pro martyre jam dudum habitus est de more illius ætatis, propterea quod innocens ab inimicis nefarie occisus sit. Et siquidem ejus martyrii diem x. kalendas Januarii

a. v. infra
num. 23.
Stenay.

Januarii recte statuit anonymus auctor, qui de Dagoberto Satanacensi imperite scripsit, eum desinente anno ejus sæculi septuagesimo-nono periisse dicendum est. Certe eundem quoque diem assignat vetus calendarium, psalterio Emmæ Francorum reginæ, Lotharii regis uxoris, præfixum, in hæc verba: x. kalendas Januarii sancti Dagoberti regis & martyris. Is apud Satanacenses colitur i. v. nonas Septembris, qui translationis ejus est dies, quo ex proxima silva Waurenfi* seu Wabrenfi, in qua a Johanne filiolo suo necatus dicitur, translatus fuit in ecclesiam beati Remigii, quæ olim a Gorziensi monasterio pendeat. Hæc observare visum est ad illustrandam hujus Dagoberti memoriam, quem plerique veterum ac recentiorum cum Dagoberto seniore ejus avo confuderunt, nepotis donationes avo tribuentes. In multis aliis auctor anonymus, qui seriem episcoporum Tullensium digessit ante annos sexcentos, ubi de Teufrido episcopo agit, ipsum ait apud gloriosissimum regem Dagobertum, interventu venerandæ genitricis ipsius Chimechildis reginæ, acquisivisse villam Blandenau, cum suis adjacentibus villis; & ab eodem rege obtinuisse piscum Noviante in pago Bedensi super fluviolum Vidum, cum palatio regio & ecclesiis ibidem constructis; piscum quoque Viskerium, cum regio palatio. quod auctor ille de Sigiberti regis fratre, non patre, interpretari debuerat.

Post varia periculorum itinerumque discrimina Wilfridus in patriam reversus, Egfridum regem adit, eique apostolicæ sedis scita, bullis & sigillis obsignata, præterditi, simulque episcopis ibi tunc congregatis pontificis decreta significat. His coram omnibus lectis, adeo debitam observantiam non detulerunt, ut contra, hæc scripta pretio redempta esse dicerent; regique persuasum, ut sanctum antistitem in carcerem ad novem menses sub custodia Osfridi præfecti retruderet, ablato eidem chrismano seu theca reliquiarum, quam Ermenburga regina usurpavit. Dum in hac custodia versaretur vir sanctus, multis promissis pertentatus est, ut apostolicæ pro se definitioni nuntium remitteret, aut certe eam extortam pretio, non legitimo impetratam iudicio fateretur. Ille vero constanter respondit, malle se capite truncari, quam id contra veritatem confiteri. Interim ejus innocentia & sanctitas variis miraculis in carcere probata: adeo ut Osfridus præfectus regi ejus custodiam resignaret, asserens se malle mori, quam vexare innocentem. Hinc rex iratus, eum alteri præfecto, nomine Tidlino, custodiendum, ferreisque vinculis mancipandum tradit. Sed, vinculis divinitus resolutis, regina ipsa a dæmone abrepta est, quod sancto pontifici reliquias abstulisset. qua occasione usa Ebbe abbatissa Coludensis, Oswini regis soror, Egfrido regi, cujus amita erat, persuasit, Wilfridum ut vexare desineret, sineretque liberum abire. quo facto, regina penitus convaluit; eademque post mariti obitum, habitu mutato, religiose scelus expiavit.

Wilfridus itaque e carcere dimissus, sed natali solo pulsus, ad australes Saxones pergebat, cum Beorthwaldus præfectus, vir nobilis, filius quippe Ethelredi regis Merciorum, Wilfridi casum miseratus, eum, ut apud se hospitaretur, missis nuntiis invitavit, locumque construendo monasterio assignavit. Vix eo in loco cellam extruxerat vir Dei, cum Ethelredus rex Beorthwaldo mandavit, ut quantocius Wilfridum inde expelleret. Id factum in assentionem Egfridi Northumbriorum regis, cujus sororem Osfridam Ethelredus uxorem duxerat. Pulsus denuo Wilfridus, relictis in ea cella monachis suis, regem occidentalium Saxonum Centwinum adit: sed odio reginæ, quæ Ermenburgæ soror erat, rursus abscedere coactus, nec citra vel ultra mare, ubi Egfridi potestas prævalebat, tuto consistere valens, profugus ad australes Saxones, adhuc paganos, se contulit, cui apud christianos nullus ad latendum supererat locus. Auditus ejus peregrinationis causis, rex Ethelwachus hanc ei tutelam promittit, ut eum inimicis nec prece, nec pretio, nec etiam belli metu proderet. Nec tardus fuit in repensando beneficio sanctus antistes. nam primum regi ac reginæ christianam fidem, mox provincialibus prædicavit, ac facile persuasit. Rex continuo baptizatus, ceteros exemplo suo ad idem faciendum animavit: tum villam regiam, quam familiariter incolebat, vocabulo Selæfiam, Wilfrido tradidit, quam ipse in monasterium convertens, futuram episcopatus sedem initiavit. Erat tunc in illis locis Cedwala, factione principum Westsaxonum regno ejectus, quem frequenter ad se consilii causa venientem sanctus præsul humanissime reficiebat, & rebis necessariis instruebat. Is vero demum, cæsis amulis, in proprium regnum restitutus, Wilfridum ad se accersivit, amplissimis possessionibus

* de Voivre.

III:
Virtutibus in
carcerem con-
jectus.

Australes Sa-
xones conver-
tit.

ANN. CHR.
680.
a Beda lib. 4.
c. 16.

IV.
Johannis ab-
batis Romani
obitus.

b id. ibid. c.
18.

V.
Balthildis
item reginae
Francorum.

ditavit, cumque in omnibus regni negotiis consiliarium adhibuit, nihil in tota provincia sine illius assensu agere solitus, uti Eddius tradit. Addit venerabilis Beda, Vectam insulam tum Christi mysteriis imbutam fuisse per Wilfridum, cui Cedwala, *mondum regeneratus*, ejus insulae quartam partem pollicitus fuerat. Cedwala in regnum restitutionem anno ejus saeculi octogesimo-seculo accidisse chronologia Saxonica docet.

Habita est biennio ante synodus Hatfeldensis jussu Theodori archiepiscopi Cantuariensis, prout Agatho papa ei mandaverat, ut fides catholica contra grassantem in orientis partibus Monothelitarum haeresim assereretur. Interfuit huic synodo Johannes archicantor ecclesiae sancti Petri & abbas Romani ad sanctum Martinum monasterii: qui expleto legationis suae munere, Romam reversurus cum exemplo praedictae synodi, quod pontifici offerendum a Theodoro acceperat, oceano transmissio, morbo in Gallia interceptus, defunctusque est. Corpus ejus ab amicis propter amorem sancti Martini, cujus monasterio praefuerat, Turonos delatum, atque in basilica sancti Martini honorifice sepultum fuit, ubi in accessu in Britanniam cum Bischope exceptus fuerat, rogatusque multum a fratribus, ut Romam revertens, eodem diverteret. Ejus obitus contigit sub finem ejus anni, quem praemanibus habemus.

Sub idem tempus Balthildis, ex regina Francorum monacha coenobii Calensis, quod ipsa condiderat, dira iliorum passione in mortem urgeri coepit. In his doloribus magis in caelesti Medico, quam in terrenis medicis spem salutis reponens, Deo gratias agere pro sua castigatione, & sororibus formam pietatis ac patientiae exhibere non cessabat. Idem idem etiam cum Bertilana seu Bertila matre monasterii colloquebatur, monebatque, ut regem ac reginam, immo & proceres eulogii seu munusculis pro more prosequeretur, ut eorum benevolentiam cum bona monasterii fama retineret. Ex quo intelligitur, jam tum in more fuisse, quod principatu Ludovici augusti statutum fuit, ut quaedam monasteria regi annua dona persolverent. In primis vero piissima regina curam egenorum & hospitem abbatissae commendavit, quam cum summo studio pro misericordia & dilectione ipsis impendi praecipit. Sed & abbatissa ipsa vicissim morienti salutaria consilia dabat, quae illa pie ac strenue exsequabatur. Imminente hora mortis, scalam in caelos erectam ad altare beatae Mariae conspexit, simulque adstantes angelos, qui se ad conscendam scalam invitabant, quod matri monasterii, ceterisque sororibus, quae illic tunc praesentes non erant, fieri iussit, ne sui discessu nimium contristarentur, eas interim consolans, quasi ab infirmitate sua tantisper convalesceret. Ubi exitum suum adesse sensit, praesentibus interdixit, ne id aliis sororibus significarent, aut domnae abbatissae, quae & ipsa periclitabatur ex morbo praetristitia contracto. Erat reginae sanctae infantula quaedam septennis, Radegundis nomine, e sacro fonte ab ipsa suscepta, quam secum in caelum venire praecipit. Et haec quidem repente e corpore excedens, Balthildem ad tumulum praecessit. Tunc regina sancta signo crucis se munivit, erectisque in caelum manibus, vinculis carnis soluta caelum subiit, obviam procedente cum angelis amico suo quondam fidelissimo Genesio Lugdunensi episcopo, qui paulo ante decesserat. Ipsa obitus hora divinus splendor in cubiculo morientis coruscasse traditur, praesentibus sacerdotibus solis, qui beatissimam ejus animam Domino commendaverant. Sepulta est cum summo honore & multa reverentia in basilica sanctae Crucis, in cujus crypta subterranea hodie quoque lapideus ejus locus visitatur. Bertilana ejus morte cum ceteris sororibus supra modum consternata, & pro studio pietatis de ipsius aeterna salute sollicita, curavit, ut per complures ecclesias sancti sacerdotes ejus memoriam in sacris oblationibus facerent, quod multis in locis diu frequentatum est. Ad ejus tumulum multae virtutes atque infirmorum sanationes patrae: in quibus Leudeganguis episcopus, amicus & familiaris ejus monasterii, ex partibus Provinciae istuc accessit cum puero energumeno, qui ad sacri tumuli contactum repente sanatus est. Balthildis obitus contigit IIII. kalendas Februarii, male apud Adonem septimo, & apud Wandelbertum sexto eadem kalendas. Tertium enim signat non modo sincerus Usuardus, sed etiam vitae sanctae Balthildis scriptor, non quidem prior, qui diem non expressit, sed posterior, apud quem Balthildis, ut vera monacha, sub integra religione beatam vitam feliciter consummasse, atque tertio kalendas Februarias terrena deseruisse perhibetur.

ANN. CHR.
680.

VI.
Hildae item
abbatissae.
a Beda lib.
4. c. 23.

VII.
Caedmonis
etiam poetae.
b idem ibid.
c. 24.

Ipsa die in Calensi monasterio haecenus ejus memoria sollempniter recolitur, itemque in Corbeiensis, quod eandem fundatricem agnoscit, ac merito veneratur.

Ejus vitam scriptores duo antiquissimi litteris mandarunt: unus aequalis, Theoderico ejus filio, & Theodefredo abbate primo Corbeiensis, tunc episcopo, superstitibus: alter subaequalis, quippe qui ait, Balthildem suis temporibus effloruisse, & se quaedam mirabilia ab ea gesta novisse ac vidisse. Posterior iste auctor id operis aggressus est praefule Remigio, idque ipse attestatur in secundo prologo, qui in codice Corbeiensis legitur. quod vix de alio, quam de Remigio archipraefule Rotomagensis, Pippini regis fratre, interpretari licet. In fine libelli Balthildem jure comparat cum piensissimis Francorum reginis Chrothilde, Ulrogotha & Radegunde, huic in primis conferendam, quod exemplo ejus ex captiva, immo ex ancilla regina, ex regina monacha facta sit, & in monasterio a se condito sancte vitam exegerit, abbatissa, quam ipsa constituerat, obsequentissima. In veteri codice sacramentorum Calae aservato habetur missa non solum pro sancta Balthilde, sed etiam pro sancta Radegunde septenni illa puella, quae Balthildem in caelos praecessit, ut in appendice videre licet.

Ad hunc annum venerabilis Beda revocat obitum sanctae Hildae abbatissae in majori Britannia Streaneshalensis, quae olim in Calensi monasterio religiosam vitam ducere summo optaverat. Cum multis annis monasterio suo praefuisset, diuturno febrium languore per annos sex continuos vexata, Deo incessanter gratias agebat, nec commissum sibi gregem publice ac privatim erudire cessabat, omnes monebat, ut salutem corporis in Dei cultum impenderent, & in morbis rebusque adversis Deo semper gratias referrent. Septimo infirmitatis suae anno, converso ad interiora dolore, ad extrema redacta est; & sub galli-cantum, percepto viatico sacrae communionis, cum ancillas Dei, quae in eo monasterio erant, ad servandam secum invicem, immo cum omnibus pacem adhortata esset, inter verba orationis animam exhalavit. Ejus obitum statim cognovit piissima quaedam sanctimonialis monasterii longius positi, quod tredecim fere millibus passuum inde distabat, vocabulo Haco nos, eodem anno ab ipsa Hilda exstructum. Hegu quippe (id sanctimoniali nomen erat) cum in dormitorio sororum somnum caperet, campanae sonitum subito audivit, qualem pulsare solebant, cum ad orationes excitarentur vel convocarentur, aut cum quis eorum e corpore migrasset. Mox apertis oculis, fusa desuper luce, vidit sanctae Hildae animam in caelum ab angelis ferri. Tum e somno excita, currens ad virginem, quae tunc abbatissae vice monasterio praerat, nomine Frigitham, cum multis lacrymis communem omnium matrem a saeculo migrasse nuntiavit, quod sequenti die fratres, qui ex Streaneshalensi monasterio ad id significandum advenere, verum esse confirmarunt. Idem etiam revelatum est cuidam forori Streaneshalensi, quae in extremis monasterii locis seorsum posita erat, ubi recens venientes ad conversionem feminae solebant probari, donec regulariter instituta in societatem congregationis admitterentur.

Erat in eo monasterio frater quidam, Caedmon nomine, peculiari gratia insignis, qui, cum poeticae numquam didicisset, carmina religioni ac pietati apta ex tempore anglica lingua pangebatur, ac perite canebatur, nihil unquam frivoli aut profani componere solitus, sed ea tantum, quae ad religionem pertinebant. Hanc gratiam cum in illo probasset Hilda abbatissa, ex famulatio e ductum in monasterio fratrum numero confociavit, eumque sacrae historiae seriem edoceri iussit. Is vero erat Caedmonis in regularibus disciplinis fervor, ut adversus negligentes maximo zelo inflammaretur. Idem morti proximus ministrum suum rogavit, ut sibi locum quieti prepararet in proxima casa, in quam infirmiores, & qui prope morituri videbantur, induci solebant. Eo inductus, adstantes interrogavit, an eucharistiam intrus haberent, eamque sibi afferri petiit, qua in manum accepta, ab eis rursus quaesivit, an placidam erga se mentem haberent, nihilque rancoris aut rixae secum haberent. Respondentibus cunctis, sibi cum illo nihil omnino querelarum aut discordiae intercedere; is vicissim pacatissimo cum illis animo se esse affirmavit; moxque caelesti se viatico ad vitae alterius ingressum munivit. Tum interrogavit, quam prope esset hora, qua fratres ad canendas Domini nocturnas laudes excitandi essent. Audito non longe abesse, jam enim mediae noctis tempus transcursum erat: Bene, inquit, ergo expectemus horam illam. Dein muniens se signo crucis, spiritu suo in manus Dei

ANN. CHR.
680.

commendato, caput in cervical reclinavit; ac tantisper obdormiscens, placidissima morte, ceu somno, vitam finivit. Ex hoc loco intelligimus, in domo infirmorum peculiarem casam seu cellulam fuisse, in quam moribundi inferrentur. an autem eo tempore Anglicani monachi in cinerem depositi vitam finirent, quod saeculis posterioribus usu venit, non prodit Beda: qui tamen ipse in oratorium delatus, substrato cilicio animam exhalavit. Idem in Gallia usu jam tum receptum fuisse exemplum docent.

a p. infran.
1. VIII.
Beda in monasterium admissus.b Acta S. Bedae
medii. to. 4. p.
562.

Hic idem annus Bedae accessu in monasterium insignis est. Annorum quippe undefexaginta erat, cum historiam suam absolvit. Eam autem absolvit anno septingentesimo tricesimo-primo. Natus proinde anno sexcentesimo septuagesimo-tertio, uno anno ante facta fundamenta monasterii Wiremuthensis, ubi a Benedicto abbate admissus est, priusquam Girwense aedificatum esset. Attamen poeta^b illius temporis canit, eum septennem in Girwense monasterium subisse, ibique totum libris ac sacris studiis adhaesisse.

*Qui mox a puero libris intentus adhaesit,
Et toto studiis servavit pectore sacris:
Ut pote septennem quem fecit cura parentum
Arta monasterii Girwensis claustra subire.*

c Beda in epitoma.

Sed parum interest, Wiremuthae, an Girwi primum acceptus fuerit: cum una utriusque loci congregatio esset, & de uno in alium locum facilis migratio propter viciniam. Audiendus Beda ipse de seipso. Natus, ait^c ille, in territorio monasterii beatorum apostolorum Petri & Pauli, quod est in Virimuda & in Girwum, cum essem annorum septem, cura propinquorum datus sum educandus reverendissimo abbati Benedicto, ac deinde Ceolfrido; cunctumque ex eo tempus vitae in ejusdem monasterii habitatione peragens, omnem meditandis scripturis operam dedi, atque inter observantias disciplina regularis, & quotidianam cantandi in ecclesia curam, semper aut discere, aut docere, aut scribere dulce habui. Summa ergo haec vitae ipsius fuit, meditatio ac studium scripturarum, observantiae regulares, statum divinarum officiorum horae: ad haec discere, docere, scribere. Idem ipse^d testatur, Trumberhtum monachum, Ceaddae Liccidfeldensis episcopi discipulum, unum fuisse ex his, qui se in scripturis erudierant. Hunc alium esse puto a Trumberhto, qui episcopus Hagustaldensis^e a Theodoro archiepiscopo Cantuariensi ordinatus est post annos tres abcessione Wilfridi, id est hoc anno, aut insequenti. quo tempore Beda septennis discendis scripturis necdum habilis & idoneus erat. Audiendus iterum praedictus poeta de eodem venerabili Beda.

d id. lib. 4.
5. 3.

e ibid. c. 12.

*Ergo monasterio Bedam nutritus in illo,
Ornavit teneros praclaris moribus annos.
Discere nempe sagax juvenis, seu scribere semper
Fervidus instabat, non segni mente laborans.
Et sic proficiens est factus rite magister.*

Beda alii duo.

Alter fuit Beda major seu senior, Lindisfarnensis monachus ac discipulus sancti Cuthberti, cui morienti adfuit, teste venerabili Beda, superstes proinde ad annum DC LXXXVII. qui Cuthberti supremus fuit. Alius proinde fuerit Beda ille electus doctor, dignusque sacerdos, cujus obitum anno DC LXXXI. consignat Lutinus ejus discipulus in rudi ejus epitaphio^f his versibus.

f Analeth. to.
4. p. 521.

*Sexages-decimus jam tunc & novies nonus
Annus ab adventu Christi de Virgine nati
Fluxerat, & trina triplex inditio vivit,
Nonaque Februarii ter triplicaverat horas,
Cum gaudens anima ad Christi perducitur aulam.*

qui omnes characteres praedicto anno DC LXXXI. manifeste conveniunt. Hujus epitaphii auctor nomen suum sic prodit in ultimo disticho.

Discipulus cecinit cujus hos Lutinus amoris
Versus, & miserum me sancte tuere magister.ANN. CHR.
680.

In codice ms. subjicitur eidem epitaphio hymnus de eodem Beda, & in fine haec verba: VI. idus Maii, natalis sancti Bedae presbyteri. an dies ejus nativitatis, an translationis? nam Beda ille nona Februarii obiisse dicitur in epitaphio.

Trumberhtus a Ceadda institutus fuerat in monasterio Lestingaeu, quod Ceddu, Ceaddae germanus frater, exstruxerat in ducatus Eboracensis parte boreali. Ceddu ex monasterii sui regimine eductus est ab Oswio Westsaxonum rege, missusque ad Sigebertum regem orientalium Saxonum, multos ex eis ad fidem Christi convertit, ob id factus eorum episcopus. Eo his officiis occupato, monasterium rexit Cymbil, ejus itidem frater; & post eum Ceadda Trumberhti institutor. Porro Ceadda discipulus erat Aidani episcopi ex-monacho Scotti, iidemque actibus ac moribus suos^a instituit auditores. Consecratus jussu Oswii regis antistes ab episcopis Scottis anno ejus saeculi sexagesimo-quarto, ecclesiasticae doctrinae & pietatis studio, humilitati, continentiae ac lectioni totum se dedit, necnon evangelicae praedicationi per opida, rura, casae, vicos & castella, quae non equitando, sed apostolorum more pedibus incedendo peragrabat. Ejus ordinatione^b catholico ritu consummata, Theodorus eum Merciorum ac Lindisfarorum populis episcopum praefecit, eidemque praecipit, ut deinceps, in longis maxime itineribus, equo veheretur. Sedem episcopalem habuit Liccidfeldae, sed non procul ab ea ecclesia domunculam sibi fecit, in qua frequentius cum septem vel octo fratribus, quoties a labore & ministerio verbi vacaret, orationi ac lectioni operam dare solebat. Ad haec monasterium exstruxerat in loco, qui dicebatur Adbearve, id est ad-nemus, cui exstruendo rex Wilferius terram quinquaginta familiarum ei concesserat.

IX.
Lestingaeu
monasterium.Ceadda ex abbate
episcopus.
a Beda lib. 3.
c. 28.b Id. lib. 4.
c. 1. & 2.

Forte aliquando in illo secessu debebat cum uno socio Owino, magni meriti monacho, qui quondam Ethildritae reginae primus ministrorum & princeps domus ejus fuerat. Is ad conversionem tanto animi fervore accessit, ut, relictis omnibus quae habebat, simplici ac vulgari indutus habitu, securim & asciam in manu ferens, venerit ad monasterium Lestingaeu, cui tum abbas Ceadda praererat, hoc habitu significans, se non ad otium, ut quidam, sed ad laborem in monasterium venire. Et ipse quidem quo minus meditationi scripturarum sufficiebat, eo amplius operi manuum studium impendebat. Ergo, ut dicere coeperam, cum ille solus cum episcopo in domuncula illa residens, foris laboraret; audivit repente suavissimam cantantium atque letantium vocem caelitus in terras demissam verius oratorium, in quo Ceadda orationi vacabat. quo indicio hic obitum suum imminere intellexit, mandavitque fratribus, in ecclesiam cathedralem digressis, ut quantocius exitum suum Domino commendarent, interdicens Owino, ne se vivente audita vulgaret. Mox languore correptus, septimo, ut ei promissum fuerat, die, postquam obitum suum dominici corporis & sanguinis perceptione munivisset, ad caelestes sedes migravit VI. nonas Martii; vir divinarum judiciorum timore ita plenus, ut ad quamlibet ventorum tempestatem continuo Dei misericordiam pro genere humano imploraret, in faciem procidentem, si violentior ingrueret, aut ad ecclesiam confugiens. Causam sciscitantibus respondebat, Dei nutu ideo haec procurari, ut mortalium animi ad futuri judicii memoriam revocentur, superbia dissipetur, & audacia. Ejus animam in caelos subeuntem cuidam visam fuisse sanctus Egbertus retulit viro sanctissimo & continentissimo Higbaldo abbati in provincia Lindissi, qui ad se gratia visitationis e Britannia accesserat. In locum Ceaddae Theodorus ordinavit Winfridum, virum bonum & modestum, qui de clero ejus erat, & diaconatus officio sub eo diu functus fuerat.

Owvinus monachus.

X.
Glocestrensis
monasterii
origo.

Antequam e Britannia discedamus, juvat agere de primordiis coenobii Glocestrensis, quod in provincia Merciorum hoc anno in honorem sancti Petri condere coepit Ofricus, tunc subregulus Wicciorum, & post Kenredum rex Northumbrorum, qui ibidem post mortem sepeliri voluit. Hoc monasterium, in urbe Glocestria situm, haud procul a Malmesburienfi, primitus virginum fuit, cui Ofricus sororem suam Kineburgam praefecit, a Bosello Wigornienfi primo episcopo consecratam, quae monasterium illud annis ferme triginta rexisse traditur. Multa eidem coenobio largitus est Ethelredus rex Merciorum, cujus anno quinto illud condi coepit; multa item Adeldredus subregulus Wicciorum. Kineburgae anno septingentesimo decimo sic-

ANN. CHR.
680.

cessit cognata ejus Edburga regina, uxor Wlferi regis Merciorum, quæ post mortem viri sui, relicto sæculo, in Glocestrense monasterium secesserat, cui præfuit annos viginti-quinque. Hanc excepit Eva, aliis Gaffe abbatissa, ex regina & uxore Wlferi filii Pendæ regis Merciorum, locumque pie ac sollicitè rexit per annos triginta-tres, multis bonis eidem cœnobio acquisitis, quæ in synodis confirmari curavit. Obiit anno septingentesimo sexagesimo-septimo: post cujus decessum cessarunt abbatissæ & regimen in ipso monasterio regulare, sanctimonialibus ob internecina bella hac illac dissipatis, usque ad tempus Wolstani episcopi Wigorniensis, qui monasterium illud pro monachis instauravit sæculo undecimo procedente. Hæc ex monasterii ejus monumentis in Monastico * Anglicano vulgatis. Paulo aliter de illius origine scribit Willelmus monachus Malmesburiensis, nempe in urbe Glocestria, tempore Elfredi regis, filiam ejus Elstedam cum conjugè suo Ethelredo, tunc Merciorum comite, postea rege, monasterium ædificasse nulla parsimonia sumptuum, nulla inopia victualium; illucque ex Bardeneio reliquias sancti Oswaldi regis transtulisse. Verum, monasterio Danorum tempore destructo, aliud eodem in loco instauratum fuisse ab Alredo archiepiscopo Eboracensi, a Serlone abbate postmodum valde auctum & amplificatum.

X I.
S. Rodingi ab-
batris obitus.

In Gallia sub idem tempus mortalem vitam immortalì commutavit sanctus Rodingus abbas Bellilocensis in pago Argoënnensi. Paulo ante obitum, extrema appetente senecta, cum sibi quiddam perfectionis ex regiminis sollicitudine & tractatione negotiorum temporalium subtrahi ac deesse animadverteret; compositis monasterii rebus, successorem cum fratrum consensu instituit Stephanum monachum ceteris religiosiorem, & cum unico socio secessit in secretiorem locum inter opaca silvarum, dimidio tantum milliario a monasterio distitum: ubi ab hominum remotus consortio, divinæ contemplationi sedulo vacabat, diebus dominicis ad monasterium redire solitus, missarum sollempnia celebraturus, & spiritualibus colloquiis refecturus fratres, quos idem ad nocturnas vigilias revisebat. Gravissima tandem febre vexatus, Stephanum abbatem monet, ut fratres exitum suum commendarent. Tum super humum, cilicio tantum substrato, jacens, lugentes fratres consolari cœpit, docens mortem istam non timendam, sed magis appetendam, per quam fit transitus de morte ad vitam. Rogantibus discipulis, ut se ad monasterium deferri sineret, non acquievit. Sub extrema, viaticum petiit: sicque dominici corporis & sanguinis communionem refectus, fixis in terram genibus, manibusque ad cælum extensis, cum ecclesiæ preces pro moribundis inchoasset, fratribus cum gemitu prosequentibus, corporis vinculis solutus est xv. kalendas Octobris. Corpus ad monasterium delatum, & ante aram sancti Johannis Evangelistæ, ut ipse vivens mandaverat, cum debita veneratione conditum est. Dado Viridunensis episcopus ineunte sæculo decimo * constituit, ut singulis annis trium monasteriorum sacræ reliquiæ simul in quemdam medium deferrentur locum: nempe ex urbe Viriduno sanctus Vitonus & sanctus Agericus; sanctus vero Baldericus ex monasterio Montis-falconis, & sanctus Rodingus de Vaslovio seu Bello-loco, quod argumento est, sancti Rodingi cultum ante id tempus in ecclesia receptum fuisse. Richardus sancti Vitoni abbas undecimo sæculo scripsit libellum de illius vita, cujus inscriptio in Viridunensi codice is est, *Vita sanctissimi ac beatissimi Chrandingi episcopi & abbatis*, tametsi nulla in hoc libello mentio est de episcopali ejus dignitate.

a Fredonard.
lib. 4. c. 41.X II.
Wamba ex
rege mona-
chus.

Res memorabilis hoc anno accidit in Hispania, scilicet Wambæ regis exauctoratio-ob susceptum in extremis pœnitentiæ habitum. Quo ritu id fieret, superius observavimus ex Toletanis conciliis tertio & quarto, ex quibus discimus, eos, qui peculiari pietatis instinctu pœnitentiam in morbis profitebantur, tonsura & veste in hanc rem insigni accepta, perpetuæ & irrevocabili pœnitentiæ addictos fuisse. Is habitus, si non ab ipsa ritus origine, saltem processu temporis, non alius fuit quam monasticus: quo semel suscepto, in sæculum reverti olim fas non erat. atque adeo pœnitentes illi in monasteria, siquidem convalescent, se se recipiebant, reliquum vitæ ibidem exacturi. Id a Wamba rege factum memorant scriptores Hispanici, tamen rem non uno modo explicant. Wambæ æmulus erat Ervigius, Reccesuinthi quondam regis propinquus, magna inter proceres auctoritate, sed majori præditus cupiditate regnandi: qui nullam sibi regni spem nisi in scelere ratus, primum Sarracenorum classem in Hispaniam induxisse creditur: deinde, ubi fraus non processisset,

ANN. CHR.
680.

Wambæ potionem, toxico infectam, propinandam curavit. Ea venis concepta, cum Quiricus Toletanus episcopus & optimates regem *absque memoria jacentem*, seu vix mentis compotem, *vidissent, statim ei confessionis & pœnitentiæ remedium contulerunt*, ut scribit Alfonso episcopus Salmanticensis, id est, eum ordini confessorum & pœnitentium adscripserunt. unde pœnitentes illi *confessores* appellabantur apud Hispanos. Male ergo Lucas Tudensis id explicat de unctioe sacri olei & communionem Christi corporis; nec melius Rudericus Toletanus antistes, cum ait, Quiricum episcopum & optimates, cum viderent regem memoria destitutum, statim ei confessionis & pœnitentiæ antidotum obtulisse; regem vero devotè suscepisse, & religionis habitum postulasse, & ad monasterium convolasse in villa, quæ Pannisplica dicebatur. Regi enim nescienti pœnitentiæ ordinem impositum fuisse manifeste probant sequentia Alfonso verba: *Cumque rex a potione convalescisset, intelligens ordinem sibi impositum, monasterium petiit, ibique, quam diu vixit, in religione permansit*. Monasterium sancti Vincentii de Pampliega vulgo appellatur, modo ignotum, quod nonnulli, teste Mariana, in Mognonii valle situm fuisse suspicantur. Ex eo monasterio Alfonso regis jussu, cui cognomen Sapiens fuit, defuncti regis corpus Toletum in sanctæ Leocadiæ basilicam delatum est. Sic Ervigius, amoto Wamba, Hispaniæ thronum insedit, inauguratus a Juliano Quirici successore. Decessit Wamba ante Toletanum concilium tertium-decimum, tertio abhinc anno habitum, in cujus præfatione, quæ Ervigii est, Wamba *divæ memoriæ* appellatur.

Æ fine est huic exemplum Claudii episcopi, qui, relicta dignitate sedis Vesontionensis, secessit in monasterium Condatescense, ibique, depositis episcopalibus infulis, monachum induit sub Injurioso abbate. quod anno sequenti accidisse Cointius existimat, sed mera conjectura. Res ab eo gestas nullus veterum memoriæ prodidit. nam quem habemus de ejus vita libellum, a Petro Equilino totidem verbis relatum, recentioris est auctoris, ex quo vix quidquam certi licet exprimere. Ex monacho abbas factus, videns ex imminutione rei familiaris præscum monachorum numerum valde imminutum, ad recuperandas amissas facultates animum adjecit, ejusque rei causa Chlodoveum regem, Theoderici filium, Parisios adiisse dicitur, recuperaturus possessiones, quas olim Burgundionum & Francorum reges * Condatescensibus contulerant: & Chlodoveum quidem ejus petitioni benigne annuisse, ac monasterio restituisse summam quinquaginta modiorum tritici, totidemque hordæi, cum summa quinquaginta librarum denariorum argenti: quæ omnia prædicto monasterio a se deberi confessus sit. Hujus rei diploma Chlodovei propriis oculis in archivis dicti monasterii se vidisse auctor ille affirmat, additque Claudium pervenisse ad antum Childerberti regis partem, quo tempore de ejus obitu agemus. In vulgato indice abbatum ejus monasterii Claudius bis monachum ibidem induisse dicitur, primo quidem ante, deinde post adeptam episcopalem dignitatem: sed nullo, ut mihi videretur, fundamento. Nihil quippe ejusmodi legitur sive in qualicumque illo libello de ejus vita, sive in rythmo veteri de abbatibus Condatescensibus seu Jurensibus sancti Augendi, quem vulgo Eugendum vocant. Hanc tamen sententiam probat Petrus Franciscus Chiffletius in illustrationibus Claudianis, quas editas habes in Junio Bollandiano, ubi multa de sancto Claudio afferuntur, sed non admodum explorata.

ANN. CHR.
681.X III.
Claudius ex-
episcopo mo-
nachus & ab-
bas Condates-
censis.* 77. lib. 1. n.
cc 57. & Greg.
Tur. de vita
Petr. c. 1.
cc n. 5.

Cenomannensem ecclesiam tunc temporis regebat Aiglibertus episcopus, in ordinem sancti Benedicti non parum munificus, quem ab anno saltem Childerici regis undecimo successisse Berario constat ex regis litteris * emunitatis de Arduno. Theoderici regis annum tertium ^b assignat ejus diploma, Cenomannensi ecclesiæ eo anno ad preces Aigliberti asserentis Tuffiacum monasterium, cui tunc Aidila abbatissa præerat, nimirum ante Adibelganem, ipsius Aigliberti ^c sororem, quam ille ibidem abbatissam instituit. Idem præful *archicapellanus* ^d (quæ dignitas nondum forte instituta erat, Caroli Magni principatu illustris) *& princeps episcoporum regni* fuisse dicitur, ob idque pallium a Romano pontifice impetrasse, & chorepiscopum habuisse, nomine Petrum, quo adjutore uteretur, *quando ipse præoccupatus in regali servitio erat*. Quin etiam *archiepiscopus* ^e appellatur, nempe ob acceptum pallium: quam ob causam quidam etiam Mettenses episcopi hoc titulo insigniti fuere. Idem monet ^f cudendæ facultatem ecclesiæ suæ a Theoderico rege obtinuisse fertur, primus certe, si id verum est, aut inter primos.

X IV.
Aigliberti epif-
copi beneficia
in nostros.a *Analest.*
10. 3. p. 210.
b *Ib.* p. 197.
c *Ib.* p. 189.
d *Ib.* p. 193.e *Ib.* 194.f *Ibid.* p. 200.

ANN. CHR.
681.
a *ibid.* p. 190.
b *ibid.* p. 199.

Ad res nostras quod attinet, sancti Georgii monasterium, quod *in condita* seu territorio Labrincensi Ultragotha * quondam regina, favente Childeberto rege, exstrui curaverat, sedi suae vindicavit, illudque restruxit, ac mirifice decoravit, sexaginta monachis ibidem institutis sub regula S. Benedicti. Ad hæc in ipsa urbe Cenomannica aliud monasteriolum in honorem sancti Albini & sanctæ Mariæ a fundamentis ædificavit, ibique *sanctimoniales monachos* sub regula victuras collocavit, qua de re postea fufius agemus. Eodem etiam adjuvante Siviardus abbas Aninfulensis in monasterio sancti Carilefi exstruxit, ornavitque ecclesiam S. Petri, cui *vil-lulas duas* Petrus chorepiscopus Aigliberti nomine tradidisse perhibetur. Exstat ^b ip-sius Aigliberti privilegium, propinqua suæ Adrehildæ seu Adrechildæ (sic enim pronuntiabant) concessum de monasteriolo sanctæ Mariæ, a parentibus sanctæ Te- nestinæ constructo inter fluvium Sartæ & muros civitatis: quo privilegio sanctimo- niales illas, *si humiles ac devote ibi consistant*, a censibus onerosis eximit, quos de- cessores ipsius in signum subjectionis illi monasterio imposuerant; eisque facultatem tribuit eligendi ex seipsis abbatissam, quando monasterium rectrice orbatum fuerit, quæ quidem ea conditione indulget, ut ipsæ sanctimoniales sub potestate Cenoman- nensis episcopi persistant, vestimenta ecclesiastica faciant, reficiantque, & lintea sacra lavent. Subscribunt huic privilegio plurimi episcopi, plerique ignoti; omnes absque designatione sedis; in his Theodofredus, idem fortasse, qui primus abbas Corbeiensis fuerat. Datum est Cenomannis civitate, anno undecimo Theoderici regis. Eidem monasterio decimæ quarundam ^c villarum ab eodem concessæ anno secundo Chlodovei regis.

c *ibid.* p.
200.
XV.
Adrechildis
abbatissa.

Inscriptum est, ut mox dicebam, hoc privilegium *Dilectissime propinqua* suæ Adrehildæ, quam in illo monasterio abbatissam constituit. Dubitare licet, an eadem sit domna Ada seu Adrechildis, propinqua itidem Berarii, quam is pri- mam ejusdem loci abbatissam instituit. Ego vero eandem esse puto, nec proinde pri- mum ab Aigliberto institutam, sed tantum confirmatam abbatissam, quæ utriusque episcopi propinqua fuerit, Berarii scilicet, ejusque successoris Aigliberti. Sane ambo partim Aquitanici genere dicuntur, & nobilibus parentibus exorti. Ceterum Ada seu Adrechildis ex Sueffionensi monasterio sanctæ Mariæ educta traditur ad regendum Cenomannense monasterium sanctæ Mariæ, quæ modo parœcialis ec- clesia est; dein ad cœnobium sancti Juliani de Prato, quæ insignis est sanctimonia- lium Benedictinarum abbatia, ubi sancta Adrechildis, vulgo Adneta, colitur. Ve- rum si hæc abbatia tum exstabat, potius virorum fuisse videtur, quam puellarum, ea scilicet sanctorum apostolorum ecclesia, in qua sanctus Innocens ^d monachos insti- tuit, ubi & sepulturam cum suis decessoribus, Victuro & Victurio, elegit. *Monaste- riolum sancti Juliani* appellatur in quodam diplomate ^e Caroli Magni, ubi monaste- ria Cenomannicæ subjecta ecclesiæ recensentur. Ceterum prædicto monasterio bea- tæ Mariæ Arvina abbatissa præerat anno decimo Caroli Magni, quo anno Me- rolus Cenomannorum antistes, præcipiente Carolo rege, eidem Arvinæ de hoc monasterio precariam ^f fecit.

d *ibid.* p. 76.
e *ibid.* p.
264.

f *ibid.* p. 207.
XVI.
Monasterium
S. Theodofredi.
* *Monestier*
S.-Chafre.
* *le Puy*.
* *le Velay*.

Monasterium sancti Theodofredi *, ita dictum a sancto Theodofredo secundo ejus abbate, primitus Calmelienſe appellatum nonnullis creditur a Calmelio conditore, aliis a Calmilio vico ejus loci. Positum est in diœcesi Aniciensi * apud Velaunos * ad Ansam amnem, ad radices montis Mesentii, ex quo Ligeris fluvius oritur. Eo in loco dux Calmelius monasterium sub patrocinio sancti Petri exstruere statuit, Lirinumque profectus, monachorum coloniam inde deduxit, in his Eudonem moribus probatissimum, qui ceteris abbas præficeretur. Erat Eudo ex nobili Arausica civitatis genere procreatus, uterinus frater Leofredii nobilissimi viri, qui ex Leur- tilda conjuge Theodofredum filium suscepit, Eudonis patris discipulum, ac succes- sorem futurum in regimine cœnobi Calmelienſis. Hunc puerum secum adduxit Eudo in novum monasterium; eique regularibus disciplinis apprime instituto exteriorem monasterii curam commisit. Is dum aliquando Arvernacum pagum pro suo mu- nere peragraret, Meneleum quemdam Andecavensem cum duobus sodalibus, Sa- viniano & Constantio, offendit, eisque, ut se sequerentur, persuadet, qui postquam per septem annos ibidem instituti fuere, ad Arvernos reversi, Menatenſe monaste- rium condiderunt. Mortuo Eudoni abbati sufficitur Theodofredus, qui mulieres aditu basilicæ intèrdixit.

Rogatus

Rogatus a Meneleo ut ipsum inviseret, novi monasterii Menatenſis dedicationi interfuit, factæ ab Eusebio seu Bonito (nam binominis erat) Arvernensi episcopo in honorem Salvatoris ac sanctæ Mariæ virginis. Menate seu Menatum in Valle- Vaveris ad Siolam * fluviolum jam tum exstabat sæculo sexto, cum Carileſus ex eo loco in Miciacense monasterium se recepit. Non ergo primus ejus monasterii auctor, sed instaurator Meneleus, qui *regio semine ortus* dicitur a Smaragdo in li- bro de vita Benedicti abbatis Anianensis, cui Ludovicus augustus hunc locum me- lioribus institutis informandum commisit. In libello de Menelei gestis multa fabu- losa invenias, quæ a veris discernere vix licet. Ejus pater Amanulfus, nobilissimus Andecavensis, Meneleo filio præter ejus voluntatem Baronti ducis filiam copulare in animum induxit. Verum has ille nuptias declinaturus, quippe qui septennis per- petuæ continentia voto se obligasset, in pagum Arvernensem clam se contulit, ubi Eudonis consilio vitæ monasticæ nomen dedit cum duobus sociis, quorum supra meminimus. Dum Menate versaretur, audita ejus fama, Docula genitrix cum sorore Bocula, & sponsa, nomine Senſa, eum convenisse dicitur: in quarum gratiam cœno- bium virginum a Meneleo haud procul a vico Menate constructum sit, beatæ vir- gini Mariæ sacrum. Barontus, abductæ filia impatiens, Meneleum adit, minas in- tentat, manus in eum injicit, sive secum eum abducturus, seu mortem, ut alii vo- lunt, ei illaturus. Hoc facinus auso dextera dirigit, sed ad Menelei preces resti- tuta est cum lumine oculorum, quo nonnulli eum orbatum tradunt. Tanto benefi- cio flexus Barontus, multis sospitatorem suum donis afficit, Trisfagium ei monaste- rium tradit, consecratum in honorem sancti Saturnini episcopi Tolosani, sive ec- clesiam a se ædificatam super ripam Viferæ in Avolca vico pagi Exandonensis. Cetera prætereo quæ dubiæ fidei videntur, ne dicam falsa, qualia sunt quæ de Bru- nechilde regina referuntur.

ANN. CHR.
681.
XVII.
Menatenſe
cœnobium.
* *la Sioule*.

Non procul a Menate exstat itidem apud Arvernos Mauzacum monasterium, sic dictum ab ejus situ inter aquas prope Ricomagum opidum, cujus monasterii pri- mordiam etiam Calmilio seu Calmelio duci tribuuntur. Basilica loci consecrata est sub invocatione sancti Petri apostoli & sancti Caprasii martyris, forte Lirinensis, eorumque reliquiis honorata, aliisque sancti Stremonii eo postea translatis, ut suo loco dicemus. Primus ejus monasterii abbas Euterius memoratur in diplomate ^a Pip- pini Aquitanorum regis ejus instauratoris, ubi Mauziacum a nobilissimo senatore Romanorum, nomine Calmilio, ejusque uxore Namadia constructam fuisse dicitur cum auctoritate Theoderici regis.

XVIII.
Mauzacum.

a *Gall. chr.*
10. 4. p. 630.

Ad hoc tempus pervenit sanctus Ghislenus seu Gislenuſ abbas Cellensis mona- sterii in Hannonia, sancto Amando episcopo & beatæ Aldegundi abbatissæ Melbo- diensis superstes. Obiit VII. idus Octobris, sepultusque est in basilica sanctorum apostolorum Petri & Pauli, quam Eleſanus abbas augustus instauravit Caroli Ma- gni principatu. Gislenuſ episcopum dicunt recentiores, sed nullo veterum fun- damento, neque enim ullam episcopalis ejus dignitatis mentionem faciunt ipsius vitæ scriptores, sive anonymus, sive Rainerus monachus Cellensis, aut Philippus ab Elee- molyna; neque Hucbaldus in libello de vita sanctæ Aldegundis, nec denique Balde- ricus episcopus in chronico Cameracensi. Primus episcopi nomen ei adscriptum vide- tur poëta anonymus in vita ejus metrica, sed recentior, nec tantæ auctoritatis, ut ei fides tuto adhiberi possit. Rainerus libellum suum nuncupavit Rathbodo abbati Cellensi, quem ante medium sæculum undecimum decessisse Vinchantius tradit.

XIX.
S. Gislenuſ
obitus.

Hoc etiam tempore instauratur a Thoma abbate Farfense monasterium in Sabinis, in ducatu Spoletano, a monte dictum etiam Acutianum, quod a Langobardis everſum, ad id usque tempus ruinis consulptum jacuerat. Thomas presbyter, Maurienna Gallia transalpinæ civitate oriundus, voti causa sepulcrum Christi Do- mini aditurus, Romam venit; adjunctisque sibi ex Italia sociis, Marciano videlicet, qui postea Firmanæ ecclesiæ episcopatum adeptus est, & Martyrio, qui apud beati Petri ecclesiam postmodum monasterio, forte sancti Martini, præfuit, loca sancta in- visit. Marciano & Martyrio in Italiam reversis, ipse per tres annos perstitit ad se- pulcrum Domini, ubi, accepto jugis compunctionis dono, a beatissima Virgine de- repetenda Italia in somnis admonetur. In reditu nihilo minus Ephesi ad sepulcrum beati Johannis Evangelistæ moratus, iterum ad instaurandam beatæ Mariæ Farfen- tem basilicam cælitus animatur. Nec mora iter arripit cum sociis, locum ad Tres-

XX.
Farfense
monasterium
instauratur a
Thoma abbate.

ANN. CHR.
681.XXI.
Ibi ab eo ex-
cepti Paldo,
Taso, & Ta-
to.

cypressos indicatum reperit, suisque ac sociorum precibus lustrat. Admonitis hæc de re dux Faroaldus, eo nomine secundus, novis colonis Deiparæ admonitu operi confert, expensas, multaque donationes surgenti monasterio suppeditat. Thomæ perlata circumquaque sanctitatis fama, plurimi ad eum, tam de remotis, quam de proximis regionibus certatim concurrere cœperunt.

Hac iter fuit tribus nobilissimis Beneventanis, Paldoni, Tasoni, & Tatonni, qui divino succensu amore, relicta patria, in Galliarum partes contendebant, ut monasticum ibi institutum amplecterentur. Exceptos cum magna caritate, & comitate non impari Thomas Romam comitatur: ubi, hospita religiosa matrona consulente, repetendæ Farfæ consilium ineunt. A parentibus perquisiti, vix eis se se videndos exhibuere jussu Thomæ abbatis; nec tamen ad repetendam patriam adduci potuere. Eis demum auctor fuit Thomas, ut in Samnii provinciam redirent. Ibi se, dum ex orientis partibus reverteretur, locum invenisse maxime solitarium ad ripam Vulturini fluminis, haud procul ab ejus fonte; ibidemque exstare beati Vincentii martyris oratorium, densissima obsitum silva, ubi nulla, præterquam ferarum, & forte latronum, habitatio. Irent securi, & confisi divinæ protectionis auxilio, quæ ipsos a cunctis adversis illætos sine dubio præstaret; certi se a principe loci, dūce videlicet Beneventano, quo inconsulto patriam deseruerant, præceptum seu literas firmitatis obtenturum, atque in ejus gratiam eos revocaturum. Hæc fusc narrat monachus Farfensis anonymus in libello de vita Thomæ abbatis: sed fuscus & distinctus Ambrosius Autpertus, abbas monasterii sancti Vincentii ad Vulturum, in elogio primorum suorum institutorum, Paldonis, Tasonis, & Tatonis. Hi ex nobili genere orti, & jure consanguinitatis propinqui erant, utpote ex duobus fratribus; Paldo quidem ex uno, Taso vero & Tato ex altero procreati. Illis ad evangelicam vocem divino amore inflammatis, una omnibus sententia, unum consilium votumque fuit, ut patrium solum, opes ac parentes relinquerent, Gallias adituri, ut, lustratis diversis ejus regni monasteriis, in uno eorum, quod religionem præstantius esset, monasticam vitam profiterentur. Verum, ne carnalium parentum nexibus retinerentur, iter Romam ad beatorum apostolorum limina præterdunt. Mox præsto adfunt famuli, equi, & omnia ad iter, ut viris nobilibus, opportuna. Egressi e finibus Beneventanis, cum in Marforum seu Latii provinciam pervenissent; equis cum famulatio domum remissis, iter pedibus se conficere ex voto debere aiunt. Tum occurrentibus sibi pauperibus vestes suas largiuntur, ut eorum vili habitu se induant. Sic in Farfense monasterium gloriosæ Dei genitricis Mariæ accepti, a Thoma nihilo minus abbate, dum ipsorum pedes lavaret, ex oris ac membrorum compositione, quales essent, agnoscuntur; & quid consilii animo agitent, produnt. quo audito, Thomas nolle se eorum proposito adversari, immo cooperari velle testatur, eosque Romam usque ad Apostolorum limina comitari. Voto & oratione completis, eis suadet prudens pater, ut in monasterium suum revertantur, probaturi monasticæ institutionis propositum, quod arripere volebant; & tum demum, quo Dominus eos vocaret, pergerent. His dictis assensum præbent, & pauco tempore totam vitæ religiosæ disciplinam perfecte condiscunt. Interim circumquaque perquiruntur a propinquis, qui Romam profecti, tandem eos in Sabinis versari audiunt, in monasterio scilicet Dei genitricis Mariæ. Mox illi eo convolant, & ut suorum adspectu & colloquio fruerentur, a monasterii patre flagitant. Hi vero ægre obediunt imperanti. Tum Tasonis ac Tatonis pater, alique propinqui non sine lacrymis conqueruntur, cur se desererent, ut quid suæ salutis curam abicerent? Nullumne eis inesse pietatis affectum, nullam consanguineorum commiserationem? Obtestari & obsecrare per Deum cæli & terræ conditorem, ne se relinquerent, quippe ad Christum converti, ac sæculum penitus relinquere paratos. sin autem, sanguinem suum de manu eorum a Deo reposcendum. Talibus dictis & lacrymis nequaquam commoti Christi commilitones, se, uti Deo promiserant, in Gallias proficisci velle reponunt. Verum medium se interponens pius abbas: Audite, inquit, filii, consilium meum, & horum preces ne abjicite. Ego locum vobis ostendam, qui utrorumque votis satisfaciat.

XXII. Est locus in Samnii partibus super ripam Vulturini fluminis, mille fere passibus ab ejus fonte, ubi situm est oratorium, beati Vincentii martyris nomine dedicatum. Ibi exstat ex utraque fluminis parte silva densissima, feris tantum, & forte latroni-

bus, inhabitata. Si me auditis, illuc secedite. Omnipotens Deus, cujus servitio vos ipsos mancipare vultis, eo in loco illætos servabit, nec rebus necessariis deficere sinet. Emolliti his sermonibus tirones Christi, ab incepto revocant animos, & benedictione a sancto patre accepta, ad designatum locum properant, nihil secum in alimoniam, præter exiguum viaticum, in sportella ferentes. Cum ad locum accessissent, oratorium Dei laudibus frequentant, de nocte humo strati somnum capiunt. Interim fores oratorii pulsat homo ignotus, modicum farinæ, tantumdemque vini piis peregrinis afferens. In hac rerum penuria illic degentes, plurimos nihilo minus alliciunt. Primus sacro gregi præfuit Paldo, omnium mitissimus, amator Christi paupertatis, nec, sicuti carnales solent, astuans rerum terrenarum cupiditate. quem affectum ut discipulis suis inspiraret, dixisse fertur: Mihi credite, fratres, quisquis in hoc monasterio usque ad finem perstiterit, æterna supplicia nequaquam sustinebit, sed ad vitam æternam pertinet; hocque monasterium usque ad finem sæculi ad salvandas animas perstabit. Quod quidam, ait Ambrosius Autpertus, male interpretantes, falsa seipos securitate decipiunt, quasi male viventes, & contra regulam patrum, id est sancti Benedicti, facientes, salvi esse possint: cum omnibus constare debeat, neminem, qui in crimine perseveraverit, vitæ æternæ participem esse posse. Si quod igitur ejusmodi privilegium monachis quibuscumque asseritur, id iis tantum aptandum est, qui majorum suorum sobriam, castamque vitam, ac laudabilem paupertatem imitati fuerint.

Cum eo in loco degere cœperunt viri sancti, Thomas mox laudatus abbas, promissi memor, Beneventum pedestre accessisse ad principem traditur, ab eoque locum prædictum in gratiam sanctorum fratrum obtinuisse; reversusque ad eos, salutaria eisdem dedisse monita, & quo loco refectorium, dormitorium, hospitium cella, aliaque necessaria habitacula construenda essent, docuisse. qua de re nulla mentio apud Autpertum, sed tantum apud anonymum Farfensem: qui addit, memoratos viros, eorumque successores per multos annos congruis temporibus ad monasterium sanctæ Dei genitricis Mariæ accedere solitos, ut coquinæ officium, sicut ceteri Farfenses fratres, ibidem per hebdomadas suas explerent; ac sancti Vincentii monasterium a domno Thoma, ejusque successoribus ordinatum fuisse. Hæc anticipato simul retulimus de monasterii Vincentiani origine, licet ejus fundamenta vix ante annum septingentesimum tertium jacta sint, perfectio vero collocanda non sit ante annum septingentesimum septimum. Ex his intelligimus, quanta in opinione tum apud externos fuerit Gallicanorum monasteriorum religio, qua ita permoti sint Beneventani illi proceres, ut Gallias ceteris Europæ regionibus, ubi de amplectenda monastica professione agebatur, prætulerint.

Dagoberto Austrasiorum regi non diu superstes fuit Wlfoaldus ejus palatii præfectus: quo mortuo, Pippinus, Ansigisili, ut diximus, filius, & Martinus frater ejus patruelis, utpote Chlodulfo Ansigisili fratre ante episcopatum Mettensem genitus, in Austrasia dominari cœpere, Austrasis metu & odio Ebroini faventibus; bellumque Theoderico regi ultro intulere. Ambo igitur, maximo Austrasiorum exercitu coacto, contra Neustrasios procedunt. Pugnatum est apud Lucosum seu Locosicum, ubi magna utrimque facta cædes: sed victi demum Austrasii terga verterunt. Et Pippinus quidem fuga in Austriam elapsus est: Martinum vero, Ebroino insequente, Lugdunum-clavatum seu Laudunum, quæ Austrasiorum urbs erat, fugientem excepit. Ebroinus, post cædem fugientium depopulationemque regionis Austrasiorum, venit in villam Ercherecum seu Ercrecum, ubi Theodericus post pugnam substiterat; missisque ad Martinum Ægilberto, ac Regulo Remorum episcopo, qui ei fidem incolumitatis super vacuas sanctorum reliquiis capfas pollicerentur, ut Ercherecum veniret, persuasit. Verum ubi eo advenit Martinus, nullo fidei datæ respectu, jussu Ebroini cum omnibus suis oppressus est, superstite Pippino, qui, accepta clade felicior, summam sibi deinceps in Austria potestatem vindicavit. Ercherecum seu Ercrecum * villam, ubi Martinus periit, vicum illum esse puto, qui in Campania Remensi ad Axonam fluvium positus est paullo infra Castrum-Porciani; at remotior videtur Lucosus seu Locosicus, in gestis Francorum Lufao dictus, si is ipse sit locus Lufaus pagi Tullensis, ab Herico monacho memoratus in libro de gestis episcoporum Antiodorensium: ubi Hainmarus episcopus ab insequentibus adversariis confossus occubuit. Carolus Cointius Regulum & Ægilbertum, non sine veri simili-

Annal. Bened. Tom. I.

Bbbb ij

AN. CHR.
681.
rium ad Vul-
turnum.Paldo abbas
primus.XXIII.
Austrasii
Neustrasii
victi.

* Ercy.

a Heric. vo. xi
bibl. Labbe
p. 430.
Reguli episcopi

ANN. CHR.
681.
innocentia pur-
gata.

a Frodoard.
lib. 2. c. 10.

XXIV.
Anstrudis ab-
batissa caelitus
servata.

rudine, purgare conatur a fraude Martino imposita; & quod de vacuis capsis dicitur, fabulam redolere existimat. Regulum quippe non adeo stolidum fingi posse, ut putarit, jusjurandum vacua capsula inane irritumque fieri; juranteque; & eos, quorum nomine jurabant, apud Deum minime obligari. Regulum itaque bona fide jurasse, Martinum inviolatum fore, si Ercherecum ad regem veniret: sed datam fidem ab Ebroino violatam fuisse. quod sane de Reguli sanctitate (nam in Remensi ecclesia pro sancto habetur) opinari aequum videtur. Fuit quidem ille ob accepta beneficia obstrictus Ebroino, quo suffragante a Orbacum pro monasterii exstrukione a Theoderico rege obtinuit: at virum sanctum perjurio gratiam Ebroino rependisse non facile credi potest. Idem de Agilberto dicendum, quem Hadrianus Valefius eumdem esse putat cum Agilberto Parisiorum episcopo probata itidem virtutis. Quamquam an idem sit ille Agilbertus, dubitari possit, quem nullo episcopi nomine indigitat Fredegarii continuator: tamen Regulo eum praeposit, ubi Ebroinus Lugdunum-Clavatum nuntios direxisse dicitur *Agilbertum, ac Regulum Remensis urbis episcopum: ut, fide promissa in incertum super vacuas capsas, sacramenta falsa darent.* Veri tamen similis est, utrumque fuisse episcopum, ad deferendas reliquiarum capsas, & sacramenta recipienda aptiores.

An forte is fuit Acglibertus, qui eodem tempore Anstrudem abbatissam Laudunensem sanctimonialium precibus muniri curavit contra inimicorum criminationes apud Ebroinum? sic rem commemorat ejus vitae scriptor anonymus. Fuerat Anstrudi inter alios germanus frater Balduinus, quem ob asserta monasterii bona e placito redeuntem adversarii necaverant. Hi, in seipsum semper animum adversus Anstrudem gerentes, injurias eidem inferre modis omnibus moliebantur. Adfuit opportuna eis occasio, cum Theodericus, interfecto Martino, Laudunum *hostiliter* ingressus est. Tunc enim Anstrudem, Ebroino jam suspectam, forte quod Martino favisset, aut eum propinquitate attineret, apud regem accusant calumniatores, instantque, ut a monasterii regimine amoveretur. Mox Ebroinus monasterium adit furibundus, & sanctam virginem sibi adductam durissime objurgat. Dum is aspera loquitur, & pejus se facturum minatur; *quidam vir boni desiderii Acglibertus*, ait auctor, quasdam sorores perfectae aetatis & vitae monet, animo ne frangantur, sed Deo potius confidant, instantque orationi, ut ne a spiritali matre sua avellantur. Simul fusa preces, simul exaudita, facta illae quidem cum multo ejulatu & valido clamore: quo ita percussus est Ebroinus cum suis, ut simul omnes exterriti ac consternati fuerint, viso insuper globo igneo, qui e caelo ad turrim ecclesiae pertingebat. His signis emollitus Ebroinus, ad pedes matris advolutus veniam petit, eique ac monasterio ejus benevolentiam suam pollicetur; sicque reversus est ad palatium *amicus religionis*, qui hostili & averso animo eo accesserat. Unus ex Anstrudis adversariis quidam Chariveus erat, qui, orta inter se se similitate, contra Dei famulam ita excanduit, ut eam gladio confodere tentaverit, eoque animo in ecclesiam beatae virginis Mariae ad altare orantem persecutus sit. Verum, ut eam minis suis interritam vidit, in se reversus, divini judicii metu in terram se abiecit, veniam ab ea imploraturus. At illa continuo facinus ei remisit, nec multo post mortui corpus eo in loco honorifice humari curavit. Idem officium exhibuit Ebrohardo, viro praepotenti, qui cum satellitibus suis Laudunum noctu ingressus, ut Gislehardum consanguineum suum, urbis forte comitem seu rectorem, occideret; igne in domos injecto, cum latitantem minime inveniret, furore percitus ad monasterium venit, Anstrudem asperioribus verbis laceffit, tamquam sibi contrariam, & dominationi, quam exstinguendo Gislehardo quaerebat, adversantem; jussitque ut quantocius sibi monasterii claves resignarentur, perquisituro, an Gislehardus inibi lateret. Verum, ubi claves accepit, ante ipsius monasterii fores divino percussus judicio interiit.

Non post multum tempus novam denuo vexationem a Madelgario episcopo beata virgo passa est, qui ejus monasterium dominio suo vindicare moliebatur. Causa ad Pippinum delata per Wifoldum Anstrudis consanguineum, episcopi molitio repressa. Pippinus enim, propinqua suae legatione benigne accepta, statim Grimoaldum filium suum direxit Laudunum, graviter interminans, ne deinceps Madelgarius quidquam molestiae aut vexationis abbatissae, ejusve monasterio inferret. Addit vitae interpolator, Laudunenses episcopos nullam posthac in eum locum potestatem habuisse, praeterquam abbatissarum, dum ibi sanctimonialia perstiterunt; illisque ejectis abbatum benedictionem.

ANN. CHR.
681.

XXV.
Orbacense mo-
nasterium
a Reolo con-
ditum.
a Frodoard.
lib. 2. c. 10.
* Epernay.

b Metrop.
Rem. lib. 2.
c. 43.

c V. Append.

XXVI.
Chrodegario
abbati Cor-
beienfi succedit
Erembertus.

Regulus pontifex Remorum, superius laudatus, quem Frodoardus a Reolum vocat, monasterium Orbacense exstruxit in loco, quem dono regis Theoderici, suffragante Ebroino majore-domus, obtinuerat. Positus est hic locus in parochia seu diocesi Sueffionensi, quatuor a Sparnaco leucis, ad rivulum exiguum, qui in Matronam fluvium paulo supra Castrum-Theoderici devolvitur. Exstructis novi coenobii aedificiis, Reolus a monasterio Resbaco sex monachos impetravit, qui *sancta regula* disciplinam Orbaci instituerent, Leudemaro abbate eis praeposito, qui praedictum monasterium ad finem vitae suae rexit. nam licet ab Odone quodam fuerit expulsus, a Childeberto tamen rege postea restitutus est. Post ejus obitum Rigobertus archiepiscopus locum ipsum recepit, ac rexit, teste Frodoardo. Ex eo tempore Orbacense monasterium, ut scribit Marlotus, mansit in providentia Remensis archiepiscopi. unde eo inconsulto abbate eligere non licebat: electus vero statim fidem ecclesiae Remensi praestare debebat, jusque erat ejus loci monachis mittendi unum e suis, qui electioni archiepiscopi Remensis interesset. Ibidem sepultus est sanctus Reolus, cujus tumulus hodie quoque in eadem ecclesia cernitur. Eiusdem festus dies quotannis in Orbacensi monasterio recolitur, non in Remensi ecclesia, quae tamen eum sanctum in publicis litanis appellat. Sed is fere mos est in insigni illa ecclesia, ut eos tantummodo sanctos peculiaribus festis colat, quorum reliquias saltem in urbe, vel prope urbem possidet. In vita nondum edita sancti Reoli corpus ejus sepultum dicitur in basilica sancti Remigii pontificis, & quidem in crypta ad laevam partem altaris sancti Laurentii martyris. quod si ita est, non multo post translatum fuit in Orbacense monasterium, ubi haecenus ejus reliquiae asservantur; caput quidem in scrinio argenteo nuper a nostris affabre facta, ceterae vero reliquiae in loculo peculiari, qui summo altari impositus cernitur. De hoc monasterio dicendi recurrit materia occasione Goteschalci ejus loci monachi. Frodoardus laudat hujus coenobii monachum, nomine Hucboldum, quem Hungari suo tempore, id est ineunte saeculo decimo, trucidare conati sunt, sed nequaquam ferro aut sagittis configere potuerunt. Unde eum pro aliquo deo habentes, cum reverentia secum duxerunt, donec redemptus a quodam episcopo, atque dimissus, in proprium monasterium reversus est. Saeculo tertio-decimo, & quidem anno M CC XXXIX. orta est de subjectione Orbacensis monasterii controversia inter Henricum Remensem archiepiscopum & Jacobum episcopum Sueffionensem, quae hoc pacto composita est: ut Orbacenses, mortuo abbate, eligendi successoris facultatem peterent ab archiepiscopo, cui electus abbas praesentaretur confirmandus; inde remittendus ad episcopum Sueffionensem, ut ab eo benediceretur, eique professionem faceret: destitutio autem abbatis ad solum archiepiscopum pertineret. Praeter Orbacense monasterium, Reolus Berchario Dervensi abbati fundum ad condendum coenobium virginum suppeditavit, ut inferius videbimus.

Hoc fere tempore Chrodegarius seu Rodgarius secundus abbas Corbeienfis e vivis excessit, fecitque locum Eremberto tertio abbati, cujus electionem Theodericus rex dato diplomate confirmavit. Inscriptum est regium praecipuum *Episcopis & viris illustribus*, quibus significat princeps, ad regalem suam praesentiam venisse monachos & viros Dei timentes ex sacrosancto monasterio, nuncupato Corbeia, constructo in pago Ambianensi, & clementiae suae auribus suggestisse, venerabilem virum Chrodegarium abbatem, quem apostolicus vir dominus & pater suus Theodfredus episcopus, cum ille onus episcopale suscepit, ex suo permisso ejus loci rectorem constituerat, de hac luce ad Dominum migrasse: quo mortuo, tota ejusdem monasterii congregatio petierit, ut secundum privilegium suum ex semetipsis rectorem eligere sibi liceret. Eos vero, accepta a rege facultate, cum voluntate supra dicti domini Theodfridi episcopi, elegisse venerabilem virum Erembertum, in ipso monasterio enutritum: cujus electionem princeps se ratam habere testatur, adeo ut ipse Erembertus deinceps omnium ejus loci rerum & possessionum providentiam habeat, sicut sancta regula docet, sanctique sacer ordo monachorum. Hoc diploma in chartaceis atque editis libris destitutum est chronologicis notis. Eremberto abbati tribuuntur antiquiora statuta, nondum vulgata, monasterii Corbeienfis, quae posteriorum temporum esse constat. In eis agitur de electione abbatis, deque institutione omnium officialium, id est majoris-prioris, claustralis prioris, circuitorum, armarii, camerarii, cellerarii, granatarii, pincernae, hospitalarii, hortulani, resectorarii, conestab-

ANN. CHR.
681.XXVII.
Toletanum
concilium duo-
decimum.

buli, elemosynarii, & infirmarii: quorum omnia officia & munia, recentiorum sane temporum, in illis statutis præscribuntur. Eremberto successit Sebastianus abbas quartus, cui rex Chilpericus diploma concessit, a nobis inferius memorandum.

In duodecimo Toletano concilio, quod hoc anno in regia urbe habitum est in basilica sanctorum apostolorum, confirmata fuit Flavii Ervigii substitutio in locum Wambæ regis, cujus eo in concilio scriptura lecta est, manibus seniorum palatii roborata, qua Wamba regno se abdicabat ob venerabilis tonsuræ signaculum a se acceptum; simulque inclytum dominum Ervigium post se regnaturum, & sacerdotali benedictione unguendo designabat. quibus lectis & approbatis, episcopi populum vinculo juramenti, quo Wambæ se obstrinxerat, solum declarant, atque Ervigium ejus loco pro rege agnoscendum. Et ne forte Wambæ repetendi principatus voluntas aliquando subreperet, canone secundo interdicitur, ne iis, qui semel tonsuræ venerabile signum atque habitum religionis in extremis morbis, etiam non sentientes, acciperint, ea denuo abjicere liceat: sed, sicut baptisma, quod nescientibus parvulis in fide tantum proximorum accipitur: ita penitentia donum, quod nescientibus confertur, inviolabiliter teneatur. Subscribunt huic concilio post episcopos abbates quatuor, Waldreudus, Florentius, Gratinus, & Faustinus, sed absque ulla mentione monasteriorum suorum. Horum postremus forte non alius sit quam Faustinus abbas Castrensis, eo nomine secundus: cujus successor Citruinus tertio-decimo concilio Toletano interfuit nomine Stephani episcopi Carcaffensis. Invenitur in eodem concilio Gratinus presbyter, agens vicem Argebadoni episcopi Eliberitani, forte idem cum Gratio abbate.

ANN. CHR.
682.XXVIII.
Ebroino inter-
fecto Filiberto
redit Gemeti-
cum.

Ebroinus, post fufos prælio Austrasios longe impotentior ac ferocior, dum Francos insolenter ac crudeliter opprimit, ipse sibi exitium maturavit. Cum enim uni eorum, quem Ermenfridum vocant, multa minaretur, eumque bonis spoliare statuisset; ille, coacta suorum manu, dominica die ante lucem irruit in Ebroinum, qui tum pro more laicorum fidelium ad matutinam synaxim domo egrediebatur, eumque nec-opinantem obruncat. Hoc facto, Ermenfridus fuga in Austriam evasit incolumis, & ad Pippinum ducem cum opibus suis pervenit. Interfecto Ebroino, Audoenus mitigatus Filiberto abbatem missis nuntiis in cœnobium Gemeticum revocavit anno nono ineunte, quam illud reliquerat, & cum eo in concordiam rediit. Neustria tota de tanti viri reditu gratulatur, & monachorum turba cum canticis & sanctorum reliquiis obviam effusa, revertentem in monasterium cum triumpho recepit. Mox duo illi sacerdotes, veluti totidem patriæ, ne dicam mundi, luminaria, una conveniunt, & venia invicem postulata & accepta, post mutuos amplexus, ita vinculo caritatis connexi sunt, ut nulla deinceps cordium scissura in eis remanserit. Deinde inter se se convenit, ut, quia Filiberto duo simul monasteria, multis locorum spatiis disjuncta, Gemeticense videlicet ac Herense, regere non valebat; alterutrum sibi ad manendum eligeret, & alteri unum ex suis rectorem præficeret. Fluctuanti viro Dei intervenit Ansoaldus Pictavorum antistes, idque apud eum evicit, ut, præposito Gemeticensibus Aicadro, ipse in Herense monasterium reverteretur. Id gravate admodum tulerunt Gemeticenses, sed tandem obedientiam Aicadro promiserunt secundum decretum optimi patris, cujus abscessum inconsolabiliter luxere. Postquam itaque eos hortatus esset, ut semper in monasticæ disciplinæ accurata observatione perseverarent; Deo commendatos benedixit, atque in Herum insulam reversurus, primo quidem in Quinciacum monasterium venit, ubi cum ingenti omnium gaudio acceptus est: tum, Gemetici præfectura Aicadro commissa, ejus loco Probum Quinciacensis monasterii rectorem instituit. Ragertrammus archidiaconus, quem Audoenus absenti Filiberto post Chrodobertum a subrogaverat, locum Aicadro haud ægre admodum celsit, utpote meliori sorte in sedem Abrincantensem tunc vacantem promotus. Reversus demum in Herensem insulam Filiberto, ibidem usque ad supremum exitum perseveravit.

a V. supra
lib. 16. n. 42.XXIX.
Monasterium-
Villare condi-
tur.
* Montier-
Villiers.

Post Ebroini mortem Franci, into inter se se consilio, Warattonem majorem domus regie constituunt, qui prædium in Caletis, nomine Villare, ad condendum virginum monasterium Filiberto dedit. Insignis est etiam nunc hæc abbatia virginum Benedictinarum, Monasterium-Villare dicta, sub patrocinio sanctissimæ virginis Mariæ, si non a principio, saltem ab instauratione, quæ a Richardo secundo

ANN. CHR.
682.Lucionense
& S. Michaelis
in-Eremo.

Nortmanniæ duce facta est. Hoc alterum est virginum cœnobium institutum a sancto Filiberto, nempe post Pauliacense, cui sancta Austreberta prima præfuit. Quænam fuerint Monasterii-villaris abbatissæ ante instaurationem, ignoramus. Plura alia virorum monasteria informavit Filiberto. nam præter Gemeticense, Herense, & Quinciacense, etiam cœnobium Lucionense sanctæ Mariæ in Pictonibus, cujus originem Lucio cuidam imperiali tribuit chronographus Malliaceasis, rexisse fertur; forte etiam monasterium S. Michaelis ad-Eremum, quod Ansoaldus Pictavorum episcopus adificavit. Omnia hæc monasteria Nortmannorum tempestate solo æquata sunt, sed postmodum instaurata, ut suis locis exponemus.

Interim crescentibus in dies ad sancti Leodegarii tumultum miraculis, eorumque fama facile in aulam Theoderici mortuo Ebroino perlata, de transferendo ejus corpore contentio inter episcopos, qui tum in palatio frequentes erant, exorta est, tertio anno, quam martyrium expleverat. In his Ansoaldus Pictavensis antistes, vir magnæ sanctitatis, corpus sacrum sibi debere contendebat, tum ob consanguinitatem, qua sancto martyri erat conjunctus: tum quia in ipsius parochia ille ad honores ecclesiasticos adoleverat, primo quidem sub Didone episcopo Pictavensis ecclesiæ archidiaconus, tum abbas in sancti Maxentii monasterio, priusquam ad episcopatum Augustodunensem proveheretur. Contra Hermenarius, qui ei in Augustodunenti episcopatu successerat: Jure mihi, inquiebat, hoc corpus debetur: quoniam ibi eum requiescere æquum est, ubi is episcopus fuit. Utrique intercedebat Vindicianus præsul Atrebatensis titulo possessionis, quippe cum sanctum illud depositum in pago Atrebatensi, ubi casus fuerat, jam requiesceret. Ad finiendam controversiam jejunia cum precibus indicta: & tribus schedulis subter pallam altaris appositis, post sacra missarum sollempnia, a ministro altaris Ansoaldi schedula prima producit; atque adeo beati martyris corpus ei hac sorte adjudicatur. Ansoaldus hoc modo superior, Audulfo monasterii sancti Maxentii abbati curam transferendi sacri corporis committit: ut, ubi prius cultum Dei vir sanctus professus fuerat, ibidem etiam post mortem, uti lucerna, in perpetuum emicaret. Rem haud segniter Audulfus exequitur accepta regis facultate, qui universis, quacumque sanctum corpus transferebat, mandaverat, ut sollempni cultu ubique honoraretur, quod factum a pago Atrebatensi ad Pictavensem, omnibus tam clericis quam monachis, infinita promiscui vulgi multitudine comitante cum crucibus, accensisque cereis & suavitarum odoribus obviam effusus, ita ut vix ad sacrum feretrum accedere liceret. Nec defuit honorando martyri divina potentia, tot patrias in via miraculis, ut quisquis, quavis detentus infirmitate, feretrum aut pannum, quo tegebatur, manu tangere potuisset, confestim sanitatem recuperaret. Accedenti ad urbem Turonum sacre pompæ obviam processit Bertus seu Theodebertus ejusdem civitatis pontifex cum choris psallentium & luminibus, & sacrum corpus usque ad Pictavorum fines deduxit. Ansoaldus episcopus, audito sanctum jam appropinquasse corpus, ex villa sua Interamni pauperibus & promiscuo vulgo vinum suppeditari jussit, quod in vasculis nequaquam defuit, immo exuberavit, quantumvis exhausta vascula crederentur. Sedato ad Vigennam a fluvium vento, processum est ad Gelnacum villam, ubi Ansoaldus cum suo clero occurrit sacro corpori, cujus contactu in suburbana basilica sanctæ Radegundis unus paralyticus sanatus, itidemque alter in basilica sancti Hilarii, quam unus ex hujus translationis scriptoribus *monasterium sancti Hilarii* vocat. Ab urbe Pictavorum elatum corpus monachi Maxentiani magno numero & comitatu, sed majori gaudio excipiunt, atque in suum deferunt monasterium, pastorem quondam suum cum magna devotione suscipientes. Ibi nullus miraculorum modus in quosvis debiles & ægrotos, quibus incolumitas restituta est.

De his miraculis libellum scripsit Audulfus abbas, transmisitque ad Ermenaram abbatissam cujusdam monasterii in pago Cadurcino positi, quæ in primis impulit monachum Augustodunensem anonymum, ut scribendis sancti Leodegarii actis operam daret. Fecit ille primus, libellumque suum, impolite quidem, sed graviter scriptum, Hermenario Augustodunensi episcopo nuncupavit. Paulo post, aliam de eodem sancto præfule lucubrationem Ansoaldo Pictavorum antistiti inscripsit Ursinus peccator, sic se ipse vocat, & quidem hortatu Audulfi abbatis monasterii sancti Maxentii: quem Ursinum non alium esse puto ab Ursino Locociagensis monasterii præposito, de quo in libro primo a diximus. Tertius vitæ Leodegarianæ scriptor,

XXIX.
S. Leodegarii
translatio ad
S. Maxentium.

* La Vieillesse

a lib. 1. n. 21.

ANN. CHR.
682.

ut ceteros omittam, monachus natione Alamannus, opus suum dicavit abbati Murbacensis in Alsatia monasterii, ubi caput sancti Leodegarii jam inde a primordiis loci, id est a saeculo octavo, asservari creditur; tamen illud se possidere gloriantur nostri in Neustria Gemeticenses & Pratelenses. Translatione corporis facta, Ansoaldus episcopus Audulfo abbati auctor fuit, ut augustiorem in ejus honorem basilicam exstrueret: quod ille impigre executus est, erecta mirae magnitudinis ecclesia, cujus fabrica aliis multum dissimilis fuisse dicitur. Translatio hæc facta est medio mense Martio: dedicatio vero novae basilicæ III. kalendas Novembris.

XXXI.
Aicadri re-
cte facta in
regimine Ge-
meticensium.

Aicadrus Gemeticum profectus, incredibile est quanta religione locum rexit, quantam sui non solum apud domesticos, sed etiam apud externos opinionem excitavit. In vigiliis pernox, in oratione assiduus, in jejuniis frequens. Hac virtutum fama excitus inter ceteros nobilis quidam Pictavensis, nomine Astasius, villam suam Tortoniacum Deo & sancto Petro in Gemetico donavit pro remedio animæ suæ: quin etiam se ipse in Dei cultum ibidem mancipavit; sicque regularibus se subdidit disciplinis, ut sancte inter sanctos vitam absolverit. Quanta Gemeticensium esset religio, vel uno hoc exemplo patet. Mos loci erat, ut monachi singulis sabbatis *novitia exercerent*, sic illi loquebantur, id est tonsuras renovarent, sed ante horam novam, quo ex tempore sequentis dominicæ observatio tunc incipiebat. Forte Aicadrus post illam horam imprudens cuidam monacho procuratori suo jussit, sibi ut capillos cum forcipe adæquaret. Mox illi hoc erratum dæmon insultando objecisse dicitur. Tum Aicadrus reatum suum agnoscens, tonsuram imperfectam in piaculum reliquit, & prostratus in ecclesia coram fratribus veniam petiit, & obtinuit. Cum vero familia illa ad nongentos monachos, præter famulos quingentos, excrevisset; angeli monitu Aicadrus didicit, mediam ejus familiæ partem intra triduum peste a dæmone infligenda absumtum iri. Ille autem mox fratres ad nocturnas vigiliis excitavit, absolutoque nocturnali & matutinali officio, omnes de facta sibi revelatione & de instanti morte admonuit, eos exhortans, ut ad mortem prævia se se confessione & communione præpararent. Res evenit, uti Aicadro prædicta fuerat, atque intra tres dies quadringenti quadraginta duo monachi hac clade e medio sublati sunt. Horum omnium corpora in uno cœmeterio in lapideis tumulis honorifice, ut ecclesiæ mos est, Aicadrus sepeliri curavit, seque post suum ex hac vita egressum inter illos humari præcepit: quo in loco quidam viri sancti etiam sepulturam elegerunt. His annumerat auctor anonymus sanctos Hugonem episcopum Rotomagensem, Constantinum Belvacensem, Peregrinum Anglicanum cum sancto Flavio: quorum sancta ipsana, inquit, in Domino cum illis manent humata.

XXXII.
Landeburtus
ab exilio re-
vocatur.

Hoc eodem tempore, scilicet post necem Ebroini, ab exilio revocatus est Landeburtus episcopus Trajectensis, atque in sedem suam, expulso Faramundo, post annos septem restitutus est, jubente Pippino principe, ægre avulsus e monasterio Stabulensi, ubi per id tempus monasticam vitam egerat. Præerat tum Stabulensibus Goduinus abbas, qui a Theoderico rege privilegium obtinuit, quo donationes omnes monasterii Stabulau & Malmundario hæcenus factæ confirmantur. Editum est, sed sine chronicis notis, hoc diploma, quod Carolus Cointius recte tribuit Theoderico Chlodovei junioris filio, contra eorum sententiam, qui illud Theoderico, cognomento Calensi, tribuendum putant.

ANN. CHR.
683.XXXIII.
S. Audoenus
in ritur.
e Clisby.

Audoenus pontifex, paullo post reconciliatum sibi Filibertum, supremum diem absolvit, cum ecclesiæ Rotomagensi annos quadraginta-tres cum tribus mensibus & diebus aliquot magna cum laude præfuisset. Obiit in villa regia Clipiaco*, Luteciæ Parisiorum proxima, pace composita inter Neustrasios & Austrasios, cujus rei causa, post Gislemari majoris-domus mortem, qui eam turbaverat, Coloniam Agrippinam ad Pippinum ducem a Theoderico rege missus fuerat. Warattonis præfecti palatii filius erat Gislemarus, homo fallax & ambitiosus. Hic, nequiquam deterrente Audoëno, ac brevi perituro dictitante, nisi a cœpto desisteret, patrem honore dejecerat, præfecturamque palatii occupaverat. Idem pacis violator cum Pippino a patre initæ, vix uno anno integro dignitatem retinuit, propter sua facinora immatura morte punitus. Eo mortuo, Waratto pristinum honorem recepit, & Audoëno in Austriam misso pacem cum Pippino reformavit. Hujus legationis rationem vir sanctus ubi Theoderico reddidisset, Clipiaci febre interceptus decessit

ANN. CHR.
683.

* Pontoisa.

* S. Onen.

XXXIV.
Ansbertus
ei succedit.

decessit IX. kalendas Septembris, uno fere anno ante Filibertum abbatem, delatusque Rotomagum, in basilica beati Petri apostoli extra muros cum multo honore sepultus est. Mortui corpus, cum Clipiaco efferretur, rex Theodericus & regina Chrothildis, necnon major-domus regis Waratto cum cunctis proceribus usque ad Pontem-Isaræ* sunt profecti: unde multi episcopi & abbates, quos inter Ansbertus abbas Fontanellensis cum aliquot monachis suis adfuisse traditur, cum hymnis & canticis Rotomagum detulerunt, & in basilica sancti Petri, quæ monachorum ante id tempus erat, deposuerunt. Sepulcrum beati præsulis ab Ansberto ejus successore auro gemmisque ornatum, collocato ibidem lecto, quem undique auro inclusum Audoënus ipse Jerosolymam mittere cupierat, ut in sancta Anastasi seu basilica dominicæ resurrectionis poneretur. Villa regia Clipiaco ejus nomine sancti Audoëni* postmodum insignita est, uti & basilica sancti Petri, ubi sepulturam accepit, nobile etiam nunc, si quod aliud, nostrorum in Neustria monasterium, jamdudum muris urbis inclusum: cujus basilica vix ulli ecclesiæ, non modo totius provinciæ, sed regni, elegantia & amplitudine cedit.

Mortuo Audoëno, Rotomagenses unanimi consensu Ansbertum, qui Lanberto Fontanellensi abbati ad Lugdunensem episcopatum promotus suffectus fuerat, episcopum elegere, atque a Theoderico rege petiere, eum ut sibi pastorem juberet consecrari. Rex, qui Ansberti sapientiam ac pietatem probe noverat, quippe qui sibi a confessionibus & consiliis erat, ilico electionem comprobavit, electumque Clipiaco accedere jussit, verbo, ut, sicuti consueverat, ejus consilio in publicis negotiis uteretur; re autem vera, ut ordinatio ejus in frequenti episcoporum ac procerum consensu fieret. Intellexit statim Ansbertus, regem electioni assensum præbuisse, nec ob aliam causam se in palatium evocari, quam ut episcopus ordinaretur. Ille itaque excusare, indignitatem suam causari, denique nuntiis remissis delatam sibi dignitatem omnino refutare. His effugiis non cessit Theodericus, sed, missis ad eum aliis nuntiis, id tantum significavit, se cum ipso colloqui velle, nec episcopale onus invito imponi passurum. Fidem nuntiis habuit Ansbertus, vir magnæ & christianæ simplicitatis, pio dolo deceptus; ac Clipiaco tandem venit: sed, contra quam speraverat, instantibus Rotomagensibus, qui præsentibus aderant, regis principumque summo applausu, a Lanberto Lugdunensi antistite, suo quondam in regimine Fontanellensis cœnobii antecessore, aliisque qui eo convenerant episcopis, Rotomagensis pontifex consecratur, successore sortitus Hiltbertum in regimine monasterii Fontanellensis. Si Fridegodo credimus, Audoënus moriens regi successorem Ansbertum suggestit. Talem igitur habuit successorem, qualem optaverat, utique genere, sæculari dignitate, sed maxime sanctitate sibi non dissimilem. Ansbertum ab eo sola distinguebat monastica professio, quam tamen Audoënus semper valde adamavit. nam ante clericatum, etsi in palatio militarem habitum ac cultum prætenderet, tamen fere a cunctis monachus potius, quam laicus habebatur, & sub pretiosis vestibus sæpe cilicium corpori applicitum gerebat. Idem in Briegio saltu monasterium exstruxerat, instruxeratque magnifice, quod ipse Jerusalem, ceteri a rivulo præterfluente Rebacense nuncuparunt.

XXXV.
S. Eligii vi-
ta ab Audoëno
scripta.* Audoën.
lib. 2. c. 30.

Scripsit Audoënus de vita sanctissimi præsulis Eligii Noviomensis, amici quondam sui, libros duos, in quibus de monachis non raro sermonem facit, maxime de discipulis beati Columbani abbatis, erga quem impense affectus fuit. Duos hosce libros Rodoberto papæ seu episcopo legendos, emendandosque obtulit. Rodobertum hunc alii Chrodobertum Parisiensem, alii Chrotbertum Turonensem episcopum esse existimant. Mihi vero neuter videtur esse. Non Chrodobertus Parisiensis, qui jam obierat, antequam Audoënus hos libros absolvisset. Obiit quippe Chrodobertus ante Chlotharium regem, quo mortuo Audoënus* librum secundum scribebat, Childerico regnante. Non Chrotbertus Turonensis, nam Audoënus Rodobertum illum fratrem carissimum, aut præcisè fratrem vocat, eique, quasi majoris auctoritatis, hanc vitam examinandam committit, usurus civiliore elogio, si metropolitanus ille fuisset. Ad hæc Rodobertus ut majori responderet, venerabilem patrem Audoënum appellans, ejusque *jussioni* serius se obtemperasse excusat. quæ sane episcopum arguunt dignitate inferiorem, & forte Rotomagensis metropolis suffraganeum. Verum ita imperfecti & mutili sunt earum ecclesiarum indices episcoporum, ut hac de re sententiam suspendere satius sit, quam temere proferre.

ANN. CHR.
683.
XXXVI.
Audoëni
tempus mor-
tis expendi-
tur.

De anno, quo Audoënus diem functus est, non levis etiam difficultas. Primus ejus vitæ scriptor anonymus tantum ait eum decessisse Waratone subregulo seu præfecto palatii, principatu Theoderici regis. Calculum obscuravit alter ejus vitæ scriptor Fridegodus, dum scrupulosius explicare voluit, ubi ait Audoënum rexissè Rotomagensè ecclesiam annos quadraginta-tres, menses tres, dies decem; nonagenarium vero migrasse ad Dominum IX. kalendas Septembris, die dominica, & quidem anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo-septimo, aliis octavo. Verum, ut cetera dissimulem, neutro anno dominica in nonum kalendas Septembris inciderebat. Certior est epocha ab annis quadraginta-tribus regiminis cum tribus mensibus, quos Fridegodus ei assignat. Si enim Audoëni pontificatus initium a Maio mense anni sexcentissimi quadragiesimi defumas, ejus obitum hoc anno octogesimo-tertio facile collocabis. Favet huic calculo Ansberti ejus successoris privilegium pro monasterio Fontanellensi, datum anno Theoderici regis sexto-decimo, aliis tertio-decimo, Ansberti pontificatus quinto: qui vix ante annum sequentem octogesium-quartum consecrari potuit, si Audoënus hoc anno sub finem mensis Augusti mortuus est. Sed dimittamus has tricas, quas fusius explicatas vide sis apud Carolum Cointium ad hunc annum. Quam brevi post sancti Audoëni obitum ejus cultus etiam extra Rotomagensè provinciam receptus fuerit, infra docebit nos Herlemundus Cenomannorum episcopus, qui paucis post annis monasterium in ejus honorem ædificavit.

ANN. CHR.
684.
XXXVII.
S. Aldegundis
abbatissæ
obitus.

Anno sequenti beata Aldegundis virgo & abbatissa Melbodienfis ad immortalè Sponsum translata est, & quidem III. kalendas Februarii, quo die ejus depositio apud Wandelbertum memoratur, recoliturque quotannis in ecclesia Melbodienfi: tamen alii alios dies signant, ob varias ejus translationes. Mortis suæ ante aliquot annos divinitus præscia, eam prædixit sanctis Gislæno Cellensi & Humberto Maricolensi abbatibus, qui paullo ante ipsam e vivis migrarunt. Multas visiones & revelationes ante obitum sibi factas indicavit religioso viro *Subino abbati de Nivialensi monasterio*. Pauperum in primis & egenorum curam & sollicitudinem habuit, eisque vestimenta & alimenta per unum e ministris suis suppeditavit ex multis solidis, quos ipse mater sibi reliquerat. Quin etiam universa, quæ a proximis jure hereditario perceperat, (tunc enim propinquorum hereditates inibant etiam monachi & sanctimoniales) in pauperes & ornatum ecclesiarum distribuit, aurum, argentum, gemmas & vestes pretiosas, præter vile, quod sibi reservavit, vestimentum cum victu quotidiano, solita dicere, Melius esse unum solidum manu propria pauperibus dare, quam centum post mortem promittere. Quinto ante obitum die germanæ suæ Waldetrudi abbatissæ Castrilocenfi visa est ab angelis & sanctis apostolis deduci ad Niviallam monasterium, ubi soror utriusque sancta Gertrudis humata erat. Ibidem *die parasceves*, id est feria sexta, ante sabbatum, quo decessit famula Dei Aldegundis, puella quædam ejusdem cœnobii, *ante triennium velata*, quæ miræ simplicitatis & obedientiæ erat, circa noctis medium ingentem conspexit lucem, audivitque psallentium voces, resonantes ab ecclesia sancti Petri, in qua beatæ Gertrudis corpus quiescebat; eisdemque etiam aliæ sanctimoniales non sine stupore audierunt; eoque indicio sacratæ virginis Aldegundis obitum significari intellexerunt. Sepulta est primum in villa suæ quondam ditionis Curtisfolra, ubi mortem obiit; indeque paullo post Melbodium translata est, curantibus principe, & nepote ejus Aldetrude, quæ ipsi in regimine monasterii Melbodienfis successit, & post eam Madelberta, ambæ sororis ejus Waldetrudis filia.

Primus sanctæ Aldegundis vitam in litteras retulit auctor anonymus ipsius æqualis, ceteris aliis præferendus, qui eam *matrem cœnobarum*, puellas ejus monasterii *sanctimoniales* ac *sorores* vocat, & *velatas* fuisse dicit, quæ certe nequaquam conveniunt recentiori statui Melbodienfium canonicarum, quas monachas fuisse non dubito, uti & Castrilocenfes, quod de Nivialensibus, Romaricensibus, aliisque ejusdem instituti in superioribus ostensum est. Certe, ut jam dixi non semel, idque hoc loco repetere juvat, ejusmodi canonicarum in his partibus nomen & propositum inauditum fuit ante Ludovici Pii principatum, cujus anno tertio regula condita est in synodo Aquisgranensi pro canonicabus, cujus tamen institutum longe probabilius erat, quam hodiernarum canonicarum, quippe quod perpetuæ continentia

Canonicarum
quale institu-
tum.

ANN. CHR.
684.

foto puellas illas adstringebat. Neque tamen institutum illud a Romanis pontificibus probatum fuit, immo valde improbatum, ut patet ex concilio Romano sub Nicolao I. quod suo loco integrum referemus: in quo diserte legitur, ante prædictam Aquisgranensem synodum, nullam aliam, quam sancti Benedicti, universalem regulam apud Latinos receptam fuisse. Romani concilii hæc verba sunt. *Et certe hujusmodi sanctimonialium, scilicet canonicarum, institutionem usque nunc tota Asia, Africa simul & Europa, excepto uno minimo angulo Germania, nec scivit, nec recepit: quem quotquot receperunt, a tempore præfati Ludovici recepisse comprobantur. Unde constat, ante illum, sanctimoniales ubivis terrarum habuisse quam sequerentur regulam, a sanctis patribus sibi conscriptam: velut in Latina lingua a beato Benedicto, aliquibus dictionibus a virili sexu ad femineum translatis: quam utique in sui regni provinciis inventam, nec Ludovicus mutare qualibet ratione debuit, aut potuit sine auctoritate & consensu sanctæ Romanæ & apostolicæ sedis.* Hactenus verba concilii Romani, quibus nihil luculentius ad propositum afferri potest. Consule quæ de sanctæ Aldegundis, aliarumque id generis canonicarum habitu superius a diximus. Annum sanctæ Aldegundis obitus colligimus ex die sabbati, quod hoc anno bissextili convenit tertio kalendas Februarii.

a lib. 15. n.
61. & 62. &
lib. 16. n. 56.

Ipsis Februarii kalendis hujus anni scriptum fuit primarium instrumentum de conditione monasterii de Grafello, quod Aredius, alio nomine Petruinus, episcopus Vasionensis, in suburbano civitatis suæ extruxit. quo suburbani nomine totum non modo urbis alicujus territorium, sed etiam pagum, immo aliquando diocesim totam significari jam sæpius observavimus. Ejus rei litteræ, quas in appendice integras referemus, hoc modo inscriptæ sunt: *Domini venerabilibus atque dilectissimis & sanctis fratribus nostris comprovincialibus, sanctarum ecclesiarum Domino dispensante rectoribus, Aredius sive Petruinus sedis ecclesie Vasionensis civitatis, ac si indignus, Domino dispensante pontifex.* & infra: *monasterium aliquod in suburbano civitatis, in loco, cujus vocabulum Grafello, quod nos in honore sancti Victorii & sancti Petri, vel reliquorum dominorum sanctorum ecclesiarum visi sumus construxisse, placuit nobis, ut sub instituta sanctorum patrum ipsum monasterium firmatum esse deberetur, ubi congregatio monachorum, auspice Domino, in supra scripto monasterio debeant deservire: ut secundum normam venerabilis viri sancti patris Benedicti abbatis, vel sancti Macarii, seu sancti Columbani degere vel habitare deberent.* En trium regularum insignis conjunctio, quales antehac plurimas jam observavimus. *Factum kalendis Februarii anno decimo domini nostri Theoderici regis.* Instrumento subscribunt Petruinus episcopus, & cum eo alii episcopi octo, Wolbertus, Agliacus, Ambrosius, Tredicus, Godebertus, Leodegarius, Pascasius, Rusticus. Deinde Ago abbas, Pascasius presbyter, Delfinus abbas, Maurontus archidiaconus, Genno diaconus. Ecclesia Vasionensis seu Vasionensis, quæ modo Avenionensi subest, suffraganea tunc erat metropolis Arelatenfis, sub qua octo erant episcopatus, scilicet Avenionensis, Massiliensis, Tricastinensis, Tolonensis, Arausicanus, Carpentoraçtensis, Vasionensis, & Cabellicensis: qui tres postremi modo subjacent archiepiscopo Avenionensi. Novem subscribunt prædictis litteris episcopi, id est metropolitanus Arelatenfis cum octo suffraganeis suis; sed cujus sedis singuli fuerint, incertum, præter Aredium seu Petruinum Vasionensem, qui primus subscribit, & Wolbertum ab eo proximum, qui tunc erat pontifex Arelatenfis. Chlodoveus rex suo diplomate approbavit conditionem ejus monasterii, quod Petrus Vasionensis antistes anno unde-sexagesimo supra millesimum Massiliensi sancti Victoris abbatia subjecit, cujus nunc cella b est sub titulo sanctæ Mariæ & sancti Petri ac S. Victoris de Grafello, vulgo Grafello.

b v. Cassian.
illust. p. 447.

Sub idem tempus sanctus Filibertus abbas in Herensii monasterio ad cælum migravit XIII. kalendas Septembris, quo die in vetustis martyrologiis laudatur. Quid in ejus morte acciderit, non prodit ejus vitæ scriptor monachus Gemeticensis anonymus subæqualis, qui libellum hac de re scripsit jussu Coschini abbatis post Aicardum Gemeticensis, atque etiam Centulensis post Ocioaldum sancti Richarii successorem. Ermentarius monachus Gemeticensis, dein vagæ Herensii congregationis sæculo anno abbas, hanc ipsam lucubrationem Hilduino abbati nuncupavit, cum duobus libris miraculorum ab se conditis: non quod ejus auctor haberi vellet, sed ut antiquioris illius vitæ, uti & miraculorum lectione Hilduinus moveretur ad impetrandum a Carolo Calvo refugii locum Herensibus monachis, qui tum palabundi

XXXIX.
S. Filiberti ab-
batis obitus.

Coschinus ab-
bas ejus disci-
pulus.

per Gallias cum sancti Filiberti corpore ob tempestatem Nortmannorum vagabantur. Non audiendus itaque sive Petrus Franciscus Chiffletius, qui Coschinum ad seculum nonum remittit; sive Carolus Coinsius, qui Clotinum Centulensem abbatem pro Coschino supponit, ut Coschinum ad idem tempus differat. Utrique praeponderare debet Hariulfus chronographus Centulensis, qui Coschinum abbatem, non Clotinum; habet Ocioaldi successorem, eundemque sancti Filiberti discipulum fuisse ex majorum relatu tradit. Sancti Filiberti cultum saeculo octavo jam in Gallia viguisse docet Alcuini epigramma cxxxv. ubi aram ipsi erectam memorat hoc disticho:

*Hanc pater egregius aram Filibertus habebit,
Plurima construxit qui loca sancta Deo.*

Inter eximias ejus virtutes, mendacium, tamquam mortale venenum, fugisse traditur.

X L.
Mummolinus
episcopus No-
viomensis mo-
nasterii.

Filiberto non diu superstes fuit Mummolinus episcopus Noviomensis, mortuus xvii. kalendas Novembris, postquam per viginti & sex annos ecclesias Noviomensem & Tornacensem rexisset. Corpus suum moriens in communi coemeterio extra urbis moenia sepeliri mandavit: sed tamen humatum fuit in aede sanctorum apostolorum, ubi sancta Godeberta virgo sepulta fuerat. Haec est Godeberta, quam a multis procis in matrimonium expetitam sanctus Eligius, Mummolini decessor, aureo anulo suo virginem consecravit: cui Chlotharius rex, ut jam dixi, assentientibus principibus, suum Noviomense palatium cum suburbano oratorio beati Georgii martyris, duasque villas fiscales, & aliquot puellas regendas dedisse perhibetur: ex quo inditus Godebertae abbatissae titulus. Sancti Mummolini corpus in ecclesia Noviomensi asservatur, praeter partem ejus capitis, quae habetur in Sithiensi monasterio, ubi monachus & abbas ante adeptum episcopatum fuerat.

X L I.
Hunulficurtense monasterium S. Bertini concessum.

a Diplomat.
p. 607.

Praerat tunc temporis huic monasterio Bertinus abbas, cui vir illuster Amalfridus tradidit puellare monasterium, quod ipse in praedio suo Hunulficurtae, in pago Cameracensi ad Scaldim extruxerat, regendumque filiae suae Aurianae tradiderat. Editae sunt a nobis hujus donationis litterae in libro sexto* de re diplomatica, quibus Amalfridus testatur, se concessisse atque delegasse ad monasterium *Siddiu*, ubi venerabilis vir Bertinus abbas praesse videtur, una cum voluntate vel convenientia filiae suae Aurianae, quae ibidem reatrix esse videtur, monasterium suum, cujus vocabulum est Hunulfocurtis, in pago Cambricenses, super fluvio *Scald*, quod ipse in proprietate sua extruxerat in honore sanctae Mariae, vel sancti Petri, seu sancti Martini, seu sanctae Pollinae, ubi ipsa pretiosa gemma requiescit in corpore. Tum obtestatur Sithienses fratres, eorumque rectores, ut ipsi monasterio dimissa, de curso seu officio divino, & de luminaribus provideant, & de hospitibus ac peregrinis curam habeant, nomenque suum adscribant in libro vitae, id est in diptychis seu necrologio monasterii Sithienses. Actum Vermandis*, quod fecit mensis Februarii

* Vermandis.

b Ibid.

dies octo, in anno duodecimo regni domini nostri Teuderici gloriosissimi regis. Hanc donationem confirmavit b idem princeps in Carisiaco palatio kalendis Aprilis, anno quarto-decimo regni sui; eique consensum Childebertanae Amalfridi uxoris intervenisse ait. Addit Johannes Iperius, Amalfrido Aurianaque defunctis, a Bertini successoribus monachos in locum monialium successores fuisse; sed tandem, qua occasione incertum, monasterii Sithienses potestate excidisse. Baldericus episcopus

c Balderic.
lib. 2. c. 10.

in chronico c meminit monasterii sancti Petri in villa *Hunulfocurt*, quod illustris vir Amalfridus cum uxore Childebertana fundavit, deputatisque sanctimonialibus cum clericis, id est monachis, filiam suam Aurianam praefecit; postquam Vindicianus Cameracensis antistes; accersitis secum non paucis episcopis, unaque etiam beato Lantberto Leodicensi martyre, illud consecraverat. Balderici tempore, id est saeculo undecimo, hoc monasterium ad paucos canonicos redactum erat. nunc abbatia est ordinis sancti Benedicti, priscum retinens* nomen, septem passuum millibus ab urbe Cameraco, haud procul Vermandis*, ubi donationis Bertini factae instrumentum confectum est. Distinguendus hic locus ab Augusta-Viromandorum seu Quintinopoli, episcopali sede, ut quibusdam videtur, insigni, antequam haec in urbem Noviomagum seu Noviomum transferretur, quamquam nonnulli Vermandis opido, quod quinque circiter millibus ab Augusta distat, id tribuendum contendunt. In

* Hunulfocurt.

* Vermandis.

duobus episcoporum Noviomensium antiquis indicibus, quorum prima manus, unius quidem medio saeculo decimo in Hadulfo, alterius in Lamberto saeculo sequenti desinit; in his, inquam, duobus indicibus post Alomerum ponitur sanctus Medardus, de quo haec subduntur: *Hic propter Vermandi*, in alio *Viromandi, subversionem, Noviomum sedem constituit episcopalem: qui etiam post sancti Eleutherii episcopi Tornacensis obitum regendam suscepit ecclesiam Tornacensem*. Haec obiter. Ante biennium Theodericus rex eidem Bertino praecipuum seu diploma immunitatis a dederat de his, quae in fisco Attiniacensi comparaverat.

a Diplomat.
p. 606.

Hoc anno, Ervigii regis quinto, habitum est Toletanum concilium quartum-decimum, in quo sextum universale concilium adversus Monothelitas receptum fuit, nullis statutis in rem monasticam editis, uti neque in praecedenti Toletano concilio, anno superiori celebrato, cujus canone septimo cautum est, ut ne deinceps occasione jurgiorum aut gravaminum acceptorum, quod a viris etiam sanctis factum legitur, altaria ornamentis exuerentur, aut luminaria, vel divinorum sacrificiorum aut officiorum cultus subtraherentur, qui mos nihilo minus, saltem in Gallia, diu post illud tempus perseveravit, ut videbimus. Huic concilio tertio-decimo post episcopos subscribunt abbates quinque, Absalvus*, Faustinus, Gerontius, Castorius, ac Sisebertus, & inter vicarios episcoporum Pacatus abbas agens vicem Sunifredi episcopi Narbonensis, Freidebadus abbas vice Valderodi episcopi Casaraugustani, Veremundus abbas vice Clari episcopi Elenensis, Citruvinus abbas vice Stephani episcopi Carcassensis, Audbertus abbas vice Gadiscaldi episcopi Ocenis, Leopardus abbas vice Potentini episcopi Uticensis, Vincentius abbas vice Gaudentii episcopi Valerensis, Segarius abbas vice Gundilani episcopi Impuriani, Stabilius abbas vice Austerii episcopi Tyraffonenis, Johannes abbas vice Reginci episcopi Aucensis, Leopardus abbas vice Aurelii episcopi Asturicensis, & fortasse alii nonnulli, qui sub titulo presbyteri vel diaconi subscribunt. quod etiam de aliis conciliis observandum. Ex his omnibus abbatibus unus nobis cognitus est Citruvinus abbas Castrensis, qui postea episcopus Albigenis factus est, scilicet post Richardum, & quidem anno b ejus saeculi nonagesimo-secundo. Is ritus antiquos restituisse fertur, rigidus utique censor, quo nomine afficitur in subjectis c versibus.

X L I I.
Toletana concilia XIII. & XIV.

* al. Asfalvus.

Citruvinus abbas Castrensis.
b Spicil. no. 7.
p. 336.
c Ibid. p. 339.

*Hesperias rigidus censor pervenit ad oras,
Ritusque antiquos restituisse ferunt.
In Toletano castru Citruvinus obivis
Carcassonensis munus episcopii.
Cumque cathedra suo Albige sessore careret,
Antistes factus judicio est populi.*

Cujus rei causa profectus sit ad Hesperias oras, quod vel de Hispania, vel de Italia interpretandum, optandum esset ut poeta ille nobis clarius exposuisset. Si de Hispania, ut concilio interesset; si de Italia, forte itineris causa fuit, ut monasticos ritus puriores addiceret, eosque induceret in suum Castrense sancti Benedicti monasterium, cujus tertius abbas erat, nempe post Robertum & Faustinum, qui duo primi abbates ejus loci memorantur. Plerique ex praedictis abbatibus subscribunt quarto-decimo concilio Toletano, sed alii etiam praeter eos, cum proprio nomine, tum vice episcoporum suorum: quos abbates hic commemorare nihil juvat, cum monasteria eorum ignoremus. Ex his Maximus abbas, qui in hoc concilio vices egit Stephani metropolitani Emeritensis, idem esse videtur Maximus Emeritensis antistes, qui Toletano concilio quinto-decimo post annos quatuor subscripsit.

ANNO sexcentesimo octogesimo-quinto consignanda videtur mors Bercharii abbas Dervenensis, & Condedi monachi Fontanellensis. Bercharius praeter Altivillarense monasterium, & Dervenense, in quo decessit, unum etiam virginum, Puellare-monasterium vulgo dictum, non procul a Dervenensi extruxerat, eique Waltildem praeposuerat abbatissam. Cum mortem sibi imminere intelligeret, instante paschali sollempnitate, feria quinta, qua cana Domini celebratur, virginum coenobium adiit, eisque salutaria monita dedit; tum data illis benedictione & salutatione extrema, in suum Dervenense monasterium reversus est. Erat eo in loco quidam mona-

ANN. CHR.
685.
X L I I I.
Bercharius abbas Dervenensis caedunt.

chus nequam, Daguinus nomine, quem Bercharius ex sacro fonte susceperat, & monastica ibidem veste induerat. Hunc cum ob facinora acriter, ut par erat, idem-
tidem objurgaret, tanto ille animi furore tandem correptus est, ut pium patrem interficere, pro nefas! monstrum illud sustinuerit. nam virum sanctum in lecto decumbentem noctu aggressus, arrepto cultello perfodit, & pii patris sanguine impius filius manus proprias maculavit. Mox, projecto in proximam piscinam cultello, qui aquis supernataste fertur, ecclesiam petiit, cruentis manibus signum pulsavit, demens, quasi monachos sceleris sui testes convocaturus. Hi vero concurrunt ad patrem, quem semianimem inveniunt. Mox cædis auctorem adducunt, scire cupientes, quid de admisso tanto scelere statueret. Hic vero, exempli Christi domini non immemor, facinus Daguiño condonavit, eum hortatus, ut condigna penitentia id expiaret, ejusque rei causa Romam pergeret, indulgentiam a principe apostolorum imploraturus. Profectus inde Daguinus, secundum præceptum viri Dei Romam petiit, unde postea non est reversus. Bercharius vero, letali vulnere in dies pejus habente, demum ad extrema venit, & ex hac mortali vita ad immortalem transiit vi. kalendas Aprilis. Sepultus est in quodam loco extra ecclesiam, haud dubie in communi fratrum cœmeterio, inde paullo post translatus in basilicam sanctorum Petri & Pauli apostolorum, quam ipse ædificaverat, & retro altare depositus xvi. kalendas Martii: ex cujus sepulcro oleum in vas subjectum, infirmis valde salubre, per longum tempus defluxisse dicitur. Alia ejusdem translatio facta est xvii. kalendas Novembris: quo die in Ufuardi martyrologio secunda manu adscriptus legitur his verbis: *Dervo monasterio sancti Bercharii martyris atque abbatis*. Sic martyres appellabant pios homines, qui injuste, seu nullam ob causam necati fuerant. Librum de vita sancti Bercharii scripsit sæculo decimo labente Adso ejus loci abbas, inchoavitque librum alterum de ejusdem miraculis, quem anonymus quidam continuavit. Initio chartarii Dervensis præmittitur manu non admodum antiqua index abbatum Dervensium: in quo Bercharius hoc anno, id est Christi domini sexcentesimo octogesimo-quinto, post annos regiminis viginti & unum, de hoc sæculo migrasse, eisdemque Synaulius abbas successisse traditur. Synaulii successores ignoti usque ad Hautonem abbatem Stabulensem simul ac Dervensem, qui, favente Ludovico Augusto, Dervenses ad prisca instituta revocavit.

Gaugiaci parthenonium au-
condiderit.
a V. Append.

Habetur in eodem chartario charta * Reoli episcopi Remensis, a quo Bercharius abbas obtinuisse dicitur, ad puellarum monasterium construendum, locum de rebus ecclesie Remensis, *infra urbem Cathalaunensium, in pago Pertensi supra fluvium Martonam*, id est villam, quæ dicitur Gaugiacus, sive alio vocabulo Episcopi-villa, quam sanctimonialis femina, nomine Ama, quæ sub titulo religionis vitam finivit, per suas chartas ecclesie Remensi donaverat. Hanc autem donationem Reolus se fecisse ait cum consensu fratrum suorum, vel concivium Remensium, *hoc est tam archidiaconibus, abbatibus, presbyteris quoque & diaconibus, vel omni clero ecclesiarum, seu & inlustribus viris, qui infra urbem commanere videntur*, consentientibus, quorum nomina eidem chartæ subscripta sunt. Atque ut hæc donatio fieret citra Remensis ecclesie detrimentum, eidem ecclesie in compensationem a Reolo datur in pago Lemovicino villa Tinnovero, quam de Vetracione diacono dato pretio comparaverat, & casa in Novo-castro, *constructa in ipsa urbe Lemovicina*. Quod si forte sanctimoniales illæ ex villa Gaugiaci in alium locum migrare vellent; ipsa villa revertatur ad monasterium Altiwillare, quod antecessor noster, inquit, *dominus & pater Nivardus quondam episcopus suo opere construxit. Actum in villa Compendio sub die kalendarum Maii, anno tertio-decimo regni domini nostri Theoderici regis*. Subscribunt post Reolum Ansooldus episcopus, forte Pictavenfis, Petrus abbas, Harmarus abbas, Hilduinus abbas, & Leocadius abbas, præter alios, haud dubie clericos, quos in appendice nostra hic habes, ubi integrum instrumentum referemus. Ex his vero chronologicis notis discimus, Bercharium non ante annum Theoderici regis tertium-decimum, qui hoc anno, vel certe insequenti inceperat, e vivis excessisse. Mirum est nullam hujusce parthenonis mentionem fieri ab Adlone, aliisve, qui de sancto Berchario scriplerunt. Veri simillimum est, Bercharium, paullo post mortuum, rem imperfectam reliquisse. Certe in chartaceo codice antiquiori Dervenses habere dicuntur in Gogiaco mansum indomnicatum unum cum terra arabili ad seminandum modios triginta, & cum vinea, ubi possunt colligi vini modii tres; nulla monasterii

mentionem facta. Ceterum quatuor illi abbates, qui litteris Reoli episcopi subscriperunt, videntur præfuisse quatuor, quæ jam tunc prope Remos erant, monasteriis, nempe sancti Remigii, sancti Theoderici, sancti Basoli & Altiwillarenfi. Duo ex his subscriperunt ipsius Bercharii litteris de alodiis propriis, quæ Dervensi monasterio contulit, nempe Harmarus & Hilduinus abbates. Leocadius cancellarius eas litteras scripsit, idem haud dubie, qui jam abbas superiori chartæ subscripsit. Videntur in illis subscriptionibus multi deesse, quos Reolus eidem chartæ subscripsisse in contextu testatur. Nunc Episcopi-villa * pertinet ad Altiwillarense monasterium, prout Reolus statuerat, deficientibus nimirum eo loci sanctimonialibus.

* *Vogeville.*

Condedus monachus haud longe a Fontanellæ monasterio in Belcinnaca Sequanæ insula, cum per annos aliquot contemplativam vitam duxisset; ad claram Dei visionem raptus est xii. kalendas Novembris, sepultusque est in basilica beatorum apostolorum Petri & Pauli, ab se constructa, ubi multa se invocantibus beneficia contulisse dicitur. Post aliquot annos, cum insula illa fluvii eluvione absorberetur, sancti viri corpus inde Fontanellam translatum est, depositumque in basilica beati Petri apostoli juxta oratorium sancti Martini ad plagam meridianam, apposito ad ejus sepulcrum epitaphio, quod in ejus actis retulimus. Sancti Condedi depositio apud Fontanellenfes colitur ipso ejus obitus die, scilicet xii. kalendas Novembris; translatio vero vii. kalendas Junii, quando ipsius corpus a Rotberto pontifice Rotomagensi una cum corpore sancti Eremberti episcopi Tolosani uno in loculo repositum est anno Domini millesimo vicesimo-septimo. Is fuit exitus Condedi anachoretæ, qui ex Britannia insula in Galliam pro more gentis accesserat.

XLIV.
Condedus
moritur.

Interim Northumbrensi aquilonares partes sua, discipulorumque suorum sanctitate illustrabat Benedictus, cognomento Biscopus, qui præter Wiremuthense beati Petri monasterium, aliud in proximo loco, cui Girvo * nomen erat, in honorem sancti Pauli molitus est. Huic pio consilio Egfridus rex, qui fundum ad primum illud extruendum concesserat, recte collocato delectatus beneficio, quadraginta familiarum possessionem posteriori construendo largitus est. quo familiae nomine portionem terræ, quanta unius aratri culturæ sufficiens erat, veteres illi Brittones seu Anglo-Saxones intelligebant, *hidæ* alio vocabulo, seu *carrucatas* appellare soliti. Inchoata fuerat ante annos quatuor Girvensis monasterii fabrica, cui demum hoc anno suprema imposta est manus, probante antiqua ejus loci inscriptione, in qua dedicatio ecclesie sancti Pauli viii. kalendas Maii, anno quinto-decimo Efridi regis, facta dicitur, & quidem Ceolfridi ejusdem ecclesie auctoris anno quarto, quem Ceolfridum Biscopum ibidem abbatem præfecerat septem-decim monachis, ex majori sancti Petri monasterio istuc adductis. Hoc vero monasterium consultu, immo etiam jussu regis ita ordinatum est, ut una & indivulsa utriusque loci pax & concordia esset, eademque utrobique necessitudo & familiaritas perpetuo conservaretur: ut, sicut corpus a capite; per quod spirat ac vivit, non potest avelli: ita unum ab altero monasterium, fraternæ societate sic conjunctum, nullo pacto separari ac disturbari posset. Is est Ceolfridus monachus, quem a primordiis instituti prioris monasterii Biscopus non semel in Romano itinere socium & adiutorem habuerat.

XLV.
Girvensis
monasterium
conditur.
* *Farrow.*

Sed quia eidem Biscopo Romam denuo repetendi necessitas incumberebat, Easterwinum seu Esterwinum, sancti Petri monachum, eidem monasterio sui loco abbatem præfecit, ut, quem solus non poterat, socia dilectissimi commilitonis virtute laborem levius ferret. Nec ab re videatur, duos uni monasterio simul præfuisse abbates. nam præterquam quod id antiquis exemplis non carebat, hoc sane exigebat frequens Biscopi in transmarinas partes profectio, incertusque reditus. Hanc præfecturam iniiit Easterwinus nono anno a conditione monasterii Wiremuthensis, quod anno ejus sæculi septuagesimo-quarto exstructum diximus, eamque ad obitum suum annis quatuor retinuit. Erat is patruelis abbatis sui Benedicti, sed nullo carnis respectu ab eo electus ob eximias dotes, quas in sæculari dignitate olim exercebat, cum esset Egfridi regis minister. At, relictis semel negotiis sæcularibus, abjectisque armis corporeis, in spiritali militia tam pie ac modeste se gessit, ut fratrum simillimus aliorum, ventilare cum eis frumentum & triturare non erubesceret, immo nec oves vitulasque mulgere, atque in pisirino, in horto, in coquina, ceterisque monasterii humilioribus officiis exerceri gauderet. Sæpe, cum ad procuranda monasterii negotia foras egressus, eodem reverteretur; si quando laborantes inve-

XLVI.
Ceolfridus
abbas.

XLVII.
Esterwinus
Biscopi coadjutor
vir eximius.

ANN. CHR. 685.

niret fratres, statim cum eis in opus se adjugebat, sive aratri sive regenda, sive malleo domandum ferrum, seu ventilabrum manu excutiendum esset, aut quidvis aliud faciendum. Erat ille quidem mitis & benignus adversus omnes; sed, ubi res exigebat, fortis & infractus, adeoque peccantes regulari disciplina opportune coercens; magis tamen ex ingenita diligendi consuetudine sedulo admonens, ut ne quis peccare vellet, aut nativam vultus ipsius lucem nubilo cujusvis asperitatis infuscare. Ceterum eodem quo ceteri fratres cibo, eodemque in refectorio vesceretur; ipsoque, quo, priusquam abbas esset, communi dormiebat in loco: adeo ut extremo etiam morbo correptus, duos adhuc dies in dormitorio fratrum quiesceret, quod quasi insolitum Beda consulto videtur observasse. Reliquos quinque vitæ suæ dies in secretiori cella exegit, ex qua die quodam egressus, & sub divo residens, accitis ad se cunctis fratribus, osculum pacis merentibus, & tanti patris abscissum legitibus dedit. Obiit pridie nonas Martias, dum fratres matutinis laudibus vacarent, annos natus dumtaxat triginta-sex: ex quibus viginti-quatuor in sæculo, duodecim in monasterio annos vixit, septem quidem in sacerdotio, quatuor in monasterii regimine. Florentius Wigorniensis auctor est, eum hoc anno octogesimo-quinto peste sublatum fuisse: quo mortis genere ipsum cum multis ejus fratribus decessisse Beda testatur. Forte Florentius annum hunc numeravit secundum veterem calculum, qui annus secundum novum esset octogesimus sextus. Cum enim annus nonus a condito Wiremuthensi monasterio coinciderat in annum octogesimo-secondum, quo Easterwinus Biscopus in coadjutorem seu coabbatem adoptavit; Easterwini regiminis annus, quo decessit, quartus facile in Martium mensem anni octogesi-mi-sexti extendi potest. Sed id levioris momenti.

XLVII. Biscopi novum iter Romanam.

Easterwino sancti Petri, & Ceolfredo sancti Pauli monasterio præpositis, Biscopus quarta vice ex Britannia solvit, Romam denuo petiturus; atque inde innumeris ecclesiasticæ suppellectilis donis locupletatus rediit, magna scilicet sacrorum voluminum copia, & sanctarum imaginum, quæ concordiam veteris ac novi testamenti concinno artificio exhibebant. Exempli causa, una Isaacum ligna, quibus immolaretur, portantem; & e regione altera Christum Dominum suam crucem gestantem representabat: alia duæ serpentem in eremo a Mose erectum, & Christum ipsum in crucem sublatum ostendebant. Attulit etiam inter alia, pallia duo holoserica incomparandi operis, quibus postea ab Aldfrido rege, qui Egfrido interfecto hoc anno successerat, terram trium familiarum ad ostium Wiri fluminis comparavit. Verum latum ac felicem ejus reditum illud obscuravit, quod Easterwinum, quem discessurus sancti Petri abbatem instituerat, peste sublatum cum monachis ejusdem loci non paucis accepit. At dolorem hunc relevabat electio Sigfridi diaconi ex eodem monasterio, viri moribus probatissimi ac mitissimi, scientia scripturarum non mediocriter instructi, sed corporis infirmitate ex vicio pulmonum laborantis, quem fratres una cum Ceolfredo coabbate in locum Easterwini substituerant.

Sigfridus co-abbas post Easterwinum.

XLVIII. Egfrido regi succedit Aldfridus a Beda lib. 4. c. 26.

Reperit etiam in reditu mortuum Egfridum regem Northanimbriorum, qui in bello temere suscepto occubuerat. Is anno superiore in Hiberniam a Scottorum insulam misso exercitu duce Berhto, innoxiam gentem & Anglorum nationi amicissimam, misere vastavit; ita ut nec ecclesiis quidem aut monasteriis parceret hostilis manus. Tum hac victoria elatus, imprecantium Scottorum vim orationum expertus est, cum hoc anno eandem stragem in Pictorum provinciam, Britannia aquilonarem, inferre tentavit, multum rententibus ejus familiaribus, maxime beato Cuthberto, qui recens ordinatus episcopus erat. nam ducto in Pictos exercitu, simulantibus fugam hostibus, inaccessorum montium illatus in angustias, periit cum maxima parte copiarum suarum, anno ætatis quadragesimo, regni quinto-decimo, die tertio-decimo kalendarum Juniarum. Hinc Picti effusi in terras Anglorum, alios gladio ceciderunt, alios in citeriores Britannia partes refugere compulerunt. Ex his Trumwinus episcopus Pictorum australium, qui genere Anglus erat, se recepit in Streaneshalense monasterium, auxilio futurus reginae virgini Elfredæ, Egfridi germanæ sorori, quæ una cum Elfreda matre illi cœnobio præerat: ibique cum paucis suoribus, quorum ceteros variis monasteriis commendaverat, in monastica districtione multo tempore vitam duxit, ac post mortem sepultus est. Egfrido in regnum successit Aldfridus, frater ejus creditus, & putatitius filius Oswii regis, distinguendus ab Alchfrido, Egfridi germano fratre, qui cum Oswio patre aliquamdiu

diu regnaverant, eodemque superstite mortuus fuerat. Erat Aldfridus versatissimus in scientia sanctarum scripturarum, quarum studio se contulerat in Scottorum insulas, amore sapientia spontaneum passus exsilium, inde cæso Egfrido ad capeßendum regnum hoc anno in patriam revocatus.

ANN. CHR. 685.

XLIX. Cuthbertus ordinatur episcopus.

Cuthbertus ab annis novem in Farne insula solitariam ducebat vitam, cum promotus est invitatus ad episcopatum, prout Boifilus præpositus Mailrosensis olim ipsi prædixerat. Id factum paullo ante Egfridi regis exitum, cujus vaticinium Elfredæ Streaneshalensi abbatissæ ejus sorori aliquando protulerat. Hæc, sancti viri zonæ contactu ex gravissimo languore penitus relevata, ejus conspectu & colloquio frui summopere cupiebat. Accessit ille, ipsa flagitante, ad insulam Coquedi, fluminis ostio præjacentem, quæ ab eodem fluvio nomen accepit, & ipsa monachorum cœtibus insignis. Inter colloquendum regia virgo, Cuthberti pedibus ad-voluta, eum adjuravit, ut sibi diceret, quam longo tempore victurus esset Egfridus frater ipsius, & quem successorem esset habiturus. At vir Dei vix tandem adduci potuit, ut unius tantum anni vitam regi superesse diceret, cui Aldfridum successurum non obscure significavit. Tum de futura sua dignitate sciscitanti respondit, se quidem, quamquam indignum, divino judicio ad episcopatum destinatum esse; sed post annos haud amplius duos pristinae solitudini restituendum. Postea reversus ad insulam suam secessum, non multo post congregata synodo episcoporum, cui Theodorus archiepiscopus præsidebat, in præsentia Egfridi regis unanimi omnium consensu electus est ad episcopatum. Missis ad eum hujus rei nuntiis, nequaquam loco moveri potuit, dum rex ipse, & cum eo sanctissimus episcopus Trumwinus, aliique proceres, & religiosi viri quam plurimi, ad insulam Farnem profecti, genibus flexis cum lacrymis per Dominum obtestantur omnes, ut se vinci pateretur. Tum illum lacrymis quoque madidum extrahunt e latebris, & ad synodum pertrahunt, atque impositæ dignitatis oneri collum submittere compellunt. Non tamen statim ordinatus est; sed tantum peracta hieme, & quidem in ipsa paschali sollempnitate, quæ VII. kalendas Aprilis hoc anno celebrabatur, ejus consecratio facta est Eboraci coram Egfrido rege & septem episcopis, quorum princeps Theodorus erat. Electus est primo ad episcopatum Hagustaldensem pro Trumberhto ex-auctorato: sed quoniam Lindisfarnensi ecclesiæ, in qua conversatus fuerat, præfici maluit; placuit, ut ejus regimen susciperet loco Eatæ episcopi, abbatis quondam sui, qui ad sedem Hagustaldensem reversus est. In episcopatu commissam sibi plebem precibus fovebat assiduis, admonitionibus saluberrimis ad cælestia vocabat, non magis verbo informans quam exemplo. Mœstos ac pusillanimes recreare, male gaudentes ad salutem revocare tristitiam; esurientibus alimenta, argentibus vestes præbere; in montanis & agrestibus locis, ubi ecclesiæ ejus comitarum non capiebant, fixis tentoriis prædicare; super baptizatorum capita adhibita sacra unctione manus imponere; denique solitam in victu parsimoniam, & in ipsa turbarum frequentia monastica vitæ rigorem sollicitus observare.

* Carlisi

Egfrido contra Pictos dimicante, versabatur in Luguralia civitate, Carleolo * alias dicta, cum Ermenburga regina, quæ ibidem in suæ sororis monasterio eventum belli expectabat. Cuthbertus infaustum regis interitum cælitus agnovit. Mox reginam adiens, erat autem dies sabbati: Vide, inquit, ut illucescente secunda sabbati ascendere currum festines, (Anglis quippe die dominico curru vehi non licebat) & in regiam civitatem quantocius properes, ne forte rex occisus sit. quod re vera ita esse docuit eventus. Rege mortuo, Ermenburga seu Irminburga repente mores mutavit, invidiam, qua in Wilfridum flagrabat, deposuit; & ut Eddii verbis loquar, ex lupa agna Domini, id est sanctimonialis, & perfecta abbatissa ac materfamilias optima effecta est, nempe in cœnobio Carleolensi superius memorato, cui tum ejus soror præerat. Istuc non multo post necem regis Cuthbertus episcopus rogatus advenit, ut ibidem sacerdotes consecraret, & reginam ipsam habitu sanctæ conversationis indueret. Virum Dei ibidem convenit Herebertus venerabilis presbyter, jam dudum ei spiritualis amicitia fœdere copulatus, qui in insula Deorwentionis fluvii solitariam vitam agebat, & ad eum singulis annis venire consueverat. Is, intellecto se se amplius invicem non visuros, provolutus ejus genibus profusus lacrymis flagitavit, ne se in terra superstitem moriens relinqueret, quod Cuthbertus a Deo precibus obtinuit.

Ermenburga regina fit monacha.

Herebertus anachoretus.

ANN. CHR.
685.
L.
Theodorus
cum Wilfrido
pacem refor-
mat.

Eadem Egfridi cædes Theodoro redintegranda cum Wilfrido pacis occasio fuit. Dolebat ille se reginæ ac reginæ consiliis nimisquam obsequentem, vexandi sancti antistitis conscium & ministrum fuisse. Accedebant frequentes in affecta ætate morbi, qui ipsum de proximo suo exitu admonebant. Itaque Wilfridum, unaque Erchenwoldum Lundonensem episcopum ad se ut veniant invitat. Illis præsentibus totius vitæ suæ cursum coram Domino sincere exposuit; & ad Wilfridum: „Hic maxime, inquit, scrupulus me premit, quod in te, sanctissime antistes, innocentem erratum commiserim, regibus assentiendo, qui te & propriis spoliaverunt substantiis, & in longum exilium ablegarunt. Hanc in primis culpam Deo confiteor, & sancto Petro. Vos autem, o sancti episcopi, sponsionis meæ testes esto te, me pro virili daturum operam, ut cunctos proceres & principes amicos meos huic sancto antistiti pro remissione peccati mei reconciliem, & quocumque modo volentes, nolentesve eidem adstringam. Te vero, pontifex sancte, per Deum & sanctum Petrum obsecro & contestor, ut te, quem totius vestræ gentis sapientissimum, & in rebus præsertim Romanis eruditissimum agnosco, in sede mea archiepiscopali a me ipso institui patiaris, ne hæc noxa mihi brevi ex hac vita discessuro imputeur. Ad hæc Wilfridus totius suæ controversiæ veniam Theodoro apprecari, amicum se fore perpetuum polliceri. Mitteret nuntios cum litteris ad quoscumque amicos suos, ut suam in Domino reconciliationem agnoscerent, & comperita ipsius innocentia, Theodoro obtestante, secundum præceptum apostolicæ sedis partem aliquam substantiæ ipsi restituerent, quod superest de futuro ejus successore, id cum ejus consensu in majori concilio finiendum. Concordia firmata, Theodorus Aldfridum regem Northanibrorum litteris interpellavit, ut tam ob Dei timorem & apostolicæ sedis præceptum, quam pro redemptione animæ Egfridi regis concordiam cum Wilfrido iniret. Eiusdem argumenti epistolæ scriptis ad quoscumque amicos suos, qui hujus facinoris societate constricti erant, præsertim ad sanctam virginem Elstedam abbatissam Streaneshalensem, necnon ad Ethelredum regem Merciorum, qui sanctum pontificem libenter suscepit, eique monasteria ac prædia omnia, quæcumque juris ejus erant, restituit, & fidelis ejus amicus usque ad finem vitæ perseveravit. Quin etiam Aldfridus, anno regni sui secundo, sanctum præfulem ad se benigne revocavit, eidemque Hagustaldense primum cœnobium cum adjunctis possessionibus; tum propriam sedem episcopalem in Eboraca civitate reddidit cum monasterio Ripensi & redditibus ejus, alienis episcopis inde expulsis. Verum hæc concordia non ultra quinque annos tenuit, nimirum post Theodori archiepiscopi obitum a rege violata.

L I.
Richimiri
abbatis Cenomanni gesta.

Interea florebat in Galliis apud Cenomannos Richimirus seu Richimirus abbas, ex Turonensi pago, qui istuc accesserat Gilberto seu Agliberto episcopo eam ecclesiam regente. Ejus favore vir sanctus cellulam, id est monasteriolum, ædificavit, in eoque fratres *sub sancta regula* viventes instituit. Ad perficiendum hoc opus pius antistes quemdam locum locupletem ei dare voluit, quod ille renuens: „Non quero, ait, locupletem, nec multis ædificiis insignem locum, sed pauperem, in quo ego pauper pauperem Christum sequi & imitari merear. At episcopus eum ordinavit sacerdotem, concessa facultate prædicandi in sua diocesi ad lucrandas Christo animas, & monasterium construendi quovis in loco; deditque ei comites sacerdotes, qui eum, quocumque vellet, deducerent. Ubi pervenit ad fluvium Lidum * seu Ledum, locum illum, qui Turris-dominica dicebatur, expurgare cepit ad extruendam cellam: sed alium vicinum prætulit ad Gundridum fluvium, ubi monasterium ædificavit cum ecclesia in honorem sancti Petri & aliorum apostolorum. Dum aliquando ea in ecclesia missam celebrare vellet, quidam cæcus ad eum accessit, enixe rogans, ut Deum sibi propitium redderet. Cui vir Dei dixit: „Vade, & da prius uni sacerdoti pure confessionem tuam; eaque data, precibus & sanctæ meditationi animum applica inter hoc apostolorum altare & sanctorum reliquias. Fecit ille quod ipsi mandatum erat; & peracto missæ officio, ubi Richimirus super oculos ejus signum crucis impressit, mox cæcus lumen recepit. Non multo post, cum vir sanctus Cenomannorum urbem petiisset, Aglibertus episcopus ei curam injunxit puellaris monasterioli, quod ipse in honorem sancti Albini ad portam suæ civitatis condiderat, ubi sanctimoniales posuerat *sub regula pii patris Benedicti viventes*. Renuit ille primo hanc provinciam; sed tandem eam invitus

* le Loir.

ex obedientia suscepit, cum nullum alium reperiret episcopus huic muneri magis idoneum. Prima ejus parthenonis abbatissa fuisse dicitur Abidelgama, ipsius Agliberti soror, quam ipse Tuffiaci abbatissam prius constituerat. Cella sancti Albini laudatur in diplomate Caroli Magni, qui eam Cenomannicæ ecclesiæ subiectam esse præcepit: sed jam dudum in ecclesiam parœciale hęc cella conversa est. Quadragessimæ tempore sanctus ille Dei famulus non nisi arido cibo vescatur, & pane tantum hordeaceo. Hordeum ipse manu propria molebat, labore manuum suarum vivere delectatus. Inter multa ipsius miracula, duos e monachis suis, unum Dodonem oculis orbatum; alterum, nomine Silvanum, febricitantem sanasse traditur.

Eodem fere tempore Wlframnus, qui postea Senonum antistes creatus est, possessionem suam, quæ dicitur Mauriliacus, sitam in territorio Wastinensi*, Fontanelle monasterio contulit, nimirum anno duodecimo Theoderici regis: cujus donationis litteras Erembertus, ex monacho Tolofanus episcopus, sua subscriptione firmavit. Morgilus quoque, ipsius Wlframni dictus nepos, patrimonii sui prædium, Maniacum sive Villare appellatum, positum in pago Milidunensi*, eidem loco largitus est: qui factus ibidem monachus, regularibus disciplinis accurate parens, præter terrenis rebus, non nisi celestia sapiebat. Wlframni donationem Jonas, sive ejus interpolator, factam esse tradit tempore Ansberti abbatis, antequam is pontificatus gradum conscendisset. Sed hic calculus non facile conciliari potest cum anno duodecimo regis Theoderici, multo minus cum quinto-decimo, quem annum codices nonnulli præferunt. Verum errat passim annorum & temporum in rebus Fontanelle calculus, quem ad rectam computandi rationem reducere vix quisquam possit. Certe hæc minutiora sunt, quam ut in his ambagibus extricandis tempus & operam perdamus.

Anno ipso Theoderici regis duodecimo Berta, nobilis femina, virginum cœnobium apud Morinos extruxit in vico pagi Teruanensis Blanziaci, a quo monasterio nomen inditum est. Hęc Rigoberti viri illustris ac comitis palatini & Ursanæ filia, Sigifrido nobilissimo ac locupletissimo primum nupta fuerat: ex quo filias quinque, Gertrudem, Deotilam, Emmam, Gesam & Gestam procreasse dicitur: ex quibus duæ postremæ in albis decessere. Viro orбата, totam se divino cultui mancipavit, & monasterium ac basilicam in modum crucis extruxit in loco amœnissimo Blanziaci opidi secus fluvium Toenam*. Ecclesia in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ dedicata v. idus Januarii, rogavit præsentem episcopos, ut sibi ac duabus filiabus suis, Gertrudi ac Deotilæ, sacrum velamen imponerent. Gertrudis nihilo minus in matrimonium petitur a Ruotgario, viro inter palatinos proceres illustri. Berta Gertrudis votum & consecrationem petenti opponit. Ille vero, hac repulsa exandescens, Bertam apud regem violatæ fidei accusat. Rex nimium credulus Bertam sibi sisti jubet: at, perspecta ejus innocentia, securam in monasterium redire præcepit. Reversa novas ædificavit ecclesias, unam ad portam monasterii sub titulo sancti Audomari episcopi & confessoris pro clericis seu sacerdotibus, qui monasterio servituri erant: duas alias in honorem sancti Martini, cui etiam alias septem in prædiis suis erigi & sacrari curavit. Deotila ipsius loco facta abbatissa, Berta cellulam sibi jussit præparari ad dexteram partem majoris basilicæ, ex qua fenestra patebat, altari sanctæ crucis contigua, per quam & sacra mysteria susciperet, & spiritalia monita sanctimonialibus suis daret. Illic ab episcopis sollempni ritu reclusa, usque ad finem vitæ perstitit.

Postero anno consignandus videtur obitus Landelini abbatis Crispiniensis, & Waldetrudis*Castrilocensis abbatissæ. Hęc prima e vivis excessit v. idus Aprilis, non multo post sororem suam Aldegundem, quæ morienti conspicuam se dedisse traditur. Virginem vocat Waldetrudem Baldericus* in chronico, nimirum ob præstantiam monasticæ professionis: quo titulo etiam Rictrudis Marcianensis abbatissa quandoque affecta est. Waldetrudis corpus religiose asservatur in ecclesia Castrilocensi, nunc canonicarum sæcularium, apud Montes-Hannoniæ, quæ ecclesia a sancta Waldetrude appellationem deinceps accepit. Ejus vitam scripsit anonymus quidam, qui ad eam scribendam *religiosorum fratrum ac sororum*, haud dubie Castrilocensium, caritate se compulsus fuisse, & miracula ad ejus reliquias facta quotidie se videre testatur. Hanc inscriptionem plerique Philippo abbati Bonæ-spei tribuunt.

Annal. Bened. Tom. I.

Dddd ij

ANN. CHR.
685.

L II.
Wlframni donatio facta Fontanelle.
* le Gastin.

* de Asteln.

L III.
Berta Blanziacense monasterium condidit.

* le Ternois.

ANN. CHR.
686.

L IV.
Waldetrudis abbatissæ obitus.
* S. Wandru.
a Balderic.
lib. 3. c. 8.

ANN. CHR.
686.L V.
Landelini item
abbatis.* *Crespin.*
a *Id. lib. 2.*
c. 41.b *Ibid. c. 33.*L VI.
Egbertus Ger-
manorum con-
versionem me-
ditatur.
c *Beda lib. 5.*
c. 10.

Olbertus abbas Gemmelacensis antiphonas super matutinales laudes in transitu sanctæ Waldetrudis composuisse dicitur.

Postquam Adelenum Crispinio, & Domitianum Laubiis præfecisset Landelinus, ad Christum migravit xvii. kalendas Julii, & quidem in monasterio Crispiniensi, quod, uti & Laubiense, ipse condiderat. Librum de ejus gestis composuit anonymus ante Philippum Bonæ-spei abbatem. Nortmannorum tempestate eversum est Crispiniense * monasterium, ad canonicos sæculares redactum tempore Balderici episcopi Cameracensis, qui locum abbatolam ^a vocat; postea restitutum monachis, qui illud hætenus cum sancti Landelini reliquiis possident. De Laubiensi monasterio amplissima erit in consequentibus dicendi seges ac materia. Præter ea Landelinus duo alia ædificasse monasteria traditur, Alnense, & Waslerense, cui sanctum Dodonem abbatem præposuit, Balderico ^b testante. Quamquam utrumque monasterium Fulcwinus abbas Laubiensis sancto Ursinuro tribuit. Ex his Waslerense modo eversum jacet, Alnense, nobile cœnobium est instituti Cisterciensis.

Eo tempore venerabilis Christi sacerdos ac monachus Egbertus ^c Anglus verbum Dei Frisonibus, aliisque Germaniæ populis, qui nondum Christi fidem receperant, prædicare; aut certe, si id minus succederet, Romam adire, & sacra illius urbis loca venerari animo proposuit. Verum quo minus id perficeret, superna ei oracula simul & opera restiterunt, sancto Boïfelo, præposito quondam Mailrosensi, cuidam ex ejus discipulis Dei voluntatem in somnis suggerente, nempe ut ad sancti Columbæ abbatis Hiensis monasteria potius erudienda ipse pergeret. Iterato viso ac præcepto, idem nihilo minus in sententia perstitit, & dispositum iter cum aliquot sociis tentavit. At, impostis in navem omnibus, quæ ad illud iter necessaria erant, insecuta nocte tam sæva tempestas oborta est, ut, amissis fere omnibus rebus, præter ea, quæ Egberti erant, navis ipsa in latus jactata salo adhereret. Tunc ille divinæ tandem cedens voluntati, in Britannia substitit, ad Hienses monachos postea profecturus; & convertendorum Frisonum ac Germanorum provinciam Willibrordo, Suidberto, ac Bonifacio reliquit.

ANN. CHR.
687.L VII.
Cuthbertus re-
lictio episco-
pato ad mor-
tem se parat.

Vix annos ab electione sua duos in episcopatu exegerat Cuthbertus, cum præscius imminenti obitus sui, curam pastoralem deponere; & ad optatam Farnæ insulæ solitudinem redire decrevit: ubi, omni externa sollicitudine excussa, inter libera orationum & psalmodiæ studia diem mortis, vel potius vitæ cælestis ingressum præstolaretur. Verum, ante quam id exsequeretur, totam circuire parochiam suam voluit, & subjectam sibi plebem exhortationibus confirmare. quod dum ageret, rogatus a nobilissima & sanctissima virgine Christi Elfede abbatissa Streaneshalensi, venit ad possessionem quamdam monasterii ejus, Osingadum nomine, monachorum cœtu pollentem, novam ejus loci ecclesiam dedicaturus. Illic, dum hora refectionis ad mensam confedisent, subito Cuthberti animus a carnalibus epulis divina contemplatio abstraxit, & attonitis contra morem oculis, mutato vultu colore, sedenti cultellus, quem manu tenebat, decidit in mensam. Mox inclinatus ad abbatissam viri Dei presbyter, tacite dixit, interrogaret episcopum quid vidisset. Ille post multa diverticula, tandem ait, cujusdam sancti animam ex ejus monasterio ad gaudia regni cælestis evolasse, jussitque ejus sibi nomen die crastino missas celebranti indicari. Missus in illud *Majus-monasterium* nuntius retulit, ipsa hora unum e pastoribus, bonæ vitæ virum, ex arbore cecidisse, & contrito corpore interiisse. Inde vir sanctus venit ad monasterium tunc virginum, paullo post virorum, quod non longe ab ostio Tini fluminis positum erat, ob id Tinighamense appellatum: ubi a religiosa & nobilissima Christi famula Verca abbatissa honorifice susceptus, post meridianam quietem, aquam sibi dari ad bibendum rogavit, quæ, facta benedictione, in vinum conversa est. Ad eremum tandem suam reversus post sollempnitatem nativitatis Domini, cum ad eum audiendæ exhortationis gratia fratres Lindisfarnenses solito more aliquando accessissent, eos in domo ad hoc parata refici jussit, & aucam in cibum adhiberi. Tum, illo in cellulam suam recluso, fratres aliis cibis abunde suppeditatis, pia quadam religione aucam ^d intactam reliquere. At, cum refecti naviculam conscendere vellent, exorta subito tempestas immanis omnem eis trajiciendi ad septem dies facultatem abstulit. Mox inobedienciæ admoniti, ubi avem, ut sibi mandatum fuerat, sumserunt, sedatis fluctibus facile ad propria trajecerunt. quod venerabilis

d *V. lib. 13.*
n. 2.ANN. CHR.
687.

Beda non a quolibet auctore, sed a venerabili, qui præfens aderat, Cynimundo, ejusdem monasterii presbytero & monacho, se accepisse asserit. Ubi observare convenit illorum fratrum religionem, qui insolita esca vesci refugiebant, nec nisi quodam miraculi genere (quod hac in re adhibitum fuisse mirum est) ad eam fumendam adacti sunt.

Cum duos fere menses in cellulæ suæ gratissima quiete, sed cum magna corporis & animæ distractione vir Dei transegisset, subita correptus infirmitate, temporali dolore ad perpetua gaudia præparari cœpit. Tunc temporis Lindisfarnense monasterium sub Cuthberto episcopo regebat Herefridus presbyter & abbas pietatis eximia, cujus relatu venerabilis Beda ea, quæ in sancti antistitis obitu contigere, disertis verbis accepit. Accessit ille aliquando ad virum Dei, solitæ benedictionis & exhortationis ab eo solatia requisitus. Salutanti ad fenestram cellulæ suspirium pro responso Cuthbertus reddidit; seque gravi languore pullari rogatus dixit. Abbas vero eum de veteri sua infirmitate locutum ratus, nec plura interrogans, benedictionem petiit, quia jam tempus renavigandi, ac domum remeandi aderat. At ille: Ite, inquit, & domum salvi redite. Tantum, cum Deus ex hoc sæculo animam ^o meam susceperit, corpus meum in hac mansione sepelite juxta oratorium ad meridiem, contra orientalem plagam sanctæ Crucis, quam ibidem erexi. Est ad aquilonalem ejusdem oratorii partem sarcophagum terræ cæspite abditum, quod olim mihi Cudda venerabilis abbas donavit. In hoc corpus meum reponite, involventes ^o sindone ibidem deposita, quam dilecta Deo femina, Verca videlicet abbatissa, mihi quondam dono misit. His auditis, Herefridus virum Dei brevi moriturum intelligens, aliquos e fratribus ad ipsi ministrandum ut ibi relinqueret, rogavit. Ille vero; Ite, ait, modo, tempore autem opportuno redite; nempe quando Deus siverit. ^o

L VIII.
Ejusdem obitu.

Abbate itaque ægre tandem recedente, quinque diebus obstitit tempestas, ne ququam redire posset. Reddita tranquillitate, inventus est vir Dei in hospicio, quod adventantibus ad se in ea insula parari olim curaverat. Herefridus ad eum regressus, confestim patri ministerium exhibere, calida ejus abluere pedem, cui ex diutino tumore jam tunc ulcus inerat; rogare, ut tantillum vini calefacti perciperet. Interrogatus, quid per illos quinque dies cibi accepisset; ille, relictio lectisternio, in quo sedebat, cepas quinque ibi reconditas ostendit; ex quibus una tantum vix dimidia parte corrola videbatur: & hic mihi victus erat, inquit, quinque illis diebus; hoc ^o refrigerio os meum, quotiescumque ariditate ac siti ardebat, tantisper recreare curavi. & addidit, se nunquam graviores in hac insula persecutiones a demonibus, quam illis quinque diebus, pertulisse. Herefridus non ausus interrogare, quænam istæ essent tentationes, rogavit saltem ut ministrum penes se retineret. Annuit ille, & Bedam ^a majorem, (sic ad discrimen junioris Bedæ venerabilis dicebatur) & ipsum presbyterum, quo ministro uti consueverat, apud se remorari passus est, una cum alio fratre, Walchstod nomine, qui diutino ventris fluxu agrotabat. Abbas denovo ad episcopum reversus, instinctu suorum rogavit, ut se in Lindisfarnensi monasterio sepeliri sineret. Vix tandem ille assensit, ut in interioribus basilicæ humaretur. Crescente languore, se in cellulam suam referri præcepit. Ubi ad portam ventum est, quia nullus præter ipsum ab annis plurimis eo intraverat, secum ut ministrum admittat rogatur. Walchstodum admisit, qui mox sanitatem recepit. Eodem nihilo minus admittus circa horam nonam Herefridus abbas, ab eo quæsit, ecquemnam demum hereditarium sermonem fratribus relinqueret. Tum ille differere pauca, sed fortia, maxime de pace, humilitate, & de hospitalitate, ac de cavendo consorcio eorum, qui ab unitate catholicæ pacis, & a legitima paschæ celebratione recederent; satis sibi esse asserens, ut corpus suum inde in exteras regiones auferretur, quam ut ipsi schismaticorum jugo colla subderent. Ad hæc catholica ^o patrum statuta diligenter observari mandavit, atque instituta vitæ regularis, quæ per ipsum ibidem præscripta fuerant. Ubi consuetum nocturnæ orationis tempus adfuit, *salutaribus sacramentis*, videlicet *dominici corporis & sanguinis communionem*, Herefrido ministrante, exitum suum munivit, atque sublatis in cælum oculis, extensisque in altum manibus, animam Deo reddidit, feria quarta, & eo quidem tempore, quo fratres Lindisfarnenses *sub ordine nocturnæ laudis* dicebant psalmum quinquagesimum-nonum, cujus initium est, *Deus repulisti nos, & destruxisti nos.* quod idcirco signanter observo, ut vel hoc uno ex loco appareat, Lindisfarnenses observasse re-

a *V. supra*
n. 8.

ANN. CHR.
687.

gulam sancti Benedicti, qui ita vigiliarum feriem ordinat, ut in feriæ quartæ vigiliis hic psalmus incidat. Cuthberto mortuo, statim unus e fratribus qui prope ipsum relictus erat, acceptis in manus duabus candelis, eminentiorem insulæ locum ascendit, & Lindisfarnensibus (sic enim inter eos conditum erat) viri Dei mortem significavit. Ita mortuus est vir sanctissimus, trium hebdomadarum continuo languore expurgatus, si quidem quarta feria ægrotare cœpit, itidemque quarta feria migravit ad Dominum, & quidem XIII. kalendas Aprilis, qui dies hoc anno cum feria quarta coincidebat. Corpus Lindisfarnem navigio delatum, omnino lotum, sudario capiti imposito, oblati super sanctum ejus pectus positus, vestimenta sacerdotalia indutum, sindone cerata superjecta, in sepulcro lapideo in basilica sancti Petri, uti mandaverat, ad dexteram altaris humatum est.

Turba Lindisfarnens.

Non multo post, tanta ecclesiam illam tentationis afflavit procella, ut plures e fratribus loco cedere, quam tanto interesse discrimini mallent. Episcopatum illum uno anno rexit venerabilis antistes Wilfridus, donec eligeretur qui pro Cuthberto episcopus ordinandus esset. Electus est ad id muneris vir magnarum virtutum Eadbertus, qui, fugatis perturbationum procellis, tranquillitatem Lindisfarnæ restituit, & dispersos istuc revocavit. Ex quo conjicere licet, has procellas Wilfridi occasione, certe ejus tempore, exortas fuisse. Bollandi continuatores id ab eo factum divinant, quod is antiqua statuta patrum a Cuthberto ibidem præscripta convellere & abrogare voluerit, sancti Benedicti regulam istuc introducendo, aut solam observari jubendo. quæ mera divinatio, ne dicam allucinatio est, cum hæc regula ante mortuum Cuthbertum Lindisfarnæ observata sit, ex mox dictis; & post ejus mortem, etiam serenatis rebus, ibidem custodita, testante anonymo, qui eo tempore vitam sancti Cuthberti quatuor libris exaravit; libro tertio asserens, regularem vitam quam Lindisfarnæ Cuthbertus instituerat, cum regula Benedicti ad suum tempus ibidem observatam fuisse. Post anonymum venerabilis Beda, præter ea quæ de sancto Cuthberto in historia sua scripsit, libros de ejus gestis duos, unum prosa, alterum metro composuit. Et primum quidem sancto ac beatissimo patri Eadfrido, qui Eadbertum Cuthberti successorem excepit, ac toti congregationi fratrum Lindisfarnensium; alterum Johanni presbytero nuncupavit. Ita se habuit obitus præstantissimi antistitis, qui sanctitatis suæ & ingentis penitentiae merito martyris titulum & honorem in nonnullis etiam Galliarum ecclesiis obtinuit. Eidem in cella & reclusionem Farnæ successere unus post alterum Edilwaldus & Felgildus, & ipsi post diuturnam vitam cœnobiticæ probationem anachoretæ religiosissimi. Edilwaldus monachus fuerat Ripensis, miraculis illustris, quæ occultare satagebat. Farnæ annos duodecim perstitit. Felgildus adhuc superstes erat, Beda hæc scribente, septuagenario major, cum magno vitæ futuræ desiderio terminum vitæ præsentis expectans.

LIX.
Rictrudis abbatis
moritur.

Eodem anno Rictrudis abbatissa Marcianensis in Gallia Belgica decessisse IV. idus Maii memoratur, ætatis suæ anno septuagesimo-quarto, regiminis quadragesimo; sepulta ante altare sanctorum Johannis Baptistæ & Andreæ apostoli ad dexteram partem altaris. Res ab ea gestas Hucbaldus monachus vicini monasterii Elnonensis, petente Stephano Leodicensi episcopo, scripsit desinente sæculo nono; & insequenti Johannes, monachus itidem Elnonensis, rogatu Erluini episcopi Cameracensis. Rictrudi in regimine Marcianensi Clotfendis ejus filia successit. Andreas Silvius in chronico Marcianensi, nondum in lucem edito, laudat diploma Caroli imperatoris, præcipientis omnia, quæ juris erant Marcianensium, a fratribus & fororibus Deo ibidem servientibus absque omni sæculari exactione libera in perpetuum possideri; ita ut, si illi aliquo indigerent, de dominicatu regio suppleretur. quod diploma idem auctor in archivis ejusdem ecclesiæ ad suum tempus, id est ad finem sæculi duodecimi, asservatum fuisse asserit: tametsi Marcianense monasterium cum aliis, quæ ad Scarpum fluvium posita erant, tempestate Nortmannica destructum dicat, atque in ea destructione periisse omnem ornatum ejus ecclesiæ, in chartis videlicet, privilegiis, libris & gestis sanctorum, ceterisque rebus ad decorem & usum loci pertinentibus. Idem auctor meminit Judith abbatissæ, quæ eidem loco præfuit tempore Lotharii imperatoris: quo tempore corpora beatæ Rictrudis abbatissæ, sanctorumque Mauronti ejus filii, & Jonati abbatis in tumulis lapideis, ad quos altaria posita erant, adhuc quiescebant. Ab instauratione sua Marcianense monasterium solum virorum fuit, sanctimonialibus deinceps exclusis.

Filiberto abbati triennio tantum supervixisse dicitur sanctus Aicadrus abbas Gemeticensis, idemque sexagenarius ac sanctitate plenus, facta confessione & suscepto viatico, inter verba orationis expirasse XVII. kalendas Octobris. Vitam ejus in litteras primus retulit auctor anonymus monachus Gemeticensis paullo post cladem Nortmannorum, ejusdemque monasterii instaurationem, quæ a Wilhelmo primo Nortmannorum duce facta est sæculo decimo procedente. Eandem vitam expolivit Fulbertus, monachus, ut quidem puto, cœnobii sancti Audoeni Rotomagensis, flagitantibus Gemeticensibus monachis, quibus libellum suum nuncupavit, idem qui librum de vita & miraculis sancti Audoeni episcopi scripsit, ac Nicolao abbati suo dicavit. Rollo dux Nortmannorum, baptismo accepto, prædium quoddam concessit sancti Petri & sancti Aicadri Gemeticensi ecclesie, teste Wilhelmo^a ejus loci monacho. Ex quo intelligitur, sancti Aicadri cultum ante id tempus ita sollempnem fuisse, ut inter patronos Gemeticensis ecclesiæ censeretur. Ejus reliquie cum corpore sancti Hugonis archiepiscopi Rotomagensis, ob Nortmannorum infestationes, in villam pagi Cameracensis, Hasprum vocabulo, delatæ sunt, eo loci hætenus asservatæ in monasterio ibidem postea extructo, quod Gemeticensibus subjectum fuit usque ad tempus Gerardi episcopi Cameracensis & Atrebatensis, cujus jussu hæc cella, commutatione coram Rotberto Francorum rege facta, Leduino abbati sancti Vedasti tradita est, qui pro Haspro Gemeticensibus Anglicuriam, diocesis Bellovacensis villam, rependit. Jacobus Guisus auctor est, Pippinum majorem-domus Austrasiorum, victo Theoderico Galliarum rege, fundasse Hasprensem cellam, cœnobitis Benedictinis Gemetico celebri diocesis Rotomagensis monasterio evocatis. quod Baldericus episcopus, Jacobo longe superior, ignoravit, scribens^b incertum esse, an hæc villa ante hanc translationem subjecta fuerit prædicto monasterio: an excipiendis horum sanctorum reliquiis ab aliquo rege aut principe tradita. Cella hæc seu præpositura Vedastina jacet Cameracum inter ac Valentianas. Aicadro abbati successus est Coschinus, cui librum de vita sancti Filiberti abbatis anonymus monachus Gemeticensis inscripsit. Coschinum excepit Dructegangus, de quo nos suo loco.

Ad hoc fere tempus referendum videtur, id, quod Walafridus Strabo de violato sancti Galli sepulcro commemorat, cum anni quadraginta post transitum ejus evoluti fuissent. quo tempore Otwinus quidam, illarum partium præfectus, conducto exercitu pagum Turgowiensium, in quo cella sancti Galli posita erat, cum Constantiensi territorio & maxima parte pagi Arbonensis devastasse, ac succendisse traditur, incolis, quotquot inveniri poterant, occisione occisis, mulieribus cum parvulis in captivitatem abductis. In tam funesto rerum discrimine Arbonenses ad cellam sancti Galli cum omnibus quæ habebant, refugerunt, resque suas humo infossas, lini semine super-insperso, recondiderunt. Eo accedens Erchonaldus præfecti vicarius, locum, ubi omnia reposita erant, a quodam mendico rescivit, atque inde omnia sustulit, & his, qui secum erant, distribuit. quo facto, illi passim talia occultata putantes, hac illac discurrerunt, loca singula signis quibusdam (quod hodie quoque Germani actitant) sollicitè explorantes. Ingressus oratorium Erchonaldus pavimenti planitiem pulsavit, & post altare, ubi sonitum a sancti Galli tumuli cavitare reddi sensit, locum effodi jubet. At ubi cœperunt fodere pollinctores infesti, mox tremore & horrore immani correpti, fugam arripuerunt, & se se mutuo gladiis conciderunt. Erchonaldus ipse capite ad ostii superliminare illiso corruit, & abalienata mente, vix ad propria remeavit cum perpetua infamis deformitatis nota. His auditis, Bolo Constantiensi præsul eo occurrit cum clericis suis, cellulam desolatam invenit, sancti Galli corpus e sepulcro ejectum, altaria nudata, duosque fratres solos illic superstites, Magnoaldum & Theodorum. Tum loculum sacri corporis assumens, inter parietem orientalem & altare deposuit, arcam seu fornicem super illud extruxit, fossam terra replevit. Ad hæc vestimenta fratribus largitus est, collatis subsidiis, unde alerentur.

Post multum temporis, cum Pippinus major-domus, (sic eum Walafridus vocat) adductis ad subigendam provinciam copiis, hostili incurfu omnia depopularetur; quinque ejus principis satellites idem oratorium ingressi, similes fere dedere pœnas ob quasdam mulieres abductas, quæ illuc confugerant. De Pippino Heristallensi, an de ejus nepote Pippino principe, postmodum Francorum rege, id intelligendum sit,

ANN. CHR.
687.
LX.
Aicadrus
item abbas Ge-
meticensis.^a Willelm.
Gemetic. lib.
2. c. 18.^b Balderic.
lib. 2. c. 29.LXI.
S. Galli cel-
la violata.

ANN. CHR.
687.

parum interest, tamen id potius posteriori convenit, qui Alamanniam anno septingentesimo quadragesimo-quinto, adversus fratrem Carolomannum rebellem debellavit. Certe idem Walafridus Carolomannum in consequentibus majorem domum itidem appellat: & hæc Pippini expeditio *post multum temporis* ab impressione Orwini facta est, cujus tempore Pippinus Heristallensis Galliarum principatum obtinebat. Ceterum hæc Walafridus retulit ex antiquiori scriptore, qui eadem facta impolito sermone exaraverat. Bosoni Constantiensis episcopo superius memorato successit Audoinus, qui anno septingentesimo tricesimo-sexto obiisse perhibetur in analibus Petavianis.

ANN. CHR.
688.
LXII.
Wlmarus
auctor & abbas
monasterii Sil-
viacensis.

ANNO insequente octogesimo-octavo supra sexcentesimo, Ceadwala rex occidentalium Saxonum e majori Britannia Romam proficiscens, Wlmarum abbatem convenit, cum basilicam monasterii sui vir sanctus extruxisset. Is natus in pagi Bononiensis villa Silviaco, non longe ab oceani litore, Wlpertum & Dudam parentes haud ignobiles, fratrem Wamarum habuisse traditur. Ineunte ætate deponatam sibi conjugem alteri proco cedere coactus, petiit Altimontense monasterium pagi Hainoënsis, ubi boum pascendorum ac ligni in usus fratrum ministrandi cura ipsi commissa. Cum eum abbas litteris addiscendis intentum animadvertisset, scholis ipsum tradidit; & jam eruditum fieri clericum, ac demum ob virtutes presbyterum ordinari curavit. Deinde in eremum secessit Wlmarus in pago Mempisco prope Montem-cattorum*, Ipram inter & Audomaropolim; postea in natale solum reversus, aliquamdiu in silva proxima delituit, annonam suppeditante Wamaro fratre, qui eum ad videndam matrem adducere non potuit. Hæc veteres locum illum appellabant, Silviaco adjacentem. Post aliquod tempus, eremus illa discipulorum coetu frequentior facta est. Tum Wlmaro subiit cogitatio ædificandi basilicam sub patrocinio beatissimæ virginis Mariæ & sancti Petri principis apostolorum; eoque tempore evenit, ut Ceadwala rex catechumenus, baptismi causa Romam pergens, viri Dei fama sanctitatis permotus, eum inviseret, datisque ad ordinandam ecclesiam triginta solidis, orationum suffragia ab eo postularer. Romanæ ecclesiæ tunc præerat Sergius pontifex, qui sub finem anni superioris Cononi successerat; ab eoque Ceadwala sacro fonte * perfusus die sancto paschæ, indito Petri nomine, non multo post in albis decessit.

a Bedæ lib.
3. c. 7.

Exstructo virorum aceterio Wlmarus, de muliebris etiam sexus sollicitus salute, puellare monasterium condidit, haud longe ab alio, Vilerienſe appellatum, cui Bertanam, fratris sui filiam, præfecit. Ex hoc parthenone nihil vestigii modo superest præter vulgare nomen Vileria seu Vieria in-silva, qui locus uno lapide distat ab opido & monasterio sancti Wlmari, quod recentiores truncato, ut fit, vocabulo Samerium, id est Sanctum-Vulmarum, corrupte appellant.

LXIII.
Anstrudis ab-
batissa obit.

Vix hunc annum excessit Anstrudis abbatissa Laudunensis. Instante obitu, sorores omnes convocari jussit, cunctisque indulgentia data, sibi ut pariter indulgerent, obnixè petiit. Biduo antequam e vita migraret, immensa claritas ejus celum circumfulsit, & quasi stella radians in os ipsius subire visa est. Anima etiam ejusdem instar columbæ, quod de sancta Scholastica beati Patris Benedicti sorore legitur, ad superos evolavit. Corpus in basilica sanctæ Mariæ dictæ Profundæ sepultum, postea in basilicam sancti Johannis Baptistæ translatum, & una cum ossibus sanctæ Salbergæ matris suæ ibidem reconditum est. Multis adversis probata est viventis constantia, nec sibi ipsa parcebat. Exceptis diebus sollempnibus natalis Domini & sancti paschæ, atque Dominicis, nihil cibi potusve sumebat, nisi prius psalterium ex ordine cum hymnis & canticis recitasset. Refectio ejus hora nona, aut vespertina. Nocturnis horis fere tota erat in vigiliis & psalmodiis. Locum in ecclesia sibi ultimum ad ostium elegerat, ubi, parvula cathedra posita, expleto cursu singularum horarum, paullulum quiescebat, lectuli usum jam dudum sibi negans. Luceſcente die, monasterii ecclesias, quæ septenæ erant, circuibat, sororum preces sibi deposcens: deinde infirmantium cellas visitabat, eisque cum magno pietatis affectu opitulabatur. In summa, ita se piis exercebat officiis, ut nulla hora, nullum temporis momentum pio opere vacuum esset. Non mirum proinde, si Deus viventem & mortuam supernis virtutibus illustraverit. E sanctimonialibus Chramnegundi, dextera super ejus oculos imposita, lumen amissum; alteri, nomine Scholastica

ANN. CHR.
688.

lasticæ, exanimi vitam restituit. Dolore capitis liberavit Adalsindam, quæ in monasterii regimine postea ipsi suffecta est; eidemque *lectum*, ut vetus auctor loquitur, tumulum, an altare, ipsius Anstrudis admonitu, erigendum curavit. Hæc ea vivente patrata. Non minora post ejus mortem miracula, quæ consulto prætermittimus, præter unum de filia Gausuini ducis, nomine Oda, quæ ab infantia graviter a dæmonio vexata, & sanctimonialis nihilo minus effecta, post annos vexationis quindecim ad sepulcrum beatæ Anstrudis liberata est. Depositio ejus accidit xvi. kalendas Novembris, quod die in veteri martyrologio Artosiensi * diocesis Aquensis celebratur his verbis: *Lauduno-clavato natale sanctæ & illustrissimæ Anstrudis virginis & abbatissæ, quæ ab ipsis infantia rudimentis mira Dei gratia prædita, & virtutibus ac miraculis gloriosa migravit ad Christum.* Libellum de rebus ab Anstrude gestis scripsit auctor anonymus ejus fere æqualis, quem anonymus alter sæculo duodecimo expolire conatus est.

* Artoux:

LXIV.
Concilium
Toletanum xv.

Hoc eodem anno Ervigio, Vesigothorum in Hispania regi, successit Egica seu Egicanes ejus gener, qui statim a regni sui exordio Toleti concilium episcoporum, ordine quintum-decimum, celebrari curavit, in quo duorum sacramentorum a se præstitorum, quæ sibi contraria videbantur, interpretationem & solutionem postulavit. Horum unum erat, ut Ervigii prolem regiam in omnibus defenderet; alterum, ut commissis sibi populis justitiam non negaret; qui multa injuste ab Ervigio pertulerant, ab ejus filiis emendanda. Non enim potero, aiebat Egica, perjuri effugere notam, si aut jam dicti principis contra justitiam defendendo prolem, non reddidero populis veritatem; aut propter veritatem populorum zelans negotia, erga filios ejus promissionis meæ non implevero vota. Posterius sacramentum priori præferendum esse patres censuerunt: quia in illa juratione acceptio privatarum cogitata est personarum: in hac autem generalis protectio plebium. Alterum caput in hac synodo agitatum fuit de sensu epistolæ, a Juliano Tolerano ad Benedictum papam secundum, Leonis itidem secundi successorem, missæ contra Monothelitas. quam epistolam pontifex reprehenderat ob quasdam locutiones de divina essentia suspectas & ambiguas, quas patres in hoc concilio explicarunt. Huic consilio subscripti reperiuntur abbates novem incertorum monasteriorum, præter alios duos abbates vicarios episcoporum.

ANN. CHR.
689.
LXV.
Fontanellæ pri-
vilegium con-
cedit Anstber-
tus episcopus.

NON sic intentus erat procurandis parochiæ suæ rebus Anstbertus pontifex Rotomagensis, quin Fontanellensis monasterii quondam sui curam & sollicitudinem non minimam gereret. Quapropter in frequenti episcoporum synodo Rotomagi celebrata Fontanellæ privilegium insigne concessit, ut per succedentia tempora secundum sancti patris Benedicti regulam, & ut præcedentium regum, Chlodovei videlicet & Chlotharii, simulque Childerici, necnon & Theoderici, privilegiorum auctoritates docent, (quæ privilegia excidisse magnopere dolemus) ex semetipsis sibi perennibus temporibus abbatem eligerent: præsentibus futurosque, qui ibidem Domino militaturi essent, constringens, ut, *sicuti sub ejus regimine*, ita & deinceps & ipsi, & posteri eorum secundum regulam sancti patris Benedicti fideliter Christo deservirent. Quod si aliquando, peccatis exigentibus, aut negligentia pastoralis, a via rectitudinis & observatione regulæ sancti Benedicti in futuro deviare conarentur, aut cogentur; tunc convocatio sanctorum sacerdotum, reliquorumque militum Christi unanimiter fieret, eorumque per consilium in pristinum reducerentur statum. Si vero, hac pontificali auctoritate postposita, qualibet cavillatione sinistra electuri essent viam ac conversationem tenere; sub vinculo anathematis æternaliter se damnandos scirent. Datum est hoc privilegium anno sexto-decimo Theoderici regis in synodo generali Rotomagi habita, ubi multa alia decreta sancita sunt, quorum nulla nobis notitia superest. Concilio subscribunt episcopi sexdecim cum quatuor abbatibus. Inter episcopos occurrunt metropolitani duo præter Anstbertum, Radbertus Turonensis, & Regulus Remensis. Abbates quatuor subscribunt, Celsus, Audomarus, Scadio, & Bosochindus: sed quibus monasteriis præfuerint, incertum. Cavillatur hoc loco Carolus Cointius, cum ex hoc privilegio colligit, regulam sancti Benedicti Fontanellam introductam fuisse ab Anstberto abbate: cum antea sub Wandregifilo & Lanberto abbatibus *norma sanctorum patrum*, id est regula ex scriptis variorum patrum collecta; (sic ille interpretatur) inibi observata fuisset. quod ex Aigrado probare conatur. Verum ex Aigrado ipso confutatur

ANN. CHR.
689.

Cointiana opinatio. Is enim in libello de vita sancti Ansberti, describens modum, quo a beato Wandregisilo acceptus Fontanellæ est, ait virum sanctum audita Ansberti postulatione dixisse, inducias consulendi super hoc habere se velle, ut, *sicut apostolica & monastica docet regula, sciret ad quid venerat.* quæ sane verba spectant regulæ Benedictinæ caput sexagesimum, in quo sanctus pater sæculari sacerdoti in monasterium admitti cupienti nihil relaxari præcipit, *ut sit, sicut scriptum est, Amice, ad quid venisti?* Apostolica vero regula, quam Wandregisilus in admittendo Ansberto secutus est, ex prima Johannis epistola desumitur, capite quarto momentis, probari spiritus, an ex Deo sint: quem locum beatus Benedictus in capite duodecesagesimo laudat, agens de suscipiendis novitiis. Neque vero insolens est, ut regula sancti Benedicti dicatur norma seu regula sanctorum patrum. Ita enim vocatur in Ordine Romano; ita in epitaphio sancti Wilfridi episcopi Eboracensis ejusdem regulæ propagatoris, apud Bedam; ita denique in libello Ambrosii Autperti de vita sancti Paldonis abbatis sancti Vincentii ad Vulturum. quæ fuit a nobis pertractata vide sis in præfatione secunda ad acta sanctorum sæculi tertii Benedictini.

LXVI.
Ebremondus
abbas Fontanetenensis.

Inter episcopos, qui synodo Rotomagensi subscriperunt, exstat Anobertus episcopus Sagiensis, qui Ebremondum seu Evremundum abbatem monasterii Fontanetenensis instituit. Hic illustri apud Bajocenses genere ortus, amplissimos in palatio honores gessisse dicitur. tum matrimonio alligatus, conjuge sponte velata, ipse bonis suis in egentes distributis, deponso capite, in quamdam eremum, quam alii Excunicas, alii Exivias vocant, secessisse, ubi cœnobium monachorum ac sanctimonialium exstruxerit. Dein Fontaneti in pago Sagiensi sex condidit ecclesias, ubi non minimam monachorum turbam congregavit. Hoc accepto, Anobertus seu Anobertus Sagiensis præful Fortunatum archidiaconum eo direxit, exploraturus an vera essent, quæ de ejus sanctitate ad suas aures fama pertulerat. Probata veritate, Ebremondum adduxit ad cathedralem ecclesiam sanctorum Gervasii & Protasii, eumque abbatem consecravit in loco, qui vocatur Mons-majoris. Cetera Ebremundi facta desiderantur. Ejus corpus sepultum fuit in monasterio Fontanetenensi*, quo a Nortmannis everso, translatum est primo in cœnobium Uticense sancti Ebrulfi, dein Aurelianos, postremo Credolium* ad Isaram; ac demum a Calvinistis combustum præter caput, quod in collegiata ejusdem opidi ecclesia asservatur. Radulfus Taxo instauravit sæculo undecimo sancti Stephani monasterium Fontanetenense, quod hactenus existit ordini Benedictino subiectum in diœcesi Bajocensi.

* Fontenay.

* Creil.

LXVII.
Bonitus fit episcopus Arvernensis.

Cum Avitus episcopus post S. præjectum annis fere quindecim Arvernica ecclesiæ præfuisset, ei subrogatus est Bonitus, ab Avito fratre moriente & clero ejus urbis electus, qui pincernæ primum & referendarii munus in palatio gessisse, tum Massilia primæ provincie præfectus fuisse memoratur. Relatio de ejus electione ad regem Theodericum de more missa, probataque ab eo est, assentiente in primis Pippino præfecto palatii, penes quem summa rerum, tum in Austria, tum in Neustria erat post pugnam Textriciacam*, ante duos annos contra Theodericum apud Viromanduos pugnatam, in qua Pippinus victor, fuis Theoderici copiis, eoque in potestatem redacto, casu Berthario majore-domus Warattonis successore, regiam apud Francos auctoritatem obtinuerat, viamque ad regnum sibi, posterisque suis hoc modo aperuerat. Suscepto episcopatu Bonitus non se arbitratus est honorem accepisse, sed onus: nec occasione pontificalis curæ distractionem prioris vitæ remisit, immo potius auxit in jejuniis & vigiliis, secessum petere in quadragesima solitus ad vacandum lectioni, meditationi ac silentio, ad triduum, aliquando ad quatrimum jejunio protracto: ut non tam sacerdotem, quam monachum sanctissimum agere videretur. Forte imbrium penuria ingruente, supplicationem in sancti Laurentii basilicam cum triduo jejunio indixerat, ipse crucem præferre non dedignatus, tantam pluvie copiam cælitus impetravit, ut ad majorem ecclesiam, ne quidem altera die, cum populo reverti liceret. Interim in oratione & jejunio vir sanctus libens perstitit, votis ejus suffragante Bobone abbate Magnilocensi, qui supplicationi interfuerat. Sacrorum canonum studiosissimus fuisse prædicatur, & de illis sæpe cum presbyteris suis collationem habuisse. Etsi tam digne in episcopatu se gereret, religione tamen pulsatus est, quod a germano suo hunc honorem dono accepisse videretur; subitque animum abdicandi honoris, ut postea videbimus.

LXVIII.
S. Chilianus
martyrium.

Theoderico item regnante Kilianus seu Chilianus Scottus ex Hibernia insula Ro-

ANN. CHR.
689.

mam migrasse, & a Conone pontifice ante annos tres nuda & sine sede episcopali dignitate donatus fuisse dicitur; tum in Franciam orientalem, quam recentiores Franciam vocant, accessisse: ubi plurimos a Dianæ cultu ad christianam religionem adduxerit, eisdemque sacro fonte lustraverit, in primis Gozbertum regionis ducem, Hetani senioris filium, Ruodis nepotem, quem Rabanus in martyrologio judicem, Sigebertus principem Wirtzburgensem vocat. Erat Gozberto uxor, Geila nomine, ante ipsius fratri nupta: quam cum se dimissurum Chiliano esset pollicitus, femina furore accensa & libidine, sanctum virum, repudii auctorem, unaque ejus discipulos, viii. idus Julii hoc anno clam interimendos, & cum sacris libris ac vestibus humanos curavit; nec multo post ipsa misere periit. Gozbertus a servis suis item occisus: Hetanus ejus filius principatu dejectus. Chilianum monachum & abbatem fuisse scribit vitæ ejus interpolator: Huiusmodi addit Trithemius: eundemque Ordericus Vitalis ac recentiores primum Wirtzburgensis ad Mœnum civitatis episcopum dicunt, sed perperam: siquidem in ea urbe sedem episcopalem ante Bonifacii pontificis & martyris tempus haud stabilitam fuisse constat. Duos tantum Chilianus martyrii socios habet Rabanus, quos minime nominat. Quatuor ejus discipulos, Colomannum, Gallonem, & Arnwalem presbyteros, ac Donatum diaconum cum eo ex Hibernia discessisse tradit antiquior ejus vitæ scriptor, qui discipulos ejus omnes cum eo capite truncatos fuisse asserit. Ainardus, natione Teutonicus, monasterii sancti Petri ad Divam in Neustria primus abbas, nescio qua occasione, historiam Kiliani episcopi cantibus decoravit, teste Orderico Vitali: quam historiam Johannes Erfordienensis monachus ante annos quinquaginta supra ducentos versibus cecinit.

a Orderic.
lib. 4. p. 544.

Circiter hunc annum Eusebia abbatissa Hamaticensis in Belgio ad immortalem vitam migravit vii. kalendas Aprilis. Corpus ejus sepultum in ædícula basilicæ S. Petri ad australem plagam adhærente, atque ad ejus pedes ara erecta. Huic successit Gertrudis abbatissa, quæ ecclesiam beatæ Mariæ virginis non longe a prædicta basilica exstruxit, eamque xiv. kalendas Decembris a Vindiciano episcopo Cameracensi dedicari curavit, præsentibus plurimis ecclesiasticis viris, quos inter aderat Harta Vedastini monasterii abbas, simulque Gandensis sancti Petri, quod in monte Blandinio situm est. In eadem ecclesiam ipsa dedicationis die translatum est sanctæ Eusebiæ corpus, quod v. kalendas Novembris e tumultu elatum fuerat; tempore sublequente in Marchianensem abbatiam deportatum, quod factum puto a tempore Normannorum, qui Hamaticense monasterium everterunt.

LXIX.
Eusebia abbatissa obit.

Per id tempus Pippinus præfecturam palatii in Neustria, ut prius in Austria, adeptus, inflatus rebus secundis, animum etiam libidine contaminavit, & Plestrude legitima conjuge neglecta, Alpaïdem superduxit. Plestrudis contra, adversa fortuna optime utens, Coloniam secessit, & in capitolio seu palatio ejus urbis insigne monasterium virginum in honorem sanctissimæ Dei Genitricis exstruxit, ibique pie ac religiose vixit cum Noitburge nepte sua ex sorore, donec a Pippino melius consulto revocata est. Pippinus ex Plestrude Drogonem & Grimoaldum suscepit, ex Alpaïde Carolum principem, cognomento Tuditem seu Martellum, de quibus multa erit inferius scribendi materia.

LXX.
Plestrudis Colonie cœnobium condidit.

MORTUO, ita ut diximus, Romæ Ceadwalla occidentalium Saxonum in Britannia rege, Ina regnum capessivit, tenuitque annos triginta-octo: quo tempore Glastonienſe monasterium tam magnifice exstruxit, ut primus ejus habitus sit auctor. Locum hunc a primis illarum partium fidelibus excultum tradunt; ibidemque sanctum Patricium abbatem fuisse, cui Benignus abbas successerit, quo minus mirandum est, si Gildas Sapiens ibidem aliquamdiu habitaverit. Certius est id, quod de Bertwaldo, Theodori archiepiscopi successore, legitur, eum nempe Glastonienſis monasterii prælaturæ prætulisse Raculfensem, ex qua in sedem Cantuariensem assumtus sit, de eo in libro sequenti. Glastonia, nonnullis corrupte Glasconia, villa erat pagi Somersetensis in episcopatu Wellensi, in quodam palæstri recessu posita, nec situ, nec aspectu jucunda: ut scilicet eo tenacius monachi supernis inhiarent, quo castigatius terrena haurirent. Willelmus Malmesburiensis monachus, cujus verba modo retulimus, ait se elaborasse librum de ejusdem monasterii antiquitate, quem librum excidisse puto, alium proinde ab eo, qui editus est initio primi voluminis Monastici Anglicani. Hoc monasterium primo ædificasse ab eodem auctore dicitur rex Ina

LXXI.
Ina rex Glastonienſis.

ANN. CHR.
689.

consilio beatissimi Aldhelmi, cujus ille monita libenter auscultabat, nec minus hilariter exsequabatur. Glastoniensis historiae auctor anonymus in Monastico Anglicano tantum habet, Inam consilio sancti presulis Aldhelmi in melius reformasse hoc monasterium, quod rerum turbinibus fere possessionibus suis destitutum, ac privilegiis orbatum fuerat. Exstant ibidem Inae litterae de libertate monachis Glastoniensibus concessa, ut sine impedimento saecularium rerum, & absque tributo fiscalium negotiorum, liberis mentibus soli Deo servire, & monasticam disciplinam regulariter exercere valeant, pro statu & prosperitate regni regisque Dominum precaturi: quibus ex litteris intelligimus, Glastoniensem ecclesiam beatæ Dei genitricis Mariæ & sancti Patricii titulo insignitam fuisse. Verum præter hanc rex Ina ecclesiam majorem in honorem Domini Salvatoris, & sanctorum apostolorum Petri & Pauli in orientali parte vetustæ ecclesiæ condidisse dicitur pro anima cujusdam propinqui sui, nomine Mollonis, quem Cantuaritæ flammis tradiderant. Varia fuit insignissimi hujus monasterii fortuna usque ad Danorum sub Alfredo rege adventum, quo tempore, ut cetera fere omnia, monachorum cœtu omnino destitutum fuit. Verum quidquid bellorum turbine dissipatum fuerat, egregie instauravit Dunstanus, qui primum eo in loco solitariam vitam duxerat.

LXXII.
Bisopus &
Sigfridus in ex-
tremo morbo
ut se gerunt.

Non multo post suum ex urbe Roma regressum Benedictus Bisopus Wiremuthensis abbas, paralyti in triennium tentari cœpit, dum Sigfridus ejus coadjutor longa interiorum molestia torqueretur. Sic vero ille corporis languore affectus erat, ut inferiorum membrorum partes præmortuæ essent, superioribus tantum, sine quorum vitali adminiculo vivi non potest, ad officium patientiæ, virtutemque reservatis. Studebant ambo in doloribus suis Conditori semper gratias agere, semper Dei laudibus, exhortandisque fratribus vacare. Hos sæpe admonebat Benedictus de servanda regula a se præscripta. Neque vero putaveritis, aiebat, me hæc vobis ex arbitrio & ex propria minerva protulisse. Ex septemdecim quippe monasteriis, quæ inter frequentes peregrinationum mearum discursus optima comperi, hæc universa didici, & vobis salubriter observanda contradidi. Ad hæc bibliothecam, quam Romæ copiosissimam & præclarissimam advexerat, sollicitè servari integram præcepit, ita ut libri nec per incuriam foedarentur, nec sparsim dissiparentur. In primis eisdem sedulo id inculcabat, ut ne in eligendo abbate generis profapiam, & non magis vitæ ac doctrinæ sinceritatem spectarent, eis contestans, e duobus malis id multo sibi tolerabilius esse, ut monasterium a se conditum in æternam solitudinem redigeretur, quam ut frater ipsius carnalis, quem a recto tramite aberrare noverat, in eo regendo sibi succederet. Ideoque multum cavete, fratres, aiebat, ne secundum genus umquam, neu ab externis vobis patrem quæritis: sed juxta id quod *regula magni quondam abbatis Benedicti*; & juxta id quod privilegii vestri decreta continent; in conventu vestræ congregationis communi consilio eum perquiratis, qui secundum vitam meritum & sapientiæ doctrinam (magni Benedicti verba hæc sunt) aptior ad tale ministerium perficiendum, digniorque probetur; & quem omnes unanimi caritate & consensu optimum cognoscentes elegerint, hunc vobis, accito episcopo, rogetis abbatem consueta benedictione firmari. Nam qui carnali modo carnales filios generant, carnales terrenæ suæ substantiæ heredes quærere solent: at contra spirituales patres decet, ut spiritalia semper præ oculis habeant, & inter spirituales filios suos eum, qui ampliori Spiritus-sancti gratia præditus sit, aliis præferant. Jam vero ad temperandum longæ noctis tedium, quam præ infirmitatis doloribus ducebat infomnem, accersito lectore, vel Jobi historiam in patientiæ exemplum; vel alium librum scripturarum, quo relevaretur animus, & ad cælestia erigeretur, coram se lectitari jubebat: & quia nequaquam surgere ad orandum, nec facile ad explendum solitæ psalmodiæ cursum linguam, vocemve attollere valebat; per singulas diurnæ vel nocturnæ orationis horas quosdam e fratribus evocabat, ut illis, psalmos consuetos duobus in choris concinentibus, quoad poterat, adjungeretur; sicque quod per se solum non valebat, eorum consortio & adjutorio suppleret.

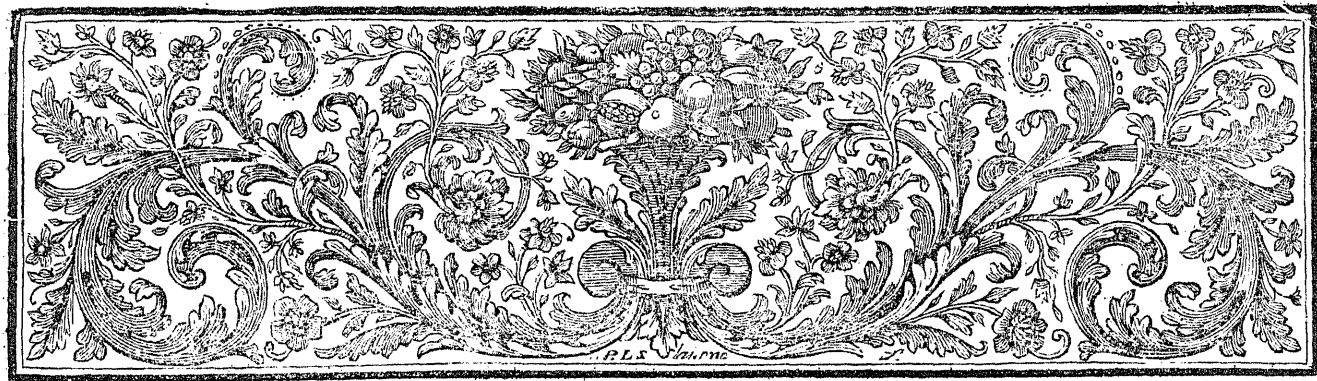
Cum uterque ad extrema, Benedictus nempe & Sigfridus, devenissent, seque invicem videre & alloqui ante suum exitum summopere cuperent; Sigfridus in sella gestatoria delatus est in cubiculum, ubi Benedictus jacebat; atque ambo eodem in lecto compositi, mutuum sibi osculum dederunt. Tum Benedictus communi Sigfridi, cunctorumque fratrum consilio Ceolfridum abbatem Girwensis sancti Pauli mona-

ANN. CHR.
689.

sterii arcessit, virum sibi non tam carnis necessitudine, quam virtutum societate propinquum, & eum utriusque monasterio, universis probantibus, præponit; saluberimum & utilissimum ratus ad conservandam pacem & unanimitatem utriusque loci, si unum perpetuo patrem rectoremque haberent. Post hæc, duobus revolutis mensibus, venerabilis Deoque dilectus abbas Sigfridus, pertransito igne & aqua tribulationum temporalium, inductus est in refrigerium æternæ quietis; eumque post menses quatuor Benedictus secutus est. Sigfridum venerabilis Beda, uti Benedictum, Easterwinum ac Ceolfridum, sanctum vocat, ejusque natalem seu depositionem collocat x. kalendas Septembris, quo die in fastis Benedictinis colitur.

In sincero, ut creditur, Bedæ martyrologio, quod Bollandi continuatores tomo secundo Martii præmiserunt, nulla Sigfridi abbatis mentio fit, immo neque Benedicti Biscope, cujus tamen depositionis diem sollemni ritu ipsius Bedæ tempore apud suos celebratum fuisse constat ex ejusdem homilia de ipso Biscope, quem Beda *beate memoria patrem suum vocat, cujus hodie, inquit, venerandam assumptionis diem debita solemnitate recolimus*. Neque vero ejusdem Benedicti, nedum Sigfridi & sequentium abbatum, mentio fit in metrico ejusdem Bedæ martyrologio, quod in Spicilegii tomo decimo vulgatum est. Id vero ea de causa factum veri simile est, quod Beda suis fastis nominatissimos tantum sanctos adscripserit, & fere ubique receptos, non quovis peculiare. Porro prædictam de beato Benedicto Biscope homiliam Bedæ genuinum esse fetum docet nos Paulus Warnefridi, diaconus ac monachus Casinensis, qui loco illius homiliæ, quæ in lectionario Casinensi quinquagesima erat, aliam de sanctissimo patre nostro Benedicto substituit, quam initio secundæ Appendicis nostræ ad hunc tommum proferemus. Ceterum in illa Bedæ homilia de Biscope, quoddam ejus vitæ insigne compendium legitur, in quo nonnulla paullo aliter explicat Beda, quam in ipsa ejusdem vita. Unum est, quod in hac vita Bisopus *possessionem terræ suo gradui competentem* ab Oswio rege accepisse dicitur, eaque relicta, Romam profectus fuisse: in homilia vero, *relictis omnibus Christum secutus, quando spiritus eis, quæ in ministerio regali acquiserat, ad beatorum Apostolorum limina peregrinaturus advolavit*. Sic locum hunc restituo, cum in edicis legatur, *in monasterio*. qualis error in Fredegarii vulgatis libris ante novam nostri Ruinarti editionem commissus est, ubi Dagobertus Nantchildem, *unam ex puellis de ministerio* in matrimonium accepisse genuina lectio habet. Deinde in eadem homilia subditur, Biscope *ibi*, id est Romæ, eruditum in Christo, *illis in partibus attonsum, ibidem monasterialibus imbutum fuisse institutis*. quod idem Beda in ejus vita factum dicit in Lirinensi monasterio, quod tunc temporis regebat Aigulfus abbas, postea martyr, assumtus ex sancti Benedicti monasterio Floriacensi. Denique in eadem homilia sub finem legitur, Biscope, quoties corporis infirmitate premeretur acerbius, semper interim debitas gratiarum actiones Deo egisse; & de monasteriorum, quas didicerat, regulis servandis; semper de ecclesiasticis observationibus, quas per omnes civitates, & maxime Romæ viderat; semper de locis sanctis, quæ se lustrasse juvenem meminerat, frequenter loqui dulce habuisse. Hæc ex illa homilia, quam integram legere non pigebit, delibare visum est ad tanti viri memoriam commendandam.

a Bedæ to. 7.
p. 333.

ANN. CHR.
690.

ANNALES ORDINIS S. BENEDICTI.

LIBER DECIMUS-OCTAVUS.

*Ab anno Christi 690. ad annum 700.*I.
Benedictus Biscopus moritur.

POST menses quattuor, quam Sigfridus abbas e vivis excefferat; Benedictus vitorum victor, virtutumque parator egregius, ut Bedæ verbis utar, victus demum infirmitate corporis ad extrema pervenit. Hoc nuntio consternati fratres, convenerunt ad ecclesiam, ibidemque orationibus & psalmis noctem tranfigunt infomnes, & paternæ decessionis mærorem immensum continua divinæ laudis modulatione lenire conantur, dum alii moribundo assistunt. Evangelium tota nocte pro doloris levamine (quod & aliis noctibus fieri consueverat) a presbytero legitur: tum dominici corporis & sanguinis sacramentum, hora exitus instante, in viaticum datur; ac demum felix illa anima, diuturno laborum ac dolorum igne expurgata, in cælum evolat, dum fratres, psalterium in choro recitantes, ad octogesimi-secundi psalmi versum pervenissent primum, *Deus quis similis erit tibi?* Obit vir sanctus pridie idus Januarii, anno conditi monasterii Wiremuthensis sexto-decimo; sepultusque est in basilica sancti Petri apostoli, haud procul ab altari. Sexdecim annis monasterium suum rexit, solus quidem primis octo, reliquis totidem annis cum venerabilibus & sanctis viris Easterwino, Sigfrido, & Ceolfrido, quos pastoralis officii coadjutores sibi adsciverat. Et primus quidem, id est Easterwinus, quatuor annos regiminis cum eo exegit, Sigfridus tres, unum vero Ceolfridus, qui ei supervixit in annos viginti-septem. Is fuit Benedictus Biscopus, quem cum magno Benedicto venerabilis Beda merito comparavit. Quantum ejus studium in rem monasticam fuerit, testantur variae ejus peregrinationes in Galliam & in Italiam, ubi, septemdecim monasteriis lustratis, disciplinæ regularis normam accurate exploravit. Non minor ejus cura & sollicitudo fuit tum de ornatu ecclesiæ suæ, tum de instruenda bibliotheca, cujus rei causâ quinque Romam profectus est. Res ab eo, tribusque ejus coabbatibus, & ab Huvertberto eorum successore gestas, duobus libellis Beda profectus est. Tantis vir cum esset Benedictus, nulla tamen ejus memoria in vulgato Bedæ apud Bollandianos martyrologio invenitur, tamen eum vivente Beda publico cultu honoratum fuisse dubitare non sinit homilia, quæ in ejus laudem ab ipso Beda edita est, quam Bedæ fetum esse ex Paulo Warnefridi constat, ut superius diximus.

Ceolfridus ex coadjutore factus in solidum abbas utriusque monasterii, Wiremuthensis & Girwenfis, vir erat multa religione & industria præditus, qui cuncta opera a suo incepta decessore gnaviter perficere curavit. Oratoria quippe quædam extruxit, ecclesiæ & altaris ornamenta & supellectilem sacram auxit, ac bibliothecam utriusque monasterii, insuper terram octo familiarum ab Aldfrido rege dato pretio comparavit. Idem, missis Romam monachis, a Sergio papa privilegium monasterio suo impetravit instar illius, quod Benedictus ab Agathone acceperat, illudque in frequenti synodo, episcoporum, ipsiusque regis Aldfridi subscriptione confirmari fecit.

Exstat apud Willelmum Malmesburiensem monachum fragmentum epistolæ, a Sergio papa ad Ceolfridum scriptæ, qua pontifex petit, ut *religiosum Dei famulum Bedam presbyterum* Romam dirigat ad examinanda quædam causarum ecclesiasticarum capitula. Quamquam vix Sergio comperta esse potuit Bedæ presbyteri ordinatio, quippe ipso anno devixit, quo Beda presbyter ordinatus est: nec ante susceptum sacerdotium vacare cepit scribendis libris, qui famam ejus Romam usque pertulerint. Verum hæc non sufficiunt elevandæ penitus epistolæ hujus auctoritati, in qua nihil aliud suspectum occurrit. Ut ut est, numquam patrium solum vertisse videtur Beda, quippe qui cunctum vitæ suæ tempus in sui monasterii habitatione, ut ipse de se testatur, peregit: sic tamen ut nonnumquam ad vicinas ecclesias docendi causa diverteret, ut de Eboracensi in tomo sequenti videbimus. Quid? quod Roma suppetias ad scribendam historiam suam, non per se ipse, sed per Nothelmm accepit. Neque porro unus fuit ex illis monachis, qui anno dcc i. a Ceolfrido abbate Romam missi sunt: cum dicat, se ab eis didicisse inscriptionem, cereis sanctæ Mariæ in natali Domini Romæ appositam, quibus annus a passione Domini adscriptus erat. Ab illis tamen monachis Sergius rescire potuit hanc de Bedæ doctrina existimationem, quæ ipsis, utpote domesticis, ante scriptos ab eo libros satis superque comperta erat. Ejusdem Ceolfridi tempore veteranus ac religiosus Dei famulus Withmerus, in omni tam seculari, quam sacra scripturarum eruditus scientia, monasterio beati Petri se mancipavit cum terra decem familiarum, quam ab Aldfrido rege in possessionem acceperat, ibidemque sanctissime vixit, dignus qui sanctis ejus loci abbatibus confepeliretur.

Post octo circiter menses a morte Benedicti, extinctum est alterum Britannæ lumen, Theodorus pontifex Cantuariensis, quem Vitalianus papa eo direxerat. Obit vero xiiii. kalendas Octobris ejus anni, senex & plenus dierum, id est annorum octoginta & octo, cum in episcopatu annos viginti-duos transegisset. Vir magnus, nisi quod humani quiddam in Wilfridum Eboracensem antistitem passus est: cujus rei ante mortem magnoperè ipsum pœnituit. Sepultus est in suburbana sancti Petri basilica, ubi omnium Cantuariensium pontificum corpora condita erant. In ejus translatione, quæ sæculo undecimo facta est, inventum corpus ejus, uti a primordio compositum fuerat, *integra forma, metropolitani sacerdotii pallio*, ait Gotfelinus, & *monachali tantum obductum cuculla*. Eo mortuo, vacavit sedes per duos annos, tandemque in ejus locum suffectus est Berchtwaldus abbas Raculfensis, vir & ipse scientia scripturarum imbutus, teste Beda, & ecclesiasticis, simulque monasticis disciplinis optime instructus, tamen decessori suo minime comparandus. Theodorus scripsit librum pœnitentialem, in quo laxata tantisper pœnitentiæ disciplina, concessa facultate^a communicandi post annum, immo aliquando post sex pœnitentiæ menses: cum veteres canones communionem nonnisi peracta pœnitentiâ concederent. Illud in rem nostram facit, quod abbas^b in monachi ordinatione seu professione caput ejus in septem dies cuculla velabat, & septima velamen illud auferbat, ut recens baptizatis presbyter: quod professio monastica secundum baptisma judicio patrum censeretur. Ritus ille ex Theodoro fluxit ad nostros Cluniacenses, & forte ab utrisque ad Romanæ ecclesiæ cardinales, recens institutos, quibus post octo dies os resolvi dicitur.

Eodem tempore Willibrordus cum sociis duodecim, in quibus Suibertus unus e præcipuis erat, in Frisiam transmisit, ut gentem illam, paganæ superstitioni etiam tum deditam, ad Christi fidem adduceret. Ejus conversionem jam tentaverat Egbertus, nobilis Anglus & monachus: at supernis deterritus monitis, atque exorta tempestate rejectus in patriam, huic professioni se subtraxerat, ad Hliensium mo-

ANN. CHR.
690.
I I.
Ceolfridus ejus
successor.Beda an Ro-
mam vocatus
Sergio papa.Withmer mo-
nachus piissi-
mus.III.
Theodori epis-
copi Cantua-
riensis obitus.^a Spiess. 20. 9.
p. 53.^b Ibid. p. 52.
& apud Peti-
tum. p. 3.IV.
Willibrordi
& Suiberti
missio in Fri-
siam.

nachorum correctionem divinitus reservatus. Unus tamen ex ejus sociis, Wigbertus nomine, & ipse contemptu seculi & doctrinae scientia insignis, qui multos annos anachoreticam in Hibernia vitam sectatus fuerat, in Frisiam trajecit, ac duobus continuis annis genti illi, regique ejus Radbodo verbum salutis praedicavit. Sed cum nullum tanti laboris fructum ex barbaris illis retulisset; reversus ad dilectam solitudinis locum, solito in silentio rebus divinis vacare institit; & qui externis prodesse ad fidem non potuerat, suarum virtutum exemplis prodesse suis studuit. Verum his difficultatibus nequaquam victus vir Domini Egbertus; quod nec per se, nec per Wigbertum perficere valuit, per alios sanctos & industrios ex Britannia viros id denuo aggressus est. Delecti ad id muneris viri duodecim ex monachis, in quibus Willibrordus & Suidbertus presbyterii gradu & virtutum merito praecelebant. Natus erat Willibrordus in provincia Northumbria ex Wlgerio religio admodum patre, genere Saxone, qui tandem, relicto habitu saeculari, monasticam vitam amplexus est, ac demum solitariae vitae studio secessit in promontoria, quae mari Oceano, & Humbri flumine cinguntur: ubi modicam Deo servientium congregationem adunavit, & post multos sancti laboris agones mortuus, sepultusque est. Hanc cellam *maritimam* vocat Alcuinus, qui eam *per successiones legitimas* gubernandam suscepit, uti & cellam iidem maritimam sancti Judoci non longe a freto Gallici Oceani. Statim ut ablatus est Willibrordus, infantulum tradidit pater Ripensis ecclesiae fratribus alendum, ac studiis sacrisque litteris erudiendum, ubi nihil videret nisi honesta, nihil nisi sancta audiret. Illic brevi adeo profecit, ut novus Samuel haberetur. Puer clericatus tonsuram ibidem accepit, & pia professione monachum se fieri institit, nulli humilitatis officio secundus, nulli lectionis studio inferior. Dein, audita sanctorum virorum in Hibernia cum eruditione, tum sanctimonia, eorum religione incitatus, praecipue Egberti mox laudari, quem sanctum vocabant, & Wigberti venerabilis sacerdotis, qui ambo ob caelestis patriae amorem, domo, patria, cognatione relicta, in Hiberniam secesserant; cum permisso abbatis & fratrum suorum ad eos contendit, ut eorum contubernio & sancta conversatione fruere; ibique duodecim annis, inter eximios patris religionis simul & sacrae lectionis magistros, futurus ipse multorum populorum praedicator, eruditus, informatusque est. Tricesimo-tertio aetatis suae anno, cum jam aliis erudiendis maxime idoneus videretur, ab Egberto in Frisiam missus est cum sociis numero duodecim: in quorum numero, ut jam dixi, Suidbertus erat, abbas Dacorensis monasterii, quod juxta amnem Dacorum in Cumbria positum, ab illo ante nomen accepit. Omnes transmissi oceano, cum ad castellum Trajectum, ad Rheni fluminis ripam positum, ubi postea Willibrordus episcopatus sedem habuit, pervenissent; Pippinum Francorum ducem, qui paullo ante citeriorem Frisiam, expulso Radbodo, subegerat, conveniendum censuere, ut ab eo praedicandi verbi Dei facultatem obtinerent. Hos omnes Pippinus benigne audit, excepitque, praefectisque regionis scripsit, darent operam, ne quis externis illis hominibus verbum Dei praedicantibus molestus esset, aut ullam inferret injuriam; pollicitus, se eos, qui Christi fidem recepissent, beneficiis aucturum. Unde factum est, opitulante gratia divina, ut multos brevi Willibrordus cum suis comitibus a daemonum cultu ad christianam religionem converteret.

Horum secuti exempla duo monachi ac presbyteri, natione Angli, qui in Hibernia diu commorati fuerant, in Saxoniam veterem, amplissimam, Germaniae regionem, venire, tentaturi, an forte aliquos Christo paganos possent acquirere. Ambo autem Ewaldi vocabantur, sed a colore capillorum alter Niger, alter Albus cognominatus, ut eodem nomine, sic eadem uterque pietate, eodemque studio praediti, nisi quod Niger Ewaldus in sacris litteris peritior erat. Cum in eam provinciam venissent, in domum cujusdam villici diverterunt, petieruntque ab eo, ut ad illius pagi satrapam ducerentur: habere se mandata magni momenti, quae ad eum deferrent. Veteres quippe Saxones regem non habebant, sed plurimos satrapas, singulos singulis pagis praepositos: ex quibus unum, ingruente bello, fortis beneficio eligebant ducem, cui omnes alii obtemperarent; confecto bello, aequali, sicut ante, potestate futuri. Ambos ergo Ewaldos villicus perhumaniter excepit, pollicitus, se id quod petebant facturum; eosque domi diebus aliquot retinuit. quos cum barbari ejus loci incolae a suis moribus, religionibusque differre animadvertissent, (nam psalmis semper orationibusque vacabant, & quotidie sacrificium Deo victimae salutaris

V. Ewaldi duo caesi. a Bedae lib. 5. c. 11.

taris super tabulam sacratam offerebant) timere coeperunt, ne, si cum satrapa suo colloquerentur, eum a cultu deorum suorum averterent, & ad christianam fidem adducerent; sicque paullatim tota provincia patrios veteresque ritus novis mutare cogeretur. Iraque ambos subito corripunt, & Album quidem gladio confodiunt; Nigrum autem dire excruciatum membratim in frustra secant, atque utrumque in Rhenum projiciunt. quo accepto, satrapa factum graviter tulit, & immisis militibus, vicinarum omnium caede sanctorum necem ultus est, vicumque ipsum incendio consumpsit. Martyrium passi sunt sancti illi duo monachi v. nonas Octobris: quo die in vetustis martyrologiis eorum memoria recolitur. Horum corpora adverso flumine per quadraginta fere millia passuum ad eum locum, ubi illorum socii erant, nullo remige perducta fuisse memorantur, & caelestibus signis illustrata; & quo loco jacerent revelatum uni ex eorum sociis, cui nomen erat Tilmon, viro illustri & in saeculo quondam nobili, qui ex milite monachus factus fuerat. His cognitis, gloriosissimus dux Francorum Pippinus corpora martyrum ad se deferri jussit, & in ecclesia Coloniae-Agrippinae, ubi habitare consueverat, honorifice reponi curavit.

Eandem ob causam, eodemque tempore Wlframnus Senonum antistes, dimisso episcopatu, non semel in Frisiam iidem profectus est, ut ejus incolas & ipse Christi mysteriis imbueret. Erat is Wlberti viri nobilis filius, in vico pagi Wastinenis * Mauriliaco, agro paterno natus: quem vicum Fontanellae monasterio postea donavit. Hic primum clericus in aula Chlotharii ac Theoderici, curam ecclesiastici ordinis egisse traditur: tum ad episcopatum Senonensem promotus, subinde, petito a Theoderico rege comitatu, Fontanellam * accessit, ibidemque monasticas vestes suscepit, Goerico in locum suum successore. Dein, comitibus ab Hildeberto abbate acceptis, in Frisiam contendit, ubi multos tum liberos, tum etiam nobiles, a cultu simulacrorum ad christianam fidem adduxit ac baptizavit, in primis Radbodi Frisiorum ducis filium, qui in albis mortuus est; & alios quinque ex his, quos barbari illi pagani ritu patrio certis diebus demonibus pro victimis immolare consueverant. Ferunt & Radbodum ducem, cum catechumenus, & christianis sacris iniziandus, jam alterum pedem demississet in fontem, petiisse a Wlframno, ubi major principum, nobiliumque Frisiorum multitudo esset, in caelo, quod sibi, si christianus esset, polliceretur; an apud inferos, quo cunctos christianae fidei expertes detrudendos diceret. tum responso accepto, pedem e sacro fonte extulisse, professum, malle se vel apud inferos cum suae gentis principibus viris aeternum manere, quam eorum convictu carentem in caelo cum paucis & abjectis hominibus residere. Idem nihilo minus Radbodus Willibrordum per nuntios rogasse dicitur, ut ad se christianis mysteriis imbuendum veniret: at vir sanctus accedere noluisse, ne se, uti Wlframnum, Radbodus ludificaretur. Ex his, quos Wlframnus demonum immolationi subduxit, unus fuit Ovo, quem in patibulo mortuum excitavit, postea Fontanellensis monachus & egregius scriptor, qui plurimos codices & multas testamentorum litteras exarasse perhibetur. Alii duo fuere Evrinus & Ingomarus, quos, ne immolarentur, a principe impetravit, & ipsi postmodum monachi facti apud Fontanellam, ubi religiosissime multo tempore vixerunt. Ex Fontanellensibus monachis, qui Wlframnum in Frisiam comitati sunt, unus erat Wando, tunc diaconus, demum presbyter, ejusdemque monasterii abbas: quo referente traditum est, viro sancto sacrificium in navi, dum in Frisiam per mare Morinorum regioni adjacens trajiceret, celebrante, ministro tenenti patenam e manibus excidisse in mare, ac sancti sacerdotis precibus recuperatam fuisse: quam patenam vir Dei e Frisia reversus cum suo calice, aliisque sacris instrumentis Fontanellae concessit.

Ad hunc etiam annum revocamus obitum sanctae Hunegundis abbatissae, quae cum apud Humolarias * in pago Viromandensi ex morbo decumberet, conversa ad eos, qui sibi assistebant, presbyteros, unctionis oleum & communionem expetiisse dicitur, ac demum ad Dominum migrasse VIII. kalendas Septembris. Librum de ejus vita unum, alterum de ejusdem translatione scripsit Bernerus abbas Humolariensis, qui primus ejus loci rector fuit ab expulsionem sanctimonialium & substitutionem monachorum, medio saeculo decimo facta.

Theodericus rex Francorum anno regni sui sexto-decimo, cum consilio pontificum & optimatum suorum, Latiniacum praedium pagi Meldici, Siccum vulgo appellatum, tradit monasterio sancti Dionysii, ubi tunc venerabilis Chaino abbas pra-

VI. Wlframnus iidem in Frisiam pergit. * in Gassinis.

a Spicil. 10. p. 706.

VII. Hunegundis abbatissae obitus. * Humolarias.

VIII. Theodericus rex Latiniaci S. Dionysio concedit.

ANN. CHR. 690.

erat plurimæ turmæ monachorum, quæ ad laudes Deo canendas ibidem adunata erat. Hoc prædium antea sibi usurpaverant, unus post alium, Ebroinus, Waratto, & Ghislemarus præfecti palatii: sed, cum iis mortuis ad fiscum revertisset, illud ad suggestionem præcellæ reginæ Chrodechildis, & illustris viri Bercharii majoris-domus, pro remedio animæ suæ Theodericus sancto Dionysio in usus luminarium concessit, præter quamdam ejus portionem in loco, quem Siliacos vocat, quæ quondam Arulsi cujusdam fuerat, sed tunc apostolico viro domno Godino episcopo, an Lugdunensi, aliis litteris ab eodem principe concessa. Hujus donationis præcepto, quod III. kalendas Novembris, anno regni Theoderici sexto-decimo, Compendii datum est, subscribit in Christi nomine Theodericus rex, quæ solita ejus formula erat; & post eum, Vulfolæcus jussus obtulit & subscripsit. Editum est hoc diploma cum sequenti charta Vandemiris in libro sexto de re diplomatica: ex quo intelligimus Chainonem tum abbatem fuisse monasterii sancti Dionysii prope Parisios, eumque Chardericum abbati successisse. Is est venerabilis vir Chaino diaconus, cui Theodericus rex villas Saucithum, Montecellas, & Abniti concessit anno quinto regni sui, Chardericum abbate.

ANN. CHR. 691.

I X. Vandemiris donationes factæ monasteriis.

* Drenn.

ANNO decimo-septimo ejusdem regis, Vandemiris, vir illustris, plurimas, easque locupletes donationes facit monasteriis, præsertim urbis & agri Parisiensis, assentiente Ercamberta ipsius uxore. Magnopere dolendum est, insigne hoc antiquitatis monumentum lacerum esse in authentico, scripto in charta Aegyptiaca, ex quo illud eruimus. In primis quadam concedit basilicæ domni Stephani in Parisius, ubi Sigofridus pontifex præerat. Erat unus ex præcipuis Parisiensis ecclesiæ patronis sanctus Stephanus, cujus basilica ecclesiæ matri adjuncta erat, estque etiam nunc. Deinde in superiori testamento laudatur venerabilis Landebertus abbas basilicæ domni Germani, cui villâ Fraxinetus tribuitur; tum venerabilis Audcharius abbas basilicæ domni Vincentii vel domni Germani, cui villæ duæ, una in pago Dorcastino*, vocabulo Oxma; altera, Noviolium dicta, in pago Andegavino, donantur. Is est Audcharius, vulgo Autharius dictus, jam superius laudatus, abbas monasterii sancti Germani, quod a Prato seu a Pratis postea cognomen accepit. Prior illa basilica domni Germani ea est, quæ sancti Germani Teretis seu Autisiodorensis nuncupata, tunc forte monachorum erat, modo canonicorum sæcularium in ipsa urbe Parisiaca. Qui in consequentibus memoratur Vandremarus abbas, forsitan is est, qui Cellam super Sequanam sancto Germano dedisse perhibetur in veterimo necrologio prædicti monasterii sancti Germani Pratenfis. Dehinc Vandemiris donat domno Christivilo, monasterio scilicet puellarum in Parisius, ubi Landetrudis abbatissa præesse videbatur, Noviliacum in pago Camiliacensi. Sunt qui existimant, domnum Christivilum non alium esse a sancto Christophoro, qui patronus titularis est xenodochii ecclesiæ Parisiensis, cui tunc forte Landetrudis præfecta erat. Post hæc aliæ donationes fiunt basilicæ domni Dionysii martyris, ejus corpore insignitæ, cui venerabilis Chaëno seu Chaino abbas tum præerat. Incognita sunt subsequenta monasteria, tum illius, cujus Vigur seu Vigor abbas; tum Portmauri, cujus abbas Amalcarius. Notissimum est monasterium Fontanellæ sancti Petri: sed ubi in editis legitur, *Fontanella ad domno Petro, ubi domnus Landoinus corpore requiescit*, postea consulto rursus exemplari sic locum hunc restitui, ubi domnus Vando in corpore requiescit, scilicet sanctus Wandregisilus, qui alio nomine Wando nuncupabatur. Ignotum est in eodem instrumento domni seu sancti Desiderii monasterium, cui Adroaldus abbas præerat; cujusve monasterii abbas Carone seu Caronus existit. Monasterium domni Martini (sic sanctos vulgo domnos appellabant) in vico Prisciaco* pagi Camiliacensis ad Iseram situm, cui Farulfus abbas tum præerat, forte eo in loco exstabat, ubi modo cernitur Benedictinarum virginum cœnobium prope ipsum Prisciaco, quod S. Martini de Borano appellatur, non abbatia, sed conventualis, ut vocant, prioratus Paraclitensis. Qui priori loco in prædicto Vandemiris testamento laudatus est Landebertus abbas basilicæ domni Germani, idem esse videtur Landebertus abbas, qui cum Magnoaldo abbate monasterii Tucionisvallis seu Tufonisvallis commutationem quamdam fecit villæ Franconeurtis in pago Pinciacensi pro Rocconecurte, quam a Magnoaldo abbate accepit. Ejus rei instrumentum authenticum, in papyro aegyptiaca exaratum, superest in archivo

* Præy.

ANN. CHR. 691.

Dionysiano, sed in principio, multisque locis mutilum, cui præter Landebertum & Magnoaldum abbates subscribere Madolandus abbas, Walgoaldus, Fladebertus, & Remedius presbyteri, Berthfredus diaconus, Ingobertus lector, Bertinus optimas, aliique testes. Hæc satis de testamento Vandemiris, qui etiam nonnulla Magnoaldo abbati videtur concessisse, quantum ex lacero instrumento intelligi potest.

Sub hunc annum Theodericus Francorum rex, regni sui anno septimo-decimo, morbo confectus decessit. Sepultus est in basilica monasterii sancti Vedasti apud Atrebatas, quam is pro injusta interfectione sancti Leodegarii Aduorum præfulis pænitenens fundaverat, testante Orderico Vitali, cui Andreas Marcianensis & Albericus subscribunt, nempe quod Ebroino auctore sub suo ipsius principatu commissum fuit, hoc sibi religiosus princeps merito imputavit. Hanc autem sancti Vedasti basilicam non primus extruxit, sed refecit, quippe quæ Childerico ejus fratre regnante jam condita erat. Idem monasterium sancti Johannis Baptistæ prope Teruanam, patrum nostrorum memoria Ipras translatum, extruxisse perhibetur. Exstant ad ejus tumulum versus octo, sed recentiorum temporum, in quibus anno ejus sæculi nonagesimo-quarto falso obiisse dicitur. Successorem habuit filium Chlodoveum minorensem, ejus nominis tertium, quem ex Chrodechilde seu Chrothilde regina habuerat, una cum Childeberto itidem tertio, qui fratri post quadriennium successit.

In Britannia majori Northumbrorum rex Aldfridus, mortuo Theodoro Cantuariensi antistite, novas denuo procellas in Wilfridum Eboracensem episcopum excitavit, sopitæ ab annis quinque discordiæ turbine iterum movente amulorum invidia, qui facem dissensionis rursus accenderunt. Rixæ causa & occasio nata est ex veteri discordiæ origine. Quippe Aldfridus Ripensis monasterii ecclesiam, sancto Petro nuncupatam, possessionibus propriis mutilare volens, episcopatum illic instituere moliebatur, asserens, decretis Theodori episcopi inhaerendum, non primis & ultimis, quæ Wilfridi causæ favebant, sed illis, quæ medio tempore contra Wilfridum protulerat. Quo facto, ejus ecclesiæ perimebatur libertas, quam sanctus Agatho, ipsique reges ei asseruerant. Huic procellæ cedendum ratus sanctus antistes, ad Ethelredum regem Merciorum sibi amicissimum refugit, magnoque cum honore ab eo acceptus, eo volente Liccidfeldensem ecclesiam, Sexwilti episcopi morte vacantem, regendam suscepit. Per id tempus Aetlam Wicciorum^a episcopum in locum Boseli, infirmitate præpediti, ordinavit, cum necdum alius pro Theodoro Cantuariæ pontifex ordinatus esset. Quin etiam Suidbertum itidem episcopum, nulli certæ ecclesiæ additum, sed ad prædicationem & missionem evangelicam, consecravit, cum nondum Berthwaldus Theodori successor^b, qui trans mare ordinandus ierat, ad ecclesiam suam revertisset.

Falluntur qui Aetlam Wicciorum episcopum cum Heddio seu Hedda Dorcestrensi antistite confundunt. Errandi occasio orta est ex sede Dorcestrensi, quæ duplex fuit, una apud occidentales Saxones, cui Heddius a Theodoro pontifice impositus: altera Wicciorum apud Mercios, ad quam Aetla seu Acla episcopus post Theodori mortem ordinatus fuit a Wilfrido, cum hic apud mediterraneos Anglos exsularet. Is est Aetla monachus, qui cum in utroque^c Hildæ abbatissæ monasterio, Streaneshaleasi nimirum & Heortenfi, lectioni & meditationi scripturarum operam dedisset, dein ad perfectiora aspirans, Cantiam accessit ad Theodorum episcopum: ubi, postquam aliquamdiu sacris lectionibus vacasset, demum Romam, quod tum magna virtutis officium erat, profectus est. Inde reversus divertit ad provinciam Wicciorum, cui tunc rex Osricus præerat; ibique verbum Dei prædicando, & recte vivendi normam exemplo suo exhibendo promeruit, ut in locum Boseli languentis eligeretur, & jussu Ethelredi regis ordinaretur Dorcestre episcopus a Wilfrido, qui tunc temporis mediterraneorum Anglorum, ut diximus, episcopatum gerebat. Itaque Aetla successerat in Dorcestrensem apud Mercios episcopatum in locum Boseli, qui virum strenuissimum^d & doctissimum Tatfridum, de monasterio Streaneshalensi pariter electum, decessorem habuerat. Verum Heddius, a Theodoro consecratus, successerat Leutherio in sedem Dorcestrensem provinciæ occidentalium Saxonum: Leutherius vero Winam, Agilbertum, & Birinum decessores sortitus erat. Hæc necessario explicanda visa sunt, ne in posterum Hedda confundatur cum Aetla, quem nonnulli corrupte Aadam appellant.

Hasnoniense in Belgio monasterium principio duplex, virorum ac puellarum, *Annal. Bened. Tom. I. Ffff ij*

X. Theodericus rex sepultus in S. Vedasti.

XI. Wilfridus denuo exagritus refugit ad Mercios.

a Boda lib. 4. c. 23.

b idem lib. 5. c. 12.

XII. Aetla episcopus alius ab Hedda.

c id. lib. 4. c. 23.

d id. ibid.

XIII. Hasnoniense

ANN. CHR.
691.
monasterii conditores, Johannes & Eulalia.

conditores agnoscit Johannem & sororem ejus Eulalam, quorum ille viris, hæc feminis præfuit. Positum est hoc cœnobium ad dexteram Scarpi amnis ripam, Marcianas inter & Elnonem sancti Amandi, in diœcesi Atrebatensi, sed in Ostrevandensi pago, cujus comes Johannes fuisse dicitur. Basilicæ ibidem primitus fuere duæ, una pro viris, altera pro virginibus, qui separatis ab invicem monasteriis inclusi erant. In vulgatis de ejus cœnobii origine versibus, non admodum antiquis, prima ejus fundamenta jacta dicuntur ejus sæculi anno septuagesimo: quo perfecto & absoluto, Vindicianus præsul Cameracensis simul & Atrebatensis basilicam, aut potius basilicas duas, in honorem apostolorum Petri & Pauli consecrassè traditur. Annos unum & viginti effluxisse ferunt ab inchoato monasterio ad dedicationem, quæ pridie kalendas Maii facta dicitur. Et, siquidem die dominico facta est, ut ejusmodi ritus fieri canon primus Cæsaraugustani concilii tertii præcipit, non male a Cointio revocatur ad præsentem annum, quo pridie kalendas Maii dies dominica erat. Eodem die, sed post regiminis annos septemdecim, Johannem & Eulalam obiisse tradunt nostri Hasnonienses. Johanni successores assignantur Aldo, Savericus, Geroldus, Godefridus, Walterus, Amadeus, & Audulfus ante Nortmannorum tempestatem. Eulalia octo ad id tempus successisse abbatissas asserunt, ex quibus duarum dumtaxat nomina supersunt, Bertrudis & Ermentrudis. A Nortmannorum tempore simplex virorum monasterium fuit ad hoc usque tempus; quo etiam nunc viget sub instituto Benedictino.

XIV.
Landrada conditrix monasterii Belisensis.

Eulaliæ æqualis, ejusdemque propositi æmulatrix fuit Landrada, puella nobilis, quæ, ubi nobiles attigit annos, rejectis quæ sibi offerebantur splendidis nuptiis, uni se Christo despondit. Abhinc, spretis omnibus, unius cellulæ clausa angustiis, intra paternas ædes uni Deo vacabat, cibario pane & aqua contenta, balneas & mollia strata abhorrens. Tum, relicta patria domo, in vastam solitudinem, reclamantibus parentibus, secessit, quem locum a feritate inhabitantium belluarum Belluam vocabant: ubi, exstructo sibi tugurio, dein monasterio, in honorem beatissimæ virginis Mariæ basilicam, quæ a sancto Landeberto Trajectensi episcopo consecrata est, erexit. Mirum est quam religiose vixerit in suo monasterio, quod humaniori vocabulo Belisia nuncupatum est, situm a sinistris viæ, qua Tungris Trajectum ad Mosam itur, hodie collegium nobilium canonicarum, ubi sancta Landrada VIII. idus Julii colitur. Res ab ea gestas scripsit sæculo undecimo Theodericus abbas Trudonianus.

XV.
Cæsaraugustani concilii tertii decreta.

Concilium Cæsaraugustanum tertium, mox laudatum, hoc anno, id est anno quarto Egicanis regis, kalendis Novembris habitum, statuit canone tertio, ut ne secularibus hospitandi & commorandi intra claustra monasterii facultas concedatur, sed tantum in separatis a monasterio ædibus, ubi eos suscipere abbati & monachis liceat: ut hoc pacto vita monachorum a consuetudine ac strepitu secularium remota sit, nec eorum dicitur exponatur; & ne monachi ex tali susceptione morum dissolutionem incurrant, & a bono proposito avocentur. Canone quinto cautum est, ut reginam viro orbatam nedum liceat cuiquam uxorem ducere, quod tertio-decimo concilio Toletano sancitum fuerat: sed ut regina ipsa statim vestem secularem deponat, & assumpto religionis habitu, cœnobio virginum mancipetur, sanctimonialem vitam deinceps peractura.

ANN. CHR.
692.
XVI.
Bertrwaldus Theodoro episcopo succedit. a Bedæ lib. 5. c. 9.

Anno insequente DC XCII. Theodoro in episcopatum Cantuariensem successit Bertrwaldus, qui erat abbas monasterii^a Raculfensis, positi ad ostium fluminis Genlade; vir scientia scripturarum, & ecclesiasticis, monasticisque disciplinis apertè instructus, tamen decessori suo minime comparandus. Electus vero est anno post sexcentimum nonagesimo-secundo, die primo Julii, sed nonnisi anno sequente, tertio die kalendarum Juliarum ordinatus a Godwino metropolitano episcopo Galliarum, id est Lugdunensi, atque sedem suam iniiit pridie kalendas Septembris, quæ dies dominica erat. Ex his, quæ ex Beda retulimus, emendandus est Willelmus Malmesburienfis, cum Bertrwaldum episcopum electum dicit ex abbate Glastoniensi, forte eum confundens cum Bertrualdo, qui Hemgisto in regimine abbatie Glastoniensis successit. Hinc etiam corrigendum Monasticon^b Anglicanum, ubi legitur, Kentwinum regem anno ejus sæculi septuagesimo-octavo Glastoniæ abbatem constituisse Hemgistum post promotionem Bertrwaldi abbatis in sedem Cantua-

^a Monast. Anglie. p. 13. col. 1.

riensem: quam Bertrwaldus non ante hunc annum nonagesimum-secundum adeptus est. Utrumque forte ita conciliari potest, si admittamus id quod legitur apud Speimannum, nempe Bertrwaldum, repugnante rege & diœcesano episcopo, Glastoniæ præfecturam abdicasse, eique regimen monasterii Raculfensis prætulisse. quo admissio, Hemgisto prædicto anno septuagesimo-octavo in regimine Glastoniensi succedere potuit, Bertrualdo seu Bertrualdo ad Raculfensem translato, qui postmodum ex abbatia Raculfensi ad archiepiscopatum Cantuariensem promotus sit, & quidem primus ex Anglis, uti ex venerabili Beda discimus: qui Beda hoc anno vel præcedenti, cum annorum dumtaxat novemdecim esset, diaconatum a Johanne Hagustaldensi episcopo, jubente Ceolfrido abbate suo suscepit. Id concessum eximie ejus pietati ac doctrinæ: cum alias veteres ecclesiæ canones viginti-quinque annos ad hunc ordinem exigerent.

Interim Willibrordus, ut primum^a vidit factam sibi a Pippino duce prædicandi in Frisia evangelii potestatem, Romam quantocius ire maturavit ad Sergium tum Romanæ ecclesiæ pontificem, simul ut ejus permisso ac benedictione tantum opus aggrediretur, ac reliquias beatorum apostolorum & martyrum, in ecclesiis quas exiturus erat collocandas, ab eo impetraret. His peractis, voti sui compos factus, in Frisiam ad Dei verbum prædicandum rediit. Eodem tempore monachi, qui Frisiis Christi evangelio propagando vacabant, unum e suis elegere, nempe Suidbertum jam laudatum, modestum ac mansuetum virum, eumque in insulam Britanniam direxere, consecrandum a Wilfrido episcopo, qui tunc forte apud Mercios exulabat, Bertrualdo Theodori successore, qui trans mare ordinandus accesserat, necdum ad sedem suam reverso. Suidbertus post ordinationem e Britannia regressus ad Bructeris seu Boructuaris Frisiam populos, multos eorum ad Christi fidem, baptismumque perduxit. Verum, Bructeris non multo post a gente veterum Saxonum expugnatis, qui ex his christiani facti erant, domos suas reliquere, & profugi per varia loca, diversasque regiones dissipati sunt. Suidbertus ipse cum quibusdam adiit Pippinum Francorum ducem, qui interpellatus a conjuge sua Pletrude, quam Beda Bliththrytem vocat, locum habitandi in quadam insula Rheni, In-litore dicta, ei concessit: ubi vir sanctus exstructo monasterio, quod heredes ejus diu possederunt, aliquamdiu continentissimam egit vitam, atque decessit.

Ex his intelligimus, eo tempore Pippinum reconciliatum fuisse Pletrudi uxori suæ, rejecta scilicet Alpaide, cui ante aliquot annos adhaererat. Existat apud Madaurum donatio villæ Nogareti* in pago Wabrensi, a Pippino & Pletrude facta basilicæ seu monasterio sanctorum Apostolorum juxta urbem Metras, ubi corpus sancti Arnulfi, ejusdem Pippini avi, quiescebat, cum eidem loco Romulfus abbas præesset. Hujus donationis instrumentum datum est x. kalendas Martii, anno duodecimo regni Theoderici regis. quod de regno ejus Austrasiano interpretatur Carolus Cointius, revocatque ad annum postremum Theoderici regis, quem hoc anno statuit, nos anno præcedente. Perierunt Abbatum nomina, qui prædicto monasterio ante Romulfum præfuerunt. Clericos eo loci tum exstitisse, non monachos, Cointius opinatur, adducto diplomate Chilperici tertii pro eadem basilica, ubi venerabilis vir Leutbertus abbas cum norma, id est turma, plurimâ clericorum deservisse dicitur. Verum probabilius est id de monachis intelligendum, quos clericorum nomine olim frequentissime designatos fuisse sexcentis exemplis constat.

Hoc circiter tempore Leutfredus sanctæ Crucis monasterium condere cœpit in pago Madriacensi ad Auturam* fluvium, in episcopatu Ebroicensi, ubi natus erat parentibus pietate ac genere conspicuis. Primas litteras didicit in suburbana basilica, sancti Taurini ejusdem urbis quondam episcopi corpore & monasterio illustri. Sane monasterium ibidem ante Nortmannorum tempora exstitisse testatur Willelmus^b monachus Gemeticensis, qui monasteria sancti Taurini & sancti Leutfredi inter antiquiora provincie recenset. Inde in urbem Carnutas Leutfredus accessit, ubi diversorum studiorum doctrinam abundare noverat. Hinc reversus in natale solum, litteras pueros docet: tum oratorium exstruit, cujus aditum feminis denegabat. Verum majora moliens animo, primo Varennam monasterium adiit, at cito deserit, quod locus mulieribus pateret. tum ad Sidonium abbatem se conferens, haud procul ab urbe Rotomago degentem, qui ex Hibernia Britannia insula ortus, locum illum mirifice illustrabat, monasticas ab eo vestes ac tonsuram accepit. Cum in re-

ANN. CHR.
692.
a Spelm. an.
to. 1. conc. p. 20.

Beda si: diaconus.

XVII.
Willibrordi primum iter Romam.
a Bedæ lib. 5. c. 12.

Suidberti episcopi ordinatio.

XVIII.
Pippini donatio facta S. Arnulfo.
* Narway.

XIX.
Leutfredus monasterium condit.
* P. Enr.
b Willelm. Gemet. lib. 7. c. 22.

ANN. CHR.
692.

ulari disciplina sub eo magistro multum profecisset, consilio Ansberti Rotomagensis præfulis, qui ad illud monasterium de rebus divinis collocuturus idem accedebat, in natale solum reversus est, eoque in loco, ubi sanctus Audoenus, Ansberti decessor, ob conspectum ibidem in celo crucis signum, olim crucem defixerat; basilicam in honorem sanctæ Crucis ac sanctorum Apostolorum, necnon sancti Audoeni cum monasterio exædificavit, cui xenodochium ad excipiendos pauperes postmodum adjunxit. quod cum inconsulto episcopo fecisset; Desiderius Ebroicensis antistes vehementer ea re commotus istuc accessit, & virum Dei graviter increpitum, sed gravius puniendum, secum in urbem adducere statuit. Verum in reditu ex equo in terram excussus ac fauciatus, idque sibi accidisse, quod virum Dei lassisset, existimans, eum ad monasterium redire iussit, ac deinceps colere impense cœpit. Exinde Leutfredi fama magnopere aucta est, cum ob præclaras ejus virtutes, tum ob miracula ab ipso patrata. In his Gisleardo monacho in extremis constituto sanitas restituta: incendium in monasterio restinctum: ager sterilis redditus, quod eum rusticus die dominico excoluisset: fons baculo in terram defixo elicitus in vico pagi Vindocinensis Sollemniaco, cum is ad sancti Martini limina proficisceretur. Quin etiam Grip-poni, Caroli Martelli ex Sonichilde filio, deploratam salutem restituisse traditur. Denique monachum quemdam e suis moribundum, peculii reum, ob tres nummos reservatos, communione fratrum privavit, & profanæ sepulturæ addixit: dein absolutum in loco sacro cum ceteris fratribus sepeliri iussit.

XX.
Agricolus episcopus Avenionensis.

Per id tempus Agricola Avenionensis antistes floruisse dicitur. Is ex monacho Lirinensi episcopus Avenionensem ecclesiam ab anno sexcentesimo quinquagesimo ad septingentesimum rexisset fertur in vulgatis ipsius actis, quæ sunt recentioris auctoris. Ante annos abhinc quatuor retulimus primas Grafellensis monasterii litteras, quibus subscribunt episcopi omnes metropolis Arelatensis, cui tunc Avenionensis ecclesia, nunc metropolitana, subjecta erat: sed nullus inter subscribentes Agricola, ad cujus nominis similitudinem nullus ex his propius accedit quam Agliacus. De Agricolo id memoriæ proditum in prædictis actis legitur, eum aliam, præter cathedralem, quæ unica omnes opidanos capere non poterat, extruxisse intra muros urbis ecclesiam parocchiam, ad quam egregios operarios monachos non paucos ex cœnobio Lirinensi, ubi prima suæ perfectionis fundamenta jecerat, acciri curaverit, quod ex regulari ordine suavissimum quemdam fructum voluptatis acciperet: quibus & abbatem præfecerit, & prædia liberaliter assignaverit, concessio insuper privilegio, ut nihil servis Dei necessarium deesset. quod factum sub hoc tempus existimant. Tunc Lirinensi monasterio præerat Amandus abbas, qui omnia occidentis monasteria exemplis & doctrina illustrasse dicitur: sub cujus regimine sic aucta fuit Lirinensium incolarum devotio, ut trium millium septingentorum monachorum (quod pæne supra fidem est) numerum vir sanctus habuisse memoretur. Ejus festum celebrant XIV. kalendas Decembris.

XXI.
Citruinus episcopus Albigenensis.
a lib. 17.
n. 42.

Hoc ipso anno Citruinus abbas monasterii Castrensis in Septimania ad sedem Albigensem promotus est, cui Bertrannus seu Bertrandus in regimine monasterii subrogatus. De Citruino quoddam versus superius retulimus. Hugonem in illa sede successorem anno supra septingentesimum vicesimo-secundo habuisse dicitur; eodemque anno Bertrandus abbas Alfonsium abbatem, ordine quartum. Bertrandum ultra annos centum vitam produxisse docent sequentes versus.

*Dulce jugum Christi teneris portavit ab annis,
Evitans caute demonis insidias.
Centum terque duos vitam produxit in annos
Bertrandus, summi plenus amore Dei.
Hanc tandem subita, at prævisa morte precando
Ejicit, æterna ut luce frui valeat.*

ANN. CHR.
693.
XXII.
Chlodovei regis varia diplomata pro S. Dionysio.

Chlodovei regis anno secundo, qui partim anno ejus sæculi nonagesimo-secundo, partim insequenti convenire potest, complura diplomata variis monasteriis concessa leguntur. Ex his tria exstant in libro sexto de re diplomatica pro monasterio sancti Dionysii prope Parisios. Unum est placitum super lite Chainonis abbatis Dionysiani contra Ermenoaldum incerti loci abbatem. Lis vertebatur in eo, quod

ANN. CHR.
693.

ante aliquot annos Chaino abbas Ermenoaldo abbati vadimonium dedisset pro olei mille quingentis libris, & pro vini boni centum modis Ansebertho episcopo tradendis, quod minime adimpletset Ermenoaldus. Hac de re provocatus in iudicium coram Sigofrido Parisiensi episcopo, sub pœna decem librarum promisit, se intra certum tempus rem exsecuturum: sin minus, pertrahendum ad placitum regis, & productis litteris pariculis coram Sigofrido episcopo confectis, ad persolvendum debitum coactum iri. Id quod factum sit, illustri viro Warnonè comite palatii prædictas litteras referente. Aguilus referendarius placito subscribit, dato mense Madio, anno secundo Chlodovei regis eo nomine tertii, in villa Noviento super Sequanam, quæ posteris sancti Chlodoaldi nuncupata est. Altero diplomate idem rex ibidem confirmat immunitatem a teloneis, aliisque vectigalibus, eidem monasterio a præcedentibus regibus concessam. Tertium placitum est ejusdem regis, apostolicis viris in Christo patribus Sigofrido, Constano, Griboni, & Ursiniano episcopis, necnon illustribus optimatibus inscriptum, quo villam pagi Camiliacensis Nocitum Chainoni abbati adjudicat apud Lusarcam kalendis Novembris, referente Martone comite palatii.

Idem princeps Aninsulensis monasterii immunitatem confirmat rogatu Ibboleni abbatis, relatis ea de re præceptis, quæ ipsius consobrinus Guntramnus quondam rex, atque ejus avi ac genitor eidem monasterio concesserant. Guntramnum itidem consobrinum vocat Childebertus, Chlodovei frater ac successor, immo etiam Dagobertus Childeberti filius in litteris eidem Ibboleno abbati concessis, ut in parvo chartario legimus. Tunc temporis Stabulensi & Malmundariensi in Arduenna monasteriis præerat Papolenus episcopus & abbas, qui a Chlodoveo rege præceptum obtinuit, Etico duci & Charievio * comiti inscriptum, ad confirmandam quamdam commutationem inter patrum ejusdem principis Childericum, & Remaclum Tungrensem quondam episcopum factam. Datum die vicesimo-quinto Junii Namuco, quem locum recentiores Namurcum vocant. Papolenus, eo nomine secundus abbas Stabulensis, vir apostolicus & episcopus in illo præcepto appellatur, non quod certam ac definitam diocesim regeret, sed quod ea dignitas ipsi concessa fuisset ad prædicandum forte vicinis gentibus evangelium. Eticus dux in illis litteris laudatus, mendose Aericus dictus apud Henschenium, videtur haud alius esse quam Athicus sanctæ Odiliae pater, qui ut jam * vidimus, bona sua testamento in quatuor partes distribuisse dicitur: unam Mediano-monasterio & cœnobio virginum Argentinæ condito sub titulo sancti Stephani: alteram dotando monasterio Ebersheimensi juxta Scelestadium: tertiam cœnobio sanctæ Odiliae filia suæ, Hoëmburgensi dicto, ubi mortuus sepultusque sit: quartam consanguineis suis Eberhardo & Masoni.

In primo illorum diplomatum agitur de Ansebertho episcopo, in cujus gratiam Chaino abbas Dionysianus ab Ermenoaldo abbate comparaverat olei libras mille quingentas, vini modios centum. Suspiciari licet hunc esse Anbertum episcopum, si non Augustodunensem, certe Rotomagensem, qui tunc temporis in Alto-montensi monasterio exsul debebat: cui hæc muneris loco Chaino abbas destinaverit. Hunc delatum inii adversus se consilii Pippinus princeps, penes quem tum rerum summa erat sub rege minorenni, in Altum-montem monasterium pagi Hainoënsis ad ripas Sabis fluvii relegavit, quasi contra ipsius in Neustria præfecturam aliquid moliretur. Mirum est quantum spiritualis profectus attulerit ejus loci incolis tanti viri exemplum, præsertim monachis, quos quidem in sancta religione ferventes invenit, sed longe ferventiores exemplo & doctrina sua brevi reddidit. Erat enim rotus addictus jejuniis, in vigiliis & orationibus assiduus, quas passim lacrymis rigabat. Ibidem etiam ab eodem sancto antistite quædam lucubrationes editæ sunt; in his quæstionum ad Siwinum reclusum, ut tum loquebantur, volumen unum, quod Harduinus monachus Fontanellensis exscripsisse perhibetur. Dum his rebus occuparetur vir sanctus, nihilo minus ejus amuli Pippini animum adversus ipsum amplius accendebant, suadentes, ut in longius exsilium deportaretur. Altum-montem tunc regebat Haldulfus abbas, vir prudens & industrius, totiusque Ansberti vitæ optime conscius. Hunc sanctus pontifex ad prædictum excellentissimum principem cum aliquot aliis venerabilibus viris direxit, ut eum, exposita rei veritate, placare conaretur; eique persuaderet, se nullo repetendi episcopatus desiderio te-

XXIII.
Item pro Aninsulensi & Stabulensi.

* f. Charievio.

Etici ductus pietas.

a lib. 15 n. 60.

XXIV.
Anbertus episcopus Rotomagensis exsul.

ANN. CHR. 693.

neri, quippe quem non nisi invitus, & jussione principum, nedum electione civium suscepisset. Optatum sortita est effectum ea legatio, adeoque Pippini animus inflexus est, ut, si qua ab ipso pontifice perperam gesta fuissent, penitus indulgeret, immo etiam eidem ad sedem propriae urbis revertendi concederet facultatem, quamquam ut ne id fieret, mors ejus paulo post subsecuta intercessit.

XXV. Chlodovei regis placitum.

Dum haec agerentur, Chlodoveus rex placitum habuit Valencianis una cum apostolicis viris Ansoaldo, Godino, Anseberctho, Protadio, Savarico, Wlfechramno, Chaduino, Turnoaldo, Constantino, Abbone, Sterano, & Gribone episcopis, necnon illustribus optimatibus, comitibus, grafionibus, domesticis, quatuor referendariis, duobus Seneschalcis, atque illustri viro Audramno comite palatii, ubi Baldanacurtis villa pagi Belvacensis super fluvium Marsum, adversus quemdam Amalberthum, cuidam Ingramno restituta est, agente Chrotchario diacono, ex monasterio Dionysiano, qui hanc villam forte ab Ingramno comparare volebat. Datum est hoc placitum Valencianis in Belgio pridie kalendas Martias, anno tertio regni Chlodovei. Ex illis episcopis si Ansoaldus Pictavenis erat, mirum est eum Godino Lugdunensi metropolitae praelatum fuisse, nisi si hic fuerit Godinus Sueffionensis. Ansebercthus videtur esse Augustodunensis potius quam Rotomagensis, tunc apud Altum-montem exsul. Savaricus Aurelianorum episcopus erat, Turnoaldus Parisiensis, Constantinus Bellovacensis. aliorum incomperatae sedes. Hoc placitum recognovit Walderamnus, qui unus e quatuor referendariis nominatur. Haec forma erat regiorum illis temporibus placitorum seu judiciorum.

XXVI. Cunipertus rex condit S. Georgii monasterium.

Regnabat tum apud Italos Cunipertus, qui cum Alachim ducem Tridentinum, regno Italiae incubantem *, vicisset, victumque peremisset; in campo Coronatae ad fluvium Adduam prope Ferrariam, ubi prospere pugnaverat, monasterium sancto Georgio martyri in facti memoriam aedificavit: corpus vero Zenonis diaconi, qui pro ipso neci se objecerat, ante fores basilicae sancti Johannis, ab se itidem erectae, magnifice sepeliri curavit. Hoc monasterium idem esse creditur, quod in Ferrariae suburbio sub nomine sancti Georgii etiam nunc superest. Idem etiam princeps munificus fuit in aliud virginum monasterium **, quod Papiae Gregorius quidam in honorem sanctissimae Dei genitricis Mariae condiderat. Perstat etiam nunc in illa urbe idem monasterium sub ordine nostro, Theodotae appellatum; vulgo de Posterula *, cui Berengarius senior sub finem saeculi noni privilegium concessit, prout rogaverat quaedam Dei ancilla, Richsinda nomine, monasterii sanctae Dei genitricis Mariae, quod Theodotae nominatur, intra urbem Ticinensem positi abbatissa, degens sub regula S. Benedicti: quo privilegio eidem monasterio confirmantur omnes possessiones, quas a longo tempore Gregorius monasterii conditor, & Cunipertus rex eidem concesserant. Datum v. kalendas Aprilis anno octingentesimo nonagesimo-octavo. Quam ob rem hoc coenobium Theodotae appellatum fit, ex Paulo ** Warnefridi intelligimus, referente, Theodotem, eleganti corpore puellam, ex nobilissimo Romanorum genere ortam, adamatam viciatamque fuisse a Cuniperto rege, qui eam postea in monasterium, quod de illius nomine intra Ticinum appellatum est, reclusit. Erat & aliud ad eandem urbem coenobium Salvatoris, constructum itidem in honorem beatissimae Dei genitricis Mariae, ut loquitur in diplomate suo Berengarius junior, anno supra nongentesimum quinquagesimo-primo, quo anno privilegium Ermengardae ejus coenobii abbatissae impertit. Forfan hoc est *oratorium* d. id. lib. 4. *culum* d seu templum domini Salvatoris, quod extra portam occidentalem, quae dicitur Marenca, condidit Aripertus rex, Cuniperti avus, teste Paulo Warnefridi: qui & Pertaritum Ariperti filium tradit * sepultum fuisse juxta basilicam domini Salvatoris, quam Aripertus ejus genitor exstruxerat. Diversum est ab eo monasterium Salvatoris, quod ab Adaleide augusta in suburbio Ticinensi serius conditum fuit pro monachis ordinis nostri, qui haecenus eundem locum occupant.

a Paul. Diac. lib. 5. c. 38. & seqq.

b idem lib. 6. c. 17.

Theodotae coenobium Ticini.

* Pusterla.

** idem lib. 5. c. 37.

Aliud S. Salvatoris.

d id. lib. 4. c. 50.

e id. lib. 5. c. 37.

f lib. 16. n. 25.

g Paul. lib. 6. c. 1.

S. Petri monasterium Beneventi.

Non minor fuit Pertariti pietas, quam Ariperti genitoris & filii Cuniperti, ut testatum facit monasterium Novum, quod Servatori suo in honorem sanctae Agathae virginis & martyris ab eo erectum diximus f. Non praeterea hoc loco, quod Paulus mox laudatus tradit * de Theuderada, Romoaldi Beneventanorum ducis uxore; quae eodem fere tempore extra muros Beneventanae civitatis basilicam in honorem beati Petri apostoli exstruxit una cum adjuncto coenobio, in quo numerosum ancillarum Dei coetum instituit.

Ad

Ad res Hispanicas quod attinet, in Toletano concilio sexto-decimo, quod hoc anno, Egicanis regis sexto, habitum est, nullum de monachis decretum editum invenio. Inter subscribentes quinque recensentur abbates, Gabriel, Eulalius, Nervatius, Braulio, & Eugenius: sed eorum monasteria ignorantur.

ANN. CHR. 693. XXVII. Toletani concilii sexti-decimi abbates.

Anno insequenti convocatum est aliud concilium in eadem urbe Tolero, ordine decimum-septimum, in quo coercentur sacerdotes, qui sacra ornamenta in usus promiscuos adhibebant, & qui missam, pro requie defunctorum institutam, fallaci voto, pro vivis aliquando celebrabant. Haec canonibus quarto & quinto. In sequenti dies litaniarum per singulos menses praescribuntur, quae in kalendis cujusque mensis indicendae leguntur in vetustis martyrologiis, uti superius * observatum.

ANN. CHR. 694. XXVIII. Concilium Toletanum decimum-septimum.

a lib. 6. n. 73.

Celebre fuit eodem anno aliud concilium, Becanceldae in Britannia majori habitum sub Withredo Cantii rege, praesidente Bertwaldo Cantuariae archiepiscopo: quo in concilio Withredus rex sub gravi comminatione interdixit, ne laici in bona Deo semel concessa, & cruce Christi firmata atque dedicata, manus umquam injiciant, quippe horrendum esse hominibus exspoliare Deum vivum, ejus scindere tunicam & hereditatem. Tum caveatur, ut ne quibusvis regibus, principibus, aliisque laicis, cujusquam ecclesiae vel monasterii dominium usurpare liceat: sed quancumque abbas vel abbatissa e saeculo excefferit, invitetur propriae parochiae episcopus, & cum ejus consilio & consensu successor eligatur, atque ab ipso benedicatur. Octo recensentur Cantii monasteria, quibus hoc privilegium tribuitur: primum primi apostolorum principis Petri *Upminster*, quod de suburbano Cantuariae monasterio interpretor; secundum *Raculf*, tertium, *Sudminster*, tum *Dofras*, *Folcanstan*, *Himning*, *Stepeis*, & *Hor*. Concilio subscribunt post regem & episcopos (quod apud Anglos singulare) abbatissae quinque, Mildreda, Etheldrida, Aeta, Wilnoda, & Herelwida seu Helwida. Prima ex his videtur esse Mildreda, virgo sancta, filia Merewaldi Merciorum regis & Ermenburgae reginae, contracto vocabulo Erburgae, alio nomine Domnae dictae: cui ob duos fratres ejus ab se caros Egbertus Cantuariorum rex locum in Taneto insula agri Cantiani concessit ad monasterium aedificandum pro ejus fratrum memoria, sui que facinoris piaculo: ubi Ermenburga filiam suam Mildredam, monasticis disciplinis Caes in Gallia eruditam, septuaginta sanctimonialibus praefecisse dicitur. Ejus loci basilicam Theodorus archiepiscopus in honorem Deiparae virginis consecravit. Ibidem sepulta est sancta Mildreda cum genitrice sua Ermenburga seu Domna, cujus felicem exitum praedicat Simeon monachus Dunelmensis. Eadburga Tanetenensis post Mildredam abbatissa, mille passuum spacio a monasterio ecclesiam sancti Petri condidit, in qua beata Mildredae corpus, adhuc integrum & incorruptum, collocavit, postmodum translatum in suburbanam Cantuariae ecclesiam sancti Augustini. Mildreda forores habuit Milburgam & Milgridam, piissimas itidem virgines, de quibus occurreret inferius dicendi occasio, uti & de Eadburga abbatissa. Eodem anno Withredus rex Eabbae b abbatissae terram quatuor aratorum in insula Tanero donavit.

XXIX. Becanceldae concilio intererant abbatissa.

Mildreda abbatissa Tanetenensis.

b Spelman. 10. 1. conc. p. 192. X X X. Tetricus episcopus Autifiodorensis.

Redeo in Galliam, ubi Scopilioni episcopo Autifiodorensi mortuo subrogatus est, communi omnium suffragio, Tetricus seu Treticus abbas monasterii sancti Germani in eadem urbe, vir humanissimus & eximia pietate praeditus. Is ab inito statim pontificatu praedicationi verbi Dei insistere, & ecclesiam sibi a Deo commissam pijs adhortationibus informare cepit. Idem primo suae ordinationis anno habita synodo constituit, ut abbates & archipresbyteri, sua quique hebdomada, pariterque rurales ecclesiae vicissim divinum officium in cathedrali sancti Stephani ecclesia persolverent; & ob hanc causam ex dominico cellario, cum in ordine vicis suae ad praedictum officium peragendum convenirent, ab oeconomoe ecclesiae stipendium congruum acciperent: sed ita ut qui tardius accessissent, aut negligentius se habuissent, quadraginta dies a vino abstinerent. Vicedominus autem aut cellarius, si quid ex illo stipendio subtraxissent, retrusi in monasterium per annum dimidium paenitentiam agerent, pane tantum & aqua contenti. In illa tamen ecclesiarum enumeratione non recensentur monasteria quaedam ab Aunachario episcopo dudum designata ad faciendas unoquoque mense rogationes. Omittuntur enim a Tetrico monasteria, Wlfini, Decimiense ad sanctum Ciricum, Fontanetenense, Cotiacense ad Sanctos, Manuacense, & monasterium dictum Varennae, de quibus

c lib. 6. n. 73.

ANN. CHR.
694.

Aunacharius mentionem fecerat. Incertum est an Tetrico in regimine monasterii sancti Germani proxime successerit Quintilianus, qui ab eo quatuor episcopatum Autisiodorensis postmodum adeptus est.

XXXI.
Leotheria
donatio facta
monasterio S.
Petri Vivi.
a sac. 3.
Bened. 20. 2. p.
615.

Si mendæ expers est charta Leotheria, alio nomine Mummia, sororis sancti Ebbonis, postea episcopi Senonensis, Chlodoveus rex attigisse dicendus est annum regni quintum; eodemque anno Viriboldus abbas monasterio S. Petri, vulgo Vivi dicti, præerat. Hæc charta * inscripta est *Dominae semper ac venerabili basilicæ sancti Petri apostoli, quæ est constructa sub opidum Senonis civitate, ubi domina Theodechildis regina requiescit in corpore, & ubi venerabilis Viriboldus abba vel monachi sub sancta regula deservire videntur.* Ex quo intelligitur, Aighileno abbati successisse Viriboldum; Viriboldo, Ebbonem & Chrodolinum, non Chrodolinum Viriboldo, ut Clarius monachus existimavit. Hoc autem instrumento Leotheria monasterio sancti Petri donat mansum cum aliis rebus in villis pagi Lasiscensis, Retiaco & Pauliaco, eo pacto, ut corpus suum in illo monasterio sepeliatur. Actum in basilica sancti Petri x v. kalendas Junii, anno quinto Chlodovei regis.

ANN. CHR.
695.XXXII.
Ansberti episcopi
Rotomagensis
obitus.

Anno subsequente Ansbertus Rotomagensis antistes, cum indulgentia Pippini ab exilio ad ecclesiam suam reverti vellet, morbo interceptus, in Altimontensi monasterio supremam diem absolvit, impetrata a Pippino principe facultate, ut corpus ipsius Fontanellam humandum deferretur. Imminente obitu, convocatis fratribus, sacra sibi missarum sollempnia celebrari curavit, & accepto corpore & sanguine Domini, feliciter ad Deum migravit v. idus Februarii. Hunc ejus obitus annum assignat Aigradus monachus ejus vitæ scriptor, aut certe ipsius Aigradi interpolator, & recte: quandoquidem hoc ipso anno Gripho jam Rotomagensis cathedralis inivit, ut mox videbimus: sed cum idem auctor Childeberti regis annum quartum eidem anno illigat, longe a recto calculo aberrat. siquidem Childebertus nonnisi anno superiore Chlodoveo fratri successit. Rectius in chronico Fontanellensi annus a sancti Ansberti obitu nonus cum anno Christi septingentesimo-quarto, quo ejus translatio facta est, componitur. Ejus corpus sacris vestibus indutum, ac ceratis obvolutum linteis, post septemdecim dies in lectica ex Altomonte extulerunt monachi Fontanellenses cum civibus Rotomagensibus, qui ejus rei causa illuc convenerant. Sacram pompam Halidulfus Altimontensis abbas cum monachis suis comitatus est usque ad Venittam *, villam regiam pagi Bellovacensis seu agri Compendiensis ad Isaram fluvium: quo in loco obviam sacro corpori progressi comprovinciales metropolis Rotomagensis episcopi & abbates cum suo clero, illud cum cantu psalmodiarum Fontanellam usque prosecuti sunt, atque in basilica sancti Pauli juxta sancti Wandregisili sepulcrum postridie quam eo advenerant, deposuerunt, id est die quinto iduum Martiarum. Paulo post hæc basilica ob concursum populi amplificata est ab Hildeberto seu Hilberto abbate, cui Aigradus libellum de sancti Ansberti rebus gestis nuncupavit, ab imperito postea interpolatum. In translatione corporis sacri ex Altomonte ad Fontanellam varia miracula patrata leguntur. In his mulier dæmonio liberata in villa pagi Bellovacensis Fraxinido *, ubi ecclesia in honorem sancti Ansberti a fidelibus constructa est. Alia itidem liberata Paldriaci in territorio Rotomagensi, quatuor passuum millibus a cœnobio Fontanella, quæ possessio erat illustrium virorum Bertholdi & Radamasti, qui se suaque omnia Fontanella paulo post tradiderunt.

XXXIII.
Bertulfus
abbas Renticensis.
* Renty.
* l'An.

Florebat hoc tempore Bertulfus, genere Alamannus, abbas Renticensis, qui ex patrio solo ad Morinos profectus, in notitiam & gratiam venit Wamberti comitis & Homburgæ ejus uxoris. Hi non minus pietate quam sanguine illustres, in prædio suo Rentica * ad Agnionem * fluvium, insigne monasterium sancti Dionysii construxerant, cum quatuor basilicis, quarum una beato Petro apostolorum principi, altera sancto Martino, tertia sancto Vedasto, quarta sancto Dionysio sacra erat. Eorum consuetudine Bertulfus ad fidem christianam, quam nondum perfecte didicerat, conversus, post impensum eisdem aliquamdiu famulatum & procuratum magna cum sedulitate & caritate patrimonium, vitam tandem monasticam Renticæ amplexus est, ubi Wambertum ejusque conjugem honorifice sepelivit. Præfuit undecim religiose vitæ sociis, quos ibidem adunaverat in basilica sancti Dionysii, in qua & ipse post mortem, quæ nonis Februarii accidit, sepultura donatus est. Res

ANN. CHR.
695.

ab eo gestas litteris mandavit undecimo seculo anonymus monachus Blandiniensis jussu Folcardi abbatis sui, id est monasterii Blandiniensis, in quo sancti Bertulfi reliquiæ a tempore Nortmannorum repositæ erant, postquam aliquamdiu Bononiæ & Harlebecæ quiescissent. Ab eo tempore penitus excisum est monasterium Renticense. Si conjecturis uti licet, existimem Bertulfum fama & opinione popularium suorum, Audomari episcopi & Bertini abbatis, ad Morinos accessisse, eorumque monitis & adhortationibus animatum fuisse ad vitæ monasticæ capeffendum institutum. Et fortasse Wamberus ille comes non alius sit, quam Walbertus comes Arkenfis, Bertino tantopere addictus, de quo superius disseruimus.

Bertulfi æqualis fuit Winnocus, iidemque in partibus inclaruit. In Armoricana Britannia ortus dicitur ex regali prosapia, sanctorum Judicælis ac Judoci consanguineus. Majoris perfectionis causa patriam ac parentes deseruit, & cum sociis Quadanoco, Ingenoco, & Madoco, qui genere itidem spectabiles erant, in Sithiense monasterium se contulit ad sanctum Bertinum abbatem, ut ab eo disciplinis regularibus erudirentur. Cum brevi tempore multos progressus fecissent, in locum ab aliis remotum, quo liberius divinis rebus vacarent, secedere jussi, cellam construunt, sacris occupationibus congruentem. Montem sancti Winnoci posterius appellarunt. Degebat illis in locis vir illustris ac prædives, Heremarus nomine, qui novorum incolarum religione captus, quoddam juris sui prædium, quod Woromholtum vocabant, Winnoco tradidit. Locus est in Morinorum & Flandriæ confinio, ad fluviolum Penam *, pingue solum & frugibus abundans. Donationis instrumentum apud Iperium in *Sithiu* datum legitur anno primo Childeberti regis. Illic monasterium sub patrocinio sancti Martini summa diligentia construxit Winnocus cum sociis suis: quibus brevi mortuis, novæ colonie abbas instituitur. Eo in munere ita se gessit, ut quidquid alii, tamquam arduum ac grave, refugiebant, impigre ipse & incunctanter exsequeretur. Hospitalitatis ei magna cura, caritas non ficta, gratia denique eximia virtutum ac miraculorum. Sic labori addictus erat, ut etiam lenio pane confectus, molæ trufatilis operam in se suscepit; quo labore eum divinitus relevatum tradunt. Fratri cuidam, qui rem curiosius explorare voluit, cæcitas subito inflata, sed precibus viri Dei lumen restitutum.

XXXIV.
Winnocus
condidit monasterium
Vvomboltenle,

* le Penne.

Post annos sexdecim a morte S. Amandi episcopi Trajectensis, cum basilica S. Petri, in qua sepultus fuerat, minor videretur, essetque secundo sexui ob claustra monachorum inaccessa; sacrum ejus corpus in novam & ampliolem sancti Stephani basilicam, quæ utrique sexui sufficeret, transferre placuit. Corpus incorruptum reperiunt, altius humo, ut tunc moris erat, infossum est, ut non facile a quærentibus inveniretur. Id factum vii. kalendas Novembris, ipso die, quo novæ basilicæ dedicatio facta est. Errat Milo monachus, alique cum eo, afferentes id a sancto Eligio factum, qui dudum e vivis tum abierat. Sacræ Andree abbatis exuvie itidem ex eodem sancti Petri oratorio in novam basilicam simul translatae sunt paulo post ejus obitum, qui accidit viii. idus Februarii. Andree successisse dicitur Johannes abbas, sub quo hæc translatio facta est.

XXXV.
S. Amandi
translatio.

Eodem fere tempore Maiolus abbas sanctæ Crucis apud Meldos corpus sanctæ Faræ virginis & abbatissæ Eboriacensis, annuente Meldensi episcopo, e tumulo extulisse perhibetur, & in capsâ repositum. Quod dicitur de capsâ repositio non facile crediderim. nam sanctorum tumulos & mausolea tunc temporis auro & argento gemmisque exornare mos erat, capsis recondere rarum & insolitum. Idem Maiolus corpus sancti Hildeverti episcopi Meldensis, quem vetus scriptor vitæ sancti Faronis Datlevertum vocat, transfulisse dicitur. In necrologio S. Galli, scripto ante annos octingentos, laudatur Wlframnus episcopus *ex monasterio, quod Crux-sancta nominatur*, nullis additis abbatibus aut monachis ejus loci. Is est Wlframnus episcopus civitatis Meldicæ, qui concilio Attiniacensi subscripsit anno supra septingentesimum sexagesimo-quinto.

XXXVI.
Item S. Faræ
& S. Hildeverti.

Anno Childeberti regis primo Ragnacharius, abbas monasterii sanctæ Columbæ & sancti Lupi in suburbio Senonensi, privilegium ab Emmone antistite concessum renovari ac confirmari curavit ab episcopis, quibus ipsum Emmonis exemplar subscribendum obtulit. Primus subscribit Godinus Lugdunensis metropolita, qui se authenticum exemplar vidisse, ac ratum habere testatur. Eadem formula subsequentes utuntur episcopi, Savaricus Aurelianensis, Ansebertus Augustodunensis, Tre-

XXXVII.
S. Columbæ
Senonensis privilegium.

ANN. CHR.
695.

ticus Antisiodorensis, Hectarius seu Hautcarius Noviomensis, alique incertarum sedium episcopi, Wandelmarus, Sigelmus, Chadoenus, Baldolenus & Ebbo: qui omnes, præter Godinum, sedis suæ titulum retinent. Forte Ebbo is sit Goërici successor in sede Senonensi, qui postea hoc privilegium sua subscriptione ratum habuerit, pro more illorum temporum, quibus decessorum suorum litteris & privilegiis subsequentes episcopi nomen suum apponebant. Eidem privilegio etiam Wlframus Senonicæ ecclesiæ episcopus subscripsisse invenitur: sed incertum quo tempore, ante an post Childeberti regis annum primum. quo anno Senonensem episcopatum, uti probabilis est, Goërico jam resignaverat.

XXXVIII.
Basino episcopo
Trevirensi
succedit Lut-
vini auctor
monasterii Me-
diolacensis.

* Medeloc.

* la Sare.

Basinus Trevirensis antistes ex monasterio sancti Maximini assumptus post Numerianum, hoc anno locum fecit Lutwino sive Lodewino, non quidem morte sua, ut Browero visum est, sed iterato secessu in monasterium sancti Maximini, ex quo evectus fuerat ad sedem Trevirensis. Abbatis munus ibidem gessisse dicitur, aliis ante initum pontificatum, aliis post suam abdicationem. Qui ei successit Lutwinus, ejus ex sorore nepos, non modo cuncta illius urbis monasteria amplissimis muneribus decoravit, sed etiam Mediolacense * a fundamentis erexit, atque impense dotavit: ubi & ipse monasticæ vitæ habitum suscepit. Insigne hoc cœnobium, Trevirensium pontificum quoddam veluti seminarium, positum est ad Saroam * seu Saravum fluvium, sex passuum millibus supra Saraburgum, arcem munitissimam. Basinus eodem die recurrente, quo monastica insignia suscepit, ad Trevirensis ecclesiæ thronum communi omnium ordinum calculo provectus dicitur. quo in munere insigni pietate & morum innocentia refulsit.

XXXIX.
S. Valerii ab-
batis Hispani
gesta.

Jam diu de monasteriis Hispanicis silere nos cogit, non forte rerum ipsarum, sed veterum monumentorum penuria, paratos suam cuique regioni laudem tribuere, ubi scribendi materia occurrerit. Hanc nobis in præfens suppeditat Valerius abbas Hispanus, pietate & doctrina, ut in tanta rerum caligine, celebris, quem hoc anno in cælum migrasse tradunt. Is, ut ex Sandovallo discimus, ex Asturicensi oriundus territorio, Complutense monasterium vitæ religiosæ desiderio expetivit adolescens. Repulsam passus, in patriæ suæ solitarium locum secessit juxta castrum Petrense, ubi a montanis illis incolis magnopere honoratus est. At Florianus presbyter quidam, livore accensus, molestiam pio juveni facescit, eumque coegit loco cedere, atque in remotiorem eremum profectum vexare non destitit. Dehinc a montanis Petrensis revocatus, in proximo loco exstruxit oratorium. Sed nec illic Valerius esse quieto licuit. quippe a Recimiro ejus prædii domino, qui oratorio in meliorem formam a se instaurato alium presbyterum, Justum nomine, præfecerat, expulsum, cum Justo nihilo minus paulo post in gratiam rediit opera Simplicii diaconi, qui eum præcipuo amore diligebat. Verum tamen post annos quatuor & viginti, Ebro-nantensem (sic vocabatur) solitudinem deserens, migravit in castrum Rupianum, in montibus positum Aquilanis; ibique in oratorio, quod Fructuosus Bracarenis episcopus olim sanctis Petro & Paulo exererat, substitit, per circumpositas regiones multum celebratus, sed in primis acceptus Isidoro episcopo Asturicensi. Oratorium illud tandem crevit in monasterium, quod ille rexit abbatis nomine & auctoritate.

Hujus oratorii in suo testamento meminit sanctus Gennadius, Asturicensis sæculo decimo antistes, his verbis: *Insignis meritis beatus Fructuosus, postquam Complutense construxit cœnobium, sub nomine sancti Petri brevi opere in hoc loco fecit oratorium. Post quem non impar meritis Valerius sanctus opus ecclesiæ dilatavit.* Eundem sanctum vocat Benedictus Anianæ abbas in Concordia * regularum, ubi refert *dicta sancti Valerii de genere monachorum.* Hoc fragmentum, quod unum ex illo nobis opere superest, dignum est quod hoc loco proferatur ad cognoscendos mores quorumdam illius temporis monachorum. Conqueritur vir sanctus, quod in sacratissimis locis paucissimi reperiantur electi viri, qui toto corde convertantur ad Dominum. *Et ne ipsa, inquit, monasteria desolata, desertaque remaneant, tolluntur ex familiis sibi pertinentibus subulci, de diversis gregibus dorfeni seu opiliones, atque de possessionibus parvuli, qui pro officio supplendo invitati tondentur, & per monasteria nutriuntur, falsoque nomine monachi nuncupantur. Qui, dum nec pridem foris in activa vita mundanis studiis sive servitiis, vel operibus excocti eruditique patescunt; nec postea in monasteriis, citra electionem Domini, non ultroneè, sed invitati sanctæ religioni sociati, concipiunt in corde timoris Domini compunctionem, aut desideria regni cælestis; non obedientia humi-*

a Concordia.
c. 3. §. 7.

» illius temporis monachorum. Conqueritur vir sanctus, quod in sacratissimis locis paucissimi reperiantur electi viri, qui toto corde convertantur ad Dominum. Et ne ipsa, inquit, monasteria desolata, desertaque remaneant, tolluntur ex familiis sibi pertinentibus subulci, de diversis gregibus dorfeni seu opiliones, atque de possessionibus parvuli, qui pro officio supplendo invitati tondentur, & per monasteria nutriuntur, falsoque nomine monachi nuncupantur. Qui, dum nec pridem foris in activa vita mundanis studiis sive servitiis, vel operibus excocti eruditique patescunt; nec postea in monasteriis, citra electionem Domini, non ultroneè, sed invitati sanctæ religioni sociati, concipiunt in corde timoris Domini compunctionem, aut desideria regni cælestis; non obedientia humi-

ANN. CHR.
695.

itate, aut sincera caritatis dilectione fundantur, sed crescunt typho superbia turgidi, fastu elationis inflati. Hæc aliaque vir sanctus de septimo genere monachorum, de quo sermonem longiorem instituit. Stili nonnihil dissimilis est liber de vita S. Fructuosi episcopi Bracarenis, qui liber tamen eidem auctori tribuitur, uti & vita beatæ Eucherie sanctimonialis, Complutensibus monachis nuncupata, historia sancti Dodei abbatis, ad hæc acta sanctorum Maximi & Honesti monachorum, & alia quædam, quæ in bibliothecis Hispanicis delitescere dicuntur. In vulgato rudi epitaphio sancti Valerii obitus hoc anno consignatur v. kalendas Martii. Ad res Gallicanas revertor.

Paulo ante hoc tempus ab Adrebertana matre Adeodati episcopi Carnutensis extructum est beatæ Mariæ cœnobium virorum, cui hoc anno Agirardus, Adeodati successor, amplissimum indulxit privilegium. Situm erat hoc monasterium super fluvium Ligerim in quodam opido, cujus nomen in lacero instrumento * desideratur. Chrotcharius diaconus e Parisiensi monasterio sancti Dionysii monachorum coloniam eo deduxit, quibus abbas primus præfectus est. Privilegium summa eo spectat, ut liceat sanctæ congregationi servorum Dei in ipso monasterio quieto ordine vivere sine oppressione Carnotensis episcopi, aliorumve pontificum vel clericorum, & absque vexatione quorumlibet sæcularium: ut nullus convivia aut jus hospitandi, aut munera sive paratas ex eo loco exigat: & si ab ipso abbate Carnotensis pontifex invitatus fuerit ad ecclesias vel aras benedicendas, aut ad ordinandos presbyteros, vel diaconos, reliquosve gradus; sine ulla ambitione aut cupiditate illuc accedat. Ad hæc, ut, mortuo abbate, ipsa sancta congregatio unum e suis eligat aptum ad gubernationem monasterii & ad regendas animas, qui honestis moribus sit & in Dei amore ferventior, nulla habita ratione nobilitatis aut natalium, sub sancta regule obedientia & subjectione pater instituendus. Quod si forte quædam scandala, quod absit, in illo monasterio emerferint, & ipse abbas cum sua congregatione ea emendare non valuerit, convocentur patres spirituales, qui sub ordine in Carnotena parochia degunt, ad ea sananda. Si vero nec ipsi ea emendare potuerint; tunc ab ipso abbate, ejusque congregatione invitandus pontifex Carnotensis, qui sine ullo cupiditatis prætextu dissidentes paterno more, salvo eorum privilegio, ad pacem revocet. Actum die sexta Martii, anno secundo regni Childeberti gloriosissimi regis, Captonaco palatio. Privilegio post Agirardum subscribunt, prætermisissis titulis suis, Goëricus metropolita Senonensis, Gripho Rotomagensis; Ansebertus servus Jesu-Christi, haud dubie episcopus Augustodunensis, Aygliberthus Cenomanensis, Beracharius & Ebarchis incertarum sedium, Tretacor seu Treticus Antisiodorensis, Ansoaldus Pictavensis; Aestur seu Hector, & Ermeno pariter ignoti; Soabericus Aurelianensis, Turnochaldus Parisiensis, Constantinus Bellovacensis, & Chaino abbas Dionysianus. Ex quibus patet, Ansbertum Rotomagensis antistitem, cui Gripho successit, ante hunc annum e vivis excessisse; & Wlfrannum Senonicæ ecclesiæ regimen Goërico jam tum reliquisse. Quodnam fuerit hoc monasterium, non facile est definire. Positum erat in quodam opido seu urbe, infra muros super fluvium Ligeris, id est intra muros illius opidi seu urbis, & quidem in dicecesi Carnutensi. Tria sunt opida istius antehac dicecesis, nunc Blefensis, cis Ligerim; nempe urbs Blefarum, opida Sodobria *, & Mer vulgo appellatum; trans Ligerim sancti Deodati opidulum. Apud Blefas exstat monasterium beatæ Mariæ de Burgo-medio *, canonicorum regularium Ordinis sancti Augustini, qui clericis sæcularibus pontificatu Calisti II. successerunt: sed extra muros Blefenses in burgo tunc positum erat. Sodobria præpositura est, basilicæ sancti Martini Turonensi subjecta; at sub titulo sancti Leobini, nec ante sæculum nonum erecta. De opido Mer nihil hanc in rem succurrit. In opidulo sancti Deodati antiquitus monasterium erat; sed non videtur fuisse ejus auctor sanctus ille Deodatus eremita, qui Chlodoveo regi, adversus Alaricum proficicenti, victoriam prædixisse fertur. Exstat eo loci basilica cum prioratu, Pontileviensis abbatiæ subjecto; eratque olim haud ignobile monasterium, quod pæne ad nihilum redactum, in pristinum statum reduxit, regnante Carolo-Calvo, quidam sacerdos & abbas, nomine Aurelianus, qui tum monachorum majori congregatione, tum basilicæ venustioris constructione, locum illum decorare cœpit: quod ejus nepos æquivocus perfectit. Verum hoc sancti Deodati opidulum posteriori longe

ANN. CHR.
696.
X L.S. Mariæ mon-
asterii ad Li-
gerim privile-
gium.a Diplomate.
c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

c. 478.

ANN. CHR.
696.

tempore muris inclusum fuit; nec scio an illius loci monasterium primitus sanctæ Mariæ nuncupatum fuerit. In veteri codice Beccensi, ubi recensentur monasteria pro quorum monachis tria fiunt officia, numeratur *sancta Maria cœnobium juxta Ligerim constitutum*. quod beatæ Mariæ de Burgo-medio convenire non potest; si quidem eo tempore clericorum erat, ut patet ex diplomate Callisti II. qui illud canonicis regularibus concessit; neque Balgentiacensi beatæ Mariæ monasterio, quod etiam tunc clericorum regularium erat. Ex his patet, quam incerta sit sedes illius beatæ Mariæ monasterii, cui Agirardus episcopus prædictum concessit privilegium.

XLI.
Anseberti episcopi Eiuensis testamentum.

Hoc ipso anno idem qui supra Ansebertus episcopus Augustodunensis testamentum suum condidit, quo res suas omnes matri ecclesiæ sancti Nazarii martyris, & suburbanæ sancti Symphoriani basilicæ, atque oratorio sancti Leodegarii subtus eandem basilicam exstructo legavit. Idem antistes in suo testamento memorat germanum suum Autarium, cui portionem suam in villa Binago concedit; laudatque germanam itidem suam Sigolinam, cujus obsequio & curæ matricularios oratorii sancti Leodegarii, simulque quosdam libertos delegat, immo etiam eas possessiones, quas prædictis ecclesiis sancti Nazarii & sancti Symphoriani tradiderat, in ejus usum ac beneficium, quoad viveret, cedendas, ita ut post ejus discessum ad easdem ecclesias integræ reverterentur. Et tamen ipsa ejus germana Sigolina, ut Ansebertus idem testatur, sæculo contento, se Christo *in ancillam perpetuam* obtulerat in monasterio sanctæ Mariæ, quod modo sancti Johannis dicitur, in ipsa urbe Augustoduno. Eadem Sigolina legat, siquidem ipsi superstes fuisset; quidquid ex paterno vel materno alodo sibi provenire poterat, eo pacto, ut omnimodam haberet potestatem id omne quibusvis ecclesiis legandi. Ex quo intelligas, sanctimoniales eo tempore, quod etiam de monachis dicendum, adisse parentum & consanguineorum suorum hereditatem, eamque in pios saltem usus impendisse. Ansebertus in eodem testamento sancti Symphoriani basilicæ clericos vel fratres semper vocat, nusquam monachos, tametsi tunc monastici adhuc instituti erant, ut patet ex actis S. Leodegarii, in quibus non solum Hermenarius abbas sancti Symphoriani basilicæ memoratur, sed etiam Marcolmus reclusus, qui *sub religionis habitu* ad monasterium sancti Symphoriani martyris debebat.

Sigolina monacha.

XLII.
Sigolena abbatissa Albigensis.

Alia per idem tempus floruit Sigolena seu Segolena in pago Albigeni, natalibus nobilis, sed religione longe nobilior. Hæc Gisulfus, viro genere ac divitiis præstanti, sociata conjugio, ab eo vix obtinuit, ut continentia propositum servaret, elemosynis interim ac piis operibus, ornandisque ecclesiis addicta. Mortuo post decem annos conjuge, nullam consolationem admittere voluit, nisi parentes ejus & affines sæculo nuntium remittendi facultatem ipsi dedissent, malens monasticam vitam ducere, quam in propria domo vivere cum periculo castitatis. Erat itaque hac de re conflictus inter sanctam Dei famulam ejusque propinquos, qui eam secundis nuptiis alligare volebant: sed hi tandem inflexæ ejus voluntati cedunt vel inviti. Tunc pater ejus Chramficus, admodum senex, ita divinitus sancto filia proposito commotus est, ut ejus gratia cœnobium in loco amœnissimo, qui Troclaris dicebatur, exstruere statuerit, nolens eam ex illa regione, ut ipsa optabat, ad exterarum secedere. Perfecto cœnobio, hæc ibidem resedit, orationibus & inedia vacans; & non multo post eo loci congregavit non paucas monachas, quibus-cum *secundum patrum instituta* regulariter vixit. Qui res ab ea gestas scripsit auctor anonymus & æqualis, ei plerasque sanctæ Radegundis virtutes ipsis Fortunati verbis tribuit.

Evantius abbas.

Erat non procul ab eo loco monasterium virorum, quibus Evantius præerat. Ad eum accedens juvenis quidam, Dadulfus nomine, monachi omnem modestiam & innocentiam subdole professus est: & cum ibidem aliquamdiu habitasset, a dæmone corripitur: sed ad Troclaris monasterium perductus, sanctæ Sigolena precibus liberatur. Forfan is est Evantius abbas, cujus vulgata exstat epistola contra Hispanos nonnullos, in Cæsaraugustanæ urbis partibus degentes, qui sanguinem animalium immundum, sed carnem mundam asserabant. Eminentissimus tamen piæ memoriæ Cardinalis Aguirius noster in amplissima editione conciliorum Hispanicorum hanc epistolam tribuit Evantio archidiacono Toletano, qui per id temporis, hoc est ineunte sæculo octavo, pietate & doctrina florebat. Dæmoniacus item alter, post multas preces die nocteque fufas, solutus est tempore litaniarum, cum Sigolena germanus, Babo nomine, dux Albigenium, in ejus monasterio versaretur.

a Hispan. conc. 10. 3. p. 86.

ANN. CHR.
666.

Forte ad eam exhortationis gratia accesserat alter ejus frater Sigibaldus episcopus, qui cum nocte illa remanere apud eam rogatus nollet, ingruente ad sororis orationem enormi pluvia retentus est. quod de sancto Benedicto itidem legimus. Cum ad Sigolenam monachus quidam visitationis causa venisset, hæc obnixè eum obsecrare coepit, ut schedulam in qua peccata sua descripta, essent, sub anuli signaculo super altare poneret, & pro eorum abolitione salutarem hostiam (presbyter quippe erat) toto illo offerret anno, dum ipsa lacrymis, vigiliis & inedia hæc expiare conaretur. Fecit ille agre quod rogabatur. Tum spatio illo temporis revoluto, cum natalis Dominici dies instaret, presentibus venerabilibus viris, Sigibaldo episcopo germano piæ femina, & Gisualdo abbate, referata schedula, nullum prorsus scripturæ vestigium repertum, manifesto indicio, universa ejus delicta omnino abolita & remissa fuisse. Haud absimile factum legitur in libro de vita S. Johannis patriarchæ Alexandrini, cognomento Eleemosynarii. Consimile etiam refert Dimarus Merseburgensis antistes de Bernario episcopo, quod insolitum & antea inauditum ipsi visum est.

Hac spe recreata Sigolena, extremum vitæ suæ diem brevi adesse peroptabat. Ubi vero in morbum letalem incidit, omnium virginum collecto cœtu: Jam, inquit, cupio dissolvi, & esse in requie cum Christo. Vos autem, sorores sanctæ, viscera mea carissima, in Christo vivite, & cum timore Dei spiritalem regulam perficite. Contendite intrare per angustam portam. Quantumcumque facere vobis videamini, modicum est quod agitis, si expendatis qualem mercedem recepturæ estis. Contemnite terrestria, ut cælestia consequamini. Obedientiam in primis servate, quæ inter omnes virtutes principatum tenet. Caritatem inter vos mutuam habetote. Humilitatem sic amate, ut superbiam vel minimam speciem abhorreatis, propter quam diabolus cælo dejectus est. Fidem tenere indemutabilem, utpote omnium virtutum fundamentum. Animæ pariter & corporis sanctimoniam servate, sine qua nemo Deum visurus est. Studiosè advertite, ut, sicut hætenus regularis ordo hic observatus est, sic deinceps usque ad finem teneatur. Jam valete in pace, & ne mihi obicem ponite precibus vestris, quo minus in cælestia regna quam primum recipiar. Ingravescente morbo, sexto die ad eam venit germanus ejus Sigivaldus episcopus, a quo jam extremum fere spiritum agens, dominici corporis & sanguinis viaticum accepit, inchoans psalmum quinquagesimum, quem virgines sacra ejus jussu profecuta sunt. Mox erectis sursum oculis ait: Jesu-Christe, orbis unica spes, tu hunc gregem multiplica, & me ad regnum gloriæ tuæ perducere digneris. Dixit, extensusque in altum manibus atque oculis, viso, uti ipsa asserbat, Christo Domino, angelica facie animam exhalavit. Corpus ejus mira fragrantia perfusum, in proximo loco tutissimo, Insula dicto, ubi hospitium peregrinis cum ecclesia genitor ejus instituerat, in communi sanctarum Dei ancillarum conditorio sepultum est. Processu temporis sacra ejus reliquiæ translatae sunt in majorem Albige urbis ecclesiam, quæ sanctam Sigolenam patronam agnoscit post sanctam Cæciliam.

Obscurum est tempus, obscurus & locus, in quo Sigolena vixit. Troclarensis monasterium, quod jam pridem excisum est, haud longe aberat ab Insula; quod opidum est ad Ternum fluvium, octo fere leucis infra Albigam civitatem. In adversa fluminis ripa cernitur vicus sancti Martini: quo in loco forsitan positum erat cœnobium Troclarensis, cujus oratorium sancto Martino, ecclesia vero beatæ Mariæ sacrata erat. Paschalis papa secundus, in litteris Ottoni abbati monasterii sancti Victoris Massiliensis concessis, memorat cellam sanctæ Segolena in diocesi Albigeni. Ejus cultus jam olim receptus erat non modo in hac diocesi, sed etiam in Arvernensi, & in Lemovicensi. Exstat Divoduri-Mediomatricum elegantissima sub titulo sanctæ Segolena ecclesia parœcialis, qua ex re vehemens mihi suspicio injicitur, num Sigibaldus seu Sigivaldus episcopus, Segolena frater, idem sit cum Sigibaldo Mettensi episcopo, qui sæculo proximo ineunte floruit, idemque auctor, seu posteris occasio fuerit ædificandæ in illa urbe ecclesiæ in honorem sanctæ Segolena. Sane hanc ecclesiam non alteri, quam Segolena Albigeni nuncupatam esse hinc patet, quod eodem die colitur jam dudum in Mettensi atque in Albigeni ecclesia, testante veteri martyrologio monasterii Senoniensis, ab annis quingentis scripto, in quo hæc ita laudatur: *ix. kalendas Augusti, in civitate Mettensi, sancta Segolena virginis*. Libellum de ejus vita scriptor anonymus, qui eam viderat, Alphiæ

ANN. CHR.
696.

abbatissa & choro sodalium monacharum ei commissio nuncupavit, praemisso prologo, in quo aliorum relatu sibi comperta, quaedam a se ipso visa dicit. Obiit Sigolena 1 x. kalendas Augusti, ut praefert titulus ejus vitae, tamen in kalendario Carcaffonensi manu exarato ejus memoria sequenti die consignatur. Fallitur Antonius Dominicus, cum ei patrem Godinum attribuit, quem Chramficum vocatum fuisse constat ex ejus vitae scriptore subaequali.

XLIII.
Ephibii ab-
batis testa-
mentum.

Incertum cujus monasterii abbas fuerit Ephibius Viennensis abbas, cujus testamentum vulgatum est in tomo duodecimo Spicilegii. Is pro amore Dei ac beatorum apostolorum, ac martyris domni Desiderii episcopi, testamentum facit de rebus suis atque hereditate, quae ex parentibus suis; Leobio & Theodigna, legitime ad se provenerant, & ex sorore sua Rufina, quae sine liberis defuncta hereditatem suam ipsi vivo ordine legaverat. Hoc vero testamento quadam praedia donat Deo & sanctis ejus, in ecclesia Viennensi servitura; eaque per dominum Caëoldum episcopum tradit. Addit etiam in Engolismo villas tres, quas a domino suo glorioso rege Childeberto pro servitio suo adquisierat. Testamento suo idem inserit literas donationis sibi factae a Rufina sorore, quae litterae domno & delizioso fratri Euphibio abbati inscriptae sunt. Multi senatores Viennenses subscribunt huic testamento, quod anno secundo gloriosi Childeberti regis conditum est, subjuncto diplomate ejusdem Childeberti in ejus confirmationem. Erant saeculo nono in quibusdam ecclesiis cathedralibus dignitates sub titulo abbatum, nimirum postquam collegii canonicorum saecularium praefecti sunt abbates. Et forte hi abbates in cathedralibus ecclesiis ita dicti sunt, quod abbatias quasdam eisdem ecclesiis subjectas in titulum habuerint. Verum id serius, quam ut Ephibio abbati convenire possit.

XLIV.
S. Claudius
abbas Conda-
tescensis obiit.

Ad hunc annum revocatur mors sancti Claudii ex-episcopo abbatis Condatescensis, qui sacramentis ecclesiae munitus, super scamnum, in quo legens & orans sedere consueverat, exspirasse dicitur. Corpus ejus haecenus incorruptum magna fidelium frequentia & religione colitur in monasterio Condatescensi, quod a posteris sancti Augendi sive Eugendi, ab aliquot saeculis sancti Claudii vocabulum accepit. Festum ejus VIII. idus Junii celebratur. Chiffletius in illustrationibus Claudianis ad Junium Bollandianum ejus obitum differt in annum septingentesimum-tertium, at de hoc sentiat quisque quod volet. Nobis videtur non minor habenda fides auctori ejus vitae, quam recentiori leves conjecturas afferenti. Certe cum Claudius post abdicatum episcopatum abbas fuerit, jam provectae tunc erat aetatis. Porro constat ex dictis superius, Claudium jam abbatem Parisios ad Theodericum regem profectum fuisse ad recuperandas possessiones, quas olim Burgundionum & Francorum reges monasterio contulerant. Quid Lupicino abbati Chilpericus rex Burgundionum, Arianus licet, contulerit, docet Gregorius Turonensis in capite 1. de vitis Patrum, ubi viro Dei, agros & vineas recusanti, praecceptionem dedisse dicitur, ut annis singulis trecentos modios tritici, totidemque vini cum centum aureis ad comparanda fratrum indumenta acciperent, quod usque nunc, ait Gregorius, a fisci ditionibus capere restituntur. quam pensionem, forte persolvi desitam, Claudius a Theoderico rege denuo obtinuerit, aliaque subinde adjecta. In libello de ejus vita non admodum antiquo patratum miraculorum appellatur, de quibus libri conscripti sint. Rythmica ejus monasterii historia successores abbates hoc modo commemorat.

Successores e-
jus.

*Ac post beatum Claudium senior sanctus Rusticus
Dicitur rexit caenobium: post quem sanctus Aulfredus,
Post cujus sancti decessum sanctus venit Hippolytus,
Exercens episcopatum cum caenobio invitus.
Sub isto sancto abbate, Bellicensi episcopo,
Pippinus rex tunc devote isti dedit caenobio
Cassonam, cum facultate fabricandi perpetuo
Monetam, atque libere plura dedit ipse ultro.*

De hoc Hippolyto ejusque successoribus tempore Caroli Magni agemus. Si verum est quod de facultate cudendae monetae hic legitur, nullum forte monasterium habuit antiquius hujusce rei privilegium, quod multis aliis subinde commune fuit.

Anno

ANN. CHR.

696.

XLV.

Beggæ mona-
sterium Andanaense condit.

Anno tricesimo-tertio post obitum sanctae Gertrudis abbatissae, germanae ejus Beggæ infedit consilium monasterii extruendi ad normam caenobii Nivialensis, quod soror ipsius instituerat. Erat haec orbata viro Ansigilo duce, sancti Arnulfi filio, ex quo Pippinum Heristallensem, Caroli Martelli parentem, genuit. Beggæ itaque, matrona pia, secundas castitatis palmas assequi cupiens, secundis nuptiis nuntium remisit, & se suaeque omnia Deo vovit, extructo insigni puellarum monasterio in vico Andana seu Andenna. Idcirco sacri instituti magistras e Nivialensi monasterio accerere constituit. Itaque illuc profecta est, opem ac supplementum ad exsequendum consilium petitura. Pius votis perlibenter assensit Agnes abbatissa cum tota congregatione. Datae sunt ei in sancto habitu seniores spirituales sorores, quae novum monasterium regularis vitae disciplina & norma religionis informarent: concessae etiam sacrae reliquiae, cum libris sanctarum scripturarum. His acceptis, Beggæ lætanter ad suum monasterium reverfa est. Erant illic septem ecclesiae, in una altare sanctae Genovefae virginis, ad quod deposuit partem lecti sanctae Gertrudis, quam a Nivialensibus acceperat. Positum est hoc monasterium, ut dixi, in loco Andana*, quod municipium est comitatus Namucensis, haud procul a ripa Mosae fluvii: Namucum inter & Hoium opidum. Illic anno secundo post conditum caenobium, rebus omnibus rite institutis, venerabilis illa matrona migravit ad Christum xvi. kalendas Januarii, quo die colitur in Andanensi ecclesia, ubi Ansigilus ejus maritus itidem sepultus est. Qui vitam sanctae Gertrudis scripsit secundus auctor, ait Beggam extruxisse monasterium, ubi religiosam vitam duceret, virginisque sacras in servitutem divinam perpetua stabilitate ordinaret. quod longe diversum est ab instituto canonicarum saecularium illic modo viventium.

XLVI.
S. Gertrudis
miracula &
cultus in qua
dragefima.

Sub idem tempus contigit nobilem piamque feminam, Adulam seu Adalam nomine, venire in monasterium Nivialense, & liberalem cum una sanctimoniali disceptationem habere de miraculis, quae illic a beata Gertrude facta vulgabantur. Adveniente vero ejus festivitate, quae illo anno in sextam feriam quintae hebdomadae quadragesimalis incidebat, de solita jejunii severitate nihil remittere voluit: sed, ceteris, sive viris, sive feminis, cum monachis, tum virginibus Christi, post missarum sollempnia reficientibus, sola matrona ea die non comedit. Ipso vero die accidit, filium ejus parvulum in fontem lapsum aquis praefocari, quod matris incredulitati imputavit sanctimonialis illa, quae de miraculis sanctae Gertrudis cum ea disceptaverat. Mox puerum e fonte eductum eadem sanctimonialis super lectum beatae Gertrudis detulit, statimque vivum genitrici restituit. Tunc mater manifesto credens, immo cedens miraculo, postridie missam seu festum in honorem beatae Gertrudis virginis celebravit, & cum omnibus sororibus refectioem habuit, quod facere caritatem veteres illi dicebant, puero illo ad mensam potum praebente. Tanti beneficii memor Adela, sanctum illum lectum, id est tumulum, auro gemmisque pretiosis exornavit. Hoc factum se propriis vidisse oculis auctor anonymus, qui id refert, teste Deo affirmat. Ex quo intelligimus, nonnihil tum remissum fuisse de severitate jejunii quadragesimalis ob diem festum, anticipata scilicet refectioem hora, quae aliis diebus ad vespem differebatur. Hujus loci occasione haud ab re visum est in appendice referre morem celebrandorum jejuniarum, saeculo nono apud Casinates nostros receptum.

Aliud miraculum patratum legitur tempore Eggeburgis abbatissae Nivialensis in quamdam puellam caecam, Adelbergam nomine, ex pago Vinnocensi seu Vimnacensi ad oceanum, quae ad sepulcrum beatae Gertrudis profecta, precibus fufis, dum sanctimoniales nocturnas celebrarent vigilias, amissum lumen recepit. Actum est hoc kalendis Septembris, ut in veterissimo codice clarissimi Obrechtii Argentoratensis legimus, octavo anno, postquam cum Dei providentia Etkiburga mater existit & gubernatrix spiritualis congregationis Nivialensis.

Florebat eodem tempore, iisdemque atque Beggæ partibus, Hadalinus nobilis Aquitanus, qui popularis sui beati Remacli episcopi fama in Belgium adductus, eidem adhæsit, & cum eo, jam ad privatam vitam redacto, in solitudinem secessit. Cum discipuli virtus magistro probe comperta esset, eidem auctor fuit Remaclus, ut ad vallem quamdam se conferret, Inter-quatour-montes dictam, haud procul a fluvio Latia*, qui in Arduenna e Bulionii castris partibus ortus, in Mosam devolvitur paulo supra Dionantum opidum; ibique oratorium ac cellam edificaret. Nec

XLVII.
S. Hadalini
gesta & mona-
sterium Cellen-
se.

* Lesch.

ANN. CHR.
696.

mora, magistri præcepto paruit humilis discipulus, eoque in loco vitam caelestem duxit. Audita ejus sanctitatis fama, Pippinus palatii princeps eum invisit, eique quosdam villas largitus est. Hoc exemplo alii commoti, suas eidem facultates impertierunt, in primis tres germani, Beo, Tricinus, & Balduinus. Eidem etiam munificas se præbuere matronæ duæ, Aquila & Guiza. Obiit eodem in loco vir Dei, III. nonas Februarii, sepultusque est in eodem monasterio, quod Cellas posteri appellarunt. Processu temporis locus cessit secularibus canonicis, qui Cellensium baronum infestationibus sedem mutare coacti, Visetum in opidum Leodicensis diocesis, ad dextram Mosæ ripam positum, migrarunt, eoque sancti Hadalini corpus secum inxerunt. Fallitur Philippus Ferrarius, qui Lætiæ cœnobium, Lutofas, & Cellam sancti Gislei in Hannonia, immo & Lessiniam Flandriæ opidum, cum Cellis sancti Hadalini & Lætiæ Arduennæ fluvio confundit. Notgerus episcopus Leodicensis labente sæculo decimo scripsit libellum de gestis sancti Hadalini confessoris & conditoris monasterii Cellarum prope Dionantum, quod ille *emporium* vocat ob ejus situm supra Mosam.

XLVIII.
Willibrordi
episcopi ordi-
natio.

Post annos aliquot, quam in Frisiam accesserat, Willibrordus, gentemque christianis mysteriis initiare cœperat; Pippinus major domus, faventibus universis, Romam eum ad Sergium papam direxit, postulans, ut Frisiorum genti præficiendus archiepiscopus ordinaretur. quod ita, ut petierat, factum est hoc anno in ecclesia sanctæ Cæciliæ martyris, die ejus natali, hoc est x. kalendas Decembris, & Willibrordus mutato nomine Clemens appellatus; moxque dimissus ad suos post dies quatuordecim, quam in Urbem advenerat. Reverso Pippinus in castello illustri Wiltaburgo, seu Trajecto * ad Rhenum, episcopatus sedem constituit: quo in loco vir sanctus ecclesiam ædificavit, multisque ab idolorum cultu conversis, complures illis in locis basilicas & quaedam etiam monasteria extruxit, aliosque instituit antistites ex his, qui cum ipso, vel post ipsum, prædicandi evangelii causa eo venerant. Inter monasteria a Willibrordo extructa præcipuum fuit Epternacense, de quo intra biennium acturi sumus.

XLIX.
Frisiorum
origo & sedes.
* le Regge.
* l'Eem.

Quoniam vero de Frisiis passim in his annalibus nobis scribendum erit, juvat eorum sedes pro tempore varias paucis exponere. Frisii seu Frisiones, Germaniæ inferioris antiquissima gens, primis æræ christianæ sæculis Vidro.* & Amasio * fluminibus, oceanoque contenti, interjectos lacus incolebant supra Bufactores seu Westfalos, uti ex Ptolemæo & Tacito discimus. Hi, sive a finitimis Saxonibus exagitati, sive dominandi libidine effusi in Bataviam, plurimi in Bataviæ parte confederunt, & Trajectum Batavorum, castrum Dorestate, aliaque ejusdem provinciæ loca occuparunt. quæ loca proinde citeriori Frisia a Beda, Alcuino, Willibaldo, aliisque ejusdem ævi scriptoribus attribuuntur. Frisios in majores & minores distinguit Tacitus: sequiores historici in Ostrifrisios & Westfrisios, seu Ostrachiam & Westrachiam, id est orientales & occidentales. Sed horum alii quondam, atque nunc, fines, aliaque sedes, nam Frisios orientales ab occidentalibus olim Burdo amnis, civitate Leowarda & Dockomo opido insignis; modo vero Amasius fluvius dirimit ac separat: ita tamen, ut Frisæ nomen præcipue nunc maneat penes solos occidentales, qui inter Flevum lacum (quem accolæ mare australe vocant) & Amasium flumen incolunt. Frisiorum conversionem ad fidem christianam in primis tentavit sanctus Eligius episcopus Tornacensis & Noviomensis, & post eum sanctus Wilfridus Eboracensis; tum Wigbertus & Egbertus presbyteri Anglici. Verum tota hujusce facti gloria Willibrordum ac Bonifacium, eorumque socios manebat. Jam ad ordinem revertor.

L.
Rudberti e-
piscopi prædi-
catio in Bajo-
ria.

Rudbertus, vulgo Rupertus, Bajoariorum dictus apostolus, in Bajoariam accersitus est a Theodone duce *anno secundo Childeberti regis*. Id plerique recentiores interpretantur de Childeberto secundo, qui ab anno quingentesimo septuagesimo quinto ad nonagesimum sextum; Francis Austrasiis imperavit. Verum toto hujus Childeberti principatu nullus Theodonis nomine dux Bajoariorum existit, sed Garibaldus & Tassilo primus, ut ex Paulo Warnefridi in actis sæculi tertii a me probatum est. Deinde Theodo dux, is qui sanctum Rudbertum invitavit, filios ac successores habuit duos, Diotpertum seu Theodbertum & Grimoaldum, & post eos Hucbertum, qui sanctum Bonifacium sequenti sæculo excepit, ut constat tum ex Arnone Saltzburgerensi episcopo, tum ex Arnolfo monacho Ratisponensi, auctore gravi, etsi non

ANN. CHR.
696.

æquali. Ex quibus consequens est, sanctum Rudbertum non ante Childeberti tertii principatum in Bajoariam accessisse. Hæc fusius a me alibi tractata pluribus asserere superfluum fuerit. Huic sententiæ opponunt Saltzburgerenses, amici quidem nostri atque ejusdem instituti sodales, constantem ecclesiæ suæ traditionem, quæ ad centum annos longius summovet Rudberti in Bajoaria prædicationem, id est ad annum secundum Childeberti secundi: cui traditioni faveant Wormatienses, quibus Rupertus præfuit episcopus, priusquam in Bajoariam proficisceretur. Accedunt liber de vita sancti Rudberti ab aliquot sæculis scriptus, auctorum ab eo tempore consensus, ac demum antiquissimum Rudberti sepulchralis marmoreus lapis. An vero hæc præmissis rationibus præponderent, judicium esto penes æquos lectores. Certe posteriori huic sententiæ non favet Rudberti antiquior vita, multo minus catalogus primorum episcoporum Saltzburgerensium, scriptus sæculo nono, ex codice Ratisponensi in consequentibus referendus, in quo episcopi dumtaxat quinque recensentur ante Arnonem, qui, procurante Carolo Magno, primus a Leone papa tertio auctus est archiepiscopali dignitate. Ceterum hic catalogus longe præferendus est indici ab Hundio relato, qui primum hunc catalogum quatuor episcopis auxit, ut ad Childeberti secundi tempus extendi possit Saltzburgerensium episcoporum series. Quo ex loco Rudbertus ortus sit, incertum. Facile unum e sancti Willibrordi sociis esse crederem, nisi Francus origine a primo ipsius vitæ scriptore diceretur. Fratrem (si qua tertio vitæ ejus scriptori Canisiano fides) Trudbertum habuit, sororem Erendrudem, de qua postea sermo recurret. Wormatiæ episcopus fuisse traditur, priusquam in Bajoariam iret, proprius an auxiliaris. At si proprius, cur Bajoariam propriæ prætulisset ecclesiæ? quamquam non desunt similia exempla. Is in Bajoariam invitatus & exceptus a Theodone duce, ducem ipsum, & multos illius gentis, cum nobiles, tum ignobiles viros, ad veram Christi fidem convertit, & sacris aquis tinxit. Mirari fuit, Theodonem ducem idolorum cultui etiam tunc addictum fuisse, nedum Bajoarios ipsos, quos ad christianæ religionis præscriptum vixisse jam a Theoderici senioris Austrasiorum regis principatu, ex legibus Bajuvariorum eo tempore editis intelligitur. Deinde cur Theodonem e paganorum classe ducem constituerant Francorum reges, penes quos instituendi ducis potestas erat? At facile potuit gens mobilis pars ad dæmonum cultum aut superstitiones relabi, deficientibus episcopis & ecclesiæ ministris, qui rem christianam in illis partibus procurarent. Certe Arnolfus * mox laudatus scribit, Noricis illius provinciæ incolis, *quia nuper christianitatem acceperant, se se immiscuisse hæreticos, qui fas ibi nefasque confuderant, cum sanctus Emmerammus eo profectus est*.

a Arnolf. de
mirac. S. Em-
mer. lib. 1. c. 1.

Perlustrato agro Laureacensis * civitatis, quæ olim metropolis Noricorum ad Amasium, Rudbertus venit ad locum Juvavum, situm ad fluvium cognominem, ubi ecclesiam in honorem sancti Petri ædificavit, & claustra cum ceteris habitaculis clericorum; ibidemque quotidie *cursum* seu officium divinum celebrari curavit. Hoc est insigne sancti Petri monasterium Benedictinorum in urbe Saltzburgo, olim Juvavodicta, ad fluvium, qui modo Saltza nuncupatur. Clericorum nomine monachos, ut passim alias, in superiori contextu intelligi ex eo patet, quod a principio monachi perpetuo locum illum infederint, & monasterium ipsum diu nobilitatum fuerit sede primum episcopali, dein archiepiscopali, quæ ex urbe Laureaco tempore Caroli Magni istuc translata est, monachis cathedralem ecclesiam semper, abbatibus plurimum illam sedem occupantibus, ut patet ex actis sancti Thiemonis archiepiscopi Saltzburgerensis: donec Conradus Abenspergius antistes sedem episcopalem ab ecclesia sancti Petri transtulit ad sancti Rudberti basilicam a beato Virgilio extructam, quod factum anno supra millesimum centesimo decimo, sancti Rudberti basilica canonicis secularibus attributa: qui tamen in hodiernum usque diem monachis sancti Petri, quibus ecclesiæ suæ originem referunt acceptam, digniorem locum cedunt. Exstat in eadem urbe etiam celebris Universitas, quam nostri hætenus regunt. De hac sancti Petri basilica interpretandum Alcuini quoddam ^b epigramma, in quo pater egregius Hrodbertus hanc sancti Petri aulam seu basilicam condidisse dicitur: ubi fratres devotis animis ad celebrandas Christi laudes septies unoquoque die convenirent. Idem auctor *sanctissimis fratribus juvavensis ecclesiæ* inscribit epistolam septuagesimam octavam, qua eos monet, ut ne *monachus suam ipsius faciat voluntatem, aut murmurationis malo insolescat*: & in fine iisdem fratribus beatitudinem

L I.
S. Petri mona-
sterium Saltz-
burgi.
* Lorch.b Alcuin. epi-
st. 87. c. 224.

ANN. CHR.
696.

apprecatur, *intercedente beati Hrodberti, aliorumque patrum societate pro eis*. Itaque clericorum nomine superius non alii intelliguntur quam monachi, quos per sanctum Rudbertum illuc primitus introductos fuisse contestatur Eugenius tertius in litteris eidem monasterio concessis. Id distincte explicat tertius auctor a Caniso editus, ubi claustra monasterii *cum ceteris habitaculis clericorum* Rudbertus construxisse dicitur in eodem loco, ubi postea facellam in honorem sanctæ Crucis extructum est, & usque hodie spelunca sancti Rudberti appellatur; inibi *non paucos dispersos monachos*, qui die ac nocte laudes Dei canerent, instituisse, *addita regula sancti Benedicti*, qua monachi integre ac sancte viverent. Verum fueritne hic sanctus pater Rudbertus monachus, haud satis constare idem auctor fatetur.

LII.
Virginum item
cenobium sub
Erendrude.

His peractis, vir sanctus socios in laboris consortium habere cupiens, patrium solum repetiit, atque inde commilitones duodecim secum adduxit, ex quibus Chunnaldus & Gisilarius itidem pro sanctis habentur. Eundem etiam secuta est virgo Christi Erendrudis, ejus neptis, quam parthenoni beatæ Mariæ in superiori castro Juvavensium constructio præfecit. Nunbergam seu Nonnarum-montem modo appellant. Huic monasterio, testante Arnone, multas possessiones tribuit Theodebertus, Theodonis ducis filius ac successor, in gratiam ejus loci virginum atque ipsius Erendrudis, quam sancti Rudberdi *neptiam* vocat. Ad hæc Rudbertus cellam sancti Maximini, favente Theodone, instituit, eamque monasterio sancti Petri subjecit. Eandem Theodebertus dux prædiis locupletavit: at Sclavi necdum christiani, e Carinthia effusi, hanc cellam exspoliaverunt, monachis inde ejectis & exturbatis: donec Virgilius episcopus eandem instauravit, eidemque pristinos incolas, id est monachos, restituit. Idem Rudbertus Weltenburgense sancti Georgii monasterium, adjutore item Theodone ducæ, alio nomine Valentiam dictum, extra muros Ratibonenses condidisse memoratur. Numerosum ejus loci abbatum catalogum refert Hundius * ab anno quingentesimo octogesimo, ex quo Weltenburgense monasterii primordia repetit, ex præconcepta scilicet opinione de præmaturo adventu sancti Rudberti in Bajoariam. Verum idem sine dubio acciderit abbatibus illis, quod episcopis Saltzburgeribus accidisse inferius videbimus, nempe ut auctior factus sit eorum numerus ad continuandam ab eo tempore successionem. Perstat etiam nunc post varios casus hoc monasterium sub ordine sancti Benedicti, teste Hundio.

ANN. CHR.
697.LIII.
Laubiensis monasterii incrementa & dedicatio per Ursinarum.

Laubiense seu Laubacense in Belgio monasterium, insignissimum omnium monasteriorum Leodiensis & Cameracensis diocæson, si Johanni Iperio credimus, primordia sancto Landelino, incrementa vero sua sancto Ursiniano accepta refert, episcopo simul & abbati, qui anno insequenti ejus basilicam nondum consecratam dedicavit. Hunc in villa, pagis Hainoensi & Teorascensi contermina, quam *Fleon* vocant, mater famis immanis tempore enixa est, cælesti oraculo sibi dato, sibi puero ve nunquam panem defore. Editus in lucem puer, non tam seculariter, quam monastice educatus est. Oratione & compunctione cordis tantam a Deo gratiam promeruit, ut pane omnes anteiret mortales, & multi ad ejus exemplum se conformare optarent. Sic multorum in Christo pater effectus est, scripturarum doctor, conditor monasteriorum, pastor ecclesiarum, redemptor captivorum, quos redimendi potestatem a Pippino principe obtinuerat. Inchoato Laubiensi monasterio, sancto Landelino primo ejus conditori adhaesit, qui Landelinus alio secessurus, Laubiis Ursinarum præfecit, iis moribus ac dotibus præditum, ut ad prædicandum circumquaque verbum Dei episcopus fieri meruerit, sive id episcopi vicini, sive Pippinus princeps procuraverit. Mirum est quantum hic locus sub tanto magistro, & sub ejus successore Ermino floruerit. In primis Ursinarum ejus monasterii basilicam, quæ ad id temporis haud consecrata fuerat, in honorem beati Petri Apostolorum principis atque S. Pauli doctoris gentium, omniumque Apostolorum dedicavit xvii. kalendas Septembris, eamque multis donis & sanctorum reliquiis exornavit. Verum, ne hæc basilica cadaveribus mortuorum pollueretur, aliam in honorem sanctæ Mariæ, quemadmodum in Sithiensi monasterio factum erat, in proximi montis vertice ædificari curavit, ubi monachorum, aliorumque fidelium conditorium esset, & ad quam populus orationis causa conveniret, cum in aliam illicitus esset, id quod multo tempore obtinuit, præterquam certis, usque paucis diebus, feminarum accessus. Hæc ex Fulcivino ejus loci abbate discimus, qui etiam eidem Ursiniano tribuit constructio-

ANN. CHR.
697.

nem, malim amplificationem, Alnenfis & Waslerensis monasteriorum, quæ sancto Landelino auctori ejus vitæ scriptor tribuit. Addit quidam anonymus auctor, Ursinarum a Pippino principe in aulam regiam evocatum fuisse, eidemque commissum regimen Laubiensis monasterii, petente Hidulfo viro illustri, qui unus e principibus palatii erat; eum vero tanta prædicationis & miraculorum gratia præditum fuisse, ut qua verbo, qua factis plurimos, tum in partibus Galliarum, tum in Fania & Teorascia, ad meliorem frugem converterit, multasque iis in locis ecclesias construxerit, in primis Aldeburgensem; cui ædificandæ fundum & sumtus contulit Aldo quidam ejus loci dominus, quem Ursinarum ab idolorum cultu ad fidem adduxerat. denique Laubiense monasterium sub illo in tantam dignitatem proventum fuisse, ut nulli ejus regimen, nisi episcopus esset, committeretur. quæ dignitas ad multos ejus successores derivata est.

Idem Dodonem, suum in Laubiensi monasterio discipulum, Waslerensi Faniæ cenobio abbatem præfecit. Hunc ab eo baptizatum, & a puero enutritum tradunt, ac deinde præfectum eidem Waslerensi monasterio, cui Dodo ipse omnem suæ possessionis hereditatem antea tradiderat. Ex quo intelligitur, Dodonem in Fania pagum natum esse, & quidem in villa, quæ Vallis appellabatur. Post aliquantum regiminis tempus Dodo, frequentiam hominum ad se confluentium declinaturus, cellam sibi in loco remotiori extruxit non longè a suo monasterio, in eaque jejuniis & orationibus pæne assiduis vacavit usque ad obitum, qui contigit kalendis Octobris: cujus corpus in eadem cella sepultum est.

Hoc anno, qui tertius regis Childeberti erat, in villa regia Compendio ad Iseram, placitum regium habitum est in frequenti episcoporum & optimatum consessu, cui apostolici patres Ansoaldus, Savaricus, Turnochaldus, Ebarcius, Grimo, Constantinus, & Ursinianus episcopi; Pippinus major-domus, alique optimates, tum comites, domestici, & senescalci, postremo Hociobertus comes palatii cum ceteris fidelibus regi adfuerunt. In hoc placito Magnoaldus abbas monasterii Tunsonis-vallis conquestus est, quod actores illustres viri Drogonis, filii Pippini majoris-domus, villam quamdam pagi Camiliacensis apud Bellovacos, Nocitum vocabulo, quæ Guerini quondam fuerat, & ad fiscum redacta, a Theoderico rege ipsi monasterio concessa fuerat, malo ordine a potestate ipsius Magnoaldi suique monasterii abstraxissent, cum mancipiis rebusque omnibus ad eam villam pertinentibus; pe-tebatur illam in integrum sibi, suoque monasterio restitui. Contra Drogo ipse optonebat, focerum suum illustrem virum Bercharium cum eodem Magnoaldo hanc villam commutasse, eamque sibi competere ex parte conjugis suæ Adaltrudæ, cui hæc villa legitime ex paterna hereditate provenerat. Verum cum illius commutationis litteras Drogo nequaquam proferre potuisset; a supra scriptis viris domitiis episcopis & optimatibus, referente Hocioberto comite palatii, judicatum est, hanc villam Magnoaldo, ejusque monasterio restitui debere. Hujusce placiti litteras Aigobertus ad vicem Chaldeberthi summi referendarii recognovit, datas quarta-decima die mensis Martii, anno tertio Childeberti regis, Compendio. Hæc ex libro sexto de re diplomatica, ubi ejusdem Childeberti regis præceptum refertur ad confirmandas possessiones Tunsonis-vallis monasterio; tum ab ejus conditore, tum a ceteris fidelibus concessas, obtentum a Magnoaldo abbate, cuius avunculus Charde-ricus, quondam abbas monasterii S. Dionysii apud Parisios, illud in honorem sancto-rum Dionysii & Marcelli extruxerat, institueratque sub sancta regula; venerabili viro Magnoaldo ibidem rectore constituto. Datum Novientis, octavo die Aprilis, anno secundo Childeberti regis. Ignotum est modo, ut jam me dixisse meminisse, monasterium Tunsonis seu Tunsonis-vallis, olim sine dubio subiectum abbatæ S. Dionysii: nisi si hoc sit Vallis monasterium congregationis Fulienfis ad Iseram; quod a nigris monachis ad albos Cistercienses transierit. In superiori illo placito observandum est, Drogonis focerum dici Bercharium; olim majorem-domus sub Theoderico rege; contra Chronographum Fontanellensem & annales Mercentenses; in quibus Adaltrudis, Drogonis uxor, Warattonis & Ansledis filia dicitur; prius vero nupta Berchario, quem Bertharium vocant. Nota est jam ex dictis sedes plerorumque episcoporum, qui illi placito interfuerunt. Ansoaldus enim Pictavensem, Savaricus Aurelianensem, Turnochaldus Parisiensem, Constantinus Bellovacensem, Ursinianus Ambianensem regebat: Ebarcii & Grimonis incertæ sedes.

LIV.
Dodo abbas
Waslerensis.LV.
Childeberti
placitum de
Nocito pro
Tunsonis-vallis
monasterio.

ANN. CHR.

697.

LVI.

Lemausi parthenon sancto Germano subiectus.

* Limours.

Eodem anno, Childeberti regis tertio, nobiles duo conjuges, Gammo & Adalgudis, Deum sibi propitium facere cupientes, *monasteriolum* virginum in alodio suo apud Lemausum* in pago Stampensi sub titulo sancti Johannis & sanctæ Crucis construere cœperunt, ut ibidem puellæ in honore sanctæ Mariæ instituerentur *sub ordine monastico & regula sancti Benedicti* victuræ: quibus filiam suam Bertam abbatissam præposuerunt. Hoc autem monasterium, quod multis prædiis, tam citra, quam ultra Ligerim sitis, dotarunt, subjectum esse voluerunt monasterio sancti Vincentii & sanctæ Crucis *Parisius civitate*, ubi *Autharius abbas cum norma plurima monachorum* tunc præerat: ita ut, mortua abbatissa, monachi Vincentiani aliam ibidem instituerent. *Et ut epistola hujus donationis firma permaneat, Bituricas in conventu nobilium, in presentia domni nostri Childeberti relicta est, & Parisius civitate in monasterio sancti Vincentii die sexto mensis Aprilis super altare sanctæ Crucis posita, anno tertio domni nostri Childeberti regis.* Huic instrumento, quod ex veteri chartario in appendice referemus, subscribere Turnoaldus episcopus, scilicet Parisiensis, Madolandus, Andebaldus, Durandomarus & Desiderandus abbates; & post eos Gammo & Adalgudis donatores. Post mortem Gammonis, Adalgudis ejus conjux Deo sacrata fuit, haud dubie in suo ipsius monasterio apud Lemausum: cujus possessiones assertæ sunt anno Childeberti regis octavo in quodam placito, quod ex authentico alias retulimus. Autharius seu Audcharius sancti Vincentii abbas, superius b laudatus ex litteris Vandemiris, anno xvii. Theoderici regis datis, hoc anno decessit, fecitque locum Waldromero abbati, notato in authentico, quod penes nos est, instrumento commutationis ab eo factæ de quibusdam rebus in pago Mauriliaco sitis, anno tertio regni domni Childeberti regis. Ex his intelligitur, sancti Benedicti regulam Lemausi monasterio ab origine impositam fuisse, haud dubie ex imitatione Vincentiani cœnobii, cui ab ipso principio illud subjectum fuit.

a Sac 3 par-
te 2. p. 620.
b supra n. 9.

ANN. CHR.

698.

LVII.

Willibrordus Epternacense monasterium condit.

* Souye.

* Epternac.

Altero anno, quam Willibrordus Romæ a Sergio papa ordinatus fuerat, exemplo Suidberti ædificare cœpit insigne monasterium haud procul ab Augusta Trevirorum ad flumen Suram*, in villa quondam regia pagi Bedensis, quæ ad ducatum Luxemburgensem nunc pertinet, vocabulo Esternacum seu Asternacum, quem locum recentiores Epternacum* vocant. Hadrianus Valesius in Notitia Galliarum non dubitat hunc esse vicum Andethannam, a Sulpicio Severo memoratum in tertio dialogo de vita S. Martini, cui Treviris revertenti, & vastas vicinarum silvarum solitudines pertranseunti, angelus adstiruit, eum consolaturus, mæstum ac dolentem, quod cum Ithacianis communicasset. Idem auctor putat non aliam esse Andaclanam villam, quam Lupus a Carolo principe, cognomine Martello, donatam ait basilicæ S. Maximini episcopi Trevirensis, cujus meritis saniam receperat. Verum id parum veri simile videtur, siquidem Epternacum totum condendo monasterio partim concessit Irmina, Dagoberti secundi, ut creditur, filia, quæ tunc Horreenfi ad muros Trevirensis cœnobii virginum præerat: partim Pippinus, ejusque conjux Plectrudis, qui medietatem filici Epternacensis Willibrordo concessisse memorantur. Irminæ donationis litteræ a Miræo, aliisque vulgatæ sunt, inscriptæ *Domino sancto ac venerabili in Christo patri Willibrordo episcopo.* His in litteris ait Irmina, se inspirante misericordia Christi, consilio virorum apostolicorum domni Basini & Leotwini episcoporum Trevirensium, consensu etiam fororum suarum Christo fervientium, divino respectu & pro remedio animæ suæ extruxisse basilicas in nomine S. Trinitatis, & in honore gloriosissimæ virginis Mariæ, seu & beatissimorum apostolorum Petri & Pauli, ceterorumve sanctorum, in villa sua propria, quæ vocatur Epternacus, sita super fluvio Sura, simulque monasteriolum ibidem ad excipiendos monachos peregrinos, & pauperes alendos: ad quod faciendum se inductam dicit ob ipsius Willibrordi sanctitatem, ac dilectionem in suum monasterium. Actum Treveris kalendis Novembris, anno quarto domini sui Childeberti regis. Subscribunt post Irminam Basinus & Leodowinus episcopi: quorum primus, abdicata dignitate, in monasterium sancti Maximini denuo secesserat; alter, ejus ex sorore nepos, Trevirensis episcopatum regebat. Huic monasterio primus præfuit Willibrordus, uti discimus ex ejusdem Irminæ testamento, quo quidquid habebat in Epternaco, asserit eidem monasterio, cui tunc dominus & pater suus in Christo Willibrordus episcopus rector & gubernator præerat. Quid beneficii Willibrordus Horreenfi parthenoni contulerit, tradit Alcuinus in

ANN. CHR.

698.

libro de vita ejus, ubi scribit, fœvissima peste in illo monasterio grassante, multas ex ancillis Dei extinctas, alias longo infirmitatis dolore correptas, ceteras nimio terrore turbatas fuisse: missam proinde ad Willibrordum legationem, ut ad se veniret. qui ubi eo accessit, missa pro infirmis celebrata, aqua benedicta locum respersit, eamque agrotantibus potandam præbuit. quo facto, ita convalere omnes, ut pestis in illo monasterio penitus restincta sit, nullaque deinceps illarum virginum ex ea perierit.

Consuluit etiam vir sanctus sequiori sexui, erigendo in puellarum gratiam monasterio. Ejus rei causa Pippinus princeps & Plectrudis Suestram villam, in pago Mosano positam, atque a præfluente rivo cognominatam, sua pecunia emisse, ac Willibrordo dedisse perhibentur: quo in loco vir sanctus virginum cœnobium condidit, quod modo nobilium canonicarum collegium est.

Quamdiu post hoc tempus superstes fuerit Basinus episcopus, nobis incomperum. Sepultus est in monasterio sancti Maximini apud Treviros, ibidemque sanctus habetur. Ejus tumulus, teste Browero, etiam nunc occurrit ad dextram ingredientibus cryptam, quæ sub principis aræ vestibulo latet. De Lutwino ejus successore plura inferius. Ejus pontificatu, & forte favore ac patrocinio, surrexit in eâ urbe celeberrimum monasterium sanctæ Mariæ ad-Martyres, eo in loco, ubi erectum olim capitulum seu palatium præfectorum palatio Galliarum, ipsorumque imperatorum, quando eos in Gallias venire contingebat: ubi etiam martyrium passi sunt plurimi martyres, a quibus locus appellationem accepit, dictus etiam beatæ Mariæ ad-monachos. Hunc locum in monasticæ congregationis domicilium, virtutisque ac litterarum scholam convertisse itidem dicitur Willibrordus auxilio Pippini principis. Vastatum a Nortmannis monasterium, sed denuo instauratum possident hætenus monachi Benedictini.

Interim Willibrordus prædicationis officium impigre nihilo minus exercebat, non modo in Frisia, quæ suæ missionis præcipua provincia erat, sed etiam in Dania, in qua ob Ungendi regis ferocitatem, nullum fere fructum tulit. Dum in Fogteslandia versaretur, ubi Fosita idolum tanto honore ab incolis habebatur, ut animalium ibi pascentium carnibus, aliisque rebus ibi ortis vesci, & aquam ex fonte ejus, nisi tacendo, haurire esset religio; spreta incolarum superstitione simulque ferocissimi Radbodi ducis animo, qui nefandorum sacrorum violatores atrocissima morte punire solebat, tres homines in illo fonte baptizavit, ejusque terræ animalia in cibum mactari præcepit. quo accepto, Radbodus in sacerdotem Dei vivi suorum injurias deorum ulcisci statuit: sed missis, ut mos erat, sortibus, nullus ex his qui cum viro sancto erant, nêdum Willibrordus ipse, in damnatorum sortem incidit, præter unum e sociis, qui martyrio affectus est. Accitum nihilo minus dux ferocissimus dure increpuit, cur sacra sua violasset, deoque suo talem fecisset injuriam: at illius insaniam vir sanctus irrisit, eique veri Dei cultum persuadere tentavit. Verum Radbodus, quamquam veritati acquiescere noluit, eum ad Pippinum principem honorifice remisit. Pippinus ejus reditu lætatus, eum rogavit, ut prædicationi verbi Dei insistere pergeret, & idololatricæ vitiorumque reliquias, e ceteriori maxime Frisia, extirpare conaretur. quod pius prædicator implere curavit, circumiens omnes illius terræ regiones; multisque ad fidem adductis, ecclesias iis in locis erexit, presbyteros & verbi Dei ministros instituit, a quibus populus recens conversus diebus festivis verbum Dei, salutareque admonitiones acciperet, necnon christianæ religionis regulas, & baptismi, ubi res exigeret, sacramentum. Nec defuere novo apostolo miracula, quæ apud Alcuinum legere licet. In actis sancti Liudgeri, ab Alfrido scriptis, dicitur Ursingus Liudgeri parens, cum filiis ac propinquis suis, Willibrordo adjutor fuisse, in quibuscumque poterat. Ejusdem in hac missione Willramnus cooperatores fuisse dicitur.

Dum hæc in Frisia ita se haberent, Trudo conditor monasterii Sarchiniensis in Hasbania, extremos agebat dies. Appropinquante resolutionis suæ tempore, fratres de suo excessu marentes consolari cœpit, eosque paucis, sed efficacibus verbis adhortari, ut præceptorum divinorum memores, cadauca & peritura præ æternis nihil ducerent, & ad amorem supernæ patriæ unice ac jugiter anhelarent. Instante obitu, fratres ut instantius cum ipso orarent postulavit. Tum, erectis sursum oculis, signo crucis se muniens, animam Deo reddidit i. x. kalendas Decembris: quo

Suestræ itidem cœnobii puellarum.

LVIII.
Basini episcopi sepultura ad S. Maximinũ.

Monasteriũ S. Mariæ ad Martyres.

LIX.
Willibrordi studium in præpagando evangelio.

LX.
S. Trudo moritur.

ANN. CHR.
698.

die in antiquis martyrologiis fit memoria sancti Trudonis presbyteri & confessoris. Sacrum ejus corpus feretro impositum fratres cum sollempni pompa detulerunt in ecclesiam sancti Quintini martyris & sancti Remigii confessoris, quam ipse edificaverat. Cum crebra ad ejus tumulum miracula fierent, eo accessit Pippinus inclitissimus major-domus cum conjugē Plectrude; & comperta factorum veritate, eidem loco tradidit, quidquid in duabus villis, Ochiosala & Hamo, possidebat: Plectrudis vero ejus uxor altare sancti patris argento & auro fabricari præcepit. Librum de gestis sancti Trudonis primus scripsit Donatus diaconus, ut quidem videtur, Mettensis, eumque Angilramno archiepiscopo (sic tum vocabantur ob acceptum pallium nonnulli Mettenses episcopi) nuncupavit. Eamdem vitam Guikarius abbas & Theodericus monachus alio stilo ediderunt.

In capite quinto decimo apud Donatum laudatur *religiosus vir Leovharius prepositus de canobio sancti viri*, qui furtum in monasterio factum fratribus indicavit. Erant tamen primis illis temporibus abbates monasterii rectores. Priorum nuda tantum nomina refert Rodulfus abbas Trudonianus, qui sæculo duodecimo ineunte chronicon ejusdem monasterii scripsit. Hi sunt Grimo, Reiramnus, Hardebenus, Columbanus, Angelramnus, Ambrosius, Gislebertus, Adelbodus, Hildradus, Sabbarinus, Ermenamnus, Radulfus, Ludovicus, Radbertus, & Rodeganguus, quorum postremi duo ad sæculum decimum pervenerunt. De aliis suo loco agemus. Grimo abbas prædicto monasterio *regulariter* præerat anno quinto post obitum Theoderici regis, cognomento Calensis, id est anno supra septingentesimum quadragesimo secundo, ex litteris Rotberti a Hasbania comitis, quibus locum Dungo cum basilica inibi constructa tradit basilicæ sancti Trudonis, *cui venerabilis abbas*, inquit, *Grimo nomine, regulariter*, id est monastice, (sic enim loquuntur illorum temporum concilia & auctores) *præesse videtur*. Itaque vel Grimo primus abbas ejus loci censendus non est; aut, si primus, ante eum locus ille regebatur per præpositos: qualis fuit Leotharius ille, cujus modo meminimus. Is est Rotbertus dux, cujus custodia in Hasbania commissus est a Carolo principe sanctus Eucherius episcopus Aurelianensis, de quo inferius nobis agendum erit.

LXI.

Dux aut comes apud Cenomannos nullus, nisi per electionem.

b *Annales*.
no. 3. p. 221.

Non omittendum hoc loco est Childeberti regis b præceptum, anno regni ejus quarto concessum Herlemundo Cenomannorum episcopo, ut nullus dux, aut comes in illa provincia institueretur, nisi per electionem ejusdem parochiæ episcopi, aut pagenium illorum vel abbatum, prout jam antea idem privilegium concessum fuerat a Chlothario quondam rege Childeberti patrio, & ab ava ejus Baltechilde. Datum est hoc præceptum Valencianis die tertio mensis Martii, anno regni Childeberti quarto; idque Wlfoleicus scripsit & subscripsit.

LXII.

S. Cuthberti corpus incorruptum levatum.

Ad res Britannicas quod attinet, post undecim annos, quam sancti Cuthberti episcopi corpus in Lindisfarnensi ecclesia sepulturæ mandatam fuerat, ejus loci fratribus visum est, ut ossa ejus, sicut quidem putabant, arida & carne nudata, e tumulo efferrentur, & in novam arcam super humum, erecto tantisper monumento, deponerentur. Ejus rei consilium cum Eadberto antistite communicant, qui tum pro suo more quadragesimam ab omnium remotus consortio, in quodam maris recessu agebat, uti etiam quadragesima ante natale dominicum dies ibidem in magna tum abstinentiæ, tum orationis & lacrymarum devotione ducere consueverat. Ipso annuente, ac jubente, ut id ipsa die ejus depositionis, quæ est tertia decima kalendarum Aprilium, fieret; sepulcro aperto, inventum est sacrum corpus totum, quasi adhuc viveret, integrum, & flexibilibus artuum compaginibus multo dormienti, quam mortuo similis, vestimentis etiam, quibus indutum erat, omnino illæsis. Re ad episcopum delata, is nova sacro corpori indumenta, veteribus reservatis, aptari jubet, illudque in thecam paratam reponi. Factum ut præceperat, & involutum novo amictu corpus, levique theca reconditum fratres supra pavementum sanctuarii composuerunt. In detectione ejus corporis, quæ anno supra millesimum centesimo quarto facta est, præter pallium, dalmaticam ex purpura, & lintheamina, quibus corpus involutum erat, præterque ficones seu calceamenta, invenerunt pectinem eburneum, forcipes, altare argenteum, corporalia cum patena, etiam calicem, parvum quidem, sed materia & opere pretiosum, cujus inferior pars, leonem ex auro purissimo habens, gestabat dorso lapidem onychinum, insigni arte cavatum.

LXIII.
Eadberti episcopi obitus.

Paulo post venerabilis antistes Eadbertus gravi morbo corripitur, eoque ingravescente

ANN. CHR.
698.

vescente nonis Maii ad Dominum migrat. Ejus corpus in sepulcro sancti Cuthberti positum, imposita superius arca, in qua incorrupta sancti patris membra locata fuerant. Successit in illam sedem Eadfridus, qui oratorium Farnensis insulæ, ubi sanctus Cuthbertus aliquamdiu anachoreticam duxerat vitam, instauravit, cum secessum illum incoleret Felgildus post venerabilem Edilwaldum, qui secundus a Cuthberto locum illum incoluerat. Is est Edilwaldus seu Æthelwaldus, qui postquam multis annis in monasterio Ripensi acceptum presbyteratus ordinem condignis a factis consecraverat; postmodum in insula Farne post Cuthbertum duodecim annis in maxima vitæ puritate vixit, ibidemque defunctus est, sepultus in Lindisfarnensi basilica sancti Petri, juxta sepulcra sanctorum illius insulæ episcoporum. Æthilwaldus hic distinguendus est ab alio cognomine, qui sancti Cuthberti primum Lindisfarnæ minister, dein abbas Mailrosensis, demum ad episcopatum Lindisfarnensem promotus est, mortuus anno septingentesimo quadragesimo, ut in continuatione Bedæ epitomes legitur. Felgildus, Edilwaldi in Farnensi secessu successor, tertius ejusdem loci & militiæ spiritualis heres, major septuagenario, cum venerabilis Beda Cuthberti historiam scriberet, in magno futuræ vitæ desiderio præsentis finem tum exspectabat. Is cum vultum rubore ac tumore deformem gereret, primo id quodcumque deformitatis erat contemnens, demum veritus, ne crescente infirmitate solitariam deserere vitam, & communem reperere cogere; aqua contactu pelliculæ, quæ decessori suo Edilwaldo usui fuerat, sacratâ faciem lavit, ac totum illum tumorem hoc modo sanavit, magno indicio sanctitatis Edilwaldi, qui vivens tempestatem maris, teste Beda, oratione jam sedaverat.

Cum Æthilwaldus alter Mailrosensi monasterio præesset, res mira in provincia Northanimbriorum contigisse b traditur. Erat in ea regione quidam paterfamilias, religiosam cum domo sua vitam ducens. Is morbo gravissimo ad extrema perductus, demum sub noctis initium animam exhalasse creditus est: sed diluculo reviviscens, ac repente se erigens, adstantes immenso timore percussos in fugam convertit, una excepta uxore, quæ ejus amore persistere duravit. quam ille consolatus est his verbis: Ne paveas, inquit, quia jam vere e morte excitatus sum, & inter mortales denuo vivere permissus: sed longe alia quam prius, longeque dissimilis mihi vitæ ratio ineunda. Statimque surgens abiit ad illius villulæ oratorium, ibique usque ad multam lucem in oratione persistens, mox omnem, quam possidebat, substantiam in tres divisit portiones, unam conjugi, alteram liberis suis tradens, tertiam sibi retinens, quam statim egenis distribuit. Nec multo post, sæculi curis absolutus, Driethelmus, sic enim vocabatur, ad Mailrosense monasterium, quod Tuidi fluminis circumflexu maxima ex parte clausum erat, se recepit, acceptaque tonsura in secretum locum permisso abbatis secessit, ibique usque ad obitum in tanta mentis & corporis contritione perduravit, ut multa illum vel horrenda, vel desideranda vidisse, etiam si lingua sileret, vel ignorantibus vita loqueretur. Hoc autem modo visâ narrabat, nempe se duce quodam lucidi & clari adspetus, primo perductum fuisse contra ortum solis solstitialem, ad vallem multæ latitudinis ac profunditatis, infinitæ vero longitudinis, quæ ex una parte flammæ ferventes, ex altera omnia furenti grandine ac frigore perfusa præferebat; utrimque vero infinitos homines, qui ex una in aliam partem vicissim raptabantur. Tum in locum horrendis circumfusum tenebris progressu subito apparuisse crebros tetarum flammarum globos cum intolerabili fœtore e quadam abyssu ascendentes, eodemque rursus decedentes, eosque plenos animabus hominum, quæ instar favillarum fumo permistarum, nunc ad altiora projicerentur, nunc retractis ignium vaporibus relaberentur in abyssum. Cum vero is eo in loco a suo duce solus dimissus esset, subito sibi adstitisse demones, qui ipsum in hanc tartaream abyssum pertrahere conabantur. Verum sibi in his angustiis constituto opportune denuo adfuisse suum duce, qui vultus splendore mox terros illos spiritus fugaverit. Eum vero converso contra ortum solis brumalem itinere, se tenebris exemptum in auras serenæ lucis ducere cœpisse, qui locus muro permaximo & immenso, absque ulla porta vel fenestra, cinctus erat, multa florum fragrantia & luce perfusus, in quo innumera albatum hominum multitudo, agminumque lætantium sedes videbantur. Verum procedentibus longe majorem affuluisse lucem cum majori etiam odoris fragrantia: ubi jubilantium voces audiebantur. Cum vero se in ejus loci amœnitatem intraturos speraret, repente ducto-

Annal. Bened. Tom. I.

Iiii

Edilwaldus & Felgildus anachoretæ.
a Bedæ lib. 5. c. 1.LXIV.
Driethelmi raptus & visâ.
b id. ibid. c. 13.

ANN. CHR.
698.

rem substitisse, & ipsa qua venerant via gressum reflexisse usque ad sedes illas spirituum candidatorum. Tum sibi dixisse: Vallem illam, quæ prima sibi conspecta fuerat, locum esse, in quo examinantur & castigantur illorum animæ, qui scelerum confessionem & emendationem ex alio in aliud tempus differentes, in ipso tandem mortis articulo ad penitentiam remedium confugiunt, & sic de corpore exeunt, non ante diem iudicii ad regnum caelorum perducendi, nisi precibus viventium, elemosynis & jejuniis ante liberentur. Puteum vero illum flammivomum ac putidum ipsum esse os gehennæ, ex quo nullus umquam evasurus sit. Locum autem illum floriferum esse eum, in quo recipiuntur animæ eorum, quæ in bonis quidem operibus e corpore egressæ, non tantæ sunt tamen perfectionis, ut in regnum caelorum statim introduci mereantur, sed tantum post iudicii diem. nam quicumque in omnibus perfecti sunt, mox de corpore egressos ad regnum caeleste pervenire, quod quarto illo continetur loco, ubi cantus dulcissimi auditi. Illuc demum ipsum perventurum, si ad mortalem vitam reversus rectius vitam suam institueret. Drithelmum hæc referentem sapius audiverat Hemgillus presbyter ac monachus, ex cuius relato Beda id accepit: qui Hemgillus, Beda hæc scribente, in Hibernia insula solitarius, extremam vitam ætatem pane cibario & frigida aqua sustentabat. Eadem etiam Drithelmus narravit Aldfrido regi, cuius commendatione in Mailrosense monasterium admittitur. Erat vero cella, in qua seorsim degebat, posita secus flumen, in cuius aquas, etiam rigidissima hieme, aliquando ad lumbos, nonnumquam ad collum usque se immergebat, indeque rigentibus aliquando vestibus procedebat; mirantibusque dicebat, se longe frigidiora & austeriora, quam quæ patiebatur, vidisse. Sic ad diem usque mortis suæ jugi caelestium bonorum desiderio corpus senile inter quotidiana jejunia domabat. quæ res multis ad salutem æternam profuit.

L X V.
Adamnanus
recipit & præ-
dicat ritus Ro-
manos.

Tunc temporis Adamnanus Scottus legatione functus est ad Aldfridum Northanimbriorum regem. Ignota legationis causa. Is est Adamnanus seu Adomnanus abbas monasterii Hiensis seu sancti Columbæ in confinio Hiberniæ & provinciæ Pictorum, Albus cognominatus, qui libros tres de vita sancti Columbæ abbatis scripsit. Post Columbam locum rexere Baitheneus, Segeneus seu Segienus, & Failbeus, cui Adamnanus successit. De hoc Segeneo mentio est in epistola cleri Romani ad Hibernos, eidemque Erenus seu Irenæus ille, *famosus per omnes Scotia ecclesias*, quædam a Columba de se ipso prædicta enarrasse perhibetur in libro primo de vita sancti Columbæ: ubi Adamnanus Failbeum decessorem suum laudat. Missus ad Aldfridum Adamnanus, *abbas & sacerdos Columbiensium egregius*, ad Wiremuthense monasterium divertit, cui tunc Ceolfriidus abbas præerat: qui, perspecta Adamnani religione, humilitate, & prudentia, eum ad Scotticos ritus abjiciendos, recipiendosque Romanos, adduxit, uti Ceolfriidus ipse in epistola ad Naitonum regem ^b testatur. Adamnanus itaque, mente mutata, reversus in patriam, primum Hienses suos, eidemque monasterio subditos adhortatus est ad emendandas consuetudines suas: at, cum nihil proficeret, in Hiberniam trajecit, ibique plurimos ^b, & pæne omnes, qui ab Hiensium dominio liberi erant, cum Brittonibus etiam nonnullis ab avito & inuito errore correctos ad unitatem catholicam reduxit. Demum, celebrato in Hibernia canonico paschate, denuo ad suos reversus, cum eis iterum catholicam paschalis festi observationem nequiquam, inculcasset; ante expletum anni circulum e sæculo migravit: sicque factum est, ut vir, unitatis & pacis studiosissimus, ante ad vitam æternam raperetur, quam, recurrente paschali sollemnitate, graviolem cum suis de ejus celebratione altercationem habere cogeretur. Idem libros tres de locis sanctis descripsit, dictante Arculfo episcopo Gallo, qui cum Petro eremita, e Gallia itidem orto, in illas partes profectus fuerat. Hi libri a Beda ^c laudati, & partim in ejus inferti historia, emendatiore a nobis alias ^d recussi sunt, cum itinerario Bernardi monachi Galli, in quibus multa scitu digna leguntur. Adamnanus pro sancto habetur ix. kalendas Octobris, eumque inter præclaros Scotticæ gentis patres, morumque magistros cum Patricio, Cherano, Columbano & Congallo Alcuinus in quodam epigrammate laudat. Colitur & alius Adamnanus, idem Scottus, vi. kalendas Januarii, monachus cœnobii Coludienfis, cui sancta Ebba abbatissa præerat, amita Egfridi regis; quæ sanctimonialis habitum ab antistite Wilfrido acceperat. Ibidem Adamnanus iste degebat, devotissimam

^c *ibid. c. 16.*
^d *ibid. c. 16.*Alter Adam-
nanus.

in summa continentia & orationibus vitam ducens, nihil umquam ^a cibi vel potus, excepta die dominica & feria quinta, percipere solitus. Idem Ebba abbatissa ejus monasterii prædixit incendium.

Eodem tempore Althelmus seu Aldhelmus abbas Maldunensis, vulgo Malmesburiensis, epistolam scripsit Gerontio regi, simulque cunctis Dei sacerdotibus per Dominioniam, occidentalis Britannicæ regni provinciam, conversantibus, ut eos itidem ad catholicum pascha cum Romana tonsura suscipiendum adduceret. Hanc vero epistolam ^b scripsit jussu cujusdam concilii episcoporum, quod ex tota Britannia recens congregatum fuerat. Et primo quidem Brittones illos Aldhelmus hortatur ad ecclesiæ catholicæ unitatem, & christianæ religionis concordiam, sine quibus fides otiosa torpescit, & merces futura fatiscit. Nihil quippe prodesse quævis bonorum operum emolumenta, si extra catholicam gerantur ecclesiam, etiam si quis actuosam rigidæ conversationis regulam sub disciplina cœnobii strenue exercent, aut in squalida solitudine, remotus a ceterorum contubernio mortalium, contemplativam anachoreticam ducat vitam. Tum ibidit sibi compertum esse, illius provincie sacerdotes in ecclesia Christi grave & crudele scandalum fovere, cum tonsuram sancti Petri apostolorum principis rejiciunt, & in celebranda sacrosancta paschali sollemnitate Nicænorum patrum regulam minime sectantur. Illorum vero pertinaciam eo usque progredi, ut ultra Sabrinæ fluminis fretum Demetarum sacerdotes, de privata conversationis suæ gloriantes munditia, Romanorum communionem sic abominentur, ut nec in ecclesia cum eis orationum officia celebrare, nec ad mensam cibos simul percipere dignentur: quin immo epularum reliquias, a Romanis relictas, canibus & porcis devoranda projiciant, vascula quoque & phialas eorum aut arenis abscondant, aut flammis episcopanda purgandaque immittant. Denique non salutationem, non osculum eis præberi, nec manus aut pedes eis lavari: sed si quis ex eis ad ipsorum partes cohabitandæ gratia profecti fuerint, non prius ad consortium sodalitatatis suæ admitti, quam quadraginta dierum penitentiam peregerint. Eos vero frustra sibi de patrum & antecessorum exemplo & sanctitate, immo & de fide symboli blandiri: cum beati Petri apostolorum principis, Nicænorumque patrum auctoritas cunctis præferenda sit; & frustra & inaniter de catholica fide gloriatur, qui dogma & regulam sancti Petri non sectatur.

Insequens annus Boniti episcopi Arvernensis secessu insignis fuisse creditur. Abdicandi episcopatus causæ, non quod traditionem ecclesiæ de manu laica, id est regia, accepisset, ut Petro ^c Damiani visum est; sed erratum ejus duplex fuit, nempe & quod germanus germano, & quod vivus vivo suffectus fuisset. Antequam id exsequeretur, celebratissimum Dei famulum Tillonem, cognomento Paulum, consulere statuit, qui tum in Sollemniacensi prope Lemovicæ *symnionem*, id est monasterio, versabatur. Falluntur qui vocabulum *symnionem* nomen proprium esse putant cujusdam monasterii, cui Tillo præfuerit, quem nusquam abbatem fuisse constat. Sollemniacum profectus sanctus antistes, a fratribus miro cum gaudio atque officiosissime susceptus est. Consultus ab eo Tillo respondit, nihil melius esse, quam quod temere contra sancta canonum instituta usurpatum fuisset, declinando postponi ac dimitti. quod ille brevi post tempore executus est. Sollemniaci die dominica cum moraretur, eum rogaverunt fratres, ipsis ut missarum sollemnia celebraret. Assensit, ministrante sibi diacono venerabili patre Adelphio, tunc levita, postmodum Bobonis abbatis in Maguilocensis cœnobii regimine successore: a quo cum infirmus quidam Sollemniacensis frater aquam, ex qua sanctus pontifex manus abluerat, accepisset, ea haustu repente convuluit. Huic nomen erat Auderamnus: cujus exemplo alter, vocabulo Natolenus, febrium vexatione liberatus est. Eiusdem meriti opem sensit quædam insulæ Britannicæ mulier, Blanda nomine, oculorum lumine orbata: quæ a quibusdam peregrinis admonita, ut Boniti episcopi precibus se commendaret, facta oratione subito lumen recepit. Tum illa, relicto proprio solo, ad servatorem suum accedens, ab eodem commendata est abbatissæ suburbani Rubiacensis ^{*} monasterii, quæ ipsius fratris, an sororis filia erat: ubi, cum aliquamdiu degisset, ad patrium solum remeavit.

Reversus Arvernos Bonitus, virum industria ingenioque excellentem, ac nobili genere clarum, Nodobertum nomine, successorem sibi dari summopere optavit:

Annal. Bened. Tom. I.

Iiii ij

ANN. CHR.
698.a *Beda lib. 4. c. 25.*
LXVI.
Aldhelmi
abbatis epistola
de Pascha celebratione.
b *Aldhelm. epist. 44. inter Bonifacianas.*ANN. CHR.
699.LXVII.
Bonitus abdicat episcopatum.
c *Petrus Dam. Op. 9. c. 10.*^{*} *de Royac.*Nodobertus
ejus successor.

tum; accedente populi assensu, ad principem hac de re oratorem misit Cautinum archilevitam. Petitionem ratam habuit princeps, nuntioque regresso, Nodobertus summo univerforum plausu & favore in Arvernensis cathedra solium sublimatur. His actis, vir Dei secessit in Magnilocense monasterium, ubi *sub sancto habitu atque cultu* aliquantum temporis versatus est. Postea, relictis omnibus, id est patria, parentibus ac sociis, rebusque omnibus in ecclesias & monasteria distributis, peregrinationem Romam ad sanctorum apostolorum limina aggressus. Cum Magniloci versaretur, epistolam scripsit contra renascentes apud Arvernos Arianismi & Jovinianismi furculos, quæ epistola in illo monasterio tempore scriptoris ejus vitæ adhuc exstabat.

TIllo venerabilis monachus non diu post prædictum congressum superstes fuit. Hic ad senectutem vergens, beatum Gundebertum seu Godebertum abbatem rogavit, ut cellulam, prope monasterium, in honorem sancti Eligii sibi liceret fabricari, ubi sacris lectionibus, labore ac precibus ad mortem se disponderet. Annuente abbate, cellula ædificata est quinque stadiis a monasterio. Ibi tandem febre correptus, cum se ad extrema urgeri sentiret, nuntium ad Lemovicensem episcopum misit, rogatum, ut ad se sepeliendum quantocius venire dignaretur. Dein, *sacramentis corporis & sanguinis Domini susceptis*, signo sanctæ Crucis sese munivit; & sic inter verba orationis, lugentibus fratribus, animam exhalavit. Finis ejus Ermenus episcopus, qui corpore languens, nihilo minus pedibus eo accesserat, recuperata mox sanitate studiose curavit: & post modicum tempus cryptam ex auro & argento, lapidibusque pretiosis super ejus tumulum fieri præcepit. Exhis manifestum est, Tillonem, non in Brajectensi apud Arvernos eremo, ubi aliquamdiu delituerat; sed in cella Sollemniaco proxima decessisse, tamen nulla hujus cellæ vestigia modo supersunt. Apud Bollandum legitur, eum ex prædicta eremice Sollemniaco revertisse, cum monasterio præfesset venerabilis abbas Childomarus: cui forte successit Gundebertus, cujus permisso vir sanctus in proximam Sollemniaco cellam se reclusit. Colmania, uxor Lantarii comitis, Sollemniacensem ecclesiam rebus suis ditavit, propterea quod oleum ab eo benedictum, & miraculo actum accepisset. In veteri martyrologio Sollemniacensi fit commemoratio VII. idus Januarii sancti Tillonis monachi, non abbatis, quem titulum recentiores quidam e perperam affingunt, præferunt in Flandria, ubi prope Curtracum præcipue colitur, eam ob causam, quod populos illos in fide catholica, jubente sancto Eligio, eudiisse traditur.

Aliud abdicatæ dignitatis exemplum habemus in sancto Bertino abbate Sithiensi, qui seniles artus abbatiali oneri jam impares, utpote centenarius, sentiens, pastoralis curæ sarcinam deponere, & in alium rejicere contulit, ut soli Deo, rebusque divinis deinceps vacaret. Itaque virum venerabilem e suis, nomine Rigobertum, quem huic officio magis idoneum credidit, sibi successorem ordinari curavit: ipse vero secessit in oratorium beate Mariæ, quod ab orientali plaga basilicæ sancti Petri, adhuc vivente sancto Audomaro antistite, ædificaverat ubi noctes in precibus, dies in jejuniis, aliisque piis operibus exigere non cessavit. Rigobertus vero beati patris insistentis vestigiis, ejus jussu basilicam extruxit sub patrocinio sancti Martini, quem Bertinus præcipue colebat, ob id maxime, quod a dænone sub specie puellæ regiæ, dum ad mandatam seu lotionem pedum sabbato de more iret, tantisper retentus ac delusus, ope sancti Martini technas subdoli hostis intellexerit, quæ causa fuit, ut feminas monasterii aditu sub anathemate penitus excluderet, cujus lex interdicti ad finem sæculi tertii-decimi in illo monasterio perseveravit. Id vero non tantum de monasterii adytis, sed etiam de principe sancti Petri basilica, quæ monachorum propria erat, intelligendum esse patet ex facto Adelæ nobilissimæ conjugis Arnulfi comitis, quæ magnis infirmitatibus prægravata, non sine tremore maximo, tamen concedentibus episcopis & monachis, ad altare sancti Bertini orationis causa progressa est, quoniam id nulli antea feminae, ne quidem reginae, concessum fuerat. Patris exemplum ad discipulum ac successorem manavit, & post paucorum annorum laborem Rigobertus, præceptoris indulgentia sui, & ipse ad spiritale otium se convertit, perfectumque tanti patris discipulum hac sui mutatione ostendit. Ordinatus in ejus locum Erlebertus, qui alteri non inferior, a paterna institutione haudquam degeneravit.

LXIX.
Bertinus abbatiam cedit Rigoberto.

ANN. CHR.
700.
LXVIII.
Tillonis monachi obitus.

ANN. CHR.
699.
Bonitus Magnilocum secedit.

In monasterio Luxoviensi post Ingobertum Waldeberti successorem Cundonus, (corruptum nomen) Rusticus, Sayfarius & Adonus ejus loci abbates recensentur. Prioris seu præpositi officium gessit Adonus, priusquam ad abbatialem dignitatem promoveretur. Eo præposito res contigit memoria digna. Tanta Felicis episcopi vel incuria, vel pravo exemplo, in canonicos Vefontionenses irreperat licentia, ut ex piis sacrilegi, & ex clericis demum milites evassissent. Nec rerum melior status sub Tetradio antistite. Sed tandem Deus illius cleri miseratus errores, juvenem quemdam clericum; Albonem nomine, qui aliorum flagitiis non se immiscuerat, excitavit, ut ad evitandum propudiosæ ejusmodi vitæ naufragium in Luxoviense monasterium se reciperet. Acceptus perhumaniter a loci abbate ac fratribus, brevi totam sacrae religionis institutionem hausit, facile in sacrum illum coetum perpetuo adoptandus, nisi divina eum consilia ad propriam ecclesiam revocassent. Ægre igitur a Luxoviensibus missus, ubi ad suos rediit, Tetradius, tyranni potius, quam episcopi dignus nomine, inter venandum ab apro percussus moritur; eidemque Albo omnium suffragiis sufficitur. Is adeptus pontificatus officium, canonicos adhortatur, ut emendandis moribus, sanctioris vitæ institutum, quod apud Luxovienses didicerat, sectarentur. At surdis cantum. Tum videns Albo se nihil proficere, abbatem Luxoviensem, forte Sayfarium, consulendum censuit. Adjutor pii operis ei concessus Adonus præpositus. Ambo qua precibus ac blandimentis, qua minis ac terroribus, rebelles ad officium revocare conantur. Verum illi neutro modo emolli, etiam ad convicia & contumelias prorumpunt. Demum alterutra proposita conditio est, ut aut regulæ institutis obsequentes regulariter viverent, aut loco tandem cederent. Quatuor tantum ex illis placuit prima conditio, aliis ad latas sæculi vias ire permittis. Sic restituta est in illo collegio ecclesiastica disciplina, agente in primis Adono, qui, consummato tam pio opere, ad propria reversus est, brevi abbas sui monasterii futurus: cujus successores enumerantur, sed nudis nominibus, Arulfus, Rendinus, Ragnebertus, Gerardus, Ratto, Willicrannus seu Wixeranus, & post eos Mellinus, qui a Sarracenis captus est.

Non longe ab eo tempore aberat haud fatis exploratæ ætatis Medericus abbas, in urbe Ædua nobilibus parentibus procreatus. Admissus in ejusdem urbis monasterium, sancti Martini potius, quam Symphoriani, ubi quinquaginta-quatuor monachi degebant, tantæ fuit in primis abstinentiæ, ut singulis hebdomadis non nisi bis, pane quidem hordeaceo & aqua reficeretur, sub vulgari fratrum habitu cilicium gerens. Abbas factus multos ad se trahebat. Monachus quidam tentatione pulsatus, induta ejus tunica, protinus liberatus est. Alter vagus, acceptis viri Dei eulogiis, id est pane ab eo benedicto, ad sanam mentem rediit. Post paulum Medericus solitudinis amans, desertum locum petiit, ibique in privatam cellulam se reclusit. Cella sancti Mederici modo appellatur locus ille, sex passuum millibus ab urbe distans. Verum desideratus a suis, episcopi jussu in proprium monasterium reverti cogitur. Ab eodem sacerdos ordinatus, hortante Frodulfo miræ sanctitatis viro, quem e sacro fonte a se susceptum ipse sanctis moribus instituerat, Luteciam Parisiorum orationis causa proficiscens, in cœnobio pagi Brigenis, vocabulo Campellis*, quod modo sæcularium canonicorum collegium, infirmitate detentus est. Morbo perseverante, susceptum iter nihilo minus persequitur, ac Miliduni ad Sequanam carceratos omnes precibus solvit. Alia miracula in itinere ab eo patrata. Parisios ubi venit, in suburbana sancti Petri cellula substitit, ibique post duos annos ac menses novem cum morbo, tum longæva ætate confectus, finem vitæ sortitus est i v. Kalendas Septembris, quo die ejus memoria in sincero Uluardi Martyrologio notatur; sepultus in eodem sancti Petri oratorio, quod postmodum in insignem ejus nomine canonicorum parœciam ecclesiam convertum est. Sacrum ejus corpus, agente Theodeberto loci sacerdote, jussu Gozlini episcopi Parisiensis, eodem die recurrente, e tumulo elatum est anno supra octingentesimum octogesimo-quarto, atque in decentiori loco compositum. Exstat in suburbio Campellenfi parochialis ecclesia sub titulo sancti Mederici.

Suessonicum sanctæ Mariæ cœnobium, post Ætheriam primam loci abbatissam, rexit Hildegardis, quam alii Adalgardem vocant. Ejus tempore istuc se recepit Vodoalus Scotus, qui ex patrio solo in Galliam una cum Magneberto socio trajecit. Susceptus est cum omni caritatis officio a venerabili abbatissa, quæ illi ante

ANN. CHR.
700.
LXX.
Vefontionenses canonici reformantur per nostros Luxovienses.

LXXXI.
Medericus abbas Æduensis.

* Champagneux.

LXXXII.
Vodoalus reclusus Suessonicus.

ANN. CHR.
700.
a *Annales*.
10. 2. p. 684.

portam monasterii juxta murum civitatis hospitium assignavit, quod etiam nunc Turris-Sancti-Benedicti (alio quippe nomine Benedictus dictus est) appellatur. Ob amissam lancem increpitus, peregre profectus, tentato frustra in patriam reditu, tandem Sueffionas reversus est. Incendium ab eo non semel restinctum. Mortuus humatur in basilica sanctæ Crucis. Ejus nomen in litanis^a Carolinis invocatur cum sancto Leodardo, qui in eodem monasterio eodem fere vixit tempore, cujus vita ignoratur. Sancti Vodoali gesta litteris mandavit ineunte sæculo decimo scriptor anonymus post auctorem antiquiorem, cujus historiæ volumen, Lugduno-clavato depositum, cum aliis schedis periisse dicitur. Sancti Vodoali tumulus cum tumulo sancti Drausii seu Drauscionis episcopi hæctenus visitur in basilica sanctæ Mariæ, qui tumuli videntur esse primorum illius urbis christianorum, quorum proinde figuram in æs incisam hoc loco exhibere visum est. Olim pugiles, duello dimicaturi, ad tumulum sancti Drausii, in precibus pernoctare solebant, ut duelli exitum Deo commenderent. Testis hac de re Johannes Sarisberienfis in epistola CLIX. aliique, quos videsis in notis eruditissimi Cangii ad Alexiadem, & in historia^b beata Mariæ Sueffionensis per nostrum Michaëlem Germanum. Juxta hos duos tumulos cernitur tumulus sancti Leoardi seu Leoardi, qui in eodem monasterio vixisse traditur.

b *Hist. N.*
D. p. 84. &
seq.

LXXIII.
Sacerdos ex
abbate Calo-
brensi Lemovi-
censis episco-
pus.

c *Zabbeo 2.*
bill p. 663.

Ex Lemovicensium episcoporum successione intelligimus, Sacerdotem hoc tempore Calobrensi monasterio abbatem præfuisse, non tempore Chlodovei senioris, ut ejus vitæ scriptor parum accuratus opinatus est. Superius actum de Ermeno episcopo, qui sanctum Tillonem Sollemniacensem monachum sepulturæ mandavit. Ejus successores memorantur Salutaris, Agericus, ac tertio loco Sacerdos, de quo nunc agimus. Erat is^c nobilis Aquitanus ex Calobro vico, a puero traditus Capuano episcopo Cadurcensi, ut ab eo in disciplina christiana & litteris institueretur. Ordinatus ab eo levita, in Calobrum cœnobium se recepit, ubi quadraginta monachi versabantur. Positum erat hoc monasterium inter fines Cadurcensium & Petrocoriorum, non longe a fluvio Dordonæ. Post vitæ monasticæ annos circiter septem, ad presbyteratus ordinem promovetur. Mortuo abbati successus, monasterii basilicam vetustate collabentem instauravit. Labano patri suo, absque viatici communionem defuncto, vitæ inducias ad communicandum impetrasse dicitur. Post mortem Agerici beata memoriæ Lemovicensis episcopi, vir Dei electione cleri & favore populi in sedem ejus ecclesiæ sublimatur, eandemque ecclesiam per aliquot annos sanctissime administravit. Morte imminente, ad natale solum vicum Calobrum regredi statuit, eo in loco cupiens sepeliri, ubi primum lucis usuram & religionis rudimenta acceperat. In itinere Argentaci febre interceptus, decessit III. nonas Maii, dato discipulis mandato, ut corpus suum in Calobrum monasterium sepeliendum deportarent. Naviculæ impositum super Dordonæ alveum dum Calobrum effertur, ejus mater amissum lumen oculorum recepisse traditur. Mundanæ nomen erat, quæ postmodum ad filii sepulcrum martyr occubuisse dicitur. Quod intelligendum de Sarracenis, qui octavo sæculo procedente in illas partes debacchati sunt.

LXXIV.
Sarlantense
monasterium.

Caroli Magni principatu instauratum est monasterium sancti Salvatoris Sarlantenfæ: cujus loci monachi, vicum Calobrum jam pæne in solitudinem redactum videntes, sancti Sacerdotis ac sanctæ Mundanæ ejus matris reliquias, noctu inde sublatas, in suum monasterium transtulerunt. Quo primum tempore conditum sit sancti Salvatoris monasterium Sarlantenfæ, vetera monumenta minime nos docent.

S Savini mo-
nasterium Le-
vitanum,
d *Ibid* p. 666.

Æque obscura est prima origo monasterii sancti Savini diocesis Tarbeiensis in Levitania seu Levitana valle, haud longe a Gavo fluvio, quod monasterium sancto Savino non modo appellationem debet, sed etiam originem, Erat is Barcinone^d oriundus, cujus propinquus fuisse dicitur Eutilius, comitivæ Pictavensis administratione clarus. Ad eum cum Savinus se contulisset, uni ex gemellis ejus filiis persuasit, ut monasticam vitam amplecteretur in monasterio quondam sancti Martini Locogiaci, ubi etiam ipse tribus fere annis conversatus est. Dein solitudinis amore cum uno socio versus Pyrenæos montes iter aggressus, Bigorritanam^e civitatem ingreditur: ubi Fronimium abbatem cum paucis reperit monachis, quicum ad montana simul profectus est. Invenio loco arido atque prærupto, Fronimius abbas ad suos reversurus, Julianum & Silvanum diaconos Savino ministros & coadjutores adjunxit. Hospitio condito, Savinus in cellulam se reclusit, quæ antri instar longa tantum septem pedes, quinque alta erat: ubi per annos circiter tredecim permansit,

^e *Tarbes.*

una contentus tunica, vili gonnella superjecta, sago pellium substrata, cetera nudipes. Demum obiit VII. idus Octobris incerto anno, sepultusque est in Levitania, in loco, qui alias Æmilianum-palatium vocabatur, ad montis radices positum. Ibi demum accrevit monasterium, ejus nomine ac reliquiis celebratum, quod a Sarracenis eversum postea Ludovicus augustus restituit: sed post à Normannis iterum destructum, Raimundus comes sæculo decimo instauravit.

ANN. CHR.
700.

In eadem diocesi exstat sancti Severi monasterium Ruffitanense, loco amœno, olim Albiciaco dicto, qui a Pyrenæis montibus quattuor tantum leucis abest. De auctore monasterii & origine, quæ sæculo septimo contigisse creditur, nulla nobis certa suppetit cognitio. Patronum agnoscit sanctum Severum confessorum: sed quis ille sit, non omnino exploratum. Forte is est Severus presbyter urbis Beorretanæ seu Bigorritanæ, Gregorio^a Turonensi episcopo laudatus, qui in prædio suo Sexiacensi duas ecclesias edificasse, ac reliquiis communiis traditur, in quarum una sepulturam ipse elegit: ubi annuo lilii efflorescentis miraculo sepulcrum ejus illustratum fuisse idem auctor^b tradit. Prostratum a Sarracenis, uti cetera Vasconiarum monasteria, sancti Severi monasterium tradunt, quod sæculo undecimo Centullus, Bigorra comes, Richardo Massiliensi sancti Victoris abbati in melius restituendum commisit, quod etiam nunc perstat sub Benedictina congregatione sancti Mauri.

LXXV.
S. Severi mo-
nasterium Ruf-
fitanense.

a *Greg. Tur.*
de gl. conf. c.
50.

b *Ibid.* c. 51.

Sub finem hujus sæculi conditum existimo testamentum cujusdam viri illustris ac præpotentis, cujus authenticum exemplar, in charta Ægyptiaca exaratum, hodie quoque asservatur in monasterio Dionysiano, sed initio mutilum, ubi nomen testatoris cum notis chronologicis adscriptum erat, atque nomen monasterii, in cujus gratiam hoc testamentum præcipue factum est. Testator genitricem habebat Iddanam seu Iddam, conjugem Chramnetrudem. Monasterium hoc solo internoscimus, quod situm esset in pago Vilcassino; essentque in eo plures basilicæ, quas *sanctas basilicas* testator passim vocat. Multas eidem monasterio possessiones legat, pleræque in pago Vilcassino; alias in pagis Ebrocino, & Stampensi. Ad hæc Turiliacum villam pagi Vilcassini, positam super fluvium *Intine*, donat *basilica sancti domni Dionysii Parisius, ubi ipse dominus requiescit*. Præter ea dat quosdam servos basilicæ sancti Martini, quam monachi superioris illius monasterii Vilcassini construxerant in villa *Chrausobaco* seu *Calciaco*, ubi sepulturam suam testator elegerat prope germanos suos, qui jam illic conditi erant. Insuper dulcissimæ atque amantissimæ conjugi suæ Chramnetrudæ legat Artegiam villam pagi Vilcassini, ubi hoc testamentum conditum est, quæ villa proinde præcipua testatoris possessio erat. Denique *sacratissimo fisco* tradit ejusdem pagi villam, vocabulo *Wadreloum*, cum omnibus ad eam pertinentibus. quæ omnia satis superque arguunt, testatorem virum illustrem ac præpotentem fuisse. Ex subscribentibus sola nomina restant integra Medualdi & Boboleni, qui se authenticum exemplar vidisse, ac subscripsisse testantur.

LXXVI.
Anonymi
testamentum
pro monaste-
rio pagi Vil-
cassini.

Incertum est quo in loco monasterium illud, de quo in hoc instrumento agitur, situm fuerit, an Artegia^{*}, quæ villa tum insignis erat, plures habens appendices, an apud Calvi-montem^{*}, ubi habetur nobilis cella, olim abbatia, sanctorum Petri & Pauli cum aliis ecclesiis, quas *sanctas basilicas* testator forte dixerit. Turiliacus^{*} seu Turiliacum villa eidem Calvimonti proxima est super quemdam amnem & lacum, qui non alius est a fluvio *Intine* hic memorato. Villa *Chrausobacus* seu *Calciacus*, ubi cella sancti Martini constructa erat, videtur esse villa *Chausy*, ubi hæctenus prioratus habetur, Fontanellæ monasterio subiectus, Calcegius dicta in vita sancti Ansberti ex abbate Fontanellensi archiepiscopi Rotomagensis, qui inde oriundus erat. Hæc omnia posita sunt in decanatu Calvimontensi Vilcassini pagi, quem Francicum vocant; præter Calciacum, quæ villa sita est in Vilcassino Normannico, & quidem in decanatu Magniacensi, uti & villa Artegia, ubi prædictum instrumentum conditum est.

* *Artie.*
* *Chauvont.*
* *Tourly.*

Aliud præclarum ejusdem generis monumentum ex archivo item Dionysiano a nobis editum est ad calcem Liturgiæ Gallicanæ, nempe testamentum illustris matronæ Ermentrudis, sub idem tempus conditum, quo inter alia legat *basilicæ sanctæ Crucis vel domni Vincentii* apud Parisios cochlearia argentea decem; Dionysianis vero *fratribus ad mensam*, id est ad altare, *basilicæ sancti Dionysii lectaria par unum*, & *vestimenti sui paricium unum* dari præcipit. Similiter *basilicæ domni Georgii* apud Calam donat vineæ pedaturam unam in villa Tauriniaco^{*}. Ad hæc multa concedit

LXXVII.
Ermentrudis
matronæ testa-
mentum.

* *Torigny.*

ANN. CHR.
700.

basilica sancti Symphoriani, an Symphoriani, in qua bonæ recordationis filius ipsius Deorovaldus requiescit. In primis huic basilicæ pro devotione sua, & requie Deorovaldi filii sui tradit frenum valentem solidos duodecim, & caballum stratum, & carrucam, id est currum, in qua sedere ipsa consueverat, cum bobus currum ipsum trahentibus; & lectaria cum omni stratura sua. Ex quo intelligitur, olim matronas etiam illustres curru bobus juncto vehi solitas. quod ex Gregorio * Turonensi episcopo confirmatur, testante, Deuteriam, Theodeberti primi Francorum regis uxorem, filiam suam, ne a rege concupisceretur, in basterna positam, indomitibus bobus junctis, de ponte Viridunensi præcipitasse. Huc etiam spectat canon quartus-decimus concilii Vernensis, Pippino regnante habiti. Ad hæc Ermentrudis eidem basilicæ S. Symphoriani (sic enim constanter ubique habet) quædam largitur, unde *oblata* jugiter ad Sacrificium quotidianum ibidem ministrantur; ejusque rei gratia Walacharium quemdam ex seruo ingenuum facit, ea conditione, ut ligna tantum ad *oblata* faciendum ministrare procuret. Huic basilicæ eadem matrona legat villam Latinicum, sitam in territorio Meldensi. Latinicum-Sicum vocant ad discrimen alterius Latinici, siti in pago Parisiensi. Exstat in eodem pago Bonifacius* vicus, cujus ecclesiæ item quædam hæc matrona donat. in his pariculum vestimenti *fratribus* ejusdem loci, quod argumento est, monachos eo in loco tunc exstitisse. forte ubi modo canonici regulares degunt. Hoc testamentum conditum est *Parisius*, eique post Ermentrudem subscribit Mummolus comes, Scupilio spatarius, Munigifilus, & Baudacharius defensor, qui magnates erant, probantque Ermentrudem nobilissimæ stirpis fuisse. Nepotes habuit, forte fratris aut sororis filios, Bertegifilum & Bertericum, nurum Bertovaram, quam puto conjugem fuisse Deorovaldi filii sui, quem recens exstinctum luget, cujusque gratia hoc testamentum illa videtur condidisse. Initio præmissæ erant notæ chronologicæ, quæ, ut in superiori testamento, mutilæ sunt in authentico, quod in papyro Ægyptiaca itidem scriptum est. Hæc sancti Symphoriani basilica, quæ Parisius sita fuisse dicitur, nobis ignota est. Sunt qui conjiciant prædictam sancti Symphoriani basilicam esse ædiculam sancti Symphoriani, quam beatus Germanus Parisiorum antistes basilicæ sanctæ Crucis & sancti Vincentii in urbis ipsius prospectu adjunxit. Et basilicam quidem illam sancti Symphoriani Parisiacis matrona hæc adnumerat; verum basilicæ nomen tribui non solet ejusmodi oratoriis; nec tanta bona uni ædiculæ tribuisset pia illa matrona, præ ipsa sanctæ Crucis basilica, cui decem tantum cochlearia legat.

LXXVIII.
Dionysiani
archivi apolo-
gia.

Dolendum sane est, præclara id genus instrumenta mutilata esse, sive ex injuria temporis omnia exedentis, sive ex fragilitate materiæ, in qua scripta erant, sive ex incuria eorum, qui hæc asservanda & custodienda receperant. Sed tamen fatendum est multum deberi per celebri sancti Dionysii monasterio, ex quo plurima id genus monumenta, pleraque integra, quædam mutila, accepimus. Est etiam suus his reliquiis honor, sua fides & auctoritas. Ex unius aliquando nominis revelatione magna rei historicæ lux affulget. Fuere aliquando qui omnia id generis instrumenta nihili facerent: quos inter Daniel Papebrochius, Societatis Jesu eruditus presbyter, archivum Dionysianum in primis traduxerat. Ejus rei causa opus de re diplomatica scribere aggressus sum, in quo falsis regulis veras opposui, quibus vera ac sincera instrumenta secernerentur a falsis, sic genuinorum partes sustinens, ut adulterina rejicerem. Multi, veri ac sinceri amantes, manus dedere veritati, ex quibus Papebrochius scriptis ad melitteris ultro sententiam ipse suam, quæ optimi viri modestia est, emendare non erubuit. Hanc ejus epistolam non magis ad causam nostram, quam ad auctoris bonam fidem & modestiam commendandam, huc referre visum est, Antuerpiæ datam die vicefima Julii, paullo post editum opus de re diplomatica, id est anno sexcentesimo octogesimo-tertio supra millesimum, dum in Germaniam profectus eram. sic vero ille ad me.

Tandem Parisios pervenit sarcina, cui ante menses aliquot commiseram vitam sancti Gerardi Broniensis, petitam a reverentia vestra: quam licet audiam nunc peregrinari, postquam tamen utcumque evolvi opus vestrum de re diplomatica, non possum tamen celare fructum, quem inde retuli. Fructus autem hic est; quod mihi in mea de eodem argumento octo foliorum lucubratiuncula nihil jam amplius placeat, nisi hoc unum, quod tam præclaro operi, & omnibus numeris absoluto, occasionem dedit. Idque his ipsis fere verbis profitebor in præfatione ad conatum meum chronico-historicum de Romanis

ANN. CHR.
700.

manis pontificibus, qui cras ad prelum dabitur. quod facere nolui, priusquam ex vestro libro notassem, quid corrigere circa ipsorum bullas deberem, ad restituendam sancti Dionysiano archivio æstimationem suam, quam lassisse videor, secutus Lannoii judicium. Ceterum non possum satis mirari, quomodo res tanta a vobis potuerit tam brevi tempore confici, quantum ab edito Aprili nostro ad annum millesimum sexcentissimum octogessimum-primum fluxit. In uno alterove puncto non videor satis fuisse intellectus, vel potius ipse locutus obscurius. nam neque absolute dicere volui, IN NOMINE PATRIS ET FILII inchoari omnia Caroli & decessorum regum diplomata; sed ea solum, quæ invocationem habent; aliud scilicet nihil tunc curans, quam ut ab antiquioribus, quale præstendebatur esse Horreense, amolirer invocationem SANCTÆ & INDIVIDUÆ TRINITATIS. Secundo nec per somnium quidem cogitavi negare usum diuturniorem Ægyptiæ papyri, jam pridem persuasus, chartam lineam a Gallis & Belgis, ipsisque Germanis, non alia ex causa vocari papier, quam quia Ægyptiæ papyro successerit. Lineam autem sciebam recentioris esse inventionis: sed illam posse vocari escorce d'arbre, & a Doubleto sic vocari, peregrinum valde mihi accidit. Verum quid hæc ad tam multa, in quibus me recte accusat, & corrigit reverentia vestra? cui hoc nomine, magis quam unquam antea, obligor, tantum abest ut quidquam agre feram. Initio quidem lectionis, fateor, patiebar humanum aliquid: sed mox ita me rapuit ex utilissimo, solidissimeque tractato argumento proveniens oblectatio, & gratus emicantis ubique veritatis fulgor, cum admiratione tot rerum hætenus mihi ignotarum, ut continere me non potuerim, quin reperti boni participem statim facerem socium meum patrem Raertium. Tu porro, quoties res tulerit, audacter testare, quam totus in tuam sententiam iuverim, meque, ut facis, perge diligere, qui quod doctus non sum, doceri saltem cupio.

Hætenus viri eruditissimi ac modestissimi epistola, quam retulisse hoc loco visum est operæ pretium ad restituendam archivo Dionysiano, cujus instrumentis sepe utimur, fidem & auctoritatem. Non uno in loco eundem animi sensum prodit vir doctus, in his, præter locum ab ipso assignatum, modestam laudat probatque circa vetera diplomata censuram Petri Francisci* Chiffletii, qui, si qua occurrunt interpolata diplomata, (quod perraro sibi plurimarum ecclesiarum archiva revolventi deprehensum asserit) id priorum temporum simplicitati magis, quam nequitiæ adscribendum censet: quibus temporibus jus verum & jam partum, cujus tabulæ vetustate, aliove casu periissent, hoc pacto tueri sibi licere persuasum erat.

Sub hunc annum in Italiæ civitate Lucca instauratum est sanctorum Vincentii & Fridiani monasterium a Paulo majore-domus Flavii Cuniperti Langobardorum regis, cujus hac de re diploma in hujusce voluminis appendice referemus. Conditum est hoc diploma ad suggestionem ipsius Pauli, qui res quasdam ac decimas eidem monasterio contulerat, confirmante Felice ejus civitatis episcopo, ea conditione, ut nec ipse Felix, nec ipsius sacerdotes quidquam ex illa donatione unquam subtraherent. Hanc donationem ratam habuit rex Cunipertus, cujus diploma inscriptum est, *Monasterio sancti Vincentii & sancti Fridiani, sito in civitate Lucensi, & venerabili viro Babino abbati vel monachis ejus. Datum Ticini in palatio, nona die mensis Novembris, anno felicissimi regni Cuniperti nono, per indictionem quintam-decimam.* forte tertiam-decimam, quæ melius anno regni ejus nono respondet. Meminit hujus monasterii suo in testamento Walprandus episcopus principatu Astulsi regis.

Antequam hunc librum claudamus, juvat agere de regula Magistrum, quæ sæculo septimo haud dubie scripta est. Constat capitulis nonaginta-quinque, plurimum ex regula sancti Benedicti, sed haud nominato auctore, passim de verbo acceptis. Incertus auctor, quem non alio quam sub Magistrum nomine laudare solent etiam veteres, Benedictus Anianæ abbas in Concordia regularum, & Smaragdus in commentario super regulam sancti Benedicti. Gallum fuisse probant *majoris-domus*, aliaque vocabula, Gallis tum familiaria. Argumento est id quod ait de vagis monachis, qui dicebant se *advenire ex partibus Italiae*. Ceterum nulla ejus regulæ mentio apud exteros ante Trithemium, qui eam Vigilio diacono perperam tribuit. An hæc unquam in ullo Gallicano monasterio usui fuerit, incertum. Certe ejus exemplaria rara sunt, & forte nulla, præterquam in bibliothecis monasteriorum Corbeienfis & Floriacensis, ubi eam observatam non fuisse constat. Corbeienfis codex, quadratis exaratus litteris, Romanorum pontificum catalogum in fine habet, desinen-

a Junii 20. 7.
p. 686. col. 20.LXXX.
S. Fridiani
Luccense mon-
asterium in-
stauratum.LXXX.
Regula Magi-
stri examina-
tur.

tem in Johanne sexto, qui anno septingentesimo primo sedere coepit, quem catalogum una cum alio antiquiori, qui in Vigilio desinit, in tomo tertio Analectorum jam a me editum, propter quaedam typographica errata in Appendice hic recudere visum est. Nec plura scimus de hujus Regulæ auctore, qui quidem multa observatu digna habet; at quaedam haud satis gravia subinde admiscet. quale est id, quod capite xxiii. præscribit, ut, omnibus ad suas mensas ante refectionem stantibus, *canister supra mensam abbatis pendens trochlea fune descendat, ut à celo videatur operariis Dei annona descendere.* quale est item illud, quod de micis reservatis, & de patella ex eis coquenda eodem capite & xx. statuitur. Quæ tamen non impediunt, quo minus hæc Regula cum fructu legi possit.

Priora decem ejus regulæ capita de rebus moralibus agunt: reliqua de variis monachorum officiis ac ritibus. Durum est quod statuitur ^a in contumaces, ut *custoditi usque ad necem cedantur virgis*; aut de monasterio expellantur. Laicos sæculares in monasterium admittit hæc regula, sed regulam ipsam coram eis legi ^b prohibet: ut secretum monasterii, vel mensuram vitæ sanctæ, constitutæ in disciplinam, ab irrisoribus non sciantur. Duo pulmentaria cocta ^c ad refectionem cum sancto Benedicto concedit *omnibus mensibus.* quæ lectio convenit cum vetustis plerisque regulæ nostræ exemplaribus, ubi alia præferunt, *omnibus mensis.* Lector dominica die ad mensam lecturus, sumebat *merum propter spiritum sacramenti*, ad mentem sancti Benedicti, qui lectori *mixtum propter communionem sanctam* concedit: ne inter legendum aliquid exspueret de sacra communionem, quam eo die perceperat. Ad cænam non nisi poma cum libræ panis quarta parte reservantur. Pueri a Magistro admittuntur, quibus minor cibi ac potus mensura, quam aliis datur. Quod ex cibo & potu abstinentium reliquum erat, pauperibus erogari lex jubet. Monachi viatores ^d non jejunabant a pascha ad octavum diem ante kalendas Octobris: sed ab eo die ad pascha feria quarta, sexta, & sabbato ante vesperam eis reficere non licebat. Omni tempore, extra quadragesimam, a jejunio excipiebatur feria quinta ob memoriam ascensionis dominicæ. In ecclesiis sæcularibus vox *Alleluia* ^e tantum ad pentecosten, in monasteriis ad epiphaniam continuata dicitur. Eadem jejuniorum religio erat octo diebus ante natale ^f Domini, atque in quadragesima. Singulis sabbatis vigiliæ ^g a vespera ad secundum galli cantum protrahantur, concessio somno tantum post matutinos, quos Laudes modo appellamus. Diebus etiam dominicis in quadragesima ^h non cænebatur: sed tantum cæna in prædium mutata. Die sancto parasceves, qui vel semel reficere voluissent, non permittebantur ea die suscipere communionem sanctæ eucharistiæ, quæ in majore patena vitrea tum asservabatur. Quippe olim in triduo ante pascha omnes communionem sacra participabant. Non ultra biduum ⁱ hospes in monasterio otiosus manere poterat; post biduum cum aliis laborare debebat. Staminea ^k singulis monachis ad tunicam adjecta. Sacerdotes ^l in monasterio patres appellabantur ob sacerdotii honorem. Casas seu prædia monasterii ^m locari præceptum erat, ut omnem casæ sollicitudinem, ac vicinorum lites conductor sæcularis in se susciperet. Novitio laico non mutabantur vestes, nec tonsura conferebatur ante annuam probationem, ut in regula sancti Benedicti. Morti proximus ⁿ abbas successorem designabat: designatus pro electo habebatur, moxque ordinabatur. Si vero abbas subito mortuus ^o esset non designato successore, judicio pontificis diocesani & cleri accersendus erat ex alio monasterio abbas sanctissimus, qui, post triginta dierum moram in illo monasterio, ubi abbas instituendus erat, quem ceteris religione superiorem observasset, hunc abbatem designaret, præmissis per sacrosancta evangelia sacramento, se a nullo promissis vel adulationibus esse redemptum, sed una Dei causa adductum; ut eum ceteris præferret. Electo statim Regula tradebatur in manus, & pallium morituri vel mortui abbatis: tum ad oratorium deductus novus abbas, Regulam super altare ponebat, factaque oratione osculabatur genua sacerdotis, qui pro eo preces cum congregatione fecerat; erectusque dein ad pacem, officialibus monasterii pacem, & claves cellerario dabat. Postea in decessoris sui cathedra collocabatur: ubi omnes ejus genua osculabantur. Denique novus abbas osculabatur genua prioris. Quod si abbas, qui moriturus credebatur, supervixisset, honorem pristinum recipiebat: novus vero nihil sibi de concessio honore usurpabat: sed tamen in diprycho monasterii nomen ejus inscribatur, isque secundus post abbatem in congregatione censebatur. Unde ex illa die,

^a Cap. 13.^b Cap. 24.^c Cap. 26.^d Cap. 28.^e C. 18. & 45.^f Cap. 47.^g Cap. 49.^h Cap. 53.ⁱ Cap. 78.^k Cap. 81.^l Cap. 83.^m Cap. 86.ⁿ Cap. 93.º Cap. 94.

quasi jam spiritualis cesar designatus, secus abbatem sedebat, & in omnibus absentis agebat vices abbatis. Ultimum caput est de ostiariis monasterii, quos Magister duos senes esse præcipit ad mentem sancti Benedicti. Tempore lectionis & divinatorum officiorum, *seratis regis* seu portis, utrisque cum congregatione adesse debebant. Iidem curam habebant animalium, quæ in monasterio alebantur. qui senes, pro honore atatis, cum abbate reficiebant. Denique omnia necessaria intra monasterium habebantur: ne, si pro his fratres foras egredi cogentur, a sæcularibus pro angelis adorarentur, & benedictionem dare compellerentur, tamquam sancti, quales se non reputare deberent: aut per irrisionem infidelium in publico vilesceret *sanctus habitus.*

Antequam hanc Regulam dimittamus, juvat expendere, quid variis in locis Magister de sacra communionem præscribat. In primis capite xxi. agit de modo, quo hebdomadarii coquinæ communicare debeant. Pace accepta, cum abbas communionem accepisset, hebdomadarii illi e coquinæ ministerio evocabantur. Tum illi, lotis manibus, post brevem orationem, data soli abbati pace, *erecti communicent*, inquit Magister, & *confirment*; & *item orantes modicum, lente eis versu dicto, abbas compleat.* Dehinc ad suum ministerium revertebantur. Observandum primo est, quod missæ sacrificio integro non intererant. Nonnihil simile præscriptum videtur in Regula Pauli & Stephani abbatum, a Benedicto Anianensi & Smaragdo, necnon ab Agobardo laudata, in cujus articulo xlii. legitur: *In hora, qua sanctum Domini corpus & sanguinem Domini communicaturi sumus, presentes esse festinemus ad dicendum, Libera nos a malo.* Neque id ex defectu reverentiæ in sacram eucharistiam fiebat, ut ex verbis sequentibus intelligitur: *Omnino cavendum est, ne sanctum Domini corpus & sanguinem indigne ad judicium sumamus.* Deinde Magister addit, ut hebdomadarii *erecti communicent.* quod perinde videtur esse ac *stantes*: quo ritu Græci etiam nunc communicant. At in Regula Donati episcopi Vesontionensis pro Jussanensibus sanctimonialibus statuitur, *ut quando ad communionem altaris accedunt, ter se humiliant.* Post hæc subditur a Magistro, ut communicati *confirment*, sive *confirmentur*; scilicet sanguinis Domini perceptione, ut intelligitur ex Ordine Romano, in quo hoc verbum eo sensu accipitur. Denique abbas, illis communicatis, *versu dicto complebat*, id est post antiphonam, quæ postcommunio dicitur, collectam ad complendum proferebat. Post hebdomadarios, communicabat præpositus, & post eum *singillatim decada sua.* dein alter præpositus itidem cum sua; & postmodum alii, si major fuisset congregatio. hæc ex capite xxi. Cetera quæ lectoris communionem, & quæ communionem in triduo ante pascha spectant, superius retulimus. Hæc de Regula Magistri, & de rebus sæculi septimi satis.

INDEX

DUPLICIS APPENDICIS SEQUENTIS.

IN APPENDICE PRIMA.

- I. APOLOGIA missionis sancti Mauri in Galliam.
 II. Dissertatio de Gregorii Magni monastico instituto.
 III. Lettre de M^r. de Barcos abbé de S. Cyran à M^r. de Gouffainville, touchant le monachisme de saint Gregoire le Grand.

IN APPENDICE SECUNDA.

- I. Pauli diaconi & monachi Casinensis homilia de sancto patre Benedicto.
 II. Libellus metricus de fundatione, & primis abbatibus sancti Eugendi.
 III. Observationes de genere sancti Benedicti.
 IV. Notitia de agris, qui sunt in pago Lugdunensi.
 V. Disquisitio de Regula & monasterio Tarnatensi.
 VI. Ex prefatione Liturgie Gallicane de miraculis beati Remigii.
 VII. Vita sancti Teuderici abbatis Remensis.
 VIII. Epistola Meiani de visione sanctorum Augustini & Ermetis.
 IX. Donationes sancti Germani, facta monasterio sancti Vincentii Parisiensi.
 X. Concordia Betha cum monasterio sancti Vincentii Cenomannensi.
 XI. Versus Eugenii episcopi Toletani de basilica sancti Emiliani.
 XII. Preceptum Chlotharii I. pro monasterio sancti Dionysii.
 XIII. Diplomata duo Dagoberti pro sancto Dionysio.
 XIV. Preceptum Chlodovei regis.
 XV. Donatio facta monasterio Moisiacensi.
 XVI. Dagoberti diploma pro monasterio Rebaicensi.
 XVII. Johannis Papa IV. privilegium pro sanctimonialibus sancte Mariae in Gallia.
 XVIII. Eiusdem privilegium pro monasterio Luxoviensi.
 XIX. Privilegium Amemundi episcopi Lugdunensis pro monasterio sancti Petri.
 XX. Confessio cujusdam Genechiseli.
 XXI. Hymnus de sancta Adilberga abbatissa sancte Farae.
 XXII. Preceptum Childerici regis pro monasterio Senoniensi.
 XXIII. Precepta tria Chlotarii III. pro monasterio sancti Dionysii.
 XXIV. Vigili episcopi fundatio sancte Mariae Autisiodorensis.
 XXV. Privilegium Numeriani archiepiscopi Trevirensis pro sancto Deodato.
 XXVI. De monasterio Hamensi.
 XXVII. Missa de sancta Balthilde & de sancta Radegunde.
 XXVIII. Compositio inter archiepiscopum Remensem & episcopum Suessonensem, de monasterio Orbaicensi.
 XXIX. Privilegium monasterii Graillensis.
 XXX. Preceptum Theoderici regis pro Tunsonis-valle.
 XXXI. Charta Reali archiepiscopi Remensis pro parthenone Gangiaci.
 XXXII. Testamentum Anseberti episcopi Aduensis.
 XXXIII. Quomodo per annum jejunandum sit.
 XXXIV. Charta Gammonis de parthenone Lemausensi.
 XXXV. Testamentum cujusdam viri illustris.
 XXXVI. Diploma Cuniperti regis pro monasterio sancti Fridiani Luceensis.
 XXXVII. Tres indices antiquissimi Romanorum pontificum.

APPENDIX PRIMA

TOMI PRIMI ANNALIUM BENEDICTINORUM.

In qua Apologia missionis sancti Mauri, & Dissertatio de Gregorii Magni monastico instituto continentur.

I.

APOLOGIA MISSIONIS SANCTI MAURI
Monachorum Benedictinorum in Galliis Apostoli.

Ad lib. 7.
num. 26.

Auctore domno THEODERICO RUINARTO.

Dissertationis
hujus occasio.

ANTIQUA Traditio est ab ipsis Ordinis nostri incunabulis ad nos usque inviolate deducta, beatum Maurum ab ipso sancto patre Benedicto in Gallias missum fuisse. Hæc una erat omnium omnino sententia, tam veterum quam recentiorum, cujuslibet nationis aut ordinis auctorum unanimi consensu recepta, quam nemo umquam impugnare tentaverat ante annos abhinc plus minus triginta, quo tempore nonnullis visum est eam in dubium revocare. Prima ejus rei occasio fuit Breviarii Parisiensis nova editio, quam cum accuratam omnino vellet illustrissimus Parisiorum archiepiscopus Franciscus Harlaus, congregatis viris aliquot eruditione sacra & pietate illustribus, eis maxime injunxit, ut diligenter examinarent omnia, ac potissimum lectiones ex sanctorum actis excerptas, quæ in nocturnis officiis legi solent, ne res aliqua incerta aut dubia in hanc Breviarii editionem admitteretur; & si quid ejusmodi antea irrepisset, penitus expungeretur. Hoc examen subire, & ex eo salvæ & incolumes evadere sancti Mauri abbatis lectiones, quæ ejus in Galliam missionem a sancto Benedicto factam exponebant. Etsi enim in ejus acta quidam intrusi sint navi, qui nonnullas viris doctis difficultates facebant; non tamen tanti visi sunt, ut hujus Traditionis auctoritatem; tot sæculorum & illustrium scriptorum consensu roboratam, elevare deberent. Ita res tunc se habuit.

Verum cum paucis abhinc annis nova Breviarii Parisiensis faciendæ esset editio, denuo ad limam revocatae sunt sanctorum lectiones, ut si quid forte non satis accuratam in priori editione subrepsisset; in hac emendaretur. Hinc sancti Mauri missio trutinam iterum subiit, & si non validius, certæ acrius a nonnullis impugna-
 tur, qui magno argumentorum molimine

eam penitus evertere in animam induxerant. Hæc controversia illustrissimo archiepiscopi Ludovico-Antonio de Noaliis, qui paullo post ad sacrum purpuratorum Patrum ordinem summo omnium plausu evehctus fuit, non levis momenti visa est; neque indigna, quæ in frequenti eruditorum virorum consessu coram se pertractaretur. Auditis utrimque rationibus, censuit prudentissimus Archiepiscopus nihil novandum esse, sed standum Traditioni receptæ ab eo tempore, quo sancti Mauri corpus in diocesi Parisiensem allatum fuerat.

Finitas ea de re controversias hoc pacto extimabamus, nec nobis animus erat scripta hoc de argumento nostra in lucem edere; ne lites ferere videremur. At paullo post accepimus nonnullos, nihil nobis tale cogitantibus, adhuc contra hanc Traditionem munitate, scripta clanculum distribuere; commentarios etiam in exteras regiones transmittere, modis denique omnibus conari viros doctos ad suas partes pertrahere. Quin & deprehendimus non defuisse aliquos, qui affirmarent; nos ipsos, qui palam & privatim hanc Traditionem propugnaveramus, mutasse sententiam. quod diserte affererunt Calviniani ministri in Bataviam profugi, quorum unus, inter alios celebris, scripsit in Historia ecclesiastica nuper edita, se id certo relato rescivisse, unde occasionem arripuit Ecclesiæ catholicæ insultandi, quasi fidem suam novaret: quippe quæ sanctos aliquot, & quidem celeberrimos, quos diu coluerat, nunc demum personatos & fictitios esse agnovisset; atque ut dictis suis fidem faceret, in exemplum attulit sanctum Maurum, quem ab ecclesia Gallicana sollemni decreto e sanctorum albo expunctum fuisse affirmat; quin etiam ipsos assensisse Benedictinos, qui cum sui in Gallia instituti primum propagatorem hæctenus habuerant.

Verum quamquam haud credibile videbatur, ut viri eruditi his commentis fidem præ-

APOLOGIA
S. MAURI.

berent, nonnulli tamen, quibus aliò intentis ejusmodi controversias accurate examinare non licet, aut certe non liber, de sancti Mauri Missionem in Gallias dubitare cœperunt, satis ad id suspicandum esse rati, quod hæc historia a quibusdam impugnaretur. Ex his fuisse videtur eruditus vir, qui in Vitis Sanctorum a se nuper editis de beato Mauro agens, cum initio declarasset, se nolle in hanc controversiam descendere, quæ inter homines doctos circa sancti Mauri missionem ab annis paucis exorta est; in decursu tamen operis ita in partem negantem declinavit, ut de ea vix dubitare videatur. Cum itaque hanc opinionem latius serpere animadvertemus, ei occurrendum duximus, & receptam a tot sæculis Ordinis traditionem propugnandam, ne forte neglecta novatio pro concessa haberetur. Id vero præstitum a nobis dissertatione peculiari, anno proxime elapso ea de re Gallico idiomate edita sub titulo Apologiæ Missionis sancti Mauri, monachorum Benedictinorum in Francia apostoli, quam eminentissimo Cardinali Noallio Parisiensium archiepiscopi nuncupavimus.

Cum vero hanc controversiam in Annalibus Benedictinis fufius persequi non sineret instituti ratio, Apologiam ipsam latine redditam, huc in appendicem referri historiæ Benedictinæ studiosis haud ingratum fore putavimus: sic tamen, ut contractis, quandoque etiam resectis, quantum fas fuit, rebus minus necessariis, a nimia prolixitate abstinemus. Hinc quæ in decem capitula, multasque sectiones, in Gallicana editione distincta erant, hic in duas solummodo partes dividere visum est, additis numeris ad evitandam confusionem. In priori parte argumenta referentur, quæ stabiliri potest atque confirmari antiqua Ordinis nostri circa Missionem sancti Mauri in Gallias traditio; in altera vero objecta diluentur, quæ a nostris adversariis in hanc Traditionem congesta sunt ab eo tempore, quo eam impugnare cœperunt.

PARS PRIMA.

Sancti Mauri in Gallias missio indubitatis argumentis asseritur.

S. Mauri cœlebritas.

SI quis in historia ecclesiastica ita hospes est, ut nesciat, aut adeo pervicax ut negare velit, Maurum aliquando existisse, qui beati Benedicti discipulus fuerit; eum ad Gregorii Magni, cujus auctoritatem verbis extollere superfluum est, dialogos amandare satis sit. Ibi enim inveniet libro 2. capite 3. *Romana urbis nobiles ac religiosos plerisque viros, audita beati Patris fama, ad solitudinem Sublacensem concurrisse*, non modo ad visendum novum illum Eliseum, sed maxime ut ei filios suos omnipotenti Deo nutriendos commendarent. Ex illis duo fuere inter ceteros illustres, Euty chius scilicet, ac Tertullus patricius, quorum prior Maurum, alter Placidum bona spei suos soboles beato Patri

obtulerunt. At Maurus, ut prosequitur sanctus Pontifex, etiam junior, cum bonis polleret moribus, non multo post *Magistri cœpit adjutor existere*. Vide quanta fuerit discipuli hujus virtus, ut adhuc junior tanti patris judicio dignus fuerit habitus, ut ceteris præponeretur, veluti tanti magistri adjutor. Et quidem paullo post, cum Gorthus quidam conversus, vir simplex, ferrum instrumenti, quo ad extirpandas vepres utebatur, in aquam labi incaute sisset, ad Maurum accurrit, pœnitentiam pro illato damno accepturus. Aliud profert sanctus Doctor beati Mauri virtutis & meriti argumentum; quod scilicet ipse solus cum beatissimo patre suo dæmonem videre potuerit sub pueruli nigri specie, monachum quemdam ab oratione retrahentem.

At nihil adeo Mauri sanctitatem commendavit, quam celebre illud, & post Petrum inusitatum, ut Gregorii verbis utar, miraculum, quo ad patris sui vocem Placidum e periculo submerisionis liberaturus, elatus obedientia pennis super aquas, quasi super solidum pavementum currit. Piget referre, ne dicam refellere contortam viri docti interpretationem in hunc locum, quem ita reddit, ut miraculum, a sancto Doctore tantopere celebratum, omnino elevari & enervet, sic exponendo, quasi Maurus patris imperio ad eripiendum ex aquis Placidum natando accesserit. Hæcine res mira illa est, quam Gregorius post *Petrum apostolum inusitatum* dicit, ut Maurus *super aquas*, quasi *super terram* nesciens cucurrerit? an vero perinde est natare, ac pedibus ficcis aquas calcare? Sed vide acutam hujus interpretationis emendationem. Scilicet primo quidem Maurus natando ad Placidum accurrit, ne Deum tentare videretur: at Deus calcabiles sub ejus pedibus aquas postea fecit, quod miraculum est a Gregorio laudatum. Huc vel ipsum interpretem judicem appello, si modo ad Gregorii verba paullisper attendere velit. Tantum abest ut Maurus de natando cogitaverit, ut, teste Gregorio, ne quidem de aquis cogitaverit, nisi postquam in solidam terram reversus, retro respiciens, se super aquas cucurrisse obstupuit. Parcat vir doctus, si ab eo tam rigide tanti miraculi rationem exigo. Hæc sunt quæ de Mauro beati Benedicti discipulo narrat Gregorius, quæ sane eum in rerum natura existisse ita probant, ut nemo sanæ mentis id infitari possit.

2. Haud minus certum est, Maurum unum, quisquis ille fuerit, Glannasoli in Andecavensi pago monasterii Abbatem aliquando fuisse, ejusque corpus sæculo nono in monasterium Fossatense, duabus circiter ab urbe Parisiorum distitum leucis, allatum fuisse, ob metum Nortmannorum, qui tum Gallias depopulabantur. Certe Florus, Ufuardus, alique veterum Martyrologiorum scriptores, sancti Mauri in pago Andecavensi abbatis memoriam celebrant die x v. Januarii; ejus vero translationis sæculo nono factæ historiæ is ipse Odo abbas scripsit, qui ejus præcipue fuit auctor & minister. Unde cum nemo hactenus id in dubium revocasse visus sit, satis est ad asseren-

APOLOGIA
S. MAURI.

dam Mauri discipuli sancti Benedicti in Gallias missionem, ut evincamus, hunc ipsum alium non fuisse a Mauro abbate Glannasoliensi, cujus corpus sæculo nono e pago Andecavensi in monasterium Fossatense re ipsa translatum est, quod sane præstabimus, si traditionem ea de re hodie in nostro Ordine receptam, ad beati Mauri ætatem, singula intermedia tempora percurrendo, inviolate deducamus. quod ut sine aliqua confusione fiat, totum illud temporis intervallum duas in partes distinguere juvat: quarum prima tempus a nostra ætate usque ad sæculum nonum complectetur; altera vero totum illud temporis spatium, quod sæculum nonum præcessit, ad ipsum beati Mauri tempus comprehendit. Utrumque simul invicte probaret vita ejusdem sancti ab Odone abbate edita, si ejus admitteretur auctoritas; at cum illud sit inter nos & adversarios nostros præcipuum controversiæ caput, de quo inferius plura singillatim dicturi sumus, hoc argumentum fufius persequi in præsens nihil juvat.

I.

Sæculi x. auctores & qui postmodum florere missionem S. Mauri agnoverunt.

1. Gallicanam sancti Mauri missionem sæculo nono cognitam & pro indubitata habitam fuisse testis est omni exceptione major Adrevaldus monachus Floriacensis, qui, ipsomet momento, vixit sub Ludovico Pio imperatore atque librum suum regnante Carolo Calvo conscripsit. Hic vero non ex occasione solummodo, aut aliud agendo, de Missionem sancti Mauri in Galliam egit, sed eam data opera fufius exposuit, & omnes omnino ejus circumstantias quatuor continuis capitibus accurate descripsit, quas, uti testatur, ex ipsa ejusdem sancti vita a Fausto illius itineris socio scripta acceperat.

2. Alter ejusdem rei testis est non minoris auctoritatis Amalarius, paullum Adrevaldo antiquior. Is in supplemento ad libros de divinis officis, quod tomo secundo veterum Analectorum Mabillonianorum editum est, laudat locum ex vita sancti Mauri per Faustum composita, in quo dicitur vir sanctus, in monasterio Fontis-rogii prope Autisiodorum Galliarum urbem consistens, felicem beati patris sui Benedicti exitum cognovisse. Porro eo majoris esse debet ponderis Amalarii auctoritas, quo certum est monachum eum nunquam fuisse. Scripsit autem ante productam ab Odone vitam sancti Mauri; & quidem cum, eo ipso teste, varias Italiæ plagas discendi causa peragraverit, hanc vitam ibi videre potuerat, priusquam in Gallias delata esset. Supplementum vero, quod hic laudamus, virorum doctorum judicio, Amalarii sincerus est fetus, utpote quod ipse stylum & ingenium omnino sapit, & sub ejus nomine a viris eruditis Thomafo, Lanceloto, aliisque, nemine reclamante, prolatum est. Immo si quis ob hoc solum illud Amalario abjudicare velit, quod in eo vita sancti Mauri laudetur; nihil, aut certe parum ejus antiquitati detrahet, cum Ademarum, notus auctor, qui sæculi undecimi initio vivebat, se illud descripsisse ex vetusto codice; proinde annorum supra centum, testatus sit.

3. His sæculi noni testibus jungi possent chartæ aliquot ejusdem ævi, nempe a Ludovico Pio, aut ejus filio Carolo-Calvo datæ, in quibus Maurus Glannasoliensis abbas sancti Benedicti discipulus appellatur, & ab eo in Gallias missus dicitur. Ex his celebre est Ludovici Pii præceptum, quod a Clarissimo viro Stephano Baluzio editum, Carolus Cointius Oratorii Gallicani presbyter in Annalibus Francicis, alique viri eruditissimi in aliis operibus, laudarunt & illustrarunt. Verum cum ejusmodi instrumentorum primaria archetypa videre non licuerit, nec infitari debeamus aliquot menda in exemplis quæ supersunt irrepisse; visum est, cum multa alia habeamus idonea argumenta, ab illis proferendis abstinere; quamvis nec ea omnino rejicere animus sit, nec multo minus reprehendere viros doctos, qui hæc vetusta monumenta in illustrandis rebus Francicis adhibuerunt. Hæc de sæculi noni auctoribus dicta sint; qui vero sequentibus temporibus florere, haud minus clare & aperte de missionem sancti Mauri locuti sunt.

4. Agmen ducet Odo sanctissimus Cluniacensis abbas, qui natus sæculo nono, & sequenti fato functus, in utroque studiosissimus fuit rerum monasticarum indagator. Hic postquam in sermone de sancto patre Benedicto gratulatus Galliarum fuisse ob tanti viri reliquias huc allatas, statim addit, hanc translationem procul dubio a sancto Patre fuisse prævisam, cum beatum Maurum in Gallias dirigeret, suum scilicet spiritum eo præmittere volens, quo suum ipsius corpus aliquando transferendum cælitus præcierat. *Non ab re*, inquit sanctus abbas, *credimus contigisse, quod clientem unice dilectum, beatum, videlicet Maurum, has in partes adhuc vivens, pater Benedictus, direxerit, & demum se transferri voluerit. Forte enim cum sancta mens ejus dilatata esset, ut omnem mundum simul collectum conspiceret, &c.* Vides Odonem de hac beati Benedicti prævisione pio quodam motu conjiciendo locutum fuisse. *forte enim, &c.* at missionem sancti Mauri in Galliam proponit veluti rem certam & penitus exploratam: *Non ab re contigisse credimus, quod clientem, &c.*

5. Idem sentiebat Adalbertus Pragensium in Boëmia antistes & martyr, qui cum loca celebriora Galliarum causa devotionis inviseret, Floriaci, ubi sancti patris Benedicti reliquias servantur, lustrato, Glannasolium adiit, beato etiam Mauro obsequia sua redditurus. *Ad Floriacum*, inquit vita auctor Italus ejusdem ævi, *monachorum ingens cœnobium avido cursu volat. Nec dimisit ubi corpus discipuli quiescit, ubi & primus monachorum gregem rexerit Maurus, signo sanctitatis & miraculorum dulcedine Magistro simillimus.* Certe beatissimi illius Pontificis, qui non modo Romæ, sed & in ipso sacro monte Casino aliquot annis moratus fuerat, ac non semel Gallias, Germaniam, variasque alias provincias peragraverat, tanta animi attentio ad invisendum locum, quem olim Maurus vita & morte sua consecraverat, haud leviter est accipienda, cum sit validissimum omnium ferme totius or-

bis Christiani, quas iustraverat, provinciarum in credenda beati Mauri missione consensionis argumentum.

6. Liceat nobis etiam regum testimonium adhibere ad firmandam hujus Missionis traditionem. Certe Robertus Francorum rex Maurum nostrum beati Benedicti discipulum discrete appellat in diplomate, quod anno DCCCXCVIII. in gratiam Fossatenfis Monasterii datum est, uti videre est in libro sexto de re Diplomatica. Alia ejusdem regis, ejusque successorum Regum bene multa idem omnino habent, sed quæ singillatim recensere nihil juvat; cum eorum pleraque passim edita sint.

7. Vivebat Roberti regis tempore Aimoinus Floriacensis monachus, qui in Historia Francorum & in aliis operibus suis eandem missionem fuse profecit, ejusque circumstantias accurate describit. Eodem Aimoino testante, sanctus Abbo, qui tunc Floriacensi monasterio præerat, meminit in tractatu de Cyclo paschali mortis sancti Benedicti, quæ in pervigilio paschæ contigisse dicebatur, quod sane manifeste indicat, visam fuisse ab illo viro erudito receptam sancti Mauri vitam, cum nusquam alias extremum sancti Benedicti dies indicatus habeatur quam in vita sancti Mauri a Fausto descripta.

8. Sæculum undecimum aperit sanctus Odilo Cluniacensis abbas, qui Benedictinæ regulæ in hoc regno primam institutionem ad beatum Maurum revocat in vita sancti Maioli sui defectoris, ubi sic loquitur: *Per beatum Maurum, ejus, sancti scilicet Benedicti, discipulum omnis pene Gallia ejus institutionis & religionis suscepit exordium.* Idem vir sanctus monasterium Casinense invens, a Theobaldo abbate totoque sacri Montis conventu perhonorifice, ut tanto viro fieri par erat, susceptus fuit. Cum vero inde discessurus esset, Casinenses monachi in mutua amicitia pignus ab eo efflagitarunt, ut sibi aliquid ex sancti Mauri, sui olim alumni, reliquiis procuraret, quod se præstitutum pollicitus est pius abbas, & postea in Galliam reverfus implevit. Impetrato nempe sancti Confessoris brachio, illud a se suis monachis usque ad sacrum Montem deferri curavit, quod ut caeleste donum, non modo à Casinensibus monachis, verum etiam a tota vicina regione obviam effusa susceptum fuisse refert Leo, Ostiensis chronici Casinensis libro 2. capite 55. Et quidem paullo post dæmoniacus quidam Casinum adductus, harum reliquiarum, quæ cum magna spe ac devotione à monachis super illius caput imposta fuerant, contactu liberatus est, ut narrat libro 2. Dialogorum Victor III. papa, tunc Casinensis abbas.

9. Florebat tum in Gallis Glaber-Rodulfus nobilis historicus, qui libro tertio historiae Francicæ de reparatione monastici ordinis agens, fufius tractat de sancto Mauro, ac de disciplina per eum in Gallia monasterii constituta. Ejus verba quibus hanc Traditionem ad ipsa sancti Mauri tempora deducit, inferius proferemus.

10. Itali hac in re, ut jam vidimus, Gallis omnino consenserunt: cujus rei testes locuple-

tissimos habemus. Ex his Alfanus Salernitanus archiepiscopus describit in hymnis à se editis Arderadi legati Cenomannici a sancto Mauro curati miraculum. At Leo Ostiensis in chronico Casinensi totam missionis seriem fufius narrat. His adjungendus poëta ille antiquus, quem sub Pauli diaconi nomine Martinengius edidit. Petrus diaconus qui paullo post in sacro Monte floruit, quantumvis monasterii sui studiosus, falsus est tamen sanctum Maurum in Gallias missum fuisse, ibique mortuum ac sepultum, quod sane minime præstitisset, si vel levis suspicio fuisset, Maurum Casini, ubi adeo celebris erat ejus memoria, remansisse; ut ea quæ de sancti Benedicti reliquiis habet, invicte probant.

11. Quod illi in Italia, id Sigibertus in Belgio vicinisque provinciis abunde testatus est eodem undecimo sæculo desinente, ac initio sequentis. Hic quippe in Chronico variis annis varios Gallicanæ missionis sancti Mauri progressus consignavit; atque in catalogo inter alios scriptores ecclesiasticos Faustum eo solo nomine recenset, quod beati Mauri vitam conscripserit. Idem præstitere qui ejusmodi catalogos postmodum ediderunt.

12. Hanc ipsam Traditionem sæculi duodecimi initio Rupertus in Germania confirmavit, scilicet in commentario super Regulam sancti Benedicti. Idem præstitit Petrus diaconus, ut mox dicebamus, in Italia. Plura habet Ordericus Vitalis, ex Anglia in Galliam translatus, ubi in monasterio Uticensi historiam ecclesiasticam, rerum diversitate & delectu amplissimam & accuratissimam, edidit; in qua de sancti Mauri in Gallias missione, veluti de re certa & ab omnibus omnino recepta loquitur. Narrat quippe sanctum Robertum Molimensem abbatem suos alumnos adhortatum aliquando fuisse ad perfectiorem vitæ modum amplectendum, cui illos sic respondisse postea subdit. *Beatus pater Benedictus, ut nobis omnibus evidenter patet, beatum Maurum sui Monasterii priorem, quem a pueritia sua nurrierat, in Galliam misit, & librum Regulæ, quem ipse vir Dei manu propria scripserat, &c. cœnobium construxit, in loco qui Glannifolium dicitur, regulariter instituit, &c.* Iisdem pene verbis Petrus abbas Cluniacensis, cognomento Venerabilis, de sancti Mauri missione locutus est in litteris ad sanctum Bernardum datis, quod etiam repetit ad omnes Ordinis sui abbates & monachos scribens.

13. Albericum Triumfontium in Campania monachum, Vincentium Bellovacensem, sanctum Antoninum Florentiæ archiepiscopum, Johannem Trithemium abbatem, aliosque propemodum infinitos subsequentiæ sæculorum hujus Traditionis testes appellare supervacaneum esset, cum nemo nesciat illos auctores Maurum pro Benedicti discipulo semper habuisse. At visum est paullo accuratius recensere priorum sæculorum præcipuos saltem auctores, ut nemini, etiam his quibus ejusmodi quæstiones enucleare non vacat, non sit manifestum, Traditionem nostram non uno solum aut altero auctoris cujuscumque testimonio subnixam, sed unanimes

unanimi consensu omnium prorsus auctorum cujusvis nationis, ætatis, aut conditionis, qui de hac re hæcenus aliquid scripserunt, auctoritate munitam esse, cum multi singulis sæculis etiam nobilissimi scriptores eam disertis verbis approbaverint; nullus autem umquam auctor, quantumvis obscurus, eam infutatus fuerit, quod sane validissimum est veritatis indubitata indicium, maxime cum multi in variis orbis Christiani partibus auctores historias gentium generales, aut peculiare nationum, congregationum, monasteriorum, aut virorum sanctorum conscripserint. Sed modo agendum de eo temporis intervallo, quod inter obitum sancti Mauri & ejus vitæ publicationem intercessit.

II.

Missio sancti
Mauri ante sæ-
culum IX. re-
cepta.

1. Priusquam ulla argumenta ex veteribus instrumentis eruta proferantur, duo hic in antecessum observanda velim, quæ maximopere nostræ causæ favent. Primum est, quod quantumlibet in exquirendis monumentis, libris evolvendis, & auctoribus scrutandis diligentiam adhibuerint adversarii nostri, ut quidpiam traditioni nostræ possint opponere, nihil tamen prorsus invenire potuerint, quod eorum conjecturis faveret, nihil ordinis nostri receptæ sententia contrarium; adeo ut ne unicus quidem auctor, nullum omnino monumentum cujusvis temporis, conditionis, aut regionis, eorum opinioni vel minimum suffragetur. quod certe apud æquos judices multum valere debet ad firmandam traditionem, quæ, ipsismet adversariis fatentibus, ab annis plusquam octingentis, nemine reclamante, ab omnibus omnino ubique terrarum recepta est: Alterum quod hanc Traditionem ab ævo sancti Mauri ad nos usque constanter eandem pervenisse invicte probat, illud est, quod nullum appareat mutationis factæ vestigium; nullus omnino auctor, aut ante, aut post publicatam ejus vitam, aliquid contrarium scripserit; nemo umquam dixerit, aut senserit, sanctum Maurum in Gallias non venisse; neque strosve accusaverit, quasi in asserenda hac missione a patrum vestigiis discederet aut rem novam narrarent.

2. Certe si aliquod hujus, quam inducere volunt adversarii nostri, mutationis tempus assignari posset; illud est, quo vita sancti Mauri primum opera Odonis abbatis in lucem edita fuit, at eo tempore, sive quo re ipsa eam publicatam fuisse censemus, sive quo adversarii nostri eam primum lucem aspexisse contendunt, omnes omnino auctores apertis & disertis verbis scripserunt, Maurum e Casinensi monte adventasse in Gallias, ut ex illorum testimoniis supra allatis demonstravimus; immo, ut inferius videbimus, eorum nonnulli hanc Missionem non solum ex vita ipsa, sed etiam ex aliena traditione, antiqua & constanti, se accepisse palam testati sunt. Unde concludendum est, hanc traditionem non sæculo nono, aut sequenti, incepisse, ut ex vanis conjecturis suspicantur adversarii, sed eam ab ipsa sancti Mauri ætate ad no-

Annal. Bened. Tom. I.

strum usque tempus fuisse intemerate deductam. Etenim quis sibi in animum induxerit, ejusmodi mutationem, quam factam fuisse volunt adversarii nostri, absque aliqua contradictione contigisse? Sane si id monachi voluissent, refragari fuissent clerici, non permisissent episcopi; Itali reclamassent, immo ipsi etiam Andegaveses. Nemo quippe facile sibi persuadebit, episcopos, clericos, aliosque omnes omnis conditionis homines cum monachis, uno tempore, absque ullo contradictore ad putidum adeo mendacium, suppressa veritate, inducendum convenisse. Immo etsi id fecissent Galli, quid de Italis dicendum? an etiam ipsi ultro suum Maurum beati Benedicti discipulum (nam, ut infra videbimus, jam eo tempore uti sanctum illum colebant) in Gallicanum transulissent? adeo ut suppressis veri Mauri, sibi probe noti & sui alumni, cultu, reliquiis, ac ipsa ejus persona, ignotum ex aliena regione Maurum ipsi substituissent. Hæc ita absurda sunt, & ab omni prorsus veri similitudine abhorrentia, ut etiam si nullum aliud haberetur ad convellendas adversariorum nostrorum conjectationes argumentum, id unum sufficeret ad asserendam traditioni nostræ suam auctoritatem integram & illibatam. Quid enim ei opponunt adversarii? meras conjecturas, ne dicam cavillationes; quosdam scilicet naves, qui in vitam editam irreperunt. Et quænam veterum acta invenias, quæ ejusmodi naves omnino careant? Certe si quis has conjecturas cum eis, quas modo exposuimus, citra præjudicium conferat, nemo non fatebitur eas sufficere ad refellendas adversariorum argutias.

3. Verum cum etiam post varias Casinensis & Glannafoliensis cœnobiolorum clades nonnulla supersint antiqua monumenta, quæ hæc traditio firma & inconcussa demonstrari potest; ea proponere visum est, ut magis ac magis apud omnes constet, Maurum Glannafoliensem, etiam ante vitæ suæ publicationem ab Odone factam, pro vero & sincero sancti Benedicti discipulo habitum fuisse.

III.

Primum argumentum deducimus ex antiquis monumentis, quorum alia probant Maurum sancti Benedicti discipulum pro sancto habitum fuisse ante vulgatam ab Odone ejus vitam; alia vero evincunt, eum ipsum in Italia non fuisse mortuum, immo illum in Gallias venisse, ubi extruxerit monasterium Glannafoliense in pago Andegavensi. Hæc singillatim expendenda.

1. Maurum beati Benedicti discipulum pro sancto habitum, priusquam vita ejus publicaretur, probant veteres Litanie ante illam publicationem editæ, in quibus hic immediate sancto Benedicto subjungitur, etiam ante alios monasticæ vitæ patres. Hunc sane locum habet in Litanis ab Alcuino editis, ubi ex tribus sanctis monachis qui recensentur, duo priores sanctus Benedictus & sanctus Maurus continenter habentur. In aliis, quas ex codice Nantulensi laudat noster Mabillonius Itineris Ita-

LIII

Maurus sancti
Benedicti disci-
pulus pro
sancto habitus
etiam in Italia.

APOLOGIA
S. MAURI.

lici pag. 127. ante sanctos Antonium, Ephremium, & alios præcipui nominis vitæ Monasticæ patres, occurrunt sanctus Benedictus & sanctus Maurus. Et hunc codicem antiquiorem monasterio suo contulit Leopardus Nonantulæ abbas, qui ad hoc munus nono sæculo exeunte electus fuerat. Vetusiores sunt alia Litaniam, quas idem Mabillonius ex codice Vaticano descripsit, in quibus consequenter habentur Benedictus, Maurus & Placidus. Hæc vero Litaniam ante sæculum nonum editas fuisse inde colligitur, quod quintus aliquot nominum casus in *te* desinat, contra morem, qui adhibitus est sequentibus sæculis, quibus ille casus in *i* simpliciter deflectitur. In illis quippe Litaniam sic legitur sanctorum aliquot celebriorum nomina expressa, *sancti Gregorie, Ambrosie, Antonie, Basilie*. qui terminandi modus rarus est a tempore Caroli Magni. Et quidem in hujus principis Litaniam, quæ secundo tomo veterum Analectorum editæ sunt, pauca omnino occurrunt ejusmodi nomina sanctorum sic expressa, nulla prorsus in Litaniam Caroli Calvi, quæ in Bibliotheca Colbertina habentur. His addendæ alia item Litaniam ex codice Vulturnenfi, nunc bibliothecæ Chigianæ, quas piæ memoriæ Cardinalis Bona Misilæ antiquæ, Illyricianæ similis, subjunctas invenit, easque edidit ad calcem libri de rebus Liturgicis. In his vero eundem habent locum sanctus Benedictus & sanctus Maurus, quem in supra laudatis eos habere observavimus.

Præterea in vetusto Martyrologio, Longobardicis litteris exarato, Monasterii Gualdenfis in diocesi Beneventana legitur xviii. kal. Februarii, natale sancti Mauri abbatis discipuli sancti Benedicti; unde patet festum sancti Mauri, quem Itali ante publicatam ejus vitam, ut ex Litaniam laudatis evincitur, pro sancto & pro vero discipulo sancti Benedicti habebant; die xv. Januarii, uti in Gallia Mauri Glannafolienfis, antiquitus celebratum fuisse. His denique omnibus conforme est kalendarium M.S. Bibliothecæ Vaticanæ, a religiosissimo viro Josepho Thomasio Romæ editum, quod quidem kalendarium estis sæculo duodecimo, ut ex scripturarum characteribus censuit vir eruditus, exaratum videatur, longe tamen antiquius censeri debere discimus ex ejus ipsius titulo, in quo dicitur, *juxta veterem usum canonicorum basilicæ Vaticanæ sancti Petri* descriptum. In Litaniam ejusdem ecclesiæ, quæ etiam ab eodem Thomasio editæ sunt, Maurus sanctum Benedictum proxime sequitur, etiam ante Equitium, Sabam, Efremitium, Macarium, aliosque celebriores vitæ monasticæ institutores & patres. Porro quod S. Maurus in tot diversorum locorum Litaniam, etiam antiquioribus, proxime post S. Benedictum passim ponatur, non casu, sed dato consilio factum fuisse haud dubium esse potest, nempe ex eo præjudicio, quod sancti Benedicti primarius esset discipulus. Ex iis vero omnibus in unum collectis nemo non videt, Maurum Benedicti discipulum in Italia, sicut & in Gallia, etiam illis temporibus celebratum fuisse: cum pleræque Litaniam, quas laudavimus, in Italia exarata fuerint; & hujus

sancti memoriam non solum in monasteriis, sed in ipsa quoque orbis Christiani principe ecclesiæ celebratam fuisse ex Vaticanis libris manifestum sit. Sed modo videndum est an hic Maurus in Italia exceleserit.

2. Et quidem si vir adeo celebris (ut certe Maurum fuisse probavimus, & nemo infitiri potest) in Italia supremum obiisset diem, minime ignotus fuisset locus, qui tam claræ memoriæ viri morte consecratus, ac tumulo illustratus fuisset, quin & cum ipso attestante Gregorio Magno, a sancto Patre adhuc junior fuerit electus, ut ei *adjutor* existeret, certe in Casinensis, aut saltem in Sublacensis monasterii regimine debuisset beato Patri succedere. at cum neutrius regimen habuisse certum est ex eorum monasteriorum abbatum catalogis. Quid igitur de illo Mauro, si in Gallias non advenerit, fuerit factum dicant adversarii nostri. Certe altum de ejus tumulo ubique in Italia silentium, ignotæ reliquiæ, ignotus locus quem inhabitavit, ignotæ omnino ejus actiones, & tamen celebris ubique ejus memoria.

Nec aliquis dicat hæc omnia olim Italiam nota fuisse, sed eos ad Mauri Francisci famam, mutata sententia, ob vitæ publicationem in Gallorum errorem convenisse. Quis enim, amabo, sanæ mentis sibi persuadere possit, Italos, ac potissimum Casinates, eo dementiæ venisse, ut, abjecta veri ac miraculis & Gregorii Magni testimonio celeberrimi sancti memoria, suppressis ejus reliquiis, abrogata memoria, ejus cultum ad hominem exterum, sibi antea ignotum, & nullius fere nominis, si alius esset Maurus noster Gallus ab Italo, transfuissent. Fatendum itaque est nullam ejusmodi accidisse rerum mutationem; proindeque Francos simul & Italos in ea semper sententia fuisse, etiam ante publicatam beati Mauri vitam, hunc ipsum, qui in Galliam celebris erat, fuisse beati Benedicti discipulum, quem in Litaniam utriusque invocabant; ipsummet scilicet, qui a beato Patre in Gallias fuerat destinatus. Hinc cum primum publicata fuit ab Odone ejus vita, quæ missionis feriem fufius & explicatius exponerebat, nemo refragatus est, nullus ea de re excitatus est nec apud Gallos, nec apud Italos motus: quod scilicet utriusque hanc missionem suæ traditioni consentaneam omnino esse adverterent. quam quidem traditionem antiqua etiam monumenta probant, quæ hic producere juvat.

3. Primum eruitur ex veteri breviario Casinensi, quod sub abbate Oderisio primo exaratum est, in eo quippe hymnus antiquus de sancto Mauro habetur, in quo Missio ejus Galliana diserte exprimitur. En aliquot versus.

*Claudus te querula voce perurgens,
Exin nempe tua feri prece gressum:
Virtutum studiis tantus habebis,
Quod magnis patribus par videaris.
Te Dux eximius ac Pater almus
GALLIS ARCHIATRUM dat animarum:
Hinc jam collacrymant oscula fratrum,
Abscessumque tuum flendo susurrant.*

Missus in Gallias creditur ab ipsis Casinensibus.

Ubi tamen defunctus non est.

APOLOGIA
S. MAURI.APOLOGIA
S. MAURI.

*Annos jam tibi dat aurea libra,
Ad lucis patriam lux tua spirat,
Qua Solis radiis cuncta videmis
Perfusus placidis late corpuscas.*

Nemo non videt hos versus Oderisio antiquiores esse, quod stilius & scribendi ratio satis probant. Et quidem Oderisius, cujus gesta fufe in Chronico Casinensi exponuntur, nusquam aliquid novi de officio divino statuisse dicitur. Denique nulla his in versibus mentio occurrit tot tantorumque miraculorum, quæ in vita sancti Mauri habentur, quod sane manifeste indicat, illos ante vitæ publicationem editos fuisse, unde memorat illius hymni auctor ea solummodo quæ Casini contigerant, & quæ ibi erant cognita ex veteri traditione, discessum scilicet beati Mauri e sacro Monte, & claudi curationem ibi factam. Cetera vero, quæ in itinere aut in Gallias gesta fuerant siluit, quæ si ei ex vita innotuissent, certe non fuisset omisurus.

Porro celebre semper fuit in sacro Monte claudi sanati miraculum, quod in his versibus memoratur; adeo ut etiam locus, in quo contigerat, exinde semper in honore habitus fuerit apud hujus loci monachos. Id discimus ex veteri Casinensis monasterii descriptione, Petronacis temporibus, ut videtur, facta, in qua inter alia hæc leguntur. *In turre juxta sanctum, &c. ibi sanctus Maurus claudum exendit. In poio, qui est in dormitorio ante portam de turre, sanctus Benedictus solsit rusticum, & ubi corruit Totila. In refectorio, qui est juxta, &c. In pede de rabe que vadit ad sanctum Johannem, &c.* Hanc descriptionem verustissimam esse præter codicis antiquitatem probant stili barbaries, verba exoleta, & ædificia quæ ibi memorantur. Conferantur, si vacat, hæc pauca quæ hic proferimus cum veteribus instrumentis, & facile quavis deprehendere poterit, ea cum septimi aut octavi sæculi monumentis apprimè concordare; minime vero cum illis, quæ sæculo nono aut sequentibus exarata sunt, unde patet aliquas beati Mauri actiones in monte Casino ex veteri traditione notas fuisse ante vitæ ejus publicationem. Et quidem cum claudi illius sanati miraculum in vita sancti Mauri cum suis circumstantiis referatur; inde colligimus vitam illam non fuisse sæculo nono, aut decimo, ut contendunt adversarii, ab aliquo personato auctore confictam. Unde enim hoc miraculum ille didicisset, quod neque apud Gregorium existat, nec in alio quovis auctore? & tamen miraculum certo patratum est, & quidem ab illo Mauro qui discipulus beati Benedicti fuerat: proindeque debuit illud Odo ex vita discere, longe ante edita, quam à se casu inventam, & postea, uti ipse existimabat, correctam publici juris fecit.

Glannafolium
Casinensium
colonia.

4. Verum nihil magis probat sancti Mauri missionem Italiam sicut & Galliam non fuisse ignotam, quam continuata Glannafolienfis monasterii Casinensis, etiam longe ante publicatam vitam, subjectio. Si enim a primis temporibus Glannafolium Casino subjectum fuit, evidens indicium est ejus fuisse coloniam, cujus auctor

Annal. Bened. Tom. I.

fuerit Maurus ab ipso sancto Patre in Gallias missus. Nec enim alia excogitari potest filiationis, uti vocant, hujus ratio. Non enim Casinum simile quid in alia Galliarum, immo & totius Europæ monasteria habuisse legitur. Abbatibus quidem sacri Montis, ob sanctissimi patriarchæ reverentiam, primum semper & ubique locum obtinuerunt; jurisdictionem in aliis nec umquam, nec usquam eos habuisse legitur. Unde si probis argumentis hanc Glannafolii Casino subjectionem asserere potuerimus, manifestum profecto erit Missionis sancti Mauri, & coloniam cum eo e sacro monte Glannafolium deductæ indicium. Id itaque probandum.

Nemo nescit Glannafolienfis monasterio Fossatenfi sæculo nono subjectos fuisse ad sæculi undecimi finem, quo tempore jugum illud auctoritate Urbani secundi excussere. Id referens Petrus diaconus in Chronico Casinensi, subjungit Glannafolium à Fossatenfibus liberatum, *sub magisterio tantum & tutela Casinensis cœnobii perpetuo constitutum fuisse*. sed cum verba ista adeo perspicua non sint, ut specialem & antiquam Glannafolii Casino subjectionem diserte adstruant; nec tanta videatur esse Perri auctoritas, etiam illud aperte asseruisset, ut ei fidem omnem adhibere velint adversarii nostri; alium majoris auctoritatis testem proferre necesse est, cui refragari nemo possit. Is est Urbanus secundus papa, cum patribus quadraginta quatuor in Concilio Turonensi congregatis, qui examinatis accurate omnibus, ut ipsemet Pontifex attestatur, pronuntiarunt Glannafolium Casino restituendum esse, ob id, quod antequam Fossatenfibus subjeceretur, ad Casinenses certo & indubitate pertinuisset. Id discimus ex ipsius Urbani bulla ad Oderisium cardinalem & abbatem Casinensem, data Terracinæ anno M X C V I I. in qua refert pontifex, se in Gallias agentem ad monasterium Glannafoliense divertisse, ubi cum a loci monachis, patriæ proceribus, ipsoque Andegavorum comite Fulcone, & Godefrido episcopo dicecesano conventus fuisset, ut monasterium à Fossatenfibus jugo solutum pristinae libertati sub Casinensi patrocinio restitueretur, noluisse quidquam ea de re inconsultis partibus pronuntiare; sed rem ad concilium Turonense, quod Quadragesima sequenti celebrandum erat, remisisse, indicta die Fossatenfibus monachis, ut ibi cum suis instrumentis adessent, causam suam coram omni concilio propugnaturi.

Confidentibus itaque, ut prosequitur pontifex, cum eo ipso quadraginta quatuor patribus, causa hæc serio & mature examinata fuit; prolata sunt in medium vetera instrumenta, agitatae hinc & inde rationes; tandemque omnibus accurate discussis, causa cecidere Fossatenfes; *placuitque cunctis in communi patribus, ut in loco illo venerabili cardinalis abbas perpetuo habeatur, salva per omnia reverentia & obedientia MATRIS SUÆ ECCLESIE CASINENSIS.*

Nec reponere licet mirum non esse, si papa Urbanus, alique hujus synodi patres Glannafolienfis monasterium existimaverint Casinensi olim fuisse

LIII ij

subjectum, cum vulgata jam dudum vita sancti Mauri, persuasum tunc temporis apud omnes esset, beatum hunc virum a sancto Benedicto in Gallias missum fuisse. Hæc, inquam, obtendere non licet, cum pontifex aut concilii patres se hanc subjectionem ex ipsa vita, aut ex vulgata tunc temporis traditione confirmasse non dicant, sed ex veteribus instrumentis, quibus constabat eam longe ante vitæ publicationem, nempe tempore Hadriani papæ, Caroli Magni, & Theodemari Casinensis abbatis, confirmatam jam fuisse cœnobio Casinensi: unde Urbanus Glannafolienſis Casinensium jurisdictioni restituendo, ait se hac in re Hadriani & Nicolai pontificum Romanorum vestigia fuisse secutum. Chartas vero antiquas mature in hac synodo examinatas fuisse patet ex ejusdem Urbani certo testimonio. Is enim commemorat Hadriani diploma, quod Fossatenſes synodo exposuerant in communi audientia, certis indicis falsum deprehensum fuisse. Et re vera hoc ipsum instrumentum, cujus copiam habuimus, viris eruditissimis illud inspexere, haud dubie supposititium visum est. unde licet paullo post hanc synodum Ivo Carnotenus ad Paschalem scripserit in favorem Fossatenſium, nihil tamen proficere potuit, quod hæc causa non favore, aut aliqua ratione humana, sed veritate ipsa & æquitate dicente definita fuisset; hoc vero iudicium in synodo prolatum subsequentes Pontifices variis temporibus, data occasione, confirmarunt.

IV.

1. Aliud validissimum ad asserendam sancti Mauri in Gallias missionem argumentum est, propagatio Regulæ Benedictinæ in Galliis, quæ ab ipsa sancti Mauri ætate incæpit. At ne lites novas ferere videamur, nihil hic adversus eos dicemus, qui Regulam Benedictinam solummodo sub Caroli Magni, & filii ejus Ludovici Pii principatu in Galliis communi usu, agente Benedicto Anianensi abbate, receptam fuisse putaverunt, hos enim disciplinæ Benedictinæ restitutionem cum prima ejus in Galliis receptione confudisse, unico Ardonis ipsius Benedicti discipuli & vitæ scriptoris testimonio certum est, ubi eum laudat ob restitutam in Gallicanis monasteriis disciplinam his verbis: *Hic est Benedictus, per quem Dominus Christus in omni regno Francorum regulam sancti Benedicti RESTAURAVIT.* Nec plura congerere vacat contra eos qui contendunt, sancti Columbani regulam Benedictinam tunc temporis multo fuisse celebriorem. Quid enim id ad rem nostram, nisi probent solam Columbani regulam tunc temporis in Gallia receptam fuisse; immo eam viguisse in Glannafolienſi monasterio, ubi Maurus degebat? At neutrum admitti potest. si enim sola tunc Columbani regula in Galliis invaluisse, ut quid ipsi & ejus discipulis tam frequenter, uti ipse Jonas Columbani discipulus testatur, a Rege, & ab ipsis episcopis exprobratum fuerit, quod inusitatum apud monachos Gallicanos vitæ genus sequerentur; multaque in eorum monasteriis

ferent, quæ in aliis passim Galliæ monasteriis non observabantur? Glannafolienſes vero monachos Columbani regulam sectatos non fuisse, ex eodem Jona patet, qui monasteria instituti Columbani passim recensens, nunquam Glannafolii mentionem facit, immo nec ullius alterius in provincia Andecavorum monasterii: ex quo patet sancti Columbani regulam hac in provincia tunc ignotam fuisse; quamvis monasteria apud Andecavos tunc extitisse certis monumentis constat. Denique nunquam nobis venit in mentem, ut asserere velimus, omnia, aut certe pleraque Galliarum monasteria, adveniente Muuro, Benedictinam Regulam statim admisisse. Hæc quippe ad Missionem ejus comprobendam minime sunt necessaria; satis est si probaverimus Maurum in suo monasterio sub sancti Benedicti Regula vixisse, ibique eam instituisse; adeo ut ejus tempore eadem Regula in Galliis nota esse cœperit, quæ postea sensim sine sensu ita per alia monasteria sequentibus annis propagata fuerit, donec tandem sola prævaleret in toto Galliarum imperio. hæc probare operæ pretium est.

2. Certe Regulam Benedictinam observatam fuisse in Glannafolienſi monasterio, ante ejus vastationem sæculo octavo factam, testis est auctor, fatentibus adversariis, fide dignus Odo in Historia Translationis sancti Mauri. ibi enim legimus, Gaidulfum a Pippino huic cœnobio præfectum ita monachos odio habuisse, ut eos suis vexationibus coegerit dimissa *ardua institutionis sanctæ Regule vitæ*, ad canonicorum mores & habitum transire. *Sanctæ Regule* vocabulo Benedictinam intelligi nemo dubitat, potissimum in ore Benedictini hominis, qualem fuisse Odonem certum est. Idem ipsum disertè habetur in diplomate Caroli-Calvi indubitato, cujus autographum ex archivis Fossatenſibus habuimus. In eo quippe rex testatur, Ebroinum a Ludovico patre suo Glannafolienſi monasterio præfectum, locum hunc *in statum & religionem monastici ordinis funditus reſtruxisse, atque in habitum, quo olim fuerat excultus, omnimodis reparasse.* quæ quidem verba adeo clara & perspicua sunt, ut ea nemo in alium sensum detorquere possit. nam idem princeps paullo post disertis verbis exponit ea de Regula sancti Benedicti intelligenda esse, *juxta, inquit, patris Benedicti institutionem.* Iti altera charta nonnullas eidem monasterio donationes facit ad *monachorum sustentationem.*

3. Regulam autem Benedictinam sancti Mauri ætate jam in Galliis notam, immo celebrem fuisse probatur ex sancto Donato, qui sæculi septimi initio Vesontionum episcopus creatus, Regulam sanctimonialibus Jullanensibus scripsit, totam fere ex Benedictina excerptam. Ex illa nempe in suam capita quadraginta quatuor invexit.

Anno ejusdem sæculi sexagesimo-primo in concilio Augustodunensi sub sancto Leodegario, sancitum est, ut Regula Benedictina simul cum sacris canonibus in monasteriis custodiretur: *De abbatibus vero, vel monachis, sic canon habet, ita observare convenit, ut quidquid canon*

cus ordo vel regula sancti Benedicti edocet implere & custodire debeant. Et quidem jam ita supra ceteras prævaluerat sancti Benedicti regula, ut quæ antea in plerisque monasteriorum fundationibus ac aliis instrumentis, simul cum aliorum patrum, & præcipue sancti Columbani, regula conjuncta fuerat, deinceps sola fere audierit; itaut in concilio Liptinenſi, præfide sancto Bonifacio sedis apostolicæ legato, sancitum absolute fuerit sæculo octavo procedente, *ut monachi & ancille Dei monasteriales juxta regulam sancti Benedicti cœnobio vel xenodochia sua ordinare, gubernare, ac vivere studeant.*

Denique imperante in Galliis Carolo Magno, ita jam obsoleta erat in monasteriis aliarum regularum memoria, ut vix earum nomina nota essent. quare idem Imperator in Capitularibus anni DCCCXI. inquirendum præcepit, *si in Gallia monachi fuissent, priusquam traditio Regule sancti Benedicti has in partes pervenisset.* cum vero sciret pius Princeps sanctum Martinum, qui beato Benedicto antiquior erat, monachum fuisse, & monachos sub sua cura habuisse, injunxit ut quæreretur, *qua regula monachi illi vixissent, qui multo ante sanctum Benedictum in Galliis floruerant.* Et quidem ita tunc persuasum erat apud omnes, sancti Benedicti regulam in Galliis a sancti Mauri ætate viguisse, ut Wlſinus Boëtius, qui vitam sancti Juniani Nobiliacensis abbatis regnante Ludovico pio conscripsit, hunc sanctum virum Chlotario primo ipsum de ejus vitæ instituto interroganti respondentem induxerit, se abbatem esse, & vitam agere *juxta sancti patris Benedicti Regulam.*

3. Idem apud Cluniacenses in ipso sui Ordinis exordio pro certo & indubitato habitum fuisse probant sanctorum abbatum Odilonis, & Petri Venerabilis testimonia, quæ supra protulimus, in quibus Maurum instituti Benedictini in Galliis primum parentem & propagatorem agnoscunt; a quo disciplina monastica præcipua instituta, quæ suis in cœnobio instauraverant, se recepisse gloriabantur. Consentit Glaber-Rodulfus, Odiloni æqualis, cui suam historiam nuncupavit.

At iste auctor rem addit notatu dignissimam, quippe qui post narratam, ut ceteri auctores facere solent, ex Fausti libro sancti Mauri missionem, se præterea alia nonnulla de sancto Mauro didicisse ait ex *veridica relatione*, modum nempe, quo ipsa Mauri instituta ad Cluniacenses & Glannafolio de manu ad manum post varias vicissitudines pervenissent. Juvat proferre ejus verba, quæ narrationi ex vita desumptæ adjecit. *Exstat etiam, inquit, veridica relatio, quoniam post beati Mauri obitum succedenti tempore hostium infestationibus expulsus monachi a monasterio, cognomento Glannafolio, quod ipse construxerat, sic in ejus gestis habetur, in Andegavensi territorio, venientesque ad monasterium sancti Savini confessoris Pistacienſis, invenerunt secum totam quam valere suppellethem, ibique per aliquod spatium temporis ea que didicerant operam dedere. Rursusque illo frigeſcente distributionis tempore, apud monasterium sancti Martini Augustodunensis suscepta dignoscitur ali-*

quodens viguisse: deinde vero quasi terra transmigratione in superiore Burgundia locatum Balmenſe occupavit monasterium; ad ultimum quoque prædicta videlicet institutio, jam pene desissa, auctore Deo, elegit sibi sapientia sedem, vires collectura ac fructificatura germine multiplici, in monasterio scilicet cognomento Chuniaco. Hæc verba nullo commentario egent; utpote quæ manifeste probant, Cluniacenses monachos ab ipso Ordinis sui exordio persuasum habuisse se beati Mauri missionem in Gallias, cui instituta sua accepta referrebat, non ex hujus sancti Vita, sed ex alia & quidem antiqua & veridica relatione rescivisse, quamvis ex vitæ publicatione pleraque missionis hujus circumstantias didicisse se fateantur, quas temporum diuturnitas ex hominum memoria obliteraverat.

Glabro hac in re consentit anonymus auctor sæculi undecimi in vita sancti Hugonis monachi Augustodunensis, ubi pariter exponit modum, quo Cluniacensium instituta a sancto Mauro ad eos usque traditione continuata derivassent; tum addit rem a se narratam constantissimam esse *ex relatione veridica & non mediocri auctoritate submixta.* & quidem Missionem sancti Mauri describit ille auctor, nulla vitæ ejus facta mentione; immo nonnulla habet, quæ in Vita non habentur, ut cum observat beatum hunc virum in Gallias accedentem a *Childeberto rege* benigne acceptum fuisse, quod certe non hauserat ex vita Fausti vulgata, in qua nulla usquam Childeberti mentio occurrit; & alii reges frequentius & accuratius designantur, ut quis suspicari posset hunc auctorem in codicem incidisse, in quo Childeberti nomen pro Theodeberto irrepsisset. Haud tamen spernenda est hujus anonymi de Childeberto rege observatio. Nam etiam Childebertus tunc temporis regnabat in Francia, cumque pius eum fuisse ac religiosum principem constet, illum beato Mauro favisse credere par est; sed inde falsi convincuntur ii, qui ejusdem sancti viri Missionem ad Theodeberti secundi tempora revocare, quod sane ab omni veri similitudine abhorret, conati fuerunt.

V.

1. Missionis Gallicanæ sancti Mauri veritas haud levi argumento asseritur ex antiquo codice Regulæ Benedictinæ, qui ab ipso sancto Patre Benedicto scriptus, & a sancto Mauro in Gallias allatus jam ante annos septingentos credebatur. Ad calcem quippe codicis legebatur hæc subscriptio ipsa manu beati Patris, ut quidem jam tunc censebatur, scripta: *Codex peccatoris Benedicti.* quam quidem peccatoris appellationem ævo beati Benedicti viris sanctis, etiam episcopis familiarem fuisse ex antiquis conciliorum subscriptionibus patet. Hoc Regulæ nostræ exemplar sæculo undecimo servabatur in Majori monasterio Turonensi inter sacra cimelia; ex quo hæc ipsa beati Patris verba in suum codicem Fuldenſis abbas tunc transcribi curavit, cum additamento, quod refert Brouverus in libro antiquitatum Fuldenſium. *Hæc verba sancta*

APOLOGIA
S. MAURI.

Patris reperta sunt in fine Regula, quam ipse manibus suis propriis scripsit; & sancto Mauro, cum cum ad Gallias mitteret, tradidit: que dominus venerabilis abbas noster, cum apud Majus-monasterium Turonense in eadem Regula, qua ibi pro reliquiis servatur, invenisset, rogavit sibi apud Cluniacum transmitti, & in hac Regula nostra pro amore ipsius sanctissimi Patris nostri iussu studiose transcribi. Similis inscriptio occurrit in uno codice Casinensi, ex quo Petrus Venerabilis libellum de ordine monasticæ conversationis olim exscribi curavit. At longe antequam Petrus Venerabilis Cluniacensibus præficeret, monachi Molisimenses sancto Roberto testati fuerant, ut supra ex Orderico Vitali retulimus, rem fuisse apud omnes notam, quod beatus Maurus in Gallias a sancto Benedicto missus secum Regulam, propriis beati Patris manibus conscriptam attulisset.

2. At, inquiet fortasse aliquis, qui fieri potuit, ut pretiosum adeo munus in Majori-monasterio servaretur? quod certe numquam passus fuisset a suo monasterio auferri Glannafolienses, si eis de tanti thesauri veritate aliquid constisset. Facilis responsio, si parumper ad Glannafoliensis monasterii fortunam attendatur, quippe cum, ut ex ipsius Odonis historia Translationis certum est, Glannafolium variis cladibus attritum Lamberto Majoris-monasterii monacho contraditum fuerit ad reparandum, resque omnes hujus loci in sua potestate diu habuerit; non ei difficile fuit, eo tempore, quo huic operi infestabat, aut certe post neglectam diutius hanc loci sacri restorationem, in suum monasterium re infecta reversus est; ea omnia secum auferre quæ voluerit, atque inter alia codicem illum, qui deinceps inter sacras reliquias, uti decebat, in Majoris-monasterii thesauro aservatus fuerit.

VI.

Inscriptio ecclesie
Castrensis.

1. Eandem Missionis S. Mauri traditionem ante publicatam ab Odone Vitam notam fuisse patet ex veteri inscriptione basilicæ monasterii Castrensis, quæ a Faustino ejusdem loci abbate nonaginta circiter annis post beati Mauri obitum posita est in hunc modum.

FAUSTINUS LAPSIS A MAURI MORTE DECEM OCTO LUSTRIS HAS SANCTO BENEDICTO DEDICAT ARAS.

Certe ab anni DLXXIV. initio, quo sanctus Maurus obiisse creditur, ad constructionem ecclesie Castrensis, anno scilicet DCLXXXIII. per Faustinum abbatem factam, uti discimus ex veteri chronico Castrensi, totidem annorum lustra effluxere, quæ sane accurata computandi ratio manifestum est sinceritatis hujus monumenti indicium; cum certum sit sequioris ævi auctores de sanctorum illorum ætate non ita accurate scripsisse. Idem etiam evincunt cetera circumstantia, quæ ibi referuntur. Porro

est hæc inscriptio, ut scribit Borellus, e loco suo mota fuerit sub Johanne XII. quando scilicet hæc basilica in cathedralem erecta novam formam accepit; superest tamen ejus exemplum, immo & integra refertur in veteri chronico Castrensi, quod modo laudabamus.

Nec opponere juvat Maurum in hac inscriptione sancti Benedicti discipulum non appellari, cum nemo non intelligat id, ejusque in Gallias missionem, necessario ibi subintelligi. Ad quid enim Mauri obitus in hac inscriptione referretur tamquam celebris epocha ejus ecclesie sancto Benedicto in Gallias sacra, nisi Maurus ille ad sanctum Benedictum attinuisset? qua vero ratione ad illum attinuerit, nisi re ipsa fuisset ejus discipulus, & in Galliis præcipuus ejus Regula institutor?

2. Eandem Gallicanam missionem confirmat altera inscriptio, quæ scilicet, teste Odone ipso, in ejusdem sancti tumulo reperta est anno DCCCXLV. proindeque ante ejus vitæ publicationem, sic vero habebat: *Hic requiescit corpus Mauri monachi & Levita, qui tempore Theodeberti regis in Galliam venit, & XVII. kalend. Februariarum migravit a saeculo.* Hæc Mauro sancti Benedicti discipulo, cujus habemus vitam, apprime conveniunt; alteri, qui ex Italia non advenisset, vix applicari possint. At, inquit, Maurus hic non dicitur S. Benedicti discipulus. Fateor, sed circumstantia, quæ in hoc brevi epitaphio habentur, cum sancti Mauri vita comparata, id ipsum omnino probant. Nec juverit dicere incertum omnino esse tempus, quo primum illud epitaphium tumulo sancti Mauri appositum fuerit. Non enim de hac re diutius inquirere opera pretium est, cum nihil nostra intersit, modo fateantur adversarii nostri, illud in ipsa Translatione inventum esse, proindeque ante publicatam sancti Mauri vitam, quod sane nemo infitari potest. Et quidem, si a falsario quopiam post vitæ publicationem confictum fuisset ad firmandam Missionis sancti Mauri opinionem, certe apertius de ea Missionem, aut de sancto Benedicto ejus auctor aliquid facile intrussisset; eumque sancti Benedicti discipulum dixisset.

3. His denique omnibus adjungi potest Translatio sanctorum Antonii & Constantiniani, qui Mauri in Gallias a sancto patre Benedicto missi comites fuisse memorantur, quamvis enim duodecimo solum sæculo a Calixto II. pontifice hæc facta fuerit, haud tamen parum prodest ad confirmandam sancti Mauri missionem, cum certum sit, illos sanctos numquam sub alio nomine aut titulo cognitos & cultos fuisse. Nec dici potest, eos a Glannafoliensibus confictos fuisse, ut majorem traditioni suæ de missione sancti Mauri fidem conciliarent, nam præterquam quod tam atrocem accusationem nemini abque evidenti probatione infligere licet, id gratis omnino fuisset confictum, cum certum sit neminem eo tempore missionem sancti Mauri in dubium revocasse.

4. Ceterum etsi ultro fateamur hæc omnia argumenta, quæ proposuimus, non ejusdem

APOLOGIA
S. MAURI.Alia ex tumulo
S. Mauri.Translatio
sanctorum S.
Mauri.APOLOGIA
S. MAURI.

esse virtutis ad asserendam Missionis sancti Mauri traditionis veritatem, neminem tamen infitari posse credimus, quod, etsi ex illis nonnulla seorsim spectata non magni forte ponderis esse quibusdam videantur, omnia tamen simul in unum collecta demonstrationem quamdam historicam efficiant, qualis in factis ejusmodi peculiaribus haberi potest.

VII.

Missio sancti
Mauri ex ejus
Vita.

Unum adhuc superest maximi hac in controversia momenti examinandum; vita scilicet sancti Mauri, quæ ab Odone vulgata fuit, quam si sinceram esse probaverimus, frustra contra hanc missionem adversarii nostri argumenta congerent, ut eam evellant. Etenim tam aperte, tam perspicue in hac vita tota missionis series describitur, immo tota illa vita adeo est cum missione conjuncta, ut alteram ab altera separari impossibile sit. Missio quippe non est circumstantia aliqua, aut quid simile, quod in vetus monumentum potuisset ab aliquo interpolatore inveni; sed ipsum est totius vitæ beati Mauri fundamentum & scopus. In ea quippe repræsentatur Maurus a sancto patre Benedicto in monasterio Casinensi a teneris educatus, ad Francorum petitionem missus in Gallias, cujus itineris minutissimi quique eventus, novi monasterii constructionis, totius vitæ in Galliis actæ & mortis ejus circumstantia ita accurate & singillatim describuntur, ut si missio illa rejiciatur, necesse est etiam vitam ipsam omnino rejici. Si itaque vitæ aliqua concilietur auctoritas, ipsa in missione omnino redundabit. Fidem vero illi vitæ debere ex triplici capite propugnamus; primo ex seipsa; utpote quæ præ se fert sinceritatis notas, quæ in confictis monumentis occurrere non solent: secundo ex ejus, qui eam vulgavit, auctoritate, quem re ipsa fuisse Odonem Fossatensem abbatem, invidete probabimus: tertio ex Adrevaldi testimonio, qui ejus vitæ excerpta in suum librum adoptavit.

Vita S. Mauri
auctoritas
ex seipsa.

1. Vitam sancti Mauri sub Faustini nomine vulgatam sinceram auctoris, cujus nomen præfert, fetum esse probant, & res quæ in ipsa vita narrantur, & modus eas narrandi. Certe multa sunt in ea vita, quæ fictitius auctor sæculi noni, aut sequentis, qualem excogitare volunt adversarii nostri, non retulisset absque erroribus; qui in illorum sæculorum auctoribus occurrere solent, cum de rebus sæculi sexti aliquid scribunt. Ejusmodi sunt quæ Faustus habet de Theodeberto & Theodebaldo Francorum regibus, ac de monarchia post eorum aliorumque regum mortem in unum Chlotharium redacta. Idem dicendum de Eutropio Andecavorum episcopo vix noto; de antiqua consuetudine defendendæ per diaconos stolæ primo suæ ordinationis anno; quæ jam intrante sæculo nono ad solos presbyteros restricta erat; perseverabatque adhuc sæculo sequenti, uti ex Vita sancti Odonis colligi potest; sed quæ tandem penes solos Romanos pontifices hæctenus remansit. Obser-

APOLOGIA
S. MAURI.

vatione etiam singulari digna sunt, quæ idem auctor de Hilderico Wandalorum in Africa rege retulit, quod ex Romana matre princeps natus, affinis proculdubio fuerit sancto Mauro, qui ex nobilioribus Romæ familiis, teste Gregorio Magno, oriundus erat. Deinde hujus Hilderici regni annos apprime omnino cum Johannis pontificatu & Justiniani imperio conjunxit Faustus, quod a nullo sequioris ævi auctore factum fuisse inventas. His addenda lues ab eodem auctore memorata, quam sanctus Gregorius Turonensis antistes, & vitæ sancti Ebrulfi auctor, re ipsa contigisse, uti a Fausto refertur, fidem faciunt.

Jam vero si hujus vitæ stilum, ac scribendi rationem examinaverimus, scripta est stilo simplici; tota miraculis est contexta, ut ferebat ævi, quo Faustus vixisse creditur, consuetudo; omnia denique habet, quæ in aliis ejus temporis monumentis deprehendi solent. Unde cum primum sub ejusdem Faustini nomine ab Odone vulgata est sæculo nono exeunte, nemo refragatus est, nemo aliquid deprehendit, quod omnino non esset temporis, de quo agebatur, consentaneum, e contrario omnes una voce, unoque consensu eam recepere; Itali simul & Galli, sicut & ceteræ omnes orbis Christiani nationes. Et re ipsa nihil hodieque in hac vita, aut in ipsius Missionis traditione occurrit, quod veteribus monumentis, sæculo sexto aut septimo conscriptis, non conveniat. Et quidem sanctus Benedictus, qui in Sublacensi deserto adhuc positus, jam compluribus discipulis aggregatis, duodecim monasteria construxerat, ac nobiliores quosque Romanæ urbis suæ discipulorumque suorum sanctitatis fama ad eum invitandum; uti refert sanctus Gregorius, attraxerat; multo procul dubio, cum in Casinensem montem commigravit, celebrior evasit; ita ut mirum non sit, quod post annos viginti-duos, quos in illo sacro monte exegit, etiam Galli ad eum convenerint; ut aliquot ex ejus discipulis ab eo postularent. Certe vel ex ipsius ejus regule lectione patet, eam non pro Italis solum, sed etiam pro iis, qui in exteris & longinquis regionibus viverent, exaratam fuisse; quod manifeste indicant ea quæ de vini mensura, ac de indumentorum qualitate & quantitate præscribit. Adde ex ipsius Gregorii verbis certum videri, nonnullos ex beati Benedicti discipulis in longinquis regionibus versatos fuisse, cum ipse sanctus Pater ad superos abiit; siquidem quibusdam longe manentibus indicavit, quod vel quale signum viderent, cum anima ejus e corpore exiret. Et hæc iis optime conveniunt, quæ S. Mauro apud Fontem-rogi prope Autisiodorum tunc hospitanti contigisse narrat Faustus.

2. Hanc quam præ se ipsa fert sinceritatem vita sancti Mauri egregie confirmabit ejus, qui illam publicavit, auctoritas, si constet eam re ipsa ab Odone abbate Fossatenfi sæculo nono fuisse publicatam. Nemo enim hæctenus infitari ausus est, Odonem illum fuisse virum probum & sincerum auctorem, de cujus fide nihil sit dubitandum. At vitam ab Odone illo

Ex Odone
ejus editore.

APOLOGIA
S. MAURI.

vulgatam fuisse probat epistola sub ipsius nomine ad Adelmodum archidiaconum Cenomannenſem ſcripta, in qua id ipſum diſerte affirmatur. Hanc vero epistolam ipſius Odonis eſſe evincit ejus cum Historia Translationis, quam ſincerum Odonis ſetum eſſe omnes agnoſcunt, ſili & rerum narratarum omnimoda conformitas. In ea quippe Odo libros duos nuncupat Adelmodo, multum de gloria ſancti Mauri ſollicito; primum de vita ejuſdem ſancti viri a Fauſto olim conſcriptum, & a ſe ſuper inventum & emendatum; alterum vero de historia Translationis ejus, quam ipſe teſtis oculatus conſcripſerat.

Nec dici poteſt, Odonem Translationis quidem Historiam Adelmodo nuncupate, non vero vitæ libellum, quem ipſe non ſcripſerat. Si enim Translationis historia a Vitæ libello ſeparetur, nihil proſus remanebit quod ad Adelmodum ſpectet; e contrario, ſi vitæ libellus jungatur cum Historia Translationis, jam nihil in utroque opusculo habebitur, quod Adelmodo optime non competat. Vita enim eſt & Translatio viri ſancti, qui Cenomannenſium antiſtitis & populi votis conceſſus fuerat, cujus rei fuerat mediator Frodegarius ipſius Adelmodi antecceſſor, ad hoc a ſuo episcopo in Italiam legatus, qui eum in Caſino monte ab ipſo ſancto Patriarcha obtinuerat in Gallias adducendum; qui teſtis fuerat tot miraculorum, quæ in vita ipſa narrantur, & peculiaris ejus amicus. His adde ſingularem Cenomannenſis cleri & populi in Benedictum & ejus diſcipulos affectum, ut qui poſtea iterum in Italiam miſerint, ejuſdem Patris reliquias apud ſe advehendi deſiderio; qui ſororis ejus Scholaſtica reliquias poſſidebant, conſtructo in ejus honorem inſigni parthenone; qui denique ad triginta & ſex monaſteria ordinis Benedictini in ſua dieceſi habuerunt. Hæc omnia Adelmodum movere debebant, ſi Vita ſancti Mauri ſimul cum historia Translationis ipſi nuncupata fuiſſet; nihil vero ad eum pertinent, ſi Vita ac Miſſio ab Historia Translationis ſejungantur.

Jam vero ſi epistola ipſa cum historia Translationis comparetur, idem ſtilus occurrit, ut infra demonſtrabimus, eadem res memoratæ; quin & quæ de ſancti Mauri geſtis in historia Translationis habentur, eodem proſus modo in vitæ libello narrata occurrunt. In utroque enim opusculo Maurus Levita dicitur, utrobique ſub Theodeberto rege in Gallias dicitur advenſiſſe; quod ſane obſervatione dignum eſt de ſancto, qui apud Andecavos moratus eſt. Reliquiæ ſancti Stephani, in utroque libro ei conſeputæ, & quidem in eccleſia ſancti Martini ab eo exſtructa: Maurus in epitaphio abbas non dicitur; quod, ut ex vita diſcimus, biennio antequam e vivis excederet, abdicata præpoſitura, in cellam privatam ſe recepiffet, alia denique ejuſmodi bene multa legendibus occurrent, quæ congerere non vacat, cum ea quivis in legendis illis monumentis facile deprehendere poſſit.

At, inquiet aliquis, quid mirum, ſi perſona-

tus ille Odo in Vita ea deſcripſerit, quæ a vero Odone in Historia Translationis narratur? cum hanc historiam, quæ jam tum vulgata erat, cum vitam effingeret, præ manibus habere potuerit. ſed hæc dici non poſſe, vel ex eo patet, ut infra probabimus, quod is, qui vitam illam vulgavit, quiſquis ille tandem fuerit, ſimul cum Odone Historia Translationis auctore vixerit.

Verum quo ſe vertent adverſarii, ſi ſe Odonem vitæ publicatorem laudaverit ipſe Odo historia Translationis auctor? Id certe ex duobus ejus historia locis luculenter probamus. Primus eſt numero 3. Historia Translationis, ubi Odo de Glannafoliensî monaſterio ſic loquitur. *Cum adhuc & monaſtica religionis obſervantia in eodem ſancto cenobio optime cuſtodiretur, numeroſtas quoque religioſorum monachorum, ut ſtatutum a beato Mauro fuerat, ibi plenter haberetur.* Hic Odo ſtatutum beati Mauri laudat, quo numerus monaſterij ſui monachorum definitus erat. ſtatutum vero illud diſertis verbis habetur in Vitæ libro numero 57. nec uſpam alibi reperiri poteſt. *Unde, inquit, factum eſt, ut vigesimo-sexto anno fundationis ipſius cenobii, congregatio centum quadraginta fratrum illic adunata eſt. qui NUMERUS tunc a beato Mauro ſcriptus, & auctoritate tam ejus, quam totius congregationis PRÆFIXUS atque STATUTUS eſt.* Si quis vero dixerit, Odonem forte illud ſtatutum ex alio quopiam auctore didiciſſe, aſſignetur quis fuerit ille auctor, & tunc demum ei ſidem habebimus.

Locus alter rem multo clarius exprimit, & ita quidem, ut in alienum ſenſum detorqueri proſus nequeat. Habetur numero 32. Historia Translationis, ubi Odo ejus auctor, Odonem vitæ publicatorem, & epistolam ei præfixam laudando, ſeipſum & ſuum opus citare manifeſte indicat. En ejus verba: *Cum vero & illic creberrimis & improvifis paganorum deterreremur eruptionibus, ſecundum quod in EPISTOLA huic opusculo præpoſita continetur, hoc ſancti viri corpus circa fluvium Ararim a nobis deportatum digno cum honore.... collocatum in fundo Audonis comitis eſt.* Hic laudat Odo Translationis historia ſcriptor epistolam a ſe ſuo ipſius operi præfixam, in qua de Nortmannorum irruptionibus, & de Translatione corporis ſancti Mauri apud Audonem comitem ſcripſerat. quæ omnia apprime congruunt Epistolæ, quæ ſub nomine Odonis vitæ ſimul & historia Translationis præfixa eſt. Nam eam epistolam utriusque operi communem eſſe declarat ipſe auctor numero 4. & in ea habentur omnia omhino, quæ Odo in epistola a ſe laudata contineri ſcribit, quæ alibi fruſtra quaſieris.

Neque reponi poteſt hæc Odonis verba intelligenda eſſe de præfatione, quam ipſe Historia Translationis præmiſerat. Nihil enim in hac Historia præfatione occurrit de Nortmannorum irruptionibus, neque de aliis rebus, quas Odo diſertis verbis aſſumat memoratas fuiſſe in epistola a ſe laudata. Deinde idem ipſe Odo præfationem ſuam ab Epistola a ſe citata diſtinguit.

APOLOGIA
S. MAURI.APOLOGIA
S. MAURI.

cum enim ea quæ modo retulimus ex epistola protuliſſet, numero ſequenti præfationem ſuam laudat his verbis: *Exinde autem juxta præfationem hujus libelli, in monaſterium Foſſatenſe deportavimus, &c.* quæ re ipſa in præfatione historia Translationis habentur. Obſervari etiam poteſt præfationem hujus libelli hic appellari, quod ad ſolam historiam Translationis pertineat; ſupra vero epistolam dictam fuiſſe opusculo præfixam; quod utriusque libello, Vitæ ſcilicet & Translationis, commune eſſet. Ex his itaque nemo non videt, Odonem qui vitam publicavit, ab Odone Historia Translationis auctore non eſſe diſtinguendum; proindeque, cum ille, conſentientibus adverſariis noſtris, vir probus fuerit, ſincerus, atque omni fide dignus; Vitam ſancti Mauri antiquam ſub Fauſti nomine ab eo inventam fuiſſe fatendum eſt, in qua Miſſio ſancti Mauri in Gallias fuiſſe & accurate, uti eam modo habemus, deſcripta erat. Ipſe enim Odo Deum veritatis teſtem appellat, ſe nihil in ea, quod ad historia veritatem ſpectet, immutaſſe.

Vita ſinceritas ex testimonio Adrevaldi aſſerta.

3. Tertium ad aſſerendam vitæ ſancti Mauri ſuam ſinceritatem integram & illibatam argumentum ex Adrevaldi teſtimonio eruitur; cujus auctoritas hæc in re tanti eſt ponderis, ut, eſt ex his quæ protulimus non omnino conſtaret Odonem abbatem Foſſatenſem fuiſſe hujus Vitæ editorem, diſſiteri tamen non poſſent adverſarii noſtri, eam Odonis ætate notam fuiſſe, & pro antiquo monumento, cujus auctor Fauſtus ſancti Mauri ſocius fuerat, jam tunc habitam, unde perinde eſt ad ejus antiquitatem comprobendam, an ab Odone, aut ab alio quopiam publicata fuiſſe dicatur. Duo itaque hic probanda habemus, primum vitam quæ Fauſto adſcripta eſt, ab Adrevaldo laudatam fuiſſe: ſecundum, hunc eumdem Adrevaldum re ipſa ſæculo nono, eo ſcilicet tempore, quo Odo abbas Foſſatenſis vivebat, librum ſuum edidiſſe.

Adrevaldum de Miſſione S. Mauri ſcripſiſſe, & nonnulla ex ejuſdem ſancti vita a Fauſto conſcripta excerptiſſe ſi quis in dubium revocet, aperiat librum ejus de miraculis ſancti Benedicti, & capitis ſexti argumentum, hoc compendio relatum deprehendet: *Sanctus Benedictus ſanctum Maurum in Gallias mittit.* Totum illud caput ac tria ſubſequentia omnem ejuſdem ſancti Miſſionis ſeriem exponunt. quibus Adrevaldus hæc verba ſubjungit de ejuſdem vitæ auctore. *qui Fauſtus poſt obitum beatiffimi Mauri ſolum repetens parvum.... petentibus fratribus præprij monaſterij, vitam beati Mauri compoſuit: ex quo opere nos quoque hæc quæ ſcripſimus mutuavimus.* En vita ſancti Mauri a Fauſto ſcripta, quam a ſe excerptam laudat Adrevaldus, an vero ab Odone aut ab alio quopiam publicata illa vita fuerit, nuſquam exprimit. nec noſtrum intereſt. Jam de ejus ætate inquirendum.

Suam ipſius ætatem prodit Adrevaldus, ubi ſcribit, ſe Ludovici Pii ætate vixiſſe, atque ea miracula deſcripſiſſe, quæ ad ſancti Benedicti tumulum facta fuerant eodem imperatore, atque Carolo ejuſ filio rege, priuſquam ſcilicet iſte ad imperij ſtigium fuiſſet provectus. Unde

Annal. Bened. Tom. I.

APOLOGIA
S. MAURI.

Carolus imperatorem nuſquam, regem paſſim appellat. Et quidem Adelerius Adrevaldi continuator ab imperio Caroli Calvi narrationem ſuam exorditur. Cum itaque Carolus anno DCCCLXXV. imperium inierit, nemo inſitari poteſt, Adrevaldi librum ante illum annum exaratum fuiſſe, proindeque eo ipſo tempore, quo Odo Foſſatenſis Historiam ſuam ſcribebat, qui eam ad annum DCCCLXXI. continuavit.

Idem manifeſtius indicat Adrevaldus alio in loco, nempe capite triceſimo-tertio, ubi de Nortmannorum incurſionibus agens, ſic habet: *His atque hujusmodi malis per triginta ferme annorum ſpatium Gallis non abſque piaculo quorumlibet detritis, &c.* quibus verbis idem auctor indicat, ſe ea ſcripſiſſe, cum anni ferme triginta a primis Nortmannorum irruptionibus elapſi fuiſſent. Jam vero ſi Nortmannorum irruptionum initia ad Fontanetenſis pugnae tempus revocemus, (neque vero ultra id tempus differri poſſunt, cum jam antea Rotomagum, Gemeticum & alia loca barbari illi diripuerint & incenderint) cum prælium iſtud anno DCCCXLI. commiſſum fuerit, Adrevaldus anno, aut certe paullo ante annum DCCCXXI. librum ſuum ſcripſiſſe dicendus eſt, eodem ſcilicet tempore, quo pariter Odo historiam ſuam Translationis publicavit. Unde cum Adrevaldus ſancti Mauri Miſſionem ex ejuſdem ſancti Vita, quam Fauſtus ſcripſerat, eo ipſo atteſtante, enarraverit; fatendum eſt, jam eo tempore Vitam ſancti Mauri auctore Fauſto, pro certo & indubitato antiquitatis monumento habitam fuiſſe.

At, inquit, Vita quam laudavit Adrevaldus, ipſa forte non eadem eſt, ac ea quæ ab Odone vulgata dicitur. Sed facilis eſt ad hanc obſectionem reſponſio, cum perinde ſit ad Miſſionem ſancti Mauri aſſerendam, ſive eadem dicatur, ſive diverſa illæ ſancti Mauri vitæ fuerint. Si enim una & eadem eſt, conſtat Miſſionem ſancti Mauri in ea contineri; ſi duæ admittantur, in utraque eadem Miſſio cum ſuis circumſtantiis diſerte & fuſe expoſita habetur. Unde quoquo ſe vertant adverſarii, fateantur neceſſe eſt, hanc Miſſionem ab Odone, quicumque demum ille fuerit, ſub ſæculi noni finem, aut initio ſequentis primam excogitatum non fuiſſe. Si enim ille Odo, quem adverſarii ſuppoſititium auctorem fuiſſe ſuſpicantur, vitam a ſe publicatam tunc fabricaverit, nihil inde contra Miſſionis veritatem deduci poteſt, cum jam ante illud tempus Miſſionem Adrevaldus ex antiquiſſima vita deſcripſiſſet, ut ex ejus verbis ſupra relatis conſtat. nec multum intereſt, an Adrevaldus, an vero Odo ſincerus Miſſionem hanc primus ex antiqua vita deſcripſerit, modo de ejus veritate conſtet.

Alii, ut has anguſtias effugiant, comminifcuntur, Adrevaldum Odone multo juniorem fuiſſe, utpote qui ad annum DCCCXCI. pertigerit, id eſt ad annos viginti & ultra poſt publicatam ab Odone Historiam Translationis. Id vero triplici argumento probare conantur,

Ejus auctoris ætas,

M m m m

APOLOGIA
S. MAURI.

primo auctoritate Sigeberti Gemblacensis, qui Adrevaldum anno ipso DCCCXCI. floruisse observat. Deinde ex eo quod Adrevaldus ipse librum suum ad Odonis regis tempora protraxerit, qui quidem Odo anno DCCCXXXVIII. regnum cepit ad decennium. Denique quod idem auctor laudet Walterium episcopum Aurelianensem, qui anno DCCCXCI. concilio Magdunensi interfuisse memoratur.

Verum has objectiones nullius esse momenti satis superque probant ea, quæ superius ex ipso Adrevaldo de ejus ætate protulimus. Si enim is ipse disertis verbis asserit se sub Ludovico Pio, ejusque filio Carolo Calvo vixisse, atque librum suum ante annum tricesimum excursionum Nortmannicarum regnante Carolo Calvo exarasse, quæ alterius scriptoris auctoritas tam aperta veritati opponi potest? Id vero diserte habet Adrevaldus, ut modo demonstratum. Deinde Sigibertus Gemblacensis, & quivis alii, qui Adrevaldum anno DCCCXCI. floruisse dixerunt, ob id in errorem circa ætatem Adrevaldi lapsi sunt, quod Adelerium ab eo non distinxerint, eidemque Adrevaldo extrema duo de sancti Benedicti miraculis capita, quæ Adelerii esse constat, tribuerint, quod si aliquem ejus rei testem volunt adversarii, præsto adest Aimoinus, loco & tempore illis scriptoribus proximus, quique utriusque librum in ipso Floriacensi monasterio, annis circiter centum antequam Sigebertus in Belgio floreret, continuavit. Is vero hac de re sic loquitur in præfatione. *Signa hic vel per Gallias ipsius sancti Benedicti meritis gesta vir disertissimus Adrevaldus istius monasterii monachus scriptis inseruit: cui operi Adelerius, hujus nihilo minus congregationis monachus, duo tantum capitula adjecit. Horum ergo vestigia, &c.* Ad Walterium Aurelianensem antistitem quod attinet, verum quidem est eum anno DCCCXCI. concilio Magdunensi interfuisse; at non minus constat eundem antistitem multo antea Aurelianensem thronum conscendisse; quippe qui jam anno DCCCXXVI. Pontigonensi, immo anno DCCCXLVII. aut certe DCCCLXIX. Vermeriacensi concilio subscripserit.

Auctoritas.

4. Non majoris est momenti quod adversus Adrevaldi auctoritatem obtendunt Missionis sancti Mauri impugnatores, illum nempe auctorem virum simplicem fuisse, qui nœnias in suum librum passim admiserit. Etsi enim dæremus, quod tamen non dæmus, Adrevaldum hominem fuisse simplicem, certum est ejusmodi hominum testimonium non minus esse certum in enarrandis rebus a se visis, quam eruditorum quorumcumque. Agitur hic, utrum Vita sancti Mauri per Faustum conscripta, jam sæculo nono cognita fuerit, antequam scilicet Odo nescio quis, ut fingunt adversarii, eam desinente sæculo nono, aut sequentis initio vulgaverit. Adrevaldus eam se vidisse, & ex ea multa mutuatum fuisse assererat; & re vera multa ex illa excerptit, & a se excerpta retulit. Certe sive simplex, sive argutissimus homo fuerit, perinde est: quantumlibet enim simplex fue-

rit, existare debebat vita, quam se vidisse refert, & ex qua multa producit excerpta, quæ hodieque in ejus libro habentur. Itaque jam tum exstabat illa vita; idque unum nobis satis est, ad asserendam ejus contra falsi Odonis effectores veritatem.

Ceterum Adrevaldus non ut homo simplex, sed veluti auctor gravis & doctus laudatus passim occurrit, quem Aimoinus, ut modo referebamus, & alii *disertissimum* appellarunt. & quidem quod in simplicitatis ejus argumentum exempli gratia protulerunt nonnulli, quod scilicet scripserit primæ stirpis reges Francorum ad conventus publicos in curribus more rustico per boves tractis venire solitos fuisse, nullo negotio refelli potest: cum id ipsum referant nobiliores quique & antiquiores Francicæ historiæ scriptores; quin & quod magis mirum est, quæ ea de re habet Adrevaldus, de verbo ad verbum ex Eginardo nominatissimo scriptore in vita Caroli Magni mutuatus est.

ALTERA PARS.

*Objecta adversus sancti Mauri**Missionem Gallicanam solvuntur.*

Huc usque ad stabiliendam beati Mauri in Gallias missionis traditionem monumenta simul & argumenta protulimus; quæ etsi singula non æqualis sint roboris, in unum saltem collecta rem adeo evincunt, ut pauca reperias antiquitatis facta peculiariora, quæ historice tam certo & evidenter demonstrata sint. Jam vero respondendum est adversariorum nostrorum objectionibus; qui paucis abhinc annis traditionem adeo constantem impugnare veriti non sunt, quæ per tot sæculorum curricula nemine unquam refragante, immo omnibus verbo & scripto ubique consentientibus, ex ipsorum adversariorum confessione, recepta fuerat. Porro etsi in hac Apologia gallice edita, singulis qui Missionem impugnavunt singillatim distinctis capitibus responderimus, quod eo pacto ipsa eorum verba referre facilius esset; eos tamen hic simul jungere visum est, ne semel dicta sæpius repetere necesse sit, cum eadem passim diversi objecerint, & nihil fere ab uno dictum sit, quod ab altero non fuerit prolatum. Et quidem in id unum incumbunt omnes, ut vitæ, quam ab Odone vulgatam fuisse contendimus, auctoritatem omnino elevent, qua in re non satis causæ suæ consulunt; quandoquidem Missionem sancti Mauri non ex solius vitæ auctoritate certam esse contendimus; quam nempe multis aliis, & quidem indubitatis monumentis asserimus. Verum cum admissa semel vita admitti etiam missionis veritatem necesse sit; aliundeque de illius sinceritate omnino constare debeat, uti in altera hujus dissertationis parte probavimus; adversariorum difficultates, quibus eam impugnare conati fuerunt, solvere, omniaque eorum argumenta nullius esse roboris demonstrare pergemus.

APOLOGIA
S. MAURI.APOLOGIA
S. MAURI.

Idem Odo vitam publicavit & scripsit historiam Translationis.

I. Primo aiunt Vitam hanc, quæ sub Fausti nomine vulgo circumfertur, Odoni abbati falso fuisse suppositam, quam ab eo publicatam non fuisse probare conantur, ex comparatione ejus vitæ facta cum alio, & quidem certo & indubitato ejus abbatis libro, nempe Historia Translationis sancti Mauri: qua comparatione evidenter, uti aiunt, apparet, duo hæc opuscula ab uno & eodem auctore non produisse, cum illa neque in factorum relatione sibi invicem cohæreant, neque stilus utriusque idem sit, sed diversus; nec denique idem titulus Odoni in duobus istis opusculis tribuatur, quod certe ab Odone commissum non fuisset, si utriusque operis fuisset auctor.

Verum ita perspicue in superiori hujus opusculi parte demonstravimus, eum Odonem, qui historiam Translationis sancti Mauri scripsit, publicasse etiam vitam sancti Mauri, quæ sub Fausti nomine habetur, ut nullus subterfugendi locus superesse videatur. Verum ne quid refter hac in re difficultatis, etiam tres illas, quas in horum opusculorum comparatione adinvenerunt adversarii nostri, diversitates nullas omnino esse probare juvat. Et primo quidem quod rerum in iis contentarum diversitatem spectat, ex eo repetendam non esse certum est, quod alia in Historia Translationis, alia in vita sancti Mauri facta narrentur. Non enim eadem esse potest historia vitæ alicujus sancti, cum historia ejus translationis; quæ annis circiter trecentis post illius obitum facta est. Si itaque diversitas aliqua factorum objici posset, ea esset quod gesta sancti Mauri, quæ data occasione referuntur in historia translationis, nullo profus modo concordarent cum vitæ auctore. At si utrumque librum, de vita scilicet sancti Mauri & de ejus translatione, ad invicem conferamus; nihil omnino in Historia Translationis occurrat de sancto Mauro, quod omnino non conveniat cum vitæ libello. Eadem persona, eadem loca, eadem rerum circumstantia, iisdem pæne verbis in utroque opere exhibentur. Sic in Historia Translationis numero 17. Maurus in oratorio sancti Martini sepultus memoratur, quod idem habet vitæ auctor num. 70. In Historia Translationis numero jam laudato refertur inscriptio, quæ in tumulo sancti Mauri inventa est, in qua *levina* nuncupatur, & hic positus dicitur tempore Bertulfi abbatis; additur Reliquias sancti Stephani aliorumque sanctorum juxta ipsius corpus positas fuisse, ejusque adventus tempore *Theodeberti regis* consignatur; quæ omnia disertis verbis fusc exponuntur in vitæ libello. Denique loca vitæ, quæ ab auctore Historia Translationis laudata fuisse diximus, rem ita evincunt, ut nullus superfit alicui scrupulo locus.

Jam vero si epistolam ab ipso Odone vitæ libello præfixam cum historia Translationis comparare placeat, ovium ovo non deprehendetur esse similitus. In utroque enim opere Adelmodus *Annal. Bened. Tom. I.*

exhibetur curiosus earum rerum, quæ ad sanctum Maurum pertinebant, indagator; Odo vero earumdem prædicator studiosus; & hic quidem in utroque opere nihil omittit, ut tanti viri, quem impense colebat, merita omnibus palam faceret. Utrobique videre est eandem cautionem adhibitam in rebus enarrandis, & in concilianda sibi lectorum fide. Hinc eorum nomina refert, a quibus ea acceperat, quæ volebat posteris esse transmittenda, circumstantias accurate describit; denique in utroque opusculo iisdem ferme verbis exponit, quæ sibi in itinere contigerant, cum apud Audonem comitem trans fluvium Ararim sese reciperet.

2. Ad stili diversitatem quod attinet; certe nemo exigere potest, ut vita sancti Mauri, & ejus Translationis Historia eodem profus stilo exarata sint. hanc quippe Odo abbas continenter descripsit, alteram vero a se interdum emendatam, ut ipse putabat, aut certe aliquot in locis stilo parumper limato publicavit. Si vero epistolam vitæ præfixam, quæ tota Odonis est, cum ejus historia Translationis comparemus, nemo utrumque opus unius & ejusdem auctoris fetum esse non deprehendet. Aliquot loca proferre lubet in exemplum ex utroque opere, quæ invicem comparata omnem dubitandi rationem adiment.

Ep. n. 1. *Glannasolium* Translat. *Ex antiquo*
ex antiquo vo- Hist. n. *Glannasolium*
catu. I. *nominatur.*
Ep. n. 1. *Certamcupiens* Translat. *Sicut crebro*
reddere tuam n. 1. *tuam, veneran-*
fraternitatem, *de vir Adeldo-*
sicut te crebro *de, poposcisse*
poposcisse remi- *remisicor fra-*
niscor. *ternitatem.*
Ep. n. 3. *Sicut rei sup-* Translat. *Prout tempo-*
petebat oportu- n. 32. *ris & loci per-*
nit. *mitist oportuni-*
tas.
Ep. n. 3. *Virorum non* Translat. *Non ignobilis*
ignobilem. n. 12. *ortus familia.*
Ep. n. 1. *Pontificem san-* Translat. *Archidiaco-*
cta sedis cui. n. 30. *num sancta sua*
sedis.

Ad hæc, loquendi modi singulares, & exoleta verba passim occurrunt in utroque opere, eodem profus sensu adhibita, qualis est vox *circumcirca*, &c. utrumque opusculum libellus in uno & in altero nuncupatur. Adde his secessum Odonis trans Ararim in Comitibus Audonis possessionem iisdem ferme verbis in utroque opere, ut jam diximus, descriptum, quæ sane omnia satis superque sufficiunt ad convenientiam hanc asserendam, maxime cum epistola vix duas paginas completere possit.

3. Superest itaque ut de titulorum diversitate agamus, quæ contendunt adversarii detegi posse larvam falsi Odonis. Hæc diversitas in eo, ut aiunt, consistit, quod Odo re ipsa sincerus, in Historia Translationis *abbas sancti Mauri* dicitur; & larvatus Odo in epistola vitæ *Mmm m ij*

Aut stili.

Aut titulos.

præfixa inscribitur *abbas Glannafoliensis*. quod, inquit, dici non potuit de Odone sincero: cum certum sit illum *sancti Mauri* cœnobii, id est Fossatenfis, numquam *Glannafoliensem* abbatem existisse.

At falluntur adversarii, si perinde sit dici abbatem *sancti Mauri*, ac *abbatem Glannafoliensem*. Atqui idem esse constat ex ipsomet sincero, uti appellant, Odone, qui in Historia Translationis Fossatenfis monasterium a monasterio sancti Mauri manifeste distinguit, ubi semper & ubique primum appellat *Fossatense*, seu *sancti Petri Fossatenfis*; alterum vero, nempe Glannafoliense, sub *sancti Mauri monasterii* nomine ubique indigitat. Ita numero 1. *Godfredum abbatem Fossatensem* laudat; num. 2. *monasterium sanctæ Dei genitricis & sancti Petri, quod antiquius Fossatense*, &c. nulla sancti Mauri facta mentione. Occurrit etiam num. 13. *Ingelbertus abbas Fossatenfis*. & num. 14. *rectores Fossatenfis monasterii* dicuntur, num. 16. *fratres Monasterii Fossatenfis*. num. 33. *monasterium Fossatense*. ne semel quidem sancti Mauri nomen Fossatenfi monasterio tribuitur. E contrario idem auctor Glannafoliense monasterium ubique sub *sancti Mauri* nomine, ut fecit in præfationis suæ titulo, designavit. ut num. 10. *Gauzlinus*, inquit, *ordinatus est*, post monasterii restaurationem, *primus abbas in cœnobio sancti Mauri*. Et Anovareth num. 20. monitus est *ut monasterium sancti Mauri peteret*, idest Glannafoliense. qua in re adeo sibi constitit, ut ne una quidem vice aliter scripsisse inveniatur. Idem etiam fecere ejusdem ævi & subsequentiæ temporum per aliquot sæcula alii auctores.

Nec juverit opponere, Odonem numquam Glannafolii seu sancti Mauri supra Ligerim abbatem fuisse. Cum enim ipse se ejus loci abbatem inscribat, quis refragari potest? & quidem Odo abbas erat Fossatenfis, cui Glannafolienses monachi, ut nemo nescit, eo titulo subiecti erant; Glannafoliense vero monasterium, etsi alteri subiectum, abbatæ titulo tunc non exciderat; & suos abbates proprios quandoque habuit, licet Fossatenfi subiectos. sic in veteri instrumento Anovarethi, *Gauzbertus Glannafoliense monasterium rexisse* dicitur, *sub dominatione Ingelberti abbatis* scilicet Fossatenfis. unde vir eruditus Gerardus a Bosco; Congregationis Oratorii presbyter, in historia Parisiensis ecclesiæ observavit, *Fossatenfes Glannafoliense monasterio abbates & prepositos tradidisse*. Plura ea de re habet Mabillonius sæculo IV. Benedictino, quæ hic repetere non vacat.

Dicit aliquis: Fuerint tunc temporis Glannafolii abbates, & quidem a Fossatenfis instituti; sed alii erant Fossatenfes abbates, alii Glannafolienses: at Odo Fossatenfis erat abbas, qui adeo abbatem Glannafoliensibus dare poterat, sed non ipse abbas dici Glannafoliensis.

Verum ex Anovarethi instrumento, quod modo laudavimus, patet, Ingelbertum etiam Gauzbertum Glannafoliensibus præfessisse, nomen tamen abbatis retinisse. Non vero insolens est, quod abbas superioris monasterii, etiam in-

ferioris abbas simpliciter nominetur, ut sexcentis exemplis demonstrari posset. Sufficiat hic unum domesticum proferre, videlicet sancti Maïoli abbatis Cluniacensis, qui paullo post nostrum Odonem Fossatense quoque monasterium rexerat; & tamen in plerisque ejusdem loci chartis, quæ passim editæ sunt, Fossatenfis simpliciter abbas, nulla Cluniaci mentione facta, nuncupatur.

4. At Odo, inquit, Fossatenfis abbas ne semel quidem in Historia Translationis a se exarata Maurum nuncupavit beati Benedicti discipulum. quod sane ab eo commissum non fuisset, si Maurum illum, cujus Translationem describebat, revera tanti viri discipulum fuisse pro comperto habuisset; habuisset autem, si ipse ejus vitam publici juris fecisset.

Verum ex hoc argumento id unum inferri potest, Mauri missionem debuisse Odoni, si quidem vitam ejus jam tunc publicasset, non ignotam fuisse. quod quidem ultro fatemur. At inde inferri non posse contendimus, debuisse illum in Historia Translationis mentionem hujus missionis facere; aut certe Maurum sub Benedicti discipuli titulo designare, cum nihil prorsus habeat in illo libro de sancti Mauri, quisquis ille fuerit, vita & gestis. Nec mirum est si Odo in Historia Translationis Maurum beati Benedicti discipulum non appellaverit, cum neque id præstitit in epistola Vitæ simul & Historiæ Translationis præfixa: immo in ipsa vita, quam Faustus scripsit & ipse Odo emendavit, id factum numquam deprehenditur. Legant quantumlibet voluerint adversarii nostri, & relegant hæc Odonis opera: ne semel quidem Maurum Benedicti discipulum appellatum ibi inveniunt, nisi forte iis locis, in quibus de utroque sancto agitur, vel ubi res exigit, ut id discrete auctor exprimat. Neque id Odoni peculiare fuit. certum quippe est plerosque alios auctores, quos Mauri missionem ignorasse nemo dixerit, cum Maurum laudant, beati Benedicti discipulum passim non dixisse. Certe beati Mauri missio fusc exponitur libro 1. Chronici Casinensis; at libro quarto, ubi de eodem sancto viro; & de ejus ecclesiæ dedicatione plura referuntur, nusquam dicitur beati Benedicti discipulus. Ita Fossatenfis anonymus in vita beati Burcardi sæculo undecimo scripta; ita Pontificum & Regum nostrorum aliquot diplomata, aliaque vetera instrumenta bene multa, etiam post vitæ publicationem edita. Ex his vero patet quam sincerus & ab omni affectatione alienus fuerit Odo in Vita sancti Mauri publicanda; qui numquam illum absque legitima occasione beati Benedicti discipulum appellavit, quod sane ab homine prætermisum non fuisset, si ille novam, ut fingunt adversarii, de Missionis sancti Mauri in Gallias opinionem intrudere sibi in animum induxisset.

5. Opponunt adversarii silentium eorum auctorum, qui Odonem præcesserunt, quorum ne unus quidem ante vitæ publicationem Maurum Glannafolii abbatem sancti Benedicti discipulum umquam nuncupavit. quod sane argu-

mento est, inquit, eam non fuisse illorum sententiam, præsertim cum non defuerint auctores illustres, qui tanti viri celebrandi occasionem habuerint, qualis verbi causa fuit Gregorius Turonum antistes, qui de sanctis viris suo tempore celebribus passim scripsit; aut Beda Venerabilis, qui nihil pariter de eo habet, nequidem in Martyrologio; Uuardus vero Mauri quidem in pago Andegavensi abbatis mentionem facit; at cum beati Benedicti discipulum nequaquam appellat, cum tamen alias passim illustrium patrum discipulos cum hoc adjuncto commemorare consueverit.

Verum quid mirum est, si illi auctores, qui ante Odonem scripsere, Maurum Benedicti patris discipulum appellare non affectaverint, cum ne quidem post vulgatam vitam a celebrioribus auctoribus id præstitum fuisse ex supradictis certum sit? Illi tamen persuasum habebant Maurum nostrum a sancto Patre educatum & missum in Gallias fuisse. Unde si quid ex silentio laudatorum auctorum conficere possunt adversarii, illud certe non modo beati Mauri missionem, quæ solummodo ejus vitæ circumstantia est; sed ipsam ejus personam, quam tamen infitari non audent, attinget. At, ut dicamus quod res est, neutri præjudicat, aut præjudicare potest auctorum illorum silentium. Etenim sanctus Gregorius Turonensis de multis quidem sanctis viris passim egit; at plures omisit, etiam ex iis qui in sua provincia celeberrimi fuerunt; immo & nonnullos, qui in eam suo tempore ex aliis regionibus advenerant. Nihil enim exempli causa habet de sancto Carilefo, qui tamen percelebre in Turonensi, id est Lugdunensi-tertia, provincia, cujus metropolitanus erat ipse Gregorius, monasterium construxerat. Illud tamen monasterium probe noverat Gregorius, quippe qui Meroveum Chilperici regis filium *ad monasterium Cenomannicum, quod vocatur Aninsula*, (quod ipsum est sancti Carilefi monasterium) amandatum fuisse scribit, ut ibi sacerdotalibus regulis erudiretur. Nihil pariter de sancto Constantiano habet idem auctor nec de multis aliis; nihil de Gilda Sapiente, illustri certe viro; aut de sancto Samsone, qui Dolensis ecclesiæ fundator fuit; nihil tandem de ipso Mauro Glannafoliensi, qui apud Andecavos, quisquis demum ille fuerit, sub Gregorii pontificatu vixit.

Idem dicendum de Bedæ martyrologio, in quo cum vix decem aut duodecim sancti quolibet mensis memorati occurrant, nihil mirum si Maurus cum aliis ejusdem celebritatis viris sanctis, sed qui ad Britannias non pertinebant, prætermisus fuerit. Certe idem Beda omisit Scholasticam virginem, beati Benedicti licet sororem; quam tamen certo existisse, & animam ejus ad celos evolasse testis est ipse Gregorius Magnus; eam vero tunc in Anglia notam & celebrem fuisse evincunt versus Adhelelmi Schireburnensis episcopi. Immo nec Beda meminit in suo Martyrologio beati patris sui Benedicti-Biscopi, etsi de eo hominiam scripserit, in qua illum *beata memoria patrem* suum vocat,

ejusque *venerandam assentionis* seu depositionis *diem debita solemnitate* in suo monasterio tum celebratam fuisse testetur.

Uuardus denique Maurum in martyrologio absque discipuli sancti Benedicti titulo ideo recensuit, quod, cum nullum alium ejusdem nominis sanctum abbatem aut monachum memorasset, periculum non fuerit, ne cum aliis ejusdem nominis Maurus ille confunderetur. Macarium autem discipulum sancti Antonii appellavit, quod alterum hujus nominis sanctum altero die commemorare deberet. Ut ut sit de ejus consilio, certum est ea in re non sibi constitisse, quippe qui aliquot sanctos, quod revera fuerint aliorum discipuli, discrete expressit; quem titulum, licet non minus eis deberetur, in aliis recensendis omisit. sic Macarium, ut modo dicebamus, sancti Antonii discipulum nuncupavit, quod de sancto Hilarione non habet; quem tamen ejusdem Antonii discipulum fuisse ex Hieronymo. & omnium consensu certum est. Ita Polycarpum Johannis discipulum, non vero Ignatium dixit: Leonardum beati Remigii discipulis accenset, quod neque de sancto Vedasto, neque etiam de beato Theoderico, qui inter ceteros familiaris beato Pontifici adhæsit; neque de aliis umquam commemoravit. Quis nesciat Briccium fuisse sancti Martini discipulum? & tamen Briccium Uuardus laudavit, nulla Martini discipulatus facta mentione. Non itaque certa aliqua hujus rei regula dari potest, neque pro Uuardo, neque pro aliis ejusmodi monumentis. Unde in vetustissimo Beneventano martyrologio, Maurus beati Benedicti discipulus appellatur; Scholastica vero ibidem absque ullo alio addito dicitur virgo; in aliis e contrario in quibus Scholastica nuncupatur, ut re vera fuit, sancti Benedicti soror, Mauri nomen absque ullo adjuncto occurrit.

Idem ferme dicendum de Concilio Turonensi secundo, cujus auctoritatem contra sancti Mauri missionem objiciunt adversarii, quod canone xvi. & sequenti Patres hujus concilii jejunia ac palmorum distributionem aliter quam in Regula sancti Benedicti, monachis præscripserint. quod, inquit, non fuisset factum, si tunc temporis Maurus Benedictinam Regulam apud Glannafolium observasset.

At nihil hic contra Mauri missionem, cum id unum ex eo concilio colligi possit, anno scilicet d l x v i i. quo celebratum fuit, Regulam sancti Benedicti nondum communi usu in Galliarum monasteriis receptam fuisse, quod ultro fatemur. Numquam enim nobis venit in mentem, ut contenderemus, ad Mauri adventum in Gallias, omnes omnino monachos, relictis prioribus suis institutis, Benedictinis mox accessisse. Certe neque id in Italia, præsertim ipso Benedicto factum fuit. Verum censemus Maurum Regulam Benedictinam in suo Glannafoliensi monasterio primum instituisse, & observasse; quæ postea sensim; & primum fortasse in viciniora, ac demum in cetera, data oportuna occasione, fuerit propagata. Cum enim monachi tunc temporis non ita fuerint uni regulæ adstricti,

APOLOGIA
S. MAURI.

ut nova instituta, si eis placerent, pro congregationis aut abbatis arbitrio, prioribus adungere non possent; factum est ut Regula sancti Benedicti, quæ, testante Gregorio Magno, est discretione præcipua, pro variis occasionibus variis in locis, aut simul cum prioribus recipere in antiquioribus monasteriis, aut sola, si forte nova extruerentur monasteria, pro fundatorum, aut abbatum arbitrio. Hinc Donatus episcopus Vesontionum ejusdem Regulae capita quadraginta-tria in suam iniecit, quam dedit virginibus Jussanensis monasterii à se instituti: & in plerisque monasteriorum foundationibus ea ætate factis, Regula sancti Benedicti, simul cum sancti Columbani aut aliorum Patrum regulis præscripta occurrit. Quin & ipsi discipuli sancti Columbani, quorum ritus Scotici plerisque in his Galliarum partibus non aridebant, eam primum, non multo post ejus discessum simul cum suis institutis adoptarunt, quæ tandem sola aliquanto post tempore in omnibus ferme Gallia monasteriis invaluit, ut ex certis & antiquis monumentis constat, quæ passim in Annalium Benedictinorum decursu laudantur & referuntur.

Vita casu licet
inventa rejici
non debet.

6. Alio item vertunt suos conatus adversarii, ut vitam sancti Mauri a sincero Odone publicatam non fuisse probent; quod scilicet modus, quo ab eo auctore qui eam vulgavit, inventa dicitur, fabulam omnino redoleat; nec ejus narratio digna sit, quæ Odoni abbati Fossateni, viro gravi & erudito, tribuatur. Verum quantumlibet simplex fuerit Odonis narratio, nihil tamen in ea occurrit quod omnino non conforme sit rerum gestarum veritati, quodque certis & indubitatis exemplis non possit confirmari. Refert Odo se, cum Ararim fluvium trajiceret, incidisse in virum quemdam, cujus nomen, patriam & conditionem exprimit, ex Italia reduntem, a quo pretio dato sancti Mauri vitam redemerit; eamque per viginti dies prius a se emendatam, demum publici juris fecerit. Quid hac in re adeo dignum reprehensione occurrit, ut inde vita illa absque ullo alio examine, velati spuria rejicienda sit? Certe eo tempore quo id contigisse dicitur, Odo, qui postea fuit Fossatenis abbas, Ararim trajecit, in comitis Audonis prædio refugium quaesiturus, ut is ipsemet attestatur. Clericus ille ex Italia rediens dicitur vitam sancti Mauri inde retulisse, & quidem in Italia sancti Mauri vita scripta fuerat: & multi alii alias sanctorum vitas ex Italia retulerunt in Franciam: qualis hic exempli gratia fuit, testante Gregorio Turonensi, qui sancti Benigni vitam beato Gregorio Lingonum episcopo porrexit, cum iste de describendo hujus Martyris, antea sibi ignoti, cultu cogitaret. Idem ferme contigit episcopo Tricassino, qui duplex sancti Patrocli vitæ exemplar, ex quibus unum ex Italia allatum fuerat, accepit, & quidem si vetera monumenta recensere aliquid juvaret, quæ antea ignota, postmodum fortuito casu reperta sunt, non admodum difficile foret innumera propemodum in memoriam revocare. Quid vero mirum est si

hanc vitam pretio dato Odo comparaverit? an ideo culpandus; immo culpandus multum foret, si patroni sui vitæ recuperandæ tam præclaram prætermisisset occasionem.

7. Eam denique emendavit Odo priusquam publici juris faceret. hic nempe mos erat ævi sui, ut probant illustriorum istius temporis scriptorum exempla. Id sane sæculo nono; quo Odo vivebat, fecerat Paschasius Radbertus, qui passionem sanctorum Rufini & Valerii, ut ipsemet monuit in præfatione, emendatis nonnullis, quæ certe emendanda non erant, publicavit. Idem de se ipsis fatentur Johannes diaconus in vita sancti Januarii, & Anastasius Bibliothecarius, auctores nominatissimi, cetera exempla mitto, cum hæc emendandorum ejusmodi scriptorum licentia ad nostram ferme ætatem pertigerit. Quis nescit Surium in vitis sanctorum publicandis id fecisse? & quod multo magis est, qui hujus auctoris opera iterum ediderunt post ejus mortem, chronologicas notas, quæ in veteribus actis habebantur, mutarunt ex Baronii, ut ipsis videbatur, emendationibus, novis intrusis, quæ ut plurimum falsæ sunt. Nemo tamen aut Surium, aut ejus operum editores dixerit homines mendaces ac nullius fidei; nec umquam eo devenisse malitiam culpantur, quasi falsas historias pro veris intrudere voluerint, quamvis nonnumquam in circumstantiis rerum, temporum, aut personarum commutandis incaute peccaverint. Et quidem Odo hac in re ceteris est fide & venia dignior, qui Deum veritatis testem appellare non dubitavit, quod in vita sancti Mauri historica facta, ut in veteri exemplari habebantur, bona fide ac sincero animo retulerit.

II.

1. Huc usque argumentis aliunde repetitis vitam sancti Mauri impugnare conati sunt adversarii: modo vero eam ex proprio ipsius textu nullam mereri fidem se probare posse autumant; quod scilicet multa in ea habeantur, quæ a Fausto; si re ipsa sancti Mauri socius fuisset, dici non potuerint. Tale est quod de morte sancti Benedicti narrat personatus ille, uti aiunt, Faustus, qui sanctum Patrem in ipso Paschatis pervigilio obiisse commemorat, quod sane fieri non potuit, si, ut vulgo creditur, anno d'XLIII. e vita excesserit die vicesima-prima Martii, cum ex Chronologicis computis constet, Paschatis festum die vicesima-secunda Martii eo anno non contigisse.

Hæc difficultas Lancelotum, virum eruditum, permovit ad differendam beati Benedicti mortem ad annum d'XLVII. qua in re nihil contra vitæ ipsius auctoritatem a se factum contendit, quod, & quidem id verum est, nec annus, nec mensis extremus beati Benedicti in vita sancti Mauri expressi habeantur. Verum cum & hæc opinio suas etiam patiatur difficultates, vulgaram sententiam retinere nihil obstat, cum facile fuerit Odoni, qui vitam a Fausto conscriptam emendare se putabat, in hunc errorem absque

APOLOGIA
S. MAURI.Neque ob cor-
rectiones.Expenduntur
navi in vitæ oc-
currentes.De morte S.
Benedicti.APOLOGIA
S. MAURI.

ulla mala fide impingere, quod duobus modis illa vitæ textus auctoritate contingere potuit. Forte enim Faustus beati Benedicti mortem in vigilia paschatis accidisse scripserit; quam cum Odo die vicesima-prima Martii celebrari sciret, putaverit vigiliam paschæ re ipsa anno beati Benedicti extremo in ipsam vicesimam-primum Martii diem incidisse; quamvis certum non sit eum obiisse mense Martio, cum plerorumque sanctorum festivitates ea die non celebrantur, qua re vera ipsi ad cælos evolarunt. idque de sancto Patre Benedicto veri similis est, quod nesciatur quo primam tempore, quæ occasione instituta fuerit ejus festivitas. Et quidem Adrevaldus, qui excerpta refert ex sancti Mauri vita, quam Faustus conscripserat, beatum Patriarcham in pervigilio Paschæ defunctum quidem memorat, sed nulla Martii; aut alterius mensis facta mentione.

Alius est item hujus difficultatis solvendæ modus, quo scilicet Odo dicitur Fausti locum de beati Benedicti morte non satis intellexisse; quam quidem ille in dominica resurrectionis vigilia accidisse forte scripserat: quæ verba Odo de ipsa Paschali resurrectionis dominica incaute interpretari potuit; tametsi passim in mediæ ævi auctoribus, ut innumeris exemplis constat, simplicem, ut ita loquamur, solummodo Dominicam designent; atque eo pacto sancti Benedicti obitus recte ad vicesimam-primum Martii diem anni d'XLIII. poterit revocari: cum eo anno Pascha in diem quintam Aprilis, adeoque Dominica, ut vocamus Passionis, in diem vicesimam-secundam Martii incidit, in cujus pervigilio sanctus Benedictus obiisset.

An Maurus à
Bertranno e-
piscopo expe-
ditus.

2. Gravior est altera difficultas, quæ ex eo repetitur, quod Maurus in vita dicatur ad Bertichramni seu Bertranno Cenomannorum episcopi petitionem in Gallias a sancto Patre missus; cum tamen certum sit, hunc antistitem longe post annum d'XLIII. quo sanctus Benedictus obiisse creditur, in thronum Cenomannensem assumptum fuisse.

Cointius & alii viri eruditi, qui sancti Benedicti obitum longe post annum d'XLIII. contigisse putant, nullam hac in re patientur difficultatem; sed tamen eo pacto vitam ab omni errore vindicare non possunt, cum Domnolus in ea Bertichramni, quo petente Maurus in Gallias dicitur missus, successor fuisse memoretur. Quare satius est bona fide fateri, errorem in hunc vitæ textum irrepsisse, qui vel ab ipso Fausto incaute commissus fuerit, aut certe ab Odone ejus interpolatore. & quidem a quovis admissus fuerit, venia indignus non est. Si enim Fausto tribuatur, lapsus est ejus memoriæ, quæ ei Bertichramni nomen pro Innocentio suggererit, æque enim Fausto notus erat Bertichramnus; utpote qui jam Cenomannensem ecclesiam regebat ante ejus in Italiam reditum; ac Innocentius, quo rogante missus fuerat in Gallias Maurus. Longe autem major esset difficultas, si ignoti alicujus hominis nomen in vitæ textum irrepsisset: at quis nesciat ex duobus hominibus nobis probe notis, unum pro altero lapsus sub-

reperere, quod certe in certioribus monumentis nonnumquam contigisse sexcentis exemplis probari posset, nisi nos ipsos convinceret propria in quotidiano usu ejusmodi errorum experientia.

Si tamen quis contenderit hunc errorem Fausto non debere attribui, facile est eum rejicere, ut mox dicebamus, in Odonem, qui Bertichramni nomen incaute in Fausti textum majoris explanationis, ut ei videbatur, gratia addiderit, cum Faustus discipulos sancti Benedicti ab episcopo quidem Cenomannensi; sed non expresso ejus nomine, expetitos fuisse commemorasset. Certe Aimoinus, qui hanc missionem libro 2. Historiæ Franciæ refert, nullo nominato episcopo scribit legatos a Cenomannica urbe missos Casinum ea de causa adisse. Sed utrovis modo erratum illud irrepsit, certe non tantum est, ut vitæ auctoritatem elevare queat, cum cetera optime sibi cohæreant. Et quidem iniquum videretur, ut ob ejusmodi errorem, qui illa historia fide facile irrepere potuit, nec difficilis sanatu est, vetus hoc monumentum omni sua auctoritate excidat.

Scriptorum
errata ut emen-
danda.

3. Dicit aliquis, si talis admittatur errorum corrigendorum licentia, vix supererit aliquod falsum monumentum; quod ejusmodi indulgentia facile non possit pro vero intrudi; relictis nempe aut mutatis quæ in eo occurrunt falsi indicia, atque adeo ruet una ex præcipuis criticis regulis, qua supposititium esse deprehenditur aliquod opusculum, cum personæ in eo, loca, aut chronologica notæ occurrunt, quæ rebus narratis non possunt absolute adaptari.

At ultro fatemur nemini licere pro suo cujusque arbitrio, quæ in veteribus monumentis non sibi satis cohærentia deprehenduntur, mutare, aut alias pro aliis personas, seu etiam chronologicas notas ingerere; ut eis fides aliqua concilietur: verum contendimus etiam in authenticis & certioribus monumentis quandoque errores irrepsisse, aut scriptorum incogitantia, aut interpolatorum, seu amanuensium vitio; aut certe alia quavis occasione intrusos, qui tamen errores omnem eorum non elevant auctoritatem. id certe in Athanasii operibus, ut omnes viri docti hodie consentiunt, non semel accidit, ubi Georgii aut Gregorii nomen loco Pisci legitur; similes errores in aliis aliorum Patrum, & scriptorum libris, nemine diffidente, passim occurrunt. Quare necesse est ut aliquot criticæ regulæ habeantur, quibus certo deprehendi possit, quænam ex iis monumentis rejici, quænam vero admitti debeant. Nonnullas ejusmodi regulas hic proponere visum est, quas tamen lubenti animo virorum eruditorum judicio subijcimus.

Ea sunt omnino quinque. Prima ut monumentum illud, quod pro antiquo proponitur, eam ætatem sapiat, quæ ei tribuitur, id est ut stilus sit ejus ævi, quo exaratum dicitur, loquendi modi peculiare his temporibus adhiberi soliti occurrant, sicut & vocabula quædam, quæ tunc in usu erant, aliaque similia, quæ sibi ipsis optime cohæreant, quæ quidem indicia et si seorsum considerata, non magni videantur esse

APOLOGIA
S. MAURI.

momenti, cum tamen simul in uno opusculo conveniunt, vix ac ne vix quidem inducunt in errorem. 2. ut legitima ac certa habeantur testimonia, ejusmodi opus fuisse ab aliquo posterioris aevi interpolatore aut auctore recognitum, qui nonnihil in eo mutaverit. 3. ut illa vobum aut rerum mutationes, sive etiam additiones, quæ ab interpolatore factæ dicuntur, ei ætati convenient, qua interpolatorem vixisse constat. 4. ut eadem interpolationes aut commutationes tantæ non sint, aut non ita frequentes, ut discerni non possit, quid interpolatori, quidve primo auctori tribui possit. 5. denique ut ea loca, quæ in eo opere interpolatoris vitio depravata dicuntur, non emendentur pro cuiusvis arbitrio, sed eo pacto, ut sic emendata toti operis contextui apprime convenient, & cum veteribus aliis monumentis, quæ aliqua ratione ad illud revocari possunt, concordent. Ita nemo hæcenus plerasque vitas sanctorum a Surio editas, ob id spurias esse pronuntiavit, quod ille editor eas a primævo & genuino ad politorem stilum redigere conatus fuerit; nonnihilque interdum in iis mutaverit, quæ mutanda, in quo tamen sæpe falsus est, censebat.

Videndum itaque utrum hæc regulæ possint vitæ sancti Mauri, illa ejus auctoritate, coaptari. Hæc vita sub Faustis scriptoris sæculi septimi nomine dicitur inventa. Certe ejus ætatis characteres omnes in ea passim deprehenduntur; ut sive superius demonstravimus. Publicata dicitur ab auctore sæculi noni, qui nonnihil in ea immutavit. Ipse se prodit, ac res quæ dicuntur ab eo mutata, aut de novo inventa, in nullo prorsus ejus ætati repugnant; nec ita contextum, aut res a Fausto primo auctore narratas obscurant, ut discerni facile non possit, quid Fausto tribuendum sit, quidve ab Odone mutatum aut additum esse potuerit, quod etsi de ceteris circumstantiis non adeo exploratum esset, de Missione tamen Gallicana certo certius est; cum tota vitæ series eam missionem supponat, atque is ipse qui eam publicavit, invocato Christi nomine fuerit professus, se nihil in hac vita de historica veritate immutasse. Denique omnia omnino vetera & nova monumenta apprime eidem missioni convenient, ac totam ejus historiam egregie confirmant, quam re ipsa nemo umquam, ante nostram ætatem, impugnare aggressus est.

4. Contra hæc Basnagius, Calvinianæ sectæ vir eruditus, nescio quibus commentariis male instructus, negat ullum umquam in rerum natura existisse Maurum, quasi nesciret hunc sanctum a Gregorio Magno laudatum, immo & præclariora ejus nonnulla facta a tanto doctore descripta fuisse. Hic porro asserit nihil omnino nos proficere in propugnanda sancti Mauri vita, etiam si loco Bertramni Cenomannensis episcopi substituat Innocentii nomen, nam, inquit, in vulgata illa vita Maurus dicitur post Bertramni, immo post Innocentii, ut restitutum supponimus, mortem in Gallias advenisse, & quidem anno d x l i i i. ut vulgo creditur, cum jam Domnolus esset episcopus Cenomannensis;

& tamen Innocentius, inquit ille, ad annum usque d l x. pertigit, quo ei Domnolum successisse non modo ex Gregorio Turonensi, quem idem vir eruditus incaute cum Gregorio Magno confudit, probari potest; sed etiam ex ipso vitæ auctore, qui disertis verbis ait Domnolum Innocentio substitutum fuisse, antequam Maurus Aurelianos pervenisset.

Hæc ille, quæ sane negotium facerent, si constaret Innocentium, ut ipse affirmat, ad annum d l x. pertigisse, at non modo id non constat; sed e contrario certum est ex ipsiusmet sancti Innocentii actis id verum non esse. licet enim multa occurrant, & quidem graves difficultates in Cenomannensium episcoporum illius aevi Historia; ac varii auctores varia scripserint de Innocentii successore; quocumque tamen res trahatur, nihil etiam inter tot ambages deprehendi potest, quod sit vitæ sancti Mauri contrarium; immo ejus ope lucis multum afferri potest huic Historiæ, salva semper & incolūm ipsius vitæ auctoritate. Rem itaque propius attingamus; & Innocentii, sicut & Domnoli ejus successoris, ex illis antiquis monumentis ætatem paullo attentius expendamus.

Primo constat Innocentium anno d x l i. interfuisse concilio Aurelianensi, nec deinceps ullam prorsus ejus mentionem occurrere in ullo antiquo monumento; cum vero annum d l x. non attigisse ex ipsis ejus actis evincitur, quæ diserte habent hunc pontificem Chlodovei Magni & Childeberti ejus filii principatu Cenomannensem ecclesiam rexisse per annos quadraginta quinque, qui quidem calculus omnino nobis favet, adversariis vero nostris, quoquo se vertant, contrarius est. Nam etsi anni illi numerari solummodo inciperent ab ipso obitu Chlodovei, qui anno d x i. contigit, Innocentius annum d l v i. non excessisset, quod prorsus evertit Basnagii calculum; sed præterea diserte habent illa acta, Innocentium sicut sub Childeberti, ita & sub Chlodovei ejus patris principatu sedisse, quod proinde optime anno d x l i i i. aut certe præcedenti convenire posse nemo infitari potest.

5. Quod vero ad Domnolum attinet; qui proxime Innocentio successisse dicitur, certum est post Innocentii obitum ingentes turbas de successore deligendo in ecclesia Cenomannensi excitatas fuisse, id disertis verbis habet auctor vitæ sancti Domnoli, quem ideo nonnisi post aliquot annos sede sua potitum fuisse scribit. Et quidem ab Innocentii obitu, quem anno d x l i i i. contigisse censemus, ad annum usque d l x v i i. nullus inter ceteros episcopos, qui conciliis subscripserunt, Cenomannensis antistes memoratur, nullusve legatus, qui vice absentis interfuerit. Fuere tamen tunc temporis celebrata concilia in regno Childeberti, quibus ceteri ejus regni pontifices, aut certe eorum legati interfuerunt. Quin & turbarum istarum causæ haud ignotæ sunt, quas nempe excitatas voluit a Scienfrido, antea chorepiscopo, qui post Innocentii decessum, ecclesiam Cenomannensem invadere conatus fuerat. unde etsi Domnolus canonicè electus fuisset,

APOLOGIA
S. MAURI.

fuisset, quod sane veri similis est; illius tamen sedis possessionem adipisci non valuit, donec tranquilliora afflarent tempora; tandemque post varias peregrinationes redux, quiete eam ecclesiam multis annis administravit.

Aliam item proferunt tantæ dilationis rationem, quod nempe Domnolus a Cenomannensibus electus, Chlotario regi nimisquam additus esset, quod æquo animo Childebertus, ad cujus dominium Cenomanni spectabant, vix ferens, turbas a Scienfrido excitatas cohibere non multum curabat. unde mirum non est, si hujus ecclesiæ possessionem, ad quam Chlotario commendante assumtus fuerat Domnolus, ante Childeberti obitum inire non valuerit. Hæc omnia sancti Gregorii Turonensis testimonio approbantur. Is quippe in Historia Francorum scribit, Domnolum, cum adhuc abbas sancti Laurentii Parisiis esset, suscipere solitum fuisse exploratores, a Chlotario frequenter eam in urbem immisos, quod sane Childeberto placere non poterat. Addit idem auctor, Domnolum Avenionensem episcopatum sibi a rege Chlotario, cum apud Turonos versaretur, oblatum noluisse recipere, causatum nimiam Avenionensium superbiam, qui suam ipsius simplicitatem procul dubio ludibrio habituri essent; præterquam quod illic ab eodem Chlotario remotior futurus esset, quare cum paullo post, subdit idem auctor, Cenomannorum ecclesia Innocentii obitu viduata fuisset; Domnolus ad eam sedem, procurante eodem rege, electus fuit, quæ sane omnia apprime sibi coherent, & antiquis ejus aevi monumentis; atque ope vitæ sancti Mauri valde elucidantur. Etenim anno d x l i i. Chlotarius ex Hispanica expeditione rediens invisere potuit tumulum sancti Martini, quem sanctum toto vitæ suæ tempore magnopere coluit, ibique a Domnolo conveniri. Tunc etiam vacua potuit esse Avenionensium ecclesia; siquidem ab anno d x v i i. quo Salutaris ejus sedis episcopus concilio Epauensi interfuisse memoratur, ad annum usque d x l i x. quo Marinus presbyter loco Antonini Avenionensis episcopi concilio quinto Aurelianensi subscripsit, nihil prorsus de ejus ecclesiæ antistitibus in monumentis ecclesiasticis invenitur.

Denique quod Gregorius subjungit, Domnolum postea procurante Chlotario post Innocentii mortem Cenomannensium ecclesiæ episcopum destinatum fuisse; & quod ex Domnoli actis discimus, eam ob Scienfridi turbas, hanc sedem nonnisi post multas peregrinationes, licet jam dudum fuisset ad eam electus, immo & consecratus, ut in actis ejus legitur, obtinere potuisse, hæc apprime concordant cum ipsa Vita sancti Mauri. Cum enim hæc anno d x l i i. desinente, vel proximo ineunte contigerint, Maurus qui tunc temporis in Gallias primum advenerat, apud Aurelianos discere potuit, & Innocentii mortem, & Domnoli electionem, & turbas ea occasione in ecclesia Cenomannensi exortas; cumque nulla spes esset hos motus brevi esse finiendos, alio secedere coactus, apud Andecavos invitante Floro di-

Annal. Bened. Tom. I.

vertit, ibique Glannafoliense construxit monasterium. Domnolus vero postmodum obeunte Childeberto, cum jam Chlotharius monarchiam obtinuisset, sedem suam recepit anno d l i x. ut ex Gregorio probatur. Et hæc quidem prima Domnoli ad sedem Cenomannorum electio, & ejusdem ecclesiæ inita ab eo possessio pacifica post plurimos peregrinationis annos, cum jam pridem, ut loquitur Gregorius, *Imocens ad Deum migrasset*, omnino conciliant auctores, quorum alii pauciores, alii plures huic antistiti regiminis annos concedunt.

III.

1. Cum itaque ex his quæ protulimus, certum videatur, Innocentii mortem ac Mauri adventum in Gallias ad anni d x l i i i. initia revocari posse, facile solvuntur duæ aliæ difficultates a Basnagio propositæ. una, quod legati Cenomannenses anno d x l i. e Gallia profecti plures annos, quam par fuisset, in eo itinere consumsissent: altera, quod si Maurus post Innocentii obitum in Gallias advenisset, a Theodeberto rege non potuisset excipi, cum Theodebertus, si id de seniore intelligatur, jamdudum excessisset e vivis; junior vero nondum tunc temporis regnum fuisset adeptus. At prima difficultas nullius est momenti, nam legati sub finem anni d x l i. profecti, rediere initio anni d x l i i i. ac proinde vix decem & octo menses expenderunt, quod sane mirum non est illis turbulentis temporibus, cum hodieque, majora licet habeantur commoda, plerique plus temporis in tam longinquo itinere conficiendo infumere soleant. Non majoris est ponderis altera viri eruditi difficultas, cum certum sit Theodebertum seniore anno d x l i i i. quo Mauri adventum consignari posse probavimus, regnasse in Francia.

2. At insolens nonnullis videtur, quod Theodebertus in vita sancti Mauri dicatur regnum Francorum gubernasse, immo & eum obtinuisse regni Francorum apicem, cum constet Theodebertum, nec monarcham fuisse, nec umquam regnasse Parisiis.

Fatemur ultro Theodebertum numquam aut fuisse monarcham, aut regnasse Parisiis: sed contendimus non modo regnum integrum, sed etiam ejus post monarchiæ divisiones tetrarchias regni Francorum nomine passim donatas fuisse, quod non solum ab exteris, sed etiam a nostræ gentis historicis, & quidem ævo sancti Mauri, factum fuisse constat. Certe ipsemet Gregorius Turonensis, inter Franciarum rerum scriptores facile princeps, Austrasiæ regnum, quod Theodebertus obtinuit, etiam comparate ad regnum Parisiense, *Francia regnum* absolute appellat. *Apicem* vero regni unusquisque regum nostrorum in sua tetrarchia habuisse dici potest; cum a quocumque alio absolutus, in sua regni portione regnaret. At si quis hac voce portionem regni partem designari debuisse contendit, non multum refragabimur, cum certum sit portionem Theoderici, quam Theodebertus ejus

N n n

Basnagii ob-
jecta diluun-
tur.APOLOGIA
S. MAURI.

APOLOGIA
S. MAURI.

filius accepit, in prima monarchia divisione ceteris multo fuisse ampliore & præstantiore. sed & apicem regni Francorum obtinuisse Theodebertus dici potuit, quod aliis Francorum regibus potestate, præclaris factis, animi magnitudine & famæ celebritate præcellerit, ita ut ei etiam viventi Magni nomen ad hæserit, quod scriptores domestici & exteri agnoscunt. Si vero auctores laudare necesse sit, qui eum & *Magnum & Francorum regem* appellaverint, id non admodum operosum fuerit. certe id non semel fecit auctor illorum temporum celebris, Marius Aventicensis episcopus in Chronico; ubi sic habet ad annum DXXXIX . *Theodebertus rex Francorum intrat in Italiam*; & decennio postea, *Theodebertus rex Magnus Francorum obiit*. De filio ejus Theodebaldo, qui etiam regnavit in sola Austrasia; *Theodebaldo rex Francorum obiit*. Et de Sigiberto, cui post Chlotharii mortem Austrasiæ regnum obtigit: *Sigibertus rex Francorum bellum contra fratrem suum suscepit*. Ita Marcellinus comes, Procopius, Agathias; & alii, quos singillatim recensere non vacat.

3. At, inquit vir eruditus, appellatus fuerit Theodebertus Francorum rex: certum est tamen eum nihil apud Andecavos possedisse, cum ille solummodo in Austrasia regnaverit, alias vero Franciæ partes patri ejus tunc occuparent, cum Maurus advenit in Gallias: proindeque admitti non debet illius sancti vulgata Vita, quæ Theodebertum supponit Andecavis regnasse, ubi Glannafoliense monasterium exstabat.

Theodebertum non omnî Francorum regno præfuisse certum est, quippe qui in Austrasiæ solummodo tetrarchia patri suo successit: fatemur etiam dici non posse, Andecavos umquam in ea Franciæ parte, quæ proprie Austrasia appellabatur, sitos fuisse. At contendimus Austrasiæ reges multas, & quidem præclaras Galliarum provincias possedisse, quæ ab illa Austrasia longe distat erant. Quis enim nescit, Albigenses, Lemovicenses, Arvernos, Rutenos, aliosque Aquitaniæ, Septimaniæ & Provinciæ celebres populos, ad Theodericum, cui in regno Theodebertus successerat, pertinuisse? ita & Sigibertus, qui in altera regni divisione Austrasiam obtinuit, regiamque, ut Theodericus, apud Remos habebat, sub sua ditione Pictavos, aliasque regiones & urbes ultra Ligerim sitas, immo & ipsam Turonorum urbem habuisse testis est omni exceptione major sanctus Gregorius Turonensis. unde fieri potuit, ut quamvis Andecavensium potior pars, quæ citra Ligerim sita est, ad Childeberti regnum attinuerit; altera tamen ejus provinciæ portio ultra-Ligeritana & Pictavis contigua, in qua situm est Glannafolium, Theodeberto Austrasiarum regi attributa fuerit. Nec insolens est unam inter duos reges provinciam divisam fuisse, cum ex certis & indubitatis passim monumentis constet, non modo regna aut provincias, sed quandoque etiam ipsos pagos, immo easdem urbes, eademque opida diversis regibus paruisse.

Instat vir eruditus & ait: Andecavi ad Chlo-

domiri regnum spectabant, quod quidem, teste Gregorio, post filiorum ejus necem æqua lance inter se se dividerunt Childebertus & Chlotarius, nulla Theodeberti (Theodericum dicere debuerat) Austrasiæ regis facta mentione; & quidem æquum non erat, uti ille ait, ut qui necis particeps non fuerat, in hereditatis consortium admitteretur.

Verum etsi daremus integram Andecavorum regionem Chlodomiro olim paruisse, quod sane maxime incertum est; non tamen inde legitime inferri potest, ad Theodeberti dominium eam postea numquam devenisse. nec enim putandum est Theodericum, qui præ fratribus suis, bellicis virtutibus præstabat, & illis multo audacior erat atque potentior, partem hereditatis sibi debitam post fratris sui, filiorumque necem insuper habuisse. Dicuntur equidem apud Gregorium Childebertus & Chlotarius Chlodomiri regnum inter se se æqua lance divisisse; sed his verbis nihil aliud intelligi potest, quam quod Chlotarius non majorem quam Childebertus regni partem obtinuerit. Ea autem Theoderici excludendi causa, quam adversarii proferunt, quod scilicet Theodericus, qui sceleris socius non fuerat, hereditatis quoque particeps esse non debuerit, omnino rejicienda videtur; cum e contrario Childebertus & Chlotarius, ob tantum facinus hereditate excidere debuissent, quæ proinde soli Theoderico legitime debita erat, utpote quæ ipsi innocuo, jure naturali & hereditario contigerat. Sed ut ut sit de illa divisione, constat magnam saltem Burgundiæ partem Austrasiarum regibus Theodeberto & filio ejus Theodebaldo paruisse, ut probant conciliorum eo tempore ex Austrasiæ regno congregatorum subscriptiones: ex quibus liquet, plerisque Burgundiæ episcopos iis regibus subjectos fuisse, quales fuere Gregorius Lingonensis, Hefichius Viennensis, Agricola Cabilonensis, Urbicus Vesontionensis, Rufus Octodurensis, &c. Immo Theodebertus ipse Cabilono Remos revertebatur, cum eo morbo correptus fuit, qui ei mortem intulit. Certe ipsemet Theodebertus simul cum suis patribus Childeberto & Chlotario, teste Mario, auctore æquali, ad annum DXXXIV . expeditionem in Godomarum Chlodomeris interfectorem suscepit, atque eo fugato, hi tres simul Burgundiam obtinuerunt, & inter se dividerunt. Denique, ut observat Valesius vir historiæ Francicæ, si quis umquam peritissimus, cum nemo probe sciat, qui fuerint in illis regni Francorum divisionibus, cujusque portionis certi limites; vix absque temeritatis nota, quis affirmare potest, opidum aliquod aut regionem aliquam ad hanc vel illam portionem attinuisse, nisi id expresso veteris alicujus testimonio comprobetur.

I V.

1. Post graviores illas, quas expendimus e vita sancti Mauri repetitas difficultates, alias proponunt adversarii, quas etsi non tanti videantur esse ponderis, intactas tamen præter-

APOLOGIA
S. MAURI.APOLOGIA
S. MAURI.
Regulæ igno-
rantia.

mittere visum non est; cum eas sufficere posse censuerit vir eruditus ad elevandam omnem hujus vitæ auctoritatem. Una est, quod Faustus, quem sub socii sancti Mauri nomine larvatum putat, Regulæ sancti Benedicti adeo nescius fuerit, ut Florum adhuc novitium tonsuram tamen fuisse scripserit. quod sane, inquit ille, omnino Regulæ Benedictinæ contrarium est, in qua novitios tondere diserte vetatur.

Verum indicare debuisset vir eruditus, quo regulæ capite id vetitum sit, cum nobis Regulam sanctam illam professis, eamque quotidie evolventibus locum hunc invenite nondum contigerit. Præscribit quidem pater sanctus, ut expleto probationis tempore novitius propriis vestibus exuatur, rebus monasterii induendus; at nihil profus de tonsura habet, quin e contrario multis exemplis comprobari posset homines ad conversionem accedentes deposita coma clericos statim, aut monachos factos fuisse; quamvis diffiteri nolim sollempniori forte ritu abscissos fuisse capillos eorum, qui peracta diuturna probatione, insolubili voto congregationi adjungebantur, atque eo pacto Florus dici potest, longioribus crinium cincinnis, quos Francorum nobiliores viri deferre tum solebant, excidisse, ut ad modestiorem cesariem, qualem habere novitium decebat, capilli ejus redigerentur.

Sed esto vetitum sit in Benedictina regula capillos novitiis in primo monasterii ingressu excindere; quis viro erudito persuasit, tunc Florum novitium solummodo fuisse, quando ei capilli abscissi sunt? id certe non habet Faustus, neque ullus alius auctor; immo si Faustus locus accurate perpendatur, jam probationis annum tunc compleverat Florus, quippe qui veste monastica donatus, omnia bona sua, facto publico testamento, tunc dimisisse dicitur, cum capilli ei abscissi sunt.

Annorum vi-
tæ calculus.

2. Non majoris est ponderis altera viri eruditi objectio, contendentis Faustum, si vita ab eo re ipsa descripta fuerit, ad nestoreos annos pervenire debuisset; utpote qui a sancto Patre in Casino monte enutritus, post Gallicanum tot annorum iter, in Italiam reversus cum jam senex esset, Bonifacio papæ tertio, vel quarto, vitam a se exaratam obtulerit.

Res est Faustus calculo examinanda, Faustus ipse ait se annis septem natum sancto Patri in Casinensi monte oblatum fuisse, quod si id anno ipso, quo sanctus Benedictus, relicto Sublaco, ad sacrum montem accessit, id est anno circiter DXXXVII . factum fuerit, quatuordecim aut certe quindecim annos sub beati Patris disciplina Faustus transegit dicendus est. nam anno DXXXII . exeunte, aut sequentis initio, datus est socius Mauro in Galliam properanti; atque juxta illum calculum, annos viginti & unum, aut viginti-duos natus erat Faustus, cum in Gallias profectus est. Id sane ipse videtur indicasse, cum in vita sancti Mauri scripserit, se transactis infantia annis sub beati Benedicti disciplina eruditum profecisse, usque dum Mauro ab eodem patre in Gallias properanti comes datus fuisset. Cum vero sanctus Maurus anno

Annal. Bened. Tom. I.

APOLOGIA
S. MAURI.

DLXXXIV . obiisse dicatur, Faustus tunc temporis annum ætatis suæ sexagesimum secundum attingisse debuit: quibus si duos alios annos, quos post sancti abbatis mortem in Gallia transegit, addiderimus, dicendus est in Italiam rediisse annos circiter sexaginta-quatuor natus. qua sane ætate senex dici potuit homo, qui iter leucarum circiter trecentarum aggredi parabat; haud tamen adeo decrepatus, ut non facile annos adhuc viginti in patria ducere poterit, atque eo temporis intervallo sancti Mauri vitam describere; eamque tandem octogesimo-quarto aut quinto suæ ætatis anno Bonifacio papæ offerre.

3. Non felicior fuit Basnagius in objiciendis contra vitam sancti Mauri miraculis, quæ in ea passim occurrunt: cum pleraque, immo & ferme omnia quæ ab eo objiciuntur, ex sancti Gregorii dialogis excerpta sint; immo nonnulla sancto Mauro tribuit contra Faustus mentem, quæque re ipsa non a beato Mauro, sed quæ, testante Gregorio Magno, a sancto Benedicto patrata fuerunt. Verum hoc ad rem nihil interest, nam & revera Maurus multa miracula edidisse dicitur a Fausto vulgato, sed hæc ne sunt supposititiæ vitæ indicia? immo vero merito veniret in falsi suspensionem hujus sancti vita, si ab auctore æquali descripta diceretur, & non esset tota referta miraculis. Non enim ejus ævi auctores sancti, alicujus vitam describere sibi videbantur, nisi foret tota miraculis referta. Consulantur, si lubet, quæ supersunt ejusmodi monumenta; & illum fuisse sæculi sexti aut septimi morem quivis facile deprehendet, si rem exemplis approbare opus fuerit, profertemus testes majores omni exceptione Gregorium Magnum, alterum Gregorium, Turonum scilicet antistitem, Patricium Dynamium, Fortunatum, & alios, quotquot inveniri poterunt, qui illo ævo vitas sanctorum edidere.

Miraculorum
multitudo.

4. At, inquit vir eruditus, ridicula plane refert pseudo-Faustus, ut cum patrem Benedictum narrat Mauro aliquot sanctorum reliquias transmisisse, inter quas recenset *pallium rubeum sancti Michaelis archangeli*.

Ridiculæ re-
liquiæ.

Verum si quid ridiculi ea in reliquiarum recensione occurrat, non Fausto, qui rem prout erat simpliciter enarravit, imputandum est, sed iis ipsis, qui locum hunc aut non recte retulerunt; aut certe non satis, pace eorum dixerim, intellexerunt verborum Faustus germanum sensum. Age igitur, videamus quid Faustus ea occasione scripserit. Narrat sanctum Patrem Mauro transmisisse tres sanctæ Crucis particulas, cum aliis sanctorum reliquiis, atque inter eas exprimit *sancti Michaelis archangeli*, hæc sunt ejus verba, *ex pallio rubeo, sanctæ scilicet ejus memorie*. quæ quidem ita interpretatur vir eruditus, quasi his verbis voluisset Faustus indicare sanctum Michaëlem pallio rubeo vestitum fuisse, cujus partem sanctus Pater discipulo suo reliquiis concesserit. At quantum id sit a Faustus sensu alienum, ex illorum verborum simplici expositione patebit. Nemo vel minimum in ecclesiasticis auctoribus versatus, nescit, me-

N n n n ij

APOLOGIA
S. MAURI.

moria nomine apud ejus ætatis auctores, ecclesiam, aut capellam sive sacellum, vel saltem altare designari. Certe Faustus ipse hanc vocem eo sensu alias manifeste usurpavit. Haud minus certum est altaria & sanctorum sepulcra tapetibus aut pannis cooperiri solita tunc fuisse, quod non solum ad conservationem, sed etiam honoris & reverentiæ causa fieri consueverat; immo ejusmodi tapetia quandoque ad parietes suspendebantur, potissimum diebus festivis, aut certe in locis celebrioribus; & hæc tapetia sive panni *pallia*, *palla* seu *palliola* appellabantur. Porro fideles, qui devotionis causa ad ejusmodi sacella seu memorias sanctorum accedebant, tapetia illa osculabantur, sibi ipsis ea, si forte aliqua corporis sui parte laborarent, imponebant, & si quando eis liceret ex illis pannis fila nonnulla, aut quantumvis exiguum frustulum secum auferre, id pro maximo munere habebant, & veluti sacras reliquias venerabantur; quo re ipsa nomine passim donantur apud veteres auctores. Hæc omnia ex sancto Gregorio Turonensi, aliisque nonnullis ejus ætatis scriptoribus discimus; immo non solum illa fila, sed flores quoque, quibus ornata fuerant sanctorum altaria, herbulae quæ devotionis causa a fidelibus injiciebantur, & ipse etiam pulvis e tumulis sanctorum collectus, sicut & aqua putei aut fontis vicini, ne quid dicam de cereis aut oleo lampadum, aliisque similibus rebus, pro reliquiis habebantur: quod non solum ex Gregorio Turonensi, sed etiam ex Hieronymi, Augustini, Gregorii Magni, aliorumque sanctorum patrum testimonio certum est. Quis nesciat quo in pretio olim fuerint panni illi, quos Apostolorum sepulcris aliquanto tempore impositos Pontifices Romani in varias orbis christiani plagas transmittabant? Notum est quam mira de ejusmodi pannis Leo, Gregoriusque, uterque Magnus, & alii pontifices narraverint.

Particulæ igitur pallii, quas ex memoria seu altari sancti Michaelis beatus Benedictus ad Maurum transmississe memoravit Faustus, erant ex tapete seu pallio, quo hujus sancti Archangeli altare coopertum fuerat, excerptæ. Nihil hac in re ridiculum, nihil insolitum, nihil quod ætati Fausti non conveniat. Ridebunt forte nonnulli, maxime ex heterodoxis, patrum nostrorum simplicitatem; sed quamvis eorum apologiam facere non multum esset operosum, hic tamen sufficiat demonstrasse nullum inde apparere in hac narratione falsitatis indicium, quæ e contrario invictè ejus auctoris sinceritatem probat, cum posteriorum sæculorum auctor fallax hanc ejus avi simplicitatem & ingenium imitari non valisset.

5. Discutit postea Basnagius omnes itineris sancti Mauri circumstantias, ut si quid errati in iis deprehendat, inde totam Missionem Gallicanæ traditionem impugnare possit. Et quidem nihil circa viam, quam tenuisse dicitur vir sanctus, aut de locis quæ invisit transeundo, reprehensione dignum invenire potuit; at contendit non sibi constituisse Faustum in dierum quos eo itinere insumisse dicitur Maurus, enumeratione. Maurus cum suis sociis, inquit, profectus est e

monte Casino die decima Januarii: post dies quinquaginta-quinque Vercellas appulsus, ibi quatuordecim dies egit, & tamen prope Autifiodorum die vicesima-prima Martii adfuit, quod fieri non potuit, nisi Autifiodorum pervenisset, priusquam Vercellis fuisset egressus.

At quis non videat amanuensis hic erratum esse, qui l. v. pro x x v. incaute scripserit? neque enim sincerus auctor, neque mendax scripsisse censendus est, quod Maurus priusquam ex una urbe profectus fuisset, in alteram longe ab ea distitam pervenerit; & tamen observasse singillatim, ut sane accurate fecit, testante ipso adversario, Faustus, omnes itineris circumstantias, & omnia loca recensuisse, quæ a sancto Mauro perlustrata fuerunt. Condonandum itaque est erratum illud amanuensis vitæ sancti Mauri, ut condonari debet similis error viro erudito, hanc objectionem facienti. Amanuenses l. v. pro x x v. ut diximus, scripsere, adversarius vero noster hoc ipso objectionis suæ loco x x v. pro l. v. incaute retulit. Absit autem, ut cum malæ fidei reum aut dicamus, aut credamus; ita nec ipse ob tam levem errorem Faustum suspectum debet habere. Verum alio item, & quidem faciliiori modo, id erratum potuit irrepere in vitam sancti Mauri, unius scilicet literulæ mutatione. nam si pro *quinquagesimo-quinto die*, legamus *quinquagesima quinto die*, nulla supererit in hac computatione difficultas. veri similis autem nobis videtur, errorem eo modo contigisse, quod in variis eorum temporum monumentis, *quinquagesima* vox jam usurpata eo sensu occurrat, quo hodieque eam adhibere solemus.

6. Denique nonnulla alia congerit Basnagius adversus vitam sancti Mauri auctoritatem, ut eam nullam esse probet. Talia sunt quæ de morte sancti patris Benedicti assert, quæ in pervigilio resurrectionis Dominicæ contigisse dicitur anno d x l i i i. contra tabularum paschaliū fidem. Objicit etiam Gregorii Turonensis, Bedæ & aliorum auctorum silentium & alia similia: quæ cum jam a nobis superius recensita & refutata fuerint, hic fusius persequi non vacat; sed ex his quæ retulimus pater, quam immerito vir ille eruditus Mabillonium nostrum arguerit, ob locum huic vitæ datum inter acta sanctorum Ordinis Benedictini; cum certum sit ea quæ putaverat Basnagius errata, non esse errata, & quæ sibi contraria visa fuerant, nullo modo sibi contradicere; immo & ea, quæ pro certis & indubitatis suppositionis indicibus protulerat, certa e contrario & invictè esse ejus sinceritatis argumenta, unde fateatur necesse est vir eruditus, se hac in re faciliorem præbuisse adversariis nostris, qui ei commentarios contra sancti Mauri Missionem subministrarunt; proindeque suam vitam sancti Mauri auctoritatem manere debere integram & inviolatam, qualem certe meretur hoc monumentum, quod sæculi septimi initio exaratum, postmodum sæculo nono ab alio auctore retractatum, & aliquot locis interpolatum fuit, quod non modo Missionis sancti Mauri traditionem

Aliæ objectiones jam solutæ.

APOLOGIA non evertit; sed eam e contrario omnino, uti S. MAURI. probavimus, confirmat & corroborat.

V.

Cl. viri Ant. Ballieti sententia expenditur.

1. Multa etiam in dissertationis hujus Gallicana editione protulimus adversus novam Antonii Ballieti, viri eruditi, opinionem, qui licet se in controversiam de Missionem sancti Mauri excitatam venire nolle professus fuisset, cum inter aliorum sanctorum vitas de sancto Mauro agere incæpit; postea tamen in narrationis decursu ita semper se gessit, ac si nullo probabili fundamento niteretur Ordinis nostri, immo Ecclesiæ totius occidentalis, de ea Missionem traditio. Duos quippe Mauros admittere non dubitavit; unum scilicet Italicum, a sancto Gregorio laudatum, & alterum abbatem Glannafoliensem, qui in Gallia floruerit. Verum cum in Additionibus a se nuper evulgatis, licet hanc suam opinionem non deposuerit, fateatur tamen Traditionem nostræ oppositam, quam intrudere voluerat, nullo certo fundamento probari posse; innuatque vix posse negari, quin Odo Fossatensis abbas vitam sancti Mauri publicaverit; immo & admittere videatur Alcuini litania, quas sibi favere existimaverat, jam in sui patrocinium flecti non posse; quæ omnia tamen erant suæ ipsius opinionis fundamenta, quæ protulerat, pauca omnino supersunt hic adversus eum dicenda; maxime cum nullum unquam momentum, nullumve auctoris testimonium, aut leve saltem aliquod antiquitatis vestigium in suæ opinionis patrocinium protulerit.

Nonnullas tamen rationes profert, quibus se impeditum dicit, quominus nostræ, immo Romanæ ecclesiæ sententiæ accedat. Ex sunt, primo, quod conjecturas quidem & præjudicia in nostra dissertatione Gallicana ad asserendam sancti Mauri Missionem protulerimus, sed probationes nullas. Secundo innuit malle se Odonem ipsum abbatem Fossatensem, a quo vitam sancti Mauri publici juris factam fuisse invictè probavimus, falsi ac perjuri reum accusare, quam vitam hujus agnoscere auctoritatem. Tertiò nos reprehendit, quod faciliores fuerimus in admittendis opinionibus sive traditionibus, quæ Caroli Calvi ætatem præcesserunt. Idem dicit de monumentis quæ protulimus, quibus fuerat, ut ait, multo magis, quam nobis visum est, diffidendum. Quarto Alcuini litania, quas sibi favere, proindeque recipiendas existimaverat, jam nullius esse roboris dicit, quod ejusmodi monumenta interpolationibus soleant passim scaterere. Quinto denique quod nihil prorsus ad Papebrochii rationes, quæ haud contentibiles sunt, responderimus.

& resolvitur.

2. At facilis est ad hæc omnia responsio. Et primum quidem Missionis sancti Mauri traditionem antiquissimam esse certis & indubitatis monumentis a nobis demonstratum esse nemo infitiat; an vero inde argumenta legitima, aut solummodo meras conjecturas deduxerimus, judicabunt æqui verique amantes le-

ctores, qui hanc dissertationem jam gallice, modo vero hic latine editam expendere voluerint. Et quidem mirum est id a viro docto dici potuisse, qui rationes nullas, monumentum nullum; conjecturas vero ita leves, pro sua opinione nova protulit, ut eas in emendationibus dimittere fuerit coactus.

3. Accusationem aut suspicionem gravem falli & perjuri in Odonem intentatam, ne conjecturis quidem, aut levi quoquam momento probat aut confirmat vir eruditus. Sed itane licet hominis famam hæctenus integram tali probro absque ratione conspurcare? Fuit quippe Odo vivus & mortuus vir integræ famæ, in ecclesia probe notus; & mirum est quod hunc ipsum, cujus auctoritatem in Historia Translationis describenda, uti certam admittit, & quem etiam hominem probum & bonæ fidei fuisse paucis ante diebus agnoverat vir eruditus, perjuri & mendacii suspectum, si non convictum, se modo habere pronuntiet. Si aliquo legitimo testimonio, id quod sibi antea incompertum erat rescivit, debuisset sane illud proferre in publicum; donec id præstetur, accusationem hanc iniquam, jure divino & humano id nobis suadente, habebimus.

4. Hujus responsionis vim præsentit procul dubio vir eruditus, qui, si salvam velimus Odonis sinceritatem & fidem, non omnino refragaturum innuit, modo tamen fateamur eum a clerico Michaëliano fuisse deceptum, qui illi fabulas pro vita sancti Mauri vendiderit. At suo loco probavimus, vitam sancti Mauri, quamvis nævis aliquot non careat, qui ab interpolatore seu editore, vel etiam ab amanuensibus facile admitti potuerunt, sæculo nono confectam non fuisse, utpote quæ multa habeat, quæ a fallaci illius temporis auctore adinveniri non potuerunt.

Sed nec eo quidem pacto salvari posse Odonis fidem certum est, nisi sancti Mauri missio, & præcipua saltem ejus facta, quæ in vita illa commemorantur, vera fuerint. Etenim Odo ante receptam ab illo clerico vitam, vel Maurum Glannafoliensem scivisset fuisse sancti Benedicti discipulum, aut certe id nesciisset. Si illud sciverit, jam missionem sancti Mauri absque illa vita ratam habemus; proindeque clericus ille, aut quivis alius vitæ confictor, eam primus non excogitavit. Si vero Odo dicatur Maurum Glannafoliensem sancti Benedicti discipulum antea non credidisse: cum sane Maurus Italicus, re vera sancti Benedicti discipulus, ignotus esse ei non potuerit, quem nempe sui cœnobii fundatorem non fuisse probe scivisset, inferendum esset ipsum mala fide suum Maurum in Italicum transformasse, quod quidem etsi voluisset, fieri nemine reclamante non potuisse jam multis demonstratum est.

Cum ait vir doctus, facilius quam par fuisset, nos opinioni sæculorum, quæ Caroli Calvi regnum præcesserunt, adhibuisse fidem; innuit aliquam de sancti Mauri missione traditionem ante hujus principis ætatem invaluisse; atque eo pacto ruent omnia proflus, quæ adversus nostram

Itineris circumstantiæ.

APOLOGIA
S. MAURI.

Traditionem hæcenus excogitata sunt argumenta, quibus adversarii nostri ejus initia ad sæculi noni finem, aut ad sequentis principium revocari debere contendebant. Quin & cum *secula que Caroli Calvi regnum præcesserunt*, alia esse non possint ab octavo, aut septimo: opinio de Mauri Missionem paullo post ejus obitum, qui sub sexti sæculi finem contigit, recepta fuisse dicenda est; immo cum Maurus Glannafoliensis, si ab Italico distinguatur, multum eo junior fuisset, ut re ipsa contendunt adversarii, ille adhuc vivens, aut saltem vix mortuus in alterum Maurum transformari debuisset: quod quam sit absurdum nemo non videt.

Quod autem attinet ad monumenta vetera, quæ a nobis incaute admittæ conqueritur vir eruditus, ea debuisset indicare. In iis enim quæ citavimus proferendis aut laudandis, bona fide ac sincero animo egimus; eadem præterea veterum ac recentiorum auctoritate passim corroborare ac confirmare conati fuimus: si quod falsum ingessimus pro vero, aut dubium pro certo, emendare parati sumus, cum primum vir eruditus aut quivis alius id probaverit.

5. Litanias vero Alcuini post ipsummet Balthietum, ut legitimas admittimus, quod re ipsa tales eas esse non dubitemus. Scimus quidem ejusmodi monumenta passim interpolata occurrere: sed eam esse interpolationem detegendam regulam esse cum viris hac in re eruditis & peritis putavimus, si illa scripta in vetustis codicibus aliter quam in recentioribus deprehendantur; aut certe si aliquot inveniantur in iis nomina sanctorum, qui post auctoris ætatem vixerint. Ostendat vir doctus, si quid tale in his litanis deprehendit: proferat vel unum sanctum in illis contentum, qui Alcuino sit posterior. Siccine pro libito vetera monumenta, ubi suæ opinionationi non favent, falsa aut interpolata, nulla prolata ratione, dicere, sicque rejicere licet?

Instat tamen & ait: Babolenus post Maurum in his litanis habetur, nec tamen ob id a quoquam dicitur ille sanctus fuisse beati Mauri discipulus. Igitur nec Maurus sancti Benedicti discipulus censendus est, licet in Alcuini litanis proxime post illum positus inveniat.

Verum Babolenus semel post Maurum occurrit in vetustis litanis, quem sancti Mauri discipulum fuisse nemo umquam suspicatus est: at certi sumus Maurum aliquem existisse discipulum sancti Benedicti, qui non in una solum litanis, (& quidem necesse est in litanis sanctos unum post alterum recensere, nec propterea alii aliorum discipuli dici possunt) sed in multis, antiquis & recentibus, ante & post publicatam ab Odone ejus vitam vulgatis, post sanctum Benedictum proxime locatus occurrit, & quidem inverso ætatis & celebritatis ordine. Ut enim Maurus sancto Benedicto prope jungeretur, cum necesse fuit præponere illustrioribus & antiquioribus vitæ monasticæ patribus, Antonio, Macario, Ephremio, & aliis, etiam ex Italia, ut suo loco vidimus, quæ sane omnia indicant id non fortuito, sed data opera ab

istarum litaniarum collectoribus factum fuisse: APOLOGIA
cujus rei alia ratio excogitari non potest, nisi S. MAURI,
quod re ipsa Maurus censeretur ab illis auctoribus fuisse præcipuus sancti Benedicti discipulus.

6. Ultimo denique objicit vir eruditus, nihil nos ad Papebrochii rationes respondisse. Sed quo id pacto fieri potuisset, cum neque Papebrochius ipse, neque eruditi ejus focii ullas hæcenus contra sancti Mauri missionem rationes protulerint? Absit ut tam doctos, & in vitis sanctorum illustrandis exercitatissimos viros insuper habuerimus, aut umquam contemserimus, ut nobis exprobrare videtur vir eruditus; sed absit etiam, ut eos inter adversarios nostros reputemus, qui sane nobis non adversantur. Vitam sancti Mauri Bollandus & Henschenius ediderunt suo loco die x v. Januarii, eam postmodo cum recurrit occasio laudaverunt; Papebrochius postea a nostro Luca Acherio monitus accepit nonnullos contra hanc vitam *missitare*, ut ea de re loquitur: demum vitam hanc ipse data occasione examinans, loca difficilia in ea deprehendit, & interpolatam, forte etiam supposititiam, suspicatus est. Quid præstitit vir eruditus? quod sane facere debent viri docti, & æqui verique amatores. Ea de re scilicet lectores admonuit, ne forte in errorem incaute incidere possent; pollicitus se, aut socios suos eam pro oportunitate accurate examinatos, cum parabitur nova Januarii Bollandiani editio. Interim innuit sancti Mauri vitam dubiæ auctoritatis sibi videri ob difficultates in ea occurrentes, missionemque forte ad Boniti abbatis aut subsequenter tempora melius revocari posse ad conciliandos auctores; at nusquam Missionem absolute rejiciendam esse pronuntiavit, vel ullum argumentum in alteram partem protulit. Quid igitur opus fuisset in nostra dissertatione Gallicana in Papebrochium aut ejus socios invehere, qui re nondum penitus examinata nobis non adversantur; aut qua ratione eorum argumenta refellere potuissemus, si nulla ab eis proposita fuerunt?

Cum itaque Missionis Gallicanæ sancti Mauri traditio ab annis plusquam octingentis, ut fatentur adversarii, unanimi omnium consensu recepta sit, nullumque appareat mutationis in ea, etiam ante illud tempus, factæ vestigium; immo eam longe antiquiorem esse certa monumenta & multa argumenta probent; & e contrario opinio, quam recentiores aliquot critici ab annis paucis intrudere aggressi sunt, nullo penitus auctoris antiqui aut recentis testimonio, nullove antiquitatis monumento firmari possit; & insuper ea argumenta quæ adversus nos congerere nisi fuerunt, nullius plane sint roboris, nec tam certam & antiquam traditionem convellere potuerint: non mirum est, si eandem tueri & inconcussam conservare conati fuerimus, ut illam, quam a patribus nostris illibatam inviolatamque post tot sæculorum curricula Traditionem accepimus, posteris quoque qui nobis in ævum successuri sunt, integram, & invictam transmittere curemus.

Opertis con-
clusio.

II.

DE GREGORII MAGNI MONASTICO INSTITUTO

Ad lib. 6.
num. 55. &
segg.

DISSERTATIO.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

ILLUD in primis Ordini nostro honorificum est, quod sanctissimus ejus auctor & institutor BENEDICTUS vitæ ac Regulæ suæ præconem beatum GREGORIUM, re ac cognomine Magnum, habuerit; & quod Gregorius ipse ejus Regulam sit professus, ut constanti a majoribus nostris, immo etiam ab externis auctoribus traditione accepimus. Alterum nemo, qui Gregorii Operum censuram calleat, revocare in dubium potest: alterum necessaria quadam connexionione ex altero consequitur: ita ut, si alia hanc in rem argumenta nos deficerent, id unum cordatis & æquis rerum arbitris ad persuadendum sufficere videretur. Ita enim sancti Benedicti res gestas studiose persequitur Gregorius, ita ejus Regulam commendat, ut nullus, nisi ei addictissimus, tam honorifice & speciatim omnia ejus facta relaturus fuisset. Cum enim aliorum sanctorum actiones summam tantum uno, aut altero articulo comprehendat; ita in sancti Benedicti singula gesta excurrit, ut totum librum secundum Dialogorum iis commemorandis infumat, & in aliis libris data occasione rursus de eo faciat mentionem. Hoc unum argumentum Hadriano Valesio, maturi judicii ac multæ eruditionis viro, adeo plausibile visum est, cum ea de re quondam sermonem haberemus, ut Gregorium Magnum nostris accensendum esse facile crederet, si modo de monastica ejus professione, quam alterius Gregorii, scilicet Turonensis episcopi, silentium suspectam ac dubiam ipsi reddebat, omnino constaret. Quæ res effectit, ut singularem hoc de argumento dissertationem scribere olim aggressus sim, eidemque tum superstiti ac volenti inscripserim, quam novis hoc loco argumentis confirmare operæ pretium fuerit: ne tam præclarum & insigne Ordinis nostri ornamentum, quod nonnulli nobis, ex Baronii maxime præjudicio, auferre moliantur, non satis reputasse videamur. Etsi enim in nostrorum decursu Annalium argumenta hac de re præcipua, pro nata occasione, protulerim; juvat nihilo minus ea, quæ sparsim dicta sunt, simul conferre in hunc locum: ut uno contextu argumenta proposita majorem ad persuadendum vim habeant.

Cum vero hujus disquisitionis partes sint duæ, una, an Gregorius monachus fuerit; altera, an sancti Benedicti regulam professus sit; quæ prior est tam certis ac perspicuis constat argumentis, ut eam, pro concessa habitam, perique e nostris, qui hac de re scripsere, prætermiserint: in alteram vero, quæ fere totius con-

troversæ caput est, morosius & fortius incubuerint. Verum, ne dimidiatum opus fecisse videar, utrumque hic retractare est animus, primum quidem paucis expediturus, allatis posterioribus tantum argumentis, quæ tum monasticam Gregorii professionem, tum ejus in monasterio moram & abbatialem dignitatem spectant; alterum vero, sæpe jam discussum a nostris, ita expositurus, ut aliorum argumenta cum delectu adhibiturus sim, novis aliunde copiis adjectis.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

PARS PRIMA.

I.

DE monastica Gregorii professione dubitare non sinit nos manifesta ipsius Gregorii auctoritas. Quantum enim difficultatis passus sit vir sanctus in eo proposito exsequendo, commemorat ipse in epistola ad Leandrum episcopum, initio Moralium præfixa, his verbis. *Dudum te, frater beatissime, in Constantinopolitana urbe cognoscens, cum me illic Sedis apostolicæ responsa constringerent, & te illic injuncta pro causis Fidei Vestigiorum legatio perduxisset, omne in tuis auribus quod mihi de me displicebat exposui: quoniam diu longæque conversionis gratiam distuli; & postquam celesti sum desiderio assistatus, seculari habitu contegi melius putavi. Aperiebatur enim mihi jam tunc de æternitatis amore quod quaererem: sed inolita me consuetudo devincerat, ne exteriorem cultum mutarem. Cumque adhuc me cogere animus præsentis mundo quasi specie tenus deservire, ceperunt multa contra me ex ejusdem mundi cura succrescere, ut in eo jam non specie, sed (quod est gravius) mente retinerer. Quæ tandem cuncta sollicitè fugiens, portum monasterii petii; & relictiis quæ mundi sunt, ut frustra tunc credidi, ex hujus mundi naufragio nudus evasi. Hic manifeste significat Gregorius, se concepto melioris vitæ proposito non statim adduci potuisse, ut secularem habitum deponeret in monasterio: sed id demum præstitisse, ubi sub seculari cultu mentem suam ab secularibus studiis revocari non posse intellexit. Tum cuncta, id est omnia retinacula, quibus ne exteriorem cultum seu secularem habitum mutaret, impediatur, sollicitè fugiens, portum monasterii petiit, quæ mundi sunt, reliquit; ac demum ex hujus mundi naufragio nudus evasi. Quo in loco Gregorius unam eandemque rem tribus modis expressit in idem recidentibus. Quippe portum monasterii petere; Gregoriano stilo idem est, ac monachum fieri religiosa veste suscepta. Huic rei probandæ aptissima est libri x. episto-*

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

la xxxix. qua Desiderium Gallia episcopum monet, ut ne Pancratium, ipsius quondam clericum, qui ad monasterium confugerat, denuo ad ecclesiam curam revocaret. Quam ob rem vero: *Ut qui quietis desiderio portum monasterii appetit, rursus in ecclesiasticarum curarum perturbationibus non implicetur.* Atqui superius praemiserat Gregorius, eundem Pancratium gratiam monastica conversationis appetuisse, ejusque sumisse habitum. Ex quibus manifestum est, Gregorio idem esse portum monasterii petere, ac religiosum habitum in monasterio suscipere. Et certe quisquis monasterii portum petit, prorsus abjicit animum saeculi repetendi. Quod propositum is prae se non ferret, qui in monasterio saecularem habitum vellet retinere; eique accideret, quod sibi Gregorius accidisse dicit, ut jam non specie tantum, sed etiam mente saeculum respiceret.

Quod autem Gregorius religioso se voto in monasterio obtinisset, argumento est ejus epistola ad Theodistam imperatoris sororem, quae est libri i. epistola v. in qua conqueritur, quod sub colore episcopatus ad saeculum sit reductus, ubi saeculum opponit, non laica (ut liquet) vita, sed monastica ac regulari, cui addictum se fuisse satis superque probat, cum ait se in monasterii portum recepisse. Rem amplius explicant sequentia Gregorii verba, quibus se ea quae mundi sunt, reliquisse, & ex hujus mundi naufragio nudum evasisse profitetur. Neque enim quis nudus ex hujus mundi naufragio evasisse dici potest, qui mundi solitum cultum, id est saecularem vestem, non deponit: cujus vestis susceptione monastica tunc induebatur professio. Sed quid multis moror? quando Gregorius ipse disertis verbis se monachum dicit, scilicet in libro iv. Dialogorum capite xxxviii. ubi agens de morte Crisostomi, testimonium adducit Maximi ejus filii, quem ipse, inquit, jam monachum monachum vidi. Haec verba non minus dilucide reddit Zacharias in versione graeca. Quid apertius? En Gregorius ipse se monachum fuisse diserte ait, quod jam non obscure in locis mox allatis asseruerat. Nec ipsi satis fuit id semel dixisse; idem iisdem omnino verbis repetit in homilia xxi. Haec tam clara & manifesta sunt, ut aliis argumentis referendis superfedeam, ne rem minime obscuram congestis aliunde non necessariis testimoniis obscurare videar.

Neque vero his obstat, quod olim vir doctus obtendebat, alterius Gregorii silentium quod genus argumenti nihil valet contra clara & indubitata testimonia. Quin etiam Gregorius ipse Turonensis episcopus adeo sententiae nostrae haud officit, ut etiam non obscure suffragetur. Is quippe initio libri x. Historiae suae testatur, Gregorium Romanum, ab adolescentia devotum Deo, ex rebus propriis sex in Sicilia edificasse monasteria, ac septimum intra urbis Romae muros instituisse: quibus, inquit, tantam delegavi terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum prebendum sufficeret; reliqua vendidit sum omni praesidio domus, ac pauperibus erogavit.

Quod quidem non nisi homini saeculo nuntium remittenti fere contingit. Et certe mox Gregorius Romanus monasterium ingressus est, ut ex suo ipsius testimonio liquet: & qui ante serico contextu ac gemmis micantibus, uti subdit Gregorius Turonensis, solitus erat per Orbem procedere irabeatus; nunc vili contextu vestitu ad altaris dominici ministerium consecratur, &c. Ubi auctor ipse serico ac gemmis micanti ornamento opponit religiosam vestem, quam vili vestitus nomine intelligit, monachalem dicitur, nisi aliter exegisset oppositorum lex. Vilem porro dixit eo fere modo, quo sanctus Benedictus ad monachorum vestem designat id panni genus, quod vilius comparari potest. Atque ut amplius videas id Gregorium Romanum relicto saeculo praestitisse, addit Gregorius Historicus, cum electioni suae in Pontificem diu restitisse, ne, quod prius abjecerat, rursus ei in saeculo de adepto honore jaecantia quadam subreperet. Itaque ex mente Gregorii Turonensis, Gregorius Romanus, facultatibus in pauperes erogatis, saeculum & quae saeculi sunt, abjecit, sericas item ac gemmantes vestes deposuit, vilem vestitum praefereus, id est monasticum. Itaque Gregorius Gallus succinit Gregorio nostro, de se ipso testanti, quod jam monachus monachum viderit Maximum. Certum itaque & exploratum id manet, quod de ejus monachatu demonstrandum erat.

I I.

Quo in monasterio vitae monasticae rudimenta didicerit Gregorius, signat ipse variis in locis, nimirum in monasterio, inquit, meo, id est sancti Andreae, quod Romae construxerat. sic enim scribit in libro iv. Dialogorum, capite xxi. Vita namque venerabilis Valentius, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meo quoque monasterio praesuit, &c. & in capite lv. Neque hoc silendum puto, quod actum in meo monasterio ante hoc triennium reminiscor. Quidam namque monachus, fustus nomine, medicinali arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monasterio constituto sedule obsequi, atque in assiduis agritudinibus meis excubare consueverat. Clarius Johannes Diaconus in ejus vitae libro i. capite vi. agens de monasteriis à Gregorio constructis: Septimum, inquit, intra Romanae urbis moenia sub honore sancti Andreae apostoli, juxta basilicam sanctorum Johannis & Pauli, ad Clivum-Scauri, monasterium in proprio domate fabricavit: in quo, relicta sericis, auro gemmisque radiantibus togis, simulque suppellectilibus reliquis in usum pauperum erogatis, ex hujus mundi naufragio nudus evasit; dinque desiderarum monachicum capiens indumentum, &c. quibus verbis Johannes Diaconus ad Gregorii Turonici episcopi contextum mox relatum alludere videtur. Jam quantum morae in monasterio fecerit Gregorius noster, expendendum est.

I I I.

Duplicem Gregorii commorationem in monasterio

DISSERT.
DE GREG.
MAG.DISSERT.
DE GREG.
MAG.

nafterio distinguere juvat, unam ante, alteram post susceptum diaconatus gradum & legationis munus: quae utraque est aliquot annorum.

Ut plures primae commorationis annos Gregorio tribuamus, illud exigit, quod in monasterio duobus minimum abbatibus paruit, Valentio scilicet, ex libri iv. Dialogorum capite xxix. & Maximiano, qui tum, cum Gregorius legatus factus est, Andreani monasterii Pater erat, ex libri xxi. capite xxxvi. Deinde Merulus monachus, quem Gregorii in cenobio socium ac discipulum fuisse ait Johannes Diaconus in lib. i. de Gregorii vita capite xix. ante annos quatuordecim quam Gregorius Dialogos scriberet, id est ante annum d lxxxi. e vivis abierat, auctore Gregorio in lib. iv. Dialogorum capite xlvii. Ergo ante eum annum Gregorius ipse jam monachum induerat. Certe ibidem agit Gregorius de quodam fratre Antonio, quem secum in monasterio fuisse dicit: cujus obitum, tamquam senioris, ante Meruli obitum refert. Accedit quod jam tum adeo exquisitam hauserat rerum moralium intelligentiam, ut Constantinopoli rogatus à Leandro Hispanensi episcopo, inchoaverit libros Moralium, in quibus admirabilem rerum divinarum cognitionem suspiciunt omnes. An vero fieri potuit (quod quidem factum esse necesse est, si exiguo temporis intervallo monachus ante legationem fuit) ut Gregorius inter varias Romanae praefecturae sollicitudines, curasque tumultuantes, tam intime res morales calluerit, degustaveritque? Certe nemo rerum spiritalium peritus hoc sibi persuadere poterit, maxime si perpendat, quod Gregorius se in solita consuetudine devinctum, ac mente in mundo retentum, diu conversationis gratiam, qua divinitus ad vitam monasticam invitabatur, distulisse plangit in praefatione Moralium. Non ergo alibi quam in monasterio hunc sapientiae apicem apprehenderit, ubi proinde ante plures annos, quam Diaconus crearetur, vixisse dicendus est.

Baron. an.
581. & 585.

Breviorem hanc fuisse moram, id est vix integri biennii, censet Baronius, hoc adductus argumento, quod urbanam Praefecturam adhuc gereret Gregorius anno octogesimo-primo supra quingentesimum; tum monachus factus, altero post anno accepta Diaconi cardinalis dignitate, Constantinopolim directus sit a Pelagio Romano pontifice. Ipsum enim anno supra dicto etiam tum Praetorem Urbis subscripsisse cautioni seu litteris professionis à Laurentio Mediolanensi pontifice initio sui episcopatus ad Papam pro more missis. Porro Laurentium fuisse annos duodecim, ex monumentis ecclesiae Mediolanensis, eique successisse Constantium anno quingentesimo nonagesimo-tertio, testante Gregorio in epistolis ad Exarchum Italiae, & ad Johannem subdiaconum, datis Indictione undecima.

Constantii pontificatus initium anno dxciii. cum Baronio admitto, sed nihil contra nos. Totam enim ejus illationis moles nititur recentioribus Mediolanensium Pontificum indicibus, quos mendosos esse constat ex catalogo a nobis

Annal. Bened. Tom. I.

descripto ex veterrimo codice bibliothecae Ambrosianae, & relato in tomo primo Musci a nostri Italici, in quo Laurentio episcopo non tantum anni duodecim, ut vulgatis in indicibus & apud Baronium, sed anni novemdecim cum mensibus septem tribuuntur, isque xxi. kal. Septembris obiisse dicitur. Itaque si ex anno ejus saeculi nonagesimo-tertio, quo Constantius post illum mensem Laurentio successit, annos novemdecim cum mensibus septem detraheris; anno septuagesimo-tertio aut insequente Laurentii episcopi electionem factam esse admittas necesse est; adeoque ejus cautionem ad Romanum pontificem eodem anno missam, cui Gregorius, tunc urbanus praetor, subscripsit. Potuit ergo Gregorius anno sequenti, id est septuagesimo-quarto aut quinto, ingredi monasterium, in quo usque ad id tempus, quo diaconus cardinalis ac legatus creatus est, privatam vitam duxit. Atqui Constantinopolim ad Tiberium missus anno d lxxxiii. qui Tiberii augusti supremus fuit, penultimus Eutychii patriarchae, quem Gregorius in illa urbe jam versatus, ab errore, qui resurrectionem spectabat, revocavit. Quamdiu vero illic perstitit, colligitur ex Pelagii papae epistola, ad ipsum scripta, mandantis, ut ab imperatore auxilium contra Langobardos ipsi impetret. quae epistola data est iv. nonas Octobris, indictione iii. quae anno d lxxxiv. respondet, si indictio tertia more pontificum a Septembri computanda est. Ex his patet, Gregorium vix ante annum sequentem a sua legatione Romam reverti potuisse.

I V.

Reverfus e legatione sua Gregorius, rursus in monasterii sui portum confugit, ubi etiam abbatis munus gessit, ut ipse declarat in Constituto pro monachis apud Baronium b & inter generalia Concilia edito, his verbis: Gregorius episcopus omnibus episcopis. Quam sit necessarium monasteriorum quieti conspiciere, & de eorum perpetua securitate tractare; antea cum nos officium, quod in regimine cenobii exhibuimus, informat. Hinc est quod Pretioso praeposito, quem Baronius abbatem perperam vocat, praecipit, quid in Justum monachum peculii reum agendum sit, ex libri iv. Dialogorum capite lv. usus hoc in facto jure & potestate abbatis.

Occurrit tamen hoc loco quidam scrupulus, nempe quod Maximianus abbatibus munus tum gereret, ex lib. iii. Dialogorum capite xxxvi. cum Gregorius in regiam urbem missus fuit; ipsumque officium retinuisse videatur ad id tempus, quo Syracusanum episcopatum adeptus est. quod Roccus Pirrus contigisse putat circiter annum dxc. quo anno Gregorius ipse pontifex renuntiatus est mense Septembri. At incertum quo praecise anno Maximianus Syracusanam iniit sedem; & si quidem sub annum dxc. monasterii regimen Gregorio, e sua legatione reverso, facile cedere potuit, cui rei id argumento est, quod Pretioso monasterii sui praeposito

Oooo

DISSERT.
DE GREG.
MAG.a Mus. Ital.
p. 108. & seqq.b Baron. ann.
601.

c. f. prospicere.

posito injunxit, ut nullus e fratribus monasterii Justo, ut mox dicebam, peculii reo morientis adesset; id injuncturus abbati, si non ipse abbas existisset. Ex his intelligitur, Gregorium post suam legationem quinque circiter annos perstitisse in suo monasterio, ibique abbatis munere functum fuisse. De primo capite hæc nunt.

P A R S S E C U N D A.

I.

QUÆ Regula, quæve monachorum institutum in Andreano cœnobio vigerit, cum Gregorius istic religiosum suscepit habitum, jam secundo loco investigandum est. Benedictinam eo loci viguisse Regulam multa persuadent, nempe ipsius Regulæ observatio & auctoritas apud monachos Andreanos; Gregorii singulare studium in eadem Regulam, ejusque auctorem; ipsiusmet Regulæ propagatio per Gregorii discipulos facta in insulam Britanniam; testimonia veterum, qui ab annis fere nonagntis Gregorium sodalibus Benedictinis, nullo secus ante Baronium sentiente, adnumerant. Hæc paucis explicanda, postquam de libris Dialogorum nonnulla præmisero.

Libros quatuor Dialogorum genuinum Gregorii fetum esse, certis ac necessariis demonstravi argumentis in Præfatione primi Sæculi nostri, nimirum auctoritate ipsius Gregorii, Isidori, Hildefonsi; Aldhelmi episcoporum, Bedæ & Pauli Diaconi: quibus adnumerandi Paterius Gregorii discipulus, & Taio Cæsar-Augustanus antistes sub medium sæculum septimum: qui in sua quisque collectione testimonia ex libris Dialogorum proferunt, adnumerandus etiam Paulus diaconus Emeritenfis in præfatione ad Vitas Patrum Emeritensium, aliique posteriores auctores. Dialogorum liber secundus, qui totus est de sancti Benedicti gestis, Gregorio manifeste adseritur testimoniis Paterii, Aldhelmi episcopi Schireburnensis in Anglia, Bedæ & Pauli diaconi, monachi Casinensis, quæ hoc loco tetigisse necesse est, ut insitiatoribus omnis occasio præcludatur. Paterius in sua collectione, quam ex Gregorii operibus ipso vivente ac probante condidit, cum sexdecim in locis laudet libros Dialogorum, quinquies ex libro secundo sententias producit, nempe capite LXVII. in Matthæum ex libri secundi Dialogorum capite XXIII. Capite LV. in Lucam ex capite III. Capite XLIII. in Johannem ex capite XXVIII. Capite XXVII. in Acta ex capite XXX. & capite XXVI. in epistolam ad Romanos ex capite XVI. Præterea Aldhelmus, anno DCIX. mortuus, in libro metrico de virginitate Benedictum commendat his aliisque verbis.

*Cujus præclaram pandens ab origine vitam,
Gregorius Præsul chartis descripsit olim.*

Aldhelmo suffragatur Beda in libro de temporibus, sub Justino seniore. *Benedictus abbas,*

inquit, *virtutum gloria claruit, cujus vitam beatus Papa Gregorius in libro Dialogorum scripsit.* Denique, ut ceteros omittam, idem tradit Paulus Warnefridi in libro primo de gestis Langobardorum capite XXVI. agens de sancto Benedicto: *cujus vitam, ait, sicut notum est, beatus Papa Gregorius in suis Dialogis suavi sermone composuit.* His ita constitutis, ad id cujus probandi gratia hæc adduxi, tandem regredior.

II.

Lego duplicem in Gregorii scriptis locum, ubi mentionem facit Regulæ monasterii sui, nimirum in responsione ad Augustinum, quem monasterii utique sui *Regulis eruditum* dicit; & in libri quarti Dialogorum cap. I. V. ubi agens de crimine peculii, quod Justus Andreani cœnobii monachus commiserat, hæc scribit: *Quod mox ut mihi nuntiatum est, tantum malum de fratre, qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui. quippe quia ejusdem mei monasterii semper Regula fuerat, ut cuncti fratres ita communiter viverent, quatenus eis singulis nulla habere propria liceret.* Quæ fuerit hæc Regula, scripto, an usu tradita, non definit Gregorius: sed tamen ex verbis quibus utitur, colligere possumus, non aliam fuisse quam Regulam sancti Benedicti, cujus eadem fere verba sunt in capite XXXIII. in quo quaerit, *Si quid debeant Monachi proprium habere?* Statuit vero, *ne quis præsumat aliquid habere proprium, nec quidquam liceat habere, quod abbas non dederit aut permisit: omniaque omnibus sint communia.* Eadem fere utrobique verba, ita ut Gregorius Regulam monasterii sui designare volens, respexisse videatur ad Regulam sancti Benedicti, cujus fere verbis hic usus est.

Ad hæc in epistolis suis, aliisque scriptis Officium divinum passim *opus Dei*, ut sanctus Benedictus, vocat. Denique in Concilio Romano anni DCI. vetat missas publicas in monasteriis ab episcopo celebrari, ne populari frequentia & mulieribus pateat accessus ad servorum Dei recessus, *quod omnino*, inquit, *nec expedit animabus eorum.* quæ totidem verba sunt Regulæ sancti Benedicti capite LXVI. Mitto alia id genus permulta.

Deinde eadem Regula monachis Andreanis à Gregorio imposita videtur, quæ monachis Siciliae ab eo institutis. Atqui Gregorius Lucifiani in Sicilia monasterii, cujus ipse auctor fuit, monachum arguens, qui partem eulogiæ a Bono monacho contentiose postulaverat, ita scribit ad Urbicum cœnobii sancti Hermetis abbatem in libri IX. epistola XLII. *Quod quanta amaritudine cordis descenderit, poterat tua dilectio scire, si Regulam monachorum nosse, id est attendere, voluisset.* Quanam est illa, quaeso, *Regula Monachorum*, nisi Regula sancti Benedicti: de quo ipse ita loquitur in libro secundo Dialogorum: *Scripsit Monachorum Regulam, &c.* Benedicti, inquam, qui a Bonifacio Papa quarto in Concilio Romano *Monachorum præceptor*, quem-

*Greg. lib. 8.
ep. 34. & 39.*

admodum Regula ejus a Gregorio appellatur *Regula monachorum*, in cujus capite XLIV. eulogias citra nutum Abbatis dare vel accipere monachis prohibetur. Accedit quod in ea epistola mentio fit de Præposito abbati subiecto, ac de cellerario monasterii: quæ nomina & munia sunt sancti Benedicti, non sancti Basilii Regulæ, de qua sola hic controversia injici potest.

Ad hæc eam sine dubio Regulam monachis suis præscripsit Gregorius, quam prætulit ceteris, & cujus auctorem præ aliis, quos laudavit, Patribus commendavit. Nullam vero aliam quam Benedicti Regulam prædicat Doctor sanctus: qui cum in libris Dialogorum virtutes seu miracula Sanctorum Italiae describenda suscepit, nullius tamen vitam integram accurate & ex ordine refert, nisi solius Benedicti: & qui in aliis laudandis unum aut alterum capitulum infumere solet, Benedicti rebus commemorandis totius libri secundi capita octo & triginta impendit. Neque hac diligentia contentus, eum iterum data occasione laudat in libri quarti capitibus septimo & octavo. Ut autem intelligant omnes, quo animo in Benedictum affectus sit, vitam ejus a principio ad exitum persequitur, ab ortu ad obitum: cujus singulas circumstantias studiose exponit. Denique, oratorio more virum sanctum comparat cum veteris Testamenti magnis viris: & qui in aliis uno fere teste contentus est, in Benedicti factis probandis testes adhibet quatuor ejus discipulos, & ex nomine designat. Non ita est affectus in quemvis alium Sanctum, ne quidem in Æquitium, cujus elogium unico libri primi capite I. V. complectitur. Neque putes hic Gregorio materiam, non diligentiam studiumve defuisse, siquidem Petrum interlocutorem, plura de Æquitio scire cupientem, ad Albinum episcopum remittit his verbis: *Ne tamen vita ejus cognitione frauderis, bene hanc reverentissimus vir Albinus Reatine Amicitia ecclesie cognovit, & adhuc supersunt multi, qui scire poterunt.* Poteratne luculentius Pontifex summum suum adversus Benedictum præ sancto Æquitio & aliis declarare studium & amorem vere filialem?

Et attende quàm singulari elogio ejus Regulam celebret in libri secundi Dialogorum capite XXXVI. ubi eam vocat *Regulam monachorum, discretionem præcipuam, sermone luculentam.* Quisquis hæc citra præjudicium legerit, facile in animum inducet, Gregorium, si amplectendæ aut eligendæ Regulæ potestatem habuit, aliis prætulisse Regulam istam, quam tanti faciebat. Atqui ipsi integrum fuit, Romano sancti Andreae monasterio, sexque aliis in Sicilia ab se ædificatis quam vellet Regulam præscribere: nec aliam sine dubio voluit præter eam ipsam, quam unice commendavit.

Dices forte id quidem ita videri, si constaret, Gregorium ita de sancto Benedicto ejusque Regula sensitisse, priusquam monachus, aut certe Pontifex factus esset: rem vero forsan aliter se habuisse, si eo solum tempore, quo libros Dialogorum scripsit, (nam scripsisse anno tertio

Annal. Bened. Tom. I.

pontificatus sui) eam sancti Benedicti ejusque Regulæ notitiam acceperit.

At certe eam accepit ante, quam monasteria sua conderet. Quæ enim de sancto Benedicto commemorat, *quatuor illius discipulis referentibus* didicit, *CONSTANTINO scilicet, qui ei in monasterio Casinensis regimine successit; SIMPLICIO quoque, qui congregationem illius post eum tertius rexit, &c.* Porro eorum primus ad annum DLX. alter ad DLXX. vix pervenit: quandoquidem clades Casinensis per Langobardos, quæ sub Bonito Casinensi abbate quinto contigit, ante annum ejusdem sæculi octogesimo accidit, ut alias demonstravi. Constantino proinde atque Simplicio referentibus Gregorius Benedicti egregia facta noverat ante aliquot annos, quam sancti Andreae monasterium adificaret. nam istud monasterium ante Langobardorum in Italiam adventum conditum non fuisse, inferius ostendam.

Quid? quod Gregorius papa sancti Benedicti Regulam in concilio Romano laudasse, atque omnibus Latini orbis monachis approbasse, & imposuisse memoratur? In cujus rei fidem non tantum vulgatum ipsius privilegium pro Subiacenfi monasterio, sed maxime auctoritatem Patrum concilii Duziacensis secundi, quod anno DCCC LXXIV. celebratum est, ex capite VII. in hæc verba: *Eadem Regula, nempe sancti Benedicti, sancto Spiritu promulgata, & laudis auctoritate beati papæ Gregorii inter canonicas scripturas & catholicorum doctorum scripta teneri decreta est.* Hic locus, ne quid dissimulem, duplicem patensensum potest. Primus est, Gregorium sancti Benedicti Regulam in frequenti Episcoporum cœtu laudasse, & inter canonicas scripturas & catholicorum Doctorum scripta communi decreto retulisse. Alter sensus esse potest, eam Regulam a Gregorio fuisse commendatam in libro II. Dialogorum: qua ex commendatione inter canonica scripta referri meruerit. Utrolibet modo hunc locum intelligas, æque facit pro causa nostra. Præferenda tamen videtur interpretatio prior. Cum enim in synodo Romana anno DCX. hoc est a Gregorii obitu anno sexto, inter clericos ac monachos controversia de ecclesiasticis muniis mota fuisset; litem diremit Bonifacius papa Regulæ sancti Benedicti auctoritate, pronuntians ea monachis licere. *Neque enim*, ait Pontifex, *Benedictus, monachorum præceptor, hujus rei aliquo modo fuit interdicator.* Ergo jam tum hæc Regula inter canonica scripta Ecclesiæ statuto relata erat: cum ex ejus præscripto Bonifacius & Patres synodi Romanæ decretum suum condiderint. Non ergo alius Pontifex, quam Gregorius, tantopere in Benedictum ejusque Regulam affectus, eam auctoritatem Regulæ nostræ conciliavit, ut inter canonicas scripturas haberetur. Nam inter Gregorium & Bonifacium duo tantum sederunt pontifices, Sabinianus & Bonifacius III. quorum alter vix mensibus octo, alter vero sex, nulla memorabili gesta decesserunt. Verum fac superiorum Duziacensis concilii locum posteriori sensu intelligendum esse; non minus certe hoc modo causæ nostræ favet. Si enim tantum apud alios

omnes Gregorii Regulam nostram laudantis auctoritas valere potuit, ut ab omnibus Latini orbis monachis reciperetur: quanto magis ejus Regulæ opinio, quam Gregorius alte defixam animo gerebat, apud ipsum Gregorium obtinere debuit, ut eam Andreanis monachis imponeret, ac demum ipse eandem profiteretur? In summa, etiamsi Duziacensis synodi posterior interpretatio absolute prævalere concedatur; nihilo minus firma & integra manet vis argumenti, quod ex Romani concilii decreto per Bonifacium deduxi ad probandum intentum, nimirum Regulæ nostræ approbationem & auctoritatem in ecclesia emanasse ex Gregorii sententia, qui eam proinde in suo monasterio fuerat amplexus.

Denique modo constet, Commentarios in librum primum Regum Gregorio Magno, aut certe Claudio abbati ejus discipulo tribuendos esse, ineluctabile habebimus causæ nostræ præsidium. Auctorem namque monachum fuisse patet ex libri I. capite I. his verbis: *Qui abrenuntiantes saeculo remotioris vita secretum petivimus, monachi vocamur.* Abbatem etiam fuisse constat, & quidem instituti Benedictini, ex libri IV. cap. IV. *Qui artissimam conversionis viam imperant, noviter accedentibus facile aditum non impendant. Quare & ejusdem artissima vita Magister optimus, summa Veritatis discipulus eruditus, præcepit dicens: Probare spiritus si ex Deo sunt. & item: Numtuentur ei dura & aspera, per qua iur ad Deum, ut sciat ad quid intrat.* Quæ verba desumpta sunt ex Regulæ nostræ capite LVIII. Et infra idem Commentator: *Hoc namque Novitiorum nostrorum mentes audiant & expavescant, quia videlicet quod nobis dicunt, in auribus Domini loquimur. Nam quod coram Deo nobis promittunt, Deo offerimus, ut ipse jam de manibus nostris teneat quod exquirat, &c.* Abbatem porro est ex Regulæ nostræ præscripto, monachorum professionem excipere, Deoque offerre, quod totidem fere verbis præscribit sanctus Benedictus loco mox citato, ubi etiam Novitii nomine utitur.

I I.

Hæc, inquam, aliaque manifeste probant, Gregorium Regulæ Benedictinæ servantem fuisse, modo nobis constet, ipsum horum Commentariorum esse auctorem. Et certe multa huc faciunt, primo stilus & modus explicandi res plane Gregorianas tum libri X. epist. XXI. a Gregorio scripta ad Johan. Ravennæ diaconum. Præterea, inquit, quia idem carissimus quondam filius meus Claudius aliqua me loquente de Proverbiis, de Cantibus cantorum, de Prophetis, & DE LIBRIS QUOQUE RECVM, & de Heptateucho audierat, qua ego scripto tradere pre infirmitate non potui, ipse ea suo sensu & stilo distavit, ne oblivione deperirent, ut apto tempore hæc eadem mihi inferret, & emendatius dictarentur. Quæ cum mihi legisset, inveni dictorum meorum sensum valde in multis inutilius fuisse permutatum. Unde necesse est, ut tua experientia, omni excusatione atque mora cessante, ad ejus monasterium accedat, convenire Fratres faciat, & sub omni veritate quantumque de diversis scriptura chartis desulit, ad medium de-

ducant. quas tu suscipe, & mihi celerrime transtulit. Ex his Gregorii verbis intelligimus, Gregorium aliqua dictasse in libros Regum, eaque a Claudio abbate non satis accurate descripta, postmodum a Gregorio emendata fuisse, cum Claudius ea ipsi relegit: sed tamen exemplaria quadam ad Gregorii sensum non fuisse correctâ, quæ ipse ad se transfinit præcipit *mensis Februarii, natiuitate quinta*, id est anno Christi sexcentesimo, quo jam Claudius obierat. Ex quibus colligere licet, prædictos Commentarios, in superiori epistola commemoratos, in Andreano monasterio dictatos a Gregorio fuisse, & ex ore loquentis exceptos a Claudio, quem suum ipsius filium vocat, hoc est discipulum & ejusdem monasterii monachum: nec proinde mirum esse, quod Gregorius se abbatem in commentariis illis dicat: cum eos scripserit tum abbas (nam abbatem eum fuisse superius probatum est) ante susceptum pontificatum. Id quod satis suadet mors Claudii exscriptoris, quæ initio anni sexcentissimi contigit post administratam aliquamdiu Claviani monasterii abbatialem dignitatem: qua accepta, recesserat a Gregorio, ut in monasterio suo prope Ravennam consisteret.

Ceterum hoc loco dissimulare non possum, mihi subortam aliquando suspicionem, num iste Commentarius esset adscribendus sancto Odoni abbati Cluniacensi, qui, ut ipse præfatur in abbreviatione sua ad libros Moralium, ante biennium, quam eam scriberet, in Regorum libro, aggregatis omnibus Patrum sententiis, maxime autem sanctissimi patris Gregorii, unum condiderat libellum, id est opusculum, sic enim veteres non raro loquuntur. Illud agebat suspicionem, quod eodem fere modo Commentator regum sacerdotes luxuriæ deditos, ac Odo in lib. II. Collationum, exagitat. Verum hanc mihi dubitationem sustulit primo stili dissimilitudo, quæ in isto Commentario & in Odonis Collationibus apparet. Deinde quod Commentator sacerdotes carnis vitio deditos depositioni, uti Gregorius; Odo vero tantum penitentia addidit.

Nuperus Gregorii operum editor Petrus Guffanvilleus decem affert rationes, quibus hos commentarios Gregorio abjudicandos esse contendit. Hæ rationes ad quatuor revocari possunt. Prima est, quod auctor primæ istorum commentariorum editionis, anno M D XXXVII. Venetiis factæ, non indicat locum, ex quo eos acceperit; & quod nullus eorum scriptus codex hæcenus reperiri potuerit. Hæc ratio probat rara esse eorum exemplaria, at saltem unum habuit quo usus est primus editor, quod sufficit.

Alter ratio est, quod nec Gregorius ipse, nec Paterius, nec ullus ab eo tempore auctor hos commentarios ante primam illam editionem laudaverit. Verum nobis satis est, quod in epistola ad Johannem Ravennatem, mox relata, Gregorius ipse dicat, se quædam ex libris Regum protulisse, quæ carissimus filius suus Claudius abbas ex ore loquentis exceperat, & suo sensu & stilo distaverat seu scripserat, ne perirent. quæ quoniam nec omnino sensum, nec stilum Gregorii habebant, neque Gregorius ipse nec Paterius,

ut genuinum ejusdem sancti Doctoris opus laudavit. Idem dictum esto de illis auctoribus, qui Gregorianorum operum catalogum contexerunt. At perinde nobis est ad demonstrandum ex illis commentariis Gregorii monasticum institutum, ut eorum auctor censetur, saltem Claudius, qui eos ex ore loquentis suo sensu & stilo reddiderit.

Tertia ratio est, quod stilus a Gregoriano diversus sit; quod scripturæ sacræ sententiæ aliter citentur, & explicentur, quam in Gregorianis genuinis scriptis. Verum hæc tantum probarent, si vera sint, Claudium non fuisse omnino assecuratum stilum Gregorianum, quod Gregorius ipse testatur. Quamquam viri eruditi non pauci stilum sancti Doctoris in illis commentariis agnoscunt, nec eos illo indignos esse putant. Adde Gregorium in citanda scriptura sacra non semper eadem versione usum fuisse, ut diserte asserit in præfatione ad libros Moralium, ubi ait, se nunc novam, nunc veterem adhibere versionem, quia Sedes apostolica utraque utitur.

Quarta denique ratio est, hos commentarios, si quidem Gregorii essent, scriptos fuisse ab eo jam pontifice: qui proinde se non dicturus fuisset monachum aut abbatem, qualem se esse horum commentariorum auctor sæpe dicit, aut innuit. Neque hæc ratio quidquam efficit, nam Gregorius ipse, cum homilias suas in Evangelia, & Dialogos scriberet, utique pontifex erat: & tamen se in illis monachum fuisse dicit, agendo de Maximo Ctriforii fratre, quem ipse, inquit, jam monachus monachum vidi. At, inquis, hic de præterito tempore loquitur Gregorius: auctor vero ille de præfati. quod Gregorio convenire non potest, qui paulo ante annum D C. quo hæc epistola scripta est, prædictos de libris Regum sermones habuit tum pontifex. Verum ex illa Gregorii ad Johannem epistola non liquet, quo tempore hos sermones habuerit; immo eos longe ante scriptam epistolam habitos fuisse ex eo non obscure colligitur. Deinde quid si id de suo protulit Claudius abbas, qui ex sermonibus Gregorii a se auditis continuos fecit commentarios?

Atqui ad vim superioris objectionis elevandam perinde est, uti mox dicebam, ut Claudius illos commentarios ex Gregorii dictis contexuisset censetur. Auctor enim ille, quisquis est, se Regulæ sancti Benedicti additum fuisse multis in locis probat. Si ergo Claudius abbas, qui Gregorii carissimus filius & discipulus fuit, hos commentarios composuit, eandem sine dubio Regulam laudavit, quam a Gregorio acceperat, id est Benedictinam.

Porro prædictorum commentariorum antiquitatem illud in primis probat, quod eorum auctor sacerdotes in carnale crimen lapsos depositioni, uti Gregorius alique veteres, supponit. quæ doctrina jam sæculo nono in desuetudinem abire cœperat, quo tempore spuria illæ pontificum epistolæ, tum assummentum Gregorianæ epistolæ ad Secundinum, tum Isidori supposititia epistola ad Masonem episcopum, in usu esse cœperunt. Verum de his commentariis satis superque satis, quorum accuratius examen a nostris,

qui Gregorianorum operum novam editionem curant, expectamus.

III.

Post argumenta ex Gregorii scriptis petita, quibus Ordini sancti Benedicti non obscure vindicatur; nunc aliud prævalidum atque necessarium proponendum est ex propagatione Regulæ nostræ apud Britannos facta per Gregorii discipulos, Augustinum, aliosque ejus sodales.

Augustinum in eodem quo Gregorius monasterio vixisse monachum, ipsiusque Gregorii discipulum fuisse, constat tum ex libri VII. epistola xxx. indict. I. ad Eulogium episcopum Alexandrinum, qua in epistola Augustinum monasterii mei monachum dicit; tum ex ejusdem lib. ep. cxrv. ad Syagrium Augustodunensem episcopum, ubi Augustinum quondam monasterii mei Prepositum vocat; tum ex epistola Bonifacii ad Ethelbertum Cantuariorum regem, ex concilii Cloveshovienfis capite xvii. aliique testimoniis, in quibus Augustinus Gregorii discipulus nuncupatur. Augustini sodales ejusdem instituti fuisse patet ex eo, quod abbatem eis constituit Augustinum Gregorius, ex epistola a Beda relata in historiae lib. I. cap. xxxii. Augustinus in Britanniam missus indictione xiv. seu anno Christi D xcvi. in-stauratâ Cantuariæ sancti Salvatoris ecclesiâ, fecit monasterium non longe ab ipsa civitate ad Orientem, ibique ecclesiam construxit in honorem apostolorum Petri & Pauli, teste Beda in libri primi capite xxxiii. Quam tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor ejus Laurentius consecravit. Primus autem ejusdem monasterii abbas Petrus profbyter fuit. Mellitus Augustini successor, in monasterio Dorobernensi, quod Augustinus, beate memoria Gregorii discipulus, sancti Salvatoris nomine consecravit, monachos constituit, concedente Bonifacio papa IV. in epistola ad Ethelbertum, ubi apostolica auctoritate decernit, ut ipsi vestri prædicatores monachi monachorum gregem sibi adsciant, & eorum vitam sanctitatem moribus exornent, id est sanctis moribus & institutis, quæ ipsi profitebantur. secus attentare ausis Pontifex graves penas interminatur. Derivata est subinde religio ex Cantuariensibus monasteriis in alia Britannia monasteria sæculo septimo, aliique sequentibus. Ut enim in septimo consistamus, idem institutum accepere Glastoniense, Nurscellense, Maildunense seu Malmesburienense, Lindisfarnense, Eliense, Wiremuthense & Girwense, aliaque non pauca. Jam quænam in illis monasteriis viguerit Regula, expendendum.

Benedictinam viguisse constat vel unico sancti Aldhelmi testimonio. Is ab Adriano abbate monasterii sancti Petri apud Cantuariam primum eruditus; dein monachus & abbas in cœnobio Maildunensi apud West-Saxones, ac demum Schireburnensis episcopus, mortuus anno septingentesimo nono, scripsit, teste Beda, librum metricum de virginitate; quem in veterissimo codice Saxonice litteris exaratum in nostra bibliotheca habemus. In hoc autem carmine sanctum Benedictum laudans ita canit.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Primus qui nostræ statuit certamina vitæ,
Qualiter optatam teneant cœnobîa norman:
Quaque modo properet directo tramite sanctus,
Ad superos scandens cœlorum culmina cultor.
Cujus præclaræ pandens ab origine vitam,
Gregorius Præsul chartis descripsit olim,
Donec aethralem felix migraret in arcem.*

Hic Aldhelmus, monachus & abbas Anglicanus, manifeste docet, suæ, hoc est monasticæ vitæ, modum primitus a sancto Benedicto, cujus vitam scripsit Gregorius papa primus, institutum fuisse, & ab eodem traditam normam, qualem suo tempore, id est sub finem sæculi septimi & sub initium octavi, tenebant Anglicana cœnobîa. Illud præter ea consideratione dignum, quod auctor iste in duobus libris, uno strictæ, altero solutæ orationis, quos de virginitate scripsit, sanctum Benedictum in utroque a virginitate commendat, prætermisso Æquitio, in quo tamen eam virtutem laudat Gregorius papa. An vero Æquitium omisissus fuisset Aldhelmus, si Augustinus & Augustini socii fuissent Æquitiani instituti, aut Æquitii normam Anglicanis monachis tradidissent?

Sed ne consideratione generali fucum veritati facere videar, descendamus paullisper ad ea quæ superius commemoravi monasteria. In Glastoniensi, ubi primum cœnobiorum Ægypti institutum viguisse dicitur, Regula sancti Benedicti cepit exerceri, (Glastoniensis Chronici * verbis utor) ubi primum cathedralis ecclesia Cantuariensis, ac suburbanum sancti Petri cœnobium, aliæque sedes episcopales & monasteria, per Augustinum ejusque discipulos construi cœperunt, secundum beati Patris Benedicti Regulam Deo militaturæ. Eandem servabat Nutscellenfense, in quo Bonifacius adolescens, futurus postea Germanorum apostolus, labori manuum cotidiano & disciplinali officiorum administrationi incessanter secundum præfinitam beati Patris BENEDICTI recta constitutionis formam insistebat, testante Willibaldo ejus discipulo; idemque eam Fuldenfense, aliisque Germaniæ monasteriis ab se cõditis imposuit, & in conciliis Gallicanis & Germanicis hanc unam Regulam commendavit. De Maildunenfi Angliæ cœnobio etiam explorata res est ex superiori Aldhelmi ejus loci monachi & abbatis testimonio. In Lindisfarnenfi Wilfridus Eboracensis episcopus, ejectionis Scottis, qui Romanos admittere nolebant ritus, monachos substituit ad normam aliorum popularium viventis, qui Regulam S. Benedicti servabant, uti memoriæ prodidit anonymus loci monachus in libro tertio de vita sancti Cuthberti episcopi Lindisfarnensis, æqualis sui, scribentis, quod Cuthbertus illic nobis, inquit, regularem vitam componens constituit, quam usque hodie cum Regula Benedicti observamus.

Eandem Regulam Northumbrensis monasteriis constat impositam fuisse a Wilfrido Eboracensi episcopo, qui apud Willelmum Malmesburienfem gloriatur, quod verum pascha in Northanimbria, Scottis ejectionis, docue-

rit, & cantus ecclesiasticos antiphonatum instituerit, qui denique sanctissimi Benedicti Regulam a monachis observari iussit. Ex quo inferunt Bollandi continuatores in commentario ad vitam sancti Gregorii, Wilfridum quasi certum supponere, in aliis Angliæ regnis cum vero pascha & cantu ecclesiastico observatam fuisse sancti Benedicti Regulam. quam consecutionem, sane legitimam, longe efficacius intulissent viri eruditi, si librum legissent, a nobis postea editum, de vita sancti Wilfridi, auctore Eddio-Stephano ejus æquali ac discipulo, qui idem * omnino, iisdemque fere verbis, ac Willelmus, commemorat, tum de paschæ celebratione, ac tonsura, tum de cantu ecclesiastico, vel quomodo vitam monachorum secundum Regulam sancti Benedicti patris, quam nullus ibi, id est in Northumbria prior invexit, constituerit Wilfridus. Unde vero hanc Regulam accepit, idem Eddius in præcedentibus * explicat, nimirum ex urbe Cantuaria, quo ab Egberto rege ad ordinandos post mortem Deusededi episcopi clericos accessit fuerat, qua ex urbe cum cantatoribus *Edde & Aona, & cœmentariis, omnisque pene artis ministerio, in regionem suam revertens CUM REGULA SANCTI BENEDICTI, instituta ecclesiarum melioravit.* Ex his manifeste conficitur, Wilfridum non aliunde accepisse sancti Benedicti Regulam, quam ex urbis Cantuariæ monasteriis: ubi proinde hæc Regula recepta erat tunc temporis, id est anno circiter quinquagesimo a morte sancti Augustini, quo ex tempore nulla facta monastici instituti novatio: tum quia id vetuerat Bonifacius IV. in epistola ad Ethelbertum modo laudata; tum quia nulla ejusmodi mutationis causa vel occasio fingi potest; nulla denique occurrit ejus mentio in vetustis monumentis.

Venerabilis Beda eodem loquendi modo, atque Eddius, usus est in historiæ suæ libro IV. capite IV. agendo de Scottis, e Mageo monasterio tunc ejectionis: qui locus, *conversis jam dudum, inquit, ad meliora instituta omnibus, egre-gium examen continet monachorum, qui de provincia Anglorum ibidem collecti, ad exemplum venerabilium Patrum sub Regula & abbate canonico; in magna continentia & sinceritate, proprio labore manuum vivunt.* Ubi, cum instituta meliora vocat, eadem utique designat, quæ superius Eddius, id est sancti Benedicti Regulam, cum qua Wilfridus ex urbe Cantuaria reversus, Northumbrensi ecclesiarum instituta melioravit, seu, ut ad Bedæ loquendi modum Eddii verba redigam, *ad meliora instituta convertit.* Id in consequentibus illustrat Beda, cum ait, *Magenfes illos monachos jam vivere ad exemplum venerabilium Patrum sub Regula & abbate canonico.* ex quo intelligitur Bedæ idem esse, ad meliora instituta converti, atque vivere ad exemplum venerabilium Patrum sub Regula & abbate canonico, hoc est ad exemplum aliorum monachorum, qui ritus catholicos seu Romanos sectabantur sub Regula sancti Benedicti. Hanc enim Patrum Regulam vocat idem Beda in Wilfridi epitaphio, in quo inter cetera ita habet,

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

cc
cc
cc

* Eddius
cap. 44.

* id. c. 14.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

*Paschalis qui etiam sollempnia tempora curfus
Catholici ad justum correxit dogma canonis,
Quem statueret patres; dubioque errore remoto,
Certa sua genti ostendit moderamina ritus:
Inque locis istis monachorum examina crebra
Colligit, ac monitis cavet, qua REGULA
PATRUM
Sedulus instituit.*

Totidem res, quas a se præstitas Wilfridus apud Eddium & Willelmum commemorat, eidem etiam his verbis aptat Beda, qui Regulam Patrum ab ipso in monasteriis ei subiectis institutam fuisse dicit, id est Regulam sancti Benedicti, quam ex Cantia retulerat.

In Wiremuthensi denique & in Girwenfi monasteriis Benedictus, cognomento Biscopus, qui prius suburbano sancti Petri apud Cantuariam cœnobio abbas præfuerat, Benedictinæ Regulæ normam instituit, testante Beda in libro primo historiæ monasterii utriusque, Biscopum abbatem morti proximum discipulis suis præcepisse, ut juxta Regulam magni quondam abbatis BENEDICTI, & juxta privilegii sui decreta probum successorem eligerent; idemque postea Ceolfridum monuisse. Unde Alcuinus in epistola XLIX. Wirenses & Girwenfes monachos hortatur, ut regulæ vitæ observationem, a Benedicto & Ceolfrido statutam, diligentissime custodiant. quam observationem? Regula, inquit, sancti BENEDICTI in conventu Fratrum propriâ exponatur lingua, ut intelligi possit ab omnibus. Hæc est ergo illa Regula, quam hauserat Biscopus in Cantuariensi sancti Petri monasterio, ubi prius abbas fuerat, nimirum ante annum DCLXXIV. quo Wiremuthense monasterium ædificare cœpit. Hæc, inquam, Regula, quæ in Anglicana cœnobio per Augustinum, ejusque socios ac discipulos inducta fuerat, non alia sane quam ea ipsa, cujus observationem Romæ in sancti Andreæ monasterio didicerant, Gregorio magistro & institutore. Jusserat quippe Bonifacius papa IV. sicuti superius vidimus, ut in Cantuariensi monasterio sancti Petri (quod etiam alibi observatum) prædicatores isti monachorum gregem sibi adlociarent, & eorum vitam sanctitatum moribus, hoc est sanctis moribus & institutis suis, non vero aliunde acceptis, exornarent. Tradidissent proinde, ut fit, Æquitii normam, non Benedicti, si ipsi Æquitiani fuissent. Atqui non Æquitii, sed Benedicti mores in monasteriis ab se institutis tradidisse, ex superioribus manifestum est: ac proinde constat, eos in Andream cœnobio sub Gregorio Benedictinos fuisse, utique & Gregorium; non Æquitianos.

Hinc est quod in Britannia insulæ monasteriis nunquam sancti Æquitii nomen auditum, multo minus celebratum fuit: secus de sancto Benedicto, cujus nomen, utique illic celeberrimum, in omnibus illius insulæ monumentis totis fere paginis occurrit. Certe in veterissimis litanis Anglicanis, ad usum monachorum ante nongentos annos conditis, (nam in istis nulli

Sancti octavi sæculi commemorantur) Remis in Remigiana bibliotheca asservatis, proxime post sanctos Gregorium, Augustinum & Hieronymum nominatur S A N C T U S B E N E D I C T U S, cujus nomen bis repeti præcipitur; ac deinde complures sancti monachi; non vero Antonius, non Pachomius, non Basilius, non denique sanctus Æquitius, cujus memoriæ, si Gregorius, Augustinus, ejusque sodales Æquitiani fuissent, aut prætermissam, aut jam neglectam fuisse, a veri similitudine abhorret. Has litanias Anglicanas habes ad calcem, tomii secundum nostrorum Analectorum. Denique, ut de his finem dicendi faciam, cum concilii Cloveshovienfis Patres anno DCCXLVII. Anglicanos monachos aliquantum prolapsos ad primarium institutum revocare vellent, sancire inter alia capitulo XXIV. ut vitæ monasticæ candidati accurate probarentur (quod caput est reformandæ in melius reipublicæ regularis) secundum monasticæ Regulæ definitionem, præcipientis, probari spiritus, an ex Deo sint. quod de Benedictina Regula intelligendum esse inferius demonstrabo. Non ergo dubium esse potest, quin eadem Regula primitus ab Augustino, ejusque sociis præscripta fuerit Anglicanis monachis; cum eorum posteros ad ipsammet revocaverint Concilii Cloveshovienfis Patres.

Et quidem hanc Regulam Anglicanis cœnobiiis ab Augustino traditam præceptamque fuisse, veterum fuit sententia. Aimoinus quippe Floriacensis monachus in libro de vita sancti Abbonis abbatis, rationes reddens, cur Angli monachos ex cœnobio Floriacensi petierint ad instaurandam in insula sua religiosæ vitæ disciplinam, primam hanc refert: *quia beatus Papa Gregorius, missis ad eam gentem convertendam fidei Christi prædicatoribus, ejusdem dilecti Benedicti Regulam observandam specialius inculcavit.* Eodem tempore, hoc est incunte sæculo undecimo, Ethelredus Anglorum rex in privilegio ecclesiæ Cantuariensi concessio Christi anno millesimo sexto, causam exponens, cur in eam ecclesiam Benedictinos sodales restituerit: *Hoc ideo, inquit, feci, ET MONACHOS EJUSDEM ORDINIS, QUEM HUC ATTULIT SANCTUS AUGUSTINUS, in ecclesia posui, Ordinis scilicet, quem ille ex præcepto sancti Gregorii, & ex magni Regis Ethelberti constitutione & auxilio in terram hanc intulit.* Ambobus prævit Johannes Diaconus, qui eandem sententiam diserte probat, ut postea videbimus.

IV.

His quæ de Regulæ nostræ in Anglia per Augustinum propagatione hæcenus dixi, adversatur Johannes Mareshamus in Propylæo ad Monasticum Anglicanum, ubi, etsi scribit sancti Benedicti Regulam, postea quam a Zacharia Papa non modo in Italia instaurata, sed etiam ultra Alpes propagata fuit, tantam demum obtinuisse perfectionis suæ existimationem, ut nullum fere non esset in Occidente cœnobium, ad

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

normam Benedicti vel primitus institutum, vel denuo formatum: in hoc tamen a ceteris fere Anglicis scriptoribus dissentit, quod existimet, eandem Regulam in concilio Wintoniensi anno DCCCCLXV. sub Dunstano archiepiscopo Cantuariensi ab omnibus primum in Anglia receptam fuisse. Tunc primum, inquit ille, monachis præscripta fuit constitutio generalis, tam ex Benedicti Regula, quam ex veteribus consuetudinibus contexta, quæ dicta est Regularis Concordia Anglicæ nationis. Et infra: Bellenses monachi instituti sunt ad Benedicti Regulam, cujus maxima fuit apud nos ab Eadgari tempore reverentia. Verum cum omnino nulla sit in concilio Cloveshoviæ Benedictinæ Regulae mentio, licet aptissima esset illius commemorandæ occasio, & altissimum sit ea de re apud Bedam silentium; videamus quo modo, quove tempore Regula illa Ecclesiæ Occidentali increbuit.

Hæc tamen ex superioribus, & ex Præfationibus nostris ad Acta sanctorum satis refutata maneat, quia tamen a nonnullis recentioribus denuo nobis objecta sunt, hoc loco iterum refellere necesse est. Tria ergo hoc in loco dispungenda sunt. 1. Num ante Eadgarum regem & Dunstanum episcopum sancti Benedicti Regula in Anglia non vigerit. 2. An nulla, istius Regulae in concilio Cloveshoviæ mentio. 3. An altissimum de ea apud Bedam silentium. quibus nonnulla pro causa nostra subijciemus argumenta.

Johannes Diaconus in Vita sancti Gregorii a se scripta, præter alia quibus utitur ad Gregorium Ordini Benedictino asserendum, hoc momentum proponit. *Quod vero Monachi qui a Gregorio in Saxoniam, id est Transmarinam Saxoniam seu Angliam, missi sunt, sancti Benedicti Regulae fuerint mancipati, inter alia etiam illud ostendit, quod ex ipsius discipulis vix potest in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non observetur tam in proposito, quam in habitu REGULA BENEDICTI.* Quid clarius aut validius adversus Mareshamum proferri potest? Johannes Diaconus suam lucubrationem dedicavit Johanni VIII. qui ab anno DCCCCLXXII. ad decennium Romanæ sedis præfuit. Pressius, Johannes Diaconus Gregorii vitam scribebat tempore Johannis Papæ VIII. indictione VIII. (ut notat in lib. III. cap. LVIII. quæ indictio anno DCCCCLXV. respondet. quo tempore regula Benedictina ita apud Anglos invaluerat, ut vix posset in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non observaretur tam in proposito, quam in habitu Regulae Benedicti. Longe ergo ante concilium Wintoniense anni DCCCCLXV. in Angliam inducta est hæc Regula, immo longe ante Johannis Diaconi ætatem: cum ab omni memoria post Augustini prædicationem illic eam viguisse, homines noni sæculi persuasum habuerint.

Neque proinde necesse fuit Benedicti Regulam in concilio Cloveshoviæ anno DCCCCLVII. commemorari: sed satis fuit monachos ad communis ac receptæ Regulæ

normam revocare. At certe si Mareshamus concilium istud cum Benedictina Regula attente comparasset, hanc non obscure expressam advertisset cap. XLIV. in hæc verba: *Vicesimo-quarto sanctum est capitulum, ut, si quis secularium sancta professionis famulatum subire desiderat, non antea conjuræ habitum suscipiat, quam illius conversatio ac morum qualitas secundum monasticæ Regulae definitionem manifestius probeatur juxta apostolicum præceptum: Probate spiritus si ex Deo sunt. nisi aliqua rationabilis causa, ut ante suscipiantur in congregationem, rite persuadeat.* Quænam est, rogo, illa MONASTICÆ REGULÆ definitio, nisi Benedictina? cujus verba capite LVIII. concilii verbis omnino respondent: *Noviter veniens quis ad conversionem, non ei facilis tribuatur ingressus: sed, sicut ait Apostolus, Probate spiritus si ex Deo sunt.* Deinde membrum illud, *suscipiantur in congregationem*, ex eodem Regulæ nostræ capite desumptum est. Cum igitur concilium monasticam interponens Regulam, B. Benedicti locutione utatur; nullus justæ dubitationi superest locus, Regulæ monasticæ nomine Benedictinam à concilii Patribus, uti sæpe alias, fuisse intellectam. Nec enim in aliis Regulis antiquioribus quidquam reperitur, quod prædicti concilii dictioni diserte conveniat, ut ex Codice Regularum & ex earumdem Concordia capite LXV. evidenter colligitur. Hinc conficimus validissimum & gravissimum argumentum. Regula Benedictina Patribus concilii Cloveshoviensis, anno DCCCXLVII. celebrati, absolute REGULA MONASTICÆ appellatur. Non alia itaque Regula tum temporis apud Anglos vulgata erat. Sed parcendum Mareshamo, viro quidem docto, qui licet res monasticas non segniter versaverit, monasticam tamen, hoc est Benedictinam, Regulam memoria tenere non debuit: nec indigne ferendum, quod nobis Venerabilis Bedæ silentium opponat, qui Bedæ aliquot opuscula recens edita non legerat.

Historiam abbatum monasterii sui duobus libris à se exaratam fuisse testatur Beda in fine Epitomes historiæ Anglorum, ubi operum suorum indicem texuit: eamque diu desideratam nuper tandem edidit Jacobus Waræus, cum duabus Bedæ epistolis atque Egberti Eboracensis episcopi Dialogo. In libro I. ipsius Historiæ, quæ *Historia abbatum Wiremuthensium & Girevviensium* inscribitur, legimus Biscopum, cognomento Benedictum, Egfrido rege Transhumbranæ regionis prædia largiente, monasterium construxisse anno ab incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo-quarto, indictione II. anno autem quarto imperii Egfridi regis. Deinde, quibusdam interjectis, quartam professionem Romam aggressus dicitur Biscopus, post compositionem juxta Regulam monasterium. Celebrem factearis necesse est ac vulgatissimam Regulam illam, quæ nullo adjuncto discrimine REGULA vocatur. Sub eadem Regula Biscopus post annum monasterium B. Pauli construxit, preposito abbate ac presbytero Ceolfredo. Ne vero pro arbitrio quænam sit illa Regula interpretetis, tandem sub

DISSERT.
DE GREG.
MAG.DISSERT.
DE GREG.
MAG.

finem libri I. proprio eam nomine designat Biscopus in oratione extrema ad discipulos habita: *Multum caverote, fratres, inquit, ne desoris aliunde vobis Patrem queratis: sed juxta quod REGULA MAGNI QUONDAM ABBATIS BENEDICTI, juxta quod privilegii vestri continent decreta, in conventu vestrae congregationis communi consilio perquiratis, qui secundum vitam meritum & sapientiæ doctrinam aptior ad tale ministerium perficiendum digniorque probeatur, &c.* Idipsum Ceolfridus abbas, Biscopi successor, mare transmissurus in lib. II. inculcasse dicitur. *Utilius decrevit, inquit Beda, dato Fratribus præcepto, ut juxta sui statuta privilegii, JUXTAQUE REGULAM SANCTI ABBATIS BENEDICTI, de suis ipsi Patrem qui aptior esset, eligerent.* Nihil interprete opus est. Desinent nunc ad versarii, opinor, Bedæ nobis opponere silentium de Regula sancti Benedicti; agnoscent vocem hæctenus ignotam: nec nobis ultra Biscopum & Bedam, sed nec Augustinum, atque adeo Gregorium eorum duces ac parentem denegabunt.

Neque vero dici potest, Biscopum auctorem fuisse, ut Regula Benedictina primum in Angliam inveheretur. Eandem quippe Regulam discipulis suis *contradidit*, quam in *decem & septem monasteriis* à se perlustratis invenerat, ut loquitur Beda in Historiæ Wiremuthensis lib. I. At ex illis septemdecim monasteriis unum fuit Cantuariense sancti Petri cœnobium, quod duobus annis regendum suscepit, eodem auctore restante, antequam Wiremuthense monasterium conderet. In isto ergo sancti Petri cœnobio, quod Augustinus instituerat, sancti Benedicti Regula vigeat ante medium sæculum VII. eadem certe, quam monachis hujus loci Augustinus imposuerat. Hæc fere ex mea ad Sæculum primum Benedictinum præfatione retuli hoc loco, ne quis nobis ulterius Mareshami argumenta, uti nuperi quidam Scriptores, quasi non jam refutata obrudat. Certe Bollandi eruditii continuatores, viso Bedæ venerabilis duplici libello de abbatibus monasterii sui superius laudato, longe aliter atque alias de antiquitate Regulæ Benedictinæ in Anglia sentire se profitentur in commentario prævio ad vitam sancti Elfegi episcopi, tomo II. sui Aprilis. Iidem in commentario ad vitam sancti Augustini Anglorum apostoli tomo sexto Maii, etiam non aperte eum nostris adjudicent, addunt tamen se nolle *præjudicatum Benedictinis*, MAXIMA CUM VERO SIMILITUDINE AC PROPE MODUM EVIDENTIA Augustinum inter suos numerantibus. cui sententiæ novum adminiculum accedere censent ex vetustissimis Litaniis illis Anglicanis, quas ex codice Remigiano in lucem protuli, in quibus nullus ex omnibus vitæ monasticæ institutoribus nominandus præscribitur præter sanctum Benedictum, & quidem bis; *evidenti pane*, inquit, *indicio*, quod vel sanctus Augustinus, vel instituti ab eo in Anglia monachi istarum Litaniarum auctores unicum illum agnovissent sui monachatus auctorem. Hæctenus viti eruditissimi.

Annal. Bened. Tom. I.

Ex his infero cum Johanne Seldeno sub finem adnotationum in Eadmeri historiæ novorum, cœnobii sancti Salvatoris Cantuarie incolas (ut de aliis interim silcam) Benedictinæ familiæ, etiam ab ipsas incunabulis, semper fuisse habitos: nihil contra occurrere in vetustis monumentis, in quibus nullum novationis vestigium apparet. (immo Bedam, Aldhelmum, aliosque subpares auctores huic sententiæ aperte suffragari.) At vero si primis initiis Benedictinum esset cœnobium Cantuariense, eandem ipsam argumentationem, qua in conjecturis suis de Gregorio usus est Baronius, Augustinum, ac proinde Gregorium, Benedictinæ fuisse familiæ demonstrare; & quidem longe efficacius, cum Augustinum Gregorii in monasterio fuisse discipulum constet, & in ejusdem regulari instituto perseverasse: secus de Valentio, ut inferius ostendam. Jam tempus est, ut alia veterum Scriptorum momenta pro Gregorii Benedictinæ professione expendamus.

VI.

Bonifacius Papa IV. causâ nostrâ non obscure suffragatur. Is anno Christi sexcentesimo decimo Romæ coegit Concilium Episcoporum, de vita & quiete monachorum ordinaturus, inquit Beda in Historiæ libro II. capite IV. quo in concilio Pontifex nonnullos arguit obloquentes, *Monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vivunt, sacerdotali officio indignos, neque christianitatem seu absolutionem largiri posse per sacerdotalis officii injunctam graviam. Sed omnino falluntur, inquit. Nam si ex hac causa veteres anuli vera predicarent, apostolicæ Sedis compar beatus GREGORIUS, monachico habitu pollens, ad summum apicem nullatenus conscenderet, cui solvendi ligandique potestas concessa est. Augustinus quoque, ejusdem sanctissimi Gregorii discipulus, Anglorum prædicator egregius, & Paimontensis Martinus, (Dumienensis scilicet episcopus, qui paulo ante obierat) alique plurimi viri sanctissimi, pretiosorum monachorum habitu fulgentes, nequaquam anulo subarrarentur. Neque enim BENEDICTUS, monachorum præceptor, hujus rei aliquo modo fuit interdixit. Sane si licuit Gregorio & Augustino monachis ad pontificatus apicem conscendere, quia Benedictus monachorum præceptor id suis non interdixit; consequens videtur, utrumque ejus Regulæ paruisse, ex cujus præscripto quid ipsi licitum fuerit, expenditur.*

Bonifacio succedat Ambrosius Autpertus, natione Gallus, in Italia monachus & abbas monasterii sancti Vincentii ad Vulturum, Ordinis sancti Benedicti, qui absolute Gregorium nostrum, id est Benedictinæ familiæ sodalem, vocat in fine libri decimi super Apocalypsin, his verbis: *Quantum itaque ad Fidei attinet rectitudinem, ita in singulis sententiis cauta servatur expositio, ut, si forte me voluerit in his reprehendere, reprehendat etiam (ut de multis paucos commemorem) Hieronymum, Augustinum, Ambrosium, atque nostrum GREGORIUM.* Sic legitur in libris cum editis, tum manu exaratis,

Pppp

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Quæ sane verba non usurpasset Autpertus, nisi majorum certa traditione rescisset, Gregorium sodalitiæ sui, id est Benedictini, participem fuisse. Autpertus enim, quem alii corrupte *Ansbertum* vocant, vir non minus sanctus quam doctus fuit, sinceri verique perquam amantissimus, uti ejus scripta testantur; nec tam remotus à Gregorii ævo, quin id certa majorum relatione discere potuerit, siquidem ad superos migravit anno Christi *DCCLXXVII*. ut in sæculo nostro tertio demonstratum est.

His testibus adjungo Amalarium, qui in fragmento à me edito, Gregorium Papam *excelentissimum sancti Benedicti regularem*, seu *Regula observatorem & imitorem*; & in consequentibus ejus *S. Ordinis sectatorem* appellat. Quod quidem testimonium eo majoris auctoritatis censei debet, quod ab homine erudito, ne quidem tum monacho, sed clerico, profectum sit, ex communi (ut credere par est) doctorum illius temporis hominum persuasione, utpote ante scriptam Gregorii à Johanne Diacono *Vitam*, in qua luculentissimum hujus rei testimonium habetur.

Nemo quippe veterum eam quam propugno sententiam, aut expressius affirmavit, aut validius probavit, quam Johannes Diaconus. Is siquidem auctor in libro *IV*. de vita Gregorii Magni, quam hortante ac probante Johanne Papa octavo in usum Ecclesiæ Romanæ consecravit anno *DCCLXXV*. Benedictinam Gregorii professionem duobus argumentis adstruit. Primum argumentum sumit à forma baltei, quod in deteptione corporis sancti Gregorii, Gregorio *IV*. Pontifice facta, conspectum à Romanis est ante annos fere quadraginta, quam Johannes vitam Gregorii scriberet. Sic autem explicat istud argumentum in libro *IV*. capite *LXXX*. Porro in exilitate baltei, quæ unius pollicis mensuram nunquam excedit, speciem propositi regularis, olim à sancto Benedicto statuti, cuius ipse vitam describens in *Dialogo*, *Regulam quoque laudaverat, cum servasse luce clarius manifestat* *. Non hærentis aut dubitantis, sed fidentis scientisque hæc verba sunt, ac proinde ea baltei seu cinguli forma tam certo Benedictinis competere per illa tempora censebatur, ut ex illa Benedictinum Gregorii institutum *luce clarius* deduci asserat Johannes testis rerum oculus.

Alterum Johannis validius argumentum procedit ex eo, quod Gregorius *sui monasterii monachos*, *Benedicti* utique *Regulis* *mancipatos*, in *Saxoniâ* Britannicam destinavit. Id vero cap. *LXXXII*. itidem probat hoc argumento, quod ex ipsius Gregorii discipulis vix potest in illis partibus monachus aliquis inveniri, a quo non observetur tam in proposito, quam in habitu *Regula Benedicti*. Porro hoc utrumque argumentum optimum est ad internoscendam cujusque professionem religiosam: cum nemo melius, quam ex habitu suo & vitæ genere discipulorum ab aliis distinguatur.

Audio quosdam opponere, non esse tanti momenti Johannis auctoritatem, ut ipsi incunctanter fidem omnem habere debeamus, quandoquidem

lapsus est in multis, de quibus eum arguit Baronius. Verum, etsi in aliquibus minutis lapsus sit, non tamen continuo rejicienda in aliis est ejus auctoritas. Nam libri quatuor, quos de vita Gregorii composuit, & magno judicio scripti sunt, & cum optimo delectu ex ejus hodie viri eruditi imitantur) accurate confecti sunt, & magnam semper tum in Romana ecclesia, in qua publice in officiis divinis quotannis legebantur, tum in aliis ecclesiis auctoritatem obtinuerunt, teste Guitmundo Aversano episcopo in libro tertio de sacramento altaris. *Eam vitam*, inquit, *tot sanctissimi Romanique pontifices nullo dissonante hæcenus probaverunt: eorumque auctoritatem secuta tot ecclesia, cuncto populo Christiano consonante, nunquam susceperunt.* Verum etsi in rebus ceteris nulla esset Johannis auctoritas, omnino tamen prævalere deberet in hac causa: modo constat, (ut certe constat) eum prave affectum non fuisse, sed sincerum & ab omni mentiendi, fallendive libidine immunem. Ejus enim argumenta duo ejusmodi sunt, ut non pendeant ex rerum veterum peritia, sed ex oculorum experientia: quibus constat de forma habitus, & vitæ genere cujusque, dum conspiciuntur. Prius enim argumentum ducitur à forma baltei Gregoriana, quod Johannis tempore conspectum est, immo ab ipso Johanne, ut ex ejus verbis colligitur; & à forma cinguli Benedictini, quam & peculiarem fuisse, & Gregorianæ similem ipse oculis probabat. Posteriorius petitur ex vitæ genere, quod Johannis tempore profitebantur monachi Anglicani, qua de re facile certior fieri Johannes potuit.

Opponit Baronius ad primum argumentum, non recte ex eo probari Gregorii institutum: cum occidentales omnes monachi ejusmodi cinguli genere uterentur. testari quippe sanctum Fulgentium episcopum Ruspensem, consuevisse monachos pelliceo uti cingulo, etiam in Africa. sed & Cassianum tradere, non monachorum tantum, sed apostolicorum quoque virorum fuisse consuetudinem ejusmodi uti cinguli genere. At hæc nequaquam officiant Johannis argumento, qui non à materia, sed ab exilitate & forma baltei probat, Gregorium sodalitiæ fuisse Benedictini, in quo cinguli materia cum aliis forsitan communis erat, sed forma diversa. Certe hæcenus & Benedictini sodales, & Augustiniani Eremitæ pelliceis utuntur cingulis: sed angustis illi, hi latioribus, adeo ut diligens quilibet inspector vel hoc solo alios ab aliis facile distinguere possit. De aliis Baronii objectis mox viderimus.

Johannem secuti sunt quotquot de Gregorii monastica distinctione scripserunt auctores recentiores. Aimoinus quippe Floriacensis monachus initio sæculi undecimi, Gregorium Benedictinæ *Regula subditum disciplinis* fuisse scribit in prologo de miraculis sancti Benedicti, iterumque probat in libro de vita sancti Abbonis Floriacensis abbatis. Idem asserit sanctus Thomas Aquinas in Opusculi *XVII*. capite *XVI*. Gregorium scilicet *monasteria construxisse secun-*

DISSERT.
DE GREG.
MAG.DISSERT.
DE GREG.
MAG.

dum Regulam à beato Benedicto institutam. & apud sanctum Antonium Florentinum antistitem in partibus *II*. titulo *XV*. articulo ultimo, Gregorius sancti Benedicti *vitam haurisse, ac monachus & abbas sub dicta Regula militasse* perhibetur.

Et quidem ea videtur fuisse mens Patrum concilii Tridentini, qui sanctum Gregorium laudatoria oratione honoraturi, id munus detulerunt Augustino Loscosio abbati Ordinis, ut præferretur, Casinensis: non aliam sane ob causam, quam ut Gregorius à monacho instituti sui laudaretur. Ipse vero abbas in contextu orationis suæ coram Patribus Tridentinis asseruit, Gregorium *divi Benedicti habitum induisse*. Exstat hæc oratio cum aliis in Concilio Tridentino habitis in editione Lovaniensi anni *MDCXVII*.

Ejusdem fere sententiæ Thomas Bozius Oratorii Romani presbyter, in libro nono de signis Ecclesiæ, capite quarto; & Anonymus ille, qui Alulsi Tornacensis monachi Gregorianas exceptiones typis mandari curavit initio sæculi *XVI*. Post Baronium, Franciscus Suarezius, Societatis *JESU* doctissimus Theologus, epistolam ad nostrum Antonium Ypefium; Gregorius Lopezius in libello de veritate Reliquiarum Granatensium insignem locum in Chronico Benedictino relatum; & Johannes Seldenus Anglus Apologiam scripsit contra Baronii opinionem. Rochus Pirrus etiam in Sicilia sacra tomo *IV*. aliquot argumenta conjecit in eandem. Ut vero isti auctores Baronium impugnant, non privata movit affectio, sed sola veritatis causa: nec dubito, quin eodem modo affecti futuri sint in posterum eruditi quique veritatis amantes, si paullulum expandant, sicut isti, quam levia sint in oppositum argumenta Baronii, quæ modo examinanda sunt.

VIII.

Rationes, quibus commotus est illustrissimus Annalium conditor, ut contra receptissimam veterum sententiam Gregorium, non Benedictinum, sed Æquitianum fuisse institutum contenderet, explicat ipse ad annum *DCLXXI*. num. *IX*. & in addendis post tomum nonum. Summa rationum ejus hæc est: nimirum quod Gregorius institutum à se in Urbe sancti Andreae monasterio, non ex proxime positus Casinatibus monachis, quibus Longobardos fugientibus apud Lateranensem basilicam datum fuerat monasterium; sed ex provincia Valeria, monasterio sancti Æquitii, in quo vigeant monastica instituta, petitus sit abbas primus, nomine Valentini. Quod vero ex ipso sancti Æquitii monasterio accessit sit Andreani cœnobii abbas primus, exinde probat, quia nullum aliud celebre eo tempore in provincia Valeria monasterium fuisse reperitur, quam sancti Æquitii, ex quo primus petendus esset abbas monasterii ab ipso in Urbe erecti: à quo & habitum ipse Gregorius monasticæ conversationis accepit, & ab eo monachorum institutus est regulis. Denique que beatum Æquitium ante sanctum Benedictum in dicta provincia monasterium erexisse,

Annal. Bened. Tom. I.

& monachis in eo positus præfuisse: immo non unius tantum monasterii, sed multorum abbatem fuisse. Ex quibus aliisque infert Baronius, monasterium sancti Æquitii non fuisse unum ex illis duodecim, quæ sanctus Benedictus in vicina provincia crexit.

Hæc est Baronianæ inductionis tota moles ac vis; hæc illius argumenta & conjecturæ, quæ an adeo certa atque explorata sint, ut negari aut refutari non possint; an vero ita necessaria, ut etiam si pleraque concedantur, id quod Baronius contendit, efficiant, dispiciendum est.

VIII.

Ut clarius procedat res, ab incertis & dubiis certa & probabilia fecerere juvat. Incertum est primo, an eo tempore, quo Gregorius sancti Andreae monasterium condebat, Casinates monachi jam Lateranensem basilicam infederint. immo certum videtur prius Andreanum cœnobium conditum fuisse, quam Casinates à Langobardis fugati in Urbem receperint sese. Valentius enim cujusdam in Valeria provincia monasterii abbas, à Langobardis vexatus confugit Romam, acceptusque à Gregorio est in Andreanum monasterium. Atqui prius Valeria Langobardis obvia fuit, quam ager Casinensis, ac proinde Valentius jam tum in sancti Andreae monasterio hospitabatur, cum Casinatibus à Pontifice concessa est sedes basilicæ Lateranensis. Sane si clades Casinensis, ut mihi constat, non accidit ante annum *DCLXX*. longe ante conditum fuerat sancti Andreae monasterium, immo ante id tempus Gregorius eo se receperat ex dictis. Secundo incertum est, an Gregoriani monasterii primus abbas fuerit Valentius seu Valentio. (nam utroque modo in veteribus membranis pingitur, non Valentinus, Zachariæ *Βαλέντιος*.) Etsi enim Gregorius ipsum sibi ac monasterio suo præfuisse dicat in libro *IV*. Dialogorum, capite *XXI*. nusquam tamen eum abbatem primum fuisse asserit. Tertio incertum, immo (quod pace illustrissimi viri dixerim) falsum est, Valentium ex primario sancti Æquitii monasterio accessitum à Gregorio fuisse. Nam Gregorius in lib. *I*. Dialogorum cap. *IV*. scribit, cœnobii Æquitiani monachos omnes ad ipsius Æquitii tumulum ereptos fuisse de manibus Langobardorum. contra vero in Valentii monasterio duos monachos a Langobardis necatos tradit in lib. *IV*. cap. *XXI*. Gregorii verba expendenda sunt. *Vita namque venerabilis*, inquit, *Valentius, qui post in hac Romana urbe mihi, sicut nosti, meo quoque monasterio presuit, prius in Valeria provincia monasterium suum crexit.* Monasterium *suum*, inquit, hoc est a Valentio ædificatum, secundum phrasim Gregorii, qui monasterium *meum* vocat passim, quod ab ipso conditum est. Quarto proinde loco dicendum est, Valentium non solum non ex primario sancti Æquitii monasterio, sed ne quidem ex aliquo alio Æquitii monasterio eductum fuisse, sed ex suo, quod in Valeria Valentius ipse construxerat. Quinto denique incertum est, an Vale-

Pppp ij

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

ria provincia Gregorio diversa fuerit ab Æquiculis, in quibus Sublacus & duodecim sita erant monasteria, quæ sanctus Benedictus instituit. Etenim Paulus Diaconus in libro secundo de gestis Langobardorum, ubi provincias Italiæ pro sui temporis usu describit, nullam rationem habuit Æquicorum, quos Valeriæ attribuisse videtur, siquidem Carcolos seu Carfilium, opidum Æquicorum ex Ptolemæo, Valeriæ adscribit in capite xxxi. Et certe Æquicorum tractus Valeriam contingit, ut facile cum ea confundi possit.

His præmissis ac constitutis, tota Baronii machina eo spectat, ut probet Valentium, non ex Lateranensi Casinatium monasterio proximo, (quod nondum erat, ex dictis) sed ex ipso Æquitii monasterio evocatum fuisse ad regendum sancti Andreae monasterium. Quod postremum si negem, ut certe constanter nego, nescio quorsum evasurus sit totus ille argumentorum apparatus. Nam si Valentius ex ipso sancti Æquitii monasterio eductus non est, ut constat ex dictis, jam corrumpit tota Baronii machina. In id enim incumbit Baronius, ut probet, Valentium ideo ex Æquitii primario monasterio assumptum fuisse, quia, inquit, nullum aliud celebre eo tempore in provincia Valeria monasterium fuisse reperitur, nisi sancti Æquitii, ex quo petendus esset abbas monasterii Andreani. Cum ergo constet, Valentium ex alio quam ex primario Æquitii monasterio petito fuisse; non est quod ultra curemus de Baronii argumentis.

At demus aliquid Baronio, fac eum voluisse, Valentium aut ex primario, aut ex aliquo alio sancti Æquitii monasterio Valeriæ accitum fuisse. Nec sic tamen quidquam obtinebit adversum nos illustrissimus Annalista. Non enim ex aliquo Æquitiano, sed ex suo ipsius monasterio, id est ab se, non ab Æquitio, condito, eductus est Valentius, ut superius probatum est.

Atqui, inquis, omnia Valeriæ monasteria, etiam ipsum quod condidit Valentius, Æquitiani erant instituti. At unde hoc habes, ô bone? Æquitius quidem in illa provincia multorum monasteriorum Pater existit, teste Gregorio: sed non omnium, maxime ejus, quod ipso mortuo condidit Valentius. Certe contra Gregorii sensum esse videtur, quod Æquitius dicatur omnium in Valeria monasteriorum Pater: nec officit ejus sententiæ, si quædam alia Benedictini etiam instituti ea in provincia fuisse dicantur: maxime si Æquicoli, apud quos Benedictus duodecim exerat in Sublaco monasteria, Valeriæ attribuantur, ut certe eos attribuisse videtur Paulus Diaconus. Deinde et si ab Æquiculis Valeria distinguatur; quo argumento constat duodecim illa sancti Benedicti cœnobita intra eremi Sublacensis angustos sinus ita contenta fuisse, ut ne unum quidem in Valeria, quæ provincia Sublaco finitima est ac contigua, situm fuerit? An vel Benedicti discipuli post discessum pii Patris uni aut alteri cœnobio in Valeria condendo impares fuere?

Verum age, nullum Benedictus, nullum ip-

sus discipuli monasterium in Valeria condiderint: fuerint à prima conditione instituti Æquitiani omnia: fuerit etiam hoc ipsum, quod in ea provincia regebat Valentius ab Æquitio constructum, quid dicere vetat, aut ea omnia, aut saltem aliqua, Æquitio mortuo in sancti Benedicti leges concessisse? Æquitius enim, Benedicto (ut contendit Baronius) ætate superior, ante annum quingentesimum quadragesimum excesserat e vivis. Ab eo tempore, usquedum Gregorius condendo sancti Andreae monasterio admovent manum, anni amplius triginta elapsi erant. Denique nullam Æquitius Regulam scriptam reliquerat, viventis vox pro lege erat. eo mortuo defecit lex, non monasteria, quæ pro nutu abbatis successoris facile Regulam sancti Benedicti amplecti poterunt. Et re quidem ipsa id factum esse intelligitur ex quadam Fundani abbatis epistola ad Simplicium Casini tertium abbatem, in qua B. abbas Fundanus scribit, jam tum apud omnes statutum esse, ut omnia monasteria Campania, Samnia, Valeriæ, Tuscia, Liguria, & aliarum provinciarum Italiae, certam & rectam Regulam vivendi, quam sanctissimus & Deo acceptus BENEDECTUS instituit, servarent. seque ejus rei gratiâ Hugonem & Paulum fratres suos juxta prædictam sanctam Regulam in Casinensi congregatione instruendos ad Simplicium mittere, ut fufius legitur in epistolæ contextu apud Angelum de Nuce in Notis ad Chronicon Casinense, & in Præfatione primi sæculi nostri. Ergo Simplicio Casini abbate, circiter annum quingentesimum sexagesimum, ante adventum Langobardorum, ac proinde ante cladem Casinensem & accessum Valentii abbatis in Andreanum monasterium; ante illud, inquam, tempus, Valeriæ & aliarum provinciarum Italiae monasteria Ordini sancti Benedicti accesserant: ac proinde aut omnia, aut aliqua saltem ex iis, quæ sanctus Æquitius in Valeria construxerat.

Et ne quis cum Gallonio Baronii propugnatore opponat, suspectam videri epistolam prædictam ob Bernardi & Hugonis nomina eo tempore apud Italos inusitata: repono incertum esse, an abbas Fundanus vocatus sit Bernardus, an Bartholomæus, aut alio nomine ab eadem littera B incipiente, cum decurtatum dumtaxat ejus nomen in ea epistola reperitur. Et occurrit sæculo septimo Bernardus inter episcopos Cremonenses apud Ughellum in Italiæ tomo iv. Potro Hugonis nomen, tametsi ævo illo nondum ita frequens, haud sufficit elevandæ epistolæ auctoritati. Non enim facile est adeo præcise definire propriorum nominum origines ac natales. Ceterum vidimus ante aliquot annos hujus epistolæ exemplar in codice Casinensi, varias pontificum epistolas continente: quibus hæc epistola inserta fuit ante annos circiter trecentos. Viderat & hanc Lucas Holstenius, qui nomen suum eidem in illo codice subscripsit, ut in superioribus observavi.

Hanc epistolam confirmant versus quidam, qui in veteribus Regulæ nostræ codicibus præmittuntur, quibus Simplicius abbas Magistri

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

fui Regulam in omnia Italiæ monasteria propagasse memoratur. Horum versuum editionem primam debemus minime suspecto auctori, scilicet Antonio Gallonio Baronianæ sententiæ defensori, qui eos e Vaticano codice mss. produxit in lucem. Versus duos huc referre sufficiat: Hoc BENEDECTUS Pater constituit sacrum volumen, suisque mandavit hæc servanda alumnis. SIMPLICIUS Christi minister Magistri Latens opus propagavit in omnes. Tria hæc investiganda, nempe quanta hujus inscriptionis antiquitas: quis Simplicius in ea memoratus: quifve horum versuum legitimus sensus.

Inscriptionis antiquitate probant in primis veteres codices mss. in quibus ea reperitur: tum præci auctores qui eam legerunt, nempe Sigebertus Gemblacensis monachus, ut patet ex lib. i. de Scripturis ecclesiasticis capite xxxi. & Petrus Casinensis Diaconus inferius referendus, uterque ante annos quingentos. Eandem quoque ante octingentos legisse videtur Candidus monachus, qui de sancti Benedicti Regula agens in libello de vita sancti Eigilis Fuldenfis abbatis, Regulam monachorum, inquit, Spiritu sancto plenus magna discretione conscripsit, suisque secum OBSERVANDAM MANDAVIT ALUMNIS. quæ postrema verba præmissæ inscriptioni respondent. Hæc itaque tunc temporis, id est principatu Caroli Magni, legebatur in scriptis Regulæ nostræ exemplaribus apud Fuldenfes monachos, qui tituli hujus copiam e Casinensi monasterio per Sturmium abbatem istuc a sancto Bonifacio missum forsan acceperant.

Jam quis fuerit Simplicius in eodem titulo memoratus, expendendum est. Duo fuere ejus nominis sancti Benedicti discipuli: unus abbas, a Gregorio initio libri i. Dialogorum laudatus: alter sancti Mauri in Gallicana peregrinatione, ac demum Faustii in reditu Romam socius. De Simplicio abbate sic loquitur Gregorius, testes producentes quatuor, quorum relatu sancti Benedicti gesta rescierat. Hujus, inquit, ego omnia gesta non didici, sed pauca quæ narro, quatuor discipulis illius referentibus agnovi, CONSTANTINO scilicet reverentissimo valde viro, qui ei in monasterii regimine successit: VALENTINIANO quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio præfuit: SIMPLICIO, qui congregationem illius post eum tertius rexerat: HONORATO etiam, qui nunc adhuc celle ejus, in qua prius conversatus fuerat, præest. Simplicium, qui tertio loco nominatur, non sancti Benedicti in Casinensi regimine, sed Valentini in Lateranensi successorem tertium statuit Baronius, ratus pronomina relativa, illius & eum, ad Valentini nomen referri, sed (pace illustrissimi viri) manifesto errore. Primo, quod eodem modo intelligendus sit Gregorii locus de Simplicio, ac de Honorato, qui nunc adhuc celle ejus, inquit Gregorius, in qua prius conversatus fuerat, præest. Atqui per cellam ejus, sine dubio Gregorius intelligit cellam sancti Benedicti, nempe Sublacensem, in qua vir sanctus primum conversatus fuerat. Deinde quod Zacharias Pontifex in ver-

sione Græca, Gregorii loca tam de Constantino & Honorato, quam de Simplicio reddens, hæc pronomina, illius, ejus, & ei, utrobique vertit unum, quo sanctum Benedictum indicat æque in Simplicio, ac in Constantino & Honorato. Præter ea, quod post Valentianum in Lateranensi monasterio abbas tertius fuerit, non Simplicius, sed Theodorus: ut patet ex prologo Faustii monachi in vitam sancti Mauri, quam scribere aggressus est compellente religiosissimo ac cum honore nominando THEODORO, qui TERTIUS post sanctæ memoriæ Valentianum, prolixiore tempore Lateranensis monasterii congregationem rexerat. Ad hæc, quod Paulus Warnefridi, Diaconus ac monachus Casinensis, sancti Benedicti in Casinensi regimine successores enumerans, Simplicium hunc, de quo agit Gregorius, tertio loco statuit in lib. de gestis Langobardorum capite xviii. his verbis: Ceterum post beatorum Benedictum Constantinus, post hunc SIMPLICIUS, post quem Vitalis, ad extremum Bonitus congregationem istam rexerat, sub quo hæc destructio facta est. Paulo suffragantur non solum veteres indices Casinensium abbatum, sed etiam Leo Maricanus cardinalis Ostiensis in Chronico Casinensis lib. i. cap. i. & Aimoinus Floriacensis monachus in Historiæ lib. i. cap. lxxx. Ex quibus perspicuum est, Simplicium à Gregorio laudatum, non Lateranensis, sed Casinensis monasterii tertium post sanctum Benedictum abbatem fuisse. Cum ergo Simplicius iste sub annum d l x. Casinensi monasterio præfuerit; si prædictos versus huic Simplicio tribuas, uti tribuendos esse postea demonstrabo, Regulæ sancti Benedicti propagatio in omnia Italiæ monasteria circiter annum d l x. facta necessaria consecutione dicenda est.

Iisdem argumentis evertitur Gallonii sententia, qui superiores versus, Regulæ sancti Benedicti præfixos, Simplicio beati Mauri in Gallicano itinere socio, ac post ipsum in Italiam reditum abbati (ut putat) Lateranensi, accommodare nititur, sed irrito profus conatu. quippe cum nullus eo nomine abbas Lateranensi congregationi præfuerit, ut patet ex catalogo, quem Antonius Yepesius in Chronico Benedictino refert ad annum d x x i. capite v. Et vero Gallonius hunc suum ipsius errorem facile emendasset, si attente legisset præmissum Gregorii locum ex initio libri i. Dialogorum. Ibi enim de Simplicio agit Gregorius, ut de homine pridem e vivis sublato, qui congregationem illius, inquit, post eum tertius rexerat. Ex quibus verbis intelligimus, Simplicium hunc anno d x c i i. quo libros Dialogorum scribebat Gregorius, jam olim vivere desiisse. Erat ergo alius à Simplicio beati Mauri socio, quem eo anno supersitem, immo usque ad Bonifacii Papæ IV. pontificatum, fuisse patet ex Vita sancti Mauri ab eodem pontifice approbata. Id porro evincit Petrus Diaconus ante annos quingentos monachus Casinensis, qui in libro de viris illustribus Casinensibus duos distinguit Simplicios; unum abbatem Casinensem tertium, de quo ita scribit in cap. v. SIMPLICIUS, sanctissimi

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Benedicti discipulus, ac post eum in Casino abbas efficitur, Regulam, quam suus Magister ediderat, publice legendam omnibus monachis tradidit. Hic nullus tergiversationi locus. en Simplicius abbas, non Lateranensis, sed Casinensis, sancti Benedicti Regulam omnibus monachis tradidisse memoratur. Ergo id factum circiter annum DLX. quo fere anno Simplicius abbas Casinensi præesse cœpit, annis minimum viginti sex prius, quam Simplicius beati Mauri socius in Italiam repedaret.

Superest ut exponamus prædictæ inscriptionis hæc verba, quibus *Simplicius Magistri latens opus propagasse in omnes* perhibetur. Duplex in his sensus excogitari potest. Primus est, Regulam sancti Benedicti, quæ ad id tempus in Casinensi monasterio latuerat, à Simplicio etiam aliis monachis propositam fuisse. Alter sensus est, eandem Regulam, quæ monasteriis non ita multis usque ad id tempus nota & publicata fuerat, per Simplicium in omnia Italiæ monasteria fuisse transfusam. Priorem sensum repudiare necesse est, tum quia hæc sancta Regula per beatum Maurum in Galliam, & per sanctum Placidum in Siciliam antea penetraverat: tum quia in duodecim Sublacenſis eremi cœnobiis à sancto Patre constructis, & in Terracinenſi observabatur. De posteriori explorata res est ex Gregorii testimonio in Dialogorum lib. IV. cap. VII. ubi Terracinenſis cœnobiai monachi duo, Speciosus & Gregorius, laudantur, qui sancti Benedicti Regula in sancta conversatione tradiderant. Itaque præterendus est posterior sensus, eoque modo superior inscriptio interpretanda, ut Simplicius Casinensis abbas tertius Regulam, quam sanctus Benedictus suis alumnis, hoc est monachis ac monasteriis ab se erectis, servandam mandaverat; in Benedictinis cœnobiis latentem, propagaverit in omnes, id est in omnia saltem Italiæ monasteria, ac proinde consequens est, etiam in Æquitianis cœnobiis, longe ante Gregorii monasticam professionem, eandem Regulam fuisse receptam. Hinc est quod eam Gregorius absolute vocat *Regulam monachorum* in libro secundo Dialogorum, & sanctus Benedictus Bonifacio quarto in Romano concilio dicitur *monachorum præceptor*: quod utrumque argumento est, istam Regulam, ejusque auctorem eo tempore apud omnes, aut certe apud plerisque multum auctoritatis obtinuisse. Posteriori interpretationi favet vetus annorum septingentorum codex, a nobis ante viginti annos lectus in bibliotheca consultissimi viri Filiberti de la Marre consiliarii Divionensis, quo in codice præfixa est superior inscriptio sancti Benedicti Regulæ, in qua *Magistri late opus propagasse in omnes* Simplicius dicitur.

IX.

Cur ergo tandem, inquis, Gregorius e Casinensi monasterio abbatem sibi non accessit? Nempe forsitan quod Gregorio notior ac probatior fuit Valentius abbas, quam quivis alius. Deinde quod is a Langobardis fugatus Romam, Gregorii caritatem sollicitaret. Valentius quip-

pe præsidebat illi Valeriæ monasterio, in quo monachos duos à Langobardis cæſos jam dixi. quapropter necessitate compulsus fugit Romam, à Gregorio acceptus cum suis in monasterium, quod forsitan eorum & aliorum ejusmodi miserorum causâ Gregorius in ædibus suis construxit. Uno verbo, Gregorius ideo Valentium abbatem ceteris prætulit, quod eum regendo monasterio judicavit aptiorem. Sic enim ob eandem causam Probum ex laico repente monachum, simulque abbatem ordinari jussit, ut patet ex libri IX. epistola XXXI. indictionis quartæ: non quod monachos cœnobiai sui aspernaretur, sed quod Probum ob egregias dotes digniorem existimaret. Ceterum si quid valeret ejusmodi ratiunculæ, peterem ego, cur Gregorius, si Æquitianum institutum monasterio suo præscribere volebat, non ex primario Æquitii cœnobiai, sed ex alio minus celebri Valentium adsciverit? Sed relinquamus has tricas.

X.

At enim Gregorius ipse in libri VII. epistola XXXI. indictionis tertie, scripta Fortunato Neapolitano episcopo, biennium exigit ad Novitiorum probationem his verbis: *Monasteriis omnibus fraternitas vestra districtius interdicit, ut eos quos ad convertendum susceperint, priusquam biennium in conversatione compleant, nullo modo audeant tonsurare: sed hoc spatium vita, moresque eorum sollicitè comprobentur, ne quis eorum aut non sit contentus quod voluit, aut raram non habeat quod elegit.* Atqui sanctus Benedictus non biennium, sed unum dumtaxat annum præscribit ad probandos Novitios.

Hæc objectio nullius profus videbitur momenti, si ejus temporis disciplina attente expendatur. Varius fuit in Oriente & Occidente probandorum Novitiorum ritus. Pachomius Novitios non nisi post triennii probationem admittebat. Occidentales autem Regulæ omnes unum dumtaxat annum requirunt ad tirocinium, ut patet ex Cassiano, Cæsario, Ferreolo, Regula Ternatenſi, & aliis, quæ ævo sancti Benedicti conditæ sunt. Eandem normam præscripsit sanctus Benedictus: quo vivente Justinianus Augustus Novellam quintam edidit, quæ Novitium *per triennium totum, sive liber, sive servus* sit, probari decernit capite secundo. Hoc sancitum Imperatoris *Normam regularem* vocat Gregorius in lib. VII. epistola I. indict. I. ubi Mauricio ægre ferenti, quod contra ipsius interdictum milites in monasteria exciperentur, Gregorius hoc pacto condescendit, ut non nisi *post triennium* admitterentur. Prædictæ Novellæ tantisper derogavit Justinianus Novellæ CXXIII. capite XXXV. notante Contio, cum homines ignotos non nisi post triennium admitti vetat; notòs vero *incontinenti*, (ut notat glossa) & schemate monastico indui, & ad professionem admitti sinit. In Occidente licebat abbatibus ob fervorem candidatorum professionis tempus, quod uno anno definitum erat, pro judicio ac prudentia sua contrahere, ut patet ex Regulis

DISSERT.
DE GREG.
MAG.DISSERT.
DE GREG.
MAG.

Cæsarii ac Ferreoli. Hinc factum est, ut quidam abbates occidentales, qui tum ex Regula propria, tum ex posteriori Justiniani Novella, contrahendi probationis spatii potestatem habebant, homines ex vita seculari ad monasterium accedentes absque legitima probatione admitterent. Cui malo ut aliquod remedium adhiberetur, Gregorius temperando normam orientalem seu Justinianeam, & occidentalem, prudentissime statuit, ut non nisi post biennium Novitii ad susceptionem habitus seu professionem admitterentur. Quod biennii tempus novitius occidentalis Regulæ constitutione præceptum est, sed solius Gregorii decreto inductum. Hujus rei argumento est, quod nullius Regulæ auctoritatem in epistola sua Gregorius interponit.

Præter ea non constat, an decretum illud universale fuerit pro toto Occidente, an particulare pro sola provincia Neapolitana. Immo capite 17. quæstione 2. c. *Gonzaldus*, liquet, Gregorium probationem Novitiorum unius anni spatium definiisse. Id, inquam, liquet ex his Alexandri secundi verbis eo capite relatis: *Quapropter quia & beati Benedicti Regula, & præcipue Paris & prædecessoris nostri sancti Gregorii papa canonica institutio interdicit, monachum ante unius anni probationem effici; judicamus & auctoritate apostolica præcipimus*, &c. Ita Pontifex, qui sine dubio sancti Gregorii hac de re decretum legerat, tamen in Registro desideretur. Et quidem in sancti Andrea monasterio, ubi Gregorius monachum induerat, hoc biennalis probationis spatium non servabatur, aut certe non semper, ut constat exemplo Probi, qui ex seculari repente monachus atque abbas factus est, ut modo vidimus.

Denique unius anni probatio non ita est propria Regulæ sancti Benedicti, ut eo spatium vel contracto, vel ampliato judicari possit, an ea in aliquo monasterio servata sit. Nam si hæc ratiocinandi forma probaretur, concludendum esset, Regulam sancti Benedicti non viguisse apud Cluniacenses tempore Petri Venerabilis: quo tempore ante solidi anni probationem Novitii passim recipiebantur, quam consuetudinem adversus Cisterciensium querelas propugnat idem Petrus Venerabilis libri primi epistola XXXVII. Ad hæc, Grimlaicus in Regula Solitariorum seu Recluserum, cujus tota fere disciplina ex Regula sancti Benedicti constans, non nisi pro monachis ejusdem Regulæ servantibus & ad reclusionem contententibus edita est, biennium exigitur ad probationem Recluserum. Et porro hoc ipso tempore Fratres laici, quos Conversos appellamus, biennio probantur apud nos ante professionem. Ex quibus intelligas, biennalem probationem nequaquam Benedictinæ Regulæ observationi præjudicare.

Hæc quidem, ni fallor, sufficienter confutandis Baronii, aliorumque objectis; aut saltem id obtinere debent apud omnes æqui amantes, ejus conjecturas non tanti esse ponderis, ut prævalere debeant contra receptissimam vetusta-

tis sententiam, ut loquitur Seldenus. Quam ob rem integræ & intactæ remanebunt superiorum hominum auctoritates: quæ cum Benedictinam Gregorii professionem aperte definiant, nemo rerum æquus æstimator in posterum (ut spero) volet refragari.

Omitto prudens minutias quasdam, quæ nonnumquam objiciuntur a nonnullis, quod Gregorius neque Benedictum suum ipsius Patrem, neque ejus regulam discrete suam dicat usquam. Si enim ejusmodi argutiis staretur, Gregorius nullam Regulam; nullum monachorum institutum professus censendus esset: siquidem nullam Regulam, nullumve aut Æquitii, aut cujusvis aliis institutum suum vocat. nimirum quod ea partium studia procul aberant a moribus illius ætatis: & quod Gregorius jam Pontifex summus & Patrum Pater erat, cum Regulæ nostræ, ejusque auctoris in Dialogis suis meminit. Quamquam satis superque studium affectumque suum in sanctum Benedictum, veluti in Patrem, testatum reliquit, dum ipsum ipsiusque Regulam tam singulari elogio laudat & approbat. Immo etiam *beatissimum Patrem BENEDICTUM* vocat in libro II. Dialogorum capite XXXIII. quo nihil signantius proferunt recentiores Benedictini ad exprimentam suam in sanctum Benedictum caritatem.

Ut totam hanc Dissertationem in pauca contraham, ex dictis perspicuum est, Gregorium Magnum monasticæ professioni vere addictum fuisse, quæ prima hujus Dissertationis pars erat; quandoquidem se ipse discrete monachum dicit: nec minus exploratum, ejus in monasterio commorationem longiorem fuisse, quam Baronius existimavit. Secunda vero Dissertationis pars, qua sanctum Doctorem Regulæ sancti Benedicti adstrictum fuisse contendimus, est non ita necessariis fulciatur argumentis, tot nihilo minus rationibus asseritur, ut nemo, qui æquo animo & citra præjudicium rationes illas expendit, dissentire, & in contrariam abire sententiam possit. Quamvis enim rationes illæ non omnes æqualis sint roboris, nec seorsim spectatæ rem conficiant; tamen simul conjunctæ & connexæ vim demonstrationis saltem moralis habent. Nam si Gregorium ipsum confulas, sanctum Benedictum præ omnibus sanctis laudat in Dialogis; unam ejus Regulam celebrat, ejusque verbis subinde in suis scriptis utitur. Si ejus discipulos spectes, hi sancti Benedicti Regulam in Anglia propagarunt, ut constans illius regni traditio asserit, infinitis consignata monumentis: in quibus Eddius Stephanus ante annos mille scripsit, Wilfridum episcopum ex urbe Cantuaria retulisse sancti Benedicti Regulam, quam septemtrionalibus illius insulæ monasteriis imposuit, & quidem anno post Augustini obitum circiter quinquagesimo: cum nulla novationis ante id tempus factæ vestigia appareant, nullus ex aliis monasticæ vitæ legislatoribus in Litanis illorum temporum præter sanctum Benedictum legatur; omnia denique Angliæ monasteria ex illo tempore eandem Regulam tenuerint. Quæ quidem

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

adeo permoverunt eruditos Bollandi continuatores, ut quadam propemodum evidentia, & evidenti pane indicio, etiam antequam Eddii librum vidissent, sanctum Augustinum, ejusque socios, Gregorii, utique in suo monasterio discipulos, & monasterii sui Regulis imbutos, nostris accenseri posse existimant. In fine non abere erit referre epistolam viri nomine & doctrina nostro tempore celebris, qui a Guffanvillaro, dum hic novam sancti Gregorii operum editionem curaret, consultus quid de hac controversia sentiret, in hunc modum respondit.

III.

LETTRE DE MONSIEUR
de Barcos Abbé de saint Cyran, à
Monsieur de Gouffainville, touchant
le monachisme de saint Gregoire le
Grand.

Je pense, Monsieur, que vous ne vous étonnerez point, si je vous dis, que votre Lettre m'a surpris, non seulement parce que je ne croiois pas estre connu de vous, ny que vous pensassiez à moy: mais aussi parce qu'il semble que vous voulez me rendre juge d'un différent que vous avez avec les Peres de la Congregation de saint Maur. Si je n'ay pas assez d'intelligence pour cela, vous pouvez vous assurer pour le moins, que vous ne devez pas craindre que je les favorise injustement contre vous, n'ayant aucun sujet de le faire, puisque vous pouvez sçavoir, que la conduite qu'ils ont tenue les années passées ne m'y oblige pas. Je crois donc vous pouvoir dire de la seule veüe de la verité, qu'il ne me paroist aucune raison de nier, que saint Gregoire Pape ait esté Religieux de saint Benoist. 1°. parce que tout le monde l'a tenu tel d'un commun consentement jusques au Cardinal Baronius, qui est le premier qui l'a osé contester depuis le temps de saint Gregoire; car il ne s'est trouvé personne qui ait esté de son opinion, non seulement dans l'Ordre de saint Benoist, mais dans les autres, & parmy tous les Auteurs catholiques. C'est donc une tradition ancienne & universelle, qui doit estre de grand poids dans les questions de fait; & il est fort dangereux & d'une consequence pernicieuse, de se donner la liberté de s'inscrire en faux contre les traditions anciennes & perpetuelles, qui ne dependent que des témoignages des hommes, sur de simples conjectures & des raisons qui ne sont pas convaincantes, sur tout quand on n'a aucun Auteur, qui le confirme clairement par son suffrage. Il n'y en a point qui ait dit devant Baronius, que saint Gregoire n'a pas esté Religieux de saint Benoist, & tous ceux qui en ont parlé, ont écrit le contraire. S'il est permis de renverser ainsi les choses de faits rapportez par les anciens Ecrivains, & recens de tout le monde sans contredit, à cause des difficultez qu'on y rencontre, il n'y aura presque point d'histoire ny dans les meilleurs livres, ny dans l'Ecriture mesme, qu'on ne puisse decrier, y en ayant beaucoup, & des plus certaines, qui peuvent estre combattus par des con-

jectures & des objections plus fortes & plus apparentes, que celles qu'on allegue contre la profession Monastique de saint Gregoire dans l'Ordre de saint Benoist.

Mais cette verité est attestée & rendüe indubitable par saint Gregoire mesme dans son quatrième livre sur le premier des Rois, où il témoigne clairement, qu'il a esté non seulement Religieux, mais Abbé dans l'Ordre de saint Benoist, & qu'il a conduit les Novices selon la Regle de ce Saint. Car de pretendre que cet ouvrage n'est pas de saint Gregoire, comme vous faites, c'est s'éloigner du sentiment de tous les Auteurs, je ne dis pas Catholiques, mais aussi Protestans, & introduire une opinion entièrement nouvelle & singulière. Il ne s'est trouvé encore qu'un seul Ministre Anglois, qui ait douté que ces Livres sur le premier des Rois soient de saint Gregoire: mais il n'a pas osé le nier absolument, & néanmoins il a esté abandonné de tous les Auteurs protestans, aussi bien que de tous les orthodoxes. Il n'y a point d'ouvrage plus digne de saint Gregoire que celui-là parmy toutes ses œuvres. Ce n'est pas seulement son style, mais son esprit; & il contient des veritez importantes, qu'il n'a pas si bien exprimées ailleurs, & qu'on affoiblirait beaucoup, si on leur ostoit son autorité. Il n'y a rien qui découvre mieux les Ecrits qui sont faussément attribués aux saints Peres, que la difference du style, des pensées, & de la maniere de les représenter: & toutes ces marques se rencontrent pour assurer cet ouvrage à saint Gregoire. Vous dites qu'il n'en parle pas ailleurs, mais outre que cela n'est pas clair, & qu'il y a des preuves du contraire, si cette raison estoit solide, on pourroit oster plusieurs écrits indubitables aux saints Peres, parce qu'ils n'en font mention nulle part, & il y en a peu qui se citent eux-mêmes. Saint Paterius dans les Extraits qu'il a fait de saint Gregoire, n'a pas seulement omis les Livres sur les Rois, mais aussi des autres pieces de ce Saint; & il n'y a point d'Auteur ancien qui parlant des ouvrages de ce Pere, les ait rapportés tous. Que si vous pensez que pour ne croire pas que cet ouvrage soit de saint Gregoire il suffit de dire qu'il n'a paru que dans l'édition de 1537. & qu'il ne s'en trouve aucun manuscrit, il faudra conclure que quantité de Livres des saints Peres ne sont pas à eux, parce qu'ils n'ont paru que depuis peu, & qu'on n'en a pu trouver aucun manuscrit que celui sur lequel on les a imprimés, comme le livre de saint Augustin de gestis Pelagii, & autres. Vous dites qu'il paroist que l'Auteur de ces Livres sur les Rois estoit un moine, & non pas un Pape. Ce qui ne prouve autre chose, sinon qu'il n'estoit pas encore Pape, mais seulement Religieux. Vous ne pourrez pas aussi persuader qu'il ne parle de la Regle de saint Benoist que dans ce Livre, estant si clair qu'il en parle dans ses Dialogues & ailleurs d'une maniere encore plus avantageuse. N'y ayant donc pas moyen de nier que les Livres sur les Rois ne soient de saint Gregoire; il n'y a pas aussi moyen de nier qu'il ait esté Religieux de saint Benoist, puisqu'il l'assure évidemment dans le quatrième Livre. Cette raison est encore plus forte contre l'opinion de Baronius. car il demeure d'accord que les Livres sur les Rois sont de saint

DISSERT.
DE GREG.
MAG.DISSERT.
DE GREG.
MAG.

saint Gregoire, comme ils luy sont attribuez dans les éditions de Rome, & dans toutes les autres. Ny luy, ny aucun de ceux qui suivent son opinion ne les a pas encore contestez. Il y a de la contradiction dans leur sentiment, en ce qu'ils nient que saint Gregoire ait esté Religieux Benedictin, & en ce qu'ils reconnoissent un Livre, où il avoue luy-mesme qu'il l'a esté.

Enfin pour retrancher plusieurs raisons qui rendroient cette Lettre trop longue, il suffira d'en alleguer encore une, qui est que les Religieux que saint Gregoire envoya en Angleterre, estoient assurément Benedictins, & porteroient dans cette Isle la Regle, & l'établirent dans tous les monasteres d'Angleterre. Ils estoient aussi Religieux des monasteres de saint Gregoire, comme il le dit luy-mesme, & du monaster de saint André qu'il avoit établi dans Rome, & où il avoit pris l'habit Religieux. Or il n'y a nulle apparence de pretendre qu'ils vescuient autrement dans les monasteres d'Angleterre qu'ils n'avoient vescu à Rome; & qu'ils quitterent la Regle dont ils avoient fait profession pour en prendre une autre, & la porter dans la nouvelle Eglise qu'ils fonderent; puisqu'ils ne l'eussent pu faire qu'en violant leurs vœux sans raison. Et on sçait que les Religieux sont ordinairement jaloux de la Regle de leur Ordre, & que ceux de saint François ne laisserent jamais celle de saint François pour établir des monasteres selon celle de saint Dominique, ny ceux de saint Dominique la leur pour luy preferer celle de saint François. Il est donc indubitable, que ces missionnaires de saint Gregoire ayant fait des monasteres de la Regle de saint Benoist en Angleterre, & ayant vescu selon cette Regle, ils l'auroient aussi gardée à Rome, & que c'estoit la Regle du monaster de saint André, dans laquelle saint Gregoire avoit esté élevé comme eux. Il est certain qu'il donna cette Regle aux autres monasteres qu'il fonda en divers lieux: car il la jugea la meilleure de toutes, en disant qu'elle les surpassoit toutes en discretion, discretionem præcipua; & la discretion selon les Peres est la premiere des vertus, & l'ame de toutes les autres, qui sans elle sont mortes & de veritables vices. Il est donc assuré qu'il la choisit pour ses monasteres, & ne luy en a point preferé une autre, pour laquelle il n'avoit point tant d'estime.

Or dire qu'il ne reconnoist point la Regle de saint Benoist, & qu'elle n'a fut veüe dans Rome que lorsque les Religieux du Mont-Cassin l'y apportèrent après que leur monaster fut pillé par les Lombards; c'est une chose hors de toute apparence, puisque sa reputation s'estoit repandüe jusques en France dès le temps de saint Benoist, où elle fut publiée par saint Maur, & honorée par les Rois avec tant de gloire; & dans la Sicile par saint Placide, qui y edifia un grand monaster. Et ceux de Sublaco & du Mont-Cassin estant si près de Rome, il est incroyable que saint Gregoire ait esté si long-temps sans en avoir ouy parler, quoy que la renommée de saint Benoist & de la vie monastique y fut si grande, que les principaux Separateurs luy donnerent leurs enfans pour en faire des fondateurs de la Religion, comme saint Maur & saint Placide. Aussi Leon d'Ostie & les autres que vous citez, ne disent pas

Annal. Bened. Tom. I.

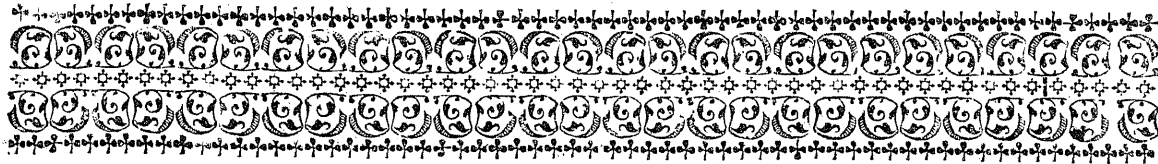
que les Religieux du Mont-Cassin firent comoitre à saint Gregoire la Regle de saint Benoist après le pillage du Mont Cassin; mais il dit qu'entre les choses qu'ils sauverent & apporterent à Rome, furent la Regle écrite de la propre main de saint Benoist, & les mesures du pain & du vin dont il se servoit pour les Religieux, qui estoient comme des Reliques de ce Saint.

Il paroist aussi par la Lettre de Bernard Abbé de Fonde à Simplicien troisième successeur de saint Benoist, qui a esté trouvée dans la Bibliothèque du Mont-Cassin, que la Regle de saint Benoist fut reçüe de tous les monasteres d'Italie aussi tost qu'elle parut; & qu'ainsi avant que saint Gregoire fut Religieux, tous les monasteres d'Italie estant Benedictins, il faut qu'il ait pris l'habit & vescu sous la Regle de saint Benoist, puisque tous les Religieux & Abbez d'Italie estoient disciples de ce Saint, & gardoient la Regle. La mesme chose arriva en France, où aussi-tost que saint Maur eût porté cette Regle, elle se repandit dans presque tous les monasteres, comme les Auteurs anciens le témoignent. Car l'excellence & la perfection de cette Regle, a esté cause que tous les Religieux qui craignoient Dieu l'ont reçüe avec joye, & ont fait gloire de s'y soumettre: comme aussi Dieu l'a comblée de benedictions en luy donnant la vertu de produire une infinité de disciples.

Je ne pense pas, Monsieur, qu'il soit besoin de vous en dire davantage sur ce sujet, pour vous expliquer mon sentiment. Je m'assure que vous le recevrez en bonne part, & que si vous ne pouvez pas vous y rendre, vous reconnoistrez pour le moins que je vous le propose sans passion & sans interest, n'en ayant point d'autre que celui de la verité. Je la cherche uniquement en toutes choses, non seulement dans les dogmes, mais dans les moindres matieres, & dans toutes les rencontres de la vie, ne croyant pas qu'à moins de cela, on la puisse aimer comme il faut, ny meriter de la trouver jamais: & comme j'ayme de tout mon cœur la verité, je suis tant que je peux la nouveauté, qui me semble aussi peu digne d'un homme de bien, que d'un homme Docte, & aussi contraire à la pieté qu'à la science. Ce qui fait que je suis toujours pour l'antiquité, ne m'en separant jamais, si je ne vois les opinions anciennes convaincues par des autorités ou des raisons evidentes. Je n'ay apperceu rien de tel dans ce que Baronius a avancé le premier contre la tradition ancienne & continue, qui fait saint Gregoire Religieux de saint Benoist: c'est pourquoy je n'ay pas cru devoir m'arrester à son témoignage, sçachant qu'il est sujet à de semblables mecontes, & voyant que la verité combat aussi évidemment sa pensée, qu'elle la devoit établir pour la rendre recevable contre toute l'antiquité. Vous voyez, Monsieur, la maniere dont je vous parle, sans avoir le bien de vous comoitre, croyant que vous aimez la sincerité & la franchise, qui est inseparable de ceux qui aiment la verité; & qu'ainsi vous la favoriserez, & n'en ferez aucun usage qui la puisse rendre odieuse à ceux qui ne l'aiment pas. Cela m'obligera de me louer de vous, & de me tenir prest à vous servir dans toutes les rencontres où je seray capable de le faire.

Q999

DISSERT.
DE GREG.
MAG.

APPENDIX ALTERA

TOMI PRIMI ANNALIUM BENEDICTINORUM,

Varia monumenta & diplomata complectens.

I.

PAULI DIACONI ET MONACHI CASINENSIS Homilia de sancto Patre Benedicto.

*Ad Prefat.
num. 26.*

QUIA Venerabilis Beda prefbyter ultimam homiliarum suarum, hoc est quinquagesimam, de vita & actibus cujusdam Benedicti inclausi sui monasterii pene totam contexit, quæ utique minime ad legendum nostris congruere videbatur officii: ego Paulus diaconus, extremus beati Benedicti servulus, ne numerus ipse quinquagenarius harum homiliarum esset diminutus, hanc quinquagesimam homiliam ad Dei gloriam & sanctissimi nostri Patris Benedicti laudem, gratia superna suffragante, composui.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam. In illo tempore; dixit Jesus discipulis suis: Nemo accendit lucernam & in abscondito ponit, neque sub modio, sed supra candelabrum, ut qui ingrediuntur lumen videant. Et reliqua. Homilia Pauli diaconi & philosophi de eadem lectione.

HIS S. Evangelii verbis, quemadmodum audistis, fratres carissimi, paulo superius de Judæis non credentibus Dominus præmisit dicens: *Generatio hac, generatio nequam est, signum quarit, & signum non dabitur ei, &c. Et post multa.*

Quis potius, fratres carissimi, post sanctos Apostolos, quam hic beatissimus Pater noster Salis valet nomine appellari? qui ab urbe segregatus Romulea, tamquam ab instabilibus amarisque pelagi fluctibus, dum intra specus sui se ambitum tenuit, quidquid vel modicum ex mundanæ mobilitatis liquore habere poterat, in falis soliditatem rationemque mutavit, verique Solis radiis per caritatem fervoris torrefactus ad justitiæ candorem pervenit. Qui non solum tunc corporali præsentia multorum piis verbis vel actibus vitam condidit, sed usque ad præsentem diem præsens spiritu, non tantum nostrum collegium, sed PER TOTUM MA-

XIME OCCIDENTEM suos sequaces erudit. Qui per salubrem, rationisque plenam sanctæ institutionis suæ regulam, vitam carnalium, dissolutionis labe tabidam, restringendo revocat ad salutem: cujus distractionis censura, etsi ut falis species, plagis videatur crudescensibus austera, certum tamen est quod tolerata patientius cælestem conferat medicinam. Unde, fratres carissimi, si quando forte acrius a prælato nobis patre, seu ab his, qui ab eo nobis præponuntur, regulariter castigamur; tanto hanc humiliter illatam perpetuæ salutis medelam nos suscipere convenit, quanto sine dubio nobis credenda est gehennæ supplicia mitigare. Quis magis, ut dicere cœperamus, quam hic index artioris viæ, ut lucis jubar mundo resplenduit? qui vitæ meritis & miraculorum multiplicitate non solum tunc emicuit, sed & hæc circumquaque excrescendo clarescit. Testatur hoc quod loquitur recens illud miraculum, quod ante hoc fere decennium gestum, multique vestrum est cognitum, mutum scilicet ante ejus hoc corpus sacratissimum fuisse* locutum; mox ut Benedicti opem totis votis expectavit, linguæ consecutus est officium; & qui nullum ex die ortus sui verbum edere poterat, quod est admirandum vehementius, non solum loquelam propriam, hoc est barbaram, cœpit effari, sed simul etiam & latinam. Plura sunt & relatu digna, quæ per eum quotidie Christus efficit, quæ propria, Deo præfule, serie vestræ pandenda sunt caritati. Quis igitur, ut cœpta prosequar, simpliciore quam isto oculo, id est puriore cordis intentione, vitam transegit? qui cuncta semper peritura despiciens, mentem in cælestibus solidavit; quique ideo ad id quod voluit mox exauditus est, quia simplicitate mentis Deo complacens, dupliciter a sua intentione rugam exclusit. *Et post nonnulla.* Cujus, inquam, corpus, quod opera significare diximus, magis quam istius, lucidum existere potuit, qui tam multis per vitæ excellentiam lumen exhibuit: aut quem potius quam hunc

** id est, cineses. p. lib. 14. n. 29.*

splendor propriæ actionis ut lucerna fulgoris illuminavit, qui innumeris exterius ad cælum sæptus lampadibus, potiora utique de Creatoris visione interius percepturus ascendit? Quæ lucerna clarior hoc præceptore surrexit, quæ super candelabrum altioris vitæ posita, TOTAS OCCIDUI PROVINCIAS radiavit? quæ fortasse si intra speluncæ suæ sese, ut cœperat, angustias occulisset, videretur utique quasi sub modio, hoc est censuræ propriæ mensura, retenta, aut paucis, aut nullis fulgoris rutili crines adspargeret. Sed, aspirante Deo, supra candelabrum regiminis posita, cunctis lustrari volentibus præclarum lumen exhibuit, ut hodieque per omnes pæne Christianis cultibus deditas regiones, auditis tantorum miraculorum prodigiis, cognito tantæ lumine sanctitatis, universorum ad quos hæc pervenire valent, fidelium in divinis laudibus ora resulent. Ut enim pauca de multis loquar, quis non miretur audiens pandentem in propatulo abdita, prædicentem futura; parere jussibus latices, prodire de rupibus fontes, perdere toties elementa naturam, præbere volucres obsequelam, terram susceptum cadaver evomere, ... cunctis terribile est, pavidare; morbos imperiis cedere, mortem jus domini perdere, secretum cordis patefieri, claustris retentis corporeis quo velit spiritali properare? Postremo quis non stupeat totum ab uno homine mundum conspici, in terris positum cæli cives adspicere, carne adhuc revinctum animarum merita contemplari? Hæc & his multa similia quis aure percipiens non in Dei Patris continuo laudes erumpat, qui talia suis servis confert, & super hæc omnia regnum sine termino largitur in cælis? Sed unde Pater hic eximius patrare ista promeruit, ut ad instar sanctorum apostolorum tot admirante mundo miraculis coruscaret, nisi quia eorumdem apostolorum vitam tenuit, & cælestis instituta Præceptoris aure pectoris servaturus accepit? Non illum carnis illecebra, non mundi gaudia male suadentia, non hostis astuta consilia valuerunt in aliquo flectere anhelantem ad præmia sempiterna. Proinde, fratres carissimi, nos qui e diversis mundi partibus ad ejus properavimus magisterium, discamus spernere quod sprevit, discamus diligere quod dilexit: & si sequi eum post ad gloriam cupimus, modo ipsius vestigia imitando sequamur: ne, si nunc ab ejus rectitudinis forma deflectimus, ab illius postmodum coacti consortio dirimamur. Certe si quem nostrum de hoc etiam conventu aliquis violentus ad carcerem traheret, magna re vera illum qui hoc pateretur confusio, ingens simul mæstitia coartaret. Quid putamus, carissimi, ibi tunc esse confusionis, quid terroris & angustiar, si contingat (quod Deus avertat) aliquem nostrum ab illo splendidissimo sancti hujus Patris nostri & præcedentium fratrum choro in perpetuum separari, & infinitis insuper tormentis immergi? Circumspiciamus quapropter, dilectissimi, undique vitam nostram; excludamus a nobis cunctas sordes omnemque malitiam; simus mites, continentis & humiles; sectemur ea quæ pacis

Annal. Bened. Tom. I.

sunt & caritatis; teneamus hujus Patris nostri præcepta; sequamur vestigia, ut cum eo pariter gaudia consequamur æterna, præstante Domino nostro Jesu-Christo, qui cum Deo Patre vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ADNOTATIO.

Hanc homiliam, vel potius homilia fragmentum erimus e veteri codice Casinensi, eamque hoc loco proferre visum est, ad probandum id, quod in Prefatione ad hunc tomum diximus de propagatione Regule Benedictina ante sæculum octavum per totum maxime Occidentem. quod jam suo tempore factum in hac homilia testatur Paulus Vvarnefridi, diaconus ac monachus Casinensis, qui sub finem illius sæculi scribebat. Observatu dignum est miraculum in hac homilia relatum de loquendi facultate cuidam muto concessa, quod per sanctum Benedictum ante decennium Casini patratum fuisse dicit. Alia suo tempore, id est sæculo insequenti, ibidem facta versibus suis celebravit sanctus Bertharius Casinensis abbas & martyr. Ex hac porro homilia discimus, Venerabilem Bedam quinquagesimam homilias in festa & dominicis per annum composuisse, easque in ecclesiasticis officiis Casini jam tunc lectas fuisse, quarum quinquagesima erat ea, quam de gestis beati Benedicti, cognomento Biscopi, monasterii sui conditoris & abbatis scripserat: que quia Casinensibus officiis minime congruebat, aliam ejus loco de sancto patre nostro Benedicto Paulus diaconus composuit, in ejus festo recitandam. Ex his intelligimus, prædictas Bedæ homilias aliter apud Casinates tum dispositas fuisse, quam in duobus veteribus codicibus, bibliotheca olim Thuancæ, nunc Colbertina, in quibus quadraginta-novem tantum homiliae habentur, nec ea, que de Benedicto Biscopo est, ultimum occupat locum, sed intermedium, ut in Bedæ elogio, a nobis in Actis sanctorum nostrorum edito, videre licet.

I I.

Observationes de genere S. Benedicti.

Ad lib. 1. n. 49

1. **M**IRUM est quam parum solliciti fuerint majores quondam nostri, sive de transmittendo ad posteros, sive de inquirendo, nedum de jactando genere beatissimi patris nostri Benedicti. immo non mirum, quippe qui ejus virtutem ac sanctitatem quibusvis honorum secularium titulis præstantiorem esse, & merito quidem, existimabant. Qui primus de sancto Patre scripsit Marcus poeta ejus discipulus, neque stirpem ejus, aut parentum nomina expræstitit. Gregorius Magnus sat habuit dicere, eum liberiori genere in provincia Nursia ortum fuisse. Idem silentium tenuit Paulus Vvarnefridi, diaconus ac monachus Casinensis sæculo octavo, in historia Langobardorum, ubi laudes sanctissimi Patris nostri versibus celebravit. Sæculo nono Bertharius Casinensis abbas & martyr in carmine de eodem, id tantum prædicat, quod Nursiæ claros habuit pa-

Q999 ij

rentes. Ceteris fere omnibus parior fuit in Chronico Casinensi Leo Marsicanus, ad quem maxime pertinebat sancti Benedicti profapia posteris commendare: qui tamen ne verbum quidem de ea habet. Et hac quidem Casinatium nostrorum religiosa haereticus modestia fuit.

2. Inter exteros Florus diaconus Lugdunensis, qui principatu Ludovici Pii floruit, ab Angelo de Nuce laudatus, commemorans depositionem sancti Benedicti, quem Gregorius Magnus liberiori genere ortum dixerat, id de nobiliori genere interpretatur ad xii. kal. Aprilis in hac verba: Transitus sancti Benedicti abbatis, qui, sicut Gregorius papa dicit, nobiliori genere ex provincia Nursia ortus, &c. Primus e nostratibus Gallis superiorum auctorum modum supergressus est Adevaldus, Floriacensis saeculo nono monachus, in libro de miraculis ipsius sancti Benedicti, qui quantae, inquit, dignitatis parentibus progenitus fuerit, testantur ruinae palatii eorum, cum aedificata prope moenia Nursiae urbis sita. Tantae quippe magnitudinis perplexi operis ex fundamentis conjicitur, ut quaelibet palatia potentissimorum superaverit regum, nec modicis queat reparari impensis. Hac Adevaldus.

3. Ad sancti Benedicti parentes quod attinet, nullus eorum nomina indicasse invenitur ante Petrum diaconum ac monachum Casinensem, qui procedente saeculo duodecimo scribebat. Is in libro de viris illustribus monasterii sui, capite i. Benedictum provinciae Nursiae oriundum dicit ex patre Eupropio nomine, matre Abundantia, avo Justiniano, nutrice Cyrilla. Hac forte ex monasterii sui monumentis ac traditione acceptum rescierat. Post eum neminem invenio, qui hac de re egerit ante Tribemium, apud quem sancti Benedicti pater Probus (in quibusdam editis Providus) Justiniani imperatoris nepos, comes Nursensis; mater vero Abundantia dicta, marchionissa Monteferratenensis fuisse dicitur. Id ex quadam Ordinis nostri traditione tunc vulgata haud dubie acceperat Tribemius, non ex Petri diaconi libello, quem minime viderat, ut intelligitur ex ejus praefatione ad librum de viris illustribus nostri Ordinis, in qua dicit se nihil hoc de argumento reperire potuisse, quamvis non mediocriter huc diligentiam attulisset. Non immerito expendendis praedictis Comitibus & Marchionissae titulis, quorum alter evo sancti Benedicti titulus officii seu honoris erat, non hereditarii domini sui beneficii feudalis: alter tunc prorsus inauditus erat, nec nisi post longa tempora innotuit.

4. Post Tribemium, quidam auctores e nostris sanctum patrem Benedictum ex Anicia gente perillustri prognatum dixerunt: sed quis primus id scripserit, non ita exploratum. Angelus a Nuce ejus opinionis originem & progressum tribuit Viviani, Tepestio, Bubeo, aliisque, quibus eam asserendam relinquit. His accensendi sunt Simon Milerus e nostris, e Germanis Johannes Scisridus Poratavienensis, Zverthalensis olim in Austria abbas, cujus eruditissimum de genealogia Habsburgo-Austriaca opus, quod ARBOR ANICIANA inscribitur, laudat Lambecius in tomo secundo a Bibliotheca Vindobonensis: ubi auctor ille multos ex hac familia Aniciani martyrii laurea & confessionis gloria

illustres produisse dicit: Inter quos, inquit, veluti quoddam majus sidus, eminet divus pater noster Benedictus, qui spectatissimo vitae suae exemplo, temperatissimaque morum disciplina innumerabiles hominum mentes, a curis rerum labentium evocatas, ad caelestes & nunquam interituras divitias, & delicias contemplandas & conlectandas, convertit. Hanc genealogiam Benedictus b Haefsten, vir religione & eruditione insignis, ex Vivione commemorare mavult, quam adstruere, ratus id non ita in promptu esse: cum non adsint veterum idonea testimonia, quibus genealogia hac adstruatur.

5. Ejus fundamentum praecipue mihi videtur auctoritate Petri diaconi, monachi sacri caenobii Casinensis, ubi versabatur Arnoldus Vivion Belgae, cum Martyrologium suum conderet. Hic lecto forte Petri diaconi libro, in quo Petrus sancti Benedicti patrem Eupropium, avum Justinianum notaverat, inde sancti Patris genealogia conextenda materia summissa videtur. Hinc Proba Falconia ex Sexto Anicio Petronio Probo Probum filium tribuit, patremque dicit Justiniani, quem Petrus diaconus sancti Benedicti avum vocat, Eupropii ejusdem parentis genitorem. Idem Vivion Tribemium, qui Abundantiam sancti Benedicti genitricem Montisferrati marchionissam vocat, merito refellit, putatque eam fuisse Nursiae dominam ex Reguardatorum familia, quae hodie quoque in illa urbe e sancti Benedicti familia esse censetur. Tota itaque haec sancti patris genealogia duobus istis fundamentis nititur, scilicet quod ejus avus dicitur sit Justinianus Eupropii parens, ut Petrus diaconus tradit: & quod Justinianus iste Patrem habuerit Probum, Proba Falconia filium, quod Vivion de suo videtur addidisse. Primum illud, scilicet quod Justinianus sancti Benedicti avus fuerit, Eupropii vero parens; Petrus ex domestica, ut veri simile est, traditione accepit: at secundum, nempe Justiniani illius patrem fuisse Probum, Proba Falconia filium, idoneis probari posse argumentis optaremus. Sane Proba filium fuisse Anicium Probum, constat ex vetustis monumentis & inscriptionibus a Baronio c relatis: an vero Probus iste Justinianum filium habuerit, qui cardo rei nostrae est, necdum mihi plane compertum.

6. Interim, dum his major affulgeat lux, saltem ex ipsis Gregorii Magni verbis conficitur, sanctum Benedictum liberiori genere ortum esse, id est nobiliori, uti Florus recte interpretatus est. Quocirca observandum, apud priscos illos Romanos duplicis tantum fuisse ordinis homines, scilicet liberos, atque servos. Ex illis vero alii erant origine liberi, alii nati ex liberris jam dudum in libertatem assertis. Prioris generis liberi nobiles erant, in varios distincti gradus, Equites videlicet, Senatores & Patricios, qui nobiliores censebantur. Certe apud Germanos hodie quoque nobiliores homines liberi dicuntur. Porro nobilis titulus olim ita illustri censebatur, ut non alio titulo etiam reges insignirentur, ipsique Caesares & imperatores, eorumque liberi maximo honore dicerent, si nobilissimi appellarentur. Unde in Litanis d nostris Carolinis: Pippino & Carolo nobilissimis filiis ejus vita. Ejus rei exempla passim occurrunt apud veteres Romanos. Si ergo apud illos perinde esset dici liberos ac nobiles; cum sanctus

b Haefsten
proleg. 14. in
vitam S. Ben.

a Hilari. de S.
Honorato.

Ad lib. i. num.
66. &c.

c Baron. an.
395.

d Analect. 10.
2. p. 687.

Benedictus liberiori genere ortus dicitur, tantumdem est ac si dicatur, nobiliori. quo titulo Gregorius ipse afficit duas illas sanctimoniales, quas sanctus Benedictus obniam lingua licentiam excommunicavit. Certe si quid ambigui esset in titulo liberi, nulla restat aequivocatio in voce liberiori: ubi comparativum pro superlativo, ut non raro fit, sumi potest. Maneat itaque & pro certo habeatur, sanctum Benedictum Nursiae ortum fuisse liberiori genere, id est nobiliori, ut Florus pro more veterum Romanorum recte interpretatus est, sive hic comparativum absolue, sive superlativo sumatur: sive id de Anicio, sive de quovis alio genere intelligatur. Certe Adevaldi monachi tempore, id est saeculo nono, paternarum ejus aedium vestigia superesse dicebantur, quae quorumvis palatiorum magnificentiam superabant. Hac dixerim, tum ut quorundam commentis occurrerem, qui S. Benedicti genus deprimebant: tum ut ne officio defuisse videar: cum alias certus sim, fastigium a esse nobilitatis inter filios Dei computari, nec addere nobis quidquam ad dignitatem terrenae originis decus, nisi contentu suo posse: denique sanctum Benedictum plus honoris generi suo attulisse, quam ipse ab illo accepit.

III.

LIBELLUS METRICUS

De fundatione & primis abbatibus monasterii Condatensis seu S. Eugendi.

G Aude silva montuosa, ab antiquis Jura dicta, Abietibus stipata, accessibus paene invia, Fluminibus irrigata, atque fontibus ditata, Satis pluribus referta, fatis longa atque lata, &c. Itaque sanctus Romanus, vir ubique venerandus, Cum volveret ter-centenus * annus atque octogenuus, Te intravit, praemunitus sanctis libris & Leguminum seminibus, rurisque utensilibus. Prima pro tunc juvenutis sanctus aetate vigeabat, Monasticis institutis & virtutibus florebat Juræ cepit exercere actus vitae monasticae, Lectioni operam dare, contemplari assidue, &c. Cum sanctus ita floreret, sicut supra tetigimus, Et a cunctis liber esset hujus mundi tumultibus, Factum est ut adventaret suus carne germanus Lupicinus, ut peteret recipi magnis precibus. Pro tunc erat in Gebenis imperator Gratianus, Aetate quidem juvenis, voto tamen Christianus, Ecclesiis liberalis & erga ipsas devotus, Praelatis favorabilis, & cunctis paene benignus. Proceres tunc attendentes dictam silvam sitam fore In monte videlicet communiter dicto Jura, Inter fluvios fluentes Rhodanum & Ennam bene, Ipsam instructi scientes imperio subjacere, Et extra cunctos limites cujuscumque regni esse. Nam aqua Enna terminat a parte Orientali Regnum quoque Burgundiae a regno Arelateni.

Sunt in fine Tabenarum duo lapides erecti, Quibus dicti principatus olim fuerunt divisi. Hanc ab imperatore silvam petiere, Princeps vero hoc audito praedictam silvam obtulit, Primus hic Altissimo atque ipsam terminavit: Ab Orientali termino Seronam huic annotavit, Ac terminos pro termino ab Occidente subjunxit. Aquam pro primo termino Bracioli nominavit, Lacu de Orbe pro secundo cum egressu nuncupavit.

De fundatione S. Romani de Rupe.

Devotione florente puella mota fuerunt, Ad monasticum fervide se admitti petierunt: Quas pater sanctus benigne, postquam instructas fuerunt, Dignatus est recipere, sicuti requisierunt. Est infra patrimonium praebati caenobii Rupis defuper fluvium sita silva naturali. Ibi fecit caenobium decentissime construi, In quo virginum conventum debite fecit includi. Virginum conversatio beatum traxit Romanum, Ut sine cursus peracto, ordinaret corpus suum Deponi in caenobio saepe dictarum virginum, Quod a beato Romano dicitur sanctum Romanum.

S. Lupicinus Laucomi fundat caenobium.

Est locus. . . &c. . duabus leucis distans a caenobio Jurenfi. Hic sanctus cellam construxit, fundavit oratorium; Fratres ibidem habuit, numero viginti centum, Quos docuit & instruxit plene ritum monasticum, Rexit atque enutrivit bonus pastor ovium. Quartum quoque caenobium sancti leguntur fundasse Romanum monasterium infra pagum Laufenense, Et monachos in numero magno ibi ordinasse, Magnumque patrimonium illis ibi adquisisse. Principali caenobio fundator abbas Romanus, Quo quidem sancto defuncto successit tum Lupicinus, Deinde isto defuncto tertius fuit Minaufius, Quo sancto quidem sublato, quartus fuit Eugendus. Iste fuit gloriosus signorum patratorum, Fuitque valde famosus pollens utroque sermone; Fuit & propheta verus, ab ipsoque nomine Locus est denominatus, ut videmus notorie. Sub istis quatuor sanctis dicti loci abbatibus Floruerunt miraculis, scientia, virtutibus Palladius tunc juvenis, ac sanctus Sabinianus, Valentinus in levitis, & sanctus Anthidiolus. Post beatum Eugendum beatus Anthidiolus dictum rexit caenobium, qui ecclesiam patribus Super sanctum Eugendum fecit construi devotus, Et divinum officium in ipsa deprompsit primus. Sanctus Olympius successit beato Anthidiolo, Hic admisit saeculares in Condatensi loco, Ipsisque loca concessit sub annuali tributo, Ut construerent hic domos reservato dominio.

Sapientius beatus in regimine successit: Protomartyri devotus oratorium construxit, In quo vir devotissimus sacramenta ordinavit Ministrari hominibus, quos dictus sanctus admittit. Post sanctum Sapientium beatus vir Thalafius Dicum rexit cœnobium; inde sanctus Dagamundus.

Post cuius sancti transitum sanctus rexit Andetricus,

Qui humilis supra modum fertur fuisse & sanctus.

Beatus Injuriosus undecimus abbas fuit. Hic corpora vir consultus sanctorum patrum extraxit

De suis prioratibus, atque ea deposuit In cœnobio devotus juxta aram, quam erexit. Sub illo sancto abbate beatissimus Claudius Relicta penitus urbe, velut alter Abaredus, Cupiens mundum fugere & delicias funditus, Convolavit celerrime ad cœnobium fervidus. Beatissimus Claudius post sanctum Injuriosum Suscepit quidem invitatus sæpè dictum cœnobium; Sed gubernavit vir sanctus juxta suæ fastigium Sanctitatis, & potius* locum decoravit totum. Ac post beatum Claudium senior sanctus Rusticus Dicum rexit cœnobium; post quem sanctus Anfredus.

Post cuius sancti decessum sanctus rexit Hippolytus,

Exercens episcopatum cum cœnobio invitatus. Sub isto sancto abbate Bellicensi episcopo, Pipinus rex devote isti dedit cœnobio Cassonam cum facultate fabricandi perpetuo Monetam, atque libere plura dedit ipse ultro. Post hunc regem rex Carolus sub isto sancto præfule

Quintiniacum devotus cœnobio dedit pure; Privilegia penitus huic renovavit libere Cudendi monetam prius concessit cum pleno jure. Post beatum Hippolytum fuit beatus Wlferdus; Post quem beatum Wlferdum venerabilis Bertrandus.

Sub istis floruit multum sanctus comes & monachus

Campaniæ, sanctus Simon mundum contemnens penitus.

Iste fugiens honores, de Bertrandi licentia, Pertransiit loci montes in hac ipsa Juræ silva, Fundare per artifices atque construi mœnia Fecit, atque poni fratres, simul hic fuit cœnobita. Post hæc a Papa vocatus Romam devotus abiit, Pacem in reges devotus tractavit atque firmavit. Post hanc rediit infirmus, & dies suos finivit, Atque in Urbe sepultus ante sacram Petri fuit.

I V.

Notitia de agris, qui sunt in pago Lugdunensi.

1. Ager Cogniacensis, in quo sunt plures mansi.
2. Ager Floriacensis, in quo est Madis-villa & plures mansi.

3. Ager Forensis, in quo sunt plures villæ, & mansi.

4. Ager Neriaccensis, in quo est villa Excoliacus, & aliæ multæ, & mansi.

5. Ager Broliaccensis, in quo sunt villæ de Bisboch, de Castanias, & aliæ multæ, & mansi.

6. Ager Montis Aureaccensis, in quo sunt villæ Lescherias, & villa sancti Baudelii, &c.

7. Ager Vesiacensis, in quo est villa sancti Baudelii, &c.

8. Ager Tarnatensis, in quo sunt villæ Cassiacus, Mons Esclareias, Cliviacus, Castellæ, Magniacum, Sarzaium, &c.

9. Ager Rodonensis, in quo sunt villæ Novianus, Nuliacus, &c.

10. Ager Bessévaccensis, in quo sunt villæ Cliniacus, Crisiliacus, Alta-villa, &c.

11. Ager Gosiaccensis, est in eo villa Mornantus, villa Lodifcus, & aliæ multæ.

12. Ager Solobrensis, est in eo villa Prati-longi, villa de Lanvech, & aliæ multæ.

13. Ager Valansensis, in quo sunt villæ de Limmans*, de Arnaco, & aliæ, ac mansi.

14. Ager Nirniaccensis, in quo sunt villæ Nirniaci, Pontis-villæ, & aliæ, ac mansi.

15. Ager Saviniaccensis, in quo est Saviniacus, Sanebellus, & aliæ multæ, ac mansi.

16. Ager Jarenensis, in quo sunt villæ Escalati, Celliniaci, ac aliæ, & mansi.

17. Ager Juriaccensis, in quo est Savoniaci-villa, & aliæ, ac mansi.

18. Ager Marciniaccensis, in quo sunt villæ Villaris, & aliæ.

19. Ager Busciaccensis, in quo sunt villæ Draciaci, & aliæ.

20. Ager Mornatensis, in quo sunt villæ Colou-raci, Justiaci, & aliæ multæ, ac mansi.

21. Ager Bebronnenensis, in quo sunt villæ Luanis, de Avelga, de Toriniaco, cum multis mansi.

22. Ager Adulmacensis, in quo sunt Villanova, & aliæ, & mansi.

23. Ager Exartipetriaccensis, in quo sunt villæ de Chambose, & aliæ, cum mansi.

24. Ager Vendonensis, in quo sunt villæ Jujunellis cum aliis, & mansi.

25. Ager Vallis Colnensis, in quo sunt villæ de Theria, & aliæ, cum mansi.

26. Ager Warennensis, in quo sunt villæ de Monrelg, & aliæ, cum mansi.

27. Ager Argenterius, in quo sunt villæ Trunci, Montis-Aculfi, & aliæ, cum mansi.

28. Ager Ansenfis, in quo sunt villæ de Marciaco, & aliæ, cum mansi.

29. Ager Diniaccensis, in quo sunt villæ Montis-Melardi, & aliæ, cum mansi.

V.

DISQUISITIO

De Regula & monasterio Tarnatensi.

1. *Exstat in Codice Regularum inter alias Regula Tarnatensis, cujus pars posterior fere ex Regula sancti Augustini, id est ex epistola olim centesima*

nona, conflata est. Ex hac regula celebre fuisse Tarnatense monasterium intelligimus: sed quo in loco positum fuerit, quoddam opere pretium fuerit investigare.

2. Omnes cum Agauno idem esse opinantur, quos inter Josephus Simlerus in libro 1. de Vallese descriptione sub Octoduro ad sinistram Rhodani Tarnadas opidum locat. Tarnadæ, inquit, Antoninum secuti, opidum hoc nominamus: veterum plerique Agaunum nominarunt. Extant hoc loco vetustissimæ inscriptiones, quæ antiquitati testimonium perhibent. Hoc loco a Maximiano Imperatore legio Thebæa, cujus dux erat Mauricius, propter confessionem nominis Christi cæsa est. Ab eorum martyrio annis circiter c c x. cum locus hic apud Burgundos, qui in his regionibus dominabantur, magnæ venerationi esset, Sigismundus rex Burgundiorum, Maximi Genevensis, Theodori Sedunensis, & aliorum episcoporum oratione impulsus, eodem loco in honorem Martyrum monasterium celebre construxit; opidulum Tarnadæ juxta positum, mœnibus ampliatis cœnobio conjunxit. Ab eo tempore Tarnadæ nomen obsolevit, & nunc vulgo ad sanctum Mauricium nuncupatur. Simlerum secuti sunt, quotquot de Tarnadis post eum scripserunt.

3. Ego vero facile concesserim, Tarnadas apud Antoninum, Agauno vicinum fuisse. nam sicut ex Antonini itinerario Octodurum a Tarnadis passuum millibus duodecim, ita Agaunum ab Octoduro totidem distabat, ex actis Martyrum Thebeorum. Verum an Agaunense monasterium illud ipsum sit, cui Regula Tarnatensis imposta est, non immerito dubitari potest. Primum, ab eo tempore, quo Agaunense monasterium eo in loco stetit, nusquam & nunquam Tarnatense appellatum est. Nulla ejus nominis mentio, neque in actis sancti Mauricii ejusque sociorum, aut Sigismundi regis, neque in Chronico Marii Aventicensis, ubi de monasterio istius conditione agitur; neque apud Gregorium Turonensem, aliove ejus temporis scriptores, neque in libris de Vita sancti Eugendi Jurenensis, aut Severini Agaunensis, seu Amari Habendensis abbatis, aliove: sed ubique monasterium Agaunense, aut sancti Mauricii appellatur. Quod si Regula Tarnatensis in gratiam Agaunensium monachorum condita fuisset; indubie non Tarnatensis, sed a vulgato monasterii nomine Agaunensis fuisset nuncupata. Verum e contrario Regula Tarnatensis perpetuo vocatur, etiam longe post tempora Sigismundi regis, nempe a Benedicto Anianensi abbate in Concordia Regularum; a Smaragdo, Trithemio, aliisque.

4. Deinde si qua peculiaris Regula monasterio Agaunensi præscripta est, ea fuit sine dubio, quam monachus Condatensis anonymus ab se scriptam dicit sub finem libelli de vita sancti Augendi seu Eugendi abbatis, cum ad Johannem & Armentarium Agaunensium monachos hæc verba facit. At si animos vestros, sprete dudum philosophia, rusticana quoque garrulitas exfatiare nequiverit, instituta, quæ de informatione monasterii vestri, id est Agaunensis cœnobii, sancto Marino presbytero inlucæ Lirinensis abbate compellen-

te, digessimus; desideria vestra tam pro institutionis insignibus, quam pro jubentis auctoritate, Christo opitulante, luculenter explebunt. Atqui hæc instituta diversa fuisse debent a Regula Tarnatensi: tum quia Regula hæc liberiori & planiori stilo scripta est, quam ut profecta dici possit ab illo anonymo, cujus oratio saltuosa & salubrosa est: tum quia in Regula Tarnatensi occurrunt nonnulla, quæ anonymus ille improbare videtur, nempe usus cellularum privatarum, de quibus ita habet in Vita sancti Augendi. Iste etiam, refutato Archimandritarum orientalium (sic in codice Fossatensi) instari, aliis more, utilius omnes univit in medium. Destructis namque mansionum ædiculis, uno cunctos secum xenodochio quiescere fecit: ut, quos causâ unita refectionis una claudebat ædícula, discretisque lectulis una ambiret & mansio. Contra in Regula Tarnatensi conceduntur cellula singulares. unde legitur in cap. 7. Cellulam alterius, præter abbatem & præpositum, nisi dato signo est illicitum introire: quia ipsi tantum conceditur Fratrum secreta cognoscere, &c. An vero id probaturus, nedum præscripturus fuisset anonymus ille monachus, qui hunc cellularum morem improbat?

Opponet forsitan, aliquis, in Regula Tarnatensi capite 2. iidem eas prohiberi his verbis: Nulli liceat sequelratam eligere mansionem. Sed hæc interpretanda sunt de mansionem separata a communi conclavi, non de peculiaribus sub eodem tecto cellulis, quæ diserte in superiori Tarnatensis Regule loco adstruuntur, rejiciuntur ab anonymo, qui ait Augendum & discretas mansionum ædículas destruxisse, discretisque tantum lectulis, non cellulis, Fratres omnes continuisse. Ea tantum indulgentia in agrotos usus est Augendus, quibus sequelratam reficere vel manere concedebatur.

5. His addi potest, laudem perennem, id est jugè psallendi officium, in cœnobio Agaunensi jam inde a Sigismundi regis tempore viguisse: contra in Regula Tarnatensi institui psalmodiam discretam & interpolatam. Si enim Regula Tarnatensis Agaunensi monasterio signanter attributa fuisset, & quidem ab anonymo scripta post monasterii institutionem; mirum esset nullam in ea de peculiari hac observantia fieri mentionem. Uno verbo, Regula monasterii Agaunensis non alia mihi videtur, quam quæ a triginta episcopis, curante Sigismundo rege, præscripta est, edita in tomo IV. Gallie Christiane, in qua laus perennis, obedientia, culparum pœna, vestium & jejuniorum qualitas breviter explicantur. Hanc, inquam, ejus loci Regulam primigeniam esse non dubito, & fortasse id ipsum, quod Condatensis monachus anonymus in Vita sancti Augendi vocat instituta monasterii Agaunensis, atque a se ipso scripta dicit. At si hæc, quæ in Gallia Christiana de origine cœnobii exstant, ab hoc auctore, siue ab alio sequiori scripta sint; omnino auctor in ea fuit sententia, eam ipsam fuisse primariam Regulam cœnobii Agaunensis, non Tarnatensem, quod sane posteri haud ignorassent.

Hæc sunt quæ mihi dubitandi rationem præbent, an Agaunense monasterium sit idem cum Tarnatensi. Si ergo alius usquam locus est dictus Tarnatensis; si in eo conditum ejus nominis monasterium

si omnes Regule Tarnatensis circumstantia eadem loco & monasterio conveniunt; nemini (ut puto) ambiguum esse debet, illud ipsum esse monasterium Tarnatense, cui Regula, Tarnatensis dicta, præscripta est. Jam vero in pago Lugdunensi occurrit ager Tarnatensis, cujus mentio est in quodam instrumento Saviniacensi hic edito, & in Notitia mox relata de agris pagi Lugdunensis. Præter ea ager iste sic dictus est a Tarnato seu Ternato, qui locus est in conterminio pagi Lugdunensis & Viennensis, Tarnay seu Ternay hæcenus appellatus. Ad hæc, ibi fuit quondam monasterium, & hodie quoque supersit cella seu Prioratus, Saviniacensi abbacia subiectus. Denique locus situs est ad Rhodanum, interpositum inter Tarnatum & Grinniacum pagi Viennensis, Grinniacensi monasterio, in Via S. Clari abbatis laudato, quondam illustre. Hæc loci positio ad Rhodanum recte convenit illi, que in Regula Tarnatensis cap. IV. leguntur: Navigium etiam ad ulteriorem ripam sine imperio Senioris transvehere non præsumat. quod argumento est, monasterium istud, cui hæc Regula convenit, ad ripam cujusdam fluvii fuisse collocatum.

7. Non solum autem in chartario Saviniacensi, sed etiam in Cluniacensi memoratur ager Tarnatensis. nam anno tertio Ludovici Regis, cognomine Transmarini, Odoni abbati datur mansus in villa Madaliaco, in pago Lugdunensi, in agro Tarnatensi; & anno decimo ejusdem Regis, eidem Odoni conceditur campus cum silva in pago Lugdunensi, in agro Tarnatensi. Tadernacum appellatur locus iste in diplomate Ludovici Imperatoris, filii Bosonis, quo in diplomate ejus loci fines apprimè describuntur. Exstat diploma istud in chartario Cluniacensi-Colbertino, ex quo hæc referre juvat.

In unitate venerandæ Trinitatis Ludovicus gratia Dei Imperator augustus. Imperii majestatis propinquorum ac fidelium suorum petitionibus oportuna præbeat beneficia, eorumque utilitatibus provideat, &c. Proinde omnium fidelium sanctæ Dei ecclesiæ nostrorumque, præsentium scilicet ac futurorum, noverit industria, quoniam Ingelbertus fidelis noster nostram suppliciter expetiit excellentiam, ut aliquibus nostris ei & uxori ejus Noma per præceptum eis concederemus. Sunt vero ipsæ res in comitatu Viennense seu Lugdunense, in villa, quæ nuncupatur Tadernaco. Ab hac vero fines in uno latere fines de Mandradis; in alio latere fines de Perras; tertio latere fines de Morgi; in quarto vero latere Rhodano involvente; in alio vero latere fines de Croptis; in sexto autem latere fines de Crapon. Cujus populationi libentissime annuentes, &c. Signum Ludovici piissimi Imperatoris Augusti, HELIAS gratia Dei humilis diaconus ad vicem Altaudi archicancellarii recognovit. Actum Viennæ publice V. I. I. id. (kal.) Januarii anno XXI. imperante Ludovico Imperatore Augusto.

Hæc sunt quæ de monasterio Tarnatensi studiose proponere visum fuit; quæ si rem intemam non penitus evincant, aliis saltem indaganda veritatis occasione aperient.

VI.

Ex Præfatione *, que ad Missam antiquitus dicebatur de miraculis ejusdem beati Remigii.

Hic est ille Remigius, qui prius fuit consecratus, quam genitus; qui ab ipsis cunabulis normam justitiæ tenens, in tuæ majestatis tirocinio semper existit, & e cælo sibi infusionem chrisimatis super se venientem adolescens aspexit. Iste est, Domine, cujus lingua pro tua causa tacere nescivit justitiam, cum in tua prædicatione nec regum purpuras metuit, nec cunctarum rerum egestatem tua verba seminando exhorruit. Probat hoc ille ferocissimus princeps, ab gentilitatis errore detentus, cum ex ejus prædicatione ad divinum cultum conversus, relinquens idola sit christianus perfectus. Passerum quoque millia, quotiens voluit, totiens in manu recepit; eisque vicissim de mensa reliquias ministravit; dum alii discebant saturati, alii ad eum venientes, feritate deposita, super mensam reliquias colligebant. Cæcum quoque dæmoniacum, duplici ærumna constrictum, uno ictu eripiens, cum lumen restituit oculorum, mox & hominem curavit dæmoniosum. Urbem autem Remicam, pæne ab igne consumptam, beato in signo crucis cum velocitate veniens, per unam expulit portam totum flammarum globum cum igne fugientem. Puellam vero ex Tolosanæ a dæmonico spiritu purificavit, ipsamque postmodum mortuam suscitavit. Dum autem cuidam ægroto baptizando chrisimam quæreretur, & nihil inveniretur; sic ampullas vacuas super altare jussit mitti, ut ipse se interim in oratione prosterneret. Tunc cælesti rore chrisimatis benedictione perfunditur. Datur vero ejus oratione poculum cum largitate hauriendum; & regalis familia, & innumera turba populi uberrime satiatur; & vas detrimentum non patitur, sed ejus benedictione more fontis inundatione repletur. Bis ostensum est hoc miraculum. Qui principem, in longinquo defunctum itinere, angelo sibi nuntio, ex revelatione eadem hora defunctum fuisse cognovit. Deinde idem vir sanctus dum ingrederetur concilium, episcopus a multitudine fratrum expectantium suscipitur sicut angelus Dei; sed superbum hæreticum nolentem de sede surgere, & male de Trinitate sentientem ommutavit beatissimi adventus; & cujus asperitatem prius per vanitatem exhorruit, ante ejus vestigia veniam petiit pronus, & cervicem inflexit. Quem beatissimus penitentem aspiciens, vel postmodum Trinitatem defendentem, ejus corpori simul & animæ largitus est sanitatem. Lingua solvitur ad suum officium, anima liberatur ab inferni perpetuo cruciatu.

Ad lib. 3. n. 18.

* Ita vetustissimus codex ecclesiæ Remensis.

INCIPIT,

VII.

Ad lib. 3. num. 21. **INCIPIT VITA SANCTI AC beatissimi Teuderici abbatis & confessoris discipuli almi Remigii, qui requiescit in monte Or, monasterio, quod ipse angelo ostendente construxit.**

Ex codice Remigiano.

Quid dulcius, fratres carissimi, poterit a christianis audiri, quam quando per suorum laudem sanctorum laus & gloria redditur Creatori? Excitatur enim ad promittentis amorem mens audientium, cum præsentialiter cernitur completio promissorum. Veracissimus namque est qui per psalmigraphum promiserat Spiritus: *In memoria æterna erit justus.* Cujus etenim umquam mundi ab exordio memoriam justus delevit oblivio? immo cujus justus nomen cum laudibus non vivit in sæculo, quod in divinæ memoriæ scriptum est indelebili libro? Cujus rei præfens instat indicium, beatissimi Teuderici memorabile meritum: qui, quantum in ipso fuit, laudem ab hominibus non quæsit, mortalis gloriæ tumorem calcavit. Plus suæ conscientiæ quam vulgi opinionibus, & plus Deo quàm sibi de se credidit. Sed humilium exaltator, atque se deprimentium erecto Deus, ejus laudabilem famam, famosissimam laudem, longe lateque defudit. Ille igitur, qui fortia quæque confundens, infirma mundi elegit, hunc non ex superbo sanguine generari voluit, qui eum in generatione justorum sublimiter nobilitavit. Quibusdam quippe nobilitatis generis sæpe gignit ignobilitatem mentis. A parentibus tamen christianis fuit ortus, & cum ingenti studio legitime conversationis usque ad annos pubertatis laudabiliter est enutritus.

2. Interea bonæ indolis adolescens juveniles annos ingressus, juxta amorem humanæ propagationis consulto parentum persuasus, nomine tenus, quasi non habiturus, sponfam habere cœpit. Sed sponsi, sponsæque cælestis esse maledictus, amore invisibilium latenter inflammatus, moxque de mundo, mundique principe palam triumphaturus, adhuc studebat fieri Dei cultor occultus. Habuit quippe in proximo quo sanaretur medicum, quo juvaretur patronum, quo doceretur magistrum, beatissimum Remigium: cujus tunc temporis candidissima fama, famosissima claritudo, clarissima miraculorum coruscario, non solum vicina quæque loca, verum etiam totius Europæ terminos ad usque oceani limbos illustrabat. Hujus igitur gloriosissimi patris exemplis sanctus Teudericus jugiter irradiatus, ardens desiderio virtutum, cresceret in virum perfectum. Omnia quæ videntur vilescunt, quæ non videntur in desiderio sunt. Copulæ nuptialis amor amarescit, indulcescit amor castitatis. Otia solitariæ vitæ placent; carnis negotia displicent. Amor amore extinguitur; nihil amori Christi præfertur. Renuntiatur mundo, fœdus inicitur cum Deo:

Annal. Bened. Tom. I.

bellum indicitur hosti singulari, locus quæritur certamini. Sponsus alloquitur sponfam; Sponsi cælestis hortatur amorem; perpetuam pro virginitate pollicetur coronam. In cælebris vitæ præmium sequi promittitur Agnum. Sed sponsa adhuc tabescens amore carnali, deridens spernit sui salutaria monita sponsi. Mirabatur enim se subito repudiari, cum debuit conjunx fieri. Agre ferens fastidia pati, antequam posset uxor vocari, amaro animo respondet cum se dispectam videt. Cum igitur sanctus Teudericus cerneret, quod sua persuasio in animo sponsæ locum non haberet, non contententem sibi deserit, atque pacificis ei verbis vale dicit.

3. Tunc erat urbe Remensè quadam celebris abbatissa, sacratissima virgo, nomine Sufanna, quæ sub providentia summi pontificis beati Remigii puellari præfuit congregationi; femina virilis animi, virago profundi consilii, consiliatrix altioris ingenii. Ad cujus, quasi ad piissimæ matris mitissimos sinus, contulit se sanctus Teudericus. Dehinc virgo virgini Deo soli cognita pandit sui cordis arcana: erumpentibus lacrymis gemitu conturbatur, singultu concutitur, ante pedes spiritalis matris solo sternitur; salubre consilium cum subsidio precum subnixè precatur. Ad hunc compunctionis mærorem devotissimi juvenis commota sunt viscera piissimæ matris: flenti compatitur, lugentem solatur, mærentem lætificat; & ut eum voti compotem faciat, Dominum pietatis exorat. Communis igitur utriusque pater pius ab utriusque consilium sanctus Remigius. Cujus per sapientissimum consilium, ad providendum futuri monasterii locum, mittitur cum virgine virgo, sancta cum sancto, Sufanna cum Teuderico. Conscendunt silvosi montis verticem, in quo postea constructum, & modo manet monasterium. Illis autem dubitantibus ubi construeretur orationis domus, ubi deinde sæpta claustrum, ubi porta monasterii; mittitur de sublimibus aliger missus, a quo Teuderico cælum scanfuro consignaretur in terris locus. Jam tunc lætum primitus omen apparuit, cum mysticus ales aquila spatiando gyrans, & gyrando volans, quantum in ipso fuit, locum monasterii capax, secans aëra, designavit. Et ut specialius ostenderet quid Dominus vellet, fere unius horæ spatio, supra ubi ecclesiæ construi debuit, lentis volatibus stetit.

4. Libet considerare, carissimi, quanta sit dignitas istius loci. Mons Or nominatur; ab utriusque sexus duobus virginibus invenitur. Per aquilam ostenditur; a Domino de cælis consecratur. In monte Or per aquilam ad ferendum Deo describitur locus, in quo renovanda erat veteris hominis, sicut aquilæ; juvenus. Sed ne aliquo casu contigisse ab incredulis crederetur, die natalis Domini, cum nox detrimentum patitur, & lux augetur; quadriennio continuo supervolando monasterium circumire eadem aquila, mirantibus plurimis, cernebatur. Quæ vero virtutum opera, quanta miraculorum insignia peregit inibi miles Christi

Rrrr

Teudericus noster, non sufficit per singula quæ feruntur.

5. Post autem non multi successum temporis, cum Teudericus presbyteralis subiret onus honoris, implere volens officium sacerdotis, cepit omnibus prædicare præcepta salutis. Dehinc specialiter tangit animum piissimæ prolis Marcardi cura carissimi genitoris. Filius sapiens lætificat patrem, & cælo regenerat se regenerantem: de laico monachum, de latrone dactorem largissimum, de seruo diaboli Christi fecit libertum.

6. In illis igitur diebus de sancto Teudericoco sancta per populos divulgabatur opinio. Et ne veluti lucerna contecta sub modio, sed hominibus luceret in mundo; quantum fuerat sublimis meritis, tantum clarere cepit insignis miraculis. Ejus namque beatissima fama pervenerat usque ad Francorum regis palatia, quorum tunc erat rex valde timendus Teudericus, Flodovei filius, cujus oculus subiti doloris nimis cruciatibus ita est correptus, ut nullis diversis generis medicamentis ad sanitatem pristinam ullus eum posset perducere medicus. Unius oculi lacrymabilis aegritudo oculorum multorum lacrymas excitavit in populo; Regis animum exitus incerti conturbant: hinc tangit formido mortis, illinc magnitudo doloris; hinc metus amittendi luminis, illinc imminens timor deformitatis. Nam si rex adforet luscus, maximum in populis fuisset dedecus: aut enim turpiter regnando deformitatis portaret opprobrium, aut perditione oculi forte perdidisset & regnum. Unum ergo restabat regi consilium, ut, ubi cessasset humanum remedium, hic adesse necesse erat divinum adiutorium. Audiens igitur rex famam venerabilis abbatis Teudericici, jussit eum ad se vocari: & cum venisset, ostendit ei morbum miserabilis oculi. Monstrat pœnam quam patitur, prævenit pericula quæ veretur. Supplex deposcit, subnixus rogat: firmiter sperat sanitatem, quam a Domino per suum servum deprecatur. Tunc vir Dei sciens virtutem non esse humanæ fragilitatis, sed divinæ operationis; corpus solo sternit, animum super sidera etigit; totum se orationi committit. Deinde peracto ferme unius horæ spatio, certus quod oculo regis lumen impetrare meruit, orationem finivit: tandemque surgens, erecto ad sidera vultu, sanctæ Trinitatis nomen invocat, olei sancti paululum summitati pollicis infundit; oculo male habenti signum salutiferæ crucis imprimit, simulque cum sanitate pristina confestim lumen reddit. Regem regum magnificat rex lætus: lætitia repletur populus, ingenti exultat gaudio universus senatus. Laudatur Teudericus Dei servus: glorificatur ab omnibus mirabilis in sanctis suis Deus. Convocat princeps primates populi: seque ipsum accusat, quod tam tarde inquireret atque cognovisset virum Dei. Congratulatur quoque de magnitudine miraculi, quod tam citius sensit virtutem spiritualis medicamenti, ita ut nullius cicatricis vestigia, nullius caliginis reliquæ remaneret, sed clariore lumine &

perspicaciori visu de sanato jam oculo luminoso radii resplenderent. Exultat omnis ætas per totum palatium; una vox exultationis & confessionis sonat per universum regnum, cum Teudericus servus Christi Teudericum regem reddidit sanitati. Per multum tempus laboravit in vnum invalida manus medicorum: iste pauper clamavit pro divite, & Dominus exaudivit eum. Quod potentia non valuit divitis excelsi, hoc apud Deum valuit oratio humilis justi.

7. O quantis honoribus rex sublimaret Dei servum, si veller! Quantis muneribus repletet, si cuperet! quantis dignitatibus remuneraret, si sineret! Quid enim oculo carius? quid salute utilius? quid vita comparari potest pretiosius? vel quid haberi pulcritudine desideratur avidius? Numquid enim non dedisset pro vita sui regni dimidium, qui si moreretur, perdidisset totum? Sed humanæ laudis, & mundanæ retributionis contemptor, gratis dare maluit quod gratis accepit. Atque vir magnæ humilitatis studiosus, cum plus curabat ne regis esset univocus, ait ad eum, dicens: Domine rex, quia Teudericus nomen tuum veneranter vocitatur a populo, ego servus tuus, ne feram nomen simile de cetero, non Teudericus, sed vocabor Teoderio. Tunc rex gratulanter admirans, & admiranter congratulans purissimæ simplicitatis humilitatem, atque simplicissimæ humilitatis puritatem humillimam, venerabiles manus deosculans sacerdotis, postulat benedictionem, atque honorifice jussit eum ad suum deduci monasterium. Ex hoc igitur uno demonstratur, quanta curationum gratia fulsit in sancto Teudericico. Quantas namque tum cernebas ad eum confluere debiliū multitudines, quæ sine mora temporis continuas reciperet sanitates! Cæcis quoque visum, surdis auditum, claudis gressum restaurans, aridas, contractasque manus relaxans, a dæmonibus obsessos liberans, mille nocendi diabolicas fraudes per divinæ medicinæ destruxerat artes.

8. O multum felicem gregis Domini pastorem, cui datum est corporibus, simul & animabus conferre salutem! O triumphalem spiritalis belli ductorem, mundum cum suo principe superantem! O Patrem piissimum multorum monachorum! O fidelissimum in domo Patriis familias proferentem nova & vetera dispensatorem! O perseverantissimum in Dei famularum usque in finem, suæ suorumque salutis cupidissimum comparatorem sanctum Teudericum! Qui vitam angelicam in terris agens, & mentis intentionem in cælestibus figens, in diebus suis per justitiæ meritum placuit Deo. Tunc plures instruxit discipulos, & nunc innumerabiles imitatores suo saluberrimo informat exemplo; qui post multarum virtutum opeta, post mira oculorum insignia, bono certamine ad victoriam perducto, felici cursu consummato, suis plangentibus monachis, obviantibus ei sanctis, gaudentibus & perdecantibus eum angelis, die kalendarum Juliarum cum gloria migravit ad Christum. Cujus audita pretiosissima morte, præfatus rex Teudericus ad monasterium pro-

peranter venit cum magna multitudine; & prædicti beneficii memor, & suæ salutis non immemor, ad tumulum corpus beatissimi abbatis rex propriis evexit humeris. Nec mirum, si rex hominum illius membra commendet tumulo, cujus anima cum gaudio Rex regum suscepit in cælo. Ad cujus etiam venerabile sepulcrum divina virtus usque in hodiernum diem multimodam operatur salutem: per cujus nos omnes deprecimus patrocinium, ut misericordiam habeamus ad Dominum, qui vivit & regnat per omnia sæcula sæculorum.

VIII.

EPISTOLA MESIANI

Ad lib. 4. n. 25. *Discipuli sancti Cesarii, ad Viventium episcopum, in qua narrat apparitionem sanctorum Augustini & Hermetis sibi factam; & quomodo ecclesia sancti Hermetis constructa fuerit.*

Ex ms. cod. Arclatenf.

Domino meo Viventio episcopo Mesiano omnium humillimus, solo nomine, non officio presbyter, in communis proficere. Lectis, carissime, dilectionis tuæ litteris, quam dulces, quamque suave in eremo sapuerit, rescribendo tibi explicare non valeo. Quomodo vel quem admodum, quam vel felix iter nostrum Deo ordinante & prosperum fuit, ipse me melius nosti. Sed quid postquam a nobis secessisti parens dictis magistri nostri, immo etiam præceptis apostolicis, contigit, nolimus te latere, quam honorificum est laudare magnalia Dei. Nam cum die septimo, postquam a te decessimus, in locum quemdam venissemus, ubi erant prata fati amœna & delectabilia, necnon fontis rivus subterfluens; ibi missarum sollempnia sollempniter celebravimus, eo scilicet die, quo agebatur festum doctoris egregii beatissimi Augustini, cujus monitis & exemplis salubriter nos pius magister in scholis rectitudinis instruere solet. Cumque ibi pernoctarem, circa noctis horam mediæ adest Dominus ducens secum Petrum piscatorem pium, Paulumque doctorem egregium, Hermen vero martyrem gloriosissimum, & Augustinum prædicatorem eximium: in quorum adventu ego miser & infelix peccator præ odore mirifico & luce incomparabili expergestus sum, non meis meritis exigentibus, sed ut testis existerem veritatis. Tunc Dominus vocat magistram nostrum ex nomine, ita dicens: Cesari, excole vineam tibi commissam, & amputanda, & enutri enutrienda, quia nummus remunerationis tibi debitus non tardat; & age penitentiam, quia memoriam martyris Hermetis, quem in præsentem habes, inter sacramentarum mysteria, cujus festum a fidelibus hodie veneratur & colitur, negligenter oblivioni tradidisti. Et iis dictis, a nobis abcessit, benedictus per omnia. Mane autem factis surreximus, divino insistentes labori. Cumque nondum expleto divino officio, plura & plura solito nobis inf-

Annal. Bened. Tom. I.

nuasset; tandem post evangelicam admonitionem, trahens longa suspiria ab alto pectore, sic exorsus est: Væ mihi misero, quia ex triennio infeliciter oblivioni tradidi memoriam martyris Hermetis, variis & inanibus fabulis occupatus! cujus memoria non derelinquetur in æternum. sicque verbis finem imponens, conversus ad altare studet cæpta perficere. quod ego ferre non valens, libera voce profecutus omnia per ordinem, sicut videram & audieram, coram cunctis edixi. Expleto divino officio, erexit nobiscum lapidem in loco illo, ubi Dominus ei apparuerat, & super eum crucis dominicæ infixit vexillum. Inde ordinatis omnibus & præpositis, nobis abeuntibus, obvius occurrit presbyter Carrotoensis ecclesiæ, Ursus nomine, a quo die illo & nocte benigne recepti sumus: cujus puerum te præfente, per ecclesiæ cancellos elapsum, subitoque a dæmonio arreptum, dominus noster magister piæ eruditionis liberavit, qui etiam adhuc superstes vobis famulatur. In crastinum Arelato pervenimus, ubi cum magna gloria ab omnibus, tam clero quam a populo, honorifice suscepti sumus, quibus & benedictionem & pacis osculum dedit, & salutationis litteras a sede apostolica formatas recitavit. Post hæc cum apparatu necessario ad locum supra scriptum rediit, ubi ecclesiam construxit in honore beati Hermetis martyris, quam jure perpetuo Arelatensi sedi deputavit: in cujus consecratione Octavis paschæ te adesse volumus & oramus; & tunc de his atque aliis plenius conloquemur. Ora pro me, pater carissime, ad Dominum.

IX.

Prædia quæ sanctus Germanus Paris. episcopus monasterio nostro largitus est.

Ad lib. 5. n. 43. & lib. 6. n. 67.

Ex chartario S. Germani à Pratis.

Habet in valle Vitriaco mansum dominicum cum casa & aliis casticiis sufficienter. Habet ibi ecclesiam majorem, & unam capellam cum omni apparatu diligenter constructas. Habet ibi de terra arabili culturas x. ubi possunt seminari mod. 200. De vinea veteri, quam sanctus Germanus plantavit aripenn. lxxii. Habet ibi de prato arip. lxxii. Est ibi silva, quæ vocatur Puciolus, quæ pertinet ad ipsam villam; quæ videlicet silva cum ipsa villa fuit alodium S. Germani. Coloni vero, qui ipsam inhabitant villam, ita adhuc sunt ingenui, sicuti fuerunt temporibus sancti Germani: quatinus nulli hominum, aut vi, aut voluntarie, sine præcepto abbas aut arcisterii, aliquid exhibeat servitium. Nam ipsum alodium sanctus contulit Germanus ad luminaria ecclesiæ sanctæ crucis, sanctique Stephani protomartyris, seu sancti Vincentii levitæ & martyris, quatinus omnibus annis persolvant ad ipsam ecclesiam viii. sext. olei, aut xxxi. ceræ lib.

Est ibi in confinio quædam alia possessio, quæ dicitur Walliacus, aliaque procul, quæ vocatur Galliacus, quas pater sancti Germani ab Ermenfrido comite emit, quasque prædictus san-

Rxxx ij

atus præful contulit prædictæ ecclesiæ sanctæ Crucis, sanctique protomartyris Stephani, seu sancti Vincentii levitæ & martyris, cum omnibus appenditiis suis: quatinus annis singulis in commemoratione natalitii patris, seu genitricis suæ solvant ad sepulchra eorum cereos duos, librarum videlicet octo unumquodque, & refectionem fratrum xx. fol. Addidit etiam prædictus sanctus præful excommunicationem coram xv. i. i. i. episcopis; ut quisquis temeraria præsumptione hoc donum, quod suæ contulit ecclesiæ, ex propria videlicet possessione, audeat auferre, seu episcopus urbis Autissiodorensis, in cuius constanti diocesi; seu princeps Nivernensis, sub cuius constanti ditione; cum Juda traditore damnationem percipiant hic & in ævum.

Dies depositionis patris ejus, nomine Eleutherii, kal. Novemb. matris vero, nomine Eusebiæ, v. kal. Jan.

X.

Ad lib. 6. n. 45. Concordia Bethæ cum monasterio sancti Vincentii.

Ex tom. 3. Miscell. Baluz.

Dum cognitum est, quod Betha Deo facta portione aliqua in locella nuncupantia Soliaco, Mansione, villam Bariaco, seu & Briscino, quam filius suus Ermenfredus quondam moriens dereliquit, & ad ipsam legibus obvenit, per vinditionis titulum ad basilicam sancti Vincentii Cenomanis civitate vindicat, & accipit exinde in pretium, quod & bene complacuit atque convenit, hoc est, auri solidos probos, optimos atque penantes, numero ducentos. Quo veniens venerabilis frater Patuinus præpositus de ipso monasterio una cum vinditione ipsa, in privata conlatione ipsa protulit ad relegendum, dum inter se intenderent, (hi sunt, Berthofridus, Dodo una cum conjugæ sua Eudilane, vel Bertholanda cum infantibus suis, his nominibus, Ademaro & Johanne) chartam ambagibilem ibidem præsentabant, quam Betha ad ipsos infantes suos fecerat, ubi habebat insertum, dum advivebat, & in partes duas Leogigilo quondam conjugæ suo, quam & suam tertiam ad usum tenuerit, & post suum discessum ad jam dictos infantes suos, tam illas duas partes, quam & suam tertiam, in eorum reciperent dominatione; dum inter se intenderent, mediantibus bonis hominibus ad pacis concordiam visi sunt eos revocasse. Convenit inter ipsos, quod illa quarta parte, quam Ermenfredo quondam in Mansione debitum erat, memorati infantes, Berthofredo, Dodo una cum conjugæ sua Eodilane, vel Bertholanda, contra venerabile fratre Patuino præposito vel ipso monasterio, quantumcumque ibidem habere videntur, omni tempore habeant evindicatum; & reliquo vero, tam in Soliaco, quam in Bariaco seu & in Briscino, quicquid Ermenfredo quondam obvenire debuit, vel quantum per vinditionis titulum memorata Betha sive jam Noberta ad

memorata basilica delegata contra ipso Berthofredo & Dodone una cum conjugæ sua Eodilane, necnon & Bertolandane, tam terris, casis, mancipiis, domibus, ædificiis, accolabus, pratis, pascuis, vineis, silvis, aquis, aquarumque decursibus, mobile & immobile, junctis & subjunctis, vel omni supraposito, quantumcumque in jam dicta locella Ermenfredo quondam habere debuerat, pars monasterii sancti Vincentii, vel ejus rectores contra ipsos homines superius commemoratos æquali lance dividere debent. Unde convenit, ut tres epistolas, uno tenore conscriptas, inter se fieri & accipere deberent. quod & ita fecerunt, ut nullus contra partem suam de istis convenientiis se remutare non possit, quod qui hoc facere præsumpserit, partem suam à parte suo amittat, & insuper fisco sociante auri libras argenti pondo viginti coactus exsolvat, & nec sic quod repetit vindicare non valeat; & has epistolas, quas in invicem bona voluntate fecerunt, cum stipulatione intraposta firmas & inviolabiles omni tempore valeant perdurare. Actum Soliaco in rem ipsam in anno x. i. regni domini Theodorici gloriosi regis, quod fecit præsens mensis Octobris dies x. i. i. Dodo subscripsit, S. Eodilane conjugæ suæ, Berthofredus subscripsit, S. Bertolandane germana eorum, qui hanc epistolam fieri rogaverunt, Dericeus abbas subscripsit, Beoraldus in Dei nomine abbas subscripsit, Atglimannus subscripsit, Johannes subscripsit, Salico subscripsit, Bertholaudus subscripsit, S. Witdoni, S. Turpulo, Bavo subscripsit, Landulfus subscripsit, Odricus subscripsit, Caldobertus recognovi & subscripsit.

XI.

Versus Eugenii episcopi Toletani secundi * Ad lib. 6. n. 57. de basilica sancti Emilianii monachi.

Quem mæror, quæna culpa premit, quem denique vita
Morbida convexans, aut valetudo quatit;
Huc festinus agat festino pectore cursum:
Anxia deponens, prospera cuncta geret.
Certa salus ægris, spes & tutela misellis,
Et pater, & genitrix Emilianus adest.
Cujus ad imperium depulsus pectore dæmon
Tenta diu linquit, cum retinere nequit.
Hic claudis gressus, & cæcis lumina dantur:
Reddit & incolumem lepra repulsa citem.
Vita redit functis, & languor pellitur omnis:
Servit ad obsequium mox reparata salus.
Hic sua signa Deus respectans crescere gaudet:
Et dæmon cernens hic sua damna gemit.
Quisque precator ades, fidenter poscere noris.
Impos namque redit qui dubitanter adit.
Cumque precum murmur ad propria fuderis
intus,
Et gemitus toto prompseris ex animo;
Eugenium quæso propriis adjuuge querelis,
Sic culpis veniam possit habere suis.

* Ita codex Casin.

XII.

Ad lib. 12. n. 2. Præceptum Chlotharii II. regis pro monasterio S. Dionysii.

Ex authentico in charta Ægyptiaca.

..... viris illustribus Chrodegario.....
... per basilicabus de suis propriis facultatibus per testamenti paginam voluerit legaliter delegari per nostris authoretatibus testamentum..... noster Dodo abba de basilica sancti domni Dionisii martheris peculiare patroni nostri testamenti paginam a Johanne quondam negotiante..... aliquid de suis facultatibus ad basilica ipsius sancti Dionisii, vel relequa loca sancta infra oppidum Parisiorum civetatis, etiam & ad alecus de suis propinquis, per ipso generaliter confirmari deberimus. quod nos magnetudo vestra, sicut unicuique justa petentes, vel per nostræ mercedes compendium hunc beneficium non negasse..... sæpe dictus Johannis ad ante dicta basilica sancti domni Dionisii, vel reliquas sancta loca, aut suis propinquis juste nuscetur delegasse, hoc est in terris, domebus, mancipiis... vel reliquo beneficio hujus authoretate nostræ..... generale beneficium confirmatum ad ipsas basilicas, vel suis propinquis proficiat in perpetuum..... similiter per hanc præceptione firmati valeant permanere securi. Et ut hæc autoritas ampliatis titolis, nostris & futuris temporibus inconcusso jure.....

CHLOTHACHARIUS in Christi nomine rex hanc præceptione subf.

URSINUS obtulit.
..... nostri Stirpiniaco feliciter in Domino.

XIII.

Ad an. 628. lib. 12. n. 5.

Diploma Dagoberti pro S. Dionysio.

Dagobertus rex Francorum vir illustre. Quotienscumque petitionibus fedilium personarum, in quo nostris fuerint patefacti, eas per singula libenter volumus obaudire, & effectui in Dei nomine mancipari. Adque ideo vir illustre & fedelis Deo propicio noster Ursinus climenciæ regni nostri petiit, ut de id quod una cum germano suo Beppoleno in divisionis paginam, tam ex successione geneturi suo Chrodoleno, quam germano suo Chaimedes, quondam loca, quorum vocabola sunt Ferrarias, Leubaredovillare & Eudoncovilla, seu reliqua facultatem, vel villas illas, quod in Reteneco de alode materna per pactiois tetulum ad eodem nuscuntur pervenisse, hoc est cum terris, ædificiis, mancipiis, viniis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, mobilebus & immobilebus, vel reliquis rebus seu adjacenciis ad..... pertenerentibus, ut dictum est, ad parte sua pervenisset, & hoc ad præsens ricto

ordineassent domenari. Unde & pactioe pleniore loca, vel de reliquis res mano præfato germano suo Beppoleno suscripta, vel bonorum roboracione... ita se præ manibus habere adfirmat, idemque & vindicionis quod ab aliquibus homenebus in suprascripta loca porciones alequas visus est comparasse, præ manibus habere adfirmat; petiit antedictus vir, ut nostram ex hoc circa ipsum plinius deberit confirmari præceptio. Cujus postolacione pro rei tucius firmitatem noluemus denegari, præceptio enim, ut quicquid ei constat æquo ordin.... dicta loca vel reliquas res ad parte sua per inspecta pactioe e contra supradicto germano suo justo in divisione percipisse, & quod per ipsas vindicionis in præfata loca possidere dinuscetur, ut ad præsens ricto tramete possidere videtur, nostram in Dei nomen generaliter auctoritatem firmatur, & ipsi hoc teneat..... ndat & suisque posteris perpetualiter ad possedendum relinquat. Et ut hæc auctoritas perpetuis temporibus firma stabilitate debeat perdurare, manus nostræ suscriptionibus subter eam decrevimus roborari.

† DAGOBERCTHUS BURGUNDOFARUS rex subf. optol.

Ejusdem regis præceptum pro eodem monasterio.

Dagobertus rex Francorum, vir illustre, wandelbertho duci, Raganrico domestico, & omnibus agentibus, presentibus & futuris.... promerere æterna, vel de caduca substantia erogandum locrari gaudia sempiterna. Igitur nos re ipsa considerantes, prout in æternum, vel aliquantulum mereamur justorum esse consortes, villa cognomenante Iticinosteam *, in pago Parisiaco, qui fuit Landerico & Ga. gnerico germanis, & addicionebus... vel meritum, ad basilica domni Diunensi martheris, pecoliaris patroni nostri, ubi ipse præciosus dominus in corpore requiescere vedetur, dem devoti sumus per tempora bona, propiciante Domino, impartire præsentialiter plena devotione visi fuimus concessisse. Jubentes etenim, vól... reis silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus a die præsentis, qualiter ab ipsis... dominetur, vel ad fisco nostro præsentis nunc tempore in Dei nomine possedetur, ex indulgentia nostra ad ipsa sancta basilica concessa, quæ.... ditione percipiant specialius.... pateris inibi consistentibus, pro regni stabilitate; vel remedium animæ nostræ, absque ullius in postmodum refragatione, temporibus debeat proficere, & ut fiat, ut dum nos ad clero vel pauperes, ac ipso sancto loco consistente.... vel in aliquantulum... omne... incoimmoda generetur. Et ut... tam au... tempora inviolabilem capiat firmitatem, manus nostræ sub-

Ex lib. 6. de re diplom.

* Escouan.

scriptionibus infra [eam decrevimus robore]

DA GOBERTUS rex subf. DADO opolit.

Datum dies quindecim, anno decimo regni nostri in Dei [nomine feliciter] Clipiaco.

XIV.

Chlodovei II. regis preceptum pro eodem.

Ex authentico. . . viro inlustri. . . are idemque inlustri matrona Amathildes clemencie regni nostri credidit suggerendum. . . his chramlos subteriore satelliaco vel locello, qui dicitur Curtilis sibi berimariacas. . . . co & terra ad ipso maro aspiciente Bunoariaxu una cum adjectentias earum. promeruisse. cessisset, vel confirmasset, quem viro epistolas prae manibus habere adfirmat, & ipsas villas. cum plinius confirmare deberemus, cui nos hunc beneficium sicut unicuique iusta petentibus. vel adjectentias earum, cum terris domibus adfectiis, mancipiis, silvis, pratis, pascuis, peculiis. inspecta ipsa epistola in superscripta loca visa fuit promeruisse, & hoc ad praesens quieto ordine possit. voluerit liberum in omnibus pociatur arbitrium & haec auctoritas tam a nostris quam.
o regni domno Clodoveo.

XV.

Donatio facta monasterio Moisiacensi.

Ad lib. 12.
n. 33.

Ex archivo
Moisiacensi.

Venerabili in Christo patri & domino apostolico Leotadio abbati vel omni congregationi monasterii Moisiacensis, quod infra pago Caturcino, in honore sancti Petri constructum esse videtur. Ego enim Nizezius & uxor mea Ermintrudis dum reatum conscientiae nostrae agnovimus, oportet nobis ut dum Deus in nostra voluntate posuit secundum evangelicam lectionem rerum dispensationem, exinde per Dei introitum faceremus, & ut ad nos fiat Dominus sicut in suo dignatus est Evangelio dicere: *Vade vende omnia quae habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo, & veni, & sequere me.* Et ideo nos hanc ad veram vocem vobis supradictis servis Dei, vel ad omnem congregationem, quae in ipso monasterio superius nominato constructum esse videtur, dono ego in pago Tolosano villas nuncupatas Calmeabilidem, Barolungus, Vivaderemus, Sambiliano, cum omni integritate per terminos ac loca a nobis designata; & in alio loco infra ipso pago alias villas nostras Auliniano, curtes nostras indomincatas cum ecclesiis aut solariis, & viventiis, & fructuario,

piscatoriis, molendinis simul cum appendiciis suis, Besingus, Scoternam villam & Orfolingus, Villa seu Gannicolas villare, cum ecclesia sancti Medardi, quae est infra ipso termino cum omni integritate & soliditate, cum servis & colonis & mente libertorum una per terminos & loca a nobis designata: id est de fluvio Garumna per Mamare gurgite; inde per modia villa salis cum ecclesia sancti Saturnini, quam dato pretio nostro de Guirardo quondam visi sumus comparasse; inde per favum quondam Perucia per fontem in conasticis, quae est in media agris; atque inde pervenit usque Navaliense, seu in montem Beretonii quondam usque in Stirpinia-go, & Vallum Envaldi usque in media Saldimia; inde per Livigone usque in supra dicto fluvio Garumna. Et in alio loco infra ipso pago Tolosano alias villas nostras his nominibus nuncupatas, Lampidiago cum ecclesia sancti Martini, Vulpiliaco, Spoutingus, Prareti, mutationes ecclesiae cum villare sancta Gemma, villa Sarpanas cum ecclesia sancti Germani, villa Gainago, villa Novolio cum ecclesia sancti Medardi, has villas superius nominatas cum ecclesiis & omnibus villaribus & adjacentiis earum per terminos a nobis designatos, qui sunt per medium Garona, deinde in media agra, deinde usque in Larona, inde per paludem Noyoliensem usque in superscripta Garona. Et in alio loco, in pago Aginnenfi, villa nostra Viriacarias, cum omni integritate, una per terminos subter per illo porto & termino Vasalonis; de alio vero latere termino Bordouise villa; deinde per rivum Oppinione usque in media Garona. Et in pago Elifano, alias villas nostras, Giuvigus, Sauviago cum omni integritate, sicut a nobis per terminos antiquos possidere videtur. Relinquimus quoque propriis hereditibus nostris in Faldidio villas nostras, in pago Tolosano, Modorciago, Altomonte, Basille; & in pago Aginnenfi Pompeiagio; & in pago Elifano Malarouta, has quoque villas superius nominatas, excepto illas, quas in Faldidio dimittimus. Alias vero omnes, quas hic, inferuimus cum omni integritate & soliditate curtis, ecclesiis, aedificiis, domibus, mancipiis, colonis ibidem commorantibus, & merita libertorum & colonorum utriusque sexus, cum terris, cultis & incultis, vineis, pratis, silvis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, cum omni jure & adjacentiis earum, quæsitum & inquirendum, per hanc epistolam venditionis hæc vobis trado, transfero, atque transfundo ad possidendum. Et accepimus a vobis pretium & nobis bene complacuit, hoc est solidos auri purissimi septingentos, & pallios xv. valentes solidos ducentos. Hæc vero pretia a nobis suscepta animæ nostræ remedio in alimonia pauperum ibidem Deo servientium expensamus. Omnia vero hæc superius nominata in manus vestras tradimus & successorum vestrorum, ut possideatis, & quidquid exinde facere volueritis, libero omnibus perfruatis arbitrio stipulatione subnixa. Facta carta venditionis ista mense Maio, anno v. i. regni domini nostri Theo-

dorici regis. NIZEZIUS peccator & Ermintrudis hanc epistolam venditionis recognovimus, & subsignavimus. Signum Gundoberto, S. Sicando, S. Almare, S. Sicaribus, S. Autrico, S. Dacoleni, S. Bertinaro, S. Frotico, S. Guntario, S. Bertallo, S. Belboni. Actum Moyssiaco monasterio publice.

XVI.

Dagoberti I. diploma pro monasterio Resbacensi.

Ad lib. 12.
n. 43.

Dagobertus rex Francorum, vir inluster, apostolicis patribus nostris dominis episcopis & illustribus viris, ducibus, itemque magnifico Chanulfo comiti, vel omnibus agentibus, tam presentibus, quam & futuris temporibus ubique in Dei nomine in regno nostro constitutis. Oportet clementia principali inter ceteras petitiones illud quod pro salute adscribitur, vel pro timore divini nominis postulat, placabili auditu suscipere, & procul dubio ad effectum perducere, ut fiat in mercede commutatio, cum pro quiete servorum Dei congrua impertitur petitio, quia fides perfecta non dubitat ad Altissimi gratiam pertinere, si aliquid secundum suum eloquium præcipue domesticis fidei mente devota impenditur, quia scriptum est, *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Ergo dum illustri vir Dado referendarius noster, ejusque germani, Ado & Rado, monasterium Jerusalem in honore sancti Petri & Pauli & sancti Antonii, quod vulgo appellatur Resbacis, in Meldensi territorio situm, ad monachos vel peregrinos inhabitandum, ac in Dei nomine solitaria vita fruendum, quod ex nostra etiam largitate meruerunt, devoti Deo juvante construxerunt. Ideo nos juxta eorum petitionem, pro quiete servorum Dei, præceptionem vigoris nostri placuit propalare, per quam dum super fiscum nostrum, quod pro remedio animæ nostræ indulsimus, videtur esse constructum, atque ex parte ditatum, sub quiete tranquillitatis Domino protegente ipsi monachi juxta religionis normam perpetim valeant residere, eligimus ut hæc series debeat plenius declarare: quia nihil de canonica auctoritate convellitur, si aliquid, ut diximus, domesticis fidei pro tranquillitate pacis conceditur. Nec nobis aliquid detrahendo æstimet in id nova decernere; dum ab antiquis juxta constitutiones pontificum per regalem sanctionem monasteria sanctorum Agaunensium, Lirinensium, Luxovienensium, immoque & monachi domni Marcelli, sub libertatis privilegio videntur consistere. Ergo si qua inibi in villis, mancipiis vel reliquis quibuscumque rebus atque pecoribus, aut regio manere, aut supra scriptorum virorum vel cujuslibet est delegatum, aut deinceps fuerit additum, dum super nostra est, ut diximus, largitate constructum, nullus episcoporum, nec praesentes, nec qui fuerint successores aut eorum ordinatores, vel quælibet persona

possit quoquo ordine de loco ipso auferre, aut aliquam potestatem sibi in ipso monasterio ad optare, vel aliquid quasi per commutationis titulum minuere, aut de mysterii ornamentis, vel de oblatione in altario illata abstollere; nec ad ipsum monasterium vel cellulas ejus, nisi pro lucranda oratione, & episcopus, nisi fuerit cum voluntate ipsius abbatis, vel suæ congregationis, absque gravi dispendio eorum accedere praesumat. quo facilius liceat monachis ipsis in Dei nomine regulariter consistentibus rectam delegationem sub quiete per tempora possidere. Et cum abbas ille fuerit de saeculo evocatus, quem ex semetipsis ipsa congregatio elegerit sibi, secundum sanctam Regulam senioreni instituat per omnia, & ex omnibus secundum delegationis votum vel hujus feriem auctoritatis suffultum, cui absque ulla inquietudine ibidem cuncta proficiant in augmentum. Adjicientes, ut nulli penitus judicum, vel cuiuslibet hominum licentia sit de rebus praefati monasterii absque servorum Dei voluntate aliquid defraudare, aut temerario spiritu quidquam exinde suis usibus [deputare,] ne, quod primitus, est divinam incurrat & nostram offensam. a fisco grave damnum sustineat. . . . & etiam nobis pro integra mercede nostra vel supra scriptorum virorum pensantes merita placuit addendum, ut tam quæ ex nostra largitate, quam quæ ex delegatione ipsorum Dadonis vel germanorum suorum seu genitorum eorum, vel quorumlibet, ibidem est aut fuerit devoluta possessio quoquo tempore, nulla publica judiciaria potestas, nec praesens, nec succidua ad causas audiendum, aut aliquid exactandum ibidem non praesumat ingredi; sed sub omni emunitate hoc ipsum monasterium vel congregatio sua sibi met omnes fregos concessos debeat possidere vel quidquid exinde fisco forsitan de eorum hominibus aut de ingenuis aut de servientibus aut in eorum agris commanentibus vel undecumque poterat sperare, ex indulgentia nostra in luminaribus ipsius sancti loci vel stipendia servorum Dei, tam nobis in Dei nomine viventibus, quam per tempora succedentibus, pro mercedis compendio debeant cuncta proficere, ut pro aeterna salute vel felicitate pertinet, seu regni constantia delectet ipsis monachis immentam Dei pietatem jugiter implorare. Quod præceptum decreti nostri Christo in omnibus suffragante ut firmitus habeatur, subscriptionem manus nostræ infra studuimus perarrari. Dagobertus rex subscripsit. Datum sub die kalendarum Octobris xiiii. regni ejus.

XVII.

Johannis papa I V. privilegium pro sancti Montalibus cujusdam camobii beate Maria in Gallia.

Ad lib. 13;
num. 11.

Dilectissimis fratribus coepiscopis per Galliarum provincias constitutis, Johannes Sac. 4. Beatus servus servorum Dei. Quamquam praesens sacratif-

Ex tom. 1.
Sac. 4. Beatus

simā regulā decreta nos doceant, quā oportet perenniter custodire, & Patrum sanctorum con-
 sucta indiminate servare: attamen & nos quo-
 que super hac regulariter vota supplicum chri-
 stianorum, & maxime orthodoxa fide fulgentium, in omnibus debemus effectui mancipare: quatenus eorum pia devotio apostolicis inviolata permaneat institutis. Quoniam igitur Chlodoveus rex excellentissimus, filius noster, princeps Francorum, pia & religiosa devotioe perspicuus, suis nos scriptis postulasse dinoscitur, & apostolica sedis caput omnium ecclesiarum, privilegium monasterio beatae genitricis & semper virginis Mariae, vel sanctae Columbae, atque S. Agathae, seu aliorum sanctorum martyrum, in loco qui nuncupatur il. super pago ill. quod viri magnifici ill. pia devotioe dediti, nutu & aspiratione divina construxisse noscuntur, in quo decreverunt, ut puellae Dei sacrae virgines in sanctis studiis & venerabilibus, diurnis meditationibus & assiduis vitam piam atque contemplativam sub retrusione exercere videantur: pro qua re supplicii expetierunt deprecatur, ut privilegium apostolicae sedis nostrae in eodem monasterio concedere deberemus. Quod salubriter annuentes, maxime domesticis fidei, & spe certa salubre futurorum bonorum fulgentibus hoc privilegium perenni auctoritate servandum libenter indulgimus pro divino intuitu. Nec enim nova postulantium vel indulgentium est auctoritas privilegii largiendi, dum profecto * cuncti & plerique praesules nostri per praeterita tempora apostolicae sedis praesules, non solum sub ditione nostra constitutis, sed etiam in ceteris regionibus positis postulata semper indulgentia sanxerunt, praesertim in regione Francorum, dum profectu * cuncta usque ad fines terrae & oceani maris terminum sub beati Petri principis apostolorum ditione consistant. Unde oportet omnes omnino medullitus ac totis viribus modis omnibus obedire, quae per beati Petri auctoritatem apostolica sedes postulata dinoscitur indulgere. Ergo antedictorum virorum, & praesertim interventu excellentissimi filii nostri praedicti regis, super hoc privilegium suis scriptis enixius expetiti postulata concessimus, intercedentibus omnibus episcopis, & contestatione evidentissima decernimus, tam vicinis, quam procul a praedicto monasterio constitutis, ut nihil audeant usurpare, nihil auferre, nihil contingere, cogente praeva ambitionis ardore, quae sub tenore huius privilegii & norma decernit *, ut videlicet episcopus, quem mater spiritalis, paterque monasterii vel cuncta congregatio voluerit ad celebranda missarum sollemnia in consecratione abbatissae, vel etiam reliquarum juniorum, sacrae * Deo etiam tabularum altaribus, in quibus missae debeant celebrari, habeat facundiam * in eodem monasterio ingrediendi, ad officium scilicet sacerdotalis ministerii; & tales secum ipse pontifex introducat, quales vita & religio sancta commendat: quo peracto officio, nihil contingens, nihilque ambiens per concupiscentiae stimulum, vel rapinae pravitatis ingenia; sed

gratis per omnia agens, ad propria mox regredi non moretur; nec convivium intra claustra monasterii eidem nullatenus praeparatur, nihil sic dictus usurpans de rebus monasterii, non de sacris altaribus indumentis, non de ornamentis, neque sacris voluminibus, nec quicquam majus vel exiguum, sed nec concupiscere adtemptet: quia si privata concupiscere satis est noxium; quanto magis sacra auferre, aut desideret juri suo mancipare, Deo est inimicum? Unde bene cum justum virum describeret Propheta, ait: *Qui excussit manus suas ab omni munere.* Neque enim dicit, *Qui excussit manus ab munere,* sed adjunxit, *ab omni.* Tunc ab omni munere manus excussit, quando in divinis rebus, non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam non requirit. Interdicentes etiam episcopo, in cujus parochia est praedictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem praesentis decreti pia postulatione indulti quicquam attemptet, vel ejus successores praesumant prohibita contingere, nec in minimo hanc normam violare: sed plenius & in omnibus per singula conservare. Christina igitur vel quidquid ad sacra ministeria pertinet, si a matre & patre monasterii fuerit postulatum, aut benedictiones tradere Dei famularum, a quo praevidebit, vel elegerit spiritali sanctoque Dei sacerdote, modis omnibus annuendum: & (ut superius dictum est & saepe dicendum) nullam potestatem habere convenit episcopo in eodem monasterio sub retrusione sancte viventibus, & theoreticam vitam cenobialis regulae militantibus, a * beatissimis patribus nostris, quibus non fuit dignus mundus, edicta continent, id est Antonii, Pachomii, & haut procul a nostris temporibus BENEDICTI abbatis istius Romae hujus urbis. Illud praecipue statuendum decrevimus conservandum, ut neque in rebus ipsius monasterii, tam in villis, quam in locis ubique, vel in ordinandis personis, ad regimen Dei famularum admittendis, non de alio monasterio, nec de saecularibus feminis inibi introducendis, excepto quam cuncta congregatio elegerit post mortem matris monasterii, ut deberet institui & ordinari. Super hac scilicet, neque vicedominus, neque archidiaconus, nec quilibet persona in eodem monasterio habere se potestatem, aut extendere ditionem, vel quicquam immitare vel agere ullatenus praesumat: cognoscentes, quia sub apostolica sede, id est beati Petri apostoli, ex praedicti regis consensu & praefatorum virorum postulatione dinoscimur praesentis privilegii indulta concedere. Rogitus vero episcopus ipsius civitatis a matre, a patre monasterii vel cuncta congregatione, suam exhibeat praesentiam *. Non autem petitus nec conductus ad secreta monasterii accedere non praesumat, nec ibidem contra regulae institutionem intra claustra eidem pontifici convivium praeparatur, nec quietem monacharum vitam quae solitariam propter Deum peragere decreverunt, frequens sacerdotum insolentia atque ingressu puerilium * casu introeuntium perturbare videatur, qualiter pie & sancte viventes, &

* f. profecto.

* f. profecto.

* l. decernuntur.

* l. sacrandi etiam tabulas altaris.

* f. facultatem.

* l. sicut beatissimorum patrum nostrorum.

* huc usque libri editi.

* f. populeorum.

& diurnas meditationibus in Dei laudibus conversantes pro excellentissimi Regis Francorum stabilitate & fundatorum pia devotioe assidue Dominum deprecare non cessent. Si autem, quod non optamus, monachae in eodem monasterio constitutae tepidae in Dei amore, aut institutis patrum, ab abbatissa, ut est, mater monasterii, corriganur. Et si in grave facinore inventa fuerint, in secretiore cellula retrudantur, quoadusque culpas suas Deo satisfaciant in gemitu & luctu ac lamentatione. Si autem & ipsa abbatissa in torpore negligentiae [contra] instituta patrum fuerit, quod absit, reprehensa *, & in aliquam vel sinistram partem inclinata, a sede apostolica, sub cujus ditione consistit, statim corrigenda. Nec enim cuidam episcopo damus licentiam sub obtentu reprehensionis aliqua in monasterio praedicto suam extendere ditionem aut potestatem, sed ejus capite, id est apostolicae sedis, esse praecipimus. Si certe zelo Dei instinctu pietatis inniteretur, suis epistolis debet suggerere, ut quid Pontifici Romanae ecclesiae apostolicae sedis placuerit, juxta suam prudentiam ac discretionem provideat disponendum. Quo facto, tunc in reprehensibilibus videantur existere, cum ad caput eorum, id est apostolicam sedem, videntur, quae vera conspexerint nuntiare, & non semetipsos in eorum laesionem vel machinationem quicquam immergere, nec insidiose callideque in aliquo calumniam inrogare. Quod si quidam episcopus, tam de praesentibus quam futuris, per ingenii articulum aut avaritiae praecupiditatis instigatione quicquam de prohibitis praesumpserit attemptandum, vel contra superiora decreta quocumque modo obviandum, aut quacumque persona, sive strinna *, sive exigua, decreverit resistentiam, primum quidem sui ordinis gradu & dignitate privabitur, & a beati Petri apostoli auctoritate, qui ligandi solvendique in caelo & in terra meruit habere potestatem, sit a participatione corporis & sanguinis Domini nostri Jesu-Christi defraudandus & alienus, atque anathematis vinculum fortiatur, vindicta Dei ira, & temeritatis praesentis decreti, si quis violare praesumpserit aut infringere, in districto examine cum diabolo & angelis ejus poenis multiplicibus debeat subjacere in aeterna damnatione. Superna gratia vos sospites custodiat in sua pace.

* deprehensa.

* f. strinna.

OBSERVATIO.

Praesentium privilegium ex veterissimo codice Thuanico olim a me erutum est, typisque vulgatum in Appendice ad partem I. Saeculi IV. Benedictini. In illo codice, qui octingentos annos videtur superare, male compacta erant folia, adeoque illius privilegii postrema parvi post illa verba, suam exhibeat praesentiam, adjunctum erat folium, quod finem alterius privilegii continebat. Quam ob rem cum vir clarus Stephanus Baluzius genuinam superioris privilegii postremae partem in codice Colbertina bibliotheca invenisset; illam mihi pro sua humanitate communicavit. Ne autem hoc fragmentum Annal. Bened. Tom. I.

tum a suo corpore avulsus esset, integrum diploma hic exhibere visum est opera pretium. Idem Johannes I V. Luxoviensi monasterio consimile omnino indulsit privilegium, quod iidem hoc loco subjicere juvat.

XVIII.

Ejusdem Johannis I V. privilegium pro monasterio Luxoviensi. Ad lib. 13. n. II.

Dilectissimis fratribus universis episcopis per Galliam constitutis, Johannes episcopus servus servorum Dei. Quamquam praesca regulae decreta nos doceant, quae oportet perenniter custodiri, constituta & patrum indiminate servari: attamen nos super hoc regulariter decernentes, vota supplicantium, & maxime catholica fide fulgentium, in omnibus debent effectui mancipari: quatinus eorum pia devotio apostolicis inviolata permaneat institutis. Cum igitur Chlodoveus, excellentissimus filius noster rex Francorum, pia & religiosa devotioe perspicuus, suis nos scriptis postulasse dinoscitur, ut apostolicae sedis privilegium impartiremur monasterio beati Petri apostolorum principis, in loco qui dicitur Luxovium, quod vir venerabilis Columbanus Scottus, sanctis studiis fervens, etiam cum largitate regia susceptus, & peregrinus in regnum Francorum adveniens, monasterium construxisse comperitur, in quo non parvam congregationem monachorum instituens, etiam se cum eis paribus pia devotionis studiis fociavit, in quo nunc venerabilis Waldebertus abbas, etiam cum multis monachis conversari videtur, in Dei laudibus uno regulae spiritu superna inspiratione commotus, ad laudem omnipotentis Dei pium exhibet famulatum. Pro qua re supplicii expetierunt deprecatur, ut privilegium apostolicae sedis nostrae in eodem monasterio concedere deberemus, quod salubriter annuentes, maxime domesticis fidei, & spe certa futurorum honorum solgentibus, hoc privilegium perenni auctoritate servandum libenter indulgimus. Nec enim nova postulantium vel indulgentium est auctoritas privilegii largiendi, dum profecto cuncti retro apostolicae sedis praesules, non solum sub ditione nostra constitutis, sed etiam in ceteris longe regionibus postulata semper indulgentia sanxerunt, praesertim in regno Francorum: dum profecto cuncti usque ad fines terrae & oceani terminum, sub beati Petri apostolorum principis ditione consistunt: & oportet omnes omnino medullitus obedire, quae per beati Petri auctoritatem apostolica sedes postulata dinoscitur indulgere. Ergo ante dictorum virorum, & praesertim interventu excellentissimi filii nostri praedicti regis, super hoc litteris expetiti, postulata concessimus, interdicentes omnibus episcopis vicinis, vel procul a dicto monasterio constitutis, nihil usurpare, nihil contingere, quod sub tenore huius privilegii & norma decernit: ut episcopus, quem pater monasterii vel cuncta

Ex chartario Derrensi.

SSSS

congregatio voluerit ad celebranda missarum sollempnia, aut consecrationem abbatis, vel etiam tabularum, in quibus missa debeant celebrari, habeat facultatem in ipsum monasterium ingredi tantum * ad pii opus mysterii, quo peracto, nihil contingens, sed omnia gratis peragens, ad propria mox regredi non moretur; nihil, sicut diximus, usurpans de rebus monasterii, non de sacris altaribus, non de ornamentis, neque de vasibus, neque de sacris voluminibus, neque quicquam majus vel exiguum, sed nec concupiscere attemptet; quia, si privata concupiscere satis est noxium, quanto magis sacra auferre aut desiderare, & juri suo mancipare, Deo est inimicum? interdicens etiam episcopo, in cujus parochia est praedictum monasterium constitutum, ut nihil contra tenorem praesentis decreti pia postulatione indulti quicquam attemptet, vel ejus successores praesumant prohibita contingere. Christina igitur, vel quicquid ad sacra mysteria pertinet, si a patre monasterii fuerit postulatum, a quo praeviderit spirituale patre censemus modis omnibus annuendum. Et, ut superius dictum est & saepe dicendum est, nullam potestatem convenit habere episcopos in eodem monasterio, neque in rebus, vel in ordinandis personis, excepto quem tota congregatio elegerit post mortem patris monasterii, ut debeat ordinari. Super hac neque presbyteros, neque diaconos, nec aliquam quamlibet personam in eodem monasterio habere ullo modo potestatem, vel quicquam immutare vel agere: cognoscentes quia sub apostolica sede, id est beati Petri apostoli, est constitutum. Rogatus vero episcopus a patre monasterii & a cuncta congregatione, suam exhibeat praesentiam, non tamen petitus ad secreta monasterii accedere praesumat, ne quietam monachorum vitam, qui solitaria propter Deum studia peragere decreverunt, frequens sacerdotum insolentia perturbare videatur. Si autem, quod non optamus, monachi in eodem monasterio constituti, tepidi in Dei amore aut institutis patrum torpentes quandoque conspiciantur existere; secundum regulas patrum ab abbate, id est a patre monasterii, corrigantur. Si autem & ipse in torpore INSTITUTAE PATRUM REGULAE fuerit reprehensus, in aliquam vel finistram partem inclinatus, a sede apostolica, sub cujus ditione consistit, constituimus corrigendum. nec enim cuiquam episcopo damus licentiam sub obtentu reprehensionis aliquam in monasterio suam extendere ditionem; sed ejus Capiti, id est apostolicae sedi, pertinere cognoscas; statuentes apostolica censura, ne ulla hominum persona, magna vel parva, contra hoc nostrum privilegium venire pertemter, &c.

OBSERVATIO.

*V*ulgatissimum est in antiquis instrumentis privilegium Luxoviensis monasterii, etiam apud Marculfum, sed a nemine haecenus publicatum. Eius fragmentum invenimus in chartaceo codice Dervensis canonii: cetera supplevimus ex pontificiis

diplomatibus subsequenti pontificum, Benedicti VIII. & Leonis IX. qui isdem pane verbis superiorum pontificum, adeoque Johannis IV. privilegia confirmarunt. An praemissum Johannis IV. privilegium sit primum Luxoviensis monasterii, quod veri similis existimo; an tantum confirmatio praecedentis, non omnino exploratum. Concessum est ad preces Chlodovi Francorum regis, qui proinde ante annum D C X L I. quo Johannes post annos non integros duos decessit, Dagoberto patri successerat, quod & ex superiori quoque privilegio probatur. Jam eo tempore conjuncta erat sancti Columbani regula cum Benedictina, ut ex his litteris patet.

Consimile omnino privilegium Habendensi seu Romaricensi monasterio, in quo tunc Mastestedis abbatissa sanctimonialibus praesuisse dicitur, ab eodem pontifice concessum habetur in chartaceo codice, sed interpolatum in eo, quod legitur, excellentissimos reges Francorum postulasse, ut apostolica sedis privilegium monasterio beati Petri apostolorum principis, in loco, qui antiquitus vocatur Habendicastrum, nunc vero a modernis Mons-sancti-Romarici vocitatur, in quo vir venerabilis Romaricus . . . & sanctus magister ejus Amatus . . . monasterium construxisse comperiuntur. Probabilis est aliud ejusdem privilegii exemplum, in quo omittitur sancti elogium, ubi agitur de sancto Romarico, qui illic non parvam congregationem tum monachorum, tum sanctimonialium, instituisse dicitur: statuiturque, ut si sorores ejusdem monasterii tepida in Dei amore aut institutis patrum existerint, secundum regulas patrum, scilicet sanctorum Benedicti & Columbani, a matre monasterii corrigantur. At in eo mendum esse videtur, quod hoc privilegium concessum dicitur rogatu Chlotharii regis, loco Chlodovi, qui tamen aliquando Chlotharius dicitur ab auctoribus posterioribus, sed haud scio an ipso tempore, quo Chlodoveus vixit.

In eodem chartario habetur diploma Heinrichi IV. imperatoris datum anno M L X X. in quo Romaricus Habendense monasterium multum ditasse perhibetur, illudque Romanae libertati & regali defensionem subjecisse, eo pacto, ut praesuli sanctae Romanae sedis in quarto anno auscolinum cum albo equo repraesentaretur: regiae vero potestati dedisse medietatem alodiorum suorum, scilicet D C C. mansos, hac conditione, ut aliam medietatem, id est totidem D C C. mansos integre & libere custodiret & defensaret ad praebendam fratrum & fororum, & ad luminaria sanctorum, atque restitutionem monasterii Romaricensis.

In eodem diplomate recensentur ea, qua abbatissa imperatori pro iustitia sibi facta persolvere deberet. Verum illud mihi valde suspectum est.

XIX.

Preceptum quod fecit S. Annemundus pro monasterio S. Petri Puellis Lugduno civitate.

EGO Annemundus sancti Stephani protomartyris Lugdunensis ecclesiae primae sedis Galliarum archiepiscopus, omnibus fidelibus,

Ad lib. 14. n. 25. Ex archivo S. Petri Lugd.

tam praesentibus, quam futuris, notum facio, quod rogatu mei praedecessoris beatae memoriae VIVENTIOLI, ejusque ecclesiae archiepiscopi, qui me praefata ecclesiae se vivente archiepiscopum ordinavit, & in monasterio sancti Petri Puellis monialibus permanentibus plura beneficia ministravit; super haec omnia consideravi optimum fore eidem monasterio operam meam dare, propter meas duas sorores, quae illic assiduus precibus parentum meorum, videlicet Sigoni & Petroniae, sacrum velamen consecuta sunt: una quarum PETRONILLA, & alia LUCIA vocabatur. Parentes vero mei, cum ad finem sui examinis pervenire se cererent; tam me, quam fratrem meum, nomine Dalsinum, oculos nostros ipsi monasterio apertos tenere monuerunt; ut Deus tam sibi, quam suis parentibus, videlicet vivis & defunctis, misereri dignaretur, rogavere. Hujus rei non immemor, dum incolumis permaneo, petitionem patris ac matris implere desiderans, eidem monasterio de meis facultatibus, quae ad me pertinent, in perpetuum dono. Do autem in episcopatu Genevensis ecclesiae ecclesiam mei juris, in honore sancti Petri dedicatam, cum omni ejusdem honore ad me in eadem regione pertinente, cum beneficiis, & decimis, & sepulturis, quae omnia ad ipsam ecclesiam pertinent. In pago vero Viennenfi, in loco qui vocatur Turris-de-Pino, circumquaque do omnes honores meos illac ad me pertinentes. In omnibus supradictis honoribus villicos rogatu abbatissae ejusdem monasterii, nomine RADAGUNDIS, atque congregationis ejusdem loci disposuimus, qui fideliter census & tributa quarent, ac fideliter praedictae abbatissae, tam sibi, quam subsequenter redderent. Simili modo Animoniae abbatissae supradictae nominatae congregationis ejusdem loci constituimus villicos in parochia, quae dicitur Marines, necnon in vico, qui vocatur de Loimipagus, atque in villa de Brego villicum, ut qui introductus fuerit, centum solidos abbatissae daret; subvillicus sexaginta. Similiter & in mutatione abbatissae. In perceptione autem bonorum, ut abbatissae atque congregationi monasterii super altaria juramenta fidelitatis facerent, fideliterque tenerent. Institutio autem haec facta est, ut villicus, quocumque loco abbatissae juberet, pergeret: subvillicus ipso absente praepcepto abbatissae atque villici utilitates terrarum fideliter procuraret ac dispensaret. De terris quoque arandis, quas ad arandum utiliores cererent, exceptis his quae abbatissae ad utilitatem monasterii procurare fecerit, tali pacto ad villico & ad subvillico tali modo pertineant. Quod si illi qui acceperint, adificationem aliquam fecerint; adificatio ipsi monasterio revertatur: si vero vendere voluerint, prius abbatissam quam alium submoneant, eaque * levius vendant. Villicus autem aut subvillicus super extollentiam oculorum contra abbatissam si subire coeperint, aut aliquid indecens violenter egerint; prius trina peracta invocatione capituli ipsius monasterii, abbatissae rectum facere si re-

* & cique

Annal. Bened. Tom. I.

cusaverint, ab omni munere * amicis tradito expellantur: abbatissa autem utiliores sibi perquirat. Parochiam de Marines cum ecclesia beati Johannis Evangelista, & Dolomicuraticum * vicum cum ecclesia beati Petri, & terris, & mansis, & nemoribus, atque silva Bregonensis * cum concursibus aquarum, terrisque Trequafenfes atque terras Bregonenses dedit Albertus nobilissimus vir monasterio beati Petri puellarum, qui unus ex primis conversus existit non post multum tempus passionis sancti Irenaei sociorumque ejus, propter duas filias, quas ibi sacrare fecit. una vocabatur RADAGUNDIS, atque altera Aldagondis, atque Permetam filiam fratris sui, nomine Silvini, quam pater moriens in tutelam ejus dereliquit, & aliam, nomine Sibyllam, similiter consecrare fecit. Villam de Carpezato dedit beato Petro apostolo similiter Stephanus vir illustrissimus, propter filiam suam, nomine Armingardis, quam consecrare fecit. Villam autem Inceratam cum ecclesia duo nobiles beato Petro dederunt, quorum unus vocabatur RADULFUS, & alter CONSTANTINUS. Hoc donum factum est propter duas suas filias, quarum una vocabatur Raimundia, & altera Vandamodia. Haec Deo disponente ejusdem monasterii una post aliam abbatissae factae sunt. Hi supra dicti dona dederunt praefata, quod nos confirmamus. Insuper & de bonis nostris augmentamus, scilicet paratas supradictarum ecclesiarum, & decimationes omnium vinearum illarum, & oblationes vivorum, & tumulationes defunctorum ad illas pertinentium eis donamus. Haec autem Deo annuente & disponente a me ordinata sunt in praesentia capituli ejusdem monasterii. Si quis autem haec decreta a me constituta aliqua praesumptione violaverit, ex parte Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus-sancti, & beatae Mariae matris Domini nostri Jesu-Christi, & sancti Petri apostolorum principis, & omnium sanctorum Dei excommunicamus illum, atque anathematizamus illum, donec ad emendationem tam abbatissae, quam congregationis in capitulo ejusdem monasterii venerint.

XX.

Confessio cujusdam Genechifelo.

Confessio Genechifelo. Ipse dixit, involavit una cum Theodobauda & Juniberto Bauciaco, & Sindefusco, & occiderunt ipso in casa ipsius Genechifelo, unde se concius esse culpabiles se cunnucit. signum Genechifela confessus, praesentis testis. Signum Abodio. Signum P. Patrecio. Signum Audemundo. Signum Deco. . . Signum Dumnechifelo. Signum Aluni. Signum Audescando. Godechifilus sub anno xv r. regis domni nostri Sigiberti, Etherico, Bobolenus scripsit & subscripsit.

In dorso.

Hic est confessio Genechifelo. S f f f ij

* f. ammi-nistratiois.

* Dolomieu.

* Bregon.

Ad lib. 14. n. 34. Ex Authentico sancti Dionysii in Charta Aegyptiaca.

XXI.

Hymnus de S. Adalberga virgine.

Ad lib. 14.
n. 37.
Ex cod. sancti
Amandi ann.
600.

LAudes canamus Domino
In sanctæ virginis festo
Adalberga, recolendo
Sancta gesta corde pio.
Hæc fuit celsa femine,
Celsior sed actione;
Virgo manens cum decore,
Carne simul atque mente.
Regia de stirpe orta,
Cæli civis est effecta;
Angelorum sorte digna,
Castitate laureata.
Nam terrenum sponsum tempit,
Et cælestem concupivit:
Huic loco membra dedit,
Spiritus æthræ locavit.
Cujus auctor nos benigne
Exempla sequi concede,
Ut cum ipsa sine fine
Tecum fas sit conregnare. Amen.

*In fine adduntur hi versus de eadem, ut vide-
tur, Adalberga.*

Sanctæ matris Fax hæustum
Doctrinæ ebibens sanctum,
Probum vitæ habens actum,
Hunc benigne rexit locum.

XXII.

*Præceptum Childerici regis pro monasterio
Senoniensi.*

Ann. 667.
lib. 15 n. 15.
Ex archivo
Senoniensi.

CHILDERICUS REX FRANCORUM,
Omnibus viris apostolicis patribus nostris,
necnon inlustribus viris comitibus, vel omni-
bus audientibus & futuris. Oportet Clemen-
tiam regalem inter petitiones ceterorum præci-
pue Sacerdotibus Dei benigne auditum accom-
modare, quodque pro timore divini nominis
postulatur, ponatur ad effectum, ut eo fiat ad
mercedem, quo servis Dei congruit ad quietem,
quod enim talibus devota mente impenditur,
major exinde procul dubio merces acquiritur,
sicut scriptum est: *Dispersit dedit pauperibus,
justitia ejus manet in sæculum sæculi.* Gundel-
bertus igitur episcopus sive abba, monasterium
in honore sanctæ Mariæ, & sancti Petri, so-
ciorumque ejus, in pago Calvomontifi in Vosago,
super fluviolum Rabadonem visus est ædificasse,
ubi plurimam ad præfens monachorum tur-
bam noscitur adunasse. Hujus itaque viri
sancti petitione suscepta, ut scilicet clementia
nostra quietem ipsorum servorum Dei perceptione
vigoris nostri debeat roborare; placuit huic
nostræ auctoritatis decreto plenius inferere, sub
quo tranquillitatis ordine juxta religionis nor-
mam Domino protegente securi valeant in per-

petuum residere. Non autem super hoc nobis
aliquid detrahendum æstimet, quia non de ca-
nonica institutione convellitur, quidquid do-
mesticis fidei pro tranquillitatis beneficio con-
ceditur. Nec causetur quisquam quasi novum
nos aliquid vel inusitatum stabilisse; cum anti-
quitus juxta constitutionem pontificum per re-
galem sanctionem multorum sanctorum monas-
teria sub eodem libertatis videantur privilegio,
quo & præfens volumus cum Dei adjutorio
præmunitum consistere. Ideoque propter no-
men Domini & Salvatoris nostri Jesu-Christi
quicquid ipse dominus Gundelbertus ex permis-
su nostro in Vosago laboravit super fluviolum
Rabadonem * & Grandem-rivum, & Dolono-
sum, concedimus ad ipsum monasterium, Seno-
nicum dictum, quod a novo ædificavit per fi-
nes & marchias, terminos, vel confinia, id est
Pertulum-villare, Almarega, usque in summam
Campanias, & Medium-montem & Petri-a-fon-
tanam inter duas stratas usque in Bruscam *,
Marcosfeldis cum Rotundo-monte; deinde in
strata-Sarmatorum * usque in Marifanga, cum
Dolosana, fontana, cum Hurino monte * &
cum ipsa fontana Hurinega, & Forste * abita-
tione usque in Rabadonem cum Pigerio rivulo.
Hæc omnia denominata cum terminis rerum,
vel quidquid in Calvomontifi * Suetinfi *, Sa-
linfi * seu cum omnibus locis videtur
idem monasterium in præfenti possidere, vel po-
terit acquirere, secundum hanc nostræ delega-
tionis paginam liberrima sibi illibataque per-
maneat. Hoc in augmentum adhibito, ut nul-
lus penitus judicium præsumptione sua, vel cu-
juscumque hominis licentia præfatum monasterium
absque voluntate ipsorum servorum Dei in al-
terius hominis jus, vel dominium audeat verte-
re, vel sibi met usurpare: & si hoc fecerit, quod
primum est, iram Dei incurrat, & regalis of-
fensam gratia sustineat. Illud etiam nobis pro
integra visum est mercede addendum, ut tam
illas quæ ex nostra largitione, quam eas quæ ex
adquisitione seu delegatione posterorum ad sæ-
pe dictum monasterium devolutæ fuerint posses-
siones, nulla unquam judiciaria potestas, nec
præfens, nec succidua, ad causas audiendum,
aut aliquid exigendum præsumat ingredi, sed
sub immunitatis privilegio hoc ipsum monaste-
rium, vel congregatio sua sibi met extra omnes
fiscos debeant possidere: & quidquid inde fis-
cus noster forsitan, aut ex eorum hominibus, aut
ex illorum servitoribus, vel in eorum agris
manentibus, vel undecumque poterat sperare,
aut solebat suscipere, ex indulgentia nostra pe-
nitus ipsi sancto loco ad stipendia Deo ibi-
dem servientium remittimus, & in Dei nomi-
ne concedimus: ut tam nobis præfentibus,
quam per tempora succedentibus regibus & prin-
cipibus, ad compendium debeant cuncta profi-
cere, & pro æterna salute & felicitate patriæ
seu regis constantia deleat ipsos monachos im-
mensam Domini pietatem interpellare. Quod
præceptum decreti nostri, Christo in omnibus
suffragante, ut firmius nunc, & perenniter con-
servetur, conscriptione manus nostræ infra flu-

* Rabodo.

* La Brusca.

* Chemin des Sauniers.

* Montagne-Dormont.

* Fretu.

* Le Chau-

* Le Saintois.

* Le Saunois.

duimus roborare, & de anulo nostro jussimus
sigillari.

ADNOTATIO.

*Hoc privilegium renovavit Otto III. rogatu
Adalberonis episcopi Mettensis, inseruitque præcepto
suo, dato anno DCCCCLXIX. regni sui XIII.
in quo Adalbero petiisse dicitur, ut quoddam pri-
vilegium jam ab antiquo Hilderico rege cui-
dam Gundelberto episcopo concessum super
monasterium, quod a novo in honore beatæ
Mariæ virginis, in silva Vosago vocata, in lo-
co Senonico, prope fluviolum Rabadoni construa-
rit, denuo hoc idem renovaret, &c. Illud ip-
sum Henricus etiam tertius renovavit. Quod vero
privilegium illud ab antiquo Hilderico rege con-
cessum dicitur, id intelligendum de Childerico Chlo-
dovei junioris filio, qui antiquus dictus sit ad dis-
crimen Childerici Merovingici stirpis ultimi regis.*

*Grandis-rivus & Dolonius duo sunt rivuli, qui
in Rabadonem influunt, unus supra, alter infra
Senoniense monasterium. Peridum-villare locus est,
ubi situm monasterium. Almarega rivulus est, qui
in Rabadonem devolvitur infra Medianum-monaste-
rium. Medius-mons, vulgo Doumont, mons est
præfatus, in quo plurima statue, præcipua Mercu-
rii, pleraque mutila, hactenus visuntur.*

XXIII.

*Chlotharii III. præceptum pro monasterio
S. Dionysii adversus Beracharium
episcopum.*

Ad lib. 16.
num. 2.
Ex authentico.

[Chlotharius] rex Francorum, vir inluster,
referendarius, & Chadoloaldo comiti palatii nos-
tro ad universorum causas audiendum vel recto
judicio termenando refereremus, ibique venien-
tes agentis monastirii domni Dionisii, ubi ip-
se preciosus dominus in corpore requiescit, ad-
versus apostolico viro domno Berachario epi-
scopo adscerebant, eo quod Ermelenus quondam,
vel filius suos Goddo in ger erachario con-
tradidere debet, qui Beracharius
dicebat eo quod ab ipso Ermelino in geniture
suo exinde epistola donationis fuisse conscripta,
& ob hoc ipsa hereditas ad eodem pervenisset,
sed in præfenti antefati agentis domni Dionisii
preceptione incliti recordationis domni & geni-
turis nostri Chlodovici quondam regis protul-
erunt recensenda, ubi Ermelino
Ermelenus in Beroaldo heredeque suis fice-
rat, inveniantur, vacuas & inanis permanerent,
& nullum fortirentur effectum; sed ubicumque
antedictus Ermelenus vel filius suos Goddo eor-
um facultatem dare aut derelinquere vellibant,
liberum ex permisso prædicto Principe habi-
rent arbitrium. sed dum modo inter se forec
. revocare dominium parti Be-
racharius episcopus ex ipsa facultate absque re-
peticionem agentum prædicti monastirii ad

suum jure revocare deberit, quod & in præfenti
judicia nostra utraque partis pro calcanda lite
vise fuerunt accepisse, sed dum in ipsa causa-
tione intenderent, veniens ex pro homo,
nomene Madroaldus, præfentibus supra scriptis
viris quod de prædict fe-
cere supra loca Madroaldo viro dedif-
sit sed in præfenti professus est, quod ip-
sas villas per vindicionis titulum accepta sua
pecunia distraxerat. supra scrip. agentis sancti
domni Dionisii in præfenti asserbant, quod il-
las duas partes de prædictis villabus, quod Be-
racharius vendiderat, recipere vellibat, sed in
quantum inluster vir Chadoloaldus comis pa-
latii noster nobis absque
repp que heredebus vel ceo agen-
tis domni Dionisii habeat, evindecaret in villas,
id sunt Simpliciaci, Tauriaci, Stupellas, Fla-
viniaci, Pociusciniaci, Vassurecurti, Burgon-
no, Alintummas, Sastivale, Cambariaco, Bur-
fiaco, Coriaco & Munciaco sitas pagus Cin-
nomannico, Andicavo, Rodonico, & Musia,
unde in causationem pro Chagilbertho quondam
& Ermelino ad f præscrip. villas Simplic-
ciaco, Tauriaci, Stupellas, Flaviniaci, Pociuscini-
niaco, Vassurecurti, Burgonno, Alintummas,
Sastivale, Cambariaco, Burfiaco, Coriaco, &
Munciaco, quem per nostro quod
in ipsas villas Beracharius habere poterat, in-
specta sua epistola hujus mereti partibus sancti
domni Dionisii vel facire & dictum . .
. & dominus Beracharius illas
duas partis partibus mono-
nastirii placuit restaurare. Semileter antefa
. & expopondedit ut omni tempore
se alequa calumnia aut repeticionem quilib.
.

*Aliud ejusdem regis præceptum pro eodem
monasterio.*

. vir inluster
. & sua fiant instabilis confirmare. Idio-
que venerabilis vir Wandebertus abba de basile-
ca peculiaris patroni nostri domni Dionisii,
ubi ipsi preciosus in corpore requiescit
. noncupantis Aguciaco, Cusduno, Ma-
gninovilla & Medianovillare, seo & Gellis, sitas
in pago Belloacinsæ, pro sue anime remedium
ad matrigolaris præfati sancti basileci domni
Dionisii, unde sustancia
& ejus manus dicantur tripedare illi calamus;
idio ipse autoretate mano propria non podi-
bat subscribere, nisi domno & geniture nostro
Chlodovio quondam rege, dum adolescens erat,
vel avi nostri Nantechil are vel
subscribere debirint. quod & tunc manifestum
fuisse vel ficisse denuncitur: & postea supra-
scrip. dominus & genitor noster per suam au-
toretate sua mano subscr enois ad ip-
sus abire adfirmat & villas ipsas ipsi ma-
trigolaris, unde sustancia viditur habere, tem-
pure præfente asserint possidere vel domenare:
sed pro integra firmitatem p memor.
Sfff iij

Ad. 670.
Ad lib. 16a
num. 2.
Ex authentico.

..... abba..... deberimus cuius p. .
 cione pro referencia sancti loci gradanti
 animo priftetisse vel confirmasse cognoscitur.
 Precipientis enim, ut quicquid in memorata loca
 ab ipso avo nostro ad ipsa sancta basilica . . .
 firmatum hoc est is, domebus,
 mancipiis, aquolabus, viniis, silvis, pratis, pas-
 cuis, aquis, aquarumve decursibus, peculiiis, pre-
 fidiiis movile & immovile . . . qualibet
 vel quidquid auturetatis predictis prin-
 cipebus per nostro precepto generale confirmati,
 habendi, tenendi, possidendi ad ipsa sancta ba-
 sileca eam sub-
 ter decrivemus adfirmare.

CHRODINUS optulit.

Aliud ejus diploma pro eodem.

Ibid.

[Chlotharius] rex Francorum, vir iustus . .
 derendum vel iusto iudicio terminanda
 refereremus, ibique venientis acturis * monaf-
 thirii pecularis patroni nostri domni Dionise,
 ubi ipse preciosus in corpore requiescit, Ingo-
 ber. sup fimenam dedit in res-
 punsis, quod acta conposcio talem habibat, qua-
 liter ipsas villas ipse Ermelenus jocalis suos ei
 contullerat: sed ipse agentis e contra
 & predictus pontefex in presenti adstabat, &
 precaria ostendebat ab ipsa fimenam facta; quo
 relicta *, inventum est, quod ipsa fimenam de
 omni corpore corpore facultatis
 ipsius Ermelene fecisse: sed agentis predicti ba-
 silice vendicione vel precaria ab ipso Ermelene
 in germano suo Chugliberctus conscripta
 ostend. de omne corpore facultati
 sui conscripserat, & ipsas in presenti ostendedi-
 runt recendendas, & intendebant, quod ipsas duas
 partis de predictas villas Tauriciaco &
 dictas villas adgacenciaque earum in
 integrum suo dominio valeret vendecare. pro-
 pterea nus * una cum nostris proceribus consistet
 decrevisse, ut ipsas duas partis de pres.
 dum & iustus vir Chadoloaldus comis palatii
 nostri quod taliter hac causa acta vel
 per ordeni inquisita, seo * defenita fuisse de-
 nusctetur, jubemus ut ipsas domni
 Dionise haclu. que omni tempo-
 re habiant evendecatas; & sit inter ipsas de hac
 re in postmodum subita * causacio

* actores

* relicta

* nos

* seu

* sopita

Teoberctus rog
 Novembr. an. rigni nostri tercio
 in nomine [Domini feliciter.]

XXIV.

Testamentum Vigili episcopi, seu Charta
 fundationis beatae Mariae Parthenonis
 extra portam urbis Autisiodorensis.

Ad lib. 16. n. 5.

SANCTA ac venerabilis basilica domnae
 Mariae genitricis Domini quam
 opere meo in suburbio murus civitatis de Al-
 thifiodero visi fuimus construxisse
 vel monachis ibidem defervientibus, ego Vi-
 gilius peccator inspiratione divina

hoc oportuit & congruit pontificale ordine
 praverere adfensum, unde religionis nomen
 adferebat in melius, & sanctorum loca venerationem
 condigna Christo Domino inspirante. Ideoque dono
 ipsius basilicae sanctae Mariae, in alimonia pauperum
 ibidem residentium, donatumve post diem obitus
 mei in perpetuum esse volo, hoc est vineas illas,
 ubi ipsa basilica est constructa: cui subjungunt
 ab uno lato strada publica, qui de ipsa porta
 Parisiaca ad Senones pergit; & ab alio lato strada
 publica, qui de ipsa porta Parisiaca ad Broile vadit;
 & de superiori fronte subjungunt vineas Midranicas.
 Inde juxta vineas ad heredes Attone condam
 usque ad vineas domni Germani; & inde ad
 strada superius nominata, qui ad sanctum
 Simconem vadit, quicquid ibidem undique ad
 me pervenit, vel presentaliter teneri videtur
 cum mancipiis, quos ibidem stabilivi, omnia
 ex omnibus ad integrum. Ideoque dono ipsius
 basilicae areas infra murus ipsius civitatis, quas
 cum illustri viro Helchileno commutavi; ideo-
 que & alias areas foras murus civitatis ipsius,
 juxta portam superius dictam ipso muro adhe-
 rente, quas de Lupono abbate dato precio com-
 paravi. Simile modo portionem meam
 Bercuiaco, quae de alode vel undecumque ibi-
 dem ad me noscitur pervenisse, aut presentali-
 ter tenere videor, una cum prata super flu-
 vio Belcha * ex ipso agro Bercuiacense, quem
 genitores mei tenuerunt, qui adheret de uno
 lato & ambos frontes ad fines Patriniacense
 per fontanam, quae vocatur Dianna, qualiter
 ab ipsa basilica presentaliter tenere videor, una
 cum colonica, quam Quantilla condam super
 fluviolo Belcha tenuit; omnia & ex omnibus ad
 integrum. Idemque dono ipsius basilicae terram
 portionis meae in villa Cauliaca * super fluvio
 Igauna, quantumcumque genitores mei ibi te-
 nuerunt, vel insuper ad me noscitur perve-
 nisse, cum mansis, hedicis, acolabus, vineis,
 silvis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis,
 aquis aquarumve discursibus, peculium vero utrius-
 que sexus. Pari modo Pauliaco * villa, sita in
 pago Autisiodorensi proprietatis meae super flu-
 vio Ligeris, cum hedicis, vineis, silvis, pratis,
 campis, cultis & incultis, aquis aquarumve
 discursibus, peculium utriusque sexus. Simili
 modo ipsius basilicae terram, quae conjacet in
 villa, quae vocatur Flivenasam, cingas IIII. Pari
 modo relinquo ipsius basilicae terrolam portio-
 nis meae, quae conjacet ad Jarricas super flu-
 vio Belcha, mansum unum. Et rursus do ipsius
 basilicae villam proprietatis meae, quae nuncupatur
 Busciaco, super fluvio Belcha, mansis, silvis,
 pratis, acolabus, cultis & incultis, peculium
 utriusque sexus. Itemque in pago Senonico, in
 villa Bonorto *, quae est sita super fluvio Icau-
 nae, quam per multam pecuniam dando in
 proprietate recepi, mansos VII. cum adjunctis,
 appendiciis, beneficiis, vineis, pascuis, silvis,
 pratis, cultis & incultis, servos & ancillas,
 omnia & ex omnibus ad integrum dono in
 elemosyna pauperum ibidem defervientium,

* in Belcha.

* Conlange sur Tome.

* Puvilly.

* Bonarte.

* de Tornotrinse.

* Flogny.

* Chassy pres.

* Aservy.

Simili modo in pago Tornotrinse * portiones
 meas in villa Flauniaco *, quam de illustro viro
 Helchileno & germanam meam Frautilde vi-
 sus sum recepisse, cum servos & ancillas, &
 hedicis, acolabus, vineis, mancipiis, silvis,
 pratis, campis, pascuis, cultis & incultis,
 aquis aquarumve discursibus, peculium utrius-
 que sexus, cum adjunctis, appendiciis, benefi-
 ciis, vel opportunitatibus earum, omnia & ex
 omnibus ad integrum. Similiter portionem
 meam in ipso pago, in villa Cassiaco *, quam
 Dolena femina & filius suus Ado mihi vendi-
 derunt, cum mansis, servos & ancillas, man-
 cipiis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis
 & incultis, aquis aquarumve discursibus, om-
 nia & ex omnibus ad integrum
 Item do ipsius basilicae domnae Mariae in pago
 Senonico & Tornotrinse, in villas cognomi-
 natis Trevisiaco, Melarione, Cadugio, Iman-
 tia, integra medietate, de quibus Asper quon-
 dam ibidem tenuit, quod germano suo condam
 abbate GREGORIO pacto ivi, quantum de
 ipso pacto de ipsa facultate in quibuslibet rebus
 atque corporibus supra scripta loca ad me per-
 venit, servos quoque & ancillas, cum mansis,
 hedicis, acolabus, vineis, mancipiis, qui a
 me libertinitatis non promeruerunt, silvis,
 campis, pratis, pascuis, cultis & incultis,
 aquis aquarumve discursibus, pecora utrius-
 que sexus, cum adjunctis, appendiciis, benefi-
 ciis, vel opportunitatibus earum, omnia & ex
 omnibus ad integrum. Pari modo libenter pra-
 fata basilica sanctae Mariae terrolam portio-
 nis meae in agro Trefoginse & ante Maiacense si-
 tos, in pago Autisiodorensi, simulque portio-
 nes meas in agros Matiriacense & Solemniacense
 Diddo quondam episcopus vel filii sui Claudius
 & germanus suus Warnferius, visi fuerunt te-
 nuisse, cum servis, manentibus, & ancillas,
 mancipiis, hedicis, acolabus, vineis, silvis,
 campis, pratis, pascuis, cultis & incultis,
 aquis aquarumve discursibus, peculium utrius-
 que sexus, cum adjunctis, appendiciis, benefi-
 ciis, vel opportunitatibus, munere donorum
 fuit concessa, quantumcumque mihi super-
 scripta loca tenere videor, omnia & ex omni-
 bus in quibuslibet rebus ad integrum. Idemque
 colonia Potiolus, quem de heredibus Helegio
 quondam visus sum recepisse, una cum colo-
 nica Ferrarias, cum mansis, hedicis, acolabus,
 servis & ancillas, vineis, silvis, campis,
 pratis, pascuis, cultis & incultis, aquis aqua-
 rumve discursibus, quantumque presenti tem-
 pore possidetur, omnia & ex omnibus ad inte-
 grum. Similiter agello proprietatis meae, villa
 Donato, una cum portione in villa Trefovio,
 quod ibidem habere videor. Pari modo villa
 Dulcio, quae conjacet juxta fines Intranime *,
 & permanet inter has praefatas villas, hoc est
 inter Intranime, & villa Dulcia, & villa Do-
 nata & Trefovio VIIII. & dimidius, quos
 amita mea Florildis mihi post suo discessu visa
 est dedisse, cum servis & ancillis, acolabus,
 vineis, silvis, campis, pratis, pascuis, cultis

& incultis, aquis aquarumve discursibus, ac-
 cessisque omnibus, cum pecudibus utriusque se-
 xus, qualiter amita mea hoc usufructo ordine
 possidere videtur, vel dies transitus sui derelin-
 querit post discessum ipsius, ad ipsam basilicam
 in integritate debeat pervenire. Idemque por-
 tiones meas in villas Patriciniaco *
 Hispatio, Britaniola *, una cum portione in
 agro Domitiacense *, in villa Mirisela *, &
 mansionis Arigifillo, quantumcumque mihi
 ibidem iustissime vel presentaliter teneri videor,
 mea voluntate praedictae basilicae relinquo, om-
 nia & ex omnibus ad integrum. Similiter por-
 tionem meam in villa Scubiliaco, quam Rane-
 findus & uxor sua Arthemina possidere viden-
 tur, & mihi dederunt, & hoc usufructo ordine
 possidere videntur, omnia & ex omnibus, qua-
 liter transitus eorum in quibuslibet rebus atque
 corporibus dereliquerunt ad integrum. Simul-
 que portiones meas in villas Saciago & Casido,
 quantumcumque genitores mihi visi fuerunt te-
 nuisse, una cum portione in colonica Quacia-
 ria, quem cum germana mea Avolana com-
 mutavi, quod per testamentum genitricis meae
 ad ipsam pervenit, cum mansis, hedicis,
 servos & ancillas, acolabus, vineis, silvis,
 campis, pratis, pascuis, cultis & incultis,
 aquis aquarumve discursibus, pecora utrius-
 que sexus, omnia & ex omnibus in quibuslibet
 rebus, atque corporibus, consentiente ipsa, hoc
 ipsa basilica ad integrum recipere debeat. Et
 insuper do quendam rusticum, Wulbertanum
 nomine, & infantes suos Walcono & Magne-
 trude, cum ingenti multitudine parentum. Pari
 modo portione mea in villa Compefciago, quem
 de Hebercapto ibidem habere videor, cum om-
 nibus appendiciis, cum pecudibus utriusque se-
 xus, omnia & ex omnibus in quibuslibet rebus
 atque corporibus, ad integrum. Praeterea meum
 agellum, qui vocatur Lanovilla *, quem de E-
 broaldo abbate vel heredibus suis, & Longo-
 campo, quem de Leotberto vel heredibus suis
 quondam recepi. Itemque in Lanofico * meam
 portionem, quam de Nestorio vel heredibus
 suis quondam recepi; & illam portionem in
 quendam montem Compefciago, quem de
 Odgifilo commutavi, cum mansis, hedicis,
 habitatoribus, servos & ancillas, campis, pra-
 tis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarum-
 ve discursibus, cum pecudibus utriusque sexus,
 omnia & ex omnibus ad integrum. Similiter
 do ad unam cappam villam Leodebaro meas
 portiones, quas de Sperio & Domnoleno pres-
 bytero habere videor, & illam terram, quam de
 Ebolena ibidem comparavi, & Escallitas *
 villa, quam genitores mei tenuerunt, & Car-
 donaretas, quae conjacent ante sanctum Ferreo-
 lum *, cum mansis, hedicis, acolabus, ser-
 vis & ancillas, campis, pratis, silvis, pascuis,
 cultis & incultis, aquis aquarumve discursibus,
 peculium utriusque sexus, omnia & ex omni-
 bus ad integrum. Deinde relinquo Leugam *
 villam, quae est super fluviolum Lupam *, cum
 habitatoribus, mansis, hedicis, & omnia
 convenientia, nisi vineas ad integrum. Pari

* Perrigny la

Roze.

* La Breton-

niere.

* Donxy.

* Merilles.

* Lin.

* Linco.

* Escallit.

* S. Fargan.

* Lengny.

* Loim.

Odon.

modo in Odonam * villam mansos, quos præfentialiter habere videor, & in Carellis unum mansum, & Osello villam totam cum mansis, hediiciis, servos & ancillas, vineis, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, silvis, aquis, omnia & ex omnibus ad integrum.

XXV.

Privilegium Numeriani archiepiscopi Trevirensis pro S. Deodato.

Ad lib. 16. a. 16.

Dominis sanctis & summi culminis apicis, pontificalisque cathedræ speculæ præfidentibus in Christo fratribus, Childulfo, Gisloaldo, Eborino episcopis comprovincialibus, Numerianus archiepiscopus supplex & fidelis vester præsumit mittere salutem. Licet & nos antiquitus regulam constitutam salubri observatione custodire conveniat; tamen ut vestra provisione fiat constituimus, ut quod sacris deliberationibus non derogat, intrepida observatione observetur. Et quia venerabilis vir Deodatus episcopus religiosa postulatione aurium nostrarum intima penetravit viscerale pietatis affectu, ita cor nostrum intrinsecus molliovit, ut petita dumtaxat non cedere, sed libentissime non implere nostris animis irreligiosum fore putare. Sancti igitur desiderii ardore succensus supra dictus Deodatus episcopus cœnobii septa in honore sanctæ Dei genetricis Mariæ, vel sanctorum apostolorum Petri & Pauli & sociorum eorum, & sancti Mauricii, Exuperii & Candidi, vel sociorum eorum basilicæ intra eremi secretum locum, nuncupante Galilæa, quod prius Juncturas vocabatur, supra fluvios Murthæ & Raurobaccio, in proprietate autem sua, quam ex fisci largitate promeruit, monasterium construxit, ubi monachos & peregrinos sub regula beati Benedicti & sancti Columbani abbatis collocavit, & nostræ vilitatis extremitatem supplicii deprecatione poposcit, ut nos fratresque nostri illi ecclesiæ ibidem deberemus privilegium impertire. Et ne hoc nos improbare deliberationis instinctu sacerdotalis posteritas ætmet decrevisse, cum etiam sub hujusmodi norma tam de inhabitationibus, quam a quibuscumque ibidem aliquid delegatum est, eatenus fuerit factum. Inde ergo nos & fratres nostri, abbates & presbyteri & clerici, conspiratione una & consensu jam dicti viri postulationi annuentes, hoc ab omnibus nobis decretum est, ut quidquid prædictis monasteriis & monachis, sub evangelica religione viventibus, ab ipso venerabili patre Deodato episcopo & a reliquis Christianis viris & feminis, aut regio munere, seu a quibuslibet hominibus ibidem collatum fuerit ministerii, & de sacris voluminibus, & quod propriis laboribus poterit addere, & multiplicare, aut quæcunque ad ornatum noscuntur ibidem pertinere, præsentibus vitæ nostræ temporibus, successorumque nostrorum nullus exinde aliquid pontificum, abbatum, presbyterorum & clericorum, seu & archidiacono-

rum, aut regalis sublimitas suis visibus audeat usurpare, aut minuere. Et cum sæpe dictus Deodatus episcopus, qui est Pater ipsius monasterii, de hoc sæculo evocatus, illum quem unanimiter omnis congregatio illa ex semetipsis optime regula compertum elegerit, senioem & abbatem sibi instituat; & si eis opportunum fuerit, ecclesiam benedicendam, & sacros Ordines percipiendos a quocumque pontifice decreverint, licentiam habeat expetendi: nullusque de eodem monasterio, seu de parochiis aut ceteris monasteriis, absque ulla regula & privilegiis viventibus, muneris causa audeat sperare & auferre; & nisi invitatus ab abbate & totius unanimatis congregatione, liceat ei monasterii ipsius atterere septa. Si ergo ab eis pontifex communiter postulatus pro ipsorum utilitate accefferit, quod ipse abbas aut congregatio sua sancta elegerit, ita fiat; & celebratis ac peractis divinis mysteriis, mox absque ullo requisito dono studeat abire: quatenus monachi, qui solitarii nuncupantur, de percepta quiete valeant juvante Domino per tempora exultare, & sub ipsa sancta regula viventes, beatorumque vitam patrum sectantes, pro statu ecclesiæ catholicæ, & pro desiderabili salute Childerici gloriosi principis plenius Dominum valeant exorare. Et si aliquid ipsi monachi quantulumcumque de religione indebite egerint, secundum supradictam regulam domni Benedicti & sancti Columbani abbatis, & a proprio objurgantur abbate. Et si, quod absit, talis inter abbatem & monachos dissensio aliqua & murmur consurgere videatur; qualis minime ab eodem abbate ibidem sedari possit; tunc missus episcopus eorum ad alios abbates, qui hujusmodi regulam teneant, conveniant in ipso monasterio, scandalumque deprimant sententia regulari: quia nihil de canonica auctoritate convellitur, quidquid domesticis fidei quietate tranquillitatis tribuitur. Quod si quis inveniatur ausus, quæ superius sunt comprehensa temerario spiritu violare, a divina ultione prostratus reatui anathematis subjiciatur, & insuper iram omnipotentis Dei incurrat, omniumque sanctorum. Ut ergo privilegium hoc in nullo possit convelli, sed præfenti tempore futuroque, Christo Domino protegente, incorruptum valeat perdurare, ac firmissimis subsistat vigoribus, manu nostra & fratrum nostrorum episcoporum & abbatum, vel presbyterorum aut archidiaconorum subscriptionibus roboratur, & insuper fratribus nostris venerabilibus viris, Bliodoaldo presbytero, Achivo diacono, quo perpetuo maneat inviolatum, destinavimus ad confirmandum.

† Signum Numeriani archiepiscopi, qui hoc fieri præceptum... S. Dragobodi episcopi, S. Grotcharii, S. Baldoni episcopi, S. Dodoni episcopi, S. Chroabaldi episcopi, S. Gariberti archidiaconi, S. Prodagii episcopi. Ego Filbertus rogatus scripsi.

XXVI.

XXVI.

De monasterio Hamensi.

Ad lib. 16. n. 76.

Actum est superius de origine Hamensis monasterii, sive in pago Constantiensi in Neustria; relataque est inscriptio tabulæ altaris nuper illic reperta, quæ Frodomundum seu Fromundum episcopum illius cœnobii auctorem designat. Duo e nostris viri docti exemplum istius inscriptionis ad me miserunt, omnino ejusdem, prout a me superius edita est: at D. Raguet eruditus presbyter, qui tabulam, ejusque inscriptionem propius inspexit, hanc aliquanto dissimilem mihi communicavit, eamque sic legendam censuit. En prima pars inscriptionis, quæ arcam tabulæ occupat.

CONSTANTIENSIS URBS RECTUR DOMNUS FRODOMUNDUS PONTIFEX IN HONORE ALME MARIAE GENERICIS DOMINI HOC TEMPLUM HOCQUE ALTARE CONSTRUXIT FIDELITER ATQUE DIGNE DEDICAVIT MENSE AGUSTO MEDIO. ET HIC FESTUS CELEBRATUS DIES SIT PER ANNUM SINGULUS.

Sequens dua inscriptionis partes lateribus adscriptæ sunt.

ANNO... AM REGNANTE THEODORICO REGE IN FRANCIA, HOC CINUBIUM CHINGXIT, ABENS CURAM PASTURALEM IN AMORE DEI SUARUM OVIVM. PATRAVIT CAUSAS QUAM PULCHERRIME. NEC AMOR SE BU...RUM...PASCUA PERPETUA CHORO NEXAS VIRGINALE CUM MARIAM ALMISSEM CUM IPS. VIVANT ET EXULTENT IN AETERNA SECOLA. LOCUM REX CONCESSIT AD ISTUM CENUBIUM. IPSI ETENIM PRIMUS CIPIT STRUERE HIC MONASTERIUM, DEMUM PONTIFEX URMUS ATQUE CETERA SPARN. OPTINARI NUMERO....

In secunda inscriptionis parte difficultas est in designando anno Theodorici regis, qui annus conditi monasterii est. Sic fere picti sunt characteres media parte mutili, præmissis ANN.

WILLIAM

Si quid in his video, legendum puto, Anno IIII. jam Theodorico regnante in Francia. Hic adscribendum videtur alphabetum litterarum, quales in illa inscriptione efformatae sunt, prout eas modo laudatus Raguetus pinxit.

ABCDEFGHIJKLMNO
PQRSTVX

Annal. Bened. Tom. I.

XXVII.

Missæ de S. Balthilde.

III. Kal. Febr. natale S. Balthildis reginæ.

Omnipotens sempiternus Deus, da nobis in festivitate beatæ Balthildis congrua devotione gaudere, ut potentiam tuam in ejus transitu laudemus, & provivum nobis percipiamus auxilium. Per.

Super oblata.

Offerimus, Domine, preces & munera in honore sanctæ Balthildis gaudentes; præsta quæsumus, ut convenienter hæc agere, & remedium sempiternum valeamus acquirere. Per.

Præfatio.

⊕ Æterne Deus, beatæ Balthildis transitum recolentes: vere enim hujus honorandus est dies, quæ sic terrena generatione processit, ut ad divinitatis consortium perveniret. Per. Christum.

Super populum.

Adjuvent nos, quæsumus Domine, & hæc mysteria sancta quæ sumpimus, & beatæ Balthildis intercessio veneranda. Per.

De S. Radegunde virgine.

Non. Aug. Natale sanctæ Radegundis.

Omnipotens Deus, qui regalis sobolis dignitatem virginitatis decore in sancta Radegunde consecrasti, concede propitius, ut cujus festivitatem recolimus, ejus intervenientibus meritis castimoniam vigorem obtinere mereamur. Per.

Super oblata.

Pro unico dilectionis tuæ sacramento suscipe sancte Pater oblationem, quam tibi per manus nostras sancta offerre disponit congregatio in sanctæ Radegundis virginis sanctimonio, per quam valeamus expiati ab omni iniquitatis contagio. Per.

Præfatio.

⊕ Æterne Deus, qui hodierna die puerilis parsimoniam virginitate nos latificare tribuis in beatæ Radegundis venerationem; concedi nobis petimus ejus digne nobis interesse sollempniis, & per ejus sacræ virginis commercia, nostra delerit infirmitatis noxia, & futura gaudia promereri; & qui ejus sacratum recolimus festum, secum æternitatis mereamur obtinere consortium. Et ideo...

Postcommunio.

Interveniente beatæ virginis Radegundis præconio, hujus sacræ oblationis reparatio sit nobis omnium peccaminum remissio, & adstantium pia omnium protectio. Per.

T t t t

Ad lib. 17. n. 5.

Super populum.

GAudeat plebs tua, quæsumus Domine, sanctæ Radegundis absoluta precibus, ut & præsentis vitæ ærumptas evadere, & ad futuram gloriam felici cursu valeat sine macula pervenire. Per.

XXVIII.

Compositio inter archiepiscopum Remensem & Sueffionensem episcopum de monasterio Orbacensi.

Ad lib. 17.
n. 25
Ex chartario
Remensi.

HENRICUS Dei gratia Remensis archiepiscopus, & Jacobus eadem gratia Sueffionensis episcopus, omnibus præsentis litteras inspecturis in Domino salutem. Noverint universi, quod cum discordia mota fuisset inter nos super resignatione abbatis Orbacensis, confirmatione, institutione, visitatione, & correctione ipsius; tandem nos hujusmodi discordias sopivimus in hunc modum: quod monachi Orbacenses, cum monasterium suum vacare contigerit, licentiam eligendi ab archiepiscopo Remensi, qui pro tempore fuerit, petere tenebuntur; electione autem celebrata, electum præsentabunt eidem archiepiscopo, cujus electionis examinatio & confirmatio pertinebit in posterum ad archiepiscopum memoratum. Confirmatum tamen ab eo tenebitur archiepiscopus remittere ad episcopum Sueffionensem, qui pro tempore fuerit, ad benedicendum & faciendum professionem, sicut facere consuevit. Ceterum licebit eidem archiepiscopo ad dictum monasterium, cum voluerit, accedere, & ad inquisitionem procedere contra abbatem, & eum, si sibi justum visum fuerit, amovere, negligentia Sueffionensis episcopi non probata. Si autem episcopum Sueffionensem primo ad monasterium prædictum accedere contigerit ad inquisitionem faciendam, contra abbatem procedere poterit; sed ipsam inquisitionem tenebitur remittere ad archiepiscopum Remensem, qui secundum inquisitionem factam tenebitur procedere & judicare, nisi ab abbate ad dictum archiepiscopum legitime & ex causa rationabili & evidenti fuerit appellatum. Abbatem autem non poterit amovere dictus episcopus, nec etiam excommunicare, vel temporalia eidem subtrahere, sed alias eum punire poterit pro qualitate delicti. In monachos autem Orbacenses & alios ordinaria jurisdictionio penes Sueffionensem episcopum libera in omnibus remanebit, salvo tamen metropolitico jure archiepiscopo Remensi super prædictis. Resignatio etiam abbatis Orbacensis, qui pro tempore fuerit, ad dictum archiepiscopum pertinebit, & in manu ejus fiet, cum fuerit facienda. Hanc autem compositionem volumus in perpetuum observari. Actum anno Domini millesimo c. tricesimo-nono, sabbato post resurrectionem Domini.

XXIX.

Privilegium monasterii Grafellensis.

IN nomine Domini Jesu-Christi, Domnis venerabilibus atque dilectissimis, & sanctis fratribus nostris comprovincialibus, sanctarum ecclesiarum Domino dispensante rectoribus, Aredius sive Petruinus, sedis ecclesiæ Vasensis civitatis, ac si indignus, Domino dispensante, pontifex. Tunc nos boni aliquid spiritalis fabricæ inchoari confidimus, cum pro servorum Dei necessitatibus una cum nostrorum consilio spiritalia adhibemus, pertractantes, quorum oportunitatibus, qualiter communi voluntate, utroqueque merces accrescat, ut & illis a nobis auxilium, & nos per eorum interventum Domini mereamur suffragium: quia eo modo servorum Dei monachorum culminis fastigia alta proceritate attolluntur, cum supra solidam petram fundamenta a fidelibus jaciuntur. Ideoque monasterium aliquod in suburbano civitatis, in loco, cujus vocabulum Grafello, quod nos in honore S. Victoris, & sancti Petri vel reliquorum domnorum sanctorum ecclesiarum visum sumus construxisse, placuit nobis ut sub instituta sanctorum Patrum ipsum monasterium firmatum esse deberetur, ubi venerabilis vir Frdegihis solus abbas, & congregatio monachorum auspice Domino in supra scripto monasterio debeant deservire: ut secundum normam venerabilis viri sancti Patris Benedicti abbatis, vel sancti Macarii, seu sancti Columbani degere, vel habitare deberent: quatenus & ipsi tramitem sanctorum patrum tenentes, vel instituta primitivæ ecclesiæ, sicut tamen apostolorum Acta testantur, quorum erat cor & anima una in Domino; nec aliquid se proprium habere dicebant; sed erant illis omnia communia, & quidquid habere poterant, venditis omnibus & distractis, ponentes precia eorum ante pedes Apostolorum; erantque eis, sicut jam diximus, omnia communia. & alibi Dominus regnum cælorum vitamque promisit æternam, quos in Evangelio beatos pauperes appellat: quibus & convenienter cantetur, *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et quia parva, ut diximus, in suburbano civitatis monasterii domni Victoris & domni Petri, quæ sub ipsa urbe esse dignoscitur, ideoque ad ipsius adiutorium annecti nobis placuit, ut quidquid per epistolas, tam per cessiones quam per quatuordecim instrumenta cartarum domnus Aredius sive Petruinus pontifex urbis Vasensis, vel avia sua domna Gregoria episcopia, ad ipsum locum vel supra scriptos monachos, quos ibidem Deus evocari jufferit, secundum ejus voluntatem proficiat in augmentum; ut & ipsi de conservatione regulæ seu traditione orthodoxorum Patrum plenius apud Deum valeant veniam adipisci; & nos, ut diximus, per eorum intercessionem mereamur absolvi a nostrorum vinculis peccatorum. Nec tali illis beneficio a

Ad lib. 17.
n. 38.
Ad Lud. Antonio de Ruffi
communicatum.

nobis præstito credimus quorundam fratrum Galliarum coepiscoporum in hac parte voluntatibus contraire, quorum jam maxima ex parte auctoritate fulcimur: dum similia sunt monasteriorum plurimorum præstita beneficia, & innumerabilia privilegiorum, quod longum est recensere per ordinem. Tamen olim anteriores nostri a Lerinensi monasterio, vel Aganensium, & sancti Marcelli martyris ecclesiæ Cabilonensium; necnon & Lugdunensium & Viennensium, seu & omnium Galliarum, quæ monasterio privilegiorum constructi sumpserunt principium, & plurimi ab ipsa sede apostolorum, quod devotionis obentum adepti noscuntur. Ideoque nec nos contraria duximus, ut in urbe nostra, concedimus Domino gubernante omnium similia aptasse: quatenus juxta Apostoli vocem, Dei sumus adjutores, probabiliter agricultores, vel adjutores efficiamur, si cum Petro apostolo sanctis ovibus pascula præparamus, unde ipsi servi Dei delectentur tam pro nostris facinoribus, quam pro totius urbis hujus, vel pro regni Francorum stabilitate attentius Domini misericordiam deprecari. Igitur ego Aredius seu Petruinus Vasensis urbis ecclesiæ cathedræ pontifex, prorogatus cum vestra, ut decet, clementia, vel sancta fraternitate devotus, ex nostra indulgentia tale eis ad præsens credimus libertatis privilegium, ut Domino adjuvante ipsa congregatio, vel eorum posteritas in hac sancta congregatione perdurantes, vel ad cælestem patriam contemplandum festinantes, quod a nobis præsentis tempore cum vestra consentiente fraternitate conceditur, vel vestris sanctis manibus roboratur, successoribus nostris inviolabiliter quod sanximus perpetuis temporibus debeat observari, ut cetera monasteria, ut superius præfati sumus, hoc beneficium privilegii accipientia possint sub omni quiete absque perturbatione, vel infestatione pontificum, vel ecclesiæ actorum, seu ab impetu secularium remota sancta congregatione persui sub quiete; sic tamen & præsens, nam indulgentia nos & ipsos noscitur inchoatur, ita devotione, vel congregatione causa humiliter nostra posteritate mandamus, ut si episcopus, cujus curam pastoralis competit ovium habendarum suscipere, ad ipsum monasterium, ut pastorem decet, visitandi vel consolandi gratia advenit, ita ut inspecto ovium pio congregationis affectu, vel ædificationis studio, ut decet, recta monasteria adeat, & cum sancta mysteria celebraverit, benedictione tradita cum alacritate recedat; nullam ex debito munere quæsitam ibi faciat, neque aliquas redibitiones pristinas, quas consuetudo vetusta offerendo injunxerat: nisi quod voluntarie pro Dei timore offerre decreverint, non ex debito pastos, neque ab episcopis, neque archidiaconis, neque a quibuslibet exactoribus, hujus ecclesiæ ab ipsis requiratur, nullave redibitio quæquæ antiqua consuetudinis causa fuisset judicata. Et pro mercede augmentove in totum devenire expecto, sicut a nobis cum omni pietate relaxari dinoscitur: ita & successores nostri pro eorum mercedis augmento gratuito

Annal. Bened. Tom. I.

animo pro æterna retributione concedatur. Et cum necessitas poposcerit, si abbas de hoc sæculo commigraverit, non aliunde, sed, sicut decet, & dignitas vel ordo eis poposcerit, ut ibidem in ipso consortio intra monasterium habuerint, de ipsa congregatione, ut optime ac perfecte regula instructa, & Dei timore fundata teneatur, absque ullo præmio abbas in ipso monasterio eligatur, ita tamen electio ab omni congregatione agatur, ut ne quæcumque pars inferior, sed quem ordo perfectorum elegerint, ille Domino dispensante sine rixa a pontifice civitatis hujus instituat. Nam absit, ut percurrente præmio, aut congregatione insidiante, vel aliorum qualibet contrarietate oppugnante, alius desuper veniens inordinate instituat, nisi, sicut diximus, per electionem de ipsa congregatione, quem perfecta in studio divino tota congregatio sibi providerit seniore. sic tamen cum consilio & voluntate ipsius urbis pontificis, non per timorem, sed cum omni humilitate petita, & cum ipsius benedictione quemcumque elegerint, arripiant dignitatem. Itemque, sic enim affolet, per tempora succedentia si monachi qui subesse debent, habendæ sacro congregationis ordine neglegentes steterint in sua gloriantes libertate, tunc pontifex istius civitatis conjungens sibi sacerdotes vel abbates, qui ejusdem regulæ tramitem tenere videntur, eos paterno affectu cum spiritualibus sibi adhibitis juxta Evangelium duobus, aut tribus, aut, si necesse est, amplius, in ipso monasterio ad conciliabulum debeat advocare, & juxta eorum regulam vel consuetudinem ad eorum ordinem corrigere, vel reducere dignetur, ut non liceat, quod absit, per timorem vel desidiæ quod sancti Patres instituerunt per longitudinem temporum immutare. Cum ecclesiarum tabulas necessarium fuerit benedicere, aut fortasse chrisma, aut sacro baptismate expetere; sine præmio a pontifice hujus ecclesiæ sibi debeant accipere; nihilque ipse pontifex neque ullius prærogativæ potestatis usurpans de rebus monasterii; nec de sanctis altaribus, non de ornamentis ecclesiæ, neque de vasibus, nec de sacris voluminibus, nec quidquam majus vel exiguum temerarius præfato monasterio audeat auferre. Et cum aliquem ad gradum ecclesiasticum ipse abbas voluerit permittere, cum omni humilitate pontifici hujus urbis suggerat: & ipse, sicut decet pastorem, gratis & absque munere tribuat. Et ante tribunal Christi ipsum pontificem conjuramus atque precamur coram Deo & angelis ejus, ubi dignitatis ordo præstat, & eorum petitio juxta vitam meritum esse videtur, contrarius ipsis esse non dignetur. Unde quæsumus & contestamur, atque per caritatis indulgentiam interdicimus omnino episcopis, tam successoribus nostris, quam & vicinis, vel procul prædicto monasterio constitutis, nihil contra tenorem præsentis decreti cujusque congregationis aliqua postulatione inducti, quicquam attemptare, vel prohibita contingere; non in his rebus, quas superius nominavimus, vel in ordinandis personis, vel possessionibus ipsius monasterii, vel quæque sub

T r r t i j

eius jure esse noscuntur, vel quidquid per epistolulas nostras, sicut superius diximus, ei monasterio concessimus, non episcopus, non archidiaconus, non vicedominus, non quicumque de actoribus hujus ecclesie nullas paratas, neque mansiones, neque aliquas redibitiones, neque possessiones, quæ, sicut jam diximus, huic monasterio fuerint tam a nobis hujus ecclesie rebus indultæ, quam quæ a bonis religiosi hominibus fuerint inantea Deo adjuvante collatæ, nullus requirere aut exigere, vel aliquid instigante episcopo maligno per fortiam ac præsumptionem auferre, vel audeat abstrahere; sed sub omni quiete ipsi servis Dei liceat sub eorum regulæ auctoritate degere, & habitare. Hoc igitur eis indultum privilegium, quod jam a multorum monasterio Galliarum diximus exemplum, mandamus, atque hoc testamentum posteritati nostræ per omnipotentem Deum conjurare præsumimus per omnia manere inconvulsa, cum omni conniventia fratrum nostrorum indultum esse prospexerint, quorum conniventi consilio ad præsens cernitur institutum, roboratum manibus & consensibus, quod nos plenissima voluntate edidimus & conscripsimus, subtus per ordinem valeat esse confirmatum. Et tamen neminem vestrum credimus adesse per tempora successorem, qui hanc præsentem institutionem debeat convellere. Quod si quis calliditate aliqua vel cupiditate injuncta quicumque de prohibitis præsumperit attemptare, vel contra superiora decreta per tempora succedentia quoquo modo venire; primo quidem a communione sanctæ Ecclesie in hac parte, & portione omnium christianorum divisus, ultione Dei omnipotentis feriatur, & hic, & in futuro excommunicatus appareat, & illius adjutorio, qui ligandi, solvendique potestatem in celo & in terra accepit à Domino, dejectus sit, & alienatus; portio etiam illi proditoris Judæ Scariothis, qui Dominum tradidit, ultionis vindicta adhibeatur, & cum Dathan & Abiron vivus in infernum descendat, atque omnium sanctorum consortio separatus, numquam de suis facultatibus sive proprietatibus pro animæ suæ remedio intelligat aliquid facere, qui a nobis indultum beneficium servis Dei voluit convellere, vel irumpere: sed in omnibus Deo auxiliante quæque a nobis pro ipsorum servorum Dei compendio digesta vel collata sunt, per præsentem, deterritis adversariis, paginula firma & in omnibus connexa atque inviolata in perpetuo Deo auxiliante permaneant: quo potius hoc privilegium possit convalere, nec instigante malorum hominum factio in alium posse irumpere, manus nostræ subscriptionibus decrevimus affirmare, & omnium fratrum provincialiumque nostrorum, quod plenissima voluntate valeat obtinere, eorum manibus petimus roborandum, stipulatione pro omni firmitate subnixâ. Factum privilegium kal. Februaris, anno decimo regni domini nostri Theoderici regis.

In Christi nomine Petruinus sive Aredius, acsi peccator, episcopus hoc privilegium a me factum

& reformatum relegi, & promptissima voluntate subscripsi.

In Christi nomine Wolbertus, acsi peccator, qui rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium salva canonica institutione subscripsi.

In Christi nomine Aghiatus episcopus rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium institutionis subscripsi.

In Dei nomine Ambrosius episcopus rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium salva canonica institutione f.

Gratia Dei Tredicus, acsi peccator, episcopus hoc privilegium institutionis f.

In Christi nomine Godebertus, acsi peccator, episcopus, rogatus a domno Aredio episcopo, juxta quod dominis episcopis placuit rectius f.

In Christi nomine Leodegarius, acsi peccator, episcopus, rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium institutionum f.

In Dei nomine Pascasius episcopus, rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium salva canonica institutione f.

Rusticus gratia Dei, acsi indignus peccator, episcopus, rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium salva canonica institutione f.

In Christi nomine Ago abbas rogatus a domno meo Aredio episcopo hoc privilegium f.

In Dei nomine Pascasius presbyter rogatus a domno meo Aredio episcopo hoc privilegium f.

In Christi nomine Delfinus abbas jubente domno Aredio episcopo hoc privilegium f.

In Dei nomine Maurontus archidiaconus jubente domno Aredio episcopo hoc privilegium f.

In Dei nomine Gennò diaconus rogatus a domno Aredio episcopo hoc privilegium f.

Chlodovei Regis confirmatio.

CHLODOVICUS rex Francorum, si facta sacerdotum, quæ pro quiete servorum Dei ad loca sanctorum præstiterunt, per nostris oraculis confirmamus, nostra perenni stabilitate esse confidimus. Ideoque apostolicus vir domnus Aredius Vasensis urbis episcopus, missa petitione clementiæ regis nostræ innotuit, eo quod monasterium in loco, nuncupato Grasseo, in honore sancti Victoris martyris & sancti Petri, in sua proprietate pro amore Christi ædificasset, & partem maximam de facultatibus suis ipsi loco per sua instrumenta delegasset; etiam & privilegium, cum pluribus pontificum inibi firmasset, vel concessisset, ut quidquid ibi ab ipso domno Aredio, vel pro Deo a quocumque homine, seu de collecta populi, vel de quolibet recto attractu erit collectum, absque ullo impedimento pontificum, vel archidiaconorum aut clericorum Vasensis, vel cujuslibet alius ecclesie, perenniter congregatio ibi consistentium quiete deberet possidere, & sub regula sancta per instituta Patrum ibidem deberet regi vel conversari; & si abbas de ipso sancto loco migraverit ab hoc saculo, non aliunde, sed, sicut decet, & dignitas & ordo possit, de ipsa congregatione, quæ in eo habe-

tur monasterio, eligeretur alius abbas absque ullo præmio, absque rixa, a tota eadem congregatione vel a meliori & sanctiori parte ejus; & cum consilio Vasensis urbis episcopi & voluntate & benedictione suscipere deberet dignitatem; & quod ejusdem civitatis episcopus, si aliquando opus esset propter desidiam negligentiamque ab eadem congregatione propellendam, adjunctis sibi sacerdotibus abbatibusque spiritualibus, ipsum monasterium deberet adire, & paterno affectu fratres, qui ibi essent, ad consuetum regulæ tramitem admonendo revocare, & quod idem episcopus sine præmio nihilque ipse pontifex, neque majoris potestatis aliquis ipsius civitatis, vel alius loci cujuscumque ordinis persona, contra tenorem decreti ipsius deberet venire, aut quicumque attemptare vel contingere. Audita itaque ejus petitione preceque suscepta

X X X.

Charta Reoli archiepiscopi Remensis pro conditu paribenonis Gaugiaci.

Ad lib. 17.
n. 43.

IN Christi nomine Reolus, ac si indignus & peccator, episcopus. Dum omnes oportet pro salute animæ cogitare, vel parva pro magnis, caduca pro cælestibus in ara offerre summi Dei omnipotentis, ut ab ipsis sublevari merear, sicut Veritas dixit: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, qui vos recipiant in eterna tabernacula*: juxta quod ordo edocet pastoralem culmen, ut ubi poterunt caularum ovilia juxta cœnobarum ordinem ædificare debeant, sive virorum, sive puellarum. Ideoque petiit nobis Beracharius abbas, ut ei locum compendiosum donare deberemus ad monasterium puellarum construendum, ex nostra proprietate, sive de alodo parentorum, vel de aliquo attracto: sed ejus petitionem pro animæ nostræ remedio opportunitatem minime denegavimus faciendi, una pariter cum ipso pensantes, minime invenimus in nostra potestate locum in propinquo, quod omnem opportunitatem ad monasterium construendum habere deberet. Sed dum talis erat nobis voluntas, invenimus locum de rebus ecclesie nostræ Remensis infra urbem Kathalaunensium in pago Pertensi supra fluvium Matrona, in villa quæ dicitur Gaugiacus, sive & alio vocabulo, quæ dicitur Episcopi-villa, quam sanctimonialis femina, nomine Ama, quæ sub titulo religionis vitam finivit, per suas cartas ad ecclesiam Remensem condonavit. Sed dum ipse locus ipsi abbati complacuit ad monasterium construendum; nos vero una cum consensu fratrum meorum, vel concivium Remensium, hoc est tam archidiaconibus, abbatibus, presbyteris quoque & diaconibus, vel omnem clerum ecclesiarum, seu & illustribus viris, qui infra urbem commanere videntur, quorum nomina vel signa subter tenentur inserta, ut per nostram epistolam a die præsentem, absque ullius contra-

rietate pro animæ nostræ salute, vel pro æterna retributione, ipsam villam Gaugiacum, seu & quæ dicitur Episcopi-villa, ad monasterium puellarum construendum, ipsi supra scripto abbati Berachario tradere deberemus: in ea tamen ratione cum consilio vel consensu, seu & convenientia fratrum Remensium, ut villa nostra Tinnovero, quam de Verratione diacono, dato pretio comparavimus, in pago Lemovicino, & casa in Novo-castro constructa, pro ipsa villa Gaugiaco in commutationem ad partem ecclesie nostræ Remense tradidimus ad possidendum, tam terris, domibus, ædificiis, mancipiis ibidem commanentibus, colonibus ibidem adspicientibus, campis, pratis, silvis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, totum & ad integrum, quantumcumque ad ipsam villam Tinnovero aspicere videntur, cum omni integritate ad se pertinente, una cum ipsa casa in Novo-castro constructa in ipsa urbe Lemovicino, pro ipsa villa Gaugiaco ad ecclesiam nostram Remensem in vicem recompensationis tradidimus ad possidendum; ut & nostræ vitæ tempore, & post de hac luce discessum firmiorem stabilitatem ipsum monasterium puellarum habere debeat, & nullam infestationem de successoribus nostris episcopis habeat, vel de quolibet opposita personam, nisi semper perpetualiter ipse abbas vel ipsa ancilla Dei, quæ in ipso nuncupato loco habitare noscuntur, vel posteris ipsarum per præsentem epistolam nostram omni tempore valeant possidere vel dominari: ut melius eas delectet pro nobis Domini misericordiam deprecari, ut ab infernorum nexibus liberi esse mereamur, & post nostrum quoque de hac luce discessum ibidem nomen nostrum in libro vitæ ponatur vel recensatur, & eorum sacerdotes hostias pro nobis omni tempore valeant offerre. Et si forsitan, quod adsolet, de ipso loco in alio loco ipsæ famulæ Dei migrare voluerint ad monasterium ædificandum, aut pro compendio, aut pro meliorando pro causa stabilitatis, teneant ipsam villam Gaugiacum, quæ dicitur Episcopi-villa, ad monasterium Altimvillare, quod antecessor noster domnus & pater noster Nivardus, quondam episcopus, suo opere construxit, debeat revertere, cum ipsa epistola, quam spontanea voluntate fieri rogavimus, ut per ipsa strumenta ipsi monachi, qui ibidem sub sancto ordine vivere noscuntur, absque repetitione ipsas monachas, vel earum abbate omni tempore vitæ ipsorum debeant possidere vel dominari, & pro animæ nostræ salute Domini misericordiam deprecari, ut melius eos delectet, vel eorum sacerdotes post nostrum de hac luce discessum hostias offerre: in ea tamen ratione, si ipsas monachas de ipso loco promoveri voluerint. Nam dum illas ibidem sub sancto ordine regulariter vivere vel habitare videntur, & nos a die præsentem per hanc epistolam nostram testamenti, integro quoque & delibato consilio ac prompta voluntate ipsam locum eis tradidimus ad possidendum; ita ut illi hoc habeant, teneant atque possideant. Et si quis, quod absit, vel post nos successores episcopi, vel qualibet opposita persona, vel de

heredum meorum, ipsas de ipso loco aut promovere, aut inquietare voluerit, aut ipsam epistolam nostram infringere conaverit; in primis propria vita careat, atque cum stirpe sua captivus deferviat, & divinitatis furor incurrat, vel dominatio ejus dispergatur, sicut dispersa est Holoferni potestas, & sicut divisa est magni Alexandri formidabilis dominatio, ita & amodo dispergatur potestas; & sicut Sodoma & Gomorra in presenti saeculo percussa est, similiter percutiatur potestas vel habitatio ipsius, & in anathema maranatha, quod est perditio, usque in adventum Domini nostri Jesu-Christi feriat; & a liminibus ecclesiae, vel a communione participationis corporis & sanguinis Domini nostri Jesu-Christi excommunicatus appareat; & cum Juda traditore, qui per falsum osculum tradidit Dominum, participes efficiatur: & veniat super eum lepra Naaman, quam puer Elizei Giezi per cupiditatem adeptus fuit; & omne genus & germen eorum sic marcescat in flore, ut numquam fructificet, nec perficiat in grano, & veniam apud Dominum non mereatur. Et ut praesens epistola nostra omni tempore firma permaneat, & pro rei totius firmitate hanc epistolam manu propria subter eam subscripsimus, & qui inferius subscripserunt vel signaverunt, nos in presenti eos proprio ore rogavimus, & insuper una cum socio fisco addat ad partem ipsius monasterii, hoc est auri libras xx. argenti libras lx. coactus exsolvat, & hoc quod repetit evindicare non valeat, & nihilo minus praesens epistola omni tempore firma & inviolata permaneat. Actum in villa Compendio, sub die Kal. Maii, anno xliii. regni domini nostri Teoderici regis. In Christi nomine Reolus, acsi peccator, episcopus hanc epistolam a me factam relegi & subscripsi. Ego Ansooldus episcopus, jubente domno Reolo episcopo, hanc deliberationem subscripsi. Ego Petrus abba subscripsi. Ego Harmarus abba subscripsi. Ego Hilduinus abba subscripsi. Ego Leocadius abba, jubente domno Reolo episcopo, hanc epistolam relegi & subscripsi. Ego Amalgisilus subscripsi. Ego Bertohindus subscripsi. Ego Gando presbyter subscripsi. Ego Caldemarus notarius scripsi & subscripsi hanc epistolam donationis ex jussu domni Reoli episcopi.

XXXI.

Theoderici, ut videtur, regis praeceptum pro Tunjionis-valle.

Ad lib. 18. n. 9. Ex authentico; Uociens de commutandis rebus fuerit orta contentio, necesse est perenne stabilitatem scripturarum caretatem, stante fide placuit, adque convenit inter venerabilibus viris, Landeberctho, necnon & Magnoaldo abbate de monasterio Tunjione-valle, ab invicem inter se terrolas arabelis ent. quod & fierunt. Dedit igitur Landebercthus abba propria in pago Pinfacense, de parte sua parte

Magnoaldo abbat. bunoaria in loco noncopante Francorecurte, inter adfinis de uno latere antedictus Magnoaldus abba de hramminus in loco noncopante Rocconcurte appellatur cam ad parte terra arabeli bunoaria novem inter adfinis de uno latere Chrododorus & heridis sui, de alio latere Magnoaldus, Chrododorus & heridis sui, de uno fronte Godinus & heridis sui; & de alio vero fronte Magnoaldus abba. Propterea utraque partis eis fieri placuit, ut unusquis quod accipit in ante dicta loca rem denominata al facere voluerit, liberam & firmissemam in omnibus habiat potestatem faciendi, & illud inter ipsis pro rei intemare. Si quis nos & ipsi aut aliquis de heredibus vel successoribus nostris aut quislibet praesentis epistolae commutationis venire; aut eas quacumque modo refragare presumpserit valiat vindicare ferat parte ista tota servante quod accipit pares amittat, & insuper una cum socio fisco auri oncia quoadus desolvat; & quod repetit vindicare non valiat, & praesens epistolae commutationis uno tenore unusquis suam habiat eis fieri placuit. omni tempore firm. & inviolatas permaniant stipol. subnexa. Actum Claumar.

In Christi nom. Landebertus abba commutationem a me facta subsc. † Walgoaldus presb. subsc. Bertinus rogatus sub. † Fladebertus presb. subsc. Berthefredus in Christi nom. diaconus subsc. nago rog. subsc. Madolandus in Christi nom. abba subsc. in Christi nom. Andolno rog. subsc. berchus in Christi nom. diacon. subsc. Ingobertus licetur * subsc. † Childela * Lector. test. sign. † Unneleobo test. sign. † Saulfo test. Landebercthus hanc commutationem jubente domno meo Landeberctho abbate, scripsi & subsc.

XXXII.

Anseberti episcopi Aduensis testamentum.

Ad lib. 18. n. 41. Ex chartario. Illustr. DD. Boherii Prædis in senatu Divion. Actibus ecclesiae sancti Nazarii martyris Augustidunensis, & sancti Symphoriani martyris, ubi ipse pretiosus in corpore requiescit, Ansebertus peccator episcopus. Divina nos ammonet lectio, ut quod Christi misericordia in rebus terrenis confert abundantia de sua largitate, unde in hoc saeculo utimur, de ejus pietate in suis pauperibus pro ablunda mole peccaminum offeramus. Ergo dono ad superscriptam ecclesiam sancti Nazarii martyris, ubi ego, acsi indignus, cura pastoralis defervio, de alodo parentum meorum villam, cui vocabulum est Hauxiaco, in pago Belnense, cum soliditate & appenditiis, domibus, villarebus, campis, pratis, silvis, vineis, pascuis, aquis, servis, libertis, ac colonis, accensisque omnibus, &

quidquid in ipso pago praesenti tempore possidere valeamus, aut quod inante ibidem in Dei nomine acquirere, vel quidquid dici aut nominari potest, cum integra soliditate superscripta ecclesiae sancti Nazarii ut habeat volo. Et pro portione illa, quam germanus meus Autarius apud nos ibidem habet, portionem nostram in villa Binago ut habeat volo. Et fortasse (quod non credimus) si ei fuerit contrarietas in superscripta villa in Hauxiaco & Binago, quicquid pro portione mea nobis de alodo parentum meorum, tam de paterno, quam de materno, quod debitum est, ecclesiae sancti Nazarii ut habeat volo atque decerno. Villa vero Pagetis, quam ex parte conquisivimus, ecclesiae sancti Nazarii ut habeat volo. Villa vero Solempriaco, quam Wlbertus per suum instrumentum nobis dedit, & Leodebertus in usufructu tenet; ecclesiae sancti Nazarii ut habeat volo atque decerno. Basilica sancti Symphoriani martyris, quae mihi ab adolescentia mea in omnibus, unde substantia mea protexit, unde credimus ut & futura ejus intercessio apud aeternam pietatem pro remissione peccatorum meorum intercessor assistat; villa vero Tres-valles in pago Maginontense una cum appendiciis suis, domibus, villaribus, campis, pratis, vineis, silvis, accensisque omnibus, quod Wlbertus per sua instrumenta in nostro nomine delegavit, ecclesiae sancti Symphoriani ad suos clericos pacendos in elemosyna nostra ut habeat volo. Similiter ad oratorium sancti Leodegarii, qui subus sanctum Symphorianum constructus esse videtur, ubi (si Deo placuerit) corpusculum insuper requiesciturus erit, colonicas in pago Maginontense in Taviniaco, quas Wlbertus per suum instrumentum nobis dedit, & colonias illas, quas Bertoaldus in Fulnicio per suum instrumentum dedit, ad oratorium sancti Leodegarii ut habeat volo. Villa vero Corvillo, in pago Autissiodorensi, quam nos cumque suis acquisivimus, ipsum oratorium domni Leodegarii ut habeat volo atque decerno. Similiter in pago Augustidunense, colonicas, quas Bertoaldus per venditionem nobis dedit, ipsum oratorium domni Leodegarii ut habeat volo. Villa vero Buxido, quidquid ibidem germanus meus in usufructu tenet, ipsum oratorium domni Leodegarii ut habeat volo. Villa vero Muido, quae est prope montem Wavinarum in pago Vertudensi, cum omnibus, quidquid ibi adspiciunt, oratorium domni Leodegarii ut habeat volo; sic tamen ut inde lumen & sacrificium ipso oratorio stabiliat, & omnia sub potestate fratrum ipsius ecclesiae sancti Symphoriani in omnibus esse debeant. Et quatuor matricularios, qui ad ipsum oratorium domni Leodegarii defervunt, ibidem institimus, ut totum victum atque vestitum de superscriptis rebus habeant habere, qualiter & illi alii matricularii, qui ad basilicam sancti Symphoriani defervere videntur, portionem victus & vestitum accipiant. Et pro eo quidquid in ista epistola delegavimus, in usufructu germanae nostrae Sicolinæ concessimus, illos matricularios, & illud lumen ad oratorium domni Leodegarii, & in hoc usu teneat, & de-

beat procurare: & post ejus discessum, tam pontifex suprascriptus, & ecclesia sancti Nazarii, quam clerici dictae ecclesiae sancti Symphoriani, quantum in ipso strumento institimus, in Dei nomine debeant procurare. Reliqua vero facultate, quicquid nos tempore nostro conquisivimus; quod in ista epistola incommemoratum nobis remansit, in quibuscumque locis ad crescere cupimus; ecclesiae sancti Symphoriani ut habeat volo. De alodo parentum meorum, quicquid portio nostra in quibuscumque locis territorii, quod portio nostra, tam de paterno, quam de materno nobis debitum est, sub omne supellectile, quicquid dici aut nominari potest, dulcissima germana mea Sigolina, si nobis superstes fuerit, in omnibus recipiat; & ubicumque pro fidelibus Christi, atque ad ecclesiam Dei delegare voluerit, in omnibus habeat potestatem. De mancipiis vero, quae dato pretio comparavimus aut adquisivimus, in omnibus volo ut ingenui esse debeant, & ut pro ingenuis superscripta germana mea, dum modo advivit, in suum debeant adesse obsequium. Post ejus discessum Christianorum defensores seu regem, si eligere voluerint, ut habeant in eorum sit potestate. De supra scripta facultate, quam ad suprascriptas ecclesias sancti Nazarii vel sancti Symphoriani delegavimus, dum ipsa germana mea Sigolina saeculum contemserit, & dum cognovimus jugiter se Christo obtulit, & sanctae Mariae in ancillam se tradidit; sub usu & beneficio hoc debeat tenere: & post ejus discessum ad suprascriptas ecclesias per istam epistolam integra soliditate delegavimus, cum re meliorata ad ipsas ecclesias debeat pervenire. Si quis (quod non futurum esse credimus) si ea quae superius sunt conscripta, quod nos plenissima voluntate decrevimus, de heredibus nostris, aut quislibet opposita persona refragare voluerit, non hoc valeat vindicare quod repetit, & Juda traditoris similis efficiatur; & insuper inferat actoribus ecclesiae, aut cui hoc per istam epistolam delegavimus, una cum fisco auri lib. vi. & in argento pondus l. x. & haec epistola, quam nostra simplicitas plenissima voluntate decrevit, perpetuam obtineat firmitatem. In Christi nomine Ansebertus peccator episcopus hanc epistolam a me factam relegi & subsc. Adoneus episcopus rogatus subsc. Agnericus episcopus rogatus subsc. Winebertus, jubente domno Anseberto episcopo, hanc epistolam scripsi & subscripsi. Notavi quod fecit mensis Augusti die v. anno xi. regnante domino Childeberto rege.

OBSERVATIO.

Sigolina, Anseberti episcopi germana soror, sanctimonialis erat in parthenone sanctae Mariae Augustodunensi, qui modo sancti Johannis dicitur. Hoc enim coenobium primitus etiam sanctae Mariae dictum fuisse intelligimus, tum ex vestigiis ipsius loci kalendaris, tum ex manuscr. codice cathedralis ecclesiae Augustodunensis, ad cujus calcem haec leguntur: In nomine sanctae Trinitatis, almæ

matrisfamilia Faustae, superno amore accensa, hoc opus optimum in honore sancti Johannis & sanctae Mariae matris Domini nostri Jesu-Christi patrare rogavit devota. Ego hacse * imperitus Gundohinus, poscente Fulculo monacho, etsi non ut dibui, psaltim ut valui, a capite usque ad sui consummationis finem perficere cum summo curavi amore. in mense Julio, anno III. regnante gloriosissimo domno nostro Pippino rege, qui regnet in aëvis, & hic, & in aeternum. Amen. *Fausta hac materfamilias erat abbatissa illius loci. De abbacia sancti Symphoriani id solum interim observo, quod legere memini in animadversis Holstemi ad martyrologium Romanum ex manuscr. codice reginae Sueciae: Pridie nonas Maii, Augustiduno depositio beati Placidi presbyteri & abbatis basilicae sancti Symphoriani martyris.*

XXXIII.

Quomodo per annum jejunandum sit.

*Ad lib. 18.
num. 46.
Ex manuscrip.
cod. Casinensi.*

Quatuor tempora, quatuor sunt legitima jejunia in anno, scilicet mensis primi hebdomada prima, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad vespereum. Mensis quarti, id est Junii, hebdomada secunda, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad nonam. Mense Septembrio, id est mensis septimi hebdomada tertia, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum usque ad nonam. Mense decimo hebdomada quarta, feria quarta & sexta & sabbato in duodecim lectiones jejunandum est usque ad vespereum. Ista duodecim legitima jejunia per annum excusant pro peccatis centum solidos in auro cocto. Cumque studiose haec duo. no pelit. . . . liberabit. . . . animam. Extra ea jejunia, quae Prior indixerit pro quacumque tribulatione.

De reliquis jejuniiis.

In vigilia sancti Marthae & Natalis Domini & Epiphania jejunandum usque ad vespereum. In vigilia Ascensionis Domini, Pentecostes, & sancti Johannis Baptista, & sancti Petri, & sancti Laurentii, & sanctae Mariae; in vigiliis harum festivitatum semper jejunandum est usque ad nonam, & expleta Missa reficiant. Si nominatae vigiliarum reliquiae die Dominico occurrerint, non licet jejunare. Octava Natalis Domini, octava Epiphaniae, Purificationis sanctae Mariae, sed & sanctae Scholasticae, sanctorum Faustini & Jovitae, sancti Germani, dedicatio sancti Benedicti sursum, & dedicatio Domini Salvatoris & sanctae Mariae deorsum. In istis omnibus festivitibus non jejunatur usque ad vespereum, nisi si evenerit sanctae Scholasticae, aut sanctorum Faustini & Jovitae, vel sancti Marthae apostoli in quinquagesima, aut in quadragesima. Quod si evenerit, sic agatur sicut in aliis sacris jejunii diebus. Nam officia ut reliqua omnia de supra scriptis festivitibus ita

agantur, quomodo diximus, sicut & in dominico die. In sancti Gregorii & sancti Benedicti, & Annuntiatione sanctae Mariae duodecim lectiones fiunt, & genua in oratione fratres non flectunt, sed jejunium usque ad vespereum observant; tamen post vespereas refectionem faciunt de cotto & vino. In sancti Stephani & sancti Johannis Evangelista, & in feria secunda, & in feria tertia post Pascha, novem quidem lectiones faciunt; nam missa ita agitur, sicut in die dominico. In istis omnibus supra scriptis festivitibus semper ad matutinum Dominus regnavit canitur, & genua non flectuntur, & capitulum & lectio ad seram non leguntur. Nam in aliis omnibus sanctorum novem quidem lectiones faciunt, matutinum & missa ita agitur, sicut in quotidianis diebus, genua flectent, jejunium observent usque ad horam staturam; *Miserere mei Deus*, ad vespereas & matutinum & ad primam non cantent: nam ceteris horis cantatur, praeter si in dominico die venerit, si contigerit, celebratur sicut dominica. De divisione matutini & nocturni ita agitur. A kalendis novembris usque in vigiliam Cænae Domini, sicut sanctus Benedictus praedestinavit. Praeterea in vigilia Natalis Domini, & in omnibus sanctorum & dominicis diebus, quod minime licet dividere. A Natali Domini usque Epiphaniam genua non flectuntur: *Miserere mei Deus* in oratione publica ad nullum officium cantant usque in octavam Natalis Domini. Similiter a Pascha usque octavam Pentecosten; postea vero cantent. De refectorio autem omnia adimpleri debent, sicut sanctus Benedictus dicit, sive aestatis, sive hiemis, sive quadragesimae, omnia secundum tempus suum. Praeter quod consuetudo est, sive sursum, sive deorsum, ut non reficiant ad nonam, usque dum vindemiaverint. Cum autem liberi a vindemia fuerint, statim ad nonam horam reficiunt, & post vespereas gustum manducant, & bibunt iterum, quod in Regula non est scriptum. Similiter & quinquagesima post refectionem secundum consuetudinem, antequam lectio legatur, tota hebdomada bibunt, quod nec istud in Regula dicitur. Quando autem mandatum faciunt, si Dominus abundantiam vini dederit, semper bibunt; si autem exiguum fuerit, abstinebunt.

XXXIV.

Charta Gammonis de puellari monasterio apud Lemaufum.

In nomine sanctae Trinitatis. Prosperum quidem & salubre consilium, immoque satis jucundum esse dinoscitur, ut de caduca quispian saeculi facultate Deo conferat, quo peccata redimere sua valeat & abluere. Et quod prudentius consilium, quam ut homo de mundanis rebus comparet paradisum, & de terrena substantia transferat aliquid in caelestia? Igitur ego Gammo & conjux mea Adalgudis, cogitantes qualiter sarcinulam peccatorum nostrorum possimus

*Ad lib. 18.
num. 56.
Ex chartario
S. Germani a
Pratis.*

possimus abtergere, & ad aeterna gaudia pervenire; monasteriolum in loco proprietatis nostrae, nuncupante Lemauso, in honore sancti Johannis & sanctae Crucis, vel ceterorum minorum cepimus construere, ut ibidem puellas in honore sanctae Mariae institueremus, ut sub sancta norma regulae ibidem conversare deberent. Quod ita & fecimus, & filiam nostram Bertam in ipso loco institimus, ut diebus vitae suae, tam ipsa, quam & quae cum ipsa in ipso monasterio conversare videntur, sub ordine monastico, vel regulae sancti Benedicti vivere & conversari debeant; & ipsam filiam nostram Bertam ibidem institimus esse abbatissam, & ipsum locum Lemaufum sibi delegavimus, una cum omnibus, quae ibidem aspiciuntur, cum omni integritate vel adjacentiis suis, in quibuscumque pagis vel territoriis, tam ultra Ligerim sitis, vel citra Ligerim. Loca vero nuncupantur ita: id est, Nova-villa, Vintoris, Britinniacus, Quintiacus, Bragogilo, Grimoaldo-villare, Prulliacus, Rovere, Maurovillae, Barbarione-villa, villa Milies, Galdonomaso, Ferrarias, item alias Ferrarias, Culmellamontis, Alnao, Tricafinis, Felcariolas, Noilio, Mundone-villa, Childeno-villa, Potiosus, Hadone-villa, Flaviago, Alvernis, Posthimiago, Cacerias, Busferias. Similiter ultra Ligerim, Balbiago, Cervatiaco & Valle, ut diximus, tam ultra Ligerim, quam & citra, quicquid nostra possessio praesenti tempore esse videtur, vel inantea Deo auxiliante fuerit. Haec loca superius comprehensa ad ipsum monasteriolum nuncupatum Lemaufum, ibidem delegavimus atque firmavimus: ea vero ratione, ut dum nos pariter advixerimus, tam ego Gammo, quam & conjux mea Adalgudis; sed & filiae nostrae, Berta & Maria, hoc possidere vel dominare faciamus, tam ipsum monasteriolum Lemaufum, quam etiam dictas villas, una cum terris, domibus, aedificiis, accolis, mancipiis, libertis, campis, vineis, silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, farnariis, peculis, praediis, mobilibus & immobilibus, cultis & incultis, omnia & cum omnibus ad omnia stipendia sanctimonialium, vel ad ipsum monasteriolum, quod nos pro amore Domini nostri Jesu-Christi in honore sancti Johannis & sanctae Crucis & ceterorum sanctorum construximus, proficiat in augmentum. Sed & omnia, quae de praesidio meo in die depositionis meae inventum penes me aut repertum fuerit, hoc est, aurum, argentum, vestimenta, vel praedia, illa abbatissa, quae tunc temporis in ipso monasteriolo Lemauso praesse videbitur, contra heredes meos ex omnibus tertiam partem recipere debeat: ea tamen ratione, ut perpetualiter in pauperibus & peregrinis & Deum timentibus in elemosyna pro anima nostra remedio dare debeant. Et dum ipse sexus femineus per se minime aliquid valeat exercere, vel pro mercede nostra augenda, vel pro earum necessitatibus gubernandis, eis nullatenus est licitum foris egredi: propterea omnia jam dicta, ipsumque monasterium jam dictum Lemaufum, una cum

Annal. Bened. Tom. I.

villis, vel omnibus adjacentiis suis, ut diximus, in quibuslibet pagis vel territoriis, tam ultra Ligerim, quam citra, ad monasterium sancti Vincentii & sanctae Crucis Parisius civitate, ubi sanctus Germanus in corpore quiescit, ubi Autharius abbas in Dei nomine una cum norma plurima monachorum praesse videtur, donatum in perpetuo esse volumus, ut ibidem, sicut diximus, deinceps omni tempore permanent, & per hanc epistolam contradimus: & ut nullus contradicere audeat, nec temerare ipsas res, quae hic sunt insertae; aut nos, vel heredes nostri, nec ullus quislibet alicui nec vendere, vel donare, neque alienare, nec per ullum strumentum cartarum minuere licentiam non habeat faciendi. Et si contigerit juxta divinam dispensationem, ut ipsa Berta de hac luce discesserit, cui ipsas monachas vel ipsum monasterium Lemaufum delegavimus, vel ipsius rectores sancti Vincentii vel sancti Germani decreverint, in ipso loco abbatissam debeant instituire, & ipsa abbatissa alias monachas in jam dicto loco non audeat mittere, vel intus alium pastorem admittere non audeat, nisi ex monasterio sancti Vincentii sanctique Germani, aut ipsos, qui ibidem rectores esse videntur. Quod nos in hac donationis epistola praescribere rogavimus ego Gammo & conjux mea Adalgudis, vel jam dictae filiae meae Berta & Maria, quamdiu vixerint, ipsum monasterium Lemaufum vel memoratas res tenere vel dominare debeamus. Et post nostrum quoque discessum, juxta quod superius diximus, tam ipsum monasterium & jam dictas villas cum adjacentiis, ipse Autharius abbas aut successores sui, qui eo tempore in ipso monasterio sancti Vincentii & sanctae Crucis sanctique Germani fuerint, possideant perpetualiter, ut habeant in dominationem. Si quis vero, ut assolet, & ut habet humana fragilitas, si nosmetipsi, aut aliquis de heredibus vel proheredibus nostris, vel quaelibet opposita persona contra praesentem epistolam donationis istius, quam nos pro anima nostra salute fieri jussimus, venire, aut aliqua calumpnia per quascumque personas infringere praesumpserit, in primis iram Dei incurrat, & cum Juda traditore igni perpetuo dampnetur, & ab omnibus ecclesiis, & ab omnibus pontificibus vel sacerdotibus excommunicetur, & ante conspectum sancti Vincentii & sancti Germani, quibus res istas delegavimus, in parte reproborum esse valeat, qui de rebus ad ecclesias vel pauperibus delegatas proferre voluerit; & nullatenus merces sua convaleat, nec vitam mereatur habere aeternam, qui nostram voluerit convellere elemosinam. Insuper cogatur solvere fisco regis auri libras xxx. argenti pondo lxx. & nec sic quod repetit valeat assequi. Et ut epistola hujus donationis firma permaneat, Bituricas in conventu nobilium in praesentia regis domini nostri Childeberti recepta, & Parisius civitate in monasterio sancti Vincentii die sexto mensis Aprilis super altare sanctae Crucis posita anno tertio ejusdem domini nostri Childeberti regis. Turnoaldus, acsi peccator, episcopus subscripsi. Guntharius, & ipse

Vuuu

indignus diaconus subscripsi. Madolandus indignus abbas subscripsi. In Christi nomine Andeboldus abbas subscripsi. Durandomarus gratia Dei abbas subscripsi. Desiderandus in Christi nomine abbas subscripsi. Ego Gammo hanc donationis meae cartam relendo subscripsi. Adalgudis subscripsi. Bertinus miles subscripsi. Berdandus miles subscripsi.

a Forte non bene legit in authentico chartacei codicis scriptor Militis nomen, quod an jam tum in usu fuerit, non liquet.

XXXV.

Testamentum cuiusdam viri illustris, qui habebat matrem Iddanam & conjugem Chrammetrudem.

que decerno, ut juxta dispensationem meam, si quid dedero, legavero, darive jussero, id ut detur fiat, prisetur, fidei tuae devocioneque committetur; quasque liberos, liberisque esse precipero, liberi liberisque permancant vo... que sanctas basilicas villa Sociaco & villa Porcariorum, quae sunt in pago Vilcassino. Similiter & villare Binando in pago Pinciachense, & villa Ghinnachario, quod jam vobis per acpistolam donationis dedi, ipsa villa Ghinnachario dulcissime genetricae nostrae Iddanae hufu-fructuario, dum advixerit, tantum super scribita villa Ghinnachario possideat. post obitum vero suum ad...

gre revertatur, simile modo villare Warnaco, quae est in pago Vilcassino, porcionem meam ad jam dictas basilicas cum omni soliditate habendum & possedendum relinco. Villa Favarioras, quae est in pago Ebrocino, super fluvium Siega, cum omni jure & termeno suo, sicut a me praesenti tempore posseditur, ad ipsas basilicas post obitum meum habendum & possedendum praecipio. Villa Castanin in pago Stampinse, simile modo & villa Lecterico in pago jam dicto Stampensi, quam una cum Herone & matrone suae commutavi, cum omni jure eorum, cum mancipiis, pecuniis, agris cultis & incultis, vel adjacentias eorum habendum & possedendum instituo...

villas ipsas cum domebus, mancipiis, vineis, silvis, pratis, pecuniis omnibus, pascuis, aquis aquarumve decursibus, cum omni jure & termenis eorum, sicut hec a me praesenti tempore possidere & dominare videtur, & quantumcumque in supra nomenata loca moriens dereliquero, post meum discessum absque ullius contrarietate vel traditione a diae praesenti ipsas sanctas basilicas heredes meas habendum & possedendum relinco, & hoc dum advixerero, hufu-fructuaria condicione, & absque praedictio sanctarum basilicarum, tenere & dominare debeant; post meum discessum, ut saepe dixi, cum omnibus rebus, in se habentes absque ullius spectata traditione ipsas sanctas basilicas, & heredis meas ad se recipiant, & quidquid exinde ipse abbas, qui tunc

temporis ibidem fuerit, pro hutilitatebus memoratarum basilicarum decriverit, faciendi liberam & firmissimam Christo praefole habeatis in omnibus potestatem. Basileca sancti domini Dionisi Parisius, ubi ipse dominus requiescit, villare cognomenante Turiliaco * in pago Vilcassino super fluvium Intine, cum domebus, mancipiis, agris, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumve decursibus, cum omni jure & termeno suo habendum & possedendum relinquo.

Villa cognomenante Artega *, que est in supra scribita pago Vilcassino, cum domebus, mancipiis, agris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, cum omni jure & termeno suo, sicut a me praesenti tempore possidere & dominare videtur, & moriens dereliquero, cum pecuniis omnibus, dulcissimae atque amantissima conjugae meae Chrammethrude habere decerno ac delibero. Sacratissimo fisco villa, cognomenante Wadrelodi, sitam in pago Vilcassino, cum domebus, mancipiis, silvis, agris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, cum omni jure & termeno suo, sicut a me est possessum & moriens dereliquero, cum pecuniis omnibus habere decerno. Illud huic testamenti mihi inserendi complacuit, ut quos de servientibus meis per acpistolam ingenuetatis laxavi, in integra ingenuetate resedant; tamen secundum quod eorum acpistolae loquatur, & pro animae meae remedium, & lumen praefendum ad basilicam vestrae sancti Martini, quae vestro opere & labore in villa Chraufobaco, qui nuncupatur Calciacus *, construxistis, vel locum sepulchri mei, si fuerit, an non fuerit, in qua germani meae requiescunt, hoc quod a saepedictas basilicas delegavi, per hunc testamentum meum, & ubi ubi perpetualiter possedendum in Dei nomine prumpta & integra voluntate precipio, & habendum possedendumque relinquo. Ita do, ita lego, ita testor...

munium tanti ceteri ceteraque proximi proximaeque... habetote. Si qua litera * vel caraxatura in hunc testamentum meum inventi fuerint, ego feci fierique praecipio, dum mihi saepius testamentum meum volui recensere, & crepius emendare. Et si quis contra hanc deleberacionem, ut sanctis basilicas delegavi, infringere, tollere, minuare, aut...

praesumpserit, inferri... ecclesiarum... perpetuo anathema percutiatur, & maledictus cum Juda Scarioth in infernus... usque ad diem adventus Domini nostri Jesu-Christi ignem cruciandus... & judicium, & insuper, ut lex terrena aedocet, duplum tantum fisco cogente sanctis basilicis dissolvat; sicut propheta decantat: Fiat habitatio eorum deserta, & in tabernaculis ipsorum non sit qui inhabitet; sicut filii ejus orphani, & a Deo libra * percussus, fiat uxor ejus vidua, ut cognoscatur potentia Dei, qui talem tribuit vindicta, ut pro panem lapides manducet; & haec devotio nostra absque consorcio pontifices in ipsa loca sanctorum firma perduret. Et sicut de praesentis tempore istis videmus multis inrun... facta priorum, ut melius devotio nostra co...

* Tourly.

* Artea.

* Chauisy.

* litera.

* Iepia.

itur, adjuro omnibus domnis episcopis & glorioso principe & cunctis sacerdotibus... Deum viro, qui in Trinitate inseparabilem permanet, ut nullus cum illa persona, quae voluntatem nostram aut deliberationem efrangere voluerit, communicare non praesumat... in detioribus suis communicare... & ipse incurrat iram indignationis Dei, & apud ipsa loca... se esse cognoscat... loca sanctorum firma perduret, tamquam... an non fuerit cum omni stabilitate omni tempore firma permaneat, stipulatione interposita. Actum Artega villa pago Velcassino, sub die & anno quo supra... audentico vidi exempla subf. † Thorias audentico vidi exemplar & subscripsi. † Medaldus... Bodolenus audentico vidi exemplar & subscripsi.

XXXVI.

Diploma Cuniperti regis pro instauratione monasterii S. Fridiani Lucensesis.

Ad lib. 18. n. 79. Ex archivo Lucensi.

IN Christi nomine exemplar. Flavius Cunipertus vir excellentissimus rex monasterium S. Vincentii & Fridiani sito in civitate nostra Lucense, & VV. Babino abbati vel monachis ejus. Et quia suggestisti nobis eo quod ipso monasterio Faulus ille maid... noster restauravit, & ibidem aliquas res cessissit, & decimas suas ibidem det, & chartules firmitatis ab episcopo Lucense, nomine Filice, nostre civitatis fir-

maro facta fuisse, ut nullo in tempore ipse Filix episcopus vel sacerdotes ejusdem ipso monasterio de pecunia illa subtrahere debeant, neque superposita de ordinatione monasterii ipsius facere: sed qui ad grado honoris venerit, de ipso monasterio ad professionem veniret, & ipsa chartola in nostro detulisti praesentia, nos interrogantes supradicto Faulo si ita esset, qui nobis dixit, quod verum esset; & sperastis a clementia regni nostri, ut per nostrum praecipium ipsas res, quas ibidem datas sunt, ut quod Domino propitio adhuc acquiri potueritis, firmare deberemus. Unde nos moti pietate, per hoc nostrae auctoritatis praetextum omnia, & in omnibus, quidquid ad ipso monasterio datus est, aut qualiter jam dicto Filice episcopo Lucense civitatis firmatum est per cartola, per nostrae serenitatis praecipium firmamus, quatenus abhinc inde nullum inquietantem ipse monasterium quietus, & sine aliqua concussione esse debeant, & nulla nova imponatur ad ipsos monachos nisi secundum qualiter per cartola canonice firmatum est ab episcopo, inconcusse permaneat, & nullus de ducebus, comitibus, gastaldis seu actionariis nostris de ea quae superius leguntur, in aliquo audeant molestare, ad nostris felicissimis & futuris temporibus securiter debent possidere, & pro vita regni nostri gentisque Domino exorare non desinant. Ex dictis domini regis, & ex dicto Zauronii notarii. Dat. Ticinii est in pal. nona die mensis Novembris, anno felicissimi regni nostri nono per indictione quintadecima feliciter. Ego Jo... presbyter ex authentico per demandatione Allovifini ducis fideliter exemplavi.

XXXVII.

TRES INDICES ANTIQUISSIMI SUMMORUM PONTIFICUM ex tribus vetustissimis codicibus,

S. GERMANI.

LAUDUNENSI.

CORBEIENSI.

† Incipiunt nomina Apostolicorum.

Incipit de episcopis Romana ecclesiae.

Petrus sedit ann. xx. mens. ij. dies iij. Linus sed. an. xj. mens. iij. dies xij. Cletus sed. an. xij. mens. j. d. ij. Climens sed. an. ix. mens. x. d. j. Evaristus sed. an. viij. mens. x. d. ij. Alexander sed. an. xij. mens. vij. d. ij. Xistus sed. an. x. mens. ij. d. j. Theliphorus sed. an. xj. mens. j. d. xxj. Egenus sed. an. iij. mens. iij. d. j. Ofus sed. an. xvij. mens. d. j. Anicetus sed. an. xj. mens. iij. d. ij. Socher sed. an. viij. mens. ij. d. xxj. Eleutherius sed. an. xv. mens. iij. d. ij. Victor sed. an. xv. mens. iij. d. x. Vepherinus sed. an. xvij. mens. vij. d. x. Callistus sed. an. v. mens. x. d. x. Urbanus sed. an. viij. mens. j. d. ij. Pontianus sed. an. vij. mens. x. d. xxij. Anthyrus sed. an. mens. j. d. xj.

Petrus apostolus an. xxv. mens. iij. dies ij. Julius an. xij. mens. vj. Cletus an. xij. mens. j. Clemens an. ix. mens. j. Evaristus an. ix. mens. x. Alexander an. xij. mens. vij. Xistus an. x. mens. iij. Theliphorus an. xj. mens. j. Iginus an. iv. mens. iij. Pius an. xvij. mens. ... Niceta an. xj. (vij.) mens. iv. Soter an. viij. mens. ij. Eleuterius an. xv. mens. iij. Victor an. xv. mens. iv. Vepherinus an. xvij. mens. vj. Callistus an. v. mens. x. Urbanus an. ix. mens. j. Pontianus an. vij. mens. x. Anterus mens. ij.

Linus sedit an. xij. mens. v. dies xij. Cletus sed. an. viij. mens. ij. d. v. Clemens sed. an. vj. mens. j. d. xiv. Evaristus sed. an. xiv. m. iij. d. xij. Alexander sed. an. vij. mens. vj. d. vj. Xistus sed. an. xv. mens. ij. d. j. Theliphorus sed. an. xj. m. iij. d. xxvj. Iginus sed. an. vj. m. iij. d. iv. Pius sed. an. xvij. mens. iv. d. iij. Anicetus sed. an. xj. mens. iv. d. iij. Soter sed. an. xiv. mens. v. d. ij. Eilerus sed. an. v. mens. x. d. xxij. Victor sed. an. xv. mens. iij. d. x. Severinus sed. an. xvij. mens. vj. d. vj. Calestus sed. an. v. mens. ij. d. x. Urbanus sed. an. ix. mens. j. d. ij. Pontianus sed. an. ix. mens. v. d. ij. Anterus sed. an. xj. mens. j. d. x.

Annal. Bened. Tom. I.

V u u u j

Favianus sed. an. xiii. mens. ij. d. x.

Cornelius sed. an. ij. mens. iij. d. . .
Lucius sed. an. iij. mens. viij. d. . .
Stephanus sed. an. vj. mens. j.
Sistus sed. an. j. mens. j. d. . .
Dionethius sed. an. viij. mens. v. d. . .
Felix sed. an. iij. mens. j. d. x.
Euthitianus sed. an. j. mens. j. d. . .

Gajus sed. an. xj. mens. iij. d. . .
Marcellus sed. an. j. mens. iij. d. . .
Eusebius sed. . . . mens. . . .
Melchias sed. an. iij. mens. . . .
Silvester sed. an. xvij. mens. x. d. . .
Postio ejus kalend. Januariar.

Marcus sed. an. ij. mens. j. d. xx.
Julius sed. an. xv. mens. ij. d. viij.
Liberius sed. an. vj. mens. iij. d. viij.
Felix sed. . . . d. i.
Damasus sed. an. xvij. mens. iij. d. xj.

Siricius sed. an. xv.
Anasthasius sed. an. iij. d. xxj.
Innocentius sed. an. xv. mens. ij. d. xxj.
Jozimus sed. an. vij. mens. viij. d. viij.
Bonifacius sed. an. iij. mens. viij. d. vj.
Celestinus sed. an. viij. mens. x. d. xvij.
Sistus sed. an. viij. mens. . . . d. xix.
Leo sed. an. xxi. mens. j. d. xiiij.
Hilarus sed. an. vj. mens. iij. d. x.
Simplicius sed. an. xv. mens. d. vij.
Item Felix sed. an. viij. me. v. d. xvij.
Athelacius sed. an. iv. me. viij. d. xvij.
Anasthasius sed. an. j. mens. xi. d. xxiv.
Symmacus sed. an. xv. me. vij. d. xvij.
Hormidas sed. an. viij. mens. . . d. xvij.
Johannes sed. an. ij.
Felix sed. an. iij.
Bonifacius sed. an. ij.
Item Johannes sed. an. ij.
Agapitus sed. an. j.

Silverius sed. an. j.
Vigilius sed. an. xiiij.

Ab apostolica sede Petri apostoli usque ordinatione sancti Silvestri, anni c. l. v. i. i.

Fabianus an. xiv. mens. iv.
Victor an. xv. mens. iij.
Cornelius an. ij. mens. iij.
Lucius an. iij. mens. vij.
Stephanus an. xj. mens. v.
Xistus an. vij.
Maximus an. viij. mens. v.
Felix an. iv. mens. ij.
Eutichianus.
Dionysius an. ix. mens. vij.
Cajus an. xj. mens. iv.
Marcellinus an. vij.
Eusebius.
Miltiades an. iv. mens. vij.
Silvester an. xxxij.

Marcus mens. viij.
Julius an. xvij. mens. iv.
Liberius an. vj. mens. iv.

Damasus an. xvij.
Mufonius an.

Ciricius an. xv.
Anasthasius an. iij. mens. j.
Innocentius an. xv. mens. iij.
Zozimus an. vij. mens. ix.
Bonifacius an. iij. mens. viij.
Celestinus an. ix. mens. x.
Xistus an. iij.
Leo an. xxj. mens. j.
Hilarus an. vj. mens. ij.
Simplicius an. xv.
Felix an. ix.
Gelasius an. iv. mens. viij.
Anasthasius an. j. mens. xj.
Symmachus an. xv. mens. vj.
Hormidas an. ix.
Johannes an. ij. mens. ix.
Felix an. ij. mens. ij.
Bonifacius an. ij.
Johannes an. ij. mens. iv.
Agapitus an. j.
Vigilius mens. x.
Silverius mens. x.
Vigilius an. xix. mens. iij.
Gelasius an. iv.
Catellus qui & Johannes.
Benedictus.
Pelagius usque praesens tempore Mauricii imperatoris Augusti.
Gregorius.

Gatitanus sed. an. xiv. mens. j. d. x.

Cornelius sed. an. ij. mens. ij. d. iij.
Lucius sed. an. iij. mens. iij. d. iij.
Stephanus sed. an.
Xistus sed. an. j. mens. x. d. xxvj.
Dionysius sed. an. vj. mens. v. d. j.
Felix sed. an. iij. mens. j. d. xxv.
Euticianus sed. an. j. mens. j.

Gajus sed. an. xj. mens. iv. d. xij.
Marcellus sed. an. ix. mens. iv. d. xvij.
Eusebius sed. an. vj. mens. j. d. iij.
Miltiades sed. an. iv. mens. . . .
Silvester sed. an. xxij. mens. x. d. xj.

Marcus sed. an. ij. mens. . . d. x.
Julius an. xv. mens. ij. d. x.
Liberius an. vj. mens. vj. d. iv.
Felix sed.
Damasus sed. an. xvij. mens. iij. d. xij.

Syricius an. xv.
Anasthasius an. iij. d. x.
Innocentius an. xv. mens. j. d. xxj.
Zozimus an. j. mens. iij. d. xj.
Bonifacius an. iij. mens. viij. d. vj.
Celestinus an. viij. mens. x. d. xvij.
Xistus an. viij. mens. . . d. xvij.
Leo an. xxj. mens. j. d. xiiij.
Hilarus an. vj. mens. ij. d. xij.
Simplicius an. xv. mens. j. d. vj.
Felix an. viij. mens. x. d. xvij.
Gelasius an. iv. mens. viij. d. xvij.
Anasthasius an. j. mens. xj. d. xiiij.
Symmachus an. xv. mens. vij. d. xvij.
Hormilda an. ix. mens. . . . d. xvj.
Johannes an. ij. mens. viij. d. xvj.
Felix an. iv. mens. ij. d. xij.
Bonifacius an. ij. d. xxvj.
Johannes an. ij. mens. iv. d. vj.
Agapitus an. iv. mens. xj. d. xvij.

Silverius an. ij. mens. v. d. xxvj.
Vigilius an. xvij. mens. vij.
Pelagius an. . . . mens. x. d. xix.
Johannes an. xij. mens. xj. d. xxvj.
Benedictus an. iv. mens. j. d. xxvij.
Pelagius an. x. mens. ij. d. x.

Gregorius an. xiiij. mens. ij. d. x.
Fiunt usque hic l. x. i. i.

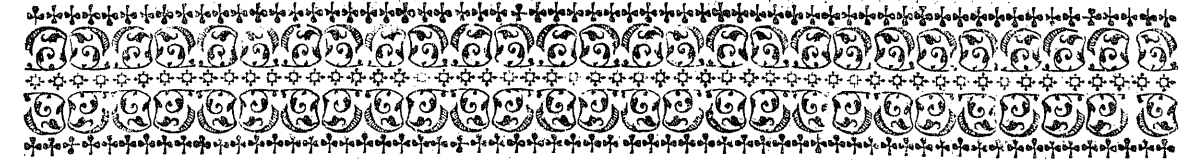
Qui sequuntur, in solo Corbeiensi habentur.

Savinianus sed. an. j. mens. v. d. ix.
Bonifacius sed. an. mens. viij. d. xxij.
Item Bonifacius an. . . mens. viij. d. . .
Deus-dedit an. iij. d. xx.
Bonifacius an. v. mens. x.
Honorius an. xij. mens. xj. d. xvij.
Severinus an. . . mens. ij. d. iv.

Johannes an. j. mens. viij. d. vj.
Theodorus an. vj. mens. v. d. xvij.
Martinus an. iij. mens. j. d. xxvj.
Eugenius an. ij. mens. ix. d. xix.
Vitalianus an. xiv. mens. vj.
Adeodatus an. iv. mens. ij. d. v.
Donus an. j. mens. v. d. x.

Agatho an. ij. mens. vj. d. xiv.
Leo sed. an. . . mens. x. d. xvij.
Benedictus sed. mens. x. d. xij.
Johannes sed. an. . . . d. x.
Conon sed. mens. xj.
Sergius sed. an.
Johannes sed.

FINIS.

INDEX GENERALIS EORUM, QUÆ CONTINENTUR IN TOMO PRIMO ANNALIUM BENEDICTINORUM.

Littera a initium paginae, b medium, c finem designat.

A

ALONCUS abbas Luxovii, 480. a.
Aron abbas in Britannia, 152. a.
Abaredus, 678. c. i.
Abbas qualis debeat eligi, 588. b.
Abbatum electio, libera fuit a monachorum exordio, 19. a. Eligendi sunt ex proprio monasterio, 250. c. Electio irrita quod electus absque socio iter fecisset, 268. b.
Ut facienda ex regula Magistris, 626. c.
Abbates non possunt esse clerici aut presbyteri extranei, 232. c. 233. a. Abbates laici rescinduntur, 436. c.
Abbates duo in uno monasterio, 40. c. 41. a. 125. b. Id vetatur, 390. a. Unus duobus praesens monasterii, 139. a. 589. a. Id prohibetur, 35. c. 36. a. Abbates qui esse debeant, 126. b. ex S. Gregorio, 254. c. Exempla virtutis de S. 402. b. Eorum potestas in Regula S. P. Benedicti, 56. c. Dispensationem non dominium habent bonorum, 268. a. Frequentius e monasterio non exeant, 226. b. c. Labori manuum insunt. 603. b. viliora exercent officia, 575. c. An mensam debeant ex regula habere a communi refectorio separaram, 118. b. Id in concilio Aquigran. mutatum, 118. b. cum ceteris manducant, 362. c. Diebus festis coquina ministrabant, 140. a. Ministrum e monachis habebant, 274. c. Peculiarem habent cellam, 89. c. monachos excommunicare possunt, 255. b. Savicia in monachos eis interdicta, 531. b. Unius severi, & alterius lenis sanctitas, 25. a. Qui mulieres in monasteria introduxerint, puniendi, 173. a. c. Simul conveniunt consulti disciplinae monasticae, 397. b. Abbatum & abbatissarum testamenta, 381. b. c. an testamentum facere possint, 267. b. c.
Abbates presbyteri, 233. a. Iis solus presbyteri titulus datus, 179. c. Sacerdotii expertes, 25. c. sic expediebat, 26. a. Iis presbyter monachus praenotitur, 264. b. Eorum potestas in clericos monachos, 19. a. eorum est monachos ad ordines destinare, 254. b. Conventus suffragia requirebantur, 254. b. Ab episcopo non sunt deponendi sine aliorum abbatum consilio, 154. c. Episcopos honorent, 484. a.
Abbas praesul dictus, 306. c. 363. c. Et praeratus, 467. a. sacras reliquias transfert, 603. c. sollempni more benedicti tempore S. Gregorii, 254. c. pedales ac baculum ab Episcopo recipiunt, *ibid.* Eorum baculus recurvus, 528. c. 529. a. Conciliis interfunt, 171. c. 484. a. Et subscribunt, 390. c. 531. a. 585. b. 601. a. & c. Vicarii episcoporum in conciliis, 437. a. Eo nomine subscribunt vice episcoporum, 573. b. Quando primum in Hispania conciliis subscribere, 202. a. Quis ex iis primus, 393. c. Subscribunt ante Episcoporum vicarios & c. 430. b. 436. c. Synodis interesse debent, 35. c. Iis

minores Ordines relicti, 523. c. quos conferunt, 277. c. Et tonsuram clericalem, 549. a.
Abbates in varias regiones a Gregorio Magno ad praedicandum missi, 232. a. ad gerenda negotia, *ibid.* b.
Abbas Hiienfis episcoporum primas, 210. c.
Abbas Laubii episcopus erat, 613. a.
Abbas canonicus in Anglia, id est Benedictinus, 662. c. 2.
Abbas generalis in Sicilia, 233. 237. b. 268. c.
Abbates Palatini, Castrenses, 323. c.
Abbatia, 580. a.
Abbatissa non eligantur juvenulae, 232. c. Earum obligatio, 21. c. Solempni ritu ab episcopis sacrae tempore S. Gregorii, 254. c. 255. a. Earum testamenta, 381. b. c.
Abbatissa facta confessio, 357. a. b. c. Excommunicat monialem, 356. c. Concilio subscribunt, 601. b. Ad Litanias procedunt, 217. a.
Abbatissa absque vestibus monasticis, 255. a.
Abbo episcopus incertae sedis, 600. a.
Abbo episcopus an Mettensis? 331. b.
Abbo episc. Mettensis, 338. c. 359. a. c.
Abbo episcopus Trecentis, 513. c. seu Tricassensis, 482. c.
Abbo abbas Augustodunensis, 200. c. 279. b.
Abbonis Floriacensis sententia de mortis anno S. Benedicti rejecta, 115. b. Vitam S. Mauri agnovit, 632. a.
Abbo abbas Lirini, 15. a. 195. a.
Abbonis monachi S. Germani homiliae, 83. b.
Abel abbas, 455. b.
Abellenus episcopus Genevae, 317. c. 321. c.
Aben a quo Abendonis nomen, 536. a.
Abidelgama Tuffiaci, tum sancti Albini abbatissa, 579. a.
Abocellis, id est caecus, 455. b.
Abraham abbas Arvernensis, 104. a. 105. c.
Abrincensis episc. Chrodobertus, 566. c. Paternus, 81. c. Ragertrammus, 520. c.
Abfatio S. Crucis in Hispania abbas, 531. b. Toleti, 72. b.
Abfalius abbas Hispanus, 573. b.
Abstinentia perpetua a monachis Benedictinis servanda, 57.
Abundantia S. Benedicti mater, 3. a. 59. c. 676. b.
Abundius ecclesiae S. Petri mansionarius, 61. c.
Aeglibertus episcopus, 564. b.
Acharius episc. Noviomii, 411. c.
Acharius episc. Noviomii, 235. b. 306. b. 339. c. 369. c. 377. a.
Achivus abbas Agauni, 30. c. 31. a.
Acla episc. Dorcestrensis, 595. c. *vide* Acla.
Ada abbatissa Cenomannensis, 451. a. 560. b.
Ada monialis, 455. c. 456. a.
Adalaita abbatissa Lugduni, 223. b.

Vuuu iij

- Adalardus an S. Odilæ frater, 491. b. 492. b.
 Adalbaldu nobilis Francus, 384. b. c.
 Adalberga abbatissa Eboriaci, 434. c. de ea hymnus, 692. c. i.
 Adalberga, 306. a. *vide* Salaberga.
 Adalbero Mettensis episcopus, 342. c. 693. c. r.
 Adalbero abbas Desertinensis, 504. b. c.
 Adalbertus episc. Pragæ & martyr, missionem S. Mauri agnovit, 631. c.
 Adalbertus abbas Floriaci, 546. c.
 Adalbertus comes, S. Fursi cultor, 411.
 Adalgius abbas Theologi, 322. c.
 Adalgrisi regis Frigorum pagani egregium factum & dictum ad servandam fidem hospitum datam, 540. b.
 Adalgudis fundat monasterium Lemausi, 614. a. 704. c. 2. monialis, *ibid.* 542. c.
 Adalhardus abbas Cobergæ, 235. a. Cobergam Saxoniam fundat, 381. c.
 Adalricus dux, 537. c. 538. a. Burgundia, 348. b.
 Adalfrida abbatissa Lauduni, 585. a.
 Adalfrida abbatissa Vefontione, 348. b. c.
 Adalfrida pia virgo, 384. c.
 Adaltruda sponfa Christi, 122. c.
 Adaltruda Drogonis uxor, cujus filia fuerit, 613. c.
 Adam abbas Meldensis, 344. a.
 Adamnanus abbas Hitenfis, 210. b. Eius scripta, &c. 618. b. c.
 Adamnanus alter abbas Hitenfis, 511. b.
 Adamnanus alter, item sanctus, 618. c. 619. a.
 Adamnanus monachus Coludensis, 511. a.
 Adamus episcopus Tripolitanus, 426. c.
 Adana monialis Farenfis, 305. b.
 Adula, seu Adela abbatissa Palatioli, 534. a.
 Adebatus episcopus Cameraci, 449. b. c.
 Adela abbatissa Palatioli, 534. a.
 Adelbertus comes, Athici filius, 488. a. c. 489. b. 491. 492.
 Adelbodus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Adelenus abbas Crispini, 580. a.
 Adelenus, Adrevaldi continuator, ab eo distinguendus, 642. c. i.
 Adelgandus abbas Floriaci, 381. a.
 Adelmoldo archidiacono Cenomannensi dicata vita sancti Mauri, 639. c. *segg.*
 Adelmundus, an rex Angliæ? 430. c.
 Adelpheus, seu Adelpheus abbas Habendenfis, seu Romarici montis, 316. a. 338. c. 426. b. 480. a. 503. b. Obit, 504. a. Eius exequia, *ibid.*
 Adelpheus abbas Magniloci, 619. c.
 Adelfreda regina, *vide* Etheldreda.
 Adetrudis abbatissa Melbodi, 441. c.
 Adeodata abbatissa, 260. b.
 Adeodatus ex monacho papa, 513. b. Privilegium conce- dit basilicæ S. Martini, 523. c. Eius obitus, 537. c.
 Adeodatus episc. Carnutum, 605. a.
 Adeodatus episc. Matifconis, 352. c.
 Adeodatus abbas Neapolit. 7. b. 160. a.
 Adeodato monacho scribit S. Gregorius, 267. b.
 Adhelmus abbas Leuconai, 318. b.
 Adiberganus abbatissa Tuffiaci, 159. c.
 Adilaza abbatissa Romæ, 244. c.
 Adilberga regina Anglorum, 265. *vide* Berta.
 Adilbertus rex, *vide* Ethelbertus.
 Adilio comes, 398. b.
 Adneta abbatissa Cenomannensis, 560. b.
 Ado episc. Viennæ scripsit vitam S. Theoderici, 106. b. c. Eius Martyrologii locus emendatus, 410. c.
 Ado frater S. Audoeni, 352. a. 364. a. c. 365. a. 412. b. 687. c. r. Jotrum fundat, 293. c. 364. b. c. Eius sepulcrum, 456. b.
 Adomnanus, *vide* Adamnanus.
 Adoneus episcopus, 703. c. 2.
 Adonus Luxovii abbas, 621. a. Vefontionenses canonicos reformat, 621. b.
 Adrebertana condit monast. S. Mariæ supra Ligerim, 605. a. b. quodnam sit, 605. c. 606.
 Adrechilda seu Adrechildis, abbatissa Cenomannensis, 160. a. b. 451. a.
 Adrechildis monialis, 455. c. 456. a.
 Adrevaldus missionem S. Mauri describit, ejus ætas & au-

- toritas, 641. 642. ejus erratum emendatur, 530. b.
 Adrianus *vide* Hadrianus.
 Adroaldus abbas S. Desiderii, 594. c.
 Adroaldus seu Adrowaldus Sithu donator, 400. c. ejus charta, 400. e.
 Adso abbas S. Bafoli, 317. a.
 Adso abbas Dervenfis, 317. a. 327. 328. 574. b. Eius scripta, 514. Vita S. Walberti, 479. b.
 Adso Herminicus abbas Luxovii, 480. a.
 Advefa pro Deo patienter ferenda, 555. b.
 Adulfus episc. incertæ sedis, 430. c. 431. a.
 Adulmaccensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Advocati monasteriorum, eorum origo, progressus, super- pressio, 390.
 Æctur episc. ignotæ sedis, 605. c.
 Æla episc. Dorcestre, 595. *vide* Ætla.
 Æduæ episc. Agrippinus, 32. b. Anseberchtus, 599. &c. Ermenarius, seu Hermenarius 531. &c. Eufionius, 32. b. Furroolus, 342. &c. Jonas, 204. &c. Leifastus 200. &c. S. Leodegarius, 33. &c. Modoinus seu Moduinus, 141. &c. Nectarius, 133. c. Ragnobertus, 449. b.
 Æluensis sedis inuafor Bobo, 518. a.
 Æluenf. episcopus commissus Ermenario abbati, 515. b.
 Æta Dagoberti confiliarius, 356. c. major-domus, 370. c.
 Ægilius Remorum archiepiscopus, 162. b.
 Ægidius abbas, S. Casarii discipulus, an Ægidius græcus &c. 99. c. 100. a. Et Ægidius abbas Vallis-Ravianæ, 99. c. 100. a.
 Ægilbertus, an episc. Parisiensis, 563. c. 564. a. *vide* Agilbertus.
 Æglicus abbas S. Martini Turonensis, 523. c.
 Ægrotis recitatum officium divinum, 538. c.
 Ægyptiæ herba, Eremitarum cibus, 162. c.
 Æmilianum palatium, 623. a.
 Æmilianus primus in Hispania Benedictinus, 69. c. ejus gesta, 70. an abbas fuit, 69. c. 70. b. Miracula, 684. c. 2. abbas Vergegentis obit, 163. b.
 Æmilianus eremita, 102. c. 103. c.
 Æmiliani monachi mira penitentia, 133. b.
 Æmilianus notarius S. Gregorii, 218. c.
 Æoladius episc. Niverni, 28. b.
 Æquicoli Valeriæ attributi, 668. c. r.
 Æquitius, *vide* Equitius.
 Æta abbatissa in Anglia, 601. b.
 Æthelwaldus anachoreta Farenfis, 617. a.
 Æthelwaldus abbatissa Suffionensis, 455. c. 456. b. 482. b. 532. b. 621. c.
 Ætherius episc. Lugduni, 196. c. 223. b. 241. b. 264. c.
 Ætherius episc. Ebruduni, 422. c. 423. c.
 Ætherius Carnuti episcopus, 79. c. 80. a.
 Ætherius episc. incerti loci, forte Antipolis, 132. a.
 Ætherius abbas Divionensis, 289. b.
 Æthilberga seu Æthilberga abbatissa S. Fara, 305. a. 434. c.
 Æthilwaldus abbas Mailrofe, tum episc. Lindisfarnæ, 617. a. b.
 Æticus dux sub Chlodoveo III. 599. b. *vide* Athicus.
 Ætla Streanehalke monachus, tum episc. Dorcestre, 474. b. 535. b. seu Wiccorum, 595. b. c. seu Ætla episc. Dorcestre, 595. c. gesta ejus, *ibid.*
 Afflicti à Deo, etiam errantes, ab hominibus insuper non affligendi, 224. c.
 Afflictionis tempore humilitas comprobatur, 224. c.
 Afarana virgo, seu Fara, 305. b.
 Africa a barbaris occupata, 157. a. b.
 Agano episcopus Carnutum, 147. c.
 Agapitus abbas Surrentinus, 260. a. [528. a.
 Agapitus abbas Uibis-veteris, 219. a.
 Agateus comes & episcopus Rhedonum & Namnetarum, Agatha abbatissa Romæ, 244. c.
 Agathensis episcopus Beticus, 33. a.
 Agatho papa S. Wilfridi innocentiam tuetur, 544. Conci- lium Romæ sub eo contra Monothelitas, 551. b.
 Agatho Wandregifilum morientem invitat, 484. c.
 Agatho a S. Gregorio commendatus, 237. b.
 Agaunenium martyrum festum, 439. c.
 Agaunenium instituta, 174. a. *vide* Privilegium, & Mo- nasteria.

- Agannum an idem ac Tarnatum, 679. a.
 Agericus episc. Lemovicum, 622. b.
 Agericus episc. Virdunensis reliquæ, 558. c.
 Agericus abbas Senonensis, 462. b.
 Aghilenus abbas S. Petri Vivi, 450. a.
 Agibodus monachus Bobienfis, pie obit, 334. c.
 Agilberta *vide* Agilberta.
 Agilbertus in Anglia episcopus, tum Parisiensis, 496. a. 478. a. c. episc. Dorcestre, 366. b. c. seu Dorcestre, 595. c. seu Gevifforum, 444. a. Parisiensis, 472. c. 473. a. c. 364. c. 501. c. 564. a. *vide* Agilbertus.
 Agilbertus abbas ignotus, 175. a.
 Agilfus seu Agilulfus Mettensis, 264. b.
 Agilulfus rex Longobardiarum S. Columbano favet, 296. c. Ro- mam frustra obsidet, 252. pacem inquit cum Romanis, *ibid.* b. c. tria capitula tuetur, 299. c. 300. a.
 Agilus Refbacensis abbas, 213. c. 363. b. 432. b. 365. b. Eius parentes & gesta quadam, 306. b. c. Obit, 412. b. c.
 Agirardus episc. Carnutum, 605. a. b. 606. a.
 Agletrudis S. Bavonis filia, 398. b.
 Agliacus episc. provinc. Arelatenfis, 571. c. 700. c. 2. an Avenionensis, 558. b.
 Agliberta abbatissa Jotri, 364. c. 456. b. c.
 Aglibertus, 478. c.
 Aglibertus episc. Andegavenfis, 389. b.
 Aglibertus episc. Cenomannensis, 159. 160. 456. a. 578. c.
 Agliberti episc. Paris. sepulcrum, 456. b. *vide* Agilbertus.
 Aglius episcopus, 703. c. 2.
 Agnellus abbas Ariminenfis, 237. a.
 Agnellus abbas Neapolitanus, 244. c. Eius corpus, *ibid.*
 Agnericus episcopus, 703. c. 2.
 Agnericus *vide* Cagnericus.
 Agnes abbatissa Nivialæ, 505. b. 609. a.
 Agnes abbatissa S. Crucis Pictav. 125. a. 155. 156. c. 193. a. c. 196. a. 199. a.
 Agneri imp. concessum, ut Casinensem basilicam, &c. in- gredereetur, 113. b.
 Agnetrudis soror S. Fara, 355. c. 356. a.
 Agnio fluvius Flandriæ, 454. b.
 Ago abbas S. Columbæ Senonensis, 448. b. c. 449. a.
 Ago abbas provinciæ Arelatenfis, 571. c. 700. c. 2.
 Agobertus abbas Ebronii, 331. c. 383. b.
 Agrestius monachus (schismaticus) 316. b. 316. c. tria Ca- pitula defendit, 317. b. c. Romaricenses pervertit, 321. b. c. Eius causa agitatur in concilio Matifconensi, 320. c. 321. Mors ejus infelix, 321. c.
 Agricola episc. Cabilonensis, 133. c. 228. b.
 Agricola episc. Niverni, 196. c.
 Agriculus episc. Avenionensis e monacho Lirinenfi, 598. b.
 Agrippinus episc. Æduæ, 32. b.
 Agrocicii episc. Trevir. reliquæ, 486. c.
 Aicardus abbas Gementensis, 100. b. 432. c. Antea ab- bas Quociacensis, 566. c. Eius pia gesta, 568. 521. b. c. 522. a. b. obit, 583. a. Eius cultus, &c. *ibid.*
 Aidanus episc. Scottus, 249. c. 435. 444. b. 472. 473. c. 474. 557. a.
 Aidanus episc. Lindisfarnæ, 271. a. Northumbros conver- tit, 365. 366. c. Eius pia gesta, 366. obit. 415. c. 416. monasterium condit, 416. a.
 Aidanus rex Scottorum a S. Columba abbate benedictus, 210. c.
 Aidila abbatissa Tuffiaci, 159. c.
 Aidus episcopus, 294. b.
 Aiga S. Audoeni mater, 365. a.
 Aighilenus abbas S. Petri Vivi, 602. a.
 Aiglibertus episc. Cenomannensis, 159. c. 456. a. 578. c. 605. b. Archicapellanus, *ibid.* monasteria fundat, 160. a.
 Aigradus abbas Fontanelle, 585. c.
 Aigradus abbas Gementis, 571. c.
 Aigulfus episc. Mettensis, 190. b.
 Aigulfus abbas S. Dionysii, 341. b. 342. a. 418. b. c. 500. b. Facilius fuit, 29. b.
 Aigulfo cura data transfationis S. Benedicti, 428. c. Fuit postea abbas Lirini, 15. a. 270. b. 463. b. 496. a. 589. c. dira a suis patitur, 464. a. Eius martyrium, 530. b. Reliquæ, *ibid.* c.

- Aigulfus comes palatii Chlodovei II. 413. a.
 Ailbeus sanctus monachus Arelati, 20. b.
 Aimo abbas Cabilonensis, 228. c.
 Aimoinus missionem S. Mauri describit, 632. a. 647. r. 2.
 Ainardus abbas S. Petri ad Divam, 587. a.
 Ainricus abbas Indæ, 478. b.
 Alamannorum duces, Gundoinus, Bonifacius seu Cathi- cus, 483. b. c. Leutharius, Æthicus, 489. &c.
 Alanus dicitur sanctus Amandus, 543. c.
 Alanus sanctus Vaurenfis, 460. c. Eius acta confusa, 461. a.
 Alaricus solitarius Turonensis, 161. a.
 Alaricus rex Gothorum, 61. b. c.
 Albaudus Tulli episcopus, 175. c.
 Albericus missionem S. Mauri agnovit, 632. c.
 Albertus episcopus Brementis, 390. b.
 Albertus abbas Gambreasis, 245. b. c. seu Gambrensis, 461. a.
 Albertus, an fundator S. Petri Lugduni, 222. c. Con- versus paulo post passionem S. Irenæi, 691. c. 2.
 Albienses episcopi, Amarandus, 318. c. Citruinus, 573. &c. Constantius, 400. b. Hugo, 598. c. Richardus, 400. &c.
 Albina construit monasterium primum Corsicæ, 219. c.
 Albinus episcopus Andegavenfis, 79. a. c. 391. a. Eius vitæ compendium, 80. 81. Obit, 130. a. Reliquæ, 239. a.
 Albinus episcopus in Italia, 66. c.
 Albo episcopus Vefontionis, 621. a.
 Alboinus rex Longobard. arianus, 146. c. 147. a. 153. b. Italiae rex acclamatur, 157. c. Infaustus ejus exitus, 158. a.
 Alcuinus, 417. b. Scripsit vitam S. Richarii, 391. c. 392. a. & alia, 336. c. 337. Eius epistola ad monachos cathedra- lis Salisburgenfis, 611. c. Litanæ, 653. c. 654. c. 1. Alcuinus abbas Ferrariensis, 49. b.
 Alcyfonus Corcyræ episcopus, 260. a.
 Aldagardis abbatissa Suesionensis, 621. c.
 Aldafinda abbatissa Vefontione, 442. a.
 Aldebertus abbas Gandensis, 443. a. 529. a.
 Aldegundis abbatissa Melbodi, 399. b. 440. 441. 519. b. 543. b. 561. c. Obit, 570. b. Pia ejus gesta, &c. 570. 571. Vita scriptor. *ibid.* Eius figura æri incisa, ad 528.
 Aldetrudis abbatissa Melbodi, 405. c. 570. c.
 Aldfridus rex Anglorum in sacris scripturis innotuit, 577. a. sanctum Wilfridum vexat, 595. b.
 Aldhelmus abbas Malmesburie, seu Maildunensis, 619. a. Eius gesta, 524. c. 525. a. b. Monasteria condit, *ibid.* Fuerat monachus Cantuariæ, 661. c. 2. Factus episcopus Schireburnensis, commendat S. Benedictum, 275. c. Ei Ina rex aufcultat, 588. a.
 Aldhelmus abbas Anglus, 496. b.
 Aldo abbas Hafnionensis, 596. a.
 Aldobertus episc. Trecentis, 415. b. 514. a.
 Aldricus episc. Senonum, 49. b. 307. b.
 Alentum villa regalis, 307. b.
 Alephia abbatissa Troclarenfis, 607. c.
 Aletensis urbs diruta, 152. b.
 Aletheus patricius, 306. c. 307. a.
 Alethius S. Eligii frater, 351. c.
 Alexander II. Papa monachos in ecclesia Cantuariæ fir- mavit, 271. c. 272. c.
 Alexandra monasterium fundat Neapoli, 259. c.
 Alexandria episc. Athanasius, Petrus, 5. b. Eulogius, 217. c. 245. a. S. Johannes Eleemosynarius, 607. a.
 Alanus episcopus Salerni S. Mauri missionem agnovit, 632. a.
 Alfonso abbas Castrenfis, 598. c.
 Alfwicus abbas S. Mildrite, 274. b.
 Alleluia variis temporibus a monachis & a secularibus cantatum, 626. b.
 Allowinus, *vide* Bavo.
 Almitus monachus sanctus, 79. a.
 Alnei abbatiss vita, 79. a.
 Alpais filia Ludovici Pii monast. S. Petri Remis præfecta, 468. c.
 Alphabetum ligno incisum scripturæ veteris ex altari monast. Hamensis, 697.
 Alredus episc. Eboraci, 552. a.
 Alfarus poeta Remis, 468. c. 469. a.

Altaria plura in una ecclesia, 163. a. nudata ob injurias ecclesie illatas, 573. b.
 Althelmus, 619. a. *vide* Aldhelmus.
 Alveus S. monachus Arelatenfis, 20. b.
 Ama sanctimonialis, 574. c. 701. c. 1.
 Amabilis magister militiae in Africa, 157. b.
 Amadus abbas Flafnonienfis, 596. a.
 Amalarius S. Mauri missionem & vitam laudavit, 631. c. cenfer S. Gregorium M. fuisse Benedictinum, 666. c. 1.
 Amalbertus episcopus, 422. c.
 Amalberta abbatissa Melbodii, 405. c.
 Amalbertus abbas S. Petri Vivi, 48. c. 49. a.
 Amalbertus S. Geremari filius, 433. b. c.
 Amalbertus fundator Pauliaci, 469. b.
 Amalbertus comes Noriomenfis, 354. b.
 Amalcarus abbas Portmauri, 594. c.
 Amalfridus fundator Hunulfricis, 572. b. c.
 Amalgarius dux Burgundiae, 348. b. c. 349. a. fundator monasterii Vefontionienfis, 442. & Befuae, 470. c.
 Amandus abbas, 237. c.
 Amandus episcopus, 32. c. 363. c. 378. b. c. 385. a. 412. c. 441. c. 461. b. c. 464. a. 529. b. 561. c. Eius foror, Nona, 535. a. prima facta, 297. c. Peregrinationes Romanae, 410. c. 421. conftituit monasteria, 350. c. 351. 384. b. c. Comodolinenfis, 102. a. Elnonenfis, 372. c. 373. non Nantuacenfis, 373. b. c. sed Nantrenfis, *ibid.* 460. b. c. Barifacum, 460. a. b. Litteras a Martino Papa recipit, 417. c. Secedit in Wafconiam, 418. a. Eius labores, 398. b. c. Fit episc. Traectenfis, 335. 404. c. 405. 406. a. 450. c. In exilium pulfus a Dagoberto, 345. a. Revocatus baptizatur Sigibertum, &c. 349. Facultatem dimittendi episcopatus obtinet, 421. a. Obiit, sepelitur, vitae ejus scriptores, 543. vitae scriptores tres, 420. 421. c. Vita a Baudemundo scripta, &c. 339. Eius acta confusa cum actis S. Alani, 461. a. Testamentum, 528. b. c. Translatio, &c. 462. a. 603. b. Figura aeri incisa, 528.
 Amandus abbas Antistodorenfis, 171. c. 172. c.
 Amandus abbas Lirienfis, 598. b.
 S. Amantii reliquiae & ecclesia in Caletis, 402. a.
 Amandus abbas Moifiaci, episc. Albiensis, 358. c.
 Amarius abbas in Vofago, 481. c. Eius interitus, 517. a. b. eju monasterium, opidum, reliquiae, &c. 482. a.
 Amatus insula, 530. b.
 Amatus episc. Senonenfis, 385. a. b. 411. a.
 Amatus episc. an Senonum 521. a. b. Senonum feu Seduni, 519. c.
 Amatus ep. Sedunenfis 521. a. ex abbate S. Mauricii, *ib.* b.
 Amatus abbas Habendenfis, feu Romanici-montis, 29. b. 30. c. 270. b. 425. a. Antea monachus Agauni, 215. b. 303. c. Luxovium venit, 304. a. 305. a. 312. c. S. Romanicum convertit, 313. b. Romanicenfis monast. instituit, 315. c. 316. a. b. 690. c. 2. Ab Agrestio decipitur, 321. b. c. Eius penitentia & mors, 337. c. S. Leonis epistolam sibi legi facit, epitaphium, &c. 338. a. Festum, 504. a.
 Ambiani episc. Berchadus, 295. &c. Bertefridus, 445. &c. S. Firmianus, 370. c. Honoratus, 138. &c. Salvianus, 502. c. Urfinianus, 613. &c. An Theodofredus, 501. b. c.
 Ambrosius episc. Mediol. sub eo monasterium, 5. b.
 Ambrosius episc. provinciae Arelatenfis, 571. c. 700. c. 2.
 Ambrosius abbas Agauni, 488. b. Abbas Insulae Barbarae 11. c. 12. a. Tum Agauni, 30. c. 31. a. 2.
 Ambrosius abbas S. Trudonis, 616. b.
 Ambrosius Aupertus abbas Wlturni, 562. b. S. Gregorium Benedictino Ordini adnumerat, 665. c. 2. Eius locus de falsa securitate in rebus salutis, 563. a.
 Amelius episc. Parisiensis, 341. b.
 Amlebert, feu Ambletusa, 291. b.
 Amicarius episc. Sagienfis, 450. b.
 Amicos bonos homo relinquens, felix est, 191.
 Amico fidem datam non fervare, pessimum. Egregium ea de re pagani regis facinus & dictum, 540. b. 544. a.
 Amici falsi sunt, qui amicos fallunt, ut eis placeant, 266. c.
 Amalarius episcop. Sagienfis, 455. b. feu Amlecharius, 449. b. c.

Ammonii monachi virtus, 8. a.
 Amphilocheus abbas Parisiensis, 111. b. an S. Dionysii, 341. a.
 Amphibena in tumulo Childerici inventa, 516. c.
 Ampulla Remensis e caelo allata, 62.
 Anastasius, id est basilica Resurrectionis dominicae Jerofolymitana, 569. a.
 Anastasius episc. Antiochia, 282. a.
 Anastasius abbas Cella-Leopardi, 310. a.
 Anastasius abbas Massiliae, 23. a. 246. c.
 Anastasius abbas Suppenouienfis, 170. b. c. an de Pentemis, 170. b. 171. a.
 Anastasius S. Maximi martyris discipulus, 407. b.
 Anatolius abbas Hispanus, 394. c. 430. c.
 Anatolii nomine se iuventur Scotti, 473. b.
 Anatolii computum paschale, 256. c. 257. a.
 Anatolius diaconus S. Gregorii, 277. a.
 Anconae episcopus Severus, 227. a.
 Andaclana villa, an Epernacum, 614. b.
 Andeboldus abbas, 614. a.
 Andegavi, an ad Theodebertum pertinebant, 116. c. 650.
 Andegavenfes episcopi, Agilbertus, 389. b. Albinus, 79. &c. Chindulfus, 389. b. Domitianus 80 &c. Eutropius, 130. &c. Godoberus, 389. b. Guillelmus-Major, 389. b. Licinius, 264. &c. Lupus, 389. b. Magnobodus, 250. &c. Ma bodus, 250. &c. Niulfus, 389. b.
 Andericus abbas Condatenfis, 27. a. 678. c. 1.
 Anderthana vicus, an Epernacum, 614. b.
 Andrea abbatissa Romae, 244. c.
 Andrea apostol. ecclesia Casini, 65. b. c. Plures Romae, 184. a. Is curam habet sui monasterii Romae, 268. Eius reliquias unde habuit S. Gregorius, 183. c. ubi depositae, 184.
 Andreas abbas Barifiaci, tum Elnonenfis, 460. b. Abbas Elnonenfis, 543. b. Eius translatio, 603. b.
 Andreas abbas S. Martini in pago Neapolitano, 254. a.
 Andreas abbas Tabracenus, 40. b.
 Andreae presbytero scribit S. Gregorius, 267. c.
 Andreas scholasticus Ravennensis, 225. c. 247. a. Ei scribit S. Gregorius, 235. c.
 Andreas institutor regionum liberorum, 247. c.
 Andreas graecus inclusus Romae, impostor, 281. b.
 Andrefeia insula, ibi monasterium, tum villa regia, 536. b.
 Anfredus abbas Jurenfis, 678. c. 1.
 Angadrisma abbatissa Arluerensis S. Stephani, 15. a. 50. b.
 Angadrisma virgo Bellovacensis, 189. c. 485. b. c. abbatissa Oratoii, 530. b.
 Angelica abbatissa Romae, 244. c.
 Angelramnus episcopus Mettenfis, 462. b. 466. a. 616. a. 2.
 Angelramnus abbas Centulae, 392. a.
 Angelramnus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Angilbertus episc. *vide* Agilbertus.
 Angilbertus abbas Centulae, 29. b. 391. c. 392. a.
 Angelus de Nuce abbas Casini emendatur, 65. b. Quid falsus est de translatione S. Benedicti, 429. c.
 Anglae feminae Befua traditur, 538. a.
 Anglebertus episcopus Remensis, 385. c.
 Anglicana ecclesia ut gubernanda, & quid in ea instituendum S. Gregorius praescribit, 265. c. 266. Per monachos regitur ad formam nascentis ecclesiae, 270. c. Turbatur, 301. c. 302. a. Pax reddita, 301. b.
 Anglicanas cathedrales Benedictini possident, 336. b. Eas administrant, 271. 273. c. 662. c. 1. Semper Angli Benedictinos amaverunt, 272. apud eos episcopatus sex habuerunt, 366. b.
 Angliae regnorum motus 360. c. 361. a. Status hodiernus deploratur, 261. c.
 Anglia, primum ibi unanimi consensu pascha rite celebratur, 495. a.
 Angli in Gallia monasteriis educati, & eorum puellae, 213. b. quae ibi fiebant moniales, 378. a.
 Angliae regum sepultura, 274. a.
 Angli per Augustinum, &c. ad fidem conversi, 240. 241. 242. 243. Monachi illuc a S. Gregorio missi Benedictini erant, 673. c. 1. Inde evincitur Gregorium Benedictinum fuisse, 661. c. 2.
 Anglorum conversio, 264. c. Totam ecclesiam usque Constantinop. laudat, 265. b.

Angli

Angli orientales conversi, 336. a. Eorum episcopi, Bisius, 516. c. Felix, 510. c.
 Anianus episcopus Aurelianensis, 31. c. 194. c.
 Anianus dictus S. Amatus, 538. b.
 Anianus S. Mauri discipulus, 181. c.
 Anicetus, feu Niceta, Papa, 707.
 Anicii episcop. Godefractus, 459. c.
 Aniciorum familia, an inde S. Benedictus, 676.
 Animalium immundorum an etiam nunc carnis usus vetitus, 606. c.
 Anthonia abbatissa Lugduni, 223. b. 425. b. 691. c. 1.
 Annales Mettenses emendantur, 613. c.
 Anemundus episcopus. *Vide* Anemundus.
 Annobertus episc. Senontium, 372. a.
 Annobertus episc. Sagii, 586. b.
 Ansbertus abba Fontanellae, 526. a. 569. a. 579. a. Pia ejus gesta, 541. c. Fit episc. Rotomagi, 485. 569. b. 570. a. Episcopus Rotomagi, 358. c. 598. a. 605. c. 623. c. Privilegium Fontanellae concedit, 585. c. Eius ibi scripta & opera pia, *ibid.* Obiit in exilio. Relatio Fontanellam, 602. a. b.
 Ansbertus abbas Moifiaci, 358. c.
 Anscherus abbas Centulae, 412. a.
 Anseberchtus episcopus Aduensis, 600. a. 603. c. 605. b. Eius testamentum, 606. b. Profertur, 702.
 Anseberchtus episcopus, 599. a. 600. a. An Aduensis, aut S. Ansbertus Rotomagenfis, 599. c. 600. a.
 Ansegius abbas Fontanellae, 49. c. 149. c. 179. a. 255. b. 347. c. 434. a.
 Anselmus Cantrenfis fundator, 400. b.
 Anselmus ex abbate Becci archiepisc. Cantuariae, 272. b.
 Anselmi Halverbergenfis elogium Regulae S. Benedicti, 2. b.
 Ansemundus nobilis Viennensis, 106. b.
 Ansericus ager pagi Lugdunenfis, 678. c. 2.
 Ansericus episcopus Suecionensis, 179. c. dein monachus, 439. c.
 Anserini pedis regina, 50.
 Ansfidus monachus, S. Hilarii scholae magister, 200. b. 521. b.
 Ansfidus filius S. Arnulfi, 322. 347. c. Eius sepultura, 609. a.
 Ansfidus monialis inter caelites vita, 357. a.
 Anstilio prior Latinici, 411. c.
 Anstebana nobilis Viennensis, 106. b.
 Anfoaldus episc. Pictavenfis, 600. a.
 Anfoaldus episc. Pictavenfis, 370. b. 474. c. 475. a. 520. b. 521. b. c. 566. c. 567. a. 605. c. 613. b. c. Conditor monasterii Lucionensis, 567. a. S. Leodegarii corpus ad S. Maxentium transferri obtinet, 567. 568. a.
 Anfoaldus episc. forte Pictav. 600. a. 702. c. 1.
 Anstrudis filia S. Salabergae, abbatissa, 350. a. Laudunenfis, 440. c. A multis vexatur, 564. b. c. Obiit, 584. c. Eius gesta, *ibid.* Cultus & vitae scriptores, 585. a.
 Anthemius subdiaconus, 219. b.
 Antidiolus presbyter sanctissimus, 26. c. abbas Condatenfis, 26. c. 27. 677. c. 2.
 Antiochia episc. Gregorius, 217. &c. Anastasius, 282. &c.
 Antipolis episc. Deocarus, 449. &c. Eutharius feu Aetherius, 132. a. Eusebius, *ibid.*
 Antiquae traditiones haud facile rejicienda, 673. c. 2.
 Antiquarii, qui in monasteriis libros scribebant, 39. b. & *passim*.
 Antistes ordine in secundo, 32. a.
 Antonina Venantii Cancellarii filia, 267. a.
 Antoninus episc. Florentiae S. Mauri missionem laudat, 832. c.
 Antoninus imp. Thermas Badenfes exstruxit, 529. c.
 Antoninus monachorum institutor, 275. c. Eremitarum pater, 5. b. Eius vita unde nota Romae, *ibid.* cujus lectione milites conversi, 153. c. Veteres sanctos ac recentes imitabatur, 117. b. Eius instituta, 382. a. Regula, 688. c. 2. Alter Resbaci patronus, 364. a. c. 687. c. 1.
 Antonius S. Mauri socius, 108. a. 186. b. 286. c.
 Antonii monachi reliquiae, 239. a. an focii S. Mauri, &c. 239. c.
 Antonius monachus insignis Lirini, 35. a.
 Antonius S. Gregorii discipulus, 201. c.

Annal. Bened. Tom. I.

Anulus episcopalis antiquus, 456. b.
 Aotharius a S. Benedicto sanatus, 430. a.
 Apennis, chartae species, 470. c.
 Aper episc. Tullenfis, ejus ecclesia, reliquiae, &c. 175.
 Aper abbas Carnotensis, 147. c.
 Aper abbas S. Hilarii, 200. b. 257. c.
 Apollinaris episc. Bituricensis, 223. b. 297. a.
 Apollinaris - Sidonius monachum vocat dominum, &c. 104. a.
 Apollinaris abbas S. Benigii Divion. 46. c. & S. Apri Tullenfis, & Agauni, *ibid.* 174. c. 175.
 Apologia missionis Gallicanae S. Mauri, 629.
 Apolphragimus, *id est* sigillum, 201. a.
 Apostolia, quid? 83. c.
 Aptensis episc. Asclepius, 18. a. Castor, 22. c.
 Aptonius episc. Ecoliniae, 180. a. b.
 Aptonius vir illustris, 96. a.
 Aqua benedicta lues extincta, 615. a.
 Aquileenses schismatici, 317. b.
 Aquini episc. Constantius, 60. c.
 Aquilinus episc. Petrocorienfis, 180. a.
 Arbogastus episc. Argenterati, 487. b. 488. b.
 Arbona castrum, 295. a.
 Arbonensis pagus, 583. b.
 Arcadius monachus Lirini pessimus, 463. b. c. 464. a.
 Archarius abbas Insulensis, 433. b.
 Archembaldus episc. Senonum, 48. c.
 Archenaldus dux, 372. a.
 Archicapellanus Agilbertus episc. Cenomannensis, 159. c. Quando coepit haec dignitas, *ibid.*
 Archidiaconi plures in ecclesia Remensi sub S. Reolo, 574. c. 701. c. 1.
 Archiepiscopi nomen episcopo datum, 159. c.
 Archiepiscopus Caralitanus, 255. a.
 Archivi Dionysiani apologia, 624. c. 625.
 Ardonis locus de S. Benedicto Anianae, 636. c. 1.
 Arculfus episcopus Gallus, 618. c.
 Aredius seu Petruinus episcopus Vafionensis, 571. a. c. Eius privilegium pro monasterio Grafellenfi, 998.
 Aredius abbas Lemovicenfis, 101. a. feu Atanenfis, 101. c. 154. b. Obiit, 213. c. 224. Eius parentes & testamentum, 160. a. Illi monasteria condunt, 102. a.
 Arelatenfis episcopi in Gallia auctoritas, 266. a.
 Arelatenfis episcopi, Aurelianus, 127. &c. Caesarius, 19. &c. Cyprianus, 303. a. Eonius, 20. a. Hilarius, 15. &c. Honoratus, 14. c. &c. Johannes, 449. &c. Licieris, 195. &c. Ravennius, 17. c. Rostagnus, 99. b. Theodosius, 355. b. Virgilius, 241. b. &c. Wolbertus, 571.
 Arelatenfis Provinciae episcopi, sed sedium incertarum, 571. c.
 Arelaunum jocundum palatium, 506. c. Villa regia, 525. c.
 Aretarius episcopus Traiecti, 87. c.
 Argehadonus episcopus Eliberis, 566. b.
 Argefredus abbas Hispanus, 437. a.
 Argenterius ager pagi Lugdunenfis, 678. c. 2.
 Argenterati episcopatus maximus, 543. c.
 Argenterati episc. Arbogastus, Etto, 491. a. Florentius, 487. &c. Rotarius, 457. b. Wideroldus, 492. c.
 Argoemensis pagus, 558. b.
 Ariani miracula non faciunt, 72. c. Discipulos S. Columbanii insequuntur, 333. c. 334. a. Monachos Bobienfes impugnant, 344. c. Eorum in Hispania persecutio, 187. b. *vide* Leovigildus. Renascuntur in Gallia, 620. a.
 Aridius episcopus Lugduni, 313. a.
 Arigius episcopus Lugduni, 425. b.
 Arigius episcopus Vapinci, 264. c. 311. b.
 Arigius episcopus, an Vapinci, 256. b. 257. a.
 Arigius patricius Galliarum, 241. b.
 Arimini episcopus Castorius, 236. c.
 Ariovaldus rex Longobardorum monachis infestus, 333. c. 334. a. Eius licet Ariani egregia dicta, 344. c.
 Ariulfus dux Spoleti Romam obfidet, 252. a.
 Arkae opidum Belgii, 480. b.
 Armentarius episcopus Senonenfis, 422. c.
 Armoricani erant Scoticis ritibus addicti, 475.
 Arnaldus episcopus Claromontanus, 102. c.
 Arnegifilus abbas Mettenfis, 375. c.
 Arnegifilus abbas Pictavenfis, 125. a.

XXXX

Arnegisilus abbas beate Radegundis, 200. b.
 Arno episcopus Salisburgensis, 610. b. 611.
 Arnoaldus Ansberti ducis filius, 221. a.
 Arnochus S. Judoci nepos, 497. b.
 Arnoldus Wion emendatur, 355. a. *vide* Wion.
 Arnulfus episcopus Metrensis, 190. c. 322. a. 332. a. 344. b. 369. a. 609. a. Secedit in eremum, 338. c. 339. a. Ejus felix obitus, 375. Reliquia, & monasterium, 597. c. Genealogia, Translatio, &c. 375. Filii, 347. b. c.
 Arnulfus episcopus Sistaricensis, 131. c.
 Arnulfus abbas Latinici, 410. b.
 Arnwaldus socius S. Kiliani martyr. 537. a.
 Artega villa insignis Vilcaillini, 623. b. c.
 Arvanus Scottus, sancti Desiderii amicus, 431. b.
 Arvernenses episc. 102. c. Avitus, 103. &c. Augustinus, 386. c. Arnaldus, *ibid.* Austremonius, 102. b. S. Bonitus, 619. &c. Bonitus, seu Eusebius, 561. a. Felix, 446. &c. Gallus, 105. &c. Genesis, 480. &c. Giroardus, 480. b. Gyroindus, 450. b. Illidius, 102. c. Nodobertus, 619. &c. Pæjectus, 480. &c. Quintianus, 105. a. Raimundus, 102. c. Ruficus, 501. c. Stremomius, 102. b. An Cælarus, 386. c.
 Arvina abbatissa Cenomannensis, 560. b.
 Arulfus abbas Luxovii, 621. b.
 Arvus frater S. Theoderii, 106. c.
 Ascensio Domini, ob eam feris quintis jejunium solutum, 626. b.
 Ascium villa dominica, 401. b.
 Atlepius episcopus Aptensis, 18. a.
 Atellus presbyter S. Emiliani socius, 163. b.
 Asfalius abbas Hispanus, 573. b.
 Aspasia abbatissa Cadurcensis, 358. b.
 Astasius pius monachus Gemetici, 568. a.
 Atledius abbas, nepos S. Aredii, 223. c.
 Aterius abbas Insulæ Barbaræ, 13. a.
 Astidius abbas Vostensis, 102. a.
 Astigianus episcopus Fulgentius, 166. &c.
 Astoricus episc. Lingonum, 360. b.
 Asturicensis episc. Aurelius, 573. b. Candidatus, 394. c. S. Gennadius, 437. *Episc.* Isidorus, 604. *Episc.*
 Atelanus episc. Lauduni, 508. b. 509. a.
 Athanasius M. episc. Alexandria, primus Romam monachos adduxit, 5. b. An fecit in Hispaniam, 70. c.
 Athelacius seu Gelasius Papa, 708.
 Athanasius episc. Spiræ, 384. a.
 Athicus dux, S. Odiliae pater, 487. c. monasteria condit, ejus genus & posterii, 488. 489. Liberi, 491. penitentia, &c. 491. c. S. Odiliae pater, bona in quatuor partes distribuit, 599. b.
 Athildus episcopus, 422. c.
 Ato abbas S. Hilarii, 475. a.
 Atrebatum episc. Aubertus, 483. a. b. Hadulfus, 509. c. Rotardus, 509. c. S. Vedastus, 483. a. Vindicianus, 509. *Episc.* *Vide* Cameracenses.
 Attala S. Columbanus Vicarius Luxovii, 294. a. eum sequitur, abbas demum Bobii, *ibid.* c. 214. a. 317. b. 318. b. 333. c. 334. 344. b. 464. c. Ejus gesta, 311. b. c. Pie obit, 334. c. 335. Reliquia, 308. c. 309. a. Ejus vita, 309. a.
 Attala seu Attalia, S. Odiliae neptis, 491. b. 492. b. c. abbatissa Argentorati, 489. b.
 Attelanus episc. Lauduni, 403. b. *vide* Attilo & Attola.
 Attea regia villa, 123. c.
 Atticus dux. *Vide* Athicus.
 Attila vir potens, 316. c.
 Attilo episc. Lauduni, 379. b.
 Attiniacum palatium, 461. c. Regi acquisitum, 380. a.
 Attola episc. Lauduni, 355. c. 379. b. 403. b. 460. b. 552. c.
 Avallone transit S. Columbanus, 292. c.
 Avaris Ravas vastant. 504. b.
 Aubertus episcopus, 423. c.
 Aubertus episc. Cameraci, 427. c. 428. a.
 Aucensis episc. Regineus, 573. b.
 Auciacensis pagus prope Rhenum, 529. c.
 Auctores saculi noni sub nominibus fictis tecti, 141. b.
 Audcharius abbas S. Germani Paris. 136. c. 594. b. 614. a.
 Audobertus episcopus Cameraci, 449. c. 450. b. 455. b.

469. c. 470. a. 482. b.
 Audobertus episc. Silvanecti, 469. c. 470. a. 482. b.
 Audobertus abbas Ofsensis, 573. b.
 Audeliana Deo sacrata, 422. a.
 Audemundus episc. Lugduni, 422. c.
 Auderannus abbas Floriaci, 546. c.
 Audericus abbas Trecentis, 307. b.
 Audo episc. Aurelianensis, 450. a. 469. c. 482. c.
 Audobaldus comes Palatii, 471. b.
 Audobertus episc. Parisiensis, 371. c. 372. a. 383. a. 390. c. 418. b. c. *Vide* Aubertus.
 Audobertus abbas S. Medardi, 523. b.
 Audobertus seu Aubertus, 418. & Robertus seu Chrodobertus, 418. c.
 Audocharius abbas Campidone, 393. a.
 Audocenus episc. Rotomagi, 138. c. 349. b. 352. a. b. 348. b. 359. b. 364. c. 365. a. b. 368. b. 377. b. 380. b. 401. c. 412. b. 433. b. c. 439. a. 447. c. 449. b. 450. a. 469. c. 482. c. 484. c. 485. b. 506. c. 516. c. 510. a. c. 521. b. 522. a. 541. c. 569. b. Referendarius Dagoberti, 343. b. 364. 371. An subscripsit privilegio Dionysiano, 423. c. Resbacum fundat, 49. a. 293. 363. b. 569. b. 687. Monastica vitæ amator, 569. b. Ejus scripta, *ibid.* b. c. Ejus Ordinatio, 377. b. d. Inimicus ad Conc. Romæ contra Monothelitas, 418. a. S. Wandregisili amicus, 401. c. 402. a. b. S. Filibertum incarcerat, 510. b. Ei reconciliatur, 566. b. c. Ejus Visio crucis, 598. a. Obit, 568. c. sepelitur Rotomagi, &c. 569. a. Ejus obitus dies & annus, 570. a. Cultus, *ibid.* *Vide* Dado.
 S. Audoceni villa regia, 569. a.
 Audoinus episc. Constantiæ Germanicæ, 584. a.
 Audomaropolis initia, &c. 455. b. Ejus ecclesia cathedralis, 486. b. Ex monasterio, 401. b.
 Audomarus episc. 348. b. 603. a. 620. c. Morinorum, 369. c. Et Bolonia episc. 235. b. Teruannæ, 400. c. 306. b. 469. b. c. 470. a. 482. b. 483. a. Monasteria edificat, 401. a. b. Sithiensibus privilegium concedit, &c. 455. a. b. S. Wandregisilum ordinat, 401. c. Obit, &c. 486. b.
 Audomarus abbas in Francia, 585. c.
 Audoveus episc. Andegavensis, 159. b.
 Audamnus comes Palatii sub Chlodoveo III. 600. a.
 Audulfus abbas Halnoniensis, 596. a.
 Audulfus abbas S. Maxentii, 567. b. 568. a.
 Avenionis episc. Agricolus, 598. b. an Agliacus, *ibid.* Dominulus, 299. a. Maximus, 298. c.
 Aventinus abbas Trecentis, 50. a.
 Aufiedus abbas Condatiscensis, 608. c.
 Augendus abbas Jurenis, 14. a. 23. b. seu Condatiscensis, 25. c. 26. 27. b. 31. b. Monasterio nomen dat, 677. c. 2.
 Augusta-Cancellaria pagus Viennensis, 458. a.
 Augusta-Rauracorum, seu Basiliæ episc. Ragnacharius, 235. &c.
 Augustiniani eremite S. Columbanum frustra sibi sociant, 329. b.
 AUGUSTINUS monastici instituti auctor in Africa, Monachos tuetur, &c. 5. c. 40. a. Monasteriorum privilegia fovet, 43. a. Locus pro monasteriorum privilegio, 470. a. & libertate, 448. c. De bonis temporalibus contemnendis pro aliorum utilitate, 261. c. De studiis profanorum, 265. a. Ejus sententia de lapsis clericis non restituendis, aut si non sint clerici, de non assumendis ad Ordines, 237. c. de fervis ad monasticam vitam admittendis, 56. c. Ejus doctrinæ & ipsi addictus S. Cæcilius, qui eum laudat, &c. 98. b. 99. a. 683. c. i. sic & Ruricius Lemovicensis, 101. c. Ejus apparitio, 683.
 AUGUSTINUS præpositus S. Andreæ Romæ, 218. c. Anglorum apostolus, 146. a. b. 166. c. 195. c. 206. a. 207. a. 209. a. 263. c. 264. c. 265. b. c. 272. a. c. 291. a. 301. b. 332. a. 413. c. 414. b. 472. a. Episcopus Cantuarie, 321. c. Anglorum episcopus, & monachus, 74. c. 289. c. 290. a. discipulus S. Benedicti, 65. b. Ipse & ejus socii Anglorum Apostoli fuerunt Benedictini, 661. ad 665. Ejus in Angliam missio, 240. Titubans a S. Gregorio firmatur, & Episcopis Galliarum commendatur, 228. b. 241. & Regibus Francorum, 241. Iter in Angliam per Gallias describitur, 241. c. 242. a. 243. b. In Angliam advenit, 242.

Regem, &c. convertit, 245. episcopus ordinatur, 246. Romam legatos mittit, 251. c. Ejus labores pro Anglorum conversione, 261. c. Benedictinam regulam in Angliam instituit, 274. c. 275. 494. b. c. 673. Monachos in ecclesia Cantuariensi instituit, 270. b. c. 271. 285. c. 416. a. quod duravit usque ad schisma, 271. 272. Monasterium instituit, ut seminarium, 270. b. Fundat monasterium Cantuarie, 273. a. 274. Benedictinorum, 276. Primas in Angliam instituit, 280. c. Pallium recipit, 264. a. Omnes episcopi Britanniarum ei subiecti, 266. a. Britones miraculo confundit, 279. c. non convertit, 280. Ejus præfagium de Brittonibus, 288. a. Expurgatur ab eorum cæde, 288. b. Episcopos ordinat, 280. b. Ad ejus consulta respondet S. Gregorius, 265. c. 266. Obit, sepelitur, &c. 286. c. 287. Epitaphium, succedentes, *ibid.* Corporis inventio, 65. c.
 Augustinus episc. Arvernensis, 386. c.
 Augustus abbas S. Symphoriani, & Brivensis, 139. a.
 Avila abbas S. Juliani Agalensis, 72. b. 531. b.
 Augustodunum, *vide* Edua.
 Avitus episc. Viennæ, 28. c. 174. a. Ejus locus de Jurenibus, 27. a. b. de S. Ampulla Remensis silentium, 62. b. Operum codex vetustissimus, 28. a.
 Avitus episc. Arvernensis, 103. a. 517. b. 586. c.
 Avitus abbas Perticensis, 79. b. c. Alius a Micacensi, 77.
 Avitus abbas Micacensis alius a Perticensi, 77. a. b. Chlodomiro interitum prædicat, 33. c.
 Avitus eremita, 181. b.
 Avunarius, seu Aunacharius abbas Antifiodori, tum episcopus, 47. c. 171. c. 172. a. 173. c. 196. c. 223. b. 318. c. 319. c. 601. c. Multa confert monachis S. Germani, 173. a. Ejus institutum de basilicis Antifiodorensibus, 172. b. c.
 Avnemundus episc. Lugduni, 223. 424. b. c. 425. 449. b. c. 450. b. 451. c. 472. c. Ejus parentes, 691. c. 1. Idem est ac Dalinus, 425. a. b. Instaurat monast. S. Petri, 425. 690. 691. Ejus mors, 443. 444. a. Testamentum, 222. c. 223. b. Refertur, 691. *Vide* Dalinus.
 Avnbertus episc. Sagii, 586. b.
 Aurasius episc. Toleti, 157. c. 354. c.
 Aurea abbatissa, 311. c. Parisius, 353. b.
 Aurelianenses episc. S. Anianus, 31. &c. Audo, 450. Eusebius, Jonas, 33. &c. Leodegarius, 380. b. Namaris, 194. c. Savericus, 600. &c. Soabericus, 605. c. Theodulfus, 34. a.
 Aurelianus versatur S. Maurus, 116. b.
 Aurelianus Arelatensis episc. 127. c. 128. a. 129. Ejus regula, 128. b. 119. a. b.
 Aurelianus episc. i. u. d. Athanaci instaurator, 13. b.
 Aureliani abbates duo S. Deodati supra Ligerim, 605. c.
 Aurelianus frater Patricii Dynamii, 246. b. c.
 Aurelius episc. Asturicensis, 573. b.
 Auremundus abbas Mariacensis, 194. b.
 Auriana abbatissa Humulscutis, 572. b. c.
 Aucolinum quid? 690. c. 2.
 Austasius episc. Niciensis, 163. a.
 Austasius abbas. *vide* Eustasius.
 Austerius episc. Tyraffonensis, 573. b.
 Austrapius dux, 125. a.
 Austrasii a Neustrasii vicini, 563. c.
 Austraberta abbatissa Paulaci, 469. 567. a.
 Austregisilus ex abbate episc. Bituricensis, 223. b. 228. b. 297. a. Obit, &c. 333. b. c.
 Austremonius Arvernorum Apostolus, 102. b. 561. b.
 Austreus Argonenis, 583. c.
 Aubertus episc. Atrebatensis, 483. a. Cameraci, 405. b. 406. a. 410. a. 421. c. 441. 449. c. 470. a. 502. b.
 Aubertus episc. Parisiensis, 372. a. 418. c. *Vide* Audobertus.
 Aubertus abbas S. Medardi, 523. a. b.
 Aurcharius seu Autharius abbas S. Germani Pratenfis, 542. b. 543. a. 594. b. 614. a. b. 705. An primus abbas S. Germani, 136. c. 137. b. c. 138. a.
 Autharius S. Audoceni pater, 365. a. sanctus, *ibid.* b.
 Antifiodori divinum officium institutum, 349. c. Omnes ec-

clesiæ ad cathedralem accedebant statis diebus, 172. b. In ejus cathedrali monasteria per vices officium celebrant, 601. c.
 Antifiodorensium episc. sepultura, 320. a.
 Antifiodorenses episc. Aunarius seu Aunacharius, 171. &c. Desiderius, 172. &c. S. Germanus, 146. &c. Gualdricus, 320. a. Heribaldus, 172. a. Hugo Marifconis, 503. b. Palladius, 171. &c. Quintilianus, 602. a. Scopilio, 601. &c. Tetricus seu Treticus, 601. &c. seu Tretacor, 605. c. Vigilius, 482. &c.
 Antmarus, *vide* Audomarus.
 Autmundus episc. Tulli, an vitam S. Apri scripsit, 175. c.
 Auxiensis episc. Paternus, 358. c.
 Auxianus abbas S. Cyprii Claromontani, 104. b.
 Aygliberchus episc. Cenomannensis, 605. b.
 Aygloaldus abbas, 412. c.

B

Abbas Fundanus, 144. a. Ejus epistola de propagatione regulæ S. Benedicti, 668. c. 2. 673. c. 2.
 Babinus abbas Luccensis, 621. c. 707. c. 1.
 Babo abbas S. Germani Pratenfis Parisius, 138. a. 371. c. 372. b. 542. c.
 Babo dux Albigenisum, frater S. Segolene, 606. c.
 Babolenus abbas Bobii, 371. c. *vide* Bobolenus.
 Babolenus abbas Fossatensis, 371. c. 372. a. 383. a. 464. c. 465. a. b. An etiam S. Germani, 372. b.
 Babolenus abbas Stabulensis, 464. c. 465. a. 538. b.
 Babolenus Theodulfus monasteria fundat, 371. c.
 Bacchiarii monachi opuscula, 107. c. 208. a. 300. c. Fuit abbas, 208. a.
 Baculus pastoralis abbatum, 254. c.
 Badefridus comes Palatinus, 469. a.
 Badegisilus episc. Cenomannensis, 221. a. 191. 192.
 Badenses theimæ a Romanis imp. extractæ, 529. c.
 Badilo comes restaurator S. Marini Æliæ, 203.
 Badonica obfidio celebris, 150. c. 151. a.
 Baducingus, 424. c. *vide* Benedictus-Biscopus.
 Bagaudarum castrum, 372. a.
 Baginus episcopus Taruennæ, 455. b. seu Bainus abbas, tum episcopus Teruannæ, 448. a. 455. b.
 Bajoariis quis primus fidem nunciavit? 610. c. 611. Eorum duces, *ibid.* Alii sunt à Boiis, 301. c.
 Bajocenses episc. S. Vigor. 139. a. Ragnobertus, 450. &c. Forte Lascivus, 82. c.
 Bairhenus abbas Hiensis, 618. b.
 Balda abbatissa Jorenfis, 364. c. 456. b. c.
 Baldegisilus episc. Cenomannensis, 191. 192. b. 221. a.
 Baldericus abbas Tornacensis, 354. a. 377. c. 452. a.
 Baldericus episc. Cameracensis, 580. a.
 Baldericus abbas Montisfalconis, 345. c. 346. 347. 558. c. Fundat monasterium Remis, 468. c.
 Baldwinus episcopus Cantuarie, 273. a.
 Baldolenus episc. ignotæ sedis, 604. a.
 Baldomeris monachus Lugduni, 383. a.
 Baldonus episc. 696. c. 2.
 Balduinus S. Salabergæ filius, 350. a. seu Baldoinus martyr, 440. b. c. Idem sanctus Antrudis frater, cæsus, 564. b.
 Ballieti de miraculo S. Mauri opinio expenditur, 650. Et de ejus missione Gallicana, 653.
 Balma veteri lingua Gallica, id est rupes, 24. a.
 Balnei usus in vigiliis festorum, 510. b.
 Balnea ex aqua benedicta verat Johannes papa, 505. c.
 Balfemius eremita Remensis, 316. c.
 Balterus Seckingenensis scripsit acta S. Fridolini, 221. b. emendatur, *ibid.* c. 222. a.
 Balfredus abbas Mantisfalconis, 345. c. 346. 347. b. c.
 Balthildis pia regina, 442. c. 456. b. Pia ejus gesta, 438. b. c. 439. a. Regnorum Franciæ turrix, 439. a. S. Petri Carnonensis benefactrix, 147. c. Fundat monasterium Calense, 121. c. 444. b. c. Et Corbeiam, 470. a. 445. Gericco extruendo cooperatur, 432. b. Curat transferri corpus S. Eligii, 456. c. A necesse S. Audemundi excusata, 443. c. Calam fecedit, 478. c. 479. a. 499. a. Ibi ejus sepulchrum, *ibid.* Obitus, &c. 554. b. c. Missa de ea, 697.

Baluzius formulas Marculfi puras edidit, 419. c.
 Bandarius Sueffionensis episc. 179. a.
 Baptismus inuitus impositus, 339. c. In monasteriis conferri solitus, 139. c. Id vetatur, 308. a.
 Baptisteria, nemo ibi sepeliatur, 320. a.
 Baptisterium e monasterio cur amovendum, 226. b. Unum in monasterio Autissiodorensi, 320. a.
 Barba, qualis olim Benedictinis, 122. b.
 Barbara Venantii Cancellarii filia, 267. a.
 Barbaricorum conversionem curat S. Gregorius, 232. a. Qui erant, *ibid.*
 Barbatius abbas Neapoli, 258. c. 259. a.
 Barbatoria, quid? 199. a.
 Barcinonis episc. Quiricus, 230. &c.
 Barcoffii abbas S. Sigitanni epistola de monachatu S. Gregorii M. 672. *seqq.* sententia de missione S. Mauri, 673. c. 1. Novitates rejicit, *ibid.* c. 2.
 Barnabas conditor monasterii in Africa, 43. a.
 Baronii sententia de fecesse S. Gregorii examinatur, 164. c. Et de Regula S. Equitii in ejus monasterio recepta, 165. c. 166. Ejus opinio de monachatu S. Gregorii refellitur, 615. *seqq.* 673. c. 2. Objectiones contra Benedictinos de S. Gregorii monachatu solvuntur, 666. c. 2. 667. loca emendantur, 406. c. 512. c. 513. b. 657. c. 2.
 Barontus dux Andegavorum, 561. a.
 Baronti monachi visio, 546. c. 547. 548. secessus in Italiam, 548. c. obitus & cultus, 549. b.
 Barthaneus abbas Huiensis, 249. b.
 Bartholomaeus episc. Lauduni, 459. c.
 Basileus episc. Ragnacharius, 235. &c.
 Basilice nomen monasteriorum ecclesias datum, 192. c. Iisque potissimum, 127. b. Non vero cathedralibus dari solet, 178. c.
 Basilissa abbatissa Treviris, 368. c.
 BASILIS M. elogium, 117. b. Regula, 7. a. c. 105. c. 160. a. Ea regula utitur S. Benedictus, 37. c. Quid sentiat de oblatione puero, 361. b. Ejus dictum adversus delectatos, 119. a. Sententia de confessione abbatissae facienda, 357. c.
 Basilus pseudomonachus, 39. a.
 Basina regia puella monialis Pictavenis seditiosa, 194. b. turbas excitat, 195. c. 196. 197. 198. c. Ejus in Leu-boveram abbatissam calumniae, 199. a. excommunicata, 199. b. Absolvitur, 199. c.
 Basinus episc. Trevirensis, 487. a. 614. c. Ante & post monachus, 604. a. b. Ejus obitus, & sepultura, 615. a.
 Basinus archidiaconus Lauduni, 440. a.
 Basiogii objectiones in S. Maurum solvuntur, 648. *seqq.*
 Baso S. Salaberge affinis, 440. c.
 Basolus eremita prope Remos, 316. c. 317. a. abbas Viri-facensis, 162. b.
 Basolus Arvernorum comes, 48. a. c.
 Basco fundator monast. Beronensis, 491. a.
 Baudacharius pius monachus Bobii, 376. a.
 Baudacharius defensor testamenti subscribit, 624. b.
 Baudemundus monachus Elnonensis, 528. c. scriptor vitae S. Amandi, 420. c. an recte scripserit, 339. a. Ejus figura aeri incisa, *ad* 528.
 Baudenus monachus Atanensis, 223. c.
 Baudomalla virgo sacra monast. Cenomannis fundat, 159. c.
 Baudonivia sanctimonialis Pictavenis scribit vitam S. Radegundis, 140. &c. 194. b. 199. c. Fortunatum laudat, 258. a.
 Baudovius abbas Autissiodorensis, 171. c. 172. c.
 Bavo, 350. c. 351. Ejus gesta, 398. b. c. 399. a. Obiit, 412. c. 413. a. Epitaphium ejus, &c. 413. b. c.
 Bavo S. Nivardi frater, 466. c. 467. c.
 Bavo prope Lugdunum solitarius, 132. b.
 Bebronensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Beda nascitur, 124. a. Ejus aetas, in monasterium accessus, 556. a. monachus Girvensis, 417. a. Benedicti discipulus, 275. a. Regulam S. Benedicti commendat, 275. 276. a. 662. c. 2. 663. c. 2. 664. 665. In studiis proficit, 556. b. c. Fit diaconus annos natus novemdecim, 597. a. A Sergio papa expetitus an Ro-

mam iverit, ejus celebritas, 591. a. b. Liber ejus quinquaginta homiliarum in divino officio, Casini lectus, 674. c. 1. 675. c. 2. De gestis S. Gregorii scribit, 284. Vitam S. Cuthberti, &c. 582. b. Et vitas abbatum sui monasterii, 590. c. In martyrologiis sanctos etiam domesticos omisit, 589. b. Ejus homiliae, *ibid.* Silentium ejus S. Mauri missioni non praedicit, 545. c. 1. In homilia error librarii emendatus, 589. c. Ejus textus defenditur, 288. b. In cilicio obit, 556. a.
 Beda major, alius a venerabili, 581. c. seu senior, monachus Lindisfarnae, 550. c.
 Beda item alius doctor, ejus epitaphium, 556. 557. a.
 Bedensis pagus, 553. a. 614. b.
 Bega prima Northumbriae monialis, 435. c. 436. a.
 Begga Pippini uxor, 322. a.
 Begga S. Gertrudis soror, 399. c. vidua ex Ansigifilo, condit monast. Andennae, 609. a. c.
 Beggo Parisiensis comes, 468. c.
 Beggo S. Hildulfo aliqua donat, 507. b.
 Belcinnaca insula Sequanae, 525. c. 542. a. 575. a.
 Belsarii in Silverium Papam facinus, 76. c.
 Bellendis abbatissa Morfellenis, 535. a.
 Bellicenses episc. Felix, 196. c. Hippolytus, 608. &c.
 Bellovacii episc. Clemens, 482. b. Constantinus, 600. a. &c. Dodo, 189. b. &c. Drogo, 434. a. &c. Maurinus, 352. &c. An Chardericus, 542. a.
 Belneus pagus, 702. c. 2.
 Beloneus abbas Divionensis, 174. c.
 Belfonancum villa regia, 190. b.
 Benedicta virgo S. Fructuosi discipula, 396. b. c.
 Benedictio signo crucis facta, 81. b. Ab abbate recipienda ante exitum e monasterio, 89. c. Monachi ab abbate eam recipiunt, 53. c.
 Benedicti Pape privilegium pro Luxovio, 382. c.
 Benedicti episcopi Barcinonensis epistola de monasterio Biclarensi, 73. c.
 Benedictus episc. Samaritae, 522. a.
 Benedictus Terracinae episcopus, 65. b.
 BENEDICTUS monachorum patriarcha. Ejus patria, 2. 3. a. Parentes, 3. a. Aetas, 3. b. Secessus, 3. c. Dilectio de ejus genere, 675. c. 2. 676. Nativitas, 1. 2. Ejus Regulae prerogativa, 2. b. Quantum a saculo alienus, tentationem superat, 8. Eligitur abbas, abdicat, 9. Romani proceres ei filios suos educandos committunt, 630. Monasteria duodecim condit, 37. Regulam scribit, 37. c. Discipuli praecipui S. S. Maurus, Placidus, &c. 117. &c. Beati Martini instituta imitatur, &c. 11. 12. Ejus miracula apud Sublacum, 53. 54. Casinum migrat, &c. 53. Gentes convertit, oratoria condit, &c. 55. Monasterium aedificat Casini, *ibid.* An scripserit S. Remigio, 61. Monasterium Terracinae aedificat, 64. c. Curam habet de monialibus, 315. a. Ejus tempore famis in Deum fiducia, 85. Rusticum solvit, 88. c. Mortuum suscitatur, 89. b. Daemone alapa fugat, 89. c. Alia miracula, 90. Superbum emendat, 90. c. Videt animam sancti Germani, 94. 95. An etiam essentiam divinam 95. b. Praenoscit Casini everisionem, 96. b. & Ordinis in Gallias propagationem, 96. c. Deregii Totila fraudem, 96. c. Multa ei praedicit, 97. a. & alia de Roma, 97. b. Et cognita futura Casini everfio, 107. Clades Romae ab eo praedicta impletur, 141. c. 142. a. Falsum est eum Graecos carnibus refecisse, 119. a. Ejus miracula apud Casinum, 56. a. 58. 59. 60. c. 64. c. 65. Locus ibi ubi plerumque miracula edidit, 96. a. Ejus statutum de puero-rum oblatione, 361. b. Primus suos voto uni regulae addixit, 73. b. Legationem e Gallia suscipit, 107. Maurum in Gallias mittit, 108. Suos in Mauri protectione hortatur & solatur, 112. S. Mauro transmittit reliquias & scribit, 113. a. Ejus cum S. Scholastica colloquium, 113. b. Videt ipsius animam caelos penetrantem: ejus corpus Casini sepeliri curat, 114. a. Ipse sumpta Eucharistia stans in oratorio obit, 114. b. Cernitur caelum penetrare, 115. a. Quo anno, 115. b. c. Ejus mortis annus, 97. c. 98. a. 646. 647.
 Benedicti virtutes, &c. justorum omnium spiritu plenus, &c. 117. 54. c. An solum fuerit diaconus, 119. c. 120. a. 122. a. Ejus effigies aeri incisa, 120. 121. 122. b. Ejus elogium, 524. b. Vita, 107. b. Eam S. Gregorius scribit

scribit, 122. b. Scilicet in Dialogis, 230. b. 659. c. 1. Gesta ejus descripta a Marco poeta, 122. b. *Magnus abbas* dictus a S. Biscepo, 588. b. Ejus regula ab illo servata, *ibid.* Pauli Warnefridi de eo homilia, 589. b. Profertur, 674. Ejus miracula refert, 674. c. 2. 675.
 Benedicti corpus in Gallias translatum, 381. 428. c. 429. 430. a. 463. b. 496. a. Frustra Itali tentant, ut Casinum referatur, 546. c. Ejus miracula apud Floriacum, 430. a.
 Benedicti ecclesia Romae in piscinula, 3. c. Prope Sublacum, 4. c. Eidem sacra est ecclesia primaria Nursiae, 3. b. Nomen ejus celebre in Anglia, 663. In Litanis Anglicanis, &c. 257. In Carolinis, 483. a. S. Colum-bano etiam ab ejus discipulis praelatus, 325. b. Ejus aedificationis festum, 244. b.
 Benedictus Regulam scribit, 56. b. Ejus oeconomia, 56. b. c. 57. 58. Monasticas vestes non concedit ante professionem, 417. a. Extraneos monachos admittit, 215. c. Ceteras perficit, 328. b. Absolute Regula monachorum dicta a S. Gregorio, 269. a. Qui eam & S. Benedictum laudat, 655. In conciliis commendata, 636. 637. Et in Regum Capitularibus, 617. A quo propagata, 143. c. 144. Prima ejus in Gallias instituta a S. Mauro, 632. c. 636. 688. Ut id contigit, 646. c. 1. A S. Gregorio suis monasteris data, 165. 166. Et ab eo multum commendata, 166. b. Quando in plerisque Italiae provincias propagata, 668. c. 2. Sola apud Latinos, 571. a. In toto Occidente saeculo VIII. recepta, 674. 675.
 Eam Luxovienses servant, 315. c. 372. a. 690. Et Romanicenses, 427. 690. c. 2. In monasterio Gandensii servatur, 398. c. An aliam habuit S. Columbanus, 214. c. Ejus cum Regula S. Columbani unio, &c. 328. 329. 330. 690. *vide* Regula. Fuit a S. Donato excerpta, 325. b. c. Et a S. Fructuoso, 397. b. Ejus in Angliam propagatio, 661. *ad* 665. Ubi servatur, 430. c. 494. c. 496. a. 524. b. c. Ibi ab initio instituta, 274. c. 275. b. Prima & praecipua, 275. c. Lindisfarnae instituta, 476. c. & servata, 581. c. 582. a. b. Ejus exemplar manu S. Patris scriptum, 119. b. 632. c.
 Benedictinorum vita quae debet esse, virtutes, exercitia, &c. 57. Eorum habitus quis primitus fuerit, 121. a. b. Color, 121. b.
 Benedictini cathedrales Angliae possident, 336. b. *vide* Anglia.
 Benedictini Angli cedunt bona temporalia pro reparatione fidei, 262.
 Benedictus Anianae abbas, 46. c. 561. a. Primum Segeftrensis fuit monachus, 170. c. 331. b. Fuit & abbas Insulae Barbatae, 12. c. 13. a. Regulae Benedictinae restaurator non institutor in Gallias fuit, 636. c. 1. Ei ignota Regula Johannis Biclarenis, 203. a. An ejus erratum, 213. a.
 Benedictus-Biscopus, 424. c. 493. c. 494. 591. a. Fit monachus Lirini, 464. b. Abbas in Anglia, 275. a. 276. a. Fit abbas Cantuariae, 495. c. 496. a. Cedit abbatia Cantuarie, 506. a. Ejus elogium, monasteria condit, 524. Fundat monasterium Girvensis, 575. b. c. Admittit in monasterio Bedam, 556. a. Commendat regulam S. Benedicti, 663. 664. 665. Ejus quartum iter Romanum, 544. c. Multa inde refert, 545. a. In extremo morbo exercitia, Regula ab eo servata, 588. b. c. Obitus, cultus, &c. 589. a. b. 590. Bedae homilia de eo, 589. b. c. 590. 674. 675. Ubi monachus factus, 589. c. Elogia ex Beda, &c. 590. c.
 Benedictus abbas Cenomannensis, 331. b.
 Benedictus abbas Novientis, 488. c.
 Benedictus seu Vodoalus, 622. a. *vide* Vodoalus.
 Benedicti vox, pro beati, 61. b. c.
 Benenatus episcopus Misenas, 238. b.
 Benenatus notarius S. Gregorii, 225. c.
 Beneventi episc. Hildebrandus, 513. b. Martianus, 66. b.
 Benignus martyr Divione, 360. a. Ejus acta inventa, 107. b.
 Benignus abbas Glastoniensis, 587. c.
 Bentegrandus abbas Beneventi, 513. b.
 Beracharius episc. ignota sedis, 605. c. 694.
 Beracharius episcopus, 500. c. Cenomannensis, 501. a. seu Berarius episc. Cenomannensis, 159. c. 160. b. 383. b. 428. c. 429. a. 450. c. 451. a. 501. a.
 Beracharius abbas Dervenensis, 701. *vide* Bercharius.

Bercandus abbas Besuae, 538. a.
 Bercarius episc. Cenomannensis, 450. b.
 Bercharius abbas Altiwillaris, 466. 467. 508. Monast. Dervenfe, &c. condit, *ibid.* b. c. 509. a. Ejus gesta, 466. Abbas Dervenensis, 518. a. 565. b. 701. Ejus obitus, 573. c. 574. a. sepultura, 574. b. cultus, 474. b. Ejus vita locis explicatus, 75. c.
 Bercharius monachus, 515. a.
 Bercharius dux Laudunensis, 409. c.
 Bercharius fover Dregonis, 613. b. c.
 Berchtwaldus episc. Cantuariae, 591. c.
 Berchundus episc. Ambiani, 295. c. 318. a.
 Bercoialis abbas Bituricensis, 323. b.
 Bercuicacensis ager, 503. a. pagus, 694. c. 2.
 Berecharius episc. Cenomannensis, 449. b. c.
 Berecythiae fanum Aduae, 204. a.
 Beretus, *vide* Bercharius, 466. c.
 Beretrix abbas Offimwillaris, 534. a.
 Berna pia mulier, 414. b.
 Bernardus abbas Claravallis, 381. c. Ejus locus exponitur, 213. c. 214. a. Sententiam S. Augustini, & S. Gregorii quam non sequitur, non vult condemnare, 266. c.
 Bernardus abbas Fundanus, 144. a.
 Bernardus abbas Melundensis, 49. c.
 Bernardi monachi Galli iter ad loca sacra, 618. c.
 Bernarii episcopi peccata miraculo deleta, 607. a.
 Bernerus abbas Humolariensis, 593. c.
 Berniciorum seu Lindisfarnensium, seu Hagustaldi episc. Eata, 539. c.
 Beroldus abbas Cenomannensis, 159. b.
 Beroldus abbas Hireduni, 132. a.
 Berwinda Artici ducis uxor, 488. c. filia sororis S. Leodegarii, 489. a. b. 491. a.
 Berta Avennacifundatrix, 467. c. 468. a. occiditur, &c. 468. b.
 Berta Imp. filia, Avennaci abbatissa, 468. b.
 Berta conditrix & abbatissa Blanziaci, 579. b.
 Berta abbatissa Lemaufensis, 705.
 Berta Angliae regina, 242. a. 286. a. Ei scribit S. Gregorius, quam S. Helknae comparat, 265. a. Ejus sepultura, 301. b.
 Bertaldus episc. Trecentis, 450. b.
 Bertana abbatissa Vileriensis, 584. b.
 Bertarius episc. Santonenis, 449. b.
 Bertarius comes, 292. b.
 Bertrammus episc. Burdigalae, 197. b. c. 198. a.
 Bertefledis filia regis Chariberti, monialis, 197. b.
 Bertefredus episc. Ambiani, 445. b. 449. b. 450. 455. b. 482. b. Privilegium dat Corbeiae, 469. c. 470.
 Bertegifilus invalor Cenomannicae sedis, 191. b.
 Bertegifilus abbas forte Cadurcensis, 358. a.
 Bertegundis nupta frustra nititur in monasterium se recipere, 197. c.
 Bertetrudis regina, 306. c. 307. a.
 Bertharii abbas Casini. sermo de S. Scholastica, 60. a.
 Bertholdus episcopus, 471. b.
 Bertholdus episc. Lauduni, 440. a.
 Bertrammus episc. Cenomannensis, 104. 159. b. 196. c. 250. b. 383. b. An sub eo S. Mauri missio, 107. 647. 648. &c. Ejus in S. Germanum devotio, 169. b. Quatuor monasteria condit, 191. a. archidiaconus fuerat Parisiensis, &c. 192. a. b. Ejus testamentum, 312. a. b.
 Bertila abbatissa Calae, 444. b. 456. b. 479. a. seu Bertilana, 554. b. c.
 Bertila mulier devota, 318. a.
 Bertinus abbas Sithienis, 400. c. 401. a. 369. c. 411. a. 455. a. b. 463. a. 480. 486. b. 528. b. 529. a. 572. b. 603. a. 452. Fit abbas, 401. b. 452. c. monast. condit, 454. Ei. datum monast. Hunulfcurtis, 572. Abbatiam dimittit, 620. c. Ejus figura aeri incisa, *ad* 528.
 Beroldus episc. Lingonum, 360. a. 414. c.
 Berroaldus episc. Tricassinus, 449. b.
 Berroara monasterium Bituric. fundat, 297. a.
 Bertradana abbatissa, 305. b.
 Bertradus abbas Bituricensis, 323. b.
 Bertrandus abbas Castrensis, 598. c.
 Bertrandus abbas Jurenensis, 678.
 Bertrannus, *vide* Bertrichramnus.

- Bertrudis abbatissa Hafnionensis, 596. a.
Bertrudis reginæ obitus & sepultura locus, 317. a.
Bertrudis discipulus S. Fursei, 411. c.
Bertulfus abbas Bobii, 214. a. 372. c. 335. a. Privilegium obtinet, 344. b. c. 345. a. Obiit, 375. a. c. Gesta. &c. 376. Reliquiæ, 108. c. vita, 309. a.
Bertulfus abbas Glannafolienfis, 181. c. 186. b. 286. c. Erat Flori filius, S. Mauro oblatu, 116. c.
Bertulfus abbas S. Melanii, 390. c. 391. a.
Bertulfus abbas Renticensis, 602. c. Ejus gesta, Translatio, vita, &c. *ibid.* 603. a.
Bertus episc. Taronensis, 567. c.
Bertwaldus episc. Cantuariæ, 597. b. 601. a. Ex abbate, 274. b. Raculfensi, 587. c. 596. c. An fuerit abbas Glastonæ. 597. a. Primus fuit ex Anglis factus episc. Cantuariæ, 597. a.
Bertwaldus abbas Glastonensis, 536. a. 596. c.
Berwinus abbas Nantensis, 138. c.
Bessevacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
Bertharius episc. Carnotensis, 210. a.
Bertha Deo sacra Cenomannis. 159. b.
Bericus episc. Agathensis, 33. a.
Betto Lingonum episcopus, 86. a.
Betto abbas, 431. a.
Betto abbas Aduensis, 518. a.
Betto abbas Tuonenfis, 390. c.
Betto custos sylvarum Caletensium, 420. c.
Bertolenus abbas, tum episc. Sueffionensis, 179. c. dimittit sedem quam male occuparat, 445. c.
Bibliotheca divinæ legis, id est libri sacri, 410. a.
Bibliotheca Romana 418. a.
Bibliotheca in monasteriis studiose servanda, 588. b.
Bignonus Marculfi formulas edidit, 419. c.
Bihilda regina uxor Childerici, 506. b. seu Bilichildis uxor Childerici I I 457. c.
Birgitta sancta Scotta, 207.
Birinus episc. Doricensis, 366. b. seu Doricestræ, 595. c. seu Saxonum-occidentium, 535. c.
Biscopos, 514. a. *vide* Benedictus-Biscopos.
Bisus episc. Orientalium Anglorum, 516. c.
Bituricensis episc. Apollinaris, 223. &c. Austregisilus, 297. &c. Probanus, 139. a. Sulpicius-Pius, 323. &c. Sulpicius-Severus, 323. &c. Sanctus Ursinus, 139. a. Wlfolenus, 422. &c.
Blasilla S. Eugeni Tolet. mater, 395. a.
Blandina martyris ecclesia Viennæ, &c. 458. a.
Blandinus vir S. Salabergæ, 350. a.
Blavia, an ibi sepultus Charibertus rex, 156. a.
Bledegifilus archidiaconus Paris. Foflatensis fundator, 371. c. 372.
Bleuileguedi episc. Venerensis reliquiæ, &c. 239. a.
Blidemundus S. Atalæ socius, 335. a. b.
Blidramus episc. Viennæ, 541. b. c.
Blidulfus monachus Bobienfis, 333. c. 334. a.
Blithildis mortalis pia mors, 357. a.
Blitmundus, 318. a. Abbas Leuconensis, 318. b. seu S. Valarici, 335. b. Cujus fuit successor, 295. c.
Boba abbatissa Remis, 346. c.
Bobbo regis thesaurarius, 351. c.
Bobila matris Romana, seu Gallicana, 359. a.
Bobinus episc. Trecentis, 414. c. 415. b. 514. a.
Bobinus abbas Andegavensis, 130. c.
Bobo episcopus, 422. c.
Bobo episc. Valentia, 517. c. Aduensis intrusus, 518. a.
Bobo abbas Magnolici, 586. c. 619. c.
Bobo abbas Reomaensis, 451. c.
Bobo vir illustris fit monachus, 173. b.
Bobo Ebroini filius, 457. a.
Bobolenus abbas Bobienfis, 329. b. 371. c. seu Bobulenus, 376. 377. a. 464. c. 465. a.
Bobolenus abbas Divionensis, 289. a. 360. a. b. An alter ejusdem nominis, *ibid.*
Bodilo Childericum, &c. interimit, 515. c.
Bodo episc. Tuli, 462. c. 533. c. Monasterium condit, 506. c. Fuit S. Salabergæ frater, 439. c. 440. c. seu Leudinus, 440. a. c. Alias dicitur Leudinus seu Leudinus, 440. a. 497. a.
Boetius an Casinum inivit, 59. a.
Boëtius nomen dat monasterio Romæ, 537. c.
Boii a S. Eustasio conversi, 305. c. alii a Bajoariis, *ibid.*
Boisilus propositus Mailrofenfis, 416. c. 417. a. 475. c. 476. a. 577. a. 580. b. Prophetia donum habet, 537. b.
Bollandiani emendantur, 221. c. 582. b. Eorum sententia de missione S. Mauri, 654. c. 2. De Benedictinis in Anglia institutis, 665.
Bolonæ episc. Audomarus, 235. *vide* Teruanna.
Bommirus monachus sanctus, 79. a.
Bona abbatissa Romæ, 244. a.
Bona temporalia, ut curanda, 86. a. Cedenda ad procuranda alia aeterna, 261. c.
Bonis terrenis præstat regularis disciplina observatio, 77. c.
Bona Deo sacra rapere horreadum, 601. a.
Bona opera nihil profunt extra ecclesiam, 619. a. b.
Boniciolus abbas Senonienfis, 462. a.
Bonifacius III. aut I V. Papa approbat S. Mauri vitam, 186. b. 280. c.
Bonifacius I V. monachos tuetur, 289. b. c. Eis beneficit, 186. b. 290. a. Ejus decretum pro monachis, 74. c. 146. a. Illud faver monachatu Benedictino S. Gregorii 665. c. 2. Ei scripsit S. Columbanus, 300. Ejus epistola pro Angliæ ecclesia, 290. c. Pantheon consecrat, 291. a. Monachos in ecclesia Cantuariensi confirmat, 270. c. 271. c. 275. a.
Bonifacius V. ad episc. Anglos scribit, 314. a. & ad regem Edwinum, 333. a. Vices suas in Anglia Justo concedit, 326. a.
Bonifacius episc. primas Carthagenensis, 39. c. 41. c. 42. 43. 383. a. 448. c. 470. a.
Bonifacius episc. Gratianensis, 42. b. Byzacenæ primas, 43. a.
Bonifacius episc. Moguntia, 522. c. & martyr, 276. a. Infidelium conversioni destinatus, 580. b. Frifis & Bajoariis convertendis infudat, 610. c. Permittit Liobæ abbatissæ ingressum basilicæ Fuldenfis, 87. b.
Bonifacius auctor vitæ S. Livini emendatus, 414. b.
Bonifacius archidiaconus Romæ, 424. c.
Bonifacius Alamannorum dux, 483. b. c. In Alfata, 457. b.
Bonitus episc. Arvernorum, 104. c. 105. b. Pia ejus gesta, 586. c. Dicitur Bonitus-Eusebius, 561. a. Arvernensem episcopatum dimittit, &c. 619. b. c. 620. a. Scripsit contra Arianos, &c. *ibid.*
Bonitus abbas Casini, 115. c. 144. b. 158. b. Quod sub eo destruitur, 176.
Boniza abbatissa Romæ, 244. c.
Bononia altera sedes episc. Morinorum, 369. c. Ejus episc. *vide* Teruanna.
Bonofaca hærenfis, 317. b.
Bonofiaci heretici, 305. c.
Bonus electus abbas, rejicitur, 268. c. 269. a.
Bosa episc. Eboraci, 474. b.
Boselius primus Wigornia episcopus, 557. c.
Boselus episcopus Wiccienfis, 474. b. 595. b. seu Doricestræ, 595. c.
Boso episc. Constantia Germanicæ, 583. c. 584. a.
Boso episc. Gratianopolis, 470. b. 482. c.
Boso-I andegifilus dux paganus, 307. a.
Bosochindus abbas in Francia, 585. c.
Botulfus monast. Ikenho conditor, 430. c. Ejus reliquiæ, 431. a.
Bova abbatissa Remis, 345. c. 346. 347. a. Soror sancti Balderici, 468. c.
Bovo Ebroini filius, 482. b. c.
Brabanti ad fidem conversi, 413. c. 414.
Bracare episc. Fructuosus, 503. b. &c. Lucretius, Martinius, 145. &c. Potamius, 437. b. Ricimirus, *ibid.*
Brachio eremita, 102. c. Abbas Menatenfis, 77. a. 103. a.
Branda, seu reliquiæ, 93. c. SS. Apostolorum, 145. c. Ex corpore S. Petri, 173. c.
Braulio episc. Casaraugustæ, scribit vitam S. Amiliani, 69. c. 70. a. 163. c.
Braulio abbas Hispanus, 601. a.
Bremæ episc. Albertus, 390. b.
Brendanus abbas in Britannia, 152. a. Ejus obitus, 210. c.
Brigantium opidum, 294. a. 295. a.
Briocus episcopus, 389. a. Ejus monasterium, 152. c.

- Britannia-major, quis ibi monastici ordinis fuerit status, 206. b. Ejus episcopatus quinque c. monasteriis, 152. c. *vide* Anglia.
Brittones in quo a ceteris diffidebant, 471. c. Quæ eorum tonsura, 472. a. Conventus ea de re, 472. 473. Miraculo confusi, 279. c. Non convertuntur, 280. Ecclesiæ rebelles cæduntur, 287. c. Convertuntur a S. Wilfrido, 287. c.
Brittones monachi in Armorica, 294. c.
Bitwaldus an abbas Glastonensis, 535. c. seu Raculfensis, 536. a. tum archiepiscopus Cantuariæ, *ibid.* 596. c. *vide* Be-waldus.
Broccariacum villa publica, 288. c. Palatium, 306. b.
Brocaria vicus, duplex, 502. a.
Broliacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
Brotona silva Caletum, 525. c.
Broweri locus emendatur, 604. a.
Bructeri seu Boructuarii Frifia populi, 597. b. Deleti, *ibid.*
Brunichildis regina, 256. a. 263. c. 264. a. S. Columbanum exagitat, 288. c. 291. b. c. 292. Ei commendatur Augustinus, &c. 241. c. 251. c. Bellum inter nepotes ex-citat, 296. b. S. Lupentium occidi jubet, 188. a. Fundat monasterium S. Martini Aduæ, 195. a. Athanaci item fundatrix, 13. a. Monasteria ab ea condita, 103. 204. Eju. misera mors, sepultura, 298. Augustoduni, 283. c.
Buccelinus comes, missus Chlotharii, 330. c.
Buchinus abbas Ferraviensis, 49. b. 353. a.
Budoctus abbas Dolensis, 151. c.
Bullis si lata pontificia diplomata, 553. b.
Bunaria terra, 702. c. 2.
Butrigalæ episc. Berchramnus, 197. &c. Gundegifilus, 181. b. &c. An Nicæus, *ibid.*
Burgofledis abbatissa Portensis, 469. b.
Burgundiorum regnum a Francis deletum, 77. b. Eorum reges Ariani, 223. a.
Burgundo-fara. *vide* Fara.
Burgundofaro, 343. Chartam obtulit, 685. *vide* Fara.
Buziacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
Byzacenæ primates Liberatus, 42. a. Bonifacius, 42. &c.
- C**
ABELLIGENSES episc. Prætextatus, 142. c. Veranus, 190. &c.
Cabilonenses episc. reum liberabant, 229. b. Eorum altera sedes Latona, 229. c.
Cabilonenses episc. Agricola, 133. c. Desideratus, seu Dido, aut Dido, 482. &c. Flavius, Galterus, Gildericus, Girbaldus, S. Gratus, 228. &c. Johannes-Robertus, 227. c. Lupus, 264. &c.
Cadoldus episc. Viennæ, 386. a.
Cadurci episc. Capuanus, 622. b. S. Desiderius, 345. &c. Rusticus, *ibid.*
Cadurcenses primi monachi, 358. a.
Cæcilia abbatissa Romanensis, 356. a. 426. a. b. 534. c. Alias Clara, aut Gegoberga, 426.
Cædmonis poetæ monachi pius obitus, 555. c. 556. a.
Cælestinus papa prædicatores in Hiberniam mittit, 206. b. 207. a.
Cælestini incolunt Nuffia locum natalem S. Benedicti, 3. b.
Cæna Domini, hac die lotio pedum, 537. a.
Cæsaris triumphales arcus Remis, 468. c.
Cæsar Augusta a Childberto obfessa, &c. 134. b.
Cæsar Augusta episc. S. Braulio, 69. &c. Johannes, 163. c. Taio, 230. &c. Valderodus, 573. b.
Cæsarina abbatissa S. Cæsarii soror, 22. a. Senior abbatissa Arelatenfis, 98. c.
Cæsaria junior abbatissa item Arelat. 22. a. 98. c.
Cæsarius archiepisc. Arelat. 22. &c. 79. 80. a. 81. b. 83. a. Ex monacho Lirinensis, 19. c. Ejus vitæ epitome, &c. 20. 22. Privilegium dat monasterio à se fundato, &c. 45. a. Ejus homiliae ab aliis recitatae, 83. b. Eju. dem doctrina a Pontificibus Romanis probata, 99. a. Quæ de Officio divino instituit, *ibid.* Ejus visio, 683. Sepulcrum & epitaphium, 99. b. Augustino additus, & ejus doc-

- trina, 98. b. 683. c. 1. Obiit proxime ad ejus festum, 98. b. Virtutes &c. 98. c. Ejus vitæ scriptores, *ib.* Discipuli 99. c. 100. Melianus, 685. S. Theuderius, 106. b. Eius constituta monastica, 155. a. 156. c. Pælaia a ejus monita, 21. c. Regula, 21. 129. a. 193. a. c. 325. a. 442. a.
Cæsarius, an episc. Arvernensis, 386. c.
Cæsarius abbas Autiodorensis, 171. c. 172. c.
Cæsarius abbas S. Lucie Syracusis, 225. a.
Cæsariates episc. Concordius, 281. b. c. Johannes, *ibid.* c. Natalis, *ibid.*
Caffarellus abbas Casini, 58. b.
Cagnericus regis conviva & consiliarius, 293. c.
Cagnericus SS. Faronis & Faræ pater, 304. 305. b. 343. b. c. 355. c. 356. a. 365. a.
Cagnoaldus S. Faræ frater, 479. c. S. Columbanus discipulus, 296. b. 297. a. Ex Monacho episc. Laudun. 231. b. 293. c. 304. a. c. 305. a. 306. b. 327. b. 332. a. 343. c. 352. c. 379. b. Obiit. ejus acta tum Magnoaldi gestis confusa, 355. c. *vide* Chagnoaldus.
Cagnulfus S. Faræ frater, 355. c. 356. a.
Caidocus S. Richarii institutor, 308. c. 336. c.
Cala villa regia, 188. c. 444. b.
Calcaria urbs Angliæ, 435. c. 436. a. 474. b.
Calcedonius abbas Vivariensis, 125. b. 126. b.
Caldeoldus episc. Viennæ, 386. a. 387. b.
Calenicus Carnutum episc. 194. a.
Callinicus exarchus, 252. b.
Calinicus dux monasterium Calmelienfè condit, 560. c. & Mauzacense, 561. b.
Caltio flavius, 346. a.
Calvomontis pagus, 692.
Camaldulenses arcent a ius basilicis sæculares, 87. a.
Cambriensis pagus, *id est* Cameracensis, 572. b.
Camelianus episc. Trecentis, 50. a.
Cameraci episc. Adeburtus, 449. b. seu Aubertus, Audebertus, aut Aubertus, *ibid.* &c. Erluinus, 582. c. Giraldus, 583. a. Halitgarius, 411. c. Liabertus, 406. a. Theodorus, 443. a. Vindicianus, 502. &c. an Theodofredus, *ibid.* b.
Camiliacensis pagus, 594. b. c. 599. a. Bellovacorum, 542. a. 613. b.
Campania dux Waimaris, 57. c. 552. c.
Campania Ligurica, 551. b. 552. a.
Campania regnum, *id est* Langobardia, 543. c.
Campi Elysi Arelatenfes, 312. c. commune cæmeterium Arelatenfè, 195. b.
Camufati locus emendatur, 508. b.
Candericus episc. Lugduni, 383. a. 425. a.
Canderis episc. Lugduni, seu Lauduni, 449. b.
Candida-cata episc. Ninia, seu Ninianus, 210. &c.
Candidatus episc. Asturicensis, 394. c.
Candidus episc. Urbis-veteris, 243. c.
Candidus proabbas S. Andrea, 251. a. Abbas S. Andrea Romæ, 257. a. Missus S. Gregorii in Gallia, 257. b. Nun-tius S. Gregorii in Anglia, 242. c. 243. a.
Canonica-sanctimoniales quando ceperint, 222. a.
Canonica sæculares nullæ olim, 399. c. quæ Regulares, 400. a.
Canonicarum institutum quale, 570. c. improbatum, 571. a.
Canonica, an olim exstabant in Lotharingia, Alfata, &c. 492.
Canonica Romanenses recentes, 315. c. 316. b. Quando ceperint, 427. a.
Canonicis scripturis annumerata Regula sancti Benedicti, 659. c. 2.
Canonicus abbas in Anglia, *id est* Benedictinus, 662.
Canonicus ordo, *id est* Canonum ordo, 519. c. seu statuta Canonum, 281. c.
Cantuariensis ecclesiæ constructio, monachi ibi instituti, &c. 270. b. c. Ejus disciplina, 270. c. 271. 273. Monachi in ea perseveraverunt usque ad schismata, 271. 272. 273. Eorum &c. in Anglia professio, 275. c. Ea ecclesia Archiepiscopi, m & abbatem habuit, 271. c. Postea idem fuit archiepiscopus & abbas, 271. a. Archiepiscoporum sepultura locus, 273. 274. Ii semper a monachis & c. monachis electi, 272. a. b. Qui alii fuerint, 272. c. 273. a. Cantuariæ episcopi, S. Anselmus, 272. &c. S. Augustinus, 225. &c. Baldewinus, 273. a. Berthwaldus, 591. c. seu

Berwaldus, 596. seu Britwaldus, 535. *ſc.* Cuthbertus, 274. *ſc.* Deus-dedit, *ibid.* *ſc.* S. Dunstanus, 275. *ſc.* Frigidus, 272. *ſc.* Guillelmus, *ibid.* *ſc.* Guillelmus-Curbiensis, *ibid.* *ſc.* Honorius, 336. *ſc.* Justus, *ibid.* *ſc.* Lanfrancus, 271. c. Laurentius, 287. *ſc.* Mellitus, 291. *ſc.* Oda seu Odo, 272. *ſc.* Plegmundus, 271. b. Radulfus, 272. *ſc.* Richardus, 273. a. Stigandus, 272. *ſc.* Theobaldus, *ibid.* *ſc.* Theodorus, 477. *ſc.* S. Thomas, 272. *ſc.* Wighardus, 477. *ſc.* Wiganus, 412. a.

Cantuaria chorepiscopus, 274. b.

Cantum Romanum discunt monachi Angli, 545. a.

Canus episc. Sabinus, 57. b. 142. a.

Caperegensis regio Biturigum, 430. a.

Capillos moniales servabant, 489. c.

Capitulum varia tonfura, 180. c. *vide* Tonfura.

Capitulum ad purgandum triticum, 4. a.

Capitulorum trium schisma, 299. c. 317. b.

Caprius abbas, 6. b. 13. c. S. Honorati institutor, *ſc.* 15. c. Martyr Luticensis, 561. b.

Capuacum palatium, 605. b. seu Captunnacum, 470. b.

Capua episc. S. Germanus, 66. *ſc.*

Capuanus episc. Cadurci, 62. b.

Caputia acuminata Benedictinis, 122. b.

Caralitani episc. Januarius, 254. c. Julianus, 232. *ſc.*

Caramtocus abbas Salicis, 211. a. 419. b.

Carcaſſonæ episc. Stephanus, 566. *ſc.*

Cardinalium recentium ora reſolvendi ritus unde? 591. c.

Carileſus Menatenſis monachus, 561. a. abbas, 33. c. Abbas & fundator Anifula, 76. c. 77. a. c. 186. c. 331. c. Etiam reginæ monasterii ingreſſum negat, 77. c. Obiit, 78. a.

Carificium palatium, 572. c.

Cariffima Odonis Biturigum principis filia, 102. a.

Caritas, quos unit ſpatia terarum non ſeparat, 112. c. Regnet in monasteriis, 402. b. Aliena commoda ſuis præferre jubet, 111. a.

Caritas erga pauperes laudatur, 126. a.

Caritatem facere, id eſt, refectionem ſumere ſimul, 609. b.

Caritulus monachus Nantensis, 138. c.

Carlefredus episcopus, 449. b. c.

Carleolenſis episc. Dubricius, 208. c.

Carlomanus princeps & monachus, 171. a. Ejus corpus inventum 158. b.

Carnotena urbs deſolata, 220. a.

Carnotens episc. Adeodatus, 605. Etherius, 79. c. Agano, 147. c. Agirardus, 605. *ſc.* Betharius, 220. a. Caleticus, 194. a. Gaudiobertus seu Gauzbertus, 449. *ſc.* S. Leobinus, 11. *ſc.* Malehardus, 220. a. Pappolus, 147. *ſc.* Petrus-Cellenſis, 415. *ſc.*

Carnis abſtinentia a monachis ſervata, 580. c. 581. a. Et a monialibus, 347. a.

Carnes proſus interdicit Regula S. Benedicti, 57. a. A virginibus, niſi ægris non edendæ, 167. b. Earum in monasteriis eſus quibuſlibet, etiam externis, interdicens, 118. c. 119. a.

Carnis tentatio oratione vincenda, 39. a.

Carolus Martellus a S. Maximino ſanatus, 487. a.

Carolus M. ad ſepulcrum S. Maximini ſanatus, 154. a. Reliquias in expeditiones deſerri curabat, 323. c. Vetat poenitentium ferrea vincula, 88. a.

Carone seu Caronus abbas ignoti loci, 594. c.

Carothus ſervus Dei in Armorica, 368. b.

Carucata terræ, 575. b.

Carthaginis episcopi Bonifacius, 39. c. *ſc.* Reparatus, 42. *ſc.*

Carthaginis-Spartariæ episc. Licinianus, 186. a. [87. b. Carthufiani feminis interdicit eccleſiæ ſue ingreſſum, Caſa-Gaiani locus apud-Cenomannos, 77. c. Cafinenſis episc. Severus, 55. c.

Cafinenſis urbis & monasterii ſitus, *ſc.* 55. b. vetus monasterii deſcriptio, 635. c. 1.

Cafinenſes Romam transferuntur in Lateranum, 176. 177. Agnoſcunt Gallicanam S. Mauri miſſionem, 632. Eorum juvenia, 704.

Cafinus flavius, 55. b.

Caffianus abbas, 6. b. 22. *ſc.* Maſſilie monasteria fundat,

246. Ejus inſtituta, 125. c. 186. a. in monasteriis Gallicæ, Hiſpaniæ & Africa ſervata, 73. c. A quibus emendata, 125. c. Ejuſdem ſcripta a Victore episc. Martyriano emendata, 73. c. Ejus regula, 105. c. 160. a. Ea utitur S. Benedictus, 37. c.

Caffianus abbas diſcipulus S. Fructuſi, 437.

Caffiodorus, 7. b. c. ſenator, 125. 126. Ex ſenatore monachus, 85. Ejus ſecreſſus, 85. c. ſecreſſus & monasteria, 115. b. Ejus ibi inſtituta, 225. c. Bibliotheca, *ſc.* *ibid.* præclara ejus monita, 126. b. c. Ejuſdem de Dionyſio Exiguo laudes, 51. c.

Caffadius episcopus, 423. c.

Caffius humilitate fovetur, 21. c. Ejus votum, 441. b.

Caſtor Aptenſis episcopus, 22. c.

Caſtorius episc. Ariminenſis, 236. c.

Caſtorius abbas Hiſpanus, 573. b.

Caſtorius monachus Luxoviensis, 337. c.

Caſtorius magiſter militum Romam tueretur, 252. a.

Caſtrenſis eccleſiæ inſcriptio probat S. Mauri miſſionem Gallicanam, 638.

Caſtrenſis pagus, 471. a.

Caſtrum-Theoderici, 498. a.

Catalani episc. Domitianus, Donatianus, 529. c. Felix, 196. c. Landebertus, 482. b. S. Memmius, 529. c.

Cataplus Maſſilienſis, 342. a.

Cataſtæ ad ſanctorum tumulos, 93. c. ad ſanctorum reliquias, 145. c. 146. a.

Catechumeni in monasteriis eruditi, 10. c. 19.

Catellus Papa, id eſt Johannes, 708.

Cathedra S. Petri feſtum, 363. c.

Cathedra episc. in monasteriis non locanda, 244. a. 246. b.

Cathedralis eccleſia, eccleſia ſolet dici non baſilica, 192. c.

Cathedrales a monachis poſſeſſæ, 416. *ſc.* *vide* Anglia.

Catholica fides miraculis aſſerta contra Arianos, 72. c. 73. a.

Catolacensis matrona, 342. b.

Catolacus vicus S. Dionyſii, 340. b.

Caturcenus pagus, 686. c. 1. *vide* Cadurcum.

Cauciacum monasterium & villa regia, 179. b. c. 445. c.

Ceada episc. Eboraci, 478. a. 540. a. S. Wilfridi ſucceſſor, 274. c. 494. b. Ejus humilitas, Licicfeldam transferunt, 473. c. 495. a. b. 556. 557.

Ceadvalla rex Angliæ Romæ baptizatus obiit in albis, 584. a. b.

Cebertrudis abbatiffa Habendenſis, 504. a.

Cedda episc. Scottus, 472. c. Licicfeldenſis, 473. c.

Cedus ex abbate episc. Orientalium-Saxonum, 557. a.

Cedwalla abbas Glaſtonienſis, 536. a.

Cella, id eſt monasterium, 60. a. 71. a. 114. c. 219. c. 259. c.

Cella nomen monasterio etiam grandi datum, 125. a.

Cella obſcura pro poenitentibus, 397. b.

Cellanus monachus Perronenſis, 524. c. 525. b.

Cellula, monasterium, 180. b. 181. a. 223. c.

Cellulas peculiare non habebant Agauenſes monachi 679. c. 2.

Cella abbatiffa Arelatenſis, 355. b.

Celfitudinis titulus monacho datus, 69. a.

Celfus abbas in Neuftria, 585. c.

Cenomannenſis episc. Aglibertus, 159. *ſc.* seu Ayglibertus, 605. *ſc.* Badegifilus, 107. *ſc.* Beracarius, seu Berarius, seu Bercarius, seu Berecharius, 450. *ſc.* Bertichramnus, seu Bertrannus, 107. *ſc.* Domnolus, 107. *ſc.* Gilbertus, 578. c. Hadoindus, 330. *ſc.* Herlemundus, 570. *ſc.* Innocentius, 77. *ſc.* Merolus, 550. *ſc.* Turibius, 77. *ſc.* Victor, 391. a.

Cenomannenſis chorepiscopus Petrus, 159. c.

Cenomannenſium episc. geſtorum liber emendatus, 191. c.

Cenomanni obtinent corpus S. Scholaſticæ, 428. c. 429. Apud eos viri ſancti & monasteria, 79. a.

Cenomannorum dux ab episcopo, abbatibus, &c. pagenſibus eligi debebat, 616. b.

Ceolfridus abbas, 544. c. 597. a. In Anglia, 275. a. 276. a. Abbas Girwenſis, 556. b. 575. b. c. 576. b. c. Et Wiremuthenſis, 524. b. 590. c. 618. b. Wiremutho & Girwo ſimul præficiunt, 588. c. 589. Beneficia in utrumque, 591. a. Ejus geſta, ſub eo Beda celebris, *ſc.* 591. Ut ſanctus colitur, 589. a.

Cereis

Cereis in Natali Domini inſcriptiones chronologicæ Romæ appoſitæ, 591. b.

Ch. æquivaler H. 421. b.

Chadbedo episcopus, 422. c.

Chadoaldus comes palatii ſub Chlotario III. 500. c. 501. a.

Chadoenus episcopus ignota ſedis, 604. a.

Chadoindus episc. *vide* Hadoindus.

Chadolaldus comes palatii, 693. 694.

Chaduinus episc. incertæ ſedis, 600. a.

Chadunos memopolitanus, 541. b. c.

Chagnoaldus episc. Lauduni, 332. a. *vide* Cagnoaldus.

Chagnoaldus abbas Cenomannenſis, 390. c.

Chagnoaldus S. Columbani diſcipulus, 393. a. Miniſter S. Columbani, 294. c. *vide* Cagnoaldus.

Chagnoaldus Childeberti conviva, 306. b.

Chaidulfus episc. Andegavenſis, 389. b.

Chaimoaldus episc. Piſtavorum, 191. 312. a.

Chaino abbas S. Dionyſii, 542. a. 593. c. 594. a. 598. c. 599. a. 605. c. seu Chaeno, 594. c.

Chaioma præfectura, 389. c.

Chaulſus comes, 364. a. 687. c. 1.

Chaoaldus episc. Viennæ, 422. c.

Chaonius episc. Viennæ, 449. b. c.

Chardeicus abbas S. Dionyſii, 541. b. 594. a. 613. c. Fit episc. forte B. Illovi, 542. a.

Chauiberti regis excommunicatio, obitus & ſepultura, 156. a.

Charibertus II. a regno excluſus, 340. a.

Chariochaudus episcopus, 449. b. 450. a.

Chartæ linææ, 625. a.

Chartarum veterum apologia, 625. a.

Charta Childerici regis pro monasterio Dervenſi, 508. a. b. Ejuſdem pro monaſt. Senonenſi, 692. Pro S. Gregorio in Alaria, 457. b. Chlodovei II. 686. c. 1. Tres Chlotarii III. pro S. Dionyſio, 693. Theoderici regis pro Tunſionis valle, 702. S. Reoli episc. Remenſis Berchario data, pro condendo parthenone, 574. c. Reſertur, 70. Compositionis inter archiep. Remenſem, & episc. Suſſonenſem de monaſt. Orbaceni, 698. Aredi, seu Petruini episc. pro monaſt. Graſſenſi, 571. b. Reſertur, 698. Confirmatio Chlodovei Regis, 700. Vigili episc. Antuſiodorenſis de fundatione monaſt. 502. c. 694. Numeriani episc. Trevirenſis pro S. Deodato, 696. Donationis monaſt. Moſacenſis, 686. Adroaldi donantis Sithu, 401. a. Attenmundi episc. Lugdun. pro parthenone S. Perri, 690. Aldafindi ſubſcientis Donatiacum Beſuæ, 442. Bercha pro monaſt. S. Vincentii Cenomannenſis, 684. Cuniperti regis, 707. Fundationis Brogarie, 501. b. c. Gammonis de Parthenone Lemauſenſi, 704. Pro Marceriſis Pætonum, 274. *vide* Diploma, Privilegium.

Charis ſubſcribunt inſtantes regii, 371.

Chavelaus inſula Scaldis, 404. c.

Chedelmarus abbas S. Germani Pratenſis, 543. a.

Cheranus Scotiæ patronus, 618. c.

Cherdonius abbas Wiſſemburgi, 384.

Chiffelii prudentia circa veteres chartas, 625. b.

Childbertana fundatrix Hunuſcurtis, 572. b. c.

Childbertus I. rex Francorum, an Andegavi ad eum pertinerint, 117. a. Ejuſ erga monachos affectus & beneficentia, 127. c. 128. 130. c. In S. Germanum affectus, monaſt. S. Vincentii condit, 134. 136. Ibi ſepeliunt, *ſc.* 135. An aliud Parifiſis fundarit, 136. c. Ejus pragmatium in gratiam monaſt. Pratenſis, 136. c. 137. a. Sancti Fulciani eccl'eſiam ſtruit, 138. b. Favit S. Mauro, 637. c. 1. Locum dat pro monasterio Nanteniſi, 138. a.

Childebertus II. rex obtinet privilegium pro monaſt. Arelatenſi, 253. c. Laborat ad ſedandas monialium Piſtav. turbas, 196. 197. 198. c.

Childebertus III. Cauciaci ſepultus, 179. c. 445. c.

Childeſmarcha abbatiffa Fiſcamni, 447. c. 532. a.

Childerannus abbas S. Germani Paſſi. 138. a. 542. c.

Childecricus II. monarcha 442. c. 499. c. 500. a. Ejus regnum *ſc.* 457. b. Beneficentia in monasteria, 457. Donatio Fontanellæ facta, 506. b. c. Diploma pro Bariſaco, 460. a. pro monaſt. Senonenſi, 692. S. Leodegariam perſequitur, 514. b. c. Ejus caedes, 515. c. Sepultura apud S. Germanum Parifiſis, *ibid.* 516. c. Amphibæne in ejus tumulo inventæ figura, *ibid.* Ejus necis conſcius

Annal. Bened. Tom. I.

ſuiſſe falſo accuſatur S. Leodegarius, 540. c.

Childericus S. Nivardi frater, 467. c.

Childomarus abbas Solleſmiaci, 620. b.

Childulfus episc. Mettenſis, 696. c. 1.

Chilianus martyr, 580. c. *vide* Kilianus.

Chillemus monachus Scotus, 344. a.

Chilpericus rex Burgundionum, 23. c. Arianus 223. Erga S. Lupicinum beneficentia, 608. c.

Chilpericus rex Franc. epitaphium S. Germani ſcribit, 169. a. & ejus eccl'eſiam reſtaurat, *ibid.* b. S. Medardo bona Godini attribuit, 127. b. Ejus pia opera, 189. Ejus filia, Riguntis, Chrodieldis, 196. b. Interitus & ſepultura in monaſt. S. Germani, 188. c. 189. Ejus tumulus & effigies, 169. c.

Chilperici II. regis genealogia, 516. c.

Chilpericus alter, seu Hilpericus apud S. Germanum ſepultus, *ſc.* 188. c. 189. a.

Chindalundus rex monasteriis favet, 393. c. 394. b. Ejus ſollicitudo de libris S. Gregorii, 459. b.

Chiroteſis utuntur Luxovienses, 212. c.

Chlidulfus episc. 507. c. seu Clodolphus Mettenſis, 508. a.

Chlodochildis Guntramni regis filia Deo ſacrata, 189. c. 190. a.

Chlodoldus necem evadit, 75. c. Fit monachus, 76. a. Rex & confessor, 343. a.

S. Clodoaldi vicus, 343. a.

Chlodobergis filia Guntramni regis Deo ſacrata, 189. c. 190. a.

Chlodobertus princeps ſepultus apud S. Criſpinum, 178. c.

Chlodominus rex ſpreto S. Aviti conſilio, necatur, 77. b.

Chlodolinda Alboini regis Longobard. uxor, 146. c. 153. b. 158. a.

Chlodovei Magni regis Francor. baptiſma, unctio ex ſacra ampulla, *ſc.* 62. b. Ejus devotio erga S. Hilarium, 200. a. An precibus S. Severini ſanatus, 28. Ejus diploma pro Miciano, 34. a. Ejuſdem & aliorum regum, &c. effigies, 169. c.

Chlodoveus I. abſidem S. Dionyſii comminui & dari pauperibus jubet, 418. b. c. An amens fuit ob raptas ſancti Dionyſii reliquias, 423. c. 424. Impetrat privilegium pro S. Dionyſio, 422. Alia impetrat a Papa, 382. Pro Luxovio, 689. Pro parthenone, 688. Privilegium Dionyſianum, 422. 423. Alia ejus charta, 686. c. 1. Privilegio longe ante dato ſubſcripſit grandior factus, 500. c. 695. c. 2. Ejus regni proceres, 423. a. Junior dictus & Chlotarius, 497. c. 690. c. 2. S. Furſo favet, 388. c. Ejus obitus & liberi expendantur, 437. c. 438. a.

Chlodovei III. regis ætas, 602. a. Diplomata pro S. Dionyſio, 598. c. 599. a. c. Alia, *ibid.* b. Conſobrinus ejus, Guntramnus rex, 599. b. Conſignat privilegium Graſſenſe, 700. c. 2.

Chlodoveus pseudorex ab Ebroino factus, 517. b. 518. b.

Chlodoveus princeps in monaſt. S. Germani Paſſi. ſepultus, 178. c.

Chlodulfus filius S. Arnulfi, 347. c. Episc. Mettenſis, 312. a. 375. c. 447. a. 465. b. 486. c. 507. 508. a. 534. b. 563. c. 696. c. 1.

Chlovariarius I. rex Francorum a S. Nicetio excommunicatus, 155. a. Ejus erga S. Medardum veneratio, 127. a. Traaſfert corpus ejuldem S. Medardi, 179. a. Fit monarcha, a Radegunde repetenda avertitur, 140. a. Glannaſolio conſert prædia, 131. b. Obiit, ſepeliuntur apud S. Medardum, 127. b. 146. c.

Chlotarius II. rex Francorum optimus princeps. Edicto concilii Parifi. decreta explicat, 307. c. 308. a. Fit monarcha, 298. c. Invitat Columbanum apud ſe, 299. b. Ejus reverentia erga S. Columbanum & Eulſtium, 317. c. Noviomni palatium mutat in monasterium, 572. b. Diploma pro S. Dionyſio, 685. c. 1.

Clotharius III. Fundator Corbeie, 445. 470. a. Fiſcamno beneficentia, 447. c. Ejus regni anni, 501. c. 502. a. Obiit, ſepulcrum, beneficia in monasteria, 499. Ejus chartæ pro ſancto Dionyſio, 693. 694.

Chloulidis regina fundat monasterium S. Perri Paſſiſis, 111. c. & S. Germani Auſiodori, 47. a. Cujus eccl'eſiam conſtruxit, 229. b. Obiit Turonis, ubi pie vixerat, 122. c. Monasteria fundavit, 122. c. 123. *vide* Chrodildis.

ZZZZ

Chonobertus abbas Maricolenfis, 421. c. 422. a.
 Chora, *id est* antiphona, 213. a. 214. b.
 Chorepiscopi nomen cum coepiscopi confusum, 69. b.
 Chorepiscopi Cantuarie, 274. b.
 Chorepiscopus Petrus Cenomannus, 159. *etc.*
 Chramlinus episcopus. Ebreundi depositus, 541. a. b.
 Chramnetrudis mulier nobilis, 623. b. c. 706.
 Chramnulfus comes Ecolismæ, 180. c.
 Chraphaildis pia mulier, 474. b.
 Chraudingus abbas Belliloci, 558. c.
 Chriftina temere a presbyteris in Hispania confectum, 69. a.
 Chriftinale, Chriftmarium, 209. b. c. A monachis peregrinis delatum, *ibid.*
 Chriftmarium ad S. reliquias deferendum, 214. a.
 Chriftmarium episcopi, seu theca reliquiarum, 553. b.
 Chriftianus, 518. c. An Chriftianus villa regia, 519. a.
 Chriftianus, *id est* baptifmus, 289. c.
 Chriftianus male viventes tenet Penda rex gentilis, 436. a.
 Chriftivilus, an S. Chriftophorus, 594. b.
 Chriftophori cultus & ecclesiæ, 203. b. Oratorium, 61. c. 62. c. Ecclesiæ, 212. a. An dictus est Chriftivilus, 594. b.
 Chriftus, beatus qui pro eo patitur, 294. c.
 Chrifti servi qua catena stringendi, 56. b.
 Chroabaldus episcopus, 696. c. 2.
 Chroclmus abbas Nobiliaci, 474. c. 475. a.
 Chrodecarius abbas, 501. c. quis fuit? 502. a.
 Chrodechilidis uxor Theoderici III. 594. a.
 Chrodegarius abbas Corbeix, 502. a. 565. c.
 Chrodegandus episcopus. Mettensis, 221. b.
 Chrodelidis monialis Pictavi, 204. a. feditiofa, 194. a. Regia puella quæ in monasterio turbas excitat, 195. c. 196. 197. 198. Eius in Leuboveram abbatiffam calumnie, 199. a. Excommunicata, 199. b. Ablolvitur, privata vivit, 199. c.
 Chrodingus abbas Belliloci, 383. b. c. 558. c.
 Chrodinus referendarius Chlodovei, 500. c.
 Chrodobaldus S. Amandi inobediens punitur, 543. a.
 Chrodobertus episcopus. Abrincensis, 566. c.
 Chrodobertus episcopus. Parisiensis, 189. c. 250. a. 218. c. 439. a. 470. b. 449. b. c. 450. a. b. 478. c. 569. c.
 Chrodobertus abbas Gemeticus, 520. c. 521. b. 522. a.
 Chrodoberto palatii comiti S. Leodegarius necandus datur, 540. c.
 Chrodolinus abbas S. Petri Vivi, 601. a.
 Chrodinus abbas Theologienfis, 383. c.
 Chronographus Benignianus emendatur, 174. c. 175. b.
 Chrotherus episcopus. Turonensis, 523. 569. c.
 Chrotharius abbas S. Marie supra Ligerim, 605. a. b.
 Chrothildis regina piiffima, 555. a. cum pede Anferino, 50. c. *vide* Chrothildis.
 Chrothildis pia femina Brogariense monast. condit, 501. b. c. 502. a.
 Chropertus episcopus. Turonensis dat privilegium S. Martino, 523. c. 569.
 Chryfantus episcopus. Gallus, 18. a.
 Chryfantus episcopus. Spoleti, 255. b.
 Chuanes pius monachus, 369. a.
 Chunaldufocius S. Rudberti, 612. a.
 Chundo Guntrami cubicularius, 228. a.
 Chunibertus episcopus. Colonienfis, 403. a. b. c.
 Cicero Mifenas monachus, 238. b.
 Cilicio impostri moribundi, 556. a.
 Cilla abbatiffa *Helfneffou* in Anglia, 536. a.
 Cimelienfis episcopus. Valerianus, 16. b.
 Cimeres, quando iis imponi cæperint moribundi, 556. a.
 Cirula episcopi Ariani fraus detecta, 72. c. 73. b.
 Cifindria fluvius, 465. *etc.*
 Ciffa subregulus fundator Abendonienfis, 536. a.
 Cifterciensium colonie monachorum duodecim, 38. a. Interdicunt feminis ecclesiæ suæ ingressum, 87. b. Quid de Regula mutarunt, 118. b.
 Citonatus abbas S. Amittiani, 69. c. 70. b.
 Citruinus abbas Castrenfis, 566. a. 573. b. episcopus. Albigensis, *ibid.* c. 598. c.
 Clades terribiles in Italia an. D L I X. 97. b.
 Clara abbatiffa Romanenfis, 534. c. 426. b. *vide* Cecilia & Gegoberga.
 Clarii error emendatus, 602. a.

Claramontani episcopus. *vide* Arvernenses.
 Clarus episcopus. Gratianopolis, 422. c. 423. c.
 Clarus episcopus. Helenenfis, 573. b.
 Clarus abbas Viennensis, 106. a. 387. a. Eius mors, 457. c. 458.
 Clarus discipulus S. Martini, 12. b.
 Claudianus Viennensis, 32. a.
 Claudius episcopus. Vefontionum fit monachus Condatifensis, 159. b. tum abbas, *ibid.* 678. c. i. Obiit. ejus corpus incorruptum, 81. 608. b. c.
 S. Claudii opidi initia, 677. c. 2.
 Claudius abbas Caturcensis, 359. c. 360. a.
 Claudius Classensis abbas, 7. c. 218. c. 226. c. 227. a. 236. a. 250. c. Obiit, 276. c. 277. Eius opuscula, 278. c. Commentarios S. Gregorii in Regum collegit, 660. 661.
 Claves tres S. Petri quid designent, 550. c.
 Clementis Papæ brachium, 102. c.
 Clemens episcopus, 486. c.
 Clemens episcopus. 610. *vide* Willibrordus.
 Clemens episcopus. Bellovacus, 482. b.
 Clericali melior est monastica vita, 361. c.
 Clericalia munia, ad ea adhibendi monachi, 190. a.
 Clericatus habitus, id est monasticus, 485. a.
 Clerici quantum a laicis honorandi, 402. c.
 Clerici extranei abbates esse non possunt, 232. c. 233. a.
 Clerici in monasteriis eruditi, 171. a.
 Clerici penitentes non restituendi, nec admittendi ad ordines, 237. c. 238. a.
 Clericorum societates raræ in Gallia ante V I I I. sæculum, 101. b.
 Clerici pulsantes in monasteriis, 231. c. Ad monasticam professionem admittendi, 278. a. b. Ad eam ut pote meliorem vitam transire possunt, 361. c. Monachi facti non resiliant, 219. b. Hi ad ecclesiæ curam non revocandi, 656. c. i.
 Clerici nomen monachis datum, 171. a. 351. b. c. 354. b. 606. b. 611. c. 612. Clericus id est monachus, a. 103. b. 105. a. 123. a. 180. a.
 Clipiacus villa regia, 349. b. 422. a. 568. c. 569. a. 686. c. i.
 Clotinus abbas Centulæ, 572. a.
 Clotendis abbatiffa Marciensis, 384. b. 582. c.
 Cluniacenses in professione capite velantur in septem dies, 591. c. sua instituta ad S. Maurum referebant, 637. Eorum mos in deferenda stola, 108. b.
 Cluniacenses abbates, coadjutores adhibebant, 390. a.
 Clydo an abbas Habendentis, 338. c.
 Codices Evangeliorum aureis litteris scripti in membranis purpureis, 495. b.
 Cœmeteria urbium communia in monasteriis, 102. b. In monasterio Cabilonensi, 228. c. In monasterio S. Vincentii Lauduni, 203. b.
 Cœmeteria monasteriorum extra septa, 182. a. etiam monasteria extra monasterium, 193. a.
 Cœnobitarum vita eremiticæ præferenda, 537. b.
 Cœnobium, id est basilica monasterii, 86. a.
 Cogniacensis ager pagi Lugdunenfis, 678. c. i.
 Cointius emendatur, 129. c. 139. c. 189. c. 377. a. 380. c. 389. b. 509. b. 585. c. de morte S. Desiderii, 431. a. de Gregorii textu error emendatur 109. Eius opinio de Gregorii Turon. interpolatione rejicitur, 158. c. 159. a.
 Coldwinus abbas S. Gregorii in Alfata, 457. b.
 Collatio, id est congregatio, 397. a.
 Colloquia virorum piorum de rebus sacris sunt, 359. c.
 Colmannus episcopus Scottorum, 471. c. 472. c. 473. 474.
 Colomagnus Scottorum rex, 473. c.
 Colomannus socius S. Kiliani martyr, 587.
 Colonia episcopus. Cunibertus, 370. c. 403. *etc.* Ebregeffus, 199. b. Hælemundus, 149. c.
 Colores vestium monasticarum, 57. a. Coloris albi cuculle Hibernorum monachorum, & forte Luxoviensium, 207. b.
 Columba seu Columbanus, abbas Hiensis, 206. a. c. 207. c. 208. c. 209. c. 210. a. b. c. 473. b. abbas Hiensium monachorum, 580. a. Obiit, 249. a. Eius vita scripta, 618. b.

Columba item abbas in Hibernia, 208. c. 210. a.
 Columba, *vide* Columbanus.
 Columbae martyris. Senonenfis ecclesiæ, *etc.* 323. a. Reliquiæ, &c. 448. b.
 Columbanus ad sepulturas, 512. b.
 Columbanus episcopus. Lageniæ, 210. c.
 C O L U M B A N U S dictus Columba, 206. a. 208. c. 209. b. c. 256. b. c. 294. Is est S. Columbanus abbas Luxovii, 233. c. 235. a. 245. b. 305. c. 310. a. 313. a. 326. 327. 348. a. b. c. 357. c. 358. a. 363. b. 365. a. 382. c. 383. c. 412. b. 419. b. 482. b. 483. a. Scotiæ patronus, 618. c. Eius gesta, 210. c. 111. 212. 213. 214. 215. 216. S. Agilum benedicti, 306. b. S. Faram consecravit, 304. a. Cuculla alba utebatur, 207. c. Quando in Vosagum venit, 256. a. c. Luxovii conditor, 689. c. 2. Buigantii, &c. moratur, 294. a. b. A Theoderico rege exagitatur, 288. c. 291. b. c. Luxovium redit, 289. faculares in monasterium introducere renuit, etiam jubente rege, 291. c. Exulante cogitur. Eius iter, 292. 293. Regis interitum prædicit, 293. ad Chlotarium, tum ad Theodebertum accedit, 293. A Theodeberto excipitur, 294. a. Ad Luxoviensium scribit, 294. Luxovio pulsum sequuntur omnes monachi Scotti, 294. c. 297. a. Eius socii, 336. c. de Theoderico prophetia impletur, 298. In Italiam se recipit, 296. Bobienfem monast. fundat, 296. c. A Chlotario invitatus in Gallias redire non vult, 299. b. Interdicit S. Galum, 302. b. S. Gallo reconciliatur, 309. b. Eius epistola ad Papam de Paschate, 286. a. Sententia de tribus Capitulis, 317. b. Epistola ad Bonifacium I V. de tribus Capitulis, 300. Alia item de Paschate, 256. Alia scripta, 257. a. Obiit, 308. a. 311. b. Versus, tumulus, reliquiæ, monasteria, & discipuli, 308. c. 309. Eius memoriam reveretur rex Chlotharius, 317. c. Eius miracula, 234. Eiusdem vitam Jonas scripsit, 308. 309. Quam regulam sit secutus, 329. Eius regula, 212. 213. 316. 328. 329. 330. a. An diverfa a Benedictina, 214. c. 215. a. An in Gallis Benedictinæ prælatæ, 656. Contra Agrestium defenditur, 320. c. 221.
 Columbanus & S. Benedicti regulæ junctæ, *vide* Regula. Eius penitentialia, 213. b.
 Columbanus discipuli, 393. a. 400. b. Arianis infesti, 333. c. 334. A S. Audoeno laudati, 569. c. Aves edebant, 376. a. Regulam S. Benedicti susceperunt, 328. Monasteria sub S. Columbani regula, 321. c. 325. a.
 Columbanus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Columbanus junioris pia mors, 234. b.
 Columbinus abbas Lurerensis, 326. b.
 Columbus abbas Novientis, 488. c.
 Columbus presbyter, a sancto Gregorio commendatus, 270. b.
 Columbus malus monachus Lirini, 463. c. 464. a. S. Agilulfus persecutor, 530. b.
 Columellus, 210. b. *vide* Columba.
 Colmekil insula Scotiæ, 210. b.
 Comarcus S. Basoli institutor, 162. b.
 Cometes apparitio, 539. b.
 Congellus abbas Bancorenfis, 208. c. 209. b. c. 210. a. c. 344. b.
 Comininus S. Columbani discipulus, 234. b. Eius socius, 294. c.
 Comites variorum officiorum in Hispania, 394. c.
 Comitissa abbatiffa Romæ, 244. c.
 Communio stando recepta, 627. b.
 Communio in triduo ante pascha, 626. b.
 Communio sub unica specie, 213. b.
 Communio sacra sub utraque specie, 356. c. Corporis & sanguinis Domini, 480. b.
 Communio ex particula panis data, 261. a. sanguinem hauserat S. Gregorius per virgulam auream, 261. b.
 Communio Dominica moribundo data, 209. &c. *vide* Viaticum.
 Communio sancta in Regula S. Benedicti, 57. c. In Regula S. Benedicti & Magistris, 626. b. 627.
 Communio ordo in Magistris regula, 627.
 Communio gratia citius data quam antea, in Theodori penitentiali, 591. c.
 Compendium palatii, 401. c. 508. b. vicus regius, 478.

a. regia villa, 363. c. 445. c. 613. b. villa 702. c. i.
 Completorium, a S. P. Benedicto primitus institutum, 29. c.
 Compostellæ episcopus. Gelmiridis, 503. c.
 Compunctionem prava colloquia extinguunt, 251. a.
 Compurum paschæ canonicum, 424. c.
 Conanus abbas Abendonienfis, 536. b.
 Concessus episcopus. Doreti, 449. b. seu Ebroicensis, 450. a. b.
 Concessus episcopus. Ebroicensis, 482. c.
 Concilium Agathense, 35. b. Andegavenfe, 81. b. Anglicanum contra Brittones, 279. c. 280. a. Aquigranense sub Ludovico pio, quid de puerorum oblatione staverit, 361. b. Monachis volatilia indulget, 376. a. decretum pro canonicabus, 570. c. Arelatenfe sub Ravennio, 17. c. 18. a. Augustodunenfe, sub Guntramno, 196. c. Augustoduni sub Leodegario, 519. b. c. 636. c. 2. Explicatur, 281. c. Aurelianense I. 35. c. Aurelianense II. 83. c. Aurelianense III. 110. b. Aurelianense IV. 110. b. Aurelianense V. 130. a. 132. b. 142. b. Autiflodorenfe sub Annachario, 171. c. 172. c. 173. a. b. 233. b. Barcionense, 110. b. 251. c. 256. a. Becancelde in Anglia, 601. a. b. Bracarenfe, 531. b. Bracarenfe III. 162. a. Britannicum in causa paschatis & tonsuræ, 619. a. Cabilonense, 173. c. 389. c. Cæsaraugustæ III. 596. a. c. Calchedonenfe, 278. b. quod favet Episcopus, 17. b. c. Carpentoractense, 52. Carthaginense, 39. c. 470. a. Pro monachis, 448. c. 450. a. Sub Bonifacio ubi de privilegiis monasteriorum, 42. 43. Aliud sub Reparato de eadem re, 43. 44. Eius sub Bonifacio canon emendatur ex veteri codice, 44. b. Chriftiati, 519. a. c. Clipiaci, 422. Cloveshoviense, 276. a. 286. c. Ubi regula S. Benedicti commendatur, 663. Duziacense I. 659. c. 2. Emeritense, 484. a. Epaoense, 36. Forojulienfe, 43. a. Gerundenfe, 110. b. Hæfeldense, 54. a. Heortfordense, 516. c. Hilpalense II. 314. b. c. Ilerdense, 52. 67. c. Juncense, 43. b. Landavenfe III. 151. c. Lateranense contra Monothelitas, 407. Latopolitanum, 320. b. Lipinense commendat Regulam S. Benedicti, 637. c. i. Concilium Lucense, 145. b. Alterum, *ibid.* c. Lucense II. 162. Concilium in quo depositus S. Leodegarius, 540. b. c. Marici habitum est, 541. a. b. Matifconense, 402. c. Matifconense in causa Agrestii, 320. Matifconense II. 174. a. Mettense, 199. b. Nemaufenfe, 289. b. Parisiense in causa Prætextati, 171. b. Parisiense I V. III. b. Parisiense VI. 307. c. Remense sub Sonnatio, 331. c. 349. c. Romanum sub S. Gregorio, 238. a. Romæ sub Bonifacio I V. in gratiam monachorum, 289. b. Romanum in causa S. Wilfridi, 544. Romanum sub S. Martino contra Monothelitas, 417. c. 418. a. Romanum contra Monothelitas sub Agathone, 551. b. Romanum sub Nicolao Papa, 571. a. Rotomagi sub S. Anfiberto, 585. 586. a. Tarraconenfe, 36. 52. 67. c. Toleranum II. 83. c. Toleranum III. 184. b. 201. a. Toleranum IV. 74. a. 278. b. 361. III. a. b. Toleranum V I I. 393. b. Toleranum V I I I. 430. b. Toleranum I X. 436. b. Toleranum X. 436. c. Toleti X I. 530. c. 531. a. b. Toleti X I I. III. b. 566. a. Toleti X I I I. & X I V. 573. Toleti X V. 585. b. Toleti X V I. 601. a. Toleti X V I I. 601. a. Tullenfe, 81. b. Turonense, 194. a. Turon. I I. 154. c. Non præjudicat missioni S. Mauri, 645. c. 2. Turonense sub Urbano I I. 635. 636. Valentianum, 189. c. 190. a. Vafense II. 83. a. Concilium occasione S. Columbani, 256. a. Concilium in causa turbarum Pictaviensium monialium, 199.
 Concilia in Gallis congregari satagit sanctus Gregorius, 256. a.
 Concilii abbates interfunt, 171. c. & subscribunt, 350. c. 393. c. 394. c. 601. a. 531. a. Et abbatiffæ subscribunt, 601. b.
 Concordius episcopus. Cæfenas, 281. c.
 Condati veteri lingua Gallica, *id est* confluentes, 23. b.
 Condedi monachi Fontanellæ gesta, 525. c. Obiit, 573. c. 575. a. Cultus, translatio, 575. b.
 Conditæ, *id est*, territorium, 160. a.
 Confessarius, 480. b.
 Confessio peccatorum, 160. a. 352. a. 476. a. 511. a. Sacer-

- Dodo episcopus, 696. c. 2.
 Dodo episc. Belvacensis, 189. b. c.
 Dodo abbas S. Dionysii Paris. III. c. 340. c. 341. b. 342. a. 685. c. 1.
 Dodo abbas Tornodorensis, 50. a.
 Dodo abbas Wallerensis, 580. a. 613. a.
 Dodoaldus episc. Lingonensis, 360. a.
 Dodonei abbatis vita, 605. a.
 Dolensis episc. Samfon, 150. c.
 Domardus monachus Nantensis, 138. c.
 Domialis minister S. Columbani, 294. c.
 Domicius Martini Dumiensis discipulus, 145. a.
 Domiciale ad recipiendam Eucharistiam, 173. a. *id est* linteamen, *ibid.*
 Dominica abbatissa Nivallæ, 505. b.
 Domicis faciendæ dedicationes ecclesiarum, 596. c.
 Domicis non jejunandum, 704. c. 1. Dominicæ Quadragesimæ sine cœna, 626. b.
 Domicus presbyter Valvenerensis, 70. c.
 Domini & coepiscopi dicuntur presbyteri ab episcopo, 69. b.
 Dominus-remum, *id est* rex, 20. b.
 Domio abbas Navenensis, 388. a. b.
 Domitiacensis ager pagi Lugdunensis, 695. c. 2.
 Domitialis e sociis S. Columbani, 295. a.
 Domitianus episc. Andegavensis, 80. c. 130. b. c. 131. a. 155. a. 194. a.
 Domitianus episc. Catalauni, 519. c.
 Domitianus abbas Bebronnenis, 26. a. 222. a. b.
 Domitianus abbas Laubiensis, 580. a.
 Domitianus abbas Lucufianus, 268. c. 269. a. b.
 Domitianus abbas Metrensis, 221. a. 222. An Bebronnenis, 222. a.
 Domitianus eremita, 520. a.
 Domitius seu Domitianus abbas Lucufianus, 268. 269.
 Domna monialis elatione miraculum offuscatur, 356. c.
 Domnena seu Ermemburga regina, 601. b. Eius pius obitus, *ibid.* c.
 Domnio abbas Navenensis, 377. c.
 Domnolus an episc. Viennæ, 386. c.
 Domnolus episc. Cenomannensis, 78. b. 107. 108. 110. 155. a. 191. a. 192. b. 194. a. 221. a. 312. b. 383. b.
 Eius ætas & acta discussa, 109. 648. 649. Abbas fuit Parisiis, 109. 111. c. Ex abbate S. Laurentii episc. Cenomannensis fundator S. Vincentii, 158. b. 159. Fundat monast. S. Mariz, 159. c. & alia auget, *ibid.* Gregorii Turonensis de eo locus vindicatur, 109. c. 110. a. 158. b. 159. a. Nequit suscipere S. Maurum, 116. b. 648. 649.
 Domnolus abbas, 377. c.
 Domnulus episc. Avenionensis, 299. a.
 Domni nomen sanctis datum, 594. *et passim.*
 Domus auditorii ubi hospites recipiebantur, 521. c.
 Domus-major, ecclesia cathedralis, 387. b.
 Donatianus episc. Catalauni, 519. c.
 Donati episc. Aretini miraculum, 170. c.
 Donatus episc. Vefontion, 213. c. 306. b. 318. b. 332. a. 442. a. b. 481. a. Eius mira nativitas, 234. c. Deo oblat, *ibid.* 235. a. Eius gesta, 314. c. 315. Regula, *et c.* 213. a. 214. b. 325. 481. a. 627. b. Ex Benedictina tota fere excerpta, 636. c. 2.
 Donatus abbas Sirbitanus 6. c. 68. seu Servitanus, 284. b. 157. b. Alius a Regula scriptore, 157. b. Monachorum pater in Hispania, 67. a. 68. a. c. 73. c.
 Donatus diaconus socius S. Kiliani martyr, 587. a.
 Donatus servus Dei anachoreta, 131. c.
 Donatus auctor vitæ S. Trudonis, 466. a.
 Donati corpus in Mauria ecclesia, 260. a.
 Donati in monasterio, 483. b.
 Donus Papa monachos latinos in monast. Boëtiano locat, 537. c.
 Dorcastinus pagus, 542. b. 594. b.
 Dorcastria Merciorum episc. Aila, 535. b. *et c.* seu Saxorum occidentalium. Hedda seu Heddius, Leutherius, 535. *et c.* seu Wicciorum. Athla, seu Acla, seu Eada, 595. Agilbertus Birinus, Bofelus, 595. *et c.* Leutherius, Tatfridus, Wina, 595. *et c.* seu Hedda, 366. *et c.* seu Dorcinæ, Angilbertus, Birinus, Leutherius, 366.

- Doreti episc. Concessus, 449. b. *id est* Ebroicensis, 450. a.
 Dorobernia, *vide* Cantuaria
 Dracontii opera a S. Eugenio emendata, 395. a.
 Dragobodus episcopus, 696. c. 2.
 Draufius, seu Draufcio episc. Sueffionensis, 450. b. 455. b. c. 469. a. 470. a. 482. b. c. 483. a. Fundat monasteria, 445. c. Eius tumulus, figura aii incisa, 622. a.
 Drepanius poeta, alius non est a Floro Lugdunensi, 147. b.
 Drithelmus monachus pius Mailrose, 525. a. Eius visio, *et c.* 617. b. c. 618.
 Drogo episc. Bellovac, 434. a. 447. b.
 Drogo episc. Terrannæ, 470. b.
 Drogo abbas Glannafolii, 119. c.
 Drogo filius Pippini Heristalli, 613. b. c. quæ fuerit ejus uxor, *ibid.*
 Droctoveus primus abbas S. Germani Paris. 134. c. 136. 137. b. 138. a. 543. a.
 Druifredus episcopus, 449. b. c.
 Druifregangus abbas Gemitici, 583. b.
 Dubricius episc. Carleolensis, 208. c.
 Dubricius episc. Legionensis, 151. b.
 Dudoaldus episc. Lingonum, 289. a.
 Duellum, id aggregitui pernoctabant ad turtulum S. Draufii, 622.
 Dulciolenus cellanus prope Parisios, 354. c. *id est* reclusus, 452. b.
 Dulitza abbatissa Romæ, 244. c.
 Dumienfes episcopi, Fructuosus, 437. *et c.* S. Martinus, 177. *et c.* Recimirus, 178. a.
 Dunelmensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 Dunstanus episc. Cantuariæ, 275. c. 276. b. 388. a.
 Durandomarus abbas, 614. a. 706. c. 1.
 Durioterus episc. Redonensis, 390. c.
 Dufera opidum Provincie, 526. a.
 Dynamius patricius Galliarum, 246. b. c. Vitæ S. Martii scriptor, 131. b.
 Dynamius curator patrimonii Romani in Gallia, 257. b.

E

E A B V A abbatissa, 601. c.

- Eadbaldus rex Cantia, Anglicanam ecclesiam turbat, 301. c. Convertitur, 302. b. Obiit, 375. a. 378. a.
 Eadbertus episc. Lindisfarne, 582. b. Egrotat, 616. c. Obiit, *et c.* 617. a.
 Eadburga abbatissa Taneti, 601. c.
 Eadfridus episc. Lindisfarne, 582. b. 617. a.
 Earconbertus Angliæ rex idola destruit, 378. a.
 Earcongotha monialis S. Fara, 305. a. Sancta virgo, 378. a. 435. a.
 Easte winus abbas Wiremurthi, 575. c. 590. c. Eius humilitas, 575. c. Pia opera, obitus, 576. a. b. Cultus, 589. a.
 Eata episc. Berniciorum, 539. c.
 Eata abbas Lindisfarne, 275. b. Antea Mailrosensis, 416. c. 417. a. 473. c. 475. c. Episc. Lindisfarne, 473. c. 476. c. Episc. Hagustaldensis, 577. b.
 Eato abbas Ripensis, 443. c.
 Ebarchis episc. ignotæ sedis, 605. c.
 Ebarcius episc. Pictavenfis, 475. a.
 Ebarcius episc. ignotæ sedis, 613. b. c.
 Ebba abbatissa Coludensis, 476. b. 510. b. c. 511. 553. b. 618. c. 619. a.
 Ebba altera, abbatissa item Coludensis, 511. b.
 Ebbo abbas, tum episc. Senonum, 50. a. 602. a.
 Ebbo episc. an Senonensis, 604. a.
 Eberhardus abbas Ebersheimensis, 487. c.
 Eberhardus comes fundator Murbaci, 488. c. 491. a.
 Ebertrammus abbas S. Quintini, 411. a. 451. c. 463. a.
 Ebertrammus monachus, 669. c. 400. c. 401. a.
 Ebo episc. Senonum, 50. a. 602. a.
 Eboracensis ecclesia a monachis possessa, 273. c. Eius constructio, 335. c. In metropolim erecta, 280. c. Eius afflictio, 360. c. & diocesis in tres divisio, 539. b.
 Eboracensis seu Deiri, eorum episcopi Bofa, 539. *et c.* Alredus, 558. a. Ccadda, 478. *et c.* primus Paulinus,

280. *et c.* S. Wilfridus, 274. *et c.* Wilfridus junior, 474. b.
 Eboricus rex Hispania, cogitur esse monachus, 76. c.
 Eborinus episc. 507. c. 696. c. 1. Tullensis, 486. c. 508. a.
 Ebrardus abbas Navenensis, 388. b.
 Ebreduni episc. Chramlinus, 541. Ingenius, 18. a. Marcellinus, 132. a. Salonus, 173. c.
 Ebregefilus episc. Colonia, 199. b.
 Ebregefilus episc. Meldensis, 456. b.
 Ebregefilus inclufus Bituricensis, 324. c. 387. c. 388. a.
 Ebremerdus, 632. a. *Vide* Ebroinus.
 Ebremundus abbas Fontanetensis, ejus reliquiæ, *et c.* 586. b.
 Ebricof monachi mira conversio, 71. b. c.
 Ebroaldus abbas, 503. a. 695. c. 2.
 Ebrocinus pagus, 613. b. 706.
 Ebroicensis episc. Concessus, 450. *et c.* Desiderius, 598. a. Gaudus, 83. a.
 Ebroini sævitia, 551. c. 552. Scelera, 518. Crudelia facta, 519. c. 520. Factiones, 499. c. Luxovium relegatur, 500. a. Luxovio egreffus S. Leodegarius vexat, 517. b. c. Sæviti in amicos, 537. c. 538. a. In Leodegarius, 439. 531. c. 532. 540. b. c. 541. a. Furor in S. Anstrudem, 564. b. Martium dolo cadit, 563. c. 564. a. Eius infidias Wilfridus vitat, 539. c. 540. a. Fuit suadator monasterii S. Mariz Sueffionensis, 482. b. c. Quod dotat, 523. Domum suam dat pro illo condendo, 455. c. Eius mors, 566. b.
 Ebrulfus abbas S. Fusciani, 138. b. Tum Bellovacensis, 189. b. 249. a. Obiit, 250. b.
 Ebrulfus abbas Uticensis, 148. c. 149. b. c. 244. a. 461. a. Monasteria quindecim regit, 149. a. Eius mors, *et c.* 245. a. Eius acta cum aliis confusa, 245. b. Eiusdem caritas in suos, 182. a.
 Eecardi testamentum, 305. b.
 Ecclesiæ unitas quanti faciendâ, 202. b. Extra eam nihil profest, 619. a. b.
 Ecclesiæ bona rapere sacrilegum, 601. a. Ecclesiis data retinentes ut necatores habendi, 332. a.
 Ecclesiæ monachorum mulieribus & sæcularibus, ut fieri potest, interdicendæ, 87. b. *vide* Monasteria.
 Ecclesiæ plures in uno monasterio, 163. a.
 Ecclesiæ nudatæ, & c. tempore calamitatis, 513. b.
 Ecclesia, vox cathedralis designans, 191. c. Quæ & senior solet dici, non *basilica*, 178. c.
 Ecclipsis solis, 475. b.
 Ecolimæ episcopi, Aptonius, 180. *et c.* An Sabaudis, *ib.* b. Nicausius, 181. *et c.*
 Edburga regina, abbatissa Glocestriæ, 558. a.
 Eddius Stephanus emendatur, 425. b.
 Edilburgis abbatissa Eboriaci, 434. c.
 Editha regina, *vide* Etheldreda.
 Edithwaldus eremita Farnensis sanctus, 582. b. 617. a. b.
 Edoaldus episc. Viennæ, 469. c.
 Edwini regis Northumbriæ conversio, 332. 333. 335. c. Interitus, *et c.* 335. c. 360. b.
 Efdide castrum, ubi primum mitat. S. Benedicti, 4. a.
 Efrunus, 540. a. *vide* Ebroinus.
 Egbertus episc. Trevirensis, 154. a.
 Egbertus, 475. a. b. 557. c. Frustra Frifonum conversionem tentat, 591. c. Alios ad id excitat, 592. Vir sanctus dictus, 592. b. In Frifis convertendis laborat, 610. c. Frifonibus prædicare impeditur, 580. a. b.
 Egbertus Cantuariæ rex, 274. c.
 Egidius rex Angliæ monasteria fundat, 575. b. Misere perit, 576. c. 577.
 Eggeburgis abbatissa Nivallæ, 609. c.
 Egilanus episcopus Oxoniensis, 437. a.
 Egloensis episc. Paternus, 470. b.
 Ehenheim villa regia, 489. a.
 Eilbertus comes fundator Walciadori, 412. a.
 Eleemosyna ante mortem multo melior, quam post mortem relicta, 570. c. Fideibus prius quam aliis faciendâ, 226. c.
 Eleemosynas erogent episcopi libenter, 236. b. 253. a. Sine ea vacuum est episcopi nomen, *ibid.*
 Elefians abbas S. Giffeni, 561. c.
 Eleusinius dat locum condendo monasterio in Africa, 43. a.
 Eleutherius Papa dicitur Filicus, 707. c.
 Eleutherius episc. Tornaci, 573. a.
 Eleutherius abbas S. Andrea Romæ, 170. a. b. S. Gregorio jejunandi vim obtinet, 184. a.
 Eleutherius abbas Spoletanus, 255. c.
 Eleutherius S. Germani Paris. episc. pater, 136. b. Eius anniversarium, 169. a. 684. c. 1.
 Elfreda mater, Streaneshalæ abbatissa, 576. c. Sepultura, 435. b.
 Elfreda filia Deo sacratur, 435. b. abbatissa Streaneshalæ, 435. c. 576. c. 577. a. 578. b. 580. b.
 Elias episc. Syracusæ, 235. c.
 Elias abbas Sublacensis, 131. a.
 Elias Scottus, 413. c.
 Eliberis episc. Argebadonus, 566. b.
 Eliensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 ELIOTUS episc. Noviomensis, 324. c. 328. c. 339. c. 349. b. 359. b. 363. c. 365. a. 387. c. 388. a. 401. b. 411. c. 418. b. 422. c. 423. c. 449. b. c. 450. a. 454. b. 509. c. 610. b. Eius gesta, 351. c. 352. a. 377. 379. c. Adhuc laicus jejunus monasteria invisebat, 58. b. Monasteria condit, 321. c. 351. c. 352. a. 353. 354. Unum Parisiis, 401. a. Sanctorum tumulus ornat, 321. a. Laborat pro tumulo S. Dionysii, 341. c. S. Fursi sepulcrum exornat, 410. a. Ordinatur, 377. Festum ejus ordinationis, *ibid.* b. Godobertam virginem consecrat, 572. b. In Frifonum conversione laboravit, 610. c. Destinatur Romam ad concilium contra Monothelitas, 418. a. Eius obitus, 452. a. Tumulus, *et c.* *ibid.* 453. Translatio, 456. c. Miracula, 363. c. 364. a. 457. a. Miraculum ad tumulum sancti Germani, 135. c. Eius vita a S. Audoeno scripta, 569. c. Cui dicata? *ibid.*
 Elianus pagus, 686.
 Eliangium territorium, 348. a.
 Eloquius abbas Latiniaci, 411. c. Eius reliquiæ, 412. a.
 Elpra fluvius, 421. b. c.
 Elturus abbas in Wallia, 151. b. 152. Brittonum monachorum pater, 207. a. 208. c.
 Emerita olim Lusitanæ metropolis, 70. c. Eius altera sedes monasterium S. Eulaliæ, 71. a.
 Emeritæ episcopi, Paulus, Fidelis, Massona, Innocentius, Renovatus, Stephanus, 72. *et c.* Maximus, 573. c.
 Emilianus abbas Latiniaci, 411. c.
 Emma Comitissa S. Godonem reparat, 486. a.
 Emmeramus Noricis prædicat, 611. b.
 Emmia an Clodovei junioris filia, 438. b.
 Emmianus abbas Latiniaci, 389. a. 409. b. 411. c.
 Emmo episc. Senonum, 448. 449. 450. 462. b. 469. c. 494. a. 506. b. 521. b. 603. a.
 Emmo monachus Luxovii, 503. c.
 Emradus episcopus incerti loci, 482. c.
 Emergentium in monasterio curati, 507. a.
 Euimia an filia Clodovei junioris, 438. b.
 Ennodus episc. Ticini, 100. a. b. c. laudat S. Casarium, 21. c. Scripsit vitam S. Antonii Lirini, 35. Eius epistola S. Porciano, 103. c.
 Eobanus episc. an. discipulus S. Fursi, 412. b.
 Eodaldus episc. Viennæ, 450. b.
 Eoladius episc. Viennæ, 449. c.
 Eonius episc. Arlatensis, 20. a.
 Epaonis situs, 36. b.
 Eparchii abbas Ecolimensis gesta, 180. 181. c.
 Epelinus abbas Melundensis, 49. c.
 Epphisi S. Johannis Evang. sepulcrum, 561. c.
 Ephibius abbas Viennensis, 608. a.
 Epiphanius monachos ordinat in aliena diocesi, 277. c.
 Epiphanius abbas S. Remigii Remensis, 62. a.
 Epiphanius archipresbyter Calaritanus, 255. a.
 Episcopium palatium apostolicum Romæ, 269. b.
 Episcopi in ordinatione sella aureæ impositi, 478. a. Eorum ordinatio a quot episcopis fieri debeat, 226. a.
 Eorum chrismarium seu theca reliquiarum, 553. b. Anulus antiquus, 456. b. Munia quatuor potissima, 269. c. Eorumdem equitaura qualis fuerit, 393. b. sint eleemosynarii, 236. b. 253. a. Quadragesimam in secessu tranfigunt, 616. c. Excommunicationes leviter, aut pro privatis injuriis, aut alias jam afflictis ne ferant, 224. c. Unum arguit S. Gregorius quod grammaticam doceat, 264. c. sunt in regno primates, 439. b. Absen-

- tes privilegii postea subscribunt, 497. a. Episcopi dice-
cesani in sepultura servatum, 193. a. Episcopis mor-
tuis Eucharistia confecta, 90. a.
- Episcoporum iura in monasteriis, 18. 19. Quid in illis pos-
sint, 44. 52. 236. b. c. 237. a. 244. a. 245. b. 254. a. 361.
c. 362. a. 382. a. b. Eis non licet in monasteriis cathedram
statuere, 173. c. Episcopalia munia in monasteriis
illis relicta, 523. 690. 699. c. Episcopi nomen in
monasteriis ad altare recitandum, 44. b. Qui possint ab-
solvere monachos excommunicatos ab abbatibus, 255. b.
Iisdem interdicitur laicos abbates constituere, 436. c.
Monachos non gravent, 361. c. quos tueri decet, 236. a.
Monachos abque abbatibus consensu non ordinent, 204. c.
Episcopi reclusionibus praerant, 201. a. *vide* Exemptio,
Monasteria, Privilegium.
- Episcopi ob *cumina* in monasterium retrusi, 173. c. Episcopus
penitentiae perpetuae addictus, 437. b. Eorum de-
ponendorum ritus, 540. c.
- Episcopi Scotiae abbatii Hiensis subiecti, 210. c. 249. c.
- Episcopi & abbas simul Laubiensis monasterii, 613. a.
- Papolenus abbas Stabulensis, episcopus sine sede, 599. b.
- Episcopi titulus datur presbyteris & abbatibus missionariis,
392. a.
- Epistola apologetica S. Eutropii abbatis, 184. c. S. Benedi-
cti ad S. Maurum, 113. a. Mesiani de visione S. Augusti-
ni, &c. 683. Bonifacii IV. pro ecclesia Anglicana,
290. c. S. Columbanus ad Luxovienses, 294. Tatonis de
calamitatibus Hispaniae, 458. c. Desiderii Caturcensis
pro dedicatione ecclesiae S. Amantii, 359. b. S. Eligii de
Solemiaco, 352. c. S. Leodegarii ad suam matrem,
532. b. Martini Papae ad S. Amandum, 417. c. P. Pa-
pbrochii in favorem archivi Dionysiani, *Ch. 624. c. 625.*
Barcoffii abbatis S. Sigiranni de monachatu S. Grego-
rii, 672. *Ch. seqq.*
- Epistola, quid? 83. c.
- Epitaphium S. Amari, 318. a. S. Bavonis, 413. b. Bedae al-
terius a Venerabili, 556. c. Fortunati, 257. c. Hilde-
gardis monialis Remensis, 468. c. Martini Dum-
menis, 178. a. Mummoli, seu Mummoleni abbatis
Floriacensis, 546. a. Theudechildis abbatissae Jorri,
256. a. Victoris comitis Curienis, 311. a.
- Equanatus e fociis S. Columbanus, 294. c.
- Equanus S. Columbanus discipulus, 234. b.
- Equitius abbas 7. b. Eum S. Gregorius laudat, 186. c. Ejus
gesta, 38. c. 39. a. Illius regulam non secutus est Gre-
gorius M. 165. c. Ejus monasteria devastant Longo-
berdi, 166. a. Nomen ejus in Anglia ignotum, 663.
- Equitius S. Mauri pater, 59. a. *vide* Eutyrius.
- Erafini locus de Cantuarie ecclesia, 272. a.
- Ercambertae testamentum, 594. a.
- Erchenwoldus episcopus Londoni, 578. a.
- Ercherecus, seu Ererecus villa, quae? 563. c.
- Erchinoaldus S. Furcum fovet, 388. c. 389. a. Ejus cor-
pus obtinet, 409. c. sepelit Perrona, 410.
- Ercogotha virgo, 435. a.
- Erembertus e monacho episcopus Tolosae, 447. c. 579.
c. sedem dimittit, 448. a. Ejus translatio, 575. b.
- Erembertus abbas Corbeiae, 502. a. c. 565. c. Ejus non
sunt statuta Corbeiae, *ibid.*
- Eremitae primum in monasteriis exercendi, 393. c.
- Eremiticae cenobiticae vita praefenda, 537. b.
- Eitendrudis soror S. Rudberti, 611. b. seu ejus neptis, ab-
batissa Salisburgi, 612. a.
- Erhardus episcopus Bajartorum, 491. b. an Ratifponae, 487.
c. 489. a. multa monasti. condit, 507. c.
- Erhardus abbas Ebersheimensis, 487. c. 488. a.
- Ericus comes, 483. c.
- Erlafrius abbas Fostatenis, 464. c.
- Erlebertus abbas Sithiensis, 620. c.
- Erluinus episcopus Cameraci, 582. c.
- Ermelandus abbas *vide* Hermentlandus.
- Erembertus abbas Corbeiae, 502. c.
- Ermemburga regina fit monialis, 553. b. abbatissa Car-
tolensis, 577. c.
- Ermemburga regina monasti. fundat, 601. b. pius obitus,
ibid. c.
- Ermenannus abbas S. Trudonis, 616. b.
- Ermenara abbatissa Cadurcensis, 567. c.
- Ermenarius Aduae episcopus, 531. c. 532. a. antea ab-
bas, 515. b.
- Ermenfredus abbas Cusantiae, 369. b.
- Ermengarda abbatissa Ticini, 600. c.
- Ermenilda e regina abbatissa, 545. b.
- Ermeno episcopus ignotae sedis, 605. c.
- Ermenealdus abbas incerti loci, 598. c. 599. a. c.
- Ermentarius episcopus Verduni, 349. c.
- Ermentarius abbas Herensis, 571. c.
- Ermentrudis abbatissa Hafnoniensis, 596. a.
- Ermentrudis testamentum, 623. c. 624. a.
- Ermenus episcopus Lemovicum, 620. a. b. 622. b.
- Ermino abbas Laubiensis, 642. c.
- Ervigius rex, Wambae subplantator, 558. c. 559. a.
- Elo Provinciae Massiliensis rector, 388. b.
- Esperici versus de S. Godone, 486. a.
- Esterwinus abbas Wiremuthi, 575. c. *vide* Easterwinus.
- Ethelbertus Angliae rex, 242. 251. c. 270. c. 279. c. 287.
a. Convertitur cum aliis, 245. c. baptizatur, 246. a.
Fundat monasterium Cantuarie, 273. c. Et alia, 274.
b. aedificat ecclesias, 280. c. 285. b. Et scribit S. Grego-
rius, 265. & Bonifacius Papa, 290. a. Ejus obitus &
sepultura, 301. b.
- Ethelburga regina Northumbriae, 332. 333. b.
- Etheldrida abbatissa in Anglia, 601. b.
- Ethelfridus rex Brittones cum monachis caedit, 287. a.
288. a.
- Ethelreda regina Angliae, 505. c.
- Ethelredus rex Anglorum, 276. b. ex rege abbas Bardneae,
436. b.
- Ethelwaldus rex Angliae, 326. a.
- Ethelwulfus episcopus Wintoniensis, 536. b.
- Ethericus, vicus Remorum, 431. c.
- Ethico dux, 489. c. *vide* Athicus.
- Ethilberga, abbatissa S. Farae, 378. b.
- Ethilberga regina, *vide* Berta.
- Ethilburga regina fit monialis, 361. a.
- Ethildrita regina monasti. Elencie fundat, fit monialis, *Ch.*
tum abbatissa, 510. Obit, 545. a.
- Ethoaldus episcopus Viennae, 469. c.
- Ethilburga abbatissa Nivallae, 609. c.
- Eto discipulus S. Furci, 411. c. 412. a.
- Eto abbas Vallis S. Gregorii, tum Augiae, & episcopus Ar-
gentorari, 491. a.
- Eva ex regina abbatissa Glocestriae, 558. a.
- Evangelium moribundo lectum, 375. c. 513. c. A presby-
tero, 590. a.
- Evantius abbas Albigenis, 806. c.
- Evantius S. Eugenii Tolet. pater, 395. a.
- Eubonia abbatissa Viennae, 32. a.
- Euchaelia pradium Casimense, 113. a.
- Eucharistia, *Ch. 210. c. 213. b. c. 245. a.* Panis nitidus, 301.
c. Ejus fides, 170. a. Veritas, 446. c. Miraculo firmatur,
260. c. 261. a. Testimonio auctorum, *ibid.* Asserta a
S. Remigio, 63. c. ab Hincmaro, *ibid.* a Fortunato,
64. a. Dicitur *Sacrificium*, 182. a.
- Eucharistiae nomine unica, aliquando species ambae desig-
natae, 114. b. c. Virgula aurea qua sanctus Gregorius
Christi sanguinem hauriebat, 261. b. Conjuraciones
& juramenta per corpus & sanguinem Domini, 160.
b. c.
- Eucharistiam mulieres super dominicale recipiant, 173. a.
seu super linteamina, *ibid.* In vitrea patena servatur,
626. b. Servata pro infirmis, 555. c. A peregrinis secum
delata, 183. a.
- Eucharistiae communicio moribundo, 581. c. Ea in manu
accepta moribundus post datam pacem se communicat,
555. c. A moribundo recepta, 334. c. A S. Benedicto
morti proximo sumta, 114. b. *vide* Communicio; Mo-
ribundus; Viaticum.
- Eucharistia mortuis confecta, 90. a.
- Eucharius episcopus Treviricus, 154. a. Ejus reliquiae,
496. c.
- Eucherius sanctimonialis vita, 605. a.
- Eucherius episcopus Lugduni, 14. a. 23. a. 222. a. b. Ejus
cura erga Insulam-Barbaram, 11 c. Plura scribit de
Lirinenis, 14. 15. 16. Et inscriptae *Collationes* 23. a.
- Eudila dux Transjurenis, 306. c.

Eudo

- Eudo abbas Calmeliensis, 160. c.
- Eudocia Augusta Arcadii mater, 371. b.
- Eudoxius abbas Caprarie Insulae, 5 c.
- Evedio, *id est* equitatura, 393. b.
- Eufionius episcopus Aduensis, 32. b.
- Eugendus abbas, *vide* Augendus.
- Eugenia abbatissa Romae, 244. c.
- Eugenius episcopus Carthagenensis, 33. a. 42. b.
- Eugenius episcopus Toleti, 367. c. 368. c. 394.
- Eugenii duo episcopi Toleti, 354. c. 394. b. c. 395. a. b.
- Eugenius junior episcopus Toleti, 458. b. 484. b. Ejus gesta,
394. c. Scripta, 395. a. Verus, 163. c. De S. Amilia-
no, 684. c. 2.
- Eugenius abbas Hispanus, 601. a.
- Eugippius abbas, 7. a. b.
- Eugippius abbas Lucullanus, 35. a. 51. b.
- Eulalia patrona Emeritae, 368. a.
- Eulafia fundatrix monasterii Hafnoniensis, & abbatissa,
596. a.
- Eulalius, seu Euladius, an Niverni episcopus, 28. b.
- Eulalius episcopus Syracusanus, 40. c.
- Eulalius abbas Hispanus, 601. a.
- Eulalius Presbyter Cenomannensis, 159. c.
- Eulalius comes Arvernorum, 222. c.
- Eulogius, 352. b. In signum communionis, 81. a. b. Ab
abbatissa transmissa, 199. a.
- Eulogius episcopus Alexandriae, 217. c. 246. 251. c.
- Eulogius martyr Cordubae, 394. a.
- Eumerius abbas Hispanus, 430. c.
- Eunocus S. Columbanus discipulus, 234. b. Ex ejus fociis,
294. c.
- Eunucius confessor, 354. a.
- Evodius abbas Magniloci, 446. a. 481. a.
- Euphronius episcopus Turonensis, 155. a. 156. c. Ejus &c.
epistola, 194. a.
- Eupropius S. Benedicti pater, 3. a.
- Evirius Fifixus, monachus Fontanellae, 593. c.
- Eufobia abbatissa Hamatici, 384. b. 385. b. Obit, 587. b.
Translatio, &c. *ibid.*
- Eufobia S. Germani mater, 136. b. Ejus anniversarium,
169. a. 684. c. 1.
- Eufobia pia mulier Lusitana, 157. a.
- Eufobius Vercellensis episcopus monasti. vitae institutor, 5. b.
Ipsi Viennae ecclesia dicata, 106. c.
- Eufebius episcopus Antipolitanus, 132. b.
- Eufebius Bonitus, episcopus Arvernensis, 561. a. *vide* Bonitus.
- Eufebius episcopus Aurelianensis, 33. c. 34. a.
- Eufebius abbas Syracusanus, 224. b. c. 225. a.
- Euficus abbas Hispanus, 394. c. 430. c.
- Euficus abbas, Cellae conditor, 161. c. Pecuniam a Rege
sibi oblatam respuit, 161. c.
- Euficipius fundator Miciaci, 33. c. 34. a.
- Eufadiola monasterii Bituricensis conditrix, 324. a.
- Eufadius abbas S. Benigni Divione, 45. b. c. 46. c.
- Eufastius Magimontis presbyter, 46. b.
- Eufastius abb. Luxovii, 214. a. 215. b. 233. c. 235. a. 289. a.
292. c. 293. c. 294. c. 299. b. 303. c. 304. 305. 306. 307.
a. 308. c. 309. a. 312. c. 313. a. b. 317. b. c. 321. 326. c.
328. a. 329. a. 331. c. 344. c. 350. a. 363. b. 369. c.
392. b. 445. a. 479. c. 480. a. In conc. Matifconensi
contra Agrestium agit. 320. c. 321. Obit, 326. a. 327.
- Eufastius abbas Majoris-monasterii, 161. b.
- Eufostichus abbas Majoris-monasterii, 12. a.
- Euerius episcopus Antipolitanus, 132. a.
- Eutillus comes Pictavenis, 622. c.
- Eutropius episcopus Santonum & martyr, 205. b.
- Eutropius episcopus Andegavensis, 130. b. 131. a.
- Eutropius abbas Stirbitanus in Hispania, 67. c. 73. c. seu
Servitanus, 157. c. 184. b. c. 185. Ejus auctoritas in con-
cilio Toletano III. 184. a. 202. a. Ejusdem epistola apo-
logica, 184. c. Alia scripta, 185. c. Fit episcopus Va-
lenciae, 185. c. 186. a.
- Eutyrius martyr cum sancto Placido, 66. a. Ejus frater,
91. a.
- Eutyrius patriarcha Constantinop. a S. Gregorio erroris
convictus, ejus penitentia, 183. a. b.
- Eutyrius abbas, 7. b.
- Eutyrius S. Mauri pater, 38. a. Seu Equitius, 59. a.

Annal. Bened. Tom. I.

- Ewaldi, Albus & Niger, fratres in Saxonia praedicant,
592. c. martyriantur, eorum reliquiae & cultus, 593. a.
- Exactura, officium in palatio, 347. c.
- Exandonensis pagus, 561. b.
- Exartipetriacensis ager pagus Lugdunensis, 678. c. 2.
- Exauctoratio episcoporum quo ritu fiebat, 540. c.
- Excommunicatio leviter, aut pro privatis injuriis, &c.
episcopi ne ferant, 224. c.
- Excommunicatio in sanctimonialibus a S. Benedicto lata,
59. b.
- Excommunicatio a monachis & presbyteris lata, 291. c.
Ab abbatissa, 356. c.
- Exempla Sanctorum imitanda, 185. a.
- Exempla malorum etiam utilia, 90. b.
- Exemtionis monasteriorum, 424. A jure episcopi, 193. b.
688. 689. 690. *vide* Privilegium.

F

- F Littera adhibetur pro ch. 359. c.
- Fabianus Papa dicitur Gaitanus, 708. a.
- Facundus praeful & monachus in Africa, 68. a.
- Faileus abbas Hiensis, 618. b.
- Falvius episcopus Hiberniensis, 367. b.
- Famem fides non timet, 180. c.
- Fames valida in Gallis, 418. b. In Italia, 85. a.
- Fania regio, 613. a.
- Fanomartensis pagus, 421. b. c.
- Fantinus defensor Neapolitanus, 259. c.
- Fara, seu Burgundofara abbatissa, 255. b. 343. b. c. 365. a.
479. c. 692. c. 1. Ejus parentes, 304. a. 305. a. Deo fa-
cratur, 204. a. Monasterium aedificat, 304. c. 305. a.
S. Columbanus facratur, 293. c. Ejus gesta, 356. 357.
Agrestium rejicit, 321. b. Ejus testamentum, 355. c.
356. a. 381. c. Obitus & memoria, 434. Translatio,
603. c.
- Faramundus episcopus Trajecti, 512. c. 551. b. 552. Intrusus,
520. c. & invalor, 568. c.
- Fardulfus abbas S. Dionysii, 323. c.
- Farfensium monachorum privilegium, 563. a.
- Faricus Abendonae abbas, 272. b.
- Farnis Insula, 477. a. 536. c. 180. b. *vide* Lindisfarna.
- Faro seu Burgundofarus, S. Farae frater, 355. c. 356. a. episcopus
Meldensis, 305. a. 357. a. 363. c. 364. 449. b. c. 450.
a. b. 469. c. 470. a. 479. c. 481. c. 494. a. Referenda-
rius Dagoberti regis, 543. b. 685. c. 2. Monasterium con-
dit, *Ch. 343. b. S. Fiacrum, Ch. excipit, 344. a.* Ejus
obitus & sepultura, 509. b.
- Faroaldus dux Farfae beneficus, 562. a.
- Farulfus abbas S. Martini Prificiensis, 594. c.
- Farulfus dux Senonensis, 307. a.
- Faulus instaurat monasti. Lucentense, 625. c. 707.
- Fausta abbatissa Aduensis, 204. a. 704. c. 1.
- Faustinus abbas Castrensis, 400. b. 566. a. 573. c. Noverat
S. Mauri missionem Gallicanam, 638.
- Faustinus abbas Hispanus, 573. b.
- Faustus episcopus Afer confessor, 40. c. 41. a.
- Faustus ex abbate Lirini episcopus Reienis, 14. b. 15. c. 16. a.
c. 18. a. Ejus sanctitas, scripta, 17. a. 19. b.
- Faustus abbas Syracusanus, 235. c.
- Faustus, seu Congellus abbas, 209. c.
- Faustus S. Mauri vitae scriptor, 107. 286. b. Ejus socius, 107.
108. 286. b. 631. 632. b. An sincerus auctor, 639. *Ch. seqq.* Ejus
aetas, *Ch. dicitur, 651. Vita S. Mauri ab eo scripta,*
ab Odone abbate publicata, 643. *Ch. seqq.* Ab Adrevaldo
& aliis passim auctoribus agnita & laudata, 641. *Ch. seqq.*
Quae habet de obitu S. Benedicti sunt inuicata, 115. c.
& aliae difficultates examinantur, 646. *Ch. seqq.* Redit
in Italiam, 186. b. 651.
- Februndus abbas & vicedominus, 431. b.
- Fefrus, 344. *vide* Fiacrius.
- Felgildus eremita Farnensis pius, 582. b. 617. a. b.
- Felicianus episcopus Ruspae, 43. c.
- Felicissimus S. Mauri confobrinus, 113. a.
- Felicitatis altare & corpus, 104. c.
- Felicus episcopus Treviricus, 407. c.
- Felix III. Papa, S. Gregori avatus, 163. c.
- Felix martyr Gerundae, 203. a.

B B b b b

- Felix episc. Vefontionis, 611. a.
 Felix episc. Anglorum orientalium, 510. c.
 Felix episc. Arvernensis, 446. b. 480. c. 481. a.
 Felix episcopus Gallus in Anglia, 336. a.
 Felix episc. Burgundio in Anglia, 374. a.
 Felix episc. Bellicensis, 196. c.
 Felix episc. Catalauni, *ibid.*
 Felix episc. Lemovicensis, 390. c.
 Felix episc. Luccensis, 625. c. 707.
 Felix episc. Messanæ, 218. a. 219. a.
 Felix episc. Namnetensis, 149. b. c. 155. a. 194. a.
 Felix episc. Pisaurensis, 241. c.
 Felix episc. forte Portuensis, 232. a.
 Felix episc. Zactaræ, 41. c.
 Felix abbas Gulinanus in Africa, 40. a.
 Felix abbas in Africa, 40. c. 42. a.
 Felix abbas Brivarensis, 105. b.
 Felix abbas Juliani, an Bavaensis, 385. c.
 Felix eremita Bilbernsis, 69. c.
 Femina, *vide* Mulieres.
 Ferarii erarum emendatur, 610. a.
 Ferris vinculis constituti penitentes, 86. c. 87. c. 88.
 Ferreolus martyr Viennæ, 386. a. Ejus reliquiar, 106. a.
 Ferreolus episc. Augustoduni, 342. b.
 Ferreolus epi c. Lemovicensis, 102. a. 223. c.
 Ferreolus episc. Pictaverensis, 439. b.
 Ferreolus episc. Uccienensis regulam scribit, & monasterium fundat, 139. b.
 Ferreolus abbas Besuzæ, 538. a.
 Festa quibus jejunium solvi debet, & quorumnam vigiliæ jjuantur, 704.
 Fiachra abba. Hibernus, 209. c.
 Fiachra monachus sanctus, 344. b.
 Fiachri gesta, 343. c. 344. a.
 Fibicus abbas Trevicensis, 153. c.
 Fidelis episc. Emeritæ, 72. a. 368. a.
 Fides virtutum fundamentum, 607. b. Fidem non timet, 180. c. Nihil est si unitari ecclesiæ non coherat, 619. a.
 Fidei suæ professionem Papa alius mittit episcopis, 217. c.
 Fides hominibus servanda, 50. b. 544. a.
 Fidolus abbas Trecentis, 50. a.
 Figura æri incitæ: Vicovarensis monasterii, 10 Nigellensis ecclesiæ fronsipicis, 51. Inventionis S. Placidi & foriorum, 94. S. Patris Benedicti in habitu diaconali, 120. Item S. Benedicti in habitu diaconali & Johannis abbatis Casinensis, 121. Regum ad majorem portam S. Germani à Pratis sculptorum, 169. Tumuli Fredegundis reginæ, 2. 8. S. Gregorii & ejus parentum, 283. Athici ducis. S. Odilæ & S. Leodegarii, 489. c. 490. S. Attalæ & monialium Argentoratensium, 493. a. SS. Reoli, Amandi, Aldegundis, Mommoleni, Bertini, &c. ad 528. Baronii monachi, & alterius cum scapulari, &c. 548. S. Petri cum tribus clavibus, 550. Tumulorum S. Draufii, & S. Vodoali, 621.
 Figure liano iocitæ: Inscriptionis de reliquiis S. Teclæ, 481. Epitaphii Hilperici apud S. Germanum Parisiis, 188. Amphibæonæ in tumulo Childerici regis ibidem inventæ, 516. Alphabeti & inscript. altaris Hamensis, 697.
 Filicus Papa, *id est* Eleutherius, 707. c.
 Filibertus abbas Gemeticus, 402. c. 412. b. 439. a. 506. 519. c. 568. c. 569. a. 583. a. Antea Resbaci monachus, 363. c. & abbas, 412. c. G meticum instituit, &c. 432. b. c. Ejus gesta, 433. a. Pauliacum fundat, 469. a. b. Ebroinum obligat, 520. b. Monasterium Hircense condit, 520. b. Ejus discipuli, 521. b. c. 522. S. Autoëno reconciliatur, 566. b. In monasterium Herense secedit, 566. c. Parthenones condit, *ibid.* 567. a. Obiit, 571. c. Ejus reliquæ, cultus, 572. a.
 Finanus episc. Scottus, 472. c.
 Finanus episc. Lindsfarne, 415. c.
 Finianus abbas in Hibernia, 208. c. 210. a.
 Fintanus abbas in Hibernia, 208. c. 209. b. 210. a.
 Firmani episc. Marcianus, 561. c. Passivus, 277. c.
 Firmini episc. martyris Ambiani reliquiar, 370. c.
 Firminus episcopus, 98. c.
 Firminus vir illustis monachos fovet, 19. c.
 Flameris abbas Caintonenis, 12. b. 169. a.

- Flamineum Labarum Francicum, 343. a.
 Flaudrenses ad fidem conversi, 139. c.
 Flacatus major domus Burgundiar, 367.
 Flabertus abbas Floiacci, 546. c.
 Flavia S. Placidi soror, 91. a.
 Flavia S. Donati mater, 234. c. 325. a. c. monasterium fundat, 235. a.
 Flavianus regius domesticus, 198. c.
 Flavius sanctus Gemetici sepultus, 568. b.
 Flavius archiepisc. Remensis, 64. a.
 Flavius epi c. Cabilone: sis, 228. b. c. 229. a.
 Flavius, nomen commune Gothiar regibus, 99. c.
 Flemingi locus egregius de unione regularum SS. Benedicti & Columbani, 329.
 Floibertus abbas Blandinii, 529. a. Gandensis, 350. c. 351. 398. c. 412. c. 413. a. b. 442. c. 443. a.
 Florentia episc. S. Antoninus, 632. c.
 Florentina soror S. Leandri, 166. c. 167. a. 278. c. Virginitas alius præstet, 179. a.
 Florentinus S. Eulaliæ abbas, 538. b. an Toleti, aut Emeritæ, 71. a.
 Florentinus abbas S. Eulaliæ Toleti, 72. b.
 Florentinus abbas S. Petri Arclat. 128. b. 129. a.
 Florentii reliquiar, 527. c.
 Florentius episc. Argentorati, 487. b. 533. a. b.
 Florentius abbas Hispanus, 566. a.
 Forenius abbas S. Judoci, 497. b.
 Florentius presbyter Tricastinus, 355. b.
 Florentius S. Gregorii Turon. pater, 104. c.
 Florentius presbyter S. Benedictum vexat, 52. b. 54.
 Floriacensis ecclesiæ suæ ingressum mulieribus negabant, 87. a.
 Floriacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 1.
 Florianus & Florentii macula inedita, 87. c.
 Florianus abbas Glannafolii, 186. b. 286. c.
 Florianus abbas Lunini, 195. a.
 Florianus abbas, 99. Romani monasterii, 24. b. 100. b. c.
 Florus episc. Tricastinus, 18. a.
 Florus Lugdunensis sub Drepanii nomine latet, 141. b. Eius aliquot opuscula, 141. b.
 Florus Maurum in Gallia excipit, 110. a. 116. b. c. Eit monachus Glannafolienis, 127. b. obit, *ibid.* c.
 Flotharius pro Chlotario, 386. b.
 Foillanus Scottus, 399. b. S. Fursi frater, 374. b. 409. abbas Fossuensis, 411. b. a latronibus occisus, martyr, 420. b.
 Foillanus alius a fratre S. Fursi, 413. c.
 Folcardus abbas Blandiniensis, 603. a.
 Fontana Walarici, 525. c.
 Fontanellæ situs, &c. 401. c. Ejus Chronicon emendatum, 613. c.
 Forcalarii ecclesia concathedralis Sistarici, 131. c.
 Forensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Formulæ Marculi, 418. c. 419. Andegavensis, 419. c.
 Forjulienensis episc. Leontius, 13. &c. Theodorus, 16. &c.
 Fortunatæ Virg. corpus & ecclesia, 244. c.
 Fortunatus episc. Neapolis, 226. b. 244. c. 254. a. b. c. 257. b. 258. c. 259. a.
 Fortunatus a S. Martino sanatur, 155. b. in Gallias venit, &c. 155. b. c. Ejus hymnus de S. Cruce, 156. c. Epithalamium Sigiberti regis & Brunichildis canit, 155. b. Ejus de S. Ampulla silentium, 62. b. 63. b. Locus egregius de Eucharistia, 63. a. Scripsit vitam S. Germani episc. Paris. 169. a. S. Albini, 80. b. S. Paterni episcopi Abrincensis, 81. c. S. Radegundis, 194. a. Et ejus laudes, 140. c. Epitaphium S. Nicetii, tum. S. Victoriani, 154. b. elogium Marini Dumienis, 145. catmen de S. Droctoveo, 137. c. Ejus loca de basilica S. Germani Paris. 135. c. Ejusdem locus emendatus, 68. b. Alter locus resitutus, 80. c. Episcopi mors, sepultura, epitaphium, 257. c. ejus scripta, 258. a. Fuit sepultus apud S. Hilarium, 206. b.
 Fortunatus abbas, Afer, 43. c.
 Fortunatus abbas Balnei-Ciceronis, 39. b.
 Fortunatus abbas Cæfenas, 281. b.
 Fostiflandia, ibi prædicat S. Willibrordus, 615. b.
 Framchildis, sancta, 469. a.

- Francardus abbas Longoreti, 546. c. 547. a.
 Francia floret sub Chlotario I I. 340. a. *vide* Gallia.
 Francia, seu Francorum terra florifera & famosa, 525. b.
 Eorum regnum, quantum ceteris ex S. Gregorio præcellat, 241. c. Italiam occupant, 132. c. Ibi victi, 133. a.
 Eorum tumuli interius ornati, 190. b.
 Francorum regum inunctio pertinet ad archiepisc. Remensem, 529. a. Eorum reges qui monachi fuerint, 227. b. c. Reges etiam in expeditionibus officia divina in castris peragi curabant, 323. c. monasteria in eorum palatiis, 323. c.
 Francolus abbas Antiodorensis, 171. c. 172. c.
 Franconia a quo conversa, 587. a.
 Frannulfus abbas Antiodorensis, 171. c. 172. c.
 Fredegundis reginæ obitus, 247. c. Tumulus & effigies, 169. c. apud S. Germanum, 183. c. 189. a. Ejus tumulus æri incisus, 248. in monast. S. Germani a Pratis 249. a. Nata fuerat Bellovacii, 189. c.
 Fredegundis abbas Meldensis, 343. c.
 Fredegarianæ editionis error emendatus, 529. c. Ejus silentium de S. Ampulla, 63. b.
 Freidebadus abbas Cæsarangustanus, 573. b.
 Fremundus, sanctus, 599. a.
 Friardus eremita, 130. a.
 Frichorius S. Richarii institutor, 508. c. 336. c.
 Frideburga a S. Gallo liberatur, 302. c. postea abbatissa, 303.
 Fredeghifolus abbas Grafellensis, 698. c. 2.
 Fridegodus monachus scriptor, 123. a.
 Fridogardus discipulus S. Columbani, 400. b.
 Fridogis abbas secularizans S. Audomari monasterium, 455. b.
 Fridoldus, seu Fridolinus abbas Helerae, 221. a. 222. a. S. Hilarii Pictaviensis, 221. b. Multa condit monasteria in honorem S. Hilarii, 221. c.
 Fridorigia nonna, 124. b.
 Frigeardus episc. Cantuariæ, 272. c.
 Frigitha abbatissa Haconos, 555. b.
 Fritovala reclusa Bituricensis, 297. b.
 Frisia, ibi S. Willibrordus prædicat, 615. c.
 Frisiorum origo & sedes, 610. b. c. homines immolabant, 593. b. A monachis conversi ad fidem, 580. a. b. 591. 592. Qui illis convertendis insudaverint, 610. c. Iis prædicat S. Willfrannus, 593. b. A S. Willfrido conversi, 540. a. Eorum apostolus Willibrordus, *ibid.* qui illis prædicat, &c. 597.
 Frodoardus emendatur, 468. c. Ejus insignis locus de Eucharistia, 261. a.
 Frodoberiti abbatis Trecentis gesta, 414. c. 415. Obiit, 513. c. Ejus vita, *ibid.* 514.
 Frodomundus episc. 538. c. *vide* Frotmundus.
 Frodulphus vir sanctus Ælthæ, 621. b.
 Froia tyrannus in Hispania, 458. c. 459. a.
 Frotmundus, *vide* Frotmundus.
 Fromista abbas Overensis, 75. a.
 Fromimianus presbyter, 69. c. Vergegenensis, 163. c.
 Fronimus abbas Bigoritanus, 622. c.
 Froarius episc. Tullensis, 175. b. c.
 Froterius episc. Pictavenis, 83. b.
 Frothelmus Nobiliaci fundator, 475. a.
 Frotmundus episc. Constantiæ Gallicæ, 538. c. De eo inscriptiones, *ibid.* 539. a. 697. Fundator monast. Hamensis, 697.
 Fructuosi abbatis Complutensis gesta, 393. c. 394. 395. c. 395. Monasteria ab eo condita, 395. c. 396. a. ex abate episcopus Dumienis tum Bracatenis, 437. b. 604. c. Ejus vita, 605. a. Obiit, 503. Ejus Regula, 363. a. b. Regulae duæ, 396. c. 397. Multa ex Regula Benedictina habet, 74. b. Interdicit volatilia, 362. c.
 Frugalitas monachis necessaria, 185. a.
 Fugitivus abbas Hispanus, 430. c. 394. c. an postea episcopus Hispanus, *ibid.*
 Fulbertus Carnotenus scripsit vitam S. Ægidii, 100. a. Monasticam vitam laudat, 40. a.
 Fulcaldus abbas S. Mariæ, 380. c.
 Fulcoaldus dux 460. b.
 Fulcois Meldensis poeta, 364. b.
 Fulcradus abbas Leuconia, 318. b.

- Fulcivius abbas Laubienis, 580. a. 612. c.
 Fulgentius episc. Astigitanus, 166. c. 167. c. 315. b. Libri ei falso attributi, 279. a.
 Fulgentius episc. Ruspæ, 43. b. Vitæ monasticæ ornamentum, 40. b. Ejus vitæ compendium, 40. & *segg.* monachi & episcopi vitam jungit, 41. obit, 42. Cassiani scripta legit, 73. c. Ejus conversionis occasio 6. a. Humilitas, 36. a.
 Fulradus episc. Parisiensis, 83. b.
 Fulradus abbas S. Dionysii, 342. c.
 Fulradus abbas S. Vedasti, 509. c.
 Fundani abbatis epistola, 143. c.
 Fundatorum auctoritas in monasteria, 44. c.
 Furfus abbas Latiniaci, 372. b. 379. c. 392. a. 413. c. 417. b. Ejus fratres, 420. b. In Anglia degit, &c. 374. Latiniacum condit, 388. c. 389. a. Ejus monasteria, 409. 410. Visiones, 548. c. Obitus & sepultura, 409. 410. Ejus basilica Peronæ, *ibid.* An fuit episcopus, 410. Reliquiar, 424. a. Tumulus, 525. b. discipuli, 411. c. 412. a.
 Fulciani & foc. martyrum inventio, &c. 138. b.
 Fulfus abbas Neapolitanus, 259. c.

G

- GABALITANUS episcopus Hilarius, 79. &c.
 Gabriel abbas Hispanus, 601. a.
 Gadicaldus episc. Olfensis, 573. b.
 Gaërinus frater S. Leodegarii, 506. c. Ejus martyrium, 508. b. 519. c. 531. c. 532. b.
 Gaërinus comes, 464. c.
 Gaffe ex regina abbatissa Glocestria, 558. a.
 Gairaldus abbas S. Medardi Sueffionensis, 127. b. 523. b.
 Gairaldus alter abbas item S. Medardi, 523. b.
 Gaius, seu Caius Papa, 708. a.
 Gallia simonia laborat, 264. c. Ea scodatur & ordinationibus neophytorum, 256. a. Monasticus ordo ibi celebris, 563. b. Ejus monasteria antiqua, 6. a. b. 10. Plurima in ea conduntur, 328. a. 699. 700. & privilegia passim iis ab episcopis indulta, *ibid.*
 Gallix-Christiana auctores emendat, 401. b.
 Gallicia Sivei sunt catholici, 144. 145.
 Gallienus territorium, 488. c.
 Gallo. *Vide* Gallus.
 Gallo socius S. Kiliani, martyr, 587. a.
 Gallonii error de propagatione Regulæ Benedictinæ emendatur, 143. 144. Alius error item emendatur, 144. a. Item tertius error emendatur, 148. b. Impugnatur ejus opinio de monachatu S. Gregorii, 668. 669.
 Gallus monachus, tum episc. Arvernensis, 105. a. 385. c.
 Gallus seu Gallo, 392. c. S. Columbani discipulus, 233. c. 294. c. 295. a. 296. b. 297. a. 308. b. c. 313. a. 326. b. 327. b. Fridiburgam sanat, &c. 302. b. c. 303. Ablens S. Columbani obitum discit, 309. b. Obiit, 392. b. Ejus monasterium, discipuli, &c. 392. c. Sepulcrum ejus violatum, 583. b. c.
 Gallus S. Carlefi socius, 77. c. Abbas S. Carlefi, 78. c. seu Aninsulensis, 171. a.
 Galterus episc. Cabilonensis, 228. c. 229. c.
 Gammo fundat monasterium Lemaufense, 614. a. Charta fundationis refertur, 704. 705.
 Gaudulfus episcopus, 422. c.
 Gandaveses ad fidem conversi, 339.
 Gandericus episc. Lugduni, 383. a. 425. a.
 Gardingus, officii palatini nomen, 396. b.
 Garichramus abbas Habendenis, 504. a.
 Garifredus comes Veromandensis, 457. a.
 Garitanus Papa, *id est* Fabianus, 708. a.
 Gaudiobertus episcop. Carnuti, 449. b. 450. a. 470. b. 482. c. seu Gauzbertus, 450. a.
 Gaudemundus episc. 450. b.
 Gaudentius episc. Constantiæ, 301. c.
 Gaudentius episcopus Valerensis, 573. b.
 Gaudericus episc. Lugduni, 383. a. 425. a.
 Gaudikelus rex, quis? 223. a. An Gundicarius, *ibid.*
 Gaudiosa abbatissa Neapoli, 226. b.
 Gaudus episcopus Lbroicensis, 83. a.
 Gaudulfus abbas Meldensis, 364. b.

- Gaucio abbas S. Germani Parisi 138. a.
 Gauzthrud abbatissa Vellontior, 225. a.
 Gauzbertus episc. Carnut. *Vide* Gauzobertus.
 Gauzbertus episc. Pictavenfis, 475. a.
 Gaze episc. S. Porphyrus, 371. a.
 Gebertus abbatissa Habendenfis, 316. a. 504. a. feu Romaricensis, 426. b. 504. a. 534. c. Dicitur Tetra, 426. b. &c. *Vide* Tetra.
 Gedeon S. Reguli filius, 466. c.
 Gegoberga abbatissa Romaricensis, 426. a. b. 534. c. *Vide* Caecilia.
 Geilo abbas Floriaci, 546. c.
 Gelasius Papa, interstitia ordinum monachis relaxat, 278. a. Eius sepultura, 282. b. Dicitur Athelacius, 7-8. b.
 Gelonius episc. Cabilonenfis, 229. a.
 Gemiridis primus archiepiscopus Compostellae, 503. c.
 Gemericus episc. cremus, 348. b.
 Gnechifeli confesso, 691. c. 2.
 Generalis monachorum Siciensium, 225. c.
 Generalis abbas Siciliæ, 268. c.
 Generosus abbas Eufionensis, 81. c. 82. b. 83. a.
 Genesius episc. Lugduni, 425. a. 444. b. 469. c. 422. c. 517. c. 518. a. 541. b. 554. c. Ex abbate episcopus factus, 438. c.
 Genesius episc. Arvernensis, 446. a. 480. c.
 Genesius vir illustri monasteria condidit apud Arvernos, 481. Duo monasteria condidit, 328. c.
 Geneva urbs regia, 223. a.
 Genex episc. Abellensis, 517. *Episc.* Maximus, 28. c. Sabinus, 8. a.
 Gengulfus Belfuz advocatus, 390. a. 420. c.
 Gennadius episc. Asturicensis, 437. c.
 Genovefa restaurat ecclesiam S. Dionysii, 341. a. 342. b. Ipsi apud Arvernos ara dicata, 104. c. Eccl. fia in Belgio, 465. c. Vetus oratorium Remis, 62. a.
 Gentiles in Italia & Romæ, sæculo v. 1. 55. c.
 Genilium libros aut hæreticorum monachi non legant, 362. c.
 S. Georgii reliquæ Parisi, 156. c.
 Gorgius abbas Græcus Romæ ad Aquas-Salvias, 407. b.
 Gerardus episc. Cameraci & Atrebatum, 583. a.
 Gerardus episc. Sistaricensis, 131. c.
 Gerardus abbas Luxovii, 621. b.
 Gerardus abbas de Novella, 51. a.
 Gerbertus abbas Bobii, tum Papi, 376. b. c.
 Geremarus condidit monasterium Flaviacense, *Episc.* 433. b. c. 434. a. Fit abbas Pentallensis, 433. c. Eius reliquæ, 434. a. Obit, 47. h.
 Germanus episc. Autifiodori, 46. c. 207. b. 208. c. 347. a. b. Condidit monast. S. Mariani, 171. c. 172. c. 319. c. Fit S. Remigii oratorium dicat, 61. c. Eius sudarium, tumulus, &c. 47. Eccl. fia, tumuli magnificentia, &c. 318. c. 319. 320. Miracula, 146. c. 147. a.
 Germanus episc. Capuæ, 66. b. 376. b. Eius obitus, 93. c. 94. c. 95.
 Germanus episc. Parisiensis, antea abbas Aduensis, 32. b. 195. a. 233. b. Miracula, 86. b. 133. c. Fit episcopus Parisiensis, 138. a. 155. a. 194. a. 352. c. An S. Paulus ejus frater, 322. c. Eius in episcopatu virtutes, 134. a. Eumdem S. Radegundis reveretur, 124. a. Chlotharium a repetenda Radegunde impedit, 140. a. Agnetem abbatissam benedicit, &c. 115. a. 140. b. 193. c. Interest translationi S. Ursini, 139. b. & S. Albini, 130. b. Dedicatio S. Vincentii Cenomannensis, 159. a. Charibertum regem excommunicat, 156. a. Orientem non adiit, 156. c. Prædicat mortem regis Sigiberti, 168. a. Obit, ejus sepultura, tumulus, basilica, *Episc.* 135. a. 168. b. c. Eius in suum monasterium beneficia, *ibid.* Anniversaria suorum parentum fundat, 169. a. 684. c. 1. Multa confert monasterio suo Pratenfi, 136. 168. 683. & privilegium, 137. Miracula ejus post mortem, 135. Per ejus epistolam, 169. a. Illius vitam scripsit Fortunatus, epitaphium Chilpericus rex, 169. a. Beatus dicitur vix mortuus, 194. a. Ipsi vix mortuo ecclesia dicata, 169. b. Eius sacrum corpus, 705. c. 2. Eius discipulus sanctus Domnolus, 109. c. Fuit S. Bertichramni nutritor, &c. 192. a. qui ei ecclesiam dicat, *ibid.*

Godini

- Germanus episc. Syracusanus, 235. c.
 Germanus abbas Grandivallensis, 322. c. 400. b. Gesta, 368. c. 369. Martirium, 483. c.
 Germanus abbas S. Germani Parisi, 138. a. 322. c. 543. a.
 Germanus Romæ præfectus S. Gregorio pontificatum procurat, 216. c.
 Germodus abbas Parisiensis, 300. c.
 Gerochus abbas Eboriacensis, 34. b.
 Geroldus abbas Hannoniensis, 196. a.
 Gerontius abbas Castellensis, 115. b. 126. b.
 Gerontius abbas Hispanus, 573. b.
 Gerontius presbyter Hispanus, 163. c.
 Gertrudis S. Pippini filia, 322. a. Abbatissa Nivallæ, 411. 413. a. 461. a. 504. c. 505. 521. a. 514. a. b. 535. a. 570. c. 609. a. Eius gesta, 378. 379. 399. 420. Obit, 446. b. c. 447. a. Eius miracula asserita, factum, *Episc.* 609. b. c.
 Gertrudis fundat Hamaticum, 384. b. prima ibi abbatissa, 385. b. 587. b.
 Gertrudis virgo sancta, 389. a.
 Gertrudis altera, 378. c.
 Gerulfus martyr prope Cabilonum, 228. c.
 Gervasius episc. Remorum, 529. a.
 Gervinus II abbas Centuræ, 412. a.
 Geundæ episc. Johannes, 203. a. Nonnitus, 361. *Episc.*
 Gelasius rex Gothorum an fundavit monast. Afsanenfe, 68. a.
 Geta fluvius, 465. c.
 Geviforum episcopus Agilbertus, 444. a. Leutherius, 46. b.
 Gibitruis, feu Tetra abbatissa Romaricensis, 316. a. *vide* Gebertus.
 Gibitruis abbatissa Trecentis, 53. c. 514. b.
 Gibitruis monialis Flix exitus, 356. b.
 Gilbertus episc. Cenomannensis, 578. c.
 Gildas Sapiens, 587. c. monast. condidit, 150. a. c. 151. a. scribit de excidio Britanniarum, 151. a. abbas, 186.
 Gildertus episc. Cabilonenfis, 228. c. 219. a.
 Gilianus, feu Gallus, 392.
 Girbaldus episc. Cabilouensis, 228. c. 219. b.
 Girmacum, locus in diocesi Lauduni, 411. c.
 Gisoaldus episc. Arvernensis, 480. c.
 Gisla abbatissa Caleusis, 499. b.
 Gisliardus focus S. Rudb. 11, 612. a.
 Gislebertus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Gislhardus an comes Lauduni, 564. c.
 Gislemaus vitæ S. Droctovei scriptor, 134. c. 137. b. c. Basilicam Germanensem describit, *Episc.* 1. 5.
 Gislemarus alter scriptor item monachus S. Germani Pratenfis, 137. c.
 Gislemarus vir illustri, 337. a.
 Gislemarus major domus, pessimus, 568. c.
 Gislenus abbas Cellensis, 561. c. 570. b. An episcopus, 561. c. Eius gesta, 405. b.
 Gisoaldus Viriduni episcopus, 400. c. 403. b. 486. c. 507. c. 508. a. 696. c.
 Gisoaldus abbas, 607. a.
 Glabri-Rodulfi locus egregius de propagatione Regulæ per S. Maurum, 637.
 Glanna folienses an Andegavis monasterium insinuere, 130. c.
 Glanna folium Casini colonia, 635. 636.
 Glasuensis episc. Kentigernus, 207. a.
 Goaris Trevirensis obitus, 407. c. Acta, cultus, 407. 408.
 Godeberta abbatissa Noviomi, 353. c.
 Godebertus episc. provinciarum Arclatenfis, 571. 700. c. 2.
 Godebertus abbas Sollemani, 620. a.
 Godebertus confessor, 389. a.
 Godefridus abbas Cellæ-Leopardi, 310. a.
 Godefridus abbas Hannoniensis, 596. a.
 Godelsalus abbas Nantuaensis, 373. c. 461. c.
 Godecalcus episc. Senonensis, 462. b.
 Godecalcus episc. Aniciensis, 459. c.
 Godecalcus dux Campaniarum Italicarum, 259. c.
 Godinus episc. forte Lugduni, 425. a. 594. a. Lugduni an Sueffionum, 600. a. 603. c.
 Godinus abbas Dionionensis, 174. c. 175. a. feu Gudinus, 289. a.

- Godini bona S. Medardo attributa, 227. b.
 Godo episc. Metrenfis, 403. a.
 Godo episc. Virduni, 349. c.
 Godo S. Wandregisili nepos, 348. a. 401. c. 402. a. & discipulus, 485. c. Abbas Ogienfis, 486. a. b.
 Godo abbas Volvici, 517. b.
 Godoberta virgo, 499. b. abbatissa Noviomi, 572. b.
 Godobertus episc. Andegavenfis, 389. b.
 Godolenus abbas Nobiliaci apud Pictones, 141. b.
 Goduinus abbas Stabulensis, 465. a. 538. b.
 Godwinus episc. metropolitanus Galliarum, *id est* Lugduni, 596. a.
 Goëricus episc. Senonensis, 593. b. 604. a. 605.
 Goëricus episc. Metrenfis, 190. c. 375. c.
 Goëricus-Abbo episc. Metrenfis, 338. b.
 Gosiaceus ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Gogi optimatis epistola, 211. a. 222. a.
 Gogus, *vide* Blitmundus.
 Gordianus monachus, S. Placidi vitæ scriptor, 91. a. 20. Actor personatus, 66. a.
 Gofbertus episcopus, 154. a. 486. c.
 Gofbertus custos ecclesiarum monasterii Treviris, 153. c.
 Goccelini monachi Cantuarie opera, 313. c. 314. a.
 Gothici belli origo & progressus, 84.
 Gothorum in Italia finis, 133. a. Eorum reges dicti Flavii, 99. c.
 Gozlinus episc. Parisiensis, 621. c.
 Græcæ abbatissæ monialium confessiones excipere volebant, 357. c.
 Græcorum monachorum vestes nigrae, 407. b. Eorum monasteria Romæ, *ibid.* Tonfura qualis? 471. 472. a. 493. c.
 Grallonus rex Armoricarum, 150. b. c.
 Grandis-lacus in Britannia, 149. c.
 Grandimontenses interdicunt suas ecclesias mulieribus, 37. b.
 Gratianenses episc. Bonifacius, 42. b. Reparatus, 41. b.
 Gratianopolis episc. Bolo, 470. *Episc.* Clarus, 422. c. Helychius, 196. c. Patroclus, 370. c. Victor, 28. c.
 Gratindus SS. Cosmæ & Damiani in Hispania abbas, 531. b. Toletu, 72. a.
 Gratinus abbas Hispanus, 566. a.
 Gratus episc. Cabilonenfis, 228. c. 229. a.
 Gravangerus episc. Taruennæ, 455. b.
 Gravinia abbatissa Caralitana, 254. c. 255. a. 381. c.
 Gravigo castellum Pictorum, 522. a.
 Gregoria Episcopica avia Aredii episc. Valensis, 698. c. 2.
 GREGORIUS MAGNUS, 122. b. *Episc.* Abdicata præfectura fit monachus 163. c. Monasteria septem fundat, *Episc.* 104. monast. Prætorianum in Sicilia fundat, 225. b. Aliud S. Johann. Bapt. 225. c. Diaconus Cardinalis Constantinopolim a Pelagio Papa mittitur, 164. c. 182. b. Monachos secum ducit, 182. c. Ibi S. Leandro amicus, 178. b. Eutyrium patriarcham Constantinop. erroris convincit, 183. a. Scribit libros Moralium in Job, 183. b. Romam redit, *ibid.* c. Reliquias S. Andree secum defert, *ibid.* & S. Lucæ, quæ illæ fuerint, 184. a. Ubi depositæ, *ibid.* Reversus fit abbas sui monasterii, 165. b. 184. a. Eligitur pontifex, 216. c. Litanias indicit, *ibid.* Ordinatur, suam fontem explorat, 217. b. c. Fidei suæ professionem aliis patriarchis mittit, 217. a. Fuit doctor humilitatis, 218. a. Deceat ut Papæ cubicularii monachi sint & clerici, 238. a. Eius cura, *Episc.* 244. Sollicitudo ad omnia, 281. b. c. 282. a. Liberalitas in loca sacra, *Episc.* 284. Caritas, & aliæ virtutes, mira in pauperes sollicitudo, 218. 283. Ejuſdem etſi infirmi labores, 280. c. 281. podagra laborat, 281. a. A Deo jejunandi gratiam obtinet, 170. a. b. Humilitas, 218.
 Gregorius M. Eucharistia veritatem miraculo firmat, 260. c. 261. a. Virgula ejus aurea ad hauriendum sanguinem Christi, 261. b. Quæ ejus doctrina de cultu imaginum, 253. Religio erga SS. reliquias, 424. a. Narrat miracula in monast. S. Andree facta, 268. Eius erga basilicam S. Pauli affectus, 281. a. Sententia de restitutione Lapforum ad Ordines, 237. c. Curat ut concilia in Gallia congregentur, 256. a. Episcopum arguit quod grammaticam doceat, 264. c. laudat Francorum regnum supra cetera, 241. c. Pacem inter Romanos & Langobardos procurat, 252. Theodelindam a trium Capitulorum schismate non revocavit, 300. Ei olea transmittit, 300. c. 301. a. An Phocæ tyranno, ac Brunehildi adulatore scripsit, 284. c.
 Gregorii M. caritas erga Anglos, 195. b. 242. c. Angliæ apostolus, 494. c. & Anglorum patronus, 290. c. Eius sollicitudo pro Anglorum conversione, 261. c. Monachos ad Anglorum conversionem adhibet, 263. c. 264. b. S. Augustinum & alios in Angliam mittit, 240. titubantes confirmat, 241. Epistolis eos commendat, *ibid.* Comendat Augustinum episcopos Galliarum, 228. b. Mandat institui in Anglia episcopatus, 280. b. c. Vult ut Anglicanus clerus ad formam nascentis ecclesie per monachos administraretur, 270. c. 271. a. Monachos in ecclesia Cantuarie institui præcipit, 270. 271. Probat monachos in cathedralibus, 416. a. *Episc.* Eius lætitia de Anglorum conversione, 246. a. 251. c. Vasa, reliquias, *Episc.* in Angliam transmittit, 263. a. Convivia & alios veteres mores servari vult ad Anglos lucrandos, 264. a. Augustino scribit, ut ob miracula non efferatur, 265. b. ad ejus consulta respondet, *ibid.* c. 266. Epistolæ ejus de hac missione, 263. c. 264. b. 265.
 Gregorius M. fuit monachus, 289. c. 655. 656. Ea de re dissertatio singularis, 655. ad 671. Fuit Benedictinus, 146. a. b. 165. c. 166. 276. c. 282. 658. *Episc.* Veteres id auctores agnoscunt, 665 & recentiores, 667. Epistola Barcofi abbatis S. Sigiranni ea de re, 672. Monachus fuit in monasterio a se Romæ condito, 656. c. 2. 657. sub quibus abbatibus, 657. c. 1. Non est professus regulam S. Equitii, 667. Benedictinam regulam valde commendat, 329. c. Eius est Encomiastes, 166. b. 655. Et sancti Benedicti pluraquam ceterorum sanctorum, 166. c. 655. a. Eius vitam scribit, 659. Regulæ verba sæpius adoptat, 166. c. Eius Regulæ Benedictinæ elogium, 2. b. Hanc absolute regulam monachorum appellat, 269. a. Regulæ Benedictinæ propagator, 74. c. Eam commendat in Anglia, 275. c. Ibi ab eo instituta, 276. b. 282. b. 661. *Episc.* Quantii professionem monasticam faciebat, 164. b. c. 167. a. Eius cura pro monasteriis, 251. 268. 269. 270. 282. a. Sollicitudo pro monachis & monasteriis, 219. 236. 237. 260. Quantum erat ejus in monachos & vitam monasticam affectus, 182. c. Monachos apud S. Pancratium ponit, 231. b. Eius sollicitudo pro monialibus, 232. b. c. Quanti fecerit monialium preces, 247. c. 252. a. Generalem abbatem in Sicilia instituit, 268. c. *vide* Generalis. Lirinenfes ad meliorem frugem hortatur, 463. b. Vetat ne clerici extranei monasteriis præponantur, 231. c. 233. a. Probum fieri monachum vult, ut monasterio præficiatur, 133. c. Eius sententia de clericis ad monasticam vitam transeuntibus, 361. c. Decreta de de pontificis aut maritatis, qui monachi sunt, 246. c. Eos ad terrena commenda hortatur, 247. An disulerit professionem monasticam ad xviii. annum, 219. b. Vult ut monachi biennio probentur ante tonsuram, 259. a. Vetat milites admitti nisi cum suo speciali permisso, *ibid.* Mauricii legem de militibus exclusis a monasteriis improbat, 226. c. Vetat ne monachi feminas in monasteria inducant, aut habeant commatres, 233. b. Proprietarium monachum severe punit, 201. a. Triginta millas pro eo celebrare facit, 201. b. Eius sententia de validitate testamentorum monachorum, 255. a. Quid statuit de testamento abbatum, 267. b. c. Testamenta abbatum & abbatissarum irritat, 381. b. Rescicit testamentum ab abbate factum, 268. a. Hortatur Venantium Italie cancellarium apostatam, ut ad monasterium redeat, 266. b. Præscriptionis annos pro monasteriis auget, 269. a. Castrum Apollonium dat Sablaco, 131. a. Privilegium dat monasterio Claffenfi, 250. c. privilegia concedit monasteriis Aduensis, 204. Privilegia monasterii Arclatenfis confirmat, 137. b. 253. c. Eius epistolæ de rebus monasticis, 276. c. 277. 278. 279. Expenduntur, 217. *Episc.*

- Gregorii M. Obitus, sepultura, epitaphium, Benedictinæ regulæ professio, corporis forma, animi doctores, *Episc.* 282. 283. 284. Ipsi & ejus parentum forma aut incisa, 283. Eius familiares, 218. c. Pii discipuli, 201. b. c. A Sabiniano suo successore male habitus, 284. a.

CCCC

285. Qui ejus vitæ scriptores, 284. c.
 Gregorii M. libri, 402. a. 459. quædam scripta, 257.
 b. Non vult opera sua publice legi, 277. a. Ejus opera
 in græcum translata, 277. a. Ezechielis expositionem
 Roma obfessa interrumpit, addit in canone *dieſque noſ-
 tros in pace*, &c. 252. a. Ejus sunt Commentarii in li-
 bros Regum, 660. 672. 673. Ejus libri Moralium,
 183. 393. c. Ejus dialogi, 394. b. 459. b. Eos ſcribe-
 re aggreditur, 229. c. Quis in iis Libris ſcribendis ſco-
 pus, 230. a. b. 231. c. Laudantur ab eo ipſo, 74.
 Ei aſſeruntur, 230. 231. 658. c. 1. Ejus fides in mi-
 raculis enarrandis, 97. b. Quædam omittit de ſancto
 Benedicte a Marco porta, & a Paulo diacono relata,
 55. a. S. Mauri miracula narrat, 630. Ejus ſilentium
 de S. Mauri miſſione nihil obſtat, 187. a. S. Benedicte
 de Roma vacinicum comprobat, 97. b. Ejus epistolæ
 quantum utiles, in libros decretalium redactæ, alia opuſ-
 cula. 284. b. Epistola Deſiderio episcopo Viennæ, an
 Autifodori, 319. b. Epistolæ duo libri duas habent
 indicationes, &c. 224. b. Unius epistolæ titulus emen-
 datus, 243. c. Et alterius, 299. c. Epistola ad Secundu-
 num an interpolata, 253. a. Epistolæ datæ concilia-
 nantur, 264. b. Earumdem vetus codex, 253. a. Ejus
 excerpta a Tatione, 458. c. 459. a. b. Ejus epistola ad
 S. Columbanum excidit, 257. b. qui Columbanus ei
 ſcripſerat de Paſchate, &c. 257. a. & aliam, 286. a.
 Gregorius I. I. Papa, sub eo Calinum reparatum, 177. c.
 Non ille ſed Gregorius I. I. monaſt. Lateranenſe repa-
 ravit, *ibid.*
 Gregorius episc. Antiochiæ, 217. c.
 Gregorius Nazianzenus mulierum viciniam fugit, 54. c.
 Ejus locus de ſtudiis profanis, 264. c.
 Gregorius Nyſſenus arguitur ob ſtudia profanorum,
 264. c.
 Gregorius Lingonum episc. 45. b. 107. b.
 Gregorius episc. Terracinae, an Sueſæ, 66. a.
 Gregorius episc. Turonenſis 160. a. 199. b. Ad ſepeli-
 dam S. Radegundem advocatur, 192. c. S. Crucis mo-
 naſterium luſtrat, &c. 193. a. tranſit Episto, 160. c.
 Monachum a mutando loco dehortatur, 161. a. Fruſtra
 conatur moniales Picſtavenſes ad officium revocare, 196.
 a. Et ſedare turbas monialium Turonenſium, 197. c. Re-
 nuit Picſtavo adire ad tu bas monialium ſopendas, 198.
 c. Ejus obitus, 238. c. De Miraculis ſcribit, 224. a. Et
 vitas partum, 161. b. &c. Ejus hiſtorie integritas aſſer-
 ritur adverſus Coſintium, 109. 110. 158. 159. Ejus lo-
 cus de unione regularum, 328. &c. S. ſilentium de S.
 Carleſo & aliis, 78. c. De S. Ampulla, 62. b. de S.
 Mauro nihil obſtat, 186. c. 644. c. 2. 645. nec profeſſioni
 monaſticae Gregorii M. 656. c. 1. Ejus locus reſtitutus,
 153. a.
 Gregorius abbas, 503. a.
 Gregorius abbas Autifodorenſis, 171. c. 172. c. 695. c. 1.
 Gregorius abbas Lateranenſis, 232. a. 286. c.
 Gregorius abbas Meſſanenſis, 219. a. b.
 Gregorius abbas Panormitanus, 237. a.
 Gregorius abbas Trajeſti, 392. a.
 Gregorius monachus Terracinae S. Benedicte diſcipulus,
 61. a.
 Gregorius conditor parthenonis Papiæ, 600. b.
 Gribo episcopus, 599. a. 600. a.
 Grimlaici ſolitariorum regula, 201. a.
 Griimo episc. ignotæ ſedis, 613. b. c.
 Griimo abbas Coibiciæ, 252. c.
 Griimo abbas Theolegiſis, 322. c. 349. c. 350. a.
 Griimo abbas S. Trudonis, 466. a. 616. b.
 Griimoaldus S. Wilfrudiſ pater, 505. a.
 Griimoaldus præfectus palatii, ſeu Major-domus, 403. b.
 404. a. Ejus perfidia, 425. c. 431.
 Griimoaldus dux Beneventi, 513. a. b. Langobardiæ re-
 gnum invadit, 511. c. 512.
 Grimaceniſium inſtituta, 104. b. 105. b. c. 106.
 Gripho episc. Rotomagi, 602. b. 605. b. c.
 Grippo Caroli Martelli filius, a S. Leutifredo ſanatus,
 598. a.
 Gualericus, *vide* Walaricus.
 Gualdricus episc. Autifodori, 320. a.
 Guarcicus comes, fundator Kemperlegii, 152. c.

Gudila virgo condit monaſt. Morſellenſe, 535. b.
 Gudinus episc. Lugduni, 425. a. *vide* Godinus.
 Gudinus abbas Divionenſis, 174. c. 175. a. 289.
 Guibora abbatiffa Jotri, 456. c.
 Guichenonis error emendatur, 461. b.
 Guillelmus Curbuliſis episc. Cantuarie, 272. c.
 Guillelmus archiepiſc. Corinthi, legatus Papæ, 426.
 Guillelmus Major episc. Andegavenſis, 389. b.
 Guillelmi Conquæſtoris devotio erga S. Walaricum,
 335. c.
 Guillelmus episc. Lingonenſis, 451. c.
 Guirkartus abbas, 616. a.
 Gumbertus episc. Senonum, 462. b. 463. 506. 692. Obiit
 462. c.
 Gundaricus locus supra Ifaram, 411. c.
 Gundebertus abbas Sollelniaci, 620. a. b.
 Gundebertus rex Langobardiæ, 511. c. ſuæ proditionis
 pœnas dat, 512. a.
 Gundegifilus episc. Bardigalæ, 198. c. 197. 199. b. 200. a.
 Gundelbertus episc. Senonum, 506. c. 692. monaſt. Seno-
 niſe condit, 462. a. 463. b. Obiit, *ibid.*
 Gundilana abbatiffa Camelarie, 481. a.
 Gundilanus episc. Impuritanus, 573. b.
 Gundoldus episc. Meldeniſis, 304. c. 305. a. 479.
 Gundohinus monachus antiquarius, 204. a.
 Gundoinus illuſtris Francus, 305. c. 306. a.
 Gundoinus dux Alamannorum, 483. b. c. Grandis-Valliæ
 fundator, 400. b.
 Gundoinus pater S. Salabergæ, 350. a. ſeu Gunduinus,
 440. c.
 Gundulfus Metterſis episcopus, 124. a.
 Gunella, quid, 623. a.
 Guntaus abbas S. Albini, 130. c.
 Guntbertus S. Nivardi frater, 467. c. Monasteria fundat,
ibid. 468. a. c. unum Remis ædificat, 345. c. Ejus cor-
 pus Avennacum refertur, 468. b.
 Gunthandus vir illuſtris, 445. a.
 Guntramni regis pia opera, 189. c. 190. a. S. Benigno be-
 nefacit, 289. b. Eique dedit Elariacum, 471. b. Con-
 dit monaſt. S. Marcelli Cabilon. 173. c. Ciborium au-
 reum, &c. fieri curat, 174. a. Monasterii beneficium, 174.
 b. c. Indicit preces publicas tempore luis, 195. a. Chun-
 donem præcipitanter punit, 128. a. Ejus obitus, ſepul-
 tura, &c. 227. a. b. An fuerit monachus, 227. c.
 Guntramnus Boſo dux, 190. b.
 Gunzo dux, 302. c. 303.
 Gurchiernus abbas Kemperlegii, 152. c.
 Gurganus e focis S. Columbanus, 294. c.
 Gurganus S. Columbanus diſcipulus, 234. b.
 Guſſavillæ opinio de Gregorii M. Commentariis in libros
 Regum diſcutitur, 660. c. 2. 661.
 Gyroindus episc. Arvernorum, 450. b.

H

Hæquivaler ch. 421. b.
 Hæbitus religionis in extremis datus, 566. a.
 Hæbitus monialium Argentoratensium, 493. a.
 Hadalinus monachus Cellas condit, 478. b. *id est* monaſt.
 Cellenſe, 609. c. Alia geſta, mors, reliquie, &c. 610. a.
 Hadoindus episc. Cenomannenſis, 330. 331. 332. a. 383.
 b. 390. c.
 Hadulfus ex abbate episc. Atrebatenſis, 509. c. & Novio-
 mi, 573. a.
 Hadrianus I. Papa, epistolæ S. Gregorii in decretales re-
 digit, 284. b.
 Hadrianus abbas Niridanus, Romæ in Angliam miſſus,
 343. c. 477. b. c. 493. a. 494. 495. a. Fit abbas Can-
 tuaricæ, *ibid.* c. 496. a. 506. a. 524. c.
 Hadrianus S. Richarii inſtitutor, 336. c.
 Hadrianus imper. thermas Badenſes exſtruxit, 529. c.
 Hæddi ex abbate episcopus, 535. b. *vide* Hedda.
 Hæreticorum libros non legant monachi, 361. c.
 Hagne abbatiffa Nivallæ, 505. b. *vide* Agnes.
 Hagustaldi episc. S. Cuthbertus, 577. b. Eara, 539. &c.
 Johannes, 597. a. Oſtorus, 474. b. Trumbertus, 556.
 &c.
 Hadulfus abbas Altimontis, 599. c.

Haiminus abbas S. Vedasti, 543. b.
 Haimo dux Pontivi, 388. *vide* Haymo.
 Haimarus episc. Autifodori, 563. c.
 Hainoenſis pagus, 584. b. 599. c. 612. c.
 Halidulfus abbas Altimontis, 602. b.
 Halinardus abbas Divionenſis, 533. c.
 Haligarius episcopus Cameraci, 411. c.
 Hanoenſis pagus. *vide* Hainoenſis.
 Hardebenus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Hardebus vicedomus Cenomann. pro miſſione S. Mau-
 ri legatus, 116. a. Ejus in Galliam ductor, 186. b. Ab
 eodem ſanatus, 113. a. Ei locum apud Andegavos pro-
 curat, 116. b. c.
 Hariulfus abbas Aldemborgi, 412. a.
 Harmarus abbas Remenſis, 574. c. 575. a. 702. c. 1.
 Haribanus S. Wandregifili diſcipulus, 471. a.
 Haſbanus pagus, 465. b. &c. Comes Rotbertus, 466. a.
 Haſta regis inſigne, 157. c.
 Hatto abbas S. Vedasti, 509. c. & Blandiniſis, 587. b.
 Hatto fundator Hattonis-monasterii, 491. a.
 Hautarius episc. Noviom. 604. a.
 Hauto abbas Dervenſis & Stabulenſis. 574. b.
 Haymo Pontivi dux, 368. c. 388. c. 417. b. 409.
 Heanus condit monaſt. Abendonienſe, 536. a.
 Hecherius episc. 450. b.
 Heclarius episc. *vide* Hautarius.
 Hector episc. ignotæ ſedis, 605. c.
 Hector Maſſiliæ Patricius, 514. c. 515. a. b. c. 517. a.
 Hedda abbas, tum episc. Dorcinæ, 366. c. ſeu Heddius
 episc. Dorceſtræ ex abbate, 535. b. c. 595. c.
 Hædricus abbas Autifodori, 319. c.
 Helena Conſtantini magni conversionem procuravit, 265. b.
 Ejus palatium Trevis, 220. c. Eadem agente monaſ-
 terium conditur Trevis, 153. c.
 Helenenſis episc. Clarus, 573. b.
 Helgaldi erratum, 380. b.
 Helias abbas Meldeniſis, 343. c.
 Hellingerus abbas S. Diſibodi, 522. c.
 Helladius episc. Toleranus, 354. c. 355. a. Ex abbate, 367.
 c. 368. a.
 Helladius abbas, 22. c.
 Helladii error reſpreſſus, 458. b.
 Helvidii hæreſis compreſſa, 458. b.
 Helwida abbatiffa in Anglia, 601. b.
 Hemgillus pius monachus, 618. a.
 Hemgillus abbas Glattonienſis, 535. c. 596. c. 597. a.
 Henricus episc. Remenſis, 565. b. 698.
 Henchenius emendatur, 599. b.
 Herbardilla urbs perit, 149. c.
 Herbarilicus pagus, 522. a.
 Hercantrudis monialis pia mors, 356. c.
 Herbertus pius eremita, 577. c.
 Herefridus abbas Lindiſfarnenſis, 581.
 Herenſes monachi vagi ob metum Nortmannorum, 571. c.
 572. a.
 Herelwida abbatiffa in Anglia, 601. b.
 Hereſwita monialis Calæ, 444. b. c. Ex reginâ, 474. a.
 Heribaldus episc. Autifodori, 172. a.
 Herici Autifodorenſis locus emendatur, 319. b. c.
 Herigerus abbas Laubii, 478. b.
 Herlemundus episc. Colonie fit monachus, 149. c.
 Herlemundus episc. Cenomannorum, 570. a. 616. b.
 Hermannus comes S. Irmine deſponſatus, 534. c. 535. a.
 Hermarus abbas, 509. a.
 Hermerbertus abbas Nobiliaci, 475. a.
 Hermerarius episc. Aduenſis, 567. a. Antea abbas ſancti
 Symphoriani, 606. b.
 Hermenegildi regis converſo, 178. a. Martyrium, *ibid.* b.
 188. a.
 Hermentandi abbatiffa Antrenſis geſta, 526. b. c. 527. 528. a.
 Hermetis martyris eccleſia & memoria inſtituta, 99. a.
 occaſione viſionis, 683.
 Hermiticus abbas Luxovii, 480. a.
 Herpo dux Transjurenſis, 306. c.
 Hera prima Northumbrie monialis, 435. c.
 Heſychius episc. Gratianopolis, 196. c.
 Hibernie monasteriorum ſtatus, &c. 206. b. 207.
 Hiberni ad Romanos ritus accedunt, 472. a. Eorum ton-

ſuræ, 207. b. Errorem dimittunt, 618. b. c.
 Hicanis, ſeu Johannes abbas Reomai, 86. a.
 Hicca abbas Lutrenſis, 326. b.
 Hida terræ, ſeu carrucata, 575. b.
 Hieronymus a S. Columbano laudatus, 257. a. Ejus dictum
 de virtutibus acquirendis, 485. c. Locus adverſus lau-
 tiores cibos in monaſteriis, 119. a. Ejus regula, 7. a.
 An recepta initio in Hiſpania, 75. a.
 Higbaldus abbas Lindiſſi, 557. c.
 Hiſcenſes monachi ſchiſmatici, 580. a. b.
 Hilario abbas S. Andrea Romæ, 165. b. 166. a.
 HILARIUS episcopus Picſtavenſis, 522. a. Ejus miracula,
 146. 147. a. Baſilica & miraculum ibi factum pro Clo-
 doveo, 200. a. Reliquiæ, 370. c. Eccleſia Picſtavenſis,
 341. c. A monialibus violata, 196. c. 198. In eam vici-
 norum cœnobiorum monachi conveniebant die feſto,
 ad vigiliæ, 200. b. Fridolini abbatiffa in Hilario affe-
 ctus, 221. c.
 Hilarius e monacho Litrenſi episc. Arelatenſis, 15. b. c.
 Veſontionenſem eccleſiam curat, 23. c.
 Hilarius notarius S. Gregorii, 260. b.
 Hilari, poſtea Papæ, hortatu Victorius cyclum edidit, 256. c.
 Hilarius episc. Gabalitanus, 79. c. 370. c. ſeu Mimaren-
 ſis, 438. b.
 Hilda abbatiffa Heortenſis, tum Streaneshalæ, 435. c.
 472. c. 555. c. 595. Ejus geſta, 474. Quinque ejus
 diſcipuli episcopi, *ibid.* b. Pic obit, 555. b.
 Hilda monialis, 445.
 Hildeberti episcopi Turonenſis præclarus locus de jura-
 mentis, 453. c.
 Hildebertus abbas Fontanellæ, 593. b. 602. c.
 Hildebrandus episc. Beneventi, 513. b.
 Hildeſonſus abbas Agalienſis, 430. c. 394. c. Poſtea episc.
 Toleti, 354. c. 394. c. 458. b. Ejus geſta, 395. Caſu-
 lam e celo recipit, 458. 459. Ejus opera, 459. c. Li-
 ber de virginitate S. Mariæ falſo ei attributus, *ibid.*
 Quoſnam laudat in libro de ſcripturis, &c. 157. Obiit,
 484. b.
 Hildegardis ſcribit geſta S. Diſibodi, 522. c. Abbatiffa Bin-
 gii, 523. a.
 Hildegardis abbatiffa Steuſſionenſis, 621. c.
 Hildegardis monialis Remenſis, 468. c. Ejus epitaphium,
 469. a.
 Hildegarius episcopus Senonenſis, 352. c.
 Hildegarius episc. Meldeniſis, 509. b. Ejus locus emenda-
 tur, 479. c.
 Hildemari obſervatio de ordinandis monachis, 225. b.
 Hildeverrus episc. Meldeniſis, 509. b. Ejus tranſlatio, 603. c.
 Hildimundus abbas Saraburc. 533. a.
 Hildradus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Hilduinus abbas S. Dionyſii, 423. b.
 Hilduinus abbas Remenſis, 574. c. 575. a. 702. c. 1.
 Hilduinus abbas, 509. a. 571. c.
 Hildulfus episcopus, 154. a. 457. c. 462. b. Trevirenſis,
 489. a. 491. b. 496. c. 486. c. 507. c. An fuerit episcop.
 Trevirenſis, 487. a. b. Episcopus fuit Trevirenſis, 497. a.
 Monasteria condit, 506. c. 507. a. b. Medianum regit,
 507. b. & S. Deodati, 545. c. 546. a.
 Hildulfus vir illuſtris, 441. a. b.
 Hilpericus apud S. Germanum ſepultus, 188. c. 189. a.
 Hilbertus abbas Fontanellæ, 569. b. 602. b.
 Himnechildis, ſeu Eimhildis Childerici uxor, 460.
 Hinemari archiepiſcopi epistola de Avennaco, 467. c.
 468. a. Altera, 468. b. Locus de ampulla Remenſi,
 62. b. De S. Euchariffa, 63. c. De S. Benedicte locus
 emendatur, 61. b.
 Hinchio episc. Lexovii, 449. b. c.
 Hippolytus abbas Condatenſis & episcop. Bellicenſis,
 608. c. 678. c. 1.
 Hippolytus notarius S. Gregorii, 300. a. c.
 Hiſpalis episcopus David, ſeu Stephanus, 167. &c. Fugiti-
 vus, 394. c. S. Iſidorus, 166. &c. S. Leander, 74. c.
 Hiſpania, quando ibi primum monachi, 6. b. c. Er quæ
 ibi prima monasteria, &c. 66. c. 67. 68. Quando Regu-
 lam Benedicte ſuſcepit, 74. a. c.
 Hiſpanie reginæ viduæ in monaſteriis retrudebantur, 596. c.
 Hiſpanie calamitates a Freia tyranno, 458. c. 459. c.
 A Barbaris ſubjecta, 66. c.

Holtetium villa pagi Aloftensis, 413. b.
 Homburga conditrix monast. Reutenensis, 602. c.
 Homilia aliorum recitata a quibusdam episcopis, &c. 83. b.
 Homines a Frifis paganis immolati, 593. b.
 Honoratus abbas Lirini, 6. b. 45. c. Et ejus loci fundator, 13. c. 16. 22. c. Ejus cum Leontio pactum pro Lirino, 17. b. Episc. Arelatis, 14. c. 15. 17. b. Nimitates fugiebat & vanam gloriam, ejus moderatio, 117. b. Ejus ecclesia Arelati, 195. b.
 Honoratus episc. Ambiani, 138. b. 502. c.
 Honoratus abbas Fundis, 7. b. 39. b.
 Honoratus abbas Sublaccensis, 230. a. 231. a. 669. c. 1.
 Honoratus beate memorie discip. S. Benedicti, 113. a.
 Honorati discip. S. Benedicti vita, 107. b.
 Honorius papa praedicator in Angliam mittit, 366. b. Edwino regi scribit, 336. b. Ejus epistola ad Brittones, 472. a. Privilegium dat Bobiensibus, 344. b. c. 345. a.
 Honorius episc. Cantuarie, 336. b. 360. c. 366. c. 388. c. 424. c.
 Horembergum eremitorium S. Arnulfi, 338. c.
 Hornidae privilegium pro monast. Arelatensi, 45. a.
 Horofius abbas Corficæ, 219. c.
 Hospitalitas a SS. patribus laudata, 118. b.
 Hospitibus servanda fides, 540. b. 544. a. An expedit eos ad communem mensam admittere, 118. c. Hospites sacculares non in monasterio, sed in aedibus separatis expiantur, 596. c.
 Hospitium reclusus Nicæ, 161. c. 201. a.
 Hospitio dux Barbaricorum, 232. a.
 Hrobertus, 611. c. 612. a. vide Rudbertus.
 Hucbaldus monachus Orbici pius, 565. b.
 Hughicius episc. Constantiæ Gallicæ, 458. b.
 Hugo episc. Lugduni, 228. c.
 Hugo episc. Rotomagi, 583. a. Gemetici sepultus, 568. b.
 Hugo episc. Vefontionensis, 305. c. 328. b.
 Hugo episc. Albigenis, 598. c.
 Hugo Marticonis episc. Autisiodorensis, 503. b.
 Hugo de Petraponte episc. Leodii, 466. a.
 Hugo abbas Cluniaci, 227. b.
 Hugo abbas Divionensis, 289. b.
 Hugonis Autisiodor. chronicum emendatur, 462. b.
 Huoberius abbas S. Medardi, 523. b.
 Humbertus un fundator monast. Maricolenfis, 421. b. Ejus loci abbas, 570. b.
 Humilitas inlicita non est Spiritus divini, 39. c. & signum remissionis peccatorum, 265. b. Castitati utendæ est necessaria, 221. c. Ea sancti operantur ut iusti, ut peccatores loquuntur, 89. b.
 Humilis esse cum qui honoratur grande non est, sed cum peritur, 225. a. Humilitatis doctor S. Gregorius, 218.
 Huna monachus Eliensis sanctus, 545. b.
 Hunegundis abbatissa Humariensis, 509. c. 593. c.
 Hunera insula in Anglia, 510. c. 545. b.
 Hunfridus episc. 285. c.
 Hunfridus abbas S. Germani Paris. 138. a. 542. c.
 Hunna seu Hunanus abbas Reomacensis, 451. b. c.
 Hunna sanctus presbyter, 510. c.
 Hunno un regis pagani egregium facinus ob fidem hospitii servandam, 544. a.
 Huno seu Hanus nobilis Alfacicus, sanctus, 487. c. 496. b.
 Hueterbertus abbas Wiremuthi, 590. c.
 Hyacinthu. Allior abbas Mediani monasterii, 462. a. 482. a. 507. c.
 Hymenudus abbas Agaunensis, 27. c. 30. c. 31. a.

I

Jacobus episc. Tullensis, 507. a.
 Jacoba abbatissa Romæ, 244. c.
 Jacobi fratris Domini qualis tonsura, 472. a.
 Jacobus administrator ecclesie Rossensis, 60. c.
 Jacobus episc. Suffionensis, transigit de Orbaco, 698.
 Jacobi a Virriaco locus contra canonicas seculares, 400. a.
 Jacobi Guffi erratum, 583. b.
 Jacutus, 150. a. Ejus monasterium, 150. c.
 Januarius episc. Caralitanus, 254. c. 255. a.
 Januario abbati scribit Bacchiarius, 207. c. 208. c.

Januarii Kalendæ in eas insectatur S. Samson, 151. c.
 Jarenfis ager pagi Ugdunenfis, 678. e. 2.
 Ibbos episc. Turonensis, 524. a.
 Ibbolenus abbas Anisulensis, 599. b.
 Icho abbas Lutrenfis, 326. b.
 Iconica, id est imago, 103. a.
 Ictuatus, id est apoplexia correptus, 355. c.
 Idda seu Iddana, mulier nobilis, 623. b. 706.
 Ido abbas Floriacensis, 546. c.
 Idubetga relicta Pippini obit, 420. a.
 Jejuniu ante Missam servatum, 295. c. Servatur in visitando monasterio, 58. b. Præcipuum in quinque festivitatum pervigilio, 269. c. Jejuniu ferie sextæ, 416. c. Feria v. solum ob Domini ascensionem, 626. b. Dominicis solvendum, 704. c. 1.
 Jejunia monachorum in concilio Turonensi, 154. c. A monachis viatoribus quando solutum, 626. b. Quale fuerit in Quadragesima, 626. b. Paulo remissum ob festum, 609. b. c. Jejunia apud Casinenfis servata, 704. Eorum differentia æstate & hyeme, *id.*
 Jejuniu dies refectiois voce expressa, 129. b.
 Jeremias episc. Senonensis, 48. c.
 Jerochius abbas Floriacensis, 434. b.
 Jerofo ymæ episc. Johannes, 177. *etc.*
 Idetonius, vide Hildefofus.
 Illidius episc. Arvernensis, 102. c.
 Ilpericus apud S. Germanum sepultus, 188. a. 189. a.
 Imagines facie. 545. a. Veteris & novi Testamenti, 576. b. Qualem imaginum cultum admittit S. Gregorius, 253.
 Imago beate Mariæ celebris in monasterio Valvenerensi, 70. c. In Cautimano, 72. 1.
 Imitatores magis placent sanctis, quam laudatores otiosi, 392. a.
 Immerius abbas Cellæ S. Sigismundi, 533. b.
 Immerio penitentia genus apud Anglos, 525. a.
 Imnechildis regina, 457. c. Sigiberi III. uxor, prudentissima, 432. a.
 Impio un munera Deus averfatur, 289. a.
 Impostunus episc. Parisiensis, 478. 482. c.
 Imprecationes in vetustis instrumentis, 214. b. 449. In privilegiis vetustis, 205. *etc.* In diplomatis piinæ Regum Franciæ scriptis, 190. a. 692. in bullis Pontificum, 689. c. 1.
 Impunitus episc. Gandilanus, 573. b.
 Ina abbas Glastoniensis, 536. a.
 Ina rex condit monast. Glastoniense, 587. c. S. Aldhelmus consiliis utitur, 588. a.
 Inantea, id est postmodum, 700. 705. c. 1.
 Inantius episc. 18. a.
 Indigitatio, seu ratio numerandi per digitos, 16. c.
 Infantes in monasteriis admissi, 213. c. *etc. passim.*
 Infantes expositi ad ecclesiam januam, 407. c.
 Infantes regii subferunt chartis, 371.
 Infirmittates patienter ferendæ, 555. b.
 Infirmorum cura in Regula Benedictina, 57. a. Si apti non sunt ad regimen, 104. b. Monasticum habitum sumunt, 110. c.
 Ingelardus abbas Centulæ, 412. a.
 Ingelramnus abbas Centulæ, 392. a.
 Ingelranus comes, S. Fuciani restaurator, 138. b.
 Ingeltrudis cenobium prope S. Martianum Turon. condit; eique præest, 197. 198. a.
 Ingenus episc. Ebreduni, 12. a.
 Ingobertus Luxovii abbas, 621. a.
 Ingofredus abbas Luxovii, 480. a. 483. c. 503. c.
 Ingomartus Friso, monachus Fontanellæ, 593. c.
 Ingundis reginæ munificencia, 318. c. 319. a.
 Ingundis, an duæ duorum Chlotariorum uxores, 319.
 Ingwaldus pius monachus Wirenfis, 416. c.
 Injuriosus episc. Turonensis, 122. c.
 Injuriosus abbas Condatescensis, 27. a. 404. c. 405. a. 179. b. 678. c. 1.
 Innocentii III. locus pro monachis, 406. c.
 Innocentius episcopus Cenomannensis, 77. a. 158. b. 331. c. Monachis favet, 79. a. An sub eo missio S. Mauri, 107. 108. 109. 110. b. 116. a. b. 647. 648.
 Innocentius episcopus Emeritæ, 72. a. 203. a. 368. a.
 Innocentius ex comite episc. Rutenensis, 188. a. b.

Inscriptio

Inscriptio dedicationis ecclesie S. Petri Cantuarie, 301. b. Veteris codicis Luxovienfis, 327. a. Alia in codice Aduensi, 703. 704. Vetus pro obitu Chlodovei regis Junioris, 451. b. De S. Theclæ reliquiis, 481. b. Argentoratensis de Juliano August. 493. b. c. Apud S. Germanum Paris. Ilperici tumulo, 188. Ibidem tumulo Childerici regis, 516. b. Sepulcro S. Mauri, 638. c. 2. Tres de Frotmundo episc. Constantiæ fundatore Hamensi, 538. c. 539. 697. Una de propagatione Regulæ Benedictinæ per Simplicium abbatem, 669. Altera ecclesie Castrenfis, quæ probat missionem S. Mauri, 638.
 Instabilitas in monachis damnata, 516. c.
 Intendere, id est, contendere, 684.
 Intine fluvius Vilcastini, 623. b. c. 706. c. 2.
 Ioba, seu Jova, insula Scottiæ, 210. b.
 Jobinus abbas de Porru-Veneris, 237. c.
 Johanni Bapt. oratorium dicat S. P. Benedictus, 55. b. c.
 Johannes Apostoli qualis fuit tonsura, 472. a. Ejus nomine se tenentur Scotti, 472. c. Fallo, 473. Eiusdem sancti sepulcrum Ephesi, 561. c. Reliquiæ Mettis, 190. c.
 Johannes Chryostom. monachos tuetur, 5. c.
 Johannes IV. Papæ privilegium, 382. a. Pro Luxovio, 382. c. Profertur, 689. c. 2. Ejus epistola in favorem monachorum, 406. Privilegium parthenoni in Gallia, Johannes Papa dictus Catellus, 708. c. [688.
 Johannes episc. Constantinopolis, 217. c.
 Johannes Eleemosynarii episc. Alexandriini peccata mire delata, 607. a.
 Johannes episc. Jerosolymæ, 217. c. 277. c.
 Johannes episc. Arelatensis, 449. a. c. 450. b. 494. a.
 Johannes episc. Cesaraugustæ frater S. Braulionis, 163. c.
 Johannes ab episcopatu Neapolit. exclusus, quod filiulam haberet, 257. b.
 Johannes episcopus Panormi, 279. b.
 Johannes episc. Ravennæ, 233. a. 235. c. 250. c. Claffenfis monast. fun a or, 7. c.
 Johannes Robertus episc. Cabilonensis, 227. c.
 Johannes episc. Cælenas, 281. c.
 Johannes diaconus 302. c. episcopus Constantiæ, 303. b.
 Johannes Biarenfis abbas, 73. 184. a. Ejus tum episcopi Gerundæ eogium & scripta, 203. a.
 Johannes episcopus Huguftaldensis, 597. a.
 Johannes episcopus Malitanus, 216. c.
 Johannes episcopus Mettensis, 466. a.
 Johannes de Mellentio episcopus Parisiensis, 218. a.
 Johannes episc. Philadelphie, 407. b.
 Johannes Saitfberie opinio de carium esu in monasteriis notatur, 119. a. Locus de duellis, 522.
 Johannes episc. Schillitanus, 268. a.
 Johannes episc. Siftaricensis, 131. c.
 Johannes episc. Suffionensis, 565. b.
 Johannes episc. Syraculanus, 225. a. 235. c. 266. c.
 Johannes episc. Trajecti, 404. c.
 Johannes episc. Tulli, 426. c.
 Johannes episc. Ubis-veteris, 219. a.
 Johannes episc. Wiccensis, 474. b.
 Johannes archicantor S. Petri Romæ & abbas S. Martini, 544. c. 545. a. Obit, 554. a.
 Johannes abbas missus S. Gregorii, 299. c. 300. c.
 Johannes abbas S. Petri ad Baias, 225. a.
 Johannes abbas Bronnensis, 222. b.
 Johannes abbas Blandiniensis, 443. a. 529. a.
 Johannes abbas Cantuarie, 290. c. 291. a.
 Johannes abbas Casinenfis, 122. a. b. Ejus imago æri incisa, 121.
 Johannes Cardinalis de Aragonia Commendatarius Castri, 158. b.
 Johannes abbas S. Chlodoldi, 76. b.
 Johannes abbas Enoensis, 603. b.
 Johannes abbas Hispanus, 430. c. 436. c. 573. b.
 Johannes abbas Lauræ Sabæ, 407. b.
 Johannes abbas Perla, 218. b.
 Johannes abbas Pisarenfis, 244. a.
 Johannes abbas de Regio, 226. b. c.
 Johannes abbas Reomacensis, 45. b. c. 46. 451. c. Et ejus loci conditor, 86. Ejus gesta, 86. 87. c. Vita a Jona scripta, 451. c.
 Johannes abbas in Sicilia, 219. c.

Annal. Bened. Tom. I.

Johannes abbas Trevirensis, 153. c.
 Johannes abbas Vallis-umbrosæ, 381. c.
 Johannes Romæ presbyter, 244. a.
 Johannes diaconus scripsit vitam S. Gregorii, 284. c. 285. a. Probat eum fuisse Benedictinum, 666. Et Benedictinos ab eo in Angliam missos fuisse, 276. b. 282. b.
 Johannes Ravennensis subdiaconus, 276. c.
 Johannes defensor, 281. c.
 Johannes Moschi exemplum e Prato spiritali, 139. c.
 Johannes-Cassianus, vide Cassianus
 Johannes monachus sanctus, 170. a.
 Johannes reclusus Cainone, 124. b.
 Johannes, pius S. Gregorii discipulus, 201. c.
 Johannes Remensis scholasticus, monachus Uticensis, 245. a.
 Johannes eremita Siculus celebris, 370. b.
 Johannes Erfordii monachus scripsit martyrium, S. Kiliani, 587. a.
 Johannes comes Ostrevandensis, fundator monast. Hafnienfis & abbas, 596. a.
 Johannes-Floriacus monast. S. Mariæ conditor, 380. c. 381. a.
 Jonas episc. Aduensis, 204. b. 518. c.
 Jonas episc. Aurelianensis, 33. c. 34. a.
 Jonas, seu Jonatus abbas Enoensis, 373. a.
 Jonæ discipuli S. Columbani patria & scripta, 308. c. 309. a. Monachus Bobiensis, 344. c. an fuerit abbas, 309. a. 451. b. c. Scripsit vitam S. Johannes Rectmænsis, 86. b. c. Ejus locus de S. Walberto explicatur, 479. c. Erratum emendatur, 221. c. aliud, 579. a. Item emendatur, 372. b.
 Jonatus abbas Marcianensis, 384. b. 385. a. Marcianus quiescit, 582. c.
 Jofemus Papa, is est Zozimus, 708. b.
 Jovinianus abbas Stæchadum, 6. b. 23. a.
 Joviniani errores in Hispania, 458.
 Jovinianus in Gallia renascens, 620. a.
 Jovinus patronus Marnensis abbatie, 27. c.
 Jrenæi Lugdunenfis episc. passio, 222. c. 691.
 Iringus conditor cellæ S. Petri, 488. c.
 Irmina abbatissa Horienfis, 534. 535. a. 614. an Dagoberti I. filia, 535. a.
 Irmina Dagoberti I. filia, 53. a.
 Irminburga c. regina abbatissa Carleolefis, 577. c.
 Irmino abbas S. Germani Pratenfis, 136. a. Ejus liber censualis, 168. c.
 Irmintrudis regina Avennaco præest, 467. c.
 Irrabienfis episc. Petrus, 73. *etc.*
 Isaac abbas Cellarum, 46. a.
 Isidorus episc. Asturienfis, 604. c.
 Isidorus episc. Hispanensis, frater S. Leandri, 166. c. 278. c. 315. b. 355. a. 361. a. 395. b. Quid statuat de puero-rum oblatione, 361. a. Eius sententia de lapsis sacerdotibus, & fictitia ejus epistola, 355. b. Quosnam laudet in libro de viris illustribus, 157. c. Eius regula, 312. 363. a. 397. c. Benedictinæ concordat, 363. a. & multa ex ea habet, 74. b.
 Italia varie afflicta, 216. b. c. Ejus clades sub Gothis, *etc.* 84. A Langobardis occupata, 157. c.
 Italica patricia, 266. b.
 Italus præpositus monast. Suffionensis, 439. c.
 Ithamarus episc. Rossensis, 388. c.
 Itheria abbatissa Suffionensis, 522. c. Vide Ætheria.
 Iticinofcoa villa pagi Parisiensis, 685. c. 2.
 Itta abbatissa S. Hilarii, 381. c.
 Itta Pippini Landinensis uxor, 385. a. 399. a. Fit monialis, 378. b. 379. a. Obit, 420. a.
 Judæi ad fidem catholicam & baptismum adacti, 323. c. 324. a. 339. c.
 Judicæ dux Brittonum, 239. b.
 Judicæ rex Britannia, 603. Fit monachus, 368. b.
 Judicium Dei 500. a. Eustafius ad illud appellat, 321. a. c.
 Judicium futuri memoria utilis, 557. c.
 Judith abbatissa Marcianensis, 581. c.
 Judocus rex Britannia, 603. a. Fit monachus, 368. Judoci gesta, 417. b. Obit, 497. b.
 Juliani Bivacensis martyris ecclesie & reliquiæ, *etc.* 238. c. 385. c. 386. a.

DDddd

Julianus episc. Caralis, 232. a. b. c.
 Julianus episcopus Toletanus, 395. b. 559. a. Eius epistola suscipita, 535. b.
 Juliani episc. Cenomannensis corpus & ecclesia, 159. c.
 Julianus defensor, tum episc. Sabiniensis, 39. b.
 Julianus episcopus Hispanus, 484. b.
 Julianus abbas S. Michaelis Toleti, 72. a.
 Julianus S. Michaelis in Hispania abbas, 531. b.
 Julianus Augustus, inscriptio de eo, 493. b.
 Julius papa dicitur Ofus, 707. c.
 Julii Cæsaris sepultura, 184. a.
 S. Jumeris-cella, 124. a.
 Juniani Comodoliacensis tumulus, 102. a.
 Junianus abbas apud Pictones, 141. c. Abbas Mariacensis, 194. b. Nobilitatem transfertur, *ibid.*
 Ivo Carnotensis decretum pro monachis refert, 289. c.
 Juramenta ad sanctorum tumulos, 453. Quomodo præstantur, *ibid.* Quid una, secunda, tertia, & c. manu juramenta, *ibid.*
 Juramenta monachis & eorum procuratoribus laicis prohibita, 397. b.
 Jurare renuit S. Eligius, 352. a. c.
 Jurenensis montis situs, *ibid.* 677.
 Juracensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Justina præposita S. Crucis Pictavenis, 198. b. abbatissa, 199. c.
 Justiniani imperat. devotio ad habendas reliquias, 93. c.
 Eum in heresim lapsum arguit S. Nicetius episc. Trevir. 153. b.
 Justus episc. Toleti, 354. c. 355. a. 361. a. 394. c. Obiit, 367. c.
 Justus monachus, 263. c. Fit episc. Roffensis, 280. b. 287. b. 301. c. 302. a. b. 472. a. Postea Centuriarum, 314. a. 326. 332. b. 336. b.
 Justus episc. an Valentie, 18. a.
 Justi episcop. Urgell. locus præclarus de monachis, 67. b.
 Justi episc. Hispani mors infelix, 355. a.
 Justus sanctus Arvernus, 104. b.
 Justus confessor Jurenensis, 26. c.
 Justi monachi proprietarii puniunt, 201. 657. 658.

K

KARABOCUS comes, fundator Ketrperlegii, 152. c.
 Karilefus, 77. a. *Vide* Carilefus.
 Kenigigenus episc. Glacensis, 207. a.
 Kilianus monachus Scortus, 413. c. Episcopus sine titulo, 586. c. An Wirtzburgensis, an abbas, *ibid.* Eius martyrium, vitæ scriptores, 587. a.
 Kineburga abbatissa Glocestriae, 557. c.
 Kineburga abbatissa Kineburgi, 436. a.
 Kirchimensis palatium, 533. a.

L

LABINTA abbatissa Romæ, 244. c.
 Labor manuum, 45. c. 116. a. 209. 212. c. 213. a. 402. b. 603. b. Apud Benedictinos, 57. a. Eius commendatio, 537. a. Monachis commendatur, 398. a. A monachis adhibendus, 557. b. c. Illum concilia Gallicana præscribere, & usus, 118. a. Eo durante fit lectio in vigiliis, 129. b. An studiis a monacho præferendus, 41. c. Ob monasterii divitias dimittendus non est, 118. a. Eum non dimisit S. Maurus, 118. a. Agauni non exercetur, 28. c. 30. c. nec in Majori monasterio, 11. a.
 Labincense territorium, 160. a.
 Lactis usus in quadragesima, 475. b.
 Lactentes interdicitur secularibus claustris & chori aditum, 87. c.
 Lageneris episcop. Columbanus, 210. c.
 Laici à monachis distincti, 362. c. 363. a. Quantum honorare debeant clericos, 402. c. Martinis intererant, 566. b.
 Laigobertus abbas Curbionensis, 439. a.
 Lambertus episc. Noviomini, 573. a. *vide* Landebertus.
 Lanceloti fententia de obitu S. Benedicti expensa, 115. c.
 Landebertus episc. Senonensis, 541. c.
 Landebertus abbas, 702.

Landebertus episcop. Lugduni, 425. a. *Vide* Landebertus.
 Landebertus episc. Catalauni, 482. b.
 Landebertus episc. Trajecti, 466. b. 498. a. b. 551. b. 552. 512. c. 596. b. 572. c. Exfulat, 519. c. 520. c. 521. c. Apud Stabulacum, 520. 521. a. Ab exilio revocatur, 568. c.
 Landebertus abbas S. Germani Autifiodor. Parisiis, 594. 595. a.
 Landebertus abbas S. Germani Parisi. 136. c.
 Landefridus monachus Lauduni, 440.
 Landegifilus reginæ Nanthildis frater, 343. a.
 Landelinus abbas Crispiniensis obiit, 579. c. Monasteria condit, 580. a.
 Landelinus abbas, 427. c. Labiensis, 428. & fundator, 612. c. Alia etiam monasteria exstruit, 428. a. b. 613. a.
 Landericus episc. Parisiensis, 343. a. 372. a. 478. c. 418. b. Ei nuncupatæ formulæ Marculfi, 422. 478. c. 418. c. 419. An privilegium Dionysiano monast. dederit, 423. b.
 Landetrudis abbatissa domni Christivili Parisiis, 594. b.
 Lando Remorum episcop. 220. b. 346. b.
 Landoberchtus episc. Senonum, 541. b.
 Landoinus nomen errore effictum, 594. c.
 Landrada conditrix & abbatissa Belluæ, seu Belisensis, 596. b.
 Landricus, an episcopus Meldensis, 406. a.
 Lanfrancus episc. Cantuariæ, 271. c.
 Lantbertus abbas Fontanellæ, 438. a. 448. a. 506. b. 585. c. Ex abbate episc. Lugduni, 484. c. 541. c. 569. b. Eius gesta, 485. a. b. c. 525. c. 526. 527.
 Lantbertus episc. Trajecti 572. c. *Vide* Landebertus.
 Lautbertus comes Lovanii, 390. c.
 Lantfredus abbas S. Germani Pratenis, 542. c.
 Lariensis insula Christopholis dicta, 100. b.
 Lascivus episc. forte Bajocensis, 82. c.
 Latiniacum opidum, 389. a. Eius nominis vicus duplex, 379. c.
 Latinus episc. Turonensis, 390. c.
 Latinus fundator Bebronnenis, 26. a. Arianus convertitur, & c. 222. a.
 Latiscensis pagus, 360. a. 602. a.
 Latona altera sedes episc. Cabilonensium, 229. c.
 Laudomerus episc. 422. c.
 Laudola fluvius, nunc Separis, 258. b.
 Laudunum urbs munita, 379. b.
 Lauduni episc. Attola, 355. *ibid.* seu Atelanus, 508. *ibid.* aut Attulo, 379. b. Bartholomæus, 459. c. Bertoldus, 440. a. Cagnoaldus, 235. An Canderis, 449. b. Madelgarius, 564. c. An Omotarius, 440. a. Pardulus, 205. a. Rodoardus, 412. a. Rerico, 203. b.
 Laudunensis dux Bercharius, 409. c.
 Lavinia abbatissa Romæ, 244. c.
 Launoi error emendatur, 135. b. Item de veteribus chartis, 628. a.
 Launomarus abbas Curbionensis, 147. b. c. 148. Curbionis fundator, 439. a. Obiit, 219. 220. a. Eius acta emendata, 220. a. Corpus furto sublatum, 220. b.
 Launus episc. Constantiæ, 391. a.
 Laureaci sedes Juvavum translata, 611. c.
 Laurentii mart. craticula Cenomannis, 159. a.
 Laurentius episc. Mediolani, 164. a. c. 165. a. 657.
 Laurentius presbyter, 263. c. 264. b. c. S. Augustini Cantuariæ socius, 174. a. 291. In Angliam missus, 240. c. Romam legatus, 251. c. Postea episc. Cantuariæ, 270. c. 273. c. 287. 290. b. 301. b. c. 302. a. b. 325. c. 472. a. Obiit, 313. c. 314. a.
 Laurentius abbas Eduensis, 32. c.
 Laurentius Farfe conditor, 7. b.
 Lauri abbas reliquæ, 239. a. Gesta, *ibid.* b.
 Laus perennis in monasterio, 123. b. 214. a. Agauni instituta, & alibi, 29. Apud S. Dionysium, 342. a. 422. c. Ibi intermissa, 418. c. Agauni & Divione apud sanctum Benignum, 174. b. c. Apud S. Benignum, 46. c. Lauduni, 379. c. An initio fuerit apud Luxovium? 212. a. 213. c. 214. a. Ibi instituta, 214. b. In Majori monasterio, 422. c. Apud Romaricenses, 315. c.
 Lautenus monasteria condit, 32. c.
 Lauto episc. Constantiensis, 82. c.
 Leander e monacho episc. Hispanensis, 166. c. 167. 201. c.

335. b. 393. c. Constantinopolim missus, 178. b. S. Gregorii amicus, 182. b. c. 183. b. Benedictinam regulam propagat, 74. c. Penes eum summa concilii Toletani, 202. Eius auctoritas in illo concilio Toletano, 184. a. In eodem concilio gratulatur regi Reccaredo ob ejus conversionem. 202. b. Eius Regula pro sorore, 167. b. c. Eorum matris pia mors, 167. a. Ipse obiit, 278. c.
 Lectio necessaria, 21. c. Eius assiduitas commendata, 26. b. Monachis commendata, 398. a. Potissimum Benedictinis, 57. a. b. Monialibus etiam inter operandum & edendum non desit, 167. b. Eius assiduitas in S. Radegunde, 141. a. Legendo Deus auditur, 525. a. Lectio facta in conviviis adhibenda, 202. b.
 Lectum, *id est* tumulus, 585. Lectus sancti, *id est*, ejus tumulus, 609. b. *ibid.*
 Leduinus abbas S. Vedasti, 583. a.
 Legia villa publica, 498. b.
 Legionensis in Britannia episc. Dubricius, 151. b.
 Legionenses in Hispania monachi martyres, 187. b. c.
 Leifaltus episc. Aduensis, 100. c. 279. b.
 Lembais villa Viromandunorum, 509. c.
 Lemovices erant sub Austrasiæ regibus, 101. a.
 Lemovicum episc. Agericus, 622. b. Ermenus, 620. *ibid.* Felix, 390. c. Ferreolus, 223. & c. Lupus, 352. c. Ruricii duo, 101. a. S. Sacerdos, 181. b. *ibid.* Salutaris, 622. b. Turpio, 101. b.
 Leo M. Papa, ipsi ante pontificatum inscripta Cassiani scripta, 23. c. Eius locus de penitentibus, 111. a. Epistola ad Flavianum lecta S. Amato morienti, 338. a. Eius sepultura, 282. b.
 Leonis basilica prope Senonas, 319. c. 323. a.
 Leo IX. consecrat ecclesiam S. Sigismundi in Alfatia, 533. b. Eius miraculum simile S. Benedicto, 4. b.
 Leo Mariscanus Ostiensis missionem S. Mauri descripsit, 632. a. Eius fententia de obitu sancti Benedicti, 116. a. Eius chionim Casinense emendatur, 177. c.
 Leo abbas S. Marini Turon. postea episcopus, 12. a.
 Leo abbas Sublacensis, 4. b.
 Leo abbas Mentuniaci, 64. a.
 Leo abbas Trecentis, 513. c.
 Leo exconsul, 301. a.
 Leobardus abbas discipulus S. Columbani, 308. c. Cellam condit, 309. c. 310. a.
 Leobardus II. abbas Cellensis, 310. a.
 Leobertus sicut abbas S. Dionysii, 500. b.
 Leobinus episc. Carnutenis ex monacho Insulæ Barbaræ, 11. c. Abbas Brajancensis, tum episc. Carnuti, 79. 80. 81. 147. c. 148. 220. a. Eius vitæ compendium, 79. 80. 81.
 Leobinus e monacho Micjacenti, 33. c.
 Leoboldus episc. Lingonensis, 450. b.
 Leocadius abbas Remensis, 574. c. Cancellarius, 575. a.
 Leocadius abbas, 702. c. 1.
 Leodardus abbas Floriaci, 546. c.
 Leodardus vir sanctus Suestione, 622. a.
 Leodebaudus episc. Nibarnensium, seu Niverni, 449. b. c.
 Leodboldus episc. Lexoviensis, 470. b.
 Leodboldus abbas S. Aniani Floriacum fundat, 380. a. b. 381. b. c.
 Leodegarius abbas S. Maxentii, 233. b. tum episcopus Aduensis, 33. b. 439. b. 447. c. 482. c. 489. a. b. c. 500. a. b. 506. b. 508. b. c. 509. 519. c. 548. b. Childerici gratia exiit, 514. b. c. Luxovium relegatur, 515. Luxovio egressus ab Ebroino vexatur, 517. b. c. Inimicis suis traditur, 518. Quantum passus sit, 518. Dirapassus supplicia, 531. c. 532. 533. Marii suæ scribit, 532. b. c. Exactoratur in concilio, 540. b. c. Occiditur, & c. 541. Quo in concilio depositus, 541. a. b. Eius testamentum, 518. c. 519. Eius exaccationis festum, 518. b. Miraculis coruscatur, ejus translatio, 567. Murbaci patronus, 491. a. Eidem sacra Offensio-cella, 533. c. Eius oratorium Augustoduni, 703. c. 1.
 Leodegarius episc. Aurelianensis, 380. b.
 Leodegarius episc. provincie Arelatensis, 571. c. 700. c. 2.
 Leodicum villa publica, 498. b.
 Leodit episcop. Hugo de Petra-ponte, 466. a. Notgerus, 478. *ibid.* Stephanus, 582. c. *vide* Trajectum.
 Leodoaldus abbas Mille-becci, 547. a.

Leonardus abbas Cellensis, 79. a.
 Leonardus Lemovix abbas Nobiliaci, 79. a. Eiusdem loci patronus, 102. a.
 Leonardus abbas Vendoperensis, 79. a.
 Leonegifilus abbas Enfontensis, 81. c.
 Leonenses episcopi, Paulus, 150. *ibid.* Tiernomailus, 151. c.
 Leonianus abbas Viennensis, 25. c. 31. b. c. 32. 106. a. 107. a.
 Leonis episc. Moguntia, 295. a.
 Leontianus episc. Constantiensis, 82. b.
 Leontinus episc. Lucidus, 254. b.
 Leontius episc. Forojulienis, 13. c. 17. b. 18. a. 21. c.
 Leontius abbas Stæchadum, 6. b. 23. a.
 Leontius abbas an Lirinensis, 35. b.
 Leopoldus abbas Reomaensis, 86. a. 451. c.
 Leopoldus abbas Asturicensis, 573. b.
 Leopoldus abbas Uzeticensis, 573. b.
 Leopoldus reclusus Turonensis, 161. b.
 Leopoldus episcop. Turonum, 293. a.
 Leotaridus abbas Moisiaci, 358. c. 686.
 Leotharius præpositus S. Trudonis, 616. a.
 Leotheria soror S. Ebbonis, 602. a.
 Leotwinus episcopus. *Vide* Luitwinus.
 Leovigildus rex Arianus S. Nuncto beneficit, 157. a. b. *Vide* Leuvigildus.
 Leporius monasterii Africani conditor, 43. a.
 Letaudus abbas Mettenis S. Marini, 432. a.
 Letavia urbs Britannia, 150. c.
 Leubatus abbas Senapariæ, 161. b. c.
 Leubovera abbatissa S. Crucis Pictavis, 193. a. 194. b. 195. c. 199. c. Eius tempore turbæ in monasterio, 196. 197. A monialibus rebellibus capitur, 198. b. Evadit, *ibid.* c. In Synodo rationem reddit, 199. a. Absolvitur, *ibid.* b.
 Leudardus S. monachus Suestionensis, 483. a.
 Leudebaudus episc. Sagii, 194. a.
 Leudeboldus episc. Lingonum, 482. c.
 Leudegarius episc. in Provincia, 554. c.
 Leudegundis marit S. Faræ, 304. a.
 Leudelinus patronus Hartonis-cella, 491. a.
 Leudemarus Orbaci abbas, 565. a.
 Leudemundus episc. Seduni, 306. c.
 Leudemundus abbas S. Ursicini, 483. c.
 Leudesius major-domus, 517. c. Quo tempore, 518. c. An Athici ducis pater? 489. a. b.
 Leudetrudis Ebroini uxor, 500. a.
 Leudinus episc. Tulli, 497. a. 533. c.
 Leudobadus abbas, fundator sancti Aniani Aurelianensis, 194. c.
 Leudranus, seu Leudocramnus abbas Carbonaria, 148. a.
 Leudinus episc. Tullensis, 306. a. 462. c. Seu Bodo frater S. Salaberge, fit episc. Tullensis, 439. a.
 Leufus, seu Leufus abbas S. Vincentii Cenomann. 159. b.
 Leubaldus abbas Mediani monasterii, 507. c.
 Leubertus abbas S. Arnouli Mettenis, 597. c.
 Leutfredus abbas Madraci, 522. b. Eius gesta, 597. c. 598. a.
 Leutfridus abbas, 331. b.
 Leutharius dux Alamannorum, Athici pater, 489.
 Leutherius episc. in Anglia, 496. b.
 Leuterius episc. Dorcinæ, 366. seu Dorcicestræ, 535. b. 595. c. West-Saxonum, 525. Occidentalium Saxonum, 516. c.
 Leutherius, seu Eleutherius, S. Dionysii socius, 422. b.
 Leutrudis Ebroini uxor, fundatrix S. Mariæ Suestionensis, 445. c. 455. c. 482. b.
 Leutfrida Erchinoaldi uxor, 409. c. 410. a. b.
 Leuvigildus rex, catholicos in Hispania persequitur, 178. a. b. 187. c. 188. a. 203. a. Catholicorum miraculis movetur, 72. c. S. Nuncto beneficit, 157. a. b.
 Lexovienses episcopus Hincho, 449. b. seu Higgo, 450. b. Leudoboldus, 470. b. Philippus-Cospeanus, 456. c.
 Leydradus episc. Lugduni, 225. a. 415. b.
 Liber vitæ, *id est*, Necrologium, 169. b. 341. b. 572. b. 701. c. 2.
 Librorum scriptio in parthenone Arelatensi, 21. b. P. II. 8.
 Liberatus episc. Carthagini, 383. a.
 Liberatus Byzacena primas monasteria vexat, 42. 43.

INDEX GENERALIS

740

Liberatus episc. Afer, 448. c.
 Liborius Patricius monasterium condit, 94. c. 95. a. 254. a.
 Libertinus Fundensis monast. praepositus, 39. c.
 Libranus e fecis S. Columbani, 294. a. 295. b.
 Liccifeida episcop. Ceatida, 495. *Ch.* seu Cedda, 473. c.
 Sexvulfus, S. Wilfridus, 595. b. Winfridus, 436.
 Licinius episc. Arelatenfis, 195. a.
 Licinianus episc. Cartaginensis-Spartariae, 186. a.
 Licinius episc. Andegavenfis, 250. b. 264. b. 389. b. c.
 Licinius abbas Bonalensis, 181. b.
 Licinius abbas Insulae Barbarae, 12. c.
 Liebertus episc. Cameraci, 406. a.
 Liola abbatissa Arelatenfis, 22. a. 147. a. 156. a. Obiit, 163. a.
 Lilia in tumulo Fredegundis, 249. a.
 Lindisfarne sius, 416. Ejus ecclesia a monachis possessa, 271. 273. c. Qui erant Regulae S. Benedicti additi, 581. c. 582. a. b.
 Lindisfarne episcopi, Aethelwaldus, 617. a. S. Aidanus, 365. *Ch.* S. Cuthbertus, 577. *Ch.* Eadbertus, 616. *Ch.* Eadfridus, 582. *Ch.* Eata, 473. *Ch.* Finanus, 415. c. S. Wilfridus, 581. *Ch.*
 Lindisfarorum episcopus, 539. c.
 Lingonensis episc. Astoricus, 360. b. Bertoaldus, 414. *Ch.* Berto, 86. a. Dodoaldus, 360. a. seu Dudoaldus, 289. seu Modoaldus, 360. a. Sanctus Gregorius, 45. b. Guillencus, 451. c. Leudeboldus, 482. *Ch.* seu Leoboldus, 450. b. Mietius, 289. *Ch.* Sigoldus, 451. c. Teurboldus, Widricus, 50. a.
 Liobae permixtus ingressus in basilicam Fuldae, 87. b.
 Lirinensium instituta, 104. b. 105. b. *Ch.* Eorum disciplina relaxata, 270. a.
 Litaniae a S. Gregorio indictae, 216. c. 217. a.
 Litaniae mensuales, 397. b. c. Singulis mensibus inditendae, 172. 601. a.
 Litaniae veteres Anglicanae, 276. b. 663. Alcuini & aliarum variae laudantur, 633. c. 2. 634. c. a. 654.
 Litaniarum majorum origo, 217. a.
 Ludgeri parentes, 615. c.
 Ludhardus episc. Gallus in Anglia, 242. a. 286. a.
 Livinus episc. & martyr scribit epitaphium S. Bavonis, 413. Ejus gesta, 413. c. 414. Ejus martyrium, 442. c. Ab ipso praedictum, 443. a.
 Luthericus Athici ducis pater, 489. a. b.
 Lutwinus episc. *Vide* Lutwinus.
 Loba, *id est* porticus, 174. a.
 Locoſici pugna & situs, 563. c.
 Locorum sanctorum descriptio, 618. c.
 Lodewinus episc. *vide* Lutwinus.
 Londonium primo in metropoli designatum, 280. b. Ejus cathedralis an a monachis possessa, 285. c.
 Londonii episc. Erchenwoldus, 578. a. Mellinus, 280. *Ch.*
 Longisilus monasterium condit, ejus testamentum, 330. 331.
 Longobardi Italiam invadunt, 157. *Ch.* Eorum ibi regni initium, *ibid.* Eorum habitus qualis, 158. In Gallias irrumpunt, 162. c. In Italiam interiorem penetrant, 166. a. Casinum destruunt, 176. S. Gregorium calumniantur, 218. a. Eos inter & Romanos pax, 252. a.
 Lopa fundatrix Tuffiaci, 450. c.
 Lotharii imper. effigies in cod. manusc. 404. b.
 Lotharius episcopus, 285. c.
 Lotio pedum in cena Domini, 537. a.
 Lua monachus S. Columbani, 293. a.
 Luanus abbas, 293. a. 294. c. Fundator centum monasteriorum, 209. b.
 Lubovera abbatissa S. Crucis Pictavi, 193. a. 194. b. *vide* Leubovera.
 S. Lucae reliquias obtinet S. Gregorius, 184. a. Ubi depositae, *ibid.*
 Lucae Tudenſis locus emendatur, 559. a.
 Luceae episc. Felix, 707. *Ch.* Walprandus, 625. c.
 Lucensis in Hispania episc. Vasconius, 394. c.
 Luciae martyrii locus, 225. a.
 Lucia abbatissa Lugduni, 223. b.
 Luciani martyris Bellovacensis visio, 189. b.
 Lucidus episc. Leontinus, 254. b.
 Lucillus S. Severini discipulus, 5. c.

Lucius imperialis condit monasterium Lucionense, 567. 8.
 Lucii Albinii pagani erga sacra religio, 402. c.
 Lucosai pugna, & situs, 563. c.
 Lucretius episc. Bracarenſis, 145. c.
 Lucretius episc. Diensis, 139. b. Monachus, 131. c.
 Ludovicus abbas S. Trudonis, 616. b.
 Ludos tabulae an monialibus veterent canones, 199. a.
 Lues gravissima in Britannia, *Ch.* 475. b. Galliam devastat, 149. a. In Gallia ingens, 182. a. In Gallia, *Ch.* 195. a.
 Lufai vici situs, 563. c.
 Lugdunenses episcopi: Aetherius, 196. *Ch.* Aridius, 313. a. Arigijs, 425. b. Aunmundus, 424. *Ch.* seu Dalſinus, 425. *Ch.* Aurelianus, 13. b. An Canderis, 449. b. c. Eucherius, 222. *Ch.* Candericus, 383. a. seu Gandericus, 425. a. seu Gaudericus, 383. a. S. Genesius, 469. *Ch.* Godinus, 600. *Ch.* seu Gudinus, 425. *Ch.* Hugo, 228. c. S. Irenaeus, 691. *Ch.* Lambertus, 541. *Ch.* Leydradus, 224. & c. Lupus, 12. *Ch.* Sacerdos, 127. *Ch.* Viventius, 27. Viventius, 449. b. c.
 Lugduni episc. Godwinus, dictus Metropolitanus Galliarum, 596. c.
 Lugdunense Xenodochium, 205. b.
 Lugdunensis pagi agri viginti-novem, 30. a. Eorum nomina, 678.
 Lugdunum-Clavatum. *Vide* Laudunum.
 Lullus exactor misere perit, 324. c.
 Lumen continuo ardet in ecclesia monasterii, 547. b.
 Luminosus abbas Ariminensis, 236. c.
 Lundonium, *vide* Londonium.
 Lupellus monachus Trecentis, 513. c. 514. a.
 Lupentius abbas Gabalitanus martyr, 188. a.
 Lupicinus abbas Condatescensis, seu Jurenſis, 6. 23. b. c. 608. c. 223. a. Fundat monasterium Lauconense, 22. 677. c. Ejus gesta, 25. 26. c. Translatio, 404. c. 405. a.
 Lupo abbas Aduensis, 203. c. seu Lupus, 205. a. b.
 Luponus abbas, 503. a. 694. c. 2.
 Lupus episc. Lugduni ex monacho Insulae-Barbarae, 12. c.
 Lupus episc. Senonensis, 448. b. 521. b. Exulatur, 207. a. Revocatur, *ibid.* b. Obiit, *Ch.* 323. a.
 Lupus episc. Andegavenſis, 389. b.
 Lupus episc. Cabilonensis, 228. b. c. 229. Antea abbas, *ibid.* c. 264. b. 450. b.
 Lupus episc. Lemovicum, 352. c.
 Lupus ex-monacho Lirinensis episc. Trecentis, 15. c. 16. Ejus miracula, 146. c. 147. a.
 Lupus episc. ex-Burgundia, 47. a. 229. b.
 Lupus abbas, 431. a.
 Lupus abbas Augustodunensis, 279. b.
 Lupus abbas Ferrariensis, 49. a. b. 278. b. 417. b. 497. b. Scripsit vitam S. Maximini Trevirensis, 81. c. 153. c. 154. a.
 Lupus abbas Insulae-Barbarae, 79. c.
 Lupus palatii diaconus, 137. c.
 Lupus dux ab Ebroino vexatus, 519. c.
 Lurinus auctor epitaphii Bedae, 556. c. 557. a.
 Lutum insula Sequanae, 525. c.
 Lutwinus episc. Trevirensis, 487. a. 614. c. 615. a. Macdiolacense monasterium condit, 604. a.
 Luxovienſium monachorum fama, 234. Ritus peculiare, 286. a. b. 310. c. Corona, 321. a.

M

M A R T I N U S monachorum pater, 275. c. Dæmonem alapa fugat, 39. c. Ejus miraculum, 39. c. Regula, 7. a. 14. c. Juncta cum Benedictina, *Ch.* 571. b. 698. c. 2. *vide* Regula.
 Macarius presbyter, 291. c.
 Macco comes Pictavi, 196. c. 198. c. 199.
 Maceria vicus Pontivi, 409. b. 410. c.
 Maceria villa Laudunensis, 421. c.
 Maceriolae apud Pictones, 474. c.
 Machutes, five Maclovius, 150. a. 152. Episcopus, 186. c.
 Macloviopolis initia, 152. b.
 Macstedis abbatissa Romaricensis, 315. c. 426. c. 534. c. 690. c. 2.
 Madal-

Madalbertus abbas Offimwillaris, 534. a.
 Madalulfus episc. Silvancti, 188. c.
 Madegisilus episcopus Turonensis, 352. c.
 Madegisilus abbas Senonensis, 307. a.
 Madelbertha abbatissa Malbodi, 441. c. 570. c.
 Madelgarius episc. Lauduni, 564. c.
 Madelgarius comes, Altimontis fundator, 405. c. 406. a. Fit monachus, 441. a.
 Madolandus abbas loci ignoti, 595. a. 614. a. 706. c. 1.
 Madvallis, seu Bonavallis, 77. c.
 Magenrannus abbas Senonensis, 462. b.
 Maginensis pagus, 408. b.
 Maginontensis pagus, 703.
 Magistri regula. & quis fuerit examinatur, 625. c. 626.
 Maglorius, 150. a. 152. a. Abbas Dolensis, 151. c. tum Sargiensis conditor, 151. c. Episcopus, 186. c. 208. c.
 Magnebertus focius S. Vodoalli, 621. c.
 Magnentius, 386. c. Abbas Limonicus, 387. a.
 Magnerannus abbas, 471.
 Magnericus episc. Trevirensis, 154. b.
 Magnitudinis titulum sanctus Bernardus dat Petro abbati, 69. b.
 Magnoaldus abbas Tunſonis, seu Tucionis-Vallis, 542. a. 594. c. 595. a. 613. b. c. 702.
 Magnoaldus diaconus S. Galli, 309. b. *Vide* Magnus. Ejus acta confusa cum actis Cagnoaldi, 355. c. Sancti Galli discipulus fictitius, 393. c.
 Magnoaldus episc. Andegavi, 250. b. 331. b. 389. b. Antea abbas, 250. b. Ejus ecclesia, 389. c.
 Magnus abbas Caturcensis, 358. a.
 Magnus, seu Magnoaldus abbas Fuffensis, 308. c.
 Magnus S. Galli discipulus, 392. c. Ejus acta spuria, *Ch.* *ibid.* 393. *Vide* Magnoaldus.
 Magnus-annus quid, 51. b.
 Magobertus puerulus pius, 439. c.
 Magulfus pastor S. Gallani, 392. c.
 Maildulfus monasterio dat nomen & initium, 524. c. 525. a.
 Maiolus abbas Meldensis, 343. c. 509. b. S. Faronis, 603. c.
 Majores-domus quibus titulus donati, 431. a.
 Malachias a S. Bernardo laudatus, 209. b.
 Malalitanus episc. Johannes, 218. c.
 Maldegisilus S. Furfet discipulus, 411. c. 412. a.
 Malchardus seu Malardus episc. Carnutenſis, 2203.
 Malulfus episc. Silvancti, 188. c.
 Mamerti-Claudiani elogium, 32. a.
 Mammets reliquiae, 156. c.
 Manuca sub quo passus Placidus, 91. a.
 Manumissionis ritus, jactis denariis, 353. a.
 Mapinii archiepisc. Remensis epistola, 81. b.
 Mapparius, officialis regis, 223. b.
 Marbodus episc. Andegavenſis, 250. b. 389. c.
 Marcella prima Romae sequitur vitam monasticam, 5. b.
 Marcellinus papa, 708. a. Ejus corpus Rotonni, 88. b. c.
 Marcellinus episc. Ebreduni, 132. a.
 Marcellus papa, 708. a. Ejus reliquiae, 406. a.
 Marcelli mart. reliquiae & ecclesia Cabilone, 173. c.
 Marcianus e monacho episcop. Firmanus, 561. c.
 Marianus abbas Enſionensis, 81. c.
 Marcianus S. Severini discipulus, 5. c.
 Marcianensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Marcolmus inclusus S. Symphoriani Aduensis, 514. c. 606. b.
 Marculus abbas Bituricensis, 419. b.
 Marculus abbas S. Nicetii Lugduni, 223. b.
 Marculus abbas Nantensis, 138. c.
 Marculfi monachi formulae, 418. c. 419. a. Formulam ex privilegio Luxoviensis accepit, 216. a.
 Marculus cellerarius Salicensis, 419. b.
 Marcus Poeta S. Benedicti discipulus, 122. b. 230. b.
 Marci referendarii moribundi poenitentia, 110. c.
 Marwardus abbas Primiensis, 408. a.
 Mareshami erratum refellitur, 276. a. 596. c. 663. c. 2. 664. 665.
 Margarita regina Scotiae, 314. a. Monasterium Hiense reparat, 249. c.
 M A R T I A virginitatem tuetur Hildeſonſus, 458. b. Ejus depositio mense Januario, 244. c. Eiusdem imago celebris, 70. c.

Annal. Bened. Tom. I.

Maria abbatissa Romae, 244. c.
 Mariana locus emendatus de Biclarenſi monasterio, 73. a.
 Marianus confessor Autifiodori, 319. c. Ejus corpus & monasterium, 171. c. 172. c.
 Marilegium villa-regia, 306. c.
 Marinianus monachus, tum episcopus Ravennae, 218. c. 227. a. 235. a. 236. a. b. 237. b. 250. c. 253. a. 269. b. c. 277. a. b. 281. c.
 Marinianus abbas, 225. b. Panormi Generalis Benedictinorum Siciliae, *Ch.* 225. c.
 Marinus episcopus Trevirensis, 487. a.
 Marinus abbas Lirinensis, 30. b. 195. a.
 Marinus abbas, an Lirini, 35. a.
 Marius abbas Bodanensis, 131. b.
 Marlacum villa-regia, ubi concilium in quo depositus S. Leodegarius, *Ch.* 541.
 Maroveus episc. Pictavenſis, 156. b. c. 192. c. 193. a. 199. b. Non potest moniales S. Crucis in officio continere, 196. Nec sedare earum turbas, 197. 198. b. c.
 Marſo comes palatii sub Chlodoveo III. 599. a.
 Marſus episc. Namnetensis, 391. a.
 Martianus episc. Beneventi, 66. b.
 Martinianus Afer confessor, 40. b.
 Martinus papa, 459. b. Quando assumtus, 418. a. Ejus chronologia, 406. b. c. Monothelitas impugnat, 407. & damnat penna inuncta sanguine Christi, 407. a. Ejus epistola ad S. Amandum, 417. c. Ad Chlodoveum regem, *ibid.* 418. a. Permittit tandem Amando episcopatum dimittere, 421. a.
 M A R T I N U S episc. Turonensis, 352. c. Ejus monastica vita, 5. c. 6. a. 10. c. Monachus fuit & monachorum pater in Gallis, 637. c. 1. Vitae monasticae auctor in Gallis, 19. c. Illius instituta in Majori-monaster. 11. Eum S. P. Benedictus imitatur, 11. Ejus humilitas, 388. a. Numquam fuit otiosus, 117. b. In ecclesia numquam sedit, 57. b. Mortuum suscitatur, 353. c. Miraculum quod ei contigit prope Edaam, 203. c. Ejus miracula Suevos convertunt, 144. 145. 146. Miraculo Fortunatum sanatur, 155. b. Ejus discipuli, 6. a. Tumulus, 367. a. Quem visitat S. Columbanus, 293. a. Festum in Julio, 223. c. Eidem oratorium condit S. Benedictus, 55. b. Wlſilacti in eum devotio, 160. c. S. Leobardi, 161. a. A S. Bertino maxime cultus, 610. c. Ejus ecclesia Cantuariae, 273. Sedes chorepiscopi, 274. b.
 M A R T I N U S Dumienſis, 145. *Ch.* Pannonius dictus, 289. 290. a. Benedictinus, monasteria condit, 146. a. b. Abbas, Regulae Benedictinae propagator, 74. c. Suevos ad fidem convertit in Gallia, 144. b. c. Monasteria condit, fit episcopus, a Fortunato laudatur, 145. Fit Bracarenſis archiepiscopus, 70. b. Ejus opuscula, 162. a. 177. c. Obiit, *ibid.* Epitaphium, 178. a.
 Martinus abbas Hispanus, 437. a.
 Martinus abbas Santonenſis, 205. b.
 Martinus abbas Sedacianus. 180. a. An abbas Santonicus a Gregorio memoratus, *ibid.*
 Martinus abbas Vertavenſis, 148. c. 149. b. c. 150. c. Ejus mors & reliquiae, 258. b.
 Martinus Casinensis eremita ante S. P. Benedictum, 56. a.
 Martini fratris Pippini caedes, 563. c. 564. a.
 Martius abbas Arvernus, 104. c.
 Martyres viri. monachi in Africa, 40. b.
 Martyres Desertinentes, 504. b.
 Martyres dicti pii homines sine causa necati, 574. b.
 Martyrianus episc. Victor, 73. c.
 Martyrius abbas S. Martini Romae, 561. c.
 Martyrologium Bedae, in eo sancti etiam domestici omiſsi, 589. b.
 Maſo episc. Hispanus, 355. b.
 Maſo conditor Malonis-monasterii, 488. c.
 Maſolacum villa regia, 471. b.
 Maſſiliae episc. Serenus, 241. *Ch.* Theodorus, 246. c.
 Maſſiliae cataplus, 342. a.
 Maſſona episc. Emerita, 72. a. 368. a.
 Materus episc. Trevirensis, 488. b. Ejus reliquiae, 496. c.
 Mathae apostoli reliquiae Treviris, 154. a.
 Mathildis abbatissa Andelaci, 463. a.
 Matriacensis ager pagi Tornodorensis, 595. c. 1.
 Matificensis episc. Adeodatus, 352. c.

Et Ecce

Matricula, id est, xenodochium, 192. a.
 Matriculati, qui ? 342. b. 320. b. In oratorio instituti, 703.
 Matthæi apostoli caput ex Ægypto in Gallias allatum, 152. c.
 Maurentius militie magister, 251. a. 252. c. 257. a.
 Maurentius patronus ecclesie Viennensis, 387. b.
 Mauricius abbas Beneventi, 513. b.
 Mauricius imper. sub eo imperii status, 284. c. Ejus assensus pro electione S. Gregorii, 216. c. 217. b. Lex de militibus non recipiendis in monasteriis, 226. c.
 Mauricius facilius admittus in monasterium sit apostata, 218. c.
 Mauriliacus pagus, 614. b.
 Maurinus episc. Bellovac, 312. c. 450. b.
 Maurinus abbas Divionensis, 289. b.
 Maurontius abbas S. Florentii Glonnensis pie obit, 527. c.
 Maurontius abbas Broitensis, 337. c. 384. b. 385. a. 391. c.
 Maurontius abbas Massiliæ, 23. a.
 Maurontius filius S. Rictrudis, 521. a. 582. c.
 Maurontius alter, discipulus S. Richarii, 391. c.
 MAURUS præcipuus S. Benedicti discipulus, 117. c. 207. c. B. Benedicto oblatas, 38. a. Cum eo demonem derexit, 38. b. Ejus miracula a Gregorio Magno narrata, 630. Super aquas currit, 53. c. 54. a. Quod miraculum propugnatur, 53. 54. 630. c. 2. Casinum migrat, 55. a. Miracula ibi ab eo patrata, & vitæ sanctitas, 103. Claudum sanat, 96. a. Ejus in Gallias missio, 96. b. 107. 108. 109. 110. 112. A Barcofio abbate sancti Sigiranni agnita, 673. c. 1. Ab auctoribus omnium temporum laudata, 631. Ejus apologia, 629. & seqq. Objectiones adversus eam soluta, 642. & seqq. Gallicani itineris descriptio & miracula in eo patrata, 113. Miraculum in monast. Jurensi, 27. a. Transit Agano, 30. c. S. Romanum invisit, & videt S. Benedictum celos adentem, 115. a. Locus ei apud Cenomannos destinatus, 331. c. Aurelianus substitit, nequit recipi Cenomannis, in pagum Andegavensem fecedit, 116. A sancto Albino susceptus, 81. b. Monasterium Glannasolense construit, 116. 122. c. Miraculis clarer, 116. b. c. Gallias illustrat, 329. c. Primum in Gallia Regulam S. Benedicti instituit, 632. b. c. 636. Regulam in Gallia pure docuit & implevit, 118. a. b. An Regulæ autographum attulerit, 119. b. 637. 638. An conditor monast. Albaterræ, 181. b. Fuit solum diaconus, 119. c. Abdicata præfectura fecedit, 181. c. Ejus obitus & sepultura, 186. a. Epitaphium, 638. c. 2. Ejus Vita a Fausto scripta, 286. b. Invenitur, 107. b. Ab Odone abbate publicatur, 639. & seqq. Ejus sinceritas vindicatur, *ibid.* 186. 187. 646. & seqq. Eiusdem sancti translatio, 107. b. In monasterium Fossatense, 465. b. Memoria & cultus antiquus, 633. c. 2. 634. In veteribus Litaniis, *ibid.* Celebratis, 631. c. Ejus reliquie Casinum relata, 632. c.
 Maurus an alter, gaudet de Florentii interitu, 54. c. 55. a.
 Maurus abbas Cellæ-Leopardi, 310. a.
 Maurus abbas Classensis eligitur, 277. b.
 Maurus abbas S. Pancratii, 231. c. 232. a.
 Mausolacum curtis dominica, 450. b.
 Maxentius abbas Pictavenis, *ibid.* 33. a. Frater S. Maximini Trevirensis, 81. c.
 Maxima martyr sub Vandalis, celebris, 40. b.
 Maximiani martyr. Bellovac. translatio, 189. b.
 Maximianus abbas S. Andree Romæ, 165. b. 657. c. 1. tum episc. Syracusanus, 218. c. 224. b. c. 225. a. 230. b. Fuerat S. Gregorii socius, 182. c. Abbas ejus in vita monastica instituitur, 235. b. Et in episcopatu ejus in Sicilia vicarius, 235. Obiit. *ibid.*
 Maximianus abbas Irevirensis, 153. c.
 Maximinus episc. Trevirensis, 81. c. 153. c. Ejus translatio, 154. a. 486. c. 487. Miracula, 487. Reliquie, 496. c.
 Maximinus abbas Insulæ-Barbaræ, 11. c.
 Maximinus abbas Miciacensis, 33. b. 34. a. 77. a. b.
 Maximus Papa *id est* Dionysius, 708. a.
 Maximus martyr, Monothetarum infecutor, 407. b. c.
 Maximus episc. Avinionensis, 298. c.
 Maximus episc. Genevæ, 28. c.
 Maximus abbas Liini, 14. c. episc. Reiensis, 15. a. c. 16. c. 17. c. 18. a.

Maximus abbas Hispanus, 573. c. An. episcop. Emeritæ, *ibid.*
 Maximi & Honesii vita, 605. a.
 Maximus abbas Gaiionensis, 169. a.
 Maximus abbas Insulæ-Barbaræ, 12. a.
 Maximus monachus, discipulus S. Martini, 6. a. 11. b. An abbas Insulæ-Barbaræ, 11. c. 12. a.
 Maximus abbas Limonicus, 386. b. c.
 Maximus-Dexter falsus auctor, 66. c. 68. c. 70. c.
 Medardus episc. Noviomensis, 352. c. 389. a. Viromandorum sedem transfert Noviomum, 573. a. S. Radegundem Deo consecrat, et si nuptam, 123. c. An cum marito assensu, 124. b. c. Obiit, 126. c. Ejus corpus Suffionas transfertur, 179. a. Eiusdem tumulus, 523. b. Tumulus & Monasterium, 127. a. Ecclesia a Sigiberto peracta, 168. b. Miracula, 146. c. 147. a.
 Medericus abbas Æduensis, 621. b. Parisiis moritur, ejus cultus, *ibid.* c.
 Mediolanense castrum in Campania, 188. b.
 Mediolani episcopi, S. Ambrosius, 5. b. Constantius, 299. *ibid.* Datus, 100. a. c. Laurentius, 164. *ibid.* Mirocles, 5. b.
 Mediolanensium episcoporum catalogus e vetustiori emendatus, 617.
 Medius-vicus, 462. c.
 Medo abbas Floriaci, 546. c.
 Megerranus abbas Senoniensis, 462. c.
 Melanius episc. Redonensis, 81. b. Ejus reliquie, ecclesia, *ibid.* 391. a.
 Melantius episc. Rotomagi, 171. b. 264. b.
 Meldenses episcopi, Burgundofarus, 305. *ibid.* Datlevertus, 509. *ibid.* Ebrachius, 456. b. Faro, 343. *ibid.* Gundualdus, 304. *ibid.* Hildegarius, 509. *ibid.* Hildevertus, 603. *ibid.* An Landicus, 406. a. An Waibratus, 479. 509. b. seu Waldebertus, 304. *ibid.* Wu. fraanus, 603. c.
 Meldicus pagus, 593. c.
 Mellinus abbas Luxovii, 214. a. 621. b.
 Mellitus monachus S. Andree, 118. c. 263. c. 264. a. b. c. S. Augustini socius, 274. a. Abbas, 263. c. 264. Fuit episc. Londoniensis, 270. c. 280. b. c. 285. b. c. 287. b. 289. b. c. 290. 301. c. 302. a. b. 472. a. Postea episc. Cantuariæ, 291. a. 314. a. Obiit, 325. c. 326. a.
 Melotem S. Benedictus habebat, 54. a.
 Memilianus abbas Trevirensis, 369. a.
 Memmii episc. Catalauni miracula, *ibid.* 529. c. 530. a.
 Mempiscus pagus, 584. b.
 Menalchius archiepiscopus Scottus, 413. c.
 Menardus emendatur, 397. a.
 Menas solitarius prope Casinum, 177. a.
 Mendacium, mortale venenum, 572. a.
 Meneleus Menatensis monast. conditor, 560. c. seu instaurator, 561. a. & abbas, 77. a. 103. a.
 Mennas episc. Tolonenis, 270. a. non Tolosæ, 264. b.
 Mensa, *id est* altare, 623. c.
 Mentelanus episc. Waldeiretus, 437. a.
 Merbecca vicus, 535. b.
 Merciorum episcop. Rethanus, 536. b. Sexwlfus, 517. a. Winfridus, 516. c.
 Mercurii idolum, 295. a.
 Meridiana quiet monachorum, 268. b.
 Meroaldus abbas Æduensis, 518. a.
 Merolus episc. Cenomannensis, 560. c.
 Meroveus monachus Bobienis, 334. b.
 Meroveus Chilperici regis filius in monasterium detrusus, 76. c. 83. b. Fuit presbyter, 171. a. Occiditur, *ibid.*
 Merulus monachus, S. Gregorii socius, 165. b. Pius sancti Gregorii discipulus, 201. c.
 Messanæ episcopus Felix, 218. *ibid.*
 Messianus, seu Mesianus presbyter scripsit vitam S. Cæsarii, 98. c. Ejus homilia, 99. a. & epitola, 683. Missus ad Symmachum Papam, 99. c. 100. a.
 Metropolis officium divinum in subiectis episcoparibus observetur, 531. a.
 Mercenles episcopi, Abbo, 338. *ibid.* Adabero, 342. Agilfus seu Agilulfus, 264. b. Agulfus, 190. b. Angelramnus, 466. *ibid.* S. Arnulfus, 322. *ibid.* Chlodulfus, 696. seu Chlodulfus, 508. *ibid.* seu Chlodulfus, 322. *ibid.* Chrodegandus, 221. b. Godo, 403. a. Goëricus, 269. b. Omnes monachi unum ordinem faciebant, 215.

190. *ibid.* Gundulfus, 124. a. Johannes, 466. a. Pappolu, 190. c. S. Patiens, *ibid.* Petrus, 221. a. Sigivaldus, *ibid.* b. Theodericus, 191. a.
 Merenses episcopi, dicti archiepiscopi, 616. a. Angiltamus, 616. a. Pallio donati, 159. c.
 Meroveus abbas Gaëlenis, 239. b.
 Michaëlis archangeli reliquie, quæ? 651. c. 2.
 Michomerus S. Germani Autisiod. discipulus, 49. c.
 Mietius Lingonum episc. 289. a. 292. b. 294. c.
 Migetius Veleontionum episcopus, 479. b.
 Milburga S. Mildredæ soror, 601. c.
 Mildreda abbatissa in Anglia, 601. b. regis filia, abbatissa Taneti, *ibid.*, sepultura & translatio, 601. c.
 Mileharius episc. Sagionis, 497. c.
 Milgrida, S. Mildredæ soror, 601. c.
 Mildunensis pagus, 579. a.
 Miles, pro titulo usurpatus, 706. c. 1.
 Milites an recipiendi in monasteriis, 226. c. ut recipiendi, 259. a.
 Milo episc. Trevirensis, 487. a. 507. a.
 Milo monachus Elnonensis, scriptor vitæ S. Amandi, 421. a. Emendatur, 543. b. 603. b.
 Milo comes Tornodori, tum monachus, 50. a.
 Mimatenis episc. Hilarius, 438. b.
 Minausus abbas Condatensis, 25. c. 677. c. 2.
 Minchæa monasterii Sibitani fundatrix, 67. a.
 Ministeria ecclesie, *id est*, sacra supellex, 134. b.
 Miracula SS. Pontificum Gallie, 146. c. Apud S. Andream Romæ, 201. c. 268. c. S. Mauri examinata, 651. c. 2. 268.
 Miracula ad aliorum utilitatem data, ex eis non præsumendum, 265. b.
 Miraculis catholici ab Arianis discreti, 72. c.
 Mirax emendatur duos Donatos confundens, 157. c.
 Mirocles episc. Mediolani, monasterii institutor, 5. b.
 Misenas episc. Benenatus, 238. b.
 Misericordia indignus, qui non se miserum coram Deo agnoscat, 294. c.
 Missa audienda cum jejuniis, 295. c. Dicitur sacrificium sanctum, 541. b. Plures ab uno sacerdote una die, 484. a. Defunctorum pro vivis non dicendæ, 601. a. Triginta pro defunctis, 316. b. Quotidiana in monasteriis, 367. a. In monasteriis Scotia in solis festis, 210. c.
 Missa de S. Balthilde, 697. c. 2. De Radegunde Calensi, *ibid.*
 Missæ, *id est*, festa sanctorum, 154. c. 609. b.
 Missa, *id est* officium divinum, 704. c. 2.
 Missos S. Mauri in Gallias missos, 629. *ibid.* Ab Italiis, *ibid.* agnita, 634. c. 2. *ibid.* Maurus.
 Missorii ingens pretium, 342. a.
 Missus Chlotarii regis, 330. c.
 Miraculum veterum formæ, 528. c.
 Moda abbatissa Jotti, 456. c.
 Modestus episc. Turonensis, 331. a.
 Moderatus abbas Tecladensis, 105. b.
 Modesta abbatissa, 447. c. Trevirensis, 534. a. b. non Habendensis, *ibid.* c.
 Modoaldus, seu Modualdus episc. Trevirensis, 322. c. 319. c. 369. a. 487. a. b. Condit monasteria, 368. c.
 Modoaldus episc. Lingonum, 360. a.
 Modoinus, seu Moduinus episc. Æduensis, 141. b. 204. b.
 Moguntia episc. S. Bonifacius, 522. c. Leonisus, 295. a. Willigifus, 523. a.
 MONACHI, illustri portio Christi, 361. c. Dicuntur servidei, 180. *ibid.* vide Servus Dei, dicti religiosi, 139. b. ut Angeli reputati, 627. a. Primitivæ ecclesie instituta sectantur, 698. c. 2. Eorum vita venerabilis absolute dicta, 353. a. Eorum utilitas, 519. b. Per vineas florentes & odoriferas in Cantico Canticoium designati, 67. b. Quæ illorum virtutes præcipue? potissimum sæculi fuga, silentium, *ibid.* 117. c. Quam perfecti esse conentur, 402. b. superbiæ quomodo vincant, *ibid.* Imperfecti inter peccatores, etiam sub S. Benedicto 90. b. Monachus non est qui non servat regulam, 269. a. Ut securi de salute esse possunt, 563. a. Quo plus indigent, eo sint humiliores, 41. c. Eorum subiectio abbati, *ibid.* Monachos seniores præstat alii præficere quam juniores, 269. b. Omnes monachi unum ordinem faciebant, 215.

Monachi professionem quid faciat 361. b. Eorum cum abbate pactum, 363. a. Quanto tempore probandi ante receptionem, 259. a. b. Bientio ante professionem probandi, 259. a. An desponsati aut maritati monachi fieri possent invitati sponsis, 245. c. Ex nobilibus & ignobilibus a S. Benedicto indiscriminatim admitti, 56. b. Ex humili loco piomiscue recepti monastica vitæ vigorem detruunt, 604. c. Apud Græcos in tres ordines distincti 82. a. Eorum vestes, *ibid.* Monachi secundi ordinis, 483. b.
 Monachi a laicis distincti, 362. c. 363. a. Iis datum clerici nomen, 171. a. 180. a. 606. b. 611. c. 612. a. dicti simpliciter clerici, 103. b. 105. a. 123. a. 351. b. c. 354. b. Ad sacros ordines assumendi, 233. a. 237. b. Abique abbatis venia non ordinandi 35. c. 130. a. 204. c. 243. c. 251. a. 254. b. Et ex conventus suffragis, 215. b. 214. b. Ordinati, an Episcopis subiecti, 19. a. Excommunicati ab abbatibus quomodo ab episcopis solvendi, 255. b. Eos non vexent episcopi, 361. c. Quos ipsi tueri debent, 236. a. Ab episcopis, reverentia titulo donati, 103. c. & Domini, 104. a. Iis episcopi se obedire aiunt, 103. c. 104. a.
 Monachus episcopus regulæ jejunia servat, 269. c.
 Monachi titulus non datur sanctis episcopis & presbyteris, licet monachis, 392. a. Monachis presbyteris solus presbyteri titulus dari solitus, 179. c. solo ordinis titulo designati, 69. c. & solum presbyteri titulum retinent, 407. b. Monachi presbyteri aut diaconi subscibentes, monachi titulum omittunt, 43. a. Monachi sacerdotum, dicti patres, 626. b. c.
 Monachorum privilegia, 448. 449. 450. In monasteriis, non in ecclesiis parochialibus sacris intererant, 254. b. sunt ad clericalia munia assumendi, 190. a. clericalia obeunt munia, 171. a. Monachis, non minus quam secularibus clericis competit administratio sacrorum, 289. c. 290. Monachi cubicularii Papæ, 238. a. Monachos adhibet secum Gregorius familiares, 218. c. Monachi ad prædicationem missi, 263. c. 264. b. Monachis prædicandi cura imposita, 313. a. Cui insistant 369. c. Populis prædicant, *ibid.* 476. Ad missiones deputati, 240. *ibid.* Vide Augustinus, Martinus Damienis, &c. *passim.*
 Monachi in cathedralibus, 416. a. In cathedrali Salisburgensi ecclesia, 611. c. Cathedrales Angliæ ecclesias possident, 271. 272. 273. 336. b. metropolitanam ecclesiam Cantuariensem, 270. b. c. Ad formam nascentis ecclesie, 270. c. ecclesiam Lindisfarne, 271. a. an Londoniensem, 285. c. Ponuntur in locis a populo frequentatis, 231. c. Ad celebranda divina officia a S. Gregorio apud S. Pancratium deputantur, 231. b. Iisdem parochia commissa, 598. b. Parochiales ecclesias regere possunt juxta veteres canones, 406. c. Sacerdotes in ecclesiis sibi subiectis instituebant, 406. b. quod ipsis non Abbati datur, *ibid.*
 Monachi exterioribus additi ut se gerant, 65. b. labori manuum insistant, 126. a. 557. b. c. Coquinæ officium exercebant, 563. b.
 Monachorum pretiosissimus habitus, 290. a. Eorum habitus est despectus mundi, 277. b. Illorum tonsura qualis avo S. Benedicti, 53. c. Eorum insignia, coma relicta, & vestes sacre, 398. c. Qui ex iis pallium ferre possent, 82. a. Illorum vestes quæ, & quales, 57. a. Quæ saculo 1x. 547. c. 548. Quid designant, 407. b. Earum Color, lanæ natus, 477. a. Cinguli pellicei, 47. b.
 Monachi paudent in dormitorio communi, 154. c. Aliter ac seculares vivere debent, frugalitatem, et si monasteria divitiis affluent, servare tenentur, 185. Qui eis cibi concessi, 57. a. c.
 Monachorum lepra, cupiditas, 212. c. parva initia in perniciem trahunt, 321. c. peculiaritatem fugiant, 277. a. seu proprietatem, 277. b. Proprium habere non debent, 208. a. Quod acquirunt, monasterio acquirunt, 362. b. Illorum res ad monasteria pertinent, 255. a. Ipsi & moniales testamenta facere non possunt, 255. a. Monachi hereditatem aduent parentum, 570. Testamentum facere non possunt, 267. c. Ex legibus mundanis & sacris, 268. a. Monachus proprietarius divinitus punitur, 268.

- b. Unitis punitio per S. Gregorium, 201. a.
 Monachi facie scriptura studeant, an etiam litteris secularibus, 126. a. Alio transmissi ad scientias comparandas, 385. b. Non legant libros gentium aut hereticorum, 362. c. Liberi sint a negotiorum strepitu, 219. c. A secularibus omnino separandi, 596. c. Illis apud laicos manducare semper fuit interdictum, 58. a. Non compellantur ad tribunalia secularia, 390. a. Eorum instabilitas culpata, 161. a. & damnata, 516. c. Ex alio monasterio absque permisso abbatis non suscipiendi, 35. c. Infantis sub pietatis specie an suscipiendi, 257. b. Qui deserti appetere possunt, 35. c. Extranei, ut recepti in monasteriis, eorum professio, 215. c. Peregrini ut se gerant, 363. a. Quantum iis expediat ut foras non prodeant, 39. c. Viatores quando jejunium solvebant, 626. b. Eorum colonia duodecim constabant, 37. c. 38. a. Monachus sine benedictione exiens punitur, 89. c. Item alius vagus, 90. b. sine socio non procedat, 277. a. Vagi ad monasteria revocandi, 362. a. 393. c.
 Monachi virginibus etiam sacris familiares non sint, 314. c. Eas duntaxat, *ibid.* 315. Moniales moribundas juvant, 357. c. Rara habeant cum feminis colloquia, etiam pia, 113. c. Ne commatres habeant, 233. b. Eorum ecclesie feminis interdicta, 86. c. 87. *Vide* Monasterium, Mulier.
 Monachi contumaces casti, 626. a. Monachus inobediens a S. Pacomio punitus, 201. b. Monachus quo ritu punitur infandi criminis, 540. c.
 MONASTERIUM dicitur ecclesia sacri ordinis, 181. b. Ibi caritas & concordia regnent, 402. b. Non extuantur magnifica, 441. a. Qualia a S. P. Benedicto ducta, 56. a. Exigua ad secessum non eligenda, 79. b. Que olim in iis essent officinae, 174. a. plures in iis palam erant ecclesie, 163. a. Cur ibi plura sint oratoria, 89. c. Missa quotidie in monasteriis celebrata, 367. a. Monasteriorum oratoria ecclesie in conciliis dicta, 531. b. Eorum coemeteria extra septa, 182. a.
 Monasteria sint gymnasia pietatis, 117. c. Ad scientias edificandas non sunt instituta, 38. a. Ibi admitti infantes, 213. c. *Vide* Oblatio. Notantur quae solos nobiles admittunt, 56. c. In iis cuilibet, etiam externis, carniem estus interdicens, 119. a. Etiam pisces magni pretii & similia, *ibid.* Eorum leges propter delicatas non mutantur, 119. a. Ibi seculares non permocent, 596. c. Ea jejunii visitant, 58. b. In iis milites recipiendi, non vero qui ab administrationibus publicis non sunt absoluti, 226. c. Portae erant obseratae tempore officii divini, 627. a. Eorum aditus secularibus negatus, 213. c. & ecclesie secularibus interdicta, 45. c. 46. a. 159. c.
 Monasteriorum ingressus feminis interdictus, 139. c. 154. c. 173. a. 235. b. 396. b. 455. a. 476. c. 519. b. 620. c. Etiam Reginis, 77. 78. Etiam ecclesie iis interdicta, 30. c. 86. c. 87. 233. b. Etiam Reginae, 87. Utrumque veteri S. Gregorio, 233. b. Raro id fiat, 237. a. *Vide* Mulier.
 Monasterium edificare melius est quam xenodochium, 401. a. Monasteria ad seculares non transferenda, 314. b. Is extranei clerici non debent praeponi, 232. c. 233. a. Clerici & presbyteri in illis ad juvandos monachos, 231. c.
 Monasterio semper praefectus episcopus, 613. a.
 Monasteria uniuersi ritus, 260. a. Duo sub unico abbate, 524. a. 575. c. 589. a. Alia aliis monasteriis subiecta, 260. a. b.
 Monasteria absque episcopi permisso non construenda, 35. c. Ibi officium publicum, sed ritu diocesis, 531. In illis cathedras non statuunt episcopi, 173. c. Patochis non erant subiecta, 282. a.
 Monasteria alienae diocesis episcopo subiecta, 466. a. Exempta a iure episcopi, 193. b. Quaedam secunda sedes episcoporum, 203. b. Etant pro cathedralibus in Hibernia, 207. a. Et in Anglia. *Vide* Anglia.
 Monasteria, quam in illa habeant episcopi potestatem, 236. b. c. 244. a. 246. b. 254. a. Quid in ea iuris habeant, 382. a. b. *Vide* Exemptio. Privilegium.
 Monasteria, quibus subijci debent, 44. b. c. Fundatorum ea in re auctoritas, *ibid.* Conveniens est ut privilegiis muniantur, 383. a. Ea convenit privilegiis fulciri, & esse sub tutela regia, 526. c. 527. a.
 Monasteria sub tuitione regis, 156. c. 424. 526. 517. Eorum regalia libertates, 448. c. 449. a. c. Munera regi solvebant, 554. b.
 Monasteriorum privilegia apud Graecos, 424. b. Immediate subiecta ecclesie Constantinopolis, *ibid.* Imperialia apud Graecos eximita ab episcopis, 424. & regia apud Gallos, *ibid.*
 Monasteria in palatiis regum Francorum, 323. c.
 Monasteriorum privilegia, quae: 235. c. 237. a. 250. 344. b. c. 470. a. Privilegium Lirinense, *ibid.* 17. 18. *Vide* Privilegia. Exemptio. Episcopus.
 Monasteria, in iis baptismus & sepultura vetantur, 308. a. Ibi Neophyti & catechumeni eruditi, 19. b. *ibid.* Baptisterium, 320. a. Xenodochia, *ibid.* Baptismus ibi collatus, 139. c. In iis urbium communia coemeteria, 102. b. 203. b. 228. Vicini eorum incolae instruendi ab abbate, *ibid.* 402. c. Ibi pueri educati, & catechumeni eruditi & baptizati, 242. c. Clerici eruditi, 171. a. Erant semina Anglicanarum ecclesiarum, 289. c. In ea episcopi ob cuncta retrusi, 173. c. Quando primum in illa clerici facinorosi ceperunt retrudi, 36. b.
 Monasteriorum xenodochia, 342. a. In illis xenodochia instituta, 542. a.
 Monasterium simul & xenodochium, 204. b.
 Monasteria, ad ea pertinebat hereditas monachorum, qui adulti se converterant, 251. a. Illis immunitates portorii S. Gregorius dat, 260. b. c. Iisdem donationes facta, non abbatibus, sed toti conventui, 273. b. Abbate aut abbatissa defunctis, nemo laicus dominium monasterii usurpet, 601. b.
 Monasteriorum advocati quando inceperint, 390. b. Subadvocati, *ibid.* c.
 Monasteria puellarum longe a monasteriis hominum constituenda, 35. c. Ea curent monachi, 314. c. 315. a.
 Monasteria duplicia, coenobitarum scilicet & anachoretarum, 125. b.
 Monasteria duplicia, virginum scilicet & monachorum, *ibid.* a. 204. a. 305. b. 315. 382. a. 396. 397. 435. c. 476. b. 503. c. 595. c. *ibid.* passim. Diversas habebant ecclesias, 397. b. Eliense, 510. c. 545. b. Coludense, 510. c. Streaneshalense, 555. Laudunense, 379. c. *ibid.* alia multa passim.
 Monasteria mixta, seu communia viris & mulieribus in Hispania & Anglia, 396. b. c. 397. a.
 Monasterii nomen clericorum coetui quando tribui coepit, 410. c.
 Monasterium cella dicitur. *Vide* Cella.
 Monasteriorum index scorium infra habetur.
 Monasteria, *id est*, moniales, 247. c.
 MONASTICA VITA, tutissimum interdictus humanas miseras refugium, 207. a. Dicitur Religio, 142. b. 194. b. Eius initia & propagatio, 5. b. c. Quietem possit, contemplationi addicta, *ibid.* 526. c.
 Monastica professio locum tenet subdiaconatus, 277. & minorum ordinum, *ibid.* Supplet pro interstitiis, 278. a. Alterum est baptisma, in ea caput professi in dies septem velabatur, 591. c.
 Monastica vita clericali melior, 361. c.
 Monastica disciplina in conciliis constituta, 35. 36. Quibus virtutibus fulciatur, 57. a.
 Monasticae vestes poenitentibus datae, 111. b. Nigrae erant, *ibid.* Dantur in poenitentiam, 558. c. In extremis assumuntur, 202. c. Iis donati in extremis, etiam nescientes, obligati, 563. a.
 Monasticae vestes ante professionem non datae, sed tonsura, 417. a.
 Monasticus habitus sanctus, 627. a. Dicitur sanctae conversationis, 4. b. 577. c.
 Monasticus habitus dicitur clericatus, 485. a. c.
 Monasticus ordo in Gallis celebris, 563. b.
 Monastici ordinis status cum natus est sanctus Benedictus, 1. 2. a.
 Monastica professio, an eam ad annum xviii. distulerit S. Gregorius, 210. b.
 Monasticum Anglicanum emendatum, 276. a. b. 596. c. 663. 664. 665.
 Monetæ cudendae jus monasterio Condatisensi datum, 608. c. 678. An datum episc. Cenomannensi, 159. c.
 Moniales

- Moniales. *Vide* Sanctimoniales.
 Monna, an S. Reoli conjux? 468.
 Monomachiae usus apud Francos, *ibid.* 227. c. Eius ritus, 228. a.
 Monothelitarum errores, 585. b. Contra eos Romae concilium sub Agathone, 551. b. In Anglia damnati, 554. a. In conciliis damnati, 573. a. A Martino Papa exagitatione, 417. c. & damnati, 407. Intincta penna in sanguine Christi, *ibid.*
 Mons-Cattorum, vulgo *Montcaffel*, 584. b.
 Monstrolendum locus in Pontivo, 412. a.
 Montana virgo Bituricensis, 461. a.
 Montani episc. Toletani episcopa, 68. c. 69. a.
 Montis-Aureacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Montium urbis Hannoniae initia, *ibid.* 441. b.
 Morarius abbas Hispanus, 430. c.
 Moribundi etiam nescientes monastica veste donati obligantur, 566.
 Moribundi confessio, 433. a. *Vide* Confessio.
 Moribundi cilicio aut cineribus impositi, 556. a. Coram illis psalmi canebantur, 355. b. 357. c. Juxta lectum psalmi continuo recitati, 547. a. Iis lectum evangelium, 375. c. 590. a.
 Moribundi corpore & sanguine Domini munitur, 557. c. *Vide* Eucharistia, Viaticum.
 Morinorum episc. *Vide* Taruenna.
 Morlacus villa regia, 541.
 Morlaeus vicus, 501. c.
 Mornatensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Mors felix quae vitam tribuit, 532. b.
 Mortis memoria quam utilis! 402. b.
 Mortificatio, maxima regulae pars, 212. c.
 Mortuaria regio, 533. b.
 Mortuorum officia & sepulturae in monasteriis vetantur, 308. a. *Vide* Defuncti.
 Morvannus episc. Venetensis, 239. a.
 Mofa vicus, 350. b. Eius situs, 305. c.
 Morgisus monachus, S. Wlfiamini nepos, 579. a.
 Mocherus abbas Senonensis, 462. c.
 Movialis confessor, 542. b.
 Mulieres Eucharistiam super dominicalem recipiant, 173. a. Earum contubernia vitanda, 70. b. Illarum contubernium abhorret Gregorius Nazianzenus, 54. c. Earumdem aspectum quantum fugeret S. Nuncius, 157. a. Illarum frequentia vitetur in monasteriis, 237. a. Ipsis monasteriis Calmelienis ingressus interdictus, 560. c. & Sirhienfis, 620. c. Casimirus fines iis interdicta, 113. b. Ingressus ecclesie Laubiensis iis interdictus, 612. c. Ecclesie S. Laurentii episc. 314. a. Ecclesie S. Fiacrii, 344. a. *Vide* Monasteria.
 Mumbolus abbas Lavinici, 411. c.
 Mummia foror S. Ebbonis, 602. a.
 Mummola abbatissa Brogariensis, 501. b.
 Mummolenus, seu Mummolinus episc. Noviomis, 369. c. 450. a. 463. a. 470. b. 482. b. 508. c. 509. a. 528. c. 529. a. Fuerat monachus, 400. c. 401. a. Tum abbas veteris Sithiu, 401. b. Ex abbate episcopus, *ibid.* 452. c. 454. 455. b. Transfert corpus S. Eligii, 456. c. Eius sepultura & reliquiae, 572. b. Figura xpi incisa, 518.
 Mummoleni, seu Mummoli abbas Floriaci epitaphium, 546. a. b. *Vide* Mummolus.
 Mummolus Ozindensis episc. an Ucetensis, 460. 461. b. 464. a.
 Mummolus abbas Floriacensis, 381. a. 428. c. 429. a. 463. b. Obiit, ejus epitaphium, 546. a. b.
 Mummolus-Bonus abbas Reomaensis, 86. a. 451. c.
 Mummolus Vicitiae princeps, 463. c. An idem qui episcopus Ozindensis, 463. c. 464. a.
 Mummulus episc. Ofindensis, 460. c. 461. b. 464. a.
 Mundana S. Sacerdotis mater, martyr, 622. b. c.
 Muscus abbas Agilitanus, 132. a.
 Musonius papa, 708. b.

N

- NABORIS mart. corpus & monasterium, 221. b.
 Namatus episc. Aurelianensis, 194. c.
 Namnetensis episc. Agatheus, 528. a. Felix, 149. *ibid.*

Norganus abbas Senoniensis, 462. b.
 Normanni monasteria evertunt, 567. a.
 Northumbrenses ad fidem conversi, 332. 333. 335. 336. 365. c. Regulam S. Benedicti & cantum Romanum recipiunt, 494. b. c.
 Northumbrensis ecclesia afflictā, 360. b.
 Norwicensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 Notgerus episc. Leodii scripsit vitam S. Remacli, 478. b. & vitam S. Hadalini, 610. a.
 Notkeri lex, monachi sancti Galli, 221. c.
 Novae opinioniones rejiciendae, 673. c. 2.
 Noviantē palatium regium, 553. a.
 Noviomense palatium, 449. b. In monasterium conversum, 572. b.
 Noviomenensis episcopatus antea Viromandis, 572. c.
 Noviomenensis episc. Acharius, 235. Episc. S. Eligius, 377. Episc. Hadulfus, 573. a. Hectarius, seu Hautarius, 604. a. Lambertus, 573. a. S. Medardus, 146. Episc. S. Mummolentus, 452. Episc.
 Novitas, cuiuslibet officii onera, 236. a.
 Novitia, id est tonsurae, 568. a.
 Novitia in saeculari habitu probatae, 142. b. probatae in loco peculiari, 555. b.
 Novitii quantum ante receptionem probandi, 259. b. 670. c. 2. 671. Ut probandi, & qui sint admittendi, 185. b.
 Novitii vocabulum a S. Benedicto & S. Gregorio usurpatum, 660. c. 1.
 Numerianus episc. Trevirensis, 487. a. b. 507. c. 604. a. Eius privilegium pro S. Deodato profertur, 696.
 Nunctus abbas Africanus, in Lusitania clarus, 157. a. interfectus, 157. b.
 Nuper, etiam multos annos designat, 176. c. 177. a.
 Nuptias adire abbatibus & monachis interdictum, 173. b.
 Nuptiarum incestarum damnatio, 81. a. b.
 Nursiae provincia, 2. c. Patria S. Benedicti, 3.
 Nymphidius princeps Avenionensis, 299. a.

O

OBEDIENTIA virtus, 85. Inter virtutes prima, 607. b. Eius meritum, 234. a. Tutor est via ad caelos, 54. a. Eius infractorem monachum punit S. Pachomius, 201. b. Quanta esse debet in Benedictino, 57. a. Humili obedientia fundatus est Ordo S. Benedicti, 54. a. Eius virtus in Mauro, 53. c. 630. c. 2.
 Obedientiae titulo utitur episcopus scribens abbati, 103. c. & monacho, 104. a.
 Obernheim olim villa regia, 489. a.
 Oblata ad sacrificium quotidianum, 624. a.
 Oblatio puerorum in monasteriis, 74. a. An eos obliget, 361. Quae aetate valida, 437. a. Puellarum in monasteriis, 142. b.
 Oblati in monasteriis, 483. b.
 Ocioaldus abbas Centulae, 337. a. b. 391. b. c. 571. c. 572. a.
 Oda episc. Cantuarie, 272. c.
 Oda, est a daemone vexata, sit sanctimonialis, 585. a.
 Odelardus Comes Antuerpiae, 535. a.
 Odeleus abbas Divionensis, 289. b.
 Odericus abbas Casini, 61. b.
 Odila monialis Lauduni, 440. a.
 Odila monialis Sueffionensis, 455. c.
 Odilia virgo, 487. c. 488. c. ejus parentes, Episc. 489. 491. 507. c. 599. Vitae illius compendium, 491. 492.
 Odilo abbas Cluniaci missionem Gallicanam S. Mauri agnoscit, 632. b.
 Odo, seu Oda episc. Cantuarie, 272. c.
 Odo abbas Cellensis, 514. b.
 Odo abbas Cluniaci, 30. a. 102. c. 108. b. 281. b. Et tribuendi non sunt Commentarii in libros Regum, 660. c. 2. Missionem S. Mauri propugnat, Episc. 631. b.
 Odo abbas Fossatensis & S. Mauri, ejusdem sancti Vitae publicator, 186. c. 643. Id probatur, 638. Episc. 699. Eam interpolavit, 107. 115. c. 116. a. 639. Episc.
 Odo Biturigum princeps, 102. a.
 Odoacer regnat in Italia, 84. b.
 Odoberus abbas Maduincensis, 83. a.

Officii divini sollempnis psalmodia, 475. b. sollicitudo in eo recitando stato tempore, 103. b.
 Officium divinum in cathedrali monasteria per vices celebrant, 172. 601. c.
 Officium divinum in aliis diocesis ut in metropoli agatur, 531. a.
 Officium publicum in monasteriis ut episcopi statuerint fiat, 531. a.
 Officium divinum coram aegris recitatum, 588. c.
 Officium divinum praecipue Benedictinis commendatum, 57. a. b. Dicitur opus Dei, 260. Eius tempore monasterii fores obferat, 627. a.
 Officii divini cessatio ob injurias ecclesiis factas, 573. b.
 Offo monast. Offonis condit, 533. b.
 Olbertus abbas Gemelacensis, 580. a.
 Olda fluvius, 245. b.
 Olympius abbas Condatensis, 27. a. 677. c. 2.
 Omotarius episc. an Lugduni, 440.
 Opportuno scribit S. Gregorius, 277. c. 278. a.
 Optardus Trevirensis e genere senatorio, 368. c.
 Optatus abbas subscribit concilio Aurelianensi V. 142. c.
 Opus Dei, id est officium divinum, 260. Episc.
 Oraria monachis interdicta, 36. a.
 Orario non utitur S. Fulgentius, 41. b.
 Orationis necessitas, 21. c. Ea superatur carnis tentatio, 38. c. 39. a. Orando Deum alloquimur, legendo doctentem audimus, 525. a.
 Oratio expleta psalmodia, 38. b.
 Oratoria abbatissa, 21. c. Arluci, 22. a.
 Oratorii nomen minoribus ecclesiis datum, 192. c. plura cur in monasteriis, 89. c. Ea consecrare absque Papae permisso non licebat, 226. b. c.
 Ordericus Vitalis agnoscit missionem Gallicanam S. Mauri, 632. b. Regularum unionem SS. Benedicti & Columbanus agnoscit, 329. a. Plura habet de Anglicana & Cantuariensi ecclesia, 271. 272.
 Ordinandi episcopis quot aedesse debeant episcopi, 266. a.
 Ordinari sine regis permisso non poterant regii ministri, quilibet ingenui, 347. c. 348. a.
 Ordines monachi sine abbas consensu non debent suscipere, 130. a. Ordinandi in monasteriis totius conventus suffragio eligebantur, 225. b.
 Ordines lapsi in gravia crimina non conferendi, & ordinatis interdicens, 417. c.
 Ordines minores ab abbatibus collati, 277. c. suppleuntur per monachatum, *ibid.* sicut & Ordinum interititia, 278. a.
 Ordo unus monachorum omnium, 215.
 Ordo monasticus unus, 277. b.
 Orientalium computum paschale, 256. c.
 Orindinis urbs, 461. b. ejus episc. Mummulus, *ibid.*
 Ornamenta sacra usibus promiscuis non adhibenda, 601. a.
 Ofanna regina Scotiae Jotri, 456. b.
 Ofensis episc. Gadiscaldus, 573. b.
 Othofus episc. Hagustaldensis, 474. b.
 Ostrevandensis pagus, 596. a.
 Ofus, seu Julius Papa, 707. c.
 Oswaldus rex sanctus Anglorum, 361. a. Fidem in Northumbria praedicari curat, ipsemet interpret factus, 365. c. fit monarcha, 366. a. Eius reliquiae, 558. a.
 Oswin rex Northumbriae obit, 415. c.
 Oswin monachus pius, 557. b.
 Oswin rex victoriam miraculo obtinet, 435. b. Eius in conventu Streaneshalae oratio, 472. c. 473. In favorem Latinorum concludit, *ibid.* c. Eius mors, 505. c.
 Othierus a S. Benedicto sanatus, 430. a.
 Othilia, *vide* Odilia.
 Othmarus abbas S. Galli, 392. c. 393. a.
 Otricus subregulus Wicciorum Glocestriae fundator, 557. c.
 Otto abbas S. Victoris Massiliae, 607. c.
 Otwinus praefectus sepulcrum S. Galli violat, 583. b. c.
 Ovo resuscitatus, postea monachus & scriptor, 593. c.
 Oxomenensis episc. Egilanus, 437. a.
 Ozindinus episc. Mummulus, 460. c.

P

PASCATUS abbas Narbonensis, 573. b.
 PACHOMIUS cenobitarum pater, 5. b. Eius vita, unde nota Romae, *ibid.* Triennio novitios probabat, 259. b. Hospites ad mensam communem non admittebat, 118. c. Monachum inobedientem privat suffragiis post mortem, 201. b. Eius causa in concilio Laropolitano, 320. b. Eius cura de virginibus, Episc. 315. a. Regula, 382. a. 688. c. 2.
 Pactum inter abbatem & monachos, 363. a.
 Paduinus abbas Cenomannensis, sub eo viginti quatuor monasteria, 159. c.
 Paenitentiae remedium nemini negandum, 208. a. Eius necessitas ex hac vita exituris, 99. a.
 Paenitentia legitime recepta mortuus, 503. c.
 Paenitentiae vestis reditum ad saeculum intercludit, 197. c.
 Paenitentia sollempnis inhabiles ad militiam & saecularem habitum reddebat, 110. b. c. Quinam exempti, 111. a.
 Paenitentia etiam non sententibus moribundis imposta ligabat, 111.
 Paenitentia perpetua episcopo imposta, 437. b.
 Paenitentia plenaria, quid, 71. c.
 Paenitentiae disciplina paulum laxata in Theodori Paenitentiali, 591. c.
 Paenitentium quis habitus, & quae vita? 110. b. Habitus niger, *ibid.* c. Eorum habitus a monastico non diversus, 558. c.
 Paenitentes tonderi debent, 202. c. Vinculis ferreis constricti, 86. c. 87. c. 88. An ad clericatum admittendi, 237. 238. a. Quinam ad Ordines poterant promoveri, 111. a.
 Paenitentes dicti confessores, 110. c. 559. a.
 Pagani a S. Benedicto ad fidem conversi, 59. a.
 Palatinus comes, 469. a.
 Palatini oratorii abbas, 323. c.
 Palatiolum in pago Castrensi, 471. a.
 Palatii majores, id est optimates, 470. c.
 Palatium Aemilianum, 623. a.
 Paldo abbas primus S. Vincentii ad Vulturum, 562. 563.
 Palentiae episc. an Tonantius, 393. c.
 Palladius episc. Hiberniae apostolus, 206. c. 207. a.
 Palladius episc. Antifiodori 171. c. 332. a. 422. c. 423. c. antea abbas, 319. c. 320. a. 366. c. 367. a.
 Palladius episc. Santonum, 205. b. 241. a.
 Palladius monachus sanctissimus Jurensis, 26. c. 677. c. 2.
 Pallium episcopo concessum, 159. c.
 Pallium monasticum, 82. a. Illud non omnes monachi deferrebant, 82. a.
 Palumbus, seu S. Columbanus, 300. a.
 Pammachius senator, primus Romae monachus, 5. b.
 Pancratii mar. ecclesia & reliquiae Romae, 231. b. c. Ei prima ecclesia a S. Augustino dedicata in Anglia, 273. a. Quae postea fit monasterium S. Petri, tum S. Augustini, 274. a.
 Pancratius clericus monachus, 656. c. 1.
 Panni tactu tumuli SS. sunt reliquiae, 93. c.
 Panormi episc. Johannes, 279. b. Victor, 225. Episc. Urbicus, 226. Episc.
 Pantheon a Bonifacio IV. consecratur, 291. a.
 Papae privilegia monasteriis concedunt, 382. a. c. *Vide* Privilegia.
 Papae cubicularii clerici & monachi, 238. a. *Vide* Romanus Pontifex.
 Papebrochii retractatio pro veteribus chartis & archivo Dionysiano, 624. c. 625. An rejicit S. Mauri missionem, 654. c. 2.
 Papolenus abbas Stabulensis, 464. 538. b. *Vide* Babolenus.
 Papolenus II. episc. & abbas Stabulensis, 599. b.
 Pappolus episcopus Carnotensis, 220. a.
 Pappolus episc. Mettensis, 190. c.
 Papyrus vulgaris, & Aegyptiaca, 625.
 Parafceve, qui ea die debeant non poterant communicare, 626. b.
 Parafceves dies, quaelibet feria sexta, 570. c.
 Pardulus episc. Lauduni, 205. a.
 Paricium vestimenti, 623. c. 624. a.
 Parisiensis nosocomium extruitur, 418. b.

Parisensis ecclesiae unus e patronis S. Stephanus, 594. b.
 Parisiensis episcopi, Agilbertus, 364. Episc. seu Agilbertus, 663. Episc. seu Agilbertus, 366. b. Amelius, 141. b. Audobertus, 371. c. seu Autbertus, 372. Episc. Chrodobertus, 56. Episc. Fulradus, 83. b. S. Germanus, 155. Episc. Gollinus, 621. c. Importunus, 482. c. Johannes de Mellento, 228. a. S. Landericus, 343. Episc. Robertus, 478. Episc. Saffaracus, 134. Sigobrandus, 478. Episc. Sigofridus, 594. Episc. Simplicius, 264. b. Turnoaldus, 600. Episc. 605. c.
 Parisius, pro locis ab urbe distitis, 76. a.
 Parochia monachis commissa, 598. b.
 Pascasius, *Vide* Paschasius.
 Pascentius ex abbate S. Hilarii episc. Pictavenfis, 200. a.
 Pascha, Brittonum schisma ea de re, 619. Illud celebrant Scoti aliter ac ceteri, 471. c. 472. 473. Ipsum more Scottorum celebrat S. Columbanus, Episc. 256. b. 257. a. An postea sententiam mutavit, 286. a. b. Rite primo celebratur unanimi consensu in Anglia, 495. a.
 Paschalis cereus, 269. b.
 Paschalis solemnitatis, id est totum tempus paschale, 345. c.
 Paschalibus diebus forensia negotia cessabant, 615. b.
 Pascharius episcop. Namnetensis, 526. b. Monachos in sua diocesi instituit, 526. c. 527. 528. a.
 Paschasius episc. Neapolis, 267. a.
 Paschasius episc. Viennae, 386. c.
 Paschasius episc. provinciae Arelatenfis, 571. c. 700. c. 2.
 Paschasius Radbertus non scripsit vitam S. Richarii, 392. a. Eius liber de virginitate S. Mariae falso attributus Ildesonso, 459. c.
 Paschasius diaconus sententias patrum e Graeco in Latinum transfert, 145. b.
 Passivus episc. Firmanus, 227. c.
 Pastorale munus ob labores, & contradictiones non abdicandum, 417. c.
 Pater, *Vide* Patres.
 Paterius S. Gregorii discipulus, 230. c. Notarius, 267. b. & Secundicerius, 218. c. 267. b.
 Paterni episc. Abrincensis gesta, 81. c. 82. 83. a. Multorum monasteriorum pater, 82. b.
 Paternus episc. Egloensis, 470. b.
 Paternus abbas in Hispania, 75. a.
 Paternus abbas Moisiaci, episc. Auriensis, 358. c.
 Paternus abbas Lemovicensis, 390. c.
 Pati pro Christo necessarium est Christiano, 294. c.
 Patiens episc. Mettensis, 190. c.
 Patientiae virtus in disputationibus, 477. a.
 Patres appellati monachi sacerdotes, 626. b.
 Patrum Opera dicuntur scripturae canonicae, 659. c. 2.
 Patrum vitae & institutiones, 161. a.
 Patrum exemplis & institutis firmiter est in monasteriis adhaerendum, 184. c.
 Patriarcharum auctoritas in monasteria exempta, 44. c.
 Patricius Provinciae, 538. c.
 Patricius Hiberniae Apostolus, 6. b. 150. a. 206. c. 446. c. Scotiae patronus, 618. c. Monasteria condit, Episc. 207. 208. c. Eius reliquiae Remis, 468. c. An fuit abbas Glastonienfis, 587. c.
 Patricius Massiliae Hector, 514. Episc.
 Patricii esse veterantur abbates & monachi, 173. b.
 Patricii a susceptoribus in baptismo distincti, 253. c.
 Patroclus episc. Gratianopolis, 370. c.
 Patruinus praepositus S. Vincentii Cenomannensis, 684. c. 1.
 Paulinus episc. Trevirensis, 153. c. 486. c.
 Paulinus primus episc. Eboraci, 280. c. 472. c. 474. a. 495. b. Northumbros convertit, 332. 333. 335. c. 336. Eboraco tranfit Rossam, 360. c. Rossae episcopus, 366. c. Obit, 387. 388. b.
 Paulinus episc. Noiae monachus, 5. b.
 Paulinus episc. Taurianus, 219. a.
 Paulinus discipulus S. Benedicti, 65. b. Eius corporis inventio, 65. c.
 Pauli apostoli qualis tonsura, 472. a. Eius Parisiensis basilica, 353. b.
 Paulus episc. Constantinop. Monothelita, 407. b.
 Paulus Britto episc. 208. c.
 Paulus episc. Emertae, 72. a. 368. a.
 Paulus Leonensis episc. 150. c. 152. b. Monasteria condit,

remo, *Ch.* 616. c. Ejus tempore abbates pii secedebant, 527. c. Ut illam transigit S. Samson, 151. c. B. Rade-
gundis, 140. c. 141. a.
Quadragesimæ plures, & quæ fuerint jejunia, 626. b.
Quinquagesimæ jejunia Casini, 704. c. 1.
Quintavius portus Gallie, 539. c.
Quintilianus ex abbate episcopus Autifiodori, 602. a.
Quintini mart. reliquæ & basilica, 411. a.
Quiriacus abbas Hispanus, 430. c. 484. b.
Quiricus episc. Toletanus, 395. b. 484. b. 559. a.
Quiricus episc. Barcinonensis, 230. c. 458.

R

RABADO *suviolus* Volagi, 692. 693. c. 1.
Rabani-Mauri liber de oblatione puerorum, 361. c.
Raburvali monasterium, 152. c.
Rachina caprina, 452. b.
Radbertus episc. Turonensis, 585. c.
Radbertus abbas S. Trudonis, 616. b.
Radbodi ducis savitia, *Ch.* 615. b. c.
Radobertus dux S. Ragnoberti pater, 520. a.
Radsefidus abbas Wissemburgi, 384. a.
Radagundis abbatissa Lugduni, 223. b. 425. b. 691. c. 1.
RAGUNDIS regina sancta, 199. a. 200. b. 438. c.
555. a. Ejus in loca sacra liberalitas, 124. a. Monasteria
condit, 124. c. 125. a. Pictavos secedit, 122. c. 124. a.
Esi nupta fit monacha, 123. c. Condit monast. sanctæ
Crucis, 21. b. A rege Clothario omnino dimissa, 140.
An cum ejus assensu velata, 124. b. c. Ejus virtutes
& vitæ austeritas, 140. b. c. 141. a. Lætionis affi-
ditas, *ibid.* Humilitas, 195. a. Miraculum, 279. b.
Pia monita, 155. b. Crucem & alias reliquias ex Oriente
obtinere, 156. b. Ad patres conc. Turon. scribit, 154. c.
Cui respondent, 155. Fortunati cum ea amicitia, 155.
b. c. Cum S. Juniano necessitudo, 141. c. Renuit puel-
lam Deo oblatam sæculo reddere, 196. b. Ejus obitus,
192. c. 194. b. Sepultura, 193. a. Testamentum, 193. c.
seu epistola, an Patribus Turonicis directæ, 194. a. Ejus
vita a quibus scripta, 194. b. Sepulcrum cædibus viola-
tum, 198. c. Ejus virtutes Segolæ tribuæ ipsi Fortu-
nati verbis ab auctore æquali, 606. c.
Rade Gundis infantula Calæ obit, 554. c. Coliur, 555. a.
Missa de ea, 697. c. 2. 698. c. 1.
Radiata corona ad caput sancti, indicium est picturæ post
mortem ejus factæ, 528. c.
Rado episcopus, 423. c.
Rado S. Audoceni frater, 364. a. c. 423. c. 687. c. 1. Ra-
doli fundator. 293. c. An id verum, 364. 365.
Radobertus major-domus Chlodovei II. 423. a.
Radulfus episc. Remensis, 245. a. Dicitur Radulfus-Viri-
dis, 518. c.
Radulfus ex abbate Sageni episcop. Roffensis, tum Can-
tuariæ, 272. c.
Radulfus abbas S. Trudonis, 616. b.
Radulfus-Taxo restaurat monasterium Fontanetense, 586. b.
Ragamundus ducit in exilium S. Columbanum, 292. c.
Ragertramnus abbas Gemetici, tum episc. Abrincensis,
520. c. 521. b. 522. a.
Ragingarius abbas Uticensis, 245. a.
Ragnacharius Augustæ-Rauracorum episc. 235. b. seu
Augustanus, 306. b.
Ragnacharius abbas S. Columbæ, 603. c.
Ragnoberti martyrium, 519. c. 520. a.
Ragnobertus abbas Luxovii, 621. b.
Ragnegifilus episc. Trecentis, 414. c. 415.
Ragnemundus episc. 412. c.
Ragnesius archidiaconus Senonensis, 307. b.
Ragnobertus episc. Augustoduni, 449. b.
Ragnobertus episc. Bajocensis, 450. b. 470. b. 482. c.
Ragnobertus abbas Curbionensis, 220. a.
Ragnobertus abbas Senonensis, 450. a.
Ragnosiointhus fundum dat pro condendo monasterio Cur-
bionensi, 148. a.
Raimbertus abbas, 318. b.
Raimundus. *Vide* Raymundus.
Rainaldus abbas Cabilonensis, 228. c.
Rainardus episc. Tulli, 427. c.

Rambertus martyr, 520. a.
Ramelenus dux Transjuranus, 234. c. 235. a.
Ramus & alii martyres Legionenses, 187. c.
Ranchare, seu cantare, 239. a.
Randoaldi præpositi Grandivallis martyrium, 483. c.
Rangarius domesticus Dagoberti, 685. c. 2.
Ratfridus abbas Weiffemburgi, 529. c.
Rathbodus abbas S. Giffeni, 561. c.
Rationale a Remorum archiepiscopis olim deferri solitum,
529. a.
Ratispone episc. an Erhardus, 487. *Ch.*
Ratoldus abbas Corbeie, 483. b.
Ratramni locus de tonsura Græcorum, 493. c.
Ratto abbas Luxovii, 621. b.
Ravengerus episc. Taruennæ, 455. b.
Ravennæ episc. Johannes, 226. *Ch.* Marinianus, 218. *Ch.*
S. Petrus-Chryologus, 47. a.
Ravennius episc. Arelatenis, 17. c. 18. a.
Rauracus, seu Raurecus episc. Niverni, 323. b. 422. c.
Raurobaccius fluvius Volagi, 696. c. 1.
Raymundia abbatissa Lugduni, 223. b. 691. c. 2.
Raymundus episc. Claromontanus, 102. c.
Raymundus comes Tolosæ, 460. c.
Raymundus comes S. Savinum restaurat, 623. a.
Readwaldus rex Anglorum, 333. b. c.
Reccaredi regis conversio, 201. c. 202. a. Primus instituit
ut symbolum in Missa caneretur, 202. a. Monasteriorum
conditor, &c. 72. b. Suevos convertit ad fidem, 145. b.
Recceswinthus rex Hispaniæ, 458. c. 459. a. Ejus pietas,
430. b.
Recentes, *id est* dulcissima, 129. c.
Recimirus episc. Bracarenis, 437. b. & Dumienis, 178. a.
Reclusæ in monast. S. Crucis Pictavenis, 200. c. Ritus
eas includendi, 201. a.
Reclusi in monasteriis, 393. b. Eos vetat Isidorus ob vanam
gloriam, 362. b. Iis faciendis præerant episcopi, 201. a.
Erat semper unus apud Viennam, 107. a.
Redemptus abbas Arelatenis, 128. c.
Redonus episcopi, Agatheus, 528. a. Durioterus, 390. c.
S. Melanius, 81. *Ch.* Stephanus, 391. a. Victorius, 155. *Ch.*
Referendarii officium quale fuerit, 485. b.
Reficientibus domini minister candelam tenere solebat, 90. c.
Regalium monasteriorum libertates, 448. c. 449. a. c.
Regiæ, *id est* portæ, 627. a.
Reginæ ab ingressu ecclesiæ monachorum interdictæ, 87. b.
Reginæ dicuntur filie regum, 196. c.
Reginæ ex captivis ductæ, 438. c.
Reginæ Hispaniarum viduæ in monasteriis retrudebantur,
596. c.
Regincus episc. Aucensis, 573. b.
Regii episc. Siffonius, 66. b.
Regulæ vox varie sumta, 105. b. c.
Regula, quid de ea possit mutari, 118. b.
Regulæ antiquæ monachorum, 6. c. Quæ in Hispaniis &
Galliis servatæ, 73. b.
Regulæ Agaunensium, 30. b. 678. 679.
Regula S. Aureliani, quæ? 129.
Regula Benedictina, 37. c. 56. b. Vitæ S. B. exemplar, &
via cæli, 115. a. Ejus encomia, 658. 659. Prærogativa,
73. c. 329. c. Aliæ prærogativæ, Sancta dicitur, eodem
spiritu quo canones condita, 2. Inter canonicas scripturas
numerata, 659. c. 2. Dicitur sancta - Regula, 73. c. A
sanctis patribus & conciliis, 56. b. Norma seu Regula
SS. Patrum, 586. a. In conciliis commendatur, &c. 519.
636. 637. A S. Gregorio potissimum laudata, 658. 659.
Ejus propagatio in Galliis, 636. Longe ante concilium
Augustodun. in Galliis recepta, 519. b. c. Ab initio Fon-
tanelle recepta, 585. 586. In Anglia instituta. *Vide*
Anglia. A S. Wilfrido propagatur, 494. b. Ejus epitom-
e, 56. 57. 58. Locus de pulmentariis singulorum men-
sium firmatus, 626. b. Autographum, 119. b. c. Sancti
Benedicti manu scriptum, 632. c. 637. c. 2. 638. c. 1.
vide S. Benedictus.
Regula S. Casarii, 21. Specialis virginibus, 325. *Ch.*
Regula S. Columbani, 212. *Ch.* An alia a Benedictina,
214. c. Quid? 329.
Regula S. Donati, 325. 627. b.
Regula Ferreoli episc. Uctiæ, 139. b. 140. a.

Regula S. Fructuosi, 397.
Regula Johannis Bictatenis, 203. a.
Regula S. Isidori quid contineat, 362. 363. a.
Regula S. Leandri, 166. c.
Regula S. Macarii apud Reomaium, 45. c. Junctæ Regulæ
S. Benedicti & S. Columbani, 698. c. 2.
Regula Magistræ examinatur, 625. c. 626.
Regula Pauli & Stephani, 627. b.
Regula Tarnatensis, 30. b. Disquisitio de ea, 678. 679.
An Agaunensis, 30. b.
Regularum conjunctio, 412. c. Multarum unio in monas-
teriis, 73. c. 105. c. 328. a. c.
Regulæ SS. Benedicti & Columbani junctæ, 317. a. 325. a.
328. 329. 352. c. 376. 377. a. 450. b. 466. c. 467. a. b.
470. b. 496. c. 507. c. 690. 696. Item & S. Casarii,
481. a. & S. Macarii, 571. b. 698. c. 2. Hæc unio
quomodo facta? 329. c. 330. a.
Regularis disciplina, ut est in monast. conservanda, 184. c.
Regulus episc. Remensis. *Vide* Reolus.
Reiensis episc. Faustus, Maximus, 15. *Ch.* Urbicus, 196. c.
Reiramnus abbas S. Trudonis, 616. b.
Religio, id est monastica vita, 142. b. 355. b. seu institu-
tum monasticum, 194. b.
Religionis habitus, 348. a. 566. a. seu conversationis sanctæ
habitus, 466. a. c.
Religionis titulus, 574. c.
Religiosorum colloquia & exempla, quam utilia, 163. c.
Religiosi nomen monachis datum, 139. b. 236. a.
Reliquiæ Sanctorum non temere tangendæ aut detegendæ,
424. a. An in capsis olim repositæ, 603. c. Extra mo-
nasterium mulierum venerationi exhibitæ, 87. a.
Reliquiæ SS. panni, *Ch.* 93. c. Tumulo S. Martini imposi-
ti, 144. c. S. Petri in Vaticano, 145. c. Olea. *Ch.* 300.
c. 301. a. S. Michaëlis, quæ? 651. c. 2.
Reliquiarum theca, chrismarium, 553. b.
Remaclus episc. Tungrensis, 404. a. 457. c. 464. c. 465.
466. a. 596. b. 609. c. Antea abbas, 352. a. 353. Sol-
lemniaci, tum Casæ-Congiduni, 403. a. Stabulensis,
Ch. 403. b. c. Dicitur episcopus abbas, 403. c. 404. b.
Ordinatus quo titulo? 404. b. Fit episcopus Tungrorum,
421. a. Episcopatum dimittit, 466. b. Moritur, 478. b.
Vitæ ejus scriptores, *ibid.* Translatio, 538. b.
Remi, ubi arcus triumphales Casaris, 468. c.
Remensis ecclesia, plures ibi archidiaconi sub S. Reolo,
574. c. 701. c. 1. Cancellarius, 575. a. Ejus consuetudo
in celebrandis sanctorum festis, 565. a. Ejus bona in
Aquitania, 385. c.
Remensium archiepiscoporum primatus in totam Galliam,
529. a. Iis monast. Orbacum in aliena licet diocesi sub-
jectum, 565. 698.
Remenses archiepisc. Egidius, 162. b. Anglebertus, 387.
c. Flavius, 64. a. Gervasius, 529. a. Henricus, 565.
Ch. Hincmarus, 61. *Ch.* Lando, 346. *Ch.* Mapi-
nius, 81. b. S. Nivardus leu Nivo, 482. *Ch.* Radulfus-
Viridis, 528. S. Remigius, 60. *Ch.* S. Reolus, seu
Regulus, 455. *Ch.* S. Rigobertus, 565. a. Romanus,
64. Romulfus Sonnatus, 346. a. *Ch.*
REMIUS episc. Remensis, Francorum apost. 342. c. 346.
b. 681. An ei scripserit S. P. Benedictus, 61. Ejus obitus,
ibid. c. Ubi sepultus, 203. Sepulcrum, Sancta Ampulla,
Ch. 61. 63. Calix, 63. b. Ejus baculus, primatus indi-
cium, *Ch.* 529. a. Ejus miracula, 62. 63. 146. c. 147. a.
350. a. Eum toto orbe celebrem reddunt, 681. Insigne
ejus miraculum, 60. c. 61. a. Festum, 190. b. Præfatio
antiqua de ejus miraculis; 680. S. Basili erga eum devo-
tio, 162. b.
Remigius episc. an Rotomagi, 555. a.
Remila fundatrix monasterii Viennæ, 32. a.
Rendinus abbas Luxovii, 621. b.
Renovatus abbas Caulinienensis, 71. b. c. tum episcopus
Emeritensis, 72. 203. a. 368. a.
Reolus, seu Rugulus, episcop. Remensis, 455. c. 466. a. c.
467. c. 468. a. 508. b. 528. c. 529. a. 541. c. 552. 563.
585. Excusatur a perjurio, 564. a. Condit monasterium
Obacense, ubi sepultus est, 565. Fundum dat pro con-
dendo parthenone, 565. b. Ejus ea de re charta, 574. c.
575. a. Profertur, 701. Eiusdem figura æri incisa, ad
528.

Reovalis a S. Radegunde in Orientem missus, 156. c.
Repa, umbella, 452. b.
Reparatus episc. Carthaginis, 42. a.
Reparatus episcopus Puppiensis, *ibid.* b.
Resp. cta abbatissa Massiliæ, 246. b.
Restitutus episc. Afer, 43. b.
Restoldus abbas Leuconai, 318. b.
Resurrectionis veritatem asserit S. Gregorius, 183. a. b.
Rethunus ex abbate episc. Merciorum, 536. b.
Reverendissimi titulus sanctis datus, 376. b.
Reverentiæ titulus monachis olim datus, 103. c.
Rex dicitur Regis filius, 76. a.
Regum sub tutela monasteria esse convenit, 526. c. 527. a.
Regum potestas, ne diplomata convellat interdictum, 190. a.
Richardus episc. Cantuariæ, 273. a.
Richardus episc. Albiensis, 400. b. 573. b.
Richardus abbas S. Vitoni, 558. c.
Richardus abbas S. Victoris, 623. a.
Richardus abbas Centulensis, 308. c. 384. b. 385. a. 571. c.
Fundat Centulam, 336. c. Abbas & monachus, 337. a. b.
Obit, 391. b. c. Ejus vita, *ibid.* 392. a.
Richilanes abbas Agaliensis, 355. a.
Richimarus abbas S. Benigni, 174. c. Divionensis, 289. a.
360. b. 471. b.
Richini abbas Cenomannensis gesta, 578. c.
Richinda abbatissa Theodoræ Ticini, 600. b.
Ricilianus rex Suevorum in Hispania, 187. b. 188. a.
Ricoaldus episc. 422. c.
Ricomirus abbas Lirini, 463. c.
Rictrudis fundat Marcianas, 384. b. c. 385. a. ibidem abba-
tissa, 579. c. Obit, ejus vita a quo scripta, 582. c. Tu-
mulus, 582. c.
Rictrudis pia matrona, 337. a.
Ricuidis monialis Remensis, 347. a.
Riggo Totilæ regis enifer, 96. c.
Rigobertus episcopus Remensis, Orbaco monaster. præest,
565. a.
Rigobertus episc. Turonensis, 422. c. 423. c.
Rigobertus abbas Sithiensis, 620. c.
Rigomarus abbas Floriaci, 380. a. 381. b.
Rigomirus abbas Litini, 463. c. 530. b.
Rigwaldus episc. 450. b.
Riochatus episc. & monachus, Brito, 17. a.
Riochus S. Wingaloëi discipulus, 17. a. 150. b.
Riziniensis episc. Sebastianus, 252. b.
Robachus fluvius, 496. c.
Robertus episc. Rotomagi, 575. b.
Robertus episc. Parisiensis, 418. c. 478.
Robertus abbas primus & fundator monasterii Castrensis;
400. b. 573. c.
Robertus abbas Molismi, 415. b. fundator Cistercii,
514. b.
Robertus rex Francorum S. Mauri missionem agnovit,
632. a. Monasterium Aurelianense restaurat, 380. c.
Robertus scriptor Chronologiæ S. Mariani, 172. a.
Robertus Hasbanie comes, 466. a.
Robertus summus palatii referendarius, 485. a.
Rocula abbatissa Trecentis, 415. b. 514. b.
Rodegangus abbas S. Trudonis, 616. b.
Rodegarius Corbeie abbas, 565. c.
Rodelinda regina Langobard. condit monasterium Ticini;
512. b.
Roderici Toletani locus emendatur, 559. a.
Rodingus abbas Belliloci, 383. b. c. Ejus pius obitus;
558. b. cultus, *ibid.* c. an episcopus, *ibid.*
Rodoardus episc. Lauduni, 412. a.
Rodoberthus episcopus, cui Audonem vitam S. Eligii dica-
vit, quis? 569. c.
Rodoberthus episc. *vide* Chrodobertus.
Rodoberthus fundator monast. Maricolenis, 421. b.
Rodoinus scriptor monachus S. Medardi, 179. a.
Rodonensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
Rodulfus abbas S. Trudonis, 466. a. 616. a.
Rogationes indicæ a rege tempore luis, 195. a.
Roffensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
Roffenses episc. Ithamarus, 388. c. Justus, 280. *Ch.*
S. Paulinus, 360. c. Romanus, 326. *Ch.*
Rollo dux Normannorum Gericico beneficus, 583. a.

Roma, quis illic primus monachos adduxit, 5. b. Ibi celebratur fama S. Benedicti, 38. a. Ejus urbis proceres filios suos S. Benedicto educandos offerunt, 630. Quantum eadem urbs monialium precibus debeat, 284. A quibus est liberata, 247. c. 252. A Totila capta, 97. a. S. Benedicti de ejus everfione varicinium, 97. b. Ejus clades ab eodem praedicta, 141. c. 142. a. Quomodo subvertenda, 230. b. Obfessa a Langobardis, 252. a. Ibi lues ingens Litaniam fedatur, 216. c. 217. a. Studia quae Romae interdita, 4. a.

Romana sedes firmissimum est cuius praesidium, 544. b. Ad eam ex Anglia appellatio, 510. a.

Romanæ Ecclesiae patrimonium in Gallia, 243. a.

Romanum cantum discunt Angli monachi 545. a. qui in Anglia recipitur, 494. c.

Romanus pontifex privilegia concedit monasteriis, 45. Ejus auctoritas in illis concedendis, 688. 689. c.

Romani pontifices veterunt elum carnium in monasteriis, 119. a.

Romanorum pontif. chronologia stabilitur, 406. b. c.

Romanorum pontificum Catalogi, 626. a. Tres vetustissimi profertur, 707.

Romani Pont. Adeodatus, 513. c. Agatho, 484. c. Alexander II. Anicetus seu Niceta, 707. Athelacius seu Gelafius, 708. Benedictus, 382. Bonifacius III. 186. Bonifacius IV. 186. c. Bonifacius V. 314. c. Caesellinus, 206. 207. Catellus seu Johannes, 708. S. Clemens, 102. c. Dionysius, seu Maximus, 708. a. Donus, 537. Eleutherius, seu Fileus, 707. c. Fabianus, seu Gatitanus, 708. a. Felix III. 163. c. Fileus, seu Eleutherius, 707. c. Gaius, seu Caius, 708. a. Gatitanus, is est Fabianus, 708. Gelafius, 282. c. dicitur Athelacius, 708. Gregorius Magnus, 422. c. passim. Gregorius II. 177. c. Gregorius III. 177. c. Hadrianus I. 284. Hilarus, 256. c. Honorius, 336. c. Hormidas, 45. a. Innocentius III. 406. c. Johannes I V. 406. c. Johannes, Catellus, 708. c. Joſemus, is est Zoſimus, 708. b. Julius, seu Ofus, 707. c. Leo M. III. c. Leo IX. 533. c. Marcellinus, 88. c. Marcellus, 406. c. Martinus, 417. Maximus, is est Dionysius, 708. a. Mufonius, 708. b. Nicetas, seu Anicetus, 707. c. Nicolaus II. 571. Ofus, seu Julius, 707. a. Pelagius II. 216. c. Sergius, 525. c. Severinus, 708. c. Silverius, 76. b. Silvester, 708. a. Simplicius, 282. Siricius, 277. c. Sixtus V. 92. Symmachus, 282. b. Theodotus, 407. c. Vepherinus, 707. c. Vigilius, 253. Vitalianus, 516. c. Urbanus II. 635. & Zacharias, 230. Zephrinus, 707. c. Zofimus, 708. b.

Roma, sic dicta Valentia Hispaniae, 185. c.

Romanus archiepiscopus Remensis, 64. a.

Romanus episcopus Rotomagi, 377. a.

Romanus episcopus Roffensis, 336. b. 360. c. Perit, 326. a.

Romanus episcopus Scottus, 475. a. Vide Romanus.

Romanus abbas Jurensis, 6. b. 23. b. c. 348. a. 677. Fundat parthenonem S. Romani, 677. c. 2. Ejus gesta, 24. c. seqq. Translatio, 404. c.

Romanus S. Benedicti nutritor, 4. b. 5. a. 7. b. In Gallias transit, 85. c. Monasterium Fontis-Rogi in Gallia condit, ubi a S. Mauro inſtituitur, 115. a. 116. a. Ejus monasterium Reliquiae, 172. a.

Romani monachi reliquiae, 370. c.

Romanus exarchus, 252. a. b.

Romarius abbas Habendensis, 338. 350. a. 426. c. Ejus gesta, 313. 315. b. Monasterium condit, 690. c. 2. Ab Agrestio decipitur, 321. b. c. Curat funus S. Arnulfi, 375. Extrema facta, 425. c. Obit, 426.

Romulus episcopus Remensis, 346. a.

Romulus abbas S. Arnulfi Metrensis, 597. b.

Romulus pater S. Romarici, 313. a.

Romanus Scottus ritus Latinos tuetur, 472. b. c. Episcopus apud Pictavos cultus, 474. c. 475. a.

Rorico episcopus Lauduni, 303. b.

Roffanae episcopus Angelus de Nuce, 429. c.

Roffagnus episcopus Arelat. 99. b.

Rofwinda S. Odiliae foror, 491. a.

Rotarius episcopus Straßburgensis, 457. b.

Robertus. Vide Robertus.

Roteneus pagus, 685. c. 1.

Roſgarius abbas Corbeiae, 502. a.

Rothardus episcopus Atrebatum, 509. c.

Rotmundus episcopus Constantiae, 538. Vide Frotmundus.

Rotomagi episcopi, S. Anſbertus, 569. c. S. Audocenus, 138. c. Grippho, 602. b. c. Hugo, 568. b. Melantius, 264. c. Prætextatus, 155. a. c. Remigius, ibid. Romanus, 377. a. Robertus, 575. b. Victicus, 123. a.

Rudbertus, quando primum Bajoariis praedicavit, 610. c. An Wormacia episcopus, 611. a. Ejus gesta, 610. 611. 612. a. Ejus focii & monast. ab eo constructa, 612. a. b.

Rufinianus episcopus Afer exsul, 40. c.

Rufinianus monachus S. Augustini in Anglia focus, 263. c.

Rufinus latine vertit regulam S. Basilii, 7. a. c.

Rupiacus locus S. Mauro destinatus, 116. b.

Rupertus Bajoariorum apostolus, 610. Vide Rudbertus.

Rupertus abbas agnovit missionem S. Mauri, 632. b. Emendatur, 118. a.

Rurici duo episcopi. Lemovicum, 101. Basilicæ ab iis constructa, c. ibid. 102. a.

Ruricius junior episcopus. Lemovicensis monasteria fundat, c. 101. 102. Ejus sepulcrum, 102. a.

Ruspæ episcopus S. Fulgentius, 40. c. Felicianus, 43. c.

Rusticana patricia, 268. a. c. 269. c. 281. a.

Rusticula fit abbatissa Arelatensis, 163. a. Gesta, 22. b. 147. a. Falſo accusata, 298. c. Purgatur, 299. a. Obit, 355. b. 357. c.

Rusticus martyr, focus S. Dionysii, 422. b.

Rusticus ex monacho episcopus Narbonensis, 17. c. 18. a.

Rusticus episcopus Trevirensis, 407. c.

Rusticus episcopus provinciae Arelatensis, 571. c. 700. c. 2.

Rusticus Arvernorum episcopus, 501. c.

Rusticus episcopus Cadurci, 345. b.

Rusticus abbas Condatensis, 608. c. 678. c. 1.

Rusticus Luxovii abbas, 621. a.

Rusticus abbas Palatinus, 323. c.

Rusticus abbas Santonenſis, 181. a.

Rutenenses episcopi. Innocentius, Theodosius, 188. b.

Ruthardus abbas Fuldenſis, 119. b.

S

Sabbas A U D I S episcopus. Ecolinæ, vel Santonum, 180. b.

Sabbatius abbas S. Trudonis, 616. b.

Sabbatis, etiam in Occidente multi non jejunabant, 129. c.

Sabinianus Papa in S. Gregorium saevit, 285. a. Obit, 285. b.

Sabinianus monachus Jurensis, diaconus castissimus, 26. c. 677. c. 2.

Sabinorum episcopus Julianus, 39. b.

Sabinus episcopus Canusii, 66. b. c. 97. b. 142. a.

Sabinus abbas Lugdunensis, 6. b. seu Athanaci, 13. a. 23. b.

Sabinus abbas Nivalensis, 399. b. 570. a.

Sacerdos episcopus Lugduni, 127. c. 128. a.

Sacerdos abbas Calabrenſis, tum episcopus Lemovicum; ejus corpus, c. 181. b. Ejus gesta, 622. b. c.

Sacerdotum castitas, 190. a. Iis in convivii Lectio sacra non deficit, 202. b.

Sacerdotes lapsi deponendi, 355. a.

Sacerdotalis supellex, quid? 12. b.

Sacra virgo Arverna, 104. c.

Sacra-Insula Lindisfarne, 416. a.

Sacrificium, seu Eucharistia, 213. b. 388. b.

Sacrificium in oratorio S. Leodegarii, 707. c. 1.

Sacrificium sanctum, missa, 541. c.

Sacrificii ad usum panis confectus, 124. a.

Sacrificium quotidianum, pro eo oblata, 624. a.

Sacrificium rarius, in aliis locis quotidie celebratum, 254.

Sacrificium pro defunctis oblatum, jubente S. Gregorio, 201. b.

Seculares in monasterio non pernoctent, sed in ædibus separatis, 596. c.

Seculares quisquiliæ monialibus noxiae, 357. a.

Seculi fuga monachis necessaria, 117. c.

Seculi septimi ecclesiae cum secundo Benedictino concursus, 263. Ejus felicitas pro ordine monastico, ibid.

Saetrudis abbatissa S. Faræ, 305. a. Seu Eboriacensis, 434. c.

Saffaracus

Saffiracus episcopus Parisiensis deponitur, 134. a.

Saffarius episcopus Petrocoronensis, 196. c.

Sagii episcopus Amlecharius, 455. b. seu Amlecharius, 449. b. c. seu Amicharius, 450. b. Anobertus, 586. b. Leudebaudis, 194. a. Milecharius, 497. c.

Sagittarius episcopus Vapincensis, 173. c.

Salaberge parentes, 305. c. 441. A S. Eustasio illuminatur, nubit, condit monasterium apud Lingones, 306. a. Ejus alia gesta, 350. a. Ejus frater, Bodo episcopus. Tulli, 506. c. 533. c. Cum centum monialibus Laudunum transmigraat, 379. 538. a. Ubi recepta, 355. c. Fit ibi abbatissa, 29. a. 214. a. 480. a. Obit, 439. c. Ejus sepulcrum, 574. c.

Salapius episcopus Namneticus, 352. c.

Salerni episcopus Alfano, 632. a.

Salinis pagus, 602. c. 2.

Salisburgensis ecclesia cathedralis a monachis habitata, 611. c. Universitas ab iisdem recta, ibid.

Salisburgi episcopus Arno, 610. c. Conradus-Abenspergius, Rudbertus, Thimo, Virgilius, 611. &c.

Salonus episcopus Natalis, 217. c. Stephanus, 51. b.

Salonus episcopus Ebreundenſis, 173. c.

Salonius e monacho Lirinenſis episcopus, 16. b. An Genevæ, 18. a.

Salonius episcopus auctor monasterii Athanaci, 13. b.

Salvianus Lirinenſis instruit, 16. b.

Salvius episcopus Ambiani, 502. c.

Salvianus episcopus Lemovicum, 622. b.

Samaria episcopus Benedictus, 512. a.

Sam Fraucus fit rex Slavonorum, 339. b.

Samson episcopus, 108. c. Bito, 239. b. Condit monasterium Pentallense, 433. b. Episcopus Dolensis, 150. a. c. 151. b. c. 152. a. 186. c.

Samson abbas Limonicus, 386. b.

Sanciaci natus S. Audgenus, 365. b.

Sancius rex Hispaniae, Benedictinos in Hispaniam inducit, 75. a. b.

Sanctimonia corporis & animæ, sine qua Deus non videtur, 607. b.

Sanctimoniales tonsæ 399. a. In coronæ modum, 378. b. Qua atate velentur, 2. c. Capillos habent, 198. b. Quantum valuerint earum precibus, 247. c. 252. a. Suis precibus Romam a Langobardis liberant, 251. a. 284. a. Vitent laicas mulieres uti organa satanae, 167. b. E viros etiam sanctos, ibid. Earum pia exercitia, 167. b. c. Abbatissa constituebantur, 357. Operibus manuum vanis non vacent, 571. a.

Sanctimoniales sub canonico habitu, 204. b.

Sanctimoniales curam habet S. Benedictus, 59. a. b. Quædam ex iis reclusæ, alia non, 60. a. Earum curam habeant monachi, non tamen eis familiares sint, 314. c. 315. a. Sanctimoniales monasteriis adjuncti monachi ad sacra iis ministranda, 115. c.

Sanctimoniales e monasteriis non exeant, 232. c. Egredi vetantur, 155. b. 193. a. c. 196. a. 299. a. 482. c. 705. c. 1.

Sanctimoniales e monasterio exeuntes, 441. c. Earum processiones extra monasterium, 367. a. 504. a. Ad Cathedralē procedunt pro divino officio, 349. c. Cum abbatissis ad Litanias procedunt, 217. a. Earum cœmeteria extra monasterium, 193. a. Sepulturae ritus, 200. c.

Sanctimoniales variae species, 142. b.

Sanctimoniales hereditatem adeunt parentum, 570. c.

Sanctuarium, seu reliquia, 93. c. 173. c.

Santellius abbas S. Medardi, 523. b.

Santonenses episcopi. Bertarius, 449. b. Eutropius, 205. b. Palladius, 241. c.

Sapaudus abbas, S. Albini loco subscribit, 130. a. 142. c.

Sapientius abbas Condarensis, 27. a. 678. c. 1.

Sabertus Ethelberti regis nepos, 272. c.

Sarcinium vicus ubi occisus S. Leodegarius, 541. a.

Sardinia a Barbaricinis habitata, 232. a.

Saretrudis S. Salaberge mater, 305. c.

Saretrudis filia S. Salaberge, 310. a.

Sarraceni Gallias vastant, 48. a. & Siciliam, 498. c. An sub iis Placidus martyr, 91. a.

Satanaci colitur ut sanctus Dagobertus rex, 552. c. 553. a.

Saturninus rector S. Germani Autifiodor, 47. a.

Savaricus episcopus Aurelianensis, 600. a. 603. c. 605. c. 613. b. c.

Savaronis locus emendatus, 105. b.

Savericus abbas Hafnoniensis, 596. a.

Savinianensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.

Savinianus locus S. Meneci, 560. c.

Savinus monast. cognominis fundator, c. 622. c. 623. a.

Saussaius emendatur, 347. b.

Saxones non regem sed satrapas habebant, 592. c. Iis Ewaldi duo Christum annuntiant, 591. c.

Saxones-Australes in Anglia a S. Wilfrido converti, 553. c.

Saxones occidentales convertuntur, 366. b. Forum in Anglia episcopus Birinus, 535. c. Leutherius, 516. c.

Saxones orientales ad fidem converti, 280. b. c. Eorum episcopus Cedrus, 557. a.

Sayfarius Luxovii abbas, 621. a. b.

Scapulare, 57. a. ad laborem, 122. b. Parya dicitur cuculla, ibid. Ejus forma, 547. c. 548. Benedictini quæ primitus forma, 122. a.

Schilltanus episcopus Johannes, 268. a.

Schireburnensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.

Schireburnensis episcopus S. Aldhelmus, 275. c.

Schisma quam perniciosum, 619. a.

Schismatici quam vitandi, 581. c.

Scholæ raræ in ecclesiis secularibus, 83. b.

Schola monasterii Iciorensis, 480. c. Jurensis, 27. b.

SCHOLASTICA S. Benedicti foror, 59. c. 35. a. 584. c. Monachum magistra, ejus laudes, 60. Extremum cum S. Benedicto colloquium, 113. b. c. Obitus & sepultura, 114. a. Corpus in Gallias translatum, 428. c. 429. 451. a. Cenomanos, 383. b.

Sciensidus chorepiscopus Cenomanensis, 108. c. Intrusus, 126. b. Turbas excitat, antea fuerat chorepiscopus. 649. c. 1.

Scladio abb. s. in Francia, 185. c.

Sclavi, an sub iis passus Placidus, 91. c.

Scopilio episcopus Autifiodori, 601. c.

Scoria, ejus status, c. 206. c.

Scotiae episcopi abbas Hitenſis sub j. di. 210. c.

Scotti episcopi, Aidanus, Finanus, Colmannus, Cedda, 472. c. 473. c. Romanus, 474. c.

Scottorum cum Wilfrido publica concitatio, 472. b. c. Ab eo convertuntur, 287. c. Paucha non celebrabant ut S. Johannes, 473. a. Frequenter flebant ge. ua 297. a. Eorum pervicacia in schismate, c. 619. b. In quo ab aliis dicebantur, 471. c. Conveni. ea de re, 471. 473. Ad unitatem conari revocare S. Laurentius, 287. b.

Scottorum tonsura, 207. b. 321. a. 472. a. Eorum coronæ forma, 529. a.

Scotti diutius vivunt, 308. b.

Scotti Australes errores suos deponunt, 365. c.

Scotti Hiberni, c. 206. c.

Scotti monachi in Galliis, 384. c. 389. a. 411. a.

Scottici mores a Bobiensibus dimissi, 345. a.

Scitibendis libris monachi occupati, 39. b. 41. a.

Scripta vetera, ut examinanda eorum sinceritas, 647. c. 2. 648.

Scripturae scientia in Sacerdotibus necessaria, 279. a.

Scripturae sacrae studium monachis inculcat Cassiodorus, 126. c.

Scripturae sacrae lectionem etiam puellæ ament, 267. a.

Scripturae sacrae moniali meritura lecta, 357. a.

Scripturae canonicae attributa regula S. Benedicti, & Patrum opera, 659. c. 2.

Scubilio abbas S. Germani Pratenſis, 138. a.

Scubilio monachus, 82. a. b. c. 83. a.

Scupilio Spartharius, 624. b.

Sebastiani martyris miracula, c. in Arvernia, 446. a.

Sebastianus episcopus Rizinienſis, 252. b.

Sebastianus Corbeiae abbas, 566. a.

Sebastianus abbas Vostensis, 101. c. 160. a.

Seberthus rex Saxonum Orientalium, 280. c. 286. b. Ejus mors, 301. c.

Secania insula devastatur, 221. c.

Secundinus abbas Hispanus, 430. c.

Secundinus abbas Neapolitanus, 126. b.

Secundinus servus Dei, 236. b. 252. c. 253. a. c.

Secundinus Patricius obſpremam S. Joannis epistolam puni- tus, 86. b.

Secundus servus-Dei abbas, 253. c.
 Securitas nimia in rebus salutis vitanda, 563. a.
 Seduni episc. Amatus, 519. *Chc.* Leudemundus, 306. *Chc.*
 Segarius abbas Hispanus, 573. b.
 Segenus seu Segienus abbas Hiienfis, 249. c. 618. b. seu Segenus, 365. c.
 Segolena abbatissa Albigensis, 606. b. Miracula, *Chc.* 607. a. Sua peccata esse deleta miraculo agnoscit, 607. a. Gestis, pia mors, translatio, cultus, *Chc.* 607. Ecclesia & cultus Metis, 607. c. Ei dicatum altare, 104. c.
 Seldenus agnoscit Benedictinos ab initio in Anglia institutos, 276. c.
 Senator abbas Aeluenfis, 204. b.
 Senefcalci sub Chlotario III, 500. c.
 S-nior ecclesia, *id est* cathedralis, 178. c.
 Senonenfium episcoporum catalogus emendatur, 462. b.
 Senonenfes episc. Aldricus, 307. *Chc.* S. Amatus, 385. *Chc.* Annoberus, 372. a. Archembaldus, 48. c. Jeremias, *ibid.* Ebo, 50. a. Armentarius, 422. c. S. Ebbo, 602. *Chc.* Emmo, 448. *Chc.* Godescaucus, 462. b. Goericus, 604. *Chc.* Guenilo, 278. b. Gumbertus seu Gundelbertus, 462. *Chc.* Hillegarius, 352. c. Land. berchtus, 541. S. Lupus, 307. *Chc.* Sewinus, 530. c. S. Wilfrannus, 593. *Chc.*
 Senonensis pagi limites, 462. c.
 Separis fluvius, unde sic dictus, 258. b.
 Septem Dormientes Turonensis, 12. b.
 Septimburia villa, 464. 465.
 Sepulcrum Domini Jerolymis exornari fatagit rex Guntramnus, 174. a.
 Sepulcrum S. Barildis, 499. b. Clotharii III Calæ, 499. a.
 Sepulcræ defunctorum in monasteriis, 219. a. Non fiant in baptisteriis, 320. a.
 Sepulcræ monialium ritus, 200. c.
 Sequanus abbas, 46. a. b. Ejus obitus, 179. c. Miraculum, *ibid.*
 Serenedi gesta, 497. b. c. Reliquiæ, 498. a.
 Serenicus, 245. c. Ejus gesta, 497. b. c. Reliquiæ, 498. a.
 Serenus episc. Massiliæ, 241. a. 257. a. 264. b. In imagine favit, 253. b. A. S. Gregorio arguitur, *ibid.* c.
 Sergia abbatissa Romæ, 244. c.
 Sergius Papa privilegium dat monasterio Malmesburie, 55. b. Bedam sibi transmitti petit, 591. a. An ierit, *ibid.* b.
 Sergius defensor, 251. b.
 Serlo abbas, 558. a.
 Servandus diaconus abbas. S. Benedicti discipulus, 94. 95.
 Servi manumiffi ut fiant monachi, an possint ad clericatum aspirare, 255. c.
 Se villis conditionis homines, an a monasteriis excludendi, 56. c. Ut admittendi, 238. a.
 Servi-Dei, *id est* monachi, 180. c. 241. c. 267. b. 268. c.
 Severa abbatissa Trevirensis, 368. c.
 Severinus Papa, 708. c.
 Severinus abbas, Noricorum apostolus, 5. c. 31. c. 34. b. c. 35. a. Ejus reliquiæ, *Chc.* Neapoli, 267. a.
 Severinus abbas Agauni, 28. a. Ejus ætas, b.
 Severinus monachus S. Chlodaldi institutor, 76. a.
 Severus episc. Anconæ, 227. a.
 Severus episc. Casinensis, 55. c.
 Severus abbas Agathensis, 33. a.
 Severus Ruffiani monast. auctor, quis? 613. a.
 Severus vir illustis, 359. a.
 Sewinus episc. Senonenfis, 530. c.
 Sexburga regina fit monialis, 510. b. Abbatissa Eliensis, 545. a. b.
 Sexwulfus abbas Medeshamstedenfis, 436. b. Tum episc. Licidfeldensis, *ibid.* 595. b. seu Merciorum, 517. a.
 Siagnus, *Vide* Syagrius.
 Sicarius abbas Romaensis, 451. c.
 Sichelmus dux, 470. c.
 Sichelia, pensiones inde habebat Romana ecclesia, 224. b.
 Sidonius abbas prope Rotomagum, 597. c.
 Sidonius monachus monast. condit, 522. b. An discipulus S. Fulci, *Chc.* 411. b.
 Siega fluvius pagi Ebroicensis, 706. c. 1.
 Sigberchtus seu Sigberchtus rex Angliæ pius, 336. a. 374. a. seu Sigibertus, exulat, 303. b. Monachus in bello casus, *ibid.* c.

Sigberchtus, *Vide* Sigibertus.
 Sigelicus sancti Sigiranni pater, episcopus Turonensis, 367. a.
 Sigelaud abbas S. Martini Mettensis, 404. b.
 Sigelmus episc. ig. ortæ sedis, 604. a.
 Sigfridus abbas Wiremuthi, 576. Ejus extremus mortus, 588. b. c. Obit, ejus cultus, 589. a. b. 590.
 Sigichelmus episcopus, 422. c.
 Sigibaldus frater S. Segolenæ episc. 607. a. Mettensis, *ib.* c. 221. b.
 Sigibaldus abbas Nigellensis, 51. a.
 Sigibertus rex Francorum, erga S. Medardum munificus, 523. b. Tuicionem habet monasterii Pictavenfis, 156. c. Ejus mors iustitiosa, sepelitur apud S. Medardum, 127. b. 168. a. Ejus laudes ex Fortunato, *ibid.* b.
 Sigibertus II. Theoderici filius occiditur, 298.
 Sigibertus III. rex Austrasiæ, Dagoberti filius a S. Amando baptizatur & miraculum, *Chc.* 349. Monasteria ædificat, 403. 404. 465. b. Fundat monaster. Stabulense, 465. a. Erga hunc locum munificus, 538. b. Obit, 431. c. Fjus miracula, *Chc.* 432. Sanctus, 313. c. 370. c. Ejus ecclesia & reliquiæ, 404. b.
 Sigibertus rex Fridburgæ sponsus, quis? 302. c. 303. a.
 Sigibertus rex S. Bovæ, *Chc.* pater, quis, 345. c. 346. a.
 Sigibertus rex Angliæ, *Vide* Sigberchtus.
 Sigibertus Gemblacensis emendatur, 404. a. 642. Missio-nis Gallicanæ S. Mauri progressus describit, 632. a.
 Sigifridus pius monachus Anglus, 417. a.
 Sigrannus abbas. *Vide* Sigrannus.
 Sigrannus fundator & abbas Longoreti, 546. c. 548. c. 549. Ejus gesta, 367.
 Sigifbertus abbas discipulus S. Columbani, 308. c. Defertinæ fundator, *Chc.* 310. Et abbas, 504. b.
 Sigismundus rex Burgundionum fundat Agaunum, 27. c. 28. a. c. Sui potius restaurat, 31. a. Fit monachus, 31. a. 76. b. Curat Agaunensium instituta confirmari, 174. a. A Chlodomiro occisus, 77. b.
 Sigivaldus episc. Mettensis, 221. b. 607.
 Sigivaldus dux Arvernoium, 102. 103. b.
 Sigo abbas S. Germani Paris. 138. a. 542. c.
 Sigoaldus episc. Lingonensis, 451. c.
 Sigobardus locius S. Richarii, 391. b. c.
 Sigobardus comes Ambiani, 295. b.
 Sigobertus reclusus S. Dionysii, 252. c.
 Sigobrandus episc. Parisiensis, 478. a. c.
 Sigofredus abbas S. Germani Paris. 138. a. 372. b. 542. c.
 Sigofridus episc. Parisiensis, 594. b. 599. a.
 Sigolena abbatissa, 606. *Vide* Segolena.
 Sigolina neptis Anseberctii episc. Aduensis, 606. a. b. 702. 703.
 Sigolinus abbas Stabulensis, 465. a. 521. a. 538. b.
 Sigrada S. Leodegarii mater, 439. b. 489. b. 491. a. Ei scribit epistolam S. Leodegarius, 532. b. c. Colitur ut sancta, *ibid.*
 Sigrannus abbas S. Carilefi, 78. c. seu Aninsulæ, 171. a. 331. c.
 Silenus S. Columbani institutor, 210. c.
 Silentium quantum esse debet apud Benedictinos, 57. a.
 Silvanefti episc. Audebertus, 470. *Chc.* Malulfus seu Madulfus, 188. c.
 Silvanus sanctus Arvernus, 104. b.
 Silvanus archidiaconus Scotius, 413. c.
 Silverius Papa, monastica veste donatus, 76. b.
 Silvester Papa ejus positionis dies, 708. a.
 Silvester abbas Romaensis, 86. a. b. 451. c.
 Silvæ S. Gregorii matris pietas, 164. b. Fuit benefica in Sublacum, 231. a.
 Simleri sententia de Tarnato rejicitur, 679. c. 1.
 Simon comes monachus Jurenfis, 678. c. 2.
 Simonia regnat in Gallia, 256. a. 264. c. A S. Bathilde repressa, 438. c. Ob eam dimittendus est episcopatus, 619. c.
 Simplicitas in monacho laudata, 334. c.
 Simplicii Papæ sepultura, 282. b.
 Simplicius episc. Parisiensis, 264. b.
 Simplicius abbas Casinensium, 230. a. 286. c. Tertius abbas Casini, 143. 144. a. Regulæ Benedictinæ propagator, 143. 144. 166. a. Casini non Laterani abbas,

668. c. 2. 669. 670. Ejus vita, 144. b. Obit, 158. a. Aliquot versus edidit, 143. c.
 Simplicius Caffarellus abbas Casini, 158. b.
 Simplicii discipuli S. Benedicti vita, 107. b.
 Simplicius S. Mauri locius, 108. a. 144. a. 286. b. Redit in Italiam, 186. b. An fuit abbas Lateranensis, 669. 670.
 Simpronius episc. Hispanus, 394. c.
 Simpronius abbas Hispanus, 430. c.
 Sindardus monachus, 402. a.
 Sindulfus eremita Remensis, 162. b.
 Sinfuriani basilica, 624. b.
 Siphonius episc. Vitalianus, 251. b.
 Sirica abbatissa Caralitana, 255. a.
 Siricii Papæ statutum pro monachis, 277. c. 278. a.
 Sirudis abbatissa Jullanensis, 325. c.
 Sisebertus abbas Hispanus, 573. b.
 Sifertrudis celleraria Eboriaci, 434. c.
 Sifertrudis monialis pia mors, 356. a. b.
 Sifstianus episc. Regii, 66. b.
 Sifta icenfes episc. Johannes, Arnulfus, Gerardus, 131. c.
 Siviardus abbas S. Carilefi, 78. a. 160. a. seu Aninsulæ abbas, 171. a. 331. c.
 Siwino recluso scribit S. Ansbertus, 599. c.
 Sixtus V. S. Placidi festum instituit, 92. c.
 Smaragdi erratum, 213. a.
 Soabonius episc. Aurelianensis, 605. c.
 Sotemniacensis ager pagi Tornodorensis, 503. a. 695. c. 1.
 Solitudo quam necessaria Benedictinis, 57. a.
 Solobrenfis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Somerfentensis pagus in Anglia, 587. c.
 Sonesia silva in Brabantia, 420. b.
 Sonnatius episc. Remensis, 220. b. 331. c. 346. b. 349. c.
 S. Sophia ecclesia Sueffione, 127. a.
 Sophronius episc. Narnatenfis, 293. a.
 Sophronius presbyter Hispanus, 163. c.
 Sparnacum opidum, 466. c.
 Sparvus abbas Noviomenfis, 354. a. 452. b. 453. a.
 Speciosus monachus Terracinæ, S. Benedicti discipulus, 65. a.
 Spes abbas Nursinus, 7. b.
 Spinogilum villa regia, 376. a.
 Spinulus sanctus monachus, 507. b.
 Spiræ episc. Athanasius, Principius, 384. a.
 Spoleti episc. Chryfantus, 255. b.
 Sponfalium ritus vetustus, 161. a.
 Stabilitas monachis necessaria, 117. c. Benedictinæ Regulæ votum, 132. a.
 Stabilius abbas Hispanus, 573. b.
 Stampensis pagus, 623. b. 706. c. 1.
 Stephanus protomartyr patronus monast. S. Germani a Pratis, 168. c. Ejus reliquiæ in Africa, 146. a.
 Stephanus episc. Carcaffonæ, 566. a. 573. b.
 Stephanus episc. Emeritæ, 72. a. 368. a. 573. c.
 Stephanus episc. Leodicenfis, 582. c.
 Stephanus episc. Neapolis, 244. c.
 Stephanus abbas tum episc. Redonensis, 391. a.
 Stephanus episc. Salonæ, 51. b.
 Stephanus abbas Billiloci, 558. b.
 Stephanus Grandimontensis mulieribus interdicit ingressum basilicæ monasterii, 87. b.
 Stephanus abbas Lirini, 195. b. 241. c. 243. a. b. 270. a. 463. b.
 Stephanus abbas Senoniensis, 462. b.
 Stephanus abbas Spoletanus, 255. c.
 Stephani & Pauli Regula, 627. b.
 Stephanus Cartularius, 281. c.
 Steranus episc. incertæ sedis, 600. a.
 Stigandus episc. Cantuariæ, 272. c.
 Stripiniacum villa, 445. a.
 Strolam ut ferebant diaconi, 529. b. Deferebatur toto primo ordinationis anno, 108. b.
 Strateburgum. *Vide* Argentoratum.
 Stremonii reliquiæ Mauzaci, 561. b.
 Studia an labori manuum preferenda, 41. c. Quæ monachis conveniant, 126. a. Quæ episcopus deceant, 264. c. 265. a. Quibus fuerint Romæ interdicta, 4. a.
 Suavegotta regina Viriziaci fundatrix, 162. b.

Subadvocati monasteriorum, 390. c.
 Subliacconatum supplet monastica professio, 277. & minores ordines, *ibid.*
 Sublaci descriptio, 4. c.
 Subscriptiones procerum, *Chc.* diplomatibus regiis, 423. b.
 Suburbanum, *id est* tota diocesis, seu territorium, 571. b. vel pagus, 297. b.
 Sudarium S. Germani Antifiodor. quale, 47. a.
 Sueffionenfis ecclesia cathedralis, an olim S. Crispini, 178. c.
 Sueffionum episc. Ansericus, 439. c. Bandaridus, 179. a. Betrolenus, 179. Draufius, seu Draufcio, 445. *Chc.* Godinus, 600. a. Jacobus, 698. c. 1. Joannes, 565. b. Warinbertus, 523. *Chc.*
 Suetinis pagus, 692. c. 2.
 Suevi in Hispania a Leuvigildo subacti, 188. a. Ad fidem conversi, 144. b. c.
 Suffionum episc. Namnetensis, 293. a.
 Sugintensis pagus, 482. a.
 Suidbertus, 614. b. Infidelium conversioni destinatus, 580. b. In Frisia prædicat, 591. c. 592. Abbas fuerat Dacorensis, *ibid.* b. Episcopus sine sede, 595. b. Consecratus a S. Wilfrido, 597. b. Monasterium condit, *ibid.*
 Sulpicius Pius episc. Bituricensis, 297. a. c. 332. a. 345. b. 352. c. 359. c. 377. c. 413. c. 548. b. 323. c. Ejus gesta, 324. Obit, 387. b. Ejus sepulcrum, & c. *ibid.* c. 388.
 Sulpicius-Severus episc. Biturigum, alius a scriptore vitæ S. Martini, 323. c.
 Sulpicius Severus Carthaginem invisit, 387. c.
 Sunifredus episc. Narbonensis, 573. b.
 Superbia vel minima species horrenda, 607. b. Quomodo fit vincenda, 402. b. Judicii futuri memoria frangenda, 557. c. Superbiæ motu miraculum impeditur, 356. c.
 Superioris boni idæa, 117. b. Optimi munia ex S. Columbano, 294. b. Ut se agat circa delinquentes, 184. c. Quæ debeat ejus esse prudentia erga delinquentes, 58. b.
 Superioribus contradicentes, servi Dei esse contemnant, 224. c.
 Superiores ante obitum regimen ablicabant plerique veteres, 181. c. In recentibus aliquot congregationibus diurnæ non debent esse præfecturæ, *ibid.*
 Suranus abbas, 7. b.
 Suti locus emendatur, 479. c.
 Sufanna abbatissa Remensis, 64. b. 346. a. 681. c. 2.
 Sulceptus e fonte, *id est* baptizatus, 385. a.
 Sulcipere in baptismo non idem semper est ac patris esse, 253. c.
 Syagria pia mulier, *Chc.* 222. Monasteriorum & ecclesiarum mater, 26. a.
 Syagrius episc. Toleti, 459. c.
 Syagrius episc. Augustoduni, 195. a. 196. c. 203. c. 204. b. 224. a. 241. b. 251. c. 264. b. 279. b. Ut sanctus colitur, 205. b. An Brunichildis reginæ frater, 203. c.
 Syagrius abbas discipulus S. Columbani, 235. a.
 Syagrius abbas Nantuacensis, 373. c. 461. b.
 Syagrius abbas, 331. b.
 Symbolum Nicænum, quando primum in Missa cantatum est, 202. a.
 Symmachi Papæ sepultura, 282. b.
 Symmachus defensor in Corfica, 219. c.
 Symmachus an Casinum invisit, 59. a.
 Symnio, *id est* monasterium, 619. c.
 S. Symphoniani oratorium Paris, 135. 136. Eiusdem sancti corpus, 701. c. 1.
 Synaulius abbas Dervenfis, 574. b.
 Syndulfus an episc. Viennæ, 386. c.
 Synergium, *id est* monasterium, 124. c.
 Syracusæ episc. Elias, 235. Eulalius, 40. c. Germanus, 235. Johannes, 1225. *Chc.* Maximianus, 182. *Chc.* Zoimus, 235.
 Syranus abbas Befuæ, 538. a.

T

T A B U L A quadrata ad caput in picturis, signum est pii viventis, 122. b. 518. c.
 Tabulæ ludi an monialibus vetiti, 199. a.
 Taio, seu Taius episc. Casaraugustæ, 393. c. Scribit de

Hispania calamitatibus, 458. 459. Romam mittitur, 459. b. Citar S. Gregorii dialogos, 230. c.
 Taloginensis pagus, 471. a.
 Talto Dagoberti camerarius, 391. b.
 Tanguidus abbas Gerberensis, *Chc.* 152. b. fundat monast. S. Mathæi, 152. c.
 Tarasconæ episc. Auferius, 573. b.
 Tarasia S. Paulini uxor, 5. b.
 Tarnacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Tarnati monast. Disquisitione de ejus situ, 678.
 Tarræ monachi epistola apologetica, 202. c.
 Tauennæ episc. *Vide* Teruanna.
 Taso monachu, W. turmi, 562. 563.
 Tassio fidem juramento præstitit, 453. c.
 Tassidus episc. Doricestæ, 595. c. designatur Wiccienfis, 474. b.
 Taso monachus W. turmi, 562. 563.
 Tauriani episc. Paulinus, 219. a.
 T. clæ virg. & M. reliquæ, 105. b. 481. b. c.
 Tegidus abbas Autifodorensis, 171. c. 172. c.
 Teliavus episc. Brittonum, 151. c.
 Tellavenfis pagus, 506. c.
 Tello episc. Curienfis, 311. a.
 Telonius episc. *vide* Tolonenfis.
 Teoplutenfis Belgii pagus, 428. b.
 Temporalia ut curanda, 21. c. Uti administranda, 65. b.
 Tencramunda opidum, 535. a.
 Tenestina, sancta, 560. c.
 Teodadus abbas Senoniensis, 462. c.
 Teolana matrona Bellovacensis, 189. c.
 Teorascensis pagus, 612. c. 613. a.
 Terenanus archiponifex H. bernæ, 287.
 Ternicus episc. Vefontionum, 541. b. c.
 Terracina episc. Benedictus, 65. b.
 Terræ despiciat qui D. o. adhæret, 95. b.
 Tertullus Patricius S. Placidi pater, 38. a. Casinum in-
 vit, 58. c. d. monitiones ab eo tactæ, 59. a. 66. a.
 Teuannæ episc. Audomarus, 235. b. 30. b. Baginus seu
 Baius, 455. *Chc.* Diogo, 470. b. Ravengerius, seu
 Gravangerius, 455. b.
 Testamenta monachorum illicita, 267. c. ex legibus sacris
 & mundanis, 268. a. Non sunt valida, 255. a.
 Testamenta abbatum, & abbatissarum, 255. b.
 Testamentum abbatis rescidit S. Gregorius, 268. a.
 Testamentum abbatis qua ratione sit bonum, 267. b.
 Testamentum Anselberti episc. *Edux*, 702. c. 2. Ermen-
 trudis, 623. c. 624. S. Farae 355. c. 356. a. S. Leodega-
 rii, 518. c. 519. S. Longisili, 330. 331. Vandemilus,
 & Ercombertus 594. Vigilii episc. Autifodori, 694. Vetus
 ex archivo Dionysiano, 623. b. Proferunt, 706.
 Testamentum quandoque donationem inter vivos designat,
 381. b.
 Teuadius episc. Vefontionis, 621. a.
 Teuadius abbas, S. Cæsarii nepos, 21. e.
 Tetricus episc. Autifodori, 604. a. 605. c. seu Treticus,
 ex abbate S. Germani, ejus gesta, *Chc.* 601. c. 602. a.
 Teta abbatissa Romarici-montis, seu Habendenfis, 316. a.
 416. b. 504. a. 534. c. Dicitur Teda alias Gebetrudis
 seu Gebetrudis, 426. b. *Vide* Gebetrudis.
 Teudechildis, *Vide* Theodechildis.
 Teudolenus abbas S. Sequani, 414. c.
 Teufridu episc. Tullenfis, 553. a.
 Teutberga abbatissa Avennaci, 467. c. 468. b.
 Teutboldus episc. Lingonum, 50. a.
 Teutharius Childiberti regis missus ad moniales Pictaven-
 ses, 197. a.
 Thalafius abbas Condatecensis 27. a. 678. c. 1.
 Thalafius abbatissa E. uenfis, 204. a. 205. a.
 Thalafius abbas Armenissarum Romæ, 407. b.
 Thalafius abbas sanctæ Mariæ & sancti Andree Romæ,
 407. b.
 Thannæ, opidum in Vosago, 482. a. 517. b.
 Thedemarus abbas S. Germani Piatensis, 542. c.
 Theobaldus episc. Cantuarie, 272. c. 273. a. b.
 Theobaldus abbas Casini, 631. b.
 Theodota patricia, 247. c.
 Theodotus magister militiæ in Africa, 157. b.
 Theodardus abbas Stabulensis, 421. a. 538. b. tum episc.

Trajectensis, seu Tungreensis, 404. a. 466. b. Interit
 498. a.
 Theodatus abbas, 7. b.
 Theodatus abbas Romani monasterii, 24. b. 100. b.
 Theodaldus rex Glannafolium fovet, 131. a.
 Theodbertus episc. Turonensis, 567. c.
 Theodbertus sacerdos Parisiensis, 621. c.
 Theodbertus I. rex Francorum, sub eo sancti Mauri apud
 Andegavos adventus, 116. c. 649. c. 2. Magnus dictus,
 650. c. 1. Regni apicem rexit, 649. An habuit aliquid in
 Burgundia, & apud Andegavos, 650. Glannafolium ven-
 nit, 127. b. c. Ijus obitus, 133. c.
 Theodberti I. diploma pro Domnolo Cenomannensi,
 108. b. H. scribit S. Gregorius, 264. b. Et ei S. Augu-
 stinum *Chc.* commendat, 241. c. Idem rex S. Colum-
 banum fovet, 294. a. A fratre vincitur & perimitur,
 296. b.
 Theodechildis abbatissa Jorrenfis, 364. c. 444. b. Ejus
 obitus, epitaphium, *Chc.* 456.
 Theodechildis regina in mo. ait. retrusa, 156. a.
 Theodechildis fundatrix Vitiaci, 162. b.
 Theodechildis regina fundatrix S. Petri Vivi, 48. 49. a.
 450. a. 602. a.
 Theodefridus abbas Corbeizæ 445. Tum episcopus, 502. a.
 555. a. 560. a. 561. c. Cujus loci? 502. b. c.
 Theodefridus episc. Tullenfis, 375. c. 403. b. 553. a.
 Theodelinda regina Langobardorum, 230. c. 281. a. Tria
 Capitula defendit, 299. c. 300. a. c. Et S. Gregorius olea
 transmittit, 300. c. 301. a.
 Theodemarus abbas Casini, 119. c.
 Theodemirus Suevorum rex sic catholicus, 144. b. c.
 Theoderada monast. Beneventi condit, 513. a. 606. c.
 Theoderamus S. Nivardi frater, 466. c. 467. a. c.
 Theodericus episc. Trevirensis, 154. b.
 Theodericus episc. Metrenfis, 191. a.
 Theodericus abbas Remensis, 220. b. Ejus viæ epitome,
 64. a. Via ejus antiqua protetur, 681. Monasterium
 condit. *ibid.* c. 2. Eus miracula, 682. Obitus, 683. An
 alter ab eo Theodericus Trevirensis, 220. c.
 Theodericus abbas scriptor vitæ S. Bavonis, 399. a.
 Theodericus abbas S. Trudonis, 413. a. 596. b. Eius locus
 emendatur, 351. b.
 Theodericus Magnus rex Gothorum in Italia, 84.
 Theodericus I. Austrasiz rex a sancto Theoderico sanatus,
 64. c. 682. Quem propriis humeris ad sepulchrum defert,
 683. c. 1. S. Porcianum reveretur, 103. b.
 Theodericus II. rex S. Columbanum exagitat, 288. c.
 289. 291. b. c. In exilium pellit, 292. Et scribit sanctus
 Gregorius, 264. b. Et Missionarios Angliæ commendat,
 241. Eius interitum prædicit S. Columbanus, 293. a.
 Victo fratre Burgundiam occupat, 296. b. Obiit, perit
 ejus progenies, 298.
 Theodericus III. filius S. Balthildis rex tonsus, 500. a. b.
 Erga Fontanellam munificus, 526. a. Eius diploma pro
 Corbeia, 565. c. Aliud pro Besua, 537. c. 538. a. Aliud
 pro Noviento, 488. a. Eius est privilegium Stabulen-
 sium, 568. c. Obiit, damna ab Ebroino illata refarcit,
 sepultus apud S. Vedastum, *Chc.* 595. a. Monasteria
 condit, Epitaphium, ejus uxor, *Chc.* 595. a.
 Theodericus IV. Calensis laudem perennem restituit apud
 S. Dionysium, 342. a. Latiniacum dat S. Dionysio,
 593. & alia, 594. Præceptum pro Tuncionis-Valle,
 702.
 Theodora nobilis matrona, 341. b.
 Theodinus abbas Leuconai, 318. b.
 Theodoaldus comes Namnetensis, 293. a.
 Theodoræ plures abbatissæ Romæ, 244. c.
 Theodosius Papa Monothelitas damnat, 407. a. Diploma
 ejus pro Bobio, 376. b. c. 377. a.
 Theodorus episc. Cantuarie 274. b. 436. b. 493. c. 494.
 506. a. 516. c. 517. a. 535. b. c. 539. c. 554. a. 556. b.
 557. 577. b. 595. b. c. 596. c. 597. 601. b. Eius gesta in
 Anglia, 495. a. c. 496. a. b. Episcopos mittit Romam
 contra S. Wilfridum, 544. a. Caula cadit, *ibid.* c.
 Reconciliatur S. Wilfrido, 578. Eius obitus, translatio,
Chc. 591. b. c. Eius Pœnitentiale, 535. 591. In eo abba-
 tibus pedules & baculum dat, 254. c.
 Theodorus episc. Cameraci, 443. a.

Theodorus

Theodorus Forojulii episc. 16. c. Ex abbate Stœchadum,
 17. b. 23. a. Lirinenfes vexat, 18. a. 19. b.
 Theodorus episc. Massiliæ, 246. c.
 Theodorus Sicota, 424. b. Eius præclarum exemplum ad
 carniurn esum interdicens in monasteriis, 119. a.
 Theodorus abbas Casini, 669. c. 2. seu Lateranensis, 186.
 b. 232. a. 286. c.
 Theodorus abbas Lauræ in Africa, 407. b.
 Theodorus abbas in Stœchad. insul. 6. b.
 Theodorus Studita imperatore excommunicat, 291. c.
 Theodorus abbas Martini Papæ missus, 407. b. In An-
 gliam, 343. c.
 Theodori discipuli S. Benedicti vita, 107. b.
 Theodorus S. Galli discipulus, 392. a. 393. a.
 Theodorus præfectus Africae, 157. b.
 Theodorus curator Ravennæ, 251. b.
 Theodorus personatus auctor, 308. c. 393. c. Scriptor vitæ
 S. Magnoaldi, 355. c.
 Theodosia virg. & mart. reliquæ, 509. a.
 Theodosia monasteria duo Carali fundat, 132. b.
 Theodosius episc. Arelatenfis, 355. b. 389. c.
 Theodosius episc. Rutunenfis, 188. b.
 Theodosius abbas Neapolitanus, 226. b. 259. c. Abbas
 S. Martini in pago Neapolitano, 254. a.
 Theodorus abbas Epternaci, 534. c.
 Theodora, cur ejus nomen datum monasterio Ticinenfi,
 600. b.
 Theodulfus episc. Aurelianensis, 34. a. & Floriaci abbas,
 381. a. 546. c.
 Theodulfus abbas Remensis, 64. c. seu sancti Theoderici,
 220. a. b.
 Theodulfus alter, abbas Trevirensis, 220. c. 222. a. An al-
 ter Metrenfis, 221. a. An alter a Gregorio Turonensi
 memoratus, 221. a.
 Theodulfus-Bobolenus monasteria fundat, 297. b. 371. c.
 Theolana matrona nobilis, 250. a.
 Theoprobis S. Benedicti amicus, 95. 96. b.
 Theobaldus abbas Eberheimensis, 488. a. c.
 Theofordensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 Theotfredus abbas Calmelienfis, 560. c. 561. a.
 Theotolo episc. Turonensis, 238. c.
 Theudecarius abbas Trecentis, 415. b.
 Theudelinda fundatrix S. Petri Lugdunensis, 223. a.
 Theuderada, *vide* Theoderada, 600. c.
 Theuderius abbas Viennensis, 106. b. c. 107. a. 386. b.
 Theudisilus S. Fructuosi discipulus, 396. a.
 Theudechildis, *Vide* Theodechildis.
 Thermo episc. Salisburgi, 611. c.
 Thietberga abbatissa Bodonis-monasterii, 430. a. 506. c.
 Thomas episc. Cantuarie, 272. 273. a.
 Thomas abbas Farfæ, 561. c. 562. 563. b.
 Thomas Cantiprati emendatur, 220. c.
 Thomassinus sententia de monasteriorum exemptionibus, 44. c.
 Eius locus de utilitate monachorum & monialium in
 Republica, 247. c.
 Thretarenfis pagus, 408. b.
 Thuroangus vicus & c. in Vosago, 482. a.
 Tiberti imperat. mortis tempus, 183. b. c.
 Ticini episc. Eannodius, 100. a.
 Tiernomailus episc. Leonensis, 151. c.
 Tillo monachus Sollempiaci, 328. c. Discipulus S. Eligii,
 353. a. Paulus dicitur, *ibid.* b. & Tillo-Paulus, 619. c.
 622. b. Eius pia mors, 620. a. b. Non fuit abbas, ejus
 cultus, 620. b.
 Tilmon SS. Euvaldorum socius, 593. a.
 Tirafius pagus Teorasciz, 534. c.
 Toletani episcopi, Aurafius, 157. *Chc.* Erembertus, 447.
Chc. Eugenii duo, 394. *Chc.* Helladius, 367. *Chc.* S. Hil-
 defonus, 395. *Chc.* Julianus, 395. b. Justus, 361. *Chc.*
 Montanus, 68. *Chc.* Quiricus, 559. *Chc.* Syagrius,
 459. c. An Tonantius, 393. c.
 Tolonenfes episc. Cyprianus, 98. c. Menas, 170.
 Tolosæ episc. an Menas? 264. b.
 Tolosani monachi, 6. b.
 Tonantius episc. Toleri, seu Palentiz, 393. c.
 Tonfura clericalis, 566. a. Ab abbate data, 549. a. A Pref-
 bytero, 46. b.
 Tonfura monachorum, 57. a. 417. Tempora iis faciendis
Annal. Bened. Tom. I.

assignata, 568. a. Insigne est monasticæ professionis,
 259. a. Ante professionem non fiebat, *ibid.* In ipsa con-
 versione, 417. a. Qualis fuit ævo S. Patris Benedicti,
 53. c.
 Tonfura monachorum clericorum alia erat ab ea quam
 ceteri deferebant, 57. a.
 Tonfura variæ capillorum, 180. c. Græco more, 493.
 Alia S. Petri, alia Scotorum, *ibid.* Tonfuram S. Petri
 Brittones rejiciebant, 619. b. Ea in re diversitas Scoto-
 rum a Romanis, *Chc.* 471. c. 472. a. Quæ Scotorum
 Hibernorum, *Chc.* 207. b. Scotorum in figura æri in-
 cisa, 528.
 Tornacensis ad fidem conversi, 339.
 Tornaci episcopi, Acharius, 235. b. S. Eleutherius, 573. a.
 S. Eligius, 610. *Chc.* Mummolinus, 572. *Chc.*
 Tornacensis episc. iidem qui Noviomensis, 573. a. *Vide*
 Noviomensis.
 Tornodorenfis pagus, 503. c. seu Tornotrifis, 695. c. 1.
 Toila rex frustra S. Benedictum decipere tentat, 96. c.
 A S. Benedicto arguitur, & futura dicitur, mitius agit
 erga Romanos, 97. a. Quo anno Casinum adiit, 97. c.
 Alia gesta, 98. a. An sub illo passus Placidus, 91. b. Eius
 mors, 97. a. 132. c.
 Traditiones veteres novis opinionibus præferendæ, 673. c. 2.
 Traditionis per cultellum & c. forma, 535. a.
 Trahefinus comitatus, 461. c.
 Trajecti ad Mosam seu Tungrorum episc. S. Amandus,
 404. *Chc.* Aretarius, 87. c. Faramundus, 512. *Chc.*
 Johannes, 404. c. S. Landebertus, 512. *Chc.* S. Rema-
 clus, Theodardus, 352. *Chc.*
 Trajectensis ad Rhenum episc. S. Willibrordus, 610. b.
 Tranquillus abbas S. Benigni Divion. 46. c. & Agauni,
ibid.
 Translatio SS. Amandi & Andree abbas, 603. b. Sancti
 Anberti Fontanellam, 602. b. S. Bernulf abbas, 603. a.
 SS. Conradi & Eremberti episc. Tolosani, 575. b. Sanctæ
 Eusebiæ abbatissæ, 587. b. S. Hildeverti episc. Melden-
 fis, 603. c. S. Leodegarii, 567. 568. a. Sociorum S.
 Mauri, 638. c. 2. S. Maximini episc. Trevirensis, 486. c.
 S. Mildredæ abbatissæ, 601. c. S. Vedasti descibitur,
 483. a.
 Trecentis episc. Abbo, 482. *Chc.* Aldobertus, 514. *Chc.*
 Bertoaldus, 449. b. seu Bertaldus, 450. b. Bobinus,
 414. *Chc.* Sanctus Lupus, 146. *Chc.* Prudentius, 514. b.
 Ragneffilus, 414. *Chc.* Waimeris, intrusus & duce
 Campaniæ, 537. *Chc.*
 Trechmorus S. Gildæ discipulus, 151. a.
 Trecorensis episcopatus origo, 152. c.
 Tredicus episc. provinciz Arelatenfis, 571. c. 700. c. 2.
 Tretecor episc. Autifodori, 605. c. seu Treticus. *Vide* Te-
 tricus.
 Trefonginifis ager pagi Autifodorensis, 695. c. 1.
 Trevirencis S. Helenæ palatium, 220. c.
 Trevirensis episc. Agræcius, 486. c. Basinus, 487. *Chc.*
 Cyrillus, Egbertus, Eucharius, 154. *Chc.* Felicius, 407.
 c. Hidulfus, 486. *Chc.* Leotwinus, seu Lutwinus, seu
 Lodewinus, seu Lurwinus, 604. *Chc.* Magnericus, 154. b.
 Marinus, 487. Maternus, 488. Maximinus, 153. *Chc.*
 Milo, 507. *Chc.* Modoaldus, 322. Nicetius, 146. *Chc.*
 Numerianus, 487. Paulinus, 153. *Chc.* Ruficus, 407. c.
 Theodericus, 154. b. Valerius, 496. Wiomadus, 487.
 Tricastrinus episc. Florus, 18. a.
 Trigoriensis pagus, 408. b.
 Trinitatis consubstantialitas asserta, 34. a.
 Trithemius S. Mauri missionem agnoscit, 632. c. Scribit
 de genere S. Benedicti, 676. Ei nota fuit Regula Johannis
 Bielarenfis, 203. a. Eius error emendatur, 625. c.
 Trucarius monachus Lirini, 464. a.
 Trudo monast. Sarchinii fundator, 465. b. Eius pia mors,
 615. c. Cultus, sepulchrum, vita, *Chc.* 616. a.
 Trumberthus episc. Hagustaldensis, 556. b. 577. b.
 Trumberthus alius magister Bedæ, 556. b. 557.
 Trumwinus episc. Pictorum, 576. c. 577. b.
 Tullianus magister militiæ, 251. b.
 Tulli episcopi, Frotharius, Albaudus, S. Aper, Autman-
 dus, 175. *Chc.* Bodo seu Leudinus, 497. *Chc.* Deodatus,
 533. *Chc.* Eborinus, 507. *Chc.* Jacob, 507. a. Johannes,
 426. c. Leudinus seu Bodo, 306. *Chc.* Rainardus, 427. c.

I l i i i

Theodefridus, seu Teufridus, 553. *Chc.*
 Tullensium episcoporum historia locus emendatur, 553. a.
 Tumuli Sanctorum ut olim compositi, 603. c. Ad illos iuramenta praestita, 453.
 Tumuli Francorum intrinsecus ornati, 190. b.
 Tungrenses episcopi. *Vide* Trajectenses.
 Tunica monastica, alba erat, 57. a.
 Turgowienfis pagus, 583. b.
 Turibius episc. Cenomaonensis, 77. c. 331. b.
 Turibius monachus alius ab episcopo Palentino, 68. c. Et a Turibio S. Leonis nuntio, 69. a. *Ejus* praecara gesta, *ibid.*
 Turnoaldus episc. 705. c. 2. *Parifienfis*, 600. a. 614. a. seu Turnochaldus, 605. c. 613. b. c.
 Turonum episc. Bertus, seu Theodebertus, 567. c. Chrotbertus, 569. *Chc.* Euphronius, 155. *Chc.* S. Gregorius, 192. *Chc.* Ibbio, 514. a. Injuriosus, 122. c. Latinus, 390. c. Leoparius, 293. a. Madegifilus, 352. c. S. Martinus, 5. *Chc.* Modegifelus, 331. a. Pelagius, 241. a. Radbertus, 585. c. Rigobertus, 422. c. Sigelaicus, 367. a. Theotolo, 238.
 Turpio episc. Lemovicensis, 101. b.
 Turris de Pino in pago Viennensi, 691. c. 2.
 Tybrum, vasis genus, 214. a.
 Tzangæ monachis interdicta, 36. a.

V

VABRI sedes episcopalis erecta, 460. c.
 Valanfengis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Valderedus episc. Caesaraugustæ, 573. b.
 Valderedus abbas S. Leocadiæ Tolleti, 72. a. 531. b.
 Valdeius abbas S. Gregorii in Alfatia, 457. b.
 Valentia Gallia episc. Bobo, 517. c. Eutropius, 185. *Chc.* Justus, 18. a.
 Valentia Hispania, dicta Roma, 185. c.
 Valentiniani discip. S. Benedicti vita, 107. b.
 Valentinianus abbas Casinensis, seu Laterani, 58. b. 144. b. 176. b. 177. b. 186. b. 230. a. 286. c.
 Valentinus abbas, 233. b.
 Valentinus abbas Spoletanus, 255. b. c.
 Valentinus diaconus Jurenfis, 26. c. 677. c. 2.
 Valentinus abbas S. Andreae Romæ, 657. c. 1. An primus? 165. b. c. 166. a. Ex abbate Valerianensi, an sectatus est S. Equitii institutum, 667. *Chc. segg.*
 Valentionium S. Germano datum, 372. b.
 Valerianensis episc. Gaudentius, 573. b.
 Valeria monasteria a Langobardis vastata, 166. a. Quando Regula S. Benedicti subiecta? 668. c. 2.
 Valeria ei Aequicoli attribuiti, 668. c. 1.
 Valerianus e monacho Lirinensi episcopus Cimelensis, 16. b. 17. c. 18. a.
 Valerius patronus monast. Lemovicensis, 102. a. Eremita Lemovix, 318. b.
 Valerii episc. Trevir. reliquiae, 496. c.
 Valerius abbas Ruperianensis, ejus gesta, scripta, *Chc.* 604. b. c. 605.
 Valerius abbas S. Petri de Montibus, 503. c.
 Valerii erratum emendatur, 189. a.
 Vallis Colnenfis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Vana gloria elato Eleutherio, daemone quem expulerat redit, 170. b.
 Vanae gloriae terribilis effectus, 356. c.
 Vandamodia abbatissa Lugdunensis, 233. b. 691. c. 2.
 Vandemiris donationes ecclesiis Parifienfis, 594. b. c.
 Vandremarus abbas Parifis, 594. b.
 Vapinci episc. Arigius, 256. *Chc.* Sagittarius, 173. c.
 Vasis facris quando non parcendum, 63. c.
 Valtiacus villa regia, 508. a.
 Valconia, ibi S. Amandus praedicat, 345. a.
 Valconius episc. Lucensis, 394. c.
 Valionensis seu Valensis episcop. Aredius seu Petruinus, 571. *Chc.*
 Vaticana basilica Romæ, ibi S. Lucae caput, 184. a.
 Uccienfis episc. an Constantius, 18. a. Ferreolus, 139. b.
 Veda insula fidem suscipit, 554. a.
 Vedasti translatio, 483. a.
 Vela virginum flammae, viduarum converfarum purpurea aut nigra, 437. a.

Velatio virginum, qua atate, 232. c.
 Venantius Patricius, 237. c. 279. a. Panormitanus, 226. a.
 Italiae cancellarius, antea monachus, 266. b. 267. a.
 Vendonensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Venerandus abbas Agauni, 31. a.
 Venetenses episc. Bievileguctus, Morvannus, 239. a.
 Venitta villa regia, 602. b.
 Ventani episc. *Vide* Wintoniensis.
 Vepherinus Papa, 707. c.
 Veranus episc. e monacho Lirinensi, 16. b. Cabellicensis, 196. c. *Ejus* epistola, 190. a.
 Verca abbatissa Tinbigamensis, 580. c. 581. b.
 Vercellensis episc. S. Eusebius, 5. b.
 Veremundus abbas Helenensis, 573. b.
 Vergendenfis pagus in Hispania, 395. c.
 Vergidenfis pagus in Hispania, 437. c.
 Veritas, omnia pro ea sustinenda, 294. c.
 Vermandis opidum, 572. c.
 Vernum palatium regale, 464. c.
 Vertudenfis pagus, 703. c. 1.
 Vesiacensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Vefontionis episc. Desideratus, 491. b. Donatus, 306. *Chc.* Hugo, 305. *Chc.* Nicetius, seu Migetius, 479. b. Pontius, 369. b. Protadius, 324. *Chc.* Ternicus, seu Ternisus, 541.
 Vefontionenses canonici a Luxoviensibus reformati, 621. a. b.
 Vestales quantum ab Albinio honoratae, 402. c.
 Vestes in sacrificando non mutabatur S. Fulgentius, 41. b.
 Vestes monasticae, quae & quales, 57. a. Monachorum Lindisfarnæ, quales, 477. a.
 Ughellus emendatur, 376. b.
 Via ad Deum compendiosior, terrenorum contemptus, 96. b.
 Viaticum moribundæ datum, 607. b. 446. c. 486. b. Moribundis, 90. a. 182. a. 209. 222. b. 234. 245. b. 391. c. 426. a. 545. c. 558. 581. c. 590. b. 620. b. 622. b. In extremis, 357. b. 555. b. c. Sub utraque specie, 114. b. c. 531. a. & sub unica, 114. b. c. Corpore & Sanguinis Christi, 170. a. *Vide* Eucharistia, Moribundus.
 Viaticum poenitentiae, moribundo ebriolo concessum, 71. c.
 Vibicus abbas Trevirensis, 153. c.
 Vicedomini ecclesiarum, nonnulli uxorati, 116. b.
 Victor episc. Neapolis, 34. c.
 Victor episc. Panormi, 225. b. c. 226. 233. a. 237. a. 254. b. 269. a. Obiit, 279. a.
 Victor episcopus Cenomann. 159. b. 391. a.
 Victor episc. Curienfis, 311. a.
 Victor episc. Gratianopolis, 28. c.
 Victor episc. Martyritanus Cassiani scripta emendat, 73. c. 125. c.
 Victor abbas Haselacensis, 533. a.
 Victor Curienfis comes, 392. c. seu iudex Curienfis, 310. b. c. *Ejus* epitaphium, 311. a.
 Victoria inhonesta fratrem vincere, 168. a.
 Victorianus abbas Alanenfis, 6. c. 153. a. 154. b. Non Agauni, monachorum pater in Hispania, 68.
 Victorinus S. Placidi frater, 91. a. Martyr, 66. a.
 Victorinus martyr e coemeteris nuperis Romæ, 54. a.
 Victorinus monachus à S. Gregorio laudatus, 68. c.
 Victorini monachi mira poenitentia, 133. b.
 Victorius episcopus Redonensis, 155. a. 194. a.
 Victorii cycclus paschalis, 256. c. 257. a. 451. b.
 Victorius dux, seu comes Arvernorum, 104. a. b.
 Victricius episc. Rotomagi, 123. a.
 Victrii episc. Cenomann. ecclesia, 159. c.
 Viduarum monasterium Viennæ, 387. b.
 Viduarum converfarum vela purpurea, vel nigra, 437. a.
 Vidua ob monasticam professionem virgines dictæ, 579. c.
 Vienna Allobrogum sancta cognominatur, 387. b. Unus ibi semper erat reclusus, 107. a.
 Viennæ episcopi, Avitus, 28. *Chc.* Bliedramnus, 541. Ca-doldus, seu Caldeolus, 386. a. Chaoaldus, 422. c. Chaondius, 449. b. seu Eoladius, *ibid.* c. seu Eodaldus, 450. b. seu Ethoaldus, 469. c. Desiderius, 278. *Chc.* S. Nicetius, 386. a. Paschalius, *ibid.* c. Philippus, 107. a. Willicarius, 458. a. An Domnolus & Syndulfus, 386. c.
 Vigiliae festorum, quibus & quomodo jejunandum, 704.

Vigilius Papa concedit privilegium monaster. Arelatenfis, 253. c. 254. a.
 Vigilius episc. Antifiodori monaster. condit, 502. c. 503. Cartha, 502. c. Refertur, 694.
 Vigilio diacono male tributa regula Magistri, 625. c.
 Vigor episc. Bajocassensis, 139. a.
 Vigor seu Vigur abbas, 594. c.
 Vilcaffinus pagus, 506. c. 623. b. c. 706.
 Villinga apud Rhetos, 310. b.
 Vimnacensis pagus, 609. c.
 Vincentiani confess. vita, 501. c.
 Vincentii mart. caput Cenomannis, 159. a. Tunica, *Chc.* 134. b. c. Monasteria duo Parifis, 138. c.
 Vincentii & soc. mart. Gerundensium reliquiae, 132. a. b.
 Vincentius abbas & martyr Legionensis, 187. b. c.
 Vincentius abbas Valreienfis, 573.
 Vincentius abbas Vergidenfis, 437. c.
 Vincentius fundator Alimontis, 405. b. c. 406. a.
 Vincentius Lirinensis, 15. c. 16.
 Vindicianus episc. Cameracensis & Atrebatensis, 422. a. 483. c. 502. b. 509. c. 528. c. 529. b. 567. b. 572. c. 587. b. 596. a.
 Vindocinensis pagus, 598. 2.
 Vinnocensis pagus, 609. c.
 Vinum recentatum, quid? 129. c.
 Vitaiboldus abbas S. Petri Vivi, 602. a.
 Viriduni episcopi, Agericus, Dado, 558. b. Dido, 347. b. Ermentarius, 349. *Chc.* Giffoaldus, 508. *Chc.* Godo, 349. *Chc.* S. Paulus, 322. *Chc.* S. Vitonus, 558. b. Wilgefridus, 400. c.
 Viriduni divinum officium institutum, 349. c.
 Virgilius episcopus Arelatenfis, 137. b. 195. a. b. 241. b. 254. a. 259. 264. c. 266. a. Ordinat S. Augustinum Angliae, 246. a. An abbas fuit Augustoduni, an Lirini, 195. a. b. *Ejus* obitus & reliquiae, 312. c.
 Virgilius episc. Salisburgi, 611. c. 612. b.
 Virgilius episc. Antifiodori, 482. c.
 Virgili diaconi Regula, 7. a.
 Virgines sacrae fugiam colloquia, *Chc.* 388. 2.
 Virginum vela flammæ coloris, 437. a.
 Virgines dictæ viduae sanctimoniales, 579. c.
 Viromandensis episcopi sedes Noviomum translata, 572. c. 573. a.
 Viromandenses episc. *Vide* Noviomenses.
 Viromandensis pagus, 593. c.
 Virtutes aliae ab aliis discendae, 485. c.
 Visio Dei a terrenis abstrahit, 95. b.
 Visiones a SS. Patribus scriptæ, 231. a.
 Visio Dithelmi, 617. b. c. 618. Baronti, 546. *Chc. segg.*
 S. Furci, Werthini, 548. c. Quæ ejusmodi visionum auctoritas aut utilitas, 548. c.
 Viskerium palatium regium, 553. a.
 Vitæ sanctorum in Missa lectæ, 69. c. Eas frustra legimus, si eos non imitamur, 185. a.
 Vitalianus Papa Theodorum &c. in Angliam mittit, 477. b. c. 493. c. 494. a. Privilegium dat Stabulensibus, 465. a. *Ejus* obitus, 513. b.
 Vitalianus episc. Sipontinus, 251. b.
 Vitalis quartus abbas Casini, 144. b. 158. b.
 Vitoni episc. reliquiae, 558. b.
 Vita S. Benedicti, quid, 547. c. 548.
 Videntes male nullam salutis securitatem habere possunt, 563. a.
 Viveniolus seu Viventius episc. Lugduni, 425. Ex Jurenfi Monacho, 27. a. 28. c. In monast. S. Petri munificus, 691. c. 1.
 Viventius episcopus, 98. c. 683. c. 1.
 Viventius abbas S. Justi Lugdun. 13. b. 383. 2.
 Ulfacius sanctus monachus, 79. a.
 Ultanus abbas, 521. a. b. Frater S. Furci, 374. b. 399. b. 409. abbas Perronæ, 385. a. 411. a. b. Item & S. Quintini & monast. Fossensis, 420. b.
 Ultrogotta regina, 123. a. c. Piffima, 155. a. *Ejus* pietas, 77. c. Monasterium S. Georgii Cenomannis condit, 160. a. *Ejus* elogium, 135. b.
 Ulyffiponæ episc. Neufriedus, 393. c.
 Umno genealogiam vulgar S. Arnulfi, 375. c.
 Unemundus episc. Lugduni, 450. b.

Unctio infirmorum, 26. b.
 Ungues rescent sacrificauri, 213. c.
 Vodanus, idolum, 295. a.
 Vodoalus reclusus Succionensis, 483. a. 621. c. Gesta, tumulus, *Chc.* 622. a.
 Volatilia an monachis permiffa, 57. c. 58. a. Infirmis & itinerantibus concessa, 397. c. Fructuosi Regula interdicat, 362. c. An Benedictinis permiffa, 376. a.
 Volafianus monachus, 104. a. b. 105. b.
 Vosagi monasteria, *Chc.* 506. c.
 Urbanus I I. Glannafolium Casino restituit, *Chc.* 635. 636. *Ejus* Decretum pro monachis confirmat, 289. c.
 Urbicus episc. Reienfis, 196. c.
 Urbicus abbas, 267. a. Panormitanus, 268. c. S. Hermæ Panormi, 233. a. Generalis in Sicilia, 215. c. 237. b. c. 268. c. 269. a. Fit episcopus Panormi, 226. a. Fruitha electus episc. Panormi, 279. a.
 Urbis-veteris episcopi, Candidus, 243. c. Johannes, 219. a.
 Urfeius abbas Pineti, 7. a.
 Ursicinus abbas S. Amantii, 359. a.
 Ursicini basilica, 483. c.
 Ursicinus S. Columbani discipulus, 400. b.
 Ursicinus scriptor vitæ S. Leodegarii, 10. c.
 Ursinianus episcopus, 599. a.
 Ursinianus episc. Ambiani, 613. b. c.
 Ursini episc. Bituric. inventio, 139. a.
 Ursinus præpositus seu abbas Locociagenfis, 10. c. 567. c.
 Ursinus Referendarius Clotharii II. 341. b. 343. b.
 Urfo abbas in Flandria, 406. a.
 Urmarus monasteria condit, 580. a. Episcopus-abbas Laubiensis, ejus gesta, 612. c. 613. a.
 Ursus abbas plura monasteria constituit, 161. b. c.
 Ursus abbas Elnonensis, 373. a. 404. c.
 Uscenensis episc. an Mummolus, 460. a.
 Usticensis episc. Potentinus, 573. b.
 Usterius unionem regularum SS. Benedictini & Columbani agnoscit, 329. a.
 Ufuardi locus de S. Germani dedicatione, *Chc.* 135. a. c. Erratum emendatur, 335. a. *Ejus* silentium non præjudicat missioni S. Mauri, 645. c. 2.
 Wabrenfis pagus, 597. b. seu Wavrenfis silva, 553. a.
 Wadelinus episc. Cabilonensis, 228. b. c. 229. a.
 Waimeris dux Campannae, 517. c. 518. a. Ei S. Leodegarius traditus in custodiam, 531. c. 532. a. Episc. Trecentis intrusus, 518. a. 537. c. 552. c.
 Walaricus abbas Leuconensis, 47. c. 102. a. 105. a. 294. c. 308. c. 313. a. 348. c. Monachus in Arvernia, *Chc.* 173. Luxovium adit, 233. c. *Ejus* gesta, 295. b. c. 296. a. 318. Leuconai moritur, 317. a. *Ejus* reliquiae, *Chc.* 335. b. c.
 Walbertus Comes Arkenfis, 603. a. tum monachus, 327. c. 480. a.
 Walbertus seu Wadalbertus. *Vide* Waldebertus.
 Waldalenus abbas Befuæ, 348. b. 349. a. 442. 470. c. 537. c. 538. a.
 WALDEBERTUS abbas Luxovii, 214. a. 216. 235. b. 304. c. 306. a. 309. a. 326. c. 327. 328. 350. b. 357. a. 369. 377. a. 379. 382. c. 400. b. 414. c. 445. a. 466. c. 621. a. 689. c. 2. Sub eo apud Luxovienfis & alia sancti Columbani monasteria Regula S. Benedicti suscepta, 328. 329. An fuit episc. Meldensis, 304. 305. a. Non fuit, 479. c. 509. b. Obiit, 479. b. 480.
 Waldebertus dux, 49. a.
 Waldebertus pater S. Waldetrudis, 440. c. 441. a.
 Waldelenus pater S. Donati, 325. c. Dux Transjuranus, 234. c. 306. b.
 Walderamnus unus e quatuor referendariis Chlodovei III. 600. a.
 Waldericus fundator monasterii Santonenfis, 181. a.
 Waldetredus episc. Mentefanus, 437. a.
 Waldetredus Castriloci fundatrix, 405. c. Et abbatissa, 570. c. *Ejus* gesta, 440. 441. Obiit, 579. c. 580. a.
 Waldinius abbas Cellenfis, 513. c.
 Waldo abbas S. Maximini, 154. a.
 Waldo palatii diaconus, 137. c.
 Waldolenus e focis S. Columbani, 295. b. 296. a. 313. a. Luxovio præpositus, 294. a. S. Walarico se adjungit, 294.

Waldolenus alter monachus Luxovii, 348. c.
 Waldomeris, *Vide* Baldomeris, 383. a.
 Waldrada abbatissa Metrensis, 303. b.
 Waldreudus abbas Hispanus, 566. a.
 Waldromerus abbas S. Germani Pratenfis, 542. b. 614. b.
 Walo abbas Leuconai, 318. b.
 Walprandus episc. Luccensis, 625. c.
 Waltchifus S. Wandregifili pater, 347. c.
 Walterii episc. Aurelianensis aetas, 642. c. 1.
 Walterus abbas Hafnonienfis, 596. a.
 Waltfridus abbas Montisfalconis, 345. c. 346.
 Waltrildis fundatrix Puellaris monasterii, 508. c. Et abbatissa, 571. c.
 Wamba Hispaniae regno cedit, 566. a. Eius moibus, poenitentia & exauctoratio, 558. c. 559. Poenitentia & monachus, 111. b. Dicitur divae memoriae, 559. a.
 Wambertus comes fundator monasterii Renticensis, 602. c. An idem cum Vualberto Arkenfi, 603. a.
 Wandalbertus dux, 683. c. 2. An fundator Ferrariensis, 49. a.
 Wandalenus dux, *Vide* Waldalenus.
 Wandalenus frater Ermenfredi, 369. b.
 Wandalmarus episcopus, 422. c.
 Wandali Galliam vallant, 458. a.
 Wandamodia, *Vide* Vandamodia.
 Wandebertus abbas S. Dionysii, 500. b. 542. a. 693. c. 2.
 Wandelinus abbas Thelegiensis, 322. b.
 Wandelmarus episc. ignota sedis, 604. a.
 Wando abbas Fontanellae, 593. c.
 Wando, seu Wandregifilius, 400. b. 447. b. c. 448. a. 484. b. Abbas Fontanellae, 345. c. 346. a. 585. c. 586. a. Monast. Fontanellae condit, 401. c. Eius gesta, 347. 348. 402. 420. c. Dona, 470. c. Miracula, *Chc.* 471. a. Obit, 484. b. Eius sepulcrum, 602. b. Reliquiae, 594. c. Discipuli, 485. a. b.
 Wandremarus abbas S. Germani Pratenfis, 542. b. c.
 Waningus vir illustris, 402. a. Fiscanni fundator, 447. b. c. 540. c. Ei traditur S. Leodegarius in custodia, 531. c. 532. a.
 Wantis utuntur monachi, 212. c.
 Warafci a S. Eustasio conversi, 305. c.
 Warato major-domus monasterium Villare condit, 566. c.
 Warenensis ager pagi Lugdunensis, 678. c. 2.
 Warinbertus abbas S. Medardi & episcopus Sueffionensis, 523. a. b.
 Warnacharius episcopus, 422. c.
 Warnacharius Agrestii defensor alius a Majore-domus, 320.
 Warnarius comes Palmæ restitutor, 491. b.
 Warno comes palatii sub Chlodoveo III. 599. a.
 Wastinensis pagus, 593. b. seu territorium, 579. a.
 Wenibertus abbas Offimvillaris, 534. a.]
 Wenilo episc. Senonensis, 278. b.
 Wenredus abbas Raculfensis, 274. b.
 Werburga abbatissa Eliensis, 545. b.
 Werentrudis abbatissa Hoemburgi, 492. c.
 Werfredus abbas Dumoci, 510. c.
 Werinfredus abbas Stabulensis, 478. b.
 Westaxonum episc. Leutherius, 525. b.
 Wertini monachi visiones, 548. c.
 Wibora abbatissa Jorri, 456. c.
 Wicciorum episcopi Aethla, Agilbertus, Birinus, Boselus, 595. Johannes, 474. Leutherius, Tarfridus, Vvena, 595. *Chc.*
 Wideroldus episc. Argentorati, 492. c.
 Widradus abbas Divionensis, 289. b.
 Widricus episc. Lingonum, 50. a.
 Wigbertus eremita Frisii praedicat, 592. a. 610. c. Secedit in Hiberniam, 592. b.
 Wigerus dux, 535. b.
 Wighardus designatus episc. Cantuariae, 477. b.
 Wigorniae episc. Bosellus, 557. c. S. Wolfstanus, 558.
 Wigorniensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 Wikerannus abbas Luxovii, 621. b.
 Wilderadus episcopus, 422. c.
 WILFRIDUS, 510. a. c. 511. b. c. 512. b. c. 513. a. 533. c. 556. b. 577. c. 618. c. Lugduni necem evadit, 443. Fit abbas Ripensis, *ibid.* c. 444. a. seu Riponensis, 472. b. Ordinatur episc. 477. c. Mercis ministrat sacra,

478. a. Eboracensis sedis possessionem init, 495. b. c. 516. c. Pia ejus gesta, *Chc.* 505. c. 506. a. Cum Scottis disputat, 471. c. 472. b. c. 473. Brittones & Scottos revocat ad ecclesiae unitatem, 287. c. Scottos ad Romanum ritum revocat, 416. a. Regulam S. Benedicti propagat, 474. a. 494. b. c. 586. 662. Eam in Anglia Transhumbrana instituit, 274. c. 275. In conversione Frifiorum laborat, 610. c. Eos convertit, 540. a. b. Vexatur a rege Egfrido, 539. b. c. Romam appellat, *Chc.* 539. c. A Theodoro vexatur, 591. b. Ebroini infidias vitat, 540. a. Lugduno transit, 424. b. Romam cundo, *ibid.* c. 425. a. b. Romam adiens Dagobertum II. Francorum regem invifit, 543. c. *Chc.* Pentaridum regem Langobardiae, 544. a. Roma per Franciam redit in Angliam, 551. 552. Reversus vexatur, 553. b. Pellitur, monasteria construit, *ibid.* c. Theodoro Cantuariae reconciliatus, 578. Ab Aldfrido rege vexatur, 595. b. Licciffeldae ecclesiam regit, 595. b. c. Lindisfarnensem episcopatum regit, 582. a. Non huc primus Regulam S. Benedicti inexit, 582. b. Exfulat apud Mercios, 597. b.]
 Wilfridus junior episc. Eboraci, 474. b.
 Wilgefridus episc. Virduni, 400. c.
 Wilgifus S. Willibrordi pater, 497. b.
 Wilicarius episc. Viennae, 458. a.
 Willemus abbas Romae, 245. b.
 Willelmi Malmesburienfis liber de monasterio Glaftonienfi, 587. c. Emendatur, 596. c.
 Willelmi Thorni error emendatus, 496. a.
 Willibrordus, 593. 611. b. Eius pater Vilgifus, 497. b. Educatio, gesta pia, *Chc.* 592. Romam adit, 597. Ordinatur episcopus, 154. 610. b. Sedem figit Trajecti, *ibid.* Frifis convertendis incumbit. 610. c. Miffio ejus in Frifiam, 591. c. 592. Apostolus Frifiorum, 486. 487. a. 540. a. 580. b. Condit monasterium Epternacum, 614. b. c. Quod regit, *ibid.* Erga Horreenses beneficus, 614. c. 615. a. Condit monasterium Sueffrense, 615. a. S. Mariae Treviris, *ibid.* b. Praedicat in Dania, 615. b. Eius socius martyr, 615. b.
 Willicannus abbas Luxovii, 621. b.
 Willigifus episc. Moguntiae, 523. a.
 Willmarus presbyter, 295. a. 302. c. 393. a. *Chc.*
 Winoda abbatissa in Anglia, 601. b.
 Willinda pia monialis, 356. c.
 Wiltburgus castrum, seu Trajectum ad Rhenum, 610. b.
 Wina episc. Dorcestriae, 595. c.
 Winebaudus abbas Autifiodorensis, 47. c. 171. c. 172. c. S. Germani, 172. a. 173. b.
 Winebaudus abbas Trecentis, 307.
 Winemacrus pagus, ibi Gentiles, *Chc.* 307. a.
 Winfridus episc. Licciffeldensis, 436. b. 540. a. 557. c. seu Merciorum, 516. c. 517. a.
 Wingaloeus abbas fundat monasteria, 150. a. b.
 Winus episc. Ventanus, 366. b. c.
 Winnoci abbas pia gesta, monasterium, *Chc.* 603.
 Winnocus S. Judoci nepos, 497. b.
 Winnocus monachus Sithienfis, 454. c.
 Winobertus abbas, 531. c. 532. a.
 Wintoniensis ecclesia a monachis possessa, 273. c.
 Wintoniensis episc. Ethelwolfus, 536. b. Winus, 366. b.
 Wiomadus episc. Trevirensis, 487. a.
 Wion emendatur, 410. c. An primus S. P. Benedictum Aniciae familiae tribuerit, 676.
 Wipodus abbas Senonensis, 462.
 Witherius monachus discipulus S. Paterni, 82. b.
 Withmerus monachus pius & doctus Wicemuthi, 591. b.
 Wlfadius abbas S. Medardi, 523. b.
 Wlfandus major-domus, 508. b. c.
 Wulfchramnus episc. incertae sedis, 600. a.
 Wulfchramnus abbas Divionensis, 174. 471.
 Wlferedus abbas Jurenfis, 678. c. 1.
 Wlfertrudis abbatissa Niviallae, 446. c. 503. b. Obit, 504. c. 505. a. b. Eius vitae locus emendatus, 505.
 Wlffilaicus Stylites, 154. b. 160. c.
 Wlffini monasterium, 171. c.
 Wlffini-Boetii aetas, *Chc.* 141. b.
 Wlfoaldus major-domus regis Childerici, 506. c.
 Wlfoleodus episc. 547. c. An Bituricensis, 548. b.
 Wlfoleodus episc. Bituricensis, 422. c. 449. b. c.

Wlframnus

Wlframnus episc. Senonum, 593. 604. a. 605. c. S. Willibrordum in missione juvat, 615. c. Eius paretes, sede dimiffa fecerit Fontanellam, & praedicatio apud Frifios, 593. b. c. Donationes facit monast. Fontanellae, 579. a.
 Wlframnus episc. Meldensis, 603. c.
 Wlfredus episc. 547. c. An Bituricensis, 548. b.
 Wlgianus, an episc. Cantuariae, 412. a.
 Wlgilus S. Willibrordi pater, fit eremita, pie obit, 592. a.
 Wlmarus monast. Silviaci construit, 584. a. & Vilericenf, *ibid.* b.
 Wliacum villa, 293. c.
 Wolbertus episc. Arelatensis, 571. b. c. 706. c. 2.
 Wolstanus episc. Wigorniae, 558. a.
 Wormacia episc. Rupertus, seu Rudbertus, 611. a.
 Wrmarius S. Judoci socius, 368. c.

X

XENODOCHIA, monasteria erant, 204. a. b.
 Xenodochia monasteriorum, 542. a.

INDEX PECULIARIS MONASTERIORUM ET ABBATUM.

A

ARONIS abbas in Insula Armoricae, 151. a. nunc S. Maclovii, 152. b. S. Vincentio factum, *ibid.*
 Abendonienfe, 536. a. b. abbat. Fatidius, 272. b. Conanus, Heatus, Rethunus, 536.
 Acutianum. *Vide* Farfense.
 Adbaerue in Anglia, 517. a. seu Ad-neimus, 557. b.
 Ad-fanctos. *Vide* Cotiacense.
 Ad-fedem S. Georgii in Sicilia, 225. c.
 Adrumetinum, 40. a. 42. c.
 Aduentia, *Aubun*, 203. 204. 205.
 Aduente S. Andochii, 204. a. b. 205. a. b. abbas Senator, 204. b. Nunc virginum S. Mariae, aut S. Andochii, 196. b. 204. b.
 Aduente S. Johannis, seu S. Mariae, 203. c. 204. 205. 279. b. 606. b. 703. c. 2. 704. c. 1. Abbatiffae, Fautia, 704. *Chc.* Thalaffia, 204. a. Ibi & viri erant, 204. a.
 Aduente S. Martini, 195. a. 203. c. 205. 279. b. 637. c. 1. abbat. Abbo, 200. *Chc.* Lupo, seu Lupus, 203. *Chc.* Medericus, 621. An Meroaldus, 518. b.
 Aduente S. Symphoriani, 32. b. 133. c. 134. a. 136. a. 138. a. 195. a. 203. 227. b. 514. c. 606. a. b. 621. 702. c. 2. 703. 704. c. 1. Abbat. an Abbo, 200. c. Deodatus, 342. b. S. Germanus, 31. *Chc.* Ermenarius, 515. c. seu Hermenarius, 606. B. Placidus, 704. c. 1.
 Aduente aliud, abbas Laurentius, 32. c.
 Aduentis abbas Virgilius, 195. a.
 Aduente virginum, 196. b.
 S. Aegidii in Valle Flaviana, S. Gilles, 99. c. 100. a. Abbas, idem S. Aegidius, *ibid.*
 S. Emilianus in Hispania S. Milan. 69. c. 70. b. Abbas Cironatus, 69. c.
 Aentinf, *Emontieres*, 102. b.
 S. Aethilburgae prior. virg. *Sainte Aubierge*, 434. c.
 Afranum, *vide* Eboriacum.
 Africana, 5. c. *Vide* Byzacena.
 Agaliense SS. Cosmae & Damiani, seu S. Juliani, 72. 354. 367. c. 395. 430. 558. b. Abbat. Avila, 531. *Chc.* Helladius, 354. *Chc.* S. Hildefontus, 394. *Chc.* Jultus, 355. *Chc.* Richibanes, 355. a.
 S. Agapiti Picavenfe. V. S. Maxentii.
 Agathense, *Agde*, 33. a. Abbas S. Severus, 33. a.
 S. Agathae. *Vide* Truemenfe.
 SS. Agathae, Columbae, & Mariae, 382. 668. c. 1.
 Annal. Bened. Tom. I.

Y
 YEPPIUS a falsis auctoribus deceptus, 66. c.
 Ymitherius monachus Jurenfis, 26. c.

Z

ZABARDA dux in Sardinia, 152. a.
 Zacharias papa S. Gregorii dialogos vertit in Graecum, 230. c.
 Zacharias abbas Beneventi, 513. b.
 Zachariae episc. Felix, 43. c.
 Zalla Gothici catholicos persequens, a S. Benedicto arguitur, 88. c. 89. a.
 Zenonis basilica Veronae miraculo illustrata, 216. c.
 Zephrinus Papa dicitur Vephrinus, 707. c.
 Zixilianus episc. Hispanus, 484. b.
 Zoticus episc. Gallus, 18. a.
 Zozimus Papa dicitur Jofemus, 708. b.
 Zozimus episc. Siracusae, 235. c.

SS. Agathae & Maximi, *vide* Lucufianum.
 S. Agulfi, *vide* Pruvinenfe.
 Agaunum S. Mauricii, S. Maurice in Wallais, 27. c. 28. 29. a. 30. a. b. 31. 45. b. 113. a. 162. c. 174. 214. a. 215. b. 216. a. 227. b. 303. c. 304. a. 312. c. 342. a. 379. c. 383. c. 418. c. 422. c. 470. a. 521. 687. c. 1. 699. c. 1. An idem ac Tarnatenfe, 679. Eius fundator Sigismundus rex, 27. c. Abbat. Achivus, 30. c. Amatus, 521. b. Ambrosius, 488. *Chc.* Apollinaris, 46. c. 174. 175. Hymnemundus 27. *Chc.* Severinus, 28. a. Tranquillus, 46. *Chc.* Venerandus, 31. a. An Victorianus, 68. a.
 Agillanum in Sardinia, abbas Musicus, 232. a.
 S. Alani. *Vide* Vaurenfe.
 Alaronense, 386. b.
 Alatriense in Campania, 94. c.
 Alba-terra, *Aureterre*, 181. b.
 Albicacum, *vide* Ruffitanense.
 Albigenfe. *Vide* Troclarenfe.
 S. Albini, *vide* Andegavenfe, Cenomannenfe.
 Aldemborgi abbas Hariulfus, 412. a.
 Aletense, 152.
 Alnenfe in Belgio, *Alne*, 428. b. 580. a. 613. a.
 Altae-Brogariae, *Hautes-Bruyeres*, 502. a.
 Alta-petra prior, in Volago, *Haute-pierre*, 507. b.
 Altimontenfe, *Aumont*, 405. b. c. 406. a. 441. 584. a. 599. c. 600. a. 602. b. c. abbas Haidulfus, 599. seu Halidulfus, 602. b.
 Altivillarenfe S. S. Petri & Pauli & Johannis, *Chc.* *Fault-villiers*, 317. a. 328. c. 466. c. 467. 468. a. b. 508. 573. c. 574. c. 575. a. 701. c. 2. abbas Bercharius, 466. *Chc.*
 S. Amandi, *vide* Elnonenfe, Nantuaenfe.
 S. Amantii, *vide* Cadurenfe.
 S. Amarini in Volago, S. Damarin, seu Daroangus, 481. 482. a. 517. a. Abbas Amarinus, 517. a.
 S. Amatoris, *vide* Autifiodorensfe.
 Ambaciacense, *Ambezac*, 224. a.
 Anagratense, *Anegray*, 211. a. 212. a. 233. c. 308. c. abbas S. Columbanus, 211. *Chc.* Nunc prioratus, 212.
 S. Anastasii ad Aquas-falvias, *vide* Romanum.
 Andanenfe, seu Andennense, *Andenne*, 399. c. 609. a. fundatrix Begga, 609. a. b.
 Andegavenfia, 420. a.
 Andegavenfe S. Albini, S. Aubin d'Angers, 81. b. 130. 389. b. 547. c. Abbat. Bobinus, Gunranus, Nihilulfus, 130. *Chc.*

KKKKK

Andegavense S. Johannis, 250. b.
 Andegavense S. Magnobodi, S. Maimbeuf, seu S. Saturnini, 389. c.
 Andegavense Omnium-sanctorum, *Toussaint*, 242. a.
 Andegavense S. Sergii, 389. a. b.
 Andelacense virg. in Alfata, *Andelau*, 463. a. 492. abbatissa Mathildis, 463. a.
 Andelagense S. Mariæ, *Andeley*, 123. b. seu Andilegium, 305. a. 378. a. 430. c.
 S. Andochii, *vide* Æduense.
 S. Andrea a S. P. Benedicto conditum, 37. c.
 S. Andrea, *vide* Ariminense, Elnonense, Romanum, Viennense.
 Andreiense in Anglia, 536. b.
 S. Angeli post lacum, 37. c.
 Anglicanum apud Mercios a S. Wilfrido extractum, 533. c.
 Anianæ abbas S. Benedictus, 561. a.
 S. Aniani, *vide* Aurelianense.
 Aninfula S. Carilei, S. *Calez*, 76. c. 77. a. c. 78. 83. b. 171. 331. 560. 599. 645. c. 1. Abbas & fundator Carileus, 76. *etc.* 186. c. Alii abbates, Daumerus, Gallus, 78. *etc.* Ibbolenus, 599. b. Sigrannus, Siviardus, 78. c.
 Anionense, *vide* Ennonense.
 S. Antonii prioratus apud Turones, 239. c.
 S. Antonii, *etc.* *vide* Rebacense.
 Antense, *Andre*, 526. b. c. 527. 528. a. abbas Hermentandus, *ibid.*
 S. Apollinaris, *vide* Claffenense.
 S. Aprii, *vide* Tullense.
 S. Aredii, *vide* Atanense.
 Arelatense virginum, S. Johannis, a S. Casario constructum, 10. b. 20. c. 22. 98. 147. 156. a. c. 157. a. 163. a. Eius privilegium, *etc.* 44. 45. a. abbatissa Cæcilia, 21. *etc.* Altera Cæcilia, 22. *etc.* Celsa, 355. b. Liliola, 147. *etc.* Respecta, 298. c. 299. Ruficula 163. *etc.*
 Arelatense Virg. S. Mariæ, 127. c. 128. 129. a.
 Arelatense virorum S. Petri, 127. c. 128. a. b. 129. a. 137. a. 253. c. 254. Dicitur S. Crucis, 128. c. Abbas Florentinus, Redemptus, Constantinus, 128. c.
 Arelatense S. Salvatoris, 312. c. & S. Honorati, 195. b.
 Arelatense monast. insula suburbana, excisum, 20. b.
 Argentoratensis, *Strasbourg*, 533.
 Argentoratense S. Stephani, 488. c. 489. b. 491. 492. 599. b. abbatissa, *Attala*, 489. *etc.*
 Argentoratense S. Thomæ, 533. b.
 Argubium, *vide* Forestense-monasterium.
 Ariminense, *Rimini*, S. Gaudentii, 237. a.
 Ariminense S. Gregorii, 237. a.
 Ariminense S. Thomæ, 233. b. & S. Andrea, 236. c. 237. a. Abbas Luminosus, 236. c.
 Arlanense S. Petri in Hispania, 70. c.
 Arluense S. Stephani, *Arluè*, 15. a. 19. c. 530. abbatissa, Angardisima, *ibid.* Otorota, 21. c. 22. a.
 Arluense in Hispania, 73. c.
 S. Arnulfi, *vide* Mertenense.
 Arteria, an ibi monasterium? 623. b. c.
 Arvernensis, 102. 103. 481. V. S. Cyrici.
 Arvernense virginum, 328. c.
 Arvernense S. Illidii, S. *Allire de Clermont*, 102. b. c. 104. c.
 Arvernense S. Martii, 104. c.
 Arulense in diocesi Helenensi, 75. b.
 Asanense in Hispania prope Huercam, 6. c. 68. 70. c. Abbas Victorianus, 154. b.
 Asiacum prior Andegav. 81. a.
 Asiacum *Asé*, prior. Turon. 81. a.
 Assiense, 386. b.
 Astigitanum S. Hieronymi, 279. a. abbatissa Florentina, 279. a.
 Atanense S. Aridii, S. *Yrierla Perche*, 73. b. 102. a. 105. c. 154. b. 160. a. b. 215. b. 223. 224. a. 328. a. Abbates, S. Aredius, Astidius, 213. *etc.*
 Athanacense, *Aisnay près de Lion*, 10. a. 13. a. Eius fundatores, 13. b.
 Atrebatense S. Vedasti, S. *Vaast d'Arras*, 483. a. 509. c.

583. b. 595. a. Abbates, Fulradus, Hadulfus, 509. Haiminus, 543. c. Hatta, 587. *etc.* Leduinus, 583. b. S. Audoent. *vide* Rotomagensis.
 Audomaropolitanum S. Mariæ, S. Omer, 401. b. 455. b. Abbas Fridogisus, *ibid.*
 Avenionense in parochiali ecclesia, 598. b.
 Avennacum, *Avenny*, 467. c. 468. a. b. abbatissa, Berta, 468. b. Teutberga, 467. *etc.*
 S. Aventini Trecentis, 415. c.
 S. Augendi, *vide* Condatescense.
 Augia-dives, *Richenovo*, 533. a. 534. a. Abbas Erto, 491. a.
 Augiense in Campania, *vide* Oyenense.
 S. Augustini, *vide* Lemovicense.
 S. Augustini apud Andegavos, S. *Ostin*, priorat. 242. a.
 S. Augustini Angli, *vide* Cantuariense.
 Auguitodunense, *vide* Æduense.
 S. Aviti in Pertico, 77. b.
 Aurelianense S. Aniani, S. *Aignan d'Orleans*, 381. b. 439. Abbas Leodebodus, 380. Dicitur S. Petri ad Boves, 194. c.
 Aurelianense S. Mariæ de Bono-nuntio, *Bonne-nouvelle*, 380. c. 381. a. An abbas Fulcaldus, *ibid.*
 S. Austrebertæ, *vide* Pauliacense.
 S. Austregisili, *vide* Bituricense.
 Autifodorense, *Auxerre*, 171. c. 172. a. 601. c.
 Autifodorense S. Amatoris, 171. c. 172. a. b. c.
 Autifodorense, S. Germani, 10. b. 34. b. 46. c. 171. c. 172. 229. b. 233. c. 318. *etc.* *seqq.* dictum Unacharii, 173. a. Abbates, Aunarius, seu Anacharius, 47. *etc.* Heldricus, 319. c. Palladius, 366. *etc.* Quintilianus, 602. a. Tetricus, 501. *etc.* Winebaudus, 47. *etc.*
 Autifodorense S. Juliani, 172. a. b. 319. c. Abbas Nigivaldus, *ibid.* Ad virgines transit, 366. c. 367. a.
 Autifodorense S. Mariæ extra muros, *Notre-Dame Ladehors*, 502. 503. 694.
 Autifodorense S. Mariani, 171. c. 172. a. b. c. 319. c.
 Autifodorense S. Martini, virg. 172. a. b. c. 319. c.
 Autifodorense S. Petri, 172. a. b. c.
 Autifodorense, an S. Valeriani, 172. b. c.
 Autumense, *Autoin*, 102. b. 173. a. b. Alterum ejusdem nominis, 104. c. Utrumque hodie prioratus, 105. a.

B

BACCENSE in Africa, 40. a. 41. c.
 Baiense S. Petri, *vide* Syracusanum.
 Bajocense, *Bayeux*, Duorum-Gemellorum, 148. c. 149. b. c.
 Bajocense S. Vigoris, 139. a.
 Balgentiacense S. Mariæ, *Baugency*, 606. a.
 Balmense Puellarum, 10. a. 23. b. 26. c. Seu S. Romani de Rupe, 24. a.
 Balmense virorum, 24. 637. c. 2.
 Balmense seu Palmense, *Baume-les-Normains*, 24. b. 491. b.
 Balneolense, 75. b.
 Balnei-Ciceronis abbas Fortunatus, 39. b.
 Bancorense in Hibernia, 208. c. 214. c. 295. a. In plura monasteria divisum, 209. b. 210. c. Abbas S. Congellus, 344. *etc.*
 Bancorense in Wallia, 280. a. 288. An ejus institutor fuerit Eiturus, 208. c. Eius celebritas, 209. a. Abbas Dinortus, 209. *etc.*
 Baniacus-pons S. Johannis, 433. c.
 Bardeneium, 558. a. Abbas Ethelredus antea rex, 436. b.
 Barisiacum seu Faverolas SS. Petri & Pauli, *Barisy*, 457. 460. a. Abbas Andreas, 460. Modo prioratus, 421. a. 543. b.
 S. Baronti in Italia, 548. 549.
 S. Basoli, S. *Basse près de Reims*, 316. c. 317. 328. c. 467. 575. a. Abbates, Adlo, 317. *etc.* Perro, 467. *etc.* *vide* Virificense.
 S. Bavonis, *vide* Gandense.
 Bebronense S. Ragneberti, seu Ramberti, S. *Rambert*, 26. 520. a. Fundator Larius, 26. a. Abbates, Domitianus, 26. a. 222. Johannes, 222.
 Beccense, *le Bec*, Abbates, S. Anselmus, 272. b. Theobaldus, 272. *etc.*
 Beggonis-Cella prior. in Vosago, 507. b.

Belcinnaca insula Sequanæ, *Belfignac*, 525. c. 526. a. 575. a.
 Belisense virginum, *Belise*, 596. b. abbatissa & fundatrix S. Landrada, 596. b.
 Bellenfe, 664. c. 1.
 Belli-Launomari, *Bellomer*, 148. a.
 Bellilocenfe S. Salvatoris, & S. Mauricii, *Beaulieu en Ar-gonne*, 383. b. c. 558. Abbates Rodingus, seu Chrodingus, 383. *etc.* Stephanus, 558. *etc.*
 Bellilocenfe prope Loccas, *Beaulieu près Loches*, 161. c.
 Bellovacense S. Luciani, S. *Lucien de Beauvais*, 189. b. 250. a. abbas S. Ebrulfus, 189. *etc.*
 Bellua, *vide* Belisense.
 S. Benedicti, *vide* Beneventanum, Castrense, Floriacense.
 S. Benigni, *vide* Divionense.
 Beneventanum S. Benedicti, 513. a. b. Abbas Zacharias, 513. b.
 Beneventanum B. Mariæ & S. Petri, 513. a.
 Beneventanum S. Mariæ Olivolæ, 513. b.
 Beneventanum S. Modesti, 513. b. Abbas Bentegrandus, 513. b.
 Beneventanum S. Petri, virg. 600. c.
 Beneventanum S. Sophiæ, 513. b. Abbas Mauticius, *ibid.*
 Beronense, 491. a.
 SS. Bertharii & Athaleni, *vide* Bliderici-villa.
 S. Bertini, *vide* Sithiense.
 Besuense SS. Petri & Pauli, *Beze*, 328. c. 348. 349. 390. a. 442. 470. 537. c. 538. a. Abbates, Bercandus, Ferreolus, Syranus, 538. *etc.* Waldalenus, 470. *etc.* Femina quædam Angli ei præponitur, 538. a.
 Bethleem. *vide* Ferrariense.
 Biclarense, *Biclaro*, 72. c. 73. Abbas Johannes, 203. a.
 Bigorritanum, abbas Fronimius, 622. c.
 Bingiense in Germania *Binche*, 523. a. abbatissa S. Hildegardis, 523. a.
 Bisuldunense, 75. b.
 Bituricensis, 371. c. Alia tria, 297. b.
 Bituricensis S. Gildasii, 151. b.
 Bituricensis S. Austregisili, S. *Outville de Bourges*, 323. b. Abbates, Bercoialis, Bertradius, *ibid.*
 Bituricensis virg. S. Laurentii, 324. a.
 Bituricensis B. Mariæ de Salis, 297. b.
 Bituricensis virginum, an Medianum-monasterium, 324. a.
 Bituricensis Navense S. Sulpicii, 324. b. 377. c. 388. Abbates, Domnio, 377. *etc.* An Domnolus, 377. c. Ebrardus, 388. b.
 Bituricensis, Sorbarius dictum, 388. a.
 Bituricensis S. Symphotiani, 139. a. seu S. Ursini, 139. b. Abbas Augustus, 139. a.
 Bituricensis in insula super Milmandram, 297. b.
 S. Blandinæ, *vide* Viennense.
 Blandinense S. Petri, S. *Pierre de Gand*, 350. c. 351. 442. 509. c. Abbates, Florbertus, 350. *etc.* Folcardus, 603. a. Johannes, 529. *etc.*
 Blanziacense S. Mariæ, *Blangy*, 579. b. abbatissa, S. Berta, Deotila, 579. b.
 S. Blasii a S. P. Benedicto conditum, 37. c.
 S. Blasii prior in Vosago, 507. b.
 Blefense, Burgus-mediis, *Bourg-moyend e Blois*, 605. 606.
 Bliderici-villa, S. S. Bertharii & Athaleni, *Bleurville*, 427. c.
 Bobacense, 131. b. c.
 Bobiense, *Bobio*, 286. 294. *etc.* *seqq.* 303. 308. 309. 311. 317. b. 318. a. 328. b. 329. b. 333. c. *etc.* *seqq.* 344. b. c. 345. a. 348. a. 376. 412. c. Abbates, Attalus, 317. 318. *etc.* seu Attala, 463. *etc.* Babolenus, 371. *etc.* seu Bobolenus, 465. a. seu Bobulenus, 376. b. Bertulfus, 214. 375. *etc.* Columbanus, 208. *etc.* Congellus, 464. Gerbertus, 376. c.
 Bodanense *Bevon*, 131. b. c. In prioratum lapsum, 132. a. Abbas S. Marius, *ibid.*
 Bodonis-monasterium, *Bonmontier*, 440. b. 506. c. Thierberga abbatissa, 440. *etc.*
 Boetianum Romæ, 537. c.
 Bonalense, 181. b. Abbas Licinius, *ibid.*
 Bonæ-Spei Præmonstr. abbas Philippus, 528. b.
 Bonisacense in pago Parifensi, *Bonzi*, 624. a.
 Boranum S. Martini, *Boran*, 594. c. *vide* Prificiense.

S. Botulfi in Anglia, *vide* Ikanhoense.
 Bradfordienfe in Anglia, 525. b.
 Brajacense S. Romani, *Brou*, 79. 80. a. 148. a. Abbas S. Leobinus, 79. *etc.*
 Brajacum seu Brajecte, 353. b.
 Bregy, Priorat. 304. c.
 S. Brendani de Carvanna, 152. a.
 Brigenfe, *vide* Eboriacense.
 Briocense, S. *Briou*, in episcopatum mutatur, 152. c.
 Britonogilum, 148. b.
 Brivatense S. Juliani, *Brioude*, 385. c. Abbas Felix, 105. *etc.*
 Brivense, *Brive*, 139. a.
 Brogaricense, S. Mariæ, *Bryere-le-Chateau*, 501. b. c. 502. a. Mummola abbatissa, 501. b.
 Broilense S. Fiacrii, S. *Fiacre*, prioratus, 344. a.
 Broilum in Belgio, seu Mauronti-villa aur Meuvilla, *Mergem*, 385. a. 391. 521. a. Abbas S. Mauronius, 384. *etc.*
 Burdigalense S. Crucis, *Sainte Croix de Bourdeaux*, 546. a.
 Burdigalense virg. abbatissa Childemarcha, 447. c.
 Burgense in Anglia, 436. b.
 Burgulense S. Petri, 200. a.
 Burgus-mediis apud Blefas, 605. c. 606.
 Butio, sub Fontanella, 471. a.
 Buxiacum seu Buxidus, 330. prioratus, 331.
 Byzacenum sub Faustio episcopo, 40. c. 41. a.
 Byzacenum sub S. Fulgentio & Felice abbatibus, 40. c. 41. *vide* Ruspense.
 Byzacenum aliud, 42. 43. Abbas Petrus, 42. *etc.* Fortunatus, 43. c.
 Byzacenum mulierum, 43. a. 44. b.

C

CABILONENSE, *Chalons sur Saône*, S. Marcelli, 173. c. 174. a. b. c. 227. b. c. 218. a. b. 448. c. 470. a. 687. c. 1. 699. c.
 Cabilonense S. Petri, 228. b. c. 229. a. b. Abbates, S. Lupus, Aimo, 228. c.
 Cadurcensis, *Cahors en Quercy*, 357. a. 358. Abbates, Bertegisilus, Magnus, 358. c.
 Cadurcense S. Amanii, 319. c. 358. a. c. 359. 431. a. b. Alias S. Defiderii, S. *Gery*, 319. c. Abbates, Dadalenus, Urficinus, 359. a.
 Cadurcense S. Mariæ, 359. c. Abbas Claudius, *ibid.* &c.
 Cadurcense virg. abbatissa Ermenaria, 567. c.
 Cadurcense, *vide* Marciliacum.
 S. Cæcilie Camalariense, 481. a.
 S. Cæcilie, *vide* Urgellenense.
 Cæsaraugustanum, *Sarragocæ*, S. Encratidis, seu Massie Candidæ, 394. c.
 Cæsarise-agelli apud Arvernos, 481. a.
 S. Cæsarii, *vide* Arelatense.
 Cæsenæ SS. Laurentii & Zenonis, 281. b. c. Abbas Fortunatus, 281. c.
 Cainonense Turonum, *Chimon*, 10. a. 11. b. 124. 169. a. Abbates, Flameris, 11. *etc.* S. Maximus, 169. a.
 Cala seu Calense, S. Georgii virginum, *Chelle*, 111. c. 122. c. 123. b. 125. a. 305. a. 378. a. 435. a. 444. 452. b. 474. a. 478. c. 479. a. 499. 515. c. 554. b. c. 555. a. b. 601. b. 623. c. abbatissa, S. Bertila, 456. *etc.* Gisela, 499. b.
 Calabrense, 181. b. 622. b. c. Abbas S. Sacerdos, 622. *etc.*
 Calciacense, *Chaussy*, 623. c.
 Calmelienfe, 560. *vide* Monasterium S. Theofredii.
 Calvimontense SS. Petri & Pauli, olim abbatia, *Chaumont en Vexin*, 623. b. c.
 Camalariense, *Chamalières*, 105. b. Duplex fuit, 481.
 Camalariense virginum, 328. c. abbatissa Gundilana, 481. a.
 Cambidobrenfe, *Cambrynde*, 103. b. 105. b.
 In Campania tempore S. Benedicti, 94. 95. Abbas Servandus, 94. 95.
 Campellenfe in Bria, *Champaux*, 621. c.
 Campidonense, *Kempten*, 392. b. 393. a. Abbas Audocharius, 393. a.
 Candidianense, 446. b. Ei præfectus sanctus Præjectus, 480. c.

Cantoniense S. Petri, *Chantoin*, 105. a. 481. a. 446. a. b. Abbas Praejectus, 446. b.
 Cantii monasteria octo, 601. b.
 Cantuariense metropolitanum, 270. *Et seqq.* S. Salvatoris, 273. 274. 276. c. 661. c. 2. 662. c. 1. 665. c. 2. Postea S. Thomae dictum, 272. a.
 Cantuariense S. Augustini, 601. c. Antea S. Pancratii, postea SS. Petri & Pauli, 272. 289. c. 291. 302. 313. c. 325. c. 495. 496. a. 591. b. 661. *ad 665.* Suburbanum sancti Petri, 601. b. Primum Angliae, 290. Ejus fundatio, 273. c. 274. Ibi sepultus S. Augustinus, 286. c. 301. b. Abbatibus Benedictus - Biscopis, 275. *Et seqq.* Hadrianus, 506. 524. c. Johannes, 290. *Et seqq.* Nathanael, 495. *Et seqq.* Petrus, 274. *Et seqq.*
 Cantuariense S. Mildredae, 274. b. Abbas Alfwichus, 274. b.
 Capitolium S. Mariae. *Vide* Colonienf.
 Caprariae insulae, 5. c. 464. a. 530. b. Abbas Eudoxius, 5. c. S. Caprasii, *vide* Mauzacum.
 Capricanae insulae, 281. c.
 Capense in Africa, 40. b.
 Caput-Cervium prioratus, *Sacerge*, 430. b. 499. c. Capuanum, 7. b.
 Caradignense S. Petri in diocesi Burgenfi, 70. c. 73. c.
 Caralitanum, *Cagliari*, 132. SS. Gravini & Luxorii, 254. c. Abbatissae Gravina, 254. *Et seqq.* Sirica, 255. *Et seqq.*
 Caramontense apud Bituriges, *Charenton en Berry*, 297. b. S. Carauti. *Vide* Carnutenf.
 Carbonaria, *Charboniere*, 148. a. Abbas Leudriannus, 148. a.
 Carbonaria, eremitorium, 79. c.
 Cardenense S. Petri, 66. c.
 S. Carilei. *vide* Aninsulense.
 Carleone, *Carile*, Abbatissa Ermenburga seu Irmimburcha, 577. c.
 Carnutenf. S. Carauti, *S. Cheron de Chartres*, 147. c. Abbas Aper, *ibid.*
 Carnutenf. S. Marini in Valle, *S. Martin en Vallée*, 80. a. 147. c. 148. 220. a. b.
 Carnutenf. S. Petri in Valle, *S. Pere en Vallée*, 80. a. 147. c. 139. a.
 Carthaginensis, 5. c. 6. a. 40.
 Carvanna, S. Brendani, 152. a.
 Ca' Dei, 105. b.
 Caste Congidunense, *Cognon*, 403. a. Prioratus, *ibid.* b. Abbas S. Remaclus, 403. a.
 CASINENSE, seu Mons-Casinus, caput Ordinis, *Mont-Cassin*, 87. b. 89. 92. a. 94. 95. 98. a. 107. 110. b. 112. *Et seqq.* 119. b. 133. a. b. 143. 166. a. 186. c. 187. a. 239. c. 244. c. 315. b. 428. c. 429. 451. a. 463. b. 496. a. 498. c. 632. *Et seqq.* 659. c. 2. 667. *Et seqq.* 704. Ejus initia, 53. 55. 56. 58. Situs, laudes, nomina, *Et seqq.* 55. 64. Ejus everfio per Langobardos, 115. c. 176. 177. Praevifa, 96. b. Ibi fupreft vetus turris, 95. b. Ejus descriptio, *ibid.* Casinensis veteris descriptio, 96. a. Abbas secundus Constantinus, 143. *Et seqq.* tertius Simplicius, 143. 230. b. 286. *Et seqq.* quartus Vitalis, 144. b. quintus, Bonitus, 144. b. sextus, Valentinianus, 144. b. Alii, Angelus de Nuce, 429. c. Desiderius, 120. *Et seqq.* Johannes, 121. Johannes Cardin. de Aragonia, 158. b. Oderisius, 65. b. 634. Petronax, 96. a. 177. c. Simplicius-Caffarellus, 158. b. Theobaldus, 632. Theodemarus, 119. c.
 S. Cassiani, *vide* Massiliense.
 Castellense anachoretarum a Cassiodoro institutum, 125. b. 126. 268. a. Abbas Gerontius, 125. *Et seqq.*
 Castellum prope Montem-Romari, *Chamelet*, 369. a.
 Castrilocoense in Hannonia, S. Waldetrudis, *S. Vaudru de Mons*, 399. c. 405. c. 440. c. 441. a. b. 579. c. Abbatissa Waldetrudis, 570. c.
 Castrense S. Benedicti, nunc episcopalis sedes, *S. Benoist de Castres*, 87. a. 400. 573. c. 598. c. 638. Abbatibus, Alfontus, Bertrandus, Citruinus, 598. *Et seqq.* Faustinus, 638. *Et seqq.* Faustinus secundus, 566. *Et seqq.* Robertus, 573. *Et seqq.* Plures alii recensentur, 323. c.
 Castum-Leonis in Hispania, 396. a.
 Castus-Locus apud Pictones, *Chasteau-Lacher*, Abbas S. Junianus, 141. c.

Catalacense, *Chatelet*, 351. c.
 Catalaunenfe S. Memmii, *S. Menge de Chalons sur Marne*, 529. 530.
 Cauciacense S. Stephani prope Compendium, *Chobisy*, 179. b. Abbas Bettolcus, 179. c. 445. c. Nunc est prioratus, 445. c.
 Caulinianum in Lusitania, 70. c. 71. b. 72. a. 202. c. 203. 368. a. abbas, Renovatus, 71. *Et seqq.*
 Cella in Aegypto, 46. a.
 Cella. *vide* Cellense.
 Cella-Bobini, *Vide* Trecentense, 514.
 Cella Dardonis, 124. a.
 Cella prope Dionanium, 609. 610. a. Fundator S. Hadalinus, *ibid.*
 Cella S. Eufirii, seu Cellense, *Selles ou Celle en Berry*, 161. c. Nunc Fulienfium, 162. a. Abbas Leonardus, 79. a.
 Cella S. Jumeris, 124. a.
 Cella S. Laurentii, *S. Lautein*, 32. c. 33. a.
 Cella Leobardi, seu Mauri-monasterium, *Maurmunster*, alias *Marmoutier* in Alfacia, 309. c. abbatibus Leobardi duo, Analtius, Godefridus-Maurus, 310. *Et seqq.*
 Cella-Lupicini, 23. c. 24. a. *Vide* Lauconnef.
 Cella maxima in Anglia, 592. a. Alcuinus ibi praefectus; *ibid.*
 Cella maritima, *vide* S. Judoci.
 Cella sancti Mederici, 621. b. c.
 Cella priorat. S. Germani, *La Celle*, 542. c. 594. b.
 Cella S. Sigimundi, 533. a. b. prior. *ibid.* b. Abbas Immerius, 533. b.
 Cellense, seu Cella S. Giffeni, *S. Guillaum*, 405. b. c. 406. a. 478. b. 561. c. 610. a. Abbatibus, S. Giffenus, 578. b. Elefans, Rathbodus, 561.
 Cellense-Hadalini, 478. b.
 Cellense S. Petri. *Vide* Trecentense.
 Celsinacense, 105. a.
 Cenomannense, 79. a. 191. 192. b. Viginti-quatuor, 159. c.
 Cenomannense virg. 456. a.
 Cenomannense S. Albini virginum, 130. c. 578. & sanctae Mariae, 560. seu S. Scolasticae, 451. Abbatissae, Abideligama, 579. a. Adrechildis, Ada, Arvina, 160. *Et seqq.*
 Cenomannense S. Crucis, 191. b.
 Cenomannense S. Georgii, 560. a.
 Cenomannense S. Germani, 191. a. 192. a. b. Modo praeracia, 169. b.
 Cenomannense virg. S. Juliani de Prato, *S. Julien du Pré au Mans*, 192. b. 560. b.
 Cenomannense S. Longisii prioratus, *S. Longis*, 331. b.
 Cenomannense S. Mariae, 159. c. Abbas Paduinus, *ibid.*
 Cenomannense S. Petri de Cultura-Dei, *La Couture*, 191. 192. b. 250. b. 312. a. b. 383. b.
 Cenomannense S. Petri ad Gundridum fluvium a sancto Richmito conditum, 578. c.
 Cenomannense S. Scholasticae, 429. *Vide* S. Mariae.
 Cenomannense S. Victorii, 159. c.
 Cenomannense S. Vincentii, 158. 159. 160. a. 192. b. c. 312. b. 331. b. 383. b. 451. a. 684. Dedicatur, 159. a. b. Abbas Leufus, 159. b. Praepositus Patuinus, 684. c.
 Cenomannense monasterium S. Mariae, 159. c.
 Centulense S. Richarii, *S. Riquier*, 29. b. 336. c. 337. 391. b. c. 392. a. 412. Abbatibus, Angelramnus, 392. a. Angilbertus, 29. *Et seqq.* Anscherus, 412. a. Colchinus, 571. *Et seqq.* Clotinus, 572. a. Gervinus II, 412. a. Ingelardus, 412. a. Ingelramnus, 392. a. Ocioaldus, 391. *Et seqq.* S. Richarius, 571. *Et seqq.*
 Cerasense in Normannia, *Cerisy*, 139. a.
 Chalonna, 250. b.
 S. Chlodoaldi, seu Novigentum, *S. Cloud près Paris*, 76. a.
 S. Chlodulfi, 359. c.
 Chraufobacus, ignotum, 623. b. c.
 Chriftinatum in Normannia, 139. a.
 S. Chriftivili an Chriftophori. *Vide* Parisienf.
 S. Chriftophori. *Vide* Laudunenfe. Remense S. Remigii.
 S. Chriftophori in Sicilia, 203. b.
 Cincillacense. *Vide* Tincillacense.
 Claravallis, abbas S. Bernaidus, 381. c.
 Claroangense 481. c. *Vide* S. Amarini.
 Claromontana, *vide* Arvernensis.

Claffenfe

Claffenfe S. Apollinaris, 7. c. 235. c. 236. a.
 Claffenfe, 7. c. SS. Johannis & Stephani prope Ravennam, 226. seu SS. Johannis & Pauli, 236. a. 250. c. Abbatibus, Claudius, 218. c. 276. 660. c. 1. 661. Maurus, 277. b.
 S. Claudi in Gallicia, 187. c.
 SS. Claudii, *Et seqq.* *Vide* Legionense.
 S. Claudii. *Vide* Condatefense.
 S. Clementis. *Vide* Helenense, Mertenfense.
 S. Clementis circa lacum, 37. c.
 Clingenfense, 384. b.
 Cluniacense, 75. a. b. 229. c. 243. a. 461. c. 637. Abbatibus, S. Hugo, 227. b. S. Odilo, 632. b. S. Odo, 281. b. 631. b. Petrus-Venerabilis, 632. b.
 Coacense. *Vide* Cotiacense.
 Coldinghamense, 476. *vide* Coldingense.
 Colon prior. in Aquitania, 517. c.
 Colonienfense Andegavorum, 389. c. Abbas Magnobodus, 250. b.
 Colonia S. Mariae in Capitolio, 587. b.
 Coludienfense in Anglia virg. *Coldingham*, 476. 510. b. c. 511. 518. 619. a. Abbatissae Ebba, 510. 553. b. *Et seqq.* Altera Ebba, 511. b.
 S. Columbæ, *vide* Hiensef.
 SS. Columbæ, Agathæ & Mariae, 382. 688. c. 1.
 S. Columbæ. *Vide* Senonenfense. Viennense.
 Columbarienfense, *Colombiers*, 481. a.
 S. Comgelli in Hibernia, 209. c.
 Comodoliacense, *S. Fumien*, 102. a.
 Complutenfense in Asturia, 604. b. c. S. S. Justi & Pastoris, 393. c. 394. 395. c. abbas Fructuosus, 393. *Et seqq.*
 Conchenfense Ruthenorum, *Conques*, 358. b.
 Condatefense, seu Jurenfense, *Mont-Jura*, seu S. Augendi seu Eugendi, *S. Oyan*, seu S. Claudii, *S. Claude*, 10. a. 14. 23. 24. 25. 26. 223. a. 369. b. 559. b. 608. b. 677. Abbatibus Andericus, 27. *Et seqq.* Anfridus, 678. Antidiolus, 26. *Et seqq.* S. Augendus, 25. *Et seqq.* Bertrandus, 678. c. 1. S. Claudii, 559. *Et seqq.* Dagamundus, 27. *Et seqq.* S. Augendus, 677. *Et seqq.* Hipolitus, 608. *Et seqq.* Injuriosus, 404. 405. *Et seqq.* Lupicinus, 23. *Et seqq.* Minaufus, 25. *Et seqq.* Olympius, 27. *Et seqq.* Romanus, 348. *Et seqq.* Ruficus, 608. *Et seqq.* Sapienius, Thalafius, Wliferudus, 678. *Et seqq.*
 Condatefensium monachorum austeritas, 25. b. c.
 Confluentis, 457. c. *vide* S. Gregor. in Alfacia.
 Constantienfense in Neustria, *Contance*, 295. a. abbas Potentinus, 295. a.
 Coquedenfense, 577. a.
 Corbienenfense S. Petri, *Corbie*, 138. b. 328. b. 439. a. 444. c. 445. 469. c. 470. 516. c. 555. c. 665. c. Abbatibus S. Adalhardus, 381. c. Chrodegarius seu Crotcarius, seu Rodogarius seu Rogarius, Erembertus, 502. *Et seqq.* Grimo, 252. c. Sebastianus, 566. a. Theodofredus, 565. *Et seqq.*
 Corbeia Saxonica, *Corvei*, 381. c.
 Corbinacum, seu S. Marculfi, *S. Marcul de Corbeny*, 138. c. 139. a.
 Cortopirenfense, *Quimper*, per annos decem, 150. a.
 Cormacienfense, S. Pauli, *Cormery*, 81. a.
 Corficæ insulae, 219. c. abbas Horofius, 219. c.
 SS. Cosmae & Damiani, 37. c. *Vide* Toletanum.
 S. Cosmae & Damiani Mauriaci, 353. b.
 Cotiacense Ad-sanctos, 171. c. 172. b. 601. c.
 Craterenfe, 7. b. S. Marcellini, 260. c.
 Creon, pr. in Aquitania, 527. c.
 S. Crispini, *Vide* Sueffionensef.
 Crispinense S. Landelini, *Crespim*, 428. b. 580. a. Abbatibus, Adelenus, 580. a. Landelinus, 579. *Et seqq.*
 Cromonenfense apud Arvernos, *Cournom*, 102. b. 105. a. b.
 S. Crucis, *Vide* Arelatenfense, Burdigalenfense, Cenomannense, 591. b. *Helnefton*, Kemperlegienfense, Lemaufenfense, Meldenfense, Parisienfense, Pictavenfense, Toletanum.
 Crux S. Leufredi, *Vide* Madriacensef.
 Crucis-monasterium, 497. *Vide* S. Judoci.
 Cultura-Dei, *vide* Cenomannensef.
 Curbionense, *S. Lomer le-moitier*, 147. b. 148. a. 220. 439. a. Abbatibus, Laigobertus, 439. a. S. Lauromaritus, 147. 219. *Et seqq.*
 Curtenfense, *Coire*, S. Lucii, 311. a.
Annal. Bened. Tom. I.

Curtifolra in Belgio, 441. c.
 Cufantienfense S. Johannis-Bapt. *Cufance*, 369. b. Abbas Ermenfredus, 369. b.
 S. Cyriaci ad Themas, *vide* Romanum.
 S. Cyrici Claromontanum, 102. b. 104. a. 105. b. c. Abbatibus, Abraham, 104. *Et seqq.* Auxanius, 104. b.
 S. Cyrici, *vide* Decimiacensef.

D

DACORENSE, 592. b. Abbas S. Suidbertus, 592. *Et seqq.*
 Dalmanæ infularum, 5. c.
 Daroangus, *vide* S. Amarini.
 Dearmacanum seu Dearmachense in Hibernia, 210. a. 249. c. Abbas Finnius, 210. *Et seqq.*
 Decimiacense ad S. Cyricum, 171. c. 172. b. c. 601. c.
 Deibienfense virinum, 395. b.
 S. Deodati supra Ligerim, *S. Dié*, 605. c. Abbatibus Aureliani duo, *ibid.*
 S. Deodati Vallis-Galilææ, Juncturae, *S. Dié en Vosge*, 487. 488. b. 496. 506. 507. c. 545. c. 546. a. 696. Fundator & abbas S. Deodatus, 496. *Et seqq.*
 Dervenfense SS. Petri & Pauli, *Montierender*, 188. b. 508. 509. a. 573. c. 574. Abbatibus, Adfo, 574. *Et seqq.* S. Bercharius, 565. *Et seqq.* Hauto, Synaulus, 574. *Et seqq.*
 Deserinenfense, *Disentis*, 310. 503. b. 504. b. Abbatibus S. Sigifbertus, Adalbero, 504. *Et seqq.*
 S. Desiderii, ignotum, 594. c. Abbas Adroaldus, *ibid.*
 S. Desiderii, *Vide* Cadurcenfense.
 S. Dionysii in Francia, 111. c. 252. c. 400. a. 340. *ad 343.* 354. c. 361. a. 379. c. 380. a. 418. b. c. 419. 422. 423. 424. 438. b. 439. a. 452. b. 499. b. 500. 501. 516. c. 534. a. 541. 593. c. 594. 598. c. 600. a. 605. a. b. 613. c. 623. b. c. 685. 693. 694. 706. c. 2. Ibi Dagobertus princeps sepultus, 178. c. Abbatibus, Aigulfus, 29. *Et seqq.* An Amphiloehus, 111. *Et seqq.* Chaino, 142. 593. *Et seqq.* Scu Chaeo, 594. c. Chardicus, 594. *Et seqq.* Dodo, 340. *Et seqq.* Fardulfus, 323. c. Hilduinus, 423. b. Leobefarius, 500. b. Wandberchtus, 542. 693. *Et seqq.*
 S. Dionysii de Rulliac, *Ruilly*, 371. b.
 S. Dionysii de Strata, priorat. *Leffrée*, 342. b.
 S. Dionysii, *vide* Rentiacensef. Tuisfontis-Vallis.
 S. Disibodi, 522. c. 523. a. Abbatibus, S. Disibodus, Dodechinus, Helingerus, 522. c.
 Divionenfense S. Benigni, *S. Benigne de Dijon*, 10. b. 34. b. 174. b. c. 227. b. 360. a. 367. c. Privilegia, *Et seqq.* 45. b. 46. c. Ibi Sanctimoniatibus, 45. *ibid.* An Agauenti conjunctum, 174. c. Abbatibus, Aetherius, 289. b. Apollinaris, 46. *Et seqq.* Beloneus, 174. *Et seqq.* Bobolenus & alter Bobolenus, 360. *Et seqq.* Eustadius, 45. *Et seqq.* Godinus, 289. seu Gudinus, 174. *Et seqq.* Halmardus, 533. c. Hugo, Maurinus, Odeleus, R-chimarus, 289. *Et seqq.* Richinus, 174. *Et seqq.* Tranquillus, 46. c. Widradus, 289. b. Wlfchramnus, 174. *Et seqq.*
 Divionenfense, *vide* Elariacum.
 Dofras in Cantia, 601. b.
 Dolcienfense, *vide* Theolegienfense.
 Dolenfense, *Dol*, 150. a. 151. b. Fit epifcopatus, 151. c. Abbatibus, Budocus, Maglorius, S. Samfon, 151. c.
 Doratenfense S. Petri, *Dorat*, 102. b.
 Dormecatenfense, 436. a. b.
 Dormatiacum, *vide* Vefontionenfense.
 Doroangense, *Vide* S. Amarini.
 Dumienfense in Gallicia, 74. c. 177. c. 178. a. 437. Epifcopum habet, 145. 146. Abbatibus-epifcopi, S. Martinus, S. Fructuosus, 437. *Et seqq.*
 Dummoecenfense, 510. c. Abbas Werfredus, *ibid.*
 Duouum-Gemellorum. *Vide* Bajocensef.
 Durivum duplex, *Durin*, virorum & mulierum, 150. a. nunc priorat. 258. b.
 Duferenfe, *Donzere*, 526. a.

E

EADBARNENSE in Anglia, 540. a.
 Ebersheimenfe prope Scelestadium. *Eberfmunster*, 487. 599. b. S. Petri, seu S. Mauricii, 488. alias Eberhardis
 LL III

monasterium, 487. c. seu Novientum, 487. c. 488. Abbatē, Benedictus, Columbus, 488. *ſc.* Eberhardus, ſeu Erhardus, 487. *ſc.* Theobaldus, 488. Eboriacenſe S. Mariæ & S. Petri, & S. Stephani, ſeu Brigence, ſeu Faræ-monasterium, *Faremoutier*, 123. 304. c. 305. 309. a. 321. 327. b. 355. c. 356. 357. 364. c. 378. 430. c. 434. 435. a. 439. a. 479. c. 510. b. Abbatiffæ, Achilburga, ſeu Edilburgis, 434. *ſc.* Bertradana, 305. *ſc.* S. Fara, 603. *ſc.* Saëtrudis, 305. *ſc.* Eboriacenſe, ibi & monachi, 305. b. Abbas Gerochus, 434. b. Ebredanenſe, *Embrun*, 132. a. Abbas Beroaldus, *ibid.* Ebroicenſe S. Taurini, *S. Taurin d'Evreux*, 597. a. Ebrolium, *Ebreuil*, 103. b. Ebronium S. Mariæ, *Avrion*, modo, *Euron*, 116. b. 331. b. 383. b. abbas Agobertus, *ibid.* S. Ebrulfi prioratus, 148. c. *vide* Uricenſe. Eburshemenſe, *vide* Ebersheimenſe. Ecolimēnſe S. Eparchii, *S. Cybr d'Angouleme*, 180. a. b. 181. a. b. S. Edilburgæ prior. virg. *Sainte Auberge*, 434. c. Elariacum, *Laré*, 174. 471. b. Virginum, 175. a. fit prioratus, *ibid.* Elienſe, ſeu Eliſenſe, 510. 431. a. 545 duplex, *ibid.* Elienſe viroium, 545. b. Elienſe virginum: abbatiffæ Ermenilda, 545. b. Ethildrita, 510 *ſc.* Scaburga, Weiburga, 545. b. S. Eligii fons, 412. a. Elizangium, *vide* S. Urficini. Elnonenſe S. S. Petri, Andrea & Amandi, *S. Amand*, 87. b. 309. a. 372. c. 373. 384. b. 421. a. c. 460. 461. b. c. 462. a. 528. b. 543. 582. c. 596. a. 603. b. Abbatē, S. Amandus, 373. *ſc.* Andreas, 543. *ſc.* Johannes, 603. *ſc.* Jonas, 373. Urfus, 404. *ſc.* S. Eluti, in Wallia, 150. c. 151. b. Emeritenſe, *Merida*, S. Eulaliæ, 70. c. 71. a. 368. a. S. Encratidis Cæſarogouſtanum, 394. c. Enſionenſe S. Jovini, ſeu Marnenſe, *S. Jouin de Marnes*, 10. a. 34. b. 81. c. 83. a. 258. c. 521. c. 522. a. Patro-nus S. Jovinus, 81. c. abbatē, Marcianus, Leonegifil-us, Generoſus, 81. *ſc.* S. Eparchii, *vide* Ecolimēnſe, Santonenſe. Episcopii-villa, ſeu Gaugiacum, *Vequeville*, 574. c. 575. a. 701. Epofienſe, *Fois*, S. Martini, 160. c. Epternacenſe, ſeu Eſternacenſe, *Epternac*, 610. b. 614. b. c. Abbatē, S. Willibrordus, 614. c. Theofridus, 534. c. S. Equitii in Valeria, 166. c. 166. a. 667. 668. S. S. Eraſmi *ſc.* *vide* Neopolitanum. S. Eraſmi in Cælio monte, *vide* Romanum. S. Eucharitii, *vide* Trevirenſe. S. Eugendi, *vide* Condateſcenſe. S. Eulaliæ, *vide* Emeritenſe, Lugdunenſe, Tolletanum. Evronium, *vide* Ebronium. S. Eufebii Viennenſe, 386. b. S. Eufitii-cella, *vide* Cella. S. Euthymii monasteria, 254. b. S. Euthymii laura, 367. a. S. Eutropii, *vide* Santonenſe. Exaladenſe in diocēſi Urgellenſi, 75. b. Exidolienſis cella, 160. b.

F

FALCIDIS Puteolenſe, 260. a. Faræ-monasterium, *vide* Eboriacenſe. Farſenſe B. Mariæ, *Farſe*, ſeu Acutianum, 7. 381. c. 561. 562. c. 563. Abbas Thomas, 561. *ſc.* Farne inſula, *vide* Lindiſfarnenſe. Farnenſe crematorium, 617. S. Faronis, *vide* Meldenſe. Faucenſe, 392. c. 393. a. Faverniacum, *Favernay*, 533. c. Faverolæ, *vide* Barſiacum. Favianenſe in Auſtria, 34. c. S. Felicitis, *vide* Nolenſe. S. Feſti Neopolitanum, 244. c. Ferrarienſe S. Petri, *S. Pierre de Ferriere*, 34. b. 46. c. 49.

G

ABALITANUM S. Privati, *S. Privati de Javanus en Ge-vandan*, 188. abbas S. Lupeatus martyr, 188. *ſc.* Gaditanum, 396. a. Gaëlum S. Joannis, *vide* S. Mevennii. Galilæa, *vide* S. Deodati. Gallicienſis in Hiſpania, 395. c. 396. In Galliciæ inſula a S. Frué uoſo, 395. c. S. Galli, *S. Gal*, 221. c. 350. b. 392. 583. b. c. 584. a. Ejus primordia, 302. b. c. abbatē, Magulfus, Othma-rus, 392. *ſc.*

Gallinariæ inſulæ, 5. c. Gambrenſe, 245. b. c. an Gambrenſe, 245. c. Abbas Albertus, 245. b. 461. a. Gandavenſia ſeu Gandenia duo, 350. c. 351. Gandenſe S. Bavonis, *S. Bavon de Gand*, 350. c. 398. c. 412. *ſc.* *ſeqq.* 443. Fir eccleſia cathedralis, 413. a. Ab-bates, Aldebertus, 529. *ſc.* Florbertus, 442. *ſc.* Gandavenſe, ſeu Blandimentenſe, 509. c. ſeu S. Petri in monte Blandinio, *S. Pierre de Gand*, abbas Hatta, 587. b. S. Gaudenſis Ariminenſe, 237. a. Gaudiacum apud Bituriges, 297. b. S. Gaudioſi, *vide* Neopolitanum. Gaugiacum, ſeu Episcopii-villa, virg. 574. c. 701. Gazarenſe in Plagia, 260. a. Gemeticenſe S. Mariæ, ſeu S. Petri, *Fumieges*, 328. b. 412. b. 439. a. 520. b. c. 521. b. c. 522. 566. b. c. 567. a. 568. 571. c. 583. Conditur, *ſc.* 432. b. Ejus deſcriptio, 432. c. 433. a. Abbatē, S. Aicadrus, 200. *ſc.* Chrodobertus, 566. *ſc.* Coſchinus, 583. Diucte-gangus, 583. a. b. S. Filibertus, 402. a. 469. a. 506. c. Ragertramus, 520. *ſc.* Gemmelacenſe, *Gemblour*, 390. c. Abbas Olbertus, 580. a. Genoliacenſe, 181. b. S. Genoveſe, *vide* Pariſienſe. S. Georgii in Hercinia ſilva, *S. George dans la Foreſt Noire*, 533. b. S. Georgii de Monte-acuto, 258. c. S. Georgii Moratenſe, 281. c. S. Georgii ad ſedem in Sicilia, 225. c. S. Georgii Weltemburgenſe, 612. b. S. Georgii, *vide* Calenſe, Cenomannenſe, Lugdunenſe, Noviomagenſe, Urbs-vetus. Gerberenſe in Britannia, 152. b. Abbas Tanguidus, 152. b. S. Geremari, *vide* Flaviacenſe. S. Germani Cenomannenſe, 169. b. S. Germani Spirenſe, 384. b. S. Germani Antifiodori, *vide* Antifiodorenſe, Mons-Falco-nis, Pariſienſe. S. Germani Pratenſis, *vide* Pariſienſe. S. S. Geruſi & Protasii, *vide* Mentuuiacum, Viennenſe. Gerundenſe, *vide* Biclarenſe. Giacenſe prior. virg. *Gy*, 434. c. S. Gildasii ad Bituriges, 151. b. S. Gildasii de Nemore, *S. Gildas des Bois*, 151. b. S. Gildasii Ruyenſe, *vide* Ruyenſe. Gillitanum in Africa, abbas Felix, 40. a. Girwenſe S. Pauli, *Jarrow*, 125. b. 275. a. 276. a. 417. a. 524. 556. 575. b. c. 576. b. 661. c. 2. 663. c. 1. 664. c. 2. Abbas Ceolfridus, 588. c. 589. a. 590. Abbatē iidem ac Wiremuthenſes, *vide* Wiremuthenſe. S. Giſſeni, *vide* Cellenſe. Glanderienſe, ſeu Longæ-villæ, S. Martini, *Longeville*, 221. a. Glannafolienſe S. Salvatoris, ſeu S. Mauri, *S. Maur ſur Loire*, 107. 110. b. 118. a. 119. b. 122. c. 127. b. c. 131. a. b. 181. c. 186. 187. 239. c. 465. b. a. 629. ad 654. Conſtituitur, 116. c. Fuit Caſini colonia, 117. a. 130. c. 635. 636. Ejus dedicatio, 131. a. Abbatē, S. Maurus, Bertulfus, Floianus, 286. *ſc.* Drogo, 119. c. Odo, 107. *ſc.* Glattonienſe S. Mariæ & S. Patricii, 525. b. 535. 536. a. 587. 588. 597. 661. c. 2. 662. c. 1. Abbatē, Benignus, 587. *ſc.* Berwaldus, 596. *ſc.* Britwaldus, 535. *ſc.* An Bertwaldus ſeu Britwaldus, poſtea episcopus Can-tuariæ, 596. c. 597. Cedwalla, 536. a. Heddius, Hem-giſſus, 535. *ſc.* Ina, 536. a. S. Patricius, 587. *ſc.* S. Glodeſendis, *vide* Merſenſe. Gloceſtrienſe virginum, 557. c. 558. tum viroium, *ibid.* a. Abbatiffæ, Kineburga, 557. c. Edburga, Eva, ſeu Gaſſe, 558. a. Glonnenſe, ſeu S. Florentii in monte Glonna Veteris di-cti, *S. Fleurens le Viel*, 527. 528. a. Abbas S. Mau-ronius, *ibid.* S. Goaris, 407. 408. S. Godonis, *S. Gon*, *vide* Oyenſe. Gorgoniarum inſulæ, 5. c. 219. b. c. Gorzienſe, *Gerze*, 553. a.

Gozeceſe, 390. b. Grandivallenſe, *Granel*, ſeu *Munſterthal*, 400. b. 483. b. c. 484. a. Abbatē, Deicolus, 483. c. S. Germanus 322. *ſc.* Granenſe, 27. c. 28. c. 29. b. c. Grafellenſe, 598. b. ſeu S. Mariæ de Granfello, 571. c. ſeu S. S. Victoris, Petri, *ſc.* prope Viennam, 571. b. 698. ad 701. Abbas Fredeghifolus, 698. c. 2. S. Gratz in Diocēſi Urgellenſi, 75. b. Gravenſe, 30. c. S. S. Gravini & Luxorii, *vide* Caralitanum. S. Gregorii, ſeu monasterium in Valle-Gregoriana in Al-fatia, *Munſter en Gregoriana*, 457. b. 491. a. 518. b. Abbatē, Coldwinus, 454. b. Valadius, *ibid.* c. S. Gregorii Ariminenſe, 237. a. Grevencenſe, 30. c. Grinniacenſe, *Grigni*, 10. a. 30. a. 106. a. b. 386. a. Guallarenſe, *vide* Wallarenſe. Gundulfi-monasterium, 124. a.

H

HABENDENSE, ſeu Mons-Romarici, *Remiremont*, 28. 29. a. 214. a. 315. 321. 338. c. 369. a. 425. 6. 438. c. 492. a. 493. b. 504. a. 690. c. 2. Fuit duplex, 315. b. c. 316. 321. c. 338. 503. c. Quæ ibi regula, *ſc.* 426. 427. Habendenſe viroium, 375. c. Abbatē, S. Adelphius, 480. *ſc.* S. Amatus, 270. 337. *ſc.* Clydo, 338. *ſc.* Garichramnus, 504. a. S. Romaricus, 425. *ſc.* Habendenſe virg. 350. a. Abbatiffæ, Cæcilia, ſeu Clara, ſeu Gegoberga, 315. 316. *ſc.* Maſteſedis, 690. *ſc.* Perpetua, 426. *ſc.* Tetta, ſeu Cibetrudis, ſeu Gebetrudis, 504. 534. *ſc.* Hacanoſi virg. in Anglia, 436. a. Hacanoſi virg. in Anglia, 555. b. Abbatiffa Frigitha, 555. b. S. Hadriani, in Italia, 267. b. S. Hadriani Panormitanum, 164. a. Haguitaldenſe, 578. b. Hamaticenſe, *Hamay*, virg. S. Petri, 384. b. c. 385. b. 521. a. 587. b. Abbatiffæ, Eufebia, 384. *ſc.* Gertrudis, 385. *ſc.* Hamenſe in Neustria, prior. 538. 539. a. 697. c. 1. S. Ma-riæ, tum S. Petri, 539. a. Harea, 584. *vide* S. Wlmari. Haſelacenſe, *Haſelac*, abbas Victor, 533. a. Haſnonienſe duplex, viroium, & mulierum, *Haſnon*, 555. c. Haſnonienſe viroium. Abbatē Johannes, Aldo, Saveri-cus, Geroldus, Godefridus, Walterus, Amadeus, Andulfus, 596. a. Haſnonienſe virginum. Abbatiffæ, Eulalia fundatrix, Ber-trudis, Ermentrudis, & ſex aliæ ignotæ, 596. a. Haſprenſe prior. *Haſpres*, 583. b. Hattonis-monasterium S. Leudolini, ſeu Cella, *Ettenheim-münſter*, 491. a. Heanburgenſe in Anglia, 545. b. Helenenſe S. Clementis, *Elne*, 75. b. S. Helenæ, ſeu *Helneshou*, in Anglia S. Crucis & S. Hcle-næ, 536. a. Abbatiffa Cilla, 536. *ſc.* Helerenſe, S. Hilarii, 221. Abbas Fridolinus, *ibid.* Henſionenſe, *vide* Enſionenſe. Heortenſe, 435. Abbatiffæ Bege ſeu Heru, 435. c. Hereſvitta, 444. b. Hilda, 474. *ſc.* 595. c. Herenſe, ſeu Herienſe, *Nermoutier*, 520. b. c. 521. c. 566. c. 567. a. 571. c. Abbatē, S. Filibertus, 566. *ſc.* Ermentarius, 571. c. S. Hermæ ſeu Hermetis, *vide* Panormitanum. Hiberniæ, 207. 208. 209. 210. S. Hieronymi, *vide* Altigitanum. Hiienſe, 210. 249. 250. a. 365. c. 472. b. 587. a. 618. Scotorum, 415. c. Ejus privilegium in Episcopos, 210. Abbatē, Adamnanus ſeu Adomnanus, 511. *ſc.* Bar-taneus ſeu Baitheneus, 249. *ſc.* S. Columba, 206. ad 210. 473. *ſc.* Segenius ſeu Segienus, 356. *ſc.* Hiienſia a S. Columba inſtituta, 580. a. b.

Hilariense, S. Pauli, tom S. Naboris, S. Avot. 221. a. b.
 S. Hilarii, vide Helerense, Pictavense, Trevirense.
 S. Hilari prior. 534. a.
 S. Hillari, vide Florentinum,
 Himing in Cantia, 601. b.
 Hipponense, sub S. Augustino, 40. a. 43. a.
 Hilpalense, Seville, 167. a.
 Hispanica, 66. c. 70. c. 74. 531. b. 604. b. c.
 Hoemburgense S. Odilæ, S. Odile, 599. b. 488. ad 492.
 599. b. Abbatissa, S. Odilia, Werentrudis, *ibid.*
 S. Honorati Arelatense, 195. b.
 S. Honorati, vide Lirienense.
 Honoriacense, 362. a. 363. a.
 Honovienense, 491. a.
 Hor in Cantia, 601. b.
 Horembergum eremitorium S. Arnulfi, 338. c.
 Horensense, vide S. Theoderici.
 Horreense prope Treviros S. Mariæ, Oeren, 220. c. 368. c.
 369. a. 533. 534. 535. a. 614. 615. a. 625. a. Abbatissa,
 Irimina, Modesta, 534. *etc.*
 Hripense, vide Ripense.
 Hugnion-Curia in Vosago, Honcour, 462. c.
 Humoliarense, Homblieres, 509. c. 510. 593. c. Abbatissa
 S. Hunegeundis, *ibid.* Virorum abbas Bernerus, 593. c.
 Hunullicurtis S. Petri, Huneecourt, variaz fortunæ, 572.
 b. c. Abbatissa Auriana, 572. *etc.*

I

S. JACUTI, S. Jacut, 34. b. 150. a. c.
 Iciodorense, Iffore, 480. c.
 Jerusalem. Vide Resbacum.
 Ikanhoense in Anglia, 430. c.
 S. Illidii, vide Arvernense.
 Indæ, Indæ, abbas Ainricus, 478. b.
 Inferius-monasterium S. Martini & S. Odilæ in Alfatia,
 Nidermunster, 492. a.
 Ingetlingum in Anglia, 415. c.
 In-litore, à S. Suidberto constructum, 597. b.
 Infuleense apud Bellovacos, 433. c. 434. a. 447. b. abbas
 Archarius, 433. b.
 Infula prope Treccas, 50. a. abbas, Aventinus, Fidorus,
 50. a.
 Infula-Germanica, vide Trecentense S. Petri.
 Infula-Barbara, l'Isle-Barbe, 6. a. 10. a. 11. b. 13. a. 79.
 c. 132. a. Ejus abbatis privilegium. Erat Vicarius epis-
 copi Lugdunensis, 12. c. abbas, Ambrosius, Asterius,
 Benedicti duo, Licinius, 12. 13. Lupus, 79. c. Maxi-
 minus, Maximus, 13. Sabinus, 23.
 Infula seu Werdenense, 400. b.
 Interamne. Vide Athanacum.
 Ioba, 210. Vide Hienense.
 S. Johannis prior. in Vosago, 507. b.
 S. Johannis de Eremitis, vide Panormitanum.
 S. Johannis de Gaele, vide S. Mevenii.
 S. Johannis, vide Aduense, Altvillarense, Andegavense,
 Baniacus-pons, Claffenense, Iprensense, Laudunense, Lemaun-
 sense, Limonicum, Reomaense, Tarvennense.
 S. Johannis Bapt. seu S. Johannis ab Aquis, 37. c.
 S. Johannis Baptistæ, vide Cusantense, Modoctia, Panor-
 mitanum, Romanum, Viennense.
 Joranum, vide Jotrense.
 Jotrense SS. Mariæ, Petri & Pauli eremitar, Jouvray, 293.
 c. 364. 365. a. 412. b. 430. c. 439. a. 444. 455. c.
 abbatissa, Agilberta seu Agliberta, Balda, S. Theode-
 chillis, 456. *etc.*
 Jova, 210. Vide Hienense.
 S. Jovini de Marnis, vide Enfionense.
 Iprensense S. Johannis, S. Jean d'Ipres, 595. a.
 Ifanum, an monasterium, 28. c. 29. c.
 S. Judoci-Cella, seu Cella-Maritima, seu monasterium-Cru-
 cis, seu Vicus, s. Joffe, 368. c. 417. 497. b. abbas,
 Alcinus, 592. a. Florentius, 497. b.
 SS. Julianæ, *etc.* vide Neapolitanum.
 S. Juliani, vide Autifiodorense, Briyatenense, Cenomannea-
 nense, Toleranum, Turonense.
 Juncense in Byzacena, 41. a.

Junctura, vide S. Deodati.
 S. Juniani ad Vignenam, 102. a.
 S. Juniani, vide Nobiliacense.
 Jurense. Vide Balmenense, Condarecense, Lauconnense,
 Romanum.
 Jurense super fluvium Novicanam, abbas Syagrius, 235. a.
 Jussanense, vide Vefontionense.
 S. Justii, vide Lugdunense.
 SS. Justii & Pastoris, vide Complutense.

K

KEMPERLEGIENSE, Kimperlé, abbas Gutthierus,
 nus, 152. c.
 Kineburgense, abbatissa Kineburga, 436. a.

L

LETIENSE Liffes, 87. c. 478. b. 521. a. 610. a.
 Lateranense, 165. c. 166. a. 232. a. 286. c. 289. 498.
 c. 667. c. 2. 668. Casinensibus datur, 176. 177. 186.
 Abbat. Bonitus, 176. *etc.* Eustasius, 289. a. Grego-
 rius, 232. *etc.* Theodorus, 286. *etc.* Valentinianus,
 58. b. 230. *etc.*
 Landvenecense S. Wingaloci, S. Guinolé de Landvenec,
 34. b. A. S. Wingaloco fundatur, 150. a. b.
 Latiniacense S. Petri, S. Pierre de Lagny, 379. c. 388. c.
 409. b. 410. c. Abbat. Arnulfus, *ibid.* b. Eloquius,
 411. c. Emilianus, *ibid.* *etc.* Emmianus, 389. *etc.* S.
 Furcus, 389. 392. 409. *etc.* Mumbolus, 411. *etc.*
 Latona S. Mariæ, nunc prioratus, Laône, 229. c.
 Laubiense, seu Laubacense, Laubes, 182. a. 428. b. 612. c.
 Abbat. Domitianus, 580. a. Ermino, Fulcinius, 612.
 c. Herigerus, 478. b. Landelinus, 427. *etc.* S. Urma-
 rus, 612. c.
 Lauconnense, 10. a. 23. 25. 26. 404. c. 405. a. 677. c. 2.
 Abbat. Anonymus, 25. c. S. Lupicinus, 677. *etc.* Ro-
 manus, 23. *etc.* In prioratum redigitur, 24. a.
 Laudovardense, vide S. Jacuti, 150. c.
 Laudunense S. Johannis, S. Jean de Laon, 379. b. c. seu S.
 Salabergæ, 29. a. 214. a. 439. 440. 480. a. 538. a. 564.
 Abbatissa, Adalinda, 585. a. Anstrudis, Salaberga,
 584. *etc.*
 Laudunense S. Vincentii, 421. c. Alias S. Christophori,
 203. b.
 Laura Africana, abbas Theodorus, 407. b.
 Laura S. Euthimii, 367. a.
 Lauræ S. Sabæ abbas Johannes, 407. b.
 S. Laurentii a S. P. Benedicto structum, 37. c.
 S. Laurentii de Orgeriis, abbas S. Anianus, nunc priora-
 tus, 194. c.
 S. Laurentii virginum, 247. a. Constantina abbatissa,
 238. b.
 S. Laurentii, vide Bituricense, Cæfenas, Mons-Falconis,
 Parisiense.
 S. Laurenti-cella, S. Lautein, 32. c. 33. a.
 Legeense seu Leirensense, 75. a.
 Legionense S. Claudii, Leon, 70. c. 167. a.
 Legionense SS. Claudii, Luperci & Victorici, 187. b.
 Abbas Vincentius martyr, 187. *etc.*
 Lehenense, Lehon, 152. a.
 Lemaufense S. Johannis, S. Crucis & S. Mariæ, Limours,
 614. 704. 705. abbatissa Berta, 705.
 Lemovicentia, 101. 102. 105. c.
 Lemovicentense, Limoges, S. Augustini, 101. a. b. 102. b.
 224. a.
 Lemovicentense S. Martialis, 101. c. 318. b.
 Lemovicentense S. Martini, 351. c.
 Lemovicentense S. Michaëlis, 101. c. 102. a.
 Lemovicentense S. Pauli, 102. a.
 Lemovicentense S. Petri, 101. b. 102. a.
 S. Leocadiæ, vide Toletanum.
 S. Leodegarii, vide Offonis-villa.
 S. Leonardi, vide Nobiliacense, Vendoperense,
 Leopardi-cella, vide Cella-Leopardi.
 Leffingaens in Anglia, abbas, Ceadda, Ceddu, Cym-
 bil, 557. *etc.*

Leuconacense

Leuconacense S. Valarici, S. Valery sur Somme, 102. a.
 105. a. 295. 296. a. 317. c. 335. 348. c. Abbat. Al-
 dhelmus, 318. *etc.* Blitmundus, 295. *etc.* Fulcramus,
 Restoldus, Theodinus, Walo, 318. *etc.* S. Valaricus,
 317. *etc.*
 S. Leudelini, vide Hattonis-monasterium.
 S. Leufredi, vide Madriacense.
 Libanense S. Turibii in Lusitania, 70. c.
 Limonicum S. Johannis, 386. b. Abbat. SS. Maximus
 & Maguentius, 387. *etc.* Samson, 386.
 Lindisfarnense, 87. b. 275. b. 415. c. 416. a. c. 424. b.
 472. ad 477. 536. c. 537. 556. c. 580. c. 581. 582. 616.
 c. 617. 661. c. 2. 662. c. 1. Abbat. Eata, 275. *etc.*
 Herefridus 581.
 Lindisfarnense alterum, 416. b. 424. b.
 Lindisi abbas Higbaldus, 557. c.
 Lingonense, Langres, S. Petri, 350. c.
 Lingonense S. Salabergæ, 350. a. b. 379. 538. a.
 Lirienense, S. Honorat de Lerins, 10. a. 13. c. 15. 43. a.
 45. c. 46. a. 79. c. 80. a. 106. c. 113. a. 195. a. 207. a.
 216. a. 222. a. 243. 269. c. 311. 362. a. 448. c. 470. a.
 463. b. c. 464. a. b. 496. a. 526. 530. b. c. 560. c. 589.
 c. 598. b. c. 687. c. 1. 699. c. 1. Lis de ejus privilegio 17.
 b. Abbat. Abbo, Aigulfus, 15. *etc.* Amandus, 598.
 b. Caprius, 561. b. Cono, 243. *etc.* Faustus, 14.
etc. Florianus, 195. a. S. Honoratus, 13. *etc.* Mari-
 nus, 195. a. Maximus, 13. *etc.* Nazarius, Porcarius,
 15. *etc.* Ricomirus, seu Rigomirus, 530. *etc.* Step-
 hanus, 241. 270. *etc.* Virgilius, 195. a.
 Lobienense, vide Laubiense.
 Loccense, Loches, 10. a. fit prioratus, 161. c.
 Locociagenense, Ligué en Poitou, 6. a. 10. a. b. c. 567.
 c. 622. c. Abbas Ursinus, 10. c.
 Logienense, 439. a.
 Londoniense S. Pauli, 285. c.
 Londoniense S. Petri, 289. b. vide West-monasterium.
 S. Longisilli Cenomannenense, S. Longis, 331.
 Longæ-villæ, vide Gladerienense.
 Longorentense, S. Cyran, 367. 546. ad 549. Abbat. Fran-
 cardus, S. Sigirannus, 546. *etc.*
 Lontveivilla, 548. b.
 Lorbanense in Lusitania, 70. c.
 Luccense S. S. Fridiani & Vincentii, S. Fridien de Lu-
 ques, 615. c. 707. c. 1. abbas Babinus, *ibid.*
 S. Lucia, vide Syracusanum.
 S. S. Lucia & Andree, vide Romanum.
 S. Luciani, vide Bellovacense.
 Lucionense S. Mariæ apud Pictones, Luçon, 567. a.
 S. Lucii Curienense, 311. a.
 Lucullanum, 5. c. 7. b. 34. b. Abbas Eugipius, 35. a.
 51. b.
 Lucullanum S. S. Maximi & Agathe, 164. a. 268. c. 269.
 678. c. 2. Abbas Domitius, seu Domitianus, 269.
 Lugdunensia, 699. c. 1.
 Lugdunense S. Eulaliæ, seu S. Georgii, virginum, 128. a.
 Lugdunense S. Justii, 10. a. 13. b. 383. a. Abbas Viventius,
ibid.
 Lugdunense S. Nicetii, abbas, Aufregifilus, 297. *etc.*
 Marcellus, 223. b.
 Lugdunense S. Pauli, 128. a.
 Lugdunense S. Petri, virg. 222. c. 223. 425. b. 443. c.
 690. c. 2. 691. Ejus vetustas, 691. c. 2. Abbatissa,
 Raymundia, Yandamondia, Radagundis, Animonia,
 Lucia, Petronilla, Adalaisa, 223. *etc.*
 Lugdunense, vide Athanacum, Laudunense.
 S. S. Luperci, *etc.* vide Legionense.
 S. Lupicini, vide Lauconnense.
 S. Lupi, vide Noviomense, Senonense, Trecentense.
 Lurense, 131. c.
 Lusitanum sub Nuncto abbate, 157. a.
 Lutozæ S. Martini, Luzes, 508. c. 610. a.
 Lutrense, Lure, 211. a. 309. c. 326. b. Abbat. S. Colum-
 binus, Hicca, seu Icco, 326. b. Deicolus, 309. *etc.*
 S. S. Luxorii & Gravini, vide Caralitanum.
 Luxovium, Luxeu, 46. a. 48. c. 173. b. 206. ad 217. 233.
 c. 234. 235. 288. c. 291. ad 294. 299. b. 303. ad 313.
 c. 317. b. c. 318. b. 320. c. 325. ad 329. 339. c. 343. c.
 344. c. 348. b. c. 350. b. 352. b. c. 363. b. c. 369. 372.
 Annal. Bened. Tom. I.

a. 377. a. 382. b. c. 392. 400. b. c. 412. b. c. 414. c.
 419. b. 439. a. 448. c. 450. a. 451. c. 456. a. 470. a.
 463. c. 466. c. 479. b. c. 480. 482. c. 500. a. 503. c.
 504. a. 515. a. b. 517. c. 520. b. 529. a. 621. 687. c. 1.
 689. c. 2. Abbat. Aaloncus abbas-episcopus, Adfo-
 Hermiticus, 480. a. Adonus, Arulfus, 621. S. Colum-
 banus, 233. *etc.* Cunclonus, 621. S. Eustasius, 337. *etc.*
 Gerardus, Incobertus, 621. Ingofredus, 483. *etc.* Mel-
 lius, 214. *etc.* Ragnebertus, Ratto, Rendinus, Rusti-
 cus, Sagfarius, 621. S. Waldebertus, seu Walbertus,
 347. 357. 445. 509. b. Wikerannus, seu Williran-
 nus, 621. b.

M

MACARIUS, S. Michaëlis, abbas Fulcus, 259. c.
 Theodosius, 219. *etc.*
 Maceriolæ prior. apud Pictones, Maxerolæ, 474. c.
 475. a. b.
 S. Maclovii, S. Malo, 152. a. b.
 Madriacense, seu de Cruce S. Leufredi, la Croix S. Leu-
 froy, 597. 598. a. Abbas sanctus Leufredus fundator,
 522. *etc.*
 Maduinenense, abbas Odobertus, 83. a.
 Magenense, Maizo, 474. a. 662. c. 2.
 S. Maglorii, vide Lehenense, Parisiense, Sargienense.
 Magnilocus S. Sebastiani in vico Tudurnensi, Manliu;
 446. a. 619. c. 620. a. Abbat. Adelphius, 619. c. Bo-
 bo, 586. *etc.* Evodius, 481. *etc.*
 S. Magnobodi, vide Andegavense.
 Maildunense, vide Malmesburienense.
 Mailroense, 416. 417. a. 475. c. 476. a. c. 537. b. 577.
 a. 617. b. 618. b. Abbat. Eata, 473. *etc.* E. hilwaldus
 617.
 Majus-monasterium, vide Streaneshalense, Turonense.
 Malbodium, vide Melbodium.
 Malmesburienense, 496. b. 524. c. 525. 535. b. 557. c. 619.
 a. 661. c. 2. 662. c. 1. Abbas S. Aldhelmus, 524. *etc.*
 Malmundariense SS. Petri & Pauli, Malmedy, 403.
 404. c. 421. a. 457. c. 464. c. 465. a. 466. a. 568. c.
 Abbas Papolnus 11. 599. b. Abbat. iudem ac Staba-
 lense. Vide Stabulense.
 Manuacense, 171. c. 172. b. c.
 Maratenense S. Georgii, 281. c.
 S. Marcellini Craterense, 260. a.
 S. Marcelli, vide Cabilonense, Tunfonis-vallis, Vien-
 nense.
 Marcianense, Marchiennes, 582. c. 596. a. Duplex, 384.
 c. 385. a. b.
 Marcianense virorum, abbas Jonatus, 384. *etc.*
 Marcianense puellarum, abbatissa, Chlotindis, Judith,
 582. *etc.* Rictrudis, 384. 579. *etc.*
 Marcianum in Campania Italica, 260. b.
 Marciliacense Cadurcorum, 358. b. 359. a.
 S. Marculfi, vide Corbiniacum.
 S. Marci, 533. vide Rubecum, Spoletanum.
 S. Mariæ a S. P. B. institutum, 37.
 S. Mariæ supra Ligerim, 605. 606. a. Abbas Chrotcharius,
ibid.
 S. Mariæ, seu S. Columbæ, seu S. Agathæ, *etc.* parthe-
 non in Gallia, 688. Duplex, 382. a.
 S. Mariæ, vide Abendonienense, Aduense, Arelatense, Au-
 domaropolitanum, Aurelianense, Autifiodorense, Bal-
 gentiacense, Beneventanum, Bituricense, Brogariense,
 Cadurcense, Cenomannenense, Colonienense, Eboriacense,
 Ebronium, Farfense, Gemeticense, Glastonienense, Gra-
 sellense, Hamense, Hoemburgense, Horreense, Jot-
 rense, Latona, Lemaufense, Lucionense, Maricolen-
 se, Melbodium, Menatense, Monasterium-villare, Mor-
 sellense, Neapolitanum, Nigellense, Nivernense, Ni-
 vialense, Pictavenense, Populeum, Posterula, Puella-
 re-monasterium, Ratiponense, Sagicense, Senonense,
 Suraburgense, Sueffionense, Ticinense, Troclarense,
 Trevirense, Tuffiacum, Turonense, Vefontionense,
 Viriziacum.
 Mariacum, apud Pictones, 141. c. 195. Abbat. S. Ju-
 nianus & Auremundus, *ibid.*
 S. Mariani, vide Autifiodorense.

MM m m m

- Maricolense, seu Mareclienſe, SS. Mariæ, Petri & Pauli, *Marouilles*, 421. b. 422. a. Abbates, Chonebertus, *ibid.* Humbertus, 570. b.
- Maricolense aliud, 421. c.
- Marnense, *vide* Enſionenſe.
- S. Martialis, *vide* Lemovicenſe, Pariſienſe.
- S. Martini in Campania, abbates Theodoſius, Andreas, 254. a.
- S. Martini a Campis, 404. *vide* Metenſe.
- S. Martini inferius-monasterium, 492. a.
- S. Martini, *vide* Æduenſe, Atanenſe, Autifiodorenſe, Boranum, Calciacenſe, Carnotenſe, S. Deodati - Vallis-Galliez, Epiſonenſe, Glanderenſe, Lemovicenſe, Lutetia, Menatenſe, Metenſe, Neapolitanum, Panormitanum, Prificiacenſe, Pontileuva, Romanum, Sanguintheſe, Santonenſe, Suraburgenſe, Tornacenſe, Tuoclairenſe, Turonenſe, Vertacenſe, Vefontionenſe, Viennenſe, Worimholtenſe.
- S. Martii Avernenſe, 104. c.
- Mafoni monasterium virg. *Mafmunſter*, 488. c.
- Maffæ-Candidæ Caſarauguſtæ, 394. c.
- Maffanum, 513. a. *vide* Beneventanum.
- Maffilienſe S. Victoris, S. *Victor de Marſeille*, 10. a. 22. c. 23. a. 195. b. 246. c. 312. c. 571. c. 623. a. Abbates, Anaſtaſius, Maurontus, 23. *ſc.* Otto, 607. c. Richardus, 623. a.
- Maffilienſe virginum, 21. a. 23. a. S. Caſſiani, ſeu S. Salvatoris, 246. Abbatiffa Reſpecta, 246. b.
- S. Mathæi in finibus terræ, a Tanguido abbate conditum, S. *Mabés* 152. b. c.
- S. Mathæi, *vide* Trevirenſe.
- Maudanenſe, 82. c. 83. a.
- Mauriacus, *Mauriac*, 48. c.
- Mauriacum virg. S. S. Colmæ & Damiani, 353. b.
- S. Mauricii Monasterium, 508. c.
- S. Mauricii, *vide* Agaunenſe, Bellicolenſe, Ebersheimenſe, Turonenſe.
- Mauront-villa, *vide* Broilenſe.
- S. Mauri, *vide* Foffatenſe, Glannafolienſe.
- Mauri-monasterium, *vide* Cella-Leopardi.
- Mauzacum SS. Petri & Capraſii, *Mauzac*, 104. c. 517. b. 561. b. Abbas Euterius, 561. b.
- S. Maxentii, S. *Maxent*, 33. a. b. 541. a. 567. 568. a. Abbates, Audulfus, 167. *ſc.* S. Leodegarius, 233. 439. *ſc.*
- Maximiacus, prior. *Moifnay*, 32. c. 33. a.
- S. Maximini, *vide* Miciacenſe, Trevirenſe.
- S. Maximini-cella prior. in Bajoaria, 612. b.
- S. S. Maximi, *ſc.* *vide* Lucullanum, Neapolitanum.
- S. Medardi, *vide* Sueffionenſe.
- S. Mederici-cella, *vide* Pariſienſe.
- Medeshamſtedenſe, 436. b. 517. a. Abbas Sexwifus, *ibid.*
- Medianum-monasterium, *Moyen-moutiers*, 457. c. 462. a. 488. c. 506. 507. a. b. 518. b. 545. c. 546. a. 599. b. Abbates, Hyacinthus Alliot, 462. *ſc.* S. Hildulfus, Leubaldus, 507. *ſc.*
- Medianum-monasterium Biturigum, 324. a.
- Mediolacenſe, *Medeloc*, 604. a.
- Mediolanenſe ſub S. Ambroſio, 5. b.
- Mediolanenſe, abbas Armandus, 237. c.
- S. Melanii, *vide* Redonenſe.
- Melbodium, *Maubeuge*, S. Mariæ, 399. c. 440. c. 441. b. Abbatiffæ, S. Aldegundis, 529. b. 561. *ſc.* Aldetrudis, Amalbera, 405. *ſc.* Madelbera, 570.
- Meldenſe S. Crucis, ſeu S. Faronis, S. *Faron de Meaux*, 343. b. c. 344. a. 494. a. 509. b. 603. c. Abbates, Adam, 344. a. Fredegifus, Helias, 343. c. Gaufridus, 364. b. c. Maiolus, 509. *ſc.*
- Meldunenſe in Anglia, abbas S. Aldhelmus, 275. c.
- Melerenſe prioratus, 319. c.
- Meluenſe, an monasterium, 28. c. 29. c.
- Melundenſe S. Petri, S. *Pierre de Molôme*, 10. b. 34. b. 46. c. 49. Abbates, Epelinus, Bernardus, 49. c.
- Menatenſe S. Salvatoris, S. Mariæ, S. Martini, *Menat*, 33. c. 77. a. 102. b. c. 103. a. 560. c. 561. a. Abbates, Brachio, Meneleus, 77. *ſc.*
- Menatum, virginum, 561. a.
- Menuniacum prope Trecaſ, *Mantenny*, 64. a. 415. Abba-

- tes, S. Romanus tum archiep. Remenſis, Leo, 64. a.
- Merinvilla, *vide* Mauront-villa.
- Meffanenſe in Sicilia, S. Johannis, 66. b. 90. c. 91. 92. S. Placidi, 498. c.
- Meffanenſe S. Theodori, 219. a. b. Abbas Gregorius, 219. *ſc.*
- Mellinenſe in Morinis, 470. b.
- Mettenſia, *Mets*, 190. b. c. 221. 359. c.
- Mettenſe, S. Arnulfi ſeu S. Petri, *ſc.* S. *Arnoul*, 190. b. c. 375. c. 597. b. c. Abbates, Arnegifus, 375. c. Leutbertus, Romulfus, 597.
- Mettenſe S. Clementis, 190. c.
- Mettenſe S. Glodeſindis virg. S. *Gloſinde*, 190. c.
- Mettenſe S. Martini, 191. a. 313. a. c. 403. a. 431. c. 432. a. Dicitur a Campis, 404. Abbates, Letaudus, 432. a. Sigelaus, 404. a.
- Mettenſe S. Petri, abbatiffæ, Waldrada, an Frideburga, 303. b.
- Mettenſe S. Symphoriani, 190. c.
- S. Mevennii, ſeu S. Johannis de Gælo, S. *Meen de Gæil*, 239. b. c. 368. b. Abbates, S. Mevennius, an S. Laurus, 239. a. b.
- S. Michaelis in Campania, 254.
- S. Michaelis ad Eremum, S. *Michel en l'Erm*, 567. a.
- S. Michaelis in Periculo maris, ſeu in monte Tumba, *Mont-saint Michel*, 83. a.
- S. Michaelis ſub Sacra-Specu, 37. c.
- S. Michaelis, *vide* Macaris, Toletanum, Tornodorenſe.
- Miciacenſe S. Maximini S. *Mefmin de Mici près d'Orleans*, 10. b. 31. a. 33. b. 561. a. Abbates, Avitus, 77. *ſc.* Maximinus, alter Maximinus, Theodorus, 33. *ſc.*
- Millebecum, *Meaubee*, 367. a. b. 547. a. Abbates, Leo-daldus, 547. a. S. Sigirannus, 367.
- S. Mildrithæ, *vide* Cantuarienſe.
- Mirandenſe, *vide* S. Porciani.
- Mifenas, 238. b.
- S. Modesti, *vide* Beneventanum.
- Modoetiæ S. Johannis Baptiſtæ, 301. a.
- Moſacenſe S. Petri, *Moſiac*, 358. 686. 687. c. r. Abbates, Amaranus, Anſbertus, Leotadius, Paternus, 358. *ſc.*
- Molimenſe, 514. b. 632. c. 2. Abbas S. Robertus, *ibid.*
- Molofmenſe, *vide* Melundenſe.
- Monasterium ſub Fontanella, 471. a.
- Monasterium S. Mauricii, 508. c.
- Monasterium, *Moutiers*, prioratus, 319. c.
- Monasterienſe in pago Namurcenſi, 399. c.
- Monasterium-Crucis, *vide* S. Judoci.
- Monast. S. Johannis, *vide* Reomaenſe.
- Monasterium in valle Gregoriana, *vide* S. Gregorii in Valle.
- Monasterium-sancti-Theotfredi, Vellavenſe, *Monestier S. Chafre*, 438. b. Abbates, Eudo, S. Theotfredus, 560. *ſc.*
- Monasterium-Villare S. Mariæ, *Monti-Villiers*, 566. c. 567. a.
- Mons-acutus s. Georgii, priorat. 258. c.
- Mons-cygnorum, *vide* Perronenſe.
- Mons-Falconis, *Mont-Faucon*, 345. c. 346. a. c. 347. 558. c. abbates, S. Baldericus, Baltfridus, ſeu Waltfridus, 345. c. *ſc.*
- Mons-Hor, ſeu Or, *vide* S. Theoderici.
- Mons-major prope Arelate, 128. b. c.
- Mons-Romarici, *vide* Habendenſe, Caſtellum.
- Mont S. Winnoci, *Berg S. Vinock*, 454. 603. a. b. abbas S. Winnocus, *ibid.*
- Montellenſe in Luſitania, 437. c. 503. c. abbas Caſſianus, 437. c.
- Montenſe in Hannonia, *vide* Caſtrilocenſe.
- Montes S. Petri, abbates, s. Fructuoſus, s. Valerius, 503. c. *vide* Vergidenſe.
- Morſellenſe virg. S. Mariæ, 535. a. b.
- S. Movialis apud Bituriges, 542. b.
- S. Mummolini, *vide* Sirhiu-vecus.
- Murbacum, *Murbac*, 326. 482. a. 488. c. 491. a. 517. b.
- Mulciacenſe, *vide* Moſiacenſe.

N

- S. NABORIS, *vide* Hilariacenſe, 221. b.
- Nantenſe, *Nant*, 373. c. 460. 461. a. b.
- Nantenſe, *Nanteuill*, abbates, S. Marculfus, Berwinus, 138. c.
- Nantuacenſe, ſeu Nantuas, *Nantua*, S. Petri, 373. b. 374. a. *ſc.* 461. b. c. 462. a. Dicitur S. Amandi, 461. abbates, Godelfadus, Syagrius, 373. 461.
- Navenſe, *vide* Bituricenſe.
- Neapolitanum, 246. c. 259. c.
- Neapolitanum SS. Erafmi, Maximi, ac Julianæ, abbas Fulcus, 259. c. Preſbyter, Conſtantinus, *ibid.*
- Neapolitanum S. Feſti, 244. c.
- Neapolitanum S. Gaudioſi, abbas S. Agnellus, 244. c.
- Neapolitanum aliud item S. Gaudioſi, virg. 244. c.
- Neapolitanum, *vide* Lucullanum.
- Neapolitanum, *vide* Macaris.
- Neapolitanum S. Mariæ virginum, abbatiffa Gaudioſa, 226. b.
- Neapolitanum S. Martini, abbates, Secundinus, Theodoſius, 226. b.
- Neapolitanum S. Pantaleonis, 244. c.
- Neapolitanum S. Sebafiani in domo Romani exſtructum, abbas Adeodatus, 260. a.
- Nicenſe S. Hoſpicii, 162. c.
- S. Nicetii, *vide* Lugdunenſe, Viennenſe.
- Nidermunſter, 491. a.
- Nigellenſe S. Mariæ, *Nefle la Reſpoſte*, 10. b. 50. b. c. 415. c. abbates, Geraus, Sigibaldus, 51. a.
- Nigellentiſia alia ejuſdem nominis, 51. a.
- Niridanum prope Neapolim, abbas Hadriannus, 477. 493. c.
- Nivernenſia, *Nevers*, 371. c.
- Nivernenſe virg. S. Mariæ, 297. b.
- Nivialenſe ſeu Nivigella, S. Mariæ, S. Petri & S. Pauli, *Nivelle*, 378. c. 399. 420. 489. 535. 609. Duplex, 399. b. *ſc.*
- Nivialenſe virorum, abbas Subinus, 399. b. 570. b.
- Nivialenſe virg. abbatiffæ, Agnes ſeu Hagne, Dominica, 505. *ſc.* Eggeburgis ſeu Etikiburga, 609. S. Gertrudis, 379. 399. 411. 413. 420. 461. 534. 570. Wilfrudis, 446. b. 503.
- Nobiliacenſe apud Pictones, *Noaille*, S. Juniani, 141. 193. *ſc.* 474. c. 475. a. 522. a. abbates, Chrocelmus, 474. *ſc.* Hermenbertus, 475. a. Godolenus, 141. b.
- Nobiliacum apud Lemovicenſis S. Leonardi, 102. a. Abbas Leonardus, 79. a.
- Nobiliacenſe S. Vedafii, *vide* Atrebatenſe.
- Noidegenſe, 79. b.
- Nolenſe S. Felicis, 5. b. 7. b.
- Nonnarum-mons, *vide* Salifurgenſe.
- Nonum in Hiſpania, 396. a.
- Noricorum abbas S. Severinus, 5. c.
- Nova cella, *vide* Hilariacum.
- Novalicenſe, *Novaleſe* 541. b.
- Noviacus, 132.
- Novientum ſeu Novietum, *vide* Ebersheimenſe.
- Novigentum, *vide* S. Chloaldoi.
- Noviomenſe virg. S. Georgii, 353. c. 572. b. ſeu S. Godoberta, 499. b. abbatiffa S. Godoberta, 353. *ſc.*
- Noviomenſe S. Lupi, ſeu S. Eligii, *Saint Eloy de Noyon*, 354. a. 377. c. 452. abbas Sparvus, *ibid.*
- Nucarienſe, *Noyers*, 81. a.
- Nunberga, *vide* Salifurgenſe.
- Nutſcellenſe, 276. a. 661. c. 2. 662. c. 1.

O

- O BONA in Hiſpania, 76. b.
- S. Odilia, *vide* Hohemburgenſe, Inferius-monasterium.
- Offimwillare, 533. b. c. abbates, Beretrix, Wenibertus, Madalbertus, Petrus, 534. a.
- Offonis-cella, ſeu Scutteranum, *Skuttern*, 533. b. c. nunc prioratus, 533. An abbates Beretrix, Wenibertus, Madalbertus, Petrus, 534. a.
- Ogia, ſeu Oia, 297. c.
- Oglanda priorat. 518. a.

- Oia, ſeu Ogia, 297. c.
- Olivola, *vide* Beneventanum.
- Omnium-sanctorum Andegavenſe, 242. a.
- Onia apud Bituriges, 161. b.
- Oratorium prope Bellovacum, *Orroy*, 138. b. 189. c. 250. a. 485. c. 530. b. abbatiffa Angadriſma, 485. *ſc.*
- Orbacenſe S. Petri, *Orbay*, 466. a. 565. 698. c. 1. abbates, Leodemarus, S. Rigobertus, 565. a.
- Orbacum, prior. in Volago, 507. b.
- Oretenſe S. Vincentii, abbas Fromiſta, 75. a.
- Orgerienſe S. Laurentii, 194. c.
- Orniacum, virg. *Origny*, 205. a.
- Orphariæ inſulæ S. Petri, 219. b.
- Oſingadenſe, 580. b.
- Oxiunenſe, *vide* Uticenſe.
- Oyenſe in Campania, *Oye*, ſeu S. *Gon*, 486. a. Abbas S. Godo, *ibid.*

P

- P ACHOPII, virginum, 315. a.
- Palatiolum, *vide* Trevirenſe.
- Palatium Vefontionenſe, 325. a.
- Palma, *vide* Balmenſe.
- Palmarie inſulæ, 219. b.
- Palnatenſe *Pannat*, 181. b.
- Pampliega S. Vincentii in Hiſpania, 559. a.
- SS. Pancratii, *ſc.* in Janiculo, *vide* Romanum.
- Panniſpica in Hiſpania, 559. a.
- Panormitanum S. Hadriani, 164. a.
- Panormitanum S. Johannis Baptiſtæ, ſeu S. Hermetis, ſeu S. Johannis de Eremitis, 164. a. 225. 233. a. 268. c. A S. Gregorio fundatum, 237. b. abbates, Marinianus, 235. *ſc.* Urbicus, 279. *ſc.*
- Panormitanum virg. S. Martini, 164. a.
- Panormitanum S. Theodori, *ibid.* 237. a. abbas Gregorius, 237.
- S. Pantaleonis Neapolitanum, 244. c.
- Paracitenſe, virgin. *Paracit*, 594. c.
- Pariſienſe domni Chriſtivilii, an s. Chriſtophori, virginum, 594. b. abbatiffa Landerudis, *ibid.*
- Pariſienſe S. Dionyſii, *vide* S. Dionyſii in Francia.
- Pariſienſe S. Crucis ſeu S. Vincentii, ſeu S. Germani a Pratis, S. *Germain des Prez*, 111. b. c. 129. c. 156. a. c. 168. b. c. 169. b. 189. b. 228. a. 249. a. 317. a. 371. b. 372. b. 419. b. 439. a. 515. c. 516. 542. b. 594. b. 705. Sanctæ Crucis etiam ſacrum, 135. 136. 705. S. Crucis vel domni Vincentii, 614. 623. c. 624. b. 683. c. 2. 684. Patroni, s. Crux, s. Vincentius, s. Stephanus, 168. c. Ejuſ majoris portæ figura æri incifa, 168. c. 169. A Childerto fundatum, *ſc.* 134. 135. a. Reliquiæ ibi conditæ, Baſilicæ deſcriptio, *ſc.* 134. 135. Dedicatio, *ſc.* 135. 136. S. Germani in ejus gratiam pragmaticum, 136. c. Childberti in ipſum beneficia, privilegia, prædialia, *ſc.* 135. *ſc.* ſeqq. a. b. Quæ ibi Regula, 138. a. Ibi ſepultus Chilpericus rex, *ſc.* 188. c. 189. a. & alter Hilpericus, *ibid.* & regina Fredegundis, 188. c. 189. a. Clodoveus princeps, 178. c. Abbates, Audcarius, ſeu Autharius, 136. *ſc.* Babo, 138. *ſc.* An Babolenus, 372. b. Chedelmarus, 543. a. Childerannus, Deſiderius, 138. *ſc.* S. Droctoveus, 134. *ſc.* Gauſcio, 138. a. Germanus, 322. *ſc.* Hunfridus, Landfredus, 542. *ſc.* Scubilio, Sigo, Sigofredus, 138. *ſc.* Thedelmarus, Waldromerus, Wandremarus, 542. *ſc.*
- Pariſienſe s. Germani Teretis, ſeu Autifiodorenſis, S. *German P-Auxerrois*, 136. c. 419. b. 594. *ſc.* abbas Landebertus, 595. *ſc.*
- Pariſienſe S. Laurentii, 109. c. 111. b. 158. c. 159. a. 649. c. 1. abbas s. Domnolus, *ibid.*
- Pariſienſe s. Maglorii, 152. a.
- Pariſienſe virginum, 321. c. s. Martialis, 353. b. A ſancto Eligio conſtructum, 401. a. abbatiffa S. Aurca, 321. *ſc.*
- Pariſienſe S. Pauli, 353. b.
- Pariſienſe, S. Petri, ſeu S. Genoveſæ, S. *Geneviève*, 111. c. 122. c. 419. b.
- Pariſienſe S. Petri, ſeu s. Mederici, S. *Merry*, 521. c.
- Pariſienſes abbates, Adroaldus, Amalcarius, Caronus, Fa-

rulfus, Vandremarus, Vigur seu Vigor, locorum igno-
torum, 594.
 Patriciacus, 161. c.
 S. Patricii, *Vide* Glastonienfe.
 Pauliacense, *Pavilly*, 469. 567. a. abbatissa S. Auftre-
berta, *ibid.*
 S. Paulini, *Vide* Trevirense.
 S. Pauli ad Insulam Werdenense, 400. b.
 Ss. Pauli & Joannis, *vide* Claffenfe.
 S. Pauli, *vide* Cormaricense, H. larianense, Girwenfe,
Lemovicense, Londoniense, Lugdunenfe, Nivalense,
Parifenfe, Romanum, Streaneshalenfe, Vefontionenfe,
Viridunenfe.
 Peartanense, abbas Decda, 388. c.
 Pentallenfe, seu Pentaliense S. Samfonis, S. *Samfon*, 151.
b. c. 433. c. abbas S. Geremarus, *ibid.*
 Penthucaula in Oriente, 139. c.
 Pentumis, fallum monasterii nomen, 170. c. 171. a.
 Perronenfe S. Furfci, S. *Furfy de Perome*, 409. c. *Ch. feqq.*
420. c. 524. c. 525. b. abbas S. Ultanus, 385. a. 521. *Ch.*
 Perronenfe S. Quintini de Monte, seu Montis-Cygnorum,
Mont S. Quentin, 389. 409. *Ch. feqq.* 420. c. abbas
S. Ultanus, 420. *Ch.*
 Perticense, 77. b. 78. abbas Avitus, *ibid.*
 Petroburgense in Anglia, 436. b.
 Petrocorenfia, *Periguenx*, 181. b.
 S. Petronilla, *vide* Plumbariola.
 S. Petri in Affuriis, *Vide* Rupianense.
 S. Petri & S. Michælis in Campania, 254. a.
 S. Petri ad Divam, abbas Anardus, 587. a.
 S. Petri de Montibus in Asturia, 437. c.
 S. Petri, *vide* Alnenfe, Alivillarenfe, Arelatenfe, Arlancense,
Aurelianense, Autifiodorenfe, Barifiacum, Beneventanum,
Besuense, Bobienfe, Burgulienfe, Cabilonense,
Calvimontense, Cantoennense, Cantuariense, Caradig-
nense, Carnutenfe, Cella S. Giffeni, Cenomannenfe,
Corbeienfe, Crispinum, Derwenfe, Doratenfe, Eberf-
heimense, Eboriacense, Elonenfe, Ferrariense, Floria-
cense, Fontanellenfe, Foffatenfe, Gandense, Gemeti-
cense, Grafellenfe, Guafarenfe, Hamaticense, Ha-
menfe, Hunulfcurtis, Jotrenfe, Latiniacense, Lau-
bienfe, Lingonenfe, Londoniense, Luxovienfe, Mal-
mondarium, Maricolense, Mauzacum, Melundenfe,
Mettense, Moifacense, Monasterium sancti Theofredi,
Montes, Nantuacense, Nivalense, Orpharia, Parifenfe,
Remense, Resbacense, Rotomagenfe, Rupianense,
Salifburgense, Senonenfe, Senonienfe, Sithienfe, Sol-
lemniacum, Strabulense, Suvagium, Syracusanum, Tre-
ceense, Turonenfe, Viennenfe, Vofienfe, Vestmonaste-
rium, Wiremuthense, S. Wilmari.
 Pheonense in Hispania, 395. c.
 Picenum, 277. a.
 Pictavenfe S. Crucis, *Sainte Croix de Poitiers*, 21. b.
140. a. b. 155. a. 156. a. 189. ad 200. A. S. Radegunde
conditum, 124. c. sub regis tuitione ponitur, 156. c.
 Abbatiffæ, Agnes, 125. *Ch.* Dydimia, 194. *Ch.* Justina,
199. *Ch.* Lubovera, 193. *Ch.*
 Pictavenfe S. Hilarii, 10. a. 196. ad 200. 221. b. 223. c.
257. c. 341. c. 370. c. 475. a. 521. b. 567. c. Abbates,
Aper, 257. *Ch.* Ato, 475. a. Fridolinus, 221. Palscen-
tius, 200. a. Porcarius, 197. *Ch.*
 Pictavenfe S. Mariæ seu s. Radegundis, 125. 199. c. 200.
 Diftum S. Reginar, *ibid.* b. abbas Arnegifilus, 125. a.
Ch.
 Pictavenfe S. Savini, 637. c. 1.
 Pineti fitus, 7. c. abbas Urfeius, 7. a.
 Pifarenfe, 244. a. abbas Johannes, *ibid.*
 Piforienfe S. Baronti in Italia, *Piffoye*, 548. c. 549. b.
 S. Placidii, *vide* Meffanenfe.
 Placium in Britannia, ubi fitum? 391. a. b.
 Plagia seu Gazarenfe, 260. a.
 Plumbariola s. Scholasticæ monasterium, 113. b. S. Petro-
nilla, 60. b.
 Plumbariola virorum, 60. b.
 Polengiacense, virg. 350. c.
 Pontæ Insulæ, 219. b.
 Pontiacense, 103. a.
 Pontilevienfe, *Pontlevoxy*, 192. a. 605. c.

Pontileuva S. Martini, *Pont-lienü*, priorat, 191. b. c.
192. a.
 Pontivacum apud Bituriges, 161. b.
 Populeum S. Mariæ, 73. a.
 S. Porcarii, prioratus, 200. a.
 S. Porciani Mirandense, S. *Pourpain*, 102. b. 103. b.
 Portense, virg. abbatiffa Burgofcedis, 469. b.
 Portmaurus, incognitum, abbas Amalcarus, 594.
 Portus-Veneris, abbas Jobinus, 237. c.
 Posterula S. Mariæ, *Pufferla*, 600. b.
 S. Præfecti Quintinopolitanum, S. *Prix de S. Quentin*,
517. b.
 S. Præfecti prior. in Vofago, 507. b.
 Prætorianum in Sicilia, 164. a. 225. b.
 Prætelense, *Preaux*, 568. a.
 Pratenfe, *vide* Cenomannenfe, Parifenfe;
 Præfciu in Africa, 40. a. In diccefi Leptiminenfi, 42. c.
 Precoritanum, 254. b.
 Prifciacense S. Martini, *Prexy*, 594. c. An nunc de Bora-
no, *Boran*, abbas Farulfus, 594. c.
 S. Prifci Coriacense, 171. c.
 S. Privati, *vide* Gabalitanum.
 Prumienfe, *Prum*, 127. b. 408. a.
 Pruvienfe, s. Aigulfi, S. *Ayul de Provinis*, 530. c.
 Puellare-monasterium S. Mariæ, *Pellermonier*, 508. c.
 abbatiffa Walidis, 573. c.
 Putcolense Falcidis, 260. a.
 Putcolus, *Puisse*, 509. a. *vide* Dervense.

Q

QUINCIACUM Pictorum, *Quinsy*, 521. c. 522.
a. b. 566. c. 567. a. abbates, Aicadus, Probus,
566. *Ch.*
 S. Quinini, *vide* Cellense, Perronenfe, Treceense, Vi-
romandense.
 Quirilianum in Gallia, mendose dictum, 243. c.

R

RABUTVALI, in epife. Trecorenfem mutatum;
152. c.
 Raculfense, 274. b. 536. a. 587. c. Abbates, Berchtwal-
dus, 591. c. seu Bertwaldus, 596. c. 597. a. Bittwal-
dus, 535. *Ch.* Wenredus, 274. b.
 S. Radegundis, *vide* Pictavenfe.
 Radolium, *Reuil*, 293. c. 364. c. 365. a. b.
 S. Ragneberti, seu Ramberti, *vide* Bebronnenfe.
 Rathmelligenfe, 471. b.
 Ratifponense Inferius s. Mariæ, Virg. 507. c.
 Ratifponense seu Weltenburgense, 612. b.
 Ravennense, *vide* Claffenfe.
 Rauzolienfe, 102. a.
 Redeveriacum in Normannia, 139. a.
 Redonenfe s. Melanii, S. *Melaine de Rennes*, 390. c. 391.
a. b. Abbates Bertulfus, 390. *Ch.* Stephanus, 391. a.
 Regienfe, abbas Johannes, 226. b. c.
 S. Reginar, *vide* Pictavenfe.
 Regiopontanum, *Konigsbruch*, 583.
 Regula, prior. *En Reole*, 546. b.
 Releense in Britannia, 152. c.
 Remensia & eorum abbates, Leocadius, Hilduinus, Petrus,
Harmarus, 574. c. 575. a.
 Remense puellarum, 64. b. 346. b. 681. c. 2. Abbatiffa
Sufanna, *ibid.*
 Remense Virg. s. Petri duplex, Superius & Inferius,
468. c.
 Remense s. Petri Superius a s. Balderico extractum,
345. c. 346. 347. a. 468. c. Abbatiffæ, ss. Bova & Do-
da, 345. c. *Ch.*
 Remense s. Petri Inferius a s. Guntberto ædificatum,
345. c. 467. c. 468. Ei præfecta Alpais Ludovici Pii fi-
lia, 468. c.
 Remense archimonasterium S. Remigii, S. *Remy de Reims*,
61. c. 62. 528. c. 529. a. 565. a. 575. S. Christophori,
203. b. Abbates, Epiphanius, 62. a. Petrus-Cellensis,
415. b.
 Remense, *vide* S. Bafoli, S. Theoderici.

S. Remigii

S. Remigii. *Vide* Remense, Sarchinienfe, Senonenfe.
 Renati Armeniffarum. *Vide* Romanum.
 Rentienfe S. Dionysii, *Renty*, 602. c. abbas Bertulfus,
ibid.
 Reomaense S. Johannis, *Montier-Saint-Jean*, 10. b. 14. c.
34. b. 45. c. 46. b. 78. a. 86. a. 451. Abbates, Bobo,
Hunna, S. Johannes, Leoparidius, Mummolus, Sica-
rius, Silvester, 451. *Ch.*
 Retondenfe prior, *Retondes*, 445. c.
 Resbacense S. Petri, *Rebez*, 293. c. 304. c. 328. b. 343. c.
363. *Ch. feqq.* 412. b. c. 448. c. 479. c. 565. a.
569. b. 687. Dicitur Jerusalem, in Briegio, 49. 569. b.
687. c. 1. Abbates, S. Agilus, 213. c. 235. 306. *Ch.*
 Filiberus, 432. *Ch.*
 S. Richarii, *Vide* Centulense.
 Ripense, 443. c. 444. a. 495. b. c. 540. a. 578. b. 592. b.
595. b. 617. a. Abbates, Ceada, 274. c. S. Wilfridus,
478. a.
 Riponenfe, 471. c. Abbas S. Wilfridus, 472. b. *Vide* Ri-
penfe.
 Roberti-fons prior. in Vofago, 507. b.
 Romæ, 5. b.
 Romanum virginum, 284. a.
 Romanum S. Andreae ad Clivum-Scauri, a. 163. ad 166.
170. a. 184. a. 201. 216. c. 224. b. 225. a. 229. c. 230.
b. 235. c. 240. c. 252. c. 255. c. 267. 269. 276. 282. c.
407. b. 457. c. 656. c. 2. *Ch. feqq.* 667. 668. Quæ Re-
gula ibi a S. Gregorio instituta, 166. Miracula ibidem
patrata, 268. Abbates, Cyriacus, 232. *Ch.* Eleutherius,
170. a. S. Gregorius, Hilario, Maximianus, Petrus,
165. *Ch.* Probus, 113. 118. 252. *Ch.* Valentius, 667.
Ch. Candidus proabbas, 250. 151. a. Pretiosus præposi-
tus non abbas fuit, 657. c. 2.
 Romanum SS. Andreae & Lucie, 252. b. c. 267. b. Abbas
an Probus, *ibid.*
 Romanum S. Genitricis-Dei & S. Andreae Græcorum,
Abbas Thalassius, 407. b.
 Romanum S. Anastasii ad Aquas-Salvias, 407. b.
 Romanum, Ciliciz ad Aquas-Salvias, abbas Georgius,
ibid.
 Romanum Armentiffarum Renati, 252. c. Abbas Thala-
ffius, 407. b.
 Romanum-Boëtianum, 537. c.
 Romanum S. Cyriaci ad Themas, Virg. 244. Abbatiffæ,
Bona, 244. a. Petrus, *ibid.* b. Maria, Pretia, & alia
plures recententur, *ibid.* c.
 Romanum S. Eralmi in Cælio monte, 513. b.
 Romanum Ss. Johannis Bapt. Evangelistæ & S. Pancratii,
177. c. 231. c. 232. a.
 Romanum S. Martini prope ecclesiam sancti Petri, 544. c.
545. a. 561. Abbas Johannes archicantor sancti Petri,
544. *Ch.* 554. a. Martyrius, 561. c.
 Romanum S. Pancratii, 231. b. 233. b. in Janiculo, 232. a.
 Abbas Maus, 231. *Ch.*
 Romanum S. Pauli, 87. b. 281. a. b. 407. b.
 Romanum S. Petri, 7. b.
 Romanum Renati: abbas, an Probus, 252. c.
 Romanum S. Sabæ, 184. a.
 Romanum virg. s. Stephani, 281. b.
 Romanum a Bonifacio IV. fundatum, 291. a.
 Romanum, *vide* Lateranense.
 Romanum-monasterium, *Roman-Moutier*, 24. 25. 26.
100. 677. c. 2. Abbates, Theodorus & Florianus, 24.
99. 100. 404. c.
 S. Romani virginum in Monte Jurenfi, seu S. Romani de
Rupe, 24. a. 348. a. 404. c. 677. c. 2.
 S. Romani, 37. c.
 S. Romani prior. 80. a. *Vide* Brajacense.
 Romarici-mons, *Vide* Habendense.
 Rotomagenfe S. Petri, seu s. Audoëni, S. *Oüen de Roüen*,
122. c. 123. a. 317. a. 516. a. 569. a. 583. a.
 Rotomagenfe S. Sidonii, 522. 597. c.
 Rotonenfe, *Redon*, 88. b.
 Rubecacum in Allatia, *Rufach*, 533. b.
 Rubiacense apud Arvernos, *Royac*, 102. b. 619. Prioratus
nunc Maufaci, 104. c.
 Ruffianenfe in Hispania, 395. c.
 Rulliacum S. Dionysii, *Rully*, 371. b.

Rupiacus, 116. b. 331. c.
 Rupianense S. Petri in Affuriis, 604. b. c.
 Rupianum s. Theuderii, S. *Chef*, 106. b. 107. Abbates:
S. Theuderius, 386. b. Valerius, 604. *Ch.*
 Rurriacus prior. Biturigum, 549. a.
 Ruffitanense s. Severi, *Ruffagne*, 623. a.
 Ruffenia in Africa, 40. b. 41. b. 42. a. 43. c.
 Ruyense, S. *Gilda de Ruitz*, a S. Gilda fundatur, 150.

S

SABÆ Laura, *vide* Laura.
 S. Sabæ Romæ, 184. a.
 S. Sacerdotis Sarlatense, 621.
 Sacra-Insula, *Holy-Island*, *Vide* Lindisfarnense.
 Sagienfe s. Martini, *Seex*, abbas Radulfus, 272. b.
 Sagunthenfe S. Martini, 72. c. 73. a.
 S. Salabergæ Lingonenfe, 350. c.
 Salicense apud Sequanos, 419. b.
 Salicis in Vofago, abbas Caramtocus, 211. a.
 De Salis, B. Mariæ, *vide* Bituricense.
 Salifburgense, Numberga fu Nonnarum-mons, 612. a.
 abbatiffa Erendrudis, 612. *Ch.*
 Salifburgense S. Petri, olim cathedralis ecclesia, S. *Pierre*
de Salzbouurg, 611. c. 612. b.
 Salmurienfe S. Florentii Novi, 618. a.
 S. Salvatoris, *Vide* Arelatenfe, Bellilocense, Cantuariense,
Glannafolium, Glonnenfe, Menatenfe, Rotonense, Ti-
cinenfe.
 Salvia apud Cenomannos, *Sauve*, 497. c.
 Samerium, *Vide* S. Wilmari.
 S. Samfonis, *Vide* Pentaliense.
 Sancta-Silva in Allatia, 487. b.
 Sanctus-mons Romaricensis, *le Saint-Mont*, 315. c. 339. a.
Vide Habendense.
 Santonenfia, 205. b.
 Santonenfe S. Eparchii, S. *Cybar de Saintes*, abbas Rufi-
cus, 181. a.
 Santonenfe Ss. Eutropii, & Stephani, 205. b.
 Santonenfe s. Martini abbatis, 205. b. abbas Martinus,
180. a.
 Saraburcense, *Vide* Suraburgense.
 Sarchinienfe *Vide* S. Trudonis.
 Sardinensia duo a s. Fulgentio condita, 41. c.
 Sargienfe, *Fersay*, a s. Maglorio conditum, 151. c. 152. a.
 Sarlatense, *Sarlat*, 181. b. 622. c.
 S. Saturnini Andegavenfe, 389. c.
 S. Saturnini Trisfagium, 161. b.
 S. Saturnini, *vide* Viridunenfe s. Pauli.
 Saviniacense, *Savigny*, 30. a.
 S. Savini Tarbeienfe, S. *Savin de Tarbes*, 622. c. 623. a.
 Scalariense, seu B. Mariæ de Scaliis, *vide* Turonenfe.
 S. Scholasticæ, 37. c.
 S. Scholasticæ, *vide* Cenomannenfe, Subiacense.
 Scotorienfe, 102. b.
 Scottica, 209. 210.
 Scutteranum, seu Offonis-cella, *Skutern*, 573. b. An ibi
abbates, Beretrix, Madalbertus, Petrus, Wenibertus,
534. a.
 S. Sebastiani in Campania, 95. a. *Vide* Neapolitanum.
 S. Sebastiani, *vide* Magnilocus.
 Secania, seu Seckingense virg. 221. c. 222. a.
 Sedacianum, 180. a. b. Abbas Martinus, *ibid.* a.
 Segestrenfe, *vide* S. Sequani.
 S. Segolenæ cella, prior. 607. c. *vide* Troclarenfe.
 Selenia apud Australes-Saxones, 553. c.
 Senaparia, abbas Leubarus, 161. c.
 Senonenfe S. Lupi, five S. Columbæ, *Sainte Colombé*
de Sens, 319. c. 323. a. 448. *Ch. feqq.* 603. c. abbates,
Ago, 448. *Ch.* Ragnacharius, 603. c. Ragnobertus,
450. a.
 Senonenfe s. Petri-Vivi, S. *Pierre le Vif de Sens*, 10. b.
46. c. 47. c. 48. 50. a. 307. b. 450. 602. a. Abbates;
Aghilenus, 450. Aighilenus, 602. Amalbertus, 48. *Ch.*
 Chrodobertus, Ebbø, Viraboldus, 602. a.
 Senonenfe S. Remigii, abbas Madegifilus, 307. a. *Ch.*
 Senonienfe S. Mariæ, seu S. Petri, *Senone en Vofge*, 462.

N N n n n

506. c. 507. a. abba-Episcopus Gundelbertus, 691. Alii abbates, Agericus, Angilrammus episc. Mett. Bonciolus, Magenrammus, Magnerrannus, Moterus, Norgandus, Perinus, Stephanus, Teodradus, Wipodus, 462. c. Septem-abietes prior, in Volago, 507. b. S. Sequani Segestrense, *S. Seine*, 46. b. c. 179. c. Abbas Teudolenus, 414. c. S. Serenici, *S. Celerin*, 497. c. 498. a. S. Sergii, *vide* Andegavense. Servitanum. *Vide* Sirbitanum. Scficiacum, 82. a. c. Seffiacense, *Saiffy-les-Bois*, prior. 171. c. 172. b. c. 319. a. S. Severi, 7. c. S. Severi Ruffitanense, *S. Seuer de Roßagne*, 623. a. Siccotaurum apud Græcos, 424. b. Sicilix lex monasteria a S. Gregorio fundata, 164. a. S. Sideni apud Caletes, *S. Saëns*, 522. b. 597. c. Sistenfe, 32. c. Sigestrense, *vide* S. Sequani. S. Sigranni, *vide* Longoretense. S. Sigismundi in Alfatia, *vide* Cella s. Sigismundi. S. Sigismundi prioratus, 31. a. Silviacense, *Vide* S. Wilmari. Siphoninum virg. 271. b. Sirbitanum in Hispania, 6. c. 67. 70. c. 157. b. 184. 185. 186. a. abbates, Donatus, Eutropius, *ibid.* S. Ihenfe s. Petri, s. Mariæ, *Sihiu*, nunc *S. Bertin*, 87. b. 182. a. 400. c. 401. a. 463. b. 480. b. 486. b. 516. b. 572. b. c. 603. a. b. 620. Abbates, s. Bertinus, 480. b. 528. *Éc.* Erlebertus, 620. c. Mummolinus, 452. c. Rigobertus, 620. c. Sithienfe duplex, vetus & novum monasterium, 400. 454. 455. Sithienfis veteris abbas Mummolinus, 401. 454. *Éc.* Sithienfis novi abbas s. Bertinus, 454. & c. *ut supra.* Sithienfe conventum monialium, 454. c. 455. Sodobria, *Suevre*, præpositura s. Martini, 605. c. Sodemniacense, *Solignac*, SS. Petri & Pauli, *Éc.* 321. c. 328. b. c. 352. 353. 387. b. 619. b. c. 620. abbates, Childomarus, 620. Godobertus seu Gundebertus, 619. S. Remaclus, 403. *Éc.* Sonegienfe, 406. a. S. Sophiæ, *vide* Beneventanum. Soractense, 39. c. 170. c. 171. a. Sorbarius, monasterium Bituricense, 388. a. Spanheimium, 523. a. Spicunfe, seu Specus-Sacra, seu Specus Sublacensis, 37. c. 53. c. *vide* Sublacus. Spinalium, *Epinal*, 492. a. Spirenfe s. Germani, 384. b. Spoletanum s. Marci, 170. a. 255. c. abbates, Eleutherius, s. Maiolus, Stephanus, 170. *Éc.* Valentinus, 255. Stabulense, *Stavelot*, SS. Petri & Pauli, 87. b. 403. 404. c. 457. c. 464. c. 466. a. 478. b. 520. c. 538. b. 568. c. Abbates, Babolenus, Goduinus, 538. *Éc.* Hauto, 574. Papolenus, s. Remaclus, 538. *Éc.* Sigolenus, 465. 521. *Éc.* Theodardus, 421. 498. *Éc.* Werinfredus, 478. b. Episcopus & abbas Papolenus II. 599. b. Stepcis in Cantia, 601. b. S. Stephani, *vide* Argentoratense, Arlucense, Cauciacum, Claffenfe, Eboriacense, Fontanetense, Romanum, Santonenfe, Sarchinienfe. Stivagum s. Petri, *Éstival en Vofge*, 462. c. 463. a. 506. c. Stivale apud Cenomannos virgin. *Éstival*, 191. b. 192. b. c. Stocchadum-Infularum abbates, Jovinianus, Leontianus, & Theodorus, 6. b. *Éc.* Streaneshalense, 435. b. 444. 472. *Éc. seqq.* 535. b. 555. b. 576. Duplex fuit, 435. c. 555. c. Dicitur Majus-Monasterium, 580. c. abbatiffæ, Elifedæ duæ, mater & filia, 576. c. 577. a. 578. b. *Éc.* Herclwita, 444. c. Hilda, 595. *Éc.* Sublacense, *Subiugo* 4. 38. 53. 54. 230. 634. c. 2. 668. c. 1. 669. Desituitur, 231. a. abbates, Elias, 231. a. Honoratus, 230. *Éc.* Leo, 4. b. Sublacense s. Scholasticæ, 5. a. 53. c. Sublacense & vicina duodecim monasteria, 166. a. *Subminster* in Cantia, 601. b.

Sueffionense s. Crispini in Cavca, *S. Crepin en Chaise*, 179. b. Sueffionense s. Crispini-Majoris, *S. Crepin le Grand de Saiffons*, 178. c. 179. Sueffionense s. Mariæ, *Nofre-Dame*, 179. b. 439. b. 445. c. 455. c. 456. b. 482. b. c. 483. a. 500. a. 517. c. 523. b. 532. b. c. 560. b. 621. c. 622. a. Vitorum, 482. c. Abbatiffæ, Ætheria, Hildegardis seu Adalgardis, 621. *Éc.* Sueffionense s. Medardi, 127. a. 146. c. 168. a. b. 179. a. b. 439. a. 445. 446. 523. a. b. abbates, Audobertus, Audobertus, Daniel, Gairaldus, alter Gairaldus, Hugobertus, Nomedijs, Santellius, Warinbertus, Wlfadius, 523. *Éc.* Sueffionense, 615. a. S. Sulpicii, *vide* Bituricense. Suppentonenfe, 170. b. 171. a. abbas Anastasius, 170. b. Suraburgense s. Mariæ & s. Mauricii, abbas Hildimundus, 533. a. Surede in diocesi Helenensi, 75. b. Surrentinum, 219. b. abbas Agapitus, 260. b. S. Symphoriani, *vide* Æduense, Bituricense, Mettense, Trevirenfe. Syracusanum, s. Lucie, 225. a. abbates, Johannes, 215. a. An Eusebius, aut S. Petri, 224. 225. *Éc.* Faustus, 235. c. Syracusanum s. Petri ad Baïas, 225. a. abbas Cælius, 225. a. An Eusebius, *ibid.* Syracusanum sub Eulalio Episcopo, 40. c.

T

TABRACENUM in Africa, abbas Andreas, 40. b. Tabracenum priori vicinum, virginum, *ibid.* Tabulienfe, *vide* Theologienfe. Tanetenfe, abbatiffæ, Eadburga, 601. c. Mildrada, *ibid.* b. Tarafconense virginum, 195. b. 312. c. Tarbeienfe s. Savini, *S. Savin de Tarbes*, 622. c. 623. a. Tarnatenfe, 14. a. 29. a. An idem cum Agaunensi, 29. c. 30. a. Eius situs, *ibid.* Disquisitione de eius situ, *Éc.* 678. 679. Taruennense s. Johannis, Ipras translatum, 595. a. Tauri, seu Taurianæ urbis apud Brutios, 219. a. S. Taurini, *vide* Ebroicense. Taurinacum apud Bituriges, 161. Tecladense apud Arvernos, *Teilleda*, 102. b. 106. b. 481. a. Hodie prioratus, 105. b. abbas, Moderatus, 105. b. Temolacense, nunc prioratus, 181. b. Ternancus prioratus, 30. a. Terracinenfe, 56. a. 64. c. 65. A. S. Benedicto exstructum, 670. c. 1. Thanna-veteres s. Amarini, *la vieille Thanne*, 482. a. S. Theoderici in monte Hlor, *S. Thierry du mont d'or près de Reims*, 34. b. 64. b. 220. b. c. 575. a. 681. 682. abbates, S. Theodericus & S. Theodulfus, 64. *Éc.* S. Theodori, *vide* Messanenfe, Panormitanum. Theodotæ, *vide* Ticinenfe. Theologienfe, *Tholey*, 322. c. 349. c. 383. c. 400. c. Abbates, Chrodiunus, Grimo seu Adalgifus, Rodingus, Wandelinus, 322. c. *Éc.* Theotfredi, *vide* Monasterium-S. Theotfredi. S. Theuderii, *vide* Rupianum. S. Thomæ, *vide* Argentoratense. Arimenense, Cantuarienfe. Thornense, 431. a. Ticinenfe, *Pavie*, virg. S. Mariæ ad Perticas, 512. b. Ticinenfe virg. Novum s. Agathæ, 512. a. 600. c. Ticinenfe Salvatoris, virorum, 600. c. Ticinenfe Salvatoris, S. Mariæ, abbatiffa Ermengarda, 600. c. Ticinenfe Theodotæ S. Mariæ de Postetula, *Pusterla*, 600. b. c. Abbatiffa, Richinda, *ibid.* Tincillacense, 80. 81. a. 131. c. abbas S. Albinus, 80. b. An Sapaudus, 130. a. Tinense in Landonia Scotiæ, 416. b. Tinighamenfe, abbatiffa Verca, 580. *Éc.* Toletanum Ss. Cofinæ & Damiani, abbas Gratindus, 72. b. 531. b. Toletanum S. Crucis, abbas Abfallo, 72. b. 531. b.

Toletanum S. Eulaliæ, 71. a. Abbas Florentinus, 72. b. 531. b. Toletanum S. Juliani, abbas Avila, 72. b. Toletanum S. Leocadiæ, abbas Valderedus, 72. a. 531. b. Toletanum S. Michaëlis, 72. a. abbas Julianus, *ibid.* 531. b. Toletanæ provinciæ monasteria, 72. a. b. Toletanum, *vide* Agaliense. Tornacense S. Martini, *Tournay*, 353. c. 354. a. Abbates, Balderedus, 452. *Éc.* an Domnolus, 377. c. Tornodorenfe S. Michaëlis, *Tonnerre*, 34. b. 46. c. 49. c. 50. a. Abbas Dodo, 50. a. Trecentia, *Trayes*, 415. c. Trecentense S. Aventini, 415. c. Trecentense S. Lupi, 415. c. abbates, Audericus, Winebaudus, 307. a. b. Trecentense S. Petri de cella, seu Cellense prope Treca, *Maurier-la-Celle près de Troyes*, 50. b. 414. c. 415. a. 486. a. 513. c. 514. a. b. 530. c. Dicitur Insula Germanica, 414. c. 415. Cella-Bobini, 414. c. Abbates, Frodobertus, 513. *Éc.* Odo, Petrus, 514. *Éc.* Waldinus, 513. *Éc.* Trecentense virg. S. Quintini, 415. b. c. 514. b. Abbatiffæ, Gibitridis, 513. *Éc.* Rocula, 514. *Éc.* Trecentense in suburbio, abbas Leo, 513. c. Trecentense, *Triguier*, S. Rabutvalli, 152. c. Trevirense S. Paulini, seu S. Eucharit, 369. a. nunc sancti Mathiæ, 6. b. 10. a. 154. a. Trevirense S. Mariæ ad Monachos, seu ad Martyres in Capitolio, 615. a. b. Trevirense S. Mariæ, *vide* Horreenfe. Trevirense S. Martini, 154. b. Trevirense S. Hilarii, seu S. Maximini, *S. Maximin de Treves*, 6. b. 10. a. 153. c. 154. a. 369. a. 487. a. b. 614. c. 615. a. Abbates, Bafinus, 604. a. Johannes, Maximianus, 153. Memilianus, 369. a. Waldo, 154. a. Vibicius, 153. c. Trevirense virg. Palatiolum, 368. c. 534. a. abbatiffa, Adela seu Addula, *ibid.* Trevirense virg. S. Symphoriani, abbatiffa Severa, 368. c. Trevirenses abbatiffa, an Modesta, 447. a. SS. Trinitatis, &c. *vide* Flaviacense. Tripolitanum, abbas Petrus, 40. b. Trisfagium, S. Saturnini, 561. b. Troclarenfe seu Albigenfe prope Troclarum, 606. b. c. abbas Evantius, *ibid.* Troclarenfe virg. *ibidem*, 606. c. 607. a. c. abbatiffæ Alephia, S. Segolena, *ibid.* S. Trudonis seu S. Remigii Sarchinienfe, *S. Tron*, 615. c. Fundatur, 465. b. 466. a. abbates, Grimo, Rodulfus, 466. a. Theodonicus, 413. a. Alii abbates, Adelbodus, Ambrosius, Angelrammus, Columbanus, Ermenannus, Gislbertus, Grimo, Haredenus, Hildradus, Ludovicus, Radbertus, Radulfus, Reirammus, Rodegangus, Rodulfus, Sabbatinus, 616. b. Lotharius Præpositus, *ibid.* a. b. Tucionis-vallis, *vide* Tunfonis. Tudurnense, *vide* Magnilocus. Tuffiacum S. Mariæ, *Tuffe*, 559. c. virg. tum virorum, 450. c. 451. a. abbatiffæ, Abdeigama, 579. a. Adibellganis, Aidila, 559. c. Tullense S. Apri, *S. Eure de Tom*, 174. c. 175. abbas Apollinaris, 46. *Éc.* Tunfonis, seu Tunfonis-vallis Ss. Dionysii & Marcelli, 542. a. 594. c. 613. b. c. 702. abbas Magnoldus, 613. Turholtense in Flandria, 412. c. S. Turibii, *vide* Libanenfe. Turonenfe S. Juliani, antea B. Mariæ de Scariis, tum S. Mauricii, *S. Julien de Tours*, 34. b. 238. c. 239. a. c. Turonenfe Majus-Monasterium, *Marmontier*, 6. a. 10. a. c. 11. 13. a. 80. a. 119. b. 161. a. 207. a. 208. c. 380. c. 638. c. 1. abbas Eustathius, *ibid.* Eustochius, 12. a. Turonenfe S. Martini, 10. a. 87. b. 154. c. 160. a. b. 223. c. 224. c. 297. c. 400. a. 439. a. 523. c. 553. c. abbas Leo 11. a. Turonenfe S. Petri-Puellaris, *S. Pierre le Puellier*, 122. c. Turonenfe a S. Radegunde conditum, 125. a. 156. c. Turonenfe virg. prope S. Martinum, 197. c. Ingeitru-tudis ei præcæ, 198. a.

Turonium in Lusitania, 437. c. 503. c. Abbas Decentius, *ibid.* Tufonis-Vallis, *vide* Tunfonis.

V

VABRENSE, *Vabres*, 460. c. Valentia prope Ratipouam, 612. b. Valentii abbas in Valeria, aliud ab Equitiano, 165. c. 166. a. 667. c. 668. 677. a. Valeriæ monasteria, 165. 166. a. Sub S. Equitio, 38. c. 39. 667. 668. c. Valerienfe, *vide* Valentii. S. Valeriani, an Antifiodorenfe, 172. S. Valerici prioratus apud Lemovices, *S. Vauri*, 102. a. 318. b. Vallclara, 73. a. *vide* Biclarenfe. Vallilienfe, *Vareilles*, 307. b. Vallis beatæ Mariæ, *le Val*, 542. a. 613. c. Vallis-Flaviana, *vide* S. Ægidii. Vallis-Gahleæ, *vide* S. Deodati. Vallis Gregorianæ, *vide* S. Gregorii in Alfatia. Vallis-Sancta, 37. c. Vallumbrosanum, abbas S. Johannes, 381. c. Valvenerense in Hispania, 70. c. Varena, monasterium, 597. c. Varenna, 171. c. 172. c. 601. c. Varziacense, *Varzy*, 319. a. Valense, *Vaison*, *vide* Grafellenfe. Vaurenfe, *Lavaur*, 460. c. S. Alani, *S. Elan*, 461. a. S. Vedasti, *vide* Atrebatense. Vendoperense, *Vendevre*, abbas S. Leonardus, 79. a. Vercellenfe, 5. b. Vergigenfe in Hispania, 163. b. c. Vergiacense, *S. Vivent*, 229. c. Vergidenfe S. Petri de Montibus, abbas Vincentius, 437. c. *vide* Montes. Vertavenfe, 149. c. *Verton*, abbas S. Martinus, 148. 258. *Éc.* nunc prioratus, 258. b. c. Vefontionenfe, *Befançon*, Dornaticum S. Martini, 348. b. c. 442. a. abbatiffa Adalinda, *ibid.* Vefontionenfe puellarum, 235. a. S. Mariæ seu Juffanenfe, 221. c. 325. 328. b. 329. a. 646. c. 1. Abbatiffæ, Gaultfruda, 325. a. Sicutis, *ibid.* c. Vefontionenfe, Palatium, S. Pauli, 325. a. c. Viancium, 33. a. Vicovarenfe in Italia, *Vicovaro*, 9. c. 37. b. S. Victoris, *Éc.* *Vide* Grafellenfe. SS. Victorici, *Éc.* *Vide* Legionense. S. Victorini ad montem Porcarium, 37. c. S. Victorii Cenomannense, 159. c. Viennensis, 106. a. 386. 699. c. 1. Sexaginta erant, 106. b. Quatuor a S. Theuderio constructa, 106. c. Viennense, 457. c. 608. a. Abbas Ephibius, *ibid.* Viennense virg. S. Andræ, duplex, 31. 32. 106. b. 386. a. Unius abbatiffa, Eubona, 32. a. Fundatrix Remila, 32. a. Viennense viduarum, S. Blandinæ, 106. b. 386. a. 387. a. b. Viennense S. Columbæ, virgin. 106. b. 382. a. 386. a. 387. a. Viennense S. Eusebii, 386. b. Viennense S. Ferreoli, 106. a. 386. a. 387. a. Viennense Ss. Gervasii & Protasii, 106. a. 386. a. Viennense S. Johannis Baptiste, 106. a. 386. a. Viennense S. Marcelli, 106. a. b. 387. a. abbas S. Clarus, 106. a. Viennense S. Martini, 106. b. 386. a. Viennense virg. S. Nicetii, *ibid.* Viennense S. Petri, 31. c. 106. a. b. 386. a. Abbas Leonianus, 25. *Éc.* Viennense S. Vincentii, 106. b. 386. a. Viennense in Austria, 34. c. S. Vigoris Bajocense, prioratus, 139. a. Vilcaffinum, *en Vexin*, ignotum, 623. b. c. Vilerienfe seu Vierenfe, abbatiffa Bertana, 584. b. S. Vincentii de Pampliega in Hispania, 559. a.

S. Vincentii ad Vulturum, 562, 563. Abiaces, Ambrosius, Aubertus, P. llo, *ibid.*
 S. Vincentii, *vide* Cononannense, Laudunenſe, Luccenſe, Ovetenſe, Pariſenſe, Viennenſe.
 Virduenſe S. Pauli, 400 b.
 Virduenſe S. Vitoni, *S. Vannes de Verdun*, abbas Richardus, 558 c.
 Viriacum S. Mariæ, *Verzy*, 162. b. 316. c. 467. abbas Diomerus, 162 b. *vide* S. Baloli.
 Viromandenſe S. Præſecti, *S. Prix à S. Quentin*, 517. b.
 Viromandenſe S. Quintini, 410 a. 411. a. abbas Ebertramus, 452 c. 463. b. *etc.*
 Viſi-vallis prior, in Volago, 507. b.
 Viſunenſe in Hiſpania, 395. c.
 Vita æterna, 37. c.
 Vitebenſe, 435. c. *vide* Streanenſenſe.
 S. Vitoni, *vide* Virduenſe.
 Vitulæ albæ inſulæ *inſubinde*, 474. a.
 Vivarienſe in Calabria, 7. b. 85. c. A Caſſodoro conditum, 125. b. 126. abbas Calcedonius, *ibid.*
 S. Vivenſi, *vide* Vergiacenſe.
 Ulyſſiponenſe, abbas Criſpinus, 393. c.
 Volvicenſe, *Volvic*, 517. b. abbas Godo, *ibid.*
 Voſagenſia, *in Voſge*, 506. 507.
 Voſenſe S. Petri, *S. Pierre de Vigeois*, 101 c. 102. a. 223. c. abbas, Alſidius, 102. a. Scabſianus, 160. a. *etc.*
Wpminſter S. Petri in Cantia, 601. b.
 Urbis-veteris, S. Georgii, 219. a. 243. c. abbas Agapitus, 219 a.
 Urgellenſe S. Cæcilie, 75. b.
 S. Uſicini Elizangienſis, *S. Uſſiz*, 348. a. 400. b. abbas Leudemundus, 483. c.
 S. Uſini, *vide* Bivincenſe.
 Uicenſe, *S. Evroul*, 148. c. 149. a. b. 182. a. 586. b.

abbas S. Ebrulfus, 244 c. 245. a. 461. a.
 S. Walarici, *vide* Leuconenſe.
 Walciodorenſe, 412 a.
 S. Wandregiſſi, *vide* Fontanella.
 Waſſirenſe, 428. b. ſeu Waſſerenſe, 580. a. 613. Abbas Dodo, *ibid.*
 Waſlogienſe, *vide* Belliloſenſe.
 Waſſimburgenſe, *vide* Wiſſemburgenſe.
 Weltemburgenſe S. Georgii, ſeu Valentia, 612. b.
 Werduenſe, ſeu S. Pauli ad Inſulam, 400. b.
 Weſtmonaſterium, 285. b. c. 289. b. c.
 Wicus, *vide* S. Judoci.
 S. Wingaloci, *vide* Landvenenſe.
 S. Winnoci, *vide* Mons S. Winnoci.
 Wipodi-cella in Volago, 462. c.
 Wirmuthenſe S. Petri, 125. b. 275. a. 496. a. 511. b. 524. 545. a. 556. 575. b. 576. 588. ad 591. 618. b. 661. c. 2. 663. c. 1. 664. c. 2. 665. ſeu Wirenſe, 416 c. Abbaſes, Benedicſus - Biſcopus, 524. *etc.* Coltridus, 597. a. Eaſte winus ſeu Eſterwi us, 575. *etc.* Havelbertus, 590. *etc.* Sigfridus, 576. b.
 Wirenſe, abbatilla Hilda, 474. *etc.*
 Wiſſemburgenſe S. Petri, *Wiſſemburg*, 384 a. Abbaſes, Cherdonius, Princiſius, Kadefridus, 384 a. Kaſfridus, 529 c.
 Wittehamenſe in Anglia, 536. a.
 Wiſni monaſterium, 171. c. 172. b. c. 601 c.
 S. Wlmar, *Samer*, abbas S. Wlmarus, 584. *etc.*
 Wurnenſe, *vide* S. Vincentii, 562.
 Worimholtenſe, *vide* Mons S. Winnoci.

Z

SS. ZENONIS & Laurentii, *vide* Cæſenas.

INDEX SCRIPTORUM PRÆCIPUORUM

Qui in hoc primo Tomo laudantur.

ABBONIS monachi S. Germani a Pratis homiliae, 83 b.
 Adamnani abbatis Hiſenſis ſcripta, 618. Scripſit vitam S. Columbae, iter, *etc.* 618 b. c.
 Adelerius monachus Foriaci, 642.
 Ado Viennæ epiſc. ſcripſit vitam S. Theoderii, 106. b. e.
 Aſtrevaldus monachus Floiſaci, 642.
 Adſo abbas Dervenſis ſcripſit vitam S. Walberti, *etc.* 479 514. Vitam S. Barchaii, 574.
 Æmilianus S. Gregorii Notarius, 218. c.
 Aigradus monachus ſcripſit vitam S. Anfberti epiſcopi, 602. b. c.
 Ainardus abbas Divenſis ſcripſit vitam S. Kiliani, 587. a.
 Alcuinus ſcripſit vitam S. Richarii, *etc.* 336. *etc.*
 Aldhelmus epiſc. Schireburniæ, 275. *etc.*
 Aldhelmus ſeu Alhelmus, ſcripſit epiſtolam de Romana tonſura, *etc.* 619. a.
 Alſarius poëta Remis, 468 c. 469. a.
 Ambroſius Aupertus abbas Wlturni, 563. *etc.*
 Anonymus Aquitanus ſcripſit de S. Alano, 543. c.
 Anonymus Auguſtodunenſis de miraculis S. Leodegarii, 567. c.
 Anonymus Blandinienſis ſcripſit vitam S. Bertulfi, 603. a.
 Anonymus ſcripſit Condatienſis, 23. b.
 Anonymus Gemetienſis, ſcripſit vitam S. Filiberti, 521. c. 522. 571. c. 583. b.
 Anonymus Hendenſis ſcripſit vitam Ss. Romarici, Amati & Adelphi, 426. a. 504. a.
 Anonymus Sabulenſis, ſcripſit vitam S. Remacii, 478. b.
 Anonymus poëta Trecentis, 514. a.
 Anonymus Turonenſis de rebus monaſt. S. Juliani, 238. c. 239. c.
 Anonymus Uicenenſis de S. Ebrulfo, *etc.* 245. a.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Agili, 412. c.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Aicadii, 583. a.

Anonymus ſcripſit vitam S. Aldegundis, 570. c.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Amati, 338. c.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Anſtrudis abbatiffæ Laudani, 585. a.
 Anonymus monachus auctor vitam S. Augendi, *etc.* 195. a.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Auſtregiſſi, 323. c.
 Anonymus auctor vitam S. Balhildis, 432. b. 502. b.
 Anonymi duo ſcriptores vitam S. Balhildis, 555. a.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Bavonis, 413. a.
 Anonymus vitam S. Cuthberti auctor, 275. b. 582. b.
 Anonymus auctor vitam S. Filiberti, 432. b.
 Anonymus ſcripſit miraculorum S. Gertrudis Nivialenſis, 609. c.
 Anonymus auctor vitam S. Gertrudis Nivialæ, 446. c. 447. a.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Hermenlandi, 527. b.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Johannis Reomaenſis, 86. b.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Judoci, 497. b.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Kiliani, 587. a.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Pauli Leonenſis, 151. c.
 Anonymi duo ſcriptores vitam S. Præſecti, 517. b.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Salaberge, 327. 440. c.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Segolenæ, 606. c. 607. c.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Sulpicii, 388. a.
 Anonymi vita S. Theodorici abbatis, 681.
 Anonymus ſcripſit vitam S. Walberti, 480.
 Anonymi duo ſcriptores vitam S. Wandregiſſi, 484. c.
 Anfbertus epiſcopus Rotomagi, 599.
 Arcaſſus epiſcopus Gallus, 618. c.
 Audoënus epiſcopus Rotomagi, ſcripſit vitam S. Eligii, 569. c.
 Audulfus abbas S. Maxentii de miraculis S. Leodegarii, 567. c.
 Avitus epiſcopus Viennæ, 27. *etc.*
 Autmundus epiſcopus Tullenſis, 175. c.

B.

B

BABATIS Fundani epiſtola de propagatione Regulæ Benedictinæ in Italia, 668. *etc.*
 Babolenus abbas Foſſatenſis, plures codices ſcripſit, 464. c.
 Bacchiarus monachus Britannus, 207. a. 300. c.
 Balterus Sekingenſis ſcripſit aſta S. Fridolini, 221. b. c.
 Baronti viſio, 546. *etc.*
 Baſilius Magnus, 7. *etc.*
 Baudemundus ſcripſit vitam S. Amandi, 420. *etc.*
 Baudonivia monialis ſcripſit vitam S. Radegundis, *etc.* 140. *etc.*
 Beda Venerabilis, 589. *etc.* Ejus Martyrologia & homiliae, 589. Vitæ abbatum Wiremuthi & Guri, 590. c. Vita ſancti Cuthberti, 582. b.
 S. Pater Benedicſus, 56. *etc.*
 Benedicſus Anianæ abbas, 203. *etc.*
 Bernardi iter ad loca ſacra, 618. c.
 Bernerus abbas Humolarenſis ſcripſit vitam S. Hunegundis, 593. c.
 Bertarius abbas Caſinenſis, 60. a.
 Bobolenus ſcripſit vitam S. Germani Grandivalenſis, *etc.* 483. c.
 Bonifacius ſcripſit vitam S. Livini, 414.
 Bonitus epiſc. Arvernenſis ſcripſit contra Arianos, *etc.* 620. a.
 Braulio epiſc. Caſaraugueſe ſcripſit vitam S. Æmiliani, 69. *etc.*

C

CÆDMON poëta monachus, 555. 556.
 Cæſarius epiſc. Arelatenſis, 21. *etc.*
 Caſſianus, ejus opera, *etc.* 22. c.
 Caſſiodorus, 125. *etc.*
 Claudianus epiſc. Remenſis, 467. *etc.*
 Claudius abbas Claſſicanus, 218. c. 276. c.
 S. Columbanus, 212. *etc.*
 Comgellus ſeu Fauſtus abbas Banchoſenſis, 209. c.
 Cummeneus Albus, 249. c.
 Cyprianus epiſcopus Tolonenſis, ſcripſit vitam S. Cæſarii, 98. c.

D

DEFFENSOR monachus Locogiaci ſententias Patrum excerptiſ, 10. c.
 Deſiderius epiſc. Caturcenſis, 359.
 Dionyſius Exiguus, 51. *etc.*
 Donatus epiſc. Veſontionenſis, 325. *etc.*
 Donatus auctor vitam S. Trudonis, 466. a.
 Dracontii opera a S. Eugenio emendata, 395. a.
 Drepanius poëta, iſ eſt Florus Lugdunenſis, 141. b.
 Dynamius Patricius, ſcripſit vitam S. Martii, 131. b.

E

EDDIUS-STEPHANUS auctor vitam S. Wilfridi, 425. 494. c.
 Eligius epiſc. Noviomi, 351. *etc.*
 Ennodius epiſc. Ticini, 35. *etc.*
 Ermentarius abbas Herenſis ſcripſit de miraculis S. Filiberti, 571. c.
 Evantius abbas Albigenſis, ſeu alter archidiaconus Toleranus, ſcripſit epiſtolam de immundorum animalium eſu, 606. c.
 Eucherius epiſc. Lugduni, 14. *etc.*
 Eugenius junior epiſc. Toletanus, 395. *etc.* Verſus de S. Æmiliano, 684.
 Eugippius abbas Lucullanus, 35. a.
 Eutropius abbas Servitanus, 184. 185.

F

FAUSTUS ex abbate Lirinienſi epiſcopus Reienſis, 15. 17. *etc.*
 Fauſtus ſeu Comgellus abbas Banchoſenſis, 209. c.
Annal. Bened. Tom. I.

Fauſtus ſocius S. Mauri, 107. *etc.*
 Felgildus anachoreta Farnenſis, 617. a.
 Ferreolus epiſc. Ucerienſis, 139. b.
 Florentius abbas S. Judoci, de eo ſcripſit ſæc. XI. 497. b.
 Florianus abbas Romani-monaſterii, 100. b. c.
 Floſus diaconus Lugdunenſis, 141. b.
 Fortunatus poëta epiſc. Pictavenſis, 258. *etc.*
 Fructuoſus epiſc. Bracarenſis, 396. *etc.*
 Fulbertus monachus Rotomag. ſcripſit vitam S. Audoëni, & de S. Aicadro, *etc.* 583. a.
 Fulgentius epiſcopus Aſtigiæ uſ, 166. *etc.*
 Fulgentius epiſcopus Ruſpenſis, 43. *etc.*

G

GILDA Sapiens ſcripſit de excidio Britannia, 151. a.
 Giſlemarus vitam S. Droctovi auctor, 134. *etc.*
 Giſ maus alter monachus item S. Germani Pratenſis, 137. c.
 Godeſcalcus ſcripſit vitam S. Landeberti, 520. c.
 Gogi optimatis epiſtola, 221. 222.
 Gordianus auctor perſonatus vitam S. Placidi, 91. *etc.*
 Gotſelini monachi Cantuarienſis ſcripta, 313. c. 314. a.
 Gregorius Magnus, 402. *etc.* *ſiſſim.*
 Gregorius epiſc. Turonenſis, 161. *etc.* *ſiſſim.*
 Grimlaicus ſcribit Regulam Solitariorum, 201. a.
 Gundoinus monachus antiquarius, 204. a.

H

HIERONYMUS, 7. *etc.*
 Hilarius epiſcopus Arelatenſis, 15. *etc.*
 Hildeſonſus epiſc. Toletanus, 459. *etc.*
 Hildegardis abbatiffa ſcribit geſta S. Diſibodi, 522.
 Hildegardus epiſc. Meldenſis, 479. Scripſit vitam S. Faroſis, 509. b.
 Hincmarus archiepiſc. Remenſis, 467. *etc.*
 Honorii Papæ epiſtola, 336. *etc.*
 Hucbaldus monachus Elnonenſis ſæc. IX. 582. c.

I

JOHANNES Abbas Biclarenſis, tum epiſcopus Gerundenſis, 203. a.
 Johannes Diaconus auctor vitam S. Gregorii Magni, 284. *etc.*
 Johannes Moſchus, 139.
 Johannes Caſſianus, 22. *etc.*
 Johannes e Remenſi ſcholatiſtico monachus Uicenenſis, 245. a.
 Johannes Erfordi ſcripſit vitam S. Kiliani, 587. a.
 Johannes monachus Elnonenſis, ſæc. X. 582. c.
 Jonas diſcipulus S. Columbani, 308. *etc.* *ſiſſim.* Scripſit dialogos de vita S. Johannis Reomaenſis, 451. b.
 Jovinianus abbas Stæchad. inſul. 6. b.
 Iſidorus Hiſpalenſis epiſc. Regulam ſcripſit, 362. *etc.*
 Julianus epiſc. ſcripſit vitam S. Hildeſonſi, 484. b.
 Julianus epiſc. Toletanus, 395. b. Ejus epiſtola contra Monothelias, 585. b.
 Juſtus epiſcopus Urgellenſis, 67. b.

L

LEANDER epiſcopus Hiſpalenſis, 167. *etc.*
 Leo Magnus Papa, 338. *etc.*
 Leo Marſicanus epiſc. Offiæ, 177. *etc.*
 Leodegarius epiſc. Edua & martyr, 532. *etc.*
 Leontius abbas in Stæcad. inſul. 6. b.
 Livini epiſc. & martyris carmina, 413. 414.
 Lupellus ſcripſit vitam S. Frodoberti, 513. c.
 Lupus abbas Ferrariæ ſcripſit vitam S. Maximiani, 81. *etc.*
 Lulinus ſcripſit epiſtaphium Bedæ, 556. 557.

M

MACARIUS Regulam ſcripſit, 7. *etc.*
 Magiſter Regulam ſcripſit, 625.
 Mamertus-Claudianus, 32.

OOOO

Marculli monachi formulæ, 419.
 Marcus poeta discipulus S. Benedicti, 122. *etc.*
 Martinus Damienſis tum Bracaræ episcopus, 162. *etc.*
 Maximus episcopus Regienſis, 15. *etc.*
 Meſianus ſeu Meſſianus S. Cæſarii diſcipulus, 98. *etc.* 685.
 Milo monachus ſcripſit vitam S. Amandi, *etc.* 421. *etc.*
 Montani episc. Toletani epiſtola, 68. 69.

N

NATALIS monachus Uticensis, 245. a.
 Nicetius episc. Treverensis, 81. *etc.*
 Notgerus episcopus Leodii ſcripſit vitam S. Remaci, 478.
 & vitam S. Hadalini, 610. a.

O

ODO vita S. Mauri interpolator, 107. *etc.*
 Oudericus Vitalis, 271. *etc.*
 Ovo Monachus, 593. c.

P

PACHOMII Regula, 382. *etc.*
 Paſchaſius-Radberrus, 391. *etc.*
 Paſchaſius diaconus ſententias Patrum e Græco transfert,
 145. b.
 Patricius notarius S. Gregorii, 218. *etc.*
 Paulus diaconus Emeritæ & monachus, 71. *etc.*
 Paulus Wamefridi diaconus, *etc.* 284. *etc.*
 Paulus Illuſtris ſcriptor epitaphi S. Cæſarii, 99. b.
 Paulus ſcriptor Regula, 627. b.
 Petrus abbas Tripolitanus, 40. b.
 Petrus diaconus S. Gregorii, 218.
 Petrus diaconus Caſinenſis, 676.
 Philippus ab Eleemoſyna abbas Bonæ-Spei, ſcripſit vitam
 S. Amandi, *etc.* 421.

R

RAIMBERTUS abbas ſcripſit vitam S. Walarici,
 318. b.

Robertus abbas Caſtrenſis, 400. b.
 Robertus chronologus S. Mariani, 172. a.

S

SALVIANUS, 16. b.
 Secundus ſervus-Dei, & abbas Tridenti, 213. c.
 Simplicius abbas tertius Caſini, aliquot verſus edidit,
 143. c.
 Stephani Regula, 627. b.

T

TATIO episcopus Caſarauguſtæ, 230. *etc.*
 Tarra monachus, 202. c.
 Theodericus abbas S. Trudonis, ſcripſit vitam S. Landradæ
 abbatiffæ, 596. b.
 Theodorus episc. Cantuariæ, ſcripſit Pœnitentiale, 591. c.
 Theodorus auctor perſonauſ, 308. *etc.*

V

VALERIANUS e Lirinensi monacho episc. Cimele-
 nenſis, 16. b.
 Valerius abbas in Aſturiis edidit dicta, *etc.* 604. c. 605.
 Venantius Fortunatus, 194. b.
 Veranus episc. Cabellicenſis, 190. a.
 Victor episc. Martyritanus, 125. a.
 Victorii cyclus, 256. *etc.*
 Vigilus diaconus, an auctor Regula Magiſtri, 615.
 Vincenius Lirinensis, 15. 16.
 Virgilio diaconi regula, 7. a.
 Urſicinus ſcriptor vitæ S. Leodegarii, 10. c.
 Urſinus, forte præpoſitus Locociagenſis, de miraculis S.
 Leodegarii, 567. c.
 Uſuardus, 135. *etc.*
 Wlſiaus-Boëtius, 141. b.

Z

ZACHARIAS Papa, 230.
 Zixilanes episc. ſcriptor vitæ S. Hildeſonſi, 484. b.

FINIS INDICIS.

Corrigenda in hoc Tomo.

Pag. 15. ad marg. nota c lege Hilar.
 Pag. 26 num. 64 lin. 6 lege presbyteros.
 Pag. 31. lin. 8. post, unicus, pone ſolam virgulam, &
 eadem lin. post quintus, dele virgulam
 Eadem pag. num. 76. lin. 1. lege familiaris.
 Pag. 33 n. 81. l. 2 Maxentius lege Severus.
 Pag. 148. ad marg. Charente, lege Charentone.
 Pag. 171. linea 34. lege Melantio.
 Pag. 180. in marg. not. b lege de Glor. Conf. c. 57.
 Pag. 210. n. 8 lin. 15. dele Jovam ſeu, & lege Jonam in-
 ſulam (ſic legendum recte monet Uſſerius, quæ vox he-
 braice Columbam ſignificat) alii
 Pag. 213. num. 14. lin. 9. lege noſtrum.
 Pag. 235. n. 54. lin. 4. ejuſdem regis, lege Childberti II.
 Pag. 237. num. 58. lin. 12. longe, lege longa.
 Pag. 242. lin. 11. ſubjectus, lege ſubjecti.
 Pag. 253. lin. 40. picturam, lege ſcripturam.
 Pag. 297. num. 57. lin. 5. propre, lege prope.
 Pag. 299. lin. 13. ejuſdem, lege Viennenſis.
 Pag. 341. num. 3. lin. 1. Francoꝝ, lege Gallorum.
 Pag. 342. lin. 37. ſanctum, lege in ſanctum.
 Pag. 358. lin. 25. ejuſdem diœceſis, lege Rutenenſis.
 Pag. 371. lin. 29. quem, lege cum.
 Pag. 390. lin. 44. percipere, lege percipiendi.
 Pag. 4. lin. 2. in qua, lege in quo.
 Pag. 420. num. 16. lin. 9. & 10. condicto, lege condito.
 Pag. 421. lin. 14. radiu lege reditu.
 Pag. 441. lin. 3. lege majoris-domus.
 Pag. 449. lin. 6. quamvis, lege quatenus.
 Ibid. in. 24. peccator, lege peccator.
 Ibid. lin. 48. Eoladius, lege Eodaldus.
 Pag. 450. n. 64. l. 6. Noviomagenſis, lege Noviomagenſis.

Pag. 459. num. 10. lin. 2. exſtant, lege exſtat.
 Ibid. lin. 10. & 11. lege eum. . . reperumque.
 Pag. 468. num. 26. lin. 4. Doda, lege Bova.
 Ibid. in marg. lib. 6. lege lib. 12.
 Pag. 469. num. 27. lin. 25. ſuperari, lege ſeparari.
 Pag. 480. lin. 6. comie, lege comite.
 Pag. 497. num. 70. lin. 15. colerſque, lege colerſque.
 Pag. 501. lin. 1. Ermenaldus, lege Ermelenus.
 Ibid. ad marg. dele, f. Toury.
 Pag. 502. num. 4. lin. 32. Ermemberti, lege Eremberti.
 Pag. 513. ad margin. S. Marci ibidem monaſterii, lege
 S. Modesti ibidem monaſterium.
 Pag. 520. lin. 7. Bredone, lege Bebrone.
 Pag. 521. num. 44. lin. 3. lege res geſtas.
 Pag. 524. num. 48. lin. 4. cancellendua, lege cancellandas.
 Pag. 533. lin. 22. erectum eſt, lege erecta eſt.
 Pag. 535. num. 68. lin. 14. præmitur, lege præmittitur.
 Pag. 551. num. 1. lin. 9. inſtituit, lege iter inſtituit.
 Pag. 554. lin. 1. eumque, lege eumque.
 Pag. 564. num. 24. lin. 37. propinquæ ſuæ, lege ſacraſſiffi-
 mæ virginis.
 Page 572. num. 41. lin. 11. dimiſſa, lege de miſſa.
 Pag. 582. lin. 2. poſt, incidat, adde, quâmpiam in hodie-
 no breviario Romano idem psalmus huic diei ſignatur.
 Pag. 587. num. 69. lin. 2. VII. Kal, lege XVII. Kal.
 Pag. 608. num. 44. lin. 18. reſtituantur, lege referuntur.
 Pag. 614. lin. 1. Childberti, lege Childberti.
 Pag. 613. col. 2. num. 1. lin. 6. habet, lege habes.
 Pag. 634. col. 2. num. 2. lin. 27. memoria, lege veneratione.
 Pag. 639. col. 1. §. 7. lin. 6. evellant, lege convellant.
 Pag. 660. col. 1. §. 2. lin. 6. poſt, Gregorianus, pone in-
 terpunctionem.